

BIBLIOT. UNIW. W POZNANIU
Os 7705
INKUNABUŁY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 163 4°
INKUNABUŁY
J. 12.

mentis
A 1 β 183
2.80

K.D. 1932.980

C*6071

Vergilius cum quinq; cōmentis

Liber Monasterij Coronomen

A. I. β. 183.

3520

Os 7705
4°

BIBLJOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

Dar Kurat. Okr. Szk. Pozn.
Bibl. Gimn. Klas. Bydgoskr
1932

Z Biblioteki Nauczycielskiego
Państwowego Gimnazjum Klasycznego
w Bydgoszczy
5. VII. 1932 r.

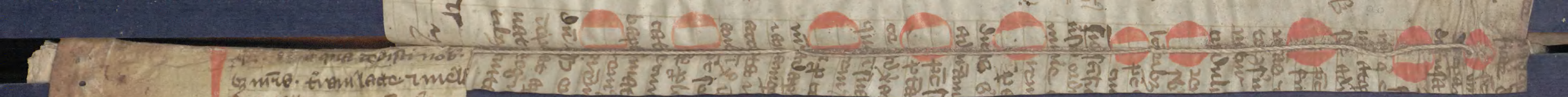

K.D. 1932.980

C*6071

Vergilius cum quinq; cōmentis

Liber Monasterij Coronomen

A. I. β. 183.

3520

Os 7705
4°

Pomponius lætus lectori.

Lumine Pompeius ualuit. nec luscio uultum
Offendit. spirat Cymnama rara Pedo.
Sergius abstersit nunq̃ pudibunda. canoro
Anseris insonuit dulcius ore nihil:
Rectius incedit Varus: gressuq; decenti
Actius: & sano pectore brutus erat.
Sic Mancinellus linguę cerebriq; manusq;
Exponit quotiens dexteritate ualet.
Quare igitur titulos non admirabere Lector
Ipsa tibi faciet Lectio tota fidem.

Hieronymus Maserius Foroliuiensis.

Si pastor quicunq; greges armentaq; pascit
Si solidam qui quis uersat arator humũ:
Si bacchum flauęq; colit qui dona mineruę
Mellaq; mantoi carmine uatis eget.
Si quęcunq; licet latius didicisse camenis
His tribuit magnam musa Maronis opem
Qui leget intentus noua Cõmentaria dicet
Nunc demum est lecto lęta marone seges
Voluit aristarchum magni studiosus Homeri
Quem relegas & tu cui Maro gratus habes

ANTONIVS MANCINELLVS VELITERNVS VRSO VRSINO HEROI CLARISSIMO PONtifici Thean: ac Gymnasii almæ Vrbis Rectori.

Vergilii poetarum summi & Bucolica & Georgica in Romano Gymnasio cuius tu Rector & princeps q̄optimus Vrse Heroum decus eo pacto ab hinc triēnio publice profitebar ut posteris quoque imprīendum censerem: eoq; studiosius & accuratius enitebar. quūq; tempus admonuit Impressoribus quicquid euigilaueram tradidi. Diceres autem Nonne & Seruius iam pluribus annis Vergilii summus habetur interpres: & āno ab hinc secundo Landinus uir profecto eruditissimus: qd igitur tua eruditione opus? Cum ēt fieri non possit: aut non facile fiat: ut ea uerbis mūtentur ac extruantur: quæ impressa sunt mentibus: & iamdiu retenta. Itaq; Seruii potius alteriusue sententiam omnes pene quā tuam probauerint: sicq; frustra quodammodo elaboraueris. Ea quidem oīa ita fore nō dubito Præsul dignissime apud eos præsertim: qui sæpe numero aliud quā recte senserint: iniquo aīo approbant & extollunt: probādaq; arguunt & inuertunt. Nec ego eo consilio Commētarios edidi: ut hoīes eruditos redarguam: quanquā aliud alii uidetur. Sed uti Vergilii Carmen & facilius & apertius habeatur. eo. n. studio. ea opera. uigilia. diligentia. cura sum usus: tum corrigendis textibus: tum illis interpretandis: ut mea cū præcedētibus cōferentes: necessaria potius quā superuacanea fuisse aiaduertant. Amabunt inde. nam ea quæ facta sunt cum labore. ut ille inquit. magis diligunt omnes. Et quoniam explodenda eorum sunt uerba. qui nihil auctoritate doctorum corroborant: illius autem recipienda sententia. qui nihil loquitur. nisi quod apud exquisitissimos legitur auctores. Visum est. cunctis oībus & locis atq; sententiis. priscorum testimonia reddere. Ibiq; maxime ubi aliorum interpretationibus. qd sæpe accidit. minime sum assensus. non quidem ab re ut patebit. Præteriiq; nihil fere necessario exponendum. quod si forte non usq; rite expositum fuerit. danda uenia est. Quis. n. tanto ingenio. tanta doctrina. tantaq; sapiētia præditus ēsse potest. ut nunquā cespitet. Neq; n. est ulla disciplina. aut ars. quæ singulari consumata sit ingenio. Nec ullus oīa potest scire. & ubiq; diligentia satis uti. Hinc Plato philosophorum summus Architæ respondens ait: Quæ apud me sunt Cōmentaria. de quibus scripsisti. nondū satis lucubrata sunt neq; unquā satis erunt. ea tamen misi. Subitusq; me deniq; plurimoq; iudicia & doctorū & contra quod longe pessimū. haud dubito. Tua tamen Obseruator. Speculator. Explorator dignissime. id. n. Eps iterpretaē. auctoritate potestate. dignitateq; fretus. audētius meas lucubrationes emitto. tibiq; dedico. Cui. n. potius. Tibi siqdē mea omnia debeo. tibi labores omnis & uitā ipsam. Quis nanq; me nūero paucoq; ascripsit. Tua nēpe ingēs & maxima charitas. Tua quidē liberalitas & clæmentia sūma. Tui magnitudo cōsilii. Tui animi sapiētia. Vt āt possint labores mei alibi quoq; opē sufficere. Vo cū rerūq; indicē scd'm litterarū seriē in fronte apposui. Edā posī hæc in Iuuenalē in odas. in carmen Epodon Horatii Venusini. paratos iā Cōmentarios. Vbi quid senserim ultra aliorū sentētias. quid addiderim. quidue elaborauerim plāe uidebit. Vale decus. pcerū & præsidiū meū. Vale & Salue. Romæ tertio Idus Octobris. M. cccc. xc.

Ex quibus Auctoribus

M. Catone. Varrone. Columella. Plinio. Palladio. Theophrasto. Macrobio. Nonio Marc. Diomede Festo Pōpeio. Donato. Capro. Phoca. Prisciano. Acrone. Porphyriōe. Aulo Gellio. Probo. Vegetio Modesto. Vibio sequestri. Lactātio. Hōero. Hesiodo Theocrito. Horo Ouidio. Māilio. Proprio. Plauto. Lucāo. Lucretio. Ciceroē. Sallustio. Eusebio. Apuleio. Tito Liuio. Suetonio. Seneca. Lucio floro. Iustino. Herodoto. Diodoro. Laertio. Plutarcho. Alcinoo. Appiano. Cornelio Tacito. Strabone. Quintiliano. Solino. Dionysio. Ptolomæo. Hygino. Alexādro aphrodiseo. Aristotele. Augustino. Cornelio celso. Galeno. Serapione. Vitruuio. Ioāne uero Carmelitano in græcis dictionibus. Horum omnium suo loco testimonia patent.

ANT. MANCINELLI. Veliterni commentarius in Bucolica Maronis.

d

Icendi genera & in carmine: & in soluta oratione. probabilia sunt tria: Huber. Gracile. Mediocre. Huberi dignitas atq; amplitudo est. Gracili uenustas & subtilitas. Mediocre in confinio est utriusq; modi particeps. Vera āt & propria huiuscemodi formarū exempla in latina lingua Marcus Varro esse dicit. Hubertatis Pacuuium. Gracilitatis Lucilium. Mediocritatis Terētiū. Sed ea ipsa genera dicēdi iā antiquitus tradita ab Homero sunt tria tribus. Magnificum in Vlysse & huber est. Subtile in Menelao & cohibitū. Mixtum moderatūq; in Nestore. De quibus oībus Gellium li. vii. legito. Eusebius uero apud Macrobium li. v. inquit Dicendi genera esse quattuor Copiosum in quo Cicero dominatur. Breue in quo Sallustius regnat. Siccū quod Frontoni ascribit. Pingue & Floridū in quo Plinius secundus luxuriatur. Sed apud unū Maronem hæc quattuor genera reperies: uariis quidē locis. illa ēt tria. Nam gracili in Bucolicis utitur. Hubere in æneide. Mediocri in Georgicis. quod sane latius Commentario suo narrabimus. Cæterum quia teste Philosopho li. iiii. met. primum principium in aliqua scientia debet esse notissimū in ea. Ab ipsius Tituli nomine auspicemur. Bucolica. ut Diomedes inquit. dicuntur poemata carmine pastorali cōposita. Bucolicon āt armentū boum. Bucoleo pasco boues. Bucolos uero bubulcus dicitur. Bubulcus autem qui bubus arat siue qui boues fundi aratorios pascit. ut Paulus iureconsultus ait. Bucolicusq; a nostris armentarius appellatur. ut scribit Donatus. Aegloga dici potest Aegon. i. caprarū Logos i. sermo. Theocritus quē Maro imitatus est. ut passim docebimus plures composuit æglogas. Maro decē. Bucolicū carmen. Diodoro teste uolūine. v. in Sicilia Daphnis Mercurii filius & nymphæ. qui ēt educatus a nymphis boum permulta possedit armenta. a quorū cura Bucolos dictus est. cum esset ingenio acri. studiumq; plurimū gubernandis bobus impenderet. adinuenit. Tradunt insuper illum in Dianæ gratiam uenandi studio impēdisse operā. eamq; fistula & cantu bucolico apprime oblectasse. Bucolici præterea uersus sūt quotiens in quarta regione Dactylus finiens partem orationis inuenitur. ut Probus & Diomedes scribunt. Illud

Inc. 163

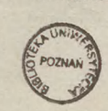

unum adiiciam. ꝙ Vergilius ex affectu quem ad linguam græcam habebat: & declinationibus græcis delectabatur. ut etiam Macrobius Saturnaliũ quinto ait. Et omnia carmina sua græce maluit inscribere. quæ sunt Bucolica Georgica. Aeneis. Fabius itẽm Quintilianus uolumine. xii. sic. Itaq; tanto est sermo græcus latino iucundior. ut nostri poetæ quotiens dulce carmen esse uoluerint. illorum id nominibus exornent. Opus ipsum triennio perfecisse legitur. Annos natus ut Probus asserit. xxviii.

Argumentum Tityri.

Tityre tu patulæ. Post Cassii Brutiq; necem Philippensi clade acceptam. M Antonius in Asiam. C. Cæsar Veteranis agros & urbes distributurus in Italiam concessit. ut Liuius li. cxxv. & Appianus li. v. bellorum ciuilium scribunt. Probus autem illis non conuenit. scribit enim agros diuisos Veteranis ab Augusto post bellum Actiacum. Ego tamen prioribus crediderim. Multi igitur & Cremonensium & propinquorum ꝑ priis agris cultores expulsi sunt. Quorum quidem ad Lucii Antonium. M. Antonii fratrem plures auxilii gratia cõfugerunt. Vergilius tamen nam & ipse agrum cum Mantua Cremonæ uicina esset. eodem pacto amiserat ab Asinio Pollione Alpheno Varo & Cornelio Gallo quibus in Buc. adulatur. C. Cæsari commendatus illum recepit. Hinc gratias agens Aug. ꝙ recepisset agrum. fingit hac prima ægloga Tityrum. per quem ipsum poetam nunc intelligimus. sub fago magno cum ocio canere. Meliboeumq; a patria & propriis agris cum capellis suis fugientem. illud mirari. Cum ubiq; turbatio esset. & solus ipse indemnis cantaret. Id totum huiuscæ æglogæ Argumentum. Reliquarum. ciusdemq; iterum argumenta carminibus patent.

Christophori landini florentini in. P. Vergilii interpretationes proœmium ad Petrum medicum magni Laurenti filium.

AGNAS Immortalesq; Petre medices priscis illis uiris gratias habẽdas censeo. qui bonis artibus atq; disciplinis excogitatis atq; repertis uitam nostram ita excoluerũt. ut recte commodeq; degere possemus. atque intra naturæ humanæ terminos consistentes in fermos cultus moresq; non laberemur. Maiores tamen ac potius maximas illis habendas haud dubitauerim. quia ea inuenerunt. quibus animi nostri ueluti quibusdam aliis suffulti. et humanam conditionem transcẽderent. & his q̃ terrena caduca que sunt pro nihilo habitis ad diuinarum rerum cognitionẽ euolarent. Ex quibus quidem omnibus ego poeticam primas sibi uendicare modo æquos sortiatur iudices facile me conuicturum existimo. Verum nos huiuscemodi disputationi & conuenientiorem & qui illam non solũ postulet. uerum potius efflagitet. locum addiximus. interim autem cum eum nobis poetam interpretandũ assumpserimus. qui uel ex omnibus terrarum regionibus quarum habitatores historia cognoscantur. uel ex omnibus sæculis. quorum memoria ad nostra usque tempora scriptorum beneficio puenerint'. si non primus omnino. primo modo tamẽ par pene æqualisque sit opere nostræ præcium haud medio cre futurum existimo. si paucis tamen nec pluribus quam necessitas exigat ostendero ex omni quæ in numera pene est scriptorum copia illum præter cæteros et ad grauiter ornateque loquẽdum. & ad bene beateque uiuendum plurimum nobis cõferre. Nam cum et intelligentia qua omnes disciplinas studio industria quæ adhibita assequi possumus et oratione qua quæ didicerimus alios doceamus. homo a cæteris animalibus differat. nonne in utraque re ita princeps est. P. Maro ut cũ ab eo discesseris uix nisi longo interuallo relicto secundum repereant latini. Namq; immortalis deus. splendorem quam dignitatẽ orationi affert. Quid obsecro aut in maximis rebus sublimius. aut in mediocribus temperatius aut in humilioribus pressius excogitari hoc poeta potest. Quis in singulis uerbis eius elegãtiam. Quis in orationis structura compositionem. Quis in luminibus uerborum ac sententiarum dignitatẽ Maronis adequabit. Quod uero iure omnes stupescant ita dicendi genus uariat. ut rebus. tẽporibus. personisque inseruiens modo abundans copiosiusque fluat. modo breuis concisusque cuncta perstringat. Decet illum nonnum q̃ siccitas. Decet nescio quid pingue floridumq; sæpe autem suauissimo quodam cõtemperamento ita huiusmodi in unum omnia confundit atq; commiscet: ut mirabili uoluptate audientium aures demulceat atq; delectat. Nam quis dicendi ornatus excellentior esse potest: quã is in quo nec præcipitata breuitas: nec infinita copia: nec ieiuna siccitas: nec postremo nimium luxurians lætitia appareat. Hoc quidem dicendi genus apud quem alium inuenias non facile reperio. ego certe apud neminem adhuc cognoscere potui. Si igitur tãquam magnum uirum: & omni laude dignum eum admiramur. quihorum uno utatur egregie. si ueluti eloquentiæ deum illum ueneramur qui hos omnes sed i diuersis locis adimplet: quibus laudibus obsecro: quibus tandẽ laudibus hunc prosequemur? qui unum i locum unam in rem hæc simul omnia inaudita suauitate coniiciat. Adde ad hæc q̃ cum duo sint dicendi genera: quorum alterum a quieto & nulla perturbatione concitato animo mature grauiterq; proferatur. Alterũ uero in quo quia nihil ratione: sed omnia summa perturbatione aguntur: ardens infensum torrẽsq; nominarunt: nõne utrũq; ita distribuit. P. Maro: ut seruato hominum ingenio ac natura unicuiq; suum attribuat: quid. n. grauius maturiusq; Aenea latinoq; & siduos horum similes iducit. quid contra ardẽtius erectius infensiusq; Pyrrho: Turno. Drance: sed in patris ipsa iunone troianis semper infensa fingere potuit. Sed ut ad ea membra in qua totum dictionis corpus diuidimus: quandoq; deueniam: ita proponunt. atq; inuocãt poetæ. ut his ea omnia quibus prohœmium proficitur summo artificio absoluant quapropter quo artificio. quo diuini ingenii consilio tantus uates & a magnitudine utilitatis ac nouitate rerum attentum. & ab erũnis inuicto animo platis & ab iustis crudelissimæ iunonis odiis fauorẽ cõciliat. quã perspicue docilem aperte absoluteq; re proposita reddit. Iam uero narrationibus suis nec dilucidius quicquã. nec ueri similius inuenies. In partitionibus autem qd quo minus clare atq; absolutæ sint deesse perturbabimus. nam similitudines: amplificationes. exempla. digressiones. signa rerum: argumẽtationes. cæteraq; huiusmodi. quæ quidem tum ad probandum. tum ad refutandum plurimũ ualẽt tam multa tã uaria tam uehementia sunt. neq; copiosiora. neq; efficatiora. aliũde exempla sũmi possint. Prætereo eius epilogos: prætereo diuersis in generibus uariis refertam affectibus orationem. Neq; in eo erro occupatus. ut ostendã quã uehemens ad indignationẽ insurgat. quã mitis e cuiusuis pectore misericordiam eliciat. Hoc tamen silentio non ꝑmittam. nã in aliis imitandis siue græci illi fuerint siue latini tã diligentẽ rationem adhibuit tanto consilio. ut illa suis quadrarent. curauit. ut non aliunde accepisse. sed ipse peperisse. ac a se parta aliis mutuasse uideatur. Hesiodum in geor. græco etiam iudice lõge superauit Nam in Teocrito si inde doricam illã locutionis proprietatẽ: quod græci nũcupant amoueas. qd & moribus & uerbis pastoralibus uehementer quadrat: quod præterea inuenies in quo latinus poeta a siculo uinci putetur. Hoc tamen in Ver. admiror. quod in Teocrito & si absit non desidero. Nam pastoriæ illius ruditatis ita naturam exprimit. ut ne Rosius quid est bucolicam personam expressius agat quã ille ingeniã moresq; refert. quod quidẽ cum præstiterit. ac per omnes numeros ita absoluerit. ut ei quem sibi imitandum proposuerat. nusquã cedat. tamẽ quod poetarum est eodem figmento maiora q̃dam con

tegit.ut quãuis a persona pastorali non discedat.tamen alium sensum longe excellẽtiorem sub illo uul
gari abscondit.ut opus duplici argumento ornatũ.& illi qui in promptu est inseruiat & illũ qui latet p
ficiat.Q uam rẽ si qui sunt qui uitio illi uertant ii quid propriũ poetarum sit ignorare conuincentur.Et
profecto ad maxima quæq; ac diuina natus hic poeta.ita ĩ humilioribus a prĩa ætate se exercuit.ut iam
tũ maiora illa & mente concepit.& ut res ferebant aliqua ex parte ita edere inceperit.ut intra bucolicos
tamen fines honorate constiterit.Verũ maius certamen cũ Homero restat.cui cũ græcorum scriptorũ
ingens numerus in huiuscemodi pugna adhæreat.ac pertinacius instet uictoria difficillima redditur.ue
rum cũ laboriosum magis quã periculosum sit collatis signis in actẽ prodire.non faciet tamen Honora
ti Seruii opinio.ut in eam locũ deseram quãuis affirmet Maronẽ longo interuallo Homerũ secutum es
se.Magisq; me mouet & Afri Domitii & Quintiliani auctoritas.qui illũ ita secundũ ponunt.ut pene il
lum primo æqualẽ reddant.At dices ii latini sunt.& qui auctoritate potius quã argumentis pugnent.
Nã cum quid sentiant explicauerint.non multũ laborant quare ita senserint rationibus cõfirmare.Itaq;
longe pluris facio Macrobii iudiciũ.qui tum eloquentia excellens uerũ facile deprehendere potest tum
quia a græcorũ factione est seuerius quã forte par est iudicium in eum exercet.Sed tamen uide quid sen
tiat.Is.n.innumeris pene locis ex utroq; poeta in mediũ adductis decernit Maronem nostrũ uariis in lo
cis modo uici ab Homero.modo uictor est ex eo prælio discedere.Itaque quod ab homine aduersæ fac
tionis datur accipiendum puto.& cũ nullam in partẽ inclinata uictoria receptui apud illũ canant egre
gie nobiscũ actum putauimus.Nã qui modo uincitur modo uincit.hunc ego non secundũ sed partẽ iu/
dico.Verũ quid plura præsertim cũ de poetarum ui nulli potius quã poetæ & ei quidẽ egregio creden/
dum omnes actioris ingenii uiros iudicaturos non ambigã.Q uid ergo aquinas luue.iudicet eius e car
mine facile est cognscere.Ait enim conditor iliados cantabitur atque Maronis Altisoni dubiã facientia
carmina palmã.atque hæc de Ho.Nam Nicandrũ Apollonium.Pisandrũ.Euphorionem.Eurypidem
Pindarũ cæterosque multos ita imitatus est.ut nusquã illis cædat.multis autẽ in locis superet.Verum
ut paucis tantũ rem perficiam.ego Macrobii sententiã uehementer quoniã uerissima est.approbo.Nam
tantus philosophus & Platonis in quo summa eloquentia summæ sapientiæ cõiuncta est.optimus imi
tator.P.Ver.eloquentiã naturæ omnium rerũ optime parenti similẽ esse docet.Nã ut terra hic frugibus
arboribusque lætã dicemus.Ibi pratis floribusque omnia ridere.Aliã regionem fontibus irrigari.Aliã
omnino arescere.Esse & loca quæ in campos porrigantur.Esse & alia quæ in montes rupesque consur/
gant eosdemque alibi horrendis siluis uestiri.alibi nudo saxo inhorrescere.Sic.P.Ver.stilum suum ad
omnes uitæ mores integrũ traducit:ut nunc breuis nunc copiosus sit.nunc siccum.nunc floridum sese o
stendat.Est præterea ubi leui fluat agmine.Est & cum ueluti per confragosa torrens rapidusq; præcipi
tetur.Atque hæc indicendo.Q uod autem ad bene beateque uiuendum pertinet quis nõ uideat omnia
quibus uita humana recte instituatur præcepta ab hoc poeta ueluti ex adorandis philosophiæ sacrariis
promi facile ac percipi posse.Nam ut Cyri uitam Xenophõ itaa præmiis incunabilis producit.ut eius
regis exemplo optimus princeps informari possit.Sic Maronis poema omne humanæ uitæ genus ex/
primit.ut nullus hominum ordo nulla ætas.nullus sexus sit nulla denique conditio.quæ ab eo suæ of
ficia non integre adiscat.Qua obsecro ille acrimonia.quo uerborum fulmine.moetũ.ignauiam luxuri
am:incontinentiam:impietatem:perfidiam:ac omnia in iusticiæ genera reliquaq; uitia infectatur:ue/
xatq; quibus contra laudibus.quibus præmiis inuictam animi magnitudinem:& pro patria:pro paren
tibus:pro cognatis amicisque consideratam periculorum susceptionem:religionem in deum pietatem
in maiores:charitatem in omnes prosequitur.Nam cum hoc in patris sibi proposuisset.P.Ver.ut gene
ri humano q̃ plurimũ prodeesset:eũm potissimum consilio in uno ænea absolutũ oĩo:atq; ex omni par
te perfectum uirum finxit:atq; expressit ut omnes illum nobis tãquam unicum exemplar ad uitam degẽ
dam proponeremus.Ac nescio an melius multo apud hũc quã apud philosophos huiuscemodi omnia
assequaris.Illi enim quæ uitam beatam præstent subtiliter docent:potius quã ad illa trahant.Hic p̃stan
tium uirorum præclarissima gesta recensendo:nos quia omnes exemplo facile mouemur ad illos imitã
dos uehementer inflãmat.Q uapropter quæ illic auribus percipimus hic tãquam nitidissimo in specu
lo nescio quo pacto nobis intueri:& dum geruntur adesse uidemur.Quamobrem tanto nos hæc quã il
la magis mouebunt:quanto oculorum quã aurium sensus acriores esse cognoscimus.Nam quis unquã
remp.melioribus legibus temperauit.In quo unquã duce aut audistis:aut legistis tantã inesse rei milita/
ris disciplinam:quanta in uno ænea describitur.At dices non omnes in rep.principes esse:aut exercitibus
præpõi possumus:longeq; plures priuati.quã cum potestate uiuimus.Quod quidem ut uerum est ita ĩ
genue fatebor.Sed non ne & priuatis hominibus quo pacto secum.quo cum suis quo cum ciuibus quo
cum peregrinis agendum sit:frequenter admonet.Sed uideo dum singulis insistere cupio longius mul/
to quã procœmii angustiæ patiuntur progredi ac rerum copia ita urgeri.ut dum nihil indictum relinque
re nitor nihil satis pro dignitate explicem.Verum ut paucis infinita expediam ita locum concludam.ut
uniuersam huius scriptoris poesim laudem esse uirtutis.atq; omnia ad illam referri sine dubitatione afir
mem.Q uæ uero ad summum bonum quod in diuinis rebus contemplandis cognoscendisq; consiste/
re scimus.pertinet quam oĩo diuinæ:xii.æneidos libris mirifico figmento intexuerit satis pro nostri ĩge
nii uiribus in eo libro expræssimus in quo parẽs tuus laurẽtius hæc inuestigans inducitur.Adde ad hæc

quam multa quæ natura ipſa penitus in obſcuro condidit atq; abſtruſit il leſingulis ſæpe uerſiculis. & breuiſſimis quod poetarum eſt. uerbis perſtringit quã docte uentorum uim ac naturam explicat quã ſignate tum tempeſtates tum multorum ſyderum ortus obituſq; exprimit quã eleganter errores lunæ ſoliſq; labores refert. Quam uere unde pluuiæ. unde ſerenitates. unde cæli aut clementia aut inclementia ſit oſtendit. De animorum autem noſtrorum ui naturaq; deq; rerum principiis nõ ne ita ſcrutatur. ut omnes omnium philoſophorum ſectas ac familias noſſe illum manifeſtum ſit. Adde ad hæc cognitionem hiſtoriarum. Adde quã diligentiſſimus antiquitatis & non modo noſtrarum rerum. ſed & græcarum & omnium nationum inueſtigator extiterit. Prætereo ius ciuile. Omitto ius pontificum priſcorum. Prætermitto id quod augurum eſt quæ quidem omnia ſi ab eo ieiune ſi aride ſi inculte ſcripta eſſẽt. eſſent tamen propter eorum uarium multiplicem ac maximum uſum omni ſtudio cognoſcenda. Nunc autem tã incredibili uerborum copia atq; elegantia inſignita. Tam admirabili ſententiarum grauitate illuſtrata Tot ſalibus reſpſa. Tanta ſtili uarietate grauiter ac iucunde compoſita cum ſint quis nõ uel noctes integras ſi opus fuerit ad diurnas huius poetæ lectiones addat cum ſummæ utilitati ſumma ſit adiuncta uoluptas. Hoc ego & ſi omnibus diligenter faciundum cenſeam neſcio tamen an tibi optime & mihi cariſſime petre præ cæteris præſtãdum ſit ac apprime deceat uerum etiam neceſſarium exiſtat. Neminem enim latet quãtam de te expectationem ob primos ad huiuſcemodi ſtudia ingreſſus & ingenium tuum ad omnia facillime aſſequenda ſingulare parenti tuo. Quantam agnatis atq; amicis. Quantam denicq; ciuibus omnibus excitaueris. Cui ſi tantum poetam recte tenueris. ita pro compto te reſponſurum habeo ut uel huius ſolius cognitio ſi ad reliqua quæ præclara inte ſunt integra accedat inter præclaros uiros oĩo enumerandus ſis eſtiãdiu Petre medices princeps in rep. ueſtra domus tua quæ non fortunæ ſolum munere ſed multo magis uirtute ipſa ita primum locũ ſibi in ciuitate uendicauit. ut ex cæteris omnibus nulla ciuibus fuerit niſi longo interiecto interuallo ſibi ſecunda. Incredibilis fuit in Coſmo proauo tuo ſapientia & ueluti in eo quem uariis fluxibus uariiſq; refluxibus fortuna diutius exercuerat tã ſagax in omni temperandarum rerum genere prudentia appuit tam promptum & cum res ita flagitaret quaſi extemporaneum: neq; tamen ob id minus graue conſilium. ut quæc unq; ille diceret ea nõ ab humano ore perfecta: ſed a diuino oraculo decantata uiderentur. Erat enim in eo utro id præcipue quod Vlyxi ueluti in rebus humanis omnium maximum Home. attribuit. Nam more s hominum multorũ uidit & urbes. Hoc igitur auctore & magnas res in rep. geſtas: & grauiſſima & ualidiſſimis hoſtibus illata bella propulſata uidimus. Sola denicq; huius uiri ſapientia inſubrum ualidum impium: quod Venetorum potentia iam pene uorauerat e mediis: ut ita loquar faucibus ereptum. & Franciſco Sfortiæ. qui diutius noſtris exercitibus imperitauerat porrectum eſt: quod quidem unicum eo tempore Italiæ remedium fuerat ne uniuerſa uentorum ditionem deueniret. Omitto pluria alia ac maxime quibus ille nõ ſolum per uniuerſam etruriam ac totam italiam celeber illuſtriſq; & hactenus fuit: & in futurum erit: ſed deinde ingens eius nomen Gallias hiſpanias omnemq; Germaniam: cunctaſq; Britannici oceani inſulas repleuit. Succeſſi illi petrus filius cuius tu nomen refers: qui & antequam aduerſa ualitudine impediretur plurimis ac maximis de rebus legationibus functus populo florentino decũs gloriamque immortalem peperit. Ac deinde cum illi per ualitudinem in ſenatum uenire nõ liceret domi tamen ſedens ac cũ ſuis ciuibus ſingulis de rebus diſceptans rem noſtram publicam ita adminiſtrauit: ut ſummam in eo prudentiam ſummæ innocentiæ coniunctam omnes cognoſcerent. Multæ elucebant in eo uirtutes. Sed nõ eſt noſtri inſtituti: ut familiæ tuæ hoc tempore laudes proſequar. Nouiſſime autem ſucceſſit defuncto patri Laurentius parens tuus nondum plene adoleſcens: ſed quem natura acerrimo ingenio ſtudium uero ateneris unguiculis aſſiduum multis iam litteris ornauerat. Verum uix rem attigerat publicam cum fortuna illum ex tranquilliſſimo portu in turbulentiſſimam tempeſtatem pepulit: ſed utraq; fortuna illum illuſtrum reddidit. Nam neq; in ſecundis inſolentior factus omnia maxima ac grauiſſima tenera illa ætate ſeſe ferre poſſe indicauit. In diuerſis autem quæ uel fortiſſimorum uirorum animos ſæpe defatigant ac poſtremo contundunt minorem animum nũquam geſſit. Nam horrendis periculis inuicto robore obuiam eundo amota omni pœnitus temeritatis ſuſpitione grauiſſimas difficultates ſuperauit. Exorta eſt ſubita & a nemine expectata uolateranorum defectio: eratq; apud oẽs fere ciues pœnitus inſita mentibus opinio illos & ſitu urbis & murorum propugnaculorum robore expugnati: niſi diutur/na obſidione non poſſe. Accerſiter igitur ſenatus: rogantur ſinguli ſententiam. Quo quidem tempore cenſebant pene omnes illorum obſtinatiſſime paruicacitati ac inſolentiæ cedendum: illeſq; modo in finem redire uellent quibuſcunq; cum ditionibus recipiendos potiuſquam armis cogendos eſſe. At laurẽtius qui hominum ex ea re inſolentiam cognoſceret: quique illorum mentes oĩo alienas a florẽtino nomine intelligeret iam enim & a principibus nonnullis & rebus publicis auxilia per legationes implorarent & ſocietatem polliciti fuerant. Qui denicq; animaduerteret illos impũitate modo ea daretur pro uictoria contra nos uſuros neq; unquã ad ſanam mentem redituros duxit & ad reip. maieſtatem tuendam & ad manifeſtiſſima noũorum per Italiam tumultuum ſeia ante eaquam coaleſcerent quãprimum extinguenda uehementer pertinere. ut illi & uiolati fœderis & proditæ fidei pœnas penderent. Itaq; ut eſt

Alecto
tysiphone
Megera

homo ingenio perſpicaciſſimo: & ad omnia uel etiam momentanea celeritate uerſatili cunctaſq; utriq; ſeſe rationes efferent in unum adduxit: ac poſtremo & rei difficultatem & periculorum magnitudinem cum maieſtatis publicæ iactura componens: & quod niſi contra iretur dāni ignominiæq; quid rurſus ſi iretur diſcriminis ſubeundum eſſe: diu penſitans tandem in eam ſententiam deuenit: ut uinceret ni uiro magnanimo: & ad ſuæ reipu. decus nato id quod in omnibus fortibus inſitum ſemper ac fixum eſt uin ceret inquam amor patriæ: cuius caritatem omnis ſapiens cæteris rebus ſemper præpoſuit. Q uaprop/ ter in ſententiam cū ſuam ciues hactenus repugnantes tandem traduxiſſet multa circūſpectione rem ag/ greſſus. Inuicto animo proſecutus: ac poſtremo contra q̄ multi putarent aſſecutus expugnata urbe po/ pulum qui olim municipali iure fuerat in deditionem uenire coegit: atq; uectigalem populo florentino eſſe iuſſit. Neq; apparebat unde turbulentior motus poſt hac exoriri poſſet: cum paulopoſt ſubita & p̄/ ter omnium opinionem ex in prouiſo exorta procella te uniuerſamq; ſimul ciuitatem e tranquilliſſimo portu rurſus in medios fluctus. ac cecos ſcopulos retraxit: ut non paulopoſt timendum: ſed preſens ine uitabileq; naufragium appareret. Dabis ſuauiſſime Petre in hoc loco roganti mihi ueniam: ſi barbaricā illam & omnium celeratiſſimam: ac ſine exemplo coniurationem ſilentio præterierim: qua in tēplo ma ximo inter ſacra ſolēnia & Iulianus frater ſæuiſſime trucidatus: & ipſe Laurentius inter ſtrictos atq; un diq; eū petentes gladios iam caſurus ita elapſus eſt. ut non humano ſed diuino auxilio: & ſua animi præ ſtātia: quam audaciſſimum quēq; terrere poterat de manu inimicorum ereptus uideatur. Quamobrem cum ſceleratiſſimi homines quod nefarie mente conceperant dolis perficere nequirēt. id armis ſtatim ag greſſi ſunt. Q uo quidem tempore quot hoſtium genera: quam idē potentes: quam crudeles: quam ua/ lidi exercitus quam in prouiſi: quam inexpectati undiq; nos inuaſere qui cum unius innocentiſſimi iu/ uenis & a quo nemo offenſum ſe ne dicam læſum iure quæri poſſe ſanguinem appetere præ ſe ferrēt. & illum ſimul & libertatem noſtram perdere properabant. Neq; ſolum humanis armis quibus mortalium ambitio nonnūquam ſæuire conſueuit ſed diuinis ſi ea tamen diuina appellanda ſunt. quæ impie ac nefa rie aduerſus dei præcepta adhibentur cōtra nos pugnatum eſt. Nam eodem tempore & fines noſtri igni ferroq; uaſtabantur pecora ad igebantur uirgines e matrum amplexu in hoſtilem libidinem rapieban/ tur uiri miſerrime cedebātur eodem inquam tempore hæc omnia impie nefarie ac penitus barbarice tra giceq; fiebant & romæ proh ſcelus inauditum omnium grauiſſimarum noſtræ religiōis animaduerſio ne genere ſæuiebatur. Ac in eum uirum eumque populum qui uera religione nulli ſecundus eſt eas exe crationes effundebat quæ a bono pontifice non niſi extrema neceſſitate ſpellente in perfidos chriſtiani nominis hoſtes raro effundi conſueuere. Inter dictū eſt ſacris in ea urbe in qua nuſquam alibi neque plu ra neque ſplendidiora neque cultiora templa erecta cernuntur nec maiori ſacrorum pompa nec frequen tiori populo res diuina celebratur. In ea inquam urbe in qua quocunque te uertas & magna & frequen tia & rerum omnium copia ornata ad diuinos honores peragendos ædificia a medica familia ſuis uotis ſuiſque ſumptibus dedicata ſeſe offerant. O impium facinus & multis ætatibus inauditūm o duriſſima tempora et ſæcula uere ferrea in quibus a chriſtiana re is exul factus ſit qui ſemper ſe non uerbis ſolū ac moribus ſed omni rerum genere chriſtianum exhibuit multa prudens ſcienſque prætereo ne tantarūm calamitatum acerbiſſimum uulnus quod iam pene coiuit nūc refricē. cupio enim multarum rerum qua rum recordatione etiam nunc horret animus obliuiſci. Cupio crudeliſſimorum tragicā ſæuiti eſt & bar baricam rabiem e memoria delere. Cupio & id in priſ inteſtinarum fraudulentorum auctorum inſidia rum non recordari. Quod enim eſſe cenſes Petre medices. quæ nec ſcelerum magnitudine concitatus re ticere nec rurſus multis cauſis coercitus recenſere ualeam. Non tamen in tam horrendis periculis conſti tutus Laurentius cum neque cui ſe ſatis tuto crederet neque a quo caueret ſatis certo ſciret ex excellētiæ ſuæ gradu neque unquam ceſſit neque quicquam de animi inuicti magnitudine imminuit. Itaque cum ſa pientiſſime qua quæque uia agenda eſſent qua ratione aut hoc uitandum aut illi obuiam eundum præ uidiſſet qua animi magnitudine immortalis deus maxima quæque pericula aggreſſus eſt quam nūquā in gloriæ uitæ cupidum ſeſe oſtendit. Quam cōtra & publicæ libertatis maieſtatiſque & ſuæ dignitatis omni tempore. omni loco apud omne hominum genus ſeſe acerrimum propugnatorē exhibuit Quod enim unquam diſcrimen in tam ſibi inimica fortuna adeo tremendum accidit quod eum a conſtanti in decoro ſeruando. propoſito alienaret. Q uando illi aut confidentia qua auctore in magnis ac honeſtis rebus plurimum firmitatis ac roboris certa cum ſpe animus ſibi compat illi defuit quando a perſeuerā tia quæ eſt in re bene ſuſcepta ſtabilis perpetuaque manſio unquam deiectus eſt. Q uando denique pa tientia quæ præclariſſima fortitudinis comite res arduas ac difficiles utilitatis honeſtatiſque cauſa diu turne æquaminiterque perferimus illum deſeruit. Q uapropter ita uniuerſum hunc locum concludam huius uiri huius inquam uiri ſapientia atque animi excellentia noſtræ reipub. libertatem ex ſæuiſſimo/ rum hoſtium faucibus ereptam nobiſque reſtitutam eſſe. Hoc auctore ac duce maieſtatis publicæ di/ gnitas quæ pene iam extincta eſſet non ſolum in priſtinum gradum reuocata eſt. ſed amplior multo at que illuſtrior reddita. Sed ut ad alia laborioſa illa quidem. ſed minus iniqua tādem trāſeat oratio cuius obſecro uiri in ferrarienſi iperio a ſeruitute liberādo maior prōptiorque opa atq; induſtria q̄ Laurētii

Cerasus ge: 2° fo 78
De noctiu dierumq; inequalitate ge: 2° 71

Tabula Vocabulorum secundum ordinem alfabeti.

Aborigines
Acantus
Achates en j: 140
Achelous
Acer arbor
Acini
Achilles
Aconitum
Actus
Adamas
Adeps
Aditum
Adonis
Adonis
Aduocatus
aetna
aegialeus
aegialea
aegis
aeoliæ insulæ eod
aeolus en: j° f 130
aes
aes
aes
aestas
aethiopia
aethon
aemulus
aetates hominis
aegyptus
agathyrsi
aglaophenus
alba longa
ales
albunea
alcon
alcionus
alcida
alcesta
alimentum hominis
amaracus
amazones
amurca
ambrosia
amomum
amomum
amor ge: 3 f 81
amores
anguis
anima
anima
anima
animus
animus en: j° f 183
Anima eod

Animus
Animarum
trãscorporatio
Anio ge 8 f 111
Anus
Annus
Annales ab histo
ria
Anchises
Antenor
Antenoris filii
Aon
Aones
Apes
Aperire
apiastrum
apium
apium
apollo
apostrophe
aquila
araris
ara
ara maxima
arbustum
arbusta
arbutus
arboris membra
arcus
arcturus
ardea
area
argentum
argentum
argos
argosippum
argyrippa
arion
aristeus
arma
aruisium
aruina e: 3°: f: cclxiiij
aruspicina
ascanius siluius &
successores en j° f: 139
asseuerare
asinus
asilum
athlas
athlantides
atys eg 6 f 18
atys
athos
atrium
Atomi eg: 6 f 19

auellana ge: 2° f 60
Auctũnus
Augurium
Augustus
Audere
Auspicia
Auguria
Auiaria
Auentinus
Auia
Aulis
Aures
Aurora
Aurum
Ausones geor: 2° f 12
Azanes

Baccaris
Baccaris
Baccæ
Bacha
Bacca
Bacchus
Bacchi nomina
Bactra
Bactra
Baleares
Balsamum
Barrus
Bellaria Bacchi
Bellona
Benacus
Bitumen
Bidentes
Bidental
Bos
Bonus
Briareus
Britannia
Brionia
Bubo
bulla
Buxus
Busiris
Berecintus en 9
Cacus
Cæcus
Cæsar
Calchas
Chaonia
Canicula
canes
cano
caieta
camilla 1° e f: cclxxvij
Latones e 6: fo cclij

Camilla
Cãelopardalis
Calamus
Calamus
Camœnæ
Capre ge: 2° f: 61
Capua
Caput
Carmenta
Cares
Capilli
Carpo
Carbunculus
Carthago
Carpinus
Carcer
Castor
Castitas
Causæ
Causæ
Canea
Castanea
Carpathus
Carchesium
Ceres
Cea
Cerinthe
Cerui en: j° fo: 137
Ceruix
Ceruix
Certus
Cæruleus
Cerebrum
Cecrops
Centauri
Cerberus
Ceres
Ceres
Ceres
Cedrus
Cestus
Cestum
Chaos
Chimæra
Chimæra
Charon
Cilium
Cinthus j° a: f: 187
Circus
Circes
circei
cicorium
circenses
classis
Centaurea g 8 f 115

Columbarum gna eg 3 f 8
Coturnus egl: 8 f 227 en j f 180
Chlamys
Cornix
Cornix
Cometæ
Cometæ
Corui ge: j f 78
Corilus
Corinthus
Colostrum
Coruscare
Conuoluolum
Coricum
Colonus
Comes
Cortyna
Comere
Corybantes
Cortynari
Cocytus
Conon
Consilium
Colores
Consualia
Conuenio
Creta
Chreston
Crocus
Crustumi
Curculio
Cudo
Cupido
Cucumis
Curetes
Cumulus a tumu
lo.
Cumea
Custodia
Cyrnus
Cylindrus
Cygnus
Cylix
Cybele
Cybele
Cyclops
Cyclopes

Dacus
Danaus
Dardanus
Daui
Decutio
Dicemuiri sibyl
lini
Decoquit

Iuuina gr: 3° fo 83

Lomentum
Locri
Lorica
Lolium
Lubricus
Ludo
Ludi funebres
Lupus
Lupus
Lupus
Lupinus
Luna
Luna
Ludorum genera
Ludorum genera
Ludi apollinis en 8f 24
Lupercalia
Librare
Linx
Linx
Lycus
Lympha
Lymphatus
Lychni
Lydius
Licurgus

Magnitudo plane
tarum
Maialis
Malum
Maturare
Maturo
Maronea
Macedonicum
Manicæ
Mactare
Mactare
Machaon
Mane
Manum
Mars
Mala
Mandere
Massili
Marica
Matuta
Margarita
Marubia
Marsi
Mactus
Medica
Mæander
Mella
Metys
Meropes
Melisphilon
Mēnon memno

niæ aués
Moetus
Mellibœa
Mendicus
Mercurius
Meruus
Metalla
Meta
Meta
Medea
Medusa 6ta: fo xxxvij
Mille
Migro
Minium
Milsum
Miletum
Miletum
Minerua
Minerua
Mitra
Minos
meliboee
monstrum
moles falsa
molossia
molle
moles
mundus
muscus
mustum
musæus
musare
munus
musica
murex
mutiseæ
mirica
mirtus
mirtus
mirmidones
myrrha

Narcisus
Naxos en 3: fo 189
Nauis
Nauigium
Neptunnus
Neptunnus
Nereides
Nebrides
Nitrum
Nilus
Nouerca
Nox
Noxia en 1f 128
Noxia
Noctua gr 1 fo 73
Nota

Mgsis gr: 1° fo 18 de nyplaus eg 6f 18
Megera est alys furys gr 3f 106

Numa en 8f 271

Nothus
Numerus
Numerus
Nux
Nuces
Numidæ
Numma Pompiliūs
Nymphæ
Nymphæ

O en 7f 218
O en 2f 182
Oaxes
Obcenum
Obelisci
Obtusus
Ocium
Ocrea
Ocnus
Oenotrus
Oliua
Olea
Olixatrum
Olor
Omen

opus
opera
opuntii
orationis partes
orphæus
orphæus
orphæus
oricos
orythia
orion
orgia
oresles
ostrea
osilla
ostentum en 3f 117
os
ostendere
ostentare
othus
ouis
ouatio

Pan
Palumbes
Paliurus
Parnasus eg 6f 18
Parthenope
Palma
Palma
Palam
Palilia
Pales

Patilia
Parce en 1° f: 126
Paphus
Pathera
Pauor
Pauimentum
Paros en 3f 119
Paros
Pachinnus
Pauper
Pasiphæ
Panlicæus
Pantheræ
Pantheræ
Pallici
Pallas
Panaces
Peculium
Pecunia
Pecus

Perior
Pelops
Pelorus
Peloponensus
Pestum
Penates
Penates
Pendere
Perturbationes
animorum
Per
Pergo
Peplum
Penūs
Penitus
Penthesileia
Peucetius
Pelasgi
Pelasgus
Periphrasis
Perisologia
Petilia
Peto cum compo
sitis
Pæan
Perturbationes a
nimorum
Pendo
Pendere
Pensum
Penso
Rhilomela
Phaneus
Phasis
Phocæ gr: 3° fo 100 a & gr
Phorbas
Phalarica
Phalanx

Phinei fabula
Phorcus
Phlegethon
Pierides
Picea
pisseceros
Pietas
Pietas
Pili

Pistris
Picus
Pirithous
Plantarum tria ge
nera
Platanus
Pluuia
Plausus
Poma
ponderum diuersi
tas
pontus
pœnitus
portentum
poesis
porcus
portio
periuignus
prandium
pratum
prometheus en 6: fo 19
priapus
priapus
principia rerum
prædia
præcordia
proserpina
proserpina
propero
prosecta
prosecta
propolis
prætorium
proteus
proteus
procella en 1f: 132
præsens
præstare
præstolari
pronostica
properare
pro
pro
prouidentia
promere
prochita
prodigium
proceres
prophanum

Zholg en: 9: f ccxcv

Præcordia
Præpetes
Prætexta
Prætexta
Proteruia
Pudicitia
Pullus
Pullus
Pubes
Purpura

Quatio
Quercus
Quadra

Raucus
Raucio
Radius
Remus
Recutio
Remigare
Remulcam
Rhea
Rhea
Religio
Roma
Rhadamanthus
Romulus
Rima
Rigare
Romurunde
Rubus

Sandix
Salire
Salax
Saliunca
Saturnus
Saturnus
Sandaracum
Sagire
Samos
Samos
Sal
Sabinus
Sabini
Sabini
Sagina
Sacrani
Saga
Sepes
Sensus
Serpens cælestis
Sepeliendi mos
Sericum
Seres
Senatus
Setæ
Sepum
Seuum
Sequester

Syrtes en j fo 132
Scyphius
Scobem
Scrobem
Scænæ
Scæptrum
Scæna en j f 133
Scyrus
Scylla
Scyllaceum
Scipiones e: 6: fo cclii
Signum
Sillenus
Siluanus
Siluanus
siliqua
simois en j f: 132
silex
silenti luna
sirenes
sicani
siculus
smitheus tenus
sol
solisticu
socius
soracte
sortiri
soniandi species
sortes
somnus unde
specula en 8 f 27
spiramenta
sperchius
sponda en j f 172
spiracula
squalor
studium
stilla
stimulus
statio
strongilæ
strophades
stellæ
styx
strata equorum
succus
superstitio en 1 f 211
supercilium
sub
sulcus
sus
syrene
syrtes
sirius
sibyllæ
Silua

Talpa
Taxarus
Taurus
Tartarus
Talia buc l: eg
Trophen ge: 3 f 81

Taygete 115
Tarentum
Talentum
Tenue a subtili
Tegea
Teges
Tæda
Tehtys
Testudines
Tempe
Templum lani
Templum Veneris
Templum
Teuedos
Tenedi
Testor
Testudo
Temperantia
Tæna
Tænia
Tessera
Tempestas
Terebinthus
Thus masculum eg 8 f 27
Thus
Thus
Theologia prisca
Teucer
Timauus
Tiarus
Tibia
Thimolus
Thmolus
Torrens
Toxicum
Torquet
Triton
Triton
Tritonia
Tripodes
Translatio
Thracia
Trabea
Tuba
Tuba
Tugurium
Tumulus
Turbo
Tum uero
Titvrus
Tigris eg 7 f xvj
Tigris
Thimnum
Thimbra
Thimbra
Tirrhenus
Tiarus
Tiburtes

Vallus
Vallum
Vastus en j f: 131

Vaco
Vagire
Vanum
Vaticanus
Veruex
Vellus
Vexo
Verbena eg lo: 8 fo: 27
Verminatia
Venus
Venus
Venus
uesta
Vesta en 2 f 168
Ver
Veternum
Verriculum
Vescum
Veseuus
Verecundia
Venustas
Vestibulum
Victima
Victima
Vultus
Vitula
Vitula
Vitulus
Virgo in zodiaco ge: 1° fo 56
Vitia
Virus
Vipera ge: 3° f 102
Vis
Via
Virtutes intellectiuæ
Viscum
Vitulari
Viscus
Vixerunt
Vlcus
Vmbraculum
Vmbella
Vmbo
Vorare
uomer
upilio
uri ge: 2° f: 81
urbs
uulpes
uulnus
uultur
uulcanus

Xanthus

Zodiaci signa

Finis.

apparuit. Taceo multaq; totius italiæ firmissimo testamento conuincere facile possim. Sed nolo dum unum laudo in nonnullorum: qui etiam magna laude digni sunt odium incurrere. Quo bello confecto fuit omnium opinio cum florentini populi opes uehementer attritas: & multorum annorum belli ærarium exhaustum uiderent ciues ipsos grauissimis assiduisq; uectigalibus diu defatigatos liberaliter quieturos. At Laurentius nihil ex usu publico esse putans quod notam aliquam innueret fessam ciuitatem grauissimis argumentis in eam sententiam attraxit: ut sergianam urbem de genuensibus penso auro a nobis emptam: ac deinde per ipsarum induciarum tempus ab iisdem per summam fraudem eriperetam iustissimis armis repeteremus. Sumpta est igitur expeditio ac robusto ualidoq; exercitu in hostilem agrum ptoperatum. Verum cum a Petro sanctensibus nostræ copiæ ne in ea quæ nostra essent uenirent grauia impedimenta inferrentur: in eos omnes belli moles conuersa est. Erat autem oppidum non solū arce mœnibusq; munitissimum sed magna militum copia. magna armorum magna tormentorum ui refertissimum & omni missilium genere instructum. Oppugnabatur summa ducum prudentia summo militum rubore ac audacia. Nihil intentatum nihil inausum relinquebatur nec tamen antea in deditionem receptum oppidum est. quam ipse in castra profectus sit. cuius quidem aduentu tanta undiq; nostris accessit auctoritas tantus hostibus metus ut statim suaq; omnia florentino populo dederent ac Laurentii fidei cuncta committerent. postulabat post hac reipu. ratio ut sergianam obsideremus. Verum coegit populū florentinū subita inuasio Neapolitani regni ut iustissimum bellum aduersus fidifragos hostes in aliud tempas reiiceretur. & uictor exercitus ad defensionem confœderati regis traduceretur. Multa hic taceo quibus solis uel immortalis gloria parentis tui propagari possit. Erat autem maior pars ciuium in ea sententia ut nostrorum potius quam aliorum ratio haberetur. Grandia erant munera & honorificentissima quæ publicæ priuatimq; offerebant si ociose rei aduentum spectaremus poterātq; omnibus bonis id approbantibus suscipi. Verum ille nihil antiquius reipublicæ esse debere: nihilq; magis ad eum uirum qui multa uirtute excellens & esse & haberi uellet pertinere arbitratus quam fidem quam publicæ datam seruare id ne longior sini præstitit quod nisi præstitisset sed nō possū omnia quæ sentio Verum sine iactura silentio hæc prætereo quoniam neminem latere possunt. Sortitum est tamē bellum illud eum euentum in quem uires omnes suas Laurentii intenderat non solum fortuna: sed multomagis sapientia in ea re sibi operam nauante. Ex quibus omnibus id inuidorum etiam uirorum iudicio id assecutus est ut in rebus maximis agendis ac domi foriscq; administrandis uniuersa italia patrias prudentiæ fortitudinisque partes illi sine controuersia concedat. Quod idcirco mirabilius multo uidetur quoniā pauloante in eū locū infoeliciissimis casibus deiectus abiectusq; fuerat ut maior hominū pars fortunæ temeritatemque secuta illum poenitus negligerent. Nihil dicam de recepta sergiana quæ expugnatio & obstinatione roboreque hostium & loci natura & numero ex omni genere tormentorum difficilima ac diuturna uideretur. profectus est iple in castra eiusque præsentia & nostris additus & hostibus animus ademptus est. Consilio autem suo multa quæ ad obsidionem expugnationemque facerent addita multa etiam immutata atque alio loco aliaque forma instituta. Ad qua omnes res additatanti uiri auctoritate breui effectum est ut illius fide sese dedentes in potestatem nostrā rediret Sergianenses. Sed ut ipsum tandem in urbem reducā quid illo in sententia dicenda sapientius. quid in disputando acutius. quid in consultando uelocius. quid in ciuitatis maiestate conseruanda. augendaque attentius uigilātius tollerantius demū inuenies. Multæ ut in homine ciuili sunt in eo litteræ. bonus est musicus. bonus architectus bonus agricola. Eloquentia uero sine extemporanea sit siue excogitata & a natura copiosam accepit. & artificio atque exercitatione illem grauitate iucunditateque illustrem reddidit. Verum cum præter illud perpetuum ac continuatum genus dicendi alterum qnoque sit quo aut dicentem ita lacessimus ut & penius confundatur & quod cōtra respondeat. aut facile inueniat aut lacessiti ita acute respōdemus ut eum lacessisse poeniteat Ergo utrunque hoc ita Laurentio concedo ut cum ab eo discesserim in quem illi secundum adhibeam non reperiam.. Nam quanta uehementia & amaritudine si ita necessitas cogat aduersarium ueluti telis accerrimis confingit. aut quod magis ex ingenio suo est quamurbane quam sale quam facere quam lepide illum eludit. Florētina autem lingua ita eruditus ita excultus est ut si eius aut elegos aut lyricos legas eum omnibus nostri sæculi poetis facile anteponas. & ad priscos illos proxime omnino accedere iudices. Sed dices quorsum hæc in prooemi angustiis intrudis atque inculcas. quæ uix longiori historia satis pro dignitate explicari possent. Nēpe ut intelligas uoluisse me non exemplis sed domesticis exemplis hortari te ut eadem uia qua parens tuus pergens iisdem uirtutibus ad eandem nominis gloriam peruenires. præsertim ille tam exacta cura ac diligentia operam semper dederit. ne qua ex iis rebus quibus bonas omnes artes facilius acquirimus tibi adesset. Plurima sunt quæ in ilio admiret. Sed illud perexteris quod in liberis educandis indulgentioris quidem parentis nunquam. optimi uero ac sapientissimi semper summa sedulitate officium compleuerit. in re uero informando. instituēdo atque erudiendo qd unq̄ omisit. Nā quis ipse p se quottidie admoneret. ꝑcipet ac iuberet tñ cū sciret q̄ti eēt. ne a præceptoris latere inq̄ discederes ex oī horum doctorū copia Angelū politianū elegit uirū multa ac uaria doctrīa eruditum poetā uero ægregiū ægreiumque oratorem ac denique totius

antiquitatis diligentem perscrutatorem: cui puerilem ætatem tuam & optimis moribus fingendam. & optimis artibus ac disciplinis excolendam traderet pro miraculo omnino ē quā breui quā maxime moribus atque doctrina profeceris. Verum ut alia omittam. Vix tertium supra decimum ætatis annum impleueras cum ita latine loqueris: ut florentinæ ac ita pene græce ut latine. Sed ne asentator potius quam adhortator uidear plurima ad præsens omittam. Id solum addam tui te parentis ueram esse imaginem esse manifestissima in tua tenera ætate signa, quibus nobis spes certissima sit, cum in adultos annos peueneris illum te per omnes gradus acturum atque expressurum esse. Sed nos iam. P. V. interpretationes ita prosequemur ut seorsum seruianæ a nostris in Codice describantur. Cum uero ad æneidos uolumen deuenerimus ea quoque quæ Donati sunt in breuiarium redacta atque per epithoma descripta suo nomine interserenda curabimus.

VIRGILIVS MARO parentibus modicis fuit: & præcipue patre Maro ne: quem quidam opificem figulum: plures magi cuiusdam uiatoris initio mercenarium: mox ob industria generum tradiderunt: quem cum ægricu lationi reiq; rusticæ & gregibus perfeciſſet ſocer ſiluis coemundis: & api bus curandis regulam auxit. Natus eſt CN. Pompeio magno &. M. Licinio Craſſo primum conſul. Iduum octobrium die in pago qui andes dicitur qui eſt a Mantua non procul. Pregnans eo mater Maia ſomniauit enixem ſe laureum ramum quem contacta terra confeſtim cerneret coaluiſſe & exercuiſſe ilico in ſpeciem maturæ arboris refertæ uariis pomis & floribus ac ſequenti luce cum marito rus propinquum petens ex itinere diuertit. atq; in ſubiecta foſſa partu leuata eſt. Ferunt infantem ut fuit editus nec euagiſſe. & adeo miti uultu fuiſſe ut aut dubiam ſpem poſterioris geniture iam tum indicaret. Et ac ceſſit aliud preſagium. Siquidem uirga populea more regionis in puerperiis eodem ſtatim loco depacta ita breui coaluit. ut multo ante ſatas populos adæquaſſet. Quæ arbor Vergilius ex eo dicta atq; cõſecrata eſt ſumma grauidarum & fetarum religione ſuſcipientium ibi & ſoluentium uota. Initia ætatis ideſt uſq; ad ſeptimum annum Cremonæ egit. &. xvii. anno uirilem togam coepit: illis conſulibus iterum quibus natus erat. Euenitque ut eoipſo die Lucretius poeta decederet. ſed Vergilius a Cremona Mediolanum & inde paulopoſt Neapolim tranſiit. ubi cum litteris & græcis & latinis uehementiſſimam operam dedit: tandem omni cura omnique ſtudio indulſit medicinæ & mathematicis. Quibus rebus cum ante alios eruditior peritiorque eſſet ſe in urbem contulit. Statiimque magiſtri ſtabuli equorum Auguſti amiciciam nactus multos uarioſque morbos incidentes equis curauit. At ille Auguſtus in mercedem ſingulis diebus panes Vergilio ut uni ex ſtabulariis dari iuſſit. Interea a Crotoniatis pullus equi mire pulchritudinis Cæſari dono fuit miſſus qui omnium iudicio ſpecie portendebat uirtutis & celeritatis immenſe. Hunc cum aſpexit Maro magiſtro ſtabuli dixit natum eẽ ex morboſa equa & nec uiribus ualiturum nec celeritate. Idque uerum fuiſſe inuentum eſt. quod cum magiſtro ſtabuli Auguſto recitaſſet duplicari ipſi in mercedem panes iuſſit. Cum item ex hiſpania Auguſto canes dono mitterentur & parentes eorum dixit Vergilius & animum celeritatemque futuram. Quo cognito mandauit iterum augmentari Vergilio panes. Dubitauit Auguſtus Octaui ne filius eſſet an alterius idque Maronem aperire poſſe arbitratus eſt qui canum & equi naturam parenteſque cognorat. Amoris igitur omnibus arbitris illum in primiorem partem domus uocat & ſolum rogat an ſciat quiſnã eſſet. & quam ad fœlicitandos homines facultatem haberet. Noui inquit Maro te Cæſarem Auguſtũ & fermε equam cum diis immortalibus poteſtatem habere ut quemuis foelicem faciaſ Eo animo ſum reſpondit Cæſar ut ſi uerum pro rogatu dixeris beatum te foelicemque reddam. Vtinam ait Maro interroganti tibi uera dicere queam. Tunc Auguſtus putant alii me natum Octauio quidam ſuſpicantur alto me genitum uiro. Maro ſubridens facile inquit ſi impune licenterque ſentio loqui iubes id dicam Affirmat Cæſar iureiurando nullum eius dictum ægere laturum immo non niſi donatum ab eo diſceſſurum. Ad hæc oculos Auguſti infigens Maro facilius ait in cæteris animalibus qualitates parentum mathematicis & philoſophia cognoſci poſſunt in homine nequaquam poſſibile eſt. ſed de te coniectu ram habeo ſimilem ueri ut quod exercuerit pater tuus ſcire poſſim. Attente expectabat Auguſtuſ quid nam diceret. At ille quantum ego rem intelligere poſſum piſtoris filius es inquit. Obſtupuerat Cæſar & ſtatim quo id pacto fieri potuerat animo uoluebat. Interrumpens Vergilius audi inquit quo pacto idconiicio. Cum quædam enunciari predixerimq; quæ intelligi ſciriq; non niſi ab eruditiſſimis ſũmiſq; uiris potuiſſent: Tu principes orbis item & item panes mercedem dari iuſſiſti quod quidẽ aut paſtoris aut nati piſtore officium erat. At deinceps inquit Cæſar. Non a piſtore ſed a rege magnanimo dona feres. Placuit Cæſari facetia illumq; plurimi fecit & Pollioni commendauit. Corpore & ſtatura fuit grandi aquilino colore facie ruſticana ualitudine uaria. Nam plerunque ab ſtomacho & fauci bus ac dolore capitis laborabat. ſanguinem etiam ſæpius eiecit. cibi uiniq; minimis Fama eſt eum libidinis pronioris in pueros fuiſſe ſed boni ita eum pueros amaſſe ſe putauerũt. ut Socrates Alcibiadẽ & Plato ſuos pueros. Vεr inter oẽs maxiε dilexit Cebetem & Alexandrum. quem ſecunda Bucolicorum ægloga Alexim appellat Donatum ſibi ab Aſinio Pollione utrunque ineruditum dimiſit. Nam Alexandrum grammaticum Cebetem & poetam uulgatum eſt conſueuiſſe eum cum Plotia Hieria. ſed Aſconius Pedianus affirmat ipſum poſtea maioribus natura narrare ſolitum inuitatum quidem ſe a Varro ad communionem; mulieris uerum pertinaciſſime recuſaſſe. cætera ſane uita & ore & animo tam probũ fuiſſe conſtat ut Neapoli Parthenias appellaretur uulgo. Ac ſi quando Romæ quo rariſſime commeabat uiſeret an publico ſectãtes demonſtranteſque ſubterfugeret in pximũ tectũ. Bona autem cuiuſdã

exultãtis offerente Augusto non sustinuit accipere. Possedit prope centies sextertiũ ex liberalitatibus amicorum: habuitq; domum romæ æsquiliis iuxta hortos Mecœnatis quanquam secessu campaniæ sicliæq; plurimum uteretur. Quæcunq; ab Augusto peteret repulsam nunquam habuit. Parentibus quot annis ad aurum ad abundantem alitum mittebat: quos iam grandis amisit: ex quibus patrem oculis captum & duos fratres germanos Silonem impuberem. Flaccum iam adultum: cuius exitum sub nomine Daphnidis deflet. Inter cætera studia ut supra diximus medicinæ quoq; ac maximæ mathematice operam dedit. Aegit & causam unam omnino nec amplius quam semel. Sermone tradissimum ac pene indocto similem fuisse Melissius tradidit.

Poeticam puer adhuc auspicatus in balistam ludi magistrum ob insaniam latrociniorum coopertum lapidibus distichon fecit. Monte sub hoc lapidum tegitur balista sepultus: Nocte dieq; tutum carpe uiator iter. deinde Catalecton & Moretum & Priapeiam: & Epigrammata & Diras & Culicem cũ esset annorum. xxy. cuius materia talis est. Pastor fatigatus æstu cum sub arbore obdormisset: & serpens ad illum proreperet: e palude Culex prouolauit atq; inter duo tempora Aculeum fixit pastori. At ille continuo Culicem contriuit & uisam serpentem interemit: ac sepulcrum Culici statuit: & distichon fecit.

Parue Culex pecudum custos tibi tale merenti. Funeris officium uite pro munere reddit. Scripsit etiã de qua ambigitur æthnam: & mox cum rex Romanas inchoasset offensus materia & nominum asperitate ad Bucolica transit: maxime ut Asinium Pollionem Alphenum Varrum & Cornelium gallum celebraret. quia in distributione agrorum qui post philippensem uictoriam ueteranis trium uirorum iussu trans padum diuidebantur: indemnem se præstitissent: deinde georgica in honorem Mecœnatis edidit. Cum sibi uix dum noto opem tulissent aduersus Claudii ueterani milites: uel ut alii putant Arii centurionis uiolentiam a quo in altercatione litis ægrariæ parum abfuit quin occideretur. Nouissime autẽ æneidem aggressus est. Argumentum uarium & multiplex & quasi amborum Homeri carminum instar. Præterea nominibus ac rebus græcis latinisq; commune: & in quo quod maxime studebat Romanæ simul urbis & Augusti origo contineretur. Cum georgica scriberet. traditur quotidie mediatos mane plurimos uersus dictare solitum: ac per totum diem retractando ad pauciſſimos redigere nõ absurde carmen se Vrsæ more parere dicens. & labendo demum effingere. Aeneida prosaica prius oratione formatam digestamq; in duodecim libros particulatim compũere instituit ut quidam tradunt. Alii eius sententiæ sunt ut existiment cum si diutius uixisset quattuor &. xx. libros usq; Augusti tempora scripturæ atq; alia quidem percursurum. Augusti uero gesta diligentissime rxecuturum: quippe qui dũ scriberet: ne quid impetum moraretur quædam imperfecta reliquit. Alia leuissimis uersibus scripsit quos per iocum pro tigillis uel tibicinibus interponi a se dicebat ad sustinendum opus: donec solidæ colomne adueniret. Bucolica triennio Asinii pollionis suasu perfecit. Hic transpadum prouinciam regebat cuius fauore cum ueteranis Augusti militibus Cremonensium & Mantuanorum agri distributẽtur: suos Virgilius non amisit. Facta n. distributione suos Claudio seu Arrio datos recuperauit. Hũc Pollionẽ maxime amauit Maro. & ab eo magna munera tulit. Quippe qui imitatus ad coenam captus pulchritudine & diligentia Alexandri Pollionis pueri eum dono accepit. Huius pollionis filium. Caium asinium Cornelium gallum oratorem clarum & poetam non mediocrem miro amore dilexit Vergilius. Is transtulit Euphoriorem in latinum & libris quattuor amores suos de Cytheride scripsit. Hic primo in amicicia Cæsaris Augusti fuit. postea in suspitionem coniurationis contra illum ductus occisus est. Verũ usq; adeo hunc Gallium Vergilius amarat ut quartui georgicorum a medio usq; ad finem eius laudẽ contineret: quem postea iubente Augusto in Aristæi fabulam commutauit. Georgica septennio Neapoli. Aeneida partim in Sicilia partim in campania. xi. annis confecit. Bucolica eo successu edidit ut in scena quoq; per cantores crebra pronunciatione recitarentur. At cum Cicero quosdã uersus audisset & statim acri iudicio intellexisset non communi uenam editos iussit ab initio totam æglogam recitari quam cum accuratæ pernotasset i fine ait. Magne spes altera Romæ quasi ipse linguæ atine spes prima fuisset & Maro futurus esset secunda. quæ uerba postea æneidi ipse inseruit. georgica reuersa ab actiaca Augusto atq; reficiendarum uirium causa Attelle commoranti per continuum quatriduum legit suscipiente Meceonate legendi uicem quotiens interpellaretur ipse uocis offensione. pronunciauit autem maxima suauitate & lenociniis miris. Sæneca tradidit Iulium montanum solitum dicere inuolaturum se quædã Ver. s. & os & uocem posset & hypocrisim. Eosdem enim uersus eo pronunciante bene sonare. sine illo inarescere quasi mutos. Aeneidos uix dum coeptæ tanta extitit fama ut Sextus Põpeius non dubitarit sic prædicare. Credite Romani scriptores cedite grai. Nescio quid maius nascitur iliade. Augustus uero cum iam forte expeditione cantabria abesset. & supplicibus atq; minacibus litteris efflagitaret ut sibi de æneide ut ipsius uerba sunt uel prima carminis hypographa uel quodlibet conlon mitteret negauit se facturum Vergilius. Cui tamẽ multo post perfecta demum materia tris oĩno libros recitauit secũ dũ uidelicet quartũ & sextũ. Sed hũc præcipue ob octauiã quæ cũ recitatiõi itteresset ad illos de filio suo

uersus. Tu Marcellus eris. defeciſſe fertur. atque egre refocillata dena ſextertia pro ſingulo uerſu Vergilio dari iuſſit. Recitauit & pluribus. ſed neque frequenter & ferme illa de quibus ambigebat quo magis iudicium homi/num experiretur. Erotem librarium & libertum eius exacte iam ſenectutis tradunt referte ſolitum quondam in re citando eum duos dimidiatos uerſus compleſſe ex tempore. Miſenum æolidem adieciſſe quo non præſtantior al ter. Item huic aere ciere uiros ſimili calore iactatum ſubiunxiſſe martemque accendere cantu. Statimque ſibi im/peraſſe. ut utrunque uolumini aſcriberet.

Bucolica Georgicaque emendauit. Anno uero. lii. ut ultimam manum æneidi imponeret ſtatuit in græciam & aſi am ſecedere triennioque continuo omnem operam limitationi dare ut in reliqua uita tantum philoſophie uaca/ret. Sed cum aggreſſus iter athenis occurriſſet Auguſto ab oriente Romam reuertenti una cum Cæſare redire de/ſtinauit. at cum Megara uicinum athenis opidum uiſēdi gratia peteret: langorem nactus eſt quem non intermiſſa nauigatio auxit. Ita ut grauior in dies tandem Brundiſium aduentarit ubi diebus paucis obiit. x. calen. octobris. CN. Plantio. Qu. Lucretio conſulibus qui cum grauari morbo ſeſe ſentiret ſcrinia ſæpe & ma na inſtantia petiuit crematurus æneida. quibus negatis teſtamento comburi iuſſit ut rē inemendatam imperfectamq;. Verum Tuca & uarrus monuerunt id auguſtum non permiſſurum. Tunc eidem uarro ac ſimul Tuccæ ſcripta ſub ea conditio/ne legauit ne quid ederent quod a ſe editum non eſſet & uerſus ēt imperfectos ſi qui erant relinquerent. uoluit etiā eius oſſa Neapolim tranſferri ubi diu & ſuauiſſime uixerat: ac extrema ualitudine hoc ipſe ſibi epitaphium fecit: diſtichon. Tranſlata igitur iuſſu auguſti eius oſſa perut ſtatuerat Neapolim fuere: ſepultaq; uia puteolana intra la pidem ſecūdum: ſuoq; ſepulchro id diſtichon quod fecerat inſcriptum ē Mantua me genu t calabri rapuere: tenet nunc Parthenope cecini paſcua rura duces.

Hæredes fecit ex dimidia parte Valerium proculum fratrem ex alio patre: ex quarta Auguſtum: ex. xii. Mecæna ex reliqua. L. Varrum & Plocium Tuccam: qui eius æneidem poſt obitum prout petiuerat iuſſu Cæſaris emen/darunt. Nam nullius omnino ſententia crematu æneis digna uiſa fuit de que re Sulpitii carthaginenſis extant hu/iuſcemodi uerſus. Iuſſerat hæc rapidis aboleri carmina flammis Vergilius: phrygum quæ cecinere ducem Tucca uetat: Varruſq; ſimul: tu maxime Cæſar non ſinis: & latiæ conſulis hiſtoriæ: Infoelix gemino cecidit prope per/gamos igni. & pene eſt alio Troia cremata rogo. Extant & Auguſti de ipſa eadem re uerſus plures & clariſſimi quorum initium ita eſt. Ergo ne ſupremis potuit uox improba uerbis Tam dirum mandare nefas: ergo ibit ī ignis Magnaque docti loqui morietur muſa Maronis: Et paulopoſt: Sed legū ſeruanda fides: ſuprema uoluntas Quod mandat fieriq; iubet: parere neceſſe eſt: Frangatur potius legum uenerāda poteſtas. Quam tot congeſtos nocteſq; dieſq; labores Hauſerit una dies: Et quæ ſequuntur. Nihil igitur auctore Auguſto uarrus edidit quod & Maro præceperat: ſed ſummatim emendauit ut qui uerſus etiam imperfectos ſi qui erant reliquit. Hos multi mox ſup/lere conati non perinde ualuerunt ob difficultatem: quod omnia fere apud eum hemiſtichia præter illud Quem ti bi iā troia peperit ſenſū uidēt hīc pfectū. Niſius grāmaticus audiſſe ſe a ſenioribus dicebat uarrū duorū librorū ordinā cōmutaſſe. & qui tum ſecundus erat in tertium locum tranſtuliſſe. etiam primi libri correxiſſe principium his demptis uerſibus: ille ego qui quōdam gracili modulatus auena. Carmen & egreſſus ſiluis uicina coegi: Vt qua muſ auido parerent arua colono. Gratum opus ægricolis at nunc horrentia martis. Arma uirumq; cano. Nec Virgilius qui columen linguæ latine fuit caruit obtrectatoribus. In bucolicis enim duas æglogas: ſed inſulſiſſi/me Paro quidam deridet & ſic deridendo incipit.

Tityre ſi toga calda tibi eſt quo tegmine fagi. Sequentis. Dic mihi Damoeta cuium pecus: an ne latinum. Non uerum aegonis noſtri ſic rure loquuntur: alius recitante eo ex georgicis. Nudus ara ſere nudus ſubiecit habebis fri gora febrem. Eſt & aduerſus æneida liber Carbilii pictoris titulo ænei domaſtix. M. uipranius eum a Mecœnate ſuppoſitum appellabat noue cacozelliæ repertorem neq; tumidum neq; exulem ſed communibus uerbis opus il lud confeciſſe. Herennius uitia eius tantum contraxit. Perilius Fauſtinus furta. Sunt & Quinti Octaui auiti uo/lumina. quibus annotantur quos & unde uerſus tranſtulerit. aſconius pedianus libro quem contra, obtrectatores uergilii ſcripſit pauca admodum ei obiecta proponit & potiſſimum quod non recte hyſtoriam contexuit. & quod pleraq; ab Homero ſumpſit. ſed hoc crimen ſic defendere aſſuetum ait. Cur non illi quoq; eadem furta tentarent. Verum intellecturos facilius eſſe Herculi clauam qua Homero uerſum ſurripere: & tamen deſtinaſſe, ſecedere ut omnia ad ſatietatem maliuolorum decideret. Refert etiam Pedianus benignum cultoremq; omniū bonorum. atq; eruditorum fuiſſe. & uſq; adeo inuidia expertem fuiſſe. ut ſi quid erudite dictum inſpiceret alterius. non minus gauderet. ac ſi ſuum fuiſſet. neminem uituperare. laudare bonos ea humanitate eſſe. ut niſi per uerſus maxime quiſ q; illum non diligeret modo ſed amaret. Nil proprii habere uidebatur. Eius bibliotheca nō minus aliis doctis pa tebat ac ſibi. Illudq; Euripidis antiquum uſurpabat Communia amicorum eſſe omnia. Quare coæuos omnes poetas ita adiunctos habuit. ut cum inter ſe plurimum inuidia arderent illum una omnes colerent Varrus Tucca Horatius Gallus Propertius. Anſer uero quoniam Antonii partes ſecutuseſt. illum non obſeruaſſe dicitur. Cornificius ob peruerſam naturam illum non tulit Glorie uero adeo contemptor fuit. ut cum quidam uerſus quoſdam ſibi adſcriberent. eaq; re docti haberentur non modo ægre non ferebat immo uoluptuo ſum id erat. cum enim diſtic hon quod laudem fœlicitatemq; auguſti continebat feciſſet ualuiſq; nō nominato au ctore infixiſſet iderat huiuſmodi.

Nocte pluit tota redeunt ſpectacula manc.
Diuiſum imperium cum ioue cæſar habee. Diu quæritans auguſtus cuiuſnam hi uerſus eſſent. eorum au/

ctorem non inueniebat. Bactillus uero poeta quidam mediocris tacentibus aliis sibi adscripsit. Quā obrem donatus honoratusque a Cæsare fuit: quod æquo animo non ferēs. Vergilius iisdē ualuis affixit quater hoc principiū sic uos non uobis. Postulabat Augustus ut hi uersus complerentur: quod cum frustra aliqui conati essent. Vergilius præposito disticho sic subiunxit. Hos ego uersiculos feci tulitalter honores. Sic uos non uobis nidificatis aues Sic uos non uobis uellera fertis oues. Sic uos non uobis mellificatis apes Sic uos non uobis fertis aratra boues Quo cognito aliquandiu Batylus romæ fabula fuit. Maro uero exaltatior. Cū is aliquando Ennium in manu haberet: rogareturque quid faceret. Respondit se aurū colligere de stercore Ennii. Habet enim poeta ille ægregias sententias sub uerbis non multum ornatas. nterroganti Augusto quo pacto ciuitas foeliciter gubernaretur. Si prudentiores inquit temonem tenuerint: & boni malis præponantur. Itaq; optimi suos habeant honores: nulli tamen aliorum iniusti quicquam fiat. at Mecoenas quid inquit Vergilii satietatem homini non affert. Omnium rerum respondit: aut similitudo aut multitudo stomachon facit præter intelligere. Itē interrogauit quo pacto quis altam foelicemq; eius fortunam seruare potest. Cui Maro: Si quantum honore ac diuitiis præstantior sit tanto liberalitate & iustitia alios superare nitatur. Solitus erat dicere nullam uirtutem cōmodiorem homini esse patientia ac nullam asperam adeo esse fortunā quā prudenter patiendo uir fortis non uincat. Quam sententiā in quinto æneidos inseruit. Nate dea quo fata trahunt retrahuntq; sequamur. Quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est. Cum quidam eius amicus Cornificii in eum maledicta: & inimicitia. sibi ennararet. Quam putas iquit esse huiuscerei maliuolentiæ causam. Nam neq; unquam Cornificium offendi & eum amo: an īquit Hesiodi sententiæ non meministi ubi ait. Architectum architecto inuidere & poetam poetæ. De malis inquit græcus ille intellexit. Nam boni eruditiores amant. Sed magna cum mea laude & gloria uindictam in manu habeo Maiore. n. cura uirtuti intendam atq; quo elegantior ego fiam. eo magis inuidia rumpetur. Erat Augusto familiaris Filistus quidam orator & poesim mediocriter doctus cui multiplex uariumq; ingenium erat qui omnium omnia dicta reprehendere conabatur: non ut uerum dignosceret: quod Socrates facere consueuit: sed ut eruditior uideretur. Hic Vergilium ubicunq; conuenire dabatur maledictis salibusq; uexabat. Quare ille sæpe aut tacibundus discedebat aut suffusus pudore tacebat. Verum cum Augusto audiente elinguem illum diceret: & causam etiam suam si linguam haberet defendere nequiret. Tace inquit rabula. Nam hæc mea taciturnitas defensor causarum mearum Augustum fecit & Necoenatam & ea tuba cum uolo loquor: quæ ubiq; & diutissime audietur. Tu loquacitate non modo aures hominum sed muros rumpis. Augustus uero Filistum graui uultu increpauit. Tunc Maro si tempus Cæsar inquit tacendi hic sciret raro loqueretur. Tacendum enim semper est. nisi cum taciturnitas tibi noceat aut oratio aliis prosit. Nam qui contendit & contentionis finis utilis sit non nouit stultis illum annumerandum sapientes putant. Posteaquam Augustus summa rerum omnium potius est uenit in mentem an conduceret tyrannidem committere & omnem potestatem anuis consulibus & senatu iremp. reddere. in qua re diuersæ sententiæ consultos habuit Moecenatem & Agrippam. Agrippa enim utile sibi fore etiam si honestum nō esset relinquere tyrannidem longa oratione contendit quod Moecenas dehortari magnopere conabatur: quare Augusti animus & hinc ferebatur & illinc. Erant enim diuersæ sententiæ uariis rationibus firmatæ. Rogauit igitur Maronem an conferat priuato homini se in sua repu. tyrannum facere. Tum ille omnibus ferme inquit rempu. occupantibus molesta ipsa tyrannis fuit & ciuibus: qui necesse erat propter odia subditorum aut eorum iniustitiā magna suspitione magnoq; timore uiuere. Sed si cines iustum aliquem scirent quem amarent plurimū ciuitati id utile foret si in eo uno omnis potestas esset. Quare si iusticiam quod modo facis omnibus in futurum nulla hominū facta compositione distribues dominari te & tibi conducet & orbi. Beniuolentiam enim omnium habes ut deū te & adorent et credant. Eius sententiā secutus Cæsar principatum tenuit. Audiuit a Silone præcepta Epicuri. cuius doctrinæ socium habuit Varrum quāuis diuersorum philosophorum opiniones libris suis inseruisse de animo maxime uideatur. ipse tamen fuit academicus. Nam Platonis sententias omnibus aliis pretulit. Nunc quoniam de auctore summatim diximus de ipso iam carmine dicendum uiderur. quod bifariam tractari solet. hoc est et ante opus et in ipso opere. Ante opus titulus causam intentio. Titulus in quo quæritur cuius sit et quare hoc potissimū sibi ad scribendum poeta præsumserit. intentio in qua cognoscitur quid efficere conetur poeta. in ipso opere tria spectantur. Numerus. ordo. explanatio. Quamuis igitur multa i. falsa inscriptione sub alieno nomine sunt prolata. ut tyestes tragoedia huius poetæ quam Varrus edidit pro sua et alia huiuscemodi tamē bucolica liquido. Vergilii esse nemine dubitandum est. præsertim cum ipse poeta tanquam hoc metuens principium huius operis in principio æneī. et in alio carmine suum esse testatus sit sic dicens. ille ego qui quondam gracili modulatus auena et reliqua Et carmina qui lusi pastorum audaxq; iuuenta. Titire te patule cecini sub tegmine fagi. Bucolica āt et dici et recte appellari uel hoc solū indiciū suffecerat quod hoc eodē noie apud Theocritū cēseatur. Verum ratio quoq; demonstranda ē. Tria sunt pastorum genera quæ dignitatem in bucolicis habent quorum qui minimi sūt dicuntur a græcis. idem a nobis caprari. Paulo honoratiores qui ideſt opiliones dicuntur honestissimi et maximi quos bubulcos dicimus. Vnde igitur magis decuit pastorali carmini nomen imponi q̄m ab eo gradu quī apud pastores excellentissimus inuenitur. Causa dupliciter inspici solet ab origine carminis & a uoluntate scribentis. Originem autem bucolici carminis alii ob aliam causam ferunt. Sunt enim quia lacædemoniis pastoribus Dianæ primum carmen hoc redditum dicant. cum eidē deæ propter bellum quod toti græciæ illo tempore Persæ inferebant exhiberi per uirgines de more sacra non possent. Alii ab oreste circa Siciliā uago id genus carminis. dianæ redditū loquūtur per ipsū atq; pastores quo tēpore de Scythia cū pylade fugerat surrepto nuis simulacro & lato in fasce ligneo ūde fascelidē diana perhibē: nūcupatā apd cuius aras oreste s per sacerdotē eiusdē nu higeniā sororē suā a pricidio fuerat expiatus alii apollini cōio pasto

rali .s.deo qua tempestate Admeti boues pauerat. Alii uero nympharum .s. & satyrorum & id genus numinum pri cipii: quibus placet rusticum carmen. Alii mercurio Daphnidis patri pastorum omnium principi: & apud Theo critum & apud hunc ipsum poetam Alii in honorem Panos scribi putant peculiariter pastorals dei . Item Seleni Siluani atq; Faunorum. Quæ cum omnia dicantur illud erit probatissimum bucolicum carmen o. iginē ducere a priscis temporibus quibus uita pastoralis exercita erat. Et ideo ueluti auræi speciem in huiusmodi personarū sim plicitate cognosci & merito. Vergilium processurum ad alia carmina non aliunde cœpisse nisi ab ea uita que pri ma in terris fuit. Nam postea rura culta & ad postremum pro cultis & feracibus terris bella susceptа: quod uide / tur Vergilius in ipso ordine operum suorum uoluisse monstrare cum pastores primo deinde agricolas & ad ulti mum bellatores. Restat ut quæ causa uoluntatem attulerit poetæ bucolica potissimum scribendi consideremus. Aut enim dulcedine carminis Theocriti & admiratione eius illectus est aut ordinem temporum est secutus erga uitam humanam ut supra diximus. Aut tris modos elocutionum quos græci uocant qui tenuis qui ualidus qui moderatus intelligitur. credibile erat Vergil um qui in omni genere preua luerit bucolica primum georgica secundum æneida tertium uoluisse conscribere. Aut ideo potius primo bucolica scripsit ut in eiusmodi carmine. quod et paulo liberius et magis ualidum quam cætera est facultatem habere cap tandæ Cæsaris indulgentiæ repetendiq; agri quem amiserat Ob hanc causam die tertio iduum martiarū. C. Ce saræ interfecto cum augustum Cæsarem pene puerum ueterani milites non abnuente senatu sibi ducem constituis sent. Exorto ciuili bello cremonenses cum cæteris eiusdem studii aduersarios augusti Cæsaris adiuuerunt. Vn de factum est ut cum uictor augustus in eorum agros ueteranos deduci iussisset non sufficiente agro cremonēsium Mantuani quoq; in quibus erat Vergilius maximam partem suorum finium perdiderunt eo q; uicini cremonensi bus fuerant. Sed Vergilius augusti familiaritate suoq; carmine fretus centurioni ario obsistere ausus est. ille statī ut miles ad gladium manum admouit. Cumq; se in fugam proripuisset poeta non prius persequendi finis fuit quam se in fluuiū Ver. coniecisset sed postea a Macœnate et pollione in ipso augusto fauentibus agros suos recepit intentio libri: quam græci uocant: imitatione Theocriti poetæ cōstituitur: qui syculus & syracusanus fu it. Est intentio etiam in laudem Cæsaris: & principum ceterorum: per quos in sedes suas reddit. Vnde & delecta/ tionem & utilitatem finis contineret secundū præcepta cuncta confecit. Q uæri solet cur non plures q̄ decē æglo gas conscripserit: quod nequaquam mirandum uidebitur ei qui cōsideraverit ætatem sænarum pastoralium quæ ultra hunc numerum non potest proferri. præsertim cum ipse poeta circūspector Theocrito ut ipsa res indicat: ui deatur metuere ne illa ægloga: que pollioni inscribitur. minus rustica uideatur: cū ipsam sic præstruat ipse dicēs. Sicelides musæ paulo maiora canamus: & item similiter in aliis duabus facit: Illud tenēdum esse prædicimus in bucolicis Vergilii. neq; nus neq; ubiq; aliqd figurate dici. hoc é pallegoriam. Vix enim pp laudē Gæsaris & a missos agros hæc Vergilio cōcedent: cū Theocritus quē hic nr̄ toto studio imitari conat̄ simpliciter oīno cōscri pserit. Quod ât ī ipso carmine tractari solet: é nūerus. ordo. explanatio. Numerus æglogarū māifestus ē. nam. x. sunt ex quibus proprie bucolicæ septē eē credūtur. Nā tres ultime ,pprie bucolicæ dici non debent. Pollio. s. Sile nus & gallus. Prima igitur continet quæstionem publicam. & priuatam gratulationem de agro. & dicitur Tityrus. Secunda amorem pueri. & dicitur Alexis. Tertia certamen pastorum. & dicitur Palæmon. Quarta genethli acum. & dicitur Pollio. Quinta epytaphium. et dicitur Daphnis. Sexta methamorphosim. & dicitur Varrus. & Silenus. Septima pharmaceutria. Octaua amores diuersorum sexuum. & dicitur Damon. Nona continet poetæ conquestionem de amisso agro. & dicitur Mæris. Decima desiderium galli. & dicitur gallus. Quod ad ordinē spe ctat illud scire debemus. in prima tamen & in ultima ægloga poætam uoluisse ordinem seruare quoniam in alte ra principium constituit. ut in georg. ait. Tityre te patulæ cecini sub tegmine fagi. In altera ostendit finem quip pe qui dicat extremum hunc arethusa mihi concede laborem. Verum inter ipsas æglogas pastoralem cōscriptūq; ordinem nullum esse certissimum est. Sed sunt qui dicunt initium bucolica carminis nō Tityre esse. sed prima sy racusio dignata est. l. u. supereſt explanatio. ad quam antequam uēiamus illud dixerim tenue esse bucolicum car men. & usq; adeo ab heroico charactere distare. ut uersus quoq; huius carminis suas quasdam cæsuras habeant. & suis legibus distinguantur. Nam cum tribus probetur metrum. cæsura. scansione. modificatione. non erit buco licus uersus. nisi in quo et pes primus partem orationis absoluerit. et tertius trocheus fuerit. etiam cæsura. et quar tus pes dactylus magis quam spondeus partem orationis terminauerit. Quintus et sextus pes ex integris dictio/ nis fuerit. quod Vergilius a Theocrito sæpe seruatum uictus operis difficultate neglexit. in solo principio incer tum industria an casu has cæsuras seruauerit Nam Tityre dactilus partem orationis absoluit. tupatu. lærecu. ter tium trocheum. quamuis decomposita dictione concluſit. bans sub. quartum spondeum pro dactylo cum subiū xit tegmine fagi. Terminatis partibus oration s integrum comma perfecit. Cuius rei diligentiam licet in Theo/ criti ferme omnibus uersibus admirari. Qui uero supradicta acri iudicio diligenterq; consideravit. facile intelli get quæ in georg. intentio quiq; finis fuerit. nec minus etiam in æneide.

Poematis stili genera tria sunt. aut enim actiuum uel imitatiuum quod græci appellant. in quo persone loquentes introducuntur sine poetæ interlocutione. ut sunt tragœdiæ & commœdiæ. enim gre/ cæ agere dicitur. quo genere scripta est prima Tityre. et quo te meri pe. Aut enarratiuum quod græci appellant. in quo poeta ipse loquitur sine interpositione persone. ut tres primi georgicon libri. Item Lucre/ tii carmina. aut commune uel mixtum. quod græci appellant. ubi et poeta ipse loquitur et ītroducte per sonæ. ut Vergilii æneis.

SERVII MAVRI HONORATI GRAMMATICI IN BVCLLICA MARONIS COMMENTARIORVM LIBER

VCOLICA ut ferunt inde dicta sunt custodia boum.i. Præcipua enim sunt animalia apud rusticos boues. Huius autem carminis origo varia est. Nam alii dicunt eo tempore quo. xerxes persarum rex inuasit græciam cum omnes intra muros latere̅t: nec possent more solito Dianæ sacra persolui: peruenisse ad montes rusticos. & in eius honorem hymnos dixisse unde natum carmen bucolicum ætas posterior elimauit. alii dicunt orestem cum dianæ fascelidis simulacrū raptū ex scythia adueheret ad siciliam eē tēpestate delatum completo anno dianæ festū celebrasse hymnis collectis nautis suis: & aliquibus pastoribus conuocatis & exinde permansisse apud rusticos cōsuetudinē. Alii non dianæ sed appolini Nomio consecratum carmē hoc uolunt quo tēpore Admeti regis pauit armenta. Alii rusticis numinibus a pastoribus dicatū hoc asserūt carmē ut Pani Faunis. ac satyris & hic ē huius carminis titulus. Qualitas ăt hæc est. s. humilis character. Tres enim sunt characteres humilis medius. grandiloquus: quos oēs in hoc in uenimus poeta. Nam in æneide grādiloquū habet in georgi. mediū in bucolicis humilē pro qualitate negociorū: & personarū. Nā personæ hic rustice sunt simplicitate gaudētes scilicet a quibus nil altum debet requiri. Adhibentur autē hæc ad carmen bucolicum. Debet quarto pede terminare partem orationis qui pes si sit dactylus meliorem efficit uersum: ut nos patriæ fines & dulcia. Primus etiā pes secundum Donatum dactylus esse debet & terminare partem orationis. ut Tytire quā legē theocritus uehementer obseruat. Vergilius non adeo Ille enim in paucis uersibus ab ista ratione deuiauit. hic eam in paucis secutus est Terrentianus cum de hoc metro doceret Plurimus hoc pollet sicule telluris allumnus. Noster sarus eo pastor Maro. intentio poetæ hec est ut imitemur Theocritum syracusanum meliorem Moscho & ceteris qui bucolica scripserunt. Vnde est Prima siracusio dignata est ludere uersu nostra. neq; & aliquibus locis per allegoria ait gratias augusto uel aliis nobilibus quorū fauore amissum agrum recepit in qua re tantum dissentit a Theocrito. Ille. n. ubiq; simplex est. hic necessitate compulsus aliquibus locis miscet figuras: quas perite plerumq; ēt ex Theocriti uersibus facit. quos ab illo dictos constat simpliciter hoc autem fit poetica urbaniate. sic iuuena. Actoris aurunci spolium. nam Vergilii de hasta dictum figurate ad speculum transtulit. Etcā scribendorum bucoliorū hæc est. Cū post occisum. iii. idus martias in senatu Cæsarem augustus eius filius contra persecutores patris & antonium ciuilia bella mouisset: uictoria potius Cremonensium agros qui contra eum senserant militibus suis dedit qui cū non sufficerent etiam manuanorum iussit distribui non propter culpā sed propter uicinitatem unde ē mantua uæ miserе nimium uicina cremonæ. Perdito ergo agro Vergilius romam uenit & potentium fauore meruit ut agrum suum solus reciperet. Ad quem recipiendum profectus: ab ario centurione qui eum tenebat pene est iteremptus: nisi se præcipitasset inmittium: unde est. Ipse aries etiam nunc uellera siccat. Postea ab augusto missis trium uiris & ipsi integer agēr redditus ē & mantuanis pro parte. Hinc ē quod in prima ægloga legimus recepisse agrum: postea eum querelantem inuenimus: ut audieras & fama fuit: sed carmina tātum nostra ualent licida tela inter martia quantum Chaonias dicunt aquilia ueniente columbas Nec numerus hic dubius est. nec ordo librorum. Quippe cum unus sit liber. De æglogis tantum multi dubitant. Quæ licet: x. sint incertum tamen est quo ordine scriptæ sint. Plerique duas certas uolunt ipsius testimonio ultimā ut extremum hunc & primam. ut in georg Tityre te patule cecini sub tegmine fagi. Alii primam illam uolunt. Prima syracusio dignata est ludere uersu. sed ē sciendam. vii æglogas esse meras rusticas quas Theocritus. x. habet. Hic in tribus abuco l co carmine. sed cum excusatione discessit. ut in genethlico Salonini & in Sileni Theologia nel ut ex insertis altioribus rebus posset placere. uel quia tot uarietates implere nō poterat. Poetæ uitam in æneide diximus. Operis explanatio in sequentibus comprobabitur. Sane sciendum Vergil. xxviii. annorum scripsisse bucolica. Vnde etiam ipse infine geor. Audax inuenta. Tityre te patulæ cecini sub tegmine fagi: & dicit Donatus quod ēt in poeta memoranimus uita in scribendis carminibus naturalem ordinem secutum esse Vergiliū. Primo enim pastoralis fuit in montibus uita. Post agricultare amor. Inde bellorum cura successit. Notandum quoq; bucolica uel georgica cum apnd græcos in fine habeant accentum apud nos in tetia a fine habere. Nam ut in ultima sit latinitas uetat ut in penultima non sit breuitatis efficit ratio. Etiam hoc sciendum & personas huius operis ex maiori parte nomina de rebus rusticis habere conficta ut meliboeus .i. qui curam gerit boum quod Tityrus dicitur aries maior. Nam laconum lingua Tityrus dicitur aries maiori qui gregē anteire cōuertit sicut etiam in comediis inuenimus Nam pamphilus ē totus amans Glicerium quasi dulcis mulier philomela amabilis. Personæ sicut supra dixi rusticæ sunt & simplicitate gaudentes. Vnde in his nihil urbanum nihil declamatoriū iuuenitue. sed ex re rustica sunt omnia negocia comparationes & siqua sunt alia. Hinc ē quod annos fructibus computat ut post aliquot mea regna uidens mirabor aristas hinc etiam illæ comparationes sunt. Nā neq; me tantum ueniētis fibilus austri nec percussa iuuant fluctu tam littora nec quæ saxosas inter decurrunt flumina ualles.

ITYRE tu patulæ: PASTOR inducitur securus: & dare operã cãtilenæ sub arbore recubãs. Alter qui cum gregibus ex suis pellatur finibus Tityrũ aspitiẽs sic alloquitur: Tityrũ autẽ ꝑ Vergilio accipiamus nõ ubiq; sed ubi ratio exigit. Dixit autẽ sub fago allegorice. i. sub arbore glandifera quæ fuit uictus causa. Antea. n. homines glandibus uescebantur. Hinc fagus ἀπὸ τοῦ φαγεῖν. i. comedere. Ergo sub fago iaces idest tuas retentas possessiões: quibus aleris ut olim fago alebantur. Patulæ: proprie quod semp patet dicimus patulum: ut nares arbor. Patens quod aperitur & clauditur ut hostiũ & oculi. Musam. i. rusticum carmen. Tenui idest culmo auena stipula. Vnde rustici cantare consueuerũt: sic alibi: Stridẽti miserũ stipula disperdere carmẽ. Tenui: Humilẽ stilũ indicat quo hic utitur Meditaris per antistichon ab eo est quod græci μελετῶ. dicũt. l. enim &. d. inuicem cedũt: ut sella pro seda.

SERVIVS

Patulus Patens

Tityrus

Pu. Vergilii Maronis Mantuani Vatis Opera cũ cõmẽtariis Seruii Maurí Honorati Grámatici: Aelii Dõnati: Christophorí Landini: Antonii Mancinelli: & Domitii Chalderini.

Argumẽtũ ægloge primę q̃ Tityrus dicit.

A patria fugiẽs Melibœus forte sub umbra
Tityron inuenit cantantẽ carmina amicæ:
Quapropter miratus ei sua dãna recenset.
Auctoremq; sui declarat Tityrus oci.

ME.

Ityre tu patulæ recubãs
sub tegmine fagi:
Syluestrẽ tenui musam
meditaris auena.
Nos patriæ fines: & dulcia linquimus arua:

CHRISTOPHORVS Landinus Tityre. Tytirus libice hircũ significat: Melibœus est græce curabouũ: Sũt aũt noia de Theocrito sũpta: ꝑ Tityrũ se: ꝑ Melibœũ reliquos mantuanos allegorice intelligit Et si orationis quinq; sint partes: ultimæ tamẽ duæ memoria & pronunciatio solius dicẽtis sũt primæ autem tres etiã ad scribentẽ pertinẽt. hæ sunt inuentio: dispositio: & elocutio. Verũ elocutio ea est quæ characterem siue figurã orationis: quæ triplex ẽ cõficit. Elocutio autẽ habet elegantiã cõpositionẽ & dignitatẽ. Elegantia singula uerba eligit. Compositio illa iam electa construit atque componit. Itaq; qualẽ figuram exprimere uolumus: talia uerba taliſq; compositio est adhibenda. Figura autẽ generi rerũ quas scribimus accõmodãda est. Ergo cum hic res pastoralis ageretur: humilis oratio atq; depressa fuit eligenda: ac humilis infimaq; figura. Qua ꝓpter cũ elegisset Tityre recubãs sub tegmine patulæ fagi. q̃ uerba nihil elatum habent: nihilq; grande resonant. tamen ita illa construxit atq; cõposuit: ut illud infimũ elocutionis genus nõ excederet. Itaq; si attente audias Tityre tu patulæ recubãs sub tegmine fagi. Intelliges omnia suppressa atq; demissa. Nã iudiciũ hoc totũ aurium mõ illæ eruditæ sint esse deprehendes. Tityre: Amice ac familiariter incepit a nomine proprio. quod in nomine æquali aut inferiori beniuolentiam conciliat. Sin autem superior sit persona a nomine dignitatis suæ appellari postulat. Tu. q. d. solus ex omnibus nobis. Recubans. Quod proprium ociosi securiq; est. Nam cui aut negocium aut periculũ imminet: is minime recubare audet. Tegmine. i. in tegumento a tegendo: ut agmẽ ab agendo. Fagi Glans triangula cute includitur. hæc muribus gratissima est & turdis. glires quoq; saginat suem hilarem facit. carnem coctibilem & leuẽ & utilem stomacho. Et quãuis ex abietis quoq; & picis & tiliæ cortice uasa fiant ut ex cortice fagi: tamen in quodam usu sacrorum religiosus est fagi cortex. ait Plinius. Tenui: distat a subtili. Tenue. n. diminutionem rei ut plurimum notat. unde est tenuis ubi argilla. & tenue argẽtum uenæq; secundæ. hinc attenuo & extenuo nec habet laudẽ nisi illa dimminutio sic ex usu. ut si dicamus tẽuia uellera. Subtile uero acuitatem habet. Ergo laudatur subtile ingenium: tenue uituperatur. Auena Pro omni culmo ex quo rustici fistulam faciunt. Nos patriæ fines. Contentio est color rhetoricus. Est enim contentio cum contraria contrariis opponuntur: Item expolitio quia eadem de re sæpius dicit: sic in hoc loco. Nos anxii exulamus: tu ociosus manes. Præterea est repetitio. Nã nos in principio clausulæ repetit. Itẽ ẽ interpretatio q̃ sæpe affert magnũ augumentũ rei. Nã iterpretat fines patriæ eẽ dulcia arua: q̃ res mouet cõmiserationẽ.

Oratõis partes

Memoria Pronũciatio Dispositio Eloquio

Tityrus

Fagus

Tenue

Subtile

Auena

ANTONIVS MANCINELLVS Tityre. Tityrus mercenarii pastoris nomen a Theocrito sumptum. is enĩ ægloga tertia inquit. Tityre lasciuas uirgultis pasce capellas. & in ultima. Tityrus ast illic miseros cantabat amores Daphnidis. hircus autem libyca lingua Tityrus appellatur: ut Probus asserit: & Melibœus cura bouum diligens. Scribit idem ꝙ Maro per allegoriam facit se esse Tityrum: & Melibœum Cornelium Gallum: qui admiratur ꝙ Vergilius solus agros retinuerit. Patulæ apertæ & late patentis. Patulum bouem Plautus appellabat cuius cornua diuerse ac late paterent: ut Festus edocet. Recubans. iacens quiescens. iacens autem semisupinus sedens intelligendũ: qua quidẽ uoce magnã Tityri securitatẽ & requietẽ innuit: Cũ iaceret oĩ spreto ſiore. Sub tegmie: sub umbra. hĩc ait postea: Tu Tityre lẽtus ĩ umbra. Fagi. phagos græce latine uorax dicit. phago ãt comedo. hĩc fagus: uel phagus arbor glãdifera. ꝙ olĩ glãdibus uescerẽt. Nõ tũ ab re hic sub tegmie fagi inqt: nã & ĩ agris Maronis fagus erat: ut patet ægloga nona. Syluestrẽ musã: rustícũ carmen. musa enim cãtus dicit. musizo cãtu cõtendo. Tẽui auena: subtili calamo: aut fistula uel stipula ꝑ qđ gracile dicẽdi genus ostendit Meditaris: meditãdo canis. exponis. exerces. Nos patriæ fines. Nos patriã fugimus: Anaphora est idest relatio. de q̃ legito nostrum carmen de figuris. Dulcia arua Ouidius libro. i. de ponto ait: Nescio qua natale solum dulcedine cunctos, Ducit: & immemores non sinit esse sui.

Patulus

Phagos

Musizo

SER. Fugimus: plus est q̃ relinquimus. sic Oratius: teucer salamina patrẽq; cũ fugeret. Lentus: ociosus: ut q nũc lẽti consedimus aruis. Resonare. d. a. f. Carmen tuũ de amaryllide cõpositũ doces siluis resonare: intelligimus aũt melius simpliciter & nõ allegorice: ut aiunt quidã: q dicũt tu carmen de roma condis. plus. n. siu pet Meliboeus si ita ille securus est: ut tãtũ de suis amoribus cantet. Nanq; e. i. m. d. Iteratio exclaudit adulationis colorem. Semp: & dũ uiuit & post mortẽ. Alii. n. imperatores post mortem inter deos referunt: Augustus aũt templa uiuus meruit. Orati. Præsentiq; tibi maturos largimur honores: Iurandasq; tuũm p nomẽ ponimus aras. Sic Lucanus de Nerone. Sed mihi iã numen es.

Imbuere

Imbuet. imbuere ẽ ꝓprie inchoare: & initiare. Cur g̃ eandẽ rẽ sæpe inchoat. Quia sæpe pascua mutant pastores: Vnde totiẽs aras imbuũt quotiens pascua mutãt. Sed etiã apud maiores imbuere ẽ pfũdere: & malefacere. Ergo absolute possumus dicere sæpe perfundet. Errare: pascit ut Mille meæ siculis errãt in montibus agnæ. Ludere: scribere: ut Carmina q lusi pastorũ. Calamo. a. rustico stilo: ut supra tenui musa. Nõ inuideo. Ne frequens interrogatio fortasse ex inuidia potius q̃ ex admiratõe esse uideat. Turbatur: Turbamur sine discrictione culpæ uel meriti: & inuidiose tẽpora Augusti latenter carpit. Turbatur aũt ẽ impersonale: quod ad oẽs ptinet. Ná mãtuanorum fuerat cõis expulsio. Si turbamur legas ad paucos uidet ptinere. Protinus: porro tenuis. i. lõge a finibus. hinc paulo post At nos hinc alii sitiẽtes ibimus afros. Aeger: & corpore & animo.

Nos patriã fugim9. tu Tityre lẽtus i ũbra
Formosã resõare doces Amaryllida syluas
O melibœe deus nobis hæc ocia fecit. T
Nanq; erit ille mihi semper deus. illius arã
Sæpe tenet nostris ab ouilibus ibuet agn9.
Ille meas errare boues ut cernis: & ipsum
Ludere q̃ uellẽ calão premisit agresti. (M.
Nõ eqdẽ inuideo: miror magis: undiq; totis
Vsq; adeo turbatur agris. en ipse capellas
Protin9 æger ago. hãc etiã uix Tityre duco
Hic iter densas corylos mõ nãq; gemellos

Protinus

AN. M. Nos patrã fugimus: p̃ dolore idẽ sæpius repetit. Lentus: securus & ociosus auctore Nonio. Amaryllida: a tertia Theocriti ægloga sumptũ nomẽ & argumentũ. est enĩ ibi: Canto ego blanditias: sterilesq; amaryllida syluæ Candidulã recinunt. Amarygma aũt splẽdor dicit. Amarysso luceo. Resonare: p echo scilicet Echeo enĩ resono dicit. Echo sonus. Ouidius libro met. tertio. scribit echo nymphã fuisse: restitissecq; ei uocẽ solũ & ossa: ossaq; lapidis figurã traxisse. uocẽ manere. q̃ syluis latet oĩbusq; audit: ná sonus est q uiuit i illa.

Amaryllis

Echo

O

O Melibœe: est hoc loco o admirãdi aduerbium: seu mauis interiectio. utrunq; enĩ dici potest: ut Prisc. li. xv. docuit melius tamẽ iteriectio dicet: ea. n. sola animi affectus exprimit. ut Donatus etiã scribit. Admirabat autẽ Tityrus q̃ ille dixerat: Nos patriã fugimus: tu tityre lentus i umbra &c. est ergo cum admiratiõe legẽdũ. Deus augustum itelligit. cui Suetonio teste etiã uiuẽti ꝓuinciæ quoq; pleræq; tẽpla & aras: ludos quoq; quinquẽnales pene oppidati cõstituerunt. de quo & latius ægloga quarta, Hæc ocia fecit: Pollionis enim Vari & Galli gratia Maroni Augustus agrũ reddiderat: ut ostendimus. Ocia quietẽ & securitatẽ. Est ociũ ꝓprie uacatio ab labore: cuius contrariũ ẽ negociũ. Nanq; certe. Semp: & ante & post mortẽ. Imbuet: pfundet: ificiet: madefaciet: maculabit. Ouilibus: ouiũ caulis & septis. Ille meas: Augusti i se bñficia mẽorat. Errare: uagari ac pasci: qua uoce etiã sine pastore tutas eẽ oñdit. Ludere: id significat uersibus scribere: sed nõ fere nisi opusculis: qualia sũt epigrãmata: & hæc opuscula dicunt lusus. Calamo agresti: rustica fistula: rustica enĩ hic tractat. Nõ equidẽ inuideo: suspitionẽ tollit: quo se Tityri ocio nõ dolere: sed potius lætari ostẽdat. Vsq; adeo: intm̃. Turbat: turbatio fit. Protenus: p e scribito. i. a lõge: seu lõge a finibus. Protenus enĩ aduerbiũ locale ẽ. i. porro tenus: protius p i aduerbiũ ẽ tpale. i. statĩ. auctor ẽ Caper. Aeger. p id quoq; pathos. i. passio clades & affectio auget. Hic inter: ordo est: modo namq; hic inter densas corylos connixa ab silice in nuda reliquit gemellos appositio.

Ocium

Ludere

Protenus

CHRI. Nos patriã fugimus. Dixerat linquimus patriã: uerũ quia uoluntariũ posuisset esse exiliũ: addidit fugimus: quod summã etiã mouet cõmiserationẽ. Nam quid potest esse miserius: q̃ incidere in eã calamitatẽ: ut patriã: qua nihil est dulcius ueluti rem pernitiosam fugere cogaris. Lentus in umbra. Nos properamus in fuga: tu ociaris in loco amœno: nos exercemur in labore: tu in iocundo & uoluptuoso cantu. Doces siluas resonare. i. doces siluas ut resonent. i. per reboatum referent: tuum carmen: Sed de reboatu & quid sic & quomodo fiat dicimus paulo post. Resonare autem amaryllida. poeticum est: & per figuram dictum. Nam sonare nõ transit: sic dicimus currere cursum. Amaryllis: Sunt qui dicant esse nomen mulieris: quam Romæ adamauit.

Omelibœe. Et hic sermo familiaris est & amicus o uero non uocantis est: sed pene lætantis: q̃. præter spem amicum nihil tale expectans uiderit. & distinguit o Melibœe: ut sit salutantis: ac deinde adde. Deus hæc ocia fecit. Vel si iungis & continua sit oratio. O Melibœe deus nobis hæc ocia fecit. Erit o hominis admirantis magnitudinem beneficii in se a deo collati. Hæc ocia. Quasi tam magna ocia. & fatetur quod ille dixerat: Tu tityre lentus in umbra. Ouilibus. ouium stabulis. Sic etiam ab equis equile: a capra caprile: & a porco porcile. Ludere. Ita significat: ut non referatur nisi ad poetas. Non enim dicimus: aut Ciceronem ludere tusculanas quæstiones: aut Liuium ludere historiam romanam. Neque etiam poetas dicimus in omnibus ludere sed in leuioribus iocundioribusque: Sic & Horatius de se. Poscimus si quid uacui sub umbra lusimus tecum: Quapropter neque in georgicis neque in æneide ludere dixit: sed canere: sed hic & in libello quẽ culicẽ appellat. Ait enim. Lusimus octaui gracili modulante thalia: Atque ut araneoli tenuẽ formauimus orsum. Lusimus hæc propter culicis sunt carmina dicta. Omnis ut historiæ per ludũ cõsonet ordo Capellasquæ habẽt. r in ultima syllaba: in dĩnutiuis mutant. r. in duplex. l. ergo a capra capella a cultro cutellus ab umbra umbella.

BIBLIOTECA CLAUSA - Perugia - Fondo Ing. A. Mercati

SER. Spem gregis .s.marẽ & fœminã.In utroq; n.sexu repatio gregis cõstat. Ah.s.i nuda.lõ dolet qa solẽt herbas substernere. Cõnixa.p enixa.Hiatus.n.cã mutauit ,ppositionẽ.ut ẽ secludite ,p excludite. Leua stulta cõtraria.Sensus ẽ pdituros nos qñq; agros res manifesta prædicebat.Sed nos itelligere nequiuimus.

De cælo tactas.Recte compositum augurium.Nã quercus in tutela Iouis est:sed prisci illius grande uescebantur. Tactas :leuiter fulminatas.Cicero. Tactus etiã ille qui hanc urbẽ condidit:Romulus significabatur nutu imperatoris:posse agros partire in quibus fulminatæ sunt arbores.Nã agri cã uictus sunt ut olĩ quercus. Tactus tpale indicat fore damnũ qualiter patiuntur arbores leuiter fulmĩatæ. Prædicere:Prælo qui:qñ manifestũ erat augurĩũ. Da:dic:Sic contra Accipe nunc danaũ.i.audi. Vrbẽ :De cæsare iterrogatus urbem describit. Verũ id aut rusticana simplicitate est:ut ordine narrationis ignorato per longas ambages ab interrogata descendit:aut qa sine cõtinẽte nõ põt esse contentio:nec pſona sine loco. ergo rogatus de Cæsare locũ in quo eum uiderat describit. Est autẽ lõgum hyperbaton urbẽ quã dicunt.& hic illũ uidi. Stultus:rusticus.Nostræ:mãtuæ. Quo: ad quẽ.aduerbiũ ,p noĩe. Ouiũ teneros.i.agnos:& est piphrasis. Depellere:a lacte rẽouere. Sic canibus catulos:Vult Romã non solũ magnitudine sed etiã genere differre:& esse uelut alterũ mundũ aut quod dã cælũ .in quo Cæsarem uidit.nam in cõparatione catuli ad canẽ.aut hædi ad capellã quantitatis & nõ generis ponit differẽtiã .Qui uero dicit leo maior ẽ cane:& quãtitatis & generis facit differẽtiã. Cõcludit igit romã nõ solũ reliquis urbibus maiorem esse sed esse aliq; aliam rem.s.esse sedem deorũ hoc probat per uiburnũ & cupressum.nã uiburnum breuissimum est .Cupressus maxima.Hoc genus argumentationis Aristo.& Cic.ponũt. Componere:comparare. Quæ tanta .Ad magnũ.n.aliqd necessitas uenire cõpellit.Hinc miratur hominem Rusticũ Romã uidere potuisse. AN.M. Spẽ gregis.i.marẽ & fœminã. Ah silice i nuda.i.sine foliis & uirgultis cũ affectu,pnũciadũ. Corylos: Corylus arborẽ,pducẽs nuces:q̃ auellanæ uelpnestinæ dicũt q̃s græci põticas uocãt.dũ unaq; q; natio i dit his nucibꝰ nomẽ ex loco i quo nascũt copiosiores.auctor ẽ Macro.li.iii.sat. Gemellos:dicũt gemini ex uno utero & uno die editi:ut Marcellus ait. Philosophꝰ uero li.vii.de hist.aĩaliũ scribit.In gñe certe humão paucos geminos seruari:si alẽ mas sit:alter fœmina Cõnixa ptu soluta. Sæpe malũ.quod dicit Tityrus nõ fabula ẽ.nã post Tulii Cæsaris mortẽ ,pdigia fuere q̃pluria:iter quæ cõtiua fulmĩa i tẽplis statuisq; decidẽrũt:ut ẽt Appiãus li.iiii.oñdit:& nos latissime i cõmẽtario secũdæ odes Horatii:quẽ iã parauius & edẽus: dictauius. Si.i.utinã:ẽ enĩ hoc loco optãdi aduerbiũ:ut li.æn.vi.Si nũc se nobis ille aureus arbore ramus.Oñdat &c. Leua:idest aduersa.auctore Nonio.dicit autem aduersa mente futura mala dignoscere nequisse. De cælo tactas.quinq; signorũ genera obseruabant augures.ex cælo.ex auibus.ex tripodibus.ex quadrupedibus ex diris:auctor est Festus. De cælo tactas.i.fulminatas:quotiẽs enim quercus fulmine tangit ut plurimum malũ portẽdit.quod etiã aĩaduerti nã tacta cuiusdã quercu intra annum ille sponsam amisit.illa enim alteri nupsit:unde etiam duo interfecti :plureſq; etiam carcere affecti sunt. Sæpe sinistra caua.hic uersus nõ omnibus textibus inest.plures enim antiquos uidi:& illũ summi pontificis characteribus magnis profecto alienus est. Tñ aduertendũ:cornicem uidere unicã mali ominis esse.duas uero ominis boni.quod qdẽ & legi & exptus sum pluries.ipsa adeo est inauspicatæ garrulitatis:ut Plinius scribit.i. infœlicis: quasi auspiciis repugnãtibus.Cicero aũt li.i.de diuinatione scribit coruũ a dextra:a sinistra cornicẽ facere ratũ. Da:dic:idẽ li.v.Da (nõ ĩdebita posco Regna meis fatis) latio cõsidere teucros. Vrbem quã dicunt romã.longo iteruallo rñdet Tityrus ad iterrogata :nam cum.Melibœus dixissiet:Sed tamẽ iste deus qui sit da Tityre nobis :exponit prius Vrbis Romæ amplitudinem:inde causam quare Vrbem ipsam adierit .postea uero illic iuuenem illum uidisse:cui anno quoque bis senos dies se dicit sacrificare. Vrbem.urbis appellatione:etiã si nomẽ nõ adiicerẽtur:Roma tamen accipi receptum est:ut Fabius li.vi.edocui. Huic nostræ: Mantuã intelligit. Quo.ad quã. Ouium teneros fœtus.i.agnos per circumlocutionem:quæ periphrasis dicitur. Fœtus dicit q̃quid nascit ex mulieribus uel pecoribus:& a foueo uerdo descendit.inde etiã fœtura.i.genitura:quæ ,p toto aĩaliũ prouentu poni consueuit. Depellere:a lacte disiungere.Agni autem ad quattuor menses a mãmis ubi nati sunt non disiunguntur :hædi tres.porci duos:auctor est Varro. Lenta uiburna:Virgulta sunt quæ de radice pullulant .Viburna autem minuta sylua:humilia uirgulta :ut genistæ & huiusmodi. Causa.ea est quæ nos impingit ad aliquid faciendum.Ratio autem qua utimur in faciendo.Seruius auctor in arte.

CHRI. Spem gregis.Vt maius sit detrimentũ q̃ si uterq; eiusdẽ sexus fuisset. De cælo tactas. In æneide omnia uaticinãdi genera bræuiter complexi sumus .inter quæ est aruspicina quæ fulgura in se continet: nam quæ fulminæ tacta sunt in commodum aut calamitatẽ iis protendũt ad quos pertinent. Quapropter cum Romæ:aut capitolium.aut alia loca publica fulmine tacta erant:ad rẽpu:malum spectare putabant:statimque aut uspices uel ex ipsa etiam Etruria accersebant. Tamen. Tandem post longum hunc de fulmine sermonem.

Spem greges ah silice i nuda cõnixa reliqt
Sępe malũ hoc nob (si mẽs nõ leua fuisset)
De cælo tactas memini prędicere quercus
Sępe sinistra caua prædixit ab ilice cornix:
Sed tamen iste deus q sit da Tityre nobis.
Vrbẽ quã dicũt romã melibœe putaui T.
Stultꝰ ego huic nr̃ę similẽ:quo sępe solemꝰ
Pastores ouium teneros depellere fœtus.
Sic cãibꝰ catulos similes:sic matribꝰ hędos
Norã :sic paruis cõponere magna solebã.
Verę hæc tãtũ alias itercaput extulit urbes
Quantũ lẽta solẽt iter uiburna cupressi.
Et q̃ tãta fuit romã tibi causa uidẽdi: M

Viburnum

Cupressus

Coryli

Gemini

Vrbs

Fœtus
Fœtura

Virgulta

Viburna
Causa

Vrbem.Locus & ædificia dicimus urbem habitatores autem ciuitatem. Viburnum.Species est fruticis

SER. Libertas: Amor libertatis. Aliter aũt ſeruus cupit libertatẽ q uult carere ſeruitute: aliter ingenuus q uult habere liberã uitã. ſ. pro ſuo arbitrio agere: ut nũc uult Vergi. ſub pſona Tityri. Lateter aũt carpit ea tpa: in qbus libertas nõ erat niſi Romæ. Vel itelligamus Tityrum ſimpliciter ut paſtorem locutũ. Nam Theocritus eum ubiq; mercenariũ iducit. ſic Vergil. Tityre dũ redeo breuis eſt uiæ paſce capellas. Reſpexit inertem Arguit ſuam inertiam qui nõ prius Romam ierit: & non ſit uſus puer libertate qua uſus eſt prouectiori ætate. Candidior barba. Aut mutatio perſonæ ut quidam ruſticus ſenex loquitur non Vergi. per allegoriam, nam Verg. xxviii. an ſcripſit Buco. uel non barba ſed libertas dicatur candidior. antea libertas illi fuerat ſed nõ talis. Lõgo poſt tpe. Aut archaiſmos eſt antiq. n. Ante poſt & circũ utriq; caſui ſeruiebãt: aut lõgo poſt una pars eſt: & ut dicat uenit lõgo poſt: ſicut multo magis multominus: poſt modo. Hora. Poſtmodo quod mihi obſit. Et longo poſt: ut poſtpoſita uideat præpoſitio: & in unitatẽ coacta. Peculi. More antiquo: nã illi oẽ patrimoniũ peculiũ dicebãt a pecore: í quo erat omnis ſubſtãtia. Vñ & pecunia dicta ẽ a peculio: uel ad morſum tpis pertinet: nã nunc tantũ ſerui peculiũ dicimꝰ: ergo patrimoniũ ſuũ ueluti ſeruꝰ peculiũ iuidioſe dixit: peculi ꝓ peculii: ꝓ ſyneſim dixit.

Longo poſt

Peculiũ Pecunia

Septa

Libertas quæ ſera tamẽ reſpexit inertem T.
Candidior poſtq̃ tondenti barba cadebat:
Reſpexit tamen: & longo poſt tẽpore uenit.
Poſtq̃ nos amaryllis habet: galateha reliquit.
Nãq; fatebor enim: dũ me galathea tenebat:
Nec ſpes libertatis erat nec cura peculi.
Quãuis multa meis exiret uictima ſeptis
Pinguis: & ingratæ præmeretur caſeus urbi:
Nõ unq̃ grauis ære domũ mihi dextra redibat
Mirabar qd mœſta deos amaryllidi uocares M

Septis: Septa ſunt loca in campo martio inclu/ſa tabularis: í quibus populus ro. ſuffragia fert: & quia ſũt ſimilia ouilibus duo hæc inuicẽ ponunt: ut hic ſepta pro ouilibus. Contra Luca. Et miſeræ maculauit ouilia romæ. i. ſepta. Et Iuue. Antiquo quæ proxima ſurgit ouili. Pinguis: Melius ad uictimam q̃ ad caſeum referes. Ingratæ. Ex laboribus ruſticorũ aliter ciuitas. Ciues autem derident illos & præcia minuunt. Amaryllidi. Vocatiuus a ntõ in iis: & ſemper breuiatur. Horat. Dulcemq; ſtrepitum pieri temperas.

ANT. M. Libertas: ordo eſt Libertas quæ ſera: tamẽ candidior. i. clarior & iucidior reſpexit inertem. reſpexit inquam poſtquam barba tondenti cadebat: & tamen uenit longo poſt tempore. Conuenit item & alter ordo ſic uidelicet. libertas candidior. quæ ſera: tamẽ reſpexit inertẽ poſtquam barba tondẽti cadebat: reſpexit tamẽ & lõgo poſt tpe uenit. Eſt autẽ ſenſus: tityrũ ſerius cogitaſſe adire Romã: & poſt reſectã barbã. & tamẽ lõge poſt cogitatum & primæ barbæ reſectionẽ ueniſſe. Inertem: ſegnem: deſidem. Tondenti. ſ. mihi: nã paſſi ue hic dicitur. ſicut. g. li. iii. lucanaq; menta cyniphei tondent hirci ꝓ tondent: ſecũdũ Priſ. li. viii. dicentẽ. Sũt quædã in o terminantia. quæ cũ ſint actiua ꝓ paſſiuis quoq; ſolent poni: ut lauo tõdeo: ꝓ lauor & tõdeor. Galathea: græce p ei diphthongõ galateia ſcribit & cũ t exili: nympha fuit quã Poliphœmus adamauit. ut Theocritus ſcribit ægloga. vi. & Ouidius in met. hic uero pro Mantua ponitur allegoricos. Amaryllis uero pro Roma. ſed de allegoria legito noſtrum carmen. Peculi. i. lucri & parti. eſt enim peculium ſeruorum a pecore dictum: ſicut & pecunia nobilium ut feſtus ait. Victima: ea proprie dicitur quæ poſt uictoriam mactatur. Ouidius faſt. li. i. Victima quæ cecidit dextra uictrice uocatur. Hoſtibus a domitis hoſtia nomen habet. Feſtus tamen uult hoſtiam dictam ab hoſtire quod eſt ferire. Septis: ideſt ouilibus. Pinguis. hic ſit colõ. Ingratæ urbi. Cum enim & uictimas & caſeum illuc afferret minimum lucri conſequebatur. quod quidem ex magna ingratitudine erat. quo euim pacto huiuſcemodi res urbani haberent niſi agreſtum cura. Aere ideſt pecunia: ut puta quadrantibus uel trientibus. In Cypro prima fuit æris inuentio. Seruius autem rex primus ſignauit æs: antea rudi uſos romæ Timeus tradit ſignatum eſt nota pecudum: unde & pecunia appellata. auctor Pli. li. xxxiii. & li. xxxiiii. Deos: Amaryllis inuocabat deos pro redditu Tityri abſentis. per hanc autem roma intelligenda: quam mœſtam abſente Tityro Meliboeus ait quo amico gratificetur.

Galathea

Peculiũ

Pecunia

Victima

Hoſtia

Aeris inuentio

Libertaſ CHRI. Libertas. Aliter ſeruus: aliter ciuis optat libertatem. Seruus enim optat a domino manumitti: cuius quærit ut æquo iure in ciuitate uiuatur: ut libera ſint iudicia & nemini niſi qui ſit in magiſtratu ſit ſeruiendum. Eſt autem libertas alia naturalis: alia de iure gentium. Natura enim hii liberi ſunt qui cum minus ualeãt corporis uiribus ſapientia & uirtute reliquis præſtant: quibus uero prudentia non adeſt: & ſola corporis uiribus tuntur. ii ſeruire prudentiori dicunt. ut etiam in politicis oſtendit Ariſto. De iure uero gentium hii dicuntur ſerui qui in bello capti uendi poſſunt & ſeruire coguntur. Dicitur præterea libertas excelentia & magnitudo animi cum nullo metu coherceri poſſumus: quin freti optima conſcientia apertis uerbis honeſtati æquitatiq; & publicæ utilitati ſauemus. Ergo ut illa ſuperior libertas aut a fortuna: aut a natura eſt: ſic hæc a bona mente & uoluntaria proficiſcitur quemadmodum reliquæ uirtutes. Galathea. Conueniens nomen ruſticæ mulieri quaſi lactis dea: Sunt qui credãt illam poni pro Lidia: q uam Mantuæ amauit. ut deinde Romæ amaryllida. Peculi. peculium diffinit Labeo eſſe id quod ſeruus domini permiſſu ſeperatim a dominicis ratiocinibus habet: Sed & domino peculium eſſe poſſe oſtendit Celſus: & caſtrenſe peculium eſſe quod a parentibus & cognatis militiæ degentibus dono eſt datum uel q filius militiæ acquiſiuit. Ruſticos ait audiſſe Celſus qui pecuniam ſine peculio fragilem eſſe peculium appellantes: quod præſidii cauſa imponitur. Vnde Vlpianus peculium ait dictum quaſi Puſilla pecunia ſit ſiue patrimonium puſillum. puto peculium eſſe quicquid noſtra induſtria acqritur in quacunque fortuna ſimus liberi an ſerui: & id ſenſiſſe ſenes pecuniam ſine peculio ideſt ſine lucro fragilem eſſe.

Galathea

Victima.i.multi fœtus ad uictimã.i.ſacrificiũ faciẽdũ. Victima ãt & hoſtia dicit oẽ aĩal qđ deo imolat. ſed qđ ĩter utrãq; ĩterſit: audi Ouidiũ. Ille.n.ait Victĩa q̃dextra cecidit uictrice uocat. Hoſtibus a domitis hoſtia no mẽ hẽt. Hic xp̃iani hoſtiã euchariſtã noĩant: qm̃ illa ſupatus ſit noſter aduerſarius diabolus. Septis. Septa loca ĩ qbus pecudes ĩcludũt: qm̃ retibꝰ ſepta.i.circũdata ſint. Sepire.n.circũdare ẽ: hĩc ſepes qa illa ſepiunt agri. ltẽ lo ca ĩcluſa tabulatis ĩ cãpo martio ſepta dicebãt. Martialis. In ſeptis mamurra diu multũq; uagatus. Deniq; oĩa lo ca ĩcluſa ſepta appellarũt. Grauis ære domũ mihi dextra. Quia puũ dabat p̃ciũ. Et ẽ mõus accõmodatꝰ ruſticãõ.

Victĩa

Septa

Sepire

Septa

Aere. Pecũia. Nã p̃mi numi ænei ñ ãt aurei & argẽti fuerũt. Ouidi. de Faſtis: Aera dabãt oli. melius nũc nomẽ ĩ auro ẽ: Victaq; cõceſſit priſca moneta nouæ. Hic pecuniã debitã æs alienũ dicimus. Aerariũ locũ ubi publica aſ ſeruat. Prĩus ãt Ser. Tul. æs ſignauit. Nã ãtea rudi utebãt. Signatũ. ẽ nota pecudũ: uñ pecũia dcã. Nã argẽtꝰ nu mꝰ prĩo ſignatꝰ ẽ ãno urb̃ qngẽteſimo octogeſimo qnto Inde ſexageſimo ſcdo ãno ſignatꝰ ẽ numꝰ aureus. Q đ mœſta. d. a. u. Significat q̃ roma reuocaret deos ĩ auxiliũ qa nõ hẽret q eã ſuo carmine illuſtraret. qa aberat Ver.

Aerariũ

Pecunia

SER. Cui. In cuius honorẽ. Quid uocares. Ver gilii p̃ſonæ cõuenit. Mœſta. ſ. tibi Tityrus: Verg.

Cuí pendere ſua patereris ĩ arbore poma
Tityrus hinc aberat. ipſæ te tityre pinus
Ipſi te fontes ipſa hæc arbuſta uocabant.
Quid facerẽ? neq; ſeruitio me exire licebat T.
Nec tam præſentes alibi cognoſcere diuos.
Hic illũ uidi iuuenẽ meliboee: quottannis
Biſſenos cui noſtra dies altaria fumant.
Hic mihi reſpõſum primus dedit ille petenti
P aſcite ut ante boues pueri ſũmittite tauros.
Fortunate ſenex ergo tua rura manebũt: M.
Et tibi magna ſatis q̃uis lapis omnia nudus
Limoſoq; palus obducat paſcua iunco.
Nõ inſueta grauis tentabunt pabula fœtas:
Nec mala uicini pecoris contagia lædent:
Fortunate ſenex hic inter flumina nota
Et fontes ſacros frigus captabis opacum.

Seruitio. Seruitiũ ẽ cõditõis ĩdiciũ. Iuuenẽ. Augu ſtũ. quẽ decreuerat ſenatꝰ: neq; puerũ diceret: ne ma ieſtas tãti ĩpii mioueret. Dies. Vel pricipia oĩum. mẽ ſiũ uel idus. Fumãt: ſacrificãt. Primꝰ. Añ quẽ nul lus ſit. Senex. Nõ ad ætatẽ Verg. ſed ad fortũã futu rã p̃ſagiũ refert. Lapis: mõs: A mõte. n. uſq; adlacũ: & ĩde ad arborẽ quãdã ẽ tra donata Vergi. Grauis: p̃ graues. Flumĩa: Padũ. ſ. & Minthiũ. Nota: ca ra. Sacros: Nam oĩbus aquis nymphæ præſident. Opacum: quo æſtate refrigeramus.

Seruitiũ

ANT. M. Poma. arua ipſa & bona cũcta ĩtelligit Pendere in ſua arbore. i. ſalua eſſe. Arbuſta. oĩa hæc ſimpliciter ac ruſtice intelligenda ſunt Arbuſta aũt loca dicunt arboribus uitiferis cõſita. Seneca epi ſtola lxxxvii. Illud ẽt uidi uitẽ ex arbuſto ſuo anno ſam trãſferri. & Columella. li. iii. de arbuſtis ſic ait: Arbuſtũ ĩter q̃dragenos pedes diſpoſitũ eẽ cõuenit. ſic enĩ & ipſæ arbores & appoſitæ uires melius cõua leſcũt: fructũq; meliorẽ dabũt. Quid facerem. apud galatheã intelligit. i. Mantuã. Tã p̃ntes: tã p̃pitios.

Arbuſta

Alibi q̃. ſ. Romæ. Diuos. p̃ hos nõ ſolũ Auguſtũ: ſed aſiniũ Pollionẽ & Varũ: alioſq; ſibi p̃pitios ac cipit. Hic: ĩ urbe roma. Illũ iuuenẽ: ĩ fine quoq; p̃

Augu ſtus iu uenis

mi uoluminis. g. de eodẽ Augu. inqt. Hũc ſaltẽ euerſo iuuenẽ ſuccurrere ſæclo Ne p̃hibet &c. Florus ẽt iuuenẽ noĩat. ſic. n. ſcribit Prima ciuiliũ motuũ cã: teſtamẽtũ Cæſaris fuit: cuius ſecũdus hæres Anto. p̃latũ ſibi Octauiũ furẽs: ĩexpiabile cõtra adoptionẽ acerrimi iuuenis ſuſcepat bellũ: cũ ĩtra xviii. ãnos tenerũ & obnoxiũ & oppor tunũ iniuriæ iuuenẽ uideret. Cicero ãt Philippica q̃rta ait: Laudo laudo uos Quirites: cũ gratiſſimis animis p̃ſe q̃mini nomẽ clariſſimi adoleſcẽtis: uel pueri potius. ſũt. n. facta eius ĩmortalitatis nõ ætatis. ltẽ qnta philippica: Quis populo Romano obtulit hũc diuinũ adoleſcẽtẽ? Deus. Nõ ab re igit Maro iuuenẽ appellauit. Quotãnis: ſingulis ãnis. uel ãno quoq;. Biſſenos dies: mẽſes quoq; ſemel. Hic: ĩ urbe Roma. Sũmittite iugo. ſ. ad arandũ.

Senex: quũ ſenex eris. qđ aliter Probꝰ inqt. Ergo: qa rñdit ille: paſcite: ut ante boues &c. Et tibi magna ſatis. or do ẽ. & mãebũt paſcua ſatis magna tibi: q̃uis obducat. i. circũdet, oĩa nudus lapis: & palus cũ iunco limoſo. horũ ãt cãporũ ſitũ lege ẽt ĩ ægloga nona. ibi. Certe eqdẽ audierã &c. Obducat. i. circũdet: ob. n. aliq̃ ponit p̃ circũ ut ẽt Feſtus ait: ut quũ dicimꝰ urbẽ obſideri. aliq̃ p̃ pp: ut ob merita: ob ſupatos hoſtes. uñ obſides p̃ obſides: ñ ob fidẽ patriæ p̃ſtãdã dant. Nõ ĩſueta: ordo ẽ. Pabula ĩſueta: ñ tentabũt grauis fœtas. Nõ tẽtabũt. i. nõ corrũ pẽt: uel ñ uariabũt lanã agnis ĩ utero grauidarũ manẽtibꝰ. ait. n. Pli. li. viii. de arietibꝰ ſcribẽs. Et mutatio aq̃rũ po tuſq; uariat. Id aũt Pli. accepiſſe uidet a Varrõe. is. n. li. ii. de ouibꝰ ſic ait: Quã diu admiſſura fit: eadẽ aq̃ uti opor tet: q̃ cõmutatio & lanã facit uariã corrũpit & uterũ. Tẽtare ãt p̃ corrũpere Plinius ẽt libro. xxiiii. utit. de ſalicũ natura ĩquiẽs: Caput tẽtãt uini mõ. Grauis fœtas. i. grauidas ouis. grauis aũt adiecit: qm̃ fœta dicit tã q̃ p̃gnãs ẽ q̃ q̃ pepit Cõtaria: ſcabiẽ ĩtelligit. Cõtagiũ uetat Feſtꝰ ut uero leges: Gellius. n. li. xii. ait: Periculũ ẽt & uenenũ & cõtagiũ. Seneca quoq; epiſtola. xiii. inqt: Quid ẽ q̃ trepidẽt: q̃ cõtariũ quoq; mei timeãt. Cõtagio ẽt & cõtages ĩuenit. Iuuenalis: Dedit hãc cõtagio labẽ. Lucretiꝰ li. iiii. Quæ cõtage ſua palloribꝰ oĩa pĩgũt. Dicit ãt cõtagio a cõtĩgo morbus q̃ polluit qcqd tãgit. Columella ãt li. viii. c. v. ſcribit: oues frequẽtius ĩ ullũ aliud aĩal ĩfeſtari ſca bie: eſſeq; illico occurrẽdũ nẽ tota p̃gẽies coinqnt: nã cũ & alia pecora: tũ p̃cipue oues cõtagione uexant. Inter flumina nota: Padũ & Mincium. nã ut etiã Probus aſſerit: Mincius præterfluit Mãtuam. Effluit autem: auctore Strabone li. iiii. a lacu Benaco: qui ex alpibus oritur. Fontes ſacros: pp naiadũ numina ſacros fontes appellat.

Tẽtari

Conta gio

CHRI. Pẽdere ſua poma: Nã ruſticorũ ẽ ſinere ſua poma ĩ arboribus cũ alicui ſeruare uolunt. Hic ãt ſeruat Ro ma poma Tityro ſeruat ſua facta a Vergilio celebrãda. Pinus: p̃ magnis uiris q̃a pinus magnæ ſunt. Fõtes p̃ elo quẽtibus. Nã recta cõpatõe Arbuſta p̃ hũiliori populo dixit. Quid facerẽ? Modus loquẽdi eorũ quorũ cõſulta io dubia eſt. Nã neq; patiebat relinq̃re galatheã. i. Mãtuã. Nã cuiq; ſua patria ſuauiſſima ẽ. Nec rurſus alibi q̃ Ro

mæ tã ꝓsentẽ fauorẽ ꝓspiciebat. Submittite. Supmittite ut sit a subsum ãtiqua propositiõe: sic alibi: Quãtũ ue renouo florẽt se subiicit alnus. i. sursum agit. Ergo supmittite tauros. i. date opam: ut tauri saliãt uaccas nouã ad fœturã cõpandã: uel submittite. i. sub iuga mittite ut domẽt ad agriculturã: & tunc ponet tauros ꝓ ualidioribus iuuẽcis. Manebunt. Pro manebunt in tuo iure. neq; mutabunt dñm. Lapis nudus. a terra exertus suum q; adeo lapidiosus sit ager ut terra tacta illis uix emittat herbã. Limoso: quia in limo prouenire gaudet. Frigus opacum. Nõ hñt latini uerbum quo exprimãt uim hyemalẽ qua horremus non sine multa molestia: sed illã uoluptuosam refrigerationẽ quæ nobis calore æstuãtibus ꝓ umbram & leuẽ auram prouenire solet. Nos autẽ hẽmus. Nam primum illud appellamus freddo: hoc uero secundũ qđ fresco nunc uoluit exprimere cum dixit: Opacum frigus.

Limes

SER. Alimite. Limes terminus agri ẽ: Hyblæis: Ab hybla qđ siliciæ opidũ ẽ nũc magara dicit & ẽ spẽs ꝓ genere. Depasta fl. Depastũ florẽ hñs uel comesta. Salicti: uirgulti genus qđ salit: & surgit cito. Salictũ ubi sũt multi salices Sæpe uocat rusticũ ad dulcia. Frondator: Rusticus frondes legens uel pecus frõdibus uescẽs. Est tãtũ triplex frõdator & q arbores ãputat: & frontibus manipulos facit: ut hyẽme pascat pecus. & q mãibus uitiũ frõdes auellit: ut sol ingrediẽs uuas cõcoq̃t. Aut auis q̃ in frõdibus habitat. & his uescit: uel palũbes q̃ in frõdibus nidificant. Ad auras: in die. Raucæ: brõgide. Cicero in ea q̃ talæ mastis in scribit. Iã mare tyrrhenũ lõge pẽitusq; palũbes reliqt. Vulgus tetas appellat. & nõ dicunt latine: sed multoꝝ auctoritas latinũ facit. gemere: canere ꝓ prietũ dicit de turture. Hic fœminio ꝓtulit. Plauto uero Obustos turtures masculine dixit. Freta: maria a feruore dcã. Pererras: lustratis uel errore cõfusis. Exul: silicet parthus & germanus. Arari: Arar flumẽ galliæ in Rhodanũ fluẽs. Tygri. flumie fluẽs in Persicũ sinũ Per hæc autem flumina diuersa significat loca. ut ponat impossibilia.

Salicti
Salictũ

Gemere

Arar
Tigris

Hinc tibi quæ semper uicino ab limite sepes
Hybleis apibus florem depasta salicti
Sæpe leui somnũ suadebit inire susurro,
Hic alta sub rupe canet frondator ad auras.
Nec tamẽ interea raucæ tua cura palumbes
Nec gemere aeria cessabit turtur ab ulmo
Ante leues ergo pascentur in æthere cerui T.
Et freta destituent nudos in littore pisces:
Ante pererratis amborum finibus exul
Aut ararí parthus bibet: aut germania tigrin

ANT. Hic tibi q̃ sẽp: ordo ẽ: hic uicino ab limite sepes: q̃ sẽp depasta. i. depastũ hẽt apibus hyblæis salicti florẽ sæpe leui susurro suadebit tibi inire somnũ. Limite: limes in agris: nũc terminꝰ nũc uiæ trãsuersæ: auctor ẽ Festus. Hyblæis apibus. Doriẽses Megarã cõdiderũt: cũ pus hybla uocaret: ut Strabo edocet li. vi. de Sicilia loquẽs Mela et iter Siciliæ urbes hyblã noiat. ibi ãt mellis optimi copia: ꝓpterea hyblæas apes appellauit. Florẽ salicti. Cæras ex oĩum arboꝝ satorũq; floribꝰ cõfingũt apes: excepta Rumice & Cenopde herbaꝝ hæc genera. auctor Pli. li. xi. Est ãt salictũ salicũ locus & copia. Inire: incipe. Leui susurro: paruo murmure. ẽ ãt nomẽ a sono fictũ ꝓ onomatopœiẽ. Suadebit: hortabit. Alta sub rupe. i. in alta rupe. Frõdator. Columella scribit li. vii. a calendis iuliis in calẽdas nouẽbris tota æstate: & deide autunno boues satiãdos frõde. ꝓbat q; maxie inqt. Vlmea post fraxinea: & ab hac populea. Vltia sunt ilignea & q̃rnea & laurea. Ad auras. i. sublimi uoce. Gemere: uidet. n. turturis & palũbiũ uox gemitus eẽ potius q̃ cãtus. Aeria. nõ aeria turtur: sed ulmo aeria. i. alta. Ante leues ergo. Itẽ ad Battorẽ quoq; dixerat: Dulcia amara ꝓ us fiẽt: & mollia dura: Cãdida nigra oculi cernẽt: & dextera leua. Migrabunt casus aliena in corpa reꝝ: Quã tu de nostris emigret cura medullis: gaudia sẽp. n. tua me meminisse licebit. Ergo: cũ tot uoluptatibus frui possim bñficio Cæsaris: anteq̃ eius obliuiscerer oĩa naturæ contraria fierent. Añ perratis. ordo ẽ. Anteq̃ illius uultus nostro pectore labat: aut pthus exul bibet ararĩ. aut Germania bibet tigrin pererratis ãboꝝ finibus. i. mutatis ut scilicet Araris Parthiã adeat: Tigris uero germaniã. Exul parthus: Parthoꝝ iperiũ orientis erat: ut Trogus ait li. xli. Scythaꝝ exules fuerant: qđ ẽt ipoꝝ uocabulo manifestat: nã Scythico sermone exules parthi dicunt. q̃re exul ad pthũ solũmõ: ñ ẽt ad Germaniã refert. Ararĩ. Araris Pli. teste li. iii. c. v. fluuius ẽ in gallia Narbonensi. & auctore Strabone li. iiii. ubi Arar amnis Rhodano cõmiscet. Lugdunũ in colle cõditũ ẽ. labit ꝓterea ex alpibus. Est ãt uicina galliæ germania: ut ostẽdemꝰ. Germania: ut scribit Tacitus: germania oĩs a gallis. Rhetiisq; & Pannoniis Rheno & Danubio fluminibꝰ: a Sarmatis Dacisq; mutuo metu: aut mõtibꝰ sepat. Cætera occeanꝰ ãbit latꝰ sinus & ĩsulaꝝ ĩmẽsa spatia cõplectẽs. Tigri. orit Tigris in regiõe Armẽiæ maioris fõte ꝰspicuo in planitie. a celeritate ãt tigris dicit. ita. n. appellãt Medi sagittã. auctor Pli. li. sexto. Est præterea Armeniæ iuncta Parthia. Iuuenalis sat. vi. Instantem regi Armeno Parthoq; comotem.

Araris

Germania

CHRI. Alimite. Limus latie obliquus ẽ siue trãsuersus: Hic Terẽtius. Limis oculis. alimo uero dicit limes terminꝰ in agris posit. qa ex obliquo ponat. Hic ẽt in foribꝰ limẽ. Raucæ. Raucã uocẽ dicius eã q̃ nõ cadida solidaq; exit: sed itus magna ex pte uersat. Hæc aliq̃ offẽdit aures cũ dissona ẽ: & quodãmõ strepit: aliq̃ ñ q̃ ñ itra fauces cõtinue uersat uehemẽter delectat: ut accidit in orgãis: Nã cũ uoci denegat liber exitus q̃ñ itra fistulas nõ sine sua ui modulatõe agitat: ea uehemẽter demulcent aures. Hoc in gutturis lõgiusculo spatio cõmode faciũt cygni cũ raucos illos appellãus. hic raucio rausi. Turt ad auras. Quia elata uoce canet. Leues. Leuis. i. sine pondere. Oui. Qui q̃nto ẽ põdere terræ põdere aq̃ leuior tãto ẽ onerosior igne Et p trãslationẽ leuia dñr q̃ nullũ momẽtũ rebus afferũt. Itẽ q̃ facilia sunt. Itẽ leues hoies q ĩstabiles in ꝓpositio & facile mouent. Leues igit nõ q sint leues sed qui ẽnt si æthera ascẽderẽt Et in his oĩbus ꝓfert pria syllaba breuis. Quãdo ãt ꝓducit priã syllaba significat positũ & sine pilo. Vt sæpe in leui q̃sissent cornua frõte. Et qa q̃ leuia sic sunt lubrica esse solẽt. dicius leue. i. lubricũ. hic dicimus leuigare expolire. Vñ dicimꝰ tectoriũ leuigatũ. Arariũ: Araris. & p syncopã arar ꝓfert ait prisciaꝰ hic a mõte Vogeso effluit. & p fines eduoꝝ ac seq̃norũ leuit fluẽs rhodano miscet. Germania. Hæc trãs Rhenũ incipit. hæc gens mores hẽt gallicis similes. Vnde Strabone teste germani dicti sunt q̃si gallorum germani. i. fratres

sint. Tygris. Armeniæ maioris fluuius: Vnus est ex illis quattuor: quos christiani ex paradiso deliciarum fluere aiunt. dicitur a uelocitate currēdi tygris. n. sagitta lingua medorum dicitur. Tygris

SER. Sitiētes astros. Synedos. Ab afris .n. Libia q aq̄ idiget ītelligi uult. Scythiā. Hæc regio septētrionalis est. Oaxē cretæ. i. lutulētū q rapiat cretā. Creta alba terra dicit. Nā Oaxes mesopotamiæ fluuius ē: q ex ueloci tate sua corripiēs cretā lutulētus fit diuisos: qa olī cōiūcta fuit cōtinēti īsula britaniæ. Est āt ī oceāo septētrōalis & a poetis alter orbis appellat. En unq̄: ecce aliqñ. Alias diuisit p interpositionē: ut en erit unq̄. i. unq̄ ne hoc ē aliqñ. Culmē: Tectū: qa ueteres ædificia d culmis tegebāt. i. e paleis e messibus: Tuguri. A tegēdo dictū ē. Cespite. Herba cū ppria terra euulsa. Aristas Vt rusticus per aristas numerat annos. Mea regna. Vbi dñatus sū. Impius: uel ira motus dicit ipiū militē pastor: uel qa ciuile gesserit bellū. Noualia: noua rura q̄ p singulos ānos renouant p semia. Vel noua lia dicūtur unde silua tollitur Habebit. in spe ponit. Quo. ad quam miseriam. Oaxes

Q uā nostro illius labatur pectore uultus.
At nos hinc alii sitientes ibimus afros: M.
Pars scythiā: & rapidū cretæ ueniemus oaxē:
Et penitus toto diuisos orbe britannos.
En unq̄ patrios longo post tempore fines
Pauperis & tuguri cōgestum cespite culmen
Post aliquot mea regna uidēs mirabor aristas
Impius hæc tā culta noualia miles habebit?
Barbarus has segetes? en quo discordia ciues
Perduxit miseros? en quis cōseuimus agros

ANT. M. At nos: ab exilio mouet affectus. Est āt figura Prolepsis. i. p̄sumptio: fit. n. quū sumit totū post ptes accipiūt: ut hic. Est. n. ordo: At nos hīc: alii ibimus aphros sitiētes: ps &c. Sitiētes aphros. ibi. n. multū torrida zona occupat: q̄re maxīa mediterra neæ libyæ ps: & regio circa oceanū deserta ē. Id Stra bo docuit li. xvii. Scythiā. ea regio ē ad septentrio/nē ī oriētē porrecta. ītcludit ab uno latere pōto: ab altero mōtibus Ripheis: a tergo Asia: & Phasi flumine: multū ī longitudinē & latitudinē patet. Iustinus auctor li. ii. & teste Solino amant plia: ītereptorū cruorē ex uulneribus ipsis bibunt. Rapidū cretæ oaxē Vibius quoq; Oaxē Cretæ fluuiū dicit esse: a quo & ciuitas Oaxia. Nec absur dū est Oaxem Cretæ fluuiū Meliboeū ītelligere: Est. n. sensus q̄ ps ibit in Scythiā: ps ī Britanniā ps uero ī Cretā. hoc est aliq ad ultimas orbis ptes: qdā ad mediterraneas insulas. Nā ut scribit li. x. Strabo Creta insula a septentri one ægeo pfundit pelago simul & cretico. ab austro āt aphricano alluitur. Britannos. Finis erat orbis ora Gal lici littoris: nisi Britannia īsula nomen pene orbis alterius mereret: octingentis & āplius milibus passuū lōga por rigitur. illic nullus anguis: auis rara. gēs īhospita & bellicosa. hæc & plura Solinus. lacet āt iter septētrionē & oc cidendē auctore Pli. li. iiii. En unq̄. i. unq̄ ne. Est āt ordo: unq̄ ne lōgo tpe post scilicet q̄ discessi. post īquā aliquot aristras uidens patrios fines. & culmen pauperis tuguris cōgestū cespite mirabor mea regna. Nā prius opus est ut patrios fines uideat: dein sua regna. Post aliquot aristas. i. segetes: & sic æstates: & ob id annos. Est āt metalepsis figura. Tuguri. Tuguriū a tegendo q̄si tegurinū dicitur pastorū casula. Cespite. Cespes herba dicit cū ppa ter ra euulsa. Ouidius scdo de amoribo: gramineus madidā cespes obumbrat humum. Culmen. i. summum: nam tecta culmis tegebant. inde tecti summitas culmen dicit. Cōgestū. i. cōpositū. Noualia. hæ Noales & hæc no ualia dicimus. Nouale āt ē qd alternis annis seritur: ut Pli. li. xviii. scribit. & li. xvii. dixerat: Talis fere est ī nouali bus cæsa uetere sylua. Varro āt li. i. sic ait: Noualis ubi satū fuit anteq̄ lcda aratiōe renouet. Barbarus has segetes per īterrogationē q̄ndā & affectū id legitur. Barbarus āt. i. seruus & īmitis: uel quia Barbaris etiam nō solū latinis Vereranis agri distributi sūt. Barbari dicebātur antiquitus oēs gētes exceptis Græcis & Latinis: auctor ē Festus. Strabo autem li. xiiii. sic: Sed ego arbitror ab initio cōficto nomine eos barbaros appellatos: qui difficulter aspere ac dure loquerent: ut blesos balbosq; dicimus. omnes itaq; qui crasse loquuntur: barbari dicūtur: q̄les sunt natio nes oēs pter Græcos. hæc ille Segetes. Seges est frumēti fructus auctore. M. hīc Maro prīo geor. Hic segetes. illic ueniūt fœlicius uuæ. Dicitur seges a satu. i. semine: ut Varroni placet. Discordia: belloriū ciuilium scilicet Sa lustius autem in iugurthino inquit: Concordia paruæ res crescunt: discordia maximæ dilabuntur. CHRI. Labat nostro pectore uultus. i. defluat e mēte. i. e memoria nostra. Vultus Nō īcōgrue. Nō solū memine rat facies Augusti. sed eius quoq; liberalis & clementis lætitiæ. q̄ sese ostendebat in facie. Vultus. n. nō est facies sed affectus ille uel doloris. uel letitiæ. uel iræ. uel amoris: uel aliorum motuum qui apparent in facie. Nunq̄ er go mandabit obliuioni liberali: affabilis & clemens lætitia: quā eius uultu deprehendit. Oaxem. Oaxis fluuius est mesopotamiæ labens per regionem q̄ est inter caspium & hyericum mare. Creta. oppidum est scythiæ Vale rius. n. libro primo: Quotiens paucos ad litoris ictus Dificiam Ecythicum metuens pontumq; cretamq;. Oaxē oppidum cretæ insulæ cōditū ab Oaxe filio apollinis & antilenes: ut meminit Plistenes. toto diuerso orbe. Hic Seneca Cæsar omnibus terra mariq; captus respexit. Oceanum q̄si hic orbis romanis nō sufficeret alium cogita uit. Classe igitur cōparata Britanniam petit. Est. n. Britannia insula in oceano inter septem trionem & occanum iacens magno circuitu ut alter orbis uideatur. Eius forma: teste Strabone triāgula est: & ut refert. Plinius. Albi on prius uocabatur cum britaniæ appellarentur omnes circum adiacentes insulæ. Pauperis tuguri. Improprie dixit. Nam cum duorum generum sit pauper nō recte dicitur pauper tugurium. sed poetarum est hæc ticētia. Sic alibi de paupere regno. Et Propertius. Sydera sint testes. Tugurium & reges: a tegendo dicuntur. Nā in illis præ ter id quod recti sumus nullam aliam cōmoditatem assequimur. Mea regna: Ex affectu qui est ex patrio solorus suum regnum appellat. Mirabor. Nam carentia rei. & diuturnum illius desiderium adducet in admirationem. Mirabor. ergo. i. præclaram rem putabo id quod dum possidebam nō multi faciebam. quoniam ipsa copia fasti/dium affert. Impius. nam militum est occidionem facere: pdas abigere. homines in captiuitatem ducere. impu/beres in parentum conspectu occidere. aut. constuprare. ferro & igni omnia pupulari. Luca. Nulla fides pietasq; Scythia Oaxis Britā/nia Tuguri um Cespes Noualе Barbari Seges Discor/dia Concor dia Vultus Oaxis Britan/nia

uiris qui castra sequuntur. Venalesq; manus ibi fas ubi maxia merces: Has quasi dicat tam pulchras:

En unq; postremo autem cū iam solo furore ꝓceps ferret in exclamationē ꝓrupit Impio hæc. Hicq; demū cōcita ta ac pathetica orōe utit: & adhibet interrogatōnē: & dissolutū: q̄ qdē aī st ex ira æstuātis: & uocat milites īpios & barbaros qa barbarica utant credulitate. Post hæc uero labores suos irritos dolet: & pene se stultitiæ arguit. Neq; caret ꝺmiseratōe qd ad muta ꝑmonē ꝺuertat: ut Turnꝰ equū alloqt. Rhebe diu res si q̄ diu mortalibꝰ ulla ē. Vixi.

SER. Insere: ad seipm apostrophat uel dolendo uel iuidēdo Tityro. Ordie qa ponūtur q̄drato ordine. Fœlix quō. Dū tenebā mea ꝑdia. Dolet g̃ qa uidet se ñ hēre quo Tityrus utit. Dūosa. i. dūis plēa Pēdere. qa pascētes pedēt. Caria. qa ñ libet priuato agris cāere. Cythisū: herba q̄ nascit iter cāpos & siluas ī Cythisi ciuitate. Amaras: Hōi: nā capris dulces sūt. Mitia. Matura q̄ morsa ñ remordēt. Molles maturæ uel male antiqores: Pressi: mulcti: uel in caseū coacti. Fumāt: ad ꝑparādā coenā uespi Maiores. Cū sol cadit maiores sūt umbræ quēadmodū cum orit: qa ex transuerso nos feriens longius iacit umbras.

Insere nūc melibœe piros: pone ordine uites.
Ite meæ fœlix quondam pecus ite capellæ.
Nō ego uos posthac uiridi proiectus ī antro
Dumosa pendere procul de rupe uidebo.
Carmina nulla canam. nō me pascēte capellæ
Florentē cytisum & salices carpetis amaras.
Hic tñ hac mecū poteris requescere nocte T.
Fronde super uiridi: sunt nobis mitia poma
Castaneæ molles: & pressi copia lactis.
Et iā summa procul uillarum culmina fumāt
Maioresq; cadunt altis de montibus umbræ:

ANT. Insere nūc. seipsū arguit ꝓteritæ curæ & diligētie. Pone ordine uites. scdo quoq; g. de uitibus ait: Indulge ordinibus nec secius oīs ī unguē Arboribus positis secto uia limite q̄dret. Pecus. de hoc late li. i. g. Dumosa. i. frōdosa: ut Festus ait. Pendere uidebo. id sumptū ē a theocriti prīa ægloga. ait. n. ibi Thyrsis de Daphnide: Nō ego dumosas: frōdētesq; amplius oras. Nō ego dulce nemus mōtes saltusq; uidebo. Pēdere: pēdēdo pasci. Florētē cytisū: cytisus frutex ē: & ouium pabulū. nec ex alio pabulo lactis maior copia aut melior. Inuentus hic frutex ī Cytiso insula īde trāslatus ē ī oēs cycladas mox ī urbes græcas. Pli. auctor li. xiii. Phūs āt li. iii. de aīalibus scribit ēt q; cytisus lac auget. sed dū floret īcōmodius ē urit. n. tātisp atq; extīguit. Hic tñ. affectus Tityrus amici clade illū ad qtē apud se allicit. Sūt nob mitia poma. Syllepsis figura ē: q̄ dici pōt cōceptio fit aūt qñ singularis dictio plu. uer. reddit aut plura. dictio singula. uerbo adiūgit: ut hoc loco & ibi: Hic illic arma: Hic curꝰ fuit. de hac alibi latiꝰ. Poma. pomatos græce: latīe potio uel poculū. uñ apte Marc. ait: Pōa q; potu īdigeāt dcā eē pñt. Cas. m. i. recētes & nouæ au. ꝑdi. Pressi lactis. ī casei massā redacti. ꝑt & mulcti expōi. Fumāt. uespi. n. cēæ parāt. Maioresq; cadūt. occi. solis: piphrasis.

Cythisus

CHR. Cyt. Frutex ē cythisꝰ ab Antinōacho miris laudibꝰ ꝑdicatꝰ pabulo oīum. Aridus uero ēt suū illo ꝑ quā modico pinguescūt quadrupedia ita ut iumēta hordeū spernāt. Ex nullo alio pabulo lactis maior copia aut melior. Oībus pecoꝝ morbꝰ medet: Nutricibus ī defectu lactis aridū & aq̄ decoctū potui cū uino dat. & firmiores celsioresq; īfātes fiūt. Viridē. ēt gallinis dāt: aut si aruerit madefactū dāt. Plātæ cubitales ꝓferunt scrobe pedali demetit: uerno æquoctio cū florere desinit uel pueri uel anus uilissima opa. Hic tñ. i. quis tot urgeāt īcōmoda tñ poteris mecū requescere. Frō. accōmodatū dat stratū pastori. Nā cū pnoctēt apud greges: stratū sibi ex frondibus & ramis ita altū construunt. ut si pluat aq̄ sublabat: neq; cubantium corpora tangant. Pressi: uel emuncti. & præssis uberibus: uel præssi in caseum præmendo cōsolidati. Castaneæ. de his in sequentibus dicemus

SER. Alexis

Ormosū pastor: Ver. ī pson Cory. itelligit. & Cæs. ꝑ Ale. Ardebat: īpatient diligebat. Alexis. Seruus fuit asinii pollionis: quē ī prādio ministrātē cū miræ uidisset pulchritudinis amore eius ē captus. & dono a dño accepit. alii pueꝝ Cæsaris fuisse dicūt formosū in opibꝰ & gloria: quē siqs laudasset rē gratā Cæsari faciebat. Nā Ver. ī pueros dicit habuisse amorē: nec eum turpit diligebat. Nuncipauit Cor. ficto noīe. aut a corydali: qa dulce canit. Alexī q̄si sine respōsione. alii a Ver. illū laudatū ut gratificaret Pol. ꝑ illū amabat. Tenebat āt eo tpe trāspadanā galliā Pollio. & agris diuidūdis præerat. Quid sparet. De eo petēdo. Tñ: tatūmō. Assidue: Sæpius.

Argumētū ęglogę secūdæ quæ dicit Alexis
Formosum Corydon secū decantat alexin:
Despectus tandem sese longe increpat ultro.
Ormosū pastor corydō ardebat alexin
Delitias dōmini: nec quid sparet hēbat.
Tantū inter densas umbrosa cacumina fagos
Assidue ueniebat ibi hæc incondita solus.

Incōdita: Incōposita: agrestia: uel insanæ mētis uerba: uel in cōscripta. Sal. At illi quibus rex īcognita erat ruere cuncti ad portas in cōdita tenere.

Coryndon

ANTONI. M. Formosū pastor Cor. ardebat Ale. &c. Hæc qdē Aeg. formata ē a terra potissimū Theocriti. Ibi uero amaryllis: hic Alexis amat. quicquid āt inde sūpserit Maro: passim patebit. Cor. id nomē a Theocriti æg. iiii. poeta sumpsit: cui Battus ait: Sic tibi cōtingat. Cor. charissime qcqd Exopta: uotisq; tuis sic luppit adsit. hic tñ ꝓ Ver. sumit. adamauit. n. ut aiūt. Cebetē & Alexādrę: quē hic Alexin appellat donatū sibi ab asinio Pollione. utrūq; eruditū dimisit. nā Alex. grā. Cebetē uero & poetā. Apu. orōe ꝓma apologiæ sic ait. Quāto modestius tandē Mā. p. q itidē ut ego: puerū amici sui Pollionis bucolico ludicro laudās & abstinēs nominū: sese qdē Cor. puerū uero ale. uocat. hæc ille. quare nō recte qdē per Ale. Aug. accipit: ut quidam uolunt. Pollio autē orator fuit & cōsularis: q de Dalmatis triūphauit. lxxx. suæ ætatis anno ī uilla Tusculana obiit: Eus. scribit. Ale. dicit alexis ab a quod ē sine & lexis dictio: quasi sine dilectiōe seu respōsiōe. Domini. i. Asinii Pollionis Incōdita: Inculta.

Polio

CHRI. For. pa. Et si ꝑ alegoriā Ver. sub Cor. ꝑson q̄ri possit q; aug. quē ꝑ alexī notet ꝓces suas contemnat.

Delitie

Delitis. Delitiæ dicūt illa q̄ ꝓp uoluptatē īcōditatēq; q̄ inde nob ꝓueuit ꝓponimus: nō aūt ꝓputilitatē aut dignitatē. In singulari āt delitia tigni spēs ē Neqd. sp. q̄si affirmat illud terē. ut q̄to minꝰ spei ad eēt tāto magis amaret.

SER. Iactabat: Incassū fondebat. Inani: præ amore nihil sibi ꝓcurās: sed ī absentē iuuenē loq̄bat. Crudelis. Qui nō flecteris meo amore nec te potiundū præbes. Allegorice crudelis Cæsar: quē mea scripta ad agros reddē dos nō flectūt. Mori: præ cōtēptu. Frigora: Nō aprica loca. Thestylis: rusticana mulier: quæ ex diuersis cōtu/sis herbis pulmētaria messoribus parat. & est q̄si fictilis q̄d ī fictilibus ponat cibū rusticis. Fessis: labore uel æstu fatigatis. Allia serpi. Ad pellēdos calores: ut teste ēt Plinio medicina cōtrario uel ēt a simili sūat. Vī calor alio calore pōt pelli. Hinc cōtra amoris ardorē nō solū ad scytiæ frigora: sed ad ardentē æthiopiā dici se itez. Serpil/lū ἑρπύλλον græce dicit: sed nos aspiratione ī s uertimus: & dicius serpillum sic ἑξ & ἑπτά sex & sepiem. At mecū: lōgū ē hypbatō ut sit dū tua ue. lu. me. ar. re. Sed melius ē ut sit At cōiunctio: ut sit ar. re. me. ra. cic. Tristes: ut uerā irā oīderet: & nō illā irā q̄ ē amātiū: de q̄ Te. Amātiū iræ amoris reītegratio. de q̄ Hora. Vrit grata ꝓteruitas. Su. fa. Ex fasti. puēit oīs supbia. amasse āt tres dicet Vergi. alexādrū quē ei donauit Pollio: & Cebetē puez: & puellā Leriā: quos a Mecœnāte accepit. Vī ꝓ Amaryllida Leriā: ꝓ Menalcā Cebetē poni uolūt. Oformose. p. Recte Donat ꝺait: Suspēdēdū o: & deīde dicendū for. p. ut ītelligamus alid ꝓ irā dicere uoluisse sed ne ale. offē deret ī hæc uerba amore fuisse cōpul. Crede: ꝺside. ANT. M. Studio inani: occupatiōe inutili & uana. Cicero. n. li. i. rhet: sic ait: Studiū ē aī assidua & uehemēs: ad aliquam rē applicata magna cum uoluntate occupatio. ut phīæ geometriæ litteraz. Vbi uictoriꝺ ēt sic: Studiū ē aī cōsensus ad aliqd. O crudelis. o doloris ītericctio est hoc loco potius q̄ uocandi aduerbiū: q̄d sequētia indicāt. Nihil mea carmina curas. Theocritus ī. iii. ægloga: Nō amarylli audis: nō uox hæc fert ad aures Mœsta tuas. Nil nostri miserere: In tertia quo q̄ Theocritus: at tibi nulla mei uirgo stat cura doloris: Mori me deniq̄ cogis. Theocritus ait ī ultīa: Postquā difficilis nūquā miserat amicū ille meū: miseroq̄ mori sed cogit amore. Nūc ēt pecudes arguit amoris furore uexari: nā cū cetæri oēs: & aīalia bruta q̄escāt solus ipse uagat sub sole ardēti. Nūc uirides ēt pecudes. Theocritus in ultīa iqt: Quo nūc chare die nitido flagrātibꝺ auris tēdis iter: uirides rapido spineta lacertas. Symichida subꝰsole tegūt felicibꝺ ūbris. ac ēt obscœna uolucres nūc frigus opacū Et molles altis captāt ī mōtibꝺ ūbras. Thestylis: rustica mulier: sed ueneficæ nomē ī secūda Theocriti ægloga. de q̄ qdē sic ille: Nāq̄ potes: tū nēpe facis peiora uenena Quā circe latio: medæa uel īproba colchis. Allia: alliū antiq & īnsanientibus dabāt crudū: ut scribit pli. li. xx. & Galeni auctē ē alliū tyriaca rusticorū: Serpillū. id putāta serpēto dictū: q̄d ī syluestri euēit: ī petris maxīe: satiuū ñ serpit capitis doloribꝺ decoctū ī aceto illinit tpibꝺ ac frōti cū rosaceo. ltē phreneticis. auctor Pli. li. xx. at mecū. ordo ē. at dū uestigia tua lustro sub sole ardēti: arbusta mecū resonāt cicadis raucis. i. pp cicadas: uel cū cicadis. Cicadis. cicadæ oleas maxime amāt: ut mius ūbrosas loca. n. frigidiora aspnant. quā ob rē ī opacis nemoribꝺ eē neq̄unt. Ari. id scri. li. v. de aīa. plura ēt Pli. li. xi. & St. li. vi. Cic. The. itē ī ultīa ait: Hic ēt graciles rapido sub sole cicadæ Vocibꝺ assiduis crepitabāt æstibꝺ aptæ. Nōne fuit satiꝺ q̄ amaryllida pp alex, reliq̄rit sese arguit. Satius: melius. Su. fastidia. Festus inest pulchris: seq̄t q̄ supbia formā: Irrisū uultu despicit illa suo. O ui. ī f. Mēalcā: rustici pueri nomē: O for. pōt hic eē uocādi aduerbiū: sed meliꝺ doloris ītericctio: Crede: cōside. CHR. Mon. q. d. cū alibi ꝺq̄ri ñ liceret cōq̄rebat apd mō. & sil. q. n. amātes re amata potiri, neq̄ūt a mœrore facile ī solitudinē adducūt. ē. n. studiū uehemēs aī applicatio ad aliq̄ rē pagēdā. Ergo studio inani. qa aīum ad eā rē applicauerat sed frustra. īde dicius studiū amorē ac fauorē: qa ī utraq̄ re ē uehemēs applicatio aī. O cru. a. Pathetica orō & amāti accōmodata ut ad abūtē uertat sermonē: & crudelē dicat q̄d ī amore ñ: corrūdet. Nil n. m. Repetitō & dissolutū: uñ maior ē ueheētia sermōi. Mori. m. d. c. Magnā ꝓbat eē crudelitatē cū ad mortē ꝺducat Nūc u. Quāto amore efficiat ꝓbat: qm̄ quo tpe & lacerti q̄ sua nā frigidi sē & messores q̄ assueti sē caloribus ferre æstū ñ pōt: ipse cogat ī sole ardētissimo: & quē solæ cicadæ pferāt illiꝺ fugitiui uestigia īqrere. Vmbras & f. i. umbrosa frigora. ad q̄ ī calore nos recipius. Spieta. Loca spinis dēsa. ut dicius a q̄rcubꝺ q̄rceta: a pīu pieta: ab esculis æsculeta: & sic ī multis aliis. asalicibꝺ uero & rosis & uiolis. potius salicta rosaria & uiolaria dicius. cicadis: cicadaz duo sē gña: Mīores q̄ ꝑmæ ꝓueniūt: & nouissime peūt: sē q̄ mutæ. q̄ canūt uocat achetæ. Et q̄ mīores ex iis dicūt tetrigōetræ. Nullæ tñ canūt nisi mares. gētes oriētales & ēt pthi q̄uis opulēti illis uescūt: unū hoc ex iis q̄i nūt sine ore ē: ꝓ eo q̄ddā aculeatū līguis simile & hoc ī pectore quo rorē lābūt: pectꝺ ipm fistuloſū: Hocq̄ canūt rore tm̄ uiuūt: ī uētre nihil ē. Nullo hīt ad excremēta corpis foramē. ī agro rhegino silēt oēs. Vltra fluñ ī locris canūt Hæc plī. ait Str. Cū flu. alex rheginū agz a locrēsi diuidat q̄ ꝓ uallē ꝓfūdā cursū hēt cicadæ q̄ ī locroz ripa uersāt cāoræ sē. q̄ ī rheginoz mutæ. Nā a locrēsi agro ripa ē aptica: q̄ illaz alas aridas & corneas reddit: uñ apte strīdor emittīt. In rhegino āt multa ūbra efficit cicadas ita roscidas: ut alaz pelliculas mīme pādāt. Est apd locros. Ennomi cithacœdi statua: q̄ isidētē cytharæ cicadā hēt. Nā cū hic cū aristōe rhegīo ī pythioz certamīe dꝺ musica certaret: & ītер certādū chorda una fracta defecisset: cicada supuolās astitit: & supplemta uocis fec. ari. ī li. de aīa. re. ī cephalēia īsula flumē eē cuiꝺ altera ripa cicadarū copiā: altera oīo nulla. So. āt tradidit grāiū huiꝺ silētiī cām scripsisse q̄ cū obmurmurarēt illi Her. qescēti iussit ꝺsne streperēt. Itaq̄ cœptū ex eo silētiū ꝑmanet. Lus. oculis cūcta lustrādo circūspicio. Tristis. ꝓ tristes ab effectu q̄ mihi tristiciā afferūt. Sup. fa. qa ex supbia me fastidit. Colori. Pulchritudi. Est. n. pulchritudo recta ꝓportio m̄broz decēti colore supīfusa. admōet igr reformæ ꝺfidat: qm̄ rēs illa caduca & momētāea ē. Nā ut ait Sal. Dignitas fōmæ aut mōbo aut ætate defloresci

Monstibus & syluis studio iactabat inani.
O crudelis alexi nihil mea carmina curas.
Nil nostri miserere. mori me deniq̄ cogis:
Nunc etiā pecudes umbras & frigora captāt.
Nunc uirides etiā occultant spineta lacertos.
Thestylis: & rapido fessis messoribus æstu.
Allia serpillūq̄ herbas contundit olentes:
At mecū raucis tua dum uestigia lustro.
Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis:
Nonne fuit satius tristis amaryllidis iras.
Atq̄ superba pati fastidia nonne menalcan.
Quāuis ille niger: q̄uis tu candidus esſes.
O formose puer nimiū ne crede colori.

Hyc: Hora:

Studiū

O fōmose puex

thestylis

Tyriaca rustico/rum

Serpillū

Cicadæ

Spinetū

Triradiꝺ Mota

SER. Alba.l.& ruſtice:& amatorie ex floribus fac cõpatõem. Liguſtꝛ ãt flos ẽ cãdidiſſius ſꝛ uiliſſimɔ. Vacinia:ſt uiolæ q̃s purpurei coloris eẽ cõſtat.

Quã diues pecoris. Tria ſũt qbɔ poſſint amatoreſ cõmẽdari pulchritudo :diuitiæ.cãtilena. Aqbɔ iſte ſe cõmẽdat. Niuei: Alii niuei caſei legũt ſecundum Homerum:qui dixit γαλα λευκον. Sed melius eſt niuei pecoris. Nã cãdidæ oues maioris pretii ſũt:uñ ĩ ge. Munere ſic niueo lanæ ſi credere dignũ ẽ. Errãt cũ ſecuritate paſcunt. Mille:agnæ. A ſexu ab ætate cõmẽdat. Lac mihi. Rectius q̃ Theocritus q non lac ſed caſeũ dixit. Sed caſeus qa ſeruari põt oĩ tpe haberi pt. Laudat ergo qd̃ hẽat lac nouũ. i. coluſtꝛ ĩ neutro gñe:nã fœminini eẽ nõ poteſt. Vergili ſentẽtiã puertẽs male diſpõit lac mihi nõ æſtate nouũ:

Alba liguſtra cadunt:uacinia nigra leguntur.
Deſpectus tibi ſum:nec qui ſim queris alexi.
Quã diues pecoris niuei:q̃ lactis abundans:
Mille meæ ſiculis errant in mõtibus agnæ.
Lac mihi nõ æſtate nouũ nec frigore deſit.
Canto quæ ſolitus ſiquãdo armẽta uocabat:
Amphion dircæus ĩ actæo aracyntho.
Nec ſũ adeo informis nuper me ĩ littore uidi,
Quũ placidũ uẽtiſ ſtaret mare ñ ego daphni
Iudice te metuã:ſi nunq̃ fallit imago.

amphiõ zetus

nec frigore deſit. i. ſemp deeſt. Amphion: Hic fratrẽ zetũ habuit: & filii fuerũt Iouis ex Anthiopa:ſed. zetus ruſticus fuit: Amphion uero muſicæ deditus. Aracynthus mõs ẽ thebãus. Ergo acthæo. i. littorali ut alibi. At,p cul in ſola ſecrete troades actæ. quáuis ακριτο prĩo ſint dictæ arhenæ. Vel dicãus q̃ ipſe ueluti paſtor ignarus duxerit illũ atheniẽſẽ:q ſit thebanus. Nã & Theocritus ad exprimẽdã ſimplicitatẽ multa aliter dicit: ſint. Hac rõe potuit dixiſſe Oaxẽ Crætæ fluuiũ cũ ſit Meſopotamiæ. Nec ſũ ad eo. Immodeſte pulchritudinẽ ſuã cõmemorat. Me in littore. Negat hoc p rem natura effici potuiſſe:ſed ſeqt Theocritũ:q ait de Cyclope. Sed ille excuſat uel qd̃ ĩgẽtẽ hẽt oculũ Cyclops:uel qd̃ ſit filiɔ Neptuni. Sũt tñ q putẽt dcm̃ ĩ littore. i. ĩ aq̃ ibi a fluctibɔ relicta: Sed hoc excludit illud cũ placidũ uẽtis ſtaret mare. Nõ ãt reddit nobis imaginẽ mare qa ñ ſtat: atq; ẽt ſi ſtet ñ põt reddere. Daphnis. Puto fuit Mercurii formoſiſſimus & prius paſtor. Te. Quáuis meã deſpicias pulchritudinẽ.

liguſtrũ Vacinia

AN. M. Liguſtra. liguſtrũ arboris gẽus ẽ. ait. n. Pli. li. xvi. c. xxxi. liguſtra teſſeris utiliſſima. Itẽ Vacinia Italiæ ĩ aucupiis ſata. galliæ uero ẽt purpurea tĩgẽdi cã ad ſeruoꝛ ueſtes. Intelligi pt igit liguſtrũ albos flores ꝓducere nulli rei idõeos. Vacinia uero nigros ſeu purpureos q ad tĩgẽdas ueſtes legũt. Itẽ quoq; li. xxiiii. ĩqt ſic Liguſtꝛ eadẽ arbor ẽ:q ĩ oriẽte cypos:ſuos ĩ europa uſus hẽt. Deſpectus tibi ſũ: Tertia ægloga Theocritus ſcribit: Chara amarylli aĩo ſp gratiſſima noſtro Cur miſeꝛ uiridi latitãs formoſa ſub ãtro Me fugis & uocitas tu me nõ amplius unq̃. Nimiꝛ tibi deſpectus ſũ meq; poſa es. Nec q ſim. legendũ ẽ q ñ qs Quã diues a tribɔ ſe laudat. diuitiis cãtu:forma. his. n. rebɔ pt allici amor. Pecoris niuei. color. n. albɔ ut ẽt ſcribit colũella li. viii. tũ optius ẽ:tũ ẽt utiliſſimus :q; ex eo plurimi fiũt. Lac mihi ñ æſtate nouũ: Indicat ſuas oues optĩas eẽ:adeo q; nec æſtate nec hyeme corrũpãt. nã ut ĩqt Colũella li. viii. id pecus frigoris ĩpatiẽtiſſimũ eſt:nec mius æſtiui uaporis. Lac nouũ i. recẽs ĩtelligit. n. illd̃. d̃ quo Varro li. ii. ſic ait A mulgẽdo atq; ortu optimũ ẽ id. q; neq; lõge abeſt a mulſa neq; a ptu cõtinuo ẽ ſũptũ. Id ãt dixit pp Coloſtrã q̃ mala ẽ. de q̃ qdẽ Colũella li. viii. ſic ait Agnɔ ãt quũ ẽ editɔ erigi dẽt: atq; uberibɔ admoueri:tũ eiɔ deductũ os: pſſis húectare papillis ut cõdiſcat mat nũ trahere aliñtũ. ſed ꝓuſq̃ hoc fiat exiguũ emulgẽdũ eſt: q; paſtores coloſtrã uocãt. ea niſi aliq̃tenɔ emittit: nocet agno. Defit ita legẽdũ ẽ: ñ deſit p ſ ſed p ſ deſit. Amphiõ dircæus: Amphiõ iouis filius: ꝑmus ĩuẽit muſicã: priſus itẽ cũ cithara cecinit. Primɔ illã ĩuẽit ut alii Orphe. ut alii Li. Pli. auctor li. vii. De hoc Ho. ait ĩ arte: Dicto & Amphiõ. thebãæ ɔditor urbis Saxa mouere ſono teſtudis & ꝑce bláda Ducere quo uellet: So. uero ait: Thebas ɔdidit Amphiõ: ñ q; lyra ſaxa duxerit: neq; n. par ẽ: ita geſtũ uideri: ſed q; affatɔ ſuauitate hoĩes rupiũ ĩcolas: & ĩcultis moribɔ rudes ad obſeq ciuilis pellexerit diſciplinã. Apd̃ thebas ãt eodẽ auctore Dirce fõs ẽ: ĩde Dircæɔ. Actæo Aracyntho. mõs ẽ Aracynthɔ clarɔ ĩ Acarnãia Epiri pte: ut docet Pli. li. iiii. Acteo ãt. i. littorali: Acte. n. littɔ dicit. Lactãtiɔ uero li. iiii. th. ſcribit q; actæa dicit regio attica. uñ Ver. & mõtẽ atticũ aracynthũ: actæũ dixit. Pro: ãt ſic ait: A mõte amœno Thebãoꝛ: quẽ actæũ dixit ñ atticũ. q; ibi Acteõ a cãibɔ ſit lacerat Nec ſũ adeo ĩformis fama iã notɔ ĩ orbe: Nup ĩ obliquo ſpeculãs me littore uidi: Quũ placidũ uẽtis ſtaret mare. Daphni. De hoc circa ꝓncipiũ dixius. cui & Maro ĩmo. illd̃ epitha. ſcri. Daphnis egõ in ſyluis hĩc uſq; ad ſidera notɔ. Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe. Ipſe idẽ ĩ ꝑa theo. ait: ille ego ſũ Daphnis cui lætis paſcẽ cãpis cura boues dõitos: & duros ducẽ tauros: Fõtibɔ & liqdis plẽas depellere uaccas. Si nũq̃ fallit imago. Id dixit: qa uera imago uix apparere pt ĩ aqs. Vñ ut ẽt Alexãder aphrodiſeus ĩ ꝓbl. ſcribit: Nũmus & pomũ ĩ aq̃ maiora q̃ ſint u ident: q; adiũcta ipſis aqua eorũ recipit colorẽ: aſpectũq; decipit utpotequæ maiora uideantur &c. CHR. Liguſtra. pli. ſic ſcribit: Nõ niſi ĩ aq̃ſis ꝓuẽiũt ſalices alni: populi: Siler: liguſtra teſſeris utiliſſima. Itẽ uacinia Italiæ. ĩ aucupiis ſata: galliæ uero ẽt tingẽdi cã ad ſeruoꝛ ueſtes Colũella in hortis ſic ait de liguſtro. Et nigro permixta liguſtro balſama. In quo loco uidet ꝓ herba põi liguſtrũ: qd̃ ẽt tenẽt medici: apud quos liguſtrũ herba eſt quæ uiolabilis maior dicit: q per ſepes & macerias ſerpit. Vel ut aliis placet herba eſt. quæ dicitur caprifoliũ. alio loco idem Plinius ait Liguſtrũ eadem arbor eſt cuius acini contra. phthyriaſim ſunt efficaciſſimi

Ergo & herba & arbor erit: ut de loto & de non nullis alis uidemus. Deſpectus tibi ſum. luſtiſſima querela quod antea deſpiciat q̃ q ſit q̃ſiuerit :q; recti eſt: ſed aĩ iã ꝑturbati. Diues: Et gtõ iũgit ut hic. & ablatiuo hora. Diues agris diues poſitis in fœnere numis Pecoris. Quicqd hũana effigie caret dicius pecus: pecudẽ uero de iſectis dicere ñ uidemur. Cũ dicimus beſtias crudelitatẽ uidemur exp̃mere. Cũ uero bæluas magnitudinem: & q̃ſi mõſtruoſitatẽ Feras opponimus cicuribɔ. Mille. ſ. n. fuit apud ꝑſcos. Varro in. xviii. hũanaꝛ: ad Romuli initiũ plus mille & centũ annorũ eſt. Itẽ Cicero, p Milone in quo fundo, ppter illius inſanas ſubſtructões mille hoĩum uerſabat. Lac nouũ. i. recens & nup emunctũ: & quod nõ ſit iã coagulatũ & ſale conditũ: Nõ ãt ſtell exit nouũ. i. primũ illud quod a fœtu ꝓuenit. quã coluſtrã in fœminino genere dixit Plautus Mea coluſtra meus melliculus caſeus. Et Columella ait de lacte ſcribens: Exiguum emulgendũ eſt quod paſtores colaſtram nocant.

ba nisi aliqtenus emittit nocet agno. Ergo nō lac nouū ē colustrum. sed ut Plinius ait. Spōgiosa dēsitas lactis a ptu. Lac igit cōueniēs cibus ē infanti qa ē simile mēstruo sanguini quo ī utero nutritus ē. Lac habētium dē/tesī utraq; maxilla nō coagulat: nisi forte lixet & durescat: qa subtile nimium & tenue ē. In alio coagulat pinguedo ex frigido. Subtile dulcius ē. Camelæ tenuissimum. deīde equæ: postrēo asinæ: & iō cōsuptis dat ut eos humefaciat. Lac quod ē statī post partum & colostr uocatur: nihil ualet: qa ē purgamētū matricis. Quod āt nimis remotum ē a ptu nimis: ē tenue: qa nobilius descēdit ad matricē ī libidinē quæ desiderat cōceptus & sanguis mēstruus descendit ad uias cōsuetas: uī lac freq̄ntius coeuntiū deterius ē: quia ps illa nobilior quæ eēt itura ad māmillas p coitū defluit. Subī lactis triplex ē: caseus: ser quod aquosus: e: & buty quod unctuosius.

Amphiō. Liceus thebar rex uxorē habuit Antiopē. Ex ea lupit Amphionē ac zetum filius substulit: alii Cam tertium addunt. Ver hac re offēsus cū illam p̄gnantē nouisset: Liceus ea repudiata. Dyrcem solis filiā nouam uxorem supinduxit quæ a merito ipetrauit ut Antiope ī uincula cōiiceret. Sed iuppiter calamitatem cōmiseratus eam soluit: illa ī cytheronem mōtem aufugit: ubi filios quos dixit pepit: qui expositi a pastore nuriti sunt. zetus āt cum adoleuisset: Dyrcem tauro alligauit: a quo tracta discerptaq; ē: & tandē ī fōtem sui nois imutata. Plutarchus ī libro de musica refert heraclide auctore Amphionem thebanum: quem Antiope loui pepit p̄mum a Ioue patre etharedicam poesim cleotum fuisse. Idq; p̄bat ex iis quæ in sycione de sacris argiuor & poetis & misicis scripta sunt: plinius autem ubi de rer inuentoribus tribuit musice inuentionem & lydios modulos Amphioni tribuit. Dyrcæus: thebanus a dyrce fōte qui a Dyrce in eum cōuersa nomen habuit. Horatius. Multa dyrcæū leuat aura cygnum. i. pindarum uatem. Aracyntho. hic mons ut scribit Plini. in quarto est in Acarnania. Daphnis ut supra dixi filius fuit Mercurii ex nympha pastorali uite deditus quapropter quem excellentiorem pastorem inducunt poetæ inducunt eum Daphnim appellant. Sordida tibi. i. quæ tibi sordent. Nam multis amœna uoluptuosaq; sunt. ergo repete bis tibi ut sit. libeat tibi: & sordida tibi. Non enim uituperat rem ad quam puerum allicere cupit: sed dixit sordida tibi. quasi admirabundus quot sorderent. Daphnis Aracinthus

O tantū libeat mecum tibi sordida rura.
Atq; humiles habitare casas: & figere ceruos.
Hædorumq; gregē uiridi cōpellere hibisco:
Mecū una in syluis imitabere pana canēdo.
Pan primus calamos cæra cōiungere plures.
Instituit pan curat oues: ouiumq; magistros.
Nec te pœniteat calamo triuisse labellum:
Hæc eadē ut scire quid nō faciebat amyntas.

SER. Hītare. Melius hūiles casas q̄ ī humilibꝰ casis: qa frequētatiuū ē ab habeo q accusatiuū regit: Ceruos. Vel faucæ sunt ad casas substētandas sic dictæ ad similitudinē cornuū ceruor: uel meliusia culari ceruos. i. uenari ut aduoluptatē nō ad laborē inuitet. Hibisco. s. a lacte ad hibiscū: ut dicius: It clamor cælo. i. ad cælū: Hibiscus ē gēus herbæ. Imitabere. pa. c. Exēplū numinis poteris mecū ī siluis canere: Pan āt deus rusticus ī naturæ similitudinē formatus. Vnde dicit pan. i. oē. hēt. n. cornua ad similitudinē solis radior & lunæ cornuū. Rubet eius facies ad ætheris imitationē. In pectore nebridē hēt stellatum ut stellas imitet. Pars inferior hispida p̄pter arbores & feras. Caprinos habet pedes: ut ostēdat terræ soliditatē. Fistulā habet septē calamorū propter harmoniā ex septē sonis: pedē habet p̄pter annū quem in sere/currere fingunt poetæ cum amore deum luctatum esse: & ab eo uictū: quia omnia uincit amor. Syringam adamauit Pan: & cum deorum cōmiseratiōe in cannā esse mutata ad solatiū amoris ex illo fistulam composuit. Hibiscus Pan

Nec te peniteat te. pe. Non tibi parum uideatur. Terē. At. n. hic operis fiet pœnitet. Triuisse. pro terere: usurpatiue hoc fit nisi sit defectiua. ubi p̄sens nō est: ut q̄q̄ animus meminisse horret. Labellū. Inanis distinctio. ut uirorum labra. mulierum labia sint. Quid non. f. a. q. d. oīa. Ex affectu autem alieno hunc cogere tentat.

ANT. M. O tm̄ libeat. optādi aduerbiū. Tibi sordida. quæ tu sordida putas. Hibisco: pastinacæ simile hibiscū: ossibus fractis medet. folia eius ex aq̄ pota aluū soluūt. Plinius libro. xx. Pan prius. Ab exēplo conat allicere puerū ad fistulæ gratiam. Pan āt ut herodotus li. ii. scribit. e Penelope & mercurio genitus dicit a græcis. uolebāt autē p ipsū pana uniuersæ substātiæ materialis dñatorē significari. de quo late Macrobius li. i. sat. Fistulā uero Pan primus iuenit teste etiā Plinio li. vii. Meminit itē Ouidius li. i. met. Pœniteat. i. pigeat uel tedeat. Ter. ī phor. Nī si nosmet pœnitet. amyntas: ab ultīa theocriti nom̄ sūpsit maro. ē. n. ibi tres cōites gelidas ibāus alētis ad undas: Eucritꝰ. īdē sit mecū formosus amyntas. Est mihi laudat mūus quo facilꝰ attrahat puer.

CHR. Casas Miores sūt q̄ dōus: & q̄ facile male suffultæ cadere possīt. Hibisco: In neutro gñe posuit pli. Eiꝰ uerba hæc sunt: Hibiscū a pastinaca gracilitate differt. Dānatū ī cibo sed medicinæ utile. Pana: Pan secūdū fabulas natus est ex Demogorgone atq; ex chao una cū tribus parcis: quē Domogorgon cū cæteris aptior uideret domui præfecit: illiq; parcas sorores dedisse q̄s dedit. Demorgonē æternū ītelligit: deū: q chaon. i. elemētorū cōfusionē distinxit & ī quo nūc sūt redegit. Ac uim quādā naturā naturatā nostri uocāt rebꝰ oībus: q̄ īdidit q̄ cūcta fierēt: crescerētq;. Hāc pana appellarūt ab eo qđ est. ωαν. i. oē: qa dei iussu oīa īde sūt pp quā rē naturæ deū illū dixerūt. Assūt tibi res pcæ: qa cūcta q̄ elemētis cōstāt oriūt: crescūt: atq; ītereūt. Effigiē huius dei pulcherrīe Ser. exprimit: Certauit cū amore & ab eo uictus: qa natura naturata: q̄ statī a prīa cā p̄ducta cū suo ope delectaret: dictus ē ab amore deuictus. Dictus ē et amasse syringa. i. harmoniā: qa nihil facit natura sine harmonia & ppor/tōe. Hūc deū ī sūmo honore apd ægyptios habitū Diod. scribit. Cū & ī oībꝰ suis tēplis statuas posuisset. Et scdm Thebē urbē ædificasset quā chemon. ld. n. ē urbs Panos appellarūt. Et cū Priapo sacra faciūt pp illud mēbrū. Vñ ē ortus oīum aīaliū Pana pp eādē cām ueluti naturæ deū colūt. Euschius aūt de præparatiōe euāgelica ait: Pana uniuersi symbolū obtinere. Nā quod alibi dicit de morte panos: alia ratio est. Neq; huic loco quadrat.

Calamo grecum ē: proprie gracilis harundo quanuis pro segetis culmis capiatur quia in illis ī ternodia cauasūt: ut ī calāis: puto harūdinē ueluti genus ēē cuius duæ sint species. Calamus q gracilior: & cāna q̄ crassior. calamus

Ait enim plinius. Nam in india illis ē arborea amplitudo qualē uulgo in tēplis uidemus. Nauigiorum etiam uicem præstant singula internodia: principatum tenent harundines belli pacisq; experimentis necessariæ: atq; ēt in delitiis gratæ. Tegulo enim earum domus suas septemtrionales operiunt. In reliquo orbe & cameras leuissime suspendunt chartisq; seruiunt calami ægyptii: maxime cognatione q̄dā papyri. probatiores tēgnidii: & q in Asia circa anaeticum lacū nascunt. Ex coma illaꝝ caupōes ꝓ pluma strata replēt. Oriētales populi promissilibus utunt: his soles obumbrāt pp hoc dies serenos optāt: uētos odere & imbres. q inter illos pacē eē cogūt. Vtūtur his speculis. Aethiopes. Aegyptii: indi: arabes: scythæ: bactræ: sarmatæ: & oēs parthoꝝ populi. ꝑcipuus hic usus in creta Sed tñ nullus sagittis aptior calamus. q̄ his q in Rheno bononiensi amne gignit: cui plurima est medulla pōdusq; uolucre: & cōtra flatus paruicax. Creticus tñ lōgissimus ē internodiis: estq; illi obsequiū quo libet flecti calefacto. Est itidem alius calamus totus concauus quē. Syringā uocāt utilissimus fistulis: qm̄ nihil ē ei neq; cartilaginis neq; carnis: Est orchomenius continuo foramine paruius quē euleticon uocant. Hæc tibiis utilior fistulis ille. Quapp finxerunt pana syringem amasse qui in syringa harundinem conuersam sit: qm̄ ex ea harundine primus fistulam inuenit teste etiam Pli.

Syringa

SER. Disparibus. Inæq̄libus: ut uoces inæquales faciant harmoniā. Cicutas. Cicuta est spatiū q̄d est inter cānarū nodos. Dixit moriēs. Cōmēdat q; here ditariū sit datū & q; iuidiā meruit. Nā res optīæ difficulter donāt a uiris: & acceptæ facile merēt iuidiā. Tuta. cōmēdat ad difficultatē. sic ī ꝑmo ænei. Reliquas troia exardēte receptas. Spsis. Hīt maculas a prima ætate ueniētes: que adolente desinūt esse illæ maculæ. Etiā nunc: adhuc q̄uis roger ab thestyli. Siccāt: sugūt. Abducere: ut abducat. Est .n. figuratū ut donat nostre. i. habeat. Et faciet. Non dixit & faciā: ne lædat quem amat. Nymphæ. Tñ honoris habet puero: ut dicat etiam numina illi obsecutura. Calathus. græcū est latine q̄sillū dicit. Ci. in philippicis: At uero inē q̄silla pendat aurū. Cādida. pulchra: uel dea. Dii. n. ūbris ꝛtrari sūt: q̄ sūt nigræ. Vñ illud Cādidus insuetū miratur limē olympi. Pallētes. Amātiū tinctas colore. Hor. Et tinctus uiola pallor amātiū. Nō igit ꝑter amātis affectionē eos flores nymphas die offerre: q sī amātibꝫ similes. Sāe papauer: narcissus: anethus pueri pulcherrimi fuerūt ī flores suorū noium uersi: Vñ occulte admōet: caueat ne talia nūq̄ ex amore patiat. Casia herba suauissimi odoris: qp oūdit cū dicit aliis suauibꝫ herbis. Mollia. plumei tactus. Pingit. componit: de caltha luteola ī abltō nā aliē fi sta ret uersus. q̄rit āt ornatū ex coloris diuersitate. Laūgie mala. Die cydōiaq̄ sē tenera lāugie. Et ex obliq̄ tāgit q; apd cretēses ifāiæ gēus erat iuuēibꝫ ñ amatos fuisse. Verecūde igit rē īhoestā suppmit: q̄ Theocritꝫ apte cōmēorat. ANT. M. Compacta: coniuncta: Damœtas: pastoris nomem a sexta Theocriti sumptum est enim illic: Compulerant pecudes daphnis formosus in unū: dametasq;: ābo dulces emittere cātꝫ Edocti. Bina die siccat. Theocritus quoq; ait ī. iii. Bīos lactifero q̄ nūc alit ubere fœtꝫ. Nō tibi seruabo posthac īgrata capellam: Merenis hanc dudū tetauit Erithacis a me Sūere pulchra: decēsq; cōis: & fusca colore: Donaboq; illi: posquā tu spernis amores Dura meos: certasq; tuū me ludere amātē. Tibi lilia: cōat pluribꝫ modis illū allicē: cū & nymphæ sibi obseq̄t Calathis: calathos græca uox ē: ut ēt Festꝫ ait: latini dicūt q̄sillū. Nais: aquæ nympha: nao. n. fluo ē. Pallētes uiolas. Plinus li. xxi. c. vi. & c. xl. scribit uiolarū eē plura gña. sē .n. purpureæ: luteæ: albæ. Purpureæ crapulā & gra uedines capitis īpositis coronis: olfactuq; discutiūt. Narcissū. Narcissi duo gña. Vnū purpureo flore: alterū herbaceū: neruis inimicū: caput grauās. & a narce narcissū dcm̄: ñ a fabuloso puero Plinius li. xxi. scribit. Narce āt torpedo dicit. narceo obstupefacio. Papauera. Fuisse papauera in honore apud Romāos sp: indicio ē Tarqnius superbus q legatis a filio missis d. cutiēdo papauera i horto altissima: sāguinariū illud respōsū hac facti ābage reddidit. Plinius libro. xix. Casia. Casiæ duo gña. alia. n. cādida: alia nigra. Cādida magis se humi spgit: odorataq; ē. nigra odore caret. Ambo florēt post eqnoctiū autumni: & multū deniq; tpis florēt auctor ē Theophrastus li. vi. de suffruticibus & herbis. Amplitudo fruticis triū cubitorū inqt plinius libro. xii. nā casia frutex ē: Intexens. Theocritus itē ī tertia: Cingā mea tpa sertis Pallētis uiolæ: ac multū redolētis anethi: Atq; rosis: aliisq; intextis suauibus herbis. Tñ casia. ordo ē. Tñ. i. ꝑterea casia atq; aliis suauibꝫ herbis intexēs uacinia mollia: pīgit ea calta luteola. Vacinia: flores nigros seu purpureos: de qbus supra. Mollia āt iucūda. Luteola. i. ruffa. ē. n. luteus color ruffus dilucidior. uñ ei quoq; nomē eē factū uidet ab luce. s. autor ē Cel. li. ii. c. xxvi. Et plinius li. xxi. inqt. Lutei uideo honorē ātiquissimū in nuptialibus: flāmeis totū fœminis cōcessum. Calta: uiolæ genus ē cuius folia olēt: nō flores: ut plinius scribit li. xxi. c. vi. Cana mala: cotonea ītelligit: quæ græci cydonea uocāt: ex Creta insula aduecta plura eorum genera. Chrysomela incisuris distincta colore ad aurum inclinato: quæ candidiora nostratia cognoiata odoris præstantissimi. auctor pli. li. xv.

Cicuta
Calathꝫ
Narcissus
anethus
Casia
calathos
Nais
Nao
Narcissus
Narce
Narceo
Casia
Vacinia
luteus color
Calta
Mala cana

Est mihi disparibus septē cōpacta cicutis
Fistula: damœtas dono mihi quā dedit olim.
Et dixit moriens. te nunc habet ista secundū.
Dixit damœtas. inuidit stultus amyntas.
Præterea duo nec tuta mihi ualle reperti
Caprioli sparsis etiam nunc pellibus albo'
Bina die siccāt ouis hubera: quos tibi seruo.
Iampridē a me illos abducere thestylis orat:
Et faciet quoniā sordent tibi munera nostra.
Huc ades o formose puer tibi lilia plenis.
Ecce ferunt nymphę calathis. tibi cādida nais
Pallentes uiolas & summa papauera carpens
Narcissum & florē iungit bene olētis anethi.
Tum casia atq; aliis intexens suauibus herbis
Mollia luteola pingit uacinia caltha.
Ipse ego cana legā tenera lanugine mala

CHRI. Est mihi disparibus. Commēdauerat se a diuitiis: a musica apulchritudine: inuitauerat ad amœnitatem ruris: in quo etiam sit pan. Nunc offert donum: quod laude ab auctore:

Donauerat.i.Damœtas:& ita donauit ut nemo ante illū id habuerit.Quod autem donum pulchrū fuerit ostendit ex inuidia Amitæ. Præterea duo.Et hoc ēt munus cōmendat.prīo a nūero ꝙ duo sint:deinde a difficultate ꝙ capti sint in ualle:ī q̄ a feris imineant pericula postremo ab ætate.Ac demū ꝙ sine sūptu alat:qđ ouis ubera exhauriāt.Cōmēdat ꝙ hmōi sint ꝙ cupiant:& cupiāt ēt ab ea quā ipse amarit:& tñ q̄uis bina ouis ubera ī illis assūat.q̄uis ab amica muliere assiduis precibus petāt:tñ illos sibi seruat & si dabūt.Testyli nō erit qa illā prepōat:sed quia ipe sua mūera fastidiat ut sic & illi amittēdi timorē ēcutiat& si odiū ñ piet.

Castaneasq; nuces mea q̄s amarylis amabat
Addā cērea prūa:& honos erit huic quoq; po
Et uos o lauri carpā:& te pxia myrte: (mo
Sic positæ quoniam suaues miscetis odores.
Rusticus es corydō:nec mūera curat alexis
Nec si muneribus certes concedet iolas.
Eheu quid uolui misero mihi:floribus austr;
Perditus & liquidis immisi fontibus apros
Quē fugis:ah dmēs:hītarūt dii quoq; syluas
Dardaniusq; paris.pallas quas cōdidit arces
Ipsa colat:nobis placeant ante oia syluæ.
Torua leæna lupū sequit:lupus ipse capellā:
Florentem cytisum sequitur lasciua capella:
Te corydon o alexi.trahit sua quēq; uoluptas
Aspice aratra iugo referunt suspensa iuuenci:
Et sol crescentes decedens duplicat umbras:
Me tīi urit amor:qs enī modus adsit amori:
Ah corydon corydon quæ te demētia cæpit:
Semiputata tibi frondosa uitis in ulmo est:
Quī tu aliqd saltē potius quorū idiget usus
Viminibus molliq; paras detexere iunco:
Inuenies alium.si te hic fastidit Alexis.

SER.Castāeas:nuces.Bñ pōit speciē. Nā nuces sūt quæcūq; hēnt corticē duriorē. Cōtra ducūt pōa oīa meliora.Amabat.amare dignata ē:ne uiles existimes.Nā apud illā ī īgēti fuerūt honore. Cærea.cærei colores uel mollia Hor. Cærea te laphi laudat brachia.Huic.q.Si a te amabit sicut fuerūt ī honore castaneæqa amabāt ab Amaryli de.Lauri.Melius in secunda ponuntur declinatione.licet.Hora.dixerit: Sub lauru mea: proxima my.Vel uicina:uel ad odorem proxima Sic positæ Nā ex commixtiōe citant suaues odores.

Rusticus es Corydon.Arguit se stultitiæ qđ eum sic sperat placare muneribus qui potest habere meliora.Nam supra ait delitias domini.Iollas. uel ditior amator uel eius dominus. Ehu qd.uomi.mihi.Quomodo eum discedere dicit:quem supra cum eo diximus non fuisse. Nam ait solus montibus & siluis:sed ratione non caret. Epicurei enim dicunt: qđ etiam Cic. tractat Geminā eē uoluptatem:unam que precipitur: & alteram imaginariam silicet eam que nascitur ex cogitatiōe.Vnde ita debemus accipere hunc usum per cogitationem illa imaginaria uoluptate.qua & cernere & alloqui uidebatur absentem.sed postq̄ ob iurgatione sua in naturalem prudentiam ē reuersus:caruit utique illa imaginaria uoluptate ubi nunc sibi se obfuisse dicit per hanc ratiocinationem.Rusticus es corydon nec munera curat Alexis:nec si muneribus certes concedet Iollas. Floribus a.quo facilius arescunt. Fontibus ap.Qui puros fontes cenosos efficiunt. Quem fugis ah de.iterum per phantasiam quasi ad presentem loquit:&q̄ si illa dixisset siluas hic infert. Hītarūt dii quoq; siluas:Dardanusq;.Paris.Et pis hītauit silua.qs de dearū pulchritudīe iudicauit.Pallas q̄..c.Ipsa.co.iō dea artiū Mierua dicit:qa đ capite Iouis nata ē sed qa dea ē artiū & īgēii:iō ista fingūt.Nihil.n.ē ex cellētius īgēio:qppe quo regūt uniuersa.Torua leæna lu. Theocriti sūt isti uersus.Et bñ se refert ad rusticas cōpatōes. Pene.n.fuerat lapsus dicēdo.Pallas q̄s ꝺdidit arces.Leæna āt dcm ē sicut dracæna:& qđ ait torua leæna lupū seqt:uerū ē.Nā necesse est ut ueniente lupoue aduētus agnoscat leonis. Teco.o.a.Donoa anti bacchius ē:sz ō breuis fit:qa uocalis uocalē seqt sic Ho.ὦ λαγὼς ἐπ' ὄρος ἱερὸν Trahit sua q.u.Notat acriticis ꝙ hanc sniam dederit rustico supra bucolici carinis legem aut possibilitatē. Aratra iugo.re.su.iu. Hora.Videre fessos uomerem uersum bouesq; collo trahentes languido.Et hoc uult dicere.Omnia excepto amore finiuntur. Sol crescentes de du.um.uariauit.Nam ait supra maioresq; cadunt altis de montibus umbræ Duplicat autem:auget.Sal.Et Marius uictus duplicauerat bellum.Me tamen u.a.cum iam calor sit solis exaustus.Quæ te de.ce.idest cur amoribus uacas cū multa sint quæ debes in agro perficere. Semiputata tibi son. ui.in ul.est:plus est q̄ si imputata diceret. Tolerabilius enim est non incipere aliquid quam incepta deserere: Hinc est illud in primo:Me ne incepto desistere uictam.Item in georgicis:Atque opere in medio defixa reliquit aratra.Sane geminam arguit negligentiam:& ꝙ semiputata uitis sit:& ꝙ frondosa ulmus.nam utranq; obest:unde est in georgicis:his uitibus ingruit umbra.Et aut simpliciter intelligimus hunc locum ut suam arguat negligentiam:aut certe illud est.Non mirꝫ me esse dementem:qui habeo uites semiputatas. Nam in sacris dicitur qđ corripiatur furore qui sacrificauerit de uino:qđ ē de uitibus imputatis. Quī tu.qn īmo.hortantis ē. Quorum indget usus.i.que usus rusticus requirit.Sane & eget illa re dicimus:ut eget illo senatu:& eget illius rei.inde est indiget.Nam & hoc utriq; iungit casui. Dextere.Multū texere.Finire.Perficere.Nā de modo ñ minuētis est:sed augentis.Inuenies aliū si te hic fastidit Alexis. Aliū Alexī.aliū puerꝫ formosissimū:qui te minime spernat.Et uolunt qdam in hoc loco esse allegoriā ātiq̄ ī Augustū ut itelligāt aliū īpatorē.si te Augustus cōtēnit,p agris rogātem.sed melius simpliciter accipimus hūc locum nam nihil habet:quod possit ad Cæsarem trahi.Illud uero paulo post pene aperte dicetur in Augustum Cæsarem: Quoniām fors omnia uersat.

Mierua

AN.M. Castaneasq; nuces. Nuces uocamus & castaneas inqt. P li. li. xv. q̃q̃ act̃modatiores gl̃adiũ genere: Sardibus eæ ꝓuenere primũ. hæc ille. Quõ autem & mala & nuces differant legito Mac. li. iii. sat. Cærea pruna. Prunoꝝ ingẽs turba inqt P li. li. xv. sunt aũt & nigra: atq; laudatiora Cærina atq; purpurea. sed pruna oĩa post Catonẽ cœpisse manifestũ ẽ. Erit: si tibi placuerit. s. nã a te capiet auctem. Vñ P li. li. xiiii. de uinis generosis Italiæ inqt. Ex alia uicinia urbis Veliterina ꝑuernatiaq; (nã qd Signiæ nasciẽ auctoritate nimia cõtinẽdæ utile aluo ĩter medicamẽta numerat) q̃rtũ curriculũ publicis epulis obtinuere a Diuo Iulio. Is enĩ ꝑmus auctoritatẽ iis tribuit: ut epistolis eius apparet. Et te ꝓxĩa myrte. Proxĩa uel ad odorẽ rettulit: uel qa curru quoq; triũphãtes myrtea corona usi sunt: sic̃ & laurea. & Marcus Valerius duabus coronis utebaẽ laurea & myrtea. lege P li. li. xv. Rusticus es Corydon: seipm ignauiæ arguit: cũ aduertat meliora alexin ab altero accipere posse. Iolas: Pollio ĩtelligiẽ pueri dñs: nam uti puero & sibi mutauit nomẽ: ita & Pollioni. Eheu. qd uolui. pœnitet eũ iã ĩcœpti amoris. Floribus austrũ: austro. n. flores soluunt. zephyro fiũt. hũidus enĩ grauisq; auster est. ut Philophus scribit li. viii. de aĩalibus. Apros. qbus qdã ĩ luto uolũtatis grata ẽ. Paris: q regius fuit. Pallas quas cõdidit arces. hoc ait: qm̃ teste Diadoro li. vi. palladẽ uestiũ apparatũ & ædificãdi artẽ: exprimẽdiq; olei modũ & multa alia inuenisse uolunt. Idẽ quoq; Diodorus li. i. scribit: q; putãt aerẽ noĩatũ Palladẽ: ac Iouis filiã dici: & uirginẽ fuisse qm̃ & ñ corrũpaẽ: & sublimiorẽ locũ teneat: q̃pp ex uertice Iouis diciẽ nata. Torua leæna lupũ. Climax est: latine gradatio diciẽ teste. Fab. li. ix. de q̃ latius ĩ carmĩe Torua: terribilis: q; sit torto uultu. Trahit. Terentius in phor. ait: Verũ ita hoc ẽ. quot hoĩes tot sn̄iæ suus cuiq; mos. & P li epi. prĩo. Varia sũt hoĩum iudicia: uariæ uolũtates. Tñ: q̃is sol occiderit. Modus finis cũ oĩa finiãt. Ab corydõ corydõ. Finis huiusce æglogæ docet nullo pactũ uacãdũ eẽ amori cũ ꝓp illũ assequẽdũ & dãna & dedecora pluria eueniãt. uñ dãnari ñ pót Maro cũ talia scripserit. Quĩ tu aliqd: ordo ẽ. Quin cur ñ: potius tu pas aliqd detexere uimĩbus & molli iũco: illoꝝ saltẽ quoꝝ ĩdiget usus: si qn eẽt hortãtis hoc loco: ordo nõ ꝓcederet: legendum etenĩ esse para: uel pes: qd̃ non est in antiquis. Inuenies alium. Successore nouo uincitur omnis.

P runo/ rũ gña Veliter/ ina uina

CHRI. Castaneasq; nuces. ĩ. eam sp̃em nucis quæ castaneæ dicuntur. De his P li. castaneas etiam nuces uocamus quamuis glandiũ generi accommodatiores sint. Sardibus hæ primo uenerant. unde græci sardianos balanos appellabant. Macrobius ait ex auctoritate Opii eas heracleoticas uocari. de nucum generibus dicimus alibi. Rusticus. arguit seipsum. & ait rusticus es. s. non solum quia sis natus uiri. Nam hoc omnes sciunt: sed quia iudicium. s. tibi rusticanum & insulsum est. Nam putas posse illum capi tuis muneribus: cum neq; donis moueatur: & si moueatur habet: alium ditiorem te: qui te facile in dandi muneribus uincat. Austrũ. Quo flante flores decutiuntur: & spes pomorum perit. Quid uolui. Damnat stultitiam suam qui deterrimũ sumpserit consilium. E ontibus aprum. Prouerbium rusticanum quo exprimitur stultitia eorum qui suis rebus pernitiem immittunt. Torua leæna lu. De his feris dicetur in sequentibus. Voluptas autem leæne in lupo est ut eum uoret. Cythisum. Frutex est: de quo suo loco dicetur. Aspice. Ex hoc ostendit reliquos a labore quandoq; cessare. Suo aũt amori nullã reqẽ dari. Semiputata tibi: Duplex sidi remediũ aduersus amorẽ adhibet. ꝓmũ ut uocãdo rebo utilibo ociũ fugiat. Nã & q; Terẽtio Menedẽus obiurgat ĩ filio. Et Oui. idẽ sẽtit cũ ait. q̃riẽ ægyptus q̃re sit fcũs adulẽ ln ꝓmptu cã ẽ dsidiosus erat. Et florẽtius Petrarcha: Amorẽ ex ocio & hũana lasciuia natũ refert. Alteꝝ ut nouo amore hũc pellat. Nã clauo clauus trudiẽ. Et successore nouo tollit̃ omnis amans.

SER. Ic mihi. Aegloga plena est contentionis & litigii & pastoralium conuitiorum. Qui enim bucolica scribunt curẽt ne similes sint æglogæ. quod Vergi. fecit Nam prima habet unius ocium & alterius q̃relas. Secunda rusticum amantẽ exprimit. hæc lites & alterationes primo occursum habet: inde queritur iudex litis: postremo sequitur sententia quæ uniuersa componit. Sed cum tres characteres. Vnus exegematicus: in quo tantum poeta loquitur ut in tribus libris georgicorum. Alius grãmaticus ĩ quo nusq; poeta loquitur: ut in cõediis ac tragædiis. Tertius mixtus ẽ: ubi & poeta aliquando loquitur: & alios itẽ loquentes inducit: ut Siceli des musæ paulo maiora canãus. Cuiũ pecus. Amatum principium: ostendit enim eum esse mercenarium. Cuium. antiquum est quod dixit: ut uitaret omotæleutõ. Nam ut est meus mea meum sic erat cuius cuia cuium. Ter. Quid uirgo cuia est. Verum ægonis: Et hic amare riualis pecus eẽ dicit: ut duras illi partes cũ tam diuite riuali esse demonstret: cum ille possit ociose amicæ uacare. Mihi: meæ fidei credidit: Neæram amicam communem ægonis & Menalcæ. Fouet. Amplectitur. Præferat ueretur. q. d. ideo nõ discedit ab ea: quia sic me preferri sit ipse discesserit. Bis in ho. quod uix per totum diem etiam in fœcundis ouibus potest fieri. Nam in georgi. ad laudem dictum est. Quod surgente die mulsere horisque diurnis.

Argumentum ęglogæ tertiæ quę dicitur Palęmon.

Carmĩe cõtẽdũt Damœtas atq; Menalcas
Vinciẽ ac neuter dirimẽte Palæmone litẽ.

d Ic mihi dãœta cuiũ pec9 an melibœi? M
Nõ, ueꝝ ægonis. nup mihi tradidit ęgõ D
Infœlix o semp ouis pecus. ipse neæra M.
Dũ fouet: ac ne me sibi præferat illa ueret.
Hic alienus ouis custos bis mulget ĩ hora:
Et succus pecori: & lac subducitur agnis.

Nocte premunt. quod iam tenebris: & sole cadente, Sub lucem reportant calathis. Et succus. p. &. l. s. a. quia bis in hora mulget.

AN.M. Dic mihi Dameeta .Sumpta est ægloga maxīe a Theocriti(Amor inqt Ouidius.quarta & quinta in quarta Battus & Corydon colloquunt: est autē initiū tale Batto interrogante:illo postea respondēte. Dic mihi o corydon:cuiū pecus: est ne philondæ: Rīdet Corydon:Nō:uerū ægonis nup mihi tradidit ægon. Īo de Battus Ait:Me custode boni tonderet pascua prati.Rīdet corydon:Nōne boues furtim sero sub uespe mul ges: Scribit fuisse quēdā:q liuore ductus:ut Vergiliū derideret duo carmina prima sic mutauerit. Dic mihi dameeta cuiū pecus.an ne latinū.Nō:uerū ægonis nostri sic rure loquunt. Cuiū.id cuius cuia cuiū uariat.de quo lege Pris.li.xvii. Pecus:ouiū gregē hic intelligit:ut Ouidius li.xiii.met. Hoc pecus oē meū est: ubi de ouibus & capris intelligit. Infœlix o dolentis admirantisq; interiectio est. Semper ouis.i molle & debile.ait enī poeta.l.g.iii. Glacies ne frigida lædat molle pecus. Fouet:amplexat.Bis mulget in hora.scribit Varro li.ii.c.ii.Interea dū nutricāt agni eorū matres nō mulgēdas uel melius omnino ppetuo:q; & lanæ plus fuerūt & agnos pluris.Pecori & lac.īi fit hoc loco synaloepha nec scribēdū ē:lac & ut qdē facere textus deprauātes. CHRI. Dic mihi .Statī i iurgiū prūpit:& ut ostendit sūmū cōtentū ueluti uilissimo iperat.& tāq; certus q; pecus suū nō sit cuius sit interrogat. Ouis pecus.Ouis spēs est:pecus genus.Est aūt a græco.illi.n.οἰς dicunt nos digāma æolicū .i.u consonantē interponimus & dicimus ouis sicut ab eo.qp est ὠὸν dicimus ouū.Oues ut refert aristote.in lib.de animalibus:Pascere sedulæ ac stabile solēt ex potu pigue scūt:itaq; dant salem quin to quoque die.s.singulis centenis singulos modios. Sicq; incolumes & pingues conseruant sale subinde plus æquæ hauriunt:& hīc plus lactis ,puenit.opimat illas olea olcaster & palea quæ oīa salsugine solēt aspge re.Aqua in autūno aqlonia q; austrina utilior est & pascua ad occasū spectantia ,psunt:iudicant pastores eam meliore q; pruinam susceptum hibernis tpibus seruat.Nā imbecilæ oues parū cōstantes discutiunt suo motu Pelles uelleraq; ouiū quas lupus occiderit & uectes ex iis factæ aptiores sunt ad pediculos gignēdos Mulget Huius præteritum deberet esse mulsi uelut īdulgeo indulsi:& orgeo ursi:sed Prisciano teste ut differat ab eo quod est mulceo qđ facit mulsi scribit p x & facit mulgeo mulxi. Succus proprie humior est quo animalis corpus aliter ac subsētat. Teren.Corpus solidum & succi plenū .Qui uero corruptus est humor pus dicitur si uero nimis mulgeatur fœmina macrescat oportet qm̄ uniuersis succus quo erat alendum corpus inde fluit.

Ouis Pecus

Succus

Parcius ista uiris.tū obiicīēda memēto D.
Nouimus & q te:trāsuersa tuētib9 hircis:
Et quo sed faciles nymphæ risere sacello. M
Tū credo:quū me arbustū uidere micanis
Atq; mala uires incidere falce nouellas (D.
Aut hic ad ueteres fagos cū daphnidis arcū
Fregisti & calamos:quæ tu puerse menalca
Et quū uidisti puero donata dolebas.
Et si nō aliqua nocuisses mortuus esses:

SER. Parcius Melius distinguitur ut sit Noli ualde hæc obiicere Et tamē scias in uiris fortibus obiicien das esse rapias.Nā ipse ī.viii.ait Conuectare iuuat p das & uiuere rapto.Possumus tū dicere ptius ista tū. Et q te.s.corruperūt qđ uerecūde suppsuit:licet The ocritus apte turpitudinē ,pfatus sit. Sacello. in quo dā sacro.Nā diminutiue ,ptulit.Trāsuersa.t. Vestrā turpitudinē īdignātibus. Alii hirqs legūt.hi sūt ocu lorū anguli.ut ait Suetonius in uitiis corporalibus ut sit sensus trāsuersa tuētibus hirquis.i.oculis ī hir quos retortis: quā rē solet libido pficere. Vīi luue. Oculosq; in fine tremētes .& Persius:Patrāti factus ocello. Faciles.lō rise re qm̄ faciles sunt. Sic in geor gi.Faciles uenerare napæas.i.exorabiles. Tū credo & rustice & naturaliter.Nā nō afī purgat in obiecta: sed alia obiicit ut irati solēt. Mala:qua male uteris:dcm̄ ex affectu utētis :ut cū dicitur inutile ferrū eingit. Nouellas.qđ summū est nefas:nā uetulæ cū utilitate incidunt.Erat aūt capitale alienas arbores cædere. Ar bustum quidam locū in quo arbores sunt accipiunt ut salictū. Calamos.sagittas.Nam hīt arma pastores:ut Armaq; amyclæumq; canē:crassasq; pharetras. Peruersa uel conuersa ad turpitudinē:aut fuit alius Menal cas nobilis cuius cōpatione hūc peruersus dixerit.Sic Sal. Sæuus iste Romulus. Aliqua.Aliq̄tenus aliq̄ rōe. AN.M. Parcius ista uiris idest modestius ista dicenda sunt uiris:hoc est claris & dignis. Tamen obiicienda memento.i.quæ tibi obiici possunt. Et qui te.corrupere intelligendum:est enim uerbum pudoris gratia decē ter subtractum.placet autem Quintiliano libro.ix.hic esse synecdochen. Ttransuersa pro transuerse. Faci les:mites. Sacello.id a sacro diminutiuum est.est enim locus paruus deo sacratus cum ara: Trebatius auctor est:ut Gellius refert libro.vi.c.xii. Tum credo:aliud obiicit crimen:ut suum dissoluat. Nouellas: quod ma ioris damno accedit Puero donata. Theocritus quoq; ait in quinta: Hoc quum donatum uidisti tergere la con:Egregio si non nocuisses mortuus esses.

Arbu/ stum

Sacellū

CHRI. Partius ista uiris.Non uidetur quadrare huic loco uersus qui a Seruio inducitur primo enim con uectare iuuat prædas & uiuere rapto ad uenationes rectius referri uidetur:ut in eo loco exponemus. Deinde etiam si laudaret ibi prædas ex hostibus raptas laudaret robur & audaciam.Hic autem quod robur est lac sub ripere ac furari. Quapropter hanc a Verg.hic inductam credo sententiam. Quāuis tu ingenii tui prauitate multa multis.obiicias tamen hæc qui obiicis de furto:quoniā in eo uitio nulla est excelentia animi noli obiice re uiris .i.fortibus hominibus:quoniam non ueri simili a sunt in eorum ingenio :neq; ipsi æquo animo ferrēt ergo hæc tam uilia tanq; humilia.Viris:qui si quando peccant elatiōe animi nō humilitate peccāt. Viris.q.d. mihi qui uir sum:& iniuriam ulcisci potero. Arbustum.Locum arboribus consitum.Columella de re agra ria.Qui uineam uel arbustum constituere uolet seminaria prius facere debebat.Item alibi: Itaq; cui arbustū nouum instituere cordi ē:seminaria ulmorum:fraxinorumq; parentur.Ergo seminaria sunt ubi seminantur arbores.Arbustū locus quo transferuntur iam grandiusculæ facte.Semina etiam dicuntur nouellæ plantæ an teq; transferantur.Alii putant arbustum continere arbores quibus uires adiunguntur.

Semina ria

Semina

SER. Fures. Pro seruis ponit: quia furta spāliter seruorū sunt. Sic plautus de seruo. Hōtes triū litterarum. i. fur. Vidi manifeste furti arguit. Excipere. Dolo capere: ut excipit incautū. Lyciſca Canis ex lupo & cane nata: ut etiā Pli. dicit. Carecta. loca caricibus plena. Carix. n. herba ē acuta & duriſſima: & aſparago ſimilis Rē aūt de Verg. nūq̄ lectā allegorice ſupfluo intelligūt. Aiūt adameſſe Vergiliū Vari poetæ uxorē. q̄ doctiſſima fuit: & illi tragœdiā quā fecerat dono dediſſe. Illā uero tanq̄ a ſe ſcriptā uiro donaſſe: & uirū p ſua edidiſſe. Caprū ergo dixit: quia tragœdiæ pmiū eſt caper. ſed ſunt refutādæ allegoriæ in hūili carine. niſi ex aliqua pditorū agrorū neceſſitate puneniant. Meus: debitus uictoriæ. Reddere poſſe. ne ſuo iudicio ſupatus eſſe uideatur. Tu illū. imperitus peritū. In triuiis. Cōſuetudo. n. fuit: ut ptriuia & q̄driuia ululārēt: & flebile cātarēt in honorē Dianæ ad reddendā Cereris imitationē q̄ raptam Proſerpinā in triuiis clamore requirebat. Eadē. n. Diana eſt ac pſerpina. Vñ noctur niſq̄ hæc a te triuiis ululata p urbes. Miſerū. flebile q̄le canunt fiſtulæ: & q̄le ptinet ad imitationē Cereris. Inter nos. uel noſtri cōperatione: uel nullo iudice pſite. Nā palæmō ex improuiſo aduenit. Viciſſim. i. amœbœo carine. Id autē eſt quotiēs & æq̄li nūero uerſuū utunt: & q rīdet aut maius aut cōtrariū dicat.

Carix

Jn triuijs

Quid dīi faciēt: audēt quū talia fures? M
Nonne ego te uidi damonis peſſime caprū
Excipere inſidiis multum latrante lyciſca?
Et cum clamarem quo nūc ſe proripit ille?
Tityre coge pecus tu poſt carecta latebas.
An mihi cātādo uictus nō redderet ille D
Quē mea carmib⁹ meruiſſet fiſtula capr̄?
Si neſcis. meus ille caper fuit: & mihi damō
Ipſe fatebat: ſed reddere poſſe negabat:
Cātādo tu illū? aut unq̄ tibi fiſtula cæra M
Iuncta fuit? nō tu in triuiis indocte ſolebas
Stridenti miſerū ſtipula diſperdere carmē?
Vis ergo iter nos qd poſſit uterq̄ uiciſſī D
Expiamur? ego hanc uitulā ne forte recuſes
Bis uēit ad mulctrā: binos alit ubere fœtus
Depono: tu dic mecū quo pignore certes?
De grege non auſim quicq̄ depōere tecū M
Eſt mihi nāq̄ domi pater ē iniuſta nouerca
Biſq̄ die nūerāt ambo pecus alter & hædos

Ego hāc uitulā: Subintelligere quidā uolūt iuuēcā Ego hanc iuuēcā pono uitulam: ne forte recuſes. ſed minime ē. Nā & uitula a uiridiori ætate dicta eſt ut uirgo ergo poterit parere. Mulctra. Hæc mulctra & hoc mulctrare dicitur. Alii mulctrā tps mulgēdi: Mulctrare uero uas eſſe in quod mulget. Depono. ſpōſione colloco: ſequeſtro. De grege non auſim: Supra. n. dixerat illum paſcere aliena. Iniuſta. Epithetū. n. nouercarū ē. Bis. & dū uadit ī paſcua: & dū redit. Alter. Male de priuigno qdā itelligūt: Nā alter de duobus tm̄ dicit. ergo intelligit de nouerca. Nec nos moueat q̄ illa ſit fœmina. Nā in ſubauditione ponunt ea q̄ nō poſſumus dicere: & ſcimus q̄ quotiēs hæc duo genera iunguntur: pponderat maſ. fœmino. AN. M. Fures: ſeruos intelligit: iis enim ſæpius furta comittūtur. Lyciſca: dicit quaſi lyci ſcylax. Lycos enim lupus dicit: ſcylax uero catulus. Proripit. procul rapit. Carecta: carex herba eſt q̄ naſcit in paludibus teſte Probo. Eſt autē acuta. hinc Maro li. iii. g. Et carice paſtus acuta. An mihi: Cum nequiret obiectum apertūq̄ crimē repellere purgat ſe: nā cōfeſſionē præcedit defenſio. quod etiā Fabius meminit libro. ix. Redderet: reddere debebat. Aut unq̄ tibi fiſtula cæra. Theocritus quoq̄ ait in quinta. An fuit ulla tibi calamis compacta canoris fiſtula? qua pecudes fierēt per gramina lætæ? Nonne tuos cantus diſperdere raucus inertes Stridenti ſtipula iam cū Coridone ſolebas. Miſerū carmen: quia ab illo male canebat: uel flebile ut aiunt: ſi uolueris intelligere illorum morē: qui intriuiis flebile canerēt in honorē Dianæ ad Cereris imitationē. Vis ergo ordo eſt. Vis ergo uiciſſim experiamur inter nos quid poſſit uterq̄? Ego hāc uitulā: Theocritus quoq̄ ait in quinta: Ergo hædū ſi forte uelis deponere mecū Nil ſacrum ſanctūq̄ nihil: nullāq̄ minoris Rē facio: certabo equidē dū uictus abibis. Et domitū donec teipm̄ fateare canēdo. Mulctrā: mulgēdi uaſculū. Bis: mane & ueſpi q̄q̄ binos etiā foetus alat: qd quidē maximæ fecūditatis eſt. Alter & hædos: de nouerca intelligit. eſt aūt figura alleotheta. i. aliter poſita: ſeu uariatio: uel alloeoſis. i. pmutatio. cōfundit. n. genus: ut ibi: Dulce ſatis humor: depulſis arbutus hædis. ad dulce. n. qd ē neutrū tā maſculina q̄ fœminina reddidit. d hac latius ī carmīe. CHRI. Fures. q. d. Quid faciēt dīi gregū: cū fures hoc audēt. Nā furti coarguit eū cū dixit: Et ſuccus pecori. & lac ſubducit agnis. Ac deinde illi furto addit q̄ ipſe ſuis oculis uidit. Caprū. Pro hirco ut puto poſuit: Nā pprie capri caſtrati dicunt in hoc genere: quēadmodū capi in genere gallinaceo Et uterq̄ quia teſtibus carenti & priuati ſint. in ſue uero dicimus maiales in ouillo pecore ueruecē in equis cāterium. De capro uero & hirco audi Martialem. Cū iugulas hircum. factus es ipſe caper: Lyciſſa. Nomen propriū ſuæ canis: Nā qd ait Seruius nō memini legiſſe. Scribit tñ Pli. Indos ex tygribus canes cōcipere. Nā coitus tpe in ſiluas alligant fœminas. pmo tñ & ſcdo fœtu nimis feroces putāt gigni: tertio educāt. Hoc idē gallos e lupis facere ait. pōt tū eſſe lyciſſa a lupo: qui lycos græce dicit. Redderet. Reddere debuiſſet. Ipſe fatebat mihi. q. d. ipſe mihi hoc eſt cū ſoli & ſine teſtibus eſſemus. Fatebat. Quaſi coactus a pudore a quo negare phibeatur: Fatemur. n. coacti: cōfitemur ſponte. Sed red. p. n. Fatebat debitū cū nō adeſſent teſtes ſed dicebat nō eſſe ſoluendo. Cantando tu illū. In ſingulis uerbis magna uis ē Cātando. q. d. Ea re cuius tu nullā habes experientiā. Tu illū. i. indoctus doctiſſimū. Inſurgit aūt ex indignatione: qd irati eſt: & eclypſi utit. detraxit. n. uerbū. ſ. uiciſti adhibet ēt iterrogationē q̄ frequētiſſime ī ore ē iratoꝝ. Sic Ter. ego ne illū? q̄ illā q̄ me? q̄ nō? Fiſtula cæra iuncta. Potuiſti qdē ſingulas fiſtulas inflare ut oēs indocti ſolēt: ex q̄ nulla uidet erudita muſica naſci poſſe. Plures aūt calamos qd panos inuētū ē cæra cōiunctos. in qbus artificiū apparere pōt ne habuiſti qdē. Stipula. Placet

Mulctra
Mulctrare

Lyciſca

Carex

Capri
Maialis
Veruex.
Canterius

Fateri
Cōfiteri

at qđ dicit Seruius de sacris Dianæ. Sed possumus tñ dicere in triuiis. i. carmẽ triuiale: Nã mẽdici qui ĩdocti sunt uel stipe ĩtriuiis quo lucello ducti ita canũt ut carmẽ disperdãt. Dixit. n. dispdere cũ ex ĩ experientia ita effluat sonus fistulæ ut nõ cõprimat debitus refactus & cõueniẽtes distinctiões. Vitulã. Optimũ præmiũ. Nã ĩ illa & pp ætatẽ & pp sexum spes ẽ ppagãdæ sobolis. Vitulus ãt ita dicit ĩ gñe bubulo ut ĩ equino & asinino pullus. Sed ẽt ĩ elephãte uitulũ inuenimus posuit ãt uitulã p adulta uaca. Res aũt multi facienda q & bis mulgeat: & quod rarissimũ est binos alat fœtus. Depono. Deponimus rẽ cũ illam alicuius fidei feruandã tradimus. Hinc dicimus Nouercã bõi uiriesse reddere depositũ. Sic præmiũ certaminis qñ penes aliquẽ seruãdum damus deponere dicimus. Nouerca. diciturq uasi μετα αρχη. i. noua princeps: nam defuncta matre pueri illa quæ super inducitur uxor priuigno noua princeps inducitur ei. priuignus aũt dicit qui prius q̃ illæ nouæ nuptiæ factæ fuerint genitus sit.

Vera id quod multo tute ipse fatebere maius.
Insanire libet quoniã tibi pocula ponam
Fagina: cœlatum diuini opus alchimedõtis:
Lenta quibus torno facili superaddita uitis
Diffusos hedera uestit pallente corymbos.
In medio duo signa Conon: & quis fuit alter
Descripsit radio totum qui gẽtibus orbem:
Tpa quæ messor quæ curuus arator hẽret:
Nec dũ illis labra admoui: sed cõdita seruo.
Et nobis idẽ alchimedõ duo pocula fecit: D.

SER. Insanire. Quoniã tibi uel subspẽsione cotendere: uel quod melius est carmina cõponere. Nam insani dicunt poetæ q sint diuino conciti furore. Alchimedontis. Laus ab artifice. Cic. polycleti eẽ dicebat. Fagina: dixit: q̃si rẽ maximã. Facilis u. sic legit Donatus legit ẽt facili torno ad excludẽda duo epitheta: q̃ in latinis sunt uitiosa. Corymbis. Vuæ sunt hederæ. Conon. dux fuit cuius nomen dicit: quia ĩ oium ore uersat. ph. tacet: quia nõ põt facile ad rusticũ peruenire. dicũt tñ phi. quæ ad rusticũ pertinent. Radio: uirga est q̃ gæometræ lineas ĩdicant Inuenta aũt est gæometria quo tpe Nilus plus æquo crescẽs terminos cõfundebat. ad quos in nouandos adhibiti sunt phĩ qui lineis diuiserũt agros. Inde dicta ẽ gæõetria. q̃is nõ solũ terræ: sed maris aeris & cœli spacia metiant. Significat aũt aut Aratum: aut Ptolæmeũ. aut Eudoxũ. Illis. a. l. ad. h. hyppallage ut date. classibus austros. i. nõ admoui illa labris. q. d. ppter ueneratiõẽ nondũ sum usus. Idẽ al. Irrisio facta ex iteratione: & que laudauit mire ĩ uituperatione trahit: Et nobis. q. d. Cui non fecit. Alchimedon. Tu nõ tangis propter reuerentiam: ego quia uilia existimo.

ANT. M. Verũ id. ordo est. Verũ. i. sed qñ libet tibi ĩsanire: ponã id: quod tute ipse fatebere multo maius. ap positio pocula fagina. Pocula fagiua. ĩ dicto Theocriti loco sic ẽ. En hædũ depono meũ pĩguedine tardũ: Agnũ etiã subnecte tuũ p pignore pinguẽ. Et mecũ si nũc aures cõtendere tẽta. Plini. ãt li. xvi. c. lv. sic ait. Fagis pectines trãsuersi ĩ pulpa. apud antiquos inde de uasis honos. Manius Curius iurauit se ex præda nihil antigisse pter gut tũ faginũ: quo sacrificaret. Opus alchimedõtis: ab artifice tribuit illis dignitatẽ. Lẽta q̃bo ordo ẽ. quibus facili torno superaddita lẽta uitis: uestit corymbos diffusos ab hædera pallente. Vitis. Theocritus quoq; ait ĩ pria: Et Scyphũ multo imbutũ tibi nectare binis Auribus ãplexũ: ligni redolẽte sapore Donabo: labris pallẽs inflectit ãplis Hinc hedera: hác circũ frondes superaddita uitis Cum croceis hederæ ramo ridẽti corymbis. Corymbos. corymbõ rostrũ nauis dicit. Corymbos cacumen: ora corymbus. Dicunt autẽ corymbi racemi hederæ: ut ẽt Pli. scribit li. xvi. Conon: fuit Conon Athenien siũ dux: de quo Aemilius Probus & Iustinus li. v. hic uero de astrologo intelligitur. ait enim Probus: q̃ Conõ samius mathematicus de astrologia libros septẽ reliquit. Et quis fuit alter. Anaximãder milesius pmus terræ marisq; circuitus descripsit: & sphæram insuper constituit. Auctor est Laertius: & Strabo li. xiiii. de hoc igitur itelligendũ. Radio: uirga geometrica: Tẽpora quæ messor. de iis late ĩ primo Geor. Amplexus. Theocritus quoq; in prima. præterea uiridi circum est ãplexus achãto pastorale decus. CHR. Insanire libet. Putat. n. insaniam nimis ptiosum pignore certare. Fagina: ex fago quæ arbor in pretio erat apud priscos. Opus recte. Nam opꝰ ẽ q̃ fcñ remanet. Nam dõus ẽ opus fabri. Vñ quarto: Pendent opera interrupta minæq; muroꝝ. operatio est ipsa actio opera uero labor & industria. que adhibetur circa agendum: Alchimedõtis Torno græcum ẽ. illi. n. τορρος & inde τορμευω dicunt. Signa. Signũ ẽ quo aliqd in notitiã nostrã inducitur. ut signa tibi dabo tu cõdita mente teneto. Per quãdã deinde similitudinẽ dicimus signa militaria. i. uexilla: ut signa pares aqlas & pila minantia pilis. Itẽ quẽadmodũ simulachra picta tabulas appellãus sic ea q̃ cælata: sculpta: picta: fusaue sũt signa dicimꝰ. ergo signa. i. simulachra. hic sigilla pua signa: hic sigillaria. Conõ. Duos excellentes uiros eodẽ noie fuisse accepius: Alteꝝ atheniẽsem ĩperatorẽ egregiũ quẽ resp. sua oĩbꝰ insulis pfecit. Ipse ãt sua uirtute uictis lacedemõiibus patriæ libertatẽ restituit. Alteꝝ mahtematicũ ĩsignẽ. quem Probus grãmaticus summum fuisse scribit. Hic ut refert Hyginius Ptolæmeo regi rettulit se uidisse crimẽ. Berenices reginæ inter sydera collocatũ. Vñ Catullus: Idẽ me ille conon cælesti numiẽ uidit E bereniceo uertice cæsariẽ. Et Propertius Nauta de seipse ait: Me rotat architæ soboles babylonius orops. oron & a pauo ducta cone ne dõus. Itaq; placet michi q & Probo placere uideo: Maronẽ cũ de alteto tãq̃ de astrologo q̃rat: sic. Cononem nõ exercitus ducẽ: sed astroꝝ peritũ itelligit. Hic de astrologia septẽ reliqt libros. Radio. Virga est q̃ mathemati ci lineas indicant Radios ẽt solares dicimus. Itẽ qui rotas curruũ intersecant. Ouidius: Aurea sũmæ curuatura rotæ radioꝝ argenteus ordo Item etiam quos textores ad telas adhibent. Illis labra admoui. Censeo nõ hyppalli age usum esse: sed uoluisse uel ueneratiõem. q̃ pocula coleret demõstrare. Nam hmõi rebus solemus ob reuerentiam potius labra admouere quam illas labris: uel morem rusticanum qui adeo solent pocula implere ut ueriti ne inter monendum aliquid inde excutiatur os ad illa demittunt: non illa ad os attollunt. Alchimedon. Non puto autem ut hæc dicat quia uelit uilitatem afferre poculis: sed ut ostendant se non minus acceptum alchimedontis fuisse & quando pluris illa facit tanto pluris uitula facienda sit. quam illis præfert.

Vitula
Depono
Nouerca
Priuig.
Corymbon
Conon
Opus
Opatio
Opera

SER. Molli acãtho. Quia ille dixerat lẽta uitis. Sequentes & nõ secutas. sed q̃si q̃ adhuc sequẽtur. Nunq̃ hodie ẽ. q. d. Quæris excusationẽ ne certes. quia pocula uilia existimes. Veniã. descendã. Audiat ītelligit aliquis: Tantũ. quia suspicatur eũ uictũ nõ cessurũ cũ ante certamẽ tã sit cõtũax. Vel qui. q̃si regrentis ẽ: cum subito uenit Palæmõ. Alii distinguunt uel q uenit. bñ autẽ dubitat. ut cũ ipse īmisisse uideat: unde sit suspitio ne ad gratiã eius uideatur. Hoc etiã Damæta sẽtiẽs dicit. Nec quẽq̃ effugio. i. cõsentio etiã ad iudicẽ quẽ una pars ellegit Vicine: cõciliat beniuolẽtiam æditiũ. Is. n. æditius ẽ a uicinitate. Sic Ter. Vel uirtus me tua: uel uicinitas: qd ego ī propinqua parte amicitiæ puto: Frondent silua. Rettulit ad arbores steriles: Describit autem tẽpus quo & delitiæ sunt ī agris. & rustici minus laborant: ut sit duplex ad cantilenã inuitatio. Alternis: Quia uidebatur iratus: ꝙ Dametæ prior locus dabatur. Nam in amœbœo carmine difficilior est pars respondentis. quia non pro suo arbitrio dicit: sed aut maiorem: aut cõtrariã format respõsionẽ. Camœnæ. musæ a cãtu dictæ. Ab Ioue principiũ: Vel ab Ioue est principium: Vel sumamus principiũ ab Ioue: Ex Arato autem est. Ait enī εκλιοσ αρχομεσθα τον ουδεποτ αρεσ ἰουσῆ ἀρρηκτον μεγωιδε διοσ πασαι μεν αγυιαι πασαι δε ανθρωπον αγοραι Iouis omnia plena. Luc. iupiter est quodcunque uides quocunque moueris: Ipse alibi: Spiritus intus alit: totãq̃ infusa per arctus Mens agitat molẽ. ipse enī est spũs sine quo nihil mouet. Colit: amat. Cæterũ superior colitur non colit inferiorem. sic alibi unã post habita coluisse famo. i. amasse. Nec mirum si rusticus a Ioue sumpsit principium: quem amare terras constat. & habere cantuum curam.

Et molli circũ est ansas amplexus acantho
Orpheaq̃ ī medio posuit: syluasq̃ sequẽtes:
Necdũ illis labra admoui: sed condita seruo
Si ad uitulã spectas: nihil ẽ ꝙ pocula laudes
Nũq̃ hodie effugies ueniã quocũq̃ uocaris M
Audiat hæc tantũ uel q uenit. ecce palœmon.
Efficiam posthac ne quenq̃ uoce lacessas.
Quin age si qd habes in me mora nõ erit ulla.
Nec quenq̃ fugio. tantũ uicine palæmon
Sẽsibus hæc imis (res est nõ parua) reponas.
Dicite. quãdoqdẽ ī molli cõsedim⁹ herba. P.
Et nunc oĩs ager nunc oĩs parturit arbos:
Nũc frõdẽt syluæ: nũc formosissimus ãnus.
Incipe damœta. tu deinde sequere menalca.
Alternis dicetis: amant alterna camœnæ.
Ab Ioue principiũ musę: Iouis oĩa plena D.
Ille colit terras. illi mea carmina curæ.

Camœnæ

Acanthus

ANT. M. Acantho: est achanthus urbana herba elato longatoq̃ folio: crepidines magnum assurgentiumq̃ puluinorum toros uestiens. Duo genera eius sunt: aculeatum & crispum: quod breuius: Alterum lene. Pli. auctor libro. xxii. Est autẽ flexibili uirgulto hinc legitur li. iiii. g. flexi uimen acanthi. Est etiam arbor. unde. ii. g. est: & baccas semper frondentis acanthi.

Orpheaq̃. De hoc nos ægloga quarta. Nec dũ. Theocritus in. i. Nec dũ illi labra admoui: sed conditus arca Intactusq̃ manet. Tãto te munere dignũ Efficiã. mihi si dulcẽ cãtaueris hymnũ. Vicine: beniuolentiã captat hac uoce. Palæmon: in Theocriti quinta. Morsona eligunt lacon & comatas cantantes comatas ait: Hinc igitẽ lacõ si uis uocitabimus ambo Quẽ nũc ipse uides incidere sectile lignũ. Est nãq̃ is Morson añ alios iustissimus unus hic aderit iudex. Efficiã post hac: Lacõ Comatæ inqt. huic ades: huc tãdẽ ipse ueni: nñ ãplius unq̃ posthec efficiã audebis contendere cantu. Qui age siquid hẽs: citius iam fare comata. Res est non parua. Comatas ait Morsoni: Magna hic res agitẽ grauitẽ cõtẽdim⁹ ãbo. Alternis ꝑ alternati. Camœnæ: musæ a carmib⁹ sũt dictæ. uel ꝙ canũt ãtiquoꝝ laudes: uel ꝙ sint castæ mẽtis ꝓlides. ut scribit Festus. Ab Ioue pricipiũ musæ: ordo ẽ: musæ. i. mõ cãtui ꝓncipiũ sit ab Ioue. hoc ãt loco illa q̃ Macro. li. i. de som. scribit īserã. Inqt. n. Deũ uero q ñ mõ īmortale aĩal ac diuinũ sit plenũ ĩclytæ ex illa purissima mẽte rõis. sed ꝙ & uirtutes oẽs q̃ illã patriæ oĩpotẽtiã sũmitatis sequũtur aut ipse faciat. aut ipse cõtineat. ipm deniq̃ Iouẽ ueteres uocauerũt. & apud theologos Iuppiter ẽ mundi aĩa: hĩc illud ẽ ab Ioue principiũ musæ Iouis oĩa plena. qd de arato poetæ alii mutuati sunt. q de sideribꝰ locuturus a cælo ī quo sidera exordiũ summendũ esse decernens ab Ioue incipiendũ esse memorauit. hæc ille. Colit. diligit.

Camœnæ.

Acanthus

CHRI. Acantho. Acanthus frutex ī ægypto ẽ sẽp frondẽs sic dicta: qa spinis ẽ plena. Orphea. de hoc dicim⁹ ī sequẽtibus. Sequẽtes magna artificis laus cũ siluas dicat nõ secutas: sed sequẽtes. i. ita sculptas ut uideant etiã nunc seq: & q̃si moueri. Ad uitulã spectes. i. si aĩum ad uitulæ q̃litatẽ cõuertas. Nihil ẽ. ꝙ. p. l. No. ꝙ nõ sint digna laude ꝑ se sed obruunt illæ laudes cõparatione uitulæ. Veluti si dicamus lucere qdẽ lunã: sed si solis lucẽ cõsideremus. euanuerit lux lunæ: Veniã quocũq̃ uocaris. q. d. q̃is difficillimã ꝓponas mihi de ꝓmio conditionẽ tamen & ad eã descendam: Vicine. Vicinus dicitur a uico. Viæ. n. urbane uicini dicuntur: ergo uicinus. q eũdem inhabitat uicũ. Sensibus imis. i. profundis. ꝓprie. n. sensus eas uires animæ dicimus. quibus corporea & que ꝑsinita sunt ꝓcipimus. Hæ autẽ utuntur ĩnostro corporeo ut uisus oculo. auditus aure. Et qm̃ non nisi ꝑ instrumẽtũ corporeũ sentiũt. Oportet tales sensus finitos eẽ. Sunt ergo hi sensus exteriores quinq̃. Visus: auditus. Olfatus. Gustus & Tactus. Sunt & alii quinq̃ interni. Sensus cõis. Imaginatio. Phantasia: Existimatio. & memoria. De q bus alio loco dicemus. Et qm̃ etiam isti corporeo organo utũtur circa ꝓticularia tantũ uersanẽ. Rome uero intellectu & intelligenda uniuersalia assequimur. uer⁹ etiã ista tria philosophi aliq̃ sensus noĩant: sed profundos sensus: & de his nunc intelligit poeta. ergo Imis sensibus. i. ĩtimæ mẽti. Cõsedemus. tanq̃. n. iudex sedere uoluit. Hoc principium arati est. unde Papinius. ab Ioue principium magno deducit aratus: Ab Ioue principiũ Quare principium sit ab Ioue commedius in sexto æneidos lib. explicabimus. Quid musæ sint in primo explicabimus. Aprouianus tamen uult per Iouẽ & apollinem augustum intelligi: qui utriq̃ templum fecit: & per damætam Cornelium Gallũ: per Menalcã Vergilium. At ego credo tantum poetã ꝓfundior ẽ quãdã sciẽtiã arati secutũ eẽ.

SER. Et me phœbus amat. Aut ſimile ẽ quia unicuiq; deus quẽ colit ſũmns uidet: ut Sũme deum ſcĩ cuſtos ſoractis apollo: & ita apollinem loue æquat. Aut dicit Iuppiter amat me &.i.ẽt phœbus amat me. Sua ſibi grata Nã Daphnẽ Ladonis fingũt filiã ab Apollĩe adamatam & ĩ laurũ cõuerſam: & hyacinthũ ab eadẽ & a borea adamatũ: & cũ illũ in phœbũ magis ꝓnũ uideret: Boreas dũ puer diſco ludit diſcũ iactũ ĩ eũ retorſit. quo uulnere extinctus in florẽ ſui noĩs cõuerſus ẽ. Añ. q̃ lateat. Offert ul. Plus dicit ex lege amœbœi cariſ. Deliã uel amicam priorẽ uel dianã quæ dea uenationis: cãibus eſt nota. Veneri amicæ. Aeriæ: aerei coloris. Cõgeſſere: nidificaue re. Miſi: plus ẽ q̃ dicere ſe miſſurũ. Aurea: aurei coloris. Fruſtra aũt uolũt eſſe allegorice de. x. æglogis ad Auguſtũ miſſis. Nã non ẽ neceſſitas hic allegoriæ

Et me phœbꝰ amat. phœbo ſua ſ̃t apd̃ me. M
Munera ſũt: lauriq; & ſuaue rubẽs hyacithꝰ.
Malo me galatea petit laſciua puella: D.
Et fugit ad ſalices: & ſe cupit ante uideri. (M
At mihi ſeſe offert ultro meꝰ ignis amyntas:
Notior ut iam ſit canibus nõ delia noſtris.
Parta meę ueneri ſũt munera. nãq; notaui D.
Ipſe locum aeriæ quo cõgeſſere palumbes.
Qd̃ potui puero ſylueſtri ex arbore lecta. M.
Aurea mala decem miſi. cras altera mittam.
O quotiẽs & quæ nobis galatea locuta eſt. D.
Partem aliquã uenti diuũ referatis ad aures.
Quid ꝓdeſt q; me ipſe aio ñ ſpnis amynta M
Si dũ tu ſectaris aprosego ræția ſeruo?
Phyllida mitte mihi meus ẽ natalis iola. D.

Ad aures diuũ: qa adeo dulcia ſũt: ut ſint digna deorum auditu. Nõ ſpernis. Liptote. i. multũ amas. Referunt multi q; allegorice querat̃ q; cum Auguſtus cõtra Antoniũ expeditionẽ ſumeret: ipſum nõ duxerit. Ræția ſeruo. In quo ĩ uenatione minus eſt uoluptatis. Amynta: græca nomina ĩ as uocatiuum faciunt ĩ a ſiue creſcant ut pallas pallantis: ſiue non creſcant ut æneas. Phyllida: amicã cõem. Nam in ſolis natalis diei ſacris licebat uoluptati operam dare. In cæteris caſtitas obſeruabatur.

ANT. M. Et me phœbus amat: Theocritus quoq; in quinta: Et me phœbus amat. nunc molli paſcitur herba Me cuſtode aries: ueniens quũ carnea mactẽ.

Phœbo ſua: ordo eſt Munera ſua. i. propria & conueniẽtia phœbo: que pro. i. lauri & ſuaue rubẽs hyacinthus ſemp apud me ſũt. Vel ſic. & lauri &. ſ. r. h. appoſito munere. s. ph. ſemp apud me ſunt. Lauri: erat laurus ſpectatiſſima in monte Parnaſſo: ideoq; etiam grata apolini: aſſuetiſ eo dona mittere iam & regibus Romanis. Hæc Pli. li. xv. Hyacinthus. flos hic maxĩe durat. hyacinthũ comitat̃ fabula duplex luctũ ꝓferẽs eiꝰ quẽ apollo dixerat: aut ex Aiacis cruore editi: ita diſcurrẽtibꝰ uenis: ut græcarũ litterarũ. ea figura legat̃ inſcripta. Homerus autẽ tres flores laudat: Crocõ: Loton: & hyacinthũ. Pli. li. xxi. Mala me Galatea petit. Theocritꝰ ĩ qnta: Malo me Clariſta petit formoſa puella: Et cãtu noſtras pmulcet mollit̃ aures. At mihi: Theocritus ĩ qnta: Inſanire facit Cratides mihi quũ obuius extat Quũq; mouet flauos ꝑ cãdida colla capillos. Delia: uel uetus amica uel Diana ipſa uenatiõis dea. Veneri. i. amori. Ipſe locũ: Theocritꝰ ĩ qnta. Aeriã uiridi capiã ſub frõde palũbẽ. Qua donabo meã nõ ĩmemor ipſe puellã. Palũbes: colũbæ oĩ tpe pariũt: Turt̃ & palũbes uere: nec plus q̃ bis. Vita palũbiũ uel ad. xl. annos durare exiſtimat̃ Philoſophus li. vi. de aĩalibus. Aeriæ: ſublimes. Aurea mala chryſomela ĩtelligit: ehtiſon. n. aurũ dicit̃. melon pomũ. Theocritus ait ĩtertia: Roſida mala decem duco. cras altera ducam. Phyllida. eius amicam intelligit. Natalis: erat enim celebre natale piſces. hic natalis & hoc natale dicitur.

Hyacinthus

Chriſomela

CHRI. Phœbus. De hic dicet̃ ſuo loco. Eſt aũt color rhetoricus q dicit̃ traductio. Fit aũt cũ idẽ uerbũ mutatis caſibus repetit̃: ut hic phœbus & phœbo: Munera. idẽ munꝰ apud nos eſt qd̃ apud grecos γέρας. ſignificat enim donũ & officiũ. Nã dicimꝰ: ſtitit munꝰ amico. i. functus ẽ officio erga amicũ: & obire munera ĩ republica dicimꝰ cũ ꝑſtamus debita officia: ut pẽdere uectigal: ꝑſtare cuſtodia. & hmõi. Mũera ẽt populo exhiberi dĩr. cũ ludi ad illũ oblectãdũ exibẽt̃. Lauri Daphẽs fabulã enarrat Oui. quã penei flumĩs filiã dicit. Serui. aũt Ladõis. Hæc ĩmutatũ ẽ ĩ arborẽ ſui noĩs. Nã daphne græce latie lauꝝ ſignificat. Hac cã Phœbo laurũ ſacrã uolũt fabulæ Lauri aũt duo genera a prĩcipio ponit Pli. deĩde addit & plura alia: Arbor pacifera ẽ. Nã cũ ẽt ĩter armatos hoſtes ꝑtendit̃ qetis eſt ĩdiciũ: Romanæq; uictoriæ nuncia. Hĩc: Iuuenalis: Miſſa eſt a cæſare laurus. Addit̃ militũ lãceis piliſq; faſces imperatoꝝ decorat: Ex iis ĩ gremio Iouis optimi maximi deponirut: quotiẽs uictoria læticiam attulit. Nõ tñ qa ꝑpetuo uiret: nec qa pacifera ẽ ꝑferenda myrto. & oleæ ẽ. ſed qa ſpectatiſſima ĩ mõte Parnaſo. ideoq; grata Apollini aſſuetis iã eo dona mittere regibus romanis teſte Bruto: fortaſſe in argumẽtũ. qm̃ ibi libertatẽ publicã is meruiſſet lauriferã tellurem illam oſculatus ex reſpſo. Sola ex arboribus fulmine non icitur. Ob has res honorẽ habitũ ĩ triũphis potius credideri q̃ ꝙ ſuffimẽtũ ſit cædi hoſtiũ & purgatio: ut tradit Maſſurius Adeo ĩ ꝓphanis uſibꝰ pollui laurũ: & oleã fas nõ ẽ: ut ne ꝓpiciãdis qdẽ noĩbus accẽdi ex iis altaria aræ ue debeant. Laurꝰ mãi feſto abdicat ignes crepitu. Euſebius ait: Lauꝝ dicari Apollini. qm̃ ígnea arbor ẽ. Vñ odio a dæmonibuꝰ maxĩe habet̃: & q̃ uſta reſonat qd̃ ꝓdicẽdi uĩ notet. Tiberius Cæſar tonãte cœlo ea coronabat̃. laurus triũphis ꝓpe dicat̃ grauiſſima domibꝰ. ianitrix cæſaꝝ põtificũq; ſola domos exornat: & añ limina excubat. Hyacithus. Fabula pueri nota ẽ: hyacithi aũt flos duplex ẽ: croceus & ceruleꝰ. Malo. Hoc pomũ græci μῆλον dicũt. & ẽt oues μῆλα appellãt. Hĩc ãbiguitas noĩs ĩduxit fabulã de malis aureis. Delia. Diana q̃ ꝑeſt canibꝰ ad uigiliã nocturnã adhibitis. iõ nocturna diana ſãguine catuli placebat̃. Palũbes. Siluaticæ ſunt. & ĩ arboribꝰ nidificãt. q̃s Ariſto. ĩ li. de aĩalibus bis ĩ ãno parere ſcribit: ut turtures. Colũbæ uero q̃ a culminibꝰ ſcẽdm Varro. dĩr qm̃ illa frequẽtãt ḋcies ĩ ãno parere. idẽ auctor ẽ. Et ĩ ægypto duodecies: & plerũq; marẽ & fœminã pariũt. Octẽis ãnis uiuũt ſcẽdm Pli. Colũborũ duo gña ponit. M. Varro Vnũ ſaxatile qd̃ ĩ turribꝰ nidificet uel uillæ culminibꝰ maxĩe timidũ. alterꝝ lemẽtius qd̃ cibo domeſtico cõtentũ ĩtra limina ianuæ ſolet paſci. Ex duobꝰ his fit tertiũ genus miſcellũ dictũ.

Malum Diana Palũbes Colũbe Miſcellum

Ambar uale ambur/ bium

SER. Faciam uitula: figurate: sic Oratius: Siue poscat agna siue malit hædo. Dicitur hoc sacrificiū ambar uale: ꝙ arua ambiat uictima. Sic amburbiū sacrificiū ī quo uictima ambit urbē. Antiqui autem natalem solum dicebant. Horatius: Natalis grate numeras. Iuniores natalem diem dixerunt. Iuuena. Natali coruine die mihi gra tior hæc lux. Iola. Vel duo habebat nomina ut uocaretur Iolla & Menalca: uel ut laudaret denominauit eū Iollā ab Illa optima pastore: ut uirū fortem Achillē: Adulterū Parim nominamus. Longum: Longe: nomē ꝑ aduer bio: ut toruū clamat. Vale inquit. Lecorripit sequens uocalis: ut Te corydon o alexi. Satis Segetibus depulsis. A lecte prohibitis. Pollio. Blanditur Pollioni pa/ trono: quem Horatius historiarum & tragœdiarum scriptorum ponit. Nam in secundo carminū de histo ria dicit periculose plenū opus aleæ tractas. Itē pau/ lo post. P aulū seuera musa tragœdiæ desit theatris.

Cum faciam uitula pro frugibus ipse uenito.
Phyllida amo añ alias: nā me discedere fleuit
Et longū formose uale uale inquit iola. ℂM
Triste lupꝰ stabulis maturis frugibꝰ ibres. D
Arboribus uenti. nobis amaryllidis iræ.
Dulce satis hūor. depulsis arbutus hædis. M
Lenta salix fœto. pecori: mihi solus amyntas
Pollio amat nost rā q̄is sit rustica musā D
Pierides uitulam lectori pascite uestro. ℂM
Pollio & ipse facit noua carmīa. pascite tau/
lam cornu petat: & pedibus q̄ spargat harenā
Qui te pollio amat ueniat q°te q°ꝙ gaudet D
Mella fluāt illi. ferat & rubus asper amomū
Qui bauiū nō odit amet tua carmīa mæui M.

Pierides uitulam. pascite eius armenta: quia le/ gitt nostra carmīa: uel nutrite ei uitulam pro premio. Pollio. Alii per duplex. l. scribunt: ut prima produ catur. Alii autem p simplex: ut polio. Noua. mirā da. Taurum. Auget. Gaudet. s. uenisse: peruene/ rat autem ad cōsulatū post dalmaticū triumphum deuictis Salōis urbe Dalmatiæ. ut scribit Hora. Cui laurus æternos honores dalmatio peperit triūpho.

Amo/ mum

Amomum. flos est Assyriæ. Luca. Vicine messis amomum. Bauium. Pro pœna sit ut qui non odit Bauiū malū poetam amet Meuium peiorem illo. hi Vergilio Horatioꝙ inimici fuerunt. Hinc Hora. Ma læ soluta nauis exit alite ferens olentem meuium.

Vitula

ANT. M. Quū faciam uitula pro frugibus. i. quū faciam rem diuinam: non oue: non capra. sed uitula. tanq̄ dicat: quum uitulā pro frugibus sacrificauero quod est: quum uitula rem diuinā fecero. Vitula au tem dicta ꝙ potens sit uitæ tolerandæ: & ideo hac pro frugibus fieri sacra dicuntur: quia frugibus uita humana tolleratur. legito. M. li. iii. Sat. c. ii. Quum faciam uitula: Theocritus in quinta: Quum facies agno nymphas ueneratus agrestes: Tum properato mihi magnam promittere partē. Vale inquit: nulla hic fit synalœpha. Tri ste: pro tristis uel tristis res per alleotheram. de qua superius. Depulsis: a lacte remotis: quod sit ubi hædi trime stres sunt facti: ut scribit Varro. Arbutus. de hac lege Pli. li. xv. & xxiii. Pollio. De hoc late in Alexi.

Pierides

Pierides dicte sunt musæ a Pierio monte: ut scribit Festus. Est autem Pierus mons Thessaliæ: qui ad Macedoniam ꝑten ditur auctore Pli. li. iiii. In Hesiodi aūt Theogonia legitur ex Ioue & Mnemosyne musas in Pieria natas. ergo nō dictæ sunt a Pieri natabus: ut quidam aiūt. De musis aūt plura legito apud. Diodorū li. i. & li. v. Noua: mi/ rāda: cum nunq̄ talia facta fuerint. Fuit autem tragœdiæ scriptor. ut meminit Horatius ode prima secundi libri.

Amo/ mum

Pedibus qui spargat arenam. id tauri pugnaturi faciuut. unde Maro li. iii. g. ait. Ventosꝙ lacessit lctibus: & spar sa ad pugnam ꝑludit arena: Quote. s. uenisse. puenerat autem ad cōsulatū: ut hētur etiam sequenti ægloga. triū pharat quoꝙ de Dalmatis. Amomū. Amomiuua in usu est: frutice: uenoso palmi altitudine: carpit ꝙ cū radice. nascitur in Armenia in media: & ī ponto. plura Pli. li. xii. Diascorides ait ꝙ amomū genus est odoratissimæ her bæ: cuius frutex similis est botro coloris rustici: circūcirca folia iuncta & copiosa sunt. ex thyrso botrosū semē redditur florem habet albū. Qui bauiū non odit. Asteismos ē. i. urbanitas. asteizo iocor. putat aūt id quicqd ru stica simplicitate caret. & faceta satis urbanitate exponit: ut qui bauiū nō odit amet tua carmina mæui. i. ꝑ pœna ei cōtingat ut diligat mæuium peiorem pœnam. nam Mæuius & Bauius pessimi fuere poetæ: inimici tam Hora tio q̄ Ver. usi Horatius ī epod. Mala soluta nauis exit alite ferens olentem Mæuium. Eusebius autem scribit. ꝙ Marcus Bauius poeta: quem Vergilius in Bucolicis notat: in Cappadocia mortuus est. sed de urbanitate latius Fabius li. vi.

asteisi/ mos asteizo Bauius Mæuio

Vitula Vitula/ ria

CHRI. Vitulam. Quædam sacrorum uerba amœne ita interpretatus est: ut mutato uerbi sono integer intelle ctus maneret. Nam uitulari ut est apud pictorem. ē uoce lætari. Varro in. xv. rerū diuinarum ait pontifex quibus dam sacris uitulari solet quod græci ϖαῖ αν ἰζειν dicunt. Hic Hyllus in libro de diis uitulam ait uocari di cta: quæ lætitiæ p̄est. Piso ait uitulam uictoriam nominari quod post uictoriam certis sacrificiis fiat uitulatio. Voluntꝙ nonnulli sic dictā. quod cā sit uitæ tollerādæ: Et ob hoc huic deæ ꝑ frugibus qui uitam substentant fiunt sacra. unde hic uitulam ꝑ uitulatione dixit. Tamen alii legunt uitulam ablatiuo. i. sacra non alia hostia q̄ de uitula. Lupus. De hoc in sequentibus dicetur. Arbustus. Arbuti radices ualent contra pestem pomum si militudinem habet cum fragis. hoc duobus nominibus appellant græci cameron & memecilon. Iuba auctor est quinquagenun cubitorum in arabia esse arbucos. Pierides. Musæ a pierio monte in quo ex Ioue & Mnemo sine natæ fuerunt. Vnde hesiodus. μουσαι πιερηθεν αοιδησι κλειουσαι. Conueniens autem est ut musæ poetæ uitulā nutriant id est premium dent. Rubus. Hic frutex mora fert. Amomum: ut ait Diascorides est genus herbæ odoratissimæ: cuius frutex similis est botruo in circuitu cuiuslibet arboris nascens. ramulos ha/ bens siccos & duros uirgulis assimiles coloris subruffi: circa quos folia copiosa ex thyrso botruosum semen re dolens ꝙ sibi connexum album ueluti uiolæ foliis similis brionīæ. Triplex est armenicum quod cæteris præ stat aurosi coloris uel fului odoris boni. Alterum medicum. Tertium pontificum

Arbuti Pierides Rubus Amo/ mum

SER. Mulgeat hircos. Faciat q̃ cõtra naturã sũt. Fraga. mora q̃ ĩ herbis nascunt. Latet anguis: allegorice pp mantuanos: q uersabant iter armatos milites: q ut anguis mortẽ ĩferre possunt. Nõ bene ripæ. & hoc allegorice: Nã post receptos agros pene ab Arrio cẽturione cæsus ẽ: nisi se ꝓcipitasset ĩ fluuiũ. Parcite. prohibere seruare: ne ꝓcedant. Tytire. noli o mantua nũc qcq̃ agere de repetendis agris. Nã ego cũ tẽpus aderit lauabo omnes. i. purgabo apud Cæsarẽ. cũ exactiaco bello reddiderit. In fõte. Nã cũ suos agros p amicos ueluti per riuulos ĩpetrasset. uult reliquos ab ipso Octauiano ueluti a fõte petere. Reiice capellas. Proceleusmaticus, ꝑ dactilo: ut genua labat

Atq; idẽ iũgat uulpes: & mulgeat hircos
Q ui legitis flores & humi nascẽtia fraga: D.
Frigid⁹ o pueri fugite: hic latet ãguis i herba
Parcite oues nimiũ ꝓcedere. nõ bñ ripæ M.
Creditur: ipse aries etiã nũc uellera siccat.
Tityre pascentes a flumie reiice capellas. D.
Ipse ubi tempus erit omnes in fonte lauabo
Cogite oues pueri: si lac præceperit æstus M.
Vt nuper frustra præssabimus ubera palmis
Eheu q̃ pingui macer ẽ mihi taurus ĩ eruo D.
Idẽ amor exitiũ pecori pecoriscq; magistro
His certe neq; amor cã ẽ: uix ossib⁹ hærẽt M
Nescio qs teneros ocul⁹ mihi fascinat agnos
Dic qbus ĩ terris & eris mihi magn⁹ apollo
Tris pateat cæli spaciũ nõ amplius ulnas. D
Dic qbus in terris inscripti nomĩa regũ M.

Cogite. s. ad ouilia. Præceperit. Præocupauerit. Nã frigore augẽt lac. calore minuit. Vix os h. Vix ossa eorũ cohærent. Fascinat. Dicit causã maciei. & p transitum ostendit suũ pecus eẽ pulchrũ: quod meret fascinari: Eris. m. m. ap. Relicto certamine proponũt ænismata. Apollo. Quia in rebus incertis est opus diuinatione. Vlnas. Vlna spatium est inquã tum utraq; extendatur manus. τωνιλινον. idest brachiis. Hinc. λευκολẽ dicitur licet. Sueto. unum solum esse uelit. Cœli: Alii dicunt sepulchrum intelligi cœlii luxurioſi hominis qui alligurito patrimonio tantum solummodo agri sibi reseruauit: quod ad sepulchrum sufficeret. Voluit autem facere errorem ex cœli cœliiq; similitudine Alii dicunt uoluisse puteum significare: qui est in Syene ægypti parte: quem philosophi altum effoderunt: ut probarent locũ illum esse solum quem sol recto intuitu irradiaret. Nam. viii. calendas iulias die quando in centro suo est sol tam imam q̃ summam putei partẽ irradiat. Sed neutrũ conuenit rustico. Ergo de quolibet puteo intelligas: in cuius fundo q est tantũ cœli spacium uidet quanta est cœli latitudo. Dic. Cum obiectum soluere non potuerit ipse aliud obiicit: & captiose quibus in terris dixit. Nam hyacinthus ubi q; nascitur. Est autẽ rubrum quasi liliũ de signãs primam hyacinthi litteram. Regum. Non quia regum sed filii regum. Alii dicunt regũ pro regis: Sic Teren. Nõ perpeti meretricum contumelias cum de una loqueretur. Nam flos iste hyacinthi: & non Aiacis nomen retinet. Tamen hæc ut reliqua ænigmata carent aperta solutione.

ANT. M. Atq; idẽ iũgat uulpes. idest faciat quæ cõtra naturã sũt. Ipse aries. placet magis ut simpliciter accipiatur: q̃ allegoricos: quod indicat etiam illud: Ipse ubi tempus erit oĩs in fonte lauabo. Est etiam Theocriti in quinta ubi ait: Fœlicem sperate diem. uitamq; capellæ: Cras ego uos omnes sybaritis fonte lauabo. Præceperit. præoccupauerit. attraxerit. Taurus ĩ eruo. In antiquissimis textibus eruo & aruo legi. in illo summi pontificis aruo est per a. plures autem eruo habent per e. Est autem eruum leguminis species simile piso: quod amplius q̃ uicia rũ catur: Sufficiunt singulis boum iugis modii quini sati. Martio mense satum noxium esse bubus aiunt. Item autumno grauedinosum. Innoxiũ autem fieri primo uere satum auctor P li. li. xviii. Meminit idem Columella libro ii. ubi ait etiam ꝙ eruum lætatur loco macro nec humido: quia luxuria plerunq; corrumpitur. Per hæc autem uerba optima ponemus. pingui eruo. i. læto. Vix ossibus hærẽt. Theocritus quoq; in quarta: Nẽpe. uolũt prati teneris iam pascier herbis. Illa adeo macra est uitula: & uix ossibus hæret. Fascinat. laudãdo decipit: uel degranat. fascinum & fas a fando nominantur. ut Festus ait. Plinius autem li. vii. c. iii. scribit. in aphrica esse familias quasdã effascinantium: quarum laudatione intereant probata: arescant arbores: emoriantur infantes. esse eiusdem generis in triballis & Illyriis qui uisu quoq; effascinent: interimant ꝙ quos diutius intueantur: iratis præcipue oculis. quod eorum malum facilius sentire puberes: notabilius esse ꝙ pupilas binas in oculis singulis habeant: fœmias quidem omnes ubiq; uisu nocere: quæ duplices pupillas habeant. Cicero quoq; auctor est. Hæc & plura Plinius. Dic quibus omisso canendi studio ad enigma diuertit quo decentius cantum absolueret. ne uictus esse uideretur ne itẽ infinitũ quodam modo canere cogeretur. Cæli spaciũ In Aethyopiæ fine Syene est in sula. C. M. passuum ambitu: ut scribit Plinius li. v. Strabo quoq; libro: xvii. docet: ꝙ in ipsa Syene puteus quidam est. qui æstiuum indicat solstitium. quoniam hæc loca circulo tropico sunt subiecta. & in meridie umbilicos faciunt sine umbra: & sol supra uerticem ibi manentibus habetur unde necesse est in puteos q̃q̃ profundissimos usq; ad aquam radios iaci. Itaq; de hoc puteo intelligere poteris & de quocunq; alio: nam infundo cuiusq; putei manentibus. cælum nõ uidebitur nisi ꝑ additus magnitudine. Vlnas. Olene & olenos ulna dicit: estq; ut aiũt utriusq; manus extensio: uel magis unus cubitus tantum. Apollo. cui diuinandi potestas macrobius libro primo sat. scribit. ꝙ diuersæ uirtutes solis nomina diis dederunt uirtutem igitur solis quæ diuinationi curationiq; præest. apollinem uocauerunt. quæ sarmonis auctor est. mercuri nomen accepit. Nomina regum. de hyacintho flore intelligit. de quo iã diximus haberet enĩ in foliis hya. quod etiã Ouidius in met. docet apertius. Non. hic fiat colõ: ut dicamus: Non. s. uostram est: sed nostram qui iudex sum componere &c.

CHRI. Vulpes. Dicitur uulpes quasi uolipes. hoc animal in Cteta insula non est: sicut nec lupus nec serpens. Fraga. herba quæ illa fert fragaria dicitur. Latet. a. in h. Euridice dum herbas perambularet calcauit. inscia latẽtẽ

Aries Veruex

serpentem:cuius morsu periit:sed iã loco ,puerbi est ne quid inter res lætas noxiũ nobis in cautis eueniat. Frigidus:Noxius.Nã uitæ aduersatur frigus:uel quia frigidæ sic naturæ uel frigidus. Aries:Mas est nõ castratus qui oues salit.Qui uero castratus est.& propterea inutilis Veneri ueruex dicitur quoniã in eo uersatis natura: Vellera.Auellendo dicuntur.Nam prisci ouium lanas nõ tondebant sed uellebant. Frustra pressabimus idest quãuis uehementer præmamus:tamen frustra erit.Est autem præsso frequentatiuum a premo. In eruo:Antiquus habet codex & non aruo.Dicimus enim eruum & eruiliam leguminum genus:quo. M.Varro pecus pinguescere scribit. Fascinat.A græco esthoc uerbum.Ille enim βασκβίνω dicũt.Est autem fascinatio morbus:qui ex spiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipsius in gressо peruenit.Spiritus enim a cordis calore ex puriori sanguine generatur.Tales autem sunt in nobis spiritus: qualis est sanguinis humor: Spiritus autem similes sibi radios periculos quasi per uitreas fenestras emittit. Cor enim suo perpetuo quodam motu proximum sibi sanguinem agitans ex eo spiritu si totum corpus : perq; illos luminum scintilas per membra diffundit quidem singula per oculos autem maxime ad altissimas partes cum sit leuissimus maxime euolat spiritus.Eiusq; lumen per oculos eum perspicui maxime:ac nitidi sint maxime emicat. Nam q; aliquod lumen in oculissit. patet ex eo q; quorundam brutorum oculi in tenebris micant.Quin &.A.Octauianus adeo lucidos oculos habuisse fertur : ut cum acrius quenq; intueretur:cogeret eum quasi ad solis fulgorem oculis submittere.Tiberium quoq; noctu etiam & in tenebris uidisse:Trãquillus auctor est:sed ad breue.& cũ primũ a somno patuissent:Quod aũt radius ab oculo emissus uaporem spiritalem secũ trahat.& uapor sanguinẽ.ex eo iã pspicuũ est:q; lippi rubentesq; oculi radii sui emissione eos q nidẽt:eodẽ morbo cogunt laborare.Hoc enĩ indicat radiũ usq; ad obuiũ illũ ,ptendi :& cũ radio una uaporem corrupti sanguinis emanare:cuius contagione oculus spectantis infitiator:Refert Aristoteles mulieres menstruo affectas intuitu suo speculũ sanguineis guttis sæpe fœdare.Et enĩ uapor sanguinis sanguis quidem tenuissimus qui aspectum fugit oculorum.sed in speculi superficiet factus crassior iam appatet.Hoc in rariori aut minus tersa materia non efficiatur:quia in ea penetrat aut dissipatur radius. Non ergo mirum si patefactus: & in aliquem intentus oculus radiorum suorum aculeos in aduersos oculos iaculatur:& una cum aculeis qui spiritum uehicula sunt sanguineum illum uaporem :quem spiritum nominamus inuehit.Hic uiolentus aculeus diuerberat oculos .& cum a percucientis corde incitatur : percussi præcordia quasi regionem propriam repetit : & cor uulnerat.neq; eius duriori dorso hebescit:redit in sanguinẽm peregrinus hic sanguis:& cum ab eius qui saucius est alienus sit:sanguinẽ eius proprium inficit: Infectus autem sanguis ægrotat.Hæc ægrotatio fascinatio est: quæ iccireo magis nocet teneriorиætati:quia illius corda cum molliora sint minus resistunt ferienti :& magis lædũtur. Dixi ut potui hac uerborum breuitate.unde sic fascinum: Addam illud in illyriis & traballis homines esse qui interimant uidendo si quicquam diutius irati perspiciant eosq; binas pupillas habere maximeq; hoc malum sentire puberes ait Gellius atque Plinius.qui etiam in affrica familias quasdam esse dicit teste Isogono & Mẽphodoro:quorum laudatione intereant probata:arescant arbores . emoriantur infantes . Fœminas quidem omnes ubiq; nocere:quæ ,duplices pupillas habeant. Cicero quoque apud nos auctor est. Fascinum pro membro uirili posuit in priapeia Maro:ut priape q; sis fascino grauis tenero:& paulo infra.Placet priape qui sub arboris comis Soles sacrum reuinctus pampino caput:ruber sedere cum rebente fascino.

SER: Phillida.Plus est habere solũ amicã cõem.

Nam esse Apollinum ipossibile est. Non.s.est uestrum sed iudicis cõponere lites. Cõponere:finire. Añ diẽ clausũ cõponet uesper Olympũ. Et quisqs Et tu & hic digni estis uitula.& qsquis similis uestri est.Nã supra aliter dixerit: Triste lupus stabulis Alter dulce satis humor. Ad cuius similitudinem pti net aut metuet dulces.Nã Menalcas amabat & amabat.sed timebat ne aliqñ amor ille solueret:Damœtas amaritudinem amoris expertus fuerat ex amaryllidis iracundia. Metuet dulce. Timebit pro dulcibus . ne eos mittat. Riuos claudite. Exierat enim ut iuberet pueris ut prata irrigarent: quod illis cantantibus factum est.Vel dixit allegortce claudite idest desine cantare. Nam iam satiati sumus.

Nascuntur flores:& phillida solus habeto.
Nõ nostrũ inter uos tãtas componere lites.P.
Et uitula tu dignus & hic:& quisquis amores
Aut metuet dulces:aut experietur amaros.
Cludite iam riuos pueri.sat prata biberunt.

ANT.M. Et uitula tu dignus.In theocriti quinta.ubi Lacon & Comitas acerbe certauerunt : alter uictus est.ait enim sic Morson iudex:Laconem Morson iubeo reticere :quid:ipsum Nuncio deuictum:mea sic sententia poscit.Do tibi lanigerum pignus certaminis agnum.Quẽ nuper docta meruisti uoce Comata.In sexta autem ubi Damœtas & Daphnis amici cantarunt: Deuicit.neuter:neuter superatus abiuit. Aut metuet dulces.uti Menalcas .s.dixerat enim :Dulce satis humor &c. Aut experietur amaros.uti Damœtas.s.nam dixerat. Triste lupus stabulis &c. Riuos idest ora. Prata:aures. Biberunt.hauserunt audiuerunt.est enim allegoria:quã Fabius libro.viii.inuersionem interpretatur:ut aliud uerbis aliud sensu ostendat.

CHRI. Componere. Finire ut hic . Item tranquillum reddere.ut Sed motos præstat componere fluctus.Item comparere. Salusti.Vbi metelli dicta cum factis composuit illud sic paruis componere magna solebam. Item ornare:Dulcis compositis spirauit crinibus aura.Item coniungere:ut componens manibusque manus atque ori bus ora. Riuos:Nam epropinquo flumine deducuntur riui quibus irrigantur prata:unde dicimus deriuare flumina cum ex alueo per riuos ducuntur. Prata.dicuntur quasi parata: quia sine cultura fructum reddunt. Solum expectatur dum herba crescere desiit & æstibus arescere tunc subsecatur:ut perarescat furcillis uersatur Remoto fœno sitilienda sunt prata idest falcibus consectanda quæ fœni sic præterierunt & quasi herba tuberosum reliquerunt campum a qua sectione arbitratur Varro dictum esse sicilire prata.

Argumẽtũ æglogæ quartæ quę dicit' Pollio.

Alius hic ca nitur:celebrãtur Pollio: Cęsar
Alter & hic ſecli uenturi ſcribit' ordo.

Icelides muſæ paulo maiora canamus.
Nõ oẽs arbuſta iuuãt humileſq; myricæ
Si canimus ſyluas: ſyluæ ſint conſulæ dignæ
Vltima cumæi uenit iam carminis ætas:

Icelides muſæ. Aſinius Pollio ductor germanici exercitus captis Solonis urbe in Dalmatia meruit laure am: deinde conſulatum: & eodẽ anno ſuſcepit filiũ: quem a Solonis captis Soloninum uocauit. Hinc Ge nethliacõ dicit: q ſtatĩ natus riſit. qđ parentibus omen fuit fœlicitatis. Ipſe autẽ inter primordia extinctus eſt. Sicelides græcũ: nam latine ſicilienſes facit. i. theocritiæ. Nã Theocritũ qui ſyracuſanus fuit imitat'. Paulo. m. non. multo. Nam licet hæc ægloga diſcedat a carmine bucolico: tĩ aliqua operi apta inſerunt'. Miricæ: Virgulta humilia ſunt. Cumæi: ſybillæ. quæ cumana fuit. Hæc ſæcula per metalla diuiſit: & dixit quis quoq; ſæculo imperauit: & ſolũ ultimum poſuit ideſt decimũ Vnde ait. tuus iam regnat Apollo. Dixit etiã finitis ſæculis oia renouari. Quod & philoſophi ita colligunt: q; exacto magno anno omnia ſydera in ortus ſuos redeunt: & rurſus referuntur eodẽ motu. Si igitur idem eſt ſyderum motus omnia quæ fuerunt. habebunt reiterationẽ. Nã uniuerſa ex aſtrorum motu pendent. Hinc Vergili. dicit reuerti aurea ſæcula: & omnia iterari.. SER. Solonius

ANT. M. Sicelides muſæ. In antiquis etiam pluribus textibus: & in illo qui ĩ ſummi pontificis bibliotheca maioribus characteribus ſcriptus eſt Sicilides per e nõ ę i legi. quod quidem græce dixit. illis enim Sicelia nobis uero Sicilia dicit'. Celebrat' hic Aſinius Pollio qui fuit orator & cõſularis: ut docet Euſebius. de quo latius in Alexi. fuit hiſtoriarum & tragœdiarum ſcriptor: q & de Dalmatis triumphauit. Vnde Horatius ode prima fecũdi uoluminis ad eum ſcribens ait: Cui laurus æternos honores Dalmatico peperit triumpho. laudat ibidem eundẽ a pietate a prudentia a dignitate. & honore: ab eloquentiæ uiribus. Dicunt alii a Salona Dalmatiæ urbe capta ſuſceptũ filium Saloninum uocaſſe: qui etſi parũ uixit. hic quoq; a Marone cum patre celebratur: Sed laus ipſa talis eſt: q; ſæpe ad Auguſtum quoq; referenda eſt: ut ſuo loco docebimus. Aduertendũ præterea in Strabone legi Salonæ Salonarum. in Plinio Salona Salonæ. itaq; non recte Solonæ per o in pria ſyllaba dicitur. Sicelides muſæ. quæ. ſ. Theocrito Syracuſano fauiſti. ſeu o theocriti cantus & carmina. Arbuſta. ideſt minima & humilia. Syluas. ideſt altiora. Humileſq; myricæ. Myrica genus eſt fruticis: quam alii tamaricen uocant: auctor eſt Plinius libro. xiii. Idem quoq; libro: xxiiii. ſic ait: Myrica quam & amaricon uocat Lenæus ſimilis eſt ſcopis amerinis. arbitrantur quidam hanc eſſe tamaricam. uulgus infœlicem eam arborem appellat: quoniam nihil ferat: nec feratur unq̃. hæc ille. Sint. & ſunt in antiquis eſt. in illo ſummi pontificis ſint per. i. Cõſul. Pollione ſcilicet. Cumæi carminis. Cumæ in Campania ſunt: antiquitate cunctas & Siciliæ & Italiæ urbes antecellit urbs ipſa plura legito apud Stabonem, libro. v. & apud Dionyſium libro. vii. Ibidem autem Sybillæ ſacellum erat: ſed eius quæ rebus Romanis quinquageſima olympiade interfuit: cuiuſq; librum ad Corneliũ uſq; Syllam pontifices Romani cõſulebant. tunc enim una cũ Capitolio igni abſumptus eſt auctor eſt Solinus. Meminit item Gellius libro. i. c. xix. ſed latius Dionyſius libro. iiii. Vltima ætas ferrea intelligitur: unde ait inferius: Quo ferrea primum Deſinet: ac toto ſurget genus aurea mundo. nam ab integro ſæclorum ordo naſcebat'. Probus etiam ſcribit q; Cumana Sybilla poſt quattuor ſæcula nouam generationem futuram cecinit.

Salonæ

Myrica

Cumæ

CHRI. Sicelides. Deprecat' errorem ſi paulo ſublimius q̃ paſtoria res requirit canat. Dixit autem ſicelides & nõ ſicilides. nam cum uſus ſit patronymico noĩe: qđ potius græcũ q̃ latinũ: deduxit ab eo quod eſt ſicelia ut dicũt græci: & non ſilicia ut dicũt latini. Arbuſta. Cum proprie arbuſtum ſit locus conſitus nouellis arboribus quæ ex ſeminario auulſa ſunt. feminaq; appellant': uoluit notare humiliores arbores. Myricæ: Virgulta non multum a gineſtes diſtantes: Siluas. Nam in pretio fuit paſtoria & agricultura: Vltima cumæi ideſt ultima ſæculũ ex q̃tuor ſæculis quæ prædixerat Sibylla cumæa. Verum de ſibyllis dicimus in æneide Quod autem ad hunc locum attinet Sibylla cumæa fuit e cuma: quæ urbs eſt in locrenſi agro: qui eſt ioniæ Aſiæ minoris: quam aliqui uicinate loci Erithream appellarunt. Hæc ut ponit Seruius profecta in Italiam: multa de romanorum ſatis uaticinata eſt. Sed ut oſtendit Auguſtinus: multa etiam de Chriſto eſt uaticinata. cuius uerſum ut oſtendit Phocianus capita ita ſe habent ut primiæ littere conficiant ΙΗΣΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΝΟΣ ΣΟΤΗΡ. Ieſus chriſtus dei filius ſaluator. Hæc igitur illum de uirgine oriturum prædixit. Verum Maro iſtius theologiæ ignarus ad octauiani fœlicitatem referens uirginem iuſtitiam intellexit a qua ſit Octauianus: quem appellat. i. ſolum Nam noſtri quoq; natum eſſe ſolem iuſticiæ chriſtum dicunt. Priſci uero prima ſæcula aurea ideſt ab omni uitio pura fuiſſe dicunt: & in illis uirginem ideſt iuſtitiam cum hominibus habitaſſe: teſte quoq; ipſo Vergi. aſſerunt. Hæc igitur ſæcula iã ſua ætate rediiſſe nunc teſtatur Maro. Quod etiam mathematice dictum eſſe poteſt demonſtrari. Nam apud hebræos in ſignis aſtrologus Habraham ſcribit ſeptem eſſe planetas & ſeptem angelos eſſe illorum ductores appoſitos. ſ. Caphphiel Saturbo. Sarkiel Ioui. Samael Marti Amael Veneri: Micael Mercurio: Raphael Soli Gautici Lunæ. Quemlibet autem illorum ducere mundum anno trecentos quinquaginta quattuor & menſes quattuor. Fuiſſe que ordinem ut primus Saturnus duceret quia hora ſaturni creati ſunt ſol & luna: poſt ſaturnum duxit uenus: poſt uenerem Iupiter. Ioui ſucceſſit mercurius. & illi mars: marti luna. Itaq; ducatus omnium iſtorum ſeptem ab ſumit annos circiter ſeptuagintaocto ſupra duo milia & quadrigentos. Quod ſi ſecundum peragatur huiuſce modi ducatus perueniet ultra annum ſextum ac quinquageſimum ſupra quatuor milia a c noningentos annos. Sed Maro florunt anno a mundo condito fere ſexageſimo ſupra quinq; milia ac centum annos. Ex quibus omnibus perſpicitur q; tunc tertio iam regnabat Saturnus.

Siceli/des

Arbuſta

Sibylla cumæa

Iustitia SER. Ab integro :denuo. Virgo:Iustitia quæ erigone fuit.permiſcet autem laudes tam pueri q̃ Pollionis q̃ Auguſti.Nam fœlicitas temporũ ad imperatoris pertinet laudes. Cælo.Vt uideantur homines non e mortalibus naſci:ſed ex numinibus cælo labi.& hinc colligit fore aurea ſæcula q̃ Auguſtus imperat: q̃ talis natus eſt puer:q̃ conſul eſt Pollio. Quo.ſ.naſcente.Nam dicit faue Lucina cuius ortus ſæcula immutabit aureis .ſ.ferrea. Lucina.Diana:Hora Siue lucinam probas uocari.Teren.lunonem lucinam dixit:ut luno lucina fer opẽ. tamen ambæ unum ſunt. Tuus apollo.Vltimum ſæculum oſtendit:quod Sibylla ſolis eſſe memorauit.& tangit Auguſtum:cuius ſimulacrum factum eſt cum Apollinis omnibus inſignibus. Inibit. Exordium aſſumet .ſ.aureum ſæculum. Magni menſes:hoc dicit q̃ Iulius & Auguſtus menſes in honorem Cæſaris & Auguſti cœperunt uocari:cum antea quintilis & ſextilis dicerentur.Et hoc etiam ad argumentũ aurei ſæculi. Te duce. Vel Auguſto uel Pollione Solonino. Veſtigia:ut nullum ſit præſentis temporis uitium.ſed præteritorũ reliquiæ.Sic alibi fertur equis auriga.neq; audit currus habenas ut quæ tunc eſſent ex reliquis præteritorum temporum eſſe uideatur. Veſtigia uero ſcelerum dicit bella ciuilia inter Auguſtum & Antonium apud Mutinam.Item contra. L. Antonium fratrẽ huius Antonii apud Perusium contra Brutum & Caſſium in Theſſalia contra.M.Antonium in Epiro.

Iam noua progenies

Lucina

Magnus ab integro ſæclorũ naſcitur ordo.
Iam redit & uirgo:redeunt ſaturnia regna:
Iam noua progenies cælo demittitur alto.
Tu modo naſcendi puero quo ferrea primum
Deſinet & toto ſurget gens aurea mundo
Caſta faue lucina: tuus iam regnat apollo
Teq; adeo decus hoc æui te conſule inibit
Pollio:& incipient magni procedere menſes.
Te duce ſi qua manent ſceleris ueſtigia noſtri

ANT.M. Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo.E dictis Cumeæ Sibyllæ hæc poeta ſumpſit: quæ quidem omnia de chriſto prædixerat. Vnde & Gregorius in moralibus ait: Chriſtum iudæorum & gentilium uocibus prophetari:qui pro utrorunq; ſalute ueneratur. Bene quidem ab integro: quoniam chriſti aduentu ceſſerunt uetera plurima :nouaque alia inſtituta ſunt.ceſſit & ciuilium bellorum furor.Natus eſt enim ut Euſebius ſcribit:anno imperii Auguſti quadrageſimoſecundo Vergilius autem Brunduſii perierat anno imperii prædicti decimoſexto itaque chriſtum minime uidit.Sed in Auguſti Pollionisque laudem illa quæ de chriſto Sibylla dixerat hic inſeruit.credebat enim futura eſſe:ut re uera fuit. Iam redit & uirgo.ideo redit dixit. quoniam uirgo teſte Heſiodo Iouis & Themidis filia teſte Arato Aſtrei & Auroræ :quæ in aureo ſæculo fuerat: eorumq; princeps:propter diligentiam & æquitatem iuſtitia appellata:in celum fugerat ætate ænea. auctor Iginius. Saturnia regna.ideſt aurea ſæcula:quæ quidem Saturno regnante in Latio fuerant:quo tempore:fides:iuſtitia & omnis uirtus colebatur:& tellus per ſe dabat omnia:non bella.non enſes erant.uer erat eternum. Suetonius autem ſcribit fuiſſe quendam ut omne tempus a primo die natalis uſque ad exitum eius Auguſti ſæculum auguſtum appellaretur:& ita in faſtos referretur. Redeunt ſaturnia regna.id dixit Maro:quoniam ut ſcribit Liuius: Auguſti tempore poſt bellum Actiacum clauſum eſt Iani templum:pace terra:marique parta.Et ut Lucius Florus etiam ſcribit:Auguſtus ipſe conuerſus ad pacem:primum in omnia mala & in luxuriam fluens ſæculum grauibus ſeueriſque legibus coercuit:Merito ergo redeunt Saturnia Regna:dixit. Noua progenies:id etiam Sibylla dixerat :de chriſto intelligens.Maro tamen de filio Pollionis intellexiſſe uoluit:ut amico gratificaretur. Nec intelligas de auguſto:quoniam dicit:Modo naſcendi puero. & poſtea tuus iam regnat apollo .per quem Auguſtum ipſum intelligit:nam ut Suetonius, ſcribit:acclamatum eſt Cæſarem eſſe apollinem.Item exiſtimatum apollinis filium:quoniam auguſtus menſe decimo natus eſſet. Lucina.Luna ut Varro inquit naſcentium dux eſt: hinc ab iuuando & luce Iuno lucina dicta ab latinis: ipſa enim menſibus actis in lucem producit infantes. Tuus iam regnat apollo.dixerat enim Sibylla ultima ætate regnaturum apollinem.quod intelligendum erat (ut uult Maro) de Auguſto:nam ut oſtendimus apollo dictus eſt:& apollinis filius exiſtimatus. Adeo:certe. Pollio:Pollioni blanditur:cum eo conſule dicat aureum ſæculum initum ire. Procedere .ulterius ire. Magni menſes:ideſt Iulius & auguſtus:qui olim Quintilis & Sextilis appellabantur:de quibus plene legite Macrobium libro primo ſat. Te duce.te pollione conſule. Noſtri ſceleris .uult enim bella ciuilia deorum ira fuiſſe ob Romanorum ſcelera.quod etiam Horatius aſſerit:dicit enim in epod.Sic eſt acerba fata romanos agunt. Sceluſque fraternæ necis &c.

Virgo

CHRI. Noua progenies.Quod ſibylla de chriſto prædixit:hic ad Octauianum refert. Noua ergo in chriſto:quia nuſquam alias uiſa eſt in terris progenies quæ eſſet deus & homo.Sed noua in octauiano ideſt admiranda propter orbem illo regnante omni ex parte redactum.Vel noua quaſi genus nouum hominum renaſcatur. Apollo:Puto per Apollinem Octauianum intelligendum eſſe qui ſit ueluti alter ſalutaris ſol orbi infuſus. uel propter iuſtitiam quæ per ſolem exprimitur:appellat Apollinem:ut per hoc numen oſtendat rediiſſe ſaturnia ſæcula in qua iuſtitia habitauit inter mortales.Eſt etiam apollo quia ſuo ſplendore orbis totus illuſtratus ſit. Quin & alibi inducit Apollinem Octauiano in bello actiaco fauentem .Vt accius hæc cernens arcum tenebat apollo. Nec placet q̃ ad Apollinum referatur.Ipſe non regnauit. Tuus,ſ.frater .Nam Lucina Diana eſt ſolis ſoror. Magni.m.Perplacet ſeruiana ſententia,uel magni ideſt admirabiles propter aurea ſæcula.

SER. Irrita:ad nihilū reducta. Perpetua.longa. Illi deum.Artificioſe confundit laudes Auguſti & Soloni/ni. Adutrūq; enī poteſt referre ille.Patriis:uel Cæſaris:ſi Auguſtus.uel Pollionis ſi Soloninus.At tibi prima. p.paulatim ī laudibus ꝓcedit cū ætate. Munuſcula.Bene utitur diminutiuo in rebus minoris ætatis. Errantes paſſim:unde antiq lyrici dixerunt flexipedes hederas:q hac & illac uaganť.Optime aūt dat hederam :quæ indi cit futurum poetā:ut Hedera naſcentē ornate poetam. Baccare uero pellitur faſcinum :ut baccare frontem Cin gite ne uati noceat mala lingua. Poetæ.futuro:per hoc pulchrum indicat puerum. Ridenti acantho : læto: herba eſt quæ in ægypto naſcitur. Lacte : hoc ni hil eſt infantibus aptius. Leones : moderatio ne utitur . non negat futuros leones : ſed non no cituros. Cunabula: lecti in quibus iacent pueri uel loca in quibus naſcuntur. κύειν . n.eſt præ/gnantem eſſe uel eniti. Fallax :non cicuta quæ om nibus nota eſt:ſed ſardonia quæ apiaſtro ſimilis de cipit :uel aconita ut Nec miſeros fallunt aconita le gentes.

Hedera baccaris cūabula

Irrita perpetua ſoluent formidine terras.
Ille deum uitā accipiet:diuiſq; uidebit
Permixtos heroas:& ipſe uidebitur illis
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.
At tibi prima puer nullo munuſcula culto
Errantes hederas paſſim cum baccare tellus.
Mixtaque ridenti colocaſia fundat acantho:
Ipſæ lactæ domum referent diſtenta capellæ
Hubera nec magnos metuēt armēta leones.
Ipſa tibi blandos fundent cunabula flores.
Occidet & ſerpens:& fallax herba ueneni.

ANT.M. Perpetua ſoluent formidine .quod uerū fuit nam ut diximus poſt Actiacū bellum clauſum eſt.Iani templum pace terra mariq; parta. Ille deū uitam accipiet:Cicero libro.i.de .n. deorum ſcribit eam eſſe deorum uitam :qua nihil beatius nihil om nibus bonis affluentius cogitari poteſt .nihil enim agit:nullis occupationibus eſt implicatus:nulla ope ra molitur :ſua ſapientia & uirtute gaudet. Ille de um .hic locus aperte oſtendit pro Apolline Augu/ſtum intelligi.Ille ergo:ideſt Apollo: qui & Augu ſtus erat : deum uitam accipiet : nam ut in Tityro diximus.Auguſto uiuenti etiam templa & aræ conſtitutæ ſunt. De pollionis filio non intelligas:quoniam de illo inferius ait.At tibi prima puer nullo munuſcula cultu &c. Heroas.Qui ſint heroes Auguſtinus libro de/cimo oſtendit his uerbis :Nomen heroum ab lunone dicitur tractum .quod græce luno hera appellatur . & ideo neſcio quis filius eius ſecundum græcorum fabulas heros fuit nuncupatus. hoc uidelicet myſticum ſignificāte fabula:quod aer lunoni deputetur . ubi uolunt cum demonibus heroas habitare quo nomine appellant alicu/ius meriti animas defunctorum . Idem quoque libro ſeptimo:ſcribit inter lunæ gyrum & nymborum ac uen/torum cacumina aerias eſſe animas :ſed eas animo non oculis uideri & uocari heroas & lares . & genios . Trimegiſtus quoque auctor eſt : heroas habitare inter aeris puriſſimam patrem ſupra nos & terram : ubi nullus eſt nebulis locus. Patriis uirtutibus.ideſt militia: qua quidem Auguſtus Iulium patrem imitatus eſt : & ea orbem pacauit .de qua re legito Appianum circa finem libri .qui illyrius dicitur . legito item Flo rum in fine. At tibi prima puer . Iam uertit ſermonem ad Saloninum Pollionis filium per Apoſtro/phen : laudans eum a bonis eius gratia futuris. Prædicit autem multa ac ſi uicturus eſſet . Innuit tandem quum hæc ſcripta ſunt. Illum obiiſſe. Ergo in Pollionis gratiam id omne actum eſt. Heroas

Hederas. Per has futuros honores indicat .hedera enim poetæ coronabantur. Vergilius in ſeptima æ/gloga. Paſtores hedera creſcentem ornate poetam.Et Plinius. ſcribit poetas coronari hedera habenti cro/ceum ſemen. Scribit item Alexandrum ex India redeuntem exercitum hedera coronaſſe exemplo liberi patris. Probus autem libro tertio.g.ſcribit :quod ideo poetis ex hedera corona datur : quia exiſtimatur liber eſſe cum muſis. Cum baccare.baccar radicis tantum odoratæ eſt a quibuſdam nardum ruſticum appellatur. Odor ei eſt cynnamomo proximus . ea auxiliatur contra ſerpentes .capitis dolores feruoreſque . odor ſom num gignit .ueſtibus odoris gratia inſeritur. Plinius libro uigeſimoprimo.c.ſeptimo. & quadrageſimoprimo Baccar

Colocaſia.in ægypto nobiliſſima eſt colocaſia.hanc e nilo metunt.ferebatur in Italia glaucias acria corporis colocaſia leniri putauit:& ſtomachum iuuari.Plinius libro uigeſimoprimo.c.uigeſimo nono.& .li.x. Acan tho.uide in Palæmone. Coloca ſia

CHRISTO. Veſtigia irrita ſoluent terras ideſt reliquiæ ſcelerum iccirco ſoluent ideſt liberabunt a perpe tua formidine terras:quia erunt irrita ideſt .ad nihilum reducta. Pacatum :proprie pacare eſt cum ex bello aut tumultu aut alia turbulentia ad pacem tranquillitatemque rem reducimus. Hederas:de hederis alibi di/cetur. Baccare:baccaris ait Plinius.Quia radicis odoratæ eſt quidam nardum ruſticum appellauere. Vn/gueta ex eius radice fieri ſolita apud antiquos. Ariſtophanes comicus teſtis eſt.Odor ei eſt cinamomo proxi/mus :& paulo infra.Eorum error corrigendus :qui baccar nardum ruſticum appellauere .Eſt enim alia herba ſic cognominata :quam græci aſaron uocant .Dioſcorides ait quod aliqui perſam uocant in medicinæ uſu eſt. Veſtibus odoris gratia miſcetur.& poſt ſtatim de aſaron ſubiungit : quod alibi ab eo uocatur baccaris. Pacare baccaris

Colocaſia:ait Plinius quam aliqui ciamon ideſt fabam dicūt:in ægypto nobiliſſima. Hanc ex Nilo metunt caulæ cum coctus eſt harenoſa in madendo. Thyrſo autem qui inter folia emicat ſpectabili foliis latiſſi mis. Dioſcorides Fabam ægyptiacam appellat :arabice culcas dicitur. Acantho. Eſt acanthus arbor in ægypto ſemper frondens ſic dicta quod ſpinis abundat .Nam.ακανθος ſpina eſt. Vnde acanthis leuce dicitur alba ſpina. Coloca ſia

SER Amomũ:herba ſuauiſſimi odoris:quæ tñ in Aſſyria naſcit. Heroũ.l.& facta.p.Epexegeſis :ſed melius eſt uirtutes parentis :q̃ erunt heroũ laudes. P oteris cognoſcere :acceſſu enĩ ætatis q̃nta ſit uirtus:& cuius gloriæ cognoſcit. Suberũt:erunt ſed latenter. Priſcæ:ut ſua tpa ex cuſet. Quæ tentare.t.r.quæ cingere.m. A ſequentibus oñdit antecedentia quæ uitauit quaſi laudi incongrua.P er nauigationẽ uero auaritiã :p muros bella intelligimus :p agricultură famis timorẽ. Typhis :p hunc oẽs nautas :p argos omnẽ nauẽ :p troiã omnẽ urbẽ : & omnẽ uirũ forte pAchillẽ.Videtur tamen locus dictus per ἀπόκαταστάσιν ideſt per omnium rerum uolubilitatem ex ſyderum ratione uenientem:ut ſupa diximus.

Occidet:aſſyrium uulgo naſcetur amomum
Ac ſimul heroum laudes & facta parentis.
Iã legere:& quæ ſit poteris cognoſcere uirtus.
Molli paulatim flaueſcet campus ariſta.
Inculti ſq; rubens pendebit ſentibus uua.
Et dure quercus ſudabunt roſcida mella:
Pauca tamen ſuberũt priſcæ ueſtigia fraudis.
Quæ tẽtare thetim ratibus:quę cigere muris
Oppida quæ iubeãt telluri infindere ſulcos.
Alter erit tũ typhis:& altera quæ uehat argo
Delectos heroas:erunt etiã altera bella
Atq; iterũ ad troiã magnus mittetur achilles
Hinc ubi iam firmata uirũ te fecerit ætas.

ANT.M. Amomũ.diximus ibidẽ. Fallax. allit enim ignaros. Parentis .i.Pollionis :de quo ſæpenumero meminit Appianus ſcripſit itẽ hiſtorias & tragœdias ut dictũ eſt. Virtus.uirtus eſt uitiũ fugere inquit Horatius :uirtus eſt nihil aliud q̃ in ſe pfecta & ad ſummũ ꝓducta natura. Tul.libro. i.de legibus Virtus eſt affectio animi conſtans conueniens q̃:laudabiles efficiens eos in quibus ineſt. Tul. li. iiii.tuſ.Legito item Apuleium in li.de philoſophia

Virtus

Molli ariſta.mollẽ appellat:quia nõ dura ſed fragilis ẽ. Flaueſcet:ſplẽdebit flauus fiet :matureſcẽte ſegete:hinc ait paulatim.Eſt autem flauus color ex uiridi :& ruffo & albo concretus .lege Gel.libro ſecundo. Roſcida mella :uenit enim mel ex aere:& maxime ſiderum ex ortu.Itaque cum prima aurora folia arborum melle roſida inueniuntur P linius libro nono de quo latius legito libro g.iiii. Thetim.pro mari poſuit .fuit enim thetis achillis mater nerei filia. Tentare.auaritiæ uidelicet cauſa. Oppida .Cæſar libro quinto de bel.gallico ſcribit : ꝓ oppidum Britanni uocant : quum ſyluas impeditas uallo atq; foſſa munierunt :quo incurſionis hoſtium uitandæ cauſa conuenire conſueuerat.unde tamen dicatur lege Feſtum :nam pro caſtello ponitur. Cingere muris. hoſtium metu. Alter erit tum Typhis,Finito anno mundano ſeu uertenti :qui in ſe continet quindecim ſolarium annorum milia:ut phyſici uolunt:omnia reiterabuntur.de quo late Mac.libro ſecundo de ſom.& Tul. in libro.de.n.d.ſcribitur.ꝓ ſecundum mathematicos magnus annus tum efficitur:quum ſolis & lunæ & quinque errantium :ad eandem inter ſe comparationem confectis omnium ſpatiis eſt facta conuerſio .quæ q̃ longa ſit.magna queſtio eſt eſſe uero certam & definitam neceſſe eſt &c. Typhis:is primus inuenit amminicula gubernandi:ut plinius ſcribit :fuitq; in argo naui magiſter.hinc ait ille :Typhis in æmonia puppe magiſter erat. Argo: laſon Aeſonis filius :ac Peliæ theſſalorum Regis nepos:ut in Colchos iret pro aureo uellere rapiendo iuxta pelion nauim ædificauit :magnitudine atque apparatu longe maiori q̃ prius fierent .erat enim antea paruatũ naui cularum uſus :laſon poſtea optimos eorum qui ſecum ire appetebant :elegit numero quattuor & quinquaginta. Naui argo dicta eſt ab argo eius architecto:ut aliſ ſcribunt ab eius uelocitate :quam antiqui argon appellabant:auctor eſt Diodorus libro quinto. Hinc ubi quamuis Saloninus dum hæc poeta ſcriberet mortuus eſſet: attamen uti dixi tanq̃ uicturo in Pollionis gratiam hæc futura dicebat. Cedet mari .nulla enim erit amplius auaritia:

Flauus color

Typhis

Argo

amomũ

CHRI. Amomum:herba odoratiſſima:cuius frutex ſimilis eſt botruo:ramulos habet ſiccos & duros uirgulis aſſimiles. Ex thyrſo botruoſo ſemen redolens:& ſibi conexum florem album uelut uiolæ folia brioniæ ſimilia habet.Brionia uero uitis alba eſt. Triplex autem inuenitur armenicum quod cæteris preſtat auroſi coloris uel fului :odoris boni. Secundum medicum. Tertium ponticum:P linius autem dicit.Amomi uua in uſu eſt indica uite labruſca ut aliquid exiſtimauere frutice uenoſo palmi altitudine.Carpiturque cum radice manipulatim leuiter componitur protinus fragile laudat quam maxime punici mali foliis ſimile :nec rugoſis colore ruffo .Secunda bonitas eſt pallido :herbaceum peius:peſſimum candidum:quod uetuſtate euenit: pretium uuæ in libras ſicli.lxx. Naſcitur Mocene:quæ pars Armeniæ eſt:& in media &. in Ponto. Adulteratur foliis punicis & gumi liquido ut cohereat: conuoluatque ſe in uuæ modum .ſimile illi & nomine & frutice.cardamomum: Heroum :heros quid ſit dicemus in æneidæ. Flaueſcet campus ariſta .q.d.ſua ſponte naſcetur.

Brionia

Ariſta pro ſpica.Cæterum ariſtæ ſunt tenues illæ uirgulæ & aſperæ quæ ſurgunt in ſpica ab ariditate dictæ Inculti pendebunt ſcilicet uuæ. Eadem ſententia quæ & in ſuperioribus ut ubique omnia ſua ſponte naſcantur. Rubens:ut oſtendat quod non ſolum producetur uua:ſed etiam matureſcet. Tethim:hæc uxor eſt Oceani.Thetis uero mater achillis.Aquarum enim effectiua uis oceanum dixerunt priſci:cuius ſymbolum thetis ẽ. Vis aquæ potabilis.achelous.Marinæ neptunus .quæ inquantum gignere poteſt amphitrites dicitur. Typhis magiſter fuit eius nauis qua laſon & reliqui delecti ex Græcia heroes in cholchos ad uellus aureum nauigarunt .Apellata autem eſt argo a uelocitate:ἀρυσσ enim uelox eſt. Vnde Homerus.κυανοπρῳροις ideſt canes ueloces dixit .Hanc autem fuiſſe primam nauem longam: & inuentam a laſone Philoſtephanus auctor ẽ. Quamuis Aegeſias Parthalo: Creſias Samytæ Stephanus Semyramidis Archimacus Aegoni hoc inuentum aſcribat.

Ariſta

Typhis

argo

SER. Cedet mari. Nã si mercimonis cã nauigat: cessabit omnino cũ omnis tellus feret omnia. Mentiri nam tincta ostendit colorem non suũ. Murice: coclea stnde tingitur purpura. Mutabit uellera: per naturam accipiet alios colores: Luteo colore: rubicundo & est hyppallage pro croco luteo. Nam crocum lutei coloris est: unde lutea pellis. Sandix: herba de qua est sandicinus color. Concordes stabili: nam quod una dixerit duæ sequuntur: & fixa sunt statura fatorum. Hora. Quod semel dictum stabilisque rerum terminus seruet. Crocũ Sandix.

Cedet & ipse mari uector nec nautica pinus.
Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
Non rastros patietur humus: nó uinea falcẽ.
Robustus quoq; iã tauris iuga soluet arator
Nec uarios discet mentiri lana colores.
Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice iã croceo mutabit uellera luto.
Sponte sua sandix pascentes uestiet agnos
Talia sæcla suis dixerunt currite fusis
Concordes stabili fatorum numine parcæ.
Aggredere o magnos aderit iã tẽpus honores

ANT. M. Vector. qui nauim uehitur. Mutabit merces: quod nautæ lucri causa facere solent: cum non ubiq; eadem sint. Mentiri colores: nam cum alba sit accipiendo diuersum colorem mentitur illũ cum non sit natiuus. inficere autem lanas sordibus Lydi primi inuenere. ut scribit Plinius libro septimo. Ipse sed in pratis artes &c. Quum poeta hoc loco loqueretur de filio Polliõis id quod ad principẽ summum spectaret adiecit: ipse sed in pratis &c.

Traditur enim in libro hetruscorum: Si hoc animal insolito colore fuerit indutum: portendi Impatori rerum omnium cum fœlicitate largitatem. Est super hoc liber tarquinii transcriptus ex ostentario tusco: ibi reperitur: Purpureo aureo ue colore ouis aries ue: si aspergerur principi ordinis & generis sũma cum fœlicitate largitatem auget genus: progeniem propagat in claritate: lætioremq; efficit. huiusmodi igitur statum Imperatori in transitu uaticinatur. hæc ex Macrobio libro tertio sat. Iam. ideſt tunc. Suaue. pro suauiter. Muricie. murex piscis est: firmiori testa circundatus. e cuius sanguine lana tingitur. de quo late Plinius libro nono. Croceo luto ruffo colore: luteus enim color ruffus dulcidior est: a luce dictus: ut gellius scribit. de quo etiam in Alexi. Murex

Sandix. ea in holere syluestri a grecia ponitur. decoctæ succus prodest stomacho. fatigato uenere corpori succurrit: ut Plinius tradit libro decimosecundo. libro etiam tregesimoquinto. dicit quod si Sandaraca torreatur: æqua parte rubrica ad mixta: sandicem facit: quamquam animaduertat Vergilium hic herbam existimasse. Talia sæcla suis. hic uersus Varii de morte erat: ut scribit Macrobius libro sexto. Concordes parcæ. Eæ tres sunt Homero teste Clotho: Lachesis Atropos. Clotho fert colum. Lachesis filat. Atropos incidit. Clotho uerbum circumuolo significat. Lachesis a lachos dicitur: quod est sors: nobis enim sortitur uitæ terminum. Atropos autem immutabilis: uel sine conuersione: eo quod omne natum ubi in terminum sibi statutum uenisse cognouerit demergat in mortem. Parcæ uero dictæ sunt a partu littera immutata: quasi partæ ut Varro uoluit Gellio referente libro tertio. c. decimosexto. Nascentibus enim bonum & malum hominibus conferunt: ut Hesiodus scripsit. Stabili numine fatorum ideſt immutabili iussu uoluntate & lege deorum. Est enim fatum ut Plato dixit: uoluntas & iussio dei. hinc Lucãus. ait libro quinto. Siue canit fatum seu quod iubet illo canendo Fit fatum. Chrysippus autem auctore gellio libro sexto. c. secundo dixit fatum esse sempiternam quamdam & indeclinabilem rerum seriem. Cicero libro primo de diuinatione sic ait: Fatum autem id appello: qđ græci hemarmenen. ideſt ordinem seriemq; causarum: cum causa causam eẽ se gignat. ea est ex omni æternitate fluens ueritas sempiterna. Fusis. uersando etenim pollice fusos fata constituunt. Aggredere. adi: uertit autem hic sermonem ad augustum. Magnos honores. diuinos intelligit. Vnde ait Horatius epistola Prima secundi uoluminis ad Augustum: Romulus & Liber pater & cum Castore Pollix: post ingentia: facta deorum in templa recepti. & infra paulum. Præsenti tibi maturos largimur honores. Parcæ

Iurandasque tuum. per nomen ponimus aras. Nil oriturum alias. nil ortum tale fatentes. Si uero de Pollionis filio intelligeres: Licet mortuo ut diximus: tunc magnos honores consulatus expone. Nam si de imperio intelligeres. Augusto interitum portenderet. melius tamen de Augusto intelligemus.

CHRISTO. Tauris: robustis iuuencis. Nam tauri cum semper sint indomiti inutiles sunt aratro. Lana: Alenitate ideſt a mollitudine sua dicitur hinc lanugo primi pili in barba: quia cæteris sint molliores: & in nonnullis pomis ut sunt cydonia: lanuginem dicimus. Estq; in sola oue lana. Nam cæteræ quadrupedes pilos aut setas habent. Inuenitur etiam lanitium. Sic in georgi. Si tibi lanitium sit curæ: ut epistola & epistolium. Nam Catullus epistollium dixit. Suaue rubenti. Ideo dixit quia in libro Tarquitii ex ostentario tusco ita legitur: Purpureo aureo ue colore ouis aries: ue si aspergitur principi ordinis & generis summa cum fœliciite largitatem auget. genus progeniem propagat in claritate: letioremque efficit: Hunc igitur angusto transitu starum uaticinatur. Sponte sua: Quia color sandicinus connaturalis erit ut in lana ad huc non tonsa. Sandix. Ait Dioscotides: olus agreste quod facile comedi potest. Virtus est ei sistiptica: Inuenitur etiam pro auripigmento usto. Plinius autem inquit In olere siluestri sandix a græcis ponitur. Lana. Sandix.

SER. Incrementū .Nutrimētum:& eſt uulgare qđ carmini bucolico ſeruit. Nutantem:nutat preſentibus malis:Lætus eſt bonis futuris. Cōuexo :curuo:inclinato.O utinā:optat frui longiſſima uita:& habere tm̄ ſpiritus q̄tū poſſit ſufficere ad tuæ uirtutis cōmemorationē. Non me carminibus:non per arrogantia dicit:ſed demonſtrat tantā eſſe materiā ſuæ laudis:ut etiā humile ingeniū in ea ſupra oēs poſſit excellere . Lino corripit prima
Linum in noīe proprio :longat cū eſt linum ex quo fit filum. Pan.Redit ad numina ruſtica.Nā ſatis excellerat dicendo .Linū poetā.Orpheum theologum . Archadia quæ ei fauet:quia ibi colitur. Riſu:mandat ad id qđ factū eſt :& naturaliter oſtendit q; ſicut maiores ſermone cognoſcuntur : ita infantes riſu ſe indicat agnoſcere . Ergo incipe parentibus arridere & ſpe bonis ominis detrahe ſolicitudinem : ut & ipſi tibi arrideant.

Cara deū ſoboles:magnū iouis incrementū.
Aſpice conuexo nutantē pondere mundum.
Terraſq; tractuſq; maris cælūq; profundum.
Aſpice uenturo lætentur ut omnia ſæclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ
Spiritus:& quantum ſat erit tua dicere facta:
Nō me carminibus uincet nec thracius orphus.
Nec linus huic mater q̄uis atq; huic pater adſit
Orphi calliopea:lino formoſus apollo.
Pan deus arcadia mecum ſi iudice certet.
Pan etiam arcadia dicet ſe iudice uictum.
Incipe parue puer riſu cognoſcere matrem:

ANT.M. Magnū iouis incrementū.Creſcit enim deorum numerus per Auguſtum:quem deum ſobolem appellat : propter Aeneam Romulum & Iuliū inter deos relatos .Si tamen de Pollionis filio accipis:Iouis excrementum ait:quia ſuperius de eo dixe
Cōuexū rat:Iam noua progenies cælo demittitur alto.Con-
mundus uexo.Conuexum ē ex omni parte declinatum :qualis ē natura cæli:quod ex omni parte ad tertiam uerſus declinatum eſt:Feſtus id ſcribit. Mundum:Mundus appellatur cælum :terra:mare :& aer : ut ſcribit Feſtus.hic tamen pro cælo tantum accipitur : nam cælum uere mundus uocatur : ut Macrobius libro primo de ſom .inquit. Mundus eſt deorum domus ait Euripides. Nutantem mundum. Id lætitia potius futuri ſæculi agi crediderim quam præſentibus malis. Vnde more ſuo ſequenti carmine illud idem aperuit dicens : Aſpice uenturo lætentur ut omnia ſæclo &c.quod autem omnia ſimul & triſtarentur & lætarentur :ut hic eſſet:nullo pacto conuenire uidetur Lætitiā autem motari etiam inanimata idem Maro in Sileno oſtendit:ait enim : Tum uero in numerum faunoſque feraſque uideres Ludere:tum rigidas motare cacumina quercus . Conuexo pondere.conuexum pondus intelligit ipſius cæli orbem & machinam. Cælumque profundum .aera hic accipimus . Vnde plinius libro ſecundo ſic ait:Nanque & hoc cælum appellauere maiores quod alio nomine aera infra lunam hæc ſedes . multoque inferior.merito igitur de aere cælum profundum ait. Venturo ſæclo. Id autem iam deſcripſit. O mi
orpheus hi.optat ſibi longiorem uitam:quo Auguſti laudes cantare quæat. Maneat :futura ſit . Pars ultima . meta & terminus . Orpheus. Thrax genere filius Oeagri: doctrina:melodia quod:ac poeſi exceſſit omnes: quorum extet memoria. Etenim poema mirandum edidit:& ſuauitate cantus feras etiam ad ſe audiendum allicie-
Linus bat :auctor eſt Diodorus libro quinto. Linus.hic primus citharam inuenit :ut alii dicunt Orpheus : auctor Plinius .Fuit autem Linus teſte Hermodoro Platonico Mercurii ex muſa Vrania filius:& Thebis genitus. Vergilius autem Apollinis filium dicit. Scripſitque teſte eodem Hermodoro mundi generationem : ſolis item & lunæ curſus :animaliumque & fructuum generationes .atque in primo ſui operis carmina cuncta ſimul nata dixit. Adſit.faueat . Orphi.datiuus eſt græcus:nam latinus eſt orpheo.de quo etiam Phocas & Priſcianus . Pan etiam:de hoc in Alexi dictum eſt:quod fiſtulam primus inuenerit. Redit autem ad ruſtica numina:ne penitus uideretur bucolici carminis modum exceſſiſſe. Arcadia iudice : hoc ait . quoniam
Licæus hunc deum Arcades colunt . de qua multa Macrobius libro primo.ſat.eſt & ibi modos Lucæus in quo loUis Lycei delabrum :quem & pana uolunt eſſe: De arcadia autem plene legito Strabo .libro octauo . Incipe parue puer . ad Saloninum reuertitur: exhortans illum ut matri arrideat : ſic enim lætitia ducta mater labores omnes & tedia decem menſium obliuiſcetur :eritque etiam omen optimum . Scribit . Plinius libro ſeptimus.c.decimoſeptimo .riſiſſe eodem die quo genitus eſſet.unum accepimus hominem zoroaſtren : eidem cerebrum ita palpitaſſe ut impoſitā repelleret manum future præſagio ſcientiæ. Riſū cognoſcere matrem:ſolent enim infantes uiſa & cognita matre ridere:ille autem nec cognouit nec riſit unq̄:quoniam paulo poſt ortū
orphus obiit.

CHRI. Iouis incrementum .Spondaicus uerſus incrementum Iouis dixit quoniam imperium magnum adminiſtrabat. Quod quidam ſecundum mathematicos a Ioue eſt . Vnde Homerus Διοτροφιας βασιληας dixit. Orphus . Theologus priſcæ theologiæ fuit . quam quidem rem hymni ſui iudicant:

Huius theologiæ princeps fuit Mercurius trimegiſtus. Mercurii uero ſectator fuit Orphæus . Orphei ſacris initiatus eſt Aglaophænus. Aglaophæni Pythagoras. Pythagoræ auditor fuit Philolaus . Philolaum autem audiuit Plato. Sed redeo ad orphea . Hic enim orgya ab ægyptiis accepta ad græcos tranſtulit. quæ ab eo Orphica dicta ſunt.& fretus obſcuritate antiquitatis omnia quæ de Baccho thebano ex thæbe ægyptiaca ferebantur quoniam Cadmeis amicus eſſet ad Bacchum thebanum ex boetia tranſtulit . Cuius cum tanta uis in poetica fuiſſet : ut aut effrenatos : aut ſtolidos ſtupidoſque homines ad mitiorem cultum traduceret dictus eſt tygres leoneſque demulcere potuiſſe : & ſiluas mouiſſe. Extant ergo ut diximus hymni eius profunda primæ theologiæ doctrina refercti: & mira ſuauitate grauitateque inſignes.

Dicunt fuisse unum ex argonautis & atrocẽ tempestatem in quam inciderant suis sacris auertisse. Volũt Cytheronem Boetiæ montem qñ ibi in sacris crebrius caneret: a sua cythara nomẽ sumpsisse. Scribit Plinius auguria quæ prius ex auibus tñ sumerẽt: ex aliqs quoq; aĩantibus sumi posse Orpheũ demõstrasse: Vetq; cũ in Thracia instituisset ut in sacris bacchi uiri a mulieribus abstinerẽt: ratæ illæ id in eaꝝ contemptũ esse ĩstitutũ facto agmine hoĩem nil tale timẽtẽ inuasere atq; laceruere. Plericq; tñ teste Laertio Diogene illũ fulmĩe ictũ perisse affirmarunt. Quod ẽt epigrãma in Dio macedone sculptũ testat: quod est huiusmodi ὀρφικὰ χρυσολυρην τὴν Ἀορφεῦ μοῦσαι ἔθαψαν κτανὲν υἱὸν Διὸς ζεῦξ χολίεντι βέλει. Quod sic latine dicemus: Orphea chrysoliram musæ hic posuere poetam: Flumine quẽ strauit iuppiter alta regens. Linus autem thebanus poeta fuit Apollinis secundũ eos quod: nũc sequitur filius. Diogenes uero refert illũ a Mecurio ex Vrania nympha genitũ fuisse: & ab Apolline sagitta trãsfixũ pisse: Cũ iã mundi generationẽ & solis lunæq; cursum & animantium fructuũq; originẽ scripsisset. Hic in principio poematis dixit oĩa simul fuisse: quẽ secutus Anaxagoras omnia si Anaxagoras oĩa simul nata esse dixit. Plutarchus ĩ libro de musica cũ dixisset artẽ cytharedicam primum Amphionem a loue didicisse: addit eodẽ tpe Linum thebanũ lugubres uersus ceciniss̃e. Plinius ubi de inuentoribus scribit: ponit etiam alios q Cytharæ inuentionẽ Amphioni: alios qui Orpheo: alios uero qui Lino tribuant. Orphi. dictus græcus pro latino. Nã orphei in dicto & p synæresim ορφει.

cytherõ

Linus

Matri longa decem tulerint fastidia menses.
Incipe parue puer cui non risere parentes
Nec deus hunc mẽsa: nec dignata cubili ẽ.

Argumẽtũ ęglogæ quĩtæ quę dicit' Daphnis

Daphnidis ĩteritũ Mopsus recinẽte Menalca
Carminibus deflet: post hec se munere donãt

SER. Matri enĩ decẽ mẽses attulerũt longa fastidia alii abstulerint legunt: ut sit sensus: Si riseris abstulerint matri tuæ decẽ mẽses lõga fastidia. Nec deus. h.d.d.cubili. Sicut Vulcano octigit q cũ ꝓpter deformitatẽ minime sibi luno arrisisset: a loue precipitatus est in Lemnũ insulã: illic nutritus: & cum loui fulmĩa fabricasset: nõ est admissus ad epulas deorũ postea cũ rogaret: ut uel Mineruæ cõiugiũ sortiret' spretus ab ea ẽ. Vnde diuinos honores ñ meruit: ad quos p cõuiuiũ numinũ aut p cõiunctionẽ uenitur dearum: Hinc lunoni agit Aeolus gratias q; p eius beneficiũ diuinos honores meruit. Vt tu das epulis accumbere diuum.

ANT. M. Tulerint. abstulerint si riseris: nam uictæ longioris omen esset. Decem menses gignitur hõ in certo spatio: alius septimo mense: alius octauo: & usq; ad initia decimi: undecimiq; Inuẽta etiã quæ & mensibus xiii. partũ tulerit: auctor Pli. li. vii. gellius itẽ plurima libro. xii. c. xvi. Incipe parue puer. ordo est. Incipe parue puer risu cognoscere matrẽ. Incipe parue puer: matri decẽ menses tulerint longa fastidia: Cui nõ risere parẽtes. ordo ẽ: hũc. c. n. r. p. nec deus est dignatus mẽsa: nec dea ẽ dignata cubili. In oĩbus fere textibus cui legit' Quintilianus tñ li. ix. ubi de figuris uerborum meminit qui per q nõ cui per c hoc in loco legendũ: innuit. ait enĩ sic: Est figura & in numero: uel quũ singulari populis subiungit': gladio pugnacissima gens Romani: gens enim ex multis. Vel ex diuerso. Qui non risere parentes nec deus hunc mensa: dea nec dignata cubili est. Ex illis enim qui non risere hic quem non dignata. Ordo igitur talis erit: O parentes hunc ex illis qui non risere: nec deus est dignatus mensa: nec dea est dignata cubili. Quibus uerbis innuit Maro illum esse defunctum. cuiq; enim suus deus & sua dea uitæ presides dantur: hoc est suus genius suaq; luno mensa autem genio conuenit: lunoni lectus sed horum neutro ille potius est: ergo obire coactus. pueris autẽ nobilibus editis: in atrio lunonis lucinæ lectus ponebatur Herculis mensura: & Seneca epistola. ii. libri. xx. scribit maiores nostros singulis & genium & lunonem dedisse.

CHRI. Matri longa decem. q.d. satis sit matri fastidia. x. mensium tolerasse. tu autem deinceps illam risu exhylarato. Risu autem poterat prebere optimam spem de se futurarum uirtutum. Nam cum pueri fuerit uita: quoniã miseriarum plena futura: sit a uagitu auspicentur. Neque autem diem quadragesimum de ortu suo ridebant: optimum auspicium antiqui esse putauerunt: siquis circa ortum subito risisset. Quapropter zoroastrem. quia eadem die quæ natus est risit: presagium suarum uirtutum dedisse ferunt. Idem aiunt de Socrate. Erit ergo sententia incipere cognoscere matrem risu: Nam cum loqui non possint infantes risu ipso gratulari: & beniuolentiam ostendere uidentur. Cognosce risu. ut hoc bono presagio remoueas matri fastidia decem mensium Optime autem dixit fastidia. Nam pregnantes redundantia corruptorum humorum cum menstruis purgationibus non purgaretur fastidium rerum pene omnium incurrunt. Est autem huiusmodi progressus ut ipsa satietas: quæ ex nimia copia prouenit: tedium quoddam afferat. Hoc si creuerit fastidium gignit: ex quo si nimia sit nausea: gignitur abominatio: quæ postremo summum rei odium inducit: Hæc omnia proprie in gustu sunt: sed inde a sensu ad animum mentemq; transferimus. Sunt tamen qui intelligant: Incipe cognoscere matrem risu scilicet suo. nam ipsæ tunc maternam indulgentiam ostendunt cum infantibus risu blandiuntur. Mihi tamen uerisimilior fit prima sententia. Cui non. r. p. Difficile est hinc sententiam elicere propter ambiguitatem nominum. Nam sine aperta distinctione transit ad Vulcani fabulam. ergo intelligemus incipe solonime cognoscere matrem risu. cum placeas tua pulchritudine. qđ non fecit Vulcanus. Cui parentes offensi turpitudine pueri non risere. Sed de uulcano dicemus in quarto geor. Est etiam similis hic locus illi: Quid loquar an scyllam nisi quam fama secuta est. Nam cum de Nisi megarensium regis sylla loqui incipiat sine manifesta distinctione transit ad scyllam phorci filiam. Hæc difficultas nescio quo pacto auctoritatem affert & gratiam carmini.

SERV. Vrnō mopſe boni: duo amici paſtores inducuntur canere ad delectationē: unde inuicem ſe laudant: & ī uicē cedūt. Boni: docti. ordo eſt cur non cōſedimus īter ulmos mixtas corylis ut canamus. Inter: quia poſtpoſita mutat accentum. Siue ſub incertas: oñdit ſe quidē obtēperaturꝝ: & tñ demonſtrat quid ſibi placeat. Nā cū cōparat umbram ſtabilem antri cū incertis umbris arborū: dicit ſuā ſniam eſſe meliorē. Incertas: & ꝓpter mobilitatē uentoꝝ: & etiam ꝓpter ſolis circuitū. Tibi: uſurpatū. Nā hodie dicit certo tecū. Quid ſi idem: offenſus cōparatiōe inferioris hoc dixit: non amore: Sed quia aſpere accepat: ille mitigat cōparatiōe lenta

Phyllis ſalix: Phyllis: fuit regia thracū: quæ Demophoontē Theſei athenienſis regis filiū ex troiano bello redeuntē dilexit: & cū nuptias eius peteret: uoluit ille domū ꝓficiſci res ſuas cōpoſiturus: ac inde ad nuptias reuerſurus. Verū cū diutius tardaret: illa & amoris impatiens & doloris: quia ſe ſpretā putaret: uitā laqueo finiuit. & in amygdalū ſine foliis cōuerſa ē. Sed cū reuerſus Demophoon truncū arboris ample cteret ueluti cōiugis aduentū ſentiret folia emiſit: q̄ ab ipſa phyllide: phylla ſunt dicta: quæ añ petala dicebant. Alconis: cretenſis ſagittarius: & cū draco ei us puerū cōplexus eſſet: adeo ſua arte tēpauit ictū ſagittæ: ut ī dracone trāſfixo conſiſteret: neq; ad puerꝝ pueniret. Codrus āt atheniēſiū dux cū bellū eſſet cū laconibus extaretq; oraculū illos poſſe uincere: quorum dux in bello caderet: ſumpta humili ueſte iuxta hoſtilia caſtra iurgio hoſtes ita laceſſiuit. ut incognitus necaret. In cortice ubi .n. magis ſcriberet ruſticus. Modulans: ſcdm rhythmū cōponens. Alterna: uaria pp muſicā: quæ uarios habet modos ex pedū diſſimilitudīe. Significat āt ſe epicædiō aut epitaphiō cātaturꝝ. Epicædiō ē q̄ dicit cadauere nōdū ſepulto. Epitaphion āt poſt expletā ſepulturam dicit.

phylla alcon

Vrū mopſe(bōī quoniā ꝺuēim⁹ ābo M.
c Tu calamos iflare leues: ego dicē uerſ⁹)
Hic corylus mixtas inter cōſedim⁹ ulmos:
Tu maior. tibi me ē æquū parere menalca M.
Siue ſub incertas zephyris motātib⁹ ūbras.
Siue antro potius ſuccedimus: aſpice ut ātrꝝ
Syluestris raris ſparſit labruſca racemis.
Mōtib⁹ ī noſtris ſol⁹ tibi certat amyntas M.
Quid ſi idē certet phœbū ſupare canēdo M.
Incipe mopſe Por ſi qnos aut phyllidis ignes
Aut alconis hēs laudas: aut iurgia codri: M.
Incipe paſcentes ſeruabit tityrus hædos.
Immo hæc ī uiridi nuper quę cortice fagi M.
Carmia deſcripſi. & modulas alterna notaui
Experiar: tu deinde iubeto certet amyntas.
Lēta ſalix quantū palleti cedit oliuæ: Me.

Salix Salix: hæc uiliſſima eſt oliuæ comparatione.

ANT.M. Cur nō Mopſe: Thyrſis ætnæus paſtor ī prima Theocriti ægloga Daphnidis obitū deflet. illū Maro noſter hoc ēt loco ut aſſolet imitatus ē. Ambo boni. tu bonus iflare. L.c. Ego bonus. d.u. Labruſca. uitis ſyluestris. Quid ſi idē. ægre ferēs Mopſus ſibi cōparatū fuiſſe amyntā: hæc ironeos refert. Phyllidis. de hac lege Naſonis epiſtolam ad Demophoonta. Alconis laudes. de hoc Manilius ubi de ſagitta li v. ſic ait: Quinetiam ille pater tali de ſidere cretus Eſſe pōt: qui ſerpentē ſuper ora cubantē Infœlix nati: ſomnūq; aīamq; bibentem Subſtinuit miſſo petere ac proſternere telo. ars erat eē patrē: uicit natura periclum Et pariter iuuenē ſonoq; & morte leuauit: Iurgia codri. Erāt inter atheniēſes & Doriēſes ſimultatum ueteres offenſe: quas uindicaturi bello Dorienſes: de euentu prælii oracula conſuluerūt: reſponſum ſuperiores fore: ni regem athenienſium cecidiſſent. Quum uentum eſſet in prælium militibus ante oīa cuſtodia regis atheniēſis precipitur. atheniēſibus eodē tempore rex Codrus erat: q & reſpōſo dei & ꝓceptis hoſtiū cognitis: ꝓmutato regio habitu: pannoſus ſarmenta colloregens caſtra hoſtium ingreditꝰ. ibi in turba obſiſtentium a milite: quem falce aſtu conuulnerauerat: interficitur: cognito regis corpore: Dorienſes ſine prælio diſcedunt. atq; ita athenienſes uirtute dulcis ꝓ ſalute patriæ ſe offerentis bello liberāt: poſt Codrū nemo athenis regnauit. adminiſtratio reip. ānuis magiſtratibus ꝓmiſſa. hæc oīa ex iuſtini libro ſecūdo. de hoc ēt aliq̄ infine li. i. tuſc. quæſtionū. Immo. i. potius iſta q̄ illa quæ tu obtuliſti: Immo hæc. Lycidas ī vii. Theocriti ait: Incipe Simicida: pūū quod carmen ī altis Cōfeci pridē cantabo mōtibus: audi. Modulās. cātando cōponens. Alterna. alternat. o dicit ꝓ uices ſucceſſio: auctore Feſto. Sapho itē ad Phaouē carmia ſua alterna uocauit. i. alternis numeris ſuccedētia. alterna ergo hic. i. uaria. Vergil. iiii. Hæc alternāti potior ſnia uiſa ē. i. uaria cogitāti. Lēta ſalix. oſtēderat ꝓpus amicū amyntæ cōpatiōe: hīc illū placar cōpatiōe pñti. Pūiceis. rubicūdis: q̄ſi phœniceis.

Labruſca

Codrus

Bona Bonus. CHRI. Cur non mopſe boni: bona dicit res quæ cōuenit atq; ſecūdū naturam eſt eius cui accidit. Hinc bonum dicimus doctum ut hic. Item liberalis: ut aſſit lætitiæ bacchus dator & bona luno. Item aptum & idoneum: ut & bona bello cornus. Conuenimus: in eundem locum uenimus. Hoc non tranſit: ſed aliquando tranſit: ut Cōueni Pamphilum in foro. Eſt etiam conuenire in ius uocare. Item quadrare aprum. ut Conuenit illa mihi: conuenit illa tibi. Item paciſci. Inflare: cum inſtrumenta muſica. aut flatu: aut percuſſione reſonent. Illa inflamus. hæc pulſamus. ergo inflamus tibias tubas & huiuſmodi: pulſamus cytharam. Corylis. huius arboris nuces auellanæ dicuntur ſiue preneſtinæ: ex ea faciebant faces ad nuptias celebrandas. Vlmos: huius arboris quattuor ſunt genera factum eſt prodigium in hac arbore in bello cimbrico. Nam nuceriæ in luco lunonis ulmus poſtquam etiam cacumen amputatum eſt: quoniam in aram ipſam ꝓcumbebat reſtitute ſpōte ita ut ꝓtinus floreret: a quo dictum tempore maieſtas populi romani reſurrexit: quæ ante uaſtata cladibus fuerat.

Conuemo

cōuenio
Inflare
pulſare
auelana

Tu maior: oſtendit qualiter oporteat eſſe inferiorem erga ſuperiorem. Nā ſi iuſta cā diſſentiendi eſt modeſtiſſime diſſentiet neq; diſcedet a ueneratione: quam illi preſtare debet ut hic qui nunc menalcæ omnia conceſſurus polliceatur: tamen occulte & umbram arboris uituperat: & antrū laudat: Labruſca: dicitur qa ī labri. i. in extremitatibus camporum poſita ſit. Montibus in noſtris. ſ.t.c.a. tanquam q̄ ad magnā laudē ꝓtineat dicit hoc q̄

abrucas

nullus ꝑter Amynta ſecū certat. Sed Mopſus moleſte fert: q; ille ſibi cōpareť. Atq; oſtendat ſi ſibi certat: nō ꝓuenire ex cōſcientia cantus: ſed ex quedā audacia ſtulta: q̄ nō dubitaret ēt Apollini certare. Alconis: uidiſti quæ dixerit Seruius: Sed & apud eundem Maronē in libello culice: hæc dicunť de alcone. Lapidū nec fulgor ī ulla cognitus utilitate manet: nec pocula gratū Alconis referēt boetiq; toreuma: nec indi cōchea bacca pretio ē. Codri erecthe idaę impio deſtructo atticoę ad aliud genus trāſlatū eſt. Ná cū Theomœtes ultimus in illo genere rex ī ſingulare certamen a xantho boetio ꝓuocatus eſſet: neq; ꝓdire auderet: Meláthus pilienſis androxompi filius certamen ſingulare ſuſcepit: unde rex creatus eſt cū regnaſſent erecthe idæ a Cēcrope prīo rege ad Tymetē ánis ccccxxix. Huius filius Codrus in bello peloponneſiaco iuxta merſum ſeipſum morti tradens interimiť. Ait Euſebius. Seruabit. t. a. ut anxietate omni ſubleuati commodius canere poſſimus. Cortice fagi: cortex pars eſt exterior ī arbore quo mūiť cōtra frigora & calores. Liber uero ē ps īterior atq; ſubtilis ꝑ quā ſuccus terreſtris a radicib⁹ quæ pro ſtomacho arbori ſunt decoctus in arboris aliūtum fœturamq; educitur: ergo uenaę munere fūgiť. Eſtq; talis in quibuſdā arboribus ut inde chartas priſci cōmode facerēt. Vnde ipſa uolumia libros appellarūt. Redditq; iā ipſum attentū tū a nouitate rei. Nup enī fabricata erant carmina: tū ab artificio: qd̄ tamen modeſte īdicat: cū dicat diligenter notaſſe. Te deinde iub. ut. c. a. nondū ementeabierat indignatio quā ſumpſerat ex cōparatione. ergo dixit iubeto ut certe. q. d. Videbis ipſum ſuccumbere. Hanc ergo mitigat Menalcas hac cōparatione.

alcon

Cortex

Liber

Puniceis humilis quantū ſaliunca roſetis.
Iudicio noſtro tantū tibi cedit amyntas:
Sed tu deſine plura puer ſucceſſimus antro.
Extictū nymphę crudeli funere daphni Mo.
Flebāt uos coryli teſtes & flumia nymphis,
Quū complexa ſui corpus miſerabile nati.
Arq; deos atq; aſtra uocat crudelia mater.
Non ulli paſtos illis egere diebus
Frigida daphni boues ad fluīa: nulla neq; ānē
Libauit quadrupes, nec gramis attigit herbā
Daphni tuū pœnos etiā īgemuiſſe leones.
Interitū: mōteſq; feræ ſyluæq; loquūtur.
Daphnis & armenias curru ſubiūgere tygres
Inſtituit: daphnis thyaſos inducere bacchi.
Et foliis lentas intexere mollibus haſtas:
Vitis ut arboribus decori eſt: ut uitibus uuæ.
Vt gregibus tauri: ſegetes ut pinguib⁹ aruis
Tu decus omne tuis: poſtq; te fata tulerunt.

SER. Saliunca: herba eſt quā orcitumira uulgo uocāt, ludicio noſtro. q. d. qd̄ alii ſentiūt uideris. Extictū: multi dicūt paſtorē quendā ſimpliciter defleri.

Saliūca

Alii allegorice Cæſarem. qui .xxiiii. uulneribus a Bruto & Caſſio in ſenatu cæſus eſt: intelligi uolunt Vnde dicit crudeli funere. Alii Quintiliū cognatū Vergilii: de quo Hora. Ergo quintiliū ꝓpetuus ſopor urget. Teſtes: recte incredibilibus utiť teſtimonio. Ná fletū facile pſona dearum non recipit. Et bonis uſus eſt gradibus fleuerūt nymphæ: qbus naturaliter ineſt pietas. Homines ad quos mortis puēit dolor. Pecudes: quæ licet rōne carent: non carent ſenſu. Feræ: qm̄ ſunt crudeles fuit iterum teſtimonio res cōprobanda. Coryli & flumina: teſtes uſurpate dicimus: nō enim flumina teſtes recte dicuntur. Sed nec hoc teſte & hæc teſtia in eo qd̄ ē hic & hæc teſtis dicimus. Vnde p diffinitionē dicemus coryli & flumina: quæ res erunt mihi teſtes. ſic Hora. Teſtis mea taurū flumen. Propertius: Teſtes ſunt ſidera nobis.

Aſtra crudelia: quia accelerarunt Daphnidis mortē. Cōplexa. Nam lugētes copori ſolēt inhærere. Nulla q̄drupes: cōis generis ē. Alibi: Saucius & q̄drupes nota ītra tecta refugit. Mōtes. ſ. hypbolice: cū āt apotheoſim canit dat oībus licētiā. Armeniās: apte de Cæſare dicitur qui primus romæ ſacra Liberi patris inſtituit. Vitis. ut locus ex Theocrito. Apollo. ſ. nominis. i. paſtoralis.

ANT. M. Saliūca. ea folioſa q dē ē: ſed breuis & q̄ nēcti nō poſſit: radici numeroſe cohæret: herba uerius q̄ſ los. Pánonia hāc gignit: & Norica: alpiūq; aprica. ueſtibus īterpōi eā gratiſſimū Pli. li. xxi. Extictū nymphæ. Maro ut dixius Theocritū imitatus ē: nā & ille obitū daphnidis deſlet ī prima ægloga. credideri tū Cæſarē hic ītelligi: qui trib⁹ & .xx. plagis cōfeſſus ē. C. Caſſio: Marco & Decimo Bruto pricipibus cōſpiratiōis. de quo latius dicemus ī fine li. i. g. Illud át me credere Cæſarē ītelligi cogit: q; daphnim īter deos relatū dicit: qd̄ & Cæſari euenit. de quo legito Trāquillū appianus ēt li. ii. de Cæſare ſic ait: Tēpla illi plurima ueluti deo publicis decretis ſtatuta ſūt. Crudeli funere daphnim. Theocritus quoq; ait in. i. Diro moriť nā funere daphnis. obierat át amore. uſi ait ipſe. Efferor ad manes crudeli raptus amore: Dixerat & ſæuo cōſumptus amore qeuit: Aſtra crudelia. hoc ait: qm̄ ut Manilius etiam inqt li. iii. Fata quoq; & uitas hominum ſuſpendit ab aſtris: Sic fœlix aut triſte uenit per ſingula fatum. Nō ulli paſtos. hoc ait: quoniam Daphnis ipſe in prima Theocriti inquit: Ille ego ſum Daphnis: cui lætis paſcere campis Cura boues domitos & duros ducere tauros Fontibus: & liquidis plenas depellere uaccas. Ingemuiſſe leones. Thyrſis quoq; ait in prima Theocriti: Hunc lynces flerunt morientem: & turba luporum Fleuiſſent etiam libyci mihi crede leones. Daphnidis interitum multæ gemuere iuuencæ. Armenias tigres. hæ ſunt hircaniæ ſæuum ferarum genus: ut Mela ſcribit. Sunt autem Solino teſte diſtinctæ maculis: immanes & pernicitate mirabili. Lynces autem & Tigres Bacchi currum trahunt ut & Statius ſcribit. ſed uidentur baccho aſſignari teſte Probo: ut per earum colorem in uino uarias eſſe hominum mentes intelligamus: uel ut per eas ſæuitia demonſtretur: quod quidam poti: infinitam excedunt crudelitatem. Thyaſos. thyaſos ſaltatio apud nos & chorea dici poteſt: quæ quidem baccho exhibebatur. deducitur autem a thyo quod eſt ſacrifico: excito: feſtino. in illius enim ſacrificio exerceri conſueuerat. Letas haſtas. thyrſos dicit. erant enim haſtæ quædam pampinis inuolute: quā bachantes in choreis deportabant.

Saliūca

Tigris

thyaſos

Saliũca CHRI. Saliunca: genus ẽ herbæ q̃ radiculas & folia ſubruffa hẽt & flores plurimos. Naſcit in lapidoſis locis & in Norica regiõe. Illa uero eſt optĩa quæ eſt odorifera plurimos ramulos & radices hñs. P li. uero ait: Saliũca foliosa qdẽ ẽ: ſed breuis & quæ necti ñ poſſit radici neruoſæ coheret herba. Iudicio noſtro. q. d. ne credas cũ dixi. Solus tibi certat Amyntas iccirco dixiſſe ut eũ parẽ tibi crederẽ Nymphæ: quarũ genera alio loco explicauimus

Atq; deos atq; deos incuſat q̃ illum ſub infœlici aſtrorum conſiguratione produxerint. Item aſtra: a quibus ſibi infœlicitas influxerit: uel dixit deos & aſtra ipſos deos: qui aſtra ſũt: ut ſaturnus: iuppiter: ſol. Non ulli magnum argumentum meroris cum propter illum curam pecoris neglexerint. Vlla nec amnem: mirum q̃ homines tñ dilexerũt. Verum hoc tñ multo maius mirũ qđ bruta aĩantia pp illius deſideriũ oblita ſit ꝓpriæ ſalutis

Libauit. ſi. n. ſolũ ingurgitauit ſe aq̃ ſed ne leuiter qdẽ attigit. Eadẽ rõ eſt cum dicit. attigit herbã: qanõ ſolũ nõ
Hærba uoluit ueſci: ſed ne tãgere qdẽ. Herbã: ſic dicit̃ qa terræ hæreat: nec ut arbor ab ea extollit̃. Pœnos. aphricãos ibi. n. naſcũt̃ maxĩe ĩ getulia. Intexere. h. f. haſtæ. n. frõdibꝫ ueſtitæ thyrſi appellãt̃. Sũt ẽt thyrſi rami cũ ſuis frõdibus. Vt gre. t. greges q̃is ꝓprie de mĩoribus dicãt̃: qñq; tñ de maioribꝫ. Arméta raro niſi de maioribus.

Pales SER. Pales: Dea pabulorũ: quaſi dicat nec pabula naſcũtur nec pecora. Infœlix: inutile & infecũdũ. Sterilis: ſecundũ ſitum Italiæ. Nam in Thracia fructuoſæ ſunt: Hæc autẽ oſtendunt terrã quoq; dolere Daphnidis morte. Paliurus. Herba eſt aſpera & ſpinoſa. Spargite: ut ſpargitur tellus lachrymis. Inducite. f. u. facite nemora circa fontes. Quia heroum animæ habitãt̃ uel in fontibus uel in nemoribus ut lucis habitamus opacis riparumq; toros &. p. t. r. Carmẽ: de duobus dixit. Nam & alibi de uno: ut Et rem carmĩe ſigno. Aeneas hæc de danais uictoribus arma. In ſiluis autem dicit hinc uſq; ad ſidera. Formoſi. p. c. ſi ad Cæſarem referas eſt boni populi optimus Imperator. Quale ſopor. i. qualis res ẽ ſopor ut dulce ſatis humor. Nec calamus ſo. uidetur allegoria ad Theocritum & Vergiliũ reſpicere. Hinc ẽ: Tu nunc eris alter ab illo. Quocunq; modo: prout poſſumus. Tollemus ad aſtra: pollicetur ſe dicturũ apotheoſim. Tali munere: ſi amicũ laudaueris

Pales ANT. M. Pales. ut Naſo & Feſt. ait dicebat̃ paſtorꝫ dea: cuius feſta parilia dicebãt̃: q̃ ꝓ ptu pecoris eidẽ ſacra fiebãt: de hac latius. iii. g. Apollo. apud

Apollo amphryſũ aheſſaliæ fluuiũ Apollo Admeti regis ar
paſtor mẽta iuſſus ſeruiẽdi cõtumelia. x. ãnis luere temeritatẽ: qua cyclopas perdiderat: q fulmẽ fecerant: qa ĩdignabat̃ eo percuſſũ Aeſculapiũ filiũ. auctor eſt Probus. q̃re aũt id fictũ fuerit li. iii. g. aperiemus.

Infœlix loliũ. nocẽs & ĩ fœlicitatẽ apportãs. eſt enĩ
Lolium unũ e uitiis & morbis frugũ. nocet etiã oculis. hinc ait Naſo faſt. i. Et careãt loliis oculos uitiãtibꝫ agri. Theophraſtus aũt. li. vi. ſcribit q̃ nullũ ex ſeĩbus corruptũ mutari ĩ alĩd̃ aptũ ẽ: prætereq̃ triticũ atq; hordeũ: q̃ mutari ĩ loliũ aſſerũt. Steriles auenæ. i. ĩanes & uanæ. Ver. li. i. g. Expectata ſeges uãis eluſit auenis. iueniũt̃. n. auenæ qdã ĩanes: iueniũt̃ & fertiles: q̃ qdẽ ꝓ iuſtis ſerũt̃. Steriles itẽ dixit. i. ſterilitatẽ cãntes. ait nãq; ĩ ꝑmo. g. Vrit. n. lini cãpũ ſeges: urit auenæ. Vtq; Pli. inqt li. xviii. primũ oĩum fruméti uitiũ auena ẽ: & hordeũ ĩ ea degenerat. Nareiſſo. De uiolis & narciſſo ſuperiꝰ dictũ ẽ. Cardu

Carduꝰ us. hic folio & caule ſpinoſo lãugines hẽt: & ſeĩe & radice naſci põt: Plinius li. xxi. Paliurus. Theophraſtus li. i. ſcribit paliurũ fruticem eſſe. & libro. vi. indicat paliurũ ĩ ramis tantũ habere aculeos. meminit item latius libro. iii. a quo quidem Pli. accepit quod de paliuro ſcribit li. xiii. Tu nũc eris alter ab illo. De Theocrito intelligere non abſurdum eſt: nam re uera Maronis magiſter fuit hoc in opere: ut etiam paſſim oſtendimus. in grãmatica uero Parthenio preceptore in græcis uſus eſt auctore Macrobio libro. vi.

CHR. Pales: de hac in geor. Loliũ: græce zizania dicit̃: ſi ſiccũ tritico emolat̃ paniſq; inde fiat: inducit ſõnũ.

Lolium Dominãt̃: quia penitus ſuffocauerũt fruges. Paliurus: ſecundũ Diaſcoridẽ: Ab aliis palearis acus: ab aliis cicer
paliuruſ domeſticũ uocat̃: a nõnullis lanaria. Pli. ãt ait: Paliurus ſpinæ genus ẽ: ſemen eius afri zurã uocant. cõtra ſcorpiones efficaciſſimum: ltẽ calculoſis & tuſſi. Radix diſcutit panos & uomicas pota urina trahit. Radix decocta & illita extrahit infixa cõrpori. Vtiliſſima luxatis & tumoribus. Alibi ait Fruticoſa eſt. Fructus rubeus iucundus & ſuauis: cuius cibus uina ſuauiora reddit. In ſil. optime paſtoris nomine exprimit imperatorẽ. Nã & Homerus Reges appellat paſtores populorum & urbes ſiluis cõparant̃. Nam ut ſiluæ feraꝝ habitacula ſunt: ita in urbibus pleriq; ſunt efferatis moribus deprauati. Sopor feſ. nam ex laſſitudine gignit̃ ſomnus. Nam & laſſitudo ẽ ex ipſo motu. Motus autem effert uapores ad caput: quiacerebro frigefacti craſſiores deſcẽdunt: meatuſq; ſpirituum obturãt unde fit̃ ſomnus. Saliẽte: ſalire ẽ emicare ut e fonte emicant riui. Dicimus etiã bruta anima

Salire lia ſalire fœminas cum coeunt: qſ ſaliunt ſupra dorſum hinc dicimus ſalaces libidinoſos & ueneris cupidos: &
Salax cibi qui ad uenerẽ excitant dicunt̃ ſalaces: & membꝝ obſcœnum caudã ſalacẽ appellamus. Alter: ſecundus.

Ipſa pales agros: atq; ipſe reliquit apollo:
Grãdia ſæpe qbus mãdauimus hordea ſulcis
Infœlix loliũ & ſteriles dominãtur auenæ.
Pro molli uiola pro purpureo narciſſo.
Carduus & ſpinis ſurgit paliurus acutis.
Spargite humũ foliis. inducite fõtibus ũbras
Paſtores: mandat fieri ſibi talia daphnis.
Et tumulũ facite: & tumulo ſupaddite carmẽ
Daphnis ego ĩ ſyluis hĩc uſq; ad ſidera notus:
Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe.
Tale tuũ carmẽ nobis diuine poeta: Me:
Quale ſopor feſſis in gramine: quale p ęſtũ
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtringere riuo.
Nec calamis ſolũ æqperas ſed uoce magiſtꝝ
Fortunate puer tu nunc eris alter ab illo:
Nos tamẽ hæc quocũq; mõ tibi noſtra uiciſſi
Dicẽus: daphniq; tuũ tollẽus ad aſtra. Cphis
Daphnĩ ad aſtra ferẽus: amauit nos quoq; da
An quicq̃ nobis tali ſit munere maius. Mo.

SER. Puer:intellige modo Daphnin.Nam Cæsar maioris ætatis cæsar est. Iam pridem.q.d. frustra extẽu as dicendo quocunq; modo.Nam scio esse optima. Candidius.i.deus.Vt contra mortuos nigros dicimus.Hora tius:Hic niger est:hunc tu romane caueto. Sub pedibus:Meritum eius ostendit:qui summos circulos & cœli se creta conscendit. Ergo alacres.omnia tenet uoluptas quæ hactenus occupauerat mœror. Tenet moratur:am plectitur. Nec retia:adeo facit simplicitas daphnidi.ut etiam dolus unde est uoluptas conquiescat. Intonsi.syl uosi incædui. Tuis:nam percussionibus nocentissimus fuit Nam Augustus filius eius omnes isectatus est. Fœ

Et puer ipse fuit cantari dignus:& ista
Iampridẽ stimichon laudauit carmina nobis
Cãdidus insuetũ miratʼ limen olympi: Me:
Sub pedibusq; uidet nubes & sidera daphnis
Ergo alacris syluas & cætera rura uoluptas
Panaq; pastoresq; tenent dryadasq; puellas:
Nec lupus insidias pecori.nec rætia ceruis
Vlla dolũ meditãtʼ.amat bonꝰocia daphnis
Ipsi lætitia uoces ad sidera iactant
Intonsi mõtes:ipsæ iam carmina rupes
Ipsa sonant arbusta:deus deus ille menalca:
Sis bonus o fœlixq; tuis:en quattuor aras:
Ecce duas tibi daphni.duoq; altaria phœbo.
Pocula bina nouo spumantia lacte quotãnis
Crateraq; duos statuam tibi pinguis oliui
Et multo in primis hilarans conuiuia baccho
Ante focũ si frigus erit.si messis in umbra:
Vina nouũ fundã calathis aruisia nectar.
Cãtabunt mihi Damœtas & lyctius ægon.

lix:,ppitius ut Sis fœlix nostrumq; leues quicũq; la borem.Item contra.Quæ potui infœlix. En quatu or aras.s.duas tibi Daphni:& phœbo duas quæ sint altaria.Nam aræ inferorum:& superorum sunt. Al taria tantum superiorum quæ ab altitudine dicunt. Ergo Daphnidi aras dat.Nam quãuis deus sit:tamẽ est ex mortali.Verum quare duas aras Phœbo cum numero deus si supernus sit impare gaudet. Sed con stat Phœbo triplicem esse ptãtem secũdũ Porphirii librum.Apud superos sol dicitur.Interris Liber pa ter. Apud inferos Apollo. Vnde tria illius simula chro sunt insignia Lyra:quæ cælestem harmoniam exprimit:Gryphen quod terrenũ indicat nutũ Sagi tas quibus cum noceat infernus notatur deus. Vnde Apollo ἀπότουἀπόλλειν Hinc illũ Homerus tam pestilentiæ q̃ salutis dicit auctorem.Et Horat.
Condito mitis placiduscq; telo supplices audi pueros apollo.Ergo hic Verg.per altaria supernũ nomẽ:p parã numerũ infernũ indicat. Hilarans ab hilaro.i. lætum facere.Est autem græca dictio ἱλαρὸς unde est hoc uerbum. Calathis:calicibus. Nouũ nectar: i.noua dulcedo. Aruisia:ab aruiso chii ,pmontorio. Lyctius.cretensis.

Aræ Altaria

Phœbi triplex; potestas

Horat:

hilaro

ANT.M. Et puer ipse fuit. Thyrsis item ait in pri ma Theocriti.Omiser infœlixque puer:& in sexta. Theocritus inquit: Daphnis erat mentum pria la nugine tectus. Candidus insuetum.propter hoc de Cæsare intelligere potes.licet multa secundũ Theo critum ipsi Daphnidi referantur ut ostendimus. Can didus.i.bonus.ait enĩ iserius:amat bonus ocia daphnis.Vtq; etiã Seneca epistola.iii.inquit:Oẽs cãdidatos uiros bonos dicimus. Ergo:quia.s.iter deos relatus ẽ Daphnis. Duas tibi daphni.q̃q̃ enĩ qs cælũ ascẽderit: eius tĩ simulacrũ apud inferos eẽ diciʼ .ppterea ergo duas Daphnidi aras posuit.duas etiã phœbo:pp superũ & inferũ hemisperiũ.uñ Mac.li.i.sat.sic ait:In sacris enĩ hæc religiosi arcani obseruatio teneʼ:ut quũ sol in supio.i. diuer no hemispio est:apollo uociteʼ. quũ in iserro.i. nocturno Dionysius:q ẽ liber pater heãt. Vina aruisia. Arui siũ ,pmõtoriũ est chiæ insulæ:ex quo uinũ qdʼ aruisiũ uocãt:ut inqt Pli.li.xiiii.c.x.Chios aũt insula ẽ una cycla dũ:teste Solino.Homeri sepulchro aliis ancellens.de Chio multa ẽt Stra.li.xiiii.ubi dicit: ꝙ aruisia locus ẽ asp & iportuosus stadioꝝ.ccc.qd uinũ fert græcanicoꝝ optimũ. Nectar.græce significat deoꝝ potionẽ:ut Festus i quit.Sũt q dicãt nectar significare imortalitatẽ a ne qd priuationẽ significat:& ction.i. occido. Hilarãs:lætifi cãt:Calathis:calicibus hoc loco Lyctus ægon:Lyctus ẽ Cretæ urbis digna qdẽ:distans a Cnoso stadia centũ uiginti.a mari aphrico stadia octoganta:Stra.meminit libro.x.inde autem lyctius a nõ possessiuum

aruisiũ Chios Nectar Lyctus

CHRI. Et puer ip.cæsarẽ itelligit.Nec refert ꝙ ĩ ætate matura extictus est.Nã allegoricus sermo huiuscemodi mutatiõem nõ aspnatʼ. Siluas:dicimus loca cõsita dẽsis arboribus nobis nõ domesticis.nec afferẽtibus nobis fructus.qbus uescamur.Nã illa pomaria & uiridaria dicuntʼ.q̃uis poetæ ẽt illa siluas qñq; noiant.Siluarum aũt aliæ gladiferæ:aliæ cæduæ sunt.Gladiferæ ñ cædunʼ.sed seruanʼ:ut gladibus alamus pecus.Cædue seruatur ad certũ qddã tps:ut cũ arbores peruenirent ad eã magnitudinem quã cupimus cædanʼ: uel in materiã ædificorum nauigiorũq;:ac multarũ aliarũ reꝝ:uel in usum pabuli igniscq;.Dñr ẽt uemora.ꝙ ĩ illis pascãʼ græges & armenta νεμειν enĩ pascere est.Philophi ẽt nostri siluã posuerũtʼ ,p materia qa græce ὕλην quæ silua ẽ ,p materia ẽt posue rũt. Dryades:nymphaꝝ plura sunt gña.Maris enĩ nymphæ nerinæ siue nereides dicuntʼ.Fõtiũ naiades: Oreades montiũ. ορη enĩ montes sũt. Dryades siluarũ .δρῦς enim q̃rcus dñr.hamadryades q̃ cũ arboribus nascũtʼ & ite reũt .Napææ herbaꝝ ac floꝝ. ναπὴ enim recessus ẽ itra montes ubi flores optĩe nascuntʼ. Ipsi lætitia:repetitio ẽ color rhetoricus. Deus deus:cõmeminatio facit uehementẽ affirmationẽ. Ille:habet emphasim. Bonus:bñfi cus. O:pt eẽ uocãtis .sed rectius optantis. Ara.secũdũ aliquos diciʼ ἀποτῆςγῆς .i.a terra.Nã ut altare i al tũ porrigitʼ.sic cõtra ara ad terrã deprimitʼ.Varro ãt dicit ubi frumẽta facta ponuntʼ.ut arescãt area diciʼ.Propter hãc similitudinẽ loca pura in urbe areæ dicuntʼ.a quo põt ẽt esse ara deũ.qa puta sit nisi potius ab arbore.ad quẽ ut sit fit ara.alii uolunt esse ab eo qdʼ est ἀρα .i.precatio ꝙ in ea deos præcamur .ara ẽt prima syllaba correpta sta bulum significat.Ouidi.i epistolis:Tertium imudæ cura fidelis aræ. Nectar: de hoc in æneide diceʼ Lyctio cretensis a lycto oppido.ait enĩ uir ciusdẽ ,insulæ Strabo.Cũ gnosii qd homerus cæteris q̃ increta sũt oppidis p

Nectar

Lyctus

Nota de myrtetis

arca

fert gratia ꝓ lapſa eẽt dignitatẽ ad Gortinã & lictũ fuiſſe trãſlatũ: Et noſter uates in tertio. Lyctius idomeneus.

SER. Alpheſibœus: nomen paſtoris. Ideo aũt in religionibus ſaltabant maiores. qa nullã corporis partẽ eſſe uoluerũt quæ nõ ſentiret religiõem. Nam cantus ad aĩum ſaltus ad mobilitatem ptinet corporis. Luſtrabimus agros: ut ſupra: Dum faciam uitula ꝓ frugibus. Bacco cereri: quæ duo nomina ruſtici maxime colũt: & cõia ſunt mortalibus iunctis. Dãnabis uotis: cum præſtiteris quæ hoĩes te orauerint: reddes illos obnoxios ad nota ſoluenda. Namſumus damnati: & obnoxii anteq̃ reddamus. Reddam: ille ſupra ſolũmodo laudauerat: hic & laudat: & de munere cogitat. Sibilus: dicit̃ res ipſa. Nam ſibila ora eſt pro ſibilantia. Donabimus ante: antici pat: & offert quod ille ſe facturũ ꝓmiſſerat. Pedũ: uirga eſt ĩcurua unde retinetur pecudum pes. Antigenes: aut paſtor pulcherrimus, eſt: aut choraulum dicit: quem legimus a Vergilio amatũ. Paribus nodis: pari & æquali tumore nodoſum: Et honeſta eſt locutio formoſus nodis ac ſi dicas pulcher frænis.

Sibilus Sibila ora Pedum Antigenes Satyrus

ANT. Satyros: Satyrꝰ aĩal ẽ: qđ teſte Solino de hoĩbus nihil. aliud ꝑfert q̃ figurã. Bacchꝰ ãt ſatyros ad pſallẽdũ. i. cãtãdũ: ac ad aĩ remiſſionẽ aptos ſecũ ĩ caſtris hẽbat. de quo lege Diod. li. i. Strabo itẽ li. x. ait ſilenos & ſatyros liberi mĩſtros eſſe Alpheſibœus. ĩterpretat̃ ĩqrẽs ſeu inueniẽs boues: alpheto. n. ingro ſignificat. alpheno uero ĩuenio. Solẽnia uota. ſolẽnia dr̃ q̃ ĩ oĩbus annis præſtari ſolẽt: Feſtus ſcribit. Solẽnia itẽ dicta: eo ꝙ ſoleant fieri ĩ ãno. Luſtrabimus agros: luſtrare hic circuire ſignificat. nã ãbarualis hoſtia ut ait Feſtus: rei diuinæ cã circũ arua ducebat̃ ab his q ꝓ frugibus faciebãt: hĩc & nomẽ hoſtiæ acqſitũ ẽ: ab ãbiẽdis aruis. Mac. li. iii. ſat. de hoſtiaꝝ gñibus id edocet. Dũ rore cicadæ. cicadas rore ueſci Pli. aſſerit li. xi. Dãnabis tu quoq̃ uotis. Tu quoq̃ ut alii dii. Votis. i. pp uota oblata & nõ ſoluta habitis optatis. dãnabis hoĩes. i. damno & pœna afficies: ꝓ qđ eius potẽtiã numinis oſtẽdit. Pedũ. paſtorale baculũ ĩcuruũ dictũ ꝙ illo oues a pedibus cõprehẽdunt̃: Feſtus auctor. Et erat tũ dignus amari. Lactãtius li. vi. ĩ puerorũ corcuptores ita ſcribit. Quid enĩ põt eſſe ſanctũ his q ætatẽ ibecillã & præſidio ĩdigentẽ libidine ſuæ depopulãdã fœdandãq̃ ſubſtauerĩt. Non põt hæc res ꝓ magnitudine ſceleris enarrari. nihil amplius iſtos appellare poſſum: q̃ ĩpios & parricidas. qbus nõ ſufficiat ſexus a deo datus. niſi & ſuum ſexum prophane. ac petulantur illudant hæc ille.

Ambarualis hoſtia Pedum Alpheſibœus Solẽnia

CHRI. Satyri: de his ĩ æneide cõmodius dicet̃ Cicade: dicit̃: qa cito cadat. i. moriat̃. hæ uoce carẽt. Nã q̃ ſanguinẽ nõ hũt: nõ hũt pulmones: & q̃ carẽt pulmõibus nõ reſpirãt: ſine ſpũ ãt nõ fit uox. Ergo nõ canũt. ſed ſtridorẽ illũ ex alarũ & reliq̃ corpis cõcuſſione excitat. dicũt̃ q̃ fringere ex onomatopia. Eadẽq̃ rõne fit bõbus in apibus.

Cicada Cicuta:

Cicuta. Hæc herba caulẽ fiſtuloſũ habet Ergo hic ꝓ fiſtula ponit̃. Cæterũ hãc herbã Diaſcorides comon uocat: arabice dicit̃ ſuccara. Eius frigiditas tuim interimendi hẽt. Sed uino meraco atq̃ calefacto huic malo ſubuenitur. Fallunt̃ ãt q ſuccurã iuſquia mõ eẽ dicũt. Hæc nos formoſũ. Neceſſe ẽ. ut ꝓ Ver. poſito ſit Menalca qñ æglogas a ſe fcãs memorat. Nõ tulit. a. Laus doni cũ illud puero amato & quo tpe dignꝰ amari erat dare ñ ſit paſſus.

Saltantes ſatyros imitabitur alpheſibœus.
Hæc tibi ſemper erunt: & quũ ſolennia uota
Reddem⁹ nymphis & quũ luſtrabim⁹ agros
Dũ iuga mõtis ap: fluuios dũ piſcis amabit.
Dũq̃ thimo paſcent̃ apes: dum rore cicadæ:
Semp honos nomẽq̃ tuũ. laudeſq̃ manebũt
Vt baccho cæteriq̃ tibi ſic uota quotannis
Agricolæ facient: damnabis tu quoq̃ uotis.
Quæ tibi q̃ talí reddã ꝓ carmĩe dona? Mo.
Nam neq̃ me tantũ uenientis ſibilus auſtri:
Nec percuſſa iuuãt fluctu tã littora: nec quæ
Saxoſa inter decurrunt flumina ualles.
Hac te nos fragili donabimus aĩ cicuta Me.
Hæc nos formoſum corydon ardebat alexin
Hæc eadẽ docuit: cuium pecus an melibœi:
At tu ſume pedũ (qđ me cũ ſæpe rogaret Mo
Nõ tulit antigenes: & erat tũ dignus amari)
Formoſum paribus nodis atq̃ ære menalca.

SER. Rĩa ſyracuſio. Noſtra. i. romana muſa nõ erubuit hĩtare ſiluas. i. bucolicã ſcribere uerſu ſyracuſio. i. imitando Theocritũ poetã ſyracuſanũ. Nã græce a ſyracuſis ſyracuſios dicit̃. ut a roma romæos: latĩe ſyracuſanus: & romanus dicitur. Noſtra. i. romana. Dignata eſt: dixit q̃ſi ex loco ſupiori Thalia. græce θαλία Nã latĩe thalea diceretur

Argumẽtũ ęglogæ ſextæ quæ dicitur Varus uel Silenus

Hĩc recitat uates rerum primordia Varo
Quæ ſolitus pueris olim cantare ſilenus
Rĩma ſyracuſio dignata eſt ludere uerſu
Noſtra neq̃ erubuit ſyluas hĩtare thalia

Thalia

AN. M. Prima Syracuſio. Argumẽtũ carminibus patet. Prima. Nullus. n. e græcis quoq̃ ante Maronẽ ĩ ſcribendis Bucolicis Theocritũ imitatus erat. Noſtra Thalia. ideſt latina muſa. Noſtra autẽ inquit ꝙ Varũ poetã, quoq̃ alloquit̃. Syracuſio uerſu ludere. i. bucolica ſcribere: uti prius Theocritus ſyracuſius ſcripſerat. Syracuſæ aũt glorioſa ciuitas. maximũ olim tyrannorũ domiciliũ ſub pachini promõtorii radicibus: qui ĩ orientẽ ſolẽ aſpicit ẽ: Dionyſius edocet. Strabo itẽ li. vi. ꝓ multa de ea ſcribit. Thalia. una eſt nouẽ muſarũ de qbus ãple diximus in noſtro carmine de floribus De qbus itẽ latius Diodorus li. v. Thalia ãt capacitas ſeu celebritas. ĩterpretat̃: eo ꝙ ĩ lõgũ tpus poetarũ laus pta uireſcat. caneré reges & prælia. id ſimile ẽ illi. Arma uirũq̃ cano. cœpat autem æneida prius ĩde deterritꝰ rei amplitudine ad bucolica diuertit.

Syracuſæ Thalia

CHRI. Noſtra Romana quẽadmodũ cũ dixit. Tu quoq̃ littoribns noſtris. Dignata: actiue nunc ꝓtulit. alibi paſſiue: Coniugio anchiſæ ueneris dignare ſupbo. Dignare. n. ẽ dignũ putare. ptinetq̃ ad facilitatẽ hũanitatẽq̃.

Dignare

Quãobrẽ q dignaꝫ non mõ ꝓsepe & sede prĩo gradu dimittit: & aliꝰplus q̃ mereꝫ tribuit. Ergo sẽlus est. Quãuis musa romana aliqd supra carmẽ bucolicũ efficere mereaꝫ: tñ sua facilitate descendit ĩ illũ. Vñ seqꝫ. Nec erubuit q.d. nõ putauit eẽ cõtra suũ decorꝫ: Nã cũ facimꝰ aũt dicimꝰ qđ ñ deceat afficiur pudore ẽ. n. pudor aut obstaculũ qđđá ut faciãus id qđ putamus eẽ cõtra decorꝫ: aut ueluti pnĩa q̃dá q̃ aĩus cõfundiꝫ se iá id feciſſe. Prius ergo pudor ĩ uirtute ẽ. Scdus pueris dat ueniã qbꝰ cũ adhuc uitæ degẽdæ ignari sint cõdonaꝫ delictũ.: qđ pnĩa sequatur. Nam uidentur nõ facturi fuisse si naturam rei rectius nouissent. Iis aũt quos lõgo usu atꝙ multarũ rerũ experiẽtia cũcta callere oportuit & quæ bona: quæ ue mala sint cognoscere nõ dat. Nõ enim restat spes post eũ hæc emẽdatũ iri: cũ longa ætate iam obdurauerit.

Quum canerẽ reges & prælia: cynthius aurẽ
Vellit & admonuit: pastorẽ tityre pinguis
Pascere oportet oues. deductũ dicere carmen
Nũc ego (nãꝙ sup tibi erunt q dicere laudes
Vare tuas cupiant: & tristia condere bella)
Agrestem tenui meditabor arũdine musam.
Nõ iniussa cano: si qs t ñ hæc quoꝙ si quis
Captus amore leget: te nostræ Vare myricæ
Te nemus oẽ canet: nec phœ bo gratior ulla ẽ.
Quã sibi quæ Vari præscripsit pagina nomẽ
Pergite pierides: chromis & mnasylus ĩ antro
Silenum pueri somno uidere iacentem
Inflatũ hesterno uenas: ut semper iaccho.
Serta procul tantum capiti delapsa iacebant

SER. Cũ canerẽ: canere uellẽ. Reges & plia ænei da & res gestas regũ albanoꝝ ĩtelligit q̃ cœpta omisit noium asperitate deterritꝰ. Vellit: mouit: ut Postes ꝙ a cardie uellet. Aurẽ: q̃ memoriæ consecrata ẽ ut frons genio: digiti mineruæ: Genua misericordiæ. Deductũ Tẽue trãslatio a lana q̃ deducit ĩtenuitatẽ. Nũc ego: ordo ẽ. nũc agrestẽ musã meditabor tenui arũdine. i. carmen rusticũ scribã. Superũt: supabundabũt q ambiãt tua describere. Hic Varus germanos uicerat: uñ & gloriã & pecuniã fuerat grandẽ cõsecutus: p quẽ Ver. meruerat plurima. Non iniussa: uel. Apollĩe uel Augusto uel Mecœnate. Hæ quoꝙ. q. d. iulia. Myricæ aũt & nemora bucolicã ĩtelligit scripsit aũt hãc æglogã ĩ laudẽ Vari: quã magno fauore recitauit. & cũ deide Cytharis cãtasse ĩ theatro. quã ĩ fine Licoridẽ uocat. stupefactus Cicero cuius eẽt ĩterrogauit: & cũ eũ aliqñ uidisset: ad suã & illius laudẽ dixit. Magnæ spes altera romæ. qđ iste postea ad Ascaniũ trãstulit: ut cõmẽtatores loquunt. Pergite s. ad ea referenda q̃ silenus cãtauerat pueris: Vult ãt referre epicureã sectã: quã Ver. Varusꝙ a syrõe didicerant: quẽ sub persona sileni ĩducit. Chromin ãt & Mnasylon: Varũ seꝙ ĩtelligit. Quibꝰ iõ cõiũgit puellã. ut ostẽdat plenam sectam epicuream: quæ nihil sine uoluptate dicit esse pfectũ. Chromis aũt & Mnasylus saturi sũt. Inflatũ uenas: figurate. i. cuiꝰ uenæ eẽnt plenæ. laccho. baccho Procul. mõ ꝓpe. Nã seqꝫ tm̃ capiti đlapsa. AN. M. Cynthius diciꝫ apollo. ẽ enĩ cythus mõs sublimis & asper Delo mõti ĩminẽs. q̃ ĩsula ĩ mari ægeo sita: ut bẽ hẽt ĩ plano positam: & Apollinis tẽplũ atꝙ Latonæ. q̃ ibi Dianam simul & Apollinẽ peperit. Id strabo li. x. scribit. Per Cynthiũ uero hic intelligit Augustũ. dicit. n. octaua ægloga: A te principiũ tibi desinet. accipe iussis Carmina cœpta tuis. In ægloga uero. iiii. appollionẽ appellauit. uti ibi oñdimus. Aurẽ uellit: mos est excitantiũ mouẽtiũꝙ aliquẽ ad res agendas reminiscendasꝙ ẽt. Deductũ. tenue significat & subtile secũdũ Mac. li. vi. sat. hinc ait affranius. uoce deducta. Põponius itẽ: uocẽ deducas oportet: ut mulieris uideaꝫ uerba. Vare. In Horatio nunc uarius nũc uarus legiꝫ. hic aũt uarus sẽper. Fuerũt autẽ Varus & Tucca ut scribit Eusebius. Ver. & Horatii cõtubernales: & poetæ illustres. q æneidos libros postea emendarũt. sub lege ea: ut nihil adderũt. hũc. Horatius itẽ alibi & ode. vi. laudat: ubi dicit agrippæ. Scriberis Vario fortis & hostiũ uictor mœonii carminis alite. Acro dicit & Porphirio uariũ tragœdiã scripsisse de Thyeste ltẽ Fab. li. x. de uaro satyra: vi. Horatius ad Mecœnatẽ sic ait. Nulla etenin mihi se sors obtulit: optimus olĩ Ver. post hũc uarus dixere qd eẽm Agrestẽ musam. rusticũ carmẽ. hoc ẽ bucolicũ. Tenui arũdine. gracili fistula. Meditabor. meditando canã. Nõ iniussa. ut iam ostendimus augusto inꝙ ægloga. viii. accipe iussis carmina cœpta tuis. Hæc quoꝙ. ut. s. alioꝝ scripta legunt. Captus amore. beniuolentia ductus. Myricæ. de iis late in q̃rta ægloga. Nemus: a græco diciꝫ nemos. eos. uerbum aũt nemeo uel nemo significat distribuo tribuo pasco. nemora significant syluas amœnas: ut Festus ait. Canet. reboabit. Pagina. i. charta. Paginæ aũt dr̃ ꝙ ĩ libris suam quæꝙ obtineat regionẽ: ut pagi: uel a pagando ꝙ in illis uersus paguntꝫ. i. figuntꝫ. Festus ait. Præscripsit. titulo designauit. Pergite. incipite perseuerateꝙ canere. Pierides. uide in Palæmone. Silenũ. is fuit Dionysii pædagogus: ac nutritor, optimorũꝙ ĩstitutor studiorũ: q pluri mũ sibi ad uirtutẽ & gloriã rescꝙ bellicas, pfuit. legito Diodorũ li. v. laccho. lacchus diciꝫ Bacchus a clamore & sonitu: nam sibi sacrificantes clamore solebant laccheo clamo significet. iachoresono. iache clamor CHRI. Reges. i. regia plia. Cynthius. appollo q preest uatibus. Deductũ: extẽuatũ q̃le, p hũilitate materiæ bucolicæ eẽ cõueĩt: q̃ hũilis ẽ & ñ grande: q̃le reqrunt plia regum. Ergo nõ canam iniussa. i. ĩtẽpãdo Apolini sine tua iactura. cũ tibi supersint q canẽt tuas laudes. & tñ si qs hec nostra q̃ pastoralia sunt leget: reprehẽdet illa te canere. Captus amore: ductus aliq̃ uoluptate. Myrice. spẽs genistę: myrica ẽ cuius rami stipites & folia rugosa & angulosa sunt. fert grana rotũda & rubea: cuius radix dicitur similis rheubarbaro et in uirtute. Quidam tamaricẽ putant pp noĩs similitudinẽ. Nec gracilior ulla: ut ostẽdat, pbibitũ eẽ ab Apolline ne canat prelia quia pastor ẽ. i. cuius stilus hũilior existat. nõ quia nolit apollo uari laudes cani. Pagina. paginæ, pprie a pangendo dicuntur cum plures ĩ pugilaribus aut ĩ libro cõpactæ atꝙ inꝫ se iuncte sint charte. Chromis & mnasylus. satyroꝝ sunt noĩa. Silenum. ait Diodorus siculus Baccum ex nyseis nobilissimo duxisse: quos silenos nominabant dictos a sileno qui primus nyse imperauit. cuius origo, ppꝫ antiquitatẽ ignota fuit quiꝙ caudam habuit in latere qđ signum poteris sẽper adhesit. alibi uero idẽ scriptor refert: silenum Bacchi alumnum fuisse. et bonaꝝ artiũ precep

Auris
Frons
Digiti
Genua
chromis
Mnasylus
Cynthus
Cintha
nemora
silenus
lacchus
myrice
Paginæ

torē extitisse:ac multa q̄ ad uirtutē & ad gloriā collatura eēnt illū docuisse:atq; in bello armis & pardoꝝ pellib. ī struxisse. In pace uero solēnitatibus floridis & delitiosis uestibꝫ exortasse. Refert Eusebiꝫ q̄ prisci uoluerūt Atym Adonē & Silenū ad fruges & ad fructus ptinere: ut Atys eos flores significat q̄ antea q̄ ad fructū ueniāt decidant: hinc ei pudēda abscisa dicūt: qm̄ flores delapsi semīa nō ꝓduxerunt. Adonis uero pfectos fructus significet. Silenus autem ī illis sit spiratalis motus symbolū: cuius: caput candore fulgēs cælestes motus Cæsaries uero iferiori bus imaginis appositā crassitudinem terrestris aeris notat.

Atys. Adonis

SER. Attrita frequenti. s. potu. Ipsis ex. Ex ipis ut transtra p remos. Timidis: timētibus. Timidus semp timet: timens ad tēpus & ex cā. uel timidis: qa pueris naturaliter inest timiditas. Satis est. p. u. qa se midei cū uolūt tm̄ uident ut fauni nymphæ. Silenus uel dic solui te me. nam sufficiat q̄ talis uobis uisus sum. ut & ligari possim. Aliud mercedis: Minatur nymphæ stuprū: qd̄ latēter pp pudorē dixit Ver. In numerū ludere: saltare ad modū rythmi & cātilenæ.

Timidꝫ Timēs

Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.
Aggressi (nā sæpe senex spe carminis ambos
Luserat) iniiciunt ipsis ex uincula sertis:
Addit se sociā: timidisq; superuenit ægle:
Aegle naiadum pulcherrima: nanq; uidenti
Sanguineis frontem moris & tēpora pingit:
Ille dolū ridēs. quo uincula nectitis? inquit:
Soluite me pueri. satis est potuisse uideri.
Carmia quæ uultis cognoscite. carmia uobis.
Huic aliud mercedis erit. simul incipit ipse.
Tum uero in numerū faunoq; ferasq; uideres
Ludere tū rigidas motare cacumina quercus
Nec tantū phœbo gaudet parnasia rupes:
Nec tātū rhodope mirat̄: & ismarus orphea:
Q uātū oīs mūdus gaudet cantante sileno.

Motare cacumina: hoc genus saltationis uult esse ī arboribus. Rhodope & ismarus: montes sunt ī qui bus canebat orpheus. Nā ita gaudebat mundus ut in de dicat: Et inuito processit uesper o lympo.

Rhodope ismarus

ANT. M. Cantharus. græcū nomē poculi genꝰ: & ꝓpe liberi patris poculū. quē Maro Sileno assignat. Menāder ꝓ nauiculi etiā gñe posuit. Macro. auctor li. v. Ansa. circulo quo uas tenetur. Attrita. i. leui.

Cantharus

Aegle. nympha fuit solis filia ex neæra: ut Home. scribit li. xii. odysseæ: ægle aūt apud nos splēdor dicit̄. Quo. pp qd. Satis ē potuisse uideri. sufficit nobis uidisse me: erat. n. semideus. Huic aliud. clā uene rē innuit. In numerū. ordinē & rōnem. Faunos.

Fauni

fauni dicti sunt a fondo. i. uaticinando: uñ & fatuos dicimus incōsiderate loquētes. Traditū uero ē ī syluestribus locis fari solitos: ut scribit Varro. erātq; latinoꝝ dii.

Parnassus cyrphis Rhodope ismarus

Parnassia. Parnassus mōs ē phocidis: ut ait Stra. li. ix. q uniuersus cōsecratus existit: antra & alia loca honore & sanctitate digna cōtinēs. estq; in Parnasso rupes q̄dā prærupta: fondosam relinquens uallē. per quā plurimus amnis dispergitur: q̄ rupes Cyrphis uocat̄. hīc itaq; biceps Parnassus dicit̄. ibi autē phebus musis præesse fert̄ ly ra sonans. Rhodope. Thraciæ mōs. ibi aūt Orpheus sonare cātareq; solitus erat. & ibi sacra liberi patris Or pheo ꝓmū initiāte celebrabāt̄: ut scribit Mela. ē āt mōs sōlimis post Aemū ut Strabo ait li. vii. de Thracia loquēs Ptolomæo li. iii. scribit Rhodopē mōtē eē supra Nestū fluuiū atq; hebrū. Ismarus. Thraciæ mōs ē. Nāq; cane bat uti. hoc carmē & sequētia sex Ennii sūt ī cresiphōte: ut docet Mac. li. vi. Inane. ordo ē. nāq; canebat Sileus ut scīa & terrarū: & aīæ: & moris: & liq di simul ignis fuissēt coacta. i. collecta p magnū īane. i. locū & spaciū uacans.

Cantharus

CHRI. Cantharus: cātharus teste Macrobio Bacchi poculū ē: Quapp recte hic Sileno Bacchi alūno assignat̄: quē admodū herculis ē scyphus. V trūq; tm̄ dictū ē a similitudine nauigii. Nā calix unius litteræ mutatiōe ab eo ē q̄d̄ græce κύλιξ dicit̄. quis sint q uelint calicē latinū eē a calido: qa calidā. potionē illo sumerēt antiq. Est cym biū ēt poculi genus a nauigio quoq; noīatū: uel a cymbio p syncopā dicit̄: cymbiū āt poculū ut alit homerus Cyclopi ab V lisse datū ē ex cysso. i. hedera ut candet cleophonius & Calimachus tradidere. Est & carchesiū dictū a re nauali. Nā sūma uelorꝝ carchesium dixerūt. hoc datū ē a loue Alcumenæ. s. aureū: Est ꝓcerꝝ & circa me diā ptē cōpressū ansis a sūmo ad in ad īsinū ptingētibus. P lautus āt nouitatē uerbi fugiens paterā dixit: q̄ a patē do dicit̄. Aegle: nomē cōueniens pulchritudine puellæ. Nā αἴγλη græce lucē & splēdorē significat. Iteratio āt illa noīs efficaciā dictis affert: ut illud Ad. cœlū tēdēs ardētia lūina frustra Lumia nā teneras arcebāt uincula pal mas. Vidēti: ergo iā a sōno excitato. Carmia uobis huic al. m. e. cū ad uoluptatē oīa referant̄: uidebat pueris car mia uoluptuosa futura. sed puellæ nullā uoluptatē afferri posse ꝑter uenereā. Huic. emphasim hēt. q. d. adeo ꝓ caci q̄d̄ signū erat lasciuiorū morū: Ludere: moueri. In numerꝝ: numerus ē cōpositio q̄ntitatis discretæ. hic non fit. sine ordine. V sū ꝓ ordine capit̄ ut digerit ī numerꝝ: & qa musica suū numerꝝ suūq; ordinē habet. iccirco nume rus ꝓ cōsonantia & modulatione capit̄: ut Numeros memini si uerba tenerē. Faunos. ī qbus rō ē. Feras: q̄ & si rōne carēt: appetitu mouēt̄. Quercus. q̄ oī motu carent. Ergo & rōnalia & irrōnalia & sensu carētia demulcebat p qd̄ itelligimus q; musica & sapiētes & efferatos atq; īmanes. ac deniq; stupidos. ac pene a sensu destitutos dele ctat. Parnasia. r. parnasus phocidus mōs biceps: quoꝝ uertex alter Bacco alter Phœbo sacer est: Non tū ē helicō aut cytheron. Nā hi ī Boetia sunt. Et musis natale solū ꝓbuit helicon. Delphi sub parnaso sunt. Cyrroba uero & Nysa noīa sunt urbiū. Et Nysa in helicone ē. Habet tm̄ duos uertices Parnasus. Ouidius: mōs ibi uerticibꝫ petit ar duus astra duobꝫ noīe parnasus. Et Herodotus in octauo libro. quē Vraniā appellat scribit. E parnaso uero gemi ni uertices abscissi in illo irruentes multos mortales ꝓtriuere. Ac paulo infra. Vnū ex uerticibꝫ Hyampeū nomi nat: & in eo Castaliū sontē ponit. Hæc iccrco libentius scripsi: qm̄ ego quoq; in eo errore diu fui: q; helicon & cy theron eēnt Parnasi uertices Rhodope. mons Thraciæ est quē mygdones incolunt: sacris Bacchi celeber. Ismarus: thraciæ mons:

parnasus cyrroba nysa

Mundus triplex est inuisibilis. ltē uisibilis quo quæcunq; creata sunt continentur. Et micro cosmus. i. paruus mundus. i. homo. Ergo mundus. i. omnia quæ in mundo uisibili sunt. & est intellectio.

mundus

SER. Magnum per inane coacta. ſ. uariæ ſunt opiniones de principiis rerũ. Anaxagoras enim omnia igne pro creari dixit. Thales ex humore: ut Oceanumq; patrẽ rerũ. Empedocles ex quatuor elementis: unde Lucretius: Ex imbri terra atq; animi naſcuntur & igne. Epicurea uero quos nunc ſequitur ponunt duo principia: corpus & inane. Omne enim quod eſt aut continet: aut cõtinetur. Corpus uolunt eſſe atomos. i. quaſdã minutiſſimas partes q̃ τομὴν. i. ſectionem non recipiunt. unde atomi dictæ ſunt quas lucretius iis corporibus minutiores dixit: quæ ĩſu Atomi
ſis per feneſtram ſolaribus radiis uidemus. Dicit enim illic nec uiſum poſſe accidere: Inane uero dicunt ſpacium ĩ quo ſũt atomi. Ex his prĩcipiis quatuor: ſcilicet ignẽ aerem: aquã: terram uolunt creari: & ex illis cætera: ut illa duo elementa ſint. Hæc uero q̃tuor ſynthera. compoſita ex aliis duobus. Cõprobãt aũt oĩa ex corporibus & inani conſtare: q̃ nihil ſit in rerum natura quod non corpus habeat: & qa non recipit ſectionẽ indicat eẽ inanitatẽ Canebat ergo principia. ſ. q̃ atome p̃ inane coctæ fuiſſent origo ignis aeris aquæ & maris. Animæ: aeris unde & uenti ſunt. Liquidi puri. i. ætherei oĩa & ipſe tener. m. c. orbis. Ante orbis & ſic omnia quæ ĩ orbe ſunt. Nã mutato noĩe ait primo omnia: & ſic orbis. Cõcreuerit: collectus & informatus ſit. Altius: & quẽadmodum cadant imbres nubibus in altũ leuatis. Nubes: cum ſoli ſint uicinæ eius ca ore ſoluũt in pluuias. Vnde in ſignis ſerenitatis ait. At nebulæ magis ima petunt. Bonus ãt ordo ut poſt ſolẽ & pluuias. ortæ ſint ſiluæ & aĩalia

Nãq; canebat uti magnũ per inane coacta
Semina terrarũq; animæq; mariſq; fuiſſent:
Et liquidi ſimul ignis: ut his exordia primis
Omnia: & ipſe tener mundi cõcreuerit orbis.
Tũ durare ſolũ: & diſcludere nerea ponto
Cœperit: & rerum paulatim ſumere formas
Iamq; nouũ terræ ſtupeãt luceſcere ſolem:
Altius atq; cadant ſumotis nubibus imbres
Incipiant ſyluæ cum primũ ſurgere: cunq;
Rata per ignotos errant aĩalia montes.
Hinc lapides pyrrhæ iactos, ſaturnia regna:

Hinc lap. Quæſtio ẽ hoc loco. Nam relictis rebus prudentiſſimus de mũdi origine ſubito trãſit ad fabulas. Sed dicamus aut uoluiſſe exprimere ſectã Epicuri. q̃ rebꝰ ſeriis admiſcet uoluptatẽ: aut fabulis puerorũ pectora q̃ plena eẽnt admirationibus uoluiſſe mulcere. Nam fabulæ delectatiõis cã inuentæ ſunt. Vnde ĩ georgicis. Cætera q̃ uacuas tenuiſſent carmina mentes. Saturnia regna: p̃ uertit ordinem tpem & fabulaꝝ. Nã quo tpe Saturnus regnauit nõ fuit diluuiũ: ſed ſub Ogyge rege thebano. Se cũdũ aũt ſub Deucalione & Pyrrha. Sciẽdũ aũt ẽ p̃ diluuiũ et p̃ emphytheoſin ſignificari tẽporũ mutationem. ANT. M. Magnũ p̃ inane coacta Semina lucretius li. i. oſtendit rerũ naturã duabus in rebus cõſiſtere. in corpore ſ. et inani. i. atomis & aere. qd̃ his uerſibus patet: Oĩs ut eſt igit̃ p̃ ſe natura duabus Conſtitis ĩ rebus. nã corpa ſũt & inane. hæc in quo ſita ſũt. & quo diuerſa mouent̃. Id aũt ſũpſiſſe uidet̃ Lucretius a Democrito: q̃ qdẽ opinatus eſt illa principia oĩum eẽ: atomos atq; inane. Atomos uero eſſe infinitas. & cõcretiones oẽs gignere: ignẽ. aquã ae atomi
rẽ terrã: quippe & hæc ex atomis quibuſdã cõſtare. ſolẽ itẽ ac lunã ex atomis eẽ cõpoſitos. legito Laertiũ. Semina. atomos intelligit ut patuit. Animæq; p̃. i. aeris. Vt iis exordia primis. Canebat itẽ ſilenus: ut iis primis ſcilicet ſeminibus omnia exordia concreuerint: & ut cõcreuerit, ipſe tener orbis mũdi. i. cæli. Phũs aũt ĩ libro de cælo & mũdo. ĩquit cælũ nec graue nec leue eẽ. Tũ durare ſolũ. Canebat ut ſolũ. i. terra cœperit durare ſe. & diſcludere. Nerea. i. aquã põto. i. in mare: & ut ceperit ſolũ ipſũ paulatĩ ſumere reꝝ formas. Nerea: Nerus Oceani & Tethy nerus
os filius teſte heſiodo: quẽ oĩum antiqſſimũ dixit orpheus ĩ argonautica. ſed p̃ aqua ponit̃ hoc loco. neros. n. aq̃ dicit̃. Diſcludere nerea ponto: fuerat olĩ chaos. i. elemẽtoꝝ cõfuſio: poſtea qcqd ex oĩ materia de q̃ facta ſũt oĩa puriſſimũ ac lucidiſſimũ fuit. id tenuit ſũmitatẽ: & æther uocatus ẽ. Pars cui minor puritas inerat & aliqd leuis Chaos
põderis aer extitit: & in ſecũda loca delapſus ẽ. Poſt hæc qd̃ liqdũ & corpulẽtũ erat ĩ aq̃ fluxũ coagulatũ ẽ. Quod deĩde ĩpenetrabile et denſatum ex defecatis abraſum reſedit elemẽtis hæſit ĩ imo: et terræ nomẽ accepit. hãc ſpaſus aer undiq; fulcit et cõtinet: nec in receſſum aut acceſſum moueri eã patit̃. legito Macrobiũ li. i. de ſom. naſo etiã li. i. met. optime ſcripſit. Iamq; nouũ & canebat uti. terræ iã ſtupeant nouũ ſolẽ luceſcere. Imbres. i. aq̃ et pluuiæ ipſæ. a terra autẽ caligo humida et pp uapores ſumida exhalat: hinc nubes: q̃ ĩ ſublime egreſſe in liquorẽ ſoluunt̃ id Pli. li. ii. docet. Incipiãt ſyluæ et canebat cum primum ſylue incipiãt ſurgere: et cum p̃mum rara aĩalia errẽt p̃ ignotos mõtes. Hinc lapides. ordo ẽ: hĩc refert lapides pyrrhæ iactos: hĩc refert regna ſaturnia &c. Lapides pyrrhe. Tẽpore Deucalionis & Pyrrhæ ut narrat ouidius li. i. met. aiunt dilluuium per uniuerſã terrã fuiſſe. quum ipi duo tantũmõ qa optimi reſtitiſſẽt: themidis oraculo ducti lapides poſt tergum iecerunt. Inq; breui ſpacio ſuperoꝝ numine ſaxa Miſſa uiri manibus faciẽ traxere uiroꝝ. Et de fœmineo reparata eſt fœmina iactu. Veritas tñ alia ẽ. nã ut iuſtinus li. ii. ſcribit. Amphiteonis Athenaꝝ regis tẽporibus aquaꝝ illuuies maiorẽ Græciæ partẽ aſſumpſit. ſuperfuere q̃ refugia mõtium cæperunt: aut ad regẽ Theſſaliæ Deucalionẽ ratibus euecti ſunt: a quo p̃pterea genus humanum cõditum dicit̃. Saturnia regna. ſaturnus etate aurea ĩ latio regnauit uñ ait Maro li. viii. Aureaq; ut peribent illo ſub rege fuere ſecula: ſic placida populos in pace regnabat: latius tñ ſupra ĩ. iiii. egloga. ſaturnia
CHRI. Nam canebat ut. m. p. m. o. opinionẽ Epicuri ſatis dilucide ponit ſeruius. reliquorum autẽ philoſopho regna
rum de prĩcipiis opiniones apud multos leges. Vetꝰ diſtincte dilucideq; rẽ uniuerſam apud Euſebiũ de p̃paratione euangelica ſcriptã reperiẽs: p̃ſertĩ qd priſci illi phyſici. quoꝝ uolumina nõ extãt ſenſerint. Quibus oĩbus cõſutatis conſtat aurẽ eſſe chriſtianoꝝ opinionẽ mundum ex nihilo a deo creatum. lapides phyrre: a rebus phyſicis ad fabulas delabit̃ Maro ne poetã ſe eſſe obliuiſci uideat̃. Idẽ principium rebus ſeriis ponit ĩ georgicis. Idẽ & iuuenalis. Ex quo Deucalion nimbis tollentibus equor: nauigio aſcendit mõtẽ ſorteſq; popoſcit. Paulatĩ aĩas calluerunt mollia ſaxa. Et maribus nudas oſtendit pyrrha puellas. Deucalionis autẽ & Pyrrhe diluuium narrat ouidius quo tempore cum q̃ ex iundationis ſuperfluerunt: mõtana incolerent feriam durãq; uitã agentes. neq; ĩ plana

diluuiũ formidantes descendere uellẽt: uerbis Deucalionis mares: Pyrrhæ uero hortatu mulieres psuasæ sunt: ut in loca culta descenderẽt: & ad mitiorem uitã accederent datus ẽ fabulæ locus ut ex lapidibus ab illis iactis repara tũ sit humanũ genus: qa ex ferinis durisq; moribus ad humanũ cultũ rediere. Fuit aũt hoc diluuiũ regnãte Athe/nis ut ait Vato Crimao cecropis successore: ut uero Eusebius & Hieronymus scribunt: nõdũ defuncto Cecrope:

diluuiũ Dictũ aũt ẽ Deucalionis diluuiũ: quoniã maxie eius regionẽ oppressit: Ad ægyptũ aũt & eius uicinia nõ puenit. Fuit huiuscemodi diluuiũ anno mundi septimo supra tria milia sexcentos septuaginta annos. Ad diluuium uero uniuersale qđ fuit tẽporibus Noe ab Adam. i. a mundi principio interceserũt anni ducenti & quadraginta duo su pra duo milia. Ait Seuerus: atq; idem affirmat Aphricanus: qui scripsit de tẽporibus & historiis hebræorũ & græ corũ: & parsarũ: & macedonum & alexandrinorũ. Itẽ romanorũ quinq; libris oĩa cõplexus est. Fuit & aliud dilu uiũ regnante Ogyge qui in Attica eleusinam condidit: Cuius etiam tẽporibus apud lacũ Tritonidem uirgo ap paruit: quã græci Athenen. nostri autẽ Mineruam dicũt. Verũ ab hoc diluuio ad mundi primordia interceserũt quadraginta & septem anni supra tria milia & quadringentos.

SER Caucaseas. q. ordinẽ fabulæ puertit. Nã

Prome/theus Prometheus post factos a se hoĩes auxilio Minerue/ ascendit cœlũ: & ignẽ ferula de rota solis subripuit: quem hoĩbus ĩdicauit. Qua ꝓpter irati dii duo ma la immiserũt terris. febres & morbos teste Sappho & Hesiodo. Nunc Horati. post ignẽ ætherea domo sub ductũ. Macies & noua febriũ incubuit cohors. Pro/metheũ aũt ꝓ Mercuriũ in Caucalo monte religarũt ad saxũ adhibita aqla: q̃ eius corde exederet. Quod significat: q̃ Prometheus uir prudentissimꝰ fuit: uñ dicit ꝓmetheus ἀπὸ τοῦ προνοέω .i. a ꝓuidẽ tia. Hic primus Assyriis astrologiam indicauit: quam residens in Caucaso nimia cura inuestigauerat: qui mons uicinus cælo maiora astra demõstrat: clariusq; ortus eorũ & occasus indicat. De aquila dicitur quoniã ἀχέω .i. solitudo illius cognitionis corrodebat. Per Mercurium in eum ductus dicitur quia prudentiæ & rationis deus ẽ Mercurius. Deprehendit rationem fulminũ. & hoĩbus indicauit. Vnde ignem cælestem furatus dicitur Nã quadã arte ab eo præmõstrata supremus ignis elicebatur. Qui mortalibus donec bene ille uteretur profuit. Nam postea malo usu in ꝓnitiem conuersus est: Vt ostendit Liuius de Tullio Hostilio: qui cum suis omnibus extinctus est.

Numa Numa uero impune usus est tantum in sacris deorũ. Hinc est ꝙ igne rapto ab iratis numinibus morbi dicunt imis si. Hylã: puer fuit comes Herculis: quem amisit in Ionia iuxta Mysiam. Et cum repertum fuerit ꝙ extinctus fu

hylas isset in fonte instituta sunt sacra in quibus suum nomen clamabatur in fontibus. Postremum autem la breue est ꝙ uocalis uocalem sequit. Nam uocatiuus græcus a masculino ueniens in a terminatus longus est ut ænea hyla palla. Solatur: quia amat taurũ quod fortunæ potius q̃ morum uidetur esse. Virgo. a uiridiori ætate. Nam iã mater fuerat Phædræ Ariadnæ & Androgei.

Cauca/sus ANT. M. Caucaseas uolucres. Caucasus Scythiæ mons est dictus quasi graucasus: hoc est niue candidus. u t

Prome/theus Pli. ait. li. vi. Ibi dicunt aquilam promethei iecur indeficiens assidue deuorasse: & eam Herculẽ occidisse. Diodo rus autem li. i. rei ueritatem exponit. uideto ergo ibidem ne ego sim longior. Furtũq;. Dicunt Prometheum fe rula furatum esse ignem e solari curru: & in terras duxisse: & homini quẽ ex luto formauerat eo spiritum imisisse: Sed re uera ipse docuit ignem ferula asseruari: ut scribit. Pli. li. vii. Promethei. pro promethi: nam ei pro unica

hylas syllaba posuit: ut ibi lam ualidam ilionei nauem: pro illioni. est itaq; Synæresis: de qua in carmine figurarum legi to. potes igitur & promethi & ilioni legere. Promethei. prometheus dici potest prouidens uel prudens. id enim promethis dicitur. & prometheo prouideo. Hylan. hylas ut strabo docet li. xii. unus ex sociis herculis fuit. q etiã argonauta erat. & quum aquatum egrederetur: a nymphis captum finxerunt. fuit autem in Bithynia iuxta prusia dem urbem. ubi adhuc festa quædam celebrantur. in quibus per montes uagi ac saltantes hylan uocant: quasi in

Pasiphae syluas ad illum inquirendum egrediantur. hylao autem & hylaceo resono ac latro significant. Vt littus. adiun

Pasi phae git etiam ut ideſt quemadmodum. Pasiphaen: pasiphae tetrasyllabum est. non enim diphthõgon habet i penul tima. unde Propitius ait: Vobiscum europe nec proba pasiphae. fuit autem Minois Cretæ regis uxor: solisq; filia Traduntq; Minoem quotannis speciosissimũ oĩum taurũ neptuno solitum de more sacrificare. sed quum ei tau rus esset cæteris præstantior alium sacrificauit deterriorem. qua ex re iratus Minoi Neptunus. eius tauri amorem pasiphae iniecit. cui arte dædali supposita decãtatum fabulis genuit minotaurum natura duplici: ut qui usq; ad humeros taurus: cætera homo esset. Diodo. li. v. id scribit.

promet. CHRI. Promethei. ex Titano cœli & terræ filios natus est Iapetus & ex Iapeto Prometheus. qui matrẽ ha buit Asiam nympham. Fingunt hũc auxilio Palladis in cœlũ sublatũ ferulis ignẽ solarẽ accepisse: & in statuam quã de limo finxerat imisisse. Deos uero ꝓpter hoc iratos per Mercuriũ in Caucaso religasse: aquilãq; q̃ eius ie/cur corroderet apposuisse. hæc figmenta exprimunt ꝙ illo relicto fratri regno in chaldeos profectus mathemati cam oẽm didicit. Deinde in Caucasi uertice moratus: syderũ ortus occasusq; fulminũ naturã obseruasse. Inde ad assyrios reuersus: illos astrologiã docuisse: & ciuilibus moribus iformasse. Sicq; ex feris mãsuetos reddidisse. Eu sebius refert nõ nullos sentire Prometheũ & Epimetheũ & Atlantẽ fratrẽ & Argũ cũcta cernentẽ & Io filiã pro methei fuisse tẽporibus Cecropis. Alios ante Cecropem annos. lx. uel. lxxxx. Lactantius ait. Illũ primũ simula chrum hominis fecisse. plinius scribit: primũ e silice ignem excudisse: & ferula seruari docuisse. De pasiphae di

hyla. cet ĩ æneide. Hyla omne sonaret: hylas teste Solino: lacus Bithyniæ est in quẽ hylã herculis delitias cecidisse cre dunt: cuius in memoriam solemni tripudatione populus lacum circuit: hylam uoce clamans.

Caucaseasq; refert uolucres: furtũq; ꝓmethei
His adĩũgit hylan, nautæ quo fonte relictũ
Clamassent ut littus hyla hyla omne sonaret
Et fortunatã si nunq̃ armenta fuissent
Pasiphaen niuei solatur amore iuuenci
Ah uirgo infœlix quæ te dementia cæpit

SER. Proetides.proeti filiæ & Sthenobeæ siue Antiopæ secūdū Ho.q̄ cū se lunoni ꝓposuissent.illa irata hūc illis errorē imisit:ut se uaccas putarent. Has Melampus purgauit. Ruminat:euomit & itez cōsumit:dicta est dictio a ruma eminente gutturis parte:p quā admissus cibus certis reuocatur aīalibus. Pallentes:aridas:uel qa uētris calore uiriditatē amiserāt.Seqt aliquā:uñ tibi sit aliq̄ spes:qa nouit amare. Gregē de bobus dixit qa armēta uocant.Sed greges dicunt de quorū libet animaliū cōgregatione. Cicero in philippicis:Fudit apothecas:cecidit greges armentorū. Claudite:melius a ꝑsona Pasyphaes. Errabunda uestigia.duobus uerbis expressit qd Homerus: εἰλὶ οἶλας βους dixit.idest flexis pedibus īcedentes Ad cortynia.nā gnoson ubi erat maritus nolebat tauz uenire.Sed cortynon ubi fuerāt alii qñ solis armēta. Mala:qbus acceptis a Venere Hippomenes uicit Atlantā puellam scyriam cursu potē tē q̄ multos sponsos supatos occiderat.De quo pienius in tertio æneidos. Phaetontiades climenes & Solis filiæ dum fratrē extinctū luderent:uel in alnos ut hic dicit uel in populos arbores:ut in.x.ponit cō uersæ sunt:sed ibi latius diximus fabulā. Erigit.mira canentis laus ut nō rē factā narrare sed eā facere uideat. Amaræ:alibi in masculino posuit:ut Raptus de subere cortex.quod magis sequi debemus

Armēta Greges

Proetides implerunt falsis mugitibus agros:
At nō tā turpes pecudū tū ulla secuta est
Cōcubitus: q̄uis collo timuisset aratrum:
Et sæpe in leui quæsisset cornua fronte:
At uirgo infœlix,tu nunc in montibus erras.
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice sub nigra pallētes ruminat herbas. (phę
Aut aliq̄ī magno seqt grege.claudite nym-
Dictæ nymphæ nemorū quā claudite saltus.
Siquā forte ferrant oculis sese obuia nostris
Errabunda bouis uestigia:forsitan illum
Aut herba captum uiridi aut armenta secutū
Perducant aliquæ stabula ad cortynia uaccæ.
Tū canit hesperidum miratā mala puellam
Tū phaethontiadas musco circūdat amaræ
Corticis:atq; solo proceras erigit alnos.

ANT.M. Proetides.Proetus Abātis filius argiuorū rex inimicā fœlicitatis suæ habuit fœcūditatē. tres.n.substulit filias:& ad tps nuptiarū usq; pduxit sed ī cōtinēs uirginū lingua fœlicitates edidit cās.eæ enī ferunt solæ ī tēplū lunonis ītrasse:& se ptulisse deæ.his rebus offensa luno īmisit eis furorem:ut se uaccas putarent:& cupiditatē iniecit sylŭas petendi: credētes se formā induisse uaccarū:qd eousq; passæ sunt:donec a Melāpode insania liberatæ sunt: q qdē herbariæ artis pitissimo fuit.de hoc lege Lact.th.iii. Victru.quoq; li.viii.sic ait: Apud fontē Clitorium Melāpus purgauit Proeti filias restituitq; earū mentes ī pstinā sanitatē. Claudite s.ut.s.eū facilius īueniā. Nymphæ dictææ.i.Dictæi mōtis Cretæ.Nymphæ nemorū.i.dryades. Cortynia.Erat Cortyna illustris Cretæ urbs sita ī cāpo:nec multū a Cnoso minois rega distās plura Stra.li.x. Hesperidū mala.In æthyopia speciosissimū pomariū Atlāti fuit.in quo nascebant aurea mala:q̄ hesperides custodiebāt.Aegle.heretusa.hesperetusa & draco puigil.Lact.th.ii.īde aūt malis tribus p uenerē habitis Hippomanes Atalantā Cenei filiā cursu supauit.de quo late.x.li.met.Dionys.a.feri.hesperidū īsulas sī frustra bulatū eē:aurea poma,pduxisse:cū plurimo auro ditissimæ sini:atq; oīum pene metalorū genera pariāt.eas uicine quoq; Iberi tenuerūt.Soli.ēt de Lybia scribēs & de hortis hesperidū & puigili dracone ait:q; flexuoso meatu æstuariū e mari ferē adeo sinuosis lateribus tortuosū:ut uisentibus ꝓcul lapsus anguineos fracta uertigine mēti ant itaq; qd hortos appellauere circūdat:uñ pomoz custodē īterpretātes:struxerūt iter ad mendacium fabuladi.

Proetus

cortyna

Phaethontiadas.Phaethon solis.Epitheton trisyllabū aæ diuisas hēt:cū apud græcos ae hēat:& a phaeno deriuet qd ē oñdo.& phaenos splēdidus dicit.Quīti itē ī.i.Phaethō trisyllabū docet eē.Fuere aūt Phaethontis sorores ī arbores uersæ flendo fratris obitū,ppe Padū Phætusa.Lāpetia seu lapetia:& Lāpetusa.de qbus late Ouid.li.ii.met. Musco.Musus ,pprie dicit lāugo uiridior:q̄ locis hūidis nascit.Ouid.li.i.met.Ad delubra deæ.quorū fastigia turpi pallebāt musco.Proceras.altas. Alnos.ī quas uerse sūt phaethōtiades. Permessi flu.Permessus & Olmeus ex helicōe Boetiæ mōte fluētes ī enūq; pmisti.ī Copaidē lacū icurrūt.Strabo li.ix.edocet. Gallū.C. Cor.Gal.Foroiuliēsis poeta:de quo Ver:hoc loco scribit Aegyptū Romanā,puicia primus rexit.& anno ætatis suæ.xliii.,ppria se manu interfecit.Fuit &.C.asinius gallus orator:asinii Pollionis filius: q diris a Tyberio supplicius necatus est.Eusebius auctor est.

Phaethon Phaethontiades Permessus Olmeus Cornelius gallus Asinius gallus

CHRI. Proetides:proetꝰ abātis argiuorū regis filius & Lini nepos: ꝓneposcq; ægypti:ex antia q̄tuor suscepit filias.merā.Eurialē.Lysippen:& Iphianassā:q cū se lunoni ī forma ꝓponerēt ab ea ī eū furorē quē ponit Seruius cōuerse sunt. Verū cū proetꝰ regni ptē & unā ex iis se daturū illi pollicerēt.q eas liberasset.melāpus illas helleboro liberauit:Iphianassamq; uxorē accepit.ex q̄ suscepit mantū & antiphatē uñ ē oiclus.uitruuius tū ī libro de architectura ait illas eē a melāpo ductas apud Clitoriūarcadiæ oppidū ut ab ebrietate liberarent.cū illic ex speluncea lipida aq̄ fluat.q̄ pota uini odiū īducit.de quo Ouī.Clitorio qcūq; sitim de fōte leuauit. Vina fugit. gaudetq; meris abstemius undis.Dio.tū dicit.melāpū uatē fuisse.& argiuas mulieres.q̄ ob irā Bacchi furore uexatæ erāt lustrasse.Ob qd duas regni ptes ab anaxagora megapenthei argiuorū rege accepisse.& ex uxore Iphianira megapenthei filia antiphaton & manto genuisse. In leui.in polita.q.d.Nullus bubulis setis obsita. lacitho.se cūdū Dias.herba ē q̄ florē purpureū hēt & radicē similē bulbo.hastā duorū palmorū & tenuē.comā uiridē & gibbosā.Dicit ēt margabat.Est ēt lapilli spēs hyacinthus. Ruminat.rumē ps colli quo esca deuorat.unde ruma re.qd nūc ruminare ait Festus. Dictææ.sic appellant a dicte q secūdū Strabonē eiusdē insulæ uirū mons ī Cre ta ē. in quo a nymphis enutritus ē luppit alentibus illū apibus.q̄uis Diodorus siculus dicat louē cū ad uiridem ætatē peruenisset urbem noīe Dicten ædificasse.cuius ēt sua tēpestate uestigia extitisse scribit. Cortinia.a gortina urbe q̄ post Gnoson principatū ī Creta obtinuit.ea sita est in plano & olī muro teste Ho.circūdata:deīde illo fun

lacithus Rumen Rumare

ditus diruto ſine mœnibus fuit uſq; ad P tolemæi Philopatris tpa. ille. n. ad magnã ptẽ reſtituit. Deide ĩcolæ opꝰ abſoluerũt. Phaetõtiades: patronymicũ ẽ a fratre. Nã ſolis filiæ & ſorores Phaetõtis fuere. Muſco cor. i. muſcoſo cortice. Muſcũ dicimꝰ lanuginẽ quãdã uiridẽ q̃ ĩ mucidis locis oriẽs aut ſaxis aut imis arboribus hæret. Naſcit᷑ & ĩ aqs: hæretq; ſaxis: Alnos. Arbor ẽ alnus: & dicit᷑ ut placet Iſidoro. qa amne alat᷑. Naſcit᷑. n. iuxta fluuios.

alnus

helicon

SER. Parmiſſi elicõ Boetiæ mõs ẽ q̃ Aonia nũcupat᷑ uñ plura cadũt flumĩa. ĩter q̃ ẽ pmiſſus. hic gallũ dicũt a muſa captũ ad reliq̃s ductũ & factũ poetã.

parmiſſus

Aſſurrexerit: honoris cã ſurrexit: ut aſſurgit qbus rex ipſe phaneus. i. cedit. Diuino carmĩe. i. uaticinãs Aſcræo: Heſiodo q aſcræus fuit: quẽ muſæ ĩ raptum de mõte Parnaſo fecerũt poetã munere calamorum.

Tũ canit errantẽ pmeſſi ad flumina gallum:
Aonas in mõtes ut duxerit una ſororem:
Atq; uiro phœbi chorus aſſurrexerit omnis.
Vt linus hæc illi diuino carmine paſtor
Floribus atq; apio crines ornatus amaro
Dixerit. hoc tibi dãt calamos en accipe muſæ
Aſcræs quod ante ſeni. quibus ille ſolebat
Cantando rigidas deducere mõtibus ornos.
His tibi grynei nemoris dicatur origo:
Ne quis ſit lucus. quo ſe plus iactet apollo.
Quid loq̃r aut ſcillã niſi: quã fama ſecuta eſt
Cãdida ſuccictã latrãtibus inguina mõſtris

gr ineus nemus

Grineũ. nemus ĩ ionia ẽ phœbo ſacrũ: ĩ quo de peritia diuinãdi Calchas Mopſuſq; certarũt: & cũ de numero pomoꝝ cuiuſdã arboris cõtenderẽt ſtetit gloria mopſo. Hæc ait Euphorion. cuius carmina gallus traduxit Vſi ĩ fine loquẽs gal. dicit. Ibo & chalcidico q̃ ſũt mihi cõdita uerſu. Nã Euphorion ex Chalcide Euboeæ ĩſulæ fuit. Scyllam niſi: duæ fuerũt ſcyllæ. una Phorci filia. quã cũ amaret glaucus deus marinus Circe qdẽ q̃ glaucũ amaret fontẽ ĩ quo Scylla ſe lauabat. uenenis ĩfecit: ĩ quẽ cũ daſcẽdiſſet puella media ſui pte ĩ ferã mutata eſt. Hãc poſtea glaucus fecit deã marinã. Altera ſcylla fuit filia Niſi megarẽſiũ regis. cõtra quos uictis atheniẽſibꝰ: tũc pugnabat Minos pp Androgei filii ĩteritũ: quẽ atheniẽſes ac megarẽſes dolo ĩteremerãt. Hic amatꝰ ẽ a Scylla Niſi filia: q̃ ut illi placeret purpureã comã parẽti totondit. Nã illã ita hũerat niſus ut tãdiu regno potiret᷑ q̃ diu hẽret ĩtactã. Illã ãt Minoi tradidit. ſed cũ deinde ab eo cõtẽneret: dolore ĩ auẽ ẽcõ uerſa. Et Niſus ẽt extĩctus ĩ auẽ ſui noĩs deorũ cõmiſeratõis ẽ ꝺuerſus. q̃ aues flagrãt ĩter ſe magna diſcordia. Nũc igit᷑ Ver. poetarũ more miſcet fabulas ut ſit ſcylla Niſi ꝑ Phorci ut alibi. Domitꝰ pollucis habẽis. i. caſtoris. q e quorũ domitor fuerit. Itẽ & mãibus Progne cũ Philomelæ abſciſa ſit lĩgua. Aut ſit hyſterõ ꝓterõ ut utrãq; fabulã tangat: Quid loq̃r ſcyllam niſi.: Aut ſcyllam quam fama ſecuta ẽ ca. ſ. l. ing. m. Dulychias uexaſſe rates Dulychium ithacẽſis eſt iuſula in qua eſt itachus mons. Ergo ulyſſis: Vexaſſe. tapioſis ẽ. Nã nõ uexauit ſed euertit Probus ait uexaſſe uenire a ueho uecto uexo: ut uexaſſe ſit porraſſe: & ꝑ arbitrio ſuo euertiſſe.

Scylle due

Duly chium

Vexaſſe

AN. M. Aonas ĩ mõtes. i. Boetios: nã Aones barbaræ gẽtes prius Boetiã ĩcoluerũt: ut ſcribit ſtrabo li. ix. ſũt aũt plurimi: Boetiæ mõtes. quorũ Cytherõ & Helicon celeberrimi: muſiſq; ſacri. ſũt aũt denominati a Cytherone & Helicone fratibus. q illic ſingulari pugnauerũt certamine: ut ſcribit Lyſimachus. Linus. de hoc. legito ĩ Polliõe.

Apio. Pli. li. xix. & li. xx. de apio multa. ubi ẽt ait q̃ honos erat ipſi ĩ Achaia coronare uictores ſacri certaminis nemeæ. & ĩ cõdimẽtis peculiarẽ gratiã hẽt. ſuauiores aq̃s potui ĩcoctũ, ꝓſtat. Aſcræo ſeni. Aſcra uicus ẽ Boetiæ ut Probꝰ. ait ĩ quo extimat᷑ natus Heſiodus. Oui. li. iiii. de põto. Intumuit uati nec tĩ aſcra ſuo. ſtra. itẽ li. ix. ſcri. aſcrã ẽt ĩ Theſpiis iuxta heliconis ptẽ & heſiodi patriã. utq; Pli. li. xviii. docet. Is prĩceps oĩum de agricultura ꝓcepit: & carmĩe executꝰ ẽ. quẽ poſtea maro ĩ. g. imitatus ẽ. Aſcræo quos añ ſeni. Tradũt q̃ Heſiodus dũ Dii patris oues iuxta heliconẽ cuſtodiret: a muſis ad fõtẽ hipocrenẽ deductꝰ ẽ. & poeta effectus. uñ & Oui. li. vi. fa. inqt Ecce deas uidi. nõ q̃s ꝓceptor arãdi uiderat. aſcræas quũ ſeq̃ret᷑ oues. Grynei nemoris. gryneũ oppidũ ẽ myrineorũ ĩ æolia: & apollinis fanũ: & puertuſtũ oraculũ: & tẽplũ cãdido lapide ſũptuoſũ. Stra. docet li. xiii. Scyllam niſi: Pandioni athenarũ regi. iiii. fuere filii. ægeus. lycus. Pallas. & Niſus. Cũq; Attica regio ĩ ptis. iiii eẽt diuiſa: Niſo megara ſorte obueniũt. qui Niſeã cõdidit: ſtra. li. ix. Cõtra hunc demũ minos bella geſſit. ſcelere autẽ ſcyllæ filiæ obtruncatus eſt: ut minoie ipſa quẽ adamabat potiret᷑ poſtea in aues ambo cõuerſi ſunt. de quibus Oui. li. viii. met. Strab. uero li. viii. ſcribit Scyllã niſi filiã minois cupidine captã quũ ei Niſeã ꝓditiõe tradidiſſet: ab eo ĩ ꝓfundum deiectã eſſe. Quã fama ſecuta ẽ. ordo eſt: aut quid loquar Scyllã quam &c. hic loquit᷑ de Scylla Phorci filia. quã glaucus marinus deus amauit. ꝓpter quod a Circe uenefica in mõſtrum marinum conuerſa eſt. De quo lege Ouid. li. xiiii. met. maro etiam libro. iii. æn. hãc deſcribens ait: Prima hominis facies: & pulchro pectore uirgo &c. Reuera tamen Scylla ſcopulus eſt in freto Siculo. ut ſcribit Pli. li. iii. Salu. idem dixit eſſe ſaxum ingens humanam habens effigiẽ parte ſuperiori: inferiori uero plures habere ſcropulos ſub radicibus cauernoſos. ubi canum latratus & ululatus luporum unda refracta repreſentat. Scylla autem dicitur a ſcyllo quod eſt uexo.

aſcra

Gryneũ

Sylla

duli chium

Inguina. ſummæ coxæ partes dicuntur. Du. ue. ra. Dulichiũ ĩſula ẽ: una echinadũ: iacens ad acheloi hoſtiũ: Stra. ſcri. li. x. ibi ãt Vlyſſes regnauit. eũ uero ſociis ſpoliauit Scylla. uñ Oui. li. xiiii. ait ſcylla loco mãſit: quũq; ẽ data copia pmũ InCirces odiũ ſociis ſpoliauit Vlyſſem.

aona aones apium

CHRI. Aonas. Motes in Boetia: ĩ q̃ ẽt aones populi fuerũt. Chorꝰ ph. Cœtꝰ muſarũ: de q̃bꝰ ĩ pmo ænei. Apio de hoc Macer. Eſt apiũ dictũ q̃ apex hoc ferre ſolebat Victoris ueterũ fieret dũ more triumphus græce dicitur ſelinon. Duo eius genera domeſticum & agreſte. Agreſtis quinq; ſunt ſpecies: hidroſelinon ideſt aquaticum apium: hippoſelinon q̃d macedonicum appellatur. Tertia oroſelinum: ideſt apium montanum. Quarta petroſelinon petroſum. Quinta ſmirmon. Præter hæc eſt apium raniuum q̃d batrachon appellãt. Cornabant᷑ apio uictores in ludis nemæis. Item ĩ cõuiuiis: quia ebrietatem prohibere dicit᷑. Ornos. Hæc arbor gaudet montibus.

Ornos

Vexaſſe. Cornutus Anneus hũc locũ reprehẽdit q̃ uexare ĩ hoc mõſtro leue & pui ĩcõmodi putet nec tãtæ atrocitati cõgruũ. ſed Au. ge. rñdet graue eẽ. tractũq; a uerbo ĩ quo iã ĩeſt uis q̃dã aliẽj arbitrii. Nõ. n. ſui potẽs ẽ q uehit᷑.

SERVI. Terí: pro terei per ſynereſim ut furtumq; promethi pro promethei: Tereus thracum rex Pandíonis athenarum regis Prognē uxorē duxit. Et cū pp aliqd tps ab ea rogaret ut Philōelā ſororē ad ſe ut illā uiſeret adduceret: eā uitiauit ī itīere: & liguā abſcidit ne facinus idicaret: Illa tī rē ī ueſte ſuo cuore reſcriptā ad ſororē miſit. Progne pp hoc ltī filiū iteremit: & patri epulādū dedit: poſtea oēs ī aues mutati ſūt. Tereus ī upupā ltis ī phaſim: Progne ī hirūdinē: Philomela ī luſciniā. Philomela dapes. atq; pgne fecit ſed abutit noīe aut illi iputat pp q̄ fcm̄ ē. Euratas: fluuius lacōiæ: q a phœbo ducto ſuos docet lauros. Et iuito. Ex eo q; dies iuitus deceſſit: & ex eo q; nimis auidus audiēdi ueſp ē exortus cātilenæ nobilitas oſidit. Tereus Euratas

Dulichias uexaſſe rates: & gurgite in alto
Ah timidos nautas cāibus laceraſſe marinis.
Aut ut mutatos terei narrauerit artus
Quas illi philomela dapes: quæ dōa pararit:
Quo curſu deſerta petiuerit: & quibus ante
Infœlix ſua tecta ſuper uolitauerit alis
Oīa quæ quondā phœbo meditante beatus
Audiit eurotas: iuſſitq; ediſcere lauros
Ille canit: pulſæ referūt ad ſidera ualles.
Cogere donec oues ſtabulis numerūq; refere
Iuſſit: & inuito proceſſit ueſper olympo.

ANTO. MAN. Mox eadem teucras fuerat merſura carinas Ni prius in ſcopulum qui nunc quoq; ſaxeus extat: Trāſformata foret: ſcopulū quoq; nauita uitat. Terei. lege de hoc li. vi. met. Tecta paſtoralia. ſ. ubi philōena relicta a Ter. fuerat. ppea dicit tecta añ ſua. Eurotas. Lacōicæ fluuiꝰ. Sol. teſte: lauriſq; abūdās: ut hic poeta oſidit. Is teſte Li. li. iiii. de bel. Ma. urbē Lacædēona pterfluit q; ēt Strabo aſſerit li. viii. Numerūq; referre. Dixit ēt ī Palæmone: Biſq; die nu. ābo pe. al. & hæ. Proceſſit aduēit appuit. Inuito olympo. nā cælū quoq; Sileni cantu oblectabat: qui nocte adue niēte deficiebat. Veſ. ſtella ē quædiē finit. Ver. li. i. Ante diē clauſo cōpo. ueſp olympo. latius Pli. li. ii. c. viii. itē ſequēti ægloga.

CHR. Vexare q; ab eo īclinat ui atq; motu auget ſic taxare pſſius crebriuſq; ē q̄ tāgē & iactare multo fuſius q̄ iacē: & q̄ſſare uiolētiꝰ q̄ q̄rere. Eodē āt mō Cato ī oroē, p acheis dixit: cū Hānibal terrā ltaliā laceraret atq; uexaret. Et Cic. ī Verrē: q̄ ab iſto ſic ſpoliata atq; direpta ē ſi ut ab hoſte aliquo q tī ībello religionē & ꝺſuetudīs iura retinēt: ſed ut a barbaris ꝑdōibꝰ uexata eē uideat. Ah. Hac interiectōe & īdignationē ꝺtra mōſtr & cōmiſeratione ī Vlyſſē oſidit. Erat āt apd p̄ſcos īteriectio hæc aha ut ꝶa ſyllaba aſpiraret: ſed rēota ultīa a aſpirō hæſit pmæ: ut ſit ah pret latioꝛ ꝺſuetudinē: q aſpiratōe nullā diſtictionē terminat. Philōena: Græce dicit q; melos ammet. latīe luſcinia. qm̄ de luce cāit. Eſt. n. luſciniis diebꝰ ac noctibꝰ ꝺtinuis qndecī q̄rulus cātꝰ dēſāte ſe frōdiū germīe. Mira pfecto res ē: q; tāta uox ī tātulo corpuſculo ſit tā ptīax ſpūs & muſicæ pfectæ modulatꝰ ſōus. Certāt int ſe: & uicta morte qeſcit p̄us nita q̄ cātu deficiēs. Audit diſcipulū attēte & corrigit. pp hæc pia illis ac ſeruis ptia erāt: ī ore Sterſicori poetæ adhuc infātis cecinit. Color huiꝰ auiculæ notiſſimus ē agripinæ tī Claudii uxori cādida luſcinia dono data ē. Nō ē eadē auis ficedula: ſed tī forma ſimilis. hæc Pli. q ēt addit iuuenes cæſaris luſcinias hūiſſe græci latiniq; ſermōis dociles. Docēt ſecreto ubi nulla alia uox admiſceat. Pulſæ: qa uox aer ē uerberatus q itē aliū uerberat: & ille rurſus aliū donec aliquē locū pulſet a quo ſit reflexus: ideq; gignit ecco. Propter q; dixit ualles referrunt: qa uerberatæ retro reddūt illā uocē. Cogere. Item colligere.

Argumētū ęglogę ſeptimæ: q̄ dicit Thyrſis.
Hic corydō thyrſiſq; canūt daphnis melibœ?
Interſūt muſæ: Corydō certamine pollet.

Orte ſub arguta ꝺſederat īlice daphnis M
Cōpulerātq; greges corydon & thyrſis ī unū:
Thyrſis oues corydon diſtētas lacte capellas.
Ambo florētes ætatibus: arcades ambo:
Et cantare pares. & reſpondere parati.

Orte ſub arguta. Pene Theocriti ægloga ē. nā & ipm trāſtulit: & multa ex aliis ad eā cogeſſit. Arguta cāora ſtridula. alii breuis: ut argutūq; caput Daphnis diuinū īducit qa mercurii filiꝰ ē. Nā q; dic Caper tibi ſaluus & hædi: quaſi diuinat. Compulerat proprie eſt diuerſa: uel diuerſorum generum animalia eodem cogere. Arcades ideſt quaſi piti ut arcades putares: nam man. erant. Et cā. p. &. r. p. Qui poſſunt etiam continuum carmē dicere. Hoc. n. ē cātare ut Et me ph. a. Defē. a fri. alii ſiplicit accipiūt dū myrtos tego ne frigus exurat. Alii qa tūc æſtas erat dicūt defē. a fri. & tego ꝺtra frigus futurꝛ. Alii dū defēdo: dū dfēſaculū po ī myrtos a fri. i. q̄ ſit ſiñ fri. Vēdicat. n. paſtores ſib i aliq̄ loca pp frigꝰ futurꝛ SERVIVS

AN. M. Forte ſub arguta. Vergilius imitatus ē hoc loco: ut alibi Theocritū, ipm ī ægloga ſexta: ubi Daphnis & Damœtas amici. Polyphemi amorē ī galateā uiciſſim canūt Sede tī deuicit neuter: neuter ſupatus abiuit. hic uero Thyrſis uincit. Incipit aūt Theocri. ſic. Compulerant pecudes dap. for. in unū Damœtaſq; ambo dulces emiitere cantus Edocti: alternaſq; parati reddere uoces. Ambo florētes ætate &c. Arguta. ſonora.

CHRI. Forte non pp hoc ſed cū propter aliud cōſediſſet: forte euenit q; cum illic ſederet illi cōpellerent greges. Diſtētas lacte. i. habentes ubera diſtētas. i. plenas lacte. Diſtendere enī poetæ pro implere ponunt ut diſtendant nectare cellas. Inde tractū q; aliq̄ ſunt quæ dū implentur diſtendant. ut ſacculi: ubera uenter & huiuſmodi. Ambo flor. ætatibus. Quod multū facit ad muſicam. Nam in grandiori ætate nec firmior nec candida nec ſonora eſt uox. Arcades ambo. quaſi arcades: quia in arcadia optime canebant. Sunt enim in ſingulis regionibus quædam propria. Vnde dicimus ſingulas regiones habere ſuos cantus. Parati: quod ut arcades eſſent hēbant a natura uī muſicæ. ab exercitatione aūtem ut & pares cantarent: & reſponderent. Magna ergo laus ut dona natura artificio auxiſſent: diſtēdere

SER. .Vir. Abusiue: nam tantum in homine dicimus uirum. Sic ho. & oletis uxores mari. Acyrologia ẽ. Ca p. t. s. & h. Vel qa ī capro spes ẽ hædoꝝ: uel itelligius istũ ẽt hædos pdidisse: q̃ nescire & illũ ut diuinũ sciuisse. potuit tñ scire sed leuius dãnũ ꝺparatõe maioris ꝺtẽpsisse. Cessare p. si potes aliqd tibi ociũ psuadẽ. Alloqt̃ .n. a mãtẽ amoris. lp̃i. i. spõte sua. Intelligius ãt istũ p̃ter gregẽ capellaꝝ iunẽcos hũisse peculiares. uel iuuẽci prata dicãus: q Venetiæ flu. ẽ. Alcypẽ phy. amicas itelligãus cãtãtiũ. i. ñ hẽbã alcypẽ ut ille: nec phy. ut alt̃.

Cer. e. ut ille ẽ certamẽ cũ illo ut magna ꝺtẽtio ẽ cũ Cice. Ver. Mea se. Nẽcitatẽ cap̃ īgredi. Ludo cã. ut Ludere q̃ uellẽ calão pmisit agresti. Alternis igit̃. Quẽadmodũ supra & rñdẽ pati. uolebãt: si uolebãt sẽsus: Musæ utriusq̃ mẽinerũt: ut Amãt alterna camœnæ: Alii legũt uolebã: & ẽ sẽsus. Optabã o musæ alternos. i. oĩa q̃ dixerũt tenẽ. Nã ī fine dicet: Hæc mẽini. Referebat. Amœbœi carmĩs lege. Libetri des. Libetros fõs ubi colũt musæ. dixit ãt nỹphasqa ſm Varro. eædẽ sẽ nymphæ q̃ & musæ: nec īmerito nã aq̃ motꝺ musicã efficit. Varro tres tñ musas noĩ nat: Vnã q̃ ex aq̃ nasciẽ motu. Alterã q̃ aeris icti ꝺficit sõus. Tertiã q̃ mera tñ uoce ꝺsistit. multi hic p daphnĩ Aug. p Cory. Ver. allegorice itelligũt: p thyrsim q uicit̃ obtrectatorẽ Ver. siue meuiũ siue anserẽ poetas. Si ñ p. o. Scꝺm illꝺ ñ oĩa possũus oẽs. nã ꝺbuit dicẽ. Si ego ñ possũ. Sacra. s. mꝺi deoꝝ. Crescẽtẽ. Nã iã poetã sẓ nascẽtẽ ut modeste de se loq̃t̃. Exp̃mit̃ ãt carnẽ amœbœũ. Nã cũ cory. petisset ut eẽt codri similis. hic se adeo Codrũ supare dixit: ut ī se eiꝺ iuidiã possit mouẽ. Hedera. ãt coronãt̃ poetæ q̃si Libero cõsecrati: q ẽt ut baccho īsaniũt. hora. Vt male nos Adscripsit satyris fauniscq̃ poetas. Vel ut hedera sp uiret: sic carmĩa æternitatẽ merẽt̃. Vltra placidũ i. nimie irrisorie ultra q̃ placeo & mereor. Mala. l. Fascinatoria nocendi. ī. studio.

AN. M. A fri. i. a frigido uẽto: solet. n. martio mẽse potissimũ & aplis iitio germĩa urere: q̃ qdẽ fereãno quoq; meis qbꝺã citreis arboribꝺ ẽt accĩt. Id ãt hoc pacto exponẽdũ: qñ tũc tenẽ sẽ myrtꝺ pp q̃ uere id actũ eẽ accipius: ñ æstu quo duræ myrtꝺ, uñ ait īferiꝺ: Sol. pe. de. iã ue. es. Tor. iã læ. tur. ī. pal. gẽ. Cõtra. ex oppositꝺ. Cessare. uacare ab labore. Rege. sb u. solet. n. qñq; martii tpe & aplis sol eẽ calidior: nã Ver ẽ. Micius. flu. ẽ q p̃terfluit mã. de quo supiꝺ ẽt. Viridis ceruleus: q̃ ẽt arũdĩes efficiũt foliorũ copia. Sacra. loui. s. Examĩa. hæc. n. martio mẽse īcipiũt alueos exire: & arboribꝺ īhærere. Corydõ. p coridõi dixit p antiptosin. Posthabui. post posui. Serias. i. grauia ac tristia. hoc ẽ amissimũ caprũ. seriũ triste & q̃si sine risu diciẽ auctore Marcel. Ludo. ioco & cãtilenæ. Alternis p alternatĩ. Alternos uicissim & alternatĩ utriusq̃. Memĩsse. recordari. Nymphæ. musas ipas nymphas appellat: & Stra. x. scri. Thracas fuisse Boetiæ accolas: & libetridũ nympaꝝ ãtrũ ꝺsecrarũt. scribit itẽ libethrũ quẽdã fuisse Thraciæ locũ: ubi muse cultæ sẽ. Libethrides. libethra fõs ẽ ī magnesia: regiõe qdẽ Thessaliæ adiũcta ut scri. pli. iiii. thessaliæ itẽ Boetia iũcta ẽ: Soli. iqt. Sed ne trãseãus p̃sidiũ poetarũ fõs libethrus & ipe magnesiæ ẽ. Nõ possumus oẽs. supple carmĩa facere, pxĩa uersibꝺ phœbi uti Codrus. Hedera. de hac latiꝺ ī Pollĩõe ubi ẽt de baccare. Mala ligua. ꝺ fascio lege ī palæmõe. Vltra placitũ. ultra æquũ. Tibi. suppleuouit uel tradit ac tuo tẽplo afliget. CHR. Myrtos. Succorũ nã p̃cipuã admirationẽ ī myrto hẽt qñ ex una oĩum olei uiniq; bĩa gña fiũt. generosũ ẽt obsõiũ iñ faciebãt myrtetũ. prĩa ī Italia ī Elpẽoris tũulo uisa ẽ: fuit & ubi nũc Rõa ẽ cũ urbs ꝺdẽt̃. Nã tradit̃ myrtea uerbẽa rõanos sabiosq̃ de positis armis pacificatos īloco qnũc signa Veneris claucinæ hẽt. Cluere. n. ãti q pugnare dicebãt. iõ tũc electa qa ꝺuictõi ẽ: & huic arbori p̃est uẽus. Añ ædẽ Quirini duæ myrti sacræ fuẽ: alt̃a p̃ricia: alt̃a plebeia. pualuit p̃ricia flacescẽte plebeia florẽs uirẽsq̃ donec floruit sẽatꝺ auctitas. deiũ bello marsico cũ sẽatꝺ auctitas lãguescẽt̃: ualidior fcã ẽ plebeia flacescẽte p̃ritia. cato tria myrti gña põit cãdidũ nigꝝ cõiugalẽ fortasse a ꝺiugis ex illo cluacinæ gñe. Nũc alia distinctio satiuæ & siluestris: & ī utraq̃ latifoliæ: ī siluestri, pp̃a oxii myrsine. Satiuaꝝ gña topiarii faciũt. Tarẽtinã folio miuto. Nfatẽ patulo latiore: extricã dẽlissio sẽis filiogꝝ uersibꝺ. Cõiugalẽ puto nũc nfatẽ dici. Myrtꝺ odoratissĩa ī ægypto ẽ. Virgæ myrti gestatẽ uiatori pediti ī lõgo itinẽ, p sũt. Hæc & plura alia refert Pl. Ades. uẽi: Nã si põs sis significaret ñ huc sed bꝺixisset. Mithiꝺ: Flu. ẽ q ex bẽaco lacu exiẽs Mãtuã usq̃ labit̃. Ibi ãt ī circuitu ciuitatis altero lacu facto breui cursu ī Padũ īfluit. Quercu. Nã sil uestres apes ī cauis arboꝝ sæpe cõdunt̃. hæc arbor sacrata loui ẽ. Arbores q̃ ferũt eas q̃s ,pprie glãdes dicimus. sũt quercus: robur: æsculus: cerrus: ilex suber. Ciuica corona ex ilice prĩo mox ex æsculo: ide ex q̃rcu. Seria. Ea feria dicimus q̃ nõ ad uoluptatẽ. sed ad ueritatẽq̃ spectãt. Vñ ioco opponũt̃. hĩc cõicus: Seri cn dic s an ioco Libethrides. trabo sic põit: Helicon igit̃ ñ, p cul a Parnaso distãs illi æmulus ẽ & altitudĩe & circuitu. Vterq;. n. niuibꝺ pulsãt̃. Et rapes ãboꝝ saxea ẽ. Hoc ãt ī loco ẽ cõsecrata musis ædes fonsq̃ caballinus & libethrũ spelũ-

libetros

mincius

libethrũ
libethra

Hic mihi dũ teneras defẽdo a frigore myrtos
Vir gregis ipse cap derraueratatq; ego daphnĩ
Aspicio. ille ubi me contra uidet: ocyus īquit
Huc ades o melibœe: cap tibi saluus & hædi:
At si quid cessare potes: requiesce sub umbra
Huc ipsi potum uenient per prata iuuenci.
Hic uiridis tenera prætexit arundine ripas
Mincius: eq̃ sacra resonãt examina quercu.
Quid facerẽ: iñq; ego alcippẽ nec phyllida hẽ
Depulsos a lacte dõi q̃ clauderet agnos. (bã
Et certamen erat corydõ cũ thyrside magnũ.
Posthabui tamen illorum mea seria ludo.
Alternis igitur contendere uersibus ambo
Cœpere: alternos musæ meminisse uolebãt:
Hos corydon. illos referebat ī ordine thyrsis.
Niphe noster amor libethrides: aut mihi car-
Quale meo codro ꝺcedite ,pxia phœbi (mẽ. C
Versibus ille facit: aut si nõ possumus oẽs
Hic arguta sacra pendebit fistula pinu.
Pastores hedera nascentẽ ornate poetã Th.
Arcades. inuidia rumpantur ut ilia codro.
Aut si ultra placitũ laudarit baccare frontem
Cingite ne uati noceat mala lingua futuro.
Setosi caput hoc apri tibi delia paruus C.

ea nympharū .Qua ex re ſuſpicari licet eos q & helicona & pieriā & libethꝛ & pimpliā eiſdē muſis cōſacraue/
rūt thraces extitiſſe .Pieres āt uocabāt qbꝫ extīctis :loca hæc macedones nūc poſſidēt. Pinu.In Europa ſex gña
cognatoꝛ arborū ſūt pīus.pinaſter:ea ē pinus ſilueſtris:ē mira altitudīe:& a medio ramoſa.Inde pix:abies:larix
& tæda. Vltra p.Pluſq ſibi placeat q̄ſi ſuitus uñ poſſit oriri faſcinū .hīc dixit mala līgua:ſed de faſcino dcm ē.

Baccare.Bachara aſaꝛ ē:ut qdā uolūt.Pli.āt Bachar eo q̄ radicis tm̄ odoratæ ē a qbuſdā nardū ruſticū appel baccaris
latū.Vnguēta ex ea radice feciſſe ātiquos teſtat Ariſtophānes cōicus:odor illi ē cinamomo proximus gracili ſolo
nec hūido,puēit.Et paulo īferius: Sed eorū error corrigēdus q bachar nardū ruſticū appellāt.Eſt.n.alia herba ſic
cognoīata:q̄ græci aſarō uocāt:cuius figurā dixīus ī nardi generibꝫ.Quī uno aſſarō iuēio uocari.Alio āt ī loco
bachar aliq ex noſtris pſā uocāt ī medicīæ uſu & ueſtibꝫ odoris gratia admiſcet.Diaſcorides āt herbā illā ait ee
odorata coronis aptā:& q̄ folia hēat aſpa & lata.cuiꝫ uirga āguloſa ſit & cubitalis:ramulis plēa aſpis.Florē āt
hēat purpureū & pinguē & ſubalbidū & odoratū:radicē ſimilē helleboro albo odorē cinamomo ſimilē: naſcīt
aſperis & hūidis locis. Caput optime.Nā in uenatione cæteris donis caput p̄ferē .Hīc Oui.in uenatione apri ca
lidonii a Meleagro caput apri Atlantæ datū magna uirorū īuidia ſcribit.Hoc aīal in india cubitales dētiū flexus
gemīa ex roſtro totidem a fronte ceu uituli cornua hīt :In Arabia nulli ſunt.ſed neqꝫ ſues etiam. In macedonia
mutos eſſe dicunt.Aper a græco eſt remota prima littera.Illi enim.κάπρον dicunt.

Et ramoſa micon uiuacis cornua cerui.
Si propriū hoc fuerit leui de marmore tota
Puniceo ſtabis ſuras euincta cothurno.
Sinū lactis & hæc tibi liba priape quotānis.
Expectare ſat ē.cuſtos es pauperis horti. Th.
Nūc te marmoreū ,p tempore fecimus at tu.
Si fœtura gregem ſuppleuerit aureus eſto.
Nerine galatea thymo mihi dulcior hyblæ C

SER. Micon.uel eius filius uel patronus. Viuacis
Nā ut ait Pli.cū ſe cerui ætate grauatos cernūt:ſerpē cerui na
tes reqrūt:ut eos flatu ad ſe tractos cū comederit re tura
uertātur rurſus ī ætatē priorē. Propriū.ut talia faci
at carmī aq̄lia Codrus. Tota:Nā ſolēi plerīqꝫ ca/
put tm̄ uel thoraca facere. Cothurno. In ſingulari Cothur
uſus eſt:qa hoc gēus calciamēti aptū ē utriqꝫ pedi. nus
Sic ēt in æneide:uīcire cothurno dixit. Sinū:Sinus Sinus
gēus uaſis cuius prīa ,pducīt.Cū uero gremiū ſigni
ficat corripīt.ē āt habēda rō pſonaꝛ.Nā ille ſupra
cū ueneratiōe locutus ē apud numē ſeueꝛ.Hic uero
iocat:qa alloqt̄ numē qđ iocis gaudet:Priapo āt đs priapus
lāpſacenus helleſpōti q̄ hortos tuet. Liba.Placēta
pro tpe.,p neceſſitate. Si fœ.g.ſ.Si tot agnos habuero quot oues .Fœtura enī eſt prouētus.i.ipſe fœtus.Galatea Fœtura
Quæ mihi talis es qualis fuit Galatea polyphemo. Nerine.Græcū patronymicū fœmininū quod deſinit aut in Nerine
as ut pelias :aut in eis ut atreis :aut ī ne ut nerine adraſtine. Thymo.h.Vel odore hiblæi thymi:uel melle hiblæ
ut a materia rem dicat. Thymus enī apibus nō hominibus dulcis eſt. thimus.

AN.M.Viuacis cerui.uita ceruis ī cōfeſſo lōga:ut īqt pli.li.viii.Poſt cētū ānos aliqbꝫ captis cū torqbus auris:
quos Alexāder magnus addiderat:adoptis iā cute ī magna obeſitate. Ramoſa cornua.Cornua mares hēnt īdi
ciaqꝫ ætatis ī illis gerūt:ſingulis ānis adiiciētibꝫ ramos:uſqꝫ ad ſexēnes.ab eo tpe ſimilia reuiuiſcūt :nec p̄t ætas
diſcerni:Pli.li.viii. Si ,ppriū hoc fuerit.,ppriū.i.,puatū mihi:nec ad alios ptinēs:hoc.ſ.ut carmē q̄le Codrus cō
ponā.Ad id āt Dianā īuocat:qm̄ Bucolicū carmē Diāæ cōſecratū ſcribūt.Nā ut diodorus ait:tradūt daphnī dia/
nā fiſtula & cātu bucolico app̄ me oblectaſſe. Suras:,Sura dr̄ poſterior ps tibiæ. Pūiceo.rubicūdo q̄ſi phœniceo Sura
Cothurno.,Cothurni ſt̄ calciamētoꝛ gña uēatoꝛ:qbꝫ crura ēt muniūt̄:cuius calciamēti effigies ē ī ſimulacris Cothurnus
liberi & diāæ:probꝫ auctor. Sinū lactis.,ſinū uas ē ſinuoſū:ut ſcribit Marcellus.Sinū itē uas uinariū grāde teſte
Varrōe.Liba.ſūt placēte:de farre & melle:& oleo ſacris aptæ .dcā uero liba teſte Varrōe:q̄ libarēt priuſq̄ eēnt
cocta .Cato āt capite.lxxv.docet latius quo pacto libū fieret. Priape.hic deus nō ſolū ī urbiū tēplis:ſed ī agre/
ſtibus,quoqꝫ locis:tanq̄ uinearū atqꝫ hortorū cuſtos colebat̄:fructuū fures caſtigās.ei ſacra cū riſu ludo fiebant
fabulāt̄ ātiq dionyſi ac Veneris filiū fuiſſe.aſſerūtqꝫ nōnulli priſcos illos:quū uellēt hominū pudēda occultius
nominare priapū dixiſſe:Diodorus auctor li.v. Fœtura .i.genitura & ouiū ,puentus. Nerinæ.Nerei filia. de
quo ſuperius. Thymo ēt ſupra patuit Hyblæ.uide ī Tityro.

CHR.Ramoſa.Quod ,ppriū ceruorū ē.uñ ceruus παρὰ τὸν κέρατον.i.a cornibꝫ dicīt.Sed de ceruis alibi. Si
nū.Vas ī quo expmīt̄ lac:& p diminutionē dcām uolūt ſitellā. Liba.Libū ī ſacris ut placet Seruio ſit ex farre &
melle & oleo.Marcus tīl Cato ita ait:Libū ſic facito caſei pōdo.ii.in mortario bñ diſterat:ubi bñ diſtriuerit fa
rinæ ſiligineæ librā:aut ſi uoles temerius eē ſe librā ſimilaginis ſolū eodē īdito.pmiſcetoqꝫ cū caſeo bñ:ouū unū
addito:& una bñ pmiſceto :ide panē facito:folia ſubdito:ī foco calido ſub teſta coqto leuīt. Priape.Diodorus
de diis ægyptiis ſic ait:hyrcū deificarūt ut græci ,papū ,pp eā corpis ptē a q̄ ſit oīum ortꝫ.Pudēdis.n.ñ ſolū ægi
ptii.ſed alii ſacra faciūt tāq̄ cāæ aīantiū gñatiōis.Alio āt loco refert Dionyſii & ueneris filiū fuiſſe Priapū phyſi
ca rōne.Nā q uino calēt ī uenerē ,pni ſūt.Alii dicūt uirile mēbrū priſcos fabuloſe ,papū appellaſſe:& q̄ gñando
rū hoīum cā ſis īmortalitate dōatū:Aegyptii aſſerūt titanas Oſirī ex iſidiis laceraſſe:& ſingulos ſingula mēbra
clā exportaſſe.Virile ſolū mēbrū q̄ nullus exportare uoluerit īflumē abieciſſe.ltaqꝫ Iſis cū reliq̄ repiſſet mēbra
& cōſecraſſet.& ipm̄ uirile īuenire ñ poſſet :ſeorſū ut deū colēdū īſtituiſſe.Appellāt ltyphallū & ñ ſolū ī tēplis
hēbāt:ſed ī agris cuſtodē uitibꝫ & hortis adhibebāt.Quī & faſcinatōes ,phibere putāt .hæc diodorus.dat āt đs
hortis qm̄ nullū gēus agrorū fertilibꝫ & q̄ magis gignit iis ē.Euſebiꝫ āt demōſtrat p̄ſcos ,papū hūiſſe ſymbolū quo
ſignificaret̄ uis illa ſemīalis:q̄ ī terrā deſcēdit:cuiꝫ q̄ ad ſiccos ptīet fructꝫ bōa dea:q̄ ad plātaria diōyſiꝫ dicīt.
Thymo.herba notiſſima ē:cuiꝫ uirtutes īfinitæ pene ſt̄.calefacit.n.& đſicat ,pucat urinā & mñſtrua. pellit fœtū thymū
Apit opilatōes uiſcerū ꝺfert excreatui pectoꝛi ſ & pulmōis:ꝺfert pectori & ſtōacho epota cū ſale & aceto abſtergit
pituitā.Si cū melle decoq̄t̄ ꝺfert aſmatieis expellit lūbricos:trita ī mortario& ſpſa ſup cibos ꝺfert obſcuritati ui
tus.Et qm̄ apes paſtæ thymo optīa ,pducūt mella:thymo ,p melle poſuit. Hyblæ.mōs ē Siciliæ.ī quo ,pp copiā hybla
hymi optīa fiūt mella.

SERVI. Alba.quia est etiam nigra hedera:sed utraq; ex signo non ex frondibus dignoscitur. Tu cory. Plenus affectus ut illud Siquis amatæ tangit honos. Sardonis.In Sardinia sardoa herba nascitur apiastri similis.Hæc ora hoium in rictus dolore contrahit.ut ueluti ridentes moriantur. Ite domum.luuēci auidissime pascūtur:& iō increpat quod tarde redeāt. Muscosi.Lanugine uiridi cōspersi. Arbutus.arbor est frondibus raris. Iam ue. Non est sed aduentat: nam adhuc turgent gemmæ in palmitibus uitis. Pingues. Desudantes picem. Aut enim.l. Quia solum predas considerat. Stant.plenæ sunt.alias horrent:ut Stant lumina flamma.Hirsutæ.Adhuc intra suos echinos positæ.Ridēt.Læta sūt ut mixtaq; ridēti collocasia fundet acháto.Hora.Ille terrarū mihi preter oēs angulus ridet. Flumina sic:hyp̄bolice q̄ continuo fluentes a quæ siccent. Vitio:a.pestilētia corrupti aeris affligit. Inuidet.u.iuideo tibi illā rē dicimus:ut tene ī qt miserāde puer cū læta ueniret inuidit fortuua mihi Verg.nūq̄ pāpinos ī fe.ge.,pfert sedVarro frequēter. Iuppiter &.l.d.p.i Sic alibi:Cōiugis in gremiū lætæ descēdit.Aer.n.ī pluuias soluit. Fraxinus: ita erūt pulchræ hæ arbores ī suis locis natæ ut si tu ad me uēire sæpius curaueris.Ex illo c.c.ē.t.n. Victor nobilis supra oēs:quā rē q̄si rusticus īplere nō potuit

Sardoa

arbutus

Candidior cygnis:hedera formosior alba
Cū primū pasti repetent præsepia tauri:
Si qua tui corydonis habet te cura:uenito.
Immo ego sardois uidear tibi amarior herbis.
Horridior rusco:proiecta uilior alga: Th.
Si mihi nō hæc lux toto iam longior āno est:
Ite domū pasti si quis pudor ite iuuenci.
Muscosi fontes & somno melior herba C.
Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra
Solstitiū pecori defendite.iam uenit æstas
Torrida:iam lęto turgent in palmite gēmæ:
Hic focus & tedæ pīgues:hic plurimus ignis
Semper:& assidua postes fuligine nigri. Th.
Hic tantū boreæ curamus frigora: quantum
Aut numeę lupus:aut torrētia flumina ripas
Stant & iuniperi:& castaneæ hirsutæ C.
Strata iacēt passim sua quæq; sub arbore pōa
Oīa nunc rident.at si formosus alexis
Montibus his abeat:uideas & flumina sicca.
Aret ager:uitio moriēs sitit aeris herba: Th.
Liber pāpineas inuidit collibus umbras.
Phyllidis aduentu nostræ nemus oē uirebit
Iuppiter & læto descendet plurimus imbri.
Populus alcidæ gratissima:uitis iaccho C.
Formosæ myrtus ueneri:sua laurea phœbo.
Phyllis amat corylos illas dū phyllis amabit
Nec myrtus uincet corylos nec laurea phœbi
Fraxinus in syluis pulcherria:pius ī hortis: Th.
Populus in fluuiis.abies in montibus altis:
Sæpius at si me lycida formose reuisas:
Fraxinus in syluis cedet tibi:pinus ī hortis.
Hæc memī:& uictū frustra cōtendere thyrsin M
Ex illo corydon corydon est tempore nobis.

Hedera

ANTO.MAN. Hedera alba. non propter lignum alba hedera dicitur & nigra:sed propter folia & semē.ē.n.alia fructu tm̄ cādida:alia et folio arbores āt necat cādida oēmq; succū auferēdo tāta crassitudīe augeť:ut ipa arbor fiat brachia sibi maxīe ramosa ac robusta Pli.li. xvi. Sardois herbis. herba sardinia q̄ ī fluuis ,puēit iusto largior:si edulio fuerit uescētibꝫ neruos cōtrahit:rictu ora deducit: ut q̄ mortē oppetūt uelut ridētiū facie ītereāt:solinus .auctor. Rusco. Ruscū herba ē spōte nascēs:q̄ ī cibis utūť pleræq; gētes.Pli.li.xxi. Alga marina herba tenuissima. Muscosi.lāuginosi. Et sōno mollior herba.i.iucūdior sōno. Solstitiū:solstitia duo sē bru male & æstiuū.Nono cal. ianuarii brumale solstitiū ē.Aestiuū uero.viii.&.vii.&.vi.cal.Iulias. ī quo fauōnis & calor auctor è Colu.li.xii. c.ii.plura ēt pl. li.xviii.c.xli.Aestas.ea īcipit.vii.idus sextilis .hyēs iiii:idus Nouēbris .Ver.vii.idus Februarii.Varro. li.i.d̄ re rustica auctor.lā læto palmite:palmes dicto ut festus ait:q; ī modū palmaę uirgulas q̄si digitos edit.ē āt ut aiūt uitis mā mollis:q; p nouella brachia emissus fructo affert.ppea læto palmite poeta dixit. Gēmæ.eæ oculi uitis dicūť p metaphorā.i.trāslatiō nē:q̄ teste Fabio li.viii.copiā auget sermōis:pmittē domutuari q̄ ñ hēt.uñ necitate rustici dicūt gēmas ī uitibꝫ:qd.n.dicerēt aliud. Tedæ. Tæda resinā fert uñ succo ē abūdātior flāmis ac lumī sacroę ēt grata Pli.li.xvi. Focus.Varro scri.focos dictos q; foueāt ignes.qcqd āt ignē fouet focus uocaťr:seu ara sit siue qd aliud ī quo ignis foueť Sūt q dicat a greco phos qd̄ ē ignis seu lux seu lum̄.Postes.a post dicti uidēť q; post fores stāt:prisc. Torrētia.Impetuosa. æstuātia. Stāt.plene sť īqt Nōius hoc loco.sisēna cælum caligīe stat iunipi iuniperus āt cætera oīa excalefacit :extēuat cedro similis accēsa serpētes fugat.semē stomachi pectoris lateris doloribus utile.tusses concoqt:illitū tūores sistit.Pli.li.xxiiii.luppiť & læto descēdet plurīus ībri.luppiť.i.aer. is enim iuppiter est ut dixit Ennius:quem græci uocāt aerem:qui uentus ē & nubes iber postea.sic.n.Varro docet:descendet: autem ī terrā læto ībri.i.fœcūda pluuia.populus.de hac lege pli.li.xvi.& li.xxiiii.est āt populus ī tutela herculis: q ut aiunt ad inferos iens populea frōde se coronauit.Alcide.i.herculi.fuerat.n.Alcæus Amphitriōis pater.ut Euripides oñdit:a quo hercules ipse alcides diciť.laccho.de hoc supius patuit. Laurea.laurus ipsa.Phœbo.phœbo dicit lucidus uel purus:q̄si phobios a phos & bīos.i.lux uitæ.epitheto ē appollīs uñ legiť:Mihi phœbus appollo p dixit.ē nob corydō.ac si dicēt dulcis cātor uel dulcis cātor.Corydos.n.auis dulce cāit uti aiūt dť ēt Corydalos.

Ruscū alga marina

solstitiū

Quattuor tpa anni

Palmes

Focus

iūiperus

populus Alceus

phœbus

corydos

CHRI.Rusco Sť q credūt qdē eē qd̄ sētes. Ite do.p.sēsus ē:pasti estis & tī pp auidissimā uoraginē:ñ desinitis.

Sed si esset ullus in uobis pudor discederetis. Demonstrat autem poeta quantum ex nimio amore cupiat ut discedant. ut possit frui re amata postquam irrationalia ueluti si rationalia essent alloquitur. Nam cæcus ex nimio amore nō uidet quibus dicat. Mollior .h.i.quæ recūbentibus in te molliorē somnū facis. Solstitiū pe. de fendite: solstitia duo facit sol Alterū quando ingredit capricornū. qđ hiemale dicit. Alterum quando peruenit ad cancrū: qđ appellatur æstiuum. Illud maxima frigora habet & dies oīum breuissimos: Hoc maximos calores & dies longissimos: cōstant enim ex quindecim horis: ex tertia paulominus pte unius horæ. Noctes sunt ex octo horis: & ex duabus paulo minus partibus de tribus horæ pūbus. Defendite solstitium Pecori .i. arcete uim ca loris: quæ est in solstitio a pecore. Dixit eodem modo Stati. Hinc uero ambobus rabiē fortuna cruentam Attulit haud passi sociis defendere noctem culminibꝰ. Hora. Et toga quæ defendere frigus: q̄uis crassa queat. Sic Hōe. ἀμυνω qđ defendo significat eodem modo dicit: χρειω ἐωοισ γέρται ασικεα λοι γορ ἀμυναι. Gemmæ: gem mas dicimus lapillos prætiosos: sed dixit gēmas ī palmite uitis oculi: qui iam turgendo extant: ut gēmæ extāt in annulo. Focus: locus est ubi fit ignis. Dicit āt contraria superiori: Illæ enim quærebat remedia contra calores. Hic dicit iā inuenisse cōtra frigora. Tædæ: Tæda arbor est. in Europa n. sex genera cognatarum arborum sunt quæ resinā ferunt: pinus: pinaster: pix: abies: larix & tæda. Sed tæda abundantior est succo q̄ reliqua: flammis ac lumini sacrorū ēt grata. Hæc Pli. Notū aūt est q̄ in locis in q̄bus abundat tæda illius ligno ꝓ candelis utunt. Hic faces tædas psæpe appellant poetæ. Torrentia flumina: torrētes dicimus fluuios paruos a mōtibus decurrētes dictos sic: qa in caloribus & siccitatibus torrent. i. arescunt. Sed quoniā quando augentur subitis imbribus cum maximo impetu precipitia deferuntur: Propterea dicimus res torrentes quæ cōcitatæ uehementesq̄ sūt ut genus dicendi torrens. Vnde Iuuenalis: Sermo pr̄optus est & Isæo torrentior. Ergo torrentia flumina concitata & rapi da. Castaneæ: castaneas nuces uocamus q̄q̄ accommodatiores glandium generi. Sardibus hæ primū prouenire Vnde græci sardianas balanos appellant octo illarum genera sunt: Laudatissimæ quas Tarentū producit ait Pl. Macrobius uero nuces heracleoticas uocat ex auctoritate Oppii in libro de arboribus siluestribus ubi ait: hera/ cleotica nux quam castaneā quidam uocant. Hirsutæ: hirsutas dixit propter thecas spinosas per echidni dicūtur a similitudine echidnorum q̄ & ipsi spinosi sunt. Sed & erinatius spinosum aīal echidnus dicit. Fraxinus: hæc arbor celebratissima est ab homero in hasta achillis: quæ in ida troadis nascit adeo similis est cedro ut dempto cortice emptores fallat. Frondes eius iumētis mortiferas: ruminātibus innoxias græci tradidere. In Italia nec iu mentis nocent. Succus ad potum expressus contra serpentes ualet. Arborem ipsam ita refugiunt ut ne umbram quidem unq̄ attingant. Expertum hoc se ait Plinius. si necessitas sit in ignem potiusq̄ in fraxinum effugere ser/ pentem. De reliquis arboribus dicemus alibi.

Solstitiū

Focus

Tæda

Torrēs

fraxinus

Argumentū ęglogæ octauæ quæ dicitur Da mon uel Pharmacentria.

Hic Damon queritꝰ Nysę deceptus amore.
Daphnidi dat cantus cōfectos Alphesibœus.

Astorę musam damonis & alphesibœi
Immemor herbarę quos ē mirata iuuenca
Certantes: quorū stupefactæ carmine lynces
Et mutata suos requierunt flumina cursus.
Damonis musam dicemus & alphesibœi

Astorum musam. Theocritus æglogā ϕαρμακεύτριαν scribit: in qua mulier qbusdam sacris mentē amatoris a quo contēnebat̄ p/ uertit. Illā Verg. ad ultimā huius æglogæ ptē trāstu lit. Nā pria ps cōquestione amatoris decepti cōtinet. Musā: Cātilenā amorū quos inter se cecinerūt. Mi rata iu. Quā iuuenca qđ aīal pascendi auidissimū est adeo admirata est ut obliuiscerēt herbarū. Stupefa/ ctæ. c. ly. Procedit ad argumēta: luuēcæ oblitæ sūt pascuis: Stupefactæ. sūt ferę. Flumina sensu carēt latū cursus retardarunt. Requierūt. Quietos eē se cerunt. Ergo est quiesco: idest quietem capio: & qui esco seruū: idest quiescere facere.

SERVIVS

quiesco

ANTO. M. Pastorum musam. Theocritus æglogā secunda scribit Simethā cū Thestyli Del/ phidi amatori magicum carmem exercere. Id autem Maro ultima parte huiusce æglogæ imitatus est. At hic Daphnidi: ibi Delphidi carmina fiunt. Ibi item sæpius repetitur. Ducite sacra domum mea carmina ducite delphin. hic sæpius. Ducite ab urbe domum mea carmina ducite daphnin. Pharmacentria præ/ terea dicitur uenefica. pharmacia uenenatio: medicina. pharmacenomæ in canto. pharmaceno ueneno incanto Pharmacon uenenum: medicina pigmentum. pharmacos ueneficus. Non ab re igitur presens æglogā pharmacē tria dicitur: cum in ea carmina & ueneficia fiant Alphesiboei. de hoc late æglogā quinta Musam. cantilenam. Lynces. in æthiopia nascuntur. scribit Pli. sunt autem timidæ & uariæ & maculosæ. iungunturque etiam curru bacchi. de quibus æglogā .v. diximus. Requierunt. quiescere fecerunt.

CHRI. Lynces. Lyncū humor ita redditus ubi glaciatur arescit ut in gemmas carbunculis similes: & igneo co lore fulgentes lyncurium uocatus. Nouere hoc lynces & inuidentes urinam terra operiunt: sed ideo celerius solidatur. Hæc Plinius. Errant autem qui lyncas ceruariosque lupos eandem uelint esse feram. Nam seorsum de ceruario scribit Plinius: & speciem lupi esse uult. Atque si quamuis in summa famæ mandat quicquid: & forte respexerit ita obliuisci illius cibi: ut digrediens aliud erat. Ceruarios thoas græci appellant. Lyncis fa/ bulam narrat Oui. Mutata sua natura ut quæ mobilia solent esse stent. Damonis musam quotiens clau/ sulam: ac deinde interponimus multa antea quam adiungamus uerbum repetimus dictiones positas a prin/ cipio.

Lynx

timauus

SER. Tu mihi. Snīa ẽ ubicũq; es Auguſte. Timauus. Fluuius ẽ Venetiæ. En erit. Primũ en optat. ſecũdũ cõ
ſopho / firmat. Sola ſophocleo. t. c. Ac ſi diceret q̃q̃ ĩpar ſit ĩgeniũ: qa tu dignus es ſtilo ſophocleo. Sophocles. n. tragi
cles. cus ẽ altiſonus. Ate. p. Sic Hora. Prima dicte mihi ſũma dicende camœna. Iuſſis. Nã ſupra dixerat nõ iniuſſa
ca. Atq; h. ſ. tpa. c. in. u. h. t. ſ. l. Allegoricos dicit debere meũ carmẽ florere inter tuos triũphos. Nã triũphantes
lauros. poetæ hedera coronãt. Serpere: uerecũde dixit. i. hũiliter, pcedere. Frigida uix totã uigilaſſe noctẽ oñdit
amator ſiquidẽ ortũ luciferũ primũ aſpexit: & eũ ut Veneris ſtellã allocutus ẽ. Tereti: teres ẽ rotundũ & oblon
Teres gũ ut colũna. Præq;. d. preueniens. Nil teſtibus illis nihil, pfeci q; illos ſum ſæpe teſtatus. Epicurice ergo
dixit qui ait: Nec bene pro meritis capitur nec tangi
tur ira.

Tu mihi ſeu magni ſuperas iã ſaxa timaui:
Siue orã illyrici legis æquoris. en erit unq̃
Ille dies: liceat mihi quũ tua dicere facta.
En erit ut liceat totum mihi ferre per orbem
Sola ſophocleo tua carmina digna cothurno
Ate principium: tibi deſinet: accipe iuſſis
Carmina cœpta tuis: atq; hanc ſine tpa circũ
Inter uictrices hederã tibi ſerpere lauros.
Frigida uix cẽlo noctis deceſſerat umbra.
Quũ rus in tenera pecori gratiſſimus herba.
Incũbens tereti damon ſic cœpit oliuæ.
Naſcere præq; diẽ ueniẽs age lucifer almũ: D.

ANTO. M. Tu mihi. ſupple. faueas Augu
ſte: eum ſiquidem per apoſtrophen alloquitur ideſt
per auerſionem ad ſecundam perſonam. Apoſtro/
pho. enim auerto ſignificat. Magni timuai Tima/
timauus uus fluuius eſt qui per Aquileiæ agrum labitur. de
quo Pli. li. iii. & Stra. li. v. mẽinerũt. Vtq; Mela ſcri
bit: Timauus nouẽ capitibus exurgẽs uno hoſtio e
mittit. Stra. ãt ĩqt ſeptẽ eẽ Timaui fõtes: mare mox
irrũpentes: lato & profũdo ſane fluuio. locũq; ipm
maris fontẽ & matrẽ ab idigenis uocari. Saxa. i. mõ
tes: nã Timauus ut ait Poſidonius e mõtibus delato
decidit in profundũ: qđ Strabo refert. & Maro li. i.
æn. inqt. Et fontẽ ſupare Timaui: Vnde per ora no
uẽ uaſto cũ murmure mõtis. It mare præruptũ: & pe
lago præmit arua ſonanti. Illyrici æquoris Illiris ad
riatici maris latus occupat reſtibus Mela & Diony/
ſio. Pli. itẽ li. iii. ĩqt. Quæ pars ad mare adriaticũ ſpe
ctat apellatur dalmatia & illyricum. Siue oram illyici. hoc dicit: quoniam Auguſtus adoleſcens adhuc per ſe
dalmaticum bellum geſſit. in quo uulnera etiam excepit. Idem ut quibuſdam Pannonicis atque germanicis: aut
interueniret: aut non longe abeſſet. Rhauennam uel mediolanum uel Aquileiam uſque ab urbe progreſſus eſt.
Sopho/ auctor eſt Suetonius. ſcribit etiam Apianus latius in libro qui Illyrius dicitur propter hæc igitur ait Maro. Su
cles peras iam ſaxa Timaui: is enim per Aquileiæ agrum labitur: quæ regio ab Venetia diuiditur flumine Natiſone
Strabone teſte. En erit unquam. optat prius: deinde confirmat. Sophocleo. Sophocles tragœdiarum ſcri/
ptor fuit teſte Euſebio: fuit autem Athenienſis: quem Cicero diuinum poetam libro primo de diuinatione uo
cauit: ubi mira quædam de herculis ſurrepta aurea patera & illius uiſione in ſomnis meminit. Sophocleo Co
thurno: ideſt ſublimiori ſtilo: & Sophoclis boatu. de hoc latius ægloga ſeptima diximus. poniturque inter/
dum pro alio dicendi genere apud poetas: at hic: Vtunturque cothurno tragœdi: ſecuti comodi ſocco.
Tua carmina. ideſt tua geſta continentia non enim de carminibus ipſius Auguſti intelligit. nam ait: Ate. Prin/
cipium tibi deſinet. Quod uerum extitit. nam & in bucolicis georgicis & æneide eum celebrauit. Atque
hanc ſine tempora circum inter uictrices &c. ſenſus eſt: concede hæc mea carmina eſſe inter triumphos & lau/
des dignitateſque tuas. Hanc hederam. ad illud rettulit Accipe iuſſis Carmina cœpta tuis. ergo hanc hede/
ram: hæc carmina. nam ut diximus hedera poete coronabantur. Victrices lauros: quibus quidem uictores
& triumphantes ipſi coronabantur. Frigida uix cælo temperata inuocatione ad narrationem deſcendit. expo
nit enim Damonis querelas decepti amore Niſæ. Diem almum: ſicuti enim luna nocturno temperamento. ita
ſol diurno calore omnia moderatur & nutrit. Lucifer. infima eſt quinque errantium: terræq; proxima ſtella
ueneris quæ phoſphoros græce: lucifer latine dicitur quum antegreditur ſolem quum obſequitur autem heſpe
ros. Tul. in li. de. n. d. edocuit.

CHRI Timaui: de hoc dicetur in primo æneidos. En erit preterea nimia cupiditate: quaſi deſperet ta/
lem diem uenturam quod maxime oſtendit repetitio iſtius dictionis ea quæ dolentis eſt ſimul & optantis. De/
ſopho / ſperat autem uenturam diem illam quia deſperat poſſe acquirere ſtilum conuenientem rebus quæ propter ſen/
cles tentiarum magnitudinem mereantur grandi loquentiam tragicam. qualis fuit in ſophocle. Sophocles enim
tragicus fuit: cuius grauitas & cothurnus & ſonus ſublimior uidetur quam euripidis. Nam hos duos ſcribit.
Quintilianus opus tragicum longe clarius illuſtraſſe. Addit etiam quod dubitatur. Vter indiſpari uia poeta
ſit melior: ſed Euripidem magis imitandum oratoribus dicit. Cothurno ut ſocci calciamenta erant comico
rum ita cothurni tragicorum. unde & ſoccus pro comico & cothurnus pro tragico ponitur. Hora. Hunc ſocci
cepere pedes grandeſque cothurni. ſunt tamen qui credant uoluiſſe Maronem: laudare carmina auguſti: qui ut
oſtendit. Tranquillus tragœdiis deiectatus eſt. Nam & aiacem maximo impetu aggreſſus eſt. deinde cum
diſpliceret propterea quod aboleuiſſet: & interrogaretur quid ageret aiax ſuus. reſpondit illum in ſpongiam
incubuiſſe ut ait Macrobius. Quod autem dixit inter uictrices hederam tibi ſapere lauros: uolunt illum oſten
dere auguſtum laudibus imperatoriis poeticam miſcuiſſe. A te principium. ſic Homerus. εγ σοι μεν λιπ̃ω σο
ιλαπρ̃ομαι. Incumbens. Tanquam feſſus & langueſcens ex amore. Naſcere amans apud ſtellam Veneris
almus conqueri cupit. Et impatientia more dixit naſcere: quaſi dicat: Accelera ad ortum. Almum: omnia per quæ
ſumus: aut per que alimur alma dicimus hinc almam uenerem. & almam Cererem.

SER, Cōiugis:nō quæ esset sed quæ sparet.sic ī q̄rto æneidos:Quos ego sū totiēs iā dedignata maritos. Extrema hō.paulo post inoriturus.Sic ī q̄rto.Incubuitq; toro dixitq; nouissima uerba. Menalios :arcadicos a Mænalo Arcadiæ mōte.Et hic uersus dictus intercalaris:qa sæpius interponit:ut dies & mēses intercalares dicūt:qm̄ interponūt in anno.Fecit āt hūc uersum ad imitationē Theocriti in pharmaceutria:ubi est ītерpositus sæpe uersus O turbo maritū meū domū adducito:ut in sequētibus ē:Ducite ab urbe domū mea carmina ducite daphnī. Argutū:garulū stridulū. Pinosq;.q.iccirco ausus é dicere:qa dicturus ē pastor audit amores.Sic ī pria ægloga.

Coniugis indigno Nise deceptus amore
Dū queror:& diuos (q̄q̄ nil testibus illis
Profeci)extrēa moriēs tamē alloquor hora.
Incipe mænalios mecum mea tibia uersus.
Mænalus argutūq; nemus pinosq; loquētes.
Sēper habet:sēmp pastor ille audit amores
Panaq;:qui primus calamos nō passus iertes
Incipe mænalios mecum mea tibia uersus.
Mopso Nysa datur.qd nō sperem9 amātes?
Iungentur iam gryphes equis: æuoq; sequēti
Cū canibus timidi uenient ad pocula damæ.
Mopse nouas incide faces.tibi ducitur uxor
Sparge marite nuces:tibi deserit hespus oetā.
Incipe mænalios mecū mea tibia uersus.

Formosā resonare doces amarillyda syluas.Mopso nysa dat:hōesta turpi:pulchra deformi. Gryphes: gryphes hyperboreis nascunt mōtibus oī ex parte leones:alis & facie aqlæ similes :eqs īfesti:Apollini cōsecrati.

Cū canibus.t.nō solū pulchræ deformibus nubēt: sed ēt cōtrariæ naturæ aīalia iūgent. Cū canibus.t. u.a.d.mopsus canibus:Nysā damis ad psonā alludēs cōpat:Damas masculini generis facit.sic alibi: Timidi damæ ceruiq; fugaces.Horra.ī fœmino posuit.Et supiecto pauidæ natarūt æquore damæ.Faces:que solēt pire nubē es puellas.Varro dicit faces pire nuptas:q; antea nō nisi noctu ducebāt a spōsis qs iō dicit limē ñ tāgere ne a sacrilegio ichoarēt si d posituræ uirginitatē calcēt rē uestæ nūini castissimo cōsecratū.Tibi.i.sub tuo noīe alii ducitur:ut oñdat eā corruptoribus seruiturā. Sparge nuces:Varro spgēdaq; nucū cām dicit:ut louis oēm matrimoniū celebret ut nupta matrona sit sicut iuno.Nā nuces ī tutela sunt louis & iuglādes quasi iouis glādes uocātur.Nā id uulgare ē:iō spgi nuces ut a rapiētibo pueris fiat strepitus:ne puellæ uirginitatē amittētis uox audiat.Mō tñ iō aut spge marite nuces :ut eū culpa ret īfamiæ.Nā pueri catamiti meritorii qbo licēter utebatur antiqtas recedētes a turpi seruitio nuces spgebāt.i.ludū pueritiū :ut significarēt oīa pueritia iā spernere .Vñ illud dixit.tibi ducit uxor.i.sub tuo noīe.aliis ducitur.s. suis corruptoribo.& nō sibi. Oeta Thessaliæ mōs ab occidēte in quo stellæ uidentur occidere. Oeta

ANT.M. Cōiugis īdigno īferioribus clausulis id iūgit nō pcedētibo Cōiugis.q̄ cōiugis optabam Indigno amore.cū.n.illa me spneret īdigna erat amari mihi. Mænalios.Arcadicos.Mēalus.n.Arcadiæ mōs ē teste Pli. & Strabone.cuius tanta ē altitudo:ut eius cacumē astris uideat īsertū:hīc Statius li.ix.th.ait.Et ī mediis frōdē tē mænalō astris: Incipe menalios:figura ē Epimone :q̄ dici pōt pseuerātia uel assiduitas.sæpe.n. eadē snīa repetit.appellātur ii uersus itercalares.i.iterpositi. Argutū.sonorum. Gryphes.grypōsis curuatio dicit. grypos hīs nasū adūcū.iñ grypes dicūt.latio; aliq addito h gryphes dixerūt.sē āt ī scythia alites ferocissīe teste Solino capi.xvi.& ultra oēm rabiē seuiētes.Memitetiā de iis mela.li.ii.Dāæ.dama gēus ē capræ syluestris.cui fel deesse notatū ē:sicuti ceruo:equo:mulo:asino:& uitulo marīo:ut scri.Phūs li.ii.de aīalibo.& Pli.li.viii.īqt:q; dāæ mā suescūt raro:cū feræ dici iure ñ possīt.Nouas faces.patrū & matro; pueri tres adhibebāt ī nuptiis.uno q facē pferret ex spīa alba.qa noctu nubebāt:duo q nubētē teneret:auctor ē Festo.Plutarcho ī ,pblematibo scribit: q; qnq; faces ī nuptiis accēdebāt:q̄s Cæreos appellabāt. Incide.ut ī nuptiis adhibeas.Nuces .honor nucibo nāæ peculiaris gēino ,ptectis opiñto:puluīati pmū calycis mox lignei putamīs:q̄ cā eas nuptiis feē religiosas:tot modis fœtu mūito.qd ē uerisimilius:q̄ qa cadēdo tripudiū sonūue faciāt.Pli.li.xv.scri. Tibi deserit hespus oetā.i.ī tuā gratiā occidit hespus:olī nāq; & nūc quoq; maritō pmo spōsæ ñ ī luce:sed ī tenebris iūgit.de quo Plutar.,pblēa extat.hæc oīa tī irōicos dcā accipiāt.Posses itē hoc pacto accipe Tibi deserit hespus oetā .i.te pp ecælo fugit hespus tāq̄ id egreferēs:melior tī sēsus por:nā noctu nubebāt ut dixīus. Oetā.oeta mōs ē ī thessalia:q ab oriēte Oeta ac thermopylis ī occidētē:usq; ī sinū ābraciū extēdit:aspitatis & celsitudīs ñ mediocris.hec & plura Stra.li.ix. CHR. Indigno .maxīo uel ñ dignis īiuriis q̄s a Nysa accipit .uel sit hypallage.i.nysæ īdigno nostro amore.Testibus.i.uel sit sēsus q; nihil mihi ,pfuerit testari ipsos .uel qd ipsi sūt testes q; nihil q̄rēdo ,pfecerī. Mīores.optime in pñti pticipio & nō moriturus ī futuro dixit :q̄i iā nūc nō se oīno uiuū dicat .ergo moriēs .i.dū morior qd iā cepi.nā amātes nō mō mori.sed iā se mortuos q̄rūt. Mænalios arc.i.q̄les solēt arcades soli cātare piti.ñ.n.se iactat ut arcadice canat :sed ut canat tibiā rogat.Menalus āt mōs Arcadiæ est iuxta Stimphalū. Loquētes.ex roboatu referentes ut nō canamus surdis rīdent oīa sylue. Mopso:q̄si uiro nauci & īdigno tā pulchra puella. Nysa:tā pulchra tā uenusta.Sūt aūt hæc ,pferenda cū maxīo pondere ut indignatio pp acceptā iniuriā:& admiratio propt disparilitatē cōiunctoz & cōquestio :quia dolēt tāq̄ amore pditus amata re priuari .Quid ñ speremus.i. timemus. Tā enī īcredibilis uidebat illa cōiunctio ut nihil iā tā īpossibile sit quod uideat timēdū :propt quod ponit duo hæc īpossibilia de equis cū gryphibus:& de dāis cū canibus. Gryphes:de his sic ait iulius solinus in asiatica Scythia terræ sūt locupletes īhabitabiles tī.Nā cū auro & gemis affluant gryphes tenēt uniuersa alites gryphes uelocissīmi uel potius fere uolantes:& ultra oēm rabiē sæuiētes.Sūt enim q̄drupedes & corpore quidē leonibo alis aquilæ .simillimæ:quoz immanitatibus obsistentes aduenis diuitibus rarus accessus est:quippe uisos discerpunt uelut geniti ad amplectendam auaritiæ temeritatem.Arimaspi cū his dimicant:qui uno oculo in fronte media feruntur insignes ut intercipiant hos lapides mira cupiditas est:& feris rapientibus & arimaspis custodi

entibus. Hæc ſolinus. Alii dicũt has feras eẽ in tutela Apollinis: & equos uehemẽter odiſſe. Quod nũc & Maro teſtat. Ego hos eos eſſe crediderim: quos plautinus ſtrobilus picos nũcupat. Ait.n. picos diuitiis qui aureos mõtes colũt: ego ſolus ſupo: Faces: ſpina nuptiarũ facibus auſpicatiſſima eſt quoniã inde fecerunt paſtores qui ſabinas rapuerunt. ut auctor eſt Maſſurius. Nunc facibus carpinus & corylus familiariſſimæ. Ait Plinius.

Nuces: Quãuis ꝑ nuces iuglandes intelligamus: tñ nucẽ oẽm fructũ appellamus: cuius cortex durior ſit: ut ẽ amygdala: caſtanea: iuglans. auellana: luglandẽ ſecũdũ. C. Baſſũ qñ antiqui eã nucem dulcioris ſaporis exiſti mauerũt: & loui ſacrarũt iuglandem appellarunt. Cloatius uerius ait: iuglans quaſi diu glans. græci hanc baſilicã. i. regiã noĩant. Nonnulli tñ uoluerũt eſſe dictã iuglandẽ a iuuando. Quæ ãt ex corylo ẽ dicit auellana. ſi ue ꝑneſtina: græci põticã noĩant. Caſtanea haracleotica dicit Amygdala uero græca & thæſia. Eſt ẽt nux pinea.

SER. O digno coniuncta uiro: puellæ inſultat. Hirſutumq; ſuperciliũ: ꝑ ĩcultũ corpus oñdit fortitudinẽ ſuã. Prolyxa. deciſſa. Nec curare deũ. ſuperbia tua dãnata es turpi marito: Roſida: Rore ꝑfuſa. Dux: qa præibam: Aut capellas alloq̃t. Alter ab undecimo. i. ſecũdus: qa alter de duobus dicit: ergo tertiuſdecimus. Nã pubertati ſe uicinũ oñdit: qđ de dudecimo ĩtelligi nõ põt. Vix fra. Cũ ãnis recte iũgit habitũ corporis. Nã puber de iure ex utroq; colligit. Vt uidi ut perii. Snia ẽ: Mox uidi: quẽadmodũ pii. Vnũ ergo tpis: aliud q̃litatis. Malus error. diffinitio amoris. Nũc: uel qa iã iuuenis: uel q̃ſi ſp̃tus: grauior enĩ amor fit ea deſperatiõe. Hĩc Teren. Quãto minus ſpei eſt tãto magis amo. Iſmarus aut rhodope: mõtes Thraciæ aſperrimi. Recte ãt uitupat amorẽ ab origine. ltẽ agestis rebus: ut Sæuus amor docuit. Garamãtes. garamãtes. populi aphricæ Extremi: q̃ſi ſæui: qa a cõſortio hũano ſint remoti.

garramãtes

AN.M. O digno cõiũcta uiro. ironicos loqt uti iã dixĩus Nec curare deũ. ex Epicuri ſnĩa id erat. Is.n. ut Ci. ſcribit ĩ li. de. n. d. Ex aĩs hoĩum extraxit radicitꝰ religionẽ: quũ dii s ĩmortalibꝰ & opẽ & gratiã ſubſtulit. ita ſit ut nõ mõ hõies & deis ſed ipſi dei ĩter ſe ab aliis alii negligãt. Stoici uero optĩe dicebãt eoꝝ ꝓuidẽtia mũdũ ad miniſtrari & regi. Roſcida. rore ĩfuſa. Alter ab undecimo. i. ſecũdus alter. n. de duobꝰ dicit. ergo terriuſdecimꝰ nã pubertati ſe uicinũ oñdit. qđ recte Seruius enodauit. Vt uidi ut pii. i. qñ uidi: qñ pii. qñ me malus ãbſtulit error: ꝑt. n. ut ꝓ tpali aduerbio ẽt accipi: ut hoc loco. de quo & priſc. memĩt li. xv. Perii ut. nulla fit Synaloepha Vt me malus abſtulit error. Simeta ait de Delphide ſecũda theocriti Me morbo flãmifer uſſit: Me penitus totã & ſenſũ malus abſtulit ignis. Nũc ſcio qd ſit amor. Theocritus ait ĩ. iii. Noui qd ſit amor tãdẽ: ds ĩprobꝰ acer difficilis: diræ quẽ lactauere leænæ. Mõtibꝰ hircãis nutriuit & ĩproba mr. Oblidet ĩſidiis q me molleſq; medullas Vrit: & igniferis figit mea pectora telis. Extremi garamantes. ii. n. ſunt ultra getulos teſte Dionyſio

CHR. O digno cõiũcta uiro. atq ꝺraria dixerat Mopſo Nyſa dat. Sed hæc amãtis ĩcõſtãtia: ĩ quo amor odiũ ĩdignatio cõmiſeratioq; alternati æſtuãt. Ibi.n. ex q̃dã cõmiſeratiõe dolebat. Hic ĩdignabũdus cũ q̃rat de puellæ ſuꝑbia affirmat ſuos faſtus eẽ ĩdignos hac pœna ut illa turpi nubat. Dũ deſpicis oẽs: dũ ꝓ faſtidiũ nẽo placet: turpiſſimũ ſortita es. Deĩde narrat q̃ ſint q̃. ĩ eo illa oderit q̃ potius amãda uidebãt: ut eſt muſica: quã ſignificat ꝓ fiſtulã: ut ſũt greges: ut ĩ qdã uirilis hĩtus. Odit fiſtulã tãq̃ auſtera: & q̃ nulla muſicæ uoluptatẽ demulceat. Odit capellas tãq̃ nimis delitioſa: & cui ſorderẽt greges: ĩter quos nata ẽ. odit ſupciliũ & barbã tãq̃ quã nihl uirile delectet: quod ĩ hoie laudi dat. Vñ Phædra apud Ouidiũ: Sint, ꝓcul a nobis iuuenes ut fœmĩa cõpti Fine coli me dico forma uirilis amat. Supciliũ. ciliũ dicius ſupius oculi opimẽtũ quod cilat. i. crebro moueat: dũ frequẽter tegit retegitq; oculũ: Inde ſupciliũ ĩfima ps frõtis quæ ꝑtinet oculo: qđ qñ illo aĩum multis modis ĩdicamus põit ꝓ grauitate ut hic poeta ĩ Priapea: Cõueniẽs latio pone ſupciliũ. ltẽ ꝓ ſupbia: Iuuenalis: Si cũ magnis uirtutibus affers Grãde ſupciliũ: numeraſq; ĩ dote triũphos. Capit ẽt ꝓ eminẽtiori mõtis colliſue parte editiore. Vnde ĩ georgicis: Ecce ſupcilio cliuoſi tramitis undã elicit. Dicũt ſupercilia ĩ tutela Iunonis eẽ: Nã illis oculos tegimus ꝑ quos luce fruimur: quã Iunoni tribuũt: uñ dicta eſt Lucina Põpeius ait: Ergo hæc hirſutũ ſupcilium ꝓ puitate uidet poſuiſſe. Nec curare deũ. Inſultãt, ꝓtulit. q. d. ex hac pœna tibi illata uides deos hũana curare q; nõ: credebas. Vt uidi ut pii. Primũ ut tps ſignificat nõ tñ idẽ ẽ ut poſtq̃. Nã poſtq̃ oẽ tps ſequẽs ſignificat ſiue ſtatĩ ſeq̃t ſiue ex interuallo: ut ãt ſignificat ſtatĩ: q; & q̃ primũ. Ergo ut uidi. i. ſtatĩ q; uidi. Scdm ãt ut ſignificat quãtitate: ueluti cũ dicimus ut magnus ẽ. i. q̃ magnus ẽ. ergo ut perii. i. ꝓ pẽitus perii ſic & græci ὡς ĩ utraq; notione ponũt. Vñ Theocritus ὡς ἐλαὼν ἔμαυη. garamantes, garamanticæ regionis caput ẽ garama oppidũ Debri fõte nobili. Nã illius aq̃ noctu feruẽt ĩterdiu frigeſcũt. Sub pricipe Veſpaſiano iter tutũ ẽ factũ ad garamãtes cũ primus latrones illud redderẽt inuiũ. Cornelius Balbus de garamãtibus triũphauit: homo gadibus natus: primuſq; ex externis ad gloriã triumphalem ꝓuectus. armenta huius gentis obliquis ceruicibus pabulantur. Nam ſi recta ad paſtũ ura dirigãt officiũt prona ad humũ cornua. garamantes æthiopes matrimonia non nouerunt. ſed fœminas cõmunes habent: unde filii patres neſciunt. hæc Solinus. Strabo autem refert ulteriorem ſyrtis ac repoſtam regionem & cyrenaicam lybes habent ſterilẽ ſane. Primi Naſamones poſtea pſylli & getulorum pars & garamantes addit. Præterea garamantũ terra quæ ſilphium fert anguſta eſt & longa & arida.

Cilium ſupciliũ

garamãtes.

O digno cõiuncta uiro dum deſpicis omnes.
Dũq; tibi eſt odio mea fiſtula: dũq; capellæ
Hirſutũq; ſupercilium: prolixaque barba
Nec curare deum credis mortalia quenquam.
Incipe mænalios mecum mea tibia uerſus.
Sepibus in noſtris paruam te roſcida mala
Dux ego ueſter eram: uidi cũ matre legentẽ.
Alter ab undecimo tũ me iam cœperat ãnus:
Iam fragiles poteram a terra cõtingere ramos
Vt uidi: ut perii: ut me malus abſtulit error
Incipe mænalios mecum mea tibia uerſus.
Nunc ſcio qđ ſit amor. duris in cotibus illum
Iſmarus aut rhodope aut extremi garamãtes.

SER. Nec ſanguis:nec generis.i.nihil habentē humanitatis Nam non nēgat mortalem. Natorum.ſ.m. quaſi nouā artē inſinuauit & infundit.Et qm̄ fabula oībus nota eſt p trāſitum tangit:q; Medea a Iaſone con/ Medea
tempta filios ſuos interemerit:Moderatiōe āt optima utit̄:ut nec totū amori imputet:ne defendat paricidiam nec totū matri ne amorē culpa eximat:ſed & illā quæ parui & illū qui coegit accuſat. Improbus ille puer non eſt ſupflua iteratio.Nā fit ſyllogiſmus exp̄poſitione:aſumptiōe & concluſiōe. Vlulæ.aues ἀπο του Vlulæ
ολολῡ ζειν.i.a fletu denominatæ. Tytirus.Vilis fuit ruſticus. Arion:Leſbius citharœdus optimus:qui Arion
cū corinthū tarento cū multis opibus peteret:& ui
deret ſibi mari a nautis tēdi inſidias:petit ut cytha
ra paululū caneret:ad cuius ſonū cū delphini pue
niſſent excuſſit ſe ſupra unum:& ita īminens uita
uit periculum. Orpheus Delphinas:As breuis:
quia græcū.ſic arcades accenſos mōitu.Græca.n.
habentia noīatiuū in es ut arcades:habent as corre
ptum in accuſatiuo. Viuite:Valete:ut ſit non op
tātis ſed renūciantis. Extremū hoc.m.moriar in
inuidiā tuam:Amare enim dixit munus.Sic mezē
tius Hæc tibi porto dona prius.

Nec noſtri generis puer nec ſanguinis edūt.
Incipe mænalios mecum mea tibia uerſus.
Sæuus amor docuit natorū ſanguine matrē
Comaculare manus:crudelis tu quoq; mater
Crudelis mater magis:an puer īprobus ille?
Improbus ille puer:crudelis tu quoq; mater:
Incipe mænalios mecum mea tibia uerſus.
Nunc & oues ultro fugiat lupus aurea duræ
Mala ferant quærcus:narciſſo floreat alnus
Pinguia cortīcibus ſudent electra myricæ.
Certent & cygnis ululæ:ſit tityrus orpheus.
Orpheus in ſyluis:inter delphinas arion.
Incipe mænalios mecū mea tibia uerſus.
Omnia uel medium fiant mare.uiuite ſyluæ:
P ræceps aerii ſpecula de montis in undas
Deferar:extremū hoc munus moriētis habeto
Dæſine mænalios iā deſine tibia uerſus.
Hæc damō.uos quæ reſpōderit alpheſibœus

AN.M. Edūt.generāt. Sæuus amor oſtēdit amo
ris crimina & ſæuitiā.Medea enim Iaſonis amore
capta illū a colchis in theſaliā ſecuta eſt.cumq; de
cēnium Corinthi ſecum fuiſſet:filioſq; etiam pe/
piſſet ſpreta ob nouā nuptā Creuſam.ſ.uel Grau
cam Creontis filiā furore ducta domum incendit
radice quadā a Circe inuenta:ea uirtute:ut incen/
ſus ignis neqret extingui.Iaſon tamē euaſit: Glau
ca & pater igni abſumpti ſunt.Quidam tamen ſcri
ptores uolunt Medeæ filios dona q̄dam ſpōte attu
liſſe uenenis illita:quibus tactis ſponſa & pater cō
ſumpti ſunt. Irata autem Medeaq; Iaſon euaſerat
eamq; ſpreuerat:in eius calamitatē omnes iugula
uit natos excepto uno qui fugit Theſſalus.ſ.De q̄
bus oībus plura Diodorus libro.v. Nūc & oues.
contraria fore optat cum pulcherrima turpiſſimo
iūcta fuerit. Electra.Ferūt heliades ſorores phæ heliades
tontis fratris interitum tandiu deploraſſe ut mortuæ omnes in alnos tandem arbores lachrymātes adhuc cō
uertentur:earumq; lachrymas a celtis ipſis qui ea circū habitant loca ſæpenumero emungi:cum in aureū uer
tanē electrum:& tanq̄ lapidem dureſcant:id Dyoniſius ſcribit.Dicit̄ preterea proprie electrum teſte Pli.li.
xxxiii.ubicunq; quinta argenti portio ineſt auro mixta.De electro etiam li.iii.g.latius dicetur. Electrū ſine
h ſcribit̄:cū pſylen ante e græce habeat. Myricæ.de his late ægloga quarta. Cygnis.ē cygnus auis undiq; Cygnuſ
plumis albis conferta & dulce canēs latine olor dicitur.Scribit autem Cicero li.i.tuſ.q; cygni nō ſine cā apol olor
lini dicati ſunt ſed q; ab eo diuinatōnē habere uideant̄:quia prouidentes quid in morte boni ſit cum cantu &
uoluptate moriāt̄.meminit & pli.li.x. Vlulæ aues ſunt nocturnæ ab ululatu dictæ de qbus etiam Pli. Cer Vlulæ
tēt & cygnis ululæ.Comatas ait in Theocriti q̄nta luſiniæ dulci raucos cōtēdere turdos Nec fas eſt: epopas
cygnis obſtare canoris. Orpheus.de hoc iā dictū ē. Arion.is fuit citharedus q̄optimꝰ.de quo late Oui.
li.ii.faſt.ait āt.Quod mare nō nouit:q̄ neſcit arionа tellus:Carmīe currētes ille tenebat aquas.Protinꝰ ī me
dias ornatus deſilit undas ſpargit̄ īpulſa cerula puppis aqua.Inde fide maius:tergo delphina recuruo Se me
morāt oneri ſuppoſuiſſe nouo.Ille ſedēs citharamq; tenēs ſciumq; uehendi Cātat:& æquoreas carmīe mul
cet aquas hæc & plura Oui.ſed latiſſime Herodotus circa p̄ncipiū primi libri:qđ repetiit ēt Gelius li.xv.c.
ultimo. Extremum.hoc.ordo eſt.hoc habeto extremum.munus morientis.

CHRI. Nec generis.q.d.nō hūani ſed efferati aī. Electra:Succia ſunt.Ferūt.fabulæ ſororeſ Phætōtis:cū
ille apud Padū fulmīe ictus cecidiſſet:illi flētes aſtitiſſe:& in arbores cōuerſas gumi qđ electꝝ facit ex ſe mit
tere diciq; electrū qđ ἡλιοσ.i.ſol eaꝝ pater fuerit.Lōgū āt eēt referre diuerſoꝝ ſcriptoꝝ opiniōes de electro
Nāneq; đ regiōibus in q̄bus naſcat:neq; ex q̄ re gignat̄ īter illos cōuenit.Sed certū ē teſte Plinio gigni in iſu
lis ſeptētrionalis occeani:& a germanis appellari gleſſū.Itaq; noſtri uinā illaꝝ inſulaꝝ gleſſam noīant. Na
ſcitur āt defluēte medulla pinei generis arboribus ut gumi in ceraſis:reſina ī pineis erūpit hūoribꝰ abūdātia
quapp latini ſuccinū appellāt.Dēſat̄ dei de frigore:aut tepore uel mari.Cū æſtus ītumeſcēs ex īſulis tepue
rit expellit ī littora.Quod āt pinea arbore ſuccus ſit indicat pineus in illo ex attritu odor.Et qđ accenſum
tædæ more ac nidore flagret Liquidum primo deſtilare argumento ſunt quædam intus tranſlucentia ut formi
cæ & ulices.qui muſteo adhæſerūt.De qua q̄dem re & apud Martialē epigrāma eſt:Naſci etiā in India cer/
tum eſt.Nam Archelaus qui regnauit in Cappadocia illinc rude aduehi adhuc inhærēte cortice:poliri q; la
cte incoctum dixit.Electri uis eſt teſte Caliſtrato.ut contra lymphationes proſit:Præterea urinæ dificultati
potū alligatumq;.Accepta eſt attritu ui caloris paleas & frondes arentes ita rapit ut magnes ferrum.Sed &
hæc & multa diſtinctius inuenies in ultimo Pliniilibro.Etruria ſucinum ambram uocat.

Arīō:hiſtoriā pōit Ser.addit tñ Vero.hūc uirū Methymneū fuiſſe: ac oēs cytharædos ſupaſſet: a Periandro corynthoꝝ tyráno abeūtē ī italiā uēiſſe:ac multas adeptꝰ opes ex ſuo artificio nauē quorūdā corynthoꝝ q̄ ad periādꝝ rediret cōſcēdiſſe:& aīaduerſis īſidiis īpetrauit a nautis ut aliq̄tulū canere cythara ſinerent νομον ορθιον ceciniſſe:mox ſe ī mare p̄cipitaſſe:ac delphino ſuſceptum ī īſulā Tenarō īcolumē delatū eſſe:atq̄ inde ad Periandrō rediſſe:& nautas qui illum in italiam eſſe mentiti fuerant ita arguiſſe:ut ſcelus fateri cogerentur. Addit etiam idē Herodotus æneam ſtatuam Arionis a delphino uecti poſita eſſe in Tænaro inſula.

SER. Dicite pierides: Captat attētionē cū niſi a nu minibus hoc dici poſſe negat:cū ſupiora dixerit. Intelligimꝰ āt hos paſtores referre q̄ aliq̄ audierūt in arcadia. Vnde dixit: Incipe mænalios. Nō oīa.p. o. Sic Ci. Vñ ſuſtinere uix pauci p̄ſūt:utrūq̄ nemo Adole īcēde κατα τοεὐφη μις μον. Nā adole ē auge. Sanos: Nō amantes: ut īſano: amātes dicimus. Auertere a ſāitate mutare uel auertere ꝓ cōuertere: ut ſit mutata ꝓpoſitio. Vel addit.i.ēt Arguit āt a maiori: Nā ſi hoc faciūt carmīa: facilioꝰ mīora faciēt: Facile.n.ē ut ex urbe rus redeat ruſticꝰ. Cātādo.dū īcā tāt. Gerūdioꝰ.n. modꝰ ab oī uerbo ſimiliter creant Ergo hic paſſiue ꝓtulit. Cū aūt dixit cātādo tu illū actiue. Salu. Cū ipſe ad īpandū uocaret.i. ut ei īpareť. Frigidꝰ: Nocēs ut Frigida ſaturni quo ſe ſe ſtella receptet. Licia: nā ut licia ſtamē īplicant ita adoleſcentis mentem implicare contendit.

Dicite Pierides.nō omnia poſſumus omnes.
Effer aquā: & molli cīge hæc altaria uitta A,
Verbenaſq̄ adole pingues & maſcula tura
Coniugis ut magicis ſanos auertere ſacris
Experiar ſenſus nihil hic niſi carmina deſunt.
Ducite ab urbe domū magna caria ducite dal
Carmīa uel cęlo poſſūt deducere lunā Cphnī
Carminibus circe ſocios mutauit Vlyſſis:
Frigidus in pratis cātando rumpitur anguis.
Ducite ab urbe domū ma caria ducite daphnī
Terna tibi hæc primū triplici diuerſa colore
Licia circūdo: terq̄ hæc altaria circum

AN.M. Dicite pierides. hic uerſus totꝰ ē Furii ex decimo libro. Lucrecius item libro. qnto ait. Maior erat natu· nō oīa poſſumus oēs. Macrobiꝰ auctor libro.vi. Verbenas: Verbena iouis ara uerrebatur: domus purgabať luſtrabaturq̄. ſerebať aūt domeſtica flore albo in ortis. ſacerdotes eā purificationibꝰ adhibere conſueuerūt. ſiq̄ medicus uiſitando infirmū ipſam portauerit ægroto neſciēte: & dicet ægroto ipſi qualiter eſt: ſi dixerit æger bñ ſanabitur. ſi male morieť. hæc alii Plinioꝰ āt ſcribit libro: xii.c.iii. uerbenā dici gramen ara cū ſua terra euulſū &c. Propterea igiť pingues uerbēas dici putarim: nā & aræ pīgues dñr eē. Adole.i. ure teſte Nonio. Alibi adolere ſignificat augere honorare ꝓpitiare: ut li.i. æn. Et flaminis adolere penates. Maſcula tura. Maſcula tura aliq̄ putāt a ſpecie teſtiū dicta. ſunt.n. rotūdiora & religiōi tributa ne ſexꝰ alter uſurpareť: auctor Plinius li.xii. Sanos. i. amantes. Magicis ſacris. Maximæ q̄ſtionis & ſemp incerte ē inqt Plinius libro.xxviii.c.ii. ualeāt ne aliqd uerba & īcātamēta carminū: Veſtales noſtras hodie credimꝰ nōdū egreſſa urbe mācipia fugitiua retinere uī ſola p̄catiōis. Nō pauci etiā ſerpentes ipſos recantari credūt. Cato, pdidit luxatis mēbris carmē auxiliari: Marcus Varro podagris. Cæſarem dictatorem poſt unum ancipitē uehiculi caſum ferūt ſemp ut p̄mum cōcediſſet id q̄ pleroſq̄ nūc facere ſcimus carmine ter repetito ſecuritatē itinerū aucupari ſolitū: hinc & faſcinatiōibꝰ adoratione peculiari occurrimus. & impares numeros ad oīa uehemēti ores credimus. idq̄ in febribꝰ dieꝝ obſeruatiōe ītelligiť. Scribit itē q̄ Theocritꝰ. apud græcos: Catullꝰ. apd nos: & Vergilius amatoria incantamenta imitati ſunt. Magia ꝓterea incantatio dicitur. mageno magicā exerceo. Circe. Solem ferūt duos procreaſſe pueros Aeetan ac Perſen. Aeeta in Colcho regnauit. in Taurica Perſes. crudeles ambo efferriq̄ E Perſe Hecate orta eſt quæ poſtea Aeete nupſit: genuitq̄ liberos tres: Circen medeā & agialeū. Circe ad oīs gñris. uenenoꝝ curā uerſa: multaꝝ herbarū radicūq̄ uarias uires mirabileſq̄ repit. uenit demū ad Italiā: inq̄ eo, pmōtorio qd mūc quoq̄ ab illa Circeū uocať reſedit. hæc ex Diodori li.v. Quomō āt Vlyſſis ſocios carminibꝰ uerterit in feras ſegito Ouidiū libro.xiiii.met. Cicero aūt in libro de.n.d. ſcribit Circen ſolis fuiſſe filiā ex Perſide Oceani filia. Licia: q̄ ea uim ī carminibꝰ haberent: īnuit ēt Plinius li.xxviii. quū ait inguinibꝰ medenť aliq licium telæ detractū alligātes noueis ſeptenisue nodis: ad ſingulos nominātes uiduam aliquam atque ita inguina adalliganteſ licio. Cātando. dum cantatur.

CHRI. Oīa uel mediū: Sūmā oīdit deſpationē. Viuite nō optāris: ſed diſcēdētis ē: & ad mortē pficiētis. Specula mō: locꝰ editior diciť ſpecula: uñ ad multū ſpaciū facilis ſpeculatio, pſpectuſq̄ ſit: eadē rōe ſpecula feneſtra appellať. Inueniť ēt ſpecula p diminutionē a ſpe. Vos pierides. Sine q̄tū auxilio rē īpam pp ſuā magnitudinē nos dicere nō poſſemus. Et ſi attētionē īſtaurat auditoribꝰ: q iā audiēdo feſſi eē p̄ſūt. Nos oēs poſſumus oīa Imo fortaſſe nullus ē: q poſſit oīa. Verbenas. Quaſi herbena, pp̄e ſpecies herbæ: ē q̄ alio uocabulo ut ē ī ſynōimis uerminatia diciť. græce diciť hierobotanō q̄ſi ſacra herba: qñ illā ſacrificiis adhibebāt antiq. Capiť āt uerbena, p oībꝰ frōdibus q̄ adhibenť in ſacris. Maſcula thu. Thus maſculū appellāt medici qđ ſubalbidū & rotundū & pingue & naturaliter lene & frágibile ē: & qđ ad ignē cito accēdať. odorē ſuauē copioſe emittit. hoc oīum optimū ē: ut ait Diaſcorides. Magicis de his diceť ī q̄rto æneidos. Sanos. Nullo amore implicatos. Inſanos. n. dicimꝰ furioſos: at furoris ut Plato ait. q̄ttuor ſpecies ſunt uaticinii q ē ab appolline poeticæ facultatis q ē a muſis amoris: q ē a uenere: myſterioꝝ: q ē a Bacco. Ergo q amāt furore pciti ſunt: ergo furioſi: ergo inſani. uñ ſequiť q̄ q ſani ſunt nō amēt. uult itaq̄ auertere. i. remouere ſenſus uiri ſui īſanos. i. ab amore liberos: qđ faciet ſi īplicabit amore. Vñ erūt īſani quēadmodū dicimꝰ īſanū poetā: & īſanū uatē. Ducite ab urbe domū mea. c.d.d ſic ēt Theocritꝰ in pharnaceu tria adhibet intercalarē uerſū haud diſſimilē ἰυγξ ἕλκε τον τᾶ νον ἐμον ποτὶ δωμα τον ἄνδρα. Cælo poſſūt deducere lunā: magnorū ē polliceri ſuis carminibꝰ lunā e cælo auocari. unde Theſſala cū lunā laborare timerēt: qa carminibus īcāraret: tinitu naſoꝝ æneorū ne illa carmi/

Verbena

Circe

Specula

Verbēa

Vermi/nantia

Thꝰ maſculum

aupiet obſtrepebãt. Hic Iuuenalis. Iã nẽo tubas nemo æra fatiget: una laborãti poterit ſuccurere lũæ. Terna. Præter animos negãt pythagorici & platõici quicq̃ numeris eẽ pfectio. qppe q̃ figurarũ numerorunq; ſerie ac p poſitiõe a ſũmo deo cõſtituta ſint oĩa: atq; ita digeſta ut numeris & figuris cõtineri uideant. ait. n. Pythagoras mõade oriri nũeros: ex nũeris pũcta: ex pũctis lineas: ex his figuras planas. ex pláis ſolidas figuras: ex his ſolida corpora. Et ex his elemẽta eẽ: ex qbo ſit mũdo. Thrinitatẽ ãt pythagorici reꝛ oĩum mẽſurã dicũt. Nã deo ternario nũero res gubernat. Primo. n. ſingula creat. Secũdo ad ſe creata rapit. Tertio rapta pficit. Res iti dẽ pmo a pẽnis fõte effluũt dũ naſcũt. Secũdo ĩ eũdẽ refluũt: dũ ſuã illã originẽ repetũt. Tertio pficiũt in ſu um prĩcipiũ iã reuerſa. Orpheo igit deũ pncipiũ mediũ & finẽ dixit. Principiũ ãt ut pducit. Mediũ ut produ cta ad ſe rapit. Finis ut redeuntia perficit.

Effigiem duco: numero deus ĩmpare gaudet.
Ducite ab urbe domũ mea caria ducite daphnĩ
Necte tribus nodis ternos amaryllĩ colores.
Necte amarylli mõ: & uẽeris dic uincula necto
Ducite ab urbe domũ mea caria ducite daphnĩ
Limus ut hic dureſcit: & hæc ut cæra liqueſcit
Vno eodẽq; igni: ſic noſtro daphnis amore.
Sparge molã & fragiles ĩcẽde bitumĩe lauros
Daphnis me malo urit. ego hãc ĩ daphnĩde lauꝛ
Ducite ab urbe domũ mea caria ducite daphnĩ
Talis amor daphnim qualis quũ feſſa iuuẽcũ
Per nemora atq; altos quærẽdo buccula lucos
Propter aquæ riuũ uiridi procũbit in ulua
Perdita nec ſeræ meminit decedere nocti
Talis amor teneat: nec ſit mihi cura mederi
Ducite ab urbe domũ mea caria ducite daphnĩ
Has olim exuuias mihi perfidus ille reliquit
Pignora cara ſui: quæ ego nũc limine in ipſo
Terra tibi mãdo: debẽt hæc pignora daphnĩ
Ducite ab urbe domũ mea caria ducite daphnĩ
Has herbas atq; hæc põto mihi lecta uenena
Ipſe dedit mœris: naſcunt plurima ponto.
His ego ſæpe lupum fieri & ſe cõdere ſyluis
Mœrim: ſæpe animas imis exire ſepulchris.

SER. Effigiẽ. ſ. amatoris: ut Dido effigiẽ toro locat. ĩpare: p ĩpari. ſ. qcũq; ſupoꝛ uel hecate cuio ẽ triplex ptãs. Vñ tria uirgis ora diãæ hæc ãt amarylis ẽ quã græci σωμβισ wiv dũt. Vẽeris dic uicula necto: Anapeſto ẽ trimeter hypcalectico: qđ metꝛ ueneri ẽ dicatũ. Molas: Far & ſalẽ. Bitumine. l. i. lauros diuino igne cõſume. Nã bitumẽ ex fulmine dicit procreari. Vñ iuxta Babyloniã qa frequẽtia cadũt fulmĩa: hac re laeo abũdat: adeo ut ex bitumĩe fabricaſſe muros Semyramis dicat. In daphnide: Arcaiſmos pro ĩ daphnidẽ. uel ĩtelligamo ſupra daphnidis effigiẽ eã lauꝛ ĩcendere pp nomi nis ſimilitudinẽ. Buccula. bouis ẽ diminitio. bos a nomalũ ẽ. Nã bos & bobo pducit primã ſyllabã ĩreliqs caſibo corripit prima. Propter: iuxta. Perdita: Ore cõſũpta. Nec ſit. m. c. m. Aut nolĩ magicis artibo ſubuẽire: aut nolĩ ſecũ cõcũbere. Perfido Núc. ſ. perfidus. Limine. Ipſo loco ueſtæ ſacro. AN. M. Numero deus ĩpare gaudet: ĩpares nũeros ad oĩa uehemẽtiores credimo inqt Pli. li. xxviii. c. iii. & Macrobio li. i. ſat. ſcribit q; ĩpar nũero mas & par fœmina uocat. Itẽ Arithmetici ĩparẽ patris & parẽ matris appellatiõe uenerãt. Pli. itẽ li. xii. ĩqt q; maſculũ genꝰ religiõi tributũ ẽ. Cæra liqſcit. Simeta ĩ Theocriti ſecũda ait: utq; meis palẽs digitis bũ cæra liqſcit: Mindio ex tẽplo ſic noſtro delphis amore. Molã. Erat mola ex ſale & farre molito: ut ſcribit Var. Bitumẽ. bitumẽ ẽ terræ gleba q̃ a calore liqfacta efflat atq; diſundit: rurſumq; in glaciẽ fortiſſimã ab aqua frigida ĩmutat. q̃lis ẽ lacuũ aqua: uñ & ſectiõe & inciſiõe opo ẽ. Id poſtea ĩ ſũmo fluitat: Strabo auctor li. xvi. Pli. ãt li. xxxv. c. xiiii. ſcribit: q; bitumen alibi limo alibi terra. Limo ab ludææ lacu emergẽs Terra in Syria. Eſt uero liqdũ bitumẽ ſicut & acynthiũ: gignit & pigue liquoriſq; oleacei in Sicilia: utũturq; eo ad lucernarũ lumina. Itẽ ad ſcabiẽ iumẽtoꝛ. Vis bituminis q̃ ſulphuris ſiſtit attrahit diſcutit gultinat. ad lepras prurituſq; corpoꝛ efficax. hæc ex Plinio. Laures. lauro in ſuffimẽtis & purgatiõibo utebant. nõ tñ fas erat in profanis uſibo pollui lauꝛ: ut Pli. li. xv. meminit. Daphnis me malo urit. Simeta in ſecũda Theo. ait: Cõburit me delphis: ego hãc in delphide laurũ. Propter. i. prope. Perdita nec ſeræ uerſus ĩteger ẽ Varii de motte ut edocet Macrobio li. ſat. vi. Põto meſura põti a Boſphoro ad meotidis lacũ protẽdit: ut ſcribit Pli. li. vi. Solino ãt ſcribit ĩ põticis oris Aconẽ portũ eẽ: q̃ prouẽtu maloꝛ graminũ uſq; adeo celebris ẽ: ut noxias herbas aconita illic nominẽmo. Lupũ fieri. Pli. li. viii. ſcribit: q; in italia quoq; creditꝰ lupoꝛ uiſus eẽ noxio: uocẽq; hõi quẽ pores cõtẽplent adimere ad pñs. hoies ãt in lupos uerti rurſuſq; reſtitui ſibi falſũ eẽ cõfidẽter exiſtimare debemo: aut credere oĩa q̃ fabuloſa tot ſæculis cõpimo. Euãthes ĩter auctores græciæ non ſpreto tradit Arcadas ſcribere eũ gẽte antei cuiuſdã ſorte familia electũ ad ſtagnũ quoddã regiõis eio duci: ueſtituq; in q̃rcu ſuſpenſo tranare atq; abire in diſcreta: trãſfigurariq; in lupũ & cũ cæteris eiuſdem gñris cõgregari per annos ix. quo in tempore ſi homine ſe abſtinuerit: reuerti ad idem ſtagnũ & cum tranauerit effigiem recipere ad priſtinum habitum additio. xi. ãnoꝛ ſenio: addit quoq; Fa. eãdem recipe recipe ueſtem. Inter auguria ad dextram commeantium preciſo itinere fecerit ſi pleno id ore fecerit nullum oĩumpræſtantius hæc ex illo.

CHRI. Ternos colores. Máet ĩ eadẽ trinitate. Veneris dic uincula necto ſimile qddã & Theocrito σ᾽ἄσσα πα καὶ λεγε ταυτα τὰ λελφί λοσοστέᾳ ωασσο. Limo ut hic. Quẽadmodũ unꝰ idẽq; ignis liqfacit cærã: ac cõtra limũ cõſolidat: ſic amor q̃ ignis ẽ liqfaciedo te mihi reddet duꝛ aduerſus alias uel cũ liqfecerit & mollẽ reddẽrit in noſtrũ amo rẽ: cõſolidabit ut pmaneas in eo: Nõ diſſimile ẽ illud Theocriti ὡσ τοὐτου τὸν καρὲγο σὺναδαι μοι τωκωσ τακοιὸυ ωὲρι οσ᾽ ομιναιοσ ἄιτηκαὸλελφισ. Bitumĩe. Ludeæ lacꝰ ẽ quẽ

Aſphaltem nominat īmēſo ambitu uſī mare mortuū a nōnullis noīat: ſed ſapore corruptior ē q̄ mare Grauitate odoris accolis ē peſtifer. Et ut placet Solino aīal nullū habet: nihilq; in eo mergi pōt. Vſī etiā teſte Cornelio Tacito: nādi īpitos attollit: Certo. n. tpe bitumē egerit: qđ a lacu ēt aſphaltū noīant. Liquor ē acer naturæ ſuæ: & ſparſo aceto cōcreſcit: p̄mū mālu trahit: inde nullo iuuāte influit nō ære nō ferro: ſed ſāguīe mēſtruo ſcīdit. Iordanē oēm p hūc labi dicunt nec tīī infici. Hoc ſemiramim, p calce ad ſtructurā babylonicoꝝ mœniū uſā dicūt. Pli. ſcribit bituminis naturā, pximā eē ſulphuri. Idq; eē uelut limū q a iudeæ lacu emergat, ſtereo multa q̄ de bitumine ab eodē dūr. Diaſcorides ait: bitumē aliud aridū aliud liqdū eē. Aridū gigni ī iudea: Phœnice et Sidōia: Liqdū in Babylonia: Apollōia: & Sicilia. Vocat a nōnullis ſterco dæmōis. Gallen dicit illud uī habere calefaciēdi & deſiccādi. Serapiō ſcribit q̄ phibet apoſtemationē uulneꝝ. Suo ſuffitu cōfert doloribo matricis: Potū cū caſtoreo & uinoſciet mēſes: & cōfert tuſſi ueteri: & aſmaticis: & morſibo uenenoſoꝝ. Potū cū aceto ſoluit ſanguinē coagulatū. Impoſitū dētibo ſedat dolorē. Admixtū farinæ hordei & nitro & caræ prodeſt podagræ. Perdita nec feræ meminit decedere nocti. Verſus ē ex uario de morte: dicit. n. Nō amnes illi medii non ardua dāt flumina nec ſeræ meminit decedere nocti. Nec. ſ. m. c. m. Optat. u. illū amorē īplicari & ſe cōtra ita liberari ut eū negligat Sic. n. ad plenū iniurias ulciſcet. Exuuias: Quoniā p hoſte ille ſe geſſerit: exuuias appellat: q̄s ille pro amoris pignore reliqt Cara: Nā res amari uehemēter diligit amās. Hæc duo ēt ī Didōe expſit: q̄ tūc hēres pro exuuiis: & olī pro pignore amoris cara: ſic luue. Gratoq; indulget baſia pelctro. Perfidus iurgiū eſt amātis. Nā dolet fidem frāgi. Herbas ex qbo facile fiāt uenena. i. philtra amatoria: q̄ iure uenena dicūt: qm̄ puenas ad p̄cordia diſcurrāt: uſī ueneficia appellāt: & ueneficæ q̄ illa faciāt. Probat āt efficaciā uenefi cii ab auctore: ait ḡ: Ipſe mœris. Nā ēphaſim facit pronomē: & mœtis ea grauitate, pnunciat tāq̄ ſi ſonet maxī mo in ea re artifex. Deinde a patria. Nā in Pōto fuit Medea oīum ueneficaꝝ maxima. Sed quo mō lecta ſunt ab eo uenēa: ſi Mœris dedit Sed legamo. Ipſe Mœris dedit uenena lecta mih. i. lecta ut ego hērem. q. d. meo nomine legit. Nā cū legūt herbas noīant cui legāt. Lupū fi. Refert Auguſtino in li. de ci. dei. M. Varro. ſcribere de arcadibo: q̄ illi ſorte ducti trāſnatāt quoddā ſtagnū: ut ibi in lupos cōuertāt: & cū ſimilibo feris uiuūt. Si uero carne hūana nō ueſcant: rurſus poſt nouē ānos remeato eodē ſtagno reformant in hoīes Deniq; quēdā lemē tū parraſiū guſtaſſe de ſacrificio: qđ arcades imolato puero faciūt deo ſuo Lycæo & in lupū cōuerſū: &. x. anno in hūanā effigiē reuerſū in olympia pugilē uictoriā meruiſſe. nec pp aliā cām & lycæū loue & lyceū Pana in Arcadia uocari exiſtimat Varro: niſi q̄ ea nō alia q̄ diuina fieri poſſe exiſtimat. Pli. etiā ſcribit Euanthē iter auctores Græciæ nō ſpretū tradere qđ arcades ſcribūt ex gēte Antæi cuiuſdā ſorte ſimilia electrū ad ſtagnum quoddā eio regiōis duci ueſtituq; in q̄rcu ſuſpēſo tranare atq; abire in deſerta trāſfiguraric; in lupū & inter lupos uerſari p ānos. ix. quo in tpe ſi ab hoīe abſtinuerit redire ad ſtagnū: illudq; tranare: & effigiē hūanā p̄ſtinā recipe addito. x. ānoꝝ ſenio. Addit idē Augu. mulieres fuiſſe in italia: q̄ dantes aliqd in caſeo: hoīes in iumenta mutabāt: q̄ neceſſaria quæq; portabāt: deinde pfuncti opa ad ſe redibāt: nec tū ſenſus rōnalis in illis mutabat. Et ſe cō. ſil. Nam ut dixit Var. cū ſimilibo feris hītabant. Imis ſepul. Credit antiqtas umbras defuncto rum in ſepulchris requieſcere Ac propterea magnæ illis curæ erāt ſepulchra: hinc luue. Dii maioꝝ umbris tenuem & ſine pōdere terram. Spirantes q; crocos & in urna ppetuū uer: Qui p̄ceptorem ſancti uoluere parentis. Eſſe loco. Et proptius: Terra tuum ſpinis obducat lena ſepulchrum. Et tua qđ non uis ſentiat umbra ſitim.

Medea

Lupus

SER. Alio traducere meſſes. ſ. magicis ſacris uſī ē in. xii. tabu. Neue alienā ſegetē pellexeris. Nere ſpe. Nolūt. n. ſe uideri lumīa niſi ex nimia neceſſitate. Vſī pro miraculo dicīt: alma parēs cōfeſſa deam ſed facit in picu Io filii. Nihil ille. d. n. c. c. Satis eſt q̄ puta carmīa magica nihil ualere. Sed de his in q̄rto æneidos plura. Corripuit tremulis. Hoc uxori Cice. dīt euenīſſe: cū poſt pactū ſacrificiū cū libare uellet: In cinere uiſa ē flamma: qđ ſignificauit eio maritū eo ānofutuꝝ cōſulē: ut ipſe ī ſuo teſtāt poemate. Bonō ſit. Dubitat & optat: qa ignis ēt malū ſignū eē pōt: quia nocet. In limine. In loco ubi amati ueſtes obruerat. Ipſi. ſ. f. Omnia đ magicis dicta deſtruit dicens Hæc tantum deſiderantibo uera uideri: quod p prouerbium eſt locutus.

Atq; ſatas alio uidi tra ducere meſſes. Cphnī
Ducite ab urbe domum mea caria ducite da
Fer cineres amatylli foras: riuoq; fluenti
Trāſq; caput iace ne reſpexeris. his ego dahnī
Aggrediar. nihil ille deos: nil carmina curat.
Ducite ab urbe domū mea caria ducite daphnī
Aſpice corripuit tremulis altaria flammis
Spōte ſua dū ferre moror cinis ipſe: bonū ſit
Neſcio: qd certe eſt: & hylax in limine latrat.
Credimus: an q amāt ipſi ſibi ſōnia fingunt:
Parcite ab urbe uēit iā pcite carmīa daphnis.

AN. M. Alio traducere meſſes. q̄n ēt inqt Pli. li. xxviii. c. ii. & legū ipſaꝝ ī. xii. tabulis uerba ſūt qui fruges excātaſſet. & alibi: Qui malū carm incātaſſet Nil caria curat: oīdit p hoc Maro caribo nō eē pōdo. Aſpice uerba ſūt amaryllidis. Bonū ſit neſcio. dubitat an bonū an malū cinis accēſus portēdat. deīde certior ait: Quid certe ē. i. aliqd ē: nā & hylax ī limine latrat. In limīe āt ubi daphnidis exuuie erāt: latrabatq; illio aduētu. Hylax melio p x q̄ ps ſcribīt ī fine hylao āt uel hylacteo latro uel reſono ſignificāt. hīc & hylactor noīn cāis apd Oui. Credimo. ſ. aliqd ēe. An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt. i. uana componunt: uentura putantes quæcunq; deſiderant. Qui amant. nulla hinc Synaloepha eſt. Parcite. hoc ait credens illum uenturum eſſe. parcite autem deſiſtite.

CHRI. Atq; ſa. al. ui. tra. meſ. hoc in. xii. tabulis fieri prohibebat. His ego daph. his tā ualidis. Aggrediar. Veluti hoſtē. Nihil ille. d. n. c. c. Stupefacta hæc dicit: admirat. n. q̄ cū ad id ſacrorū iā puenerit: tū adhuc illū moneri nō ſetiat: Aſpice. Cū ita admirabūda ſtaret: ſecutū ē hoc mōſtrū. Vſī amaryllis: q̄ latu ra erat cīeres admōet eos flāmas cōcepiſſe. Neſcio qd. ſ. ſit. q. d. neſcio audiā an nō audiā. Certe ē. Cū iter & clarius

udi sset dixit: certe ẽ. s. aliqd. Et secutꝰ ẽ poeta naturã. Nã aliqd ex lõginquo apparẽt adeo dubia res ẽ: ut incertisi simꝰ sit ne an nõ sit. Deinde cum magis appropinq̃t uidemꝰ ẽt: sed tñ qd sit nõdũ cõstat. Paulo uero post cogo scimꝰ qd sit: ut uerbi gratia q̃ sit equꝰ. Ac demũ cognoscimꝰ nõ mõ equũ eẽ: sed ẽt meũ uel tuũ. eadẽ. rõ ẽ ĩ auditu Credimꝰ. Dubitaret p̃mũ an audisset q̃ppiã. Deinde cũ cõstaret audisse dubitauit. qd audisset. Postremo putauit audisse uirũ uerũ cũ nimis uirũ cupet: dubitauit rursus an nimia cupiditate deceptꝰ sẽsus id putaret esse quod nõ esset. Fingunt somnia. Prouerbiũ est. Nam qui nimia cupiditate decipit & credit id esse quod non est dicitur fingere somnia SER.

Argumẽtũ æglogæ nonæ quæ dicit Mœris
Tẽpora flet Mœris: ferit pdita rura Menalcæ
Vergiliũ laudat Lycidas nocitãdo Menalcã.

Vo te mœri pedes an q̃ uia ducit ĩ urbẽ L
Olicida uiui peruẽimus aduena nostri M
Q uod nũq̃ uerri sumus: ut possessor agelli
Diceret hæc mea sunt ueteres migrate coloni
Nũc uicti tristes quoniam sors omnia uersat
Hos illi qd nec bene uertat mittimus hædos.
Certe eqdẽ audieras q̃ se subducere colles L.
Incipiũt: molliq; iugũ dimittere cliuo
Vsq; ad aquã & ueteris iã fracta cacumia fagi
Omnia carminibus uestrũ seruasse menalcã
Audieras: & fama fuit: sed carmina tantũ M.
Nostra ualẽt lycida tela inter martia: quantũ
Chaonias dicũt aquila ueniente columbas

Vo te mœ. p. Ex diuersis locis Theocriti aliqua ad hoc earñ trãstulit Verg. postq̃ pene ab Arrio cõturiõe occisus ẽ pcepit suis: ut tenerẽt agros. sed ad pñs obsequerẽt Arrio Ergo mœris mõ hædos. Mãtuã ad Ariũ portat. Et interrogatꝰ ab alio pastore quo pgat deflet suas miserias. & hũc uariæ pstat occasio cantilenæ. Ducit zeugma ẽ a posterioribꝰ. Viui. diu uiuẽdo: & oñdit diuturniorẽ uitã sæpe nocere: cũ sit interdũ causa miseriarũ. Quod nũq̃. u. s. Quia iopiata grauiora sunt mala. Hĩc Dido. Hũc ego si potui tñ spare dolorẽ: Et pferre soror potero. Victi. Impotes uoti. Vt uictores dicimꝰ uoti cõpotes: q̃ qcquid libet faciunt. g̃ uicti: qbꝰ parẽdũ ẽ. Nã uicti nõ sunt mãtuani q ne bella qdẽ gesserũt. Versat. nisi ad rusticanã pñã referas aspe dicit cõtra Augustũ cuius fœlicitatẽ sors posset mutare. Illi. Arrio. Nec bñ uertat. In pniciẽ eius uertat: & malo omine munus accipiat: tractũ ẽ ab Hectore & Aiace. Nã Hector dedit ei gladiũ: quo deide Aiax se ĩterfecit. ab aiace ãt ipse balteũ accepit quo postea circa muros patriæ tractꝰ ẽ. Inde natũ ẽ illud comicũ. Dii bene uertãt qd agas. nã & bona ĩ peiꝰ: & mala in melius plerũq; mutãt. Subducere. Ex alto in cãpos dissolui. Aquã. s. Mincii fluminis. Supiorẽ circũ

scriptionẽ intelligimꝰ aut Vergilii: aut oĩum mãtuanorũ agrorũ eẽ. Fama fuit. Beniuolẽtiam Augusti fama uulgauerat: sed belli actiaci necessitas ĩpediuit. Menalcã. Prò Vergilio ponit. Colũbas. Quia minora auguria maioribꝰ cedũt: nec ullarũ uiriũ sũt: licet pora. Chaõias. Epiroticas. In epiro. n. nemꝰ erat: in quo colũbas dare respõsa dicebãt: qd̃ iccirco fingũt: qm̃ thessala lĩgua peliades & colũbæ & uaticiatrices mulieres dũr. AN. M. Quo te Mœri. Argumentum patet carminibꝰ. Viui pucnimus. solet. n. uita lõgior plurima incõmoda afferre. Vñ Iuuenalis de Priamo inquit sat. x. Lõga dies igit qd cõtulit oĩa uidit Euersa: & flãmis asiã ferroq; cadentem. Victi. i. supati uiolentia militũ. Est autem ordo: Nũc uicti nos qm̃ sors omnia uersat tristes: i. inuiti mittimus illi. i. aduenæ possessori hos hædos: qd̃ nec bene uertat. idest in bonũ conuertat. Sors omnia uersat. Sed profecto fortuna in omni re dominat inquit Salustiꝰ in Catil. & Laberius teste Macrobio li. ii. Fortuna ĩmoderata in bono æque atq; in malo. Qui se subducere colles. Describunt hic Naronis agri. Subducere. descendere. Dimittere iugũ. i. relinq̃re sũmitatem. Molli cliuo. facili descensu. habebãt. n. Marõis agri iũctos colles ius erat ei ad illoꝝ sũmitatẽ. Est & mihi agellꝰ huiusmõi nã ad occidẽtẽ collis ẽ: cuiꝰ mihi possessio ad sũmũ tãtũmõ ẽ: postea uero cãpꝰ iest alteriꝰ colõi. Vsq; ad aquã. ĩ Tityro dixerat q̃uis lapis oĩa nudꝰ Limosoq; palꝰ obducat pascua iũco. Fagi. pp ea nõ. ab re sub tegmine fagi recubãs dixit in Meliboeꝰ. Carmini bꝰ seruasse Menalcã. hoc loco nõ pastor Mẽalcas sed Verg. ẽ itelligẽdꝰ p allegoriã: ut scribit Fabi. li. viii. Aqla uenientẽ. mĩora. n. auguria maioribꝰ cedũt Chaõias Colũbas. In Epiro erãt pmi chaões: a qbꝰ chaõia dicta ut scribit Pli. li. iiii. aliter Maro li. iii. Refert ãt Herodo. li. ii. Euterpe. s. gẽinas ex ægypto colũbas euolasse: utrãq; nigrã: unã quidẽ in Aphricã: alterã uero ĩ Dodonã Epiri: quæ fago insidens humana uoce elocuta. sit eo loci iouis oraculum condi debere. Eam uero quæ ad aphros abiisset colbã iussisse aphris ut Ammonis oraculum conderent quod oraculum & ipsum Iouis erat. Refert demum Herodotus ipse columbas illas fuisse ueras fœminas sacerdotes & sorores a phœnisibus his locis uenditas &c.

CHRI. Quo te mœ. Rusticãus modꝰ loq̃ndi & pastori uehemẽter q̃drãs q̃uis utat expolitiõe. Olycida. Nõ uocãtis: sed dolẽtis ẽ. O. Viui. q. d. Hãc calamitatẽ pstitit diuturna uita. Quod nũq̃ ueriti simus. Vitiũ. n. hominũ ẽ ut o ẽs sibi fœlicitatẽ, pponãt nũq̃ ad tristitia respiciũt. Quãobrẽ ĩpmeditati sæpe oppmunta calamitatibꝰ: q̃ qdẽ q̃to magis ĩprouisæ sũt tãto magis offẽdũt. Qua propter Ci. ĩ tusculãis oĩdit pturbatiões grauiores ĩ ẽt fieri: cũ calamitates ĩpmeditatos nos subito ĩuadãt. Qua pp grauiꝰ urgebat Mœris q̃ hæc mala nõ puidisset Migrate. q. d. Nõ reuersuri discedite. aliud. n. ẽ si dico discedo hĩc aliter si dico migro. Nã q discedit redibit fortasse paulo post. Qui ãt migrãt eo cõsilio discedit: ut alibi sit domiciliũ positurꝰ. Qui se. describi Marõis pdii terminos. Fama fuit. Est pinde ac si dicat: ueꝝ ẽ. Nã hoc differt a rumore fama. qa rumor ẽ eaꝝ reꝝ: q̃rũ nullꝰ ẽ certꝰ auctor. g̃ falsa res eẽ põt. Fama uero certos habet auctores: g̃ res uera ut plurimũ. Chaonias columbas. Speciẽ, p gñre põit. Cæteꝝ chaõia ps Epiri ẽ ĩ q̃ ẽ silua dodõa. Hæc oraculũ habet dodonæi Iouis: qd̃ respõsa dat p colũbas. ait ãt Herodo. in clio hoc oraculũ oĩum q̃ ĩ græcia sũt ãtiq̃ssimũ eẽ: & circa sui pncipia unicũ. addit pterea & hoc qd̃ ĩ Dodõa: & illud qd̃ ĩ Lybia ẽ cõstituisse duas sacerdotes thebãi Iouis q̃ a phœnicibꝰ aba

Fama Rumor

ćte huc altera: illuc altera puenerũt. Et hæ qdẽ ſacerdotes Iouis dicere: antꝛ in loco dodonæi oraculi notatũ eẽ Duas nigras colũbas ex ægyptiaca Thebe euolaſſe: & eaꝛ alterã in Lybia tẽplũ ammõis ædificari iuſſiſſe. alterã in Dodõa ſilua ſup fagũ cõſediſſe: uoceꝙ hũana locutã. illic Iouis oraculũ cõſtituẽdũ dixiſſe. Sacerdotum uero earꝛ q̃ in Dodona fuerũt uetuſtiſſimã ꝓmeniã uocatã eſſe: ſecũdã Timereã: nouiſſimã Nicãdrẽ. Veꝛ idem Herodo. priori opinioni aſſentit: neꝙ credit columbas. ſed mulieres thebano tẽplo ueniſſe. Nec mirum quod pelliades. i. columbas fuiſſe dicãt græci. Nã antiqua pelaſgorum lingua mulieres peliades dicebantur.

SER. Quacũꝙ. ſ. rõe. Recte ãt augurioꝛ pitiam dat ei de quo dixerat ſæpe lupũ fieri. Nouas. l. Magna militaria iurgia. Siniſtra: Augures. n. ꝺſignãt lituo ſpacia: & eis dãt noſa: ut ꝓma ps antica: poſterior poſtica. ltẽ dextra & ſiniſtra. Dicit g̃ cornicẽ ꝺ nulla ꝓte ueniſſe: ſed ab antica ad ſiniſtra uolaſſe Illex uero q̃ glandifera arbor ẽ cũ caua. i. uitioſa eſt uitiũ agroꝛ ſignificat ꝓ milites clamore & litibus gaudẽtes: ſicut cornix q clamore lætat & alias aues inuadit. Auguriũ g̃ ꝓhibuit: ut abſtineret a militibꝰ: q retenturi erãt agros. Tecũ ſolatia. Nã cũ ſuis ſolatiis cadet poeta: q nõdũ editis carminibꝰ moriẽ Nõdũ. n. aliquod opꝰ ſcripſerat Verg. Solatia: latẽter tẽpora Auguſti carpit: in qbꝰ carmia nõ oblectatiõi fuere: ſed ſolatio: qꝺ infœliciũ eẽ conſueuit

Quis humũ floribꝰ herbis Spargeret. ſic eſt dictũ: ut ut Tum phaetõtiadas muſco circũdat amaræ Corticis. atꝙ ſolo ꝓceras erigit alnos. Fõtes induceret umbra: tegeret: cõpiret. Vel q̃ ſublegi tacitus tibi carmia nup Ruſtica affectiõe ſẽ reminiſci illoꝛ carminũ fingit: q̃ aliqñ a Vergilio licet inuito Romã eũti abſtulerat. Nã ſublegi ẽ furatꝰ ſum. Viñ & ſacrilegꝰ diciť: q ſacra legit. i. furať. Delitias noſtras. i. cõmunẽ amicam. Tityre dũ redeo: breui s ẽ uia: paſce capellas: Theocriti ſunt uerſus: uerbũ ad

Sacrilegus

Quod niſi me quacũꝙ nouas incidere lites
Ante ſiniſtra canua mouiſſet ab illice cornix:
Nec tuꝰ hic mœris nec uiueret ipſe menalcas
Heu cadit ĩ quẽq̃ tãtũ ſcelꝰ: heu tua nobis L
Pene ſimul tecũ ſolatia rapta mẽalca. Cherbę
Quis caneret nymphas? qs humũ florẽtibꝰ
Spargeret aut uiridi fõtes ĩduceret ũbra:
Vel que ſublegi tacitꝰ tibi carmina nuper
Cum te ad delitias ferres amaryllida noſtras:
Tityre dum redeo breuis ẽ uia paſce capellas
Et potum paſtas age tityre & interagendum
Occurſare capro cornu ferit ille caueto
Immo hæc q̃ uarro necdũ pfecta canebat M
Varre tuum nomẽ ſuperet mõ mãtua nobis:
Mãtua ue miſerę nimium uicina cremonæ
Cãtãres ſublimæ ferẽt ad ſydera cygni
Sic tua Cyrnæas fugiãt examina taxos.

uerbũ trãſlati ſed tñ Vergilii negociũ cõtinẽtes. Nã allegoice ipat ſuis: ut rẽ tueãť: nec tñ audeãt cõtra Attii ꝓceptũ uenire. Interagẽdũ: dũ agis: & hõeſta locutio ẽ: ſi dicamꝰ: Intercœnãdũ hoc ſum locutus. Nec dum pfecta. Nimiæ familiaritatis eſt ſignũ: ꝙ ei recitabat carmẽ nõdũ ad limã reductũ: Dicit ãt carmẽ: qꝺ q̃ſi cœpat in honorẽ Varri cõponere. & ꝓ trãſitũ põit diuerſa ſchedia. Supet mõ mãtua nobis. Supſit: reddať. Et hoc dicit Si nobis mãtua fuerit reddita: faciã ut te celebrẽt oẽs poetæ. Mãtua ue miſeræ nimiũ uicicina cremonæ. Bñ ingemit mantuanoꝛ infœlicitatẽ: qbus ſola obfuit uicinitas cremonẽſium. Nã caſii: Bruti: & Antonii copias cre mouẽles ſuſceperũt: quos ẽt ipſos mire excuſat dicẽs. Miſeræ cremone: q̃ ẽt ſi uellet: minime tãtis copiis poſſet reſiſtere. Nimiũ uicina. i. uſꝙ ad piculum. Varre tuũ nomẽ. Ordo ẽ: Varre tuũ nomẽ ſublime ferãt ad ſydera cantãtes cygni. i. poetæ. Sic Horatius de Pindaro Multa dircæũ leuat aura cygnũ Sic tua cyrnæas fugiãt exa mina taxos: uenenata arbor eſt: quæ habundat in Corſica. Hæc aũt inſula græce Cyrnæ diciť. Vnde fecit hanc deriuationem cyrnæas taxos: quibus paſtæ apes mel amariſſimum faciunt.

Taxus Cyrnæ

AN. M. Quacũꝙ qũocũꝙ. Nouas lites. Probꝰ ſcri. ꝙ ubi Maro amicoꝛ bñficio ꝓmeruerat ut agros ſuos recipet: cõcitauit ĩ ſe ueteraõs adeo ut a Milẽo Torõe ꝓmipilari pene ſit iterfecto ni fugiſſet hĩc ait Q ꝺ niſi me &c. Siniſtra. diximꝰ ĩ Tityro cornicẽ a ſiniſtra facere ratũ coruũ uero a dextra ut refert Ci. ꝓpter cornicẽ igit mõitꝰ maro ab lite abſtĩuit. Fõtes ĩduceret. i. delectaret. ĩducere. n. qñꝙ delectare ſignificat ut ẽt Nonꝰ edocet Viridi umbra. plãtãdo. ſ. arbores iuxta. põt & ꝓ hypallagẽ legi. ut dicat ꝙ ĩduceret uiridẽ umbrã fõtibꝰ. Vel ſupple qs cãeret carmia &c. Tityre dũ redeo hæc carmia Mẽalcas amicã petiturꝰ cecĩerat: q̃ poſtea Lycidas eĩ ſ̃begit. Occurſare capro. Theocritꝰ ait ĩ. iii. Tityre laſciuas uirgultis paſce capellas Poſt age muſcoſos fõtis has Tityre paſtas. Interea occurſare capro: q uẽeratoris Pũiceo libycis cornu ferit ille: caueto. Immo hæc ĩmo potiꝰ qs ceciniſſet hæc carmia &c. Ve miſeræ. i ualde miſeræ: obamiſſos uidelicet agros. Ve ãt particula ĩ aliis uocabulis auget ĩ aliis mĩuit. hĩc uehemẽs & uegrãde diciꝰ & ueſãos & uecordes. Gelliꝰ auctor ẽ li. v. c. xii. Supet nobis. uiua ſupſit ad noſtra cõmoda nõ aliẽa. Cyrneas. ĩ liguſtico mari ẽ Corſica: quã græci Cyrnon appellauere: ſed tuſco ꝓpior a ſeptẽtriõe in meridiẽ ꝓiecta. Pli. ſcribit li. iii. Plura tñ meminit Diodorus li. vi Taxos. de taxo legito Plinĩ libro. xxvi.

CHRI. Quod ãt dicũt colũbas fuiſſe nigras: ẽ ut noteť mulieres egyptias fuiſſe. Et ꝓfecto eũdẽ titũ q ĩ tẽplo thebãi Iouis ẽ ĩ dodõeo oraculo obſeruari affirmat. Siniſtra. ẽ ĩ libris augurũ: Cornicẽ a ſiniſtra ꝓte: auguriũ ratũ facere. Et Ci. de diuiatiõe ait: Aliis auibꝰ a dextra aliis a ſiniſtra datũ ẽ ut ratũ auguriũ faciãt & alibi Cur a dextra coruꝰ a ſiniſtra cornix facit ratũ. Et Plautꝰ ĩ aſinaria: picꝰ & cornix ẽ a leua. coruꝰ a dextra. Illice: glãdiferæ arbores maxĩe ſũt hæ robur. Querꝰ: æſculꝰ: Illex: Cerrꝰ: Suber: Fagꝰ. Solatia rapta: Nõ puto poetã uoluiſſe taxare tpa Auguſti. Itaꝙ ſẽtẽtiã credo eẽ hãc. Maximꝰ mœror, ꝓueniſſet ex morte Menalcæ: Sed tñ ſi carmia aliq̃ reliqſcet: attulliſſẽt illa qdẽ ſolariũ ĩ dolore. Nũc ãt qa extĩctꝰ fuiſſet nullo relicto carmie nõ ſolũ Menalcas ereptꝰ fuiſſet nobis Ex q̃ re multus ſeqbať mœror: ſed ẽt carmia q̃ ſolatio eẽ poſſẽt. Heu cadit: magna exageratio ſceleris cũ tñ putať ut ĩ nullũ cadere poſſe exiſtimeť. Auget deide duplici repetitiõe. heu & qs item interrogatione. Tityræ dũ redeo. Miꝛ poetæ ingeniũ ut aliẽa carmia ita in ſuũ opꝰ trãſferãt: ut ſeruata æglo

gæ lege: tñ q̃d ad negociũ ſuũ ꝓtinet allegorice ĩcludat. Vario ĩ honorẽ Varrii. Nõdũ pfecta: Náſi pfecta fuiſſẽt. nõ fuiſſẽt arrepta ſolatio. Et ut honoret Varũ oñdit ꝙ ñ adibuerat eũ auditorẽ ut uoluptatẽ capet: ſed iudicẽ ut errata corrigeret. Supet ſupſit: nõ deficiat q̃d eẽt niſi reſtituerẽt agri. Cynæas: cyrnũ appellãt græci ĩſulã: quã latini & ĩſulã ipſi corſicã dõt. De q̃ Diodo. & Stra. cõtraria ſcribũt. Sed ꝺ hoc alibi. Dicitãt Diodorus illam abundare terebẽtina cæra & melle: & ĩcolas paſci lacte & melle & carnibus plurimas autem ibi oriri taxos: ex quibus mella amara ſunt. Cyrnus

Sic cytiſo paſtæ diſtentẽt hubera uaccæ
Incipe ſi q̃d habes: & me fecere poetam
Pierides: ſunt & mihi carmia: me quoq; dicũt
Vatem paſtores. ſed non ego credulus illis.
Nã neq; adhuc uaro uideor nec dicere Cinna
Digna: ſed argutos interſtrepere anſer olores.
Id q̃dẽ ago: ſed tacit⁹ lycida mecũ ipſe uoluto
Si ualeã meminiſſe. neq; ẽ ignobile carmẽ M.
Huc ades o galathea. q̃s ẽ nã ludus in undis
Hic uer purpureũ: uarios hic flumina circum
Fundit humus flores. hic cãdida populus ãtro
Imminet: & lentæ texunt umbracula uites.
Huc ades: inſani feriant ſine littora fluctus
Quid quæ te pura ſolũ ſub nocte canẽtem L.
Audierã: numeros memini: ſi uerba tenerem.
Daphni q̃d ãtiquos ſignoꝝ ſuſcipis ortus? M
Ecce dionæi proceſſit cæſaris aſtrum:
Aſtrũ quo ſegetes gauderent frugibus: & quo
Duceret apertis in collibus uua colorem.
Inſere daphni piros caperẽt tua poma nepotes

SER. Dicũt: uerecũde ſuũ meritũ extẽuat. Nõ. n. ait, ꝓbãt: ſed dicũt: nec docti: ſed paſtores qbꝰ tñ nõ credo. Vario poeta ẽ. De quo Hor. Scriberis uario forti & hoſtiũ uictor. Cinã: & hic poeta q ſcripſit ſmyrnã: quã decẽ ãnis elimauit: Argutos canoros. Anſer. ad anſerẽ quẽdã alludit Antõii poetã q eiꝰ laudes ſcribebat: de quo Ci. in phil. Ex agro phaleno ãſeres pellãt. Ipm. n. agro dõarat Antõiꝰ. Huca des. Verſus Theocriti: ĩ qbꝰ Polyphemꝰ ĩ ſcopulo ſedẽs Galatheã uocat de fluctibꝰ ad terrã. Cyclops amauit Galatheã: q̃ Acim ſp̃to cyclope amabat. At Cyclops eũ ĩteremit: q deorũ miſeratiõe ĩ fõtẽ conuerſus ẽ q Acilꝰ dicit latine. Quis nã lu. ĩ un. Ad maiorẽ terrarũ laudẽ dicit ĩ mari nullã eẽ uoluptatẽ. Nã plena lauſ cõtrariarũ rerũ cõtinet uitupationẽ. Inſãi Magni. Pura Serẽa. Nũeros. Metra rhythmos. Cæſaris a. Cũ Augu. Iulio patri ludos celebraret die medio ſtella appuit. Ille cõfirmauit eſſe parẽtis. Vñ hæc ſcribũt. Dionæi. Lõge repetitũ epitheto a matre Veneris diõe. Aſtrũ græce dixit: nã ſtellã debuit dicere. Gauderent fru. Ad mẽſẽ alludit Iuliũ. q dictꝰ ẽ in honorẽ Cæſarrs: quo uuæ & fruges matureſcũt. Carpẽt. t. p. n. Ac ſi diceret: nihil ẽ ꝙ poſſis timere. Nã reſpicit q̃d ſupra iuidioſe dixit. Inſeræ nũc melibœe pyros. Fert. Aufert. Nã ſubito tacuit. qa ñ totiꝰ carminis potuit recordari. AN. M. Cytiſo. uide ſupiꝰ. Cina. Suetõius ẽt me miminit ĩ libello de grãmaticis: de Cynna Poeta referẽs quoq; hoc illiꝰ carmẽ: Sæcula pmãeat noſtri doctria Catõis Ser. addit illũ cõpoſuiſſe Smyrnã & Tráql. in dicto libello ſcri. Craſſitiũ cõmentario Smyrnæ edito adeo ĩclaruiſſe ut hæc de eo ſcriberẽt. Vni Craſſitio ſe credere Smyrna ꝓbauit. Id q̃dẽ ago. ut ĩcipiã. ſ. dixerat. n. Lycidas: Incipe ſi q̃d hẽs. Huc ades o galathea. fuit hæc maris nympha Nerei & doridis filia a cyclope Polyphœmo adamata. de quo late apud Ouí. li. xiii. uñ eã uocãs apud illũ ait: lá mõ ceruleo nitidũ caput exere põto. lã galatea ueni: nec mũera deſpice noſtra. Theocritꝰ ãt ægloga. vi. id oẽ ꝓpus deſcripſerat. Appianꝰ ãt ĩ libro q illyriꝰ ĩſcribit ait: e Polyphemo cyclope & galatea tres filios extitiſſe: Celtũ Illiriũ & galluũ. eoſq; ex Sicilia, ꝓgreſſos Celtis & illyriis & galathis ab ipſis cognomẽ aſſumẽtibꝰ ĩpitaſſe. Inſãi. furẽtes. Quid? cur nõ memoras: Nũeros. i. rythmos teſte fabio li. ix. Eſt ãt Rythmꝰ auctore Diomede ueꝛſꝰ imago modulata ſeruãs numeꝝ ſyllabaꝝ poſitionẽ q̃ cõtinẽs. Si. i. utinã. Signoꝝ. i. ſydeꝝ: nã ut ſcribit Varro li. iii. Signa dũr eadẽ & ſidera. ſigna uero ꝙ aliqd ſignificẽt: ut libra æqnoctiũ. ſidera q̃ iſidũt. Dionæi cæſaris. i. uenerei. ex Venere. n. ortꝰ ẽ Aeneas. ide Aſcãiꝰ. a quo iulus: cui regni loco apud Albã ſacra ẽ poteſtas attributa atq; honor. cuiꝰ familia fuit maxĩa atq; clariſſima oĩum auctor ẽ dionyſiꝰ li. i. Ex eadẽ familia iuliꝰ cæſar ẽ: uñ & Maro ait. Iuliꝰ a magno demiſſũ nom̃ Iulo: q̃d nõ de Aſcanio ĩtelligẽdũ ẽ ſed de iulo aſcanii filio: q magnꝰ fuit q̃tũ ad ſacrã ptãtẽ & honorẽ ut oñdimꝰ. Vtq; Cice. ĩ li. n. d. ſcribit. Venꝰ tertia filia fuit louis & diões. Cæſaris aſtꝝ. Cæſaris aſtꝝ. Cæſar ĩ deoꝝ nũeꝝ relatꝰ ẽ. ſiq̃dẽ ludis quos ei hæres auguſtꝰ edebat ſtella crinita pſeptẽ cõtinuos dies fulſit: exoriẽs circa undecimã horã. Creditũq; ẽ aĩam eẽ Cæſaris ĩ cælũ receptã. & hac de cã ſimulacro eiꝰ ĩ uertice addebat ſtella: auctor ẽ rãql. Aſtꝝ. de aſtro ſidere & ſtella legito Mac. li. i. de ſom. Gauderẽt frugibꝰ alluſio ẽ ad iuliũ mẽſẽ ĩ Iulii cæſaris honorẽ ſic appellatũ: cũ ẽt q̃ntilis. eo ãt mẽſe & fruges maturæ ſũt: & matureſcũt. Proceſſit. apparuit. Segetes. de iis & frugibꝰ ĩ ꝓncipio. g. uideo.

CHRI. Cytiſo. Quã herbã diximꝰ afferre copiã lactis. Et me. & ꝓẽt: ergo me quoq; ut pierides. Tria dicit q̃d fecerũt illũ poetã pierides: ut ſit fides ab auctoribꝰ. Nã ſolũ muſæ faciũt poetã. Sũt &. m. Vt oñdat ad effectũ ſe eẽ poetã. Dicũt. u. p. arguit a iudicio eoꝝ q ſũt poetæ. Nã paſtores hic ĩtelligit: q nouerũt canere carmina ut de Corydõe & de Thirſide dictũ ẽ Nec placet q̃d dicit Ser. paſtores. i. ĩdocti. Nã ĩ ope buccolico paſtores ẽt doctos dicimꝰ: ut Cur nõ mopſe bõi. i. docti: ergo poetas. Quãobrẽ: q̃uis muſas magiſtras habueri q̃uis carmina cõdideri q̃uis paſtoꝝ iudicio, ꝓbet poeta: tñ nolo labi nimia crudelitate: cũ iudeã me nõ poſſe æq̃re Variũ et Cin. poetas. Nec temere dixi tcredulꝰ. Nã ĩcredulitas uideẽ eẽ eoꝝ: q ultra q̃ oportet credũt. Hic. u. pp colores floꝝ purpureũ: ĝ pulchꝝ. Nã ut augꝝ diciꝰ pulchrũ: qñ cætera excedat metalla: ſic purpureũ: qñ purpura reliquos colores ſupat. Cãdida. p. quẽadmodũ illud. Et glauca canẽtia frõde ſalicta ſic nũc diciẽ populꝰ cãdida qñ frõdes hẽt ex altera pte albas. Texũt. u. Se ĩtexẽdo faciũt ũbracula. Sũt. n. ũbracula tegumẽta. q̃ faciũt um

Vmbellabras. Vmbella uero ẽ quã mãu gestãtes oppõimꝫ soli ut faciles nõ redat radiis solaribꝫ hac tenẽriores mulierculæ utũt cũ i sole sũt luue.n. Et cui uiridẽ ũbellã: cui succia mittas. Nũeros Cõcẽtũ & modulationẽ: & ut græci dñt rythmos. Diõæi.q origĩnẽ ducit ab Aenea filio Vene. cuiꝫ mater fuit Diõe. Alibi referemꝫ tres Veneres sed hic tm dicã tertiã uenerẽ tertii Iouis & diõæ filiã fuisse. Astꝛ: cometẽ itelligit: q augusto fausto apparuit i ludis fũebribꝫ Iulii Cæsaris: quos celebrabat. Veneri genitrici. ꝺ quo ipse i qdam epistola. apparuit ipsis meorũ diebꝫ ludis sidꝫ crinitũ ꝓ septẽ dies i regiõe cæli: q̃ sub septentriõibꝫ ẽ. Id oriebatur circa undecimam horam claꝛ exoibus terris conspicium fuit: eo sidere credidere animã Cæsaris inter deos relata ꝓpterea id insigne capiti statuæ in foro positæ adiectum est.

SER. Aium: memoriã. Lõgos so. æstiuos dies: ut Tris adeo incertos cæca caligie soles. Cõdere. Finire & ad occasũ ducere. Lupi mœri: aiũt physici uoce deseri eũ quẽ ꝑor lupꝫ uiderit. Vñ ẽ puerbiũ: Lupꝫ ẽ i fabula. Quotiẽs uẽit de quo loqmur: & nobis aufert loq̃ndi facultatẽ. Causãdo causas nectẽdo differs nostra desideria. Tibi i tuã gratiã. Bianoris: Hic Ocnꝫ dictꝫ ẽ de quo i. x. Fatidice mathꝫ & tusci filiꝫ ãnis cõditor fuit Mãtuæ dictꝫ ẽ Biãor q̃i aĩo & corpe fortissimꝫ ἀποτηθ βιάσ και ἀνηρ

Strĩgũt: Amputãt: decutiũt: ut i geor. sed & quernas frõdes tũc strĩgere tꝑs. Tñ. Etiã si paululũ qescẽtes canamꝫ. Vsq; iugiter. Hoc fasce. Nã ipse hædos portabo. fascẽ. n. onꝰ appellat. Sic i geogicis: In uiso sb fasce uiã dũ carpit. Desine plura puer arguit nimii desiderii. Q ꝺ instat. Vt placemꝫ cẽturionẽ Ipse Vergi. cuius reditu sperat libertatem agroꝝ uel ipse Augu. qui redeat a bello actiaco.

AN. M. Aium quoq;. mẽtẽ ipsã: qꝺ i sẽioribꝫ apparet. hinc luue. ait sat. x. Sed oĩ mẽbroꝝ dãno maior demẽtia: q̃ nec noĩa seruorũ nec uultũ agnoscit amici. Orbilio ide bñuẽtano ut scri. Trãql. euenit: nã uixit ꝓpe ad cẽtesimũ ætatis ãnũ amissa iãꝑdem memoria: qꝺ uersus Bibaculi docet Orbilio ubinã ẽ litterarũ obliuio. Cõdere: abscondere. Longos soles: tardiꝰ occidẽtes. hĩc lõgos dies accipimꝫ. Priores. de lupis uideto ægloga ꝓcedẽti. Causando. causas nectẽdo. Bianoris. is aliter Ocnꝫ dictꝫ ẽ filliꝰ ãt Mãtꝫ fatidice q a matris noĩe Mãtuã appellauit: auctor ẽ Vergili. x. dicẽs ille ẽt patris agmẽ ciet Ocnꝫ ab oris fatidicæ Mãtus & tusci filiꝫ amnis. Qui muros matrisq; dedit tibi Matua nomẽ. Diciť ãt Bianor a bia qꝺ ẽ uis seu uiolẽtia. & anir uir. Strĩgũt. excidũt: auctore nonio. Minꝰ uia lædet. Comes facũdꝰ in uia ꝓ uehiculo ẽ dicebat Publiꝰ: ut Gelliꝰ & Macro. scribnut. Desine plura. Lycidã arguit tãq̃ leuiũ uoluptatisq; uanæ cupidũ. Puer & diastole figura i er. Instat. urget iminet: ut. s. nostroꝝ agroꝝ possessori hædos istos mittamꝫ ueniæ gratia. Ipse menalcas. i. Vergiliꝰ ut agros recipiat.

CHRI. Aium: memoriã. Nã memoriæ organũ ad siccitatẽ tẽdere oportet: ueꝝ in sene q̃is humor naturali defecerit & calor defectu pabuli qꝺ ẽ sibi in humore extinctꝰ sit abũdat humor noxiꝰ: q memoriã humefaciẽs corũpit: Lupus ãt si ante uideat hoĩem q̃ ab illo uideaťt: reddit eũ raucũ. Vñ cũ aliqs loquẽtibꝫ supuenit cuius præsentia illi tacere cogantur: prouerbium est: Lupus est in fabula. Pli. de lupis ita scribit: Sed in italia quoq; crediť luporum uisus esse noxius: uocemq; hoĩs quẽ ꝓres contẽplenť adimere ap præsens. Pluuiã. Hõestior locutio ẽ ueremur pluuiã ne nos colligat q̃si dicas. ueremur ne nos pluuia colligat. Minꝰ uia lædet: Nã & cautꝰ & factꝰ sermo efficit iter ita iocũdũ. ut laborẽ eũdi nõ sẽtiamꝫ Vñ Publiꝰ q minꝰ scri. ait: Comes facũdus i uia ꝓ uehiculo ẽ. Desine plura. Et leuitatẽ i cupiditate pueri & maturũ i sene cõsiliũ oñdit. Iycidas. n. nec suo nec cõgruo tpe cãtꝰ q ociorũ sũt q̃rebat Menalcas i tãta reꝝ ꝓturbatiõe iis q istabãt difficultatibꝫ cõsulendũ & cãtũ ad ociũ referuãdũ cẽsebat. Atq; ita seruato decoro & puer q̃ ardentioris ætatis est uoluptatẽ q̃rebat. Et uir in quo iã maturꝰ esse consiliũ oportet. seria iocis ꝓferenda censebat.

SER. Xtremũ hũc aret. Gallus poeta eximiꝰ fuit q Euphorionẽ in latinũ trãstulit. Et de Cytheride q̃ fuerat Volumini liberta & a se amata: scripsit libros q̃ttuor. Primũ iter amicos Augusti enũerat: ꝑmꝰ ægypti ꝓfectꝰ fuit ac mox i suspitionẽ tã q̃ q i augustũ cõiurasset icidẽs iterfectꝰ ẽ. Hũc adeo dilexit Maro ut q̃rti georgicorũ a medio ad finẽ posuerit suas laudes: quas deinde iusu Augusti i fabulã aristæi mutauit. Hũc igiť nũc cõsolaťcũ cytheris illo cõtẽpto Antõiũ i galliã secuta sit. Nõ ãt iussit augustꝰ hãc æglogã mutari qñ potiꝰ ad uitupationẽ q̃ ad galli laudẽ ꝓtinet. Nã galli i turpi amore ipatiẽtia oñdit. & apte Antoiꝰ carpit inimicꝰ augusti: quẽ contra Ro. morẽ Cytheris i castra sit secuta. Laborẽ nõ mihi: nã ludꝰ ẽ poetarũ scribere. sed tibi arethusa ut nympha uirginitate audẽs ꝓtet cãtilenas de amore. Vnde rogat dicẽs cõcede. & uerecũde pauca rogat & adiurat: ut Sic tibi cũ lfnctus. s. l. s. ꝓ arethusam autem musam siculã bucolicũ Theocriti inuocat carmen.

Oía fert ætas: animũ quoq; læpe ego longos
Cãtãdo puerũ memini me condere soles
Nũc oblita mihi, tot carmĩa: uoxq; quoq; mœri
lam fugit ipsa lupi mœrim uidere priores
Sed tamẽ ĩsta satis referet tibi sæpe menalcas
Causando nostros i longũ ducis amores L
Et nunc omne tibi stratum silet æquor: & oẽs.
Aspice uentosi ceciderũt murmuris auræ
Hinc adeo media ẽ nobis uia. nãq; sepulcrum
Incipit apparere bianoris: hic ubi densas
Agricolæ stringũt frõdes. hic mœri canamus
Sic hædos depone. tamẽ uenimus in urbem
Aut si nox pluuiã ne colligat ante ueremur:
Cantantes licet usq; minus uia lædet eamus.
Cantantes ut eamus: ego hoc te fasce leuabo
Desine plura puer: & qd nũc ĩstat agam? M
Carmĩa tũ melius quũ ue nerit ipse canemus

Xtremũ hũc aret. Gallus poeta eximiꝰ fuit q Euphorionẽ in latinũ trãstulit. Et de Cytheride q̃ fuerat Volumini liberta & a se amata: scripsit libros q̃ttuor. Primũ iter amicos Augusti enũerat: ꝑmꝰ ægypti ꝓfectꝰ fuit ac mox i suspitionẽ tã q̃ q i augustũ cõiurasset icidẽs iterfectꝰ ẽ. Hũc adeo dilexit Maro ut q̃rti georgicorũ a medio ad finẽ posuerit suas laudes: quas deinde iusu Augusti i fabulã aristæi mutauit. Hũc igiť nũc cõsolaťcũ cytheris illo cõtẽpto Antõiũ i galliã secuta sit. Nõ ãt iussit augustꝰ hãc æglogã mutari qñ potiꝰ ad uitupationẽ q̃ ad galli laudẽ ꝓtinet. Nã galli i turpi amore ipatiẽtia oñdit. & apte Antoiꝰ carpit inimicꝰ augusti: quẽ contra Ro. morẽ Cytheris i castra sit secuta. Laborẽ nõ mihi: nã ludꝰ ẽ poetarũ scribere. sed tibi arethusa ut nympha uirginitate audẽs ꝓtet cãtilenas de amore. Vnde rogat dicẽs cõcede. & uerecũde pauca rogat & adiurat: ut Sic tibi cũ lfnctus. s. l. s. ꝓ arethusam autem musam siculã bucolicũ Theocriti inuocat carmen.

Argumentum æglogæ decimæ q̃ diciť gallus
Galus ihac canitur: cui fertur amara liquoris:
Quãtaq; ptulerit narrãť amore puellæ
Xtremũ hũc aretusa mihi cõcede laborem

AN.M.Extremũ hũc.De gallo poeta satis ægloga sexta iã dixĩ secũdũ Eusebiũ.strabo ẽt li. xvii.scribit cornellio gallo ægypti ,puinciã a Cæsare augusto primum cõmissam fuisse.Suetõius quoq; memĩt corneliũ gallũ ad præfecturã ægypti ex infima fortũa fuisse ab ipo augusto ,puectũ quẽ postea res nouas moliẽtẽ dãnãdũ sẽa tui tradidit itaq; & accusatorũ dñũtiatiõibo & senatusco̅sultis ad necẽ cõpulit:scribit eusebius:ut ante ẽt narra uimus:ꝙ gallus ãno ætatis suæ.xliii.,ppria se manu ĩterfecit.addit seruius hũc scripsisse li.iiii.de cytheride olĩ Volũnii liberta:& a se amata:quã alio noĩe lycorida appellauit.demũ eo cõtẽpto antoniũ in galliã secuta ẽ.hĩc eũ maro solari pũti carmĩe uoluit.nã sibi iũctus amicitia fuerat:cũ ut añ dixi cæsari cõmẽdatus ab illo agrũ recepit.Arethusa:fons est syracusius testibus plinio solino & strãbõe li.xvi.q̃ in plagis fluuiũ statĩ emittit.hunc arethusa ipm alpheũ esse traditũ ẽ in fabulis:q cũ ĩ polopõeso sumat originẽ:p mare sua terrã usq; ad arethusam fluẽta pducit.deide hoc ex loco emergẽs rursus excurrit in pellagus :hæc & plura strabo.naso ẽt li.v.met. multa : & diod.li.vi. Areth.pp Theocritũ hãc nymphã ĩuocat q syracusio fuit.uti ægloga.iiii.&.vi .narrauius.Extre. laborẽ extr. carmẽ:p qđ ĩuit toto ope arethusã fauisse sibi:qđ qdẽ ita ẽ:nã ubiq; Theocr.ut patuit imitato ẽ.

CHRI.Extremũ a.l.Recte serui.laborẽ ad areth.refert.Vtrũ ꝙ dicit poetas:ludere hẽt ,pfecto hmõi exercitatio mores recte ,pcedat sũmã aĩ uoluptatẽ:sed sũmo labori adiũctã.nã teste Hor. Qui studet optatã cursu cõtingere mœtã.Multa tulit:fecitq; puer sudauit & alsit abstinuit uenere & bacco & luue.ẽt de poeta dixit.Vt dignus uenias heredis & imagine macra:& psi.palidãq; pyrenẽ dixit.Est igitur laboriosissima res in poeta egregiũ euadere.Meo.q.d . Cui tm̃ gratificari cupio.

Pauca meo gallo sed q̃ legat ipsa lycoris
Carmina sũt dicenda:neget qs carmĩa gallo
Hĩc tibi quum fluctus subter labere sicanos
Doris amara suã non intermiscеat undam
Incipe sollicitos galli dicamus amores
Dum tenera attondent simæ uirgula capellæ
Non canimus surdis:respõdẽt oĩa syluæ
Quæ nemora aut q uos saltꝰ habuere puellæ
Naiades:indigno quũ gallus amore periret:
Nam neq; parnassi uobis iuga:nã neq; pĩdi
Vlla more fecere:neque aoniæ aganippe
Illum ẽt laurí necnõ fluere myricæ
Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem
Mœnalus:& gelidi fluerunt saxa lycæi
Strãt & oues circum:nostri nec pœnitet illas:
Hec te pœniteat pecoris diuine poeta

SER.Pauca.Non ad cæterarũ æglogarũ cõparationẽ:sed quãtũ ad galli scripta ptinent. Fluctus sub.la.si.aliq̃ dicũt ad arthusam nymphã syciłæ alpheũ de Elide uenire p maria:secũdũ qđ alibi dixit alpheus fama ẽhuc elidus amnẽ.aliq̃ dicũt arethusã ĩ fontẽ mutatã alpheũ fugere:& de elide in siciliã uenire:qđ nũc seqt̃.Doris.mater nympharũ:quã,p mari ponit. Solicitos.solicitudis & curarum pleros. Lycorim autem pro Cytheride posuit. Fuerunt autẽ eodem tpe nobiles meretrices tres:Cytheris:Origo.arbuscula:hora:explosa arbuscula dixit Et alibi:ut quũdã marseus amator originis ille qui patriũ mĩmæ dõat fundũq; larẽq;. Simæ.græcũ ẽ i.pssis naribo.Hoc epitheton Theoc.dat pcipue apibus.Rñdet.p eccho.Quæ.ne.Ex ægloga theocriti sũt inq̃ daphnis suũ deflet amorẽ. Naiades. nymphas simpliciter accipe.nã ,ppe ore ades dixisset. Naiades.n.fontiũ:oreades mõtiũ sũt .Sed qa easdẽ dixĩus nymphas & musas uidet dicere si musæ affuissent.i.si dedisset opã poetice:ñ ĩcidisset ĩ has difficultates amoris.Indigno.Vel meretritio uel magno:nã.ẽnius ĩdignas turres magnas dixit.Parnassus & pido mõtes sũt thessaliæ apolĩ & musis sacri. Aonie.aganippe:noĩatiui sunt singulares aganippe:fons ẽ boetiæ:q̃ aonia dicit̃. Sola:deserta. Cir cum.i.circa gallũ eius amore stupẽtes:sensus est ut non pœnitẽt oues stare circa te:ita te nõ pœniteat illarum. Nam:& adõis ouium fuit pastor: & ꝙ ait nostri miscuit suam personam ut frequẽter consuenit. Nec te pœnitet.p.allegorice.i.nec erubescas bucolica scribere.

naiades oreades parnasus pindus

ANTONI.M.Doris:amara.hæc nympha fuit oceani filia & thetyos.ut scribit hesiodus:q̃ Nereo fratri iuncta ẽ uxor:a qbusdã ĩterptat̃ amaritudo:q̃ Nereũ hoc est mare a neros qđ ẽ aq̃ dictũ sẽpcõseqt̃:hĩc sæpe a poetis doris ,p mari põit̃ ut ẽt hic.Simæ.sios:uox græca est:dicit̃ aũt qs pssas nares hñs. Quæ nemora ĩterrogatio ẽ.Salto.cãpi.Naiades.p has musas ĩtelligit:ut sequẽtia ĩdicãt. Indigno.turpi. Parnassi.de hoc supio. Pĩ di.Pindus thessaliæ mõs est:ut scribit Solinus.ex cuius ueretrice teste strabõe li.vi . flut Inalchus amnis. Aoniæ.i.boetiæ est.n.gtũs casus:nõ ãt noĩatiuo:de aonia latius egloga.vi. Agãippe.fons ẽ boetiæ uti solino edocet:sic ẽt hippocrene:quos fõtes cadmus literarũ ,pmus reptor dũ rimat̃ q̃ nã adiisset loca.qm̃ eq̃stri exploratione deph̃disset.Incẽsa est licentia poetarũ:ut pariter utrũq; uulgarẽt.s.qđ eorũ alter alitis eq unguicula sollicitatus foret.alter potato facũdia aĩas irrigaret.aganippe demũ dicit̃ ab agan qđ est ualde:& hippos equus hippocrene uero ab hippos & crene.i.fõs. Lycæi.archadiæ mõtis.de quo supra. Poenitet.pudet.poenitat pudeat. Peccoris.i.bucolici carminis.

Sinus. aganippe

CHRISTPHO.Pauca:se tamen quæ huiuscemodi sunt:ut ipsa Lycoris legat quasi dicat.iis moueatur. Neget.q.c.gallo.cum ille opius poeta sit.& possit aliis carmĩa scribere.Vel dicit:qs tam durus erit q nolit consolari gallũ amore pitũ.arethusam ãt nymphã ,p musa posuit.est tñ una ex illis nymphis quas in georgi . Enumerat:& tãdẽ positis uelox arethusa sagitis.Doris:oceani filia & nerei eius fratris uxor.Hic uero ,p ipso mari capit̃. Quæ nemora:dolet non affuisse nymphas in merore galli.Nam solitudo oẽs dolores auget:& qđ per nymphas musas intelligat:apparet:qa ponit parnasũ quẽ musæ ĩcolũt:& latẽter ĩfert nõ supatũ fuisse ab amore si muse affuissent.i.si studiis opam dedisset:& nõ macruisset ocio.Nã ait Naso Ocia si tol.peri.cupi:arcus. Aonie:aones populi antiqui Boetiæ fuerũt e sunio,pfugi:a qbus aões mõtes dñr:in qbo fõs ẽ agãippe ait strabo. Lactãti.uero ait Aon Nepptũi filio a quo aõia ps Boetiæ dcã ẽ. Theudõtius ait hũc factiõe ex apulia pulsum Boetiã uẽisse.& ibi ĩpasset & Neptũi filiũ hĩtũ cũ Ochesti apuli uiri ditissimi eẽt filio.& ab hoc aoniã dictã

Aonia

SER. Vpilio. ꝑ metrum dixit græce ut οὔνουα ꝑ ονουα. sic upilio ꝑ opilio. Tardi: stulti: sic Terentius. Tardus est. Nã porci cito ãbulant. Vuidus: pinguis. est aũt uuidũ id quod intrinsecũ habet humorẽ. Vnde una. Humidũ quod extrinsecus: sed cõfundunt plerũq; Iste: tam turpis tam ĩpatiens. Tua cura. Irrisorie. q.d. qua ita solicitus es te reliquit: & aliũ est secuta. Recte autẽ cũ alii interrogãt ipse Apollo qui uaticinii est deus diuinat. Vidimus ipsi: nã solent numina plerũq; rusticis se offerre. Dicit aũt ea numĩa quæ frequẽter amauerunt ad amatorẽ uenisse. Nam Apolo Daphnẽ: Pan Syrĩga: Siluanus cupressum. amauit. Sanguineis: Facie enim rubẽti pĩgit. Pan ꝑ ætheris similitudinẽ. Aethter autẽ est Iuppiter: Vñ etiã triũphantes qui oĩs habẽt Iouis insigna sceptrũ & palmatã togam: qua utebãtur illi qui palmã merebãtur: Vñ ait Iuuenalis ĩ tunica Iouis faciẽ quoq; de rubrica illinũt instar coloris ætherei.

Et formosus oues ad flumina pauit adonis
Venit & upilio: tardi uenere subulci.
Vuidus hyberna uenit de glande menalcas
Oẽs unde amor iste rogant tibi: uenit apollo
Valle quid insanis inquit: tua cura licoris
Perq; niues alium: ꝑq; horrida castra secuta est
Venit & agresti capitis syluanus honore
Florentes ferulas & grandia lilia quassans
Pan deus arcadiæ uenit: quem uidimus ipsi

AN. M. Adonis. Theocritus quoq; ait in prima Valde age carpe uias: puer est formosus Adõis. Et timidos figit lepores: nec parcere nouit: Ille ferist tru cibus: pascit dum mõtibus agnas. Fuit aũt Cinyræ cipriorũ regis filius ex myrrha filia: quẽ ardentissima uenus adamauit: tandẽ ab apro uulneratus ĩteriit: de quo latius libro. x. met. fuerat aũt rex hortorũ q; nobiliũ possessor. Vnde Plinius libro. xix. ĩquit Et quoniã ãtiqtas nihil prius mirata est q̃ & hespidum hortos: ac regum Adonis & alcinoi. De Adoni & Venere multa Macrobius li. i. sat. Vpilio. nõ opilio per o in principio: sed upilio per u legendũ est auctoritate etiã Prisciani qui dicit o breuem in hoc noĩe esse cõuersã in u lõgã ex literarũ affinitate. Seruius uero existimauit Maronem fecisse diphthõgon græcã ꝑ metrũ ut onnoma pro onoma: sic upilio pro opilio. est autẽ ouĩũ custos. Vuidus. pinguis. Aliũ: antoniũ significat uti iam diximus. Agresti honore. cũ agresti corõa. qđ ipse declarat dicẽs. Florentes ferulas &c. Syluanus amauit cyparissum. Pan syringa. Apollo daphnen. iccirco hos ad Gallũ uenisse poeta ait. Ferulas. De ferula legito Pliniũ li. xiii. & li. xx. Pan. deus: latius supradiximus. Video etiam macrobium libro primo sat. ubi leges Pana solem esse.

Adonis

CHRI. Adonis: ex Papho Cipri rege natus est. Cinara uero Myrrhã filiam habuit: quæ ex patre insciõ tñ cum filiam concubere Adonem genuit: qa Venere amatus fuit: & demum ab apro in siluis cæsus. a Venere post multas lachrymas in florem purpureum ĩmutatus est. Qui uero ad istoriam fabulam referunt Venerem Syriã fuisse tradunt ex matre Cypria: quæ Adoni nupsit: & ut Lactantio placet meretriciam artem instituit. Macrobius autem rem ad physicen refert aitq; Adonem pro sole: Venerẽ uero pro superiori terræ hemisperio qđ nos incolimus poni: ut proserpina ponitur pro inferiori. Ergo Venus. i. terra gaudet Adone cum sol per supiorem zodiaci partem decurrens uer atq; æstatem facit tuncq; ridet floribus frondibusq; ornata. Cum uero per signa meridiana ferẽ q̃n ad aliud respicit emisperium: & a nostro recedit: eripiẽ sibi a proserpina adonis atq; ab apro interficitur: idest ab hyeme: quæ quidẽ frigore galacieq; hispida est ut aper. luget q; tunc terra idest uenus qa nubibus pluuiisq; tristat hyemis tempore. Mox tñ redeunte uere: iterum ridet herbis & floribus & frõdibus. ideo q; Aprilis ueneri dicatus est. Eadẽ ẽt rõne. Isisq; i. terra Osirim. i. solẽ apud ægyptios iuget. Hæc ait macrobius Eusebius aũt Pãphilus ait apud priscos adonim atq; arborũ frugũq; flores intelligi. Sed uolunt atĩ eos flores significare qui ante maturitatẽ decidũt: neq; fructũ gignũt. Propterea q; illum emasculatum poetæ fingunt adonem uero uolunt eos flores significare qui fructus producũt: qua propter illo gaudet terra. Vpilio cum græci uolunt o micron: idest breue longum efficere adiungunt illi υ utopsilon οὖ. Ergo cum sit opilio qua si ouilio custos ouium. mutauit o in u: & u est pro ου diphthongo græco quo diphthongo nos latini caremus.

Venus

Subulci. a suibus dictũ est. Hiberna: Quia hiberno tpe iam maturæ legantur. Glandes. diximus enim in superioribus glandes esse a Quercu: Robore: ilice: æsculo: cerro: subere: fago & galla: & diximꝰ primum mortalium cibum glandes fuisse. asserit tamen etiam plinius sua tẽpestate per hispanias inseri glandes secundis mensis Easq; tamen cinere tostas esse dulciores. Erat autem cautum duodecim tabulis. glandem in alienũ fundũ ꝑcidentem licere colligere: oĩum arborum fructus: aut poma appellantur: ut mala & pyra. aut nuces. ut iuglandes: glandes: auelanæ amygdolæ: castaneæ. aut bacce: ut sunt: olæ: lauri: & corni. aut sunt acini ut uuæ: malipũi ci sambuci: & ebuli. Siluãnus: deũ siluarũ hũc putabãt: & fœtis mulieribus q; nocure. Itaq; ne noctu ingrediẽs illas uexaret tres illis deos custodes adhibebãt. Sed eorũ deorũ significãdorũ causa tres mortales noctu circuire limina domus uidebãt: ut primus limen securi feriret: secũdus pilo tonderet: tertius scopis deuerret: ut his datis culturæ signis siluanus prohiberetur intrare. Nam nec arbores cæduntur putantur ue sine ferro: nec far confĩcitur sine pilo nec fruges coaceruantur sine scopis. ab iis autem tribus tres nominant deos ait uarro. De apollĩe autem quem hic intelligit nomium: idest pastoralem dicemus alio loco. Ferulas: ferula ait diascorides: eutherion appellatur. hæc in calidis ut ait plinius nascitur locis atq; transmaria geniculatis nodosa scapis. duo eius genera: que in altum assurgit narthex dicitur. Marchetia uero sup humilis. Natura eadem quæ aneto & fructu similis. Nulli fruticum leuitas maior: ob id facilem baculum senectuti præbet Quæ ab uno capite diuiditur in cacumine fœmina putatur. Ferula reliquis animalibus pestiferum pabulum prebet. asinis uero gratissima est q̃ re id animal baccho assignatur cui & ferula. Semen eius in italia cibus est. conditur in urceis & durat ad annũ ignem ferula optime seruari certum est. Et a sole ignem prometheum furatum ferula seruasse fabulantur.

Ferula

SER. Amor nō talia curat. Quasi expertus loquit̃. Tristis at ille: alii tñ superioribus iungūt: Sed melius est ut sic legamus. Tamen cātabitis. ut sit sensus: licet ego duro amore cōsumar: tñ erit solatiū: quia meus amor erit uestra cātilena quandoq;. Ossa quiescēt: ná se dicit esse moriturū. Olim: futuri tpis est mō. Aut custos gregis: ac si diceret. Quid mihi quid urbibus: ubi sunt meretrices tā publice q̄ pfidæ. Quicūq; furor: omnis amor plenus furoris est. Hic gelidi fontes: ac si diceret. Quid te iuuat iter frigora gallicana demorari. nūc insanus amor. Hinc usq; ad finem amatoris oñdit̃ inconstātia: cui electa displicēt statim. Tela inter media atq; a. d. h. ex affectu amātis. Ibi. n. se putat ubi amica ē

Sanguineis ebuli baccis minioq; rubentem
Ecquis erit modo inquit: amor nō. talia curat
Nec lachrymis crudelis amor: nec graia riuis
Nec cytiso saturant̃ apes nec fronde capellæ.
Tristis at ille tamē cantabitis arcades inquit
Montibus hæc uestris: soli cantare periti
Arcades: o mihi tum q̄ molliter ossa quiescēt
Vestra meos olim si fistula dicat amores
Atque utinam ex uobis unus uestriq; fuissem
Aut custos gregis: aut maturæ uinitor uuæ.
Certe siue mihi phyllis siue esset amyntas
Seu q̄cūq; furor: q̄d tum si fuscus amyntas
Et nigræ uiolæ sunt: & uacinia nigra:
Mecum inter salices lenta sub uite iacerent:
Serta mihi phyllis legeret: cantaret amyntas
Hic gelidi fontes: & mollia prata lycori
Hic nemus: hic ipso tecum consumerer æuo.
Nunc insanus amor duri me martis in armis
Tela inter media: atq; aduersos detiet hostes
Tu procul a patria: nec sit mihi credere tantū
Alpinas ah dura niues & frigora rheni
Me sine sola uides: ah te ne frigora lædant
Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plātas
Ibo: & chalcidico quæ sunt mihi cōdita uersu
Carmina pastoris siculi modulabor auena
Cretum est me in syluis inter spelæa ferarum

Nec sit mihi credere. Per parenthesim: & hi uersus de galli uolumine trāslati sūt. Dura: Quæ amorem spernis: & gallicana potes frigora ferre. Sola Vt illud sola domo mœrens uacua. Ibo & chalcidico. In euboea insula Calcis est urbs de q̄ fuit Euphorion: quē transtulit gallus. ergo ibo & theocritio stilo cană carmīa Euphoriōis. Spelæa: græce pro speluncis. Chalcis Euphorion

AN. M. Ebuli. Ebulū herba e alto caule: in sūmitate semen habēs uti sabucus. Ebuli fumo fugant̃ serpentēs: ut Plinius libro. xxv. Minio: inuenit̃ in argentariis metallis miniū quondā apud romanos maximæ auctoritatis sacræ religionis: uñ Iouis simulacri facies diebo festis minio illini solebat: triūphantumq; corpora: & sic camillū triūphasse: Pli. li. ix. c. xxxiii. O mihi tum: ordo est. O si olim uestra fistula dicat meos amores: q̄ molliter mihi tum ossa quiescent. Vinitor. uineæ custos dicit̃. Furor. amor. Tu procul a patria. Ordo est: tu procul a patria sola sine me: ah dura uides niues apinas & frigora Rheni. Nec sit mihi credere tantū. Nec possim credere talia: optat. n. nō fore uera. Rheni. Rhenus fluuio ē qui germaniā a gallis & Panoniis separat: ut scribit Tacitus. Strabo aūt. lib. iiii. scribit q; Rhenus magnas in paludes lacunq; magnum effūditur: quem Alpinorum pleriq; contingūt. & transalpinorum nōnulli. Calcidico uersu. de Euphorione intelligit de quo Fab. li. x. fic. Quid euphorionem trāsibimus: quē nisi probasset Vergilio idē nunq̄ certe cōditorum chalcidico uersu carminum feciſſet in Bucolicis mentionē. Seruius addit gallū transtulisse Euphoriōis opus. Calcis aūt ut scribit Strabo li. x. Euboeæ metropolis erat in qua etiam Aristoteles uersatus ē quo ad uita functus. Modulabor. canam. Pastoris siculi. Theocriti. Rhenus

CHRI. Baccis: p acinis posuit de quibus diximus in supioribus. Ebuli. ebulus chameactis. i. humilis sambucus. Nam actis græce sábucus dicit̃. Ergo humilis q̄a nō surgit in altitudinē arboris: ut sambucus: sed parum extollit̃ a terra: uerū frondes. & flores. & aci nos similes hēt sambuco. Si ex ebulo fiat ēplastrū cum sepo hircino cōfert podagræ. Si sedeat̃ in eius decoctiōe expellit secunda & cōfert hydropisi. Succus īmissus in aures sedat sibilū. Si ebibat̃ cōfert morsibus uenenato;

Minio: in argenteis metallis inuenit̃: Romæ in sūma religione fuit. Nam Ioui simulachri faciē diebus festis illini solitū erat. Corpora etiam triūphātiū minio illiniebantur. Quin & a cēsoribus in primis lupiter miniādus locabatur. Militon nocant græci. Alii cinabari: quanuis uidi cinabare appellare semen draconis elisi pōdere elephantis in morte cadentis permixto utriusq; animalis sanguine. Multa alia de minio reperies apud Plinium.

Tristis: ostendit q̄ perditus sit ex amore qui nulla ratione ne adeo quidem inde remoueri possit: potiusq; in illo mori q̄ liberari uelit solatiumq; post mortē iam quærat ex arcadum cantibo. Dolet deinde se nō fuisse unū ex illis cū quocunq; alio amore post hæc inuitat Lycorim ad uoluptates rusticanæ uitæ. In quibus si cum illa fuisset: separabat se posse consumare æuum idest peruenire ad ultimā ætatem: qua priuatus p̄sentē uideat mortem.

Tu procul a patria: nec. s. m. c. tñ. s. facimus: noluit. n. exp̄mere ne illū exp̄mere: ne illā offēret. nā ex affectu amoris ita alloquebat̃ ut pñtem esse putaret. Ah: repetitio est ut ex uehementia maiorē dolorem exp̄mat. Teneras: huic opponit aspa: q̄ oppositio cōtrariorū uehemēter affectū auget. Certū ē: pēitō decreui. oñdit aūt poeta ī amātibo iiuria affectis alternati īsurgere mō īdignatiōem ex ipa accepta iiuria: q̄ rē amatā relinq̄re ḋcernūt: paulo aūt post affectū amoris quo īdignatio illa nō solū mitigat̃. Eed pēitus tollit̃. Vñ ē illud ꝓptianū: Si dolor affuerit crede redibit amor. Hinc orit̃ summa leuitas in amāte summaq; inconstantia: ut quæ tam seuere Paulo ante decreuerat: mox penitus damnet Quam rem Terentianus Parmeno mirifice exprimit.

SER. Crescēt illæ iterū desplicet ne cū arboribꝫ eiꝫ crescāt amores. Parthenios. Parthenius mōs ē ī archadia a uirginibus dictus: que illic uēari cōsueuerūt. Hamadriades nymphæ quæ cū arboribus oriūtur & occidūt qualis fuit illa quā Erisithon occidit. Qui cū arborem incideret uox inde & sāguis erupit ut Ouidiꝫ docet. Nec carmina: quia dixerat carmīa pastoris siculi. Cōcedite sylue ꝓpter illud. Iā mihi per rupes uideor lucosq; sonantes. Nec si frigoribꝫ. Snīa est nec maximis in frigoribus: nec maximis in caloribus positus potest carere amore. Et physice loquitur: q; cōtraria cōtrariis curant aut similibꝫ. Sytonias: Syton mōs est Thraciæ. Versēus: pascamꝫ. Gracili. f. allegorice oīdit se cōposuisse hūc librū tenui stolo. Quātum ue. amo Gallū sed latē ter sicut arbores crescūt: & hoc ꝓp cesarem. Frugibus. q̄to magis hoībus. Capellæ: uerecūde se capellarum. i. uiliū aīaliū dicit pastorē. Nā bucolica scribēs: boū se pastorē debuit dicere sed uitās arrogantiā ultimū se & ñ ꝓncipē ī scribēdis bucolicis facit.

Syton

Male pati: teneriſq; meos incidere amores.
Arboribus: crescent illæ: crescetis amores
Interea mixtis lustrabo mænala nymphis:
Aut acres uēabor apros. nō me ulla uetabūt:
Frigora parthenios canibus circūdare saltus.
Iam mihi per rupes uideor: lucosq; sonantes
Ire: libet partho torquere cydonia cornu
Spicula: tanq̄ hæc sit nostri medicina furoris
Aut deus ille malis hoīum miteſcere discat:
Iā neq; hamadryades rursus nec carmīa nobis
Ipsa placēt: ipsæ rursus cōcedite sylue
Nō illum nostri possunt mutare labores
Nec si frigoribus mediis hebrūq; bibamus
Sythoniasq; niues hyemis subeamus aquosæ
Nec si quum moriens alta liber aret in ulmo
Aethiopem uersemus oues sub sydere cācri
Omnia uincit amor: & nos cedamus amori:
Hęc sat erit diuæ uestrum cecinisse poetam
Dum cedet & gracili fiscellā texit hibisco
Pierides: uos hæc facientis maxima gallo
Gallo. cuius amor tantū mihi crescit in horas
Quatum uere nouo uiridis se subiicit alnus.
Surgamus: solet esse grauis cācāti ꝺꝫ ūbra
Iuniperi grauis umbra. nocēt & frugibꝫ ūbre:
Ite domum saturæ uēit hesperus: ite capellæ.

Parthenius

cydonia

Hamadryades

Herbus

Omnia vincit amor

AN. Parthēios saltꝫ. Parthēius mōs ē Archadie teste Pli. li. iiii. Parthenos aūt uirgo dicitur. Parthenia uirgitas. Partho cornu. arcu parthico. Cydonia. spicula. Cydonia ciuitas una est e tribus Cretæ eximiis: ut strabo li. x. scribit. In ea aūt calami spiculis aptissimi. Hamadryades. eæ dicūt ēē nymphæ quæ cū arboribus nascūtur. hama. n. aduerbiū una uel simul significat. Drys uero quercus est. Herbū fluuius est Herbus sub Rehodope Thraciæ mōte nuoso. Pli. li. iiii. Sythonias niues Sythō dicta est olim Thracia: ut docet Gel. li. xiii. c. vi. Sub sidere cācri. xiiii. cal. Iulias sol existēte gemīs & īgrediť cācri: ut scribit Ouid. li. vi. fast. Aethiopum oues strabo li. xvii. scribit q; Aethiopes magna ex parte pastoralem ac īopē uitā degunt: tum ꝓp soli tenuitatem & aeris intēperiē tum ppea q; longi a nobis sepositi sunt. Versemꝫ. pascēdo circūagamus. Poetā. Maronē ipsum. Hibisco. de hoc & hespero satis supra. per fiscellā uero & hibiscum tenue carmē bucolicum ītelligit. Maxīa. cū sint minima. Capellæ. se Aepolū potius q̄ opilionem aut bubulcū uitandæ arrogātiæ cā ostendit: ut per id se in scribendīs bucolicis minimū fateať. Hæc iā satis. sequemur igiť georgicon cōmentarios: ut una legantur.

CHRI. Male pati: male obdurare cōtra amorē. neq; illam āplius curare. Teneriſque: qđ sit solatiū aliquod mei desiderii. Deinde damnat hoc cōsiliū ueluti nociturū: qa ex ea re magis accēderēť. Post hæc quærit dupliceť medicinā. Nam amor aut alio amore tolliť. Vnde Ouidi. Successore nouo tolliť oīs amās. ut. n. clauo clauꝫ trudiť: sic amor amore pelliť. Hīc est quod ait: Interea mixtus lustrabo mænela nymphis. Aut quod multo ualidius est decernit se uitam piculosam & laborioſam exercere. Nam quod apud Tertentiū ait: Menedemus ueriſſimū est amorē & gigni & facile nutriri ex ocio & delicata uita. Frigora. nā si amor īflāmat facile frigore extinguēť flāmæ. Saltus. oīa loca sunt quæ inculta ad sylvas & ad pecudū pastus relinquūtur. Parthenios: parthenius flumē est Arcadiæ dicatum uirginibus. Nam παρθένος uirgo est. Alii illum in Paphlagonia esse uolunt. Cydonia Cydō urbs est in Creta: ubi sunt optimi calami ad sagitas cōficiendas. Et qm̄ apud parthos populos erāt optimi sagitarii admiscuit Cydonia & parthica. Sub sydere cancri: ubi ingētissimi sūt calores. Nam in prima parte cācri solstitium æstiū est. Et cancer supra caput æthiopū perpendiculariter radios iacit: adeo ut syne quæ supra Alexādriam quinq; milia stadiorum est in meridie solstitii nulla umbra sit. Ibi putens experimenti gratia factus totus illuminatur. Intrat autem cancrum sol die tertiadecima lunii. Sed ita est solstitium ut ab octaua die huius mensis usq; ad quindecimā sit semper lux quindecim horarum & tertiæ partis unius horæ. Hebrumque. b. Thraciæ flumen est: quod ubi mari admiscetur. Tentoris portum habet: & polydori tumulum. Liber: qui interior est nedum cortex qui ē exterior. Et nos cedamus amori: quasi dicat si amor oia uincit temerarius uidear si uelim illis obstare. Fiscellā: uas est uimineum. Est aūt diminutiuum sed eius primitiuum potius in masculino profertur fiscus in quo cū olim pecunia quæ ænea erat in ærario conderetur: pro ipso ærario poniť. Hibisco: species malue est: latinum maluauiscum uocant arabice cathyn. Eadem herba altea est: de qua Macer. Altheam maluæ speciem nullus negat esse. Altheam que dicunt illam quæ crescit in altū. In horas. per singulas horas. Alnus: arbor fluuiatilis est: quæ proprer assiduū humorem celerime crescit. Subiicit: sursum iacit se idest erigitur: puto esse ex antiqua præpositione subsum quod est sursum. Cato de re agraria. Si male arabit radices subsum adibunt crassiores fient: & in in radices uires oleæ abibunt.

FINIS

PROOEMIVM

Christophori Landini florentini in interpretatiões georgicorum maronis ad Petrum medicem Prooemium.

OElices ꝓfecto Petre medices ac ꝑ byatos ꝑscos illos mortales uixisse crediderī q ĩter greges armẽ
f taq; ĩ agris degẽtes ꝓcul ab oĩ aĩorũ ꝓturbatiõe ita negocia ſua pagebãt: ut tráqliſſimo ocio fruerẽt. Quippe q iis: q̃s ſctiſſima oĩum pens terra ꝓducit opibus contẽti ſũmas tũ demũ ſe opes aſſecutos putarẽt: cũ ea quæ natura deſiderat: eſt ãt paucis mĩmiſq; cõtẽta nature: abũde ſibi adeẽnt. Quo qdẽ tpe ſuis q̃ſq; pñtibus rebus delectatus neq; auaritia neq; ãbitiõe cruciabat. Nulla erat ĩ eũ q aut plura: aut mĩo ra poſſi deret ĩuidia. Et cũ ꝓ aĩ modeſtiã nullũ iurgiũ nulla in quẽq; cõferret iniuria ne minimũ qdẽ odii ueſti giũ apparebat. In uictu uero ſobrietas: & epularũ poculorũq; plebia ſimplicitas. ac deniq; in oĩ cultus gñre pti mõia cũctos mortales ĩtra tẽpãtie fines cõtinebat neq; dcm̃ ullũ neq; fcm̃ nõ dicã libidinoſũ: ſed ne paulo qdem laſciuius uſq̃ apparebat: ĩ huiuſcemõi igit uitæ gñre tã qeto táq; tráqllo qs nõ iure crediderit mortales ĩpos neq; inani ulla: leuiſculſa uel lætitia exultãtes: neq; ardẽtioribus cupiditatibꝫ æſtuãtes nõ tĩore ĩminẽtiũ piculorum exerritos: nõ ex edẽtibus ægritudibꝫ cruciatos paſſim feliciſſime uixiſſe. Ac ſi q ĩ tãta turba extiterũt ĩ qbꝫ exce lẽtius diuiniuſq; naturæ bñficio ĩgẽiũ eluceſceret. potuiſſe eos ſeſe colligere atq; mẽtes ita a ſenſu ſe uocare: cũ ctaq; terrena ac momẽtanea ita cõtẽnere: ut cognitiõi maximarũ rerũ q̃ hũanus aĩus ueluti nectare ambroſiaq; aliter ardẽter ĩcũberẽt. Hos igit magnarũ rerũ ꝑmos auctores: & q multis ſæculis añ eos quos nũc ꝓferimus at que ꝑferimus floruerĩt facile fuiſſe crediderĩ. Nã quẽadmodũ qd̃ ſuapte natura fœlix ac pĩgue ſolũ ẽ: tũ demũ uberrimos fructus edit: ſi ſentes fruticeſq; oẽs: atq; oẽs quæ noxie ſũt herbæ ĩde radicitus uellãt ſic hoĩũ ĩgẽia & ſi ad quæq; maxĩa ꝑclariſſimaq; nata ſint: tñ niſi uariarũ ac ĩterſe deſſidẽtiũ ꝓturbationũ ſemia qbꝫ exagitati nihil altũ excelſũue ĩſpicimus penitꝫ in nobis extĩguant: nũq̃ in origĩs noſtræ q̃ diuina cæleſtiſq; ẽ recordatio nẽ redire ualebimꝫ. Quas ob res nemo aut tã rerũ oĩum ignarus: aut in cõem oĩum optimã ꝑẽte tã ĩiquus táq; ĩ pius iudex ĩuenict q nõ optĩe ac liberaliſſime uel a natura uel ab eo potiꝫ a quo oĩs natura ẽ nobiſcũ actũ eẽ ne get. Nã cũ nos ex aĩo corporeq; cũſtare uoluerit. Alteri in ꝑmis ĩgẽiũ dedit quo illũ excolere atq; excultũ ad di uinarũ rerũ uñ originẽ ducit cognitionẽ erigere ualeamus. Alteri tãtã táq; uariã ac ſuauẽ multorũ fructuũ di uerſarũq; frugũ copiã ꝑbuit: ut ſine cuiſq̃ iniuria: ſine multo labore abũde ali poſſit: ut ſimul & dũ in hoc ĩferio ri mõ pegrinamur hac q̃ uiuimus uita frui: & cũ inde diſceſerĩus ad ſupas cæleſteſq; ſedes euolare facile poſſi mus. Verũ nos uix dũ in lucẽ ꝓducti ſũmus cũ malis moribꝫ: ac peſſi nis exẽplis deprauati: naturales uolupta tes aſpnamur: atq; in nũeris iiſdẽq; in explebilibꝫ cupiditatibus ĩcẽſi ita in ꝓceps ferimur: ut a recta uia lõge ab errãtes naturã noſtrã dediſcamus: ac hoĩem pẽitus exuamꝫ. Qua qdẽ ex re ueluti circeis poculis ĩ ĩmaniſſimas beluas cõuertimur. Quid. n. a ſue uoluptuoſus differt: aut qd cũ urſo nõ hẽt iracũdus cõe. Nec exꝑſſus ꝑſonã ullam agit in ſcena hiſtrio q̃ aut crudelitate tygres: aut auaritia lupi a nobis agunt: ut nihil deniq; ꝑter ſitũ figu ráq; mẽbrorũ qd̃ qdẽ hoĩs ſit iã retĩeamus. Atq; ut paucis cõcludã uſq; adeo uita hũana a priſcis illis aureiſq; ſeculis degenerauit: ut ſi uetuſtiſſimi illi uiri nõ dicã Abrahã: nõ iſac: nõ iacob: nõ reliquos eiuſdẽ ætatis: q ĩ pa ſcuis atq; agris degentes artes uaria ac plurĩas & hũano gñri ſalutare ĩuenerũt: in uitã reuocẽtur. Sed ſi alcinoꝫ ille pheacũ rex ad nos reuertat. Si ꝑmi romãorũ ſiue reges ſiue ciuitatis ꝑncipes nũc reuiuiſcãt. Si romulus cu ius uita ĩter paſtores uerſata ẽ. Si nũa cuius leges agrorũ culturã in ꝑmis tuẽtur atq; honeſtãt: Si ſerani: cincina ti curri: reliq; huiuſmõi uiri in lucẽ redeãt q in agrũ opus ruſticanũ curãtes ſæpe in urbẽ: atq; in ſenatũ ut ma giſtratus: quos ſibi populus mãdauerat inirẽt ꝑ uiatorẽ accreſcebant ſi ii inq̃ oĩum delitiarũ: mollioriſq; cultꝫ ignari rurſus in uitã reuocent uix nos ita pœnitus ĩmutatos ſui gñris eẽ exiſtĩabũt. Que qdẽ tã pnitioſa peſtiſ uñ hũanũ gẽus ĩuaſit niſi q; ſciſſimæ oĩum pẽtis: quæ nos ꝓduxit: quæq; ꝓductos copioſiſſime: rectiſſimeq; nu trit atq; educat: culto neglecto in oẽ flagitium ac ſcelus abiuimꝫ: aliiq; ueluti pro ſale tñ aĩum q diuĩus ĩmorta liſq; eſt accepimꝫ ſõno uẽtriq; emãcipati ad normẽ Sardanapali oĩ uiuẽdi officia dirigamꝫ. Alii in extinguibili hũdi ſiti uexati cõtra oẽ iuſticiæ gẽus ꝑ oĩa picula ꝑſarũ opes æq̃re cõtẽdimꝫ. Alii ut cæteris mortalibus quos natura pares æq̃les. nobis produxit ĩpemus oia ſciſſimæ ſocietatis uincula arrmupamus nõ ferro non igni: non aliquo uenenorũ gñre abſtineãus nulla deniq; fraude nulla ui tẽpemus ut ꝓncipatũ ac potius tyrãnidẽ occupe mus ſcelerati oĩno q qd̃ in reliquorũ uſũ ſũere oportebat eo uniuerſo in noſtrã libidinẽ ac in aliorũ ꝓnitiẽ abuta mus. Neq; aĩaduertius q ꝓncipes eẽ cupiũt ſepaſtores ſimillĩos eẽ oportet. Nã ut illi in paſcuis nõ qd ſibi ſed qd armẽtis gregibuſq; cõducũt oĩo cõſulũt: ſic ipſi niſi tota uia hẽret oĩm mẽtẽ oẽ cõſiliũ cõatus deniq; oẽs ſuos ĩ eoẽm eorũ utilitatẽ q ſuæ ſe tutelæ cõmiſerit ſua ac propa neglecta dirigere curabũt. Qua ꝑ iure a ꝓncipe gre corũ poetarũ Homero ſæpiſſime ποιμενὲσ λαῶν .i. paſtores populorũ reges appellant. Que qdẽ oĩa ſi dili genter intueãur: qs nõ iã uideat q̃to hũani gñris detrimẽto a duro illo ac pco agreſtis uitæ cultu in hũc ciuilem ſi mõ ciuilis ac nõ potius deſidio us appellãdus eſt luxum diſceſſũ ſit. Ex q̃ta aĩorũ tráqlitate: in quot quãtaſq; procellas noſtra ſtultitia ſimus detruſi. Quapp ſi qetã ſi fœlicẽ uitã: a qua deprauata falſaq; opinio nos dicit iure noſtro recupare nitiẽ: redeamus quæſo ad illã priſcorũ uirorũ ſimplicẽ frugilitatẽ: quã quidẽ & ſcĩa nemo propter corruptos deprauatoſq; mores libenter ſequatur. Oẽs tamẽ ui naturæ ĩpulſi ſummis laudibus celebrãt atq; extollunt. Nec pudeat in nos agro uerſari. cũ tot reges totq; inuictiſſimos impatores ipſis triũphalibꝫ ma nibus agrũ colere nõ puduerit. Referrẽ ꝓfecto hoc in loco: quot bonis abundet res ruſtica: quot rurſus q̃riſq; malis ĩmunis exiſtat. Referẽ ꝓterea agri colendi uoluptatẽ: proxime ad eã quæ nobis ex rerũ cognitione euenit accedere: niſi paulo poſt ipſe Maro maximis ualidiſſimiſq; argumẽtis id demõſtraturus ſit. Verũ Homerum quoq; legamus: apud quẽ nõ ſolum Alcinous ſumma cũ uoluptate in agro uerſatur. Verum etiã Laertes id qd̃ de filio capiebat deſiderium agricultura leniebat. Verum quid populo romano: aut maius: aut excelentius ter rarum orbis uſq; uidit. At quorum cõſilis: quorum obſecro uiribus ex humili aſylo ad tñ culmen imperium illud erectum eſt: niſi eorum qui in agreſti opere exercebantur uirorum: quorum tetrica aſperrimaque diſciplĩa donec in re publica uiguit aduerſus omnes reges. aduerſus omnes populos ac nationes romanus populus cum maxima ſua gloria uictor ſemper euaſit. Adeq; tanti huiuſcemodi diſciplina apud priſcos habita eſt. ut Ro mulus rex alioquinin arma potius q̃ in religionem propenſus: tamen aruorum ſacerdotes in primis inſtituit.

atque se duodecimum fratres appellari uoluit. Quin & honoris causa spiceam coronam quæ uictis aureis colli garet huiuscemodi sacerdotio insigne ee istituit: Res quidē eo maiorqa añ hāc apud romanos corona fuerat nul la. Numa ãt cū nihil agricultura excellētius putaret: ipsis frugibꝫ deos colere istituit: & mole salsa: quæ farre hor no: hornoqꝫ sale cōficeret: illis sacrificandū censuit. Idē res & fortunæ calue torrendi farris ferias celebrādas cu rauit. Inter p̄cipuos ãt deos & seiã a serēdo: & segesta a segetibus colebãt. Nouas uero fruges. nouaqꝫ uina nemo antea degustabat q̄ ex illis primitias sacerdotes diis īmortalibus offerēt. Multis quoqꝫ ac uenerādis noibꝫ terre nu numē adorabãt. Dixerūt. n. tellurē a femía ui: qa ipsa ī se semīa ac uarios cōceptus recipit. Dixerunt tellūonē uirili masculoqꝫ genere: qa semīa ex se emittit. Dixerūt altorē: qđ ex terra alent oīa. Dixerūt rursorē: qđ rursus eodē cūcta reuoluant. Dixerūt magnã matrē: qđ cibū oībus pariat. Dixerūt ꝓserpinã: qđ īde preserpãt fruges. Dixerūt opē: qđ ope melior fiat. Dixerūt deniqꝫ: uestã: qđ uariis herbis ac arboribus uestiat. Quãti aũt terrã fa cerēt ãtiq. Vel ex hac maxīe cōiectari possumꝫ qđ inictissimorū īpatorū: id laborū piculorūqꝫ ac uulnerū p̄miū ãplissimū putabat si tñ soli accepisset quãtū una die arari cōtigeret. Ab agricultura honorificētissima cognomi na ꝓueniebãt. Nã & Pilūnus is q p̄mus pilū pistrino adiuēisset: cognominatus ē. Pisones ãt a pīscēdo uel a pi sis qs nomē adinuenisse ignorat. A fabis uel a fodēdo dixerūt fabios: ut a lentibus lentulos: a ciceribus cicerones Honorē aũt maximū cōsecutū is se putauit: q̄ iccirco bubulcus dictus est: qm̄ in arādo bobus sciēter uteret. Nec fuit grauior cēsura q̄ q agrū male coleret cēsoria n ota affici. Refert aũt. M. Cato illū ãplissime laudādum fuisse quē bonū colonū suī ciues noīarēt. Seruius rex bouū ouiūqꝫ effigie primus æra signauit. Cur aũt gloriã adoreã a farre dixerūt nisi q̄a eū demū uerã laudē iudicabãt: quã ex agrorū cultura reportarēt. An ne in uno romano po pulo: quãuis ipse p̄clarissimū exēplū ee possit diutius cōsistã uideamus. q̄to quoqꝫ in honore rei agrariæ discipli na apud cæteras natiões sp hīta sit. Nã apud græcos sapra q̄nqꝫ atqꝫ q̄drgīta de ea re scriptores enumerant. In q̄ bus p̄ncipes hīt Hieronē syracusanū & epicarmū discipulū Attalū ꝓterea & philomatrē. A sapīe uero fontibus ꝓfecti Democritus Abderites: Xenophō socraticus: architas tarētīus. Et pipateticorū p̄nceps Aristoteles cū Tirtão, siue theophrasto eiꝰ discipulo. Nō tñ mīorē laudē meruerūt latini scriptores quorū p̄mū sese offert. M. cato cēsorius: post hūc duo Saserne pater ac filius diligentius rē agrariã erudierūt. Tremellius deinde: scrofa de eadē re eloq̄ntius scripsit. Mox doctissimus oīm latinorū. M. Varro illã optīe expoliuit. Secutus hos ē poeta no ster cuiꝰ carmīe tãtã auctoritatē cōsecuta est agricultura: ut nulla ciuilis disciplina magis cū sapīa cōiūgi posse q̄ illa uideat: ī q̄ re eū quē sibi imitādū, ꝓposuerat Hesiodū lōgissimo sibi īteruallo a tergo reliq̄sse oēs ītelligunt. Scripsit Iulius Iginius scripsit Cornelīꝰ celsus: Scripsit Iulius acticus: Scripsit & Iulius græcinus: Quid aũt ī agricultura explicatiꝰ absolutiusqꝫ. Moderato columella legere poterimus. Quid distīctiꝰ Rutilio paladio. Nã & ī sua illa nãlis historiæ nūerosa serie suū agrorū colēdorū disciplinæ locū ita tribuit. C. Plinīꝰ ut & pluria & p̄clarissima ī eã p̄cepta dederit. Addã si placet q̄ ex. S. C. decretū fuit ut pœni māgōis octo & uigīti memorabi lia uolumīa in latinã liguã ꝟterēt. Nec mirū cupiã uideri oportet si apud eos q & prudētia & modestia insi gnes eēnt uiri in tãta ueneratiõe hīta sit in huiuscemodi disciplina: q̄ñ q̄dē ex oībꝰ q̄bus uita hūana cōtīet artifi ciis nullū neqꝫ uitæ degēdæ nō dicã cōducibiliꝰ: sed ne magis q̄dē necessariū: neqꝫ ad mores optimos: & purio ris uitæ īnocētiã cōseruādã magis ex usu iuēiri possit. Nã ut ꝓterea multorū artificiorū īhonestas sordes: & mer cenarios plerosqꝫ q̄stus: q̄bus aīus corpusqꝫ effeminat: & iuuētus pēitus corrūpit nōne mercatura ipsa: quæ tñ si nō sordida sit honores suos facile tueat maximis grauissimisqꝫ piculis singulis pene horis expōit. Absporr tãda īportãdaqꝫ assiduo multa sūt: & sæpe uel una tēpestas: uel unus pyratarū latronūqꝫ īcursus tpis mometo ea oīa aufert: quæ uix multis ānis multisqꝫ laboribus accumulata fuerāt: neqꝫ nostra solū amittimꝰ: uerū ēt qa fidē fallere cogimur multos in eādē calamitatē trahimus. Fœnerari uero qs nō nouit oībꝰ mortalibus uchemēr ter pnitiosū ee. Quæstū uero ex re militari oēs scimus sine rapina & fāguīe ee nō posse. Oratoria uero facultas aut medicīa: aut iuris ciuilis scīa paucis admodū dat: quibꝰ & a natura īgēiū & assiduis uigiliis disciplīa ꝓuēit Neqꝫ sine sūma pfidia is q absoluta doctrīa caret id pollicet q̄d in sitia ꝓhibitꝰ deīde p̄stare nō pōt. Nã & me dicus ægrotū suæ fidei cōmissū sæpissime ad īteritū īducit: & orator causidicusqꝫ cliētis cām īsciēia deceptus, p dit. At agricultura bñfica liberalisqꝫ ē: & sine cuiusq̄ scelere multiplici fœnore quæcūqꝫ accepit cū summa fide reddit. Nã quæ aduictū: quæqꝫ ad uariū corpis cultū ptinēt oīa a cultura agrorū sūt. Hæc suis laboribꝰ hoīes a uoluptatibus arcet: & ad oīa grauiora ferēda īstituit. Inuidiæ auaritiæ iniqtatis deniqꝫ oīa semīa extīguit. Cū nos p̄uo uiuere assuefaciat. Cōsultores ī re publica ītegros, ꝓducit: & æqtatis cupidos. Milites ãt robustos & la borē tollerātes gignit: Longeqꝫ plures ab rusticão aratro q̄ a ciuili delicataqꝫ úbra profectos īpatores aīaduer tes. Et mirãtur adhuc si oēs pene excellētissimi uiri agricultura delectari sūt eāqꝫ solã oblectationē q̄ aīos ur banis curis affectos releuarēt: cæteris oībus añposuerūt. In qbus qs nō iure laurētiū medicē pētē tuū uel p̄cipu um enumeret. Qui quãuis florētīæ reipublice habenas sua sapina moderet: q̄uis cūcta p̄us p̄uideat: & p̄uisa p̄ us obuiã eat: q̄uis uniuerse ciuitatis salus: dignitas: maiestas ex eius cōsilio pãdeat: q̄uis nihil in italia uniuersa gerat cuiꝰ illū ignarū ee opteat q̄uis oēs penes italiæ p̄ncipes: oēs populi. Multi ēt extra italiã tãti illū faciant ut nēo maiore auctoritate apd oēs sit: quãuis ꝑp ea oīa q̄ dixi nullius ex his q uiuūt uiri nulliꝰ oīo uita occu pātior sit. tñ īter tot tãqꝫ uarias tãqꝫ difficiles occupatōs ita agricultura dlectatꝰ sit ut p̄diū suū ābrēse copia cul tuqꝫ nulli ex iis quæ italia uidet: mō iudiciū ip̄m rectū assit postponēdū uideat. nã & uilã ita ædificauit: ut ex cluso regio nīoqꝫ luxu & urbãos honorificētissime recipiat: & rusticãos cōmodissime tueat frugibꝰ ãt & peco ri cuiuscūqꝫ gñris sint: & horrea & caule cōgruis locis suisqꝫ ordinibꝰ ira distīcta sint eaqꝫ uenustate cōstructa ut usu simul & pulcritudīe cōmēdari iure possint. nihil deē: nihil uacat: nihil deniqꝫ nō optīe ei rei cui ædificā tū ē īseruit. ager ãt ipe oī gñre absolutus ē. Neqꝫ. n. decē q fruges ferat: nec q uites & reliq̄s arbores mirifice di stīctas alat. nec q pecus pascat: nec dēiqꝫ q ortos submīstret. Assūt uiuaria & piscinæ. Assūt q̄ aq̄tilibꝰ auibꝰ in seruiãt lacūæ. assūt uariarū uolucrū ornithōes & colūbaria atqꝫ pullaria ut cū eo uētū sit ãtiq̄rū uillarū uerū si mulachrū facile sese uisētibꝰ offerat. hūc igit tu hmōi pētū: cū ñ mō patrīonii sed uirtutū quoqꝫ oīm illiꝰ heres futurꝰ: sis tibi ī h ac quoqꝫ re ītãdū, ꝓpōe & nostras huiuscemōi īterptatōs tuo noī dedicatas: diligētiꝰ p lege.

De laudibus agriculture

Vm duæ uitæ traditæ ſint hominum Ruſtica & Vrbana: antiquior eſt multo ruſtica. Prius enim rura coluerũt homines quã urbem haberent. neq; ſolum antiquior cultura agri: ſed etiam melior unde qui eam colerent: piam & utilem uitam agere credebant. omnium enim rerum ex quibus aliquid exquiritur: nihil eſt agricultura melius: nihil uberius: nihil dulcius: nihil homine libero dignius. Dirigitur ea ad duas metas: ad utilitatem & uoluptatem: utilitas quærit fructum: uoluptas delectationem. Hinc Homerus Laerten lenientem deſiderium quod capiebat e filio colentem agrum & eum ſtercorantem facit. Agro enim beneculto nihil poteſt eſſe: nec uſu uberius: nec ſpecie quidem ornatius. nec uero ſine cauſa olim præponebant ruſticos Romanoſ urbanis: quoniam qui in oppido ſederent: q̃ qui rura colerent: deſidioſiores putabãt Romulus item quo temperanter omnes uiuerent: & iuſta potius q̃ lucroſa eligerent: tum ad tolerantiam laborum meditandam: nullamq; pecuniam precioſiorem uirtute æſtimandam: deſides quidem & ſordidas: cupiditatumq; turpium allectrices artes: tanq̃ corrumpentes delenteſq; corpus & animum exercentium: ſeruis & aduenis tractandas exhibuit. Durauitq; diutiſſime probro habita eſſe apud Romanos hæc opera. neq; ea cuiquã Roma oriundo exercita. Duo uero tantum ſtudia reliquit liberis. Agriculturam: & belli artes. Videbat enim q; hac uita homines temperatiores fierent: atq; uenereis illecebris minus caperentur. Imperfectamq; putans utranq; uitam alteram ab altera ſeparatam: eoſdem militarem ſimul & ruſticam uitam uiuere inſtituit: ut pace & bello exercitio non carerent. Hunc autem uiuendi morem etiam apud Sueuos legi germanorum omniũ belicoſiſſimos: qui centum pagos habere dicuntur. Ex quibus quotãnis ſingula milia armatorum bellandi cauſa ex finibus eduncunt. Reliqui uero qui domi manſerint: ſe atq; illos alunt. Hi rurſus inuicem anno poſt in armis ſunt: illi domi remanent. ſic neq; agricultura: neq; ratio atq; uſus belli intermittitur. Sed priuati atq; ſeparati agri nihil eſt. numæ quoq; Pompilio non minori curæ q̃ Romulo fuiſſe agriculturam legimus. Conſiderans enim uir idem ciuitate neceſſaria affluentia abundare oportere: agrum omnem diuiſit ĩ eos qui Pagi uocantur. Præfecitq; pagis ſingulis ſingulos magiſtratus: inſpectores & cuſtodes ſuæ quoſq; partis. ii enim circumeuntes aſſidue: bonoſque & malos deſcribentes agricultores regi deferebant. Iſque laudibus proſequẽs diligentes agricolas & comitate complectens: ſegnes autem & ignauos opprobriis infectans: ad colendos agros melius quenque inuitabat. Itaque ita liberati bellis & urbanis negociis multum ocii nacti: coloni omnes fiebãt hinc ait ille. Paſcebatque ſuas ipſe ſenator oues. Vnde & Quĩtius Cincinnatus obſeſſi conſulis & exercitus liberator ab aratro uocatus ad dictaturam uenit: ac rurſus faſcibus depoſitis ad eoſdem iuuencos rediit. Itemque C. Fabricius: & curius dentatus: alter pyrrho finibus italiæ pulſo: domitis alter Sabinis: accepta quæ uiritim id uidebantur captiui agri ſeptem iugera: non minori induſtria coluit quã fortiter armis queſierat. Caius autẽ Licinius Trib. Plæb. primus populum ad accipiendas leges in ſeptem iugera forenſia e comitiis eduxerat. Si quis præterea agrum ſuum paſſus fuerat fordeſcere: eumque indiligenter curabat: ac neque arauerat neque purgauerat. ſiue quis arborem ſuam uineamque habuerat derelictui: non his ſine pœna fuit: ſed erat opus cenſorium. cenſoreſque ærarium faciebant. Erat etiam cenſoria caſtigatio: minus arare q̃ uerere. Demum ſine agricultoribus: nec conſiſtere mortales. nec alii poſſe manifeſtum eſt.

Agricul ture lau des

De Agriculturæ Scriptoribus.

Agricu ture ſcr ptores

unt qui de Agricultura ſcripſere permulti. Varro plus quinquaginta nominat: ſic etiam Collumella uolumine primo. Plinius autem libro. xviii. & Columella libro primo ſcribunt q; Heſiodus princeps omniũ de Agricultura præcepit. Apud Romanos autem de agricultura primus Cato inſtituit. deinde duo ſaſernæ pater & filius eam diligentius erudierunt. poſt hos ſcrofa Tremelius. deinde. M. Terentius Varro expoliuit. mox uergilius laude carminum extulit. Nec minus ſtudium habuerunt Iulius Iginius cornelius celſus. Iulius atticus & Iuuius moderatus columella. Exinde Plinius maior quã plurima ſcripſit.

Que ſint Agricolis neceſſaria: Deq; Maronis georgicis.

Agrico lis nece aira

Quicunque ſe in agriculturæ ſcientia perfectum uolet profiteri auctore Columella: ſit oportet rerum nature ſagaciſſimus: declinationum mundi non ignarus: ut exploratum habeat quid cuique plagæ conueniat: quid repugnet. ſiderum ortus & occaſus: ſeu mauis emerſum & ocultationes memoria repetat: ne ĩbribus uentiſque imminentibus opera inchoet: laboremque fruſtetur. cæli & anni præſentis mores intueatur. Quæ quidem prænoſcere ſine lumine animi: & ſine exquiſitiſſimis diſciplinis queã q̃ non poſſe crediderunt. Hinc Maro ĩ georgicis ſuis non ſolum poetica agriculturæque præcepta quamplurima: uerum etiam amplam aſtronomiæ atq; Philoſophie copiam: & parce & ſobrie nuſquã reprehendendus aſperſit. opus itaq; ipſum elegantiſſimum eſt & floridũ teſtimonio quoq; Fauorini Philoſophi. qui ut gellius ſcribit libro. xvi. c. x. dicebat: q; quæ Vergilius reliquit pfecta expoſitaq; qbuſq; ipoſuit ſenſus: atq; delectus ſui ſupmã manũ: oĩ poeticæ uenuſtatis laude florent. Sed quæ ꝓcraſtinata ſunt ab eo: ut poſt recenſerent: & abſolui: qm̃ mors præuenerat nequiuerunt: nequaq̃ poetæ elegantiſſimi nomine atque iudicio digna ſunt. De æneide quidem Fauorinus intellexit: uel potius de illius portiõe Sed Ouidius aliter ſenſit: ait enim primo uolumine de remedio. Tantũ ſe nobis elgi debere fatentur: Quantum

Vergilio nobile debet opus. De triſtibus etiá libro ſecundo ait: Et tamen ille tuæ fœlix æneidos auctor &c. Statius quoq; diuinam æneidam appellauit. Et Symmachus apud Macrobium ſaturnaliorum libro .i. inquit. Hæc eſt quidem Euangele Maronis gloria: ut nullius laudibus creſcat: nullius uituperatione minuatur. Omneſq; apud eum in libro .v. Vergilium non minus oratorem q̃ poetam habendum pronuntiant: in quo & tanta ornãdi diſciplina & tam diligens obſeruatio rhetoricæ artis oſtẽderetur. Notandum quoq; ut idem Macrobius libro ſat. vi. inquit: Maronem poſt Agriculturæ præcepta: ut legentis animum uel auditum nouaret: ſingulos Georgicon libros ſũma cum elegantia argumenti interpoſitione concluſiſſe. Primum de ſignis tempeſtatum. De laudatione ruſticæ uitæ ſecundum. Tertius uero definit in peſtilentiam pecorum. Quarti finis eſt de Orpheo & ariſteo: non ocioſa narratio. Scribitur autem opus ad mecœnatem. Georgica uero interpretantur terræ opus ſeu officium. Gea enim terra ẽ: ergon opus ſeu officium georgia græce latiẽ agricultura dicitur. geogos agricola. georgio agrum colo. Voluminis autem cuiuſlibet Argumentum carminibus .vii. patebit. De Mecœnate.

Quod Georgicon libri continẽt

Georgica

Mecœnas

Mecœnas Auguſti tempore floruit: uir quidem & doctus & inclytus: cui & clariſſimus & fidiſſimus erat. Suetonius enim de auguſto ſcribit: Aeger autem in domo Mecœnatis cubabat: & paulo inferius. Exagitabat in primis non nunq̃ Mecœnatem ſuum. huic quantum Auguſtus confideret: quantumq; tribueret: Appianns etiam libro .v. bellorum ciuilium oſtendit. ſcribit enim q̃ gerente bellum Auguſto in freto Siculo contra Sextum Põpeium Mecœnatem Romam ire monuit: ut eos qui ob magni Pompei beniuolentiam elati fuerant diligentia cõprimeret. Dicitur autem duxiſſe originem ab Hetruſcis Regibus. unde Horatius ait: Mecœnas atauis edite regibus. & Propetius libro .iii. ad Mecœnatem: Mecœnas eques hetruſco de ſanguine regum. Intra fortunam quis cupis eſſe tuam. Hinc Acro docet eum contempſiſſe ſenatoriam dignitatem: manſiſſeq; ſemper in equeſtri ordine. Scripſit autem inter alia librum: qui prometheus: inſcribebatur: ut Seneca epiſtola .xix. meminit de quo etiá Epiſtola .cxxv. plura dixit: interquæ illa quoq; commemorat. Magni ingenii uir fuerat: ſi illud egiſſet uia rectiore: ſi non uitaſſet intelligi: ſi non etiam in oratione deflueret. maxima laus illi tribuitur manſuetudinis: pepercit gladio: ſanguine abſtinuit: nec ulla alia re q̃ poſſet: q̃ licentia oſtendit. Erat præterea ſtilo remiſſo: moli: & diſſoluto: ut etiam macrobius ſat. libro .ii. docet. Eius demum familiaritate Vergilius uſus ẽ: & Horatius: multaq; bona ab ipſo recepere. hinc ait lrbro .ii. g. Tuq; ades: inceptumq; una decurre laborem: O decus o famæ merito ps maxima noſtræ mecœnas. Martialis item: ſint mecœnates non deerunt Flacce Marones. Quantum uero Horatius etiam illi debuerit in Odarum commentario preſenti anno elaborato oſtendimus. Vbi autem eſt. M. at. edite regibus: addatur: Et libro .iii. car. Tyrrhena regum progenies.

De exordio.

q Vid faciat lætas ſegetes. Quod principium latine uel exordium dicitur: græci uidentur proemium nominaſſe: ut Fabius quarto uolumine ſcribit. Cauſa autem principii nulla alia ẽ: q̃ auditorem: quo ſit nobis in cæteris partibus accommodatior præparemus. Id uero fieri tribus maxime rebus conſtat: ſi beniuolũ attentum: docilem fecerimus. Non quia iſta non per totam actionem ſint cuſtodienda: ſed quia initiis præcipue neceſſaria Vergilius itaq; beniuolum Mecœnatem reddit a perſona eiuſdem: cum ei potius q̃ alii opuſ dedicet: eũq; randũ appellet. Attentum uero & docilem: quia breuiter & dilucide ſummam rei: de qua cognoſcere debeat: indicat. Solent enim latini poetæ rem tractandam proponere: inuocare poſtea: exin uero narrare. Proponit Maro dicens. Quid faciat lætas ſegetes &c. Inuocat ibi. Vos o clariſſima mundi lumina &c. Narrat autem illic. Vere nouo gelidus &c. Sed cur poeta ab agorum cultura incipiat: poſtea uitium ratiõe non caret: Quoniam apud Romanos: primo ut neceſſe erat arua tantum coluere. multoq; ſerior uitium cultura eſſe cœpit: quod etiã Plinius libro .xviii. commemorat. Culturas autem uitium & arborum Emolphus Athenienſis primus inuenit: auctore Pli. libro .vii.

De propoſitione totius operis.

Quid faciat lætas ſegetes: quo ſidere terram Vertere Mecœnas. Id argumentum ẽ primi quidem uoluminis Vlmiſq; adiungere uites Conueniat. Argumentum ſecundi. Quæ cura boum: qui cultus habendo ſit pecori tertii Argumentum. Atq; apibus quãta experientia parcis: quarti & ultimi uoluminis Argumentum.

VERGILIVS in æneide ſecutus eſt Homerũ licet longo interuallo. In bucolicis Theocritum: a quo non SERVIVS
u lõge abeſt. In georgicis Heſiodũ: quẽ longe reliqt. Heſiodus ex aſcræa ciuitate natus ſcripſit ad perſem fratrẽ librũ quem appellauit. ἔργα καὶ ἡμέραϲ .i. opera & dies. Hic liber cõtinet quo mõ & quo tpe agri ſint colẽdi. Nõ tñ trãſtulit titulũ: ut bucolicorũ trãſtulit. Sicut etiã æneiden appellauit ad imitationẽ Odyſſeæ & tamẽ illũ per periphraſin exprimit prĩo uerſu, dicẽs quo, opera & qbus tẽporibus ager collẽdus ſit indicabo. Ingenti ergo arte ſui ingenii uim ĩdicauit lata coartãdo: & anguſtiora dilatando. Nã Homeri & Theocriti prolixitatem coarctauit. Breuitatẽ aũt unius libri heſiodi ĩ quattuor diſtĩxit libros. Nec id temere. Nam teſte Varrõe: aut aruus ẽ ager .i. fationalis. Aut arboribꝫ cõſerẽdꝫ Aut paſcuus pecoribus. Aut floribus ĩ quo ſũt horti apibus cõgruẽtes. Nã & ſi georgicũ ſit ἔργον γηϲ̃ i. terræ opus. q̃ res primus duobus cõtinet. tñ ad utilitatẽ agricolæ ptinẽt pecus & apes. libri ſũt didaſcalii. Et quia p̃ceptũ & doctoris & diſcipuli ĩdiget. ſcribit ad Mecœnatũ ut heſiodus ad Perſã. & Lucretius ad Meminũ. Lætas. Pingues ut eſt cinis: Intermiſſio arandi: Incenſio ſtipularũ & ſtercoratio. ergo læ tas: quia ſimus q per agros ſpargit: lætamẽ uulgo dicit. Segetes: terras. Vt horreſcit ſtrictis ſeges enſibus. Sydere: tpe: Ex ſyderibus enĩ colliguntur tpa. Quattuor primis uerſibus q̃ttuor libris oñdit ſequẽtes. Vlmiſq; adiũgere uites. Quæ res pertinet ad ſecundum librum.

Carmina Ouidii Naſonis.

Quid faciat lætas ſegetes quo ſydere ſeruet.
Agricola: ut facilẽ terrã p̃ſcidat aratris:
Semina quo iacenda modo: cultuſq; locorũ.
Edocuit meſſes magno cũ fœnore reddi.

Carmina Antonii Mancinelli.

Argumentum libri primi.

Scribit arãd⁹ ager quo ſidere: Quidue ſerẽdũ
Alternis annis. Quid læta & pinguia reddat.
Arua ſimul ſegetes. Quo tpe rite ſerendũ.
Diuidit & tæli zonas: & tempora lunæ.
Sidera ſæua docet: Diuũq; indicit honorem:
Hinc tempeſtatũ pronoſtica plura notant.
Cæſaris hinc diram portenta notantia cædem

P. Vergilii Maronis Georgicorum Liber primus: Ad mecœnatem.

Vid faciat lætas ſegetes: quo ſidere terram
q Vertere mecœnas: ulmiſq; adiungere uites

ANTONIVS. Mancinellus. Quid faciat. Ordo eſt hinc canere incipiã: Quid faciat lætas ſegetes &c. Caue dicas ut ille hinc .i. poſt bucolica. quid enĩ ſtultius. Lætas ſegetes i. pingues feraces fertiles terras: uel læta ſata. Eſt enim ſeges frumenti fructus: Seges
uti Marcellus etiã docet. Dicit itẽ teſte Varrone ſeges quod aratũ: ſed necdũ ſatũ eſt. qñq; abſolute pro omni terra ponit. Maro li. iiii. g. Nec pecori opportuna ſeges. Dicit autem ſeges a ſatu ut Varroni placet. Quo ſidere. quo aſtro: quo tpe: ex ſideribus. n. tempora colliguntur: Vnde Macrobius li. ii. ait: nil aliud tempora niſi curſum ſolis efficere. & agricolis ſiderum cura neceſſaria ut oſtendimus. deſidere autem aſtro & ſtella quomodo differunt: uide Mac. li. i. de ſom. Vertere. effodere: arare. Vlmis: adiũgunt uites ulmis: quoniã ulmoꝝ leuis eſt umbra: et nutriens quæcunq; opacat: ut ſcribit Pli. li. xvii.

CHRISTOPHORVS Landinus. Quid. f. lætas ſegetes. Quid q̃ res. nã quis terra ſua ſponte producat fruges. tñ multo uberiores fiũt artificio humano quod nũc demõſtrandũ proponit. Quapp cũ pp inquiſitionẽ huius doctrinæ. q̃ multiplex uariaq; eſt difficilior oĩo res ocurrat q̃ fuerit bucolicũ carmen. in quo paſtoꝝ ruditas ſola fuit exprimẽda: diuerſa rõe utrunq; opus aggreſſus ẽ. Nã ĩ bucolicis: neq; proponẽdũ fuit. neq; inuocãdũ pp facilitatẽ. Nã ut ait Horatius. Nec deus interſit niſi dignus indice nodus Inciderit. Si q̃ aũt ægloga fuit q̃ paſtoralẽ formã excederet: tunc ſeorſum diuinũ ĩplora uerat auxilium. Vt Sicelides muſæ paulo maiora canamus. Et in alio loco. Pergite pierides chromis & mnaſylus in antro. Itẽ in amore Galli: qui pene tragicus erat. Extremum hunc arethuſa mihi cõcede laborem. Hic uero & diſtincte abſoluteq; proponit. & ea quibus indigebat numina ſapienter inuocat. Quæ duo cũ procœmii uice fungant ſtatĩ auditores & dociles cũ demonſtret de qbus rebus ſit dicturus reddit: & ſimul attentos cũ pponit ſe q̃ apprime utilia ſint dicturũ facit. nec minus attenti ẽt reddimus ex inuocatione quia ex illa ſignificat rerũ magni tudo: q̃ & ipſa in p̃mis eos q audiunt attẽtos facit. Ex ppoſitiõe igit q̃m oſtẽdit ſe laboratuꝝ pro utilitate cõi: & Seges
ex inuocatiõe: q̃m magna quædã uideat polliceri: beniuolentiã a ſua ſibi perſona cõciliat. Segetes. Seges a ſatu di gaudiũ
cit. Et q̃m ſatio fieri nõ põt niſi aſſit terra: q̃ ueluti mater ſemen recipiat. atq; fruges cõcipiat: iccirco & terrã ipſã Letiti.
& fruges qui fœtus illius ſunt ſegetem appellant. Lætas differt lætitia a gaudio. Nam gaudium eſt cum animus exhilarat aliq̃ re grata atq; iucũda. neq; tñ ita ad exteriora diffundat ultra modũ ut facile appareat. Lætitia uero ẽ cũ ita mouet aĩus aliq̃ re iucũda: ut ẽt ad exteriora egrediat ille motus & maxĩe ĩ uultu appareat ĩ ipo homĩe. Hinc dicũt ſtoici gauditum in ſapientẽ cadere poſſe. lætitiã nõ poſſe: Deinde p quãdã tranſlationẽ: q̃m pinguis habitudo in brutis aĩalibus lætitiã quãdã præferre uideat: dicimus lætũ pingue. ut Glande ſues læti redeunt. Ea dẽ rõne & terrã q̃ fertiliſeſt: quoniã ex ipſa exuberantia frugum uideat lætitiã oſtendere. Vnde ipſe in ſupioribus dixit: Oſa nunc rident: dicimus lætas ſegetes .i. fertiles. Et læta ubera. i. fertilia: qa lacte plena. Et q̃m læti notiones exprimere cœpimus dicimus lætum .i. celerẽ. quoniã in iis in qbus animis lætat celeritate utimur. Ponimus

etiam lætum pro bene uolente. ut uobis lætus ego hunc candentem in littore taurum. Nam qui libenter rem facit cum lætitia facit. Sic contra: Tristem pro inuito. ut Terentius. Inuitat tristis. Vertere. Optime. Nam terra siue aratro: siue ligonibus siue bipalio: siue quocũq; ferramento excolatur illam uertimus. Ex eo quod dicit uertere
Vertere ostendit absolutam. Nam ut ait Donatus: Vertere est in imam partem penitus transferre.

SER. Quæ cura boum. q. c. h. s. p. Aut in sequẽti e pexegesis est: ut hoc sit quis cultus habẽdo sit pecori. quod est quæ cura boum. aut per excellentiam ait boues: & postea itulit cætera pecora: ut maius animal separet a maioribus. Sicut de hominibus: Reliquias danaum atque immitis achilli. Habendo. Vt habeatur Experientiam: Vsu: natura: doctrina. Parcis. Seruatricibus: frugi. quæ nulla mella custodiunt. Liber & alma ceres: Stoici dicunt unum esse deum & unam esse deam & eandem esse potestatem: quæ pro ratione nostrorum officiorum uariis nominibus appellatus. ergo eundem solem liberum & appollinem uocant. Eandem lunam dianam cererem iunonem & proserpinam dicunt. Vsi pro sole & luna liberũ & cererẽ iuocat. Quæ. d. a. Quorum cursu tempora computãtur. Luna enim menses: sol annum facit.

Cõueniat: quæ cura boũ: qui cultus habendo
Sit pecori: atq; apibus quãta experientia parcis
Hinc canere incipiam. Vos o clarissima mũdi
Lumina labentem cœlo quæ ducitis annum:

ANT. M. Cura boum: Cato. c. liiii. de re rustica inquit. Nihil est quod magis expediat q̃ boues bene curare Vtque Varro libro secundo scribit: a boue antiqui manus ita abstinẽre uoluerunt. ut capite sanxerint siquis occidisset. Cura: sollicitudo dicta ut ait Varro: q̃ cor urat. Qui cultus: quæ diligentia quæ cura uel custodia. Habendo: ut habeatur: Iustinus libro secundo. Spacium consumando operi quærebat ideſt ut consumaretur. Pecori. ouium multitudini: ut ibi. Cuium pecus? an meliboei? Experientia. cognitio. seu ars & doctrina nullo docẽte per usum reperta. Manilius libro primo. Per uarios usus artem experientia fecit Exemplo maternãte uiã. Experientia est cognitio singularium: ars uero uniuersalium: ut docet Philosophus libro primo. met. qui etiam libro septimo physicorum inquit: Ab experientia particularium accepimus uniuersalem scientiam. Parcis: conserua tricibus & tenacibus. Vos o clarissima mundi lumina. Hæc nostri Poetæ inuocatio tota fere sumpta est e Marci Varronis prologo primi uoluminis de re rustica: ubi duodecim deos agricolarum duces inuocat. primum tamen Iouem & Tellurem qui parentes magni dicuntur. Iuppiter enim pater: tellus uero mater. Secundo solem & lunam: quorum tempora obseruantur cum quædam serantur & condantur in tempore tertio cererem & liberũ q̃ horum fructus maxime necessarii ad uictum: ab iis enim cibus & potio uenit e fundo. Quarto robigum &c. Mundi lumina: solem & lunam inuocat: pariter enim fertiliatibus glebæ & maturandis frugibus: uel nocturno temperamento. uel diurno colore moderantur: quod etiam Mac. libro sat. v. scribit: qui etiam libro primo dixerat: q̃ Poeta sciens Romanos ueteres ad lunæ cursum & sequẽtes ad solis: anni tempora digessisse. utriusq; sæculi opinioni reuerentiam seruans: tam lunã q̃ solem duces anni hac inuocatione designat. Labentem cœlo quæ ducitis annum: hic fiat colon: non enim sequẽtibus iungi debet. labentem autem cœlo annum ait. quoniam uti etiam Mac. sat. libro primo scribit. Est annus solis e mensio: quam lustrando zodiacum efficit diebus trecentis & sexagintaquinque: & quadrante seu sex horis. Annus uero lunaris mensis est. ut idem asserit libro secundo de som. inter quem cæli ambitum lustrat: nam & a luna mensis dicitur: quia græco nomine luna mene uocatur. Varro etiã. c. uigesimoseptimo primi libri ait Tempora duorum temporum esse: Vnum annale quod sol circuitu suo finit: Alterum menstruum. quod luna circũiens comprehendit.

Experiẽtia Periculum

CHRI. Experientia. Perior simplex uerbum fuit. quod ab usu cecidit. Inde experior. & quemadmodum ab experior fit experientia: sic a perior fit periculum: quod idem est quod experientia. ut dicit Terentius: Fac periculum in musicis. Tamen etiam inuenitur periculum pro discrimine positum. Sed hoc non uenit a perior: sed a pereo. Verum cum experientia non possit esse in brutis: quia non est sine ratione dixit experientiam illum naturæ ĩpulsum. quoniam ad suum ædificium impellitur apes. Parcis. Laus apium. Rara enim animalia sunt quæ parcant partis. Vos o clarissima mundi Lumina labentẽ. c. q d. a. Maximum ĩgenium maximaque doctrina appareret poetæ. Nouerat enim omnes deos ad solem. omnesque deas ad lunam referri. Nam ut ait Plato in cratylo prisci uiri cum solem lunam ac stellas thein ideſt currere per cælum uiderent numina esse putarunt & θεους ideſt deos appellarunt. q̃ per cælum currant. Sed quoniam sol ut ait Heraclitus: fons cælestis luminis est. & ut Cicero dux & princeps & moderator reliquorum lumiuum: & mens mundi & cor cæli a physicis appellatur. quoniam calor frigus & temperies: & cuncta alia quæ per cælum fiunt a sole sunt ipsum solum deum putarunt: ut lunam solam deam. Sed diuersis nominibus appelantur. ut eorum diuersæ sunt potestates. Ergo quia omnes dii qui sunt sub cælo ad solem referuntur: cum ut dixi moderator reliquorum luminum sit & solus stellis lumen præstet. stellarum autem cursus ordinem rerum humanarum disponunt sequitur q̃ sol qui temperat nostra temperãtes omnium rerum erit auctor iure igitur inuocat solem tanquam nature deum. Verum quoniam ipsum ad disciplinam agrariam inuocat: appellat eum eo nomine quo eius uis circa agriculturam exprimitur: Dionysius enim qui Bacchus liberq̃ est: ut refert Eusebius: igneam uim solis quæ fructus maturat exprimit Aristoteles autem & Eurypides eundem solem & bacchum esse dicunt. Additq; macrobius q̃ in arcanis sacrorum obseruatur q̃ sol in supero ideſt diurno hemisperio constitutus apollo: In inferiori ideſt nocturno dionysius appelletur. Vnde a romanis Bacchus quoniam sol est dicitur liber: quia liber uagus est ut ait Ennius. Apertissime autem nniuersam hanc rem demonstrat Orpheus. nam de sole ait ηλιος διονυσον επικλησιν καλεουσιν. Vergilius igitur liberum patrem solem inuocauit: & cererem lunam: quia nocturno temperamento & diuino calore cuncta moderantur.

SER. Alma. Ab alendo: & ceres a creando. Si. Siquid. est enim cõfirmantis. Chaoniam: Epiroicam a loco ubi abundant. & posuit speciem pro genere. Glandibus. n. prisci uescebantur. Acheloia. Aut eodem modo speciem pro genere posuit: aut quia ut docet Orpheus generaliter aquã ueteres acheloum uocarunt. Arista. Pro frumẽto posuit. unde affectare pinguem dixit: cum arista ab ariditate dicatur. Presentia. propria: ut hæc tã presentes alibi cognoscere diuos. quia presentia fauent. De rebus autem uariis dicturus: uaria inuocat nomina. Ferte simul pe. Aut simul uenite: aut date carmini meo facultatem. i. ꝑstare pedem. i. metricum fauorem. Achelous Arista

Liber & alma ceres: uestro si numine tellus
Chaoniã pinguí glandem mutauit aristã:
Poculaq; inuẽtis acheloia miscuit uuis
Et uos agrestum præsentia numina fauni
Ferte simul fauniq; pedẽ dryadesq; puellæ.

ANT. M: Liber & alma ceres: secũdũ. Varronis in uocationẽ: nõ sol & luna sed ipse Bacchus & ipsa ceres intelligi debent. dixerat enim ille: ut patuit. Secũdo inuocabo solem & lunam: quorũ tempora obseruantur: cum quædã serant & condantur in tpe. Tertio cererem & liberũ: q; horũ fructus maxime necessarii ad uictum. ab iis enĩ cibus & potio uenit e fundo. Ecce Maro quoq; Varronis inuocationẽ hic imitatus ẽ. qua de re ut dixi exponi debet: nõ aliter. Probus enim quẽ Mac. & seruius deinde uelut agmine facto cæteri fere oẽs secuti sunt: scribit poetã hoc loco uoluisse intelligere lunam cererẽ: a creãdo dictam: qa maturet fruges. solem liberũ: qa libere peruaget ꝑ aera. sed plura scribit Mac. li. v. sat. Nec refert q; Apollinũ & Liberũ patrem unũ eundẽq; derum esse affirmet: Varro enĩ ut patuit aptissime ĩdicat. hic debere nos intelligere liberꝝ ipsum bacchum: & cererẽ ipam deã. quod etiam ꝑ sequentia iãiam cõfirmauero. Liber. Plutarchus in probl. scribit. Dionysium liberũ patrem appellatũ: uel q; bibentibus libertatis causa sit. uel sicut Alexander dicit q; ꝑ Boetiæ libertate pugnauit. Liberat præterea a curis & in agẽdis securiores facit. Mac. uero li. i. sat. scribit. Næuiũ dixisse liberum solẽ a Romanis appellari. & liber & uagus ẽ. hic tñ ut dixi de baccho intelligendum non de sole. Alma. ab alendo dicta: quia nos alit. Ceres. Varro scribit q; terra ceres dicit̃ q; gerit fruges. Tullius item li. ii. de. n. d. ait. q; a gerendis frugibus ceres tanq̃ geres dicta est. hæc aũt ut Plinius li. vii. docuit: frumenta: cũ antea glande uescerentur: inuenit. & molere & conficere: in Attica Italia & Scilia. ob id dea iudicata. Sed de cerere plurima legito inferius ibi. Prima ceres ferro mortales uertere terram Instituit. Iustinus li. ii. scribit: Sub Erichtheo Atharum rege frumenti fationem apud Eleusima, Triptolemo repertam. At Diod. li. vi. ait: q; Ceres prima adinuenit usum frumenti: quod forte inter alias herbas nascebat̃ ignotũ cæteris. docuitq; hoĩes nascendi seruandiq;: & ferendi modũ. Si. siquidẽ: est enĩ cõfirmantis. Numine. munere & numine in antiquis legitur. Chaoniã Chaonia ps erat Epiri dicta troiano a Chaone Heleni fratre scd̃m Maronem. Pli. uero li. iiii. scribit q; in Epiro erant primi Chaones: a qbus Chaonia. Plura legito ĩ. Strab. li. vii. Chaoniã ergo glandẽ. i. Epiroticã. ibi enim glandiũ copia fuit. ꝑ Dodoneã syluã Ioui sacrã: posuit aũt spẽm ꝑ genere nõ enĩ in Epiro tñ glãdes fuerant de glãdibus aũt latius legito Pli. li. xvi. c. v. Glandem mutauit Arista. Diodorus li. i. scribit homines a prĩcipio syluestri & incõdita uita uixisse. qbus herbæ & arborũ fructus ultro uictum ferebant. deniq; necessitatẽ ipsam regẽ magistrã singulorũ peritiã ingeniis mortalium subministrasse. Pingui arista. per id spicã intelligit: inde triticum Chaonia Poculã uas est. potio quod hauriẽ. sæpẽ tñ ut hic poculũ ꝑ potione ipsa ponit̃ a poetis. Pocula acheloia. Mac. sat. li. v. scribit: Quũ uellet hoc loco poeta aquam intelligi. Acheloũ amnẽ potissimũ nominauit. antiqssimorũ græcorũ more elocutus. apud quos ꝑprie in aquæ significatione ponebat̃ Achelous. qui mos loquendi Achelous puagatus fuit: ut acheloũ ꝑ quauis aqua dicerẽt. hæc ille. Vt aũt Pli. li. iiii. edocet. achelous amnis est e Pindo fluens: qui acarnaniam ab Etholia dirimit. Solinus etiam e pindo ortum asserit. addens cũ primis græciæ amnibus ꝑditũ ueteri claritate. Miscuit. Pli. li. vii. scribit: q; uinum aqua misceri staphylus sitheni filius primus edocuit. Inuentis uuis. Bacchus apud græcos primus docuit uini usum: ut testis est Capella libro de nuptiis. Eusebius. scribit uitem inuentã a Dionysio: sed nõ semeles filio: ãno regni Cecropis quinquagesimo: qui fuit ultimus. Lactã. uero li. ii. c. xiiii. scribit: q; Noe quũ egressus esset ex arca: ut sacræ litteræ docent terrã studiose coluit. atq; uineã sua manu seuit. unde arguunt̃ ait: qui auctorẽ uini Liberũ putãt. Ille enĩ nõ modo Liberũ: sed etiam saturnũ multis añcessit ætatibus. Et uos agrestum. qñ poeta de uariis rebus dicturus est. uaria inuocat numiua. Præsentia. ꝑpitia. quoꝝ qdem ptesentia fauos ẽ. Fauni: de iis diximus in sileno. Ferte simul fauniq; pedẽ. Epanalepsis figura est. i. cum maiore significato facta repetitio: quæ quidem & ornat & exauget orationem. epalãbano aũt repeto significat. Macr. sat. li. vi. notans Ferte simul fauniq; pedem: dryadesq; puellæ: dicit Vergilium id dicendi genus a græcis sumpsisse sicuti alia multa Testionio itaq; Macrobii male legunt q dicunt ferte simul satyq; pedẽ. Ferte pedem. adeste uenite. Dryades. nymphæ sunt a quercubus denominatæ. quia syluas hĩtare dicebantur. nã quod græce drys: latine quercus dicitur. Munera ideſt officia ac dona. dryades

CHRI. Ceres. Ait idẽ Eusebius: q; terræ uis uesta dicit̃. Rhea uero quã opẽ dicimꝰ lapidosæ mõtanæq; terræ uĩ uocãt. Cererẽ uero feracis & planæ. Sed de hac ĩ sequentibus. Vestro munere. Nã Bacchus fructuũ humidoꝝ. i. uini & pomoꝝ. Ceres aũt siccorũ ut fruges sint symbolũ habent̃. Acheloia. achelous fluuius est. qui ex Pindo Thessaliæ monte ꝑfluens ætholiã ab archania diuidit: & ĩ iliacũ sinũ effluit: Nõ tñ hic spẽm ꝑ gñe posuit: sed le gerat ãtiquos ita aquaꝝ uĩ distixisse ut uis effectiua aquaꝝ oceanus uocaret̃. Symbolũ uero eius tethys esset. Vis aquæ potabilis achelous Marinæ neptũnus q̃ inquantũ gignere põt amphitrides dicit̃. aquarũ dulciũ ꝓticulares uires nymphæ. marĩaꝝ nereides. Ergo cũ uĩ aq̃ potabilis acheloũ appellarẽt ãtiq. nõ sic rõne dixit acheloia poc̃ula. nã & antiqssimi græcoꝝ poetæ sic dixerũt apparet apd̃ aristophanẽ. Sũt q dicũt acheloũ ꝑmũ e rræ erupisse. atq; ex aquã acheloũ noĩari. Agrestũ numĩa. nã hoꝝ fauore eget ĩ agricultura. Ferre pedẽ. Optĩe bifariã expõit Ser. uel ferte pedẽ q̃si ꝑstat̃ fœlicẽ nauigatõnẽ. nã pedẽ dixerũt latini quã uulgo pogiã nũc dicũt: ut atq; facẽ pedẽ. Cheloꝰ Aristaꝰ Liber pater Ceres Chaonia Poculũ Achelous Ceres Vesta Achelous dryades

SER. Cui prima.f. Cum neptunnus atq; Minerua de athenarum nomine contenderent.placuit diis ut eius nomine appellaretur urbs.qui munus melius mortalibus attuliſſe.Neptunnus percuſſo littore: equum animal bello aptum produxit .Minerua iacta haſta oleam creauit:quæ melior iudicata eſt:quia eſt inſigne paſcis.Inuocat ergo neptunnum quia de equis in tertio eſt dicturus.Equum a neptunno productum.alii *Scythium*. alii *Syronem*:alii Ariona nominant.Ideo uero fingunt a neptunno productum . quia hoc animal uelox & mobile eſt ut mare.Hinc etiam Pollux & Caſtor.quia eorum ſtellæ uelociſſimæ ſunt:equos in tutela habere dicuntur. Et cultor Ariſtæum intelligit Apollinis & *Cyrenes* filium:quem *Heſiodus* dicit apollinem paſtoralem. Hic ut ait Saluſtius.poſt laniatum a canibus actæonem filium matris inſtinctu thebis relictis cæam inſulam hominibus uacuam tenuit primo : poſtea ex ea cum Dædalo in ſardiniam iuit. Menala: Monſ Arcadiæ ἀπο τοῦ μέσου ideſt ab ouibus dictus.

mẽalus

Mũera ueſtra cano. Tuq; o cui prĩa fremẽtẽ
Fudit equũ magno tellus percuſſa tridenti
Neptũne: & cultor nemoꝝ cui pinguia cæ
Tercentũ niuei tondent dumeta iuuenci.
Ipſe nemus linquens patrium ſaltuſq; licæi.

ANT.M. Tuque o cui prima. Tractaturus de equis poeta neptunnum inuocat ſcribit enĩ Diod. libro.ſexto nepunnum primum equos domuiſſe:artẽq; eqtãdi ab illo traditã.ex quo hippicoſit appellatus.Lactan.autem libro quarto th.ſcribit:q̃ quum adhuc ignotus eſſet equorum uſus mortalibus.& horum anĩmalium natura egeret terra.Neptunnus in theſſalia terram tridente percuſſit: ſubitoque proſilierunt duo equi. *Scyphios* & Ariõ:quod item Lucanus libro ſexto uidetur aſſerere.inquit enim:Primus ab æquorea percuſſis cuſpide ſaxis Theſſalicus ſonipes bellis feralibus omen Exiliit.Ouid.tamen libro ſexto met. ſcribit litem fuiſſe de terræ nomine inter Mineruam & Neptunnum:itaq; preſentibus diis decimoſecundo ioue medio : neptunnus longo eridenti ſaxa percuſſit.qua.de re inde equus exiliit Pallas inde ſua cuſpide terram percuſſit:unde oliua cum baccis etiam prodiit.quæ ut alii dicunt:quoniam utilior uiſa ſit equo Minerua deorum iudicio Ciuitatem ſuo nomine nuncupauit athenas:nam minerua a græcis athena dicitur Iuſtinus uero libro ſecundo ſcribit:quomodo poſt Græcum regem athenarum amphiteon regnauit :qui primus Mineruæ urbem ſacrauit : & nomen ciuitati athenas dedit. Fræmentum.fræmitum & hinnitum excitantem:uel cum furore uociferantem eſt enim fremere magnum ſonare ut & Nonius ait.Frendere uero eſt dentem dentibus iraſcendo quatere. Statiuslibro octauo. th.Sic ait infrendens. Tridenti.eſt tridens neptunnui ſceptrum ſeu fuſcina Vergilius. Non illi imperium pelagi &c. Neptunne.fuit Neptunnus Saturni filius ex Rhea:qui primus nauigandi arte inuenta claſſem inſtituit eiuſque præfectus eſt a Saturno factus quapropter traditum eſt poſteris Neptunnum imperaſſe mari. ſacraque eĩ a nauigantibus facta:auctor eſt Diod.libro ſexto Equos etiam primus domuit uti oſtendimus. Et cultor nemorum.ariſteum inuocat:qui quidem ut in libro decimotertio Iuſtini legi.filius apollinis fuit & Cyrenes filiæ Hypſei regis thẽſſaliæ.Sed Vergilius libro quarto.g.Penei dicit.Is autem in arcadia late regnauit : primuſque & apium & mellis uſum :& lactis ad coagulam hominibus tradidit.Plinius etiam libro ſeptimo.docuit:q̃ ariſteus athenienſis oleum trapetis exprimere inuenit:idemque mella. Diodorus quoque in fine libro quinto cum Iuſtino conuenit:addens q̃ nymphis a matre traditus eſt nutriendus .a quibus cum lac coagulare mel atque olleum conficere didiciſſet primus ea in uſum hominum traduxit : Vnde a paſtoris ut deus cultus eſt.poſt actæonis filii mortem habitauit in Chio inſula.inde in Lybiam ad matrem rediit. poſtea in inſulam *Sardoum* profectus eam aboribus conſeuit moratus eſt etiam in Sicilia.ubi pro deo ſummo honore cultus.hæc eſt plura Diodorus. Cultor nemorum .hoc ideſt.quia paſtor fuit unde libro quarto.g.ait.Paſtor ariſteus: Cæa. Cæa teſte Plinio libro quarto inſula eſt in mari ægeo.quæ tamen Coeos a græcis dicitur. Strabo etiam libro decimo plura ſcribit. Tõdent.paſcuntur. Dumeta inculta.ſunt enim dumeta loca ubi dumi naſcuntur Ipſe nemus linquens.ordo eſt.adſis ideſt ueni fauens . Ipſe ideſt tu o pan tegæe cuſtos ouium linquẽs patrium nemus . ſaltuſq; licei.ſi pro q̃uis tua mænala tibi curæ.f.ſint Eſt autem lycæus arcadiæ mons in quo lycæi Iouis delubrum auctore Pli.li.iiii. & ſtrabone li.viii.quẽ Iouẽ lycæum aliqui Pana uolunt eſſe:de quo in.b.dictum eſt

fremere
frẽdere
tridens
Neptũnus
Cæa
Dumeta
Lyceus

CHRI Cui.Neptunnum intelligit:cui attribuunt originem equorum.quia in equis ut in mari ſumma uelocitas eſt .aiunt autem equum a Neptunno percuſſa terra editum ſcyphium eſſe appellatum. Hac de cauſa a græcis hippicos a latinis equeſtris dicebatur.Iudi cyrcenſes qui equeſtres erant in honorem Neptunni exercebantur.

Hinnire
Cratim
Cratis

Frementem.Hinnientem.hinnire enim equorum eſt quaſi ferocem nam ipſo hinnitu uiuacitatem quamdam & uehementiam indicat. Siluane.ſunt qui ita de hoc deo fabulantur.Nam dicunt fuiſſe in Calabria paſtorem nomine Cratim:qui ex capraru m grece ſibi capellam ad libidinem delegarat.Hunc cum obdormiſſet in ripa fluminis capellæ maritus ut iniurias ulciſceretur adacto cornu in fluuium deiecit :ab eo flumen Cratis appellatus. Ex capra uero illa natus eſt puer.cuius infernæ partes caprinæ eſſent.Hunc ut deum coluerunt.ſilua namque appellarunt:qui Cypariſſum puerum ut refert ſeruius adamauit . Teneram.alludit ad ætatem pueri:quæ tenera eſſet. Prima tellus ideſt littus:ut Primaque uetant cõſiſtere terra Nam prima terra quæ ſeſe e mari aduẽtantibus offert littus eſt. Equum.De cuius animalis natura ſuo loco dicetur. Frementem Neptunne. Et de hoc deo dante in ænei.dicetur. Cæa.Dæa inſula in mari ægeo:in qua pecoris & armentatorum grauis peſtilentia fuiſſe dicitur propter interitum actæonis.ariſtæus autem apollinis & Cyrenes filius monſtrante patre in hanc inſulã profectus facto ſacrificio aram Ioui erexit.quo placato peſtis ſedata eſt.Et quoniam agreſti ſtudio & cura pecoris non mediocriter mortalibus profuit :ab inſulanis pro deo hĩtus eſt.& nomine atque Egaros appellatus. Hæc ait Varro ſcribi ab atacinio in argonautis .Hic primus ut ait Pli.mel uino admiſcere ideſt mulſum facere inſtituit. Tondent.Paſcuntur.nam in corridendo dumeta tondent.

SER: Tegææ. Vocatiuus est. deriuatum a tegeo opido: & Tegæum tribrachus est: Tegeæe pe tertius. Mo strator ar. Alii Triptolemu alii O syrim: quod uerius est. Nam Triptolemus frumenta diuisit. Tacuit autem de nomine: quia non unus in orbe aratri monstrator fuit: sed diuersi in diuersis locis. Siluane. Hic siluarum deus est qui Cyparissum amauit: Et cum ceruam pueri mansuetam Siluanus iscius interemisset: puer dolore extinctus est: Siluanus aut in arborem sui nominis conuertit: & pro solatio secum fert. Diiq. d. q. o. Transit ad generalitatem ne quem prætereat: In libris autem pontificalibus inueniuntur hæc nomina: ubi & nomina deorum & rationes ipsorum numinum continentur. Constat enim nomina ex officiis: ut occator deus dicitur ab occatone & Sator a satione. Nonnullo. Aliquo sententia est q a nobis iacta semina uestris seminibus alitis Semina autem deorum dicit: cœli temperiem pluuias & rorem. Satis ideſt segetibus: ut sata læta boumque labores

Siluane

Pan ouium custos tua si tibi mænala curæ.
Adsis o tegeææ fauens. oleæq; minerua
Inuentrix: unciq; puer monstrator aratri:
Et tenera ab radice geres syluane cupressum.
Diiq; deæq; omnes: studiu qbus arua tueri:
Quiq; nouis alitis nonnullo semine fruges:
Quiq; satis largum cœlo demittitis imbrem.

ANT. M. Mænala: mænalus arcadiæ mos. de quo late in. b. Tegeææ. Tegea urbs est arcadiæ: de qua Strabo libro octauo. ait: At Tegea mediocri adhuc statu per manet. Tegeæe uero est paeon tertius: q co stat: ut Diomedes scribit. ex pyrrhichio & trochæo: hoc e ex duabus breuibo: & longa & breui. Id ät Propertius quoq; ostedit quum ait: Ergo musarum & Si lenis patris imago fictilis & calami pan tegeæe tui: sicuti q nemea nemeæus facit: sic etiam tegea tegeæus. Oleæ q minerua Inuentrix. quo nam pacto oleam Minerua inuenerit diximus. Diodorus præterea libro sexto scribit q Palladi olearum oleiq; educendi inuentionem tribuunt. nam ante huius deæ ortum erat hæc arbor cum aliis syluestribus immixta. olei usus aberat: cum esset ignota. De pallade plura etiam in buc. Vnciq; puer monstrator aratri. Plinius libro septimo scribit: q bouem & aratrum inuenit Briges Athenienſis: ut alii dicu Triptolemus Tibullus uero elegia. vii. dixit: Primus aratra manu solerti fecit osyris. Et teneram ferro sollicitauit humum. Ceres autem libro quarto fast. de Triptolemo ait: Iste quidem mortalis erit: sed primus arabit: Et seret. & culta præmia tollit. humo De quo paulo ante etiam diximus alia. Syluane cupressum. fuerat Cyparissus puer purcherrimus Cææ gentis: dilectus quidem a phoebo. huic autem ceruus mansuetissimus gratus erat: quem imprudes iaculo fixerat. utque morientem uidit: statuit ipse etiam uelle mori. tandem egesto sanguine per immensos fletus in arborem sui nominis conuersus est. auctor Ouid. libro decimo met. Poeta autem hoc loco a syluano dilectum puerum idicat. Erat audem Syluanus no solum syluarum sed aruorum etiam & pecorum deus: quod latius hoc anno in epodis ostendimus. Teneram ab radice. plantam intelligit propter cyparissum puerum a se amatum & in hanc arborem uersum. Studium: de hoc diximus in alexi. Nonnullo semie ideſt aliquo. in terra siquidem fœcunda semina rerum sunt: & in imbri & igni. hinc ait Ouid. libro primo met. Cætera diuersis tellus animalia formis Sponte sua peperit: postq uetus humor ab igne Incaluit solis: cœnunq; hudæq; paludes Intumuere æstu. fœcundaque scientia rerum Viuaci nutrita solo ceu matris in aluo Creuerunt: faciemque aliquam cæpere meando. Quippe ubi temperiem sumpsere humorumque calorque Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus. Lucretius item libro primo dixit: Huc accedit: uti sine certis imbribus anni: Lætificos nequeat fœtus submittere tellus. Tulliusque in libro. de. n. d. scribit q terra grauidata seminibus omnia parit: & fundit ex sese stirpes amplexa ait & auget. Et Varro ubi decioſecundo deos agricolaru duces inuocat inquit: Nec non præcor lympham ac bonum euentum: quoniam sine aqua omnis arida ac misera agricultura: sine succesu ac bono euentu frustratio est non cultura. Fruges. uideto in. b. Satis. segetibus. Cœlo ideſt ab aere. Imbrem pluuiam.

Mœnalis

Tegea

Triptolemus

Cyparissus

CHRI. Pan. De hoc est dictum in bucolicis diximus. & de siluano. Quod autem teneram ideſt nouellam ferret cupressum. & propter similitudinem pueri a se amati. Dii deæque. Legerat poeta apud. M. Varronem duodecim illum in suo de re agraria libro inuocasse deos: quos duces agricolarum appellat Quapropter cum no nullos ex illis inuocasset ne quem nunc præteriret addidit. Dii deæque omnes. sunt autem sex mares. totidemque fœminæ: quorum primi sunt Iuppiter & tellus: qui omnes fructus agriculturæ cœlo & terra continent. Qua propter magni parentes dicuntur Iuppiter pater & tellus mater. secundo in loco posuit solem & lunam. quorum tempora obseruantur: cum quædam serantur & condantur in tempore. Tertio in loco inuocat Liberum & Cererem: q horum fructus maxime necessarii sint ad uictum. Ab iis enim cibus & potio uenit e fundo. Verum hos quattuor ipse duabus nominibus solis & lunæ inuocat. Quarto Robigum & Florem. quibus propitiis neque robigo frumenta aut arbores corrumpit: neque non tempestiue florens. Itaque robigo feriæ robigalia. & Floræ ludi floralia instituti. Quinto in loco Venerem & Mineruam: cum altera olieta altera hortos procuret postremo Lymphum & bonum euentum: quoniam sine aqua omnes est arida & misera agricultura. sine successu & bono euentu frustratio est: & non agricultura. præterierat igitur ex iis aliquos. Et præter hos habent etiam Priapum in hortis. habent in agris plurima omnino numina habent in pascuis paleni Nominu. Ergo inuocat deos quibus est studium tueri arua ideſt conseruare & disponere ut bene concipere possint. & emitteere fruges. & eos qui iam natas alunt ut crescunt aliquo semine ideſt ut dicit seruius: temperie cœli pluuia & rore: & huiusecmodi rebus. nam quamuis ager ita cultus ita etiam simo aspersus: ita semine oppletus sit: ut bene cuncta nascatur. Tame si aut robigo. aut uredo: aut superfluus humor. siccitasue nimia. nimiusque calor instaret. omnia nata ante maturitatem intereant necesse est. Tuentur ergo arua. quia ita illi præsunt. ut omnia salubria impendant. omnia noxia propulsent.

ESR. Tūq; adeo. Adulat' Augusto q̄ iter deos inuocat: sed nō totū dandū est adulationi sed ueritati. Nā nō post mortē ut reliq impatores: sed uiuēs inter deos relatus ē. Hīc Hora. Presenti tibi maturos largimur honores. Iurā dasq; tuū ꝓ nomē ponimus aras. Iniuria igit' uituperāt Vergiliū ꝙ auiditate adulandi citū ītemptum Augusto optauerit: cum respexerit ad id q̄d tunc fiebat. possumus ēt dicere mox ꝓ postea. ut Horati. Mox daturos ꝓgenie uitiosiorem. Vel referat' mox ad uitæ humanæ breuitatē. Vt ipse ī decimo. Rhebe diu res siqua diu mortalibus ulla est. Maxima aūt laus ꝙ manifestū sit eum futurū deū. sed etiā ī sua potestate qs deus ee uelit. Tēpestatum. Ita bonarū ut malarū. ut uīi hæc tā clara repente uel tempestatū tēporū: ut ubiq; Salustius: Materna. Quia dedicata ē Veneri: a q̄ originē ducit Augustus. Numina. s. c. i. magna q̄si neptunno & cæteris diis marinis sit maior futura. Thyle. Insula oceāi inter septē trōalē & occidētalē plagā ultra Brittaniā & orcadas AN. M. Tuq; adeo: Augustū cæsarē inuocat: nā ut latius in. b. oūdimus. uiuēti etiā diuinos hōres impendūt. Tuq; adeo. Hypbaton ē: tēdit enī illuc usq; Da facilē cursum: q̄dā tū id publice interpretādo cū nesciret huic loco ordinē tradere: dixit legēdū eē. Teq; adeo textus oēs ueteres: & poetæ uenustatē de prauans. Erit igit' ordo talis/Et tu Cæsar quē ē adeo incertū. ī. ualde incertū: q̄ deoꝝ concilia mox sint habitura: Siue & tu cæsar: quē adeo. i. ꝓfecto incertū est: q̄ &c. Mox. i. deīde ubi mortales reliqueris. Cōcilia. cōuētus societates a cōcalando. i. uocādo ut scribit Fest. dicit aūt incertū esse qs deus fieri uelit: an terrarū & urbiū an maris: an cœli: cū possit quodcūq; eligere. Vrbis ne inuisere cæsar. urbis actūs est nō gtūs. nā Gellius. li. xii. c. xix. scribit. Probū Valeriū hoc loco urbis ꝓ i scriptū legisse in libro manu Ver. collecto. Verte aūt & muta ut urbes dicas. insipidius nescio qd facies & pinguius. cōtra li. iii. æn. urbes dixit ꝓ e litterā: Centū urbes hīcant magnas hic enī mutat ut urbis dicas: nimis exilis nox erit & exāguis: tāto q̄ppe iūcturæ dria est in cōsonantia uocū ꝓxīmarū. Probus idē ait auctore ꝑdcō diuersis in locis Ver. urbis & urbes dixisse. arbitrio cōsilioq; usus auris. Sic turrē & turrī tres & tris &c. Inuisere. uisitate. Cæsar. Scribit Suetonius Octauiū Caii cæsaris: & deinde Augusti cognomen assūpsisse. Alterū testamento maioris auūculi: alterū munacii plāci sīa Maximis orbis. īmēsus terræ globus: nā dixerat. Terratū q̄uelis curā. Pli. li. ii. in qt. Orbē certe dicimus terræ: globū q; uerticibus inclusi fatemus. & paulo inferius immēsum terræ globū appellat. Id q̄dē ꝓplacet: sed uidet' ēt de cælo ītelligēdū ꝓp se quētia. Auctorē frugū. i. ducē & cām. q̄d ꝓp erigonē ait & libra q̄ cereri dedicatæ sunt. Manilius li. ii. Spiciferæ est uirgo ceteris fabricataq; libra. Tēpestatū. i. tēporꝝ tēpestas enī auctore Varrōe a tpe dicit'. uel ipaꝝ tēpestatū ꝓp scorpionē. q̄d sidus marti dedicatū ē tēpestatū deo. sed hoc mō carminū trāspositio eē uideret'. illorū. s. An ne nouū. & An deus īmensis &. ergo ꝑora potius. Materna myrto. i. uenerea. Augustus enī a uenere duxit originē nā filius fuit Acciæ natæ ex Iulia sorore Iulii cæsaris Suetonio referente. Deinde Iulii cæsaris filius per adoptionē. quo aūt pacto Iulius cæsar a Venere originē traxerit: late aptum est in Buc. ægloga nona. Materna myrto Myrto pest Venus ingt Pli. li. xv. & Gellius li. v. c. vi: ait ꝙ oualis corona myrtea erat. eaq; utebant' impatores q̄ uātes introibant urbē. Ouādi aūt ac nō triūphādi cā erat. quū aut bella non rite indicta. neq; cū iusto hoste gesta erant: aut hostiū nomen humile & nō idoneū fuerat: ut seruoꝝ piratarūq; . aut deditiōe repēte facta incruenta uictoria obuenerat. Cui facilitati aptā esse Veneris frondē crediderunt. ꝙ non martius sed uenerius quidā triūphus foret. hæc ex Gellio. Plinius autē li. xv. edocet: auctore Massurio: curru quoq; triumphātes myrtea corona usos. Maro itaq; ꝓp triumphos Augusto ait. Cingens materna tpa myrto. & ꝓp libra uenerit domiciliū. Tua numina. tuas potestates. Numen. n. auctore Festo dicit' q̄si nutus dei atq; potestas: Varro inquit. Numen dicunt esse impium dictum anutu. Colant. uenerent'. Vltima thule. Apud Strabonē & Dionysiū atq; Eustathiū qui græce diligentissime orbis situ cōscripserunt. ὀοῦλη Thule legit' īsula in ultima septētrionis pte. Thule inq̄ ꝓ th & u sequēte. Strabo aūt sic ait. De thule itē obscura est historia ꝓp eius ī ultima loca remotionē. hāc siquidē ad septētrionem expositā locant. Solius quoque de Britannia loquens ait. Multæ & aliæ circū Britanniam insulæ: e quibus thule ultima. Vltra thulen accæpimus pigrum & concretum mare.

Thyle

Cōciliū

Vrbis in acusati uo

Tempestas Augusti

Numen

Thule

Tuq; adeo quē mox quæ sint habitū ra deoꝝ
Cōcilia incertū est: urbis ne inuisere cæsar
Terratumq; uelis cura. & te maximus orbis
Auctorem frugum tempestatumq; potentē
Accipiat. cingens materna tēpora myrto
An deus immensi uenias maris. ac tua nautæ
Numina sola colant. tibi seruiat ultima thyle.

CHRI. Mox. Paulopost ēt uiuens. Incertum. Non tibi in cuius potestate est eligere quē deū esse uelis. Sed nobis qui nescimus quē potissimū esse uelis deū. Iccirco aūt illum īuocat quia poterit esse deus agricolarum si uolet. Auctorē Optīe. Nā auctoritas est sīa imtiatione digna & æstimatio q̄ rephensiōi obnoxia non sit. Cingens. m. t. m. nā cum agrestē deum corona uti deceat. non iniuria uteris illa ex materna arbore. An deus im. u. m. Demonstrauit necessitatē īuocandi cum possit esse deus agricolaꝝ. nunc ostendit quātus uir sit cum sit a diis immortalibus putatus dignus libera optione. Tua sola. Tantum enim numen habitare ut reliquos maris deos missos faciat. Vltima: Quia ī Oceano posita est. Thulæ: Videt' forsitan thulæ esse dicendum. quia in Strabone & Dionisyo est ὀουλῆι ī ultimo septentrione. Ego tī ab usu nō discenderē. De has Plin. ita ait. Vltia oīum q̄ memorant' thulæ ī q̄ solstitio nullas esse noctes iudicauimus cancri signum sole transeunte. nulloque cōtra ꝓ brumā dies. Hæc quidā senis mensibus continuis fieri arbitrant'. nostro tī tpe cum Florentia homines uiderit q̄ circa initia Tanais habitent oīa de illa regione uera nouit. Ego autē ītersui cum illos Paulus physicus diligēter q̄que ītterrogaret. Hæc ergo īsula tpe maronis ultīa fuit. de q̄ haberet' cognitio. neque ī ea sunt ī solstitio dies cōtinui cum sit ī. lxiii. paralello. in quo longiores dies non excedunt horā decimā nonā & mediā unius horæ. In sexagesimoquarto paralello dies est uiginti horaꝝ In sexagesimoquīto solstitium habet diē uigintiunius horarum ubi est Gotia & Suetia. In sexagesimosexto habet diem. xxii. horarum. ubi est uentelant. In sexagesimoseptimo

est dies maior horis .xxiii: In sexagesimooctauo dies unius mensis. In sexagesimo nono dies est duorum mē sium. In septuagesimo habent diem trium mensium. In septuagesimo primo est maior tribus mensibus.

Teq; sibi generum tethys emat oibus undis,
An ne nouum tardis sidus te mēsibus addas,
Qua locus erigonen inter chelasq; sequentes

SER. Tethys emat. Ad antiquū morem rettu/lit: quo se meritis & uxor inuicē emebāt: ut habeē in iure. Tardis. æstiuis. Qua locus. e. Aegyptii duodecī ponūt signa. Chaldei. xi: Nā scorpiū & li brā po uno accipiūt. Chelæ. n. scorpii faciūt librā Idē chaldæi uolunt æq̄les eē partes ī oībus signis: & aliud. xx. al iud. xxx. habere. Ergo secūdū chaldeos dicit posse eū habere locū inter scorpiū & uirginem q̄ erygone ē. In iis signis sunt deorū domicilia. Nā solis leo est lunæ cancer. Cæteri planetæ singuli bina habent suo ordine: unū a sequētibus alterū a superioribus. Nā Mercurius q̄ post lunā primus est a terra habet uirginē & gemīos: Venus taurū & librā. Mars arietē & scorpiū. Iuppiter pisces & sagittariū. Saturnus capricornū & aquariū. Ergo Augustū & fortem propter scorpium domiciliū Martis: & iustū propter libram: & prudentem propter uicinam uirginem: quæ Mercurii est.

ANT. M. Tethys: Tethys tethyos ut Iginius scribit & alii: fuit Oceani cōiūx nympharūq; mater. Emat. Romano more elocutus ē: ubi dote adhibita generi cōparanē. Iustinus aūt li. iii. refert Lycurgū īter lacedæmonū leges statuisse uirgines sine dote nubere: iussisseq; ut uxores eligerent nō pecunia: q; seuerius matrimonia sua uiri coercerēt. cū nullis frenis dotis tenerent: hīc optīe Iuuenalis ut Intolerabilius nihil ē q̄ fœmina diues Tethys

Tardis mēsibus. i. tardis sideribus: ut leoni & erigone: mēses enī a sideribus denominabāt naturales. s. de q̄bus latius uideo ibi: Hoc metuēs cæli mēses &c. Aduertēdū tn hic signa accipi p duodenis cæli ptibus æq̄libꝫ respectu p̄mi mobilis: sidera uero ipsas imagīes ī octaua sphæra: Iulius pterea & Augustus tardi mēses dici p̄nt Iulius qdē a sidere leōis Augustus uero a sidere erigones: sol enī diutius sub leōe moratē atq; erigone: q̄ sub quo uis alio cæli sidere. sub leone siq̄dē. xxxix. diebus uel circiter: sub erigone aūt. xlvi. fere diebꝫ. nā dū sol octauū signi leonis gradū nostro æuo īgrediē: qd̄ ē circa. xxii. diē Iulii mēsis ciuilis tūc īgrediē leōis sidus: continueq; sub eodē īcedit sidere: donec. xvii. signi uirgīs gradū ptingat: qd̄ ē circa Augusti finē: ītra qd̄ spatiū ītercipiunt gradus. xxxix. dies qdē totidē cōstituētes: aut circiter: qm̄ sol die quoq; p gradū unū fere īcedit. Erigones uero sidus sol īgrediē p diē fere: anteq̄ leōis sidus exierit: hoc ē dū: xv. signi uirgīs gradū attīgerit īcēditq; sub eadē erigone donec secūdū signi scorpiōis gradū attīgat: qd̄ qdē ē circa xvi. mēsis octobris diē: ītra qd̄ spatiū gradus xlvi. fere ītercipiunt. tot enī diebus sol erigonē pcurrit. Cū itaq; mēses a sideribꝫ olī denoīauerīt: ut & Caldæi asserūt: iure tot dies hēre deberēt: quot sub eisdē sol īcedit: Libra deniq; uulcania cōtractis brachiis scorpiōis addita magnis mēsibꝫ Iulio & Augusto: hoc ē sideribꝫ leōi & erigone īter āuctricē frugū erigonen & tēpestatū potētē scorpionē collocata ē. gradus fere. xvi. ī cœlo occupās: eos uidelicet q̄ a septīo signi scorpiōis ī. xxii. ītercipiunt. & īde iusta plus pte cœli scorpius cōtrahēdo brachia relinq̄ret cæsari dū a secūdo gradu signi scorpiōis ī. xxv. eiusdē locus cæsari mortali assignaret. hi gradus qui librā & erigonen ac scorpionē & librā ītercipiūt cū sua libra cæsari adiūgāt: q̄ libra dū rōani īpii maiestatē respicit: teste quoq; Manilio li. v. hesp̄iā sua libra tenet q̄ cōdita Rōa orbis & īpiū retinet &c. Voluit Vir. si cæsar cœlum appeteret ītra ipa sidera ubi sedes ē Rōani impii se nouum sidus adderet tardis mensibꝫ p̄cedentibꝫ. i. tardis sideribꝫ leōi & erigone ut dictū est. Hæc de sideribꝫ a p̄stātissimo uiro & nostri sæculi sūmo astrologo Ioāne Tholopho Norico accæpi. locus. n. erat obscurissimus. Erigonen. i. uirginem. de q̄ late apud Iginiū. Chelasq; sequentes. scorpio magnitudīe sui corpis duorū locū occupat signorū. Ouid. li. ii. met. de scorpio. Porrigit ī spatiū signorū m̄bra duorū. e qbus Iginio teste p̄or ps chelæ: reliq̄ aūt scorpio uocatē: Est ātē libra dimidia ps scorpiōis: ut idē ait chelæ ātē a chelos q̄d̄ est ungula dicuntur. Qua locus erigonen īter: chelasq; &c. Sub libra Augustū cæsarem collocari cupit: q; libra domicilium est ueneris matris: & Italia illi subest signo ut diximus. Et Manilius li. iiii. de natis sub libræ horoscopo ait: Illum urbes & regna tremēt: nutuq; regent. p librā igit̄ summum īperatorem designare cupit. Libra

CHRI. Geneq. Dicit̄ gener q̄a generādi cā cōpatē. Tethys. Nereo uxor ē. Nā qsi ē mater Achillis dicit̄ Thetis Oībus undis. Ergo relinq̄t oceanū: ergo tua numina sola erunt. Mensibꝫ. Mensibꝫ dicit̄ ab eo qd̄ ē uηp. i. mensis. Nā ut solis cursus annū sic lunæ mēlē facit. Tardis mēsibꝫ. Atq; si pp lōgiores dixit tardos libra ī quā uult illū cōuerti dies īcipit breuiores reddere quā noctes. Sed n̄ ē legēdū addas te mēsibꝫ ī datiuo: sed Addas sydus aliis syderibꝫ cū tardis mēsibꝫ. i. cū hoc honore ut æstiui mēsis denominet̄ alter a patre alter a te: ut sit duplex honor: & q; ī sydus cœleste cōuertat̄: & q; nom̄ det mēsi. Nō dixit ātē mēsibꝫ ī plurali ut poneret numeq; p numero. Sed ut n̄ nihil etiā gloriæ ex paterno noīe a quo Quītilis Iulius ē appellatus ad se redūdare uideret̄. Quītilis ātē a cæsare Iulio dictus est: qm̄ ipse q̄rto idus illius mēsis. natus sit. At Augustus sextili mense n̄ ē natus. Sed qm̄ p̄mum cōsulatū ī eo m̄se inierit: & triūphos tres ī urbē rettullerit Et ægyptū in eo mēse ī ptātē populi rōani redegerit: & bellis ciuilibꝫ finē posuerit: ex. S. C. Sextilius Augustus ē appellatus: ut refert Macrobius. Fuit aliq̄n Septēber augustꝫ Germānicus a Germanico: & October a Domitiano Domitiānus noīatus. Erygonē īter. Anastrophe ī q̄ ppositio postponit̄ ut Trāstra p & remos. Virgīs ātē signū ītelligit ī quo fabulant̄ cōuersā fuisse. Hæc ex Icaro nata est: & iusta uocata: & a Baccho ī formā uuæ cōuerso cōplexa ē. Et demū cū ī marathōia silua patrē a pastoribꝫ īterēptū iueniss̄et: laqo se suspēdit: ut alias p̄lixus dicet̄. Deoq; ātē miseratōe ī hoc signū mutata ē: ut ait Hesiodus: Aratus scribit hāc aureo sæculo terrā habitasse: & a uiris abstinentē cū uirginibꝫ ludere solitā hoībꝫ æqtatē p̄stasse. Vexcū īde hoīes a ueritate abirēt se magis e cōspectu eoq; remouit: donec ī oībꝫ ī uitia cōuersis cœlū petiit. Alii dicūt eā eē Cererē: q̄ spicā tenet. Virgo signū ē terreū: frīdū: nocturnū. Domus ē mercurii prima. Et ē exaltatio mercurii ī quidecīo gradu: p̄ma facies eius ē solis: secūda Veneris: tertia Mercurii. In m̄bris humanis habet uētrē et īteſtina p̄ducit hoīes pulchros decorā faciē et pulchros oculos. tēpat appetitū. et significat iustitiā. Dicit̄ uirgo quia ut uirgo sterilis ē. sic sol hoc signū ītrās suo calore humores cōsumit. et terrā a fructibꝫ sterilē reddit. Hæc mathe/ Virgo

matici de uirgine. Macrobius autē ait. Virgo autem aristam manu tenens: quid aliud est quā uis solaris quæ fructus curat. & ideo iusticia creditᵉ: quæ sola facit nascentes fructus ad usus hominū puenire. Chælas. s. scorpiōis.

SER. Tibi. in tuū honorē & gratiā. Ardēs. Quamartis ē domiciliū. Cæterū eius tps frigidū ē. nā nouembris mensis Iusta. p. p. Secundum chaldæos q dicunt illū duoꝝ signoꝝ spatiū continere. Quicqd eris. Ordo est qcqd eris da facilē cursū. Reliq dicta sūt p parēthesin. Nec spectent. t. Allegorice dicit illū nō posse mori. Dira cupido. Ostēdit nō debere illū uelle. Proserpina matrē. Ceres cū raptā a Plutone filiā diu q̄sisset: cognouit tandē eā eē apud īferos. Itaq; īplorauit auxiliū Iouis: q ait posse illam ab īferis reuerti: si nihil ibi gustasset. At illa gustauerat iā ī elysio mali pūici grana. Quā rē Ascalaphus Stygis filius ꝓdidit. Nō potuit ergo redire. Sed Vergilius mō necessitatē tribuit uolūtati Meruit tū a Iouе Ceres ut Proserpina esset sex mensēs cum matre: & totidē cū marito. Hæc luna est q toto anno sex mensibus crescit: & totidē deficit: ut crescēs apud supos: deficiēs apud īferos eē uideaᵗ. Da fa. c. Meo poemati. Audacibꝫ Verecūde extēuat uires suas. Mecū. Vel mecū ignaros: uel tu mecū mseratus: aut eis mecū faue. lā nūc. i. adhuc uiuus. Nā uiuus meruit diuinos honores. Vere nouo. Quia ānī initiū mēsis ē martius. Decē āt solū mēses fuerunt apd ātiquos: & martiū uoluerūt ānī ꝓncipiū ꝓp Martē suæ gentis auctorē. Aplis dictus q̄si terras apiēs. Maius a maia: Iunius a Iunone. quāq; alii a maioribꝫ maiū: & a iunioribꝫ iuniū dictū uelūt. Nā ātea populus rōanus ī cē turias iunioꝝ & senioꝝ diuisus erat. Reliq a numero denoīabant. Quīntilis: Sextilis: septēber: octōber: nouēber & decēber. Erāt igit decē mēses. Sed duo ꝓp rōnē signoꝝ anni ītercalabant: q postea a Iano & Februo denoīati sūt. Februus. n. Ditis ē pater: cui eo mēse sacrificabaᵗ: Quīntilis & sextilis postea mutati sunt in honorē Iulii Cæsaris & Augusti. Vnde iulius & augustus. Igit uere nouo. i. anni initio: & in prima parte ueris. Anni enī q̄ttuor sūt tpa diuisa ītemos mēses. Et fit eorū tpoꝝ talis discretio ut ꝓmo mēse ueris nouū dicit uer. poeta multa huc trā stulit de ultīa pte libri q ē cœconomicos Xenophōtis. ī q̄ tractat de agricultura. Sic d georgicis Māgonis aphri Catōis: Varrōis. Cice. quoq; li. iii. œconomicō q agriculturā cōtinet. Nā ꝓmus dat ꝓcepta matrifamilias q̄ domi agere debeat. Secūdus patrifamilias q̄ foris. Nō hēt āt hoc opus difficultati ī q̄stiōibꝫ: ut æneis nisi ī paucis locis sed ī hoc ut res positas ītelligamus. ut hæc prīa ꝓcepta significāt. Hoc. n. dicit agꝝ fertilē. i. pīguē & herbosū bis arādū eē uerno tpe. ut herbæ adhuc sine semīe euellant: & hūor æstatis calore exsicnt: uel glebarū putrescat durities: & semel ī autūno cū seminibus. Agrū uero tenuem & sterilē semel tantum arandū in autūno: ne si uere arAN. M. Scorpius. diciᵗ a scorpizo qd ē spargo. tur exiguus eius humor siccet in æstate. Canis. Albis niue spgit enī brachia. i. chelas. Ardēs. i. pugnax acer trux terribilis scorpius enī ē martis domiciliū. Māi. li. ii. Vulc. pu. ma. scor. hær. & iteꝝ: Pect. & ī che. & q̄ dat scor. acer. & li. iiii. Scor. ar. ui. cu. ca. In bel. ar. aīos & mar. cast. Efficit: & multo gaudētē sāguīe ciuē. Scorpionū cauda sp ī ictu ē nulloq; momēto moueri cessat ne qñ desit occasiōi: qbusdā gemini sūt aculei: maresq; seuissimi: Plinius li. xi. Iusta plus pte: scorpius. n. magnitudīe sui corpis duoꝝ locū occupat signorū uti oñdimus. adeo āt sua detrahit brachia: ut reliq̄t plusq̄ chelarū locus seu libræ signū occupat. qd & dictū ē latius supra. Nec sperēt. īnuit eū cælū ascēsuꝝ. Dira tristis & īfesta: & q̄si deorum ira missa. Elysios cāpos. Maro li. vi. scribit Elysios cāpos btoꝝ locū addᵗ īferos eē. At Strabo li. iii. docet Homerū eo ī loco pioꝝ regiōem & elysiū cāpū finxisse: quo ꝓpeus Menelaū transmissurū eē dicit. Elysiū in cāpū terrarūq; ultīa tādē Dii te trasmittēt: stat flauus ubi Rhadamāthus. Exīstitq; uiris ubi uita facillīa durās. Nō hyemis uis multa niuis ñ īgruit īber Stridula sed sp zephyrorū flamīa mittit Ingēs oceāus. Aeris. n. salubritas & suauis zephyri spūs eius regiōis peculiaris ē. q̄ ī occasū uergēs nūq̄ tpe caret. Tū uero terræ termīus: ubi poeta īfernū eē fabulatus ē. Mac. uero li. i. d sō. ait q; ī sphæra q̄ Aplanes diciᵗ Elysios cāpos eē puris aīs deputatos ātiqtas nobis ītelligēdū reliqt. qd qdē nostræ etiā fidei cōuenire uideᵗ. ī cœlo. n. credimus btoꝝ locū quē nostri theologi paradīsū appellāt. Proserpina. fuit hæc Iouis & cereris filia quā Pluto īfernus rex rapuit ī cāpo ætnēsi. q floridus sp ē: nā ꝓpe ē demersū foramē: quo ditē patrē ad raptū Proserpinæ exiuisse fama ē: uti Soli. scri. hāc mater Ceres totū p orbē q̄sierat. ut li. v. met. plene habeᵗ. Audiuit tādē eē apd Plut. Sed qa ieiūia soluerat septē granis puniceī pomi: statutū ē: ut. vi. mēsibꝫ cū matre. vi. uero cū marito māeret. Quic. uel terraꝝ uel maris uel cœli numīna. Aud. arrogātiā uitat. Anne assētire faue. Viæ. rōis & ɔsuetudīs. Ingre. assīs aduēi. lā n. dū uiuis. Vere. n. ueris ꝓncipio i. n. mēse uer nouū diciᵗ sit. adultū. iii. āt uer ꝓceps. sic ēt d æstate & aliis. Dies āt ꝓmo ueris extat: vii. Idus februarii. æstatis. vii. Idē. maii. autūni. vii: Idē sextilis. hyēis. iiii. Idē. nouēbris. au. Varro. li. i. c. viii. Vere. n. Colu. li. xii. c. ii. sic ait sup hoc loco: Noui āt ueris ñ sic principiū obseruare rusticus dēt uti astrologus: ut expectet certū diē illū q ueris initiū facere diciᵗ: sed aliqd ēt sumat de pte hyēis: qm ɔsūpta brūa iā ītepescit ānus: ꝓmittetq; clemtior diēs opa moliri: possit igit ab idibꝫ lāuariis: ut prīcipē mēsē rōani anni obseruet auspicari culturaꝝ officia: Satis āt erit p dimidios mēses exeq quocūq; negociū. qa neq; pfestiatū opa nimiū ī mature uideri possit añ. xv. di CHRI. Cæli iusta plus pte. i. reliqt es factū. nec rursus post totidē nimiū tarde: hæc ille: Ca. n. Ge. h. i. nix, id spatiū cœli q d ipe occupauerat plus iusta pte. Nā cū sīgula signa occupēt tricēas ptes cœli: q̄ sūt trecētæ. cccl x. scorpiꝫ ꝓter. xxx. ptes q̄s occupat suo corpe. xxx. alias ptes occupat chelis. Ergo ne Augustꝫ nouū signū futurꝫ efficiaᵗ ɔtra rōnē cœli. xiii. signū extīguet libra scorpiōe suas chelas ɔtrahēte: et Augustus libræ signū subibit. Da fa. cur. Trāslatio scriptoris a cursore Nā ut cursor a carcere ad calcē festinat: ita scriptor ad finē uolūinis ꝓpat. Vere. n. Ver diciᵗ qa tūc uirgulta uiuere icipiūt: et uertit se tps āni: nisi sit a græco. Nā iōes sp dicūt Alii auniēdo dcm putāt qa eo tpe oīa e terra uēiāt. i. nascāt. hēt. n. ānus q̄litates nr̄oꝝ corpū hūoribꝫ simillīas. nā uer ꝓcipiū ānī ē: ca. ē & hu. ī quo ānꝫ puer dici pt: & excitaᵗ sāguis q & ipe cal. ē. tps aptū gñatōi: uñ ī eo oīa facile

Panditur: ipse tibi iā brachia contrahit ardēs
Scorpius: & cœli iusta plus parte reliquit.
Quicquid eris: nā te nec sperent tartara regē
Nec tibi regnandi ueniat tā dira cupido
Quamuis elysios miretur græcia campos.
Nec repetita sequi curet proserpina matrem.
Da facilē cursū: atq; audacibus annue cœptis
Ignarosq; uiæ mecum miseratus agrestes
Ingredere: & uotis iam nunc assuesce uocati.
Vere nouo gelidus canis quū mōtibus hūor

Proserpina

gignũt & naſcũt. Dicit ãt uer eo q̃ oĩa ĩ eo uẽiãt. i. naſcãt & creſcãt. id. n. ſignificat uẽio: ut b̃ ſeg. il. ue. fœ. uu æ
Incipit ãt uer ſol e. i. ptẽ arietis ĩgrediẽte quo ĩgreſſu æq̃t ſol lucẽ tenebris: ꝓpeaq̃ ẽ æqnoctiũ: pꝰ q̃ dies ĩcipiũt
ſuꝑare noctẽ. ii. tp̃s ẽ æſtas ab æſtu. i. a caloꝛ noĩata. Excitat q̃ hoc tpe bilis q̃ humor ca. & ſi. ut ẽ ĩpa eſtas. ẽ ãt
iuuẽtꝰ ãni. Atq̃ ĩcipit cũ ſol ad. i. ptẽ cãcri uẽit: q̃ p̃s qm̃ ẽ altiſſima ĩ noſtro polo: facit diẽ oĩum lõgiſſimũ: &
ſolſtitiũ efficit æſtiuũ. iii. tp̃s autũnus noĩat: qm̃ ĩ eo augeamur uaria copia fructuũ. Hæc ãt iure dici põt uirilis
ætas ãni ĩ quo oĩa matureſcãt. Oriẽ q̃ cũ ſol ad. i. libræ gradũ ꝓuenit rurſuſq̃ æqnoctiũ efficit poſt q̃ noctes
incipiũt ſuꝑare dies. Vltimũ tẽpus ẽ hyems cana & uera ſenectus ãni. Efficit ãt illã ſol q̃primũ capricornũ tãgit
facitq̃ aliã ſolſtitiũ q̃ brumã q̃ſi βραχιμερον. i. breues dies latini noĩarũt. ĩcipit ãt ãnus. ii. aſtrologos cũ ſol ĩ
trat aritem. Arietem autem iccirco p̃cipiũ zodiaci faciunt: quia quãuis ĩ ſphæra nihil aut primũ aut poſtre-
mũ ſit: tñ ĩcipiente die illo qui primũ fulſit: & natalis mũdi uocat arietẽ ĩ medio cœlo fuiſſe dicũt: & mediũ uer
tex mũdi ẽ: & q̃ſi caput. Tunc luna cancer geſtabat ſol cũ leone oriebat. Mercurius uirginẽ: Mars ſcorpiũ: Iup
piter ſagittarium: Venus libram. Saturnus capricornum tenebat. Nouo. Quaſi prima ſui parte. Nam ſingula Liquor
hæc q̃ttuor anni tempora in tres ꝑtes diuidunt: ut dicamus nouum adultum & ꝓceps uer: & ſic in aliis. Humus
Hũanus

Liquitur: & zephyro putris ſe gleba reſoluit
Depreſſo incipiat iam tũc mihi taurus aratro
Ingemere & ſulco attritus ſplẽdeſcere uomer
Illa ſeges demum uotis reſpondet auari
Agricolæ: bis quæ ſolem bis frigora ſenſit.
Illius immenſæ ruperunt horrea meſſes.
Ac prius ignotũ ferro quã ſcindimus æquor

SER. Liquit. Liquor nomẽ li breuẽ habet Verbũ uero longã: Sic humus breuiat: humanus q̃ inde ẽ lõgatur. Itẽ itur producitur: iturus breuiat. zephi-
ro ſe. g. r. Laxat fauonio flãte q̃ gelu cõſtricta erãt. Ipſe alibi. Rura gelu tũ claudit hyemis. Putris: re
ſolubilis. Depreſſo. Nã ingemet ſi aratrũ altius ĩpri
met: q̃ aratio p̃gui cõueĩt terræ: Nã de ĩfœcũda ter
ra dicet: Tenui ſat erit ſuſpẽdere ſulco. Mihi aut ua
cat. ut Ci. Qui mihi accubãtes ĩ cõio: uel mihi ruſti
co amãti terra. Tau. Robuſtus bos. Nã tauri diffi
cile iũgũt. Splẽ: Teritꝰ aratõe ſed ſplẽdeſcit. Lucr. Oc. dec. uo. in ar. Dicius uõer & uõis. ſed ab utroq̃ huius
uõeris facit. Seges. Terra. Demũ. Nouiſſime Votis. Magnãrẽ dixit. Nã ſæpe maiora optãus q̃ ſpãus poſſe cõ-
tĩgere. Solẽ: Dieꝛ calorẽ. Frigora. ſ. nocturnũ frigꝰ: ĩ quo duplicẽ oñdit arationẽ uernalẽ & autnũalẽ. Nec ad
tpa ætatis & hyẽis referre poſſumꝰ. qa ñ ſũt ĩ Italia q̃ ĩ ãno ætates & q̃ hyemes ut geõetræ dicũt eẽ ĩ Taprobane
ĩſula Indiæ. Ruperũt: plus ẽ q̃ ĩ pleuerũt. At priꝰ. i. añaq̃ faciãus ueruactũ. Aequor. Mõ terrã ab æq̃litate dẽtã
AN. M. Liqt. liq̃fit diſſoluit. zephyro. zephyrus latiẽ fauõius dicit: ut Pli. li. ii. oñdit. uẽtus ẽ: q̃ ab occaſu æq̃ zephirꝰ
noctiali flat: & tepidus eſt & ſiccus. Colũella tũ ait q̃. vii. idus februarii fauonii ſpirare ĩcipiũt. Pli. itẽ li. xviii.
ſcri. q̃ fauõius uer ĩchoat: apitq̃ terras: tẽui frigore ſaluber. Putris. i. hũecta: mollificata & ſolubilis. uẽti. n. oc
cidẽtales mollificãt & hũectãt: ut ẽt Ptolemæus ĩ li. iiii. ptiũ ſcri. Gleba. terræ globus: nã terra ligata gleba ẽ:
ſoluta uero: puluis. Reſoluit: arua. n. hyemali rigore præcluſa zephyri tepore laxãt. Depſſo. i. ualde pſſo: q̃
p̃gui cõueĩt terræ. nã de ſterili dicet: Tẽui ſat erit ſuſpẽdere ſulco. Vomer aratri ferrũ: & uõit terrã: ut ait Var
ro. Illa ſeges. i. terra. Votis. deſideriis. Rñdet. ꝛſẽtit. Auari. cupidi. Bis q̃ ſolẽ: bis frigora ſẽſit. Pli. li. xviii.
c. xxxiii. ſic ait: Quarto ſeri ſulco Ver. exiſtimat uoluiſſe: quũ dixit optimã eẽ ſegetẽ q̃ bis ſolẽ bis frigora ſẽſiſ
ſet. ſpiſſius ſolũ ſicut plerũq̃ ĩ Italia qnto ſulco ſeri melioꝰ ẽ. In Tuſcis uero nono. pdcã Pli. uerba: ut q̃rto ſulco
ſerat ſcdm Verg. oñdũt Probi ĩ hoc loco explanatõez ſi ꝺuẽire. quẽ multi alii ſecuti ſũt: ñ aduertẽtes Pli. uerba
nec ẽt Varrõis. Scri. n. Varro li. i. c. xxix. q̃ terrã quũ p̃mũ arãt: pſcidẽ appellãt: quũ iteꝛ: effrĩgẽ dicũt. offrĩgẽ
uocãt tertio. quũ arãt iacto ſeẽe boues lirare dicũt. Capite uero ſequẽti ait idẽ Varro: q̃ ĩter uernũ æqnoctiũ & Vnde lira q̃ long
Vergiliaꝛ exortũ: & ſolſtitiũ boues terrã pſcidere debẽt. Et. c. xxxii. ſcribit: ĩter ſolſtitiũ & caniculã cũ pſcide e ſolũ clenatꝰ mt
ris effringi oportere. i. iterare ut frãgãt glebæ. Et. c. xxxiii. ait: ĩtercaniculã & æquinoctiũ autũni oportere ara ꝺuos ſulcos pa vo
tro offringi. Et. c. xxxiiii. ĩqt: ab æqnoctio autũnali ĩcipe oportere ſerere: uſq̃ ad diẽ. xci. poſt brumã niſi q̃ ne hec: eſt mſtem
ceſſaria cã coegerit: nõ ſerere. Theophraſtus itẽ li. iii. de cãis plãtarũ ait: Cura noualiũ tpe utroq̃ ſuſcipiẽ: æſta ſeralẽ
te & hyeme: ut terra ſolẽ: ac frigora ſẽtiat. His oĩbus uerbis patet iã quo pacto ſeges bis ſolẽ: bis frigora ſentiat.
Ferro: uomere. Aequor: campũ: ab æqualitate. Ventos & uariũ cœli &c. quæ ſint agricolis neceſſaria dixĩus
iã circa principiũ huius cõmẽtarii: & qa huic ẽt loco cõueniũt. ibidẽ relegenda admoneo.
CHR. Liqt. In hoc pria ꝓducit. Cõtra ãt ĩ liq̃ſco ut ĩ bucolicis. Limus ut hic dureſcit: & hæc ut cæra liq̃ſcit.
zephyrus. Vẽtus ẽ occidẽtalis q̃ ſuo tẽpato calore: q̃ frigore hyemali ꝛſtricta fuerat: relaxat atq̃ apit. Nã cũ ſol
parũ moreꝰ ĩ occidẽti: nõ multũ inflãmat huiuſcemodi uẽtũ: neq̃ hũiditatẽ eius pẽitus deſiccat. Vñ tẽpatꝰ oĩa
tẽpata reddit: Quapp q̃uis aſtrologi uer ab ĩgreſſu ſolis ĩ arietẽ ĩitiũ ſũere uelĩt medici tñ q̃p̃mũ ĩcipiũt fiare ze
phyri uer inchoant: ſine aſi hmõi ĩgreſſũ: ſiue poſt id eueniat. Putris gl. r. i. reſoluẽdo ſe putreſcit. Depſſo. Vt
altioꝰ ĩfigat. Ingemere: De ui huiꝰ uerbi diceꝛ ĩ p̃mo æneidos. Sulco. Dicit ſulcus: qa ĩde ſubſtulit terrã uomer Vomꝛ
ex q̃ qdẽ ꝓiecta porcã facit g̃ porca dicit q̃ ex ꝓiecta terra fiat. Vomer ãt dicit a uomẽdo. Euomit. n. e. ſulco
terrã ad porcã faciẽdã. Demũ: Poſt lõgã & diligẽtẽ culturã. Votis cupiditatibꝰ: ut ꝛſequẽs ꝓ añcedẽti. qa. n.
aliqd cupimus uota ut id aſſeqmur ꝺcipimꝰ. Magna g̃ res ẽ ut rñdeat cupiditatibꝰ cũ pſæpe cupiãus maiora q̃
ſpemus. Sed maior ut rñdeat cupiditatibꝰ auari i quo explebiles oĩno ſt cupiditates. Bis ſolẽ bis frigora. Nã &
ſcdo & tertio aratꝰ pſæpe terra. Nã dicũt pſcidẽ cũ priꝰ arãt: deiñ iterari cũ iteꝛ aratꝰ. Tertio tertiari pli. ãt ait
q̃rto ſeri ſulco: hoc ĩ loco exiſtiat uoluiſſe cũ ꝺ ſole æſtiuo & frigoribꝰ hibernis loq̃t. Loq̃t g̃ ẽt aucte ꝓbi grã
matici ꝺ noualibꝰ q̃ ĩ fine hyẽis circa ueris ĩitiũ pſcidũt ut æſtate ꝓxia ſiccẽt: deiñ ĩ itroitu hyẽis ſemẽte fcã ſe
quẽti æſtate reddit fructũ. Ergo bis ſẽtit frigꝰ: ſemel añ æſtatẽ. iteꝛ poſemẽtẽ. Bis ſolẽ ſem̃ æſtate q̃ ceſſat: iteꝛ
q̃ fructũ refert. Vñ Colũella dixit: Iugeꝛ talis agri q̃tuor operis expediẽt. nã ꝺmode pſcidit duabꝰ una terat:
tertiat ꝺdrãte: ĩ lirã ſtatĩ redigit q̃drãte ope. Liras ãt ruſtici uocãt eaſdẽ & porcas cũ ita arat: ut ineꝰ duos latiꝰ
diſtãtes ſulcos mediꝰ cumulus ſiccã ſedẽ frumẽtis p̃bet. Ab eo ãt q̃ aratri uomer ſubſtulit ſulcꝰ dicit. Sulcos ãt
illos q̃ extrãſuerſo ducũt ãpliores: ut p eos aq̃ ex agro deducat. Elices uocãt qa aq̃s ex agro eliciãt. Horrea.
Granaria ſũt. i. loca ĩ q̃bus fruges cõdũt. Sũt q̃ putẽt dicta ab horrore ariſtaꝛ. Nã pſci fruges ĩ ſpicis ſeruabãt.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

SER. Vētos. Debes ſcire cui uēto ſubiaceat ager. Cœli. Aeris. Lucreti. In hoc cœlo q̄ dicit aer. Noſces g̃ aeris q̄litatē utrū gaudet pluuia: an ſiccitate: an frigore: an calore: Patrios cultus: Quēadmodū culto ſit a maioribꝫ Hītuſq; lo. i. qd melius ferre cōſueuerit, ergo hītus locoꝝ poſſibilitates accipe. Veniūt. Creſcūt ut pulchro ueniēs ī corpe uirtus. Fœtus. Poma. Iniuſſa. Nā frumēta iuſſa naſcūt. uñ ē illd. Atq; īpat aruis. Nōne uides. tmolus Si una ꝓuincia nō pōt ferre oīa: q̄to mīus poterit unus ager. Tmolus Mōs Ciliciæ: ubi naſcit crocū ꝓcipue. Nā cōmemorat ubi res meliores naſcunt. Nā crocū & in Aphrica naſcit: ſed nō tale ac tm̄ q̄le ī Cilicia. India Nā & ſi in aphrica quoq; ſint elephātes maiores tm̄ ī India. Hinc Terēt. Elephātis indicis ꝓfecerat. i. Sabæi, maximis. Sabæi. Populi iuxta Syriā & arabiā dcī ab eo qd ē σαβεῖν. i. Nā apd eos thus naſcit quo deos placāus. Molles. Quia ſub aere cleméntiore ſint Lucāus: Quicqd ad eoos tracto mūdiq; teporē labit. Emollit gētes cleméntia cœli. Aut qa Alexāder obſcœniores ſuos milites illic cōdidit: Tus ſine aſ Tus piratiōe dicimus. Nā ātiqui dicebāt thus. ἀπὸ τοῦ θεῖον q̄ diſplicuit. Tura. n. a tudēdo dici uolūt. i. a glebis tuſis cū qbꝫ dī fluēs ex arboribꝫ coaleſcere. ANT. M. Ventos. hoc dicit ne ībribus uentiſq; ī minētibus opa īchoet agricole laborēq; fruſtret: ut Colu. docet. & Pli. li. xviii. c. xlix. īqt: In boreā pōito arbo res uiteſq;, ſed hoc flāte ne arato, frugē ne ſerito, ſemē ne iacito. Variū cœli morē. ldē Colu. ī ꝓlogo li. i. apit. inqt. n. Cœli & anni præſentis mores ītueat: agricola, ſ. Neq; n. ſp eūdē uelut ex pſcripto habitū gerūt: nec oī bus ānis eodē uultu uenit æſtas aut hyems: nec pluuiū ſp ē uer: aut hūidus autūnus. Patrios cultꝫ. Varro li. i. c. v. Agriculturæ īqt: q̄ttuor ſūt ptes ſūmæ: e qbus ꝓma cognitio fundi pteſq; eius quales ſint. ſcda q̄ ī eo fūdo opus ſūt ac debeāt ee culturæ cā. tertia q̄ ī eo ē prædio colēdi cā ſint faciūda. quarta: quo qcq; tpe ī eo fūdo fie ri cōueniat. Hītuſq; locoꝝ. Varro li. i. c. vi. ſcribit ī terra eē diſſimili ui ac ptāte: ptes ꝓmultas. In qbꝫ lapis mar mor arena: puluis: creta ignis: carbūculus. i. quæ ſole pſeruet ita ut radices ſatoꝝ cōburat: partī ſūt hūidiores: p tī aridiores: ptī mediocres ſūt macræ: ſūt pīgues. Hītus. i. qualitates: dicit q; hītus ab habēdo aliqd. Et qd quæq; ferat regio. ldē Varro li. i. c. vi. ait: Mō eadē oīa ī eodē agro recte pñt. nā ut alius ē ad uitem appoſitus: alius ad frumētū ſic de cæteris, alius ad aliā rē. Et. c. xxiii. īquit: Alia loca appoſita ſūt ad fœnū: alia ad frumē tū: alia ad uinū: alia ad oleū. Segetes. i. ſata. Hic ſegetes: illic &c. Pli. li. vii. c. iiii. īquit. Q uippe nō eadē ter ra arboribus cōuenit: & frugibꝫ: plerūq; nec pulla: qualē habet Cāpania: ubiq; optīa uitibus Aut q̄ tenues ex halat nebulas. Vergilius & q̄ filicē ferat nō īprobat nitibꝫ. Glareoſū oleis ſolū aptiſſimū ī Venafrano, pinguiſ ſimū ī Detica, tāta eſt argumētoꝝ & ſoli uarietas ac differentia. Capite uero. v. ait idem: Fruges alit tophacea alba, ꝓxima eſt ruſſa. Et li. xviii. Agri ipſius bonitas īquit: quibus argumentis iudicāda ſit ſubſignabimus Ca tonis maxīe uerbis. Ebulum uel prunus ſylueſtris, uel rubus, bulbus minutus trifolium, herba pratenſis quer cus ſylueſtris, pirus, maluſq; frumentarii ſoli notæ. Veniunt, creſcunt. Arborei fœtus, i. poma. De fœtu dixi mus in Buc. Iniuſſa gramina, frumenta enim iuſſa naſcuntur. Vſi eſt. Atq; impat aruis. Nōne uides. Exē plo qd dixerat aperit: & loca narrat ubi plus ac melius aliquid prouenit. Croceos odores. Pli. li. xxi. ſcribit q; prima nobilitas cilicio croco ineſt: & ibi in Corico monte, dein Lycio monte olympo. Mox centum ripino ſiciliæ. Aliqui Phlegreo ſecundum locū dedere, optimū ubicumq; qd pīguiſſimum & breuibus capillis. Tmo tmolus lus. Strabo li. xiii. docet q; Tmolus ſatis coactus eſt: & ambitum mediocrem habēs: & in ipſis Lydiæ partibus terminat. īminetq; ſardibus urbi mōs ipſe fœlix, a quo Pactolus fluit. Is uero Tmolus appellabatur ut Pli. li bro. v. ſcrib. qd quidē Ouidius quoq; li. vi. met. oñdit. Deſeruere ſui nymphæ uineta Tmoli. At ſunt quidā q̄ cōtendunt hic legendum eē: nīphæ uīeta Tmoli: qd ꝓfecto abſurdū ē pli. auēte Eſt āt Vīo Melle Croco pfer india tilis. Vñ Solīus ait de Lydia: Et Tmolus croco flo ſſimus. India: ea maxīa eſt ad orientē expoſita. de qua multa Stra. li. xv. Fauonii uero ſpū ſaluberrima ē. bis ī āno æſtatē habet: bis legit fruges: auctor eſt Solinus. Ebur. pli. li. viii. ſcribit: Elephātes fert aphrica: ferunt æthiopes. ſed maxīos īdia. arma hūt: q̄ iubacornua appel lat Herodotus melius dētes. hos deciduos caſu aliquo defodiunt. hoc ſolum ebur eſt: q̄q̄ nup oſſa ēt ī lāmas ſe cari cœpe penuria. etenī rara āplitudo iā dentiū ꝓterq̄ ex India repit. Molles ſua tura ſabæi. Docet pli. li. xii. Saba q; tura præter arabiā nullis: ac ne arabiæ quidē uniuerſæ regio eorū turifera Saba appellāt ſpectās ortus ſolis Sabæi æſtiui. Molles ſabæi. Strabo libro. xvi. docet: q; Sabæi, fœlicem arabiā incolunt: quæ maxima natio eſt. apud hos & tus & myrrha & cynnamomū naſcitur in ora etiam balſamum. hūt præterea palmas odoratas. hoīes pp maximā fructuum copiā ocioſi ſegneſq; uiuunt. ſub rege ſunt: & ipſe: tum etam ſui in delitiis mulieribus ui uunt. Suppellectilem ex argento & auro multam habent. uaſa: lectos tripodas: crateras cum operculis: domoſ q; ſumptuoſas: nam & portæ & parietes & tecta ex ebore auro & argento: lapidibuſq; incruſtatis ſunt diſtincta propter hos igitur mores & tantam rerum copiam: poeta molles ſabæos ait ideſt ocioſus: ſegnes: delitioſos. At probus inquit. Molles uitio ſermonis appellat. quia parum uiriliter loquantur.

CHR. Vētus. Nā multū intereſt cui uēto expoſita ſit regio. Morē. Quid ferre cōſueuerit. Hic ſegetes repetit oēm agricolturā. Gramina. Herbas ut ſit locus aptus paſcuis. Tmolus. Mons de quo Strabo. Tmolus qdē ſatis coactus eſt: & ambitū mediocrē hūs in ipſis Lydiæ ptibus terminat. Lydiæ quoq; mōtē eē Plinius & So linus aſſerit. Et Ouidius de aragne: Riget arduus alto Tmolus ī aſcēſu cliuoq; extēſus utroq; Sardibus hinc illinc paruis habitatur hipeppis. Sardes autē Lydiæ urbē ponit Herodotus. Tmolū igitur croco florētiſſimo Probus Solinus & Columella eſſe dicūt. Nec puto odores ad unū eē referēdos ut multi ingenioſi uolunt.

Ventos & uariū cœli prædiſcere morem
Cura ſit: ac patrios cultuſq; habituſq; locorū
Et quid quæq; ferat regio: & qd quęq; recuſet.
Hic ſegetes, illic ueniunt fœlicius uuæ
Arborei fœtus alibi atq; iniuſſa uireſcūt
Gramia nōne uides croceos ut tmolꝰ odores;
India mittit ebur: molles ſua tura ſabæi.

SER. Chalybes. Populi apud quos nasci ferrũ: Vñ calybs dicitur ipſ a materies: ut uulnificusq; chalybs. Nudi. Apud quos arbores nõ sũt: uel nudi pp cædẽdi ferri studiũ. Virosa. Fibri canes sũt põtici: quor testes apti sũt medicamẽtis. pp quod ubi se q̃ri senserit: eos secat. De qbus Cicero: Redimũt se ea parte corporis pp quã maxie expetũt. Iuuenalis. Qui se eunuchũ ipse facti cupiẽs euadere dãno testiculi. Castores aũt a castrando dicti sũt. Virosa. Venenata. Nã quãuis multis morbis sint remedio tũ ꝓgnates illor odore abiiciunt partũ: dicta ab eo q ẽ uirus. Alii fortia a uiribus. Eliadũ palmas. e. e. Hyppallage. Nã dicit Epirus creat eqs optias: que apd elidẽ palmas merẽt ĩ Iouis olympici curuli certamine. ꝓfertur aũt græce epyros cũ accẽtu ĩ pria. Nã si esset epyrus latine haberet accẽtũ in penultia. Dixit aũt equas: quia uelociores sunt q̃ eq quia ut ait Plinius inter currẽdũ emittũt urinam.

Chalybes
Calybs
Fibri
castores

At calibes nudi ferrum: uirosaq; pontus
Castorea. eliadum palmas epiros equarum:

AN. M. Chalybes. Iustinus li. ult. de Hispania loquẽs, scribit: q apd amphilocos Galatiæ portõem ꝑcipue ferri materia. sed aq̃ ipsa ferro uiolẽtior: qppe tpamẽto eius acrius reddit ferrũ nec ullũ apd eos telũ ꝓbat: qd nõ aut Byrbili fluuio: aut chalybe tingat. Vñ ẽt chalybes fluuii huius finitimi appellati. ferroq; cæteros ꝓstare dicũt. Nudi: labore. f. ac ignis æstu. Põtus mẽsura põti a bosphoro ad meotidis lacũ, ptẽdit: ut docet Pli. li. viii itẽ li. xxxii. docet q ĩ terris & ĩ aq̃ uictus est fibris: quos castores uocãt. & castorea testes eor quos sibi ipsi ãputãt piculo urgẽte: ob hoc se peti gnari. efficacissimi ãt e põto galatiæ: mox aphricæ. sternutamẽta olfactu mouẽt. sonũ cõciliãt cũ rosaceo puncto capite: medẽt & uertigini. neruor uitiis. sic & cõtra comitiales sũpti. poti uero cõtra iflãmatiões tormina uenena aduersus scorpiões ex uino bibunt. aduersus aconitũ ex lacte aut aq̃. claritatẽ uisus faciũt cũ melle attico inũcti. cohibẽt singultus ex aceto. Solinus uero sic ait Per uniuersũ pontũ fiber plurimus: quẽ alio uocabulo dicũt castorẽ: testiculi eius appetũt ĩ usũ medelar. Virosa. i. potẽtia & multæ uirtutis ac uiriũ: ut ostendimus. Virus. n. qñq; pro naturali uirtute legit: ut Nõius scribit. & Plinio teste Virus dicit q græce pharmacõ. i. medicina. hinc ẽt Iuuẽalis ait ĩsat. Natali coruine die: Adeo medicatũ itelligit ĩguẽ. Virus præterea dicit quod distillat ab inguine æq; quo tpe agitat amoris furore: uel qd distillat a coeũtibꝰ aĩali bꝰ. Ver. li. iii. g. hĩc demũ hippomanes uero qd noĩe dicũt pastores lẽtum distillat ab inguine uirus. & Pli. li. xxviii. c. xxi. ait: q uirus uerrinũ & scrofæ ex coitu exceptũ puſq̃ terrã attingat: cõtra dolores ualet. potes g̃ uirosa intelligere ẽt pp id: nã cũ Castorea sint testes: recte uirosa dici possũt. Eliadũ equarũ. Elis ut Pli. scribit li. iiii. urbs fuit Achaiæ: p agrũ uero Eleũ ut scribit Strabo li. viii. Alpheus amnis perlabit: apud quẽ olympicor ludor certamẽ agebat gymnicũ atq; equestre teste herodoto li. viii. ubi ꝑmiũ erat oleagina corona q̃ dõa rẽt: nõ. n. pecuniar certamẽ agitabãt sed uirtutis. Id ãt Hercu. istituerat. Sed hæc oĩa latius p nos hĩt ode ꝑma Horatii. Palmas eliadũ eq̃rũ. i. eqs aliar uictrices apd Elidẽ. Probꝰ ãt ait q poeta copiosissimã eẽ palmis Epirũ significat: qd alit ostendit ipse Maro li. iii. g. dicẽs: Quãuis sæpe fuga uersos ille egerit hostis: Et patriã Epir re ferat fortisq; mycenas. Palmas. Palma arbor ẽ: de q̃ multa Pli. Sed ppea ĩqt Plutarchꝰ ĩ certamibꝰ palmũ signũ eẽ placuit uictoriæ: qñ ĩgeniũ eiusmodi ligni ẽ: ut urgẽtibꝰ ꝑmẽtibusq; nõ cedat. Plura scri. Gel. li. iii. c. vi. Epiros. ea ut pl. li. iiii: docet: ẽ ĩ ẽtio europæ sinu: atq; acroceraũiis ĩcipiẽs mõtibꝰ ad magnesiã macedõiãq; tẽdit. CHR. Chalybes. Populi sunt ĩ põto: apud quos uel nobile ferrũ ẽ: ut ꝑmũ ibi repertũ. Nudi Vel ĩculti: uel qa in ferri fodinas nudi ferr q̃rũt. Ferr. A feriẽdo dictũ nõnulli credũt. Sua. n. fœuitia feriẽdo domat reliq̃ metalla attenuat & extẽdit. Aristoteles ait illud gigni ex argẽto uiuo & sulphure grosso nõ puro. In cuius cõmixtione plus ẽ de sulphure q̃ de argẽto. Quapp qa dominat illi frigidũ & siccũ terreã ferrũ frigidũ ẽ & siccũ: & ualde durũ & cõpactũ. Et iõ difficile ĩ igne mollit: qa mius in se hẽt aerei & aquæi magis q̃ reliq̃ metalla. Rubigine rodit q illi accidit p suæ substãtiæ ĩpuritate. Nullius tũ rei rubigine q̃ sãguis exedit ut uideat sãguis humanus illo pacto se ulcisci. Caret tamen rubigine si ceruſa aut medulla ceruina ungatur. Virosa. Ambiguum an uirosa castorea an uirosa pontus. Nam pontus uirosa quasi uenenosa dici potest: quoniam teste hoc eodẽ poeta uenenis ambundat ut in bucolicis: Has herbas atq; hæc ponto mihi læta uenena. Ipse dedit meris: nascuntur plurima ponto. Castorea. Castor quem alii canem ponticum alii fibrum appellant. Est quadrupes fluuiatilis. parum differt a lutra. Nam Aristoteles in libro de animalibus ponit fibrum: saterium: satyrium: lutem & laticem pene in eodem genere: latacẽq; dicit lutra latriorem & dentes habere adeo robustos ut uirgulta illis ut ferro prædat. Hunc ait Albertus posteriores pedes habere anserinos quibus facilius natet. anteriores autem caninos quoniam humi quoque gradiatur. Vulgo traditur q seipsos castrent id admonente natura cum propter testes pluribus medicamentis apros uenatores illum ĩsenectentur. Aiunt preterea fel suum euomere: cum id cognoscat ad multa medicamenta utile: Item coagulum ad comitiales morbos. Albertus negat posse castrari sine pernitie. quia testes spinæ alligati sint. Si quem q̃ morsu deprehendit non antea dimittit q̃ crepitantis ossis strepitum senserit. Dentibus uirgulta caditit domumque in fluminum ripis duabus aut tribus contignationibus extollit ut pro incremento decrementoque aquarum ascendat descendatue. Peregrinos castores in seruitutem redigit illisque pro iumentis ad conuectandam materiam & cibaria utitur. uescitur pisce pomisque & arborũ cortice. Eius pellis nota est: & in prætio habetur. Nostri galeros iñ conficiunt. Barbari autem illi apud quos hoc animal nascitur beuer appellant. similes lutris sunt sed paulo maiores. Sunt uentricosi & breuioribus cruribus propterea quæ currere haud facile possunt. Caudam plusquam pedalem habent sine pilis piscium pelle tecta: appime pinguis & esui suauis: sale etiam conditas condunt. Cæteræ eius carnea abhominabiles. neq; est qui illis rescãtur. Medicamẽtum quod inde castoreum uocant: declinant ad colorem nigri sanguinis. Nã si uariũ ẽ declinãs nigredinẽ uenenum est: & uel interficit eodem die uel ad malam ducit ægritudinẽ. Quando bonũ est calidũ & siccũ subtilissimæ exiccationis confert neruis & paraliticis: ualet ad fœtum & ad secundam eiiciendam. Eliadum Elis urbs erat sub olympo: ubi uldi agebantur post finem quarti cuiusque anni a monte ipso olympici dicti.

Chalybes
Palma
Castor
Beuer
Elis

Epiros. Laudat epirũ uehemẽter Aristoteles ĩ libro de aĩalibꝫ: dicitꝙ oẽs q̃drupedes illã magnas ferre excepto asino. Epiroticas aũt uaccas singulas præ sua ꝓcipua magnitudine ãphoras singulas iplere atꝙ erectũ q̃ mulget stare qm̃ sedẽdo nõ q̃at ubera attĩgere. Neꝙ id mirãdũ. Nã cũ opus largiore pastu grãdioribus sit scribit hãc terrã illud abũde ferre: & eẽ ibi excellẽtes oues quæ pyrrhicæ a Pyrrho rege cognominẽtur. De epiro dicẽus ĩ tertio libro æneidos. Epirus nostro tpe albania dicit̃ Equaꝝ: Ná ut reliq̃s quadrupedes sic equos præstãtes gerit.

SER. Cõtinuo. Iugiter ad ꝓpetuũ. Deucalion. Trã sit ad fabulas: ut poetice ponat principiũ mũdi. Durũ gẽus. ꝓp ipsos lapides a qbus sumus. Nã & græci populi λαοί dicunt̃ a lapidibus. Pĩgue solũ. Redit ad cãm ꝓmis a mẽsibus anni ꝙ dixit uere nouo. Pulueruleta. Quæ glebas soluit in puluerẽ. Maturis. Vehemẽter calidis. Arcturũ Autumnali tpe ĩ quo oritur arcturus. Sub q̃ tps significat accusatiuo gaudet: ut hic sub arcturũ. i. circa arcturũ. Et sub lucẽ exportant calathis.

Continuo has leges æternaq̃ fœdera certis
Imposuit natura locis: quo tempore primũ.
Deucalion uacuum lapides iactauit ĩ orbẽ:
Vnde hoies nati durũ genus: Ergo age terræ.
Pingue solũ primis extẽplo a mẽsibus anni
Fortes inuertãt tauri: glebasq̃ iacentes
Puluerulẽta coquat maturis solibus æstas:
At si nõ fuerit tellus fœcunda. sub ipsum
Arcturum tenui sat erit suspendere sulco.

AN. M. Has leges. lex ẽ rõ sũma ĩsita ĩ nã: q̃ iubet ea q̃ faciẽda sũt: ꝓhibetq̃ cõtraria Tul. li. i. de legibꝫ. Fœdera. fœdus appellatũ: qa iter fœdera ĩterpõebat fides: ut ait Festus. Natura. ea ut aiũt dicta ẽ ab eo ꝙ aliq̃d nasci faciat. gignẽdi. n. & faciẽdi potẽs ẽ. Est igit̃ natura creatura oĩum ẽt iuisibiliũ rex. Vñ Lucret. li. i. ait: Disserere ĩcipiã & rex ꝓmordia pãdã: Vñ oĩs nã creet res: auctet: alatq̃. Sed de natura latius ĩ Silẽo dixĩus. Deucaliõ. Quæ cõstant a mũdi initio statuta fuisse: poetice & fabulose hoc loco narrant̃. Sed de deucaliõe latius & plene dixĩus ĩ Silẽo. Ergo age terræ. Ad cãm reuertit̃ docẽdo qd faciat lætas segetes ut ꝓdixerat. Pĩgue solũ. Palladio li. ii. de mẽse lanuario ait: Pĩgues & sicci agri ꝓscĩdi & apparari iã pñt. & li. iii. de Februario ĩqt: Locis tepidis aut si clemẽs tẽpus & siccũ fuerit: colles pĩgues uel hoc mẽse ꝓscĩde. & li. vi. de mẽse Maii scribit: Nũc quoq̃ pĩgues agri & herbosi ꝓscĩdãt̃: & li. vii. de mẽse Iunii ĩqt: Nũc frigidissimis locis q̃ Maio sũt prætermissa faciẽus. agros æq̃ ꝓscídẽus. Colũella scri. li. xii. c. ii. ꝙ idibꝫ lãuariis qd̃ hẽt̃ tps iter brumã & aduẽtũ Fauonii: siccos & pĩgues agros tẽpestiuũ ẽ ꝓscidere. Paulo iserius ĩqt: ꝙ ab æqnoctio uerno optĩe uliginosa & pĩguia loca ꝓscĩdunt̃. At q̃ mẽse lanuario ueruacta facimus: nũc ultĩa ꝓte Martii sũt iterãda. Postea docet ꝙ circa sextũ ldus Iulias optĩe iterat̃ ꝓscissũ ueruactũ. Primis a mẽsibꝫ ãni. Ianuariũ & Februariũ ĩtelligit q primi mẽses ãni Numæpõpilii fuerũt. de quo apte loq̃t Col. ut oñdimus ibi Vere nouo gelidus. Pli. ẽt li. xviii. c. xxxii. ĩqt: Tepidioribꝫ locis a brũa ꝓscĩdi arua opertet. at frigidioribus ab æqnoctio uerno: & maturius sicca regiõe q̃ hũida maturius dẽsa terra q̃ soluta: pingui q̃ macra Altũ & graue solũ ẽt hyeme moueri placet. Glebasq̃ iacentes. Cãm aperit quare id fieri debeat: ut calor ĩ puluerẽ glebas dissoluat. Solis. n. ardore siccat̃ liquor: & cũcta torrẽt̃ sorbenturq̃: qd̃ Pli. li. ii. docet. quũ uero ꝓscĩduntur arua: hoc utilitatis habent: ꝙ inuerso cespite herbarũ radices necant̃: quod idem libro. xviii. edocuit.

Maturis solibus. i. ardẽtibus. est. n. a pomis metaphora: nã soles maturi dici pñt quũ feruescere cœperĩt. At si nõ fuerit tellus fœcunda. Pli. li. xviii. c. xxxii. inqt: ꝙ tenue ualde & aridũ solũ paulo añ satiõis tẽpus moueri debet. Columella uero li. ii. c. iiii. docet ꝙ graciles cliui nõ sũt æstate arandi sed circa septẽbris calendas. cum si ante hoc tẽpus ꝓscindit̃: effœta & sine succo humus: estiuo sole perurit̃. Sub. i. circa. Arcturũ. Arcturus ut Pli. scribit li. ii. c. xlix. exoritur. xi. diebus añ æqnoctiũ autumni. Est ãt æquinoctiũ uernũ. viii. cal. Aprilis: ut docet Columella li. xii. c. ii. Autũnale æqnoctiũ. viii. cal. Octobris: idest die Septẽbris. xxiiii. orietur ergo Arcturus die Septẽbris. xiii. arcturus autẽ stella est: quæ ursæ cauda interpretat̃. ẽ enim in cauda maioris ursæ locata. quã Bootes in zona habere dicit̃ clarius cæteris lucentem: auctore Iginio. Suspendere. sursum agere.

arcturus
æquinoctium

CHR. Cõtinuo: Stat in a primordio suo. Deucalion. Vt philosophus dixit statim a mundi ꝓncipio has leges impositas esse a natura. Sed ut poeta fabulosum ponit principium mundi. Deucalionis autẽ diluuium non fuit uniuersale ut diluuium Noe. Fuit autem ut ait Varro regnante Crimao Cecropis successore: ut Eusebius & Hieronymus nondum defuncto Cecrope. Dictum autem Deucalionis: quoniã maxime eius regionem oppressit. Ad ægyptum autẽ & eius uicinia nõ peruenit. Factum est anno mundi septimo supra tria milia & sexcentos ac septuaginta: cum uniuersale diluuium quod fuit tempore Noe fuerit anno quadragesimosecundo supra duo milia ac ducentos. Dictus est autẽ Deucalion lapides in homines conuertisse: quia qui ex diluuio superfuerant timentes iterũ diluuium se in montibus continebant aspero & ferino modo uiuentes. At ille uerbis paulatim e molliuit: & in planũ deducens ad mitiorẽ & humanũ cultum traduxit. Deucalionis autem filium fuisse dicunt Hellenem: a quo græci hellenes sunt dicti. Thessaliæ autem imperasse Deucalionẽ refertur. Iacentes. Inertes. Nã qui iacent homines inertiam quãdam in se eẽ ostendunt. Arctũ. arcturus qui & boetes dicitur custos plaustri eo quod plaustrũ sequitur. i. septentriones & quasi succinctus sit septentrionibus. arces fuit Calistos & Iouis filius: a quo arcadia noĩata. Hic a Lycaone Pelasgi filio epulãdus Ioui positus ẽ: cum an deus esset tentare uellet. at Iuppiter Lycaõis domũ ubi Trapetos deinde urbs fulmine incendit: & huius membra restituit. & caprario quidem nutriendum dedit. Verum cum factus adolescens inscius matri uim inferre pararet. Incolæq̃ lycæi utrũq̃ ĩterficere paparẽt. Iuppiter ãbos eodẽ gestu quo erãt astris ĩtulit illa ursæ natura ille ipetũ faciens: quẽ Hõerus bootẽ appellat. signũ hoc cõstat ex. xiiii. stellis Nã hẽt ĩ dextra q̃tuor q̃ nõ occidũt. in capite claram unã. In singulis humeris singulas. In singulis manibus claras singulas. In mãmilla dextra obscurã unã. In dextro cubito claram unam. Inter genua utraq̃ claram & magnã unã quæ est arctuus. In singulis pedibus singulas

arcturus
arcas

Deucalion

Lex
Natura

SERVI. Illic.in pingui. Hic.In sterili. Tonsas no.Agros messos.Dicimus autem has nouales & hæc nouales
noualia:proprie nouales sunt tunc primum arua proscissa. Si tu.d.Vt redeat in uires priores. Cicero autem
in dialogis & cæteri philosophi tractant non quid debeat fieri:sedquid potissimum.Sic Vergili. cum ponat
multa remedia agrorum præ omnibus ponit intermissionem unde hoc frequenter repetit: Aut ibi. Si angu
stia agrorum non patitur intermissionem ibi frumenta sere unde legumnia substulisti :aut si tibi est opus fru
mento stercora agrum & sparge cinerem & incende stipulas. Sydere .Anno. Lætum.Fertile. Legumen. legumẽ

Illic officiãt lætis ne frugibus herbę.
Hic sterilem exiguus ne deserat hũor arenã.
Alternis idem tõsas cessare nouales.
Et segnem patiere situ durescere campum.
Aut ibi flaua seres mutato sidere farra.
Vnde prius lætum siliqua quassãte legumẽ.
Aut tẽuis fœtus uiciæ tristisq; lupini:
Sustuleris fragilis calamos syluasq; sonãtem
Vrit enim lini campum seges.urit auẽæ.
Vrũt letheo perfusa papauera somno.
Sed tamẽ alternis facilis labor.arida tãtum
Ne saturare fimo pingui pudeat sola:ne ue.

lta dicitur q; manu legatur:nec sectionem requirat frumẽtũ
Frumenta uero sunt omnia quæ ex se emittunt ari
stas: nam farra pro frumento dixit speciem po/
nens pro genere. Tenuis.Nam uicia uix ad tripli
cem peruenit fructum .Cum alia legumina prouen
tum fertilem habeant. Tristis .Amari.Nam in/
coctus amarus est Lini seges.Bene excerpsit linum
auenas & pauper nã quamuis legumina sint : quia
manu legantur :uiribus tamen frumenti exæquan/
tur. Læthæo somno.Quia plena sunt obliuio/
nis .Nam Ceres leue admonentem dicitur papaue/
ris cibo orbitatis oblita :& re uera papauer gignit so
porem. Alternis.f.l.Redit ad præceptum intermis
sionis quod dicit esse precipuum. Pingui. Vel
humido uel fertili

ANTO.M. Illic.in pingui solo. Hic.in so
lo non pingui. Sterilem arenam infœcundam &
aridam terram. Alternis uicissim. Tonsas no/
uales .messos agros.De noualibus uideto in Tity/
ro. Segnem :infœcundum. Situ.durescere:ut uires accipiat .Situs aũt proprie dicitur lanugo quædam humo Situs
re ꝓueniens .fit aũt in locis sole carentibus.Situ ergo.i.sordibus & squalore quodã:qualis intra opaca domus
quædiu non repurgatur esse solet .Vnde.M.Fabius inquit :Excitanda mens & attolenda semper est:quæ in hu
iusmodi secretis aut languescit :& quẽdã uelut in opaco situ ducit. aut &c.Ponit etiã ꝓ loci qualitate:ut de situ
urbis &c. Aut ibi flaua seres mutato sidere farra .Pli.li.xviii.c.xxxvi.inquit:Si fuerit illa terra:quã appellaui
mus tenerã.poterit sublato hordeo miliũ seri.eo condito raphanus.iis sublatis hordeum uel triticum .Alius or
do:ut ubi adoreum fuerit:cesset quatuor mensibus hibernis :& uernã fabã recipiat .frumentũ quidam seri uetãt
nisi in ea:quæ proximo anno quieuerit. Sidere.anno. Farra .far adoreũ ueteres appellauere :estq; ex omni ge far
nere durissimũ:& cõtra hyemes firmissimũ .patit frigidissimos locos:& minus subactos .primus antiquis latio flauus
tibus. Pli.li.xviii.c.viii. Flaua .flauus color :ex uiridi:ruffo:& albo cõcretus :Gel.libro.ii.c.xxvi. Lætum color
fertile. Siliqua leguminũ folliculus dicitur: ꝓprie tamen cuiusdam arboris fructus longus latusq; etiã.de q̃ siliqua
arbore Plinius.libro.xiiii.meminit. Quassante concutiente legumen ipsum maturum & siccum. Viciæ. Vicia
uicia p c scribitur .dicitur enim a uinciendo :q; item capriolos habet ut uitis :quibus uorsum serpit :& scapum
lupini aliumue calamum ad quem hæreat:solet uincire.Varro auctor libro.i.c.xxxi.Plinius uero lib. decimo
octauo.c.uigesimosecundo inquit.Et uicia pinguescunt arua nec ipsa agricolis operosa.uno sulco sata non sar
ritur:non stercoratur :nec aliud quam ueoccatur .Vitibus præripit succum languescunt si in arbustis seratur.
Sationis eius tria tempora:de quibus latius ibidem. Tenuis fœtus uiciæ.Columella libro secundo.c. nono.
de uicia inquit:Idq; genus præcipue non amat rores quum seritur .itaq; post secundam diei horam uel tertiam
spargendum est.quum iam omnis humor sole uentoue detersus est neq; amplius proiici debet q̃ qđ eodem die
possit operiri:nam si nox incessit quantulocumq; humore priusq̃ obruatur corrumpitur.ꝑ id igitur tenuisfœ
tus uiciæ Poeta dixisse uidetur. Tristisq; lupini idest amari & tristitiam ferẽtes.ait.n.Pli.ab oĩbꝰ aĩalibus ama
ritudine sua tutũ Vnũ hoc seriẽ nõ aratro:ubi fuerit maxime sabulosa & sicca atq; etiam arenosa.tellurẽ abeo a
mat:ut q̃is fruteto solo coniectum :inter folia uepresq; :ad terrã tamen radice perueniat. pinguescere hoc satu
arua uineasq; diximus .itaq; adeo non eget fimo ut optime uicem reꝑsentet .primũq; omniũ tollitur : utrunq;
septembri fere mense.si depastum sit in fronde:inarari protinus solum ẽ opus .Plinius libro decimooctauo.ubi
lupinus & lupinum legitur. Fragilis.teneros & fractu faciles. Syluamq; sonantum.maturi siquidẽ lupini
& sicci :adhuc in siliquis retenti:uentorum motu insonant. Vrit enim lini.hæc etiam legumina recte appel
lari possunt :nam leguntur non secantur ut frumenta .hinc. Plinius libro .xviiii.c.xxviii.iquit. Exceptis legu
guminibus quæ uelluntur e terra non subsecantur .Vnde & legumina appellata:quia ita leguntur.Monet autẽ
Poeta post hæc nõ eẽ frumẽta serenda :nã solũ tenue reddunt. Vrit lini cãpũ seges .Cato.c.xxxvii.i li.de re
rustica ait:hordeũ & fœnũ græcũ:& eruũ.hæc oĩa segetẽ exugũt.& oĩa q̃ uellũt ex eis mala fũt.Lupinũ faba ui
cia & cætera stercus uñ facias habent.Pli.ãt libro.xix.c.i.inquit de lino :Vrit agrum:deteriorẽq; facit .sequẽ
ti quoq; capite dixit: Vere satum:æstate uellitur.& hanc quoq; terræ iniuriam facit :q; uelitur scilicet. Et Colu
mella li.ii.c.xiiii.iqt. Tremelius obesse maxime ait:solo uirus ciceris.& lini.alterũ quia sit salsæ.alterũ qa sit
feruidæ naturæ. Vrit auenæ.auena ut Theophrastus li.viii.scribit terrã uehemẽter extenuat :& mpltiplici tũ
radice:tũ calamo conditur.Est itaq; extenuationis causa radicũ multiplicitas & calamoꝝ.qbus quidẽ soli pin auena
gue attrahit. Papauera.legito Pliniũ li.xix.& libro.xx. Letheo somno.Lethe apud nos obliuio dicit : inde
letheus obliuiosus .somnus ãt rerũ omniũ affert obliuionem sopitis.&Plinius .scribit q; papaueris satiui albi lethe

calyx ipſe teritur & bibitur ſomni cauſa. & e nigro papauere ſopor gignitur ſcapo iciſo. Alternis facilis labor. Aruis labor facilis eſt: quum uiciſſim ſeruntur: dummodo ſtercorentur. Fimo pingui. qui per ſe pinguis eſt: & pingues efficit agros. Cato. c. lxi. inquit Quid eſt agrũ bene colere: bene arare. quid ſecundũ: arare. tertio ſtercorare. Fimi autem plures differentiæ: de quibus plene legito Pliniũ libro decimoſeptĩo. c. vi. Item li. xviii. c. xxxvi

Segnis
Siliqua
Vitia

CHRI. Segnẽ. Nihil producentem quia nõ ſeres. Tranſlatio ab homine nihil operante. Segnis dicitur ſine igne. Quoniã quorũ ſanguis frigidior eſt illi & corpore & animo hebeſcunt. Situ. Videbis in ſexto. Siliqua. Proprie eſt quæ arabice carnub dicitur. Vnde quidã latinoꝝ carnubiã dixerunt. Græce xilocerata. i. lignea cornua. Huius ſemen dicit̃ Kirath. Vitiæ. Hac fruge pingueſcunt arua: nec ipſa operoſa ẽ agricolis uno ſulco ſata non ſarritur non ſtercoratur. Siccitatem ex omnibus quæ ſeruntur maxime amat. Non aſpernatur umbroſa. Vitibus tamen præripit ſuccum: langueſcuntque ſi in arbuſtis ſeratur.

lupinus

Lupini. Hoc legumem & minimum ut ait Columella operarum aſſumit: & uiliſſime emitur: & maxime ex iis quæ ſeruntur iuuat agrum. Repoſitum in granario patitur æuum. Boues in hyeme coctum maceratumque probe alit. Famem ſi ſterilitas inceſſit ab hominibus propellit In tabulatum quo fumus prouenit optime refertur: Nam ſi humor inuaſerit uermes gignit: qui ubi oſilla lupinorum ediderunt: reliqua pars enaſci non poteſt. Iugerum decem modios occupat. Silua. Nam altius extolluntur & denſi propter ramos ſurgunt. Lini. De quo Collumella lini ſemen niſi magnus eſt in ea regione quam colis prouentus & prætium priorat ſerendum non eſt. Agris enim præcipue noxiũ ẽ

SERVI. Effœtos. Continua fertilitate laſſatos: ut mulier dicitur effœta frequenti partu laſſata.

Effœtos cinerem immũdum iactare per agros.
Sic quoq; mutatis requieſcunt fœtibus arua.
Nec nulla interea eſt inaratæ gratia terræ.
Sæpe etiam ſteriles incẽdere profuit agros:
Atq; leuem ſtipulã crepitãtibus urere flãmis
Siue inde occultas uires & pabula terræ
Pinguia concipiũt: ſiue illis omne p ignem
Excoquit uitium: atq; exudat inutilis humor
Seu plures calor ille uias & cæca relaxat
Spiramẽta: nouas ueniat qua ſuccus i herbas
Seu durat magis: & uenas aſtringit hiãtes:
Ne tenues pluuiæ rapidi ue potentia ſolis
Acrior: aut boreæ penetrabile frigus adurat.
Multũ adeo raſtris glebas q frãgit inertes
Vimineaſq; trahit crates: iuuat arua: neq; illũ

Immundum. Ad differentiam illius quo utuntur puellæ. Requieſcunt. Non etiam roborantur ut in termiſſione arationis: quod repetit dicens. Inaratæ gratia terræ. Nec minus liptote eſt ideſt multo magis. Agros. Res in agris ſcilicet ſtipulas uel quiſquilias ideſt purgamenta terrarum. Nam ubi ſtipulæ deſunt: alimenta incendii aliunde important. Atque. l. ſt. c. u. f. ecbaſis poetica. Inde. ex igne. Occultas Arcana ratione celatas: Ex opinione. Heracliti: qui ponit omnia ex igne creari. Exudat. h. Noue locutus. Nam nõ ipſe: ſed terra exudat. ergo exudat pro exudatur. Cæca ſp. Breues cauernas quæ ſui tenuitate non poſſunt uideri. Tenues. Epithetum aquæ: uel lentæ: & penetrabiles. Adurat. Et ad ſolem: & ad frigus pertinet. Nã hæc duo eundem habent effectum. nam & frigus eſt caloris initium: & ſummus calor frigoris eſt principium. Raſtris. Et hos raſtros & hæc raſtra legimus. Dicta autem q; terram radant.

ANT. Effœtos agros. Exhauſtos & eũacuatos aſſiduo fœtu. Cinerem immundum. non purgatum: quali: mulieres utuntur. Plinius libro. xvi. c. vi. inquit. Tranſpadanis cineris uſus adeo placet: ut anteponant fimo iumentorum. Requieſcunt: non tamen pingueſcunt ſicut intermiſſione. Nec nulla ideſt maxima & præcipua. Interea. etiam mutatis fœtibus aliquã do intermittere arationem quam maxime prodeſt aruis. hinc Plinius libro. xviii. c. xxxiiii. inquit: Vergilius alternis ceſſare arua ſuadet: & hoc ſi patiantur ruris ſpatia utiliſſimum proculdubio eſt. quod ſi neget conditio far ſerendum: unde lupinum: aut uicia: aut faba ſublata ſint: & quæ terram faciant lætiorem. Incendere agros Plinius libro decimooctauo. c. quadrageſimoquarto. inquit. Sunt qui accendunt in aruo & ſtipulas magno Vergilii præconio. ſumma autem ratio ut herbarum ſemen exurant. Stipulam. ſtipula proprie eſt culmi uagina.

Stipula
Pabulũ
Ignis
Hiare
hiſcere

Pabula terræ: pabulum a paſco uenit. eſtq; pecudum cibus herbaceus: fœniceus paleaceus: & ſimilium. Exudat. exit: emittitur. Cæca ſpiramenta. clauſa ſpiracula. Seu plures calor ille uias. Ignis ut Ariſtoteles inquit. auctore Gellio libro decimooctauo. c. quarto concretum reſoluit. & gelu conſtrictum. ut niuem ſol. Hiantes. hiare eſt aliquid ſua ſe ſponte uel externa aliqua ui aperire uel diſſindere: ut tellus æſtu: & ligna ariditate uel nimio calore hiant. hiſcere eſt tantum oris & quidem humani: accipiturque pro eo quod eſt loqui: aut os aperire ad loquendum. Tenues. ſubtiles & penetrabiles. facile enim aqua ſua tenuitate penetrat. Rapidi ſolis. qui rapit ac atrahit ad ſe cuncta: torrens & ſorbens calore ſuo: quo liquor ſiccatur. Acrior. uehementior: fortior. Boreæ. flat boreas inter ſeptentrionem & exortum ſolſtitialem: ut ſcribit Plinius libro ſecũdo de eius autem ui legito Ouid. libro ſexto. ibi. ſ. Apta mihi uis eſt &c.

Penetrabile
Penetrare
Raſtri
Raſtelli
Crates

Penetrabile. quod facile penetrat. dicitur etiam quod penetratur penetrare autem eſt penitus intrare: ut ſcribit Feſtus. Adeo. profecto: certe. Raſtris. ſunt raſtri ut Varro ait: quibus dentalibus penitus eradunt terram atque erunt: Raſtelli uero quibus in pratis fœni ſecta abradunt. quo abraſu: raſtelli dicuntur dicimus præterea hos raſtros & hæc raſtra. Inertes: inutiles deſides. Crates. dicuntur crates a crateo quod eſt teneo: quia ſe inuicem teneant. De cratibus autem Pli. li. xviii. c. xxxi. ſic ait. Latitudo uomeris ceſpites uerſat: ſemen protinus iniiciunt: crateſq; dentatas ſup trahũt. nec ſarrienda ſunt hoc modo ſata.

CHRI. Effœtos. Effœta dicitur quaſi extra fœtum. ideſt partũ: quod quanuis ad mulierem quæ amplius non

emittat foetũ :tamen belle & ad terram & ad arbores quæ ſterileſcunt referre poſſumus. Gratia inarratæ terræ .Nã ſi nõ parit illo anno pariet ſequenti multo plura. Incendere.Nam incenſa materia decoquitur etiam tellus. Crepitantibus.Crepitũ emittentibus. Inde.Ex ipſo igne qui admixtus humori facile multa gignit: Inutilis .Nam ſuccus naturalis terræ utilis eſt.Vt in corpore animalis alius humor naturalis eſt quo alitur corpus & gignit. Diciturq; ſuccus alius noxius eſt:& appellatur pus. Cæca.Non uiſa. Nam aperiuntur pori in terra qui præ tenuitate nõ uidentur.ſed facile cognoſcuntur adeſſe qui emittunt ſpiritum & fiunt illi per uii. Vnde & ſpiramenta & ſpiracula dicuntur rimulæ tenuiores. Adurat .Ad calorem & frigus optime refertur.Ad pluuias autem referri non poteſt.Sed conſueuerunt poetæ quædam diuerſa ita adiungere uni uerbo:ut tamen neceſſe ſit alterum ſubintelligere .ut illud: Diſce puer uirtutem ex me & tolerare labores fortu nàm ex aliis .Vbi ſubintelligendum eſt opta.Sic in hoc loco Tenues pluuiæ penetrando noxium humorem reliquat. Glebas inertes.ſine arte ideſt rudes non excultas.Nam ſi maiores reſtant glebæ terra pene inculta inarataque relinquitur .Has glebas ita integras inter duos ſulcos relictas ſcena appellauerunt .Vimineas crates quem græco uocabulo.

ſpiramẽta

Spiracula

Flaua ceres alto nequicq̃ ſpectat olympo
Et qui proſciſſo quæ ſuſcitat æquore terga
Rurſus in obliquũ uerſo perrumpit aratro:
Exercetq; frequens tellurẽ.atq; iperat aruis
Hũida ſolſtitia.atq; hyemes optate ſerenas.
Agricole:hyberno lætiſſima puluere farra:

SERVI. Flaua.Propter ariſtarum maturitatem. Ceres.nomen quod in paliſyllabis in nominatiuo ſingulari producit es cum in obliquis corripiat. Nec quicquam.Non ſine cauſa.Duæ enim negationes affirmant. Male ergo quidam legunt in Terentio :Pater adeſt:caue ne te triſtem ſentiat. Si enim hoc eſt dicit :uide ne te triſtem eſſe ſentiat: quod non poteſt procedere .Sed intellige cauere triſtem eſſe ſentiat :nam & ne & caue prohibentis eſt. Quæ ſuſcitat ideſt terram quam arauerat. Rurſus ſcilicet autumnali tempore quo iam cum ſeminibus aratur .nam nemo bis uno tempore arat. Imperat .Vt tantum ferat quantum ipſe uelit. iccirco ſupra dixit. Illa ſeges demum .u.r.a.a. Solſtitia duo ſunt. Alterum æſtiuum quod ex.viii.Kal.Iulii:cum ſol remeare ad inferiores circulos incipit. Alterum hyemale. viii. Kal.ianuarii. Vnde contrarium uidetur cum dicit hyems ſerenas: quoniam ſolſtitium etiam hyemale eſt.Sed ſciendum annum olim in duas partes diuiſum modo uero inquatuor partes.

Solſtitia

ANT.M. Flaua ceres:flaua dicitur a colore quem habent matura frumenta. Neque nequicquam. nõ fruſtra. Olympo.ideſt cœlo. Aequore terga.ſulcorum culmina. Rurſus in obliquum. Plinius libro decimo octauo .c.trigeſimoſecundo:inquit:Omne aruum rectis ſulcis:mox & obliquis ſubigi debet. Atque imperat aruis tunc aruis imperatur quum bene coluntur. Humida ſolſtitia atque hyemes optate ſerenas .Senſus eſt:quod agricolæ optent contraria ideſt hyemem ſerenam:& æſtatem humidam .poſuit enim ſolſtitia æſtiua,p ipſa æſtate :Debent itaque agricolæ optare orareque o dii date nobis ſerenam hyemem :æſtatem uero humidam ac ſi dicerent pluuia quæ in hyeme uentura eſſet :reſeruetur in æſtate.Plinius autem librodecimoſeptimo .c.ſecũdo ait hyemem aquiloniam eſſe omnibus ſatis utiliſſimum:ſed arboribus inutiliſſimum eſt.ergo qui dixit hyemes ſerenas optandas non pro arboribus uota fecit :quoniam cibus earum imber.nec per ſolſtitia imbres uitibꝫ conducunt .Solſtitia præterea duo ſunt:brumale & æſtiuum:de quibus legito in ægloga .ſeptĩa. Hyberno puluere.hyberna ſerẽitate:qua quidem puluis habetur .Macrobius libro quinto ſat.ait.Et ut liqueat Vergilium noſtrum undique ueterum ſibi ornamenta traxiſſe: unde hoc dixerit :hyberno lætiſſima puluere farra. In libro enim uetuſtiſſimorum carminum qui ante omnia quæ a latinis ſcripta ſunt compoſitus ferebatur : inuenitur hoc ruſticum uetus canticum:hyberno puluere:uerno luto:grandia farra Camille metes. Lætiſſima ſcilicet ſunt ideſt fertiliſſima.

CHRI. Ceres:Quaſi geres latina dicitur a gerendo:quia omnia gerrat & producat terra : A græcis autem dicitur ΔΗΜΗΤΗΡ quaſi ΓΗΜΗΤΗΡ ideſt terra mater.Euſebius autem de præparatione euangelica ait priſcos telluris uim ueſtam eſſe: Et terræ lapidoſæ ac.montanæ uim eſſe rheam.Feracis autem ac planæ cererem.Huius imago ſpicis coronatur.& papauera quæ ſertilitatis ſymbolum ſunt circa eam ponuntur.Eius filiam Proſerpina quam a Plutone raptam ferunt uis eſt ſeminis in terram proiecti quam ſol qui in hyemali tempore ima tenet: & propterea Pluto uocatur:ſub terris fouet. Vnde illam ſub terra latentem quæritat Ceres donec fruges enaſcentes ſupra terram extent.Hinc eſt locus fabulæ q̃ illa uis ideſt proſerpina ſex menſes apud inferos ſit :& totidem apud ſuperos:quia hyeme ſub terra eſt æſtate ſupra terram.Verum has fabulas etiam aliis modis interpretant. De quibus fortaſſe alibi .Dicitur autem filia cæli & ueſtæ :quia fertilitas frugum a ſole & a terra eſt. Rurſus in obliquum.Arant agricolæ quater campum .proſcindunt enim iterant :tertianturq; :& quarto lirant .Lirare n.dicunt cum iacto iam ſemine terrã in liras .i.in ſulcos dirigunt. Nam ſulcis muniunt porcas. ac poſtremo ſulcos aquarios:quos nominant elices ex tranuerſo ducunt:per quos aquæ ex agro in foſſas extra agrum quas appellant colliquias deriuentur. Humida ſolſtitia .Multum laborat in hoc loco Seruius ut oſtendat per ſolſtitia intelligi æſtatem.Sed breuiter dicendum uidetur q̃ quanuis ſit duplex ſolſtitium:aliud hyemale:aliud æſtiuum :tamen cum ſimpliciter ,pferimus:ſolſtitium intelligimus æſtiuum .Nam hyemalem brumam a breuitate dierum nuncupare conſueuerunt. Hyberno lætiſſima puluere farra.Refert Macrobius q̃ in libro uetuſtiſſimo rum carminum ante omnia quæ a latinis ſunt compoſita inuenitur hoc ruſticum carmen:Hyberno puluere uerno luto grandia farra camille metes.

proſerpina

Lirare

Quadruꝫ Em Campꝫ aratus +

Mysia Mœsia

SER. Lætus.hiberno sereno. Mysia.Prouiucia ẽ Mœsia uero ciuitas Phrygiæ haud ꝑcul a Troia.de qua hic dicit loqui ꝓpter gargara montes phrygiæ.Sentẽtia ẽ ꝙ Mesia q̃uis diligentissima sit circa cultũ:tñ plus ei ꝓ dest cultus quá hiberna serenitas. Mirant gar.Dat sensum rei īsensatæ. Cõmius.Statī. Male.p. nõ pinguis.i. sterilis. Ruit.i.erũt:& ẽ agẽtis.Aliter ãt dicimus:Ruit alto a culmine troia.Deīde satis fl.Post generales agricultura trãsit ad species:& ad culturas uenientes ex tpe.Nã & irrigare & siccare nõ prouenit nisi ex magna siccitate: aut nimio hũore. Sequẽtes:iuges:aut epitheton est riuoꝝ. Morientibus.Secũdũ pythagoricos:qui uolũt qcqd

Spicus Spicũ

crescit habere aĩam.unde ẽ interfice messes. Ecce.i. ex īprouiso. Supercilio.Altitudine:summitate terrarũ.Raucũ ꝓ læuia murmur:ut nõ solũ utilitatẽ uerũ etiã uoluptatẽ afferat. Læuia. Lubrica: detrita: nitida: Scatebris:Ebulitõibus:quas fecit aq̃ īcidens ī rimas .uñ & uasa æstuãtia scaturire dicunt. Aristis Pro spicis posuit.Dicimus aũt hic spicus & hoc spicũ.Cic.ī arato:Spicũ illustre gerẽt insigni corporiæ uirgo.sed in.m.g.hẽt utrũq; numuꝝ:ī neu.sing.tñ. Luxuriẽ.Recte dicit ut oñdit rẽ supflua & nocturã nisi amputetur.

Lætus ager: nullo tantum se mysia cultu
Iactat: & ipsa suas mirãtur gargara messes:
Quid dicam iacto qui semine cominus arua
Insequit. cumulosq; ruit male pinguis harenæ
Deinde satis fluuiũ inducit: riuosq; sequẽtes.
Et quũ exustus ager morientibus æstuat herbis
Ecce supercilio cliuosi tramitis undam
Elicit. illa cadens raucum per leuia murmur.
Saxa ciet: scatebrisq; arentia temperat arua:
Quid? q ne grauidis ꝑcumbat culmus aristis
Luxuriem segetum tenera depascit in herba

ANT.M. Lætus ager.i.ferax est iberno puluere.

Nullo se tantũ mysia cultu:iactat & ipsa suas mirãtur gargara messes.Sẽsus ẽ hoꝝ uersuũ talis:ut etiã Macrobius li.v.sat.scribit.Cũ ea sit anni tẽperies ut hyems serena sit:solstitiũ uero ībricũ fructus optĩe proueniũt.hæc aũt adeo agris necessaria sunt:ut sine iis nec illi natura fœcundissimi Mysiæ agri respõsuri sint opinioni fertiliatis:quæ de eis habetur.Additque Mysiæ nominatim gargara.ꝙ ea urbs posita in imis radicibus idæ mõtis defluẽtibus inde humoribus irrigetur.possitq; uideri solstiales imbres non magnopere desiderare.hæc Macrobius.Ego tamen aliter accipio.ut sit sensus.& Mysiæ agri nullo cultu tantum se iactent quantum. f.iberno puluere:nec de solstitio imbrico intelligatur. nam ut supra ostendimus ibi Humida solstitia atque hyemes optate serenas:est sensus talis optate ut pluuia quæ in hyeme uentura esset:reseruetur in æstate.non ꝙ optent reuera illud:ut estate pluuat.est enim loquendi modus ut quum dicitur alicui:obsequere in hoc mihi.in aliis uero estote aduersus. Poeta etiam repetiit illud tantum de serena hyeme:Iberno lætissima puluere.ferra.nec amplius de imbrico solsticio dixit.

gargara

Gargara. macrobius dicto libro ait.ꝙ gargara hæc sunt in mysia:quæ est hellespõti prouincia.sed significatio nominis & loci duplex est.nam & cacumen montis idæ.& oppidum sub eodem mõte hoc nomine uocantur:& ciues gargares. Cum igitur constet:inquit idem: gargara nunc pro montis cacumine nunc pro oppido sub eodem monte posito accipienda:Vergilius non de summo monte sed de oppido loquitur: & Homerus humidum designat subiacentem monti agrum. Vnde hæc gargara tanta frugum copia erant:ut qui magnum cuiusque rei numerum uellet exprimere:pro multitudine immensa gargara narraret. hæc ille. Sed ubi ait ꝙ Homerus humidum designat subiacentem monti agrum ostendit ꝙ hyemis serena ibi necessaria: nec ad solstitium imbricum referenda agri illius fertilitas:sed ut dixit ad ibernum puluerem:ad serenam hyemem.

Comi nus Eminus

Cominus.uicine illico nã cominus proprie significat quasi cũ manibus.Eminus uero lõge quasi e manibus. Cumulos.glebas. Ruit dissipat. Male pinguis.non pinguis. Satis fluuium inducit.Segetes irrigandæ sunt ubi nimia siccitas euenit.nam rigua ut Plinius scribit libro.xvii.c.xxv.Aestiuis uaporibus utilia.hyeme inimica.autumno uaria.circa canis ortum rigua maxime ꝓsunt. Riuosque sequentesque pro ideſt.per Epexegesim. Sequentes ideſt defluentes: uel decurrentes. Exustus.calore nimio. Aestuat.seruet. Morientibus herbis licet arbores & herbæ tã ratione q̃ sensu careant.tñ ut etiam mac.li.i.de som.ait.quia crescendi tantũmodo usus in his uiget:hac sola parte uiuere dicuntur.moriuntur itaque ubi crescendi uis deest. Supercilio.fastigio summi

trames

tate. Cliuosi tramitis.inclinatæ decliuisque uiæ Trames dicitur transuersa uia uel augusta a trãsmenãdo. Elicit educit:euocat. Leuia.attrita. Ciet.emittit:commouet. Scatebris.ebullitionibus:quæ fiunt quum aqua in aliquas timas defluit. Quid uidelicet de illo dicẽtum. Grauidis aristis.spicas intelligit. Luxuriẽ segetum ideſt hubertatem superfluitatemue & intempestiuam abundantiam ut ait Nonius:Pli.aũt li.xviii.de uitiis frugũ ait.Inter uitia segetũ & luxuria est:quũ onerata fertilitate,ꝑcumbunt.& paulo inferius sequenti c.ait luxuria segetũ castigatur dente pecoris in herba dumtaxat:& depastæ qdẽ uel sæpius nullã iniuriã in spica sentiũt.

CHRI. Mysia cul.& garg.Hæc ut refert Macrob.sunt in Mesia hellesponti prouincia.sed significatio nominis & loci duplex est.nam & cacumeo montis Idæ & opidum sub ipso monte gargara appellatur. Atque utrũque hoc apparet apud Home.ergo Verg.non de summo monte:Nam constat omnem illam Mesiam feracem eẽ ab humore solis.Erat enim gargara tanta in fertilitate ut pro immensa multitudine gargara ponantur:ut appareat apud Alceum. Et Aristopha.composuit nomen ex area & multitudine. Ergo gargara opidum positum in imis Idæ montibus.unde defluentibus humoribus irrigetur:ex quo solstitiales imbres non magnopere desiderat. Aschilus autem non solum gargara:sed omnem Mesiam fertilem esse scribit. Hæc macro. Vt autem apud Strab.apparet ut Phrygia duplex est:ita etiam & Mysia.Ex quibus omnibus apparet mysia & non mœsia legendum esse.Et sententia poetæ ꝙ hæc regio non tantum cultura quantnm suo honore fertilis est. Fluuium in.His.f.regionibus quæ non ita abundant honore ut mysia. Temperat.Vt ariditatem submoueat neq; tamẽ nimium humorem inducat.

SER. Cum primū .s.a.s.cū herbæ adhuc teneræ anteq̄ cogant' in culmos. Et est hoc Vir. hemestichiū unū de uictis. Deducit. Detrahit: hoc est siccat: ut riuos deducere. n.r.u.i. siccare. Incertis. Inoportūis. sūt aūt ii ueris & autūni: nā & in heme frigus & in æstate calor certi sūt. Obduco. suplito: supfluo. Tepido: noxio inutili. Lacunæ sunt fossæ in qbus aqua collecta manet. Nec tñ. h. est ordo: nec tñ nihil officiūt. Sñia ē q̄ ēt post tot labores nocumenta iueniūtur nisi prouideris. Improbus. Insatiabilis: nulli ꝓbādus. Intyba. male quid ā accipiunt aūē esse intybā amari iecoris. sunt. n. cicorea: quorū radices multæ segetes ābūit & necāt Fibris āt abusi ue dixit q̄ radices ityborū hac atq̄ illac decurūt tu fibræ per iecur .i. uene quedā & nerui. Amas nocentibus. uiā rōnem & artē colendi. Priusq̄ p. a. excusat que uidētur posse dānari in iouē q̄ uoluerit illis ex necessitatibus excitare ingenia hominū quæ abūdantia & ocio torpescūt. Veterno. pigritia. Nam uternū est morbus intercus .i. hydropisis: quæ homines reddit pigros. In medium. in cōmune. Lacune Intyba

Cum primū sulcos æquāt sata: qq̄ paludis
Collectum humorem bibula deducit harena
Præsertī incertis sī mēsibus ānis abundans
Exit: & obducto late tenet omnia limo;
Vnde cauæ tepido sudant humore lacunæ:
Nec tamē hæc cū sint hoīumq̄ boūq̄ labores
Versando terrā expti nihil īprobus anser
Strymoniæ q̄ grues & amaris intyba fibris
Officiunt: aut umbra nocet: pater ipse colēdi
Haud facilem esse uiā uoluit: primusq̄ p artē
Mouit agros curis acuēs mortalia corda
Nec torpere graui passus sua regna ueterno
Ante iouem nulli subigebāt aruа coloni
Nec signare quidē aut partiri limite campum
Fas erat in medium quærebāt ipsaq̄ tellus

AN. M. Sulcos æquāt: quū adhuc herbe. sunt teneræ: antequā cogātur in culmos. Bibula deducit arnea. i. diminuit: remouet siccat paludis humorem collectū deducit aūt hūor arena bibula super inie/cta: aut gracili bibulaq̄ sup hūida ac ꝑpingue. Sed dementiæ opari est. qd enim pōt seperare qui talem colit. Bibula. quæ hūorem bibit. in certis mensibus. i. ueris tēpore ac autūni. hyemis enim certū est frigus. æstatis certus ast calor. ueris uero & autumni tēporibus: nūc frigus: nūc calor est. Hinc naso li. ii. de arte. dixit de autūno Quū mō frigoribus præmimur: mō soluit æstuaere nō certo corpora langor hēt. fiūt ēt pluuiæ maxīe ac flumina. uñ Pli. li. ii. c. lii. ait. Vere aūt & autūno crebriora flumia: & Vergilius li. iiii. g. Vere madēt hudo terræ. Obducto producto: contrario circūfuso. Tepidio amore. Plinius. lib. xviii. de uitiis frugū ait. Nascuntur & uermiculi in radice. quū sementē ībribus secutis incluserit repentinus calor humorē: gignūtur & in grano cum spicæ in pluuiis calor inferuescit. Lacune. lacuna ut festus ait est aquæ collectio: & a lacu deriuat'. Nec tamē hæc oñdit auctor ultra p̄dicta curandū etiam ne aues & alia obsint aruis. Improbus nocēs seuus. Strymonieq̄ grues: strymon amnis ut solinus docet inter macedoniam & thraciā terminum facit q ab hæmi iugis irrigat. Id quoq̄ asserit pli. li. iiii. ibi aūt grues maxīe per testū morant' uti & probus inquit. Intyba: huius nominis uaria tionem late in spica docuimus: intibū aūt & cichoreū pro eodē pli. uidet' accipere li. xx. Amaris febris. sūt. n. intybi radices amaræ gustu: quas hēt plurimas ae profusas. Fibris. i. radicibus: antiq enī ut uarro ait febrū dicebant extremū. Aut umbra nocet pli. li. xvii. c. x. de umbris arborū nociuis & iucūdis ait. Iuglandium grauis & maxima: ēt capiti humano: oībus iuxta satis: necat gramina & pinus: ficorum leuis quāuis sparsa. iōq̄ inter uineas seri nō utant'. Vlmorum leuis etiā nutriēs quæcūq̄ opacat lucūda & platani: iuglādium siquidē pinorū/q̄ & picearū & abietis uenenū est. Primusq̄ per artē mouit egros de aureo sæculo quod sub futuro fuit. Ouidius li. primo met: ait. Mox ēt fruges tellꝰ īnarata ferebat. Nec inatatus ager grauidus canebat aristis de argenteo uero ꝰeculo qd sub Ioue fuit inquit: Iuppiter antiqui cōtraxit tempora ueris: Semina tum primum lōgis cerealia sulcis obruta sunt: pressiq̄ iugo gemuere iuuēci. Aeuens: accedens: excitans. Torpere. pigra esse & segna. Ouidius enim ait de primo sæculo. Mollia securæ pagebāt ocia gentes. Veterno: ideſt sonno: nam ut festus inquit ueternosus dicitur qui graui premitur sōno. Probus etiam inquit: quod ueterenū grauem somnum uolunt intelligi spectantem ad interitum: quem medici letargum uocant Plinius etiam ait libro octauo de uisis. Tam graui somno premuntur ut uulneribus quidem excitari queant: tunc mirum immodum uterno pīgue scunt. Coloni: agrorum cultores. Limite: ideſt tramite. Vergilius libro. xii. Limes agro positus: & Festus ait. Limites in agris nunc termini: nunc uiæ transuersæ. Nec signare quidem. Iure cōmuni priuati ac seperati agri nihil erat: iure uero gentiū agris termini positi qd quidem notatur lege ex hoc iure gentium digestis de iustitia & iure: & in paragrapho ius autem gentium: institut. de iure naturali gentium & ciuili: scribitur enim ibi ex hoc iure gentium introducta sunt bella: discretæq̄ gentes regna condita. dominia distincta agris termini positi &c. In medium in cōmune. Querebāt. uictū. i. de quo ibi supra: Chaoniam pingui. Vereno sus Limes

CHRI. Sulcos. eq. .s. nā maiusculis factis frugibꝰ nō discernūt' sulci a porcis. Strymōiæ: tracēses a strymōne hic ab emo mōte fluēs macedoniā a thracia diuidit. in. vii. āt lacus diffūdit' añq̄ ripis coartatꝰ ut fluui ꝰ flu at. Grues: ut refert aristo. de aīlibus: ex cāpis scytheis ad paludes ægypto supiore deuolāt: uñ nilꝰ pfluit: quo ī loco pugnare cū pigmæis dicūtur: nec id fabula: sed certe genꝰ tū hoīum tūc quorū pusillū ē: degūtq̄ ī cauernis uñ nomē trogoldytæ a subeūdis cauernis hēnt. Idē alibi scribit grues sui cōmodi cā lōginq̄ petūt: uolāt alte: ut ꝓcul ꝓspiciāt īsurgēte tēpestate aut nubibus terrā petūt. Ducē hñt: & ii q̄ clamēt positi in extremo agmine ut uox ꝓcipi possit. Cū dormiūt cæteræ sub ala caput cōdūt alternis pedibus īsistētes. dux detecto capite prospicit: & qd uiderit uoce significat. Intuba. grecū est latīe dicit' endiuia. arabice hūdebe. Pli. aūt ait. Intubū erraticā apud nos q̄dā ābulā appellāt ī ægipto cicoriū. Grues

nō iuidia quæ abeſt a diuīa mēte ſed amore ut hūanū gīs excultius redderet: & a ſegnitie ad actiōem traduceret nō nobis uictū facilē ut reliqs aīantibꝫ p̄buit. Veternū: grauē ſignificat ſomnū: ut refert Probus: quē medici læ
Veternū targū noīant: pōīt aūt ꝓ deſidia & ſqualido ſitu. Hīc Terē. Veternoſū eunuchum ideſt deſidem. Alii ueternū uolunt eſſe hydropoſiam.

SER. Liberius. ſupra. n. dixit. atq; in par. ar. Malū. Nā & bonū uirus quēadmodū bonū uēenū. dicit ꝫ āt a ui: neq; nūc repit nīſi in ntō actō & utō: apd ꝓ ſcos ēt ī gtō. Lucre. Tetri p̄mordia uiri. Remouit Occuluit: & nō pēitus ſuſtulit. Excuderet. Studio ſe repiret. Nūeros. Curēdi modos. i. ortus & occaſus qd ſi ē q̄ſi rē phōꝝ ꝓtermiſſit. Nā tm̄ de noībus dicit ut pleiaides hyades. Nā Hipparchꝫ ſcribēs d ſi
pleiades gnis cōmemorauit quot in quoq; ſigno claræ quot ſecūdæ lucis quot obſcuræ ſtellæ ſint. Pleiades. Si gnū ē aſi gēua tauri: qd ortu ſuo p̄mū nauigationis
Hiades tp̄us oñdat. dicte ab eo qd eſt ϖλεῖν. i. nauicare latine uergiliæ dicūtur a uerni tp̄is ſignificatiōe. Hyades uero ſunt in frōte tauri q ortu ſuo cōcitāt pluuias latine ſeculæ ob eodē hūore. Arctō. Elicem
Lycaon dicit urſā maiorē. nā mīor dicit cynēſurā. lycaō rex Archadiæ hūit filiā Caliſto q̄ cū uitiaſſet Iuppiter Iuno in urſā cōuertit: poſtea iuppiter miſſeratꝫ in ſignū cæleſte cōuertit. Fallere uiſco. non adferas: ſed ad aucupiū referas. Et magnos can. iterū ad uēationē. Male āt de aucupio reſpuētes totū referūt ad uēationē. cū dicūt fallere uiſco ꝓ uiſceratiōe. cōſtat. n. lupari os canibus tīctis ueneno necare lupos. qd nō ꝓcedit qd aliud ē hoc uiſcū uiſci: & aliūd hoc uiſcus ris. Ergo ſi de carne loquæbatur uiſcere erat dicendum.

Omnia liberius nullo paſcente ferebat.
Ille malū uirus ſerpētibus addidit artis
Prædariq; lupos iuſſit: pontumq; moueri
Mella quæ decuſſit foliis: ignemq; remouit
Et paſſum riuis currentia uina repreſſit
Vt uarias uſus meditando extonderit artes
Paulatim: & ſulcis frumēti quæreret herbam
Vt ſilicis uenis abſtruſum excuderet ignem
Tunc alnos fluii primū ſenſere cauatas
Nauita dum ſtellis nūeros & nomina fecit
Pleiadas hyadaſq; claram lycaonis arcton
Tum laqueis captare feras: & fallere uiſco
Inuentum & magnos canibus circūdare ſaltu

AN. M. Oīa liberius. Oui. itē li. i. met. ait: ipſa quoq; īmūis raſtroq; intacta nec ullis Saucia nomeribus per ſe dabat oīa tellus &c. Atris. nigris. pōtūq; moueri. Quid ait de p̄ma quoq; ætate. Nūdū cæſa ſuis pegrinum ut uiſeret orbē Mōtibus. in liqdas pīus deſcenderat undas. Pōtus aūt dicīt a pōtizo. i. mergo. Mellaq; decuſit Naſo. li. i. met. de ætate aurea īqt. Flauaq; de uiridi ſtillabāt ilice mella. Ignēq; remouit: iratus iupiter ꝙ a Prometheo deceptus eēt in portiōe hoſtiarū: mortalibus eripuit ignē. ne carnis uſus utilis hoībus uideret: cū coq nō poſſet. De quo latiſſime igīius. Pyrodes aūt cilicis filius ignē e ſilice inuenit. At eūdē aſſeruare ī ferula Prometheus auctor Pli. li. vii. Currētia uina. Oui. etiā ait: flumīa iā lactis iā flumīa nectaris ibāt. Vſus. opus uel utilitas. Meditādo. excogitādo. Extūderet: extorq̄ret uel īueniret auctore Nonio. Sulcis q̄reret. i. arādo. Frumēti herbā. i. ſegetes. Excuderet. cudēdo eliceret: ē. n. cudere a cedēdo dictū: ut Feſtꝫ ait. Alnos ca
Alnus uatas: periphraſis ē nauiū. Alnus. n. pīnus & piceæ ad aq̄rū ductus in tubos cauātur: obrutæ terra plurimis durāt ānis. Pli. li. xvi. Stellis nūeros. Pli. li. ii. c. xlii. ſcribit eſſe. lxxii. ſigna q̄ ſūt rerū aut aīātiū effigies: in q̄s digeſſere cælū periti: in iis qdā mille ſecētas ānotauere ſtellas inſignes uidelicet effcū uiſuue: iginius aūt ſcribit ꝙ mercurius p̄mus mēſes īſtituit & p̄uidit ſyderū curſus. Euhemerus uero p̄mā ait Venerē aſtra cōſtituiſſe: & mercurio demōſtraſſe. ſed manilius. li. i. ait. Tu p̄nceps auctor & ſacri cyllenie tāti: p te iā cælū in terris iā ſydera nota ioſephus aūt ſcribit: ꝙ Adā duas colūnas reliqt. una æneā: alterā lateritiā: in qbus ſyderū motus deſcripſerat
Lactā. li. ii. c. xiiii. docet ægiptios oīm p̄mos curſus ſyderū & defectus notaſſe. Diod. li. iiii. Atlātē de ſphæra p̄
peiades mū inter hoīes diſputaſſe. Pli. ēt li. vii. Atlātē Libyæ filiū aſtrologiā iueniſſe ſcribit: ut alii dicūt aſſyrii. Sphærā in ea mileſius Anaximāder īuēit. Syderū obſeruationē in nauicādo Phœnices. Pleiadas. Pli. li. ii. c. xlii. ſcribit eſſe in cauda tauri ſtellas. vii. q̄s appellauere uergilias inqt: in frōte ſuculas: idē uero gelliꝫ quoq; li. xii. c. ix. aſſerit dicēs. Sicuti cætere ptes & reliqua imago tauri cōformata: & q̄ſi depicta eſt locis regiōibusq; earū ſtellarū quas græci Pleiadas: nos uergilias uocamus: iginius ēt docet inter tauri finitionē & arietiſ caudā ſtellas eſſe: q̄s uergilian noſtri græci aūt peliadas appellauerūt. Dictas aūt ꝙ ex pleiōe oceani & atlate ſint natæ. Hæ
nūero ſeptē dicūtur: ſed nemo āplius q̄ ſex uidere pōt: extimātq; choreā ducere ſtellis. eas ſtellas uergilias noſtri
Hyades dixere: ꝙ poſt uer exoriūtur. Ex p̄dictis ergo patet pleiades nō eſſe ſignū aſi gēua tauri ut ille dixit. De iis aūt latius hētur li. iiii. faſt. Hyadas: ſcribit Iginius taurū hēre in cornibus ſingulas ſtellas: utriſq; oculis ſingulas: in fronte media unā. ex qbus locis cornua naſcūtur ſingulas q̄. vii. ſtelle hyades nūcupant. Gellius aūt li. xii. c. ix. docet ꝙ hyades a nobis p̄mo ſyades: deiīs ſyculæ appellatæ: hyadeſq; ab hyo. i pluo: nā & quū oriūtur & quū occidūt largos ībres ciēt: ſed de eiſdē latius gel. Claráq; lycaōis arctō: de arcto maiori loq̄. hāc āt iginio teſte: heſiodus ait eſſe caliſto noīe lycaōis falſā: q̄ a iunōe in urſæ ſp̄ēm cōuerſa fuit cū aūt archada puerū ex ioue gēuiſſet ip̄am cū filio iuppiter ītер ſydera collocauit. eāq; aretō: filiū aūt arethophylaca noīauit. minorē uero arcton iginius idē Cynoſurā eſſe unā de iouis nutricibus ſcribit: ſic ēt Elicē hinc ꝓ bñficio in mōdo collocatas & utraſq; arctos dictas: q̄s noſtri ſeptētriōes dixerūt. Oēs autē q polloponēſū incolūt maiori utunt arcto: phœnices uero mīori: q̄ ſtudioſius p̄ſpiciēdo diligētius nauigare extimarent: hīc apud Oui. faſt. li. iii. legit. Eſſe duas arctos q̄rū cynoſura pat ſydoniis. Ericē graia caria notet. Clará arcton: claram ait qn̄ maior arctos ſtellas habet. xxi. minor uero ſtellas habet tantummodo. vii. Fallere. uidelicet aues: nam feræ uiſco non capiūtur.

Virus CHRI. Virus. Nō ſolum uenenū ſignificat: ſed uehemētem grauēq; odorē & abominabilē. Qua pp Pli. in q̄buſdam herbis huiuſmodi odorem uirus dixit. Hora: etiā: ſic horridus ille defluxit numerus ſaturnus.

Et graue uirtus mũditiæ pepulere. Prædari. Ná & ui inuadit: & insidiis excipit. Mella. De his dicemus in. iiii. Vina: fabulosũ est tñ aq̃ tradit esse lyncestis quæ uocat acidula q̃ uini mõ temulẽtos facit. Itẽ in Paphlagonia & in agro caleno & in andro insula in tẽplo liberi patris fons ẽ q ut ait Mutiãus ter cõsul singulis ãnis Kal. ianua. uinũ fluit. Ait Plini. Vt uarias usus. Non odio aut liuore q ut ait Plato a diuino choro abest. sed ut homines in difficultatibus ita exerceret: ut meliores acutioresq̃ redderet. Paulati. Ná nulla ars & iuẽta simul & pfecta est: sed p uaria addimẽta a tenui prĩcipio ad sũmũ usq̃ ꝓducta est. Herbã. Ná p̃mo nascit herba a qua mox culmus erigit q fert spicas. Primũ. Cũ antea nõ nauigasset: nauẽ p̃mã i græciã inuexit Danaus ex ægypto. Ante ratibus nauigabat inuẽtis in mari rubro a rege Erythra. Sunt q dicãt mysios & troianos priores excogitasse in hellespõto cũ trãsirẽt aduersus thracas. lõga naui iasonẽ primũ enauigasse Philostephanus refert. At ægesias parthalũ: Ctesias Samirã: Saphanus: Semiramin: Archimachus: Aegonẽ: Biremẽ erithreos fecisse refert Damasthenes. Triremẽ Amoclẽ corinthius iuenit: teste Thucidide. Ignẽ. Nõnulli ex ægypti sacerdotibus aiũt Vulcanũ primo in ægypto: regnasse: q cũ ignis iuẽtor fuisset ꝓp huiusmõi bñficiũ principatũ assum psit. Ná cũ in mõtibus habitaret: uidit arborẽ flumĩe tactã cremari: & siluã ĩde accẽdi: accessit & utilitatẽ ignis nã hyemale tps erat: sensit: & igni deficiẽti ligna addẽs: ignem nutrire didicit. Hæc diodorus. Inuẽtio ignis

Atq; alius latum funda iam uerberat amnem
Alta petẽs: pelago q; alius trahit hũmida lina
Tum ferri rigor: atq; argutæ lamina serræ
Nam primi cuneis scindebant fissile lignum
Tum uariæ uenere artes: labor oĩa uincit
Improbus. & duris urgẽs in rebus egestas
Prima ceres ferro mortales uertere terram

SER. Funda. Genꝰ retis quod βοχὸς dicitur humida lina. Vericulum intelligit. Rigor: Durities in derigidus. Serræ: Perdix sororis Dædali filius cyrcinum & serram inuenisse dicitur. Improbus Vel magnus: uel nulli probabilis. Duris. u. i. r. e. Persius: Magister artis ingeniiq̃ lagitor uenter negatas artifex sequi uoces. Ceres pria. Oẽ genus agriculturæ hoĩbus ĩdicauit. Ná quáuis uel Osirĩ uel Triptolemũ aratrũ iuenisse dicãt. Illa tñ omnẽ agriculturam docuit. Nam ferrum dicẽdum omnia agriculturæ ferramenta expressit Boxos labor oĩa vincit improbus

ANTO. M. Funda. iaculo: ræte. Humida lina: idest rætia ipsa. Tũ ferri rigor scilicet inuenus est. Plinius libro septimo ait: q̃ ferrum hesiodus in creta eos inuenisse scribit: qui uocati sunt dactyli idæi: fabricam ferream in uenere cyclo perigor. durities. Festus ĩqt. rgidum ꝓter modum signifi care frigdiũ & durũ. Argutæ sonoræ. Lamĩa: ea dicitur lata portio ferri: æris: plũbi stanni: aurei: argenti bractea uero potiꝰ auri argentiue ac orichalci: est enim tenuis & sua spõte plicabilis lamina autem crassior. Serre. Plinius libro septĩo scribit: Dædalum fabricam materiariam inuenisse & ĩ ea serram asciam perpendiculum: terebram: glutinum. Normam autem & libellam & tornum & caluim Theodorum famium. Ouidius tamen libro. viii. met. ostendit Perdicem Dædali ex sorore nepotem: circinum & serram inuenisse traxerat enim in exemplum spinnas in medio pisce notatas: de quo etiam ibi: ut cui causa necis serra reperta fuit. Diodorus uero libro. v: scribit: q̃ talus adolescẽs filius sororis Dædali qui ab eo erudiebatur: ingenii acumine inuẽit rotam: qua figuli utuntur. Deinde reperta serpentis maxilla: paruulũ cum secuisset lignum: imitatus postea dẽtium serpentis spissitudinem: serram ferream fabricauit. reperit etiam & tornum. Inuidia motus Dædalus hunc puerum dolo interfecit. Labor omnia uincit. hinc etiam Manilius libro primo ait. Omnia conando docilis solertia uicit. Quantum autem labor in agricultura ualeat: legito exemplum Caii Furri Cresini apud Plinĩũ libro. xviii. c. vi. Improbus: sæuus: ingens: ultra modum. Vrgens in rebus egestas: Ouidius. Item libro secundo de arte ait. Ingenium mala sæpe mouent &c. Manilius. Item libro primo inquit. Et labor ingenium miseris dedit: & sua quẽq̃ Aduigilare sibi iussit fortuna p̃mendo. Diodorus quoq̃ libro primo ait. Necessitatem ipsam rerum magistram singulorum peritiam ingeniis subministrasse. Egestas. indigentia necessitas. Prima ceres. Ouidius quoq̃ libro quĩto met. ait. prima ceres unco glebam dimouit aratro. prima dedit fruges: alimeniaq̃ mitia terris. prima dedit leges: cereris sunt oĩa munus. Diodorus autẽ libro sexto in principio scribit q̃ siculi tradũt Siciliam cereri & proserpinæ sacram esse. has simul deas primum in sicilia uisas: inq̃ ea primo frumentum terræ bonitate ortum. In agro autem leontino: multisq̃ preterea siciliæ locis. etiam tpe ipsius Diodori ut inquit oriebat agreste triticum. Quum autem raptam filiam proserpinam quæreret homines qui eã grate susceperant. Nocumẽti usum edocuit: hæc eadẽ leges dedit: quibus iuste pieq̃ homines uiuere assueserẽt. ex quo & legiferam dixerunt. plura Diod. & nos latius ibi. Liber & alma ceres Ouid 2° de arte: Ouid 5to met: Funda Lamina Bractea

CHRISTO. Fũda. genus retis a fundendo dicta quia a superiori loco a piscatoribus funditur. ita ut in circuitum se extendens quicquid piscium ĩtra se deph̃dit capiat. Dicitur & funda instrumentum quo fundũtur ideſt contorquentur lapides: quæ in baleariبus insultis reperta est. Trahit. h. l. Describit aliud genus retis quod per aquas trahitur. Lina autem pro retibus posuit. s. materiã proeo quod ex materia fit. Hoc uericulum dicitur ab eo quod est uerro. ideſt traho ut quippe ferant secum rapidi uerrantque per auras. Lamina. In metalis dicitur quotiens ipsa materia cudendo extenuatur. Rigor. Durities nam cæteris metallis rigidꝰ est: de quo alibi. Sed ferrum. Hesiodus in creta eos qui uocati sunt dactili idæi inuenisse refert: fabricam ferream inuenere cycolpes ut placet Ply. Duo igitur dicit iuẽtum fuisse ferrũ: & deinde ex eo ferro inuentam fuisse serram. Serram autem asciam perpendiculum: terebram: & glutinum: & bithocolliam Dædalum inuenisse auctor est Pliꝰnius: Diodo. uero sicu. huiusmodi iuentum Talo eius ex sorore nepoti attribuit. nam cum serpentis maxillam nueniſſet: illaq̃ paruum lignum secuisset eius dentium imitatione ferream serram machinatus est secundum

Euseb. Glaucus chius primus ferri glutinum excogitauit. Labor industria & exercitatio & experienta dili/
gētissima q̄ nō fit sine sūmo labore. uñ dixit īprobus. i. inexplebilis. ut supra īprobus an ut sit snia nunq̄ tñ la
boris adhiberi ab hoibus circa rerū iuētiōes: qn aliqd restet. Ceres. De hac dea in superioribus dictum est.
Sunt qui dicant cererem antiquissimam fuisse siciliæ reginam: & quoniam frumentum in ea insula primo pro/
pter soli fertilitatem natam est potuit rationem frumenti serendi aliis ostendere. Nam & diodorus siculus suo
tempore frumentum agreste & in agro leontino & in multis aliis locis nasci scripsit. Idemq̄ plura alia de Cere
re scripsit. illud uero in primis: q̄ etiam plurimas optimasq̄ leges ad humanam optime instituendam tulit. Vn
de Themosphora nominata est. Quibus rebus nihil maius esse potest: cum & uiuere & bene uiuere in illis sit.

Dodona

SER. Sacræ. Etiam sacræ: emphasis est. Dodo
na. Est urbs Epiri iuxta quā nemus est ioui sacrum
abundans glandibus. unde per excellentiam illius
meminit. Additus. Vel datus si nihil male ante
habuerit. Vel additus quia ante erat: sed non huius
modi. Esset. Consumeret: ut est mollis flamma me
dullas. Rubigo genus est uitii quo culmi pereūt
sed improprie dicitur. Nam proprie rubigo ē ut ait
Varro uitium obscœnæ libidinis quod ulcus uo/
catur. Segnis. Infœcundus. Tardataq̄ eleusinæ
matris. Eleusin. ciuitas est Aticæ prouinciæ non
longe ab Athenis: in qua cum regnaret Celeus. &
Cererem filiam quærentem liberalissime hospitio
suscepisset: illa pro munere ostendit ei omne genus
agriculture: filiū etiam eius Triptholemum recēs
natum per noctem igne fouit: per diem diuīo lacte
nutriuit: & eum alatis serpentibus superpositum p
totum orbem misit ad usum frumentorum homi/
nibus iudicandum. Ergo hoc dicit. plaustra uolubi
lia matris eleusinæ: ideſt qualia ostendit Ceres apd
eleusin: aut certe qualis mater deum colitur. Nam
ipsa etiam est Ceres.

Rubigo

Eleusin

Instituit: cū iam glandes atq̄ arbuta sacræ
Deficerent syluæ: & uictū dodona negaret
Mox & frumēti labor additus: ut mala cul/
Esset rubigo: segnisq̄ horreret in aruis mos
Carduus: intereunt segetes: subit aspa sylua
Lappæq̄ tribuliq̄: iterque nitentia culta
Infœlix lolium & steriles dominātur auenæ
Quod nisi & assiduis terrā īsectabere rastris
Et sonitu terrebis: aues & ruris opaci
Falce premes umbras: uotisq̄ uocaueris ībrē
Heu magnū alterius frustra spectabis aceruū
Concussaq̄ famem in syluis solabere quercu
Dicendum & quæ sint duris agrestibus arma
Quis sine nec potuere seri: nec surgere messes
Vomis & inflexi primum: graue robur aratri
Tardaq̄ eleusinæ matris uoluentia plaustra

AN. M. Sacræ: si sacræ: quāto magis: & alie. Est ergo emphasis: ideſt demōstratio: de qua fabius li. viii. Victum cibum a uiuēdo dicitur. Dodona ab excellētia nēoris dodonā posuit: dodōa. n. in epiro ioui sacra erat: nam illic templum & oraculum ei fuerat cōstitutū: qd latius aparuimus ægloga noua. Vtq̄ Pli. li. ii. c. cvi. docet in dodona iouis fons erat gelidus: qui immersas faces extinguebat: si tamen extinctæ admotæ fuissent accendebantur. Mox: deinde. Et frumentis labor additus. labor erat hominibus arandi: ferendi: & similium. deinde additus est etiam frumentis labor uide licet rubiginis: earduorū & cetera. Labor. calamitas. Esset carperet: absumeret. Rubigo. id uitium est ro/
dēs ferrum uel segetes quasi rodigo. Vnde olim robigo dicebatur. Pli. aūt li. xviii. de uitiis frugū ait: Celeste frugum: uinearumq̄ malum nullo minus noxium est rubigo. frequētissima hæc in roscido tractu: cōuallibus q̄: ac perflatum nō habentibus: e diuerso carent ea uētosa & excelsa. festus autē ait: q̄ rubigalia dies festus. vii. cal. maias: qñ putabant rubiginem auertere colebantur. & Pli. li. xviii. inquit q̄ rubigalia numa cōstituit: quæ agebantur. vii. cal. maias: quoniam tunc fere segetes rubigo occupat. Segnis: sterilis: & segnitiem præbēs se geti. Carduus uide in Buc. Subit. succedit. Lappæq̄. Pli. xviii. de uitiis frungum ait: lolium & tribulum & carduum lappamq̄ nō minus q̄ rubum inter frugum morbos: q̄ inter ipsius terræ pestes numerauerim. De tri/
bulis autem latius Pli. li. xxi. & li. xxii. Nitētia culta. splendentia & arata arua. Loliū. de hoc late diximus ægloga quinta. Steriles auenæ: de auenis etiā latius ægloga. v. Quod nisi: pdictorum epilogum facit. di/
xerat enim: Multum adeo rastris &c. est aūt sensus q̄ quāuis prædicta ab agricola fierent. nisi sequentia quoq̄ agerentur frustra prædicta omnia foret. Terrebis aues, pter illud nihil īprobus anser &c. Premes umbra propter illud: aut umbra nocet. Opaci: umbrosi. Premes. cohibebis. excindes. Arma. īstrumēta de quibus late Cato in libro de re rustica. c. x. & uarro li. i. c. xxii. Vomis. uomerum plura sunt genera. Culter uocat̄ predensam terram secans priusq̄ proscindatur: futurisq̄ sulcis uestigia prescribens incisūris: quas resupinus in arando mordeat uomet. Alterum genus est uulgare rostratum uti uectis. Tertiū in solo facili: nec toto porre
ctum dentali sed exigua cuspide in rostro latio. Pli. li. xviii. id scribit Graue robor: ideſt graue lignum. est ita/
q̄ robor per or non per ur legendum quotiens pro ligno ponitur. Robor enim quāuis arboris species sit ta/
men pro omni ligno poni solet: uti & gramen pro omni herba: q̄uis propria species sit. Graue. id ait ut terra altius subigatur. Tarda pro tarde. Eleusinæ matris. Erat Eleusin op. atticæ regiōis: ut Pli. scribit li. iiii. Ibi autem eleusinæ cereris templum extabat: ut strabo docet li. ix. Plaustra. ea sunt uehicula: quibus opera defe
runtur. ut frumenta legumina licet lapides: asseres: tignum. Cereris auten eleusinæ plaustra poeta dixit: qñ au/
ctore iustino li. ii. sub Erychtheo athenarum rege frumenti satio apud Eleusin a Triptholemo reperta est: ubi & cereris templum erat ut diximus.

Vomer

CHRI. Carduus. Herba spinosa: quæ dipsacos græce dicitur: ideſt sitiens q̄ semper aquam habeat in foliis.

Arabice uocatur cõca. Carduus siluester ut refert, Pli. dicitur scolimon & foliis & caule spiõsa lanuginem fert florem purpureum mittit inter medios aculeos. Lappæ. Et maior & inuenitur & minor lappa. Maior uocatur bardana. Plinius mirabile inquit in lappa q̃ adhæresçit: q̃ in ipsa flos nascitur nõ euidẽs. sed intus occultus & intra se seminat uelut animalia quæ in se pariunt. Auenæ. hæc herba græce dicitur egilops. Serpit inter segetes cum foliis triticeo. similibus simplicibus quidem sed hirsutis cum tenui calamo habenti in sumitate semẽtribus tegumentis opertum ex quibus aristæ similes capillis extãt. Arabice dicitur deuser. Steriles. Nam est ẽt frugifera auẽa: cuius grauis iumẽta pascunt. Votis. Nã q̃ sunt in nostra potestate illa deos rogare debemus. At in hoc loco mouet eẽ religiosos. Vomis: Quod terrã uomat. Duris. Quorũ corpa laboribus durata sũt.

Tribulaq̃: traheæq̃ & iniquo põdere rastri
Virgea præterea celi uiliscq̃ supellex
Arbutæ crates & mystica uannus iacchi
Oĩa quæ multo ante memor ꝓuisa repones
Si te digna manet diuini gloria ruris
Continuo in syluis magna ui flexa domatur
In burim. & curui formã accipit ulmus aratri
Huic a stirpe pedes temo protentus in octo
Binæ aures duplici aptantur dentalia dorso

SER. Tribula. Genus uehiculi: quo teruntur in area fruges maturæ. Traheæq̃. Epentesin fecit causa meri sicut nauita. Traha autem. genus uehiculi dictum a trahendo: nam non habet rotas. Iniquo pondere rastri. pro iniqui põderis ideſt magni scilicet ut sine labore rustici glebas possint infringere. Virgea ꝓterea celi uiliscq̃ supellex: ideſt uasa d̃ uimine facta: q̃lia ceres aliquando monstrauit: ut q̃los: corbes &c. Sane hæc corbis dicendum est fœmineo genere secundum Tullium qui ait. Messoria sed corbe contexit. Sane supellex usurpatum. nam ẽ supelectilis. genitiuus enim aut par debet esse nominatiuo: aut maior: ut musa musæ: doctor doctoris. Si duabus maiorẽ iuenerius: cõtra artẽ id esse manifestum est: ut anceps: præceps: & pauca alia. Et mystica uannus iacchi: ideſt cribrum areale. Legimus autem & uallus secundum Varronem quod id nihilominus significat. Mysticha autem iacchi ideo ait: quod Liberi patris sacra ad purgationem animæ pertinebant: & sic homines eis mysteriis purgabantur: sicut uannis frumẽta purgantur. Hinc est quod dicitur. Osiridis membra a Typhone dilaniata. Isis cribro superposuisse. nam idẽ est liber patris in cuius mysteriis uannus est: quia ut diximus animas purgat. Vnde & liber ab eo quod liberet dictus est & quem Orpheus a gygantibus dicit esse discerptum. In burim. in curuaturam. Nam buris est curuamẽtũ aratri: dictũ q̃si βοοστρᾰφ sit ĩ similitudinẽ caudæ bouis. Binæ. Duæ: qb̃ latior sulcus efficiatur. Duplici dentalia dorso. Dentale est lignũ ad q̃ ĩducit uomer. Duplici ãt dorso dicit. aut lato. ut at duplex agitur per lũbos spina. Aut re uera duplici: cuius utrunq̃ eminet latus. Et fere huiusmõi sũt oẽs uomeres. ĩ italia.

Tribula
Traha
Buris
Dentale

AN. M. Tribulaq̃ Varo li. i. e. li. ĩqt. Tritura fit apud alios iumẽtis iũctis & tribulo. Id fit e tabula lapidib̃ aut ferro ex aspera: q̃ imposito auriga aut põdere grandi trahit: iumẽtis iũctis. Aut discutit e spica grana. Aut ex assibus dentatis cum orbiculis: in eo q̃s sedet. ut agitet q̃ trahant iumenta pli. quoq̃ li. xviii. c. xliii. scribit. Mesis ipsa alibi tribulis in area: alibi equorum gressibus exteritur. alibi particis flagellat̃. Traheæq̃. traha genus uehiculi dictum a trahẽdo: nam nõ hẽt rotas: ꝓ eo aũt q̃ ẽ pluraliter trahæ traheæ dixit e literam addẽs Virga celi. Varro de his q̃ iumẽta ducũt ait. Tragula ab eo q̃ trahit per terram. Sirpea q̃ uirgis sirpatur. ideſt colligendo implicatur. inq̃ stercus aliud ue qd uehitur. Itaq̃ poeta uirgea ꝓ Sirpea dixisse uidet. Celus aũt ut scribit Eusebius Eleusine regnauit: quo tpe Triptolemus lõga naui illuc accessit: distribuitq̃ frumẽta. Oui. li. iiii. fast. Triptolemi patrẽ fuisse dicit. Supellex. Varro li. i. c. xxii. ait. Instrumẽtũ & Suppellectilẽ rusticã omnẽ oportet hẽre scriptã in urbe & rure dñm. Villicũ cõtra ea ruri oĩa certo suo q̃q̃ loco ad uillam eẽ posita. At buteæ crates ꝓ uehendis mesibus: aut stercore. Plin. li. xviii. c. xxxix. sic ait Reliq̃ opa: nocturna maxime uigilia cõstant q̃les crates fiscinas texere. faces incidere: rudicas ꝓparare. li. uero. xvi. c. xii. inqt. Cortex e fago: tilia: abiete: picea: in magno usu agrestiũ: uasa corbesq̃ ac patẽtiora q̃dã messibus cõuehẽdis uindemiisq̃ faciũt atq̃ ꝓtexta tuguriorũ. Vanus. cribrũ est quo frumẽta & legumina uẽtilant̃: ut scribit Marcelus: hĩc dictum est: uãnat: euãnat uannatur euannatur. i. uẽtilat & uẽtilatur. Mystica uannus. i. occulta. & line apta significatione ipsoꝝ sacrorũ. s. q̃ ꝓprie diuinis uiris facerdotibusq̃ tm̃m̃õ cogita sũt in q̃bus uanno utebantur mystica & occulta rõne: nam bacchi sacra ad purgationẽ aĩe ptinere aiũt sicq̃ eius mysteriis purgari hoĩes: sicuti uanno frumẽta. Mysticos aũt græce latĩe arcanũ significat. Iacchi bacchi: sed cur iacchus: uideo in sileno Gloria. ille siqdẽ ruris gloriam hẽt q oĩa suo tẽpore in aruo colẽdo exercuerit: multoq̃ ante necessaria sibi parauerit. Diuini: fertilis. Mãet: expectat: seu tibi futura est. Burĩ: bura: ut Nonius scribit: dicitur ps posterior aratri decuruata: hanc Vergilius burĩ uocauit. Dicit̃ aũt bura q̃si bouis ura. s. cauda in cuius similitudinẽ formata est. Vlmis. Pli. li. xvi. c. lvi. scribit q̃ rigorẽ fortissime seruat ulmus. ob id. cardinibus crasamẽtisq̃ portarũ utilissima q̃m̃ mime torq̃tur. Vlmus & fraxinus lẽtæ: sed facile pandũtur: flexibiles tñ lẽtesq̃ a circũcisura siccatæ fideliores. A stirpe a radice. Pedes: pedis mẽsura est digitorũ. xvi. Temo. Varro scribit q̃ dictus ẽ a tenẽdos. is n. cõtinet iugũ & plaustrũ. Binæ aures. sic. n. sulci latiores fiũt. Dẽtalia. dẽtale est aratri ps prima in q̃ uomer inducitur quasi deus. Duplici dorso. dẽtale. n. quadratum fit: ideo duplici dorso ait.

Bura
Pedis
Temo
Dentale

CHRI. Eleusine. m. Cereris quæ apud Eleusinam urbem Atticæ regioniis colitur. Vide Seruum. Sed & diodorus ait: Cererem quæritantem filiam ab athenienſibus benigno hospitio fuisse susceptam: propterea q̃ ilam: ferere frumentum illos docuisse. Eleusinam q̃ ostendere illos: ubi primum hoc munus dea dederit. Mysticã. Quæ in sacris Bacchi per mysterium habetur. Vannus. n. purgat fruges: & quoniam sacris bacchi putabant animas purgari: iccirco in illis uannũ adhibeant. ut huiusmodi purgationem significarent. Est enim mysterium cum in sacris aliquid fit nõ ꝓpter illud sed ut illo aliud significetur.

Stiua SER. Iugo. i. ad iugum. Leuis: ideo leuis ne boues laborent. Stiua Manica aratri qua regitur. Cicero in ſcauriana: ab ipſa ſtiua mecū hoīes loquebantur. Curros imos. Currus dixit ꝓpter morē prouintie ſuæ ī qua aratra habent rotas quibus iuuantur. Suſpēſa focis explorett. Probare enim ſoliditatis ſūt ligna ſi fumo rimas minime effecerint. Totus autem hic locus de aratro Heſiodi eſt. Tum primum ingenti æquādam cylindro. Et uertenda manu & creta ſolidanda tenaci: hæc per hyſterō ꝓterō: nā primum eſt ut terra uertatur: deīde ſoli/ detur glarea: poſtmōm æquetur cylīdro: ideſt lapide tereti in modum columne: qui a uolubilitate nomen acce/ pit. Neu puluere uicta fatiſcat. Hypallage ē pro ne uicta fatiſcar in puluerem, Varie illudunt peſtes. Per ludum nocent. Exiguus mus. Nitala: cuius Ci cero meminit in ſextiana: & quia hic uir: uiliū ani/ mi alium mentionem fecit: iō ꝓmiſſit: Ni refugis: te nueſq; piget cognoſcere curas. Aut oculis capti tal pæ. Hoc eſt oculis debiles: Et mutauit genus. Nam hæc talpa dicitur: ſicut & de damis fecit: ut cum ca

Buſſo nibus timidi uenīēt ad pocula damæ. Buſſo. Ra na terreſtris nimiæ magnitudīs. Monſtra: ideſt & alia purgamēta terrarū. Curgulio. Varro ait hoc nomē ꝓ antiſtichon dictū q̄ſi gurgulio: eo ꝙ nihil in eo pene aliud quā gutur uidetur. Inopi metuēs formica ſenecte. Quæ ſemp alienū q̄rit auxilium. Nā iopi nō tm̄ ad formicā pertinet: ſed generale epi theton eſt ſenectutis.

Cæditur & thilia ante iugo leuis altaq; fagus
Stiuaq; quæ currus a tergo torqueat imos
Et ſuſpenſa focis exploret robora fumus
Poſſum multa tibi ueterū præcepta refferre
Ni refugis: tenuiſq; piget cognoſcere curas
Area cum primis ingenti æquanda cylindro
Et uertenda manu: & creta ſolidanda tenaci
Ne ſubeant herbæ: neu puluere uicta fatiſcat
Tum uariæ illudunt peſtes: ſæpe exigu⁹ mus
Sub terris poſuitq; domos: atq; horrea fecit
Aut oculis capti fodere cubilia talpæ
Inuentuſq; cauis buſſo: & quæ plurima terre
Monſtra ferūt: populatq; īgēte farris aceruū
Curculio: atq; inopi metuēs formica ſenectæ

AN. M. Tilia. in tilia mas & fœīa differunt: nāq; materies maris dura ruſſiorq; ac nodoſa. & odora tior: nec ſemen fert aut floré: ut fœīa: materia teredi nem nō ſentit: Pli. li. xvi. Iugū. Varro ſcribit iu/ gum & iumentum a iunctu dcā. Stiua. docet Var ro ꝙ ſtiua a ſtāpo dicitur eſt aūt aratri manicula. di cta qdem manicula ꝙ manu bubulci tenetur. Currus: id ait qm̄ ut Pli. li. xviii. c. xxxi. ſcribit: Galliæ aratro duas addiderunt rotulas ꝙ genus uocant planaratꝝ. Exploret: ꝓbet uel ſiccet: ut. Nonius quoq; ait. Poſſū multa tibi. oratorie agit: reficit lectoris auditoriſq; animū ac reparat noua pollicitādo: & reddit attentū. Area ubi frumenta ſecta terrātur & areſcant area dicitur: ut Varro ſcribit Cato aūt. c. xci. ſic ait. Aream ſic facito: lo cū ubi facias cōfodito: poſtea amurca cōſpgito bn̄ ſinito q; cōbibat: poſtea cōminuito bn̄ glebas: deīn coæq̄to & pauiculis uerberato. poſtea denuo amurca cōſpgito finito q; areſcat. ſi ita feceris: neq; formica nocebit: neq; herbæ naſcent: plura ēt dicit in. c. cxxviii. ubi iubet areā cylindro aut pauicula coequādā. Varro aūt li. i. c. li. in areā eē oportet in agro ſublimiori loco q̄ pflare poſſit uetus: potiſſimū rotūdā: & medio paulū ex tumidā: ut ſi pluerit nō cōſiſtat aq̄: amurca ſolēt pfundere: ea. n. herbarū eſt inimica: & formicarū & talparū uenenū: prope areā faciēda ūbracula quo ſecedāt hoīes tpe meridiano. Tū inſup poſtea. Cylindro. cylindrus dicitur a cy/

Cylidro leo: uel a cylizo qđ eſt uoluo. eſt. n. lapis teres in modū colūnæ. Vertēda manu. i. tractāda & ſubigēda. dixit n. Cato: areā ſic facito. locū ubi facies cūfodito. poſtea cōminuito bn̄ glebas: Alio ēt loco dixit. cūfodiat minu te terra &c. Solidāda: roborāda: ītegrāda. Creta tenaci: Pli. li. xviii. c. xlii. ſcribit areā ad meſſem creta p parāda Catōis ſnīa amurca tpata. Maiore ex pte æquāt tm̄ & fimo bubulo dilutiore illinūt: id ſatis ad pulue/ ris remediū uideē. Subeāt ſuccedāt. Puluere: q ſit calore & æſtu. Fatiſcat. fatiſcere ē apire: ut ſcribit No

Fatiſcere nius fatī uero abūdanter dicimus: uñ & affatī. hiſcere aūt apire. Tū. i. ubi areahiſcere cœpit. Illudūt deci/

Fatim piunt: p luſum q̄ndā. Mus: græce mys dicit. De muribus aūt pluria legito ī Pli. li. viii. ltē li. xviii. & li. x. itē in ariſtotele de aīalibus li. vi. Oculis capti. i. orbati oculis. Talpæ Ariſtotiles li. i. de aīalibus: talpā oculos oīo hēre negat hi aūt ſemp rerrā effodiūt & humū egerūt & radices ſubter frugibus comedūt: Pli. quoq; libro xxx. c. iii. ſcribit talpas cæcitatis ꝓpetuæ tenebris dānatas. Buſſo. rana terreſtris maxīa. Populat: deſtruit ꝓdat. Curculio: frumēti uermis uel fabæ Pli. li. xviii. ſcribit curculioné nō deſcēdere īfra. iiii. digitos. nec am plius piclitari. Formica Pli. li. xviii. c. xlii. ſcribit formicā interlunio. i. lunæ coitu qeſcere: plenilunio etiā noctibus opari: memīt ēt. li. xix. c. xlvii. Sed li. xi. c. xxix. dixerat formicis eē reip. rōem memoriā curā: & qđ ſeīa arroſa cōdūt: ne rurſus in fruges exeāt e terra: maiora ad ītroitū diuidūt. madefacta ībre ꝓferunt ac ſiccāt opātur & noctu plena luna. Silices itinere eaꝝ attritos uidemus & in ope ſemitam factam.

Tilia CHRI. Tilia: arbor eſt cuius fructu aīal nullum attingit: cum folioꝝ & corticis dulcis ſit ſuccus. Explorat robora. i. nos p fumū exploraus dū ſiccātur ad fumū: an hiſcāt uel pādāt. Area: ab ariditate dicit locus coēq̄ tus ſtratuſq; & uehemēter cōſolidatus in q̄ ruſtici tritura faciūt de qua nūc ītelligit poeta: ī urbibuſ aūt dicimus areas quas græci plateas noīant: ꝓterea loca illa coæquata quæ ædificio occupare uolum⁹ areas appellauerūt in hortis ēt ſpatia q̄dā ſulcis aut limitibus diſtīcta ī qbus olera ſerimus areoſas nūcupāt. Cylindro. Lapis ter/ res eſt quē p areā deuoluūt ut locus coæquet ac cūſolidet ab eo ꝙ eſt κυλίνδω. i. deuoluo Celyndrus aūt or natus eſt muliebris. luuena. Donāt arcana celyndros. Creta. Quod noſtri ſimo bubulo aſſequūtur. Buſſo. Rubeta. Talpæ: Talpa ſub terrā degit. Nō diſſilimis eſt a mure: niſi roſtrū anſerinū habeat. Refert Ariſtoteles in orcumenio boetiæ agro multas eſſe talpas: at ī lebadico illi uicino nullas: & ſi aliūde illuc īportanē nolle ab dere. Pli. aūt cū multa iuectus ſit in magorū uanitatem: tm̄ ex eoꝝ uerbis refert. Nullum religiōis capatius eſſe

aĩal:ut ſiq̃s cor talpæ recẽs palpitãſq; deuorauerit diuinatiõis & rei efficiẽdæ euẽtus ꝓmittat. Dẽte talpe uiuæ exẽpto ſanari dẽtiũ dolores alligato affirmãt: necq; ꝓbabilius ĩuenit q̃ muris aranei morſibus aduerſari qñ terrã orbitis depſſam auerſanẽ. Curgulio. Hoc ĩſertũ ne frumẽto noceat ſic ait. M. Cato: caueri poſſe lutũ de armurca facito paleæ paꝛ addito. Sinito marceſcẽt bene & ſubigito. eo granariũ totũ oblinito. Craſſo luto poſtea conſpgito amurca bene oẽ qđ lutaueris. Vbi aruerit eo frumentum refrigeratum cõdito curgulio nõ nocebit. Mures nõ tãgẽt. Formica: de q̃ dicẽus alio loco. Curgulio

SER. Cõtẽp. ꝓnoſticõ ẽ ãni fertilis uel ĩfœcũdi Cõtẽplator ãt mõi ĩpatiui ẽ futurũ ꝓ pſẽti cõtẽplare: ut cõtẽplator aq̃s dulces. Terẽ. Logtor paucula ꝓ loq̃re. Nux pl. i. lõga ſignificat aut ãygdalũ: ſed hoc græcũ ẽ ὀτραμυγδαλον καὶ ἀμυγδαλὰ Indu. ĩ flo. ſe effũdet ĩ florẽ: & bñ eligit arborẽ: q̃ foliis ꝓma ueſtiẽ. ſi ſupãt fœtꝰ. ſupãt abũdãt. Magnaq; cũ magno uẽiet tritura calore: aut æſtꝰ nimios futuros ſignificat cũ abũdãtia frugũ aut certe ꝓ calorẽ feſti natõnẽ. alibi: feruet opꝰ. Neqcq̃ pigues. nõ pigues ideſt ſine frugibus: ut alibi. Neqcq̃ ſe. ex. no. cã. i. nõ. Et nãtãdũ paleã dictã ſingulari nũero cõtra artẽ. Nã q̃ ex pluribꝰ cõſtat nũeri ſũt tm̃ pluraliſ ſcđm artẽ: ut cãcelli: bigæ: ſcopæ: licet abũdanẽ poetæ. Semĩa uidi eqdẽ multos medicarẽ: ĩcipit dicere đ me dicãdiſ ſemĩbꝰ legũinũ q̃madmõm & maiora fiãt: & mõico igni ſoluanẽ. Bũ ãt ait eqdẽ: ut a ꝑiudicio in choaret. nã hoc diẽ eqdẽ hoc uidi fieri. ſed hic quo quoq; legumĩa degenerãt. niſi ſingulis q̃buſq; ãnis hoc fiat. Inde. n. eſt ſic oĩa fatis in peius ruere. Medi. ãt antiq; dixit. Nã maiores medicus: & medicor dicebãt: ut populo & populor. q̃ uerba mõ ab utra q; ſigni. paſſiuæ ſũt decli. ſed ut medicare ꝓ medicari diceret metri: neceſſitas fecit. Sãe medicor actm̃ regit: ut medicor illã rẽ: medeor uero illi rei dicĩus medeor illã rẽ figuratũ eſt. Nigra. p. a. Olei ſordibus. Sed his q̃ ꝓcedũt. Nã ſordes q̃ oleũ ſequũt fæces uocanẽ & amurca p c ſcribiẽ & p g ꝓnũtiaẽ: ut. C. gaiꝰ. Cn. gneꝰ. Sili qs fal. Que fallere plerũq; ſolẽt. Interdũ. n. legũinũ folliculi maiores uidenẽ cũ ĩanes ſint. Prop. ma. feſtinãter coq̃rentẽ & cito. Spectata ꝓbata: ut rebꝰ ſpectata iuuẽtus. ni uis hu. Aut poſſibilitas Saluſti. Sed noſtra oĩs uis in aĩo & corpe ſita ẽ aut certe multitudo. Tm̃ ueriꝰ ẽ ut uis q̃ſi uiolẽtia ſit in rebꝰ q̃ cõtra naturã uertunẽ ĩ meliꝰ Sic. n. & Do. ſenſit dicẽs niſi uiolẽtia fiat naturæ: oĩa ĩ deteriꝰ cadũt. Manu. l. Hinc qdã uolũt dictũ legumẽ. AN. Cõtẽ. aſpice: cõſpice ⟨In peius ru. ac. r. ſubl. r. τοαυπο Nã bis idẽ dixit. Lẽ. Nauiculã admodũ breuẽ. nã tẽplũ & cõtẽplare: ut Var. ſcribit a tuor diciẽ. i. cõſpicio: ut apđ Enniũ in Medæa. Cõtẽpla & tẽplũ cereris ad leuã aſpice. dicebãt aũt ueteres ẽt cõtẽplo. Nux plu. i. lõga. Eſt aũt nux græca q̃ ad amygdala diciẽ: uideto. Mac. li. ſat. iii. de nucibꝰ hæc aũt teſte Pli. li. xvi. c. xxxv. eſt ex arboribꝰ q̃ ꝓmæ germinãt. & ĩter nouiſſimas nudanẽ. c. uero. xxxiii. eiuſdẽ li. ſcribit: q; ex iis q̃ hyeme cõcipiunt floret ꝓma oĩum ãygdala: mẽſe lãuario. Fœtus. i. fructus ipſi. Cũ magno uẽiet tritura calore. i. tãta frugũ copia erit q; tritura ipſa ad totius æſtatis calorẽ & tps ꝓduceẽ. Colũella li. xii. c. i. ait. Tertio cal. aug. aqla occidit: his diebus: locis tpatis & maxtimis meſis cõficiẽ. Et li. ii. c. xxi. ĩqt. Sed quũ matura fuerit ſeges anteq̃ torreaẽ uaporibus eſtiui ſideris q ſũt uaſtiſſimi p ortũ caniculæ celeriter demetaẽ. nã diſpẽdioſa ẽ cũctatio. Apparet ãt canicula. vii. cal. aug. hĩc caligo eſtuoſa auctor ẽ idẽ li. xii. c. ii. Tritura. ea ẽ Varrõe teſte quũ frumẽtũ teriẽ. Luxuria abũdãtia. Paleæ. Hoc uocabulo nõ culmi ꝓprie: ſed folliculi ipſi granuloꝝ cõphẽdũtur. Vñ Pli. li. xviii. c. xliiii. ĩqt. ſi palea deſit & culmus teriẽ. Dicta aũt a pala ſcđm Var. li. i. c. l. pala. n. uẽtilaẽ: ut fruñta purgenẽ. Seĩa ui. eq. Docet hic poeta quo pacto fruges ualidiores fiãt. Pl. ẽt li. xviii. c. xxvii. ſcr. uino ſeĩa pfuſa mĩus ægrotare exiſtimãt. Verg. nitro & amur. pfun. iubet fabã ſic ẽt grãdeſcere ꝓmittit. Quidã ucroſi triduo añ ſatũ uriã & aq̃ macereẽ pcipue adoleſcere putãt. Reliq̃ ſemĩa cupſſi foliis tuſis ſi miſceanẽ nõ eẽ uermiculis obnoxia: nec ſi iterlũio ſerantẽ: qn & armo talpæ cõtracta ſemĩa huberiora eẽ &c. Nitro. nitri: natura: ut Pli. li. xxxi. c. viii. docet: nõ multũ a ſale diſtat: ĩ medicĩa calefacit: extẽuat: mordet: ſpiſſat: exulcerat. Amurca. ea diciẽ & q̃ ꝓcedit oleũ: & q̃ ſubſeqẽ. Pli. li. xv. c. vi. đ oleo qũ fit ĩqt. Et e cortĩs ĩ labra fũdẽdũ: ut fæces & amurca liq̃nẽ. Palladius in nouẽbri fit. xvii. Deiñ cũ amurca ſubſederit: oleũ purũ. xxx. diebus exactis in uitrea uaſa tranſferri. Et q̃uis igni exiguo ꝓperata maderẽt. Ordo eſt & igni q̃uis exiguo ꝓperata maderẽt. i. ꝓpere & cito madeſcerẽt: tũc. n. madere uidenẽ quũ coq̃ndo mollificata fuerĩt. Spectata. ꝓbata. Degenerare: de ſuo genere exire: hĩc degeneres dicunẽ ignobiles: & ſuogeneri diſſimiles. Degenerare dicunẽ q ſuoꝝ maioꝝ uirtutibus nõ reſpõdẽt: aut uitio. Ma. li. iiii. Degenati patri. uiciũtq; parẽtis. Vis hũana: uiolẽtia ſeu mauis prudẽtia. Fatis in peius ruere. Colu. li. iiii. c. x. inqt Cõptũ hẽo naturali q̃dã malignitate deſciſcere ĩterdũ q̃uis diligẽter ꝓbata ſeĩa. Idq; nobis poeta oñdit dicẽdo Vidi lecta diu &c. qđ nõ tm̃ ſeibus leguminũ: ſed ĩ totã agricolatiõis rõem dictũ eẽ ĩtelligẽdũ ẽ. Sic q̃uis maxima q̃q; lecta fuerĩt. uidi tm̃ oĩa fatis in peius ruere &c. Fatis. i. na. qua. ma. ut ſu. Collu. di. Seu naturali ordine uel mortali lege. Ait. n. Man. li. i. Oĩa mortali mutanẽ lege creata. De facto aũt latius in Polliõe dictũ ẽ. Vix Cum labore. Lembum. Lembus nauicula breuis piſcatoria: ut ſcribit Nonius.

Cõtemplator itẽ: quũ ſe nux plurima ſyluis
Induet in florem: & ramos curuabit olentes
Magnaq; cum magno ueniet tritura calore
Si ſuperant fœtus pariter frumẽta ſequentur
At ſi luxuria foliorum exuberat umbra
Nequicq̃ pinguis paleæ teret area culmos
Semĩa uidi equidẽ multos medicare ſerentes
Et nitro prius & nigra perfundere amurca
Grandior ut fœtus ſiliquis fallacibus eſſet
Et quãuis igni exiguo ꝓperata maderent
Vidi lecta diu. & multa ſpectata labore
Degenerare tamen: ni uis humana quotãnis
Maxima quæq; manu legeret: ſic oĩa fatis
In peius ruere ac retro ſublapſa referi
Non aliter quã quiaduerſo uix flumĩe lẽbũ

Palea

Medico Medicor

Amurca

Nitrum

Degenerare

Fatum

Lẽbus

CHRI. Plurima. i. lõga q̃ eſt amygdala. Sed de nucibus iã dictũ ẽ. Nitꝝ. ait: Diaſcorides: nitꝝ eſt eligẽdũ leue: rubeũ: ſpongioſũ: albũ uero acre ẽ diciẽ baurach: Pli. ait. Nitꝝ exiguũ fit apud medos caneſcẽtibus ſiccita-

te cõuallibus qđ uocãt almiragora. Minus ẽt ĩ Thracia apud philippos terra & appellãt agrũ. Optimũ aũt coloio sumq; Macedõia qđ uocãt caleſtricũ lacus ẽ nitroſus exiliẽte e medio dulci fõticulo ibi fit nitrũ circa canis prtũ nouenis diebus: totidẽq; ceſſat. ac rurſus ĩnatat: & deĩde ceſſat. Mirũ aũt ẽ ſcatebra fõticuli ſẽp emicãte lacũ ne augeri nec effluere. Sed hæc pauca de multis ſatis fuerĩt. Sic oĩa. f. m. p. r. Nã q cõſtant ex quattuor elemẽtis ſemper in deterius ruunt.

Remigiis ſubigit: ſi brachia forte remiſit
Atq; illũ in præceps prono rapit alueus amni
Præterea tam ſunt arcturi ſydera nobis
Hædorumq; dies ſeruãdi & lucidus anguis
Quã quib⁹ in patriã uentoſa p æquora uectis

SER. Subigit: ſurſũ agit: ut & corpa ſaltu ſubiiciũt ĩ equos: aut certe ſubigit eſt urget & ĩpellit.

arcturus Præt. tã. f. ar. ſy. no. lã dicit aſtrologiã ita ruſticũ: ut nauigãtẽ ſcire debere. Arcturus aũt ſtella ẽ in ſigno bootæ poſt ſeptẽtrionẽ: cuius ortus & occaſus tempeſtates grauiſſimas facit: uñ ſydera. i. tempeſtates ut alibi diciť. Scit triſte Minerue ſydus: Hædorũq; dies ſeruãdi. Aurigæ ſignũ ẽ aud lõge a pte ſeptẽtrionali: cuius. f. pedẽ cũ cornu. tauri una ſtella cõiũgit. Hic in manu ſiniſtra fert hædos: in hũeris caprã: q̃ aluiſſe diciť ioue: hoc quoq; ſignũ tã ortu q̃ occaſu ſuo efficit tẽpeſtates. Bñ aũt ait dies: qa & magnitudíe ſui multis diebus oriť. & tẽpeſtas aut p̃cedit ſignũ: aut ſeq̃t: aut cũ eo eſt. Sane ſciẽdũ oẽs aſtrologos pro rõne climatũ diſſentire ĩ ortu ſyderũ ſed ipſa diſſenſio ultra. vii. dies nõ procedit. vii. n. ſũt ipſa quoq; climata. Hic ẽ q̃ ſolẽ ad unũ quoq; ſignũ alii. xv. cal. die dicũt uenire. Alii. xiii. & ĩfra uſq; ad. viii. nec q̃ſq̃ p̃cedit ulteriꝰ. Luci. an.

angues cœli anguis Serpens Tres ſũt angues in cœlo: unus q̃ in ſeptẽtrionẽ ẽ. alter ophiuci. tertius auſtralis. in quo ſunt crater & coruus de quo nũc proprie ait ãguis nã ὕδρα diciť græce. Et ſcimus angues aquaꝝ eẽ: ſerpẽtes tetrarũ. Hæc ãt ſigna generaliter poſuit. Nõ. n. hæc tria tñ: ſed oĩa p̃cipit obſeruãda. Vectis: his ueheuntur: cuius ſignificatiõis p̃cipiũ latinitatis nan habet.

AN. M. Rẽ. remoꝝ ordíe. Remiſit: retaxit ad propriũ locũ reduxit. Atq; illũ Gel. li. ix. c. ul. ĩ hoc loco expõit atq; pro ſtatĩ: ubi ẽt docet. atq; cõiũctionẽ eſſe cõexiuã: ſed plerũq; pro aduerbio ualere: quũ dicíus aliter ego feci q̃ tu: atq; tu. ſignificat. n. aliter q̃ tu &c. In p̃ceps in profũdũ & locũ piculoſũ. Prono: defluẽti. Alueus: flumis foſſa diciť. Præterea tã ſũt. Poſt multa p̃cepta addit ẽt ſydera ſeruãda agricolis: ſicut & nauis. Nã ut ſcri. Pli. li. ii. de ſtatis tẽpeſtatibꝰ: ſydeꝝ ppria ẽ q̃buſq; uis: & ad ſuã cuiq; naturã fertilis. alia ſũt ĩ liquorẽ ſoluti hũoris fœcũda. alia cõcreti ĩ pruĩas: aut coacti ĩ niues aut glaciati ĩ grãdíes: alia roris. Igiť ĩ ſuo q̃q; motu naturã ſuã exercet. Et colu. li. xii. c. ii. ait q̃ debẽus tẽporibꝰ accõmodare opa ruris: ut p̃miſerit ſtatus cœli.

Atq; Aiueus

Arcturi ſi. arcturi. ſigna de quo Pli. li. ii. c. xxxix. ait Arcturi uero ſydus nõ ferme ſineq; celloſa grãdine emergit: & Pla. ĩ Rudẽte ĩtroducit arcturũ ſic loquẽtẽ: Increpui hibernũ & fluctus moui marinos. Nã arcturꝰ ſignũ ſum oĩum acerrimũ: uehemẽs ſũ exoriẽs: quũ occido uehemẽtior. colu. aũt li. xii. c. ii. ait. viii. cal. martii arcturus p̃ma nocte oriť: frigidus dies aqlone: uel coro ĩterdũ pluuia. Itẽꝝ ĩquit ibidẽ. iiii. cal. nouẽbris arcturus in ueſpe occidit uẽtoſus dies. Itẽꝝ. xv. cal. octobris arcturus exoriť: fauonius & aphricus ĩterdũ eurus quẽ quidã uulturnũ appellant. Itẽ. xi. &. xii. cal. iunias arctutus mane occidit tẽpeſtatẽ ſignificat. De arcturo ẽt latius uide ibi ſupiꝰ. Sub ipſũ arcturũ &c. Hædorũq; dies. heniochus quẽ nos latíe aurigã dicíus hẽt ĩ mãu duas ſtellas q̃ hædi appellanť de qbꝰ pluría legito apud iginiũ. Col. aũt li. xii. c. ii. ait. v. cal. octobris hædi exoriũtur: fauonius nõnũquã auſter cũ pluuia. Itẽ p̀die nonas octobris hædi oriunť ueſpe Pli. quoq; li. ii. ſcri. hædorũ exortus tẽpeſtates ĩducere Mãi. ẽt li. i. ĩqt. Tũ ſubeũt hædi claudẽtes ſydere põtũ. Lucidꝰ anguis: Igi. iter ſydera tris anguis noĩat. Vnus uaſto corpe oĩdiť iter duas arctos collocatus: q̃ diciť aurea mala heſperidũ cuſtodiſſe: & draco appellať Alteꝝ anguẽ manibꝰ tenet mediũ corpus eius ĩplicãte: Ophiuchus. i. ãguitenẽs ſeu ſerpẽtarius dictus. Cui anguis ẽ oĩo ſtellarũ nũcrus. xxiii Ophis aũt ſerpẽs diciť. & echo teneo. Tertius anguis hydra diciť: in q̃ coruꝰ ĩſydere & Crater poſitus exiſtiať: occupás lõgitudinẽ triũ ſignoꝝ Cácri Leõis & Virgĩs: inter æq̃noctialẽ circulũ & hyemalẽ collocať hẽtq; ĩ capite tris ſtellas: in p̀ma capitis curuatura ſex: ſed eaꝝ maximã clarã: in ſcda curuatura tres. in tertia. iiii. in q̃rta duas in q̃nta uſq; ad caudã octo: oẽs obſcuras: ita fiũt nũero. xxvi. Occidit aũt aq̃rio & piſcibꝰ exortis: oriť q̃ cũ cácro leõe & uirgíe. Lucidus an. Seruiꝰ de hydra hoc loco ĩtelligit. Ego uero de dracõe. de quo ẽt Man li. i ait. Diuidit uidelicet urſas: & cingit ſtellis ardẽtibus anguis. Draco. n. teſte iginio hẽt in utroq; tpe ſtellas ſingulas ĩ oculis ſingulas in mẽto unã & toto corpe reliquo paſſim claras. x. ita. ut oĩo ſit ſtellaꝝ. xv. Ex illis aũt. x. ſex craſſiores ut aiũt alii in uirgíe & libra ſũt: ſũtq; ex natura ſaturni & martis inducẽtes tẽpeſtatẽ. oriũť aũt circa mediũ ſeptẽbris durãtq; diebus pluribus. Anguiſer aũt qui a græcis ophiucos diciť auctore ẽt Colu. xi. cal. Iulias mane occidit tempeſtatem ſignificat.

arcturus

ophiuchꝰ Ophis Hydre

CHRI. Atq; q̃uis copulatiua ſit tñ bñ ſtatĩ ĩ hoc loco ſignificat: ut ſit ſenſus eodẽ tpe & brachia remittit & in p̃ceps ferť. Arcturus: Hic & boetes diciť de quo dictũ eſt. Hædorũq;: Ericthonius Vulcani: & mieruæ fiqm̃ p̀mus currui equos iũgere. p̀mus panathenea ſacra iſtituit: prius arcẽ tẽplũq; ædificauit: a ioue inter aſtra relatus eſt. Hic caprã in hũero portat q̃ louẽ nutriuit. Itẽ eius hædos ĩ brachio. Hũc caprã ſolis filiã dixit Muſæus: cuius aſpectꝰ ita atrox fuit: ut gygãtes terreret. Itaq; rogarũt terrã matrẽ ut eã abderet. terrã ĩ antro clauſã Amaltheæ tradidit cuſtodiẽdã. Hæc louẽ cura amaltheæ nutriuit. Mox cũ aduerſus tytãnas inermis pugnaturꝰ exiret: eius pellẽ accepit q̃ illos terruit. Vñ ana pelle caprã tectã uitæ reſtituit: & ĩ mortalitate donatã cœlo ipo ſuit. Hẽt ergo in capite Ericthonius ſtellã unã in ſingulis hũeris ſingulas: clarioré tñ in ſiniſtro. q̃ capra appellať. in ſingulis genibus ſingulas: ĩ dextra manu unã: in ſiniſtra duas & hi hædi uocanť ſũt oẽs octo. Sunt qui dicãt hũc nõ Ericthõiũ ſed myrtholũ eẽ a mercurio patre aſtris illatũ huiꝰ caput nõ multũ diſtatab elice. Genua gemĩs opponunť: pedes uero cornibꝰ tauri. Anguis tres ſũt in cœloſerpẽtes. p̀mꝰ ĩter urſas fuit. hũc ait Phæreides a iuõe cuſtodẽ poſitum. Nam cum in ſuis nuptiis omnes dii munera obtuliſſent: ipſa aurea mala quæ terra obtulerat in hortis ſuis qui apud athlantem ſunt inſeri iuſſit: & heſperides athlantides filias cuſtodes appoſuit: ſed cum illæ malaſubriperent: peruigilem draconem arbori applicuit. Hunc Hercules interemit Iuno

Ericthonius

p̀mꝰ ſerpens

inter astra rettulit. Habet stellas tres ī capite splēdidas: ī reliquo corpe. xii. Secundas serpēs ē q̄uē utraq; manu Ophiochus q sup scorpionē stat. Hic fuit æsculapius: quē interfectū Iouis fulmīe tfī ipse luppiter p̄cibus Apollinis patris in astra rettulit cuius imago cōstat: ex. xvii. stellis. Ipse aūt serpens quē utraq; manu tenet hēt stellas xxx. Tertius serpēs ē hydra: sup cuius caudā cornus sedet: & ī medio urnā asserūt eē. Signū ē in parte australi caput ad cācrum deflexum habet. corpus medietas connexa est cum leōe caudam extēdit ad centaurum.

Pontus & ostriferi fauces tentantur abydii.
Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas
Et mediū luci atq; umbris iādiuidit orbem:
Exercete uiri tauros: serite hordea campis
Vsq; sub extremum brumæ intractabilis imbrē
Necnō & lini segetem & cereale papauer
Tēpus humo tegere: & iādudū icubere aratris
Dum sicca tellure licet: dum nubila pendent.

SER. Pōtus & ostriferi fauces tētāt abydi. Sestos et abydos ciuitates sūt hellespōti: q̄ āgusto et piculoso mari segregāt. Vñ eligit locū piculosiorē quē, p oī pōeret pelago. Sāe scdm artē hæc ostrea ostræ dicimꝰ: nullū. n. hēt latinitas nom̄ aīalis qđ neutri sit generis sicut græce ΤΟΚΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΗΤΗ. licet & Hora. dixerit Ostrea circæis miſæno oriūt echini et luue. grādia q̄ mediis iā noctibꝰ ostrea mordet. quos tñ possumꝰ græce locutos accipe. ita. n. dicūt ΤΟΟΣ ΡΕΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΟΣ ΡΕΑ. Libra die. Nō ē apocope, p diei sed regularis gēitiuꝰ. nā ut sæpe diximꝰ obliq casus singulari nūeri nō debēt eē maiores nomīatiuo plurali: q đ ueꝝ eē Salu., pbat q ī, psa ait. dubitauit acie ps hīc ē & illud curruq; abscisa duoꝝ Suspēdit capita. Sōni. i. noctis nā ab officio tps demōstrat. Dicit āt æquinoctiū autūnale: q đ fit sole ī libra posito: uernale æquoctiū sol ī ariete efficit. Dicit āt fruīta serēda eē autūnali tpe. legumīa uero usq; ad ueris initiū. Ordea. Vsurpatiue. & sciēdū ī his tres tñ casus usurpari. hæc ordea hæc ordea o ordea sicut uīna uina: uina: uina. & mella: mella. Vsq; sub extremū brumæ. i. nō usq; ad brumæ finē sed circa. Nam bruma finitur octauo cal. ianuarii die. & iste nō usq; ad ipsum diē dicit esse serendum. Cereale pa. Vel q̄ est sui sicut frumentum. Vel quo Ceres usa est ad obliuionem doloris. Iam dudum. Quamprimum: & dicit esse serendum esse eo tempore non quo iam sunt pluuiæ: sed quo imminent pluuiæ.

AN. M. Pōtꝰ, de pōto supra patuit. Ostriferi: ostrea pises sūt q̄ silicea testa īcludūt de qbꝰ late Pli. li. ix. dīr āt ab ostrecō q đ ē testa. Fauces: dīr aditꝰ āgusto, locorū. Abydi: Pli. li. v. c. xxiii. scri. Abydū oppidū eē ī hellespōto. ubi āgustiæ. vii. stadiorū. Soli. ēt. c. x. īqt: ille āt magnꝰ hellespōtꝰ strīgit ī stadia. vii. qbꝰ ab europa asia ticā plagā uīdicat. hic quoq; urbes duæ. Abydos Asiæ: & sestos Europæ. Libra dies. hoc loco serēdi tps oñdit Gel. li. viii. c. xiiii. legit hūc uersū libra dies sōniq; pares ubi fecerit horas., p diei. dicebāt. n. ātiq hæc facies huius facies & facii. & dies & huiꝰ dies & dii. M. Tul. pro. P. Sestio dies scripsit, p diei. uerba. n. sūt hæc: Egtes uero daturos illius diespœnas. Dii autem pro diei scripsrt Vergilius in illo uersu Munera lætitiamq; dii: quod imperitiores dei legunt sed Caiꝰ cæsar ī li. de analogia scdo: huiꝰ die & huius specie dicēdū putat. hæc Gel. Prisc. āt li. vii. legit hūc uersū libra die pro diei. Pares horas scri. lgi. q̄ maximꝰ circulꝰ ī sphæra æquoctialis ē. quo sol quū puenerit bis uno āno cōficit æquoctiū. hoc ē ī ariete & chelis. i. libra. ē āt æquoctiū uernū. viii. cal. Aprilis ut Pli. li. xviii. c. xxxix. & Colu. li. xii. c. ii. scri. Autūnale uero. viii. cal. octo. Vtq; Pli. li. xviii. c. xxviii. īqt æquoctiorū dies raro nō aliquos tēpestatū significatꝰ hīt. Mediū diuidit orbē. i. totā mūdi machinā. æquoctii nā q̄ tpe. xii. oris sol supra terrā totidē sub terra meat. De libra quoq; Māi. li. iii. īqt: Libra diē noctēq; pari cū fœdere ducit: & li. iiii. Librātes noctē chelæ cū tpe lucis. Vmbris. i. noctibꝰ: Pli. n. li. ii. c. x. ait Neq; aliud cē noctē q̄ terræ ūbrā. Hordea. Pli. li. xviii. ait p̄mū ex oīb frumēntis seritꝰ hordeū qd frugū oīum molliſſimū est: seri nō uale: nisi in sicca & soluta terra ac nisi læta. Brume in. fi. im. scri. Pli. li. xviii. c. xxxviii. brumā finiri. viii. cal. ianua. fere. Dcā āt Var. teste q breuissimꝰ dies ē. idē uero Pli. dcō li. c. xxxvii. sic ait inter oēs āt cōuēit circa brumā serēdū nō eē magno arguīnto. qm̄ iberna semīa quū asi brumā sata sint. vii. die erūpāt: sed post brumam uix. xl. Lini segetē. Colu. li. ii. c. x. īqt liniseꝝ pīguissimū locū & modice hūidū poscit. Seritꝰ a cal. octo. in ortū Aqle: q ē. vii. idus dec. Nōnullis placet macro solo & q̄ spississimū semen eius cōmitti: quo tenue linū proueniat. idē iterū si læto solo seratꝰ mēse febru. x. modios in iugeꝝ iaci oportere dīt Pli. ēt li. xix. c. ii. de lino ait Vere satū æstate uel liꝰ: Et li. xviii c. xxxvii. dixerat uere linū auenā & papauer serenda. Cereale papauer: papaueris satiui tria genera. Sed candidi semen tostū ī secūda mensa cum melle apud antiquos edebatꝰ. hoc & panis rustici crustæ inspergebatꝰ affuso ouo ī hærēs ubi iferiorē crustā a pio gitq; cereali sapore cōdiebāt. Seritꝰ aūt papauer cū brassica portulaca & eruca & cū lactuca. Pli. auctor li. xix. c. xlii. Diximus & plura superius ibi urūt letheo perfusa papauera somno: Brassica autem toto anno seritur: quoniā & toto secatur: utilissime tñ ab æquinoctio autūni Pli. li. xix. probus aūt ait cereale papauer dici qa cū segete nasciꝰ: Ego tñ cereale dici existimo candidū papauer pp supradictas cās: nā cereri ideſt pani rustico inspargebatꝰ: lādudum: q̄primū. Dū sicca tellure licet i. dum non pluit: tunc enim pendent nubila: quum uero pluit descendere dicuntur: nam in imbres nertuntur.

CHRI. Ostriferi Ostreaꝝ uiuaria p̄mus iuenit. Ser. orata in baiano tpe Crassi oratoris: p̄mus optimū saporē lustrinis ostreis diiudicauit postea brūduſiū ī ostreis p̄statū ē. nuq̄ excogitatū ut illinc raptas ī lucrīo pascerēt ait Pli. Tegunt āt ostreæ silicū duriciæ. Abydi. abydus ac sestus ex aduerso ædificatæ sunt pōto iteriacēte: distant iter se a portu ī portū ad stadia. xxx. Hic āt noīauit potius abydā qa ut ait Stra. Sestus est iterius propōtidē uersus a dextra āte: pa ab ea ferēq; pp facilius fluxus enauigaē e sesto siqs paululū deflectat: atq; īde soluat cū fluctꝰ ibi ad trāsitū admīculeꝰ ex abydo uero trāseūtibꝰ ī cōtraria p̄ter nauigādū ē circiter. viii. sta. ad turri sesto opositū postea ī obliquū eundū ē: & neq̄q̄ aduersus fluxum euanigandum thraces abydum post res troianas deīde milesii hītauere. Fauces: qa pōtꝰ āgustꝰ ē. Libra solcū ē ī libra cuiꝰ qdē p̄mā ptē īgrediē nostro tpe idiꝰ septēbri. Die. i. lucis sed de hoc gntō dicemus ī æneide. Sōni. i. tenebraꝝ. Paresh. nō mō nūero. nā p uniuersū ānū sin guli dies singulæq; noctes. xii. hīt horas: sed ēt spacio ipo tpis. nam pterq̄ ī æquoctiis horæ iæq̄les sunt ut hyme lōgiores sint in nocte in æstate uero in die. Segetem. Omnia q̄ serimus segetem appellare possumus.

SER. Satio. Semtis: & declinat sicut nauis. Tũ te quoq; medica putres accipiũt sulci. ad ipsã herbã apostrophã facit. Hæc ãt herba a medis trãslata ẽ i græciã: quo tpe ea iuaserũt. huic plẽa Venetia ẽ. Et ut dicit dionysius foliosq; ẽ sẽpq; uirẽs. qđ ãt ait: putres sulci naturã ipius herbæ respicit. nã uno ãno freqnter seritᷣ: & postea aliquot ãnis spõte, pcreatᷣ: qđ ẽt seqns idicat uersus nã dicẽdo. Et milio uẽit ãnua cura oñdit medicæ curã nõ eẽ ãnuã. Hæc ãt herba uulgo diciᷣ sylla. Cã. a. ap. q. c. a. t. quo tpe ãnũ apit cãdidꝰ taurꝰ: q ẽ cũ auratis cornibꝰ nã apit cornibꝰ nõ, pcedit. nõ. n. a capite: sed a dorso ori. i. a medio sui uñ icipit apparere. nã ea pte q̃ latꝰ ẽ oriẽ nõ a frõte. apit ãt iõ ait: aut qa apri. mẽse sol i tauro ẽ quo cũcta apiunᷣ & aliud ẽ apire ãnũ: & aliud in choare nã nullꝰ dubitat martio mẽse ut supra dixi mꝰ ãnũ inchoari. & hoc ẽ melioꝰ. Aut certe apit ãnũ dixit: quia & unũquodq; signũ põt inchoare annũ & finire: ut aperit annum dixerit. s. suum. nam a tauro usq; ad tauꝝ: & a geminis usq; ad geminos annus est.

Vere fabis satio: tum te quoq; medica putres
Accipiunt sulci: & milio uenit annua cura
Candidus auratis aperit quũ cornibus annũ

AN. M. Vere fabis satioa. . Pli. li. xviii. de leguminũ natura scri. de faba. Seriᷣ añ uergiliaꝝ occasũ leguminũ p̃ma ut añcedat hyemẽ. Ver. p uer eã seri iubet circũpadanæ italiæ ritu: sed maior ps malũt fabalia maturæ sationis q̃ trimestrẽ fructũ eiꝰ. aquas i flore maxĩe cõcupiscit. quũ uero defloruit exiguas desiderat solũ i quo sata ẽ lætificat stercoris uice. Medica. Colu. li. ii. c. xi. ait: q medica astꝝ stercorat & locus i quo medicã saturꝰ ẽ, p scidi đbet circa cal. oct. & eũ tota hyeme putrescere finito. Var. li. i. aliter melicã uocat. Pli. li. xviii. c. xxv. scri. medicã a mediis aduectã fuisse: unoq; satu ãpliꝰ q̃ trecẽis ãnis durat. similis ẽ trifolio caule: foliisq; gẽiculata. solũ i quo seratᷣ elapidatũ purgatũq; subigiᷣ autũno. mox aratũ & occasũ ĩtegiᷣ crate iteꝝ & tertio qn is diebꝰ in terpositis & fimo addito ita ꝑparatũ seriᷣ mẽse maio: alias pruinis obnoxia paulo ĩferius ĩqt. Verno seri debet.

Putres sulci putres ait qñ ut diximꝰ tota hyeme fimo addito putrescere debet locꝰ medicæ serẽdæ. Et milio uẽit ãnua cura ãnua respectu medicæ ait: q̃ semel sata diutiꝰ durat ut diximꝰ ex Pli. Milio Col. li. xii. c. ii. ait
Milium milii et pãici satio pagi debet circa idꝰ aprilis. Pli. li. xviii. c. vii. scri. q̃ miliũ & pãicũ & oĩa æstiua. xl. diebꝰ maturãᷣ Capite ãt. xxxix. ait Extrema ãt pãici miliiq; satio ẽ. iustũ ẽ hoc seri maturato hordeo: atq; ẽt i eodẽ aruo

Cãdidꝰ a. a. q. c. a. Tau. &. a. se. ca. oc. a. Cãdidũ tauꝝ appellat qñ cãdidũ fuisse aiũt. Colu. li. xii. c. ii. inqt q̃ xv. cal. maias sol i tauꝝ trãsitũ facit & p̃die cal. maias canis se uespe celat. Oui. ãt li. iiii. fast. scri. q̃. xi. cal. maias sol exit arietẽ igrediᷣ tauꝝ. Mac. scri. li. i. de sõ. q̃ Ver. hoc loco ñ uult ĩtelligi tauro oriẽte cũ sole mox i occasũ ferri canẽ. q, pximꝰ tauro ẽ. Sed occidere eũ dixit tauro gestãte solẽ: qa tũc icipit nõ uideri sole uicĩo. Ioannes uero tholophꝰ noricꝰ nr̃o æuo sũmus astrologꝰ a me cõsultꝰ sup hoc ẽt loco asserit Ver. uoluisse agricolas hẽre respectũ ad aurea cornua tauri q̃ suo tpe i signo tauri đcĩæ sphæræ erãt: & ad canẽ syrnũ i cuiꝰ ore stella p̃ mæ magnitudis sita ẽ: ut serãt legumĩa qñ occidũt heliace. hoc ẽ qñ sole occidẽte ipa sydera, pximo soli se & ui sui nostro abscõdiũt. Seu certe tpe occasus cosmici. i. qñ cũ ipo sole qa tauri imaginẽ añq̃ sol occupare incipiat canis ipe uespi sole occidẽte uix apparet. et occidere heliace icipit qđ nostro æuo fit a. ix. gradu tauri: in quo dũ sol ẽ taurꝰ cũ pleiadibꝰ cosmice occidere icipit et canis heliace qđ ẽ circa. xx. diẽ aprilis. licet Ver. tpe pluſq̃. xx. diebꝰ añ id accidisset: totũq; occasui se taurꝰ cõcesserat hodieq; sole. xix. gradũ signi. x. sphæræ geminoꝝ occupãte hoc ẽ circa p̃mũ mẽsis. lunii diẽ pleiades occasũ cosmicũ. iiii. dieꝝ ĩt ualo pficiũt. hyades uero i frõte tauri occidũt cosmice a. xxv. gradu usq; i finẽ tauri qnq; fere dieꝝ ĩterualo. uñ quũ taurꝰ icipit occidere cosmice cornua eiusdẽ tẽdũt ad occasũ heliacũ: & canis ipe cedẽs hoc ẽ decedẽs cũ astro auerso. i. tauro occidit heliace paulatĩ & cosmice. Siue cedẽs. i. locũ dãs astro auerso. i. agro naui: q̃ similiter auerse p mũdũ uoluiᷣ occidẽte. n. cane argo sibi, ppinq̃ eidẽ cani succedit. Canis. s. iginiꝰ maiorẽ canẽ hẽre i lĩgua stellã unã q̃ canis appellatᷣ. In capite ãt alterã quã nõnulli Sytiõ appellãt. Pli. ãt li. xviii. c. xlii. dicit: q̃ Canis. iiii. cal. maii occidit. sydꝰ &p se uehemẽs: & cui ꝓccidere caniculã necesse sit. Auratis cornibꝰ: astrologi tauꝝ cũ cornibꝰ auratis eẽ fiĝt. hẽ
Cornua Tauri reqꝝ i cornibꝰ ipis singulas stellas: sed i sinistro clariorẽ utrisq; oculis singula i frõte media unã ex qbꝰ locis cornua nascũᷣ singulas q̃. vii. stellæ hyades núcupãᷣ đ qbꝰ latiꝰ supra. Apit annũ. nõ taurus apit ueꝝ sol existẽs ibi cornibus. Nã Oui. fast. li. iiii. ait: Vacca sit an tauꝰ nõ ẽ cognoscere, pmptũ: Pars ꝑ apparet posteriora latent & li. ii. met. ĩqt: p tĩ auersi gradieris cornua tauri. Aperit tĩ annũ intelligendũ est uti scri. Oui. li. iiii. fast. quũ ait Nã qa uer apit tũc oĩa densaq; cedit Frigoris asperitas fœtaq; terra patet· Aprilẽ memorẽt ab apto tpe dictũ CHRI. Fabæ. Faba ĩter legumĩa ꝓcipua ẽ. Farĩa ex illa lomẽtũ appellatᷣ. Vsus eius multiplex oĩbus q̃drupedibus ꝓcipue hõi. Hebetare tĩ sẽsus existimatᷣ: i sõnia quoq; facere & ob hoc a Pythagora dãnata. Vel ut alii tradidere: qa mortuoꝝ aĩæ sunt i ea. Vñ parẽtãdo assumiᷣ. Var. ob hoc flamine ea nõ uesci tradidit: qñ i flore eius litteræ lugubres repiãᷣ. Sola frugũ ẽt exesa repletᷣ crescẽte lũa. Solũ i quo sata ẽ pĩguefacit. iõ cũ florere cœpit iuertũt arua Nasciᷣ sua sponte i pleriscq; locis ut i septẽtriõalibꝰ isulis: q̃s ob id fabarias appellãt. nasciᷣ in mauritãia siluestris & ꝑdura: & q̃ ꝓcoq nõ possit. nasciᷣ i ægypto spinoso caule ut a crocodillis fugiatᷣ lõgitudo scapo q̃ttuor cubitoꝝ i eo fabæ nõ supra. xxx. fabæ &c. legumĩa i uasis olerariis oblita ciere pdiu icolumia seruãᷣ ait Var. Medica. hãc herbã Auicẽna uocat cot & alistĩcor: & ait eẽ eã cibũ oĩum aĩaliũ Serapion uocat codab. Diascorides ait illã eẽ similẽ trifolio: qđ iter fœnũ nasciᷣ. folia hẽt angusta & uirgã similẽ trifolio: semẽ:
Media ut lẽticulã: qđ multi pãi admiscẽt, podore & sale. Isido. illã ĩter legumĩa scri. Palla. i li. de re agraria ait: Medica q̃ seriᷣ. x. ãnis pdurat ita ut q̃ter aut sexies possit i ãno recidi agrũ stercorat. aniãlia macra pinguefacit curat ægrota. Pli. i naturali historia ait mediã a pegrĩa ẽ: & i græciã p bella psarũ: q̃ a Dario gesta sunt aduecta a medis ẽ tãta dos eiꝰ ut uno satu ãpliꝰ trecẽis ãnis duret: similis ẽ trifolio caulo foliisq; gẽiculata. unũ de ea et cytiso uoluñ ãphidocꝰ fecit. Opꝰ ẽ cũ seriᷣ dẽsitate seminis oĩa occupare. Id pstãt iugera modia uicẽa: Seccaᷣ icipiẽs florere & quotiẽs refloruit id sexies euẽit p ãnos: aut cũ minimũ q̃ter. Ad trimatũ liberatᷣ herbis si matris a solo radatᷣ: Nã ipsa ita alte radices agit ut sine suo dãno herbæ ĩtereãt. Milio: ex milio fit pãis. sed suo tpe ait Pli ex ĩdia in italiã uectũ miliũ nigrũ colore amplũ granũ harũdineũ culmo. adolescit ad pedes altitudine septem prægradibus culmis lobas uocant: omnium frugum fertilissimũ. Ex uno grano terni sextarii gignuntur.

SER. Auerſo ãt aſtro. Duplex lectio eſt. nã alii aduerſo legũ: cũ cane. n. naſcit' lyrius q̃ eſt terris aduerſus. de quo legimus: ille ſitim morboſq; ferens mortalibus ægris naſcitur. aut aduerſo ſit peſtifero & cõtrario mortalibus. Si ãt auerſo legerimus cũ ſubaudiamus neceſſe eſt: ut Atq; ixonii uento rota cõſtitit orbis. i. cũ uento: ut ſit ſeſus: Quo tpe etiã canis cedens occidit cũ auerſo aſtro. i. cũ argo: q̃ & ipſa media eſt ſicut taurus & a puppi orit': cui canem cõſtat eſſe cõiũctũ: & cedens canis nõ recedens ſed ĩcedens accipimus & ſe mouẽs. Tpe. n. quo taurus cũ ſole ẽ ẽt canis ad ortũ feſtĩat. Quod ãt ait occidit. ad aſpectũ noſtrũ retulit. Nã ortus & occaſus duo

Taurus. et auerſo cedens canis occidit aſtro.
At ſi triticeã in meſſem robuſtaq; farra.
Exercebis humũ: ſoliſq; inſtabis ariſtis:
Antet ibi eoæ atlantides abſcondantur:

ſũt. Vnus ἡλιακὸς. i. ſolis alter κοσμικὸς. i. mũdanus. uñ fit ut ea ſigna q̃ cũ ſole oriũt' a nobis non poſſit uideri: & ea q̃ uidemus q̃tũ ad ſolis rõnem ꝑtinet: uideãt occidere Scdm q̃ nũc ait occidit canis. nã canis paranatelõ ẽ cãcri. i. cũ eo orit' cãcer ãt quo tpe ſol ĩ cãcro ẽ: poſt horã q̃rtã diei orit'. nã taurus & gemini binas horas tenẽt. ſic g̃ fit ut canis nobis occidat q̃tũ ad ſolis ptinet curſũ ĩ ortu eẽ uideat'. Se cũdũ hãc rõnẽ ẽt paulopoſt dicturus ẽ. Ante. t. e. a. a. Nã eos ĩ ortu heliaco poſitas: uñ & tibi aſcõdãtur intulit

Robuſtaq; farra. Fruñta q̃ plus babẽt uiriũ q̃ legumĩa: quo tpe atlãtides nobis occidũt ſũt ſerenda. Atlantides autem licet ſeptem fuiſſe dicãtur: ſex tamen uidentur in cœlo: quæ nouembri menſe nobis incipiunt non uideri. hæ autem ut alii uolunt iouis: ut alii Liberi nutrices fuerunt: alii ipſas fuiſſe aſſerunt heſperides. Atlantides

AN. M. At ſi triticeã: poſtq̃ ſerendoꝝ leguminũ tps poeta oñdit ad fruméta iã redit. Columella ãt li. ii. c. viii. ait: Placet noſtro poetæ adoreũ atq; ẽt triticũ: ñ añ ſeiare q̃ occiderit uergiliæ. Pli. uero li. xviii. c. xxxvii. ſcri. ꝙ Heſiodꝰ q̃ ꝓnceps oĩm de agricultura ꝓcepit unũ tps ſerẽdi tradidit ad uergiliaꝝ occaſũ. Ver. triticũ & far ad uergiliaꝝ occaſũ ſeri inbet. hordeũ ĩter æqnoctiũ autũni & brumã: uiciã uero faſeolos & lẽtẽ boote occidẽte in ter oẽs ãt cõuenit circa brumã ſerẽdũ nõ eẽ magno arguñto: qm̃ hyberna ſemĩa quũ añ brumã ſata ſĩt ſeptimo die erũpãt: ſi poſt brumã uix. xl. Sũt q̃ ꝓperẽt atq; ita ꝓnũtiẽt feſtinatã ſementẽ ſæpe decipe ſerotinã ſẽp e cõtrario alibi uel uere potiꝰ ſerẽdũ q̃ male ĩ autũno. Colu. li. xii. c. ii. ait Vetus ẽ agricollarũ ꝓuerbiũ maturã ſationẽ ſæpe decipe ſolere: ſerã nũq̃ q̃n mala ſit. ltaq; ĩ totũ ꝓcipimus ut qſq; natura locus frigidus erit is ꝓmũ cõſeraẽ ut qſq; calidus nouiſſime. lbidẽ quoq; ait optimũ eẽ ĩtra cal. decẽb. ſemẽtẽ cõfeciſſe. Var. etiã li. i. c. xxxiiii. ingt. Vbi q̃ſq; locus frigidiſſimus aquoſiſſimuſq; erit ibi ꝓmũ ſerito in calidiſſimis locis ſemẽtim poſtremã fieri oportet quo ãt agro uel legumĩa q̃q; uel fruñta ſerẽda ſint legito Pli. li. xviii. c. xxviii. Robuſtaq; farra robuſta dixit qm̃ ut Pli. li. xviii. c. viii. ſcribit ex oĩ gñre duriſſimũ far & cõtra hyemes firmiſſimũ. patiẽ locos frigidos & minus ſubactos uel æſtuoſos ſitiẽteſq; ꝓmus antiqs latio cibus. Atlãtides i. peliades ſeu uergiliæ ex pleiõe & atlãte genitæ: de qbus late ſupius Peliadaſq; hyadas. Abſcõdũt ãt ut dicit Colu. ſup hoc loco li. ii. c. viii. altero & triceſimo die poſt autũnale æqnoctiũ: qđ fere cõficit'. ix. cal. octob. pp qđ ĩtelligi debet tritici ſatio dierũ ſex. & xl. ab occaſu uergiliaꝝ q̃ fit añ diẽ nonũ cal. nouẽ. ad brumæ tpa. Sic. n. ſeruãt prudẽtes agricolæ ut xv. diebus añq̃ coficiaẽ bruma totidẽq; poſt eã confectã neq; arẽt: neq; uitẽ aut arborẽ putẽt. ldẽ quoq; Colu. li. xii. c. ii. ait. xiii. & xii. cal. nouẽb. ſolis exortu uergiliæ ĩcipiũt occidere tẽpeſtatẽ ſignificat. xi. cal. nouemb. tauri cauda occidit auſter ĩterdũ pluuia. ltẽ qnto cal. nouemb. uergiliæ occidũt: hyemat cũ frigore & gelicidiis. ltem ſeptimo idus nouẽbris uergiliæ mane occidũt ſignificat tempeſtatẽ. Eoæ atlantides. i. ſplendentes orientales uel matutinæ in aurora. n. uident'. ſed exoriẽte poſtea ſcorpiõe cũ ſole occidũt occaſu coſmico ſeu mũdão reſpectu oppoſitiõis. fit. n. quãdo ſol oritur cum aliquo ſigno cuius ſigni oppoſitum occidit coſmice. Taurus ergo in quo ſunt pleiades appoſitus ſcorpioni in q̃no ſol exiſtit in fine atũni occidit ſcorpione ex oriẽte cum ſole Hinc ait Colu. ꝙ. xiii. & xii. cal. nouẽb. ſolis exortu uergiliæ. ĩcipiũt occidere. Pli. li. xviii. c. xxviii. ait ꝙ ex ortus occaſuſq; binis modis ĩtelligũt': aut. n. aduẽtu ſolis occultãt' ſtellæ & conſpici deſinũt: aut eiuſdem abſceſſu, pferũt ſe in emerſum. i. exortũ. illo mõ quo ĩcipiũt apparere uel deſinũt oriẽte ſole aut occidente Matutini ue ſpertini ue cognominati. Eoæ atlãtides: nõ Synaloepha. i. uocalis compreſſio uel coniunctio. Sol in tauro Synaloepha Taureũs

CHRI. Taurus. Hunc dicunt in aſtris poſitum propter eam formam q̃ Iuppiter Europam rapuit Nigidius ait Iouem a neptunno taurum per gratiam abduxiſſe: qui ſenſum humanum haberet: eum ſydonem ut europam ad ſe duceret miſiſſe. Eratoſthenes uero bouem paſiphaes hunc eſſe ſcribit. hæc fabuloſe. Phyſice uero taurum ægyptii ad ſolem referunt uel quia apud heliopolim taurum quem Neuton dicunt ſoli habent ſacrum. Et in Memphi hos apis ſolis inſtat accipitur: & in templo hermunti ſoli ſacrum taurum colunt bacin nominates inſignem miraculis naturæ ſolis conuenientibus nam ſingulis oris immutat colores: & hirſutis ſetis in aduerſum nitentibus contra naturam aliorum animalium. Vnde habetur ueluti imago ſolis in aduerſam mundi partem nitentis. Taurus eſt ſignum terreum frigidum fixum nocturnum: prima domus Veneris. Dominatur collo & guturi. Bat faciem amplam & curtam: naſum grauem & longum amplas nares oculos graues iocundum eſt. ducit hominem honeſte incendentem: & tamen uanum. Aperit. Nam relaxatur terra & rota germinant.

Triticeã in meſſem. Fruges dicuntur omnia ex quibus grãe legimus. Sed frugum duo ſunt genera frumentum & legumen. Frumentum eſt ut triticum ordeum & ſimilia. quæ falce metimus. Legumen autem ut eſt faba cicer. & ſimlia quæ non metimus: ſed manu legimus. Farra. Fruméti genera ln italia uulgariſſima ait eſſe Plinius far quod ordeum ueteres dixere: ſiligo & triticum populum autem romanum farre tantum ex fru mento trecentis annis uſum Verrius tradidit. Vnde a farre farina nominata eſt. Refert autem Plinius populũ Romanum longo tempore pulte & non pane uixiſſe. Qua propter luuenalis illam uetuſtam conſuetudinem oſtendere uolens ait: Grandes fumabant pultibus ollæ. Fruges Frumentum Legumẽ Farra farina

SER. Gnosiaq; ardẽtis Quõ Liber pater Ariadnam Minois regis Crætæ filiam uxorẽ duceret. Vulcanus ei coronã obtulit: quã ille ad uxoris insigne inter sydera collocauit: & hic stellã poetica licẽtiã dicit. Cæteꝝ sex sũt quibus in cœlo corõa declaraẽ. Cõmittas: q̃si custodibus fidis. Ante occasũ maiæ. Anteq̃ atlãtides oc
Maia cidãt: nã maia una ẽ earũ. Vilẽ: abũdantẽ. Nã oẽ qđ abũdat uile ẽ: ut uilibus ãt onerat pomis. Nec pelusia
Pelusiũ eæ curã aspnabere lentis. Pelusiũ unum ẽ de septẽ hostiis Nili: ubi optima lẽs nascit: Vñ catexochẽ locutus est
Cadẽs. occidẽs uerno. s. tpe: tunc. n. bootes occidit: qđ aũt subdidit: Incipe & ad medias sementẽ extẽde prui
nas. Oĩa cõplexus ẽ tpa & uernũ. s. quo legumẽ se
rit. & autũnale quo frumentũ. Et multi uolũt ita hãc ptẽ astrologiæ librasse Verg. ut ĩ oĩbus utrũq; significaret. uernale & autũnale. Vñ & supra bina signa memorauit: tauꝝ cũ cane: atlãtides cũ corona. Tamẽ quantũ ad necessitatẽ loci huius ptinet: hæc dixisse sufficiat. Nã maioris prudẽtiæ est ad subtilẽ hasꝝ rerũ sciẽtiã puenire: adeo ut seq̃ntẽ rõnem zõa rũ Metrodorus philosophus uix quinq; expsserit libris insertis tã astronomiæ q̃ geometriæ ptibus. si ne cuius lineis haud facile zonasꝝ deph̃endit rõ idẽ ẽt metrodorꝰ asserit frustra culpari a plæriscq; Ver. q̃si ignarũ astrologiæ: cũ eũ cõstet opis lege cõpul/ sum: ut q̃dam excerperet: q̃ obscura uidentur. Ideo

Gnosiaq; ardentis decedat stella coronæ
Debita quã sulcis cõmittas semina. quamq;:
Inuitæ properes anni spem credere terræ.
Multi ante occasum maiæ cœpere: sed illos
Expectata seges uanis elusit auenis:
Si uero uiciamq; seres uilemq; faselum
Nec pelusiacæ curam aspernabere lentis
Haud obscura cadẽs mittet tibi signa bootes
Incipe: & ad medias sementẽ extende pruinas.

quia a naturali ordine remota sunt ut autem omnia nũ diceret: rusticarum personarum habuit cõsiderationem & ipsius est operis breuitate compulsus.

AN. M. Gnosia stella coronæ. corõa hæc ut iginius scribit existimaẽ ariadnẽ fuisse a libero patre ĩter sydera collocata dicit. n. quũ ariadna libero nuberet hãc pmũ muneri accepisse ab uenere. cum oẽs dii in eius nuptias dona cõferrẽt hãc hũero siniſtro ꝓpe cõtingere arctophylax uidet hẽt ãt stellas. ix. ĩ rotundo dispositas: sed ex his tres clarius cæteris lucẽt. Stella coronæ de stella fulgenti ĩtelligit: ait. n. Manilius li. i. At pte ex alia cla ro micat orbe corõa: Luce micãs uaria nã stella uincitur una: Colu. li. xii. c. ii. ait. viii. idus oct. corõe clara stel la exorit. Postea inqt Tertio & ꝑdie idus oct. corõa tota mane exoritur. austerhibernus et nonnunq̃ pluuia per hos dies frigidis regiõibꝰ fruñta matura serunt: & ꝑcipue far adoreũ: locis ẽt opacis triticũ nũc recte serit. stel la ꝑterea clarior ĩ corõa ex radiis solis ortu heliaco ẽcedit qñ pleiades occasũ crõicũ petũt: Decedit ãt stella co rõæ e radiis solis nostro æuo sole ab. ix. gradu scorpii signi decimæ sphæræ, ꝑcedẽte. qđ ẽ a. xxiii. die octobris dõec dicti signi scorpii limites excesserit. Gnosia. i. ariadnes cretẽsis. Añ occasũ maiæ. i. uergiliasꝝ. Maia. n. e uergiliis una ẽ de qbꝰ late Oui. li. iiii. fast. Pli. li. xviii. c. xlii. ait q; uergiliæ ꝑuatũ attinẽt ad fructꝰ. ut q̃rũ exor tu æstas ĩcipiat: occasu hyems. Capite uero. xlvi. ait q;. iii. idus nouẽbris uergilie occidũt. Columella ãt li. xii. cal. nouẽbris solis exortu uergiliæ incipiũt occidere: tẽpestatẽ significat. ltẽ postea inqt. v. cal. nouẽ. uergilie oc
Vicia cidũt. hyemat cũ frigore & gelicidiis: & paulo inferiꝰ scri. q;. vi. idus nouẽbris uergiliæ mãe occidũt. qnto idꝰ nouẽbris hyemis initiũ. Vãis auenis. uide supius ibi et steriles dominãt auenæ. Viciã Var. li. i. c. xxxi. scribit satiõis uiciæ tria tpa esse circa occasũ arcturi ut decẽbri mẽse pascat. ii. satio mẽse ianuari ẽ. nouissima marcio siccitatẽ ex oĩbus q̃ serũt maxime amat. latius uide supius ibi aut tenuis fœtus uiciæ. Vilẽq; faselũ. Columel la li. ii. c. x. scri. q;a calẽdis octobris recte fasellus terræ mãdabit. Vilẽ ãt fasellũ ait poeta: qñ ut scribit Sera pio faseoli gñant multã uẽtositatẽ & iflãt gñant hũores phlegmaticos crassos: sũt mali stomacho. habẽt mul/ tũ hũiditatis. sũt graues digestiõis. & teste Auerroi ĩducũt sõnia mala & faciũt uertiginẽ. Vilescit igit iis uitiis

Pelusiacæ lẽtis. i. ægyptiacæ seu niliacæ a pelusio nili hostio. hĩc & Oui. li. v. fast. ait. Et peũt lẽtes aduena ni le tuæ. De septẽ nili hostiis legito. Stra. l. xvii. & Pli. li. v. c. xi. Curã lẽtis Pli. li. xviii. c. xix. scri. Ex legumini bus ãt nouẽbri serũt lẽs & ĩ græcia pisa. lẽs amat solũ tenue magis q̃ pĩgue. cœlũ utiq; siccũ. Duo gña eius in ægyptio alteꝝ rotũdius nigriusq; alterũ sua figura: pisũ ĩ apricis seri debet frigorũ ĩpatiẽtissimũq; ĩ italia & austeriore cœlo fi nisi uerno tpe terra facili ac soluta. Columella quoq; li. ii. c. x. plurasceri. ĩter q̃ q;. duas eiꝰ sa
Bootes tiões seruamꝰ alterã maturã p mediã semẽtẽ. seriorẽ alterã mẽse februa. Cadẽs bootes occidit bootes. iii. nõas martias ut scri. Oui. li. iii. fast. loqt g̃ hic poeta de uerno tpe. booteo ãt aro significat bootes bubulcus dicit idẽ
Arctophylax uero Arctophilax appellaẽ. Manilius li. i. ait: a tergo uenit arctophylax idẽq; bootes. seq̃t plaustrũ. i. maiorẽ arctõ. ĩ arctophylax dictꝰ. i. ursæ custos. Ad medias pruinas. i. serẽo & sicco tpe quo ẽdẽ pruina cadit ex ro re gelido. rotes ãt neq; gelu neq; ardoribꝰ neq; uẽtis nec nisi serẽa nocte gignũt. ut scri. Pli. li. ii. g̃ serẽo & sic co tpe optie talia serũt. hinc idẽ li. xviii. ait q; uitia siccitatẽ ex oĩbus q̃ serũt maxime amat: & lẽs tenue solũ cœ lũq; uti siccũ. Sed tñ itelligẽdũ ẽ id ẽt de tpe autũnali ut sereno tpe seraẽ qđcũq; semñ: hic ait ĩferiꝰ: Nudꝰ ara sere nudus & hyemem aquiloniam esse oĩbus satis utilissimũ inquit Pli. li. xvii. Pruinas. pruina ut scribit. Pli. libro secundo ex rore gelido. gignitur. est. enim matutino tempore roris gelidi aqua congellata. dicta uero ut Fe stus ait q; fruges ac uirgulta perurat.

CHRI. Gnosiæ coronæ. In fabulis aiunt Liberum ad minoa uenisse ut Adrianam siue Ariadnam uxorem du ceret: & coronã puellæ dono dedisse a Vulcano ex auro gemmisque cõfecta eo quidem fulgore ut Thesea ex labyrintho liberarit: quæ postea astris infixa est: cum utriq; in Naxum insulam uenissent. Habet stellas octo quarum tres splendidæ ad caput arcturi sunt. Inuitæ. Dat sensum rei sensu carenti: ut supra: Et ipsa suas mi/ ratur gargara messes. Inuitæ ergo quia nollet alieno tempore recipere. Auenis. Non produxerunt grana: & pro tritico surrexerunt auenæ.

SER. Dimensum partibus orbem. Annum diuisum in quattuor tempora. & .xii. signa. xii. mẽses accipimus

Extremæ. Bene extremæ addit: ne eas intelligeremus: quæ circa igneã sunt quas cõstat esse temperatas uicinitate solis & frigoris: quarum unam nos habitamus: alteram antipodes: ad quos hinc torrente zona hinc frigidis ire prohibemur. Antiopodes autẽ dicunt qui contra nos positi sunt contrariis uestigiis terram. enim dicũt undiq; cœlo & aere cingi. Per has autem duas zonas in obliquũ uertit signifer circulus: q solis cõtinet cursum unde ẽt fit: ut duæ zonæ frigidissimæ sint ad qs nũquã accedit: una feruẽs a qua pene nũq; recedit: duæ temperatæ: ad quas uicissim uenit. Antipodes

Iccirco certis dimmensum partibus orbem:
Per duo dena regit mundi sol aureus astra
Quinq; tenent cœlũ zonæ quarũ una coruſco
Semper sole rubẽs & torrida semper ab igni.
Quã circum extremę dextra lævaq; trahũtur:
Cerulea glacie cõcretæ atq; imbribus atris.
Has inter mediãq; duæ mortalibus ægris.
Munere cõcessę diuum: & uia secta p ambas
Obliquus qua se signorum verteret ordo.

AN. M. Iccirco. ut tpa discernamus: sol. n. dator ẽ tpũ & horarũ. nã syderũ cursus recursusq; ut etiam Mac. li. i. de sõ. scri. moderat certa diffinitiõe: nam spatii certa diffinitio ẽ. Certis ptibus: de qnq; zõis itelligit. Duodena mũdi astra mũdi dixit: quia zodiacus circulus & unus & ĩ sũmo cœlo ẽ: q uere mũdus uocat quẽ signis diuisũ uel distinctũ uidemus: q̃ infixa cœlo ferũt. Diuidit ãt mũdus p. xii. ptes æq̃les q̃ dr̃ signa. Duodena astra. de iis ibi supius patuit. Qua locus erigonẽ iter. Regit orbẽ p duodẽa astra sol. n. ut Pli. li. ii. c. vi. docet planetarũ medius ferẽ amplissima magnitudie a ptãte. nec tpum mõ terrarũq; sed syderũ ẽt ipsorũ cœliq; rector. hic lucẽ rebus mĩstrat aufertq; tenebras. hic reliq̃ sydera occultat. hic uices tpum ãnũq; semp euascẽtẽ ex usu naturæ tpat. hic cœli tristitiam discutit: atq; ẽt nubila hũani aĩ serena. Mac. ẽt li. i. de sõ. inq̃t: nõ solũ terrã sed ipsũ quoq; cœlũ qđ uere mũdus uocat tpati sole certissimũ ẽ: adeo ut extremitates eius q̃ lõgissime a uia solis recesserũt oĩ careãt bũficio caloris: & una frigoris ꝑpetuitate torpescant Sol ꝓterea uti iginius scribit dies. xxx. uno quoq; signo uehit. Quinq; zonæ. Tul. de rep. vi. terrã q̃si qbusdã redimitã & circũdatã cingulis dicit. Verg. quoq; eisdẽ quas græco noie zonas uocat asserit cœlũ teneri. Strabo itẽ li. iii. scribit q; cœlũ qnq; cõstare zõis ꝓluponẽdũ ẽ: qnq; ẽt zonis terrã cõponi. Insesto ãt rigore ut dicit etiã Pli. li. ii. & æterno ꝓmit gelu qcqd ẽ subiectũ duabus extremis utrinq; circa uertices: hũc q̃ septentrionum uocat eũq; q aduersus illi austrinus apellat. haꝫ utraq; habitationis ĩpatiẽs est: quia torpor ille glatialis nec aĩali nec frugi uitã mĩstrat. Media zona & ideo maxima æterno afflatu cõtinui caloris ustanã sup ea solis orbita ẽ inhabitabilis quoq;. Inter extremas uero & mediam duæ maiores ultimis media mĩores ex utriusq; uicinitatis intepie tpat. eæq; ipsæ inter se nõ puiæ pp icendiũ syderis. ita terræ tris ptes abstulit cœlũ. De zonis ãt plura Mac. li ii. & Stra. li. iii. Zone. zõe græce latĩe cingulus. dicit. zonion uero cingulũ. zonysco & zonyo cingo. Per ambas Mac. li. ii. p ambas, p ĩter ãbas poẽtã uoluisse intelligere scribit. zodiacus. n. ĩter ambas tpatas uoluit. nõ p ãbas zõa cœli zodiacus

Obliquus signorũ ordo. đ zodiaco dicit q circulo ĩtersecat æqnoctialẽ & ĩtersecat ab eodẽ ĩ duas ptes æq̃les una ãt eius medietas declinat ĩ septẽtrionẽ uersus: altera ĩ austrũ. uñ ab aristotele ĩ li. de gñatiõe & corruptiõe circulus obliquus appellat. Cõstat ãt solẽ p zodiacũ circulũ currẽtẽ neq; sursũ ultra cãcrũ neq; ultra capcornũ deorsũ meare. sed quum ad tropicorum confinia uenerit mox reuerti: unde & solstitia uocantur Macrobio etiam teste li. ii. Signorum. horum noĩa ordo & numerus his patent uersibus. sũt aries. tauri. gemini. cãcer leo. uirgo Libraq;. scorpius. arcitẽnes. caper amphora. pisces.

CHRI. Quinq; tenẽt cœlũ. Exuera matheãtico rũ doctrĩa: cœlũ ĩ qnq; regiões distĩguũt: q̃s græci qa cœlũ circũcĩgũt zõas noĩant. Eadẽq; rõe orbẽ terrarũ q cœlo subiacet diuidũt. In q̃ re ẽ aĩaduertẽdũ qđ cũ cœlũ ĩ trecentos ac saxagĩta grados diuidat: singuli cœli gradus sena ac qnq̃gena milia passuũ terræ ac ĩsup ex tribus ptibus duas de mille passibus. ltaq; cũ nostra zõa hĩtabilis q̃ iacet ĩter torridã & zonã frigidã septẽtriõalẽ q̃dragĩta duobus gradibus & qnq̃gĩta mĩutis tegat occupat ĩ terra circiter duo milia q̃dragĩta ac octo milia passuũ. Verũ q̃is ex ꝓscorũ mathẽaticorũ doctrĩa mediã pp ardẽtissimos calores ac extremos pp nimiã uĩ frigoris ĩhĩtabilẽ dicat: tũ nõ ita absolute ĩtelligẽdũ ẽ. Nã q̃is ægræ ac difficulter torrida zõa: qa sol ab eo nũq; discedat atq; duæ extremæ: qñ ad illas nũq; accedat sol ĩhĩtabiles uideãt. tũ ĩ ptibus nobis, ꝓpĩquoribus a multis magnisq; populis hĩtãt nã ut a torrida zõa q̃ æqnoctialis linea dicit exordiũ sumamus scri. Petrus de apono: qđ si sub tropici hĩtabit sub æquinoctiali: q̃ ẽ ĩ medio tropicorũ. s. cancri & capcorni qñ qdẽ ut affirmat aristoteles modiũ extremorũ naturã sapit Sed sub cãcro hĩtari demõstrat Ptolæ. & Verg. ĩ bucolicis scri. Aethiopũ uersemus oues sub sydere cãcri. igit & sub æqnoctiali habitat. Præterea rõ quare sub tropicis sit difficilis habitatio duplex ẽ. Primo ꝓpter lõgã solis morã supra caput æthiopũ. Secũda ꝓpter directionẽ solis supra caput ipsorũ. In æqnoctiali ãt licet sol directus supra capita habitantiũ sit tñ nõ diutius morat cũ ibi æqnoctiũ pene sẽp sit: raroq; duodecĩ horas excedat dies: ut qđ lux calefecit tenebræ refrigerẽt. q̃pp aerẽ ĩ ea plaga cõtẽpatissimũ q̃ in aliis zõis credidit idẽ. Petrus & fruges reliquosq; terræ fructus bis in ano maturescere: qñ q̃ttuor ãni tpa bis singulis ãnis apud illos sũt. Cõciliator in eqnoctiali ararĩ urbẽ põit. Et Ptolæ. T aprobanẽ insulã habitabilẽ põit: q̃ ex dimidia sua pte sit in in æquinoctiali. qđ ẽt zõa frigida habitet: & Ptolæmeus & q post Ptolæmeũ cosmographiã scripserũt. Sic p bãt ꝓmo. n. zonã nostrã in septẽ distinguũt climata. Verũ cũ ultimũ clima diẽ q illi maximus ẽ ex sedecim horis & dimidia parte unius horæ cõficiat: q̃cũq; regiones lõgiorẽ diẽ q̃ ille sit habẽt nã extra nostrã zonã positæ in zona frigida cõsistẽt. Sed Scythiæ & Sarmatæ & britãnia insula & nõnullæ aliæ ibi finitimæ eũ diẽ habẽt qui plus q̃ decem & septẽ horarum sit constat iã non in zona nostra esse sed in frigida ut magis minus septentrioni propinquæ sunt: ut in bucolicis distinctius demonstrauimus.

SER. Mũdus ut ad scythiã tam. Nã hic difinitioẽ nostri climatus. i. nostre habitatiõis: q̃ a septentriõe incipiẽs in australi plaga desinit. Riphæas ãt arces scythiã dicit. cuius sũt mõtes Riphæi. Vertex nobis sẽp sublimis i. hæc ps mũdi a nobis semp uidet. At illũ sub pedibus stix atra uidet. i. axẽ notion. i. australẽ: q a nobis nũq̃ uidet. Et sicut boreas. i. septẽtriõalis a nobis sẽp uidet: Et sicut uariæ sũt philosophoꝝ opiniões. ita & hic uarie loqt: Nã alii dñt a nobis abscedentẽ solem ire ad antiopodas. Alii negãt: & uolũt illic tenebras eẽ ppetuas. mire ãt ait. q̃si de iferis stix atra uidet mãesq; pfũdi: ut oñderet illud qđ dñt philosophi recedẽtes hic aias: & illic corpora sortiri: uñ & Luca. ait: Regit idẽ spũs artꝰ orbealio. Q đ uerisimile ẽ: qa dicitur aia aut igni: aut uẽto: aut aqua purgari. qđ ut fiat necesse est: dũ aut p frigidas plagas: aut igneã trãseũt: Et licet hoc alii a Verg. dictũ p poeticã licẽtiã uelit: tñ sciẽdum ẽ eum poeticæ licentiæ ĩseruisse philosophiam.

Mũdus ut ad scythiã riphæasq; arduus arces
Cõsurgit: premit libyæ deuexus in austros
Hic uertex nobis semper sublimis: ait illum
Sub pedibus stix atra uidet manesq; profũdi.

ANT. Mũdus ut ad scythiam: Manilius li. i. de terra ĩqt. Hac circũ uariæ gẽtes hoĩum atq; ferarũ Aeriæq; colũt uolucres. ps eius ad arctos Emĩet austrinis ps ẽ hĩtabilis oris: sub pedibusq; iacet nostris supraq; uidet ipa sibi fallẽte solo decliuia lõga Et piter surgẽte uia pariterq; cadẽte. hic ubi ad occasus nostros sol aspicit ortꝰ Et cũ lucerefert opũ uadimõia terris. Nos ĩ nocte sumꝰ: sõnosq; ĩ mẽbra locamus. Põrꝰ utrosq; suis distĩguit & alligat undis. Altera ps orbi s sub aq̃s iacet ĩuia nobis: ignoteq; hoĩum gẽtes. nec trãsit a regna Cõe ex uno lumẽ ducẽtia sole. Nec minor ẽ illis mũdus nec luĩe peior. Nec nũosa minus nascunt̃ sydera ĩ orbe. Mũdus ut a d scythiã: ordo ẽ ut mũdus cõsurgit arduꝰ ad scytiã & arces ripheas ita deuexus pmit̃ ĩ austros. libyæ quo pacto ãt mũdus nũc altus nũc depressus sit licet Manilius p supiora caria satis apuerit tm̃ aliqua ex Mac. addant̃. ls. n. li. i. de som. inquit: q uti erigit̃ mũdus in septẽtrionalẽ plagã ita uergit in australẽ. pars. n. hæc terræ q̃ incollit̃ ab uniuersis hoĩbus ad septẽtrionalẽ uerticẽ surgit: & sphæralis conexitas australẽ nobis uerticẽ in ima demergit. Cũ uero semp circa terrã ab ortu in occasũ cœli sphæra uoluat̃: uertex hic q septemtriones habet quoquouersum mũdana uolubilitate uertat̃ qm̃ sup nos est semper a nobis uidetur ac semper oñdit arctos oceani metuẽtes æquore tingui. Australis cõtra: qa demersus nobis pro habitationis nostræ positione nec ipse nobis unq̃ uidetur nec sydera sua ostendit: hinc poeta dixit: hic uertex nobis semper sublimis. At illũ sub pedibꝰ &c. Ad scythiã. Scythia regio est ad septentrionem: q̃ quidẽ lustino teste li. ii. adeo editior oĩbus terris ẽ: ut cũcta flumĩa ibi nata ĩ meoticũ deinde ĩ põticum & ægyptiũ mare decurrãt. Scythia autẽ in orientẽ porrecta includit̃ ab uno latere ponto: ab altero mõtibus riphæis. a tergo asia & phasi flumine. Riphæũ uerꝰ iugũ regionẽ habet assiduis obsessã niuibus: quippe casus cõtinuaq; diuinaq; quidam ibi exprimit pœnarũ simile. dãnata pars mũdi & ab rerum natura ĩ nubem æternæ caliginis mersa. Libyæ. libya aphricæ regio ægypto cõtermina ut scribit Pli. li. v. Strabo uero li. xvii. ostendit totam aphricam libyã appellatã: Plura etiã Solinus. capi. xxiiii.. Deuexus. decliuis. In austros. Manilius li. iiii. ait: Asper ab axe ruit boreas: fugit eureus ab ortu: auster amat medium solem: zephyrusq; profundum. De austro autem multa Pli. li. ii. c. xix. Vertex: idest polus arcticus. Fabius li. viii. scribitq; uertex est contra in se aqua: uel quicquid aliud similiter uertit̃: ide propter flexũ capillorum pars summa capitis: ex hoc etiam in mõtibus eminentissimum idemquoq; Fabius li. primo dixerat q uorsus & uortices dixerunt antiq: q̃ primo Scipio africanus in e litteram secundam uertisse dicitur. Caper ãt ait uertex capitis est. uortex fluminis. Vt ãt Pli. li. ii. c. xv. scribit: polli etiam uertices appellantur. Stix Strabo li. x. de Arcadia inquit: apud phæneũ sane stygis aquæ stãt. sic enim uocãt lætalis aquæ stillicidium. quam sacram hominum facit opinio. Pli. etiam li. xxi. c. ii. ait. In Arcadia ad phæneum aqua profluit e saxis stix appellata. quæ illico necat. hæc ille. Poetæ tamen fabulose describunt infectorum palludem esse deducitque a stygnos quod est tristitia. Sub pedibus styx atra uidet. De habitantibus antarctium ab hyemali circulo loquitur: qui nobis Antiopedes dicuntur ut iginius scribit Cicero etiam in libro de som. docet: e quinque terræ circulis duos habitabiles: quorum australis ille in quo qui insistunt aduersa nobis urgent uestigia: nihil ad nostrum genus. hic autem alter subiectus aquiloni tenui nos parte contingit. Vult autem Cicero intelligere ut scribit Mac. libro. secundo terram quattuor habitari locis quum dixit hosque qui incolunt terrã non modo interruptos ita esse ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit: sed partim obliquos: partim transuersos. partim omnes aduersos stare nobis. Interruptio autem omnium generum a se diuersorum ita quidem a Mac. distinguitur. Hi quos separat a nobis perusta. Similiter ab illis qui inferiorem zonæ suæ incolunt partem interiecta australi gelida separantur. Rursus illos a uiuentibus per nostri cinguli inferiora interiectio ardentis sequestrat. & illi a nobis extremitatis rigore remouentur. Quemadmodum autem cæteri omnes uestigia sua figere ad nostra credantur. ipse Cicero distinxit: & australes quidem aperte pronunciauit aduersos stare nobis dicendo: quorum australis ille uidelicet circulus in quo qui insunt aduersa nobis urgent uestigia: & ideo aduersa nobis sunt. quia in parte sphæræ quæ contra nos est moriantur. Transuersos uero stare nobis uoluit intelligi inferiorem zonæ nostre partem tenentes. Obliquos autem eos qui australis circuli deuexa sortiti sũt. Plinius quoque libro secundo. c. lxvi. plura de antiopodibus. Manesque profundi. inferos dicit. nã quidam manes deos inferos tradunt. Apuleius de demonio Socratis docet q manes dicuntur animæ melioris meriti q̃ in corpore nostro geniti dicuntur.

CHRISTOPHORVS. Mundus ad scytiam Riphæas. Riphæi mõtes Scythiæ in extrema parte Germaniæ a perpetuo uentorum iactu nominati πρωτειν enĩ iacere est. In his Tanais fluuius oritur. Vltima hos iacet ora assiduis demersa nebulis. Vertex a uertendo: quia circa illum uertitur cœlum. Græce polus eadem ratione dicitur. Nam πολεω uerto est. Semper quia nunquam suo cursu discedit: ita quin nobis sit supra caput. Stix atra. Loquitur de antipodibus tanquam de inferis: De stige uero in sexto æneidos libro.

Scythia

Libya

Vertex

Vortex

Verticel

Styx

Antipodes

SER. Maximus anguis: quia ipse cæteris est maior. Circũ perq; duas. Et circũ. n. ẽ & per. nã per utranq; labitur: maiorẽ cauda tãgens: aluo cõplectẽs minorem. In morem fluminis arctos. Hesiodus ὡστα ποτὲ ὀντι εοικως. Oceani metuentes æquore tingi. hoc refertur ad fabulã. Ná hæ duæ pellices lunonis fuisse dicunt quas postq; Iuppiter in sydeꝝ numeꝝ rettulit: luno rogauit Tethim suam nutricẽ: ne unq; eas pateret occidere. Vnde nunc metuentes dixit. s. nutricẽ lunonis. Vt pibẽt poetice. Ná in rebus dubiis sua denegat fidẽ. Intẽ pesta: mactuosa: alta densa: crassa qualis ẽ intempesta. Posse át hoc fieri in aliqua parte múdi: ut pene totũ sibi uendicet nox probat Británia: quæ lucis diues uix quoddã spaciũ noctibꝰ cedit. Hinc. i. ex rõne astrologiæ. & ẽ cõclusio. Ná hoc dicit non sine causa intuemur sydeꝝ ortus & occasus. Hic. n. uniuersa no scũt. Dubio cœlo. i. ét dubio cœlo. Tẽpestiuã pinũ oportuná. nã tpe ĩportũo cæsæ arbores cito termites faciũt ita. n. ligni uermes uocãt. Tpribusq; parẽ. De rebus cõtrariis fecit declamationẽ dicẽdo parẽ ex diuersis Reuera. n. nihil ẽ tã cõtrariũ inter se q̃ æstas & hyems: & tñ de his annus efficitur.

Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
Circũ perq; duas in morem fluminis arctos.
Arctos Oceani metuentes æquore tingui.
Illic ut perhibent aut intempesta silet nox:
Semper: & obtenta densantur nocte tenebre.
Aut redit a nobis aurora: diemq; reducit:
Noscq; ubi primꝰ equis oriens afflauit anhelis
Illic sera rubens ostendit lumina uesper.
Hinc tempestates dubio prædicere cælo
Possumus: hinc messisq; diẽ tempusq; serẽdi.
Et quando infidum remis impellere marmor
Cũueniat: quando armatas deducere classes:
Aut tempestiuam syluis euertere pinum.
Nec frustra signoq; obitꝰ speculamus & ortꝰ
Temporibusq; parem diuersis quattuor ãnũ

AN. M. Maximꝰ hic uidelicet iuxta polũ arcticũ Arguis de dracõe dicit de quo late iginius & nos ibi superiꝰ Et lucidꝰ anguis. Per duas arctos. Macrobiꝰ li. ii. docet hoc loco p p interpositum eẽ. neq; n. anguis sydereꝰ arctos secat: sed circũ eas et iter eas uoluit nõ p eas. Metuẽtes æquore tingi. Scribit iginiꝰ q hoc signũ ut plures dixerũt nõ occidit & q uolũt aliqua de cã eẽ ĩstitutum negãt Tethyn Occani uxorẽ id recipe: cũ reliqua ſxdera eo pueniant in occasum: q Tethis lunonis sit nutrix cui Calisto succubuerit ut pellex. qd ét latiꝰ docet Ouid. li. ii. met. Reuera tñ nõ occidit: qa cũ sup nos sit polo arctico semp a nobis uidet. Aequore tĩgui. poetice loq̃t. dñt. n. occidẽtia sydera subire æquor. & hoc qa ita apparet cũ sit aliter. Illic sub polo antarctico q subest nobis. Intẽpesta nox. dicta ẽ a tẽpestate. tẽpestas a tempore. Intẽpesta nox quo tpe nil agit: qd alii cõcubitũ appellarũt q fere oẽst ũc cubarẽt. Alii ab eo q sileret si lẽtiũ noctis. Plau. cõticiniũ uocat ut Var. scri. Redit. ad illos nobis ĩferiores sole occidẽte nobis. Aurora: est matutinꝰ splẽdor añ solis ortũ. ab eo q ab igne solis ut auro aer auresit: q Varro docuit. Eqs solis eq phlegon Pirous Eous & Aethõ. Solis eq lucis dñt q̃ttuor horæ: hæc rubet. hæc splendet: tamẽ hæc calet: illa tepebit. De his oĩbus latiꝰ uideto nostꝝ carmẽ de floribꝰ. Illic. sub pedibꝰ nostris manẽtibꝰ. Rubeꝰ uesp. Pli. li. ii. c. xviii. inqt q saturno color ẽ cádidꝰ. Ioui clarꝰ. marti igneꝰ lucifero candẽs uespi refulgẽs mercurio radiãs &c. idẽ quoq; li. ii. c. viii. de uenere ait. Præueniẽs qppe & añ matutinum exoriẽs luciferi nomẽ accipit ut sol alter. Cõtra ab occasu refulgẽs nõcupat uesp. progãs lucẽ uicẽne lunæ reddẽs. Hinc a boreali polo ubi sydera sunt plurima. Dubio cælo. i. incerto aeri momẽto. n. turbat. Messisq; diem Var. li. i. c. l. inqt messis p po nomĩe dicit in his q̃ metuunt: maxime in frumẽto quũ uero ẽ matura seges metẽdendũ fieri át debet decrescẽte potiꝰ q̃ crescẽte luna: ut idẽ edocet capite. xxvii. dicti libri. & collumella li. ii. c. xxi. ait. Sed quũ matura fuerit seges añ q̃ torreat uaporibꝰ æstiui syderis q sũt uastissimi p ortũ caniculæ celeriter demeat &c. Plura etiã scri. Palla. de mẽse iu. c. ii. Marmor. i. æquor ipsũ Mare. n. marmor appellãt pp albas spumas & marmoreas manꝰ pp albedinẽ. Vñ Oui. li. ii. met. de Nar. ait: nudaq; marmoreis pcussit pectora palmis. & Gel. li. ii. capite xxvi. sup illo Ennii uersu Vertũt ex tẽpto placide mare marmore flauo aitq; ñ uidebat ei ceruleũ mare cũ marmore flauo cõuẽire. Sed cũ ita sit ut flauꝰ color uiridi de albo mixtꝰ sit: pulcherrime prsus spumas uirẽtis maris flauo marmore appellauit hæc ex illo. Quare certũ ẽ mare marmor dici pp albas spumas Infidũ. hinc Seneca Epi. iiii. iqt. noli huic trãqlitati ofidẽ: momto mare euertit. eodẽ die ubi luserũt nauiga sorbẽt. Armatas classes: scri. Pli. li. vii. q classe pnceps depugnauit mios pugnare át ex quo Thessali q̃ Cẽtauri appellati sũt iuenẽ. Tẽpestiuã pinũ. Ca. c. xvii. iqt: rebꝰ materies ubi solstitiũ fuerit ad brumã sẽp tẽ pestiua ẽ: q̃ materies semẽ hẽt quũ matuꝝ semẽ hẽt tũ tẽpestiua ẽ. q̃ materies semẽ ñ hẽt quũ glubet tũ tẽpestiua ẽ eo qa semẽ uirid & matuꝝ hẽt Mac. ét li. vi. sat. memit. Tẽpibusq; parẽ. Annꝰ æq̃liter ĩ q̃ttuor diuidit ptes seu tpa. sũt át Ver: Aestas autũnus. Hyẽs: utq; Mac. inqt li. vii. Ver. deꝰ oĩum fabricator calidũ fecẽ & hũectũ. Sicca ẽ æstas & calida autũnꝰ siccꝰ & frigidꝰ hyems hũida paritẽ & frigida ẽ Varro át li. i. c. viii. scribit q uer dies hẽt nõagintaunũ. æstas nõagĩtaqn q. autũnꝰ nouagĩtaunũ hyems nõagĩtanouẽ. Q ñ át hæc oĩa initiũ habeát uide ibi: Vere nouo gellidꝰ. &c. CHRI. Intẽpesta. i. talis q̃lis apd nos ẽ q̃ ĩtẽpesta hora noctis dicit. hæc ẽ circiter mediã noctẽ: q ñ hẽt idõeũ tps aliqd agẽdi. Tẽpestiuã. Omne qd suo tpe fit tẽpestiue fit. M. át Cato sic scri. Materies itẽridica ubi solstiti um fuerit ad brumã sẽp tẽpestiua ẽ. Quæ materies semẽ hẽt cũ matuꝝ semẽ hẽt. tẽpestiua ẽ. q uero nõ hẽt cũ glubit. i. corticẽ detrahit & germĩat. Parẽ. Quáuis ex cõtrariis fiát ãni. s. ex frigore & calore: & sicco & hũido tñ eã seruẽt parilitatẽ ut hyems oẽs frigidæ æstates oẽs calidæ. q̃ttuor. t. icipit. n. ánꝰ a uere qd facit itroitꝰ solis ĩ arietẽ: ñ solũ qa illa ps ãni ifãtiæ puritiæq; similis sit. Veꝝ ét qa ut oñdũt mathẽatici icipiẽte dic illo q̃ pmo oĩum illuxit, ppterea q; iure natalis múdi uocãt: aries ĩ medio cælo fuit: & qa mediũ cælũ q̃si mũdi uertex ẽ aries, ppterea pmum signũ ĩter oĩa hitũ ẽ q ut mũdi caput ĩ exordio lucis apparuit. Tũc át cácer luná gestabat. sol cũ leõe oriebat. Mercuriꝰ ĩ uirgie. Venꝰ in libra. Mars ĩ scorpiõe. Iuppiter ĩ sagitario. Saturniꝰ ĩ capcorno erat.

intempesta nox
Contici nium
Aurora
Planetarum colores
Messis

SER Multa forẽtq̃ mox cælo properãda ſerẽo maturare. Ordo eſt multa dat maturare q̃ forẽt pperãda ſere no cælo. i. in ſerenitate. Nam male quidã forent pſentis temporis eſſe uolũt: ut ſit ſẽſus: Multa ſunt maturare datur mox cælo ſereno properanda. i. in uſum ſereni cæli: qđ nõ ẽ idoneũ: licet re uera fore tm̃ ſemper futuri tẽ poris ſit. nam foret & pteritũ & præſens & futurũ complectit̃. Saluſtiꝰ: Ni uirtꝰ fideſq; ueſtra ſpectata mihi fo ret. i. eſſet: Ordo eſt multa maturare datur: & celleriter facere: quæ ſiuellis cælo ſereno properanter facere: nõ dilgẽter poteris facere: dũ feſtinas. Procudit. cudẽdo extenuat. Vomeris obtuſi dentẽ antiq amẽt addebãt qđ nos propter euphoniã in aliqꝰ detraximꝰ & optu ſus ĩ aliqꝰ reãſit ut tõſus. Lintres. Fluuiales nauiculas. Aut pecori ſignũ aut nũeros ĩpſſit accerui i. facit aut characteres qbus pecora ſignãt̃: aut theſeras: quibꝰ frumentorũ numerus deſignat̃. Nã numeros pro litteris poſuit quibus numeri continent̃ Amerina retinacula. Virgaſ de quibꝰ uires religãt̃ q̃ uirgæ abundat circa amerinũ oppidũ Italiæ: cuiꝰ crebrã in Roſciana facit Cicero mentionẽ. Rubea uirga. Quæ abundat circa Rubos Italiæ opidũ. Horatius. inde rubos feſſi peruenimus. i. ea uirga: quæ apud rubos plurima naſcit̃. Nunc torrete igni fruges. Præparate panem quo utamini in ſerenitate: ne ea res impedimento ſit poſtea.

Lintres

Frigidus agricolã ſi quãdo continet imber.
Multa forent quæ mox cælo properãda ſerẽo
Maturate datur. durũ procudit arator.
Vomeris obtuſi dentẽ: cauat arbore lintres.
Aut pecori ſignũ aut numeros ĩpreſſit aceruis
Exacuunt alii uallos furcaſq; bicornis.
Atq; amerina parant lentæ retinacula uiri.
Nunc facilis rubea texatur fiſcina uirga.
Nunc torrete igni fruges: nũc frãigite ſaxo.

AN. M. Frigidus agricolam. Docebit iã agenda agricolis ĩbri cadẽte. Cato ẽt. c. xxxix. ait. ubi tẽpeſtates malæ erũt quũ opꝰ fieriñ poterit. ſtercꝰ đ ſterlinio egerito bubile ouile coriẽ & uillã bene purgatio &c. Mox. i. ſtatim uel deiñ: nã & poſt legit̃ in antiqs

Maturare

Maturare: id ſignificat cũ mõ ſtudiũ adhibere feſtinũ: auctore Nonio & Gel. li. ix. c. xi. ait: cꝰ Publius Nigidius Maturare inqt eſt qđ neq; citius eſt neq; ſerius: ſed mediũ qddã & tpatũ ẽ. At iam qđ nõ ſegniꝰ ſed qđ feſtinãtius fit id fieri mature dicit̃ hæc & plura Gel. & Mac. li. vi. Procudit cudẽdo extenuat. Obtuſi. hebetati ſeu hebetis. Lintres. linter genus ẽ dolii ruſticani ut oñdit Cato priſcus ſed hicꝰ nauia accipi põt. de qua Feſtꝰ ait. Nauia lignũ cauatũ ut nauis: quo in uindemiis uti ſolẽt. Marcellꝰ uero ait: lintres naues fluuiales. Verg. li. i. g. Cauat arbore lintres. De nauia magis placet uel de dolio ruſticão ut patuit. Aut pecori ſignũ. Colu. li. xii. c. ii. loq̃ns de lanuario circa finẽ ipſius ait: His ẽt diebus maturi agni & reliq̃ fœtus pecudũ nec minus maiora q̃ drupedia charactere ſignari debẽt. idẽ quoq; loq̃ns de fine Aprilis ait. Eodẽ tpe foetus foecũdi pecoris ſignari oportet. Numeros ĩpreſſit aceruis. Numerꝰ eſt multitudo ex unitatibus conſtituta, ſolent aũt agricolæ modio rũ nũeros aceruis ipſis frumentorum ĩprimere. i. deſignare: uel manu uel baculo aliquo illos ĩprimendo. Vallos. palos. Amerina retinacula. Ameria ut Strabo ait li. v. urbs eſt in Vmbria retinacula autẽ intellige ſallices Colu. n. li. v. de ſaliceto ſic ait. Amerina ſalix gracilẽ uirgã & rutilã gerit. Meminit itẽ Pli. li. xvi. c. lii. Pubea uirga: acro in Horatio li. i. ſermonum: inde rubos feſſi puenimus docet Rubos eſſe Italiæ urbẽ: afferẽs quoq; hunc Vergilii locũ. Ego tñ de uirgulto ſanguineo intelligo. põt ẽt de rubo ipſo intelligi. Fiſcina a ferendo dicta enim comportantur fructus ac tres neceſſariæ. Varro teſtis. Nunc frangite prouerbium dum pluit molendum eſſe.

Linter

numerꝰ

Ameria

Noxiũ

CHRISTO. Frigidus: uel noxius humanis corporibus: Noxium enim ẽ præſeuerare ſub pluuiis. Vel epithetum eſt aquarum. ſunt enim frigidæ. Vel frigidus diſcretiuum ſit epithetum. Operantur enim nonnulla aliquã do in pluuia: quæ non afferat ſecum frigus. Ergo frigidus imber: quaſi dicat non omnis imber. ſed ille qui eſt frigidus. Properanda. Auertenda eſt uis notioque uerborum eſt enim feſtinare properare & maturare Feſtinatio igitur & properatio habet in ſe utraq; tumultuariam celeritatem: quanuis qui feſtinat multa quidem inchoat: ſed nihil perficit. Qui autem properat inchoata quidem ad exitum perducit. Sed tamen urgente celeritate multa neceſſe eſt non omnino abſolute fieri. Maturare autem ſecundum nigidium eſt quod nec citius: nec ſerius eſt: ſed medium quoddam. Vnde poma matura ſunt: quæ neq; acerba & immitia: neque rurſus caduca & nimium cocta ſed tempore ſuo temperate adulta. Hanc interprætationem nigidianam ſic Auguſtus explicabat σπευδε βραδεως er quod monebat ut ad rem agendam adhiberetur: & induſtriæ celeritas: & diligentiæ tarditas. Ex quibns contrariis fit maturitas Poeta ergo in hoc loco properare & maturare tanquam contraria ponit. Nam in pluuiis fiunt ea quæ per ocium ſub tecto fieri poſſunt. Ne mox ſicco cælo cogamur eodem tempore facere: & quæ ſub tecto fieri poterant. & quæ nunc ſub diuo facere urgemur. Ergo ubi diuerſis temporibus utraque maturali perbelle poterant. Nunc eodem tempore properare urgemur. Vnde ait Plinius: Malum patremfamilias eſſe quiſquis interdiu faceret: quod noctu poſſet niſi in tempeſtate cæli. Peiorem qui pro feſtis diebus ageret quod feriatis deberet. Peſſimum qui ſereno die potius ſub tecto operaretur q̃ in agro. Vides ergo quid ſit maturare. Itaque cum ſignificamus quid feſtinantius factum rectius præmature q̃ mature factum dicimus Afranius in togata: Apetis dominatum petens peæconem atque immature. Procudit. Procudendo acuit qui iam aratione hebes factus erat. Cauat. Si ex una ſolida arbore facit lintrem dicemus cauat lintrem in arbore. ideſt cauando arborem facit lintrem. Valos in maſculino genere ſignificat ſingulos palos. Vallum uero in neutro ſigni ſeriem ex multis palis. Amerina: ab ameria quæ urbs ſabinorum eſt: ut Rubi in Campania oppidum fuerunt.

Feſtiare
Propare
Maturare

Valus
Vallum

SER. Quippe etiam. non mirū eſt ruſticū aliquas res facere debere per pluuias: quum ſint quædam quæ facere poſſit etiā feſtis diebus. Fas & iura ſinunt. diuina humanaq; iura permittunt. Nam fas ad religionem: iura ad homines. Riuos deducere nulla religio uetuit. i. ſiccare. Nam irrigare inducere eſt: ut deinde ſa iura irrigare tis fluuiū inducit. Sane ſciendum Varronē cōtra religionē eſſe uel ſi irrigentur agri uel lauētur animalia feſtis diebus. Nymphæ enī ſine piaculo non poſſunt moueri. ſed ſcimus neceſſitati religionē cedere: unde perite Virgilius ait: Balantūq; gregem fluuio merſare ſalubri. i. ſalutifero. Nam dicturus eſt in tertio: Scabie tētari animalia niſi lauent. De irrogatione uero nihil ad hūc pertinent locū: quia deducere ut diximus ſignificat ſiccare. Coſtas aſſelli. aut re uera coſtas: aut clitellas ut Horatius. Hi muli capuæ clitellas tēpore ponūt. Agitator: Verberator ab agendo dictus. Vilibus pomis. abundantibus: ut Vilemq; faſellum. Lapidem incuſum. Manualem molam cudendo aſperatam. Maſſam picis urbe reportat. Aut qui oleū uel poma portauerat ad urbem. Aut certe ideo reportat quia pix in agris naſcitur: & in urbem diſtracta in agrum a pleriſq; reportatur.

Quippe etiā feſtis quædam exercere diebus
Fas iura ſinunt: riuos deducere nulla
Religio uetuit: ſegeti prætendere ſepem
Inſidias auibus moliri: incendere uepres
Balantumq; gregem fluuio merſare ſalubri:
Sæpe oleo tardi coſtas agitator aſelli
Vilibus aut onerat pomis: lapidēq; reuertens

ANT. Etiā. feſtis Colu. li. ii. c. ult. ait q. pontifices negant ſegetem feriis ſepiri debere. Vetant quoq; lanaꝫ cauſa lauari oues niſi ꝓpter medicinam. Vergilius q. liceat feriis flumine abluere gregem precepit: & iccirco adiicit fluuio merſare ſalubri. i. ſalutari. Sunt enim uitia quorum cauſa pecus utile ſit lauare. Feriis autem ritus maiorum etiam illa permittit: Far pinſere. faces incidere candelas ſeuare uineam conductam colore. piſcinas lacus foſſas ueteres tergere & purgare. ſtercora æquare. caſeum facere &c. Fas & iura. fas a fando dicitur auctore Feſto. fas ad relligionem: iura pertinent ad homines. fas igitur & iura ſinunt ideſt diuina humanaq; iura permittunt: nam fas lex diuina eſt ius lex humana. Riuos deducere ideſt attenuare uel detergere teſte Mac. li. ſat. iii. nam feſtis diebus riuos ueteres ſordidatos detergere licet: nouos fodere non licet. Et Plinius libro. xviii. inquit: Humiliorem agrum foſſione condici atq; ſiccari utiliſſimum eſt. foſſas autem retuſis locis apertas relinqui. Relligio. eſt deorum cultura ut Nonius inquit. religio Relligio item metus uel ſollicitudo. legito autem plura in Gellio libro quarto. c. nono & in Mac. libro. iii. Sepem. de ſeptis & ſepibus multa Varro libro primo c. decimoquarto & decimoquinto. Inſidias. iſidere eſt doloſe aliquem expectare. unde & inſidiæ nominatæ ſunt. Virgilius libro decimo primo. Et ſyluis inſedit iniquis inſidiæ

Vepres. ſpinas. Fluuio merſare ſalubri. id iam patuit per columellam. Sed Mac. etiam libro tertio id quoq; declarat dicens. Cauetur enim iure pontificio ut quoniam oues duabus ex cauſis lauari ſolent: aut ut curetur ſcabies aut purgetur lana. Feſtis diebus purgandæ lanæ gratia oues lauari non liceat: liceat autem ſi curatiōe ſcabies abluenda ſit: ideo hoc inter conceſſa numerauit: Balantumq; gregem &c. Coſtas dorſum. Agitator. ductor agaſo alter. Incuſum. cudere a cedendo dictum ut ait feſtus. unde fit incudo incudi uel incuſi incuſum per cudo . incudo ſimplex ſcilicet quod latius in Spica oſtendi.

CHRI. Feſtis. dierum diuiſio eſt: ut alii feſti: alii interciſi dicantur. Feſti diis dicati ſunt: in quibus ſunt ſacrificia. epulæ: ludi: feriæ. Profeſti ii ſunt in quibus rem publicam & priuatam gerere licet. Hi continent faſtos citiones compendinos & præliares. Interciſi uero deorum homiuumq; comunes ſunt. In iis cum hoſtia ceditur: fari nefas eſt. Interciſa & porrecta fari licet. Rurſus cum adoletur non licet. De feſtis & profeſtis ita ait Plautus. Feſto die ſi quid prodegeris profeſto egere liceat niſi peperceris. Longe plura notanda ſunt in diuiſione dierum: ſed iis erit accommodatior locus. Conſultus autem Sceuola quid feriis agi liceret inquit quod prætermiſſum noceret. Ita neq; qui bouem adhibitis operis ex ſpecu quo delapſu: eſſet eduxiſſet. Neq; qui fractam tecti trabem fulciſſet: ferias polluebat. M. autem Varro ait negare pontifices ſepes feriis ſepiri debere. Vetant quoq; oues lanarum cauſa lauari: ſed propter medicinam. Vnde poeta fluuio ſalubri dixit. Licet præterea inferiis far pinſere: faces incidere: candelas ſeuare: piſcinas: lacus: foſſas ueteres tegere: & purgare: prata ſicilire ideſt ſtercora æquare fœnum in tabulata componere. fructus oliueti conductos cogere: caſeum facere: arbores ſerendi cauſa colſo uel mulo clitellario afferre. Sed iuncto aduehere non permittitur. Neq; apportata ferere: neq; terram aperire: neq; arborem collucare: neq; ſementem adminiſtrare niſi catulo feceris. Vuas & oliuas conditu legere licet. In horto quicquid olerum cauſa facias omne licet. M. Cato: Mulis equis aſinis nullas ferias eſſe dixit. Idemq; iungere boues permittit lignorum & frumentorum aduehendorum cauſa. Sepes. Qua agrum circundamus. hinc ſepire. Agitator. aſſiduus ac frequens impulſor. Nam cum aſinus & ſenſu & corpore tardus ſit: quia in eo atra bilis prædominatur ſepes aſinus is eſt: niſi aſſiduo uerberetur: non mouetur. Nam ut ait Albertus magnus: In quibus atra bilis prædominatur prædurioris corporis ſunt: unde minus ſentiunt. Quinetiam ſi ea corio aſini quo onus portat calcei fiunt: nullo quanuis aſſiduo & longo itinere frangi poſſunt: ſed adeo dureſcunt: ut pedes illud ferre nequeant. Verum adeo lubrici ſunt huiuſmodi calcei: ut geſtantes ſæpe ad caſum impellant. Adeo frigidus eſt aſinus: ut in frigidis locis non naſcatur. Sunt aſini ſilueſtres quos onagros græci appellant. Ex iis igitur manſuefactis & equa ueloces in curſu mulæ gignuntur duritia eximia pedum: ſed rugoſo corpore: indomito animo: ſed generoſo. Onagro & aſina genitus omnes antecellit. Horum in Phrygia & Lycanonia greges multi ſunt. Qui ad ſeminatōiſ idonei ſunt q. ex fero fit manſuetus facile: ex manſueto ferus nunquam. Manſueti in Italia ſunt omnes: ſed in ea reatini reliquos antecellunt: præſtantiſſimi etiam in Arcadia Hinc perſius: Findor ut arcadiæ pecuaria rudere credas. Pullos aſinarum epulari Mœcenas inſtituit. Poſt eum interiit auctoritas ſaporis.

SER. Ipsa dies alio: Plenissime de lunæ diebus oĩbus expſsit Hesiodus: quã rẽ breuiter iste ꝓlibet. Fœlices op rũ. Aptos fœlicibus opibus. Quintã fuge. Dicit̃ .n. hic numerus Mineruæ eẽ cõsecratus: quã sterilẽ esse cõstat. Vnde ẽt oĩa sterilia qnta luna nasci dicunt̃: ut orcus: furiæ: gygãtes. Pallidus. Quia pallidos facit. Eumenides Vt sæpe diximus κατ' ἐυφημισμον eumenides uocant̃. Nefando sacrilegio. Per cœum ât & lapetũ. Tiphœ um oẽs gygãtes intelligunt̃. Fratres. Othũ & Ephialtẽ dicit. pelio ossam. O lõga ẽ sed fit breuis sequẽti uocali o: ut sub illio alta. Septĩa post decimã fœlix. aut. xvii. dicit aut hoc dicit: fœlix qdã ẽ septĩa: sed fœlicior decĩa ut primũ locũ decimæ relinq̃t. alii q̃rtãdecimã acci piũt: ut sit fœlix ẽ septĩa duplicata. i. cuius numerus post decimã inuenit̃: quo die reuera melius uites po nimus Nona fugæ melior cõtraria furti: nõ utq̃buſ dã ĩpitis uidet̃ Ver. aut fugã seruis suadet: aut eis in dicat dies: q̃bus se a rapinis abstineãt. Nã & fugã de prosectione & cursu legimus: ut Simul arua fuga si mul æquora uertit. Etiã uelocem equũ fugacem dici mus. Et fuga potest ẽt honesta eẽ: ut si q̃s hostẽ. siq̃s imminẽtẽ tyrannũ: si q̃s sæuũ iudicẽ fugiat. Cõtraria aũt furtis illuc spectat: ut dño sit spes iueniẽdi quod amisserit: et seruus rape aliquid aufugiẽs formidet.

Incusum: aut atræ massã picis urbe reportat.
Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
Fœlices operũ. quintàm fuge: pallidus orcus
Eumenidesq̃ satæ: tum partu terra nefando
Coeumq̃ Iapetumq̃ creat: saeuumq̃ typhœa
Et coniuratos cœlum rescindere fratres
Conati ter sunt imponere pelio ossam:
Scilicet atq̃ ossæ frõdosum iuoluere olympũ
Ter pater extructos disiecit fulmine montes.
Septima post decimam fœlix & ponere uites
Et prænsos domitare boues: & licia tælæ
Addere: nona fugæ melior contraria furtis.
Multa adeo melius gelida se nocte dedere
Aut quum sole nouo terras irrorat heous.
Nocte leues melius stipulæ nocte arida prata

Adeo. Valde. Ter Adolescẽtẽ adeo nobilẽ. Meli us se nocte dederũt. Melius nostro obsequũt̃ labori Nocte nomẽ ẽ adeo ut ei Hor. iũxerit ꝓpositionẽ: ut iugulẽt hoĩes surgũt d̃ nocte latrões. n i aduerbiũ no ctu facit sic̃ diu. Salu. diu noctuq̃ laborare festĩare. ANT Massam picis. Colu. li. xiii. scribit Picẽ fu sticos operari & in uasis & in uinis cõdiẽdis. sed plu ra Pli. li. xiiii. c. xxiiii. Luna. Pli. li. xviii. c. xlvii. ait q̃ Ver. etiã in numeros lunæ quædã digerẽda pu tauit Democriti secutus ostentationẽ. Multa ẽt Var ro de lunaribus diebus. li. i. c. xxxvii. Quintã fuge ueteri supstitione creditũ est qcquid qnta luna nasceret̃ sterile atq̃ dãnosum fore. infantẽq̃ tunc natũ iuuenẽ mo riturũ. Orcus. i. pluto. ait enĩ Cicero in Verrinis ut alter orcus uenisse ætnã & nõ proserpinã sed ipsam cererẽ rapuisse uideat̃. Sunt qui uelint Orcũ dictũ ex eo q̃ dii iurabant per stygẽ. est. n. orcos iusiurandũ et orcoo ad ius iurandũ uoco. Est orcus ẽt apud Homerũ li. ii. illiad. Thessaliæ fluuius q̃ Peneũ olei instar supernarat: sed breui spatio portatũ abdicat penales aquas diriſq̃ genitas argenteis suis misceri recusat: auctor Pli. li. iiii. c. ix. Eume nides. furiæ dicunt̃ ꝑ Antiphrasim Alecto Tisiphone Megera. ab eu et mane quod utrunq̃ bonũ significat: cum ipse omni bono careant. sunt q̃ mites interpretent̃. earũ nomina in carmine de floribus sum interpta us. fuere aũt Noctis filiæ secũdũ Maronẽ. Tũ partu. Titanus cœli filius uxorẽ habuit Terrã: ex qua plures suscepit filios cũ q̃bus aduersus louẽ deosq̃ reliq̃os bellũ habuit: eisq̃ cœlũ conantes eripe montes mõtibus supimposuerunt demũ a diis cœli & fulimine interẽpti sunt. Ex eoꝝ postea sanguine & terra nati sunt gigantes: q ẽt bellũ mouere ioui ut patres fecerant. atq̃ eos adeo terruere ut in ægyptũ usq̃ formis mutatis fugarẽt. habuereq̃ pedes anguine os. Sed de gigantũ historia Macrobium libro primo sat. legito. Et Strabo libro quinto de campo Phlegræo me minit. Coeum. is Titanis Terræq̃ filius Latonæ pater extitit: ut asserit Ouid. li. vi. Lapetum. in antiqs tex tibus Iapetium & Iapitũ legit̃. Typhœa. Typhon nel typhocus trium similiarum cum eius diphthõgo in fine: & non cum oe diuisa uel coniuncta: gigas fuit de quo Seneca in Octauia: Non tam ferum typhona neglecto lo ue irata tellus edidit quondam parens. hunc dicit Lac. Iouem prouocasse de regno: hinc ab irato Ioue fulminatũ & teste Ouid. libro quinto met. Siciliæ suppositus est. Typhos autem superbia dicitur. typho incendo. typhoo mæ inaniter iacto superbio. Fratres. Oetum & ephialtem intelligit: qui fuere Neptuni filii ex Iphimedia uxore Aloei filii Titanis & terræ. hinc Aloidæ dicti Ver. li. vi. æn. Hic & Aloidas geminos ĩmania uidi Corpora: qui manibus magnum rescindere cœlum Aggresti: superisq̃ iouem detrudere regnis. Hi ut aiunt nouem digitis men se quoq̃ excrescebant. Dicit autem Homerus his ideo tam magnum incrementum fuisse eo q̃ a terra nutrirentur eosq̃ non amplius nouem annis uixisse. Et eorum designans magnitudinem dicit nouem brachiorum amplitudi nem habuisse. longitudinem uero nouem passuum: ut aiunt. Pelio. Pelion Ossa & Olympus Thessaliæ mon tes sunt ut Solinus etiam edocet. Conati in hoc uersu bis non fit Synaleopha. Multa adeo docebit iam quæ no cturno tempore quæq̃ diurno melius fiant. Adeo. i. certe: uel adeo melius. i. longe melius. Heous. heoos luci fer matutinus orientalis heous dicit̃. Eos uero aurora oriẽs. Sole nouo. secũdũ illos loqtur qui dicebant solem die quoq̃ nouũ fieri. Irrorat. hoc ideo dicit qa circa aurorã solet plus roris descendere solis uidelicẽt uicinitate: quo qdẽ gelu soluit̃. hĩc Ptolomeus in li. q̃ttuor partiũ ait: Stellæ uero matutinales ex quo apparent de sub radi is solis usq̃ ad stationem primam plus deſiccant. a qua usq̃ ad suam occultationem magis infrigidant.

CHR. Massam picis. Nam antiqui agricolæ & ad uiua condenda & ad uaria quadrupedum hominumq̃ re media: & ad multos alios usus picem adhibeant. Ergo emebant picem in urbe: quam in agrum referrent. Repor tant. Quia e locis ubi enata est in urbem uenalis importatum: atq̃ ex urbe a uariis empta rursus in agrum reporta tur. Licia telæ. Etiam quo fuimus uestes licium dicimus. Florentini a fuendo refe appellant ῥαπτω graece suo significat: cuius præteritum perfectum est ῥέῤαφα. Hinc dicimus refe.

Orcus Orcoo
Eumenides tyranus
Coeum typhon
Pelion Ossa olimpus Heoos Eos
Licium

SER. Non deficit: Non deserit. Vnde & qui deserunt exercitum ad hostes transeuntes: defectores uocantur. Defectores

Faces inspicat. Incidit ad speciem & aristam imaginem. Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem: hypmetrus uersus est: unde & sequens a uocali inchoat. Bene autem ait Decoquit humorem: idest reni superfluã. sicut supra posuit: Luxuriem segetum tenera depascit in herba. Nudus ara: sere nudus. Adeo sereno ut cœlo amictum possis contemnere. Sane quidam post hoc Hemistichium dicitur subsecutus: habebis frigora febres. Hyẽs ignaua. Quæ ignauum reddit colonum. Plerunque. Quia dicturus est aliqua: quæ rusticus etiam hyeme possit efficere. Genialis hyemis. Voluptuosa conuiualis. Nam quotiens uoluptari operam damus: indulgere dicimur. Genio. unde & contrario habemus in Terentio Suum defraudans genium. Pressæ carinæ. Honustæ. Imposuere coronas. aut re uera coronas: aut spiras funium accipimus. Sed tamẽ & q̃rnas glandes sunt aliquæ deriuationes ex usu magis q̃ ex ratione ueniẽtes ut quernus & ficulnus: ilignus colurnus a corylo: ilice: ficu: quercu: Cruenta. Matura enim cruoris imitantur colorem. Pedicas. Laqueos quibus pedes illaqueantur. Indulgere Genio

Tondentur: noctis lentus non deficit humor
Et quidam seros hyberni ad luminis ignes
Peruigilat ferroq; faces inspicat acuto.
Interea longum cantu solata laborem
Arguto coniunx percurrit pectine telas:
Aut dulcis musti uulcano decoquit humorẽ
Et foliis undam tepidi despumat aheni.
At rubicunda ceres medio succiditur æstu:
Et medio tostas æstu terit area fruges.
Nudus ara: sere nudus: hyẽs ignaua colono
Frigoribus parto agricolæ plerũq; fruuntur:
Mutuaq; inter se læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems: curasq; resoluit.
Ceu pressæ cum iam portum tetigere carinæ:
Puppibus & læti nautæ imposuere coronas.
Sed tamẽ & q̃rnas glãdes nũc stringere tẽpus
Et lauri baccas oleamq; cruentaq; myrta
Tunc gruibus pedicas & rætia ponere ceruis.

ANT. Tondentur. idest secantur. Noctis lentus non deficit humor. Causa est luna: cuius maioris est humectare: ut Ptolomeus inquit ĩ libro quattuor tractatuum. Decoquit humorem. uersus est hypermeter. Vulcano. igni. Vulcanus enim ut dicodorus libro primo scribit fuit ignis inuentor apud Aegyptios: ubi primus regnauit. Aheni ærei uasis interponitur autem h inter primas uocales. de quo lege Gellium libro secundo. ctertio. Nudos. idest sereno aere ut pallium deseras. Hyems. pluuia tempestas uel ipsa bruma. Ignaua. inutilis non apta ĩdustriæ: nam industrios gnauos dicimus. Mutua. reciproca nunc hic nunc ibi inter se. Stringere. decerpere secundum Nonium. Lauri baccas. harũ uim docet Plinius libro uigesimotertio. c uigesimooctauo Cruentaq; myrta. cruenta ait quia Plinius libro uigesimotertio. c. uigesimonono. ait q; myrtus satiua candida minus utilis est medicinæ q̃ nigra. semen eius medetur sanguinem excreantibus. Item cõtra fungos in uino potũ. odoré oris commẽdat &c. Vulcanus igné reperit. Myrta

Pedicas. Man. libro quinto ait: Currentisq; feras pedicarum compede nectunt.

CHR. Dulcis musti. Optime dulce dixit mustum. Nam ut ostendit Macrobius: in musto sola dulcedo est suauitas nulla. Nam uinum ipsum an sua infantia dulce est. Cum uero pubescit magis suaue q̃ dulce est. Harum duarum rerum distantiæ homerus testis est. Vocat enim mel dulce uinum suaue. Mustum autem latini non solum uinum sed quicquid nouellum est nominauere. hinc Neuius uxorem ducere si musta est. Decoquit. Coquendo minuit. Id enim est decoquere. Vnde decoquere dicuntur mercatores: quando rationes suas uehementer minuunt: ut fidem fallant. Humorem qui in uno aqueus est. Nam q; in musto sit aqua sic probatur ut ait Macrobius: quia uetustate fit mensura minus: sed ui ac robore acrius. Ex decoctione fit defructum: ac si magis decoquat transit in sapam. Nam passum est id uinum dulce quod fit ex uuis passis. Patiuntur. enim uuæ cum adhuc in uite pendentes tortis de industria pediculis botrionis cum iam eas succus qui a uite prouenit deficiunt languescũt atq; in rugas contrahuntur. Faciebant præterea passum ex uua quam græci sticam uocant: nos apicinam. Vuæ enim in uite diuitius sole aduruntur aut oleo feruente. Alii siccant in sole uuas expansas: donec paulo amplius dimidium pondus supersit. postea aridum acinum in dolium coniiciunt: inde mustum inferũt ut grana submersa sint: quod ubi combiberint seq; impleuerint prælo premuntur. Ignaua Ab effectu idest quæ colonos ignauos idest pigros facit. Est enim ignauus ab eo quod est nauus & in priuatiua dictõe: & mutatur n in g euphoniæ causa. Nauum enim proprie dicimus celerem & uehementem in rebus agendis dictum a nauium uelocitate. hinc dicimus nauare idest strennue perficere. Cicero in uerrem: Nauus & pudens & probus filius esset. Item ĩ epistola ad torquatum. Sed quia nemo est adeo afflictus qui si nihil aliud studeat nisi id quod agit: possit nauare aliquid & efficere. Item pro. M. Celio: Si me audiant: nauent aliam operam: aliam ineant gratiam: in aliis se rebus ostentent. Genialis. Recte a seruio exponitur uoluptuosus a genio: cui indulgere dicimus quotiens uoluptatẽ quærimus. Ouidius: Enodis abies curuataq; glandibus ilex: Et plantanus genialis acerque coloribus impar. Alii a gignendo dictum uolunt: & apparatum omnem nuptiarum genialem appellant: quia nuptiæ gignendi causa ĩstitutæ sint. Ouidius de arte amandi: Ducũtur raptæ genialis turba puellæ: Et potuit multas ipse decere timor. Glãdes. In quercu: ilice: æsculo cerro & robore Nuces eorum sunt quorum cortex durior & magis ligneus est: ut in iuglande: & amygdalo: in corylo. Baccæ sunt oleæ: lauri: corni: & homini: Acini uero uuæ: hebuli: sambuci: mali punici: & similium dicuntur. Poma postremo mala: pira & talia. Mustum Decoqt Ignauus Nauus Nauare Genialis Bacca Acinus Poma

SER. Auritos lepores. Maiores aures habẽtes. Hor. aliter ait: Doctum & auritas fidibus canoris ducere quercus: sensum audiendi habentes. Balearis fundæ. hispanicæ a balearibus insulis hispaniæ: ubi inuenta est funda. Quid tempestates auctumni. Verno & auctumnali tempore fiunt tempestates: quando nec plena æstas ẽ nec plena hyems. Vnde medium & confine utriusque temporis ex comunicatione contrariarum rerum tempestates effecit. Sane sciendum ultimas partes tam auctumni q̃ueris significare: quibus sunt procellæ: quod de auctumno hic indicatur sus. Atque ubi iam breuiorque dies & mollior æstas. De uere hic. Spicea iam campis cũ messis inhorruit. deinde ait. Ruit id est præcipitatur in finem. Vigilanda uiris. Vigilanter prouidẽda.

Spicus

Spicea messis. Spicos de maturis frugibus abusiue dicimus. Nam proprie est spicus quum per culmi folliculum ideſt extremum tumorem aristæ ad huc tenues in modum spiculæ eminent. Inhorruit. Intremiscit. Frumenta lactentia. Adhuc tenuia et lactis plena. Sane sciendum Varronem in libris diuinarum rerum dicere Lactantem deum esse qui se infundit segetibus: & eas facit lactescere. & sciendum inter lactantem & lactentem hoc ĩteresse: q̃ lactãs est qui lac præbet: lactens cui lac præbetur. Stringeret. Secaret: ut hic ubi densas agricolæ stringunt frondes. Omnia uentorum concurrere inter se: ut Mutati transuersa fremunt. Sublimen expulsam eruerent ideſt per sublime portarent erutam segetem.

Lactans
Lactens

Turbine nigro. Tempestate noxia. Horati. hic niger est: hunc tu romane caueto. Culmumq; leuem Culmus est ipse calamus Stipulæ uero folia quæ amb iunt culmum: Agmen aquarum. Impetus: ut Leni fluit agmine thybris. est autẽ hic ecbasis poetica ad describendam tempestatem.

Culmus
Stipula

ANTO. MAN. Auritos: auritus a magnis auribus dicitur: alias ab audiendi facultate ut scribit Festus. Damas. de his uideto ægloga. viii. Balearis fundæ. baleares insulæ in hispania a græcis dictæ a fundarum iactu: quibus homines maxime utebãtur auctor est Dionysius. Ballo autem iacio denotat. hic balearis remoto. l. unico. Florus autem libro tertio. de balearibus inquit: tribus quisq; fundis præliatur. certos esse quis miretur ictus: cum hæc sola genti arma sint id unum ab infantia studium: cibum puer a matre non accipit: nisi quem ipsa monstrante percussit. Quid tempestates auctumni. ostendit qualibet anni parte fieri tempestates. propterea cognoscẽdas ne nimis obesse possint.

Baleares

Sydera. quæ scilicet tempestatem producunt ut delphin. solum uirgine. capra. argo Centaurus. hædi. corona uergilliæ. cassiope. tauri caput &c. de quibus late apud Colu. libro decimosecundo. c. secundo. Atque ubi iam breuiorque dies. de bruma intelligit: est autem ordo: & quid dicam ubi ideſt quando dies breuior est. & mollior æstas ideſt ipsius brumæ calor remissior quam scilicet fuerit ib autumno. Vigilanda. uigilandum est brumæ tempore ob prauos dies longasque noctes. unde Colu. etiam libro decimosecundo. c. secundo ait. Optimum est ĩtra cal. decembris sementem confeciſſe: sed etiam longis noctibus ad diurnum tempus aliquid adiiciendum est: nam multa sunt quæ in lucubratione recte aguntur. Inertisq; agricolæ est expectare diei breuitatem. Vel quum ruit. Vel quid dicam &c. Imbriferum uer: De uere hudo latius superius dictum est. Quum messis. uel quid dicam quum messis &c. Lactantia. lacte plena. dum enim adhuc mollescunt lacte plena esse uidentur ipsa grana.

Flauis aruis propter flaua frumenta dixit. Ventorũ: uentus est fluctus aeris teste Plinio li. secundo. Quæ grauidam. Ordo est: quæ uentorum prælia eruerent ab imis radicibus segetem late grauidam sublime expulsam eruendo enim in altum expellunt. Hyems. uentorum tempestas & uiolentia: nam de pluuia iam dicet.

Lepus

CHR. Lepores. Horũ plura sunt genera: Nã & quos cũiculos appellant: inter hos scriptores reponunt. In alpibus candidi gignunt. quibus ibernis mensibus pro cibatu niuem esse crediderunt. Certe liq̃scente ea rutilescũt annis oĩbus. Archelaus leporibus utrãq; uim singulis inesse scribit: ac sine mare æque gignere. Lepus solus oĩum teste Ari. pter hoĩem & dasipodẽ supfœtat aliũ educãs aliũ in utero pilis uestitũ: aliũ iplumẽ aliũ ichoatũ gerẽs. Dame mãsuescũt raro cũ feræ iure dici nõ possint. cõplura sunt nec placida nec fera. sed mediæ inter utrunq; naturæ: ut hirũdines apes et delphini. Funde baleares. Baleares duæ hispanici maris insulæ sunt: quas inter Tarracõnis & Sucronis maritimã eẽ sitas cõtingit. De his Phileteas scribit: Hirta inqt uestis & sordida rarus limbus suol uit & iunceũ ornamentum: fundas uero habẽt aut iũceas aut setis cõtextas: aut neruis in iis habenæ sunt. aut lõgiores: aut mediocres: aut breuiores ut uolunt ictus aut longiores eẽ aut propinquiores. Pueri ita exercentur ut alioquin ne panis quidem illis exhiberetur nisi funda prius quicquam attigiſſent. Viris. Nominibus fortibus. i. a quibus abest omnis segnitia: & laborum patientes sunt. Agmen. Magna uis cum impetu. Fœdam non solum aspectu turpem: sed quæ omnia prosternendo deturpat: uel fedam crudelem ut sensum det rei sensu carenti. Grauidam. Cuius spicæ plenæ sint.

Baleares

Auritosq; sequi lepores: tum figere damas
Stupea torquentur balearis uerbera fundæ
Quũ nix alta iacet: glacie quũ flumia trudũt
Quid tempestates autumni & sydera dicam.
Atq; ubi iam breuiorq; dies & mollior æstas
Quæ uigilãda uiris. uel quũ ruit ibriferũ uer
Spicea iam cãpis quũ messis inhorruit: et quũ
Frumenta in uiridi stipula lactantia turgent:
Sæpe ego quũ flauis messorẽ induceret aruis
Agricola & fragili iã stringeret hordea culmo
Omnia uentorum concurrere prælia uidi:
Quæ grauidam late segetẽ ab radicibus imis
Sublime expulsam eruerẽt: ita turbine nigro
Ferret hyems culmũq; leuẽ stipulasq; uolatẽs
Sæpe ẽt immẽsum cœlo uenit agmen aquarũ
Et fœdam glomerãt tẽpestatẽ imbribus atris

SER. Collectæ ex alto nubes: ab aqlone qui utiq; de alto flat. i. a septẽtrione: & tempestates grauissimas facit Nam auster humilis est: ut Mundus ut ad scythiã riphæasq; arduus arces: præmiẽ libioe deuexus in austros. Ruit arduus æther. Tonitribus percrepat: ut cœliq; ruina. Caua flumina. Profunda & alta. Luc. Rutubamq; cauum Spirantibus. In motu positis. alibi. Qua uada non spirant: nec fracta remurmurat unda. Coruscaflumina. incoruscátia: ut sibila lábebant. lĩguis uibrantibus ora. Hũilis pauor. q humiles reddit: ut pallidus morbus.

Aut athon aut rhodop: n. Per transitũ secũdũ epicureos loqtur: qui dicunt fulmina non iudicio deoꝝ: sed ex nubibus fieri. Nam mõtes qd necesse fuerit fulmina ri Athon aũt mons est Græciæ: Rhodope mons Thratiæ. Aut alta ceraunia. Mõtes sunt Epiri: a crebris fulminibus dicti. Plágit resonare facit. Alii legunt plangũt: ut sit nemora & littora plangũt. i. resonant. Hoc metuentes cœli menses & sydera serua i. duodecim signa q̃bus menses cognoscimus. Sydera aũt uel tẽpestates uel planetarũ motus. Sciendum aũt ut diximus de planetis qnq; duos eẽ noxios martẽ & saturnũ: duos bonos louẽ & uenerẽ. Mercurius uero talis est: qualis ille cui iungit. unde ẽt fingitur minister eẽ deorũ: q; eoꝝ obtẽperat potestati. Hinc ẽ quod dicit: In quos cœli orbes erret cyllenius ignis i. utrum in septem trionalẽ: aut in australem partẽ ĩ clinetur: aut cui planetarũ cohæreat: ut qualitatem Mercurii ex illo possis agnoscere.

Athon
Ceraunia.

Collectæ ex alto nubes ruit arduus æther:
Et pluuia ingenti sata læta boumq; labores.
Diluit. implẽtur fossæ: & caua flumia crescũt:
Cũ sonitu: feruetq; fretis spirãtib9 æquor.
Ipse pater media nimboꝝ in nocte coruscа
Fulmina molit dextra: quo maxima motu
Terra tremit: fugere feræ: & mortalia corda
Per gẽtes humilis strauit pauor: ille flagrãti
Aut athõ: aut rhodopẽ: aut alta ceraunia telo
Deiicit: ĩgeminãt austri: & dẽsissim9 imber:
Nũc nemora ingẽti uento: nũc littora plãgũt
Hoc metuẽs cœli menses & sydera serua:
Frigida saturni sese quo stella recepter:

ANT. M. Collectæ ex alto nubes. Exhalata terra humida caligo: alias uero pp uapores fumida. nubesq; liquore egresso in sublime: aut ex aere coacto in liquorẽ gignũt: ut scribit Pli. li. ii. c. xliii. Ex alto. id dicit qa ascẽdũt ut patuit in aerea nubes: & ide ex alto aquas emitũt. Nec ĩtelligas ab aqlone: nã ut dicit Pli. li. ii. c. xlix. uenti a septẽtrione reliquos cõpescunt & nubes abigũt. Ruit. ruere uidet pp imbres: ignes: & tonitrua. Fretis spirãtibus. æstibus insonãtibus. Nimboꝝ. tẽpestatũ. Sed cur Ioui fulmia assignẽtur uideto Pli. li. ii. c. xx. Athon. est Athos Macedonie mons: ut scribit Pli. li. iiii. Solinus aũt: ait: q; ẽ athos sublimis adeo: ut altior æstimet q̃ uñ imbres cadũt. Athos
De Rhodope diximus in Buc. Ceraunia. sunt altissimi epiri mõtes: a crebris fulminibus dicti. Ceranuos enĩ fulmen dicit. Ceranuoo fulmĩo. Austri. humidus est auster & p̃cipue Italiæ. Saluberrimus oĩum aqlo. noxius auster: noctu auster ĩterdiu aqlo. uehemẽtior Pli. li. ii. c. xlix. Plágũt: resonãt. Hoc metuens &c. i. tẽpestates p̃dictas. Cœli mẽses i. p̃mi mobilis signa: uñ mẽses secũdũ Indoꝝ Babylõioꝝq; dogmata ex solis ábitu ĩstituti sũt. Serua obserua. quædã enim signoꝝ huiuismodi ignea sũt impressiones calidas: cometas: fulmina: & depopulationes p̃ducẽtia quædã terrea terræmotus: sterilitates & fertilitatesannonæq; inopiã aut copiã. quædam aerea: uẽtoꝝ rabiem ac tranquilitatẽ: q̃dã aquea: inundatões aquaꝝ & pluuias generãtia. Et sydera i. octauæ sphæræ imagines: ac eaꝝ stellas a q̃bus imaginibus ienqualibus secũdũ Caldeoꝝ sñiam: menses tardi breuesq; ut supra meminimus determinati sunt: quæ sydera similia opa p̃ducũt cũ fulgoribus tonitruis tortẽtibus terræmotibus depopulationibus uentoꝝ ac pluuiaꝝ tẽpestatibus seu trãquilitatibus & aeris serenitate. Frigida saturni: frigida ait qm̃ natura ipa frigidus est: & accidẽtaliter siccus. ac p̃pter retrogradationẽ quã patitur: uti & cæteri planetæ: & situs circa stellas humidas qñq; humidus efficit: grauissimas tẽpestates producens. Quo se receptet. an in signa ignea: terreaue &c. an efficiat septẽtrionalis meridionalisue. an ascendẽs descendensue: in ecentrico uel epicyclo. an directus retrogradusue. an circa imaginẽ octauæ sphæræ illam uel istam. an circa illam uel hanc de sui natura stellam. an in applicatõe corporali siue aspectuali ad illum uel istũ planetã existat. an oriatur aut occidat cosmice: cronice: seu heliace. an in hoc uel illud templum siue domum cœli se receptet. Athos Ceraunia Ceraunos Ceraunoo Sydus saturni

CHRI. Ruit arduus æther. Hec descriptio & comiserationem commouet: & locum ipsum crebris præceptis horridiorem factum poetico nitore exhilarat. Et quod in re maximum est auditorem ad id quod præcepit magnitudine utilitatis proposita uehementer accendit. Non enim tantum noscendæ astrologiæ laborem nisi ut uitetur summum incommodum subire par esset. De turbine ac fulmine dicemus in primo æneidos.

Dẽsissimus. Quia ex cõdẽsato aere fit pluuia. Mẽses cæli. Qui ex cursu cælesti fiũt. Plãgũt: Proprie plãgere ẽ cũ ex mœrore mulieres corpus tũdũt: Illa aũt uẽtoꝝ pcussio in tẽpestate illũ mœrorẽ uidet imitari. Saturni. saturnũ: Cœli & uestæ quæ terra est filiũ dixerũt. Ideo aũt cœli filium: quia solemus eos quoꝝ uirtutẽ miramur: aut qui repẽte ueniũt cœlo cecidisse dicere. Terræ aũt q; ignotis parẽtibus natos filios terræ dicimus: sed uerius alii putãt eẽ. saturnus cũ potẽtissimus rex esset ad memoriã parẽtũ retinẽdã nomina eoꝝ cœlo terræq; indidisse ut etiã uidemus & montes & maria & flumina a uiris nomẽ sumpsisse. In historia præterea sacra scribitur: q; saturnus Opẽ in uxorẽ duxit. Titan aũt cum regnare uellet. erat. n. maior natũ frater. tamẽ animaduertẽs matrẽ sororesq; suas saturno fauere: q; forma p̃stãtior eẽt: cõcessit: sed ea lege ne saturnus prolẽ masculinã tolleret: ut regnũ ad sobolẽ suã eẽt redituũ: ille tamẽ quatuor liberos clãculũ substulit louẽ Neptunũ Plutonẽ & Iunonẽ. Titan. ubi hæc cognouit: cũ filiis: qui Titanii dicũt aduersus saturnũ bellũ parat. illũq; atq; Opẽ sororẽ bello captũ muro iucludit. Quod etiã affirmat sibylla. Inde iupiter cretensium manu collecta parentes in libertatẽ restituit. sed saturnus ex oraculo noscens fore ut a filiis regno pelleret: ob hocq; Ioui ĩsidias tẽderet. a Ioue. Plágere Saturno

Latium regnō pulsus in italiā ꝑfugit: & ubi postea Roma fuit latuit: ex qua re latiū illā regionē qm̄ ibi latuerit appellauit Receptus ē aūt a Iano illius regionis rege & cū agriculturā ab eo cēr edoctus regni illū ſociū aſſumpſit. Et cū primum aera ſignaſſet in alterā ꝑte ut ait Macrobius Saturni effigiē in altera nauē qua uectꝰ erat expſſit. Veꝝ cū iter hæc ſaturnus ſubito nō cōparuiſſet: Ianus in eius honoris amplificationē oēm terrā ſue ditionis parentē ſaturniā appellauit: & arā & ſaturnalia illi inſtituit: & ſimulachꝝ eius tanquā agriculturæ inuentoris falce inſigniuit. Et qm̄ hoc regnante nemo ſeruiuit: nullūq; furtū factū eſt: In ſaturnalibus oīs licentia ſeruis pmittitur: & in eius æde ærariū iſtitutū ē ueluti in illa tutius eſſe poſſet. Atq; hæc in hiſtoria. Referūt præterea ad phyſicā rōnē & dicūt illum tps eſſe. Vnde græce cronos appellat remota h: ab eo qđ eſt chronos: qđ græce tps ſignificat. Vñ uolūt illū uoraſſe filios oēs præter louē: Iunonē: Neptunnū & Plutonē: quia tēpus oīa cōſumit quæ corruptibilia ſunt præter quattuor elemēta. Iupiter. n. ignis eſt Iuno aer: Neptunus aqua: & Pluto terra. Latine aūt dicit ſaturnus a ſaturnitate: qm̄ oībus rebus corruptibilibus ſaturat tps. Alii dicūt a ſatu: cuius cā de cœlo eſt. C rediderūt. n. ſaturnū cœlū eſſe: & opē terrā: cuius ope alimēta humanæ uitæ querūt. Vel ab ope quo fructus frugeſq; naſcūtur. Huic deæ: & Saturno Cecropē in Actica primū aras inſtituiſſe Philochorus refert: & illos louēq; pro terra coluiſſe. Inſtituiſſeq; ut patreſſamilias frugibus ac fructibus iam ꝑceptis paſſim cū ſeruis ueſcerentur: cū qbus in rure colendo laborē tolerauerāt. Alii Saturnū ſolē eſſe dicūtur: qm̄ ipſe eſt auctor tēporꝝ. In Saturni tēpli faſtigio romani tritones cā tubis ſculpſere caudis terræ iſertis ſignificātes q; a ſua ætate p oīa deinceps tēpora: hiſtoria quæ prius obſcura erat clara ſit. patri ſuo Cœlio uirilia āputaſſe referūt & in mare dieciſſe quoꝝ agitatione ſpuma effecta Venerem genuit: quia uis cæleſtis in terrā defluēs cā eſt generatōis. Sin ad ſtellā ipſā ſaturnū referimus ipſe eſt ſupremus oium planetarꝝ. Et qm̄ hēt ſphæram amplioris circūferentiæ omniū tardiſſimus in curſu eſt. In ſingulis. n. ſignis triginta moratur mēſes: Eſt planeta omnino maliuolus. Nam ut demonſtrat Ptolæmeus in libro de harmonia. Vitā noſtram ꝑcipue ſol & luna moderat. Deinde dicit louē & uenerē nobis proprios: ſaturnū & martē ea ratione aduerſos: quia certi ſunt numeri per quos omnia quæ ſibi conuenienter iunguntur: & aptantur ſit iugalis competētia: nec quicquā poteſt alteri niſi per hos numeros conuenire. Poſt hæc longo ordine explicat huiuſmodi numeros: ac oſtendit iouem & uenerem interuentu numerorum illorum cum luminibus bene iungi & cōſociari alia nullus numeri nexu applicari. Et Iouis ſtellam ſoli per omnes numeros lunæ per plures. Venerem uero lunæ per oēs: Soli aūt per plures iungi indeq; fieri ut quāuis utraq; ꝓpitia ſit ſtella: ꝓpitior tamē ſit iupiter. Saturnum aūt & aliqua extrema linea ad ſolem martem ad lunam referri. Ideoq; minus cōmodos eſſe planetas demōſtrat. eſt ergo maliuolus ſaturnus. Eſt ſiccus & frigidus: quæ duæ qualitates mortiferæ ſunt. Eſt nocturnus ponderoſus plus nocet retrogradus q̄ rectus. Vnde fabulæ illi falcem tribuunt: quæ tunc maxime ſeccat cum reducitur. Colore plumbeo eſt. Secundum Ptolæmeū ui producit hominem fuſcū turpē pigrū graue ac triſtē corpore aſpero & qui amet turpia & fetida. Domus Saturni capricornus & aquarius. Dominiū habet in libra. ſignificat ædificiū doctrinā & locū frigidū. Pingebatur aūt apud priſcos homo ſenex canus: prolixa barba: curuus triſtis. pallidus tecto capite. & qui dextra falcem & in eadem ſerpentis imaginem caudā ſuam ore mordentis. ſiniſtra infantem filiū ori deuoraturus admouebat. Iuxta hunc quatuor aderant filii & uxor in formā matronæ: quæ manu dextra ſe omnibus opem laturam ſinificaret. ſiniſtra panem pauperibus porrigeret. Receptet. Vſus eſt frequentatiuo: quia uelox eſt planeta.

Cylleio SER. Cyllenius autem ignis ꝓp ſtellā mercurium dicitur: quia in cylleno monte Arcadiæ dicitur natus eſſe Mercurius. Frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet. i. nocēs: ut Frigidus o pueri fugite hinc: latet anguis in herba. Ideo autem hoc dicit. quia Saturnus deus pluuiarum eſt. Vnde etiam primus ſenex fingitur

Quos ignis cœlo cyllenius erret in orbis.

Saturno Nam ſenes nouimus ſemper eſſe gelidos. hic autem in capricorno facit grauiſſimas pluuias & præcipue in Italia unde & Hora. ait. Seu tyrannus heſperiæ capricornus unde: ut in ſcorpio grandines. Item in alio fulmina. in alio uētos. Vnde præcipit nos ſcire debere in quod ſe ſignum recipiat ſydus ſaturni. Sane perite ait receptet: ut ex frequentatiuo uerbo nobis oſtenderet: ſaturnum bis ad unum quodq; ſignum reuerti quod alii planetæ minime faciunt ſolus enim eſt qui & longius a ſole diſcedat: & bis ad unum quodq; ſignum recurrat. Quos ignis cylleni⸗us erret in orbes. Ordo eſt in quos orbes cœli erret cyllenius ignis: & bene erret. Nam planetæ uocantur ἀπὸ τῆ πλάνης. i. ab errore. nam interdum ad auſtrum. interdum ad ſeptentrionem plerūq; contra mundum: nōnunquam cum mundo feruntur.

Plātæ ANTO. M. Quos ignis cœli cyllenius erret in orbes. obſerua item ſicuti de ſaturno & cæteris erraticis: in quo: cœli orbes erret ignis cyllenius ideſt ſtella mercurius: qui inter cæteros tam in motu diuerſus q̄ etiam in impreſſione uarius eſt: quoniam conuertibilis eſt nature. cui natiq; aſſociatur corpore uel aſpectu: illius naturā aſſumit. Quare præcipit Virgilius totius aſtrologiæ peritiam complectens præcipue mercurium obſeruandum eſſe. qui quidem nimboſas procellas uentorum rabiem & præcipitantes demittit impreſſiones. demum p menſes cœli ſigna. xii. ꝑmi mobilis: itroituſq; planetarꝝ i ꝓncipia eorūdē & ſitū. Et p ſydera octauæ ſphæræ imagines ac ſaturni mercurii q; ſydus oium planetarꝝ iſluētias obſeruare hortat: quoniā ex eis pfectū reddit uaticinium ꝑfatas tēpeſtates timētibus. hæc eadē a Tholopho ſupiori accepimus. Pli. aūt li. ii. c. Viii. ſic ait. Quod uocāt ſaturni ſydus ſūmū eſt. ideoq; minimū uidetur. & maximū ambit circulū: ānoq;. xxx. ad ꝓncipia ſuæ ſedis regreditur nature eſt gelidæ & rigentis. hæc ille. Et Ptolæmeus li. iiii. partium de Cyllenio inquit: q; ſtellæ mercurii opus eſt in maiori ꝑte deſiccare: & æqualiter humectare. in qbuſdā etenī oris deſiccat humores eo q; unſq; a calore ſolis nimis elōgat. i qbuſdā uero hūectat: eo q; eius locus ſupeſt lunari ſphæræ: q̄ terræ, ꝓpior exiſtit: & inhoꝝ qdē ntroque eius alteratio eſt feſtina. Vētoꝝ & hic auctor exiſtit: ob hoc q; eius motus circa ſolem citus

CHR. Cyllenius. De mercurio in quarto æneidos li. dicemus. Chabetur.

SER. In primis uenerare deos: Post hæc cognita da ꝑcipue opã sacrificiis: ꝙbus tẽpestatẽ & pluuiæ possint repelli. Et mire hoc statim subiũxit: quia occurrebat: quid ꝓdest tẽpestates futuras uidere: & bene ait ĩ primis præcipue & ante oĩa. Nã alia neglecta possunt hẽre emẽdationẽ. Tẽpestas aduenies nisi ante ꝓuideris uniuersa subuertit. Annua sacra refert Cereri: Anniuersaria magna sicut in ænæi. Annua quæ differre nefas. Lætis opatus in herbis. Aut dãs operã cõuiuiis: aut postꝙ opera cũcta cõpleueris. Mollissima uina. Carẽtia asperitate & defæcata. Tibi. ĩ honorẽ tuũ: & ĩ tuã gratiã. Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho. Cui tu liba de lacte: melle: & uino. Nã supfluũ est quod quidã dicũt cõtra religionẽ dixisse uergiliũ licere Cereri de uino sacrificari. põtificales nãꝙ hoc nõ uetant libri quid ãt ait Plautus in aululania cuius ipsi utuntur exemplo. Cereri nuptias facturi estis: quia temeti allatũ nihil uideo. non est huic loco cõtrariũ. Nam aliud est sacrificiũ: aliud uuptias cereri celebrare: ĩ quibus re uera uinũ adhiberi nefas erat: quæ Orci nuptiæ dicebant: quas præsentia sui pontifices ingẽti solẽnitate celebrabant. Alii hunc locum aliter accipiunt: ut miti baccho nõ sit septimus casus sed datiuus: & duo nomina intelligimus Liberi & Cereris. Nã supra quoꝙ ait: In primis uenerare deos ut sit sẽsus. cui cereri & mitibaccho fauos lacte dilue. i. eis sacrifica melle & uino ꝑmixtis. Fœlix hostia. i. fœcunda: & dicit ambaruale sacrificium: quod sæpe de porca fœcunda & grauida fieri consueuerat. Oĩs quam chorus. Chorus proprie est cœtus cãtus atꝙ saltatio. Cererẽ clamore uocent. Inuocẽt copiam frumentoꝝ. Torta redimitus tempora quercu. i. habens in memoria uictũ priorẽ: a quo cereris reuocatus est benignitate. nã olim homines glandibus uescebant. Det motus incõpositos. i. saltationẽ aptam religioni. nec ex ulla arte uenientẽ. Salustius: Saltare elegantius q̃ necesse est probæ. Carmina dicat: Hymnos. Menstrua luna. Vnde & mene dicitur.

ambaruale sacrificium chorus

In primis uenerare deos atꝙ annua magnæ
Sacra refer cereri lætis operatus in herbis
Extreme sub casu hyemis: iam uere sereno:
Tunc agni pingues: & tunc molissima uina
Tũ somni dulces: dẽsæꝙ in mõtibus umbræ
Cuncta tibi cererem pubes agrestis adoret:
Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho
Terꝙ nouas circum fœlix eat hostia fruges:
Oĩs quam chorus & socii comitentur ouãtes
Et cererem clamore uocent in tecta: neꝙ ante
Falcem maturis quisq̃ supponat aristis
Quã cereri torta redimitus tempora quercu
Det motus incompositos: & carmina dicat.
Atꝙ hæc ut certis possimus noscere signis
Aestus ꝙ pluuias ꝙ & agentis frigora uentos
Ipse pater statuit quid mẽstrua luna mõeret
Quo signo caderent austri. qd sepe uidentes
Agricolæ propius stabulis armenta tenerent
Continuo uẽtis surgentibus aut freta ponti
Incipiunt agitata tumescere. & aridus altis

Caderent austri. Desinerent uenti. Ex hoc etiã loco ꝓnostica sũt trãslata de arato. & pauca de multis

Vẽtis surgentibus. Flare incipientibus. Vnde est ecõtrario cũ uẽti posuere. i. flare desierunt. Aut freta ponti. Littora pelagi: quæ feriunt a fluctibus. Duo ãt dicit naturalia. Futura. n. tẽpestate & ante aduentum fluctus mouent: & fragor audit e siluis arcana quadã rõne naturæ. Aridus fragor. Sonitus q̃lis solet fieri ex aridis cũ frãgunt arboribus: ergo aridus nimius. oẽ. n. qd aridũ est: cũ frãgi cœpit nimiũ efficit sonũ. Fragor ẽt a fractarum rerum noĩatus est.

fragor

ANT. Opatus. i. sacrificãs. In herbis lætis. i. ĩ satis. Molissima. dulcissima iucũdissimã. Tibi ad tuũ cõmodũ. Miti baccho. Mac. li. iii. sat. inqt. Poeta sciẽs Cereri mulso libari. adiecit miti baccho fauos dilue. s. mitescere uinũ dicẽs quũ mulsũ coepit fieri: ad diẽ ãt. xii. cal. Ianuarii herculi & ceteri faciebãt sue ꝑgnãte panibus mulso. Vtꝙ Pli. scribit li. xiiii: Aristeus ꝑmus oĩm mel miscuit uino suauitate ꝑcipua. Fœlix hostia. i. eximia. Veratius. n. docet eximias dcãs hostias q̃ ad sacrificiũ destinate eximant egrege. uel ꝙ eximia specie q̃si offerẽdæ numĩbus eligant: Ambarualis hostia est ut ait Põpeius Festus q̃ rei diuinæ cã circũ arua ducit ab his q̃ ꝓ frugibus faciũt hæc & plura Mac. li. iii. de hostiaꝝ generibꝫ. Chorus. multitudo ĩ sacris collecta. Cererẽ. ipsa frumenta

Quã cereri torta. Catõis ꝑceptũ ẽ. c. qdẽ. cxxxiii. ubi docet ꝑusq̃ messẽ facias cereri sactificãdã eẽ porcã. Atꝙ hæc ut certis. Mac. li. v. ait ꝙ poeta hec serenitatis tempestatisꝙ signa de arati phænominis traxit. Aestusꝙ ꝓ. i. Mẽstrua luna. i. q̃ mẽse quoꝙ suũ ꝑficit cursũ: Vñ & mẽlis a mene. i. luna dicit. Cõtinuo uentis Pli. li. xviii. c. ult. inqt: Mare si in trãq̃llo portu a cursu stabit: & murmurauerit ĩtra se uẽtũ ꝓdicit. Si idẽtidẽ hyemẽ & ĩbrẽ. ldẽ quoꝙ de mari ait: Sepe & silẽtio intumescit: flatuꝙ altius solito iã intra se esse uentos fatetur.

CHR. Venerare deos sapienter admonet nõ sufficere diligẽtiã atꝙ ĩdustriã humanã nisi diuinũ accedat auxiliũ. Et optĩus poeta hortat ad religionẽ. Opatus. opari sacrificare significat. Proptius: Cynthia iã noctes est opata decẽ. Nulla. n. opa excellẽtior ẽ q̃ sacrificiũ: Hora. Vnico gaudẽs mulier marito: ꝓdeat iustis opata sacris

Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho. Optĩe hic Seruius. adde ẽt ꝙ poeta ut ait Macrobius: lta ĩ rebꝫ doctrinæ sectator ut in uerbis eloq̃ntiæ exq̃sitor legerat ꝙ ad. xii. kal. ianuarias Herculi & ceteri faciebãt sue ꝑgnante & panibus & mulso iccirco dixit & miti Baccho. i. mulso. Nã melle domitũ uinũ mulsum fit. unde ipse alibi: Et duꝝ bacchi domitura saporẽ. Diluere ãt ẽ cũ rẽ duriorẽ spissiorẽꝙ admixto humore hiq̃facimus ut Diluis helle boꝝ: ergo mella q̃ crassiora sunt uino diluimus. Terꝙ ãbarualẽ hostiã ĩtelligit. de qua diximus ĩ bucoli. Quercu qm̃ Cereris beneficio hoĩes fruges adepti a q̃rnis glãdibus q̃bus antea uescebant abstinere. Incipiũt agitata. t. Hic locus ꝑꝑ ãbiguitatẽ potest aliqd obscuꝝ mẽtibus nostris afferre. ltaꝙ nõ sæpe sunt hæc a scriptore adhibẽda. Inuenias quid Quĩtilianus sentiat. Pronosticoꝝ uero huiuscemodi rõnẽ diligẽter explicat Plinius in libro xvi. ait. n. est & aquaꝝ significatio. Mare si in trãquillo portu a cursu stabit & murmutauerit intra se uẽtũ ꝓdicit

Si itidē & hyemē & hymbrē littoris ripæq; ſi reſonabūt trāquilla aſperā tēpeſtatē: & paulo poſt ſæpe et ſilētio in tumeſcit: flatuq; altius ſolito iam intra ſe eſſe uentos fatetur. Verū & in hoc loco cætera oīa proſequit̄ ꝓnoſtica q̄ a Marone ponunt̄. Plinius ibi ēt hæc ſunt uerba. Eqdē & mōtiū ſonitus: nemorūq; mugitus ꝓdicūt tēpeſtatē.

SER. Aut reſo. l. l. m. τοαὐτο ideſt bis idē dixit. Miſceri aūt ꝓturbari: ut Miſcet agēs telis. lā ſibi tū. ſcias inqt in pelago eē grauiſſimā tēpeſtatē: cū mergi ad littora cōfugiunt. Poetice āt ait: Sibi tū. c. m. t. u. c. carinis. i. ſibi nō parcit: ſed creſcit ī ꝓnitiē ſuam. nā in carinā ſcidēdā cōſurgit. Clamorēq; ferūt. i. ſi cū clamore reuertunt̄. nā plerūq; plura dicit ſigna eqbus unū nō ſufficit. ſed oīa ſunt aīaduertenda. ut cū cornix plena pluuia iu. i. u. Et ſola in. l. ſ. ſ. a. Marinæ. ſ. ad diſcreſcionē fluuialiū. Altā. ſ. a. n. Ardea aūt dcā eſt q̄ſi ardua. q̄ cū altius uolauerat tēpeſtatē ſignificat. Lucanus. Quod ſignū auſa uo. ard. Stellas ꝓcipites: Sequit̄ uulgi opinionē. nō. n. oīo prudēter a poeta dicendā ſunt. q; āt uidemus ſtellas q̄ſi cōlo labi ωοῤῥοιαι ſunt ignis ætherei. q̄ fiunt ex igne æthereo cū uehementior uentus altiora cōſcēdit: & ī de q̄ſi quaſdā ꝓticulas trahere cœpit: q̄ ſimulāt caſū ſtellaꝝ. nā ſtellæ cadere nō ꝓnt quaꝝ natura ē ut ſtēt ſemp: unde & ſtellæ uocant̄ Et ſciēdū eſt ab illa ꝓte uētū fiaturū. ī quā aeris ignis ceciderit. Colludere. mouerī. Terē. Cōgrū iſtū maximū ſinito ludere id/ eſt moueri. Virgi. Ludere pēdētes pueros. At boreæ de ꝓte trucis cū fulminat. Hoc uult dicere ubiq; grauiſſimas & īgētes eiicit pluuias tempeſtas ab his mota uētis. Legit. i. colligit. Nūq; ĩprudētibꝰ iber offuit. Alii iuocare uolūt: alii augētis hēre ſignificationē: ut ſit nunq; iber ualde prudētibus obfuit: q̄ res ſatis nō ſunt idoneæ. Vnde melius ē ītelligere: nūq; iber offuit nō ante ꝓuiſus tā clara ſui ſigna dat: ut ĩprudētibus ignauis accipiamus. nā hoc dicit nūq; neſciēti nocet iber: qa ſe deſignat ante uētuꝝ. & ſcimus leuiora eē mala q̄ ex opiniōe cōtingūt. aut aerii coloris: aut ī altū uolātes. Dicit āt grues de uallibus fugere: nō pluuiā de uallibus ſurgere. Suſpiciēs patulis. hic locus oīs de Varrōe ē. ille. n. ſic. Tū lieeat pelagi uolucres tardæq; paludes Cernere: ī expleto ſtudio certare ludēdi. Et uelut īſolitum pēnis ĩfundere rorē: Aut arguta lacus arcū uolitauit hirundo. Et bos ſuſpiciēs cœlū mirabile uiſu: Naribus aeriū patulis decerpſit odorē: Nec tenuis formica cauis nō euehit oua. Et ueterē in limo ranæ. Fabula duplex eſt. Nā & Ouidius dicit: Ceres cū ꝓſerpinā q̄reret ad releuādā ſitī acceſſit ad quēdā fōtē: tūc eā lycii ruſtici a potu ꝓhibere cœpunt & cōturbātes pedibus fontē: cū cōtra eā mitterēt turpē naribus ſonū: illa irata eos cōucrtit ī ranas: q̄ nūc quoq; ad illius ſoni imitationē coaxāt. ſed hoc nō ē ualde aptū. nā illā magis īſultatio fuerat quā q̄rela: & pœnā ſacrilegii iuſte ꝓtulerāt. Vñ magis Aeſopus ſequēdus ē: q dicit cū luppiter reges oībus aīalibus daret: & ranis deciſſet colendū breuiſſimū lignū: tūc illud aſpernaræ ſunt: tūc iuppiter iratus hydrum eis dedit qui ueſcitur ranis. ANT. Aut reſonātia. l. l. m. ldē Pliniuſ ait q; littoris ripæq; ſi reſonabūt trāq̄lla aſperā tēpeſtatē ꝓdicūt. Et nemoꝝ inc. mur. ldē inqt: Eqdē & mōtiū ſonitus nemorūq; mugitus ꝓdicūt. ſ. uētos. Male ſibi tēpat a curuis carinis. i. nō ſe cōtinet ſed carinis illidit̄. Mergi. idē ſcribit Mergi anatesq; pēnas roſtro purgātes uētū. cætæreq; aq̄tice aues cōcurſantes. grues in mediterranea feſtinātes. mergi maria aut ſtagna fugiētes. Fulicæ ait idē q; fulicæ matutino clāgore: rane quoq; ultra ſolitū uocales tēpeſtatis ſigna ſunt. Veterē q̄relā quomō latona cū apolline & diana iunonis irā fugiēs uertit agreſtes in canas in Lyciæ finibus: uideto Ouid. li. vi. met. ltē uideto Aeſopi fabellā de ranis & hydris. Ardea. hæc in mediis arenis triſtis tēpeſtatis ſignū oſtendit auctor ē idē. Sæpe ēt ſtellas. Plinius de ſtellis ait: diſcurrere eē uident̄: uētiq; ꝓtinus ſequunt̄. ldē Si uolitare plures ſtellæ uidebunt̄ quo ferunt̄ albeſcētes: uētos ex iis ꝓtibus nūciāt. ldē li. ii. c. xxxvi. inqt: Fieri uideꝰ & diſcurſus ſtellaꝝ nūq; temere ut nō ex ea ꝓte truces uēti cooriant̄. & ex iis tūc ꝓcellæ in mari terriſq;. Tu uero cur ita fiat ꝓblema legito apd Alexādrū Aphrodiſeū. Et frōdes uolitare caducas. ldē ait q; tēpeſtatē ꝓdicūt ſine aura q̄ ſentiaꝰ folia ludētia: lanugo populi aut ſpinæ uolitās: aq̄ſq; pluuia īnatās. Boreæ trucis. terribilis. de cuius ui legito Ouid. circa finē libri vi. met. flat āt boreas int̄ ſeptētrionē & exortū ſolſtitialē ut ſcribit Pli. li. ii. Ab oriente uero brumali uulturnus quē græci euꝝ appellāt. Ab occaſu æquoctiali fauonius q; zephyrus a græcis. Imprudētibꝰ. i. ī cautis et iſciis: nā q̄ſq; ſigna futuræ tēpeſtatis ꝓuidet. Vel ĩprudētibꝰ. i. ualde prudētibꝰ ut apud ciceronē li. v. tuſc. Qui nihil metuāt nil agāt nil cōcupiſcāt nulla ĩpotētia efferant̄. i. ualida ſeu magna potētia. Surgentē: uentuꝝ. Bucula. aīt idem q; boues cœlum olfalctantes: ſeq; lambentes contra pilum preſagia aeris ſentiunt.

CHR. Aut reſonātia. l. expolitio ē. Eādē. n. ſētenitā repetit. Increbeſcere. ab eo qđ ē creber ſit ĩcrebeſco. Tēpat ſibi. i. abſtīet. nā q abſtīet ab aliq; re ſibiipſi ĩpōit tēpantiā. Labi ꝓcipites labētes ꝓcipites. i. ad īferiora tēdere Lōgos tractus. Lōgos q̄ſi ſulcos quos a tergo ſibi reliquunt. At boreæ de ꝓte. cū eodē tpe a diuerſis locis flant uēti magne ſolēt pluuiæ cōcitari. nā boreas ſeptētriōalis uētus ē: eurus oriētalis: zephyrus occidētalis. Rura natant foſſis. aliter dicimus rura natāt cū diluuio exūdant. Aliter hō natat. nā hic ſup aq̄s ferꝰ: illa intra aq̄s dimerſa latent. Imber. Qui cōcitatior maiorq; eſt quā pluuia

ſtellæ

Montibus audiri fragor: aut reſonantia lōge
Littora miſceri: & nēorū īcrebeſcere murmur
Iam ſibi tū curuis male tēperat unda carīnis
Quū medio celeres reuolāt ex æquore mergi:
Clamoremq; ferunt ad littora: cunq; marīnæ
In ſicco luduntfulicæ notaſq; paludes
Deſerit: atq; altam ſupra uolat ardea nubē.
Sæpe etiam ſtellas uento impellente uidebis
Præcipites cœlo labi: noctiſq; per umbras
Flāmarum longos a tergo albeſcere tractus
Sepe leuē paleam: & frōdes uolitare caducas
Aut ſumma nātes in aqua colludere plumas
Aut boreæ de parte trucis cū fulminat: & cū
Euriq; & gephyriq; tonat domus: oīa plenis
Rura natant foſſis: atq; omnis nauita ponto
Humida uela legit: nunq; ĩprudētibus imber
Offuit: aut illum ſurgentem ualibus imis
Aeriæ fugere grues: aut bucula cœlum
Suſpiciens patulis captauit naribus auras.

fulicæ
ranæ
ſtella cadentes

SER. Bibit ingẽs areus. Seq̃t rursus uulgi opinionẽ. Exercitus. Multitudo. lã uarias pe. uo. & q̃ asia cir. Dulcibus in stagnis ri. pra. cay. Hæc est uera lectio. & sẽsus talis ẽ. lã uarias uolucres pelagi: & eas q̃ circũ asia prata rimant̃ ĩ dulcibus stagnis caystri uideas certati largos hũeris ĩfũdere rores. Ná si iã uarie legeris: sẽsus nulla rõne ꝓcedit. Caystrus ãt fluuius ẽ. Asia uero palus. Vnde fecit asia prata. Et de paludẽ asia a lõga ẽ: de, puicia breuis: ut Europa atq̃ asia pulsus. Et est homericus uersus: αὐτίω ἐν λειμῶνι καϋστρίου ἀ μφὶ ῥεέθρα. Rimã tur. pascuntur ĩ pratis cibũ per terræ rimas req̃rẽtes. Ná rimari tractũ ẽ a porcis: qui glandes rimãt̃ de rimis terrarũ. Studio gestire lauãdi. Lætitiã suã habitu corpis significare. Ná ut hoĩs lætitiã suã uerb: ita aues corpis gesticulatõe exp̃mũt. Incassũ ãt iõ: ꝗa plũarũ ꝓpositio aq̃ mĩme admittit ad corpꝰ. Tũc cornix plena. Rauca cõtra nã suã & uocat poetice ñ. n. uocat sed denũciat pluuiã. Et notãdũ cornicẽ rauca uoce & solã pluuiã p̃dicẽ. Coruos & uero & plures & uoce tẽui & puriſſia ꝺtra nãz suã: ut Tũ liqdas corui p̃s so ter gutture uoces. Testa cũ ardẽte: pp uilitatẽ noluit dicẽ lucerna sed nec lychnũ quẽadmodũ ĩ heroico carmĩe: Depẽdẽt lychni dixit mediꝰ. n. ĩ hiſ stilus ẽ libris: sicut dixĩus supra. Putres ꝺcrescẽ fũgos. Vt dicit Pli. Cũ aer hũidus eẽ cœpit: fauilla q̃ cũ fumo solet egredi, phĩta aeris crassitate ĩ lucernis resident & q̃sdã uelut fũgoꝝ imitat̃ imagies. Exibri soles. serenitates: & uersa uice dat ꝓgnostica: qbus agnoscãus ẽt tempestuoso cœlo futurã serenitatẽ. Apta: serẽa Aer. n. densat̃ nubilo: & rarescit, sereno. ut Densa erant quæ rara modo & quæ densa relaxat. Nec fratris radiis obnoxia surgere luna. Subaudi a supioribus obtusa luna. Ná hoc dicit nec luna uidet̃ obtusa quæ est radiis solis obnoxia. Ná ut dicũt physici ab eo accipit lumen. Tenuia. Proceleusmaticus est ꝓ dactylo: quã rẽ quotienscũq̃ facit Vergilius seruat locũ synæresi: ut tenuia, itẽ ut genua labant.

Aut arguta lacus circum uolitauit hirũdo.
Et ueterem in limo ranæ cecinere querellam.
Sepius & tectis penetralibus extulit oua
Angustũ formica terens iter. et bibit ĩgẽs
Arcus. & e pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis:
Iam uarias pelagi uolucres: & quæ asia circũ
Dulcibus in stagnis rimant̃ prata caystri
Certati largos humeris infundere rores.
Nũc caput obiectare fretis nũc currere ĩ ũdas
Et studio incassum uideas gestire lauãdi:
Tũ cornix plena pluuiã uocat improba uoce
Et sola in sicca secum spatiatur harena
Et caput obiectat querulũ uenientibus undis
Nec nocturna q̃dem carpentes pensa puellæ
Nesciuere hyemem: testa quũ ardẽte uiderent
Scintillare oleum. & patris concrescere fũgos
Nec minus ex imbri soles & aperta serena
Prospicere. & certis poteris cognoscere signis
Nã neq̃ tum stellis acies obtusa uidetur
Nec fratris radiis obnoxia surgere luna:
Tenuia nec lanæ per cœlum uellera ferri.
Non tepidũ ad solẽ pẽnas ĩ littore pãdunt.

AN. M. Hirũdo: Ait idẽ: q̃ hirũdo tã iuxta aq̃ uolitãs: ut pẽna sæpe ꝓcutiat: hyemẽ nũtiat. Ráæ. Ait idẽ q̃ ranæ quoq̃ ultra solitũ uocales tẽpestatis signa sũt. Formicæ: ait idẽ: q̃ segniter & cõtra industriã suã formicã abscõditæ cõcursantes: aut ꝓgerẽtes oua tẽpestatẽ p̃nũciãt. Et bibit ĩgẽs arquus. ait idẽ: Arquus quũ sẽ duplices pluuias nũtiãt. a pluuiis serenitatẽ ñ p̃ide certã bibit ãt hũorẽ ide emittit: Sed de arquu plura idẽ Pli. li. ii. c. lxi. Coruoꝝ. ait idẽ: Coruiq̃ singultu quodã latrãtes: seq̃ ꝺcutiẽtes si ꝺtiuabũt: uẽtos. si uero carptĩ uocẽ resorbebũt uẽtosũ ĩbrẽ & graculi sero a pabulis recedẽtes: hyemẽ. Varias pelagi uolucres. ait idẽ q̃ hyemẽ significãt: quũ terrestres uolucres ꝺtra aq̃ elãgores dabũt pfũdẽtes sese maxĩe cornix. Poeta ãt id tribuit aq̃ticis ẽt auibꝰ. Asia prata. Vibiꝰ seq̃ster scri. q̃ Cayster decurrit, pxĩus paludi Asiæ. & ꝓbꝰ ĩqt: asia, pducta prĩa lfa dicit̃. ĩ q̃ qddã pratũ asiũ iuxta Cayst̃ flumẽ appellat̃. Maro li. vii. æn. de asia palude & cygnis & caystro ẽt memĩt: ubi ait. Ceu quõdã nimbi nĩ uei ltẽ sonat ãnis & asia lõge pulsa ualus. Caystri. Cayster fluuius ẽ ĩ Moeonia teste Dionysio. & teste Pli. li. v. caystro alluit̃ ephesus amazonũ opꝰ. Lauãdi. passiue dictũ: ná tõdeo & lauo ẽt passiue dicũt̃. de qbꝰ latiꝰ ibi ĩ Buc. Tõdẽti barba cadebat. Cornix. de hac iãiã dcm ẽ. Fũgos: ait pl. pluuias significari: si ĩ lucernis fũgi fuerĩt. si flexuose uolitet flãma uẽtũ. & lumĩa q̃ũ p̃ se flãmas elidũt aut uix accedũt̃. itẽ quũ ĩ eo pẽdẽtes coaceruãt̃ scĩtillæ: uel quũ tollẽtibꝰ hollã carbo ad hæresc̃it: aut quũ ꝺẽptꝰ ignis e se fauillã discutit: scĩtilláue emittit: uel quũ cinis ĩ foco ꝺcrescit: & quũ carbo uehemẽt̃ plucet: ẽ & aq̃ꝝ significatio. Nec mĩus ex ibri. futuræ hyẽis hactẽus signa docuit nũc uero futuræ serenitatis post ibrem. Stellis acies obtusa. ait idẽ: q̃ quũ repẽte stellarũ fulgor obũbrat̃: graues denũtiãt̃ tẽpestates. Lũa. idẽ ait de lũa: q̃rtã eã maxĩe obseruat ægyptꝰ. si splẽdẽs exorta puro nitore fulserit: serẽitatẽ: si rubicũda: uẽtos: si nigra: pluuias portẽdẽ credit̃. ĩ qnta cornua eiꝰ obtusa pluuiã. Erecta & ĩssta uẽtos semp significãt: q̃rta tĩi maxĩe. demũ pleriq̃ obseruabãt lunæ p̃sagia in octo eius articulis, hoc ẽ. iii. vii. xi. xv. xix. xxiii. xxvii. & iterlũio: auctor idẽ pli. Nec fratris radi isobnoxia. ordo ẽ nec luna obnoxia radiis fratris uidetur surgẽ obtusa. obnoxius ãt ꝓpe pene obligatus dicit̃ ob dlictũ: ut scri. festus. Lũa uero obnoxia & obligata ẽ soli q̃n ab eo illũinat̃: cũ sit corpꝰ opacũ. Lunæ uellera. tẽpestatẽ significat láugo populi: aut spinæ uolitãs: aq̃q̃ pluma innatãs.

CHR. Hirũdo. auis ẽ. Irudo uero sãguisuga. Est ĝ hirũdo exiis aĩalibꝰ: q̃ neq̃ fera oĩno nec mãsueta sũt: nidũ luto ꝺstruũt: stramento corroborãt. Si q̃ĩ copia ẽ luti pẽnis multa aq̃ madefactis puluerẽ spargũt. In ægypti heracleotico ostio mollẽ cõtiuatõe nidoꝝ uágãti Nilo ĩexpugnabilẽ opponũt stadii unio spatio q̃d hũano ope p ficiñ posset. ut latiꝰ narrat pl. Cornix. Hæc auis cũ noctua grauis ĩimicitias exercet. Ipsa. n. ĩterdiu oua noctuæ uorat. Noctua ꝺtra illius noctu absorbet. ait Aristoteles nuces ab alto ĩ saxa remittũt ut testã frãgãt. In tẽplis & lucis mĩeruæ raro uisunt̃ Athenis nunq̃. Sole uolãtes pullos aliq̃diu pascũt. Posidõiꝰ ait: ĩ Hispãia cornices ni

cayſtrus Asia Rimari

hirũdo. Ranæ formica Arquus

Cayster Asia

Fũgi

Corui

Hirũdo Irudo

gras eẽ. Acies obtusa. Nõ mutat in se aut materia aut forma stellaꝝ. Veꝝ ex aeris q̃litate q̃ inter nos & illas interiacet mutari uident. Nã cũ densior ẽ aer hebetiores uident cũ rarior acutiores. Carpentes. Proprie dixit. nã carpere dicimus cũ paulatĩ assumẽdo minuimus. hinc dicimus carpere iter: carpere herbas. Dicimus ẽt carpere

Carpo — fama cũ fama alicuius minuimus. Pensa. Apẽdẽdo dicunt. Nã certo quodã põdere lanæ nẽdæ dabãtur. Vnde

libraria — & famula illa q̃ certo põdere aliis diuidebat lanas libraria a libra dicebat. ut demõstrat Iuuena. Nã librarii nõ

librario — a libra dicuntur sed a libris: quia libros ab aliis scriptos transscribunt. Dicimus etiam pensum circumspectio q

Pẽsum — dam & cautio ne ab utili honestoue temere aliqd agendos discedamus: quia rem illam pendimus. i. diligẽtius existimamus. Obnoxia fr. r. Luna ex se lumen nõ habet sed a sole accipit. Vñ q̃q̃ luminis hẽt id soli debet.

Halcyones — SER. Dilectæ thetidi halcyones. Cæyx filius. Lucifer habuit cõiugẽ Halcyonẽ: a q̃ cũ ꝓhibitꝰ iuisset ad cõsulẽdũ Apollinẽ sup statu regni sui naufragio pit: Cuius corpus cũ ad uxorẽ halcyonẽ delatũ fuisse: illa se ꝓcipitauit ĩ pelagus: postea Thetidis & Luciferi miseratiõe cõuersi sũt ãbo ĩ aues marinas: q̃ halcyones uocant. Et sciendũ qa cũ de muliere dicit: hæc halcyõe facit: cũ de auibꝰ hic & hæc halcyone: hi & hæ halcyones. Istæ ãt aues nidos faciũt ĩ mari media hyeme: qbus diebus ẽ tãta trãqlli tas: ut penitus nihil ĩ mari possit moueri. Inde ẽt dies halcyonii uocãt. Nõ ore solutos. s. mãipulos qd̃ seqt alii soluto ore accipiũt. i. nimiũ patẽti. Im mũdi sues. Luto gaudẽtes. Hora. Et amica lutosus. Nebulæ ima pe. dep̃mũt ad ualles. Nec qcq̃ exercet i. nõ. Persius. Hec quicq̃ fundo suspiret numus in imo. Itẽ Vergi. Et sũmo clipei nec qcq̃ umbone pependit: Seros. n. c. Noctua ãt auis est lucifuga: q̃ significat pluuiã: si cecinerit post solis occasum De hac talis ẽ fabula: Nyctimene postq̃ cũ patre cõcubuit. & agnouit facinus: in siluis se abdidit: & lucẽ refugit. Vbi deoꝝ uoluntate conuersa est in auem: q̃ tãto scelere oĩbus auibꝰ ẽ admiratiõi. Liquido aere. Nisus rex megarensiũ ĩ auẽ mutatus: de quo plenius dictũ ẽ ĩ bucolicis: Tũ. l. c. p. t. g. u. Aut quat

Dilectæ thetidi halcyones. nõ ore solutos
Immundi meminere sues iactare maniplos.
At nebulæ magis ima petũt: cãpoq; recũbũt:
Solis & occasum seruãs de culmine summo.
Nequiq̃ seros exercet noctua cantus:
Apparet liquido sublimis in aere nisus
Et pro purpureo pœnas dat scylla capillo.
Quacunq; illa leuẽ fugiẽs secat æthera pẽnis
Ecce inimicus atrox magno stridore p auras
Insequitur nisus qua se fert nisus ad auras
Illa leuẽ fugiẽs raptim secat æthera pennis.
Tũ liquidas corui præsso ter gutture uoces
Aut quater ingeminant. & sæpe cubilibꝰ altis
Nescio qua præter solitum dulcedine læti
Inter se in foliis strepitãt: iuuat ĩbribus actis
Progeniẽ paruã dulcisq; reuisere nidos

Pli. in naturali historia dicit coruos obliuiosos eẽ: & plerũq; minime ad nidos suos reuerti sed quadã rõne cõgerũt ad suos nidos quæ uermes possint creare: ex quibꝰ relicti eoꝝ pulli alunt interdũ Horũ obliuionẽ probat etiã ex rebus quas cũ abscõderint dereliquunt: qd̃ etiam mustellæ dicuntur efficere.

Noctua

AN. M. Alcyones. hæ aues paulo maiores passere sũt. purpureis & cãdidis admixtis pẽnis fœtificãt bruma: qui dies alcyonides uocãtur placido mari p eos: & nauigabili siculo maxie. faciũt ãt. vii. añ brumã diebꝰ nidos: & totidẽ sequẽtibus pariũt. Plura ẽt Pli. li. x. c. xxxvii. Dilectæ thetidi. hoc ait pp eis cõcessũ mare tpe fœturæ. qd̃ ẽt Probus asserit. Sues. Pli. ait: Turpesq; porci alienos sibi mãipulos fœni lacerãtes supple oñdũt aeris mala plagia. Nebulæ idẽ ait: nebulæ e mõtibꝰ descẽdẽtes: aut cœlo cadẽtes: uel ĩ uallibꝰ sedẽtes serenitatẽ ꝓmittũt. Noctua. Noctuas nouẽ uoces habere tradit Nigidius scribit Pli. li. x. Li. ãt. xviii. ait: qa noctua in imbre garula serenitatẽ oñdit. at sereno tempestatẽ. Nisus de niso in auẽ uerso latius uideto in sexta ægloga. Scyl

halietus — la nisi filia ĩ auẽ Cirim uersa ẽ: & nisus in Halietũ: ut patet li. viii. met. apud Ouidiũ. Halietus ãt ẽ aquilæ genus. de quo late Plinius li. x. Liquidas uoces. dictũ est superius qa si corui carptim uocem reforbebũt: uetosum imbrem significant. Hic uero oñdit Maro per liquidas clarasq; uoces serenitatem portendi.

CHR. Halcyones. De his auibꝰ ita ait Aristoteles ĩ li. de aĩali. Halcyões ĩ hyeme tñ coeũt. Sũt ãt isti dies qui alcyonei appellãtur septẽ añ brumã totidẽ pꝰ brumã. Hic Simõides poeta Per mẽsẽ hibernũ iuppit bis septẽ molit dies teporis nutricẽ sacrã. Trãquillũ uero tãtisper tẽpꝰ efficit si ita euenerit ut brũa austrina uergiliis aq̃loneis fiat. Septẽ p̃mis diebꝰ nidificãt: reliq̃s septẽ pere ac educare dicũtur. Halcyõios fieri circa brumã nõ sp ĩ nostris locis cõtĩgere cõstat: ĩ siculo uero mari pene sp. oĩum ãt rarissimũ ẽ uidere halcyonẽ. fere circa uergiliaꝝ occasũ brumãq; appet. Et ubi ñ plusq̃ semel nauẽ circũuolauerit statĩ abit: ut nusq̃ postea uideat: ut ait Stesychorus. Hæc Ari. Pli. ãt addit ipas aues paulo ãpliores eẽ passeribꝰ colore ciano ex pte maiore tñ purpureis & cãdidis admixtis pẽnis collo gracili & ꝓcero. Alteꝝ gẽus eaꝝ magnitudĩe distigui & cãtu. Miores ĩ harũdinetis cãere. Nidi halcyonũ ĩ pilæ formã. ferro itercidi neq̃t ualido ictu frãgũt. Albertꝰ uero magnꝰ scribit cãm eẽ q tropico hyẽali nidificẽt raritatẽ corpis q uehemẽt treũ ẽ itaq; ĩ æstate uehemẽt exiccat adeo ut semẽ hẽre ñ possit. In maxia uero frigore clausis undiq; poris ĩducit hũidũ. scribit ꝑterea ñ eẽ credibile ut possit uiuere ĩ regiõe q̃ excedat latitudinẽ qnti climatis pp nimiũ frigꝰ. Dilectæ thetidi. Diligit eas. qa trãqllitatẽ ĩ illaꝝ nidificatiõe parat mari. Immũdi. Veꝝ epithetũ suis quo nullũ aĩal imũdius ẽ. Magis ima. Quia cũ redeũt ad terrã uapores purgatior relinq̃ aer. Noctua. Hoc gñe auiũ uehemẽt abũbabãt Athenæ. uñ extat ꝓuerbiũ: Noctuas athẽas portas: cũ rẽ aliq̃ eo portãus ubi maxie abũdat. Noctua ꝺtra maiorẽ auiũ multitudinẽ illã circũdãtẽ collecta ĩ arcũ rostro & unguibꝰ tota tegit: auxiliat accipit. Sexsagita illã noctibꝰ cubare & nouẽ uoces hẽre ait nigidius. Nisus. accipit miꝰ quẽ sparrueriũ esset affirmat Albertus. Liq̃das. Cãdidas ñ raucas.

SER. Haud equidem.c. Proponit ſibi queſtionem accerrimam: & de intima philoſophia: quam tamen tota facilitate diſſoluit. Nam quærit cor homines: quos conſtat eſſe prudentiores animalibus per ſe nō ſentiant qualitatem futuram aeris ſed eam magis ex aliis animantibus colligant. Et hoc dicit homines prudentiā habere naturalē: & ſuo iudicio lætos eē triſtes quæ res in hæc animalia cadere nō poſſit: quæ nihil ſuū habentes naturā aeris ſequūtur: & ꝓ eius qualitate aut læta uident aut triſtia: nec prædicere aeris naturā uidēt ſed eā uel ꝓſperā uel aduerſam ſequunt. Nos uero & læti eſſe inter nubilia poſſumus & in ſerenitate ſoliciti. Sit diui.il.i. Nō eſt illis diuinitus cōceſſum ingeniū. Nec prudentia quæ ē maior rex fato alibi: Metus oīs & inexorabile fatum Subiecit pedibus ſtrepitūq; acherōtis auari Iuppiter hu.i.aer: ut Hora. Manet ſub ioue frigido uenator.i.aere. Auiū cō. Commixtus cātus.i. ſymphonia: Lætæ pecu. Aeris ſerenitate gaudentes.

Haud eqdem credo: quia ſit diuinitus illis
Ingenium: aut rerū fato prudentia maior
Vex ubi tempeſtas & cœli mobilis humor:
Mutauere uias: & iuppiter hūidus auſtris
Denſet erant quæ rara mō: & quę dēſa relaxat
Vertūt ſpecies animorū: & pectora motus
Nunc alios. alios dū nubila uentus agebat
Concipiūt: hinc ille auiū concentꝰ in agris:
Et lætæ pecudes: & ouātes gutture corui.
Si uero ſolem ad rapidū lunaſq; ſequntis
Ordine reſpicies: nunq̄ te craſtina fallet
Hora: neq; inſidiis noctis capiere ſerenæ
Luna reuertentes cū primū colligit ignis:
Si nigrū obſcuro comprenderit aera cornu.
Maximus agricolis pelagoq; parabit imber.

Solē ad rap. Velocē. Et notandū hæc ſigna magis fida & ſubtiliora eſſe: quæ ex ſole & luna colligimus. Lunaſq; ſe. O .r. Non ordinem reſpicies ſed ordine ideſt rationabiliter ordinem ſequentes. Luna enim ſolis circulum ſequitur: licet ipſa ſit inferior. Dona dicit lunas noctes accipiendas: ſed male. non enim ſigna quæ dicturus ē ex nocte: ſed ex luna colligimus. Nunquam te.c.f. H. Hyperbole eſt: nec hora quidem te decipiet. Capiere. Decipieris & eſt aphæreſis. Et plerūq; ſcimus nos decipi ſerenitate.

Maximus. a.p.q; .pa. imber .i. ſi non habuerit pura cornua. & intra eam nigrum aerem uideris erit ubiq; pluuia. ſicut ſupra: Omnia plenis. Rura natāt foſſis: atq; omnis nauita ponto.

ANT. Haud equidem credo prædicta ſcilicet animalia futura quibuſdam ſignis oſtendere. Aperit autem cauſas unde id procedere poſſit. Ingenium: ꝓpe dicitur naturalis ſapientia: teſte Nonio. Fato: deoꝝ uolūtate. Iuppit .i. aer. Vertūt mutāt. Spēs: q̄litates. Nūc.i ſerēotpe. Solē rapidū ꝓpetuū ſolis epithō: nā ut ſupra o ſidimus ſuo calore oīa fere rapit & deſiccat ſequētes. futuras. Luna reuertētes cū ꝑmū colligit ignes. id ē poſt nouiluniū. hīc Var. dicebat ut ſcri pli. li. xviii. Naſcēs lūa ſi cornu ſupiore obatro ſurget pluuias decreſcēs dabit. ſi īferiore aſi plēilūiū Si ī medio nigri. illa fuerit ībre ī plēilūio: ſi ī ortū cornua craſſiora fuerīt horridā tēpeſtatē. Si nigꝝ obſcu. dcm̄ ē ſupi. q; ſi nigra appuerit lūa ībres portēdē credit: ſi rubicūda uētos CHR. Haud eqdē. Hō ſolus ex oībus aīalibus hēt ꝑncipiū ſui motus ī ſe i ſuaꝝ actionū. ꝓp diuinitatē aīoꝝ: uſi pluria aduerſante corpore ſenſibus faciūt: qa ſūt dīi ſuaꝝ actionū. Et ſæpe euenit ut ī corpore ægrotāti aīmus lætus ſit atq; cōtra bruta āt qm̄ iſtīctu naturæ mouēt: lætitiā aut triſtitiā recipiūt ex affectu corpis. Corpꝰ āt ex īmutatiōe aeris ſūmopere īmutat: uſi redeūte ſerenitate læta illa eē: qa leuāt corpora. Aere āt ex aſſurgentibus uapori bus craſſenti grauāt corpora uſi illa triſtia efficiūt. Nō igit ꝓuidēt iſta: ſed hoīes ſua prudētia ex illoq; uariis. motibus prouidere pōt: qd itidē ex ꝓpriis corporibus multi adnotāt. Corui. iſti peſſimā ſignificationem edunt cum glauciūt uocē ueluti ſtrāgulari. Nulla auis ē q̄ exꝑſſius ſermonē hūanū imitēt. Huius rei ex ēpla pluria īuenies apd Pli. Coruos parere & coire ore uulgus credidit: itaq; grauidas ſi ederint coruinū ouū ꝓ os ptū reddere: atq; ī totū difficulē ſi recto inferant parere. Sed ariſtoteles hæc oīa negat. Lunas ſe. ordīe. i. dies lunares. Luna p ſyncopen dcā ē a lucina. Huius naturā prius. Endymiō adīuenit: ut ait Pli. uſi illius amore captū eū dicūt. Hæc. xxviiii diebus & tertia īſup parte diei curſū pagens ad eandē ſigni ptē a q̄ a ſole deſcēſerat reuertit. Morat .n. ī quoq; ſigno duobus diebus ac tribus horis & beſſe. Nā ī reliqs uſq; ad .xxx. cōſeqt ſolē q de loco ubi eū reliquit iā diſceſſerat. Inuenit .n. ſolē aliud iā ſignū pene cōfeciſſe. Origo eius numerus ſeptenarius eſt. Nā ſi ab uno uſq; ad ſeptē quātū ſingulari numeri exprimūt tm̄ añcedētibus addendo ꝓcedas in uenies .xxviii. nata de ſeptē. Luna ēt ſeptē ꝑmutatōibus toto menſe diſtinguit. Nā cū naſcit ē arcualis ſiue cornicularis dicit q; monoides. deinde circa octauā diē ē dicotomos quaſi p mediū ſecta. Circa uero duodecimā diē fit aphicircos & dubia de ſua plenitudīe circa āt quintādecimā eſt panſelines. i. tota luna cū eſt ī oppoſitiōe ſolis. Cū uero rurſus appropinquare īcipit ſoli fit amphicircos: deinde dicotomos. Poſtremo lumīe priuat. Facit aūt eclypſim ſolis qū illi ē cōiuncta: nō tm̄ ſemp ſed cū ipſa cōiectio fit in linea eclyptica. Vnde Albumafar ait: Si luna inter nos & ſolē ſeſe iniicit defectum radiorꝝ ſolis neceſſario facit in capite uel in cauda draconis. nō aūt ſol cū deficit qcquā de ꝓprio lumine amittit: ſed luna quæ ſeſe media īterponit radios quos ad nos deſcēdere oportebat intercipit: Cōtra uero luna cuius corpus obſcurū ē cū patit eclypſim lumē amittit. Patitur aūt cū penitus ſoli oppoſita ē: & ſit in linea eclyptica ꝓpter īterpoſitionē tumoris terræ intra ſe & ſolem. In cæleſti harmonia lunæ circulus hēt ſonū grauiſſimum ſicut in ſphæra cæleſti eſt acutus. V luna ea ꝓfecto uis eſt in gignendis augendiſq; corpibus: quā græci phyticen dicūt. Nā ut diuinis ultima eſt ſic in noſtris corpibus prima Luna ēt actē purū facit: Nō ſuo cōtinuo motu rarefficat atq; attenuat: Nā niſi eēt motus phæræ lunaris aer ex nocturnā uaporū eleuatione ita craſſus: efficeret: ut nō modicā gigneret corruptionē: Hippocrates autem & Gallenus mandant medicis: ut diligenter ſpectēt lunā. Nam coniectio illius cū ſtellis fortunatis fœ

Ingeniū

Lunæ colores

Coruū

Luna

licẽ exitũ ægrotis: cum infortunatis uero infœlicem demonſtrat. Nam ut ait Ptolæmeus luna cum maliuolis maliuolus eſt planeta. Semp luna dimidiá ſui ptẽ habet illuſtratã a ſole ſed quãto magis eſt ſubiecta ſoli: tanto magis illuſtratur illa pars ſua ſuperior quæ a nobis nõ uidetur: quanto uero magis diſcedit tanto magis illuſtratur pars inferior quæ a nobis uidetur. Vnde in oppoſitione tota nobis apparet. Vt autem lunæ a terris iter uallũ intelligas eſt ꝓfecto ſi Alfragrano credimus trigeties ac ter tantũ quantũ ẽ dimidiũ diametri terræ ac inſuper uigeſima eius pars dimidium autem terræ diametrũ amplectitur quadringenta ac duodecim miliaria ſupra centum ac ſeptem miliariorum.

SER. Si uirginem ſuſ.o.i. Si ruboreũ forinſecus habuerit. nã de interiori ptẽ infuderit diceret. Aurea .i. pulchra: ut At nõ uenus aurea cõtra. Phœbe autem uenit ab eo quod eſt phœbus. Et ſciendum q̃ dam propria nomia fœmininum ex ſe facere tñ nõ etiam neutrũ: ut phœbus phœbe. iulius iulia: tullius lia non ut appellatiuum doctus cta ctũ. Si ortu quarto: Aratus tertiam dicit animaduertendã eſſe lunã hic quartam nõ illud improbans. ſed hoc magis probans: nam ad hoc pertinet. Namq; is aer au. Exactũ ad menſem. Vſq; ad menſis uitulam ptem. unde & exacti menſes dicuntur qui circa ptũ ſunt. Ipſe in ſeqnẽtibus: Exactis grauidæ cum menſibus errant. Glauco &.p.&.i m. Glaucus piſcator fuit de Anthedone ciuitate: q̃ cũ captos piſces ſu ꝓ herbã poſuiſſet in littore: & illi recepto ſpiritu rurſus mare petiſſent: ſenſit quandam herbarum potẽtiam quibus eſis conuerſus eſt in numẽ marinũ. Panopea eſt nympha marina. Ino autẽ eſt patronymi cũ a matre Ino. Sane Ino & Melicerta filius poſtquã ſunt in numina cõmutati: græce Palæmõ: & Leucothæ ſũt appellati latine Portunus: & mater Matuta

Menſes exacti glaucus

panopea Ino melicerta palæmõ Leucothoa Portunus matuta

Cõditus ĩ nubẽ. i. ſi orbis eius q̃ſi cõcauus fuerit. qđ ipſe exꝑmit dicẽs. Medioq; ref. or. Siniſter. Noxius. Male defẽdet. Nõ defẽdet Nã decuſſiis pãpĩs ẽt uua uĩ grãdis patiẽ. Profuerit me. ma. lõ magis addidit: qa a ſole uẽiẽtia ueſptĩa ſigna meliora ſũt. ANT. M. Aurea phœbe: pulchra luna. Sin ortu quarto. dictum eſt q̃ quartam lunã maxime obſeruat ægyptus. quæ ſi ſplẽdẽs exorta puro nitore fulſerit: ſerenitatẽ portendit. Glauco: & panopeæ: & ino melicertæ hic uerſus ſic diuidiẽ: glauco: & pano. peæ & in o. o meli. certe. gellius li. xii. c. xxv. ſcribit: Parthenii poetæ græci uerſum eẽ: glauco: nereiq; atq; maris genio melicertæ. eũq; uerſũ Verg. emulatũ eẽ: & feciſſe duobꝰ uocabulis uenuſte ĩmutatis parẽ. Glaucus autem piſcator erat: qui herba q̃dã guſtata mare ſubiit: itaq; iter deos marinos receptus de quo late habetur in fine libri. xiii. met. Panopeæ. de hac maro libro quinto Leua tenet thetis: & melite panopeaq; uirgo. Ino melicertæ. Learchus & melicerta filii fuere Athamatis ex Ino cadmi filia: ut teſtatur Ouidius libro quarto met. Learchus ſaxo illiſus a patre obiit. Ino autem cum Melicerta fugiens ſeſe in undas dedit. ipſa itaque conuerſa eſt in deam: quæ Leucothea dicitur. a nobis uero matuta. Melicerta autem Palæmon dictus eſt: latine portunus. hinc Ouidius libro ſexto. faſt. ait: Leucothee graiis matuta uocabere noſtris. In portunato ius erit omne tuo. Quem nos portunum: ſua lingua palæmona dicet &c. Ille ubi naſ. m. u. o. Plinius de ſolis præſagiis libro decimooctauo. inquit q; quum orientes radii non illuſtres eminebunt: q̃uis circundati nube non ſint pluuiam portendent. ſi ante exortum nubes glo babuntur: hyemem aſperam denuntiabunt. ſi nubes ſolem circuncludent: q̃tominus luminis relinquent: tãto turbidior tempeſtas erit. Vrget. ſcilicet imbres. Ab alto. ideſt ab aere: Notus: qui latine auſter dicitur. Siniſter: nocens aduerſus. ¶ Aut ubi ſub lucem. ait idem ſi in exortu longe radios per nnbes porriget & medius erit inanis: pluuiam ſignificabit. Pallidaau. ait idem quod ſol pallidus oriens ibernam grandinem nunti at. Tithoni. ſui uiri

Leucothea matuta Palemõ Portunus ſolis ꝓſagia ſolis colores

CHR. Virgineũ. q familiaris uirgĩbus ẽ. Nõ ĩmutaẽ color lunæ ſed q̃ pluuiæ futuræ ſũt: aer craſſior effectus nigreſcit. Vñ luna quæ ꝑ aeris mediũ a nobis uideẽ nigra apparet: q̃ uero aer ſiccioribus uaporibus q̃bus uẽti gignũẽ rubeſcit: & ipſa luna rubea apparet. Hoc faciunt ẽt alia intermedia. Nã ſi trãs uitrũ aliquã rẽ aſpicimus: talis ĩ ea color apparet qualis eſt color uitri ꝑ qđ aſpicimus. Vapores aũt a terra eleuati ex quibus pluuiæ ſũt futuræ: q̃ñ ex multo humore cõdenſanẽ nigreſcũt. Hi aũt ex q̃bus ſunt uenti: q̃ñ ſiccio̅res ſũt rubeſcunt. Votaq; ſeruati ſenſus moralis eſt. Oſtendit. n. oportere pios hoĩes gratias diis immortalibus ꝓ acceptis beneficiis agere. Certiſſima. Quia certiora q̃ lunæ & quã reliqua ꝓnoſtica. Ille ubi naſcẽtẽ. expolitio ẽ. Nam ean

At ſi uergineũ ſuffuderit ore ruborem:
Ventus erit. uento ſemp rubet aurea phœbe:
Sin ortu quarto: nãq; is certiſſimus auctor.
Pura neq; obtuſis per cœlum cornibus ibit:
Totus & ille dies & qui naſcentur ab illo
Exactũ ad menſem pluuia uentiſq; carebunt
Votaq; ſeruati ſoluent in littore nautæ
Glauco & panopeæ & Ino melicertæ.
Sol quoq; & exoriẽs & quũ ſe cõdet ĩ undas
Signa dabit: ſolem certiſſima ſigna ſequẽtur
Et quę mane refert: & quæ ſurgẽtibus aſtris.
Ille ubi naſcentẽ maculis uariauerit ortũ
Conditus in nubem: medioq; refulſerit orbe.
Suſpecti tibi ſint imbres. nã urget ab alto
Arboribuſq; ſatiſq; notus pecoriq; ſiniſter.
Aut ubi ſub lucem denſa inter nubila ſeſe
Diuerſi rũpent radii: aut ubi pallida ſurgit
Tithoni croceũ linquens aurora cubile
Heu male tũ mitis defẽdet pãpinus uuas
Tã multa ĩ tectis crepitãs ſalit horrida grãdo
Hoc etiã emenſo quũ iã decedet olympo:
Profuerit meminiſſe magis. nã ſæpe uidẽus
Ipſius in uultu uarios errare colores

dem ſententia eſt quam dixit. Et quæ mare refert & quæ ſurgentibus aſtris: Pallida. Et non roſea: ut ſolet.

Grandine. grando ſecundum Ariſtotelem eſt ſtilla pluuiæ frigiditatis & uenti rigore in aere congelata. Grando
Fit enim ex uapore frigido & humido ad interiora nubia fricato p dominiũ caloris circũſtantis qui calor i nube recipit: & a frigiditate aeris cõdenſatur. Nam frigus fugiens caloré aeris in interiora nubis ſe recipit: & ex ſua aggregatione uirtus eius cõualeſcit. Vnde uaporé quem in nube inuenit, ſua uirtute cõſtringit. Hinc eſt q minus in hyeme fiunt grandines: qa uirtus quæ in æſtate unit: & in una parte aeris congregatur in hyeme per aerem totum diſpgitur. unde debilior ad uaporem cõgelãdum redditur. Fit aũt minor in nubibus a terra longi quis & magis orbiculata: quia longiuſculo ſpatio p aeré rotata atteritur atque orbiculat. Nõ ſi cõtingat i loco terræ propinquo gigni & maior deſcendit. & minus orbiculat.

Cæruleus pluuiam denũciat, igneus euros:
Sin maculæ incipient rutilo immiſcerier igni:
Omnia tũ pariter uento nimbiſq; uidebis
Feruere. nõ illa quiſq; me nocte per altum
Ire neq; a terra moneat cõuellere funem
At ſi quũ referetq; diem: condetq; relatũ.
Lucidus orbis erit: fruſtra terrebere nimbis
Et claro ſyluas cernes aquilone moueri
Deniq; qd ueſper ſerus uehat: unde ſerenas
Vẽtus agat nubes: qd cogitet hũidus auſter:
Sol tibi ſigna dabit ſolé qs dicere falſum
Audeat: ille etiam cæcos inſtare tumultus
Sæpe monet: fraudéq;. & opta tũeſcere bella
Ille etiam extincto miſeratus cæſare romam

SERVI. Cæruleus p.d. Breuiter collecta concluſio. Meno: gratiorem ſenſum fecit interpoſita ſuæ perſonæ commemoratione. Nam hoc dicit nulli ſe ſuadere illa nocte nauigare. At ſi cum ref q.d. condetque re Hoc ad futuræ ſerenitatis pertinet ſignum. Nam ſi de ipſo die dicas: de quo premiſit ſultiſſimum eſt. Claro aqui. ſerenifico: quia eſt & nubilus: ſicut fere omnes uenti. Horat. Albus ut obſcuro deterret nubila cœlo. Sæpe notus: neque parturit imbres perpetuos. Denique quid u.ſ.u. Cõcluſio eſt quæ hoc continet: Signa quæ poſſumus ex ſtellis uel ex uentis colligere: melius ex ſole colligimus. Quid cogitet. h.a. Ideſt i quá partẽ ſe flectat utrum ad ſerenitatem an ad pluuias ut dixius ſupra. Quis dicere. f.i. fallacem: Saluſtius in catilinario. Ambitio multos mortales falſos fieri coegit. Tumultus. Coniurationes & latentes inſidias.

Ille etiam ex.m.c. romam. Bonum epilogi reppe rit locum: ut in Auguſti gratiam deſ cat Cæſaris mortem. Conſtat autem occiſo Cæſare in ſenatu pridie idus martias Solis fuiſſe defectum ab hora ſexta uſque ad noctem. Quod quia multis protractum horis: Dicit in ſequentibus: Aeternam timue runt ſæcula noctem.

ANTO. MAN. Ceruleus: ait idem ſi in occaſu eius radii in ſe nubem trahent: aſperam in proximum diẽ ſignificabunt tempeſtatem. Igneus euros. ait idem ſi circa occidentem candens erit ſol: uentum ſignificat. Lucidus orbis. ait idem: quod ſol purus oriens: atque non feruens: ſerenum diem nuntiat. Si & occidit pridie ſerenus & oritur tanto certior fides ſerenitatis. Claro aquilone. is enim teſte eodem ſerenus eſt italiæ cum aphrice nubilus ſit eſt q ſaluberimus omnium aquilio. Veſper. de hoc late ſuperius. Tumeſcere creſcere Aquilo

Cæſare. Conſpiratum eſt in cæſarem a. lx. amplius. C. Caſſio Marioque & Decimo Bruto principibus conſpirationis. itaque illum idibus martiis in Pompeii curia tribus & uiginti plagis confoderunt. quod Suetonius edocet. Vtque Plutarchus ait: periit cæſar ſexto & quinquageſimo ætatis ſuæ anno: poſt Pompeium haud multo amplius quatuor ſuperſtes annis. Scribit etiam Suetonius quod cæſari futura cædens euidentibus prodigiis enunciata eſt paucos ante menſes. Capuæ enim tabula ænea in monumento in quo dicebatur Capis conditor Capuæ ſepultus: inuenta eſt: conſcripta litteris uerbiſq; græcis: hac ſententia. Quandocunq; oſſa Capis detecta eſſent: fore ut Iulo prognatus manu conſanguineorum necaretur. magniſque mox italiæ cladibus uindicaretur. Et immolantem haruſpex Spurĩna monuit: caueret periculum: quod non ultra martias idus proferretur. pridie autem eaſdem idus auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ ſe inferentem uolucres uarii generis ex proximo nemore proſecutæ ibidem diſcerpſerunt. Ea uero nocte cui illuxit dies cædis: & ipſe ſibi uiſus eſt: per quietem: interdum ſupra nubes uolitare: alias cum Ioue dextram iungere. Et Calphurnia uxor imaginata eſt: collabi faſtigium domus: maritumque in gremio ſuo confodi: ac ſubito cubiculi fores ſponte patuerunt. Ob hæc ſimul & infirmam ualitudinem diu conctatus an ſe contineret: & que apud ſenatũ agere propoſuerat differret. Tandem Decimo Bruto adhortante: quinta fere hora progreſſus eſt. Deinde pluribus hoſtiis cæſis: cum litare non poſſet: introiit curiam ſpreta religio ubi ut diximus uulneribus uigeſimoter tio. confoſſus obiit. cæſarea cõſpiratio cæſareæ cædis pdigia cæſaris cædes

CHRI. Cæreleus pluuiam. i.e. Propter eam rationem quam in pronoſticis lunæ diximus. Funem. ideſt anchoram funibus religatam. Lucidus orbis. Per quam luciditatem aer purus oſtenditur & ſine uaporibus ergo neque pluuiæ neque uenti erunt qui ſunt a uaporibus. Veſper. de quo & de lucifero alibi inuenies. Falſum: mendacem. Cæcos. Q ui nundum uidebantur. Nam hominem non uidenté & rẽ quæ non uidetur & locus in quo nõ uidemus cæcum dicimus. Ille etiam extincto: Occaſionem nactus deplorat mortem Cæſaris. Nam magnæ eclypſes ſolares maximorum uiroꝝ interitũ portẽdere uident. In morte autem Cæſaris ſolis lumen caligine obſeſſunt ſcribunt. Toto. n. illo anno pallẽs globus & ſine ſplendore exoriens imbecillem ex ſe calorem emittebat. Quapropter grauis & ob defectum caloris diſpertientis obſcurius aer ſemicoctos edebat fructus immaturos & imperfecto flore collabentes tantum aeri frigus inerat. Cæcum

Ferugo SER. Ferrugine texit. Ferrugo est purpura nigrior hispana. alibi & ferrugine clarus hibera. Impia. s. Quibus fuerat Cæsar occisus. Aequora po. Nō sine cā addidit pōti: qa sunt & campi æquora: ut Ac prius ignotū ferro q̄ scindimus æquor. Importunæq; uolucres. In alienū tēpus ruētes: ut strynges aut bubones noctiæ gaudētes per diē possent uideri. Vidimus un. r. f. æ. Malum. n. omen quotiēs ætna mons Siciliæ nō fumū: sed flāmaq; erigit globos. Et ut dicit Liuius tāta flamma anī mortē Cæsaris ex ætna mōte defluxit: ut nō tm̄ uicinæ urbes: sed ēt Rhegina ciuitas afflaret. Vndantē autē. Vndæ mō flammas euomentē. Liquefacta sa. igne soluta. Sonitū. t. g. c. a. Bene Germania quam uicerat Cæsar: ut eo occiso ī rebellionem uideret exurgere Insolitis. t. m. Aui nouis. i. nunq̄ antea in alpibus factis: aut magnis & maioribus solito.

Cū caput obscura nitidum ferrugine texit.
Impiaq; æternā timuerunt secula noctem.
Tempore q̄q̄ illo tellus quoq; & æquora pōti
Obscœniq; canes importunæq; uolucres
Signa dabāt: quotiēs cyclopū efferuē ī agros
Vidimus undantē ruptis fornacibus ætnam
Flāmarūq; globos liquefactaq; uoluere saxa.
Armorum sonitum toto germania cœlo
Audiit. insolitis tremuerunt motibus alpes.
Vox quoq; per lucos uulgo exaudita silētes

AN. M. Cū caput obscura. Plu. ubi de ꝓdigiis post extinctū cæsarē mēinit: īqt: Solis ꝓterea lumē caligine obsessū: toto nāq; illius āni spatio pallēs globus: & sine splēdore criēs: ībecillē ac tenuē ex se calorē emittebat. q̄re grauis ac disptientis ībecillitate caloris obscurus aer semicoctos edebat fructus: immaturos & īpfecto flore illabentes: tm̄ aeri frigus inerat. Eusebius uero scribit: post cæsaris cædē Romæ tres simul soles exoreos: q paulatī ī eūdē orbē coierūt. Pli. itē li. ii. c. xxx. ait: Fiūt ꝓdigiosi & lōgiores solis defectus: q̄lis occiso Dictatore Cæsare & Antoniano bello totius pene anni pallore cōtiuo Soles tres

Oui. itē ait. Solis quoq; tristis imago Lurida sollicitis ꝓbebat lumīa terris. Id tm̄ Oui. anī cæsaris obitū fuisse dicit. Vergi. uero & alii auctores ut Pli. post eiusdē obitū. Appi. quoq; li. iiii. scri. multa ꝓdigia signaq; phorrēda Romæ uisa eē post cæsaris cædē. Memīt & Horatius ode scda. Ferrugine. colore nigro. Tpe q̄q̄ illo. oñdit nō soli tm̄: sed etiā aliogꝫ pluria fuisse ꝓdigia. de q̄bus ample Appiāus ut diximus. Obscœniq; canes. i. abominabilia canentes. Appianus inqt canes lupogꝫ uice ululatus edidere. Importunæq; uolucres: Miscuit Poeta sicut etiam Oui. illa quoq; prodigia quæ anī etiā cæsaris obitū fuerant: de q̄bus iam diximus. Plu. itē scribit anī cæsaris mortē solitaria ī foro aues dilapsas. & Suetonius ut patuit de regaliolo aui. Ouid. itē ait: Tristia mille locis stygius dedit omina bubo: Cyclopū in agros. Cyclopes appellatunt uiros quosdam gigantes: qui in Sicilia i iuxta ætnam morantes unicum lumen in frōtis medio habebant phoebeæ lampadis instar. Cyclops itaq; dici potest circularis oculus. Aetam. Strabo li. vi. ubi de Sicilia meminit: scribit ætnam montem a Catana abesse. lxxx. stadia. per noctem uero lucere e cacumīe. interediu autē fumo & caligine obsideri. sæpeq; igniū riui in agrum catanensium proxime deferuntur. De hac Vergili. ait: Cui nomen facies dedit ipsa rotunda: Solinus scribit in ætnæ uertice hiatus duos esse: Crateres nominatos: per quos eruptatus erumpit uapor: nec ante se flammarum globi attollunt q̄ intemi strepitus antecedant. liquefacta: saxa. pumices intelligit. Armorum sonitum. hæc Ouidius fuisse ante cæsaris mortem scribit ait enim: Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes: Terribilesque tubas auditaq; cornua cœlo Præmonuisse nefas. Appianus uero hæc post illius mortem fuisse scribit. ait enim quod hominum immanes uoces armorum strepitus: æquorum cursus in spectante nemine audiebantur. Plinius autem libro secundo. c. lix sic ait: Armorum crepitus: & tubæ sonitus: auditus e cœlo cymbricis bellis accæpimus: crebroque prius & postea. Germania. de hac uideto in Tityro. Alpes. montes altissimi sunt: qui Italiam a Germania submouent: Plinius libro tertio. Vox quoq; per lucos. ouidius quo q̄ ait: Cantusque feruntur Auditi sanctis: & uerba minantia lucis. Plutarchus item inquit: Fulgoresque cœli & nocturnos strepitus per multa loca delatos ante scilicet quā cæsar obiret. conuenit enim cum ouidio. Appiāus post obitum cæsaris scribit hominum immanes uoces auditas.

Cyclopes Aetnā

Alpes

CHR. Ferrugine: Color ē purpureus ad nigꝫ tendēs: credo nō eē dissimilē illi quē florētini pagonaciū appellāt: & lugubrē esse idē testat. vi. Et Ferugina subuectat corpa cymba. Aeternā. Nā & duratio eclypsis multagꝫ horagꝫ fuit: & totus īsecutus ānus nullū diē clagꝫ habuit. Obscœni: Multi dicūt ī auspiciis aues obscœnas dici quæ ore futura ꝓdicant ꝓpetes uero quæ uolatu. Alii obscœnas ꝓpe q̄ īfœlicia portent. Asserūt q̄ illud obscœnas pelagi fœdare uolucres. Sed & hoc loco possumus intelligere obscœnas quæ ore prædixerit & nō uolatu. Quod autem de canibus dicit: mirum refert Augustinus ī tertio libro de ciuitate dei ante bellum sociale euenisse. Efferuere in agros. Intellige: uidimus ætnam undantem. i. undatim emittentem flammas. Efferuere. i. cū feruore & æstu emittere. Refert aūt Augustinus. Ex ætneo uertice ad litus ignibus maximis defluentibus adeo mare deferbuisse: ut rupes exurerent: & picos nauiū soluerent. eodemq; æstu tanta ui fauillæ oppletam esse siciliam: ut catinensis urbis tecta obruta ruerēt. q̄ calamitate moti romani tributū eius āni remiserūt. In agros. Rectæ & non in agris. nō. n. efferuebat in agris tanq̄ in loco in quo eēt: sed in agros tanq̄ ad locum ad quē flammas iaceret. Ruptis fornacibus. i. a fornacibus quæ ex locis subterraneis erupebant. Flāmagꝫ globos interpretatio est. nā qd aliud est q̄ ætna efferueat in agros propinquos q̄ per feruorem euoluere globos flammarū. i. flammas cōglobatas & saxa liquefacta. s. ex igne ut uidemus calcē. Hanc rem latius describit in tertio libro æneidos. Quo in loco respondendum erit Macrobio ad ea quæ Maroni obiicit. Toto germania cœlo. Nam legimus in morte Cæsaris nocturnos strepitus per multos deferri lucos uisos eē: ut fulgores cœli. Item solitarias in fogꝫ aues delapsas. Nam strabo philosophus cōplures ignitos apparuisse homines testat. Silētes Eo tempore quo in illis silentium esset. ergo certius meliusq; potuit audiri uox in tāto silentio.

obscœne aues

prepetes aues

Efferuere

SER. Sub obſ.n. Circa noctis obſcurũ. Pecudesq; .l.i. Aut ĩfanda uerba ꝓtulerunt aut hoc ipſum ĩfandũ fuit: ꝙ ſũt cõtra nám locutæ. Ebur.ſ.ſimulacrorũ. Aeraq; ſu. Signa ſũt laboris futuri. Inſa. Magno: ut Quid tñ ĩſano iuuat ĩdulgere labori. Et ſciẽdũ flumia cũ ſupra modũ creſcũt: nõ tñ ad ꝓſens ĩferre dãnũ: ſed ẽt alia futura ſignificare. Fluuioꝝ rex eri. Padũ dicit fluuioꝝ aũt rex p. Italiam: aut certe ꝑ totũ orbẽ ſcd̃m qd̃ dicit Luc. q ait cũ de iſto flumie loq̃ret: Nõ minor hic nilo ſi nõ ꝑ plana iacẽtis Aegypti lybycas nilus ſtagnaret arena. Nõ mĩor hic hiſtro niſi q. dũ ꝓmeat orbẽ Hiſter: caſuros ĩ q̃libet æquora fõtes Accipit: & ſcythicas exit nõ ſolus ĩ undas. Nõ alias cœlo ceciderũt plura ſereo fulgura: oẽ ẽ in eo: & q̃a ſereno cœlo miſſa ſũt fulgura & ꝙ plura miſſa ſũt. Diri co. crinitæ ſtellæ & peſſimæ: qa ſunt bõæ ut dixĩus ĩ æneide: factæ ex Ioue uel Venere: quam rẽ plẽiſſime Auiẽus exeq̃t. AN. M. Simulacra. Ouidi. ait: Vmbraſq; ſilẽtiũ Errauiſſe ferũt: motáq; tremoribus urbem. Et plu. ait: ꝙ Str. phũs ſcri. cõplures ignotos apparuiſſe hoĩes. & hoc añ cædẽ fuiſſe docẽt tũ Oui. tũ Plu. Pecudeſq; locutæ ĩfandũ. Appi. poſt cæſaris obitũ ait: ꝙ bos uocẽ emiſit hũaná: ꝙ ĩfãs recẽs genitus elocutus ẽ. Euſ. quoq; poſt illius cædẽ ait: ꝙ inter cætera portẽta: q̃ toto orbe facta ſũt: bos in ſuburbano Romæ ad arãte locutus ẽ fruſtra ſe urgeri: ñ. n. frumẽta ſed hoĩes breui defuturos. Siſtũt amnes. de Tybri Hor. ode. ii. ſcri. Ebur. i. eburnea ſimulacra. oui. itẽ ait: Mille locis lachrymauit ebur. ꝙ añ mortẽ fuiſſe ſcri. Aeraq; ſudãt. Appi. poſt obitũ ait: ꝙ ex ſimulacris ẽt nõnulla ſudorẽ emiſere: alia ſãguinẽ. Fluuioꝝ Anapæſtus eſt pro dactilo. talis autem uerſus Acephalus dicit: ná ĩcipit a ſyllaba breui: cũ lõga eẽ debẽt. Ecõtra ꝓcephalus dicit quũ a breui debẽt ĩcipe: & lõga põit: Eridãus. Padus nulli amniũ claritate ĩferior a græcis dicit Eridãus: augeẽt ad canis ortus liq̃tis niuibus. hæc & plura Pli. li. iii. c. xvii. Mela uero ſcri. ꝙ Padus ſe ꝑ ſeptẽ hoſtia eſfũdit: quoꝝ unũ magnũ padũ appellãt. ſcribit & plura. Rex hoc iõ ait: qñ ĩter ſidera relatus: qa nulli amniũ claritate ĩferior ut dixĩus. hẽt ãt ĩ cœlo teſte Iginio ſtellas. xiii. Fibræ minaces. plut. ait: Ipi quoq; cæſari ĩmolãti cor nuſq̃ cõparuiſſe uictĩæ. qd̃ dirũ ſane erat ꝓdignũ. Oui. quoq; ĩqt: Victĩa nulla latet: magnoſq; ĩſtare tumultus fibra monet: ceſũq; caput repit ĩ extis. Fibræ. ãtiq ut Varrõ ait fibrũ dicebãt extremũ uñ ĩ ſagis ſimbriæ & ĩ iecore extremũ fibra. põit ãt nũc ꝓ neruis q̃buſdã: nũc ꝓ extrẽitatibꝫ uel iecoris uel pulmõis & ſimiliũ. Extis. exta dcá ꝙ ea diis ꝓſecẽt: q̃ maxie extãt eminẽtq; auctor feſtus. Lupis. Appi. ſcri ꝙ lupi ẽt ꝑ foꝝ diſcurrere. Fulgura pli. li. ii. ſcri. ꝙ ĩ catilinianis ꝓdigiis. M. Herẽnius Decurio ſereno die flumine ictus eſt. Cometæ diri. i. horrẽdi. Pli. li. ii. ingt: Cometas græci uocãt: noſtri crinitas: horrẽtes crine ſanguineo: & comaꝝ mõ ĩ uertice hiſpidas. fit cãdidus cometes ar gẽteo crine ita refulgẽs ut uix cõtueri liceat. De Comete ãt Lu. ait: Et terris mutanté regna cometen. Pli. itẽ ait: Terrificũ magna ex pte ſidus eẽ: atq; nõ leuiter piatũ. ut ciuili motu Octauio cõſule.

Eridãus Padus

Fibræ Exta

CHR. Simulachra. Phãtaſmata dic̃ & nocturna uiſa. Locutæ ĩfa. i. res ĩfãdas. i. q̃ peſſĩa portẽdẽt poeta ãt ui ĩ honorẽ Cæ. oñdit oẽm nám morte tãti uiri cõmotã fuiſſe pluria ꝓdigia q̃ diuerſis tpibꝫ acciderũt ĩ unũ cogit. Ná. L. Quĩtio Flãineo. & Cn: Domitio Enobarbo cõſulibꝫ: ut ait Li. Rõæ bouẽ locutũ eẽ cõſtat. Caue tibi roma. Et ĩtio ultimi cõſulatus quẽ geſſit Marcellus nũciatũ ẽ bouẽ hũaná uocẽ emiſiſſe. Siſtũt am. t. q. d. q̃ terræ motibꝫ euẽire ſolẽt. Proluit: Nimia ĩcremẽta flũinũ calãitatẽ ꝓtẽdũt. Hora. Vidius fluuiũ tyberi retortis litto re etruſco uiolẽt ũdis lre ꝺiectũ mõiñta regis: Tẽplaq; ueſtæ. Fluuioꝝ. Sũt mulieres apd̃ germãos q̃ fluuioꝝ curſũ uerticeſq; a ſtrepitũ cõiectátes futura ꝓdicãt. Eridãus. Hũc regẽ appellat: uel qa eius imago relata ſit ĩter aſtra uel qa nullus maior ſit ĩ Italia. uel qa nomẽ ſũpſit ab Eridão rege ĩ cũ a loue flumie deiectũ. ẽ. n. eridãus & phaetõ idẽ. q̃re ãt ab ĩferis ad ſupos trãſire dicat: demõſtrabius ĩ. vi. æneidos li. Fibræ mĩaces. ſub corde atq; pulmõe ut ait Cor. trãſuerſũ ex ualida mẽbrana ſeptũ ẽ. Hoc itaq; a pte ſupiore hẽt cor atq; pulmonẽ: q̃ ꝓpe exta ab extãdo dicũt. A pte iferiore iecur & liẽ. Sed & hæc exta ẽt dicũt: qa ſup ĩferiora ĩteſtĩa locãt. Vñ ãtiq̃ religio caput extorũ iecur dixerũt. Aruſpices igit duas fibras: q̃ ſũt duo capita ĩ iecore ita diuidebãt: ut alterã ſacrificãti: alterã aduerſario aſſignarẽt. hĩc uiſcera ꝓſecabãt: q̃ ꝓſecta dicebãt. Lu. lauit calido profecta cerebro. Si qd̃ q̃ ĩ extis apparebat futuroꝝ ĩdiciũ putabat. Hĩc ꝓncipatũ portẽdi Syllæ rñſũ ẽ ꝙ ſacrificãti ſibi apd̃ Laurẽtũ ĩ capite uitulini iecoris ſimilitudo coronæ appuit. Puteis manare cruor. Hoc mõſtrũ ĩ gallico bello eueniſſe mẽoriæ ꝓditũ ẽ. Ná fluuius q ꝑ agꝝ Picenũ fluuit ſãguinẽ fluere uiſus ẽ. Lupis ululãtibus. ꝙ ꝓ mõſtruo ꝓſci habuẽ. Vñ & Li. refert: Cõſule. L. Quĩtio Flamio Formias duos lupos ĩgreſſos aliquot obuios laniaſſe. Cometæ. Stella crinita: quẽ græci cõitẽ appellãt ĩ morte Cæſaris ad ſeptẽ uſq; noctes eximio fulgore appuit. poſt ea nũq̃ uiſa. Vñ ẽ epiſtola Auguſti. lis ipis ludoꝝ meoꝝ diebꝫ ſydus crinitũ ſeptẽ diebꝫ ĩ cœli regiõs ſub ſeptẽtriõibꝫ ẽ ꝺſpectũ: id oriebat circa undecimã horã diei: claꝝq; & oĩbꝫ terris cõſpicuũ fuit. hoc ſigno putauit uulgus aĩam Cæſaris ĩter deos relatã. Cõetes ut ait pli. ĩ uno totius orbis loco coliẽ ĩ tẽplo Rõæ. Sũt q hæc ſydera ꝓpetua eẽ credãt: ſuoq; ãbitu ire ſ; ñ niſi relicta a ſole cerni alii putãt naſci hũore fortuito & ignea ui: iõq; ſolui breuiſſimũ quo cerniẽ ſpatiũ ſeptẽ dierũ ãnotatũ ẽ: lõgiſſimũ uero octogita. Mouẽẽ ãt alii errãtiũ mõ ali ĩmobiles ſũt: & oẽs ferme ſub ipſo ſeptẽtriõe uidẽẽ. Ex qbuſcũq; ãt ſtellis cometæ naſcãt: ſiue ex plãetis ſiue ex ſtellis fixis ſp iflãmatio apparet uerſus ſeptẽtrionẽ. Quapp ſtella q̃ apparuit ĩ ortu Chriſti nõ fuit cometa: qa mouebat ab oriẽte ad meridiẽ uerſus occaſum: qd̃ nõ facit cometa: ut refert Chriſoſto.

cometæ

Ingens: & ſimulacra modis pallentia miris
Viſa ſub obſcurũ noctis: pecudeſq; locutæ
Infandum: ſiſtunt amnes. terræq; dehiſcunt
Et mœſtũ illachrymat tẽplis ebur æraq; ſudãt
Proluit inſano contorquẽs uertice ſyluas
Fluuioꝝ rex eridanus: campoſq; per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit: nec tempe eodẽ
Triſtibus aut extis fibræ apparere minaces
Aut puteis manare cruor ceſſauit & alte
Per nocté reſonare lupis ululantibus urbes
Non alias cœlo ceciderunt plura ſereno
Fulgura nec diri totiens arſere cometæ

SER. Paribus cõcurrere telis Lucanus: Pares aqlas & pila minãtia pilis. Iteꝝ.u.phili. Ciuitas ẽ Theſſaliæ ĩ q̃ prĩo Cæſar & Pompeius poſtea Auguſtus & Brutus cũ Caſſio dimicauerũt. Nec fuit ĩdignũ ſupis: q̃ſi exclamatio ẽ ad deos. Aematiã Theſſaliã dictã ab æmathio rege. Hæmus ãt mõs ẽ Theſſaliæ. Incuruo: Vnaps orõnis ẽ. Scabra.r.Aſpa.uñ & ſcabies dicit̃ a corpis aſpitate. Galeas inanes. Cõcauas ut Galeã ante pedes ꝓiecit inanẽ. Grãdia.o. Aut multa aut igentia: quaſi antiquorũ heroũ. Dii patrii .i.&.r.u.ma. Patriidii ſunt q̃ ꝓſunt ſingulis ciuitatibus: ut Minerua Athenis: Iuno Carthagini: Indigetes autẽ proprie ſunt dii ex hoibus facti: quaſi ĩ dijs agẽtes: Abuſiue ãt oẽs dii pñt dici ĩdigetes: tanquã nullius rei egentes. Veſtaq;. m.q̃.t.t.&.r.p.ſ. poetice. Nã uerũ nomen numinis ꝙ urbi Romæ peſſet ſciri ſacroꝝ lege, phibet̃: ꝙ aſus q̃dã tribunus plebis enũciare ĩ crucẽ leuatus ẽ.

Hæmus

patrii dii

ĩdigetes

Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis
Romanas acies iterum uidere philippi.
Nec fuit indignũ ſuperis bis ſãguine noſtro.
Emathiam & latos hæmi pingueſcere cãpos.
Scilicet & tempus ueniet quũ finibus illis
Agricola incuruo terram molitus aratro
Exeſa inueniet ſcabra rubigine pila.
Aut grauibus raſtris galeas pulſabit inanes:
Grãdiaq; effoſſis mirabitur oſſa ſepulcris.
Dii patrii indigetes & romule: ueſtaq; mater:

philippi ANT.M. Philippi. Philippi ciuitas ẽ ĩ Macedõia quæ Datos olim dicebat̃. Crenida aſi Dati nomen appellata. fontes q̃ppe plurimi circa collẽ huberius ſcaturiũt aquis. Eũ locum Philippus uallo ſepſit: & a ſe Philippos nũcupauit. Cõdita ẽ enĩ ciuitas ĩ prærupto quodã colle. Apud Philippos demũ & Caſſius & Brutus pugnantes contra Auguſtũ & antoniũ uicti ſibi ipſis mortem cõſciuere. de q̃bus omnibus uideto Ap.li.iiii. prius aũt circa eadẽ fere loca pugnarũt Cæſar dictator & Põpeius. unde Lucius Florus ſic ait: Sic ꝓcipitantibus fatis ꝓlio ſũpta Theſſalia eſt: & Philippicis cãpis urbis imperii generis hũani fata commiſſa ſunt. nunq̃ ullo loco tantũ uirium populi Romani tantũ dignitatis fortuna uidit. Emathiam. Emathia ut Pli. ſcribit li.iiii.c.xi. antea dicta: poſtea Macedonia. Auctor quoque Solinus q̃ addit ab Emathio primo rege dictam. Hæmi. Hæmus mons eſt in Thracia uaſto iugo ꝓcumbens in pontũ: auctor Pli.li.iiii. Thracia autẽ ut oſtendit Ptolomeus li.iii. iũcta eſt Macedoniæ: unde & Lucanus li.vi. ait: Qua iuga deuexus pharſalica porrigit hæmus. Pila: Modeſtus ſcribit pilum fuiſſe telum maius ferro triãgulo unciarũ.ix. haſtile pedum quinq; & ſemis. q̃d ſuo tpe ſpiculũ dicebat̃. ad cuius iactum exercebant̃ præcipue milites: q̃d arte & uirtute directum & ſcutatos pedites: & loricatos equites ſæpe tranſuerberabat. Grãdia oſſa. olim fuiſſe homines grandiores & Homerus indicat & Vergili. hinc luuenalis ait ſat.xv. Terra malos homines nunc educat atq; puſillos. Dii patrii. expoſitis eb cæſarream cædẽ ꝓdigiis actis: nunc ipſum Auguſtũ Romanũ imperium fouere optat. Indigetes. Feſtus ait indigetes dii: quorum nominita uulgari non licet: & Indiges æneas appellatus eſt ab aſcanio poſt humanum abſceſſum. Liuius autem ſcribit appellatum louem Indigetem. Sunt & qui dicant Indigetes dici: qui ex hominibus ad conſecrationem ueniunt: ut Aeneas &c. Romule. Romulus. xviii. natus annos potitus eſt Romano regno. annos autem. xxxvii. dominatus. quintum autem & quinquageſimum uitæ agẽs a ciuibus ſuis interfectus eſt (licet uaria de morte referantur) cum iam imperium nõ regie ſed tyrannice exerceret. Poſt hæc Iilius Proculus in forum procedens: Romulum inquit ego ex agro aduentens uidi abeuntem ex urbe armatum: qui ubi ꝓximus mihi fuit ita eum dicere audiui: Nũtia Romanis Iuli ꝙ me ſortitus ab initio uitæ genius in cœlum dũcit mortali expleto ſæculo: ſum autem Quirinus. Succedens exinde in regnum Numapompilius ipſum Romulum: ut naturam ſuperantem mortalem templi adornatione: & anniuerſariis ſacrificiis Quirinum uocatum ſtatuit honorari. hæc ex libro ſecundo Dionyſii. Veſtaque mater. Erat Veſta urbis Romæ cuſtos: quam uirgines ſeruabant perpetuo igni. Cuius extictionem ſuper grauia omnia Romani timebant: Interitum urbis ſignum id aſſumentes: quacumq; acciderit cauſa: De quibus omnibus plura Dionyſius libro ſecundo & Ouidius in faſtis.

emathia

pilum

ĩdigetes

Romulus

Veſta

CHRI. Paribus. Nam utrinq; pila erant. Emathiã. Theſſalia quæ ab Emathione rege ſic dicitur. Nã græce ἅιμαθία dicitur. Hũc Memnonis filii auroræ & Tithoni fratrem fuiſſe ait Probus. Hæmi. Mons Thraciæ ab Hæmo filio Boreæ & Orithyæ. Saltem. Quaſi dicat: Si rapuiſtis Cæſarem maturum uirũ: & qui optimus eẽt imperii defenſor: ſaltem placeat ſeruare hunc iuuenem qui euerſo morte Cæſaris imperio ſuccurrere poſſit. Veſtaq;. De ueſta & palatio alio loco dicetur. Ne prohibete. Tacite oſtendit ſuis uiribus poſſe modo dii non impediant ſuccurrere: Maxima ergo laus ꝙ ſolus & iuuenis ualeat. non dico conſeruare bene inſtitutum ſæculum: ſed reſtaurare iam euerſum. Laumedonteæ periuria troiæ. Laumedontis perfidia in Apollinem ac Neptunnum uulgatiſſima eſt. Sed & aliam in herculem meminit Diodorus ſiculus ait enim. Herculem cum argonautis in colchos enauigantem in Phrygium mare perueniſſe: & heſionem filiam Laumedontis in littore religatam: & monſtris marinis iuſſu oraculi deuorandam expoſitam uidiſſe eamq; liberaſſe: & mõſtra interfeciſſe. Propterea que premium ſibi Laumedontem obtuliſſe equos inuictos. At herculam eoſdem equos apud ipſum Laumedontem donec ex colchis rediret depoſuiſſe. Reuerſo deinde herculi denegaſſe depoſitum Laumedontem. Q_ua ex re ira parcitum herculem & Laumedontem & reliquos filios qui ſecum ſenſerat interfeciſſe. Soli autem Priamo qui fidem ſeruandam & equos reſtituendos cenſuiſſet troianum regnum reliquiſſe. Remouet autem culpam belli ciuilis a Cæſare Iulio: & reiicit in peccata troianorum: unde Roma originem ducit. Quæ autem ſcelera nunc orbem premunt: dicit eſſe quia dii hominibus Cæſarem inuiderunt.

Patrii indigetes. De Iano Fauno: Euandro: Aenea: Carmente & cæteris qui ex hominibus dii habiti ſunt.

Romule ſcilicet urbis conditor.

SER. Laomedõteæ. Excusat Augusti tẽpora: & cũ dicit suis uiribus nõ cõpensare dãna reipu. q̃ ea maiorẽ nitiis defendisse confirmat. Hora. Negligis imeritis nocitura postmõ te natis fraudẽ cõmittere. Atq; hoium q. Cum celestes possis mereri. Vbi fas. u. a. n. apud homines. s. q spnunt licita appetẽtes illicita. Abductis. c. ad bella. s. ut & latos uastant cultoribus agros. Hinc mouet euphrates illic germania bellum. Vndiq; mouet bellum. Euphrates namq; oriẽtis est fluuius. Germania aũt occidentis ꝓuincia. Arma ferunt uicinæ urbes. Hoc est & extema & ciuilia bella desæuiunt. Vt cum carceribus. Hoc uult dicere: res qdem publica habet imperatorẽ sed tanta uitia tẽporũ ꝓteritorũ: q̃ in dies singulos aucta sunt: quemadmodum in processu equorũ cursus augeat: ut ea optimus rector refrenare nõ possit: sicut & auriga a feruẽti cursu equos nõ põt plerumq; reuocare. Adeunt se in spatia. i. currẽdo plus eorum cursus. augetur. Currus. ide st equi. sane scindum translationem hanc esse: non comparatio quæsi ponat infine otiosum est.

Euphrates

germania

Quæ tuscum tyberim & romana palatia seruas
Hunc saltem euerso iuuenem succurrere sæclo
Ne prohibere: satis iam pridẽ sãguine nostro:
Laomedonteæ luimus periuria troiæ.
Iam pridem nobis cœli te regia cæsar
Inuidet, atq; hoium queritur curare triũphos
Quippe ubi fas uersũ atq; nephas. tot bella p
Tã multæ scelerũ facies: nõ ullus aratro
Dignos honos: squalent abductis arua colõis
Et curuæ rigidum falces conflantur in ensem.
Hinc mouet euphrates: illinc germania bellũ
Vicinę ruptis inter se legibus urbes
Arma ferunt. sæuit toto mars impius orbe:
Vt quũ carceribus sese effudere quadrigæ
Addũt se in spatia & frustra retinacula tendẽs
Fertur equis auriga: neq; audit curr9 habẽas.

Finis primi Georgicon.

AN. M. Tuscũ tyberĩ: Stra. libro. y. scri. q; ex apœninis montibus tyberiis effluit pluribusq; auctus amnibus ptim p ipsam excurrit Hetruriã: deinceps uero ipsam disterminans. primũ qdem ab ea diuidit Vmbriã: postea uero Sabinos & latinos Romæ ad littus usq; finitimos. legito itẽ plura in Plinio libro iii. c. vi. Romana palatia. Cornelius Tacitus scri. urbem Romam in palatino mõte ꝑmũ ædificatã: in eoq; reges ꝑmũ deinde Cõsules postea imperatores maiori ex ꝑte sedẽ habuerunt. Et in bello macedõico Liuius ostdit in palatio fuisse ædem magnæ matris deum a iunio Bruto dedicatã: fuit & ibidẽ ædis uictoriæ eodem teste li. viii. de secundo bel. pu. ĩ eodem palatio ut scribit suetonius Cæsar augustus tẽplum apollini dedicauit. Hunc iuuenem. Cur augustum intelligẽs iuuenẽ appellat late iam diximus in Tytiro hic illũ uidi iuuenẽ melibœe. lãpridẽ multi: & n. romanorum ab ãnibale Mario & Sylla a Cæsaræ & Põpeio & aliis antea fuerant interẽpti

tyberis

Roma

Luimus. purgauimus. luo. n. a luce dicit ut scribit Var. Laomedõteæ. secundũ fabulas apollo & neptunus troiana mœnia struxere. fictũ ẽ ut aiunt: qm̃ cũ troianorũ peeũia in sacro eorũ deorũ seruaret: ab eis laomedõ petiit reditũq; se iurás uñ mœnia ĩstaurauit: postea tñ nõ reddidit. hĩc datus est fabulæ locus: q; deos decepit/ quos uult Maro hic ꝓpera ẽt ĩ romãos sæuisse. lãpridẽ nobis. ĩ augusti gratiã luliũ Cæsa. iã diu a diis desideratum asserit. Aratro dignus honos. de agriculturæ honore uidero inprincipio. Conflantur. Fabricantur cõuertuntur. Euphrates. hũc maior fundit armenia ut scribit Solinus. longisq; excursibus Babyloniam diuidit tãdem in sinum Persicum defertur. Mouere autem Euphratem bellum ait propter Parthos. ii. enim clade Crassiana altius animos erexerant: ciuilesq; discordias populi romani læti acceperant itaq; ut primum affulsit occasio non dubitauerunt erumpere. ultro quidem inuitante Labieno quimissus a Bruto Cassioq; fuerat ut hostes in auxilium sollicitaret. Ventidius tamen Antonii legatus & Labieni copias & omnem Parthicum equitatũ inter Orontem & Euphratem occidit. de quibus plurima Lucius Florus. Germãia: hoc ideo dicit quia post cæsaris cædem germani ab romanis descierant. Augu. tamen Suetonius tradit eos ultra albin flumen submouit. Legibus. fœderibus. Ruptis. propter cæsaris obitum. Carceribus: carceres uocantur unde mittunt eq dicti q; cohercentur equi ne inde exeant añq; magistratus signum misit auctor Var. Quadrigæ. quattuor simul iũcti quadrigæ q̃si quadriage uocant ut scri. Gel. li. xviii. c. viii. Auriga. aurigæ ꝓprie sunt curruũ regẽtes. dicitur autem auriga quia splendorem sibi agat auris. i. fau oribus populi hoc est clamoribus. Priscianus de xii. car. Curus ipi quadrigæ. per id autem innuit Martem nullo obstante seruire. obierat enim Cæsar populorum terror & rector.

Luo

Laomedon

Fuphrates

carceres

auriga

Palatiũ

CHRI. Palatia. ꝑ tota urbe. Nam palatium fuit ãtiquissima sedes roma. ut apparet ubi de Euandro narratur. Facies. Formæ. Et curuæ. r. quid. enĩ scelestius esse potest q̃ feramenta ad usum agriculturæ instituta unde uita humana & alitur & assiduo labore pia castaq; cõseruatur ad bellaque & homines perdunt: & oium scelerũ semina ꝓbent: trãsferre. Magna ergo indignatio q; nõ solum ab usu rei sanctissime auertant. sed etiam turpissimæ attribuat. Euphra. Parthos intelligit quorum imperium euphratem pertingebat. Est aũt Euphrates secundũ christianos unus ex quattuor fluminibus qui ex delitiarum paradiso effluũt. Pris. uero illum ex Armenia maiori nasci uolunt: & armeniam a Cappadocia distinguere. Vt cum carceribus. Non uitio principis sunt bella sed impetus bellorum añ ipsum motus nondum reuocari poesit: ut ipi aurigæ iam ꝓcipiti cursu arctos equos sistere nõ possunt. Addũt se in spacia. i. ꝑ spatia currendi augent cursum. Fertur equis. i. equorum arbitrio agitur & non suo.

Finis primi georgicon.

SER: Actenus aruorum cultus & sydera cœli Nūc te bacche canā. Mire iterauit illū uersū. Quid faciat lætas segetes quo sydere terrā in hoc át libro exequit' culturā agri cōsiti: q omnium arborū cōtinet genera. Et sciēdū ē Ver. uites quoq; arbores dicere. ut Nec secius oīs in unguem arboribus positis secto uia limite q̄dret. Et Hactēus: ut multi uolūt una ps orōis ē & ē aduerbiū significās hucusq;. alii duas ptes uolūt ꝓnomen & aduerbiū ut sit tenus hac sicut Crurū tenus a mento palearia pendēt sed melius ē unā partē accipe orōnis hactenus. Sydera cœli: pleonasmos: nec. n. sūt alibi q̄ i cœlo sydera. Bacche: inuentorē pro uitibus posuit: de q̄bus catexochē in hoc libro loquitur nā uites p̄cipuæ sūt licet & aliarū arborū faciat cōmemorationē. Nec nō sylueſtria tecū uirgulta. i. īfœcūdas arbores. q̄b p̄cipue i italia uites cohærēt

Ouidii poetæ tetrasticon in librū. ii. georgicon

Actenus aruorū cultus & sydera cœli
Pāpineas cāit ille comas: collesq; uirētes
Descriptasq; loci uites & dona liæi.
Atq; oleæ ramos pomorum ex ordine lætos:

Tarde cre. oli. res. n. diu duratura tardio crescit.

ANT. M. Argumentum secundi uoluminis

Proponit bacchū q; uocat Maro rite secundo.
Arboribꝰ diuersa datur natura creandis.
Panditur insitio. Vitis diuersa notatur.
Italiæ laudes: species telluris habentur.
Quo uitis ponenda mō quo tpe. quid uer
Afferat. hinc uiti qualis sit cultus habendus
Cōmoda syluaꝝ monstrat laudantē agrestes

AN. M. Hactēus aruoꝝ. Huius quoq;. ii. uolumīs argumetū carminibus patet. sed cur poeta ab agroꝝ cultura īcœpit postea uitiū d̄ exordio scribēs apuit ubi & uitiū aborūq; culturas Emophū Atheniēsē p̄mū iuenisse Pli. referente edocui. Hactēus. cecini s. est. n. Meso zeugma. Sydera cœli. Pleonasmos ē in dictiōe cœli. i. suphabūdātia. de qua late fabius li. ix. Te bacche. i. tua mūera ut uites de quo latius ibi. Poculaq; iuentis acheolia miscuit uuis. Dicit' át bacchus a furore quē īcuti t cultoribus suis ut Probus asserit. Sylueſtria uirgulta. siluestres arbores: īter q̄s & gēistas & syler & salices accipe. De uirgultis át diximus in Tityro. Tarde crescentis oliuæ. Pli. li. xvii. c. xii. scri. Natura tarde crescere oīa lōgo æuo durātia. at q̄ cito occidūt uelocia eē ut ficus malus pirꝰ. Idēq; li. xvi. c. lxi. scri: ad sua tpa durasse in Linterno Aphricani p̄oris mālu satas oliuas. & myrtꝰ eodē loco conspicuæ magnitudinis.

CHRI. Quoniā poetaꝝ est curare ut seq̄ntes libri aūcedētibus ānectant'. facit hoc Maro ut plurimū p aliquā cōiunctionē: ut te quoq; magna pales: & alibi post q̄ res asiæ. Itē at regina graui iādudū saucia cura. & Sic fat' lachrymās. Hic uero ut idē p̄stet utitur colore rhetorico. quē trāsitionē appellāt quo facile iis q̄ dicta sunt ea q̄ dicēda restāt: adnectunt'. in p̄cedēti igit' libro & aruorū cultū: & ea q̄ ad rōnem syderū ptinerēt descripserat. Nūc q̄d secūdo loco sibi ꝓposuerat explicat. s. ulmisq; adiūgere uites. Te bache nō

P. Vergilii Maronis Georgicon Liber secūdꝰ.

h Actenus aruoꝝ cultus & sydera cœli: Nunc te bacche canā: nec non sylueſtria tecum Virgulta & prolem tarde crescentis oliuę

Bacchꝰ solū Bacchū dicit pp uires quaꝝ inuentor phibet'. sed pp oēs arbores. Dionysiū. n. posuerūt ꝓ ignea ui solis: q̄ poma ac fructus oēs arboꝝ decoqt ac maturat. Nā uis seminalis q̄ a sole in terrā descendit priapi noīe honorat' cuius qp ad siccos ptinet fructus bona dea: q̄d uero ad plātaria Dionysius dicit'. Ergo qa ignea uis solis ē Dionysius: iccirco ægyptii Osirim quē solē īterp̄tant' Dionysiū teste Diodoro siculo appellauerūt. Vñ eumolpus poeta: Ignoculū radiis dionysiū dixit. Et Orphe. eū splēdoris auctorē scri. Atq; hæc ad physicen. Historia uero duplex ē. aliter. n. græci aliter ægyptii sētiūt. Aegyptii. n. Dionysiū Osirim nomiant: quē uolūt diuinis uirtutibus uirū p̄ditū fuisse ægyptiiq; regno & isidis quā lunā cererē noīant cōiugo potitū uniuersū orbē peragrasse. Et ut sis tritici ordeiq; reptrix fuit. Antea. n. iter alias herbas īcognita oriebāt': sic osiris nysa q̄ locus arabiæ fœlicis ægyptio cōterminus ēe nutritus: ꝓpeaq; & a loue patre & a loco illo dionysius appellatꝰ uitis reptor fuit hoiesq; docuit & uitis cultū & uini usū atq; cōseruationē. Volūt p̄terea ægyptii oleā quoq; nō át Mineruā ut græci dicunt inuenisse. hic p. arabiā & rubeū mare ad indos: & orbis terræ terminos, pgressus ē. In indis uero & alias urbes. & Nysā cōdidit monumentū eius in q̄ nutritus fuerat: in qua hederā ēt seuit: ꝓfectus ē & ī asiā: & p helespōtū ī Europā: & ī thracia sibi aduersātē Lycurgū īteremit. Maronēq; p̄fectum suum. & uitis colēdæ pitū ī regiōe q̄ ab eo Maronea dicta. est reliqt: & Macedonē filiū in regno quæ ab eo macedonia appellata est. Atq; hæc de Dionysio apud ægyptios. græci uero uaria referūt. alii. n. unū. alii tres ponunt: Sūt etiam qui huius dei formam hūanā fuisse pegēt: sed uini dationē dionysiū dicāt: Terrāq; sua sponte uites protulisse: Dimetora aūt apriscis nominatū q; sit ex duplici matre: primamq; genesim nūerant qñ in terra posita planta incrementū acci pit Secundā qñ fructus maturescāt. unde altera ex terra: altera ex uite dei origo ē: Quod uero dicunt ex ioue & Cererenatum & a gygantibus discerptum ac elixatū: ac rursus a Cerere cōpositis mēbris in iuuenem reductum physicū est. Nā ex terra & imbre incrementū sumit uitis ad uuas creādas: quæ ab agricolis calcādo lāiant': multiq; uinū decoquunt ut melius fiat uinum. Ceres aūt rursus mēbra cōponit: qa terra singulis annis succum uitibus ad nouas uuas subministrat. Est etiā physicū quod dicant ui fulminis ex utero Semeles abductū: & donec tempus maturo fœtu datum cōpleret Iouis fœmori assutum. Nā ignea ui in uuis maturescit. Vex cū iā ex uuis expressum est uinum: quia nondum satis concoctum est iterū in lacubus ebulli at necesse est Diodorus autem ait terram antiquos thyonem a sacris quæ sibi fiebant cum sacra θυιαδ dicant: & semelem quasi castam ab eo q̄d

Dionisyus

est. ϰιννά. Bis autē eius genesim a ioue esse: q̃a cū in deucalionis diluuio pisset rursus post pluuias in terra aparuit Sed hæc physicæ. Fabulose uero dicūt tres fuisse Dionysios p̃mum indū: q ex uitibus sua spōte nascentibus calcandarū uuaꝝ inuētor & uini pomorūq; cōditor fuit: Quoniā aūt barbatus ē & barbā indi usq; ad mortē nutriūt: Hic orbē peragrās calcationē uuarū i torcularibus adinuenit a quibus lenæus appellatus est secundus ex ioue & pserpina uel ut alii dicūt ex Cerere fuit q̃ p̃mus boues aratro iūxit antea. n. manibus terrā fœdiebāt mortales pp qđ imortales honores meruit eiusq; simulacrū cornibus insignit ut inuentor aratri demōstret. Tertius iouis & semeles filius fuit: q post secūdū ortū ex femore iouis in Nysam indiæ a ioue delatus: & a nymphis educatus est pulcherrimus: & mulieribus delitiis deditus exercitū ex mulieribus cōfecit thyrsisq; illas armauit i. astis hedera iplicitis cū fert ea cuspide. quo dolo reges nihil tale de mulieribus credētes iteremit. Inter quos pē theus apud græcos. Miraūs apud indos: Licurgus apud thraces fuit. Quoniā uero ex idia triennio elephāte in uectus orbē pagraui græci illi Trieterida. i. triēnalia sacra īstituerūt orbē pagrās docuit sacra & mysteria. certamīa musica, pposuit. cūctaq; i pace cōpōebat dicūt p̃mū fuisse q multis cōgestis spoliis i patriā triūphās redierit Probus ait Baccharī ē furere: Vū bacchæ dīr sacerdotes. q̃ p furorē sacra Liberi celebrāt. & ipe Bacchus dicit a furore quē suis incutit cultoribus. Et prolē. Nā a radice pullulat & ueluti filios, pducit. Vū illæ plantæ alio trāsferunt. Auctūno pāpineo: Pro uuis pāpinos possunt. Labris. Vasis maioribus in quibus unum ebulliens spumas agit. labrū. n. uas capaceus est Cicero i epistolis: labrum si in balneo non est fas ut sit.

Baccha ri

bacchæ

Labrum

Huc pater o lenæe (tuis hic omnia plena
Muneribus. tibi pampineo grauidus autūno
Floret ager: spumat plenis uindemia labris)
Huc pater o lenæe ueni. nudataq; musto
Tinge nouo mecum direptis crura cothurnis
Principio arboribus uaria est natura creandis
Nāq; aliæ nullis hominum cogentibus ipsæ
Sponte sua ueniunt. cāposq; & flumina late

SER. Huc pater o l. pater licet gñale sit oīum deoꝝ tñ, pprie libero sēp cohæret Nā liber pater uocatur Lenæus ät ἀπὸ τοῦ ληνοῦ, i. a lacu. Nā qđ donatus dicit ab eo quod mētē leniat: non, pcedit nec enī pōt græcū nomē latinā ætymologiā recipe. Tibi floret ager. In honorē tuū exultat. & lætus ē. Nā au tūnali tēpore re uera florere non pōt ager. Pāpineo autunno. Pāpinoso: ut nemus frōdeū pro frondosū Vindemia. Cū uindemiā nūero singulari dicimus unius āni significamus. cū plurali multorū ut messē messes hyemē hyems hæc. n. semel tñ ānis singulis cōtingūt multi tñ uolūt uīdemiæ eē totius orbis generaliter: uindemias singularū ptiū: ut plus significēt singularis q̃ pluralis nūerus: Sicut plus ē cū dicimus: per terram pluit q̃ per terras. Tunc enim omne elementum non terras aliquas significamus. Musto. Mustū nūero tñ singulari dicimus sicut & uinū licet Oui. abusiue dixerit musta sed hoc ille plus fecit quod & mustus dixit cū ut diximus de his nominibus tres casus tñ usurpari cōsueuerint. Principio arboribus. Creandarū arborum naturaliter sunt tria genera. Aut. n. sua spōte nascūtur aut ex seminibus fortuito iacentibus surgūt aut ex radicibus pullulant. Nā cætera usus inuenit fauente natura. Spōte sua. spōte mō nomen: ē quia iūctū ē ei genus: quo caret semper aduerbium. Veniūt: Crescunt alibi illic ueniūt fœlicibus uuæ. Cāposq; flumina late curua tenēt. p trāsitum ostendit in quibus locis arbores spōte nascunt. s. in humidis. Nā terra est mater rerum omnium & seminū cūctorum creatur.

Vindemia

uīdemiā

uīdemiæ

Mustū

AN. M. Lenæe. Lenæus bacchi nomen lenos enī torcular dicitur Lenæus torcularis ut Probus ait. Gra uidus autunno: non grauidis in ablatiuo sed grauidus i nominatiuo legendum est. sic enim antiqui textus habent: est autem diastole figura. Floret: lætus est. Labris ahenis. Cothurnis: uideto ægloga: septima. Musto nouo: & hic Pleonasmos est Epexegis: nam ut scribit Nonius Mustum non solum uinum uerum nouellum quicq̃d est dicitur recte Næuius utrum sit melius uirgineman uiduam ducere uirginem si musta est. Principio: canam uidelicet. Arboribus uaria est naturacreandis. Marro in hac re Theophrastum secutus est: ille enim li. ii. inquit: Arborū & summatim plantarum generationes aut sponte aut semine aut radice aut auulsione aut ramo aut surculo aut ipso trunco factitāt. Videto item paulo inferius ibi uidelicet hoc natura modos & cætera.

Lenæus

CHRISTO. Huc pater o lenæe. ueni Consueuerunt & poetæ & oratores cum clausulam formant ut pluri ma interponant antequam eam claudant repetere principium sic in buccolicis. Nam cum incepisset pastorum musam damonis & alpheſiboei: & antequam adderet uerbum. scilicet dicemus multa interposuisset repetiit damonis musam dicemus & alpheſiboei: Sic & in hoc loco: cum dixisset. Huc pater o leneæ post longam hyperbaton repetiit. Huc pater o leneæ ueni. Principio. breuiter proposuerat se de arboribus dicturum. Deinde inuocauerant. Huc pater o lenæe quod proemium est: Nam ex propositione comparat docilitatem summam rei breuiter exponens: Item beniuolentiam a re quia illam utilem ostendit & a persona sua cum aliorum utilitate se laboraturum proponat: ex inuocatione autem: qa non adhibet nisi magna proponant attētionem sibi cōciliat. Principio arboribus. Plini. ait. Arbores quas naturæ debeamus tribus modis nascuntur: sponte: semine: radice: Collumella uero scribit: Placet nobis sicut Vergilio duo genera surculorum: quorum alterum sua sponte gignitur: Alterum humana cura prouenit: Primum materiæ magis aptum: secundo uero fructibus. Arboribus. Et fructices simul & uites intelligit. Verum ita plantas distinguunt arbores appellent quæ magnitudinem excellant. ut oleæ: mali: piri. quercus & similes frutices pero qui ad eam magnitudinem non perueniunt: & tamen herbas excedunt: ut sint rubi. sentes: uirgæ sanguineæ. Ouidius Et densi frutices: & uncto cortice uirgæ. Tertium genus est uitis: quæ nec arbor nec frutex appellatur: ut Plinius Collumellaq; ostenduut

plantaꝝ

Veniunt: nascuntur. Campos & flumina. Quia in solo pinguiori ut campi sunt & humidiori quale est iuxta flumen faci lius plantæ proueniunt.

SER. Vt molle siler. Arboris genus est. Et notandum genus neutrum de arbore quod est admodum rarum

Glauca canētia frōde salicta locū salicum pro ipsis arboribus posuit. Bene aūt ait: & glauca & canētia: nā salix i ab una parte alba est. ab altera uiridis. Sane cacephatō ē glauca canētia. Pars autē posito de semine surgūt quacunq; ratione proiecto: uel auibus uel ab hominibus ne incipiant esse industriæ. Atq; hītæ grais oracula quercus. Nam in dodonæo memore arbores dantes responsa fuisse dicunt. Habitæ autē grais. Vel quasi non rediens dixīt: uel quasi italus qui loca illa nesciret: uel re uera quōdam habitæ. qa illo tempore itaq; silebāt Pullulat ab radice. Mira. in singulis est proprietas nā ut spōte sua ueniunt. Surgūt de semine. pullulāt e radicibus. Vt cerasis ulmisq;. Hæc cerasis his cerasis facit. Sane cerasus ciuitas est ponti: q̄ cum

Cerasus

deflesset Luculus genus hoc pomi inde aduexit: & a ciuitate cerasum appellauit. Nā arbor cerasus pomū

cerasum

cerasum dicitur: hoc autem etiam ante luculū erat ī italia sed durum & cornū appellabat: quod postea mixto nomine cornocerasium dictum est. Parnasia laurus a parnaso monte Apolini consecrato.

cornocerasium

Hos natura modos p̄mum dedit. Bene primū: nā ut supra diximus fauor naturæ fuit ēt ad alios inuēiendos usus. Contra naturā. n. nihil hominū inuētū ualeret. Vin rōne: ut inueni germana uiā. Hīc plātas tenero inter plātas & plātaria hoc interest. q̄ plātæ raptæ sunt de arboribus. Plantaria uero q̄ ex seminibus nata cū radicibus & terra ppria transferuntur: ut Et uiua sua plantaria terra. Sulcis: Fossis: ut

plantæ plātaria

lusim uel tenui uitē cōmittere sulco. Hic stirpes obruit aruo. Altius depōit ualidiores cū radicibus plātas. Quadrifidasq; sudes. Ita robustas ut possit in quattuor partes diuidi. Et acuto robore. Pro acuti roboris accipimus: & bis idem dixit: Nā & ralli & sudes idem sunt.

Curua tenent. ut molle siler lentæq; genistræ
Populus & glauca canētia fronde salicta.
Pars autem posito surgunt de semine: ut altæ:
Castaneæq; nemorūq; iouī quæ maxia frondet
Aesculus atq; habitæ grais oracula quercus.
Pullulat ab radice aliis densissima sylua
Vt cerasis ulmisq; etiā parnasia laurus
Parua sub ingenti matris se subiicit umbra
Hos natura modos primū dedit his genꝰ oē.
Syluaq; fructicūq; uiret. nemorūq; sacrorum.
Sunt alii: quos ipse uia sibi repperit usus.
Hic plantas tenero abscindens de corpe matrꝭ
Deposuit sulcis. hic stirpes obruit aruo
Quadrifidasq; sudes & acuto robore uallos.

AN. M. Molle siler Pli. li. xxiiii. c. xxxvi: īqt Siler folia illita frōti capitis dolores sedāt serpētes & hunc fruticē refugiunt: bacchulūq; rustici ob id ex eo gerūt: Genistæ Pli. li. xix. c. ii. inqt asia ex genista facit lina ad rætia p̄cipua in piscādo durātia frutice madefacto. x. diebus: & libro. xxiiii. c. xxxiii. ait. genista quoq; usum p̄stat flores apibus gratissimi gēista itē tusa cū axungia genua dolentia sanat. Populus legito Pli. li. xvi. c. xxvi. Glauca: glaucus color uiridis cæruleus dicit: ut in Gel. legit li. ii. c. xxvi. Salicta. Pli. xvi. c. lii. scri. de salice q̄ ī asia tria genera obseruant. nigrā utiliorē uiribus: cādidā agricolaꝭ usibus. tertiam q̄ breuissima ē quā Elicē uocant.

Siler genistæ

glaucus color

Tria genera salictum

Castaneæ. de is multa Colu. li. v. & Pli. li. xv. Aesculus arbor est glādifera ab edo: nā eius fructu oli hoīes uescebāt Et Pli. li. xvi. c. vi. īqt: glās optima ī q̄rcu atq; grādissima: mox æsculo. Oracula q̄rcus. Existimant in Dodonæi iouis oraculo querci uocalē fuisse ex qua. Minerua argonautis futura p̄dixit probus auctor: Strabo. uero li. vii. inqt. Dodonæū aūt oraculū quēadmodū &c. quodāmō derelictū est. Videto latius ægloga. ix. Cerasis. Cerasi an uictoriam Mythridaticā. L. Luculli non fuere in italia. at urbis anno secentesimo octogesimo is primum uexit e pōto. septentrione frigidisq; gaudēt Pli. li. xv. c. xv. Parnasia laurus Pli. li. xv. c. ultimo scribit q̄ duo eius genera tradit Cato: Delphicā & Cypriā Delphicam ēē æquali colore: uiridiorem: maximis bacis atq; e uiridi rubentibus. hac uictores Delphis coronati: & triumphantes Romæ. Cypriam esse filo breui nigro per margines imbricato crispam. Se subiicit: attolit. Hos natura modos plinius libro. xvi. c. xlv. inquit Arbores quas maturæ debeamus tribus modis nascuntur: Sponte aut semine aut ab radice. Cura numerosior exīstit: sed latius uide ibi principio arboribus &c. Syluarum. sylua ad hyle quod est materia dicitur. uel a xylon quod est lignum. est autem sylua generalius nomen. Fruticum. Frutex est qui ad iustam magnitudinem arboris non assurgit. & statura similis est multis herbis: sed non demoritur neq; arescit ut herba. Nemorum De nemore uideto ægloga sexta. Via ratione. Hinc plantas. Plinius libro. xvii. capite septimo inquit auulsisq; arboribus stolones uixere. quo in genere & cū parui sunt auelluntur: partemq; aliquam e matris quoq; corpore auferunt secum: hoc modo plantantur punicæ coryli Mali sorbi Fici: in orimisq; uites. Stirpes. crassos truncos cum radicibus. Quadrifidasq; sudes. perticas uel surculos in quattuor partes fissas. ait enī Theophrastus libro primo. Oleas quoq; & ficos multifidas demittere assolēt Pli. etiā libro decimoseptimo capite septimo ait ex eodem inuentu est surculos abscissos serere. hoc primo sepis causa factum sambucis cotoneo & rubis depactis. Mox & culturæ ut populis alnis salici: q̄ uel inuerso surculo seritur. Acuto robore uallos. i. palos acutos & surculos. seruntur. n. surculi quadrifidi & acuti.

sylua Frutex

Duo genera laurus

CHRI. Siler. Furis faciendis accommodata est arbor: populi autem & salices non nisi in aquosis proueniūt Vt Cerasis. Lucullus rediens e mithridatica uictoria ex urbe ceraso quæ in ponto est aduexit in italiam arborem quā ab urbis nomine cerasum appellauit pomum eius Cerasium dicitur. Parua sub ingenti Mirifice delectat oratio quæ contrario declamat ut hic. paruum est ut ingens. Via ratio & artificium. Vsus. Experientia. De tenero corpore. Quia uirgulta teneriora excerpuntur. ut uidemus in fico & in salice. Quadrisidas. Vat olea.

Siler Cerasū

SER. Syluarũq; aliæ. Propago ꝓcipue uitibus cõgruit. Vnde apparet syluas eũ ẽt de uitibus dicere. Et ui ua sua plantaria terra. Et aliæ syluarũ expectãt plãtaria cũ sua terra uiua. i. naturali: ut uiuoq; sedilia saxo inde ẽ mutata ignorẽt subito ne semia matrẽ. Quin & c. s.: Caudicibus posuit, p codicibus: sicut caulẽ, p colẽ: sau ricẽ, p sorice dicimꝰ. Fit ãt qđ nũc dicit de oliua & myrto quaꝝ sicci stipites seccãt usq; medullã & terra infossit ex se arborꝝ gignũt: qđ sine dubio miꝝ ẽ. Trudit: urgẽte nã, pcreat' sicco ligno: Ex arido. Radix oleagina. De riuarũ ab olea: ipune uidemꝰ. Sine dãno sui & loqtur de insitiõe: Sane ĩsitas arbores dicimus ĩsertas uero cãs aut fabulas. Lapidosa corna. dura: alibi. Lapidosaq; corna dãt rami. Generatim. p singula genera. ge neraliter aũt simul oĩa γενικῶς καὶ κατὰγένος. Segnes terræ. Pigræ infœcũdæ: Et docet posse in dustria ẽt loca aspima ad fertilitatem, pduci. Ismara mõtes thraciæ. Taburnus. mõs cãpaniæ. Ve stire uero iplere significat. Tuq; ades mœcenas: a desto: & inceptũ fauorẽ omnibus libris impẽdito: nã ubiq; eũ iuocat. O decus o famæ. m. p. ma. no stræ. Hora. O & pſidiũ: & dulce decus meũ. Pe lagoq; uolãs. d. u. p. simplici generi carminis præsta fauorẽ: ut uella fauore accipiamus patẽs pelagus carminis facilitatem. Hoc aũt carmẽ facile esse ipse significat dicẽs. in manibus terræ: hoc est in facili & impromptu res posita est.

insitus
insertus
generatĩ
generali
ter
Ismara
Tabur/
nus

Syluarũq; aliæ pressos propaginis arcus
Expectãt: & uiua sua plantaria terra.
Nil radicis egent aliæ: summũq; putator
Haud dubitat terrę referẽs mandare cacumẽ
Quin & caudicibus sectis (mirabile dictu)
Truditur e sicco radix oleagina ligno
Et sæpe alterius ramos impune uidemus
Vertere in alterius: mutatãq; insita mala
Ferre pirũ & prũis lapidosa rubescere corna
Quare agite o proprios generatĩ discite cultꝰ
Agricolæ: fructusq; feros mollite colẽdo:
Neu segnes iaceãt terræ iuuat ismara baccho
Conserere: atq; olea magnũ uestire taburnũ.
Tuq; ades: inceptũq; una decurre laborem
O decus o famæ merito pars maxia nostrę
Mœcenas pelagoq; uolans de uela patenti

AN. M. Propaginis arcus. Pinus bacca & propa gine seritꝰ. Citrea item grano & propagine. Auctor Pli. libro decimoseptimo capite septimo. Terræ mãdare cacumen uti de salice dictum est. Caudi cibus caudex dicitur in arbore quod supra terram caudex
implex assurgit in herbis uero caulis appellat' ut caulis
Theophrasti interpretes oñdit: Radix oleagina. Ra Radix
dix ẽ qđ subter telluri cohæret. Olea aũt Theophra Olea
sto teste li. ii. plurimis modis uenire uidet' : nã et trũ co ramo cõciso radice ligno uirga. Impũe sine dã no. Vertere supple se in alterius. s. ramos ismara: ismarus Thraciæ mõs insignis oleo & uino teste Vibio. Ta burnũ Taburnus mons est apuliæ regiõis: q̃ sertilis ẽ oleæ ut Probus inqt: Poeta li. æn. xii. meminit ẽt dicens Ac ueluti ingenti syla sũmo ue taburno: Quũ duo cõuersus inimica in pſia tauri frõtibus incurrũt &c. Tuq; ades ꝑmo uolumĩe Augustũ cæsarẽ inuocauit. hic uero Mœcænatẽ cui & totũ opus dedicat. Incœptũq; una decurre laborẽ. i. auxiliare mihi tuo ingenio. Patẽti pelago. i. patẽti & amplæ materiæ. Vela studiũ & auxi liũ. Volãs. citus & festinus in antiquis textibus & uolãs & uolẽs legit' : utrunq; conuenit.

CHRI. Et uiua. Quæ cũ radicibus transferunt'. Nam uegetatiua quæ nutrit & auget a radicibus est: quæ oris stomachiq; officio fungitur: humorem enim de propinqua terra assumũt. atq; decoquunt: unde decoctus p ar borem spargitur. Ergo uita uegetatiua in his est autem ĩ is quæ radicibus carent non ita omnino est. Sua terra Nam uehementer proficiunt arbores quoꝝ radicibus sua terra hæret. Nã radices quæ excussa sua terra tra trã sferũt' non ita fœliciter coalescunt. Radices egẽt aliæ. arbor radices habet pro ore stomachoq; atq; epate. his enim de proxima terra humor attrahitur: atractusq; in succũ quo arbor alat' decequit': surgit a radice trũcus cu ius pars interior medulla pro osse est. Medulla ligno ambit' quod carnis uicem sustinet: Lignum ipsum subtilis cartilago circundat: quæ arbori uena est. Nam per eã humor a radice decoctus est innutrimentum cõuersus trs hitur per omnes partes ueluti membra arboris hinc rami: frondes. flores. fructusq; reparantur. Hæc circuncisa ergo arescat oportet arbor: a libro libros dicimus qm̃ in nonnullaꝝ arborum libris ante usum chartarũ. antiqui scribebant. Cortex postremo: quæ durior exteriorq; est: librum ita uestit: ut pelles pilliq; aĩalia tegunt. ut sit tãq; ue stis contra frigora & calores truncum denique unde rami exeunt codicem & caudicem dixerunt. Vertere in alterius. De insitione tractat de qua paulopost. Ex sicco: Non ex sicco: sed quod siccum uideatur. Segnes Quæ desidiosæ non ferant fructus. Vestire. Translatio ab humanis corporibus. Ismara. Mons in thracia hic est cuius pars aspera incultaq; est. altera uero uinetis oliuetisq; spectabilis. Est in regione maronea: ĩ qua Dio dorus ait Bacchum interfecto Lycurgo reliquisse Maronem præfectum præmonstratoremq; uinearum: & ab eo maroneam dictam ac regione expugnata ait Homerus Vlyxem uinum exportasse: Plinius autem antiquissi mam claritatem uino maroneo dat. additque aristeum primum oĩum in hac gente mel miscuisse uino suauita te præcipua utriusque naturæ sponte prouenientis. Maroneum uicies tantum addito aquæ miscendũ Homerus prodidit. Et mutianus ter consul sextarios singulos octogenis aquæ miscerĩ comperit præsens in eo tractu. Ta burnum: Mons in samnio oliuetis conspicuus. Ades. Faue. Nam tanq; á deum inuocat. Dii autem sua præ sentia iuuant. Decurrere laborem. artificiosissime dixit. Nam decurrere ostẽdit summam facilitatem adiuuã di in Mœcenate: Per laborem autem difficultatem in se propter ingenii inopiam significat. Petitio ergo hæc cõ tinet honestatem. Honestum enim est amico subuenire in re præsertim inchoata: ne turpiter ab incœpto resiliat continet facilitatẽ cum ipso suo stilo ac doctrina facile pſtare possit. Continet utilitatem: cum magna pars de coris famæque nergilianæ in ipsum redundatura sit.

Vestire

SER. Nō ego cuncta.m.amp.u.opto.non ſum uniuerſa dicturus:nec poſſunt ꝙre & ſuã extenuat poſſibilitatem:& Mœcenatis auribus ex ſui cãminibus breuitate blãditur. alii aliter accipiũt. Coſtat mœcenatẽ fuiſſe litteratum peritũ.& plura cõpoſuiſſe carmina.Nã ẽt Aug.Cæſaris geſta deſcripſerit:quod teſtat:Hora.dicẽs:tu ꝙ pedeſtribus dices hiſtoriis prælia cæſaris mœcenas melius ductaq; ꝑ uias regum colla minaciũ.ut hoc nun dicat:incœptũq; una decurre laborẽ.i.adeſto.& ſimul ſcribamus.Licet.n.quæ tu ſcribis eſſe conſtet ingentem meũ aurem carmẽ & breue ſit & totum id explicare non poſſim debes tamẽ fauere minoribus.ut pelagoq; uo/

lãs da uela patẽti.ſit ingentia ſcribe. Et primi le
ge littoris orã.i.Faue minora.ſcribenti: Nõ ego cũ
cta meis Lucretii uerſus.ſed ille ænea uox ait nõ fer
rea. Primi lege littoris orã:Lege nauticus ſermo ẽ
q nũc & ad nauigandũ & lectionẽ põt referri.Nam
hoc dicit faueto prĩcipio uel hũilitari carminis mei

Non ego cuncta meis amplectí uerſib9 opto,
Non mihi ſi linguæ centum ſint:oraq; centũ:
Ferrea uox.ades.& primi lege littoris oram:
In manibus terræ:non hic te carmine ficto
Atq; per ambages & longa exorſa tenebo
Sponte ſua quæ ſe tollunt in luminis auras
Infœcũda quidem ſed læta & fortia ſurgnnt
Quippe ſolo matura ſubeſt.tũ hæcq°q; ſiqs
Inſerat:aut ſcrobib9 mãdet mutata ſubactis
Exuerint ſylueſtrem animũ:cultuq; frequẽtí
In quaſcũq; uoces artes haud tarda ſequẽtur.
Necnon & ſterilis quæ ſtirpibus exit ab imis
Hoc faciat:uacuos ſi ſit digeſta per agros,
Nunc altæ frondes & rami matris opacant:
Creſcentiq; adimũt fœtus:uruntq; ferentem.
Nam quæ & ſeminib9 iactis ſe ſuſtulit arbos
Tarda uenit:ſetis factura nepotibus umbrã.
Pomaq; degenerant ſuccos oblita priores

In manibus terræ.i.in facili & imprõptu eſt terra
rum deſcriptio.qđ ϖροχειρον græci dicũt. Non
hic te carmine ficto.i.ſmpliciter uniuerſa deſcribã
neq; ut in æneide aliquibus figmentis:aut ullis utar
ambagibus. Lõga ãt exorſa dicit proemia longe re
petita q̃ conſtat eſſe uitioſa. Spõte ſua.Ad illud qđ
omiſerat redit & exeqtur qualitatẽ triũ geneꝝ:quæ
ſupra memorauit arborũ.ſ.ſpõte natarũ: ꝓcreataꝝ
ex ſemine & earũ quæ de radicibus pulluſant. In
fœcũda fœtu carentia:& ꝑ trãſitũ rẽ phyſicam tãgit
Nã ſemen eſum ſalicis dicit infœcunditatẽ mulieri
bus gignere. Læta & fortia quaſi ĩ hoc ipſis arbo
ribus genus ſit fœcunditatis. Quippe ſolo natura
ſubeſt qa ut ſupra diximus naturaliter rerum oĩum
mater eſt terra:& uniuerſa intra ſe cõtinet ſemina:
Natura Hinc ẽ qppe ſolo natura.ſubeſt natura.n.dicta ẽ ab
eo ꝙ naſi aliqd faciat.Mire aũt ait ſubeſt.i.ineſt latẽ
ter:nã nõ apparet.uñ epicurei dicũt nihil eẽ qđ non
habeat originẽ ſui.nã hoc ẽ gigni de nihilo nihil: ĩ
nihilũ nil poſſe reuerti: Scrobibus mandet mutata
ſubactis nos ſcrobes genere dicimus maſculĩo: licet
Lucãus dixerit cõtra artẽ exigua poſuit ſcrobe. Syl
ueſtrẽ aĩum naturalem aſpitatem & infœcunditatem. Voces arces.Fœcũditates ex arte uenientes. Hoc faciet
i.erit fæccunda ſi fuerit inde tranſlata. Vruntq; ferentem.Quæ ferre poſſunt ſi ei umbra nõ noceat. Pomaq;
degenerant.mõ degenerãt.in peius uertunt:alias in melius. Poma aũt arborũ ex ſemine procreatarum dicit
quas cõſtat niſi inſitæ aut tranſlatæ fuerint non reſpõdere qualitati ſeminis ſui.

AN.M. Non mihi ſi nõ optarem ãplecti cũcta inqt ſi centũ &c. Ferrea uox firma indeficiens. Et prmi le
ge littoris orã nauiga extremitatem ꝑmi littoris.i.a principio huius uoluminis tuo mihi ingenio:ac ſtudio fa
ue. Per ambages.uerborum circuitus. Lõga exorſa:longa exordia unde ſtatim ad narrationem cõuertitur
Infœcũda:ſterilia. Læta ampla. Solo natura ſubeſt de natura & terræ ſemibus uideto ægloga:vi.& li.i.
g.ibi ĩpoſuit natura locis.& ibi latius.Quiq; nouas alitis nõnullo ſemine fruges. Mutata Pli.li.xvii.c.viii.
inqt añ oĩa igit ĩ ſimilẽ trãſferri terrã aut meliorẽ oportet.ꝑfodere ſcrobas añ ſi fieri poſſet tanto donec pingui
ceſpite obducãt.Mago añ ãnũ fieri iubet ut ſolẽ pluuiaſq; cobibãt Arborẽ nec minorẽ bima nec maiorẽ trima
tranſferri qdam ꝓcipiũt.Alii quũ annũ ĩpleat.Pleriq; id demũ cauẽt ut plaga deputati cacuminis meridiem ſpe
ctet. Subactis.i.uerſatis excultis & effoſſis Cultuq; freq̃nti.Pli.li.xvii.c.xli ait atq; in totum omnis cura
fertilitatẽ adiicit.fertilitas ſenectam. Ferentem ſ.fœtus.

CHRI. Nõ ego cuncta meis.& hoc rem facilem facit:qa nõ in omnia ſed ĩ pauciora auxiliũ ĩploret. Primi
littoria qa nõ audeo profundum petere.i.grandiorẽ materiã aggredi: In manibus terræ.Terræ ſunt in mani
bus meis:ac ſi dicat in pñti opere:Vel ſunt in manibus omniũ hoc eſt in prõptu.Nam materia nõ ẽ recõdita:ſed
omnibus euidens. Nõ hic.te.c.f.nõ ſunt hic poetaꝝ fabula quæ plus uoluptatis q̃ utilitatis continent. Per am
bages quod poetarũ eſt.qui & altius rpetunt ut Ennius qui a materia agros nauis exorditur diſceſſum Medeæ.
altius enim repetunt ipſi poetæ:& longius pro ſequuntur. Lõga exorſa.exprmit quod intelligit ambiages

Sponte ſua.Suaptæ natura & non humano artificio.Eſt autem ſententia ꝙ q̃is terra omnium rerum ſemĩa
in ſe contineat:tum in diuerſis locis ſemina diuerſis arboribus accommodatiora habet.Quapropter quæ in ipſa
natura proueniunt:fortius ualidiuſq; ſurgunt tãq̃ a ſole proprium ipſius ſemen continente .ergo natura.ſ.pro
pria illius arboris. Infœcunda:non enim producit fructum:ſed pro fructu ipſa abundantiſſima eſt differt ãt
fœcundum & facundum.Fœcundus.ideſt fertilis a fœtu quaſi plurimum effundens fœtum.Facundus uero a
Fœcũdo fanddo eloquens & copioſus in oratione eſt. Inſerat aut ſcrobibus :ideſt foſſis.Duplici enim uia miteſcunt
facũdus ſyluaticæ arbores in ſerẽdo & in mitius ſolum tranſferendo.Scribit Columella.ante annum q̃ poma diſpone
re uoles ſcrobes fodito ita ſole pluuiæq; macerabuntur:& quod poſueris cito compræhendes,Sed ſi eodem an

no semẽ ponere uolens: ante duos menses fodito. & stramentis eas completo & incendito: quo latiores scrobes feceris hoc erunt latiores sapidoresq; fructus diximus autem scrobem & scobem Scrobem .n. appellamus fossã Scobem uero minutia illa: quæ aut limando aut terebrando: aut aliquo modo terrendo cadunt sed etiam dum locum deuerrimus quicquid immunditiarum educitur scobem dicimus iuuenalis. Et tamen unus semodio sco bis hæc emundat seruulus unus: Aium syluestrem .atqui animus rationalis est & quo sapimus anima uero qua uiuimus .ille proprius hominis: Hæc nobis & cum brutis & cum plantis cõmunis est. Quomodo ergo deponunt animum cum illo careant. Sed usus est translatione ab homine: nam ut homo si ex agresti incultaq; uita in ciuilem & bonis artibus excultã traducatur ferina uita deposita miteſcit sic arbor ab inculta regione in cultum agrum translatum sumat mitiorem succum. Artes ideſt succos quos per artificium induxeris. Nã quæ seminibus. Dicit quidem arbor ex suis seminibus progignere arbores. Sed in ea re duplex est incommodũ & quod tardius crescunt: & quod degenerant: Nam & mali & pyri non referunt maternos succos & uitis uuas rariores munitoresq; producit. Recte autem dixit poma: nam nuces siue iuglandes sint siue amygdalæ siue castaneæ siue auellanæ non ita degenerant.

Scrobẽ
Scobem
animus
anima

Et turpis auibus prędam fert uua racemos
Silicet & oibus est labor impendendus: & oẽs
Cogẽdæ in sulcũ ac multa mercedæ domãdæ
Sed trũcis oleæ melius propagine uites.
Respõdent: solido paphiæ de robore myrtus
Plantis eduræ coryli nascuntur & ingens.
Fraxinus: herculeæq; arbos umbrosa coronæ
Chaoniiq; patris glandes etiam ardua palma
Nascitur; & casus abies uisura marinos
Inseritur uero ex fœtu nucis arbutus horrida

SER. Fert uua racemos. Vuã ꝓ uite posuit. i. fructum pro arbore sane racemus botryõis ẽ ps & botryo græcũ ẽ Et sic uuã ꝓ uite posuit. sicut Hora. ꝓ uino. nã ait Decubũ & plo domitã caleno nubiles uuã: Cogendæ in sulcũ In ordinẽ cõponẽdæ aut certe arãdæ. Multa mercede multo labore a seqn te quod ꝓcedit intellige. Sed trũcis oleæ. Quia supra ait. Trudit̃ e sicco radix etiã redit ad eos modos quos inuenit industria. Dicẽdo aũt melius oñdit ẽt alias arbores posse ex truncis procreari. Sane olea est arbor ipsa uñ deriuatũ est oleũ Oliua uero fructus ipse uñ ẽ oliuũ. Legimus tñ & oliuam de arbore ut incũbens terreti damõ sic cœpit oliuæ. Solido. p. sicut & olea Paphiæ aũt uenere a papho insula in qua Venus colitur: Veneri autem myrtus ẽ cõsecrata uel qđ hæc arbor gaudet littoribus: & Venus de mari dicit̃ procreata: uel q; ut medicorũ ĩdicãt liberi hæc arbor apta est mulierũ necessitatibus plurimis. Plãtis eduræ coryli nascuntur. Duras dixit non ad lignum sed ad fructum ipsarum referens. Alii eduræ legunt quasi non duræ: ut paulopost Enodes trunci: ideſt sine modis ut modo eminentis non augentis habeat significationem. Sane coryli proprie dicuntur. nam auellanæ ab Auellano Campaniæ opido ubi abundãt nominatæ sunt. Herculeæ. Ipse alibi: Herculea bicolor eum populus umbra. Chaoniiq; patris Iouis epironici. Ardua palma. aut alta: aut ad aquam facile peruenitur. Casus anies uisura marinos. Est .n. abetis species apta nauibus: quam sappinum uulgo uocãt. Ex fœtu arbutus horrida Versus dactilicus. Nam male quidam horres legunt horrida autem hispida Et iam transit ad insitionem quæ duplex est. Nam aut insitio dicitur cum insisso trunco surculus fœcundæ arboris steri li inseritur: aut oculorum impositio: cum incisso cortice libro alienæ arboris germen inserimus.

Olea
Oliua
Coryli
auellana

AN. M. Tarda uenit. nisi. s. digesta fuerit p uacuos agros & poma in peius uertentur. Vua uitis ipsa: nisi e seminario fuerit transposita turpes racemos producet. Sationis .n. uitium duo genera ut scribit Colu. li. iiii. c. xiii. maleoli. uel uiuiradicis quod utrũq; ab agricolis usurpatur: & in prouinciis magnis maleolineq; .n. seminariis studẽt. nec usum habẽt faciẽdæ uiuiradicis. Trũcis oleæ. de hoc lege Catonẽ titulo. xlv. Propagie uites De hoc uidero Colu. li. iii. c. vii. Myrtus & ligno & ramo ꝓuenit. Pli. li. xvii. c. xvi. scribit q; ramo seruntur & punica palis laxato prius meatu. Iẽ myrtus Capite uero. vii. dicti li. xviii. ait q; myrti genera omnia ĩ Cãpania bacis serunt Romæ propagine Tarentina. Paphiæ myrtus. Paphos Cypri urbs portũ habebat & templa optime structa: Stra. li. xv. auctor est Pli. uero li. ii. ait q; celebræ phanũ hẽt ueneris paphos in cuius q̃ dam area nõ pluit. Paphiæ ergo uenereæ. Eduræ coryli. nõ duræ fragiles. De corylis plura in Tityro. Herculeæq; arbos umbrosa coronæ. i. populus Herculis tutelæ subiecta: qui et aiũt ad inferos accedens populea frõde se coronauit: Chaonii patris. i. Iouis Dodonæi: uide latius li. i. g ibi Chaoniam pingui &c. Palma: de hac uideto li. i. g. palmas epiros equa. Abies plinius li. xvi. c xvi. scribit abietem expetitam nauigiis. sitũq; habere in excelso montium ceu maria fugerit. Idem Pli. li. xvi. capite. lv. ait q; abies admirationis præcipuæ uisa in naui q̃ ex ægyptio Caii principis iussu Obeliscũ in Vaticão circo statutum: quattuorq; trũcos lapidis eius dẽ ad substinendum eum abduxit. Qua naue uihil admirabilius uisum in mari certũ ẽ. Lõgitudo spatium ob tinuit magna ex parte Ostiẽsis portus latere leno: q̃ arboris crasitudo q̃ttuor hominum ulnas cõplectent iũ implebat. Arbutus horrida. Versus est dactylicus. Arbutus autem arbor est fructicosa. pomum habet simile terrestibus fragis. dicitur alio nomine Vnedo argumetno unum tantum edendi. plura plinius libro. xv. capite. xxiiii: Valentes ideſt feraces.

Abies in gens
Nauis
obelisci
obelisco
uaricam
arbutus

CHRI. Labor Laboriosus cultus rñdet satisfaciunt uotis tuis. Paphiæ. Veneri dedicatæ: Na Venus pãphi colitur: quæ urbs: Cypri insulæ est Cicero Oẽs tibi Cyprios cõmendo paphios præsertim. Hora. Venus regna gnidi paphiq;. Ardua quæ sua natura ardua. alta adeo annixa petit: ut nullo pondere sup imposito ĩflectat: sed crescens oẽm molẽ constanter efferat semp aduersus difficultatem nitens qđ qñ proprium fortitudinis est eam est ut palma uictori ꝓmium detur. Fœtu. Pro surculo posuit

paphos

SER. Et ſteriles platani malos geſſere ualentes: Dicit quid ī quā arborē debeamus inſerere in arbuto nucē in platano malū. in orno pyrū ſed caſtaneæ fagos eget expoſitionē: nō. n. in caſtanea fertili fœcunda fagus ī ſe riē uū aūt hypallage eſt ut ſit caſtaneæ fagos pro fagi caſtaneas geſſere aut eſt mutāda diſtinctio ut ſit Et ſteri les platani malos geſſere ualentes. Caſteneæ. hoc eſt infœcundæ arbores platani ſortes ramos caſtaneæ porta uerūt. fagos ornuq; icanuit albo flore piri. Secundū quā diſtinctionē fagoſ licet breuis ſit gos finalitatis tam ratione pduc̄: Fagos. n. incipit eē nomīatiuus caſus græcus ſingularis nā pluralis noſter ē accuſatiuus. alii neu trū probant & ita accipiunt caſtaneæ flore fagos in canuit: piri flore ornus ĩcanuit ut ſimiliter fagos no minatiuus ſit græcus. Nec modus inſerere aut nō ſimplex & fortuita ratio. ſed ea q̄ Ingenti labore col ligiē: Aut hoc dicit ſi ē idē īſerere qđ & oculos īpōe re q̄rū rerū diſcretionē hoc loco memorat: ſicut nos diximus ſupra. Trudūt ꝓpellūt. eiiciunt. Tuni cas. i. libros arboris interiores. Huc ex aliena. quia ait ex aliena: arbore. & ē mutatio iō nō ait hic inclu dūt ſed huc: ſic Cice. includū in carcerē cōdemna ti utiq; qa illuc fuerāt aliūde deducti. ĩoleſcere. Cō creſcere σύμφυεῖν. aut rurſum enodes trunci reſecā

Et ſteriles platani malos geſſere ualentes
Caſtaneæ fagos: ornuſq; incanuit albo
Flore piri: glandemq; ſues fregere ſub ulmis
Nec modus īſerere atq; oculos īpōere ſimplex
Nam qua ſe medio trudūt de cortice gemmæ
Et tenues rumpunt tunicas an guſtus in ipſo
Fit nodo ſinus huc aliena ex arbore germen:
Includunt: hudoq; docent inoleſcere libro
Aut rurſum enodos trunci reſecantur & alte.
Finditur in ſolidum cuneis uia: deinde feraces
Plantæ imittuntur: nec longum tēpus & īgēs
Exiit ad cœlum ramis fœlicibus arbos:
Miraturq; nouas frondes & non ſua poma.

Liber tur. Rurſum hic nō hēt ſignificationē iterandi: ſed. habundat. Libo. liber dicit ꝑs corticis interior Miratāq; ē nouas frōdes: & ſua poma Ingēs phā

Platano taſia. Sane mirata eſtq; legendum eſt. ut ſtet uerſus. AN. M. Platani. hæc arbor lata folia hēt uti uitis & ficus: Pli. li. xv. capite. lxxvii legito. Caſtāeæ phagos ſ. geſſere. ſolebat. n. caſtanea ſyluestris ex phago. inſeri quo glādes produceret. Ornus arbor ē ſterilis albo cortice. Nec modus inſerere. atq; ocu

inſerēdi modus los īponere ſimplex Pli. li. xvii. c. xiii. docet q; ſemine q̄uoq; inſerere natura docuit qđ qdē aues ī mollibus arbo rū lecticis egeſſerāt & uētus forte īmiſerat in aliq̄s corticū rimas. Vnde uidimus inqt Ceraſū in ſalice platanum in lauro lauꝝ in ceraſo. Ratio poſtea duplex & ꝑma inter corticem lignūq; īſerēdi: mox truncū inforare mediū auſi ꝑſc. ipſiq; medullæ calamū unū īprimere neq;. n. plures capiebat medulla ſubtilior. poſtea trūcū leniter fin dere cœperūt cuneoq; tenui fiſſura cuſtodiēte in rimā deciſū calamū inſerebāt. Sed obſeruādū ne fiſſura ī nodo fiat. Certūq; ē ab hūeris arborū oriētē æſtiuū ſpectātibus ſurculos petēdos & e feracibus & e germine nouello niſi uetuſtæ arbori inſerātur. ii. n. robuſtiores eē debent ꝑterea ut ꝑgnātes. i. germīatione turgētes. & quos pare re illo ſpauerint anno inſerun t āt & inuerſi quū id agiē ut minor altitudo ī latitudinē ſe fundat. Calāmi t exacu tio medullā ne nudet. Calamus ad corticē uſq; ſuū deprimaē. nec cortex explicēt in rugas iō lachrymanaes cala mos inſeri nō oportet: nec aridos qdā. Id etiā religionis ſeruāt ut luna creſcēte calamus utraq; dēpmaē menu ua Idiuſq; demiſi tardius ferūt fortius durāt. nō hiſcat nimium rima nec cōpſſū necet. Si craſſior trūcus inſhraē in ter corticē & lignū inſeri melius cuneo optime oſſeo ne cortice rūpaē laxato: Ceraſi libro dēptio findunt læ ſo le & poſt brumā. Inſerere aptiſſimū q̄ ꝓximū terræ patiaē nodoꝝ trūciq; rō eminere calami ſex digitoꝝ ōgitu dīe nō amplius debent. Cato inſeri ꝑcepit pira ac mala ꝑ uer tīn luna ſitiēte hocē ſicca. Præterea poſt meridiē ac ſine uēto auſtro Et abūdæ arbitrāē paleato luto rimā cuſtodire duobus digi tis inſito extāte. inſeriē aūt olea ſter calamo & inoculatione: ut idē ait capite. xvii. De inſitu uero & inoculatione optime ēt Theophraſtus me minit li. i. de cauſis plātaꝝ. Meminit itē optimæ Colu. li. iii. capite. xxvi. Nā q̄ ſe medio He arbores recipiūt talem inſitionē teſte Colu. q̄ humidū ſuccoſūq; & ualidū librū habent ſicuti ficus: adde etiā caſtaneā & oliuam &c. Et alte findiē. Fiſſurā triū digitoꝝ Columella docet.

CHRI. Platāi. hæc arbor a frōdiū latitudine noīa accepit Hæc ex aliēo orbe ūbre cā expetita ē: & ꝑmo ꝑ ma re ioniū ī Diomedis īſulā deuecta eiuſdē tumuli gratia īde ī Siciliā ac poſtremo ī italiā delata & deīde ī Galliā Dionyſius tyránus ꝑmus ī regiā ſuā ītra urbē trāſtulit. Cōſueuere uino irrigare qa cōptū ē id ꝓdeſſe radicibus Celebratæ ꝑmū ſūt ī deābulatiōe academiæ. Celebrata & ī Lycia iuxta fōtē domicilii mō q̄ imaginē ſpelūcæ fa cit ītra quā Mutiāus ter cōſul cū. x. & viii. comitib⁹ epulatū copioſe ſcri. dēſitate frōdū omnē ībrē excludēs cū uoluptate crepitū. Eſt ī creta Platāus nūq̄ folia dimittēs: uñ fabulāē græci ioue cū Europa ſub ea cōcubuiſſe: ue luti ī Cypro alia eiuſdē generis nō eēt huius arboris uſus nō ē alius q̄ ſolē æſtate arcere hyeme admittere. Q. Hortēſius l q̄dā cā a Tul. ꝑcario poſtulauit ut ſecū locū dicēdi ꝑmutaret: cū ſ ibi neceſſe eēt ī Tuſculanū abire ut platanū quā poſuerat uino ſuffūderet. Sūt & chamo platāi coacte breuitatis. Nā de īduſtria cogūt illas eſſe breues & ueluti īter ꝑceras arbores pumiliōes. Fit hoc & ſerēdo & tōdēdo. Coryli. Haꝝ nuces auellāæ ſeu ꝑ neſtinæ dñr græci pontica uocant. Ex corylo priſci faces nuptiales patiebant. Caſtane. Nux caſtanea heracleoti ca uocatur. Oppius in libro de arboribus ſilueſtribus heracleotica nux quam quidem caſtaneam uocāt: & ut a quercu dicimus querceta: ſic a caſtanea dicimus caſtaneta ſubtracta ei ſyllaba. ſunt qui credunt dictam caſtane am a caſtrando. nam cum flactuoſa ſit niſi caſtretur crepat in igne non ſine aſtantium periculo. Caſtal uocant arabes nos imitātes. nam ipi ea carent Sub ul. qa īſita fuerit in ulmo q̄rcus. Nec modo īſerre ꝓ īſerēdi pōit hic. ii. modos. at Col. refert tres. poſtremo addit q̄rtū tāq̄ a ſe iuētū. oculos īpōere. hūc modū ēplaſtrationē & inoculationē. Colu. teſte antiq dixerūt. Fœlicibus. Fertilibus aut mitibus & ſuauibus. Miraē Mira ſuauitate & poetica phātaſia dat ſēſū rei ſēſum carnti. Fortibus ualidis. huius duo genera ſunt gallicū & uernaculū gal

licũ atimã nernaculũ nostratẽ dũt. Exatia frondes pecori gratiores sunt. Semen ulmi amarasiue smariam diite.

SER. Præterea genus haud unũ. Docet nũc etiã ĩ singulis arborũ speciebus ẽ aliquã uar ietatẽ. Lotoq; nympha quædã fuit. quã cũ amatã Priapus psequeret: illa deorũ miseratione in arborẽ cõuersa est quæ uulgo fabi syriaca dicitur. Vnãĩ facié. In eadẽ similitudinẽ. Orchites: Genus oliuæ a græca etymologia: Sed obscœna: i. a testiculis: ob opχεíσ dicunt. Radii. Radii oliuæ sũt: ita a lõginquate nomĩati. Amara pausia baccha oliua a pauiẽdo dicta. i. a tundẽdo. Aliter. n. ex se oleũ nõ faciet. Amara aũt bacca uiridi ut alibi: Floribus atq; apio crinis ornatus amaro. i. uiridi. Nã de pausia uiride oleũ fit: unde cõtra dicit dulce qđ ñ ẽ uiride. Pomaq.

Præterea genus haud ũnũ. nec sortib9 ulmis
Nec salici: lotoq; neq; idæis cyparissis:
Nec pingues unã in facié nascuntur oliuæ.
Orchites & radii. & amara pausia baccha.
Pomaq; & alcinoi syluæ. nec surculus idem
Crustumiis syriisq; piris: grauibusq; uolemis

Subaudi a superioribus. Nõ unã nascunt in faciem Alcinoi siluæ. i. pomiferæ arbores. Nã Alcinous rex Phæacũ fuit: di lignes cultor hortoꝝ. Vnde per eius siluas arbores pomiferas in tel igimus: de quo Hom. ait qđ haberet ὑπὲρ ὀνειὸν ἠϊὰ ϖάντα Crustumiis. Crustumia pira sũt ex parte rubẽtia. ab opido Crustumio nominata. Syriisq; piris grauibusq; uolemis. Syriis. i. nigris. Grauibꝰ uolemis ideſt magnis Nã & uolema ab eo q uolã ĩpellãt dicta sũt. Vola ãt ẽ medietas palmæ uel pedis: usi & ſuolare dicimꝰ

Alcinoꝰ
Crustumium
Volema
Vola

AN. M. Vlmis: ulmi duo genera græci nouere: Montosã quæ sit amplior. Cãpestrẽ que fruticosa sũt & alia genera. ut Plinius docet libro. xvi. capite. xxx. Nec salici. uideto paulo ãte ibi: Et glauca cauẽtia fronde salicta

Vlmus

Lotoq; huic magnitudo est que piro. incisure in folio crebriores. alioqui ilicis uiderentur. differentie plures eæq; maxime fructibus fiunt. Nascitur fructus densus in ramis myrti modo. ligno colos niger. ad tibiarũ cãtus expetitur: Plinius libro. xiii. capite. xix. Idæis cyparissis. Cyparissi duo genera. fœmina metam habet in fastigium conuolutam: mas spargit extra se ramos. in Idæis montibus cyparissus plurima est: Plinius libro. xvi: capite. xlvii. Oliuæ Oliuarium genera tria dixit Vergilius inquit Plinius libro. xv. capite. iii. Orchites. & radios & posias: Posia plurimũ carnis habet: orchites olei: Probus autẽ sic ait: Orchites a magnitudine appellatæ q similes sint testiculis. orchis enim testiculus dicitur. Pausia oleæ genus est acerbæ quam posiam uocant In Vatrone item posea & pausea legitur. Columella libro. vi. capite. vi. scribit decẽ olearũ genera in notitiã suã puẽisse. Sũt ãt Pausia Algiana Liciniana Sergia Næuia Culminia Orches Regiõa Circites Murtea. Ex qbꝰ bacha icũdissima est pausia. speciosissima ẽ regia etiã uirga: q potius escæ q̃ oleo est idonea. Pausiæ tamen oleum saporis egregii dum uiride est. Orches quoq; & radius melius ad escam q̃ in liquorum stringitur. Oleum optimum Licinia dat. plurimum Sergia. omnisq; olea & maior fere ad escam maior oleo est aptior. Alcinoi syluæ. Probus ait: Alcinoi syluas dicit. quia refert Homerus eum habuisse pomarium incredibili superbia. fuit autem rex Phæacum: qui sunt in insula Corcyra. Plinius item scribit libro. xix. c. vii. q antiquitas nihil prius mirata est. qua & hesperidum hortos. ac regum Adonis & Alcinoi. Crustumiis syriisq; piriis grauibusq; uolemis. Plinius libro. xv. c. xv. de piris inquit: Cunctis autem crustumina grantissima: proxima iis phalerna a potu: quoniam tanta uis succi abundat. Lacrea hæc uocantur in his quæ alii colore nigro donant syriæ. pro pterea dixit uolema Vergilius a Catone sumpta: qui & Sementina. & Mustea nominat. Crustumiis. Plinius libro tertio de Italia loquens ait: Volaterrani cognomine Hetrusci Volsinenses in eadem partę oppidorum uetera rum nomina retinent agri Crustuminus. Calatranus Idem libro etiam tertio capite sexto scribit Crustumium fuisse in Latio oppidum.

Alcinoꝰ
Crustumium

CHRI. Loto. arbor in Aphrica: sed Italiæ familiaris uerum cũ terra mutata Magnitudo illi quæ piro: q̃q̃ Cornelius nepos breuem tradat. Frondes habet ilicis: nisi incisura crebriores sint. Differentiæ plures maxime in fructibus: magnitudo fabæ color croci. sed ante maturitatem alius atq; alius sicut in uuis: Nascitur densus in samis myrti modo: tam dulcis ut nomen genti dederit: non dicunt sentire uentris morbum: qui eum mandant. Vinum hinc exprimunt simile mulso. Sed ultra defos dies non durat Baccas cum sili qua doliis ad cibum condiunt Eradice cultelli capulos faciunt: Est & plaustris herba in ægypto eodem nomine recedente nillo prouenit similis fabæ. Fructus in capite papaueris similes. ĩtus grana ceu milium ex iis panem faciunt. Sole occidente comprimuntur papauera: oriente aperiuntur. Idæis: Ab ida monte Cretæ. Nã Patriamcræte fuisse plinius testatur. Cato Terentinam appellat. Sed credit Plini. qa illuc prius aduenerit. at q̃ esse aduenã & ex difficilime nascentem. Idem Cato ait hiatu esse morosam: fructu superuacuã bacchis tor uam foliis amaram odore uiolentam. ac ne umbram quidam gratiosam. Diti sacra est. & ideo funeri signo apposita. Asclepiades scr bit Boream regẽ celrarũ in tumulo filiæ suæ cyparissæ cupressum seuisse & ob id habitã esse luctuosam arborem. Faciem. Formã a faciendo nã nõ materia sed forma rem facit. Non enim é Iouis statuta quod ex marmore ære ue sit sed quod eius formã habet Iouis statua est. Vnam in faciem. Olearũ genera sunt. x. pausia siue posita: Sergia Regia: Picena. Sidichia: Maiorina: Transmarina: Radius a lõgitudine dictus. Orchis quoniam testiculorũ formam habet. Orchis. n. græce testiculus est Hæc idonea est cibo. Pausia optimũ fundit oleũ. Alcinoi: Ex neptunno ut est apud Homerum natus est Nausithous rex Nausithoo Rexenor genitus est: qui relicta Arite filia ab apolline percussus periit. Hæc mulier ex alcinoo peperit Nausithoũ nausithoi filius fuit Alcinous. qui Vlyssem honorifice suscepit Nam Nausica eius filia eum ad fluuiũ cum pedissequis uestes lotura accessisset: Vlyssem nudum & naufragũ & frondibus se tegentem & cibum orantem ad patrem perduxit. Hic rex Corcyræ habitauit: & pulcherrima habuit pomaria. Pira aũt nobiliora sunt Crustumina: Regia: Signia: Tarentina quæ syria dicunt: Fauoneana laterana. Dolobelliana Velema Crustumia. Syria sunt purpurea. Volema Vergilius a Catone sumpsit quæ dicuntur sementine & mustea. quia sero maturescunt. Volema quia Volam manus implent. unde dixit grauibus.

Forma
Alcinoꝰ

SERVI. Non eadem arboribus pendet uindemia nostris. ideſt uites quoq; diuerſæ ſunt. noſtris autem italicis. Et bene. pendet dixit. Nulla enim uitis in italia eſt quæ non pendat. Methymnæo carpit de palmite. Leſbos. leſbos inſula eſt & in ægæo mari: cuius ciuitas methymnea habens præcioſiſſimum uinum. Thaſiæ uites. a thaſo inſula nomĩatæ. Mareotides albe ægyptiæ. mareotis enim pars eſt ægypti. Et dicendo albæ oſtendit ẽt eſſe purpureas. uel alterius coloris. Pinguibus. h. t. h. pinguibus thaſiæ leuioribus mareotides. nam ordinem poſitum ſequimur. cũ aperte aliquid nõ commemoratur. Paſſo. pſythia utilior. Bene utilior. ut oſtendat ẽt de alia una poſſe paſſum fieri. Sed melius pythia.

Leſbos
Thaſiæ uites
mareotiſ

paſſum autem dicitur a patiendo. nã muſtum decoquitur & inde fit paſſum. hinc defrutũ dictum q̃ defraudetur. & quaſi fraudem patiat. Tenuiſq; lageos lageos eſt quæ latine leporaria dicitur. Tenuis autẽ penetrabilis. quæ cito deſcẽdit in uena. Tentatura pedes. Terentius. Neq; pes neq; mens ſuum ſatis officium facit. Olim aduerbium eſt cuiuſlibet tẽporis. Purpureæ. purpurei coloris præciæq;. Hæ cito matureſcunt. unde & præciæ dictæ ſunt. quaſi præcoq;. q̃ ante alias coquantur. Quo te carmine dicam Rhetica. Hanc uuam Cato præcipue laudat in libris quos ſcripſit ad ilium. Contra catullus eã uituperat & dicit nulli rei eſſe aptam. miraturq; cur eam uituperat Cato. Sciens ergo utrunque Vergilius medium renuit. dicens quo te carmine dicam rhetica. Nec cœlis ideo contende falernis. ideſt licet ſis a catone laudata. tamen uino te campano præferre non debes. Cœlis autẽ apothecis dicit. Nam cellas uinarias dicimus. Et falernus mons eſt campaniæ. in quo optima uina naſcuntur.

Paſſum defructũ
Lageos
Olim
Præciæ
falernus

Non eadẽ arboribus pẽdet uindemia noſtris
Quã methymnæo carpit de palmite leſbos.
Sũt thaſię uites: ſunt & mareotides albæ.
Pinguibus hæ terris habiles leuioribus illæ:
Et paſſo pſythia utilior. tenuiſq; lageos
Tentatura pedes olim uincturaq; linguam.
Purpureæ: preciæq;. & quo te carmine dicam
Rhetica? nec cellis ideo contende falernis:

ANT. M. Arboribus noſtri ideſt italis uitibus. Plinius enim libro decimoquarto capite ſecundo ait. Vite iure apud priſcos magnitudine quoq; inter arbores numerabantur. Ioui ſimulacrũ in urbe populonio ex una cõſpicimus uitæ tot eius in corruptum. Item Maſſiliæ pateram metaponti templum Iuuonis uirgineis columnis ſtetit. nec eſt ligno ulli æternior natura. Leſbos. probus ſic ait. leſbos eſt inſula aſiæ in ſinu ægeo conſpicua troadi & thraciæ. in qua eſt opidum quod appellatur Methymna ex quo fuit arion citharœdus. Thaſiæ uites plinius libro. xiiii. capite. iiii. inquit. Dixit Vergilius Thaſias & mareotidas & lageas complureſq; externas. q̃ non reperiuntur in italia. Thaſos autem inſula erat libera olim Eria uel Etria dicta. ut idem ſcribit libro quarto capite decimotertio. Herodotus ſcribit q̃ Thaſos dicta eſt a thaſo filio phœnicis. eſt quæ inſula in mari Aegeo. Mareothides. docet probus q̃ Aegypticas intelligimus a mareothide palude quæ eſt in Aegypto. Idem quoq; aſſerit Acro & porphyrio ode. xxxvii. primi uoluminis. iuxta quã paludem uinum optimum eſſe aiunt Mareoticum appellatum. Pinguibus terris. Columella libro quarto capite primo ſcribit. Celſum cenſere optimum eſſe ſolum uitibus: nec denſum nimis nec reſolutum ſoluto tamen propius. nec exile nec lætiſſimũ proximum tamen huberi. nec ſiccum nec uiliginoſum modice tamen roſcidum. nec amarum nec falſum ne ſaporem uini corrumpat. Paſſo pſythia utilior. a patientia nomen acinus datur paſſis. ut ſcribit Plinius libro decimoquarto capite ſecundo. Capite uero duodecimo ait. Pſythium paſſi genus ſuum ſaporem non uini referens Quo autem pacto paſſum fiat late docuit columella libro decimotertio capite. xxxix. Paſſum inquit Nonius dicitur liquoris gẽus quod ex uua paſſa cogitur. alibi dixerat paſſum eſt proprie rugoſum uel ſiccum. unde & uua dicta paſſa eſt q̃ ſit rugis implicata. hinc Plautus ait pro uita penſili paſſa. & lucilius rugoſi paſſiq; ſenes Lageos. hanc externam ſcribit eſſe plinius quæ non reperitur ĩ italia. Lagos autem lepus dicitur. inde lageos leporaria dici poteſt. Olim. quandoq; cum ſit tenuis & penetrabilis. Præciæq; Plinius libro decimo quarto capite decimo tertio. inquit præciæ duo genera magnitudie diſcernũtur. Dicuntur autem præciæ quaſi præcoces q̃ ante alias matureſcũt. Quo carmine. quibus laudibus. Rhetica. ante Tyberium cæſarem inquit Plinius libro. xiiii. c. ii. Rheticis prior menſa erat. hæc autem locis temperatis fœcundæ bonitatis copiam præſtat eſtq; breuis & cute omnium tenuiſſima conferta a cino degenter uino. Rheticæ autem uites dicuntur a rhetia regione. Ideo q̃ laudanda es & dicenda. Gellis fallernis. Secunda uini nobilitas phalerno agro erat qui ager a ponte campano leua petent imbus urbanam coloniã Syllanam nuper Capuæ contributam ĩcipit auctor Pli. libro decimo quarto capite nono.

Paſſum
Rheticis

CHRI. Methymneo. Methymnea urbs leſbi patria Ariõis muſica: hic uinum leſbum. Thaſiæ. a Thaſo ĩſula. Mareotides. a Mareote palude ægypti. Plinius tamen refert Vergilium Thaſeas mareotidas etigaleas. & cum plures alias externas rettulit quæ non reperiuntur in italia. Paſſo. paſſum ut fieri iubet Varro. uuam p̃cocem bene maturam legito. Acina maculata aut acida reiicito: palis ſuſpẽdito & ſinas in ſolare. Et caueto ne irroretur. Sic inſolaram & paſſam premitto: & in doleum põito. Rhetica. De hac Plinius in ueronenſi item rhetica falernis tamen poſt habita a Vergilio noſtro. Falernis. ager falernus ĩ campania eſt iuxta ſetinos & cecubos. ibi ſunt maſici gauarni & ſurrentini. Quæ omnia loca olim uino nobilitata ſunt nec frugibus ignobilitata. Vnde teſte Plinio dixerũt ueteres ſummum fuiſſe liberi patris cum Cerere certamen. Auguſtus ſetinũ prætulit. Secunda nobilitas data eſt falerno. Ad tertiam palmam uariæ uenere. Vinum ita diſtĩguitur ab eodẽ plinio. in auſterum dulce & tenue: qui etiam addit: quidam iſta diſtinguunt. Sumis collibus gauranũ gigni: mediis fauſtianum: imis falernum.

methymnea

SER. Sunt & amineæ uites firmissima uina. A mineum uinum dictum est quasi sine minio: idest rubore: nã album est. Sane amineæ dici uersus probat qui stare non potest si amineum dixerimus. Tmolus assurgit. duples est hoc loco expositio. Nam alii uolunt sine dubio in subaudition esse posita. quæ aperte dicere nõ possumus. ut sit quibus uinis assurgit: idest cedit tmolus & phanetes: qđ si a parte dicatur est utrunq; uitiosum: tamẽ uinis de græco traxit. nam οἶνος dicunt. Pleraq; autem subaudiri: quæ aperte dicere non possumus. & ipse alibi docet dicens de alecto. Nec dextræ eranti deus abfuit. Quod penitus docere non possumus. cum alecto fœminum sit. & salusti qui ait. Quia sertorio triplices insidiæ per idoneos saltus positæ erãt. Prima & subaudiendum reliquit insidia quod penitus dicere nũ possumus. Alii autem ad superiora referunt. ut quibus non ad uina referatur. sed ad uites. ut sit. Quibus uitibus cedit tmolus & phaneus mõtes uitibus consiti & est figura. qualis illa in æneide. Me puer ascanius capitisque iniuria cari. Quem regno hesperiæ fraudo: scilicet ascaneum non quem caput. Tmolus autem mons est ciliciæ. & phaneus est ĩ promontorio Chii dictus a phaneo rege. Assurgit uero cedit significat quod tractum est a sedentibus: q in honorem alicuius surgere consueuerit. Et rex ipse phaneus de lucillo tractum est. qui sic ait χίος τε ἀνναξαι. id est οἶνος. Argitisq; minor. quãtum ad speciem sola pertinet. Et mensis accepta secũdis. pomorum scilicet. Bumaste. uua immamæ bouis similitudinem. Quam multæ species. Scit enim Vergilius apud diuersos lecta esse innumera uitium genera. quibus offensus ait. Colligere tanta uitium genera. nec utile est nec possibile. Qui enim conatur uniuersa cognoscere. debet etiam impossibilia scire ut harenarum uel fluctuum numerum. Nec uero terræ. aut generale est: sicut ait in primo libro. Et qđ quæq; ferat regio. Et ad superiora pertinet ut talis sit sensus nõ ꝓdest nosce cũcta uitiũ genera. nec. n. oĩa ꝓcreant in oĩbꝰ terris. Crassis paludibus lutosis naturaliter.

Amineũninum

tmolus phaneus

Sunt & amineæ uites firmissima uina
Tmolus assurgit quibus: & rex ipse phaneus
Argitisq; minor: cui non certauerit ulla
Aut tantũ fluere: aut totidẽ durare ꝑ annos
Non ego te ḍiis & mensis accepta secundis
Trãsieri rhodia. & tumidis bũasthe racemis
Sed neq; q̃ multæ species nec nomĩa quæ sint
Est nũerus: neq; enim nũero cõprẽdere refert
Quem qui scire uelit: libyci uelit æquoris idẽ
Discere: q̃. multæ zephyro turbẽtur harenæ
Aut ubi nauigiis uiolentior incidit eurus
Nosse quot ionii ueniant ad littora fluctus
Nec uero terræ ferre omnes omnia possunt
Flumĩnibus salices: crassisq; paludibus alni
Nascuntur: steriles saxosis montibus orni

AN. M. Amineæ uites. Macrobius li. iiii. sat. de oleis & uuis sic scribit. Sicut uuarum ista sunt genera aminea scilicet ab regione. nam aminei fuerunt ubi nunc phalernum est & Plinius libro. xiiii. c. iii. inquit prĩcipatus datur amineis ꝓpter firmitatẽ. senio quoq; proficientem utiq;. quinq; eius genera. prĩa ex amineis matureſcit ocyssime. atq; putrescit. Idem c. v. ait. Est & nigra aminea cui syriacæ nomen de amineis autem etiam plura Columella libro iiii. c. ix. Tmolus. de hoc latius libro primo. g Croceos ut Tmolus odores. Assurgit. iactat se uel eleuatur & crescit: altior enim mons ipse uidetur uitibus adultis. Quibus. uitibus scilicet: unde probus ait Tmolum lydiæ montem amineo fertilem uult intelligi. Rex ipse phanaus. probus ait q; phaneum portum uult esse insule Chiæ: & significari. inde chium amineum. rex autem ait: quoniam ut aiunt a phãeo rege portus ille appellatus est. Argitisq; minor. probus ait. argitis dicta est a candore. Argetos autem candidus dicitur. Rhodia. uitis a loco dicta est. est enim rhodos in lycia insula teste Mela & Plinio libro quinto. Mensis secũdis. primæ mensæ carnis erant: secundæ uero pomorum: quæ bellaria dicebantur. unde macrobius libro secundo sat. sic ait. Significant autem bellaria omne mensæ secundæ genus. Vina quoq; dulciora est inuenire ĩ comœdiis antiquioribus hoc uocabulo dictaq; ea liberi bellaria. Diis. eius enim uino illis libenter libebant. Bumasthe. Plinius libro decimoquarto capite secundo ait Tument uero mammarum modo bumasthi. Componitur autem ex bu quod magnum quid enuntiat & masthos qđ est mamma. Est numerus. plinius libro. xiiii. capite tertio inquit genera uuarum compræhẽdi numero posse unus extimauit Democritus. cuncta sibi græciæ cognita professus. cæteri innumera atq; infinita esse prodiderunt. Libyci æquoris. Pomponius mela inquit Mare quo aphrica cingitur a septentrione Libycum. ab meridie Aethyopicum ab occidente atlanticũ dicimus Zephyro. uideto libro primo. Et putris zephyro &c. Ionii fluctus. solinus scribit q; græci Thuscum mare Ioninum uel tyrrhenum. itali inferum uocant. Et Strabo libro tertio scribit Ionicum sinum partẽ esse eius maris qđ adtriaticum dicitur.

Rhodos

CHR. Amineæ uites firmissima uina. amineaꝝ uitiũ genera sũtq; quoꝝ principatũ habet minor aminea q̃ austro lædit. cæteris uentis alit. prĩa ex amineis cito matureſcit & cito putrescit. Tmolus. mõs Lydiæ amineis uitibus cõsitus ẽ. Sũt & amineæ optie in Chio. sed de tmolo mõte sic ait Stra. tmolus qdẽ satis coactꝰ est. & ãbitũ mediocrẽ hũs. in ipsis lydiæ ptibus termiat lydiæ quoq; mõtẽ eẽ Pli. & Soli asserit. & ẽt Oui. de aragne. riget arduus alto tmolus in ascẽsu cliuoq; extẽsus utroq;. Sardibus hinc illic puis habitat hippopis. Sardes aũt lydiæ urbẽ ponit herodotus. Phãeus ĩ Chio ĩsula phãeus portus est. Vñ itelligit uinũ chiũ amicũ esse q; & arnisiũ appellat argitis mior duplici. n. laude effert & qđ multũ fluat. i. magnã uini copiã ex se emittat & ẽt qđ illud uinũ ad multos duret ãnos. Mẽsis secũdis in qbus ponebant poma: dicebant q; bellaria. Consuerãt ẽt prisci uina ꝑtiosiora in secũdas mẽsas differre. Vsi uina peritiosiora bellaria bacchi nũcupabãt ãni pauidibus ãnis q̃si ãne alat. qa gaudet locis aquosis. Hæc arbor ad aquaꝝ ductus itubos cauat. obruta terra plurimos durat annos Si non integatur cito senescit. Orni in saxosis. Hæc arbor mõtes amat.

Sardes

Bellaria bacchi

Littora myrtetis lætissima: deniq; apertos
Bacchus amat colles: aq̃lonẽ & frigida taxi
Aspice & extremis domitũ cultoribus orbem
Eoasq; domos arabũ pictosq; gelonos
Diuisæ arboribus patriæ. sola índia nigrum
Fert hebenum: sol is est turea uirga sabæis
Quid tibi odorato referam sudantia ligno

Myrtetum — SERVI. Littora myrtetis lætissima. Locum posuit pro ipsis arboribus sicut salictum pro salicibus. Nam myrtetum est locus. ipsa arbor autem myrtus uocatur. Apertos bacchus amat colles. Hinc est quod uites amat montium laxiora. Aspice & extremis. intuere & extremum orbem cum suis cultoribus domitum. Nam sub audiamus cum. & per transitum maiestatem romani laudat imperii. Eoasq; domos. Arabum. Arabia pancaia & sabæorum gens eadem est: apud quã thus nascitur: ut solis est thurea uirga sabæis Item Totaq; turiferis pancaia pinguis harenis. Plautus. Arabico thure. Pictosq; gelonos. ideſt stigmata habẽtes & sũt populi scythiæ ut pictiq; agathyrsi. Diuisæ arboribus patriæ. Regiones. ut italiam quæro patriam. Sola índia nigrũ fert hebenum: atqui & in ægypto nascitur. sed indi am omnem plagam æthiophiæ accipimus. Sane hæc hebẽus & hoc hebenũ dicitur. hic neutro usus est. Lucanus autem ait Hebenus mareotica uastos. Non operit postes. Hebenus autem arbor ẽ quæ cæsa durescit in lapidem.

hebenus

ANT. M. Apertos bacchus amat colles. Colu. libro quarto. c. xxi scribit esse proprietatem in uitium surculis. ut alii meridiano axe cõualescant qa sunt calidiores. alii septentrionem desiderent: quia contristentur æstu. quidam temperamento lætẽtur oriẽtis uel occidentis: & Celsus. ut refert idem Colu. libro quarto capite primo censebat solum uitium eẽ nec campestre. nec præceps. simile tamen edito campo. Cœlum porro neq; niuale uinea: næc æstuosum desiderat. calido tamen potius q̃ frigido lætat. imbribus magis q̃ serenitatibus offenditur & sollo sicco q̃ nimis pluuioso est amicior. perflatu modico leniq; gaudet. Taxi de taxo uideto plinium libro decimosexto. c. xxi. Aspice & extremis. Sicuti primo uolumine ostendit non quamlibet regiõem omnia producere eodem modo hic diuersas esse arboribus patrias. & hoc quia dixerat. Hæc uero terræ ferte omnis &c. Et apertos bacchus amat colles &cætera. Extremis dominum cultoribus orbem. ideſt cum extremis cultoribus. In Augusti autem laudem id dicitur. ab Augusto enim ut scribit Eusebius indi per legatos amicitiam postularunt. Et horatius libro quarto ode. xiiii. ait augusto scribens. Te cantaber non ante amabilis Medusq; & indus: te profugus scythes miratur. Eoas. orientales. Arabum. Arabiæ pars. ut Dionisyus scribit quæ ad orientem & austrum spectat rubro alluitur mari. Vtq; solinus ait arabia sacra interpretatur. partem eius eudæmonem græci nostri beatam nominauerunt. non præter. non frustra. nam præter odores quos erat plurimos solatus mittit. in eiusdem saltibo myrrha prouenit. Pictosq; gelonos. geloni ut solinus scribit populi sunt i scythia. qui de hostium cutibus & sibi indumenta faciunt & equis suis tegmina. iis propinqui sunt Agathyrsi. qui ut illi coloribus se pingere consueuerunt. Agathyrsi autem ut scribit Mela ora artusq; pingunt: ut quinq; maioribus præstãt ita magis uel minus. cæterum iisdem uotis omnes. & sic ut albui nequæant. India uide libro primo. g. india mittit ebur. Hebenum. plinius libro duodecimo capite. secundo scribit. q; inter indiæ arborum magnitudinem Vergilius hebenum nusq̃ alibi nasci professus herodotus eam Aethyopiæ intelligere maluit. accendi eam fabiãus negat uri tur tamen odore iucundo. materia nigri splendoris. ac uel sine arte protinus iucundi. Sabæis latiusibi molles suatura sabæi.

Geloni

Taxus — CHRI. Aptos. Ad meridiẽ expositos. Ex ea. n. parte pp assiduũ solem oĩa apertiora & umbris carentia sunt aquilionem & frigora. ideſt loca ad aqũlonem uergentia quæ frigida sunt. Taxi: Taxus arbor gracilis & tristis & minime uirens dura & nullum succum habens. Mas autem sola fert baccas noxio ac loctali fructu. In hispania præcipue uenenũ inest. Vasa etiam uiatoria ex ea uinis in gallia facta mortifera fuisse cõpertũ est. sextius hanc a græcis similiacẽ dici refert. & esse in arcadia tam præsentis ueneni. ut si quis dormiat sub ea cibum/ue capiat. moriatur. sunt qui toxica uenena quibus sagitæ tinguntur hinc dicta putent. Repertum est innoxiam fieri si in ipsa arbore clauus ænens abdicatur. hæc plinius. Cæterum nostris temporibus naxum appellant ex ea q; scorpiones balistasq; fabricant. Aspice & extremis orbem cultoribus domitũ. aspice transit ad gẽus. Primo enim demonstrat q; in singulis regionibus diuersitas ẽ. Vnde alia campestria ament. Aliæ fluuios. Aliæ palustria: aliæ colles. alie editiores montes. Deinde ostendit non amnes regiones omnia ferre. Pictosq; gelonos i budinorum. qui scythiæ sunt regiõe ampla lataq; unica urbs est quam gelonum appellãt cuius omnia ædificia publica ac priuata & ipsa mœnia lignea sunt. fuerunt autem geloni a principio græci. qui inter budinos qui pastoriam uitam exercens nullas certas sedes habent hanc urbem condidere. Nec lĩguã moresq; scythicos sed græcos seruant. in eorum regione palustri castores oriuntur. Vt plene prosequtur herodotus. Pictosq; gelonos. sũt enim qui dicant gelonos dictos esse a gelono filio herculis & esse ruffos & cesiis oculis & dites & pictos appellatos propter uestes uersicolores. Solinus autem refert gelonos ad hostium cutibus sibi uestes & equis tegmina facere cærulo pinguntur succatis inter cærulum crinibus. & quãto quisq; nobilior tanto magis tingitur. ut sit indicium humilitas minus pĩgi. Hebenum. Pli. de hebeno ait: inter indiæ arborum magnitudinẽ unam quã peculiarius Vergilius celebrauit bebenũ nusq̃ alibi nasci professus. herodotus eam æthyopiæ itelligere maluit & eam æthyopes pro tributo persarum regibus olim tradidisse asserit. Atq; ifra duo genera eius rarum id quod melius arboreum trunco enodi materiæ nigri splendoris ac sine arte protinus iocũdi. alterum fruticosum cythisi modo: & tota india dispersum. alii tertium genus ponunt simile therebinto fructu amygdalis in bactris abundat. ibiq; therebintus putatur romæ eam magnus pompeius in triumpho mitridatico ostendit. Accendi eam fabianus negat. Vritur tamen odore iocundo. arabes abnum uocaut:

Balſamaq; & baccas ſemper frondẽtis achãti
Quid nemora æthyopũ molli canẽtia lana
Veleraq; ut foliis depectant tenuia ſeres

SER. Balſamaq; uacatq; ut alibi dixitq;: & præ lia uoce dirimit. Sane balſamũ eſt ipſa arbor. Opo baſamũ ſuccus collectus ex arbore. Nã οπος dicit ſuccus ξυλον lignum. undexylobalſamũ lignum ip ſius arboris. Probatio aũt opobalſami ẽ ut dicit Pli nius: ſi contra ſolem feratur & corruptũ nõ ſit ma nũ ferentis exurit. Et baccas ſemper frondentis achanti. Achantus arbor eſt in ægypto ſemper frondens. ut oliua laurus. & achantus dicta quaſi ſpinis plena. Nam eſt ſpinoſa arbor. Abundat hæc etiã arbor in Cyrenaica inſula. Veleraq; ut foliis. Apud indos & ſeres ſunt quidam in arboribus uermes. qui bõbices appellantur qui in aranearũ morem filia tenuiſſima deducũt un de eſt ſericum. nam lanã arboream nõ poſſumus accipere. quæ ubiq; procreatur. achãtus Bõbices

AN. M. Balſama. Pli. li. xii. c. xxxvi. inqt. Sed oĩbus odoribus p̃fert balſamũ uni terrarũ Iudææ conceſſũ eſt aũt arbuſcula uiti ſimilior q̃ myrto. ppetua coma. Semen eius eſt uino ꝓximũ guſtu. colore ruffum: nec ſine pi gui. Ramus incidit uitro. lapide oſſeiſue cultellis. ferro lædi uitalia odit. Succus e plaga manat: quẽ opobalſa mum uocãt: eximiæ ſuauitatis. lignũ xylobalſamũ uocat: & coqtur in unguẽtis. ꝓ ſucco ipſum ſubſtituere of ficinæ p̃cipua aũt gratia lachrymæ. ſecũda ſemini. tertia cortici. minima ligno &c. Achanti. eſt achãtos hic arboris ſpecies. alibi herba. uideto latius ægloga. iii. Aethyopũ. Aethopya ægypto cõtermina. inſignes ar bores nõ fere habet p̃ter liniferas ꝓpior tũ huic natura lanæ. maiorq; folliculo granati modo mali. Pli. li. xiii. c. xvi. Seres. ſi uti Pli. ſcribit li. vi. c. xvii. regionẽ inhabitãt. quæ ſpectat æſtiuũ orientẽ & primi ſunt hoĩum qui noſcantur lanificio ſyluarum nobiles pfuſam aqua depectentes frondium caniciem. Solinus addit q̃ lanu ginis teneram ſubtilitatẽ humore domãt ad obſequiũ: & q̃ hoc illud eſt ſericum in uſum publicũ dãno ſeueri tatis admiſſũ & quo obſtẽtare potius corpora q̃ ueſtire. primo fœminis nũc etiã uiris perſuaſi luxuriæ libido. CHR. Balſamũ in ſola iudæa oritur: & in duobus tantũ hortis utroq; regio: oſtendere arbuſculã hanc urbi im peratores. Veſpaſiani: uti ſimilior eſt q̃ myrto. Malleolis feritur. & ut uitis uineas implet. ĩtra triẽnium fructi fera eſt inciditur uitro lapide oſſeiſue cultellis. Ferro lædi uitalia odit. caueturq; ne ultra corticem incidat. Suc cus manat eximiæ ſuauitatis ſed tenui gutta. omnibus odoribus p̃fertur. ꝓceritas intra bina cubita conſiſtit pri ma gratia lachrymæ ſecunda ſemini: tertia cortici: minima ligno. Lachrymæ ꝓbatio: ut ſit tenuis pĩguis ac mo dice rufa & in fricando odorata. Adulteratur multis modis: quos pli. refert. Sed ſumma probatio eſt ut lac co agulet: & maculas in ue ſte non faciat. Sudantia. inciditur enim cortex. & liquor ille tẽuiter exſudat. Sed caue tur ne plaga ultra corticem procedat. Ligno. Quod xylobalſamum appellant. nam opobalſamũ balſami ſuc cus eſt: qui adeo tenui gutta manat. ut referente Plinio. Alexandro magno ibi res gerente toto die æſtiuo unam concham impleri uiſum eſſet. Diaſcorides uero beleſen arabice dicit uocari: & tantum ſucci dicit legi per annũ ut uix ſex aut ſeptem urcei colligantur. Plutarchus in uita. Marcum Antonii ſcripſit ipſum Antonium eam partem Iudeæ in qua balſamum naſcitur Cleopatræ emancipaſſe. Achanti Plinius ait ſpinæ albeſimilis eſt. Spina illa quam græci achanton dicunt minoribus multo foliis & aculeatis per extremitates & arenoſa lanugi ne obductis. ex qua colecta ueſtes bombicinis ſimiles faciunt in oriente. Idem Plinius. pyrachanti baccæ con tra ſerpentum ictum bibuntur. Pyrachantus appellatur propter aculeun ſpinæ & flama. Vnde ariſta pyra ap pellatur. inde etiam pyramides. Molicanentia lana Vellera. De his Plinius in libro ſexto poſt Scythiæ orien talis plagam inter deſerta ſunt. Seres lanitio ſyluarum nobiles pfuſam a qua depectunt frondium cãitiem. Vn de geminus fœminis noſtris labor redordiendi fila. rurſumq; retexẽdi tã multiplici opere tã lõginquo orbe pe titur. ut in publico matrona tráſluceat. Ex his uerbis multi putant huiuſcemodi uellera nõ a uermibo ut apud nos fit cõfici: ſed ſua ſponte in frõdibus illarũ arborũ naſci. Cui etiã oppiniõi ſuffragant uerba Solini. ait. n. Seres aquarũ aſpgine inundatis frõdibus uellera arborum adminiculo depectũt liquoris & lãguiginis tenerã ſubtilitatũ hũore domant. Hoc illud eſt ſericũ ĩ uſũ publicũ dãno ſeueritatis admiſſũ. Ex quo oſtendere potius corpora q̃ ueſtire primo fœminis nunc etiã uiris luxuriæ perſuaſit libido. ſed fortaſſe huiuſcemodi lãguore ui ſceribus uermiũ eſt. qui illa frondes ita ueſtiunt ut ægre nec niſi ſine aqua poſſint illa exui frõdes. Ego autẽ aut difficile crediderim ĩuecta illinc eſſe in noſtrũ orbem oua quæ illos nobis uermes parerẽt. ex quibus fit hoc no ſtrum ſericum. Vel fortaſſe ſericũ ꝓpter quandam lanuginis ſimilitudinẽ appellamus uellera bombicina. Nã pli. in li. xi. in quo inſectorum naturã proſequit oſtendit in aſſyria ex bõbili fieri necydalus. & ex illo ĩ ſex mẽ ſibus bombice. Telas araneorum mõ texũt ad ueſtem luxũq; fœmĩarum. quæ bõbicina appellat. prima eas re torqueri rurſuſq; texere inuenit in inſula co mulier nomine Páphila platis filia ut etiã Ari. refert in li. de aĩali bus. Addit idem pli. & de bõbice coa. refertq; naſci in ea inſula cupſſos. therebinthos. fraxios. quercus. inde flo rem imbribus decuſum terræ alitu animari. fieri aũt primo papiliões paruos nudoſq;. mox frigoris patiẽtia uil lis inhorreſcere. & aduerſus hyemes tunicas ſibi inſtaurare denſas pedũ aſpiritate radente foliorum lanuginem in uellera. Hanc ab iis quoq; cogi ſubigiq; unguium carminatione. mox trahi inter ramos tenuari ceu pectine poſtea apprehẽſam inuolui nido uolubili. Tunc ab hoĩe tolli fictilibuſq; uaſis tepore & furfurum eſca nutri ri. Atq; ita ſubnaſci ſui generis plumas quibus ueſtitos ad alia penſa demitti. Quæ uero capta ſint lanificia hu more tenteſcere. mox in fila tenuari iunceo fuſo. Nec puduit has ueſtes etiam uiros lenitate uſurpare ꝓpter one ra æſtiua. Aſſyriam aurem bõbicẽ adhuc fœminis cedimus. Eſt igitur aut id quod nos ſericum dicimns. aut res non diſſimilis. Nam q̃ florentini hexamiton uocãt ab ea textura eſt qua ſex filiis ordiunt εξ. enim græce ſex ẽ latine & μιτος filium. ſeresaũt ut ait ſtrabo tam longæ uitæ ſunt ut ad ducenteſimum annũ perueniat. Habẽt q̃ ſenatũ ex quinq; milibus hominum. qui ſinguli ſingulos elephantes reipublice nutriũt. Paphila pyrachã tus

De balſami uar te

SER. Oceano propior gerit india luco. Hæc. n habent arbores magnas que eſt iuxta oceanum. Hic eſt extremi ſinus orbis. Depectãt. decerpãt. Sed alii depectat legunt. quod ſi eſt ſeres poſuit pro ſer: ſicut trabes pro traẽs ſic Lucanus: ſub iuga iam ſeres iam barbarus iſſet araxes. Nõ tarda: ideſt ſtrenuiſſima. nã eſt lipotes figura. Media fert triſtes ſuccos. Di. ſine ſibilo proferenda eſt: græcum enim eſt nomen. Et media prouincia eſt. Triſtes aũt amaro: ut triſteſq; lupini. Tardumq; ſaporem fœlicis mali. apud medos naſcit quædam arbor ferẽs mala quæ
Medica medica uocant: quam per periphraſim oſtendit eius ſupprimẽs nomen. Hanc plerique citrũ uolunt: quod negat Apuleius ĩ libris: quos de arboribus ſcripſit. Et do cet longe aliud eſſe genus arboris. Tardum autem ſaporem dicit uix intelligibile: q; illi ad carnẽ me/diam citri referunt. Nam prima & inferior facile ſu um oſtendit ſaporem. fœlicis mali. ſecundũ eos qui dicũt citrum fœcũdum. Nam hæc arbor citrũ om/ni pene tempore plena eſt pomis. quæ in ea partim matura partim acerba. partim adhuc in flore ſũt po ſita. aut certe fœlicis ſalubris nulla eni efficatior res eſt ad uenena pellenda. Sæuæ nouercæ. aut illæ quæ ſæuæ ſunt. aut epitheton. eſt omnium nouerca rum. Non innoxia uerba lipotes figura eſt. ideſt no centiſſima: & eſt au mentum quaſi parũ putẽt ue nena miſcere: niſi ẽt magicos cantus addiderint.

Aut quos oceano propior gerit india lucos
Extremi ſinus orbis: ubi aera uincere ſummũ
Arboris haud ullæ iactu potuere ſagittæ
Et genus illa qdẽ ſumptis nõ tarda pharetris
Media fert triſtes ſuccos tardũq; ſaporem
Fœlicis mali: quo nõ præſentius ullum
Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ
Miſcueruntq; herbas & nõ innoxia uerba

ANT. M. India. Plinius libro. xii. capite. x. inquit. Arabiæ autem arbores ex quibus ueſtes faciant Cynas uocari luba tradit. folio palmæ ſimili. ſic Indos ſuæ arbores ueſtiunt. Vtq; Dionyſius ait. ad orienrem ſita ẽ in dia regio ſane omnium extrema iucundiſſima tamen & in ipſis oceani labris ſita. Haud ulle iactu. Solinus etiã c. xlv. ait indorum nemora in tam proceram ſublimantur excelſitatem: ut ſuperari ne ſagittis quidem poſſint. Media. ut ſtrabo ait libro. xi. eſt in partes duas diuiſa: ĩ maiorem & in minorem. Maioris metropolis ſũt. Echa tana magna ciuitas. & medici imperii caput: qua parthi regia utebantur: nam reges ibi æſtatem agebant frigida enim eſt media. hyemen uero Seleuciæ. quæ ſecus Tigrim eſt prope babylonem. Altera pars eſt media atropa/tia ab atropato duce nominata. Dicitur autem medus medeæ filius regioni nomen impoſuiſſe fœlicis mal. Pli nius libro. xii. capite. ii. ait. Malus aſſyria. quam alii uocant medicam uenenis medetur. folium eius eſt uenedo nis intercurrentibus ſpinis. pomum ipſum alias non manditur odore præcellit foliorum quorum quoq; q trã ſit in ueſtes una conditus. arceq; animalium noxia. Arbor ipſa omnibus horis pomifera eſt. aliis cadẽtibus ali is matureſcentibus: aliis uero ſubiacentibus. Nec alia arbor laudatur in medis. eius autem grana parthorum pceres incoquebant eſculentis: commendandi halitus gratia macrobius uero libro. iii. ſaturnalium capite de nu/ce pinea ſic ait. Quod autem ait idem Cloatius Citreum & ipſum perſicum malum eſt ſcdm Vergilium fœli/cis mali quo non præſtantius ullum. & reliqua. Et ut nemo dubitet hæc de citreo dixiſſe Vergiliũ. accipe quæ Oppius in libro de ſylueſtribns arboribus dicat. Citrea idem malus & perſica: altera generatur ĩ italia. & ĩ me dia altera. Et paulo poſt de Citreo loquens ait. Eſt autem odoratiſſimum: ex quo interiectum ueſti tineas necat fertur autem uenenis contrarium: quod tritum cum uino purgacione uirium ſuarum bibentes ſeruat. Ceneran tur autem in perſide omni tempore mala citrea. alia enim præcaruntur: alia interim matureſcunt. Vides hic & citreum nominari. & omnia ſigni pomi quæ de eo Vergilius dixit licet nomen citrei ipſe non dixerit. hæc Ma/crobius. Triſtes ſuccos. Solinus capite quadrageſimo primo. ſcribit pomum ipſum de quo iam diximus eſſe ſapore aſpero & amaritudinis miræ. Ergo triſtes ſuccos: ideſt amaros ut ibi Triſtiſq; lupini & cætera. Tar/dumq; ſaporem. ideſt diutius immorantem guſtanti propter miram amaritudinem. Vnde non procedit. uti il/le ait. uix intelligibilem. amaritudo enim illico ſentitur.

CHRI. Aut quos oceano propior gerit india lucos. ſed hoc dicit Vergilius propter inſulas oceani laniferas Ait enim clitarchus teſte plinio. inſula eſt in æthiopio mari. ubi ſacer mons eſt in ſylua cum arboribus diſtillan tibus odorem miræ ſuauitatis. Et Plinius in Tilo inſula maris perſici ſunt arbores quas egoſampinas uocant lanigeræ folia habent infœcunda. feruñt cucurbitas amplitudine mali cotonei quæ maturitate aperte oſtendũt lanuginis pilas ex quibus prætioſo lintea conficiant. Media fert. Plinius ait malum ſyriam quam alii uocãt mediam uenenis medetur. folium eius eſt unedonis intercurrentibus ſpinis. pomum ipſum alias non mãditur odore precellit foliorum quoq; qui tranſit in ueſtes una conditus. arceq; animalium noxia. Arbor ipſa omni/bus horis pomifera aliis cadentibus. aliis matureſcentibus: aliis ſubnaſcentibus. Tentauere homines trãſferre ſed niſi apud medos & in perſide naſci noluit. Item alibi de pthis ſic loquitur. Parthorum populus grauæ ani mæ uirus propter indiſcretos cibos: namq; & uino fetent ora nimio: ſed ſibi pceres medentur grano aſſyrii ma li: cuius ſuauitas eſt precipua in eſculenta addito. Eadem pene refert ſoli. ait autem malum inimicum ueneno ſa pore aſperum. & amaritudinis meræ odoris flagrantia pluſq; iocundum & longe ſenſibile. Alii addũt pomum utile eſſe cum quis potionem hauſerit ad nares admoueri: ut nauſiam comprimat. Preſentius. magis indubita/tum: nam de iis quæ preſentia ſunt non eſt dubitatio. Sic alibi. præſentemq; uiris intentant omnia mortẽ. No
Nouer/ca uercæ. Nouerca proprie eſt quæ defuncta priore uxore noua accipitur uxor: quæ filio ex priore nato præſit: q̃ſi νεάαρχι. i. noua princeps. Victricus autem eſt quem mulier defuncto marito nouum accipit maritum qui præ ſit filio ex defuncto ſuperſtitu dictus: quia metum illi prebeat.

SER. Membris agit atra uenena. radices: nuces: lupini: citrũ: apium prosunt contra futurum: non contra iã acceptum uenenum. Vnde etiam ante ullas alias epulas hæc solebant mesis apponere. Apparet ergo eum de citro loqui in presenti cum dicit. Membris agit atra uenena iam data. Faciemq; simillima lauro: figura Ciceronis qui ait in Cæsarianis. Sed simillimum deo iudico. Sane etiam hoc ꝓbat citrum nõ eẽ. nam citri arbor multum nõ põt crescere: & multo habet folia maiora quã laurus. Si nõ alium late: & infinitum emittit suum odorem: & lõge alium q̃ laurus. Flos &. a. t. Appria. i. maxime: & est nomen pro aduerbio. Sicut & pede terrã crebra: fert pro crebro. Aias δυσῶδες ποιᾶ. i. pulmõis uitiosum anhelitũ qđ exprimit subdẽs senibus medicãtur anhelis. Olẽtia ora: putãtia. i. δυσῶδιãνοoris. Notandum sane huic uni tñ arbori incubuisse Virgilium & expressisse ubi qualis sit: cuius potestatis: sicut in quarto de herba amello. Quod quidã de arboribus aut herbis scripserũt in oĩbus exequũtur. Sed neq; m. s. iam incipit laus italiæ: quã exequitur scdm præcepta rhetorica. nã dicit eam & habere bõa oĩa: & carere malis uniuersis. Gãges. in diæ fluuius per quem prouincia significat. Hermus. Lydiæ fluuius arenas aureas trahẽs. Laudibꝰ i. c figurate: nam certo tecũ dicius. nõ bactra. regio iuxta assyrios: unde & populi bactriani. Pancha ia. arabiæ ut supra diximus.

Ganges

Hermus

Auxilium uẽit: ac membris agit atra uenena
Ipsa ingens arbos: faciemq; simillima lauro
Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat: folia haud ullis labentia uentis
Flos apprima tenax: aias & olentia medi
Ora souẽt illo. & senibus medicãtur anhælis
Sed neq; medorum sylue ditissima terra
Nec pulcher ganges atq; auro turbid9 herm9
Laudib9 italiæ certent: non bactra neq; indi
Totaq; turiferis panchaia pinguis harenis

ANTO. M. Agit atra uenena. idest expellit uenena ipsum malum: quod iam late superius patuit.

Apprima. pro apprime. idest ualde. Animas. i. halitus. Sed neq; medorum. orditur iam italiæ laudes. Ditissima terra. De medorum diuitiis uideo strabonẽ libro. xi. Pulcher ganges. Strabo libro. xv. ait ꝙ a montibus ganges descendit: quumq; in planiciem peruenit ad orientem conuersus in mare progreditur unum hostium habens q̃q̃ omnium indicorum flumen maximum sit. Pulcher igitur poeta ait ob eius magnitudinem. Plinus autem libro. vi. c. xviii. plura de gange scribit. Hermus: fluuius est in Mœonia: qui Smyrnæos campos secat. & phrygiam scindit a garia. Hunc quoq; hermũ fluctibus aureis æstuasse antiquitas credit auctor est solinus capite. xxxvii. Laudibus italiæ: Plinius libro. iii. c. vi. de italia inquit. Terra omnium terrarum alumna: eadem & parens numine deum electa: quæ cœlum ipsum clarius faceret. sparsa cõgregaret imperia. rituscq; molliret. & tot populorum discordes ferascq; linguas sermonis commertio contraheret ad colloquia: & humanitatem homini daret breuiterq; una cũctarum gentium in toto orbe patria fieret: tãta nobilitas omnium locorum. tanta rerum singularum populorumq; claritas. Vrbs roma uel sola in ea & digna etiam re cta ceruice facies. Est & campaniæ ora fœlixq; illa ac beata amœnitas. Iam uero tota ea uilitas ac perennis salubritas. cœli temperies. tam fertiles campi. tam aptici colles. tam innoxii saltus. tam opaca nemora. tam munifica syluarum genera. tanta frugum. & uitium olearumq; fertilitas. tam nobilia pecori uellera. tam opima tauris colla. tot lacus. tot amnium fontiumq; hubertas totam eam perfundens. tot maria: portus: remigiumq; terrarũ cõmercio patens undiq;. Neq; ingenia: rituscq; ac uitos & lingua manuq; superatas cõmemoro gentes. hæc & plura ille. Multa etiã strabo libro sexto cõmemorat. Bactra strabo li. xi. scribit. ꝙ in scythia sunt bactra urbs quæ etiam zariaspa appellata est. Plinius tamen libro sexto capite. xvi. ait procedendo ad bactra oppidũ: quod appellãt zariastra. Postea niquit: bactri quorum oppidum zariastes: quod postea bactrum a flumine appellatũ est. Indi. scribit Dionysius: quod in pleriscq; indiæ locis aurum eruitur. quodq; multi ex eis inde quæsitum aucupantur: aliis telas lineas contexunt. alii sectos elephantum dentes abradunt: alii per fluminum decursus incedens: perquirunt berrilos: adamantas: iaspides: ametistthos. Sunt & horti ibi & arua perpulchra & læta: q̃ uniuersum semper per annum uirent. Panchaia. persidis regio: ab rege panchæo: ut probus inquit. Hæc loca Laudat italiam ꝙ expers est malorum: bonorumq; ferax.

zariaspa

Pancha ia

CHRISTO. Membris. Quia uenenum per omnium membrorum uenas discurit. Et si non alium. Quasi dicat ꝙ solo odore differt a lauro. Bactra. Quæ & zariaspa teste strabone dicitur regio est supra persidem. Bactra urbs est bactrianæ regionis caput a bactro amne dicta: Indi. primus e romanis Traianus bellum ĩdis intulit. Panchaia. ait plinius. Thus non nisi in ista parte arabiæ nasci: & in silua cuius longitudo. xx. henos non excedat: cum chenus. xl. stadia amplectatur: idest quinq; milia passuum & latitudo sit dimidio breuior. Collumella tamen dicit sua tempestate plantam thuris rome coaluisse. Laudibus italiæ. miro artificio prosequitur laudes italiæ. Res autem posita est in genere demonstratiuo. Et quoniam unaquæq; res laudes sumit a bonis animi corporis & fortunæ: appellabimus hic bõa animi italiæ egregios uiros: eorumq; immortales uirtutes. Bona corporis continentur natura situq; regionis. Bona fortunæ commode appellabimus urbes ædificiaq; reliqua: & alia egregia opera humano artificio confecta. Sumit autẽ laudes non solum a bonis q̃ assunt uerum etiam a pestibus quæ absũt. Nam ea res tum demum perfecta absolutaq; est: quæ & omni uitio exuta. & omni uirtute ornata existit. Demonstrat igitur honestatem ab excelentia frequentiaq; uirorum. Demonstrat utilitatem facultatemq; ad res omnes consequendas ab eadem re & a copia multarum maximarumq; rerũ. Demonstrat denicq; ab affectu: ꝙ tantum imperium sibi pepererit.

Bactra

SER. Hæc loca non.t.l.n.i.quales fuerunt in colchide ciuitate scythiæ. Nã hoc habet fabula: Iason colchos profectus ad tollendum uellus aureum: quod dicerat Matri Phryxus: fretus medeæ auxilio: & peruigilẽ draconem occidit: & eius dentes seuit: iunctis tauris ignem flantibus. Vnde nati armati sunt qui primum fecerunt impetum in iasonem frustra: postea mutuis uulneribus se cõciderunt. Has aũt ei conditiones Oetes rex, ppositerat: cui appolo responderat tam diu eum fuisse regnaturum: quã diu illud uellus fuisset in templo. Seges horruit: non placuit: seges autem quia de semine. Grauidæ fruges. Largæ: abundantes. Massicus humor. i. uinum campanũ a massico monte cãpaniæ. Ardus celsus.

ANT. M. Non tauri. apud colchos in ponto id euenisse iasoni Ouidius scribit libro septimo metamorphoseon. Quid item medæa ipsa iasoni scribẽs apud eum poetam in heroidibus sic ait. Martis erãt tauri plusq̃ per cornua sæui. Quorum terribilis spiritus ignis erat. Aere pedes solidi. prætentaq; naribus ora. Nigra per afflatũ hæc quoq; facta suos. Semia præterea populos gẽitura iuberis. Spargere deuota lata per arua manu. Qui peterent natis secum tua corpora telis. Illa est agricole messis iniqua suo

Hæc loca non tauri spirãtibus naribus ignẽ
Inuertere satis immanis dentibus hydri
Nec galeis densisq; uirũ seges horruit hastis
Sed grauidæ fruges & bacchi massicus hũor
Impleuere: tenent oleæq; armentaq; læta
Hinc bellator equus campo sese arduus ifert

Diodorum autem libro quinto hæc omnia latius. diximus & nos aliqua ægloga quarta. Massicus humor. Plinius de campania loquens libro tertio. c. vi. ait iis iungũtur. phalerni Caleni deide cõsurgunt Massici Gaurani: Surrentiniq; montes. Et libro. xiiii. c. ix. de uinis generosis italie inquit: Certant massica æque ex: monte gaurano puteolos baiasq; prospectantia.

CHRI. Hæc loca. n.t. fabula iasonis atq; medeæ nota ẽ apud nasonem. Sed quæ de medea scribat diodorus siculus breuibus perstringam. Soli duos fuisse filios refert aeetem & perseum & illum colcorum: hunc Tauricæ regionis regem: sed utrunq; crudelitate insignem. Persem autem Hecatem filiam. habuisse quæ patre crudelior extitit. Nam cum uenatiõe delectaretur homines pro ferris arcu interimebat & uenenis pestiferis opã dãs id quod anconitum dicunt adiuenit. Venena autem expiebatur illa hospitum cibus admiscens. Patrem autem ueneno cum extenxisset regnum sibi uendicauit. Post hæc condidit templum dianæ: cui hostiæ humanæ sacrificarentur. Ex aeetæ patruo circen & medeam filias peperit & ægialeum filium & circe in ueneficiis cũctos superauit omnium herbarum uiribus cognitis: & altetum pharmacorum genus quod ad beniuolentiam ualet inuenit. Inde sarmatæ regi quod aliqui scythen uocarunt data: illum ueneno interemit. & cum iam occupato regno multa crudelia fecisset: pulsa inde insulam desertam apud occeanum occupauit: uel potius in italiam fugiens promontorium ab ea deinceps circeum dictum tenuit. Medea easdem artes & a matre & a sorore edocta do per se e uiculis emittens. at pater & sua crudelitate & uxoris suasu suspectam habens in liberam custodiam tradidit medea autem effugiens in solis lucum qui iuxta mare est eo tempore quo argonautæ ex taurica deuecti appulerunt peruenit. Noctu ergo ad lucum accedens legem de hospitibus mactandis ab ea audiuerunt. Sed fretu uirginis mansuetudine suum illi consilium aperuerunt. at illa & quæ essent pericula adeũda exposuit: & se auxiliatricem futuram promisit. Et iason iureiurando se illam uxorem ducturum spopondit. Erat pellis arietis: quam ex quodam oraculo phryxus nouercam fugiens. arietem sacrificans in templo martis suspendit. Post hæc regnanti aeetæ datum est oraculum: tunc illum moriturum cum aduenæ pellem auferent. hac ergo de causa & propter simul innatam crudelitatem morem mactandorum hospitum induxit: quo illos ne in suum regnum uenirent absterreret. Lucum autem ipsum circũducto muro muniuit: custodeq; ex taurica regiõe multos reduxit. hinc fabulæ a græcis fictæ a tauris ignem spirantibus custodiri lucum. Nam tauri dicti sũt. scilicet propter nominis similitudinem & propter crudelitatem humanarum hostiarum ignis adhibitus est. Per serpẽtem autem mostruosam crudelitatem intellexerunt. Dixerunt autem ariete uectum esse. quoniam eius nauis, pra arietem pictum habuit. alii dicunt scytarum regem qui aeetæ gener erat eo tempore in colchos deuẽisse quo contingit phryxum cum pædagogo captum: eum cum adamaret a socero dono accepisse: quem cum pro filio habuisset regnum sibi reliquit. Pædagogum autem qui crios idest aries nominabat diis mactauit. pellem quæ decorari in templo ex quadam lege suspẽdit. Et cum oraculum extitisset periturum regem cum ipsa pelis ab aduenis diriperetur eam deaurauit. & diligenter costodiendam tradidit. Medea autem argonautas ad lucum clãduxit. & ueniens ad portas urbis: quam sybarim dicunt in qua erat colchorum regia: quæ nocturno tempore clausæ erant uigiles tauricæ appellauit. at milites illi utpote regis filiæ statim aperuerunt: illi ipetu facto ac custodibus partim cæsis partim fugatis pellem arripuere. ac euestigo ad naues rediere. aeetes argonautas insecta tus primo cõgressit iphitum Eurysthei filium. mox urgente melagro & ipse rex interẽptus est: & multi colchi reliqui in fugam uersi. iasonem autem & cleartem atalantemq; & thespiadas uulneratos paucis diebus medeæ radicibus herbarum sanauit hæc diodo. Poeta autem non historiam sed fabulam quæ notissima est, psequitur

massicus

Grauidæ. ut ostendat nõ mõ esse fruges sed optimas & copiosas. Massicus. mons est cãpaniæ olim minerue sacer: cuius in radicibus surrentum est: ubi fiunt optima uina. Nam strabo cum de campania scribat addit: hinc romam optima uina aduehi. falerna setina & calena: quibus surrẽtina contendunt. facto. n. nuper eorum periculo qm̃ longa accipiunt uetustatem. Bellator. Quãuis hoc epithetum homini proprie accõmodandum sit: tñ equus nescio qua ĩnata prudentia equitem ueluti ratione utens mirifice in prælio iuuat. Sese. a. i. quasi dicat de industria & non naturali motu magnanimitatem in ingressu ostendat

SER. Hinc albi clitumne greges: & maxima taurus uictima: clitumne uectus ẽ. Clitumnus aũt fluuius est in Meuania: q̃ ps Vmbriæ ptis Tusciæ: de quo fluuio dicit Pli. in hi. na. q̃ animalia quæ eũ potauerũt albos fœtus creant. Maxima uictima: quia triumphãtes de albis tauris sacrificabant. Sæpe tuo pfusi flumine sacro, flumine fluẽto. Perfusi aũt tauri qui ante triũphãtes usq̃ ad tẽpla ducebãt. aut certe pfusi greges ītelligamus quod ad equos triũphales põt referri. Duxere triũphos. Si equi duxerũt. si boues deduxerũt. Hic uer as. atq̃ assi. men. æstas. Ver assiduũ uerna tẽperies. Nã uer assiduũ, pprie eẽ nõ põt seu longũ. Bis gra. pe. uer̃ est inde. n. est ī bu colicis. Lac mihi nõ æstate nouũ nõ frigore defit. Bis po. uti. ar. i. biferæ sunt arbores. At rabidæ tī. absunt: malũ armeniæ. Et sæua le. se. malũ Libiæ Semina. genera. & est Lucretii sermo. Nã q̃ ait sæua aut cruẽta accipimus: aut re uera sæua semina: ut. n. ait Pli. Animalia q̃ sunt cũ acutis unguibus frequenter parere nõ põt uitiat. n. intrinsecus se mouẽtibus pullis. Nec miseros fallũt aconita legẽtes. mira arte usus est ut excusaret rẽ quã negare nõ poterat. Nam aconita nascunt in italia: sed ea nõ obesse dicit: quia sunt oĩbus nota. Aconita aũt nata dicunt esse despumis cerberi: quo tpe Hercules eũ ab inferis traxit. Quod qa in saxibus & cotibus nasciť aconi tũ dicitť ἀπὸ τῆς ἀκόνης .i. a cote. & dicimus τὸ ἀκόνιτον καὶ τὰ ἀκόνιτα neq̃ tanto squammeus. Sũt qdã serpentes in italia sed nõ tales quales in egypto aut in Aphrica

Clitūnus

Aconita

Hinc albi clitumne greges: & maxima taur9
Victima sæpe tuo perfusi flumine sacro:
Romanos ad templa deũ duxere triumphos
Hic uer assiduũ: atq̃ alienis mensibus æstas.
Bis grauidæ pecudes: bis pomis utilis arbos.
At rabidæ tygres absunt: & sæua leonũ.
Semina: nec miseros fallunt aconita legentes
Nec rapit immẽsos orbes p humũ: neq̃ tãto.

ANT. Clitumne. in phalisco Clitumni amnis aqua pota cãdidos boues facit. In Boetia amnis Melas: oues nigras: Pli. li. ii. c. cvi. Hinc albi clitumne greges. Ordo est: o clitumne: hinc ex Italia albi greges: & taurus maxima uictima: sæpe tuo sacro flumine pfusi: duxere romanos triũphos ad tẽpla deũ. Triumphantes enim albi eqs curru ĩaurato: capite coronato lauro p urbem uecti capitolium ascẽdebant ad templum Iouis optimi maximi: ubi mactato albo tauro: domũ postea repetebãt. Templa deũ. Erat in capitolina arce celeberrimum Iouis optimi maximi templũ. de quo Tac. li. xix. meminit. Erat & Iunonis monetæ. itẽ Mineruæ delubr̃. In capitolio demũ deor̃ omniũ simulacra. colebãtur: ut Seruius libro. ii. inqt: ibi ualet: Ecce autẽ panthus &c. Hic uer as. atq̃ alienis mẽsibus æstas. hoc ait: quoniã ut etiam Strabo li. vi. scribit: Italia subiacet uniuersi aeris tẽperiei. Solinus item inquit inesse Italiæ locorum salubritatem & cœli temperiem. quod & Pli. scri. Tigres de iis uideto ægloga. v. Leonũ. de his legito Pli. li. viii. c. xv. Aconita. uideto ægloga. viii. Prima autem. Necate Aconito plurima scribit.

Clitumnus

CHR. Hinc albi clitumne greges. Clitumnus umbriæ fluuius est apud Meuaniam defluẽs: exquo si uacca ouisue post cõceptum biberit albos parit. Idem scriptores, pbati de Cephiso Boetiæ flumine asserunt. Cum melas eiusdem regionis fluui. nigros greges reddat: unde mela: dicitur: quia μέλας, græce nigrum significet. Xanthus græce flauum significat. Hinc Xanthum Troiæ fluuium dictum uolunt: quia lanas in gregibus flauas producat. Neq̃ credat quisq̃ hæc incredibilia. Nam Aristoteles in libro de animalibus ait aquas etiam ad colorem facere. Videmus etiam & omnium rerum optima parente terra uarios & qui sapore & colore & uirtute differant humores emergere. In Sicilia himera fluuius in duas partes diuiditur: & in altera dulcem saporem retinet: in altera falsum assumit. Sunt & fontes qui quoniam per uenas pingues fluxerunt omnino uncti sint. hinc qui in Lipari siciliæ flumine natant ueluti oleo unguntur. Apud hierapolim Phrigiæ urbem fontes ebnliunt: ex quibus aquæ per fossa deriuatæ post annum lapidescunt. In Paphlagonia fons est e natura uini: ex quo qui potant temulenti efficiuntur. In Arcadia Clytoris urbs spelunca habet: unde fluens aqua abstenyos potantes reddit. Ad eum fontem Melampum scribunt rabiem filiarum proeti sacrificiis purgasse: restituisseq̃ uirginum mentes in pristinam sanitatem. hæc autem cur non fieri posse credamus: cum ex uno animalis corpusculo: quod eodem cibo potuq̃ enutritum sit sanguis pituita bilis atrabilis: ac postremo urina & sudor a colore sapore ac naturali ui multum differentes humores appareant. Maxima uictima. Nam triumphantes tauros auratis cornibus insignes sacrificabant: qua nulla maior est uictima Italia ad eo genus bubulum adamauit: ut ab italis. i. uitulis nomen acceperit: Capitale erat bouem interimere. Reseruabatur hæc uictima ioui. hinc Paulus æmilius in triumpho macedonico. cxxx. boues cum auratis cornibus sacrificauit. Hic. Ista italia. Ver assiduum. Sed quo pacto poterit esse assidua ueris temperies: si etiam sint rapidi calores æstatis. Sed dicit assiduum: quia non intercedit frigus: sed quod hyemis est occupat uer. Aestas autem occupat autumnum. unde dixit alienis mẽsibus æstas hoc autem intelligit de ea parte italiæ: quæ ad tyrrhenum mare & ad meridiem uergit. Aconita. aconitum planta est quæ ab Auicena dicitur strangulator. Duæ sunt species: altera dicitur lycoctonos. i. strangulator lupi: altera dicitur pardaliphontes. i. strangulator leopardi. Prima species abundat italia diuerso colore ab altera: sed folia similia platano nisi essent minora & nigriora & magis incisas hastam habet didomo similem & leuem ad cubitum altam: semen in folliculis oblongis. Pardaliphontes teste Plinio folia habet ciclamis non plura quattuor aut cucumeris leuiter hirsuta sed minora: & hasta duarum palmarum: Radix similis est Gamarro marino: alii dicunt caudæ scorpionis sed limpida ut alabastrix. Sunt qui myoctnonon appellarint: quoniam procul ex longinquo odore mures necat. Nascitur in locis nudis scilicet petrosis quos aconas uocant: ut ait Plini. Alii dictum uolunt ab acone portu qui est in ponto, hanc herbam natam fabulantur ex spuma cerberi ad superos ab hercule extracti.

Clitumnus. cephiso Xãthus

Himera Liparis hierapolim clytoris

Aconitum

SER. In ſpiram aũt dicit in collectionem uolubilitatis quod eſt a funibus tractũ. Adde tot egre.ur. Laudat italiã ciuitatibus: quas & plures hẽt & maximas: & opportuniſſime collocatus. Fluminaq; anti.ſu.la.mu. Quod laudat ẽt Cicero in republica. Mare quod ſupra.i mare adriaticũ. Quodq; alluit infra.i.tyrrhenum. Te

Larius lari maxime. larius eſt lacus uicinus alpibus: qui iuxta Catonẽ in originibus per ſexaginta tendit milia. Et lari us lari uocatiuus facit: ſicut iulius iuli: mercurius mercuri. Teq; fluctibus & fremitu aſſurgẽs benace mari/

Benacus no. Benacus. lacus eſt italiæ: qui magnitudine ſui tẽpeſtates imitatur marinas. Aſſurgẽs autẽ uocatiuus eſt caſus ut ſit memorẽ: & te o benace aſſurgens. i. tumeſcẽs fremitu marino aut certe antiptoſis ideſt caſus p ca/ ſu: aſſurgẽs pro aſſurgẽtẽ. An memorem por. lu. ad. clau. In baiano ſinu Campaniæ contra Puteolanam ciuitatẽ duo lacus ſunt: Auernus & lucrinus: q olim ꝓpter piſcium uectigalia magna ꝓſtabant. Sed cũ maris impetus plerũq; irrũpens exinde piſces excluderet: & redemptores grauia damna paterentur: ſupplicauerũt ſenatui. & profectus. C. Iulius Cæſar ductis brachiis excluſit partẽ maris: quæ ante ifeſta eſſe cõſueuerat. Reliquit breue ſpatiũ p auernũ qua & piſciũ copia poſſet intrare: & fluctus nõ eẽnt moleſti: quod opus Iulii dictum eſt. Sed hæc ambitioſe undã iuliam appellauit fremẽtẽ cõtra moles a iulio oppoſitas. Indignatum magnis ſtridoribus æquor Indignatum a ſolita excluſum licẽtia: & indignatione ſuã ſtridoribus prodens.

Squãmeus in ſpirã tractu ſe colligit anguis.
Adde tot egregias urbes: operũq; laborem.
Tot congeſta manu prærũptis oppida ſaxis
Fluminaq; antiquos ſubter labentia muros.
An mare qđ ſupra memorẽ qđq; abluit infra:
An ne lacus tantos. te lati maxime: teq;.
Fluctibus & fremitu aſſurgẽs benace marino
An memorẽ portus: lucrinoq; addita clauſtra.
Atq; indignatũ magnis ſtridoribus æquor.
Iulia qua ponto longe ſonat unda refuſo
Tyrrhenuſq; fretis immittitur æſtus auernis.

Angues ANT. Anguis. Scribũt in India ſerpẽtes in tã tam magnitudinẽ adoleſcere: ut ſolidos hauriant ceruos: tauroſq;. Metrodorus circa Rhyndacũ amnem in ponto: ut ſupra uolantes quãuis alte perniciterq; habiles hauſtu raptas abſorbeant: auctor Pli. li. viii. cap. xiii. In ſpiram: reuolutionẽ. Sub antiquos muros. hoc eſt ſub antiqua oppida. Multa ſiquidem italiæ oppida prope mœnia uel intra labentia flumina habẽt. An mare. Italia ut Pli. ſcri. li. iii. c. vi. ſita eſt inter duo maria: infer & ſuperum. Inferum a græcis Tuſcum: & Tyrrhenum uocat. Superũ uero Adriaticum appellant ab adria inclyta urbe ut ſtrabo ait Probus etiam inquit. Cingit italiã a ſeptẽtrione Adriaticus ſinus. ab meridie Tuſcum mare.

Italiæ maria Tyrrhenũ mare adriaticum ſuperum appellatur: Tuſcum inferum. Lacus tantos. larius uti ſtra. li v. meminit: in Gallia Ciſalpina prope Comum urbem lacus eſt: quem Adua fluuius auget. inde amnem Padum ingrediens. Eſt autem ut idem ſctibit li. quarto latius longitudinis fere ſtadiorum trecẽtorum. latitudinis triginta: qui amnem eiicit Ticinum ſẽne grandem. Benace. Benacus ut ſtra. in fine li. iiii. ait: locus ſtadioꝝ quingentũ longitudinẽ hẽt: latitudinẽ uero. xxx. de quo Myncius amnis effluit. Eſt etiã lacus Verbanus longitudinis quidẽ ſtadiorũ. cccc. latitudo uero anguſtior eſt q̃ Benaci: emittit fluuium aduã. oẽs aũt tres dicti lacus in Padũ influũt: oriunt q; ex alpibus Lucrinoq; addita clauſtra. lucrinus ſinus uſq; Baias latitudinẽ pãdit: qui ex exteriori pelago p aggerẽ longitudinis ſtadioꝝ. viii. latitudinis aũt unius orbite arcet. Illũ aũt ab hercule traducendaꝝ Cerionæ boum cã aggeratũ fuiſſe, phibẽt. quẽ cũ pedibus pambulari pp fluctus igruẽtes p hyemes ſupne: uix poſſet Agrippa exornatũ melius conſtruxit: leuioribus enĩ lẽbis præſtat ingreſſum. intra aũt lucrinũ ſinum Auernus eſt q cõphẽſam Miſenũ uſq; tellurẽ manualem efficit inſulã: a matis ſpatio iter ipm atq; Cumas. Eſt aũt auernus & fundo & hoſtio ſin cõmodus: & magnitudine & natura portũ cõtinẽs: uſum tñ portus nequaq̃ præbẽs: qm ante illũ lucrinus portus iaceat. Supcilia aũt ardua. auernũ undiq; circũcludũt: ꝑter hoſtiũ. ſuo qdẽ tpe amœnis culta modis inqt ſtrabo. olim aũt agreſtibus referta nemoribus: & proceris arboribus inuia. nã poſtea auerni lucũ ſuccidit agrippa locis p pulchra adornatis ædificia. hæc exſtra. Iulia unda. iuliũ portũ intelligit. de quo Suetonius in auguſto ſic ait. Donec nauibus exinde ægre fabricatis: ac. xx. ſeruoꝝ milibus manumiſſis: & ad remũ datis portũ iulium apud Baias ĩmiſſo in lucrinũ & auernũ mari: lacũ efficit: in quo cũ hyeme tota copias exercuiſſet Pompeiũ inter Milas & Naulochũ ſupauit. Aeſtus. is eſt maris acceſſus. i. inqetudo. unde & æſtuaria: p quæ mare uiciſſim tam accedit: q̃ recedit fretũ aũt appellatũ: q; ibi ſemper mare feruebat: nã fretum eſt anguſtum & quaſi feruens mare ab undarum feruore nominatum.

Lucrinꝰ Auernꝰ

Iulius portus Aeſtus

CHR. Hæc rapit. Sũt qdẽ ſerpẽtes ſed nõ tãti quãti apud aſacheos æthiopiæ populos qui ſũt uiginti cubitoꝝ: aut quãti in india qui ſecũdũ Megaſthenẽ ceruos & tauros ſolidos haurire ꝑnt. Regulus aũt in punico bello ad flumẽ Bagradã tormẽtis & baliſtis ſerpentẽ cõfecit centũ uiginti pedũ. Nihilominus & in italia Boiæ ita magnæ efficiunt ut ſub Claudio imperatore quædã occiſa ſit: cuius in aluo ſolidus infans ſpectatus ſit. Ego aũt eo anno qui ſeptuageſimus ſupra mille ac quadrigẽtos a ſalute noſtra enumerat in agro caſentinati & in ea apẽnini parte unde Arno fluuio origo ẽ nõ procul ab eo caſtello quod Caſtaneanũ uocãt ſerpẽtẽ interfectũ uidi cuius magnitudo odoi inſeci canis maguitudĩe nõ uinceret. ille aũt q occidit uel tetro ſerpẽtis odore: uel alia occultiore cã nullo uulnere ab eo ictus: nullis uerberibus percuſſus: poſt paucas dies e uita exceſſit. Veꝝ hæc rariſſima ſunt. In ſpiram. Quid ſpira ſit dicemus in ſecũdo æneidos. Mare qđ ſupra. mare ſuperũ: qđ uergit ad ſuperiorem ꝑtẽ mũdi. i. ad ꝑtẽ ſeptẽtrionalẽ quæ nobis ſublimis ẽ: ut hic uertex nobis ſemp ſublimis. Dicit aũt adriatici cum ab adria colona etruſcoꝝ. Incipit aũt a pyreneis montibus Epiri: & p italiã ſuperiorẽ extẽdit uſq; ad gallos Quodq; abluit infra. Mare tyrrhenũ eſt qđ abluit italiã a meridie q̃ mũdi plaga infima ẽ ac depſſa. unde dixit in ſuperioribns de polo meridionali: Aſt illũ ſub pedibus ſtyx atra uidet. Incipit aũt ab oſtio Vari quod flumen italiã a

Gallia diuidit: & discurrit ad fretũ usq; siculũ. Quare aũt dicat tyrrhen. i. etruscũ alio loco appebit. Lari. lariꝰ lacus ẽ pisciũ copia excellẽs in gallia cisalpina, ppinquus Como urbi: a qua ẽt comanꝰ appellat. Ex hoc abdua fluit. Benacus aũt eiusdẽ galliæ lacus in mõtiũ faucibus locatus. Vñ ui uẽtoꝝ insurgẽte ueluti mare uariis tẽpestatibus æstuet. Benacus Mintiũ flumen emittit. Idẽ lacus aureas harenas hẽre dicit: sed profecto piscem gignit nusq; alio loco repertum: quem incolæ carpionem uocant sapore suauissimo. Larius Benacus

Hæc eadẽ argẽti riꝝos æriſque metalla
Ostendit uenis: atque auro plurima fluxit.
Hęc gẽus æreꝰ uirũ marsos pubẽque sabellã.
Assuetũque malo ligurẽ uolscosq; uerutos:
Extulit: hęc decios: marios magnosq; cãillos

SER. Auro plurima fluxit. i. copiosios fuit in rẽ ptiosiorẽ. Assuetũq; malo ligurẽ. i. labori. Volcosq; uerutos. Italiæ populi sũt. Extulit hæc decios Creauit. Decii aũt duo fuerũt: quoꝝ unus bello latino: alter gallico se. p republica deuouerũt. Marios. marii multi fuerũt: quoꝝ unus fuit septies cõsul. Camillos. abusiue plurale ẽ numerũ. p singulari. nã Camillus unꝰ fuit q a gallis sublata signa reuocauit Camillꝰ

ANT. Metallũ: metallũ a metallo dicit quod ẽ scrutor uel inqro. nã in oĩ fere materia: una iuẽta uena: nõ procul iueniẽ alia. qđ & Pli. notauit li. xxxiii. c. viii. Auro. auꝝ asturia plurimũ gignit: neq; in alia pte terraꝝ tot sæculis hæc fertilitas. Italie parcitũ ẽ uetere iterdicto patꝝ. alioq; nulla fœcũdior metalloꝝ quoq; erat tellus. &c. Pli. li. xxxiii. c. v. Marsi italie populi uelocitate pedũ plurimũ ad cursũ pstãt: ut Dionysius scri. Solinus aũt ait: Marsoꝝ gẽtẽ serpẽtibus illæsam eẽ: sed nihil miꝝ. a Circes filio hi genus ducũt. & auita potẽtia deberi sibi sciũt seruitiũ uenenoꝝ: iõq; uenena cõtemnũt. Stra. uero li. v. ait: q; alba marsis finitima est in excelso loco cata saxo. prope Fucinus ẽ lacus lõgitudine par pelago. Is aũt Marsis & uicinis maximo oĩbus usui fit. Metalũ Fugimꝰ Sabellam. Sãnitas itelligit: q ut Festus ait: dicti sũt a colle sãnio: ubi ex Sabinis aduẽtãtes cõsederũt. Pli. uero li. iii. c. xiii. ait: q; sãnitii erãt italie populi: quos sabellos & sãnitas græci dixere. Ea gẽs ut Florus li. i. ait: opulenta erat fallax rapida ac furiosa: & ĩ exitiũ urbis agitata: ptinax. sexies enĩ rupto fœdere: cladibusq; ipis aiosior erat. hos tñ qnquaginta ánis p fabios & papirios patres eorũq; liberos urbs Roma subegit ac domuit. Sũt aũt Sãnites ĩter Cãpaniã & Apuliã: ut ostẽdit Stra. li. v. regionẽ mõtanã possidẽtes & mari nõ admodũ proximi. hæc aũt natio exĩgua ẽ qdẽ: cæteꝝ fortitudie cõspicua. ostẽtata Romanis eoꝝ sæpissime uirtute: tãdẽ quũ libertatẽ asseq; uel lent desciuerũt. unde Marsicũ exarsit bellũ. Marsicũ aũt iõ noĩatũ: qñ a Marsis rebellãdi suscitatũ fuerat initiũ. Sanitii Marsicũ bellum,

Assuetũq; malo ligurẽ. Liguria in ipis Apœninis montibus ĩter Galliã atq; Hetruriã sita ẽ: nihil descriptiõe dignũ hñs: nisi q; uicatim uitã agũt. terrã arãtes asprimã: fatigẽtesq; ligonibus. ĩmo uero saxa ĩcidẽtes: ut Possidonius ingt. ita strã li. v. Diodorus ẽt li. vi. scri. ligures patriã hitãtes asperã ac oĩo sterilẽ plurimo labore continuoq; uitã purã agere. Venatõibus cõtinue uacare. captisq; feris fructuũ inopiã substẽtare: in terra cubare ut plurimũ. hocq; pacto prisco more absq; apparatu aliquo uiuere. Deniq; mulieres uiroꝝ uiros feraꝝ robur & uires hẽre. feroces eẽ: & acuti ĩgenii: nõ in bello solũ: sed ĩ cõi uita &c. Propter supradicta igit mala & labores ait Maro: assuetũq; malo. i. latrociniis ut quidã uolũt: pp illud æneidos. Vane ligur &c. nã Poeta hic eos laudat: & diodorus uitã purã agere eos scribit. Volscosq; uerutos. Dionysius Alicarnaseus li. vii. inquit. Vrbs uolscoꝝ ĩsignis Velitre magna ipa & populosa. hæc ille. pp qđ legẽdũ ẽ apud Sylliũ li. viii. Setia: & in celebri miserũt ualle uelitræ. i. freq̃nti ualle: nã adhuc uestigia Appiæ uiæ in eius ualle existũt distãtis a mœnibus stadia duodecim uel circa. Celebrat ẽt hodie cõtinue urbs ipsa a pegrinis illac trãseũtibus: quũ ab urbe Roma Neapolĩ petũt: & e tõuerso. Fuit inde Augustus Octauius oriũdus. de quo late apud Trãquillũ q ĩter alia sic ait: Velitris antiqtus acta de cœlo pte muri rĩsum ẽ: eius oppidi ciuẽ qñq; reꝝ potituꝝ. sero tñ documẽtis apparuit ostentum illud. Augusti potentiã portẽdisse. Distat aũt ab urbe Roma uiginti milibus passuũ: ab Lauinio uero milibus passuũ tribus. Verutos. Verutũ est telũ breue & angustũ: ut scri. Nonius. Probus uero ĩquit. Volsci ueruti iõ dicunt: q; dolonibus in plio soliti sint uti. Decios. De iis & reliquis late Plinius de uiris illustribus. Verutũ

CHR. Aeris metalla: noie metalli uenit quicquid ex terra effoditur in terræq; uisceribus ueniq; diligẽtius inquiriẽ. unde & lapidicinæ metalla appellãtur e græco uerbo. nam μεταλλάω inquiro significat. Argẽtũ ẽt a græca appellatõe est. Illi. n. ἀργύριον dicunt. Fit aũt ex argẽto uiuo & sulfure albo: plus tñ est de aereo aqueo q; argẽti uiui q̃ de sulfute. unde minus põderis in eo q̃ in auro. Duplex aũt argẽtũ est: simplex & cõpositũ. Simplex liqdũ ẽ: & argẽtũ uiuũ appellat: cuius substãtia aquea est subtili terreno mixta robusta mixtõe & idissolubili: & hoc inest sibi ex magna siccitate terrea qua nõ liq̃scit in siccitate plana. albedinẽ trahit ex subtili terræ albedine & ex admixtõe aeris. Argẽtũ aũt uiuũ cũ sulfure sũt materia oĩum metalloꝝ. Aes uero qđ cuprũ ẽt dicũt ex sulfure & argẽto uiuo ut cætera metalla cõponit: sed plus ẽ in eo sulfuris q̃ argẽti. Sed sulfur ẽ terreũ non pure rubeũ calorẽ hñs adurẽtẽ. Argẽtũ uero ẽ mediocre nec nimis subtile: ut ostẽdit Aristoteles. auꝝ aũt creat ex sulfure subtili & rubeo & ex uiuo argẽto subtili & albo: plus tñ cõfert ad illud formãdũ de soliditate sulfuris q̃ de aereo aquoso uini argẽti. Quapropter solididius põderosiusq; est q̃ argẽtũ. Aere uiꝝ. de nũerosis populis italiæ sic loquit Pli. Hæc ẽ illa italia q̃ Aemilio Paulo &. C. attilio cõsulibus nunciato gallico tumultu sola sine externis auxiliis & sine trãspadanis equitũ. xxx. milia: peditũ. lxx. milia armauit. Et Diodorus li. iii. scri. romanos quasi hãnibalis adnentũ puidẽtes cẽsum fecerũt & ciuiũ suoꝝ & socioꝝ decies cẽtena milia hoĩum q essent bello apti descripserũt. Marsos ultra picenũ uestini sunt & marsi: & peligni: & marrhucini: & ferẽtani samnite populi. Natio exigua est: sed fortitudine cõspicua. Nã & aduersus romanos fortiter puguarũt. Idẽ pro illis socii fecerũt. Postremo libertatẽ & ciuitatis cõmunionẽ cõsequi uolẽtes repulsam passi bellũ marsicũ excitarunt, aitstra. De origine marsoꝝ alio loco dicet. Sabellã. samniticã. hæc a sabinis est. Lygurẽ. lyguꝝ Genua metropolis est. Verutos. Quia telis quæ uerubus similia essent utebantur in bello. Aes Aurum Italia Argẽtũ Metalla

SER. Scipiadas duros.b. Scipiadas pro scipionibus dixit: sicut amazonidum pro amazonũ alibi posuit. Scipiones aũt duo fuerunt: auus & nepos: quorum unus leges uictæ Carthagini imposuit: alter eandem diruit. Hæc aũt oĩa plenius in.vi. diximus. Imbellẽ.a.r.ar. in auertẽdo reddis imbellẽ. Romanis aũt arcibus: a romãis urbibus a romano ĩperio. Magna uiꝝ. uirorũ fortiũ. Et iam cõcludit laudãs eã a uiris: a fertilitate rerũ a Saturni ĩperio. Tibi res &.a.l.&.a.i. Tibi in tuã utilitatẽ scribo carmẽ georgicũ. Antiq̃ aũt laudis uel magnæ: uel q̃ apud antiquos ĩgenti honore fuit agricultura. Ascræũq̃ carmẽ. hesiodicũ. Nam hesiodus ascræus de ciuitate ascra fuit. Nũc locus aruorũ. Nũc inqt tps est naturã agrorũ describere. Ingeniis naturis. Multi culpãt in hoc loco Vir. q̃ in unũ coegit quattuor librorꝝ ppositiones. ná &: de aruo & de cõsito: & de pascua: & florido isto loco cõmorãt: qđ ideo nõ est reprehẽdendum: quia nõ ea late exequit: sed carptim & breuiter trãsit: quæ latius explanat in singulis. Quæ robora cuiq̃. q̃ sit uniuscuiusq̃ possibilitas. Quis color. quæ species: sicut dicimus: quo colore ille recitauit. i. specie. licet breuiter ẽt sit dicturus de colore terrarꝝ. Difficiles pene steriles & parũ creãtes. Colles maligni. i. infœcũdi. Tenuis. ubi argilla. sine humore qa est & pinguis. Dumosis. spinosis & uepribus plenis. Calculus. lapis breuis terræ admixtus: dicto calculus q̃ sine molestia sui breuitate calcetur. Viuacis oliuæ: diu uiuẽtis. Hic supra. Tardæ crescẽtis oliuæ Res. n. diu duratura tarde crescat necesse est. Tractu. Plaga regione. Dulciq̃ uligine læta. terræ uligo proprie est naturalis eius humor: ex ea núq̃ recedẽs. Bene aũt dulci addidit ad discretiõnem amaræ. uliginosus ergo agerẽ semp humidus dicit̃ qui aliquando siccat̃.

Calculus

Scipionem

ANT. Scipiadas. Vt P. Scipionem & Cneũ fratres: qui in Hispania pro Romão imperio occubuerunt. & Cornelium Scipionem publii filium: q̃ deuicta Carthagine Aphricanus dictus est. Cuius frater. L. Scipio ob Asiam deuictam asiaticus est appellatus. Et Cnei scipionis. P. Corneliũ Nasicam filiũ qui in tota urbe uir optimus iudicatus est. Adde & iis. Scipionem æmiliaꝝ Carthaginis exitium. De Scipionibus autem hæc & plura Plutarchus. Cæsar. Augustum intelligit: ná ut scribit Lucius Florus Scythæ miserãt legatos augusto & Sarmatæ amicitiam petentes. seres etiam habitãtesq̃ sub ipso sole Indi: cũ gemmis & margaritis elephantosq̃ inter numera trahentes nihil magis q̃ longinquitatem uiæ imputabant: quam quadriẽnio impleuerant. Parthi quoq̃ quasi uictoria permaneret: rapta clade crassiana signa retulere: hæc ille. meminit ẽt Sueronius.

Saturno

Saturnia tellus. saturnus enim in italia regnauit: quo tempore aureũ seculũ fuisse aiunt. construxitq̃ urbem in monte Capitolino: quam saturniam appellauit. hinc Maro li. viii. ait: Hanc Ianus pater: hãc saturnus condidit arcem. Ianiculumq̃ illi: huic fuerat saturnia nomen. Et Varro scribit Tarpeium monte saturniũ a saturno appellatũ: & ab eo saturniam terram. Magna uiꝝ. ordo est: magna parẽs uiꝝ: repetitur enim parẽs

Antiquæ laudis. quanta agricolis laus esset olim circa principium aperuimus. Præterea antiquorũ multis in talia uinearũ cultura laudi fuit. de quo uide to Pli. li. xiiii. c. vi. Laudabatur item Italia ob generosa uina de quibus item Pli. li. xiiii. c. ix. Sanctos fontes musarũ. s. Ascræũ carmẽ. Hesiodi ascræi itelligit: q̃ pnceps oĩum de agricultura præcepit & carmĩe executus est: quẽ postea Maro hic in g. imitatus est. de Asera aũt latius ægloga. vi.

Ingenuo

Ingeniis. i. naturis & qualitatibus. Ingeniũ nãq̃ dicitur sua sponte natura: qđ hic ẽt. Nonius ĩtellexit. Primũ cano. s. Difficiles primũ. sensus est: q̃ terræ difficiles: colles maligni i. steriles. Terra ubi est tenuis argilla: & arua calculis plena oliuis gaudent. Tenuis argilla. non pinguis creta. Pli. li. xvii. c. y. scribit Argillosam terrã esse q̃ opi difficillima: quæq̃ rastros acuomeres ingẽtibus glebis cneret. Calculus lapillus. Dulci huligine: dulci pinguitudine & naturali humore: nõ aũt amara. Atq̃ pinguis humus: sensus est: q̃ humus pinguis & fertilis dulci huligines & cãpus herbosus & fertilis hubere & abundantia: qualis cãpus in mõtis cõualle eẽ solet. & agri q ex positus est austro: & qui filicẽ hẽt uitibus cõueniũt: & uina optima, producũt. Mõtis conualle. Cato agrum optimum iudicat ad ra. montium: planicie in meridiem excurrente: quæ est totius Italie situs. Pli. li. xvii. c: quinto.

Scipiadas duros bello & te maxime cæsar:
Qui nunc extremis asiæ iam uictor in oris
Imbellem auertis romanis arcibus indum.
Salue magna parens frugũ saturnia tellus
Magna uirũ: tibi res antiquæ laudis & artis
Ingredior: sanctos ausus recludere fontes.
Ascræumq̃ cano romana per oppida carmẽ:
Nũc locus aruoꝝ ingeniis: quæ robora cuiq̃
Quis color & quæ sit rebus natura ferendis.
Difficiles primũ terræ collesq̃ maligni
Tenuis ubi argilla & dumosis calculus aruis
Palladia gaudent silua uiuacis oliuæ.
Indicio est tractu surges oleaster eodem
Plurimus. & stratis baccis siluestribus agri.
At quæ pinguis humus dulciq̃ huligine læta:
Quiq̃ frequẽs herbis & fertilis hubere cãpus
Qualem sæpe caua montis cõualle solemus
Despicere, huc sũmis liquũtur rupibꝰ amnes

CHR. Te maxime cæsar. Magno artificio iam peruenit ad laudes Cæsaris: quod maxime cupiebat: & ita rem deduxit ut neq̃ a laudibus italicis quas sibi proposuerat aberraret. Neq̃ qua quidem re omnis laus euanescit. quicq̃ per adulationem inferre uideatur. Indum: ad indos núquã puenit Cæsar. sed blanditur sibi quia pacato orbe terrarum. Indorum legatio ad eũ Romam uenit. Intelligit autem de arabia quam domuit per. C. aquilium & per æthiopiam quam superauit per Petronium. Salue. mira & breuissima cõclusio: nam hac dictione salue colligit ex superioribus eam esse dignam ueneratione. Deinde per fruges infert copiam omnium quæ ex terra gignuntur: que diximus esse pro bonis corporis. per uiros ĩtelligit uirtutes illorum & egregia facinora quæ po

fuimus p ro bonis animi. Preterea opa humano artificio edita ut urbes opida & quæ iis similia sunt quæ regioni erunt loco bonorum fortunæ. Saturnia. q. d. digna quæ saturnia apelletur: digna quæ Saturnum auctorẽ ꝓceptorem q̃ tum morum tum agriculturæ habuerit. Tũc enim præceptore dignus est discipulus: cum illi sese parem addiscendo reddidit. Saturnia. saturnum ueteres putabant largitorem omniũ fœlicitatũ. Hinc fertilia loca saturno dedicabãt. ergo saturnia. i. fertilis. Dionysius aũt Alicarnaseus ait in primo libro. Nullam terrã fertilitate Italiæ cõparabo. In quo loco demõstrat quicquid est quo carere uita nõ debeat nusquã esse præstãtius q̃ in italia. Tibi. n. i. in honorẽ tuũ artẽpsam describo agriculturæ: ex qua tibi prouenerũt laudes: q̃ antiquæ fuerunt utpote a saturno profectæ. Ausus. Tanq̃ rem arduam & pene supra meas uires. Ascræum. Sententia ẽ primus apud latinos de re agraria uersibus scribã imitatus Hesiodũ. Non oratione soluta scripserat ante eũ latine. M. Cato. Saserne duo pater & filius Ttemelius Scrofa. M. Terẽtius Varro. Imitatus ergo Hesiodũ qui uersibus græce de reagraria scripsit. Quãuis idem Menecrates Ephelius fecerit. Ascræũ. Qui ex ascra fuit: hæc ut ipse scribit penes Heliconẽ est. Vituperat aũt ab eo suis uersibus. Appellat. n. rus infœlix: & ꝙ hyeme dirum sit æstu triste: & nullo tẽpore optabile. Nunc locus. pene propositionem restaurat. Ingemis. trãslatio ẽ ab homine. Habet enim animus humanus duplicẽ uim: alteram qua ꝑcipiãt: alteram qua iam ꝑcepta retineãt. Et illã quidem docilitatẽ: hanc memoriã appellant. Vtrũq; autem complectuntur cum ingenium dixerunt. Ergo in hoc loco ingeniũ dixit ĩnatã cõnaturalemq; uim: quæ quidem uaria in uariis terrarꝫ generibus reperiẽt. Quæ robora. ad quid quæq; ualeat: & interpretatus est quid dixerit ingenia.

Fœlicem q̃ trahũt limũ: quicq; editus austro.
Et filicem curuis inuisam pascit aratris
Hic tibi prævalidas olim multoq; fluentes.
Sufficiet baccho uites: hic fertilis uuæ
Hic laticis: qualem pateris libamus & auro.
Inflauit quũ pinguis ebur tyrrhenus ad aras.
Lancibus & pandis fumantia reddimus exta
Sin armenta magis studiũ: uitulosq; tueri.
Aut ouium fœtus: aut urentis culpa capellas

SER. Fœlicem limum, terrarꝫ. s. i. fertilẽ. Nã fluminum limus est noxius. Huc. Illuc. Filicem curuis inuisam. filices radices sibi inuicẽ nexæ etiã cum auulsæ fuerint renascũtur. Olim. quouis tempore. Pateris & auro. i. pateris aureis. endiadem facit: ut Meléq; & montis. Pinguis tyrrhenus. Victimarũ s. carnibus. Inflauit ebur. tibiarꝫ dicit: quibus in aurem sacerdotis eam solebat. Lancibus pãdis. Aut patulis: aut extorꝫ pondere curuatis. Fumantia reddimus exta. sacerdotum usus est uerbo. Reddi enim dicebant exta cum probata & elixa aræ supponebãtur. Aut urentes culta capellas. omne enim ꝙ momorderint urunt: & exiccãt. unde est. Et ad morsu signata in stirpe cicatrix.

ANT. Filicem inulsam aratris id ait: quia ex una radice q̃ plures exeunt filices: & radices ipsæ longæ sunt in obliquũ: quibus qdem sues pinguescũt. folia cimicem necãt. serpentẽ nõ recipiũt. Pli. li. xxiiii. c. xliiii. Prævalidas. amplas. Sufficiet: subministrabit. Bacho. uino. Fertilis. s. est. Laticis uini. Pateris & auro. i. pateris aureis per Endiadin. Libamus ad aras. s. Pinguis tyrrhenus. Tuscus tibiicen significat: uel ꝙ nõ sit subtilis musicæ: uel ꝙ tumeãt buccæ inflãtes tibias quæ significant ebore dicto: Probus scribit potius tĩ pinguis uictimarꝫ carne. Ebur. tibiã itelligit: quãuis tubiã nõ tibiã Tyrrheni inuenerint. Vñ Ver. Tyrrhenusq; tubæ mugire per æthera clãgor: & Pli. li. vii. scribit Aeneã tubã inueniisse piseũ Tyrrhenũ. obliquã tibiã Mydã in Phrigia. geminas tibias Marsiã. In eadẽ gẽte ly Tibia dios modulos Amphion. cũ tibiis canere uoce Trozenius Dardanus instituit. Adhibebat autem tuba nõ solũ Tuba in prædiis sed in omnibus festis diebus propter laudis uel gaudii claritatẽ. unde & in psalterio dicitur. Canite initio mensis tuba in die insigni solennitatis uestræ. præceptum enĩ fuerat iudæis ut initio noue lunæ tuba clangerent. Tibias autem diu funeribus fuerunt adhibitas mox & sacris gentilium. Tyrrhenus. Tyrrhenos Romani Hetruscos appellant: atq; Tuscos. Græci uero eos hoc noĩe nominauerũt a Tyrrheno Atys filio: qui ex Lidia colonos hãc in regionem dimisit. Cæterum Tusciæ longitudinem maximã a Luna usq; Ostiam: ꝑ litus stadiorꝫ milibus duobus & qngentis scribit Strabo libro. v. & Pli. li. iii. ait: ꝙ Tyrrheni a sacrifico ritu lingua græcorum Tusci sunt nominati. Pandis. curuis. Magis studium. supple est tibi. Aut ouium fœtus: aut Tyrrhe Caprarꝫ &c. s: cum sua uocali præcedẽti tollitur in scansione. quidam uero textus antiquifœtum hñt. Vrentes culta morsus capelle. hoc ideo: quia ut Pli. scribit li. viii. c. xlvii. Capris anima est: q̃ ouibus ardẽtior. earũq; morsus arbori exitialis. oliuam lambendo quoq; sterilem faciunt: eaq; ex causa Mineruæ immolant.

CHR. Filicẽ. Filicis teste plinio duo sunt genera: Alterꝫ nec florem habet: nec semẽ: pñte rigia uocãt græci: quam masculum putant ultra bina cubita crescunt: nec graui odore sunt: ex una radice plures exeunt. Alterum genus philipteron dicunt uel pterin est non fruticosa breuior molliorq; ac densior ad radicem cauliculata. Radices utriq; longæ in obliquum nigræ precipue cum inarueret. Difficile illa agri purgantur: tamen renascantur. Capellas urentes culta. Caprarum morsus arboribus exitialis est. Oliuam etiam lambendo sterilem reddit hoc animal. Sunt qui credant hoc prouenire ex illarum febricitanti adurentiq; & idcirco pestilenti anheli Capræ tu. Aiunt enim capras nunquam febre carere. Obidq; in uenditionibus a priscis non esse solitum præstari de sanitate. satisq; fuisse si uenditor diceret. Aio has capras bene esse beneq; bibere. Refert autem Archelaus non naribus sed auribus spirare. Ferunt quinq; mensibus ut oues: pariuntq; etiam quaternos raro senos. In pascendo semper ad altiora progrediuntur: pinguescunt pinguedine sterilescunt. Quibus cornua sũt annorum numerum per incrementa nodorum ostendunt: quæ illis carent mutilæ dicuntur. Tondentur in Cilicia capræ ut alibi oues. In Syria auribus mensura palmari & dodrantali: ac nonnullæ demissis adeo ut spectent ad terram ait Aristoteles. Vita ad octauum annum.

Esse a tremendo

SER. Saturi aut fœcundi: aut q̄ est iuxta oppidū Saturnum tarentum: enim & saturum uicinæ sunt sibi Calabriæ ciuiates Hora: Me satureiano nectari rura cabalo. Liquidi fontes puri sine pestilentia. Et quartū lōgis carpent armenta diebus Exigua.t.g.r.n.r. ut in ænei.diximus. Hoc dicit Varro ubertatē fuisse in rosulano agro postq̄ uelinus siccatus est lacus: ut ibi longam punicā superaret herbā. Aut unde iratus: scilicet infœcundita te diuturna. Antiquasq̄ domos aut re uera antiquas: aut caras Salustius tantū antiquitatis curæq̄ maioribus pro italica gente fuit: Est autē echasis in ista descriptiōne. Ieiuna glarea sicca & sterilis terra. Casia & rosima rinus apibus aptæ sunt herbæ. Tophus scaber. lapis asperrimus unde & scabies dicta ab asperitate.

Saltus & saturi petito longinqua tarenti
Et qualem infœlix amisit mantua campum
Pascentem niueos herboso e flumine cygnos
Nō liquidi gregibus sōtes nō gramina desunt
Et quantū longis carpent armenta diebus
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet:
Nigra fere & presso pīguis sub uomere terra
Et cui putre solū: nāq̄ hoc imitamur arādo:
Oprima frumētis non ullo exæquora cernes
Plura domū tardos decedere plaustra iuuēcis
Aut unde iratus syluā deuexit arator
Et memora euertit multos ignaua p annos
Antiquasq̄ domos auium cum stirpib9 imis
Eruit: ille altum nidis petiere relictis
At rudis enituit impulso uomere campus
Nam ieiuna quidem cliuosi glarea ruris
Vix humiles apibus casias roremq̄ ministrat
Et trophus scaber & nigris exesa chelydris
Creta negant alios æque serpentibus agros.
Dulcē ferre cibū: & curuas præbere latebras:
Quæ tenuē exalat nebulā fumosq̄ uolucres:
Et bibit hūorē: & quū uult ex se ipsa remittit:
Quęq̄ suo uiridi semper se gramine uestit
Nec scabie & salsa lædit rubigine ferrum
Illa tibi lætis intexet uitibus ulmos.
Illa ferax oleæ est illam expire colendo
Et facilem pecori & patientem uomeris unci:
Talem diues arat capua & uicina uescuo

Nigris chelydris .nocentibus. Negant.s. Nix cander & Solinus: qui de his rebus scripserunt.

Dulcem ferre cibum ordo est æque dulcem hoc etiam dulcem. Quæ tenuem exhalat nebulam nūc dicit agrum omnium rerum feracem. Quattuor q̄p pe imitatur genera agrorum qui solus potest quod illi quattuor: sicut sequētia indicant. Fumosq̄ uolucres: quasi fumos. s. ex humore: Quæq̄ suo sē per. naturali. s. non coacto. Nec scabie & sa. rubigine ferunt. ꝓprie est. nā rubigo q̄si scabies ferri est.

Vescuo

Talē diues arat capua iō diues quia talem arat. Et uicina uescuo. uescuus mons mons ē ligurie sub alpibus positus. Nā cāpaniæ mōs quidam Vesuuius dicit̄ ꝓ quo multi uescuū positū uolūt.

tarentū

AN.M. Saturi tarenti: a satura palude ei uicina. uel ob agri bonitatē ut Probus ait. Lōginqua ta. est. n. Tarentū Calabriæ ꝓxima urbs extrema italiæ de quo late Stra. li. v. Florus scri. Tarentū calabriæ quondā & Apuliæ totiusq̄ Lucaniæ caput: positū in ipsis adriatici maris faucibus. Mātua cā. de amissis Mantuæ aruis late diximus ī argumēto Tityri. In flu. Myntio uidelicet: qui Mātuā præterfluit.

Exigua tāntū Cæsar uopiscus cū causam apud cē sores ageret campos Rosiæ dixit italiæ fumen eē: in quibus perticas pridie relictas gramen operiret: sed non nisi ad pabulum probant Pli. li. xvii. capite. iii.

Nigra: pula terra ē optima & operi satiua q̄ temperatæ hubertatis est molis facilisq̄ culturæ nec madida nec sitiēs & post uomerē nigrescēs: & quā recētem exgrūt īprobæ aliter uomerē comitantes: corui q̄ aratoris uestigia ipa rodētes: Pli. li xvii. capite. v.

Nāq̄ hoc imitamur arādo sensus ē q̄ arando fit solū putre neq̄. n. ut īgt Colu. li. ii capite: aliud ē colere q̄ soluere & fermētare terrā iōq̄ maximos q̄stus ager præbet. Plaustra de iis li. g. i. Syluā deuexit Nouale intelligit. cæsa uetere sylua uideto ī Tityro de nouali. At rudis. i. sterilis & macer. Enituit. incanuit: nō nigruit uti pīgui agro euenit. Ieiuna gla

Glarea

rea. i. sicca macraq̄ terra minutissimis lapillis mixta Glareosū oleis solū aptissimū ī Venafrano: Pli. scri. li. xvii. c. iii. Casias. de casia late ægloga. ii: Pli. pterea li xxi. c. de cura & pabulo apiū ait. haꝫ ergo causa oportet serere thymū rosā uiolas lilū fabā casiā & plura Humiles. candidæ enimesiæ magis se humi spargunt suntque odoratæ. Roremque: rorem marinum intelligit. Thophus scaber: Plinius libro. xvii. capite. iiii. ait q̄ tophus scaber natura friabilis expetitur quoq̄ ab auctoribus pro uitibus scilicet: Sequenti uero capite inquit fruges alit tophacea alba quæ si sit inter fontes reperta est ad infinitum fertilis. Chælydris. Calabria chelydris. frequentissima est ut Soli. scribit titulo de italia.

capua

Diues capua. Strabo libro quinto scribit Capuam Campaniæ caput esse: Campaniamq̄ cāpos oēs fœlicitate superare. Et Plinius libro. xviii. inquit q̄ quantum uniuersas terras campus ille Campanus antecedit tātum ipsum pars eius quæ laboriæ uocantur: quem phlegreum græci appellant. finiunturq̄ laboriæ uia ab utroq̄ latere consulari: quæ a puteolis & quæ a Cumis Capuam dicit. Vescuo iugo. Vescuus uesuius & uesuuius dicitur est ät mōs in Campania teste Solino: qui ut scribit Stra. iibro. v. amœnissimis habitabat̄ agris excepto cacumine. Dicūt alii neapoli ad quartū lapidē proximū eē. De hoc Pli. lunior quomodo suo tempore arserit late scribit libro. vi. epistola uero. xvi. & . xx.

CHRISTO. Putre solum Nam hoc facile se radicibus frumenti peruium præbet a radicibus autem omne

alimentum accipit planta. Tardius quoniam ponderosiora grana insunt. Syluam hoc nostra tempestate usu compertū eū est inculta & syluosa nostri apēnini iam coli cœpta sint. In quibus ex singulis sextariis supra uigessimo quinto redidisse manifestum sit. Antiquas. d. utitur ecbasi ut asperitatem præceptorum huiuscemodi festiuitate exhilaret. Rorem: Rosmarinis appellatur. græce uero dicitur libanothis. Veseuo. & uesuui & uesulus & ueseuus dicitur iste mons Vesuuius igitur mons Campaniæ ē: cui ab oriente Pompei sunt. nec p cul est Neapolis & Nola: & nuceria. de hoc scribit Strabo. Hisce locis incumbit mons uesuuius amœnissimus habitatus agris excepto cacumine fructum nullum ferentem. Sed cineres in prospectu habente & cauernosa antra saxis ignibus arrosis. Ergo plagam istam prioribus annis ardere solitam coniecturis assequimur. Restinctam autem esse cessante materia: Quæ forte fertilitatis illius causa extitit. excoctas. enim glebas pingue aliquid habere quod uberiores fructus afferat. Est autem locus iste nobilitatus morte Plinii nouocomensis. Nam dum ignium ex hoc monte scatentium miraculum uisere cupiens incautius naui accedit fauilla cinere ac fauila opressus neque aduersantibus uentis remeare ualens: periit dem Basso poetæ euenisse dicunt. Montem autem hunc Vesuuium uterque Plinius & suetonius de uiris illustribus: & Pompeius Strabo: & Eusebius de temporibus appellant est præterea Vescenus alpium mons e cuius radicibus effluit Padus: sed de huius fertilitate nemo extat auctor. Vesuuius

Ora iugo: & uacuis clanius nō æquus acerris
Nūc quo quāq; modo possis cognoscere dicā
Rara sit an supra morem si densa requiras
Altera frumentis quoniā fauet altera baccho
Densa magis cereri: rarissima quæq; lyæo
Ante locum capies oculis: alteq; iubebis
Insolido puteum demitti: omnēq; repones
Rursus humū: & pedib⁹ fūmas æq̄ bis harēas
Si deerūt rarum: pecoriq; & uitibus almis
Aptius huber erit. si in sua posse negabunt
Ire loca: & scrobibus superabit terra repletis
Spissus ager: glebas cunctātes crassaq; terga
Expecta: & ualidis terram pscinde iuuencis
Salsa autē tellus & quæ phibetur amara
Frugibus infœlix. ea nec mansuescit arando
Nec baccho genus: aut pomis sua noia seruat
Tale dabit specimē: tu spisso uimine qualos
Colaq; prælorum fumosis diripe tectis
Hucager ille malus dulcesq; a fōtibus undæ
Ad plenum calcentur: aqua eluctabit' omnis
Scilicet & grandes ibūt per uimina guttæ
At sapor indiciū faciet manifestus: & ora
Tristia tentantū sensu torquebit amaror
Pinguis item quæ sit tellus: hoc deniq; pacto
Dicimus: haud unquā māib⁹ iactata fatiscit

SER. Et uacuis clanius nō æquus accerris. Acerræ ciuitas est campaniæ haud longe a Neapoli: quā Clamus præterfluit fluuius: cuius frequens inundatio eam exhaurit unde ait uacuis: idest in frequentibus. Supra morem. Abundanter plus æquo. Isti autem uersus incomparabiles sunt tantam habent sine perisologia aliqna repetitionem. Densa magis cereri. Bene addit magis. Nā hoc uult ostendere qd ubi melius nascitur. Potest etenim frumentum in rara: & uinum in densa: sed non fœliciter nasci. Locū capies. Eliges. ut aut capere aut captas iam despecta re uidēt'. In solido. Ne ager sit concauus. Aptius uber erit. aptio ubertas & fertilitas. Glebas cūctantes. Validas graues: & magnas: ut Auidusq; refringit cunctantem. Expecta. proba Nec mansuescit arando. Dum arat ut alibi de arboribus. Ita exuerint syluestrem animum Sua nomina: Propriam generositatem. ut Et nos aliquod nomenq; decus gessimus. Tale speciem. Talem probationem. Spisso uimine pro spissi uiminis. Prælorū: idest quallos: per quos uinum defluit qui & ipsi a colando dicti sunt. Præla autem trabes sunt: quibus una iam calcata p̄mitur. Eluctabitur: Cum mora egredietur. Amaror. Amaritudo & est sermo Lucretii et uera lectio: nā multi amaro legūt ut sit sensu amaro AN. M. Clanius Campaniæ flumen est Clanius iuxta acerras: a nomine gigantis ita dictus Non æquus autem Acerris ideo existimatur q̄ eas sæpe inundet quæ uacuæ iccirco dicuntur q̄ pene defertæ sunt auctor est probus Lyæo. lyæus bacchi nomē a lyo quod est soluo: eo q̄ mentem & membra uinum dissoluat. unde sequitur paralysis. Huber fertilitas. Proscinde iuuēcis ad frumenta ferenda: scilicet. Salsa tellus. Plinius libro. xvii. c. iiii. ait salsaq; terræ multo melius creduntur tutiores a uitiis innascentium animalium. Amara Plinius libro. xvii. c. v. ait terram amaram siue macram siquis p bare uelint demonstrant eam atræ degenereq; herbæ. Specimen. documentum indicium signum experimentum. Qualos. calathos. Cola prælorū idest torcularium uasa uiminea: seu crates illas uirgeas quæ uinaceis supponūtur p̄lis. i. lignis q̄bus calcata uua p̄mit'. Fumosis tectis. solēt enī hmōi res ī tecta seruari ne pluuia putrescant. Eluctabitur. exibit. Amaror. Gel. libro primo capi. xxi scribit hoc loco legendum esse amaror & non amaro. aitq; poetam id a Lucretio sumpsisse qui quidem libro quarto dixit. Quum tuimur misceri absynthia tangit amaror. Fatiscit. dissoluitur reperitur.

CHRI. Nec baccho genus: eum saporem illi naturalis est. Non seruat ergo genus: quia degenerat. Specimē cognitionem ab eo quod est specio uerbum abusu remotum sed sunt in usu composita: ut aspicio despicio respicio & alia.

SER. Habẽdo dũ habeť. Lenteſcit.cohæret:luſto lætior ultra modũ pluſq̃ oportet. Ah nimiũ ne ſit mihi fertilis illa.i.ne herbæ pluſq̃ oportet creſcẽtes ſpẽ adimãt frumẽto; unde ait in ꝓmo.luxuriẽ ſegetũ tenera depaſcit in herba. Primis ariſtis.i.herbis ſurgẽtibus quarũ luxuries futuris frugibus nocet q̃s culmi tenues ferre nõ poſſũt. Et qſquis color. Vera lectio ẽ qſquis color.Nã male qdã & qcunq; legũt excludẽtes at ut ſit: Et qſquis color ſceleratũ exqrere frigus difficile ẽ:Alii colos legunt ut excluſos fiat ſynalipha:& ſcãdamus & quiſquis colat ſceleratũ:ut ſit quẽadmodũ inter ſe coliſſe uiros & decernere ferro:qđ nõ procedit:tũc. n.r ſ mutať cũ longa opus eſt ſyllaba ut labor labos honor & honos hic autem non ſolum longam non facit ſyllabam ſed etiã excluditur s cum ſuperiori uocali: unde legendum eſt & quiſquis color. Quod nec obſcuritatum affert nec fidem derogat lectioni

Sed picis in morẽ ad digitos lenteſcit,habẽdo
Humida maiores herbas alit:ipſaq; iuſto
Lætior:ah nimium ne ſit mihi fertilis illa:
Neu ſe prævalidã primis oſtentat ariſtis
Quæ grauis eſt ipſo tacitã ſe pondere prodit
Quæq; leuis:prõptũ ẽ oculis prediſcere nigrã
Et quiſquis color,at ſceleratũ exqrere frigus
Difficile eſt piceæ rantũ taxiq; nocentes
Interdũ aut hederæ pandunt ueſtigia nigre
His aĩaduerſis terrã multo ante memento
Excoq̃re;& magnos ſcrobib9 cõcidere mõtes
Ante ſpinatas aquiloni oſtendere glebas

Sceleratum nocẽs omnia exurens. Hederæ pãdunt ueſtigia nigræ.Hederæ indicant frigus nam ueſtigia indicia dicit. Nigræ autem dicit ad albarum diſcretionem ut Hedera formoſior alba. His animaduertereris.i. agri qualitate deprehenſa. Terram multo ante memento excoquere:Hoc dicit nõ eſſe eo anno ponendas uites:quo fodiuntur ſcrobes ſed poſt annum ut calore & frigore:& labore ruſti/ci poſſit terra putrefieri.

AN.M. Habendo. dum habetur. Humida.m. h.alit.Plinius libro.xvii.capite iiii.inquit nec ſemper aquoſa eſt terra:cui proceritas herbarum. Quæ grauis eſt idem libro.xvii.c.iiii. ait:Nec grauis aut leuior iuſto depræhenditur pondere quod enim terræ pondus iuſtum intelligi poteſt. Piceæ Picea montes amat atq; frigora hæc plurimam reſinam fundit idem libro. xvi.c.xv. Taxiq; nocentes.eſt enim uenenoſa arbor de qua late idem libro xvi. Hederæ nigræ.idem libro xvi.c.xlviii.ſcribit hederam inimicam ſatis omnibus ſerpentium frigori gratiſſimam:eſt autem candida & nigra.de qua etiam latius ægloga ſeptima.

Picea

Hedera

His animaduerſis:ideſt terrarum natura percepta uel cognita. Excoquere.calore uidelicet & frigore. Multo ante ſcilicet q̃ lætum infodias uitis genus. Scrobibus hoc dicit quoniam uitium ſurculi teſte etiam Plinio. libro decimoſeptimo capite.xx.ſeruntur & in ſcrobe & in ſulco longiori:ſuper quos tenerrima ingeritur terra ſed eſſe uitis radicem in media ſcrobe oportet.Et Collumella libro tertio.capite.iiii.ait.item ſi ſcrobibus aut ſulcis uineam poſituri erimus:optimum erit ante annum ſcrobes uel ſulcos facere. Magnos montis. hoc iubet: qæcliuoſa altiores poſcunt ſcrobes qđ idem Plinius libro decimoſeptimo capite uigeſimoprimo docet.& Maro ſuperius ait:Apertos bacchus amat colles.Collumella etiam libro tertio capite quarto ait. Curandum autem eſt ut locis arduis & cliuoſis altius uitis deponatur q̃ ſi humidis & planis. Aquiloni: ut eius ſcilicet frigore excoquãtur.

CHR I. Ah nimium ne ſitOratio pathetica quæ ut plurimum imperfecta profertur : aut ex indignatione : ut Quos ego.aut ex dolore:ut Ah ne te frigora lædant. Ah tibi.n.t.g.l.a.p.Ergo & ex dolore pathetica eſt oratio itaq; ſubintelligendum eſt uereor. Taxiq;.n de hac arbore in ſuperioribus dictum eſt. Piceæ.Arbor unde ẽ pix.Hæc in frigidis montibus oritur:feralis arbor & funeri indicio ad fores poſita:gemmam candidam gerit: & thuri ita ſimilem ut admixta dinoſci nequeat. Aſia picem indicam probat græcia piericam.Vergilius nariti/am. Hederæ nigræ.hedera iam dicitur in Aſia naſci negauerat Theophraſtus nec in Indiа niſi in morte Meroharpalus ut in Medis ſereret fruſtra multis modis laborauit.Alexander auctor ex indiа ob raritatem coronato exercitu rediit exemplo Bacchi inimica arbor ſatis omnibus frigori ſerpentum gratiſſima:ut mirum ſit in ullo honore haberi Mas inuenitur & fœmina.Mas maior coporre & folio duriore & pinguiore. flore ad purpuram accedente . Vtriuſq; autem flos ſimilis eſt roſæ ,ſylueſtri niſi q; caret odore herbarum teſte Plinio ſpecies tres ſunt candida:nigra:& elix.he ſpecies in alia diuiduntur.Nam alia tantum fructum candida:alia & folio. Fructum uero candidum ferentium aliis denſis acinus & grandior racemus in orbem circunacti qui uocantur corymbi.Aliis minor acinus ſparſiorq; racemus .Simili modo in nigra alii ſemen nigrarum:alii croceum:ex his minus nigra folia habentem quidam nyſiam alii bacchiam dicunt maximus exiſtentibus inter nigrans corymbis.Apud græcos quidam huius duo genera faciunt a colore acinorum erythranum :ideſt rubus acinis & chryſocarpum.ideſt aureis.Fœlicistria genera herbaceæ altera candido folio.tertia uerſiculos quæ thracia dicitur Adoleſcit in longitudine herbacea Arbores autem necæ candida omnemq; ſuccum aufert.tanta enim craſſitudine augeť ut ipſa arbor fiat.Eſt & rigẽs hedera quæ ſine adminiculo ſtat:obidq; uocata ciſos contraq; q̃ nunq̃ niſi humi ſerpit chameciſos dicitur.arabice uocatur aſſan ſiue Thalibech:ſimilis hedræ:Similax denſis geniculata cauilibus ſpinoſa fruticoſa ramis folio hederaceo paruo non anguloſo emittit pampinos flore candido olente lilium.Fert racemos labruſcæ modo colore rubro.In fauſta omnibus ſacris & coronis quoniam ſit lugubris uirgine eiuſdem nominis propter amorem pueri crocimutata in hunc fruticem.E ſimiliace fiũt codicili Huius materia auri admota leuem ſomnum reddit Si uas ex hedera fiat :& uinum infundatur tranſmittit ui

um aqua siqua fuerit admixta remanente. Si laurum hedera terras uel contra ignis elicitur. Montes. Saxa. Contra saxum pro monte Aquiloni Cuius frigore recoquantur.

Quã lætũ infodias uitis genus: optia putri
Arua solo: id uenti curant gelidæq; pruinæ.
Et labefacta mouens robustus iugera fossor:
At siquos haud ulla uiros uigilãcia fugit:
Ante locum similem exquirũt ubi pria paret
Arboribus seges. & quo mox digesta serat.
Mutata ignorent subito ne semina matrem:
Quin etiã cœli regionem in cortice signant.
Vt quo quæq; modo steterit: q̃ parte calores
Austrinos tulerit quæ terga obuerterit axi
Restituãt: adeo in teneris cõsuescere multũ ẽ
Collibus an plano melius sit ponere uites
Quære prius: si pinguis agros metabere cãpi
Densa sere: i dẽso nõ segnior hũbere bacchus.
Sin tumulis accliue solum: collisq; supinos.
Indulge ordinibus: nec secius oĩs in unguem.
Arboribus positis secto uia limite quadret.
Vt sæpe ingenti bello quũ longa cohortes
Explicuit legio: & campo stetit agmen apto
Directęq; acies: & late fluctuat omnis
Aere renidenti tellus: necdũ horrida miscent
Prelia. sed dubius mediis mars errat i armis.
Omnia sint paribus numeris dimẽsa uiarũ.
Nõ animũ mõ uti pascat prospectus inanem.
Sed quia non aliter uires dabit oĩbus æquas
Terra: neq; i uacuũ poterũt se extẽdere rami.

SERVI. Infodias. Obruas. Et labefacta mouens Hypallage mouens & labefaciens. Ante locum similem exquirunt. Dicit in trasłatione arborum similem terram esse requirendam. Arboribus seges. Quia de seminario loquitur arborum bene segetem appellauit. Digesta. Ordinata: ut Digerit in numerum. Matrem. Terram: ut Antiquam exquirite matrem. Quæ terra obuerteret axi. Septentrioni. Nam græce ἄρκτος dicitur. Collibus in plano. At qui supra ait denique apertos bacchus amat colles. sed etiam in uallibus poni posse uites superius indicauit: ut Hic tibi prævalidas olim multoque fluentes sufficiet baccho uites. Vnde modo utrunque complectitur: & dicit quemadmodum in colle uites ponere debeamus. Metabere. Eliges & longe. alia significatio est metor metaris. unde Lucanus. Hesperios audax ueniam metator in agros: & alia metior metiris. Illud enim metatus sum hoc mensus sum facit. Densa. Pro dense: ut Et pede terram crebra ferit: pro crebro. Indulge ordinibus idest da operam: & ordines effice largiores. Nam de plano ait densa sere. In unguem. Ad perfectionem & est translatio a marmorariis: qui iuncturas unguibus probant. Horatius. Ad unguem factus homo. Arboribus positis. Vitibus ordinatis. Secto. Ducto. unde & sectæ philosophorum dicuntur idest ductus. Quadret. Consentiat: congruat. Translatio a quadris lapidibus qui sibi bene conueniunt. Fluctuat: splendet. Numerus: ordinationibus. Vti pascat: delectet. ut Atque animum pictura pascit inani.

ANT. Optima. ordo est: arua putri solo optima sunt. Putri. idest mollificato & solubili. Iduenti: ut arua sint putri solo. Pruinæ. de iis iam dictũ est. Labefacta. i. conuulsa. effossa: subacta. Iugera. Iugeri mensura ducentos & quadraginta longitudinis pedes continet: dimidiũq; in latitudine. de quo Fabius li. i. Pli. uero li. xviii. c. iii. ait. q̃ iugerum vocabatur quod uno iugo boum exarari in die potuisset. Actus in quo boues agerentur cum aratur uno impetu iusto: hic erat. c. uigesimo pedum duplicatur in longitudinem iugerum faciebat. hæc ex Plinio. Et Varro iugerum ait dictum: q̃ iunctum est duobus actibus quadratis. At siquos &c. hoc est siqui sunt uigilantes.

Prima seges idest seminarium: uel arborum: uel uitium. Locum similem. Theophrastus libro tertio. de causis plantarum: ait ex simili loco aut non deteriori semen accipiendum. Columella libro tertio capite primo ait: optimum esse eodem agro: quo uitem dispositurus es: uel certe uicino facere seminarium at si campestre & uliginosos agros possidebis: proderit quoq; seminarium simili loco facere: & Vitem largo consuescere humore. Idem Columella libro quarto. capite nono sic ait: Sed & qualitas soli plurimum iuuat ut ex macro aut mediocri transducatur in melius: nam assuetũ est pingui nullo modo maciem terræ patitur: nisi sæpius sterco-
res. de hoc latius Idem libro. iiii. c. v. Cœli regionem. Cato præcipit meridianam cœli partem signare in cortice: ut translata iisdem & assutis statueretur oris: ne aquiloniæ meridianis oppositæ solibus finderentur: & a gente meridianæ aquilonibus. hæc & plura Plinius libro decimoseptimo c. octauo. Axi. i. septentrionali cœlo de quo Festus Adeo: multum est. tantum prodest. Ouidius quoq; ait in arte. Fac tibi consuescat nil assuetudine maius. Et Theophrastus libro quinto: ait q̃ mos solitus plurimũ ualet. fit enim tanq̃ natura. Collibus an plano. de solo & cœlo uitibus opportuno uidetur latius ibi: Deniq; apertos bacchus amat colles. Metabere parabis: sic enim Nonius hunc locum aperit. Densa: pro dense. Columella libro tertio capite quarto inquit Vinea quæ angustissime conseritur quoquouectis quinque pedum spatio interposito ponitur Inter septem uel octo pedes q̃ rarissime. Vt etiam facile arari possit inter denos pedes constituitur. Plinius autem libro decimo septimo capite uicesimprimo ait: q̃ inter binas uites interesse oportet pedes quinos. minimum autem læto solo pedes quaternos tenui plurimum octonos. Nec secius. Ordo est: Nec secius arboribus positis in unguem quadret omnis uia secto limite: idest ducto tramite uel sulco. Nec secius. nec aliter quam uitibus solent ẽ arbores iter uites seri. Vel nec secius. i. nõ aliẽ arboribꝰ i. uitibꝰ uia quadret q̃ acies iter se añ ĩcœptũ prælĩũ.

In unguem .ad perfectionē .est enim Metaphora sumpta a Marmorariis :quidē iuncturas unguibus ꝓbant Legio.in legiōe erant Centuriæ .lx.Manipuli .xxx.Cohortes.x.ut Cynthius libro sexto notauit auctore Gellio libro.vx.c.iiii.Legio át dicta ē:ꝙ leguntur milites ī delectu.ut Var.docet.De legiōibus autē & cohortibus uideto modestū.

seminaria CHR.Lœtū.Vel fertile:ut Quid faciat lœtas segetes Vel ꝙ lœtū reddát hoīem:ut dicit mors pallida & frigus iers.Iugera Ab eo quod est iuger.Sed & hoc iugerum ēt dicitur. Arboribus seges seminaria appellant antiqui loca in quibus bene subactis dense serātur arbores quæ deinde adultiores factæ.sed adhuc nouellæ ꝑ agrū dein de in ordinem & debitis interuallis digerunt.Hanc igitur segetē appellat:& semina ipsas arbores nūcupat.Duo aūt precipit.primū ut uellens e seminario plātam eam trāsferas in terrā similē & nō dissimilem ne ignorent matrem ideſt terram unde nutrimentum accepturæ sunt quam ignorarent si essent dissimiles illi in qua satæ natæq; essent .Secūdum ut partes arboris restēt uergētes ad eas partes cœli ad quas uergebant in seminario. In teneris cōsuescere multū ē.Sētentia est color rhetoricus:quæ extēditur ad oīa ī qbus est aliqua anima aut rationalis:aut sensitiua .aut uegetatiua.In his enī ipsa a teneris annis cōsuetudo alterā pene naturam facit. Indulge ordinibus: Vt certo spatio inter se distent ut tellus quæ minus succi habet non habeat densiora q̄ alere possit.

SER. Forsitā & scrobibus quæ sint fastigia quæras.Vt ēt supra diximus :scrobes masculini sunt generis.Nam & Cicero ī œconomicis sic dicit.et plautus ait :Sexagenos scrobes .Minor autem est Lucani Gracchi auctoritas .Ná Lucanus ait:Exigua posuit scrobe.Gracchus.Abunde fossa scrobis est.qđ exemplum in Terentiano est. Quæ sint fastigia quæras.Fastigium & summæ & infimæ partis possumus dicere:sicut altum & mare & cœlū dicimus Hinc est Cœlūq; profundum .cum & puteus sit profundus. Ausim.Ausus sim :uel audebor Sulco ideſt fossa. Aesculus in primis. Arbor est glandifera :quæ licet ab esu habeat deriuationem tamen per æ scribitur :sicut & cælatum : quod est principium :licet a celocelas sit dictum. Flabra.Hoc nomen tantum pluralem recipit numerum : ab eo uero quod flammina flamen possumus accipere.licet sit uitandum propter aliam significationem. Nam dicitur flamendialis :flamen martialis. Ne ue inter uites corylum sere.Radices enim eius nocet uitibus. Neue flagella summa pete.Flagella dicunt summæ arborum partes :ab eo quod uentorum crebros sustinent flatus.

Fastigiū

Aesculus

Flamen

Forsitā & scrobibus quæ sint fastigia quæras.
Ausim uel tenui uitem cōmittere sulco.
Altius & penitus terræ defigitur arbos.
Aesculus īprimis:quæ quātū uertice ad auras
Aetherias tantum radice in tartara tendit.
Ergo non hyemes illā:nō flabra:neq; imbres
Conuellunt.īmota manet multosq; ꝑ annos
Multa uirū uoluens durando sæcula uīcit.
Tum fortis lateramos & brachia tendens
Huc illuc media ipsa ingentē sustinet umbrā
Neue tibi ad solem uergant uineta cadentē.
Neue inter uites corylum sere:ne ue flagella.
Sūma pete aut sūma defrige ex arbore plātas

ANTO.MAN. Tenui sulco. uideto paulo superius ibi.Et magnos scrobibus concidere montis . Penitus.maxime. Flabra .uentorum flatus . Multosque per annos.quidam antiqui textus habent etiam multosque nepotes :quod magis placet.Erit autem ordo :Et durando uolues multa uirum sæcula uincit multos nepotes.Siue & uoluens multa uirum sæcula duran

Seculū do uincit multos nepotes:ideſt in ultam & longam posteritatem . Sæcula .Sæculum spatium annorum centum uocarunt.dictum a senesq; longissimum spacium senescendorum hominum id putant: Varro est auctor.

Vergant inclinant. Ad solem cadentem.Plinius libro decimoseptimo capite secundo ait.ꝙ Vergilius uites ad occisus seri damnauit.aliqui sic maluere q̄ in exortu a pluribus meridiem probari animaduerto.nec arbitror perpetuum quicquid in hoc præcipi posse:ad soli naturam:ad loci ingenium:ad cœli cuiusque mores dirigenda solertia est.In Aphrica meridiem uineas spectare :& si uiti inutile.colono salubre est: quoniam ipsa meridianæ subiacet plagæ.quapropter ibi qui in occasum aut septentriones conseret: optime miscebit solum cælo:cum Vergilius occasus improbet Nec de septrentrione relinqui dubitatio uidetur. atqui in Cisalpina. Italia magna ex parte uineis ita positis compertum est:nullas fœliciores.multum rationis obtinent uenti. hæc ex Plinio. Corylum.de Corylo uide in Tityro.est autem fruticosa arbor:de qua multa Theophrastus libro tertio. Flagella summa. Theophrastus libro quinto de causis plantarum scribit.plantas petendas esse ab radice potissimum:quod si minus consequi possint:a parte inferiore arboris potius q̄ a superiore accipiunt.hæc enim uiuaciora intelliguntur :excepta uite ac fico:& quicquid humido sit.quippe humida parte superiore melius germinant .Columellaibro tertio capite tertio ait:ꝙ uitis semina optima habentur a lumbis . secunda ab humeris.tertia summa in uite lecta quæ celerrime comprehendunt & sunt feratiora.latius autem eadem habentur libro quarto capite decimo. Flagella:summæ arborum partes dicuntur:a uentorum flatu.

Fastigiū CHRI. Fastigia:Nomen mensuræ est fastigium medium & ad infera ut in hoc loco:& ad supera.ut Summi ad fastigia tecti.Sed & id quod erigitur supra ædificiorum culmen ornatus gratia.& a tota latitudine surgere incipiens paulatim tollitur in acumen.quod uulgus frontispicium uocat.Hinc illam formam in quacunque re fastigium dixere.Hinc Plinius folia fastigiata dixit. Aesculus.In describenda hac arbore insistit ut huiuscemodi uarietare iocundius reddat poema. Media ipsa.Stipitem intelligit quod in medio ramorum positus est. Cadentem.occidentem.

SER. Tãtus amor terræ .i. sic diligẽter a rusticis ager est colendus. Ferro retuso. Obtuso quo uites quassantur potius q̃ potãtur. Nec ue oleæ syluestres. Nõ ꝙ nõ ꝓsit: sed ut etiã ipse dicit ꝓp casum incendii. Incautis pastoribus. Negligentibus: & circa alia occupatis: Ruit atra nubẽ. Egerit & emittit: & ruere facit. Nã modo ruit actiuã habet significationẽ. Auertice. Ab aqlone. ut Hic uertex nobis semp sublimis. Ferẽs: Flans: ut Fieret uento mora ne qua ferẽti. Hoc ubi. Subaudi cõtigerit. Infœlix Infœcundus & sterilis. Superat. Supereſt: ut Quid puer ascanius superat ne. Nec tibi tam prudẽs. Dicit quo tpe uites ponẽdæ. & probat tolerabilius autũ no: melius uerno. Nam dicturus: Ver adeo frõdi ne moꝝ: uer utile syluis. Cõcretã radicẽ. Ante. n. qua si gutta quædam ex terra & humore ꝓcreat. quæ postea tẽditur in radicem. Vere rubenti. Floribus splẽdido. Candida auis. luuena. Serpente ciconia pulsos pascit. Vere tumẽt terræ. Asper simpliciter accipit: ut terræ nominatiuus pluralis numeri sit: q̃ dicunt uerno tumere: & semina poscere. Donatus uero terræ genitiuũ uult esse singularẽ: ut sit sensus mutata distinctione Veræ tumẽt siluæ. s. a supiori bus terræ: & genitalia semina requirũt terraꝝ. Sed melius asperũ seqmur: ut genitalia semia: quæ nos iacimus itelligamus: non quæ siluæ ex terra suscipiunt. Genitalia aũt dicimus semina: qbus aliqd ꝓp creatur: & gignit. Tument. Suspendunt.

Tantus amor terræ: neu ferro ledæ retuso
Semina: ne ue oleæ syluestris insere trũcos.
Nã sæpe incautis pastoribus excidit ignis.
Qui furtim pingui primũ sub cortice tectus
Robora cõprændit: frõdesq̃ elapsus i altas.
Ingentem cœlo sonitũ dedit. inde secutus
Per ramos uictor perq̃ alta cacumia regnat:
Et totũ inuoluit flãmis nemus: & ruit atram
Ad cœlum picea crassus caligine nubem.
Præsertim si tempestas ab uertice syluis
Incubuit: glomeratq̃ ferens incẽdia uẽtus.
Hoc ubi: non a stirpe ualent: teſæq̃ reuerti
Possunt: atq̃ ima similes reuiresere terra:
Infœlix superat foliis oleaster amaris.
Nec tibi tam prudens quisq̃ ꝓsuadeat auctor
Tellurem borea rigidam spirante mouere.
Rura gelu tũ claudit hyems: nec semie iacto
Concretã patit radicem affigere terræ.
Optima uinetis satio quum uere rubenti.
Candida uenit auis longis inuisa colubris
Prima uel autũni sub frigora quũ rapidus sol
Nõdũ hyemẽ cõtingit equis. iã præterit æstas
Ver adeo frondi nemorum uer utile syluis
Vere tument terræ: & genitalia semia poscũt

ANT. Retuso. hebeti. theophrastus li. v. de causis plantaꝝ ait ꝙ ferro q̃leuissime purgandæ sunt arbores & uites etiã periculum nanq̃ interitus propter ulcera imminet. que madmodum enim radicibus uulneratis: quum foditus: arbores deterioresc unt: sic etiam uulnere pratis superioris noxam eandem his posse afferri credendum est: quum nequeũt tolerare. Semina: arborũ uel uitiũ plantulas. Ruit emittit. Ab uertice a septentrione. Tempestas. uentorũ furor. Ferens. flans. Hoc ubi. supple euenerit. Infœlix. sterilis. Borea spirante. Cũ solũ flatibus aquilonis concrescat atq̃ siccescat austrinis cõtra: labescat: atq̃ humescat. plantaque pari ratione hũidior siccior ue seipsa reddat. hac de causa melius per austrũ seritur: radicatur enim germinaturq̃ celerius cũ planta turgens creditur solo turgenti: cœlumq̃ adest emolliti atq̃ benignũ. Aquilone autẽ aduersa omnia ueniunt: frigent etenim plantæ atq̃ laborãt & solo gelato neq̃ radicẽ æque demittere neq̃ germen edere possunt. hæc ex Theophrasti li. v. de causis plantarũ. Optima uinetis satio ẽ. Col. li. iii. capite tertio ait: Plantaria facito ab exoriẽte a decima luna & a uicesima. hec uel melior est uitibꝰ satio. sed quũ seres frigidos uẽtos uitato. docet etiã ibidẽ Colu. quo pacto plãtaria fieri debeãt: & li. iiii. capite xiiii. ait: ꝙ uitis uere autũno tẽpestiue depõit. Vere melius: si aut pluuius aut frigidus status cœli ẽ: ut ager pinguis aut cãpestris: & uliginosa planicies. Rursus autũno si ficca: si calida ẽ aeris q̃litates: si exilis aut aridus cãpus. si macer ꝓruptus ue collis. Verneq̃ positiõis dies fere q̃dragita' sũt: ab idibꝰ Februarii usq̃ i æqnoctiũ. rursus autũnalis ab idibus Octobris i cal. Decẽbris. Stratiõis ãt duo gña Maleoli: uel Viuiradicis: qd̃ urrũq̃ ab agricolis usurpat' &c. Pria uel autũni. Thophrastus li. iii. de cãis plãtaꝝ ait Turgescit solũ quũ humectũ atq̃ tepidũ ẽ: statutũq̃ tẽperatũ aeris obtinet. tũc. n. agile fertile atq̃ lætũ cõsistit. qd̃ duobus fieri tpibus maxĩe arboꝝ generi solet uere ac autũno. & quidẽ iis tpibus arbores magis serimus: sed melius uere. tũc. n. solũ hũidũ ẽ: & sol tepefaciẽs elicit germen: & cœlũ placidũ atq̃ rosidũ cõstat: ita ut ex iis oĩbus & germinatio ꝓspere seq possit. tũ satio cõmunior oĩum uel plurimoꝝ tã fructuũ q̃ plãtaꝝ tẽpori uerno tribuit'. hæc ille. Rubenti. floridо. Cãdida auis: Ciconiã itelligit: quã e lõginquo uenire nõ dubiũ ẽ: uti & grues. illas hyemis: has æstatis ad uenas nec uenire sed uenisse cernimus. honos iis serpẽtiũ exitio tãtus: ut i Thessalia capitale fuerit occidisse: ea dẽ legibus pœna: quæ in homicidas. hæc & plura Plini. li. x. c. xxii. Quũ rapidus sol rapit enĩ ac attrahit ad se cũcta torrẽs & sorbẽs calore suo: quo liquor siccat': de quo etiam ante patuit. Aestas autũni calorem æstatem appellauit. Tument: turgescũt. Et genitalia sem. pos. semp enim solo turgenti semina mãdare oportet. sic. n. optime germinatio agitur: ut scribit Theophrastus li. iii. de causis plantarum. Ciconia

CHR. Semĩa: tenellas plãtas. Semie iacto. Impositio malleolo: Nã semẽ nõ solũ de granis segetũ siue pomoꝝ dici mus: sed ẽt de uirgultis unde arbores serunt & ipsas nouellas arbores quæ e seminario transferuntur. semina appellant. Vere tumẽt. q. d. facile cõcipiunt ex natura sua calida & humida.

Iuno Iuppiter Aether

SER. Tum pater omnipotẽs. Interdũ pro aere Iuno: pro æthere Iuppiter accipitur. Aliquotiens & pro aere pro æthere Iuppiter: Iuno uero pro terra & aqua ponitur sicut hoc loco intelligimus. Nam æther non habet pluuias unde Iouem pro æthere accipimus: cui attribuuntur aer: & æther: quæ duo mixta terræ & humori uniuersa procreant. Dicit autem uerno tempore esse pluuias: quibus cuncta nascuntur: unde & fœcundis imbribus dixit. quibus terra fœcundatur. Commixtus corpore. Pro corpori: ut Hæret pede pes, Item alibi & magno se corpore misce. Licet possimus accipere mixtus terræ magno suo corpore id est æthere. Certis diebus. Statutis legitimis a natura arc a quadam ratione dispositis ut tractat Lucretius: qui dicit rationem hanc æthereo calore descendere. Almus ager. Abeo q nos alat. Zephyri. Fauonii. Alibi zephyro putris se gleba resoluit. Horatius: Soluitur annis hyems grata uice ueris & fauonii. ouos soles. Vernales dies. Nec metuit surgentes pampinus austros. uarie dicit: nam supra ait: Audent se gramina committere.

Tum pater oĩpotẽs fœcũdis imbribus æther
Cõiugis ĩ gremiũ læte descendit: & omnes
Magnus alit magno cõmixtus corpore fœt9
Auia tum resonant auibus uirgulta canoris.
Et uenerem certis repetunt armenta diebus.
Parturit alm9 ager: zephyriq; tepẽtib9 auris
Laxant arua sinus: superat tener oib9 hũor.
Inq; nouos soles audent se gramina tuto
Credere. nec metuit surgẽtes pãpin9 austros
Aut auctor cœlo magnis aquilonibus ibrem
Sed trudit gemmas & frondes explicat oẽs.

Tradit gemmas. Propellit: effudit in folia.

Iuppiter aer

ANT. M. Coniugis in gremiũ Iuppiter ut dixit Ennius is est: quem græci uocant aerem: qui uentus est & nubes: imber postea: dictus quia mortalis atque arbores herbasq; omnis iuuat. Iuppiter item cœlũ dicitur. Varro scribit talia: Iuppiter igitur. i. aer qui uentus est & nubes imber postea: Descendit in gremium lætæ coniugis id est Iunonis quæ & terra est Philosophus eth. libro octauo scribit Euripedem hæc dicere: Quum est sicca tellus: ipsa certe tum imbrem amat. quum turget æther. imbri quum cœlum tumet affectat ut telluris in sinus cadat.

Aether

Aether. Iuppiter: quem summum deum: mundique animam uoluere: Euripides ætherem cœlum ipsum ac Iouem uoluit: ut scribit Tullius libro primo de. n. d. Lætæ: fœcundæ. ueris temperie. Magno corpore. scilicet terræ: subest enim natura terræ unde superius ait: Quippe solo natura subest. Natura autem res omnes creat auget: alitque. ut Lucretius inquit. Resonant. Ouidius item libro primo Fastorum ait: Et tepidum uolucres concentibus aera mulcent: Ludit & in pratis luxuriatque pecus. Zephyri. de his late libro primo georgicorum Et zephyro putris se gleba resoluit. Superat tener omnibus humor. Ver enim calidum facit & humectum deus omnium fabricator. Sicca est æstas & calida. Autumnus siccus & frigidus. Hyems humida pariter & frigida est: auctor Macrobius libro septimo. Nouos soles. tunc enim est noua temporis ætas: ut etiam Ouidius libro primo Fastorum inquit. Austros. qui humidi sunt & nubila nutriunt de quibus latius supra. Imbrem. id est grandinem. ait enim Aquillo libro sexto metamorphoseon: Induroque niues. & terras grandine pulso. Gemmas. uitium oculos intelligimus per metaphoram. ut latius Patuit æglogo septima

CHRISTO. Tum pater. Iouem multis modis intelligi suo loco demonstrauimus. Modo enim Iouem stellam illam salutarem: quæ in ordine secunda est modo pro anima mundi. Sæpissime autem pro ipso summo deo a quo omnia sunt intelligimus: Non nunquam uim ipsam duorum superiorum elementorum quæ actiua est per Iouem exprimimus: quæ dum agit in hæc duo inferiora ad generationem & coruptionem eorum quæ assiduo mutantur omnino facit. Iunonem uero ipsa duo inferiora elementa aquam terramque intellexerunt physici: quæ passiua nuncupat. Vnde quoniam pariter ad gignendum concurrunt: fratrem ac sororem dixerunt: quoniam uero illa agunt: hæc patiuntur. Iouem maritum quoniã masculinam agentemque: Iunonem uxorem quoniam fœmineam patientemque uim obtinet: appellarunt. Verno igitur tempore propter maximam elementorum contemperantiam cum iam calor in humidum agere incipiatur: recta temperie dicimus Iouem actiuam uim fœcundis imbribus id est genitiuo humore descendere in gremium Iunonis. id est terræ quæ agentem uim tanquam fœmina uirile semen accipit: Late. passim. Auia. ex illa enim contemperie caloris in humidum excitatur natura ita ducente desiderium ad procreandum. ex quo desiderio & aues suauiter queruntur: & animalia cuncta salire & inire cupiunt. & in terra ipsa plantæ in quibus non est sensitiua: sed uegetatiua uis parturiunt. Venerem. sic dictam uel quod in omnia ueniat ut inferius Omne adeo genus in terris hominumque ferarum. Et g. æ. p. p. q. u. in furias: ignemque ruunt amor omnibus idem. Certis. d. uernali tempore quod singulis annis statuto tempore redit: uel quia certo quodam tempore & non omni fœmina marem expetit: exceptis ut ait Aristoteles muliere & equa. quæ omni tempore etiam fœtæ concubitum expetunt. Item iis quæ superfœtant id est quæ adhuc prægnantes alium fœtum concipiunt ut lepores. Almus. quia suis fructibus nos alat. Zephyri uenti sunt occidentales: qui uere flantes sua contemperantia caloris & humoris terram ad uarios conceptum aptam reddunt dicuntur autem ab eo quod est. ζεω. id est feruco quia illis terræ concalescentes grauidæ redduntur. Laxant. quod caloris est ut frigoris condensare. Superat. abunde est quod non ita in reliquis anni temporibus accidit. Tener. quasi nouellus propter anni principium: & quasi facile: ad quid uis gignendum uerti possit. Nouos. renouatos propter principium anni.

Sed trudit gemmas &. f. ex. o. alterum ab altero est. primo enim turgent oculi in ramis: & hæ gemmæ dicũtur prodeunt frondes.

SER. Nō alio.p. Hoc ſcđm licētiā poeticā dixit Nā falſū ē. Cōſtat.n. poſt factū mundū ex q̄litate curſus ſolis tēpora ēē diuiſa. Tenorē. Ductū. Ver illud erat. Abſoluta locutio. qcqd illud fuit: uer fuit. Hibernis. Aſperis: ſæuis. Ferrea ,pgenies. Procreata ex lapidibus ad laborē. Alibi: Vñ homines nati durū genus. Immiſſæ q̄ feræ ſiluis. Hunc ordinē ,ppter arcadas tenuit: q ſe proſelenos eſſe aſſerūt. i. ante lunā natos: quod & Cicero in fundaniana cōmemorat: & Statius qui ait: arcades aſtris lunaq̄ priores. Laborē. Vel frigoris: uel caloris. Si nō tāta quies iret. Trāqllitas. & ē ueris diffinitio. Quod ſupereſt. Nō quod deeſt: ſed quod ſeqt̄. Premes: demerges: fodies. Quacūq̄ uirgulta. Siue de plātariis: ſiue de arboribus. Lapidē bibulū: qui arenarius uocat̄. Aut ſqualētes infode cōchas. Cocleæ ,ppter admittēda ſpiramina infodiūtur. Lapis uero arenarius aut ,ppter ſpiramina: aut ,ppter hauriēdum humorem. ſi forte nimius fuerit. Squalentes. Sordidas. Animos tollent. Sument eis rebus magnanimitatem: Iamq̄ reperti. Scilicet ſūt diligētiores. Effuſos ad imbres. i. cōtra nimias pluuias. Hiulca ſiti. Prænimiis caloribus ſciſſa: Ad capita. ſ. uitiū poſitarū. Et duros iactare bibentes. Hoc ad comminuendas pertinet glebas. Flectere luctantes iuuencos. Cum quadam moderatione ducere: ne tenera adhuc uirgulta concutiant.

Non alios prima creſcentis origine mūdi.
Illuxiſſe dies: aliū ue habuiſſe tenorem
Crediderī. uer illud erat. uer magnus agebat
Orbis & hybernis parcebant flatibus eurī
Cum primū lucē pecudes hauſcere uirumq̄
Ferrea progenies duris caput extulit aruis.
Immiſſæq̄ feræ ſyluis: & ſidera cœlo.
Nec res hunc teneræ poſſent perſerre laborē:
Si nō tanta quies iret friguſq̄ caloremq̄
Inter. & excipere cœli indulgentia terras.
Quod ſupeſt q̄cūq̄ premes uirgulta p agros
Spge ſimo pīguī: & multa mēor occule terra
Aut lapidē bibulū aut ſqualētes ſode cōchas
Inter enim labentur aquæ tenuiſq̄ ſubibit
Halitus: atq̄ animos tollent ſata. iāq̄ reperti
Qui ſaxo ſuper atq̄ ingentis pondere teſtæ
Vrgerent: hoc effuſos munimen ad imbres.
Hoc ubi hiulca ſiti findit canis æſtifer arua.
Seminibus poſitis ſupereſt deducere terram
Sæpius ad capita. & duros iactare bibentes.
Aut preſſo exercere ſolū ſub uomere: & ipſa
Flectere luctantes inter uineta iuuencos:

ANT. M. Origine mundi. Plinius ſcribit mūdum quod alio nomine cœlum appellari libuit: neq̄ genitum neq̄ interiturum unquam. Noſtri theologi ſcribunt decimo quinto calēdas Aprilis mundum creatum fuiſſe die ſolis. Poeta etiam id idem uidetur aſſerere: ait enim: Ver illud erat & cætera: Orbis. dictus eſt mundus: quoniā eius forma in ſpeciē orbis abſoluti globata eſt ut Plinius docet. Magnus orbis. magnus ait: quoniam ut teſtatur etiam Plinius: immenſus eſt & infinitus ac finito ſimilis. furorq̄ eſt menſuram eius animo quoſdam agitaſſe: atq̄ prodere auſos. Pecudes. quinto & ſexto die uolatilia & animalia cuncta genita ſunt. deīde homo: qui illiis dominaretur. In quo quidem Poeta ipſe noſtræ fidei ſequitur opinionem. Ferrea progenies. fabulas ſequitur: narrantes e lapidibus natos homines: de quo latius Ouidius. Et ſydera cœlo. quarto die ut aiunt facta ſunt luminaria duo in firmamēto cœli. ut lucerent ſuper terram. Laborem: ſcilicet caloris uel frigoris. Indulgentia cœli. ideſt aeris trāquillitas & temperies. Quod ſupereſt. qđ reſtat: docendū eſt ſupple uel aduertendū. Fimo. Theophraſtus li. iii. de cauſis plātarū inqt: q̄ ſtercus agrū & ſolutū & tepidū reddit: qđ alii, ptinus terræ p mixtū plantæ aggregāt alii iter terrā ſupiorē mediū diſponunt: Occule terra. terra iferior alit uitē & arborē: ſuperior cuſtodit: Columella libro. iii. c. iii. auctor. Lapidem: lapides ſubiiciūt ut plātæ & per hyemē humore perfrui: & per æſtatem poſſit refrigerari. Enimuero contra utrunq̄ tempus ita præparaſſe oportet: ut lapides humorē cōtineant. & æſtate radicibus calorem propulſent: alii ſarmenta ſubſternūt. alii uas fictile plenum aquæ apponunt: Theophraſtus edocet li. iii. Columella etiam libro. iii. c. iiii. ait: In imo ſcrobe lapides circa: pōdo quinq̄ ponito. ne uitem premant: ſed iuxta radices ſint. Theophraſtus autē prædicto libro ait: oportere eſſe calculos ab amne aut faucibus torrentis petitos. nam ſi lapis latus atque perpetuus ſit arbori eſt noxæ: ſi rotundus minutuſque ſubiiciatur refrigerat & aquam tranſmittit: & locum radicibus paruium preſtat. lapides præterea hyeme tepefacere æſtate refrigerare poſſe affirmant. Squalentis. ſqualore uero ſordidum. Qui ſaxo ſuper. Magonis preceptū fuit: uti in ſcrobibus lapides diſponerentur: qui ſinguli non excederent quinque librarum pondus hi enim uiderentur & aquas hyemis & uapores æſtatis propulſare radicibus: auctor eſt Columella libro quarto capitulo. decimoquinto. Munimen ſcilicet eſt Hoc ſcilicet munimen eſt Hiulca ſiti ideſt ſiccitate aperiente ea arua. ſ. Ab hio hiulcus deducitur. Catullus etiam ait: Quum grauis exuſtos æſtus hiulcat agros. Canis æſti fer. ſeptimo. cal. aug. canicula apparet: eſtque caligo æſtuoſa: ut ſcribit Colu. libro decimoſecundo. Et Plinius. li. ii. ait canicule exortu accendi ſolis uapores quis ignorat. Ad capita. capita uitiū putata circumfodito: arare incipito: ultra citraq̄ ſulcos perpetuos ducito ita precipit Cato teſte. Plinius libro. xvii. c. xxi. Colu. autem libro quinto c. vi. ait: q̄ ſat. pleriſq̄ uiſū eſt ex cal. martii uſq̄ in octob. triceſimo quoq̄ die nouella uineta confodere: omneſq̄ herbas & precipue gramina extirpare &c.

Mūdus

Orbis

Fimus agris

Squalēs

Hiulca

CHR. Non alios ueriſimile uidet̄ principium mundi a uere fuiſſe. Et ſecūdū Macrobiū incipiente die illo qui primum omniū illuxit: qui ideo iure natalis mundi uocat̄ fuit aries in medio cœli: & quia mediū cœlum quaſi mundi uertex eſt: iccirco aries ut mūdi caput in exordio lucis apparuit. Sed de hoc dictum eſt in alio loco.

SER. Leuis calamos. i. nitidos. Et rasæ hastilia uirgæ: Præcipit & cănas in uirgas radi oportere: ne uidelicet
Tabula ex corticibus rubigo aduersa uitibus procreari possit. Tabulata sunt rami effusiores: & in plana tendētes: non ad altiora crescētes. Per purū. i. per aerē. Ipsa acie facilis nōdū tētanda. si acies legerimus. hic erit sensus: Teneris adhuc uitibus nondū est falcis acies necessaria. Si acie subaudimus uirgulta: ut sit ipsa uirgulta nondum falcis acie tētanda sunt. Stirpibus. solidioribus palmitibus: id est truncis. Texendæ sepes etiam. alii hic distinguunt. alii separāt Texendæ sepes: etiam & pecus omne tenendum. Dum frondis tenera. uera lectio est frondis. Lucretius: frōdiferasq; domos auiū. hodie uero & a fronte & a fronde unus est nominatiuus frons. ut frons frontis & frons frōdis: sicut & lens a lente: & a lēde capitis breuiore pediculo. Indignas autem hyemes: sæuas. Solē potentem. intolerabilē: gra-

Vri uē. Siluestres uri. Boues agrestes: qui in pirenæo nascuntur monte posito inter gallias & hispanias. Sunt autem exceptis elephantis maiores cæteris animalibus. dicti uri ἀπὸ τοῦ ὄρους. id est a montibus

Capreæque sequaces. persecutries: ut Malleæq; sequacibus undis. Incumbens scopulis id est etiam saxa calore penetrans. Admorso. participium est: ac si diceret abroso. Non aliam ob culpam. uictimæ numinibus aut per similitudinem: aut per contrarietatem imolantur: per similitudinem: ut nigrum pecus Plutoni. per contrarietatem: ut porca quæ obest frugibus Cereri. & caper qui obest uitibus Libero. Item capra Aesculapio: qui est deus salutis cum capra nunquam sine febre sit. Aris autem omnibus: non sine causa dixit Nam cum numinibus cæteris uariæ pro qualitate regionum sacrificetur: Vt ueneri Paphiæ tantum de thure: Vnde est Haud equidem tali me dignor honore. Genitrici uero ueneri id est romanæ etiam de uictimis libero ubique caper imolatur:

ANTO. MAN. Aptare. supereſt. Tabula. cacumina ipsa & arborum casulas. Parcendum teneris. Plinius libro decimoseptimo. c. uigesimo secundo. docet non esse festinandum ad putationem nouelle uitis. sed primo in circulos materiem colligendam: nec nisi ualidæ putationem admonendam

Palmes. uitis materia mollis qui per nouella brachia emissus fructū affert. propterea lætus palmes
Palmes ait Poeta. Dicitur autem palmes ut Festus ait: quod in modum palmarum uirgulas quasi digitos edit. Et Columella ait libro quarto capite sexto: quod Maleolus nouellus est palmes innatus prioris anni flagello. & cætera. Vri. in sylua hercynia germaniæ sunt magnitudine paulo infra elephantes specie & colore & figura tauri: magna uis eorum & uelocitas: neque homini neque feræ quam conspexerunt parcūt. hos studiose foueis captos interficiunt. cornua studiose conquisita ab labris argento circunciudunt: atque in amplissimis epulis pro poculo utuntur. hæc ex libro sexto. Comment. Cæsaris de bel. gal. Macrobius libro sexto ait: quod Vri gallica uox est qua feri boues significant. Capreæque. Capreæ in plurimas similitudines transfigu-

Vri

Capreæ rantur. sunt capre: sunt rupicapræ. sunt ibices pernicitatis mirandæ. sunt & damæ multaque alia haud dissimilia: Plinius libro octauo. Incumbens scopulis aren. id est saxa etiam ipsa calore penetrans. Admorso.

Caprarum morsus arbori exiti alis. oliuam lambendo quoque sterilem faciunt. eaque ex causa Mineruæ im-

Caper molantur: auctor Plinius libro octauo capite quadragesimoseptimo. Caper. prima hostia fuisse putatur.

Sus Sus. secunda Caper. illa quia rictu semina eruerat: hic quia uitem læserat. hinc Ouidius libro decimoquinto met. loquente Pythagora scribit. Et prima putatur hostia fus meruisse necem: quia semina pando. Eruerit rostro. specieque interceperit anni: Vite caper morsa bacchi mactatus ad aras Dicitur ultoris nocuit sua culpa duobus. asserit idem Varro. libro secundo capitulo quarto. Omnibus aris. nam cum aliis diis pro uaria regionum consuetudine uario modo sacrificetur baccho semper. & ubique in liberalibus mactatur caper.

CHRISTO. Interq; legendæ: ut rariora omnia sint in arbore quo sol facilius per omnia penetret quod interlucare & insolare dicūt qui de rustica scribunt. Vri. solinus ait ubi post scythas Germania incipit esset Ve-

Vri sontes qui boues feris similes: esse idem uros quos imperitum uulgus uocat bubulos: cum bubali pene ad cerui nam faciem in Aphrica generentur: sed uris taurina cornua esse: que in tantum modum proteduntur: ut inter regias mensas potuum gerula fiant.

Tum leues calamos & rasę hastilia uirgæ
Fraxineasq; aptare sudes: furcasq; bicornes:
Viribus eniti quarum & contēnere uentos
Assuescāt: summasq; sequi tabulata p ulmos
Ac dū prima nouis adolescit frōdibus ætas:
Parcendū teneris: & dum se lætus ad ăras
Palmes agit: laxis perpurū imissus habenis
Ipsā acies nondum falcis tentanda: sed uncis
Carpendæ manibus frondes: interq; legēdæ.
Inde ubi iam ualidis amplexæ stirpib⁹ ulmos
Exierint: tum stringe comas tū brachia tonde
Ante reformidant ferrū: tūm deniq; dura
Exerce imperia: & ramos compesce fluentes.
Texendæ sepes etiam: & pecus oē tenendum
Præcipue dū frons tenera imprudēsq; labor:
Cui super indignas hyemes solēq; poretem
Sylueſtres uri assiduæ capræq; sequaces
Illudunt: pascuntur oues auidæq; iuuēcæ
Frigora nec tantum cana concreta pruina.
Aut grauis incūbens scopulis arētibus æstas:
Quantū illi nocuere greges: duriq; uenenum
Dentis: & admorso signata in stirpe cicatrix.
Nō aliā ob culpā baccho caper oībus aris

SER. Veteres ineũt pſcænia ludi. Primi ludi theatrales ex liberalibus nati ſunt: iõ ueteres ait. Proſcænia autẽ ſunt pulpita ante ſcænã. in qbus ludicra exercentẽ. Præmiaq; ingentis. i. per quadriuia: quæ compita appellãtur ab eo quod multæ uiæ in unã cõfluant. & uillas quæ pagi. ἀπὸ τῶν πηγῶν. i. a fontibus: circa quos uillæ conſuenerant condi. unde & pagani dicti ſunt quaſi ex uno fonte potãtes. Compita. unde ludi compitalitii Theſidæ. atheniẽſes: q primi ludos inſtituere liberales. Mollibus in pratis: unctos Vel oleo uel lixiuia. In pratis autẽ ideo ne læderentẽ cadẽtes. Vtres uero fiebant ad inſultationem etiam mortuorum corporum: ne quidex eis eſſet quod non ſentiret iniuriã. Saliere. ſecundũ artẽ dixit. Nã antiq; ſalio ſaliui dicebant nũc aũt & ſalui: Vnde dicit Cicero i Miloniana. Cũ hic de rheda reiecta penula diſiluiſſet: ſic etiã ab eo quod eſt cano nõ cecini: ſed canui: dicebant. unde Saluſtius Cornua occanuerunt. Nec nõ auſonii troia gẽs: ideſt ẽt romani hos ludos celebrant & canũt. Nam hoc eſt uerſibus incõptis ludũt. i. carminibus ſaturnio metro cõpoſitis: qđ ad rhythmũ ſolũ uulgares cõponere cõſueuerũt. Horatius: Libertaſq; recurrẽtes accepta p annos luſit amabiliter. Riſuq; ſolito i cachinno. Oraq; corticibꝰ ſumũt: qa neceſſe erat pro rõne ſacroꝝ aliqua ludicra & turpia fieri: qbꝰ poſſet populo riſus moueri. q ea exercebãt pp uere cũdiæ remedium hoc adhibuerũt: ut pſonas factas de arboꝝ corticibus ſumerẽt ne agnoſcerẽt. Et te bacche uocãt. Hymnos in tuũ honorẽ canũt. Tibiq; oſcilla mollia penſilia: ut Pilentis matres i mollibus. Oſcillorũ aũt uariæ ſũt opiniones. Nã alii hãc aſſerũt fabulã. Icarus atheniẽſis pater Erigones cũ acceptũ ã Libero patre uinũ mortalibus Indicaret occiſus eſt a ruſticis: qui plus æquo potaſſent & inebriati uenenũ ſe accepiſſe crediderãt. huius canis eſt reuerſus ad Erigonẽ filiã: quæ cum eius comitata ueſtigia perueniſſet ad patris cadauer: laqueo uitam finiuit Hæc deorum uoluntate inter aſtra relata eſt. quam uirginem uocant. Canis ille eſt inter ſydera collocatus. Sed poſt aliquantum tempus athenienſibus morbus immiſſus eſt talis: ut eorum uirgines quodam furore ad laqueum compellerentur. Reſponditq; oraculum ſedari poſſe illam peſtillentiam. ſi Erigones & Icari cadauera requirerentur: quæ diu quæſita nuſquam inuenirentur: ad oſtendendam deuotionem ſuam athenienſes: ut etiam in alieno ea quærere uiderentur elemento: ſuſpenderunt de arboribus funem: ad quem ſe tenentes homines hac atque illac agitabantur: ut ẽ quaſi in aere illorum cadauera quærere uiderentur. Sed cum inde plerique caderent: inuentum eſt ut formas: uel perſonas ad oris ſui ſimilitudinem facerent. & eas pro ſe ſuſpenderent: & mouerent: unde & oſcilla dicta ſunt ab eo quod in iis cillerentur ideſt mouerentur: ora. Nam cillere eſt mouere. Vnde & furcillæ dictæ: ſunt: q bus frumenta cillentur. Alii dicunt oſcilla eſſe membra uirilia de floribus. facta quæ ſuſpendebantur per intercolumnia: ita ut in ea homines acceptis clauſis perſonis impinguerentur: & ea ore cillerent ideſt mouerent ad ad riſum populo commonendum. Et hoc in Orpheo lectum eſt. Prudentioribus tamen aliud placet. qui dicũt ſacra Liberi patris ad purgationem animæ pertinere. Omnis autem purgatio aut per aquas: aut per ignem ſit aut per aerem: ſicut in ſexto ait: Aliæ panduntur inanes Suſpenſæ ad uentos: aliis ſub gurgite uaſto Infectum eluitur ſcelus: aut exuritur igni. Vt nunc per oſcilla genus purgationis: quod maximum eſt intelligamus. Nam primum aquæ: ſecundum ignis: tertium aeris.

ANT. M. Veteres ludi. ſpectaculoꝝ origo teſte Caſſiodoro: ab græcis tracta ẽ. nã quũ agricultores feriatis diebus ſacra diuerſis numinibus p lucos uicoſq; celebrarẽt: Atheniẽſes primũ agreſte principiũ in urbanũ ſpectaculũ collegerũt: Theatrũ græco uocabulo appellãtes Vtq; Diomedes ait hircus præmiũ cantus præponebat. unde & Horatius in arte inquit. Carmine qui tragico uilem certauit ob hircũ. Inde itaq; Tragœdia dictũ eſt carminis genus a tragos. i hirco. Theſpis autem genere Atheniẽſis primus inuenit tragœdiam. ait enm Horatius in arte Ignotum tragicæ genus inueniſſe camœnæ Dicitur: & plauſtris uexiſſe poemata Theſpis. Ineũt perunt: adeunt. Proſcænia. pulpita erant ante ſcænam: in quibus ludicra exercebantur. Pagos. ideſt uicos & conuenticula ruſticorum ſecundum Diomedem. dicti autem pagi a fontibus. πῆγή enim aqua dicitur Dorice auctor eſt Feſtus. Compita. ſunt triuiarum plateæ uel ſpacia. Theſidæ. Athenienſes: Theſeus enim ut Euſebius ſcribit Athenienſes prius per regionem diſperſos in unam ciuitatem congregauit. Poſuere ſcilicet. caprum ut is eſſet præmium. Vtres Icaro patri Erigones: liber pater uinum & uitem & uuam tradidit: qui cum ſeuiſſet uitem ipſam: & hircus in uineam ſe coniecisſet: & quæ ibi tenerrima folia uideret decerpſiſſet: ex pelle eius utrem fecit: ac uento plenum perligauit: & in medium mare proiecit: ſuoſque ſodales circa eum ſaltare coegit: auctor eſt Hyginius. Necnon auſonii. prædictos atticorum ritus ut Caſſiodorus & Probus ſcribunt Romani ſicut cætera externa ad ſuam Remp. traxerunt. Auſonii autem Italiæ populi Pometio agro uicini Campaniam tenebant. & cum mare Siculum ne ſemel quidem incoluerint: Siculum tamen pelagus Auſonium appellatur: auctor eſt Strabo libro quinto: Feſtus uero ſic: Auſoniam appellauit Auſon Vlyſſis & calypſus filius eam primã Italiæ partem in qua ſunt urbes Beneuentum & Cales deinde paulatim tota quoq; Italia q apœnino finitur dicta eſt Auſonia ab eodẽ duce: a quo urbẽ etiã Aruncã conditam ferunt. Ora. pro perſonis poſuit: ut Macrobius etiam libro ſexto ait. Per carmĩa læta. i. p hymnos. Oſcilla. Hyginius ſic ait: Cum in finibus athenienſiũ multæ uirgines ſine cauſa ſuſpndeio ſibi mortẽ cõſciſcerent: quod Erigone moriẽs erat

Cæditur: & ueteres ineunt proſcænia ludi:
Præmiaq; ingentis pagos & compita circum
Theſidæ poſuere. atq; inter pocula læti
Mollibus in pratis unctos ſaliere per utres.
Necnõ auſonii troia gens miſſa coloni
Verſibus incomptis ludunt: riſuq; ſoluto
Oraq; corticibus ſummunt horrenda cauatis
Et te bacche uocant per carmina læta: tibiq;
Oſcilla ex alta ſuſpendunt mollia pinu.

pſcænia
pagani
Oſcilla
Cillire furcillæ
Tragœdia theſpis proſcænia
Pagus
Cõpita theſeus
auſonii

precata ut eodē læto filiæ Athenienſiū afficerēt: quo ipſa foret obitura niſi Icari mortē pſecuti: & eū forēt ulti Itaq; cū id euenisſet: petentibus eis Apollo dedit reſponſū: ſi uellent euētu liberari Erigone ſatisſacerēt: q q; ea ſe ſuſpenderat: inſtituerunt. uti tabula iterpoſita pendēte funibus ſe iactarent: utq; pendēs uento mouerent. quod ſacrificiū ſolenne inſtituerūt. itaq; & priuati & publice faciebant. Probus aūt ſcribit Oſcillorū ritū in talia ab Atticis quoq; ſumptum eſſe: q ritus celebrabat feriis ſementinis. dictæ uero feriæ ſementinæ auctore Varrone a ſemente. Refert autē Probus eadē pene quæ Hyginius de oſcillis. Mollia ideſt pēſilia: ut apud Martialem: Nec triuiæ templo molles laudētur honores. i. pēſiles. nā ſumma miracula īqt Pli. li xxxvi. c. xii. erāt ibi: epiſtilia tātæ molis attolli potuiſſe nec de re alia intelligēdū ē. fit. n. cōparatio ad Amphitheatrū ab ædificio non a ſtatuis uel aliis. Tibiq; mortuus fuerat Icarus bacchi munere: inde Erigone filia ſe ſuſpēderat. inde etiam Athenienſiū uirgines ob Erigones imprecationē: ſed habito reſpōſo poſtea ut dictū eſt Oſcillorū ſacra inſtituta ſūt. Poeta dicit baccho illa fieri ſolita ut placeret ſcilicet ac ſi eiuſdē irato numine ſuſpendia uirgines exercuiſſent. hac ratione baccho oſcillorū ſacra potiſſimum tributa exiſtimo: cū propter Icarū & Erigonen fuerint inſtituta: ad tollenda uirginū ſuſpendia.

CHR. Et ueteres incunt. p. lu. initiū tragœdiæ ſignificat: quod a rebus diuinis eſt inchoatū: qbus pro fructibus uota ſoluētibus operabātur antiqui. Namq; incēſis iā altaribus & admoto hyrco id carmē quod ſacer chorus Libero patri reddebat tragœdia dicebatur. Hoc eſt ab hyrco uineaq; hoſte: & a cātu ut refert Donatus. Vel q; uter ex eius pelle uini plenus ſolēne premiū cātoribus fuerat. ut in hoc loco oīdit Vergi. uel qd hyrco donabat eius carminis poeta. Veteres ludos dixit: qa uetuſtiſſimis tpibus ab atheniēſibus reperti fuerūt. Proſcænia dicimus ut propylea. Eſt aūt proſcæniū pulpitum ante ſcænam. Scænaq; ät genera tria ſunt. Tragicæ formāt colūnis & faſtigiis & ſignis regalibus. Comicæ ædificioq; priuatorū habent ſpeciē. Satyricæ arboribus ſpelūcis & mōtibus ornātur: Ob aliā culpā q; q; uitibus noceat. Pagos & compita. i. circa compita pagorū. Nā uetuſto tpe atheniēſes nōdum intra urbē coacti ſed per pagos diſperſi conſtructis aris hos ludos exercebant. Cauatis cōcauis: & in formā perſonaq; recuruatis. Oſcilla hæc a Seruio exponūt. Cætæq; Herodotus ſcribit ægyptios ſimilia græcis ſacra: Baccho facere in qbus mulieres cubitales ſtatuas qs phallos uocāt circūferūt: Hæ penē maiorē reliquo corpore habēt illūq; ſolū mouēt. Aliæ aūt mulieres phallos ſequūtur Dionyſiū canētes. Et Varro teſte Auguſtino Libeq; eſſe dictū uult a liberamēto quod mares i coeūdo p eius būficiū emiſſis ſemībus liberētur. Hoc idē i fœmīs agere liberā q; Venerē putāt. Et ob hoc Libero mēbri uirilis Liberæ muliebris formam i tēplis ponebant. Ob eandē rē mulieres aiunt attributas Libero: & uinū pp libidinē cōcitādā. Sicq; Bacchanalia concitant. Colebāt ergo auctore eodē Auguſtino in eius ſacris uirilia. Et p dies feſtos hoc mēbrum poſtellis poſitū primū rure in cōpitis & uſq; in urbē poſtea uectabāt. in opido uero Lauino uni Libero totus mēſis tribuebatur. cuius diebus flagitioſis uerbis utebantur donec illud mēbrū p foq; tranſuectū ſuo in loco quieſceret: cui honeſtiſſima materfamilias coronā imponebat. hæc hābui quæ de huiuſcemodi ſacris referrē. Oſcilla etiā ab ore diminutiuum eſſe uidetur. Nam Columella oſcilla lupinorum dixit.

proſcæniū

Scænæ

Oſcilla

Libeq;

SERVI. Hinc ideſt poſt hæc ſacra celebrata.

Largo. abundanti & fertili. Ergo rite ſuum baccho dicemus honorem. iuſte igitur liberi ſacra celebrabimus

Hinc omnis largo pubeſcit uinea fœtu.
Complentur ualleſq; cauæ ſaltuſq; profundi.
Et quocunq; deus circum caput egit honeſtū.
Ergo rite ſuum baccho dicemus honorem
Carminibus patriis: lanceſq; & liba feremus
Et ductus cornu ſtabit ſacer hircus ad aram.
Pinguiaq; in uerubus terrebius exta columis.

Honeſtum. pulchrum. Carminibus patriis. i. romana lingua. Pleraque enim ſacra progentium qualitate: pleraque ſecundum ſuum ritum coluntē. Nam hymni Libero apud græcos græca apud latinos latina uoce dicuntur. hymni uero matris deum ubique propriam ideſt græcam linguam requirunt

Dictus cornu ſtabit ſacer hyrcus ad aram. ſtabit placebit: tunc enim eſt aptum ſacrificium: cum animal dedicatum uictimæ patiens inuenitur. Vnde alibi ſic ait: Et ſtatuam ante aras aurata fronte iuuencum ideſt placere faciam. Contra Lucanus: Diſcuſſa taurus ab ara. Nam improbant auruſpices hoſtiam quæ admota altaribus reluctatur. Sacer autem execrabilis: ut Auri ſacra fames. Verubus colubris ideſt de corylo factis. Et hoc propterea quia ſicut caper eſt inimicus uitibus: qui Libero imolatur: ita etiam eis nocet coryli. Vnde & ſupra ait: Neue inter uites corylum ſere.

ANTO. MAN. Hinc. poſt bacchi ſacra. Pubeſcit germinat: creſcit floret. Honeſtum. pulchrum. Carminibus patriis ideſt latina lingua: nam apud græcos etiam græca lingua hymni Libero dicebantur. Lances. ſacrificandi uaſcula. Libaque de iis ægloga. ſeptima legito. Stabit. non fugiet: per quod aptum ſacrificium notant. Sacer. execrabilis. In uerubus colurnis. in paſſillis. uerubus autem ait: quoniā quædam exta in holla: quedam in ueru coquebantur. unde ait Varro: hæc ſunt quorum in ſacrificiis exta: in bella nō in ueru coquuntur.

CHRI. Hinc ab iſtis ſacris. Et hortatur ad religionem quādo tātum ex ſacris proueniat cōmodum. Fœtu. quicquid cōcipitur fœtus appellatur ſiue ab inanimis proueniat. Vnde & fœminas & arbores quæ concepe rint fœtas dicimus hinc fœtura eſt. hinc etiam fœnus quod pecuniæ fœtus ſit. Et quocūq; deus circum caput oſtendit quid nobis proueniat ex præſentia numinis. Cum quicquid circunſpexerit fœtus uberes producat. Et tacite admonet non minorem circa ſacra q; circa culturam agrorum habendam eſſe. Sacer. execrabilis. Pinguia. nam pingues decet eſſe hoſtias quæ ſacrificantur.

Fœtus

Fœnus

SER. Est ēt ille labor: iam se paulatim tendit ad uitium uituperationē dicens: & infinitum esse eaꝝ laborē: u cui nunq̄ exhausti satis: & incertū fructum: ut Et iam maturis metuendus iuppiter uuis. Et ipsum etiam fructū pnitiosum: ut bacchus & ad culpam causas dedit. Exhausti. Exaustionis finitionis quod quia asperū uisum ē se ad figuram transtulit dicens exhausti: ut seruantissimus æqui pro æquitatis. Omne solū continens. s. uites Aeternū semper & ppetuo & absolute locutus. Leuandum. releuandum. spoliandum. Omne autē nemus dicit & arboꝝ & uitū. Vnde pau.o post dicturus ē. bis uitibus ingruit umbra. Redit agricolis labor actus in orbē. i. in anni circuitu labor se inuicē seqt̄ rustico rum. Olim. Quādoq̄ significat aūt finale tem pus autunni. Seras frondes: sero cadentes. Tā de n. spoliant̄ uites frondibus. Frigidus & syluis aq lo decussit honorē. Var. hic uersus est. Acer rusti cus. non quilibet sed acer & diligens. Curas ueni entem extendit. Quasi in tempore alieno premedita tur futurū laborē. Curuo saturni dēte i. falce q̄ est in eius tutela. Nam Saturnus dicit̄ patri Cœlo falce uirilia amputasse: quæ in mare candentia Ve nerem creauerunt. quod ideo fingit̄: q̄ nisi humor de cœlo in terra descēderet. nihil crearet̄. Alii Sa turnum deū esse tempoꝝ dicunt quæ sicut falx in se recurrunt. Alii uero dicunt Saturnū in progressu ni hil nocere cū retrogradus ē esse periculosum ideoq̄ eum habere falcem in tutella. quod & ipsa pro. enta nihil ualet. Retro uero acta: qcqd ei occurrit secat.

Est etiam ille labor curandis uitibus alter
Cui nūq̄ exhausti satis est. nāq; oē quotānis.
Terq; quaterq; solū scidēdū glebaq; uersis
Aeternū si āgenda bidētibus. omne leuandū
Frōde nemꝰ redit agricolis labor actus i orbē
Atq; in se sua per uestigia uoluitur annus:
Ac iā olim seras posuit quū uinea frondes.
Frigidus & syluis aquilo decussit honorem:
Iam tum acer curas ueniētem extēdit i annū
Rusticus: & curuo saturni dente relictam
Prosequit̄ uitem attondens: fingitq; putādo
Primꝰ humū fodito: primꝰ deuecta cremato

Relictā. s. a. se paulo ante desertam. Fingit cōpo nit. ut Fingitq; pmendo. Primus humum fodito idest ad laborē primū te esse cōuenit. Vltimū ad fructus legendos. Vinū. n. factum de uuis imaturis cito ace sicit. Et in hoc loco est uitium uituperatio quarū fructus aut imaturi collecti depereūt: aut si earum fuit expecta ta maturitas nihilominus pereunt. Nā dicturus est: Etiam maturis metuendus iuppiter uuis.

ANT. M. Satis exhausti. i sufficiēs finis uel perfectio: ut quæ bella exhausta canebat. i. finita & pfecta. Terq; q̄terq;. Pli. li. xvii. c. xxi. scribit: Satis esse uineā ter anno cōfodi. ab æquoctio uerno: ad uergiliarū exortum & canis ortū: & nigrescēte acino. Quidā ita determinār uterē semel a uidemia añ brumā: cū alii ablaq̄are & ster corare satis putēt. Iterū ab idibus aprilis añq̄ cōcipiat hoc ēī. vi. idus maii deīde priusq̄ florere icipiat: & q̄ū defloruerit: & uariāte se uua. Peritiores affirmāt si iusto sæpius fodiat: ī tm̄ tenerescere acinos ut rūpant. q̄ fo diuntur ante feruētes horas diei fodiēdas conuenit. Aeternū semper. Frangenda gleba. id occare appellant ab occidēdo. q; grandes terræ cædit globos: ut estus ait. Omne nemus uitium scilicet. de quo uide paulo inferius: bis uitibus ingruit umbra. Labor actus. i. in ipsa uinea habitus & effectus. Annus. solis annū nō solū a calendis lanuariis usq; ad easdem uocamus: sed etiā a sequēti post calendas die usq; ad eundem diem. & a quocūq; cuiuslibet mēsis die: usq; in diem eundem reditus annus uocatur: auctor Macrobius libro secūdo de som. Et libro primo sat inquit q; Aetius Capito annum circuitu tpis putat dictū: q a ueteres an pro circū po nere solebant. Honorem nam ut aiunt turpe est sine frondibus arbor & sine crine caput. Saturni dentem. falcē Saturno putant attributam quod tempus omnia merat exercet: & incidat: nam idem Chronos est: idest tempus: auctor Macrobius. libro primo saturnorum falcis autem uinitoriæ figura a Columella. libro quinto capite. uigesimo ample. Fingit: componit: Putando. Theophrastus libro tertio de causis plantarum ait: quod quando bene uitis putatur & germen & fructum melius afert & uiuere diutius potest. Tempus autem am putandi alii locis tantummodo diuidunt. alii genera etiam tangunt. Iubent mature illas recidere quæ solo sicco & calido cumprimum sua demittere folia cessauere quæ in frigido atque pluuio positæ sunt has paulo ante ger minationem. quippe quæ in solo sunt sitiente: humorem suum seruantes ipsæ melioresc unt: & fructum uini suauioris progenerant. quæ uero infrigido sunt emisso humore nec ipso deteriores quicquam redduntur: & fru ctus fit in corruptior. medium autem ac temperatum obtinentibus agrum: medium tempus statuitur. Plinius uero libro decimoptimo. c. uigesimoprimo. docet quo maturius putantur aptis diebus eo plus materiæ fun dunt quo serius eo fructum huberiorem. quare macras prius conuenit putare ualidas nouissime plagam om nem obliquam fieri: ut facile decidant imbres. Recidi autem semper inter duas gemmas: ne sit uulnus ocu lis in recisa parte. Si macra nitis idoneos palmites non habeat ad terram recidi eam nouosque elici utilissi mum.

CHRI Versis. nam capitibns bidentium & mararum assiduo fiant glebas idest in minutissima tritula terren tio frangūt ex quo humescit soli superficies: & refrigescit frigefactaque uitem opaco frigore contra caloris uī munitam reddit. Nemus. idest opacitatem pampinorum quæ speciem nemoris præbet est igitur inter lucrā da uitis ut sol ad uuas maturandas faciliuspenetret. Redit agricolis labor actus in orbem. Sententia est To o anno laboratur circa uites: quo quidem finito redit labor redeuntis anni. Per sua uestigia. Nam ita per duodecim zodiaci signa circunmagitur sol a quo annus est: ut nusq̄ ex suo trito cursu discedat. Dente curuo aturni. Falcem putatoriā intelligit quam inuenisse saturnum ferunt. Vnde eius simulachra illa insignitur Prosequitur uitē relictā. q. d. cōtinuat laborē anni insequentis in uite: cuius præteriti culturam reliquerat Fingit. Componit. & indebilā formam reducit superuacuaneam amputando.

SER. Vallos primus ſubtecta referto. i. uitiũ ſuſtentacula: quæ nõnullis locis ſub tecta portãt: ne imbribus cito dꝛpereãt. Merito. Vindemiato. Bis uitibus ingruit umbra. ſ. et ipſius uitis & arboris quæ amputanda eſt ut dẽptis foliis ſol admittat. quo poſſint uuæ matureſcere. Bis ſegetẽ denſis obducũt ſẽtibus herbæ: Semel autũnali & ſemel uernali tẽpore. Durus uterꝙ labor: & euellẽdarum herbarum & ſecandarum frondium.

Laudato ingentia rura exiguũ colito. hoc etiam Cato in libris dicit ad filiũ de agricultura. quod ideo dictum eſt: uel quia maiores agros incultos rura dicebant. i. ſyluas: & paſcua. agrũ uero dicebãt eũ qui colitur. ut intelli legamus laudato ĩgentes ſyluas colitur agꝛ minorẽ uel quod melius ꝙ ait in primo. alterius idem tõſa ceſſare nouales. Et ſegnẽ patiere ſitu dureſcere cã pũ. quod fieri non põt niſi fuerint ſpatia maiora ter rarũ. nam & Cato. ut diximus. et Cice. in œconomis ob hoc laudãt prædia latifunda: uel quia ut Dona tus dicit. etiã non culta præſtant aliquid dominis.

Sarmẽta: & uallos primus ſub tecta referto:
Poſtremus merito: bis uitibus ĩgruit umbra
Bis ſegetem denſis obducent ſentibus herbæ
Durus uterꝙ labor: laudato ingenia rura.
Exiguum colito: nec non etiam aſpera ruſci:
Vimina per ſyluam: & ripis fluuialis arundo
Cæditur: incultiꝙ exercet cura ſalicti.
Iam uinctæ uites: iam falcẽ arbuſta reponẽt:
Iam canit effectos extremus uinitor antes.
Sollicitanda tamen telus: puluiſꝙ mouẽdus.

Ruſcũ Ruſci. ruſcũ uirgultũ eſt unde uites ligantur. & cõmemorat labores ꝙ licet circa alia tamen pro uiti bus exercentur. Incultiꝙ exercet cura ſalicti qua ſi cum indignatione aut cauſa uitium cura nos etiã ſponte naſcentiũ rerum fatigat. Iam falcem arbu ſta reponũt. i. iam put atæ ſunt. nec falcem requirũt

antes Iam canit extremo effœtus uinitor antes. melius eſt effœtus legere ꝙ effœtos ut quidam uolũt. Et an tes alii extremos uinearum ordĩes accipiũt. Alii ma cerias quibus uineta clauduntur. quæ maceriæ fiunt de aſſis. ideſt de ſiccis lapidibus. unde & aſſæ tibiæ dicun tur: quibus cantu ſine chori uoce. Dicuntur autem antes a lapidibus eminentioribus: qui interponuntur ad ma ceriam ſuſtendandum. Nã proprie antes ſunt eminentes lapides uel columnæ ultimæ: quibus fabrica ſuſtinẽtur & antes appellantur ἀπὸ τοῦ ἀνθίστασθαι: ad quam etymologiam etiam extremos ordines uinearũ poſſumus trahere: qui ante ſtant hoc autem dicit iam canit ruſticus labore finito: tamen deeſſe non poteſt: quod circa cul turam uitium exercere adhuc debeat. Puluiſꝙ mouendus: genus ipſum culturæ puluꝛatio uocatur: quo ĩmi nutæ glebæ uitibus applicantur.

ſarmẽta AN. M. Sarmenta. Sarpa uinea putata: ideſt purefacta. unde & uirgulæ abſciſæ ſarmenta. dicũt ſarpere. n. anti
Sarpere qui pro purgare ponebant. Feſtus auctor. Sub tecta. ne pluuina marceſcant: Vallos. palos. Metito. fru ctus ſumito. Bis uitibus ingruit. ideſt ſuperuenit. bis autem ait. quoniam poſt primam pampinationem ite rum creſcunt pampini & quantitate & numero. unde Plinius libro decimoſeptimo capite uigeſimo primo ait Pampinatio uerna in confeſſo eſt ab idibus maiis inter dies decem utiꝙ antequam florere incipiat de ſequente uariant ſententiæ: quum defloruerit aliqui pampinandum putant alii ſub ipſa maturitate: lis igitur patet non conuenire illud. Bis uitibus ingruit umbra ſcilicet ipſius uitis & arboris. Bis ſegetem. poſt primam namque purgationem iterum opus eſt purgare atque euelleræ herbas. nec procedere poteſt bis ideſt autũno & uere. quia hyemis initio ut plurimum ſeritur aut autũni fine. Vterque labor: uitium & ſegetum purgatio denſis ſenti bus. id propter carduos & tribulos ac lappas unde li. i. inquit: Vt mala culmos eſſet rubigo ſegniſque horreret inaruis Carduus intereunt ſegetes ſubit aſpera ſylua lappæ tribuliꝙe cætera. Exiguum colito: modum agri imprimis ſeruandum antiqui putauere quippe ita cenſebant: Satius eſſe minus ſerere melius arare quia in ſcien tia et Vergilium fuiſſe uideo ait Plinius libro decimoctauo Columella etiã refert libro quinto. c. tertio. Paridũ quendam duas filias & uineis conſitum habuiſſe fundum cuius tertiam partem nubenti maiori filiæ dediſſe in dotem: ac nihilominus æque magnos fructus ex duabus partibus eiuſdem fundi percipere ſolitum. Minorem deinde filiam nuptui collocaſſe in dimidia parte relinqui agri. nec ſi ex priſtino reditu detraxiſſe & cætera.

Ruſci. ruſcum herba eſt ſponte naſcens: qua in cibis utuntur pleræque gentes. Plinius libro uigeſimoprimo capite uigeſimoctauo. Mrao tamen fruticis genus eſſe oſtendere uidetur eo demum uites ligabantur. Exercet agricolam ſcilicet. Inculti ſalicti. hoc ideo. quia ut Plinius libro. xvi. capite quinquageſimoſecundo ait de ſa lice. Nullius quippe tutior redditus minoris ue impendii aut tempeſtatum ſecurior. Arbuſta. arbores uitibus
arbuſtũ maritatæ de quibus ægloga ſecunda latius Et Plinius libro uigeſimoſeptimo capite uigeſimoſecundo ait: No bilia uina non niſi in arbuſtis gigni. & in iis quoque. laudatoria ſummis ſicut huberiora imis adeo excelſitate proficitur. Iam canit effectos extremus uinitor antes. ſic quidam antiqui textus habent quidam uero. iam ca
Antes nit extremos effœtus uinitor antes. Canit laudat canendo. Effœtus. laſſus fatigatus languidus. Antes.
Antiæ dicuntur extremi ordines uinearum ut Feſtus ait. Antiæ uero muliebres capilli demiſſi in frontem. Vinitor
Vinitor uineæ cuſtos & foſſor. Puluis Pli. li xvii c. xxi. ſcri. foſſione puluerẽ excitatũ contra ſolẽ nebulaſꝙ uuis pro deſſe. Theophraſtus libro. iii. cauſarum docet ꝙ puluꝛis excitationem primis tẽporibus quũ nigreſcere uuæ incipiunt facere debemus. dãnari aũt quouſꝙ ad maturitatem perueniant.

CHRI. Sarmẽta. oĩa quæ ſuperfiua ex arboribus amputamus ſarmenta dicũtur. Vallos. in maſculino genere palos dicimus. His. n. ſuſtentant uites & alio uocabulo dicuntur pedamenta. Metito. i. uindemiato. Ruſci. q ſentes alio nomĩe appellantur. Naſcuntur ubiꝙ in agris et ſepibus. Eſt autem ad uituperationẽ uitiũ ꝙ non ſolũ tempore maximo ſtudio colendæ ſunt: Sed & multi frutices propter uites coluntur. Puluiiꝙ monẽdus. Quod dixerat paulo ſupra: glebaꝙ uerſis Aeternũ frangenda bidentibus.

SER. Maturis metuendus iuppiter uuis. Aer more suo cuius uarietas laborē plerunq; decipit rusticos: & taci te uidetur admonere: quod in primo aperte dixit in primis uenerare deos sacrificiis tempestates esse pellendas nō ulla. i. ulla. Alii nōnulla legunt. i. aliqua: non ut in uitibus nimia. Neq; procuruam expectant falcem ut putē tur. quod tamen ad curam anniuersariam refertur: Nam necesse est licet tarde oliuam putari. Rastros. Ad fodiendum scilicet negligentiam autem ferunt oleæ cum iam cœperint esse ualentiores. nam adhuc paruæ nimi am curam requirunt. Auraſq; tulerūt. ferre auras proprie est assuescere aeris uarietati: quæ obest rebus teneris

Et iam maturis metuendus iuppiter uuis.
Contra non ulla est oleis cultura neq; illæ.
Procuruam expectant falcē rastrosq; tenaces
Quum semel hæserunt aruis. auraſq; tulerūt
Ipsa satis tellus cum dente recluditur unco.
Sufficit hū orē et grauidas quū uomere fruges
Hoc pinguē & placidā paci nutritor oliuam:
P oma quoq; ut primū truncos cēsere ualētes
Et uires habuere suas. ad sydera raptim.
Vi propria nitunt opisq; haud indiga nostre.
Nec minus ite rea fœtu nemo omne grauescit
Sanguineisq; inculta rubent auiaria baccis.
Tondentur cytisi thædas sylua alta ministrat
Pascunturq; ignes nocturni: & lumina sūdūt
Et dubitā t homines serere atq; ipendere curā?
Quid maiora sequar? salices hūiles q; geniſtæ
Aut illæ pecori frōdem: aut pastoribꝰ ūbras
Sufficiūt: sepemq; & pabula melli

Ipsa satis tellus hoc dicit aratum oliuetum & ole is prodest: & exinde frumenta gignuntur. Sufficit humorem scilicet cū submiſtrat arboribus. Gra uidas cum uomere fruges cū abūdat. Nam hoc dicit submiſtrat fruges uomere. i. per uomerem. Enni us. Effundit uoces proprio cum re ideſt ſtatim post arationem. Hoc. hac re. Nutritor āt pro nutri po ſuitimperatiui paſiui futurū pro p̄ſenti actiui. Et uires habuere ſu. quia tenera uirgulta ſolēt religari ualidioribus ſuſtibus: ſicut ſupra ait de uitibus. Viri bus eniti quarum & cōtemnere uentos. Fœtū ne mus omne graueſcit. fœtu utilitate. nam omnis utili tas fœtus ē. Illuc aūt tendit laus iſta ſyluarū: Vt & p bet non mirum eſſe ſi & poma & oliuæ ſme cultura p̄beantur. & creſcat uituperatio uitium in quas tan tus impeditur labor. Auiaria. ſecreta nemora: q̄ aues frequentant. Baccas autem ſanguineas acci pimus poma ſyluestria. Tondentur cythiſi. uir gulta a Cytho inſula ubi abundat nomiata aut ille ſcilicet ſalices & geniſtæ. multi tamen & tiliæ legūt ut tria dixerit. ſ. ſalices: tilias: & geniſtas.

Auiaria

AN. M. Iuppiter. aer pluuia quia nimia marceſcū uuæ. Contra. e. cōtra. Non ulla. ideſt nulla. nec aliquo pacto legendum eſt nonulla ideſt aliqua: nā ipſemet Poeta dicit oleas ubi excreuerunt non exe ctare falcem nec ligones nam ſatis humoris recipi unt uel quū uinea effoditur uel quū aratur ager ad ſegetes. non ergo Ver. id quod nunc ait de primis annis intelligit ſed ubi exercuerint ut dixi. nā in primis annis adhibēda eſt cura Vnde Cato. c. xliii. ſic ait: Sic uoles uinea cito creſcat: & olea quam ſeueris ſemel in menſe ſar rito ſulcos. & circum capita oleagina quot menſibus donec trimæ erunt fodere oportet. eodem modo cæteras arbores procurando. & capite quadrageſimoquarto ait. Oliuetum diebus quindecim ante æquinoctiū uernum incipito putare ex eo die dies quadraginta quinq; recte putabis &c. Colu. libro tertio capite. xxvii. inquit. Si in oliuetum diebus quindecim ante æquinoctium uernum incipito putare ex eo die dies quadraginta recte putabis Stirpes leues facito circum oleas autūno ablaqueato: & ſtercus adiicito. radices ſi ſurſum abibunt craſſiores fiēt & in eo radices uires oleæ abibunt. Vetus oliuetū ab æquoctio uerno intra uergiliarū exortū interrandi alternis annis me inuenutum: circunfodi autē oībus annis a ſolſtitio duum cubitorū ſcrobe pedali altitudine: ſtercora ri tertio anno. His igit patet ēt ubi excreuerit oliuas reqrere aliquā culturā. Poeta tīn nec falce nec raſtris ubi ex creuerit īdigere ait. qđ abſurdū non ē. uidi. n. oliueta oīno pœne neglecta nihilominus baccis referta. Expe ctāt. anno quoq; uidelicet ſicut uites. Tenaces ſuperius ait & duros iactare bidentes. Dēte unco. ligōe uel raſtris. Cū uomere. Ordo ē: & quū tellus recludit uomere ſufficit. i. ſubminiſtrat fruges grauidas. Hoc. hac re. Nutritor. nutritur & nutricat pro nutrit & nutricat olim dixere: ut probat Nonius. Poma quoq; oſtēdit pomaria fieri debere cum nulla fere cura īdigeāt. Vires ſuas. dū. n tenellæ ſunt arbores ſudibus ligari ſolent Interea. dū noſtra ope nō indiget. Nec minus. q̄ ſi noſtra ope īdigeret: eaq; frueret. Omne nemus fœtu gra uet. oīs amœna ſylua producit: ut caſtaneas corylos nuces mala ceraſia & huiuſmodi. Inculta auiaria. incul tæ ſyluæ auiū ſtationes. Sanguineis baccis ut arbutis cornis ſorbis & ſimilibus. Tōdent: metuntur pro aīali bus. De cytiſo āt frutice latius uideto in Tityro Pli. ꝑterea li. xiii. ait q; nec aliud minoris īpendii ē. Tedas. fa ces. nā Tæda arbor ē reſinā ferēs flāmis ac lumie ſacrorū ēt grata. Pli. li. xvi. paſcūtur. a tædiis. ſ. pp reſinā. Du bitant. cū nulla fere cura ſit opus. Serere. uidelicet quæ ī nemore & auiariis ſine aliqua cura fœtus producunt itē ſerere cytiſum & tædas cū ſine labore ſine cura ſine impendio multū cōmodi afferāt. Maiora maioris cōmo di. de qbus iā dixit: & ſic ait iam minora quoq; hominibus in multis prodeſſe. Illæ ſalices & geniſtæ. Pa bulla melli. Geniſta. n. ut Pli. inquit li. xx xiiii. c. xxiiii. flores hēt apibus gratiſſimos. & in Tityro poeta dixit Hiblæis apibus florem depaſta ſalictæ.

Tæda

Geniſta

CHRI. Vuis. uua dicitur q̄ſi uuida. Differt āt uuidū ab hūido.. Vuidū. n. internū hēt hūorē ut poma. Hūi dum uero extremum: ut dicimus tabulā humidam. Auras tulerunt. Paſſæ ſunt aerē. ſ. & frigus & calorē ita ut iam aſſueuerint. Sanguineis baccis. nam frutices q̄dam ſunt q̄s uirgas ſanguineas nancupant. Tōdētur cy

uuidum humidū

thisi.nã ut diximus sexies aut ad minus ꝗter in anno metunt cithisum. Pascuntur. ægiptii ignẽ aĩal putaue re & tam diu uiuere ꝗdiu illi alimẽtum suppetit. Et du.optima interrogatio:& ꝙ magnã hẽt efficatiã cum re iã ita exagerata infertur:& aliter ꝗ uolumus aduersarius nñdere nõ põt. Quid maiora seq̃r.snĩa si tãta utilitae ẽ in minoribus rebus ut sunt salices & genistæ ꝗta erit in maioribus. Citoꝛ refert Stra.in Paphlagõia eẽ cy

Buxus torum qđ olim sinopẽsium tẽporium fuerit:& ut ait ephorus dictus ẽ a Citoro Phrxi filio. Ait idẽ Stra.in amastriana regiõe plurimã atq; optimã buxũ nasci pſertim circa Citoꝛ. Buxus ſautẽ arbor ẽ in ope topiario sũmopere cõmendata. Dicitur autẽ opus topiarũ.i.locale quotiẽs arbor suis radicibus adhærens ac uiua in suis sedibus mnaẽs.hũano artificio in uarias formas flectitur:ut aut hominis:aut dracõis. Tria eius sũt genera.gal lica amplitudine procerior. Oleastrũ inoĩ usu damnatũ.ná grauẽ pfert odorẽ. Tertium genus nostrate ẽ Buxus pirenæis ac citoriis montibus plurima est. In berecinthio tractu crassissima.græce πύξος dicit ur :unde & pyxides appellant uasa quæ ex buxo fiãt luuenalis Condita pyxide lyde. Nos autem qui boxon etrusce apel lemus illa boxola dicimus.

SER Vndantem buxoſ pectare citorũ.montem. Macedoniæ.in quo abundat buxus:quæ mota uẽto æstus imitatur undacum. Narciæq; picis.a loco in quo abundat picæ. Nõ ulli obnoxia curæ nõ de/

Cauca/ bitricia.nihil labori nostro debentia. Ipsæ cauca

sus seo caucasus mons ẽ Scithiæ positus hic pro cuiusli bet aspimis montibus. Steriles autẽ dicit compara/ tione pomiferarum arboꝛ. Hic de siluis.s.Nã de cupsso.aut de cedro nullus unq̃ efficit rotas aut ra dios. Triuere.tornauere: cõposuere de torno. Tim/ pana.tecta uehiculorũ. Pandas.curuas. Vimi/ nibus sa.fœ.legiẽ & fœcũdæ frondibus ulmi.

AN.M. Et iuuat ostendit Poeta oblectationem p̃bere siluestria loca ꝗto magis igiẽ culta.narrat ĩde siluestriũ arborum cõmoda quibus quidem fruunẽ homines. Citorũ.is mons est in Paphagõia teste Pli.li.vi.c.ii. Et Stra.li.xii.scri. Citorũ urbem fuis/ se ipsius Paphlagoniæ Asiæ prouinciæ:a Citoro phrixi filio.addens q̃ in Amastrianio agro plurima atq; opti ma:buxus nascitur:præsertim circa Citorum. Buxo.buxi materies honorata ẽ:est.n lenis & solida quadã du/ ricia ac pallore cõmẽdabilis. Buxus pireneis ac citoro mõtibus plurima acbereci ntho tractu Pli.li.xvi.c xxix.

Et iuuat undantem buxo spectare cytorum
Naritiæq; picis lucos:iuuat arua uidere.
Non rastris hominũ non ulli obnoxia curæ
Ipsæ caucasio steriles in uerticæ syluæ.
Quas animosi euri assidue frãguntq; ferũtq;
Dant alios aliæ fœtus:dant utile lignum.
Nauigiis pinus:domib9 cedrũq; cupressosq;
Hic radios triuere rotis:hic tĩpana plaustris
Agricolæ:& pandas ratibus posuere carinas
Viminibus salices fœcundæ:frondibus ulmi

Naritiæq̃.naticia ithacæ tellus optatissima & ipsa olim Vlixis patria ut scri. Dionisius ithaca autem ĩsula ẽ in mari Ionio ut Mela scribit. Picis picea montes amat atq; frigora.feralis arbor & funebri ĩdicio ad fores po sita hæc plurimã resinã fundit interu eniente candida gẽma tam simili turi ut mixta uisciui discerni non queat

Cedrus & inde fraus sæpissime Asiæ Pli.li.xvi.c.xv. Caucasio uertice. De caucaso uide ægloga.vi. Eius aũt uertices hieme sunt inaccessibiles ut Stra.ait li.xi. Cedrosq;. Mauris plurima arbor cedri & mensarum insania.sunt ãr cuprsseo fœminæ etiãnum siluestri similes folio:odore caudice ut Pli.li.xiii.c.xvii.scri. Theophrastus uero li. iii.edocet q̃ cedrus est iunipero nõab similis sed folio maxime distat:eius materies putredinẽ nullã sẽtit frutex odoratus idẽ Pli.li.xvi.c.lv.ait q̃ cedrus ĩ Creta Aphrica Syria laudatissima ẽ & cedri oleo pũcta materies nec tineã nec carĩẽ sẽtit iunipo eadẽ uirtus ꝙ cedro. Ephesiæq; dianæ tẽpli tectã cõuenit e cedrinis trabibus. Valuas eẽ e cupso. & uticæ tẽplũ Apollinis cedrinas trabes habet. Radios corni liguũ nõ alio pene ꝗ ad radios rotaꝛ utile aut siqd cuneandum sit in ligno clauis ue frigendum ceu ferreis. Ilex item & oleaster ac olea ꝙ cariem ue/ tusstatemq; non sentiunt. Plinius libro.xvi.capite.lvi. Timpana.dicuntur atimpanizo: quod est extendo & uerbero:sunt enim uasa semiphærica.quæ semper bina feruntur:in quibus ab uno latere pellis extenditur.& uir gula percutiuntur.iis in sacris cibelles utebantur.hic autem pro operimentis uehiculorum metaphoricoſ po/ nuntur. Plaustris uehiculis.de quibus li.i.georgicorum hic autem pro pilentis ponuntur:erat enim pilen/

pilẽtum tum contextum rotis quattuor: quibus matronæ olim utebantur Vergilius pilentis matres in mollibus. Et pandas ratibus posuere carinas. Larix in humore præcipua & alnus nigra non improbatur in aqua fagus.

Rates Plinius libro decimosexto capite.lxi. Ratibus. Rates ut inquit Festus uocantur ligna colligata. quæ per a quam aguntur.quo uocabulo etiam interdum naues significantur. Pandas curuas. Carinas nautæ cari/ nam uocant infimam trabem ubi nauis fundantur.quod quidem Ouidius quoque uidetur asserere.ait enim li bro quarto de ponto: Dum mea puppis erat ualida fundata carina: Qui mecum uelles currere primus eras.

naritiæ CHRISTO. Vndantem:nam mota uento silua:cuius uirgulta flexibilia sunt æquor undas faciens imita/ tur. Naritiæ.Opidum est in locride. Animosi.uehementes.est autem epithetum de nomine græco enim uetus. Siluæ.loca arboribus consita dicuntur. Sed quæ constant ex arboribus pomiferis: & pomaria & uiridaria dicuntur. Syluarum uero aliæ sunt glandiferæ quoniam suibus ac reliquis quadrupedibus glandes subminiſtrant. Aliæ ceduæ quæ certo quodam tempore cæsæ aut ædificiis uinearumq; pedamentis materiam præbent:aut ignem alunt. Cedos de hac arbore dicemus in septimo æneidos. De cupræsso uero dictum est.

salices Viminibus salices salicis octo genera ponit Plinius. Nam quædam in eam proceritatem exeunt ut perticas & pedamenta præbeant uitibus: Item uimina corbibus & aliis uasis texendis. Vnde tertium ruris salici in extimati one dedit Cato.

SER. Et myrtus ualidus haſtilibus: alia. Et paſtoralē p̄fixa cuſpide myrtū. Et bona bello cornus apta ē. n. ēt cornus haſtilibus. Ityreos taxi torquētur ī arcus. hoc eſt in ſimilitudinē arcuū ityreorum. Ityreos aūt dicit parthicos. Nec tiliæ leues ordo eſt. nec nō hoc ē etiā. Miſſa pado. ſpecies eſt pro genere. Vitiofæq; ilicis aluo. Carioſæ. Vult aūt probare etiā putres arbores hēre aliquā utilitatē. Sane hic pro alueo p ſinæreſim aluo dicit. Quid memorandum eque i. qd ſimiliter laudandū. Tulerūt dona liberi. ſicut ſiluæ multa ſponte ꝓcreantes. Alii & q̄ qd legunt: ut ſit ſenſus dicendū q̄ tulerunt. i. attulerunt ipſa etiā dona baccheia ut hoc dicat paucē q̄ uites tm̄ laborē requirūt: etiā munera earū cauſas p̄ſtant furoris. Ille furentis centauros. Atqui in æneide ait Mars pdere gentē īmanē lapitū ualuit Sed hoc ſoluit Hora. dicēs. Nec ſe melius cū matre confundet plia thyoneus. Nā re uera licet irarū cauſas: Mars habuerit. Lapytæ tm̄ & centauri in furorē ſunt ebrietate cōpulſi deinde hoc loco centauros ait in furorē actos a Libero nō lapytas. Magno hyleum lapitis cratere minātem. bonum ſchenia. ita. n. pinguntur: q̄ſi poculis bella tractantes. O fortūatos nimiū ſua ſi bona norint agricolas non eſt abruptus tranſitus ad laudē uitæ ruſticanæ. ſed ad ſupiora ptinet poſt uituperationē qppe uini: iſta quaſi cōſolatio eſt per quā oſtenditur quātas uoluptates ruſticis natura præſtiterit. Quod ait fortunatos nimiū nō ad fortunam ſed ad fortunæ ptinet q̄titatem. Nā hoc dicit q̄tū ī ſe ē maxīas eiſ natura p̄ſtitit uoluptas quas ſi noſſēt: eēnt non fortunati ſicut nunc ſunt: ſed nimium fortunati. Procul diſcordibus armis. i: lōge a ciuitatibus plenis iurgio & rapinis.

Et myrtus ualidus haſtilibus. & bona bello.
Cornus: itureos taxi torquētur in arcus.
Nec tiliæ leues aut torno raſile buxum
Non formā accipiūt: ferroq; cauantur acuto:
Necnon & torrētē undā leuis annatat alnus
Miſſa pado: necnon & apes examina condūt
Corcibuſq; cauis uitioſæq; ilicis aluo.
Quid memorādū æque bacheia dona tulerūt
Bacchus & ad culpā cauſas dedit: illę furētis
Centauros leto domuit rhetūq; pholumq;
Et magno hylæum lapithis cratere minantē.
O fortunatos nimium ſua ſi bona norint
Agricolas: q̄bus ipſa procul diſcordib⁹ armis

AN. M. Ituræos arcus. id nomē ſine h ſcribēdū eſt. Probus autem ait itureos nationem eē Scytharū. Stra. uero li. xvii. ſcri. Montanam regionem iturei & Arabes habent maleficii omnes Pli. Ji. v. c. xxiiii: in parte ſyriæ quæ Cœle dicitur ſcribit eſſe itureorū gentem. Ab illis igit populis itureos arcus poetam dixiſſe intelligendū cenſeo

Tiliæ. de Tilia uideto li. i. g. Raſile. raſiles calati dicuntur q̄ſi raſi nihil extantis aut redundantis plenitudinis. Ver. tū hoc loco ait raſile buxū quaſi raſibile. Corticibus. ſuberis &c. Quid memorādū æque quid ultra dicēdum de ſiluis & arboribus. Aeque. eodē mō ſicut exaīa & alia cōmoda iam enumerata. Vel qd memorandū æque qd ſimiliter laudandū. Tulerūt arbores ipſæ in ſiluis: nāq; ſilueſtres uites & uuæ in eis ſunt. raſiles.

Baccheia dona uites & uuas. Bacchus & ad ſupius uites q̄bus nūq̄ ſatis operæ eſt dānaſſe quodāmodo uiſus ē. nūc uero earū fructus: q̄bus quidem furor hominibus ingruit. Vel potius nos hortat facta Echaſi: ideſt excurſu enumerando ſiluarū cōmoda ut uites nō relinquamus: q̄q̄ multo labore indigeāt. cū pro earū fructu potiendo centauri etiā mori non dubitarint. Ad culpā. ad ſcelus. eius. n. odore ducti doliū pholo rapere uoluerunt. pholus cētauros

Cētauros hiſtoria ē ut Diodo. li. v. edocuit Pholus centaurus quū domi Herculē ſuſcepiſſet defoſſū antea uini doliū extulit. uerū eius odor ingēs ad propinquos Cētauros delatus ebrios reddidit. una igit Pholi domū magno īgreſſi tumultu ad rapinā uerſi ſunt. Pholus itaq; timēs quū ſe abſcōdiſſet ſolus Hercu. illis obſtitit q̄ ſupior multis eorū emptis reliquos in fugā uertit. uerū Pholus ut cognatos ſepeliret ſagitta a quodā euulſa ſeipſū uulnerauit: quo uulnere cū curari neqret obiitt & ab Hercu. magnifice ſepultus mōti nomen dedit. Cētauros Centao ſtimulo nobis eſt inde Centauri ut puto. nam ut ſcribit Stra. libro nono de Theſſalia Cenntauſorum natio dura ſane agreſtiſq; erat. quos Homerus a perithoo fuiſſe expulſos a pelio monte ſcribit qui filius ilionis lapitharum regis erat. Lapithis lapithæ Theſſaliæ populi qui in pindo & Othri mōtibus habuere ſedes ut Pli. li. iiii. c. ix. edocet. Eſt autem lapithæ non laphitæ dicendū græci. n. perth non per ph ſcribere ſoliti

O fortunatos agricolas. Tulius in Catōe maiore Catonē ipſū illa dicere introducit. uēio nūc ad uoluptates agricolarū q̄bus ego incredibiliter delector q̄ nec ulla īpediuntur ſenectute. & mihi ad ſapiētis uitam uident ac cedere. hēnt. n. rōnem cū terra: q̄ nunq̄ recuſat īperiū: nec unquā ſine uſura reddit qđ accepit: ſed alias minore plerunq; maiore cū fœnore. Et ſenecca epiſtola prima libro tertiodecimo de Scipiōe maiore inqt. Abluebat corpus laboribus ruſticis feſſum exercebat. n. ope ſe. terrāq; ut mos fuit priſcis ipſe ſubigebat. Horatius quoq; ſecūda ole carminis Epodon ruſticæ uitæ laudes & cōmoda enūerat uti & Maro ampliſſime. O fortunatos. o nūc interiectio eſt admirantis de qua latius in Titiro. Sua ſi bona norint. Enumeratis ſyluarum commdis quibus agricolæ frui poſſunt & alii: nūc multo plura commemorat.

CHRI. Ituræos. Ituræi populi ſunt. de quibus ita ait ytrabo. Eius initiū eſt Laodicea: quæ apud Libanum eſt Montanā regionē iturei & arabes habent. idē auctor in cōfinibus picētinorū: q italiæ populi ſūt: iturū pōit opidū iſpello uicinū. Quid memorādū æque. artificiore cōcludit uitupationē cum maiori cultura īdigeat: & pp illud uirgulta colant ac deniq; homines furioſos reddat. Lapita ſecūdū iſidorum Apollinis filia fuit: a qua lapytæ populi denominati ſunt: hi in Theſſalia ſunt Centauri teſte Plinio ex quo pugnare inuenerunt. uehi āt equo inuenit Bellerophontes. O fortunatos. cū iā multos in agricultura labores eſſe oſtenderit ita librū cōcludit: ut nihilominus ſint pferendi labores quādo lnde ſūmū bonū cōſeqmur propter animorū quietem. quā ibi inuentus. cū ab ea ambitio atq; auari tia q̄bus maxime premitur uita ciuilis: & unde & ciuilia & externa excuduntur bel la oio remota ſint. Procul diſcordibus armis. a q̄bus extrēmæ proueniunt calamitates.

Ituræi

iturum

lapyta

SER. Iustissima tellus: proprie. nã si iustus ẽ qđ accipit reddit: terra utiq; iustissima ẽ: q̃ maiore fœnore accepta restituit. *Si* non ingentẽ foribus domus alta supbis: Mane salutãtũ totis uomit ædibus undã: ut ét in laude fecit italiæ nõ solũ uitã laudat rusticã sed etiã cõariã. i. urbanã uituperat. Nã ista quæ de urbibus dicit opinabilia sunt bona nõ ét uera ut rustica sunt. Multũ. n. interest inter uerũ & opinatũ malũ seu bonũ. unde luuc. Pauci dignoscere possunt uera bona. Inhiant. habere desiderant. & dicimus ihio illã rẽ. Pulchra testudine. i. indica: unde postes ornanť uel lectuli. Lucanus: Foribus testudinis inde. Terga sedent fuluo maculas distincta smaragdo. Illusaq; auro uestes. i. ĩ quibus artifex ludẽs auro aliqua depingit. Male autem quidam inclusas legunt. Ephyræaq; æra. corinthia. quæ laudat ét Cice. Nã ephyræ est corinthus. Alba nec assyrio

Assyri

fucať lana ueneno. Assyri populi sunt adiacẽtes Syriæ: apud quos primum usus inuentus est purpuræ

Veneno. colore. Nec casia liquidi corrumpitť usus oliui. Casia herba ẽ q̃ fit ũguentũ. Mire aũt ait usus oliui corrumpitur. Nam oleum generalẽ usũ habet quod cum in unguentũ fuerit corruptum: uni rei tantũ esse aptum incipit. Nescia fallere uita. aut quia innocentes sunt: aut quia ĩmobilis ẽ status uitæ eorũ. Vrbanorum. n. fortuna aut insidiis: aut

Fundus

præscriptione uariatur. Latis ocia fundis. Fundus dicitur ab eo quod rerum omnium sit fundamentum.

Fundit humo facilẽ uictum iustissima tellus
Si non ingentem foribus domus alta supbis
Mane salutantum totis uomit ædibus undã
Nec uarios inhiant pulchra testudine postes
Illusaq; auro uestes ephyreiaq; æra:
Alba nec assyrio fucatur lana ueneno:
Nec casia liquidi corrumpitur usus oliui.
At secura quies: & nescia fallere uita
Diues opum uariarum & latis ocia fundis

AN. M. Facilem uictum. facilem cibum. habent enim in agro parata omnia ad uictum necessaria. Mane salutantum prima secundaque hora potentes amcos salutabant quod Martialis libro quarto optime docet ibi uidelicet Prima salutantes atque altera continet hora Exercet raucos tertia causidicos. Inhiant. concupiscunt. Varios ornatos. uti solebat in superbis domibus apparere. Postes. a post dici uidentur. q̃ post fores stant. Priscianus auctor. Testudine. ideſt testudineis lami-

Postes testudies

nis. quibus etiam lectos & repositoria uestiebant: Lucauus: foribus testudinis inde scribit autem Plinius libro nono capi. decimo q̃ testudines tantæ magnitudinis Indicum mare emittit: ut singularum superficie habitabiles casas integant atque inter insulas rubri præcipue maris iis nauigent cymbis. Testudinemque putamina secare in laminas. lectosque & repositoria iis uestire. C. Aruilius pollio instituit. Illusas depictas. Ephyreia

Ephyra Corintho

que æra. Ephyra ante postea Corinthus appellata ẽ. Colonia colli applicata in isthmo sc. uideto Plinium libro quarto capi. quinto ubi de peloponneso loquitur. De Corintho etiam Strabo libro octauo plurima scribit inter q̃ q̃ ciuitas ipsa Corithiorum amplissima usque fuit & opulentissima: seu uiros innumerabiles ad ciuile regimen peritissimos: siue eximias opificum artes animo uertis erátque in ea plurima opera ære elaborata. Ephyreia. sunt qui dicant in causa metri interpositum. sed cum ephyreios a græcis dicatur soluit ei diphthongum: ut etiam ibi Priameia uirgo. Assirio. persiæ iuncta est assiria: in qua Babilon est: ut Strabo libro decimosexto.

Assiria Phœnicia

scribit. Veneno colore. intelligit autem purpureum liquorem in Tiro urbe Phœniciæ optimum. phœnicia. enim pars est Siriæ ut scribit Ptolæmeus libro quinto & Plinius libro quinto capi. decimotertio. Fucatur tingitur coloratur. phicos enim græce latine color dicitur. Casia de hac uideto in Alexi. Ocia uoluptates

Fundis. ager quod uidebatur pecudum ac pecuniæ esse fundamentum fundus est dictus aut q̃ fundat quotannis multa Varro auctor.

CHRISTO. Iustissima. urbani quæstus periculis laboribusq; pleni sunt. Nam impiger extremos currit mercator ad indos per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes. Et sæpe aut naufragiis aut iacturis merces perenut aut uilescun. quæ cari emptæ fuerant. Tellus autem sine ullo periculò semen acceptum cum maximo fœnore reddit. Inhiant. hiare est os aperire. Sed quia qui aliquid admirantur: aut uehementer cupiunt hiantes.

Hiare inhiare Testudinef

ideſt aperto ore id spectant. Inhiare concupiscere dicimus. Thestudine. testudines tantæ magnitudinis indicomari sunt ut singularum superficie habitabiles casas integant. Atque inter insulas præsertim rubri maris his nauigant cimbis eum libertate spirandi in summo enatent: ita deficcantur dorsa ut mergine queant unde facile capiuntur. Trogloditæ cornigeras habent ut in lira adnexis cornibus latis sed mobilibus. quorum in natando remigio se adiuuant. Chenelophagi populi sunt qui illis uescuntur. Trogloditæ autẽ ad quos adnatant ut sacras adorant. Testudinum putamina in laminas: secare: lectosque & repositoria illis uestire Carbilius pollio instituit: Deinde lignari fabri ex uarietate colorum qui in lignis sunt testudineum illud opus imitari cœperunt

Ephiræia. corinthia. Corinthus a Corintho Sisiphi filio prius Ephira nominata fuit. aiunt nonnulli. Eusebius autem ponit hæc uerba. Ephira quæ nunc Corinthus uocatur a Sisipho condita est anno mundi. MMM CCCCCCCXCII. regnãte Pelope a quo est Pelloponnesus uocatus. & regnãte Athenis Erichtheo Pandionis filio. Epiræia soluitur diphthongus ut stet uersus. Nam est ἠπειρώτις græce. Dicebantur uasa corinthia: quoniam incensa Corintho fecit casus ut simul liquefactis auro argento & ære ex admixtione illorum colorum pulchris apparet metallum. Assirio. Tirio: Nam Tiros phœnicis est quæ est in Asiria. Veneno colore. eo quod uestem ita percurrat ut uenenum corpus. Nam latini id uenenum uocant quod græci pharmacon. Carene ergo luxuriosis delitiis. *Secura. q. o.* Quibus rebus nihil est in uita iocundius.

SER. Spelunceæ uiuiq; lacu idē bona naturalia nō ſicut in urbibus labore quæſita. unde Iuuenalis. & ſpelun cas diſſimiles ueris. Frigida tēpe. tempe ſunt proprie loca amœna. Theſſaliæ abbſiue cuius uis locis amœ nitas. Molleſq; ſub arbore ſomni: ἁπαλὸν ὑπὸ δένδρεσιν ὕπνον. Illic ſaltus & luſtra ferarum. i. uer/ nationes. quæ penitus in urbibus non ſunt. Bene ut luſtra ferrarū: quia ſunt in urbibus luſtra meretricum. Par uoque aſſueta. i. non ut urbana: quæ ſegnis & prodiga. Sacra deū ſanctiq; patres. duo dicit ſacra deorum ſan/ cta apud illos ſunt. ſancti etiam parentes. Extrema per illos iuſtitia excedēs terris ueſtigia fecit hoc & Aratus dicit iuſtitiā primo in urbibus. poſtea tantū in ágris fuiſſe: ubi eam īducit loquentem cur abſcedat e ter/ ris. Me uero primū dulces ante oīa muſæ accipi/ ant. diu quæſitum eſt utrum philoſophiæ. an ruſti citatis uita eſſet fœlicior. Vnde nunc dicit primā eē philoſophiā: poſt ipſam ruſticam uitā. Suā aūt pſo/ nam pro quocunq; ponit: ſicut paulopoſt: Rura mi hi placeant. mihi pro cuilibet poſuit: Dic ī primo nō illa quiſq̄ me nocte per altum ire. In tertio ne mihi tunc molles ſub duo carpere ſomnos. Et hoc eſt qđ dicit Hora. in arte poetica: Hoc amet: hoc ſpernat. p miſſi carminis auctor. Quarū ſacra fero. poeta. enī quaſi muſarum ſacerdos. Cœliq; uias. aut artes ut alibi inueni germana uiam. Aut certe circulos q/ bus ſydera continentur.

Speluncæ uiuiq; lacus & frigida tempe
Mugituſq; boum molleſq; ſub arbore ſomni
Nō abſumit: illic ſaltus ac luſtra ferarum.
Et patiens operum paruo aſſueta iuuentus.
Sacra deū ſanctiq; patres: extrema per illos
Iuſtitia excedens terris ueſtigia fecit.
Me uero primū dulces ante oia muſæ.
Quarum ſacra fero ingenti perculſus amore
Accipiant: cœliq; uias & ſydera monſtrent.

AMT. M. Tempe. loca amœna a cœli tempera mento dicta ut libro primo. th. inquit lactantius. Sunt autem proprie loca in Theſſalia quinq; milium paſſuum longitudine: & ferme ſex latitudine ultra uiſum hominis attollentibus ſe dextra leuaq; leniter. conuexis iugis intus ſua luce uiridante allabitur peneus qui inter oſſam & olympum nemoroſa conualle defluit. Plinius libro quarto capi. nono. Frigida. propter aquas & umbras ait. Molles. iucundi. Saltus ſyluæ: quia dicit luſtra ferarum per quæ uenationes intelligit. Sacra deum ſanctique patres figura eſt ſyllepſis per genera dicendo. enim ſacra & patres ſancti etiam ſacra ſancta intelligimus. Sacrū autem uocatur quicquid deſtinatū ē diis: Mac. libro primo ſat. Iuſtitia. uideto ægloga quarta. Me uero primum. præponit ruſticæ uitæ philoſophicam. hinc illam optat ad quam accedere non poſſit: ruſticam degerere uitam exoptat. Eſt autem ordo. Vero ſed pri/ mum ante omnia me dulces muſæ accipiant &c. Cœlique uias. motus rationes curſus. Vltimi cœli motus eſt ut dicunt aſtrologi ſuper duas axis extremitates: polum ſcilicet articum & antarcticum: ab oriente per occi dentem in orientem iterum rediens. quē motum iæquinoctialis circulus per medium diuidit. Et etiam alter infe riorum ſphærarū motus per obliquū huic oppoſitus ſuper axes ſuos diſtantes a primis. xxiii. gradus &. xxxiii. minutis ſed primus omnes alias ſphæras ſecum impetu ſuo rapit intra diem & noctem circa terram ſemel illis tamen contranitentibus hunc autem ſecundum motum diuidit per medium zodiacus. ſub quo quilibet ſed tem planetarum ſphæram habet propriam in proprio motu difertur contra cœli ultimi motum. Defectus ſolis uarios. Quum in plenilunio luna fuerit in capite uel cauda draconis ſub puncto directe oppoſito ſoli in fir/ mamento tunc terra interponetur ſoli & lunæ: unde quum luna lumen non habeat niſi ab ſole deficit a luminæ. Eſtque generalis eclipſis in omni terra ſi fuerit in capite uel cauda dracōis directe particularis uero eclipſis ſi fue rit prope uel infra metas determinatas eclipſi ſemperque in plenilunio nel circa contingit eclipſis Quum autem fuerit luna in capite uel cauda draconis uel prope metas ſupradictas & in coniunctione cum ſole. tunc lunæ cor pus interponetur inter aſpectū noſtrum & corpus ſolare: uñ obrumbabit nobis claritatem ſolis. & ita ſol patiet elipſim. non quia deficiat lumine: ſed deficit nobis propter interpoſitionem lunæ inter aſpectum noſtrum & ſo lem. Eclipo autem deficio ſignificat: inde eclipſis. ideſt defectio.

CHRI. Viui lac. Ad differentiam ſtagnorum in quibus aquæ mortuæ dicuntur. Frigida. uoluptuoſa pro pter æſtiuam refrigidationem. Tempe. ſunt tempe amœna loca in Theſſalia circa ripas Penei fluminis ut de monſtrat Herodotus a quibus reliqua loca ruris amœna tempe denominantur. Tempe autem neutrigeneris nu meri pluralis & eſt græca declinatio: τὰ τέμπεα καὶ τέμπη. ſic dicimus cete. Et patiens operum. duo ſum mopere optanda & quod corpus facile labores tol eret & animus naturæ obediens paucis contentus ſit. Sa cra deum ſanctique. p. & reglioinem colunt & ſenectutem uenerantur. Quæ duo maxima putanda. ſunt. Me uero primum proponit uitam contemplatiuam quæ unica eſt deinde e uita actiua quæ multiplex uariaque eſt: & circa plurima uerſatur eligit uitam ruſticanam tanquam omnium reliquarum quietiſſimam. Quarum ſa cra fero. nam poetæ muſarū ſacerdotes. Cœli uias reuoluti ones cœlorum qui omnis ſpatio uigintiquattuor horarum ab oriente toti uertuntur. Sydera præter planetas reliquæ ſtellæ ſunt in octaua ſphæra: quæ quan uis: & ipſæ contra ſuum cœlum ferantur. tamen propter ſummam motus tarditatem imobiles dicūtur. Plane tæ autem cum ſeptem ſint ſinguli ſingulis ſphæris: & ipſi contra cœlū feruntur diſpari tamen motu. Saturnus n. triginta annis ſpatium. xii. ſygnorum peragit iuppiter. xii. Mars duobus Venus in ſingulis ſignis uigenos ac nouenos dies moratur. Mercurius in quolibet ſigno conſumit dies uigintiocto ac horas. xvi. ſol triginta. Luna duobus diebus & tribus horis & beſſe moratur in quolibet ſigno. Hinc curſum zodiaci perficit uiginti ac octo diebus Stellæ uero q̄ in octaua ſphæra ſunt pp illius īmenſā amplitudinē ſingulos gradus cœli centenis annis trāſeūt. Quapropter cū cœlū in trecētos ſexagintaſex gradus diuidat nō añ. xxx. ac ſex milia annorum totums ipſum ambiunt Hæc acurm de quibus nunc quærit explicabunt in primo libro æneidos.

SER. Defe.ſo.ua.atq uno mō tm̄ ſol nobis deficere uidet̄.ſ.cū p̄ma lūa e regiōe eiꝰ obſtiterit radiis: & eos no bis fecerit nō uideri. Vñ uarios accipimꝰ defectꝰ: nō qa uariatiōe cōtingūt. Nā rō una ē ut diximꝰ ſed qa uel ua riis tēporibus fiūt: uel uarie: nā īterdū duobus īterdū q̄ttuor. īterdū pluribus deficit. Lunæq; la.uel errores: qa nō recta īcedit uel defectus q cōtīgūt lūæ: quotiēs terræ altitudo īterueniēs radiis ſolis eā illuminari nō patit̄ a qbus dicit̄ lumē accipe. Vñ tre.ter.uariæ ſūt opiniōes. Nā alii dicūt uētū ee ī cōcauis terræ: q motus ēt terrā mouet Salu. Vēti p caua terræ citati. Luca. q̄rentē erūpe uētū credidit. Alii aquā dicūt gēitalē ſub terris moue ri & eas ſimul cōcutere. ut uaſa aquæ. ut dicit Lucretius alii τῆς γῆς ὀλίζημα terram uolūt: cuius plerunq; latentes ruinæ ſuperpoſita nniuerſa concutiunt.

De fectus ſolis uarios lunæq; labores
Vnde tremor terris: q̄ ui maria alta tumeſcāt
Obiicibus ruptis; rurſuſq; in ſe ipſa reſidant;
Q uid tātū oceano properēt ſe tinguere ſoles
Hiberni: uel quæ tardis mora noctib⁹ obſtet
Sin has ne poſſim naturæ accedere partes
Frigidus obſtiterit circum præcordia ſanguis
Rura mihi & rigui placeāt in ualibus amnes
Flumia amem ſyluaſq; inglorius: o ubi cāpi

Quæ ui maria alta tumeſcāt Obiicibus ruptis alii ſic accipiunt. q̄ ruptis obiicibus ideſt calpe & atlante montibus Hiſpaniæ & mauritaniæ oceanus eruperit. & iſta fecerit maria. quod non procedit. Si enī hoc eſſet: nō diceret tumeſcant ſed tumuerunt cum eruperunt oceani maria. Vnde æſtuaria oceani accipimus: qui per hiſpanias & gallias infinitum erumpit contempta lege riparū: ad quas rurſus recurrit. Cuius rei opinionis Luca. ī p̄mo cōmemorat dicēs Vētus ab extremo pelagus ſic axe uolutet. Deſtituat q̄ ferens an ſydere mota ſecundo Tethyos unda uagæ lunaribus æſtuat horis. Flamiger an titā ut alentes hauriat undas: Erigat oceanū fluctuſq; ad ſydera tollit

Quid. ob quam cauſam. Oceano propter ſe tingere ſoles huberni. circulorum hoc efficit rō: ut etiam in æneide diximus. Tardis autem noctibus ideſt æſtiuis noctibus tarde uenientibus. Sin has ue poſſim. i. partes phyſicæ philoſophiæ: ex qua ſunt illa q̄ dixit. Frigidus obſtituerit. ſecundū phyſicos dicit qui dicūt ſtultos homines frigidioris eē ſanguineis prudētes uero calidi. unde & ſenes in qbus friget: & pueri quibus necdū calet minꝰ ſapiūt. Inglorius cō. ſ. philoſophiæ ſic ī æneide & mutas agitare īglorius artes: nō q̄ nulla gloria medicia eēt ſed q̄ mīor q̄ diuītatis: & augurādi q̄ eiobtulerat Apollo mūera. ut Aguriū citharāq; dabat celereſq; ſagittas AN. Defe.ſo.ua.uario.n.mō ſol eclipſa: qđ cōtingit pp diuerſitatē reſpectus ī diuerſis climatibus. Lunæq; la. i. defectus. luue. ſat. vi de mulie. una laborēt poterit ſuccurrere lūæ. Vnde tre.ter. Babylōioꝝ placita motus terræ hiatuſq; & cætera oīa ui ſydeꝝ exiſtimāt fieri uētos in cā eē nō dubiū reor īqt Pli.li.ii.c.lxxxi. Neq; n. unq̄ ītremiſcūt terræ niſi ſopito mari cœloq; adeo trāqllo ut uolatus auiū nō pendeāt ſubtracto oī ſpū q uehit nec unq̄ niſi poſt uētos cōditos. ſ. ī uēas & cauernas eiꝰ occulto afflatu. neq; aliud ē ī terra tremor q̄ ī nube tōitruū nec hiatus aliud q̄ cū fulmē erūpit īcluſo ſpū luctāte: & ad libertatē exire nitēte. Qua ui ma.al.tu. Oceāus Soli. teſte quē græci ſic nominat a celeritate ab occaſu ſolis irrūpens leuo latere Europā radit Aphricā dextro ſciſſiſq; Calpe & Abyla mōtibus quos dicūt columnas herculis īter Mauros fūdit̄ & Hiſpaniā. Et Pli.li.ii. inqt Sed æſtus maris accedere & reciprocare maxīe mitꝝ ē pluribus quibus modis accidit. ueꝝ cā in ſole lūaq;. ld āt Mac. ēt li.i. de ſom. ſētit. ait. n. Oceanus quoq; in incremēto ſuo hūc numerū tenet. nā p̄mo naſcētis lunæ die fit copioſior ſolito minuit̄ pauliſp ſecūdo: minorēq; uidet eū tertius q̄ ſecūdus. & ita decreſcēdo ad diē ſeptimū p uēit. Rurſus. viii. dies māet. vii. par: & nonus fit ſimilis ſexto decimus qnto: & uddecim ut fit. iiii. par. iii. quoq; xii. & xiii. fit ſimilis. ii. xiiii. p̄mo Soli. ita ait: Dubitat ēt nūc qbus ex cauſis ītumeſcat Oceanus. nec ī obſcuro ē. plura pro īgeniis differētiū potiuſ q̄ pro ueritatis fide exp̄ſſa. Quid tm̄ oceāo. Dierū & noctiū inæq̄litatis cā obliq̄tas ē ſigniferi teſte Pli.li.ii. cū ps æqua mūdi ſup ſubterq; terras oībus fiat momētis. ſ. edq̄ recta ī exortu ſuo cōſurgūt ſigna lōgiore tractu tenēt lucē q̄ uero obliqua occyori trāſeunt ſpatio. Alii ſic ī oībus circulrs q̄ ſūt ab æqnoctiali uſq; ad tropicū cācri & ipo tropico cācri maior ē arcus dici q̄ noctis. i. arcus ſup horizōtē q̄ ſub horizōte. uñ toto tpe quo ſol mouet aꝑncipio arietis p cācꝝ uſq; ad finē uirginis creſcūt dies ſupra noctes & tāto pluꝝ q̄to magis accedit ſol ad cācꝝ & tāto minꝰ q̄to magis recedit. E cōuerſo āt de diebꝰ & noctibus dū ſol ē ī ſignis auſtralibꝰ. ī oībus aliis circulis quos ſol deſcribit īter æqnoctialē & tropicū caꝑcorni maior ē circulꝰ ſub horizōte & mīor ſupra uñ arcus diei ē mīor q̄ arcus noctis: & ſcdm̄ ꝓportionē arcuū ḋcreſcūt dies ſupra noctes & q̄to circuli ſūt ꝓpīqores tropico hyemali tāto magis decreſcūt dies. Tardis no. tarde ueniētibꝰ ītelligit. n. p id dies æſtiuos q lōgi ſūt. Naturæ ptes. i. naturalē philoſophiam. Sūt. n. philoſophiæ tres partes Moralis. Naturalis & rōnalis. Moraliſe q̄ docet moꝝ elimatā pfectionē. Naturalis q̄ de diuinis corpibus diſputat. Rōalis uero quū de ĩcorpeis ſermo ē quē mēs ſola cōplectit̄. Macro. au. li.ii. ſat. Cū itaq; Maro cœli uia: & ſydera ſolis & lūæ defectꝰ terraꝝ tremorē & Oceāi æſtuaria dieꝝ & noctiū lōgitudinē & breuitatē cōplectit̄ phyſicæ ſecreta cōmemorat. ē āt philoſophia ut ſcri. Alcinoꝰ affectio ſapiētiæ q̄ ſoluit ac reducit ad ītelligibilia. cōuertitq; ad ea q̄ ſūt ſcdm̄ ueritatē. Sapia āt ē ſcīa hūanaꝝ diuīarūq; reꝝ cognitio. Frigidꝰ ſā. ēpedoclis ſētētia loqt is. n. ut ſcri. Ci. li.i. Tuſc. Aium eē ſēſebat cordi diffuſū ſāguinē. Calidꝰ āt ſāguis maioꝝ uirtutē hēt q̄ frigidꝰ uñ & oēs dextræ ptes ualidiores ſūt et debiliores ſiniſtræ. qa has regit calor iecoris q ē cōcretꝰ ſāguis hīc caloris domiciliū ē. Illæ uero cōtagiōe frigidi liēis hebetāt̄. lege Mac. li.vii. & Pli.li.xi.c.xlvi. ſcri. q̄ cordi ieſt p̄cipuꝰ calor q̄ ibi mēs hītat. Tul. ēt ī li. de. n. d. ait q̄ oē qđ ē calidū & igneū cieꝫ & aliꝫ motu ſuo qđ āt aliꝫ & creſcit motu, quodā uertiꝫ certo et æq̄bili: q̄ q̄diu remāet ī nobis tādiu ſēſus & uita remanēt refrigerato āt & extīcto calore occidimus ipi & extīguimur. Præcordia exta homini ab īferiore uiſceꝝ pte ſeparāt̄ mēbranis q̄ præcordia appellāt: cordi p̄tendunt̄ Plinius libro. xi. O ubi campi. optandi aduerbium.

CHRI. Frigidus ſāgu. ex frigido ſāguine craſſiores hebetioreſq; ſp̄ūs efficiunt̄. Ex huiuſcemodi aūt ſpiritus ingeniū bebes tardūq; reddit̄ ergo frigidus ſanguis tardum ingenium denotat

SER. Sperchius fluuius Thessaliæ. Taygeta mõs laconũ Libero & bacchis cõsecratus. Hæmi mõtis thessaliæ in quo etiam sunt tempe. Fœlix qui potuit .repetitio est superioris coloris. Nã hoc dicit & rustici fœlices sunt: & qui tribuũt operã philosophiæ. Inexorabile fatum. Alibi Fortuna omnipotẽs & ieluctabile fatum. Subiecit .calcauit. Fatũ. ideſt ex fato uenientia. Acherõtis auari omnẽ mundũ in morte trahẽtis. Deos qui nouit agrestes qui abstinet a ciuicis malis: & aut rura habitat aut cum suis numinibus rura descripsit. Nymphasq; sorores .non Panis sorores: aut Siluani: sed inter se sorores: ut ætneos fratres iter se. i. Nõ populi fasces ideſt honores. qui a populo præstantur. Proprie autem locutus est: ut fasces populi: regum purpuram diceret.

Sperchiusq; & uirginibus bacchata lacenis
Taygeta. o qui me gelidis in uallibus hæmi.
Sistat: & ingenti ramorum protegat umbra.
Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas
Atq; metus omnis: & iexorabile fatum
Subiecit pedibus: strepitũq; acherõtis auari
Fortunatus: & ille: deos qui nouit agrestes.
Panaq; syluanumq; senẽ nympasq; sorores.
Illum non populi fasces non purpura regum

ANTO. MAN. Sperchius Thessaliæ fluuius ut scribit Strabo li. nono. Solinus autem capi. decimo scribit: in Sperchio promontorio Orpheum siue sacrorum siue cantuum secreta agitasse. Spchius

Taygeta. Taygetus ut Strabo docet libro octauo .mons est Laconicæ quæ in Achaia est. est autẽ mons super mare non grandis admodum: cæterum excelsus &. erectus. tui subiicitur Spartha & Amycle in regione mediterranea: ubi Apollinis templum. Liberi quoque patris delubrum. Non ab re igitur Lacenis uirginibus bacchata Maro ait. taygetus

Lacænis. ideſt Laconicis .nam reste etiam Probo: laconica lacænas facit. est autem lacon g. m. laeæna uero. g. f. Hæmi. Thraciæ mons est. cuius excelsitas sex milia passuum continet: uasto iugo procumbens in pontum: ut Plinius libro quarto capi. decimosecundo scribit. De eodem libro primo fast. ait Ouidius: Et quicunque tuas accolit hæme niues. Est fertilis Thracia inquit Plinius libro decimoseptimo capi. quarto frugum rigore: & æstibus Aphrica & Aegyptus. Sistat. representet. Cicero ad Atticum: Vt te ante calendas ianuarias ubicunque erimus sistas. Rerum cognoscere causas: Commentator libro primo physicorum ait: Scientiarum quædam est perfecta: & illa est quæ sit Per causam quædam. imperfecta: & est illa quæ est sine causa. Atque metus omnis. Cicero libro tertio officiorum. scribit: Magnitudinis animi & fortitudinis proprium esse. nil extimescere: omnia humana despicere. nihil quod homini accidere possit intoleradum putare. & paulo inferius inquit: fortitudinem esse dolorum laborumque contemptionem. Inexorabile fatum. ideſt ex fato uenientia. De fato autem latius ægloga quarta uideto. Item Maro libro sexto inquit: Desine fata deum flecti sperare precando. Acherontis auari strepitum hoc est ipsam mortem: qua mediante animæ immortalitas acquiritur: ut Cicero ait Strepitum autem dixit propter animarum omnium illuc tendentium tumultum. Vnde Poeta libro sexto de hac eadem re ait: Aeneas miratus enim motusque tumultu: Dic ait o uirgo: quid uult concursus ad amnem: Quid ue petunt animæ: Vel strepitum dixit: quoniam ibi dem de Acheronte inferno fluuio inquit: Nec ripas darus horrendas nec rauca fluenta Transportate prius quam sedibus ossa quierint. Lacæna

Acherontis. est Acheron fluuius in Calabria in peninsula quadam iuxta Consentiam: a quo oppidani Acherontini: ut Plinius libro tertio scribit. Poetæ uero dicunt esse fluuium infernum cœno turbidum & æstuantem. Strabo autem libro octauo docet: quod Acheron amnis fluens per Pylum urbem Achaiæ Alpheum intrat Acherontique propter inferni propietatem inditum est uocabulum: quoniam ea in ora Gereris & Proserpinæ ac Platonis templa magno in honore sunt. Auari. nam ut inquit Ouidius Serius aut citius sedem properamus ad unam. omnis enim Acheron cymba recipit in alteram ripam. nec satiatur unquam: nam omnes auet. acheron Acherõtini

Deos agrestes. de iis libro primo georgicorum latè iam dictum est: quorum etiam hic aliquos Poeta nominat. Nouit. ille deos nouit agrestes: qui optimus est. hinc fortunati haberi possunt. Sorores: inter seipsas scilicet. Populi fasces. duodecim erant lictores ideſt ministri: qui cum fascibus uirgarum securim cuique consulum præferebant. Vtque consulum insignia erant duodecim fasces ita prætorum ac præsidum sex tantum .lictor autem a ligando dictus: quod quum magistratus populi Romani uirgis quempiam uerberari iussissent: crura eius & manus ligari uincirique a uiatore solita sint isque qui ex collegio uiatorũ officiũ ligandi haberet lictor sit appellatus. ita Valgius dixit de lictore: ut refert Gellius libro decimoprimo capi. tertio Tyro autem Ciceronis libertus lictorem uel a lino uel a licio dictum scripsit. licio enĩ transuerso: qui magistratibus præministrabãt: cincti erant: ut inquit: auctor idem Gellius. Populi fasces. populi ait: quoniam in quem populi suffragia: cõsularibus habitis comitiis auspiciisq; rite peractis: concurrebant: is erat consul designatus. lictores

Purpura regum. Trabeam intelligit. erat enim toga ex purpura & albo. Vergilio libro septimo de Pico rege: Paruaq; sedebat succinctus trabea. purpura

CHR. Spchius. tsessaliæ fluuius ẽ cuius ĩ faucibus thermopylarũ sunt angustiæ. Huic si rediisset suas comas deuouerat Achilles. pterfluit anticyrrhã urbẽ. Taygeta. Mons est iter: Lacedæmonẽ & mare positus: Libero olĩ patri & apollini sacer: Hinc poeta bacchata dixit. Hæmi. Mõs hic Thessaliã a Thracia diuidit: cuius ĩ radicibus eã esse uolũt amœnitatẽ: q̃ græci tẽpe noĩant. Ex eius cacumĩe qñ excelsissimũ ẽ adriaticũ simul & euxinũ mare cerni crediderũt. Qua fama ipulsus Philippus Demetrii filius & Macedoniæ rex triduo nõ sine sũma difficultate illũ ascẽdit: sed nebulis oĩa occupata erãt Vbi re ĩfecta discessit: aris tũ duabo ioui & apollini cõsecra spchius

tis. In huius radicibus ex parte Thraciæ Triballi fũt apud quos Ouidius poeta exulauit. Fœlix .q. Nimirum cũ aĩus prĩa ac maxima pars sit hoĩs: animi aũt ꝓfectio sit ipſa sciẽtia: fœlix erit qui ſummã ſit philoſophiã aſſe cutus: ex qua cũ nouerit excellẽtiam animi ſui & ĩmortalitatẽ: & metu mortis & oĩbus quæ in ſapientem non cadũt perturbatiõibus liberabit. & cũ cauſas reꝝ mouerit: nihil timebit. Poſt uitã aũt cõtemplatiuã accedet ꝓxima uita ruſticana quæ in omnibus partibus actiuæ uitæ plus ocii & quietis aſſequit: & minus a perturbatiõibus uexatur. Illum nõ populi faſces. reddit cãm quare fœliciores ruſticani q̃ urbani: qm̃ neq; ambitione laborant: neq; ciuilibus diſſenſionibus uexant: nõ effœminant delitiis: nõ miſerrimi fiũt auaritia. Faſces. conſulatũ denotat. Conſules. n. duodecĩ miniſtri præibant: & ſinguli ſingulos faſciculos uirgaꝝ gerebant: ĩ quibus incluſæ eſſent ſecures. Et cũ de reo capitale ſumẽdum ſuppliciũ erat: miniſter illum ad palum ligabat: ex qua re lictor nũcupabatur. deinde uirgis quæ ĩ faſce erãt uerberabat. poſtremo ſecuri capite pcuſſo interficiebat. faſciculos ergo illos faſces nominabãt. Non purpura. ſemper Romæ fuit uſus purpuræ: ut ait Plinius: ſed Romulo in trabea: Tullio Hoſtilio in toga prætexta & latiore clauo. Tẽpore Cornelii Nepotis uiolacea purpura uiguit: deinde rubra tarentina: inde conſule Cicerone dibapha tyria.

purpura

SER. Infidos agitãs diſcordia diſcordiã poſuit pro auaritia: ab eo quod pcedit id quod ſequit. Infidos aũt fratres ideo ait q̃ auaritiæ cauſa diſſentiũt. Aut coniurato deſcendens dacus ab iſtro. nõ eum ſolicitat cõiuratio barbaroꝝ. Iſter aũt fluuius ẽ Scythiæ

Flexit: & in fidos agitans diſcordia fratres
Aut cõiurato deſcendens dacus ab iſtro.
Non res romanæ perituraq; regna. nec ille.
Aut doluit miſerans inopẽ: aut ĩuidit habẽti
Quos rami fructus quos ipſa uolentia rura
Sponte tulere ſua carpſit nec ferrea iura
Inſanũq; forum: aut populi tabularia uidit.
Sollicitant alii remis freta cæca: ruuntq;
In ferrum: penetrant aulas & lumina regũ.
Hic petit excidiis urbẽ: miſeroq; penates
Vt gemma bibat & ſarano. dormiat oſtro
Condit opes alius: defoſſoq; incubat auro.

Iſter

Non res romanæ perituraq; regna. Regna. ſ. barbarorũ. Nã duo dicit ruſticũ nec romanũ imperium mouet ideſt ad ambitum cogit: nec barbarorum regna peritura. Non enim romano maledixit imperio: licet hoc alii dictum uelint ex generali ſentẽtia uenire: q̃ oĩs imperii magnitudo periculis ſubiacet. Vnde etiam luue ait. Ad generum cereris ſine cæde & ſanguine pauci Deſcendunt reges: & ſicca morte tyrãni. Neq; ille aut doluit miſerans inopem aut inuidit habenti. Cicero in tuſculanaram quinto li. hoc tractat: dicens in quem cadit una mentis perturbatio poſſe ĩ eũ oẽs cadere: ſicut poteſt oĩ uirtute pollere: cui uirtus una contigerit. Vnde nũc Vir. uoluit dare ruſtico miſericordiã: ne ei daret etiã cæteras animi paſſiones: quas nouimus & a bonis & a malis uenire rebus. A bonis opinatis duas. Vnã præſentis temporis ut gaudium. Vnam futuri ut ſpem. A malis ſimiliter duas. Vnam ꝑſentis ut doloꝛẽ Et unam futuri ut metum: quas paſſiones eſſe animi nõ dubiũ eſt. Vnde & ipſe ait in ſexto: Hinc metuunt cupiuntq; dolent gaudentq;. Saluſtius etiam in Catilinæ bello ait: Omnes homines qui de rebus dubiis conſultant: ab odio amicitia ira: atq; miſericordia uacuos eſſe decet. Nam animus haud facile uerũ ꝓuidet ubi illa officiunt. Ergo aũt ſecũ dũ tractatum Ciceronis hoc dicit: Aut q̃ abſolutius eſt intelligamus ideſt ruſticum paupertatem non dolere: q̃ eã malum eſſe non credit: ſed munus deorum. Lucanus de paupertate: Et munera nõdũ intellecta deum. Eſt & aliud quod poſſumus accipere. Ideo ruſticum nec bonis: nec malis alienis moueri: quia eius non intereſt: quippe q̃ ab urbibus eſt remotus. Nec ferrea iura: Dura inexorabilia. immutabilia. Inſanũq; forũ: litigioſum. Populi tabularia: ubi actus publici continentur. Significat autem templum Saturni in quo ærarium fuerat: & ubi reponebãtur acta: quæ ſuſceptis liberis faciebant parẽtes. Iuuenalis: Tollis. n. & titulis actoꝝ. ſpargere gaudes Argumenta uiri. Cæca freta. ſubito in tempeſtatẽ ſurgentia. Penetrant aulas. i. profitentur ſatellitium. Limina autem dicit ĩteriorẽ familiaritatẽ. Sic Turnus Stirpem adamiſceri. phrygiam: ſe limine pelli. Hic petit excidiis urbem. incertum alienam an ſuam. Vt gemma bibat. i. gemmeo poculo: nõ gemmato. Sarrano oſtro i. tyria purpura: quæ enim nũc tyrios dicit: olim ſarra uocabat a piſce quodam qui illic abundat: quẽ lingua ſua ſar appellant. Iuuenalis: Aut pictæ ſarrana ferentem ex humeris aulea togæ.

ANT. Flexit. mouit ſollicitauit. Infidos. alter enim alteri ſublegit. Diſcordia. auaritiã intelligit. Cõiurato. actiue dixit: nõ paſſiue ut ille docet. Cõiurato aũt: qm̃ eius populi oẽs quodãmõ in Romanos cõiurauerãt. ut Daci: ſarmatæ: Germani. cõiurare aũt & cõſpirare fere in malũ accipiuntur: quotiens in patriam aut in principem coniuratio fit atq; cõſpiratio. Coniuratio ſemp ĩ alterius pniciẽ graſſari ſolet. Dacus. diuidunt Daci a germanis Danubio: ut ſcribit Tacitus. Lucius Florus inqt: q̃ Daci mõtibus inhærent quotienſcq; cõcretus gelu Danubius iunxerat ripas: diſcurrere ſolebãt: & uicina populari: Viſum eſt Cæſari Auguſto gentẽ aditu difficillimã ſubmouere. miſſo igit Lẽtulo ultra ulteriorẽ reppulit ripã: citra præſidia cõſtituit. ſic tũc Dacia non uicta: ſummota atq; dilata ẽ. Sarmatas quoq; p eundẽ Lentulũ Danubio ꝓhibuit: qbus tãta barbaries ẽ: ut pacẽ nõ intelligãt. Germania quoq; magis turpiter amiſſa q̃ glorioſe acq̃ſita. hæc ex Floro. Trãquillus uero ſcribit Auguſtum Germanos ultra Albim ſummouiſſe. ex qbus Suenos & Sycãbros dedentes ſe traduxit in Galliã. Iſtro. Iſter ut Strabo ait li. ix. oritur ab extremis Germaniæ partibus. ſuperiores aũt fluminis ptes in fontes uerſus: uſq; ad præcipites eius decurſus: quos cataractas noĩant Danubiũ uocãt. quæ maxĩe p Dacoꝝ agrũ delabunt. Alias uero inferiores uſq; ĩ pontũ p Getas: Iſtrũ uocitãt. Cæteꝝ idẽ Dacoꝝ & getãꝝ ſermo eſt. Ferrea iura. dura firma ĩmobilia. Inſanũ. clamoſum. Forum. locus dicitur in quo iudicia fieri ſolent: ut ſcribi Feſtus. Tabularia. loca ubi tabulæ. i. ſcripta pulica & littere ponũt. græci grammato phylacia appellant.

cõiurare ɔſpirare Daci

Iſter dãubius

Forum

Tabularia grãmato phylacia

Cæca freta.latentia.momento enim uertuntur:cum tranquilla esse uideantur. Penetrant aulas:uaria urbanorum uota indicat.aliqui enim auaritia ducti nauigant:aliqui fastu colunt regia tecta:aliqui militiâ &c. Aulas. aule græce:latine atrium .Aulos uero tibia Limina.interiora scilicet. Penates:domos. Vt gemma bibat Aula Martialis etiâ ait:Gemmatũ scythicis ut luceat ignibus aurũ:Ah quotiens digitos exuit iste calix. Iuuenalis sat. Aulos v.Transfert ad pocula gemmas.Plinius.Nec hoc fuit satis:turba gemmarum potamus:& smaragdis teximus calices.Gemmæ autẽ pretiosi lapides dicuntur ut aiunt:q̃ instar gũmi luceant. Sarrano ostro ideſt tyria pur Gẽma pura .Tyrus enĩ sarra quandoq; dicta est:ut Homerus docet .quem etiâ Ennius sequitur auctorem quum dicit Sarra Pœnos Sarra oriundos :ut scribit Probus.Tyri autẽ nobilitas omnis conchylio atq; purpura cõstat:ut Plini. Tyrus libro quĩto capi.xx. inquit. Strabo autem libro.xvi:ait:q̃ post Sydonem maxima atq; ãtiquissima Phœnicũ est Tyrus:quæ tota insula est cõtinenti tamẽ aggere coniungitur :quem Alexander ĩ obsidione congessit.Apud Tyrum purpurarum piscatus :hinc Tyria purpura optima omnium perhibetur. Distat Tyrus a Sidone non plusq̃ ducentis stadiis.Post Tyrum est antiqua Tyrus triginta distans stadiis. Ostro. purpura:ex ostreis enim piscibus etiam tinguitur .de quibus libro primo.g.

CHR.Dacus.populi isti ĩ Thracia sũt bellicosi:q̃ olĩ boios & taurisços superarũt:ut ait Strabo.Sũt q̃ credant hãc regionẽ eã esse quæ hodie Volochia dicitur ultra citraq; Histrum :& dicitur Italia : quoniam italica utatur lingua.

Hic stupet attonitꝰ rostris:hũc plausus hiãtẽ
Per cuneos geminatus enĩ plæbisq; patrũque
Corripuit.gaudẽt perfusi sanguine fratrum.
Exilioque domos & dulcia limina mutant.
Atque alio patriam quærunt sub sole iacẽtẽ:
Agricola incuruo terram dimouit aratro:
Hinc anni labor.hinc patriã puosq; nepotes
Sustinet:hinc armẽta boũ meritosq; iuuẽcos
Nec requies quin aut pomis exhuberet ãnus.
Aut fœtu pecorꝫ:aut cerealis mergite culmi:
Prouẽtuque oneret sulcos.atque horrea uicat
Venit hyems.teritur sicyonia bacca trapetis.
Glande sues læti redeunt:dant arbuta syluæ
Et uarios ponit fœtus autumnus:& alte
Mitis in apricis coquitur uindemia saxis.
Interea dulces pendent circum oscula nati.

SERVI. Plausus hiantem per cuneos geminatus enim plebisque patrumque corripuit .ordo est corripuit enim hunc geminatus per cuneos plausus & plebis & patrum. Exilio:uoluntario scilicet propter auaritiam. Sub alio sole.sub alio climate.

Hinc anni labor ideſt ex agricultura habet totius ãnni substantiam. Hinc patriam susti.Donatus uillam intelligit non re uera patriam. Meritos iuuencos.laboris sui consortes .* Nec requies ideſt nunquam potest rusticus omni ex parte destitui.

Cerealis mergite culmi.manipulos spicarum mergites dicimus Sicionia bacca .Oliua ciuitate Laconiæ sicione.ubi abundat olea. Trapetis.molis oliuaribus. & declinatur trapetum sicut templum. Terentianus. Quo super insidens trapeto signa giris temperat :quod metrum aptum est oliuam terentibus. Arbuta.poma siluestria. Pendent circum oscula nati ideſt non solum aliis rebus sed etiam filiorum aspectu & frequentia gaudent. contra illud . Exilioque domos & dulcia limina mutant. mergites trapetũ

ANTO. Rostris .erant Rostra in foro locus ad palatinas radices .unde ad populum loqui plurimũ consueuerant & á rostris nauium sic quoque cognominata.ait enim Liuius Naues antiatum partim in naualia ubductæ:partim incensæ. rostrisque earũ suggestum in foro extructum adornati placuit. Hiantem.anhelantem certaminis labore & palma.Est autem ordo hunc hiantem corripuit :ideſt mouit sollicitauit & plæbis & patrum plausus enim certe sed uacat potius per cuneos geminatus :ideſt sæpe redditus.non enim semel tantummodo plaudebatur :sed iteratis uicibus. Potes etiam exponere hiantem ideſt honoris cupidum & referre ad graues uiros qui in theatris cum plausu excipiebantur.ignaui cum sibilis. Cuneos.consessus. Gaudent.alii scilicet. Exilio .parridiciis. enim exulare coguntur. Sub alio sole.sub alia regione. Hinc ex agricultura :est anni labor .hoc est opera totius anni toto siquidem anno pro segete laborandum est.Vnde & Ouidius libro primo met.ait.Sternuntur segetes : & deplorata colonis Vota iacent :longique perit labor irritus anni. Hinc. ex agricultura & labore totius anni. Rostra

Patriam .uillam. Armenta boum meritosque iuuencos.Varro libro secundo capite quinto ait.In bubulo genere ætatis gradus dicuntur quatuor. prima uitulorum .secunda iuuencorum tertia boum nouellorum. quarta uetulorum. Meritos .erga agricolam ipsum . iuuencus enim dicitur ut Varro docet ab iuuando: quia iam ad agrum colendum iuuare possit. Sustinet autem Armenta boum & iuuencos ex agricultura sequendo eruum:uiciam : medicam & similia. Nec requies scilicet est agricolæ:Quin ideſt ut annus aut pomis exuberet .aut fœtu pecorum &c.hic sensus melior quam si diceres :Nec requies scilicet est unquam :quin ideſt ut non annus aut pomis exuberet aut &c. qui sensus aliqualiter etiam conueniret propter uerba Theophrasti iamiam sequentia.Quod autem quin pro ut aliquando exponatur Gellius etiam libro decimosexto capi. decimotertio edocet.Sed p̃ ut non apud Maronem li.iii.ibi:Hic tibi nequa moræ fuerint dispendia tanti Quin uatem insanam aspicias. Cerealis mergite culmi .manipulo triticei calami. Prouentuq; oneret sulcos. Theophrastus libro.viii.inquit Ad incrementum autẽ alimentumq; plurimũ quidem cœli temperies : atq; in totũ anni conditio iuuat imbribus enim serenitatibus opportune secutis oĩa feracia p̃multisq; fœcũda redduntur. Quin

quáobrē nō perperā puerbio dicit̃: Annus fructificat nō tellus. Vincat .rūpat. Idē li.i.g. Ruperūt horrea
Sicion messes. Sicionia bacca.oliuā dicit: ut ēt Probus ait. Sicion aūt teste Pli.li.iiii. Achaiæ op. fuit. Vtq; Strabo.
li.viii. inquit: Maximam agri Corinthii partē Sicionii possessā occupauere. præterq; agrū Sicioniū Asopus
perfluit. Trapetis. molis oleariis. trapeta autē a terēdo dicta: nisi græcū est. id Varro docet. Cato autē capite
Trapeta cxlv. Trapetos ait. Varro uero. li.i.c.lv. Trapetas. Auctūnus .dictus q; tūc maxīe augeāt hoīum opes coactis
auctūno agrorum fructibus: auctor est. Festus. Apricis. soli expositis: quasi aphricis. i. sine frigore phrice. enim frigo
ris horror dicitur.

CHR. Stupet .Nā ex admiratione ita pene suas utres amittunt sensus: ut corpore pariter ac animo torpescat.
Plausus .nam plausus magnis uiris dabat̃ in theatro & a populo & a senatu .Hinc Horatius de mecœnate: Vi
le portabis modicis sabinū Cătharis græca quod ego ipse testa Conditū leui datus in theatro cum tibi plausus
Chare mecœnas eques. Cunei: in theatro in quibus spectatores residēt: ita diuidunt̃ ut anguli trigonoꝝ qui
currunt circum curuatura circinationes dirigāt ascensus ait Vitruuius & paulo infra idem .Hi autē qui sunt in
imo & dirigunt scalaria erunt numero septē reliqui quinq; scænæ designabunt compositionē. Et unus medius
contra se ualuas regias habere debet: & qui erunt dextra & sinistra hospitaliorū designabūt cōpositionē .Extre
mi duo spectabunt itinera uersurarum. Patriam. nam cupiditate quæstus loca a solo natali remitissima sibi pa
triā facit. Alio sub sole .unus idēq; est sol. Sed dicimus solē cadētem cum occidētalem. & nascentē cum orie
ntalem plagam obtinet. Iacentē .quia terræ imas partes tenent ī elemētis: ergo iacentes comparatione aliorū ele
mentorum. Cum autem dixit cāposq; iacentes dixit comparatione montium: qui attollunt̃ e campis.

SER .Casta pudicitiā domus .non ut in urbibus im
pudica. Ipse dies agitat .huic est suspendendum: &
sic inferendum festos. Nam hoc dicit omnes dies sic
hēt ut festos putes .Alii dicunt festos dies cū religio
ne concelebrant. Agresti palæstra .rustica lucta/
palæstra tione .Palæstra autē dicta uel . ἀπὸ τῆς παλης.
id ē a luctatiōe. Vel ἀπὸ τοῦ πάλην .hoc est a motu
urnæ. Nā ducti sorte luctantur. Sic fortis hetruria
creuit iuxta historiam. Nā cōstat thuscos usq; ad
fretū siculū omnia possedisse. Ante sceptrū .i. anteq̃
regnaret Iuppiter: qui est in dictæo cretæ monte nu
tritus. Impia q̃ cæsis gens ē. arati est hoc: qui dicit
maiores boues comedere nefas putasse. Iuuenalis:
Nescierāt primi gladios extundere fabri. Iam tem
pus equū fumantia soluere colla. allegorice hoc di
cit debemus fatigato ingenio parcere: & finem face
re carmini. Sane nō est comparatio: sed trāslatio: si
cut & in fine primi libri legimus. Et multi uolunt
ideo dixisse eum hoc loco finem carmini georgico
se esse facturū: q; duo sequentes libri pastorales sūt
non georgici: ut etiam in prima huius carminū par
te commemorauimus.

AN. Casta pudicitiā. Iuuenalis tamē sat.vi. ait: lāq;
eadē sūmis pariter: minimisq; libido: Nec melior pe
dibus silicē quæ conterit atrū: Quā quæ longiorū
uehitur ceruice syroꝝ. Ipse. agricola .s. Agitat.
sæpe agit & celebrat. Te libans. legitur etiam ī an
tiquis delibans. Lenæ. uideto li.ii.g. in principio.

Magi/ Magistris pastoribus. magistrare. n. est moderari:
strare ut docet Festus. i. regere & gubernare. Palæstra. lu
palæstra dus & locus dicit̃. pale lucta. palæo luctor. Pale/
striō locus ubi palæstra exercet̃. palæstes luctato r.
palæsma lucta certamen. Palæstræ āt repertor Mercurius fuit ut scribit Diodorus libro primo: q; Horatius li.
primo. ode decimo etiam asserit. Hanc uitam rusticam & agrestem. de qua latius: ubi de laudibus agricul/
turæ. Sabini ueteres. Sabini ut quidam existimauere ab religione & deorum cultu Seuini appellati. Ve/
Sabini linos accolunt lacus roscidis collibus. Nā amnis exhaurit illos sulphureis aquis. Infra Sabinos Latium est: ab
latere Picenum. a tergo. Vmbria: Apœninis iugis Sabinos utrinque uallantibus: Plinius auctor libro tertio
capite decimotertio Sabinorum autem ager egregie oliuetis & uinetis præditus est. glandesque passim produ/
cit. maxime gregibus & armentis student. est autem gens antiquissima: de qua Strabo libro quinto hæc &
plura. Hetruria. Plinius libro tertio capite sexto docet: quod primum Hetruriæ op. Luna portu nobile.
Colonia luca a mari recedens: propriorq; Pisa. Hetruriæ autem fines ad Tybridis ripā ut ait Stra. extēsi sūt.
Septē arces. Roma .n. septē amplexa ē mōtes: Capitolinū. Auentinū. Cœliū. Exqlinū. Viminalē. Quirinalē
Palatinum. Hoꝝ āt etimologiā Varro scribit. docetq; ēt q; dies septimontiū nominatus est ab his septē mōti/
bus: ī qbus sita ē. Dictæi regis. i. Iouis: cuius tēplū erat in Dicte monte Cretæ: qui mons ab Ida ad orientē solē
mille abest stadiis: ut Strabo li.x. scribit. In eo monte Iuppiter aducatus creditur: ut ait Probus. Id autem Ma/

Casta pudicitiā seruat domus: hubera uaccæ
Lactea demittunt: pinguesq; in gramine læto
Inter se aduersis luctantur cornibus hædi.
Ipse dies agitat festos: fususq; per herbam.
Ignis ubi in medio. & socii cratera coronant.
Teq; libans Lenæe uocat: pecorisq; magistris
Velocis iaculi certamina ponit in ulmo:
Corporaq; agresti nudant prædura palestræ.
Hanc olim ueteres uitam coluere sabini.
Hāc remus & frater. sic fortis hetruria creuit
Scilicet & rerum facta est pulcherrima roma:
Septēque una sibi muro circundedit arces.
Ante etiam sceptrum dictæi regis: & ante
Impia q̃ cæsis gens est epulata iuuencis:
Aureus hanc uitam ī terris saturnus agebat.
Necdū etiā audierant īflari classica: necdū
Impositos duris crepitare incudibus enses.
Sed nos immensū spatiis cōfecimus æquor:
Et iam tempus equum fumātia soluere colla.

Finis Secundi Georgicon.

ro q̃uoq; li.iiii.g.aſſeruit dicens Dictæo cœli regẽ pauere ſub antro .Succeſſit demũ Saturno Iuppiter argẽteo ſæculo. Ante ante .Epanalepſis figura.i.replicatio uel repetitio. Impiagens.Varro.li.ii.c.v. ait de boue loquens:Hic ſocius hominũ in ruſtico opere & cæteris miniſter.ab eo antiqui manus ita abſtinere uoluerũt: ut capite ſanxerint:ſiquis occidiſſe .Plinius ãt li.vii.docet:q; animal occidit primus Hyperbius Martis filius: Prometheus bouẽ. Aureus ſaturnus.q aurea ætate regnauit in Latio:ut ſupra etiam patuit latius: agriculturam q; ibidem edocuit .de quo Maro.li.viii.ſic:Primus ab æthereis uenit ſaturnus ab oris Arma Iouis fugiens &c. tu reliqua illic uideto.Aliqua ẽt diximus ægloga quarta & ægloga ſexta:quæ hic quoq; conueniunt. Claſſica.tubaq; ſonitus inde nominat:quia claſſes equitũ ordines uocãt:q maxie utunt tubis:Priſc. auctor. Tubæ ẽt claſſica appellãtur:ut hic. Inſtari claſſica.Ouidius quoq; li.i.met.ait de aureo ſæculo:Non tuba directi.nõ æris cornua flexi:Nõ galeæ:nõ enſis erat:ſine militis uſu mollia ſecuræ peragebant ocia gentes. Cõfecimus æquor.i.abſoluimus ĩmenſam materiã.eſt.n.Metaphora.i.tranſlatio a currẽtibus equis ad ſuum ſcribendi tenorem.Fabius li.viii.oſtendit eſſe cũ trãſlatione Allegoriam.i.inuerſionem .ut aliud uerbis aliud ſenſu oſtendat.erit autem ſenſus:quæ tractãda fuerant explicuimus:iam congruum eſt carmen finire. Claſſica

CHR. Caſta pudicitia.pudicitia eſt ab iniuria turpium libidinum libera .Caſtitas uero & ab iis continens & remota.præterea & religioſa munditia & puritas.Hanc olim commendat auctoritate ſabinorum: qui populi ſanctiſſimi fuerunt:& antiquiſſimi.Nam ut ait Zenodotus troezenius:Vmbricæ gentis indigenæ habitarunt circa atrum reatinũ:deinde pulſi a pelaſgis in eam terrã ubi nũc ſunt uenerunt:& pro umbris ſabini uocati ſũt. Caro autem ait uocatos eſſe ſabinos a Sabino Sangi diui genitalis filio:Quod uidetur & Vergilius ſequi qui ubi.ait:Italus paterq; ſabinus .Varro autem ſcribit:Virginem Rheatinam dum in Enialii dii templo ſaltat furore diuino correptam in adiytum dei irruiſſe:ex eoq; concepiſſe Modium ſabidium uirum bello egregium: q Cures ſabinorum urbem condidit .Fuerũt autem ſabini ut demonſtrat Liuius auſterioris diſciplinæ amatores. Hanc Remus & frater .nam conditores urbis romanæ agriculturam in maximo haberi præcio uoluerunt. Vnde & conſules & dictatores ex agro ad magiſtratus accipiendos accerſebantur.Sic fortis hetruria creuit .nam robur corporis ac laborum difficultatumque tolerantia uehementer ex opere ruſtico:aut acquiritur aut a natura acceptum augetur.Hetruriam autem nominat .quia hetruſci toti Italiæ imperarunt:cuius rei indicium manifeſtum eſt:quod inferum mare ab illis Tyrrhenum:ſuperum a colonia illorum Adria Adriaticum nominarunt.Magna ergo laus agriculturæ:quod auctores habeãt & ſanctiſſimos ſabinos:& fortiſſimos: hetruſcos:& maximos omnium romanos .Sed maior quod a Saturno tanto deo adinuenta ſit. pudicitia Caſtitas

Ouidii in tertium Georgicon Tetraſticon.

Teq; pales. & paſtor memorãde per orbẽ:
Et pecorum cultus:& gramine paſcua læta:
Quis habitent armẽta locis:ſtabulẽt & agni
Omnia diuino monſtrauit carmine uates

ANT.M.Argumẽtum Voluminis Tertii

Pãdit apta boũ:uel equũ tibi forma notãda
Poſt uitulũ curã mõſtrat:curamq; parentum
Tradit equis aliã. Vim poſtea pãdit amoris.
Curat ouis:capraſq; ſimul.lactis quoq; lanæ
Mentio.Cura canũ:ſerpentũ cura notatur.
Morboq; quoq; te cauſas & ſigna docebit.
Cõmunemq; luem cũctis aĩalibus olim.

P.Vergilii Marõis Georgicõ Liber Tertius.

t E quoq; magna pales:& te memorande canemus.
Paſtor ab amphryſo:uos ſyluæ amneſq; lycæi.

t E quoque magna pales &.Inuocat deam pabuli dicturus de animalibus:ſicut de frumentis & de uitibus dicturus Cererem inuocauit & Liberum. Sane non eſt mirandum uſum eſſe eum procemio:ſicut eſt uſus in primo.Nam nunc aliud quodã modo inchoaturus ẽ carmen paſtorale ſcilicet poſt completum georgicum.Deinde etiam unum ſit ſcimus conceſſum eſſe ſcribentibus .ut iteratiõe procemii legentum reficiant interdum laborem. Nam & Liuius frequenter innouat principia:Vt incenſa a gallis urbe:& completis conſulibus: & Cicero in Verrinis:qui in frumentaria conciliauit auditorum animos iteratione principii:Vt omnes qui-alterum iudicant & reliqua. Pales autem ut dixi mus dea eſt pabuli:quam alii Veſtam:Alii matrẽ deum uolunt Hanc autem Vergilius genere fœmi nino appellat .Alii inter quos Varro maſculino. ut hic pales:huic ſacra ſoluuntur.xii.calen.maias die: quæ palilia uocantur. Ab amphriſo.amphriſus fluuius Theſſaliæ:circa quem ſpoliatus Apollo diuinitate ob occiſos ciclopas Admeto regi pauiſſe armenta dicitur. unde eum nunc inuocat:qui.Nomius uocatur.uel ἀποτῆς νομῆς :ideſt a paſcuis.uel ἀποτῶν νόμων ideſt a lege chordarum. SERVIVS Pales áphriſus

Siluæ amneſque licæi .κατεξοχήν montem Arcadiæ poſuit:uel quia pecoroſa eſt.Vel quia Pan illic eſt ruſticum numen.

ANTO.MAN. Cato maior in Cicerone de Agricultura loquens ſic ait:Nec uero ſegetibus ſolum & pratis & uineis & arbuſtis res ruſtice lætæ ſunt:ſed pomeriis etiam & hortis:tum pecudum paſtu & apum examinibus:florum omnium uarietate. Itaque non iniuria Poeta feciſſe uidetur. ſi poſt ſegetes atque uineta & arbuſta:de pecudum paſtu & apibus ſcripſit. Te quoq; .ſicut cererẽ

Pales & baechũ cecinimus. Pales.ut Naſo & Feſtus aiũt :dicebaꝫ paſtoꝝ dea:cuius feſta parilia dicebanꝫ:ꝙ ꝑ partu pecoris eidẽ ſacra fiebant .q dies ut Probus ait:dies natalis eſt urbis Romæ:q̃ a paſtoribus eſt cõdita.quo die & ignẽ trãſiliebant accenſis ſtramentis more agreſti:& lactes libabãt:q fructus ex pecore tollitꝫ.De iis ãt late Oui. li.iiii.faſt.Pli.ãt li.xviii.c.xxxix.ſcribit Romæ natalẽ fuiſſe.xi.cal.Maii.Sio ẽt Solinus ait.Oui.tũ li.iiii.faſt. xii.cal.maii fuiſſe ſcribit.Sũt q aliter ſcribãt.demũ quo die cõdita fuerit ĩcertũ putare debemus.cũ etiã & quo tpe & a quo minime cõſtet.qđ qdẽ late oñdit Dionyſius li.i.antiqtatũ :ubi maximã refert uarietatem. Paſtor Apollinẽ ĩtelligit.quo mõ aũt Admeti regis apud Amphryſũ Theſſaliæ fluuiũ pauerit uideto ægloga.v.Mac. uero li.i.ſat.de diuiſiõe dieꝝ ait:Nomion Apollona cognominauerũt.nõ ex officio paſtorali:ut fabula:ꝑ quã fingitꝫ Admeti regis pecora pauiſſe:ſed qa ſol paſci: oĩa .quæ terra ꝓgenerat :unde nõ unius generis ſed oĩum Lacæus pecoꝝ paſtor canitꝫ. Lycæi.Arcadiæ mõtis :ĩ quo delubrũ iouis lycæi:quẽ Pana uolũt ĩtelligi ut ẽt añ oñdius Strabo.ãt li.viii.ſcribit ĩ Arcadia fertilia fuiſſe pecori paſcua:ꝑſertĩ eqs atq̃ aſinis equaꝝ ſuppoſitoribus.

Pales Palilia parilia CHR.Tequoq̃.Vt in frugibus ĩuocauit Cererẽ:& in arboribus Bacchũ.ſic ĩ pabulis Palẽ.hæc dea pabuli eſt.puto eã eſſe quã Rheã nominãt:quæ mõtanæ lapidoſæq̃ terræ uĩ cõtinet pabulis addicatꝫ.Hunc ſacra.xi.ca lẽ maias faciebãt qua die poſitis in igne fœni manipulis ludibũdi ruſtici ſaliebãt Hoc.n.ſe ſacro luſtrari puta/ bãt .de qbus Cicero ait in Philippicis :Palilia quæ nũc parilia mutatis litteris dicimus.Hoc die cõdita ẽ roma na urbs a Romulo duũdeuigĩti nato ános hora poſt ſecundã ante tertiã:ut ſcripſit .L.Tarũcius mathematicus ĩ ſignis ioue ĩ piſcibus :Saturno Marte Venere Mercurio ĩ Scorpiõe:Sole ĩ tauro:Luna ĩ libra cõſtitutis . Ait Solinus.Et obſeruatũ deiceps ne q̃ hoſtia cederetur parilibus ut dies ille a ſanguine purus eẽt.Refert aũt Sueto nius :ꝙ ex.S.C.decretũ ẽ ut dies quo Caligula ĩperium ſumpſit parilia appellaretꝫ uelut argumentũ rurſus cõ ditæ urbis.M.ãt Varro ait parilia tã priuata ſunt q̃ publica .Eſt.n.genus hilaritatis & luſus apud ruſticos:ut cõ geſtis cũ fœno ſtipulis ignẽ magnũ tranſeant:quod pales expiari ſic credaꝫ. Paſtor.Apollinẽ Nomiũ ĩtelligit

Apollo De quo Seruius Cætexꝝ.Cicero ĩ libro de natura deoꝝ q̃ttuor ſcribit fuiſſe apollines:Primũ ãtiq̃ſſimũ Vulca ni filiũ cuſtodẽ Athenarũ .Alteꝝ Corimbãtis filiũ natũ ĩ Creta:cuius de illa ĩſula cũ ioue fuiſſe certamẽ tradi tur.Tertiũ ioue tertio natũ & ex Latona.Qui ex Hyperboreis Delphos uenerit.Quãuis Euſebius illũ antiquio rẽ deſcribat.Quartũ in arcadia quẽ arcades ꝙ illis leges ĩpoſuit Nomionẽ appellarũt .Deide ꝑ nimiã ſeueri tatẽ regno pulſus ad Admetũ Theſſaliæ regẽ cõfugit :& iuxta Amphriſyũ fluuiũ quibuſdã populis impera/

ãphriſo uit .Credũtq̃ multi paſtoriã exercuiſſe:ob idq̃ pro paſtoꝝ deo fuiſſe cultũ . Amphriſo.flumẽ eſt Theſſaliæ apud quẽ Admeti armẽta pauit. Lycæi:Mons Arcadiæ a lupis q̃bus abũdat dictus.

SER.Cætera quæ uacuas.t.c.m.omnia iã uulgata fabulæ quæ delectationi eẽ poterãt.& occupare mẽ tes curis ſolutas iã deſcripte a multis ĩ oĩum ore uer ſant. Quis aut euryſthea durũ.Euryſtheus rex fuit

euryſthe us Græciæ Perſei genus :qui lunonis inſtinctu impa bat Herculi:ut uaria mõſtra ſupare quibus poſſet perire .Vnde eum durũ appellauit .q potuit ad cõ/ plẽdũ odium nouercale ſufficere. Aut illaudati ne

Cætera quæ uacuas tenuiſſet caria mẽtes,
Omnia iã uulgata:quis aut euryſthea durũ
Aut illaudati neſcit buſiridis aras?
Cui non dictus hylas puer:& latonia delos

Buſiris ſcit buſiridis aras.Buſiris rex fuit ægypti :q cũ ſuſceptos hoſpites imolaret: ab hercule interẽptus ẽ: cũ ẽt eũ uoluiſſet occidere.huius laudẽ ſcripſit Iſocrates .uñ illaudati ꝓtricipiũ ẽ pro noĩe :ut ſit laudabilis:nõ q̃ lauda/ tus nõ ſit :ſed q laudari nõ meruit:ut é illud ĩ.vii.Diues iacceſſos ubi ſolis filia lucos.pro iacceſſibiles:ñ quos nullus acceſſit:ſed ad quos accedere nullus debeat. Cui nõdictus hilas puer.Cui ãt.i.a quo.horatius Scribe

Hylas ris uario fortis & hoſtiũ.pro a Vario .Hylas aũt ſocius.Herculis fuit q aquatũ ꝓfectus :raptus ẽ a nymphis in

Latonia Miſia. Latonia delos .Inſula:ĩ qua Latona enixa eſt Apollinẽ & Dianã:quã inſulã ante uagam Apollo:ut ĩ ter tio legimus Mycone celſa gyaroq̃ reuĩxit.Vbi fabulã eius plenius diximus :ſtabilem facit.

Euriſthe us laudare Buſiri ANT.Euryſthea duꝝ.Euryſtheus ut Euſebius ſcribit fuit Mycenaꝝ Lacedæmonioꝝq̃ rex.q teſte Diod.li.v. Herculi .xii.labores ſeu certamĩa ꝓfici mãdauit:ꝓpea durũ poeta dixit. Illaudati buſiridis aras.legitꝫ etiã ar ces ĩ antiqs.Mac.li.ſat.vi.expõit illaudati ꝓ illaudabilis.i.nũq̃ noĩandi.nã laudare ſignificat priſca lingua noĩa re appellarecq̃.Strabo uero li.xvii ſcribit:ꝙ nullus Buſiris nec rex fuit :nec tyrannus in ægypto. unde fabula ẽ qđ de ipſo dicitꝫ .Idẽ quoq̃ Dio.cõfirmat.ait.n.li.ii.In Oſiridis ueluti frugũ ac fructuũ reptoris memoriã apũ

Oſiris poſteros immortalẽ :boues ruffos:qñ uidẽtꝫ colore ſimiles Typhoni.q Oſiridẽ necauit immolari ꝓmiſſum. homineſq̃ colore typhonis antiqui reges ad ſepulchrũ Oſiridis ſacrificio mactabãt.q̃ ex cã pauci ruffi ægyptii reperiebantur :externi plures.hæc res materiam fabulãdi græcis dedit Buſiridẽ hoſpites necaſſe:ſed Oſiridis ſe pulchrũ ea crudelitate notatum eſt.Li.tamen.v.ſcribit ꝙ Hercules Buſiridẽ ægyptioꝝ regẽ in ægypto macta roſ aduenas loui ſacrificantem merito affecit ſupplicio.Euſeb.ait:ꝙ Buſiris neptuni & libyæ epaphi filiæ fili us apud uicina Nilo locatyrãnidẽ exercuit:trãſeuntes hoſpites crudeli ſcelere interficiens. Hylas puer.uidẽ to ægloga.vi. Latonia delos.quia ibi peperit Dianam & Apollinem:& templum habet .Sed propterea in ĩ ſula dicuntur nati.(ut ſcribit Mac.li.i.ſat.)ꝙ ex mari nobis oriri uidentur .Et hæc inſula ideo Delos uocatꝫ: quia ortus & quaſi partus luminum omnia facit dela .i. aperta clareſcerer Præterea delos manifeſtus dicitur.

Delos deloo manifeſto :declaro.Eſt autem Delos inſula ĩ mari ægeo ſita urbẽ habens in plano poſitã:& Apollinis tẽ plũ atq̃ Latonæ:quæ ibi Dianã ſimul & Apollinem peperit auctor Strabo.li.x.

CHR.Vacuas.Ociosas a curis ceſſãtes.Horatius:Poſcimus ſi qd uacui ſub umbra luſimus tecũ.Captat aũt at tẽtionẽ cũ demõſtret nõ eſſe ſe de rebus tritis & uulgatis dictuꝝ ſed de ĩſolitis atq̃ inuſitatis .Ex qua etiam re beniuolẽtiã cõciliat cũ nõ fabuloſa ſed fructuoſa ſe dictuꝝ polliceaturꝫ .Ipſa etiã ueluti occupatiõe qua fabulas nominat duo efficit.Nã & ipſis fabellis ꝑcipiũ libri exornat :& illarum cõparatione rem ſuã extollit.

SER. Hippodameq; Græca q̄ ĩ ñ exeũt: plerũq; ipſũ ñ ĩ ia ſoluũt: ut hippodame hippodamia: Penelope pene lopia. Fabula talis ẽ. Hippodãe filia fuit Oenomai regis ciuitatũ Elidis & Piſæ. hic equos habuit uelociſſimos utpote uẽtoꝝ flatu creatos: Qui ꝓcos filiæ multos necauit: ſub hac cõditiõe ꝓuocatos ad currule certamẽ: ut aut uictus traderet filiã: aut uictos necaret. Cũ poſtea Pelopẽ amaſſet Hippodamia: corrupit Myrthilũ aurigã patris ꝑmi coitus pactiõe: q̄ factis cæreis axibus cũ uictore Pelope a puella ꝓmiſſũ poſceret ꝑmiũ: ab eius mari to ẽ ꝑcipitatus ĩ mare: cui nomẽ ĩpoſuit: Nã ab eius noĩe myrtoũ dicit pelagus. Humeroq; pelops iſignis eburno: Tãtalus pater Pelopis uolẽs deoꝝ tẽtare diuini tatẽ: eis iuitatis filiũ ſuũ epulãdum appoſuit: a quo oẽs dii abſtinuerũt excepta Cerere: quæ brachiũ eiꝰ cõſumſit: poſtea: dii petẽte Tãtalo cũ uoliſſet eius fi liũ reuocare ab ĩferis Ceres ei eburneũ brachiũ reſti tuit. Quod iõ fingit: qa Ceres ipſa eſt terra q̄ corpo ra uniuerſa cõſumit oſſa tm̃ reſeruãs. Acer eqs.

Hippodãeq;. hũeroq; pelops iſignis eburno
Acer eqs: Tẽtanda uia ẽ qua me quoq; poſſi
Tollere humo: uictor q; uirũ uolitare per ora
Primus ego in patriã mecũ mõ uita ſuperſit
Aonio rediens deducam uertice muſas:
Primus idumæas referã tibi mantua palmas
Et uiridi ĩ campo tẽplum de marmore ponã
Propter aquam: tardis ingẽs ubi flexib⁹ erat
Myncius: & tenera prætexit arundine ripas.
In medio mihi cæſar erit templumq; tenebit.
Illi uictor ego & tyrio conſpectus in oſtro

Hippo dame

Tãtalus vide ſtu ut metha: oui fa: quita

Victor ẽt Oenomai. Via. Rõ. Me quoq;. i. ſicut ſe alii ſubſtulerũt carmĩs merito. Victor. Effector ꝓpoſiti & uoti. ſicut paulopoſt: Illi uictor ego. Primus ego ĩ patriã. lõ ꝑmus q; añ illũ nullus mãtua noꝝ poeta fuit Aut qa nullus ĩde talis emerſit. Modo. Tm̃mõ. Aonio uertice. Boetio. Aonia ipſa ẽ boetia: ĩ q̄ ẽ mõs Helicõ muſis dicatus: Idumæas: palmas. Abũdãtes quales ſũt & q̃tæ apud Idumẽ ci uitatẽ Phœnicis. Lucãus: Et arbuſto palmaꝝ diues idume. In medio mihi cæſar erit tẽplũq; tenebit. i. tẽplũ ipſi dabo. & uerbo uſus ẽ põtificali. Nã q tẽplũ dicabat poſtẽ tenẽs: dare ſe dicebat numini: q; ab illo neceſſe fuerat iã teneri: & ab hũano iure diſcedere. qđ ãt dicit ĩ medio eius tẽplũ fore ſignificat. Nã ei ſp ſacratꝰ numĩ locus ẽ: cuius ſimulachrũ ĩ medio cõſtruit. alia n. ad ornatũ tm̃ ꝑtinẽt. Tyrio cõſpectus ĩ oſtro. In hĩtu põtificis: cuius ſe officiũ dicit ĩ tẽpli ꝺſecratiõe ſũptuꝝ. AN. Hippodameq;. ĩ Piſa peloponeſi ciuitate (ut Diodorus li. v. edocet) Mars ex ægĩa aſopi filia gẽuit Oenomaũ ls unic ã filiã Hippodamiã appellauit: finẽ uitæ ab oraculo ſciſcitãte rñſũ ẽ: tũc ĩ fata illũ ceſſurũ quũ filia nupiſſet: decreuit igit filiã ꝑpetua uirgĩtate frui. Multis tãdẽ uxorẽ ſibi illã poſtulãtibꝰ certamẽ ꝓpoſuit: quo q uicto eẽt ĩterficeret: uictor uirginẽ deſpõderet. Equoꝝ itaq; iſtituit curſũ a Piſa ad arã Neptuni: q̄ erat apud Iſthmũ corynthi. Curſus erat eiuſmodi: Oenomaus arietẽ Ioui ſacrificabat. q uirginẽ poſtulabat q̃ttuor equoꝝ ferebat curru Oenomaus ſacris pactis curſu ſeq̄bat ꝑcedẽtẽ auriga Myrthilos aſſecutũ haſta q̄ manu geſtabat ĩterficiebat hoc pacto cũ plures equoꝝ uelocitate ꝑmiſſet: Pelops Tãtali filiꝰ uiſa Hippodamia corruptoq; Myrthilo illius opa uictoria uſus ẽ ꝑmus. n. ad arã Neptũi ꝑuẽit. q̄ ex re dolore actus Oenomaus exiſtimans adueniſſe rũſi tps: ſibi mortẽ cõſciuit. Pelops ãt ſũpta uxore Hippodamia Piſæ regnũ tenuit. hæc ex Diodo.

Aonia

Hippodame. dici ꝑt bellicoſa. Hippodamos. n. bellicoſus dicit: uel equoꝝ dõitor. Hũeroq; pelops. Ordo ẽ: & pelops acer eqs iſignis eburno hũero. quo pacto ãt id euenerit ſibi uideto li. vi. met. Ser. ãt fabulã ĩterꝑtatur.

Victor uoti cõpos. Viꝝ uolitare ꝑ ora ait Pli. iunior li. vi. epiſtola ad Tacitũ: Eq̄dẽ btõs puto: qbus deorũ mũere datũ ẽ: aut facere ſcribẽda: aut ſcribere legẽda: beatiſſimos puto qbꝰ utrũq;. Aoniouoce. In Aonia boetiæ ꝑte mõs ẽ Helicon P hocidi affinis ex aq̃lõis ptibꝰ: ñ ꝓcul a Parnaſſo diſtãs: q ĩ Phocide ẽ. Parnaſſo æmulus ẽ & altitudĩe & circuitu: uterq;. n. niuibꝰ pulſat: & rupes ãboꝝ ſaxeo ẽ hoc ãt ĩ loco ẽ cõſecrata Muſis ædes fonſq; Caballinus: & Libetbridũ ſpelũca nymphaꝝ: auctor ẽ Stra li. ix. Vtq; Probꝰ ait: fõs ille exꝑſſus dicit ungula pegaſi: quẽ alii Agãippẽ: alii Hippocrenẽ uocãt. ĩde g̃ ſe duductuꝝ ſecũ muſas ait: q; ꝑmus Mãtuanoꝝ carmĩa ſcripſit. Idumæas palmas. i. laudẽ & gloriã. palma. n. ꝓ uictoriæ ꝑmio põit ex q̄ laus redũdat de q̄ palma uideto li. i. g. Idũæa ãt ꝑs ẽ Syriæ teſtæ pli. li. v. c. xiii. Supraq; Idumæã ludæa lõge lateq; fũdit: Dixit ãt idumæas palmas: qm̃ ibi copia maxĩa ẽ: ñ q; alibi ẽt nõ fuerit. Ptolomeus li. v: ſcri. Idumeã regionẽ tota eẽ ab occaſu Iordanis fluuii ĩ Palæſtina Syriæ prouĩcia. Stra. li. xvi. ſcri. ĩ Hierico cãpo palmetũ eẽ ſpatio ſtadioꝝ cẽtũ & totũ irriguũ: & hĩtatiõbꝰ plenũ. ubi & regia ẽ: & Balſami uiridariũ. Pli. quoq; li. v. c. xv. ſcri. hiericũtẽ palmetis cõſitã: fontibꝰ irriguã. ꝑpea igit idumeas palmas Maro ait: Hiericus. n. oppidũ ĩ Iædæa ẽ: Palæſtinæ quo q; regione ſicuti Idumæa. ẽ itẽ iudæa ab occaſu iordanis fluui ſicuti & idumæa: ut oſtendit Ptolomeus li. v. Et pli. ait li. ẽt quĩto: q; ſupra idumeã iudæa lõge lateq; funditur: g̃ ob hiericuntis cãpum idumæas palmas ait: ẽ enĩ propĩquitas eis. Propter. prope. Myncius. q Mantuam prætерfluit. Tenebit. ſeruabit: cuſtodiet.

Idumeæ

Victor. uoti cõpos. Tyrio oſtro. uide in fine li. ii. g.

CHR. Tẽtanda uia: Aliq̄ noua & ñ uſitata tritaq; ꝑgẽdũ. Tollere hũo. Nã hũi ſerpere dicũt quoꝝ & ſfama obſcura ẽ: & ſcripta ſũt ignobilia: ſicut cõtra erigiiad aſtra dicũtur quoꝝ fama ſcriptaq; celeberrima ſũt Vñ ĩ ſuꝑioribꝰ. Daphnin ad aſtra feremus. Et Hora. Multa dyrcæũ leuat aura cygnũ. Idumæas. Idumeæ extrẽa occidẽtalia Caſio proxĩa idumæi tenẽt: ut lacus idumæi nabathei ſũt. q orta ſeditiõe iñ egreſſi ac iudæis ĩhærẽtes eiſdẽ legibꝰ cõicauerũt. ait Stra. pli. ãt mox Idumæa ĩcipit & paleſtĩa ab emerſu ſurbonis lacus. herodot. caſio mõti applicuit. Palmas. iudæa palmis ĩclyta ẽ. Sũt ĩ Europa uulgoq; ĩ Italia ſed ſteriles. Ferũt ĩ maritimis hiſpaniæ fructũ ueꝝ ĩmitẽ: dulcẽ ĩ Africa: ſed cito euaneſcẽtẽ. ĩ oriẽte uĩa ex iis & ĩ aliqbꝰ panis. De marmore. Latius a materia. Myncius. Ex Benaco lacu fluit Myncius. q Mãtuã uſq; labit: ibi ĩ circuitu urbis altero lacu facto breui curſu ĩ padũ deuẽit de ſe qdẽ tẽuis: ſed ibribꝰ adeo augeẽ: ut nullus tã exiguo curſu tm̃ accipiat ĩcr emẽt

SER. Cētū q̄.i.unius diei exhibebo circēſes ludos:qa ut Var.dicit ī libris de rebus populi ro.olī.xxv.miſſi exhibebāt̄ ſed.xxv.dicebat̄ ærariꝰ:eo q̄ de collatiōe populi exhibebat̄:q̄ deſiit cē:poſtq̄ cōferēdæ pecūiæ eſſꝰ ſuetudo ſublata uñ hodie pmālit:ut ultimꝰ miſſus appellaret̄ ærarius.Ergo cētū currus ſecūdū antiqtatē dixit ſicut ēt ad flumīa.olī.n.ī littore flumīs circēſes agitabāt̄ ī altero latere poſitis gladiis:ut ab utraq̄ pte eēt ignauiæ præſens piculū.Vnde & circēſes dicti ſūt q̄ exhibebant̄ in circuitu enſibus poſitis: licet alii a circūeūdo dicāt circēſes uocari. Cūcta m.al.lin.Mihi.i.ad honorē meū. Et hoc dicit ex aliis agōibus ad me certatura græcoꝝ multitudo cōuēiet.p alpheū āt iouis olympici agonē ſignificat.Nā Alpheus fluuiꝰ ē Elidis:q̄ ciuitas iuxta Piſā ē:in q̄ colit̄ olympicus iuppiter. Lucoſq̄ molorchi.i.ſylua nemæa:ī qua celebrat̄ agō in honorē archemori cuiuſdā paſtoris. Molorchus āt paſtor fuit:q Hercu.uenientē ad occidēdū nemæū leonē ſuſcepit hoſpitio.Eos āt ludos accipimus p Alpheū q olympiaci dicūt̄.Per lucos molorchi eos q nemæa uocāt̄. Crudo.Duro:ut Seu crudo fidē pugnā cōmittere cæſtu. Tōſæ oliuæ.Mutis foliis cōpoſitæ:ut Tōſiſq̄ ferūt mātilia uilis hīturū āt ſe coronā tōſilē dicit. Vel ſcæna ut uerſis. Apud maiores theatri gradꝰ tm̄ fuerūt.Nā ſcæna de lignis ad tps fiebat uñ hodie q̄ cōſuetudo pmālit:ut cōponāt̄ pegmata a ludorū theatraliū editoribꝰ.Scæna āt q̄ fiebat aut uerſilis erat:aut ductilis.Verſilis tūc erat cū ſubito tota machinis q̄buſdā uertebat̄:& aliā picturæ faciē oſtēdebat.Ductilis tūc cū tractis tabulatis hac atq̄ illac ſpēs picturæ nudabat̄ interior. Vñ pire utrūq̄ tetigit: dicēs. Verſis diſcedat frōtibus .Singula ſingulis cōplectēs ſermonibus .Quod Varro & Suetonius cōmemorat.

Cētum quadrijugos agitabo ad flumīa curros
Cūcta mihi alpheū linquēs lucoſq̄ molorchi
Curſibus & crudo decertet græcia cæſtu
Ipſe caput tōſæ foliis ornatus oliuæ
Dona feram.iam nunc ſolēnes ducere pōpas
Ad delubra iuuat:cæſoſq̄ uidere iuuencos
Vel ſcæna ut uerſis diſcedat frontibus: utq̄

ANT.Quadrijugos.hūtes q̄ttuor equos iugo.pollicet̄ āt curules ludos Auguſto. Agitabo.ſæpe agā. Alpheū q̄ Alpheo & lympicis ludis uideto.li.i.g.ibi.Eliadū palmas epiros eārū. Lucoſq̄ Molorchi.Eos ludos ītelligit auctore Probo q ī Arca.celebrabāt̄.dicebāt̄q̄ Nemeæa.Molorchus.n.fuit Herculis hoſpes quū pficiſceret̄ ad leonē Nemeæū necādū.quo q̄dē necato Nemeæa īſtituta ſūt.Poſtea Archemori māibꝰ ſūt renouata a ſe ptē uiris q Thebas petebāt.Molorchi āt mētito ē apd̄ Callimachū. Crudo cæſtu.De ludo cæſtū uideto Poetā libro.v.æn.Cæſtus āt a cædēdo dicit̄. Ipſe.ego Maro. Ornatus.pp uictoriā.ſ. Foliis oliuæ.ſcribit Herodotus li.viiii.Olympici certaminis fuiſſe pmiū,ppoſitū oleaginā coronā q̄ dōarēt̄.ñ.n.pecuniarū certamē agitabāt̄ ſed uirtutis.Pli.itē libro.xv.c.iiii.ait.Oleæ honorē romana maieſtas magnū prebuit.turmas eqtū idibus iuliis ex ea coronādo.Itē minoribꝰ triūphis ouātes.Athene quoq̄ uictores olea coronāt. Græci uero oleaſtro olympiæ. Pōpas.dicit̄ pōpa multitudo ipſa ad ſacra collecta: & q̄ triūphū ſeq̄t̄.q̄ itē ad funus pgit.uox græca ē. Delubra.tępla.de qbꝰ Ser.li.ii.æn. Scæna.id dicit̄ tētoriū tabernaculū.Scenoo.n. hīto cōtubernor pono tētoriū.Scenoma habitaculū.Scia ūbra Scæna āt Caſſiodoro teſte ab ruſticis pmū iūbratiōis cā cōpta fuit.ubi pus carmīa īcōdita decātabāt.hīcq̄ a nōnullis tabernaculū traductū fuit.Verūtī poſtq̄ ī urbē ductа fuit Scæna.redactū ē nomē ad eā theatri ptē q̄ ab uno eius cornu ad alterū cū cooptura ducebat̄.fiebat.n. theatrū ī hemicycli formā.Ser.āt ſic ait.Apd̄ maiores theatri gradꝰ tm̄ fuerūt.nā Scæna d̄ lignis ad tēpus fiebat:uñ hodie q̄ cōſuetudo p mālit ut cōponāt̄ pegmata a ludorꝰ theatraliū editoribꝰ. Scæna aūt q̄ fiebat aut uerſilis erat aut ductilis.Verſilis tūc erat quū ſubito tota machinis q̄buſdā uertebat̄.& aliā picturæ ptē oſtēdebat.Ductilis tūc quū tractis tabulatis hac atq̄ illac ſpēs picturæ nudabat̄ īterior.uñ pire utraq̄ tetigit dicēs uerſis diſcebat frōtibꝰ:ſingula ſingulis cōplectēs ſermōibꝰ.qd̄ Var.& Sue.cōmemorat. Vitruuius āt li.v.ponit tria Scænaꝝ gña. CHRI. Circēſes. Ait Pli.ī plæbeis circēſibꝰ excuſſo auriga equos ita ut ſi ſtaret ī capitoliū cucurriſſe:ſedēq̄ ter luſtraſſe. Sed de huiuſcemodi ludis plura dicēus ī enæide ī raptu ſabinaꝝ. Molorchus.Hic paſtor fuit ī ſylua Nemæa:& Her.ad nemæū leonē occidēdū miſſus hoſpitio ſuſcepit.erāt āt quattuor ſpcipua apud græcos ludoꝝ gña q̄uis eſſent & alia.Pria olympia ī honorē Pelopis :quoꝝ corona ex oleaſtro eēt. Agebant̄ ī Arca īter Piſā Eidēq̄ ures:finito.iiii.quoq̄ āno & īcipiēte v.Hos ludos cōſecrauit Her.ioui in honorē ut ait Lactā.Pelopis eius cōſanguinei.Nā Alcmena q̄ Herculē pepit fuit filia Aſidices q̄ ex pelope & Hippodamia orta ē. tā ta āt ī auctoritate fuerūt apd̄ græcos:ut etiā ī ſūmis bellorꝝ piculis huiuſcemodi celebratio nō diſſereret̄.Nā & cū uexaret Xerſes græciā tm̄ ut refert Herodotus nō ſūt intermiſſi .Deniq̄ tpa p olympiadas enumerabāt.Fuit ut pma olympias teſte Africano q̄ Euſebius quoq̄ affirmat regnāte ī Hieruſalē Iohathā Anno mūdi.xxiiii. ſupra q̄ttuor milia ac q̄drigentos .Solinꝰ tm̄ ait:Olympicū carramē qd̄ Hercules ī honorē Pelopis attaui matrē ediderat ītermiſſū Iphitus filiꝰ eius īſtaurauit poſt excidiū Troiæ.cccc.viii.anno. Ergo ab Iphito numerant̄ olympias pria .Secūdū genus ludoꝝ pithia erāt ī honore Apollinis ī qbus laurea corona uictores donabant̄. Erat hic honos Apollini pp iterfectū Phytonē de quo plura refert Macrobius.Poſthæc iſthmia ī honorem Palæmōis apud Corithū celebrāt̄ ī Iſthmo quoꝝ corona e pinu ē.Palæmō aūt portunū deus ē:ac latīe Portunus noīat̄. Quartū genꝰ nemæa dixerūt ī honorē Opheltæ Lycurgi filii:q ī bello thebano: ut ē ī ſexto Statii ſerpētis ictu dū ab Iſipyle ī herba relictus ē periit.Proptereaq̄ puer Archemorus ē dictus q̄ſi fati mortiſq̄ prīci piū:qa primus ex græcis periit ab Adraſti ptibus.Hæc ḡ q̄ttuor ludoꝝ gña apud græcos celebratiſſima erēt q̄uis eēnt & alia.Nā ī Attica celebrāt̄ Panathenæa:Herculea:Eleuſinæa:quoꝝ pmiū erat æneus clypeus. Apud argos agebant̄ Iunonia:q̄ dicebant̄ Hecatōbea:In Arcadia celebrabant̄ Lycæa Ioui lycæo: ubi uictores uaſis æneis honorabant̄. Apud thebanos erāt Herculea & lolēīa:& uictori tripus erat ex ære.In Boetia plures erāt ludi.Nā apd̄ theſpiēſes erāt Cupidini dedicati ludi. Apd̄ platæēſes libertati:Oropi:Amphiarao.In Aegia Aeaco.Pallenes uero q̄ ī Achaia ē agebant̄ Theoxenia & mercuria: qbus pmiū erat ueſtis quam χλαῖναν dicun

Circēſes

alpheus

Molorchus

Nemæa

Scæna

Quatuor genera ludorum

R. Purpurea intexti tollant. Hoc ſecundum hiſtoriam eſt locutus. Nam Auguſtus poſtquam uicit Britanniam plurimos de captiuis quos adduxerat: donauit ad officia theatralia. dicit etiam aulæa. i. uela inimica: in quibus depinxerat uictorias ſuas: & quēadmodū britāni ab eo donati eadē portarēt uela quæ re uera portare ſuerant. Quam rem mira expoſſit ambiguitate. dicēs intexti tollant. Nam in uellis ipſi erant picti: qui eā portabant: Aulæa autem dicta ſunt ab aula Attali regis: in q̄ primum inuenta ſunt uela ingentia. poſtq̄ is populum romanum ſcripſit hæredē. Solido elephanto. Ex ebore integro: nō ſectili. Gangaridū faciā. gangaridæ populi ſunt inter indos & aſſyrios habitātes circa gāgē fluuiū: unde etiam gangaridæ dicti ſunt. Hos uicit Augu. unde etiam imbellem auertis romanis arcibus indū gangaridū aūt progangaridarū dixit: qa hinc gangarida facit. Quod autē ait Victoris arma quirini: Nō eſt contrarium: nam ut etiam in primo æneidos diximus: Sue. Ttranquil. hoc de Auguſto cōmemorat quodā tempore tres partes populi conſentiente ſenatu obtuliſſe ei tria nomīa. Quirini Auguſti. Cæſaris: ille ne unum eligendo alias offēderet partes primo Quirinus ē dictus. īde Cæſar. poſt in nomine Auguſti permanſit. Vñ cū Ver. gangaridas penitus ignorauit. Vndantē bello nullū. Quaſi nō undas ſed bella portantem. pp Antonii & Cleopatræ grauiſſimū prælium. Magnūq̄ fluētē. Pro magne nomen pro aduerbio. ut Totūq̄ repente clamat. Ac nauali ſurgentes ære colūnas. Auguſtus uictor totiusægypti: quam Cæſar pro parte ſuperauit multa de naua li certamine ſuſtulit roſtra: ærea: q̄ bus cōſlatis q̄ttuor effecit colūnas: q̄ poſtea a Domitiāo ī capitolio ſunt poſitæ q̄s hodieq̄ conſpicimus. Vñ ait nauali ſurgentes ære colūnas. Nā roſtratas Iulius Cæſar poſuit uictis pœnis nauali certamīe. E qbus unam ī roſtris alterā añ arcū uidemus a pte ianuarū. Niphates. Et fluuius ē & mōs: ut Et cimini cū monte lacum. Per eū aūt populos iuxta habitantes accipimus. nam nec fluuius unq̄ nec mons poteſt pelli. Fidentemq̄ fuga parthū Bene fidentem. tunc. n. melius iaculantur ſagittas. Rapta manu trophæa. Raptim & ſine labore quæſita. Di uerſo ex hoſte. i. orientis & occidentis accipimus. Vnde & ab utroq̄ littore. orientis propter gangaridarum. occidentis propter britannorum triumphum. Stabunt & parii lapides ſpirantia ſigna in templo Cæſaris. Stabunt & parii lapides ſpirantia ſigna tuas maiorum eius dicit ſe eſſe poſituꝝ quas commendat & a p̄cioſo marmore & arte. dicens Spirantia ſigna Sic alibi. Viuos ducent marmore uultus. Item parius ue lapis circundantur auro. Aſſarici proles. ponam inqt eorum ſtatuas: qui a Ioue uſq̄ ad aſſaracū: & ab aſſaraco uſq̄ ad Auguſtum originem ducunt. Aſſaracus autē auus anchiſæ pater capis fuit. Troſq̄ parens. Troianorum rex Gāymedis pater a quo & Troiano minata eſt Troiæ cyn. au. uel Apolinē dicit pp muros troiæ ab eo cōditos uel Cithiū regē troiæ. quā ī troicis ſuis cōmemorat. Aulæa picta uelamenta. auleis uictaꝝ gentium plerunq̄ hītum & figurā intexebant. quo ſæpius reintegrarēt memoria uirtutis. quā populo oñdebant. Britannos autem p̄ q̄libet gente dixit. hæc ait Probus. Q̄d autem ait Seruius auguſtum uiciſſe Britanniam adduxiſſeq̄ plurimos captiuos ſecus eſt nam Iulius Cæſar id egit uti iā oñdam. Stra. n. li iiii. ſcri. de diuo Cæſare narrās ſic. Duabus autem uictoriis cōtra Britānos re bñ geſta cum duos tñ militum ordines traieciſſet: acceptis obſidibus magnum ſeruorum numerum īgentemq̄ p̄dā reportauit: hoc tñ tpe quidā eius loci p̄ncipes legatiōibus & obſeruātiis Auguſti cæſaris amicitiā cōparantes ī Capitolio dona deis obtulerūt. & uniuerſam fere īſulam Roma. p̄priam familiarēq̄ inſtruxerūt. hæc ille. Plutar. ēt ſcri. Iuli. Cæ. ex cōtinenti galliæ ī Britanniam bis adnauigaſſe maioraq̄ hoſtibus dāna q̄ ſuis emolumēta cōtuliſſe ob regionis inopiam. at q̄lē aīo concepat bello finem īpoſuiſſe: acceptis aūt a rege obſidibus & tributis īpatis ex inſula remeaſſe hæc fere oīa cū Stra. conueniūt. itaq̄ ut dixi q̄ Seruius auguſto tribuit diui Cæſaris fuit Britanni. uideto in Tityro de Britannia. Solidoq̄ ele duro ebore Ver. li. iii. g. de eq̄s. Et ſolido grauiter ſonat ūgula cornu. & li. vi. æn. Solidoq̄ adamante colūnæ. i. duro. Itaq̄ ſolido elephanto. i. ex ebore integro non conuenit: ſed duro exponēdū. Gangaridū gangaridæ. indi dñr a flumine gange. cingit̄. n. Caucaſo īdia & flumine & Oceano. Probus auctor De gange āt uideto li. ii. g. Soli. ſcri. gangaridas extimū indiæ populum cuius Rex inqt eq̄tes mille: elephātes ſeptingentos. peditū lx. milia in apparatu belli habent. auguſtus autem reuera unquā cum indis pugnauit: ut latius li. ii. g. oñdimus. ſed tñ illi ad eius amicitiā petentes legatos cū muneribus miſere Poeta demū cum indis pugnaſſe inuit dixit. n. li. ii. g. Et te maxime ceſar Qui nunc extremis aſiæ iam uictor in oris ībellem auertis roma. arcibus indū. Sed intelligas id fuiſſe qñ in Parthos & armēios bellū geſſit ubi t Tybe. Tribunus militū recepit ſigna q̄. M. Craſſo ademerant Parthi tūc. n. potuerūt cū Medis armēiis & Parthis contra auguſti exercitū pugnare gangaridæ. Quirini. i. auguſti. nā Lucius Florus ſcri. ob īgēia facta tractū fuiſſe in ſenatu an qa condidiſſet īpium Romulus uocaret: ſed ſanctius & reuerentius uiſum ē nomē auguſti Meminit itē Sueto. Nilum. nilus incertis oritur fontibus ſecundū quoſdam immenſo longitudinis ſpatio ambulans. demum pluribus in locis & latens & exiens aphricam ab æthyopia diuidens medios æthiopes ſeccat lōgo. poſtea interuallo in ægyptū mare ſe euomit Certis tamen diebus auctu magno per totam ſpatiatus ægyptū cæcundus innatat terræ. hæc & plura Plinius libro quinto. c. x. Vndantem bello propter bellum Cleopatre

gangaridæ

niphate

aſſaraco aulea

britānia

& antonii in augustum ait.qui quidem ut scribit Plutarchus in antonii uita duxere armatas naues quingenas in augustum tandem pugnando apud actium in Epiro uicti sunt.fugientesq; alexandriam petierunt ubi postea ab augusto oppressis sibipsis mortem consciuere. Magnum fluentem.pro ualde fluenten habet enim hostia septem & exundat ut dictum est. Aere columnas.id Seruius ipse aperuit.Sunt autem nostro æuo in diui ioannis Lateranensis basilica. Vrbes asiæ domitas.intelligit.Medos Parthos & armenios. Nyphaten.Nyphates mons est in armenia Masio monti orientem uersus iminens ut Strabo libro undecimo docuit.Est & fluuius:inde Lucanus ait.armeniusq; tenens uoluentem saxa nyphatē.Et Iuuenalis sat.vi.Quosdam facit isse Nyphaten in populos &c. Pulsumq; nyphaten.locum pro accolis posuit. Parthum.de parthis uideto in Tityro. Fidentem fuga.scribit Trogus libro.xli.q; parthi cominus in acie præliari.aut obsessas expugnare urbes nesciunt.pugnauit itaq; aut pocurentibus equis aut terga dantibus.sæpe etiam fugam simulant: ut in cautiores aduersum uulnera insequentes habeant:plerūq; in ipso ardore certaminis plia deserūt .ac paulo post pugnā ex fuga repetunt. Diuerso ex hoste.i.orientali & occidentali ut ait Probus.melius tamē meridiano & septentrionali accipimus.nā ut Lucius Florus ostendit sub meridiano Musulanos atq; getulos accolas syrthiū Cosso duce compescuit.Marmaridas & garamātas Curimo subigendas dedit ad septētrionē cōuersus compescuit Mo ricos illyricos Pānonios Dalmatas Thraces Dacos Sarmatas germanos. Trophæa. Trophæon græci dicūt latini uero tropheum.a Tropi quod est conuersio. Tropeo uerto.ttopoo in fugam uerto. Qui enim dux hostē conuerterat Trophæum merebat:q autem plenā uictoriā consequeretur Triumphū.sæpe aūt arbor in qua hostium spolia affigebantur trophæum dicebat. Vnde Maro li.xi.æn.de anea qui Mezentium occiderat ait.Ingentem q̄rcum decisis undiq; ramis constituit tumulo:fulgentiaq; induit arma Mezentii ducis exuuias tibi magne trophæum Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas.Telaq; trunca uiri.&c.& paulo inferius ait:indutosq; iubet truncos hostilibus armis ipsos fere duces inimica nomina figi &c. Vtroq; ab littore.i.oriētali & occidēta li.ergo uti superius appositum est.quadrat.uult enim Maro ostendere totius orbis partes augustum subegisse. idem Florus scribit q augustus ad orientem uersus exercitū misit in armenios Medos Parthos: q postea oēs cū indis etiā Augusti & Romanorum dicioni paruerunt.Sub occasu autem Cantabros & astures &c.superauit ut q̄scribit Sueto.alias natiōes male quietas ad obsequiū redegit. Parii lapides.Paros insula ē una Cycladum ab Delo.xxxviii.milia distans:ut docet Pli.li.iiii.c.xiii.& Stra.li x.inquit.Paros lapidē producit quē Parium appellant.ad marmoreas sculpturas aptissimū. Spirantia signa:appositio est.dicit āt statuas troianæ gentis a qua augustus originē habuit uelle affigere. Assarici proles.Dardanus iouis filius Erichthoniū genuit. huic natus ē Tros a quo Troia dicta.troi assaracus.n.Capis:ex quo anchises.exq; eo & uenere æneas troianorum clarissimus:auctor Diodo.libro.v.ab ænea autē iulus ex quo iulia gens:qđ latius in Buc.patuit. Cynthius i.apollo.de quo late æglo.vi. Troiæ auctor.secundumm fabulas loquitur. Nos autem aperuimus in fine primi uoluminis georgicon.

CHRI. Assarici.optime assaraci.Nā hinc facta ē diuisio familiarū.Tros.n.genuit ilionem & assaracū.ab ilione domus piameia prouenit.Si quidem ilionis filius fuit Laomedon.& Laomeduntis Priamus.assaracus āt gēuit Capim:Capis anchisen:Anchises aeneā a quo ē Iulus iuliorū familiæ auctor demissæ a Ioue.nam assaracus ex Troiæ natus est.Tros ex Erictonio:& ille ex Dardano filio iouis ex Electra.

SER. Inuidia infœlix.q̄ inuidentes efficit infœlices Dicit aut se talia scriptus uel factus q̄ magnitudie sui mereant inuidiā:ipsā tñ inuidiā nihil eē nocitura timore pœnæ. Amnēq; seuerū.tristē cōtra Terē. tristis seueritas est in uultu atq; in uerbis fides. Tortos ixiōis angues Quibus uidelicet ixiō ē religatus ad totā postq̄ illicitos iunonis petiuit āplexus. Nō & inexupabile saxum Quod cōtra mōte sisyphus uoluit & inexperabile dixit non quod exuperari non potest sed quod exuperare non ualet summum montis cacumen.

Inuidia infœlix furias amnēq; seuerum
Cocyti metuet:tortosq; ixionis angues:
Immanemq; rotā:& non exuperabile saxum.

inuidia ANM. Inuidia infœlix.horū carminū sensus teste etiā probo. Quisquis inuiderit huic operi. debebit timere post uitæ excessum supplicia q̄ pati existimantur defuncti.& furias Inuidia āt tristitia est de alienis bonis secūdum Damasceni.dicebatq; socrates utinā inuidi in oībus ciuitatibus oculos & aures haberēt:ut de omnibus perfectibus torquerentur quot.n.sunt hostium fœliciū gaudia tot sunt inuidorū gemitus.Et Hora epistola.ii.primi uoluminis ait inuidus alterius marcescit rebus opimis.Inuidia siculi nō inuenere tyranni:Maius tormentū. Merito ergo inuidia infœlix.Oui.aūt li.ii.met.latissime de inuidia scribit. Seuerū amnē.i.tristem.qđ proprium ē

cocytus luctus planctus morti:intelligitq; stygem paludem. Cocyti.Cocytus fluuius est infernus.interpraturq; luctus & hululatus Cocyo & Cocyzo ploro lamētor lugeo.unde & Mac.li.i.de sō.ait q̄ cocytū aliud eē nō asseruerūt q̄ qcqd homines in luctū lachrymasq; compellit. Ixionis.Ixion Phlegiæ filius Iunonē attentauerat.ea sibi nubem in sua forma obiecit.cū q̄ cōcumbens Centauros genuit.quo se iactans ab ioue fulminatus apud inferos torquetur sub rota serpentibus circunfusa ligatus perpetua uolutione unde tibullus ait.Illic iunonem tentari ixionis ausi Versantur celeri noxia membra rota Et Oui.li.iiii.met.Voluit Ixion & se seqturq; fugitq; Mac.autem libro primo de som.scri.q̄ oia q̄ apud inferos esse credidit fabulosa psuasio in nobismet ipis & i ipis hūanis corporibus assignare conati sunt.unde illos q radiis rotaq; districti pendent nihil aliud intelligi uoluerunt q̄ q nihil cōsilio fruentes nihil ratione moderantes nihil uirtutibus explicantes:seq; & actus suos omnes fortunæ pmittentes casibus & fortuitis semper rotantur.Saxum ingens uoluere inefficacibus laboriosisq; conatibus ui tam terrēs Et Oui.libro.iiii.met.ait:aut petis aut urges rituruum sisyphe saxum.

CHRI. Inuidia infœlix.i.q̄ miseros reddat inuidentes:nā ut est apud Hora.Inuidus inuidia combu rit intus

& extra. inuidia ſiculi nō inuenere tyrrāni maius tormentū. Dicit ergo q̄ carebit inuidia propter magnitudinē rerū q̄ inuidiā ſuperabunt. Eſt. n. inuidia inter pales aut paulo ſuperiores. Qua propter illi qui egregiis ſuis uirtutibus longo interuallo reliquos a tergo reliquerunt omni carent inuidia & potius ſunt in admiratione: quia iā deſpreamus nos illos conſequi. hinc græci quæ præclariſſima & maxima ſunt ἀφθονα. ideſt ἀνεῦφθονον. i. ſine inuidia appellant. Qua propter recte Flaccus in carmine: Nō uſitata nec tenui ferar penna biformi per liquidum ætherea Vates neq̄ in terris morabor longius inuidiaq̄ maior Vrbes relinquam. Amnū ſeuerum. Quæ de inferis dicuntur: uidebimus in ſexto æneidos.

Interea dryadum ſyluas ſaltuſq̄ ſequamur
Intactus tua mœcenas haud mollia iuſſa.
Te ſine nil altum mens inchoat: en age ſegnes
Rumpe moras: uocat īgēti clamore cytherō.
Taygetiq̄ canes domitrixq̄ epidaur⁹ equoꝝ
Et uox aſſenſu nemoꝝ ingeminata remugit.
Mox tamen ardentis accingar dicere pugnas
Cæſaris: & nomen fama tot ferre per annos:
Tithoni prima quod abeſt ab origine cæſar.
Seu qs olympiacæ miratus præmia palmæ
Paſcit equos: ſeu quis fortis ad aratra iuuēcos
Corpora præcipue matrū legat optia toruæ
Forma bouis: cui turpe caput: cui pluria ceruix
Et crurū tenus a mento palearia pendēt.
Tū lōgo nullus lateri modus. omnia magna
Pēs etiā: & cameris hirtæ ſub cornibus aures
Nec mihi diſpliceat maculis inſignis & albo
Aut iuga detractans interdū q̄ aſpera cornu:
Et faciē tauro propior. quæq̄ ardua tota.
Et gradiens ima uertit ueſtigia cauda.

SER. Interea dryadum ſyluas. i. donec laudandi Cæſari tempus adueniat interim georgica ſcribimus Te ſine nil altū mens inchoat. Ac ſi diceret nō meo ingenio: ſed tuo fretus īperio ad hoc carmē acceſſi.

Vocat ingenti clamore citherō. i. hortant' ad ſcribendū nos illi montes q aīlibus ſunt referti citherō cytherō
at ps ē parnaſſi. Taygetiq̄ canes. i. Iacones. Nam
Taygeta ciuitas Laconiæ. & hoc iō qu a dicturus ē taygeta
nec tibi cura canū fuerit poſtrema. Domitrix epidaurus equorū. Epiri ciuitas ē equis nobiliſſima. Inge Epiri
minata. i. duplicata p eccho alibi nō canimus ſurdis
rſident oīa ſyluæ. Mox tñ. i. poſtq̄ georgica ſcripſero. Ardētis dicere pugnas cæſaris: Ardētis pugnas legēdū nā male quidā ardētis cæſaris accipiūt ut is communis ſit ſyllaba. Tithoni prima quod abeſt ab origīe cæſari. i. facta cæſaris tot ānis celebrabū't: quot anni ſunt ab eo uſq̄ ad mūdi p̄ncipiū & mō Tithonū pro ſole poſuit pro titane. Nā tithonus Laomedontis frater fuit: quem prœliantem thitōus
aurora dilexit & rapuit: a quo uſq̄ ad Cæſarē non ualde multū tēpus ē. Seu qs olympiacæ. Dicturus ē de armentis & gregibus. Armēta āt ſunt equorū & armenta
boū: q̄ hæc aīalia apta ſūt armis ut ſcutis boū coria
equi prælio. greges capellaꝝ & ouiū ſunt. ipſe pauſo poſt Hoc ſatis armētis: ſupat ps altera curæ. I. āi greges
gerōs agitare greges hirtaſq̄ capellas. Hæc tū armēta. ſ. & greges ſciēdū q̄ plerūq̄ confūdit auctoritas

Olympiacæ miratus p̄mia palmæ i. ſtudioſus curulis certaminis q̄d gerit' ad piſam ī honorem louis olympiaci. Corpa p̄cipue matrū legat. i. magis matrū p q̄d oñdit' ēt patꝝ corpa eē reqrēda. Optima toruæ forma bouis paulo poſt. Et faciē tauro pprior. i. tauro ſimilis toruæ āt terribilis. Turpe caput. i. magnū ut Turpes paſcit ſub gurgite phocax. Plurima ceruix lōga: ut ibi Cū ſe nux pluſima ſyluis inducet ī florē. Crurū tenus. Vſq̄ ad crura. & mō tenus ē aduerbiū. nā ſi eēt p̄poſitio ablatiuo cohæreret. Palearia āt ſunt palearia
pelles depēdētes ex gutture. Cameris cor. i. curuis uñ & cameræ appellatæ ſunt præcipit aut aures & magnas
eē debere. Nec mi. di. Liptotes figura ē. i. ualde placeat mūera nec ſpno. Faciē imaginē & ſimilitudinē totam. cameræ
AN. M. Interea. anteq̄ tēplū de marmore ponā. Driadū. uideto li. i. g. Driadeſq̄ puelle. Saltus. cāpos ītactos ab latinis. ſ. poetis dicit āt ſcribamus carmē agreſte a Mœcenate īpatū. Haud mollia. ſed ardua p Liptotē. Segnis: iutiles ſteriles pigras. Cytherō. ſaltus ē prope thebas in Boetia ut Soli. & Pli. ait li. iiii. Mela īqt ī phocide Delphi & mōs Parnaſſus. in Boetia Thebæ & Cytherō fabulis carminibuſq̄ celeberrimus. Probus ſic ait. Cytherō mōs ē Boetiæ ubi arcana liberi patris ſacra celebrabā't tertio quoq̄ āno. q̄ triēterica dūr exiſtimat' aūt liber eē cū muſis. & iō ex hederæ frōde eius coroa poetis dat'. Oui. itē li. iii. met. ait: Vadit ubi electus faciēda ad ſacra cytherō Cātibus & clara bacchātum uoce ſonabat Stra. li. xix. ſcri. q̄ Cytherō prope Thebas finit' penes quē aſopus currit īferiora eius alluēs. Videto itē ægloga. vi. Cytherō. hūc noīa qa de bobus ſcripturus ē tamē Boetia dcā ē i qua Cytherō hēt'. Taygetiq̄: uideto ī fine li. ii g. Epidaurus urbs ē Pelopōnēſiū: tuingt Pro Epidaurus
bus uñ optimi & gñoſiſſimi e q exeūt Ptolæ. ēt li. iii. ī Pelopōneſo ponit Epidaurum Stra. li. viii. uidet' ſcribere
Epidaurū eſſe inrer Achaia & Peleponneſum: anteaq̄ Epitaurū uocatā. Mela āt ſcribit Epidaurū oppidū eē litori appoſitū Circa finē uero dicti li. viii. Stra. ſic ait: Equorū ſane genus excellit Arcadicū: quē admodū & Argolicū & Epidauricū. Etholorū p̄terea & Acarnanū ſolitudo paſcendis eq̄s ē accōmodata nō mius q̄ Theſſalia Pli āt li. iiii. ſcri. Epidaurū oppidū Aeſculapii delubre eē in Achaia. Soli. ēt c. vii. ſcri. Epidaurū eē ī Achaia ei q̄ decus eē eſculapii ſacellum: cui incubātes ægritudinū remedia capeſſunt mōitis ſomnioꝝ. Vos. p̄dictorum ſ. locorū. Mox ta. ar. pollicet' Cæſaris Octaui q poſtea Auguſtus cognomīatus ē ſcripturū uictoriā quod reuera fecit ī octauo. n. li. æn. deſcripſit ī clypeo eius pugnā & Actiacū bellū q̄d ē geſtū cū antōio. Probus Thitho ni. tithonus ut Diodo. ait li. v. filius fuit Laomedōtis: & priami frater q exiſtimat' ab aurora adamatus eā uxo rē habuiſſe. Priami āt filia Creuſa æneæ uxor mater aſcāii. a quo ſecuta gēs q̄ ad Cæſarē puenit. probus. a prima origine tithomi i. ab ipſo Dardano iouis filio: a quo ad auguſtum fuere anni mile ſecuti uel circa uti

ex Eusebio colligi põt. poeta tñ finitũ pro infinito numerũ posuit. Olympiacæ palmæ. Olympica certamia in Achaia prope alpheũ intelligit de qbus latius li. i. g. Eliadũ palmos epiros equarũ. Plurima cer. lũgũ col/ lũ. Palearia. pelles dependentes sub collo. Camuris: curuis: inde cameræ tecta recurua. Detrectans. male tractãs. Et faciem tauro propior. i. hñs faciẽ propiorẽ ſimiliorẽq; tauro Pli. ãt li. viii. inqt: Tauris in aspectu generositas torua fronte auribus setosis: quibus miora q̃ bubus cornua tenuioraq;. Var. uero li. ii. c. v. de bubus

Tauri forma boũ for/ ma

scri. q; q gregẽ armentorũ emere uult obseruare debet ut sint uaccæ bene cõpositæ: ut integris mẽbris pilosis ob lõgæ amplæ nigrantibus cornibus latis frontibus oculis magnis & nigris pilosis auribus pressis malis aptis na/ ribus labris sub nigris ceruicibus crassis ac longis a collo corpe amplo demisso bene costato latis hũeris bonis clunibus codã pfusam usq; ad calces ut hẽant: ĩ iferiorẽ ptem freq̃ntibus pilis sub crispis. cruribus potius mino ribus. rectis genibus. & cuius ungues sint leues & pares coriũ atractu nõ asperũ ac durũ. colore potissimum ni gro deinde rubeo tertio heluo: q̃rto albo. mollissimus. n. hic ut durissimus p̃mus neq; nõ pterea ut mares semi nis boni sint: quoꝝ & forma ẽ spectãda &c: Colu. ẽt li. vii. c. i. scribit qũo. Mago Carthaginensis prodidit q; pa rãdi sunt boues nouelli q̃drati. grãdes mẽbris. cornibus proceris ac nigrãtibus & robustis. frõte lata & crispa. hir tis auribus. oculis & labris nigris. naribus resimis patuliq; ceruice lõga & torosa. palearibus amplis & pene ad genua promissis pectore magno. armis uastis. capaci & tanq̃ ĩplente utero. lateribus portectis lũbis latis. dorso recto planoq;. clunibus rotũdis. cruribus cõpactis arectisq; sed breuioribus potius q̃ lõgis nec genibus ĩprobis ungulis magnis. caudis lõgissimis & setosis pilosisq;. corpe denso breuiq; colore rubeo uel fusco. tactu corpis mollissimo. Capi. uero. xviii. de tauris idẽ ait se censere probãdos tauros maxĩe mẽbris ãplissimis. moribus pla cidis media ætate. Cætera fere oĩa eadẽ in iis obseruabimus q̃ in bubus eligendis. Nec. n. alio distat bonus taurus a castrato: nisi q; huic torua facies ẽ uegetior aspectus breuiora cornua torosior ceruix & ita uasta ut sit maxima portio corpis. uẽtre paulo substrictiore. idẽ quoq;. c. xix. de forma uaccæ ait q; forma uaccæ quoq; pbãt altissi mæ formælõgæq; maximis uteris frõtibus latissimis oculis nigris & patẽtibus cornibus uẽustis & leuibus & ni grãtibus pilosis auribus cõpssis malis. palearibus & caudis ãplissimis ũgulis modicis & cruribus. Cætera quoq; fere eadem quæ in maribus desiderantur. Ima cauda. huic tantum animali oĩm quibus procerior cauda non statim nato est consumatæ ut cæreris mensuræ: crescit donec ad uestigia ima perueniat: Pli.

epidauro CHRI. Epidaurus. Opidũ Epiri ubi sunt optimi equi. Palearia hæc syriacis bobus non sunt. sed in dorso gib bũ ut refert Pli. habẽt. Corpora matrũ. nã semẽ paternũ pro arifice ẽ. formãq; pbet. & uitã ĩducit. materiã ãt mater subministrat. Vnde oportet eã eẽ bene materiosam: & habere optimã corpaturam. Propter faciem. p synecdochen. i. habẽs faciem propiorẽ tauro. Vacca unius anni nõ admisceẽ prodigium est.

SER. Lucinã iustosq; pati hymenæos. Histerõ. p terõ añ. n. ẽ hymenæos pati post Lucina cõsequẽ. ltẽ hysterõ proteron ẽ: desinit añ decẽ post iiii. ĩcipit an nos añ. n. ĩcipit sic desinit. Cætera ætas. s. q̃ ẽ uel añ q̃rtũ uel post. x. annũ. Bñ oñdit p hæc quoq; tempa possetq; dẽ armẽtis sed iutiliter prouenire fœturam.

Aetas lucinam iustosq; pati hymenæos.
Desinit ante decem: post quattuor ĩcipit ãnos
Cætera nec fæturæ habilis nec fortis aratris.
Interea superat gregibus dũ læta iuentus
Sõlue mares: mitte ĩ uenerẽ pecuaria primus

Superat gregibus dũ læta iuuẽtus. Dũ suppetit. & dicit iuuenili eas ætate debere cõcũbere qa cito me/ liora tempora depereunt. Pecuaria. ab eo quod ẽ pecuare uenit. nam pecua: ut ait in pompeiana Cicero ab eoqd ẽ pecu uenie ut genu genua.

ANT. Lucinã. Ex lucina ptus ex hymenæo cõcubitus accipiem. itaq; hoc ait. post ãnũ. iiii. & ĩtra. x. ad cõci piẽdũ utiles eẽ boues. Probus lũa ãt ut Var. ĩqt nascẽtiũ dux ẽ: hĩc ab iuuãdo & luce iũo lucia dcã ab latinis: ipa n. mẽsibus actis ĩ lucẽ. pducit ĩfates. Hymenæos. hymenæo teste Mar. capella ueneris & bacchi filio dictusq; nuptiaꝝ deus cuius officiũ eẽ dixit psalere ĩ nuptiis cãtare ad thalamos & corõare limĩa sertis pro coitu hĩc po nit hymẽ uero scdm græcos & latios ẽ q̃dã uirgĩalis pellis q̃ p̃mo coitu abrũpit. põit & pro hymenæo hipsipy le Ouidiana ad iasonẽ nõ ego sũfurtĩ tibi cognita: pronuba iũo affuit & sertis tpa uictus hymẽ. Dicunt alii hy menæũ quẽdã fuisse apd athẽas. q; iter bella seuissima uirgĩes liberauit. quã ob cãm nubẽtes eius numẽ iuoca/ bãt q̃si liberatoris uirgĩtatis. Lucinã pa. et hy. Hysterõ proterõ hoc ẽ ultimũ p̃us nã scĩa ordine cõmutaẽ. Sic ẽt

lucina hymneo

ẽ ibi. Desinit añ. x. &c. Desinit an. de. Var. li. ii. c. v. ait q; nõ mĩores oportet inire bimas ut trimæ pariãt eo me lius si q̃drimæ. pleræq; pariũt ĩ. x. ãno. q̃dã ẽt plures. Maxĩe idõeũ tps ad cõcipiẽdũ a Delphini exortus usq; ad dies xl. aut paulo plus. q̃. n. ita cõcepũt tpatissimo ãni tpe pariũt. uaccæ. n. mẽsibus. x. sũt pgnates. mas an fœĩa sit cõcepta significat taurus quũ iniit: si qdẽ si mas ĩ dextriorẽ ptẽ abit. si fœmĩa ĩ sinisteriorẽ ptẽ. Pli. uero li. viii. c. xlii. scri. q; suo tpe ãniculæ ad fœcũditarẽ poscebãt tolerãtius tñ bimæ. tauri gñationẽ q̃drimi iplẽt & sin gulis denas eodẽ ãno tradũt. Cõceptio unico initu pagit q; si forte perrauit uicesimo post die marẽ fœmĩa repe tit. pariũt mense. x. q̃cqd añ genitũ iutile ẽ Tauri nõ sæpius q̃ bis die ĩeunt Robur ẽ tauris ĩ qmatu. uita fœmis xv. ãnis lõgissima: maribus. xx. Fœturæ. genituræ & puẽturi. Cætera ætas: hoc ẽ añ. iiii. ãnũ & post. x. Co. itẽ li. vii. c. xix. ait Quũ uaccæ excesserũt ãnos. x. fœtibus inutiles sunt: Rursus minores bimis inire nõ oportet si ante tñ concepint ptũ eaꝝ remoueri placet ac p triduũ ne laborẽt hubera exp̃mi: postea mulctra prohiberi.

Supat: interest ĩminet. Dũ læ. iu. uel iuuẽta. i. dũ iuuenes sunt uaccæ cõcipiãt: repit enim senecta cũ morbis plurimis. Solue mares p̃mus quo tpe uaccæ ineundæ sint iã diximus. Colu. etiã li. vii. c. xxii. scribit q; mẽse iulio fœmine maribus plerunq; p̃mittẽdæ: ut eo tpe conceptos proximo uere adultis iam pabulis edãt: nã decẽ mensibus uentrem pferunt Vnumque marem. xv. uaccis sufficere abunde est. Pecuatia: pecuare pecuaria fa cit pecu pecua: pecus pecudes: pecus hoc pecora.

CHRI. Lucinã: Simpliciter pro partu posuit nã bruta lucinæ opẽ nõ ĩuocãt: Vaccaꝝ ætas alberto magno teste ẽ qndecim ãnoꝝ eadẽ est taurorũ castrati uero ad uigesimũ pueniunt terminus iuuentutis tauri ẽ quinque

annorũ inde incipit exiccari: Bene ergo Homerus dixit. Taurus quinque annorũ in robore ſuo eſt Magni ſunt boues in epiro ut ſcribit Ariſtotelles. Plinius aũt indicos ſua proceritate camellos æquare & cornua quattuor pedes in latitudinem habere. Boues ſoli animaliũ retro ãbulantes paſcunt. Interea ſuperat optimum præceptum. nã nõ ſolum uiuentium corpora curanda ſunt ſed quia ſingula peunt danda eſt opera ſucceſſioni.

Atq; alĩã ex alia generando ſuffice prolem
Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit ſubeunt morbi triſtiſq; ſenectus.
Et labor & duræ rapit inclementia mortis.
Semper erũt quarum mutari corpora mauis
Semper enim refice: ac ne poſt amiſſa requras.
Ante uenĩ & ſobolẽ armẽto ſortire quotãnis
Nec nõ & pecori eſt idem delectus equino
Tu mõ quos in ſpem ſtatuis ſubmittere gẽtis
Præcipuum iam idẽ a teneris impẽde laborẽ.
Continuo pecoris generoſo pullus in aruis
Altius ingreditur: & mollia crura reponit.
Primus & ire uiam: & fluuios tẽtare minaces
Audet: & ignoto ſeſe committere ponto
Nec uanos horret ſtrepitus. illi ardua ceruix
Argutũq; caput breuis aluus obeſſaq; terga.

SER. Suffice prolem Subminiſtra. unde & ſuffectos dicimus. Optima quæq; dies. Hæc ſententia non ſolum ad animalia ptinet ſed generaliter ad omnia. Subeunt morbi triſtiſq; ſenectus. Naturalem ordinẽ tenuit. dicens aduenire morbos ſenectutem mortẽ. Inclementia mortis. inexorabilitas & duricies. Semper enim refice. Vacat n. Sane dicit ãte ueniendum eẽ: aut anteq; pereãt reparenẽ armẽta.

Sobolẽ armẽto ſortire. Subſtitue: ſũminiſtra. & ẽ uerbum iudiciorũ. Nã ſubſtitui dicuntur iudices: q occupatoꝝ fũgunt offõ. Eſt idẽ pecori delectu equino. i. ut habeant matres optimas. In ſpẽ ſtatu et ſũmittere. i. quos uis admiſſarios fieri. Notãda ſane exquiſita uarietas. nã ut ĩ bobus matres añ deſcribit in equis admiſſarios ante cõmemorat. Altius ingreditur. Cũ exultatione quadã incedit. Mollia crura reponit. Ennius de gruibus perque fabã repũt & mollia crura reponunt. Primus ire uiam: Matris perire ueſtigia. Ignoto ponti. per quem nunquã tranſiera nt. Argutum. breue. ſubſtituti dicũ iudices

AN.M. Suffice ſubminiſtra. Colu. li. vii. c. xx. de uaccis ait. ſed & curandũ eſt oĩbus annis æque atq; in reliqs gregibus pecoris ut delectus habeaẽ. nã & nixæ & uetuſtatæ q̃ gignere deſierunt ſũmouendæ ſunt & utiq; tauro q̃ locum fœcũdaꝝ occupãt able gandæ: uel aratro domãdæ: qm̃ laboris & operis nõ minus q̃ iuuẽci pp uteri ſterilitatẽ patiẽtes ſunt. Optima quæq; dies Oui. quoq; de arte. Cito pede labit ætas. nec bona tã ſequit q̃ bona prima fuit. Inclementia. duritia & crudelitas. Sortire. elige idẽ delectus. ut. ſ. corpa pcipue matrũ legat. itẽ ut quotãnis ſoboles armento eligat. In ſpẽ gentis. in fœturã ut ſint admiſſarii. Et mo. cru. re. glomerat apte reducit alterno cruꝝ explicatu

Mollia crura. faciles tibias: nõ enĩ inepte dure ue ãbulat uti pleriſq; euenit. Primus & ire uiã. Var. li. ii. c. vii. inquit. Equi boni futuri ſigna ſunt ſi cũ gregalibus in pabulo cõtendit in curẽdo aliaue qua re quo potior ſit ſi quũ flumẽ traiiciẽdũ ẽ gregi in primis ꝓgredit ac nõ reſpectat alios. Argutũq; caput. ideſt & exiguũ. Var. li. ii. c. vii. ait Equas ãbere eẽ clũibus ac uẽtribus latis Equos ad admiſſurã quos uelis habere legere oportet amplo corpe. formoſos. nulla pte corpis inter ſe nõ cõgruẽti: caput habeãt nõ magnũ. nec mẽbra cõfuſa. ſint oculis nigris. naribus nõ anguſtis. auribus applicatis. nõ anguſta iuba crebra fuſca ſubcriſpa. ſubtenuibus ſetis ĩpliçata in dexteriorẽ ptẽ ceruicis. pectus ſit latũ & plenũ. hũeri lati. uẽter modicus. lũbi deorſũ uerſũ preſſi. ſcapulæ latæ ſpina maxime duplex. ſi minus non extãs. coda ãpla ſubcriſpa. crura recta equalia introuerſa. genua rotunda nec magna. ungulæ duræ. toto corpe ut habeãt uenas q̃ aĩaduerti poſſũt. hæc ex Var. Colu. et li. vii. c. xxvii. ſic ait: quũ uero natus ẽ pullus cõfeſtĩ licet ĩdolẽ exiſtimare ſi hilaris. ſi ĩtrepidus. ſi neq; conſpectu nouæq; rei. auditu terreẽ: ſi ante gregẽ procurrit. ſi laſciuia & alacritate interdũ & curſu certamĩs æq̃lis exupat. ſi foſſã ſine cũctatiõe trãſilit põtẽ flumẽq; trãſcẽdit. hæc erũt hõeſti aĩmi documẽta. corpis uero forma cõſtabit exiguo capite. nigris oculis naribus aptis. breuibus auriculis & arrectis. ceruice molli itaq; nec lõga dẽſa iuba & p dextrã ptẽ profuſa. lato & muſculoꝝ toris numeroſo pectore. grãdibus armis & rectis. lateribus inflexis. uẽtre ſubſtricto: teſtibus paribus & exiguis. cauda lõga & ſecta criſpaq;. mollibus atq; altis rectiſq; cruribus. tereti gẽu quoq; neq; ĩtrorſus ſpectãdi. rotũdis clunibus. fœminibus toroſis ac nũeroſis: duris ũgulis & altis & cõcauis rotũdiſq; qbus coroæ mediocres ſuppoſitæ ſũt ſici uniuerſũ corpus cõpoſitũ. ut ſit grãde ſublime erectũ ab aſpectu quoq; agile & ex lõgo q̃tũ figura pmittit rotũdũ. Breuis aluus. modica ſubſtricta. Obeſaq; terga grandes lati & pigues hũeri obeſus enim ut Feſtus ait pinguis diciẽ q̃ſi obedendum factus.

CHRI. Tu modo quos in ſpẽ. Mira uarietas. nam in bubulo pecore a matribus in equino a patribus incipit. Sunt autem hæc tria pecorum genera oĩbus præcipua. Bos. n. nobis terram colit: ſine cuius opera agricultura oĩno difficilis eẽt. Equus & cõmode nos uehit. & in bello auxiliat egregie: & in multis rebus comes. eſt homini. Atq; inuecturis & ueterinos habemus equos & iumẽta. Docilitas maxima ẽ ĩ equo. Amiſſos luget dños ãſide riis lachrymas mittit interfecto Nicomede rege eius equus inedia uitam finiuit. refert Philarchus Cẽtaretriũ egallatis occiſo ĩ pugna Antiocho potitũ equo eius illũ aſcẽdiſſe. at equũ indignatione accenſũ pcipitẽ in abrupta iſſe. ac ſe equitemq; perdidiſſe. Bucephalus Alexandri equus neminem ornatu regio inſignitum præter ipſum alexandrum excipere uoluit. in expugnatione thebarum uulneratus alexandrum in alium equum tranſire non eſt paſſus. Equus Cæſaris nullum niſi ipſum Cæſarem dorſo accipere uoluit. Hic anteriores pedes humanos habebat. Semyramis equm uſque in coitum amauit. ut ait iuba. ariſtotelles autem in libro de animalibus: Equum equamque poſt hominem reliquis animalibus ſalatiorem eſſe dicit. addit etiam ipſum quadraginta pẽ Bos equus

tes habere primores quattuor trigesimo mẽse mutare. anno deinde post binos utrinq; nõ superne & inferne. itẽ alio anno quattuor. Itẽ alio quattuor. completis annis quattuor et mensibus sex nõ emittit: et tunc idõeũ tẽpus ad procreandũ habet. Refert prætereа equum oĩbus temporibus & donec uiuit coire. idẽ facere fœmina. Dicit prætereа ætatem ad decimum octauũ annũ protendi in equo. Sed ad longũ ad trigesimũ usq; produci: in nõnullis etiam ad quinquagesimum. sed minus uiuere qui domi aluntur q̃ gregarii. Albertus autem cognomẽto magnus ait equũ biennio inire incipere: sed meliorẽ eẽ fœtũ post triennium usq; ad. xx. q ẽ arcus secundum quem minori coniunctione iunguntur iuppiter & Saturnus iuire autẽ usq; ad trigessimũ annum & equam concipere quãuis debiliter usq; ad quadrigessimũ: qd̃ fere spatium est suæ uitæ: quãuis olim iuuentus sit equus. lxx. annorum. Ipse autẽ albertus refert uidisse se equũ ex maioribus apud militem qui adhuc robustus excesserit annum sexagesimum.

pullus Vitulũ

Pullus: Vt pueros dicimus in humano genere: ita ĩ equo: mullo. asino. atq; camelo dicimus pullos. Itẽ in omni auium genere. in boue uero & elephante uitulum. qui etiam ex arborum radicibus gignuntur: pulli appellantur. Hinc pululare.

Luxuriatq; toris animosũ pectus: honesti
Spodices. glauciq;. color deterrimus albis
Et giluo. tũ si qua sonũ procul arma dedere
Stare loco nescit: micat auribꝰ. & tremit artꝰ
Collectũq; fremens uoluit sub naribus ignẽ.
Densa iuba: & dextro iactata recũbit ĩ almo:
Et duplex agit̃ per lumbos spina cauatq;
Tellurẽ & solido grauiter sõat ungula cornu.
Talis amyclæi domitus pollucis habenis.
Cyllarus. & quorũ graii meminere poetæ.

giluus

SER. Luxuriatq; toris aiosum pectus. Nodosũ & eminens pulpis. Spadices. Phœniciatos uccãt i. professos myrteos. Glauci ãt sunt felineis oculis. i. quodã splẽdore pfusis. Deterrimus albis & giluo: at q alibi ait. Qui candore niues anteirẽt: Sed aliud ẽ cãdidum eẽ. i. quãdam nitenti luce pfusum aliud albũ: qd̃ pallori constat esse uicinum. Giluus ãt ẽ melinus color. Multi ita legũt albis & giluo ut nõ albũ uel giluũ. sed albogiluum uituperet: quod si singuli colores uituperãdi sunt q̃to magis mixtus utroq;. i. albogiluus. Tremit artus: Figurare ꝑ artubus tremit. Voluit sub naribus ignẽ flatu indicat magnanimitatẽ suam: at duplex agit̃ ꝑ lũbos spina. at reuera duplex: aut lata. ut alibi. Duplicem gemmis auroq; coronam. Item. Et duplici aptantur dentalia dorso. Talis amyclæi domitus pollucis habẽtis cyllarus atq; Castor domitor equoꝝ fuit: sed fratrẽ ꝑ fratre posuit poetica licentia: ut Quas illi philomẽa dapes. ꝑ progne: Itẽ reuocato a sanguine teucri. pro Dardani. aut certe ideo pollucẽ pro castore posuit: quia ambo licenter & castores & polluces uocantur. nam & ludi & templum eius & stellæ castorum uocantur.

Ipadix glaucu color giluo color Melinus color

ANT. Luxuriat toris. abundat pulpis debet enĩ esse latum ac plenum ac torosum. Spadices. phœniceus colõr seu puniceus. & spadix idem est teste gelio libro secundo. c xxvi. significat autem exhuberantiam splendoremq; ruboris. Glauciq;. cærulei. Glaucus enim color uiridis dicitur. quod Probus ostendit: & gellius dicto loco. Albis non candidis. sed albis. idest pallidulis. Giluo. giluus color est buxeus ut quidam uolunt. uulgo gialus appellatur. aliqui uero per giluum intelligunt flauum qui ex uiridi & rufo & albo concretus est Seruius Melinum intelligit. Est autem Melinus color candidus: optimus in Melo insula. in Samo quoque nasci tur auctor est Plinius libro. xxxv. capi. sexto. Micat auribus. arrigit ac deprimit aures. Tremit artus. concutit. Collectum ignem: attractam flatus uim & potentiam. Fremens. & fremens & præmens in antiquis legitur. Erit autem ordo. Et præmens ignem collectum uoluit sub naribus ꝑmens aũt idest non emittens sed retinens interius hinc sub naribus uoluit. Voluit sub naribus per quod eius uis apparet: est enim magniflatus

amiclæ

Solido. duro. Amiclæi pollucis. Pollux & Castor Lacedæmone nati sunt: qui existimantur equos accepisse ab iunõe muneris nomine Xanthum & Cyllarum: quos Neptunus donauerat. Probus. Amyclæi amyclæ oppidum est Laconicæ regionis achaie teste Plinio li. iiii: fuit autem patria Castoris & Pollucis Strabo li. octauo ait. q̃ Taygeto monti subiicitur Sparta & amyclæ. Plinius libro tertio scribit amyclas etiam fuisse ꝑ pe Tarracinam a serpentibus delatas.

CHRI. Luxuriat toris: abundat mondum excedit toris. quasi dicat ultra modum torosus est: Nam membra torosa. idest maiores tor os idest musculos & lacertos habentia ualidi ora sunt. Vnde in Hercule torosa brachia pinguunt. Est enim torus siue musculus sciue lacertus. Spadices. Palladius æmilianus colores in equo refert badium. aureum. abineum. ruseum: mureum. ceruinum. giluum scutulatum. album. guttatum. candidissimum nigrum. pressum. Sequentis meriti enumerat uarium cum pulchritudine nigro uel albineo uel badeo mixtum Canum cum quouis colore. spumeum maculosum murinum obscuriorem giluus color est cinericius. ætatem quoq; ita signat. Nam bimo sex mensium dentes medii superiores cadunt: Quadrimo canini mutantur ifra sextum annum moliares superiores cadunt. sexto anno quos primo matauit exæquat. Septimo anno omnes dentes eius explentur. latent ab huic ætatis notæ. Sed prouectioribus tempora cauari incipiunt supercilia canescere Dentes plerunque prominere. Formam uero equi ita describit Collumella. ut sit capite exiguo nigris oculis aptis & breuibus auriculis & arrectis semp. ceruice molli lataque nec longa. densa iuba. & ĩ dexterã ptem. pfusa lato & musculorum toris numeroso pectore. grandibus armis: & rectis lateribus inflexis: spina. duplici uẽtre subacto. testiculis pibus et exiguis: latis lũbis et subridẽtibus. i. pulchris et pĩguibus. cauda lõga et secta crispaq; mollibusatq; altis rectisq; cruribus. terete gẽu. puoq; neq; trorsũ spectãt rotũdis clũibus femoribus torosis ac nũerosis duris ũgulis et altis et cõcauis rotũdisq; qbus corõæ mediocres: suppositæ sũt. corpus ipsũ sit: grande: sublime. erectũ. aspectu quoq; agile: lõgitudo q̃tũ natura pmittit. cũ uero natus ẽ cõfesti licet ĩdolẽ exist mare si hilaris: si intrepidus: si aspectu nouæ rei auditu ut terreat. si forsã sinecũctatiõe trãscit põtẽ flumẽ trãscẽdit

SER. Martis equi Ξάνθος & Φόβος. Et magni currus achillis. Balliarchus Xanthus. Cõiugis aduentũ pernix saturnus: Dum cum amica Phillyra Saturnus coiret. Opes eius uxor aduenit: cuius præsentia ueritus. se in equum conuersit qualem potuit numen imitari: exinde natus est chiron dimidia parte homo dimidia equus. sane Ops cũ de uxore saturni dicimus o corripitur. ut ops opis. cum uero nympha dicimus opis longa est. ut Opis ad æthereum pennis aufertur olympum. pernix aũt ad equum refertur. Nã saturni stella tardissima est. Pelion Montem. Thessaliæ. in quo Chiron habitauit. Hunc quoq; licet bonum et tot signis probatum. Vbi aut morbo grauis aut iam senior ánis defficit. Duo sunt quibus minuuntur corporis uires senectus et morbus unde mire utrunq; complexus est. Abde domo. ĩ domo. nam si aduerbialiter uellet loqui domi diceret. Tale est illud in. iiii. non libvæ non ante tyro. Nec turpi ignosce senectæ. Cicero in catone maiore et laudat et uituperat senectutẽ: unde dupliciter hunc locum intelligimus aut nec ignosce turpi senectutæ. quæ turpis non est quia per naturam uenit. Si quando ad prælia uentum est. alibi nocturnaq; bella. Animos æuumq; notabis præcipue ante oĩa ætatẽ & magnanimitatem requires. post cætera parentes & studiũ. Et quis cuiq; dolor uicto quæ gloria palmæ. Vult gloria palmæ. Vult probare mouere equos uel amissione: uel aquisitione uictoriæ. nã eo tẽdit sequens iste decursus unde est paulo post tãtus amor laudũ tantæ uictoriæ curæ. Luca. quãtum clamore iuuatur. Eleus sonipes. Ruunt effussi carcere currus. usurpatiue pro carceribus. qui ab arcendo dicti sunt. Nam carcer est custodia noxiorum. iuuenum aurigarũ uel spectãtium. Haurit. serit. ut Latus haurit apertũ. Verbere torto. frequẽti. s. itera tione. Volat ui feruidus axis. alibi. Frenaq; fruẽ tesq; rotas. nam tam rotæ q̃ axis cursu calescunt. ANT. M. Marris equi biiuges. Martis equi traduntur Dimos & Phobos Homero auctore ut scribit Probus achillis uero Xanthus & æthon. quidá quattuor putant. & eis adiiciunt podargum & Lampum auctor idem probus. Saturnus. Is cum iouẽ filium quæret & in Thracia cum phyllyra Oceani filia in equum uersus dicitur concubuisse. & ex ea. Chironem Centaurum natum artis medicinæ inuẽtorẽ qui a Phyllira Phyllirides dicitur a poetis. scribunt aratum de aduẽtu uxoris nil scribere. Verg. tamen hic ostendit uxoris opis aduentu in equum uersũ esse dum cũ illa coiret. Pernix. uelox quia equus. Al tũ peliõ. Thessaliæ montẽ altissimũ teste Pli. li. ii. i quo ut scri. Soli. nuptiale cõuiuiũ Thetidis & pelei celebratum fuit. Nec turpi ignosce senectæ. Ordo ẽ. nec ignosce turpi senectæ q̃uis enim seniores eq sint. cum mõ tñ laborem tollerare ualẽt. Est át sẽsus q; ubi optimus equus uel morbo uel senecta deficit. remouẽdus ẽ ab admissura & in domo retinẽdus nec parcendum. ostẽdit. n. oĩno fatigandũ cũ mõ tñ. Turpi senectæ. luue. ẽt sat. x. ait: Sed q̃ continuis & quãtis lõga senectus plena malis deformen & tetrũ ante oĩa uultũ Dissimilẽq; sui deformẽ pro cute pellẽ pendentesq; genas & tales aspice rugas &c. Quanuis aũt senecta sit a natura oĩno quin turpis sit negari nõ põt ergo nec ignosce turpi senectæ dicẽdũ. Frigidus in uenerẽ senior. hic locus asserit qđ dixi ueq; eẽ ut scilicet ab admissura senior in domo teneat. ibiq; fatigẽt cum mõ. nec peitus fatigẽt ei. generat át mas ad ános. xxxiii. & ad. xl. durasse tradũt adiutũ mõ in attollẽda pori parte corporis. sed ad generandũ paucis aĩa liũ minor fertilitas: qua de cã p interualla admissuræ dant. Nec tamen quindecim initus eiusdẽ áni ualet tolerare. Equæ gignũt annis oĩbus ad. xl. Vixisse equũ. lxx. annos prodit Pli. auctor li. viii. c. xl. Collu. uero li. vii. c. xxvi. scri. q; marẽ putant minorẽ trimo non eẽ idoneum admissuræ: posse uero usq; in. xx. ánum progenere. Fœminã bimam recte concipe ut post tertiũ annũ enixa fœtum educet. eandẽq; post decimũ non eẽ utilem. Superiori aũt capite dixerat q; nec minus q̃ qndecim nec rursus plures q̃ uiginti unus debet implere. Frustraq; laborẽ ingratum trahit. Ordo ẽ. Et frustra trahit. i. producit ingratũ laborẽ. i. ingratum coitum. nam calidissimus qsq; citius uenerẽ pficit: &. ei gratior illa fit. senes uero tardiores sunt qa frigẽt. Quondam quãdoq;. Animos ut sit hilaris equus & intrepidus &c. ut supra ostendit Colu. li. vii. c. xxii. scribit q; annorũ notæ cum corpore mutãt. nã dũ bimus & sex mensiũ ẽ. medii dentes superiores & inferiores cadunt cum quartum agit iis qui canini appellantur deiectis alios affert intra sextum deinde annum molares superiores cadunt. Sexto áno quos primos mutauit exæquat. septimo omnes explentur æqualiter. & ex eo cauatos gerit. nec postea quot annorum sit manifesto comprehendi potest decimo tamen anno tempora cauari incipinnt: & supercilia nonnunquam canescere: & dentes prominere. hæc ille. Alias artes. equorum enim alii sunt ad rem militarem idonei. alii ad ue

Pelion

Carcer

Martis equi

Martis equi biiuges & magni currus achillis
Talis & ipse iubam ceruice effudit equina
Coniugis aduentu pernix saturnus & altum
Pelion himnitu fugiens ipleuit acuto Cannis
Hũc quoq; ubi aut morbo grauis ait iã scior
Deficit: abde domo nec turpi ignosce senecte
Frigidis in uenerem senior frustraq; laborem
Ingratũ trahit & si quãdo ad prælia uẽtum ẽ
Vt quõdã instipulis magnis sine uirib9 ignis
Incassum furit ergo animos æuumq; notabis
Præcipue: hinc alias artes prolemq; parãtum.
Et quis cuique dolor uicto. q̃ gloria palmæ.
Nonne uides quũ præcipiti certamine cãpũ.
Corripuere. ruũtque effusi carcere currus:
Quũ spes arrectæ iuuenũ exultãtiaq; haurit.
Corda pauor pulsans: illi instãt uerbere torto.
Et proni dant lora: uolat ui feruidus axis
Iamque hũiles iamque elati sublime uidẽtur
Aera per uacuũ ferri atque assurgere ĩ auras.
Nec mota nec reqes. at fuluæ nimbis arenæ.
Tollitur humescũt spumis flatuq; sequentũ:
Tãtus amor laudũ. tantæ est uictoria curæ

cturam.alii ad admissuram.alii ad cursuram:alii ad prædam.itaq; non item sunt spectandi atq; habendi. hinc peritus belli alios eligit atq; alit ac docet.alios quadrigarius &c.plura Var.li.ii.c.vii. Prolemq; parentum Varro prædicto loco sic ait De stirpe magis itereſt qua sint.q; genera sunt multa.itaq; ad hoc nobiles ab regionibus dicuntur.in græcia Thessalici equi a terra apuli ab Rosea Roseani. Quæ gloria palmæ.ut cursu certás æquales superare conetur &c. Carcere.repagulis. Currus quadrigæ. Exultantia.salientia trementiaque Haurit.eleuat ferit. Instaut.imminent equis. Verbere.scutica. Lora.habenas. Vi.uiolentia. Nimbis.nubes.

CHRI. Dolor.Nam lachrymas uictos emittere::& uictores lœtitiam ostendere dixerunt. Cum spes arrectæ Ecbasis ornandi loci causa. Instant.nunquam cessant ab opere. Torto.nam ex crebro motu contorqntur.& inflectuntur lora. Ruunt effusi.pinxit illorum celeritatem. Itaque humiles.Tota hæc cursus descriptio picturæ q̃ scripturæ similior est. Ipsæ etiam concisæ breuesq; clausulæ faciũt:ut celeritas narrantis expressus demonstret celeritatẽ currẽtium. Iã humiles.iam elati.Quia saltu rem peragunt:ut propter eorum leuitatẽ per aerem potiusq̃ per terrã ferri uideantur. Tãtus amor laudum.Iccirco accelerant:quia uictoriæ cupidissimi sunt. Pelethroni:frenos ac strata equorum primi inueneruat.

SER. Primus ericthiõius.Vulcanus imperato a Ioue Mineruæ coniugio.illa reluctante effectũ libidinis proiecit in terram.inde natus ẽ puer draconteis pedibus:q appellatus est Ericthonius:quasi de terra & lite procreatus.Nam ἐρίσ χθών terra. Hic ad tegẽda pedum fœditatem iunctis equis usus ẽ curru quo tegeret sui corporis turpitudinẽ. Rapidus. Velox. Victor.propositi sui effector. Frena pelethronii.peletronium opidũ est Thessaliæ.ubi primum domandoꝝ equoꝝ usus inuẽtus est. nam cũ qdam Thessalus rex bobus oestro exagitatis satellites suos ad eas reuocãdos ire iussisset.illiq; cursu nõ sufficerẽt:ascẽderũt equos:& eoꝝ uelocitate boues secuti eos stimulus ad recta reuocarũt.sed hi nisi aut cum irent uelociter.aut cũ eorum equi circa flumẽ peneon potarent.capitibus inclinatis locum fabulæ dederũt:ut cẽtauri esse crederentur:qui dicti sunt cẽtari ἀπο τοῦ κέντ ἐν τοῦσ ταύροῦσ Alii dicũt cẽtauroꝝ fabulã eẽ cõfictã ad exprimendã humãæ uitæ uelocitatẽ qa equũ cõstat eẽ uelocissimũ Bene aũt ait pelethronii.qa sunt & alii lapythæ. Eqtem docuere.i.equũ ná pro equo rectorẽ posuit. Gressus glomerare superbos.Vt cũ disciplina incẽderet.Quãuis sæpe fuga:Ordo est.Quãuis sæpe uictor fuerit:quãuis nobili genere procreatus.tñ a magistris ætas ẽ magnanimitasq; requirenda quæ si nõ fuerit:illa nihil.prosunt. Neptunniq; ipsa deducat origine gentẽ idest si sit procreatus ab equo neptunni:qui editus est tridentis percussione.

Primꝰ ericthonius currus & quattuor ausus
Iũgere equos.rapidisque rotis insistere uictor:
Fræna peletronii lapithæ gyrosque dedere
Impositi dorsõ atq; equitẽ docuere sub armis
Insultare solo:& gressus glomerare superbos.
Aequꝰ uterq; labor æque iuuenẽque magistri
Exquirũt.calidũq; amnis & crusibꝰ acrem:
Quãuis sæpe fuga uersos ille egerit hostes
Et patriã epirũ referat:fortisq; mycenas.
Neptũnique ipsa deducat origine gentem

peletrõium

Erictho nius

ANT.M. Ericthonius.fuit is Vulcani & Terræ filius qui primus dicit quadrigis usus quo decentius celaret pedes suos anguineos.Probus auctor.Et Pli.li.vii.inqt q̃ bigas primũ iunxit phrygũ natio.quadrigas Ericthonius. Eusebius item si ait.Ericthonius primus quadrigas iunxit in græcia erat quippe apud alias nationes id aũt fuit Danao regnãte Argis. Fræna peletronii:impositi dorso.& insultat solo.carmina sunt.Ennii i alexandro:ut docet Mac.li.v.Frænos aũt & strata equoꝝ peletroniũ fueniſſe scribũt.pugnare ex equo Thessalos q cẽtauri appellati sunt hĩtãtes scdm peliũ mõtẽ ut scri.Pli.li.vii.Et probus ait pletrõiũ subiectũ eẽ pelio mõti

peletrõi

Peletronii lapithæ.i.ex peletronio oriũdi fræna iuenere:hẽbant.n. lapithæ plura oppida in ipsa Thessalia.

Equitẽ.i.equũ portãtẽ hoiem.oẽs.n.antiq̃ scriptores ut hoiem equo issidẽtẽ ita & equũ quũ portaret hoiem eqtẽ uocauerũt:& eqtare nõ hoiem tm̃ se equũ quoq; dixerũt:auctor ẽ Mac.li.vi.in fine. Vterq; labor.s.docere equũ saltus & ĩgressus põt ét p Epexegesim legi ut dicat q̃.i.æq; magistri exqrũt iuuenẽ equũ & calidum

eques equitare

ais & cursibus acrẽ. Quãuis.sẽsus ẽ eligẽdũ eẽ equũ iuuenẽ calidũq; ais & cursibus acrẽ:q̃uis sæpe cursu uictor aliorũ fuerit:q̃uis optimã patriã referat:& optimã stirpẽ. Egerit.fugauerit. Epiꝝ de epiro latius li.i.g. palmas epiros equaꝝ. Fortisq; my.ad agamẽnona respexit q græcoꝝ ductor exercitus Troiã deleuit.uñ alibi ait:Agamẽoniasq; mycena.Præterea docet Stra.li.viii.q̃ argos a ptimordio magis ac magis extitit potẽtia p̃mariũ subinde.Mycenæ ãpliora susceperũt ĩcremẽta:pp cõmigrãtes in illas Pelopidas.nã cũ oẽs ad Atrei filios cõsisterẽt.Agamẽnon natu grãdior regnũ adeptus duce uirtute ac pariter fortuna comitte regiõis paternam possessionẽ ãpliauit:& Mycenæo Laconicũ adiecit ĩperiũ ueꝝ Menelaus lacõicæ regimẽ tenuit.at Agamẽnon Mycenaꝝ usq; Corynthũ ac Scyonẽ & ionũ & agialeoꝝ fic.n.ea uocabant ætate:cũ posterius achei dicti sint regnũ susceperit.Hæc &plura Stra. Neptũni origine.neptũnus cereri quũ uim afferre uelet:ea se in equã uertit.neptũnus uero eã ita cõpressit:unde generosi equi proditi esse dicunt auctor Probus.nos autem latius de neptuni equis libro primo georgicorum ibi scilicet Tuq; o cui prima fremẽtem &c.

Menelaus neptũni equus

CHRI. Ericthonius.Augustinus in libro de ciuitate dei ait:hũc puerũ athenis in Vulcani Mineruæq; tẽplo ad inuẽtu serpẽte ĩplicatũ.& qa sibi regnũ portẽdebat diligẽter enutritũ.horũq; deorã filiũ cũ parẽtes ignorarent iudicatũ.Idẽ Augustinus refert.hic ut placaret iratũ apollinẽ q̃ eius tẽplũ a Danao rege incensum fuerat: nec græci id ꝓhibuerãt:& propterea,sterilitate regionẽ oppressserat:ludos musicos eidẽ apollini instituit.Itidẽq; Mineruæ ubi uictores oleo donabãt Plini.autem scribit Ericthoniũ q̃drigas inueniſſe.Item argentum atheni

His aĩaduersis ínstant sub temp9 & omnis
Impendũt curas: denso distendere pingui
Quem legere duce. & pecori dixere maritũ.
Florentisq; secant herbas fluuiosq; ministrãt.
Farraq; ne blando nequeat supereſſe labori:
Inualidiq; patrũ referant ieiunia nati:
Ipſa aũt macie tenuant armenta uolentes:
Atq; ubi concubit9 primos iã nota uoluptas
Sollicitat: frondesq; negãt: & fontibus arcẽt.
Sæpe etiam cursu quatiũt: & sole fatigant.
Quũ grauiter tonsis gẽit area frugib9: & quũ
Surgentem ad zephyrũ paleæ iactant' ianes.
Hoc faciũt nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali aruo. & sulcos oblimet ĩertes
Sed rapiat sitiens uenerem: ĩteriusq; recõdat.
Rursus cura patrũ cadere & succedere matrũ
Incipit: exactis grauidæ quũ mensib9 errant
Nõ illas grauibus qsq; iuga ducere plaustris.
Non saltu superare uiam sit passus. & acri
Carpere prata fuga: fluuioresq; ĩnare rapaces
Saltib9 in uacuis pascãt: & plena secũdũ
Flũina musc9 ubi: & uiridissima gramie ripa
Spelũcæq; tegant: & saxea procubet umbra.

SER. His animaduersis. Moribus & ætate deprehensis. Instant sub tẽpus. Coeundi: quo eis cura maior adhibetur. Denso distẽdere pingui. Nõ laxo: quod qbusdã potionibus agasones p fraudẽ facere cõsueuerũt. unde ait Dẽso pingui. i. uiribus pleno. Sane pingue generis ẽ neutri: & ita ĩ oĩbus idoneis ĩueniť. nã nec pinguedo nec pinguetudo latinũ ẽ. Florẽtesq; secãt herbas. Adultas: maturiores: qbus robur acquiriť. Ne blando nequeat supereſſe labori. Periphrasis ẽ coitus. Ieiunia. Infirmitatẽ ex media uemẽtẽ. Nota uoluptas. Dicẽdo nota p trãsitũ rẽ ab aliis diligẽtes expressã tetigit. Nã equæ puellæ cum primũ coeũt: si macræ sunt & debilitanť. & debiles gignũt. Post primũ ãt partũ tenues esse debẽt. Frõdesq; negãt. Cõtra illud Florẽtesq; secãt herbas fluuiosq; ministrãt. Cũ grauiter tunsis. Hoc est die medio. Hoc autẽ ad exprimẽdũ diei tempus est positũ: ti q equæ tẽpore æstatis coeant. Hoc faciũt nimio ne luxu. Nimio pingui: & bene rẽ turpẽ apte a Lucretio tractatam uitauit translationibus: quas bẽs ab agricultura traxit: ut luxu propter luxuriẽ segetũ. Genitali aluo. pro muliebri folliculo: quẽ uulua uocãt Vt etiã Pli. docet nã ante folliculus dicebatur. Sulcos oblimet inertes. Claudat meatus Et hoc similiter per trãslationẽ dixit. Nã legimus supra: Et obducto late tenet oĩa limo Exactis gra. c.m. Vicinis partui. Tũc. n. diligẽtius tractandæ sũt ne abigant'. Nõ saltu supare uiã sit passus. Q d solet fieri cũ pascunt pedibus ĩpeditis. Saltibus in uacuis. Magnis. Et ple. fl. ne inclinentur ad potũ. ANT. His. uidelicet ætate & annis equi. Instant in cũbũt: attendũt. Sub tẽpus. prope tẽpus coeũdi. s. cui datur initiũ teste Varrõe li. ii. c. vii. ab æquinoctio uerno ad solstitiũ. Admittere autẽ oportet: quũ tẽpus anni uenerit: bis die. mane & uespere. Columella etiã li. vi. c. xxv. sic ait: Vulgaribus equis passim maribus ac fœminis pasci permittitur: nec admissuræ certa tempora seruentur. Generosis circa uernũ æquinoctium mares iungentur: ut eodem tempore quo conceperint. iam lætis & herbidis campis post anni mensem paruo cum labore fœtum educẽt. nã mense duodecimo partum edunt. Denso: pingui. Ait ibidem Columella. Eoq; tempore quo uocatur a fœminis: equus. s. roborandus est largo cibo: ap propiquãte uere hordeo eruoq; laginãdus. ut uenerĩ supfit. q̃toq; fortior inierit: firmiora semina præbeat futuræ stirpi. Et Varro li. ii. c. v. de bubus sic ait: pp fœturã hoc obseruare soleo añ admissuram: mẽsem unũ ne cibo & potiõe se ĩpleãt: q existimanť facilius macrã cõcipe. Cõtra: tauros duobus mensibus añ admissurã: herba & palea ac fœno facio pleniores: & a fœminis secerno. Blando labori. i. ueneri. Iam. nota uoluptas. de equabus intelligit alias enixis. Paleæ. quid proprie palea sit libro primo. g. uideto. Luxu. copia abundantia. Obtusior idest hebes: est enim gradus pro gradu. Vsus. utilitas. Genitali aruo idest uuluæ & matrici: ibi enim concipitur: ibi educatur & crescit quicquid concipitur. Oblimet. obducat coopiat. claudat limo repleat proprie. Sulcos inertes. uuluæ. meatus conceptioni ineptos: si repleti fuerint nimio luxu. Sitiens. uulua ipsa macrior. Venerem. equi semen. Patrum. admissariorum: ubi enim equas impleuerint: eorum cura habetur minima. Exactis mensibus ĩ perfectis & partui uicinis. unde libro. i. g. Exactũ ad mensem pluuia uentisq; carebũt. Varro libro secundo. capi. vii. ait: Quum cõceperint equæ: uidendum ne aut laborent plusculũ: aut ne frigidis sint locis. q algor maxime prægnantibus obest. itaq; in stabulis & honore prohibere oportet humanum. clausa habere ostia ac festras. & inter singulas a præsepibus interiicere lõgorios: q eas discernant. ne inter se pugnare possint. prægnantẽ neq; implere cibo: neq; exsurire oportet. Alternis annis qui admittunt diuturniores equos & meliores pullos fieri dicunt. Grauibus plaustris. innuit anteq̃ partus uicinibus fuerit prægnantes equas etiã fatigari posse leui mõ. De plaustris uideto li. i. g. Saltibus uacuis. campis magnis & carẽtibus saxis & arboribus deiectis. Secundũ. ppe ad potũ. pcũbant. Muscus ubi. lanugo uiridior quæ iocis humidis & sole carentibus fit muscus diciť. hic. p herba illa tenella seu lanugine: quæ in aquarum superficie nasciť: accipitur. GHR. Genitali aluo. Trãslatio ab agricultura. Fit ãt obscœnitatis uitãdæ cã. Inachiæ. Ab eo quod ẽ inachus. Fuit enim rex uigesimus primus Sycioniorum qui regnauit annos. xlii. cui successit Phestus. & ipse Polybo successerat. Sycioniorum primus rex ægyaleus fuit a quo ægyalea dicta est: quæ deinde Peloponensis est uocata. Incepit autem regnum regnante Nino apud Assyrios anno mundi quinto ac octogesimo supra mille ac centum: at productum ẽ usque ad mundi annũ septuagesimũ supra quattuor milia fuitq; ultimus rex zeusippus.

Follicu lus

SER. Est lucos .s.c.i.u. Ordo talis est. Circa lucos silari fluminis lucaniæ & alburnum eius montem plurimus uolitans. Ac si diceret est multa musca. Volitans autem modo nomen est: non participium. Oestrum g. u. uo. Vertere ex soni similitudine onomatopeiam fecere. non enim possumus accipere ex latina lingua mutauere. cum constat græcam primam fuisse. Oestrum autem græcum est latine asilus: uulgo tabanus uocatur. Cui nomen asilo romanum est. ut cui Remulo cognomen erat. Sicci tanagri. Non multum ualentis. Tanager autem fluuius est Lucaniæ. Et hoc dicit armentorum mugitu cuncta resonare. Hoc qu. mon. Argumentatur ab exemplo dicens lunonē oestrū se contra pellicem defendisse. Nota autē fabula: Io Inachi filiā ab ipso quidē Ioue iunonis aduentu cōuersam esse in uaccā cui Iuno immisit oestrū: quo toto orbe fatigata tā dē aliquādo uenit ad egyptū: & illic in Isim cōuersa est. Transiit aūt per mare angustū: qđ Bosphoron ab ea appellatū est: nūc Hellespontus nominat. medii. iuuē. uel quā pestē añ excogitauerat. uel meditata inferens & exercens accipiamus. Hora. Horrēdaq; cultis Diuuiū meditat agris. i. ifert: exercet nā & in ipsa meditatione exercitiū est. Hunc quoq; arcebis idest etiam hoc malū remoue Nā mediis f. a. istat Tūc est acrior. Et dicēdo tēpus oñdit quēad modū possit euitari. Arcebis gr peco. i. grauido pecore. nā arceo a te dicimus. Sole recēs. Orto statim Salu. Coria recēs detracta neluti glutino adolescebant. Post partum cura in uitu. Modo & de equis. & & de bobus accipimus generaliter. Notas Characteres. Pecori submittere: admissarios facere. Campum horrentē. Echalis poetica. Sufficerat enim dicere: Aut scindere terram. Cætera pascuntur: Per hoc intelligimus illa omnia quæ dixit animalia domi esse seruanda. Tu quos ad studiū. Locus de bobus domandis Viāq; insiste domandi. Institue artē domādi. Circlos. Circlus est. principale unde fit circulus: & p syncopā circlus sicut periclum a periclo: sæclum a sæculo. Coge gradū conferre. Simul incedere. Rotæ ducant inanes: Sine pondere. Trahat æreus: Fortis. Sic ī quinto: Aerea quē obliquū rota transiit. Horatius Inclusam danaem terris ærea. AN. Lucos silari. Silarus fluuius ē q ueterē Cāpaniā diuidit a picētibus. cui q̄dē fluuio ꝑpū illud ieē tradit: ut ī eius aq̄ demissa uirgulta saxificēt: formatī colorēq; seruato: autor ē Stra. li. v. Probus scri. Silaq; Lucāiæ fluuiū eē. sic ēt Ptolomeus li. iii. Alburnū. Alburnus Lucāiæ portus: & eisdē nōis mōs teste Probo. Asilo. Pli. li. xi. c. xvi. scri. q̄ nascūtur aliqsī ī extrēis fauis apes grādiores q̄ cæteras fugāt. Oestrus uocat hoc malū. Theodorus āt ītērpres aristotelis li. v. de hist aīaliū ait: q̄ Asilus latiusculis q̄busdā bestiolis q̄ ī fluuiis supnatāt enascitur. quā obrē magna asilorū copia circa aq̄s: ubi id gēus bestiaq; ē. Tabani uero ex ligno nascunt. Festus uero scribit Oestrū græco uocabulo furorē dici. Præterea oestreo īsanio dicit oestrelateomæ stimulor. Sunt q̄ putent asilū a uoce dictū ab latinis. Oestrū quoq; a uoce græcis. Ego tī oestrū dictū ab illis puto a furore. & ita uertisse uocātes oestrū. latini enī ab uoce asilū: illi oestrū a furore uocarūt. Vertit āt nomē quotiēs ab ꝓprio in aliud trāsmutat. Sic byrsa cū sit ꝓprie coriū: ab re ipsa quoque dicta est Carthagīs arx: sic & oestrus cū sit furor: ab eod ē effectu oestrus dictū est illud aīal. Tanagri. Tanagrus torrens est Lucaniæ: q̄ quū pluuiæ sūt: effusior est: & sæuit. quæ serenum siccus est. Idem probus: Acerba. pro acerbe. Inachiæ iuuencæ. Inachus apud argos primus regnauit annis quinquaginta: auctor Eusebius. Eius filia Io ab Ioue in uaccam lunonis aduentu cōuersa est: quam postea iuno dono accepit: tradiditque seruandam argo pastori suo. quo obtruncato ab Mercurio irata Iuno in Io oestrum immisit: quo exterrita ille usque in ægyptum fugit: ibique Ioue agente in humanam rediit figuram mutatoque nomine Isis dicta est: & ab ægyptiis pro dea culta. Id autem latius Ouidius. narrat. libro primo. met. Hunc quoque. ultra prædicta arcenda. uitandaque. Pecori armenta hic nulla est Synaloepha. Post partum cura inuitulos. Varro libro secundo capi. quinto ait de uitulis: Lactentes cū matribus ne cubēt atterunt enī. quū creuerint uituli leuādæ matres pabulo uiridi obiiciēdo in præsepiis. Itē his fere in oībus stabulis lapides sternendi aut qd itē ne ungulæ putrescāt. ab æquinoctio enim autūnali una pascuntur cum matribus. Semestribus uitulis obiiciunt furfures triticeos. & farrinam hordeaceam: & tene-

Oestrū tanager

Circlus

silarus

alburnꝰ

Asilus

Oestrus

Tabani

tanagrꝰ

Est lucos silari circa ilicibusque uirentem
Plurimus alburnum uolitans cui nomē asilo
Romanū est: oestrū graii uertere uocantes
Asper: acerba sonās: quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armēta: furit mugitibus æther
Concussus: syluæque & sicci ripa tanagri.
Hoc quondā mōstro horribiles exercuit iras
Inachiæ iuno pestem meditata iuuencæ:
Hūc quoq;: nā mediis feruoribus acrior īstat:
Arcebis grauido pecori. armentaque pasces
Sole recens orto. aut noctem ducētibꝰ astris
Post partū cura in uitulos traducit omnis.
Continuoq; notas & nomina gentis inurunt:
Et quos aut pecori malint submittere habēdo
Aut aris seruare sacris: aut scindere terram
Et campū horrentē fractis inuertere glebis.
Cætera pascunt uirides armenta per herbas.
Tu quos ad studiū atq; usū formabis agrestē
Iā uitulos hortare. uiāque insiste domādi.
Dum faciles animi iuuenū. dū mobilis ætas.
Ac primū laxos tenui de uimine circlos
Ceruici subnecte. dehinc ubi libera colla
Seruicio assuerint. ipsis e torquibus aptos
Iūge pares: & coge gradum cōferre iuuencos
Atq; illis iam sæpe rotæ ducantur inanes
Per terrā. & summo uestigia puluere signent:
Post ualido nitens sub pondere faginus axis
Instrepat. & iunctos temo trahat æreus orbis

ram herbam. & ut bibant mane & uespere curant. hæc ex Varrone. Palladius item de aprili ait: Hoc mense uituli nasci solent: quorum matres abundantia pabuli iuuentur: ut sufficere possint tributo laboris & lactis.

Notas inurũt. Colu. li. xii. c. ii. loquens de fine Aprilis ait: q̃ eodem tempore fœtus fœcundi pecoris signari oportet. Sed de Ianuario scribens circa eius finem inquit: His etiam diebus maturi agni: & reliqui fœtus pecudum: nec minus maiora quadrupedia charactere signari debent. Palladius quoq; de Aprili ait: Et serotini fœtus hoc mense signentur. Et quos aut pecori. & omnis cura traducitur: in illos: quos &c. intelligit autem admissario futuros. Cætera pascuntur. Varrone teste libro secundo pascuntur armenta cõmodissime in nemoribus: ubi uirgulta & frons multa. hyeme quum hibernant: secundum mare. æstu abiguntur in montes frondosos. Hortare. assuesce. Viamque domandi. Columella libro septimo. capi. secundo ait: q̃ uitulos oportet: quum adhuc teneri sunt: consuescere manu tractari. ad præsepia religari: ut exiguus ĩ domitura labor eorum & minus sit periculi. Verum neq; ante tertium: neq; post quintum annum iuuencos domari placet. cum illa ætas adhuc tenera sit. hæc iam prædura. Viam rationem consuetudinem. Insiste. statue: frequenta: exerce lunge pares. custodiendum ne statura uel uiribus impar cum ualentiore iungatur. nã utraq; res inferiori celeriter affert exitium. uerba sunt Colume. Ipsis e torquibus aptos. ordo est: iuuencos aptos ipsis e torquibus ideſt ab ipsis circulis iunge pares &c. Aptos autem e torquibus ait: quia seruitio assueti torquium apti ad domandum effecti sunt. Aereus. fortis.

CHR. In uitulos. Vt pullos dicimus iuniores in equo asino muloue: ac in ideo uolatilium genere: sic in boue & elephanto uitulos dicimus. Sed & in humana specie pullos dixerunt amatores pueros obscœne amatos. Vn de Fabius qui ob candorem eburnus dicebatur: quod eius natis fulmine icta est: Iouis pullus est uocatus. Pullum denique nigrum dicimus. Hinc pullam ficum: & Iuuen. pullatos proceres dixit. Vitulos quoque de maioribus piscibus: ut sunt delphini & balenæ. Quin & uitulus marinus piscis: hos phocas appellant. Pulli

SERVI. Pubi indomitæ. Hoc ad iuuencos tantum pertinet. Nam de equis paulo post dicturus ẽ: ut Namque ante domandum Ingentes tollunt animos. Nec uescas salicum frondes. Siccas & teneras. nam uescum hoc est proprie. unde & aranearũ telæ uescæ uocantur. Frumenta manu ideſt etiam farraginem eis dabis. Aut alphea rotis prælabi flupisæ. Quia ut supra diximus circa ea flumina maxime agitabatur currule certamen.

Interea pubi indomitæ nõ gramina tantum
Nec uescas salicũ frondes: uluãq; palustrẽ:
Sed frumenta manu carpes sata: nec tibi fœtę
More patrũ niuea ĩplebũt mulctraria uaccæ.
Sed tota in dulces cõsument hubera natos
Sin ad bella magis studiũ rurma sq; ferocis
Aut alphea rotis prælabi flumina pisæ
Et iouis in luco currus agitare uolantes.
Prim⁹ eq labor est: animos atq; arma uidere
Bellantum: lituosq; pati: tractuque gementẽ

ANTO. Pubi indomitæ. uitulis indomitis. Non gramina tantum. Columella libro septimo capi. tertio scribit: quod si hubertas regionis uiride pabulum submini strat: nemo dubitat quin id genus cibi cæteris anteponendum sit. Ab idibus tamẽ mensis aprilis usque in idus maias uiride pabulum recte secatur. potest enim in cal. Iulias frigidioribus locis idem prestari. a quo tempore in callen. no uembris tota æstate: & deinde autumno satientur fronde: probatur maxime ulmea: post fraxinea: & ab hac populnea. ultima sunt ilignea & quernea & laurea.

Vescas frondes. ideſt minutas. uescum enim teste Nonio hunc etiam locum afferente: minutum & obscurum notat. Festus inquit: quod uescus fastidiosus dicitur. & pro pusillo utebantur. Frumenta. farraginem. de qua latius Iamiam. Sin ad bella magis iam ad equos transit. Turmas. acies est enim turma proprie equitum: habens equites trigesimo secundo huic qui preest Decurio nominatur: ut scribit Modestus. Prælabi rotis ideſt iuxta decurrere. Alphea fluuiina pisæ. Iouis olympii templum in agro Pisano erat: ab Elide stadiis minus trecentis absens. ante illud uero lucus agresti uestitus olea surgebat: in quo stadium erat: ubi curule certamen. auctor est Strabo libro octauo. Id autem olympicum certamen & equorum & palæstræ erat: quod Hercules Ioui patri dedicauerat. elegit autem optimum Græciæ locum ad statuenda certamina: campos scilicet iuxta alpheum flumen sitos. hæc ex Diodori libro quinto. Diximus & plura in principio huius tertii libri. Cuncta mihi alpheum linquens & cætera. Lituos. Erat Lituus Augurum baculus aduncus sine nodo. de quo Liuius in principio. Acro uero docet inter Tubam & Lituum discrepare. Lituus enim equitum est & incurruus Tuba autem peditum & directa. Litui acutus sonus est: Tubæ grauis. Vergilius etiam ait: Et lituo pugnas in signis obibat & hasta. Gellius libro quinto scribit q̃ tuba a sonitu lituus appellata est. uescum Turma Lituus Turma

CHRISTO. Vescas. Hoc nomen ut refert Gellius ex ue & esca compositum est. Et cum ue particula modo augmentum: modo priuationem afferat Nam dicimus uehementem a magnitudine mentis. & contra dicitur uecors quasi sine corde: poterit uescum utrunque significare. Ergo recte Gellius ait aliter Lucretium dicere salem uescum ab intentione edendi: aliter Lucilium uescum appellare cum edendi fastidio. Qua propter uescas frondes ideſt quibus auide uescuntur iuuenci Festus quoque scribit uescum fastidiosum significare. & Lucretium pro edace potuisse ut Nec mare quæ impendit uesco sale salsa pereso Prisci ue particulam pro re parua ponebant. Varro oues uegrandes fiunt atq; imbecillæ. Frumenta: Vt ordeum: spelta. Sin ad bella. Equinum genus tripartito ponit Columella. Est enim generosa materies quæ circo sacrisque certaminibus quos præbet. Est mularis quæ prætio fœtus sui comparatur generoso. Et uulgaris quæ mediocres fœminas: maresque pro generat.

SER. Inq; uicẽ: frenoꝝ. ſ. ne adhuc tenera ora lædantur. Et iã ĩſcius æui: Nondum habens ab annis fiduciam Vbi quarta acceſſerit ætas: ideſt quartus annus. Nam ætatem plerunq; generaliter dicimus: & pro anno pro xxx. pro centum: pro quo uis tempore. Sitq; laboranti ſimilis. Præparet ad futurũ laborem. Qualis hyperborei montes ſunt Scythiæ dicti q̃ ſupra eos flet boreas. Dicit autem equus ſic currat ut uentus. Arida nubila: Sine pluuiis. Differt: Diſſipat. Horreſcunt: Contremiſcunt. Perſius. Scis comitẽ horridulum trita donare lacerna. ideſt trementem Ille uolat. Scilicet uentus. Verrens. Trahens Ad elei metas: ideſt circi. Eleis nanq; ciuitas eſt Arcadiæ in qua agebat currule certamẽ. & ſpecies ẽ pro genere. Spumas aget ore cruentas. qđ eſt ſignũ equi fortiſſimi: ſi uelut rubras egerit ſpumas. Belgica eſſe Gallicana uehicula. nam Belgæ ciuitas eſt galliæ. in qua huiuſmodi uehiculi uſus repertus eſt. Molli: Domito: ut Et mollia colla reflectit.

Eleis

Belgæ

Ferre rotam: & ſtabulo frenos audire ſonãtis
Tũ magis atq; magis blãdis gaudẽ magiſtri
Laudibus: & plauſæ ſonitũ ceruicis amare
Atq; hæc iã prĩo depulſus ab hubere matris
Audiat: inq; uicem det mollibus ora capiſtris
Inualidus iam iãq; tremens: etiã inſcius æui.
At tribus exactis ubi quarta acceſſerit ætas
Carpere mox gyrũ incipiat: gradibuſq; ſoare
Compoſitis ſinuetq; altera uolumĩa crurum
Sitq; laboranti ſimilis. tum curſibus auras
Prouocet: ac per aperta uolãs ceu liber habẽis
Aequora uix ſummma ueſtigia ponat harẽa.
Qualis hyperboreis aq̃lo quũ dẽſus ab oris
Incubuit: ſcythiæq; hyemes atq; arida differt
Nubila: dum ſegetes altæ campiq; natantes
Lenibus horreſcunt flabris: ſummæq; ſonorẽ
Dant ſyluæ: longiq; urgent ad littora fluctus
Ille uocat ſimul arua fuga ſimul æquora uerrẽs
Hic uel ad elæi metas & maxima cãpi
Sudabit ſpatia: & ſpumas aget ore cruentas.
Belgica uel molli melius feret eſſeda collo.
Tum demum craſſa magnũ farragĩe corpus
Creſcere iã domitis ſinito nãq; ãte domãdũ
Ingentes tollent animos. prenſiq; negabunt

ANT. Frenos audire Varro li. ii. c. vi. admouet pullos quũ ſtent cũ matribus interdũ tractandũ ne quũ ſint diſiuncti. exterreãt. eadẽq; cauſa ibi frænos ſuſpendẽdũ: ut oculi cõſueſcãt & uidere eorũ faciẽ: & emotu audire crepitus. Quũ iã admãus accedere cõſuerĩt: interdũ interponere his puerũ bis aut ter. pnũ &c. & hoc quũ ſit trimus. Sũt qui dicãt poſt annũ & ſex menſes equulum domari poſſe: ſed melius poſt trimũ. a quo tpe farrago dari ſolet. hæc enĩ purgatio maxime neceſſaria equino pecori. qđ diebus decem facere oportet: nec pati ullum cibum aliũ guſtare. Ab undecĩo die uſq; ad dicimũquartũ dando hordeũ quotidie adiiciendo mĩutatĩ. quod quarto die feceris: in eo decem diebus. pximis manẽdum. Ab eo tpe mediocriter excendũ: & quũ ſuda uerit: oleo perungendũ. Si frigus: erit in equili faciendus ignis. Depulſus ab hubere matris. Docet Varro dicto loco: eqnũ pullũ: non prius biennio cõfecto ab lacte remouendũ. Inq; uicẽ. ſ. frenorum. ne tenella ora lædant. Inualidus iam iãq; tremens etiã inſcius æui. Legit item. Inualidus etiãq; tremens. quod nõ eſt abſurdũ: licet us breuis ſit. nam ſæpe in hoc opere & alibi Poeta utit Diaſtole: quod latius ĩ Verſilogo oñdimus. Inſcius æui. anteq̃ uires hẽat Tribus exactis. trãſactis & præteritis tribus ætatibus. ideſt tribus annis. quo autem tempore Varro id iubeat iamiam diximus. Aperta æquora. cãpos amplos. Hyperboreis oris. habitant hyperborei ſupra aglonis flatũ. dicti q̃ humanæ uitæ modũ excedant. uiuendo ultra centeſimum annum: ut ſcribit Feſtus. Solinus etiam ſcribit: q̃ hyperborei incolunt ultra aquilonem: apud quos mundi cardines eſſe credunt. Domus ſunt nemora uel luci. in diem uictum arbores ſub miniſtrant. diſcordiam neſciunt. ægritudine non inquietantur. ad innocentiam omnibus æquale uotum. Scythiæq; niues. de Scythia late libro primo georgicorum Mundus ut ad ſcythiam. Differt. in diuerſas fert partes ac pellit. Nubila dum. legitur item tum: & quum in antiquis. Campique natantes. exundant enim ſata ob uentorum flatus. Horreſcunt. contremiſcunt. Longique urgent. legitur longeque urgent. Verrens trahens. Hic. legitur & hinc in antiquis. Elæi metas campi. Seneca in Thyeſte ait: Alpheus ſtadio notus olympico. id autem iamiam apertum eſt. Metas. currendi terminos. Molli collo ideſt domito ac placido. Spumas cruentas. fortiſſimi equi ſignum eſt: ſi uelut rubras egerit ſpumas. Belgida eſſeda melius feret ideſt aptior erit ad belli currus qualibus quidem Belgici pugnaciſſimi uſi ſunt. Tranſalpinam Galliam quidam tris in partes diuiſere: Aquitanos: Belgas: Celtaſque. Belgas nominabant Oceano confines uſque ad oſtia Rheni: & nonnullos rheni & Alpium uicinos incolas. E Belgis Veneti ſunt: qui aduerſus Cæſarem nauali certamine contenderunt & ſuperati ſunt. Vniuerſa uero natio quam hæc ætas: iuquit Strabo ſuo æuo Gallicam uel Gallaticam uocat: martis ſtudio & animorum ardet impetu: conſerendæ pugnæ alacritate impigra. ſemperque ſpectantes in boream aut oceano: propiores conſerendis pugnis audaciores. E quibus ſummos Belgas aſſerunt eſſe: q̃ gentes quindecim diuiſos intra Rhenum ac Lygerin uergentes in Oceanum. Belgarum fortiſſimos Belloacos eſſe dicunt. poſt iſtos Veſſiones. hæc ex Strabonis libro quarto. Farragine. de hac paulo ſuperius dictum eſt: ubi ſcilicet: Frenos audire ſonantis.

CHR. Frenos: in ſingulari frenum eſt: in plurali & freni & frena. Blandis uocibus. Manſueſcat & uocibus & iactu magiſtri. Carpere gyrum. Vt facile in gyrum flecti aſſueſcat. Sinuet. Incuruet: ut pedes altius a terra tollat.

SER. Duris parere lupatis .frenis aſperimis. Dicta ãt ſupra a lupinis dentibus: q̃ inæq̃les ſũt: uñ & eorũ mor ſus uehemẽter obeſt. Cæci. latẽtis. Amoris: Cupidinis. Relegãt: Remouẽt. Trãs flumĩa lata .ſ. ne natatus ſit facilis. Videndo: Dũ uideẽt: gerũdii modus a paſſiuo. In magna ſilua. Alii ſila legũt: ut ſit mons Lucaniæ: ꝙ mõ nulla neceſſitas cogit: ut ĩ æneide: Ac uelut igenti ſila ſũmoue taburno. Vbi utrũq; ſpeciale ẽ. Reboãt ſiluæ. Reſultãt: remugiũt Reboo autẽ græcũ uerbũ eſt: nã apud latinos nullũ uerbũ eſt: qđ ante o finalẽ o habeat ex cepto inchoo. Quod tñ maiores aliter ſcribebant: tũc aſpirationẽ interponẽtes duabus uocalibus & dicebant in choo. Tria enim tantũ habebãt nomina in quibus c litterã ſequereẽ aſpiratio ſepulchrum: orchus: pul cher: ex quibus pulcher tantũ hodie recipit aſpira tionẽ. Exulat: extra ſolũ ſuũ habitat. Aſpectãs. Ci. de Catilina: Retorquet oculos ꝓfecto ſæpe ad hãc urbẽ: quã ex ſuis manibus ereptã luget. Vires exer cet. Ab ĩcultu robus acq̃rie. Pernix mõ ꝓſeuerãs. Hora. Pernicis uxor apuli. Et ẽ tractũ pnix a pnitẽ do. Carice acuta: Herba duriſſima. Oblitũ. lã ſæ culũ ex anteacta uictoria. Fluctus ut ĩ medio. Sic paulatĩ taurus mouẽt ad prælia. Immane ſonat. ꝓ immaniter. & nomẽ pro aduerbio poſuit.

Verbera lenta pati: & duris parere lupatis
Sed nõ ulla magis uires induſtria firmat.
Quã uenerẽ & cæci ſtĩulos auertere amoris
Siue boum ſiue eſt cui gratior uſus equorũ
Atq; ideo tauros procul atq; in ſola relegãt
Paſcua: pꝰmõtẽ oppoſitũ & trãs flumĩa lata
Aut intus clauſos fatura ad præſepia ſeruãt.
Carpit enim uires paulatim: uritq; uidẽdo
Fœmĩa: nec nemoꝝ patiẽ memiſſe nec herbæ
Dulcibus illa quidẽ illecebris. & ſæpe ſupbos
Cornibus inter ſe ſubigit decernere amãtes:
Paſciẽ in magna ſylua formoſa iuuenca.
Illi alternantes multa ui prælia miſcent
Vulneribus crebris lauit ater corpora ſãguis
Verſaq; in obnixos urgentẽ cornua uaſto.
Cũ gẽitu: reboãt ſyluæq; & magnꝰ olympus
Nec mos bellantis una ſtabulare: ſed alter
Victus abit longeq; ignotis exulat oris
Multa gemens ignominiã plagaſq; ſuperbi
Victoris: tum quos amiſit inultus amores:
Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit auitis.
Ergo omni curauires exercet: & inter
Dura iacet pernix inſtrato ſaxa cubili
Frondibus hirſutis & carice paſtus acuta:
Et tentat ſeſe: atq; iraſci in cornua diſcit
Arboris obnixus trunco: uentoſq; laceſſit
Ictibus: & ſparſa ad pugnã proludit harena.
Poſt ubi collectũ robur uireſq; receptæ:
Signa mouet: præcepſq; oblitũ fertur ĩ hoſtẽ
Fluctus uti medio cœpit quũ albeſcere põto
Longius: ex altoq; ſinũ trahit: utq; uolutus
Ad terras ĩmane ſonat per ſaxa neq; ipſo
Mõte minor procũbit: at ĩma exæſtuat unda
Vorticibus nigramq; alte ſubiectat harenam

Lauit. Præſentis temporis eſt. Erat enim apud priſcos lauo lauas & lauo lauis. Plautus in pſeu

AN. Lẽta. flexibilia mollia. ſcuticæ. n & uirgæ lẽ tæ & molles ſũt. Duris lupatis. duris frænis & lupi nis dẽtibus dictis: Lupus ãt & lupatũ frænũ diciẽ Lupus
Oui. ĩ Tri. Et placido duros accipit ore lupos. Et
Mar. Mordẽt aurea & lupata cerui. Cæci amoris
Vis magna mẽtis: blãdus atq; aĩ calor Amor ẽ: ĩqt
Seneca ĩ Octauia. Eſt itẽ amor mẽtis q̃dã paſſio: ab
exterioribus illata: & p ſenſus corporeos ĩtroducta amor qd
Cæcũ uero amorẽ fingũt. ut aduertãus amãteſ igno
rare quo tẽdant: nulla eoꝝ eẽ iudicia: nullas rerũ di
ſtintiões ſed ſola paſſiõe duci. Charinus ãt ĩ merca
tore plauti: Amorẽ hæc cũcta uitia ſectari ſolẽt ĩqt
Cura. ægritudo nimia elegãtia. ĩſomnia. erũna. er
ror. & fuga. Ineptia ſtultitia. temeritas ĩmodeſtia pe
tulãtia cupiditas. maliuolẽtia. deſidia. ĩiuria. ĩopia
cõtũelia. diſpẽdiũ. multiloquiũ. pauciloq̃ũ. hoc iõ
ſit qa q̃ nihil attĩgũt ad rẽ nec ſũptus uidẽt. Amoris
itẽ pathos latius ægloga. viii. oſtendimus. Stimulos
a. Colu. li. vii. capi. xxv. ſcri. Maxime curãdũ eẽ uer
no tpe ãni ut tã fœminis q̃ admiſſariis deſiderãtibꝫ
coeũdi fiat poteſtas: qm̃ id præcipue armẽtũ ſi ꝓ phi
beas. libidis extimulaẽ furiis. Vñ ẽt ueneno iditũ ẽ
nomẽ hippomães ꝙ eqnæ cupidi ſimilẽ mortalibꝫ Hippomanes
amorẽ accẽdat. Equos ãt ꝓcioſos reliquo tpe ãni re
mouẽ oꝝ a fœmĩs: ne aut quũ uolẽt ĩeãt: aut ſi id fa
cẽ ꝓhibẽt cupidie ſollicitati noxã ꝓtrahãt. Itaq; uel
ĩ lõgiq̃ ſpatia marẽ placet ablegari: uel ad ꝓſepia cõ
tineri. Vidẽdo. dũ uideẽt. Illecebris. ſuaſiõibꝫ: uolu
ptatibꝫ blãditiis. ſed ĩ malã & bonã ptẽ ſũt. Tul. de
Rep. li. vi. Suis te oportet illecebris ipa uirtꝫ trahat
ad ueꝝ decus. Idẽ ꝓ. M. Cœlio. Erãt apd illũ illece
bræ libidinũ multæ. Et ꝓ milõe qs ignorat maximã
illecebrã eẽ peccãdi ĩpũitatis ſpẽ. Subigit. ĩpellit co
git. Sylua. ſylua ĩ ãtiqs ſp legi. Decernere. certare.
Lauit. a lauo lauis pñs ẽ. lauit ãt ificit: deturpat. Ob
nixo:. ꝓtrapoſitos: ꝓtranitẽtes. Reboãt. reſultãt p e
cho. ſ. Magnꝰ olympꝰ. mõs ẽ theſſaliæ: q excelleti
uertice tãtus a attollit: ut tegmĩa eius cœlũ accolæ uocẽt. ara ẽ ĩ cacumĩe ioui dicata: cuius altaribꝫ ſiq̃ de extis
ĩferũt: nec difflant uẽtoſis ſpiritibꝫ nec pluuiis diluunt: ſed uoluẽte altero ãno: cuiuſmodi relicta fuerit: eiuſmo
di repiunt. litteræ ĩ cinere ſcriptæ ad alterã ãni cerimoniã pmanẽt. hæc Soli. ca. vi. Multa. ꝓ multũ. Ignomi
niã. ẽ. n hæc noĩs nota atq; macula. Aſpectãs. ex patho & affectionẽ id ẽ. Pernix. ꝓſeuerãs. Carice. herba
paluſtri. teſte Probo. Obnixus ĩcũbẽs: oblectãs. Laceſſit. prouocat: affligit lacerat. Prolũdit. imaginẽ quã
dã ueri ludi & certamĩs agit. Vireſq; receptæ. legiẽ & refertæ. Signa. pugnãdi. ſ. unde a mari ſũpſit metapho
rã. nã quũ mare in medio albeſcit: ſpumas agens: ac paulatim undas eleuat: ĩde exæſtuat maxĩe. Sic taurus pau
latim ſigna bellandi mouens: in hoſtem poſtea irruit. Procumbit. decidit

CHRI.

Geſtás tabellas eas lachrymis lauis. Ater. Quia q̃primũ uenas egredit̃ cõtabeſcẽs nigreſcit: uel qa in tauro ſanguis melancholicus eſt. Deſcriptio aũt huius certaminis ac deinde fugæ: & poſtremo reuerſionis ad ultionẽ uerbis a militia humana tranſlatis uehemẽter illuſtrat̃: Aſpectás. Ex qua re exprimit̃ deſiderium. Ignominia p. Magnũ oportebat eẽ dolorẽ in eo qui præter ignominiã q̃ uictus eſſet etiã graue damnũ uulnerum re portaret. Super omnia autem intolerabilis uidetur ſuperbis uictoris. Regnis auitis. Durum eſt exulare duri us ex antiqua patria: duriſſimum inde pelli ubi maiores ſui nõ uinci ſed regnare conſueuerant. Omnia autem quæ hic de certamine & fuga uicti: & de corpore reficiendi ac de reditu & de ultione uera eſſe perhibent: qui de re paſtoria ſcribunt. Magno autem ingenio poeta naturam animantium exprimit: ut in ſecundis rebus obtur peſcant. In aduerſis autem magis magiſque excitentur: ut ſæpiſſimæ uictores a uictis uincant̃. Cum alteri: ſe cordiæ ignauiæq; ſedebãt: & fortunæ ſucceſſu elati a nullo ſibi noceri poſſe putent. Alteri uergentibus rebus aſperis nihil inauſum: nihil intentatum relinquat.

SER. Amor omnibus idem. Ideſt in uno quoque genere uſus eſt amor. ideſt ſimilis: utputa in lupis unus eſt amor: ideſt ſimilis. Aliiſq; omnibus pro q̃ litate generis ſui: ſicut alibi ait Sopor ſuus occupat artus ideſt ipſis aptus. Nam in omnibus animalibus non eſt amor unus atq; idem: ſed in ſingulis generi bus pro qualitate naturæ. Oblita catulorum leæ na. cauſa ſcilicet nimii amoris. Leæna autem græcũ eſt ſicut dracæna. Nam nos hic & hæc leo dicimus Leæa namque uſurpatum eſt: quia in o exeuntia fœ minina ex ſe non faciunt: ut fallo latro leo. Infor mes urſi. Vel magni: uel quia tempore quo naſcun tur carent forma. Dicitur enim quædam caro naſci qua mater lambendo in membra cõponit. Solis de ſertis. Libyæ autem in aruis ſerpentibus plenis. Vt tota tremor pertentet equorum corpora. Signatis Signatis ſermonibus utitur ad uim amoris exagge randam: dicens & tota corpora & pertentet ideſt pe nitus tentet: cum dicat ieuem odorem equarum. ſi tantum notas odor attulit auras. Hyppalage eſt: pro ſi auræ notum odorem apportauerint. Frena. u. ui rorum fortium. Rupeſque cauæ. Ad iliud reſpicit quod ſupra poſuit. Poſt montem oppoſitum: & trans flumina lata. Sabellicus ſus: Sabinus. & eſt ſpecies pro genere. Dicit autem ſuem domeſticum quem cicurẽ uocant. nã de apris ſupra ait: Tunc ſæuus aper. Hoc enĩ uult probare non tantum feras: ſed etiam manſueta animalia amore in furorem moueri. Et proſubigit terram ideſt fodit. & pedibus impellit alternis q pugnaturi ſues facere conſueuerunt ad acquirendum robur: unde etiam latera & coſtas terentes durant ea in fu tura certamina Hinc atq; illĩc. Et ad pedum motum & ad tritionem coſtarum.

Leo
Leæa

Omne adeo genus in terris hominũq; feraq; q
Et genus æquoreũ pecudes pictæq; uolucres.
In furias ignemq; ruũt: amor omnibus idẽ.
Tempore non alio catulorum oblita leæna
Sæuior errauit capis nec funera uulgo
Tam multa informes urſi ſtragemq; dedere
Per ſyluas: tũ ſæuus aper: tũ peſſima tigris.
Heu male tũ libyæ ſolis errat̃ in aruis.
Nõne uides ut tota tremor pertẽtet equorũ
Corpora: ſi tantũ notas odor attulit auras
Ac neq; eos iam fræna uirũ neq; uerbera ſæua
Nõ ſcopuli rupeſq; cauę atq; obiecta retardãt
Flumina: correptoſq; unda torquẽtia mõtes
Ipſe ruit denteſq; ſabellicus exacuit ſus:
Et pede proſubigit terrã: fricat arbore coſtas:
Atq; hinc atq; illĩc humeros ad uulnera durat

ANTO. Adeo certe. Amor omnibus idem. ideſt eodem modo ſæuus & uehemens. Leæna. magna Leæ nis libido coitus: & ob hoc maribus ira. Coitum ſentit in adultera leo: totaq; ui conſurgit in pœnam. quum pro catulis fœta dimicat oculorum aciem traditur defigere in terram ne uenabula expaueſcat Plinius libro oc tauo c. xv. Vulgo. paſſim. Informes urſi. eorum coitus hyemis initio ambobus cubantibus complexiſque. pariunt triceſimo die. ac plurimum quinos. hi ſunt candida informiſque caro paulo muribus maior. ſine o culis. ſine pilo: ungues tantum prominent. hanc lambendo paulatim figurant: Idem libro. viii. Tigris. deli gribus uideto ægloga quinta. Heu male tunc libyæ ſolis erratur in agris. ideſt deſertis hoc autem propter ua rias feras dixit Poeta: nam ut ſcribit Strabo libro decimoſeptimo multa libyæ loca quæ habitari poſſent non habitantur propter feras. maximaq; mediterraneæ pars & regio circa oceanũ deſerta eſt. multum quoque torri da zona occupat. Torquentia. uoluentia. Montes. ingentes lapides. propter quod oſtendit equorum fu rorem: cum flumina etiam rapidiſſima tranent. Sabellicus ſus. Species eſt pro genere. Sed de Sabellis uidetо latius libro ſecundo. g. Pubemq; ſabellam. Suilli tamen pecoris admiſſura a fauonio ad æquinoctium uernũ implentur uno coitu. Pli. li. viii. & Varro li. ii. c. iiii. plurima. Proſubigit. effodit Humeros durat: In luto uolutatio ſuibus gratiſſima: ut ſcribit Plinius & Columella libro octauo.

Leones

urſi

CHR. Omne adeo. Oſtendit q̃ uehemens ſit amoris perturbatio: Quæ quidem omni amantium generi com munis ſit. Vt tota tremor pertentet equorum corpora. Ex u: ſilicet amoris Ariſtoteles. n. libro de animalibus s affirmat equũ ſalaciorẽ eſſe reliquis animalibus homine excepto ipſumq; inire oĩ tpe & dũ uiuit. Quĩ & equæ ſicut mulieres etiã fœtæ coitũ patiũtur. Cætera marem fugiunt: niſi quæ ſuperfœtant ut lepores Equæ ſocie tate coniunctæ: ſi eq̃ ſocia moriat̃: pullũ ſuum nutriunt: Sunt adeo prolis cupidæ ut ſæpe ſteriles auferant pul los a matribus quos tueantur: ſed lacte carentes deprauant quos diligunt. ait Ariſtoteles: Equæ potiſſimum ex fœminis libidine accenduntur: equiuntq;: Vnde & mulieres libidinoſiores equire dicimus. Quid iuuenis. Leandrum abidenũ intelligit. Hoc exemplo docet tantũ eſſe uim amoris. ut etiam in quo ratio eſt illi repugnã nõ poſſit. Fabulam hanc de cribit Muſæus græcus poeta

SER. Quid iuuenis: ne forte occurrat illa aĩalia carere rõne. Dicit ẽt grauius hoĩes ĩ amorẽ cõmoueri. Fabula talis ẽ Leãder Abydenus & Hero Seſtias fuerũt iuicẽ ſe amãtes: Sed leãder ad Hero noctu ire cõſueuerat p freṫ helleſponticũ. q; Seſton & abydon ciuitates ĩterfluit: cũ igit iuuenis oppreſſi tẽpeſtate cadauer ad puellã delatũ fuiſſet illa præcipitauit ſe e turri. Porta tonat cœli. aer nubibus plenus p quẽ iter ẽ ad cœlũ. Miſeri parẽtes. i. amor parẽtũ. Imbelles. licet ſint ibelles tñ moueṫ ad præliũ Furor ẽ iſignis equarũ. Notabilis & præcipuus. Potniades. Potnia ciuitas ẽ de qua fuit Glaucus: q cũ ſacra Veneris ſpneret: illa irata equabus eius ĩmiſit furorẽ qbus utebaṫ ad currũ: & eũ morſibus dilacerauerũt: Ordo ãt talis ẽ. Quo tpe Glauci mẽbra malis abſumpſerũt potniades quadrigæ. Hoc ãt iõ fingit: q; eis furorẽ uenus ĩmiſerit: qa diláiatus ẽ glaucus. effrenatis nimia cupidine equabus cũ eas cohiberet a coitu: ut eſſẽt uelociores. Trãs gargara. trãs ſonãtem aſcaniũ Gargara. p quibuſlibet mõtibus ſicut aſcaniũ pro qbuſlibet fluminibꝫ poſuit: q; & ſequẽti ĩdicãt. Superãt mõtes & flumina tranãt ore oĩs uerſæ ĩ zephyrũ. Hoc ẽt Varro dicit ĩ Hiſpania ulteriore uerno tpe equas nimio ardore cõmotas cõtra frigidiores uẽtos ora patefacere ad ſedãdũ calorẽ: & eas exĩde cõcipe: & edere pullos: licet uelóces diu tñ mĩme duraturos. Nã breui admodũ uitæ ſunt. Exceptant. Frequenter accipiunt.

Potnia

Quid iuuẽis magnũ cui uerſat ĩ oſſibus ignẽ
Dur⁹ amor: nẽpe abruptis turbata procellis
Nocte natat cæca ſerus frera: quẽ ſuper ĩgens
Porta tonat cæli: & ſcopulis illiſa reclamant
Aequora: nec miſeri poſſũt reuocare parẽtes.
Nec moritura ſuper crudeli funere uirgo
Quid lynces bacchi uariq; & gẽus acre lupor⁹
Atq; canũ quid quæ ibelles dãt prælia cerui.
Scilicet ante oẽs furor eſt inſignis equarũ
Et mentẽ unus ipſa dedit: quo tempe glauci
Potniades malis mẽbra aſſumpſere quadrigę
Illas ducit amor trãs gargara trãſq; ſonãtem
Aſcaniũ ſuperant montes: & flumina tranãt
Cõtinuoq; auidis ubi ſubdita flãma medullis
Vere magis. quia uere calor redit oſſibus: illæ
Ore oẽs uerſæ in zephyrũ ſtãt rupibus altis:
Exceptantq; leues auras: & ſepe ſine ullis
Coniugiis uento grauidæ (mirabile dictu)
Saxa per & ſcopulos & depreſſas conualles
Diffugiũt nõ eure tuos neq; ſolis ad ortus

AN. Quid iuuẽis: agit ſupple. Nocte natat. alluſio ẽ ad Leandrũ. is aũt apud Ouidiũ ad Hero ſuá ſcribẽs ſic ait: Nox erat incipiens (náq; eſt meminiſſe uoluptas) Quũ foribus patriis egrediebar amans. Nec mora depoſito pariter cũ ueſte timore lactabã liqdo brachia lẽta mari. Freta. Helleſpontũ intelligit. de quo Soli. capi. x. ĩquit: Ille ãt magnus helleſpõtus ſtrigit ĩ ſtadia ſeptẽ: qbꝫ ab europã Aſiaticã plagã uidicat: hic quoq; urbes duæ: Abydos Aſiæ: & Seſtos Europæ Leander ãt Abydo diſcedẽs Seſton p helleſpõtũ ad Hero nauigabat. hinc ait ipſa: Quid referã quotiẽs do ueſtibus oſcula q̃s tu Helleſpõtiacas ponis iturus aquas. Porta tonat cœli. lanũ qdã ſolẽ demõſtrari uolũt (ut ſcri. Macro. li. ſat. i.) & iõ geminũ: quaſi utriuſq; ianuæ cœleſtis potẽtẽ: q exoriẽs apiat diẽ occidẽs claudat. Et apũd Oui. li. i fa. ipſe ianus ait: Præſideo foribus cœli cũ mitibꝫ horis: Et redit officio iuppiṫ ipſe meo. Porta itaq; cœli duplex ẽ oriẽs & occidẽs: de qbus li. i. g. ſic ait Maro. At boreæ de pte trucis quũ fulmĩat: & quũ Euriq; zephyriq; tonat domus: oĩa plenis Rura natãt foſſis. illiſa. ĩpulſa. Moritura uirgo. Hero Leandro ſcribẽs ait. Si tibi ñ parcis: dilectæ parce puellæ: Quæ nũq̃ niſi te ſoſpite ſoſpes erit. Lynces bacchi uideto ægloga. v. ĩ illo uerſu: daphnis & armenias. Coeũt ãt lynces auerſi: ut cameli: leones: elephãti tigres: auctor ẽ Soli. Genus acre lupor⁹. coeũt lupi toto ãno ãplius dies. xii. ut Soli. & pli. ſcribũt. Atq; canũ canũ iuſta ad pariẽdũ annua ætas. gerũt ĩ utero ſexagenis diebꝫ. gignũt cæcos. nec ulli præter hominẽ mẽoria maior: pli. li. viii. Quid. ordo ẽ: qd cerui ibelles q̃ plia dãt: uel q; p &. Cerui: a cõceptu ſeparãt ſe ceruæ. at mares relicti rabie libidinis ſæuiunt: aĩal ẽ ſimplex & oĩum rer⁹ miraculo ſtupens: Pli. li. viii. Furor equar⁹. uideto paulo ſuperius ibi: Stimulos auertere amoris: quid ex Columella dixerim. Mentẽ. uoluptatẽ & appetitũ libidinis. Potniades. nõ lõge a thebis in boetia. ſ. ẽ & fons Dircę & potnia. In quibꝫ obuenere quæ de Potnio Glauco fabulæ uulgant: ut illũ potniades diſcerpſerint equæ: Strabo ſcri. li. ix. Probꝫ uer oinquit: q; Potnia urbs ẽ boetiæ: ubi Glaucus Siſyphi filius & Meropes uti. Aſclæpiades li. i. ait habuit equas quas aſſueuerat hũana carne alere. quo cupidius in hoſtẽ irruerẽt. ipſum ãt cũ aliẽta defeciſſẽt deuorauerũt: ĩ ludis funebribus peliæ. Quadrigæ. de iis uideto in fine li. i. g. Garra. de iis itẽ uideto li. g. Mirant gargara meſſes. Aſcanium. Strabo li xiiii. ſcribit aſcaniũ fluniũ ex Aſcanio Myſiæ lacu defluere: Verſæ in zephyrũ. In fœtura res incredibilis eſt in Hiſpania: ſed eſt uera. q; in Luſitania ad Oceanũ quædã e uento certo tpe cõcipiũt equæ: ut hic gallinæ quoq; ſolẽt quar⁹ oua hippenemia appellãt. ſed ex iis q nati pulli nõ plus trienniũ. hæc Varro li. ii. c. i. Colu. quoq; li. vii. c. xxv. ait. Notiſſimũ eſſe etiã ſacro monte Hiſpaniæ: q̃ procurrit in occidentem iuxta Oceanũ: frequenter equas ſine coitu uentũ pertuliſſe: fœtũq; educaſſe: qui tamen inutilis eſt. q; triennio priuſq̃ adoleſcat: morte abſumitur.

CHR. Quid lynces. Nõ idẽ ſunt lynces & ceruarii lupi ut multi crediderũt. Nã Pli. cũ. de lupis tractet ait: ſũt in eo genere qui ceruarii dicant. qualem e Gallia in Pompeii magni harena ſpectatũ diximus. Huic quãuis ĩ fame mandenti ſi reſpexerit obliuionẽ cibi ſurripere aiunt digreſſũq; quærere aliũ. Lyncũ aũt hũor ita reddi tus ubi gignũt glaciaṫ areſcitue ĩ gẽmas carbunculis ſimiles & igneo colore fulgentes dureſcit. Norũt hoc lynces & ĩuidẽtes urinã terra tegũt: ſed eo celerius ſolidaṫ. Lyncas uulgo frequẽtes ĩ æthiopia gigni ait Pli. & multa alia mõſtroſa aĩalia. Vento grauidæ. Cõſtat ĩ luſitania circa lixiponẽ urbẽ & Tagũ amnẽ equas fauonio flãte obuerſas aĩalẽ cõcipere ſpiritũ: idq; partũ fieri & gigni pniciſſimũ ita ſed trienniũ uitæ ñ excedere ait pli.

Hippomanes

SER. Caurũ ꝓ corũ: sicut saurex pro sorex: caulis pro colis. Hinc demum hippomanes. Scit lectũ eẽ apud Hesiodum herbam esse quandã: quæ hippomanes uocat: quam ἱππομανίαν. sienĩ eam comederint equi furorẽ patiũtur. unde nũc adiecit Vero quod nomine dicunt. Nã uult illam herbam abusiue hippomanes dictam ab equorũ furore & ĩsania: cum possint equi furere & alia quacũq; rõne. Re uera aũt hippomanes dicit eẽ uirus de fluẽs ex equaꝝ inguinibus. quo tpe ferunt amoris furore & insania: ut sit hippõanes uirus natũ ἀποτῆς ὑσ/ νιδος τῆς ἱππου. Lẽtũ uirus: ũscidũ glutile. Miscue rũtq; herbas. Exprimit augumẽtũ malitiæ nouercarũ: q̃ uirus herbis & cantibus herbarũ augumẽtant uenena. Sĩgula dũ capti. Dũ speciatĩ singula describius hirtasq; capellas. Setosas: ut hirsutũq; supciliũ. Hic labor. Ad tuẽda ibeciliora aĩalia. Et angustis hũc addere rebꝰ honorẽ. i. hũilẽ materiã alto sermõe de corate. Sic illud ĩ q̃rto ẽ: In tenui labor: at tenuis nõ gloria. Sed me pnassi deserta p ardua. Per pnassi ardua heliconẽ & citeronẽ mõtes musis dicatos significat: & hoc dicit scribẽdi amor rapit me ad opus arduũ: & aĩa nullo scriptũ qđ p piphrasim & allegoriã poeticã ĩdicat. Iugis. Per iuga. Qua nulla poꝝ. i. dispono ire ad fõtẽ castaliã p eã uiã: p quã nullus aĩ egit orbitã suã Ordo ãt ẽ: Qua nulla prioorbita castaliã diuertit. Molli cliuo. i. facili itinere & de scẽsiõe. Hic ãt locus totus de Lucre. trãslatus ẽ. Nũc uenerãda pales. i. dea pabuli ĩuocãda nũc maxie. Stabulis ĩmollibꝰ. Clemẽtioribꝰ et aeris tẽpati: uel pp plagã australẽ: uel pp suppositas herbas aĩalibus.

fauõius Corus

AN. Caurũq; Fauõius q ab græcis zephyrus dicit ab occasu æqnoctiali flat: Corus uero q Argestes alit ab occasũ solstitiali. Pli. li. ii. c. xlix grãdines septentrio ĩportat & corus. siccus ẽ corus ꝑterq; desinẽs. Antea Caurus dictus ẽ ut aiunt. Auster de hoc supius. Hic. ex furore libidinis.

Hippomanes

Hippomanes. scribit Pli. li. viii. eqs amoris ĩnasci ueneficiũ: hippomanes appellatũ: ĩ frõte: caricæ magnitudine colore nigro qđ statĩ edito ptu deuorat fœta aut partũ ad ubera nõ admittit: siquis præreptũ hẽat. dicit aũt ab hippon. i. equoꝝ: & mania furia insania. Est itẽ hippomanes uirus stillans ab inguine equæ libidinis furore extimulatæ: ut hic ẽt apparet. Legere nouercæ. Inuenalis item sat. vi. Hippomanes carmenq; loquar: coctũq; uenenũ: Priuignoq; datũ. Fugit irreparabile tẽpus. Oui. quoq; li. iii. de arte inqt: Ludite: eunt anni more fluentis aquæ: Nec quæ præteriit iterũ reuocabit unda: Nec quæ præteriit hora redire põt. Et Seneca ad Luciliũ epistola prĩa ait: Omnia mi Lucili aliena sunt: tempus tantũ nostrũ est. Capti amore. ducti uoluptate & oblectatione. Hinc. e gregibus: Labor. subit scilicet ac sequit. Verbis uincere. laudibus extollere. est enim difficile minima laudibus ostendere maxima. quod qui exequuntur probandi sunt. hic ait libro sequenti de apibus: In tenui labor: at tenuis non gloria.

pnassus Cyrphis

Parnassi ardua deserta. Parnassus mons est Phocidis: qui uniuersus consecratus existit. estque in eo rupes quædam prærupta fundosam relinquens uallem: quæ rupes Cyrphis uocatur. saxea est. & nubibus pulsatur: Strabo libro nono. Sed me parnassi. sensus est: quamuis difficile sit angusta laudibus extollere: attamen iuuat eum ductum amore gloriæ talia exequi & Parnassum ascendere per aliam uiã: quã alii uates ascenderint. hoc est scribendo quæ ab aliis nõ ita tractata fuerant. Iugis. per iuga ri. cacumina Parnassi. Qua. uia supple.

Orbita castalia Delphi

Orbita proprie uestigium rotæ: ab orõe dicta. Diuertitur uoluitur: tendit. Molli cliuo. facili ascensu. Castaliã. Castalia fons est ĩ Parnasso: ad fines cuius fontis. Delphi urbs locata erat tpe: ut ipse docet libro. ix. Probꝰ ait: q; Castalius fons est Delphis in apollinis oraculo. qui abluit ipsam arã dei. Magno ore res enim minime extollendæ sunt. Stabulis in mollibus. i. mitibus & temperatis nõ frigidis. hinc Varro libro secundo capi. ii. ait de ouibus: Primũ ꝓuidendũ: ut totũ annũ recte pascant intus & foris. stabula idoneo loco ut sint ne uentosa. quæ spectent magis ad orientẽ q̃ ad meridianũ tempus: ubi stent solũ oportet esse eruderatũ & ꝓcliuum: ut euerri facile possit ac fieri purũ. non. n. solũ ea huligo lanam corrumpit ouium: sed etiam ungulas ac scabras fieri cogit quum aliquot dies steterunt: subiicere oportet uirgulta alia: quo mollius requiescant: purioresque sint. libentius enim ita pascuntur. faciendumq; septa secreta ab aliis: quo enitentes secludere possis. item quo corpore ægro. hæc magis ad uillaticos greges animadnertenda. Contra illa que in saltibus pascuntur & a tectis absunt. longe portãt secũ crates aut ræria. quibus cohortes in solitudine faciant.

CHR. Hippomanes ait Aristote. Eq̃s cũ equnt relictis sociis ex aduerso aqlonis aut austri currere: nec quẽq; apropiquare sibi pati donec uel defatigatæ cõsistãt: uel ad marẽ pueniãt. tũcq; aliqd emittere q; hippomães appellat eodẽ quo illud qđ nascit noie. Tale ãt hoc ẽ quale illđ suis q; apriã uocãt Sed hoc ꝓcipue ad amoris bñficia petit. Equaꝝ libido eodẽ Aristotele teste tõsa iuba extinguit. Pli. ãt scri. Et sane eqs amoris ĩnasci ueneficiũ hippomanes appellatũ in fronte caricæ magnitudine colore nigro: quod statim edito partu deuorat fœta. Aut

Castalia

si præruptum sit partũ ad ubera nõ admittit. Castaliã. A Castalio filio Apollinis fons est musis sacer.

In boreã caurũq; aut unde nigerrimus auster
Nascitur: & pluuio contristat frigore cœlũ.
Hinc demũ (hippomanes uero qđ noie dicũt
Pastores) lentũ distillat ab inguine uirus
Hippomanes: qđ sæpe malæ legere nouercæ:
Miscueruntq; herbas & nõ innoxia uerba.
Sed fugit interea: fugit irreparabile tempus:
Singula dum capti circunuectamur amore.
Hoc satis armentis: superat pars altera curæ
Lanigeros agitare greges hirtasq; capellas.
Hinc labor: hinc laudẽ fortes sperate coloni:
Nec sũ animi dubius uerbis ea uincere magnũ
Quã sit: & angustis hũc addere rebus honorẽ
Sed me parnassi deserta per ardua dulcis
Raptat amor iuuat ire iugis: qua nulla prioꝝ
Castaliã molli diuertitur orbita cliuo.
Nũc uenerãda pales magno nũc ore sonãdũ
Incipiens: stabulis edico in mollibus herbã

SER. Frondosa reducitur æstas.ideſt donec uernum tempus adueniat.Nam ut etiam primo diximus uer & æstas ſicut hyems & autumnus unum fuerunt ſecundum rationem hemiſperii. Turpeſq; podagras. Reſpexit ad curam quæ ſine pannis & medicaminibus ſordidis non fit. Poſt hinc. Cum hoc feceris: & hinc unum uacat ſicut primus ibi ante omnes. Fluuios præbere recentes:ideſt aquam ſtat in hauſtam. Nam ſi pigram potauerint:morbum ſtatim contrahunt. Stabula a uentis figurare ſcilicet uento non perferentia. Hiberno ſoli.ideſt contra plagam meridianam.per quam ſol currit per hyemem quod explanat dicens ad medium conuerſa diem. Extremo ã:ideſt menſe ianuario qui eſt penultimus.Nam ut etiam in primo diximus. Vt primus extemplo a menſibus anni.Martio menſe inchoabat annus apud maiores. Ergo extremo anno dicit extrema parte anni. Hæc quoque non cura.Cum de capellis loquitur:figurate neu. uſus ẽ ge.nam integrum erat. Hæ quoque non cura nobis leuiore tuendæ.Sane perite quoniam ſcit planã eſſe ouium utilitatem eam præterit :& exagerat meritum capellarum:ut dictus in lucem promat rem per ſe minus patẽtem. Mileſia magno uellera mutentur.Lanæ pretioſiſſimæ.nam mileſius ciuitas eſt Aſiæ ubi tinguntur lanæ optimæ.Ipſe in.iiii. Mileſia uellera nymphæ Carpebant.Cicero in Verrem: Quid a mileſiis lane ſuſtulerit. Magno autem mutentur.Ingenti pretio comparentur. Nam apud maiores omne mercimonium in permutationecon/ſtabat:quod & Caius homerico confirmat exẽplo Tyrios incocta rubores.Figurate.ideſt quæ coquendo tyrium traxit ruborem. ideſt migrauit in purpuram.

Miletu

Carpere ouis:dũ mox frõdoſa reducit æſtas
Et multa durã ſtipula ſilicũq; mãiplis (dat
Sternere ſubter humũ:glacies ne frigda læ
Molle pec9:ſcabiẽq; ferat turpiſq; podagras
Poſt hinc digreſſus iubeo frondẽtia capris
Arbuta ſufficere:& fluuios prebere recentes
Et ſtabula a uentis hyberno opponere ſoli
Ad mediũ conuerſa diem quum frigid9 oli
Iam cadit:extremoq; irrorat aquarius anno
Hæc quoq; non cura nobis leuiora tuenda.
Nec minor uſus erit:q̃is mileſia magno
Vellera mutentur tyrios incocta rubores.

AN.M. Frondoſa æſtas.non uer intelligit.ſed æſtatem .ipſamquæ quidem incipit.vii.idus maii. Ver autem vii.idus februarii quo tempore etiam niues & frigora uigere ſolent. unde & Varro dicto libro ait q̃ ſibi greges in apulia hibernabant:qui in rheatinis montibus æſtuabant. Molle. debile. Turpeſque podagras. turpes efficientes.Podagra autem componitur a podos.ideſt pedis:& agra captura aut præda.agria uero dolor dicitur.Ponitur item podogra quandoque,p laqueo ſeu pedica.q̃ podas.ideſt pedes:agremi.ideſt caperit. Frõdentia arbuta .capræ potius ſylueſtribus delectantur ſaltibus q̃ pratis ſtudioſe enim de agreſtibus fruticibus paſcuntur:atque in locis cultis uirgulta carpunt.itaque a carpendo capræ nominatæ.ſic Varro ſcribit libro ſecũdo capi.tertio.Meminit & ſimilia fere Columella libro ſeptimo de capris. Stabula a uentis.ſcilicet remota ſtabulatur caprinum pecus melius ad hibernos exortus.Captile.autem lapide aut teſta ſubſterni oportet quo minus ſit uliginoſum ac lutulentum.foris quum eſt pernoctandum ſubſternimus uirgultis ne obliniantur Varro libro ſecundo. Aquarius.xii.cal.frebruari ſol in aquarium tranſit.Et ex.xv.cal.febr.aquarius incipit oriri. uentus aphricus tempeſtatem ſignificat.Nonis febr.mediæ partes aquarii oriuntur.uentoſa tempeſtas.Quinto decimo cal.marcii ſol in piſces tranſitum facit.hinc occidit aquarius auctor Columella libro duodecimoſeptimo.Strabo uero libro.xiiii.ſcribit Miletum a Neleo conditam.qui genere Pylius fuit. erat autem optima urbs atque clariſſima:ex qua oriundi fuere uiri memoratu digni: Thales unus e ſeptem ſapientibus:qui p̃ mus phyſiologiæ ac mathematicæ auctor fuit inter græcos .Anaximandri eius diſcipulus:& Anaximandri anaximenes.Item Hecateus qui hiſtoriam ſcripſit.Aerchines orator qui aſſumpta nimia erga Pompeium magnũ licentia miſſus eſt in exiliũ. Magno mutentur.grandi p̃cio mutentur aliis ſcilicet mercibus ut olim fiebat. Mileſia uellera.tertium lanæ locum mileſiæ oues obtinent ut Plinius ſcribit libro octauo capi.nono. Tyrios rubores.purpureum liquorem intelligit de quo uideto libro ſecundo georgicorum. Et ſarano dominat. oſtro.

podagra

Capræ

Capræ ſtabula aquarius

Thales

æſchĩes

CHRI. Extemo aquarius anno.Nam ſi p̃ncipium anni eſt aries aquarius qui undecimus eſt in zodiaco eſt pene in fine anni. Hæc ſcilicet ſtabula caprarum non ſunt minori cura tuenda q̃ ouium licet non ferant lanas ut oues:ſed tamen in Cilicia ut refert Ariſtoteles tondentur ut oues. Mileſia uelera .miletum in ionia condidit Neleus qui genere pilius fuit.Ephorus autem ſcribit cretenſes p̃us eam ſupra mare condidiſſe ubi nunc antiqua miletus eſt.atque habitatores ex mileto cretenſi a Sarpedone deductos & urbi nomen impoſitum a mileto qui in Creta eſt Cum p̃us leges locum tenerentpoſtea Neleum hanc nouam condidiſſe.

SER. Denſior hinc ſoboles. Binos. n. pariũt capellæ plerũq; . Barbas ſic: de quadrupedibus. Nam hominum barbam uocamus. Incana ãt dicit nimiũ cana. Cyniphii hirci. lybies a fluuio Cyniphe. Miſeris na. qa frequẽ ter patiuntur picula i uſũ aũt caſtroꝝ iõ dixit qa de ciliciis & poliũt loricæ & tegunt tabulata turrium. ne iactis facibus ignis poſſit adhærere: & bene laudat capellas dicens cilicorum uſum & in mari & in terra ꝓ deſſe mortalibus. hoc eſt in duobus elementis cõceſſis hominibus. Paſcũt ſyluas. & paſco & paſcor illã rẽ dicimus. Sũma lycæi mõtis arcadiæ: & ẽ ſpecies ꝓ genere. Suoſq; ducunt. educunt fœtus proprios & nutriũt: unde & educatos dicimus. Quo minus eſt illis curæ mortalis egeſtas. Ordo ẽ oĩ ſtudio auertas ab eis uctos & glacie: quo egeſtas mortalis. i. neceſſitas mortalitatis minor eſt illis curæ hoc eſt minus ad ipſaꝝ pertinet curam. Nã hoc dicit q̃to ſibi adeſſe non poſſunt. tanto eis te maior ẽ ĩpẽdẽda diligẽtia. Cũ læta æſtas Subaudi aduenerit: Dicit ãt uer. quo flare zephyrus ĩcipit: ut Et zephiro putrus ſi gleba reſoluit. Carpamus. Carpere cogamus animalia E mane paſci ꝓcipit oues ſecundũ morẽ ſuæ prouinciæ. Nã in aliq; bus locis morbũ cõtrahũt: niſi iã ſiccato rore paſcãtur. Dũ gramina canẽt. Nocturnis et matutinis lucẽtes roribus herbæ. Et cãtu q̃rulæ rũpent arbuſta cicadæ. Querulæ. canoræ Hora. Sub cãtu queru læ deſpice tibiæ. Aut certæ querulæ ꝓpter illã fabulam dicit: q; Titonus maritus Auroræ poſt optatã lõgiſſimã uitã in cicadã dicit ẽẽ cõuerſus. Rumpent nimio. ſ. clamore luue. Et aſſiduo ruptæ lectore colũnæ. Perſius: Findor ut arcadiæ pecuaria rudere dicas. Ilignis canalibus: Ex ilice factis. Sane & canalius melius ge. fœ. q̃ ma. ꝓferimus. Sic ubi magna iouis antiquo robore q̃rcus: Quæ ẽ ioui conſecrata. Nigrũ q; dicit iouis quercus & ilicibus crebris ſacra umbra. Non re uera cõſecratos lucos dicit nos petere debere: ſed ita denſos ut ſunt illi quos religio defẽdit. Vñ apparet q̃rcũ iouis & ſacrã umbrã generalia ẽẽ nõ ſpecialia epitheta. Nã ut diximus & oĩs q̃rcus & iouis eſt cõſecrata & oĩs lucus Dianæ.

Tenues aq̃s. Epithetõ aquaꝝ alibi. At in aquas tenuis dilapſus abibit.

AN. T. Dẽſior hĩc ſoboles. Capræ pariũt & quaternos ſed raro ad modũ ferũt. v. menſibus ut oues. capræ pĩguedĩe ſterileſcũt: trimæ minus utiliter generãt & ĩ ſenecta ſi ultra q̃driẽnium. ĩcipiũt. vii. menſe & adhuc lactentes ꝯcipiunt nouembri menſe ut ſmartio pariãt. uita lõgiſſima plurimũ ánis. viii. tradũt & noctu nõ minus cernere q̃ ĩterdiu. Pli. li. viii. Colu. uero li. itẽ. viii. c. vi. de capris ſic ait. Parit ãt ſi ẽ gñoſa, ples freq̃nter duos: nonnunq̃ trigeminos.

Læta hubera mãmis. hic locus oſtdit hubera recte deduci ab humero ſcdm aliquos ut tubera a tumeo m littera ĩ b cõuerſa. loca. n. arida ĩ fœcũda ſũt. Apparerq; hubera dici ĩteriora mãmaꝝ mammas uero huberis eminẽtias. Nec mi. in. dũ ĩqt capræ & ſobolẽ & copiã lactis ꝑbẽt. hirci ẽt cõmoda hoĩbus tribuũt & ĩ terra & ĩ mari. Cinyphei hirci. Cinyps fluuius ẽ ĩ libya ꝓ huberrima arua decidẽs ut ſcri. Mela poeta uero oĩ dit illic eẽ hircos tonſili uilo. Et P li. li. viii. ait q; in Cilicia circaq; Syriã capræ uilllo tonſili ueſtiuntur: Tondẽt pro tõdentur hoc loco Priſ. exponit libro. viii. tu uideto latius in Tityro ibi tondẽti barba cadebat. põt etiã dici tondent. ſ. paſtores: & ſic cinyphei hirci genitiuus eẽt ſingularis. Barbas: id pilos dicũt mentũ uero pilorũ ſocũ. Incana. ualde cana. Vſum in caſtorũ. Varro libro. ii. c. ultimo ſic ait Suſcipit Coſſinius ut fructũ iouis e lana ad ueſtimẽtum. ſic capra pilos adminiſtrat ad uſum nauticum & ad bellica tormenta & fabrilia uaſa. Neq; non quaſdam nationes harum pellibus ſunt ueſtigiæ: ut in Getulia & Sardinia. Poſt inquit q; magnis uillis ſunt in magna parte Phrygiæ: unde cilicia & cætera eius generis fieri ſolent. Paſcuntur ſyluas. uideto paulo ſuperius ibi Frondentia arbuta. Lycæi pro quocunq; monte poſuit. Lycæum archadiæ montem. nã ibi & ouium & caprarum copia. Dumos. ſpinas. Suoſq; ducunt: uel ſecum dicunt paſcendo. uel ducunt pro educunt. ideſt nutriunt ac lactant: q; quanuis ſit omnino hubera plena domum referunt. Columella libro octauo capi. vi. ſcribit q; capella præcipue probatur ſimillima hirco. ſi etiam eſt huberis maximi & lactis abundantiſſimi. Glaciem. Columella libro octauo de capris inquit: huic pecudi nocet æſtus: ſed magis frigus & præ

Hubera Tubera cinyps

Capraꝝ pili lycenũ

Dẽſior hĩc ſoboles, hĩc largi copia lactis (ctis
Quã magis ex hauſto ſpũauerit hubere mul
Læta magis preſſis manabũt hubera mãmis
Nec minus interea barbas incanaq; menta.
Cinyphei tondent hircis etaſq; comantes
Vſum in caſtrorũ: & mi ſeris uelamia nautis:
Paſcunt uero ſyluas & ſumma lycæi
Horrentiſq; rubos & amãtis ardua dumos
Atq; ipſæ memores redeũt in tecta ſuoſq;
Ducũt & grauido ſuperãt uix hubere limen.
Ergo omni ſtudio glaciem uentoſq; niuales
Quo minor eſt illis curæ mortalis egeſtas
Auertes uictũq; feres & uirgea lætus:
Pabula: nec tota claudes fœnilia bruma
At uero. zephyris quũ læta uocantibus æſtas
In ſaltus utrũque gregẽ atque ĩ paſcua mittes
Luciferi primo cũ ſydere frigida rura
Carpamus: dũ mãe nouũ dũ gramina canẽt
Et ros in tenera pecori gratiſſimꝰ herba
Inde ubi quarta ſitim cœli collegerit hora:
Et cãtu querulæ rumpent arbuſta cicadæ:
Ad puteos aut alta greges ad ſtagna iubeto
Currentem ilignis potare canalibus undã:
Aeſtibus ãt mediis umbroſã exquirere uallẽ
Sicubi magna iouis ãtiquo robore quercus
Ingentis tendat ramos. aut ſic ubi nigrum
Illicibus crebris ſacra nemus accubet umbra,
Tũ tenues dare rurſus aq̃s & paſcere rurſus
Solis ad occaſum: quũ frigidus aerã ueſper

eipue fœtæ.ideſt grauidæ:quem gelicidio hyemis conceptum fecit de caprili uero ſuperius uideto ibi. Stabula abuentis. Mortalis egeſtas.Ordo eſt in hoc carmine.Quo egeſtas mortalis eſt minor curæ illi.ideſt minori curæ.hoc eſt quanto minus curant humanam intelligentiam neceſſitatem auxilium:tanto magis eas curare debemus. Virgea pabula.arbuſculis enim frutetiſq; maxime gaudent capræ: ea ſunt arbutus cytiſuſq; agreſtis nec minus ilignei querneiq; frutices qui in altitudinem non proſiliunt:Columella libro octauo. Fœnilia bruma idem eodem libro capi. uero tertio ait de ouibus quod penuriæ hyemis ſuccurritur obiectis intra tecta per præſepia cibis.Aluntur autem commodiſſime repoſitis ulmeis uel ex fraxino frondibus uel autumnali fœno:quod cordum uocatur.nam id mollius & ob id iocundius eſt q̃ maturum. Cytiſo quoque & ſatiua uicia pulcherrime paſcuntur.hæc ille de ouibus hyeme cibandis: quod quidem etiam de capris intelligendum eſt ait enim Varro libro ſecundo capi.tertio. Nec multo aliter tuendum eſſe hoc pecus in paſtu atque ouilum.

At uero.Ordo eſt.At uero quum æſtas læta.ſcilicet eſt uel aduenit zephyris uocantibus mittes inſaltus & cæteta. Læta æſtas:non de uere ſed de ipſa æſtate loq̃.Colu.n. libro duodecimo capi.ii.ſic ait.Nonius maiis uergiliæ exoriũt:mane fauõius. vii.idus maii æſtatis initiũ fauõius aut corus ĩterdũ et pluuiæ.vi.idus uegiliæ totæ apparent.fauonius aut corus interdũ pluuiæ.Ecce hic apparet quomodo æſtatẽ zephyri uocant.Præterea Varro etiam libro ſecundo capi.ſecundo id apertiſſime oſtendit de æſtate non de uere intelligendum. ait enim de ouibusq; æſtate cum prima luce exeunt paſtum,pterea quod tunc herba roſida meridiana. quæ eſt aridior ucunditate præſtat:ſole exorto puro propellunt ut redintegrantes rurſus ad paſtum alacriores faciant. Circiter meridianos æſtus dum deferueſcant ſub umbriferas rupes & arbores patulas ſubiiciunt:quod refrigerato aere ueſpertino rurſus paſcant ad ſolis occaſum.Ita paſcere pecus oportet:ut aduerſo ſole agat.caput enĩ ouis molle maxime eſt. Ab occaſu paruo interuallo interpoſito ad bibendum appellant: & curſus paſcunt quoad contenebrauit.iterum enim tum incunditas in herba redintegrata eſt:hæc ab uergiliarum exortu ad æquinoctium autumnale maxime obſeruant. Relique paſtiones hyberno ac uerno tpe hoc mutant quod pruina iam exhalata ꝓpellunt in pabulum: & paſcuunt diem totum ac meridiano tempore ſemel agere potum ſatis habent.His igitur patet de æſtate intelligi non de uere.quæ omnia Varronis Maro apoſuit hoc loco Columella item libro octauo capi.tertio de æſtate intelligit. Vtrunq; gregem ouium & caprarum. Luciferi.de hoc iam ſupra.

Canent.propter pruinam ſcilicet. Ros.de rore item ſupius. Sitim cœli.ideſt aeris æſtum. Cicadæ.ut de in Alexi. Ilignis canalibus.Columella libro octauo capi.tertio ait nulla eſſe tam blanda pabula aut etiam paſcua quorum gratia non exoleſcat uſu continuo:niſi pecudum faſtidio occurrerit præbito ſale: quod ueluti ad pabuli condimentum per æſtatem canalibus ligneis impoſitum quum e paſtu redeunt oues lambunt,: atque eo ſapore cupidinem bibendi paſcendiq; concipiunt.

CHCISTO. Copia lactis. Mulieri ante ſeptimum menſem profuſũ lac inutile.Ab eo menſe quo uitalis eſt partus ſalubre:pleriſque totis mammis & inſinus aliarum fluit.Camelli ac mulgetur ne iterum graueſcat.Suauiſſimum.hoc putatur ad unam menſuram tribus aquæ additis.Bos ante partum non habet ex primo ſemper a partu coloſtra fiunt ni admiſceatur aquæ:in pumicis modum coeunt.Genus mali uocatur coloſtratio. Caſeus non fit ex utrunque dentatis.quoniam eorum lac non coit. Tenuiſſimum camelis.Mox equabus Craſſiſſimum aſinis ut coaguli uice utantur.Quæ plures quaternas mammas habent caſeo inutilia.Melioraque binas Coagulũ inutilie leporis:hædi laudatõ. Melius diſipodis unius utrinque dentatorum. Summa lycæi.aluſit Ad naturam caprarum quæ eſt ut paſcendo aſcendant & non deſcendant.Vnde in zodiaco ſignum in quo ſol ab inferioribus partibus meridianis incipit ad ſeptentrionales atque ſuperiores partes aſcendere: hac potiſſimũ ratione capricornum dixerunt.Eſt autem magna laus & quod lacte proleque uincant oues & quod loca inculta ſatis illi ſint ad paſcua: & quod cuſtode non multum indigeant.. Quando ſua ſponte paſtæ domum redeant. Ergo. Nam cum non egeant auxilio humano niſi in hyeme non ſunt eo tempore deſerendæ.

Tẽperat:& ſaltus reficit iã roſida luna.
Littoraq; alcyonẽ reſonãt & acãthida dumi:
Quid tibi paſtores libyæ.qd paſcua uerſu

SERVI. Temperat.refrigerat æſtatis calorẽ Reficit.recreat. Luna:nox. Littora alcyonem:ideſt quo tempore reſonat per littora alcyon auis.cuius fabulam in primo memorauimus. Per dumos uero acanthis :quam alii luſciniam eſſe uolunt: alii uero carduellum quæ ſpinis & carduis paſcitur:ut inde etiam apud gtæcos Acanthis dicta ſit ab acanthis.ideſt ſpinis quibus paſcitur. Quid tibi paſtores libyæ dicit pro qualitate ꝓuinciarum diuerſa eſſe genera paſtionum.

ANT.M. Roſida luna.humida intelligit.que de ueſpertina luna:quæomnia ut iam oſtendi Varro quoque edocuit. Alcyonem uide libro primo georgicorum ibi dilectæ thetidi alcyones. Acanthida.ſic legendum eſt non aliter.nam Theocritus in quodam carmine æglogæ quæ inſcribitur.Thalyſia acanthides ait.Eſt aũt acanthis auis uaria colore & ſtridula.quæ inter ſpinas uiuit.legatur igitur carmen ſic littoraque alcyonem reſonant & acanthida dumi. Quid tibi.oſtendit ſecundum uarias regiones uario modo & tempore paſci. Paſtores libyæ.Numidas ſeu Nomadas intelligit:ſcribit enim Solinus q̃ numidæ incolæ q̃diu errarunt pabulationibus uagabundis Nomades dictiſunt.Et Plinius libro quinto.c.quarto ſic ait numidæ uero nomades a ꝓmutandis pampilionibus mapalia ſua hoc eſt domos paluſtris circunferentes.nomas autem numidia dicitur & paſtor nometus paſtor Nomeno paſco.Nomę pabulũ paſtura.Nomao autem cum ſecunda littera omega diuido moueo. acanthis numidæ

CHRI. Rosida luna. Humectans luna. nam ab astrologis dicitur mater roris & humoris ministra. humidus n. planeta est. Littora q̄ alcyonem. de huiusce modi aut dictū est in superioribus.

SER. Sine ullis hospitiis: sine ulis stabulis. Armentarius a fer agit abusiue armentarium posuit. nā nunc de gregibus loquitur. Tectumq̄ laremque Tentoria militum more: ac si casam diceret. Amclæumque canem: laconicum. & est species pro genere. Amyclæ autem est ciuitas laconiæ. unde est. talis amyclæi domitus pollucis habentis Cyllarus.

Patriis armis: acer romanus. Generaliter sibi consulis: ac si diceret martiis. Iniusto sub fasce. sub magno onere: ut ego hoc te fasce leuabo. Magnum autem onus dicit propter arma alimenta uestitum.

Ante expectatam. ideſt dicto citius: antequā eius expectetur aduentus & est una pars orationis hoc ē aduerbium. Stat obstat: nam aphæresis est. At non qua scythiæ gentes. Subaudi talis est pastio.

Mæotis ister

Mæoticaq̄ unda. Mæotis palus est scythiæ frigore congelascens. Ister fluuius est Scythiæ. q & Danubius nominatur. Quaq̄ redit medium rhodope porrecta sub axem. Qua Rhodope mons Thraciæ protentus in orientalem plagam in septentrionalem reflectitur. Nam ideo ait redit sub axem. nam

axis

axis est septentrio. qui græce ἄρκτος dicitur. In formis niuis superfusione carens uarietate formarū nullisque agnoscenda limitibus. Septemque assurgit in ulnas. Crescit in septem ulnas.

Vlna

Vlna autem secundum alios utriusque manus extensio est secundum alios cubitus. quod magis uerum est. q̄a græce ὠλένη dicitur cubitus unde est λεύκωλενος ἥρη. Pallentes haud unquam. ideſt nunquam nubes dissoluit. Nam pallentes umbras non ex nocte: sed ex nubibus factas appellat. Concrescunt subite currenti in flumine crustæ. Aquæ currentes repente congelascunt: Et notandum quia cum crustam dicimus fœminino genere: lapidis aut ligni: aut gelu partem significamus. Cū ueru crustum dicimus edulium aliquid significamus partem panis uel placentæ. Ipse in septimo. Orbem fatalis crusti. Horatius. Dant crustula blandi Doctores. Iuuena. Nos colaphum incutimus labenti crustula seruo. Hospita.

Crusta crustum

hospitalis hō

Facilis. unde & hospitalis homo dicitur hospiti seruiens apte.

Mapalia

AN. M. Raris habitata mapalia tectis. Mapalia casæ pœnicæ appellantur ut inquit Festus. De iis uero Salustius in iug. sic. Cæterum adhuc ædificia Numidarum agrestium quæ mapalia illi uocatur ob longa incuruis laterib⁹ tecta: quasi nauium carinæ sunt. Raris tectis scribit Strabo libro decimoseptimo. q̄ maxima mediterraneæ Libyæ pars & regio circa Oceanum deserta est. paruis præterea habitatiōibus & sparsis & ex magna parte pastoralibus distincta est. Ora autem quæ ex aduerso nobis est tota bene habitatur. Armentarius. sū enim ib & armenta & greges propterea armentarius ait. Tectumque. Mapalia. ideſt domos palustris intelligit ut ex Plinii uerbis superioribus habetur. Laremque. larem hic intelligo ignem. quoniam tectum dixit. Et. Columella libro duodecimo de Villico inquit consuescatque rusticos circa larē domini focum familiarem sēper epulari. lar etiam quandoque pro domo ponitur. Ouidius libro primo trist. Quæ nostro frustra iuncta fuere lari ponitur & pro deo ipso familiari qui domi in ipso foco colebatur. nam focus deorum penatium ara est: ut etiam Porphyrio tradit hæc. tamen latius habentur ode. ii.

lar

Amyclæum. laconicum de amyclis superius patuit. Cressam. in Creta enim optimi calami pro sagittis sunt apud Cydoniam urbem de qua in fine Bucco.

Iniusto sub fasce. sub ingēti onerat. Vegetius enim libro. i. scribit q̄ pondus quoq̄ baiulare usq̄ ad. lx. libras & iter facere gradu militari frequentissime cogēdi sunt iuniores: qbus in arduis expeditionibus necessitas immiet annonā pariter & arma portādi. quā rē antiquos milites factitasse Vergilio ipso teste cognosci pōt ex hoc loco ut idē ait. Et hosti legit & hostē in antiqs. At nō. s. pecus it lōga i deserta. Scythiæ gētes. hic Nomades alios pastores q̄ in Scythia sūt itelligit de qbus Strabo. li. ii sic ait Nomades etenī tentoriis utūt cētonū istar pilo contextis: in plaustris uitam degentes circunq̄ tentoria pecora comitantur. a quibus uictum caprant & aluntur lacte caseo carne. Pascua uero sectantur loca semper herbosa permutantes. hibernis quidem temporibus Neotici uersantur in paludibus. æstiuis uero per campestria uagantur & cætera.

Noma des Meotis

Meotica unda. Meotis Scythiæ lacus: qui Tanaim recipit ut Strabo docet li. xii. Pli. quoq̄ li. vi. lacū dicit. itē uero Strabo. li. vii. Meotidis paludis

Prosequar? & raris habitata mapalia tectis?
Sæpe diem noctēq̄ & totum ex ordine mēsē
Pascitur: it q̄ pecus lōga in deserta sine ullis
Hospitiis tantum campi iacet omnia secum:
Armentarius apher agit tectumque laremq̄
Armaq̄ amyclæūq̄ canē cressāque pharetrā.
Non secus ac patriis acer romanus in armis
Iniusto sub fasce uiam cum carpit: & hosti
Ante expectatū positis stat in agmine castris
At nō qua scythiæ gentes meoticāque unda
Turbidus & torquens flauentes ister harenas
Quaq̄ redit mediū rhodope porrecta sb axē
Illic clausa tenent stabulis armenta. neq̄ ullę
Aut herbæ cāpo apparent aut arbore frōdes
Sed iacet aggeribus niueis informis & alto
Terra gelu late: septemque assurgit in ulnas?
Semp hyems. semp spirantes frigora cauri.
Tū sol pallentis haud unq̄ discutit umbras?
Nec quū iuect9 eqs altū petit ętherа nec quū
Præcipitem oceani rubro lauit equore currū.
Concrescunt subitæ currēti in flumine crustæ
Vndaq̄ iā tergo ferratos sustinet orbes: (stris
Puppib9 illa pri9 patulis. nunc hospita plau

ostiũ ĩqt. Ister de hoc uidetoli. ii. g. ibi Desẽdẽs dacus ab istro. Rhodope. thraciæ mõs tẽdẽs in septẽtrionẽ ubi axis ẽ de quo supra Stra. li. septimo. Mysos Thraces & Getas etiam Nomadas uocatos innuit. idest pastores.

Informis terra sine forma propria. niue enim tecta est. Gellu. Stra. dicto li. de Meotica regiõe ait æreæ scindũ tur hydriæ: quæ uero inter illas sunt congelantur & pisces in glacie destituti lĩgonibus effodiuntur. aluens plau stris deambulant. Meminit item plura de glacie Meotidis libro secundo. Septem ulnas. in septem brachia. de ulna latius ægloga tertia. Semper hyems. de Scythica regione multa quæ hic etiam conueniunt dicta sunt li bro primo georgicorum ibi Mundus ut ad scythiam. Cauri. in hoc libro iam de is diximus. Altum æthe ra. i. nec quũ tẽdit sol ad cãcr̃. nec quũ tẽdit ad capricornũ. ná tũc descẽdit. Rubro æquore. qđ rubr̃ mare siue æthiopicũ appellãt ad austr̃ uersus effũdit ex ea maxĩe pte qua uasta q̃dã solitudo & inhãbilis terræ plaga cõ spicit ardẽtibus semp caloribus exusta. auctor Diony. uideto itẽ Pli. li. vi. c. xxvii. & Soli. c. xlvii. Ferratos or. Stra. li. ii. scri. q; ĩ ore paludis meoticæ tanta glaciei uis est. ut quo ĩ loco missus a mitridate ĩpator eq̃stri pugna barbaros ĩ glacie hyeme supauerat illos eosdẽ nauali plio soluto p æstatẽ gelu uĩcerit. Hospita. i. habilis.

CHRI. Pastores libyes. hos nomadas appellãt. Nã ĩ numida q̃ ps libyæ ẽ pastoriã exercẽt. Armẽtarius spe/ ciẽ, p genere posuit. nã de armẽtis & gregibus loq̃t. Amyclæũ. Amyclæ urbs ẽ lacõiæ, puĩciæ. nã lacõia opti amyclæ mos cães habuit. M. n. Var. duo gña canũ põit: alios uẽaticos: alios ad custodiã pecoris. int̃ hos maxĩe laudat la gña cãũ conicos & epyroticos: &lõgo ordine describit q̃li figura eos eẽ & quo colore deceat. Et qm̃ emi cõsueuerũt di/ cit remediũ eẽ ut relicto uẽditorẽ ẽptorẽ seq̃t raná coctã sibi obiici. Tertiũ genus addit Collu. eor̃ q ad uile cu stodiã cõparãt ĩ qbus nõ multũ referre ait q; ueloces nõ sint. sed oportere eẽ ãpli corpis: & uasti latratus & cano ri & auditu & a conspectu terrorẽ furi ĩferat: sit colore niger: nã ĩ luce terribilior apparet. ĩ tenebris nõ aspicit. Pastor uero albũ, pbat: qm̃ ẽ feræ dissimilis: neq; p fera ĩ nocte pulsabit. P ecuarius ãt uilatico celerior. uẽatico tardior sit: nã sat ẽ ut lupũ ouẽ deportãtẽ asseqũt. duo custodiã unius gregis sat sũt: sit ãt fœmina & mas quo maio ri cõcordia ĩter se degãt. Acer ro. Ná refert Cice. ĩ tusculanis q̃stionibus nostri exercitus p̃mũ uũ hẽant no mẽ uides. Deide q labor & q̃ti uides ferre plusq̃ dimidiati mẽsis cibaria. Ferre si qd ad usũ uelit ferre uallũ. nã scutũ: gladiũ. galeã, p onere nostrimilites nõ plus numerãt q̃ hũeros lacertos mãus. Positis stat ĩ agmĩe castris nã castra mũire cũ uallũ tulerit paruo tẽporis momẽto possunt. At nõ q̃ scythiæ. Sub Scythia olĩ magna ps germãiæ fuit & Boæmiæ. Germania attingit amnẽ Oderã ab oriẽte Dacos ab occidẽte gallos a meridie italiã Scythia Sarmathia ĩcipit ab Odera flumĩe usq; ad Boristhenẽ, pprie sarmathæ: nũc sũt lituãi poloni. sarmathia septem Odera liguas habet. scythia ĩcipit ab oristhene. Meotia. Hæc palus maxĩa ẽ pte eius supiori insunditur tanais.

SER. Aeraq; dissiliũt Crepãt. Vulgo passim. nã tã nimio frigore q̃ calore æra rũpũt. Persius fin dit infãtes statuas. Vestesq; rigescũt Durãt ut frã gi potius q̃ scĩdi posse uideãt. Cædũtq; securibus hũida uina. Et uina naturaliter calida illic gelãt. in telligimus aũt pegrinũ nã illic nõ nascũt uina pp ni miũ frigus & cõtinuũ sicut ipse paulo post docet di/ cẽs Ferméto atq; acidis imitãt uitea sorbis. Sane uo lũt physici uinũ nõ gelari. Vñ hoc loco aut hipbo/ le ẽ: aut qa dixit hũida aquæ mixta ĩtelligimus. ita. n. gelare dicũt. Et to. so. in glacĩ uertere lacũæfos/ sæ ad siccandos agros paratæ: cũ alibi tm̃ ĩcrustent illic usq; imũ gelãt. Stiriaq; ipe. i. stria. i. gutta ufi fit dimiutiuũ ut dicamus stilla: ufi sit distillat: & stil stiria licidiũ. sensus ãt duplex ẽ. nã ut hoc dicit de ĩpexis barbis pecudũ pẽdẽs gutta durat. aut certe de tectis & arboribus gutta horrida iduriũt ĩ modũ herbarũ

Nõ secius. nõ segnius q̃ ĩchoauerat ruinis abu siue pro niuibus. nã pruĩa estmatutini tẽpis frigus pruina

Cõfertoq; agmĩe cerui. Cõiũcto. Cerui. n. cõgre gatiõe gratulãt. Mole noua. nimia magnitudine

Cassibus. retibus. hĩc ẽ q; ĩcassum dicit sine cã: q̃ Incassũ si sine cassibus sine qbus ĩutilis uenatio ẽ. Graui/ terq; rudẽtes Cædũt. Rumore suo corripuit: ut ĩ se ptimo: Et feras sub nocte rudentũ. Persius, pducit Findor ut arcadiæ pecuaria rudere dicas. Ipsi ĩde fossis specubus secura sub alta. artis fuerat specibus dicere: ut fluctibus: qa q̃rta declinatio ĩ datiuo & ab latiuo pluralibus u in i uertit: ut manu mãibus. sed qa pinguius sonat et melius specubus. dicimus. unũ tm̃ nõ ẽ qđ aliter nõ dicimus ut tribubus. Hic noctẽ ludo ducũt: q̃si ppetuitatẽ noctis sub terris locati ludos cõcelebrãt. Ferméto atq; accidis. Potiõis genus ẽ qđ cer/ uisia nũcupat & cõseqũns ẽ ut uinũ natura calidũ ĩ prouincia frigida nõ possit creari. Septẽ subiecta triõi. Te mesis, p septẽtriõi. Gẽs effrena. seua & rectorẽ recusãs. Riphæo euro. scythico uẽto. Riphæi ãt mõtes sũt Montes scythiæ ut iã diximus a ppetuo uẽtorũ flatu nominati. nã piφη græce ĩpetus & ορμὴ dicit ἀπὸ τοῦ ῥιπτεῖν. riphæi

A. N. M. Aeraq; dissiliũt. diximus iãiam q; æreæ scindũt hydriæ, q̃ ĩtra illas sũt cõgellant. Vulgo passim

lacuna

Stilla gutta

Rigeſcũt: indureſcũt ex gelu. Vina. Mac. li. vii. ſcribit q̃ uina aut nũq̃ aut raro cõgelaſcũt: qa uinũ ſemꝑ q̃dã ſe caloris hẽt. An alia q̃piã cã ẽ quã. qa ignoro ſcire cupio iqt. Lacunæ: Lacuna uti Feſtus ait ẽ aq̃ collectio ꝑ ab lacu deriuatur. Impexis barbis. de brutis melius itelligẽdũ. Stiria. gutta ſtilla: Interrogatus autem Palæmõ grãmaticus qd ĩter ſtillã & guttã ĩtereſſet: Gutta iqt ſtat & ſtilla cadit. Euſebius ſcribit. Interea dum cõgelaſcũt aq̃. Nõ ſecius. nõ aliter nõ ſegnius. Ningit. ẽ ĩ Scythia ripheũ iugũ regio aſſiduis obſeſſa niuibus Solinus. Pruinis: qppe caſus cõtinuaꝝ pruinaꝝ quoddã ibi exꝑmit ſi ſimile pœnaꝝ: Soli. Torpẽt. ſtupẽt frigẽt rigẽt pigri ſũt. Mole: niuiũ cõgerie ac põdere. Noua. nix. n. continue decidit. Caſſibus. pedicis laqueis rætibus. Punicæ. rubræ. eſt autem uenãtiũ mos pẽnas tẽſis funibus affigere: quo cerui pauẽtes in caſſes decidant. Montem niuis cumulum. Indefoſſis ſpecubus. Scythaꝝ interius hĩtantiũ inq̃t Soli. aſperior ritus eſt ſpecus incolunt. pocula de inimicorũ capitibus moliuntur. amant prælia. numero cedium honor creſcit. Hic nocte legit & hinc noctem. Fermento. fermentum a feruore dici uolunt: q̃ plus una hora non poteſt continere. creſcendo enim excedit. Pli. libro. xviii. ait q̃ milii præcipuus ad fermenta uſus e muſto ſubactiĩ annuũ tempus. Nũc fermentum fit ex ipſa farina quæ ſubigitur: priuſq̃ addatur ſal ad pultis modum decocta & relicta donec aceſcat. Dicunt alii q̃ propter acorem cum ſorbis etiam acidis mixtum fermentum uini quendam ſaporẽ reddit. Idem Pli. libro decimoquarto ſcribit q̃ fit uinum ficticium e piris. malorumq̃ omnibus generibus e cornis meſpilis ſorbis moris ſiccis nucleis pineis &c. Et libro decimoquinto ait q̃ ſorbis ineſt uini ſapor quibuſdam q̃dam uero acri odore & ſuauitate iucunda. Hyperboreo. de hyperboreis uideto ſuperius. Septem ſubiecta trioni. Temeſis figura eſt, Caue temeſis dicas cum e poſt ſed latius uideto in noſtro carmine figurarum. Ripheo euro. ideſt uento. non utique eo qui ab ortu flat: ſed eo quem aquilonem uocamus. Probus. De ripheo iugo iãiam diximus.

CHI. Aera. ideſt uaſa ærea. Diſſiluit. franguntur quia earum partes in diuerſas partes ſaliunt. Inſolidã. Nõ enim cruſtæ ſuperficiem tegunt: ſed tota aqua ad fundum uſq̃ congelaſcit. Stiria. Cuius diminutiuum ẽ ſtilla. Dicitur aũt ut ait Palæmon grammaticus ſtilla dum ſtat: gutta dum cadit Mõtem cumulum niuis.

lana laniciũ

SER. Pecudum: fuluis uelant corpora ſetis. rhenonibus. nam ut dicit Salu. ĩ hiſtoriis: Veſtes de pellibus rhenones uocantur. Sit tibi lanicum curæ. Et hæc lana dicimus & hoc lanicium. ſicut fuga & effugium. Quod autẽ dicit oues lanæ eã non debere pingueſcere phyſicũ eſt. Omne enim pingue animal caret pilis. quod hirſutum efficit macies. Lappæq̃ abſint a quibus rebus lanæ decerpitur. Villis lege mollibus: Lana. n. alba ptioſior eſt q̃ppe ſuſceptura alium quẽlibet colorẽ. Quod ãt colorẽ hic ꝑ trãſitũ tãgit: in aliis plenius legitur martium pecoris & cornu & ungulis & palato albũ eſſe debere. Alioqn licet Aries ſit candidus lanis: cõſtat ex eo pullos. i. nigros creari. Aries ſit cãdidus ipſe Bene addidit ipſe quaſi aut dominus gregis eſt aut quia antea ꝑ damno capitale dari conſueuerat. Nam apud maiores homicidii pœnam noxius arietis damno luebat q̃ in regum legibus legitur. Pulis nigris. Vdo palato. ſemper humido: alibi. Vde uocis itur. Reii ce. rei aut quaſi monoſyllabum produxit licẽter aut ut ſupra diximus quia cum facit reiecit i pro duplici habetur: & reii efficit longam: ideo & in aliis modis preſumit ſibi productionem. Munere ſit niueo. mutant fabulam: nam non Pan ſed Endimion amaſſe dicitur. Una qui ſpretus pauit pecora candidiſſima: & ſic eam in ſuos illexit amplexus. Cuius rei myſtici uolunt quãdã ſecretam eſſe rationem. Si credere dignum eſt: tantum de luna ſacrilegium.

Et pecudũ fuluis uelantur corpora ſetis:
Si tibi lanicium curæ. primũ aſpera ſyluã
Lappæq̃ tribuliq̃ abſint fuge pabula læta.
Continuoq̃ greges uillis lege mollibus albos
Illum aũt q̃is aries ſit candidus ipſe:
Nigra ſubeſt hudo tantum cui lingua palato
Reijce ne maculis infuſcet uellera pullis.
Naſcentũ. plenoq̃ aliũ circũſpice campo.
Mũere ſic niueo lanæ ſi credere dignũ eſt
Pan deus arcadię captam te lũa fefellit
In nemora altã uocãs: nec tu aſpnata uocãtẽ

fuluus color

ſaniciũ

ANTO. M. Fuluis ſetis. fuluus color uidetur de ruffo atque uiridi mixtus inquit Gellius libro ſecundo. c uigeſimoſexto. in aliis plus uiridis in aliis plus ruſſi habere ſic Poeta fuluam aquilam dixit: & fuluum aurum: & arenam fuluam. & fuluum leonem. ſcythæ autem ut Iuſtinus libro ſecundo docet pellibus tantum ferinis ac murinis utuntur. Lanicium. lana ipſa: ut effugium pro fuga. Aſpera ſylua. Columella etiam libro octauo capi. tertio. ſequeris autem noualia non ſolum herbida: ſed qua plerunque uidua ſunt ſpinis nam quotidie minuitur lana: quæ quanto prolixior in pecore concreſcit: tanto magis obnoxium ẽ rubis: quibus uelut hamis in uncata a paſcentium tergoribus auellitur. molle uero pecus etiam uelamen quo protegitur amittit: atque id nõ paruo ſumptu reperatur facit item ut ait Varro. ſcabras oues. Tribuliq̃e. de his uideto libro primo georgicorum. Pabula læta. pecora enim quum pinguia ſunt plurimum aſſumunt nutrimenti: hinc plures pilos habent & craſſiores quum graciliꝰ tenues ab exiguo nutrimento: ſiquidem pilus ſuperfluitas eſt auctor Alexãder Aphrodiſeus. Greges albos. color enim albus ut ſcribit Columella libro octauo tum optimus eſt tũ etiã utiliſſimus q̃ ex eo plurimi fiunt. Greges albos. Varro libro ſecundo capi. ſecundo ait q̃ ouem eſſe oportet corpore amplo: quæ lana multa ſit & molli uilis altis & denſis toto corpore maxime circum ceruicem & collum uentrem quoque ut habeant piloſum itaque quæ id non haberent maiores, noſtri Apica appellãt. eſſe oportet cruribus humilibus. caudis obſeruare ut ſint in italia prolixis in ſyria breuibus ut agnos procreent for

mosos. Nigra subest. Idē Var. ibidē ait q̄ arietes sint fronte lata: uestiti bene intortis cornibus, pnis ad rostrum ranis oculis lana optis auribus amplis. pectore & scapulis & clunibus latis. cauda lata & longa. Animaduertē dū quoq; lingua ne nigra aut uaria sit: q̄ fere qui eā habent nigros aut uarios, pcreāt agnos. Lanæ. Pan Mercurii filius cū lunā concupisset & haberet optimū pecus poscēte eā ptem pecoris pro concubitu dicit̄ pollicitus & duas partes fecisse gregis quarū alterā candidiorem sed lanæ crassioris. Lunam deceptam candidiore deterius pecus abduxisse: Poeta significat. Probus auctor. Cū itaq; luna albū pecus elegerit ostendit Poeta multo præstantius album laniciū esse omnibus aliis. Potest etiam illud accipi q̄ luna candore lanæ ducta arietem albū elegerit: deceptaq; fuerit cum illi nigra lingua inesset: qua totum postea gregem maculauit. De pane autem latius in Buc. & libro primo georgicorum. Pan

CHRI. Munere sic mueo lanæ. dicunt lunam adamatam a Pane petiuisse munus: & pana obtuliſſe gregem ouillum illam uero delectatam candore: arietem album cepisse: sed cum non animaduertisset maculas linguæ fuisse deceptam.

At cui lactis amor cytisum lotosq; frequētes,
Ille manu: falsaq; ferat præsebibus herbas
Hic & amāt fluuios magis ac magis hubera
Et salis occultū referunt ī lacte saporē (tēdūt
Multi iam excretos, phibēt a matrib⁹ hædos
Primaq; ferratis præfigūt ora capistris
Quod surgent e die mulsere horisq; diurnis
Nocte premūt: qđ iā tenebris & sole cadente
Sub lucē exportāt calathis addit oppida pa-
Aut pco sale cōtigūt hyemiq; reponūt (stor.
Nec tibi cura canū fuerit postrema, sed una
Veloces spartę catulos acremq; molossum
Pasce sero pingui. nunq̄ custodibus illis
Nocturnum stabulis furem icursusq; lupor⁹
Aut impācatos a tergo horrebis iberos
Sæpe etiam curlu timidos agitabis onagros.
Et canibus leporē, canibus uenabere dāmas
Sæpe uolutabris pulsos syluestribus apros:
Latratu turbabis agens: montesq; per altos
Ingentem clamore premes ad rætia ceruum
Disce & odoratā stabulis accendere cedrum
Galbāeoq; agitare graues nidore chelydros
Sepe sub īmotis præsepibus aut mala tactu.

SER. Salsasq; ferat pcepibus herbas. Vt & multum potantes reddāt plurimum lactis & ipsū lac nō sit fatuum: sed habeat salis occultum saporem idest uix intelligibilem: & non statim apparentem. Excretos. ualidiores. Ferratis capistris. idest duris Nocte. p. Cogunt in caseos. Calathis uasis æreis, in quibus lac uel recēs caseus in urbem distrahit̄

Aut parco sale contingūt: aut medico sale: aut re uera parco. i. seruatorio: quia ī quod mittitur seruat nam & homo frugi parcus uocatur. aut certe parco dixit pro parce. ut sit nomen, p aduerbio. Nec tibi cura canum fuerit postrema. liptotes figura pro magna tibi cura sit canum. Postrema. uilis. Veloces spatræ catulos acremq; molossum. Et in illis uelocitas: in his autem fortitudo laudat̄ sparta autē laconiæ est ciuitas. Molossia pars Epiri. Pasce sero pingui, aqua lactis: quæ pingues efficit canes. sparta molossia

Nocturnum furem noctis opportunitatem captā tem. Fur autem a furuo dictus est in nigro. nam noctis utitur tpe. Horatius. Quam pene uidimus furuæ regna Proserpinæ. aut certe a græco uenit. nam fur φωρ uocatur. Hiberos. abactores. Fere enim hispāi omnes accerrimi abactores sunt. Onagrosi agrestes asinos: & est laus canum. Sæpe uolutabris syluestribus. Volutabra loca sunt in quibus se apri uolutant syluestribus autē ideo quia circa casas esse & in ciuitatibus possunt. Disce & odoratam pro odoriferam & loquitur de serpentum remediis qui ingressi tecta animalibus nocent. Agitare: persequi Fur onagri Voluta bra

Graui nido. serpentibus. scilicet noxio. Galbanume est multis apta medicaminibus. Chelydros Chilydri dicti sunt quasi cherydri: quia in aquis & interris morantur. nam χέρσον dicimus terram ὕδωρ autem aquam.

AM. M. Cytisum. latius ī n Buc. Var. aūt li. ii. c. ii. ait q̄ maxime cytisus & medica pingues facit facillime & gnant lac. Lotosq; frequentes. de loto herba intelligit: q̄ faba græca appellatur a nostris ut Pli. docet li. xxiiii. c. ii. Excretos hædos fere ad. iiii. menses a māma nō disiungunt̄ agni. hædi tres. porci duos. Var. li. ii. Prohibent. ne lac exhauriat̄ ab eis unde Colu. li. viii. c. iii. ait q̄ teneri agni dū adhuc herbæ sunt exptes lanio tradendi: quoniā & puo sūptu deuehunt̄: & his sūmotis fructus lactis a matribus nō minor pcipit̄. Q đ surgēte die. mulgēt uere ad caseū faciendū mane: aliis tempibus meridianis horis: tā & si pp loca & pabulū, disparile non usq; quaq; idē fit Var. li. ii. Nocte premunt. quo pacto caseus pmēdus est & saliendus legito latius Colu. li. viii. c. viii. Sub lucem. ante lucem. Calathis. in fiscellas aut calathos uel formas trāsfertur caseus quia maxime refert primo quoque tempe serum pcolari & a concreta materia separi. Idem Colu. auctor ē. Parco sale. i. mediocri nec nimio scribit enim Colu. q̄ nimio sale caseus salsus fit: & uitio ascribit̄. Pōt dici etiam parco sale. idest saluatorio. nā ut scribit Mac. li. sat. vii. sal natura siccus & calidus ē: & fluxū corpis calore contrahit. humorē uero siccitate uel cohercet uel exorbet. Et Varro pterea scribit libro secundo q̄ qui aspergi solent sales: melior est fossilis q̄ marinus. Cura canum. canes uel in primis mercari tueriq; debet agricola: quod & uillam & fructus familiamq; & pecora custodit. nam quis homi num clarius aut tanta uociferatione bestiam uel furem pdicat q̄ canis latratu. quis famulus amantior domini quis fidelior comes. quis custos incoruptior. quis excubitor inueniri potest uigilantior, quis denique ultor aut lotos

uindex cõſtãtior: hec ex Colu. libro. viii. Spartæ catulos: Varro quoq; laudat Iacones & epiroticos, de Sparta uide ſupius: & de Moloſſis epiri populis. Paſce ſero pingui Colu. li. viii. ſcribit. Canes hordeacea farina cũ ſero cõmode paſci. ſiue farreo uel triticeo pane admixto tamẽ liquore coctæ fabæ: ſed tepdio nã feruẽs rabiẽ creat. Impacatos iberos. Abigeos intelligit & pecorum fures: poſuit enim iberos ob ſimiles mores. Vnde Cantabri Cãtabros & uicinas illis gentes latrocinia exercentes Cæſar Auguſtus oppreſſit & qui romanorũ ſociorum prædones erant poſtea pro Romanis rei militari ſeruierunt. Coniaci uidelicet & qui liberi amnis fontes incolunt. Labitur autem iberus a Cantabris e meridie ortũ habens p magnum campoꝝ ſpatiũ: Strabo auctor libro. tertio de Hiſpania ubi etiam ſcribit q eandem & iberiam & Hiſpaniam nominant. Onagros. aſinos ſyluestres. Onos Onagri enim aſinus & aſina dicit. Agrios autem agreſtis ĩmitis ferox. onagri in Phrygia & lycaonia ꝓcipui. pullis eorum ceu ꝓſtantibus ſapore Aphrica gloriatur: quos ialiſiones appellant. Pli. libro octauo. Volutabris. lacunis cœnoſis ubi ſe uolutant. Agens. ꝓſequens. Cedrum de Cedro uideto libro ſecundo georgicorum. Præterea Pli. li. xxiiii. ſcribit q cedri ſcobe ſerpentes fugari certum eſt. Item baccis tritis cũ oleo ſi pungãtur: Galbaneo nidore. Dat galbanum ſyria in Amano monte. ſincerum ſi utatur fugat nidore ſerpentes fugiunt & punctos galbano. ſerpentes oleo & ſpondylio mixto tactu necat. Pli. libro duodecimo & libro. xxiiii. Colu. autem libro. viii. c. iiii. ait q mulebrium capillorum aut ceruinorum cornuum ſæpius uſtorum odor non patitur ſtabulis ſerpẽtes cõſiſtere. Nidore. odore. Chelydros ſer. Chelidris autẽ Calabria frequẽtiſſima ẽ utſcri. Soli. CHRI. Cythiſum de hoc frutice in ſupioribus dictum eſt. Salſas herbas. Oues ut ait Ariſtoteles ex potu pingueſcunt. itaque dant ſalem quinto quoque die ſcilicet ſingulis cẽtenis ſingulos modios. ſale ſubinde plus aquæ hauriunt: & hinc etiam plus lactis ꝓuenit. Fluuios. aquam quam idem Ariſtotelles ait in autunno aq̃ loniam q̃ auſtrinam utiliorem eſſe. Excretos. Qui iam p ætatem creſcere deſinunt. Sero. Nam ex ordeacea farina ſero diluta panem in canum cibum faciundos iubent: qui de re pecuaria ſcribunt. iubent & contra rabiem ſimum gallinaceum admiſceri. Hiberos. abactores. nam hiberi hoc uitio uehementer laborabant: poſuit ergo ſpeciem pro genere. Onagros. aſinos ſyluestres. de quibus dictum eſt Galbaneo: in ſyria frutex eſt ferulæ ſimilis: ex quo reſina deſtillat: hoc galbanum appellãt. Vtile quod colorem thuris habet & grana ut faba galbanũ limpidum & ſine ligno. arabice Renech dicitur. uim habet contra uenena. hinc dicit bezard: quo nomen omnia contra uenena dicuntur.

SER. Mala tactu uipera. Quæ etiam tacta nocet eſt pernitioſa dum tangit. Vipera autem ſpecies eſt ſerpentis: quæ ui parit. nam coroſis eius lateribus exeunt pulli cum matris interitu. Luca. Viperei coeũt abrupto corpore nodi. Cœlum exterrita fugit. ideſt tectis gaudet: ut ſunt αγαθοι δαιμονες quos latine geminos uocant. Fuit humum. Amplexa. terram eſt in qua poſſet latere. Timidum caput. Cui timet. Nam ut Plinius dicit. Serpentis caput. etiam ſi cum duobus euaſerit digitis. nihilominus uiuit. Extremæ agmina caudæ. Motus & hoc dicit cæde ſerpentem donec caudæ uolubilitas conquieſcat. Conuoluens ſublato pectore terga. ideſt erectis. quod ad expreſſionem ſerpentis generis poſuit: Alii enim repunt toto corpore: aliæ eriguntur corporis parce. Luca. & contentus it cauda ſulcare parias.

Vipera delituit: cœlumq; exterrita fugit:
Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere & ũbræ
Peſtis acerba boum: pecoriq; aſpgere uirus
Fouit humũ: cape ſaxa mãu. cape robora pa
Tollẽtẽq; mias & ſibilla colla tumẽtẽ (ſtor.
Deiice iãq; fuga timidũ caput abdidit alte.
Quũ medii nexꝰ extremæque agmia caudæ
Soluũt tardoſq; trahit ſinus ultimꝰ orbes
Et etiam ille malus calabris ĩ ſaltibus ãguis
Squamea cõuoluẽs ſublato pectore terga
Atque notis lõgã maculoſus grandibꝰ aluũ
Qui dũ amnes ulli rũpunt fontibꝰ: & dum.

AN. M. Vipa. ſerpẽtiũ uipa ſola terradicit cõdi: cæteræ arbor aut ſaxoꝝ cauis ĩ coitu uipæ maſca uipera put ĩſerit ĩ os. q illa abrodit uoluptatis dulcedĩe. auctor Pli. li. viii. ariſtoteles uero ĩ li. de aĩalibus ait q ſerpẽtes uini ĩcõtinẽtes ſũt pinde uipas aliq uino cũ fictilibus ad ſepes diſpoſito uenãt. ebriæ n. capiũt. ſãq; fu. Ordo ẽ: & iã. i. tũc quũ medii nexus. i. motus ĩpetus & reuolutiões extreme caudæ ſoluũt extẽdũt. & ultimus ſinus. i. curuatura trahit tardos. i. pigros orbes. i. ſpiras & reuolutiones. fuga. i. fugæ loco alte abdidit timidũ caput. Dem ſenſus eſt q pcuſſus ſerpẽs qñ diſſoluit nodos & elõgãt trahitq; ægre ultimas curuaturas loco fugæ caput abſcõdit pp qđ ĩnuit Maro ut caput ipm oppmere debeamus. Calabris. Calabria italiæ ps ẽ: ĩ qua Brunduſium hydrus mõs tum ſalentini cãpi ut Mela ſcribit græci teſte Pli. li. iii. Meſapiam a duce appellauere: & ante Peucetiam a peucio Oenotri fratre. Anguis. de Chelydro intelligit ut diximus. calabria

CHRI. Vipa. genus ſerpẽtis qa ui pariat. ait. n. Hero. q ĩ coitu mas caput ĩ os fœmĩæ ĩmittit: at ipa ĩ emiſſione ſemĩs illud pcidit: fœta uero Vipa nõ pturit. ſed catuli lacerata matrice p illa erũpunt. Echidna a græcis uocat. Et quũ reliquæ ſerpẽtes oua piant ſola echidna & ãlia ſerpẽs q̃ in arabia pẽnata ẽ catulos edũt. Herodo. ãt ẽ q ea q̃ diximus de ptu uipe ĩ Melpomene referi Ariſtoteles ãt ſcrĩ. uipam oua qđẽ intra ſe concipe: ſed tñ nõ oua ſed catulos parere q mẽbranis obuoluti ſint ſed illos tertia die diſrũpi nõnunq̃ tamẽ abruptis ĩ utero membranis ꝓdire ſingulis qdem diebus ſingulos. eſſeq; illos ſupra uiginti. albertus aũt ait. uipæ uenenũ non eſſe frigidum quanuis uulnerati extrema frigeſcãt: Id enim iccirco euenire affirmat q naturalis calor a uenenoſo calore uictus concedet. Coluber quia umbram colat. unde dixit tecto & umbræ. Cape ſaxa. Magna exortatio: & quæ aliqua ex parte increpationem ſapiat. Exornatur autem locus pluribus coloribus in quibus inſit efficatia ſcilicet repetitione diſſoluto apoſtrophe.

Vere mádet hudo terræ ac pluuialib9 auſtris
Stágna colit: ripiſq; habitans hic piſc'b9 atrã
Improbus ingluuiẽ raniſq; loquacib9 explet
Poſtq̃ exhauſta pal9: terræq; ardore dehiſcũt
Exilit in ſiccum. & flãmãtia lumĩa torquẽs
Sæuit agris. aſpque ſiti atque exterrit9 æſtu.
Ne mihi tũ mollis ſub diuo carpere ſomnos.
Neu dorſo nemoris libeat iacuiſſe per herbas
Quũ poſitis nouus exuuiis nitiduſq; iuuẽta
Voluit'. aut catulos tectis aut oua relinquẽs
Arduus ad ſolẽ. & linquis micat ore triſulcis.
Morbo⁊ quoque te cãs & ſigna docebo
Turpis ouis tẽtat ſcabies ubi frigidus imber
Altius ad uiuũ preſedit. & horrida cano
Bruma gelu. uel quũ tonſis illot9 adhæſit
Sudor. & hirſuti ſecuerũt corpora uepres
Dulcibus iccirco fluuiis pecus oẽ magiſtri
Perfundunt: hudiſq; aries in gurgite uillis
Merſatur: miſſuſq; ſecũdo dẽfluit amni:

SER. Hudo uere madent terræ. Alibi: Cũ ruit ĩbri ferunt uer. Improbus. inſatiabilis. Ingluuiẽ. Ventris capacitatẽ: Ranis loquacibus. Clamoſis & loq̃cibus: ideo: quia ex hominibus factæ ſunt: ut dicit Ouidius. Aſperq; ſi. Saluſtius: quod genus ſiti magis q̃ alia re accenditur. Mihi. pro cuicunq; ut Nõ illa quiſquá me nocte per altũ ire. Nitiduſq; iuuẽta pelle. n. depoſita redit ad priorẽ ætatẽ. Catulos ab uſiue dixit. nã catuli proprie canũ ſunt. Morborũ quoq; te cauſas & ſigna docebo. Tria dicit ſigna morbo⁊: cauſas: remedia: ſed non ſeruat ordinẽ legitimũ. nã poſt remedia morbo⁊ ſigna cõmemorat. Turpis ſcabies. q̃ aſperũ & turpe efficit corpus. Altius ad uiuũ pſedit. medullas & oſſa pene trat. Illotus adhæſit ſudor. Lotus uel lauto dicimo indeẽ lautum eo. Nã illud ab Horatio ſatis licenter dictũ eſt: Aſt ubi me feſſũ ſol acrior ire lauatũ. Admonuit. Dulcibus fluuiis. Salſa enĩ aqua magis prurigine generat. Vdiſq; aris in gurgite uillis merſatur. dicit ducẽ gregis quẽ etiã Varro ita cõmemorat: Huic autẽ aliquá partẽ lanæ paſtores ſolẽt relinquere. Vnde ait udis uillis: nã oues ſemp tonſæ lauant' Secũdo defluit amni. cũ aqua. ſ.

ANT. Vere hudo. hoc declaratũ eſt libro primo. g. ibi: Prefertim incertis ſi menſibus amnis abundans Exit &c. Atram. obſcuram ſeu nigram: ut Nonius ait. ingluuiem. gulam. Improbus. ideſt fæuus: auctore etiam Nonio. Ne mihi. legitur & Nec mihi ĩ ãtiquis. Sub diuo. Aſcõius ſuper libro. iii. Verrinaꝝ ait. ſub diuo ideſt ſub cœlo. Cœlum græci tõdia dicunt. iis igitur patet errare illos q̃ ſub diuo dicunt. Molles: iucũdos. Neu dorſo. neu libeat inquit reſupinum iacuiſſe per herbas nemoris. caue dorſo nemoris legas. Micat. micare eſt hoc loco per uices ſine ordine mouere: ut docet Nonius. Alibi uero fulgere: ut micat ignibus æther. Quandoq; etiã eſt ſortiri digitis. M. Tul. li. iii. off. Dignũ eſle ducũt qui cũ in tenebris mices &c. Linguis triſulcis: linguæ non omnibus eodem modo tenuiſſima ſerpentibus & triſulca: Plinius libro decimoprimo. Amurca: latius libro primo georgicoꝝ Morborum quoq;. Aduertendum quæ cuiuſq; morbi ſit cauſa quæq; ſigna cauſarum earum ſint. & quæ quẽq; morbum curatio ſequi debeat: inquit Varro libro ſecundo capi. primo. Morborum. Morbus eſt habitus cuiuſq; corporis contra naturam: qui uſum eius facit deteriorem: Gellius libro quarto capi. ſecundo. Cicero uero libro quarto tuſc. ait: quod morborum appellant totius corporis corruptione. Aegrotationem morborũ cum imbecillitate. Vitium quum partes corporis inter ſe diſſident. ex quo prauitas membrorum: diſtortio: deformitas. Scabies. Oues frequentius quam ullum aliud animal infeſtantur ſcabie. quæ fere naſcitur ex his cauſis: quas Poeta refert. præcipue tamen exiguitas cibi maciem: macies autem ſcabiem facit hæc ubi cœperit irrepere ſic intelligitur. Vitioſum locum pecudes: aut morſu ſcalpunt: aut cornu aut ungula tundunt: aut arbori affricant: parietibuſue detergent. Hinc primo quoque tempore occurrendum ne tota progenies infi ciatur. cum præcipue oues contagione uexentur. Columella libro octauo capi. quinto Scabies. Eſt ſcabies durior cutis rubicunda: ex qua puſtulæ oriuntur quædam humidiores: quædam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies quo aſperior eſt: quoque prurit magis: eo difficilius tollitur: auctor eſt Celſus libro quinto. Dulcibus fluuiis. Columella. æſtiuum ſudorem mari uel flumine abluendum cenſet. Villis. lanas intelligit: quæ in ſumma parte arietis tonſi relinqui ſolent. Secundo amni. auerſus enim flumini non aduerſus defluit.

Amurca. ſcabiem tollit ſi ad fecem & amurcam ſuccumque decocti lupini miſceas portione æqua detritum. album elleborum. Eidem remedio eſt: amurca duabus partibus decocta. Item uetus hominis urina teſtis canis dentibus inuſta. Prodeſt etiam ſulphuris triti & picis liquidæ modus æqualis igne lento coctus auctor Columel. libro octauo.

CHR. Ranis. Garulum ẽ aĩal nã coaxerat. ld. n. nomẽ ẽ eaꝝ uoci: q̃uis ĩ Macedonia teſte Pli. ranæ & apri muti ſint mutæ ſũt & in Serippho ſed aliunde alatæ canunt. Ranaꝝ plures ſpecies. Sed q̃ uenenoſa eſt dicit' rana rubeta. Elixatura ranarũ in aqua & acetoſi dicẽs abluant' fedant doloreẽ. Aſperiq; ſiti. Nã uis ueneni calore & ſic citate auget'. oñdũt phyſici mares q̃ fœmĩas ſenes q̃ iuniores arida q̃ hũida hitantes ieiunos q̃ ſaturos: iratos q̃ placatos ĩ calido & ſicco tpe q̃ ĩ aduerſo magis nocere. Dorſo. pcliuo poſuit & loco editiore. Sub aere. Sub diuo. Diuũ. n. louẽ ĩtelligit q ẽ aer Hic Hora. manet ſub loue frigido teneræ cõiugis ĩmemor uenator. Catulos & oua. qa aliæ ſerpẽtes catulos pariunt. aliæ oua. Vel dixit catulos: qa ex ouis pueniũt catuli. Nã catulus dicimus & in ſerpentibus & quadrupedibus quæ nõ ungulas habẽt: ut canes urſi leones. Triſculcis in noſtris libris de anima expreſſimus rationẽ quare uirga ſumma uelocitate mota nõſimplex ſed triplex uideat'. idẽ igit' euenit in lingua ſerpẽtis: quæ quãuis unica ſit tamẽ ſua crebra mobilitate triplex apparet. Scabies. ſic dicit' qa ſcabra. i. aſpera ẽ. Ad uiuũ. quia penetrauit pellẽ: quæ nõ multũ ſenſus habet.

Aut tonsum tristi cõtingunt corpus amurca
Et spumas miscent argenti & sulphura uiua.
Idæasq; pices & pinguis unguine cæras.
Scyllamq; elleboroq; grauis nigrũq; bitumẽ
Non tamẽ ulla magis pĩs fortuna laborũ ẽ.
Quã siquis ferro potuit rescindere summũ
Hulceris os, alitur uitiũ uiuitq; tegẽdo (stor
Dũ medicas adhibere manus ad uulnera pa-
Abnegat: aut meliora deos sedet oĩa poscens
Quinetiã ima dolor balantũ lapsus ad ossa
Cum furit: atq; artus depascitur arida febris
Prosuit incensos æstus auertere & inter
Ima ferire pedis salientem sanguine uenam.

SER. Tristis amurca. amaris olei sordibus. Hoc ãt remediũ ẽ cõtra scabiẽ & læsum uepribus corpus. Viuaq; sulfura. dactylicus uersus. Ideasq; liquidas quæ in Ida Phrygiæ monte nascunt. Syllãq; elleboros graues. genera herbarũ sunt. Præsens fortuna. Efficax utilis, pfutura. Et dicit incidẽdũ eẽ uulnus: si medicaminibus emolliri minime potuerit. Sũmũ ulceris os: Ergo tũc secandũ est cũ os habuerit. Viuitq; tegẽdo. Dũ tegit: Meliora deos omnia poscens. maiores. n. expugnãtes religionẽ totũ in experiẽtia collocabant. Salustius: Nõ uotis neq; supplicis mulieribus deorũ auxilia comparant uigilãdo & laborãdo prospere omnia cædũt: ubi secordiæ tete atq; ignauiæ tradideris: nequicq̃ deos ĩplores: irati infestiq; sunt. Artus depascitur: Et pasco & pascor illã rem dicimus. Arida febris. Quæ arida efficit corpora. Tũ sciendũ febrẽ licet a feruore dicta sit: esse etiã frigidã. Vnde modo ad diastolẽ ait aridã. Incensos æstus. Febrẽ. Salientẽ sanguine uenam. i. mobilem. Dicit aũt illam uenam feriendã eẽ: quæ super ungula animalis ẽ tã lata q̃ mobilis.

ANT. Tristi. amara. De Amurca latius supra. Spumas argenti spuma distat a scoria: quo potest spuma a fece distare. alterum purgantis se materiæ: alterum purgatæ uitium est. Spumæ uis est siccare mollire: refrigerare temperare: purgare explere: hulcerum tumores lenire: Plinius libro trigesimotertio capi. quarto. Sulphura uiua. Sulphuris genera sunt quattuor. uiuo solo ex omnibus generibus medici utuntur. Viuum effoditur translucetque & uiret: Plinius libro tregesimoquinto. Diascorides uero ait: q̃ uiuũ sulphur tale est: quale a terra producitur. Sulphur autem extinctum seu mortuum est: qđ artificiose paratur: & in calamis ferreis funditur Quando uiuum sulphur miscet cũ terebinthina: curat scabiem & ægritudinem cum qua elevatur cutis. Idæasq; pices. Circa Idam in Troade plurimæ sunt ut scribit Plinius Picis autem duo genera spissum: liquidũq;. Spissarum utilissima medicinæ est Brutia quoniam pinguissima & resinosissima: utraq; præbet utilitatẽ: sed magis rutila q̃ cæteræ. Picis natura excalefacit: explet: ad scabiem pecorum præcipuum remedium. Idem libro uigesimoquarto. Vnguine. uiscositate quadam. Cæras. Cæra in medio est æqualiter calefacientium & infrigidantium & humectantium: & siccantium auctore Galeno. Scyllamque. Scyllarum in medicina alba ẽ quæ masculus. fœminæ uigræ. Scylla quæ candidissima fuerit: utilissima erit. discutitfursures capitis: & hulcera manantia: illita ex oleo cocta. Pythagoras scyllam in limine quoque ianuæ suspensam malorum medicamentorum introitum pellere tradit. Plinius libro uigesimo capi. uigesimonono. Elleborosq; graues. Elleborori duo prima genera: candidum: & nigrum. Nigro equi: boues sues necantur. itaq; cauent id. cum candido uescantur. Album non facile colligitur caput enim aggrauat maxime: nisi præsumatur allium. & subinde uinum sorbeatur: celeriterq; fodiatur. Nigrum purgat per inferna: candidum uomitione causasq; morborum extrahit. quomodam terribile postea tam promiscuum ut plerique studiorum gratia: ad prouidenda acrius quæ cõmentabantur: sæpius sumptitauerint. Italia Veratrum uocat. Nigrum scabiem quadrupedum cum ture & cæra uel pice sanat: Plinius libro uigesimoquinto capi. decimosecundo. Graues: aggrauant enim maxime caput. Potest etiam exponi noxios: propter eorum naturam & uires. Nigrum bitumen. de hoc latissime uide te ægloga. octaua. Magis præsens ideſt prestantior. Ferro rescindere. referandum est hulcus & medicamẽtis curandum. Hulceris os: hulcus traxit aspirationem ab græco. illi enim helcos dicunt. Est autem hulcus tecta & clausa malignitas. Vulnus uero hiatus patens Marcellus auctor. Tegendo. dum tegitur. Deos omnia poscens. Dei facientes adiuuant inquit Varro libro primo de re rust. Et Salustius in Catilinario ait: Non uotis: neque suppliciis muliebribus auxilia deorum parantur. uigilando agendo: bene consulendo. prospera omnia cedunt. Vbi secordiæ atque ignauiæ te tradideris nequicquam deos implores. irati infestique sunt.

quatuor genera sulphuris

duo gña picis

duo gña ellebori

Febris

Febris. dicitur febris a feruitate morbi uel mali. ut scribit Nonius. Est autem febris genus morbi in toto corpore. de cuius generibus late celsus libro tertio. Incensos æstus. febris feruores. Ima ferire pedis febricitantibus ouibus de talo. uel inter duas ungulas sanguinem mitti oportet. Nos etiam sub oculis & de auribus sanguinem detrahimus. Verba sunt Columellæ libro octauo.

CHR. Tristi. amara. Amurca ẽ humor in oliuis admixtus aquæ qui dum teruntur ante oleũ effluit: quæ coq solet ad mellis spissitudinẽ: & sic uetustatẽ accipit. Nam fex est illa quæ postrema residet. amurca decocta in uase æneo & mixta aceto aut uino: aut ouo & melle confert doloribus dentium & apostematibus & miscetur in medicinis oculorum. Clistere ex illo confert ano apostemato & callo matricis. Mixta cum cameleonta & cum aqua in qua dulcorati sunt lupini sanat scabiẽ quadrupedũ. Noua uero & sine decoctione sedat doloreẽ podagræ. Illiniẽ corio & extẽdit̃ super uentrẽ ad minuẽdũ tumorẽ hydropici. De scylla elleboro & bitumine dictum ẽ. Tegẽdo. dũ tegit̃. Et meliora deos. Moralis locus quo ostẽdit diuinũ auxiliũ nõ pigris desidibusq; sed prouidis & industriis prouenire nõ. n. negat nõ esse auxiliũ a diis poscendum: sed non esse in socordia sperandum. Sedet. quasi penitus cessat. Omnia poscens. Ná quæ nobis ipsi præstare nostra opera possumus: ea adiis non sunt petenda: sed ea quæ nostras uires excedunt.

amurca

Fex

Cõn Apostema x

Biſaltæ quo more ſolent acerq; gelonus:
Quum fugit in rhodopen atq; ſ deſerta getarꝝ
Et lac concretū cum ſanguine potat equino.
Quā procul aut molli ſuccedere ſæpius ūbra
Videris: aut ſūmas carpentē ignauius herbas
Extremāq; ſequi: aut medio procūbere cāpo
Paſcentem: & ſeræ ſolam decedere nocti.
Continuo culpam ferro compaſce: priuſq;
Dira per incautum ſerpant contagia uulgus
Nō tā creber agens hyemē ruit æquore turbo
Quā multæ pecudū peſtes. nec ſingula morbi
Corpora corripiunt. ſed tota æſtiua repente
Spēq; gregēq; ſimul cūctāque ab origine gētē
Tum ſciat aerias alpes & norica ſiquis
Caſtella in tumulis & iapidis arua timaui:
Nūc quoque poſt tāto uideat deſertaq; regna
Paſtorū: & longe ſaltus lateq; uacātes

SER. Biſaltæ .populi Scythaꝝ: qui fugientes equo rū ſanguine alunt lacte permixto. Cū fugit. uel re uera fugit: uel pergit celeriter. Carpente. i. h. Negli gētius & ſine auiditate. Culpam ferro compeſce atq; habere morbum culpæ nō eſt: ſed hoc dicit oc cidendo eā tuā culpā cōpeſce. i. uita crimen in quod potes incidere: ſi dū uni parcis fuerit totus grex ei⁄ us cōtagione corruptus. Incautū uulgus. qd ſe mor boſi pecoris contagione abſtinere nō nouit. Tota æſtiua. loca poſuit ꝓ animalibus. Aeſtiua autē ſunt loca umbroſa: in quibus per æſtatē pecora uitant ſo lis calorē. Statius Vmbroſi patuere æſtiua lycei. Biſaltæ

Spēq; gregēq; .i. agnos pariter cūmatribus Aeri⁄ as alpes. Senſus hic eſt. Siquis eſt q ſciat iſta loca q̄ lia tunc fuerunt cū pecoribus erant referta: nūc quo⁄ q; ea uacantia uideat licet plurimū a peſtilētia fluxe rit tempus. Hic quondā morbum. Deſcribit peſtilē tiam Venetiæ: Galliæ. Illyrici. Nam quoddam tem pore cum Nilus plus æquo excreuiſſet: & diu per⁄ manſiſſet in campis: & aqua fluminis & calore ꝓ⁄ uinciæ diuerſa & plurima ī limo animalia ſūt creꝛa ta quæ recedēte in alueos ſuos Nilo & integra: & quæ ſemiplena fuerant putrefacta ſunt exinde cor rupto aere nata peſtilentia eſt: quam auſter flans pri mo ex ægypto ad Atticam ꝓuinciam pepulit: mox inde in tractum Venetiæ: & Illyrici uſquequaque uerſum uniuerſa uaſtauit. Hanc autem peſtilen⁄ tiam ordine q̄uo diximus pleniſſime Lucretius executus eſt. Noricū

Aerias alpes: ideſt galliam. Et dicendo aerias iapidia uerbum expreſſit de uerbo: nam gallorum lingua alti montes alpes uocantur. Norica ſiquis. Noricum pars Illyrici. Et iapidis ideſt uenetiam. Nam iapidia pars eſt Venetiæ ab iapido oppido dicta: Salu. Pri⁄ mam modo iapidiam ingreſſus. Huius eſt fluuius Timauus: unde male: quidam iapygis legunt: cum iapy⁄ gia ſit apulia.

ANTO. MAN. Biſaltæ .libera genus Biſaltæ in Macedonia ut ſcribit Plinius libro quarto capi. decimo primo. Gelonus .de Gelonis nideto libro ſecundo georgicorum. ibi. Pictoſque gelonos. Rhodopen: de hoc monte iam ſuperius. Atque .legitur & aut. Deſerta getarum. Getas græci Thraces opinati ſunt: qui quidem utrunque Iſtri latus incolebant .getæ ad pontum in orientem uergunt. interque mare ponticum ab Iſtro ad Tyram flumen: getarum ſolitudo periacet plana tota & aquarum indiga: Strabo libro ſeptimo. getæ

Contagia. uideto in Tityro. Ferro. quo ſcilicet imam pedis uenam ferias. Hyemem: grandinem in⁄ telligit. Turbo .dicitur turbo uentus: qui repentinis flabris proſilit: atque uniuerſa perturbat. Vortex il⁄ le eſt: quum torquerur humus arida: & ab in fimo erigitur ad ſummum auctor Apuleius in libro de mondo. Meminit & Plinius libro ſecundo capi. quinquageſimo. Aeſtiua .loca dicuntur umbroſa: ubi & pecora & milites ſolis ardorem uitant. Suetonius in Auguſto: Reliquas in hiberna & æſtiua circa finitima oppida di mittere aſſuerat: Reliquas autem cohortes ſupple. Spemque: agnos & agnas & fœturam ipſam. Tum: præ terea. Tum ſciat: huius peſtilentiæ color totus & liniamenta fere omnia tracta ſunt de deſcriptione peſtilen tiæ eſt libro ſexto Lucretii. deſcribit etiam Manilius libro primo ſed Ouidius libro ſexto met. latiſſime.

Alpes. montes ſunt altiſſimi: qui Italiam ab germania ſubmouent: teſte Plinio libro tertio. Norica caſtel la. Norici incolæ ſunt Alpium. quomodam Tauriſci appellati. iis contermini Rheti: & Vindelici: omnes in multas ciuitates diuiſi. Idem libro tertio. Iapidis timaui. iapide populi: & Timauus amnis in Venetia regio ne Italiæ ſunt: ut ſcribit idem libro tertio. De Timauo autem latius ægloga octaua. Strabo præterea libro ſex ptimo ſcribit quod iapides in Albio monte ſiti ſunt: qui Alpibus poſterior eſt: excelſo admodum. hinc qui dem ad Pannonios: Iſtrumque pertinentes. hinc autem ad adriaticum mare: pugnaces quidem: cæterum ab Auguſto cæſare tandem expugnati ad unum. ſecundum iapides in liburnos eſt nauigatio. Poſt tanto .tempo re ſcilicet. Eſt autem ſenſus: ꝙ tanta peſtilentia fuit: ut ſiquis uideret illa loca nūc quoq; deſerta aſpiceret: quā uis iamdiu id fuerit & cætera. Norici timauus

CHRISTO. Biſaltæ populi in Thracia ſunt. Geloni. Tartari dicuntur: quos corrupto uoca⁄ bulo tartaros dicimus. Hi ſoluunt uena equorum & ſanguinem admiſcent lacti & inde bibunt. Tota æſtiua. Aeſtiua appellant loca montana & frigidiora in quibus pecora a caloribus defenduntur ut hyeme in locis maritimis & apricis defenduntur. a frigoribus: & hæc hiberna dicuntur. Quæ uocabula etiam mili⁄ tibus tribuimus. Regna paſtorum. Ambitione dixit optima paſcua. Norica. tractus ille uniuerſus qui a rheno uſque ad ea loca quæ Varonæ & Como imminent Rhetos continet Cuius nationis Lepuntii: Camu li. Vindelici: ac Norici ſunt Timaui. de quo dicemus in æneide. Biſaltæ æſtiua, Hiberna

SER. Miserãda tẽpestas .pessima inferens rẽ dignã miseratione. Totoq; autũni incaduit æstas. Exarsit pria pte autũni: q̃ semp graue efficit pestilẽtiã. Vt aũt autũnus abũdet morbis facit cõfine frigoris & caloris: quod licet etiã uernũ tempus habeat: caret tamẽ morbo. quia tunc corpora præcedenti durata sunt frigore: quæ autunnus corrumpit laxiora inueniens post æstatis calorem. Corrupitq; lacus infecit pabula tabo. ordinẽ secutus est: quẽ & Lucanus tenuit & Salustius. primo aerẽ: ide aquã: post pabula eẽ corrupta. Nec uia mortis erat simplex nec moriebant ex usu. i. secũdũ naturalẽ ordinẽ: nõ tantũ fuga animæ sed etiã corporis resolutione. Est ãt Salustius qui ait. Nec simplici quidem morte moriebant. Omnibus & acta sitis: Feruidus calor ab eo quod præcedit id quod sequit. Fluuidus liquor humor sordidus. Ossa etiã ossa: & per hyperbolẽ totũ hoiem significat. In honore deũ. i sacrificiis ut haud eqdẽ tali me dignior honore. Lanea. i. uicti/ma nã nõ stat uersus si lanea uita dixeris. Mactauerat aũ sacerdos. Eius. s. mortẽ præueniẽs. Neq; ĩpositis ardent altaria fibris. Quia ut dicit Pli. Morbosa caro nõ coquit. Nec responsa põt cõsultus reddere uates. Colligi. n. nisi ex sana uictima futura nõ possunt. Suppositi. sic & in sexto supponũt alii cultros. Dicẽdo autẽ suppositi feriendi genus ostendit. Nã interdũ ab iferiore parte: interdum desuper feriebantur. Sũmaq; ie. i. i. ha. Signatus usus ẽ uerbis nimiũq; libratis. Vulgo. Vbiq; passim & caeteratim. Lætis aũt herbis ideo ne eos fame perisse putaremus. Canibus blandis. Etiã blandis canibus ex pestilẽtia rabies nascitur. Quatit ægros tussis Proprie: nã tussis cõmouet corpora. Faucibus obesis. Tumẽtibꝰ. Angit. bñ agit angit. Nõ angĩa dicit porcoꝝ morboꝝ. q̃ occupat fauces. Pla. Vellẽ me in anginã uerti ut huic aniculæ fauces præoccuparem. AN. Morbo cœli. aeris corruptiõe: q̃ postea aut ĩ aq̃s cadit: aut fruges pscedit ĩ ipas aut alios hoĩs pastoq; pecudũq; cibatus: Aut ẽt susp̃sa manet uis aere in ipso: Et quũ spirãtes mixtas hĩc ducimus auras: illa quoq; ĩ corpus pariter sorbere necesse ẽ. Lucr. li. vi. tẽpestas pestilẽtia. Incãduit. ferbuit. Autũni æstu. tũc enĩ magis corpa lãgore afficiũt aere ñ certo: ut ẽt Oui. ĩ arte oñdit. Tabo: corruptiõe. Lanea ifula. fascia in modũ diadematis: a qua uittæ ab utraq; pte pendent. de hac li. iiii de ponto legit: Ambiat ut fuluas ĩfula lõgo comas. Aut siquã. legit itẽ At siquã. Neq; ardẽt. pp corruptionem id erat. Fibris: uideto li. i. g.

Hic quõdã morbo cœli miserãda cohorta est
Tempestas totoq; autumni incãduit æstu.
Et genus omne neci pecudũ dedit: oẽ ferarũ:
Corrupitq; lacus: infecit pabula tabo.
Nec uia mortis erat simplex: sed ubi ignea uẽis
Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus
Rursus abundabat fluuidus liquor: oĩaq; ĩ se
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat.
Sæpe ĩ honore deũ medio stans hostia ad arã
Lanea dũ niuea circundatur infula uicta
Inter cunctantes cecidit moribũda ministros:
Aut siquam ferro mactauerat ante sacerdos:
Inde neq; impositis ardent altaria fibris.
Nec respõsa potest cõsultus reddere uates.
Ac uix suppositi tinguntur sanguine cultri
Sũmaq; leiuna sanie infuscatur harena,
Hinc lætis uituli uulgo moriuntur ĩ herbis.
Et dulcis animas plena ad præsepia reddũt.
Hic canibꝰ blãdis rabies uenit: & q̃tit ægros
Tussis anhela sues: ac faucibus angit obesis.

Lætis herbis ĩnuit non penuria cibatus id fuisse. Angit. strangulat: unde & faucium dolor Angina uocatur: ut scribit Festus eo autem morbo sues maxime cruciantur ut aiunt.

CHR. Aestu autũni. Quia humores cõtracti ĩ æstate tũc rebelliunt & corrupti: pestiferos lætalesq; morbos excitant. Pestis enĩ nõ nunq̃ æstate desinit: sæpius tamẽ ĩ hyeme: ĩ uere raro: ĩ autũno pene nunq̃. Pecudũ. Núc potia est q; desiccato succo naturali in summã maciẽ iã arefacta contrahebant. Mox putrescẽte toto corpore uniuersa mẽbra quæ arida exsiccataq; restabãt simul atq; etiã ossa liquescebãt & tabita fluebãt. Sæpe in. h. de. Lopõt. qa corrupta erãt exta ac fibræ: Rabies. Et pestilẽtia oriẽ. Rabies. quã necanes uexet mandat Columella ut pani quo uescunt gallinaceus fimus admisceat. Tussis anhela sues Nã hic morbus illis domesticus ẽ. Sues. antiquoꝝ puerbiũ fuit. Ignauũ & sumptuosũ eũ eẽ qui succidiã incarnario suspenderit potius e lanario q̃ ex domestico fundo. Sues: ut ait Varro: Auertant a facie & progenie & regione cœli. Si formosi sũt uerres & scrofa: si multos. pariunt: si in eo loco ampli sunt an exiles. Parari enim sic solent. Illasce sues sanas esse habere recte licere: noxisque pt æstare: neque de pecore morboso esse. Spondes ne. Quattuor menses fœtum fert. Volutabrum illis requies ut lauatio homini. Sus græce dicitur. ὗς olim ὀύτης ab eo quod est ὀύειν. idest ĩmolare. A suillo enim pecore imolandi initium sumptum uidetur. Vestigia sunt quod initiis Cereris porci ĩmolantur. Initiis pacis fœdus cum feritur porcus occiditur. Nuptiarum initio antiqui reges & sublimes uiri in Etruria in coniunctione nuptiarum noua nupta & maritus porcum ĩmolabant idem prisci latini & græci ĩ Italia facitarũt. Nostræ mulieres & maxime nutrices naturã qua fœminæ sunt in uirginibus appellãt porcũ & græci χοίρον significãtes esse dignũ insigne nuptiarum. Suillũ pecus donatũ a natura dicũt ad epuladũ: & iis aĩam datã pro sale ut carnes conseruentur. Ex iis succidias magnas ac optimas galli facere cõsueuerunt. Signũ est quod etiã nunc quot annis e Gallia apportantur Romam pernæ: tomacinæ: tamacæ & petasones. in Arcadia teste Varrone Sus fuit adeo pinguis ut cõsurgere nõ posset. Vt mus in eius corpore exesa cute nidum fecisset & mures pe/

petisset. Vna quæq; scrofa sua hara suos alat porculos. Nã inter se dentibus sauciant. In haris hostiũ ponat & limen inferius altũ palmipedale ne porci ex hara cũ matrem sequuntur transilire possint: Porci alacte depulsi a quibusdã delicæ uocantur: neq; iam lactentes dicuntur: qui a partu decimo die habentur puri: & ab eo appellantur ab antiquis sacres: q; tũ ad sacrificiũ primũ idonei dicuntur. Plautus in menechinis: eum insanum qui putat ut pietur in oppido Epidamno interrogat quanti hic porci sunt sacres. Si fundus ministrat dãdi sunt uinacei ac scapi exuuis. Amisso nomine lactantis dicuntur nefrendes q; nondum fabam frendere. i frangere possint. Porcus græcũ nomen est antiquum: sed obscuratũ: quẽ nũc Χοιρον dicunt. Tot parere oportet quot mãmas habet. si pauciores non est fructuaria: si plures portentẽ est. In quo illud est quod sus æneæ. lauini. xxx. peperit. Nam portendit factum trigesimum annum ut lauinenses condiderint Albam. Verres anniculi castrantur: nec minores q̃ semestres. Castrati non uerres sed maiales dicũt. Angit. Hic angina dicit q morbo ẽ gulæ. Porcus. Verres maiales

Labitur infœlix studioq; atq; imemor herbæ
Victor equus. fontisq; auertit: & pede terrã
Crebra ferit: demissæ aures: incertus ibidem
Sudor: & ille quidẽ moriturus frigidus aret.
Pellis: & ad tactum tractanti dura resistit.
Hæc ante exitium primis dant signa diebus.
Sin in processu cœpit crudescere morbus:
Tũ uero ardentes oculi: atq; attract9 ab alto
Spiritus interdũ gemitu grauis: imaq; lõgo
Ilia singultu tendunt. it naribus ater.
Sanguis & obsessas fauces premit aspa lingua
Profuit inserto latices infundere cornu
Lenæos. ea uisa salus morientibus una.
Mox erat hoc ipsum exitio: furiisq; refecti
Ardebant: ipsiq; suos iam morte sub ægra
(Dii meliora piis: erroremq; hostibus illũ)
Discissos nudis laniabãt dentibus artus.
Ecce autem duro fumans sub uomere taurus
Concidit: & mixtũ spumis uomit ore cruorẽ
Extremosq; ciet gemitus. it tristis arator
Mœrentẽ abiungens fraterna morte iuuẽcũ
Atq; operæ in medio defixa reliquit aratra:
Nõ umbræ altorũ nemorũ: nõ mollia possũt:
Prata mouere animũ: nõ qui per saxa uolut9
Purior electro campũ petit amnis. at ima
Soluũt latera. atq; oculos stupor urget inertes

SER. Crebra fibris. Crebro nomen p aduerbio. Incertus sudor. irrationabilis: sine labore cuius cã non apparet. Morituris frigidis aret. frigidus sudor mortis futuræ signũ est. Et morituris frigidus pleonasmos est. Pellis dura resisti. Rigida est. nec cohæret digitis. Cœperit crudescere morbus: Validior fieri: ut Deiecta crudescit pugna camilla. Et dat signa morbi ualidioris. Obsessas clausas: Aspera lingua scilicet ex nimia siccitate. Profuit inserto latices. Non semp profuit: sed aliquãdo. Nã hoc solũ est. quod aut morbo liberat: aut cõmouet ĩ furorẽ. Mox erat hoc ipsum. Quod saluti eẽ putabat. Et hoc est quod paulo post dicturus ẽ: Quæsitæq; nocẽt antes. Furusq; refec. Quia lãguentia corpora in uires quodãmodũ excitat furor. & facit ea in exitiũ cõualescere. Dii meliora piis. Per parenthesim ĩ execrationẽ hostiũ hãc torqt ĩsaniã. Fumãs sub mouere taurus. Per hoc oñdit ẽt fortes tauros repẽte morbo concidere. Nemo. n pestilẽtem ad aratra ducit iuuẽcũ. Extremosq; ciet gemitus. Vltimũ hoc gemit. Sane & ciet modo dat: significat sicut ĩ tertio de andromache: Lachrymasq; ciebat. Cũcire ꝓprie sit alteri aliqd cõmouere. It tristis arat. Morte iuuẽci tristẽ dicit agricolã. Fraterna morte Cõsortis interitu. Et ex affectu dictũ est rustici. Mouere animũ. In sui desiderium illicere. Purior electro campũ petit amnis. Nã sicut electrũ defæcatio est metallis oĩbus: ita & currens aq̃ cæteris purior. ANT. Auertitur. refugit. Crebra. pro crebro. Cũcient

Cruescere. magis crudus ac durus fieri. Prosuit. alias scilicet. tunc uero exitio erat. Inserto. ori immisso. Lenæos latices. uinum. De Lenæo uideto libro secundo georgicorũ. Dii meliora. totum carmen parenthesin habet. Abiungens. separans. Reliquit. legitur & relinquit. Electro. Omni auro inest argentum uario ponderealibi dena: alibi nona alibi octaua parte. ubicũq; qnta argẽti portio ẽ: Electrũ uocat. Electri natura est lucernaꝝ lumia clarius argẽto splendere: qđ est natiuum: & uenena deprehendit. nãq; discurrũt ĩ calicibus arquus cælestibus similes cum igneo stridore. Plinius libro. xxxiii. c. v. Videto plura in Buc. Inertes. immobiles. Electrũ

CHR. Studioꝝ. i. cupiditatũ erga uictoriã. Studiũ ẽ ꝓpe ĩ hoie uehemẽs applicatio aĩ ad aliqd. pagẽdũ. Equos ãt uehemẽter uictoriã & ĩ bello & ĩ cursu appetere uidimus. Vñ uictos lachrymis mœrorẽ oñdere grauissimis auctores tradidere. Attactus ab alto. difficultas spiritus triplicẽ ponit speciẽ Cornelius celsus. nã dũ modica difficultas est: neq; ex toto strangulat dyspnoea dicit: cũ uehemẽtior ẽ ut spirare æger sine sono & hanelatione nõ possit Asma: cũ postremo accessit id quoq; ne nisi recta ceruice spiritus nõ attrahet orthopnea uocat. Inserto cornu. ĩmisso cornu. Nã intra os ĩmitebãt cornu: ut p illud tãq̃ p fistulã ifuderẽt uinũ ĩ gulã: quod sua spõte absorbere nollẽt. Furiisq; refecti ardebãt. i. recreatis uiribo ex uino ĩ maiores furias cõcitabãt. Ecce ãt: rẽ subito exiprouisãq; fieri ex hac dictiõe oñdũt. g̃ subitaneã mortẽ describit: ut maior morbi uis appareat: maiorq; cõmiseratio cõciteť: quã absoluit ab oĩbus partibus. Prĩo a sæuitia morbi. deide ab eo quod ẽ præter spem: cũ antes quæsitæ noceãt: & quod ĩ eũ furorẽ ruerẽt: ut suis se dentibus laniarẽt: quod ex morte iuuenci opus ĩperfectum relinqueretur. Quod omni oblectatione nemorum ac aquarum ui morbi priuarent. moriebatur ergo subito moriebãt maxio cruciatu: moriebãt sine ullo solatio: nulla eoꝝ culpa & de agricultura benemeriti. Studiũ

SER. Ad terrāq; fluit deuexo pondere ceruix. Luca. Laſſúq; caput ſe ferre recuſat: Quid. l. a. b. i. q. u. terres. Si neutrū mortem repellit: nec corporis exercitiū: nec mētis religio. Nā ſi generalis eſt ſententia ſecundū epicureos cōtra religionē eſt. Si āt ad bouē tantū refert: hoc dicit: Quid ei pdeſt labore ſuo aluiſſe mortales: Atq; nō maſſ. Bacchi munera. Vina pretioſa a maſſico mōte Cāpaniæ. Et p trāſitū tāgit illa quæ dicūt phyſici morbos uenire ex cibi & potus nimietate: uel mutatione: ex nimiis uigiliis: & multa ſollicitudine. Dicit ēt ſine his naſci ægritudinē: Nā in aīalibus cum nihil horum ſit tamē: ægritudines pati cernimus. Epulæ repo. Aut abūdātes: aut uariæ. Simplicis h. propter uaritatē epularū dixit ſimplicis herbæ. Nec ſomnos abrūpit cura.

Vri Ex cura enī nimie uigiliæ ꝓcreantur. Vris ī paribꝫ Bobus agreſtibus. & ipſis iæq̄libus. Nā uri agreſtes boues ſunt: ut diximus ſupra: & hoc poetice dixit. Cæteꝝ ueritas hæc eſt. Cū mos eſſet ſacerdotē Argiuā iunctis bobus ire ad templa lunonis: & ſolenni die boues non inuenirent: peſtilentia enim quæ per Atticam ut diximus tranſierat: uniuerſa conſumpſerat: duo ſacerdotis filii Cleobis & Biton matrem ſubeuntes iugo ad templa duxere. Tunc luno probans eorum religionem obtulit matri id quod uellet poſceret filiis. Illa pia reſponſione: ait ut quod ſciret utile dea mortalibꝫ ipſa præſtaret. Altero itaq; die ſacerdotis filii iuuenes repti ſūt mortui. Ex quo probatum eſt nihil eſſe morte præſtantius: quod Herodotus apud græcos pleniſſime comemorat in prima hiſtoria.

Ad terramq; fluit deuexo pōdere ceruix. Cras
Quid labor? aut bīſcā iuuāt? qd uomere ter
Inuertiſſe graues? atqui non meſſica bacchi
Munera: non illis epulæ nocuere repoſtę.
Frondibꝫ & uictu paſcūt ſimplicis herbæ.
Pocula ſūt fontes liq̄di: atq; exercita curſu
Flumina: nec ſōnos abrūpit cura ſalubres.
Tempore non alio dicūt regionibꝫ illis
Quæſitas ad ſacra boues iunonis & uris
Imparibꝫ ductos alta ad donaria currus.
Ergo ægre raſtris terram rimantur: & ipſis
Vnguibꝫ infodiūt fruges: monteſq; p altos
Contenta ceruice trahunt ſtridentia plauſtra:

Donaria Donaria autem proprie ſunt loca: in quibus dona reponuntur deorum. Abuſiue autem templa. Nam ita & plurima pro templis ponimus: cum ſint proprie lectuli. qui ſterni in quibuſdam tēplis conſueuerant. Aegre. difficulter. Terram rimantur. In rimas agunt. Vnguibus. Hyperbolice pro manibus.

ANT. M. Quid labor aut benefacta iuuant. Ouid. amorū li. iii. inquit: Scilicet omnē ſacrum mores importuna profanat: Omnibus obſcuras iniicit illa manus. Viue tamen moriere pius cole ſacra: colentem Mors grauis a templis in cana buſta trahet. At qui non maſſica. bacchi munera. Certe inquit non potentia uina illis non epulæ repoſtæ ideſt ſæpius appoſitæ: ac per id copioſæ & uariæ nocuere. uti quidem homnibus accidere ſolet. nam clari fontes & flumina uiua potum præbebant: frondes & herbæ ſimplices pabulum miniſtrabant. Eſt itaq; metaphora ab edacibus & ebriis ſumpta. In peſtilentia enim maxime obeſt edendi luxus: hinc iubent medici eo tempore in eadem menſa diuerſa cibaria eſſe non debere nec edenda eſſe. nam non æqualiter digeruntur: hīc generantur humores mali ægritudines facientes & pernecantes: ut etiam Auicenna tradit. Seneca etiam in epiſtolis inquit: q; ubi ſūt diuerſa cibaria inqnāt: nō alunt. Peſtiſq; tempore ut medici aiunt: uina potentia longe obſunt: dulcia itē & artificialia.

ſomnus Somnos ſalubres. temperatus enī ſomnus: & qui nō ex crapula & ebrietate uenit inſtaurat ſpiritus in uigiliis reſolutos. membra labore feſſa reparat. caloré ſtomacho ſubminiſtrat mentem purgat denique totum corpus ad agenda omnia renouat. Immoderatus uero ſomnus corpus deſiccat & infrigidat ac ſuperfluitatibus replet flegmaticis. Superfluæque uigiliæ caloreq; intendunt: corpus deſiccant. Nec abrumpit. uti etiam hominibus accidit: adhuc enim perſtat in metaphora. Quæſitas ad ſacra boues. Herodotus quinto folio primi uoluminis ſic ait: Cum dies feſtus Junonis apud Argiuos eſſet: oporteretque omnino matrem horum (Cleobis uidelicet & Bitonis) ad templum ferri bobus iunctis. iique boues ex agro eius ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore: iugum ſubeuntes: plauſtrum pertraxerunt: quo mater uehebatur & quinque ac quadraginta per ſtadia ferentes: ad templum peruenerunt. Quibus cum hæc feciſſēt & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent: optimus obtigit uitæ exitus: per quem deus iudicauit: ſatius eſſe homini mori quam uiuere. Nam cum circumſtantes Argiui laudibus tollerent: uiri quidem conſilium filiorum. fœminæ uero eorum matrem: quod talibus filiis prædita eſſet. Mater gaudio perfuſa: tum liberorum facto. tum fama: ante ſimulacrum ſtant: præcata eſt deam: ut Cleobi & bitoni filiis ſuis daret id: quod optimum eſſet homini contingere. poſt hanc precationem ubi ſacrificauerunt: epulatiq; ſunt: quieſcentes in ipſo delubro: nō ſunt amplius excitati: ſed hoc uitæ exitu perfuncti. quorum effigies tanquam uirorum qui optimi extitiſſent argiui factas apud Delphos collocarunt. hæc ille. Cicero uero libro primo tuſc. ſic ait: Primum Argiæ ſacerdotis Cleobis & Biton filii predicantur. Nota fabula eſt: cum enim illam ad ſolēne & ſtatutum ſacrificium curru uehi ius eſſet: ſatis longe ab oppido ad Fanum: mererenturq; iumenta: tunc iuuenes ii: quos modo nominaui: ueſte poſita: corpora oleo perunxerunt: ad iugum acceſſerunt. ita aduecta in fanum: cum currus eſſet ductus a filiis: precata à dea dicitur: ut illis premium daret de pietate: quod maximum homini dari poſſet a deo. poſt epulatos cum matre adoleſcentes ſomno ſe dediſſe: mane inuentos eſſe mortuos. hæc Cicero. Et uris imparibus id poeticum eſt. nam & Herodotus & Cicero oſtenderunt aliter eueniſſe. de Vris autem latius libro ſecundo. g. Donaria templa. intelligit multa enim illic diis donantur. Rimantur. in rimas & ſulcos agūt homines ipſi. Aegre. duriter difficulter.

CHR. Tempore non alio. & hic creſcit commiſeratio cum oſtendunt q̄ maxim a ī cōmoda ſecuta ſit.

SER. Nec gregibus nocturnus. q̃d ait nocturnus figurate rẽ tẽporis ad pſonã: trãſtulit. Obambulat: inſidiatur. Cura. ſ. peſtilẽtiæ. Timidi dãmæ. mutauit gẽus: ut uitaret ομοιοτέλευτον. Nã Horatius ĩ fœminino genere poſuit dicẽdo: Et ſuperiecto pauide natarunt æquore dãmæ. dicẽdo dãmas & ceruos errare cum canibus duo oſtẽdit. & hos timoris: & illos ferocitatis oblitos. Fugiũt. quaſi timentes marinã peſtilentiã. Ipſis eſt aer auibus nõ æquus. Suis quodãmodo quæ alaꝝ uelocitate ſupergredi aerẽ poterãt peſtilentã. Phyllirides chirõ medicinæ inuentor: Saturni & phyllires filius. Amythaõiuſq; melãpus: Amythaõis filius. καθάρτης. i. purgator. Nã proetides ipſe purgauit luſtrationibus q̃s inuenit. & hoc dicit conualeſcente morbo nec medicina prodeſſe nec religionẽ poſſe. Arenteſq; ſonant ripæ. uult peſtilentiã etiã elemẽta ſentire. ſicut ĩ tertio. Arebant herbæ: & uictũ ſeges ægra negabat. nã ſegetem pro terra poſuit. Nã neq; erat coriis uſus Quippe morbo putrefactis. Nec uiſcera quiſq̃: nec lauari nec coqui poterãt. Caro. n corrupta morbo quendã habet mucorẽ: q nõ põt ablui: qñ oẽ corpus poſſidet. Itẽ igni ſuppoſita: aut putreſcit: aut dureſcit: nã nõ coquitur.

Nõ lupus inſidias explorat ouilia circum
Nec gregib9 nocturnus obãbulat. acrior illũ
Cura domat: timidi dãmæ ceruiq; fugaces
Nũc interq; canes & circũ tecta uagantur.
Iã maris ĩmenſi prolem & genus oẽ natãtũ
Littore in extremo ceu naufraga corpa fluct9
Proluit: inſolitæ fugiũt in flũmina phocæ.
Interit & curuis fruſtra defenſa latebris
Vipera: & attonici ſquamis aſtantibus hydri.
Ipſis eſt aer auib9 non æquus: & illæ.
Pręcipites alta uitam ſub nube relinquũt.
Præterea iam nec mutari pabula refert.
Quæſitæq; nocent artes: ceſſere magiſtri.
Phillyrides chiron amytaoniuſq; melampus:
Sæuit: & in lucem ſtygiis emiſſa tenebris
Pallida tiſiphone morbos agit ante: metũq;:
Inque dies auidũ ſurgens caput altius effert.
Balatu pecoꝝ & crebris mugitib9 amnes
Arenteſque ſonant ripæ: colleſque ſupini:
Iãq; cateruati dat ſtragẽ: atque aggerat ipſis.
In ſtabulis turpi delapſa cadauera tabo:
Donec hũo tegere: ac foueis abſcõdere diſcũt
Nã neque erat coriis uſus nec uiſcera quiſq̃
Aut undis abolere poteſt: aut uincere flãma:
Nec tondere quidem morbo illuuieque peſa
Vellera: nec telas poſſunt attingere putres
Verũ etiã inuiſos ſiquis temptarat amictus

ANTO. MAN. Explorat. exquirit: præmeditatur. Proluit. aſpergit lauat. Obambulat. circumambulat. Fugiunt in flumina. tanquam hæc ſalubriora eſſent. Phocæ. Vituli marini quos uocant phocas: ſpirant ac dormiunt in terra: more pecudum in eadem pariunt: nunquam gemminis plures. educant mammis fœtum. non ante duodecimum diem deducunt in mare. ipſis in ſono mugitus. unde nomen uituli acceperunt. nullumque animal premitur grauiore ſomno. pennis quibus in mari: utuntur: humi quoque uice pedum ſerpunt. Plinius libro nono. Hydri ſerpentes aquatici. hydas enim: hydoſque: & hydor aqua dicitur. Mutari pabula. Columella libro octauo. capi. quinto ſic ait: quod ſi ægrotat uniuerſum pecus: eſt remedium præſens & ſummum pabula mutare: & aquatiões totius regionis. alium quærere ſtatum cœli. Curemuſque ſi ex calore & æſtu conceptа peſtis inuaſit: ut opaca rura. ſi inuaſit frigore ut eligantur aprica. Ceſſere magiſtri. Non eſt in medico ſemper releuetur ut æger. Interdum docta plus ualet arte malum. Ouidius libro primo de ponto. Phillyrides chiron. herbariam & medicamentariam a Chirone Saturni & Phillyræ filio inuentas ſcribit Plinius libro ſeptimo. Et medicinam ab Aegyptiis. Alii per Arabum Babylonis & Apollinis filium. Melampus. is teſte Homero libro decimoquinto Odyſſeæ: fuit Amythaonis filius: patria Argo: qui ut ait mantis fuit: ideſt uates. Vtque Lactantius ſcribit libro tertio. th. Proeti Abantis filii Argiuorum Regis inſanas filias Melampus curauit: herbariæ artis peritiſſimus. latius autem ægloga ſexta. Phocæ. Tyſiphone. Tiſis pœna: ultio punitio dicitur. Phone autem ac phonos cædes uel mors fertur. Alecto inceſſans dici poteſt: Megæra uero a megæro quod eſt odi ac inuideo. eæ tres furiæ dicuntur. Metum. ideſt mortem. Inque dies ideſt quotidie magis. Stragem. corporum proſtrationẽ & ruinam. Cateruatim. multipliciter: congregatim. Tabo: corrupto humore & ſanguine. Abolere: purgare: ita corrupta erant. Illuuie. ſqualore: immundicia: ſorde. Vellera. Varro libro ſecundo capi. ultimo ſcribit: quod lanam demptam ouibus ſcilicet & conglobatam: alii uellera: alii uelumia appellaut. ex quorum uocabulo ait: animaduerti licet: prius lanam uulſuram quam tonſuram inuentam: Q ui etiam uellũt ante triduo ieiunas habent: q̃ languidæ minus ægre radices lanæ retinerent. Omnino tonſores in Italiam primum ueniſſe ex Sicilia dicunt. Olim tonſores non fuiſſe aſſignificant antiquorum ſtatuæ: q̃ pleræq; habent capillum: & barbam magnam. hæc ex Varrone. Attingere telas. puenire ad telas Putres. ſolubiles: uti illud: Et zephyro putris ſe gleba reſoluit. Vnde & Penelope ut Homerus ſcribit: quod interdiu texebat: noctu diſſoluere ſolita eſt. Inuiſos. odioſos malis ſequentibus.

Phocæ

Hydri

tiſiphõe Alecto megæra

CHR. Nõ lupo: magna uis morbi cũ illa cogãt nãq; ſuã dediſcẽ. Nec iã maris ĩmẽſi: nullũ aĩaliũ gẽus ĩmune euaſiſſe uult ab hac peſte. Sed deſcriptio potius poetica ẽ phĩca. Quæſitæ. a. n. maius ẽ q̃ ſi nõ iuuãt. Phylliri

des ex phyllira filius Saturni fuit Chirō. Melāpus q argiui P roeti filius a furore purgauit: Amithaonis filius fuit: & fratrē habuit Biantē. Inq; dies aliud ē indies: aliud indiē. Indies enī quotidie cū incremēto: significat Quapropter aut cū cōparatiuo ponit: aut cū uerbo qđ incremētū significet: Vt magis magisq; in dies: hoīes ad mirabāt. Indiē uero cū dicitur: ita pītia. tpis denotat: ut nulla futuri rō habeat. Vñ est illud more ferarn indiē uiuētes. Nā neq; erat coriis usus. P este corrupta corpora ouina & pelles & lanas corruptas hēt. Quinetiam refert: Aristo. ī eo libro quē de aīalibus scripsit ait pelles & uellera ouiū quas lupus occiderit: & uestes ex iis factas aptiores eē ad pediculos gignendos.

indies
indiem

SER. Papulæ. carbunculi. Immundus s. morbus pedicularis φθειρια. Sacer ignis. quem græci. ἱερα νοσον. uocant.

Ardentes papulæ atq; imundus olētia sudor
Membra sequebat. nec longo deide morāti.
Tempore cōtactos artus sacer ignis edebat.

AN. Ardētes Papula Papulaꝝ duo gña sūt. Altera est in qua p minimas pustulas cutis exaspatur: & rubet leuiterq; roditur: mediī hēt paullillo leuius. tarde serpit. idq; uitiū maxime rotundū incipit eadēq; rōne in orbem ꝓcedit. Altera autē est quā agriā i. ferā græci appellant. ī qua similiter quidē sed magis cutis exaspat. exhulcerat q: acuehemētius & rodit & rubet. interdū ēt pilos remittit. hæc Celsus li. v. ubi ēt curatiōes edocet. Cōtractos: correptos: coinquinatos. Sacer ignis. i. execrādus Nā ut ĩqt Celsus li. v. Sacer quoq; ignis malis hulceribus annumerari debet. Eius duæ species sunt. Alterū est subrubicūdū: aut mixtū rubore atq; pallore: ex asperatūq; p pustulas cōtinuas. quarū nulla altera maior est: sed plurimæ pexigue. in iis sē per fere pus: & sæpe rubor cū calore est. serpitq; id nō nunq; sanescente eo. quod prīo uitiarū est: nō nunq; etiā ex hulcerato: ubi ruptis pustulis hulcus continuat: humorq; exit: qui esse inter saniē & pus uideri pōt. Fit maxime in pectore aut lateribus. aut eminentibus partibus: præcipuæ in plantis. Alterum aūt est in summæ cutis exhulceratione: sed sine altitudine latū subliuidū: inæqualiter tū: mediūq; sanescit extremis procedētibus: ac sæpe id quod iam sanū uidebit itez exhulcerat. at circa proxima cutis: quæ uitiū receptura est: tumidior & durior est: colorēq; habet ex rubro subnigrū. hæc Celsus. Igni aūt sacro ut Plinius docet li. xxx. medentur uermes terreni ex aceto illiti. Grillus contritus in manibus. adeps anseris uiperæ caput asseruatum & combustum. deiīi ex aceto impositum &c. Plura tamen Celsus medicamenta ibidem edocuit. Columella uero li. viii. c. v. sic ait. Est etiam insanabilis sacer ignis: quam Pusulam uocant pastores. ea nisi compescitur intra primam pecudem quæ tali morbo correpta est: uniuersum gregem contagione prosternit &c.

CHR. Sacer ignis. Sacer quoq; ignis ut ait Cornelius malis ulceribus annumerari debet: eiusq; duas species ponit: ut alter rubicūdus sit & mixtus rubore & pallore: exasperatusq; per pustulas cōtinuas ac pexiguas. Et ī iis semper fere pus & sæpe rubor cū calore. Serpitq; nunq; sanescente qđ incipit uitiari: nō nunq; etiā exulcerato: ubi abruptis pustulis ulcus cōtinuat: humorq; exiit q eē inter saniē & pus uideri pōt. Fit maxime ī pectore aut lateribus ꝓcipue ī plantis: alter est ī sūmæ cutis ulceratione: sed sine altitudīe latus subliuidus. Mediū sanescit extremis ꝓcedentibus ac sæpe qđ sanū uidebitur itez exulcerabit. Cutis q circa ꝓxima uitiū receptura est tūidior duriorq; ē: colorēq; hēt ex rubro subnigrū. Hoc fere seniora corpa tētat. & q mali sūt habitus sed ī cruribus maxie. Nō ät idē morbo ē ignis sacer & carbūculus: ut idē Celsus oñdit. nā multo morbus ē carbunculus.

Finis Tertii Georgicon.

Carmina Ouidii Nasonis

Protinus aerei mellis redolentia regna
Hyblæas & apes aluorū & cætera tecta
Quidq; alibi flores examina quæq; legenda
Indicat: humectisq; fauos cœlestia dona:

AN. M. Argumentū uoluminis quarti.

Quæ sedes apibus: statio ue paranda repōit:
Lāguentū quoq; signa docet: medicāq; salutē
Nascendiq; modū: Nymphaꝝ noīa multa:
Pandit Aristei luctū: matri sq; fauorem.
Tum uatis protei patriā: mores: speciesq;
Orpheus Eurydicen stygia reuocarat ab ūda
Examenq; apium tādem reparare docemur.

P. Vergi. Maronis Georgicō Liber Quartus

Rotinus aerei mellis cœlestia dona Exequar. Rhetorice dicturo de rebus minimis magna promittit ut & leuem materiam subleuet: & attentum faciat auditorem. Sane perite: quoniam scit breue esse opus hoc de apibus. & intra paucos uersus posse consumi: usus est translationibus ad dilatandam materiam dicens apes. habere reges: prætoria: urbes & populos. Sane sciendum ut supra diximus ultimam partem huius libri esse mutatam. Nam galli laudes habuit locus ille. qui nunc Orphei cõtinet fabulam: quæ inserta est postq̃ irato augusto occisus est gallus. Protinus: Deinceps: exinde etiã floridum agrũ exequar sicut ſum cæteros executus. Et Aerei mellis dicit: quia mel ex rore colligitur. qui utiq; ex aere defluit. Vnde ẽ Et cœlestia dona. i. munus deorum. antea enim uel inueniebatur in foliis ut Mellaq; decussit foliis. Hanc etiam sicut supiores.

SER

p

Rotinus aerei mellis cœlestia dona.
Exequar hanc etiam mœcenas aspice partem.

ANT. M. Aristæus de quo latius primo libro georgicorum habetur primus & apium & mellis usũ & lactis ad coagula hominibus tradidit ut iustinus libro. iii. scribit. Diodorus quoq; in fine libri quinti cum iustino conuenit. dicit. n. q̃ nymphis a matre traditus est nutriendus: a quibus cũ lac coagulare mel atq; oleum conficere didicisset primus ea in usum hominũ traduxit unde a posteris ut deus cultus est. Quando uero & in qua regione primum natæ sint apes: uideto Columellã li. x. c. ii. Est autem apis rex p̃cipui quæstus quũ fauit ut testatur Plí. libro. xxi. Protinus aerei mellis. De protenus & ꝓtinus uideto latius in Tyro. Protinus ideſt statim cõtinuo uel deinceps ꝓterea. utrunq; enim hic cõuenit: nam Caper scribit ꝓtinus p i aduerbium esse temporale ideſt statim. Et Prisc ianus libro. xv. scribit esse aduerbium ordinatiuũ ut deinde ꝓtetea continuo.

aristæus

ꝓtinus

Aerei mellis. Venit mel ex aere & maxime syderum exortu. Itaq; cum p̃ma aurora folia arborum melle rorida inueniuntur. at si qui matutino sub duo fuere. unctas liquore uestes capillũq; cõcretũ sentiunt. siue ille ẽ cœli sudor: siue quædam syderũ saliua. siue purgantis se aeris succus: siue aquæ ẽ & purus ac liqdus ac suæ naturæ qualis defluit primo. Plinius libro. xi. Hanc etiam. attentum hic Mœcenatem reddit rogando ut hec quoque aspiciat

CHRI. Protinus aerei mellis. cum de apibus atque de eo quod ab iis est melle narrandum sit: ex eorum q̃ huiusmodi interp̃tationem quærunt te futurum arbitror: ut semel sed breuibus cuncta p̃curramus. de quibus & diligentissime ab iginio: ornatissime a Vergilio: & elegantissime a Celso dictum affirmat Columella. Principio enim qui fabulose magisquam uere rem prosequuuntur. alii mulierem pulcherrimam fuisse Melissam referunt: eam in hmõi insectum relicto tamen sibi suo uetusto nomine Iuppiter conuertit. apes enim græce μέλισσαι dicuntur. Homerus autem apes ex crabronibus & sole natas scribit quas nymphæ phrysonides educauere quæ mox Dicteo antro Iouis nutrices astitere. & dei mũere pabula sortitæ sunt: quibus ipsæ paruulum aluerũt alumnum. Quærũt præterea de regione in qua primum natæ sint. Vtrum in Thessalia sub aristæo. an in insula Cea: ut scribit Homer. an Erictonii. temporibus in monte hymæto. ut refert Euthronius: an Crætæ Saturni temporibus: quod placet Nicandro. Refert præterea Aristoteles: q̃ alii putarent apes neque coire neque parere: sed aliunde fœturas deportare existimant. alii ex flore callinthri. alii ex flore harundinis. alii oleæ. alii dicunt fucorum fœturam ita deportari. Ortum autem apum p̃stari a rege qui solus mas sit. Esse autem huius rei augmentum q̃ nulla sine illo sit fœtura. alii putent apes fœminas fucos mares: atque inde esse fœturam. Quærunt quoque utrum euomant liquorem mellis. an alia parte reddant. Genera apum plura idem aristoteles tradidit. Earumque alias uastas. sed glomerosas easdemque nigras & hirsutas. alias minores quidem: sed æque rotundas & fusci coloris horridique pili. alias magis exiguas nec tam rotundas sed obesas. tamen & latas & coloris meliusculi. non nullas minimas gracilesq; & acuti alui & aureolo uarias atq; leues. Eiusque auctoritatem sequens Maro maxime probat paruulas oblongas leues nitidas ardentis auro paribus lito corpora guttis. Moribus etiã placidis. Nam quanto grandior apis atq; rotundior tanto peior. Si uero seuerior maxime pessima. Sed tamẽ ira cundia notæ melioris facile delinitur assiduo interuentu eorum: qui curant aluearia. apes annum decimum nõ excedũt: gaudẽt thymo: origano. thymbra: satureia. rore marino: cythiso. Tilia arbor ac taxus repudiãt. crocus colorat atq; odorat mella. Thymus supra omnia p̃cipui saporis mella recidit deinde serpillũ thymbram & origanum. apes oderunt fraudulentũ & imũdũ cultorẽ. aluearia optima sunt ex suberis corticem. qa nec hyeme rigent. nec cadent æstate. Ex ferulis etiam quibus cõmode uasa texunt ex fictilibus deterrima sunt quia accendũtur caloribus & rigescunt frigore. Emant apes ex uicinia quia solent cœli nouitate lacessiri. Si longe uehantur curandum ne salubris solicitentur optime noctu colo portantur. Diu requies danda ẽ. Reges sine spiculo sũt. nã plenior quasi capillus quẽ in uentre gerunt spicullum nõ est. Qui errones sunt illis alæ sũt amputãdæ. ne exire possint. cũ in examine nata sit pullucies & apiũ sequat in frequentia iterimat rex nouus. ut nata proles facile remaneat cũ matribus. In ipo fere fine cærarum uellut papilla uberis apparet eminẽtior & latioris fistulæ i hac semen regiorum pullorum est Celsus affirmat i extremis fauis transuersas fistulas esse quæ contineant regios pullos iginius uero scribit in circuitu fauorum maiora esse & recta foramina repleta quasi sorde rubri coloris ex q̃ ꝓtinus alatus rex figuret. apes emortuæ si p hyemẽ in sicco loco seruentur. & circa equinoctium uerum cum clementia cœli persuasit post horam tertiam in solem pferantur: ficulneoq; cinere obruant infra duas horas reuiuiscunt. atq; in alueare intrabunt. Ex floribus cæras fieri. & ex matutino rore mella. quæ tanto meliorem q̃litatem capiunt quanto iucundiore sit materia cæra confecta. ait Celsus. Fusci nihil pabulorum conferunt. sed quæ ab apibus congesta sunt consumunt. Verum tamen. ad procreationem sobolis conferunt aliquid insidentes semnibus quibus apes figurantur. Itaq; ad fouendam & ad educandam nouam prolem familiaribusab

apibus admittũt. Incubant.n.ueluti aues ſeminibus apes & fuſci: & ex iis uermes excudiũt candida membrana
ĩcluſos ſine alis: haſq; nymphas nominant: deinde diſrupta mẽbrana abſolutæ alatæq; euolant apes: etiã refert
Ariſtoteles. Excluſis ergo pullis extra tecta ꝓturbãt. Ergo uindemia mellis tũc matura intelligitur cũ fuci ab
apibus pellũt. Dicunt ãt caſtrari aluearia cũ faui decidũt. Scribit ꝓterea idẽ ariſtoteles eſſe in põto apes cãdidas
q̃ bis in mẽſe mellificent: & circa amyſum urbẽ apes in arboribus ſine fauo mellificare: melq; ipſũ cãdidũ eſſe
& miꝝ ĩmodũ craſſũ Plini. aũt ſcri. nõ ſolum mel & cæras in aluearibus repiri: ſed & ab illis cõgeri quæ operi.
Metyn piſſoceros ꝓpolis ſandaracum
cõducãt Prima.n.opis fundamẽta metyn uocãt. Hæc ꝓma cruſta ẽ ſaporis amari. Secũda piſſoceros dicit: q̃ ſu
per metyn uenit picãtium mõ ceu dulcor cæræ initiũ populorũq; mitiore gũmi. Tertia ẽ ꝓpolis cráſſioris iam
materiæ additis floribus nõdũ tũ cæra: ſed ſauoꝝ ſtabilimentũ quo oẽs cœli iniuriaꝝ additus ĩſtruũt: odore ẽt
nunc graui qua pleriq; ꝓ galbano utunt. ꝓter hæc cõuehit Rithacæ: quã alii ſandaracũ: alii cærynthũ uocant.
hic erit apũ dũ operãt cibus q̃ ſæpe inuenitur in fauorum inanitatibus ſe poſitus & ipſe amari ſaporis ſed plenus
humoris cibus. gignit ãt rore uerno & arborũ ſucco gũmi mõ africo flante minor. auſtro nigrior. aquilo rubus
melior & rubens plurimũ in græcis nucibus. mel igit ex aere ẽ ſiue ſit cœli ſudor. ſiue q̃dã ſyderum ſaliua: ſiue
purgãtis ſe aeris ſuccus: ſiue aquæ ẽ & purus & liq̃dus. & ſuæ naturæ q̃lis defluit ꝑmo nũc uero e tanta cadit al
titudine: multũq; dũ uenit ſordeſcẽs: & obuio terræ hanelitu ĩfectus. Præterea a frõde ac pabulis potus & ĩ uter/
culos cõgeſtus apũ ore.n.uomũt. Ad hæc ſucco florum coruptus & alueis maceratus. totienſq; mutatus magnã
tĩ cæleſtis naturæ uoluptatẽ affert. optimũ ẽ mel in hymeto actico: & in hybla ſiciliæ. Eſt ãt initio mel ut aqua
dilutũ & primis diebus ſeruet. ſecq; purgat. uigeſimo die craſſeſcit. Sorbet optimũ e q̃rcus tiliæ & arũdinũ foliis
Ait ꝓterea iſidorus repiri ẽt nũc ĩ india & arabia mel ramis adhærens in formã ſalis q̃d oñdit ipſum ex rore eẽ
Cæras uero ex omniũ herbaꝝ ac arborũ floribus faciunt excepta rumice & chenopede. Refert tamẽ ariſtoteles
q; apes plura florũ genera nõ petũt. ſed ſingulis tẽporibus ſingula. Verbi gratia a uiola ad uiolã aduolãt: nec ad
aliũ florẽ tráſeũt donec in alueũ ſuũ redeãt. Opantur intra. lx. paſſum. inde cõſũptis floribus ſpeculatores ad pa
bula ulteriora mittũt. noctu in expeditiõe deprehenſæ cubãt ſupinæ ut alas a rore protegant. fures & mulierum
mẽſes refugiũt. Iliſchus thaſius deſerta haꝝ amore incoluit. ob idq; Agrius cognominatus. ariſtomachus ſolẽ
ſis duo de. xl. annis in ſolis apibus cõtẽplandis uerſatus eſt. Ambo de his ſcripſerunt. Protinus. Ex ꝓ & tẽus
eſſe puto: ꝓ aũt in cõpoſitione ſignificat denotat rẽ ad ulteriora duci. ut de loco ad locũ moueat: unde eſt proce
do prodo. Hinc terentius. cũ reſponſum ẽ moueo addidit. ſed nihil promoues. tenus autẽ demonſtrat ptingentiã
quandam: ut cum dicimus tenus crurũ oſtendit q; a collo continuant palearea dũ tangant crura. Ex hoc manife
ſtum eſt protinus ſignificare iugiter. Eadem ratione deinceps Nam quod fit iugiter fit ſine intermiſſione: ut poſt
unũ ſequat alterum. Erit etiam ſtatim. nam illud ſtatim fit quod nulla interpoſita mora abſoluto priore aggre/
diuntur Quin & cum Maro dixit. Quo protinus omne intonuit nemus duo ſimul oſtendit ſonum celeriter oſa
ptigiſſe: & gradatim ꝓpetua ſucceſſione proceſſiſſe. Sic in buccolicis. En ipſe capellas Protinus æger ago. Nam
oſtendit fieri fugæ iugem progreſſum: ex quo oportet illa ad longinqua iſſe. Aerei. Quia ab aere cœloq; ut di
ximus eſt ex eadem etiam materia refert albertus cognomento magnus: Manna eſt quæ non apparet niſi in cali
dis regionibus. quia ros in illis melius decoqtur. Hanc ẽt. m. a. p. aſpice. ueluti numen mœcenatem inuocat.
Nam numina ſolo aſpectu prodeſſe poſſunt. Hinc illud ad iouem. aſpice nos:

SER. Admiranda tibi. audies ex rebus leuibus di
gna ſtupore eſſe in apibus proceres & tãta certamina
Mores. quia caſtæ ſunt: ut illũ adeo placuiſſe api
bus mirabere morẽ. Et ſtudia ut tãtus amor floꝝ
& generandi gloria mellis. Et populos. ut Binæ re
gumi facies. ita corpora plebis. Et ꝑlia dicam. ut
erũpunt portis. concurritur æthere in alto. Intẽui
labor. at tenuis nõ gloria: Compenſatio eſt laboris.
q̃d magnã dat gloriã ſi fuerit materia ex illis ornata

Admiranda tibi leuium ſpectãculã rerum:
Magnãimoſque duces totiuſq; ex ordie gẽtis
Mores & ſtudia & populos & prœlia dicam
In tenui laborat. at tenuis nõ gloria. ſi quem.

AN. M. Admirãda tibi. attentũ iteꝝ redit promittens ſe de rebus mirãdis uerba facturũ: exponẽſq; etiam nu
mero res de quibus dicturus eſt. Duces. apium reges. Mores inſtituta & cões oĩum conſenſus. Studia.
occupationes labores. Populos. progeniem. In tenui labor. eſt enim difficile minima exornare atq; extolle
re. e contra maxima leue eſt: ſunt enim refecta bonis pluribus.

CHR. Admirãda tibi. q. d. talia eẽ ut ẽt maximi ĩgenii uiris. qualẽ te eſſe uolumus admirationem incutere
poſſint. Leuium quid ergo maius eẽ poteſt q̃ ex rebus leuibus ea prouenire q̃ admiratiõẽ afferãt. Magnũ ergo
ex oriat admiratio. Maius q; ex rebus leuibus. Maximũ q; proueniat ſapiẽtibus uiris. ergo qd maius quadrare
potuit ad attẽtionẽ captãdã. Maximũ ergo poete ĩgeniũ maximũq; cõſiliũ. nã ĩ re deꝑſſa & hũili ſibi attẽtionẽ
cõparat: & pollicet ſe & dona cœleſtia. & ſpectacula reꝝ q̃uis leuiũ tĩ admirãda relaturũ. Rhetoꝝ. n. ꝓceptũ no
bis cõparemus. Deĩde cũ propiis ac ſuis uerbis res ſuapte natura hũilis expelli nõ poſſet. ipſe crebris tranſlatiõi
bus attollamus. Magnaĩoſq; d. Duoꝝ ĩfectorũ genera uidemus q̃ ſuo cœtu proxime ad ciuilẽ humanãq; ui
tã accedere uideãt formica atq; apis. uerũ formicæ populare ſtatũ apes ãt regiã ptãtẽ imitãt. Qua ꝓp apũ ſit na
turã deſcripturus a regibus tũ circa diſciplinã militarẽ: tũ circa reipublicæ admiſtrationẽ tráſlatiõibus crebris
utit: Oñdit ãt re ipa in tẽui laborẽ eẽ at nõ tenuẽ gloriã: qñqdem rẽ tã depreſſam tráſlatiõibus ſimilitudinibus
q; ac multis aliis uariiſq; tũ figuris: tũ uerboꝝ ac ſentẽtiaꝝ coloribus ita rẽ exornat atq; erigit. ut nõ apũ naturã
aluearíaue: ſed præſtãtiſſimorũ ducũ inuictorũq; exercituũ caſtra prœlia deſcripſiſſe putes. nec uero ſolũ attẽti
tionem ut demonſtrauimus captat. Verum ab eodem loco beniuolentiam ſibi conciliat: utilitatem rei ſtatim a

principio proponens: & ut exordii uim penitus adimpleat breuiter uerumdilucide atq; absolute quibus de re bus dicturus sit proponit. Magnanimos. translatio est ab ipsis imperatoribus. ex ordine ostendit se gradatim a primis: illarum incunabulis ad extremam senectutem uina prosecuturum. Mores & est. Solus ex omnibus animalibus homo est: qui quoniam ratione insignitur suarum actionum principium in se habeat: itaque & mores & studia: & cætera omnia quæ a ratione sunt uere in homine dicimus esse. Reliqua autem animalia non ratione sed naturæ impulsu mouentur. Et tamen teste etiam Aristotele ipso. In brutis quoque deprehenditur aliquo modo prudentia. Vnde & de apibus non incongrue mores & studia dixit. Ex moribus autem ideſt consuetudine. in quæ sunt assidui actus: & ex studiis quæ habent uehementem animi applicationem ad aliquid peragendū proueniunt uirtutes morales: quæ habitus sunt ab assiduis actionibus profecti. Nec mirum huiuscemod ingenium esse in apibus. Nam albertus magnus astuta esse omnia genera serpentum propter subtiliorem humorem qui in illis est. Frigida enim cum sint carent eo calore qui illorum actiones commiscere confundereque possit. Ineſt autem calor ille quem complexionalem nuncupant: quo cuncta & decoquantur et recte digerantur Hinc spiritus animales in illis lucidiores fiunt & lucidior extimationis internus sensus quam in quadrupedibus in quibus multum de terra supereſt. Hinc illud est ingenii acumen in serpentibus: & eadē ratione insectis omnibus, pæterq̄ in muscis.

Nūmina leua sinūt auditq; uocatus apollo
Principio sedes apibus statioq; petenda
Quo neq; sit uētis additus nam pabula uenti
Ferre domū phibēt. neq; oues hædiq; petulci
Floribus insultēt. aut errans bucula campo.
Decutiat rorem. & surgentis atterat herbas.
Absint & picti squalentia terga lacerti
Piguib9 a stabulis meropesq; aliæq; uolucres
Et manib9 prognepect9 signata cruentis:
Omnia nam late uastant. ipsaq; uolantes

SER. Numina leua. prospera ut alibi. intonunt leuum auditque uocatus apollo. aut quasi poeta apollinem inuocat. autquasi pastoralem deum. nā apollo nomius dicitur. Principio sedes dicit ubi aluearia ponenda sint in qua re satis pire & ea quæ abesse debeant scilicet ne noceant apibus: & quæ debeāt adesse Vergilius optime commemorat. Sane sciendum quoniam supra ait. Magnanimosque duces. Ideo intulit modo sedes statioque: quam translationem diligenter reuertat. Hædique petulci. Lasciui & exultantes: & petulci dicti an appetendo: unde & meretrices petulcas uocamus. Picti terga lacerta picta terga habentes. Pinguibus a stabulis plenis sicut etiam inaues res tenues nominamus econtrario. Meropesque aliæque uolucres ostendit meropes esse aues: sunt autem uirides & uocantur apiastræ quia apes comedunt. Et manibus progne: nomen posuit pro nomine nam philomena in hirundinem uersa est, p qua Progne uel quasi sororem posuit. uel quasi eam quæ fuerat illius sceleris cā. nam ipsa miserat Tereum ad ducendam sororem. Mero / pes

ANTO. M. Numina leua sinunt. ideſt aduersa nam deos quosdam ut prodesſent celebrabant. quosdam ut ne obesſent placabant: propterea Vergilium quoque aiunt Numina leua in georgicis depræcari significantem quandam uim esse huiusmodi deorum in lædendo magis q̄. iuuando potentem. Gellius libro quito capi. duo decimo. Sedes apibus. sedes apibus collocanda est contrabrumalem meridiem procula a tamultu & cœtu hominum ac pecudum nec calido loco nec frigido: nam utraque infestantur. hæc ima parte sit uallis sic enim facili us apes ascendunt quum prodeunt pabulatum. cum onere autem per procliuia nō ægre deuolant. Columella libro decimo capi. quinto. Hædique petulci. hoc epitheto primus Lucretius usus est. dixit enim libro secundo. Præterea teneri tremulis in uocibus hædi Corniferas norunt matres. agnique petulci. Macrobius libro sexto. Petulci. lasciui. Insultent. insiliant. Bucula. a boue diminutiuum est. Surgentes crescentes. Squalentia. splendida. Pinguibus. pinguia propter mel ait. Meropesque. hæ aues cunabula in terra faciunt: corporis grauitate prohibitæ sublimæ petere genitores suos reconditos pascentes pallido intus colore pēnarum superne cyaneo: priori subrutilo. nidificant in specu sex pedum defossa altitudine. Pli. libro decimo capi. xxxix. aliter garuli dicuntur ut asunt uulgo etiam ieuoli. Progne. in hirundinem philomela fertur ab aliis: non progne uersa. Id autem Varro etiam asserit: dicit enim: Luscíola q̄ luctuose canere existimatur: atq; esse ex Attica progne in luctu facta auis. latius tamen de Progne uideto libro sexto met. Pectus signata occiderat enim latum filium. hinc ait etiam Ouidius. Neq; adhuc de pectore cædis Excesſere notæ: signataq; sanguine pluma est. meropes

CHRISTOPHORVS. Numina leua. Seruius ait leua ideſt prospera. Hoc dici in auguriis placet. De qua re alio loco dictum est. Sed in cæteris rebus nunquam legi leuum pro prospero placet ergo quod refert gellius eum dicere numina leua non deos quos ut prodesſe ut celebrabant. sed eos quos cum nocendi potestatem haberent ne obesſent placabant. Principio iure a principio eligit locum & præparant materiam. ostendit quibus in locis constituenda sint apiaria. Insultent: Verbum hostile possunt ut ostenderet nocumentum. Insulto verbu hostile

Rorem: unde est mel futurum. Petulci Lasciui. Nam petulcus a petendo est. Petit enim aut unde non oportet aut pluſquam oportet. Decuriant. Quatere commouere est. inde quaſſo. Decurtere autem est quatiendo rem id quod in ea est deiicere. Excutere idem pene est. Hinc dicimus equum equitem decutere excuſſiſſe quoniam dum se quatit illum deiicit. Concutere est undique quatetere. Hinc dicimus concutere ciuitatem: cum aut pauore: aut grauiori quadam perturbatione uehementer commouetur. Discutere cōcutere postremo est cum rem ita undique quatimus ut si quid in ea latebat ueniat in lucem. Vnde dicimus litem eſſe discuſſam. Lacerti. Stelliones inimiciſſimi cocleis sunt. Negantur semeſtrem uitam excedere. In re Quatere excutere discute /

Arabia cubitales reperiuntur. In Nyso uero indiæ monte. uigintiquattuor pedum in longitudine cõspici/
untur colore fului: aut punicei: Aut cerulei. Squalentia. Nitentia uariis maculis. De squalore autem d
cetur in æneide. Et manibus progne. Pandiõis athẽnaꝫ regis filia fuit progne hæc tereo thracensi regi nupsit
Verum cum ille eius sorori philomelæ uim intulisset: ac mox linguam proscindisset. ne illa seelus queri posset
Progne ltim cõmunem filium patri Tereo epulandum posuit. parabat in mulieres ultionem re itellecta Te
us. at dii misericordia moti ipsum in upupam: ltim filium in fasianum. Prognem in hirundinem philomellam
in lusciniam cõmutauere. Dicuntq; prognem habere purpureum e sangnine interempti filii.

SER. Dulcem nidis immitibus escam. i. crudeli/
bus pullis qui apum morte nutriuntur. Et tenuis
fugiens. Suspendendũ est tenuis ne incipiũt esse duo
epitheta: quod apud latinos constat esse uitiosum.

Ore ferunt dulcem nidis iminentibus escam.
At liquidi fontes & stagna uirentia musco
Adsint: & tenuis fugiens per gramina riuus
Palmaq; uestibulũ aut igẽs oleastra obũbret
Vt cũ prima noui ducent examina reges
Vere suo: ludetq; fauis emissa iuuentus
Vicina inuitet decedere ripa calori.
Obuiaq; auspiciis teneat frondentibus arbos
In mediũ seu stabit iners seu profluat humor
Transuersas salices & grandia coniice saxa
Pontibus ut crebris possint consistere: & alas
Pandere ad æstiuũ solẽ si forte morantis
Sparserit: aut præceps neptũno imerserit eurus
Hæc circum casiæ uirides: & olentia late
Serpilla & grauiter spirãtis copia thymbræ
Floreat: irriguũq; bibant uiolaria fontem:
Ipsa autẽm seu corticibus tibi suta cauãtis.
Seu lẽto fuerint aluearia uimine texta
Angustos habeãt aditus: nã frigore mella
Cogit hyems: eadẽq; calor liq̃facta remittit.
Vtraq; uis apib9 pariter metuẽda. neque illæ

Vere suo. sibi grato & aptissimo. Vicina inui/
tet decedere ripa calori. ut æstus possint aquarum ui
cinitate uitare. In medium. Ordo est. In medium
trãsuersas salices & grandia coniice saxa. Pon/
tibus ut crebris. Velut pontibus nam non sunt pon
tes. Si forte morantes. tarde remeantes ex pascuis
neptunno immerserit. Deum pro aquis posuit

uiolaria

Grauiter spirantis copia thymbræ. genus est her
bæ abundantis in phrygia. Grauiter autem mo/
do bene et multũ significat alias male: ut. Aut ubi
odor cœni grauis. Item graue olentis auerni. Vio
laria: loca ubi nascũtur uiolæ. Vtraque uis apibus
pariter metuenda. tam caloris q̃ frigoris. Quod licet
utrunq; æquali modo metuendum sit. tamen dissi/
militer nocet. nam calore liquefacta defluunt mella
quæ si fuerint frigore condurata: constrictas apes in
terimunt.

AN. M. At liquidi fontes. Varro etiam libro ter
tio capi. xvi. docet prope apiarum debere eẽ loca ubi
pabulum sit frequens & aqua pura. Si pabulũ na

apum se des

turale deest serenda sũt rosa serpillum apiastrum pa
pauer faba lens pisum ocymum medica: maxime cy
tisum: quod ualentibus utilissimum est etenim ab
æquinoctio uerno florere incipit: & permanet ad al
terum æquinoctium autũni. sed ut hoc aptissimum
ad sanitatem apium: sic ad mellificium Tymum.
Musco. uiridi lanugine. Vere suo sibi conuenienti

Fauus

Fauis. Fauus est quem fingunt multi cauatum e
cæra cũ singula caua sẽa latera habẽt singulis pedes
dedit natura Var. li. iii. Inuentus. apium ꝓgenies.

Hospitiis sedibus. In medium apibusquam liquidam unde bibant esse oportet: eamque propinquam quæ
præterflua: aut in aliquem locũ influat: ita ne altitudine ascendat duos aut tres digitos in qua aqua iaceant testæ
aut lapilli ita ut extent paulum: ubi assidere & bibere possint. in qua diligẽter habẽda cura ut aqua sit pura quod
ad mellificium bonum uehementer prodest Varro libro tertio. In medium. Ordo est. in medium coniice & cæ
tera. Morantis. dum pabulantur scilicet. Neptũno. aquis ipsis. Casiæ de iis uidero in Alexi. Sic etiam de

Thymbra satureia

serpilo. Tymbræ. hæc alio uocabulo satureia dicitur. seritur mense februario. Pli. libro. xix. Colu. uero li/
bro decimo. capi. iiii. sic ait. aut etiam thymbræ nel nostratis Cunelæ: quam satureiam rustici uocant. In Plinio
ãt libro. xx. Cunila semp plegit. Ipsa ãt aluearia sũt optima cortice. secũda ferula. tertia uimẽ Pli. li. xxi. Var.
ãt li. ii: ait q; alii faciunt aluos ex uimĩbus. alii e ligno ac corticibus alii ex arbore caua alii fictiles alii ẽt ex feru
lis q̃dratas. lõgas pedes circiter tres: latas pedem: hæc oĩa uocant a mellis alimõio aluos. Aluearia. hoc aluea
re & hoc aluearĩũ. hæc aluus & hæc alueus. sic thymus & thymũ. cytisus cytisum legimus in Varro. Colu. &
Pli. sic ẽt satureiã ĩ singulari & satureia ĩ plurali repimus. Angustos aditus. Colu. docet li. x. aditũ fore capa
cem unius tantũmodo. sed plures esse debere quo facilius apes intrent exeantque.

CHRI. Dulcẽ ĩmitibus. iucũdiorẽ reddũt orationẽ cõtraria uerba ut sunt dulce & ĩmitte. ꝑterea cõcitaẽ cõmi
seratio q; tã nobile insectũ. esca sit iutilibus pene auibus. Meropes: aues sunt quas italia appellat barbaros a p
titione cãtilenæ. & ut ait. Plini. qa corpis grauitate ĩ sublime ferri. phibẽt: ĩ terra nidificant. genitores suos recõ
ditos aliæ pallido ĩtus colore pẽnaꝫ supne cianeo pori subrutilo nidificat ĩ specu sex pedũ defossa altitudine

Vere suo. i. sibi cõueniẽti. Iners: tãq̃ lacũa. pfluat ut riuus. Sparserit torq̃ndo aquã ĩ eas meruerit: qa illas ĩ aquã
deiecerit. Serpilla. latĩe pip erraticũ hæc herba dicit. Huius duæ sunt species. Vna hortularis siue usualis: q̃
in cãpis sabulosis siue arenosis crescit. alia agrestis quæ ẽt cor dicit. q̃ nõ serpit sed surgit cum ramis duoꝫ pal
morum altitudine. Tymbræ hæc latĩe satureia dicit a satyris qa utentes in uenerem pronos. edit: ut satyri sũt
habundat in agro troiano: ubi templum est apolinis qui inde Tymbræus dicitur.

SER. Spiramenta. Exitus alibi. Sæui spiracula ditis. Fucoq; genus est herbæ unde tinguntur uestes Fucum ãt & flores ꝓ cæra posuit: quã ex his colligũt rebus. Hæc ip. ad mu. ad off cia coãgustandaq; cauernarũ. Et ui. & phry. Ordo ẽ: seruãt glutẽ: qđ ẽ lẽtius & uisco & phrygiæ idæ pice Seruãt ãt mire ait. Nam apes pillas q̃sdã aluearibus faciunt de qbus postea cærea tecta cõponunt. Si uera ẽ fama. Si credendũ ẽ apes posse terrã effœdere.

Et leui rimosa cubicula limo. Alii & leui leguut. unus tamen sensus est. Nam hoc dicit ꝙ ille nimio laborep ficiunt: Tu leui iunge rimosa cubilia circũfouens limo ẽt raras frondes iupiniice. Quod ideo fit ne ueli mus crepet. uel cauernæ aut tole penetrẽtur aut frigore. Taxũ sine. uenenatam arborem. ipse in buc colicis. Sic tua cymæas fugiant examina taxos. Mel enim exinde pessimum gignitur. Rubentes cancros. Odore enim ipso pereuut. Rubentes autem cũ uruntur: non q per naturã sint huius coloris. Altæ neu crede paludi: Ne facile mergantur. Vociſque offensa. Resonat eccho repercussa: quam apes uehementer horrere manifestum ẽ. Pulsam hyemẽ secũdũ physicos qui dicunt tempe quo hic hyems ætatem esse sub terris & uersa uice cũ hic æstas illic hyemem. Quod etiã Lucretius exequit & trahit in argumentum putealem aquã. quæ æstate frigidissima est hyeme uero calidissima. Metũt flores secant. Vnde & messores dicti sunt. Sane metometis præteritum facit messui. Hinc ex floribus scilicet exquibus primo uel mox pullos efficiunt.

Ne qcq̃ ĩ tectis certatim tenuia cæra
Spiramenta linunt sucoq; & floribus oras:
Explent. collectũq; hæc ipsa ad mũera glutẽ
Et uisco & phrygiæ seruant pice lẽtius idæ.
Sæpe etiam effossis: si uera est fama latebris
Sub terra fodere larem. penitusq; repertæ
Pumicibusq; cauis exesæque arboris antro
Tu tamen & leui rimosa cubilia limo.
Vng ue fouens circũ. & raras supinaice frõdes
Neu propius tectis taxus sine: neue rubentis
Vre foco cancros. alte neu crede paludi.
Aut ubi odor cœni grauis aut lubi cõcaua pul
Saxa sonãt. uocisq; offesa resultat imago (su
Q đ supest ubi. ubi pullã hyemem sol aurus
Subterras cœlũq; æstiua luce reclusit (egit
Illæ cõtinuo saltus syluasq; peragrant.
Purpureoroscq; metũt flores & flumia libãt
Sũma leues hinc nescio qua dulcedine lætæ.
Excudũt cæras. & mella tenacia fingunt.
Hinc ubi iã emissũ caueis ad sydera cœli
Nare per æstatẽ liquidã suspexeris agmen
Obscurãq; trahi uento mirabere nubem.
Cõtẽplator aquas dulcis & frondea semper
Tecta petunt. huic tu iustos asperge saporeſ

Contemplator. Pro intuere. Nã tempus futurum pro præsẽti posuit ab imperatiuo modo Aquas dulcis. propter hoc ait supra: Et tenuis fugiens per gramina riuus. ANT. M. Certatim. cum certamine. Tenuia spiramenta. rimulas. Linu t. inunguntur: Circũlini aluearia fimo bubulo utilissimum inquit Plinius li. uigesimoprimo. Fucusq; ẽ fucus rubea herba qua uestes tinguũt phycos enim color dicitur. Et flores quoq; latiores additibus circũstruũt a pes ut Pli. scri. Oras fissuras. Glutẽ. confectionemiquãdã ea autẽ ut Pli. libr. xi. c. vii. oñdit. Propolis dicit. ait enim sic, ꝓpolis crassioris iam materiæ additis floribus nundum tamen cæra. sed fauorum stabilimentum. qua omnes frigoris aut iniuriæ aditus obstruũtur. odore etiã nõ graui ut qua plerique pro galbano utantur. Meminit & Varro libro tertio. Munera. officia. Pice idæ de hac superius. Subterra fœdere larem: Circa Thermodoontem fluuium duo apium genera aliæ in arboribus mellificant. aliæ sub terra triplici cærarum ordine huberrimi prouentus Plinius libro undecimo capi. xvii. propoli-

Penitus cauis. ualde cauis Punicibus. lapidibus. Antro. cauerna. Limo. fimo bubulo inquit Plinius.

Cancros. grauis & tetri odoris. non solum uirentia sed & quælibet res prohibeantur. sicuti cancri nidor: quũ est ignibus adustus: aut odor palustris cœni. nec minus uirentẽ cauæ rupes aut ualles arguræ: quas græci Echus uocant. Columella libro decimo capi. quinto. Cancros. cancrorum odore siquis iuxta coquat apes exanimantur: Pli libro undecimo. Alte paludi. aqua enim non debet ascendere duos aut tres digitos ostendimus latius

Offensa. repercussa. Vocis imago Echo intelligi: imago uero quasi imitago dicitur. Resultant. inimica apibus echo est resultãti sono qui pauidas alterno pulset ictu. inimica & nebula. Plinius libro undecimo. Quod superest. quod restat docebimus. Vbi pulsam hyemem. Alexander aphrodiseus problemate sectione sexta sic ait. Cur putealis aqua in hyeme calida est in æstate autem frigida. Respondendum ꝙ contrarium semper fugit utpote sibi infestum contrarium. Cum ergo calidum & frigidum inuicem inter se cõtraria atque corrupto gus & ob hoc aquam frigefaciat. Per hyemem uero frigore dominante in aere calor porro in terre penitissima diffugiens aquam calefacit. nam ita natnra sanxit ut contraria in eodem loco ac per idem tempus simul manerent. hæc ille. Tamen eadem fere Lucretius quoque dixit quum ait. frigidior cur in puteis æstate sit humor. Aresçit quia terra colore & cætera. Ille continuo hyeme apes conduntur ante fabas florentes non exeunt iad opera & labores: nullusque quum per cœlum licuit ocio perit dies. primum itaque fauos construunt. cæram fluxerunt hoc est domos cœllasque faciunt. deinde sobolem. postea mella. Plinius libro undecimo. Ei fluminaibant sine aqua inquit Columella libro decimo neque faui neque mella neque pulli denique figurari querũt

est igitur opus ut aqua sit apibus uicina. Hinc e floribus & aquis. Dulcedine. dulcis enim est soboles omi
bus sere. Cæras. Celsus ait ut inquit Columella libro. x. ex floribus seras fieri: ex matutino rore mella. quæ
tanto meliorem qualitatem capiunt quãto iucundiore sit materia cæra cõfecta. Caueis. ab alueis. Aestatẽ
liquidam uer serenum ait enim inferius: Ergo ubi uer nacte sudum. Agmẽ. ex agmen. Quippe talis est apium
apum re natura ut pariter quæq; plebs genererur cum regibus: qui ubi euolandi uires adepti sunt consortia dedignantur
ges uetustiorum. multoq; magis iperia. Itaque duces procedunt cum sua iuuentute: q̃s uno aut altero die ĩ ipo nou
domicili uestubulo glomerata consistens egressu suo proprie desiderium sedis. ostendit & cætera. Columella li
bro decimo. Contemplator. inspice aduerte.

cancri CHRI. Spiramenta linunt. ut paulo supra demo ostratum est. Spiramenta tenues rimas per quas saltem spi
ritus ingredi possit. Fuco. species herbæ fucus est de qua lana inficitur. fucus etiam dicitur quo mulie
res colorantur. Et per translationem omne figmentum fucum dicunt. Cancros cancri hyeme aprica litto
ra sectantur æstate in opaca gurgitum recedunt auctunno & uere pinguescunt: Pleni lunio magis quia noctu sy
dus tepido fulgore mitificat. uita iis longa pedes octeni: fœminæ primus pes duplex: mari simplex. sole can
cri signo transeunte cancri cadauer in sicco positum in scorpionem transfigurati ferunt ait Plinius. Nare. uo
lare. qui mutua est translatio a nauibus ad naues. Vnde mare uel iuolum dixit & remigio alarum.

SER. Trita melissphylla. Varro hãc herba apia
stã dicit in tertio libro opis rustici. Cerinthe igno
bile. Vile ubiq; nascẽs. Matris cymbala. quæ ĩ eius
tutela sunt: ideo quod similia sunt hemiclis cœli.
quibus cingitur. terra. quæ est mater deorum. Mo
re suo naturali ratiõe cuius causa nõ redditur. Quis
n. nouit cur æris sono redeãt ĩ aluearia licet ipse pau
lo post dicat. Crepitantiaq; æra secutæ Dicto cœli
regem pauere sub antro. Sed & hoc poeticum est
Incessit. ingruit: inuasit alibi. incessi muros. ignes
ad tecta uolare & incessit regibus figuratum est. nam
incessit reges dicimus. Trepidantia bello. Alacri
tate pugnandi: non timore alibĩ exultantiaq; hauriẽs
Corda pauor pulsãs. Morantis. tarde incendentis
Eractos: collissos. Trepide coeunt. festinant in
ter se in aluearibus. Pẽnisque coruscant. Quemad
modũ scuta milites cõmouẽt. Vocãt hostẽ. puocãt.
AN. M. Melissphylla. Plini. libro uigesimo sic ait
apiastrũ Melis/ Apiastrum Hyginius qdem Melissphyllõ appellat.
phylon hæc ille. interpretatur ãt ut aiunt alii melisses. i apis
Phyllon folium. herba enim est cuius folia mel sa
piunt idẽ uero Pli. libro uigesimo nõ scribit Meliss
phyllo siue meliterna si pungãt alueraria nõ fugient
apes. nullo. n. magis gaudẽt flore. Copia istius exaia facillie cõtinẽt. Itẽ pstantissimũ est contra ictus eaq; uespa
cerithæ rũq; & araneoq;: item scorpionũ &c. Cerinthæ herba est folio cãdido ĩcuruo. cubitalis. capite cõcauo mellis
succũ hãte florum eius auidissimæ sunt apes. atq; ẽt sinapis. Pli. xxi. c. xxiiii. Tinituſq; cie. Var. li. iii. scribit
qĩ noua exaia uolãt iaciũdo ĩter apes puluerẽ & circũtinniẽdo ære pterritas quo uoluerit pducet Mellarius. Et
cymbala Pli. li. xi. inquit de apibus. Gaudẽt plansu atq; tinitu æris: eoq; cõuocãtur. Matris cymbala. instrumẽta erãt q
bus utebãtur ĩ sacris Cybeles deorũ matris. Medicatis sedibus. solẽt. n. mellarii locũ aliquẽ oblinire apiastro
cæterisq; rebus quibus delectantur apes ut ibi considant. ubi consederunt afferunt aluum prope easdẽ illiciis in
tus: & ppe appoñta fumo leui circũdato cogũt eas intrare. Varro inquit li. iii. Incessit. inuasit. Aptãtq; la
certos: pstant in metaphoris: Circa regem. Mira apum circa Regem obedientia. quum procedit totum examẽ
circa eũ cõglobat cingit protegit cerni nõ patitur. Pli. li. xi. Prætoria dicta q; ibi reſideat ptor ad diffiniendũ.
CHRI. Meliphylla. apiastrum est Varro ait De apiastro quod alii mesisphyllon. alii mellimem appellant fũt
etiam qui credant melliloton eadem esse herbam: alii nolunt differre: Cerinthæ: herba est folio candido incur
uo capite concauo: & quæ mellis succum habeat: Eius magna est copia in Euboea: in qua eiusdem nominis etiã
oppidum fuisse dicunt. Ipsæ sua sponte: sine tua opera. Medicatis: idest aspersis odoribus de quibus dictum
est supra. Animos audaciam & tumorem illum ex ira ut pone animos & pulsus abi. Terpidantia: non timẽ
tia sed festinantia ad pugnam. Auditur fractos sonitus imitata tubarum. dum uult exprimere: q; uoce sua clã
gorem tubarum imittantur ipse eundem sonitum suorum uerborum compositione exprimit: quod mirum ẽ
Fractos. Quia nullo musico ĩstrumento magis fractus sonitus gigitur nec minus continuatus Trepide Festi
ne trepidate meas teucri defẽdere naues. Coruscat & crebr; motũ simul & splẽdorẽ q ex pẽnar; motu exorit
exp̃ssit. est. n. coruscare splẽdere. Sed qm̃ splẽdor crebrã hẽt mobilitatẽ iccirco coruscare crebro moueri sæpe di
cit Spicula. hoc ex phantasia sua. Cæterum aculei quibus pungunt ex posterioribus sunt. Et circa regem. Præ
bet. n. munus deuotorũ satellitum: ut paratæ sint regis uitam sua morte defendere. Prætoria. prætorium ĩ ur
bẽ dicimus ubi prætorius dicit. Verum militiæ prætorium appellamus. ubi præfectus exercitus præsidet siue
ptor: siue consul: siue qcunq; alius sit. nã & in classe ptoriã nauẽ dicimus quæ executus imperatorem gerit
& in castris tabernaculum eiusdem prætorium appellamus.

Trita meliſphylla: et cerithæ ignobile gramẽ
Tinituſq; cie. & matris quate cymballa circũ
Ipſæ conſident medicatis ſedibus: ipſæ
Intima more ſuo ſeſe in cunabula condent:
Sin autẽ ad pugnam exierint: nã ſæpe duob⁹
Regibus inceſſit magno diſcordia motu
Continuoq; animos uulgi & trepidãtia bello
Corda licet longe præſciſcere. nãq; morantis
Martius ille æris rauci canor increpat: & uox
Auditur fractos ſonitus imitata tubarum
Tum trepidæ inter ſe coeũt. pẽniſq; coruſcãt.
Spiculaq; exacuũt roſtris: aptantq; lacertos:
Et circa regem atq; ipſa ad prætoria denſæ
Miſcentur: magniſq; uocãt clamoribus hoſtẽ

SER. Ver nactæ ſudum Serenum poteſt pluuias ut per ſudum rutilare uident. campoſq; patentes. Aereum purum & liquidum non nubibus clauſum: & ita aer campus eſt apũ: ut mare nauium. hominũ ſolũ. ipſe in quo dicit. Subtrahiturq; ſolũ. glomerantur in orbem. more bellãtum. Non denſior aere grande. in aliis enim bellis uicti tantum pereunt: in certamine uero apũ etiam uictrices. Nã dicturus eſt Animaſq; in uulnere ponunt

Tantũ glandis. erit nominatiuus hæc glans. Ingentes animos anguſto in pectora uerſant. Statius maior in exiguo regnabat corpore uirtus. Homerus ὐιὸς μὲν ἐὼν ὀλίγος μάλα μαχήτης. Puluueris exigui iactu quia cũ puluerẽ uiderint. ſperant: tempeſtatem futuram. quæ eis plnrimum nocet. Deterior q uiſus. peior a malo dicitur deterior a meliore. Prodigus non mella conficiens. ſed mella conſumens. ideo regem ſolum præcipit occidendũ: quia eo amiſſo ſus diſſipatur exercitus. nã ut Binæ regum facies ita corpora plebis. Squalẽtibus. ſplẽdẽtibus quod a ſquãmis uenit: ut ſquammis auroq; trilicem. nam a ſqualore ſordidum ſignificat: ut Squalentem herbã

Terrã ſico ſpuit ore: aut in terrã aut reuera terrã ppter puluerẽ. Paribus lita corpora guttis. ſimilibus: ideſt aureis habẽtes diſtincta corpora: nã lita in lita diſtincta. Potior ſoboles: Ad mella. ſ. procreanda. Cœli tempe certo. Et cũ oriuntur pleiades: & cũ occidũt. i uerno tẽpore: & auctũno. Dulcia mella. nõ eſt ſupfluũ epitheton. nã ideo dicit dulcia: quia etiam ſunt amara. ut corſicana: ſicut ĩ bucolicis diximus.

Ergo ubi uer nactæ ſudũ cãpoſq; patentes
Erũpunt portis cõcurritur ætherе in alto.
Fit ſonitus. magnũ mixtæ glomerãt in orbẽ.
Præcipitesq; cadunt. nõ denſior aere grando:
Nec de concuſſa tantũ pluit illice glandis
Ipſi per medias acies inſignibus alis
Ingentes animos anguſto in pectore uerſant.
Vſq; adeo obnixi nõ cedere dũ grauis aut hos
Aut hos uerſa fuga uictor dare terga ſubegit:
Hi motus animorũ atq; hæc certamina tanta
Puluеris exigui iactu compreſſa quieſcent
Verũ ubi ductores acie reuocaueris ambos.
Deterior qui uiſus eum ne prodigus obſit
Dede neci. melior uacua ſine regnet in aula.
Alter erit mãculis auro ſqualentibus ardens
Nã duo ſunt genera. hic melior ĩſignis & ore
Et rutilis clarus ſquamis. ille horridus alter
Deſidia latãq; trahens inglorius aluum.
Vt binę regum facies. ita corpora plæbis.
Nãq; aliæ turpes horrent: ceu puluere ab alto
Quũ uenit. & terrã ſicco ſpuit ore uiator
Aridus elucent aliæ. & fulgore coruſcant
Ardentes auro. & paribus lita corpora gutis
Hæc potior ſoboles. hinc cœli tẽpore certo:
Dulcia mella premes. nec tãtũ dulcia quantũ

AN.M. Nactæ inuenerunt. Ver ſudũ. i. ſiccũ quaſi ſine hudo ut ait Feſtus. Puluеris exigui iactu. Var. li. iii. ſic ait. Quæ crebrius inter ſe pugnãbũt: aſpgi eas opportet aqua mulſa. quo facto non mõ nõ deſiſtunt pugna. ſed etiã cõferciũt ſe lingẽtes &c. Prodigus cõſumptor. prodigere enim eſt cõſumere ut docet Feſtus. Vacua. altero. ſ. rege. pdigus

Aula. ea atriũ dicit aulizo aũt in aula hĩto. Alter erit maculis. Ariſtoteles li. v. ſic ait. Ducũ apiũ duo ſunt genera: Altrũ ſuluũ qđ pſtãtius ẽ: Alterũ nigrũ magiſq; uariũ. Magnitudo iis dupla q̃ cæteris nec unus i quoq; exaĩe dux: ſed plures. Pli. uero li. xi. ſic apiũ rex nõ uermiculus naſcit uti alie ſed ſtatĩ pẽniger. Reges plures incohãt nec deſũt. poſtea ex iis ſoboles quũ adulta eſſe cœpit cõcordi ſuffragio teterrimos necat ne diſtrahant agmina. Duo autem gña eorũ. melior niger uariuſq; oibus forma ſemp egregia: & duplo q̃ cæteris maior pennæ breuiores crura recta. ĩgreſſus celſior. ĩ frõte macula quodã diademate cãdicãs. multũ ẽt nitere a uulgo differũt apum re ges

illudq; cõſtat impatorẽ aculeo nõ uti. ſiqs alã ei detruncet nõ fugiat examẽ. Quũ proceſſere ſe quæq; pximã cupit eẽ & ĩ offõ cõſpici gaudet. feſſũ hũeris ſubleuãt. ualidius fatigatũ ex toto portãt ubicũq; ille ccedit. ibi cũctarũ caſtra ſunt: tunc oſtẽta faciũt priuata ac publica una deponentes in domibus tẽpliſue. ſedere ĩ ore ĩfãtis Platonis. tũc etiam uauitatem illã pdulcis eloqi portẽdentes. ſemp duce phenſo totũ tenetur. agmen amiſſo dilabit. migrãtq; ad alios: eſſe utiq; ſine rege non pñt. Inuitæ autem interimũt eos quũ plures fuere. potiuſq; naſcẽtiũ domos dirimũt. hæc Pli. Squalentibus. ſplendentibus. Ardẽs. lucens. Melior inſignis. In or ẽ Diaſtole. Ore. aſpectu & forma. Facies. eſt facies totius corporis forma dicta facies a factura corporis ut ait nonius. Aliæ turpes horrent. apes ſunt & ruſticæ ſyluеſtreſq; horridæ aſpectu multo iracundiores. ſed opere ac labore pſtãtes. Vrbanaq; duo gña optimæ breues uariæq; & in rotũditatẽ cõpactiles. Deteriores lõgæ & q bus ſimilitudo ueſperarũ. Etiã nõ deterrimæ ex iis piloſæ. In ponto ſunt q̃dã albæ: q̃ bis in menſe mella faciunt Pli. li. xi. Lita. i. illita ac diſtincta ſũt. Potior melior. Mella pmes.: Mellis cõficiẽdi tpa. ii. ſũt. Ver atq; autũnus: ſed uernũ ſuauius cãdidius oĩo pſtãtius autũnali ẽ auctor ariſtoteles li. ix. de aĩalibus. Sicuti. ãt duo cõficiendi tpa ita eximẽdi Colu. ãt li. x. ſcri. q; pacto ſolſtitio uſq; ad ortũ caniculæ. q fere dies. xxx. ſunt pariter frumẽta & ſaui demetũt: a canicula fere poſt diẽ. l. acturus oriẽt. Poſt arcturi exortũ circa æqnoctiũ libræ ſauoq; ſecũda ẽ exẽptio. Var. uero li. iii. ſcri. eé tria tpa eximẽdoq; ſauorũ de qbus inferius dicã ibi. ſ. Duo tpa meſſis.

CHRI. Ergo hic prætoriũ dixit quia regem ducem exercitum ponit. Clamoribus ſub. bombo. Erumpunt ut feroces milites: Cõcurrit: Fit ſonitus & cætera huiuſmodi miq; poetæ ĩgeniũ demonſtrant ut in re leuiſſima fortiſſimorũ exercituũ pugnã exp̃mat. Ipſi. quaſi dicat præter cæteros. nã em phaſim habet pronomẽ. Squalentibus ſplẽdẽtibus: De quo urebo dicet ĩ æneide: ubi melius cadit. In aula. Quia uocauerat regem.

SER. Liquida defæcata ſine ſordibus nã quæ fluũt mala ſunt. Durum hac.d.ſ.apta mulſo bene autẽ ait ſaporem: quia maiores uina aſperrima mellis dulcedine tẽperabant. Frigida tecta: Melle uacua ĩproſa. contra ſeruet opus Terẽ. Nimirũ hi homines frigent. Inſtabiles animos. ſuadẽs mane uagandi licentiam. Quiſq̃ ſubaudi miltum: aut quiſquã de exercitu. Altum iter: aut ludendo in altum uolare: aut in bella procedere.

Inuitent croceis halãtes floribus horti. Tã odoris optimi q̃ coloris. nõ.n.dicit debere ſed præcipit tales eſſe illic ſolum crocum eſſe debere. Heleſpontiaci ſeruet tutela priapi. Non dicit priapum illic eſſe hortos. ut mereã tur deum habere cuſtodem Hic autem priapus fuit de Lampſaco ciuitate Helleſponti: de qua pulſus propter uirilis membri magnitudinem poſt in nũerum deorum eſt receptus. meruit numen eẽ hortoꝝ De hoc Horatius. Nam fures extra coercet. Obſcœnoq; rubet porrectus ab inguine palus. Aſt importunas uolucres in uertice arundo Terret fixa. dicit autem præeſſe hortis propter eorum fœcunditatem Nam eũ alia terra ſemel creet aliquid. horti nunquã ſine fructu ſunt. Ipſe ſcilicet diligens ruſticus & cultor agrorum. Irriget. infundat. Imbres: aquas luuenalis. intenuis plantas facili diffundiur hauſtu.

Et liquida: & durũ bacchi domitura ſaporẽ.
At quũ incerta uolãt cœloq; examĩa ludunt:
Contemnũtq; fauos et frigida tecta relinquũt
Inſtabilis animos ludo prohibebis inani.
Nec magnus prohibere labor. tu regib9 alas
Eripe: non illis quiſq̃ cunctantibus altum
Ire iter aut caſtris audebit uellere ſigna
Inuitent croceis halantes floribus horti:
Et cuſtos futum atq; auiũ cum falce ſaligna
Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi.
Ipſe thymum pinoſq; ferens de mõtibus altis
Tecta ſerat late circum cui talia curæ.
Ipſe labore manum duro terat ipſe feraces
Figat humo plãtas: & amicos irriget ĩbris
Atq; equidem extremo ni iã ſub fine laborũ

AN.M. Liquida pura. Durum bacchi domitura ſaporem. Ariſteus primus oĩum mel miſcuit uino ſuauitate p̃cipua ſit autem mulſum e muſto cũ
mulſum quinq; congiis auſteri muſti congio mellis & ſalis cyatho ſuferuefactis. Pli.li.xiiii. Ludo inani. deſt abludo, phibebis ĩnani tũc.n.nõ mellificãdi gratia exeũt. Vellere ſigna. a militibus ſumpta metapho ra illi.n.digreſſuri euellũt ſigna. Quiſquam ideſt aliqua apiũ. nã ut ſcribit Pli. Si quis alam regis de trũcit nõ fugiet examẽ. Quiſquã præterea & maſcu
Quiſq̃ lino & fœmĩo generi iũgitur. Ter in eu. Quãdoq dẽ illarũ neq; te qſquã nouit ubi notãdũ qſquã pro muliere dictũ. Helleſpontiaci pabuli fabulãtur antiqui filiũ Dionyſii ac Veneris priapum fuiſſe ducti uero ſatis ſimili coniectura. q; qui uino indulgeãt. ſunt natura ad uenerem p̃optiores. non ſolũ autẽ in urbium tẽplis ſed in agreſtibus quoq; locis tanq̃ uinearum atque hortorũ cuſtos colitur. fructuum fures caſtigans. huic deo ſa
priapus cra cum ludo & riſu fiebant. Diodorus libro quinto Priapus item portus eſt & urbs ad mare helleſpontĩ ſita: nomen habens a Priapo qui apud eos colebatur. hinc ab iunioribus in deum habitus eſt: nã Heſiodus priapum non nouit. Strabo libro decimotertio. Falce ſaligna. Pli.li.xix.capi. ſeptimo ſic ait hortoſque & foros tantum contra inuidentium faſcinationes dicari uidemus. remedio ſaturnica ſigna: hæc ille: Cur autem falx ſaturno detur libro ſecũdo georgicorum oſtẽdimus. Et Columella libro decimotertio de cultu hortorum ſic ait. Sed truncũ forte dolatum Arboris antiquæ numen uenerare Typhali Terribilis mẽbri medio qui ſemper in horto lugunibus puero, prædoni falce minetur. Diodorus autem ſcribit libro quinto q; hũc deũ quidã Thyphalum. alii thyphonem nominãt. dicitur autẽ præeſſe hortis ut ait Seruius propter eorũ fœcunditatẽ. horti enim
thymus nunquã ſine fructu ſunt. Thymũ hortis maxime. aluearia & apes conueniunt. res præcipui quæſtus quũ fauit harũ ergo cauſa oportet ſerere thymum apiaſtrũ roſã uiolas lilĩ cityſũ fabã papauer caſiã melilotũ meliſophyllũ cerinthen ſuapim. arbores item quæ proximæ ſeri conuenit: quæ & euolantiũ examina inuitent. nec longius abire patiantur. & geniſtas circunſeri aluearĩs gratiſſimũ: Plinius libro uigeſimoprimo capi. uigeſimoquarto. Thymũ. thymi duo genera. Candidũ radice lignoſa in collibus naſcens. quod & præfertur. alterũ nigri
us floriſque nigris præcordiis medetur ex aceto cũ melle: quæ potio datur & in alienatione mentis ac melancolicis. Plinius libro uigeſimoprimo. Varro autẽ libro tertio ſcribit Thymũ aptiſſimũ eſſe ad mellificiũ. ꝓpter hoc ſiculũ mel inquit fer parmã. q; ibi thymũ bonũ et frequens eſt. Et Colu. libro decimo ait: q; ſaporis præcipui mella reddit thymus. Thymo deinde proxima Thymbra ſerpillũq; & origanũ. Pinoſq; ferẽ. Cæras. enĩ ex omniũ arborũ ſatorũque floribus cõfingũt apes excepta. Rumice & Clenopde herbarũ hæc genera Pli. libro undecimo. Atque equidem excuſat ſe cur de hortis nõ ſcribat.

CHRI. Liquẽti pura & defæcata. Bacchi domitura ſaporẽ. nã uina durioris ſaporis melle concinãt. Fitq;
caramus mulſũ. qđ ariſtei inuẽtũ eẽ dicũt. Croceis. Croci ut referũt qui de herbis ſcribunt duplex genus eſt. Alius comunis q oriẽtalis dicit. alius hortulãus ĩfectiuus uocat qa ĩde ſericũ ĩficiũt. Caramiq; flos ẽ. Dicũt.n.caramũ herbã q̃ habet folia lõga diuiſa & ſpinoſa. thyrſum ãt lõgũ & ſpinoſũ in quo ſunt capita rotũda cũ flore croceo ſemẽ albũ oblõgũ & anguloſum: quo pſytacus auis paſcit. Hũc græce cincũ & gnincũ appellãt. ait Diaſcorides puto priorem illã ſpeciem apud priſcos nõ ita uulgo ſeri conſueuiſſe. ut ſequentibus deinde temporibus ſatam
ptiapus eẽ uidemus. Nam pauci qui de re agraria ſcripſerunt raro huius meminerunt. Corycium crocũ Diaſcorides cæteris præponit. Priapi. de hoc ita ait Strabo cum de Phrygia ſcribit. priapus portus eſt & urbs ad mare ſita ſi ue a Mileſiis ſiue a cizineis cõdita & nomẽ habẽt a Priapo qui apud eos colitur ſiue ex horneis: qui apud Corinthum ſunt nomen acceperint. ſiue Liberi patris & nymphæ filius dicatur. Homines profecti ad eum col ẽ,

dum moti sunt. Nã hæc regio & finitima Pariana & Lamplacena uineis abundant. Hic a iunioribus deus habitus est. nã Hesiodus Priapũ nõ nouit. Diodo. aũt siculus scribit: Hircũ ægyptii deificarũt: ut græci Priapum, ꝓpter eam corporis partẽ a qua sit omniũ ortus. nam pudẽdis nõ solũ ægyptii sed alii plures sacra faciunt tanq̃ causæ animantiũ generationis. Alio autẽ in loco idem ait Priapum Dionisii & Veneris filium fuisse uolunt physica quadã rõne: nam qui uino calent in uenerem proni efficiuntur. Alii dicunt uirile membrum priscos fabulose priapum appellasse. Nonnulli uolũt hoc membrum eo ꝙ generãdorum hominũ cã sit eẽ immortalitate donatum. Hæc Diodorus. Eusebius aũt pamphilus: Ait uim seminalẽ quæ in terrã descendit priapum esse: Cuius quod ad siccos pertinẽt fluctus bona dea: quod autem ad arbores Dionysius appellant. Ego uero puto iccirco hortoꝝ deũ putari: quia nulla agrorum species hortis feracior est.

Vela traham: & terris festinẽ aduertere prorã
Forsitan & pinguis hortos quæ cura colendi
Ornaret: canerem: biferiq̃ rosaria pẽsti.
Quoq̃ modo potis gauderent intiba riuis
Et uirides apio ripæ. tortusq̃ per herbam
Crescerent ĩ uentrẽ cucumeris. nec sero comãtẽ
Narcissum. aut flexi tacuissem uimen acãthi
Pallentesq̃ hederas: & amãtis littora myrtos
Nanq̃ sub œbaliæ memini me turribus altis
Qua niger humectat flauentia culta galesus

SER. Vela trahã: Protraherem. Et terris festinem aduertere proram illam allegoriã respicit: qua est usus in primo: Addes & primi lege littoris orã. Itẽ pelagoq̃ uolans da uela patenti. Festinem. Prosestinarẽ. Pinguis hortos: Fœcundos. Biseriq̃ rosaria pesti. Pestum oppidum est Calabriæ: i quo uno anno bis nascitur rosa. Crescceret in uentrem cucumis. incuruaturam. Idest ãt sic quia per herbã. Nã rectus crescit si pẽdeat: Sane hic cucumis huius cucumis declinat sicut agilis secundũ idoneos. Nam neoterici huius cucumeris dixerũt sicut puluis pulueris. Nec sero comãtẽ. narcissũ sero floreẽ habẽtẽ Oebaliæ turribus altis. Oebalia ipsa est laconia: Vnde de Castore & Polluce ait Statius: Oebalidæ fratres. Galesus. fluuius Calabriæ: qui iuxta ciuitatẽ labit Tarentinã: in qua se hortos optimos uidisse commemorat. Oebaliæ autẽ turres ait quas condiderant hi qui de Oebalia uenerat. Nam ut etiã in tertio æneidos diximus Lacones diu bello attriti ab athenienſibus & inopiã timẽtes uiroꝝ præceperunt ut uirgines cũ quibuscũq̃ cõcumberent: quo facto cũ post uictoriã iuuenes de incertis parẽtibus nati erubescerẽt originẽ suã: nã & partheniatæ. i. de uirginibus nati appellabant duce Paláto octauo ab Hercule nauigiis profecti uenerũt ad oppidũ Calabriæ: quod Taras Neptunni filius cõdiderat: & id auctum habitauerunt.

cucumis

Galesus

ANT. Vela trahã. a nautis ducta metaphora. ꝙ portui uicini aut littori uela cõtrahũt. Aduertere: appropiquare. Biseri pæsti. In Lucania pæstũ oppidũ ab Græcis Posidonia appellatũ a Dorensibus conditũ: ut plinius li. iii. & Solinus aiũt. Strabo itẽ li. v. sic ait: Hoc uero tpe sinus ipse pæstanus nuncupat uerũ urbs ipsa posidonia pæstũ uocat medio in sinu locata. utq̃ alii dicũt tãta ibi cœli indulgẽtia uiget. ꝙ bis in anno fructus quosdã & rosas ipsas producit. qđ qdẽ hic quoq̃ Maro oñdit. Intiba. de iis libro. i. g. Apio. de hoc ægloga. vi. Tortus cucumis Crescunt cucumes qua coguntur forma in Italia uirides & q̃minimi. in prouinciis maximi & citrini: aut nigri. si uas cũ aqua subiiciat a quatuor digitoꝝ interuallo descendũt ante postea diẽ. at si oleũ eo dẽ mõ sit in hamos curuant. quũ magnitudinẽ excessere pepones uocant. proueniũt & mali cotonei effigie: quos Melopeponas uocãt. non pendent ii: humi rotundantur. pli. li. xix. utq̃ ẽt ex li. xx. colligi põt: Cucumeres torti dicunt pepones rotũdi: Malopepones mellones. Narcissũ. uideto latius in alexi. Sera. ꝓsero ac diu. Acanthi. uideto in palæmone. Hederas. diximus ægloga. vii. Oebaliæ turribus. Tarenti intelligit: qđ oppidũ Lacedæmonii ædificauerũt: duce phalanto apollinis oraculo: ut latius Strabo libro. vi. edocuit: Oebalus autẽ arguli filius Laconicæ rex: de suo nomine, puinciã dixit ut scribit Dictis Cretensis in Troiana historia. Galesus. is ut Liuius li. v. de secundo bel. punico dixit: Calabriæ flumẽ est: Tarẽto ꝓximũ ꝓ quinq̃ passuum milia. Niger. cæruleus.

cucumeſ

pepones

Melo pepones

pestum

CHR. Pestũ. De hoc Strabo ita scribit ut ponat post Campaniã & terram samnitũ in picentinis. ait. n. adiacere Tyrrhenum picentinorum natio colit. Eorum pars modica picentinorum qui adriam habitant: quos romani posidoniatem in sinum colonos traduxere. Hoc uero tempore sinus ipse pestanus appellantur. Vrbs uero ipsa posidonia pestum uocatur. Quod autem florida sit regio plurimi poetæ testãtur qui pestanas rosas: pestanosque flores dicunt. Sic propertius: uidi ego odorati uictura rosaria pesti. Sub matutino cocta iacere noto. Intiba. Græcũ nomen quidam putant qua endiuia latine dicatur. arabice hundebe. plinius autem ait Intibam erraticam apud nos quidã ambulã appellant: in ægypto Cicoriũ uocant quod siluestre sit. Satiuum aut ferin. Et ifra quidã, ꝓpter singularẽ salubritatẽ chreston appellant alii pancration quod siluestre genus alii hedrimoda: Stephanus autem cicorion endebani intubã appellat. Virides apio ripæ. Quia in locis humidioribus uiuacius surgit apiũ ut ait Macer. Est apium dictũ quod apex hanc ferre solebat uictoris ueterum fieret dum more triũphus. arabice dicit Karphi græce selinon: Huius duo sunt genera: domesticũ & astreste: agrestis quinque sunt species aquaticũ. hydroselinon quod & macedonicũ dicitur & latine olixatrũ. Est & montanum oreselinon. Est & quarta species dictum a patria petroselinon. Quinta smirinõ. Est & apũ a ranis dictum uatrachion. Coronabant apio in conuiuiis. quia herba huiuscemodi ebrietatem arceri putabãt. Huius herbæ uirtus prima cale facit: secunda attenuat: & incidit: tertia prouocat urinã & mẽse muliebres. Valet ad tussim & ad uenena. Cucumis si cucumeres serantur semine per biduũ ante in lacte nullo macerato dulcioris sunt saporis. In italia uirides: & quã minimi: ĩ puinciis maximi & citrini. oleum oderũt. nam curuantur potius q̃ ad illud crescãt. aquam diligũt. itaq̃ modice distãtes etiam secti ad eas adrepũt. Columella docet quomodo toto ãno na

pæstum

apium

macedonicum

olixatrũ

cucumiſ

ſci poſſunt: ſe ſemen cucumeris herba: quæ culix dicitur trita maceretur: cucumeres inde nati carent ſemine. Quos autem florentini mellones appellat: eos antiqui a forma. longa atq; tenui ſinuata cucumeres anguinos dixerunt. Verum ut aliquid de fabula admiſceamus aiunt cephiſi fluuii qui per boetiã labit' & lyropes nymphæ Narciſſum filium fuiſſe adoleſcentulum omnium pulcherrimum. Hic cum forte in fonte ſui corporis imagi-
narciſſus nem conſpicit: illa captus: eſt: neq; unquam a fonte illam intuens diſcedere potuit: donec in florem ſui nominis conuerſus eſt. Fabulæ autem iſti huiuſcemodi ſenſum pofundiorem adhibet Orpheus. Sed de hoc dicemus in
Lilium quarto libro æneidos: cum de amore aliqua deſcribenda erũt. Narciſſius. Plinius de liliis hæc ait: Lilium impoſitum etiam roſas decet medio illarum prouentu incipiens. nec ullis florum excelſitas maior languido ſemp collo & non ſufficiente capitis oneri: candore foliis foris ſtriatis ab auguſtiis latitudinem paulatim ſe laxanti bus effigie calathi reſupinis per ambitum labris tenuiq; filo & ſemine ſtantibus in medio crocis. Eſt & flos nõ
cõuoluo diſſimilis illi in herba quã conuoluolum uocant naſcens per fruteta nullo odore nec croceis intus candorem tãlum
lum referens & ueluti rudimentum naturæ lilia facere condiſcentis. nil facundius una radice quingenos ſæpe emittẽte bullos. Eſt & rubens. lilium quod græci cirnon uocant: alii florẽ eius cynorodon. Sũt & purpurea lilia aliquãdo gemino caule carnoſiore tantum radice maiorifq; bulbi ſed unus: narciſſum uocãt. Huius alterũ gẽus flore cãdido calice purpureo. Differentia liliis eſt: & hæc ꝙ Narciſſus folia ĩ radice ſunt Flores autẽ narciſſus poſt arcturi ortum in ipſo autumno. Vnde dicit ſera comantem narciſſum. Dixi igitur de lilio & de narciſſo.

corycos SER. Coryciũ uidiſſe ſenem: cilica: Coricos. n. ciuitas eſt cyliciæ in qua antrum illud famoſũ pene ab oĩbus celebratũ. Et hic per tranſitũ tangit hiſtoriã memoratã a Suetonio pompeius. n. uictis pyratis cylicibus partim ibidẽ: partim ĩ Græcia: partim in Calabria agros dedit. Vñ Lucanus: An melius fiẽt piratæ magne coloni. Male autẽ quidã coryciũ propriũ eſſe aſſerũt: cũ ſit appellatiuũ eius qui more corycio horros excoluit. Quod etiã Pli. teſtimonio cõprobat'. Et hic ordo eſt memini ꝓprie uidiſſe coryciũ ſenem. Dicimus autẽ & memini uidere. Terẽtius Memini uidere quo æquior ſum Páphilo ſi ſe illam ĩ ſomnis. Relicti. deſerti atq; contempti. Quis. n. agrum non ſperneret nulli rei aptum nõ uitibus: aut frumẽtis uel paſcuis. Rarũ holus. i. plãtatile. Veſcũq; papauer. Quo ueſcimur. Nam eſt aliud lethæũ quo nõ utimur. Nã ueſcas ſalicũ frõdes aliter dictũ eſt. Regũ æquabat opes animis. ñ poteſtate: quia regũ more cibis non cõparatis utebatur. Frigore ſaxa. Vnus. n. eſt ut diximus effectus caloris & frigoris. Glacie curſus frænaret aquaꝝ. mira uarietas. nam ſupra ait Concreſcunt ſubitæ correnti in flumine cruſtæ. Aeſtatem increpitans ſeram: Tarde uenientẽ: cũ ille eius iã caperet fructus.

Corycium uidiſſe ſenem: cui pauca relicti
Iugera ruris erant nec fertilis illa iuuencis
Nec pecori oportũa ſeges: nec cõmoda baccho
Hic rarum tamen ĩ dumis holus albaq; circũ
Lilia uerbenaſq; premens ueſcũque papauer
Regũ æquabat opes animis: ſeraque reuertẽs
Nocte domũ dapibus mẽſas onerabat ĩeptis
Primus uere roſam atque autũno carpere póa
Et cũ triſtis hyems etiã nũc frigore ſaxa
Rumperet: & glacie curſus frenaret aquarum
Ille comam mollis iam tum tondebat acãthi
Aeſtatẽ increpitãs ſerã: zephyroſque morãtis.

ANTO. MAN. Corycium ſenem. Cilicem intelligi uult: ut Probus inquit. hoc eſt remigem piratarum. Pompeius enim: quum oppugnaret piratas: remigibus eorum promiſit agros: ſi uiciſſet eorum auxilio. quorum proditione uictor: Tarentinorum agros diuiſit. Eſt autem Coricos Mela teſte oppidum in Cilicia: ſupra quod ſpecus eſt nomine Corycius ſupra quam dici poſſit eximius. Seges. ideſt terra. Baccho. uitibus.

holus Rarum holus. quia rarum tranſponitur. Eſt autem holus unaqueque herba qua ueſcimur. Vtque ait Varro ab holla holera dicta: ibi enim decoquebantur. Verbenas. uideto in Pharmacentria ægloga. Veſcumque papauer. de papauere latius in Alexi ægloga. latiſſime tamen libro primo georgicorum. ibi. Et cereale papauer Veſcum. id minutum ſignificat teſte Nonio. poteſt tamen hic etiam quo ueſcimur exponi. ueſcebantur enim papauere ut ſuperius oſtendimus. Opes animis. Ait Seneca: In animo non in patrimonio putemus eſſe diuitias Animus eſt qui diuites facit. Carpere. carpebat. etiam nunc: hoc eſt adhuc. dicitur item etiamnum. Seram. tardius uenientem cum ipſe in hyeme roſas carperet & huiuſmodi. Zephyroſque moranti:. Libro. tertio georgicorum diximus zephyros in æſtatis principio flare: ibi uidelicet: At uero zephyris quum læta uocantibus æſtas.

CHR. Corycium. Cylicem in cylicia enim eſt corycum promontorium ultra quod ad ſtadia uiginti eſt antrũ
Coryciũ corycium: in quo crocus optimus naſcitur. Id autem eſt ingens quædã concauitas in orbem ducta: cui labrum petroſum ac ſatis altum circumadiacet. cum deſcenderis ſolum eſt inæquale & magna ex parte petroſum materia ſemper uirẽti plenum. Adiacens uero ſolum croco ſatum eſt: ait Strabo. Relicti. Deſtituti ab aliis propter ſterilitatem. Facit ergo hortum quæ eſt quarta ſpecies agriculturæ: cum neque aratorius eſſet ager ad fruges: quod genus in primo libro tractauit: Nec paſcuis idoneus neq; arboribus conſerendus: quæ duo in ſecundo & tertio libro tractata ſunt. Animis. nã opes tantæ non erant quantæ regibus ſunt: ſed ita illis paruis contentus degebat: ut reges ſuis magnis. Et per tranſitum oſtendit naturam paucis minimiſq; contentam eſſe. & in illis uitam beatam inueniri. modo cupiditates nimias coerceamus. Et laudat uitam pythagoream. qui ab omni animante abſtinebat Quod & Iuuenalis proſequitur. Viue bidentis amans & cuſtos pauperis horti. Vnde epulũ poſſis centum dare pythagoreis.

SER. Ergo apibus. Ne sine causa hortos descripsisse uideretur. Illi tiliæ atq; uberrima pinus. illi scilicet uberrima. Nam per naturam & tiliæ & pinus steriles esse dicuntur Seras ulmos: Maiores: quod nimiæ difficultatis est. In uersum: in ordinem: ut triplici pubes quam dardana uersu Impellunt. Distulit. trāstulit. nam permutauit præpositionem. Eduram pinum. Eduram nimium duram: ualidam. Et spinos iam pruna ferentes: prunorum arbor spinus uocatur genere masculino. Nam sentes has spinas dicimus. Spatiis exclusus iniquis. Angustis: ut spacioq; subit sergestus iniquo. Et dicit se carminis breuitate cōstrictum hortos plenius non posse describere. Aliis post commemoranda relinquo Gargilium Martialem significat. Naturas apibus quas iuppiter ipse. Addidit. Naturas pro moribus posuit. aut dedit significat: aut re uera addidit. Necesse enim ē eas etiam ante habuisse aliquos mores proprios. Pro qua mercede. Ordo est: Expediam naturas apū quæ canoros curetum sonitus crepitātiaq; æra secutæ. Cictæo cœli regem parare sub antro. Pro qua mercede: ideſt gratia uel labore. Solæ communis natos. Nam ut etiā Donatus dicit tragicum est: & ultra carmen georgicum: si accipiamus p q̄ra mercede exclamationem esse: ut sit pro quanta hoc mercede fecerūt: ut .s. louē alerēt: quē Ops Saturni uxor curetibus coribantibus & idæis dactylis custodiēdū dedit in monte cretæ dictæo: ne eū Saturnus consumeret: ut filios omnes solebat. Quod iō fingitur: quia saturnus ut diximus temporum deus est: quæ in se reuoluuntur ī æternum: tūc itaq; apes æris sonū secutæ louē melle aluisse dicunt pro quare eis postea præstitit iuppiter ut haberent liberos sine ullo concubitu. Solæ communis natos. Plato in libris quos περὶ πολιτείας .i. de republica scripsit: dicit a mori reipublicæ nihil esse præponendū. Oēs præterea & uxores & liberos ita nos tanquam cōmunes habere debere: ut charitas sit non libido confusa. Quod præceptum nullum dicitur præter apes seruare potuisse.

Ergo apibus fœtis idem atq; examine multo
Primus abūdare: & spumātia cogere pressis
Mella fauis: illi tiliæ atq; uberrima pinus:
Quotq; in flore nouo pomis se fertilis arbos
Induerat: totidem autuno matura tenebat.
Ille etiam seras inuersum distulit ulmos
Eduramq; pirum: & spinos iā pruna ferētes.
Iamq; ministrātem platanū potātib⁹ ūbras.
Verū hæc ipse equidē spatiis exclusus iniquis
Pretereo atq; aliis post cōmemorāda relinquo
Nūc age naturas apibus: quas iuppiter ipse
Addidit expediam: pro qua mercede canoros
Curetū sonitus crepitantiaque æra secutę
Dictæo cœli regem pauere sub antro.
Solæ cōmunis natos consortia tecta.

ANTO. MAN. Fœtis. ac si diceret enixis. Abundare. abundabat. Cogere. cogebat. Illi tiliæ. scilicet erant huberrimæ. fœmina enim semen fert ac florem teste Plinio. Sed de Tilia latius libro primo georgicorum ibi Cæditur & tilia ante iugo leuis. Columella. autem libro decimo capi. quarto scribit Tilias esse apibus nocentes Vergilius uero aliter sensisse uidetur cum hic apposuerit cum ipsa pinu. cuius quidem floribus ut cæterum pomi ferarum arborum uescantur apes. Et paulo inferius ait: Et pinguem tiliam scilicet pascuntur Et Plinius libro decimoprimo capi. decimotertio: scribit: quod sorbetur mel optimum: & minime fronde infectum: e quercus: tiliæ arundinum foliis. Seras. diutinas grandes ingentes. In uersum. in ordinem.

Distulit. transtulit. Eduram. hoc loco robustam & per id grandem. Iam pruna ferentes: per id agelli optimum ingenium ostendit: cum in eo transpositi ingentes trunci: non solum plantulæ optime prouenirent: ac crescerent. Iniquis. angustis breuibus hoc est carminis breuitate compulsus & cætera. Atque aliis post commemoranda relinquo. Id autem Columella executus est postea unde ait ipse libro decimoprimo. Hortorū quo memoranda relinquo. Id autem Columella executus est postea unde ait ipse libro decimoprimo. Hortorū quo que te cultus Siluine docebo: atque ea: quæ quondam spatiis exclusus iniquis Quum caneret lætas segetes: & munera bacchi: Et te magna pales: necnon cœlestia mella: Vergilius: nobis post se memoranda reliquit. Florum autem Columella senecæ tempore ipse nanque libro quarto capi. tertio. de uineis sic ait: his certe temporibus & Nomentana regio celeberrima fama est illustris: & præcipue quam possidet Seneca uir excellentis ingenii atque doctrinæ: cuius in prædiis uinearum iugera & cætera. Pro qua mercede. quia iuppiter eis tales naturas addiderat. Curetum. Curetes ut strabo docet libro decimo: dicti sunt quasi curatores. ii enim infantem Curetes
louem curarunt. pulsantes cymbala & similia. ne pariens mater Rhea. eiusque uagitus a saturno audiretur. qui quidem natos filis illico deuocabat: hæc ex illo. Curetum autem sonitus apes secute mella intra louis ora inferebant. qui illi gratiam referrent naturæ eis ab ipso traditæ. Macrobius uero libro primo Saturnalium: de Saturno inquit hunc aiunt filios suos solitum deuorare eosque rursus euomere: per quod similiter significatur eum tempus esse. a quo uicibus cuncta gignantur: absumanturque & ea denuo renascantur. Eundem a filio Dicte
pulsum quid aliud est. quam tempora senescentia. ab eis quæ post sunt nata depelli. Dictæo antro. Dicte ut Strabo scribit libro decimo. in Creta mons est. ubi louis Dictæi templum. Solæ. ex cunctis omnibus animalibus. s. Communis natos. nihil enim nouere nisi cōe. ut etiā plinius scribit. Consortia tecta. eiusdē sortis sunt enim communia omnibus. Tamen ut ait pli. Regias īperatoribus futuris in una parte aluei extruūt amplas. magnificans. separatas. tuburculo eminentes.

CRISTO. Platanum Hac arbore nostro tempore italia caret. Aliis quod deinde dixit Columella & Plinius & Palladius. Naturas. Non mores sed natura nam naturali ui hoc insitum est apibus. Verum de apibus & melle semel in huius libri principio diximus. Communis natos. in qua re non solum optimæ reipub. fo

mã quales apud hoīes aliquando reperta est:& ab Aristotele describitur:Sed qualis etiam a Platone fingitur describit in qua filios cōmunes esse uult. Experiuntur. Exercēt. Iuppiter ipse.quāuis ad fabulam hoc iure referri pōt:tamē etiā ueritatē sub fabula occultat.Si enī prolē ut diximus producūt nemini dubiū est quod hoc illis a natura quam Iuppiter omniū rerū conditor imposuit insitū est.Addidit Inseruit hoc fabulæ magis q̄ ueritati .q.d.cū sua priori natura aliter rem perficerent Iuppiter pro accepto beneficio hoc extra ordinē illis concessit:quod tamen naturæ loco subiuit. Curatū.de his a coribantibus in æneide dicetur.

SER. Magnis agitant sub legibus.i.æternis nunquam mutabilibus.Iisdem.n.legibus semper utuntur:nec eas ut homines sæpe commutant. Nouere penates .Charissimos habent:ut hic inter flumina nota .idest chara.Et in medium quæsita reponunt. quæsita & parta in commune conseruant.Ipsæ alibi :In medium quærebant. Vt uictu inuigilāt pro uictui. Fœdere pacto .s.ut uicissim in aluearibus uel in agris laborēt. Narcissi lachrymam humorem.Quod aūt narcissi lachrymam alluserit ad fabulam :quia ut diximus de puero qui cōuersus est ī florem. Prima fauis ponunt fundamina.Græce πρῶτα βολαῖα locant duriore cæra : quæ uix ferro potest frāgi quā colligunt de gūmi arborū:& de rasis lapidibus .Vnde paulo post dicet: Sæpe etiam durīs errando in cotibus alas Attriuere. Tenaces cæras. Mella retinentes. Adultos educūt fœtus .quos educendo adultos faciūt. Cecidit custodia sorti . Ex sorte nā aduerbiū ē:quod traxit a militia.Legimus n.Partibus æquabat iustis aut sorte trahebat.Ac ueluti lentis. comparatio ad festinationem pertinens solam.

ANT.Certos penates.id quidem qđ ait Plinius libro uigesimoprimo.poeta hic asserit:Nam hostilia uicus alluitur pado.huius inquilini pabulo circa deficiente imponunt nauibus aluearia:noctibusq̄ ad quinta milia passuū contrario amne subuehūt.egressæ luce apes pastæq̄ ad naues quottidie remeāt:mutantesq̄ locum donec pondere ipso pressis nauibus plena aluearia intelligant.euectisq̄ eximunt mella Et in Hispania mulis ,puehūt simili de causa. Nāq̄ aliæ uictu.quum agmen ad opa ,pcessi : aliæ flores aggerūt pedibus:aliæ aquam ore:guttasq̄ lanugīe totius corporis :aliæ intus operantur:Plinius libro decimoprimo Narcissi lachrymam. colligunt etiā lachrymas arborū:q̄ glutinū pariūt :ut Pli.docet. Glutē.Propolī ītelligit.de qua ibi supius. Collectūq̄ hæc ipsa ad munera gluten:Cæras.ex oīum arborū satorūq̄ floribus cōfingunt cæras ut scribit Pli.aristoteles uero li.v.de aīalibus dicit eas cōstruere fauos e floribus:Cæram ex lachryma arborū fingere :Mella ex rore aeris syderum exortu potissimū. Educunt nutriunt.hic.n.uetus sensus est Poetæ:nā apes gallinarū modo incubant:ut latius infra dicemus. Stipant.cōponūt:densat. Liqdo.mūdo:puro. Distēdunt.implent. Nectare:melle hoc loco.Sed qd ,pprie dicitur uideto æglōga.v. Sorti aduerbiū est hoc loco.Nomīa enim per diuersos casus loco aduerbiorū ponunt.Per noīatiuū :ut fors pro forte:recens pro recenter.Per gtīm:militiæ pro ī militia.Per dtūm ut uespi:ruri:sorti Priscianus li.xv.Sorti .p sortem. Custodia.more enī castrorū īterdiu stationē ad portas seruāt. Aquas .id ait:quoniā prædiuināt uentos imbresq̄:& tunc se cōtinent tectis:ut ait Plinius. Accipiūt. quæ enī fores comportant ab aliis exonerantur. Fucos .Sunt fuci sine aculeo maiores apibus :,nouissimæq̄ a fessis & iā emeritis inchoati.primos in opa expetūt:tardātes sine clæmētia puniūt .neq̄ ī opetantū sed in fœtu coadiuuant eas :multum ad calorem conferente turba Quū mella cœpint matureſcere abigunt eos. Multæ singulos aggressæ trucidant.Nec id genus nisi uere conspicitur .fucus ademptis alis in alueū reiectus :ipse cæteris adimit .Nigri sunt fuci & lata aluo fures maximi inter apes:ita appellati :quia furtim deuorent mella.Pli. auctor libro. xi . Ignauum pecus.animal īmune sine doctrina:inutile:non aptum industriæ :nam industrios ignauos dicimus. Præsepibus aluearibus.præsepia enim non tantum quibus iumenta: cæteraq̄ animalia pabulantur:sed omnia loca clausa & tuta:dicta præsepia:auctor est Marcellus. Feruet.frequentatur. Cyclopes .Brontes:Steropes & Pyragmon:Cyclopes insignes fuere.hos artificiosos fuisse constat: quos Vulcano ignis deo attributos :sub eo iouis conficere fulmina uolunt .de quibus latius Maro ipse libro.viii.meminit. Brontesque steropesque & Nudus membra Pyragmon.Brontes autem tonitrus dici potest:nam bronte tonitrum significat.Steropes uero fulgur interpretari ualet :Astrape enim coruscatio dicitur .pyragmon dicit quagnita incus,Pyr nanq̄ ignis est:Acmon incus,Videto etiam de Cyclopibus libro primo georgicorum cir

Vrbis hīt: magnisq̄ agitant sub legib⁹ æuū.
Et patriam solæ & certos nouere penatis.
Venturęq̄ hyemis memores æstate laborem
Experiuntur & in mediū quæsita reponūt.
Nanq̄ aliæ uictū inuigilant:& fœdere pacto
Exercentur agris.pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam:& lentū de cortice glutē
Prima fauis ponūt fundamina:deide tenacis
Sulpendunt cæras.aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus.aliæ puriſſima mella.
Stipant:& liquido distendunt nectare cellas
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti.
Inq̄ uicem speculantur aquas:& nubila cœli.
Aut onera accipiunt uenientū:aut agmie fcó
Ignauū fucos pecus a præsepibus arcent.
Feruet op⁹.redolentq̄ thymo fragrātia mella
Acueluti lentis cyclopes fulmina massis
Cum properant.alii taurinis follibus auras
Accipiunt redduntq̄:alii stridentia tingunt:
Aera lacu.gemit impositis incudibus ætna.
Illi inter sese magnā ui brachia tollunt.
In numerū.uersantq̄ tenaci forcipe ferrum:
Non aliter si parua licet componere magnis

ra finem. Follibus.instrumẽta sunt folles ex corio: quibus excitando igni utunt fabri ferrarii. Reddunt/que.quum enim folles eleuantur aerem concipiunt: quũ uero premuntur emittunt eundem. Aetna.de hoc mõte uideto libro.i.g.circa finem. Diodorus scribit libro sexto: q; assluerunt nonnulli meatus eẽ subterraneos ab Aetna ad Aeolias insulas. Sub aeoliis autem Cyclopes esse Vulcani ministros Poetæ fabulantur. In numerũ in ordinem & rationem. Forcipe. Forceps dicitur q; fornum ideſt candens capiat ferrum. fornum enim calidum significat. Inde fornus & fornax Marcellus scribit. Folles

Forceps

CHR. Magnis. Vel epithetũ æternũ est legũ. Sunt enim magnæ: quia ex illarum obseruatione uita beata prouenit. Vel magnis: quia in magna auctoritate & obseruatione illas habent: neq; unquam immutant. Prima fundamĩa. De quibus iam dictũ est. Educũt. nam cum paterna aluearia nouam sobolem capere nõ possint: educitur tanq̃ ĩ coloniam. Cecidit. Casu euenit. i. sorte quasi hominum cõsilia imitentur. Acueluti lenti cyclopes. Mirũ ingeniũ quod humiles apum naturas & translationibus & cõparationibus tã mirifice extollat. De cyclopibus autem dicetur in tertio æneidos.

Cecropias innatus apes amor urget habẽdi,
Munere quanq; suo: grandæuis oppida curæ
Et munire fauos: & dædala fingere tecta.
At sessæ multa referunt se nocte minores,
Crura thymo plenę: pascũtur & arbuta passi
Et glaucas salices casiãq; crocũq; rubentem:
Et pinguem tiliam & ferrugineos hyacithos.
Omnibus una quies operũ labor oĩb9 unus
Mane ruunt portis: nusq̃ mora. rursus easdẽ
Vesper ubi e pastu tandem decedere campis
Admonuit: tũ tecta petunt: tũ corpora curãt
Fit sonitus mussantq; oras & limina circum.
Post ubi iam thalamis se composuere: siletur
In noctem: fessosque sopor su9 occupat artus
Nec uero a stabulis pluuia impẽdẽte recedũt
Longius: aut credũt cœlo aduẽtantib9 euris

SER. Cecropias. Atheniẽses a rege Cecrope Atticæ regionibus: ubi optima mella nascuntur. Innatus. ĩitus. Vrget. premit. Grãdæuis oppida curæ Sicut senes muros tuent: nec ĩ bella porumpunt. Dædala tec. igenioſa ut Dædala circe. Crocũq; rubentẽ. Salu. in historiis ait In qua crocum gignit: genere neutro secundũ artem usus est hic poetice masculino referẽs se ad puerũ: q in hũc florẽ dicit esse cõuersus. Ferrugineos hyacinthos. Ferruginei. i. nigri coloris. Tũc corpora curant. i. se reficiunt: ut Fessiq; equos & corpora curãt. Sane curare corpus: si de hominibus dicimus & cibo & lauacro intelligimus: aut alterutro. Si de apibus: tantũ cibo accipimus. Sopor suus ipsis aptus. Haud credunt cœ loscilicet suos uolatus.

ANT. Cecropias apes. Cecrops ædificandæ urbis athenarum initiũ dedit: ut Strabo docet li. ix. licet non omnes id asserunt. Euthronius autem scripsit: apes Erichthonii temporibus in monte Hymeto primum natas: ut inquit Columella libro. x. c secũdo Et Plinius libro decimoprimo scribit in Hymeto atticæ monte mel optimum esse: uti in Hybla siciliæ apæ ubi inuẽte

Dædala. ingenioſa. Dædalos enim ingenioſus dicitur: dædallo orno. uario. Figere. componere.

Minores. iuniores. Nam adolescentiores ad opera exeunt seniores intus operantur: aliæ enim struũt aliæ seggerunt: aliæ cibum comparant ex eo quod allatum est. Neq; enim separatim uescunrur. ne inæqualitas operis aut cibi fiat & temporis. Plinius libro decimoprimo. Crura thymo plenæ. Quæ flores comportant: prioribus pedibus femina onerant: propter id natura scabra pedes priores rostro totæq; honustæ r: meant farcina pandatæ. Plinius. Glaucas salices. glaucus color uiridis cæruleus dicitur: ut gellius ostendit libro secundo capi. uigesimosexto. Tiliam. de hac latius paulo superius & etiam libro secundo georgicorum. Hyacinthos. de hyacintho uideto ægloga tertia. Ferrugineos. Ferrugineũ colorem ferri similem esse uolunt. Verum tamen ferrugineus coror cæruleus est Marcellus auctor etiam hunc locum afferens. Mane ruunt. Noctu quies in matutinum: donec una excitet omnes gemino aut triplici bombo: ut buccino aliquo. Tunc uniuersæ peruolant: si dies mitis futurus est. Plinius. Vesper. uideto libro primo georgicorum. Fit sonitus. Quum inuesperascit: in alueos strepunt minus ac minus: donec una circũuolet: eodem quo excitauit bombo: ceu quietem capere imperans. & hoc castrorum more: tunc repente omnes conticescunt. Pli. opa apũ glaucus color Ferrugineus color

CHRISTOPHO. Cecropias. Athenienses propter nobilitatem mellis himetii. Nam in Himeto monte attico optima producuntur mella propter thymi copiam. Nobilitatur etiã iste mons specie quadã herbæ inqua uis amatoria inesse putatur. Ergo illa brachiis alligatam gerunt mulieres quo a uiris ardentius appetantur. Præterea regem: Duo genera insectorum sunt quæ uitam ciuilem haud multum dissimilem uitæ humanæ degunt: formicæ atque: apes: Sed formicæ statum popularem adamant: & tanquam sub magistratibus uiuentes in commune degunt: & reipublicæ formam obseruant. apes autem ueluti monarchiam secutæ rebus uiuentes in commune degunt: & reipublicæ formam obseruant. apes autem ueluti monarchiam secutæ regem habent illumque humano pene ingenio obseruant. Grandæuis imitantur mores ciuitatum in quibus senes muros custodiunt: iuniores in prælium aduersus hostes prodeunt. Ferrugineos hyacinthos. Nam in illis ita rubet color ut ad ferrugineum tendat. Vesper. Magna illarum uis ut uniuersum diem in opere contrant: quietem non nisi noctu accipiant. Siletur in noctem. Nam uno suo bombo ueluti tuba alueare circuit: quo ueluti signo dato: omnes statim silent & quietem capiunt. Nec uero a stabulis. Ostenderat illarum tolerantiam in laboribus nunc uero describit cautelam in periculis uitandis. In quibus non tamen omnino ab opere cessant

SER. Sub mœnibus urbis aquantur. aquã hauriũt ex uicino. instabiles. Fluctuantes. Cõcubitu ĩdulgẽt. Pro cõcubitui datiuus est. Nã indulgeo illi dicimus Nec corpora segnes In uenerẽ soluũt. i. in libidinẽ nõ resoluũtur. Persius Ille in uenerẽ putris. est. Nixibus. partubus. Vnde & enixa dicimus. Regna refigunt. i. figũt. Sub fasce. sub onere: ut iniusto sub fasce uiam. d. c. Tantus amor florũ: Supra de equis: Tantus amor laudũ tantæ est uictoria curæ. At genus immortale manet: Scilicet per successionem. Domus. Familia: ut Da propriã tymbræe domum. Nec populi parthorũ aut medus hydaspes: Fluuius Mediæ. De his autem gentibus Sallustius dicit. Adeo illis ingenita est sanctitas regii nominis: quas gentes tĩ apes dicit amore circa regẽ superare Virgilius. Regẽ obseruant. Venerãt: alias obseruare est callide aduertere. Terẽtius: Obserues filium qd agat: quid cũ illo cõsilii capter. Cõstructaq; mella diripuere ipsæ. Quæ etiã ipse animã colligendo melli impendere consueuerunt: ut Vltroq; animam sub fasce dederunt. Stipantq; frequẽtes. Quas quodam satellitio ambiunt. Attollunt humeris. ætate scilicet fessum. Pulchram petunt per uulnera mortem: Gloriosam mortem quippe: quæ pro rege suscipitur. Traxit autem hoc de celtiberorum more: qui ut in Sallustio legimus se regibus deuouent: & post eo: uitam refutant.

Sed circum tutę sub mœnibus urbis aquãtur
Excursusq; breues temptant: & sæpe lapillos
Vt cymbæ instabiles fluctu iactante saburrã
Tollũt: his sese per inania nubila librant.
Illũ adeo placuisse apibus mirabere morem
Qd nec cõcubitu indulgent: nec corpora segnes
In uenerẽ soluunt. haud fœtus nixibus edũt.
Verum ipsæ e foliis natos & suauibus herbis
Ore legunt. ipsæ regem paruosq; quirites
Sufficiũt. aulasq; & cærea regna refigunt.
Sæpe etiam duris errando in cotibus alas
Attriuere: ultroq; animam sub fasce dedere.
Tantus amor florũ & generãdi gloria mellis.
Ergo ipsas quis angusti terminus æui
Excipiat. neq; eni plus septima ducit æstus.
At genus imortale manet. multosq; p annos
Stat fortuna domus: & aui numerãt auos.
Præterea regem non sic ægyptus & ingens
Lydia nec populi pthoq; aut medꝰ hydaspes
Obseruãt: rege incolumi mens omnibus una ẽ.
Amisso rupere fidem: constructaq; mella
Diripuere ipsæ & crates soluere fauorũ.
Ille operũ custos: illũ admirant: & omnes
Circũstant fremitu denso. stipãtq; frequẽtes.
Et sæpe attollũt humeris. & corpora bello
Obiectãt. pulchrãq; petũt p uulnera mortẽ.

ANT. Vrbis. i. Apiarii. Lapillos tollũt Gerulæ secũdos flatus captãt. Si cooriat procella apprehẽsis pedusculo lapillis se librant. quidã in humeros ipsi tradũt. iuxta uero terrã uolant. Pli. Cymbæ naues stabiles fiũt. Vnde Pli. li. xvi. c. lvi. scribit. cxx. modios lentis pro Saburra fuisse naui: qua Obeliscus in Vaticano circo statutus ex Aegypto Caii principis iussu adductus ẽ. de Abiete aũt huius nauis diximus li. ii. g. circa principiũ. ubi est scriptũ capi. lv. p capi. lvi. Nixibus. partubus conatibus. Ipse natos. apes gallinaꝝ mõ incubãt. Id quod excluſũ est primũ: uermiculus uidet: cãdidus. iacẽs trãsuersus adhæresq; ita ut pascere uideatur. Rex statĩ mellei coloris. ut electo flore ex omni copia factus: neque uermiculus: sed statim pẽniger. Quirites. ac si diceret: ciues & nobiles: apud Regem. est enim ab urbibus sũpta metaphora. Sufficiũt. suggerũt: subministrant. Aulasq; & cærea regna refigũt. Nõ p figũt exponatur: sed iteꝝ figunt. ait enim Plinius li. xi. c. x. Ruentes cæras fulciũt pilarum instar interius a solo fornicatis: ut sit aditus ad farciẽdũ. Attriuere. colligendo inde rorẽ. Fasce. onere. Septĩa æsta Aristoteles li v de hist. aĩaliũ scribit. uitã apiũ ãnos sex. nõ nullas ẽt septẽ posse cõplere. Regem nõ s ægyptus. Aegyptii & ciuilem & mitam degunt. nam Rege constituto multitudinem trifariam diuiserunt: & alios quidem milites: alios sacerdotes uocauerũt: & alios sacrorum curatores. alios eorum quæ ad hominem pertinent. alios quæ ad bellum. alios quæ ad pacem & terram: & artes spectant. Ex quibus regi prouentus assignabantur. Sacerdotes philosophiam & astronomiam exercebant: & cum regibus diuersabantur. Strabo libro. xvii. Lydia. Ea cum Phrygia & Caria & Mysia iungitur: quapropter earum regionum loca difficulter distingui possunt: cum inter sese coeant: Lydia autem & Mœonia eadem est. Sardis urbs quidem magna Lydorum: caput fuit. Strabo libro. xiii. Parthorum: de Parthis uideto in Tityro. Medus: Media teste Plinio libro sexto abortu Parthiæ iungit. Tu uero latius uideto libro. ii. g. Hydaspes. is fluuius est amplissimus & ad nauigandi usum aptissimus in India. ut scribunt Dionysius & Strabo libro. xv. & Ptolomæus libro vii. Poeta tamẽ Medum appellat: & id propter eius amplitudinem. Obseruant. custodiũt. hinc ait Rege incolumi mens omnibus una est. Et superius ait Et circa regem densæ miscentur &c. Plinius item libro decimoprimo. inquit Mirabilis apum circa regẽ obediẽtia. quũ procedit totũ agmen circa eũ conglobatur: cingit protegit: cerni non patitur. Crates. unde dicãtur Crates uideto li i. g nam hic conuenit. Attollunt humeris. fessum regẽ hũeris subleuãt ualidius fatigatũ ex toto portant. se quæq; pximã illi cupit eẽ: & ĩ officio cõspici gaudet. Pli. Pulchram mortem. ut illud: Pulchrumq; mori succurrit ĩ armis. Plinius autẽ scribit. q Aculeum apibus natura dedit: uenti insertũ. ad unũ ictum. hoc infixo: quidam eas statim emori putant: aliqui non nisi in tantum adacto ut intestinum sæpe assequatur. sed fucos postea esse nec mella facere: uelut castratis uiribus.

Saburra

Lydia

Media

hidaspes

SER. Quod nec concubitu. Indatiuo casu est. ut Curruq; uolans dat lora secundo. Sequitur opinio

nem eorum qui negant illas ex concubitu concipere. Aquantur: militare elegit uerbum ut maneat in transſ/latione. Genus immortale manet. Hoc commune eſt cum cæteris animantibus. Nam quanuis ſingula ipſa & particularia quæ in unaquaque ſpecie indiuidua uocant immortalia non ſint: tamen ſucceſſione natorum & reliquorum deſcendentium ſpecies immortalis relinquitur. Nam quanuis nullus ex iis qui in ſuperioribus ſæculis fuerunt: nunc iuuant: tamen quia aliis alii aſſiduo ſuccedunt: humana ſpecies immortalis eſt.

Aegyptus & lydia. meminit eorum populorum apud quos ea tempeſtate reges pene pro diis colebantur.

Nec diſputabo nunc id quod omnes pene philoſophi ualidiſſimis argumentationibus probant ex omnibus ciuitatum ſtatibus monarchiam cæteris præſtare. Quod ſi approbauerimus optime regi apes concedemus.

Ammiſſo rupere fidem. Omnis enim turba diſſoluitur: & in diſcordias cadit pereunte principe.

His quidã ſignis atq; hæc exempla ſecuti.
Eſſe apib⁹ partẽ diuinæ mentis & hauſtus
Aethereos dixere. deũ nanq; ire per omnes
Terraſq; tractuſq; maris cœlũque profundũ
Hinc pecudes: armẽta: uiros. genus oẽ ferarũ
Quẽque ſibi tenuis naſcentẽ arceſſere uitas
Scilicet huc reddi deinde: ac reſoluta referri
Omnia: nec morti eſſe locũ. ſed uiua uolare
Syderis in numerũ: atque alto ſuccedere cœlo
Si quando ſedem anguſtã. ſeruataq; mella
Theſauris relines. pri⁹ hauſt⁹ ſparſus aquarũ
Ore foue. fumoſque manu prætẽde ſequaces

SER. His quidam ſignis atq; hæc exempla ſecuti Eſſe partem diuinæ mentis. Sane locum hunc plenius eſt executus in ſexto quem hoc loco breuiter colligit: ut probet etiam apes partem habere diuinitatis. Nanq; omnia animalia e quatuor elemẽtis: & diuino ſpiritu cõſtare manifeſtũ eſt. Trahunt. n. a terra carnẽ: ab aqua humorẽ: ab aere anhelitũ: ab igne feruorẽ: a diuino ſpiritu ingeniũ: quod qa eſt in apibus ſicut ẽt ĩ hominibus: náq; metuũt: cupiũt q; dolẽt q; gaudẽt q; Quæ probant ex his q̃ faciunt dimicãt enim: colligunt flores: prouident pluuias. Fateamur neceſſe eſt etiam apes partem habere diuinitatis: Vt autem hoc exemplis: ideſt rebus ſimilibus comprobaret: Lucretium ſecutus eſt: qui dicit, ea quæ per ſe probare non poſſumus: a ſimilibus comprobanda. Ventumque docet eſſe corporalem: non q; eum tenere uel cernere poſſimus: ſed quod eius ſimilis aquæ effectus eſt: quam corporalem, eẽ manifeſtum eſt. Hauſtus æthereos: diuinos ſpiritus. Deum nanq; ire per omnes terras tractuſque maris: Ipſe in ſexto. Cœlum ac terras cãpoſq; liquẽtes ſpiritus intus alit. Lucanus: Iuppiter eſt quodcũq; uides: quocunque moueris. Hinc ideſt ex deo & diuino enim ſpiritu ſumunt omnia cum naſci cœperint uitam. Cæterum corpus ex quattuor elementis eſt: ut diximus ſupra. Scilicet Huc red. ſine dubio etiam cuncta diſſolui incipiunt: & redire rurſus in originem ſuam neceſſe eſt: nec eſſe locum morti: ideſt perditioni. Nil enim eſt quod perire funditus poſſit cum ſit τοπικὸν: ideſt omne in quod redeunt uniuerſa reſoluta: Res autem hæc quæ mors uocatur non eſt mors: quippe quæ nihil perire facit. ſed reſolutio. Vnde mors a pleriſq; interitus dicta eſt quaſi interueniens & mixtarum rerum connexionem reſoluens: Lucretius: Nam continuo hoc mors eſt illius quod fuit ante connexio. Si quando ſedem auguſtam ideſt aluearia. Et proprie auguſtum eſt tectum augurio conſeratum Abuſiue auguſtum nobile quaſi maieſtatis plenum. Theſauris. i. repoſitionibus: ac ſi diceret apothecis. Hauſtus ſparſus aquarum. pro ſpargãs participium eſt pro participio. Ore foue. Ipſos hauſtus ſcilicet & dicit ſpargendo aquam imitabere pluuiam. Fumos prætende ſequaces. Fumum etiam ptofer: ſcilicet ut cum his rebus territæ illæ diſceſſerint: impune poſſis mella colligere. Alii legunt: Ore faue. Vt ſit tacent etiam ipſe in quinto: Ore fauete omnes Horatius: Fauete linguis. Sequaces fumos: Quippe apum perſecutores: ut Malleæq; ſequacibus undis

ANT. Hauſtus æthereos. diuinos ſpiritus. Deum nanq; ire per omnes. Deus ut etiam Fabius inquit libro ſeptimo ſpiritus eſt omnibus partibus immixtus. At Tul. libro primo tuſc. ait: Certe & deum ipſum: & diuinum animum: corpore liberatum: cogitatione complecti non poſſumus. Lactantius uero libro primo. ſic: Deus eſt mens quædam ſoluta libera & ſegregata ab omni concretione mortali: omnia ſentiens: & omnia mouens. Videto etiam Plura ægloga tertia ibi: Ab ioue principium muſæ: iouis omnia plena. Cœlumque profundum. ideſt aera. quod latius declaratum eſt ægloga quarta: ubi eſt hoc idẽ carmen. Hinc pecudes. Deus q prima cauſa: & eſt: & uocatur (ut Macrobius ait libro primo de ſom.) unus omnium: quæq; ſunt quæq; eſſe uidentur: princeps & origo eſt. Hinc pecudes. ordo eſt Dixere hinc: ideſt a deo pecudes armenta: uiros & cætera arceſſere ſibi tenues uitas: Tenues uitas. ideſt ſpiritus & animas. Hippocrates enim Macrobio teſte libro. primo de ſom. dixit animam ſpiritus eſſe tenuem: per corpus omne diſperſum. Epicurus uero ſpeciem ex igne & aere & ſpiritu mixtam. Scilicet huc reddi deinde. Animæ de cœlo in terras meare. & de terris in cœlum remeare creduntur. ut etiam Macrobius inquit. Et manilius libro quarto. An dubium eſt habitare deum ſub pectore noſtro. In cœlumque redire animas. cœloque uenire. Nec morti eſſe locum. Sunt qui diſceſſum animi a corpore putent eſſe mortem. unumque illud erat inſitum piſcis illis. quos caſtos appellant Ennius eſſe in morte ſenſum. Neque exceſſu uitæ ſic deleri hominem. ut funditus interiret. Ipſam enim mortem quandam quaſi migrationem commutationemque uitæ credebat. Quæ in claris uiris & fœminis: dux in cœlum ſoleret eſſe. In cæteris humi retineretur. & permaneret tamen. Ex hac opinione Romulus in cœlo cum diis agit æuum. & Hercules. & huiuſmodi. Cicero auctor libro primo tuſculano rum. Syderis in numerum. in ordinem & rationem. uel inter ſydera. Dicitur autem ſydus auctore Macrobio id qd in aliquod ſignum. ſtellarum plurium compoſitione formatur. ut aries. taurus. perſeus uel corona.

Deus qd ſit

Sydus

Angustã. Seruius legit Augustã per .u. in antiquis uero Angustã legi per n scilicet. utrũq; tamẽ cõuenit tunc eni angusta est: quũ melle repleta fuerit. Vnde ut Columella scribit li. x. semipleni faui differendi sunt sed iã li quore cõpleti: & suppositis cæris tanq̃ operculis obliti demetantur. qđ etiã li. xii. c. ii. latius repetit. De Augusto autem loco: uideto Festũ. Relines: eximens rades. Ná duobus ferramentis in eximendo melle opus est. altero enim faui succiduntur: altero graduntur: de quorum figura legito Colu. li. x. c. xv. Thesauris: repositoriis. Thesaurizo eni significat colloco: repono. Prius haustus. Ordo est: Prius ore fone. i. contine haustus aquarum. Sparsus per spargens in alueos scilicet atque apes. sic enim fugiẽt pluuiam putantes: fugient & sumis sequentibus.

thesauri zo

CHRI. Esse apibus partem diuinæ mentis. Ex philosophia locus grauissimus est. De quo explicatius scribemus in sexto æneidos libro. Si quando sedem augustam. Nobilem: Nam & in superioribus & aulam & regiam nominauit. Relines. Ex lino linis leui & liui & lini. Quod significat obturare: quẽadmodũ cũ picat aliquid liniri dicitur. Hinc relinire aperire: quod ita picatum ferat. Prætende. Profer. Sequaces. Vel insecutores. ut Maleæque sequacibus undis. Vel sequaces: qui uehementer & continuata serie siue interruptione sequuntur.

relinite

SER. Bis grauidos cogunt fœtus: idest gemina est fœcunditas mellis. Duo tempora messis. Fructus luuenalis: Veram deprehẽdere messẽ Si libet. Taygete simul os. Taygete una est de pleiadibus septẽ.

taygete

Bis grauidos cogunt fœtꝰ. duo tẽpora messis
Taygete simul os terris ostendit honestum
Pleias: & oceãi spretos pede reppulit amnes
Aut eadem sydus fugiens ubi piscis aquosi
Tristior hybernas cœlo descendit in undas:
Illis ira modũ supra est. læsæq; uenenum
Morsibus inspirant: & spicula cæca relinquũt
Affixa in uenis: animasq; in uulnere ponũt.
Sin duram metues hyemẽ parcesque futuro.
Cõtusosque animos & res miserabere fractas
Aut suffire thymo: cæraq; recidere inanes

Vt autem etiam supra diximus: Bis mel præcipit colligendum orientibus pleiadibus: idest uerno tẽpore: & eum occidunt autumnali scilicet tempore.

Oceano spreto pede reppulit amnes: Homeri est παρρεῖ κελεύθου ῥοαῖσιν. Amnes autẽ bene ait: quia in morem fluminis fluenta reditura prorumpunt.

Aut eadem sydus: australem piscem significat: qui aquarii undam ore suscipit. Vnde & aquosi addidit Tunc enim piscis hic oritur. quo tempore pleiades occidunt. Nõ ideo ait fugiens. Tristior. Vel pp occasum uel pp propinquitatẽ iam hyemis asperitatẽ Illis ira modum supra est: excedunt in irascẽdo modum: nam cum suo irascuntur interitu. Spicula cæca: Breuia quæ latere possunt. Aĩasq; ĩ uulnere ponunt. Nõ in suo sed a se illato. Et amphibolicos dictũ est: ut alibi. Cũ turni inuria matrẽ admonuit. quã inferebat scilicet: nõ quã patiebatur. Itẽ Salustius iniuria ualidiorũ scilicet quã inferebant ualidiores. Res miserabere fractas. Idest afflictas. Suffire thymo: Suffumigare: ut exinde inimica illis animalia fugãt. Cæraq; recidere manes. Sine melle. Et sane hoc dici si nihil habuerint in aluearibus: uel te tollente: uel ex edentibus prauis uis animalibus apibus minutatim inciſam cæram ministra. Stelliones uero & cætera thymi fumo ab eis repelle.

ANT. Bis grauidos cogunt fœtus. bis inquit cogunt: stipant: conficiunt mella apes. bis etiam eximuntur: De hoc autem latius supra uideto: ibi scilicet Mella premes. Messis. idest uindemiæ & mellationis. Taygete pleias idest ex Pleione & Atlante genita. est enim una septem Pleiadum. de quibus late libro primo georgicorum ibi: Pleiadasque hyadas. Exoriuntur autem Vergiliæ nonis Maiis mane: ut scribit Columella libro. decimosecundo capi. secundo. Et Pli. libro decimoprimo capi. xiiii. scribit: primam uindemiam mellis fere Maio mense includi. Columella etiam li. decimo secundo ubi dixit: Tertio cal. Iunias uentosa tempestas: ait iis diebus oportere castrare aluos: si sunt pleni atq; operculati faui: aliter differenda mellatio. Honestum. pulchrum. P ede reppulit. quum enim oriuntur pleiades. uidentur e mari exire cum aliter sit. Aut eadem ordo est. Aut ubi eadem Taygete. fugiens sidus aquosi piscis &c. Vergiliæ autem incipiunt occidere solis ex ortu. decimotertio & decimosecundo. cal. Nouembris. ut scribit Columella libro decimosecundo. Sidus aquosi piscis De pisce qui Notius dicitur intelligit. is enim inter hyemalem & antarcticum circulum media re gione collocatus: spectare ad exortum uidetur inter capricornum & aquarium. ore excipiens aquam. quæ profunditur ab aquario. exoritur autem cum piscibus. auctor est Hyginius. Varro uero libro tertio sic ait. Eximendorum fauorum primum putant esse tempus uirgiliarum exortum. secundum æstate exacta antequã totus exoritur Arcturus. tertium post uirgiliarum occasum & cætera. Spicula relinquunt. hoc latius dictum est iamiam ibi. scilicet Pulchramque petunt per uulnera mortem. Si duram metues hyemem. Est in eximendis fauis necessaria dispensatio: quoniam inopia cibi desperant. moriunturque: aut effugiunt. Contra copia ignauiam affert: qui sunt diligentiores ex uernã uindemia duodecimam partem apibus relinquunt. æstiua autem mellatione decimam partem Thasio Dionysio relinqui placet: si pleni fuerint aluei. si minus prorata portione: aut inanes omnino non attingi. In mellatione uero quæ fine uindemiæ & uirgiliarum occasu idibus nouembris fere includitur. reliqui ex ea duas partes apibus ratio persuadet. & semper eas partes fauorum quæ habeant Erythacen. quam alii Sandaracam. alii Cerinthum uocant. hic erit apum dum operantur cibus. qui sæpe inuenitur in fauorum inanitatibus sepositus. & ipse amari saporis. sed plenus humoris cibus. gignitur autem rore uerno & arborum succo gummi modo. hæc omnia Plinius libro decimoprimo. In Varrone autem libro tertio Rythacen. legitur Aut suffire thymo. Columella libro decimo admonet usq; in autumni

egnoctiũ decimo quoq; die aluos apiẽdas eẽ & fumigrandas: qđ cũ ſit moleſtũ ex aĩalibus ſaluberrimũ tñ eẽ
couenit. Suffitas deinde æſtuãtis apes refrigerare oportet cõſpſis uacuis ptibus aluorum & recentiſſimi rigoris
aqua infuſa: Præterea ut tineæ ſi apparuerint euerrant: papilioneſq; eneent: q plerunq; inter aluos morantes api
bus exitio ſunt nã & cæras erodũt: & ſtercore ſuo uermes ꝓgnant quos aluoꝝ tineas appellamus. Ergo uergi
liarũ occaſu ꝑmo ſtatĩ cõueniet apire aluos & depurgare quicqd ĩmũdi ẽ diligentiuſq; ciuitate curare qm̃ ꝑ tpa
hyemis nõ expedit mouere aut tepefacere uaſa hæc ex Colu. Varro ẽt li. iii. ſic ait Verno tpe & æſtiuo fere ter ĩ
menſe mellarius inſpicere debet fumigãs leniter & a ſpurciciis purgare auũ. & uermiculos eiicere. Cæraſq; re
cidere inanes. Hyginius ſcripſit ariſtomachũ exiſtimaſſe ſuccurrẽdum laborãtibus hoc mõ. Primum ut omnes
uitioſi faui tollantur: & cibus ex integro recens ponatur deinde ut fumigentur. Colu. li. x. Vbi etiam dicit uacu
as cærarũ ptes computreſcere & uitiis paulatim ſerpentibus corrupto melle ipſas quoq; interire.

CHRI. Bis. g. f. bis ĩ ãno ꝓlẽ ꝓducũt: & bis mella colliguntur. Dixit autem meſſis: ut eſſet tranſlatio a præce
ptione frugum. nam meſſes colligũt fruges.

Quis dubitet: nã ſæpe fauos ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blaptis
Immuniſq; ſedens aliena ad pabula fucus
Aut aſper crabro imparibus ſe miſcuit armis
Aut dirum tineæ genus: aut inuiſa mineruæ
Laxos in foribus ſuſpẽdit aranea caſſes.
Quo magis exhauſtæ: fuerint. hoc acrius oẽs
Incumbunt generis lapſi ſarcire ruinas.
Cõplebuntq; foros: & floribus horrea textãt.
Si uero (quoniã caſus apibus quoq; noſtros
Vita tulit) triſti lãguebunt corpora morbo
Quod iã nõ dubiis poteris cognoſcere ſignis
Cõtinuo eſt ægris alius color. horrida uultũ
Deformat macies: tum corpora luce carentũ
Exportant tectis. & triſtitia funera ducũt.
Aut illæ pedibus conexæ ad limina pendent.
Aut intus clauſis cũctantur ĩ ædibus omnes
Ignauæq; famæ & contracto frigore pigræ.
Tũ ſonus audit grauior. tractimq; ſuſurant.
Frigidus ut quõdã ſyluis imurmurat auſter.
Vt mare ſollicitũ ſtridet refluentibus undis
Aeſtuat ut clauſis rapidus fornacibus ignis

SER. Ignotus ſtellio: ignobilis uel ex ĩprouiſo ue
niẽs. Adedit cõſũpſit. Lucifugis blactis. ꝑ no
ctẽ uagãtibus. Immũis. A labore. ſ. uẽtri tm̃ ĩdul/
gẽs. Impibus ar. inæq̃li cõſilio. nã apes laborant:
iſte cõſumit. alibi & q̃rere coſcius arma. i. cõſiliũ.
Inuiſa mineruæ foribus ſuſpẽdit aranea caſſes. ara
neã. Mineruæ iõ dicit: qđ ab ea ĩ hoc aĩal puella ly
da cõmutata ẽ cũ deã lãificio ꝓuocaſſet ĩferior. Sa
ne. Ver. qdẽ cõfũdit. Tm̃ ſciẽdũ maiores aĩal ipſum
maſculĩo genere appellaſſe hic araneus. Retia uero.
q̃ faciũt fœminĩo genere. Caſus apibus quoq; no
ſtris uita tulit. Vitæ lõgitudo morboꝝ creatrix. ſi
cut ĩ buccolicis. Olycida uiui ꝓuenimus. Conti/
nuo ẽ ægris alius color. i. pallidus. qa dixit ſupra ar
dẽtes auro & paribus lita corpa gutis. Triſtitia fu
nera ducũt. Cũ exeq̃li. ſ. põpa: & ducere ꝓpe funeꝝ
ẽ: Perſius. nerio iã tertia ducit uxor. Aut illæ. p. c.
a. l. p. Hĩc multi dictas apes eẽ uolũt: qđ ſine pedibꝰ
ꝑmo eẽ dicũt: ut trũca pedũ ꝑmo. Tracti. ſine in
termiſſione: iugiter. Frigidus ut. q. Vt. m. ſ. ſt.
Tres cõpatiões ſingulis impletæ uerſiculis de Ho
mero trãſlatæ ſunt: quas ille binis uerſibus poſuit.
AN. M. Ignotus. uñ. n. uenerit nõ apparet. Vel po
tius ignotus qa ĩ aluis latet: & ſic mellario ignotus
ẽ ergo ignotus. i. latẽs. Stellio lacertæ genus a co Stellio
lore dictus. ẽ. n. corpe picto lucentibus guttis ĩmo
dũ ſtellaꝝ teſte ẽt Oui. ait. n. li. v. met. Latebraſq; pe
tit aptũq; colori nomẽ hẽt uariis ſtellatis corpa gut
tis. Stellio apes plurimoꝝ aĩaliũ ĩuriis obnoxiæ
ĩpugnãt eas naturæ eiuſdẽ degeneres ueſpe atq; cra
brões. populãt hirũdines & q̃dã aliæ aues ĩſidiantur
aquãtibus ranæ. papilio ẽt cæras depaſcit & relinqt
excremẽta qbus teredines gignũt. Naſcũt & ĩ ipo li
gno teredines q̃ cæras ꝑcipue appetũt. Filis ẽt arane
us q̃cũq; inceſſerit alaꝝ maxĩe lãũgines obtexit. Pli. li. xi. Lucifugis. Blaptas ĩ aluariis gigni aptũ ẽ quæ & ipe
pẽnatæ ſunt inqt Ariſtoteles li. v. de aĩalibus Dicunt ãt a blapto qđ ẽ noceo. nec ſolũ ĩ aluariis gignũt ſed etiã
extra. uñ Hora. ſat. iii. li. ii. ait cui ſtragula ueſtis Blaptaꝝ ac tineaꝝ epulæ putreſcat ĩ arca: Et Pli. li. xx. c. liiii. Blaptæ
de Cunilagine herba ſic ait. Manipulo quoq; eius adiecto oẽs ẽt a tota domo blaptas cõuenire ad eam tradũt
Idẽ quoq; li. xi. c. xxvii. ait ꝙ alũnæ blaptæ uitã lucẽq; fugiũt. ĩ balneis maxĩe hũido uapore ꝓgnatæ. Immu
nis: expes ſine labore & officio. Impibus armis. Crabrões maiori aculeo utunt. Vtq; Plinius li. xi. ictus eo
rũm. haud tenere ſiue febri ẽ. Auctores ſunt ter nouenis pũctis interfici hominẽ. Tineæ paulo ſupius dictum
ẽ. Aranea inuiſa mineruæ. aragnæ. n. optima lanificii ſtudio Mineruæ non cedens cũ ea certauit poſita tela.
Irata inde illius tellam dilacerauit eiuſdẽq; frontem terque quaterq; radio ꝓcuſſit. ſuſpẽdit ſe dolore mota pue
la. Pallas uero eã tũc miſerata leuauit & in uermẽ Araneũ uertit hinc ſtamẽ remittit: & exercet antiquas telas.
hæc autem latius libro ſexto metamorphoſeõ Ouidius habet. Araneæ uero telas obeſſe apibus iam dictum eſt:
Caſſes. rætia telas. Exauſtæ. ad illud potiſſimum rettulit Cæraſq; recidere inanes: nam ſi cæræ fuerint
reciſæ acrius incũbent ut reſarciant: Retulit itẽ ad apiũ ꝓniciem dicens quo magis fuerit exhauſtæ & cõſũptæ
ab prædictis magis conabuntur ſarcire generis ruinas. Foros. cellas. Horrea. fauos. Eſt ægris alius color
Minus ualentium ſigna ſi ſunt piloſæ & horridæ ut puluerulentæ. niſi opificii eas urget tempus. tunc enim ꝓ
pter laborem aſpernantur & maceſcunt: Var. li. iii. Tractim continue. Quondam. quandoque.

CHRI. Ignotus. cum indignatione dictũ. q. d. q; aĩal auertiſſimum deuoret apes quibus nihil ſit ſolertius

Blactis: & hoc insecti genus est. Fucus de quo diximus: nã cũ ipse nõ mellificet aliẽa cõsumit. i. mel ab ap' bus partũ. Crabro. nã cũ grãdior ape sit ualidiorẽ hẽt aculeũ quo apes cõfficiat. Solẽt ãt crabones apũ tergo ribus ĩsidere atq; dũ misellæ hostẽ fugere nitũt' ilũ fere cogũt': ille iterim succum omnẽ ab eis hauriũt. et se pasce tes illas conficiunt. Armis. uiribus. Aranea. araneus insecti genus est ex iterioribus suis quibus pro filio uti
flori tur rætia texit in qbus hærentes apes iuadit. irretitasq; necat: atq; depescit'. Araneorũ genere plura sunt. In fo ribus. Vt igrediẽtes irretirẽt'. Foros. Loca proprie in nauibus uacua relicta p quæ ferantur ii qui naui mini strant: sed hic per similitudinem foros dixit.

Hic iam galbaneos suadebo incãdere odores
Mellaq; arundineis inferre canalibus ultro.
Hortantẽ & fessas ad pabula nota uocantem
Proderit & tũsum gallæ admiscere saporem.
Arentesq; rosas: aut igni pinguia multo
Defruta. uel psythia passos de uite racemos
Cecropiũq; thymũ. & graue olentia cẽtaurea
Est etiã flos in pratis. cui nomẽ amello
Fecere agricolæ: facilis quærentibus herba
Náq; uno ingentẽ tollit de cespite syluam
Aureus ipse: sed in foliis quæ plurima circum
Funduntur: uiolæ sublucet purpura nigræ.
Sæpe deum hexis ornaræ torquibus aræ.
Asper in ore sapor. tonsis in uallibus illum
Pastores & curua legũt prope flumia mellæ
Huius odorato radices incoque bacchо.
Pabulaq; in foribus plenis appone canistris
Sed si quem proles subito defecerit omnis
Nec genus unde nouæ stirpis reuocẽt' hẽbit

SER. Hic iã. s. i. odores. i. cũ iã hic, pcesserit mor bus. galbãus incẽdẽda ẽ: non ut supra thymus. mel etiã in aluearia medicatũ tũ ẽ iferẽdũ nõ ut supra cæ, ræ inanes. Tũsũ. g. s. multi pilas cyparissi accipit

Est ẽt fl. ĩ. p. c. n a. plene hãc herbã ut ẽt supra feli cis mali exeq'nam dicit ubi creet' q̃lis sit. qd̃ possit

Aureus. i. Flos. s. Violæ. s. p. n. mire ait sublu cet ut oñdat purpurei coloris folia quodã nitore eẽ pfusa. Tõsis ĩ u. nõ syluosis. Vñ ẽ cõtra: itõsi mõ tes. Prope. fl. m. Mella fluuius Galliæ ẽ: iuxta quẽ
mella herba hæc plurima nascit' ẽt & a mella dicit'. sicut
amella populi hĩtantes iux ta Lemánũ lacũ alemáni dñr usi
alemani Luca dseruere cauo tẽroria fixa lemáno. Sed si quẽ miro usus ẽ ordĩe. nã pmo ait quemadmodũ aĩalia apibus ĩnicapellẽda. deinde sint qbus medicamini bus morbo possĩnt carere nunc dicit penitus amissæ q̃ possint ratione repar ari.

galbãus AN. M. Hic tũc. Galbaneos odores galbãus odo re comitialibus subuenit: & ĩ stomachi defectu. Pli. xxiiii. latius tũ circa finẽ li. iii. g. uideto Colu. uero libro. x. sic ait. nec nõ ẽt ille morbus maxime est cõ picuus. q horridas cõtractasq; carpit. quũ frequẽ/ ter aliæ mortuaq; corpa domiciliis suis efferũt. aliæ intra tecta ut publico luctu mœsto silẽtio torpent id cũ accidit arundineis infusi canalibus offeruntur cibi maxĩe decori mellis & cũ galla uel arida rosa detriti. galbanũ etiam ut eius odore medicentur ĩcẽ di conuenit. passoq; & defruto uetere fessas substie re: Optime tamen facit Amelli radix: cuius ẽ frutex luteus purpureus flos. ea cũ utere amineo uino decocta ex primit'. & ita liquatus eius succus dat' hæc ille. Defruta. Defrutũ dicit' si mustũ ex duabus ptibus ad tertiam

defrutũ ptem redigatur deferuere faciendo. ad mediã uero ptem decoctũ Sapa uocat' uti Marcellus scribit Pli. li xiiii.
Sapa oppositũ scribit sapã nãq; appellat musto usq; ad tertiã ptem mensuræ decocto defructum uero ad dimidiam p tem libro ẽt. xxiii. inquit. Vino cognata res Sapa est iniusto decõcto donec tertia ps supsit. ex albo hoc melius Callæ saporẽ tunsũ. i. tonsæ gallæ. gallarũ autem sapor stipticus est ualde galeno teste. Vniuersaliter qdem ad minist randæ sunt ad stipticãdum retinẽdum & desiccãdum & satis infrigidãt fortificãt membra fluxa omnesq; ægritudines prohibent: quæ fiũt ex humorũ dissolutiõe. eorumq; ẽt fluxus prohibet'. Psythiã passos: De iis late uideto li. ii. g. Cecropiũ thymum. articũ est n. optimũ in Hymeto mõte. est aũt species p genere. Cen

cẽtaurea taurea. hærba hæc maior & minor est ambæ tũ calidæ & siccæ cõplexiõis in secũdo gradu. Maior totũ uentrẽ purgat. Minoris elixatura bibita colerã & humores pingues deponit: auctor Diascorides. Pli. ẽt multa li. xxv.

Amello. paulo ante de eius flore & frutice diximus. Violæ sublucet purpura nigræ. purpuræ florem illum tinguendis expetitũ uestibus in mediis habent faucibus. liquoris hic est in candida uena. Vnde pretiosus ille bi bitur nigrans rosæ colore sublucens Plinius libro decimonono capi. xxxv. Tonsis. falce messis uel non syluo sis inde econtra intonsi montes dicuntur. Flumina mellæ. Pomponius Mellam scribit fluuium esse in Thra
mella cia & in Aegeum ingredi. Alibi etiam ait in Pamphilia est Melas nauigabilis fluuius est item aliter in Sicilia.
mellas est & pluribus in locis. Ouidius dixit in met. Mygdoniusque. Mellas. Mellam uero galliæ fluuium dicunt.

Sed siquem proles. docebit iam reparandarum apium modum. Peracti autem solstitii usque ad ortum cani culæ tempore progenerari apes posse iuuenco perempto Democritus & mago nec minus Vergi. prodiderunt. Mago quidem uentribus etiam bubulis idem fieri affirmat. Columella libro decimo.

galbanũ CHRI. Galbaneos Galbanum teste Diascoride lachryma est herbæ similis ferulæ: quæ in Nicomedi & i Sy ria nascitur. Multi metoponon uocant. utile colorem thuris habet grana ut faba. arabice Kenech dicitur. Ve/ rum propter proprietatem quam habet aduersus uenena bezard dicunt. quod nomen cõmune est omnibus me dicinis contra uenenum. Plii. uero ait Dat & galbanum Syria in eodem Amano monte. quod maxime laudãt cartilaginosum purum ad similitudinem hammoniaci minimeque lignosum. Sic quoque adulteratur faba aut sagapeno sincerum si uratur fugat nidore, serpentes. Defruta. quid defrutum quidue passum diximus, in se cundo libro:

SER. Arcadii ma. Aristæi. cæsis iu. occisis uerberibus. Bono ãt sermone usus ẽ nã cædi interdũ occidi. iter dũ uerberari significat. Insincærus c. Vitiatus: corruptus. nã iõ uerberãt ut ex putrefacto cruore uermes creen tur uñ apes sint. Altius. o. e. p. r. a. o. f. Cõtra in ænei. Sed sũma seq̃r fastigia rerũ. Sane sciẽdũ Pli. dicere de bo/ bus apes de eqs crabrões: de mulis fucos de asinis uespas, pcreari. Nã. q̃. p. c. Canopus ciuitas ẽ iuxta alexan driã: quã alexãder a se dictã cõdidit instar chlamydis suæ q fuit de ciuitate Macedoniæ. q̃ pella nomĩat: Cano pus aũt dicta ẽ quasi Canobus a Canobo Menelai gubernatore illic sepulto. Pictis. p. Breuibus nauiculis. q/ bus utũt cũ stagnauerit Nilus. Nigra f. ha. nouũ n. semp limũ trahit q̃ efficit fæcũditatẽ: uñ & nilus dictus ẽ quasi νέειν εἰλύϊν trahens. i. nouũ limũ nã antea linus latíe melo dicebat. In hac. c. i. f. ponit apũ reparãdaꝝ salutẽ Cice. iacta sunt fundamenta defensionis meæ ipsos cõtractus ad usus eligit ad su stinẽdũ tñ & coartãdũ bonis cadauer. Augustiq. i. t. licer & hic imbrex lectũ sit: melius tñ scdm plau tũ hæc imbrex dicimus. namq̃ ait Fregisti imbrices meas dũ te dignã sectaris simiã. Obliqua. l. f. quæ ex obliquo lumẽ infũdũt: ut ĩ horreis cernimus.

Multa r. p multũ nomẽ p aduerbio. Ramea. f. de ramis fracta. i. ramorũ fragmina. Dicimus autẽ & hic ramus: & hoc ramale. Persi. Vt ramale uetus Cassiaq̃ r. statĩ carptas. Teneris t. i. o. h. Vtpo te bimi uituli: ĩ quo plurimũ feruẽtis ẽ sãguinis.

Modis u. a. m. & qđ ex cadauere nascũt aĩalia. & q̃ apes ex uerminibus procreãt. Trũca. p. p̃. i. si/ ne pedibus. p̃mo & bene addidit primo. Nam postea tam pennas q̃ pedes accipiunt. Pennis m. inter se pennarum leuitate conueniunt.

AN. M. Arcadii magri. Aristei is. n. ĩ arcadia late regnauit. p̃muq̃ & apiũ & mellis usũ hõibus tradi dit ut latius in p̃ncipio huius uolumĩs patuit: & in p̃ncipio q̃rti. Pellæi cãopi. Canopus centũ ac uigĩ ti stadiis distat ab Alexãdria pedestri itinere uadenti bus dcã de nomine Cãobii: q̃ Menelai classẽ guber nabat & ibi mortuus ẽ. In ea uero erat Serapidis tẽ plũ & cultu & relligiõe excellẽs. e septẽ p̃terea Nili ostiis p̃cipue canopico ostio utebãt ægyptii tãq̃ ẽpo rio oclusis Alexandriæ portubus Stra. id scribit li. xvii. Est ãt Canopus ĩ quadã Nili ĩsula teste Solĩo quã urbẽ aiũt ab Alexãdro Pelleo ædificatã. i. ma/ cedonico Pella. n. urbs Macedõiæ ẽ teste Mella quã maxĩe illustrẽ alũni effecerũt Philippus græciæ do mitor. Alexãder ẽt asiæ. Fortũata. id dixit pp agri fertilitatẽ ut ait Probus. Mela ẽt scribit ægyptũ imi ræ fertilitatis eẽ & hominũ aliorũq̃ aĩaliũ p fœcũ dã generatricẽ. Dicit itẽ fortũatã Canopi gentẽ pp ipm nilũ in quo sita ẽ urbs: & Canonipũ ostiũ quo ægyptii tãq̃ ẽporio utebãt. Stagnãtẽ nilũ. uideto li. iii. g. Phaselis. nauiculis. Nonius ãt ait q̃ phase lus proprie est nauigia. Candanum. Pharetratæ perfidis. Post Carmanĩam Persia est: Carmania autem ab indi ostio ultima. Venant Persæ pila & sagittas ab eqs mittẽtes & funda utẽtes Stra. li. xv.

Viridẽ ægy. pp sata & uicta & gramĩa ob nili fœ/ cũditat ẽ. hic ait nigra harena. i. nigro limo: & li. ii. g. diximus optimã eẽ nigrã terrã. Coloratis ĩdis. i. nigris. Nilus ãt originẽ ut iuba Rex potuit exqrere ĩ mõte ĩ ferioris Mauritãiæ ñ, pcul Oceão hẽt auctor Pli. li. v. c. x. Deuexus. decliatus pronus demissus. Imbrice. ibri ces tegulæ dñr q̃ ĩbres capiãt. Zephiris. ii flare ĩcipiũt. vii. idus feb. prĩo. f. die Veris uti latio li. i. g. Hirũdo. de hac Oui. ĩ fine li. ii. fast. ait. Fallimur an ueris p̃nũtia uẽit hirũdo. Et philosophus li. i. ethi. ait q̃ uer nec una facit hirundo nec unus dies Colu. uero li. xii. c. ii. sic ait: Decimo calẽ. martii Ieo desinit occidere: uenti septẽ trionales qui uocant Orinthæ per dies. xxx. esse solent: tum & hirundo aduenit.

CHRI. Arcadii: Optimũ p̃ncipiũ ĩ quo sũmã captat attẽtionẽ. dicit. n. se dictuꝝ ñ fabulas nec p̃cepta uulgaria sed memorãda. nec ĩdocti hoĩs sed magistri & arcadii ut sit laus a natiõe. nã arcades p̃ualuerũt ĩ oĩ pecore colen do. Arcadii. f. aristæi q ut meminit iustinus in arcadia regnauit primusq̃ lactis coagulãdi auctor fuit. Melaq̃

Tẽpus & arcadii memorãda ĩuenta magistri
Pandere quoq̃ mõ cæsis iã sæpe iuuencis.
Insincerus apes tulerit cruor: altius omnem.
Expediam prima repetens ab origine famam
Nam qua pellæi gens fortunata canopi.
Accolit effuso stagnantem flumine nilum
Et circũ pictis uehitur sua rura phaselis
Quaq̃ pharetratæ uicinia persidis urget:
Et uiridem ægyptum nigra fœcundat harena
Et dĩuersa ruens septem discurrit in ora-
Vsq̃ coloratis amnis deuexus ab indis
Omnis in hac certam regio iacit arte salutem
Exiguus primũ atq̃ ipsos contractus ĩ usus
Eligitur locus hunc angustiq̃ imbrice tecti
Parietibusq̃ premũt arctis & q̃ttuor addunt
Quattuor a uentis obliqua luce fenestras:
Tum uitulus bima curuans iam cornua frõte
Quæritur: huic geminæ nares & spiritus oris
Multa reluctãti obstruit plagisq̃ peremptо.
Tonsa per integram soluũtur uiscera pellem.
Sic positũ in clauso linquũt. & ramea costis
Subiiciunt fragmenta. thymũ cassiaq̃ recẽtes
Hoc gerit ze phyris primum ĩpellẽtib9 ũdas
Ante nouis rubeant q̃ prata coloribus: ante:
Garrula q̃ tignis nidum suspendat hirundo
Interea teneris tepefactus in ossibus humor.
Aestuat: & uiscẽda modis animalia miris
Trũca pedũ primo: mox & stridentia pẽnis
Miscẽtur: tẽnemq; magis magis aera carpũt
Donec ut æstiuis effussus nubibus. imber
Erupere. uelut neruo pulsante sagittæ.
Prima leues ineunt si quãdo prælia parthi.

cædi

canopus

Stagnare vel imbrex inundare vel seu ingerere vel

aristeus

canopus

pellea

cãonipũ

phaselus persia

reppit & ut ait Pli. prius mel uino miscuit mulsūq; inuenit. Diodo. ãt ait aristæū primū Baccho cõtra saturnum profecturo tanquam deo sacrificasse. Altius omnẽ. Demonstrauerat se cepta narraturũ. Nũc sic narraturum pollicetur ut altius exponat. q. d. ita principio repetã: ut res facile ĩtelligi possit. Canopi. pellæi. Non a pelleo rege conditi: sed canopi ægyptiaci: in ua ægypto rex Pelleus. ideſt Alexander sibi regnum constituit ædificata Alexandria rex cognominat' a pella urbe Macedoniæ suæ patriæ: Vnde & Iuue. Vnus pellæo iuueni uix sufficit orbis canopũ ãt urbs ægypti q̃si canobũ a canobo aurigea Menelai illic sepulto. Viridẽ. propter abundantiã & copiam frugum.

SER. Excudit. Studiose reppit. Ingressus. Exordia: nã ẽ accusatiuus pluralis. Noua e nullo docente ars p usũ repta. Pastor a. aristæus filius fuit apollinis & Cyrẽtes filiæ Penei fluminis Thessaliæ: q cũ Euridicẽ nymphã uxorẽ Orphei. uitiare uoluisset: et illa fugiẽs a ſerpẽte fuisset occisa nympha ira cũdia cũctis aialibus pditis fũditus & cũctis apibus matris ĩplorauit auxiliũ. Tẽpe. sũt ĩ Thessalia loca amœnissima. Extremi a. Sũmi. uñ nasciť & sic dicimus Proh supme pater. Mater c. m. Inuidiosũ ẽ nomĩe parentes uocare unde est paulo post. Et te crudelem nomine dicit sic in. xii. indesperatione ait. Ruitque implorans nomine turnum. Gurgitis huius. ideſt penei fluminis. Quid me. i. f. g. Natus ex diis inuisus est fatis. Sic in primo æneidæ. nos tua, p genies cœli quibus annuis arcem. Item: Quis te nate dea pro tanta pericula casus insequitur. Vitæ mortalis honorem. Bene honorem ait quia arare bene: animalia pascere: apes etiam habere honor erat. Nam ingenti honore fuit rusticitas. Alibi: non ullus aratro dignus honos. Custodia solers. Dili/gens & perita industria. Te matre relinquo. Ac si diceret. Sub ea perdo usum laboris: sub qua augere debueram. Felices. scilicet fertiles. Fer Infer. Interfice messes. secundum Pythagoram qui animam habere dicit cuncta crescentia. unde & alibi: aret ager uitio moriens. Tanta meæ si te cœperunt tedia laudis. Tedium est angor mentis & animi non corporis ualitudo. At ma. s. Cur non etiam uocem audiuit scilicet quia in ima fluminis parte erat lanificiis occupata.

aristæus

tempe

tedium

Quis deus hanc musæ[q]s nobis excuditarte
Vnde noua ingressus hominũ expiẽtia cœpit
Pastor aristeus fugiens peneia tempe
Amissis ut fama apibus morboq; fameq;
Tristis ad extremi sacrũ caput astitit amnis
Multa querens: atq; hæc affatus uoce parẽte
Mater cyrene mater, quæ gurgitis huius
Ima tenes: quid me præclara stirpe deorum
Si mõ quẽ phibes pater ẽ thymbreus apollo:
Inuisũ fatis genuisti. aut quo tibi nostri
Pulsus amor. quid me cœlũ sperare iubebas
En etiã hunc ipsum uitæ mortalis honorem
Quẽ mihi uix frugũ et pecudum custodia so
Oia tẽranti excuderat: te mare relinquo (lers
Quin age & ipsa manu fœlices erue syluas
Fer stabulis inimicũ ignẽ. atq; interfice messes
Vre sata & ualidam in uites molire bipẽnem:
Tanta meæ si te cœperũt tædia laudis
At mater sonitũ thalamo sub fluminis alti

AN. M. Excudit. inuenit. Aristeus latissime de hoc circa principium libri primi georgicorum. Ingressus. initia. Peneia tempe uideto libro secundo georgicorum. Extremi summi. Amnis. penei qui fluuius est in Thessalia in Pindo mont. ortum habens. Thymbreus apollo Thymbra cãpus erat antiquo ilio proximus & Thymbræus qper eum fluit in Scamandrum emittens ad apollinis thymbræi templum quinquaginta stadiis distabat ut scribit Strabo libro deci. Solers. dicit' solers in omni re prudens ut scribit Festus. Omnia tẽtanti. de iis latediximus libro primo georgicorum ibi & cultor nemorum & cætera. Excuderat. parauerat.

solers

Thymbra

CHRISTOPHORVS. Quis de. captat attentionem ostendens magnitudinem rei cum sine musarum fauore exprimi non possit. Tymbreus. tymbra ut ait Diascorides: herba est quæ nascitur locis saxosis & aspe/ris folia habet similia thymo: sed molliora & maiora & stiptica & uiridia. habet spicam plenam floribus quorum color tendit ad citrinitatem: eadem herba dicitur satureia a satyris qui luxuriosi falacesque sunt. quoniam eos qui illa utuntur in Venerem pronos reddat. Hĩc dicitur apollo thymbræus. Est autem oratio pathetica. & ab animo perturbato proficiscens. Vnde habet principium uix ab iurgio abstinens & querelis refertum. Quid me. c. sp. iu. nam iniuria summa est ut cui cœlum promittatur. is idem humanum honorem tueri non possit. & eum quidem honorem quem ipse summa cum industria & labore arando pascendoque sibi aquisierit. Est enim locus præter spem unde summum citatur pathos quod qui iubente matre cœlum sperat: is ab humano honore deciderit q̃ eo etiam infœlicius accidit: quia deceptus esse uidetur a matre. In qua si spem omnem reposuerat iure reprehendi non poterat: & ita deceptus: ut dum maiora promittat ea quæ suo sudore pepereat eripiantur. Omnia tentant. in quo & corporis extremus labor: & ut aiunt summa industria apparet. Te matre. ex duobus uerbis duplex resultat argumentatio. Te. scilicet dea ex quo ostendit quid possit mater. & hinc dolet quod officium maternum deserat. Quina. concessio est color rhetoricus. quod fit cum id concedimus quod fieri nullo pacto uellemus: quo tempore semper aliquid addidimus. quo a faciendo deterreamus: ut I sequere italiam uentis pete regna per undas. nam deterret ipsum ab agendo conceditur proposito metu tempestatis. Sic hic proposita calamitate in filium. quam non est uerisimile ut mater ullo pacto euenire cupiat. Eruit. s. Vt animus in præceps ex perturbatione ferebatur: ita & ea quæ animum exprimit oratio præcipitetur. necesse est hic abrupta & ocisa & magna ex parte sine copula fluctuat.

Sensit: eam circũ milesia uellera nymphæ
Carpebant hyali saturo fucata colore.
Drymoq; xanthoq; ligæaq; phyllodoceque
Cæsariẽ effusæ nitidã per candida colla
Nesæa spioque thaliaque cymodoceque.
Cydippeque & flaua lycorias: altera uirgo.
Altera tũ primos lucinæ expta labores
Clioque & boroe soror, oceanitides ambæ
Ambę auro pictis incinctæ pellibus ambæ:
Atque ephyræ atq; opis & asia deiopea
Et tandem positis uelox arethusa sagittis
Inter quas curam clymene narrabat inanem
Vulcani: martisque dolos & dulcia furta.
Atq; chao densos diuũ numerabat amores.
Carmine quo captæ dũ fusis mollia pensa
Deuoluũt, iterũ maternas impulit aures
Luctus aristæi. uitreisq; sedilibus omnes
Obstupuere. sed ante alias arethusa sorores
Prospiciens sũma flauũ caput extulit unda.
Et procul: o gemitu nõ frustra exterrita tãto.
Cyrene soror, ipse tibi tua maxima cura
Tristis aristęus penei genitoris ad undam
Stat lachrymãs: & te crudelem nomine dicit
Huic pcussa noua mentem formidine mater:
Duc age: duc ad nos. fas illi limina diuum
Tangere ait. simul alta iubet discedere late
Flumina: qua iuuenis gressus iferret at illum
Curuata in montis faciẽ circunstetit unda
Accepitq; sinu uasto. misitq; sub amnẽ
Iãq; domũ miras genitricis. & hũida regna
Speluncisq; lacus clausos lucosq; sonãtesm
Ibat & ingenti motu stupefactus aquarũ
Omnia sub mãgua labentia flumina terra

SER. Milesia ptiosa. Ci. nã qd a milesiis lanæ pu bliæ abstulit. Hyali. i. f. c. p hyalio colore. Vitreo Viridi nymphis apto. Saturo ãt largo abũdãti. aut certe tarentino ab oppido satureo iuxta Terentũ. n. sunt baphia ĩ qbus tingit lana. Drimoq; xã. he sũt ut multi uolũt: de qbus ait Iuno. Sũt mihi bis septẽ pstãti corpe nymphæ. sed magis poeticæ cõficta no mina accipiamus Sane mira uarietate hic usu: est nã ne cõtinuatio nominũ posset creare fastidiũ. in aliis cõmemorat uirginitatẽ. ĩ aliis pulchritudinẽ. Au ro. a. p. i p. ambæ. i. nebridas hãtes: sed hic uenaticũ est habitus: quẽ iõ nymphis dat: qa multas ex eis le gimus ex uenatricibus factas: ut Et tãdẽ uelox posĩ tis arethusa sagittis. Notãda ãt ẽ figura hõestissima facta ex repetitiõe sermõis: ut Oceãides: ãbæ. Am bæ auro pictis incĩctæ pellibus ãbæ. Curã inanem Diffinitio ẽ amoris. Vulcani martisq; scdm Doa tũ hic ẽ distĩguẽdũ. & sic iferẽdũ ut dolos ad Vul canũ furta dulcia. i. adulteriũ referamus ad Martem Scimus. n. q; sole idicãte Mars cũ uenere p artẽ uul cani ẽ resigatus cathẽis. Atq; chao Et a chao nar rabat crebros amores deor. Sũma. f. c. e. u. Mire p translitũ ueritatẽ tetigit. Nãq; arethusæ fõs dulcia aquæ fluẽta ĩter medios seruat fructus Syreneso. pp similitudinẽ ptãtis ait soror. nã Cyrene Thessa liæ arethusa uero dea est elidis. Tua. m. c. quẽ tu plurimũ diligis. Panei. g aut tui genitoris. aut ho noris ẽ: ut Tybri pater. Noua. f. magna: ut Pollio & ipse facit noua carmĩa. Fas. i. l. d. t. Vtroq; parẽ te deo natus erat. Spelũciscq; l. c. l. q; s. miras p oĩa subaudiemus. Lacus ãt dicit fõtiũ & fluuioz recẽ pracula hæc nõ sũt p poeticã licentiã dicta: sed argy ptiis tracta sunt sacris nã certis diebus nilides pueri de sacris parẽtibus nati: & sacerdotibus nymphis da tur. q cum adoleuissẽt redditi narrabãt lucos cẽ sub terris: & ĩmensã aquã oĩa cõtinẽtẽ. Ex qua cũcta, p creãt. uñ & illud scdm Thaleta. Oceanũq; p. r. AN. M. Milesia uellera de iis uideto li. iii. g. Car pebãt. diuellebãt nebãt. uñ ait iferius. Dũ furis. mol lia pẽsa deuoluũt. Hyali. i. uitri cuius color cum aqua cõuẽit. hyalos uitroz dicit. hyalĩos uitreus hya hyalos lurgos uitriarius. hyalurgiõ officina uitiaria. Fu cata. depicta tincta colorata. phycos. n. color dicit Drymoq; figura est hoc uersu Polysyndetõ. i. mul tipliciter cõiunctum. huic cõtraria est Dialyton uel alyndeton. i. sine cõiunctiõibus. Mesæe spioq; iha liaq; cymodoceq; hoc mõ legẽdũ ẽ carm. Eustathi us. n. expõit Spio a Spæõ. i. specubus dictã pp ma ris cauernas. & q; græca scriptura ẽ Speio cũ. n. diphthõgo: q; in i lõgã uertit. ẽ idẽ carmẽ in fine li. v. æn. legit ẽt nysææ. Cymodoce ea dcã est q; undas maris cũ uẽtoz spũ qescere faciat. Lucinæ labores. i. ptus de Lu cina latius libro. iii. g. Oceãitides ambæ. i. Oceani filiæ nec legendũ est oceanides. q; oceanus antepenultimã & penultimã corripit. uariabitur aũt singulariter oceãitis oceãitidis. Ambæ. Epanalepsis. est. i. repetitio. quæ ĩdem multum uenustatis habet & grauitatis. Pellibus. nebridibus. s. ideſt damaz & hinullorũ. Nebros enĩ hinulus dicit. Positis sagittis. fuerat enĩ uirgo uenatrix Dianæ comes. de qua late Ouid. li. v. met. Velox rettulit id ad fugã ipsius fugit enĩ alpheum. Curã uulcani inanẽ. frustra enim curiosus erat in uenerẽ. illa nã q; cũ Marte sæpissime concurrebat. Potest etiam intelligi inanem curam amorem ipsum. Martis dolos. id est quos mars a uulcano recepit æreis enim cathenis rætibus & laqueis ab illo cum Venere eodem lecto cir cundatus fuit diis cunctis inde aspicientibus. ut libro quarto met. Ouid. edocet. Atq; Chao. ideſt a mundi ini tio de elementorum segregatione. nam ut Festus ait Chaos appellauit. Hesiodus confusam quondam ab ini tio unitatem hiantem: patentemq; in profundum. Vitreis. uitreo colore: q; aquæ similis est.
CHRI. Milesia. miletum urbem neleus condidit Strabone teste. nobilitata olim est pulchritudine lanæ io chaos niæ: caput est prope quam meander fluuius in mare decurrit. Columella ait oues generis eximii calabras apu

laſq; & mileſias noſtri exiſtimabant. Hylai.optimum nomen nymphæ fluuiat'ilis ὕλαος.n.uitrum ẽ. Drymo a robore xantho a flauo colore. lygea a ſono philodoce ab amico hoſpitio. cydippe decus equeſtre. lycorias dulcedo montis. Poſſetq; & in reliquis interptatio dari: ſed non ẽ neceſſe. Mira aũt narratio earum nympharũ propter miram diſtinctionem ac uarietatẽ quæ mihi cauſa eſt. Modo enim diſtinguit epithetis. modo coniunctim enarrat alias a forma: alias ab ætate. alias a uita & moribus: alias ab habitu & laudat ut tot nomina quæ ſine faſtidio proferri poſſe non uidebantur ſumma cũ audient' uoluptate recenſeat. Fas illi. quia ex oleo natus ſit. Simul alta. ex phãtaſia poetica ea fingit quæ rem faciunt ueriſimilem.

SER. Phaſin. Flu. colchidis. Lycum. fluu. aſiæ

fluuioꝝ nomina

Enipheus: theſſaliæ flu. Pater ty. tyberis & Anio italiæ ſunt fluuii. Saxoſum. ſ. & ſaxoſum legendum eſt non ſaxoſus: ne ſint duo epitheta: quod apud latinos uitioſum eſt. Hyppanis: ponti fluui. Myſuſq; ca. qui per myſiam labitur. Eridanus flu. italiæ qui & Padus uocatur. Purpureum autem nigrũ ex altitudine accipimus. nam padus non in rubrum mare: ſed iuxta Rauennam in adriaticum cædit: & purpureum græcum eſt epithetõ mare rubrũ etiam dixit Home. ἓισ ἅλα ϖορφύρεοσ σάν. unde apparet Victorinum hoc loco erraſſe qui purpureum mare rubrum eſſe dixit: quod eſt iuxta indiam

Spectabat diuerſa locis. phaſſimq; lycumq;.
Et caput unde altus primũ ſe erupit enipheꝰ
Vndę pater tyberinus: & unde auiena fluẽta.
Saxoſumq; ſonans hypanis myſuſq; caicus
Et gemina auratus taurino cornua uultu
Eridanus. quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum uiolẽtior influit amnis.
Poſtq̃ eſt in thalami pendentia punice tecta
Peruentum: & natiſ fletus cognouit inanes
Cyrene: manibus liquidos dant ordie fontes
Germanæ. tonſiſque ferunt mantilla uillis.
Pars epulis onerant mẽſas. & plena reponũt
Pocula. pancheis adoleſunt ignibus aræ

Nati. f. c. bene inanes fletus his enim monebantur rebus quaꝝ erat facilis reparatio. Dant. o. f. rite ſecundũ ordinem epulaꝝ. Mãtilia quibus mãus tergunt. Plena. r. p iterant ſæpe offerũt. Panchæis ig. thure arabicis odoribus. Adoleſcũt a ꝓ incẽdũtur κατεῦφημέσ ϖον ponit': & adoleſcunt hic uim habet frequẽtationis. & pãchæis adoleſcũt ideſt pãchæis odoribus incenduntur aræ.

phaſis Lycus rhyndacus Enipheꝰ tyberiæ

AN. M. Phaſimq;. Phaſis aſiæ fluuius. c. ac. xx põtibus ptrãſit': q; pp flexiões aſp ac uiolẽtus: ĩ Colchidẽ defert': auctus demũ exiit ĩ põtũ: ſecus eũ urbs iacet eiuſdẽ nois: & lacus nõ pcul. ipa urbs Colchoꝝ ẽporiũ. qđ ex alia pte ãni pcingit' ex alia lacu: ex alia mari: Stra. li. xi. Dionyſ. ſcri. Phaſim oriri ex mõte armẽo labiq; ex altiſſimis collibus Caucaſi: cui mõti Colchi aderẽt iũ ĩ Euxinũ deflecti. Lycũq; Lycus fluuius poſtea Rhyndacus dictus ẽ orit' ĩ ſtagno artinia iuxta Miletopoli. recipit mageſto plerosq; alios: aſiã Bithyniãq; diſterminans Pli. li. v. c. xxxiii. Mela ſcri. ĩ antiochia Syriæ pte lycũ amnẽ cẽ. Enipheus. ẽ is Theſſaliæ fluuis q in apidanũ elabit'. apidãus uero ĩ Peneũ: Stra. li. ix. edocuit: altus ãt enipheus poeta ait qa ex Othry mõte defluit uti aiunt.

anio

Tyberinus: Tyberis ãtea tybris appellatus & ꝑus albula e media fere lõgitudĩe appenini. pfluit: tenuis ꝑmo iñ ii. &. xxxx. fluuiis auctus ſcipuis ãt nare & aniene qui & ipe nauigabilis ĩ Tyrrhenũ dilabit' æquor: Plini. li. iii.

Aniena fluẽta: anio ex alba decurrẽs ꝑter latinã Marſoꝝ urbẽ & ꝓpinquũ illi cãpũ Tyberĩ poſtea ĩtrat Stra. li. v. deſcẽdit ãt ꝓ Tybur. Hipãis & Megaros augꝝ uehũt ditiſſima oĩum flumĩa. ea eĩ a mõte Hemõ ꝑmũ exorta ĩ oceanũ tãdẽ dilabũt' Soli. quoq; de ĩdia ſcri: Hypanĩ nobiliſſimũ flumẽ: q Alexãdri magni iter termianit ſi cuti aræ ĩ ripa eius poſitæ, pbãt: Myſuſq; caicus. Supra ptẽ Troadis ĩ mediteraneo ẽ q̃ uocat' Teutãia: quam Myſi antiqtus tẽuere: ibi Caicus amnis orit': Pli. li. v. Eridãus: Padus nullli amniũ claritate iferior a græcis dicit' Eridãus: ut ſcribit Pli. li. iii. Et teſte Mela ab imis radicibus Veſuli mõtis exortus paruis ſe ꝑmũ fõtibus colligit mox ita auget' aliis amnibus. ut ſe ꝓ ſeptẽ oſtia effũdat. unũ de iis magnũ Padũ appellãt: iñ tã citus ꝓfilit ut diſcuſſis fluctibus diu qualẽ emiſit undã agat: ſuũq; ẽt ĩ mari alueũ ſeruet. donec eũ ex aduerſo littore iſtriæ eodẽ ĩpetu, pfluẽs iſter amnis accipiat. Auratus cornua. gemĩas ripas ĩtelligit q̃ cũ tortæ ſit fluuioꝝ cornua appellãt': auratus ãt dicit Poeta qm̃ ut Pli. refert Padus amnis ẽ italiæ ditiſſimus: & cãpos hubertate fœcũdat. uel potius auratus ait quoniam ĩter ſydera relatus fertur: hẽtq; ſtellas. xiii ut ſcribit Hyginius. Taurino uultu: id ait qm̃ Eridani ſonus ut tauri mugitus ſit: & ripæ flexuoſæ ut cornua: Probus. Purpureũ ma. padus ut plinius ſcri. ĩ mare adriaticũ ĩfluit: in qđ triginta flumina defert: purpureũ ãt cæruleũ intelligimus. uñ paulo ſupius poeta dixit. uiolæ ſublucet purpura nigræ: qđ ibi latius aptũ ẽ: Ariſtoteles ãt pticula. xvi. ꝓblematũ ſcribit ꝓflãte aq̃lõe mare ꝑſpectius atq; trãſlucidius fieri q̃ auſtro: pticula uero. xvii. ſcribit. auſtro ſpirante cæruleũ mare fieri: demũ purpureus color niger ẽ rubore quodã admixto: De purpureis ãt coloribus quomõ uarii ſũt ſecũdũ ſolis tẽpiem ĩ diuerſis locis uideto latiſſime uitruuiũ ĩ penultimo & ultimo capi. libri ſeptimi. Punice. ſaxo undis corroſo. Panchæis ignibus: ideſt tureis: tus enĩ in panchaia naſcit': Verg. libro ſecundo g. Totaq; turiferis panchaia pinguis arenis. Et ſupius eodẽ libro dixerat: Solis eſt turea uirga ſabæis: ꝓ quod intelligit' panchaiam in ſabæa regione eſſe: probus uero perſidis regionem ſcribit eſſe ab rege pancheo dictam: Adoleſcunt augentur honorantur incenduntur:

pãchaia

phaſis

CHRI. Phaſĩ. ĩgẽs fluuius colchicã regionẽ illabẽs: orit' ex Armẽia Claucã & hyppũ recipit: illi adiacet urbs eiuſde nomĩs: cũ ꝓ ſarapanoꝝ anguſtias fluit: ſtat flexuoſus ẽ: ut. cxx. põtibus trãſeat'. Hẽt ꝓpe ſe Leucothoæ tẽplũ a Phryxo cõditũ ĩ quo aureũ uellꝰ dedicauit naſcit' ĩ eo uirga quã leuſiphilõ dicũt: cuius hæc ẽ uis ut thalamis illata matrimonia pudica cõſeruet. Lycũ. fluuius ẽ ꝓpe Cizicũ alio nomĩe Rhĩdacus nomĩatus. Eſt & alius lycus q a ſũmo mõte Celenæ urbis defluit. ſed donec ĩtra mœnia labit' nõ Lycus ſed Marſia dicit'. Hyp

ſis flu.ẽ q ex leucos ſcytaq palude oriť.fluit dulcis donec admiſceať ſ ōti q̃ exāpeus diciť cuius aq̃ adeo amare ſūt ut deiceps totus fluuius amarus reddať.De hoc ſcri. Ariſto ī li.de aīalibuss& ipm apud cimeriū boſpho rū:atq; deferre ueluti folliculos acinis maiores e qbus quadrupedes uolucres erūpūt:uiuūtq; poſt meridianum ps & uolāt ſole deſcendēte macreſcūt & languēt:occidente uero moriūtur.hinc ephemeri dicūtur.

Et mater cape mœonii carcheſia bacchi
Oceano libemus ait.ſimul ipſa precatur
Oceanūq; patrem rerum nymphaſq; ſorores
Centū quæ ſyluas cētum quæ flumina ſeruāt
Ter liquido ardentem pfudit nectare ueſtam
Ter flāma ad ſummum tecti ſubiecta reluxit
Omine quo firmans animum ſic incipit ipſa
Eſt in carpathio neptuni gurgite uates
Cæruleus proteus magnum q̃ piſcib9 æquor
Et iuncto bipedum curru metitur equorum.
Hic nunc emathiæ portus patriamq; reuiſit
Pallenen.hunc & nymphæ ueneramur & ipſe
Grandæus nereus nouit nāque omnia uates
Q uæ ſint quæ fuerit quæ mox uētura trahať
Q uippe ita neptūo uiſū ẽ immania cuius

SER. Meōii.b lidi uini. Carcheſia.ăt poculoꝝ ſūt gñra. Oceano li.ait:Quaſi nympha oceāo ſa crificať. Oceanūq;.po.r.qđ ex eo oīa gignāť:& originem ducūt ſcđm Thaleta ut ſupra diximus. harche ſia

Cētū.q.ſ.aut ducētas nymphas aſſerit:aut finitus eſt numerus ꝓ infinito. Ter.l.a.p.n. ueſtā.i.ī ignē uinū puriſſimū fudit.poſt qđ qa magis flāma cōualuit:bonū omē oñdit. Eſt.i.c.n.g.u.c.p.carpathos īſula ē cōtra ægyptū.a qua uicinū pelagus Carpathiū appellatū ẽ hic aliqñ regnauit,ptheus relicta pallene ciuitate theſſaliæ:ad quam tñ poſtea reuerſus ē:qđ oſtēdit hoc loco dicēs. Patriāq; reuiſit pallenē. Magnū q.p.æ.&.i.c.metiť eq.n. marini ꝑma pte eq ſūt.poſtrema reſoluūť ī piſces. Quæ ſint.q̃ fu.q̃.m.n.t.ut Home. οσ̓ηλη τα τεοντα τα τε ἐσσομενα πρότεοντα. Ita.n.u.e.ubi deeſt rō ſic loquitur:nā & in tertio dixit.Sic uiſum uperis: cum præmiſiſſet immeritam.

AN.M. Carcheſia.ẽ Carcheſiū poculum græcis tātūmō notū.procerū et circa mediā ptē cōpſiū.anſa tū mediocriter anſis a ſūmo ad infimū ptingētibus Mac.li.v. Meōii bachi uini lydii.De lydia ăt dictū ẽ paulo ſupius. Oceanūq; patrē rerū.Diod.li.i.ait charche ſiū

ꝙ hūidatem.oceanū ꝑſci uocitarūt & græcorū nōnulli oceanū gñatorē deorū & matrē Tethym prius etiam dixerat ꝙ ī hūidis calore adhibito fit generatio. Nectare:optimo uino.de Nectare uero latius ſupius eſt. Ar dētē ueſtā.ignē ipm.unde ait Oui.li.vi.faſt.nec tu aliud ueſtā q̃ uiuā ītellige flāmā.Ci.ăt ī libro.de.n d.ſcribit ueſtē nomē a græcis eē.Ea.n.q̃ ab illis Hoſtia dicitur.uis ăt eius ad aras & focos ptinet.itaq; ī ea dea ꝙ eſt rerū cuſtos intimarū oīs & ꝑcatio & ſacrificatio extrema ē.Dixerat ăt paulo ſupius ī oibus rebus uim habere maximā ꝑma & extrema:& ꝙ ꝑncipē ī ſacrificādo ianū eē uoluerūt:qđ ab eūdo nomē ē ductū:De Veſta etiā plura diximus in fine li.i.g. Carpathio gurgite.Eſt Carpathus inſula excelſa.cc.ſtad.habēs fuitq; urbibns iiii.pollēs:& nomē celebre cōſecuta ē:a qua pelago q̃ nomē ē ĩditū.Stra.ſcri.li.xi.de ſporadibus.Et Pli.li.v. c.xxxii ſcri.unā eē de inſulis Rhodiorū idē Stra. li.iii.ait Carpathiū mare eē uſq; Rhodū Cretaq; ac Cyprū arpathus

Proteus Dio.li.ii.ſic ait defūcto rege poſt.v.genus:cū Aegyptus rege careret ex dignioribus qdā in regem aſſūptus ē:quē ægyptii Cærea.græci ,pteū appellāt.q iliaco tpe extitit.hūc artiū pitū fuiſſe tradūt:& in uarias ſeſe formas uertere ſolitū:ut nūc aīal qſdoq; arbor aut ignis aut qd aliud uideretur.q̃ eadē & ſacerdotes deillo ſcribūt.haꝝ rerū cognitionē cōtinuo ex aſtrologorū ac ſacerdotū uſu Rex ē aſſecutus.cōſuetudo ăt regibus tradita græcis cām hmōi trāſmutatiōis ſtigēdi præbuit.Nā ægyptiis mos erat regibus aut leōis aut tauri aut draconis priorē ptē ī capite ferre inſignia pricipatus:qſq; uero arborē aliqñ ignē:q̃doq; redolētia ſupra caput ungēta. hæc tū ad decorē ſpectabāt atq; ornatū tū ſtu porē ac ſupſtitionē q̃dā aſpiciētibus iniiciebāt.hæc ille.Teſte uero Heſiodo ī Theogōia oceāi & tethyos filius fuit.fuitq; uates maximus.De quo qdē & Theocritus ait os ,pteus phocos Kai theos on eneme.hoc ẽ uti proteus phocas ēt deus exiſtēs pauit. Bipedū equorū.Marini eq prima pte equorū effigiē habent poſtrema piſciū.q̃ figura ēt in antiqs marmoribus cernūť ut aiūt.Bipedum ăt ait.qm̃ ut ſcri.Pli.pēnæ q̃ pedū uice date ſūt piſcibus nullis ſupra q̃ttuor qbuſdā ternæ qbuſdā biæ aliqbus nullæ &c. Emathiæ portus.De hac uideto in fine li.i.g. Pallenē pallene arcadiæ oppidū teſte Pli.hic uero intelligit Maro de pallene urbe Thraciæ quā hītauit ut apud Lycophronē apparet Proteus anteq̃ in ægyptū trāſiret.Dicta ăt ē pallene a pallene filia Sythōis ut apud euſtathiū habetur. Nereus.oceani et Tethyos filius. Teſte Heſiodo: quē oīum antiqſſimū dixit orpheus in Argonautica. Neros ăt aqua diciť. Immania armenta:humoris cauſa ut ſcribit Pli.li.ix.ſunt in mari animalia maiora,etiam terreſtribus.plurima autem & maxima in indico mari ex quibus Balenæ quaternum iugerum priſces ducenum cubitorum. pallen uereu

CHRI. Oceanum.p.r.ſecundū Thaletem mileſiū qui aquam principium rerum poſuit.hic fuit primus q̃ apud græcos hæc inquireret.heſiodus uero poeta terram:anaximandri diſcipulus aeris ſubſtantiam infinitā ponunt.Diogenes apolloniata infinitum aerem ponit:anaxagoras quattuor elementa confuſa qualitates quam materiem primam appellant archelaus huius diſcipulus duas ponit generationis cauſas:calidum quod agat: & frigidum quod tanquam materia patiatur parmenides Xenophanis & anaximandri diſcipulus ac pytagoreorū ſtudioſus duo ponit elementa ignem ut artificem & terram ut materiem.Leucippus Democritus & epicurus materiam uolunt eſſe atomos infinitas quæ per infinitum uolitent Empedocles Protagoræ auditor q̃tuor ponit elementa:ex quibus amicitia & diſcordia mouente confici omnia & in hac reſoluta referri. heraclitus epheſius ignem eſſe uult cuius tum compreſſione tum eliquatione omnia conſtent: & fluminis inſtar iuncta diſluere. Trimegiſtus:pythagoras.Plato & ariſtoteles mundi materiam ponunt:non quattuor elemē

ta: sed aliud inuisibile & insensibile q̄ omnibus quæ uidentur subiectum sit: & omnium formaꝝ receptaculum sui natura iformet: sed omnes alio recipiens. Carpathio: carpathium mare a Carpatho insula: hæc excelsa est & circuitum. cc. stadiorum habet. Fuitq; urbibus quattuor: pollens: & nomē celebre consecuta est aqua pelago nomen est inditum. Distat ab Alexandria stadia mille. Protheus. Deus marinus oceani & Thetidis fi. fuit. & uates qui ab agamēnone ui coactus secundum home. futura predixit. Sunt qui dicant ex Pollene fuisse. & apud
ptheus ægyptios regnasse. & ad eum post excidium troianum tempestate compulsum deuenisse agamēnona. Sed hero do scribit Parin rapta helena tempestate in ægyptum apud canopicum Nili hostium delatum. & ab Othone ostii custode ad protheum deductum eē. at ptheus cognita rapina helenam. resq; suas illam Menelao restituēdam reti nuit. ac triduo pari abire iussit. Menelaus deinde expugnata Troia helenaq; in ea urbe non inuenta in ægyptum uenit. atq; illam a protheo recepit.

phocæ SER. Turpes ph. Magnas ut cui turpe caput phocæ autem sunt marini boues. Expediat. m. c. e. q. s. duo enim ista requiruntur in oraculis: causa mali & remedium. Nam si. u. n. d. p. ne eū sperare tpos se p̄cibus flecti. Doli. c. h. d f. i circa uincula nouissime eius desinēt doli. ideſt formaꝝ uarietates cuius figmentum physicam uolunt esse rationem. Namq; homo habet in se libidinem: stultitiam ferocitatem dolum. quæ dum inuicem in uno urgent pars illa. quæ uicina est diuinitati: ideſt prudentiæ non apparet: quæ tunc potest suasuires tenere. Cum fuerint illa religata: ideſt cum quis caruerit oībus uitiis. unde sacerdotem hūc dicit tunc posse uaticinari: & suscipere diuinitatem: cum religata in eo fuerit ignea cupiditas syluestris asperitas lapsusque animi: quarum mobilitati similis medios. Cum. s. a. æ. Fere enim numina tunc uidentur: Luca. Media cum phœbus in axe est: Aut cœlum nox atra tenet. tuncipse sacerdos accessum dominum q̄timet deprehendere luci. In secreta se. d. Fere omnes dii marini senes sunt: albent eorum capita spumis aquarum. Atra tigris ideſt sæua. Tanto enim. m. Alii legunt Tā tum. n. m. Liquidum. a. d. o. ideo unxit eum quo posſit uidendi numinis capax esse. Habili. u. Vegeta bilis. Specus in sing. nu. hoc specus in plu. hi specus dicimus. Deprehensis nautis. Tetigit: Tegere consueuit nam tunc illic non erat. Obiice. obiectione: & melius hic obex q̄ hæc obex dicimus Auersum. Paululum obliquum a lumine Et sciēdum Protheum temporalem accipere diuinitatem alioquin potuit etiam aristeum cognoscere latitantē

Phocæ ANIM. Phocas. uitulos marinos intelligit: q in terra pariunt pecudum more nunquam geminis plures: educant mammis fœtum. ipsis in sono mugitus: unde nomen Vituli acceperunt. Nullum animal premitur grauiore somno. pēnis quibus in mari utūtur humi quoq; uice pedum serpunt: uestiuntur aūt

ābrosia pilis uti prisci & balena. Ambrosiæ ambrosia species est artemisiæ simplici caule foliis minimis. flores copiosi erumpūt quum uua matureſcit odore nō iniucundo. Plinius libro uigesimoquinto. Ex hac autem dii pasti sunt crediti. unde ait Ouid. libro primo de ponto: nectar & ambrosiam latices epulasq; deorum det mihi formosa grata iuuenta manu. idē autem est ambrosios q̄ diuinus & immortalis. Perduxit. perunxit affecit. Dulcis aura ideſt uentus sic enim nonius quoque hunc locum exponit. Vigor. fortitudo firmitas. Deprehēsis a tempestate oppressis. Olim q̄ādoque. Obice oppositione obiectione. obiices pessuli ferę inquit Festus.

phocæ CHRISTOPHORVS. Turpes phocas. phocæ uituli marini dicuntur: spirant ut balenæ & delphini ac in terra dormiunt: & profundum accipiunt sonum: præsertim cum multa esca crapulentur: non squama sed corio bubulo tegunt: parit in littore & lac p̄bet teste Aristotele: Q ua propter ambiguum hoc animal esse: idest aquaticum & terrestre idem philosophus asserit. Viclis c. nā ipsa ueritas inter tot uerisimilia nisi ui ipsius

Armēta et turpes pascit sē gurgite phocas
Hic tibi nate prius uinclis capiēdis ut omnes
Expediat morbi causam. euentusq; secundet.
Nā sine ui nō ulla dabit præcepta neque illū
Orando flectes uim duram & uincula capto
Tende: doli circū hæc demū frangent inanes.
Ipsa ego te medios quū sol accenderit æstus
Quū sitiūt herbæ: & pecori iā gratior ūbra é
In secreta senis ducam. quo fessus ab undis
Se recipit: facile ut sōnio aggrediare iacentem
Verū ubi correptum mānibus uinclisq; tenebis
Tum uariæ eludent species atq; ora ferarum:
Fiet enim subito sus horridus: atraq; tigris
Squamoſusq; draco: & fulua ceruice leæna
Aut acrē flāmæ sonitum dabit: atq; ita uinclis
Excidet. aut in aquas tenuis delapsus abibit.
Sed quanto ille magis formas se uertit in oīs:
Tanto nate magis cōtende tenacia uincla.
Donec talis erit mutato corpore: qualem:
Videris: incœpto tegeret quum lumina sono
Hæc ait. & liqdum ābrosiæ diffundit odorē.
Quo totum corpus nati pduxit at illi
Dulcis cōpositis spirauit crinibus aura
Atq; habilis mēbris uenit uigor ē specē ingēs
Exesi latere in montis: quo plurima uento
Cogit: inq; sinus scindit sese unda reductos.
Deprehēsis olim statio tutissima nautis
Intus se uasti prothei tegit obice saxi.
Hic iuuenē i latebris auersū a lumīe nympha
Collocat ipsa procul nebulis obscura resistit

ingeni colliget: teneri nō potest. Doli inanes. idest quos inaniter adhibebit: & reuera oīs fraus & deceptio res uana est: Nā omne quod est bonū ē: fraus āt nihil ē qđ atuē se illū in secreta senis perducturā eo tempore polli cetur quo sol meridiē facit nō est ab re. Nam uerū in rebus nisi multa luce sapiētiæ ac doctrine discerni non po test: In se. s. Veritas enim a natura occultantur. Denis. Nā nihil uetustius ueritate. Ducit autem a matre: idest a ratione.

Iam rapidus torrens sitientis syrius indos
Ardebat cœlo: & mediū sol igneus orbem
Hauserat. arabāt herbæ: & caua flumia siccis
Faucibus ad limum radii tepefacta coquebāt
Quū protheus cōsueta petēs e fluctib9 antra
Ibat: eum uasti circum gens humida ponti
Exultans rorē late dispersit amarum.
Sternunt se somno diuersæ i littore phocæ.
Ipse (uelut stabuli custos in mōtibus olim
Vesper ubi e pastu uiculos ad tecta reducit.
Auditiq; lupos acuunt balatibus agni)
Consedit scopuli medius: numerūq; recenset
Cuius aristeo quoniā est oblata facultas:
Vix defessa senem passus componere mēbra.
Cum clamore ruit: magno: manicisq; iacentē
Occupat ille suæ contra non immemor artis
Omnia trasformat sese in miracula rerum.
Ignemq; horribilemq; feram: fluuiūq; liquētē
Vertū ubi nulla fugam reperit fallacia: uict9
In sese redit: atq; hominis tandem ore locut9.
Nam quis te iuuenum cōfidētissime nostras
Iussit adire domos: qd ue hinc petis iqt: at ille
Scis protheu; scis ipse. neq; est te fallere cuiq;.
Sed tu desine uelle. deū præcepta secuti
Venimus hinc lapsis quæsitū oracula rebus.
Tantū effatus ad hæc uates ui deniq; multa
Ardentis oculos intorsit lūine glauco
Et grauiter frendens. sic fatis ora resoluit.
Non te nullius exercent numinis iræ
Magna luis omissa tibi has miserabilis orphe
Haud qq ob meritū pœnas (ni fata resistāt)
Suscitat: & rapta grauiter pro cōiuge sæuit.
Illa quidem dū te fugeret p flumina præceps
Immanē ante pedes hydrū moritura puella
Seruantem ripas alta non uidit in herba.
At chor9 æqualis dryadō clamore supremos
Impleruntmontes flerunt rhodopeiæ arces.
Altaq; pangæa: & rhœsi mauortia tellus
Atq; getæ atq; hebrus & atthias orithyia.
Ipse caua solans ægrum testudine amorem.

SER. lāra: Hic distinguendū. propter duo epithe ta. Syrius aūt est stella in ore canis: per quam uimi os æstus accipimus. Sitiente in populos suasolanos — syrius
Caua flu. alta. Luca. De seruere cauo tentoria fixa lemāno. Vix de. s. p. c. m. Auiditatem exprimit te nere cupientis. Vnde enim contra matris conceptū cito in protheum impetum fecisse dicit per qđ incō tinentes hominū animos docet poeta. Hominis o. Humana scilicet uoce. Nam qui te. i. c Idest quisnā hodie enim nam particula postponitur: antea præ ponebatur. Terentius in phormione: nam quæ est anus a fratre egressa meo. Scis ptheu. uocatiuus græcus ut orpheu. Neque e. r. f c. alii quicquam legunt hoc autem dicit cum omnia noueris: desine aduentus mei causam uelle cognoscere. Deum. p. l. propter matrem. Grauiter f. Cum ingenti tu multu. Non te nullius idest non humilis sed ma gni. Magua l. c. tibi idest magnorum scelerum est ista persolutio. Et alisita distinguunt: ut si a te com missa alii. Tibi has m. or. Non humile autem nu men dicit Tisiphonem. idest mortis ultricem nam tisiphone dicta est. quasi cui cura sit τισις φορου — tisiphõe
idest mortis ultio. Haud qq obmerito: idest non ta les quales mereris: nā eius uxoris causa mortis fui sti. Inferet autem digna suplicia. nisi fata phiberēt quibus fauentibus ira numium minora infert: licet maiora nō possit. Moritura p. merito nō uidit qp pe moritura. Seruantē r. tenentē: ut Tantas serua bat filia sedes. At c. æ. d. Et eurydice ergo dryas: & bono compendio eius pretermisit interitum. Su premos m. summos. ui Proh supreme iup. Flerunt r. a. Rhodope mons est Traciæ sicut Panchæa. Rhesi m. t. Quam postea rhesus tenuit & est prole psis ex persona poetæ. Quo enim tempore Or pheus fuit: Rhesus nec dum regnabat in Thra cia. Hebrus. Fluuius Thraciæ gelidissimus. actias o. athenienſis nympha. quam Boreas in suum ma trimonium rapuit. Ipse. Orpheus. Caua. peri phrasis citharæ. cuius usus repertus est hoc modo Cum regrediens Nilus in suos meatus uaria in terr ris reliquisset animalia. relicta etiam restitudo est: quæ cum putrefacta esset: & nerui eius remansissēt extēti int a coriū: percussa a Mercurio sonitū dedit ex cuius imitatione cithara est composita. Aegrū a mœstum: deceptum.

ANT. M. Rapidus Syrius. Canis maior ha bet in lingua stellam unam quæ canis appellatur. In capite autē alteram quam Isis suo nomine statu isse existimatur & Syrion appellasse propter flāmæ candorem. q eiusmodi sit: ut præter cæteras luce re uideatur. scribit ita Hyginius. Siriao autem & lu ceo & sicco significat. Inde Syrius stella quia autem de natura martis est: homines nimio solis ardore fa tigat. Plinius scribit libro. xviii. c. xlii. Auem parā oriēte Syrio ipso die nō apparere: & donec occidat. Rapidus suo enim ardore cuncta rapiendo desiccat hac etiam ratione supius diximus Rapidū solē ap pellari. quod hic locus aderti ssime indicat ita esse

roſmarinus

Rorẽ.marinũ.ſ.q amarus eſt.Pli.li.ix.c.xlix.ſic ait: Libanotis locis putridis & macris ac roſcidis ſeritᵉ. radicẽ habet holuſatri: nihil a ture differentẽ. Vſus eius poſt annũ ſtomacho ſaluberrimus.quidã eam nomine alio Roſmarinũ appellant.hæc ille. Ipſe uelut.ordo eſt: Ipſe cõſedit ſcopulo medius: numerũq; recenſet. cætera ꝑ Parenteſim claudantur. Olim .qñq. Auditi.legitᵉ & auditis .Acuunt.inſtigant. Recenſet .retractat recognoſcit. Facultas.copia: opportunitas.Manicis.uinculis. Nam quis pro quiſnã. Eſt cuiq̃.ꝑ datur cuiq̃.Vel le.ſ.fallere. Glauco.cæruleo .uiridi.ut latius li.iii.g.,pbauimus. Frendẽs.dentibus inſonans. Fatis. oraculis: ſunt enim fata quæ dii fantᵉ.de quibus latius ſupra Luis.ꝑ i nõ ꝑ e: in antiqs legitᵉ Luis ergo .i. purgas: ut ibi.Poſt mihi nõ ſimili pœna cõmiſſa luetis.luo enim a luce dicitᵉ: ut ſcribit Varro. Haud quaq; ob meritũ nõ ſcdm meritũ: maiores enim meritus eſſes. Sæuit.ordo eſt: & ꝑ rapta cõiuge ſæuit grauiter: ꝑ ſæuiret: ni fata

pãgæus

reſiſtent. Pangæa pangæus thraciæ mõs eſt teſte pli.li.iiii.cõp onitᵉ aũt pan qđ eſt totũ.& gea terra. Rhœſi tellus. Thraciæ partẽ poſſedit Rhœſus: ubi Mars oſium deus: ut Mela ſcribit. Getæ.de iis ſuperius. Hebrus. uideto ægloga.x. Atthias orithyia.ideſt Athenenſis.nam ut Euſebius ſcribit Erichthonii uulcani filii: filiam Orithyia Boreas Aſtrei filiuſ Thrax rapuit: quem fabula uentum fingit. latius etiam Ouidius libro ſexto met. ſcribit: ĩ fine ſcilicet. Hebrus & us atq; & breues ꝑ longis more ſuo: ꝑ Diaſtolen. Atthias.atthis regio in qua erant athenæ: ſecundum t: habet aſpiratum.Inde atthias prõicum.i.athenienſis. Teſtudine.i.cheli.

CHR.Hominis enim uerũ ĩquirẽtis mater rõ ẽ.Rõ.enĩ.& nõ appetitus optĩa dux ẽ ad ueri ĩquiſitionẽ. Dormit autem ſenes in antrũ: quia ipſa ueritas in obſcuro latet.Sed cũ ingeniũ noſtrũ ad acquirendũ illud accedit: tunc concutitur omnis res: & ex ipſa inquiſitioni uariæ formæ ĩſurgunt animo noſtro: quæ ſpecie ueritatis præ ſe ferãt: ut multa putemus uera eſſe ac bona.Nã oẽ uerbũ bonũ: q̃ falſa mala fũt: & tũc cõuertitᵉ ĩ feras protheus qa deluditᵉ ingeniũ noſtrũ falſis imaginibus.Putamus.n.ueram eẽ uoluptatẽ corporeã quã in ſue fingit eẽ ſũmũ bonũ: aut ſaturare irã uũ naſcitᵉ crudelitas : quam exprimit in tygride.Aut fallimur pulchritudine rerum terrenarum: & credimus illas eſſe ſummũ bonũ: quas per draconem terreſtre animal intelligit: Non nunq̃ reponimus fœlicitatem in ambitione ac ſuperbia quod exprimit leo: nam flamina ira eſt. Verum quanto magis ille mutabitur ĩ uarias formas: ideſt quãto plures falſæ opiniões ſeſe offerẽtᵉ.tãto acrius urget ut ueꝝ deprẽdat Nulla f.r.f.Poſtq̃ ita repertũ eſt uerũ.ut nulla fallacia occultari quæat: ꝑtheus redit in formã humanã inqua ſola ineſt ratio.q̃ ueꝝ diſcernitᵉ: & dimittit formas ferinas: in qbus ſolus ſenſus eſt .in quo nõ eſt cognitio ueri. Nã quis: ideſt quiſnã: & eſt anaſtrophe in qua præpoſitio poſtponitᵉ: ut Trãſtra per & remos Cõfidentiſſime. magna enim eſt cõfidentia audere accedere ad Protheũ ideſt ad difficultatẽ ueri inueniendi. Scis ꝑtheu.Sola enĩuertas ſeipſã nouit.nec a quocunq; decipitᵉ. Ardentes o.l.g. Ardẽtes.ſplendentes.Ingenii enĩ acumen ĩdicat ſplẽdor ĩ oculis .Idẽ notat color glaucus ĩ pupillis.hic ẽ ꝙ Pallas dea ſapiẽtiæ hẽtᵉ γλαυκῶπις cognominẽtᵉ. Eſt ãt glaucus color quẽ latini ueteres ceſiũ dixerũt.uñ ceſiã glaucopiã appellarũt.Diciᵉ ãt ceſia teſte nigidio de colore cœli q̃ſi cælia. Orpheus.Fabula nota eſt orpheũ uxorẽ habuiſſe Eurydicen.q̃ dũ ariſtæũ fugeret ꝑ loca herbis floribuſq; ornata latẽtẽ ſerpentẽ calcauit.cuius uenenato morſu extĩcta ad iferos deſcendit. Eſt ãt eurydice hũana aĩa quæ dicitᵉ eurydice ideſt latũ iudiciũ hẽns ꝓpea ꝙ rõnalis ẽ.hæc nubit orpheo cum corpori coniungitur & amatur ab Ariſtæo ideſt ab optimo.Illa ãt corporis uoluptatibus irretita.id enĩ ſunt flores atq; herbæ .quæ terræ fũt pulchritudo.optimũ qđ ẽ ꝑ illa fugit atq; a ſerpente ideſt a pecõ .quod inter illas uoluptates latet interimitᵉ.& ad iferos demergitur. ſed cõcessitᵉ orpheo .ut illã ſono cytharæ.ideſt actionũ optĩa cõpoſitione quæ maxima harmonia eſt.unde uirtus exoritur ab inferis reuocet ideſt a uitiis liberet.ſed ea lege ne reſpiciat.i.ne ĩ uitia relabatur .nã relapſa habitũ facit.actias.or .orithya Erichtõii athenienſiũ regis filia a Borea rapta ẽ.& ĩ Thraciã tranſlata .ex qua zetũ & Calaim alatos iuuenes ſuſtulit.

tænarus

SER.Solo ĩ l.deſerto: ĩ quo ſine uxore morebaᵗ tænarias e.ſ.tænarus Lacõiæ ꝓmõtoriũ ẽ circa finẽ Maleæ: ubi inferorũ diciᵉ eẽ deſcẽſus: Maneſq; a.r.q.t.Hæc oia ad laudẽ ꝑtinẽt citharæ: q̃ fretõ iſta ſupauit. Neſcia.h.p.m.c.Ad exitũ futuræ rei reſpexit nõ ad prĩcipiũ.nã primo meruit Euridicẽ.

Erebus

Herebi d.ſ.i.De interioribus tenebris inferorum. AN.Te dulcis ꝺiũx.Epanalepſis ẽ.i.replicatio.ſeu anaphora.i.relatio uel repetitio. Tænarias ẽt fauces. Tænarus ĩ lacõica ꝓmõtoriũ aduerſũ aphrice. ripa erecta ẽ: ſacrã neptũi ædẽ ꝺſtructã ꝺtinẽs ĩ luco ꝓpĩq̃q; ſpelũca ẽ : ꝑ quã cerbeꝝ ab iferis ſupiꝺ reductũ ab hercu.fabulæ canũt: Sol.ſcri.& Str.li.viii Fauces.ãguſtos aditus. Erebi.dicũt erebũ eẽ terræ ꝓfũdiſſimũ & abſcõditũ locũ: ſeu iferos pfũditatẽ atq; receſſũ .erebẽnos ãt græce: latine obſcurũ ſignificat. Cocyti.uidero li.iii.g. Styx: latius ſupra. CHR.Te dul.cõ.Repetitio ẽẽ color rethoricus q multũ ualet ad ꝺmiſerationẽ captãdã.uñ ipſe ĩ ænei.

Te dulcis coniux te ſolo in littore ſecum
Te uenĩente die: te decedente canebat.
Tænarias etiam fauces alta hoſtia ditis
Et caligantem nigra formidine lucum
Ingreſſus: manesq; adiit regẽq; tremendum:
Neſciaq; humanis pręcibus mãſuescere corda
At cãtu cõmotæ erebi de ſedibus imis
Vmbræ ibãt tenues: ſimulacraq; lucæ carẽtũ.
Q uã multa in foliis auiũ ſe milia condunt.
Veſp ubi aut hybernus agit de mõtib⁹ imber
Matres: atque uiri defũctaq; corpora uita
Magnanimũ heroũ: pueri inuptæque puellæ
Impoſ ti rogis iuuenes ante ora parentũ.
Quos circũ limus niger & deformis arũdo.
Cocyti: tardaque palus inamabilis unda.
Alligat & nouies ſtyx interfuſa coercet.

Te nemus ãgitiæ uitrea te fuſcinꝺ ũda. Te liqdi fleuere lacus . Tænarias .ĩ Lacõita regiõe ꝓmõtoriũ ẽ circa finẽ malei mõtis: ĩ quo qa hiatus ẽ: & ex eo angente ſpũ murmura audiũt iferorũ dixere fauces.

SER. Implexæ. Inuolutæ: ĩplicitæ: ἐνπεπλεγμέναι. Ixionei .u.r. Deest cũ. & dicit cũ uento suo rota cõstitit id est cũ causa uolubilitatis quieuit. Incautũ a. Epitheto amãtis est. Ignoscenda q.s.s i.m. Participiũ sine uerbi origine non enĩ facit ignoscor: sicut nec triũphor regnor Euridicenq; s. ideſt alii legunt. lã luce sub ipsa Victusq; a. sic hoc loco dixit: ut o præstãs aĩ iuuenis. Respexit: ideſt cõmisit in legem sibi datam Terq; s.a.a. quasi ex ultarent umbræ reditu Eurydicis. Luca. dicit in orpheo strepitũ factum redeunte Eurydice ob hoc: quia gaudẽt a luce relictam eurydicẽ: iterum sperantes orphea manes: lteꝛ e.r.s.u. Ouidius Bis rapiť uixitq; semel.

Quin ipsæ stupuere domus atq; intima læti
Tartara: cæruleosq; implexæ crinib9 angues
Eumenides: tenuitq; ihians tria cerberus ora.
Atq; ixionei uento tota constitit orbis.
Iamq; pedem referens. casus euaserat omnes:
Redditaq; eurydice supas ueniebat ad auras
Pone sequens: nãq; hãc dederat ꝓserpia legẽ
Quũ subita incautũ demẽtia cœpit amãtẽ
Ignoscenda quidem: scirent si ignoscere mães
Restitit: eurydicenq; suã iam luce sub ipsa
Immemor heu uictusq; animi respixit: ibi oĩs
Effusus labor: atq; ĩmitis rupta tyranni
Fœdera terque fragor stagnis audit9 auerni
Illa quis & me inqt miserã & te ꝑdidit orpheu
Quis tantus furor: en iterũ crudelia retro
Fata uocant: conditq; natãtia lumĩa somnus
Iãque uale. feror ingenti circũdata nocte.
Inualidasque tibi tendens heu nõ tua palmas.
Dixit. & ex oculis subito cæu fumus in auras
Cõmixtus tenuis fugit in diuersa. neq; illum
Prænsantẽ nequicquã ũbras & multa uolẽtẽ
Dicere prætereã uidit. nec portitor orci:
Amplius obiectam passus transire paludem.
Quid faceret: quo se rapta bis cõiuge ferret.
Quo fletu manes: quo numĩa uoce moueret.
Illa quidem stygia nabat iam frigida cymba.

Natantia l. in mortẽ reducta. Inualidas p. In ũbræ tenuitatẽ redactas. Heu n.t. quia supra dixit euridycenq; suã. lã f.d. per diuersa. Præterea: postea: ut: qsq; numen lunonis adorat Præterea: Nec p.or a. Mysticũ est dicitur enim bis eandẽ umbram euocari non licere.

ANT. Tartara. iam diximus Eumenides de iis libro primo. g. Cerberus. is dicitur quasi creoboros ideſt carnem edens. nam Creas caro est: Boros edẽs. de hoc seneca in Hercule furente ait: Post hæc auari ditis apparet domus. hic sæuus umbras territat stygius canis: qui terna uasto capita concutiens sono: regnum tuetur sordidum tabo caput lambunt colubræ: uiperis horrent iubæ. longiusque torta sibilat cauda draco par ira formæ & cætera. Inhiãs. intentus. concupiscens. Tenuit: clausit. ut illud Intentique ora tenebant: pro claudebant. nec ẽ aliter exponendum: quod & hic locus indicat. Ixionei orbis. uideto libro tertio georgicorum. Vento. quo quidem moueri solebat: cum uento. Sub ipsa luce prope superas auras. Proserpina. hanc Plutoni tribuerunt: quoniam terrena uis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui dictus est apud græcos Pluton: quia & recidant omnia ĩ teras: & oriantur e terris. Proserpina autem ea est: græce Persephone nominatur: quam frugum semen esse uolunt: absconditamque quæri a matre fingunt: ut ait Cicero in libro de n.d. Varro tamen inquit: quod Epicharmus Ennii lunam Proserpinam quoque appellat: q; solet esse sub terris: nam hæc ut serpens modo in dexteram: modo in sinistrã partem late mouetur: Serpere uero & proserpere idem dicebant. De hac etiam plura libro primo georgicoꝝ. Auernis stagnis: In Auerno maiores nostri homerica defunctorum uicinia fuisse fabulis edidere: hanc enim locorum partem plutoni dicatam opinabant. placatisq; prius per sacrificia diis manibus illuc intrabant. aderant enim qui talibus expo nendis ductores essent: locorũ fructus percipientes

cerberus

ꝓserpia

Fons uero ibi fluuialibus scatens aquis: excurrit in mare. ab eius usu abstinebat omnes Stygias opinantes esse aquas. eo in loco constructum erat oraculum. ex aquarumque feruore uicinarum Phlegetontem esse coniecturam factitabant: & ex acherusia. hæc & plura Strabo libro quinto uideto etiam latius li. secundo georgico rum. Prætera. postea. Portitor orci. i. charon. Verg. li. vi. æn. Portitor has horrendus aquas: & flumina seruat Terribili squalore Charon &c. postea inquit: ipse ratem conto subigit uelisq; ministrat: Et ferruginea subuectat corpora cymba. Orci. uideto libro primo. g.

CHRI. Constitit: restitit: non mota est. Iamque p. maxima commiseratio quod ueluti nauis quæ multas euaserit tepestates in portu perierit. & est pathos ab eo quod est præter spem. Reddita. quasi reddita. Demẽtia nam uis amoris dementia est. Incautum nihil tam proprium amati unde pueris equiperantur. Et propter ea prop. ii. Quicunq; ille fuit puerum qui pinxit amorem Nonne putas miras hunc habuisse manus. Is primum uidit sine sensu uiuere amantes: Et leuibus curis magne perire bona. Ignoscenda. nam si cognosceremus quã misere cupiant amantes uisere rem amatam & quam uehemens sit hæc perturbatio in hac re iudicaremus illis huiusmodi erratum condonandum. Sed manes propter illorum crudelitatem nullam nouerunt humanitatem Immitis. unde nulla esset cõmiseratio speranda. Illa quis & me i.m. & te p. oratio uehementer pathetica. nam & suum uehementes exprimit dolorem. Demonstrat. n. eo deuenisse amãtes: ut culpa illius qui nihil minus q̃ hoc uoluisse infœliciſſimo ac æterno dissidio sperarentur. Heu nõtua. q.d. quod utrũq; miserrimũ accidit. Quid fa. Dubitatio est quã græci aporesin dicunt: quæ uehementer mouet cũ dolentis uel irascentis sit dubitare. Sic Dido. Eneid agam rursus ne pcos obli i pr o. es x.

Strymõ

SER. Ex or. ſine intermiſſiõe. Deſerti eſt aſperi inculti. Strymon aũt eſt fluu. Thraciæ. circa quẽ ad extĩguendũ amoris morabaẽ calorẽ. hæc eu. Talia q̃lia ipſe cõmemorat. Philomela ꝑ q̃uis aue: nã ſpeciẽ ꝑ genere poſuit. Flet no. lugi nocte cõtinuo fletu.

Tanaĩ Cicones

Tanaĩ q; n. Fluuium Scythiæ: Nũq̃. u. pru. ſẽp niuibꝫ pleã. Spretæ. c. q. m. m. nuptiali. ſ. Cicones ãt ſũt thraces mulieres: quæ ab Orpheo ſpretæ diſcerpſere eũ ꝑ liberi ſacra ſimulata. Marmorea c. a. c. r. i. pulchra ſãe alludit ad id qđ dicit Oui. qa cũ caput eius delatũ ad ripas ſerpens mordere uoluiſſet & cõuerſus ĩ lapidẽ. Oeagrius he. Oeagrius fluuiꝫ

oeagriuſ

ẽ pater Orphei de quo hebrus naſciẽ: uñ eũ appellauit Oeagrium. Hæc protheus: Subaudi dixit.

AN. Strimõiſ. li. i. g. dixius. mulcẽtẽ tigreſ ꝑ id ſua eloq̃ntia feros hoies & rapaces reuocaſſe ĩ mãſuetudinẽ & hũitatẽ orphea ĩtelligius. Et agẽtẽ carmĩe q̃rcus. ꝑ id obſtiatæ opiniõis hoies ĩtelligius: q niſi ꝑ eloquẽtiæ uires queũt a ſua ptinacia remoueri.

Philomela. luſciola hoc loco: alibi hirũdo ut latiꝫ ſupra oſtendimꝰ. Philõ ãt amãs diciẽ. Mela uero ma

luſcina philomela

la: põa: ſeu oues. Miſerabile carmẽ ĩtegra. Pli. li. x. ſcri. q; luſciniis diebꝫ ac noctibꝫ cõtĩuis qndeci garrulus ſine ĩtermiſſu cãtus: dẽſante ſe frõdiũ germĩe in q̃ una aue pfecta muſicæ ſciẽtia modulatus ediẽ ſonus: & nũc dr̃uo ſpu trahiẽ ĩ lõgũ: nũc uariaẽ ĩflexo. nũc diſtĩguiẽ cõciſo. copulaẽ ĩtorto. ꝓmittiẽ. reuocaẽ. Plura tũ ibidẽ leges mirãda qdẽ. Hymenæi. nulla ꝺiugia. uide li. iii. g. Hyphoreas. li. iiii. g. Ta

Tanais

naĩ. tanais fluuiꝫ europã ab aſia diſiũgit. atq; ãboꝝ fines utriq; plãbẽs: ĩ Boreã uerſus ꝑ Sauromatas ĩ ſcythiã uſq; ad ĩ meotidis paludẽ ꝓtẽdiẽ. oriẽ ãt ex Indiæ mõtibꝫ. Dionyſius ſcri. & Stra. li. vii & li. xi. Riphæis. uide li. i. g. Ciconũ matres. Circa hebrũ thraciæ fluuiũ Cicões habitãt teſte mela. hoꝝ mulieres teſte quoq; Oui. li. xi. met. Orpheũ eo q; fœmineũ amoreẽ ĩ pueroꝝ uenereẽ trãſtuliſſet: & ꝓpea eas ſpneret: furialiter laniarũt. poſt uero lyrã & caput eiꝰ ĩ hebrũ iecerũt. Orgia bacchi: In Rhodope thraciæ mõte orpheꝰ ſonare cãtareq; ſolitꝰ erat. & ibi ſacra liberi pfis orpheo ꝑmũ ĩitiãte celebrabãẽ: ut ſcri. mela. Orgia bacchi. Stra. li x. ſic ait: Plurimi igiẽ græcoꝝ totũ cerimoniale negociũ qđ orgia uocãt bacchanaleq; & choricũ: & ſactoꝝ myſteria Libero pfi attribuerũt & Apollĩ & hecatæ: & muſis & Cereri ꝓp hæc ſtrabõis uerba optĩe Ser. dixiſſe uſ li. iiii. æn. ubi ait: orgia apđ græcos ſacra oĩa dñr: ſiẽ apđ latĩos Cerimõiæ. Sed iã abuſiue ſacra liberi pfis orgia uocãt

orgia

ꝓterea orge ita dr̃. Orgaꝰ ꝺcito: ꝺcupio. Orgiazo orgia celebro. oegizõæ iraſcor. Oeagriꝰ hebrus. oeagros uir

oeagros

ſiue fluuiꝫ orphei pr̃ ut ipſe ĩ argonautica ait. Dio. itẽ li. v. aſ. orpheũ oeagri filiũ & doctrĩa & melodia ac poeſi exceſſiſſe oẽs quoq; extet mẽoria De hebro ſupiꝰ patuit. Ser. ãt ait ex oeagro fluuio natũ hebrũ. Sub uertice. ẽ uertex ꝺcorta ĩ ſe aq̃. uel qcqd aliđ ſimiliẽ uertiẽ. iñ ꝓp flexũ capillorꝝ ꝑs ſũma capi. ex hoc inq̃ ĩ mõtibꝫ eminẽtiſſimũ: recte dixeris hæc oĩa uertices. ꝓprietĩ uñ initiũ ẽ: Fab. li. viii. q ẽt li. i. ſcri. Vorſus & uortices dixerũt ãtiq q̃ ꝑmo Scipio aphricanus ĩ e: lſam ſcđam uertiſſe diciẽ. Et Cap inqt: Vertex capitis ẽ: uortex fluminis.

CHR. Septẽ il. A tpe ẽt uehemẽter citaẽ pathos Sic de Palinuro: Tris motus hibernas ĩmẽſa ꝑ æquora noctes Vexit me uiolẽtus aq̃ uix lumĩe q̃rto aſpexi italiã. Et achimenides: Tertia iã lunæ ſe cornua lumĩe cõplẽt: Et ſeptĩa poſt troiæ excidiũ iã uertiẽ æſtas: Augeẽ ãt hic locus q; dixit tortos. i. ĩtegros: & ex ordie. i. ſine interruptione: potuiſſe res geri: uerbi gratia ab idibus martiis ad nonas auguſti ut eẽnt ſex mẽſes: ſed nõ ĩtegri ĩmiuto martio & auguſto. Et potuiſſet põi mẽſes ĩtermedii ſine mœrore uñ illa ægritudo hũiſſet aliqd ĩteruallũ & pauſa q̃ facilius ferri poſſet. Qualis. p. m. p. ſ. u. Parabola ẽ uñ ſæpiſſime mouẽ pathos: aut ĩ miſericordia ẽ: aut ĩ ĩdignatione. In miſericordia ut hic. Itẽ Qualis cõmotis excita ſaxis thyas Et q̃lẽ uirgineo demeſſũ pollice florẽ. In ĩdignatõe ut illud: Ac ueluti pleo lupus ĩ o. Cũ fremit ad caulas. & q̃lis mugiꝫ fugit cũ ſau. ará Taurus. Durus. ĩexorabilis & q materno affectu nõ mouẽ. Implumes. cõmiſeratio ab ætate & ab ĩbecillitate. oeagriꝰ refert Diod. ſiculus Bacchũ iſidias Lycurgi Thracẽſiũ regis admõitu Theropis uiri thracis uitaſſe: ac paulo poſt uictor Lycurgũ regno ſpoliaſſe. Illudq; bſificii mẽor Theropi tradidiſſe q moriẽs oeagroꝝ filiũ a quo & fluuius denoĩatus ẽ hæredẽ reliquit. Ex oeagro ãt natus ẽ orpheus: Dicit oeagrũ fuiſſe proneẽtẽ Atlantis ex Alciade una ex filiabus Atlãtis. De orpheo plura alio loco diximus. Addã hic fuiſſe & eiuſdẽ noĩs poetãĩ Arcadia: & alius Crotinias q cũ Pyſiſtrato atheniẽſiũ tyrãno uixit Sũt qui ẽt ſex orpheos noĩent. hũc ãt quẽ ſtio hẽmus ſcribũt Libyã & ægyptũ pagraſſe & Trimegiſti Mercurii doctrinã ibibiſſe Quãquã teſte Cicero. ariſtoteles docet orpheum poetã nunq̃ fuiſſe. & hoc orphicum carmẽ pythagoræi ferũt cuiuſdã fuiſſe cereonis. Se de. i. a. Nã ueritas cũ aliqua ex ꝑte ſeſe oñdit refugit in ꝓfundũ. ideſtin obſcurum: & nunq̃ ſe totã oſtendit.

Septẽ illũ totos perhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad ſtrymõis undam
Fleuiſſe. & gelidis hæc euoluiſſe ſub antris
Mulcentẽ tigres & agentẽ carmine quercus.
Qualis populea mœrẽs philomela ſub ũbra
Amiſſos queriẽ fœtꝰ: quos durus arator
Obſeruans nido implũes detraxit. at illa
Flet noctem: ramoq; ſedẽs miſerabile carmẽ
Integrat: & mœſtis late loca queſtibꝰ implet
Nulla uenꝰ: nulliq; animũ flexere hymenæi:
Solꝰ hyperboreas glacies: tanaimq; niualem
Aruaq; riphæis nũq̃ uiduata pruinis
Luſtrabat: raptã eurydicen: atq; irrita ditis
Dõa q̃rẽs: ſpretæ ciconũ quo mũere matres
Inter ſacra deum nocturniq; orgia bacchi
Diſcerptum latoq; iuuenem ſpſere p agros.
Tũc quoq; (marmorea caput a ceruice reuſſũ
Gurgite quũ medio portãs œagrius hebrus
Volueret) eurydicẽ uox ipſa: & frigida lĩgua
Ah miſeram eurydicen aĩa fugiẽte uocabat
Eurydicen toto referebant flumine ripę.
Hæc ꝓteus. & ſe iactu dedit æquor ĩ altũ.
Q uaq; dedit ſpumãtẽ ũda ſb uertice torſit

SER. At nō c. Deest terita ē: qđ ex sequētibus datur intelligi. Pacē p. pacem beneficium & beniuolentiam. Faciles. n. exorabiles nymphas: & ad ignoscendū paratas. Sane sciendū easdē eē napæas quæ & dryades sūt. Nam supra ait: at chorus æqualis dryadū. Intacta cer. i. indomita. & dicit ita animalium sacrificium esse faciendū: ut non tantum occidantur hostiæ sed cædant. Orphi. datiuus græcus est. Læthea papauera. i. agrestia. Placatam e. u. u. c. Hyppallage ueneratam placabis. Præcepta fa. ideſt facit: & est frequentatiuum, p principali: aut certo iō faceſſit: quia plures hostias imolauit. Napeæ dryades

Hic. ſ. a. m. m. res. n hæc ex improuiſo uenit ut apes ex bobus erūperent: nam præcepta cyrenes tantū ad placanda numina pertinebāt. Notandum ſane quia ex hoc euentu illa ars inuenta eſt: quā ſupra memorauit. & melior facta p induſtriam. Stridare. a. u. & ru. ef. c. Hæc uerba & ſecundæ ſunt cōiugationis & tertiæ. nunc tantū tertiæ. Lentis. u d. r. In modū uuæ. i. botrionis defluere: qđ græci βοτρύδον dicunt. Hæc ſuper aruorum per aruorum cultum primum librum ſignificat: per pecora autem tertiū: & quartū quia & apes pecora ſunt: per arbores ſecundū & hoc dicit. Hæc ego. i. georgica ſcripſi dū Cæſar ī orientæ pugnaret. Fulminat: fortiter facit.

Victorq; u. p. p. d. i. Vnum uirtutis eſt: alterum iuſtitiæ. Nam uincere uirtutis. Volentibus non inuitis imperare iuſtititiæ eſt. Viamque aſſ. o. Præparat ſibi diuinos honores.

ANT. At non cyrene. ſupple timuit. referē enī ad illud: Nāq; ultro aſſata timētē. Faciles mites placabiles. Napeas nymphæ ſūt, pprie q̄ uirgultis & floribus delectant: ut Oreades quæ mōtibus. Lact. li. th iiii. Delubra Var. li. viii. rerū diuinarū Delubrū ait alios æſtimare: ī quo preter ædē ſit area aſſūpta deū cā: ut ē ī Circo flaminio Iouis ſtatoris. alios in quo loco dei ſimulacrū dedicatū ſit & adiecit: ſicut locū in quo figerēt candelā. Candelabrū appellatū ita ī quo deū ponerēt notatū Delubrū. His a Var. præſcriptis poſſumus ītelligere: id potiſſimū ab eo ,pbatum: quod ex ſua cōſuetudine: in ultimo poſuit: ut a dei dedicato ſimulacro delubrū cœperit nūcupari. hæc Mac li iii. ſat. Orphei. melius Orphi legemus. ut in Buc. Orphi calliopea. de quo ibi latius Lethea papauera. iā ſup oſtendimus. Vuā. Iuuēalis ēt ait: Examenq; apiū lōga cōſederit uua. Hæc ſup aruorū cultu. Peroratio eſt: quā cumulū quidam: cōcluſionē alii uocāt: qđā enumerationē. breuiter. n. repetit totā ſimul cām atq; materiā decurrēdo p capita. De hac ēt Fabius li. vi. latius ſcribit. Ad altū Euphratē armeniam maiorē ītelligit: ī q̄ Euphrates oritur: ut Strabo ſcribit li. vi. atq;. xvi. Cæſar āt auguſtus: ut Florus ſcribit: ad oriētē uerſus exercitū miſit ī armētos Medos: Parthos: qui poſtea omnes cum Indis etiam auguſti & Romanorum ditioni patuerunt. Volentis populos. auguſtus uirtutis moderationiſq; fama: Indos etiam ac Scythas pellexit ad amicitiam ſuam populique Romani: ultro per legatos petendam: ut ſcribit Suetonius. Florus etiam & Euſebius. quæ omnia latius ſupra patuerunt. Viamq; affectat olympo. Ouidius quo q; libro primo faſtorum ait. Sic petitur cœlum per labores ſcilicet & uirtutem uitiorumque fugam. affectare inquit Feſtus eſt: pronū animum ad faciendum ali quid habere. affectat ergo uiam ideſt præparat. Olympo. ad diuinos honores. Cādelabrum

CHRI. At. n. c. Quia ratio nunq̄ a nobis fugit placatā: Vel hyppallage ē. ut ait Ser. Vel ē ordo uenerabere Eurydicem placatam ante a te cæſa uitula. Martis p. ſ. Nā ſemper eſt rationi obtemperandū ſi uerū inuenire cupimus. Vuā. quia cōſiſtūt ita inter ſe hærent: ut formā pendentis racemi faciant. refert autem pli. q; ī totū amiſſas apes reparanē uentribus bubulis recentibus cū fimo obrutis, Verg. ut uides iuuenci corpore exanimato ſicut equorum ueſpas atq; cabrones: aſinorum ſcarabeos naſci putant. ſunt qui mortuas ſi intra tectum hyeme ſeruentur: deinde ſole uerno terreantur. ac ſi culneo cinere toto die foueantur putent reuiviſcere.

At non cyrene: nāq; ultro affata timentem
Nate licet triſtis animo deponere curas:
Hæc oīs morbi cauſa. hic miſerabile nymphę
Cum quibus illa choros lucis agitabat ī altis
Exitium miſere apibus. tu munera ſupplex
Tēde petēs pacem: & faciles uenerare napæas
Nāq; dabunt ueniam uotis: iraſq; remittēt.
Sed modus orandi qui ſit prius ordine dicā.
Quattuor eximios præſtanti corpore tauros
Qui tibi nunc uiridis depaſcunt ſū ma lycæi.
Delige: & intacta totidem ceruice iuuencas.
Quatuor iis aras alta ad delubra dearum.
Conſtitue: & ſacrum iugulis demitte cruorē.
Corporaq; ipſa boum frondoſo deſere luco.
Poſt ubi nona ſuos aurora oſtēderit ortus
Inferias orphei lethæa papauera mittes.
Et nigram mactabis ouem: lucūq; reuiſes:
Placatā eurydicen uitula. uenerabere cæſa:
Haud mora: cōtinuo matris præcepta faceſſit
Ad delubra uenit: monſtratas excitat aras
Quattuor eximios præſtāti corpore tauros
Ducit. & intacta totidem ceruice iuuencas
Poſt ubi nona ſuos aurora induxerat ortus.
Inferias orphei mittit: lucumq; reuiſit.
Hic uero ſubitū ac dictu mirabile monſtrū
Aſpiciunt liquefacta boum p uiſcera toto
Stridere apes utero: & ruptis efferuere coſtis
Immenſasq; trahi nubes. iāq; arbore ſumma
Confluere: & lentis uuam demittere ramis.
Hæc ſup aruoq; cultu: pecoq; q canebam
Et ſup arboribus. Cæſar dū magnus ad altū.
Fulminat euphraten bello: uictorq; uolentis
Per populos dat iura: uiāq; affectat olympo

Parthe/nope SERVI. Dulcis a.p. ideſt neapolis: quæ primo ex corpore unius ſyrenis illic ſepultæ parthenope eſt appellata. Studiis f. ideſt oci. i. artis poeticæ: quam ocium ignobile appellauit: ne quid de ſe uideretur arroganter dicere. Carmina qui. l. Q ui etiam bucolica ſcripſi. Audaxque i. Aetate iuuenili. nam ut diximus ſupra. uigeſimooctauo. annorum erat cum Bucolicam ſcripſit: & bene breuier a ſe ſcripturam rerum exeeutus eſt titulum.

ANT. Illo Vergiliũ. Vergilius Maro in pago qui dicebatur Andes haud procul a mantua natus eſt: Pompeio & Craſſo conſulibus: Cremonæ ſtudiis eruditus: ſumpta toga Mediolanum tranſgreſſus ẽ poſt breue tempus Romã perrexit: ut ſcribit Euſebius. Alii uero ſcribunt Vergilium ab Mediolano Neapolim iuiſſe: qđ & ipemet hoc loco indicat. ubi ante alios & græce & latine eruditior factus: ſe in Vrbẽ cõtulit. Oſtendit autem hic Georgica Neapoli ſcripſiſſe. in Vita ipſius etiã legit. eum Georgica ſeptennio. Neapoli. Aeneida uero partim in Sicilia: ptim in Campania. xi. annis confeciſſe. Bucolica autem triennio perfeciſſe aiunt: annos natus: ut ꝓbus aſſerit. xxviii. Inde inqt inferius: Audaxq; iuuenta &c. Parthenope dulcis Neapolis olim Parthenope ab tumulo Syrenis appellata ẽ: ut ſcribit Plinius libro tertio. hãc Auguſtus poſtea Neapolim eſſe maluit: ut Solinus ait Neapolis uero idem eſt qđ noua ciuitas: ut etiam Strabo docet in libro quinto Varro tamen ſcribit: q; ab ea græca uoce Neapolis nouapolis ab antiquis noſtris uocitata eſt Strabo libro quinto ait: q; Neapolis dicta eſt ideſt noua ciuitas: q; poſtea & Chalcidenſes incoluerunt: & ex Pithecuſis Athenisq; uenientes ubi Parthenopes unius e Syrenibus ſepulcrum oſtenditur. Neapoli autem quinquennalis ſacer ille muſicus & gymnicus complures per dies celebrabatur Agon. Habet & Neapolis calidarum aquarum ſcatebras. & apparatiſſima balnea nulla ex parte Baianis inferiora. Plurimi uero e Roma Neapolim ſeceſſum facientes uictum græcanico ritu perducebant. aut quietis & ocii gratia: præſertim qui eruditioni dabant operam aut remiſſioris uitæ deſiderio maxime quos ſenectus affligebat: uel aduerſa ualitudo. hæc & plura Strabo. Ignobilis oci. litterarii laboris & ſtudii. i. poetices. hinc etiã Ouidius libro. iiii. de ponto ait de Dionyſio: Ille Syracuſie modo formidatus in urbe. Vix humili duram repulit arte famem. docuit enim Corynthi. Idem quoq; li. iiii. de triſt. inqt: Sæpe pater dixit. ſtudium quid inutile tentas: Mœonidas nullas ipſe reliquit opes. Luſi. ſcripſi. de quo latius. ibi in Tityro: Ludere quæ uellẽ Carmina paſtorum. Bucolica intelligit. quod per Epexegeſim ſequẽti carmine. ſuo more: apertius innuit. Audaxq; iuuenta. Homerus in Odyſſea inquit: Tu tamen intrato: metuens nihil: omnibus audẽs In rebus melior Turnus item libro decimo æneidos: ad ſuos: Audaces fortuna iuuat. Audaxq; iuuenta. id enĩ calore procedit. calidus enim ſanguis maiorem uirtutem habet q̃ frigidus: ut in ſenibus apparet. de quo latius libro tertio. g. Cecini. cecini & cecinit in antiquis legimus. utrunq; conuenit.

CHR. Aiebat: quia inde aſſequebar doctrinã quo animi humani ita alunt̃: ut corpora q̃uattuor elemẽtis. animus. n. ĩmortalis doctrinæ ueritate quæ ĩmortaliſeſt paſcit̃: corpus ex elemẽtis ex quibus eſt cõpoſitũ. Oſa. nt̃ ex iis alunt̃ ex quibus cõſtant. Ignobilis o. Ociũ aliquãdo ceſſatio eſt oĩum rerum: & hoc damnatur. aliquãdo dicitur ocium cum animus ab agendo ad cõtemplandũ reuocat̃: ita ut ocia ſtudia ſignificẽt. in illo primo ita ceſſamus a negociis ut in pigritia cõtabeſcamus. In altero ita a reliqs actiõibus auocamur: ut mẽtẽ noſtrã adeã ad quã nata eſt rex̃ humanarum & diuinar̃ contemplationem adducamus. Dixit autem ignobile ex maioris hominũ partis opinione qui auaritiæ aut ambitioni dediti diuinũ huiuſcemodi ocium uituperent: & ſua ſtultitia ignobile putẽt cum nihil ſit nobilius. Vel potius dixit ignobile. i. ualde nobile: uolẽs ambiguo uerbo & uerum oſtendere: & ſtultorum falſam opinionem ludere: ut illi aliud putarent dici: cum ille aliud diceret. Carmina. q. l. p. Cum eſſent ea tempeſtate qui aliena ſubriperent: & pro ſuis proponerent: uoluit oſtendere utrunq; opus Verg. fuiſſe: Quod etiam in initio quod ĩ æneĩ. ſcripſit manifeſtum fecit. FINIS

Illo Vergilium me tempore dulcis alebat
Parthenope: ſtudiis florentẽ ignobilis oci:
Carmina qui luſi paſtorũ. audaxq; iuuenta
Tityre te patulæ cecinit ſub tegmine fagi.

P. Vergilii Maronis Bucolicorum ac Georgicor̃ libri cum Comentariis Seruii mauri honeſti grammatici Chriſtophori Landini & Antonii Mancinelli Venetiis per Philippum pintium Impreſſi Anno icarnationis Domini. M. cccc. xci. die. xxviii. Decembris.

Christophori Landini Florentini ad Petrum medicem Laurentii filium in P. Vergilii interprætationes pro emium incipit fœliciter.

EX omnibus disciplinis Petre medices ex quibus homines & dum in hac infima mundi regione peregrinant: mortalem uitam quiete ac tranquille traducere possunt: & cum inde ad superas ac paternas: sedes euolauerint: summum sempiternumque bonum assequuntur: nullam omnino cuncta quæ in mentem uenire possunt circunspiciens atq; collustras reperio quæ poeticæ facultati anteponenda ulla quidem ex parte uideatur. Nam cum animi nostri diuini atque immortales diuinis immortalibusque doctrinis ueluti sua uissima ambrosia alantur: Atq; illarum cognitione pro nectare fruantur: quæ nam alia est quæ non bis hoc accumulatius poetica præstare possit. Nam hæc sola est: quæ omnia quæcunque hactenus humana ingenia excogitarunt ita complectatur: ut cum illa suo artificio exornauerit: & noua quadam pulchritudines uel ut rectius loquar maiestate maiora angustioraq; reddiderit alia penitus reddat. Maxima omnino res é philosophia & quæ omnium bonarum artium procreatrix iure haberi possit: Sed si plerique qui ab ea sunt loci in se specientur: erunt illi quidem grauissimi ac præclarissimi. Verum illos ita admiramur: ut tamen ab humano ingenio profectos iudicemus. Quod si eosdem illos poeta illustrandos acceperit: statim humanam conditionem excedentes proxime ad diuinitatem accessisse iudicabimus. Est magna profecto uis oratoria facultas: & cui etiam cum hac cõmune sit quæcũq; inditionẽ cadunt ea posse illustriora ui dicendi reddere. Nam & acute ac apte docet. Copiose autem & ornate delectat: & in quo penitus tanq̃ in suo regno imperat: auditorũ animos uelut quibusdam uerborum ac sententiarum machinis atq; tormẽtis adhibitis pro arbitrio suo abducit: trahit atq; impellit. Atq; ita hæc oĩa efficit: ut nihil tũ supra humanitatẽ extolli sed oẽm hominis uim implere uideatur. Poeta uero eadẽ hæc oĩa cũ & integre suscepit. & suscepta mira quadã & rerum & uerborũ maiestate præstiterit intra hos cancellos intra quos quicqd uis ac facultas humana potest includit: minime cõsistit: sed humanitatis metis relictis ñ olorinis ut é apud Flaccũ plumis: sed cælestibus alis assũptis mũdũ uniuersũ peruolat. Trãscendit aereos ætereosq; incolas: ac p oẽs cœlos sublatus ad beatorum usque cœtus spirituum ascendit: Non. n. una aliqua ex his artibus est quã prisci illi pp excellẽtiam suá liberales appellarũt: neq; humana dicenda é disciplina: sed quæ relictis terris omnia quæ sunt circunuolans certis numeris astricta uariis luminibus illustrata ac crebris coloribus distincta: omni deniq; ornatus genere insignita quicquid in suum opus deducere placuit. id omne obscurioribus figuris: mirifq; figmẽtis exornat atq; in alias species traducit. Neque enim ut musici qui qñ auriũ dumtaxat sensum suauioribus uoculis demulcent: a Platone tãq̃ uulgares leuioresq; cõtinuanẽ sed grauiori ac firmiori iudicio diuinã harmoniã imitatus poeta. altos ĩtimosq; mentis sensus eleganti carmine exprimit. & diuino illo furore de quo plurima maximaq; idem Plato scribit afflatus ac percitus: res sæpe numero adeo admirandas adeo supra humanas uires constitutas grandiori quodam spũ profert: ut paulo post ubi furor illeiã referbuerit ac resederit: seipsum admiret: atq; obstupescat. Quapp preter id quod aures quoq; cuiuscũq; eruditioris uel magis etiam quã supiores illi demulcet: suauissimo pterea nectare ac diuina ambrosia mentes nostras pfundit. His igitur solis diuinitus cõcessum é: ut suis carminibus immemor herbarũ reddaẽ iuuẽca: id ãt est rudiora ĩgenia rerũ terrenarũ & humiliũ obliuiscant. & hæc diuia ad quæ natã sũt admirent. His lynces quoq; oculi pspicacissimi sunt: ppeaq; acrioris iudicii hoies idicãt oĩo stupescunt. His deniq; suũ regerũt flumĩa cursum. Nihil .n. ĩter mortales tã uehemẽter cõmotũ ĩcitatũq; est: qđ diuinoq; poetarum uersibus delinitũ ñ sedetur atq; demulceat. Ná qđ aliud exprimere uoluit antiquitas cũ Amphionis cythare excitos saxa ĩ thebanoq; mœnia structurũ coisse fabulata est: nisi durissima quoq; pectora molliri: & in quacunque uelis sententiam traduci diuino huiuscemodi artificio posse. Eadẽ rõne auritas quercus ducit Orpheus amnesq; sistit. i. stupidos allicit: & summo furore cõcitos demulcet. Huiuscemodi igit̃ ui q affectu sunt eos quoniam & supra hoies ascenderint: & deo tñ attingere non ualuerint poetas græci appellarũt Deus n. ex nihilo q̃ uult p ducit. qđ quidẽ creare dicimus. Homo uero cõtra nihil nisi ex sibi ppposita materia efficere ualet. At poeta q̃uis non omnino sine materia poema texat: Delegit enĩ sibi errores atq; bella Aeneæ q̃ caneret Vergilius & tamen preter illud argumentũ quo opus totum suo ordie decurrit, pfundissimos quosdam sensus ex nihilo pene latenter dissimulanterq; ĩ eo argumẽto ĩcludit. quó q eos artigunt. tandem intelligãt q̃ uia uir ad laudẽ natus paulatĩ stultitiam uariosq; errores exuens ad sũmũ bonũ ualeat puenire. Quapp ex eo uerbo qđ apud illos est ΠΟΙΕΙΝ ΠΟΙΗΣΙΤΗΝ græci deduxerunt. ΠΟΙΕΩ autem mõ ex aliquo quicquã facere significat. Modo ex nihilo creare ut ΕΝΤΗ ΑΡΧΗ ΕΠΟΙΗΣΕ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΑΙΑΝ. Nam cœlum & terram ex nulla materia pduxit deus. Vides igit̃ unde poetæ nomen græci deduxerint. Sed neq; latini poetarũ diuinitatem ignorasse uidentur: cum abea quæ ĩ hoibus omnium maxime est mentis ui uates appellauerit. Hi igit̃ diuini uates sunt: Hi sacri musarum sacerdotes. Hi iure optimo sancti ab Ennio appellantur. Oriri enim poeticum furorem a musis iampridem docuit Plato. Nam hic ostendit qui sine musarum sancto furore ad fores poeticas accessit ratus fortasse humano aliquo artificio in poetam egregium se euadere posse. ipsum sese decepere. ac tota uia aberrantem inanem omnino cum sua poesi reddi. Verum cælesti illo spiritu parcitũ eos canere uersus. quo paulopost ab huiuscemodi furore desertus uix intelligat. Musas autem ipsas nihil aliud q̃ cælestes cantus intelligunt. Quamobrem musis. i. cælestibus numinibus ac cantibus diuini illi uiri concitati ad eorum imitationem poeticos numeros meditantur. ac fingunt. Plato. n. in libro de repu. cum cellerrimam illam sphærarum uolubilitatem describeret. singulas syrenas singulis orbibus ĩsidere dixit motum sphærarũ: quæ assiduo cãtu deo gloriam exhibent significas. .cum. ΥΡΕΙΝ eo canere sit. Idem sentiunt theologi. qui a Trimigisto fluxerũt. Nam iccirco nouem ponunt ut cum singulæ ex singulis proueniant orbibus: noua oĩum simul concẽtũ exprimat. Poesis igit̃ a diuino furore furor a musis. musæ deniq; a loue sũt. Iouem aũt mundi animam qua cuncta

mouent' esse uolunt. Hinc iure Maro a Ioue principiũ musæ dixit Iouis oĩa plena. Qua ratione motus Alexãder peripateticus Iuppiter inquit cœlum ueluti cytharam tenens cæleſtem efficit armoniam. Vides ergo huius facultatis principium longe excellentius esse q̃ illud sit: ex quo reliquæ nostræ disciplinæ fluant. Illæ. n. humana diligentia acquiruntur. Facultatem uero poeticã nisi diuinus furor nos rapiat nunq̃ assequemur. Quã quidẽ rem is quẽ totiens nomino Plato ĩ eo qui Ion inscribitur libro ita edocet. Videmus. n. inquit singulas artes nõ nisi post longũ tempus neq; sine summa industria maximisq; laboribus acquiri. Veri uero poetæ qualẽ affirmat Homerũ fuisse Hesiodum & Pindarum in suo carmine multa ponũt: quæ indicant illos oẽs doctrinas nosse. Addit ad hæc q; & paulo supra diximus uates furore percito multa canere: qui idem ipsi abeunte furore uix intelligãt: ueluti nõ ipsi ediderint: sed deus eorum ore pronunciauerit. Oñdit præterea neq; prudentiores neq; qui a primis annis eruditiores q fuerint in maximos poetas euadere: sed eos solũ quos diuinus afflauerit: furor: Quod Ioni ac Tymarcho chalcidensi ac postremo Hesiodo euenisse scribit Quin etiã ostendit persæpe ineptioris ingenii uiros ipso furore corrippi quasi id nos monere uelit diuina prouidẽtia preclarũ poema nõ hominũ inuentum sed deorũ munus esse. Sed ut plurima maximaq; missa faciamus: qua nã obsecro ratiõe factũ eẽ nõ humana se: sed diuina tentare: atq; eo pergere: quo nisi ducẽte deo peruenire nõ possint. Quãobrẽ neminem mirari oportet si poetæ cæteris scriptoribus antiquiores existant qñquidẽ summus oĩum rex opifex ab ipsis orbis ĩcunabulis mysteria sua p poetas describẽda mandasse uideatur: Neq;. n. alius est magnus ueruſque poeta q̃ theologus: qd̃ nõ solum Aristotelis tanti philosophi auctoritas testimoniumq; oñdit: sed ipsox quoq; scripta apertissime docent. Duplex. n. theologia ẽ. Alteram quã priscã uocãt: cuius diuinis ille uir Mercurius cognomine trimegistus primus fontẽ apuit. Altera nostra ẽ: quẽ nõ mõ uerior cõprobat': sed ita uerissima: ut neq; addi qcq̃: nec imminui ĩde possit. In prisca igit' non ne Orpheus ita uersatur: ut multa de deo: multa de annelis multa de incorporeis mentibus: multa de humanis animis describat. Is. n. ostidit deum unum eẽ eundẽq; ubiq; nullis locis aut tpibus circunscriptum eẽ. Oĩa agere: oĩa seruare: In oĩbus opari: ac qcquid agit per id qd̃ ipse est agere. Ac seipsum primum deinde singula ĩtelligere. Intelligere itidẽ infinita. Addit ad hæc deũ uolũtatẽ habere: perq; illã extra se cũcta efficere. eãq; uoluntatem necessariam simul ac liberã eẽ: qua qdẽ ut libere omnio agit: atq; ita agit: ut summus in eo amor sit: & summa in rebus oĩbus ꝓuidẽtia. Eadem pene Linũ ac musæũ ceciniſſe ex iis que de utroq; ab aliis scripta uidimus credendum iudico. Nam homerũ si eos qui ab eo scripti sunt hymnos diligẽtius legamus. Si etiã quæ de Vlixe fabulat' ita itueamur: ut quæ sub figmentis latent in lucem eruamus: nonne in eadem theologia admirabimur. Verum ut aliquãdo ad Maronem nostrum ueniamus: quis modo acrioris ingenii sit & diuini illius poetæ diuinitatẽ mente assequatur non pspicuo ĩtelliget illũ dũ troiana nũ excidiũ nobis dẽpingit dum septẽ annox Aeneæ errores miserat'. dũ sæuissimã illã ab Iunone Eoloque tẽpestatẽ ĩmissã lamentatur: dum naufragii pene ducis in africam digressum & amores mortemque Didonis deplorat: dũ aduentũ tandẽ troianorũ in italiã narrat: dũ ad ĩferos descensum describit: & bella in italia gesta decãtat: quis inquã non intelligat admirabili ac pene diuino artificio illum nobis demonstrare summum hominis: uix a paucis pauca a nullo autẽ oĩa interpretata uideremus: & ea tamen qui interpretata eẽnt ita inter se dissidere ut nulla certa serie satis cõstanter cõponi posse existimarẽ: dedi adnixe operam pro uiribus rẽ uniuersam a carcere ad calcem prosequi. Itaq; in tertio ac quarto nostrax camaldulẽsium disputationũ libro rem uniuersam p petuo ĩterpretationis tenore ꝓsecuti sumus. Idq; in primis præstandum curauimus: ut ita cũcta procederent ut nihil ex consequentibus iis q̃ prius dicta fuerant pugnare uideat'. Verum q̃tũ in iis meis lucubrationibus ꝓfecerim doctorum uirorũ iudicio relinquo: Laborumtñ meox qñ parẽtis tui Laurentii uiri plurimis litteris ac uaria doctrina excellentis: & ingenio acerrimo prediti: iudicio eos approbatos sensi: me nunq̃ pœnitebit: Sed hæc cum uoles: sæpe autẽ uelle debebis. in eo quod dixi uolumine facile cognosces. In nostra uero theologia: ñ ne apud hebræos gentem ut ipsi uolunt & nos facile cõcedimus oĩum antiquissimam cox rex Dauid psalmos: suos elegãtissimis uersibus diuino afflatus furore ita descripsit: ut quæcũq; de deo: de angelis: de anima sentiunt xp̃ani in illis cõplexus sit. Extant eius filii Salomonis: extant Deuteronomii: extant Hysaiæ uolumĩa uersibus edita. his autem omnibus antiquiorem moysen quis cum eius uiri librũ hebraice scriptum uiderit. nõ mõ poetã uerum etiã egregium poetã negauerit. Quin & idumeneus Iob uolumẽ illud qd̃ oẽs admirãtur poeticis scriptum numeris reliquit. Hoc ĩ loco cum pleroſq; alios obmittam. florẽtinum Dantẽ nullo mõ tacitus ꝓterire possũ: cũ ipse uolumine suo nihil nihil prorsus ex rebus oĩbus silẽtio præterierit cum illo mare terras cælos cõplexus sit. Descendit ad inferos e quorum fundo ad aliud hemisperiũ emergit. Inde ad superos paulatim ascendens quemcumq; in Lunæ: quæcũq; ĩ Mercurii: quæcunq; in Veneris sit orbibus demõstrat. Ambitũ deĩ de Solis ingressus illiusq; magnitudinẽ ac æternũ ducẽ admirat': Non ardorẽ Martis: non humano generi salutarem Iouis contemperiem tacet. Frigidi post hæc Saturni & si eum multis in rebus noxium esse mathematici doceant quot q̃taq; bona sint enumerat. Atq; in his singulis ita uersatur: ut q̃bus ĩde nos igniculis ad btãm uitã accendamur nõ mẽtibus solum nostris uerum oculis quoq; subiiciat. Penetrat tandem ad supremas cælestiũ sedes & ad dei thronũ. Verũ hæc nec mearum uirium nec huius loci est referre. Et sunt adhuc q uelamĩa solũ poetarum cõspicientes nihil autem intra illa latere suspicantes nihil aliud præter oblectamenta q̃dã q̃bus ociosox aures delectent' poetas afferre putẽt. cum huiuscemodi oĩa ꝑ illis quæ sub ipso integumẽto obstrusa abditaq; latent uix satis digna uideãtur q̃ ĩ doctiox manus ꝓueniant. Vex ut hæc ĩ nostro Marone cognoscamus quẽadmodum duo sunt apud homines uiuẽdi genera quox altex in speculatiõe alterum in actione positum est ita & in hoc poeta ut hominem nobis totum informaret duplicem sensum deprehẽdes. Nam si ea quæ extrinſeceus apparent ex uerborum natione iudicabis uitam oĩo ciuilem rectaſq; & ab iis quæ de uita & moribus sunt

uirtutibus profectas actiones ita non descriptas solum uerum etiam depictas inuenies ut nõ solũ pspicue sua il las doctrina doceat: uegz tum mira oratiõis suauitate ad illas alliciat: tũ ẽt cum opus ẽ dicendi uehementia atq; impetu permoueat atq; impellat. Sin autem in intima eius penetralia intrare licebit q̃ multa immortalis deus: q̃ magna: q̃ admiranda: q̃ denicq; nobis salutaria inuenies. nã cum hoies ita a summo dẽo productos: tum ex se per summam sapientiam cognosceret: tũ a diuino platone accepisset: ut non nobis solum sed cæteris omnibus quo ad id fieri liceret usui est studeremus: id conscribere statuit quo & quid sit ultimum illud propter quod reliqua expetuntur. & qua etiam ratione ueluti certa & indubitata uia eo feramur nos doceret. Idq; non uulgatiori mul torum philosophorum instituto: sed raro poeticoq; more sibi tractandum proposuit. Atq; ita i utraq; re Home rum imitatus est: ut qualia ipse in Vlyxe ac in bellis iliacis talia hic in Aenea ac in bellis italicis expresserit. Ac que interim ita historiam composuit: ut multa intercident: quibus & res romanas & iuliorum domum miri ficis laudibus extolleret. sed de sensu illo interno quid ego iudicarem a nobis in duobus ultimis libris qui sub titulo chamaldulensium disputationum in lucem uenerunt pro uiribus ingenii: ut paulo supra diximus demon stratum est. Quos libros cum edidissem rogarunt me amici tui ut Dantis quoque florentini qui Maronem in suo uolumine ducem sequitur: easdem prosequerer allegorias. Edidi quoque in Flacci Horatii uolumina in terpretationes: sed cum eodem tempore & a me scriberentur. & scripta sed nondum emẽdata. imprimenda ami ci curarent. pauca in iis deprendi quæ emendati cuperem. Sed redeo ad Maronem. Nam quemadmodum in cha maldulensibus philosophis interpretis munus obiuimus. sic in his commentariis grammatici rhetorisque ui ces præstabimus. Placuit autem in maioribus illis rebus parentem tuum disputantem inducere. Hæc autem qui bus adolescentulorum ingenia mirifice alii possint: cui potissimum q̃ tibi optima indole & excitatissimo inge nio adolescenti scribere malim: Non tamen quia præcepta angeli politiani uiri multa doctrina nec minori elo quentia exculti tibi satis superque esse ignorem. Sed dedicaui tibi hæc nostra qualiacunque sint. ut essent testi monium summi amoris erga te mei. Tu uale & duodecim æneidos libros quo ordine in codicibus cõscripti sũt perlegito

SERVII Mauri Honorati grammatici in. P. Vergilii Maronis æneidẽ cõmentarioz Liber primus.

IN exponendis auctoribus hæc consideranda sunt. Poetæ uita: Titulus operis. Qualitas carmi nis: Scribentis intentio. Numerus librorum. Explanatio Vergilii uita hæc est. Ortus fuit pa tre Vergilio. Matre uero Maia. Fuit ciuis mantuanus. quæ ciuitas est Venetiæ. Diuersis in lo cis litteris operam dedit. Nam & Cremonæ & Mediolani & Neapoli studuit. adeo autem uere cundissimus fuit. ut ex moribus cognomen acciperet. nam dictus est Parthenias omni uita pro batus. Vno tamen morbo laborabat: ná impatiẽs libidinis fuit. Primũ a Vergilio hoc distichõ factum est in bali stã latronẽ. Monte sub hoc lapidũ tegit balista sepultus. nocte dieq; tutũ carpe uiator iter. Scripsit etiam octo libros hos. Cirinã: Aetnã: Culicẽ: Priapeia: Catalectõ: Epigrámata: Copam: Diras. Postea ortis ciuilibus bel lis inter Antonium & Augustum: Augustus uictor Cremonensium agros qui p Antonio senserant dedit militi bus suis. qui cum non sufficerent. his addidit agros mantuanos sublatos non propter ciuium culpa sed propter uicinitatem cremonensium. Vnde ipse in bucolicis Mantua uæ miseræ nimium uicina cremonæ. amisisi ergo agris Romam uenit: & usus patrocinio Pollionis & Mœcenatis solus agrum quem amiserat: meruit. Tunc ei propositi Pollio ut carmen bucolicum scriberet. Quod eum constat triennio scripsisse. & emendasse. Item pro posuit georgica: quæ scripsit emendauit septem annis. Postea ab augusto æneidem propositam scripsit annis un decim: sed nec emendauit: nec edidit: unde eam moriens præcepit incendi. augustus uero ne tantum opus periret Tuccam & Varrum hac lege iussit emendare. ut superflua demerent. nil aderent tamen: unde & semiplenos eius inuenimus uersiculos ut Hic curruſ fuit: & aliquos detractos ut in principio. Nam ab armis non cœpit. Sed sic. Ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmen & egressus syluis uicina coegi. Vt quamuis auido parerent arua colono Gratum opus agricolis. at nunc horrentia martis. Arma utrumq; cano. Et in secundo con stat hos uersus esse detractos.

Aut ignibus ægra dedere
Iamq; adeo super unus eram. cũ limina uestæ
Seruantem. & tacitã secreta in sede latentem
Tyndarida aspicio. dãt clara incendia lucẽ
Errãti. passimq; oculos per cuncta ferenti.
Illa sibi infestos euersa pergama teucros
Et danaum pœnas. & deserti cõiugis iras
Præmetuẽs troiæ & Patriæ cõmunis erynnis
Abdiderat sese atq; aris inuisa sedebat.
Exarsere ignes animo. subit ira cadentem
Vlcisci patriã. & sceleratas sumere pœnas
Scilicet hæc spartã ĩcolumis patriasq; mycenas
Aspiciet. partoq; ibit regina triumpho.
Coniugiumq; domumq; patres: natosq; uidebit
Illiadum turba & phrygiis comitata magistris.
Occiderit ferro priamus. troia arserit igni.
Dardanium totiens sudarit sanguine littus.
Non ita namq; & si nullum memorabile nomen
Fœminea in pena est. habet hæc uictoria laudem
Extinxisse nefas. tamen & sumpsisse merentis
Laudabor pœnas. animumq; explesse iuuabit
Vltricis flamæ. & cineres satiasse meorum.
Talia iactabam & furiata memte ferebar
Cum mihi se non ante alias.

Periit autem Tarenti in apuliæ ciuitate: Nam dum Metapontum cupit uidere: ualitudinem ex solis ardore contraxit sepultus est autem neapoli. in cuius tumulo ab ipso compositum est tale distichon. Mantua me genuit calabri rapuere. tenet nunc Parthenope. cecini pascua rura duces. Titulus est æneis deriuatum deriuatum no men ab ænea. ut Theseo theseis. Sic Iuuenalis. Vexatus totiens rauci theseidæ codri. Qualitas carminis patet Nam est metrum heroicum & actus mixtus ubi & poeta loquitur. & alios inducit loquentes. Est autem heroi

BIBLIOTECA CENTRALA

cum quod cõstat ex diuinis hũanisq; psonis continens uera cũ fictis. nã æneã ad italiã uenisse manifestum est Venerem uero locutã cũ ioue missũ ue Mercurium constat esse cõpositũ. Est aũt stilus grãdiloquus: qui constat alto sermone: magnisq; sententiis. Scimus enim tria esse genera dicendi. humile: medium. grandiloquũ. Intentio Verg. hæc est Homerũ imitari: & Augustum laudare a parentibus. Namq; est filius actiæ: quæ nata est de iulia sorore Cæsaris Iulius autem ab Iulo filio æneæ originem ducit: ut confirmat ipse Verg. dicens: a maguo demissum nomen iulo. De numero librorũ nulla hic quæstio est: licet ĩ aliis inueniatur auctoribus. Nam Plautum alii dicũt scripsisse fabulas. xxi alii. xl. alii centũ. Ordo quoq; manifestus est. licet quidam superflue dicãt secundũ primum esse. tertium secundum. & primũ tertium. Ideo qa primũ cõcidit: post errauit: æneas ad Didonis regna puenit nescientes hanc esse artem poeticam. ut mediis incipientes per narrationem prima reddamus: & nõnunq; futura præoccupemus: ut per uaticinationem. Quod & Horatius sic præcipit in arte poetica dicens. Vt iam nunc dicat. iam nunc debentia dici. Pleraq; differat. & præsens in tempus omittat. unde constat perite fecisse. Verg. sola superest explanatio: quæ in sequenti expositione probabitur. hæc quantum ad æneidem pertinet dixisse sufficiat. nam in bucolicis & georgicis alia ratio est licet eadem sit obseruatio. Sciendum præterea est q; sicut nunc dicturi thema proponimus. ita ueteres icipiebant carmen a titulo carminis sui: utpote Arma uirumq; cano. Lucanus. Bella per ema. Statius fraternas acies. alternaque reg.

Quę contineant duodecim æneidos libri.

Rim⁹ habet libicã ueniãt ut troes ĩ urbẽ
Edocet excidiũ troiæ clademq; secũdus.
Tertius a troia uectos canit æquore teucros.
Quart⁹ itẽ miseræ duo uulnera narrat elissæ
Manibus ad tumulũ qnto celebrãt honores.
Aeneam memorat uiscente tartara sextus
In phrygias italiam bello iã septimus armat.
Dat simul æneę socios octauus: & arma
Daunius expugnat nono noua mœnia troiæ
Exponit decimus tuscorũ in littore pugnas
Vndecimo rutuli superantur morte camillæ.
Vltimus imponit bello turni necẽ finem.

Quæ primo ęneidos libro contineantur.

Eneas primo lybies appellitur oris
Vir magnus bello nulli pietate secũd⁹
Aeneas odiis iunonis præssus iniquæ
Italiam quęrens siculis errauit in undis
Iactatus tamen lybiæ peruenit ad oras.
Ignaruſq; loci fido comitatus achate
Indicio matris deũ regnum cognouit elissæ.
Quinetiam nebula septus peruenit ad urbẽ.
Arrepto ſq undis socios cum classe recepit.
Hospitioq; usus didonis cuncta benignæ
Excidiũ troiæ iussus narrare parabat.

P. Vergilii Maronis æneidos liber primus.

Lle ego q quõdã gracili modulat⁹ auena
Carmẽ: & egressus syluis uicina coegi:
Vt quãuis auido parerent arua colono
Gratũ opus agricolis at nũc horrẽtia martis

Rma. Omnes fatentur aliud fuisse principium huius operis: ut in uita eius demonstratum est. Ar SER
ma. idest bellum per metonymian: quoniam illis in bello utimur: Vt toga pro pace. Cice. Cedant ar
ma togæ. i. cedãt bella paci. Arma uirũq; Nõ respõdet ut pponit: Nã primo uirũ. i errores Aeneæ
Deinde arma. i. bella narrat. Hac figura et in prosa: utimur. Cice. in uerrinis: Nã sine ullo sumptu
nostro coriis tunicis frumẽtoq; suppeditato maximos exercitus nostros uestiuit: aluit: armauit. Vig non di
cit quem. sed circunstantiis ostendit eũ esse Aeneam. Cano. Sermo polysemus: Nam alias laudo. Alias diui
no: alias canto: ut hic. Nã canuntur carmina. Tro
iæ. Hæc regio in asia est & in ea Ilium ciuitas. Poe
tæ tamen plerunque & regionem & prouinciam
pro urbe ponunt. Iuue. Flãmis aliam ferroq; caden
tẽ. Primus. at qui paulo post antenorem prius ue
nisse ostendet: sed cũ illi uenerũt: Venetia: ubi Ante
nor urbem condidit. Italiæ pars non erat: sed galliæ
cum Italia Rubiconem fluuium nondum transiret.
Quapropter Luca. gallica certus Limes ab ausoni/
nis disterminat arua colonis. Vel excluſit antenorẽ
cum adiderit Iauina littora. Sed ꝓma expositio me
lior. Italiam ars exigit ut ciuitatum nominibus

RMA uirumq; cano troię
qui primus ab oris
Italiam fato profugus laui
a naq; uenit
Littora: multum ille & ter/
ris iactatus & alto

Troia: m Nemimis

Troia

Italia

Profugo

Exul

Lauina

iactari

defatiga
ri

præpositionem non ponamus. Reliquis aũt ponamus. Sed plerunq; usurpant scriptores contrarium. Nam & Ci
cero. Eo die Verres ad messanam uenturus erat: dixit. Et hic Maro Italiã & non ad italiam. Italia europæ pars
ab italo siciliæ rege: qui iuxta Tyberim sedes posuit. dicta est. Verg. Siculi genteſque sicanæ. Et alibi. Et gentes
uenere sicanæ. Fato ad id quod fugit: & ad id quod in italiam uenit. Ne aut criminis causa patriam deseruiſ
se: aut imperandi cupiditate in italiam uenisse uideatur. Profugos eos esse certum est qui procul a sedibus suis
uagantur: quasi porro fugatos. Falsum uero quod multi dicunt: profugos esse qui necessitate exclusi: de suis se
dibus uagantur. Exules uero qui iam sibi sedes inuenerunt. Nam & Luca. profugos appellat qui iam sibi sedes
inuenerunt. ut Profugique a gente uetusta gallorum celtæ miscentes nomen hiberis: & Salustius adhuc uagan
tes exules nominat. Lauina. Tria habuit nomina hæc urbs. Prius enim lauinum dictum est a Lauino Lati
ni fratre. Deinde Laurentum a lauro a latino inuenta dum mortuo fratre urbem auget. Postremo Lauinium a
Lauinia Latini filia: ergo lauina littora & non lauinia. Littora Atqui lauinum octo milibus distat a mari.
Sed littus terra est quæcunque mari uicina. Ipse enim iiii. Cui littus arandum. Ille. uacat: sed positum ut stet
uersus. Nam qui primus ad omnia refertur. Sic alibi: Nunc dextra ingeminat ictus: nunc ille sinistra. Ter/
ris. ut in Thracia monstruoso sanguine e tumulo Polydori in certa pestilentia. apud strophadas harpyis: Al
to. Modo pro mari propter uarias tempestates Cæterum superiorem & inferiorem altitudinem significat. Nã
mensuræ nomen est altitudo. Iactatus: iactari in mari dicitur. Defatigari uero in terris.

DONAtus. Proponit & diuidit: &, sese commendat. ꝙ neq; ludrica. nec turpia. sed spectata elegerit. Ar
ma. Scutum & reliqua. quæ Aeneæ fabricauit Vulcanus. Virum. non sexus sed excellentiæ. Ergo uirum
qui talia arma & tam pulchra & habere & gerere potuerit. qui Romani imperii auctor esse meruerit: qui Iuno
nis inimicitias. & reliquorum deorum factiones superauerit. qui tot aduersa mari perpessus tollerando transſ
miserit. Nec errauit: si primo rem: deinde personam posuit. Nã Sal. nulla metri necessitate coactus primo rem.
deinde Po. Ro. personam posuit. Verg. in propositione liberam orandi habuit licentiam. Exequendi uero ali/
um ordinem tenuit. Cano arma & uirum: Sed armorum descriptionem primo propositam sequenti disputa
tiõi reseruabit. Troiæ: altera cum propositione diuisio ostendat qd æneas fatali ratione compulsus. & quid
extra fatum perpessus sit. Fati enim fuit ut relicta Troia italiam peteret. Ergo crimine desertæ patriæ. absol/
uitur. Non potuit enim defendi quæ fato interitura erat. sed neque pœna fuit ꝙ sit asia pulsus. sed gloria. Nam
minori detrimento affectus. maius est emolumentum cõsecutus. s. ut Ro. imperium conderet. Non ergo malo
fatorum patriam perdidit. sed ne ab ea detineretur æneas. qui imperio ro. constituendo dignus auctor paraba
tur. Lauina littora. cũ alii ante æneã in italiam uenerint. Ille tamen primus uenit ab eam ptem ubi deinde fue
runt littora lauina. & prius fato uenit. cũ alii casu uenissent: ergo fato, pdidit patriã. Fato excluſus. fato puenit
in littora lauina. Multũ ille. t. i. &. a. alia cũ ppositione diuisio est. Scribit. n. quæ mari. quæ terra sit. passus.

CHRISTOphorus. Arma uirum. & si heroici poetæ tam græci q̃ latini ꝓponant. inuocent & narrẽt: ta
men græci eodem tempore proponũt & inuocãt. Homerus. n. in Iliade ait μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην. & in odyssea ἀνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον ὃς μάλα πολλὰ ἐπλάγχθη. Sic He
siodus μοῦσαι πιερηθεν ἀοιδησι κλείουσαι. Latini uero proponunt: deinde inuocant: hoc apud Naſonem.
Lucanum. ac Statium inuenies. Proponit primo Vergi. uerum in ipsa propositione non seruat ordinem. Nam
cum primo arma. deinde uirum se dicturum polliceatur. prius uirum. idest errores æneæ: deinde arma idest bel
la prosequitur. Peruertit autem ordinem eius propositionis quæ uniuersalis ẽ. & totũ opus. nõ ãt opis partem
diuidit. Poetis qdẽ concedit. nam & eruditionibus & ociosis & eadem sæpe legentibus scribunt. quos puersio
ordinis neq; fallere. neque pturbare potest Oratori uero non cõceditur. Orat enim persæpe apud idoctos & oc
cupatos. & qui rem semel audituri sint. Quapropter monet Cice. ut in ea diuisione quæ tertia inter partes ora/
tionis totam causam continet quo ordine proponimus eodem narremus. in cæteris uero propositionibus non
totam causam sed particulam aliquam continentibus nihil interest peruertantur. an obseruetur ordo propoſi/
tio autem & inuocatio in poetis prooemii officio funguntur. Huiusce modi autem exordium accommodatum
causæ turpi. Habet enim causam turpem non natura rei. sed opinione. Laudandum enim sibi proponit æneam

de q̃uo erat inueterata opinio illum patriæ desertorem fuisse. Quapropter a ualidissimo aduersariorum argumento incipit: & quod a patria discesserit: in fatum transfert. Captat autem beniuolentiam a persona sua quoniam se non in nugis: sed in maximis rebus occupatum ostendit. Captat a persona iunonis cum illam in odium propter iniquam in uirum pium crudelitatem: & inuidiam propter abusionem suæ potentiæ trahat. Captat præcipue ab Aenea: cum tot erumnas illum aliena iniuria incidisse: & tamen inuicto animo illas pertulisse ostendat attentum autem auditorem reddit: tum quia non in nugis: sed in maximis rebus se occupatum ostendit. tum quia aliter q̃ multorum opinio feratur. se dicturum polliceatur. ipsa præterea inuocatio quoniam non nisi in maximis rebus adhibetur: summam sibi audiẽtium attentionem conciliat. Reddit postremo eum qui lecturus sit docilem. quia & summam rei breuiter atq; distincte proponit: & dilucide explicat.

arma — Arma. sunt qui putent arma dicta a græco uerbo ἁρμόζειν idest conuenire & quadrare. Inutilia enim sunt arma. nisi ita quadrent corpori. ut neque angustiora arctiora ue: neque rursus ampliora laxiora ue sint. ut neque corpus lædatur: neque cõtra se in illis traducat & fluctuet: ut de Vlyxe in armis achillis scribit Iuuenalis. Vnde cum interrogasset quendam Xenophon cur sua arma pluris q̃ cæteri uenderet. quia inquit mea omnibus corporibus melius quadrant. Sunt qui uelint arma ab armis. idest humeris dici. quia & inferiora inde pendent. & superiora iisdem substentantur. Virum. idest hominem plurimis maximisque uirtutibus præditum. Huiuscemodi enim homo proprie uir dicitur ab ipsa scilicet ui. idest ab excellentia animi: & a uiro dicitur uirtus. Vnde in. iiii. dixit Multa uiri uirtus. animo. mulusque recursat gentis honos nonnunquam tamen per uirum matrem simpliciter exprimimus. Nonnunquã

Cano — maritum. Terentiũs Omi uir. o mea uxor. Cano. nam Canuntur uersus poetarum. Sic Homerus ἀείδω. Vnde a canendo dictum carmen uolunt. Sed quia Cicero teste clarorum uirorum laudes ad tibiam canebantur. Canere laudare significat: ut ibant æquati numero. regemque canebant. Quia etiã priscæ sibyllæ oracula uersibus edebant: dicimus canere uaticinari: ut sola mihi tales casus cassandra canebat. Troiæ græca nomina nonnunquam ita mutant latini ut diphthongum ubi sit littera dissoluant, & in consonantem uersum seq̃nti syllabæ adiungunt ut αἰάξ aiax μαῖα maia sic τροίη troia.

littus — Littora. Terra quam mare tangit. littus est dictum secundum Sceuolam q̃ ad id aqua alludat: uel quod aqua alluatur. nel q̃ ibi aqua elidatur. Sed & uicinæ mari terræ littora dicuntur. ut hic. Ille non modo non uacat: uerum emphasin facit ut ille quasi tantus uir: & tã crudeliter uexatus.

italia — Italiam. Sunt qui dicant a bobus denominatam: quod græcorum: prisca lingua boues italæ dicebantur. Quod autem bobus abundaret ex eo patet q̃ mulcta quæ suprema dicebatur instituta erat duarũ ouium. boum uero triginta pro copia boum & ouium penuria. ait Gellius: Seruius autem ab italo rege siciliæ dicta putant. qui in eam regionem ueniens in qua postea regnauit Turnus. italiam de suo nomine illam appellauit. Festus autem scripsit italiam dici q̃ magnos italos idest boues habeat: quia uituli ab italis sunt dicti itali.

Fato. de fato quoniam plurima dicenda sunt: in alium locum differemus.

Lauinia. Placent quæ dicuntur a Seruio. Tamẽ si Dionysium audiamus cum æneas in italiam uenisset auspicato oppidũ i eo loco condere cœpit ĩ quo sus pregnãs: & iam aræ ab ænea destinata diffugiẽs requieuerat Verum latinus qui tum aduersus rutilos bellum gerebat peregrinos regnum suum intrasse & urbem ædificare cœpisse audiẽs. illuc cum exercitu con

lauiniũ — uolauit ferro aduenas expulsurus. Verum cum deorum monitu utercq; ad amicitiam conuerteretur. adiuuante latino. urbem absoluit æneas. nominauitq; lauinium ut romani uolunt a lauinia latini regis filia: ut autem quidam græci fabulosæ historiæ scriptores ponunt a lauina geloni regis deliorum filia æneæ roganti data ad patrem. cum fatidica esset & sapiens. Euenit autem. ut dum lauiniũ cõderet ignem p se ex saltu accensõ lupus arida ligna ore ferens sup ignem iecerit. aduolãsq; aquila motu alarũ flammas excitarit. Vulpes autem cõtra caudam effluuio madefactam ferẽs ignem extinguere conaret. Sed tandem uicta discessit uulpes. Quod monstrum hoc iperium tandem superaturum: quauuis cum difficultate ostendit.

SERVI. Vi superum idest uiolentia. Nam & Homerus de os in troianos a iunone. cõcitatos scribit. Defendit ergo troianos q̃ non suo merito. sed lunonis impulsu persecuti eos sint dii. Sæuæ putãt multi epithetum esse temporalem. cum a iuuando dicta sit. quia sæua esset in troianos. Sed sæuus pro magno ponitur. Ennius. Induta fuit sæua stola idest magna. Et ipse de ænea: quæ pium semper inducit. Maternis scæuus in armis. idest magnus. Memorem iunonis: sæpe pro actiuis passiua posita: ut Pictis bellantur amazones armis. aut contra ut populat ingentem farris aceruum. Hæc uarietas uel potius contrarietas reperitur in aliis partibus orationis: ut sit nomen pro aduerbio. ut hoc tunc ignipotens cœlo. d. ab a. pro huc. Sicut in participio: ut Et qua uectus abas. idest qua uehebat & in nomĩe nt hic memorẽ. non quæ meminerit. sed quæ in memoria erat. hæc nos imitamur. sed noua ad illorum exempla non formamus. Quoq; &. Duas cõiũctiones separatas naturaliter non cõiungimus. nisi metri necessitate. ergo una uacat. sic alibi: Dixitq; & prælia uoce diremit. Bello: quod cõtra Turnũ gessit. Dũ conderet urbem. aut troiam intelligit. quam uenies in littore condidit. de qua Liuius. & Cato in originibus meminit. aut laurum lauinum. & tũc est dũ. i. donec. q.

latium — d. donec Turnus occũberet. & tps cõdendæ ciuitatis ueniret. Vel romam intelligit. & ẽ dũ. i. dummodo. Latium duplex ẽ. Vnũ a tyberi fundos usq; alterũ usq; ad uulturnũ fluuiũ dictum q̃ in eo Saturnus iouem fugiẽs latuerit. Latio. i. in latium datiuus est pro accusatiuo cũ ꝓpositione. sic alibi. It clamor cœlo. Hoc frequenter ipse facit. Genus un. la. Atqui prius latium & latini fuerat. ergo a loco & non a persona erit. Vnde. idest a quo latio. Vel dicas secundum Catonẽ in originibus. uenisse ante æneam populos aborigines & defude

Vi superum sæuæ memorẽ iunonis ob iram
Multa quoq; & bello passus dũ cõderet urbẽ
Inferretq; deos latio: genus unde latinum
Albanique patres atq; altæ mœnia romæ:
Musa mihi causas memora quo numine læso

aduentu æneæ phrygęs ab originęq; uno noīe latinos ęſſe dictos uel rectius. Victis latinis debebat nomen imponi eoꝝ qui uicerant & appellari phrygies: ſed dono æneæ remanſit nomen priſcum tam latinis q̄ phrygibus. Ergo dat æneæ ꝙ in ipſo fuit. ut piret. Hinc in p̄catiõe Iunonis dixit. Nec cum ſe ſub leges pacis iniquæ. nam in qua propterea fuit ꝙ uictoribus nomẽ eſt ademptum. & uictis reſeruatũ. Et in libro xii. rogat iuno ne pereat nomen latinum. albani. alba ab aſcanio condita ſiue Creuſæ ille fuerit: ſiue lauiniæ filius: nam de hoc etiam liuius dubitat. Hac a Tullio hoſtilio euerſa omnes nobiles familiæ romã migrarũt ſemper autem ſeruat Vergilius ut primo latinorum: deinde albanorum: poſtremo romanorum meminerit. Sic in. v. Priſcos docuit celebrare latinos: albani docuere ſuos. nunc maxima porro accepit Roma. Item in. vii. Mos erat heſperio in latio: quem protinus urbes Albanæ coluere ſacrum. nunc maxima rerum Roma colit. Altæ: uel propter gloriam. uel propter ædificia. uel quia in montibus eſt collocata. Muſa proponunt iuocant. ac tertio loco narrant poetæ. Lucanus tamen puertit. nam proponit. deinde narrat. poſtremo inuocat. Non eſt tamen inuocandum niſi quippiam ſupra humanas uires requirimus. hinc Horatius ī arte poet ca. nec interſit niſi dignus uindex nodus inciderit. ut hic. nã nõ poterat p ſe iram iunõis noſſe. itẽ in. vii. quomõ euaſiſſet Turnus. Niſi iuno uires animũq; miniſtrat

Quo. n. le. i. Quo. i. in qua re: uel quo numine. i. qua poteſtate. nam multa habet numina Iuno. Eſt. n. curetis quæ utitur curru & haſta: ut hic illius arma: hic currus fuit. P ræeſt parietibus. hinc Terẽ. Iuno lucina ſer opẽ Eſt regina deoꝝ. ergo dubitat q̄d numẽ in ea læſerit. alii ſeparant. ut non dubitet de odio iunonis. Sed ꝙ aliud numen. i. deum læſerit.

DONA. Vi ſuperum. Vis eſt cũ fit aliquid contra leges. ideſt contra fatum. ut autem oſtendat nihil tale de ſuperis meruiſſe æneam addit: Sæuæ iunonis ob i. Ergo nõ propter culpam æneæ fecerunt ſupi: ſed ut obſequerent iunoni tãquam omnium reginæ. Purgat igitur æneas & deformatur Iuno aduerſaria Sænæ. ideſt crudelis qua ꝓſequatur īnocẽtem. & qui deorum omnium atque ipſius cultor ſit. Onerat etiam eam ꝙ inimicitias nulla æneæ culpa ſuſcepias diutiſſime tenaciterq; retineret. cum ne id quidem ẽt ſi iuſtæ ſint inimicitiæ facere probis conueniat. hoc latius in. v. iunonis grauis ira. nec exaturabile pectus. Quam nec lõga dies: nec pietas mitigat ulla. Dum c. ur. Exaggerat ꝙ æneã bello appetiſſet. cum cõderet urbem et deos imperio publico ꝓ futuros īferret. Quod ſi obtinuiſſet iuno. nec latinum genus. nec albani pricipeſ. nec ro. imperium fuiſſet futurum nec Cæſar imperii ro. culmen habiturus. Indoluit enim cũ moliri iã tecta uidet iã fidere terræ. & bellum p futuram excitauit. ꝓpoſitione autem iſta non ſolum quæ dicturus ſit oſtendit. ſed multiformi ratione diuiſionis utitur. Cõmẽdat carmẽ. æneam a culpa liberat. iunonẽ multa uariaq; iuidia obruit. Caput carminis ab īuocatiõe muſæ aggreditẽ. Cui niſi lectoris iſtruẽdi cã thema p̄miſiſſet laboris gratiam ꝓdidiſſet cũ qd lecturus eſſet neſciret. Quod ſi cũcta nõ impleuit morti īmaturæ attribuendum eſt. Nam Albãiq; patres atq; altæ mœnia romæ nõ ſcripſit. Muſa ab inuocatiõe muſæ qd̄ erat ſcripturus incæpit: quã cũ dea ſit nihil latere oportet. Interrogat ergo ut cum nulla in ænea culpa iueniat: confirmat iunonis ſæuitiam.

CHRI. Viuis uī & ui ī ſingulari habet. ẽ ãt a græco βία. n. apud illoſ dicit. & ſignificat robur ut ſit uia ui. itẽ utrtutẽ: ut Multa ui muniet albã. itẽ uiolentiã. unde dicimus illatam uim uirgini. Significat copiam. Vis magna auri homini illi fuit. ut ergo ſuperum ideſt non iuſtitia & æquitate ſed uiolẽtia. a qua non abeſt crudelitas. Conciliat ergo beniuolentiam æneæ ab ꝓſona aduerſariorum. q̄ tam iniq; æneam inſectarentur. & a ꝓſona æneæ commiſerationem excitat: ꝙ non ſua culpa ſed aliorum crudelitate in tãtas tãq; graues erumnas īcidit. & tamẽ oĩa animi magnitudine & ſapientia tollerauerit & ſuperauerit Et cũ nõ ueriſimile uideret ꝙ ſuperi dii ita iniq; fuerit hominem piũ inſectati oſtendit illos ſtudia iunoniſ eſſe ſecutos. quam homerus etiam ſcribit deos in troianos concitaſſe. ſæuæ. crudelis. q̄a iuſta ira cõtra troianos moueret Oſtendit ex hac re quanta fuerit troianorum miſeria. cum dea quæ a iuuãdo nomẽ ſortit tam inique crudelitatem exercuerit. Ergo & dea cũ munus proprium dei ſit iuſtitia: uti: & ea dea quæ a luuando dicit per ſummam iniquitatẽ ī uictos crudelis fuit. Vis

Memorem: Multa nomĩa actiue paſſiueq; ponunt. actiue dicimus ſis fœlix. nũerũq; leues quæcũq; laborẽ. i. ſis ꝓpitia ac da fœlicitatem paſſiue aũt. Viuite fœlices nõ ꝙ inferant aliis ſed ipſi accipiant. Sic formidoloſus & q̄ infert. & cui inferẽ formido Aliter ergo Terẽ. nimis formido doloſa es aliter Salu. ſemper illis aliena uirtus formidoloſa eſt. Sic memor actiue ponit. ut Dum memor ipſe mei. dũ ſpũs hos reget arctus. Paſſiue cum ait Hora. ſiue puer furẽs ĩpreſſit memorem dẽtibus notã. i. de qua illa meminerit. ſic nunc memorẽ iram. i. de qua meminiſſet iuno. Latio Plinius latium antiquũ a tyberi circeos uſq; ꝓducit deinde ad liri uſq; fluuium miturnenſium ꝓcediſſe ſcribit. Idem ſentit Solinus. unde a quo ænea. nam ipſe auctor generis latinienẽ. ait enĩ Euſebius de temporibus latinis quĩ poſtea romani nuncupati ſunt. poſt tertium annum captiuitatis troiæ ſeu ut qdam uolunt. poſt octauum regnauit æneas ãnis tribus. ante æneã Ianus ſaturnus. Picus. Faunus. Latinus ī italia regnauerũt circiter ãnis cẽtum qnquaginta. Hæc Euſebius. Verum ii populi qui ſub Iano. ſaturno. Pico ac fauno fuerũt: nõ latini. ſed ab origenes noĩati ſunt. Ipſe enim Dionyſius alycarnaſæus ãtiqtatis diligentiſſimus ſeruator latĩorum añ aduẽtũ æneæ nuſq; meminit. Et Liuius ait æneas aduerſus tãti belli terrorẽ ut animos aborigenũ ſibi cõciliaret: ne ſub eodẽ iure ſolum ſed ẽt noĩe oẽs eſſet latinos utranq; gentem appellauit & Strabo idẽ pene ſentit. Iuſtinus autẽ ī libro. xx. Quid latinos. populos qui ab æneæ cõditi uident. æneas igitur ut exemplum ſuæ clemẽtiæ populis nup. uictis ꝓberet. utq; ex duobus populis unum efficeret: utrũq; nõ ab auctore ſe ſed aut a latino aut a latio deuicto latinoſ dixit: remittẽs multum a iure ſuo qui licebat uel a patria troianos uel a ſe æneadas illos denominare. inſtituit ãt hoc impiũ æneas anno poſt nõdum cõditum uigeſimo ſupra quattuor milia. A bani patres. Nam aſcanius relicto lauinio ſuæ nouercæ albã lõgam cõdidit in qua ip ſi ſuiq; poſteri ſedes regiamq; habuerunt uſq; ad Romulũ romæ conditorem. iure igit patres romanorum albani dicẽtur. Regnauerũt aũt iſti reges ãnos circiter cẽtũ ac qnquaginta. Quo ãt tpe roma cõdita ſit: & q̃re roma uocata. mira inter ſcriptores uarietas apparet. Frequens tñ opinio eſt illã conditã a romo & remulo anno

pirimo.vii.olympiadis anno aũ post captum ilium secundo atq; trigesimo supra trecentesimum regnante athe
ns Charopo. Cephalon ãt gergithius uetustissimus scriptor illam conditam ponit secunda ætate post troianũ
bellum ab iis q exilio cum æneа seruati sunt a Romo æneæ filio. Idẽ pene Demagoras & Agathillus ponunt.
alii asserunt æneam q ex molossis uenit post ulyxem romam condidisse. & eam ab una ilesium mulierum quæ
Roma dicebatur romam denominasse. Hæc enim alias troianas mulieres: ut naues icẽderẽt. hortata est errores
grauiter ferẽs. aristoteles phũs scri. achiuos quosdam a troia reuectos tẽpestate in italiam compulsos eẽ. & quã
uis exacta hyeme inde enauigare decreuissent. tũ cõbustis nauibus ab iis quas captiuas adduxerãt mulieribus cõ
silium necessitate ipellẽte imutasse: & romã cõdidisse. Callias refert romam troianam mulierem quæ cum aliis
troianis uenerat nupsisse ab originum regi eusq; deinde filios urbem condidisse: & amare denominasse. Xena/
goras historicus refert Vlyxi ex Circe tres filios fuisse Romũ. Antium & ardeam q tres urbes condidere. & cõ
ditas a se denominauere Dionysius chalcidensis romum qdem conditorem ait fuisse: siue ascanii: siue Ema/
thionis filius fuerit. alii uolunt romam conditam fuisse a romo itali filio hæc igitur græci scribunt. Ex romanis
autem nullus scriptor uetustus est: Sed ex uetustis sermonibus seruatis in sacris tabulis nonnulli sumunt æneæ
filios fuisse Romum & Remulum romæ conditores. alii ex æneæ filia illos natos dicunt. & latino obsides da/
tos atq; ab eo sine filiis decedente hæredes regni relictos. alii dicunt ascanium successisse. & cum fratribus regnũ
diuisisse: ipmq; albã & alia opida romum uero capuam a pauo capy. Anchisẽ ab anchise & æneam quæ postea
ianiculum est uocata a patre. a se uero romam denominasse. hæc quodam tempore furit deserta. Sed sequentibus
deinde temporibus aduẽtãtibus colonis. quos albani sub romo & romulo duce miserunt antiqua constitutione
resumpsit. Vt duplex fuerit constitutio alia paulo post res troianas. alia qndecim ætatibus inferior. Antiochus
syracusanus tertiam ponit mullo antiquiorem regnãte in italia Morgete. Solinus autem refert Euandrum cũ in
italiam uẽisset oppidũ ibi in monte inuenisse. quã Valentiam latini appellauerant. Ergo ipse hanc ne nomen im
mutaret romam græco uocabulo dixit. Verius tĩ putant a romulo conditam romam eã q q̃drata dicta ẽ: eo qđ
æqlibra foret posita. Incipit a sylua q̃ est in ara apollinis: & ad supercilium scalarum Caci finiẽ: ubi tugurĩũ fuit
fastuli: in quo mansit Romulus. romulus auspicato fundamenta iecit dum de uiginti natus annos xi. chal. ma/
ias hora post secundam añ tertiã. ut ait. L. Tarũcius matematicus nobilissimus ioue in piscibus. Saturno uene/
re. marte & mercurio in scorpione. Sole in tauro. Luna in libra cõstitutis. Dies illa parilia habet. Obseruatumq;
ẽ deinceps ne qua hostia cederet parilibus: ut dies ille a sãguine purus esset. Musa. ab eo q ẽ μύειν. idest doce/
re dicitur. Vel παρατοιῶ. i. ingro nã omnim bonarũ artiũ illas inuentrices esse uolunt. Hesiodus. in sua theogo
nia musas a ioue esse creatas ait ex Menemosine. i. memoria. Nouem. n. noctes cũ illa ĩ pierio monte concubuis/
se fertur: Hinc nouẽ genitæ sunt musæ. q̃ a mõte ipso pierides appellantur. Vnde idẽ Hesiodus μοῦσαι ἐπιπιερίηθεν
dixit nomina autem his uersibas refert κλεἰω τεὐτερπῆτε θάλειάτε μέλ ποιένη τετέρψηχορη τερεπω τε πο
λυμνία τὐρανιη τε καλλιοπη ὅηλε πρόφερεςατη εσὶν απ ασέων. Anaximander lampascenus & Xeno/
phanes heraclepolites dicant poetas esse in tutela apolinis: qui lyra canit & nouem musarum in quarum medio
ipse residet. Et per apollinem humanam nocem intelligunt. quæ nouem instrumentis perficitur. Hæc autem
fulgẽtio teste: intelligunt quattuor anteriores dẽtes quorum siquis desit sibilus & non uox ex oreprouenit. Item
duo labia. Septima est lingua. Octauum palatum. quod græci uranion dicunt. quoniam sit ad formam cœli qui
uranos appellatur. qua ex re octaua musa dicitur urania. Nona est gutturis. pfunditas. per quam spiritus egredi
tur. Ego autem platoni libenter adhæreo. Ponit enim tantus philosophus diuini furoris genera quattuor: de qui/
bus alio fortasse in loco dicemus. Inter eos ponit poeticum. eumq; a musis. puenire monstrat. musas autem ap/
pellat cælestium sphærarum cantus. nã in libro de rep. singulis sphæris singulas sirenas appositas dicit motũ ip
sũ sphæræ: ac sonũ q̃ inde fit significans. Quapp octo spas octo musas. ac per illas cõcentum nonã ponit quã
qm̃ harmonia una est ex oĩbus suauissime cõposita. excellentissimam reliquas dixit Hesiodus. Ergo poesis a di
uino furore: furor a musis. musæ a ioue eodẽ platone teste, pueniunt. Sed de his alio in loco latius. Alcmeõ ac
nonnulli alii eas Cœli & terræ filias dicũt: Sed & de numero non oẽs idẽ sentiũt cum sint qui tres tantum pos/
nant musas sed ignobiliores nouum dicũt. Ait enim. Homerus Addit
etiam Diodorus q̃ non dicitur quia κλοσ gloria est. & poetæ ex laudibus q̃as aliis tribuũt & sibi ex illis ma
ximam gloriam uendicant. Euterpe quoniam ex bonis quæ ex illa doctrina, pueniunt non mediocrem uolupta/
tem capiant. Talia quod ad multum tempus floreãt poetæ θάλλειν. enim florere & germinare est Melepo ca
pient ex iis bonis quæ ex ea doctrina proueniant enim lector significat. Erato ab amore nomen acce
pit. quia amabiles suo carmine reddatur poetæ. polymnia quia in diuturna memoria sint. Vrania. quia fama
ac animi magnitudine cœlum ascendunt enim cœlum est. Calliope q̃ puchram reddeat uocem q̃ cæ
teris cantibus antecellat. Quo numine læso. Quid ue dolens. quasi stupeat. cum ignoret: aut quo numine læ
sa sit. aut propter quã rem doleat. & cur dea cum sit: substituerit in tot calamitates inicere uigẽ modo piũ sed
sed pietate pstãtẽ: cũ nulla uirtus acceptior diis imortalibus esse debeat. est. n. pietas q̃ quo oportet amore in pa/
triã ĩ parẽtes. ac in reliquos sãguine cõiunctos affecti sumus. Læso. lædere & offendere differũt. Lædit enim
q damnũ detrimẽtũ dolorẽ ue affert. Offendit uero qui ex dcõ facto ue stomachũ indignationẽq; commouet:
& si dãnũ nullũ iferat. Causas. i. efficiẽtes tã grauẽ irã: atq; sæuum odiũ. Cæterũ causas aristoteles quattuor
ponit efficiẽtẽ materialẽ: formale: ac finale. Quod ut expressius ĩtelligat ponamus iouis olympici simulachrum
& in eo requiremus cãs: inuenimusq; efficiente causã Phidiã esse atheniensem qui illud insculpsit. Materialem
uero ebur ex quo factum est formalem: aut imaginem louis quæ in ebore sit expressa: act postremo finalem. qa
nihil sit quod fin s alicuius gratia non fiat. ergo huius simulachri erit finis. ut appareat q̃ ioui sint co nsecrati lu
di olympiaci. Plato uero præter has quattuor exemplarem ponit & instrumentalem. Dicit autem eam id quod

Musa

Apollo inspirat mentes humanas

Vranos celũ ßt/ Inde Orania ex musarum

Est em pietas

Ledere offẽdere

id quod ex eo quod sit sequitur ut aliud fiat. Verum causa finalis dicitur causa causarum: nam propter finem reliquæ tres sunt. Neque est nunc quod prosequar quid inter se causa: elementum. & principium aut cõueniãt: aut differant: non enim ad hunc locum attinet talis inquisitio.

Quid ue dolens regina deũ tot uoluere casus
Insignem pietate uirum tot adire labores
Impulerit. tantæne animis cœlestibus iræ:
Vrbs antiqua fuit. tyrii tenuere coloni.
Carthago italiam contra tyberinaq; longe
Hostia: diues opum studiis asperrima belli.
Quam iuno fertur terris magis omibus unã
Posthabita coluisse samo: hic illius arma:
Hic currus fuit: hoc regnum dea gentibus eẽ.
Si qua fata sinant iam tum tẽditq; fouetq;
Progeniem sed enim troiano a sãguine duci
Audierat: tyrias olim quę uerteret arces:
Hinc populum late regem: belloq; superbũ.
Venturum excidio lybię: sic uoluere parcas.

SER. Tot uoluere casus. Hyppallage ẽ. i. pmutatio. ideſt uolui a tot casibus. Intelligitur enim uerba per contrarium. ut alibi. dare classibus austros. i. dare austros classibus. Insignẽ. p. nã patrẽ patriosque deos ab incendio liberauit. Ostendit igitur merito inuocasse musam: nam si pius: cur odio deoꝝ laborat Tantæ: non de qualitate sed de quantitate q̃ritur. Nimia enim ira est: q̃ non habet pietatis rõnẽ. Stoice ãt loqr̃. nã epicurei dicũt deos humana non curare. Et est exclamatio admirantis. Animis cele. qui oĩbus perturbationibus carere consueuerunt. Nã apud inferos est ira cum assint furiæ. Vrbs. ab orbe. qa Vrbs antiquitus in orbem fiebant urbes: uel ab urbo parte aratri nam sulco aratri designabantur. Antiqua f. Nam ante septuaginta annos urbis romæ condita erat quam Scipio deleuit: nam quæ nunc est a romanis condita fuit. Ergo antiqua cõparatione eius quæ nunc ẽ & rõa ãtiqor. Tyrii te. deest quã sic alibi: Est locus italiã grai cognomine dicũt. i. quam dicunt. Coloni. cultores aduenæ sunt. Italiam contra. Quoniam tria habẽt latera. s. maris superi: inferi: & alpium. ut discerneret addit tyberina littora. Longe. ualde Sal. lõge alia mihi mens est. Diues op. Absolute antiq dicebant diuites. nunc iungunt cuius rei ut dues equũ diues pictai uestis & auri. Studiis belli. Quod miraculum ẽ cũ ociosa sit semp opulentia. Studiis. & non studio. Teren. n. rebellauit contra romanos. Vult luno istis regna sortiri. Ferr̃. dicitur & artificio se in rebus fabulosis denegat suã fidẽ poeta. Posthabita. non neglecta sed hĩta ĩ secũdis ptibus amoris. Amabat n. samũ genitale solũ: sed magis carthaginẽ. Hic pro illic. & ẽ figura crebro ĩ usu. Arma. nã armata alibi ĩducit̃ ut ferro accincta uocat. Currus. aut uere currus quo ipsa in cœlo utit̃. uel thẽsaq̃ dicit̃ a ἔοτ. i. are diuina: & ẽ q̃ deoꝝ simulachra portanr̃. Fuit. quotiẽs sũt diuersorum numeroꝝ noia uerbũ respondet uicinori. Ergo si esset hic illius currus: hic arma dixisset fuerunt & nõ fuit: Si sint noia diuersorũ generum. adiecti uum respondet uicino ut uir mulierq; magna & nõ magnus: nisi transeat ad pluralem. nam tunc erit masculinũ: ut uir mulierq; magni. Qua. Vacat metri cã ut gẽtiũ locorum & tandem. Iã tũ. i. ab ipso edificationis pncipio. Tenditq; fouetq; . i. tẽdit & fouet ut regnũ eẽ possit. Duci. i ductũ iri: ut sit pfis tps pro futuro. Audierat a ioue uel a fratris. nã nõ oẽs dii futura sciũt. Quapropter & apollo q̃q̃ uates est a ioue accipit: ut Quæ phœbo pater oĩpotẽs mihi phœbus apollo pdixit. & pire audierat. Nã apud Enniũ iuppiter romanis, pmittit excidiũ carthaginis. Tyrias: Carthaginenses a tyriis cõditas. Olĩ ĩ futurũ. sed & pñs & pteritum significat Supbũ: nobilẽ. Excidio: ad excidiũ nota figura. Libyæ regionẽ pro urbe. Dcã ãt ẽ libya quia ide flat libs uẽtus. uel ut ait Var. quasi λειπ῀ρα. i. egẽs pluuiis Hinc Sal. Cœlo terra penuria aquarum. Voluere a filio dixit: Vna. n. loquit̃: Altera scribit tertia filia deducit. dicuntur parcæ per antiphrasin. ideſt contrarium sermonẽ qui a nemini parcant. Sic lucus cum non luceat: bellum q̃ nulla res bella in eo sit.

DO. Insignem p. i. deoꝝ cultorẽ & spectatæ uitæ. Quid ergo delinquenti feciſſet. cũ ita insectet̃ innoxiũ Ergo collige. Nam cũ irasci cã nõ sit. & nõ satiari ĩnumeris tormentis & grauissimis casibus probat illam esse sæuam. His dictis instruit hoĩes ad bonũ uiuẽdi rõnẽ. Bonũ. n. uirũ iustus dolor moueat. & tũ non sit ĩ ultione ĩmoderatus nec iustas iras diutius retineat. Vnde Salu. Et iniuria accepta ignoscere q̃ prosequi malebant. Tantæ ne a. admiratur hoc pœta cũ dii leues esse soleãt & misericordes q̃ reprehẽdatur in eis qđ ĩ hominibus displicet. Post inuocationẽ ãt nõ in adiumẽtũ carminis: sed in fauorẽ susceptũ ĩ operis positã cas. ẽnũerat: quibus lector in initio aduertat ad iunonẽ sæuã. & deos malo studio iunonis motos & æneã nõ sua culpa hæc esse passũ Vrbs an. pmam iunonis odiorum cãm dicit q̃ æneã ĩsectat̃. qm̃ ab eo gẽs oritura erat. q̃ ipiũ quod ipsa carthagini seruari cupiebat preptura ẽt. Volebat ergo si posset illũ extingui. igit̃ hæc sola cã satis erat ad fodia excitãda. Verũ aliæ quoq; enumerãtur. ut cũ sint, pcul a culpa æneæ & ipse purgetur & iunonis factio iigſſima cognoscatur. laudatur multipliciter carthago. ut ostendat̃ illa ro. ipiũ oppmere potuisse maxie ãnitẽt: Iunone. An tiqua non magna ut multi dicunt. sed prolapsi temporis: ut ãnositate corroborata imperium ro. nascens longe uis uiribus premeret. Coloni. ut, ppter incolas etiam aucta sit colonis. Italiam con. laus est a situ. Diues a fortuna. Studiisq; a natura & a moribus. ergo omnis erat occasio iunonis fauor. locorum proximitas substantia rei familiaris. bellatorum numerus fiducia naturalis. & innatum studium dimicandi. Posthabita. c. s. Tãta obstinatione cõtra ro. imperium nitebatur pro carthaginis opibus: ut omnibus terris & ipsi solo genitali illam prepoſuerit. & insignia sui numinis. & quicquid potuit ĩ ea collocauerit. Verteret. eam habet significationem: ut nihil post excidium supersit. Vnde alibi: quæ te genitor sẽtia uertit. ideſt penitus ita immutauerit ut nihil in illo pietatis relictum sit. Item. & omnis ĩmo uerti neptunia troia.

CHRI. Tot uo. c. fortasse nõ est hypallage. Nam quanuis a iunone impulsus sit ad multos casus. ille tamen

ſua ſapiẽtia & aĩ magnitudine potius uoluit caſus q̃ ab illis uolueret. Præſtantiſſimi enim uiri potius fortunã regunt q̃ ab alia regãtur. Vrbs an. Laudat carthaginẽ. ut oſtẽdatur nõ oĩo ſtultã rei perficiendæ ſpem ſuiſſe iunonis. Et ſumũt loci de probabili. quod põitur in cõſt tutione cõiecturali ẽ ſignum. & ſigni partes ſunt locus tempus. ſpatium. occaſio: ſpes pficiendi & ſpes celãdi. locus ergo idoneus dabit ſpem q̃ eſſet ꝓpinqua italiæ & oppoſita romæ. Erat ſpes perficiẽdi: quoniam & antiqua. & diues & populoſa. & bellicoſa. Ergo quanuis ẽt accenſa eſſet odio. nõ tñ ꝑceps cõſiliũ cœpiſſet: niſi fuiſſet ſpes pficiẽdi. Antiqua ergo corroborata uiribus opponebatur naſcenti. Sic inferius dolet q̃ urbs antiqua ruat multos domĩata p ãnos. Vrbs hãc deſignabãt ſulco ea ducebatur qua mœnia futura eſſẽt: Et cũ illuc pueniebatur: ubi eẽt futura porta. id ſpatiũ non ſignabatur ſulco ſed portabatur aratrum ne terram tãgeret. Vnde a portando portam dici uolunt. Ipſe alibi interea æneas urbem deſignat aratro. nã Cato ait cõditores urbiũ taurũ in dextram uaccã interius iũgebãt. ipſi ĩcincti ritu ſabĩ ideſt togæ parte caput uelati tenebant ſtiuam incuruã ut glebæ oẽs ĩtro ruerẽt. Vnde territorium quaſi terriboui um dictum eſt a tritu boũ & aratri. erant boues alibi. ut illo cãdore oſtẽderet ciues ſine eã labe opportere. Glebæ ĩternæ reiiciebantur: quoniam oĩs fertilitas in urbẽ ĩportãda ſit erãt ita boues iũcti ut uacca interior taurus exterior eſſet: qa mulieris ẽ quæ intra domum ſunt curare. Viri uero dextra. De hac re Ouidus in lib. faſtorum inde ꝑmens ſtiuam deſignat mœnia ſulco Alba iugum niueo cum boue uacca tulit. ſulcus aũt ille qui tic tunc imprimebatur teſte Pompeio Feſto primigenus dicebatur. Vomis aũt æneus adhibebat: ut refert Macrobius. Coloni. Noui & aliunde ꝓfecti habitatores urbiũ. Sed & agrũ alienũ q a cõditione arãt ut ptem fructuum capiant colonos appellãt q de re ruſtica ſcribunt Carthago cõdita ẽ. ut quidã uolunt. a Carchedone tyrio ut uero alii a Didone eius filia annis. cxliii. poſt troianũ bellũ. alii uero dicunt conditã a Didone anno mundi. lxxxx: ac cẽteſimo ſupra quattuor milia. Poſtremo uero ſunt qui uelint regnante auẽtino in latio poſt quattuor milia & trecẽtos ac quinquaginta mundi annos eã cõditã. Sed poeta ſuo iure hæc fingit. ait Euſebius. Samo. quã inſulam uehementer amabat. quoniã in ea adoleuit & ioui nupſit: & ut ſcribit Varro. parthenia prius eſt appellata. Itaq; antiquiſſimũ hẽt ibi templũ & ſimulachrũ habitu nubẽtis figũrarũ. & ſacra eius animaduerſaria nuptiarum ritu celebrãtur. ait Herodotus tẽpla Samũ habere pulcherrima omniũ quæ in græcia ſunt. Hic il. a. b. c. f. Repetitionẽ color rhetoricus. Dea tẽdit q. d. Iccirco audet niti cõtra fata quia dea eſt. Libyæ. pars tertia terrarum eſt quã latini africam noĩant græci dicunt libyam denoĩatam a libya Epaphi filia quæ Buſiridis mater fuit. Parcas quoniam uita humana initium habet progreſſum & finem hæc tria per tres parcas antiqui noĩauerũt. Noĩa q̃ ſũt apd græcos Clotho. lacheſis: & atropos. Cloto q̃ initium uitæ typũ hẽt colũ cũ pẽſo geſtat ut ſit ortus noſter qui materiam uiuẽdi ꝓbet. Lacheſis. uero filium ex pẽſo deducit. Id. n. ẽ tẽpus uiuẽdi quod ſortiti ſumus. Vnde & ipſa a λαγχάνω qd ẽ ſortior dicit. Tertia uero filium a lacheſi iã deductum abrũpit. & denotat mortẽ Vnde dicit Atropos quaſi ideſt ſine cõuerſiõe. quia ĩplacabilis eſt mors: & nulli parcit gellius aũt refert rebus fatis tria noĩa eẽ latina. & primum dici parcã a pariendo: ſecundam Nonam. Tertiam Decimã quia nono & decimo menſe partus maturi ſint. Celellius uero uindex parcarum ponit tria noĩa latina. Nonam. Decimam. & Mortam. producitq; liuii uerſũ. Quando dies aduenit quam ꝓfata eſt morta. has alii Demogorgonis ex chao filias dicunt. alii noctis. Alii quibus aſſentitur Marchus Tullius in libro de natura deorum Herebi. & noctis. has ait Heſiodus bona. & mala hominibus ſortiri.

Coloni

cartha/go

Samos

parcæ

Timor odium

SER. Id metuens. de futuro timor eſt. Odium de preſẽti Metuebat ergo Carthagini. Odium aũtẽ habebat propter cauſas ſequentes: & eſt de utroq; exemplum: Conueniunt quibus aut odium crudele tyrãni. aut metus acer erat. Veteris bel. Quantum ad Vergilium pertinet antiqui Si ad iunonem refe ras diu geſti. Tũc autem ad perſonam referendum ẽ cũ ipſa loquitur: quod ſi nulla perſona ſi ad poetã refertur. nũc ergo ueteris ex perſona poetæ intelligendum eſt: ſicut ipſe alibi Mirãtur dona æneæ: mirant iulum flagitantiſq; dei uultum. Partem ad ſe rettulit. partẽ ad tyros qui deum eſſe neſciebãt. Saturnia. Antonomaſia eſt: non eptiheton. quæ ſit quoties ens pro proprio nomine ponitur: quod poteſt eẽ cũ proprio nomine & epitheton dici. Primæ. atqui Hercules prior cõtra troianos pugnauit. unde modo prima princeps accipiendum eſt. Nam plærunq; poeta ſignificationẽ nominũ dat participiis. uel ecõtra: ut uoluẽtibus ãnis ſignificat. n. uolibilibus. hac licẽtia et in noĩe uſus ẽ: ut ꝑma ꝓncipe poneret ad troiã: et ad & apd accuſatiue ſũt ꝓpoſitiões: ſed apd ſæp ĩ loco ſignificat: ad & ĩ loco & ad locũ: ut ad quẽtũ iuno ſupplex his uocibus uſa ẽ Ci. ĩ uer. Decẽ ſiſcos ad ſenatorẽ quẽdã relictos. ltẽ ad Marcũ Leccã te hĩtare uelle dixiſti. Caris argis. illic. n. eã coli oĩbus no

Id metuens. ueteriſq; memor ſaturnia belli.
Prima quod ad troiã p caris geſſerat argis
Nec dũ etiam cauſæ irarũ ſeuiq; dolores.
Exciderãt animo. manet alta mente repoſtũ
Iudicium paridis: ſpretæq; iniuria formę:
Et genus inuiſũ. & rapti ganymedis honores
His accenſa ſuper. iactatos æquore toto
Troas reliquias danaũ: atq; ĩmitis achilli.
Arcebat longe latio: multoſq; per annos
Errabant acti fatis maria omina circum
Tantæ mollis erat romanam cõdere gentem
Vix conſpectu ſiculę telluris in altum.
Vela dabant lęti: & ſpumas ſalis ære ruebant

tũ ẽ.argos ãt ĩ numero ſingulari neutri gẽris ẽ.ut Hora.aptũ dicet equi argos ĩ plurali uero maſculini.ut hi argi.Cæterꝝ deriuatio nominis argiuos facit ñ argos: Cauſæ.rarꝝ nũc de ꝓteritis loquitur. Manet alta mente repoſtũ iudicium paridis in quo pro uenere alexander cõtra iouẽ mineruáꝫ iudicauit. Alta mente.Secreta recondita. Repoſtum autem ſyncopa eſt.Vnam enim e medio litteram uel ſyllabam tulit.Sed cum omnes ſermones aut integri ſint aut pathos habeant:hi qui pathos habent:ita ut lecti ſunt:debent poni:quod etiam Maro facit.Nam repoſtus & porgite de Ennio tranſtulit.Integris autem & ipſis utimur:& eorum exẽplo aliis.Spretæque iniuriam forme:epexegeſis eſt:Hoc enim fuit iudicium Paridis utque particula uacat:ſicut alio loco. Dixitque & prelia uoce diremit.Licet nonnulli ſeparent dicentes aliud eſſe.Nuſquam enim coniunctio põitur niſi ĩter duas res. Et ſpretæ formæ referũt ad Antigonem Laumedontis filiã:quã a Iunone propter formæ arrogantiam ĩ ciconiam cõſtat eſſe conuerſam. Et genus ĩuiſum:propter Dardanum electore pellicis,filium. Electra pellex fuit Iouis.ex qua Dardanus natus eſt.a quo troiani ducunt originem. Rapti.ſtuprati.ut eſt Rapta garamantide nympha.Item & raptas ſine more ſabinas. Ganymedis honores .Trois regis troianorum filii.Honores autem dixit ue ꝓpter miniſterium poculorum ad quod receptus eſt remota Hebe Iunonis filia:quæ Ioui bibere miniſtrabit:uel ob hoc ꝙ inter ſydera collocatus aquarii nomen accepit. His accenſa ſuper.iac.æ.t.ſuper is aut de his:aut ſuper metum carthaginis.his quoque accenſa. Reliquias.ut ſtet uerſus germinauit.l. Nã ĩ proſa reliquias dicimus. Atque immitis achil.Bene ſecundum Homerum ſegregauit ducem a populo. Sic æneas in ſecundo poſt omnium caſum Priami,ſeparauit interitum.ut Forſitam & priami fuerint quæ fata requiras. Immit eſt autem dixit etiam circa extinctum Hectorem crudelem. Achilli. propter de traxit ſ litteram.quæ plerunꝫ proſibilo habetur nõ ſolum neceſſitatis ſed etiam euphoniæ cauſa:ut Salu.A prĩcipio uerbis ad bellum Perſi macedonicum.Detrahitur autem ſ tertiæ declinationis genitiuo. Acti fatis:ſi odio Iunonis quomodo acti factis.ſed hoc ipſum Iunonis odium fatale eſt.Laborat enim Vergilius nil troianorum meritis ſed omnia fatis aſcribere.Eſt & alter ſenſus :Nam fatum uoluntatem legimus.ut Fatis Iunonis iniquæ: ut hic ĩtelligamus agebant fatis Iunonis ideſt uolũtate. Maria omnia circum.In fine accentum ponimus contra morem latinum:ſed corruptio hoc facit.Namꝫ præpoſitio poſtpoſita corrupta eſt ſine dubio. Tantæ molis erat.difficultatis: Romanam condere gentem.latenter oſtendit hinc odium Iunonis æneam pertuliſſe:ꝙ romanæ gentis auctor extabat. Vix.hoc loco mox ſignificat. E conſpectu:ut adhuc de ſicilia poſſent uideri. Læti uel alacres & ueloces.ut eſt Lætus eois eurus equis.Item & uirgea lætus pabula feſtinus.Et cum omni intentiõe uel re uera læti :quãquam in congruum ſit poſt anchiſæ mortem.Sed & interius ſenum minus dolet.& magis lætos intelligendum eſt.ut ſit iunoni cauſa maioris iracundiæ.Sic enim & in ſeptimo.iraſcitur ubi lætum æneam ſiculo proſpexit ab uſꝫ pachyno. Salis.maris ſecundum Homerum.Salem autem quo utimur ſingulari numero tantum dicimus:cum iocos ſignificamus.pluralem tantum ponimus numerum ſecundum Lucanum.qui ait:Non ſoliti luſere ſales.Aliquando autem & urbanitatem per ſingularem numerum ſignificamus. ut Terrentius Qui habet ſal quod in te eſt.ideſt quæ res in te eſt.Maſculini enim generis eſt nõ neutri.& neutri. & neutra triptota ſunt.nec ab hoc accuſatiuo nominatiuus eſſe poſt hoc ſale. Sal Sales

DONA. Id metuens.ut firmat primã fuiſſe principalem cauſam.incipit dicere alias. Timet ergo ne troiani ab excidio liberati uel uires aduerſus græcos reparent.uel in italia conſiſtentes carthagini officiant Artificioſe deinde aliam cauſam addit iudicium paridis.& unam iniuriam facit duplicem.ſ.quod offenſa ſe ĩ eo iudicio ꝙ minori ſit poſtpoſita.& ꝙ ſit ſpreta forma ſuam.quia in pomo ſcriptum erat Pulchriori detur. Hoc maxime uexat mulieres. Hanc igitur partem ſatiat Vergilium.cum dicit Manet alta mente repoſtum iudicium paridis. ſpretæꝫ iniuria formæ .Vt non tantum iraſcitur quod uicta eſt.quantum quod forma ſua ſit ſpreta. Manet ergo ad omnia pertinet. Repoſtum autem ad iudicium Paridis. Iudicium .ſ.corruptũ libidinis premio. Paridis ut conuitium ſit non hominis nomen.ſ.quaſi abiecti uenalis.uulgaris.& inhoneſte.Falluntur autem qui referunt iniuria formæ ad Antigonem.Vnde addit Et genus inuiſum .ut ad principalem cauſam gentis æſtus redduceret Ganymedis:Qui turpiter amatus eſt a ioue.Eſt autem fœdum hoc loco aliquid intelligere de zodiaco in quo Ganymedes dicitur collocatus .ne infames inter ſancta ſydera ſint collocat i & ſentiamus id quod poeta non dixit .Oſtendit omnes has cauſas eſſe alienas ab Aenea. Atque ut poſterius dictas oſtendere incidentes ait. His ac.ſu.ideſt ſuper illam quæ fuit ob excidium carthagines. Vix e conſpectu.A ſeptimo anno incipit narrationem.ut priora reſeruet ad conuiuium Didonis. Iactatos æquore.hæc omnia ad exeprimendam Iunonis iniquitatem pertinent.ut oſtendat excidium carthaginis ſolam cauſam fuiſſe .ne ipſa miſeretur.nec deſereret intentionem ſuam.quæ cognoſcens non poſſe expugnare fata.cupiebat ſaltem illos arcere. quos ad plenum ſuperare non poterat. Non miſerebatur igitur ut iactatos toto æquore.& eos qui ex infinito numero ad paucos redacti eſſent .quos e manibus ſæuiſſimorum hoſtium fortuna ſeruauerant. inſidiis aſſiduis obterreret

Reliquias danaum.magna crudelitas quæ nullis cladibus ſatiari poterat.Laus autem æneæ magna quod de ſolis reliquiis troianorum imperium Romanorum condere potuerit.Ergo ni fata obſtaſſent .patriam integris opibus defendiſſe.cum in aliena terra imperium condiderit. Acti fatis.Ideſt ipſi qui fatis agebantuur ĩ italia.errabant Iunonis inimicitiis. Tantæ molis.Non fiunt ſine magno labore magna. Laudatur autem æneas qui illo labore nulla diuturnitate ex erroris deſiſtebat ab incepto. Vix læti.Vtrunꝫ temperat.Nam læti erãt quod eſſent propinqui italiæ:ſed morte Anchiſæ contriſtari uix erant læti.

CHRI. Id metuent.Nam hæc eſt prima cauſa.reliquæ ſunt acceſſoriæ. Veteris.ac ſi diceret imperfecti operis.Hoc alibi ipſa dolens ait.Non capti potuere capi.& paulopoſt. Me ne inceptis deſiſtere uictam. Vel memor belli.ideſt iniuriarum.ob quas bellum ſuſceperat. Saturnia. Quaſi dicat crudelis.ut a

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

Saturno esse se ostendat. Dicitur autem Iuno a iunando: sed quoniam in hoc loco troianos non iuuare sed lædere conatur, optimus uates illam a *Saturno* stella noxia denominare maluit. Cæterum poetæ cum eam physica q̃dam ratione describunt: terram intelligunt. Hæc pulchre ostendit Dionisius ac Eusebius & Varro. Quapropter hac ratione ipsam deam regnorum nominant: quia hæc terrena sunt atque omnis contentio inter mortales de terrarum possessione est. Capitur autem a Marone allegorice pro ambitione quæ est cupiditas regnandi & imperandi. Huius deæ simulachrum ligneũ apud samios ubi apprime colebatur fuisse refert Callimachus: Iunonẽ prisci uoluerunt esse nuptialem uiri ac fœminæ coniunctionem. Quapropter illi sacrificantes bilem ab hostia semouebant: ac iuxta aram infodiebant: ut ostenderent sine ira & odio & amaritudine matrimonium esse oportere. Iunonis autem & latonæ potestatem sic iungunt: Quod Iuno terra sic: Latona nox. Nam obliuio ex nocte p somnum fit. Nox autem est terræ umbra. Matrimonii uero finis procreatio est. idest a tenebris ad solis lumino progressio. Dicunt autem Ioui Iunone irata & ab eo dissidente mœstum Iouem ab Alabecmene indigna doctum ut alteram ducere simularet. Quapropter ille ex quercu mulierebre simulachrum composuit: nuptiasq; præparauit: ad quas tritonides nymphæ & uniuersa boetia conueniebat. Quare cõmota Iuno a citherone descendit. & platensium mulierum turba sequente ad Iouem peruenit. simulationeq; patefacta illi summa cum lætitia reconciliata ẽ. Simulachro autem quod dedalon appellarunt: Iunonis gratia festa dædala instituta sunt. Iunoni præterea omnium mensium calendæ dicatæ sunt. Vnde illi duodecim aras instituunt. Causæ irarũ. Iniuriæ. Iniuria enim irã gignit: quæ est accensio sanguinis ad ulciscendum. Dolores. Qui & ipsi ab iniuriis nascuntur. Ait Diodorus mulieres diopolitanas siue thebanas quæ in ægypto sunt: Nam diopolis thebe est pharmacum aduersus iram & mœrorẽ inuenisse. Animo. Mente. i memoria: ut manet alta mente repostum iudicium paridis. iactatos æquore arcebat. Oĩbus ex locis Iunonem inuidia onerat: pathosq; cõmouet. In hoc aũt loco citat a modo: ut ipse alibi Altaria ad ipsa tremẽtem Traxit. & in multo lapsantẽ sanguine nati. Sic demosthenes se pulsatum cothurno queritur: in quo erat contumelia. Nam non solum iniuria ex se spectatur. sed ẽt modus inferendæ iniuriæ. Iniuria est q̃ arceret italia. Modus autem quod arceret crudelissime illos poĩa maria iactando. & ut magis illius odiũ insatiabile ostendat dixit troianos nõ itegros & florẽtes in patria: in quos posset citari aliqua iuidia: sed miseros atq; infœlices: & q ex græcorum presertim Achillis crudelitate superfuerãt. q nõ solũ uenia: sed ẽt cõmiseratiõe digni essent eoq; magis quod iã tãdiu ĩ eos sæuierat. ut iã omnis ira satiata esse potuisse. Læti: capiebãt lætitiã propter propinquitatem italiæ: quæ res magis Iunonem incendebat. Nam ex inimicorum lætitia dolẽt inimici. Caris: Sic & apud Homerũ loquit̃ H

Iuno

Iudiciũ paridis. De Paride: Ganymede atq; aliis troianis dicemus suo loco. Hic ad ea quæ dicit Donatus addã ĩgeniosissime poetã nostrũ cũ causas quæ Iunonẽ excitabãt poneret ita narrare uoluisse: ut ipsa si adesset nararet. Nã ut ait Cicero: a natura & usu non est recedendum. Non ergo ratione habuit temporum: sed si irata Iuno loqueret: semper ea prima proferret quibus magis premeretur. & quia nihil grauius accidit reginæ: q̃ postponi minoribus nihilq; molestius fœminæ q̃ in iudicio formæ succumbere: iudiciũ in quo utrũq; incommodum est prius dixit. Deinde molestius in secundo loco erat. Electrã uiro suo potitã q̃ Ganymedẽ filiæ ĩ munere succedere. Forma a græco est p trãspositionẽ litterarũ. Illi enim μορφην nos formam dicimus est autem forma propter quam aliquid quod non erat. esse incipit. Nã ebur Phidiæ Iouis simulachrũ nõ erat. sed postquã addita est ad materiã forma cepit eẽ simulachrũ. Ergo quia dat essentiam & pulchritudinem. forma pro ipsa pulchritudine capitur. His accensa supra. Aduerbium est ĩ hoc loco super secũdũ Priscianum. Danaum. græcorũ a Danao antiquissimo rege fratre Aegypti. qui reliquo ægypti regno fratri in græcia nauigauit. argosq; uenit. & nomẽ genti dedit. Ait autẽ Plinius hũc primum naui nauigasse. cũ antea homines ratibus ab Erithra ĩ mari rubro institutis uterent. Eusebius ita scribit. ægyptus quæ prius acria dicebat. ab Aegypto ibi regnante nomen accepit. cui datũ est regnũ eiecto Danao. qui in græcia argos occupauit ac aquis abundata facit. Achilles. Dictus est quasi ἀνευχείλου. i. sine octo: quoniam illum Chiron ita educasset herbis bacciscq; siluestribus. ut nullum cibum coctum gustaret. Vnde Euphorion octa Eiσ

Forma

Danaus ægyptio achilles

Errabant. A recto cursu uagabantur. aliquando pectare. Item pasci. ut Mille meæ siculæ errant in montibus agnæ. Tantæ molis. Tanti ponderis. idest difficultatis. Lege allegorias nostras. & inuenies quid proprie uelit. Tãtæ molis. Epiphonema est. quæ rei enarratæ uel probatæ summa acclamatio. Sic Cicero: Facere enim probus adolescens periculose q̃ ppeti turpiter maluit: Vix e cõspectu siculæ telluris in altum Vale dabant læti. erat adeo intenta his rebus Iuno ut uix nauigare inceperint. cum animaduertit. Et spumas salis ære ruebant. idest aruã ruẽdo spumosam reddebãt.

Errare

SER. Cum iuno æternum seruans sub pectore uul. De præterito dolorem dixit: de futuro metum ad utrum que uulnus rettulit. Hæc secum. Subaudi locutas deest. enim Et hoc fictum est. ut superius diximus. Vnde. n. hoc sciret poeta. bene ãt ĩpatiẽtiã doloris ostendit detrahẽdo ei solatia. ut in quarto solam inducit Didonem. En quid ego. rursus ne procos. irrisa priores. Me ne. Ne non ua

Cũ iuno æternũ seruans sub pectore uulnus
Hæc secũ me ne incepto desistere uictam
Nec posse italia teucrorum auertere regem.
Quippe uetor fatis: pallas ne exurere classem
Argiuum: atq; ipsos potuit submergere põto
Vnius ob noxam: & furias aiacis oilei.
Ipsa iouis rapidũ iaculata e nubibus ignem
Disiecitq; rates: euertitq; equora uentis
Illum expirantem transfixo pectore flãmas
Turbine corripuit: scopuloq; infixit acuto
Ast ego quæ diuum incedo regina: iouisq;

Et soror & cõiunx una cũ gente tot annos
Bella gero: & quisquã numẽ iunonis adoret.
Prẽterea: aut supplex aris imponit honorẽ
Talia flammato secũ dea corde uolutans

cat significat enim ergo. & est coniuntio rationalis. Incepto desistere. tolerabilius est enim non inchoare. q̃ incepta deserere. Nec posse italia teucrorũ auertere regem. Sic & ī. vii. Vincor ab ænea. Et detraxit more suo prouinciæ præpositionẽ. Non enim dixit de italia. sed italia. Quippe ueror fa. Reuera inqt fata me prohibent: ergo Iuno ignorat uim fatorum Sed hoc non possumus dicere: quia superius lectum est: Si qua fata sinant. & progeniem troiano a sanguine duci. Audierat. hoc ergo est. Omnes rex hominum aut ex nostra uoluntate descendunt. ut putasedere. surgere: aut ex fati necessitate: utputa nasci: mori. aut ex deorum uoluntate. utputa nauigare: uel honoribus frui. Nunc de nauigatione agitur: & bene inuidiose: quasi etiam huius rei potestatem ei possint fata detrahere. Est & alter latẽs sensus. ut speret reginam contra exulem fata posse aliquid: si minerua numen inferius ualuit contra fata uictorum.

Pallas ne. minerua .idest ab hastæ concussione: uel q̃ pallantem gigantem occiderit. Classem. Ad inuidiam posuit: ut pro una naui classem dicat. Sic Venus nauibus infandum missis: cum Orontis sola periisset. Aut re uera unam nauem significat: ut Horatius me uel extremos numidarum in agros classe releget. Classis enim dicta est ideſt a lignis: unde & calores dicuntur qui militibus lignа portant: & Potuit: ad illud refertur: quod supra dixit: Nec posse. Vnius ob noxam. In istis sermonibus unius illius ipsius naturaliter media producitur syllaba: sed cum opus est corripitur hac excusatione: quod quotiens uocalem longam uocalis sequitur: ei uires detrahit: ut est Insulæ ionio in magno: Et subilione: quod quotiens uocalem longam uocalis sequitur: ei uires detrahit: ut est Insulæ ionio in magno: Et subilio furias aiacis oilei. amorem: ut in bucolicis seu quicunque furor. Oilei. non uacat nam & duo Aiaces fuerũt: & ambo furuerunt: sed ira Telamonis: hic amore. & est græca figura si dicamus Aeneas Anchisæ: & subaudiamus filius Hac autem figura utimur circa patres & circa maritos tantum ut Vergilius Deiphœbi glaucia. ideſt filia. Item Hectoris andromache. ideſt. uxor. Ipsa Bene dulcis: est enim propria manu quesita uindicta. Vnde plus dolet Iuno alienis uiribus se uti. ut Aeoli: ut iferiorum: sicut ipsa Flectere si nequeo superos acherõta mouebo. Rapidum: uelocem: ut est Cum rapidus sol mundum hyemẽ contingit equis. Iam præterea ætas. Item Rapidi ue potentia solis. Iaculata. ī libris etruscorum lectum est. iactus fulminum manibus dici. & certa esse numina polsidentia fulminum iactus. ut iouem Vulcanum & Mineruam. Vnde cauendum est: ne aliis hæc numinibus demus. E nubibus. Secundum physicos qui dicunt collisione nubium fulmen creari. Rates. Abusiue naues. nam proprie rates sunt connexæ inuicem trabes. Illum. auctorem. s. criminis. Expirantem flammas. Non animam dicit flammas. sed cum anima fulminis flammam euomentem. ut superius Pleno nomini adiecit opum. ideſt diues opum. Sic hic uerbo cum plenum expirat. addit flammas. ut alio loco Confixi expirant animas. Turbine. uolubilitate uentorum. Scopulo. Saxo eminenti. Scopulus autem a speculando dictus ẽ. aut a tegmento nauium .Contigerunt autem ista circa phareum montem euboeæ. Ast ego. nunc comparat singula. & ne leue esset quod dixerat ego. addidit deorum regina. Sic Salustius Nos autẽ: hoc est Populus Ro. Incedo. Incedere proprie est nobilium personarum louisque & soror & coniunx. Physici Iouem ætherem. ideſt ignem uolunt intelligi. Iunonem uero aerem. Et quoniam tenuitate hæc elementa paria sunt. dixerunt esse germana. Sed quoniam iuno hoc est aer subiectus est igni. ideſt ioui iure superpositio elemento mariti traditum nomen est. Iouem autem a iuuando dixerunt. Nulla enim res sic fouet omnia quemadmodũ calor. Tot annos. Licenter in istos locutionibus & accusatiuo utimur & ablatiuo. Dicimus enim & tota nocte legi & totam noctem legi. Honestior autem locutio est per accusatiuum. Et quisquã. non troianorum sed omnium generaliter. Prætera. postea. ut Prætera uidit nec portitor orci Amplius abiectam passus transire paludem. Talia flammato. Quod superius intermiserat. nunc reddit. Nam dixerat superius Hæc secũ. & mox ait Volutant. ideſt cogitant. Nimborum. Nimbi nunc uentos significant plerunq; nubes & pluuias. Ergo prout locus fuerit intelligendum est. Proprie tamen dicuntur nimbi repentinæ & præcipites pluuiæ nam pluuias uocamus lentas & iuges.

Pallas
Classis
Noxia
Noxa
Rates
Scopulus
Incedere
Nimbi pluuia

DONA. Cum iuno. æ. i. s. p. u. Aduertens Iuno troianos de proximitate italiæ laborare. recrudescebat uulnus: Et excusat ab inuentione nocendi. & a loco & tpe sic suos dolores intimis sensibus enumerat. Mene Compo nit summa arte quales habere debuerit cogitationes carens inuentione ad noceneum & inducto qualitatis statu per exempla aliena inuenta consilia enumerat. Et comparat personam suam cum persona mineruæ. & troianorum & græcorum & inimicitiarũ causas. Me ne. Emphisim habet pronomen & magnum dicendi pondus. quod infra apperuit: cum dicit. Ast ego quæ diuum incedo regia. iouisq; Et soror & coniunx. Inceptis desistere uictã: incepta sunt animorum destinationes. Salu. Nã talia incepta nõ cõsultorum uertissent rerũ pestem factura. Dolet igitur itentionem suam sine effectu defecisse. nec superesse nocendi consilium uel tempus. Et quia bonorum est icepta deserere si aut prece flectantur. aut sponte ignoscat. ofidit utranque occasionem perdidisse. & incidisse in ludibrium. s. supata discederet. Regem. i. si perdere nõ potui. debui supare teucrorum regẽ. Italia. ideſt ab italia. Sic Alibi Bellum ingens gerat italia. ergo si non poterat perdere saltem disiungeret ab italia. & si omnes non perirent. saltem id obtineret iuxta unum æneam. cuius stirpi deberi scribet imperium Romanum. Quippe uetor fatis. Ergo magis debuit uetari Minerua fatis græcorum. Pallas ne. Quæ non esset tanti meriti aut potestatis. Exurere classem. Comparatio pœnarum. Minerua potuit naues græcorum & ipsos exurere: ego unum, ab italia arcere non posui. Exurere, urere est aliquid lædere incendio. Exurere est penitus abo-

ere incendio. Confirmat autem poeta soli æneæ deberi imperium cum de ipso solo laboret Iuno. Illum expirantem. Illa propter unum plurimos perdidit. ego a plurimis offensa unum ab italia arcere non possum. Et quod auget dolorem ostendit Mineruam minorem deam Iouis fulmine uti potuisse: Et in pœnam delicti defendat auctorem. Si ergo ille iniuste grauissimum pertulit supplicium: multo magis eius socii. Defendit autem culpam in amorem reiciens: & utitur uenia infatu. Factum enim quod manifestum est non purgatur nisi dicat non erat suæ mentis nec sui consilii Aiax: sed furore amoris trahabatur. Nam quicquid fit per pathos: non ascribitur homini. Diuiecitq; rates. Ne si alicui contigisset euadere. haberet nauigandi subsidium. Euertitq; æquora uentis. Alieno est usa imperio. Nam Iouis fulmen arripuit: & Neptuni imperium. Habuit enim potestatem in uento qui alieno subiecti sunt imperio. Illum emphasim pronomen habet quasi temerarium: inconsideratū: sacrilegium. prophanum: qui in templo deæ uirginis: ante aras in conspectu numinis regiam sacerdotem intactam uiolauit. Pectore. quo uulnus omnino lœthale esset. Turbie corripuit. Nam aliter infigi non poterat & ostendit uim iræ in tanto impulsu. Volut infigi scopulo: ne ad littus deueniens saltem sepulturam acquireret

Ast ego quæ diuum incedo regina: iouisq; Et soror & coniunx. Declarat quid illud sit: Ast ego: scilicet quæ omni genere rerum Mineruam supero. Sum enim regina: Sum soror & coniunx Iouis: Vnde deberem ab eo qui frater est & maritus omnia impetrare. Vna cum gente tot annos. Cum minerua uno ictu potuerit. Praterea. In medio posuit: & bis est repetenda. Flammato superius dicit accensa: sed plus est flammato p. Vt ostẽdat quãtum accreuerit ira ex comparatione Mineruæ Nocendi autem consilium de Mineruæ exemplo cœpit. p̃ sertim cum troianos uideret nauigantes.

CHRI Cum iuno æternum. De hac dea deq; Iuno alio loco dicetur. Quare autem troianis inimica implacabilis fingatur: nos in nostris disputationibus chamaldulensibus. in quibus sex primos libros secundum allegoriam interpretati sumus: diligenter expressimus. Nam cum iuno dea regnorum sit. iureq; possit pro cupiditate imperandi & pro omni ambitione capi: Quid est quod egregium uirum ab italia. ideſt a contemplatione diuinarum rerum in qua est summum bonum magis amouere possit. Sed hæc & reliqua omnia in eo loco intelli

intrroga tio ges. Mene. Hoc iratorum est. ut principia orationis habeant abrupta & præcipitata. clausulas breues: & uerba subtrahant: & ab interrogatione incipiant: cui uix alter q̃ quod uolunt responderi possit. Hæc omnia in illa terrentiana deprehenduntur. Ego ne illam quæ illum quæ me quæ non. Præterea non possunt explicare a principio id quod postquam iram euomuerunt facilius exprimunt. Itaque a principio dixit. me: nec potuit explicare quid oneris habeat me. Explicauit autem postquam in oratione debacchata euomerat irã. & se non nihil collegerat: Ast ego quæ diuum incedo regina iouisque Et soror & coniunx. Pallas exurere classem. Hæc latine

pallas minerua Minerua dicitur. quam non solum lanificii ac multarum muliebrium artium deam esse uolunt. sed ipsius quoq; sapientiæ. Aiuntque non ex muliere conceptam esse. sed ex capite Iouis ortam. Est ergo fabula Iouem cum Iunonem sterilem uideret. ut liberos haberet. sæpius concussio capite Mineruam edidisse. Per quod ostendunt nulla admixtione rerum humanarum aut corporearum ab ipso deo nobis sapientiam prouenire. Et re uera hebeti omnino ingenio ille erit qui sapientiam quæ intelligentiam scientiamque amplectitur: ex corporum commixtionem nobis prouenire opinetur. Ipsa enim ex intellectu siue potius intelligentia: quæ pura simplex in corpore aque est prouenit. Cicero in libro de natura deorum quinque mineruas ponit. Primam quæ Apollinis mater fuerit. Secundam ortam Nilo: quam ægyptii colunt. Tertiam quæ sit ex Iouis capite. Quartam Iouis & Coryphes Oceani filiæ filiam: quam arcades Corian uocant. & quadrigarum inuentricem ferunt Quintam ex Pallante natam: quæ patrem suum Pallantem dicitur interemisse: quia uirginitatem suam sibi uiolare uellet: Huic pennarum talaria assignant. Græci Mineruam athenam ducunt: a qua dictæ sint athenæ urbs: de qua re in georgicis dictum est. Minerua lanificium & textruram appetit. & numeros atque illorum figuras. Hanc Vulcanus adamauit uxoremque petiit. Verum cum illa concubitum refugeret. semen in terram fluxit natusq; inde est Erichthonius: sic dictus a terra in qua natus est. quæ χθὼν græce dicitur: & a contentione que inter Vulcanum & ipsam fuit. quæ græce ερις dicitur Pallas ꝓterea appellatur. uel a Pallante eius parente interfecto: uel a cõcussione hastæ. Nam παλλειν concutere est. Appellatur etiam Tritonia a tritone africæ palude. Apud quam ut scribit augustinus: regnãte Ogygio apparuit. Fuit autem cecrops: quo regnante ab athena ideſt Minerua athenæ denoiatæ sunt anno mundi quinquagesimo supra tria milia ac sexcẽtos: quo tempore moyses ex egypto populũ eduxit Herodo. autem ait ĩ africa maclyes esse populos iuxta quos Triton sit fluuius. ex quo fit tritonis

Triton tritonia palus ex qua dicunt Neptunnum Mineruam suscepisse: Sed cum pater illi quandoq; succensuisset: se Ioui adoptandam dedit. Hinc uirgines singulis annis sacra facientes in duas acies diuiduntur: ac lapidibus fustibusq; inter se decertant: & si qua ĩ pugna occubuerit. ea pseudoparthenos. i. nõ uera uirgo appellatur. Ante autẽ quã pugnam ineant: pulcherrimã omniũ ex iis corinthia galea & tota armatura græca ornatam curru imponunt illi lamq; paludem lustrantem sequuntur. Cretenses tamen ĩ creta Tritonem fluuium esse dicunt: & apud illius fontem ex Ioue natã affirmat. ibique illius templũ ostendunt. Addit Diodorus siculus Mineruam in Tritone flumine natam ab Ammone coniuge Rheæ aduersus illam custodem positam filio quem ex amalthea susceperat. ipsaq; perpetuam uirginitatem seruasse. & propter animi solertiam multas artes inuenisse. & in bello plurimũ

Alcida ualuisse: atq; alcidam bæluamq; quæ ignem uomens omnia inflammaret ingenio ac uiribus interemisse. Dicunt hanc bæluam primum in phrygia apparuisse. quæ ex hoc combusta uacatur. deinde in taurum montem conuersam cuncta nemora ꝑpetuo tenore ad indos usque incẽdio consumpsisse. Deide p phœniciã cõuersã ac libani syluis exustis p ægyptũ ĩ libyã trãsisse usq; ad pisperũ. ibiq; ĩ ceraunis siluis oĩa cremãtẽ oẽs mortales aut pdidisse aut ĩ fugã uertisse. donec pallas eã pdiderit. Aegyptii uero Mineruã ætherẽ eẽ iterpretant & Iouis filiã uolũt ac uirginẽ. qa ather naturã sp incorruptam habeat. Sed ut ad rẽ redeã: Ex cõparatione maxie crescit indignatio ac dolor. est autem duplex comparatio & ad personam & ad rem. Dolet enim primum q̃ Pallas minor

dea non prohibita sit quin se de hoste ulciscereturIpsa uero maior dea prohibeatur. Ad rem autē pertinet q̄ multo minus flagitium fuit quod commisit Aiax in Palladem q̄ quod troiani in se. Vnius obnoxam. Nescio an Seruii sententiam uera sit. Illud scio minime obseruari. Nam noxa frequēter pro pœna ponitur: Sed in iure ciuili de uerborum significatione scriptū est noxe appellatione omne dilectum contineri. Ouidius. Inuidiam noxæ continet ille meæ. & alibi. Nocte nocent potæ sine noxa luce bibuntur. Noxia adiectiuum potius est. nam noxios. & innoxios dicimus. Furias. Inualidat causam quæ non fuerit per ratiocinationem. sed per impulsionem scilicet per uim amoris. Verum de furiis amoris latius in quarto disputabitur. Aiacis oili. Proilei per synæresim. Et posuit datiuum græcum pro genitiuo latino. Alibi in datiuo dixit: ut Orphi calliopea lino formosus apollo: ubi est orphei pro orpheo. Oilus rex locrocum fuit. Ignem iouis. Potuit ut se ulciscereturalienis uti armis. Cæterum fulmen secundum physicos est uapor ignitus compactus & solidus impetuose cadens. Gignitē ex uapore grosso ex cōtrariis & diuersis composito uehemēti calore inflammato & uentorum nubiumq̄ cōtusione impulso: & quasi lapis igneus sit de concauitate nubis deorum per uiolentia pulso. Raro cadit in frigidissima hyeme: quia propter frigus uapor in aere non gignitur. Raro etiam in uehementi æstae quia ꝓpter siccitatem & subtilitatem' aeris uaporis in nubibus non aggregantur. sed calore consumuntur. Eadem ratione ī partibus orbis aut calidissimis aut frigidissimis rariora cadunt. Et in ea parte italiæ: quæ a septentrione ad meridiē discedit: crebriora apparent. Ergo in uere & autunno uapores multi eleuantur. & condensantur & ignescunt. Prisci fulmen quibusdam sacris alliciebant non sine periculo. Nam hostilius rex cum eliceret cum omni regia crematus est. Etruscorum litteræ teste Plinio nouem deos fulmina emittere dicunt: eaque esse undecim generum sed Iouem tria emittere. Romani duo tantum statuerunt. diurna quæ Ioue & nocturna quæ Sumano tribuunt. De sumano meminit Plautus. Refert aristoteles tria esse genera fulminum: Vnum quod adurit. Alterum quod quia humidum est. non urit. sed quæ tangit. nigra reddit. Tertium est clarum & miræ naturæ. Nam uinum effundit intactis uasis. Aliquando facto uase ita obstupescit uinum. ut per tres dies non fluuat. Aurum in sacis & uasa argentea in capsulis ita liquefacit. ut sacci capsulæque integræ maneant. comburunt corpora intactis uestibus. Martia romana muliere grauida icta fulmina partu exanimato illæsa permansit. Propter hanc triplicem naturam trisulcum fingitur a poetis fulmen. Refert lacron cæterorum deorum manubias albas nigrasq̄ esse. Iouis uero rubras. Huius rei haud ignarus Horatius de ioue dixit. Et rubenti dextra ,sacras iaculatus arces Disiecitq̄ rates euertitq̄ æquora uentis. Exaggerat rem quod illa propter unius scelus multos ulta est Exornat autem locum colore rhetorico: qui ē similiter desinens: scilicet auertere: exurere: summergere. Turbine corripuit. Vi uentorum in circuitum se notante. & quæque prosternente. Plinius autem ponit repentinos flatus. qui exhalente terra cooriuntur. & nubium cute obducta multiplices existunt. Inter hos enumerat typhonem & turbinem. Ac turbinem eum dicit: qui maiore depressæ nubis specu erumpit: sed minus lato q̄ procella: nec sine fragore proxima quæque prosternit. Si idem ardentior fuerit prester uocatur amburens cuncta pariter ac proterens. Ab hac circulari reuolutione turbinem dicunt lat ni ludum puerorum: quem græci trochon. nuncupant. Ipse alibi. Ceu quondam torto uolitans sub uerbere turbo. Scopulo .s. saxo euboico Quisquam adorat. Interrogatio quæ simplex quandoq̄ est. ut Sed uos qui tandem. Aliquando figurata: cum non scitandi sed istandi gratia fit: Cicero. Quid enim tuus ille tubero districtus gladius in acie pharsalica agebatur. Item quousq̄ Catilina abuteris patientia nostra. Nam magis ardet q̄ si dicamus diutius abuteris. Interrogamus etiam quod negari non possit: Cic. Dixit ne tandem. C. figulanus facula. Item ubi difficilis est responsio. ut uulgo dicimus quomodo potest hoc fieri. Item inuidiæ gratia. ut Medea Quas peti tersas urbes. Aut miserationes ut Vergi. Hem quæ me inquit. tellus quæ me æquora possunt accipere. Conuenit itidem indignationi ut hic. Quisquam numen iu. a. Item admirationi. ut Quid non mortalia pectora cogis improbe amor.

Noxa
Noxia
Flumen
Turbo

SER. Loca fœta. Nunc plena. ut alio loco Fœta armis. Sciēdum est autem dici fœtam & grauidam & partu liberatam. ut Fecerat & uiridi fœtam mauortis in antro Enixam autem eam fuisse lac quod pueris præstabatur ostendit. Item fœtam in illo loco grauidam ostendit. Non insueta grauis tentabunt pabula fœta. ergo quia fœta medium seruo est. bene hoc loco epitheto discreuit dicens grauis fœta. ut bonum facinus & malū facinus dicimus: & bonum uenenum & malum uenenum.

Fœta

Nimborū ī patriā loca fœta furētib9 austris
Aeoliam uenit: hic uasto rex eolus antro
Luctantes uentos tempestatesq̄ sonoras
Imperio premit: ac uinclis & carcere frænat
Illi indignantes magno cum murmure mōtis
Circū claustra fremūt: celsa sedet æolus arce.
Sceptra tenens: mollitq̄ animos: & tēperat iras
Ni faciant: maria ac terras cœlūq̄ profundū.
Quippe ferāt rapidi secū: uerrantq̄ per auras
Sed pater omnipotens speluncis abdit atris
Hoc metuēs molemq̄ & mōtes insuper altos

Austris: Figure est celebrata apud Vergilium. ut est species pro genere. Legerat apud ennium furentibus uentis. sed quasi asperum fugit. & posuit austris pro uentis. Aeoliam uenit. nouem insulæ q̄ sunt post fretum siciliæ appellantur æoliæ ab æolo rege Hippotæ filii. licet & habeant propria nomina. Vnde Vergilius ait Aeollam liperim Poetæ quidem fingunt hunc esse regem uentorum. Sed ut Varro dixit. rex fuit insularum. ex aquarum nebulis & fumo uulcaniæ insulæ prædicens futura flabra uentorum ab imperitis usus est uentos sua potestate retinet. Hic Illic. ut superius. Hic currus. fuit. Vasto antro. Physica ratione hoc fingit poeta. Naturale enim est. ut loca concaua plena sint uētis. Luctantes elaborantes egredi. Sonoras. grauisonas. & ē tempestatis epitheton. Ordo aūt talis est. Aeolus luctātes uentos & tēpestas sonoras uasto.

Aeoliæ Insulæ

antropremit. Ac uinclis & carcere frenat. Trans/
ſlatio eſt per poeticam licentiam facta. Carcere: car
Carcer cer eſt undecũq; phibemur exire dictus quaſi arcer
Carce/ ab arcendo. Locum autem in quo ſeruant noxii car
res cerem dicimus numero tãtũ ſingulari. Vñ uero erũ/
punt quadrigæ: carceres dicimus numero tantũ plu
rali: licet plerunq; uſurpet poeta. ut eſt Ruuntq; ef/
fuſi carcere currus. Illi indignantes Hic apte oñdit
quid ſit luctantes. Magno cum mur.m. Nõ circũ
montis clauſtra: ſed cum magno montis murmure fremebant. ſic fremebãt: ut etiam antra poſſent ſonare.

Impoſuit: regẽmq; dedit qui fœdere certo
Et premere: & laxas ſciret dare iuſſus habẽas
At quẽ tum iuno ſuplex his uocibus uſa eſt.
Aeolẽ nãq; tibi diuum pater atq; hoium rex

Celſa arce. Secundum quod ſuperius diximus. Venti enim melius deprehenduntur ex alto. Sedet. non ocia
tur: ſed curat: Apud antiquos enim ſedet conſiderat ſignificabãt: ut alio loco ait Turnus ſecreta ualle ſedebat.
Mollitq; animos. Ideſt uentos αοβ Ἀψὶ ἀνέτον: ut alibi. Quantum ignis animæque ualent. Et Horatius:
Impellunt anime lintea thraciæ. Mollit autem ideo dixit: ut per tranſitum oſtenderet uitia naturæ nulla rat/
tione mutari: ſed mitigari aliquatenus poſſe. Maria ac terras cœlumque profundum. Atqui quattuor elemẽ
ta ſunt terra: mare: aer. æther. Sed hoc loco rite prætermiſit ætherem. quia uenti nõ turbant ſuperiora: ut ait Lu
canus. Pacem ſumma tenent: Sed aut terras: aut maria aut aerem. Nam cœlum hoc loco pro aere poſuit: ut Lu
cretius: In hoc cœlo qui dicitur aer. Eerant. ideſt auferant: & eſt aphæreſis. Rapidi. ueloces ut ſupra. Ver
tantque. Vertere eſt trahere a rete quod uerriculum dicitur. Eſt autem principalitas uerbi uerro uerris præteri/
tum uerſi: unde fit participium uerſus. Hinc alibi: Et uerſa puluis inſcribitur haſta. i. tracta. Hoc metuens.
Timens: ergo Iuppiter timet non ſibi: ſed elementis: ne turbentur eruptione uentorum: ut ſi dicas bellorum tem
pore uirum fortem timere: non ſibi ſed liberis ſuis. Molemq; & montis. Idem molem montis & eſt figura ut
una res in duas diuidat metri cauſa interpoſita coniunctione: ut alibi. Pateris libamus & auro. ideſt pateris au/
Fœdus reis. Federe. modo lege. modo pace quæ ſit inter dimicantes. Fœdus autem dictum: uel a fœcialibus. ideſt ſa
cerdotibus per quos fiunt fœdera: uel a porca fœde lacerata. ideſt lapidibus cæſa: ut ipſi alibi: Et cæſa iungebat
fœdera porca. Et premere & laxas ſciret dare iuſſus habenas permanſit in tranſlatione: iuſſus autem hoc po/
ſuit: quia ſuo nihil facit imperio. Nam tolle hoc: & maior eſt omnibus diis: ſi ad eius uoluntatem poſſint ele/
menta confundi: ut ipſe ælous Mihi iuſſa capeſcere fas eſt. Simul & uentorum oſtenditur uis: quibus parum fue
rat montem ſuperponi: niſi & regem acciperent: qui ipſe quoque alieno pareret imperio. Ad quem: pro apud
quem. ut ſupra. Aeole. rhetoricum eſt in omni petitione hoc obſeruare: ut poſſit præſtari quod petitur. ideſt
ut ſit poſſibilitas: & ſit res iuſta: ut habeat modum petitio. ut ſequatur remuneratio. Et ſciendum ſecundum hũc
ordinem omnes petitiones formare Vergilius ut in hoc loco poſſibilitas eſt: Et mulcere dedit fluctus & tolle
re uento iuſta petitio eſt Gens inimica mihi. Omne enim quod contra inimicos perimus: iuſtum eſt: modus eſt
petitionis. Et diſſice corpora ponto. Remuneratio. Sũt mihi bis ſeptem. Ordo eſt: Aeole ſcute uim uentis. & eſt
figura parentheſis. Inter parentheſim & ecclypſim hoc intereſt: quia parentheſis eſt quotiens remota de medio
ſententia integer ſermo perdurat. Penum nanque eſt æole incute uim uentis. Item æneas rapidum ad naues præ
mittit achatem. Ecclypſis autem eſt quotiens remotis interpoſitis deeſt aliquid. ut Quos ego. ideſt enĩ aſtligã.
Diuum pater atq; hominum rex. Periphaſis eſt. ideſt circum locutio.

DONA. Nimborum in patriam. Habet rationem perſonæ non reginæ. ſed iratæ quæ occaſionem nolit
omittere loci & temporis. Nam ſi rationem reginæ haberet. mitteret aliquem qui æolo iuberet. Sed quia manda
ta. niſi ipſa adeſſet. poterant aut negligentius agi aut differri. & ſic præteriret nocendi occaſio. miſit perſonam
reginæ. Et ſic mouet poeta per nos ipſos agendum. quod rectius curari uolumus. & inferiori perſonæ exhiben/
dum honorem. ſi illa indigemus. Nam gratatur ſibi a potiore eſſe delatum. Cætera ſignificant uentos cauis ter
ræ oriri. Supplex. Non quia ſupplicantis uerba ſit locuta. ſed quia uenit. Aeole. omnia in hac oratione fatia
ta ſunt ſummo artificio. Incipit a nomine quod nec iunonem humilem facit. & æolo gratum eſt. Oſtendit enim
ſe illi beniuolam cum norit nomen. Et ipſe lætatur ſe potiori notum. perindeq; acceptum atque carum. ergo
captat beniuolentiam Iuno. Facit item attentum. cum inde coniiciat æolus officium ſuum Iunoni eſſe neceſſa/
rium. cum ſubtiliter intellexiſſet habere in uẽtos pleniſſimam poteſtatem. Diuum pater. Ne arrogantem face
ret Iunonem. ſi dixiſſet maritus & frater. ut ſupra cum locuta eſt ſecum. ergo hic ſatius fuit id intelligi poſſe q̃
dici. Ne autem prolixior eſſet futura oratio. ipſa occulte ſibi proponit quæ excuſationis cauſa potuiſſet æolus
opponere. & illis reſpondet ulterius accedi poſſit. & ne negaret æolus uentos eſſe in poteſtate ſua preuenit oſtẽ
dens plenam illum a Ioue in eos habere poteſtatem.

æoliæ insulæ CHRI. Aeoliam. Aeoliæ inter ſiciliam & italiam inſulæ ſunt. Hæ in commentariis Seruii nouem eſſe di/
cuntur. In quo numero librariorum errorem eſſe putant. Nam Pli. atque Stra. optimi geographi ſeptem ponũt.
Has græci a Vulcano qui ab illis Ἥφεστος uocatur epheſtiades: dicunt. Latini ab eodem deo uulcanias no/
minant. Nomina ſingulorũ etiam extant. Nam prima dicta eſt lipara a Liparo auſonii filio. qui italia fratribus
pulſus illic uenit eius filiam æolus uxorem duxit. & regno ſucceſſit. Lipara olim longina nominata eſt. Hiera
ſecunda eſt olim theraria dicta. Collem habet nocturnas euomentem flammas. Tertia ſtrongile apprime igni/
ta ſi futurus eſt auſter. caliginem euomit. ſi Zephirus. fumum mixtum igni. Quarta Dydime. Quinta ericuſſa.
Sexta Phenicuſa. Septima euonymos. Ptolæmeus circa ſiciliam ponit has inſulas Dydime. Iceſie. Ericodes.
phœnicodes. Vulcani inſula. lipara euonymos. ſtrongyle. uſtica. oſteodes. phorbantia. æguſa & hierapacania
æoli inſula. Auſtris. uentis ſpecies pro genere ponitur. Eſt autem uentus ut placet Ariſtoteli in meteoris. ua
Venti por ſiccus a terra reſolutus cum aliqua uirtute cæleſti compoſitus. Auerrois ait uentum uaporem eſſe frigi-

gidũ & siccũ ex terris & aquis p̃ calorẽ resolutũ: qui aerẽ uehemẽter ipellit. Dictus ẽ aũt uentus a ueniendo: qa nõ stat sed uenit: Vel a uehementia q̃ in illo est qua terrã ac cœlũ cõturbat. maria cõcitat. Sũt autẽ quattuor uenti a quattuor mundi partibus. Sed singuli ĩ ternos diuidunt. Ergo ab oriẽte æquinoctalia subsolanus ẽ. Sed ad septentrionẽ habet uulturnũ a uoluendis nubibus dictũ. Ad meridiem eurũ sic dictũ quia late flat. Hi sunt calidi & sicci. quia sub sole diu morant. & ut placet. Auerroi ĩ ortu diei sunt salubres: qa ueniunt ab aere temperato. Hinc flumina ad oriẽtẽ labẽtia salubriora sunt: qa orientaliũ uentorũ occursu & solis orientalis reuerberatu pur gant & tenuiores fiunt. Ab occasu æquinoctiali Fauonius est dictus quod faueat q̃ nascunt. Huic circius est ad septentrionẽ: zephirus ad austrũ. Sũt isti tẽperate frigidi & humidi: qa sol paruã facit morã in occidẽte. ꝓpterea q̃ nec multũ calefacit illos: nec multũ desiccat. In fine diei salubres sunt: quia sole tũc subtiliores redduntur. A meridie auctor est dictus qđ hauriat aquas. Huic ad orientẽ notus est: q̃ græce sic dicit ab humore. Africus ad occidẽtẽ. Calidi humidiq̃ nubes pluuiasq̃ inducũt: aerẽ densum: fulmineũq̃ reddũt. Citãt tẽpestates marinas Impediunt uirtute animales: & grauitatem corpori afferũt. Ait. n. Hippocrates ꝙ grauãt auditũ & caput: Humores dissoluunt: & ad exteriora trahũt. sensus grauitatẽ faciũt. bile corrũpũt. & in recidiuam morbos trahunt. Aperiũt tũ poros terræ & germina ꝓducunt. A septẽtrione boreas ẽ. Huic ad oriẽtẽ aquilo surgit. Ad occasum Aperiũt tũ poros terræ & germina ꝓducunt. A septẽtrione boreas ẽ. Huic ad oriẽtẽ aquilo surgit. Ad occasum chorus. Hi uenti frigidi sunt & sicci. Vnde corpora ĩdurãt: poros constringunt. humores purificãt: Spiritus subtiliores reddunt. Vim decoquẽdi & retinẽdi corroborãt: Masculos teste aristotele ꝓducunt quẽadmodum austri fœminas. Nec me fugit priscos quattuor dũtaxat uẽtos a quattuor mũdi partibus flãtes noĩasse. Vnde plures nõ meminit homerus. Deinde additos fuisse singulis singulos ut eẽnt octo. Postremo alios quattuor ut sint. xii. Præterea idẽ uenti diuersis noĩbus uocant. Nã eurũ uulturnũ appellãt: & subsolanũ amphelioteẽ: Africum lybin nominãt. Poetice tñ ipsi uenti astrei & auroræ filii dicunt. qui a lunone pp natũ Epaphũ. ut ait Lactanti us: concitati a ioue repressi sunt. Theodontius ait illos a furiis commotos. sed a ioue hortatu litigii cœlo pulsos. Et cum oĩa in diuersa traherent a ioue æolo subiectos fuisse. Aeolos. æolo Hellenis frater. Mimas filius æolus fuit. Ex hoc & Menallipa natus est hippotes. Hic aliũ æolũ genuit qui arné suscepit ex qua Neptũnus boetũ genuit: Vẽq̃ pater illam ex neptunno grauidã nõ credens. hospiti metapõtio abducẽda tradidit. At illa æolum & boetum pepit. quos metapõtius ex oraculo adoptauit. Ipsi aũt uiri facti metapõti tyrranidem occuparũt. Metapõtiiq̃ uxorẽ autolidem. quia arnæ matri eorũ aduersabat interemerunt. Quod cum ægre ferret. Metapõtius. sumpta arna matre abierũt. Et æolus quidem ad eas insulas tyrrheni maris. quas a se æolias noĩauit emigrauit. Hæc Diodo. Alii scribunt hunc æolũ regẽ uentorum fuisse fi. Iouis ex Sergesta hippote troiani filia. Et habuit secundum Homerũ. vi. filios totidemq̃ filias. quos matrimonio illis copulauit Hoc interpretantur. quia. xii. uẽti sunt. quorum. vi. terrã disponũt. ut uires suas emittat. & sex illam ad suscipiendam preparãt. Temperat. nõ penitus tollit q̃ naturalia sunt. Cice. ad. Qu. fratrem Neq̃ ego hoc contendo quod fortasse tum ĩ omni natura. Laxus
tum in nostra ætate difficile est mutare animum. & si quid est penitus insitum subito euellere. Atris. obscuris. Lassus
Laxas remissas. p̃ x scribitur. Lassus autem defessus. Sed lapsus a labor laberis est. Habenas. Lora sunt fre habena
no alligata quæ manibus habemus ut equum regamus. ergo ab habendo.

Et mulcere dedit fluctus: & tollere uento.
Gens inimica mihi tyrrhenũ nauigat æquor
Ilium in italiam portans uictosq̃ penates.
Incute uim uentis: sũmersasq̃ obrue puppes
Aut age diuersas. & dissice corpora ponto
Sũt mihi bis septẽ præstãti corpe nymphæ.
Quarũ quæ forma pulcherrima deiopeiam
Connubio iungã stabili propriãq̃ dicabo:
Omnes ut tecũ meritis pro talibus annos
Exigat: & pulchra faciat te prole parentem.
Aeolus hæc contra. tuus o regina quid optes
Explorare labor: mihi iussa capessere fas est.

SER. Et mulcere de. Alterum ex altero pendet. Nam qui mulcere ualet. ualet & erigere. Gens. portes ad nationẽ troianorũ & familiam æneæ referre. Nã utrũq̃ significat. Tyrrhenum. uel q̃a tyrrheniã. i. tuscią abluit. uel a nautis tyrrhenis. qui in hoc mare se precipites dederunt. Hi. enim. Bacchum ĩ littore dormiẽtẽ in nauem substulerunt. Mox illi expgefacto. & quo nauigarent ĩterroganti rñderũt quo uellet. At ille naxum tẽdite iquit. Verũ cũ alio uela tenderent iratus tygrides sibi sacras eorum uisibus obiecit: q̃bus pterrefcĩ sese ĩ mare p̃cipitarunt. Aequor. i. per æquor græca locutio: sic alibi. Terream mare sydera iuro. i. per sydera. Cũ aũt tyrrhenum dixit. oñdit iã illos italiæ uicinos esse. Ilium. iuidio se quasi ipsam urbem aspexerit cũ troianos aspicit. Victo. ergo quos cõtẽnas. Incute iniice. & uentis erit datiui casus. uel icute. i. fac uentis. i. cum uentis Submersosq̃ o. p. Ordo ẽ confusus. Ante. n. ut obruant. deide mergant. Corpa: nõ uirorũ solũ sed nauiũ. Alibi. de manibus. Et toto descendit corpore pestis. Est autem ex arte ut minore cupiẽs maiora poscat. Ergo cũ sciat nõ posse obstare fatis. uult arcere abitalia. Bis septem. Iure habet nymphas in potestate luno. aer. n. est de quo nubes creantur. Vnde Atque ĩ nubes cogitur aer. & ex nubibus aquæ q̃ nymphæ sunt. Pollicetur autẽ nymphas æolo: qa uentorũ rex ẽ. p motũ aeris creant. Bñ ergo illi iungitur origo uentorũ. Notant aũt cretici Vergi. qui marito iungit uxorem. Sed excusat regum licentia. Nam ait Salu. Denas aliis alii plures habent. Sed reges eo amplius. Præstanti c. Laudat cæteras ut maior appereat in Deiopea pulchritudo. cũ supet laudatas. Sic alibi laudat Turnum uictum ad gloriam uictoris æneæ Harũ aũt noĩa in geor. iueniunt. Cõnubio. i. ius legitimi matrimonii. ergo cõnubio ut ab aliis se paretur: quæ a regibus sine lege habẽtur. Ipsi. n. inter plures uni dant p̃cipue nomẽ uxoris. In cõnubio nu sylla ba corripuit p̃ sistolẽ. cum in nubo nũ est ꝓducat. Alibi uero legẽ secutus dixit Pyrrhin cõnubio seruas. Item

Ngnum tendite figat

Cuiq; loci leges dedimus cõnubia nostra reppulit. Sciendũ tamẽ q; ĩ cõpositiõe uel deriuatione pricipalitatis ĩ terdũ natura corripiunt. Ergo p cõnubiũ legitimã oñdit. Cum ait stabili diuturnam concordiam: & q̃ diuortio careat ꝓmittit. Propriã. remouet adulterii suspitionem. Dicabo. Obsequẽtẽ futurã demõstrat. nã dicatus deo sacerdos illi obsequẽs est. Meritis. ꝑstitis: sic alibi: Nec te regina negabo ꝓmeritã. Alterũ. n. est ex altero. Meritũ. n. ex ꝑstantis beneficio manat. Pulchra. positus est p figurã septimus casus ꝓ gtõ. i. pulchræ ꝓlis: Nec dixit pp Canacé & Macareũ turpissimos ĩter se fratres: nã illi alterius æoli fi. fuerũt. Aeolus hæc. s. dixit Regina: ĩferior maiorem nõ ꝓprio sed dignitatis nomine appellat. Cõtra uero superior: nisi iræ aut ĩdignationis tã. ut ĩ. xii. Ruitq; ĩploras nomĩe turnũ. Et de Aristæo. Et te crudelẽ nõe dicit. Explorare: tuũ est deliberare q̃ uelis mihi est fas obsequi. Est fas. liptotes est. Nam minus dicit q̃ intelligit: ergo fas est capessere. i. nefas esset non capessere: sic alibi Munera nec superno. i. libenter accipio.

DO. Gẽs ini. Hic nõ nominauit æneã ne rñderet æolus nõ audeo ĩ nepotẽ Iouis a quo ĩperiũ sũpsit. Specia le igit̃ subtraxit generale posuit. Inimica. Nõ dicit se genti inimicã sed gẽtẽ sibi: quasi ĩferiores potiores prouocẽt: q̃ res ẽt æolo ĩdignationẽ moueat ut Iunõi auxiliaretur. Mihi. q. d. reginæ & Iouis sorori & cõiugi q̃d ne arrogãs uideretur subtraxit. Tyrrhenũ. q̃d facilius cõcitat̃ & italiæ uicinius est. Ilium q. d. oẽs opes suas si amississet nõ esset facultas recuperãdi. Ne aũt excusaret æolus deoꝝ cãm addidit. Victosq; p. Nã q̃is dii sint: tñ qa uicti cõtẽnẽdi. Incute uim u. expressit pathos: pp q̃d nõ explicat rẽ ordĩe. Dixit ergo q̃ cupiebat sed pp ptur bationẽ sine ordine. Qui erat. Incute ui uẽtus & submersas obrue puppes. & dissice corpa põto: quod necesse erat fieri nauibus submersis. Deinde ponere Aut age diuersas: Vt si non possit ꝓuenire ꝓmũ: ꝓueniat secundũ qm̃ sparsi nec qcq̃ audere: nec ad italiã puenire poterant. Sũt mihi. Addit munus ut explicet̃ ardor cupiditatis eius: Et ex obliquo pulsat Veneris munus ĩ Paridem: quæ dedit mulierẽ q̃ nõ erat ĩ potestate sua. Vñ cõtra Iuno dicit Sũt mihi: Nec poterat Helena esse propria uxor: Nec ĩde creari legitima soboles: ergo acute dixit Sũt mihi. Et cõnu. iũgã sta. p. q. d. o. u. t. m. p. t. a. Ex. &. p. f. t. p. p. quarũ rerũ nulla fuit in Helena. Nõ. n. erat Veneris. ergo nõ potuit dare stabilẽ: nec legitime collocare Faciat te ꝓle p. Nã ex legitimo & stabili cõnubio hæc ꝓles erat sperãda. Extollit etiã munus primũ a numero bis septũ. Deĩde a qualitate ꝑstãti corpe: Oẽs pulchræ sunt: q̃d difficile ẽ. Ipsa aũt oĩum pulcherrima. In paridẽ ãt nõ erãt talia: qa ex adulterio nõ põt dici pater: nec legitima est ꝓles: ergo nõ pulchra: Nã pulchritudinẽ hãc nõ ĩ corpore ponit: sed in honestate nataliũ. sic alibi: Nascetur pulchra troianus origine cæsar. Oñdit aũt poeta debere nos dare ea quæ magna sunt apud nos ut uoto potiamur.

Aeolus hæc c. nõ cõtra uolũtatẽ Iunõis: sed cõtra uerba: nõ. n. ad ꝓmia rũdet ne uideat̃ moueri libidine ut paris. Reddit beniuolã: cũ dicit discernendo officia Tuũ est iubere: Meũ cõplere iussa. Fas est. licebit facere etiam si illicita iusseris. Rñdet cõtra ueluti si dicat: etiã si uicti nõ sint penates licebit facere: Nã cum qui potestatẽ habet iubet illicita fiunt licita inferiori. Vel dixit contra qa Iuno dixit illum habere imperium a Ioue hic rũdet ab ipsa Iunone: & ut uideatur memor beneficiorum addit. Tu sceptra Iouẽq;.

CHRI. Gens. ita ad nationẽ refertur: ut etiã ĩ brutis dicamus gentẽ. Vñ alibi de apibus. Cũ gentis adultos educũt fœtus: Imitatus Homerꝝ qui de muscis gẽtes dixit: ut illud μύϱϭαν ἔθνεα πολλά. Tyrrhenum navigat. æ. Figurata locutio: ut ostendit Quintilianus. Dicimus. n. nauigo in equore. est autẽ hæc oratio æoli & superior Iunonis in genere deliberatiuo: cuius finis est utilitas: Quæ habet honestum & tutũ ideſt utile. & in eo q̃ritur quid facile fieri potest. Captat igitur beniuolentiã Iuno a nomine ꝓprio: quia illo oñdit notã familiaritatẽ. Item ex eo q; extollit illius imperium: atq; ex eadẽ re captat attentionẽ: quia nõ nisi pp aliquid magnũ id memorare uester. Præterea id facile fieri posse q̃d petit. Esse utile sibi ꝓpter ꝓmiũ q̃d ꝓponitur. Est honestũ: qa ulciscer̃et inimicitias tãtæ deæ. Obseruat aũt hoc Maro. ut anteq̃ ipetitionem ponat: id facile & honestũ ostendat. Erat igit̃ ordo: Aeole incute uim uentis. sed interposuit facilitatem dicens: Nãq; ti. d. p. h. r. Item honestatem cũ

Penates addit. Gens. i. m. t. n. æ. Illium. q. d. Sacra & profana ita in italiam transfert: ut itegram ciuitatem restauraturus sit. Penates. De his diis uaria apud antiquos opinio fuit. Nam Nigidius requirit an sint troianorum. s. Apollo & neptunus q mœnia illis ædificarũt: & non in italiam eos æneas uexerit: Idem affirmat Cornelius Labeo Hanc opinionem tãgit poeta ibi. Taurum neptuno. taurũ tibi pulcher apollo. Varro autem refert penates. dardanum ex samothracia in phrygiã ex phrygia uero in italiam æneã portasse. Sed cum eos q; sint non dicat. sunt qui affirment penates esse p quos penitus spiramus: p quos habemus corpus: per quos rationẽ animi: Erit ergo medius æther. i. Iuppiter. & supremus. i. Minerua & imus aer cũ terra. i. Iuno Huius indicium est q; Tarquinus priscus samothracũ sacris imbutus hæc tria numina sub eodẽ tecto temploq; posuit. Cassium Emina dicit hos esse quos appellant magnos. Vnde poeta alibi Cum sociis natoq; penatibus & magnis diis. Hyginius addit eos esse deos patrios. hinc poeta Patriiq; penates. Incute uim. infert uim. & recte incute. Nam ui uentorũ ẽ ipa in cussio & cõmotio. Bis septẽ. De his meminit ĩ geor. ut multi putant. Sed nos in nostris disputationibus in quibus allegoricũ sensum huius poetæ expressimus. hũc locũ physice interptati sumus Nã phœbi auroræq; filias,

Nymphæ Iris xiiii. fuisse dicunt: easq; Iunoni nymphas attributas. Iuno aer ẽ. Aeri aũt septem attribuuntur. septem itidem gignunt̃ q̃ oĩa solus opa dum ĩ nostro hemisꝑio est ꝓueniũt. Est igitur aeris ut leuis sit. ut nobilis. ut calidus. ut humidus. serenus quoq; taciturnus. spirabilis. Ista ergo septem aeri attribuuntur. In aere autẽ gignunt̃ in primis iris. cui tres. ad sunt ministræ pluuia. grando. nix. In hac cõtingitur nubes soli opponuntur sed umbrium corpus ita est ut alia sui parte densum. alia densius. alia densissimum sit a prima subrubeus. a secunda ceruleus. a tertia niger est color. Cõtra uero partes quæ in eo puræ sunt croceum: quæ priores uiridem. quæ purissimæ album ꝓducunt. Hæc ergo prima ex aliis septra nympha est. post eam python cometa. Fulmen exhalatio tonitruum ac terræmotus. Verum hæc ut dixi in nostris chamaldulẽsibus disputationibus latius inuenies. Explorare. Vi

Capesse re dende in georgicis. Explorat robora fumo. Capessere. proprie est suscipere. ut tuteris aut perficias. Salu. Expergiscimini & & capessite rempublicam:

SER. Tu mihi quodcunq; Physice exprimit motum aeris .idest iunonis uentos creare. Quodcunq; uel ut uitet arrogantiam suã extenuat. Vel laetenter iocatur poeta Quis enim posset uẽtos rem inanem tenere. Iouem concilias. Hysterõ proteron in sensu. Nam non iuppiter sibi: sed ipse ioui: quia superior est conciliatur. Cõciliamur aũt nouis: recõciliamur antiquis. Epulis: tu me deum facis nam & dearum connubio & deorum conuiuio dii efficiuntur. Vnde in buco. Nec deus hunc mensa: dea nec dignata cubili est. In latus. q.d. in rem quæ facili eedat ictui. Sic alibi. In latus inq; feri curuã cõpagibus aluũ. Agmine. impetu: ut illi agmine facto laocoõta petũt: Vel multitudine: ut Vocat agmina sæua sororũ. Quin & exercitum incedentem agmen uocamus. Porta: omnis exitus est dicta: qua importari uel exportari aliquid potest. Eurus. Quattuor cardiales uentos ponit: nunc tres. paulopost quartum: qui aquilo ẽ. Procella. hæc uis uentorum est cũ pluuia q; omnia pcellat. Insequitur. s. præcedẽtem uentorũ sonũ: quem etiam clamorem possumus appellare. Stridor. qui proprie in funibus dicit. Ideo crorum ex o. quia nũq; totum cœlum nubibus oppletur: Sed qua uenti flant. Diem: ad uidẽtium oculos rettulit non ad naturam. Nox: dicitur quia oculis noceat. Incũbat: quia alienum tempus inuasit Incubare. n. est per uim aliena detinere. Poli. extremæ ptes cœli. Aether. pro aere posuit: i quo nubes et fulmina creant. Poeta autem sæpe ista duo cõfundit. Intẽtãt. minant. Extemplo. statim. Nam templum est locus quem augures in aere signãt: quo facto illico capiũt auguria. Aeneæ seruat ppositio ut ultimum æneã tertium ponat. Frigore. i. rigore: & est mutua translatio. Cõtra Teren. Vxorem tuam pauitare aiũt. i. frigescere. Vtrũq;. n. in unũ exitum cadit ut d calore et frigore urere dicimus: ut Aut boreæ penetrabile frigus adurat. Ingemit. nõ propter mortẽ sed pp mortis genus. Nam secundum Homerũ graue est perire naufragio. Nã aĩa ignea extingui uidet. Vt igneus est ollis uigor. Duplices. duas. Antiqui n duplices & binos duos dicebãt. Terq; quaterq; i. sæpius. Finitus. n. numerus est, p infinito. Quis & quibus in datiuo est. Nã ab eo qd est qui ĩ bus mittit. & ab eo qd ẽ aquo in is. Sed a tertia declinatione ĩ uiu sunt datiui & ablatiui plurales: licet antiqui oĩbus usi sint casibus. Cato in origibus. Ques sunt po. ro. Dixit enĩ ques quiũ: ut puppes puppiũ. Altis. pp pgama q altissima fuerunt. Ex qbus teste Aeschilo oĩa alta ædificia p gama uocant. Oppetere: ore terrã petere. i mori. ergo dicimus oppetit & mortẽ oppetit ut expirat. et aĩam expirat. Gẽtis. atq; superlatiuum exigit pluralẽ. Sed gẽs collectiuũ nomẽ pluralitatẽ continet. Sic Sal. romani generis disertissimus. sed q̃te fortissimũ dixit cũ tertius sit post Achillẽ & Aiacem. Ergo fortissimum qa Venerem uulnerauit. & Martẽ. Vel ad gẽus referas. nam achilles thessallus fuit. aiax græcus. Diomedes danaus alii ad excusationem æneæ dictum uolunt. nam ipse ab eo uulneratus est.

Quis
Ques
Oppete
re

DONA. Tu mi. qd. uult esse iunonis q; iuno illũ a ioue accepisse memorauit. Das epulis. supius bũficiũ hũanitatis accumulat. si conuiuiũ cũ potiore misceat. Tertio si cũ potioribus plurimis. quarto si inferior pſona nõ sedeat ut fieri solet. sed accumbat: Posuit in fine hoc qd desideras tuũ ẽ. Personaĩ igit in utraq; oratione rõnẽ habuit. s. iunõis: æoli. troiãoĩ. penatium uictorũ. Veneris: Helenæ: Paridis. & deiopeæ. Item loci pp mobilitatẽ tyrrhẽi maris & pximitatẽ italiæ ltẽ tpis. nam iuno breuiter orauit. & æolus breuis respõdit. ne lõgitudine tps nocendi subtraheret. Hæc ubi. d. post utriusq; orõnem cœpit æolus iussa cõplere. Emisit plurimos ac contrarios uentos. ut cõfingentibus iter se fluctibus regendis nauibus cõsilium non suppeteret. & deficiente industria facilius mergerẽt. & mersis nauibus corpa disiicerent: & ut cõplerent iussa iunonis accessit ad uiolentiam maris aliorũ quoq; elemẽtorũ pturbatio. nam nox eripuit cœlum ac lucem. ut esset eadem facies maris & terræ: nec contra mala consilium suscipi posset. ne ue scirẽt gubernatores ĩ quã ptem niterẽt. Mittebant tonitrua & fulgura ut multiplici metu troiani. despantes nihil aliud q; mortẽ expectarent. Extẽplo æneæ. exprimit quale & animi & corpis senserit pathos. Frigore nõ p timore posuit: nam derogaret eius uirtuti. ergo frigus dixit, p prie q; oriebat nõ ex casu euidentissime mortis: sed ex tot aduersis quæ corporis calorẽ extinxerũt. qa cruciabat aĩus uiri fortis. q maluisset glorioſius in cãpo occũbere q̃ ignobiliter ĩ fluctibus interire. O terq; quater. i. multifariam. Quis ante o. de polyte ex iis q̃ in. ii. dicunt intelligimus: q̃ cæde pyrrhiũ cõspectu patris occubuit. Altis. q. d. integra adhuc ciuitate. ipse. n. æneas non troiã altam. sed campos ubi troia fuit reliqt: & in fluctibus periclitaturus est. O danaum fortissime gentis ex illo ad aliud raptus est existimans se infœlicem qui & hunc exitum uitæ sortiat & ignobili morte piturus.

Tu mihi qd cũ q; hoc regni: tu sceptra iouẽq;.
Cõcilias: tu das epulis accumbere diuum
Nimborũ q; facis tempestatũ q; potentem
Hæc ubi dicta. cauũ conuersa cuspide mõtẽ.
Impulit in latus: ac uenti uelut agmine facto
Qua data porta ruunt & terras turbine perflãt
Incubuere mari: totumq; a sedibus imis
Vna eurusq; notusq; ruũt: creberq; procellis
Aphricus: & uastos uoluũt ad littora fluctus.
Insequitẽ clamorq; uirum stridorque rudentũ.
Eripiũt subito nubes cœlũque diemque
Teucrorum ex oculis. poco nox incubat atra.
Intonuere poli: & crebris micat ignibus æther
Præsentem uiris intentãt omnia mortem:
Extemplo æneæ soluuntur frigore membra
Ingemuit: & duplices tẽdẽs ad sydera palmas
Talia uoce refert. o terque quaterque beati.
Quis ante ora patrũ troiæ sub mœnib9 altis
Contigit oppetere. o danaũ fortissime gentis

CHRI. Sceptrum. græcum est bacculus quo utebant reges. Homerus σκῆπτρον βαλέσθαι: inde σκῆπτοῦχοι reges dicuntur. Epulis. pro dapibus: si uera est differentia q epulæ primatorum sint. dapes regum & deo

Sceptru

rum illud autem uerissimum est epulum in singulari. n. g. esse significare conuiuiũ quod publice populo datur

procella — Procellis: Plinii uerba sunt esse uentos repentinos exhalante certa editos. qui uagi ruentes torrentium more tonitrua & fulgura edant: maioricq; illatos pondere cursuq; si siccam rapiunt nubem, procellam gignunt. Hanc ãt tempestatem: & querelam Veneris ad iouem. & quæ iuppiter respondet ex Nenio de primo bello punico cœpit

poli — Poli. extremitates sphęræ sũt duæ qui circa axem uertunt sic dicti. quia πολέω uerto significat. Vnde alibi

Vastum — ipse a uertendo uertices polos appellat. ut Hic uertex nobis semper sublimis ast illum Sub pedibus nox atra uidet. Statius: atq; omnia mundi Clausstra tonant multusque polos inclinat orion. Vastos, proprie uastum est quod adeo excreuit. ut forma qua est uelut perierit aliud esse uideatur. Hinc dicimus uastum hominem. cuius gestus non appareant hoĩs. & uastam uocem quæ formam humanæ uocis amisit. hinc uastare agros dicimus. Ergo uastos fluctus adeo magnos ut montes aut aliquid hmõi potius q̃ fluctus uiderentur. Oculos. oculi ab oculendo dicti. nã in cõcauis latent ut eminẽtia undiq; eos defendant. præterea melius cernunt ex obscuriori loco. Et crebris m. ig. recte quia eodem tempore sunt fulgetræ & tonitrua. Præsentem ineuitabilem. Nam

præsens — quæ præsentia sunt iam uenere. ergo uitari non possunt. aliquando fauens ut idem in Buc. Nec tam præsentes alibi cognoscere dinos. Nam sola præsentia sua fauent dii. aliquando potens Horatius. O diua quæ gratum regis antium præsens uel imo tollere de gradu mortale corpus. Frigore. cum aliquid horrendum uenit in mentem timet ĩterritum natura & cum diffidat totum corpus ueluti ipsam urbem tueri posse saltem conatur cor. i totius uitæ arcem tutari. atq; omnem sanguinem & spiritus ubi calor est ut munimen sit illuc cogit. hinc membra externa a calore deserta frigescunt. & absentia sanguinis in quo color est palescunt. & nerui amisso calore debilitati dissoluunt. & tremescunt. Viris. ita horrenda erant: ut etiam fortes homines mortem timere cogerent.

Ingemit. recte. nam legerat apud Cicer. in secunda tusculana. ingemiscere nonnunquam uiro concessum est. idq; raro. Eiulatus. autem ne mulieri quidem. Oter quaterq; . ait Macro. animam constare ex symphoniis musicis & primum hemiolium ternarium. & primum epitritum quaternarium esse dicit: & ex his duobus constare diatesseron & diapente ex quibus diapason symphonia generatur: Vnde Vergilius nullius doctrinæ expers plene & per omnia beatos exprimere uolens ait. o ter quaterq; beati. Ante ora p. nam pulchrum fuit & suaue pugnantes pro patria aspectantibus patribus satisfacere. Opperere. Ore terram petere. Nam qui uiriliter occumbebant ne quam uocem indignam uiro forti emitterent. mordicus terram petebant. Quod sic expressit Homerus πρηνὴς ἔνκονίῃσιν ὀλαὴ λαζοιάτο γαίαν.

SER. Tytide. uocatiuus græcus. Nam cum patronymica ma. primæ declinationis sint apud latios esset o tytida. Hanc cum dolore profert: quasi dicat quæ ad laborem nata est. Effundere. Secundũ eos qui eam sanguinem dicunt esse. ut alibi ipse. Purpureamq; uomit ille animam. alibi sequit eos qui animam spiritum ponunt: ut atque in uentos uita recessit. Sæuus magnus. Optime autem delegit cum quibus periret. Ipse enim fortis & deorum proles. Sarpedon. si sarpedontis facit. habebit circunflexum in ultima. Si sarpedonis habebit accentum in penultima. Sed sarpedontis usurpauit. Naturalis enim declinatio sarpedonis ut memnonis synonis. genitiuus autem in dontis a nominatiuo circunflexo est: ut demophoon demophoontis. Sarpedõ filius fuit iouis & Laodamiæ cæsus a patroclo. Simois integrum ad nos transit: Vnde suo accentu est proferendum. nã si latinum esset in antepenultima haberet accentum quia a secunda breuis est. Sub undis. scilicet uoluit. Legitur & sub undas. & tunc erit correpta sub undas. Fortia c. i. uirorum fortium. Nam in cada uere nulla ẽ fortitudo. Iactanti. inaniter loquenti. Sic alibi. Voces dũ iactat inanes. Aquilone. ab aq lone. Aduersa. Cõtraria. Est. n. ĩ italiã nauiganti cõtrarius aqlo. Remi. uel gubernacula. uel re uera rẽ: qa antiq remis uelisq; nauigabãt. Auertit. pro auertit̃: ut & nox hũida cœlo p̃cipitat pro p̃cipitatur Ea ãt uerba inuicẽ ponũt̃: q̃ actiua & passiua eẽ possũt: ut auerto & auertor: p̃cipito & p̃cipitor. Dat latus. ĩclinat̃. Cumulo: altitudie. Præruptus in altũ eleuatus. Dehiscẽs: ualde hiscẽs. de. n. auget: ut deamote syre. Apit. oñdit Sal. Caput apirẽ solitus. i. nudare & oũ dere. Arenis. i. ab arenis. i. ab imo. uel cũ arẽis ut ĩ tẽpestate solet. Tris. Quotiẽs gtũs ĩ iũ facit: accusatiuus ĩis exit: ut puppiũ puppis. Si uero in um ĩ es. ut patrũ patres. Latẽtia pp tẽpestatẽ: Hæc saxa ĩter africã & sardiniam sũt & itali aras appellat. Quod ibi aphri & Ro. fœdus ĩierũt. Quæ aræ a Siscẽna, ppitiæ dñr. Est ãt ordo q̃ saxa ĩ mediis fluctibus itali aras uocãt. Dorsũ. eminẽs. altũ secũdũ Home. Sũmo. uel ĩ sũmo. In breuia & syrtes. ĩ breuia syrtũ: ut molẽq; & mõtes ĩsup altos. Breuia. uadosa. p. q̃ possumus uadere. Syrtũ ãt sinus duo sũt pares natura ĩpares magnitudie. ut ait Sal. Lycios. hi sub Pádaro troiãis auxilio fuerũt. sed eo mortuo æneam

Tytide me ne iliacis occumbere campis
Nõ potuisse: tuaq; animã hãc effũdere dextra
Sæuus ubi æacide tælo iacet hector ubi ĩgens
Sarpedon: ubi tot simois correpta sub undis
Scuta uirũ galeasq; & fortia corpora uoluit.
Talia iactanti stridẽs aquilone procella
Velũ aduersa ferit. fluctu suq; ad sydera tollit.
Frangunt̃ remi: tũ prora auertit & undis
Dat latus insequt̃ cumulo præruptꝰ aquę mõs
Hi summo ĩ fluctu pẽdẽt: his unda dehiscẽs
Terram inter fluctꝰ apit: furit æstus harenis.
Tris notus arreptas in saxa latentia torquat
Saxa uocant itali mediis quę in fluctibꝰ aras
Dorsum ĩmane mari sũmo. tris eurꝰ ab alto.
In breuia & syrtes urget miserabile uisu:.
Illiditq; uadis: atque aggere cingit harenæ
Vnãque lycios fidũque uehebat orontem
Ipsius ante oculos ignes a uertice pontus

secuti sunt. Vñ in .ii. ait Comitũ affuxisse nouorũ. Fidũ. idẽ & fidelẽ. Ante oculos. ad maiorẽ dolorẽ. Vñ alibi. Quæq; ipse miserrima uidi. Ingẽs. p. magna ps põti. & est synecdoche. Auertice: a puppi. q̃ uertex nauis ẽ: uel ab aqlone q flat a mũdi uertice septentrione. Vñ in geor. Hic uertex nobis sẽper sublimis.

DONA. Me ne iliacis. ex his se infelicẽ existimãs q hũc exitũ uitæ nõ habuerit. sed uir fortis ĩ pelago eẽt moriturus. Nõ potuit ãt explere orationẽ interueniẽte fluctu. Esset ãt uitiũ poetæ. si finitis q̃relis fluctus interuenisset. Semp ergo ĩpfectas reliqt q̃relas: ut hæc dum dardanio æneæ mirãda uidẽt. & alibi. Talia fũdebat lachrymãs. lactanti. adhuc loq̃nti iteruenit uis fluctus. Nec pmisit explicare. Fœlices q ĩ troia pierũt. Se infœlicem q in fluctibus sit piturus. Hi sũmo in. f. fluctibus uario motu ueniẽtibus aliæ erigebãt tumore fluctum. aliæ deprimebant. Ab alto. pitus locorũ Eurũ dixit ducere ĩ syrtes ab alto. i. a pelago. alter. n. nõ põt cũ flatus habeat ab orientis ptibus in qbus sunt syrtes eo nauigia cogere undepotuit reuocare. Sex igit naues alienatæ sũt a cæteris. Vna turbata p̃mit ubi erat æneas. Nũc casus octauæ describit. Apparet. r. n. ut cõpleat id. Submersasq; ob ruere. p. Perit ergo amicus & fidus & ĩ eius cõspectu excusat. Orõtes. q nõ ĩprudentiæ: sed ui tẽpestatis piierit.

CHRI. Tua. q. d. adeo forti. Hãc: quasi infelicẽ. Pronomina n. efficatiã sũmã habẽt. ergo mirũ q; a tãfortitam miser nõ piierit: nisi q; ad maiorẽ miseriam reseruabat. Nõ potuisse. cũ nũq̃ pugnare destiterim: & semper me periculis obiecerim. Hector. si periit hector fortissimus troianoꝝ ego quoq; piissem nisi fortuna ad maiorem miseriã me reseruasset. Vbi ut ostẽdat se ĩ eadẽ acie ubi ille pugnauit pugnasse. Vbi repetitionẽ facit. ex q̃ oratio uehemẽtior ẽ. Simois. fluit ex ida subilio currẽs &, ppe mare xantho mixtus. facta palude. apud sigæum p̃mõtoriũ ĩ mare cadit. Vnus est ex fluminibus q̃ teste Hero. defecerũt potãte Xerxis exercitu. apud hunc ex anchise Venus æneã cõcepit. Scuta. eqtũ dicũt qa minora. Clipeos uero peditũ & maiores a græco uocabulo qa totũ corpus furet clipeus. i. abscõdat κλὲ ῶτεῖν. n. furari ẽ. Iactãti: inaniter loq̃nti. Iacto a iacio ẽ freq̃ntatiuũ & qui iacit amittit. ergo inaniter loquitur qui uerba amittit: Item iactatur gloriatur quia multa frustra loquitur Iuuenalis ipse Iacernatæ cum se iactaret amicæ. hinc iactura equi detrimentum proprie quod accipimus cum in tempestate e naui res in mare proiicimus: ut exonerata nauis facilius fluctibus resistat. Sed per translationem pro oĩ dãno capitur. Aqlone. qa ab alto. i. a septẽtriõe ueniat. Fluctũq; ad sy. hyperbole ẽ: quã latini superlationẽ nominãt. hæc nõ fit ut id credat quod dicimus. sed ut ex eo quod incredibile est credat aliquid pene incredibile. Non postulat ergo ut credat fluctum sydera. sed ad incredibilem pene altitudinem se erexisse. In hac uirtus est augendi & minuendi. fit autem cũ aut plus facto dicimus ut hic. & Cicero. uomens frustis esculentis gremium suum & totum tribunal impleuit. aut per similitudinem: ut credas innare reuulsas cycladas. aut p comparationem: ut & fulminis ocior alis. aut signis quibusdam: ut illa uel intactæ segetis per summa uiolaret gramina. nec teneras pedibus læsisset aristas. Prora. prior pars nauis. quia proruat aquas. Huius extrema acuta & ferro munita pars rostrum dicit. Pendent. suspensi sunt. Pendere enim ponderare est. & quia antiquitus pecunia quæ ænea erat ponderabat & non numerabat. pendere & expendere pecunias dicunt. item pendere pœnas quia omnes pœne pecuniariæ erant. Dicimus pendere corpora quæ superne alligata nullo inferiori fundamento hærent. item animo pendere dicimus: cum ita ambigui sumus: ut nulli certæ rei hæreamus unde infra Suspensi erypilum scitatũ oracula phœbi mittimus. Aperit, ostendit: quia res prius clausæ si aperiuntur ostenduntur. Item aperire uulnerare. quia uulnus quod latebat ostendit: luue. Fuste aperire caput candelam appone re ualuis: Item detegere. Statius. sic fatus aperto ense uocat socios. Syrtes duo sunt sinus africani maris dispari magnitudine sed pari periculo: dictæ sunt πάρὰ τὸ σύρω. idest traho. Vento enim trahuntur harenæ. unde idem locus modo uadosus fit accedente cumulo harenarum. modo profundior illis alio depulsis. est autem & minor syrtis & maior. Minor lotum cibum suauem producit. Inde lotophragitis appellat. De his Salu. Nam p pe duo sunt sinus in extrema africa impares magnitudine pari natura: quorum loca proxima terræ perlata sũt Cætera interiora ubi fors tulit alta. alia. alia in tempestate uadosa: Nam in tempestatẽ fluctus quasi limum harenam & saxa trahunt. & hinc facies locorum mutat. Ipsius ante o. Citat pathos: grauiora enim quæ uident q̃ quæ audiunt. Cice. ad Brutũ. Nã & si quocunq; in loco quisq; sit idẽ ẽ ei sẽsus. & eadẽ acerbitas interitu reꝝ suaꝝ & publicarũ oculi tñ augent dolorem. Mouet ergo pathos attestatio rei uisæ. ut ipse caput niuei fultũ pallã tis & ora & uidi leuiq; patẽs ĩ pectore uulnus.

Simois

Scutum
Clipois
Iactp

Pros
rostrum
pendere

aperire
Syrtes

In puppin ferit: excutit pronusq; magister
Voluit ĩ caput: ast illã ter fluctus ibidem
Torq̃t agẽs circũ & rapid⁹ uorat æquore uortex
Apparent rari nãtes ĩ gurgite uasto
Arma uirũ tabulęque & troia gaza per ũdas.
Iã ualidã illioni nauẽ iã fortis achatæ
Et qua uectus abas & qua grãdęu⁹ alethes
Vicit hyems: laxis latere cõpagibus omnes:
Accipiũt inimicũ imbrẽ: rimisque fatiscũt
Interea magno misceri murmure pontum

SER. In puppi. f. magister. hic leucaspis uocabatur Ipse in sexto. Leucaspi & lyciæ ductorẽ classis oronte. Ter. sæpius: Crebros: Salu. Crebritate fluctuũ ut aqlo solet. Apparent uident. apparet liquido sublimis in aere usus. Parere aũt obedit. ut paret amor dictis. Rari: uel propter maris magnitudinẽ uel qa una pierat nauis. Nãtes: ab eo qd ẽ Nonas ut mare p æstatẽ liqdã. hẽtq; p̃mã lõgã. ide nato natas & corripit p̃mã. Arma. ĩstrumẽta sũt cuiuscũq; artis. Gurgite: omnẽ cõgeriẽ aquaꝝ significat: ergo tapĩosis ẽ. i. hũilitas ĩ sermõe. sed auget epitheto cũ dicat uasto. Troia: possessiuũ ẽ troius troia troium. i. troiana. & hẽt p̃mã lõgã. Troia p̃mitiuũ duarũ syllabaꝝ ẽ. Gaza: plicus sermo ẽ: & significat diuitias. i. oẽ qd possidemus. frustra ergo q̃rit quomõ augꝝ natare potuerit. Iliõi: p iliõei: antiptosis ẽ ut: Hæret pede pes p pedi & posuit datiuũ græcũ, p genitiuo latino. Sic orphi caliopea. Vectus. i. q̃ uehebat: Nã nos p̃senti passiuo pricipio caremus. Hyems. hiber

nũ tps significat. Sed ẽt ponit̃ pro uiolentorum: ut hic. Imbrem: oẽm humorem dicimus: :Lucretius. ex igni: terra atq; anima nascuntur & imbri

Fatiscunt: fatim abundanter: unde affatim: & hiscunt aperiuntur. Imis. propter ea q; non cognouit nisi post factam tempestatem. Stagna aquæ stantes sunt: sed hic pro ipso fundo: quod nisi magna tẽpestate non mouetur. Ergo stagna & imis uadis refusa aliud pendent ex alio: quia immobilis aqua in imo maris tantummodo est. Alto prospiciens. e mari caput tollens, prspicit. uel alto. idest ipsi mari, prspicit. idest consulit. Placidum. scilicet troianis: quamuis uentis sit iratus. Vno autem epitheto suo more habitum futuræ orationis significat. Ruina tonitribus quorum somnus similis est ruinæ. Iunonis. aut doli iunonis aut fratrem Iunonis. Eurum ad se per hos reliquos intelligit. Generis. quia ex astreo uno ex titanibus qui aduersus deos arma sumpserunt & aurora nati sunt uenti. Fiducia. pro confidentia. Nam fiducia in bonis cõfidentia in malis dicit̃.

Stagna

fiducia confidẽtia

Emissam q; hyemẽ sensit neptũnus: & imis
Stagna refusa uadis: grauiter cõmotꝰ & alto
Prospiciens sũma placidũ caput extulit ũda.
Disiectam æneę toto uidet æquore classem
Fluctibus oppressos troas: cœlíq; ruina.
Nec latuere doli fratrem iunonis & iræ
Eurũ ad se zephyrum q; uocat: dehíc talia fat̃
Tanta ne uos generis tenuit fiducia uestri.

DONA. In puppin ferit. hos specialiter cum eorum nominibus ponit. qui in iis potiores nauigabant. & uno casu ferebantur. Omnes accipiunt i. i. una omnium causa ac similis fortuna fuit. Sed neptunni datur occasio: ne penitus iunonis iussa implerentur. Nec latuere. fratrem sororis studia non latebant. Ergo uocatis uentis. orationẽ habuit patheticam utpote commoti animi. Abscisam idest nec continuam, nec compositam. Fuit breuis quia subuenientis in hoc casu non erat multa loqui. Tanta ne hoc genus mutationis non habet principium: & crimen exaggerat: ostendens illos non tantum suam: sed hæreditariam sectari temeritatem: quod uitium qua naturale est non potest emendari. Sunt enim uenti a gigantibus qui bellum diis inferre ausi sunt. sed pœnas dedere. Ostendit igitur eorum esse crimen quod admiserant esse originale sanginis

CHRISTO. Ferit. hoc uerbum præterito caret teste Prisciano: sed a percutio mutuatur & facit percussi. sic in multis. Nam sisto statui habet a statuo. Fero tuli nam antiqui dicebant tulo. Cerno creui acresco. Excutitur. eiicitur. Dicimus enim excutere: cum dum aliquid quatitur: id quod inest uel supereſt deiicitur. Vnde eqꝰtem ab æquo excuti dicimus. Voluitur in caput. nam caput quod stante illo superius erat cadendo quia uoluitur homo fit inferius: Torquet. in gyrum uertit. hinc torque ornamenta militaria quia circuli sunt. item torquere. idest iaculari. quia ut impetus fit. torquemus rem prius q̃ emitamus. Inde tormenta machinæ quibus missilia iacimus. Item cruciari. Vnde tormenta cruciatus quoq; dicimus. Vortex. fit cum aqua in gyrum acta absorbetur. Vasto immenso: Proprie enim uastum dicimus id quod ita modum excedit: ut destruat formam suã. Hinc uastam uocem dicimus: quæ nimia sit. & non seruet decorum. Inde uastare agros idest populari. quia formam suam amittant. Inimicum. temporaneum epithetum. & non perpetuum. non enim absolute ita dicitur inimicus imber. & pallidi morbi & turpis egestas: quia potest esse amicus. Fatiscunt hio est: & deberet esse hiasco: sed fit hisco. idest fathisco ualde hisco. nam statim & affatim ualde est. Rimus. rimæ hiatus sunt angustiores & fissuræ in re quæ rumpi incipit. Inde rimari inquirere tractum a suibus qui pascentes intra rimas terræ sibi cibum quærunt. Est autem ab eo quod est ῥήγνυμι. idest scindo. Pontum græcum est pontus. Dionysius πόντῶκε ἀνούτε ῥοᾶ καὶ ἄρτ ἄρα γάιῆσ. Hyemem. & prolixe & constanti ordine ita exprimimus allegorias siue morales sensus huius poetæ: ut quod semel in sua significatione positum sit in eadem deinceps semper ponatur. Tendit igitur æneas in italiam. idest laude dignus uir tendit ad summum bonum quod est positum in contemplatione rerum diuinarum teste Platone quem ipse sequitur. Huic implacabilis inimica est Iuno. Nam dea regnorum fingitur ab antiquis ergo erit cupiditas regendi administrandique in uita ciuili rempub. Hæc enim uirum excellentem ab italia carthaginem. idest a uita contemplatiua ad actiuam traducere conatur. Sed cum ille a proposito non flectat̃ ipsa per æolum rempestatem citat. idest per rationem inferiorem. quæ cum circa particularia uersetur. facile fallit̃: quia perturbationibus commouet̃. Sed Neptunnus, idest ratio superior & intellectus non corrumpit̃ a iunone sed sedat tempestatem. Quæ omnia. quæso te lector ut diligenter in illis libris nostris chamadulensibus legas. Puto enim fore ut te minime pœniteat. Commotus. contra uentos. Placidum erga troianos. Fratrem iunonis. Saturni filios fabulant̃ antiqui iouem. Iunonem. Neptũnum & Plutonem.

Adduntque ipsum cæteros omnes qui sibi nascebantur filios uorasse. Saturnum enim pro tempore ponunt. Vnde græce subtracta aspiratione cronos dicit̃ a chrono quod est tempus. Tempus autem omnia creat adultaque consumit. præter quattuor elementa. ea enim sunt iuppiter. idest ignis. Iuno aer. Neptũnus aqua. & pluto terra. ergo frater iunonis est neptũnus Hic cum aqua sit a nando neptũnus dicit̃. græce autem appellat̃ ποσιδάων quia potum præbet. πόσιο. enim potus ẽ & δίδωμι do. ipse quandoque Amphitrites dicit̃. Aquarum dulciũ particularis uis naiades sunt. Marinarum uero nereides. Sed ut aliis uidet̃ Amphitritæ uxori suæ nomen est. Fũdamenta illi sacra sunt. quia eius opera terra mouet̃: ob idque enosigæuus. idest terram quatiens dicitur. Physici aquarum effectuam uim oceanum ponunt. Symbolum autem tethyn. Vis aquæ portabilis achelous est Marinæ neptũnus. Quæ inquantum gignere potest amphitrites dicit̃. Mouet terram. quia aquæ terremotus causa uident̃. Consolidat terram illam a se excludendo. Hinc illum ἀσφάλιῶνα. i. terram stabilientem appellant. Tanta ue. u. Optimum orationis patethicæ genus: quia abruptum & concisum est & ab interrogatione incipit & cum proprium gigantum fuerit aduersus deos bellum gerere. Vnde uenti in regnum neptũni irrum pere nisi ta emeritate paterna ausi essent.

ſER. Iã cœlũ.cur de cœlo & terris q̃rit:& nõ de ſola aqua:qm̃ hæc tria numĩa licet habeant ĩpia diuiſa tamẽ totius regni uidẽt habere poteſtatẽ:nã & ipſa tria elemẽta phyſica q̃dam rõne iũgũt:ut & ipſoꝝ numinũ ſcæptra ſignificãt.Iouis.n.fulmẽ tricuſpe ẽ neptunnus tridente utit̃.& Pluto tricipiti cerbero. Quos ego Mens turbata uerbũ reliqt.ſ.puniã.Sic ſupra .me ne incepto deſiſtere uictã.& Terẽ.Quẽ qdem ego ſi ſenſero. Sed mo tos prudẽtis.n.ẽ potius innocentibus ſuccurrere q̃ nocẽtes punire. Præſtat.melius ẽ.Eſt ãt plenũ & tũ accuſatiuo tũ ſeptimo iũgit̃:ut p̃ſtat illũ & p̃ſtãt illi. Nõ ſimili pœna.nõ ea q̃ troianos affeciſtis.Vel mihi nõ ſimili i.uehemẽter irato. Luetis:ſoluetis:Nã apud p̃ſcos omnes pœne pecũiariæ erãt. Maturatæ.cũ maturitate diſcedite.Pernitioſũ.n.eẽt troiãis ſi acceleraret Dicimus.n matura iracũdiã tuã. Sæuũ magnũ.Vel ſæuũ in uẽtos. Sorte.ac ſi diceret potuiſſe ẽt cœlũ tenere.Aeolũ ãt bñficio carceris regnũ tenere Im mania.aſpa.Manũ.n.bonũ antiq dicebãt.Hinc mãe Quid.n.melius & p antiphraſin manes ĩferri:quia nõ ſint boni. Eure.iraſcẽtis ẽ p̃prio uti noie. Sic Terẽ.Ego in piſtrinũ te dauededã. Vel cõtra eurũ ſolũ iraſcit̃ qa p̃mus egreſſus ẽ Quod ãt dixit ueſtrã domũ de plauti pſeudolo ẽ. Niſi carcerẽ effregeritis ueſtrã domũ. Aula p irriſionẽ.Nã nihil tã cõtrariũ ẽ aulæ q̃ carcer. Clauſo:qa nõ ipſius ſed iubentis ẽ emittere uẽtos. Carcere regnet.ex affectu poſſidẽtis carcerẽ regnũ dixit.Sic alibi de rure:Poſt aliquot mea regna uidẽs mirabor ariſtas. Dicto.citius.i.citius q̃ dici poſſet. Placat.phyſice.Nam Neptũnus mare ẽ:hoc dixit cõmotũ nũc iducit placatũ Collectas.aut colligit & deinde fugat:aut antea uẽtis collectas fugat & diſſoluit. Cymothoe. cõueniens nomẽ nymphæ.κύμα.n. fluctus ẽ.& θοὴ curre req̃ſi fluctus currẽs.Fleméta n.antiq deos eẽ uoluere. Tritõ.deus marinus neptũni & ſalaciæ a ſalſa aqua dictæ nymphæ filius.Annixus.ãtiquũ ẽ.luniores anniſus & niſus dicunt: Sed alia & uſus contra antiqtatẽ iduxit.Illi.n.parſi nos pepci:illi ſuſcepi nos ſuſcepi.ut Suſcepitq ignẽ.ſ. Leuat.leues & nauigabiles facit.accõmodat ãt tpi orõnẽ.Nã hic qa piclitãtibus ſueniẽdũ erat:breui loqt̃.in.v ãt ubi nullũ ẽ piculũ latius placat mare neptũnus. Perlabit̃.u.labit̃ p undas. antiq̃.n. p̃poſitionẽ nomini ſub:ractã uerbo addebant:ut pcurro foꝝ. Ac ueluti.hic populũ cõmotum compãrat tẽpeſtati.Cice ãt populo tẽpeſtatẽ.ut p Milone:Et qdẽ cæteras tempeſtates & pcellas in illius duntaxat fluctibus contionum. Magno.quia ubi frequens eſt:ibi crebra ſeditio.

DO. Generis.non maculãt filios paterna ſcelera.polluntur tñ ſi illa ſectãt̃. Iã cœlũ.obſcura breuiſq orõ & quia iratus erat.& ad ſuccurrẽdũ p̃perabat.Deniq tranſit ab aliorũ elemẽtorũ iniuria a qbus erat alienũ & uenit ad propriã. Meo.q.d.me cõtempto. Venti.abiecte,pnũciandũ ut conuitium ſit nõ nomẽ. Tãtas moles mira p̃batio criminis:ut nõ ſolũ aſſerat uerbis.ſed ipſis aſpectibus ſubdat. Quos ego duo p̃nomina cum põdere maximo.Quos.ſ.ſceleratos & ex peſſimis ortos.& q̃ ſimiliter itelligi poſſũt. Ego.ſ.ipator loci & de potioribus diis.Nõ ulſciſcit̃:Sed nõ dimittit eos ſine metu futuræ pœnæ:ne ſe inualidũ demõſtraret. Sed motos p.addit cãm dilatæ pœnæ. Poſt mihi.ſiqd deinceps auſi fueritis te nõ uerbis puniã. Maturate.celerius remeate

Regi.mittit & regi cõuitia deformãs regni ipſius ptãtẽ:& pſonã aſſerẽs nõ habere regnũ ſed ſaxa nõ aulã ſed eſſe cuſtodẽ carceris. Dicto citius.effectus ſtatĩ apparet obiurgatiõis & dilatæ pœnæ.ut dicto citius placidũ fiat mare:& oĩum elemẽtorũ remouet iniuriã. Ac ueluti.hac cõparatiõe dat̃ occaſio ut oñdat cuius meriti & grauitatis debet eẽ qui in ciuitate ſua p̃ceps ẽ.Nã cũ uentum eſt ad furorẽ:ſi uirum præſtantem meritis audiunt:eius dictis aquieſcũt.

CHRI. Iã cœlũ terrã cõq̃rit̃ p̃us de alienis elemẽtis:ne ſi de ſuo tantũ minus credibile & nimis ſibi indigere uideatur. Auxeſis.eſt.Nã maius quidã ẽ moles q̃ fluctus. & mira uariatio ut modo fluctus ad ſydera tollũt:modo p̃ruptus aquæ:mõs.mõ tãtas moles dicat. Quos ego.mouet pathos apoſiopeſis:quã Cice.reticẽtiam.Celſus obticẽtiã nõnulli.ut Quintiliano placet.iterruptionẽ nominãt. Sic alibi.Quãq̃ o:ſed ſupent quibus hoc neptũne dediſti. Et nouimus & qui te trãſuerſa tuentibus hirquis. Sed motos:obſeruat p̃pon.Nã ſapiẽtẽ deum rõne duci potius q̃ ira rapi oportebat:Ergo prius piclitãtibus ſubuenit q̃ noxios pueniat. Præſtat.i.añ ſtat:ergo melius eſt.Nã cũ plura ſe offerũt.illud añ ſtat qd̃ prius eſt eligẽdũ.i.qd̃ ẽ melius.Sic alibi p̃ſtat trinacrii metas ſupare pachĩni.eadẽ rõne dicimus præſtare q̃ſi prõptos paratoſq eſſe.ut q̃ tenemur faciamus. Cice. pueris albini oĩa recepi & pſtabo. Vnde ẽ p̃ſto nomẽ quaſi promptus & paratus. Hinc dicimus ſeruos p̃ſtolari dominos.i.pro multos paratoſq ſe p̃bere neĩ mora ſint:cũ illi eoꝝ opa uti uolũt: Terẽ.quẽ p̃ſtolare. Eſt ẽt præſtare añſtare.i.excellere: Cice.in rhetoricis cõtra Hermagorã.at mihi uidẽt hoies cũ multis rebus humiliores & inferiores ſint hac re maxime beſtiis p̃ſtare qd̃ loqui poſſint. Cõponere.ſimul ponere ne alius alium excedat:ergo placare & adæquare ſic dicimus cõponere lites:Nã qd̃ Marcellus ait recreare & reficere:ut Vix deſeſſa ſenis paſſas cõponere mẽbra ab eadẽ rõne ẽ.Sic q̃ ſignificet cõparare & diſponere & ornare & colligere:et reliqua eiuſ-

Manum maue manes

Præſta ri

maturo

præstolari

uulgus

Scæna

scemodi hīc originē habēt. Post deinceps cū uacauero acōponēdis fluctibus. Nō simili pœna. nā erit tūc re q̄ nūc ē minis: uel nō simili mihi tūc ero ociosus ut possim ulcisci nō āt īpeditus negociis: ut nūc. Comissa: Peccata sic alibi. Quid meus æneas in te cōmittere tantū. Maturate fu. maturare secūdū Higidiū ē cū neq; citius neq; serius sed cōueniēti tpe fit. Vñ poma matura dicimus: q̄ neq; acerba & imitia sunt: neq; nimis caduca & de cocta. sed tēpate adulta. Hāc tpationē augustus sit græce exprimebat σπέσ λὲ βρᾶλέως. Sic igit monebat ut ad rē agēdā & īdustriæ celeritas & diligēriæ tarditas adhiberet. ex qbus cōtrariis fit maturitas. Vñ noster poeta alibi maturare & pperare ut cōtraria ponit Frigidus agricola si qñ cōtinet imber Multa forēt q̄ mox cœlo ppe rāda serēo maturare dat. Vestro ignominosæ dixit: q̄si dicat uilissimæ rei regē. Nō illi īpiū pelagi. q̄ res ma gna ac lata ē. Tritō. de hoc dicet in. vi. Ac ueluti cōparat tēpestatē populo. Cōtra Statius populū tēpestati Sic ubi diuersis maria euertere pcellis. hīc borea. eurusq; illinc niger ībribus auster Pulsa dies reghātq; hyems uenit æquoris alti Rex sublimis equis. Geminusq; ad spumea triton Frænatans late pela go dat signa cadenti.

SER. Ignobile stultū. ut nobilē aīum prudētē dici mus. Vñ paulo post. Arrectis auribus. Sūpsit trāsla tionē a brutis. Sic Teren. arrige aures pāphile. Vul gus neutri generis ē. Inuenit ēt masculini. ut sparge re uoces ī uulgū ābiguas. Regula est ut sit masculini Nā nomē in us secundæ declinationis. m. g. est. Sed usurpatū est ad formā noīs græci pelagus: qđ in se cūda declinatiōe neutr ē. Furor ar. m sic alibi ri māti tælū ira facit. Grauē uenerabilē. ut cōtra le uē cōtēnendū. Dat āt sibi iustitiā & pitiam dicēdi.

Genitor. uenatiōis ē. ut Tybri pater. Est āt uectus p maria cœlo iā existēte apto. i. sereno. Curru. nō est p currui p apocopē. Sed ars antiqua uolebat q nomīatiuus pluralis regat genitiuū singularē. ut hæ musæ. hi docti huius docti. & datiuus singularis re gīt a genitiuo singulari. ut huius docti huic docto. ergo hi currus huius currus facit. & huius huic cur curru. Hinc ē Curruq; abscisa du x suspēdit capita

Secūdo troiāis obseq̄nti. Tractus sermo a seqn tibus seruis. i. pedissequis. Hic secūda fortūa quia se cūdū nos. i. prope nos sit. Aeneadæ. nūc troiani ali qñ romani ut æneadæ ī ferrū pro libertate ruebant. Cursu. uel datiui ē pro cursui. ut sit proxima cursui uel cōtendūt cū cursu. Vertūt. ab italia ē u. topothe sia. i. ficta loci descriptio. Hic. n. locus in africa nus quā ē sed apud aliā carthaginē q̄ ē in hispāia. ergo si militudo noīs facit rē cōgruā. Topographia āt ē ue loci descriptio. Sucessu. sinu secreto. Locus sub audi quē. Cū āt pronomen est ī medio duorū nomi nū quor unū propriū sit id pronomen seqt genus p prii noīs. Sic Salu. est locus ī carcere qđ tullianū ap pellat. Si āt utrūq; nomē appellatiuū sit licēter cui uolumus tribuemus Inq; sinus diuidit se unda ī sinus redu ctos. i. replicabiles. Gemini pares. similes. aliq̄ duo. Minat. eminēt. Sub uertice. circa radices q̄ ad rectā lineā suscipiūt uerticē. Syluis coruscis. i. syluarū. c. Septimus. n. p gō. Coruscis. i. crispātibus. luue. Lōga co ruscat sarraco uenière apies. Scæna. inūbratio dicta ἀπο τῆς σκιᾶς: Antiqtus. n. theatralis scæna parietes nō hēbat. sed de frōdibus umbracula q̄rebāt. Postea tabulata cōposuerūt ī modū parietis. Horrēti. mō ad odi um refert mō ad uenerationē. ut hic. Sic Luc. arboribus suus horror ineſt. Atrū. tropus est. Per atrū nigrū um brosū: p umbrosū frōdibus densū. Viuo. naturali. ut Viuo pte ruchor hostia saxo. Nympharū domus aut aut uerū di cit ut sit historia: aut ptinet ad laudē loci: ut talis sit ut nympharū domus credi possit. Hic. pro illic.

DONA. Seditio. ut populus furēs motus grauitate uiri qescit: sic mare auctoritate rectoris quieuit. Cœlo apto. qa dixerat eripiūt subito nubes cœlū. Liberauit igit a tēpestate troianos Neptūnus sed euētus aliud attulit nā illos in libyē terrā inimicæ iunonis detulit ergo ī casū deteriorē deuecti sūt. Defessi. licet fessi nitebant p xima terrā attingere: ne iterea aliquis casus emergeret. Cōtēdūt. ostēdit cursus difficultatē quē fessi cōplere ni tebatur: maxīe quia ī aqua difficilior gressus ē properātibus cursū. Est ī secessu. loci hæc descriptio negocio necessaria ē Placiditas. n. fuerat pelagi procurāda pp corruptas naues Hāc pbebat obiectus laterū. Secretū ue ro proficiebat quia cauēdū erat propter regiōes incognitas. hoc dabat lōgitudo secessus. Nympharum. domus aq quarū copiā pstat. Sūt & defensacula aduersus solē antrū & nemus. Tātaq; erat opportunitas loci ut naues an chōris nō eēnt retinēdæ. Ab alto. a mari mira igitur breuitas. q̄ cōtineat oīa necessaria. Cū āt locus cōtineat q̄ttuor ptibus ponit duo latera & īgressū. Q uartā deinde partē posuit: frōte sub aduersa. sēper āt loca sic poe ta describit ut ingrediēs. sic facit Salu. Q uæ oīa mutabuntur si ut recedēs scribat. addit āt descriptiōi duos al tos scopulos: ut sit Vnde latus prospectus in pelagus apparet ad inquirenendas naues ab æneа separatas. Opa citas aūt sut minus ab externis conspiciatur facit.

Seditio: sæuitq; animis ignobile uulgus.
Iāq; faces & saxa uolant furor arma ministrat
Tū pietate grauē ac meritis si forte uirū quē.
Conspexere silent: arrectisq; auribus astant
Ille regit dictis animos & pectora mulcet
Sic cūctū pelasgi cecidit flagor: æquora postq̄
Prospiciēs genitor cœloq; inuectus aperto.
Flectit equos: curruq; uolās dat lora secūdo.
Defessi æneadæ quę proxima littora cursu
Cōtēdūt petere: & libyę uertūt ad oras.
Est in secessu longo locus: insula portum.
Efficit obiectu laterō: quibus omnis ab alto
Frāgit: inque sinus scidit sese unda reductos.
Hinc atque hīc uastę rupes geminiq; minat.
In cœlū scopuli: quorū subuertice late
Aequora tuta silent. tū syluis scęna coruscis
Desuper horrētique atrū nemus imminet umbra:
Fronte sub aduersa scopulis pēdētibus antrū
Intus aquæ dulces uiuoque sedilia saxo
Nympharū domus hic fessas nō uincula naues.

CHRI. Seditio. Ciuilis discordia a seorsū eūdo. Vulgus: nā ipita multitudo p turbatiōe potius rapit q rōne ducit. Aīmis. aīus ē quo sapimus. aīa uiuimus. Ergo bruta animā hēnt luue. Principio indulsit cōmunis cō ditor illis tm aīas: nobis aīum quoq;. Verū aīos in plurali ēt accipimus p ueheme tia & pturbatiōe ipsius aī: Sic illud pone aīos & pulsus abi. Et luue. Nos aīaq; Impulsu & cæca magnaq; cupidine ducti. Ergo animis furoribus & pturbatiōibus. Ite aīos dicimus uehemēti aīo pditos. Iáq; fa. &. s. u. Ponit rē aī oculos. ut pingere eā uideat. Fur. Explicat qd sit sæuit aīmis. Tū pietate. pietas iustitiæ ps ē qua diligēs offm tribuimus patriæ: & iis q nobis ppinqtate cōiuncti sūt. huius partes sunt amicitia & liberalitas. Pietate ergo huius uiri cogūt reliqui: ut eos pudeat furoris. Grauitate uero. ut pudeat leuitatis. Virū. Hominē his uirtutibus excelentē. Cōspexere. Cū orator sit uir bonus dīcēdi pitus. ex ipsa bonitate idē sibi cōciliat: & ex ea silētiū: Ergo silēt & attentionē pbent. unde arrectis auribus astāt. Dictis. i. sua eloqntia. Regit aīos. Qui sine rectore in oē facinus cadūt. Et p secto ut ait Cice. Oratoris ē posse dicēdo: gēus hominū tenere: mētes allicere: uolūtates īpellere quo uelit unde āt uelit deducere. Prospiciēs genitor. grauis ē ī hocloco & digna q a bonis uiris audiat allegoria: Sed hāc uide ī disputatiōibus chamaldulēsibus. Regit. ne tūc ruāt. Mulcet: ut discedāt a proposito. Aeneade. q. d tales q a tāto hæroe cognominādi sint. Nā quis defessi nō ppea obmiserūt qn strēnue aliquē portū tenerēt. Cōtēdūt Oibus uiribus īcūbūt. Est in recessu. Descriptio istius portus a poeta cōficta ē: ī qua nōnulla sumit a portu hi spāicæ carthaginis. Imitatur āt Home. q itacensē portū describēs eū aliter quā si ponat. Syllius quoq; sic describit. Carthago īpēso naturæ adiuta fauore excelsos tollit pelago circūflua muros arctatas ponit fauces modica īnsula claudit: Q ua titan ortu terras aspexit eoo. Rupes abrupta montiū sūt Ripæ uero margines fluuiorū. ut Littora sūt maris Coruscis. Coruscare proprie splēdere est. & quoniam splendor crispat & tremulo motu mouet iccirco p crispare capitur quēadmodū micare. Nemus. dicitur ab eo qd νεμεῖν. i. pascere hoc etrusci appellant boscū abeadem rōne: Nam βοσκω pasco est: ut Theocritus βοσκετάσ ἀεγάσ. In illo n. armenta pascunt. Nympharum. aquarū dulcium particulares uires nymphæ symbolum sunt ut marinarū nereides: Verum etiā montium nymphæ dicuntur orcades quia ορος mons est syluarum. dryades Δρῦμος. enim græce sylua est. Hamadriades dicunt quæ cum arboribus & nascuntur & intereunt. Napeæ florum & uallium sunt. νάπη. enim cō uallis est. Naiades postremo fontiū dicuntur ut multi.

animus. animā.

pietas

Corusare

nemus

nomina nympharum

Vlla tenent. unco nō alligat anchora morsu:
Hūc septem æneas collectis nauibus omni
Ex numero subit ac magno telluris amore
Egressi optata potiunt troes harena:
Et sale tabentes artus in littore ponunt
Ac primum silicis scintillam excudit achates
Succepitq; ignem foliis: atq; arida circum.
Nutrimēta dedit: rapuitq; in fomite flāmam
Tūc cererē corruptam undis: cerealiaq; arma
Expediunt fessi rurum: frugesq; receptas.
Et torrere parant flammis: & frangere saxo
Aenas scopulum interea cōscendit: & omnē
Prospectum late pelago petit antea si quem
Iactatū uento uideat. phrygiasque biremes

SER. Anchora. a græco est. & cū ibi aspire t: nos aspiramus. Tū ī cæteris potius aspirationem remoueamus ubi adest q addamus ubi nō ē. Morsu: sic alibi. Cū dēte tenaci Anchora fūdabat naues. Amore nā oēs in tēpestate amant terrā. Vnde paulo post Optata potiuntur troes harena. Posuit āt tellurem q. dea terræ est pro ipsa terra qua est elementum: ut Vulcanus pro igne. Arena. si ab ariditate non aspiratur: si ab hærendo aspiratur ait. Varro. Melior tamen pria inia. Sale. aspgine. Silicis. bene pōit spēm: quia ī certis lapidibus iuenitur ignis Excudit. feriēdo elicit: Nam cudere est ferire. Inde incus qa illic aliquid cudamus. Achates. alluſit ad nomē Lapidis. n. spēs ē achates. Facit illū æneæ comitē: qa ut refert Pli. hic lapis ánulo geratur: gratior ille uideatur. Succepit: pro suscepit. Rapuit infomite. Pœne solecophanes est. Nam uerbo commutationm significat dat ablatiuum. sed fuit antiqua circa cōmūes ppositiōes licētia. ut ē cōditus ī nubē. Cōtra uero nota cōdūt ī aluo. Ite sæua sedens sup arma: Cice. Quod ille in capite ab hostiū duce accepat. aut rapuit raptim fecit in fomite. Cærealia. ut uilia fugiat: ad generalia trāsit. Rē ergo uilē auget hōestat sermōis: sic alibi ne lucernā diceret scripsit Texta cū ardēte uideret. s. o. iudice āt euphōia dicimus cærealea & cærealia. cæsareus & cæsarius. typhœa & typhoia. Fessi rerū pēuria fatigari. Dicit fessu. aīo ut Ter fessus ī ualle resedit. Item corpe. qd magis est ppriū. rebus fortūæ. Fruges. erāt q frumēta a frugibus discernūt. Ci Olei & frugū minutarū. de leguminibus itelligēs. ergo frumēta & fruges uocāt. Fruges aūt sūt a frumīe: q pares ē eminēs guturis sub mēto: Receptas. liberatas: ut Medioq; ex hoste recepit. Et torrere. p. f. & fr. f. nō ē hysterō ptreon. Nā hodie uidemus aī siccari fruges deīde frāgi saxo. nā apud pscos mollarū usus nō erat fruges aī torrebāt: & eas ī pilas missas pinsebāt: & hoc erat gēus molēdi. unde pinsores dicti sūt: q nūc pistores uocant. Pinsere. n. teste Persio dicitur: ut Oiane a tergo quē nulla ciconia pinsit. æneā āt & ī hoc loco & ubiq; & maxīe in. vi. uilioribus officiis segregat ubi ait. At pius æneas arcē q̄bus al. ap. p̄sidet. Nisi pia sit cā: ut ad humādū sociū: nā tūc pius æneas opa iter talia p̄mus hortat socios. Late pe. In q̄tū pōt. Pelago. i. pelagus. Antea ordo ē: ascēdit scopulū rcq̄siturus antea. Capyn: Caicū siquē uideat. sic Terē. Quod pleriq; oēs faciūt adolescētuli. Ordo est qd oēs faciūt adolescētuli. ut aīum ad aliq̄ studiū adiūgāt pleriq; equos alere. Vel quē uacat. ut alibi Rhebe diu res si qua diu mortalibus ulla ē. Nemo. n. dicit siqua ulla. Biremis. naues quæ duplicem habent ordinem remorum.

anima

arena

cudere achates

Fessus fruges

pinsores

DO. Septē. nna ī qua ipse erat. tres de saxis. tres de syrtibus ereptæ. Optata. qa cōtrariā ī pturbatiōe pelagi uiderāt. cū nauigia ad imū usq; dep̄merentur. Tabētes sale. a cōtrario. Sal. n. cōseruat. sed inuentus est casus

tal tabescat sale qđ seruari cõuenit. aqua. n. maris quãuis salsa admittit corruptionẽ. Achates: ignẽ fieri cura bat ut madidas fruges torreret: ut sic siccatæ frãgi possent. nõ ergo est ꝓpostera ordinatio: neq; dixit coquere: sed torrere. nã meminerat dixisse. Oẽs accipiũt inimicũ imbrẽ. reliqui igit̃ seipsos curabãt. æneas ãt anxius de salu te sociorum labori nõ pepercit: sed altitudinẽ scopuli ascendit. Non ergo tantũ ptinet ad ꝓspectũ descripta altitudo scopuli quãtũ ad laudem æneæ. Qui aut nõ ꝓspexit uim pelagi: aut de refectione corpori s non curauit: & ut salutem sociorum procuraret: nullo uictus labore tantam altitudinem ascẽdit.

CHRI. Vnco morsu. unco dẽte quo terrã mordet. Anchora. græce Telluris. deos terra habe rũt antiq. Tellurẽ dictã a ui fœminina q̃ femina recipit. ltẽ tellumonẽ a ui masculna q̃ femina terra emittit. ap pellãt ẽt altorẽ ꝙ oĩa ex terra allũt. ltẽ rursorem ꝙ rursus eodẽ cũcta reuoluũtur. Ergo ista sũt nomina deorum terræ. Terra ãt est ipsum elementũ. Sale tabẽtes. pathos mouet hæc declamatio a cõtrario. nã miser est mem

Silex bra ea re abescere q̃ carnes seruari solent. Ponũt in littore. ponũt artus tãq̃ effœti oĩbus uiribus. Silicis Pli de silice sic scribit. Nigri silices optimi qbusdã in locis & rubẽtes nõnusq̃ & alibi sicut in tarquiensi & anitiana lapidicinis circa locũ uolsinẽsem. & in strotoniensi sũt qbus nec ignis nocet. ldẽ & in monumẽta sculpti contra

Achaes uetustatẽ icorrupti ꝑmanẽt. Ex iis formæ fiũt ĩ quibus æra fũdũt. Achates. spẽs lapidis est. Oli teste Pli. ĩ ma gna fuit auctoritate: nũc nulla. Repta ꝑmũ in sicilia iuxta achatẽ fluuiũ. Postea ĩ pluribus locis excedes. ãplitu dine & uarietatibus diuersis mutãtibus cognomĩa eius. Spes q̃dã ẽt ĩ ipsis q̃ cõtra araneorũ & scorpionũ ictus ua leat. hæc in creta repit̃. sed idẽ siculas posse crediderĩ: qm̃ ꝑmo afflatu illius, puinciæ scorpionũ pestis extingui tur. In idia suẽtæ q̃ idẽ faciũt & aliis miraculis pollẽt. reddũt. n. spes nemoꝝ fluminũ & iumentoꝝ & hederæ ẽt equoꝝ ornamẽta. Spectasse ẽt ꝑdest oculis. Siti sedẽt in os additæ sũt & in ꝑsis q̃rũ suffitu tẽpestates auertant & fulmina sistant. argumẽtũ est si in seruẽs ahenũ cõiectæ refrigerẽt. Est & q̃dã unius coloris q̃ inuictos athletas illã gestãtes facit argumẽtũ ꝙ in olla olei plena cocta cũ diuersis pigmẽtis & intra duas oras subseruefacta unũ colorem ex oĩbus faciat minii. Hæc pauca e multis q̃ apud Pli. scripta sũt excerpsi. Nusq̃ tñ illic est qđ gestata fa uorẽ cõciliet. Sed uel gestabat ut eẽt inuincibilis. Vel potius referamus achatẽ ad id qđ est ἀχοσ. i. cura. Nã cu ra & solicitudo semp comitat̃ ꝓncipes. Scitillã. ecte: nã scintilla ardẽs est. Fauilla uero extincta. Vnde in

Scitilla auilla Reliqas uino & nigrã lauere fauillã. Excudit. secũdũ Dio. Charisiũ & Focã ꝑsentis tpis ẽ dicũt. n. cudo cusi aliis tñ uolũt eẽ ꝑteriti qđ melius uidet̃ qa seq̃ẽ succepit.

SER. Pupibus arma. milites. n. nauigãtes puppibus arma religabãt. Sic alibi pacẽ orare manu ꝓfige re puppibus arma. Errãtes pascentes: Sic ĩ buc Mil le, meæ siculis errãt in mõtibus agnæ. Ceruos hi dicti sũt παρὰ τῶν κεράτων. i. a cornibus. Nã & latĩa nomina aliqñ a græcis sunt: sed quãuis ĩ puincia cõsulari in quã uenit. cerui nõ sint. tamẽ aut finxit more poetico. Vel qa heroicis tpibus ubiq; oĩa nascebãtur: ut ipse Oĩs ferret oĩa tellus. Tota armenta. differt ab oĩ. Totũ est unius corpis plenitudo: ut totum adiutoriũ. i. integꝝ adiutoriũ. omne de uniuersis dicimus. ut oẽ adiutorium. i. uniuersa adiutoria. Ergo hic tota. i. oĩa. alibi cõtra: ut Oẽmq; reuerti per troiã. Agmẽ, pprie ẽ ordinata multitudo ut ẽ ãbulãtis exercitus. Nõ ergo stans dicit̃ nisi usurpatiue. Vñ lõgũ ut incedens illud oñdetet. Corripuit. aut de phare tra aut ab achate. Intelligimus. n. eũ esse subsecutum ut in illo loco. Ni iã ꝑmissus achates Afloret. Gere bat: aut tũc aut q̃ gerere consueuerat Cornibus. aut sit pro corniũ: aut intellige cũ ait atq; ixiõi uẽto rota constitit. i. cũ uento: & hoc melius. Vulgus nãductores iã iterẽpti erãt. Miscet. ꝑturbat circũagit. ĩ se quit̃. Frõdea pro frõdosa. frõdeũ. n. totũ est de frõ

Frõdeus frondo sus partio partior trinacria heros Ignares ĩmemor

Aut capyn aut celsis in puppibus arma caici
Nauem in cõspectu nullã: tris littore ceruos.
Prospicit errãtes: hos tota armẽta sequntur
A tergo: & lõgum per ualles pascit̃ agmen
Cõstitit hic. arcũq; manu: celeresq; sagittas
Corripuit. fidus quæ tela gerebat achates
Ductoresq; ipsos primũ capita alta ferentes
Cornibus arboreis sternit: tũ uulgus & omnẽ
Miscet agẽs telis nemora inter frodea turbã.
Nec prius absistit: q̃ septẽ ingẽtia uictor
Corpora fũdat hũi & nũerũ cũ nauib9 æquet
Hinc portũ petit & socios: partit̃ in omnes
Vina bonus. quę deide cadis onerarat ãcestes
Littore trinacrio: dederat abeũtibus heros
Diuidit & dictis mœrẽtia pectora mulcet
O socii (nequeeni ignari sumus ante malorũ

dibus ut totus frõdeus Frõdosũ frõdibus ornatum. Septẽ finiuit nũerũ. nã necessitatis erat hæc ꝓuocatio n en uoluptatis. Victor. ꝑ propositi cõpos: ut atq; rotis ĩsistere uictor. Hũi. ꝑ humũ aduerbialiter. ut ꝑsilit hũi ni tẽs. Cũ nauibus. cacephatõ ĩ sermõe. nã post cũ seq̃t̃ na. Hĩc. pro inde. Partit̃ & partit inuenit̃ in eadẽ signi ficatiõe: Sal. quincias inter se partiuerãt ut pũio pũior fabrico fabricor. Sũt g̃ uerba in actiua & passiua uoce ac tionẽ significãtia. Sũt itidẽ q̃ in actiua uoce passionẽ significẽt: ut uapulo rursus q̃ in passiua actione ut loquor

Trinacrio siculo. Trinacula. n. dicit̃ sicilia ꝑ tria ἀκρία. i. ꝑmõtoria lilybeũ: pachynũ: & pelorũ. Latine ãt triq̃tra dicit̃. Heros. uir fortis. Semideus. plꝰ ab hoie hũs. ait Hesio. O so. reuocate aĩos. dixit ãt socios. ut se illis æquret. Ignari. ĩmemores. acytologra ẽ. Ignarus. n. ẽ q̃ ignorat. Imemor qui oblitus est. Ante malorũ. ναῦς ἐν est, ut cœli subter labentia signa: Ante enĩ hic ad solã ptinet, cõiũctionem & plenitudinem uersus.

DO. Prospicit. bis accipe. ut nauẽ nullã, ꝑspicit ceruos: Gerebat. uel tũc ꝑtẽs. uel portabat æneas tela q̃ achates ĩtẽtus igni excitãdo reiiqrat. nõ uidit naues sed euentus oñdit ceruos. q̃ res nõ ad uenãdi uoluptatẽ: sed ad ui ctus necessitatẽ recepta ẽ: Septem g̃ maiores statuit. In qbus alimõiæ maior esset copia. Multos deinde puulos interemit. reꝑhendũt ãt temerarii qđ poeta dixit. A tergo sequũt̃. Error est interꝑtãtiũ. nã tres ceruos errãtes ĩ littore seq̃bãt̃. Alii ꝑ ualles a tergo pascebãt̃. Ita ergo legit̃. Prospicit tris ceruos: & hos sequũt̃ tota armenta. A tergo uero totũ agrũ pascit̃. Ergo lli errabãtur. hi pascebant. neq; n. oẽs errabãt. aut oẽs pascebãt̃. Sed alii cam

subiecti oculi eius Alii fu ecuerãt poſt ipſũ ſimilis ãt uerſus eſt. Theſtylis & rapido feſſis m.æ. hoc eſt & theſtylis ltẽ puppibus & læti imp.c.i. & puppibus. Ipſi quoq; numeri grecũ diuerſitatẽ ſignificãt. de errãtibus n pluraliẽ dixit. de paſcẽtibus uero ait: A tergo & lõgũ p ualles paſciẽ agmẽ g̃ ĩ littore poſitos pluraliẽ dixit. In uallĩ bꝰ uero paſciẽ agmẽ. Huc accĩt q̃ q̃ paſciẽ nõ errat: & q errat ñ paſciẽ. Hic p.p.pe acta ceruoꝝ ſtrage q̃ troiãis ſatis ſit remeat ad naues. Bõus. bous ciuis & bõus largitor. Cadis. ꝑtermiſſo cadoꝝ nũero: oñdiẽ uini copia. Onerarat. oñdiẽ ñ q̃tũ uoluerit largitor datũ ſed q̃tũ troiãi ferre poterũt. A beũtibꝰ q.d. ꝑter id qđ mẽtibꝰ đderat Deis. ñ poterãt ĩ maxĩo mœrore cibũ capere g̃ adhibẽda ꝰſolatio erat. Veꝝ a ꝑſõa aliẽa a mœrore. ſed hæc ĩſolitu die ñ repiebaẽ hãc igitur ſubit æneas: q aĩ ꝑſãtia mœrorẽ uĩcere poterat. Hic ita ſe gerit ut neq; ſe ſatis triſtẽ oñderet: ne a cõſolatiõe illos deiiceret: neq; oĩno a doloribꝰ ĩmunẽ: Ne ĩ ſua cã oĩno aliẽus uideret. Mulcet. nã grauiſſime iflictus mœror penitus remoueri nõ poterat. Sũpto ãt cibo & uino more hũani ĩgenii ſpatur aĩoꝝ uẽtura relaxatio. Si ãt hæc cõſolatio ab alieno ſit poſſet rñderi terẽtianũ illud: Tu ſi hic ſis aliẽ ſentias. Cũ ãt a ſocio maloꝝ ꝓt attẽte audiri. O ſocii. ſ. laboꝝ Mira arte logẽ Norat. n. odioſũ illud eẽ laborãtibꝰ: utpote cuius cã uniuerſi trahebãt p tot & tã diuturnas calamitates. Põit g̃ ꝓmiũ: o ſocii laboꝝ. q.d. q nil ſine me paſſi eſtis: g̃ debetis audire q̃ dicã. Ignari. mira cõſolatio: Nã cũ odioſa ſit ĩfortunioꝝ dura cõmẽorõ exulceras eoꝝ corda q paſſi ſũt: adiũgit poeta cõmẽoratõi cõpatõem: ut dcã ipa potius medicinæ ſint q̃ exulceratõi. Nã nũeratio ꝓteritoꝝ maloꝝ ac grauiorũ oñdit ferẽda eẽ ꝑſentia. Addit & ſubſtinẽdi cõſuetudinẽ nutrire patientiam. CHR. Ceruos. aĩal timidũ: ſed lõgiſſime uitæ. Scri. Ari. q̃ prudẽtia reliq̃ bruta ãteit: & iuxta uias pit: ut hoĩum metu feras ab iuadẽdis natis arceat. In uolucꝝ ꝓꝰ exceddit iñ herbã ſeſili petit. Mox reddit ad ꝑlẽ. Inulũ ducẽs ad luſtrũ aſſuefacit quo fugere diſcat. uno aditu ẽ luſtꝝ quẽ a feris tueẽ Mas fructuũ tpe pĩguior fcũs ſecedit. ſẽtiẽs ſe facilio capi poſſe. Cornua ĩ locis ubi difficilio iuẽiri poſſit depõi: uñ ẽ ꝓuerbiũ q̃ cerui cornua. ñ uult. n. ĩermis repiri. Siniſtrũ cornu a nemie adhuc reptũ ẽ. ld. n. medicañro ꝑditũ ẽ. Bimis cornua oriũẽ ſimplicia & recta ad ſubulaꝝ ſimilitudinẽ. uñ & ipi ſubulões dicũẽ. Sĩgulis ãnis mẽſe aꝑli cornua amittũt: & donec renaſcãẽ noctu paſcũẽ: A uenenata fera morſi cãcros edũt: q & hoĩ ꝑdeſſe crediẽ. Sibilo & cãtu demulceẽ a uẽatoribus quo allecti facile capiũẽ. Ita unꝰ uẽator cãtat aliẽ ſibilat: tertio a tergo ferit: ſed ſi aures arrectas hẽat ita ſẽtit ut ĩ ſidiæ illũ ñ lateãt. Hæc Ariſto. Pli. ãt ait: Ceruus herba ciaræ uenẽatis pabulis reſiſtit. ui canũ urgẽte: ultro ad hoĩem ofugit. Ceruæ fœtꝰ curſu fugã meditari docet ad ꝓcipitia ducit & ſaltẽ oñdit ſp ĩ fuga acqeſcũt: ſtãteſq; reſpiciũt: cũ ꝑpe uẽtũ ẽ rurſus fugã repetũt. hoc fit iteſtini dolore adeo ĩfirmi ut ictu leui ĩtus rũpaẽ. Sĩplex aĩal & oĩum rerũ miraculo ſtupet adeo ut equo uel boue accedẽte ꝑcul hoĩem iuxta uenãtẽ ñ uideat: aut ſi uideat arcũ ipm ſagittaſq; mireẽ. Cornua mares hũt ſolicq aĩaliũ ſĩgulis ãnis ꝺponũt. ſed ita ĩuidẽt ut dextꝝ cornu negẽ iuẽiri ceu medic ñto aliquo ꝑditũ. Hoc quo q̃ mirabilio ẽ. cũ ĩ uiuariis mutẽt oĩbꝰ ãnis. Sĩgulis ãnis adiiciũ rãos uſq; ad ſextũ ãnũ. Deiceps ſimilia rẽaſcũẽ. Sĩgulare remediũ ad uenẽa ẽ ordo aduſto cornu ceruĩo. Nã his ẽ cũ ſerpẽtibꝰ pugna. Nã illos e cauernis ẽt renitẽtes nartũ ſpu extrahũt. Vita lõga: Nã poſt cẽtũ ãnos capti ſẽ cũ torqbꝰ aureis quos Alexãder ita reliq̃rat. Febriũ morbũ ñ ſẽtit aĩal. qn & medeẽ huic tĩori. Nos ſcius q̃ſdã fœmias prĩcipes oĩbꝰ diebꝰ matutĩs carnẽ eã deguſtare ſolitas & lõgo æuo caruiſſe febribꝰ. tragelaphꝰ ĩ nulla re dſtat a ceruo. niſi q barbatꝰ ẽ & armoꝝ uillis armatꝰ. Placet ãt q ita Ser. q ñ ſint ĩ ꝓuicia africe. Nã ait Hero. Ceruis & aꝑs oĩs libya caret. cũ hẽat leões: elephãtes. urſos ſerpẽtes & aſinos cornua hũtes. ltẽ capite cãino. ltẽ ſiſſuis & oculos ĩ pectore hũtes. Agmẽ. ab agẽdo diciẽ & qa agere ĩpellere ẽ nõ nũq̃ ſignificat ĩpetũ. ut ibi agmĩ capite oculos ĩ pectore hũtes. Agmẽ. ab agẽdo diciẽ & qa agere ĩpellere ẽ nõ nũq̃ ſignificat ĩpetũ. ut ibi agmĩne ſcõ lacoõta petũt. itẽ ducẽ Hinc exercitũ ordine ductũ agmẽ dixerũt. Et qa ad ĩpetũ faciẽdũ oẽs in unũ coeũt agmen ꝑ multitudine capimꝰ Quæ onor. ca. potiꝰ q̃ qbꝰ onerata cados. Nã cũ uinũ ſit ex illis noibus q̃ in plurali carent tribꝰ caſibꝰ ſi diciſſet qbꝰ. ſ. intelligẽdũ erat uinis ꝺtra uſũ. Heros diciẽ ab eo q ẽ ἔρετη. i. uirtus q̃ maxĩa in illis fuit. Hic Ariſto. excellẽtiſſimã uirtutẽ heroicã uocat uel ab eo qđ ẽ ἀνήρ. qđ poſt mortẽ nubibꝰ ſuo luti a loue hoĩbꝰ poſiti dicãẽ. uel ab ἔρᾶσ. i. terra. qa eoꝝ bella de ipiis fuerũt. Auguſtius ãt hoc nomẽ a lunõe dicit tractũ. q̃ græce hera diciẽ. q ẽt refert filiũ illi fuiſſe Heroa nũcupatũ. hoc myſticũ ſignificãte fabula q̃ aer iuxta noni deputetur ubi uolũt cũ demõibꝰ heroas hĩtare quo noĩe appellãt alicuĩ meriti aĩas defũctoꝝ. ltẽ ait alibi Gyꝝ & nĩboꝝ acuentoꝝ cacumĩa æras eſſe aĩas. q aĩo ñ oculis cernaẽ. & uocari heroas & genios & lares. trimegiſtus auctor eſt heroas habitare inter aeris potiſſimã ptẽ ſupra nos. terrã ubi nullæ ſũt nebulæ. Aceſtes hic crinifii flũinis filio fuit ex ægyptæ hippotæ troiãi filiæ SER. O paſſi grauiora. artificioſe demõſtrat ꝑteri ta grauiora. ut ꝑſentia facilio tolerent. His. ſicut & grauioribꝰ. Scyllæã. exempla ꝑ negocii q̃litate ponenda ſũt. g̃ in marinis piculis põit tẽpeſtatis exẽpla Pẽitus. ualde. Acceſtis. ꝑ acceſſiſtis. aut ualde ſonãtes. aut ualde acceſiſtis. qa nõ paſſi ſũt hæc. ſed his fuerũt uicini. Cyclopea. aut q̃ cyclops ĩ Vlyxẽ iecit. Aut ſiciliã ĩ q̃ cyclopes fuere. Vel ætnã ĩtelligit. Nã ipſe in tertio ait noctẽ illã tecti ſiluis ĩmania mõſtra ꝑferimus. Mœſtũ. q mœſtus facit. ut mors pallẽda. Mittite. omittite. & ẽ aphæresis. ut tẽite ꝑ cõtẽnite.. Forſã. fortaſſe. fortaſſis. & forſidẽ ſignificãt Olĩ. in futuꝝ. Mĩniſſe & accu ſatiuũ & gẽitiuũ regit. nã obliuiſcor q illio cõtrariũ ẽidẽ facit. Iuuabit. anomalũ uerbũ eſt. Nã cũ ꝑma cõiugatio aut in aui ut amaui: aut in ui ut ſõui hoc facit in ui. ut iuui. Peruarios cãus. argumtũ a ꝺpoſitõe. Quietas. nã hũerũt ſedes in thracia & in creta. ſed nõ q̃etas. Fas illic g̃ alibi nefas. O cc urrũt ãt cogitatõibus ſociꝝ ne fa

O paſſi grauiora. dabit deus his quoq; finem
Vos & ſcyllęam rabiem: penituſq; ſonantes
Acceſtis ſcopulos: uos & cyclopeia ſaxa
Experti: reuocate aĩos. mœſtũque timorẽ
Mittite: forſan & hęc olĩ meminiſſe iuuabit:
Per uarios caſus: per tot diſcrimina rerum
Tendimus in latium: ſedes ubi fata quietas
Oſtendunt: illic fas regna reſurgere troię
Durate: & uos mẽ rebus ſeruare ſecundis.
Talia uoce refert: curiſq; ingentibus æger
Spẽ uultu ſimulat: premit altũ corde dolorẽ
Illi ſe prędæ accingũt: dapibuſque futuris
Tergora diripiunt coſtis & uiſcera nudant:
Parſq; ſuꝑ ſtrata: uer ſecãt tremẽtia ubꝰ que figũt

gati malis q̃scũq; requirerent sedes. Hoc idem facit in quinto incensis nauibus. Durate. duri estote. Vos met: ὑπερβατόν. Hæ. n particulæ met: piã. pte ut egomet. qspiã suopte. ornatus cã ponuntur. Aduerbia autem sunt. Nam quicquid ab illis septẽ partibus recesserit fit aduerbiũ. Voce. Pleonasmos est. Fit autem quotiẽs addun tur superflua. ut alibi uocemq; his auribus hausi. Terent. His oculis egomet uidi. Curis cura dicta q̃ cor

Cura Aeger ægrotus

urat. Aeger. & tristis & male ualẽs significat. Aegrotus aut ægrotans male ualens tantum. Spem. lætitiam. Significatur autem ab eo quod præcedit id quod sequitur. Hac figura crebro utitur poeta. Lætitia enim spem se quitur. & in uultu uidetur. Spes uero non uidetur. Contra aliquando significatur id quod præcedit ab eo quod sequitur. ut Meritæq; expectent gloria palmæ. Palmam enim pro uirtute posuit. quæ præmiũ meretur. & pal mam post accipit. Prædæ. ad p̃dam. Accingunt. Studiose se parant. Sic alibi accingunt operi Accinctos. n. accĩctus industrios dicimus. Horat. altius ac nos p̃cincti. Contra negligentes discinctos uocamus: ut Discinctos mulci discĩctos ber afros. Dapibus. ambitiose de ceruis dixit dapibus. Tergora. tergus tergoris corium. Tergum tergi dorsũ.

Tergus Tergũ Viscus

Viscera. non intestina tantum sed omnis caro sub tergore est: Vnde in albano latinis uisceratio dabatur. idest caro. Nominatiuus est hoc uiscus: Lucret. uiscus gigni sanguinemque creari. Sanguen autem dixit: unde fit san guinis in genitiuo. Nam a nominatiuo sanguis fit huius sanguis. Verubus. Ex iis est quæ in singulari inde clinabilia sunt ut cornu & genu. Trementia: palpitantia.

DO. Grauiora: ut incõmodoꝝ nouitas grauius puertit. Sic ferẽdi cõsuetudo quicquid acciderit facilius tolerat: Dabit. d. f. ultro rñdit si quærerent: quando hæc mala inuenient finem: & post cõpationẽ grauat præ terita: & leuat præsentia: & a generali ad specialem rõnem uenit. Scyllæam. In mari siculo est locus horren dis saxis obsessus: Non aũt mulier usq; ad pubẽ humani corpis. Inferius uero canibus armata: Accestis. Osten dit fortunæ suffragio ex intima saxoꝝ parte liberatos. Forsan & hæc delectabit nos cum ad prospera ueneri mus etiam hæc inter mala enumerare. Olim. tria tempora significat: præteritũ præsens & futurum. Durate. qñ p mala ad bona trãseundũ est spe bonoꝝ toleranda sunt aduersa: præsertim ubi spondetur per breuissimum tempus ociũ sempiternũ. Fata. ergo parẽdũ est: Nã illis obsisti non potest. Illicfas. & euadendi & perueniendi spẽ pollicet: & asserit italiam solã esse quæ: digna sit in qua. troiæ imperium resurgat. Cursq; ingentibus ae. psuasoris erat ut metũ dissimularet: cũ spem persuadere tentaret & regis erat afferre consolationem. utrunque. ergo præstitit. neq; oportebat illum in sua causa sine cura esse. Illi. ostendit quid potuerit consolatio. Nam ni si mœror sublatus fuisset: refectionem aliquã non quæsissent. Tergora diripiũt. diuidit per officia procuratio epularũ. neq; delicioſæ dapes. aut irritamenta gulæ erant iis parandi qui naufragio & in edia laborauerunt. Tergora. eodem tpe alii detrahebãt coria. Alii anteq; tota corpora apparerent resecabant partes. & ut plenam properationem ostendat addit. Verubus t. f. hoc est in quibus adhuc aliquid spiritus teneretur.

CHRi. O socii. oratio est in genere deliberatiuo. Suadet enim deponendũ timorem. & more suo anteaquam ponat qd̃ petit interponit ea. quibus illud utile honestũ & facile esse ostendat. Est. n. ordo: o socii mittite mœ stum timorem. ostendit autem facile fieri posse & debere quoniam assuetis accidat & qui grauiora passi sint & pollicet deũ ut aliis præteritis malis: sic huic præsenti finem daturũ. Ponit autem honestũ & utile hoc ne succũbant malis: sed magno animo patiant: quoniã sic assecuturi sint non modo sedes. sed tranquillas sedes. nec tranquillas solũ uerũ etiam in quibus cõstituant imperium. Deniq; addit id quod in deliberando plurimũ ualet. f. necessitatem quando fata quibus obsisti non potest ita uelint. O socii. exæquat se illis & sic captat be

Socius comes.

niuolẽtiã. Nam socius par dignitate & reliquis rebus ẽ. Comes uero sequitur ut si seruus non sit tamen priori par non extet. ergo Cic. p marcello dixit illum socium & comitẽ. sociũ qdẽ qa ĩ rep. par sibi erat comitẽ aut qa cũ nõ esset sibi collega in consulatu ĩ eo nõ erat socius sed suffragator. Ignari. proprie põt poni. Náq iam cõscii sunt malorũ ex cõsuetudine iam sunt in ea specie fortitudinis de qua dicit Aristoteles ueteranos esse for tiores tyronibus. O passi gr. captat beniuolentiã uel a cõmiseratione. uel quia laudat eorum animorum robur Et simul arguit a maiori. Nam qui sunt passi grauiora: multo magis patient minora & tacite innuit turpe fu turum si passi grauiora nunc deficiant. Verum quia potuissent obicere grauia ad certũ tẽpus fieri possunt semp aũt nõ possũt. Addit: Dabit d. h. q. f. hoc p̃bat coniectura reliquorũ calamitatũ quæ tũ finem habuerunt Ani mos: uehementiam animorũ qua fortitudinẽ quæ in calamitate occubuerat. Per uarios casus. duo facit primo ostendit non esse refugienda mala per quæ uenit ad tantũ bonum. deinde non esse dubitandũ de eo bono quod p̃mittunt fata. Durate. nõ hoc dixit nisi postq̃ ostenderat quare essent toleranda. Rebus secundis. quasi indu bitate ostendat euasionem. Aeger. magna sapientia: qua poterat uim afferre perturbationibus & ita coercere ne appareret. Spem: quomodo p̃ lætitia ponit: quæ est de præsenti bono Quod nullum hic est. Ergo in p̃pria significatione dixit spem ita uultu demõstrari poterat ut lætitia. Nã ut utraq; res hilaritatem habet. Verum de spe ac reliquis aĩorum motibus alio in loco distinctius dicet. Dapibus fu. ex effectu illorum loquit qui in tãta ægestate uilia pretiosissima putabant. ut illud Post aliquot mea regna uidens mirabor aristas

SER. Ahena. q̃bus lauabãt carnes nõ elixabãt. Nã heroicis tẽporibus non uescebant elixis. Antiqui ahænã sic aspirabãt. Victu. cibo. Inde cõuictor. ho ra. nõ quia sim tibi mecœnas cõuictor. Fusi. discũ bẽtes. Alias aũt fugati & occisi. Vteris q huic uer bo & genitiuũ dãus. Cic. Sq̃loris plẽus ac pulueris Et Ter. Plenus rimarũ sũ. & ablatiuo. Iuuenal. Le ctica mathonis Plena ipso. Ferinæ. feræ dicũt uel q̃ omni corpore ferunt. uel q̃ naturali utunt libertate & pro desiderio suo ferunt. Exempla. idest fugata

Feræ

Littore ahæna locãt alii: flãmasq; ministrãt:
Tum uictu reuocant uires: fusique p hærbã
Implentur ueteris bacchi pinguisque ferinæ.
Postq̃ exempta fames epulis mẽseq; remotæ:
Amissos longo socios sermone requirunt.
Spemq; metũque iter dubii seu uiuere credãt
Siue extrema pati nec iam exaudire uocatos

Præcipue pius æneas nunc acris oronti
Nunc amyci casum gemit & crudelia secum
Fata lyci: fortemq; gyan: fortemq; cloanthũ.
Et iam finis erat: cum iuppter æthere summo
Despiciens mare ueliuolũ. terrasq; iacentes
Littoraque & latos populos sic uertice cœli
Constitit: & libyæ deficit lumina regnis.

ut sufficientia: nõ aũt affluentia quæsita sit. Mẽsæ. duæ. n. apponebãt una: carnis altera pomorũ. Amissos: nõ re uera: Sed quos putabãt amissos. Vocatos uel subaudi deos: ut sit cõquestio illos precibus non flecti. Vel intelligit nõ solũ periisse: sed nec sepultura habere ad quã uocent. Vnde ẽ. Manesq; uocabat hectoreũ ad tumulũ. Et est figura ab eo qđ præcedit quod sequit; qa post facta sepulchra manes uocant. Præcipue: qa pius. Oronti. pro orontis. ut Immitis achilli. Secum qa aliter apud socios simulabant. Finis. Vel fabularũ diei: Seqtur enĩ per noctem plurima uoluens. Nõ enĩ semp ortũ uel occasum ponit. Sed uel intellectui relinquit: ut hic uel negociis tps significat. Est aũt poeticæ pulchritudinis nõ oĩa exprimere. Homerus ãt ista cõtẽnens tpa oĩa describit. Cũ iuppiter. Oeconomiã secũdũ matheſim ordĩauit. Nã ioue ĩ altitudĩe sua cũ uenere posito significat fœlicitas p mulierẽ uẽtura: Et æneas a didone ĩ ptẽ regni receptus ẽ: Per uenerẽ uero tristẽ exitũ uxoris ĩfœlicẽ futurũ notat. Mercurius uero a ioue ad occasũ. i. ad ima terrarũ defluens significat amicitiã futurã: sed ĩ diuturnã: Addũt ẽt mathematici Venere ĩ uirgĩe posita misericordẽ nasci fœminã. Hĩc maro ĩ hĩtu uirginis uenatricis Venerẽ illi. oc currẽtẽ facit: q; & misericordẽ reginã iuenit: & illi ĩ ueneratiõe admixtus ẽ. Aethere sũmo: nã oĩbus elemẽtis superius ẽ. Despiciẽs: deorsũ aspiciẽs. Dispiciẽs ãt diligẽter ĩqrẽs. Sic deduco deorsũ duco. Diduco uero diuido. Veliuolũ. quod uelis uolat, Alias qđ uelis uolet. Ennius Naues ueliuolas. Est ãt reciproca trãslatio nauiũ & auiũ: Vñ ẽ et uelox pãdimus alas & de apibus Nare p æstatẽ liqdã: Nã nare nauiũ: uolatus auiũ. Trãslatio ergo aut reciproca est. aut ptis unius. Iacẽtes: uel ĩ lõgũ expositas uel stabiles: Hoc. n. terræ ẽ: cũ reliq elementa mobilia sint: unde & bruta dicit. Vel iferius positas. nã elemẽtũ ĩfimũ ẽ terra. Sic is ut ista cõspiceret. Et libyæ œconomia. i. dispositio carminis. Vitupabile. n. fuerat si ex abrupta trãsitũ faceret: ut ĩ nono: Atq; ea diuersa penitus dum pte gerunt. Sẽp excusat uero sermõe. Atq; ea. i. eodẽ tpe. Nũc uero bĩ transit: quia inducit louẽ & de rebus humanis cogitantẽ. & africã ituentẽ. Vnde honestus color est: Vt uenus timens ne Iuppiter romana fata carthagini cõcedat eum adeat: Nã fœlix euentus est locis quæ iuppiter conspicit. Vnde in secundo aspice nos hoc tantum. Contra alibi: atque oculos rutilorum reiicit aruis.

despicis
dispicis
deduco
diduco

DO. Ahena. Aq̃ã imponebãt igni ut elixã facerent carnem. Hæc coquẽdis uisceribus celeritatẽ præstãt. Deniq; epulis paratis uires labore & fame pditas reuocãt Fusiq; p. adeo aduersario; obliti erãt. ut susi p herbã plus sibi ingererent q̃ refectio postulabat. Hoc ãt præstitit psuasio cõsulti regis. Ferina. per se suauis caro ẽ hæc sed addit pĩguedo ut suauior aĩos appetẽtiũ irriter. Vino aũt accesserat gratia a tpe q̃litate & quãtitate. Nã & uetus & optimũ & abũdãs fuerat. Hĩc dixit implent ueteris bacchi. Postq̃ exẽpla f. fame & lassitudĩe oppressos nullius cura tãgebat. Refectis uero uenit ĩ mẽtem recordatio sociorũ: quorũ cũ de morte ĩcerti esset erãt iter spẽ uitæ & metũ mortis. æneæ ãt maior ponit uirtus q nec cibũ sumpsit: nec dissimulare a perditis potuit: nec eorũ posuit: qui nec superesse potuerãt. Secũ. nã apud alios spem uultu simulat. Finis epularũ uel fabularũ uel luis. Despiciens. Iuppiter exalto actus hominũ cõsiderabat. Venus aũt arrepta occasione eũ alloq̃tur. Tristior. quãta antea. Lachrymis. ille est maximus dolor q ante uocis exortũ lachrymis præcedentibus nunciatur.

Ahenũ denominatio

CHRI. Ahena. ab eo qđ est æs fit æreus: atq; æneus: & substãtiuũ per dissolutionẽ diphthõgi. & interpositionem h ahenum uas ex ære quo aqua calefit. Si ãt capacius sit ut id quo utuntur infectores ad uestes tingendas: & huiusmodi artifices cortina dicitur ut inuenies apud Pli. Flãmas. qa flãdo excitantur. Bacchi. i. uini: & est Denominatio color rhetoricus: quæ trahit orõnem a rebus ppĩquis. ut intelligatur res quæ suo non sit appellata noĩe. ut ab inuentore ut si tarpeia capitoliũ dicamus ab inuento. ut si p libero uinũ ponatur aut ab instrumento ut si sarissas p macedonibus ponas. aut q̃ sit pro eo quod facit ut cũ dicimus Mars hoc fecit. i. bellũ. aut quod facit pro eo qđ fit ut pigrũ frigus qa pigros facit. Item cũ ponit cõtinẽs pro cõtento aut contra.

Pertur/batiões animoꝝ

Spẽq; metũ inter. Anastrophe est qa ꝓpositio postponit. ut Trãstra per & remos. i. per trãstra. Posuit ãt hic duas perturbationes ambas de futuro. Nã metus est opinio impendentis mali: Spes est impendentis boni: Sed posuit spem p libidine. Nã spes sedatus est motus in bono qđ expectat: & cadit in sapientes. Quattuor. n. sunt perturbatiões. Hæ aũt in sapientem nõ cadũt. qa expellunt tranquillitatem ex animo in qua semper est sapiens. Excitantur. n. nõ sua natura: sed falsa nostra opinione. & habent motũ aduersantẽ rõni. Nam cũ de bono præsenti supra modum lætatur: dicitur lætitia gestiẽs. Si autẽ ex futuro bono nimis pendet dicitur libido. Ergo lætitia gestiens est opinio recens boni præsentis in quo efferi rectum uideat Libido aut opinio futuri boni quod si ex usu iam præsens esse & adesse. Sin aũt in malo præsenti simus dicitur illa ægritudo. Quæ est opinio recens mali præsentis in quo demittit cõtrahiq; aĩo rectum esse uideatur Si autẽ est impendens ac futurũ malum dicit metus: q est opinio impendentis mali quod ĩtolerabile eẽ uideatur. Verũ ut perturbatio omnis motus: ẽ aduersans ratio ni: Sic inuenit appetitus q rationi obtemperet: & constanter sedateq; insurgat. Ergo in bono futuro est uoluntas: Ea ãt est quæ quid cũ rõne desiderat. In præsenti est ãt gaudiũ quod placide cõstãterq; mouetur. Sin autẽ sit de futuro malo appellatur cautio Præsentis autẽ mali nulla bona affectio ẽ. Ergo posuit spẽ pro libidine & animia cupiditate. Præcipue p. Semper in officiis iustitiæ pietatis ac fortitudinis hunc præcipuũ facit. Gemit, optime dixit ut supra ingemit. Variat aũt nũc locum ne similitudo fastidium afferat. Nõ. n. dixit gemit casum orontis lyci gye & cloanthi. Sed distinxit: & insuper exornauit repetiõe. Vertice cœli: eum locum significat quẽ mathematici appellant decimam domum. Et est in medio cœli. Quæ domus est decima in ordine duodecĩorum cœli quæ significat reges sublimitatem exaltationem dignitates & laudem.

SER. Tales.de rebus humanis: iactantē pec.eu. Loqr̄ stoice licet enī dicūt deos humana curare. Alias se cūdū epicureos q negant deos curare humana.uñ illud. Nec curare deū credis mortalia quenq̄. Tristior comparatiuū ꝓ positiuo. Quīdo.n.tristis est uenus ut nūc tristor dicatur. Oculos suffusa.oculos suffusos habens. Dicendo aūt nitētes expressit nimiā ī lachrymas pulchritudinē: sicut in Eurialo. Lachrymæq̄ decoræ. Impiis & fulmine: errant q primū ad deos: secūdū ad hoīes referūt. Sed maioris potestatis ē idē posse circa deos qđ circa hoīes. Terret: nā fulminū alia terrēt. alia afflant. ut Fulminis afflauit uentis: Alia puniūt. ut Vel pater oīpotens adigat me fulmine ad umbras. Alia præsagiūt: ut De cœlo tactas m.p.q. Quid meus.subaudi filius: ut Aiacis oili. In te: cōtra te. Alias ꝓ ut benignū accipit in teucros aīum. Quid.argumentū ab īpossibili & plus uales nō posse q̄ nolle. Troes. Cuius noīatiuus ē tros. Oīa aūt græca monosyllaba ī latinū trā euntia sunt tertiæ declinationis: & græce latinæq̄ declinantur: ut tros trois & troos: pan panis & panos. Cunctus ob italiā. ne ad italiam pueniant nusq̄ cōsistere pmittunt. Nā ēt ī africa hospitio ꝓ bent harenæ: Certe hinc r. & si hoc nusq̄ legimus tñ p silentiū itelligimus uel a ioue supius audiuit.

Atq; illum tales iactantem pectore curas
Tristior & lachrymis occulis suffusa nitētis
Alloquitur uenus: o qui rex hominūq; deūq;
Aeternis regis imperiis: & fulmine terres:
Quid meus æneas in te cōmittre tantum.
Quid troes potuere. q̄bus tot funera passis
Cūctus ob italam terrarum clauditor urbis.
Certe hinc romanos olim uoluentibus annis
Hinc fore ductores reuocato a sanguīe teucri
Qui mare: qui terras omni ditione tenerent
Pollicitus: quę te genitor sententia uertit.
Hoc equidem occasum troię: tristisq; ruinas
Solabar fatis contraria fata rependens.
Nūc eadem fortuna uiros tot casibus actos
Insequitur: quemdas finem rex magne labor̄
Antenor potuit mediis elapsus achiuis

Voluētibus. i. uolubilibus Voluens.n. uoluit: Volubilis uoluit. Anni aūt uoluunt: ut Atq; sua ī se p uestigia uoluit annis. Dicendo aūt reuocato. ostendit italiā uñ dardanus fuit. Teucri. ꝓ dardano post fuit. Ille.n. uenit de italia: Teucer de creta. Mutāt. n. poetæ noīa ꝓpinqua: ut Domitus pollucis habenis. i. Castoris ltē Et manibus ꝓgne p.s c. ꝓ philomela. Ditione. potestate. idest pace legibus bello.

Pollicitus. pollicemur spōte: promittimus rogati.

Pollicēri

Quæ snīa. Verecūde agit: nec.n. cōueniebat ut ap te cōtra uxorē ageret apud maritū. Sic ēr rīdet iuppiter Nec me snīa u. Hoc. hac re. Repēdens: recōpensans: Trāslatio a pecunia quæ antea pendebat.

Promittere

Eadē. q̄lis antea. ut lōgitudo tpis nihil troianis ꝓdesse uideat. Finē.n. regnū sed laborū finē. Antenor. cur hūc solū noīant: cū atroia Capys cāpaniā. Helenus macedoniā. alii sardiniā secūdū Salust. occuparīt. Quia si ꝓditionis argueret: poneret similis psona. Antenor.n. & æneas teste Iunio patriā ꝓdidisse dīr. Quod Ver. tangit ibi. Se quoq; prīcipibus pmixtū a. a. Horatius tū excusans ait: Ardētē sine fraude .i. sine ꝓditione. Nemo aūt excusat nisi rē plenā suspitiōe. Sisenna tū dicit solū antenorē ꝓdidisse. Q đ arguit: qa legatos Helenā repetentes hospitio accepit: & Vlyxem submendici habitu cognitū non ꝓdidit. Et si sic est: augemus exemplum. Si ꝓditor regnat cur nō pius.

DO. Talis. res plena subtili arte: ubi nō psonarū solū. sed rer̄ habet rō. Loqr̄ Venus ad Iouē se priuata filia ad patrē: si publica īferior dea apud sūmū deor̄. Vicit aūt qđ publicū fuit. Cōcitat subtilē iuidiā. qđ iuppiter cuius sit iuste curare qd dii: qd hoīes agāt: omiserit uerū ī æneā iudiciū: & ī noxiū tot tormēt is dissimulās uexari sinat. Preponit ḡ publica psona. & subnectit ꝑuata. Apud.n. patrē nō potuit cōqri de hiis: sed apud deorū regē Diis aūt applicauit æternis r. im. Et hoibus fulmine t. Aeternis. Ergo ñ sūt cōtēnenda ueluti ea q̄ ad tēpus sūt. q.d nō ueniūt dii cōtra fata. Quid. freta inocētia troianor̄. q̄rit nomē delicti: quo nō iuēto. cōstet eos īmeritos pati. Aeneas. speciale ponit nomē: atq; ide trāsit ad genus. In te. Regē d. & h. Qui oīa habes in potestate.

Auū suū: ꝓmissorē noui īpii: quē oēs dii suspiciūt. & hoīes fulmine territi uenerant. Meus. s. filius. tuus nepos. Tm̄. Bis repete q̄d tātū æneas. & qd tm̄ tros. Tm̄. tā magnū. tā īmane. Cunctus. ad id redigitur. ut nec alibi stare. nec ī italiā uenire possit. Ergo restat ut ī fluctibus semp exagitet. Pollicitus. cōuenit ex ueteris promissi īmo pollicitationis fide. Turpe.n. ē decedere de fide. Turpissimū cuius mutare snīam. Quid ḡ tāto deo p sertī ubi filiæ nepotisq; uertat īcomodū. Genitor. ponit post publicā psonā patrē ut appareat neutrā illar̄ decere pfidia traduci. Vertit. cū uas uertit. omne qđ habet effundit. Ergo oīdit ꝙ iuppit inimica psuasione ita sit uersus. ut nihil pietas sit ī eo relictū. Quā ītegrā filiæ pstare debuit. Genitor: multū ualet hæc psona ī promissis. q̄ ñ liberis solū uerū & posteris sint ꝓfutura. Quæ snīa. q. d. qs te potior ē q te possit uertere. Hoc eqdē. dissimulandū ē dānū. si qd amissū ē alterius cōmodi rōne pēsat. Vñ cōpēsatio dicit ueluti si ī altera lāce dāno posito: ī altera cōmodū par aut maius ponat. Occasū troiæ. oīdit rē maximā pisse. Casus.n. quæ rei ē uel psonæ īferioris. Occasus diuinæ rei uel psonæ supioris. Nā solē lunāq; occidere. & uiros ꝑclaros occidisse dicimus. Repēdens. cōparās & exæquās mala fata bonis. Nūc eadē. nō solū ñ iueniūt bona. sed manēt mala. Quē das f. qa iuppit pōt postulata cōplere. & potuit efficere ne aliq̄ occiderēt. Pōt & sic itelligi. Quē das finē. i. q̄ troiani ueniēt in italiā. aut q̄ carebūt his malis. Antenor p. cōparatio a minore ad maius exaggerat mœrorem. Antenor ergo alienus necessitudine tua homo humilis & depressus manus hostium potuit effugere.

CHRISTOPHORVS. Tristior. Subtristis Significat enim comparatiuum aliquando minus quam positiuum. ut crudior fuit hodie roscius. Lachrymis. sunt qui a lacerando lachrymas dici putant. Sua enim false dine genas lacerant. Vt enim e naribus pituita & ex auribus bilis sic ex oculis atra bilis emittitur. Hic autem humor quia terram refert, falsus est. propterea q̄ corrodit. Alii dicunt lchrymas dici a græco uerbo: Nam illi

Δακρῦα dicit lachrymas ab eo qđ ē Δακρυω mordeo: quia oculos mordent. Antiq aũt lachrymas: sepulchrũ & pulcher aspirauerunt. O qui. o uocatis ē. Item admirantis. ut O q̃lis facies & quali digna tabella. Indignãtis ut O rpa o mores. Optantis: ut Quãq̃ o sed superẽt qbus hoc neptũne dedisti: Est ãt oratio ī genere deliberatiuo Suader. n. Ioui ut liberet troianos a periculis. & deducat ī italiã. Ponit rẽ facilẽ cũ. ille oĩa possit. ponit honestã cũ pollicitus fuerit. Ponit utilẽ qa det filio & posteris. Captat beniuolentiã. cũ appellet regẽ hominũ & deorũ Est sermo patheticus: Nã statim a principio latenter cõquerit quod cũ oĩa possit promissa nõ obseruet. Prorũpit ī interrogationẽ q̃ nũc grauissima est: cũ aliter q̃ uelit interrogator responderi nõ possit. ut hic Nã cũ dicat quid meus æneas cõmisit nõ põt responderi nisi Nihil. agit autẽ tanquã apud deorũ regẽ de iure tãquã aũt apud patrẽ de cõmiseratione. Quibus duobus cõiunctis oportet cãm conuinci. O q res h. Hoc principio & beniuolentiam simul captat & facultatẽ inesse ī Ione ostendit. ut det qđ petit: cũ multo maiora possit. Aeternis. g̃ nec desuit adhuc: nec defutura ē sibi facultas. Regis. In qua re includit iustitia. quã ī eo laudat: cũ iusta ab eo ipetrare cõtendat. Terres. Ergo & aduersarios nostros ne iniuste ī nos agant: terrore continebis. Quid æneas & atros Vt cũ rex & populus extra noxũ sint: nusquã crimẽ relinquat. Magna aũt misericordiæ motio est. ut post tot calamitates etiam regno excludant. ut nusquã cõsistere liceat. Et latentes lunonẽ ĩgenti inuidia onerat. Certe hinc Assertio primi aduerbii: & repetitio alterius maximũ affert pondus orationi. Maximum aũt exaggeratio pollicitationis cum alia repetitione: cũ dicit Qui mare q t. c. d. t. Quæ t. g. Quis adeo potens apud te ut deducat te & penitus deducit. Id. n. est Vertit de uia recta presertim cõtra filiam & nepotẽ. Id enī est genitor. Hoc equidẽ: A duplici loco mouet pathos. & q̃ in calamitatibus maximis diutius fuerit. Nã diuturnitas hoc facit: ut illud Septem illũ pibent totos ex. ordine menses. Et quod præter spem cõsolationem amiserit. ut illud Olyci/da uiui pueninius aduena nostra. Quod nũquã ueriti sumus. Antenor. admiror dicere Seruiũ teste Liuio Antenorẽ & Aeneam ꝓditores patriæ dictos fuisse. Quæ. n. scribit Liuius hæc ad uerbũ sunt. Satis constat troia capta ī cæteros sæuitũ esse troianos a duobus Aenea Antenoreq̃ & uetustis iure hospitii. & qa pacis reddẽdæq̃ Helenæ semp auctores fuerãt: omne ius belli achiuos abstinuisse. Duo ergo dicit Liuius. & antiquos græcorũ hospites hos duos fuisse: & pacis reddendæ Helenæq̃ Helenæ semp auctores extitisse. In horũ utro proditionis accusant. An quia hospites fuerĩt ante bellũ: Nã in bello nõ potuerũt. Atq hoc nõ ē pariã ꝓdere: sed potius illius maiestatẽ ꝓpagare. An qa pacis ac reddẽdæ Helenæ p summã iniuriam ereptæ auctores fuerint: cum id sueret patriã ab iis quæ secutæ sunt calamitatibus liberare: illamq̃ iustitiã illustrare: cum ius faſq̃ postulent: ut raptã ac raptores repetentibus tradant. Neq̃ uerisimile ē uoluisse poetam eum uirũ: quẽ omni laudum genere ad diuinitatem usq̃ extollere cõtendat: uel minima infamiæ suspitione deturpare. Neq̃ cum dixit Sequoq̃ principibus permixtũ agnouit achiuis. Ostendit illum aduersus patriam pugnasse. quod neq̃ Homerus neq̃ alius scriptor unquam ponit: sed amore ī patriam adeo flagrasse. ut dũ illã tutet uel inter cõfertissimos hostes ferri non dubitauerit. Dixit ergo antenor potuit: ut a maiori argumẽtũ faceret. Nominauit aũt potius Antenorem qua cæteros troianos: quia illi in italiam non peruenerãt excepto capy. qui unus ut puto. e comitibus æneæ fuerat. Quamobrem ego is sum qui libenter illis assentio qui ciuẽ optimũ eum fuisse dicũt: & de reconciliatione iter Priamũ & græcos ægisse: suasorẽq̃ semp redendæ Helenæ se præbuisse. Glaucũ filiũ quia sequebat Paridẽ ab dicauisse. eundemq̃ agamemnone cæsum non fleuisse. Hic capto ilio cũ nunciaretur ī eum conspirari. mare cũ suis conscendit. Henetis q sub Philemone fuerãt eũ secutis. ltaq̃ superato ægeo ac ionio adriaticũ peruenit: ac hinc dalmatas: illyricos: liburnosq̃ linquẽs. Hinc apulos et picenos in euganiã uenit: pulsisq̃ inde euganeis Patauiũ cõdidit. Prouincia ipsa ab Heneto q sub eo erat henetia primũ post Venetia est appellata. Nec uident huic sententiæ cõtraria ea esse quæ ab Eusebio ponuntur. quãuis scribit hectoris filios adiuuante heleno ilium recuperasse pulsis inde antenoris posteris. Nã potuerũt illi & fortunæ auxilio & hospitalitate antenoris interceꝺente ita sine ulla fraude patriam recuperare. ut helenus ĩter inimicos græcos regnare potuit. Quapropter non hæc scripsit poeta ut duos huiusce modi uiros perditionis argueret. qua re nihil magis a suo consilio quo auctorem romani generis illustrandum sibi ꝓposuerat: alienum esse potuit. sed ut ostenderet sī Antenor tanta fœlicitate in italia sedes regnumq̃ occupauit nullo sanguine ioui coniunctus. nõ debere ab eadem italia æneam nepotem suum arceri.

SER. Illyricos pe. s. antenor non illiricum nec liburniam uenit sed Venetiam. Sed inde uenit quidam henerus a quo denominata ē henetia deinde Venetia. Tutus. cũ liburni sint rheti uindelici sæuissimi populi ab amazonibus originem teste horat. ducentes. Hos superauit Drusus. Dictũ ergo est ad augumẽtũ. q̃ tutus etiã inter sæuos fuerit. Fontem ti. circuitionem utunt sæpe poetæ. ut dicãt arcem butroti pro butroto: sic hic Fontẽ ti. ꝓ timauo. & paulo post Vrbẽ Patauiꝓ Patauio. Nouẽ. multi septẽ dicũt. Quod si ĩcerta fides ē. erit numerus terminatus pro ĩterminato. Cũ mur. m. nã tãta ui exit in mare. ut uicinus mõs resonet Mare. historiã tangit. Nã fluuius hic ab incolis mare uocari ait Varro. Proruptũ. i. effusum fluẽs: & melius est q̃ præpruptũ. Bene autẽ diffiniũt quod largus fons sit solutũ mare. Pelago: quarum abundãtia. Premit. populatur. Hic. indifficili loco. Patauiũ. Patauiũ uel a padi. uicinitate q̃si Padauiũ: uel a græco. πέτεσθαι. i. uolari qa capti augurio sit conditum: uel q̃ urbem ibi condiderit ubi auem

Illyricos penetrare sinus: atq̃ intima tutus
Regna lyburnorum & fontẽ superare timaui
Vnde per ora nouẽ uasto cũ murmure mõtis
It mare proruptũ: & pelago ꝑmit arua sonãti
Hic tamen ille urbẽ pataui: sedesq̃ locauit
Teucrorũ: & genti nomen dedit: armaq̃ fixit
Troia nunc placida compostus pace qescit:
Nos tua progenies: cœli quibus annuis arcẽ
Nauibus infandum amissis unius ob iram

patauiũ

telo petiuerit. Sedesq; .I. ex uotis suis mouet inuidiam quod id sit concessum Antenori: quod ipsa desiderat. Et genti. n. d. quod uictori Aeneæ nō cōcedit prohibente Iunone. cōtra quā oblique loquitur respectu. marii. Hi aūt primis tpibus a duce antenoridæ dicti sunt. Arma fixit. Nam finita militia siue gladiatura tēplis arma suspēdebat. Horat. Veranius armis herculis ad postē fixit. Compostus. cōpositus p syncopā. Nos. tanq̄ una de troiāis loquit̄. Tua progenies. epexegesis est. ut A st ego q̄ diuū in. re. Annuis. ḡa nutu ꝓmittit. Infandū. pro īfande. ut Miserū septena quot ānis: & toruumq; repente clamat. Figura hæc ī q̄ nomē ꝓ aduerbio ponit̄ poetica. ē. oratores ñ utunē infandum tñ hic pōt eē īteriectio dolentis. Prodimur. poro damur. Alias multa significat. Ergo ut qd ꝓdimur hic significat explanaret. addit. Disiungimur italis oris. Hic. i. talis. ut Hunc te Euryale aspicio. Honos secundū arte ē honor: arbor: lepor: & ē or breuis. poetæ aurē mutant in os longā. Sal etiā pene ubiq; labos posuit. Melius ē seruire regulæ. Sic. Hoc ē ꝓ naufragia. In scæptra r ad īperia referuas: aut antiq̄ licentia ē cōium ꝓpositionū. Olli. mō tūc. Pronomē. n. nō ponit̄ cū noīe sed ꝓ noīe. Alias olli ꝓ illi ē: ut Olli duraqes o. & f. ur. sonus. Subridens. lætus erat & q̄lis solet eē cū facit serenū. Dāt. n. poetæ elemētorū habitū numinibus: ut supra de Neptūno dcñ ē. Serenat. patet prīa ꝑsona ut fulmino pluo & similia: nisi loq̄t̄ q pōt eē. ut si iuppit̄ dicat ego serено. Libauit. lēiter tetigit. Est aūt osculū dare religiōis. suauiū uoluptatis. Te. Othais meū suauiū.

Penetrare

DO. Illyricos penetrare. uoluit demōstrare difficultatē pueniēdi & ad hostiles ptes penetrādi q̄ oīa facit dictis posterius annexis. Penetrare. n. ē penitus īrare: & sinus sūt recessus terrarū pēitus remotaꝝ: qbus clausis ñ potuisset euadere si picula extitisset. Et miro uerbo usa ē trāsire qđ ē sine molestia: uel īpedimēto quo uis pueniре. Et qa fontē supare difficultatē nō demōstrat: addit: Vñ p ora nouē & cætera. ut cōmemorat tantæ illū fontē uirtutis esse: ut p nouē illius ora tutus trāsiret. Vasto cū. m. m. i. m. pr. Vt fons solo uocabulo re uera sui abūdātia ī terris pelagi faciē oīderet. ḡ potuit hostis euadere potuit penetrare: si illi potuit supare f. t. Hīc. l. ī regionibus hostilibus & p oēs difficultates. Ergo unū aduerbiū & ꝓnomē graue pōdus doloris adiecit. Ille minoris dignitatis cur tñ fœlicitatis adeptus ē: ut tutus trāsierit: tutus puenerit. tutus urbē suis cōdiderit: tutus noīe troiano uocitari īdigēas fecerit: tutus arma troiana. i. uicta ī eoꝝ ptibus fixerit. quos nō cōstat uictores fuisse. Nos trāsit ad cōparationē. Tua ꝓgenies. īterpretatio ē. Tua q deos hoīes ī potestate habes. Apud quē ꝑuilegiū primi gradus habere debemus. Dū spe ꝓmissorū ducimus naues amisimus. & ꝓmissā italiā tenere nō possumus. Vnius ob. i. optime ad finē orationis reseruauit: ne. s. īter initia dixisset offensus Iuppiter sorores & cōiugis iniuria alienaret̄. Nec etiā nomē iunois posuit: ut sine offensa ad iniuriaꝝ mumeꝝ pueniret. Olli sub. ut uenus lachrimis antiq̄ loquēret̄ significauit dolorē īternū: & qd dictura esset. Sic iuppiter statī debuit hilaritate uultus & osculo & prīa ꝑte orationis demere angorū filiæ nec oportuit eā circuitione defferri. Subrisit. risu utit̄ ut eā exhilararet: sed subrisit ut maiestatē seruaret ex modestia. Nā satori hoīum & deoꝝ turpis erat plenus risus. Subrisit: ut ꝑtē daret troianoꝝ casibus partē reseruaret illis quæ erat ꝓmissurus. Vultu quo cœlū: tali q̄lē habet cum elemēta trāquillat. Osculā. signum optimū: cum beniuolentiam suam osculo publicat. Dehinc. ostendit signa ista non frustra fuisse præmissa: quæ Veneris mecum leuarent

Heneti

CHRI. Henetos aūt de q̄bus meminit Seruius ī paphlagonia asiatica regiōe fuisse a qbus italici oriūdi sunt Liuius & pli. scribūt. Strabo tū uenetos italicos a ueneti colōiæ populis coloniā eē cēset. Alii dīt henetos uenisse ī italiā cū antenore. Illyricos. illirici tenēt q̄ istro sūt alpibusq; cōtinua. īterq; italiā & germaniā iacētia. Inço

illyria

hār aūt a lacu uēdelicorū. & rhetoꝝ & tœniorū: Ipsius oræ partē occuparūt daci. q boios & taurīscos deleuerunt. Est aūt dcā illyria ab Illyrio Polyphemi filio. Intīa. suplatiuū ab eo q̄ est īrus. Lyburni. sinus ionicus adriatici ps ē: huius a dextra latus facit illyriā. Sinistroꝝ uero italia usq; aqleiæ recessus. Ad terrā illyricā īsulæ sunt absyrtides: cerictica lyburnicæ. ltē ista. tragurīū: mellina. corcyrapharus. Timauus. fluuius ē uenetorū cōcordiæ at

Timauꝰ

q; trigestæ oppidis uicinus. ex mōte grādi p nouē ora effusus āplissimū añ alia fontē facit. ex quo tādē uno alueo fluens ī adriaticū exit mare ī sinū trigestinū. Ait florentinꝰ Boccacius. Strabo uero nō ꝓcul aqleia q̄ uenetias regionē terminat Diomedis tēplū ē: & portus tymauus & lucus miro decore. Septē assūt fluuiatilis aq̄ fōtes maris fōtem & matrē ab īcolis uocari. Tymauus. ut ait Posidonius. e montibus delatus decidit ī ꝓfūdū: deīde īter terrā absorpus stadiis circit̄. cxxx. decidit ī mare. Nos tua. p. p cōtētione q color rhetoricus summā uī oratioui affert. Est. n. huiusce modi Antenor uir nulla cognatiōe. aut affinitate tibi cōiūctis ī italiā īcolumis uenit & sine difficultate urbē cōdidit. ī q̄ cū suis ī summa trāquillitate degit. Nos aūt q tua ꝓgenies sumꝰ post diuturnos grauissimosq; errores & multa picula ī ea trā quā fata coesserūt cōsistere nō possumꝰ. Nos. admiscet ꝑsonī suā. Nā cū filius ex matris uisceribꝰ sit. nihil euenit nato: quī idē & mari nō eueniat. Quī ēt dolētius ī filio q̄ ī se damna sentiūt matres: Maximope igit̄ mouet iouē cū ostēdat se Iouis filiā iisdem calamitatibꝰ qbus æneas ꝓmi. Cæli q. a. a. Quid grauius accidere pōt: q̄ illis q iubēte Ioue tāto deo cœlū spabant nūc trās denegari. Est aūt maximū pathos cū aliqd ꝓter spē euenit: ut alibi demonstrauimus. Vnius. q. d. ēt si plures irati nobis eēt ne dū una tñ cōtra tua iussa nullū efficacē conatū habere deberēt. Disiungimur. miseꝝ nō tenere italiā sed miserius ab longe remoueri: ut oīs spes potiūdi eripiat̄. Hic pietas h. Cū ualidis iā argumētis occupauerit mētē Iouis: ad postremū grauissima interrogatiōe uehemēter urges ut nō solū persoīā deæ ad deū agat. sed licentius filiæ ad patrem: & ea interrogat ad quæ alter q̄ ipsa uelit Iuppiter respondere non possit. Subridens. optimū temperamē tū non solū quia tantæ maiestatis non erat prosusius ridere uerum quia ut hac modesta exhilaratione spem auxi lii præstabat. sic solutiori risu contemptum ostendisset.

Prodimur. atq; italis longe disiungimur oris
Hic pietatis honos: sic nos ī scæptra reponis
Olli subridens hominū sator atq; deorum
Vultu quo cœlū tempestates q; serenat:
Oscula libauit natæ: de hinc talia fatur.

SER. Parce metu. Cū arguimur ī cauſis primo nos purgari oportet: & ſic ad actionem deſcendere. Ergo añ obiecta purgat iuppiter: de inde ꝓmittit. Parce metu. dimitte metū: ut ꝓce uerbis. Cytherea: quæ græce ei di phthōgum habent: latine ne in e ꝓductū cōuertunt. Ergo Κυθέρεια cytherea μήδεια medea. Quæ aũt dicit Iuppiter ad ſolutōnē añdictorū ptinēt. Ergo qm̄ dixerat triſtior. nūc dicit ꝓce metu. Immota: qa dixerat. Quæ te ſnīa uertit. Et ſtoice p trāſitū ponit nō mutari fata. Ná fati īmobilis rō ē. Tuorū. Troianorū uel romanorū. Tibi nō ꝓpter te. Sed uacat: uel tibi q̄ſi quæ tua ſunt.

Parce metu cytherea: manent immota tuorū
Fata tibi: cernes urbem & promiſſa lauini
Mœnia, ſublimem feres ad ſydera cœli
Magnanimum æneam: neque me ſnīa uertit:
Hic (tibi fabor. n. q̄ī hęc te cura remordet
Longius & uoluens fatorū arcana mouebo)
Bellum ingens geret italia: populoſq; feroces
Cōtundet: moreſq; uirīs: & mœnia ponet
Tertia dum latio regnantem uiderit æſtas:
Ternaq; tranſierint rutulis hiberna ſubactis.
At puer aſcanius cui nunc cognomen iulo
Additur: ilus erat dum res ſtetit ilia regno
Triginta magnos uoluendis menſib9 orbes
Imperio explebit: regnumq; a ſede lauini
Tranſferret: & longā multa ui muniet albā.

Vrbē: Aut mœnia lauini: aut romam: qa cū ꝓprietatē detrahimus. qd magnū eſt ītelligimus. Vt ſi dicā Lego oratorē ītelligo Ciceronē. Et ne ſit longa expectatio adiicit. & per. l. m. Aut. ſubtrahat. & atq; p epexegeſin erit urbem. i. ꝓmiſſa. l. m. Sublimē ad ſy. c. Propter illud: Cœli. q. a. a. Aeneas. n. ſecū dū quoſdā ī numicū flumen cecidit. Ouidius autē ī cœlū raptū aſſerit. Eſtq; iuppiter īdiges dictus: Hic ordo ē. Hic geret īgens b. in. i. Fabor. n. excuſat quæſtionē futurā: & q̄ſi dolenti Veneri uera dicit. Sed aliter loquet cæteris diis ꝑſentibus ī decimo. Abnuerā bello italiā concurrere teucris. Remordet ſolicitat. Terent. Par pari referto qđ illam remordeat. Arcana. ſecreta. Vñ arca & arx q̄ſi res ſecretæ. Italia. ī italia. Sic nō añ tyro deſpectus iarbas. i. ī tyro. Ná ſi aduerbialiter dixiſſet poſuiſſet tyri. Cōtundet incōgrue cōſolabatur bella ꝑdicens niſi uictoriam poneret.. Leges & mœnia. hyſteron proteron. primo. n. ciuitas: deinde mores ponunt. Mores. leges: Tertia. rhetorice ne breue eſſet ſi triennium diceret tpa diuiſit ī ſpeciē. At puer. prudenter exitū æneæ oſtēdit. & tacuit dicēdo filiū poſtea regnaturū. Cui nūc eo. ait Cato æneam cū patre ad Italiā ueniſſe: & ꝓp inuaſos agros cōtra Latinū & Turnum pugnaſſe: & in eo bello periſſe Latinū. Turnū aũt auxilio Mezentii bellum renouaſſe. in quo æneas turnuſq; pariter rapti ſunt. Migraſſeq; in aſcaniū & Mezentium: eoſq; ſingulari certamine cōcurriſſe uictoq; Mezentio aſcaniū eē captū Iulium uocari a prima barbæ lanugine. quæ uictoriæ tpe illi naſcebatur. Nam aſcanius ab aſcanio phrygiæ flumine dictus eſt. Deinde Ilus ab Ilo rege. Ergo nūc dum gerit bellū. Ab hac hiſtoria ita diſcedit poeta: ut ſæpe oſtēdat poetice & nō per ignorantiam diſcedere: Sic & cum dicit de anchiſe, Quo magis italia mecū lætere reperta. Ná amphibolice oſtendit anchiſem ad italiā ueniſſe. Eodem pacto etiam ſingit æneam condidiſſe carthaginem: cum ſeptuaginta annos ante urbem romam condita ſit: Et inter excidium troiæ & ortū romæ. ccc. xl. anni interſint. Cognomē. magis proprie dixiſſe agnomen. Sed ad familiā quæ inde iulia dicta eſt reſpexit. Dicimus autē nomē eſt mihi Cicero. Ter. æcyra nomen eſt huic fabulæ & Ciceronis. Saluſt. Cui nomē obliuōis cōdiderāt: & Ciceroni ut cui remulo cognomē erat. & Ciceronē. Aenedaſq; meo nomē de nomine fingo. Rectius tamē utimur: datiuo. Magnos o tres. ſunt anni lunaris triginta dierū. Solaris duodecim menſiū. & magnus qui ſecūdū Ciceronem in hortenſio. xii. milia annorū & quingentos quinquaginta quattuor cōtinet. Sed hoc loco dicit magnū comparatione lunariis: ut alibi Interea magnū ſol circūuoluitur annum. Annus dicitur quaſi anus. i. annulus. qa in ſe redeat. ut atq; ī ſe ſua per ueſtigia uertitur annus: Vel ab ἀνανέουσθαι. i. ab innouatione. Voluendis. uolubilibus: A ſede lauini. uitans enim nouercalem inuidiam deſerto lauino. albam longam condidit ab alba porca & ſitu longo dictam

Vi. Nunc uirtute alias multa ſignificat.

DO. Parce. Si ſolū hoc dixiſſet. abunde ſuffecerat ad demulcendū animum. Reddit. n. ſecuram. & nihil īmutatium eē demōſtrat. Dat aũt huic poeta ꝑſonā regis nō patris. De futuris. n. nō niſi deus loqt. Ergo cytherea dixit & nō filia: & tuoꝝ & nō noſtroꝝ. Manent tibi fata. hoc ſat erant: ſed ut ſatiaret qđ aſſerebat addidit ī mota Deinde enumerat ſpecialiter qđ generalitate clauſerat. Reſpōdent et querimoniis ueneris. Ná cū illa diſſet. Cūtus ob. i. t. c. o. Hic dicit Cernes urbē. & ad id Cæli q. a. a. ponit Magnanimū æ. ſ. f. ad ſydera cœli. Vt aũt aptiorem faceret generalitatē. addit fatorū diſpoſitionē. Tāgit aũt geſta ab ænea ad cæſarem & tpa cæſaris Quæ ſcribenda cū ꝓpoſuiſſet: morte præuentus. nō īpleuit. Breui igit oratione ſecurā facit Venerē. longo deīde ordīe futura explicat. Nō. n. ocioſe audiſſet Venus. q̄ ptinerent ad gaudiū niſi ꝑ us amotus eēt metus. Sic Ter. Vbi inueniā pamphilū ut metū ī quo nūc ē adimā: atq; expleā aīum gaudio. Fabor. n. arcana fatorū q̄ nulli fas ē noſſe: cōmendat ſenſibus filiæ. & ſerillicite facere demonſtrat: ut cognoſcat illa beniuolū ſtudiū patris. Tibi: quia filia es. qa ſolicita qa nolo te uexari angoribus Tu docta tuorū fata lætaberis. Bellū. proponit curā belli. ſed bona uentura ꝓmittit. Mortē aũt æneæ qđ erat triſtæ ſubticet. At puer. oſtēdit qđ optabile ē æneæ nō externū ſed filios ſucceſſurū eo fœliciorē ut nō triennio. ut ipſe. ſed triginta annos ſit regnaturus.

CHRISTOFORVS. Cytherea. Venus a cytheris inſula dicta. Sunt autem cytherę inſula a regione lacædemonis locus contra ſpartam bellum gerentibus apprime aptus. De qua inſula dixit Chilon ſpartanus uir ſapiens præſtare lacedæmonibus illam demergi q̄ extare. Venus prima cœli & diei filia fuit. Et ex loue ſeu Libero amorem geminum & gratias genuit. Filia cœli ſuo cœto affixa eſt. & diei quia lucidus eſt planeta

Geminũ amorẽ.ſ.caſtrũ & laſciuiũ.Gratias q̃ ſine amore non ſunt. Venus ſecũda ex uirilibus cœlii nata eſt.Saturnus.n.ut ait Heſiodus.accepta falce a matre.q̃ illum ulciſci cupiebat:ex iſtis uirilia amputauit cœlio. Ex eorũ ſanguineis guttis terra gygãtes:Erynes & nymphas melias genuit. Virilia autẽ in mare proiecta:& fluctibus agitata ſpumã fecerũt.ex qua Venus creata eſt. Vñ a uirilibus q̃ ἀφρός ẽ : dicunt philomedea. A ſpuma uero q̃ ἀφρος appellatur aphrodite dicit:& qa e mari primo cytheris inſulæ adhæſit:ac mox in cyprũ profecta eſt cytherea ac cyprogenia dicit. Tertia aũt Venus iouis & dioneæ filia.ex qua ẽ Aeneas..Antiquiſſimũ aũt illi tẽplũ aſcaloniæ urbis ſyriæ fuit.Nã qđ in cypro ẽ.hinc uenille cypri uolũt. Quod aũt ĩ cytheris phœnices : qui ex hac ſunt:ædificarũt .Hoc ſcythæ q ſyriã ĩuaſerunt cũ rapuiſſent: Venus ĩ eos fœmineũ morbũ ĩmiſit. Vocat ab aſſyriis militia .Arabes alitã:Perſæ mitrã nominant:ait Herodotus. Venus latine dicit uel q ad oĩa aĩalia uniat.uel q p eã oĩa ueniãt.i.oriãtur. Venerẽ gignedi uĩ dicũt. Si aũt ad hiſtoriã referas:dicunt cretenſis iouis illã filiã fuiſſe & qua ætate & qbus ſacris nuptiæ ſint celebrãdæ ĩueniſſe. Ac primũ ĩ ſiciliã iuxta Ericem nauigaſſe. Inde ĩ paphũ cyperi & ĩ Inſulã cytherã.& ĩ aſiã & ſyriã .ait Diodorus. Eſt præterea ſtella uenus ĩ tertio cœlo amoris cõciliatrix & apprime ſalutaris pp optimũ ĩ ea cõtẽperamẽtũ humoris & coloris. Solus planetarũ excedit zodiacũ duobus gradibus. Nunq̃ a ſole diſcedit ultra .xxxxvi. gradus:qñ illũ ſubſequit motu naturali. Añ cedit aũt motu ꝓpo planetarũ.qui ẽ ab occidente ĩ oriẽtẽ cõtra motũ firmamenti apparet ĩ occidente poſt occaſum ſolis.& dicit heſperus ſiue ueſper.qñ aũt cõtra.apparet ĩ oriẽte añ ortũ ſolis .& dicit lucifer:& iubar. Primus autẽ apud græcos Pythagoras auctore Parmenide deprehẽdit eundẽ eſſe luciferũ & heſperũ. Inducit amatores muſicæ.& uerſuum.Domicilia ſua ſunt libra & taurus.Manet in uno quoq̃ ſigno.xxix.dies . & perficit curſum trecentis ac quadraginta octo diebus.

SER. Hic iam tercẽtũ.uſq̃ ad ortũ urbis romæ: Nã ipa q̃dringẽtos regnauit.Hĩc dixit Donec regina ſacerdos Ipſa aũt ad regnũ Noſtilii puenit.a quo eſt diruta. Totos. Sine intermiſſione. Sacerdos: Amulius & Numitor fratres fuerunt.ſed Amulius fratrẽ regno pepulit.Filiũ interfecit.Filiã uero Illã Veſtæ ſacerdotẽ fecit.Ex hac Mars geminos Romũ ac Remũ ſuſcepit.Amulius eos cũ matre ĩ tyberi deiici iuſſit.& illa fluminis uxor facta eſt.Hĩc Horat. Vxorius amnis dixit.Pueros Fauſtulus paſtor ſubſtulit: & accæ laurentiæ nutriendos dedit. Sed cũ hæc meretrix eẽt:fingunt a lupa nutriti:qa illæ lupæ uocãtur.& loca illa lupanaria. Vel qa lupa marti cõſecrata eſt. Vñ Maritus a ſtabulis rapuit lupus.Hi cæſo amulio regnũ auo reſtituerũt.ac romã cõdiderũt a Romo:qui deĩde blandimenti cã romulus dictus eſt nominatã.Viderat prior remus ſex uultures.Romus aũt poſterior ſed duodecim. Quæres bellum creauit.& remus extĩctus ẽ. Regina.regis filia:Sic de Paſiphæ.Magnũ reginæ.ſ.n.m.a. Grauis.graui da Nõ ĩſueta graues.t.p.ſ. Fuluo.t.utebat pelle lupæ more paſtorũ:cur aũt nutricis pelle utebat. Vel ad imitationem Iouis qui amaltheæ capræ nutricis ſuæ pelle utebatur.Vel excuſatur falſitate fabulæ.

Hic iam tercentum totos regnabit annos
Gente ſub hectorea:donec regina ſacerdos
Marte grauis geminã partu dabit ilia prolẽ:
Inde lupæ fuluo nutricis gramine lætus
Romulus excipiet gentẽ:& mauortia cõdit
Mœnia:romanoſq̃ ſuo de nomine dicit.
His ego nec metas rerũ:nec tẽpora ponO.
Imperium ſine fine dedit quin aſpera iuno:
Quę mare nũc terraſq̃ metu cœlũq̃ fatigat:
Conſilia in melius referet mecũq̃ fouebit
Romanos rerũ dominos:gentemq̃ togatam
Sic placitum ueniet luſtris labentibus ætas
Cũ domus aſſaraci phthiã:claraſq̃ mycenas
Seruitio premet:& uictis dominabit argis
Naſcet pulchra troianus origine cæſar.
Imperiũ oceano:famam qui terminet aſtris.

Excipiet.g.cæſo remo cuius cæde cũ peſtilentia exorta eẽt fuit oraculũ placãtes eẽ ſuos manes. Ergo agenti aliqd romuloſemp ſella curulis uacua cum reliqs inſignibus regis iuxta apponebat:ut pariter ĩperare uideret. Romanos nõ romã. Vrbis .n.illius uerũ nomẽ nemo uel ĩ ſacris enunciat. Vnde Trib.ut ait Varro.Id auſus nominare ĩ crucẽ ſublatus eſt. Hoc nec iginus de ſitu urbis loquẽs exprimit. Metas.ad terras metas : Ad tpa aũt annos rettulit.Nã ſine lauino & albæ dato romanis æternitatẽ tribuit. Quin minus eſt eſſet.Planũ aũt quinetiã. Aſpera iu.tolerabilius maritus uxorẽ criminat q̃ alius. Metu.nã ſupra Id metuans. Terras c.q.ſ.Sic alibi ab ſumptæ in teucros uires cœli q.m. Cõſilia.qa bello punico ſecũdo romanis placata fauere cœpit. Gentẽ q.t bene qa oĩs ſexus & cõditio toga utebat. Nam illã fœminas habuiſſe cycladũ & ricini uſum oſtdit .Ricinus ex eo dicit q̃ poſt terga reiicit.uulgo mauorte appellatur. Placitũ.uel fatis uel mihi. Luſtris.quinquennalis.Numerat aũt ab olympiadibus .qa nõdũ erat roma & cõſules Luſtrũ aũt dictũ ẽ q̃ poſt quinquẽnium una quæq̃ urbs luſtrabat. Domus.familia troiana. Aſſaracus n.capym:capis anchiſem.& ille ænæam genuit.Vñ romani ex qbus Minus achaiam uicit. Phithiam.Achilis ẽ patria. Claras.pp agamẽnonẽ cuius fuit patria. Naſcet Cõtra illud Certe hĩc ro.Et omnis intentio poetæ ad auguſti laudẽ tendit.ut in ſexti catalogo & ĩ clypeo apparet .Iuppiter aũt & obiecta purgat.& aliqd ſolliceat. Pulchra.alluſit ad Venerẽ. Cæſar.C.Iulius cæſar:Et cæſar dicit q̃ cæſo matris uẽtre natus ẽ. Vel qđ auus eius manu ſua in aphrica elephantẽ.q punica lingua cæſar appellat.cecidit.Imperium o.ad laudem dixit. Vel hiſtoria eſt.Nã & brittannos.qui ĩ oceano ſunt uicit.Et cũ poſt mortẽ ludi funebres ab Auguſto adoptiuo filio celebrarentur.ſtella medio die uiſa eſt . Vnde Ecce dionæi proceſſit cæſaris aſtrum.

DO. Hic iã tercentũ.poſt triẽnium æneæ.xxx. Aſcanio &.ccc.hectoreæ genti dantur. Regina.quæ q̃uis geminos patrias.ad unum romulũ impium puenturũ oſtẽdit:& parricidiũ occultat.& romanos a romo appel-

larum iri qui tanta sint fœlicitate regnaturi. ut nullis alterorũ regnũ tẽporũ terminis claudant. Aspera iuno. ap
ponit quod Venus unius ob irá dixit. Ergo tãtá fœliciratem pollicet. ut accerrima inimica posito odio fautu
ra sit Ad domus asc. extremus cumulus lætitiæ. ut qui ad tempus uictores erant. is quos uicerant seruituriesse
sent: Quod est plus q̃ antenorem inter uictores populos consedisse. & per medios achiuos prolapsos esse uerum
quia hæc in honorem cæsaris scribebat. aperuit quod in posterioribus fuisset scripturus. nisi mors præuenisset.
Nam post mortem Turni sequebatur. xxx. ac. ccc. annorum gesta hac deinceps usq; ad cæsaris tempora facta
Et cæsarem ita amplificaturum romanum imperium ut nihil relinqueret quod non se subactum fateret. Pul
chra. optima & honesta: ut non corporis sit: sed originis. alba lon
CHRI. Regnabit. refert Liuius albam longam nomen sumpsisse & ab alba porca cuius nomine condita est. ga
& a situ urbis: quoniam in montis iugo in longitudinem porrecta sit. & conditam esse ab Ascanio æneæ filio.
Sed utrum ab eo quem ex Creusa in phrygia an ab alio quem ex lauina in italia genuerat ambigit. Tamẽ ita p ascanius
seqẽ. Is Ascanius quacunq; sit matre natus: abundãte Lauini multitudine albam cõdidit: atq; iter lauinum & al & succes
bam triginta interfuere anni. Siluius deinde regnat ascanii filius casu quodam in syluis natus. Is æneá syluio sores
um creat. Inde latinum Syluium a quo aliquo colõiæ deductæ prisci latini sũt appellati. Mansit deinceps silui
us omnibus cognomen Alba ex latino ortus & ex alba atis ex ate Capis ex capi Capetus ex Capeto Tyberinus
qui in traiectu abulæ submersus nomen suum flumini reliquit ex Tyberino orit Agrippa Romulus qui fulmi
neictus periit: ex quo ẽ auẽtinus a quo mons auentino qa in illo sepultus est: nomen sumpsit. auentini filius p
cas est qui Numitorem cui regnum legatum erat quoniam grandior esset natu pellit. filiumq; interemit & filiá
uestalem uirginem facit:: quæ grauida facta Marrem siue q̃ ita crederet: siue ut quia deus auctor culpæ honesti
or esset: patrem nuncupat. Eius partu natus est Romu. & Remus. Hæc Liuius. Dionysius aũt halycarnaseus re
fert ascanium Creusæ filium qui antea Euryleon uocabat: albam condidisse. Erat æneæ & alter filius sed ex la
uinia. hic Siluius uocabatur: quoniam mater illia metuens priuignũ illum clanculũ in siluis alendum curauerat
tradens illum Tyrtheo pastori: quem latino sciebat fuisse acceptum Mortuo aũt ascanio certabant de regno hic
Siluius: & Iulus ascanii filius. Sed populus litem diremi Siluiũq; regnare iussit ulo át regni loco sacram quan
dam potestatem attribuit honorem piculis imperii uacantem. Q uẽ idẽ Diony. scri. in domo iuliorum ad suá
usq; ætatem iurasse in qua Cæsar mirifice floruit. Regnauit át Siluius unde triginta annis. Aeneas filiu. xxxi: la
tinus: li. Alba. xl. Cadis. xxviii. Calpetus. xxvi. Post hunc ponit Diony. regnasse calpetum annos. xiii: Tyberi
um. viii. agrippá. xxxiii. Post hunc loco romuli ponit alladiũ tyránica uiolentia uigẽ: qui deos contemnens ful
minum & tonitruum imitatiõibus re deum credi cupiebat. Verum hymbribus & fulminibus in eius domum
cadentibus & lacu iuxta quẽ habitabat in eius domũ exundante cũ tota domo absorptus est. auentinus regnauit
annos. xxxvii. Procas. xxiii. amulius qui fratri regnum eripuit duos & quadraginta regnauit annos Eusebius
ait ascanium albam condidisse anno mundi. xxvii. supra quattuor milia & regnasse anno. xxxviii. Deinde Sil
uium posthumũ. xxix. æneá siluium. xxxi. Latinum. I. albam. xxxix. atin siue ægyptum. xxiiii. Captí. xxviii.
Calpetum. xiii. Tyberium. viii. agrippá. xl. aremulũ que alibi remulum uel romulũ. xxxix. aueutinum. xxvii. annus
Procam. xxiii. amulum. xliiii. Annos. anni certus modus apud solos ægyptios semp fuit. aliæ gentes dispa
ri numero pari errore nutabant. arcades. n. trium mensium habebant annũ. acarnanes sex. Reliqui græci. ccclxiiii.
dierum. romulus rõmanus ex decem mẽsibus instituit. ãnũ a martio initiũ sũmẽtẽ cõfectũ ex. cccxiiii. diebus. Nũa
deinde põpilius addit qnquagĩta. Mox ẽt unũ diẽ ad honorẽ ipari numeris addidit. Verũ cũ sol. ccc. & sexagin
taqnq; diebus ac q̃drãte zodiacũ cõficiẽs annũ faciat. sicq; deẽnt. xi. ãno ac q̃drãs græcorũ qdã ĩstruerũt ut octa
uo quoq; ãno nonaginta dies intercalarentur. dieſq; illos ὑπερφαινοντας & menses ἐμβολισμους appella
rũt. romãi át alternis anis binos & uicenos alterni ternos & uigenos ĩtercalabãt. Vñ octauo ãno. iiii. actis iter
calatiõibus pp illũquẽ addiderat Numa octo dies superãt. Itaq; errore cognito ĩstituerũt ut tertio quoq; octen
nio nõ nonaginta: sed sexaginta ex intercalarẽt remotis uiginti quattuor diebus q. totidẽ ãnis affluebãt interea
latio ãt fiebat post. xxiii. diẽ februa. ĩtermĩalibus sacris pactis deinde reliqui q̃ erãt qnq; religiõis cã post inter
calares ponebãt ne martius a februario difingeret. Fuit ẽt tps ĩ quo ĩtercalatio religiõis cã sublata sit. Quin
& sacerdos in fauorẽ publicanorũ numerũ dierũ mõ augebãt. mõ diminuebãt. Cæsar ãt ad uerũ cursũ solis
ãnũ redegit cõsũptis iis diebus qbus cõfusionẽ facerẽt: Itaq; fuit ille ãnus. cccclxiiii. dierũ. Voluitq; esse ex. ccc
lxv. diebus: & q̃rto quoq; ãno pp quadrãtẽ suphabũdãtẽ diẽ ĩtercalari iussit. Annum romãi a brũma hebræi
ab ægnoctio uerno. Græci a solstitio. ægyptii ab auctũno ĩcipiũt. ait Ilido. atq; hæc desolari ãno. Fsi & ãnus
lũaris trigĩta fere dierũ. Est & ãnus magnus: q̃ iplet quotiescũq; oẽs planetæ ac oẽs octauæ sphære stellæ eodẽ
redierint: unde a p̃ncipio mũdi motũ ĩcepunt. De hoc spatio uariæ apud p̃scos fuerũt opiniões: Tamẽ andalo
& Paulus florẽtinus eũ ex triginta & lex milibus ãnorũ cõstare dixerũt: qñ gradus ĩ cœlo. ccc. ac. lx sũt & stel
læ fixæ nõ nisi centenis ãnis singulos gradus cõfiniũt. Quapp tutũ cœli spaciũ minori tpa pagrare mĩme pñt.
Metas sic dicta ẽ meta uel qa sit posita ĩ dimẽso spatio uel qa illá metiãt q̃drige. ẽ át terminus ad quẽ curri
tur & cũ illuc puẽtũ sit: necesse est ut circa ipam flectãtur. Hic. Iuue. Per quẽ magnus equos arũcæ flexit alũ
nus. Et Statius flectere si posset circũ cõpẽdia metæ. Et Ver. in. v. Hic uiridẽ æneas frõdete ex ilice metã Cõsti
tuit signũ nautis pater unde reuerti Sirent & lõgos ubi circũ flectere cursus. ponit tamẽ p oĩ termĩo. Toga
tã. sic Laberius poeta licẽtiã & libidinẽ ut tollá petis togatæ stirpis. Phthia. pars thessaliæ australis ẽ ĩ q̃ theti
dis fanũ p̃pe pharsalũ uetere & nouũ est iuxta magnesiũ pelagus. Stra. Mycenas. peloponẽsi ẽ urbs cõdita a
Perseo louis & Danaæ fi. Cæsar. nõ hic primus cæsar cognomiatus ẽ. Ná & in Iulioꝝ familia pleriq; añ hũc
cæsares fuerũt. Et Pli. li. vii. ait auspicatius enecta parẽte gignũt sicut Scipio africanus prior natus est p̃mus
q; Cæsar a cæso matris utero dictus helius aũt spartianus scribit p̃mũ q cæsar appellatus sit nomẽ accepisse ab
elephanto qui maurica lingua cæsar dicit in prœlio ase cæso. Vel quia mortua matre ceso uẽtre sit natus uel

magnus crinibus utero mater nõ sit effussus. uel q̃ oculos celios habuerit habuit aũt originem iuliorũ domus a regibus albanis: qui a iulio ascanio sũt. Nã Aremulus siue Remulus filium habuit iulium: ut placet Eusebio. q̃ fuit proauus Iulii proculi. qui cum Romulo romam commigrans iuliam gentem fundauit.

SER. Iulius a magno. sicut alexãder & põpeius Gœlo. in cœlũ. Spoliis or. uicto Pharnace Mithridatis fi. Hic in oriẽre ẽ. Nã ægyptus i q̃ uenit ptolæmeũ meridiana ẽ regio. Hõustũ. Hõeratus ẽ quocũq̃ põdere pressus ab onere. hõustus ãt is est cui onus honori ẽ: ab honore dictus. Accipies. nã post mortem Cæsar meruit arã. Fastigiũ. flaminem

Iulius a magno demissũ nomen iulo
Hunc tu olim cœlo spoliis orientis honustũ.
Accipies secura: uocabit hic quoq; uotis
Aspera tum positis mitescẽt secula bellis.
Cana fides: & uesta remo cũ fratre quirinus
Iura dabũt. dirę ferro: & cõpagibus arctis
Claudent belli portę. furor impius intus
Sęua sedens super arma. & cẽtũ uictus ahenis
Post tergũ nodis: fremet horridus ore cruẽto
Hęc ait. & maię genitũ demittit & alto

Hic quoq; uel sicut romulus: uel melius sicut æneas. Quoq; n. ad similitudinẽ põit ut Tu quoq; littoribus nostris æ n. Votis ad uota: uel in uotis. Tũc Cæsare cõsecrato regnãte Augusto. Templũ ãt hoc ter ẽ clausũ. Primũ regnãte Numa. Post bellũ punicũ secũdũ: Tertiũ post bella actiaca ab Augusto gesta. Quotũ rpe flagrauerunt bella ciuilia. uñ ait furor ipsius intus. Apiẽdi ãt uel claudẽdi rõ fuit hæc romulo cõtra sabinos pugnãte cũ iã uincerent romani calidã aquã eo loco scaturisse dicũt: q̃ sabini fugarti sunt. hĩc ergo nos deductus. ut pugnaturi rẽplũ ap ẽt in eo loco cõstitutũ ad spẽ pristini auxilii. alii dicunt romulũ & Tantũ hoc tẽplo icto iã fœdere ædificasse ppea lanũ duas hẽre facies quasi ostẽdat duorũ regũ coitionẽ: uel q̃ ad bellũ ituri debẽt de pace cogitare: uel q̃ melius ẽ q̃ ad plũ ituri optẽt reuersionẽ. Cana fides uel q̃ in canis hoĩbus iueniť: uel q̃ manu albo panno iuoluta illi sacrificaťut oñdaťfidẽ debere eẽ secretã. Hora. & albo rara fides coliť uelata pãno. Vestã. religionẽ qa nullũ sacrificiũ fit sine igne uñ ipsa & lanus oĩbus sacrificiis iuocãť. Vesta ãt diciťuel ἀπὸ τοῦ ἑστάναι addito digãma ut henetus uenetus uel q̃ uariis fit uestita floribus ẽ. n. terra quã ignẽ hẽre nõ dubiũ ẽ. Remo cũ f. multi intelligũt id qđ diximus romulũ post cæsũ fratrem oĩbus geminis usũ eẽ. uñ est. Vidẽ ut geminæ stẽt uertice cristæ. Sed eẽt aut iteratio suprадictorũ. aut ordo præposterus. s. post cæsarẽ romulũ repit. Õstat ꝓterea lani tẽplũ patuisse sub romulo alii uolũt p hos romanos intelligi. sed si Quirinus augustus est, premo erit Agrippa q̃ sororẽ augusti duxit uxorẽ & cũ eo pariter bella tractauit. uñ ẽ patre alia uẽtis & diis agrippa secũdis. nã p adulationẽ tria noĩa Octauiãobtulit popu. ro. Quirinũ. Cæsarẽ Augustũ. Ille ãt ne uno accepto partẽ q̃ aliud afferret læderet oĩbus diuersorpe usus ẽ ut ait Suet. & Ver. ĩ geor. cũ de gãgaridis populis iuxta gãgem ab augusto uictis ĩtelligeret. dixit Victoriscq̃ arma, quirini. Nã remũ, p agrippa ponẽs poetico usus ẽ more. ut nomẽ e xuicino sumeret. Dicit g̃ cũ cepit Iulius Cæsar cœlũ tenere patratis oĩbus bellis iura dabũt Augustus & agrippa romulus ãt Quirinus dictus ẽ qđ hasta utebaťq̃ lĩgua sabina curis diciť: & ẽ telũ lõgũ unde ẽ securis q̃si semicuris: el qa græce κοῦρον rex diciť. Cõstat aũt græcos fuisse romanos: Vel ꝓpter generis nobilitatẽ. Mars. n. cũ sæuit gradiuus cũ trãqllus quirinus diciť. Vnde duo hẽt tẽpla: alterq̃ ĩ urbe qđ quirini ẽ. Aliud extra urbẽ ĩ appia uia, ppe portã q̃si bellatoris & gradiui. Dire cũ apte sũt. Cõpagibus. cõpages & ãbages ãtiquitus ẽ ĩ noĩatiuo. unde gẽitiuus ãbagis & cõpagis nã cõpago & ambago usurpať. Vnde nõ est ãbaginis & cõpaginis. Furor ĩpius. ꝓpter bella ciuilia cõtra Brutũ & Cassiũ in philippicis. & cõtra ex. Põpeiũ in sicilia Sup. arma secũdũ antiquã licẽtiã. Hodie tamen in & sub cõmunes sunt. Subter uero & sup acusatiuæ sunt. Sic clã & post prius cõmunes naturã mutarũt. Nodis. nõ cẽtũ nodis: sed cathenis: quas circũ locutiõe significauit. nã cathene plures nodi sũt. Maiæ. mercuriũ per circũlocutionẽ Cice. in li. de natura deoq; plures ponit Mercurios. Sed ĩ deorũ rõne fabulæ sequẽdæ sunt. Nã ueritas ignorať. Simul ẽt allusit poeta: qa p caduceatores. i. ĩter nũcios pax fieri solet.

cõpages
cõpago
in
Sub
Super
subter
clam
post

DO. Iulius. Cæsar trahẽs nomẽ demissũ. In tãtũ ãt domiturũ oẽs gẽtes ut existẽtibus triũphis eius pax. dehĩc & fides ꝓpetua ꝓmaneret. Iura dabũt. i. leges romuli ꝓdurabũt. Et deniq̃ cessura oĩa mala fœlicitate Cæsaris dixit furorẽ. ſ & belládi necessitatẽ. Hæc ait &. m. exposita futuroq; ꝓmissione, puideri securitas debuit: ne naufragi ĩ terris aliẽis. & ĩ qbus ĩimica regnabat. iuno aliq̃ uiolẽtiã patereť. Procurať ãt troiãis securitas p duo quorũ alter auus: alter: affinis est. na Maia Mercurii mater troianorum generi nectebať. Debuit ergo ad effectus ĩplẽdos talis mitti pona. q̃ ꝓceptorũ auctoritate duplici rõne ducta celerius maturaret alarũ iuuãte subsidio.

CHRI. Nomẽ. ĩ Cæsare nomẽ fuit. In ascãio uero cognomẽ nã a lanugine. q̃ prin ũ eius genæ uestri ceperãt dictus ẽ Iulus. Est ãt Iulus dissylabũ nomẽ sed metri rõe fit diæresis ĩ prima ſvllaba & efficiťtrisyllabũ. Cana, Quia q̃ fidẽ seruat: nõ muraťsed cõstãter ĩ amicitia pseuerãs. ĩ eaq̃ sine aliqua nouitate cõsenescũt. Vesta de hac alio ĩ loco. Secura. pollicet nõ solũ fugã piculoq; uerũ. Hæc ãt una ẽ ex tribus illis theologicis uirtutibus. Alia. n. diciťa fidẽdo. qa p eã cõfidimus aliqđ futurũ. hæc ãt una ẽ ex tribus illis theologicis uirtutibus. alia aũt ẽ quã Cice. fũdamẽtũ iustitiæ nũcupat. diciturq̃ fides qđ fiat qđ dictũ ẽ iustitiæ. n. partes sũt religio ĩnocentia: Pax cõcordia. pietas. Integritas. & Vẽdicatio Integritas ãt ẽ iustitia q̃ rerũ cõstãtiã dictorũq̃ ueritatẽ ĩuiolabiliter cõseruat. Fides é, ĩtegritas q̃ dictorũ cõuẽtorũ cõmuniter uel specialiter cõstitutorũ integerata ueritas custodiť. Verũ de iustitia latius paulopost. Cõpagibus. & copagẽ & cõpaginẽ dixerũt: Qui. atq̃ ita depositis calamis cõpaginẽ cæræ. Et seneca ĩ epistolis cõpaginẽ dixit. Belli portæ scribit piso in annalibus ædificatũ tẽpũ a Numa Põpilio ĩter romanũ boariũq̃ forũ iano gemĩo fuisse: & ab eo ĩstitutũ ut eius porta clausa pacẽ apta bellũ significaret. Clausa ẽ ter primo suo rpe. Secũdo ĩ primo bello pũico à luctatio finito. Tertio sub, au

gusto finitis bellis ciuilibus. Ianus ut refert Macro. siue sol siue mundus putetur ab eŭdo dicit' qa mundus semp̄ est in motu. Appellatur q̄ Ianus. Itē pater geminus. Itē iunonius: qa calēdarū ē ꝓnceps: q̄ iunoni dicatæ sunt uñ illi ait Var duodecī aræ dicatæ ꝑ duodecim mēsibus dicatæ erāt. Dicit' cōsmius a cōserēdo. s. ꝑpagine generis hūani. Itē q̄rinus: qa belli sit portus. Dicit' patulcius & clausinius: qa bello ualuæ eius pareāt: & pace claudantur. Volebāt romani ī bello sabino qđ raptis uirginibus gestū ē portā q̄ erat ī radicibus collis uiminalis deīde ab eu ē tu ianuale uocatā claudere. Sed cū ter clausissent. & totidē sua sponte pareret armati igressū custodiebāt. mox cū audirēt ab alia ꝑte suos a Tacito fugatos: fuga arrepta custodiā deseruerūt. Frant irrupturi sabini cū extemplo ꝑ hāc portā magna uis torrētiū scatentibus undis erupit: & multas cateruas hostium aut feruēt' bus ustas aut ua sta uoragine deuoratas fuerūt. Hinc mox mansit Iani ianuā in bello ad auxiliū patere. Maia filia fuit Atlātis. Sed de ipso eiusq̄ natis ī geor. diximus ex Maia & ioue natus ē Mercurius. cū ex eodē oue atq̄ Electra natus ēt Dardanus sit. ergo utraq̄ ab origine cōiūctus erat troianis Mercu. & qa ex ioue natus eēt: & æneas iouē auū: et qa ex maia q̄ electræ soror eēt: ex q̄ erat Dardanus. Itaq̄ nō solū qa nuncius est deorū mittendus erat mercurius. uerū ēt qa cognatus troiāis pro illorū salute laboraturus eēt. de mercurio āt dicemus in qnto huius uoluminis libro.

Vt terræ: utq̄ nouæ pateāt carthaginis arces
Hospitio teucris: ne fati nescia dido
Finibus arceret: uolat ille per aera magnum
Remigio alarum: ac libyæ citus astitit oris.
Et iam iussa facit: ponuntq̄ ferocia pœni
Corda uolente deo: in primis regina quietum
Accipit in teucros animū: mentemq̄ benignā
Atq̄ pius æneas per noctē plurima uoluens
Vt primū lux alma data est exire: locosq̄
Explorare nouos quas uento accesserit oras
Qui teneāt (nā inculta uidet) hoies ne ferę ne
Quærere constituit. sociisq̄ exacta referre
Classem ī conuexo nemorū sub rupe cauata.
Arboribꝰ clausā circū: atq̄ horrētibꝰ ūbris.
Occulit ipse uno gradit' comitatus achate
Bina manu lato crispans hastilia ferro
Cui mater media sese tulit obuia silua
Virginis os: habitū q̄ gerēs & uirginis arma.
Spartanę: uel qualis equos thressa fatigat
Harpalyce uolucrēq̄ fuga prævertit' hebrū
Nāq̄ hūeris de more habilē suspēderat arcū

SER. Vt terræ ꝑ illud Hospitio prohibemur harenæ. Pateat. ꝑ illud Cūctus ob italiā terrarum claudit' orbis. Hospitio. ad hospitiū. Fati nō non fui. Sin. exitū suū sciret. magis uetaret. sed fati. i. uoluntatis Iouis: ut fati iunonis iniq̄. Vel fati troiano rū q nō spōte sed necessitate africā tenuerāt. q̄ ut discat Dido troiānos ad italiā tēdere. Sed q̄re se æneæ iūxit. Verū illud fuit furoris nō cōsilii. nā nec facer dotibus hæc dicētibus credidit. Vnde ē Quid nota furētē. Quid delubra iuuat. Citus. nā uelox ē ī cursu mercurius. Pœni. Quasi phœni p antistichon Deo. mercurio uel ioue. Per noctē. decet n. p cūctis regē solicitū eē. Alma. qa alat. Sic & alma ceres nā dicūt physici oia p diē crescere. Nā qđ alibi dicit tātū gelidus ros nocte repōit: pro miraculo dixit ut ēt Ph. tērit. Locos ī plurali masculini & neutri generis ē in singulari masculini tātū. Sic ēt locus locos & loca facit. Accesserit ꝑpositio detracta nomini dat' uerbo & ē hysterologia: ut hic accesserit oras. cū āt mutat' figura est. ut cumarū allabit' oris pro oras. Qui teneāt: iure dubitat. Nā cernit īculta. Exacta exq̄sita. In cōuexo. proœconomia. uno terreāt' uelut classis ilionei. Cōuexo. cōcauo. nī cōuexū dicimus cœlū et itellige loco. ut Castrorū ut cāpi medio s. hospitio. Rupe cauata. spelūca p ꝑphrasim: Arboribus ūbris. i. ūbris arboris. Achate. multi multa dicūt q̄re comes sit Achates melior. nī ē ut sit a græca ætymologia, ἄχος n cura ē q̄ sēp comes ē regū. achates

Bina. si ad utrūq̄ referas bī dictū ē bia. Si ad æneā bina. i. duo sicuti duplices palmas. lato s. i. lati ferri silua. ὕλαιν græci dicūt. i. elemētorū cōgeriē. Vnde oīa creāt'. Multi uolūt æneā ī horoscopo uirginē hūisse. Bñ igit' in media silua uirgis hītu uenerē facit occurre qa uenere ī uirgie cōstituta misericordes ꝓcreāt' fœminæ & uiri p illas fœlicitatē cōsequūt'. Os hī. faciē & amictū. Spartanæ. nā Sparta hēt uenatrices uirgines. Threissa. Thracia: & ē solutio. nā thressa facit sicut cressa: ut Cressa genus pholoe. Sūt āt ab eo q̄ ē thres & cres. Sed threissa qa p ei diphthōgū scribit' hēt dissolutionem Cressa uero qa scribitur per ε nō hēt dissolutionē. Harpalice. hæc collecta multitudie patrē suū a getis captū celerius liberauit q̄ de fœminis posset credi. Vñ fluuiū dicit' celeritate trānsisse. Prævertitur: trānsit: & ꝓuertit dicitur. Arcū. ut credatur uenatrix. Habilē. aptum sexui. Vnusquisq̄ n. hēt arcum pro uiribus suis.

D). Nouæ qa nouitas regni cūcta hēt suspecta. ut ipse rex dura & regni nouitas m. t. c. m. Vel lege. ut Terræ carthaginis. & nouitas ædificioꝝ pateat teucris. Solus āt luppiter ministro Mercurio potuit ꝓstare: ut inimicos suos carthago susciꝑet. Sed oīa cū celeritate erāt agēda q̄ breui sermōe ē āplexus. Terras āt dixit. ne īregiōibus carthaginis aut ī littoribus a gētibus uexarent'. Nouas ar. ēr sic accipimus ne carthaginē īcogniti uenientes ad uersa paterētur. Remigio al. aliter. n. uolare nō potuisset. Et i. iuss. Fructū excutiōis ipletæ posuit. Ponūt se rocia c. Natura ferox ī lenitatē mutatur. Volēte. deo. nā nisi dei. i. iouis uel Mercurii iussus īterfecisset. natura ferox īmutari nō potuit. Et qa regiæ ptes ī. iii. loco posuit correxit dicēdo ī ꝑmis. nā ipa fuit lenienda: q̄ uel īcita re illos posset. uel uiolētia cōpmere & qm̄ fieri nō poterat ut eodē tpis pūcto ferocitatē ponerēt & amarent. libi brauit uerba: & nō dixit amāt sed ponūt corda ferocia. At pius æneas. Interposita narratiōi fuerāt uerba Veneris & iouis ī luctu troiāoꝝ. nūc ad narrationē reddit eo uñ digressus fuerat. s. & iā finis erat. Exactat. ppo uerat. Plura in masculīo & fœminino hæc āt ut cōplecteret' posuit neutrū. Classē ī cōuexo. exiturus cū socio achate nec oīno inermis fuit. ut temerarius. nec oīno armatus ut timidus. cū solis igitur inquit hastilibus &

uno ſocio.ī ſolitudinē.n.iturus debebat eē expeditus pp reqſitionē celer et maturꝫ reditū.ad oīa circūſpectus ſo cios oī cautela occultat. Cui rei īſeruit deſcriptio portus Claſſē ī cōuexo nemorū.Q. inta ergo diligentia fuit q nō antea profectus q̄ ſociorū ſaluti conſoluiſſet.Et cū uno ad incertū pgit.addit aliud ad laudem a loco tempo re & perſona:Nā cū ſeſe fœmina ad fallendum compoſita ſola in ſilua obtuliſſet:motus libidine non eſt.quāuis uirginitas pulchritudo & ueſtitus accenderet. Accedebat ad caſtitatē congeries calamitatū:quæ etiam libidino ſos coerceret. Vnde Teren.nulla adeo ex re iſtud fit niſi ex nimio ocio.

CHRI. Pareāt. Vt q̄ſi urbe pœnoꝫ.p ſua utāt teucri. Carthagini cū ſtupore,pnūciat.q.d urbis oīno inimi cæ.& pp naturalē crudelitatē & pp aduerſariā iunonē. At pius æneas.Deſcribit p̄ncipē oi uirtutū genere ac cumulatiſſimū.Eſt.n.& ſūma diligētia & ſūma ī ſuos charitate p̄ditus:q ne noctu qdē ſalutis iueſtigādæ curā omittat.& ē ſūma prudētia:q & ſocios optīe occulat:& cautiſſime ad explorationē reꝫ accedat.Nec defuit ma gnus aīus & ī rebus piculoſis tētādis excluſa temeritate fortitudo.Dēiq magna in illo æpparet caſtitas q aſpe ctu pulcherrimæ uirginis minime motus ſit. Per noctē.ut getē mortalibus a natura datā ſibi ſubtrahēs publi cæ cruce ſuigilaret. qđ iouis apd̄ homeꝫ p̄ceptū ē.οὐχρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.Nō.n.d̄cet totā noctē dormire populi cōſultorē uiꝫ. Plurima.nā nūq̄ rectē cōſuliť niſi p̄us oēs q̄ ī cām cadere poſſūt rō nes ī unū cōferamus: actibuſq uel falſis uel ineptioribus eiectis ſolidas ueraſq teneamus. Vt p̄mū.opti mus progreſſus.Nam & p̄us conſulto.& ubi cōſulueris maturefacto opus ē. Cōſulit g̃ prudēter p noctē.De inde prima luce qđ decreuit fortiter aggrediť. Matet q̃re.Venus ī excidio troiāo ſe ut deā filio oſtdit:& q̃re hic ut uēatricē :ī noſtris chamaldulēſibus exp̄ſſimus.q locus nō te fugiat obſecro lector.Videbis q̄ altos q̄q p fūdos ſēſus diuinus poeta ſub huiuſcemodi fabulaꝫ figmētis abſcōdat. Spartāæ.ex legibus Lycurgi cogebant ſpartāæ mulieres uirilibus officiis exerceri.Vſi &mōs ī lacōia parthēos ē a uirginibus dictus.q ī eo uirgines ue nareť.Et ppius ſic eius rei meminit.Multa tuæ ſpartæ miramur iura paleſtræ.Sed mage uirgīei tot bona gym nalii.Et īfra.Et mō taygeti crines aſpſa pruīa Sectať patrios p iuga lōga canes.Et Plato ī rep.ſua oſtēdit qđ ſi in cæteris aīantibus fœmineus ſexus par uiribus eſt maſculino:ita & mulieres uirilia munera obire poſſūt. Har palyce fabulā narrat Seruius.Sed ēt legiť Boreæ filiā fuiſſe Harpalycen.ī qua par ē rapidiſſimi patris fuiſſe ue locitatē.hæc phīeo regi nupſit p̄uigniſq iſēſa fuit.

SER. Diffūdere:ut diffūderet:& ē græca figura. Sic & magnū dat ferre talētū.Inde da bibere uſus ob tinuit.qđ facere nō debemus ut duo uerba iūgať ni ſi in poemate. Sinus c.oculos diffuſa.n. Heus uo cātis ē aduerbiū.Alias iteriectio dolētis:ut heus ēt mēſes cōſumimus īquit iulius. Errātē.īueſtigātē.

heus

Succictā :ſtructā uel ſecūdū alios ī cīgulo hēntē pharetrā & pellem. Lyncis.fuit rex thraciæ Lynx. hic Triptolemū ut hoſpibus frumēta mōſtraret a Ce rere miſſū ſuſcepit hoſpitio:ac mox ut gloria ī ſe mi graret occidere tentauit.At Ceres irata illū in lyncē ferā uariæ pellis cōuertit:ut ipſe uariæ mētis fuerat.

lynx

Curſū clamore p̄mētē.plerūq duo diuerſa ī unū exitū cadūt.ut hīc uidiſti ēt ad uocē referť.Quod ex æneæ reſpōſiōe patet. Orſus.nūc īcepit.Alias fini uit:ut ſic luppiter orſus:&,pp poſuit.hic uero uſur patū ē.Præteritū.n.pticipiū ē. O quā te.nō dubitat eē deā.ſed q̄ dea ſit. Nec u.h.ſ.græca figura ē. O dea cōcluſio ſyllogiſmi:q cōſtat ex ppoſitiōe:aſſū ptiōe & cōcluſiōe.Nā ſi nec uox.nec uultꝰ mortalis ē.reſtat ut dea ſit. An ph.ſ.a loco & ab hītu putat eē Dianā:q ī ſyluis uēať.Sāguinis.i.gn̄is. Fœlix. ,ppitia.nā& q dat.& q recipit fœlicitatē fœlix diciť Sic ī buc.Sis bōus o fœlixq tuis.Et ī.vii.Quæ po tuī īfœlix.i.aduerſa trōiāī.Leues.leuē facias.Quæ cūq.Seu Diana ſeu nympha. Quo ſ.c.ſub q̄ pte cœli.Vel ſecūdū Epicurū.q plures poſuit mūdos.

Sus ſplix

Tādē.uacat.Ad ornatū.n.ponūť.Tādē qdē pu ta.n.dū gēitū:locoꝫ:terraꝫ. Locorūq.hypme trus uerſus una.n.ſyllaba abūdat:qui quotiēs fit de bet ſeqūs a uocali īcipe ut hic.Sic ēt oīa mercurio ſi milis uocēq colorēq.& cirnes.Niſi ī fine fiat ſyne reſis.ut nec cura peculi:p̄ peculi. Hoſtia.ſacrificiū qđ fit cū itur ī hoſtes.Victima ať qđ ſit poſt uicto riā.Tamē licēter hæc cōfūdit auctoritas. Honore. i.ſacrificio.& aut uult probare ſe nō eē numē.ſed hoīem.aut quia paphiæ ueneri:q̄ ī cypro colit:thuræ tm̄ & floribus ſacrificať.Dignor:dignā iudico.ut cōgiugio ăchiſa ueneris dignare ſupbo.i.digne hīte. Purpureo pulchro:aut roſei coloris. Cothurno:calcei ſpēs ē uēatorii:quo ēt ſur auincit:& aptus utriq pedi:uſi ſingu

Cothur nus

Venarrix:dederatq̄ comam diffūdere uentis
Nuda genu:nodoque ſinus collecta fluentes
Ac prior heus inquit iuuenes mōſtrate mearū
Vidiſti. ſi quam hic errantem forte ſororū
Succictā pharetra & maculoſę regmie lyncis
Aut ſpumātis apri curſū clamore premētem
Sic uen9:& ueneris cōtra ſic filius orſus
Nulla tuū audita mihi:neq uiſa ſoroꝫ.
O quā te memorē uirgo nāq haud tibi uult9
Mortalis:nec uox hominē ſonat:o dea certe
An phœbi ſoror.an nymphaꝫ ſanguinis una
Sis fœlix.noſtrꝫq leues q̄cūq laborem
Et quo ſub cœlo.tādē qbus orbis in oris
Iactemur doceas:ignari hoiumq locorūq
Erram9 uēto huc uaſtis & fluctib9 acti. Ctra
Multa tibi āte aras noſtra cadet hoſtia dex
Tū uen9:haud eqdē tale me dignor honore
Virginib9 tyriis mos eſt geſtare pharetram
Purpureoq alte ſuras uincire cothurno
Punica regna uides:tyrios & agenoris urbē.
Sed fines lybici gen9 inract abilebello.
Imperiū dido tyria regit urbe pfecta
Germanū fugiens:lōga eſt iniuria:longe
Ambages ſed ſūma ſequar faſtigia reꝫ

lari usus est. Punica regna uides. attentū facit. Agenoris: quā fecerūt agenoridæ. Agenor Rex phœnicū fuit Sic illud Euboicis c. al. oris. i. cumis: quas ædificarūt ii qui de calcide euboiæ uenerūt. Lybici. dubia dicta aperit: nā & tyri alibi esse potuerūt. Intractabile. īsupabile: aspex̄ sæuū. Germanum fugiēs. hoc stupuit æneas Vnde suæ auiditati pscribit Venus dicens. Longa est iniuria. Ion. am. Iniuria. i cā ab eo quod sequitur id qđ pcedit. Ambages circuitus. Fastigia. primordia. Scit. n. historiā carthaginis longā sic Salu. De carthagine silere melius puto. q̄ parum dicere.

DONA. Debuit Venus offerre loq̄ndi fiducia: ne improbum uideret qđ cum uirgine cū sola tūc eē putaretur miscere colloquium. Sed & ad fallendum quoq; ptinebat: ut non solum specie sed ēt sermone īprudentes traduceret ut ad iterogadi necessitatē uenire potuisset. Mōstrate. interrogatio ē breuissima: q̄ tīn necessaria ad fallendum continet. Dixit & signa uestitus & hītum expsit. Breuius át respōdet æneas: nec tīn a propositis aberat

O quā te. Cōpleto respōso explicat seriē estimatiōis quā de ea hūit. O dea cū hoc pnunciatum sit: sequat certe an phœbi soror. Quæcūq; siue Diana siue nympha. Hæc aút æneæ dat sciētia religionū nō. n poss̄et alia qđ diuinū intelligere in hōis forma nisi quia pollebat oī scientia sacrox̄. Multa hostia. cogebat nō ad iterrogāta respōdere. qa & ipsa ignorātes, cupiebat instruere. Sed primo nō primis. sed nouissimis occurrit. nā si oblatio nem sacrificii in extremo positā tacēdo acceptasset. confirmasset se deā qđ conputare festīat. Tali nā si honorificentiam mereor talis erit: q̄ hōi pstanda non deo exhibēda sit. Virginibus ty. quia uenus suspicari poterat quibus signis illi deā se putabāt: iccirco, illa conat̄ auertere. Habitus n. inqt quo me deā suspicamini. nō meus ē inquit: sed oīum tyriarum uirginū q̄ in his regionibus sunt. Ergo patrius mox pharetram cothurnos pbet. Hoc ait facile poterat illa psuadere. quia æneas se regiōes hac homines ignorare dixerat. Punica r. u. breuis & cōcinna narratio. Nō. n. debuit æneas sub incerto diutius teneri. & ipsa idē uolebat. Respondet āt eo ordine quo interrogat̄. Ille. n. quo sub cœlo & q. o. m. o. hæc punica regna uides & designato loco dicit psonas tyrios inqt & addit supioris cōditoris nomē. Fines lybici. illic. n. occurrēte pelago africæ termini claudunt̄. Insupabile. meminerat. n. ex pſona sua dixisse. Studiisq; asprima belli. Nec est hic repetitio eiusdē rei qm̄ & dici necesse fuit & ex alterius pſona dictū est. Imperium d mira breuitas sed quæ multa complectat̄. Præteritum enim & præsens ponit & quæ uocaret̄: & qđ ageret quæ illic imperabat. Compendii uero causa fuit: ne interrogādo respōdendoq; longum fieret: quod mature debuit fieri. Germanum fugiens. potuit. n. quæri qua causa impulsa fuerit. ut in relicta patria mulier. qđ difficile est: longinqua sectaretur. Longa est in hoc addit: quia incredibile fuerat tantam interuenisse cām quæ cogeret germanam dura sectari relinquētē eū quē amare debebat. Sed sū ma. s. artificiosa narratio: nā multa prætermissuram se simulat. ut spe breuitatis attentius audiretur.

CHRI. Succinctam pharetram & maculosæ tegmine ly. copulat diuersos casus contra consuetudinem. Sed melius ī aliqbus codicibus legit̄ pharetra ī ablatiuo. Eādē q̄stionē habet. Quod scelus aut lapithis aut calidōia merētē. sed & lapithas iuenit & calidone. Itē iustitia ne prior mirer belli ne labox̄. Sed & iustitiæ legit̄. ait Pris. Apri. a græco est remota prima littera. κάπρος enim dicitur. apri semel in anno gignunt. Plurima feritas eo tpe in maribus. nam inter se dimicant durantes costas atritu arborum. In india cubitales dentium flexus gemini ex rostro totidem a fronte ceu uituli cornua. In arabia nullum est suillū genus hedera apri sibi ī morbis mordentur & cancros uescendo maxime mari eiectos. ait Plinius. Namq; haud r. u sic stat. Diua potens nemorum tua te ut ille tuſq; pudorq; mortali destirpe negant. Phœbi. scilicet diana quæ uenatrix est: Vnde Qualis in eurotæ ripis aut per iuga cynthi exercet diana choros. Nympharum. secundum aristotilem moriuntur tandem nymphæ. sed ad plurima sæcula durant: De his uero & faunis & panibus idem iuuenes apud Eusebium pā philum. Hostia. quid a uictima differat sic ponit Ouidius Victima quæ dextra cecidit uictrice uocatur hostia stibus a domitis hostia nomen habet. Agenoris urbem. Poetæ auctorem generis pro ipsa gente ponunt: ut supra reuocato a sanguine teucri. Genus istorum sic se habet. Ex ioue primo natus est epaphus ex hoc Bellus prior cus. ex Bello agenor. hic Phœnicem genuit ex Pœnice secundus Bellus natus est: qui Methres est appellatus: huius filii sunt Pygmaleon & Dido & Anna: Eiusdem autem phœnicis filius fuit Plisthenes ex quo natus Sicarbas qui patri in sacerdotio succedit: & Elissam quæ Dido a Marone appellatur uxorem cœpit. Est ab eodem Bello prisco alia successio. Fuerunt enim sibi filii Danaus & ægyptus: Aegyptus lynceum genuit. qui pulso sibi ue cæso patruoſuo Danao argis regnauit: relinquitq; abantem filium: quanuis sunt quihunc a prisco bello genitum scribant. abas genuit lasium & hic amphionem: qui orcomeni & pili regnauit. Item Talaonem ex quo natus est adrastus ex eodem belo agenor est huius filius fuit Cylix. ex Cylice Pygmaleon oritur: qui cylicum manu cyprum occupauit & paphum genuit qui opidum de suo nomine: & in eo templum ueneris condidit: Cinerāmq; filium reliquit. hic ex Myrrha filia ab ea tamen deceptus adonem genuit. hæc oīa iccirco adiunxi: quoniam multi incident loci in quibus hæc nosse ex usu erit: Germanum fugiens. nam nisi magna iniuria coactam patria pudicam mulierem relinquere non decet: iudicant̄ enim turpioris uitæ quæ patriam mutant. hic parmeno terentianus se facere posse dicit. cum thais narrat Samiam sibi matrem fuisse & habitasse Rhodi: quasi ex patriæ mutatione impudicitiæ illa argueret̄. Hoc idem & simo in andria cum exclamet: adeo est demens ex peregrina. Et Cice. ad Trebatium ex Medea uersus profert idem ostendentes: ait enim: Quibus illa persuasit ne sibi uitio uerterent quod abesset a patria.

Huic coniūx sichæus erat ditissimus agri
Phœnicū: & magno miseræ dilectus amore:
Cui pater intactam dederat primusq; iugarat

SER. Huic cōiunxecum noia a uersibus abhorrētia inuenit poeta aut ea mutat: aut aliquid inde mutilat: Nā hic Sicarbas deūs est: Belus Didonis pater dictus ē Methres: Carthago a charta lectū ē ī historia pœnorū: Sicheus primā natura corripit: sed his

ctaſim facit licẽtia q̃ ĩ propriis nominibus ẽ· ĩ quibus licet ĩ q̃uis ꝑte ſyllabæ mutare naturã. idẽ euẽit in appellatiuis ſi a ꝓpriis ſunt ut Sicanio ꝓtẽta ſinu q̃ a ſicano rege ẽ. Miſeræ dæiui ẽ. Oĩbus. auguriis ſecũdũ romãos q nihil ſine auguriis agebãt. Luca. Duce bruto & auſpice bruto. Tyri aduerbium. alios quos: iter m.u.f. q̃ſi dicat atreo & Thyeſte uel eocle & polyce. Sichæũ: ſi hic ſecũdũ naturã ẽ. Ante aras: probat cur ĩpius. qa ante aras. Securus. cõtẽnẽs: ut ſecuri pelagi atq; mei. i. cõtẽptores: ut ſecurus erat de amore germãæ erga maritũ: ob quẽ poſt mortẽ ſichæi iterẽpturã ſe putabat. nã niſi & ipſa piret: auro ille potri nõ poterat. Amores ĩ plurali nũero ad uoluptatẽ. in ſingulari ad religionẽ ꝓtinẽt.

Aegrã: mœſtã. Multa m. ſ. ſed quõ hoc: cũ alibi ſit qs fallere poſſit amãtẽ. Sed oñdit̃ nimia illius malitia: q ẽt amãtẽ fefellerit. Vana ſpe. dicebat. n. illũ reuerſuꝝ. In ſõniis. ſi ab inſomnio ẽ erit ſynæreſis ut peculi. Si a ſomno erit in ſõniis. i. dũ ſõnos capet.

Crudeles. epithetõ de cã ẽ. nã araꝝ piæ ſũt. Retexit oñdit qd ſit nudãt: Suadet. ſecũdũ naturam duæ ſũt ſyllabæ multi uero triſyllabũ putãt̃ q̃d ſi iueniat̃ diſſolutio ẽ. ut dicimus aena & ahena. Hoc ãt ſolũ huiuſmõi uerbũ ĩ latĩo iueniẽ. Ignotũ. aut q̃d ignorabat Dido: Vel tãtũ q̃tũ nullus unq̃ nouit. Quibus aut. Oderãt læſi. metuebant lædẽdi. nõ g̃ uoluntate ſed odio & metu abibant. Propter hoc in .iiii. dixit Quos ego ſidonia uix urbe reuelli. Crudele. i. crudelis tyranni p hypallagẽ. nã ĩ tyrrãnũ iuſtũ ẽ odiũ

Omnibus ſed regna tyri germanus habebat
Pygmalion ſcelere ante alios ĩmanior omnis.
Quos inter medius uenit furor. ille ſichæum
Impius ante aras: atq; auri cęcus amore
Clã ferro incautũ ſuperat: ſecumꝝ amorꝝ
Germanæ: factũq; diu celauit. & ęgram
Multa malus ſimulans uana ſpe luſit amãtẽ
Ipſa ſed in ſomniis inhumati uenit imago
Coniugis ora modis attollens pallida miris
Crudelis aras traiectaq; pectora ferro
Nudauit: cęcamq; domus ſcelus oẽ retexit.
Tum celerare fugã: patriaq; excedere ſuadet
Auxiliumq; uię ueteres tellure recludit
Theſauros: ignotum argenti pondus & auri:
His commota fugam dido ſocioſq; parabat
Cõueniunt quibus aut odium crudele tyrãni
Aut metus acer erat. naues quę forte paratæ
Corripiunt: oneruntq; auro. portant̃ auari
Pygmaliõis opes pelago: dux fœmina facti
Deuenere locos: ubi nũc ingẽtia cernes
Mœnia ſurgẽtemq; noue carthaginis arcem.

Pygmaliõis. i. quas ſuas putabat. hinc in quarto ulta uirũ. Nã q̃ maior potuit eẽ pœna q̃ auꝝ propter q̃d peccauerat ꝓdere. aliter falſũ ẽ ulta uirũ. Paratis. nã phœnices a rege pecuniã accipiebãt. ut de pegrinis frumẽta coemerẽt. Naues igit̃ ad hoc paratas accepit Dido quã cũ a fratre miſſi inſeq̃rent̃. illa auꝝ in mare deiecit. q̃d illi uidẽtes reuerſi ſũt. Surgẽtẽ erigẽtẽ ſe. Nouæ. carthago lĩgua pœnorũ noua ẽ ciuitas ut docet Liuius DO. Huic cõiũx. amoris ĩter cõiuges hõeſtas iſerit cãs. Amabat inq; hoĩem ſecuta iudiciũ patris. & diuitẽ & ꝓbũ. Intactã. multũ. n. differt iter affectũ uirginis: & eius q̃ ſecũdo nupſit. Primis: nullis aliis ſed ſolis. Sed regna tyri. ex quo ĩtelligit̃ habuiſſe ſpẽ faciẽdi: & factũ defẽdẽdi qa rex. Immanior ſce. non ẽ intelligendũ q̃d furor medius iter Sichæũ & pygmalionẽ uenit. Nã ſic defẽdi poſſet pygmaliõis factũ: ſi non uoluãtate ſed furore peccauit. & furẽs fuiſſet Sichæus: g̃ pares. Quapp ita pronũciandũ: ut Sichæus fuerit ĩnoxius. Pygmaliõ uero oĩbus aliis ſceleratior: quos in facinus ĩpulit furor. Ergo alii ſic ĩ crimĩa inciderũt furor cã fuit. ut ifamia. aut aĩ dolor & poſſũt habere ueniã facti. Pygmaliõ uero alioꝝ cõparatione ſceleratior oñdit̃. q̃a uoluãtate nõ caſu aut neceſſitate ſcelus admiſit. Cæcus amore: lunã cãm ponit a uitio naturæ ꝓfectã: Sed cui alia crimina adnectũt̃ Nã Sal. ait Auaritia fidẽ ꝓbitatẽ cæteraſq; bõas artes ſubuertit. Pro iis ſuperbiã crudelitatẽ: deos negligere. oĩa uenalia habere edocuit. auaritiæ ergo crudelitas comes perfidiaq; cõiũcta. Nõ. n. põt uoto potiri niſi ad id ꝓ ſcelus uenerit. Habemus exẽpla apud poetã hic pygmaliõis. ln. iii. polyneſtoris. in. vi. q auro patriã ꝓdiderit. nihil ãt ĩ ꝑma narratiõis parte fruſtra poſitũ ẽ. Ditiſſimus a imitat̃ peſſima natura opulẽtia. Et magno. m. d. a. hic grauat̃ factũ ut cariſſimũ ſorori uiꝝ necarit. Cui pater. ut cõtra indiciũ patris fecerit. Clã. grauat̃ factũ Nullus. n. clã facit. niſi ilicitam eſſe ſciat. Vel clã. ne ſi pallam innocens defendi poſſet. Ergo clam ut lateret auctor. Quis. n. crederet ſororis uirum innoxiũ amabilẽ nullis interueniẽtibus inimicitiis ab eo cæſum. Ante aras. occidit propter ſolam auaririam. cum rex nulla inopia urgeret̃. occidit innoxiũ: incautũ ſororis uirum. Ergo uirtute oratoria unũ admiſſũ q̃tis criminum generibus aggrauat poeta & partes cõis loci ingreſſus: quã late diſcuſſit nõ omiſſa. breuitate q̃ æneæ neceſſaria erat. propter tot calamitates feſtinãti. Ille: de quo nihil tale ſperabat̃. Ille. quẽ nulla urgebat ĩopia: q germanã uiro priuare nõ debebat qui affinẽ ſeruare debuit. Qui contra naturæ religionẽ faceret. Cõtra iudiciũ patris rupto hũanitatis & affinitatis uiculo. Ante a. ut ſ. fa. ad. Ante aras. i. diis ſpectãtibus quo hũana cæde funeſtare ñ ꝓbuit. Auri cæ. a cupiditate. n. ĩpeditꝰ ñ cõſiderauit ubi q̃ cur & s in quem faceret. Factum celauit. Duplici de cã. Prima ne mãifeſta cæde ad auctorẽ aliqua uia iretur. Se cũda ne re patefacta potiẽdi uiri occaſiõe priuaret̃. Ipſa ſed in. qñ neq; ſuſpicio ĩ pigmalionẽ duci propter affinitatẽ poterat: nec teſtis extabat: poſita ẽ imago. Inhumati. nõ auget̃ credulitas q̃ cæſum ſepultura priuauerit

Pallẽtia ut iã illũ cæſũ ĩtelligat auctor. Crudeles aras. hoc ꝓ uerba. Traiecta. hoc per uiſũ nudat̃. Cæcũq; d. ſtricti ponit q̃ ſupra diffuſius dicta fuerãt. Suadet ãt fugã quoniã neq; ulciſci ualet apud ſceleratũ tuta eẽ nõ põt. Auxiliũq; u. propoſita fuga addit facilitatẽ ĩ tãta theſaurorũ copia. Odiũ. eorũ q nõnullis uiribus potuiſſẽt reſiſtere. Metus. eorũ q aliqd crudelitatis expectarẽt. Ergo alii fauebãt Didoni: ne ille occupato auro ſi eret fortior. Alii propter metũ quibus ferebat occaſio ut carerẽt ſæuiſſimi hoĩs dominatione. Paratæ. ſ.

n.aliqd inouassent in nauigiis:dabat apta suspitio. Onerat auro.aurū oē & argētū iusserat tolli sichæus.Sed isti qa maior nauiū copia ad oē tollēdū opus fuisset.id tulerūt:qđ naues cape possēt.Ergo auro qdē ptiosius ē & nō argētū.Onerat.ut plus ēt q̄ naues ferre possent. īpositū eē uideat.Quanta ergo fuit thesaurorū copia cū relicto argēto ne totum qdem aurū naues ferre possent.Auari pi.oē illuc tendit.ut ꝓbetur quod dictum est:Sed quo mō pigmaleonis:Q uia illas suas futuras aīo conceperat:propter quod sibi ereptas inicꝫ ferret. Dux f. ad insultationem pigmaleonis dictum ut ea duce perdiderit.quā assecuturum:se putabat.

CHRI. Primis.i.optimis:Nā q̄ bono omine fiunt:maiorē hūt efficatiā:V sī ī Didonis cōiugio quoniā diuorti um futurū erat.mala ponit auguria. Primis optimis.Statius aduenisse ducis genero primisq̄ hymenæis Egre giā argiā nec formæ laude secūdā Dæiphilē: Ante aras.pathos a loco.Sic de Orpheo inter sacra deū nocturna q̄ orgya bacchi. Securus:Cōtēptor.Persius:Hic ego securus pelagi & quid ꝑparet auster.Nā qui securus ē nō timet:qui nō timet cōtemnit. Celauit.nā facile fratri soror credere poterat. Amantē &ꝑpterea reditū ui ri cupiētē.Facile āt credūt quod cupiūt miseri. Ipsa sed ī sōniis.Tragœdiā excitat.Mire āt & tēpori & psonis accōmodat narratio.qa cū nihil breuius sit tū oīa uerisimilia & apta ponūt. Recludit.Nā si ī,pmptu fuis, sent:iā rapuisset illos pygmaliō.Nec etiā tuti fuissent.si ita latuissēt:ut tamē uoti Didoni fuissēt.Facile.n.nihil de fratre suspicās illos sibi indicasset.ignotū ergo Didoni portantur auari. Exprobatio in auaritiam.quæ sæ pe impellit nos propter quæstū ad scelus:quo ab euentu decepit nullū cōmodū consequimur.

Mercatiq̄ solū facti de nomine byrsam
Taurino quantum possent circūdare tergo:
Sed uos qui tandē.qbus aut uēistis ab horis
Quo ue tenetis iter.quærenti talibus ille
Suspirās imoq̄ trahens a pectore uocem
O dea si prima repetēs ab origine pergam
Et uacet annales nostroꝝ audire laborum
Ante diē clauso componet uesper olympo.
Nos troia antiquā(si uestras forte per aures
Troiæ nomen iit)diuersa p ęquora uectos
Forte sua lybicis tempestas appulit oris.
Sum pius æneas.rapto qui ex hoste penates
Classe ueho mecum fama super ęthra notus
Italiā quæro patriā:& genus a ioue summo
Bis denis phrygium conscēdi nauib9 æquor.
Matre dea mōstrante uiam data fata secutus
Vix septem cōuulsę undis euroq̄ supersunt
Ipse ignotus:egens libyę deserta perago

SER. Mercatiq̄ ſ.pellabat libya ab barba Dido:ita q̄ callide emit tātū soli quātū posset bubulo corio te aeri.uerꝫ coriū ī tēuissimas corigias sectū tēdit.occu pauitq̄ stadia.xxii.Hoc breuiter tāgit cū dicit nō te,ꝛ gere sed circūdare. Factide.n.de ca q̄litate. Tādē uacat & ē naturalis īterrogatio qn unde & quo.Sic uti licet mutato ordine: Quo tenditis.Et qđ gēus Vñ domo. Trahēs a.p.u.subaudi dicit:Nā quotiēs lōge respōdet parēthesis ē quotiēs nusquā eclypsis.

O dea.ita perseuerat in opiōe sua:ut illi quandoq̄ concedat. Si uestras forte p.a t.n.i.uel illud est qđ superius dixit An nymphaꝝ ſ.u.Quæ nō oīa sciūt: & moriūt secūdū Aristotelē ut fauni & panes. Ab origene.a raptu helenæ. Pergā.perseuerē.t.uniuer sa dicā. Annales.historia ē eoꝝ tēporꝫ q̄ uidimus aut uidere potuimus.dicta ab σ τορεῖν.i.uidere.An nales sūt eoꝝ annorū & tēporū q̄ nostra ætas nō ui dit.Sed cōsūdūtur ut hic ubi ānales pro historia po nūtur. Clauso secūdū poetas qui dicūt nocte clau di:die aperiri cœlū. Cōponet.Finiet: Antiq̄.No bili:ut terra antiqua.i.nobilis:nec.n.poterat eē noꝛ ua. Forte sua.Casu suo ī quo solet.Est aūt nomen a nominatiuo fors:Terē.Fors fiat. Libycis.hoc iā audierat. Oris.datiuus ē pro accusatiuo ut supra Historia annales

Pius:nō arrogāti:sed iudiciū ē.Nō enī sciēntibus sed nesciētibus de re loqt̄:Vel ut heroes loquit̄.qui bus q̄ mētiri turpe erat.tā uera retice:e.Deniq̄ Vly xes quoq̄ ī Home.aut suā famā usq̄ ad cœlū ueniſſe. Hoſte:optima elocutio:pluſq̄ ſignificat de plurali ad ſin gularē trāſire.Hora.Et hīc multa cane apros ī obstātis plagas trud t. Patriā:Distiguit ab italia. Nā prouincia nō patria ē.sed ciuitas licet Salustius scribat hispaniā antiquā sibi patriā eē:sed illic ad laudē pertinet.nō ad ue ritatē. Tria g̃ quærit prouiciā scilicer italiā patriā corythū:unde Dardānus fuit. Gēus:scilicet qa ex ioue & Ele ctra Dardānus natus troiāæ gētis auctor. Phrygiū:Hellespōtū. Cōscēdi.bī dictū quia terra ut aiūt phyſici in ferius ē elementū aqua:Nā cōtinēs supra cōtētū ē. Matre dea:Tāgit historiā.quā poetice scribēs:nō pōt apte ponere.Propterea Lucanus nō meruit esse ī nūero poetaꝝ quia historiā:& nō poema uidet cōponere.Nā Var ro ī.ii.rerū diuinaꝝ ait:Ex quo a troia ē profectus æneas.Veneris per diē stellā semp uidisse donec in laurē tum agrum ueniret ubi nō est amplius uisa .quare cognouit terras eē fatales.Ergo & alibi Nusquam abero. Et iamq̄ iugis summæ surgebat lucifer idæ. Data f.A ioue. Cōuulsæ:aut supersūt undis euroq̄ conuulsæ:aut conuulsæ undis & euro quia supra ē Laxis laterū compagibus. Ignotus:Deest quasi:Nam cōtrarium dicit Fa ma f.æt.n. subtrahit enī alias hanc dictionē ut medias īter exultat amazon.Nam uolsca fuit.

DO. Deuenere locos:ordina sic Deuenere locos:mercatiq̄ solā u.u.m.o.m.Nā ædificiū istitui nō potuit:ni ſi ꝑpus empto solo. Taurino q̃tū:alii dicūt pecuniā tūc ex corio bubulo fuisse & pecuniā dictā q̄ ex pecore ori ginē duceret:tm̄q̄ fuisse ī ptio loci:quātū bouis coriū cōficere potuisset:alii fraudē ēptoris ponūt qui tantū mer catus sit:quantū corio bouis possit circūdari At uēdit or nihil tale suspicans arbitratus ē tantū dedisse quantū ī tegrū coriū posset occupare:Emptores uero ī tenuē corigiam illud secantes pluſquam deberēt occupantes.Sed fabulosa sunt oīa:nam si attēdat magnitudo urbis:& quāta a Vergilio describit non poterat nisi latioribus lo cis cōdi.licet poeta hoc credibile faciat dicēdo facti de nōe byrsa:qđ & lingua græca usi fuit Dido:& punica i deſt ipsius regiōis in q̄ res ē gesta:coriū significat. Sed uos:mira breuitas interrogātis.nec fraude caret Nam

conaꝫ ostendere: se non eẽ deam. Sed non æneam. Nam cum magna aĩ lacerationẽ respondet. O dea. Duo dicit ipedire. unũ qa nõ uacat. alteꝛ qa breuitas tpis narrationẽ expleri nõ patit, pperat redire ad suos quibus ĩ locis desertis noctu separari nõ debuit. Beniuolã ãt facit & honorificã: cũ dea appellat. & attẽtã cũ multitudĩe calamitatũ suaꝝ, pponit: & nõ tñ oẽs se dicturũ. Respondet ad oĩa sed nõ ordine. Primo. n. respõdet secũdæ. Quibus aut uenistis ab oris. Et quãuis narratiõe totius diei nõ posse expleri calamitates dixerit. tamẽ breuitate mirãda labores oĩum cõclusit annorũ. nã dicẽdo nos troia antiq̃: pmã tpis ptẽ posuit. Dũ ãt diuersa pte. u. tãgit media: & forte sua lybicis ponit postremã. & simul ostendit: q̃ uiolẽtia fluctuũ illic appullerit. & qa cũ dea putabat se loqui cõmẽdat psonã suã dicẽdo Raptos q. e. h. p g. u. m. Fama: Mediã posuit: nec dixit q̃ fama: nã & multi mala fama noti sunt: sed qua fama, intelligat. ponit: cũ illũ religiõe ĩ deos Fama sup æ. n. dicit. Cũ n. laboribus meis essẽ notus toti orbi fama noĩnis mei sine fine decurrẽs ad cœlũ uenit. Italiã q̃ro. ad id Quo ue tenetis iter & ornaturus genus addit: qđ non q̃situm fuerat. Et genus a ioue sũmo Matre dea. libenter auditur qđ gratias agat matri q̃si absẽti. Data f. ergo nõ uolũtario a patria discesserat. Sic pteritã strictĩ tãgit: & ĩ psenti ĩ morat ut maiorẽ moueat misericordiã. Bis d. ostendit magnũ numerũ. Sũt aũt si dolẽtis aĩum excutere uolumus se paratim singula cogitãda. Vix ostendit q̃ta difficultate euasit. Ignotus. sũma in hũanis miseria ĩ alienis terris nullius hére notitiam. Augeꝫ ãt si egens. Nam si egeret: nõ eẽt ei cuiusquam notitia necessaria. ad hæc duo mala ignotus & egẽs: additur tertium solitudo: ut nihil ad uictũ suppetceret. nec inueniretur qui daret.

CHRI. Solũ: nõ solũ terra ẽ solũ uerũ qcqd aliqd subsẽt aĩal. Vnde & de mari solũ dixit ut subtrahiturq̃ solũ. Noĩe. aliquãdo famã significat. ut ifra & nos aliq̃d nomẽq̃ decusq̃. Taurio. Taurus ẽ bos nõ castratus & armẽti maritus. iuuẽcus ãt q iuniori sit ætate. Vitulus adhuc nõ sit pfectus tanq̃ puer ĩ hoĩe. Sed & ĩ elephãto uitulũ dicimus. Circũdare dupliciter dicimus ut circũdo solũ corio ut hic & circũdo coriũ solo. Martia. Qui recitaturus circũdat uellera collo Hic se posse loq̃ posse tacere negat. Tandẽ. nõ uacat: sed significat affectũlo q̃ntis. q̃ quãuis breuissime porauerit. tamẽ plusquã uellet tpis cõsũpsisse dolet. dixit ergo tandẽ quia sibi nimiũ tps quãuis breue fuerit cõsũpsisse uideꝫ. Nam aĩo pperanti nihil satis festinaꝫ. Pergam. pgere ẽ suo ordie pcedere. Ergo ẽ ac si dicat ita narrẽ ut nihil omittam. Hinc dicimus pgere pseuerare. Vacet: ociũ sit. Vacare. n. est uacuũ eẽ. Vnde dicimus uacare ipiũ qđ ipatore caret & qñ q curis uacui sũt ociosi sũt dicimus uacare ociosũ eẽ & quoniã qđ ociosũ ẽ nihilq̃ agit supabũdat: dicimus uacare supfluũ eẽ. Præterea qa qbus nullũ negociũ ẽ ĩ attẽtius aliqd aduertũt. dicimus uacare attẽte ĩcũbere: quia q diligẽtius itẽdũt uacuos se ab oĩ alia cura pbẽt

Taurus iuuẽcus uitulus

Pergo Vaco

Pergẽ ꝛ pseuerãe

Erit igiꝫ sẽtẽtia. Si ego ordie cũcta narrẽ: & tu attẽte audias erit prius diei q̃ narratiõis finis. Olympo. Cœlo q̃si olãpos. i. totũ splẽdẽs. Forte nomĩatiuũ hẽt fors. Spõte ãt solũ hẽt ablatiuũ. Tẽpestas. Qualitas ẽ tẽporis. & quãuis p tempor. s sæuitia sæpius ponaꝫ. tamẽ uerbũ mediũ ẽ. ut p bono capiaꝫ. ut uñ hæc tã clara repente tẽpestas. Capiꝫ ẽt p ipo tpe absolute: ut sæpe apud Salu. inuenies. Annales. Põtificẽ facit æneã secundũ Macro. Nã põtificibus pmissa ẽ ptãs memoriã rerũ gestaꝝ ĩ tabulis cõferẽdi: & hos annales maximos uocãt. q̃ si a pontificibus maximis factos Differũt aũt annales ab historia. Hystoria. n. nõ solum res gestas lõgo ordie explicat: Sed & cõsilia quibus gestæ sũt ponit: & cõtiones facit & acies ĩstruit. & situs locoꝝ describit. Annales aũt singulorũ annorum gesta ideꝫac breuissime notantiũ annales P ũsonis & pictoris dicimus. Liuii autem & Salu. historias Has chrõicas græci nũcupãt. Pius. ẽ. n. pietas gratum & diligẽs officium qđ tribuimus iis qui propinquitate nobis cõiuncti sunt: & patriæ etiã deuotis. Libyæ deserta. pathos a loco: ut Cum uitam in syluis inter deserta feraꝝ. ltẽ at nos hinc alii sitientes ibimus afros. Vix septem unus est ex locis ad captandam miseri cordiam: cum ex ampla fortuna in calamitatem incidisse ostendimus sic infra Hic finis priami.

ãnales ab historia. pietas

SER. Europa atq̃ asia. aut orbe ĩ tres partes diuisit: & absolutũ ẽ. Aut si europã tãtũ & asiã intelligimus iuidiose loqꝫ: ut Venus cũctus ob. i. t. c. o. qua si dicat p troiã asia careo. p italiã europa. passa uenꝰ uel pp suũ uel pp filii dolorẽ. Quisqs es. audierat sũ. p. æ, sed qsquis es. q. d. ẽt si hæc ĩ te nõ sint. Sic ifra Quisqs es amissos i. n. o. g. Hoc ẽ q̃cũq̃ rõne cõtra nos pugnaueris. Haud ĩ. liptote ẽ. i. carus. Cælestibus. secũdũ Pythagorã & Pla. qui affirmãt uiuos supis. mortuos uero iferis caros eẽ Vnde de pallãte Nil iã mortalibus ullis debẽtẽ. Cotra uero uos o mihi manes este bõi q. f. a. u. Vitales. quibus uiui mus. nã reciprocus spũs uita ẽ. Hĩc iuppiter quo cõstãt oĩa dicit ἄεὖρ ἄπο τῆσ ζωῆσ. i. a uita. Tyriã. a colõis. Ad ue. u. Hysterologia. Perge mõ. q. d. hæc tibi sola sit cura. Nã naues liberatæ sũt. Reduces: hi sũt q picula euadũt. Versis: nã q italiã tẽdẽtibus aduersi erãt nauigãtibus ĩ africã fiunt prosperi

Ni fru. ut cõfirmaret ænee errorẽ ne diuinãdo dea crederet. Est autẽ uani parẽtes i. uanum augurium p hypallagen uel naui parentes. qui res falsas & uanas docẽt. & sic ostendit multos decipere auguria Alii dicunt ad nimium affectum parentum ptinere quo etiam uana docent filios. Cygnos: hos naui

Europa atq̃ asia pulsus: nec plura querentem
Passa uenus: medio sit interfata dolore est
Quisqes es haud credo iuisus cęlestib⁹ auras
Vitalis carpis: tyram q aduneris urbem:
Perge mõ: atq̃ hinc te reginæ ad limina pfer.
Nãq̃ tibi reduces socios: classemq̃ reductam
Nuncio & in tutũ uersis aquilonibus actam:
Ni frustra augurium uani docuere parentes.
Aspice bissenos lætantes agmine cygnos
Aethera quos lapsa plaga iouis ales aperto
Turbabat cœlo. tunc terras ordine longo
Aut capere: aut captas iã despectare uidẽtur:
Vt reduces illi ludũt stridẽtibus alis:
Et cœtu cinxere polum cantusq̃ dedere.
Haud aliter puppesq̃ tuę pubesq̃ tuorum
Aut portũ tenet. aut pleno subit hostia uelo

Perge modo: & qua te ducit uia dirige gressū
Dixit: & auertens rosea ceruice refulsit.
Ambrosiæq; comę diuinū uertice odorem
Spirauere pedes uestis defluxit ad imos

bus: aqlā tēpestati cōpat. In auguriis āt ñ solū aues cōsiderāt. sed uolatus ī ppetibꝫ: & cātus ī oscinibus qa nō oēs nec oībus dant auguria. Colūbæ nō nisi regibus: qa nūquā singulæ uolāt. ut reges nunquā soli sūt: uñ in sexto posuit regis auguriū. Cygnis dant solū nautis ut apparet in ornithogonia. Cygnus in auguriis nautis grauissimus ales. Hūc optāt sp quia nūquā mergit undis. Lætātes: post periculū. Agmīe: ipe tu. s. uolādi. Iouis ales. aquila q̄ dicit dimicāti illi cōtra gigātes fulmīa mīstrasse: hoc fingit quia natura nimii ē caloris. ut oua quibus īcubat possit coqre admoueat gagaton lapidē frigidissimū. Hīc Luc. Fœta tepescā sub alite saxa. Capere. eligere. Stridentibus a signū augurii ē. Cœtu aues colli lōgioris: teste Pli. aut recto ordie uolāt: ut sequēs pōdus capitis cauda pcedētis subsīdet uñ sæpe pria laborās relicto loco efficit postrema. Aut in cœtu se oēs inuicē substinēt. Hoc uolatu litteras quasdā imitātur. Luc. Et turbata pit dispsis littera pēnis. Cātus: alluit ad nautas. Puppes. naues p synecdochē. Hostia. p portu posuit: sed pprie exitus fluuiorꝫ sunt. Auertens se. i. cū auerteret. ut tum prora auertit. Rosea. pulchra. Ambrosiæ. aut diuinæ: aut ambrosia oblitæ. Spirauere. exhalauere. Defluxit. quia dixerat sinus collecta flu.

DO. Europa atq; asia. tacuit de africa quia ī ipsa erat. uenus āt sermonē iterrupit. uel quia norat cūcta. uel qa nō libēter audiebat. uel qa maturādū. qm̄ āte noctē uia mōstrāda erat. Quisqs es adhuc ueluti cū ignoto loqr. Haud eqdē. oportet te diis caꝫ eē: qm̄ carthaginē uenēris: Hæc uerba ojum spōdebāt effectū de qbus cōqstus erat. Nā & notitiā sui & celebritatē & hūanitatē pollicet. Perge. Hortat ne redeat ad suos ut pposuerat: sed eat carthaginē: Nāq; tibi. demit solicitudinē de sociis salutē illoꝫ augurio nūciās. Ni frustra'a. u. d. p. ordīa sic ni uani fuere parētes. i. maiores nri. Et frustra nos docuerūt. Bis senos. nūero nauiū coæquāt: qs æneas putabat oppssas. Cetera quos. ut cygni post. perturbationē illatā ab aqla liberati suo ordīe læti uolātes terrā captā petūt sic tui a tēpestate erepti tuti sunt. Et q̄ t. u. ne ille diceret nō noui iter. Et uera īcessu p. d. cōpletis q̄ uoluit dimisit lœtum & īstructū & plurimis signis se manifestauit & splēdore & odore & defluxu uestis: Ambrosiæ q̄ olīc eius comæ se effuderāt: ut putarent ambrosia: qua mulieres in unguentis admiscent perfusæ.

CHR. Europa. ab europa Agenoris filia quā Iuppiter sub forma tauri rapuit & p mare trāsuexit. hora. Vxor ī uicti iouis eē nescis mitte singultus bū ferre magnā discē fortunā tua sectus orbis noīa duce. Qui aduenēris. psæpe relatiuū & uī suā retīet & qa significat sed tūc subiūctiuo iūgit: ut hic q aduenēris. i. qa aduenēris. Sic Plautus. Aut q cōfidētior iuuētutis mores q sciat q hoc noctis solus ābulē. Vani. ñ q sint uani: sed qui eēnt si frustra docuisset. Sic hora. At tu nauta uagene pce malignus harenæ O. & c. m. p. d. Idest qui esses malignus si pceres Bissenos. poetice: Nā oratores nō ponūt hæc noīa p nūerabilibꝫ nisi cū noibus carētibꝫ singulari ī: ut senas īas binas nuptias. Cygnus. græcū ē nomē. latīe dicit olor. De hoc ī buc. Iouis ales. iō aquila Iouis armiger dr teste acrōe: quia cū titānibꝫ pugnaturus bonū auguriū ab ea accepit Iuppiter. alii dicūt eā aquilā ī uexillo hīsse: q̄ consuetudo apud cretēses māsit. Et ñ ad troianos hoc signū trāstulisse teucrū: īde ī italiā īduxisse æneā. ppeq; rōa nos aduilam ī uexillis hīsse. Refert pterea pli. aquilam suam ex auibꝫ fulmīe: q; a Ioue mitti fingūt poetæ: ñ tā gi. sicut ex piscibꝫ solus uitulus marīus & ex arboribꝫ sola laurus fulmīe nō tangūt. qpp & Tyberiū īpatorē qm̄ fulmīa uehemēter timebat sp turbatiore cœlo lauream coronam ī capite gestabat. alii dicūt aquilam iō ī tutela iouis eē qui æther ē. qm̄ nulla auis altitudīe uolatus ppīquior ætheri accedit. ales scdm Lactantiū in fœmino genere p malo augurio ponit Horati. Mala soluta naue exit aliter. In masculino uero p bono. Vir. Nam qualans fidus iouis ales ab æthra. De auguriis aūt & cæteris diuinādi gfiibꝫ dicēus ī scdo. Loquitur aūt more romano: apd quos ī maxīo ptio erant auspicia. Ci. de oratore. q; leges ueteres moresq; maiorꝫ quid auspicia qui bꝫ ego & tu cū magna salute reip. plumꝫ. Pubes puppes. color rhetoricus traductio ut ē ill dī hac calamitosa fama q̄ ī aliq; pnitiosa flama. Itē itellectio nam posuit puppes ptē nauis pro totis nauibꝫ. Cæterꝫ pubes pili sī qui in hūano corpe nascūtur. hoc fit circit q̄ttuor .x. annū q̄ ætas pubertas dicitur. hinc impuberes q nōdū pilis uestiūtur & puberes q iā uestiti. Et qm̄ pubes maxime circū pudibūda oritur illā pro pudibūdis capius. Ouid. ipsa uēus pubes quotiēs uelamina pōit protegitur leua semireducta manu. Ceruice. ceruix posterior ps colli ē dicta q; p eam ptē cerebꝫ ad medullā spīæ dirigitur q̄si cerebri uia. Supbiā significat Ci. ī uerrinis. ptorē tuas frangere ceruices. Hortēsius pmus hoc noīe ī singulari usus ē: ait Quītilia. Ambrosia. apud medicos herba ē. d Diascorides. ābrosia quā multi brotī. aut artimisiā uocāt frutex ē multas uirgas hūs lōgas palmis tribꝫ: & folia initio simillima rutæ. Virgæ sūt plenæ semine. ut sint quasi acini odorē uini hītes. Nascit in cappadocia. q̄ circa se habuerit amplectit. Fingunt tñ poetæ ambrosiā eē cibū deoꝫ suauissimū: ut nectar ē potio ipsoꝫ Plato tñ ponit ambrosiam pro cognitione reꝫ celestiū. Nectar uero pro gaudio quod inde percipimus

Ceruix.

rosia

Et uera incessu patuit dea: ille ubi matrem
Agnouit: tali fugientem est uoce secutus.
Quid natum totiens crudelis tu quoq; falsis
Ludis imaginibus cur dextræ iungere dextrā
Non datur ac ueras audire & reddere uoces:
Talibus incusat gressumq; ad mœnia tēdit.
At uenus obscuro gradientis aere sepsit:

SER. Vera. optime de q̄ dubitabatur. Fugiēt. celeriter discedētē. Totiēs. aut κατατοσιῶπωμένον intelligimus sæpe eū esse delusū. Vel scdm ipm poetam: q̄ ait in scdo: Cū mihi se ñ añ oculis tam clara uidēdam. Multi tñ dicūt sæpe in hoc loco ut in habitu in interrogatiōe in respōsione & in auguriis: Tu quoq; sicut Iuno & cæteri dii nobis inimici. Cur dextram. Maiorum fuit hæc salutatio cuius causam dicit Varro Callimachū secutus asserens cēm eoꝫ honorem dexterarum constitisse uirtute. Obquā rē hac se uenerabantur corporis par-

te. Veras au. &. r. u. ſunt multæ reciprocæ locutões ut hic multæ unius partis utriq; ſufficiẽtes ut teneꝛmur amicitiis: ſupfluũq; eſt dicere mutuis: Nã amicitiis utrũq; ſignificat: ut frõto teſtaꝫ. Aliæ ſũt q̃rũ una ps plẽa ẽ: at cõuerſæ hẽnt aliqd ſupfluũ. Sal. In tugurio mulieris ancillæ: Nã ſi dicis ãcillæ mulieris ſupflnũ ẽ mulieris: qa ancilla ſexũ & cõditionẽ ponit. Incuſat. Supioris ẽ: Ter. pater: ad filiũ qd me ĩcuſas clitipho Accuſare eſt uel parẽ uel ĩferiorẽ ut ĩ eodẽ loco uxor. Quã ob cãm accuſer neſcio. ꝓ ꝑtãte ãt Terẽ. oĩbus ꝓponiꝫ comicis: licet ĩ cæteris ſit ĩferior. Obſcuro ære. nebula cuiuſ diffinitio uitio eſt Circũ d. f. circũfudit: themeſis ẽ cũ ſecto uerbo aliqd ĩterponimus: ut Septẽ ſubiecta triõi. ſed ĩ compoſito recte. in ſimplicibus nimis eſt aſperum.

incuſo
Accuſo

Antiquitas tamen fecit: ut Saxo cere comminuit brũ. Aut. u. p. c. ne ſæpe narrãdo crebro patiatur dolore. Paphum. cypri eſt ciuitas. Sublimis. diuino inceſſu. Læta. ueneris proprium epitheton.

Arabia

Sabæo. arabico. Tres ſunt arabiæ: Inferior: Petrodes: & Eudemon: In qua ſunt ſabæi apud quos naſciꝫ. thus dicti ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι ὀᾶι. i. uenerari. ꝙ dii eoꝝ thure uenerenꝫ. Thure. c. a. ſ. q. r. a. propter qđ dixit aut eqdẽ t. m. d. h. Recẽtibus. laus loci q ſemp flore ueſtiꝫ. Sertis. ſertũ ĩ neutro ſimpliciter poniꝫ. ſi ãt ſertam dicimus ĩtelligimus coronã. ſi ſertos. flores. ut piſcinalis locus: & piſcinale. Viam ideſt officium eundi. nõ n. uia corripitur: Plurĩus. i. lõgus: ut cũ ſe nux pluria ſiluis. Aſpectat. dat ſẽſũ rei ĩſẽſatæ. Molẽ ad ipm referẽ Magalia. ad poetã nã hoc nõ norat æneas. Eſt ãt ãtiſtichon ꝓ magaria Magar. n. lĩgua punica uillã ſignificat. Ardẽtes. multũ feſtinãtes uel ĩgenioſi. Vñ cõtrariũ dicimus ſegnẽ q̃ſi ſine igni. Vñ catus. i. ingenioſus ẽ ἀπὸ τοῦ κᾶιῶ ὀᾶι. Ducere. ædificare. Moliri. molibus factis extollere. Optare. eligere ut Tuus o regina quid optes. Sulco. foſſa. Ciuitas. n. nõ domus circundaꝫ ſulco. ſic auſim uel tenui uitem cõmittere ſulco.

DO. Voce. qñ gradiẽdo uel currẽdo nõ potuit. Quid ĩcuſatio nõ cõtumelioſa. ſed ex affectu & religiõe procedẽs. Ergo mater nomẽ tuũ cõfiteri noluiſti. & q̃ſi aliena locuta mecũ maternis uerbis miſerias meas nõ leuaſti. Nec ſemel hoc feciſti ſed ſæpe. Cõſtabat. n. ĩter ipſos multa & uaria fuiſſe colloq̃a. ĩ qbus ille uultu hĩtu: & colloquio matris falſus ẽ. Debuit ãt ĩcuſatio ad abeũtẽ nõ eẽ lõgior: q̃ ut ad celeriter fugiẽtis aures puẽire poſſet. Obſcuro aere. nõ ſatis fuit urbis ĩſtruxiſſe filiũ licet ſciret oĩa eadẽ cõpoſuiſſe Mercuriũ. ſed q̃ttuor de causis texit: ne uiderentur ne tangerentur: ne interrogatiõibus uariis detinentur. uel ueniẽdi cauſas quærẽtes eos q̃ ante noctẽ uenire debebãt detinerẽt. Miratur. põit generaliter ꝙ oẽs uiæ & portæ feruebãt: & ſtrepitus agentiũ perſonabant. Inſtant. itur iã per ſpecies. Laudantur autem ꝙ nõ inuiti agebant. Pars ducere. primo curabant quæ aduerſus hoſtes fuerant neceſſaria. Locũ tecto priuata ædificia curabantur.

Dextra.
Frons.
Digiti.
Genua.
Aures

CHRI: Inceſſu. deorũ & nobiliũ ẽ. ſic ſupra: Aſt ego q̃ diuũ ĩcedo regina. Tu quoq;. q. d. ſat ẽ ꝙ ludar ab hoſtibus. Dextrã. hoc mẽbrũ ãtiqui fortitudini & fidei ꝺſecrarũt quẽadmodũ frõtẽ gẽio. Digitos miſeruæ: Gẽua miſericordiæ: Aures mẽoriæ. Ergo ĩ cõgreſſiõe iũgũtur dextræ. q̃ſi ſit pignus fidei & bẽiuolẽtiæ. At uẽus. tot locus uſq; ad Moliri ue morã: ex Homero eſt.

Paphus
Cylix.

Paphũ urbs in cypro. Ci. ad ſextiliũ Oẽs tibi cõmẽdo cypros ſed magis paphios. Paphius Cylicis a quo cylicia cõſecratũ. Sedes ſuas. ĩ cybro. n. coliꝫ. Illucq; ꝑmũ ex mari appuliſſe nõnulli affirmãt. Vñ κύπρι βᾶρεῖᾶ dixi Theocritus: & cyprogenia ẽt appellaꝫ. Libido aũt & laſciui mores eius gẽtis illã ſibi aſciuerũt. Nã uirgines cypriæ nõ aſi nubebãt q̃ apud portũ aduenas excipiẽtes cõcubitibus dotes lucrarenꝫ. Scriptũ ãt ẽ ĩ ea hyſtoria quã priſci ſacrã appellãt: Venerẽ artẽ meretriciã ĩueniſſe auctoꝛrẽq; mulieribꝫ ĩ cypro fuiſſe. ut uulgato corpe q̃ſtũ faceret. ne ſola ĩpudica & uiroꝝ appetẽs uideretur.

Tẽplũ. Veneris

Tẽplũ. antiqſſimũ oĩum q̃ ueneri ædificata ſũt tẽpla fuit Aſcalone q̃ urbs ẽ ſyriæ. Hic ãt aiũt cyprii ꝓfectos eos ẽẽ q in cypro hoc tẽplũ cõdiderũt. Quod uero in cytheris inſula eſt: cõdiderũt phœnices: q & ipſi ex eadẽ ſyria ſũt. Hæc Hero. Corne. ãt Tacitꝰ ſcribit Tẽpli Veneris qđ paphi ẽ ꝺditorẽ ueneriaũ uetꝰ mẽoria tradit Fama recẽtior tradidit a Cynara ſacratũ tẽplũ: deãq; ipſã ꝺceptã mari huc appulſã. Sed ſciẽtia aruſpicũ huc accitã: & paulo infra cynarides ſacerdos cõſulitur. Certiſſima fides hædoꝝ fibris hẽtur. Sãguinem aræ effũdere uetitũ. Precibus & igne puro altaria adolentur: Nec ullis imbribus quãq; in apto madeſcũt: Simulacrũ deæ nõ effigies humana. ſed cõtinuus orbis latiore initio tenue in ambitu metæ modo exurgens. Et rõ in obſcuro. Thure. thura non niſi in parte una arabiæ naſcuntur in monte excelſo: hæc regio thurifera ſaba appellatur. qđ myſterium ſignificat. Nec arboris ipſius q̃ ſit facies cõſtat. Cũ alii folia piri minora & herbidi coloris habere dicant. alii lentiſco ſimilem arborem dicunt rutilo folio. Quidã therebinthum eſſe. Et ſic putauit antigonus allato fructi/

Thus

pulmea excipiente. Quod in arbore hæret. ferro deciditur. unde corticoſum eſt. Legitur autũno ex æſtiuo ꝑtu. Hoc cãdidũ eſt. Altera uindemia eſt in uere ex cortice in hyeme inciſo. Rufũ hoc nec priori cõparãdum. Illud carphiatum hoc dathiacum uocãt. Quod ex eo rotũditãte guttæ pependit maſculũ uocaꝫ religiõi tributũ q̃ ſabæũ thus a ſaba dicitur. Strata. u. uias lapidibus ſtrata. Manibus ſ. nã ſua magnitudine ferri nõ poterat. e

Et multo nebulæ circũ dea fudit amictu.
Cernere ne quis eos neu quis contĩgere poſſit.
Muli ri ue morã: aut ueniẽdi exquirere cãs.
Ipſa paphum ſublimis abit ſedeſq; reuiſit
Læta ſuas: ubi templum illi: centũq; ſabæo.
Thure calent æræ: ſertiſq; recentibus halant.
Corripuere uiã interea qua ſemita monſtrat.
Iamq; aſcendebat collẽ. qui plurimus urbi
Imminet aduerſaſq; aſpectat deſuper arces
Miratur molem æneas magalia quondam
Miratur portas ſtrepitumq; & ſtrata uiarum
Inſtans ardentes tyrii pars ducere muros.
Moliriq; arcem & manibꝰ ſubuoluere ſaxa.
Pars aptare locum tecto: & cõcludere ſulco.

Iura magistratusq; legunt: sãctũque senatũ.
Hic portus alii effodiũt: hic alta theatri
Fundamẽta locant alii immanesq; columnas:
Rupibus excidũt: scænis decora alta futuris.
Qualis apes æstate noua p florea rura
Exercet sub sole labor: cũ gẽtis adultos
Educũt fœtus. aut cũ liquentia mella
Stipãt & dulci distendũt nectare cellas
Aut onera accipiũt ueniẽtũ aut agmie facto
Ignauũ fucos pecus a præsepibus arcent.
Feruet op9 redolentq; thymo fragrãtia mella
O fortunati quorũ iã mœnia surgunt
Aeneas ait & fastigia suspicit urbis
Infert se septus nebula: mirabile dictu)
Per medios miscetq; uiris: neq; cernit ulli.
Lucus i urbe fuit media lætissimus umbra.
Quo primum iactati undis & turbine pœni
Effodere loco signum. quod regia iuno
Monstrarat: caput acris equi sic nã fore bello
Egregiam & facilem uictu per sęcula gentem

SER. Iura. m. q. le. eligũt. Portus ef. i. cothona sa
ciũt. Alta. hĩc futura magnitudo ofidit. Apes: ter
tiæ declinatiõis gtũs pluralis ĩ iũ & um exit. Sed tũ
p nostro arbitrior cũ ntus singularis sit ĩ n. & sicut
amãs amãtiũ & amãtũ dicimus. si ãt fuerit ĩ er & ur
ut pater & murmur tñi ĩum. Cætera noĩa auctori-
tate firmamus: ut apis apiũ uel apũ. Noua. qa ẽt ad-
ulta & p̃ceps iueniẽt. Florea: p florida. Rura. Agræ
co p aphæresin. Illi. n. ἀpoupα. Exercet. fatigat. Sb
sole. ĩ sole: vt ifra. sub igẽti tẽplo. Gentis fœtus. ad
laudẽ apiũ ptiet: ut latius patet ĩ geor. Liquẽtia.
defæcata & pura. Nã dura mella meliora sunt. Sti-
pant. dẽsant: trãslatio ẽ a nauibus ĩ q̃bus stupa iter-
poniẽ uasis: q̃ stipã dicũt. Distẽdũt: iplẽt: ut Denso
d. p. Nectare melle pp suauitatis similitudinẽ abu-
sio facta ẽ. Cellas: p fauos cauernis: traxit a repo
nẽdi similitudĩe: uel a celãdo: Vñ cellã appellarũt.
Ignauũ. sine ĩdustria. Nã gnauũ ĩdustriũ appellãus.
Fucos: secũdũ Pli. apũ multa sunt genera. Apes tñ
oriũt de bobꝰ. Fuci de eqs Crabrones de mulis. Ve
spæ de asinis: Fucus secũdũ Aemiliũ marcũ maior ẽ
ape. Pecus. oẽ aĩal est qđ hũana lĩgua & effigie ca
ret. Hora. Oẽ cũ p̃teus pecus egit a. u. m. Præsepibꝰ
aluearĩis: Feruet. cũ celebrat. Cõtra friget cũ cessat
dicĩus. Fragrãtia. cũ ĩcẽdiũ significat p. l. scribit:
qa ẽ a flatu uel a flama cũ odorẽ qa fracta re maior
ẽ p. r. pœnos g̃ labor opi apũ custodia littos ex
pulsiõi fucos cõpat. O fortunati. q iã faciũt qđ
ipe desiderat. Suspicit mirat: ut despicit contem-
nit uel alta aspicit. Per medios. figura est: Nã pla-
nũ fuerat. Mediis se ĩfert. Lucus. ubicũq; lucũ põit Vir. seqt cõsecratio. In sexto Nulli certa dõus lucis ha. o.
Dr lucus q̃ nõ luceat: & ñ q̃ ibi sint limia cã religiõis. Vmbra. uel septĩus casus ẽ: uel scdm p̃bũ gtũs. Sic Sal.
Frugũ pabuliq; lætꝰ ager. Quo p̃mũ. quo simul. Nã scdo ad africã ñ uenerũt. Effodẽ. hĩstoriã ptãsitũ tãgit.
Dido p ĩsulã q̃dã lunõis trãsiẽs accepit: oraculũ: & sacerdotẽ secũ abduxit paꝛ illi credẽtes carthaginẽ p̃mittẽ
ri. Quo cũ uẽissẽt sacerdos effosso loco caput bouis iueniẽt. hoc dĩsplicuit: qa bos sp sbiugatꝰ ẽ. alio loco effosso
caput eq iueniẽt. nã q̃uis subiugeẽt. tñ bellicosũ aĩal ẽ. ita ut qa ꝺcordes iugũ subeũt sit spes pacis. Illic igit tẽplũ lu
nõis scm g̃ fertilis pp bouis omẽ & bellicosa pp equũ futura erat. Mõstrarat. mõstro dederat. Facile. u. p bouẽ.
DO. Iura. dĩsponit leges & honores curiales. Portus. & hoc ad salutis subsidiũ. Alta theatri. post ea q̃ ad salu
tẽ & honorẽ ptinẽt p̃spicit uoluptatibus pp scænas qđ ñ fit nisi ĩ ociosa ciuitate: qđ æneæ erat necessariũ. Co
lũnas. ut ñ solũ theatri gesta: ueꝛ aspectus opis iuuaret. Põit apũ cõpationẽ. q̃ & ĩdustria & labore & æqtate
opis & cõcordia excellẽtes sũt & q̃ fucos aĩal ñ solũ ĩers ueꝛ ẽt uorax a sedibꝰ pellãt. O fortunati. ñ iuidet alie-
næ fœlicitati: sed proseqt laude. q. d. qñ ego ad hãc fœlicitatẽ puẽiã: An urbe an ũbra nihil refert. Quo p̃-
mũ. ut supra p cygnos demõstrata fuerat fœlicitas: sic nũc p pœnos q tẽpestate uexati huc ĩcolumes uenerũt: &
fundamẽta fodientes caput eq ĩuenerãt. signũ habuerũt ut ĩ bellicis copiis esset futuri copiosi.
CHR. Iura. m. q. optĩe: nã p̃mũ iura cõdẽda sũt. deiñ magistratus creãdi: q uiri p̃sint. Ius ãt triplex ẽ. s. ius na
turale: ius gẽtiũ & ius ciuile. Naturale duce natura prouẽit: nã q̃ uĩ ui repellẽ liceat. q̃ filii alãt ipulsu naturæ
fit. Ius gẽtiũ dr qđ tacito quodã hoĩum oĩum cõsẽsu approbat quo parẽtes maioresq; natu ueneremur: & lega
tos ĩcolũes eẽ uolũus: Ciuile uero ẽ q̃ sibi unaq̃q; ciuitas sãciuit: ut ius ciuile atheniẽsiũ sptãoꝝ rõanoꝝ. Sz ut
iuris ciuilis rõanoꝝ originẽ p̃sequr. Rõulus cũ ĩ. xxx. curias populũ diuisisset leges tulit: q̃s curiatas appellauit.
Tulerũt & seq̃ntes reges. q̃s oẽs qñ a Sexto papirio suo ordie ĩ unũ uoluñ redactæ sũt. ius papirianũ appella ius ciui
rũt. Veꝛ ut de multis pauca dicã: lex fuit a Rõulo lata. q̃ oẽm ptãtẽ p oẽ tẽpꝰ uitæ pñi ĩ filiũ ꝺcessit. siue coercẽ le
siue uerberare. siue uictũ rustico operi detinẽ. siue mallet ẽt occidẽ. Lex ãt Nũæ ita fuit. Si pater filio permisit
uxorẽ ducẽ. sacroꝝq; & pecũiaꝛ legibꝰ futurã ñ ãplio ptãtẽ eẽ uẽdẽdi filiũ patri. q̃ ñ scripsisset nili p̃oribꝰ legi
bꝰ filios uẽdẽ patri licuisset. Inuẽies & aliaſ regũ ro. leges apud Diõysiũ alycarnaseũ. Exactis uero regibꝰ lege
a tribꝰ lata oẽs leges exoluere. ac deiñ ad multos ãnos ꝺsuetudĩe potiꝰ q̃ lege uixit Po. ro. lñ creati sũt decẽ uiri
ãno urbis altero & trecẽtesimo: q cõgrerẽt leges a græcis ciuitatibꝰ: q̃s ĩ. x. tabulas eburneas p̃scriptas ĩ rostris
posuerũt. Fuitq; illis ius sine p̃uocatõe eo ãno ut leges corrigerẽt: & si qd uideret adderat. Vñ sequẽti ãno alias
duas addiderũt tabulas. ppea q̃ fuit duodecĩ tabulaꝛ liber. Haꝛ ferẽdarũ auctorẽ dicũt fuisse hermodorũ quẽ
dã ephesiũ ĩ italia exulãtẽ. Hĩc ãr exorta ẽ prudẽtiũ ĩterp̃tatio & dispŭtatio fori. hæc ĩterp̃tatõ sine scriptis p̃pũ
nomẽ nõ hũs ius ciuile dicit. lñ ex iis legibꝰ eodẽ fere tpe actiões cõpositæ sẽ qbꝰ ĩter se hoĩes disceptarẽt: q̃s
ne pro suo arbitrio homines instituerẽt. certas & solẽnes eẽ uoluerũt. hæc ãt pars iuris legis actões appellãtur.
Sciẽtia tñ ĩterp̃tãdi. & actões apud collegiũ põtificũ erat: ex quibꝰ cõstituebat q̃s quoq; ãno p̃eẽt. Hæc cõsue-
tudo ãnis fere centũ durauit. Postea cũ appius claudius proposuisset & ad formas redegisset has actiones. C.

flauius ſcriba eius & libertini fi. ſubreptũ librũ populo tradidit. Vñ meruit trib. plæb. ædilis ac ſenator fieri. Hocq; ius flauianũ pixerunt. Inde ſex. Helius alias actiões cõpoſuit. & hoc ius helianũ dictũ ẽ. Intercedẽte de iñ diſcordia ceſſit populus. & ſibi iura cõſtituit. q̃ plebiſcita dicũt. Inde cũ tñ populũ coire difficile eẽt. cura ad ſẽatũ reiecta. Sẽatuſcõſulta fcã ſũt. Senatũ. ſecũdæ declinatiõis ãtiq; tus fuit. Plau. ĩ caſſina ſede eccũ ſenatũ colu mẽ pſidiũ populi. Sẽatus ab eo qđ ẽ ſenex & natu: ut placet Cice. Nã maiores natu ĩ eũ ordinẽ legebãt. Theatri: de hoc dictũ ẽ ĩ geor. Scænis. q̃uis græcũ nomẽ ſit: & apud illos p ſ. ſcribat: tñ latini p ae diphthongũ ſcribũt. Qualis apes duæ ſũt cõpatiões apud Homer. Altera apiũ altera muſcar. Elegãtiſſimus ãt poeta muſcar cõparationẽ tãquã ſordidiorẽ nuſquã ponit. Apiũ uero ueluti elegãtiorẽ elegit. eamq; exactius ꝓſecutus ẽ. Home. n. uagas apes ponit Maro uero ut rẽ penitus exprimat ĩduſtrias laborioſaſq; effingit: Neq; potuit ex brutis eligere aĩal quod magis rẽ exꝑmeret. Duo. n. ſũt genera ĩſector q̃ ad hũanã ĩduſtriã atq; ad rẽp. ꝓxie accedũt formicæ: atq; apes. ſed formicæ ſtatũ populare imitãt: apes ãt regiũ & mõarchicũ: Nã regẽ hẽnt cuius iuſſu oĩa aũt. Quapꝓ optĩe pœni ſub Didõe regĩa ſe ſũma cũ ĩduſtria exercẽtes apibus cõparant. Dẽ his abũ de dixĩus ĩ georgicis. Fucos. fuci maiores ſunt apibus ſed ab illis nouiſſime tãquã a feſſis ĩpfectæ ueluti apes
Fucus ſine aculeo ꝓducũt ſerotinus fœtus & quaſi ſeruitia uerar apum. adiuuãt tamẽ circa fœtũ multũ ad calorẽ ad iuuante turba. Vex cũ mella matureſceræ ceperũt abigũt eos apes: multar ſingulos aggreſſæ interimũt.

Dido SER. Hic tẽplũ ſidonia. Tyria. Donis & numĩe dignum. aut numẽ ꝓ ſimulachro: qđ aureũ uelit fuiſſe: uel oſidit plenũ fuiſſe pũtia numis tẽplum: Aerea. uel qđ magis ĩ uſu hẽrent ueteris. uel q; religiõi magis eẽt aptũ. Nã flamẽ dialis æreis cultris tõdebat. uel ſignificat ſæcula ærea: q̃ hoc tpe ut ait heſiodus fuerũt. Foribꝫ. fores ſũt q̃ foras apiũt: ut erat olĩ:
Fores Valuæ ut ait Varro q̃ reuoluũtur. & ſe uelãt. Ianua ẽ ꝓmus domus ĩgreſſus. qm̃ Iano oẽ prĩcipiũ cõſecratũ ẽ. Cætera ĩtra ianuã hoſtia uocãtur generaliter. ſi
lanua ue ualuæ ſint ſiue fores. Vſus tñ corrũpit. Cardo q̃ſi
hoſtium cor ãuæ quo mouetur. Stridebat u. ad ſua rettulit tpa. Nã poſt ꝓditũ a Tarpeia capitoliũ ærei cardines ĩſtituti ſũt. ut ſtridore apta hoſtia ĩdicarent. Primũ nã & alia ſecuta ſũt: q̃ detraxerũt formidinẽ. Timorẽ. Cur poſt uiſã matrẽ timuit. Quia nõ pẽitus putarat matrẽ: cuius nulla uerba ſecuta ſũt: Sed dicuerius q; uẽus nil de afror moribus: unde nũc formidat. dixerat: Tamẽ ĩ Vir. aliquãdo ualidiora ſũt obiecta purgatis ut hic. Auſus. qa ĩter ĩcerta ſatis audacter ſalus ſperat. afflictis de afflictis nõ. n. põt eẽ ſeptius caſus. Subtẽplo. i. ĩ tẽplo: ut Excercet ſub ſole labor. Expetãs. uel ex propatiõe artificũ nẽturã cõcipiebat: uel uidendæ regĩæ occaſionẽ reqrẽs. Fortuna. fœlicitas. Inter ſe i. hẽbat artificiũ cõparationẽ. Ex ordie oĩs g̃ pugna picta erat. ſed ea tm̃ dicit q̃ achilles uel Diomedes geſſerat. ut excuſet æneas ſi eſt a fortibus uictus. Totũ or. qa europa intulit. aſia paſſa ẽ. africa pinxit. Atridas. uſurpatũ eſt. Nã Philiſtenis filii fuerũt agamemnon & Menelaus. Ambobus. ſ. atridis. quos pro una parte capit & priamo. Plena la. melius genitiuo iungit. Terẽtii. Plenus rimarũ ſũ. En priamus. laus picturæ: per quã nõ imago ſed ipſe oſtenditur. Sua premia. omnis æneæ ſolicitudo de moribus afrorum fuerat: quã nũc deponit propter picturã Nã q pingunt uirtutem diligũt & miſerentur. Sua. ideſt cõgrua ut ſtruerẽq; ſuis al. d. Laudi. uirtuti ut Primã merui q laude coronam. Mortalia. aduerſa quibus mortales ſubiacent. Feret. afferet. Inani. Epitheton picturæ: uel quia caret corpore quod imitatur uel quia nullus eſt utilitatis. Humectat. tapinoſis eſt. Nã largo flumine eſt fluere i. fluxu. ipſo. DO. Hic. oportuit. n. deã ĩ eo loco hẽre hõeſtiſſimũ ſedẽ: ĩ quo uirtutẽ ſuæ maieſtatis oſtenderat. Et cũ nõdũ ꝑfectũ eẽt. tãta reuerẽtia colebatur: ut & donis copioſũ eſſẽt: & dea ipſa ꝑſẽs eẽ crederetur. Hoc primũ. ꝓpoſitõis gẽus ẽ: Dicturus ẽ enĩ qd uiderit: Vnde aliqd ſperarit: Vnde ſit lenitus metus. Nã totus eradi nõ potuit. Noua uel cõtra ſpẽ. cũ paulo ãte uidiſſet oĩa deſerta: uel noua. quia uidebat troiana certamĩa depicta. Nãq; reddit rõnẽ quid ſit qđ leniebat metũ & ſpẽ: inopinã promittebat. Reginã op. nõ leuibꝫ picturis tenebat. ſed qđ neceſſariũ erat reginã opiebatur. Ergo ad ſui excuſationẽ hoc dixit. Circũſpectabat ẽt ueluti & ipſe nouã urbẽ cõditurus: ut aduerteret quanto id labore cõſtaret. Artificum. q. m. ita oẽs pariẽ una gratia & una ſubtilitate certabãt: ut ĩtuẽs nullã aliis ꝓferræ potuiſſet. Deſcripta aũt magnitudine & fortitudĩe trãſit ornatũ picturæ: Sæuũq; cõpatiõis ſpẽs ut ſit ſæuior fuit Achilles Agamẽnõe & Menelao. Cõſtitit. mẽte dolebat de aduerſis ſuis ĩpiq; troiãi calãitatibꝫ: & ſuor iteritu fcãs eẽ fabulas: q̃s loqrẽt & oblectatõis cã pĩgerẽt. Sic tñ ita dolẽda ꝓtulit. ut ptes ẽt cõſolatiõis ĩferret. Feret hæc aliq̃. t. f. t. Nã calamitas citat cõmiſerationẽ. En. nõ tñ demonſtrantis eſt: uerum etiã dolentis. q. p. ecce ad quã infœlicitatem perductus eſt priamus. exponit iam ſuos dolores. quos ex

Hĩc templum iunoni ingens ſidonia dido
Cõdebat donis opulentum. & numine diuæ.
Aerea cui gradibus ſurgebãt limina: nexæq;
Aere trabes: foribus cardo ſtridebat ahenis.
Hoc primum in luco noua res oblata timorẽ
Leniit: hĩc primũ æneas ſperare ſalutem
Auſus & afflictis melius cõfidere rebus
Nãq; ſub ingenti luſtrat dũ ſingula templo.
Reginam opperiens: dũ quæ fortunã ſit urbi
Artificumq; manus inter ſe operũq; labores
Miratur. uidet iliacas ex ordine pugnas:
Bellaq; iam fama totum uulgata per orbem
Atridas priamũq; & ſæuũ ambobus achillẽ
Cõſtitit. & lachrymãs qs iã locus inqt achate
Quæ regio in terris noſtri nõ plena laboris
En priamus ſunt hic etiã ſua præmia laudi.
Sũt lachrymæ rerũ & mentẽ morralia tãgũt
Solue metus ferret hic aliquam fama ſalute.
Sic ait. atque animum pictura paſcit inani.
Multa gemẽs: largoque hũectat flũine uultũ

ſona potẽtiſſimi regis ſenis & ſoceri ſumebat. Sũt &.ſ.p.l.ſunt.l.r.& hæc propoſitio:Dicturus ẽ n. q̃ lau dãda & q̃ dolẽda. Mortalia q̃cũq; aduerſa mortalibꝫ acciderĩt. Multa gemẽs a.a.p.p.i. Propoſitões. Mõſtrat q̃ res ĩ pictura aĩum reficiat: & q̃ dolorẽ afferat. Vtrũq; tñ aĩum cõſiderãtis ducebat ad lachrymas.

templũ

CHRI. Tẽplũ. Quaſi tectũ ãplũ. Varro ãt dixit a tuẽdo: Hic cõtẽplor: & addit triplex eẽ tẽplũ: A natura ut in cœlo: ut Contremuit tẽplũ magnũ iouis altitonãtis. ab auſpiciis ĩ terra. a ſimilitudie ſub terra: ut ĩ andromacha. acheruſia tẽpla alta ore ſaluete ĩfra. Tẽplum illud qđ ĩ aere ab auguribus deſignat q̃ttuor hẽt ptes. Sini ſtrã ab oriẽte. Dextrã ab occaſu: anticam a meridie: Poſticã a ſeptẽtrione. & qa q̃ pmũ aues tẽplũ ĩgrediebãtur auguriũ captabant: dictũ ẽ ex tẽplo. i. ſtãti. Hoc igit secũdũ ẽ tẽplũ. Tertio qđ hoĩes deo cõſtruũt.

æs

Aerea: æs p mũ metallorꝫ in uſũ uẽiſſe multis cõiecturis facile crediderĩ. Naturã hẽt ſtipticã: uĩ ſquamas eius medici adhi bẽt remedio cõtra putredinẽ. Qui uero ĩ metallo æris morãtur: ſp ſanitatem oculorꝫ pollẽt: ut ait Macrobius. aura. n. q̃ ex ære ꝓcedit ĩ os ĩcidẽs haurit: & exſiccat qđ male ifluit. ariſto. ãt ait uulnera ex ære minus eẽ noxia q̃ q̃ ex ferro. Poeta uero ærea hic dixit. qa ad rẽ diuinã pleraq; ærea adhibẽtur ꝓcipue ĩ ſacris lunæ: qbꝫ aut deuoluere. aut pellere aliquos morbos uolebãt. Vñ Plautus Mecũ hẽt pagus morbũ æs. Et Sophocles Medeã ducit herbas nocuas auerſa ſecat. & ſuccũ cados æneos fundit. Et Virg. Curetũ ſonitũ crepitãtiaq; æra. & Carminius ait Tu cos æreis aratris ad cõdendas urbes ut ĩ ſacris tegecitis apparet eẽ uſos. Sabinoſq; æneos cultros ad tõdẽdos ſacerdotes facẽ. Aes dr ẽt cuprũ: & ſcđm Ariſto. cõponit ex ſulphure & argẽto uiuo: ut alia metalla Sed tũc fit æs cũ ẽ ibi de ſulphure q̃ de argẽto uiuo. & ſulphur ẽ terreũ nõ pure rubeũ hẽs colorẽ adurentẽ. Argẽtũ ãt uiuũ ẽ mediocre nec nimis ſubtile. Eſt ãt hic traductio color rhe. aerea aere ahenis. Cõnexæ aere archi tecti. n. ãtiq ĩ magnis ædificiis ñ ferreis ſed æreis clauis utebãt. qa æs nõ ita eruginẽ cõſumit ut ferꝫ. Noua. i. ĩ ſolita fortunæ troianorꝫ. Et auget lætitia ſpes improuiſa. Ex eiſdẽ. n. locis diuerſa argumenta reducũtur Vt. n. ille magis ẽ doliturus ex eo qđ ponitur. Et nũc ille qdẽ ſpe multũ captus inani. Ita magis gauiſurus qđ ait uia ꝑma ſalutis Q đ mime reris: graia pãdetur ab urbe.

Sub

Sub ĩgenti. i. ĩ. Stat. Prĩæq; occiduæq; dõus effuſa ſub oĩ tertia die. Sic græci ὑπὸ pro ἐν. Heſiodus in theogonia ἄρνας ποιμένον ἐλίκωπος ὑπὸ ζαήεος. Sub quãdo ad locũ ſignificat accuſatiuo iungitur & põitur ꝑ añ aut p: ut Poſteſq; ſub ipſos. ltẽ At ſi nõ fuerit tellus fœcũda ſub ipſũ arctuꝫ. ltẽ ſub lucẽ exportãt calathis. i. añ lucẽ. ltẽ & ſub noctẽ cura recurſat. i. p noctẽ. Q ñ uero ĩ loco ſignificat ablatiuo ĩgitur ut Arma ſubaduerſa poſuit radiãtia q̃rcu. In cõpoſitiõe modo localis eſt. ut ſub duco. Aliquãdo minuit. ut ſubtriſtis. ait Priſcianus. Eſt color rhe. repetitio Dum ſingula tẽplo & Dũ quæ

Bellum

f.f.u. Exordine ergo & oẽs pugnæ & ſuo quæq; loco erãt. Quæ res oñdit accuratã inquiſitionem afrorꝫ eius belli. Pugna aũt a bello differt. Bello. n cõtinet uniuerſum illud ſpatiũ diſcordiarꝫ & quicquid in eo geſtum dictũ ue eſt: Pugna aũt eſt cum manus hoſtili iter cõſerunt. r. ergo unũ bellũ plurimas habet pugnas.

Pugna

SER. Pergama abuſiue. Non. n. circa pergama: ſed circa troiã pugnabãt. Troiana iuuentus. Diſſinitio Hectoris: ut Catillus acerq; corax argiua iuuẽtus. Nã Homerus pene ubiq; exercitum Achilli & Hectori cedentem ſcribit. Phrygesdat troiãis nomẽ ꝑ q̃litate rei. Cũ. n. timidos iducit: phrygesappellat: ut hic: & alibi: O uere phrygiæ: neq;. n. phryges. Cũ generoſos dardanidas dicũt. ut Dardanidæ magni genus a. a. ſ.d. Laomedontiades, pfidos. ut Laomedõteæ ſentis periuria gẽtis. Troas hectoreoſq; ſortes. Criſtatus. nã Homerus ĩ eius criſtis qddã terribile ſcribit fuiſſe. Rheſus rex thraciæ in auxiliũ uenit troianis & clauſis iam portis ĩ littore tetẽdit. ꝑdenteq; dolone troiano ſpeculatore miſſo ab Vlyxe & Diomede ĩterfectus eſt. Nã & ip ſi ſpeculatũ uenerant. Abductiq; ſũt eius equi quibꝫ pendebãt fata troiana. Primo ſom. Prima parte noctis. ut Libra die ſomni. q. p. u. f. h. Tydides. Diomedes. ceſat aũt Vlyxẽ propter æneã. ut iã dixi aut quia ſecundũ Homerũ occidẽte Diomede cadauera Vlyxes trahebãt. Ardentes. candidos & ueloces. ut pernicibus ignea plãtis. i. uelox. Troilus. Achilles Troili amore captus palumbes: quibus ille delectabatur ei obiecit: quas cum uellet tenere captus ab Achille in eius amplexibus periit. Sed uelut indiguum mutauit poeta. Fugiens: fugere uolẽs Ac impar. q. d. etiam ſi puer nõ eſſet. Achilli. congredior tibi & pugno tibi antiqui dixerunt: hodie tecũ dicimus. Curru. curribus falcatis uſos antiquos Liuius & Sal. docẽt. Inani ſine rectore. Tñ. q̃

Nã uidebat uti bellantes pergãma circum
Hac fugerent grai: præmeret troiana iuuẽt?
Hac phryges: ĩſtat et curru criſtat? achilles.
Nec procul hinc rhœſi niueis tẽt oria uelis
Agnoſcit lachrymans primo quæ ꝑdita ſõno
Tydes multa uaſtabat cæde cruentus:
Ardenteſq; auertit equos ĩ caſtra priuſquã
Pabula guſtaſſent troiæ xanthumq; bibiſſẽt:
Parte alia fugiens amiſſis troilus armis
Infœlix puer atq; impar cõgreſſus achilli
Ferẽ equis curruque hęret reſupinus inani
Lora tenẽs tñ: huic ceruixque comęq; trahũt
Per terrã & uerſa puluis inſcribit haſta.
Interea ad templũ non æquæ palladis ibant
Crinibus iliades paſſis: peplumque ferebant
Suppliciẽ triſtes & tunſæ pectora palmis
Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat.
Ter circum iliacos raptauerat hectora muroſ
Exanimũque auro corpus uendebat achilles

quam mortuus. Verſa: tracta ab eo quod eſt uerro. Inſcribitur: dilaceratur. plau. Corpꝫ tuũ uirgis ĩſcribã Haſta: quam ab ea tranſfixus trahebat. Nõ æque: iniq̃ Liptote eſt: ut & uacuis clanius ñ æquus acerris: Paſſis: ab eo quod eſt pãdo: Nõ autẽ facit pãſus: quia plerũq; n qđ ĩ pñti fuit nõ ẽ ĩ participio. ꝑteriti: De q̃ re iudi

Peplum cat euphonia. a tūdo tūlus ē & tusus. Quāuis āt reliq̄ mutēt. Nactus tñ & passus nūq̄. n. accipiūt. Peplū: palla ficta fœmīea Mīeruæ cōsecrata: P lau. Nūq̄ ad ciuitatē uenio nisi cū iserē peplū. Hodie tñ abutūt hoc nosē. Sup plicīt. bñ additū qa & p iracūdiā p grauitatē ēt tristes sumus. Auersa. irata: Nec. n. poterat cōuertere se simula chrū: sic Talia dicētē iādudū auersa tuet: quomō auersa nisi iratā ītelligas. Ter. ad sensū referas: Nā ī pictura tertiū tractū īspicere nō possumus. Sic illud Mulcere alterno &c. f. l. Raptauerat: frequētatio oñdit qđ nūero dixerat. Exanimū. exanimis & exanimus dicit: & significat mortuū. Exanimatus uero timidū. Vēdebat. sū mo artificio utit: Nā qđ pingi potuit uēdebat dixit. qđ nō potuit ī pterito dixit: raptauerat: & nō raptabat.

exanimo exanīato

DO. Nāq; u. oñdit uñ lætitiā capet. s. hac fugerēt graii & uñ dolorē. s. hac phryges. Prius q̄ p. g. t. A. x. q. b. Voluit oñdere celerē exitū & finē eius. Tētoria. ut oñdat plures fuisse mactatos. Nō. n. solus ī tētoriis fuisset Infœlix. qa puer & impar ei cōgressus ē: quē iuuenis supare nō potuisset. Est aūt descriptio eius q supīus fere/

Peplum bat. Peplū. gēus uestis ptinētis ad ritū secretoꝝ Mīeruæ. alii scutū mediū dicūt. Oculos auersa t. qđ faciūt ira ti ne uideāt qđ oderūt: Achillis āt actio nō solū dolorē cōsiderātis: sed ēt crudelitatē agētis exprimit & auaritiā Nā. n. odiū ultra mortē ꝓcedere dēt. Ter. augeť crudelitas q̄ ñ semel & q̄ circa eos muros quos defēderat. Gēu it g̃ prīo fortuna tāti uiri: Deinde q̄ de eo triphus actus ē: & qđ peius erat sub ipsis mœnib̄ ut ciuitas defensorē suū in ea calamitate cerneret. Trahebať g̃ extīctus añ eos muros quos tāta fortitudīe defēderat: & totiēs circū ducebať ne qs ab ea cognitiōe subtraheret: tāraq; fuit īmanitas. ut patri orbitatē suā uēderet. Est āt ꝓ dolore ī ꝓnunciando extollendū Hectoris nomē & achillis deprimēdū. Quis. n mortuū uēdidit nisi impius: Quis in regno positus ideoq; diues aurū desiderat nisi auarus. Ergo impius & auarus Achilles.

CHRI. Troilus. alii dicūt Troilū cū captus esset ab Achille iugulari iussū fuisse. Eius pueri casum miserā dū troia fleuit: & qa īmatura ætate pierat. & qa pulcherrimus erat. Alii dicūt quæ refert Ser. Curru. ātiq. n. ī curru pugnabāt. Duo n. erāt. Alter q equos auriga regeret: unde illud Martis eq biiuges & magni currus achil/ lis: Alter q soli pugnæ ītētus eēt: ꝓpeaq; huiuscemodi currū Ἅιφρον qđ duos ferret notabāt. Lora tenēs tñ: Amphibologia. i. dubius sermo est. Nā dubitať utrū qđ teneat tñ lora: an quāuis teneat tñ trahať. Amphibolo giæ aut ī singulis uerbis fūt: ut gallus ī quo q̄rit sit ne gētile nomē an ꝓpriū. Aut ī cōiūctis: ut cū id qđ mediū est utrinq; possit trahi ut hic. Aut cū id qđ ultimū ē dubiū sit utri referať: ut hæres uxori dato quodcūq; uolet Nā q̄rit qđ uolet uxor an hæres. Q. ītilianus. Ardētes. q. d. uehemētes. Nā qb̄ calidior ē sāguis ii uehemtio

Ardere res fūt: Sic ēt Homerus ον ἀρ ι σ τ ι ῆ ε ν φ ε ρ ο ν ἵ π π ι ᾽ ἀ ι ὀ ω ν έ σ μ ε γ ά λ ο ι π ο τ ᾽ ἄ μ ο υ ἀ π ο σ ε λ ι ή ν τ ο σ. Ardere ēt cupe significat: ut ardet abire fuga d. q. r. t. lrē uehemēter amare: ut ardet amās dido. lrē splēdere. ut Tyrio q̄ ardebat murice lena lrē irasci. Iuuenal. Quid referā quāta siccū iecur ardeat ira. Puer. pathos ab ætate: ut Paruumq; patri tendebat iulū. ut nō minus miserabile sit periculū ī paruo q̄ ī filio. Et superet cōiunx ne Creusa

Comæ. ascanius ne puer. Comæ. græcum uerbū ē. Sunt n. propīe ornati & ñ cæsi capilli. Vñ ē comere. i. ornare. Qua

comere. propter ꝓpe mulieꝝ dici pñt: Oui. Sit procul a nobis iuuenes ut fœmia cōpti. Cæsariēs āt qa cedēdo dicit: ui/

Crines dēt eē uiroꝝ. Crines uero dicunť a cernēdo. i. diuidendo quia dcā per medium caput diuisiōe utrīq; pro sua

Capilli portiōe pēdēt. Capilli āt dicunť q̄si capitis pili. Passis. a trib̄ uerbis ē hoc participium a Pādo. Patior: & pa

Peplum teo. Peplum. Secundum Lactātium ī Statium Peplum ē uestis cādida aureis clauis picta sine manicis q̄ simu lachris fiebat: Sed hoc peplum ꝑmum ab atheniēsibus īstitutum est. q̄ matronæ suis manibus faciebāt. & intra triēnium numībus offerebāt. Recte g̃ peplum q̄ñ atheniēses maxime Mineruæ quā ꝑcipue colebāt offerre cō sueuere. homerus refert hecubam & cōsilio heleni uatis ex uestibus suis ꝑciosissimum peplum comitāte cœtu matronarum ad templum palladis tulisse. Vxorem autem antenoris cui esset nomen Theano obtulisse. Vet huiuscemodi. dono minime placatā fuisse Mineruā. Hectora. ab eo q̄ est ἔχω. idest habeo & defendo. quoniā ipse defensor urbis fuit: Sed utrum ab achille cæsus fuerit. an achilles ab ipso in sequentibus disputabitur.

SERVI. Tum uero. Lachrymauerat super/ ius. Nunc uiso hectore grauiter gemuit. Currum. quo tractus est. Amici. plus est quam Hecto/ ris. Inermes: aut sine sceptro. aut duplices. ut dextras tendamus inermes. Nam cum uicti se de/ dunt inermes supplicant: aut tunc inermis quia con tra Pyrrhum processit armatus. Constat autem Priamum tentorium Achillis ingressum quoniam dormientem inuenerat excitasse: ut pro filii cor/ pore precaretur. cum eum posset occidere. Home/ rus hoc propter achillis turpitudinem supprimit.

Se quoque. aut latenter proditionem tangit. aut fortitudinem. quia inter hostium tela uersabatur. Sic Sal. Catilina lōge a suis inter hostilium cadaue ra repertus est. Aeos. prima naturaliter longa est. Pōt tñ corripi. qa sequitur uocalis Primo surgebat æoo. Mēnonis. Tithonus Priami frater raptus ab Aurora Memnonem quē ex illa genuit troianis mi sit auxilium. Nigri. quia ex æthiopia. Arma. quæ sibi Vulcanus fabricauit. ut ipse Te potuit lachry mis tithonia flectere coniux. Amazonidum. pro amazonum. ut Scipiades duros bello. idest scipiōes

Tum uero ingētē gemitū dat pectore abimo
Vt spolia ut currū. ipsumq; ut corpus amici
Tendentēq; manus priamū cōspexit inermes
Se quoq; prīcipibus ꝑmixtū agnouit achiuis
Aeoasq; acies: & nigri memnonis arma.
Ducit amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens mediisq; in milibus ardet
Aurea subnectens exertæ cingula māmę
Bellatrix: audetq; uiris concurrere uirgo.
Hæc dum dardanio ęneę miranda uidentur:
Dum stupet: obtutuque hęret defixus ī uno.
Regina ad tēplum forma pulcherrima dido
Incessit magno iuuenum stipante caterua:
Qualis in eurotæ ripis: aut per iuga cynthi
Exercet diana choros: quā mille secutę

Hic atq; hinc glomerãt oreades: illa pharetrã
Fert humero: gradiensq; deas supereminet oẽs
Latonæ tacitũ pertentant gaudia pectus.
Talis erat dido: talem se lęta ferebat
Per medios instans operi: regnisq; futuris
Tum foribus diuæ: media testudine templi

Homerus hæc oĩa tacuit: q̃ sunt fcã post mortẽ Hectoris. Amazones dictæ sũt. uel qa simul uiuãt sine uiris q̃si ἅμα ζοείν: uel qa unam mãmã exustã habẽt quasi ἄνευ ἀζυγου Has ãt iã nõ esse cõstat Sed ex tictas partĩ Ab hercule: partĩ ab Achille. Peltis. scutis breuissimis ĩ modũ lunæ iam mediæ. Furens pertrãsitũ tãgit q; sororẽ in uenatiõe conficit simulãs se ceruã uidere: cũ furor bellicus intelligat. Aurea amphibologia uel ipsa uel cingula. Exertæ. nudatæ: qa adusta erat. Virgo. ætatẽ & sexũ ostendit. Amazones

Obtutu. i. aspectu. In uno. in uno quoq; i. singula admirabãt. Stipante cãt. ad hoc. n. sequẽs ptinet cõparatio Nã cõparatiões parabolæ & exẽpla nõ semp usquequaq; cõgruunt. sed modo p oĩa modo p aliquã ptẽ. Euro tæ. in lacaonia fluuius ẽ. Cynthi. mõs in delo in quo nata ẽ diana. Exercet d. c. Euagatio ẽ poetica: Nã ad cõparationẽ nõ ptinet. Mille. finitus numerus, p infinito. Nã de nympharũ numero nõ cõstat. Oreades. nymphæ montiũ sũt: ut Dryades siluarũ: Quæ uero cũ siluis nascũt amadryades. Naiades fontiũ uel napeæ. Nereides maris. Tacitũ. maior taciturnitatis ẽ affectus. Terent. Vt mecũ tacita gaudeã. Pertentãt. uehementer tentãt. alibi leuiter. ut Bláda uicissĩ gaudia ptentant mentẽ. Multa. n., p locis itelliguntur: ut. Impotens: Satis: Minus. Regnis q. f. Regnaturæ carthaginĩ. Tũ. q. d. præcipue. Magno. n. studio & labore fores tẽpli fiebãt: quas qbusdã historiis insignibant: ut ĩfra in foribus lætum androgeo Et ĩ georg. In foribꝰ pugnã ex auro. Aliq legũt foribus diuæ media testudine tẽpli ut unũ itelligas tectũ tẽpli & fores. Et sic sub medio tecto sũt fores: sed pmũ melius Testudine camera ĩcurua: Hoc scdm eos q de rõne tẽploꝝ scribũt fit. ut cœli imago redat: qđ cõuexũ est.

DO Tũ uero. Ex hoc ostẽdit aliquot aĩ doloribus, pgressis hũc maiorẽ ẽ. Nã dixerat Cõstitit & lachrymans. Itẽ multa gemẽs. Itẽ agnoscit lachrymas. Hic autẽ addit Ingentẽ g. d. p. ab imo multiplici acerbitate pcussus. Vidit. n. spolia erepta uiro forti: & ciui optimo. Amici etiã corpus. Ẽn priamus. In eius noĩe latissimũ dedit intelligẽdi tractũ. s. q fuerit grauioris ætatis ptãtis regiæ & diu fœlix. Dolebat ĩ eo soceꝝ suũ: & tot, pditoꝝ ptẽ atq; auũ eo redactũ: ut ĩ sũma orbitate hostẽ rogare cogeret sine regiis insignibus. Nã q rogatũ uenerat. oĩbus iferiorẽ se mõstrare debebat. Sequoq; h. noniticũ fuerat cõfertos hostes nõ timuisse. Hæc dũ. nõ sola hæc fuerat picta Sed aduentus reginæ ĩterrupit ne reliqua cõsiderare posset. Est aũt una res quadrupartito posita breuissime dicta. Nã ut est summi oratoris res breues late disserere. ita & latitudinẽ coercere. Regina ad tẽplũ. & qa regina. i., pcuratrix negocii publici: & qa ad tẽplũ accedebat meret excusationẽ. quod publice mulier iuuenis se uiris admisceret. Religio ergo & necessitas ipulit. ut tẽpli opa inspiceret. & ad maturandũ artifices cogeret. Latonæ tacitũ. Occasione cõparationis expressit poeta q̃ læti sint parentes successibus filioꝝ. Instãs. Vna cura tenstabãt religionẽ pficiẽdi tẽpli. Altera imperantis iustitiam ostendebat. Lætã ex successu reꝝ. Tũ foribus d. m. t. t. Septa ar. Nisi ordinato sensu quærat intellectus. non poterit cõprehẽdi. Erit satis incertum quid poeta descripserit. Nescire quippe ubi sederit Dido & ubi armis septa sit ordinamus ergo sic. Tum foribus diuæ septa armis media testudine templi solioq; alte subnixa resedit. Quomodo est iudicioꝝ cõsuetudo. Ducũt iudices usq; ad fores secretarii. ibidemq; officium remanet. Illi uero ingressi solium ascendunt. & sedent. Omnes igitur q, pgredientẽ comirabãt regina. erant ut armati ante fores remanserunt. Illa ingressa ubi ad mediam testudinẽ. i. ad mediam aram peruenit ascendit solium & alte sedit.

CHRI. Tum uero. coniunguntur istæ duæ pticulæ cum rem reliqsmaiorẽ ostẽdere uolumus. Ergo ostendit hic q̃ quis ĩ aliis doluisset. non tũ tm doluisset. sic infra. Tum uero ingẽtẽ pugnã ceu cætera, nusq; Bella foret. Vt spolia. auxesis est. Doluit spoliis Hectoris magis aũt curru. maxime tandem corpore. Turpissimũ. n. erat cadauere hostem potiri. Cum uero indignitatem tanti regit cerneret. accumulati sunt oẽs dolores. Memnon. Memnõ fabula est Titonũ Laomedõtis filium ab Aurora ob pulchritudinem in æthiopiã raptu. & inde natum esse Mẽnonem. qui cum maximo exercitu in auxilium Priami uenit & tandam ab Achille cæsus. cum corpus eius cremãretur. precibus Auroræ in auẽ mutatus est. ex eademq; pyra multæ aliæ aues euolarunt. quas memnonias uocant. In Solini aũt gæographia scriptum ita est. luxta ilium memnonis stat sepulchrũ. ad quod sempiterno ex æthiopia aues uolat quas memnonias dicũt. Crenuntius auctor est has easdem anno quĩto ĩ æthiopia cæteruatĩ coire: inde ad regiã memnonis conuenire. Diodorus aũt ex testimonio. Ctesiæ historici refert Teutamum syriorꝝ regem cũ tibi societas esset cum troianis Memnonem Titoni filiũ cũ. x. miliabus æthiopum totidẽq; sagittariorũ & cũ. cc. curribus ĩ auxilium Priami misisse: qui cum egregia facinora edidisset: tandẽ insidiis thessali ruit. cui cũuentus periit. Cadauer aũt a suis crematũ est: & ad Titonũ ossa delata. Hic susis reginam ædificauit: q̃ usq; ad tpa pelarũ durauit. Nigri. quia æthiops. Amazones Hoc genus mulierũ apud thermodontem fluuiũ fuisse testatur Diodorus. quæ simul cum uiris bellicas artes tractabant. Ita quædam ex us regia potestate potita robore aũt insignis exercitum mulierum ĩstruxit. & multas gentes debellauit. Q ua fortuna elatas se e Martem genitam dixit. legemq; tulit. ut uiri muliebria. mulieres uirilia exercerent. Ipsoq; uiros ut imbelles reddere, cruribus baccb usq; inutiles reddidit Mulieribus autem dextram mamillam ut in pugna expeditiores esset inurit iussi. A qua re amazones appellatæ sunt. Vrbæ quoq; hemiscyrã iuxta thermodontis hostia condiderunt. Fuitq; florentissimũ illarũ imperiũ donec tandem Hercules ab Euristheo missus & ut baltheum illarũ regĩnæ referret ussus illas collatis signis superauit. Hippollitemq; reginã captiuam abduxit. Quo cõflictu ita exemplatæ eas uires sunt ut a uicinis deinde populis uexatæ pene ad nihilũ redierint. Paucis tũ annis post uictoriã Herculis Penthesilea eaq; reliquæ erat regina cõsanguinea cæde polluta exulãs, p troiãis pugnãs ab Achille Pẽthesilea interfecta est. Hæc Diodorus. Herodotus autem scribit Victas amazonas nauibus a græcis ipositas. Veꝝ illas lea

cum altũ tenui ſſent uiros a q̃uibus ducebantur interfeciſſe:& inſcitia nauigandi ad fontes uſq; meotidis delatas primum ad ſcythias liberos:deinde ad mãgones peruenisſe.cũ quibus poſt prælia coiere & cum maritis tranaim tranſiere. Atq; inde natos fuiſſe ſauromatas:quorum mulieres ex inſtituto parentum bellica exercẽt amazones autem a ſcythis dictæ ſunt corpatæ .i. uiricidæ .Nam eorum lingua æor uirũ & pata interficere ſignificat Longũ autem eſſet ſcribere quæ a Strabone dicuntur. Qui autem geſta Alexãdri ſcribunt:illum cum Taleſtria amazonum regina cõcubuiſſe uolunt. Cingula .Baltheũ intelligit quo pendebant arma:quæ uentrem & propinquas illi partes tegerent. Dardanio.quaſi magnanimo:& qui uera poſteritas Dardani eſſet. Obtutu.cõſpectu a tuor tueris. Eſt enim tueor:& tuor:Lucre. Nec calidos æſtus tuimur.nec frigora quimus uſurpare oculis. Cynthus .Deli mons adeo excelſus ut umbra ſua omnẽ ægei maris ambitum tegat. Latonæ t. tá grata mulieri ẽ pulchritudo:ut illã reliquis bonis præferant. Voluit ergo exprimere poeta qua lætentur mulieres pulchritudine filiarum gaudeant. Hinc luuena .Formam optat modico pueris maiore puellis Murmure cum ueneris fanum uide æneia mater Vſq; ad delitias uotorum. Læta oſtendit q̃ bene uolens & cum ſumma diligentia cuncta procurabat. Lætus enim bene uolens eſt.ut Vobis Lætus ego hunc candentem in littore taurum: Contra triſtis inuitus eſt: Terent. Inuitat triſtis.

cynthus

Solium SER. Armis.i.ſatellitũ. Solio ſolium eſt armarium uno ligno factum :in quo reges tutelæ cauſa ſedebãt:dictum quaſi ſolidum. Abuſiue ſella regia dicitur. Altæ.q.d.in tribunali. Iura .Generale eſt. Leges.ſpecies.eſt:Ad Didonis autem pertinet laudem. Trahebat.educebat. Concurſu.ſcilicet a froꝛ.Quod formidat æneas incertus qua mente ueniat. Penitus.longe a regina remotos: q̃res etiã inſolentes cuſtodes littorum facit. Lætitia propter ſocios liberatos. Metu:propter concurſum. Ardebant:cupiebant:& regit accuſatiuum & ablatiuũ.

Septa armis:ſolioq; altæ ſubnixa reſedit.
Iura dabat:legeſq; uiris:operumq; laborem
Partibus æquabat iuſtis:aut ſorte trahebat.
Cum ſubito æneas concurſu accedere magno
Antea:ſꝛgeſtumq; uidet:ſoꝛtemq; cloanthũ
Teucrorumq; alios:ater quos ęquore turbo
Diſpulerat:penituſq; alias aduexerat oras
Obſtupuit ſimul ipſe:ſimul pculſus achates
Lætitia metuq; auidi coniungere dextras
Ardebat:ſed res animos incogita turbat.
Diſſimulãt:& nube caua ſpeculantur amicti
Quæ fortuna uiris :claſſẽ quo littore liquãt.
Quid uenĩant:cuncti nãlẽti nauibus ibant:
Orantes ueniam:& templũ clamore petebãt
Poſtq̃ introgreſſi & coram data copia fandi:
Maximus ilioneus placido ſic pectore cœpit
O regina nouã cui condere iuppiter urbem
Iuſtitiaq; dedit gentes frenare ſuperbas.
Troes te miſeri uentis maria omnia uecti
Oramus:prohibe ifandos a nauibus ignes:
Parce pio generi & ꝓpius res aſpice noſtras.
Non nos aut ferro libycos populare penates
Vẽimus aut raptas ad littora uertere prædas
Non ea uis animo:nec tanta ſuperbia uictis

Nota ſimulare diſſimulare Res in. qua affectionem eſſent pœni diſſimulamus autem nota ſimulamus ignota Sal. Cuiuſlibet rei ſimulator & diſſimulator. Lecti. ne penitus omnes intelligeremus .Si autem lectis nauibus legatur :Hyppallage erit. Veniam.Pacem propter incẽdium nauiũ: Et proprie eſt uerbum pontificale: Vnde Tu modo poſce deos ueniam. Et paulo poſt. Pacem q̃ ꝑ aras exquirunt. Dicta autem uenia ad eliciendam miſericordiam :Nam ſi licet innocens uenias petat:meret beniuolentiam numiuum. Maximus rebus omnibus:Nam nihil addit Dat autem ei eloquentiam:quia Homerus Mercurinm fauentẽ in pugna Phorbanti patri inducit. Placido p. More ſuo uno ſermone habitum futuræ orationis exprimit. O regina:oratorie id ei dat quod impetrare deſiderat. Nã eam per laudem beniuolã reddit. Iuſtitia :cõſiderauit ſexum Nec enim uirtutem dicere poterat. Frenare .Sic contra:Et numidæ infreni cingunt. Miſeri .ne ad populationem ueniſſe crederet more latrocinãdi.qui tunc uigebat. Maria.p maria. Vecti.ut oſtendat non ſpõte ueniſſe. Pio generi. Rhetoricũ eſt ut quotiens præſentes ꝑſonæ ſint: ad alias cõfugiatur. Propius. Vicinius. ut tanquã uicti cõſideremur .nõ ut uel uti Paris qui iuit raptũ Helenã. Sic.n.ueritas hiſtoriæ eſt.pp eaq; a marito recipi meruit. Vnde Vergili.alibi Me duce dardanius ſpartam expugnauit adulter. Populare. Populo. & populor antiqui dixerunt.ut populatq; ingentem farris aceruum .Nunc deponenti utimur. Non ea uis.ideſt poſſibilitas .argumentum ab impoſſibili

Populo populor

DO. Iura.d.meritũ reginæ.Non enim tot uiri fœminæ paruiſſent.niſi quia egregiæ in ea uirtutes eſſent. Sed ſpecialiter ponit. Iura.d.l.q;.u. Quod non exponendũ imperat .ſed conſtituebat iura. Præcipua ergo laus cũ ſcriberet leges & iura.quia aquieſcabãt uiri iuſſis fœminæ: Cũ aũt a publicis cõſultis ad operã ueniebat oñdebat equitatẽ ſuã.& in cõſulendo prudentiã. Partibus æ.iu.aut ſor.t.quæ æſtimatiõe iuſtitiæ æqu ari poterãt diſtribuebat. Quæ autem natura ſua ad plenũ æquari nõ poterant ſortis iudicio dabat ut qui grauius onus ſubiret fortunam ſuam non reginam accuſaret. Antea ſer.eſt adimpletum quod mater de ſaluis ſociis dixerat. Diſſimulat.cõſiliũ prudentiæ ut euentũ rei ſpectarẽt. Quæ ſor. Quam euaſerat.& quam eſſent accepturi.

Orare clamare Cuncti non abſolute. Nam cum ueniſſent lecti nõ omnes uenerant.ſed cuncti qui uenerant. Orantes ueniam Et tem.cl.p.non cooueniunt. Nam orare eſt precibus petere .Clamare eſt in uerecundo ſtrepitu uocem maiorẽ emittere. Conniiciebant igitur clamoribus magna illos urgeri neceſſitate. Hos effundebat antea q̃ Didonem

orare posſent. Ergo iuxta cā & non ſeditione clamabant. Nā cū nullus nunciaret Didoni: quæ intus erat non poterat niſi clamore rem percipere Dido ſed poſtquam intus fuere. ſeruatum eſt decorum in uerbis: cum facta ſit copia Didonis. O regina. magna animo arte ſcribit primo principia ſumma breuitate ſubiungit: quæ tamē plurima neceſſaria cōtinent. Primo perſonam Didonis laudat. Subtilem obiurgationem non omittit: & in ipſa obiurgatione beniuolentiam reddit. Inhumanitatem & ſuperbiam reiicit in alios Ipſam iuſtam dicit ne eam lædat a q̄ auxilium poſtulat uenīebat igitur incognitus ad incognitā: unde ignarus oīum coniectura rimat' quomodo aliqua laude illam ſibi beniuolam faciat. Suſpitione āt debuit duci cum homines īpii eſſent ipſam quoq; q̄ ipa ret iiſdem moribus eſſe. Sed de illiſ aperte dixit. Partem uero huius meliore ratione argumentandi correxit: tū illam oblique tangit ex aliena. i. ſuorum reprehenſione cōfuſam. Collectis igit' contrariis omnibus componit' duobus uerſibus plena laudatio. O regina a difficultate laus. Difficile eſt. n. fœminam regnare. Nouam. c. c. Alia magna laus: quod fœmina faciat: quod difficiliter uiris euēire ſolet. Duo ergo miracula. Primum regnat mulier. Secundum cōdit urbem. Addit tertium ut regat homines quibus natura parendi ſtudium denegauit. & ſic oſtendit plenam aſrorum feritatē. Mali autem homines non paribus ſed contrariis ſuperantur humanitate. i. regentis & uoluntate quas in Didone fuiſſe colligit Illioneus q uituperādo icolas īmanitatis laudat eam. qua oſtēdit hūanitate cōplere id ad qđ alii īpoſitis frenis impellunt'. Troes te. m. collecta rōne principiorum qbus mores incolarū uituperat. & reginam laudat. Purgat troianos ne uiolentiam iuſte paſſi eſſe uideantur. Ergo q̄ cito & q̄ euidenter exp̄ſſit perſonam & fortunam. Miſeri. per hoc oſtendit miſeros nihil audere poſſe uel potuiſſe contra Didonem. Ventis uecti. ergo non ſponte uenerāt. Prohibe. Simili breuitate ſūmam petitionis pōit iuſtam & ſine præſtantis detrimento. quibus uel duriſſimis flectat'. poſita autem ſunt tria. ne incenderent' naues: uoluntatem & neceſſitatem abeundi: & caſu ueniſſet. Pio generi. reus erit qui pio nocebit. & maior noſtra eſt pietas q̄ illā natura ſanguinis ducti nō conſtricti lege ſeruamus. Propius res a. n. tertia petitio generalis: ut qc quid ad cōmodum noſtrum ſpectat p̄ſtes. Quam rem honeſtius non ponendo p ſpēs amplexus eſt.

CHRI. Iura dabit legeſq;. Interp̄tatio: Nam cum ius genus ſit addit leges. q̄ pars ſunt iuris. Ius enim triplex. Naturale. gentiū. & ciuile. Et rurſus ciuile aliud ſcriptū ē. aliud non ſcriptum. Scriptum uero leges continet:

Illioneus. phorbas Priami fi. fuit ex Epitheſias: q̄ mygdoni Staſappi filia fuit. Hic in bello troiano aduerſante priamo in prœlium deſcēdit. & cum multa egregia facinora edidiſſet. tandē a Menelao gladio ſaucius periit. Erat āt belli tpe ita gradis natu ut priamo frater potius q̄ filius uideret'. Dicit p̄terea homerus ī illū prœlio ſē per a Mercurio adiutum. in quo eloquētia eius iudicatur hinc igitur maro eius filium Illioneum tanquam eloquentiæ paternæ hæredem. & regio genere illuſtrem principem legationis facit. & maximū appellat. Nā quid maius eſt in homine q̄ eloq̄ntia cui ſapientia coniuncta ſit. O regina. Oratio in genere deliberatiuo. In qua petit ut recipiant' hoſpitio harenæ. dum naues reficiant: ac abeant. Captat beniuolentiam cum appellet nomine dignitatis. Magna autem laus ut urbem condere potuerit: Maior ut condiderit nouā. ideſt magnam. Nam niſi magnā ſignificet: ſuperuacaneæ diceret nouam. cum omnia quæ condunt' noua ſint. ergo nouam magnam. u Pollio & ipſe facit noua carmina Magnum ergo ut conderet urbem. ut conderet magnam. Maximum ut urbe condita poſſit iuſtitia gentes ſuperbas frenare. Iuſtitia maxima laus in fœmina: ut iuſtitia quod in ſe ipſa eſt. & nō ui armorum quæ non poteſt ſine multis exerceri cohibebat efferatas gentes: quæ non ſua ſponte obtemperent: ſed ui ſint cogendæ. Eſt autem iuſtitia perpetua quædam conſtansq; uoluntas ius ſuum unicuiq; tribuens. Sed illam triplici ratione colimus. eſt enim quam erga deos. quam erga alios homines. quam poſtremo erga nos ipſos gerimus. erga deum eſt religio. qua diligentiſſimum cultum deo exhibemus. erga nos eſt qua ratione appetituiq; quod utriq; proprium eſt concedimus. ſ. ut rō præſit: appetitus obtemperet. eſt. n. iuſtus ordo naturæ ut anima ſubdat' deo aīæ caro. ac p hoc aīa & caro deo. eius iuſtitiæ qua in alios utimur partes ſunt īnocentia. Pax Cōcordia Pietas. Integritas. & uindicatio: Innocentia iuſtitia eſt nullā alicui læſionē uiolētiā uel cōtumeliā inferens ſine rationabili cauſa huius pres ſunt. hūilitas q̄ ē inocentia a ſuo ſe iure ſubmittens & a propria gloria excēllētiaq; rationabili uolūtate refrenās. & māſuetudo quæ ita dulcedine quadā gratificat aīum & benignitatē cōformat ut ſemper acceptabilis uideat'. Pacis ſpēs ē tranquilitas. quæ ſincera placabilitate aīum perfundēs ſuditus remouet pturbationē. Cōcordia uolūtates rationabiliter copulat. uel ad aliquid honeſtum fortiter iūgit. Pietas eſt gratia q̄ dil genſ officiū tribuit, ppinquitate nobis coniunctis & patriæ deuotis: Sub pieta te amicitia ē & liberalitas. Integritas habet fidem quæ inremerata cuſtos eſt conuentorū promiſſorumq; omniū publice priuatimq; factorū: habet ueriloquium qđ ſine animi fallacia ut ſeſe res habet ita illā pronunciat. habet ſimplicitatem quæ nihil aliter q̄ in corde conceperit ſimulat intentione fallendi. Sed ut rem latius amplectat' quē admodū lex & regula ordinis in diuino ītellectu. ita iuſtitia eſt regula ordinis in diuina uoluntate & quia ſtelle ctus præcepit uoluntatem prior erit lex quā iuſtitia. & quæ deus eſt regula totius ordinis: neceſſe eſt legem & iuſtitiam eſſe ī deo. hinc. Orpheus iuſtitiā oculū amoreq; Iouis dicit. Pythagoras arithmeticam: muſicam. & geometricam dei dixit iuſtitiam. Plato i cratillo iuſtitiam dixit deum penetrantem & diſponentem cuncta: denicq; concludemus iuſtitiam quadruplicem eſſe Diuinam: naturalem domeſticam & ciuilem. Diuina reſpicit cœlos. ſpiritus & elementa. Naturalis continet proportionem in rebus naturalibus. ſine qua illa non durarent. Nullum enim corpus duraret: niſi calori & frigori humori & ſicco quātū illa ſingula merent': diſtribueret'. Domeſtica ſeipſum ac familiā tutat'. Ciuilis uniuerſam rōem politicā reſpicit. Troes Captat beniuolentiā p cō miſerationē q locus efficaciſſimus eſt. Quis. n. dignior miſericordia ē: q̄ is q tam diuturna iactatus tēpeſtate a littore ꝓhibeat'. Verū quoniā maxime ungebat' qa putabant' ex conſuetudie pyratarum uenīſſe ad abigendas prædas in primis hoc erat cōfutandum. Quo non confutato nihil omnino quod ſperare poſſent relinquebatur Ergo poſt hoc exordiū adhibet hanc partem confutationis ſine qua uniuerſa cā ruat neceſſe ē: quēadmodum & Cice. p Milone poſt exordium cōfutat q̄ niſi cōfutaſſet' æquis auribus a iudice audiri non poterat. Non ea uis amor ꝓbat a neceſſitate.

iuſtitia

phorbas

Illioneus

Hesperia duplex

SER. Est locus h.cõparatiõe orbis totius italia locus ẽ.hesperiæ duæ sũt Vna hispaniã:altera italia:Cũ ãt simpliciter dicit̃ hespra italia ẽ.Si addit̃ ultima ẽ hispania q̃ ī occidẽtis fine ẽ.Hora.Qui nũc hesperia sospes ab ultima.Et ẽ dicta hæc ab hesbo stella occidẽtali.Italia uero dicit̃ hespa ab hespero fratre atlãtis: qui pulsus a germano Italiã tenuit:eiq; nomẽ pstinæ regiõi s ĩposuit.ait hyginius: Antiqua:nobilis. Vbere.Vbertate. Laudat fertilitatẽ & potẽtiã italiæ ne africã petiisse uideãt̃. Oenotri coluere.deest quã.Oenotria ãt uel a uĩo optimo:qđ in italia nasc̃ dicta est uel ut placet Varroni ab Oenotro rege Sabinoꝝ. Fama.subintellige ẽ. Minores:maiores & minores cũ de genere dicimus sin

Maiores
Miores

gulari carẽt. Italiã.italus rex siciliæ ubi regnauit Turnus uenit:& a suo nomĩe appellauit.Vnde est fines sup usq; sicanos. Orion.Oenopius filiis carẽs a ioue Neptũno & Mercurio:quos hospitio accepat petit ut sibi filios cõcederẽt.Illi urina intra coriũ bouis sibi ĩmolati iusserũt ut obruptũ terra cõpletis maternis mẽsibus solueret:Inuentusq; puer q̃ ab urina οὖρίων ẽ appellatus:& dorica lĩgua factũ ẽ ut οὖ diphthongon ĩ o uerteretur:Et quãuis o naturaliter sit lõga ĩuenit̃ aliq̃ breuis ut hic Quia detrahit̃ ῠ̆.& o breuis remanet. Orion igit̃ uenator factus dũ uellet cũ Diana cõcubere eius sagittis secũdũ Hora.secundũ uero Lucanum ĩmisso scorpione periit.Verisimilius est a scorpiõe ĩteremptũ:quo oriente occidit. Et qa sua magnitudine pluribus diebus orit̃ ppeaq; ẽt apud peritos incerta eius tẽpestas dictus est cũ subito assurgens.ut excusẽt nõ præuisa tẽpestas.Frustra autem quæritur cur cõmemoretur orion. cũ a iunone sit mota tempestas. Nã ilioneus ista non nouit q̃ poeta per musam cognouit.Et constat numine nisi mutata occasione nocere nõ posse.qđ Verg. Vbiq; obseruat. Cæca incognita.latentia. Procacibus

Orion

Est locus:hesperiam grai cognomine dicunt
Terra antiq̃ potens armis:atq; ubere glebæ:
Oenotri coluere uiri:nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem.
Huc cursus fuit:
Cum subito assurgens fluctu nimbosus orion
Inuada cæca tulit:penitusq; procacibꝰ austris
Perq; undas superante salo:perq; inuia saxa
Dispulit:huc pauci uestris adnauimus oris
Qđ genꝰ hoc hoĩum:q̃ uehũc tã barbara mos
Permittit pria hospitio,phibemur harenę,Cre
Bella cient:primaq; uetant consistere terrae
Si genus humanum & mortalia tẽnitis arma
At sperate deos memores fandi atq; nefandi

pseuerantibus,pcax petax ẽ Procare.n.petere.unde,pci. Supante.s.Eleuato & ĩ undas diuiso. Salo.ẽ n.salũ sal. Inuia aspera & immania Bene & Dido Quæuis immanibus a o.nã non suos sed natura littoris culpat.

Quod g.rhetorice mores uituperaturus non ad Didonẽ loq̃t:sed ad tertiam se confert psonam. Hospitio.p.a.Et alibi Littusq; rogamus Occupãtis est enim possessio littoris:unde ostenduntur crudeles qui etiam a communibus,phibent. Prima.t.idest in littore.Tuq; o cui prima f.f.e.t. Mortalia a.mortalem possibilitatem.

Arma ẽt consilia significant. Sperate.Abusiue timete. Memores.nam si non statim puniunt:sunt tamẽ memores Hora.raro antecedẽtem scelestum deseruit pede pœna claudo.

DO. Est locus:& locorũ & hominum carthaginis plena deformatio:sed nõ apta.Dicit̃ ergo Tẽdebamus ĩ italiam fertilem terrã: potentem fortibus uiris:& bonis itaq; non uenissemus ad solutudines has. & ad feros homines.nisi tempestate coacti.ergo non est studium in nobis uiolentiæ inferendæ Descriptio autem naufragii mouet misericordiam. & cum omnia uiolentiæ quæ obiici possent.purgarit.retorquet inuidiam in calunniantes usus anticategoria. Dicit enim non non fecimus. sed tui in inoxios uiolenti fuerunt. Pauci.& misericordiam captat:& suspitionem uiolãtiæ remouet. Quod genus sub querelis & accusatione tyriorũ suam tenent laudem nã qui alienos mores grauiter reprehendit.ab iis se alienum demõstrat.Adeo autem displicent mores:ut nomẽ nõ inueniat.omnes.n.feros ĩmanitate uicerũt tyrii. Quæ ue h.cuius regionis est tã sæua barbaries:quã est tuæ.Nomẽ ergo quo eos appellaret:nõ inuenit.exemplũ nõ repperi:quod erat grauius.Potuissent.n.defendi similitudini alterius gẽtis. Hospitio harenæ.quid ergo facerent si humano more tectoꝝ peteremus hospitiũ. Bella c.non patiuntur:sed inferunt.nec leuiter,phibent.sed bellantium more utuntur armis. Prima.terra uel quæ prima naufragos ceperat post naufragium:& captat misericordiam. Vel prima.idest littus quæ terra prima est e mari egressis:ut satiet illud Hospitio prohibemur harenæ. Cum autem de tyriis conqueritur ẽt de Didone:quæ illos regit.Deinde relicta hac subtilitate:aperte Didonem taxat cũ dicit Temnitis & sperate.& non temnunt & sperant.

oenotrꝰ

CHRI.Oenotri c.u.& arcadia decẽ & septẽ ætatibus añ troiã obsessã nauigauit oenotrꝰ Licaõis fi.q̃ gntꝰ erat ab ægeo & Phoroneo. q ꝑmi ĩ pelopõnesso regnarũt:& uẽit cũ suis ĩ italiã.ñ satisfaciẽte si bi ĩ græcia portiõe

peucetiꝰ

sua.Na cũ cẽnt Lycaonii.xxii.filii.ĩ totidẽ ptes diuisa erat arcadia.Vẽit & cũ eo Peucetius unꝰ ex fratribꝰ sed Peuce.sedes supra mõtes iapigios cõstituit.ab eoq; peucetii sũt noĩati.oenotrꝰ maiori exercitu ĩ sinũ q̃ ex accolis ausoniis Auso.dicebat̃ enauigãs orã multã occupauit:eãq; oenotriã uocauit & populos onotrios: ut apparet ĩ Sophoclis tragœdia Triptolemus.Si ãt aboriginibus populis græca origo fuit.sicati Catõi & Sẽpronio placet:oenotrosq; pgenĩẽ fuisse arbitror.Hæc ait Dyo.alycarnasseus.Qui oenotri,pgeniẽ sic põit ægeus & Phoroneus ꝑmi ĩ pelopõnesso regnarũt.Phoroneo fi.fuit Niobe:hæc ex ioue Pelasgũ pepit.Aegeo ãt fi.fuit Lycon: & Lycaonis filia Deianira ex ea uero & pelasgẽ alter lycaõ q̃ Oenotrũ gẽuit.Sola ãt oenotri ut ait̃ Stra.italia

orion

olĩ appellata ẽ. Oriõ.de hoc audisti Seruiũ:Alii tñ dicũt cũ Diãæ se comitẽ ĩ uenatiõe dedisset:& cũ oẽm ferã supare audiret.terra cũ scorpiõe misso ĩteremit Diana ĩ sydus cæleste transtulit & canẽ suũ syrum. Serui.alibi ait hũc oenopiõis filiũ hĩtũ uirũ ĩmẽsæ staturæ & uenatorẽ.Verũ cũ Oenopiõis filiã uiolare uellet ab eo lumi nibus ꝑuatũ.q ĩde ab oraculo accepit si lumina recupare uellet ꝑ mare ita ad oriẽtẽ tẽderẽt:ut sinus oculorũ

soli sēp opponeret. Sic ḡ ducē sene ad cyclopas accessit & ab uno eorū hūeris ipositus iussa oraculi pegit. & lu/
mina recupauit. Tedontius ait eū Oenopiōis siciliæ regis fuisse filiū. & a Venere p qetē admonitū. ut ei q̄ sibi
pus obuiā fieret mulieris cōcubitū peteret: surrexisseq; ex antro ac sororē Cādiopā. q̄ & ipsa uenatrtx eēt obui
am factā cōpressisse: ex ipsaq; hypologū genuisse. Hic idē mox ob hoc exul factus iubēte oraculo ut ī oriētē ten
deret. cū Cādiope et filio ī thraciā enauigauit. ibiq; subactis īcolis Neptūni filius hītus ē Hygi. at de cōfigurati
one sydez ait illū ab iundatiōe aquarū græce Orionē dici q̄ eius tpe hyems habebat ortū & mare ac terras tem
pestatibus turbet. Latini eū iugulā dicūt: q̄ sit ut gladius armatorū fulgore stellarū terrilibus: q̄ si fulget serenita
tē: si obscurat tēpestatē portēdit: Hesio. illū Neptūni filiū ait. a quo accepit ut mare ita ut terrā pambulare pos/
set. Hūc Oenopius ob uitiatā filiā Meropē excæcauit. ille ī lemnū ꝓfectus. & a Vulcāo caballo accepto ad or
tus solis prexit. ac ab eo lumē recepit. Voluit ulcisci oenopionē. sed cū ille a ciuibꝫ suis occultaret. ī cretā ꝓfectꝫ
ē uerū cū nullā se ferā relicturū minaret. tellus indignata scorpionē extulit. q eū interemit. Sed a ioue ob uir/
tutē suā ī astra relatus est. Habet āt has stellas. In capite tres sed media est splendior ī singnlis humeris singula
claras ī dextro cubito obscurā unā ī eadē māu unā. In nona tres. In gladio q̄ manu tenet tres. In singulis genibus
singulas. Quod genus hoc h corroborata cā sua. tū deniq; audet ꝓrumpe ī grauissimam q̄relam. habet āt tātā
uim hæc ĩterrogatio ut aliter q̄ ille postulet respōderi nō possit. Hospitio harenæ. cum stupore cumq; dolore ē
ꝓnunciandum. quare manifeste demonstrat barbaros mores: cū paucos egenos inermes ac naufragos quos alii
ĩtra tecta misericordia moti susciperent. ipsi a terra sterili & inutili arceant.

Rex erat æneas nobis: quo iustior alter
Nec pietate fuit: nec bello maior & armis
Quem si fata uirum seruant: si uescitur aura
Aetherea: nec adhuc crudelib9 occubat ūbris
Non metus: officio nec te certasse priorem
Pœniteat. sunt & siculis regiōibus urbes
Armaq; troianoq; a sanguine clarus aceste
Quassatam uentis liceat subducere classem
Et syluis aptare trabes & stringere remos
Si datur italiam sociis & rege recepto
Tendere: ut italiam læti latiumq; petamus
Sin assumpta salus: & te pater optime teucrū
Pontus habet libyæ: nec spes iam restat iuli
At freta sicanię saltem sedesq; paratas
Vnde huc aduecti regemq; petamus acestem
Talibus ilioneus. cuncti simul ore fremebāt
Dardanidę.
Tum breuiter dido uultum demissa profat:
Soluite corde metum teucri secludite curas
Res dura: & regni nouitas me talia cogunt
Moliri: et late fines custode tueri
Quis genus ęneadū quis troiæ nesciat urbem
Virtutesq; uiroq; aut tāti incendia belli?

SER. Rex erat æneas. pietas ps iustitiæ: sed naturalis. Nūc ergo dicit q̄ pte sit iustus. i. pietate. Bene aūt laudat & pietatē quam a Didōe īpetrare ītēdit & uir
tutē: q̄ uult timeri: Bello & ar. Nō ē iteratio. Nam bellū & cōsiliū hēt. Arma tm̄ ī actu sūt. Nō metus uult eā nō timere ne hæc inaniter p̄stet. Pœniteat. Nō parū uideat prima bñficia p̄stitisse cū possis maiora recipe. Troiano a fan. cū Laumedō ꝓmissam murorū mercedē Neptunno & Apollini denegasset Neptūnus iratus cetos troiā imisit quo eā uastaret Apollo āt cōsultus & ipse iratus pperā respōdit obii ciēdas bestiæ nobiles puellas. Quod cū fieret timēs hippotes qdā nobilis filiæ Se gestæ cū Laomedōtis regis hesiōa iā orta seditiōe eēt mōstro exposita īpo suit eā nauī ac misit quo fors ferret. hæc ad siciliā delata a crinisio fluuio. quē crinisū Verg. licētia poeti ca uocat cōuerso ī ursū: uel ī canē compressa ædidi Acestē. q ex matris noīe Segesta urbē cōdidit. Sub ducere. i. ī terrā trahere. Deducere āt ī mare mittere ut Deducūt naues socii. Aptare. aptas legere Strīgere. aut defrōdare: ut agricolæ stringūt frōdes. Aut fa
ctos colligare. Sociis & r. r. Sylepsis p nūeros. ut hic illius armah. c. f. Salus Aeneas q salus nostra ē Spes. Recte pp ætatē. Sedes. q p. pp Acestis cognationē. Rege. q nobis ē futurus rex. Aut q rex ē.

Ore. nā & armis fit fremitus. Ore ergo cōsētiebāt. Breuiter. atqui nō breuiter sed lōgū & breue Magnū & paruū pfectū nihil hēnt. sed p cōparatiō nē ītelligit. Ergo breuiter minus q̄ illiōeus. Notā dū āt regū eē breuiloq̄ntiā fœminarū uerecūdiā qua pp utrūq; dat Didōi. Soluite sicut supra louis oratio obiecta purgat & petita pmittit. Cū petunt aut ꝓmittūt a ualidissimis ē īchoādū ut hic: & arguit a necessario. Secludite iteratio ad augumētū beniuolētiæ. Secludite. p recludite. quod fit: aut pp hiatū aut pp suauit atē. Ah silice in nuda cōnixa reliqt p
nixa. Rex dura. uicīos barbaros & fratrem formidat. Regni. n. quæ semp habet timorē. Moliri. & nō sa
ere: ut terroris sit & non crudelitatis. Aeneadū. satis ppere. Sed & in opere īemendato nō mirādum. Tro
iæ urbem. aut illum qđ in troia, puincia est. aut troiæ urbē ut urbem pataui. Incendia b. i uim. Semper. n. dilu
uio et īcendio comparat bellum ut in segetem ueluti cū flāma furentibus austris Incidit a. r. m. f. t.

DO. Rex. in hoc uirtutes animi laudat. s. iustitiam et pietatē: et corporis. s. fortitudinē. q̄ est in exercitatione bellandi. Vnde. n. p benefactis consimilem uicem promittere: q̄ est a iustitia et pietate et pro iniuria ultionem quæ est a fortitudine. Quem si fa. u. quā pulchre uariando idem. i. si iuit tripliciter profert: Magna autem ar
te parua petit. et magnā remunerationem promittit: et audientem terret. Nam cum demonstramus posse multū prodesse intelligitur asserere posse et multum nocere. si res exigat. hoc mō si æneas uiuit nihil nobis est metuendū. sin contra habemus Acestem regē magnum et opulentum uiris armis diuitiis. His. ergo proponit spem. &

ingerit metū. Quaſſatā uētis.īgerit ſūmā petitiōis nō oneroſā dāti.ſ.ut liceat ī ſyluis reſarcire cōuulſas naues ut poſſit ſi uiuit æneas in italiā tēdere. Sin āt nō uiuit ī ſiciliā. Si te pater. ex apoſtrophe captat cōmiſeratione Didonis. Breuiter. pōt itelligi pp pſonā locuturæ mulieris & ſermonē facturæ ad uiros īcognitos. Vultū d. ñ ſolū pp uerecūdiā muliebrē uerē ēt pp obiecta. & eo magis erubeſcebat. q̄ nec barbara fuit. Artificioſe āt nō negat q̄ mānifeſta ſūt. ſed purgat. Soluite paucis ſecuros reddit: ut cætera libētius audiāt. Regni no. errāt q̄ rem durā & nouitatē regni unū putāt. Nā rē durā iteritū mariti & metū fratris itelligit ne regnū adhuc īfirmū īuade ret: ſed nec exp̄ſſit: ne narrādo q̄d teucros latebat. uulnus āt: quū refricaret. & ſcelus domus detegeret. Conſulit ēt poeta negocio ſuo. ne q̄d per uenerē narrauerat: itez ponat. Cogūt. exp̄mit q̄ feciſſet eē a ſua natura aliena: ut cuſtodia littorū nō ad īferēdā iuriā: q̄d cōq̄rit Illioeus: ſed ad ꝓpulſandā poſita uideat. Quis g. ofidit beni uolētiā: ut credat uera dixiſſe: ut turbatos cōgruæ honorificētiæ rōe cōponeret. Nouimus īqt uirtutes ueſtras et aduerſam troiæ fortunā q̄ cū dicit hūanitatis ſpē præbet. Facile. n. iis ſuccurrit quorū aduerſa nota ſunt.

CHRI. Rex erat. cū pōdere uerboz legēda ſūt & ſuſpirio. ut q̄tus fuerit: & quāto dāno īde affecti ſint appa reat. Laudat aūt a iuſtitia & a fortitudie. Nā & ſi oēs maximas uirtutes ī rege eē oporteat. tñ qa regiū ē & popu lū ſuū ī trāqlliate per ſūmā cōcordiā regere & ab oī externa ui tutū p̄ſtare. Neq illud p̄mū ſine iuſtitia: neq hoc ſecudū ſine fortitudine unq̄ pōt fieri: Iccirco has p̄ter cæteras optimus rex hēre curabit. Quē uirū: & hoc cū ela tionē proferēdū. Seruant & ue. nec occubat. Expolitio ē color rhetoricus. q̄ tūc fit. cū eodē ī loco manemus: & aliud. atq̄ aliud dicere uidemur. Ea fit dupliciter ſi aut eandē rē plāe dicemus: aut de eadē re. Eādē dicemus nō eodē mō: ſed cōmutabimus tripliciter uerbis pronūciādo & tractādo. De eadē re cū dicemus pluribus utemur cōmutatiōibus. Nā rei rōnem afferre poterimus cū illā ſimplicit pronūciauerimus. deīde dupliciter efferemus uel cū rōne uel ſine deīde cōtrariū afferemus: hīc ſimile & exēplū. & poſt hæc cōcluſionē. Veſcit. cur de aere dixit ueſci: cū ueſci & comedere idē ſit referatur q̄ ad alimentū. Quia ſecūdū Albertū magnū ī li. de aīalibbus Aer quē pulmōes ueluti folles attribuit. nō ſolū cor refrigerat. uerū ēt ut nutriat & reſtauret ſpiritū uitalē ī cor ex pluriū elemētorū ſubſtātiis. Nō. n. ſolus aer cōuerſus ſit ſpiritus: nec ſolus nutrit ipſū. ſicut nec ſola aqua nu trit mēbrū: ſed aerea ē maior ps ſubſtātiæ. Crudelibus. īexorabilibus & q̄ nullis p̄cibus placāt. Vñ ipſe ali bi: Ignoſcēda qdā ſcirēt ſi ignoſcere manes. Offō. Eſt āt officiū actus cōgruus unicuiq̄. Vñ id ad qd̄ natura ipa īpellit officiū dicit: Itaq̄ ē officiū hoīs p̄ſtare bficiū aliis cū pōt: qa hō nōſibi ſoli. ut īqt Plato natus ē. ſed oī bus. Remos: dicit fortaſſe remus a græco uerbo ῥέω q̄ facile p aquā fluat. Inde remigare. i. remis nauigiū age re: Inde remiges q remos agūt: Inde remigiū ñ ſolū remigiū actus uerū ēt ipa remigiū turba. ut ſeruitiū dicit & of ficiū ipſū & turba ſeruorū. Inde remulcū q̄d ē cū aliud dū noſtrū remis īpellimus alligatū trahimus. Cæſar ī cō mē. Poſtq̄ relictā ī littore nauē cōſpexit hāc remulco abſtraxit. qd̄ etruſci dicūt rimorchiare. Læti pp receptū regē uel uel oces p auiditatē ueniēdi. Patet optīæ. cū eadē cura ſit ī ciuitate adminiſtrāda regis q̄ ē patris ī ſua domo a ſimilitudie rex pater appellat & ē maxima laus regis qd̄ pater habeat. i. oēs ciues neluti filios amore pa terno curet. Sedes pa. facit diſceſſum ueriſimilē ut malīt illuc ire ubi ſedes ſunt paratæ. quā ī libya ubi eēnt pa rādæ īmorari. Vultū demiſſa. pp pudorē q̄ laus ī muliere maxīa ē. Nā ut ait Cice. Cuſtos uero uirtutū oīum dedecus fugiēs laudeſq̄ maxime cōſeq̄ns uerecūdia ē. Hæc igit effecit ut apud alienos neq̄ diutius loq̄ret neq̄ laſiuius itueret. Quo utroq̄ uitio maxime onerat eas quas uituperat mulieres: luuenalis. Audax enim inquit & cœtus quæ poſſit ferre uirorum. Cunq̄ palludatis ducibus p̄ſente marito ipſa loqui recta facie ſtrictiſq̄ ma millis. Vtitur autem ipſa ſtatu aſſumptiuo in conceſſione criminis per purgationem. Nam affert neceſſitatem.

remus remiga re remulcā

Soluite. beniuolentiam. & attentionem mirifice captat. Statim enim animos a timore liberet. neque ſolum id iubet uerbis: uerum etiam affert rationem & quare coacta ſit talia facere. & quare debeat in illos eſſe mittis.

SER. Non obtuſa adeo. ideſt multum Terentiu adoleſcentem adeo nobilem uel in tantum ut dicis.

Obtuſa. non ſtulta ſed crudelia. Nec tam. a. e. ty. ſ. iu. ab u. Fabula eſt Atreum & Thyeſtem ger manos cum in diſſenſione ſibi nocere non poſſent in ſimulatam gratiam rediſſe. Hac occaſione Thyeſtes cum fratris uxore concubuit. Atreus uero ſibi filios epulandos apoſuit. quæ ſol ne polluereturefugit. Sed ueritas eſt Atreum apud mycenences primum eclypſim ſolis inueniſſe: cui iuidens frater ex urbe di ſceſſit tempore quo eius probata ſunt dicta. Heſpe riam μεγαλὴν ἑλλάδα appellata eſt: in qua taren to uſque cumas omnes urbes condiderunt græci. Eryx Veneris & Butæ filius fuit. qui occiſus ab Her cule monti ex ſepultura nomen dedit: in quo matri fecerat templū quod æneæ aſcribit poeta in hoc mō te dicit eriam Anchiſes ſepultus licet Cato in itali am ueniſſe ſcribat. Vrbem: pro urbs per antipto ſim: ut multi uolunt. Melius tamen uultis bis repe tēdū: ut uultis cōſidere mecū & uultis urbē quā ſta tuo. ut Eruet ille argos a. q. my. Ipſūq̄ æacidem. ſu baudi ille nā aliter Mycenas expugnauit: Alter ui cit Pyrrhum. Agetur regetur. Noto: aut ſimplici

Non obtuſa adeo geſtamus pectora pœni
Nec tā aduerſus equos tyria ſol iūgit ab urbe
Seu uos heſperiam magnā ſaturniaq̄ arua
Siue erycis fines, regemq̄ optatis aceſtem
Auxilio tutos dimittam opibuſq̄ iuuabo
Vultis & his mecum pariter cōſiſtere regnis:
Vrbē quam ſtatuo ueſtra ē ſubducite naues
Tros tyriuſq̄ mihi nullo diſcrimine agetur
Atq̄ utinā rex ipſe noto compulſus eodem
Afforet æneas: equidē per littora certos
Dimittam: & libyæ luſtrare extrema iubebo
Siquibus eiectus ſyluis aut urbibus errat
His animū arrecti dictis & fortis achates
Et pater æneas iamdudum erūpere nubem.

Ardebant prior eneam compellat achates
Nate dea quæ nunc animo sententia surgit.
Omnia tuta uides: classem socios q receptos
Vnus abest medio in fluctu quē uidimus ipsi
Sumersum: dictis respōdet cætera matris
Vix ea fatus erat: cū circunfusa repente
Scindit se nubes: & in æthera purgat apertū.
Restitit æneas: claraq; in luce refulsit
Os humeros q deo similis nāq; ipsa decoram
Cesariem nato genitrix lumenq; iuuentæ.

p uento: aut uere noto q de syrtibus carthaginē impellit. Afforet aduenīat tpis futuri. Equidem sē per apud Verg. ego qdē alibi ēt quidē tātum Persi. Nō equidem hoc dubites ambos q fœdere c.c.a. Certos. uel ueloces uel fideles. Vtrūq; n. hoc loco significat. Item firmos. Salu. npud latera certos uocauerat. Item deliberatiui iudicii. Erectus. Naufragus ut eiectū & littore egentē. lā dudum sumite pœna
Surgit: oriē & ē translatio corporis ad aīum: ut alibi stat cōferre manū. Vidimus: ante doloris fuerat Nūc est cōsolatiōis: qa cæteri erepti sūt. Respōdēt cōsētiūt: Nā illa dixerat: Nāq; tibi reduces socios.

Nubes: nec ēt dicit nubs q̄is dicat trabs & trabes stirpes & stirps: præcepes p pceps: plæbs & plæbes. Sūt. n. ponēdæ q̄ legimus. Nā nō sūt artis. sed usurpatiōis qua poetæ metri cā utunt augendo uel minuendo nominatiuū. Inde ē supellex & supellectilis. Clara. q. i. l. r. Laus pulchritudinis cui ne lucis q̄dē claritas derogauit. ipsa aut genitrix: aut pulchritudinis dea. Dedecorā. Vt oīdat ēt naturalē pulchritud. nē fuisse in ænea. Ergo pars æneæ relinquit. Pars fauori matris tribuit. Hoc seq̄ns indicat comparatio ut Hora. Fortes creant fortibus. Nam artificiose nec eruditioni nec natalibus derogat. Iuuētæ. Iuuentus multitudo iuuenum. Iuuentas dea ut libertas. Iuuenta ætas. Sed hæc confunduntur a poetis. Iuuētus Iuuentas Iuuenta

DO. Nō obtusa adeo. nō sunt corda nostra ab humanitate aliena: nec sic uiuimus ut solis eqtas a nobis auertat cursus suos, ppter facinus q̄d uideat. Seu uos h. Prosequit sūmam beneficiorū suoꝝ. & ppositis respondet ut quocunq; ire uoluerīt auxilio prosequatur. Vultis ecce plena benuolentia. ut in societatem regni eos uocet qui omnia desparint. Vestra ē auget studiū benuolentiæ ostendēs plenā facultatē possidēdæ urbis. Legeāt ne sit error. Quā statuo urbem uestra ē. Tros ty. Mire tēpauit dicēs troiānos cū incolis uno futuros affectu ut honorifica iuxta hospites nō illos postpōeret. Ne uerursus deiicies suos q ex tyro illā secuti erant iter populos inimicitia excitaret. Atq; utinā. Quia uiderat troianos anxios de rege optat aduentū. & refert inq̄sitōis auxiliū & ut satiaret oblati beneficii gratiā addit. Libyæ l. ex iu. Et in hoc loco ostendit Verg. nō solū carthaginem: sed multas alias ciuitates eē sub Didone. Hic ani. Cum iam oīa tuta esse exploraſſent statuunt se offerre ne illa īqrē di negociū assumat. Nate dea. Quia inferior nō ppno nomie appellat. sed honorifico. Et quāuis prior loquat nihil inbet aut cōsulit. sic. n. æneæ prudētia inferior fuisset. & ille arrogās. sed interrogat tāquā prudētio rē. Oīa t. u. ne plixitate mora afferret q̄ breuiter oīa trāsit. Scindit se. n. sNō ipsi ex nube progressi sunt: sed nubes discessit: ut ostendat rerum. natura cōmodis æneæ iseruire ergo tandiu fuit tectus: quādiu opus fuit: Deinde discessit nubes. Clara q̄: dicit æneā splendorē suo lucem diei feciſſe meliorem.

CHRI. Nō obtusa. i. crudelia. & cām p effectu posuit. Obtusū. n dicimus īgeniū cū tardum ē & ē trāslatio ferro. qd amittēdo aciē efficit obtusū. Ex tarditate āt īgenii atq; iscitia amittimus humanitatē. Nec tū a Nata Quid nota recōdis. Scimus. nec sic auersū sol fama nicenis uerti iter sol auersus. placet fabula Atrei. Sed physici oīa dūt regiōes frigidiores efferaciores hoies, producere cōsueuisse. Magnā. hoc epitheto discernit italiā ab hispaia. Saturnia q̄ ar. nō solū pōit italiā sed eā ptē italiæ quā petūt. s. latiū. quo a filius fugatus Saturnus cōsugit. Idq; latiū uocari uolu t. q̄n tutus i eo latuisset. Erycis. hic mōs drepāo uicinus ē denoīatus ab Eryce. cuius gnūs ita dicit. Neptunus Amycū genuit ex muliere nympha. Hic a Polluce arte pugili supetatus. cæsusq; ē relicto filio: q bures uocatus ē. Fuit āt rex bebriacæ. q̄ post bithyniā ē. Butes āt post mortē patris ab argonautis domo pulsus drepanū i siciliā uenit. Vbi a Lycaste nobili meretrice qa formosus corpe eēt adamatus: ex ea erycē genuit. ueꝝ cū Lycaste pp pulchritudinē. uenus appellaret. Veneris filiū erycen dixerūt. hic & diuitiis matris & utribus patris īsolētior factus. ab hercu. ex hispāia reuertēte occisus. & i mōte, ppinquo q ab eo eryx dicit sepultus ē Dio. āt siculus aut Butem regē siciliæ fuisse. & ex uenere erycem substulisse: q ob gēus maternū in maxima gloria hitus ē. urbēq; i alto loco a se denomīatam cōdidit. atque in arce tēplum matri posuit. Cuius famā nō ut alia pleraque uetustas minuit. sed in dies auxit. unde & æneas i italiā ueniēs uehemēter honorauit idē ecerūt chartaginenses magna pte insulæ potiti. Multo aūt magis Romani. Nam. xvii. ex fidelissimis urbibus huic tēplo aurū pēdere iusserūt. & milites q illud custodirēt posuerūt. Auxilio. t. p. opibusq; iu. Duo magn apollicet. & q̄d tm̄ militum dabit: ut quāuis pauci relicti sint. tm̄ tuti suo exercitu ad suos puenire possint. & q̄d in supis his mūeribus ab ea donabūt. ut ubicūq; cōsiderīt. ibi cōmode & sine inopia eē possint. Pariter uno aduerbio adimpleuit. q̄d tū i seq̄ntibus aptius iterpretat. nā pollicet illis & possessionē urbis cōmunē cū suis. & eodē iure quo sui sūt illos apud se futuros. Vrbem quā statuo: & quæ dicta sunt placet & fortasse morem imitatus est græcoꝝ. q antecedens in casu in quo sit relatiuum sæpius q̄ in eo quē requirit uerbū reponere malūt. Sic Teren Fabulas quas feciſſet placerēt populo. Certos id certū est de quo ita exploratū sit: ut nulla penitus resstet dubitatio. Vnde & fortē & fidū dicimus certum quoniā nulla aut de fide. aut de foritudine eius dubitatio sit. Prior quia animi cupiditatē non potuit ita comprimere ut æneas comprimebat. & pariter sapientiorē cōsulere placebat. Vix ea s. erat. ex sapientia erat æneæ cum se diuino maternoq; fauore occultatū cerneret: oīa deæ matri integra relinquere: nec quicq̄ illius in iussu decernere. Ergo non erupit de nube. sed illa ita iubente dea: scindit se. Extrema libyæ. ut non solum per suum imperium uerum etiam per omnes longinquiores libyæ partes conquireret.

Ebur

SER. Purpureũ.pulchrũ defloridũ.Horat.Purpureus ales oloribus. Lætos nõ terribiles ut ſolẽt eẽ ĩ uiri bus fortibus. Manus.uel artificis:uel ars ipſa. Ebur.a barro.i.elephãto.Hor.Quid tibi uis mulier nigris di gniſſima barris.Nõ ſeruat ãt naturã noſs nec obliq caſus nec deriuatio:eboris.n.& eburnuſ facit nõ eburis ſi/ cut murmuris. Parius.i.cãdidiſſimus ẽ lapis lygidius noſe & naſcit ĩ paro ĩſula. Sic ſua gratia & matris au xilio ꝓpotẽs. Corã.q q a.diſtiguẽdũ.Oã ſi unũ eẽt diceret adeſt. O ſola pp Polymneſtorẽ.q fidem uiolauit

Miſeror Miſere/ or

Miſerata.ldẽ ẽ miſeror & miſereor:ſed alterũ gemtiuũ regit:alteꝝ accuſatiuũ. Reliqas d.uel troianoſ dicit ſimpliciter:uel ſe qa auxilio neptũni euaſit Achilles

Egeo

Terræ pp cretẽſẽ peſtẽ. Maris ꝓpter Orõtis caſũ Egenos.honeſtius gtõ q̃ ablatiuo iũgit egeo; Vr be domo.i.publico & ꝓuato hoſpitio recipis. Opis poſſibilitatis. Vbiq ẽ.Multi.n.poſt excidiũ troiæ orbis diuerſa tenuerunt.Helenus epyrũ:Antenor ue netiã.alii ſardiniã ſecũdũ Salu.Alii ſyrtibus uicĩa lo ca ſeđm Luc.ut portuſq geros oñdit libyæ phrygio placuiſſe magiſtro. Siqua.ſiqdẽ.Hor.ſi ĩñ ipiæ nõ tãgẽda rates trãſiliũt uada.Nec.n.cõgruit optare du bitãtẽ ad ſe rettulit q pius tñ laborabat. Si u.iu.ſi ualet apud hoſes iuſtitia. Et mẽs ſ.c.r.Stoice:hi.n. dicũt uirtutẽ eẽ ꝓ ꝓmio:& ſi nulla ſint ꝓmia. Tã læta. Alibi nati melioribus annis.Felic tas.n. tẽpoꝝ ex naſcentiũ meritis cõprobat. Parẽtes. rhetorice: parẽtes quos ignorat laudat ex liberis:ſeruata ãt ſũt oĩa laudis ꝓcepta.Nã ab ipſa laudauit & a parẽtibus

In freta ĩ maria.nã ꝓprie fretum mare ẽ naturaliter mobile ab undaꝝ feruore. Cõuexa.alii ĩtelligunt ĩclinata mõtis latera.g̃ umbræ luſtrabũt.i.flexibus circuibũt cõuexa latera.ut luſtrat auẽtini mõtẽ Aut luſtrabũt inũbrabunt.Vñ luſtra ferarũ:& lupanaria ꝓ cõtrariũ dicimus:qa parũ luſtrant. Alii cõuexa ſy dera.i.pẽdẽtia planetaſq ĩtelligũt:q nõ ſũt fixi. Pa ſci ãt aquis marinis cæleſtes ignes phyſici dicũt.Lu. atq uñ pluſq̃ qđ digerat aer. Obſtipuit.qđ ſignũ ẽ futuri amoris. Aſpectu pulchritudĩe. Caſu.mi ſerati ões Ore.pleonaſmus eſt.

DO. Coſtitit ut dictũ ẽ ſed pulchrior quã fuit.nã hoc curauit mater pp iunonia auſpicia.Cõparat au ro & argẽto.q̃ cũ p ſe ſplẽdeãt: arte tñ meliora fiũt Cõparat deo quia nepos iouis ẽ & Veneris filius:& Cæſariſ pide affinis quẽ oĩ occaſiõe poeta laudat.ui rorũ ãt forma & ſplẽdor corpis iungit fortitudini. Pulchritudo.n.ſola plurimorũ obfuit famæ. Náq ipſa c.d.Ad pulchritudinẽ ptinet. Hũeros.ad for titudinẽ. Tũc ſic de.loq ꝓr:ut exſe ĩdicaret & ageret gratias:ut oñderet ſe affuiſſe. Cõtra.uno uerſu oĩbus rñdet:ut ꝓperaret ad gratias agendas. O ſola inf.ſũma loquit:& hẽt rõnẽ loci tpis & pſone.loq̃bat carthagie urbe inimica:pp iunonẽ:& ĩ tẽplo ipſius:& apud eã q̃ ſũmã teneret ĩpii:& eo tpe quo poſt naufragiũ terras cu piebat ergo nihil de iunonis factiõe cõq̃ſtus ẽ. Gratias agit nullũ culpãs. Sola laudat factũ qđ ſit ſine exem plo & occulte mirat inuẽtã ibi requiẽ.nñ piculũ fuiſſet timẽdũ.Cauſas aduẽtus.quia ilioneus dixerat ꝓterit.

Quæ nos.ſ.reliqas damaũ.reliquias terræ.reliquias maris. Demũ quia ĩfiniti pierãt.& urbs ceciderat. Ter ræ.pp peſtẽ cretẽſẽ.q̃ multi pierãt. Maris.quia naufragio orõres pierat. Vrbe d.currit p ãplificationẽ ex/ tollẽs ꝓſtitũ ĩ maius:ut nõ ſolũ ĩ hoſpitiũ ſuſcepti ſint.ſed ẽt ĩ ſocietatis fœdera uocati. Caſibus ex.oñdit ino/ piã nõ rẽ originalẽ q̃ſi abiectæ pſonæ:ſed fortũæ uiolẽtia pueniſſe.Docet q̃ ſint curãda ĩ laudibus.nã ĩpare ſe ĩ reciprocis bñficiis ut debuit demõſtrare.Inuenit tñ ĩ hoc occaſionẽ a laudis officio nõ alienã:q̃ multitudinem quoq troianoꝝ laudaret.qui p orbẽ ſparſi exigui ĩ nũero carthagine erãt. Dii tibi.qm̃ beneficiis tuis ſingula/ ribus & ĩ æternũ ꝓferẽdis hũana uox reſpõdere nõ põt Dii ꝓ nobis q̃ mereris exoluãt. Quæ.t.tã l.t.ſ.quis di cat cur tu ſola talis:& nõ aliis ſimiles his ſæculis nati ſũt ut ſupra o ſola ifãdos et occulte iuenit ſæculorũ eẽ:ut aut boni aut mali naſcant. Quærit igit ſæcula quibus Dido talis potuit naſci. quia p totũ orbẽ iactati troiãi ſo lã beniuolẽtiã et liberalẽ illã inuenerũt. Qui tãti.quia naſcẽdi rõ p parẽtes,puenit.horũ ẽ fœlicitas:ſi ꝓcipuos ſuſcipitant liberos.Quærũt ſæcula q̃rũt parẽtes:Dido ſola in toto orbe iuſtiſſima memorat.ut qđ ſũmum eẽt totũ ſuũ ſit.nec habeat parẽ. Dii t.Ne oẽm reciprocã uicẽ referendæ gratiæ omittat.deos rogat:ut qđ ipſe non põt illi ꝓſtent.qđ aũt ipſe põt nõ tacebit. In freta:oſtendit oĩum rerũ finem futurũ:cũ illius onos nõ ſtabit.Si/ mile illud Dum domuſ æneæ capitolii immobile ſaxum Accolet ĩpiũq pater romanis habebit. Meq. Sub tiliter ſe nec ceſſaturũ dixit nec eſt pollicitus abiturum.ne Didonem læderet urbis ſocietatem offerendo. Ami cum.quod probauit amici abſcentis cauſam defendendo. Obſtipuit.Viſa eius forma:et cum caſum eius ue

Purpureum: & lætos oculos afflarat honores
Quale manu addũt ebori decus aut ubi flauo
Argentum.parius ue lapis circũdatur auro
Tunc ſic reginam alloquitur:cunctiſq repẽte
Improuiſus ait:coram quem quæriris adſum
Troius ęneas libycis ereptus ab undis
O ſola infandos troiæ miſerata labores
Quæ nos reliquias danaum terræq:mariſq
Oĩbus exhauſtos iã caſibus oĩum egenos
Vrbe domo ſocias:grates pſoluere dignas
Non opis eſt noſtrę dído.nec qcquid ubiq ẽ
Gentis dardãię:magnũ quę ſparſa per orbẽ
Dii tibi ſi qua pios reſpectant numina:ſi qđ
Vſquã iuſtitię eſt:& mẽs ſibi conſcia recti
Premia digna ferant:quę te tam læta tulerunt
Sæcula:q tanti talem genuere parentes:
In freta dum fluuii current:dũ mõtib9 ũbræ
Luſtrabũt.conuexa polus dũ ſydera paſcet:
Sẽper honos.nomenq tuũ.laudeſq mãebũt
Quę me cũque uocant terræ:ſic fatus amicũ.
Ilionea petit dextra.leueſque ſereſtum.
Poſt alios fortẽque gyan fortemque cloãthũ.
Obſtupuit primo aſpectu ſidonia dído
Caſu deinde uiri tanto:& ſic ora locuſta eſt

hementer mirarẽt: quo mõ liberari potuer t. & ad ipsam nulli uisus peruenire.

CHRI. Os hũerosq; d. s. habebat simile os deo. qa ĩ ore. i. ĩ facie apparebat diuinus aspectus. Os. n. latini ñ solu appellãt hiatũ ipsũ ĩ quo dentes linguaq; latet: sed totũ illũ a principio frontis mentũ. Facies ãt omnis cuiuscunq; rei forma ẽ. ut Quibus aspera quõdã uisa maris facies. Sed quia in homine ea pars alium ab alio distinguit iccirco faciem dicimus. qa sit forma hois: & dicit a faciẽdo: qa nõ materia: sed forma rẽ facit. Lumẽq; domũ. n. ẽ iuuentutis: ut in formoso corpe appareat nitor ex cãdido simul & sub rubẽti colore suauissime quo dã tẽperamento pmixtus. Honores læ. Grãmatici pulchritudinẽ ĩterpr̃tãt: ut apnd sta. Quãtus honos: quã tuscq; pudor ne credite patri. Et sup hesterna licuit cognoscere mensa. Ego credo honores eẽ aspectũ illũ ĩ facie quo honore digni putamur. Hoc ĩ uulnere dicit uenustas: ĩ uiro dignitas. hãc igit dignitatẽ ita fuisse ondit ænea ut grauitati q̃ ppria uiri ẽ admixta tamẽ eẽt iocunditas. ergo erãt honores pp dignitatẽ aspectus. sed erãt læti pp admixtã iocũditatẽ. Nã sũmope laudat ĩ uiro sũma grauitas sũmæ iocũditati cõiuncta. Ebori. Ebur a bar ro dicit. & elephãtis dens ẽ. ut multis ĩ locis iueniẽs. Barrus ãt ĩ elephas ẽ per onõatopiã. qa uox eius sonũ hui⁹ ius nõis imitat. Aĩt tamẽ Theophrastus ebur fossile nigro & cãdido colore iueniri & ossa e terra nasci: Inueni⁹ riq; osseos lapides. Parius. paros una ẽ e cycladibus. insulis a Paro lasonis nepote sic dicta. cũ antea minoia diceret. Gignit marmor cãdidissimũ quo qdẽ primi sculptores Dipelus & Scilus ĩ sculpẽdo usi sũt & deinde Melas & Mictiades eius fi. & Butalis. & qñ hniuscemodi lapis ĩ cuniculis ad lucernã cedebat. lichnix appellatus ẽ. Læta læ. i. fœlicia sydera quorũ cursu sæcula cõstãt. Nã & si aĩ hũani suapte natura pares sĩt. ne q; astris subiecti. tamẽ cũ iclusi sint corpibus. fortiũt ide multas inclinatiões. & pcliuitates. ut a stellis habeant & acumen ĩgenii & hebetudinẽ: & ꝓni sint ad uirtutẽ & ad uitia. Hinc Sta. Dic age qñ tuis alacres assistimus undis Quæ domus aut tellus aĩam. quibus hauseris astris. Qui tã. Sta. Dic quis & ille pater nec enim tibi numĩa lõge trãsierit fortuna licet. Laudatio. n. in tria tpa diuidit. s. qđ ante eos fuit. ut patria parentes. & maiores: Qui ipsi uixerint. Et quid boni aut mali eorũ cã post mortẽ sit secutũ. Siqua pios. Nã in tantis calamitatibus cõsti tutus nõ dubitat numina pios despicere. Sed hæc ueluti si dubitaret conquerit. Sydera pascet. Quod semper ẽ secundum platonicos qui dicunt sydera animata esse & humore qui a sole attrahit pasci.

Os
Facies
ebur
barrus
paros.
dignitas
uenustas

Quis te nate dea per tot pericula casus
Insequtur. quę uis immanibus applicat oris.
Tu ne ille æneas quẽ dardanio anchisæ
Alma uenus phrygii gẽuit sim oẽtis ad undã
Atq; equidẽ teucrum memini sidona uenire
Finibus expulsum patriis noua regna petẽtẽ
Auxilio beli genitor tum belus opinam
Vastabat cyprũ: & uictor ditiõe tenebat
Tempore iã ex illo casus mihi cognitus urbis
Troiãę nomenq; tuum regesq; pelasgi
Ipse hostis teucros insigni laude ferebat
Seq; ortum antiqua teucroꝝ a stirpe uolebat
Quare agite o tectis iuuenes succedite nr̃is
Me quoq; per multos similis fortũa labores
Iactatã hac demum uoluit cõsistere terra
Nõ ignara mali miseris succurrere disco.
Sic memorat simul æneã ĩ regia ducit
Tecta simul diuum templis iducit honorem
Nec minus ĩterea socĩis ad littora mittit
Viginti tauros: magnorũ horrenta centum
Terga suũ pingues cẽtũ cũ matrib⁹ agnos
Munera lætiamq; dei.
At domus ĩterior regali splẽdida luxu
Instruit̃: mediisq; parant conuiuia tectis
Ate laboratę uestes ostroq; superbo.

SER. Quis. q̃lis. & ẽ admirãtis & nõ ĩterrogãtis ut. Quis globus o ciues. Nõ. n. ĩterrogat q nũciat. Norat aũt hæc dido ex teucro. ut postea dicet. Quæ q̃lis. Immanibus. sic Salu. Mare sæuũ & ĩportuosũ

Aplpicat. nũc p d. prima syllaba scribit̃. antigtus ãt ꝓpositio ultimã litterã ĩ uicinã mutabat. secũdum uero euphoniã p a. tãtũ Præpositio. n. in cõpositiõe aut suã uĩ retinet ut ĩduco: aut mutat ultimã ut sufficio aut pdit ut coeo. Anchisæ. bñ addidit ãchisæ. Nã cũ multis cõcubuit Venus. Fuit ãt pastor anchises: & cum eo amato cõcubuit uenus. Vñ æneas circa symoim fluuiũ natus ẽ. Deæ. n. uel nymphæ enitunt iuxta flumina uel nemora. qđ cũ iactaret anchises afflatus fulmine oculisq; priuatus ẽ. Sidona: hercules in colchos ꝓficiscens perdito. Hyla post pagrãtã mysiã nauibus troiã uenit. a cuius portu cũ ipsum Laomedon ꝓhiberet occisus ẽ: & eius filia Hesiona Telamoni q primus alcẽderat murũ tradita ẽ. Inde natus Teucer. nã aiax ex alia fuit Her. ãt Priamũ redẽptũ a uicinis hostibus ĩ regno collocauit. Vñ pamus dcũs ẽ qa πρ̃ιάμαι emo significat. Quæ ãt de liberata hesiona dicũt̃: fabulosa sunt. Teucer ãt ñe fratre qui per furorẽ ꝓp pdita achillis arma sein teremerat salamia reuertus patre pulsus Sidõa uẽit ex quo hæc cũcta dido cognouit. aiax ãt achillis partuelis fuit quia Telãon er Peleus fratres fuerũt.

Vastabat c. quã subactam Teucro cõcessit. Casus ruinæ & nõ fortunæ. Ipse hostis. magnæ laus q̃ ab hoste uenit. Teucrorũ a st. Propter genus maternũ. Volebat plus ẽ q̃ si materno gaudens paternũ refutaret genus Tectus. Ad cõuiuiũ uocat: Non ignara q̃re nõ disco quia nõ sũ ignara. Bis'. n. intelligimus nõ. Indicit h. iussit fieri supplicatiões. & bñ dicit: qa troiãi inopinato uenerãt. Feriæ ãt aut legitimæ sũt aut ĩdictæ. Indici uero dicũt̃: qa prisca pauptas ex collatiõe sacrificabat de bonis dãnatorũ. uñ supplicia dicũt̃ supplicatiões. quia sũt de bonis sup

plicia passorũ: Salu. In suppliciis deorũ magnifici. hĩc sacrũ et uenerabile et execrãdũ dicimus: quia sacræ res de bonis execrãdorũ fiebãt. Dei. i. uinũ. Vel legas die. i. diei: ut supradicta sufficiãt multorũ dierũ usui. Intel-

ligamus & aliqua missa ēt ad usū diei. Luxu. abundātia hic. alibi luxuria. Dat ät semp poeta abūdātiā ext ris gentibus. Romanis uero frugalitatē: q duobus tātū cibis utebāt. & ī atriis edebāt sedētes. Iuue. Quis fercula septē Secreto cenauit auus. & Verg. Perpetuus soliti dapibus cōsistere mēsis. Laboratæ labore pfectæ ut labo rataſq; p̄mūt ad pectora cæras: Et ē sermo ī cōpēdiū coactus ut Rapuitq; ī fomite flāmā. ī: raptim fecit.

DO. Quis te nate dea. Ex his uerbis oñdit aliquā sui generis noritiā hēret: & q̄ is hoc apd æneā possit eē mira bile: ait īdigne ill ū pati: ut dea genitus tēpestate ad regiōes sæuas delatus sit. Per t. p. Mirat picula ī eo quē po tētia numinis tueri debuit. Atq; æq. Expōit quō hæc scierit. Quare. ſ. cū uideatis nō uos eē īcognitos: & morem eē familiæ meæ. ut ueniētes excipiat: ut Teucer a patre susceptus ē. Me quoq;. Quā nūc uidetis fœlicē. aliquā do fortūa depressit. ut nō pudeat calamitatū. q̄ sūt æquo aio ferēdæ. Et quoniā nō p̄sentibus solū cōsulēdum erat mittit ad absentes mūera. Laudat a magnitudīe q̄ tauri: & a numero q̄. xx. Sic. n. boues dixisset īminuisset gratiā. Pīgues. Et ḡ pingues erāt & .cc. oñdit capita. Mūera ſe. d. Vinūqd sufficeret oībus. Ad lit. ſ. ad illos quos reliq̄rat æneas: & ad illos quos ilioneus. At do. oñdit q̄ cū hospites recepimus: domus, p eos meritis ē cōponenda. Ergo cum accipiēdus eēt æneas tantus uir domum regali luxuper se spendidam: tamen additis mul tis repentinis ornauit ergo legendum. Domus splendida regali luxu: & īteriecta mora dicamus īstruiē. Interior quia interim in exteriorē partē troianos induxerat interior melius solito ornabat. Mediis tectis. ná cū multa turba esset accipiēda: alibi tot triclinia sterni non poterant. Omnia conuiuia uehemēter splendebāt: Sed fuit in apparatu diuersitas, ppter distantiam personarum. Nam hospites cum regina recepti sunt in ostro superbo. Tyrii uero tanquam minores dignitatis in uestibus pictis ut in textu uidebis.

CHRI. Tu ne ille. hēt emphasim ille. q̄si tātus uir. Dardanio. q̄si generoso. & cū quo Venerē cōcubuisse nō puderet. nā a Dardanio Iouis filio originē ducit. Ad un. cōsueuere poetæ ut diis genitos. iuxta flumina genitos dicerēt: Sic Sta. Nāq; ut passa deū nemei ad flumnis undā Bis q̄nos plena cū frōte resumeret orbes cinthia. Sic

Pelasgi pelasgus dōa. Vrbs phœniciæ ē. Sidō. Auxilio bel. Patris mei de quo diximus. Ee teucro. Hora. Teucer salamina patrē q̄ cū fugeret. & reliq̄. Cyprū. Quā subactā cōcessit teucro. Pelasgi. populi sūt q p̄us samothraciā coluerūt: de inde cū athēienses totū suū agrū colere nō possēt hos suos uicinos receperūt. & partē illis agri hītandā dederūt pacti ut sibi mux q ē circa arcē ædificarēt. hīc græci uocari pelasgi cæpti sūt ait Hero. Sūt ät pelasgi secundum Dionysiū halycarnaceū dicti a pelasgo eorū rege. quē ex ioue & Niobe Phoroei filia cui primæ mortaliū cō mixtus ē natū dicūt. Ipse ho. ipse q̄si tātus uir. Hostis. quāuis eēt hostis: Solebat quasi hoc īportat ut se tro ianū q̄ græcū eē mallet. Similis sor. ne credāt se cōtēni ab ea qa dereicti sint. Hac demū. Dat spē: & illos inuē turos sedes. Nō ignara. Possumus legere simpliciter. Ego cū aīaduerto calamitatē uestrā disco succurrere. qa

Feriæ nō ignara mali. i. qa experta sū ī me hæc mala. Inducit ho. i. sacrificia. & oñdit ferias fuisse īpatiuas. Feriæ. n. aliæ erāt statiuæ: q̄ oēs cōmune & certis mēsibus et diebus īnfastis ánotate erāt: ut agonalia. Carmētalia. Cōpi talia. aliæ cōceptiuæ. q̄ quot ánis a sacerdotibo uel magistratibo cōcipiūt īdies certos: uel īcertos ut erāt latīæ. Setinæ. Paganalia. Aliæ īpatiuæ q̄s cōsules uel p̄tores, p arbitrio īdicebāt. Aliæ nūdiæ dicūt paganorū & ru sticorū. qbus cōueniūt negociis, ppriis & mercibus emendis uendēdis ue. Pollūt feriæ si in is opus fit Regi autē sacroq; & flamini in ipsis feriis opus fieri uidere nō licet. & iō p̄cōnē nūciabat. ue qd tale fieret. & in obtēpe rantem mulctabāt. sed de feriis latius est in geor. Vbi est Festis quædā exercere diebus Fas & iura sinūt. ergo in hoc loco notat ferias indictas. Lætitiāq; die. Apronianus die legit: ea rōne qd nō tantū inter diu. sed noctu bibā tur. ergo munera & lætitiā bacchi. sed gellius dii legēdū ait qa ātiqua declinatio erat dies huius dii pernities p nitii Lucilius: Rugosū atq; fami plenū: & siſenna li. vii. Romanos inferendæ pernitii cā uēisse. & Dato pueri et mulieres extrudebāt famii cā. Cn. Magius ī iliadæ altera pars atii uitasset & fluminis undas. ītē an maneāt spe cii simulacra in morte silentum. Tullius pro roscio Pernitii scriptū reliquit. Dixerunt aliq hic dies huius dies Nam Aulus Gellius ideo graphum Vergilii in georgicis dicit habuisse Libra dies somniiq; pares ubi fecerit horas. Dixerint & huius die & huius acie: ut ostendit Cæsar. Regali luxu. ideſt tanto quantum reginam de cebat. luxus autem non uituperatur in ditissimis. quoniam id opes ferunt suæ. Vituperatur ītenui censu. Qua propter recte luue. Atticus eximie si cœnat lautus habetur. Si rutilus demens. quid enim maiore cachinno Ex cipitur uulgi quā miser apicius.

SER. Igneus argentum. Vel subaudi exponunt uel mensas argenteas intellige. Cælata. sculpta Cœlum enim ferrum est quo operantur argentarii & producitur. Inderiuatione autem mutatur di pthongus. Series. Ordo connexus. Per tot du. ui. Abelo primo assyriorum rege: ut ab antiquo du rantia cvnnama belo usque ad Belum patrem Dido nis. Nec caret ratione hoc nomen. Nam omnes in illis partibus solem colunt: qui ipsorum lingua hel dicitur. unde est helios ergo addita digamma & in fine facta detractione bellum dicunt. Rapidum præmittit. non premittit nam ipse sequitur sed præ rapidum mittit: quod ex affectu patris potitis quæ ex achate uelocitate intellige. Dixit prærapidum: ut Terentius. Perpol: nam pol iurantis est: cui præ positio separata nunquam cohæret. Ferat. af ferat: nunciet. Stat: est alibi horret: ut stant lumi

Ingens argentum mēsis: cælataq; in auro,
Fortia facta patrum: series longissima rerum
Per tot ducta uiros: antiquę ab origine gētis
Aeneas (neq; enim patrius consistere mentem
Passus amor. rapidū ad naues præmit achatē
Ascanio ferat hęc: ipsumq; ad mœnia ducat.
Omnis ī ascanio cari stat cura parentis
Munera pręterea iliacis erepta ruinis
Ferre iubet pallam signis: auroq; rigentem
Et circum textum croceo uelamen acantho
Ornatus argiuę helenæ: quos ille mycenis

Pergama cum peteret icõcessosq; hymenæos.
Extulerat matris ledæ mirabile donum
Preterea sceptrꝝ ilione quod gesserat olim.
Maxima nataꝝ priami collocꝙ monile
Baccatum & duplicem gẽmis auroq; coronã

na flamma & stabat acuta silex. Plenũ eẽ: lá pu l uere cœlũ stare uidẽt. Itẽ positũ eẽ: Stãt máibɔ aræ. Itẽ placet. Stat cõferre manus. Erepta r. Cõmẽdat a difficultate. ut Nec tuta ĩ ualle reperti. Itẽ ex pso na. Ornatus argiuæ helenæ: sic hoc priami gestamẽ erat. Cõmẽdat & a lõgitudine: ut Terent. Ex æthi opia est usꝙ hæc. Erepta. Conat defẽdere nõ esse ab ænea proditã patriam: quã cũ antenore ꝓdidisse manifestũ ẽ. Si ornatus Helenæ ex incendio abstulit nõ premiũ ꝓditiõis accepit. Signis auroꝙ. signis aureis Rigẽtẽ. Inflexibilem pp aurũ significat tunicæ palliũ: ꝙ scdm Varronẽ palla dicta ẽ irrigatiõe & mobilita/ te: quæ ẽ circa finẽ hmõi uestiũ ἀπο τοῦ πάλλειν. Velamẽ. cyclade. Acantho. Virgultũ flexuosum her/ bacãthũ uulgo dictũ cuius imitatiõe uestis ornat. Argiuæ. a uicinitate sic etiã mycenis. Nã spartana fuit. Est autẽ omen futuræ infœlicitatis. cũ Dido adulteræ suscipit munera. Incõcessos. fato & legibus. Hymenæos Est hymenæus deus nuptiarũ: Vel quidam iuuenis fuit q die nuptiarũ oppressus est ruina. Vnde expiationis cã nominat in nuptiis. sed falsum est. Nã uitari debuit nomen extincti: Ergo Hymenæus uir fuit atheniẽsis: q in ter bella sæuissima uirgines liberauit: ppea nomẽ eius ĩ nuptiis inuocatur quasi liberatoris uirginitatis: sic Ta lassio apud romanos: Nã cũ Plebeius in raptu fabinaꝝ uirginẽ pulchrã duceret ne ei auferret ab aliis Talassio nis eã dulcis esse simulauit: cuius nomine fuit puellæ tuta uirginitas. Ledæ. Vel qđ ipsa filiæ uel quod ei lup piter dedit. Sceptrũ ilione. Munera offert apta personæ sicut latino in septimo. Maximaantiquitus etiam fœminæ regnabãt: præsertim primogenitæ: unde ait maxima. Hæc uxor Polymnestoris fuit. Monile. qđ & segmentum dicitur. Iuuenalis. Segmenta & longos habitus licet segmentatas uestes dicamus: ut ipse & Seg mẽtatis dormisset paruula cunis. Baccatũ. ornatũ margaritis: Dicitur aũt hoc margaritum & hæc margarita: & hæc margaris ut hæc nais. sunt qui separant gẽmas & margaritas. Cicero. Nullã gemmam aut margaritam Et gemmas dicunt diuersi coloris: Margaritas uero albas: Vel gemmas integras: Margaritas pertusas. Dupli cem: uel latam: uel duplicem gemmis & auro.

hymene us

margari ta

Marga/ ris

DO. Argentũ. m. Adiecit mentis ut ostẽderet escariũ argenteũ ne putaretur in ea specie eẽ: quæ lõge esset ab usu mẽsarũ. Est multiplex argẽti laudatio: Nã fuit magnũ insignitũ auro. & miro artificio: ut ars cũ ipsius ꝓtio cer taret. Sculptura ãt gesta maiorũ cõtinebat. quoꝝ cõtẽplatiõe meruit lõgissimũ tps cõseruari. Præmittit. Non qa eẽt secuturus nec itelligit ꝓpidũ mittit. Sed ꝓmittit. i. añ prãdiũ mittit ut maturius uideret filiũ: & ut affe rent munera. q̃ Didõi dare uolẽs iter epulãdũ cõmodisse dabant. Maior. n. erat futura cõuiuii uoluptas & pñ tia Ascanii & oblatione muneꝝ. Omnis ĩa. Nã reliquæ curæ iã remotæ erãt. Munera. Hæc cõuiuiũ gratius factura erãt. & poterãt ostendere quãta urbis fuisse fœlicitas. Erepta de magnis & plurimis credẽdũ est meliora rapuisse. Argiuæ h. Hãc adeo formosã fuisse dicũt ut eius forma redacto maxio pictissimoꝝ pictoꝝ ĩ unũ nũero ꝓpositis ẽt formosissimaꝝ mulieꝝ nudis corporibɔ pingi negerit. g̃ qcũq; erat formosa ab ea appellat helẽa. Sz Virg. argiuæ dixit: ut de illa sola itelligeret. Extulerat. Nã cũ eẽt regis uxor & locupletissima. & iret ad troiã has ut ꝓpuas secũ abstulit nõ redditurã se sperãs pp admissũ adulteriũ: ppea addidit icõcessos hymenæos. Ledæ mirabile. Vt tã pulchra nisi a matre donari nõ potuisset: & cũ donaret miratos eẽ quideret. Adduxit ãt ut his uteret quotiẽs adultero formosior uideri uolebat. ergo superabãt formã quæ pingi nõ potuit pulchrio rẽq; reddebant. Maxima solẽt. n. religiosi parẽtes quæ habẽt optima filiis deferre maioribus. Baccatũ. Ne ꝙ hæc dissimilia eẽ debebãt: quæ optimus pater & ditissimus maxiæ filiæ dederat.

argẽtum

CHRI. Ingens argẽtũ. Hoc metallũ post aurũ ꝓtiosissimũ ẽ. Videt ãt a græca esse dictione. Illi enĩ ἀργύριον. dicũt. Hẽc hoc ꝙ cũ albũ sit lineas ducit nigras. Gignit ex argẽto uiuo & sulphure albo Vnde albũ & lucidũ fonoꝝ puꝝ & excepto auro magis q̃ cætera metalla ductile: balsamũ potissime cõseruat. Itẽ iaspidis lapidis ui uehemẽter cõseruat ut pollẽtior ĩ argẽto q̃ ĩ auro sit. Valet argẽtũ & ad plurima remedia. Nã eius spuma uulne ra sanat: neꝙ sinit supfluas carnes excrescere: Sordes cordis mundificat. Adustionẽ ĩ corpore factã ne putrescat tutatur. Fluxibilia mẽbra corroborat. Series. dicitur a serẽdo qsi ordo ĩ quo res cõnexæ sint cũ elatiõe ꝓnun ciandũ. q. d. p tot fortes principes. Amor p. q oium efficacissimus ẽ Nã ĩ seipsũ diffũditur cũ ĩ filiũ diffũditur q uiscera patris ẽ. Achatẽ: Allegorice. Nã si curã. significat. cura ẽ q̃ ptingit filiũ. Oĩs ĩa. sublato noĩe ꝓpo erit snĩa. Munera & dona significat: ut hic & officia uñ imunes dicũtur q̃ a munere. i. officio publico ptã/ do liberi sũt. Hæc eadẽ significat. γερασ apud græcos. Signis. Quicquid sculptura fictura ue aut arte fusili statuaꝝ est signũ dicimus. ut pictura dicitur tabula. Itẽ signa militaria uexilla appellamus: Luc. Signa pares aq las & pila minãtia pilis. Ornatus as. h. Nõ laudat ab auctore ut est sceptrũ ilione qđ gesserat olim. Sed oñ/ dit magnitudinẽ ornatus cũ tã pulchræ mulieri ornamẽto eẽ posset præsertim cũ adultero placere studere quo tpe se solito uehemẽtius comãt. Hĩc iuuenalis Mœchis foliata parantur. Baccatũ baccha cũ aspiratione bac chi sacerdos est: & est græcũ nomen latĩne aũt bacca sine aspiratione fructus ẽ lauri. myrthi: oleæ: hederæ. & si milia. Vezꝝ a similitudĩe rotundi corporis baccas appellãt & uniones quas græci margaritas nominãt. Na/ scuntur in mari indico. Fertilissima ẽ Tapropane insula & perimula ꝓmontoriũ indiæ. Præcipue laudantur circa arabiã persico sinu maris rubri. Sũt. n. cõchæ q̃ ubi genitalis anni stimulauit hora prudentes sese quadã oscitatione impleri roscido cõceptu traduntur. Grauidasq; postea eniti. partũq; eẽ margaritas pro qualitate ro ris accepti. si puru influxerit candorẽ conspici. si turbidus contra. Pallet si cœlo minante concipitur. Nã cœli maior est sibi societas q̃ maris: inde ergo trahũt colorẽ aut nubilũ aut serenũ ut fuerit aer. Quapropter oriẽta les margaritæ propter assiduã aeris serenitatẽ lucide sũt sed minores propter paucitatẽ roris. sed septẽtrionales cõtra. qm magis abũdat ros sed cœlũ turbulentum est. maiores sunt. sed colore turbido.

Baccha Bacca.

SER. Hæc celerans. Celeriter facere cupiēs. Cytherea Ab īsula quæ tm̄ ī plurali declinat̄: ut sūt alta cythe rea. Artes. mediū uocabulū ē. Nā & bonas & malas dicīus. Faciē & or Perissologia ē. Furētē īcēdat. Incēdat & furere faciat. Ambiguā .i. quā hītat mutabilis fœmīa: ut Suspectas hīsse domos carthagīs altæ. Bilīgues Fallaces. ad mētē & nō ad liguā rettulit. Sub. n. Circa. n. & cū tēpus significat accusatiuo seruit: ut Aut ubi sub lucēq; densa iter nubila sese. d. r. r. Amorē: latini deū cupidinē appellāt: eo qđ facit amorē: Sed hic imitat̄ græ/ cos: q eodē nōīe utrūq; uocāt. Distīxit tm̄ epitheto. Pingit̄ puer: qa turpitudīs ē stulta cupiditas ut iter q̄s curam

Hec celerans iter ad naues tendebat achates
At cytherea nouas artes noua pectore uersat
Consilia: ut faciem mutatus & ora cupido
Pro dulci ascanio ueniat: donisq; furentem
Incēdat reginā: atq; ossibus implicet ignem
Quippe domū timet ābiguā tyriosq; bilīgues
Vrit atrox iuno & sub noctem cura recursat.
Ergo his aligerum dictis affatur amorem.
Nate meæ uires: mea magna potentia: solus.
Nate patris summi qui tela typhoea temnis
Ad te confugio & supplex tua numina posco
Frater ut æneas pelago tuus omnia circū
Littora iactetur odiis iunonis iniquæ
Nota tibi: & nostro doluisti sæpe dolore
Hunc phœnissa tenet dido: blādisq; morat̄
Vocibus & quere quo se iunonia uertāt
Hospicia: haud tanto cessabit cardine rerum
Quocirca capere āte dolis & cingere flā ma
Reginam meditor ne quo se numine mutet.
Sed magno æneæ mecum teneatur amore

cimēne narrabat inanē: ltē qa impfectus ē in amā tibus sermo: ut Incipit affari mediaq; in uoce resi/ stit. ltē alatus qa nihil amātibus leuius uel mutabi/ lius: ut ipsa ostēdit. Dido. Sagittæ dant̄: uel qa ipse incertæ uelocesq; sint. Et hoc rō in reliquis: nūini bus pro potestatū qualitate format. Meæ r. Quia uenerea uoluptas exerceri sine amore nō pōt. Vel se cūdū Simonidē qui dicit cupidinē ex sola: Venere natū. alii tamē ex ipsa & Marte. alii ex Vulcano. alii Chai & prīæ regz naturæ filiū dicunt. Patris sum mi. i. iouis. Typhœa. multi Typhora legūt: ut cæ re alia & cærialia: Nō āt dicit quibꝫ typhœus usus ē: sed quibus luppiter in typhœum aspoliis & uirtu te: ut Scipio aphricanus. Hoc āt agit facile eū posse cōtēnere lunonē qui cōtēnit louē. Numīa possibi litatē. Vnus āt deus plura hēt numina. Frater: cōci liatio a q̄litate psonæ. lactet̄q; Vacatq;. Odiis: iusta cā petitiōis oñdit̄. Odiū primā corripit. Odi uero uerbū producit: sic liquor & liquitur. Nostro. d. s. d. aut eo quo & ego: a ut doluisti quia me dole re uidisti. Quo. i. in quā ptē. lunonia: Carthagi nēsia ubi colitur luno: aut uereor q; æneæ carthago in hospitiū patuit: ut ē Timeo danaos & dona ferē tes. Tantū: aut ne in tm̄ quidē. i. breui occasiōe ces sabit: aut nō poterit in tāta rerū oportunitate cessare Vt sit notū prouerbiū. Res in cardine ē. i. in arti culo. Quo: uel uacat. uel pronomē ē. Supp̄mit āt recte nomē iunōis. ne illius frequētī cōmemoratōe cupidinē terreat. Vel sit aduerbiū quo. i. in aliquā p tē. Mecū. i. cū officio uenereo. nec pōt intelligi quē admodū ego. Nam aliter a matre aliter a Didone amatur æneas.

DO. Hæc cel. Laudat hoīs diligētiā. At cytherea. i. dū hæc gererētur. Necessaria metuētis Veneris deliberatō cuiꝰ æstus augebat cōsideratio loci tpis & psonæ. Erāt ab achate pficiēda iussa & piculosū credere nepotē eidē piculo ī quo erat æneas. ne tota simul ꝓgenies īteriret. Nā q̄is troiāi eēnt hūane susceptī. metuebat̄ fallax natura tyriorū & stimulus iunonis. ne ipsa oportunitatē loci & occasionē tpis nacta terra opp̄meret. quos mari extīguere ñ poterat. Artes. ǧ nouæ. i. cōsilia elaborata exquirūtur ut ascanius nō ꝓgeret et tm̄ achates iussa facēt Fallit ǧ oēs. et ꝓfert æneæ amorē sibi cōciliās Didonē. Nā neq; æneas iratæ resistē potuisset exigua substātia. Neq; cōuulsis nauibus et in hyeme effugere. Nate. breuiter omnia cōsilia sua exp̄mi et quō fieri posset oñdit et hōestū facile et necessariū demōstrat. Meæ uires. uēdicat sibi necessitudo parētū qcquid liberi possūt. Et do cet iter filios et pētes tale debere eē uolēdi et nolēdi studiū ut ī multis licet corpibꝰ uolūtas una et necessitudis uiculū indistinctū integrūq; pduret. Tela ty. Facile ostēdit eē qđ petit. q. n. potuit louis fulmē tēnere. facilꝰ poterit fœmīæ mētē possidē. ǧ ita dixit: ne ille excusaret pp iunonē. Fecit ǧ bēiuolū filiū dicēdo nate. ltē q; po tior eēt ioue & q; eēt potētia sua. Adte. q. d. Nō ē alit̄ q tm̄: aut debeat aut possit. Supplex. admonuit pietatis ut filiū: rogauit ut deū. Quid igit̄ accessit oneris: cū ē rogatꝰ ab ea q̄ auctoritate pētis iubere poterat. Fī ut æ. fecit bēiuolū & attētū. Nūc facit docilē subiūcta narratōe totiꝰ negocii. Dixit fī tuus ut appeat operā ñ ī extráeo ponēdā: sed ī fratre eē necessariā. ǧ hōestū piū: ut frater pro fratre laboret: pserti ī cā salutis. Adiūgit labores ut moueat cōmiseratiōnē & oñdit iniuste pati & deformat psonā aduersariæ: q̄ ꝓsequat̄ innoxiū. Nota tibi. Hoc ad laudē Cupidinis ptīet: Maximū. n. crimē eēt eius si fratris piculū nesciret. Doluisti: si ꝓterita doluit debet cauere ne rursus dolēda succedāt. Dido tenes. Oñdit facilitatē petitiōis: Nā si iā æneæ affecta ē: ñ ē opus initio amoris in quo magna ē difficultas: sed augumēto: Desiderat̄ āt augumētū. qa timet̄ luno. a qua amor talis pos set abrūpi. ǧ opus erat tali amore. q nō posset abrūpi a lunone. Cardīe. Hic fidē facit. cū fores claudunt̄: & tribuit firmitatem: ergo dixit. Tāto cessabit. c. r. Erat. n. in potestate absoluere amorem. quem uolūtate suscepat Sed diuinitus impactus ñ posset hūano arbitrio ſummoueri. Asserit ergo necessariū remediū quo oīs illa factō succūbat. Mecū tāto amore amet. quāto mat̄ amet filiū cuius amor nullius uiolētia numis ualet abrūpi. Ca pere afī. Oñdit melius esse uentura propulsare. quā iis quæ uenerūt remedia quærere.

CHR. Faciem & ora. expræssit quā faciem dicere. Nā facies dicit̄ de cuiusq; rei forma: ut Quibꝰ aspera quō dam Visa maris facies, os autem hominis est ut Os humeroq; deo similes. Artes. ars et prudētia ī uita actiua

uerlantur: quẽadmodũ intelligẽtia ſciẽtia & ſapiẽtia ĩ cõtẽplatiua. ẽ igit᷑ ars recta rõ rex᷒ faciẽdarũ & artis remiet opꝰ ut Phydiæ artis remanet ſtatua louis. Prudẽtiæ uero ẽ actõ quẽadmodũ uidẽus ĩ admĩſtratore rei aut publicæ aut p̃uatæ. Tñ ars aliqñ capit᷑ ꝓ ſciẽtia q̃ ẽ rex᷒ uniuerſaliũ. Itẽ ꝓ aſſutia q̃dã & tranſit ad prudẽtiã ſiue ĩ uirtute ſit: ut ĩ hoc loco. ſiue ĩ uitio: ut Inſtructus es arte pelaſga. g̃ nouas artes ſauditã & mirã aſtutiã. ĩ cõſultãdo. Ars ãt q̃ ẽ pro diſciplina ſcdm Varronẽ duplex ẽ: extrĩſecus & itrĩſecus. Ars extrĩſecus ſciẽtiã ſolã demõſtrat ut cũ ſcio q̃ ſit eloquẽtia & qd ſit finis & officiũ eius & qd orõ: & ĩ quot ptes diuidat᷑ qbꝰ cognitis ñ tñ ſcio loq ex arte. Intrĩſecus ẽ cũ artẽ ipſã ꝙſequor ita ut ex arte loq ſciã ut cũ doceor qũo exordiũ facia: qũo narrationẽ. diuiſionẽ: ad cõfirmationẽ. & reliq̃. Intrĩſecus igit᷑ ita dat ſciẽtiã: utqbꝰ rõnibꝰ id qđ ſciẽtiã dat aſſeq poſſi. Augu. ãt ĩ q̃rto de ciuitate dei ĩqt. ars bñ rectecꝫ uiuẽdi uirtus a ueteribus diffinita ẽ: Vñ ab eo qđ græce dicit᷑ ἀρε᷑τὴ nomẽ artis latinos tradidiſſe putauerũt. Noua. c. exponit qd ſit nouas artes. Cõſiliũ ãt ẽ ut placet Ariſtoteli: eoꝝ q̃ ad finẽ ſũt ĩqſitio cuius tria ſũt officia. Primũ ſi q̃ ſũt q̃ ad finẽ ducãt uiæ p̃grere. Secũdũ ſi ſint quot ſint. Tertiũ ſi una plures ue ſint. qm̃ mõ illis uti ualeamus. Dulci. ſibi qa nepos. Oſſibus. ĩ ipſis medullis q̃ intra oſſa ſũt. Ignẽ. amorẽ. Domũ. Didonẽ & oẽs domeſticos: quoꝝ conſilio ipſa mutari poterat. Amorẽ. i. cupidinẽ. Ci. ĩ libro de natura deoꝝ tres põit Cupidines: hoꝝ p̃mũ Mercurio dianaq̃ p̃ma natũ tulit alteꝝ Mercurio & Venere ſecũda. Tertiũ q̃ ãte ros noĩat᷑ ex Venere. & ꝓfecto triplex ẽ amor: Diuinaꝝ rex᷒ & naturaliũ: ac poſtrẽo laſciuiæ. Primũ cõcipit Diana: q̃ dea caſta puraq̃ ẽ ex Mercurio. Nã cũ mẽs noſtra oĩ labe pura ad deũ cõuertit᷑ ex mercurio. i. ex ſapientia atq̃ doctrina amorẽ diuinaꝝ rex᷒ cõcipit. ſcds ãt ex eodẽ mercurio ſed ex uenere orit᷑: qa amor rex᷒ naturaliũ a doctrina eaꝝ ẽ. ſed ex uenere qa ea doctrina nõ ĩ corporeis ut ĩ diuinis ſed corporeis admiſcet᷑. Tertius ãt ex ſecũda uenere. qa laſciuia tota corporea ẽ. & nihil egregiũ ſuſpicit: Vñ rectũ Petrarcha noſter illũ ex ocio laſciuiaq̃ natũ aſſerit: Hic opꝰ ĩe a Proptio deſcribit᷑ ĩ ea elegia cuius ẽ initiũ. Quicũq̃ ille fuit pueꝝ q̃ pinxit amorẽ nõne putas miras hũc habuiſſe manus. Heſiodus ãt ĩ theogonia ait Chaos añ oĩa fuit. Terra poſt chaõ pauimẽtũ deoꝝ. itẽ tartara. Itẽ amor. alii dicũt p̃mũ cupidinẽ ſecũdi mercuri & priæ diãæ filiã fuiſſe ſcdm ut placet ſimonidi. ex ſola uenere. Tertiũ ex Venere & Marte. alii dicũt Venerẽ fuiſſe unã ex cupidinibus reliquis ãtiquiorẽ. Refert ãũt auſonius Cupidinẽ q̃ñq̃ in myrteto herebi deuolaſſe. atq̃ ibi ab heroidibus q̃ pp illũ multos labores: ac demũ mortẽ paſſæ fuerũt captũ fuiſſe & ĩ alta myrto cruci affixũ. Ipſe tamẽ mox interuẽtu Veneris q̃ illi cathenas a Vulcano fabricatas mitabat᷑ nõ ſolũ liberauerũt: uerũ ẽt a Venere ut illi ueniã daret ĩpetrarũt. Nate. Oratio in genere deſiberatiuo uer cupido.

Quã facere id poſſis noſtrã nũc accipe mẽtẽ:
Regius accitu cari genitoris ad urbem
Sidoniam puer ire parat mea maxima cura
Dona ferens pelago & flãmis reſtantia troię.
Hunc ego ſopitum ſomno ſuper alta cythera
Aut ſuper idalium ſacrata ſede recondam.
Ne qua ſcire dolos: mediq̃ue occurrere poſſit
Tu faciem illius noctem non amplius unam
Falle dolo: & notos pueri puer induc uultus
Vt cũ te gremio accipiet lætiſſima dido
Regales inter menſas. laticemq̃ liq̃um.
Et dabit amplexus: atq̃ oſcula dulcia figet
Occultum inſpires ignem fallasq̃ ueneno
Paret amor dictis caræ genetricis & alas.
Exuit & greſſu gaudens incedit iuli.

Iudicat᷑ quoꝝ ſit. Accipe. audi. ut econtra. Da. i. dic. ut Da tityre nobis. da nõ indebita poſco. Mentem. Diſpoſitionẽ. conſilium. Accitu. Euocatione. & eſt Quartæ declinationis. Vrbem ſido. quã tenent ſidonii. Mea m. c. & æneas cura ẽ. ſed aſcanius maxima cui regnum italiæ romanaq̃ tellus debentur & ubiq̃ aſcanius maxima cura Veneris introducitur ut ueneris iuſtiſſima cura. Item Hunc tegere & & diræ ualeam ſub ducere pugnæ. Sopitum ſomno. unum quidẽ eſt ſopor: & ſomnus: ſed modo ſopitum irrigatum intelligimus. Idalium. cypri nemus eſt. in quo oppidum breue. ut paulo poſt. Idaliæ lucos. Item Idaliũ nemus. Sacrata ſeue. uel templi uel oppidi. Ne qua. Qua uacat. Medius. importunus incongruus. Et faciem illius. Faciem pro uultu poſuit. Nullus enim poteſt accipere faciem alterius. ſed uultum qui promentis qualitate formatur. Non amplius u. artis eſt nõ omnia dicere. nec enim dicturus ẽ diſceſſum cupidinis. neq̃ acceſſum aſcanii. Puer i puer. arguit a facili. Regales nam in illa intẽperantia facilis amori eſt aditus. Hic Teren. Si

hoſpitiũ

idalium

Latex

cerere & baccho friget uenus. Latex. aqua eſt pro prie quæ intra uenas lateat: ſed hic pro uino quod latet intra uuam: Aut lyæũ ꝓ lyeiũ dixit. Occultum. diffinitio amoris ẽ: ignis occultus. Patet amor ut ſupra pro cupidine amorem poſuit. Et alas exuit. Laus magna aſcanii per tranſitum. Si cupido alis tantum depoſitis aſcanius fuit. Placidã. Epitheton eius eſt uel ad diſcretionem eius quietis: q̃ in ſomnis perturbatur. Fotum ſublatum a foueẽdo

Amaracus hic puer regius unguentarius fuit. q̃ caſu lapſus dum ferret unguenta maiorem confuſione odorem creauit. Vnde optima unguenta amaracina dicuntur: Hic poſtea in herbam. Sanſucum conuerſus eſt: quam nunc amaracum dixit. Iamq; ibat. Cũ uix. Venus iſta dixiſſet. Sane nec feſtinantibus perſonis: nec minoribus eſt rũdẽdi facultas. ut hoc loco Cupidini ut Mercurio ſupra: Idẽ i quarto: ut in ſeptio furiæ Cũ uenit. Aut pro cũ ueniret aut cũ ſit aduerbiũ tpis prodũ. Nec. n poteſt cõiunctiui modi particula iungi i dicatiuo. Sane ſciendũ cũ & dũ malo errore a romanis eẽ cõfuſa. Aulæis. Velis pictis: q̃ iõ aulæa dicta ſũt q; primũ i aula Attali regis aſiæ q populũ Roma nũ ſcripſit hæredẽ inuenta ſunt. Ideo etiã in domibus tendebant aulæa ut imitatio tentoriorũ fieret. ſub qbus bellantes ſemper habitauere maiores unde & in thalamis hoc fieri hodie conſpicimus. Verro tñ dicit uelare ſole ſuſpendi ad excipiendum puluerem: quia uſus cameræ ignorabatur. Horatius Interea ſuſpenſa grauis aulæa ruinas i patinas facere t. p. a. Quantum non c. ex. a. Cum uero a nomine græco deſinente. in. ũ. fiat deriuatio cõ

tricliniũ

uertitur in æ: ut αὐλή aulæa αἰθνη æthnea. Superbis. nobilibus. Aurea. ſi dido pulchra: Si ſponda eſt ſeptimus caſus: fit q; ſynæreſis: & eſt ſpondeus. Spõda. Stibadia antiqui ñ habebãt ſed ſtratis tribus lectis epulabãt. Vnde triclinium ſterni dicit. Cice. ſterni triclinia & i foro ſterni iubebat. Errant ergo qui triclinum dicunt ipſam baſylicã uel cœnationẽ. Mediã. Qui maioris locii eſt: Salu. lgit diſcubuere ſeruius inferior in medio ſuper eum. T. fabius hiſpanenſis ſenator. Ex proſcriptis in ſũmo Antonius: Et ĩfra ſcriba ſertorii Verſius & alter ſcriba Mœcenas i imo Medius inter Tarquiniũ & Denacium Perperna.

DONA. Pueri p. Oñdit in cõmutatiõe formæ ætatis cõmutationẽ nõ fore difficilẽ. Maxĩa c. nolebat mittere Aſcaniũ: ne duoꝝ ſollicitudine frangeret: uel is mitteret q exoriente tumultu ſibi per pietatẽ cauere ñ poſſet. Hũc ego. ne diceret cupido qd fiet de aſcanio ſi ibo. Sopitũ. nã illa ætas mũltũ profundeq; dormit. Ergo erit ſat tpis ad capiendos mulieris aĩos Deſignat ẽt tps & locũ amoribus aptum: Nocte u. erat ſpaciũ breue: ſed erat properandũ ne lõgi tpis oĩa eſſet neceſſaria. qa aſcanius lõgicri ſomno teneri ñ potuit. Paret. nõ rñdet. quid n. perſonæ matris uel maxie in tali cã rñderet: & tẽpus facta: nõ fabulas exigebat. ergo ſe officioſũ matri præſtat. Gaudens. Vel ut filiũ exprimeret ad patrẽ euntẽ: uel qa plena uolũtate iuſſa matris implebat. At uenus. natura puerorũ tãgit q ſecurius & diu dormiũt ſi etiã accedãt alia oblectamẽta ut ſeceſſus flores & odores & mollicies. opacitaſq; umbrarũ. Duce achate ergo hunc fallebat & lætus portabat dona: quia non frangebatur onere munerum nec tedio uiarũ. Cum uenit. executus eſt iuſſa mature: qa præuenit conuiuium & uenit cũ iã diſcumberent in aptiſſimo tpe. Mediã. Nam is locus potior apud ueteres fuit. Nã Salu. lta ſertorii cõuiuiũ deſcribit. ut ipſum qa potior fuit collocaſſet in medio.

CHRI. Mẽtẽ animum & uoluntatem. Aĩa. n. teſte Aug. ẽ ſpũs ĩtellectualis: rõnalis ſemp uiuẽs: ſemper ĩ motu bonæ malæq; uolũtatis capax ſecũdũ benignitatẽ creatoris ac ſecũdũ ſui opis officiũ uarii noĩbus d citur. ſ. anima dum uegetat. Spiritus dum contemplatur. Senſus dum ſentit. Animus dum ſapit. Mens dum ĩtelligit. Ratio dum diſcernit. Memoria dum recordatur. Voluntas dum uult. differunt iſta non ſubſtantia: ſed nominibus. Vna anima eſt: proprietates diuerſæ. In ſpiritu tamẽ & aĩa poteſt eſſe differentia. Nã oĩs aĩa ſpũs: nõ omnis ſpũs anima. Sidoniam. carthaginẽ. quã condiderunt qui de ſidoniis partibus nenerãt. Eſt. n. in phœnicia poſt orthoſiam & Eluetherum Tripolis: quæ nomẽ a re ipſa accepit. Tres. n. urbes habet. Tyrum. Sidenẽ & aradum. Idalius mons Veneri ſacer in Cypro eſt inſula ĩ ſinu iſſico & pamphilio poſita qua pelago contigua eſt ægyptio. Lyeum unum eſt ex nominibus Bacchi ab eo qđ eſt λύειν. i. ſoluere: quia homines a curis liberet. De his nominibus ſcribit Ouidius. Thuraq; dãt bacchũq; uocãt bromyumq; lyæum Ignigenãq; ſatum iterum ſolumq; bimatrem. Additurq; his miſeuſq; indomituſq; thioneus & cum leneo genialis conſitor uuæ. Nicteleuſq; Eleus partus & iachus & euan. Sed de baccho alibi. Occultũ inſpires ignem. i. occulte & diſſimulantes ĩmittas. Venenũ. quia peſtifera res eſt amor & cito tranſcurrẽs occupat uenas. Fotum. ab eo quod eſt foueo. Dicunt enim aues pullos ſuos fouere cũ aĩarum amplexu incubant. Amaracus recte exponitur a Seruio: Hanc herbam thuſci perſam appellant. Sanſucus ut Diaſcorides a ſiculis amarachus dicitur ramoſa herba multas uirgas ſuper terram ſpargit foliis paruis & rotundis non diſſimilibus nepitæ: tota herba odorata eſt. ſimon illã maioranã & perſam uocat: amaracũ Cynaræ regis cypri filium in hanc herbam mutatum fabulan

ſponda Pluteus

tur. Sponda exterior pars lecti. ut pluteus interior.

SERVIVS. Pater. Religioſus quia pater omnium deorum epitheton eſt: ut oſtendit Virgilius ubi quæ. Oſtro. Vnde tingitur purpura. & pro purpura poſuit. Dant ſ. Humilis caracter iάχνοσ dicitur. Tonſis. minutis uel uilloſis. Ma

At uenus aſcanio placidã p membra quietẽ.
Irrigat & fotum gremio dea tollit in altos
Idaliæ lucos ubi mollis amaracus illum
Floribus & dulci aſpirans complectit ũbra.
Iamq; ibat dicto parens & dona cupido
Regia portabat tyriis duce lætus achate:
Cum uenit aulæis iam ſe regina ſuperbis
Aurea compoſuit ſpõda mediãq; locauit

Expediũt: tonſiſq; ferunt mãtilia uillis)
Quĩquaginta ĩtus famulæ quib9 ordie lõgo
Cura penũ ſtruere & flãmis adolere penateſ.
Centũ aliæ totidẽq; pareſ ætate miniſtri.
Qui dapib9 onerẽt mẽſaſ: & pocula ponant.
Necnõ & tyrii per limia lẽta frequẽtes.
Conuenere: toris iuſſi diſcũbere pictis
Mirant' dona ẽneę mirãt' iulum.
Flagrantiſq; dei uult9 ſimulataq; uerba:
Palläque & pictũ croceo uelamẽ achãtho:
Præcipue infœlix peſti deuota futuræ
Expleri mentem nequit: ardeſcitq; tuendo
Phœniſſa: & puero parit' doniſque mouet'
Ille ubi cõplexu ẽneę collaq; pependit
Et magnũ falſi impleuit genitoris amorem
Reginam petit: hæc oculis hæc pectore toto
Hæret & interdũ gremio fouet inſcia dido
Inſideat quantus miſerę deus: at memor ille
Matris acidaliæ: paulatim abolere ſichęum
Incipit & uiuo tentat prẽuertere amore
Iampridem reſides aios: deſuetaq; corda

iores enim mappas habuere uilloſa. Mantilia a manibus ante lotis dicta ut torale a toro. Nã horatius per apocopen dixit. Ne turpe toral. Ordine. diſpoſitione. Nam Cice. ĩ œconomicis. Quid ubi ponẽdum ſit: Nec enim debent uniuerſa confundi. Penum: Differt a cellario. Cellariũ paucorũ dierũ eſt: Vnde & in cellam imperatum frumentum dicũt. Penũ uero lõgi tẽporis. Penus in maſculino & fœmino inuenitur quartæ declinationis: In neutro tertiæ: ueluti pecus pecoris. Horati Portet frumenta penuſq;. Et Plautus in maſculino dixit. Niſi mihi annuus datur. Et Lucillus in fœminino: ut Et uxori legata penus. Perſius autem oſtẽdit quartæ eẽ declinationis. In locuplete pene defenſis pinguibus umbris. Struere. cõponere unde ſtructores epularũ dicunt'. Adolere. colere. Sed adolere ꝓprie eſt augere. In ſacris autẽ adolere per bonum omen dicit': nã in aris nõ adoletur qcq; ſed cremat'. Pares. Nõ in numero ſed in ætatis paritate ẽ admiratio. Dapibus. hæ regũ ſunt epulæ priuatorũ. Ponunt ſcdm antiquum loquitur morem. Iulum. Ad conuiuas refer. Dei. ad poetam. Simulatã. Compoſita in Aſcanii ſimilitudinẽ. Infœlix. propter caſum futurum. Tuendo. dum intuetur. Omnis autẽ gerũdii modus ſiue ab actiuo: ſiue a paſſiuo ſit ſimiliter profertur. ut Cantãdo tu illum: ideſt dum cãtas. Et frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. ideſt dũ incantatur. Vbi. poſtquã. Interdum quando. interdum in quo loco. Magnũ. arduum. Difficile ẽ. n. imitari filii affectum. Petit. petere eſt nõ ſolũ adire uerũ etiam inſidiari. & ſic nunc ĩtelligẽ. Fouet. Subſtinet. Inſidiat. legit' etiam inſideat. Matris. i. eius præceptoꝛ. Acidalia. Venus iniicit curas. ἀχοσ. enĩ cura: uel ab acidalio fõte q eſt ĩ orcomeno boetiæ urbe. In quo ſe gratiæ lauãt q̃ Veneri ſacræ ſũt. Ipſius. n. & liberi filiæ ſunt & iure. Nã gratiæ fere p horꝛ numinũ munera cõciliant'. Sũt aũt nudæ: quia gratiæ ſine fuco eẽ debẽt: Ideo cõnexæ qa ĩſolubiles eſſe oportet: Horam. Segneſq; nodum reſoluere gratiæ. Quod uero una auerſa pingit': duæ ãt nos reſpiciẽtes. ẽ quia ꝓfecta a nobis gratia: duplex ſolet reuerti. Vñ illud Nec te certaſſe priorẽ pœniteat. Abolere. ordo eſt naturalis: ut prius uellamus hærentia: deinde inferamus noua. Sic Teren. Vt metum in quo nunc eſt adimam: atq; expleam aĩum gaudio. Viuo. Aut uiui hominis: aut uehemẽti. Præuertere præoccupare ꝓpter Iunonẽ. Reſides. pigros ad amandũ. Iurauerat. n. nulli eſſe nupturã. Contra uero qui inſtant induſtrios dicimus.

mãtilia

cellariũ Penum Penus

adolere

Dapes Epulæ

DONA. Iam pater æneas. Diſcernitur ipſe & troiani ſedibus purpureis. Dãt. deſcribit familiæ ordinem. Caniſtris. Mos apud ueteres fer' fuiſſe. ut panis nõ argẽteis ſed uimineis uaſculis ĩferret'. Lõgo ordine. ubi fuerãt quinquaginta ad quarum curam pertinebat ꝓcuratio cellarii & deorum penatũ cultus Illas ſine dubio uiciſſitudo lõgo ordine tãgebat. Centum aliæ eleganter atq; breuiter diuitias expreſſit laudauitq;. Voluit enĩ demõſtrare ducentos. & ſexum & ætatẽ diſcernere. Numerus autem nõ eſt res magna in rege ſed paritas ætatis: quæ oſtendit quanta ſibi ſeruorum eſſet multitudo ex qua ducenti pari ætate eligi potuerint digni q curarent ſupradicta. Nec nõ ſupra oſtrum troiani q magis eſſent honorandi ſederunt. Tyrii uero in ueſtibus pictis. Mirantur: Per hoc oſtenditur regina quãquã ditiſſima & ditiſſimi uiri uxor fuiſſet talia nunquã habuiſſe: cum hæc ipſa & ſui tyrii mirentur. Alius intellectus eſt mirantur dona æneæ. i. mirantur talia æneã uel habere uel donare potuiſſe. Mirantur ergo ſubſtantiã animi largientis, Ardeſcitq; tuendo. cõtrarium poſuit. Nam cõſideratioꝛ intenta faſtidium incurrere debuit. Falſi. magna res ut etiam pater deceptus ſit. inſideat quantus. Tanto libentius imprudens complectebatur quantum neſciebat qualem deum amplecteretur. Infœlix. Qua beni gnum animum exigebat. quem deberet inimicum exhibere cum ex eo pararetur ſibi mors. Abolere. Prius. n. debebat remouere amorem priſtini uiri & paulatim: quia cũ uehemẽter hæreret nõ poterat uno impulſu dimoueri. Iccirco autem Didonem caſtam diuitẽ: pulchrã deceptam inducit per cupidinem ut nõ ſolũ Didonis: ueꝛetiã æneæ eſtimationẽ oſtenderet. Ne illum ignobilis fœminæ proiecti pudoris ſpõte amaſſe. aut prouocata muneribus uideatur Aut ille malis ſubmerſus innumeris de amoribus illicitis cogitaſſe.

CHR. Lymphas. Aq̃s q̃ dicũt' a nymphis. Vulgo ãt teſte Põpeio mẽoriæ proditũ ẽ qcũq; ſpeciẽ quãdã e fõte i. imaginẽ nymphæ uiderit furere ceperũt. quos græci lympho leptos latini lymphatos appellãt. Cererẽq; i. panẽ & denominatio qm̃ capit' auctor pro re cuius eſt auctor. Terẽ. Sine cerere & libero friget uenus. Cererẽ deã frugũ fabulantur Cæli & Veſtæ filiã: alii Iouis dicũt. Ferũt præterea cũ frater Saturnus cui fauebat pulſus eſſet mœtu Titani ĩ antro latuiſſe. Præſertim autem pudore ductã qa creſceret ſibi uterus nã cõceperat iã acherontẽ. qui & ipſe cũ natus eſſet eodẽ pudore affectus delituit & ad inferos defluxit. Cõcepit acherontem ex ca

Sine cere & libero friget uenus

ptiuitate fratris.i merorẽ:exquo ſolitudine gaudebat.Ad id.n.ꝑpellit mœror Qui rẽ ad hiſtoriã referunt: aiũt illã Sicã antiqſſimi ſiciliæ regis filiã fuiſſe:& ab ea ſiculos uſum colẽdi frumẽti cepiſſe.Diodorus uero ſiculus qui ex hac ĩſula oriundus rẽ diligẽtius ꝓſeq̃:ſiciliã Cereri & filiæ eius ſacratã incolas a maioribus ſuis p ſucceſſiones ſemper accepiſſe affirmat.Addunt etiã poetæ in nuptiis Plutonis & ꝓſerpinæ hãc ĩſulã ſpõſæ a Ioue dono datã:ipſaſq̃ deas primo hic apparuiſſe grauiſſimi ſcriptores tradidere.primoq̃ hic frumẽtũ eẽ natũ propter loci fertilitatem:Vnde etiã nũc in agro leontino & aliis in locis quod agreſte frumẽtũ nuncupant naſcit g hãc deã uolũt nõ modo ſerendi fruges præcepta dediſſe:ſed & leges ad iuſte uiuendũ tuliſſe unde themoſphora dicit.Quapropter & uiuendi & bene uiuẽdi auctor fuit.Sũt quoq̃ qui dicat Cererẽ Saturni & Rheæ filiã fuiſſe & frugũ fulturã inueniſſe:& quidẽ ante Proſerpinã natã a Platone raptã.Nã ĩ rapina ipſa oẽs ſegetes incendit :tũ ꝓp inimicitias quas cõtra Iouem ſuſcepit:tũ ꝓp iliæ mærorẽ.Inuenta ãt filia & ioui recõciliata ẽ.& triptolemũ miſit :q̃ fruges ſerere doceret.Multi deniq̃ populi de hac dea cõtẽdũt.Aegyptii enĩ dicunt Cererẽ ac Iſim eandẽ deã eẽ:& ĩ ægyptũ ſemen intuliſſe.quo tpe Nilo ſtagnante regio optime ſemen exciperet. Athenienſes in athica eleuſina oſtendũt:ubi primũ hoc munus dea dederit.Hæc oĩa Diodorus .Euſebius aũt Paphilus ita rem paritur:ut Telluris uim Veſtã appellet.cuius uirginale ſimulachrũ ĩ foco ignis ſtatuit.quæ uirtus q̃m ferax eſt muliebri ſpecie fungit.Rhea quã opem dicũt lapidoſæ mõtanæq̃ terre uis eſt:Ceres feracis & pleæ Hæc bonam quæ Proſerpina eſt Ioui peperit ac ideo hanc ſpicis coronamus & papauera iuxta ponimus : q̃m fertilitatis ſymbolũ ſunt.Proſerpina uis ẽ ꝓiecti ſeminis ĩ terrã:quã Pluto.i.ſol qui in hyeme remotiore ꝓiẽ luſtrat ad inferos rapis. Villis.generis maſculini & ſecundæ declinationis.Vellus ãt generis neutri.& tertiæ declinationis. Mantilia a manu & tergeo uolũt q̃ illis manus lotæ abſterganť.Vnde mantelia plericq̃ dicũt. Famulæ Ancillæ ab oſcis origo ẽ huius noĩs.apud quos ſeruus famel dicit. Caniſtris.a capiẽdo dicũt.Aliqui a græco eẽ credunt.Illienim τὰκάνιτὰ dicũt. Struere.Ordie & in rectã figurã res diuulſas cõponere.Hic dicimus ſtruere orationẽ.Hic ſtruẽ lignoꝝ.Hinc deſtruo cõ cõdaſita diſiiciunť.Hinc inſtruere aciẽ & mẽtẽ prrãſlationẽ inſtruere dicimus. Cura penũ.Et lõgo & lõgũ legit:ut ſit lõgo ordie uel lõgũ penũ.Penus eſt oẽ quo uescunť homines:ut ait Cic.in lib.ſecũdo de natura deoꝝ.Et Feſtus ſcribit penora res eẽ neceſſarias ad uictũ quotidianũ.Et ſcæuola ait:penus eſt quod eſculentũ poculentũ ue eſt.Gellius uero refert q̃ longe uſionis gratia cõtrahunť & reconduntť:quia nõ in promptu ſint:ſed intus & penitus habeanť penus dicta ſunt.Eſt præterea apd iuriſcõſultos titulus de penu legato in quo penus appellatione uenire demonſtrant quæ eſui potuique ſunt: Neq̃ ſolum quod ut panis caro caſeus uinũ. ed & quo ut ſunt cõdimenta ſal:piper garũ:crocũ. Et in quo ut uaſa in quibus eſculenta poculentaq̃ tenentur.penarium autem ut etiam cellarium non penum eſſe dicemus ſed cellam ipſam & repoſitorium:in quo penus ſeruatur ut granarium ubi grana conduntur.Cellarius eſt qui præeſt penori:qui ut notari poteſt apud Plautum a promendo & condendo nomen etiam accipit.Sum pronus cõdus procurator pœni. Adolere.Q uia urendo odore elicitur.Hinc Homerus καλλέι σὲν ἐὔκάππω ἐὔωλίε κηωεντι.ideſt ardenti:hoc eſt dolenti. Hæret:affixa manet.eſt autem hic repetitio hæc o.hæc p.t. Abolere remouere.Sunt autem exoleo & aboleo cõpoſita non cum ſoleo:ſed cum oleo :ut placet Priſciano.

Nota fabla

Struere

penus

SERVI. Poſtq̃ prima quies.Propter regalem affluentiam.Contra ſupra :Poſtq̃ exempta f. Mẽſæ:ſub externa perſona morem ponit romanorum: apud quos duæ menſæ erant:altera epularum altera pomorum. Craterus.eſt hic crater græcum nomen.Latine hæc cratera dicitur:Perſius Si tibi crateras.Vina pro poculis per ſynecdochen. Coronant. Aut implent uſque ad marginem : aut quia antiqui pocula coronabant:unde eſt . & magnum cratera corona induit. Tectis :ideſt ad tecta. Legitur etiam Fit ſtrepituſ tecti. Atria Romani duabus tantum epulis in atrio ueſcebantur Vnde per contrarium luuenalis Q uis fercula ſeptem ſecreto cœnauit auus.& ibi pecunias habebant.unde qui honoratiores ſerui erant liminum cuſtodibus adhibebantur hinc qui dardanio anchiſæ Armiger ante fuit.fiduſque ad limina cuſtos . Ibi & culina: unde atrium .quia eſſet atrum ex fumo. Lychni.Græco uerbo utitur .ne uille aliquis afferret. Alychno autem lucerna dicta eſt .unde lu. coripitur horat.Non quo fraudatis immundus nacta lucernis:Si enim a luce non ſtatet uerſus. Laquearibus.lacus princi pale eſt.Lucilius Reſultãt ædeſque lacuſque.per diminutionem lacunar facit Horat .Nec mea renidet in æde lacunar. Inde per aliam dimminutionem lacunarium & ꝑ antiſtichõ laquearium. Funalia a funibus qui intra cæram ſunt.hos ante uſum papyri cæra circundatos habebant. Vnde funera dicta: quia funis incenſi illa

lacus

lacunar

lacũariũ

laq̃ariũ

funera

Poſtq̃ prima quies epulis mẽſæq̃ remotæ;
Crateras magnos ſtatuunt:& uina coronant
Fit ſtrepitus tectis:uocẽq̃ ꝑ ampla uolutant
Atria dependent lychni laquearibus auris
Incenſi & noctem flãmis funalia uincunt.
Hic regina grauem gẽmis:auroque poposcit
Impleuitque mero pateram quã belus & oẽs
Abelo ſoliti:tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter:hoſpitib9 nã te dare iura loquẽť
Hunc lætum tyriisque diẽ:troiaque ꝓfectis
Eſſe uelis noſtroſque hui9 mẽiniſſe minores.
Adſit lętitiæ bacchus dator:& bona iuno:
Et uos o cœtum tyrii celebrate fauentes.
Dixit & in menſa laticum libauit honorem.
Primaq̃ libato ſummo tenus attigit ore.
Tum bitię dedit increpitans ille ĩpiger hauſit
Spumantẽ paterã & pleno ſe proluit auro:
Poſt alii proceres cythara crinitus iopas

præcedebãt. Belus primus assyrioꝝ rex. quẽ cõstat Saturnũ: quẽ & solẽ dicũt iunonẽq; coluisse: quæ nũina postea apud aphros culta fũt. Vñ lingua punica hel dicit̃ deus apud assarios hel q̃dã sacrorũ rõne & saturnus & sol. Hospitibus. Exẽplo iouis qa a Lycaone susceptus ipsũ qa hospitẽ mactarat i lupũ cõuertit. Profectis. Noluit ꝓfugis dicere Velis. ex etrusca disciplina: q dicũt uotẽs ꝓpitiusq; sis: Adsis alii adsis legũt unde bacchus: aut ꝓ antiptosin ẽ: aut antiquus est uocatiuus ut socer arma latinus habeto. bñ ãt addidit dator lætitiæ: qa ẽ & dator furoris. Bona. uel ꝓpitia & nõ irata troianis uel bona idest cœlestis ẽ. n. & iferna: & iouis ifernæ dictus sacer. In mensa tangit morẽ romanoꝝ qui paniceas sacrataſq; mẽsas habebãt i qbus libabãt: ut Heus ẽt mẽsas cõsumimus iquit iulus. Sũmo tenus & uerecũdiã reginæ & morẽ romanũ tãgit. Nã apud antiquos nostros fœminæ nõ utebãt uino: nisi sacroꝝ cã certis diebus. Deniq; fœmina quæ sub Romulo uinũ bibit occisa ẽ a merito. Mecennius ãt maritus absolutus est sic Granius Lucianus cœnæ suæ. Bitiæ. ꝓ transitũ pœnoꝝ ducũ noĩa ĩtroducit. nã Bitias classis punicæ fuit præfectus. ait Liuius lopas uero rex aphroꝝ unus de procis Didonis ut est in punica historia. Increpitans. inclamãs: ut A estate increpitãs. aut familiariter arguens segnitiẽ tarde capientis paterã cũ eẽt auidus in bibẽdo. Hausit: Modo accepit: nec ĩtelligas bibit cũ seq̃t Et plẽo te ꝓ luit auro. Alias uidit ut hausit cœlũ mẽtẽq; recepit. Alibi audiuit ut uocẽq; his auribus hausi. Alibi uulnerat. Et latus haurit aptũ alia ꝓ loco significat. Proceres. ergo & bitias unus erat de proceribus hoc ãt nomẽ noĩa tiuũ in usu nõ habet: sic ut nec dictione quãuis i cõpositõe dicit̃ cõditio. Proceres autẽ teste Varrõe principes ciuitatis circo dicũt̃ quia eminẽt in ea sicut in ædificiis mutili quidã hoc ẽ capita trabiũ quæ proceres nominatur. Crinitus uel quia imitabat̃ Apollinis formã: cuius ẽt artis erat imitator.

Belus

proceres

DO. Post q̃ p. q. conuiuii prolixi mos describit̃. nã confectis epulis studiũ bibẽdi prosequũt̃. Funalia. faces ex funibus procreate. Grauẽ. laudat a põdere & a materia. Deiũ ꝙ maiores Didonis usi sint & durãte merito trã sierit ad didonẽ. Fata. f. reni enim diuinã actura silentiũ induxit. Iuppiter. rogat louẽ & eius uirtutẽ narrat ut oñdat pleno uoto troianos excepisse: cum initã societatẽ testimonio hospitalis iouis cõfirmet cũ ãt ipta eẽt ut oñdat pleno uoto troianos excepisse: cum initã societatẽ testimonio hospitalis iouis cõfirmet cũ ãt ipta eẽt Sydonia quasi mortis suæ præfagios tyriorũ solũ & troianoꝝ meminit & merito diei memini quo cõfirmabat societatẽ ꝓ sacra & conuiuiũ. Triste ãt fuit tenebras nominare uel noctẽ: uel maxime qa continuationẽ diei nocti coniunxerat & nũdum itũ erat ad requiem. Nostroſq; huius. & sic factũ: ut ẽt nũc duret de actibus didonis fabula. Bacchus uinũ sine quo lætitia in cõuiuiis eẽ nõ põt. Nã si alibi est bacchus & ad culpã causas dedit id non uini uitiũ est: sed hominis uino uti nescientis. Bona iuno. nam norat illã inimicã troianis ergo ut sit bona & beniuola. Tyrii. ne eẽt aliqua incolaꝝ aduersus peregriuos æmulatio. In mensa. in cõiuiis. n. cũ hu iusmodi honorificentia numinibus exhibetur. pro ara mensa succedit. Prima uel qa potior omnibus fuit: ut pote regina. Sũmo tenus summis labris ut religionis & nõ uini cupida demõstraret: increpitans. clara uoce exhortans. Hunc autẽ elegit: quia sciebat uini eẽ amatorẽ. uñ sequit̃ Ille impiger hausit. Et pleno f. d. & paterã inquit uacuã fecit & cũ auide biberet. & tñ infunderet quãtũ sauces trãsmittere nõ posslẽt Perfudit etiã se Post intellige ritum executi fũt post acta cõuiuia: post cõsecrationẽ fœdeꝝ. Ludoꝝ ãt fit descriptio quibus: res ges ꝓ uoluptatem ad producẽdam potationẽ utunt̃. Ludi aũt didonis nihil turpe factu nihil obscœnũ dictu habuerunt. Nã cytharæ artẽ inter honestas numerari cõstat per hanc Orpheus plurimũ potuit. hãc graues & prudẽtes amant. hanc diligũt musæ: quibus tradentibus in usum hominũ uenit. Hæc in agonibus. i. in sacris certaminibus coronat̃. Ars ergo honesta. Conuiuium quoq; nõ dissimile.

CHR. Vina co. sic Homerus: πίνοντες κρᾶτῆρας ἐπὶ τεφέᾶς οἰνοῖο. Fit st. non enim sine strepitu potuit se lætũ & numerosum conuiuiũ. Volutãt. undat: m. n. efluit uox per camerata loca. Atrium. genus ædificii est. quod mediã areã continet. in quã collecta ex omni tecto pluuia descendit: dictũ atriũ: uel qa id genus ædificii primũ atriæ: quæ est urbs etruriæ inuẽtutũ est. Vel quod. a terra oriat̃ quasi aterrium. ait Pompeius Festus. Lychni. λύχνοι omne quod lucet Lucernã autẽ nõ hinc eẽ puto: sed a luceo: nã q̃is primũ corripiat quã luceo producit nõ caret exemplo. Nã a dico dicacẽ: & a duco ducẽ & a uito uitiũ. Quæ oĩa noĩa a uerbis primam producentibus deriuata corripiuntur. Laquearibus. Lucretius Nec cytharã reboant laquearia aurataq; tecta. Patera. ãt poculũ teste Macrobio latinum est planũ & patẽs a patendo dictũ. Carchesium autem procerum & circa mediã partẽ compressũ ansatum mediocriter ansis ad summũ ad infimum pertingentibus. Verum Plautus cum apud pherecidem legisset Alcmenæ a ioue carchesium dono datum Instuetum nomẽ & græcis dunta xat notũ rel inquens paterã cuius figura longe diuersa est dixit. Tunc facta f. nam factura sacrificium silentiũ indixit more ro. Apud quos ne omen malum sequeret̃ iebat sacerdos Fauete linguis. idest tacete luuẽalis. Ite igit̃ pueri linguis animisq; fauentes. Iuppiter. louẽ ãt hospitibus iura dare dixerunt non solũ pp fabulã lycaonis: sed magis quia ab eo planeta maxima est iustitia & religio: atq; humanitas oĩs: Hic & apud Homerũ Menelaus uiolati a Paride hospitii pœnas louẽ poscit: Et Sra. eadẽ de re ait: Nõ gẽtibus æquũ fas aut cura iouis: melius legatus adisslẽ Sauroãtas auidos. Lætitiæ b. p. nã uinũ lætitiã inferre testis est Salomon. Horatius autẽ O fortes peioraq; passi sæpe uiri mecũ nunc uino pellite curas. Et Homerus ἄρνὲ λύω ῥαι οἰνοβαρὲς καρηπόνι ἄρουρᾶσ. Bona. bẽigna est enĩ religio in deos: pietas in patriã patres & sanguine cõiunctos: bonitas i uulgus. Immẽsa Nunquã amore ro. descẽdit poeta. Ergo quãuis nõ nisi i ara libet̃. tñ legerat i papiriano iure uicem aræ præstare mẽsam dicatã. ut in tẽplo lunonis populoniæ augusta mensa est. Ergo in mensa libat Euander: quoniam sacrata erat. Hic autem quoniam conuiuiũ erat regium non sacrum apud hũanã mensã. i triclinio non in templo: quia non erat religiosa. sed usurpata libatio: sola libat regina. in qua non obseruationis necessitas est: sed usurpationis licentia. Ait Macrobius. Bitiæ dedit: rectæ de Bitia Seruius. Verum legitur etiam donem fratrem fugientem primum in Cyprum nauigasse: Ibiq; Bitiam ueneris sacerdotem cum magna puellarũ manu quæ ad sacra uenerant Didoni sese dedicasse. Ipsamq; inde in africam nauigasse Ergo dedit Bitiæ ueneris sacerdoti. qui ut ueri simile est conuiuio intererat.

SER. Personat au docuit quæ. Non quem docuit nam non potuit docere hunc qui tempore Didonis nõ fuit: sed quæ docuit Herculem unde dicitur cœlũ ab Atlãte susceptũ substinuisse propter cœli scientiam traditam. Constat enim Herculem fuisse philosophum & est ratio cur monstra illa uicisse dicat. Sane atlas græcũ est: sicut & nilus quẽ nilũ. Ennius melonẽ uocat atlantẽ uero telamonẽ. recte aũt in conuiuio reginæ adhuc castæ inducitur carnem philosophicũ: iter nymphas uero uulcani martisq; dolos & dulcia sulta. Errantem: Quia obliquo incedit cursu nõ recto ut sol: ne icidat ĩ cẽtrũ terræ: & frequẽter patiat eclypsim: Solisq; l. Planetæ septẽ sunt ex qbus quinq; feruntur contra mũdũ. Sed & cũ mũdo qñ sunt retro gradi. Sol uero & luna semp cõtra mũdũ. Ideo dixit labores solis nitẽtis contra uolubilitatem sphæræ. Nã ꝙ homerus cũ appellat ἀκαμάτην non dixit nõ laborãtẽ sed labores nõ sentientẽ. Hominum genus. si fabulose a Promotheo uel Deucalione & pyrrha. si physice: uaria ẽ opinio alii enim de humore: alii de igne: alii de atomis: alii de quattuor elemẽtis homines natos dicũt imber. De nubibus quæ secũdũ Lucretiũ nascũt de terræ hanelitu: A quo sunt nebulæ: quæ altius eleuatũ: & aut solis calore resolutæ. aut ui uẽtoꝝ cõpressæ mittũt pluuias. Ignea. s. ex nubiũ collisione. Nã oĩum regꝝ collisio ignẽ creat. Arctuꝝ Stella post caudã maioris ursæ posita in signo boetæ & dicit arcturos. i. ἀρκτοῦ οὐρά id est ursæ cauda. Hyadas: Stellæ sunt in frõte tauri quaꝝ ortus pluuias inducit. Vnde hyades ἀπο τοῦ ὑειν qđ pluere est dici creduntur. Latine Succulæ a succo. alii dicũt dictas ab y littera uel ab ὗος. i. a sue cuius formatæ sũt faciẽ. Fuerũt uel Atlãtis filie: uel liberi nutrices. Geminosq; t. Septẽtrionales. Triones: sũt boues aratori. Recte ergo dixit: qa a nõnullis appellãtur plaustra: Quid. Rõ hoc facit hemispærii: qa hyeme breuiore sol utit circulo. Tigere: demergere. Soles i. dies: ut Tris adeo erramus cæca c. soles. Tardis. æstuis. tarde ueniẽtibus. Vel enim disiunctiua ẽ nec patit nisi incepissent ciues. Bibebat: alluit ad cõuiuiũ. Sup. pro de. Quibus. qa Vulcani usus fuerat armis. Dio médis eq. quos rheso substulit. Quales. an sic feroces ut ii a quibus habuerũt originẽ Diomedes. n. rex thracũ habuit equos: q humanis carnibus uesebãtur. hos Hercules occiso crudeli tyrãno abduxisse se phibetur. A quibus hi originẽ ducũt. Immo age. cũ specialia cito finiri posset cõtulit se ad gñalitatẽ. A pma. s. a raptu helenæ: sed hoc æneas excusat. dicitq; ruinã troiæ breuiter esse dicturum. Insidias: ne troiani uirtute superati uideãt. Casus: ut euentu nõ fati necessitate troia fuisse uideat. Erroresq; t. eodẽ ordine respõdet æneas. Nã primo dicit ruinã troiæ: postea suos errores. Septima ætas. septẽ annos ĩtelige septẽ ãtãnos dido cognouit ex Teucro. DO. Ingeminãt. Troiani. n. nesciẽtes reginæ cõsuetudinẽ nihil debuerũt pores efficere: ne ĩ aliquo displicerẽt: sed sequi eos qui ex more faciebãt: nõ fuit temerariũ. Vniuersi ĩterea occupati fuerãt cãtãdo: plaudẽdo bibẽdo regina ãt q æneæ cõspectu satiari nõ poterat: maiorẽ tpis morã desiderabat: & aliis potãtibus uinũ ipsa bibebat amorem: Et superflue quærebat quæ uel a teucro audierat uel picta uiderat. sed morã ut dixi: quærebat. Immo age breuis ꝓpositio: sed q nõ breuẽ narrationẽ eẽt hĩtur a. respõdetur g̃ pmis duabus ꝓpositiõibus in secũdo libro: q̃ sũt. Erroresq; tuos casusq; tuorũ In tertio erroribus suis: quãquã & quædam de suis etiam ibi.

Cythara

CHRI. Cythara ĩuentũ Apollinis dicit: alii uolũt reptã eẽ a Mercurio: q cũ p ægyptũ iter ageret: offendit cadauer testudinis cuius ĩtexta cũ neruos extẽsos pulsaret ab eo sonitu admõitus cytharã repit eãq; dono Apollini dedit. hebræi Tubal ex stirpe Cain ãte diluuiũ eã reperisse uolũt. fecitq; a prĩcipio trichordẽ imitatus triãni tẽpora. nã ab æstate acutã: ab hyeme grauẽ a nere mediã sumpsit Fuit ãt eius forma ĩ initio similis pectori humano qđ ut uox ex pectore sic ex ea sonus exit. Vnde nomẽ sumpsit. nam lingua dorica cythara pectus signat Paulati deiñ plures eius fuerũt formæ ut psalteria: lyræ. barbytæ: phœnices pectides: idicæ q̃ erũt a duobus simul. Docuit q. Musica. de hac. Quintilianus. Quis ignorat musicen tum lam illis temporibus tãtum nõ studii solum uerũ ẽt uenerationis habuisse ut idẽ musici & uates & sapiẽtes iudicarent Et paulo infra. Timagenes auctor ẽ omniũ ĩ litteris studioꝝ antiquissimã musicã extitisse: & testimonio sunt clarissimi poetæ apud quos inter regalia cõuiuia laudes heroũ ac duoꝝ ad cytharã canebãtur. Multa nos colligimus de musica ĩ ꝓœmio interprætationũ nostraꝝ ĩ Horatũ est autẽ musica adeo naturalis ut omnes sexus atq; oĩs ætas illa demulceat est adeo potens. ut penitus hoĩem ĩmutet. Pythagoras enĩ furorẽ tauro minitani ebrii iuuenis ædes ĩ qbus amica cũ riuali erat ĩcẽdere uolẽtis demulsit. E odẽ pacto alios q accẽsu cãtu tybiaꝝ pudice mulieris fores effigere parabãt. Aristo. ĩ li. ꝓblematũ ait & q dolẽt & q lætãtur fistulis ut hi ut magis lætẽtur. illi ut mĩus doleãt. Vexꝝ ut grauis musica optime ĩstituit ita lasciua deprauat. Quapp Plato nõ oĩ musicã ĩstituẽdos pueros sed simplici & mascula q̃li lacedæmoni & romãi usi sunt. Athanasius ad uitãdã lasciuiã a nostris sactis amouit. ambrosius ad iuitãdã pietatẽ iduxit. Augu. ĩ utrãq; ptẽ disputat ac tãdẽ grauẽ adiũgẽdã putat lasciuiã abiiciendã

Personat aurata docuit quæ maximus atlas
Hic cantit errantem lunam: solisq; labores:
Vñ hoĩnũ gen9 & pecudes: ũde iber & ignes
Arcturũ pluuiasq; hyadas: geminosq; triones
Quid tãtũ occano ꝓperent se tigere soles
Hyberni: uel q̃ tardis mora noctibus obstet
Ingeminant plausu tyrii: troesque sequunt.
Nec nõ & uario noctem sermone trahebat
Infœlix dido: longũque bibebat amorem.
Multa sup priãm rogitãs sup hectore multa.
Nũc quibus aurorę uenissent filius armis:
Nũc q̃les diomedis equi: nũc quãtus achilles
Immo age & a prima dic hospes origine nobis
Insidias inquit danaũ: casusq; tuorum:
Erroresq; tuos: nã te iam septima portat
Omnibus errantem terris: & fluctibus ęstas
Funera darnaniæ narrat. fletuq; secundo

Atlas.paulo post annū sexcētesimū supra tria milia a mūdi principio Eriaso argis Satro assyriis & Ortopole sicyōis regnātibus uiuēte Moyse floruit Atlas astrologꝰ Prometei physici frater .ac maternus auꝰ matoris Mercurii ait Euse atq; Aug.Didorus át siculus scri.fuisse fratres duos gloria excellētes Hesperi & Atlāt̄.& hos gregē pecudū possedisse pulchritudīe isignē.colore uero suluo & auro simili:q̄ de cā poetæ pecudes τὰ μηλὰ uocā tes aurea mala illos húisse dixerūt hesperū át filiā suā hespidē uocarā fratri i uxorē dedisse & ex ea regionē hesperitiū nominatā.ex hac uero atlāt̄ septē filias substulisse q̄ a patre atlantides a matre uero hespides appellatæ sūt.Haꝝ pulchritudīe captus Busiris rex ægypti misit latrōes q illas ex orto quodā subripuere. Verū cū interi Hercu.a Busiride quē iussu Euristhei iterfecerat redīret latrones quos i quodā littore dephēderat iteremit puellasq; liberatas ad parētes reduxit. Ob q̄d meritū astrologiā Her.docuit. Atlas ex eo cœlū substinuisse hūeris creditus ē atlas q̄d rōnē spæhræ p̄mꝰ docuerit:eodēq; & Hercu.spæricā rōnē i græciā iportās maximā gloriā cōsecutus ē tāq; q atlāticū mūdū suscepisset.Hæc Diodo.ut dixi. Errāte lu.luna.n.iter oēs plāetas ē magis icerto & uago motu i cursu ꝓcessiuo.Nā ꝓpꝑ euitatē sui cursus:nūc sub sole:nūc añ nūc retro semp uagat̄.& cū sol circuit p circulos australes iferiores & luna pagit circulos boreales supiores:tūc luna ē supina uelut nauicula sursū hns cornua cū ipsa sit uersus terrā iclinata qñ uero decrescit ē erecta.Præterea ē aliqñ recto diametro iter nos & sole iterposito.quo tpe facit solis eclypsim. Vnde ho.ge. De quo latius in.vi. Atlanti des hespidis

Imber.Pluuiæ.est autem pluuia secūdum aristotelicos ipressio aeris q̄ fit ex plurimo uapore.q frigidus humectusq; i aere sit aggregatur. Siue.n.ex terra & aqua resoluti hi uapores caloris cælestis ut ad ifimā ptē medii iterstitio attracti regiōis illius frigore cōdēsati tādēq; calore ita dissoluti ut nō tñ penitus absūpti sint guttatī i ibres resoluūt̄. Id p̄terea ñ ē sulētio ꝓtereūdū. Nā q̄to nubes uñ pluuia manat a terra lōgius abest tāto terrā suauius tēuiusq; petit Si át p̄pinquo cadat crassior ipetuosiorq; ruit.cū át multū iest de pluuiali materia i nube & nubes ipsa dēsa ue hemēti solariū radiorū ui uerberet̄.fit ut ex illorū cōfractiōe uehemēs augeat̄ calor atq; illius i uehemētē piuiā soluat̄ nubes.q̄pp post icētos æstus uehemētes ibres sæpe uidemus.Nōnūq̄ ex huiuscemodi additamēto caloris urit̄ nubes & rubeū cōcipit calorē humorq; sic adustus a nube stillās spēm ignaris hoibus sāguinolētæ pluuiæ p̄bet.Hic ēt ignes:fulmia & fulgetra.de qbus alibi dcūm est appellāt̄ át fulmē:si Pōpeio credimus:a fluore flāmæ.Alii itelligūt iber & ignes,paq̄ ætheriq; elemētis. Arcturū ē minor ursa.nōnullis cynosura appellatur:ad quā sidōes nauigāt iō i cœlo a ioue trāslata ē.ut duplex helice honor eēt.agathostenes uero ait cynorusā uinā fuisse ex idæis nymphis:q̄ iouē nutriit.a q̄ in creta regio q̄dā cynosura ē appellata.Cretēses & Dio.siculus & hāc & helicē iouis nutrices fuisse dicūt.alii uolūt arcadē fuisse:a q̄ arcadia sit dicta Calistos & iouis filius:de quo fabula est apud Ouidiū.hic secundū lginiū a Licaone Pelasgi filio ioui epulādus appositus est.at iuppiter domo Lycaonis fulmine incensa.ubi trapetos deinde urbs fuit:huius mēbra restituit.& cuidā caprario nutrienda dedit.Mox cū adolescēs factus uī matri inscius inferre uellet.incolæq; lycæi utrunq; interficere pararent Iuppiter ambos astris itulit.hunc Homerus boetē appellat. Triones.hæc helice.i.ursa maior ad quā græci latiniq; nauigāt ut phœnices ad cynosurā filiā fuit Lycaonis arcadiæ regis.q̄ a Diana siue ut alius placet:a iuno ne ga ex ioue ꝓgnās eēt in ursam cōuersa ē:& bestia facta arctū:quē arcadē appellant peperit.amphis comicus poeta addit illā ad lycaonē cū filio,pductā:Sed mox cum in templo lycæi iouis quo sibi intrare non licebit seqnte filio fugere uellet a pastoribus cum nato occisa:& a ioue in signum cæleste translata est. Geminos triones. ēt septentriones dicunt.Septem q̄dē a numero.Nam q̄ttuor stellas habet plaustrū:tres uero sunt añ plaustrū:& hos septētriōes appellant ea rōne qua dicit Ser.geminos itidē triones quia duplici linea conficiunt plaustrū ipsæ quattuor stellæ.Non tamen sole hæ septem stellæ faciunt ursam maiorem.uerum septem caput faciunt.In singulis humeris singulæ obscuræ sunt.in armo duæ in summa cauda una clara.in uentre itidem una clara.i spina una in crure posteriore duæ.super caudam tres. Hyades.De his dictum alibi.de dierum autem breuitate & longitudine facilis est quæstio.Nam cum sol per signa austrina fert̄ quorum potissimum est capricornus. quo niam breuissimum illi est iter per nostrum hemispærium.cursum facit breuiorem.Contra uero euenit. cum per signa septentrionalia in qua parte maxime est cancer:fert̄.Sed de his latius in buccolicis. Trahebat.Ideirco trahebat quia inuitus pene alius nox in somnus peragebat̄. Multa super priamo.auidissima mulier fruendi æneæ colloquio cuncta circunspiciebat:quibus illum diutius detineret.

Quę secundo æneidos libro contineantur

Onticuere oēs:tūc se fortissimus heros
Fata recensebat troiæ.casusq; suorum:
Fallaces graios simulataq; dona mineruæ:
Laocoōtis pœnā.& laxantē claustra sinonem
Somnū quo monitꝰ acceperat hectoris atq;
lā flāmas cœli:troum patriæq; ruinas
Et regis priami fatum miserabile semper.
Impositūq; patrē collo:dextraque prehensū
Ascanium:frustra tergum comitante creusa
Ereptam hanc fato:socios in monte reptos

Onticuere.p conticuerũt.Neq; ẽ dualis nũeri:quia apud latinos nõ inenit. Oẽs.poterãt.n. nõ nulli .sed oino oẽs tacuere. Intentiq; q.o.t.aut ĩtuebãt ora loquentis.aut ĩmobiles uultus habebãt:ut tenuitq; inhians tria cerberus ora.i. ĩmobilia tui.habuit Aut tenebant.i. habebant per figurã .i.ora intenta habebant.Terẽ.Nã illi ãdriænomẽ erat teneo. Et hoc iccirco addidit:qa põt quis tacere nõ aduertere. Inde:deinde.& ẽ aphæresis. Alto:summus enim sẽper est pontificalis locus:& æneas ubiq; q̃si sacratus iducit. Torus ãt a tortis herbis ẽ dictus. Infandũ.dolor.n.& pudor est uiro forti uictũ se dicere. Iubes.uix aliter.n.hoc uerbũ æneæ psonã nõ recipit. Troianos o.sic Ho. Aut pinguis phrygiæ.aut mydonias opes. Lamẽtabile regnum:quasi dignum multa lamentatiõe ut hi multum fleti ad superos. Danai:argiui a Daynao rege:Nam græci proprii sunt thessali a græco rege. Pars magna.pp amissã cõiugẽ:& hoc se comẽdat:ut ĩfra:aut qd ĩ euersa uid.c.u. Fãdo.dũ dico alibi dũ dicit.ut Fando aliqd si forte t.p.ad.a.

Myrmidonũ.isti Achillis fũt soci.Dolopes .Pyrhi q eũ de scyro secuti fũt Myrmidones ãt dicti fẽ a formicis:q̃ appellãt μύρμηκες .Nã Aeacus cũ ob pestẽ populũ amisisset: orauit iouẽ patrẽ ut tot sibi socii adeẽnt.quot ĩ arbore sici formicas uidisset. Et statĩ formicæ fũt ĩ hoĩes uersæ.hoc fabulæ Eratosthenes ãt ait myrmidõas a Myrmidone rege dictos Myrmi/dones

Duri crudelis.Verg.n.p negociorũ q̃litate epitheta põit.cũ Home.eadẽ eẽ ĩ cõtrariis obseruet.Quod ãt asinus pollio de Achimenide socio Vlyxis dictũ refert:caret rõne.Myrmidões uero & dolopas psentes eẽ acceptos ab heleno sed ut tãq̃ de ipsis æneã itelligamus dixisse ne eos qdem posse calamitates troiæ sine lachrymis referre.sed si sic itelligamus frãgiẽ dicti dignitas. Præcipitat:p pcipitat. Cadẽtia.epithetõ syderũ ẽ q̃ sẽp cadũt.& oriũt:aut maiorẽ noctis ptẽ uult eẽ trãsactã. Casus co.casũ cognoscendorũ.& ẽ græca figura & breuiter pscribit qa Dido dixerat Prima dic hosp.or.n.Quãq̃ melius pũti tẽpori iũgit.ut quãquã scio. Horret meminisse pp defectũ uerborũ nõ potuit dicere meminere.Hæc ãt odi.noui.cœpi.et memini ad oĩa tẽpora q̃ iueniũt & suo & aliorũ fũgũt ostõ. Terẽ.memini uidere quo æqor sũ Pãphilo ubi pteritum pro præsenti.

DO. Cõticuere.qa dixerat Fit strepitus tectis:& cyth.c.t.psonat aurata:& ĩgeminãt plaustrũ tyrii. Cõticuere ptĩ pp eius honorificẽtiã:ptĩ qa mẽs hoium cupida ẽ audiẽdi nouas res.& regina iduxerat silẽtiũ: Intenti desiderio iducebãt audiẽdi. Incipiã ĩ hoc principio narratiõis loci tpis.& psonarũ memor ẽ æneas.Ergo ppositã retinet sed ostẽdit eẽ plixa:& multa nec tpi nec loco nec psonis cõgrua.sed qa cupiebat id regina:cuius uoluntas p rõne eẽt recurrit ad breuitatẽ:ut neq; ipse multa dura narrãdo ĩ dolores ĩcurreret nec didonẽ multũ uigilare cogeret.hoc loco docet q̃ quãuis oĩs narratio breuis eẽ debeat:tñ illa breuissima.cũ propria mala narrat nisi necessitas cogat.ergo cõtra erit cũ narrãt bona:nã prospa & referre iuuat:& exigũt audiẽtẽ. Infãdũ: Quoniã grauissima erãt ĩ cõuiuio lætissimo narrãda & nõ aliena malla.sed sua narrabat. Troianas.q.d.magnas. Danai .abiecte legẽdũ:q̃si ibelles. Pars magna.Quia pdidit regnũ.Vidi. miserãda Priami & polyte mortẽ.Amisit uxorẽ & denicq; patrẽ.Certe neq; dido deberet audire q̃ mala sua fieret. Quis .talia q̃ris me narrare q̃ẽt hostis si audiret nõ abstineret a lachrymis ibi.n.fuit unus ex græcis achemenides.quẽ fletusq; dicit. Nox h.c.pcipitat somnos.nõ pcipitat,p pcipitat.Sed lege Nox hũida cœlo pcipitat sõnos.suadẽteq; cadẽtia sydera.Nox.h.c. p.hoc uoluit dicere.lã media nox assũpta ẽ.liqdẽ aura humida iã cœpit & sydera in occasũ labuntur.hæc.n.nõ fiunt nisi maxima parte noctis transacta.

CHRI. Toro ab alto.nã & ibi discuberat.& idẽ ueluti ex loco supiori ab oĩbus audiri poterat. Infandum optimũ exordiium & huic loco accõmodatissimũ.& ex uisceribus causæ eductũ.non.n.poterant abire troiani sæuiẽte hyeme & nauibus fractis.Neq; oĩo fidẽdũ uidebat mulieri.nã uariũ & mutabile semp fœmina: & Ouid. Fallite fallẽtes.nã magna ex pte profanũ ẽ genus ĩ laqueos quos posuere cadãt.Oĩs g̃ oratio ad misericordiam cõuertẽda erat.Captat ergo bñiuolẽtiã p misericordiã tũ a re ipsa.tũ a psõa sua maxie ãt a uirtute troianorum nã maxie mouemur.cũ uidemus uirtutẽ a fortũa supari.uñ dixit ifãdũ dolorẽ:& qñ tps alienum huiuscemodi narrationi uidebat.reddit auditores attẽtos a magnitudine rei. Iubes.captat beniuolẽtiã ex eo q̃ se inferiorẽ ostẽdit.Dixit .n.iubes q̃si inferat q̃ oĩs supioris postulatio pro iussis apd iferiorẽ haberi debet:& simul excusat apd alios suã ĩ tpe icõgruo narrationẽ. Renouare.nã quẽadmodũ refricãdo exarcebat uulnus.& si pene coierit.Sic & iã iueteratus dolor cũ narrãdo redit ad memoriã exasperat. Vidi.pathos a sẽsu uidẽdi:ut uidi ego nec duo de nũero cũ corpa nostro.nã ut ostẽdit Cic.ĩ epi.eadẽ calamitas grauior fit si uideat q̃ si eadẽ audiat. Et quorũ pars magna fui.& hoc auget uehemẽter.q.d.Vidi ĩ me & meis. Quis t.s.Maximis ,pfecto dolor quẽ ne sæuissimi qdẽ hostes sine lachrymis audiãt meminit ãt Achil.& Vlyxis:qñ uterq; pter cæteros alter ui.alter dolis troiãis nocuerãt. Myrmidonũ.fabula de formicis ponit Ser.Stra.ãt ait dictos Myrmidonas æginenses qa ut petrosã regionẽ icolere possẽt formicarũ more terrã fodiẽtes ad petras transportabãt.ut materiã agri

Myrmidones

P. Vergilii Maronis æneidos liber secũdꝰ

Onticuere oẽs: intẽtiq; ora tenebant
Inde toro pater æneas sic orsꝰ ab alto
Infãdũ regĩa iubes renouare dolorẽ
Troianas ut opes.& lamẽtabile regnum
Eruerint danai: quęq; ipse miserrima uidi:
Et quorum pars magna fui quis talia fando
Myrmidonũ:dolopũ ue aut duri miles ulyxi
Temperet a lachrymis:& iã nox hũida cœlo
Præcipitat:suadentq; cadẽtia sydera somnos
Sed si tantus amor casus cognoscere nostros
Et breuiter troię supremũ audire laborem
Quãq̃ aius meminisse horret luctuq; refugit

colendi haberẽt foſſas quoq; habitarẽt: ne lateritiũ opus illi ad ædificia eẽt exercẽdũ. Eratoſthenes eos ait appellatos a rege myrmidõe. q̃ aũ Aeacũ fuit. Militauerũt iſti ſub Achille. nã Home. ĩducit Pyrrhum: cũ poſt mortẽ patris in troiã pueniſſet illos morte Achillis mœſtos cõſolantẽ. Dolopũ. dolopes teſte Stra. ad extrema phthiæ ptĩgũt. P ĩdus. n. mõs ad ſeptẽtrionẽ macedonũ partem hẽt ad occaſũ pebos hoĩes nugatores. ad meridiẽ dolopas. Alii dicũt dolopas antiquos fuiſſe ætholorũ populos. & ĩde uenĩſſe ĩ magneſiã theſſaliæ & lapithis auxilio fuiſſe cõtra cẽtauros. Iſti ſub pyrrho militarũt. Cadẽtia. Vel ſit epithetõ ſyderũ. uel oſtendit multum noctis, pceſſiſſe. cum ea ſydera q̃ in principio noctis ſurgebant a noſtro orizonte a medio cœlo iam cadant. Delops

Metuq; refugit. ſic Ci. in tuſculanis ægritudo q̃ ſi morſum aliquem doloris affert. Metus receſſum quẽdam animi & fugam. Lætitia ꝓfuſa hylaritatem. libido eſtrænatam appetentiam.

Incipiam fracti bello fatiſq; repulſi.
Ductores danaũ tot iam labentibus annis
Inſtar montis equum diuina palladis arte
Aedificãt: ſectaq; intexunt abiete coſtas.
Votum pro reditu ſimulant. ea fama uagat.
Huc electa uirum ſortici corpora furtim
Includunt cæco lateri penituſq; cauernas
Ingentes uteriq; armato milite complent
Eſt in conſpectu tenedos notiſſima fama
Inſula diues opum priami dũ regna manebãt
Nũc tãtum ſinus & ſtatio malefida carinis
Huc ſe prouecti deſerto in littore cõdunt
Nos abiiſſe rati: & uento periiſſe mycenas
Ergo omnis longo ſoluit ſe teucria luctu.
Panduntẽ portæ: iuuat ire. & dorica caſtra
Deſertoſq; uidere locos lituſq; relictum.

SER. Incipĩã. fr. b. duplex ĩ hoc libro ĩtẽtio ẽ. Ne uel troiæ qđ uicta ẽ: uel æneæ turpe uideat q̃ confugit. Fatis: q̃ tria fuerũt ſecũdũ Plau. Vita troilii Palladii cõſeruatio. Laomedõtis ſepulchrũ integrũ. qđ in ſcæa porta fuit: ut in bacchidibus lectũ ẽ. Secundũ alios plura: ut q; de Aeaci gẽte aliqs ĩtereſſet. Vñ Pyrrhus adhuc puer uocatus ad bellũ ẽ. uñ. Neoptolemus dictus. ut Rheſi eq tolleret: ut Her. ĩtereſſẽt ſagittæ q̃s miſſit Philoctetes: cũ ipſe morte ꝓuentus nõ potuiſſet afferre. Ductores. Sonãtius ẽ q̃ dux ſic alibi regnatorẽ aſiæ ꝓ rege. Labẽtibus. i. celeribꝰ nã curſu uelocior ẽ lapſus. Inſtar. ĩdeclinabile. licet ꝓbus iſtaris dixerit: & caret ꝓpoſitiõe ut pegre: quãuis Serenus lyricus ad iſtar dixerit. Inſtar ad ſimilitudinẽ: uñ nõ reſtaurata. ſed iſtaurata dĩr ædificia ad antiquã ſimilitudinẽ facta: ut ergo iſtauramus polydoro funus. Equũ. ſecũdũ Higiniũ machinamẽtũ fuit bellicũ: uñ Aut hæc ĩ noſtros. f. e. machina muros. Aſii portã quã illis apuit Antenor equũ pictũ hũiſſe uel Antenoris domũ quo poſſet agnoſci. Vel eq̃ſtri ꝓlio uicta ẽ troia. aut abſcõdiderũt ſe poſt mõtẽ hippiũ uel fuit qđ Ver. ſeq̃. Palladis arte: aut ĩgenioſe aut doloſe. q. d. cõſilio iratæ deæ. Aedificãt Trãſlatio a nauibus. Ci. Nauẽ tibi ædificatã eẽ meſſãæ. Intexũt. Vt bis denas italo texamus robore naues. Abietæ: põit abietẽ. nã fulminata ĩteritũ domĩæ ſignificat. & troia ꝓ fœminã ꝓiit: Acer uero ĩ tutela ſtuporis ẽ: & uiſo equo ſtupuere troiãi ut pars ſtupet inuptæ. d. ex. Pinus ĩ tutela ẽ matris deũ. ſed & fraudis. qa eius poma cadẽtia ꝓ fraudẽ ĩterimũt: & hic equus plẽus iſidiarũ ẽ. Abiete: ſolutio ſpõdei. nũc ĩ ꝓceleuſmaticũ alias in dactylo. ut Arma uirũ tabul æq; & troia gaza ꝓ undas: alias ĩ anapeſtũ: ut fluuiorũ rex eridãus. Ver. tñ ĩ hac ſolutiõe ſemp ſeruat ſibi excuſationẽ ſynaliphæ. qđ alii cõtendũt. Fama. excuſat. ne reus ſit cõſciẽtiæ: Sorti Cæcus
Vterus
Saluus
uenter
tenedos
Statio
portus
malefida
ti. Cõtraria ſũt ſortiri & eligere: ſed elegerũt plures ac deinde de illis ſortiti ſũt quos ĩcluderẽt. Cæco: obſcuro & ĩ quo nõ uideẽt. Cæcũ ãt hominẽ dicimus nõ uidẽtẽ. Ingẽtis. Epitheto leuauit tapinoſi. Vteꝝ. uterus eſt mulierũ quẽ mõ dixit. qa dicturus erat fœta armis ſaluus ẽ quo defluũt ſordes: Salu. Simulãs aluũ purgare. uẽter uero q uideẽt. luue. Mõtãi quoq; uẽter adeſt abdomine tardus. Tenedos. Tenes quidã ĩfamatus q̃ cũ nouerca concubuiſſet. hãc inſulam uacuam cultoribus tenuit inde tenedos dicta: Hinc dixit notiſſima fama. Cic. ĩ uerrinis, Tenẽ ipſũ cuius ex nomine tenedos nomĩat. Statio. in qua ad tꝑs ſtãt naues: Portus ãt ubi hiemãt. Malefida. aut minus fida ꝓp periculũ nauiũ. quã plagiã dicũt aut fida græcis male. i. noſtrã pniciem. Luc. de ſyrtibus. Sic male deſeruit. Sed hæc ſignificatio raro inuenit. Malefidus minus fidus. male. n. minuit non negat.

Oĩs teucria: ſubaudi gens. & abſoluta eſt locutio. Dorica caſt. mala ẽ cõpoſitio ab ea ſyllaba incipere qua ſuperior finitus eſt ſermo: Nam plerunq; cacephaton facit ut hic. Dorica doro ſunt neptunni filio.

DO. Subtilis narratio hoĩs uicti & eius q̃ patriæ adeſſe neqerit. Cuius auxiliũ didõi oĩa metuẽti uideri debeat neceſſarium. Quod ĩ ſpem certam uenire non potuit. niſi æneas prius perſonam ſuam iuſta defenſione purgaret. Quod ab occaſione tꝑs & pſonæ ſumit. Non nos ſtrẽnui ſed imbelles uicerunt. argumẽtũ ergo a perſona

Fracti bel. nullus bello frãgit niſi ibellis: & niſi fortis ſit q reſiſtit. a tpe tot iã labẽtibus annis. nã tã diu reſtitimus. quã diu fata impiũ ſtare cõſẽſerũt. Inſtar m. e. Fracto bello ſe ad iſidias cõuerſerũt. Palladis. Quo poſſẽt ab inſidiarũ ſuſpitiõe abduci. Equũ. maxime inſidiæ. Nã qđ abſcõdere nõ potuerũt ſpe religiõis cõtexerũt. Electa. nõ ergo plebeia: & ẽ ad excuſationẽ troianorũ. Elegerũt ex ducibus plurimoſ: & quoniã piculoſa non poſſũt ſponte appeti: fors dedit ex pluribus fortibus quos equus caperet. Oſtẽdit ãt poeta paucorũ periculo prouidendum oĩbus neq; debere hoĩes refugere mortẽ pro ſalute patriæ. Cauernas. loca q̃ ꝓter uterũ caua eẽnt. ut circa armos & collũ & ilia. Eſt in conſpectu. locus ẽ q̃ hoſtiles iſidias facile celare. In conſpectu erat: ſed inſula: quo facilis eſſet tranſitus: & mare interiectum occultabat inſidias. malefida ergo credendum illos enauigaſſe. Nos abiiſſe. cum & littus reliquiſſent. & male fida eẽt ſtatio. non mirum ſi crediderunt abiiſſe. cauerna

CHRI: Fatis: fatũ ĩ rerũ ordine. i. ſecũdũ platonicos. i. qđ ĩ mẽte dei ꝓuidentia. nã ut apuleius ac Boetius uolũt

rō & ordo rerū ſingularū ī diuinæ mētis adunata,ſpectu ,uidētia nūcupāt.eadē deinde rō ac ordo ſine ſeries ī rebus mobilibus ac rēporibus explicata Fatū dūt.ſed de hoc latius ī.vi.ubi ē Site fata uocāt ſecūdū Aureliū Augu. Inſtar potius ad æquparationē q̄ ad ſimilitudinē ſignificare uidet Ci.de finibus: ldq; ſi accidat mortis ſtar putemus.Lucre.vi.tū facit uī plagæ mactabilis inſtar.g̃ ſtar mōtis ad altitudinē mōtis nō ät ad figurā pia n. de forma ſed de q̄to fit cōparatio. Abiete.ī europa ſex genera cognata;e arborū ſūt.ut placet P li.Pinusnon ſter:pix.abies:larix.& tæda.abies maxīa arbor reſticit:ſed nulla uiſa maior q̄ q̄ ī naui fuit:q̄ Cai p̄ncipis iuſſu ex ægypto obeliſcū ī uaticano ſtatuīt uexit.c.xx.modios lētis,p ſaburra hūit.Votū.pticipiū.i.ſimulāt equū eē notū. Fama a.fādo dicit.uel a græco φημὴ.Dffiert āt a rumore.Nā fama eſt eius rei cuius certi reſtāt auctores

ortiri

Rumores illius cuius nullus certus extat auctor:ſed de fama ī.iiii.li.explicatius. Sortiti.ſotimur tē cū illā qa

tenedos

forte euenit accipimus hīc dicimus ſcipio cōſul ſortitus ē aphricā. Armato mi.ītellectio ē. Tenedos.a Stra.

ſmithe⁊

ponit diſtare a cōtinēti ad ſtadia.xl.& hēre ābit ū ſtadiorū.lxxx.& urbē æolicā & portus duos:& apollinis ſmin

tenus

thei delubrā:ut ē Home.teſtat.Leucrophris olī hæc īſula dicta ē ſed Tenus Cygni filius cū nouiſ colonis illā

Tenedi

occupās a ſe denominauit.Tenedi uero dicūt Tenū calūnia nouercæ ſcluſū a patre in arca & ī mare,piectum huc appulliſſe:& pro deo hītū.quē aliq apollinē credidere. Tēplū tybicines ſi ītrāt,qa nouercæ fauerūt.Ariſtoteles pūtat cū tenediis teneates q̄ ī græcia ſūt affinitatē hēre.& certe apud utroſq; apollo collitur. Tenedii portus paucas naues capit teſte Quītiliāo. Statio nō portus ē ubi naues ī tuto ſtare poſſūt:ſed quo ad tps ſeſe recipiūt.quā plagiā appellāt.Dicimus ēt ſtationē loca ī mœnibus illorū cuſtodibus deſtīata.Liuius in.vii.de bello punico .Quod ibi animaduertit Scipio duabus ſimul ptibus urbem ē aggreſſus.q̄ res tantum terroris adiecit: ut opidani mœnia reliq̄rēt & p̄mum p̄ſidiū relictis ſtationibus ī unū ſeſe colligerent.Item quæ in caſtris aut pro caſtris eiuſdē cuſtodiæ cauſa ſunt.& in cœlo planetarum ſtatiōem dicimus.

SER. Tēdebat.tētoria habebat.ut latis tēdebat in aruis. Sæuus pp Hectorē tractū. Claſſis.ad eqtes debemus magis referre.ut Ordīæ claſſes. Vñ & claſſica dūr. Acies legit & acie. Innuptæ.Quæ nūq̄ nubit. Exitiale.Quītū ad troiānos. Tymœtes. ait euphoriō Priamus ex ariſtha filiū uatē ſuſcepit: q̄ cū dixiſſet q̄ dā die naſci puerū,p quē troia euerterēt,peperūt ſimul Tymœtæ uxor & Hecuba.at priamus filiā uxorēq; Thymœtæ iuſſit occidi.ergo ſine dolo qa iuſtā cām,pditiōis hūiſſe uidet.alii dolo uolūt quo oēs decepti ſūt. Fata.f.Vt ēt ciues cōtra patriā fētirēt. Capys.Nō pater anchiſæ.Bñ āt nec ſe nec patrē huic cōſilio admiſcet:quo patria euerſa ē quāq̄ æneas tāq̄ obtractator p̄ami nō aſſit:ut ait Homerus anchiſes uero pp cæcita ē:ut ait Theocritus

Volgus

Subiectiſq; q; pro uel:ut ſaxū ingēs uoluūt alii radiiſq; rotarūq; pro uel poſuit tāq̄ ſonātius. Incertū Inſtabile.Vulgus melius maſculini generis ē q̄ neutrū qa ī us exeūtia neutra ī ris ſūt:ut funus funeris.excepto pelagus:qđ ī hoc creauit errorē. Añ oīs.aut piſſologia ē p̄mus & añ oīs.aut añ oīs uidētibus oībus. Laocoon.oīa ī on exeūtia tertiæ ſūt declīationis. Inſania.īſanorū ē cōtra ſe fētire. Sic notus ut ait Home.uolūtate uerberatus:& ſub hītu mē dici troiāi ingreſſus explorauit uniuerſā.In li.q̄ſi diſſuaſor & nō in ſimulachro.ī ſuadēdo.n.& diſuadēdo nō ſēſus ſolū ſed uerba attēdūt. Error:dolus.ut Inextricabilis error. Feri.quadrupedis.eo qđ toto corpe ſe ferat. Aluū.Plau.in maſculino poſuit quo nō utimur.Percuſſus āt ē iter uētrē & latus. Recuſſo pro cōcuſſo. Cauæ c.figura græca eſt.ut uiuere uitā:Fata p̄ncipiū ē.i.q̄ dii loquūt. Sta.& uocē fata ſequūt. Leua.cōtraria:nā de humanis rebus id ſi cat.de diuinis uero proſperū.ut intonuit leuū.qa ſiniſtra numiū intuētibus dextra ſūt. Fœdare. lacerare:nā fœdūtā apd hūc q̄ apud Salu.nō turpe.ſed crudele ſignificat ut ſāguine fœdantē quos ipſe ſacrauerat ignes.Salu.Fœdi oculi. Stares.apoſtropha eſt.

fœdare
Fœdum

Nā ſi ſtarer legeris māeres ſeqt̄ pp ὁμοιοτέλευτον DO. Ergo oīs moralitas plena mōſtrat.Vbi.enī creditū ē bellū amotū.ſolutusē ei longi tpis luctus.

Hic dolopū māus:hic ſęuus tēdebat achilles
Claſſibus hīc locus:hīc acies certare ſolebant
Pars ſtupet īnuptę donum exitiale mineruę.
Et mol̨ mirant̄ equi primuſq; thymethes
Duci īntra muros hortat̄:& arce locari
Siue dolo ſeu iam troiæ ſic fata ferebant.
At capys & quorū melior ſentētia menti
Aut pelago danaum īnſidias ſuſpectaq; dōa
Præcipitare iubēr:ſubiectiſq; urere flammis.
Aut terebrare cauas uteri & tentare latebras.
Scindit̄ incertum ſtudia ī cōtraria uulgus
Primus ibi ante oīs magna comitāte caterua
Laocoon ardens ſumma decurrit ab arce
Et procul o miſeri quæ tanta īnſania ciues.
Creditis auectos hoſtes.aut ulla putatis
Dona carere dolis danaum.ſic notus ulyxes.
Aut hoc incluſi ligno occultant̄ achiui:
Aut hæc in noſtros fabricata ē machīa muros
Inſpectura domos uenturaq; deſuper urbi
Aut aliquis latet error:equo ne credite teucri:
Quicqd ideſt timeo danaos & dona ferentes
Sic fatus ualidus īgētem uribus haſtam
In latus inq; feri curuam cōpagibus aluum
Contorſit.ſtetit illa tremēs:uteroq; recuſſo
Inſonuere cauæ gemitumq; dedere cauernæ
Et ſi fata deū:ſi mens non leua fuiſſet
Impulerat ferro argolicas fœdare latebras
Troiaq; nūc ſtares.priamiq; arx alta maneres
Ecce manū iuuenēq; iterea poſt terga reuictū

At capys.ſententia Tymœtæ ſuſpitioſe tractata ē Capys aūt ſētētia nō nūc melior.ſed poſt factū cognita ē. Scindit̄.nā cū totū ſuſpitiōibus ageret nihil potu

it recte firmari. Primus ibi nō erat laocoon iter ābigētes: sed descendit ab arce excitus cōtrariatate setētiarum & cupiebat ꝓuenire ne qd in pernitiem reip. decerneret. Ardēs uel igenio uigilās: aut uehemēter pro statu publico cōmotus. & pcul. nisi arderet uerba donec aduētaret: distulisset. O miseri. inuectio ardētis aī nō cōtumelioſa ī ciues. sed p statu publico necessaria. Miseri q ea qrunt qbus efficiant miseri. Auectos. qui p tot annos bellū gesserūt. Aut ulla q. d. Creditis id tutū quod reliquerit hostes. aut aliud quippiā. quod beniuolentiæ simulationē afferāt. Danaū qsi calidorū & uersutorū. Vlyxes. quasi si nō eēnt dolosi: ab hoc magistro addiscere poterūt. hoc oportebat ostendere si in cōtraria iā raptos auertere a proposito uolebat ergo notissima fraude unius uniuersam gētē uitupat. Equo. qa originē ducit a fraudulētis hostibus q tūc maxīe timēdi sunt cū beniuolentiam simulāt. Sic fatus nō uerbis solū: sed re uoluit affirmare sniam. Fata: Deorū uolūtatē accipe debemus: qsi dicat nisi dii auertissēt intētionē nostrā: statī ilidias has cognouissemus. Nūc sicuti stetisti aī has ilidias. Et ce. sēper ponit ecce Ver. ubi significat aliqd malū repētinū: dū igit illa disputāt. aliud iteruenit. qđ ab eq tētatu auerteret. Primus āt aduētus effecit ut res ī pſentia omitteret simulacra. deinde oratio penitus religione nos astrīxit. ne mineruæ dona fœdaremus. Accedente maxime uolatoris morte. Ecce rē in prouisā exoriri ostendit: quæ magis mouet præsertim cum assint signa nocentis.

CHRI. Hic repetitio ē ltē dissolutū: qa qttuor clausulæ sunt sine copula. Studet. i. admirat ut stupeat. Mi neruæ Minerua: quā louis filiā eē dicūt sine cōmixtiōe muliebri ex suo capite orta oīdit nulla admixtiōe rerū hūanarū & corporearū ab ipo deo nobis itellectū, puenire. Ci. qnq Mineruas ponit. Primā quā apollinis matrē dicit: Secūdā ortā ex sylo. Tertiā ex ioue. Quartā ioue natā ex Coriphe nympha Oceani filia: quā arcades Coryā uocāt & qdrigarū iuētricē dicūt. Quītā pallātis filiā. q patrē uirginitatē suā uiolare conātē iteremit. cū igit luppiter iunonē sterilē uideret ut liberos hēret sæpe cōcussio capite Mineruā edidit. Hæc lanificiū & textura reperit: & nūeros: atq illoꝝ figuras. hāc Vulca. adamauit. sed illa cōcubitum refugiente: semē ī terram fluxit: natusq ide Erychthonius sic ab illa cōtētiōe & terra noiatus. Dicit Pallas a pallāte iterfecto: uel potius a cōcussiōe hastæ: q ī bello utit ē. n. bellorū pasciq dea. Nā sapiētia q ab itellectu, puenit potiusq a corpis uiribus bella ita adminiſtrāt ut ad pacē deueiat. Appellat tritonia ab aphricæ palaude tritōide apd quā ut Aug. scri. regnāte Ogygio apparuit Hero. āt refert ī aphrica maelyes eē populos iuxta quos triton sit fluuius: ex eoq efficiat tritōis pal lus ex q dicūt Neptūnū Mineruā gēuisse. Vexe cū illi qsiq pater subcēsuisset. illa se ioui tradidit: & ab eo p adoptionē sibi filiā factā huic singulis annis uirgines sacra faciūt. Nā ī duas acies diuisæ lapidibus fustibusq decertāt & si q ī pugna occubuerit. ea pseudo parthenos. i. nō uera uirgo credit. afi āt q pugnā ineāt oium pulcherrimā uirginē corynthia galea: et tota armatura græca ornatā ī curru ponūt. Illāq; palludē circūeuntē oēs sequūt. hæc Hero. Diodo. aūt siculus addit Mineruā paulo ante ī tritonio flumine natā ab Hamone cōiuge Rheæ cūsto dē positā eē contra ipsam Rheā pro tutela filii quē ex almathea suscepat. ipsāq ppetuā uirginitatē seruasse. & pp aī solertiā multas artes inuenisse: & in bello plurimū ualuisse. & alcidam bæluā q ignem ore uomēs oīa in flāmaret. ingenio & uiribus iteremisse. Cretēses in sua insula tritonē flumen dicunt & apud illius fōtem ex ioue natā Mineruā affirmāt ibiq eius rēplū ostēdūt: Dicūt q alcidiā bæluā hāc primū apparuisse in phrygia. q propter hoc cōbusta uocat: deinde in taurū cōuersa cūcta nemora ppetuo tenore in indos usq incēdio cōsūpsisse. In de p phœniciā cōuersā libani syluis exustis p ægyptū in libyā trālisse: usq ad hespū. ibiq oīa exurentem ipsos mortales aut pdidisse. aut in fugā uertisse. donec illam Pallas perdidit. Aug. āt cum de Mercurio ac Her. dixisset addit Mineruā lōge his antiq̄orē fuisse. eam tēporibus Ogygis ad lacum tritonis uirginali facie apparuisse. ūde tritonia sit nuncupata multoꝝ operū inuentrix. & tanto magis dea credita. quāto minus eius origo ignotuit. Dicit. ἀϑήνη ab eo quod ē ἀρῶ. i. uideo: qm dea sapientiæ ē q omnia cernit. nel ab ā pritatiua & ϑεω quod significat lac succo. nā cum ex capite iouis mauscula nata sit. lacte nō eguit. ab ea ergo dictæ sūt athenæ: nā cum certaret cum neptunno ab utro eorū denominānda esset urbs. Neptunnus terram tridente percussit: atq inde natus est equus. Ipsa uero cū hasta terrā pcussisset nata est oliua. Cunq; p equum bellum p oliuam pacem. quæ bello anteponenda sit intelligamus: iudicium fuit ut athenæ. i. minerua nomen urbi daret Varro uero refert cū Cecrops uel conderet uel restauraret urbem apparuisse repente oliuam arborem: & alibi euripisse aquas. ac, per delphicū oracnlū accepisse regē p oleā Mineruā. p aquā Neptūnū intelligi & posse ciues ab utro illorū deorū uellēt urbē nominare. Coegit ergo ciues utriusq sexus. Nam ēt mulieres tūc suffragiis publicis intereāt. mares ergo pro Neptunno. fœminæ pro minerua sētētias tulere. Et qñ plus fœminæ fuere athenæ nomen urbi fuit. Iratus neptunnus porrectis fluctibus atheniensium agros populatus est ergo ad eum placandum rriplici. suplicio mulieres affectæ sunt: ne deinceps suffragia ferēt. ne qs nascens nomen matris ferret. Ne qs eas athenas nuncuparet. Scidit: Statius a cōtrario imitat. nec uariis fremor aut studia in contraria rapti disensusut plebe soler furor oībus idem. Magna comitante caterua. Nā & hi sibi aderāt sententiæ fautores. Laocoon frater Priami fuit & phœbi sacerdos dicit ēt lacoon p sineresim. Insania. semp mala ē & stulta furor āt ēt diuinus ē: Sed insanum tamen aliquādo dicimus qui diuino sit parcitus furore: ut insanam uatem aspicies. De diuino furore suo loco dicet. Ciues. inuectiua: plena tamen amore. Et huiusmodi iterrogatio multā affert uehemētiā & maximū exprimit ardorē dicentis. Pronunciandum ergo ē uno spiritu uelocissime & ardētissime. Deinde cū ait aut hoc iclusi & cætera pfert cū mora & assueratiōe. Equo n. c. t. elatori uoce & cū eadē assueratiōe. Est. n. assueratio quo tiens nō solū uerbis sed ēt ipsa actiōe & gestu rē affirmamus. & inter argumētādū admiscemus uī motūq aioꝝ Quintilianus. altera ex assueratione probatio ē: ut ego hoc feci: Tu mihi hoc dixisti. o facinus indignū & Ci. in Bruto. Magni interest coram uidere quemadmodum aduersarius de qualibet assueret. Maxime autē ut quæ q̄ res audiat. Validis u. ut non esset minor uehementia in actione q̄ ī oratione. Gemitum. omnem sonum qui præ angustia emittitur gemitum dicimus. in hoc autem loco dixit gemitum ut quasi eēt omē futuræ calamitatis. Et si fa. il. cū suspiro pronuntianda. & sic Troiaq nunc stares priamiq; a.

Minerua

De quīq; Minerūis

Assueuerare

Gemitus

SER. Trahebāt.cū festinatiōe adducebant:Et ptinet ad desideriū ducētiū & sinōis simulationē. Quis.p q bus uel q ī noiatiuo. Strueret.cōfirmaret piuria & dolorū semia:& respexit ad supiora. Fidēs aī.sic O pstans aī iuuenis:Et ē nomē.& desinit eē pticipiū:qa gēitiuo casui cohæret & nō recipit cōparatiōem. Participium āt actio coheret non recipit cōpationē.In.ad.Versare.i.euertere:& subaudi troiānos aut dolos uersare.i.exercere. Vīsendi:uiso frenq̄tatiuū uerbū ē ut uerso.& facessolicet rarū fit.Nā ī to exit frequētatiuū.Circū f.r.i.ruit & circūfusa ē p hypallage. Capto:nā illudo tibi ut hīc & te ut uerbis uirtutē illude supbis. Crimīe.i.cā,ut Crī mē amor uestrū & ē sequēs,p ātecedēti. Si.n. intelligas simpliciter de negocio:ad psonā uitiosā transitū facis.Alii legūt danaū īsidias & crimē. Turbatus q̄si turbatus:ut exultat amazon q̄si amazō. Heu. una syllaba ē.Aliq̄n fiūt duæ metri cā ut Heu q̄ pin gui macer ē mihi taurus ī aruo sicut phēdit. & secū dū Pli.multa sūt alia. Tellus æ.bū cōciliat misera/ tionē de coībus duobus exclusis elemētis. Tellus noīa ī us q̄,producūt penultimā genitiui hīt us lōgam ut senectus iuuētus:salus:uirtus:feruitus:ichus.thō rus:mus:pus:si ī gtō tis uel ris ē.Nā palus q̄ ē in dis breuis nōnū q̄ iueniē.Hor.sterilisq̄ diu palus aptaq̄ remis. Aequora.ab æq̄litate.& nō cāpos mō maria qa æq̄lia sūt:significāt. Deniq̄.uel uacat:uel nouis sima significat. Ipsi.qbus sū pstiturus salutē. Infē si:infensus ē plusq̄ inimicus. Pœnas cū.s.Tormē ta & mortē. Sāguine parētibus.nā græcū eē cōstā bat.Memoret.q.s.f.c.aut dicat q̄ tāta sit ī captiuo fi ducia aut audeat dicere ī sup ipī aut memoret.i. me minerit ueriloquiū fiduciā eē uitæ uñ rīdet fatebor uera.Alii memorē legūt.i.hortabamur ad loq̄ndū mēorē.i.q suæ fictiōis meminerat. Quodcūq̄ qcū q̄ casus seq̄t me. Primū maximū apud me ueȳ di/ cere. Si non.auctolicus qdā fur fuit.q se uarias for mabat ī spēs Hūit āt filiū Sisiphū uñ natus ē Sinon auctolicus qdā fur fuit.q̄ se uarias formābat in spēs Habuit āt filiū Sisiphū unde natus ē Sinō.Auctoliā uñ Vlyxes.Cōsobrini g̃ sūt.Nec īmerito illi dat & fallaciā & pditiōis officiū:ne multū discedat a fabu la.nā secūdū Euphorionē Vlyxes hoc fecit. Finxit cōposuit.est āt ois eius oratio diasyrtica.Nā & nego ciū exprimit:& troianorū īsultat stultitiæ:ut hic fin xit. Vanū.fallacē:& uanū ēt q̄ sine utilitate mētitur Mēdax q tūn ad decipiēdū Vanus apd idōneos stultus iueniē.luue.sic libitum uano q nos distinxit otheni.

Pastores magno ad regē clamore trahebant
Dardanidæ.qui se ignotū uenientibus ultro
Hoc ipsum ut strueret:troiāq̄ apiret achiuis
Obtulerat fidēs animi atq̄ ī utrūq̄ paratus
Seu uersare dolos seu certe occumbere morti
Vndiq̄ uisendi studio troiana iuuentus.
Circunfusa ruit:certāq̄ illudere capto:
Accipe nunc danaū insidias:& crimīe ab uno
Disce omnes.
Nāq̄ ut cōspectu in medio turbatus inermis
Cōstitit:atq̄ oculis phrygia agmina circūspe
Heu q̄ nūc telli9 iqt q̄ me æquora possūt (xit:
Accipe:aut qd iā misero mihi deniq̄ restat
Cui atq̄ apud danaos usq̄ locus:insuper ipsi
Dardanidæ infēsi pœnas cū sāguine posnūt
Quo gemitu conuersi animi cōpressus & ois
Impetus:hortamur fari quo sanguine cretus
Q uid ue ferat:memoretq̄ sit fiducia capto:
Illæ hæc depositā tandē formidine farur.
Cūcta equidē tibi rex fuerīt qdcūq̄ fatebor
Vera inqt:neq̄ me argolica de gente negabo:
Hoc primū nec se miserum fortuna sinonem
Finxit:uanum etiam mēdacēq̄ iproba finget

DO. Qui se cōsilium Sinonis fuit puenire:ne eq fraudes auerterēt. Hoc ipsum paratus ēt mortē subire nā nō fit facinus magnū sine magno piculo. Vndi q̄ u.expsit hoīum morē:qs.n.nō cupiat hostē suū captū uidere.& uiso illudere. Accipe.destruit græcorū p sonā oī occasiōe:& defendit suā.Nā totā rē ī deorū aduersū studiū reuocat.ut ostēdat græcos tū īsidiis tū deorū īnsto fauore uictoriā optinuisse. Quo gemitu.bonitatē troianorū ostēdit qui,p supplicio ultimo qd̄ sperabat solo gemitu eius,p pœna cōtēti sūt. Hortamur sa.Vim,ppositiōis hēt & tria,pponit:ad q̄ Sinonē rīdere cōue niret. Cūcta.promittit oīa uera dicturū:qui nulla ī pte fuerat ueritatē retractaturus. Tibi rex assumit fiduciā eōstitēdi apd eū.qui & cognoscēdi & agnoscēdi facultatē hēret.Cōmēdat āt se q̄ uera pollicet:& q̄ regē ap pellat captat beniuolētiā. Fatebor.aliud ē q̄ referā.Referimus cū dicimus aliq̄d simplex.& pōt proferri sine tormētorū metu.Fatemur āt cū prodimus id qd̄ sit cōtrariū cōstēti.& possint tormētis exprimi se pectore ne gantis. & repente bis fatebor cuncta:& fatebor quodcūq̄ erit. Argolica.d.g.ad id quo sanguine cretus. Græcus sum.Ac si dicat hostis sum.Nec s.m..s.fi.u.e.m.q.i.f. potuit eripere mihi fortuna primo re fœlicita tem. At nō poterit me mēdacē fingere.Hoc argnmēto psuasit:ut troiani crederēt reliq̄.& neq̄ uideat ī credibi le q̄ ipse solus ex oībus gręcis remāserit:ad hanc partē ducit ex alto principium rem oībus notam & magna ex pte uera:qua exposita subiungit falsa.

CHRI. Pastores.nā cū deuia colāt:illū facile ī deuiis inuenere. Magno cl.& cōuitus ī eū & cōgratulatiōe tur bæ cōcurrētis. Ignotū.ignoratū.nā nō uidisset nisi se ultro obtulisset.Vel ignotū si eū nouisset non potuisset decipe.Vel ignobilē.& deest quasi.Nā se nobilē ostēdere sine maxia suspitiōe nō poterat. Hoc ip.nō adisset tā tū piculū nisi fuisset fidētia aīo.& nisi,ppone reē igēs primū piculo.s.a pire troiā suis:& nisi eēt paratus ēt obi re mortē.hæc igitē oīa rē īcredibilē ueri similē faciūt.Et ostēdit qualē eē oporteat ciuē pro salute patriæ. Acci pe.cū īdignatiōe in græcos protulit.Nāq̄.mirifice describit hoīem simulātē metum.ut maior deinde fides sibi adhibeat. Turbatus.q turbatiōnē simulās.Atq oculis phr.a.c.Quod fit ab his q uehementer timēt. Heu q̄ n.t.i.q.m.æ.p.Ac.qua qdē re quid pōt cē miserius.Diximus de īterrogatiōe alio ī loco plura.hic āt cōmisera

ione auget. Quo gemitu.quãtũ uerbis & actiõe ſimulata potuerit facile apparet:cũ ĩſẽſos ad miſericordiã ſo lo gemitu pduxerit. Depoſita f.& hoc ẽt ſixit. Fatebor.coactus ,pferã.nã fingit ſe niſi coactũ nolle dicere:q̃ ſimulãt timere ne noceãt. Nec ſi mi.optia ſnia:niſi ſit ĩ ore fraudulẽti. Fortũæ uis nulla ẽ cõtra uirtutẽ. Põt au ferre q̃ intemeritate ſua poſita ſũt. Sed nõ q̃ ĩ noſtro aio ſũt. Vanũ:differt a falſo & ficto. Falſũ ẽ quo tegit id qđ factũ ẽ. Vanũ qđ fieri nõ põt. Fictũ qđ nõ ẽ factũ & fieri potuit. Fictũ ergo totũ ẽ ſine uero:ſed ueriſimile. Falſũ loq mẽdacis ẽ: Fictũ callidi. Vanũ ſtulti. Falſũ loqui culpæ ẽ. fictũ uirtutis. Vanũ uecordiæ. Falſis decipi mur. Fictis delectamur. Vana cõtẽnimus. Mẽdacẽ.mẽtiri differt ab eo qđ ẽ mẽdaciũ dicere.ut ait.P.Nigidio quẽ Ci.ĩgenii & doctrinarũ nomie ſũme reueritus ẽ.nã qui mẽtit nõ fallit .ſed alterũ fallere tentat.Qui mẽdaci um dicit ipſe nõ fallit quãtũ ĩ ſe ẽ.Itaq; uir bonus nõ mẽtit .Prudẽs ãt non dicit mendacium.ait Aug.gel.

Vanum
Fictum
Falſum

Fãdo aliqd:ſi forte tuas peruenit ad aures
Belidæ nom ẽ palamedis:& inclyta fama
Gloria:quẽ falſa ſub proditione pelaſgi
Inſontem infando idicio quia bella uetabat
Demiſere neci:nũc caſſum lumine lugent.
Illi me comitem & cõſanguinitate propinquũ
P auper ĩ arma pater primis huc miſit ab ãnis
Dum ſtabat regno ĩcolumis regnũq; uigebat
Conſiliis & nos aliquot.nomẽq; decuſq;
Geſſimus:inuidia poſtq̃ pellacis ulyxi
Haud ignota loquor ſuperis cõceſſit ab or is
Afflictus uitam in tenebris luctuq; trahebã
Et caſu inſontis mecum indignabar amici
Nec tacui demens & me fors ſiqua tuliſſet
Sic patrios unquã remeaſſẽ uictor ad argos.
Promiſſi ultorem:& uerbis odia aſpa moui
Hic mihi prima mali labes hic ſemp ulyxes.
Criminibus terrere nouis hic ſpargere uoces:
In uulgum ãbiguas & quærere cõſciꝰ arma.
Nec requieuit enim donec calcante miniſtro
Sed quid ego hæc ãt ne qcquã ĩgrata reuoluo
Quid ne moror.ſi oẽs ũo ordie hẽtiſ achiuos

SER. Fãdo ali.artficioſe,pmittit uera ut ſubiun gat falſa. Verũ.n.de Palamade dicit. De ſe ãt falſum Ex hac hiſtoria partĩ dicit.partĩ ſupprimit:ptĩ intel ligẽtibus reliquit. Palamedes.n.ut ait Apollo.ſepti mus a Belo cũ delectũ militũ p græciã ageret ſimulã rem iſaniam Vlyxem duxit iuuẽ. Serebat ille ſalem iunctis diuerſæ naturæ animalibus. At palamedes obiecit ſibi filiũ. Subſtulit aratrũ Vlyxes:ne eũ læde ret. Hoc argumẽto illũ nõ iſanũ oſtẽdit: Et ad bellũ ductus hũit iuſtã cãm doloris. Miſſus deide ĩ thraci am Vlyxes nihil aduexit frumẽti: Increpitãtiq; palla medi rũdit nõ ſua negligẽtia id euãiſſe neq; illũ ſi il luc,pficiſcat qcquã aduecturũ. Profectus Palame/ des plurimũ frumẽti aduexit. Vlyxes iuidia motus adulterinã priami noie epiſtolã ſcripſit. In q̃ agebat Palläedi proditiõis gratiã: & cõmemorabat ſecretũ auri põdus eẽ trãſmiſſũ.dedit. captiuo ferẽda:eoq; cæſo epiſtola ad regẽ ẽ portata corruptiſq; ſeruis au rũ ĩ tẽtoriũ iuexit. Citatus ẽ Palamedes epiſtola ĩ cõ ſpectu principum lecta ſimulabat reo edeſſe Vlyxes ſuadebatq; aut aurũ ĩ tẽtorio ſi ĩquireret. Repto ãt auro Palaedes lapidibus obr utus ẽ. Hic prudẽs fuit: Nã & tabulã luſoriã ad cõprimẽdas ocioſi exercitus ſeditiões teſte Var.iuenit ſecũdũ quoſdã iuenit litte ras. Certũ ãt cõſtat inueniſſe.xxi.c.cũ.h. Gloria.pp delectũ & frumẽta. Falſa p.falſo crimie proditiõis & rẽ notã p trãſitũ dicit.ſciẽdũ ſane factũ hoc & tro iãos ſciſſe:ſed ſi non calide quaſi ignorãtibus q̃ uera ſũt dicit ut fidẽ ſeq̃ntibus faciat. Infãdo.pp aurum clã ſuppoſitũ. Vetabat:hoc falſũ:ſed ad comẽdati onẽ finonis. Caſſũ.priuatũ:uacuũ. P aup.hæc fue rat cã militãdi. Terẽ. Cũ hic egẽs profugiet aliquo militatũ. Regnũ.nã unus de regibus fuit. Nos. ,p ego adeuitãdã,iactãtiã dixit. Nomẽ.gloriã. Inuidiã. pp aduectũ frumẽtũ. Pellacis p.blãditias decipiẽtis. pel licere.n.blãdiẽdo elicere. Mecũ.intellige a principio tacuiſſe.poſtea ĩpatiẽtia doloris eripuiſſe. Si q̃ eſt bona & mala. Promiſi,p cõtrariũ .i.minatus ſũ.minamur mala.P romittimus bõa:cõtra Hor. Atq uulus erat mul ta & p̃clara minãtis. Prima:nã ſecuta ſũt oracula.& calchãtis aſcita factio. Labes:ruina a lapſu. Crimini bus.cauſis:ut ſupra Spargere u. Ci.ſpargere uenena didicerũt. Ambiguas.ne ſic apte ageret:accuſatio uide reẽ. Cõſcius:aut pacti ſceleris aut dolorũ ut in tertio Oblitus ue ſui ẽ ithacus. Arma f.ſũt.n.arma inſtrumẽ ta cuiuſlibet rei. Ergo iſidiãtis arma fraudes ſũt. Enim.aut uacat.aut pẽdet ſẽſus ex poſterioribus. Dõec ch.m. arte utiẽ ſemiplena dicendo:ut cogat intertogare auidos audire troianos.& intelligit Deſtinat araẽ p apoſiopeſi Ingrata.nec uobis placitura:nec mihi gratiã cõciliatura. Oẽs.quaſi dicat etiam eos qui uobis prodeſſe diſpo nunt. Vno ordine.uno reatu. ex antiqua tractum ſcientia:quia in ordine dicebantur cauſæ propter multitudi/ nem uel tumultum.cum erat annus litium:luuena. Expectandus erit qui lites inchoet annus.

DO. Palamedis.eadẽ dicit q̃ Ser.de palamede. Et ne ali.de p̃terita eius floreti fortũa & de pũti miſeria ſibi cõ parat bñiuolẽtiã. Cõmẽdat ẽt palamedis mẽoriã dicẽdo qa bella uetabat ut amico uiuenti præſtarent quod de/ functo nõ poterant. Superis c.a.o. non dixit mortuus eſt ne eius memoria digna poſt hominum finem uiue re minoraretur. Vitam in.ut illi qui cupiunt mori & non uiuere.

CHRI. Aures:qa uocẽ hauriãt:ut uocẽ his auribꝰ hauſi:uel a græco:illi.n.ὠτὰ dñt. Inclyta.nobilis nã κλέος apũd græcos. Gloria q̃ diffinit a Cice.ut gloria ſit cõſẽtiẽs laus bonorũ ĩcorrupta uox bñ iudicãtiũ de excellẽte uirtute ut ait Tuſculãis. Quia b.n.pathos a cã.fde enĩ malũ ,puenit uñ bonũ,puẽire debuit. nã cã rẽ miſerabi lẽ facit.ut de aleſo dũ ſeſe mediũ paci offert.Itẽ q ſãguĩe nobis hãc patriã pepere ſuo:Itẽ indignatio a cã.ut at tu dictis albãe mãeres. Lumine.nã uitã lumẽ uocamus ſicut mortẽ tenebras & noctẽ.ut in æthernã claudũt lumi na noctẽ. Comitẽ.is ẽ q̃ pncipalẽ ſequit. Decus a græco ẽ p antiſtichõ:illi.n.κῦδος dicũt. Trahebãt: q̃ſi inuitus uiuebã. Amici:mouet uehemẽter amicitiã ſed ẽt ſi nõ eẽt amicus:tũ qa inſons moueret Promiſſi

ut nō ex ira minitaret: sed ēt fidē astrīgeret se facturū. Mīari āt ꝑfert sui q̄dā fiduciā se factuꝝ: uñ Ho. Multa ac. ꝑclara minātis. qñ ḡ mīari uideť polliceri de se quādā iuictā sup eminētiā dicimꝰ mīas muroꝝ. & dicimus ædificia mīari ruinā. Hīc repetitio ē: q̄ sæpe cōmiseratiōnē mouet. Vno o. q̄si pari gradu. nā ordies dñr ī theatro il la ascēsio gradiuū: & q̄ ī eodē ordie sūt pes sūt: nec alter altero supior aut īferior. Habetis. iudicatis. existimatis SER. lādudū. quā ꝑmū. Hoc i. callide uitā īpetrat oīdēs mortē suā hostibꝰ eorū gratā. Mercent̄ ga sacrorū ē ut uictima fugiēs ubicūq; inuēta fuerit. occidat̄: ne piaculū cōmittat̄. Ithacꝰ. ꝑ ithacēlis. ꝑnci pale ꝑ deriuatiuo. Ardemus. festīamꝰ. Cās. pp q̄s eiꝰ īterritꝰ a græcis expectat̄. Pelasgæ: ga artis medīū ē. Pauitās. q̄si pauitās. Ficto p. fictis uerbis. nā nūq̄ fīgit̄ pectꝰ. Sæpe f. hoc secūdū Home. uerū est.

Idq; audīre sat est: iādudum sumite pœnas
Hoc ithacus uelit: & magno mercent̄ atridæ
Tum uero ardemus scitari: & quęrere causas
Ignari scelerū tantorum: artisq; pelasgæ.
Prosequit̄ pauitans: & ficto pectore fatur
Sæpe fugam danai troia cupiere relicta
Moliri & longo fessi discedere bello
Feciss̄entq; utinam sæpe illos aspera ponti
Intercluſit hyems & terruit auster euntes.
Pręcipue cū iā hic trabib9 cōtext9 acernis
Staret ęquus. toto sonuerūt æthere nimbi
Suspēsi eurypilum scitatum oracula phœbi
Mittim9: isq; adytis hęc tristitia dicta repor
Sāguine placastis uentos: & uirgine cæsa (tat
Cum primum iliacas danai uenistis ad oras:
Sanguine quærendi reditus: animaq; lītādū.
Argolica: quę uulgi uox ut uenit ad aures
Obstupuere animi: gellidusq; p ima cucurrit
Ossa tremor: cui fata patēt quē poscat apollo
Hic ithacus uatem magno chalcāta tumultu
Protrahit ī medios: quę sint ea numina diuū:
Flagitat: et mihi iām multi crudele canebant
Artificis scelus: & taciti uentura uidebant

Vā fuge

ret quāq̄ serui īmolarēť: ad lacōas ē diana translata ubi sacrificii cōsuetudo adolescētulos uerberibꝰ seruat̄: q̄ appellāt̄ bomōice. ga aris suppositi cōtēdebāt q plura posset uerbera sustinere. Horestis ossa ab Aricia romā trā slata sūt. & cōdita añ tēplū Saturni qdē añ cliuiū capitolinū iuxta Cōcordiæ tēplū. Virgīe. nō uere sed ut uidebat̄ & sciēdū i sacris simulata ꝑ ueris accipi. uñ cū de aīalibus q̄ difficile iueniūť ē sacrificādū: de pane uel ā cæra fiūt & ꝑ ueris accipiūť. hīc ē ēt illud sperat & latices simulatos fōtis auerni: nā & ī tēplo Isidis aq̄ sparsa ā nilo eē dicebat̄. Argolica. ga occurrebat occidi potuisse captiuū. Cui fa. pa. cui ꝑparēt mortē. Magno tu. ad factionē tegēdā. Numina d. pro oraculis posuit. & q̄rit mō nō q̄d dicat: nā planum ē: sed qs debeat īmolari.

Multi cru. ca. multi bis intelligendū. i. uidebant taciti: multi ēt dicebant. ne sit contrariū: canebant taciti.

DO. Idq; an. sat ē: ubi ad cardinē uēit. ī quo mendaciorū cōsistit affectꝰ. negauit se dicturū: ne ultro oīa referē do daret suspitionē falcitatis. agit̄ cū sciat se pituꝝ melioꝰ eē ne secra græcoꝝ ꝑdat. Neq; n. pp. unū hoīem ābeo oēs meos ꝑdere. Quid u. m. cur differo pœnas meas post relatiōis būficiū cōtiuo moriturꝰ. Vlyxes. n. oē malū uidebit̄ īuliss̄e: q̄ me quolibet peccato q̄rebat occidere. Tū u. hoc cōsiliū nostrā cupiditatē audiēdi accēdit. Ignari. nā nra simplici nā pēdētes græcos illū uera dicere putabamꝰ. Sed illi oēs sūt dolosi. uñ satiauit illā & crimīe ab uno dīsce oēs. Pauitās aut pauorē simulās. aut putās ne līgua titubāt te cursu īsidiarū derectio nasceret̄ q̄ iā uicībāt i tuto eē. Sæpe f. cū hoc falsū eēt. parat cām q̄ sit credibile. f. bello fessi. Feciss̄entq; u. recte optare simulat. nā troiāos placabat. & sibi cōmiseratiōnē captabat. Sæpe il. a. nō cōsiliū facto sed euētare simulat. nā troiāos placabat & sibi cōmiseratiōnē captabat. Sæpe il. a. nō cōsiliū facto sed euētus uolūtas defuit. Sāguīe uerꝰ dicit de Iphigēia. falsū addit de ꝑcepto apollinis. Miscet ḡ uerā. ut credāť falsa. Argolica. ne credaťꝑ potuisse litari allienigena. nec q̄rēda erat uirgo cū exercitꝰ sœmīnis careret. Vulgiq; u. cū. n. generalitatē proposuisset. ga res incerta erat unusq̄sq; timebat sibi excusat āt Chalcātē q falsa dixerit. Nā ostendit uim eē passū. remouet a se odium quia nō græci assensere de eo odiss̄ēt. quoniā sed ut ipsi interritu qui incertus erat liberarent̄.

CHRI. lādudū. iādiu ſignificat: & ga uehemēter ꝑpantibꝰ ēt uelociss̄ia uidēť lōgissima dicimꝰ iādudū cū uolumꝰ exꝑmere q̄primū. ut oīdamus q̄is ocyus fiat nobis fero uideri. pœnas p œscribit̄. ga a græco πoιvὴ p oi. tuosaq; ē de q̄ Ci. At si nos id qđ maxime debet nra pria delectat cuius rei tāta ē uis & tāta natura ut ithacā illā in aspimis saxulis tāq̄ nidulū affixā sapiētissimꝰ uir īmortalitati añponeret. Mercēť nō solū cupiūť sed ita cupiunt ut sint pro eo daturi ptiū neq; solū ptiū sed magnū ptiū. Tū uero. istæ duæ. dictiōes iūctæ hoc significant: ut & si alias tū tūc maxīe. Causas. cā ē p quā res fit: Sūt aūt q̄tuor causæ efficiens, materialis finalis. & forma

Ithacus. Ithaca & cephalenia & zacyntus añ sinū corithia cū īsulæ ē. Ithaca: in qua regnauit Vlyxes aspa mō in aspimis saxulis tāq̄ nidulū affixā sapiētissimꝰ uir īmortalitati añponeret. Mercēť nō solū cupiūť sed ita cupiunt ut sint pro eo daturi ptiū neq; solū ptiū sed magnū ptiū. Tū uero. istæ duæ. dictiōes iūctæ hoc significant: ut & si alias tū tūc maxīe. Causas. cā ē p quā res fit: Sūt aūt q̄tuor causæ efficiens, materialis finalis. & forma

lis ut in hoc equo causa efficiens fuit is faber q ædificauit. materialis lignum ex quo fabricatus est. Formalis ea forma & imago equina: quã faber in materiam iduxit. Finalis ut. s. p cũ fallerent troiani. Pauitans. pauere tũ dere est unde pauimentũ qđ pedibus tundat. Hinc dicimus pauere hominem cũ ex magno timore tunduntur pectora crebro magnoq; motu pulmonũ & trĕitu q ẽ a frigore totũ cocutit corpo. Ex tĩore refugis sãguis ad cor. & ptes externæ ab eo relictæ frigescũt. Vñ pauitare ẽ frigescẽ & tremescere, ğ q trĕit tĩor. q pauet pauor dr Metꝰ ãt a quodã motu aĩ dicit: cũ illđ q casuꝝ putat: refugit mẽs. Cũ ãt ita ueh eñter se moueat ut abeat fo ras formido dicit. Pauitãs igit q̃si pauitãs. ñ. n. pauebat ex tĩore: sed simulabat. Ficto p. fingebat alĩ hẽre in mẽte q̃ hẽbat. Moliri. tãq; rẽ arduã. Acernis. ex acere: Est. n. acer ope elegãtia ac subtilitate cedro scda plura eiꝰ gña. albũ q pcipui cãdoris gallicũ uocat. Alteꝝ gẽus crispũ maculaꝝ discursu: q cũ excellẽtior fuit: a simili tudĩe caudæ pauõis noñ accipit ĩ histria uenetiaq; pcipuũ. Euiliori gñe crassliuẽiũ uocat. Tertiũ gẽus zigiã ru bet: & fixili ligno ẽ. Sed hoc alii ꝓprii gñis uolũt & carpinũ latini appellãt. Aethere. i. aere: Ná pturbatiões istæ ut sũt uẽti: pluuiæ: grãdines: nubes: & similia: quoꝝ mõtꝰ Aristo. ĩ meteoris exeqt ñ solũ nõ trãscẽdũt ad ætherẽ: sed ne i aere qdẽ supra octo stadia. i. qnq; milia ĩueniũt. Ná cacumia nõnulloꝝ mõtiũ qa hãc altitudi nẽ superãt ut ẽ olympꝰ ĩmunia haꝝ pturbationũ ee multi scribũt. Euripilũ. hic Euẽonis filiꝰ orthomẽi q̃ urbs boetiæ est regnauit: de quo nũc intelligit. alter fuit eurypilus filiꝰ. Tertiꝰ fuit filius Telephi ex Athocle. Ady tis. aditũ neutri gñis ẽ: & græcũ noñ & dicit ab a ꝓuatiua ἄνω subeo: qa illũ locũ nẽini nisi sacerdoti subire li cet. aditꝰ ãt ab adeo adis uerbale ẽ: & significat ĩgressũ: ut Sola uiri molles aditꝰ & tpa noras. Gelidus. q a ge lu ẽ. Nerui. n. & ligamẽta: uñ & motus & firmamẽtũ: calore roborãt. Frigore ãt debilitãt: atq; ĩde uacillãt: & ĩde fit tremor. Chalcãta. hic uates fuit Testoris filius: sic dictus ut græci grãmatici uolũt ἀπὸ τοῦ καλκῆσ ld ãt ẽ ꝓφράζω ꝓφράσω ꝓφρᾶσαι ãt ẽ περιυρεῖν. i. accurate excogitare: qm̃ hic accurate futura excogitaret. hic apd troiã ex nũero passeꝝ a serpẽte uoratoꝝ quot ánoꝝ obsidio troiæ futura eẽt ꝓdixit. post uero troianũ bellũ aiũt illũ cũ Amphilocho amphiarai filio terrestri itinẽ col ophonẽ q̃ urbs cariæ ẽ puĕisse & cũ apd fanũ clarii apol lis: q añ eã urbẽ ẽ ĩ Mopsũ augurẽ pstãtissimũ ĩcidisse: præ mœrore mortuũ eẽ. Hesiodus scribit Chalcãtẽ mo pso ꝓposuisse: u. diceret quot ficus ea q̃ aderat capficus ferret: ac Mopsũ dixisse decies mille unaq; ãplius: ac cũ aera de nũero dixisset: cõtinuo Chalcãtẽ e uita migrasse. Pherecides ãt scribit pgnãte sue oblata Chalcãtẽ ĩter rogasse Mopsũ quot illa porculos ĩ utero gereret: & Mopsũ rñdisse tres: atq; ex illis unã fœminã: & cũ uera di xisset: illũ præ dolore mortuũ. Sũt q dicãt Chalcantẽ suẽ ꝓposuisse: & mopsũ capificũ: ac Mopsũ uera dixis se: Chalcantẽ uero mĩme. & præ mœrore mortuũ. & Sophocles ĩ quodã loco scribit cũ Helena reposceret: tũc Chalcãti fata mortẽ decreuerũt: cũ pstãtiorẽ augurẽ offẽdisset. Sed hic Chalcantis mortẽ trãsfert ĩ ciliciã. Re fert ꝓterea Strabo q ĩ agro saunio. q nõ ꝓcul sipõte ẽ. circa tumulũ quẽ Dryon uocãt basilicæ duæ mõstrãꝰ tur. Vna qdẽ Chalcantis in summo uertice: cui petẽtes oracula nigrãtẽ sacrificãt arietẽ: & strata in pelle dor miũt. Altera Podalyrii ĩ ĩsima mõtis radice posita.

Bis quinos silet ille dies: tectusq; recusat.
Prodere uoce sua quẽquã aut oppõere morti
Vix tandẽ magnis ithaci clamoribꝰ actus
Composito rumpit uocem & me destiat aræ.
Assensere omnes: & quæ sibi quisq; timebat
Vnius in miseri exitium conuersa tulere.
Iamq; dies infanda aderat. mihi sacra parari:
Et salsæ fruges & circũ tempora uittæ.
Eripui fateor lœto me: & uincula rupi:
Limosoq; lacu per noctem obscurus in ulna
Delitui dum uela darent: si forte dedissent.
Nec mihi iam patriã antiquã spesulla uidẽdi
Nec dulces natos exoptatũq; parentem:
Quos illi fors ad pœnas ob nostra reposcẽt.
Effugia & culpã hãc miserorũ morte piabũt.
Quod te per superos & cõscia numina ueri
Per siqua est quæ restat adhuc mortalibꝰ usq;
Intemerata fides: oro: miserere laborum
Tantorum miserere animi non digna ferẽtis:
Hic lachrymis uitã dãus & miserescimꝰ ultro
Ipse uiro primus manicas atq; arcta leuari
Vincla iubet priamus dictisq; ita fatur amicis
Quisq; es amissos hinc iã obliuiscere graios
Noster eris: mihiq; hæc edissere uera roganti:

SER. Bis qnos dies. bis qnis diebꝰ silet dicius. Te cto. aut multitudi se subtrahẽs. aut tegẽs ꝓsiliũ suũ. Vix tãdẽ aut nũge & uacas tãdẽ: aut sepa: & ẽ exag geratio a sinonynis ut abiit excessit. Cõposito ex pa cto. Rũpit u. erupit ĩ uocẽ dictũ p cõtrariũ. ná rũ pesilẽtiũ ẽ loq. ut q̃d me alta silẽtia cogis Rũpe. Rũ pe. n. uocẽ ẽ tacẽ. Et q̃ s. q. t. asserẽ ğ ñ qa mihi es set iuisi. Parari. ĩfinitius modus, p ĩdicatiuo. & ẽ fi gura ꝓpa historicoꝝ: ut Sal. eqtari iaculari: ut poe taꝝ ẽ nuda gẽu: & toruũ clamat. nã q̃ ait Ci. bellicũ cãit ñ ẽ figura. Ná ẽ sõi noñ. Salsæ f. Sa. Et ar qđ dr mola salsa: q̃ & frõs uictiæ et foci aspgebãt & cultri Fit ãt ex horno fruge & horno sale. hora et hõna fru ge. Vittæ. qbꝰ uictiæ coronãt. Leto. ñ sacrificio iui dose locutꝰ ẽ. Vĩcula rup. atq; solutæ sũt hostiæ: cũ piaculũ sit aliqs ĩ sacrificio ee ligatũ. Vnde unũ exuta pedẽ uĩclisq; ĩ ueste recĩctis. ğ uĩcla religiõis ĩ tellige. ut & uĩclis ĩnaret cloelia ruptis. s. fœderis. Sed dices uñ iste ligatꝰ fuerit. ñ. n. troiãi ligauerũt cũ ultro se obtulerit unde ĩtelligẽdũ ẽ a græcis magis ligatũ. qa & ꝺsuetudo illa. quam supra diximꝰ. erat in ipo tpe sacrificioꝝ. A ña. n. ligabant. luue. Sed ꝓcul extẽsũ petulãs q̃tit hostia funẽ. Limosoq; la. utiẽ circũstantiis qbꝰ fuga uerisimilis fiat. Sæpe ãt sub alioꝝ põis poeta cãs exeqt nobiliũ ut hic Ma rii. Infra aũt Põpeii. ut lacet ingẽs in littore trũcus Per noctẽ ob. rẽ tpis ad psonam trãsfert ut matu tius uenit. & ẽ hõesta locutio. Si forte de. nec negat nec affirmat eos nauigasse. Ne aut eis det securita tem. aut ne falsũ sit qđ dixerat non posse nauigare græcos nisi homine immolato. ut illorum sit quic quid elegerint & artis ẽ in augustiis arguñtorũ uti ĩ certis sermõibus. Antiquam. carã. Cõmemorat aũt liberos & parentes, ut oñdat nõ se deseruisse ut ũlẽ

P auor. Metus formido acer ar bor.

ſed mortis fugiſſe terrore. Fors & pœnas.forte & pœnas.alii iũgũt forẽ & ut ſic forſan.Elicit miſericordiã oñ/
dẽs ñ hſe cãm redeũdi poſt mortẽ ſuoꝝ. Effugia nã ſugã & effugiũ dicimus ſicut lana & lãitiũ:ut ſi tibi lanitiũ
curæ. Piabũt:expiabũt & τανυσσων eſt:Na plerũq; ipiare ſignificat. Per ſiq̃.diaſyrtice irridet.Nã digna idi
gno luctu affecta.Miſereſcimꝰ ultro.aut p ſe plenũ ẽ:aut cohæret ſeqntibꝰ qa ñ ꝓt ꝓmis.Dicĩus.n illã rẽ:& il/
lius rei miſereor:ñ ãt illa. Vltro ñ ſpõte:Nã iã rogauerat.Sed iſup ab ultra qa pluſq̃ rogauerat ꝓſtiterũt. Mãi
cas atq; arcta.aut epexegeſis ẽ arctas mãicas:aut utrũq; hũit. Quiſqs es.licet hoſtis ſis:& ſũt ut hẽmus ĩ Liuio
uerba ĩperatoris trãſfugã recipiẽtisĩ fidẽ:Quiſqs es noſter eris.Itẽ uigilas ne deũ gẽs:uerba ſũt:qbꝰ põtifex ma
ximus utiẽ ĩ puluinaribꝰ:qa uariã ſciẽtiã ſuo ĩterit carmini. Hĩc iã.atq; ex hoc tpe aut ex hac oratione:aut ex
eo quod te dicis Vlyxis factione laboraſſe. Ediſſere uera.Hic diſtinguendum Vera enim audire deſiderat.
DO.Fugi.nõ culpã criminis ſed inocẽs crudeliſſimã mortẽ.Ne ea gauderet inimicus & ne qs q̃rat quõ po/
tuerit fugere addit uincula rupi. Limoſoq; la.limus.n.& lacus ſuffragabãt ne poſſẽt inſequẽtes intrare.Poſuit
& noctẽ:nã & tenebræ adiuuabãt. In ulua.timiditatẽ maximã ſimulat:ut cũ in loco eẽt ad quẽ nulli eẽt adi/
tus:tñ in eo q̃reret latebras.uluẽ dicũt rẽ quã uulgus budã uocat:Sed nihil intereſt q̃ ſpẽs ſit herbæ mõ illũ oc/
cultare poſſet.Vela darẽt.ut ofidat ſuos plus q̃ troiãos timuiſſe.Nec mihi:ponit cõſultationẽ quã in lacu hũit
hinc.n.niſi nauigarẽt erat periculũ uitæ.ſi nauigaſſẽt ꝓuabar ãtiq̃.i.magna ꝓſia.uel ãtiq̃.i.cuiꝰ affectũ diuturni
tas tpis accumulauerat & filiis.& parẽte & ſingula ſingulis dedit patriã dixit ãtiq̃ natos dulcis expectatũ patrẽ.
in qbꝰ rebꝰ occurrũt peiora:q; græci illos eẽt occiſuri pp ſuã fugã piãdã qđ erat neceſſariũ.hæc ãt omnia dcã
ſũt ut facẽt ueriſimilia q̃ fingebat. Per ſupos.quos ſi lãret ueritas. Per ſiq̃ ẽ q̃ r.ſciebat apđ ſe ſi eẽ fidẽ uſi arbi
trabãt apđ nullos eẽ.& cũ pſõa ſua eẽt odioſa:qa hoſtis mouet miſericordiã a ſuis calãitatibꝰ.pamꝰ ãt ut oĩa ue
ra elicẽt:depoſita regina aũẽte ut amicus cũ hoſte locutꝰ ẽ. Noſter eriſ apta bẽiuolẽtia cũ recipiat eũ pro ciue.
Mihi ſ.regi q poſtẽ tormẽtis inqrere ueritatẽ & ſimpliciẽ q̃ro. Mihi.q te ſeruaui & in meoꝝ nũerũ recipi.
CHR.Bis qnos.poetice:Nã orator nõ põit hoc noñ ꝓ nũerali niſi ſit bis ut ſingulis diebꝰ terni ueniebãt:& ni
ſi ſit nomẽ q̃ careat ſingulari.Nã tũc ſp põiẽ pro nũerali ut binas litteras & ternas nuptias. Prodere ſimplici
ter mãifeſtare ſignificat.& eſt ex pro & dare Pro.n.in cõpõne demõſtrat rẽ in prõptu & apto poni:ut promo
prodere Mors promulgo .Sed qñ q ſibi cõmiſſa mãifeſtãt fidẽ frãgũt:dicimꝰ prodere fidẽ frãgere. Mori .mors ẽ omnis ſe
patio aĩ a corpe.Cædẽ ãt & necẽ dicimꝰ cũ ui aĩa pelliẽ. Araꝫ.de q̃uide in bucolicis. Timebat ſibi timeo te uĩ
a te cũ formido ne dãnũ uis ue a te inferaẽ. Timeo ãt tibi.i.timeo ne tibi noceaẽ. Tulere.æquo animo paſſi ſũ
Nõ .n.lætati ſũt.In quo oñderet ipm eẽ ſuis odiũ.Sed tulere tãq̃ rẽ moleſtã moti miſericordia tulere tñ qñ ip
ſi ſe extra piculũ uidebãt. Inſãda nã nõ ex religiõe ſed ex crudelitate pabãt ſacra .Sallæ fruges.ſine ſale uita
hũana elegãtior eẽ nequit.Et ĩ aĩo ſales appellãt.Varo pulmẽtarii uice uſos ſale ãtiquos refert.Maxia tñ ĩ ſacris
apparet auctoritas:qm̃ nulla cõficiũt ſine mole ſalſa.Ait Pli.Salſæ ĝ fruges.i.moles ſalſa:Faciebant.n molẽ
i.pultẽ ex ſale & farina horna.i.huiꝰ anni. Antiq̃.carã. Quod te p ſupos .callide loquiẽ ut argui ñ poſſit.ait
n.nũina ſcire ueꝫ:Non aũt ſcire illũ ea nõ eẽ mẽtitũ.neq; dicẽ eẽ aliquẽ locũ incorruptæ fidei. His q.d. adeo
callide ut quẽuis decipere potuiſſẽt & cõmẽdat troianos a clemtia:Nam artis ẽ nos ſẽper ab ea uirtute auditoꝝ
res cõmẽdare qua cupimus illos in nos uti. Manicas :uincula manuũ Alias ornamtũ ueſtiũ circa manus ut &
tunicæ manicas & habent redimicula mittæ. Arcta
Interptatus eſt manicas in qua ſignificatõe põeret.
SER.Quo.qua cã:q̃ ĩ cõiecturali ſtatu ſæpe q̃riẽ:
cui rñdet ne recipiaẽ portis.Quis auctor . reſpõdet
Chalcas attollere iuſſit. Quid ue pe.ut placeẽ Miẽr
ua.Ignes:aut ararũ quas fugit:ut ſit execratio pp po
ſteriora .Vos aræ aut ſolẽ & lunã ſignificat.execra
tio ãt ẽ aduerſoꝝ deꝑcatio .Iuſiurãdum uero optare
proſpera. Teſtor mõ lura:alibi teſtificor: ut teſtor
ĩ occaſu ueſtro. Veſtrũ.n.ſydera eni ſcdm philoſo
phos dicũtur elemẽta & hẽre propas ptãtes. Enſes
inuidioſe ad pluralẽ trãſtulit:Terẽ.Nõ perpeti me/
retricũ cõtumelias. Vitæ.uel q̃ habenẽ ĩ honorem
deoꝝ:aut q̃ habẽt ipſa ſimulachra ut Virgineas an
ſi dire cõtĩgere uittas. Geſſi.pene geſſi. Fas. pe/
tit ueniã a diis ne uideatur proditur. Tacuit aũt hæc
anteq̃ audiret noſter eris.ſi.n.uolũtate proditor eẽt
occurrebat.illud Ciceroĩs Nemo unq̃ ſapiẽs prodi
tori credendũ putauit.Sacrata r.iu.ne ſcidat in ſacri
pœnam. Sũt eni tria militiæ genera . Plerũq; n.euo
cati d cũtur :& ſi ſẽ milites ſed ꝓ milite:Sal.Neu
qs miles ſiue pro milite.Itẽ ipe ab iis oẽs euocatos
& centuriones plerũq; tumultuarii. hoc eſt qui ad
unũ militant bellum plerumq; ſacro rogati qa poſt
electionẽ in rẽp.iurant et hi ſũt q hẽnt plenam mili
tiam.Nam qnq; & uiginti ãnis tenẽt.Hæc tria gña
tãgit Ver.ſacramti ĩ hoc loco.tumultuarii.ut ſimul
oẽ tũultu cõiurat trepido latiũ euocatõis Mittiẽ et
magni uenulus diomedis ad urbẽ. Odiſſe uiros.

Quo molẽ hãc mãis eq ſtatuere qs auctor
Quidue petũt quæ religio aut q̃ machĩa belli
Dixerat.ille dolis inſtructus & arte pelaſga,
Subſtulit exutas uinclis ad ſydera palmas.
Vos æterni ignes:& nõ uiolabile ueſtrum
Teſtor numen ait uos aræ enſeſq; neſandi
Quos fugi uittæq; deum quas hoſtia geſſi
Fas mihi graiorũ ſacrata reſoluere iura.
Fas odiſſe uiros atq; omnia ferre ſub auras
Si qua tegũt teneor patriæ nec legibus ullis.
Tu modo promiſſis maneas ſeruataq; ſerues
Troia fidem ſi uera feram ſi magna rependã.
Omnis ſpes danaum & cœpti fiducia belli
Palladis auxiliis ſemp ſtetit ipius ex quo
Tydides ſed enim ſcelerũq; iuentor ulyxes
Fatale aggreſſi ſacrato auellere templo
Palladium cęlis ſummę cuſtodibus arcis
Corripuere ſacrã effigiem manibusq; cruẽtis.
Virgineas auſi diuę contingere uittas

& hoc dyaſirriee: nã & ad græcos & ad troiãos põt referri. Si q̃ t. pp ea q̃ latẽt ī equo: Legibꝫ ullis. ſi græcoꝝ pp illud noſter eris. Si troianoꝝ qa græcus. Troia. nã qđ rex ꝓmittit: uideť reſp. ꝓmittere. Oís. i. d. a. ueris ĩcipit more ſuo: nã fauit græcis Mierua. & ereptũ erat palladiũ. Sed. n. hyſterõproterõ. ſed. n. ex quo ī pias Tydides. nã hyſterologia unius ẽ ſermõis: ut Tráſtra p & remos. Impius. pp uulnerata numia. Inuẽtor ſce. pp Palamedẽ occiſũ ſua factiõe. Auellere ſuitũ oñdit eẽ ſublatũ. Heléus apd Ariſbã captus a græcis ídi cauit p uĩ fata troiana. ĩ qbus erat palladiũ. Vñ dicit a Pyrrho regna meruiſſe. Quãq̃ ꝓſtiterit Pyrrho ut redi ret p terrã põdicẽs græcoꝝ naufragiũ: Tũc Diomedes & Vlyxes ſeu cuniculis ſeu cloacis aſcẽderũt arcẽ: & oc ciſis cuſtodibus ſubſtulerũt ſimulachrũ. Dať ãt his hoc negociũ qa fuerũt cultores mieruæ. Hoc deĩde hñs dio medes: ut Verg. tágit: & Varro deſcribit: credẽs ſibi nõ eẽ aptũ pp ſua picula trãſeũti æneæ offerre conatus ẽ. ſed cũ ſe ille uelato capite ſacrificás cõuertiſſet. Nautes qdã ſimulachrũ accepit: Vñ ñ iuliogꝫ ſed nautiogꝫ fami lia ſacra mieruæ habuit. uñ ĩ qnto unũ tritõia palas quẽ docuit. alii dicũt hoc ſimulachrũ a troiáis eẽ abſcõditũ intra extructũ parietẽ poſtq̃ troiã pitura agnouerũt & deiñ ĩ bello mithridatico a Fibria quodã rõano indicatũ romã ꝺuectũ eſſe: & cũ rãſum eẽt ibi ĩpiũ futurũ ubi & palladiũ adhibito Mamurio fabro multa ſimilia fcã ſũt. Sed uerũ agnoſcit haſtæ oculoꝝq̃ mobilitate: Vñ ẽ arſere coruſcæ lumĩbus flãmæ ſed ab uno tñ ſacer dore agnoſcit: Luc. Troianã ſoli cui fas uidiſſe mineruã. Dicũt alii unũ ſimulachrũ cœlũ lapſũ apud athenas. Alii duo uolũt hoc de quo diximus & illud atheniẽſe. Sacrã ef. quaſi cœlo lapſam.

DO. Quo molẽ breuiſſima ꝓpoſitio ſed pfecta. Quæſitũ ẽ equus eẽt factus. Cur tãtæ magnitudĩs. Quo au ctore. utrũ religiõis: an belli cã. Ille dolis. q. d. natura ſua & arte pelaſga mãdatis ſuoꝝ & oñdit illũ græcũ carere dolis. Vox æter. iurauit ſed ſubtiliter: Nã troiãos fallit: & nõ ꝓdit arcana ſuoꝝ. Adhibuit iuſiuradũ: qa nõ uidebať uerſimile illũ ſuoꝝ ſecreta ſine tormẽtis ꝓdere. Teſtatus ẽ igit nõ pp narratõis ueritatẽ ſed pp li cẽtiã q̃ſi ꝓditiõis. Fas mihi graioꝝ quaſi iã ipſe græcus ñ eẽt. uel illi eius ſocii nõ fuiſſẽt. Et liceat eos odiſſe q ciues mei eẽ noluerũt: Teneor patriæ plus ẽ uolũtateq̃ legibꝫ retineri. Alteꝝ ẽ ex ſtudio puræ mẽtis: alterũ ex neceſſitate. Tu modo. p. tu troia cõſeruatori tuo fidẽ ſerua. Repẽdã. q. d. tñ recipit q̃tũ dederat. i. ut ſalu tẽ mœreret ſalutis auctor. Oís ſpes. reſpõdit ultiæ pti: ut fallẽdi prõptior pateret occaſio. & prío unꝺ crimĩs iuidiã pluribꝺ crimĩbꝺ maculat ĩ Vlyxes & oñdit Mieruã grauiter iratã ſacrilegis. Inuentor ſcel q nũquã ĩ uenit qđ probari potuiſſet. Fatale ag. ſ. a tẽplo. In ſingulis ſingula ſũt genera ſacrilegii. Fatale in quo ſtaret fa tũ græcoꝝ. Dixerat. n. palladis auxiliis. Auellere. ut cũ ſacrilegio eẽt crimẽ uiolẽtiæ. Palladiũ. cũ põdere pronũciãdũ In ipſo. n. nomĩe magnitudo numĩs exprimit. Quod uero de Mamurio dicit Seruius nulquã in palladio legit. ſed ĩ ãcili cælitus de lapſo: de quo ſuo loco dicemus. Cæſis ad ſacrilegiũ accẽdit hõicidiũ cũ illi hũitatis cã: & nũinis ueneratõe leui. neqdẽ iuria cõtigi debebãt. Augeť homicidiũ ex merito ꝓſonaꝝ: qa cu ſtodes neq̃ eſſent electi cuſtodes niſi probatæ uitæ. Vide ãt exaggeratiõnẽ criminis. Aggreſſi ſũt tẽplũ ſacratũ quod ingredi quãdoq̃ ſine ueneratiõe nefas eẽt. Cuſtodes cæli. & uſq̃ ad ipſũ ſimulachrũ gradati uentũ. Vi ſum nefariorũ oculis & pollutis humano ſanguiue manibus tactũ: neq̃ ſolum corpus ſed uultus et uirginales uittas. quas in capite geſtabat: inceſtare ſũt auſi.

CHR. Quo molẽ ex curſu & celeritate iterrogatiõis exprimit cuditas rẽ itelligẽdi ĩ Priamo Nã & breues clauſulæ ſunt & ſine copula. et paucis uerbis multa cõplectit. Molẽ & immanis. Exprimit magnitudinẽ imẽ ſam. Hãc quaſi tantã et tam mirabilem. Statuere uero firmitatẽ oñdit. Quis auctor. cũ ſtupore profer. q. d. nõ potuit nõ eſſe magno ĩgenio. Auctor ãt cõis generis eſt. Dolis. dolus eſt mentis calliditas ab eo q̃ deludat. Teſte ãt Feſto ĩ malis ſolũ nũc utimur: apud ãtiquos uero ẽt in bonis: Vñ adhuc dicĩus ſine dolo malo. Te ſtor. in teſtimoniũ uoco: ut Teſtor utrũq̃ caput Alias teſtificor. alias teſtamẽtũ cõdo. Vos æterni ignes. apo ſtrophe ut uides utit ĩ hoc loco. apoſtophæ ãt maiorẽ habet uehemẽtiã q̃ ſi dixiſſet teſtor ignes & aras. Quos fugi. cũ horrore piculi ꝓnũcia. Fas. repetitio & diſſolutio. Et hæc tota teſtificatio attentos facit ex magnitu dine ĩuocatiõis & beniuolos & demõſtratiõe ſui piculi: qa citať cõmiſeratio. Habet & ſũmã uim apoſtrophæ: p ſertim ſi ad res in mutas cõuertať ſermo: ut Dulces exuiæ dũ fata deuſq̃ ſinebãt. Et Turnus Tuq̃ optia ferũ Terratene. Fas odiſſe. fas diuina. lex eſt: ut ius humana. auxeſ s ergo eſt quod nõ ſolũ lege hũana ſed quod plus eſt diuina liceat nõ ſolũ deſerere: ſed odio habere. Troia. troiãe populẽ: ut iã nũc intelligať quod ſibi ꝓmiſſum eſt a rege q ꝓſonam populi ſubſtinet: ꝓmiſſum eſſe a populo. Oís ſpes: ergo hoc ſublato nulla alia ſpes re linquebať. Stetit. q. d. ueluti fundamentũ penitus hæſit. Dolus

Ex illo fluere: ac retro ſublapſa referri
Spes danaum: fractæ uires: aduerſa deæ mẽs
Nec dubiis ea ſigna dedit tritonia mõſtris:
Vix poſitũ caſtis ſimulachrũ: arſere coruſcæ
Luminibus flãmę areſtis: ſalſuſq̃ per artus
Sudor iit: terque ipſa ſolo (mirabile dictu)
Emicuit parmãque ferẽs haſtãque trementem
Exemplo tentãda fuga canit æquora calchas:
Nec poſſe argolicis excindi pergama tælis:
Omnia ni repetant argis. numenque reducãt
Qđ pelago & curuis ſecũ aduxere carinis.

SER. Ex illo facto uel tẽpore. Fluere. medium eſt hic habet retro. alibi cõtra: Saluſtius. Rebus fu pra uotũ fluentibꝺ: Auerſa. pp illud máibuſq̃ cu. Tritonia quaſi terribilis ἀπο τρίειν. i. timere uel ſe cũdũ Lucanũ: Et ſe dilecta tritonida dixit ab unda Eſt ãt antonomaſia: qa propriũ eſt minerua. Vix mox. Salſus. ne forte aliter niſi in ſimulachro ĩtelli gereť et ſignificat ſudor laborẽ futurũ. Enicuit. q̃ſi q̃ ĩuita cõſiſtebat. Argis aduerbiũ in loco. Repe tant. ex more romano: qui ſi male pugnaſſent redi bãt. ut rurſus captarẽt auguria. Reducãt. recõciliẽt Arma. artificioſe iniicit de futuro metum ut præſen tem firmet ſecuritatẽ. Improuiſi a. ſicut factũ eſt Digerit o. interpretať numinis commotionem. anti qua relig. fauore priſtino. Nã ſi ueſtra. m. occurrẽ rebat. n. exurẽdũ equũ ſi ĩtro ĩferri nõ poſſẽt. aliã aſi

aticos. Pelopeia.argiua a Pelope. Noſtros ne. q̃ſi troianus logꝫ & diaſyrtice tſi. Periuri.i uerbo r.remouet.Peiero.n.dicimus. Credita.r.aut fide hita .aut ei cõmiſſa res p. Dolis fuit g̃ turpius græcis uiciſſe dolis:q̃ troiãis uici. Coactis.ſic Teren. Vna me hercle falſa lachrymula:quã oculos terẽdo miſere uix ui expſſerit. Lariſſæus.Achilles:a uicinitate.Náphthius fuit utraqꝫ tſi i theſſalia ẽ. Hic. tũc.Maius m.m nã apud ãtiquos ab iſdẽ icipe uitiolũ ñ era:ut & ſale falſa ſonabãt.& caſus caſſãdra canebat.Laocoon ut ait Euphoriõ poſt aduẽtũ græcorũ ſacerdos neptũni lapidibus occiſus ẽ:qa ſacrificiis ſ̃ ꝓdixit eoꝝ aduẽtũ.Poſtea diſcẽdẽtibus græcis cũ uellent ſacrificare Neptũo laocoon thymbræi apollinis ſacerdos ſorte ductꝰ ẽ.ut ſolet fieri cũ certus deeſt.Hic piaculũ cõmiſit aſi ſimulachrũ numinis cũ uxore coeundo:& ob immiſſis draconibus cũ filiis interemptus eſt.Sed poeta hanc rem interpretatur ad troianorum excuſationem.

DO.Ex illo fluere .nã ſupra dixerat Palladis auxiliis ſemp ſtetit.Cũ g̃ irata eẽt cæpit fluere. Aduerſa duoꝝ ſceleratorũ cõmiſſo omnibus irata ẽ. Vix poſitũ .ſigna ſũt qbus oſtẽdit iram.Primũ ſlãmæ in oculis inanimatis.Sudor. Secũdũ ſignũ. Non põt ex ſimulachro fluere:niſi portẽdit malũ.Idẽ dicas de motu ſimulachri. Paruã .f.h.q.t.manifeſtum ſignũ ſe hoſtem ꝓfiteri deam. Arma.q.d hoc cõtra troianos ut reliqua faciat ueriſimilia. Capti.d. Non poterat obiici troianis cur ita creduli fuiſſent. Quia iurauit:& qa lachrymas ueras credidimꝰ eẽ. Ergo nõ uirtute non numero hoſtium : nõ diuturnitate belli ſed inſidiis uicti ſumus. Hic aliud m nam uchemẽter dolos poterat cõfirmare hoc mõſtrũ.

Et nunc quod patrias uẽto peciere mycenas:
Arma deoſq̃ parãt comites pelagoq̃ remẽſo
Improuiſi aderunt.ita digerit omnia calchas
Hanc pro palladio moniti pro numine læſo
Effigiem ſtatuere:nefas quę triſte piaret
Hanc tamẽ immenſã calchas attollere molẽ
Roboribus textis cœloq̃ educere iuſſit.
Neu recipi portis.aut duci in mœnia poſſit:
Neu populũ antiqua ſub relligione tueri
Nam ſi ueſtra manus uiolaſſe dona mieruæ
Tũ magnũ exitiũ quod dii prius omẽ i ipſũ
Cõuertãt priami imperio phrygibuſq̃ furẽs
Sin manibus ueſtri ueſtrã aſcendiſſet i urbẽ
Vltro aſiam magno pelopea ad mœnia bello
Venturã & noſtros ea fata manere nepotes
Talibus inſidiis periuriq̃ arte ſinonis
Credita res captiq̃ dolis lachrymiſq̃ coacti.
Quos neq̃ tydides nec lariſſęus achilles:
Non anni domuere decem non mille carinæ
Hic aliud maius miſeris multoq̃ tremendũ
Obiicit magis atq̃ iprouida pectora turbat:
Laocoon ductus neptuno forte ſacerdos

CHR. Sublapſa.retro & ſub & re interitũ ſignifi/cant. Cum n.res aut retrocedit aut deiicitur ad introitũ tẽdit. Nec dubiis nõ fuit difficile cognoſcere iratam deam:quia.ſigna dedit manifeſta.Quotpe Ilus Trois filius iliũ cõdidit:quod fuit anno fere ſeptimo ſupra tria milia & octingentos poſt mundi initium aiunt breue ſcutum de cœlo lapſum in templum quod in arce condebant:idq̃ palladium eſſe uocatum & elegiſſe ſibi locum in media æde cui adhuc ſuperinductæ regulæ non erant.Id ſignum ligneum fuiſſe multi tradiderunt.Hoc igitur allecto per illecebras theano cuſtode Antenorem accepiſſe uolunt & græcis tradidiſſe.Calliſtratus autem de ſamothracia ſcribens & Satyrus ut refert Dionyſius:dicunt Chryſantem pallantis filiam cum nuberet Dardano attuliſſe palladis munera. Hæc autem fuiſſe palladium & magnorum deorum ſimulachra. Deinde Dardanum diluuium fugientem arcadia profectum tuliſſe in ſamothraciam :ibique illis templum ſtruxiſſe.Mox cum maiorem partem populi tranſuexiſſet in aſiam ſacrificia ac cerimonias ſamothracibus reliquiſſe:palladia uero & deorum imagines ſecum aduexiſſe & ex oraculo accepiſſe urbem illam duraturam in qua hæc permanerent :ac propterea urbem condidiſſe : & a ſe denominaſſe:& in ea collocaſſe. Condito deinde ab eius poſteris ilio: eo eſſe tranſlata. Poſtea uero capta urbe inferiore Sicam dominum arcis factum ſubſtuliſſe ex adytis ſacra :& quod ſupererat palladium : Nam alterum Vlyxes & Diomedes furtim urbem ingreſſi abſtulerant. Aretinus eodem Dionyſio teſte ſcribit palladiũ a Ioue Dardano datum & locatum in loco inacceſſibili.Sed fabricatum aliud ad eius ſimilitudinem : & poſtum & hoc eripuiſſe græcos.illud accepiſſe æneam.Alii ſcribunt palladium abſconſum ab ilionenſibus in cauernis.ne hoſtes eriperent :& poſt multas ætates a Fimbria quæſtore.cum ilium expugnaſſet.ablatum . ac romam peruectum .Seruabatur autem in templo Veſtæ:quod erat inter capitolium & palatium.quo incenſo.L. Cecilius Metellus illud liberauit .ipſe ignis ardore cæcus euaſit ſyluius autem ſcribit cum Diomedes in urbe quam in apulia condebat palladium collocare uellet monitum eſſe a dea nocturna quiete.ut in latium ubi uera erat numinis ſedes illud deportaret.Detulit diomedes & palladium tradidit. Tritonia.de hac dea inſuperatione deprimitur et minuuntur uires. Auerſa deæ mens .cauſa quare amiſſa ſit ſpes. Sudor. quod calamitates portendere etiam in georgicis oſtendit. Et mœſtum illachrymat templis ebur æraq̃ ſudãt. Tẽtãda.q.d.quãuis alias non ſucceſſiſſet .ut ſupra æpe fugam danai troia cupiere relicta: Et ſæpe illos aſpera ponti intercluſit hyems. Numen.præſentiam et fauorem. Hic aliud maius oſtenderat.hactenus uirtute ñ potuiſſe ſuperari troianos:deinceps neq̃ prudentia quidem uictos fuiſſe demonſtrat.Non.enim a Sinone decipi potuiſſent:Nam non temere illi credidiſſent.aut decepti fuiſſent .niſi deorum ſtudium contra illos niteretur obiicitur percuſſoris Laocoontis interitus.

SER. Solennes aras. anniuersario sacrificio religiosas: Dicimus sacrificiũ solenne: & aras solennes: ut apricũ & hoĩem & locũ: Per apricos meminisse senes: Horatius Cur apricũ oderit campũ. Ingentem ut alio loco lã cor nuperat. In sacrificiis enĩ certis numĩbus certæ ætatis aĩalia mactant̃. Gemini duo: uel similes. Angues. angues aquarũ sunt: serpẽtes terrarum dracones tẽploꝝ: ut ĩ hoc loco apparet sed nõ obseruatur sp. lubæ. cristæ aut barbæ. Sanguineæ. sanguinei coloris. Legit: trãsit: ut. Littora epiri legimus. Sinuar. In signũ curua Suffecti: ꝑ ĩfecti: ut cõnixa pro enixa. Sibila. sibilãtia: & participiũ ẽ. Nã nomẽ sibilus dicit̃. Vibrãtibꝫ: mobilibus. Nullum enim animal tãta celeritate linguã mouet: ut triplicẽ habere uideat̃. Spiris nodis. uñ & bases colũnarũ spiras dicũt. spira ꝓprie uolubilitas funiũ. Squamea pro squamosa. Atro: ut Pallida mors: tristisq; fenectus. Qualis mugitus. i. tollit. Facta aũt cõparatio est ꝑꝑ sacerdotis ꝑsonã. Incertã dubie illisam. q̃ nõ haberet mortis effectum. Lapsu. labi ꝓprie serpẽtũ est. Delubra. delubrum dicit̃ qđ uno tecto plura amplectit̃ numĩa: qa uno tecto diluit̃. ut capitoliũ in quo ẽ Iuppiter: Iuno & minerua. Alii dicũt delubrũ eẽ locũ ante tẽplũ ubi aqua currit a diluendo. Est ãt synecdoche. i. a parte totũ. Sæuæ. fortis aut nobilis. Sub pedibus: maioris simulachri qđ ab oĩbus uidet̃. Nã qđ colit̃ & breue est & latet sicut palladiũ fuerat. Clypeiq; sub o. ut maxima pars in spiram collecta sit añ pedes. Colla uero cũ capitibꝫ erectis post clypeũ. i. inter scutũ & simulachrũ hẽbãt: ut ẽ ĩ tẽplo urbis romæ Nouus. magnus ut pollio & i. f. n. c. Insinuat pro ĩsinuat̃. Scelus. suppliciũ: antecedẽs ꝑ cõsequẽti. Expendidisse: tractũ a pecũia: Nã apud ãtiquos oẽs pœnæ pecuniariæ erãt. Sedes. ꝑ hoc ofidit domũ Mineruæ. Orãda. placãda. Muros. superpositos portæ scæ. Mœnia p. patefacta porta uel diruta interiora urbis sunt nudata. Accingunt operi. præparant se ad opus.

anguis
Serpens
dracões

labi
delubrũ

Solẽnes taurum ingentẽ mactabat ad aras.
Ecce ãt gemini a tenedo tranquilla per alta
Horresco referens immensis orbibus angues
Incumbunt pelago: pariterq; ad littora tẽdũt
Pectora quorum inter fluctus arrecta: iubęq;
Sanguineæ superãt undas pars cætera põtũ
Pone legit: sinuatq; immensa uolumĩe terga.
Fit sonitus spumante salo: iãq; arua tenebãt.
Ardentesq; oculos suffecti sanguine & igni.
Sibila lambebant linguis uibrãtibus ora.
Diffugimus uisu exangues illi agmine certo
Laocoonta petunt: & primũ parua duorum
Corpora natorum serpens amplexus uterq;
Implicat & miseros morsu depascit̃ artus.
Post ipsũ auxilio subeũtẽ. ac tela ferentem
Corripiunt: spirisque ligant ingentibus & iã
Bis mediũ amplexi: bis collo squamea circũ.
Terga date superãt capite & ceruicibus altis
Ille simul manibus tendit diuellere nodos.
Perfusus sanie uittas atroque ueneno.
Clamores simul horrendos ad sydera tollit.
Qualis mugitus fugit cum saucius aram
Tauros & incerta excussit ceruice securim.
At gemini lapsu delubra ad summa dracões
Effugiunt sæuæque petũt tritonidis arcẽ
Sub pedibꝰque deę clypeique sub orbe tegũt̃
Tũ uero tremefacta nouus ꝑ pectora cũctis
Insinuat pauor. & scelus expendisse merentẽ
Laocoonta ferunt sacrũ q cuspide robur
Læserit & tergo sceleratam intorserit hastam
Ducẽdũ ad sedes simulachrũ: orãdaque diuæ
Numina cõclamant.
Diuidimus muros & mœnia pandimꝰ urbis.
Accingunt oẽs operi pedibusque rotarũ:
Subiicinut lapsi & stupea uinculla collo

DO. Sorte. in qua fuerat arbitriũ diuinũ Ergo debuit nisi fuisset futurũ exitiũ publicũ seruare sacerdotẽ diuina uoluntate ductũ & nõ arbitrio hũano mactantẽ taurũ ingentẽ. i. excellentẽ hostia. Ecce autẽ. ꝑ hoc significabatur hostes uenturos a tenedo Ecce semꝑ ponitur ubi res horrenda & repentina significatur. Festinatio autẽ & oculi ardẽtes & liguæ mobilitas demõstrabãt alicui illos laturos interitũ. Agmine. agmen dicitur actus serpentum. Cursus. n. et iter pedum ẽ quibus carent serpẽtes. Laocoonta. exprimitur deoꝝ impietas. sacerdos. enim ĩ ipso sacrificio petitur: sed primo ĩ eius cõspectu filii crudelissime ĩterficiuntur paruuli & ĩsontes. Cætera serpentũ descriptio crudelitatẽ designat. Qualis mugitus: allusit ad taurũ quia sacrificabatur taurus Tollit. bis accipe tollit laocoon: tollit taurus. Et gemini. nõ inertia sua decepti sunt a sinone: sed iniquo deoꝝ studio præsertĩ Mineruæ: Petitus est laocoon q equũ uulnerauerat. Et dracones ad simulachrũ deæ refugerãt. Tũ uero. tũ magis. Nam supra dixerat horresco referẽs. Et scelus: nã ex hac cõiectura argumẽtũ ducebãt. Ducãdũ ad sedes. eã oĩum ex corde Laocoõtis fuit snĩa & cõcordi uoce clamabãt: Diuidimꝰ muros. plẽa describitur troiãoꝝ demẽtia: Nã quo tꝑe bellũ nec positũ fuerat nec sopitũ muros. diuidebãt. Omnes. Ne qs a nefario ope abesset. Pedibusq; q. r. q̃rebat celeritas ut q̃primũ ĩmitteret̃ ĩteritꝰ. CHR. Improuida p. improuida dixit: quia oĩa repentina maiores ꝑturbationẽ afferũt. Ci ĩtuscul. Sed diligẽt̃ cũ nec opinatoꝝ naturã cõsideres: nihil aliud reperies nisi oĩa subdita uideri maiora: & qdẽ ob duas cãs. Primũ q̃ quãta sint q̃ accidũt cõsiderandi spaciũ nõ dat̃. Deiñ cũ uideatur ꝑcaueri potuisse si ꝓuisũ eẽt quasi culpa cõtractũ malũ ægritudinẽ acriorẽ facit: Quod ita esse dies declarat quæ ꝓcedens ita mitigat. ut iisdẽ malis manentib s non modo leniatur ægritudo sed in plerisq; tollitur. Aras. de his dictũ in bucol: Mactabat. mactare est magis augere. Vñ qa sacra rẽ augent hostiæ non cædi sed mactari dicuntur. Inde in abusu est mactare pro interficere. Pone. a tergo. ut Pone subit coniunx. Describitur autem aduentus draconem. ut Horrorem incutere possit. Sanguine & igni. micanti & ardenti rubore. Vibrantibus crebro mobilibus. Diffu

mactare

gimus .magnus effectus horroris.i.in diuersas partes fugimus .Nam in summa trepidatione.unusquisque si bi consulit: & eo fugit quo cõmodius putat posse fugere nõ habita reliquoꝝ ratione. Exágues .& hoc a metu ẽ.nõ quia sint sine sanguine: aut iportat uocabulũ: sed quoꝝ ságuis relictus exterioribus partibus ad cor cõfugerit. Illi.hinc maxima fides uelle.deos uulneratũ equũ ulcisci: cũ ex oĩ turba solũ nullneratorem peterent. Spiris. spira basis columnæ ẽ unius tori aut duorũ .Itẽ genus opis pistorii.Itẽ funis nauticus ĩ orbẽ cõuolutus .Ennius uero hominũ similitudinẽ spirã uocauit. Ait Festus. Spirulã appellãt catellam siue aliqd huiusmodi qđ circa collũ ponũt mulieresut est apud diuum Hieronymũ.Denique spira est cũ longior res ita ĩ gyrũ complicaẽ ut inde plures fiant circuli.Sed differt a circulis: qa circuli in seipsos redeũt .Spira cũ ipse orbis ad pricipiũ suũ rediit non definit in eo: sed sumit principium alterius orbis. Circũterga dati.i.circũdati. Nodos.Nexis. Spira

Qualis: Simile est. Simile autem habet exemplum parabolam: & imaginem .Ab omnibus his indignatio elicitur & misericordia.In exemplo misericordia.sic Anthenor potuit mediis elapsus achiuis Illyricos penetrare sinus: Item si potuit manes accessere coniugis orpheus.Indignatio sic Pallas ne exurere classem argiuum .In parabola est misericordia: Qualis populea :mœrens philomena sub umbra Amissos queritur fœtus.Et hic Qualis mugitus.Indignatio autem ut Ac ueluti pleno lupus ĩsidiatus ouili Cum fremit ad caulas .Imago autẽ misericordiam cum aut forma corporis absentis scribit: ut est. Sic oculos sic ille manus sic ora gerebat. Aut illa quæ nulla est fingitur: ut Quam fama secuta est Candida succinctam latrantibus inguina monstris Dulichias uexasse rates.Et ascisa uadit discordia palla & consanguineo gaudens bellona flagello. Delubra .Delubra Varro in octauo diuinarum rerum alios ait existimare locum in quo præter ædem sit area assumpta deorum causa ut est in circo flamineo louis pistoris. Alios locum in quo dei simulachrum dedicatum sit sicuti in quo cãdela ponitur candelabrum dicimus & hoc ille affirmare uidetur & hoc hic tangit poeta. Nam dicit Sub pedibus quæ deæ. illud superius tangit in quarto ut principio delubra adeunt pacemque per aras exquirunt .Et ut aram ibi deorum causa assumpta esse ostendat ait paulo infra aut ante ora deum pingues spatiatur ad aras . Hæc ex Macrobio. Festus autem ait delubrum fustem esse deliberatum.idest decorticatum quasi sine libro idest cortice quem uenerabantur pro deo :Plinius ait mirum uideri: cp cum statuarum origo ita uetusta sit.simulachra tamẽ deorum lignea Potius aut fictilia in templis usque ad deuictam asiam dicata fuisse.Eusebius autem pamphilius scribit idem additq; ex ligno Apollini primam in delo statuam fuisse ex ligno palladi: quod deinde apud athenienses fuit.Item lunoni apud samios.ut refert Callimachus .Peras qui primus lunonis argolicæ templũ condidit ex piri trunco ipsius deæ simulacrum finxit .Plato in legibus uetat simulachra deorum ex terra fieri quoniam deorum sit pauimentum .Vetat ebur quia animam deposuit.unde ad deorum simulachra ineptum est: Aes & ferrum belli sunt instrumenta aurum & argentum etiam inutile quia infecundæ terræ colores purabant: Vel quia inuidiosa possessio est. Conclamat .non enim ut supra diuisæ sunt sententiæ: sed omnium una est. Diuidimus.plena amentia troianorum sed quæ deorum ira proueniret: ut nec fatorum sepulchri non frangendi meminerin nec aduerterint non esse pp hostilem metum mœnia diuidenda. Vnde exprimit quod dixit. Et si fata deum si mens non leua fuisset. Ligneæ statuæ

SER. Intendunt. Ligant. intendũtq; locũ sertis. Sacra c. Hymnos dicũt. Minãs eminẽs: uel imitãs. O patria. exclamatio qđ tãta fuerit uis cõsecratiõis ut ẽt post ꝓphanationem hostes ab ĩgressu uetaret. Nam sepulchro Laomedontis supra portam scæã colloca/to tuta erant fata troiana. Inclyta.b. Quia mysiã totã superauerat. Quater: sæpius. Immemores.ĩ prouidi. aut nõ memores oraculoꝝ. Tũc etiã .nã sæpe alias & Helẽa ueniẽte ꝺdixerat. Dei: apollĩs q̃ sub spe coitus diuinitatẽ dedit: deiſſ deceptus fidẽ uera dicẽti substulit. Festa.q̃ festos ĩducat dies: ut laurus: oliua hedera. Velamus.ut uictori uelatũ auro uictisq; iuuencũ. Vertit̃.In aliã speciẽ cõmutatur alias semp uertit̃ cœlũ . Ruit.nascit̃ de ocea no.ideo ruit.quia altius ẽ mare q̃ terra. Vmbra.s. terræ & ẽ diffinitio noctis. Myrmidonũq; .a generalibus ad spãlia uenire uitiosũ est nisi redeat ad cãm ut hic. Per mœnia p domos.ut et mœnia pãdimus urbis. Phalanx.lingua macedonica legio ẽ.& ẽ a parte totũ.i.sinecdoche Ibat: ueniebat. Lunæ septima luna capta est troiæ cuius simulachrũ apud argos est cõstitutũ. Hinc est q̃ dicit oblati p lunã: & alibi p cæcam noctẽ. Tacitæ lunæ.aut noctis .aut physice quia cũ septem sint circuli & supremus .s. saturni uehementer sonet. reliq secũdũ ordinẽ luna: quæ ultima est minus sonat .Hoc idem uidemus in chordis cytharæ. Paris iniquus uoluntate numinũ nobis iniqua. Reddit.quasi debitor: ut redditus his terris .& Horat. Nauis quæ tibi creditum uirgilium debes finibus atticis Reddas.. Thessa/

Intendunt: scandit fatalis machina muros
Fœta armis pueri circũ innuptæq; puellæ
Sacra canunt: funemq; mãu cõtigere gaudẽt
Illa subit mediæq; minãs illabitur urbi
O patria o diuũ domus ilion & ĩclyta bello:
Mœdia dardanidę: quater ipso ĩ limine portę
Substitit: atq; utero sonitũ quat̃ arma dedere
Instamus tamen immemores cæciq; furore
Et mõstrũ infœlix sacrata sistimus arce:
Tunc ẽt fatis aperit cassandra futuris
Ora dei iussu non unquã credita teucris
Nos delubra deũ miseri quibus ultimꝰ esset.
Ille dies: festa uelamus fronde per urbem.
Vertitur interea cœlũ & ruit oceano nox
Inuoluens umbra magna terramq; polũq;
Myrmidonumq; dolos fusi per mœnia teucri
Conticuere: sopor fessos complectitur artꝰ:
Et iã argiua phalanx instructis nauibꝰ ibat

A tenedo tacitæ per amica silentia lunæ
Littora nota petens flāmas cū regia puppis
Extulerat: fatisq; deū defensus iniquis
Inclusos utero danaos & pinea furtim
Laxat claustra sinon. illos patefact9 ad auras
Reddit equus lętiq; cauo se robore promūt.
Thersādr9 sthenelusque duces & dir9 ulyxes:
Demissum lapsi per funē athamasq; thoasq;
Pelidesq; neoptolemus primusq; machaon.
Et menelaus & ipse doli fabricator epeus
Inuadunt urbem somno uinoq; sepultam.
Cædunt uigiles: portisque patētibus omnes

drus. polynicis & argiæ fi. Sthenelus. Capanei & euadnes filius. Vlyxes. Laertis & Anticliæ Neptolemus. sic uocatus: qa ad bellū ductus ē puer: dictus pus Pyrrhus a q̄litate capilloꝝ achillis & deidamiæ filius: Pelei & Thetidis nepos ex patre: Ex matre uero Lycomedis regis scyriæ ĩsulæ. Priusq; machaō. aut prīceps aut numeri sui. Nā p nūeros distixit. Vrbē. i. ciues. Cædunt uigiles. Nō actus sed officii nomē ē. Vigilas. n. capitolii significat. Nā paulo post Vix pmi plia tēdāt Portaꝝ uigiles. DO. Nos uelubra d. tāta amentia fuit: ut quo exitiū īminebat lætis frōdibus tēpla nō coronaremus solū: sed tegeremus deoꝝ: q una nobiscū pituri erāt Vertit. uersa re aliqua fundit. qđ ī ea erat. g̃ uersato cœlo qđ p̄bebat lucē tenebræ ex eo ceciderūt. Inuoluūt. nāq; ĩuoluta sūt nō uident. Fusi p. m. t. c. & labore trahēdi eq & tpe nocturno ĩciderūt ī sōnū. Ibat ĩproprie dixit de nauigatione sed adiūxit nauibus. Tacita p amica s. l. nullū ē scriptoris uitiū q nūc dicat silētia lūæ & supra meminerit tenebraꝝ. Nā ele gerūt eā nocte q̄ partim tenebrosa ocultaret ĩsidias partī aduenīēte luna illustris eēt. ut sine errore uenire. g̃ & notitia littoris & luna suffragabat. Flāmas. quo signo aduētū græcoꝝ cognoscēs Si non rē p̄ageret. Reddit. usus ē bono uerbo Nā quos occultādos tenebris accepat: reddit aeri. Vlyxes & ipse dux ītelligitur. CHR. Mediæq; m. il. u. Atq nondū ĩgressa erat: Sed illabit. & nōdū ĩgressa mediæ urbi minari uidebat. O patria. cū quattuor sint genera dicēdi: Copiosū Breue. Siccū: & Floridū noster Maro diuinitate ĩgenii sui singula p loci tpis rei ac psonaꝝ rōe adhibet. g̃ hic breui utit. ut ibi uenit sūma dies & alibi Et cāpos ubi troia fuit. O patria: o aliqū uocantis ē: ut O socii neq; n. ignari sumus añ maloꝝ: Et semp iūgit. uocatiuo: nisi p antiptosin ponat. p illo ntūs: ut pius Vos o pōpilius sāguis. qñ āt ñ uocat sed affectū uel admiratiōis uel exclamatōis exprimit & accusatiuo & uocatiuo iūgit. Accusatiuo Ci. O uariā uolucrēq; fortunā. ltē O me miserū o te ĩfelicē. Vocatiuo ut O nonæ illæ decēbris q̄ me cōsule fuistis. Sic & ī hoc loco admirat. & ĩdignat. & exclamat tā nobilem patriā ita infœliciter pisse. O litterā aliquot populi italiæ & maxime umbri & tusci teste Pli ñ hēbāt: sed eius loco. u. ponebāt: Ait pscianus. Inclyta. a græco ē κλεος. n. famā & gloriā significat. Ergo. n. ĩclytū dicius cuius fama plpicua illustrisq; ē. Quater. Ait Lactātius ī Statiū numeꝝ īparē p̄pa significare & diis p̄speris ascribi: Vñ illud nūero deus impe gaudet. Parē uero mortuis dari & Statiū cū aduersum augurīū significare dixisse. Quare axe sereno ītonuit: Sic & ī hoc loco Virgi. Quater posuisse. Addit pterea idē Lactā. Imparē nūerū a Pythagora repetitū eē masculinæ uirtutis & deoꝝ supū pp trinā regulā diuinæ rōnis. Quater. repetitio nūerus. ē q̄ sp orōnis pōdus affert. Atq utero so. q. ar. d. ex hac cōpone uerboꝝ citat sonū quē describit. Nā si recta p nūcietur sonitū quater arma debere Ipse quoꝝ cōtextus p nunciādo imitat sonitū armoꝝ. Cæciq; f. excusat quare īmemores fuerīt. Nā furor mētē auertit. Cassandra. De qua ī sequētibus. Festa. diē festū dicius hoiem uero festiuū. Dicitur āt festus a feria. In his. n. feriātur. i. ociātur hoies. Dies igitur aut festi aut p̄festi aut ĩterci si sūt. Festi ergo dicati sūt: Inq bus ĩsūt sacrificia: epulæ: ludi: feriæ. In p̄festis rē p. & priuatā gerere licet & fastos: comitiales cōperēdinos & pliares in se cōtinēt. Vtrūq; sic exp̄mit Plautus: Festo die si qđ prodegeris profesto egere licet nisi pepceris. Intercisi hoium deorū cōes sūt. In his cū hostia ceditur fari nefas ē. Intercisa uero cū fuerit & porrecta fari licet. Rursus cū adoletur: nō licet. ergo festi sūt cū est sacra celebritas. In qua aut sacrificia fiūt: aut diuinæ epulatiōis uel ludi ī honorē deoꝝ uel feriæ. Et de feriis dictū ē. Sūt pterea ī profestis dies fasti: In qbus ptori licet fari tria uerba do dico addico. Nefasti his cōtrarii sūt. Atri dies sūt infœlices q erāt postridie oēs idus, Immemores. ignari. Memoria. n. pro intelligētia ponitur. Terē. ī andria Misis nunc opus est tua mihi ad hāc rē exprompta memoria atq astutia. Vertitur iterea. Locus ex Homero. Ennius tñ uertitur iterea cœlū cū ĩgentibus signis. Legēdū puto simpliciter Vertitur cœlum. i. ex conuersione cœli fit nox. cum signum illud in quo erat sol ex uertigine cœli occideret: secūq; solē traheret. Nā ridiculū q̄d dicūt lōgo itinere lassatū solē cū ad ultimū cœli spatiū uenerit elāguescere ac tabefactū effare suo ignes. Ruit oceano nox. ut supra ostendimus poetā cōtextu uerboꝝ excitasse prenūciādo sonitū armorū quē describebat: Sic nūc monosyllaba dictione uersū ruere facit & uersu rē imitatur. Sic alibi procūbit humi bos. Facit āt rem uerisimilē. Nā lassitudo. Nox curarū solutio: & uinū profundū somnū īducere poterant. Phalanx. acies est macedonica: q̄ ut ait Liuius. nisi plōgis hastis uelut uallum ante clypeos obiiciat: ad quā rē libero campo opus est inutilis ē. Curtius āt ait. Macedones phalangem uocant peditum stabile agmen. Et Cæsar in commentariis ait heluetios: feciſſe phalangē: hoc est clypeorum cōnexionem: quæ etiam studio nuncupatur. Quapp & iuuenalis per trāslationem dixit lunctoq; umbone phalanges. Ait præterea Plinius phalangas significare fustes: qbus afri prœliū contra ægyptios primi fecerūt: Nonius uero phalangas esse fustes teretes: qui nauibus subiiciuntur. Posuit āt spēm pro genere. Silentia lunæ: cato de re rustica: Ficos: oleas: mala: pira. uites inseri oporet luna silenti post meridiem sine uento austro. Item prata primo uere stercorabis luna silenti. Pinea: uerū est quod Seruius dicit eē pernicios am arborem. Hinc græce φόειρ dicitur quia φόειρω corrumpo est. Homerus ī secundo οἰμώιτον ἔχον φόειρωνῆτορος ἀκρίτοφύλλον Toas. fi. Andrēonis ex ætholia. Machaō & podalirius æsculapii filii propē peritiam medicinæ ad bellum troianum sunt uocati.

SER. Cõscia cõiurata. Tps erat describit noctis initiũ. Alibi totã noctẽ: ut in ẽrto. Nox erat & placidã carpebãt: cũcta quietẽ Corpora p terras. Descriptiones ãt ꝑ reꝫ q̃litate uel tẽdũt uel corripiũt. Illo. n. loco ꝑ tẽtio ad iuuidiã Didonis ptinet ut uigiliaꝫ. Sũt ãt noctis partes scdm Varronẽ Vespa cõticiniũ itẽpesta gallicinium: lucifer. Diei mane: ortus meridies ocasus. De crepusculo uero ꝙ ẽ dubia lux: Nã creperũ dubiũ significat q̃ritt. Et licet utriq; tẽpori possit iũgi: usus tñ obtinuit ut matutino iũgat. licet Luc. dixerit Longa repcusso nictuere crepuscula phœbo. Mane uero a mano est: Nam manũ ueteres bonũ dixerũt. Serpit: Latẽtes mẽbris ifũdit. Insomnis. p somnos aut pro insomnis. p syneresim. Ecce Ponitur hæc dictio cũ aliqd repẽtinũ significat. Ecce manus iuuenẽ i. p. t. r. Visus. Nã somnia uidentẽ & nõ sunt. Quod paulo post dicit. Effert penetralibus ignẽ cõfirmãtis est: Nã illud fuisse ueꝫ cõtẽdit. Raptatus: Frequẽtatiuo utit: ut supra Ter circũ iliacos r. h. m. Bigis: Secũdũ artẽ locutus: Nã quæ de pluribus cõstãt pluraliter ꝓferũtur. ut bigæ mappæ. Horatius tñ dixit Ne sordida mappa. Itẽ Statius Rorifera placidũ tenuauerat aera biga. Traiectus. l. Traiecta lora habẽs hei mihi. Versus ennii. Exuuias: Celauit mortẽ Patrocli ad laudis argumentũ. Phrygios ignes. Q ̃uibus protesilai nauis incẽsa est. Barba. in singulari numero hoĩum ẽ: in plurali brutoꝫ. Vñ dubitat de quibus dixerit Stiriaq; ipexis induruit horrida barbis. Pluria: ait Hom. i extictũ Hectorẽ oẽs tela iacere more maioꝫ. Vñ ẽ & bis sex thoraca petitũ pfossũq; locis pp duodecĩ ppos tusciæ. Duodecĩ n. lucumões q li gua etrusca reges sẽ tusci hẽbãt. Vñ ẽ gẽs illi triplex populi sub gẽte quaterni. Vltro. Nã ratio postulabat ut loqueret q uenerat. Spes si spes semp ifida sed i Hectore fidissima: Expectate: pro expectatus ãtiptitosis est. Fœdauit. Cruẽtauit. ut Sãguine fœdantẽ: & mãlit ĩ trãslatiõe: Nã supra dixerat O lux: ideo & serenos: & Salust. De nubibus fœdantẽ lumen. Ille nihil. s. ad interrogata. Vana: falsa. Gemitus. Nec. n. paruus dolor ẽ uiro forti fugam forti suadere. Sunt autẽ oẽs hic partes suasoriæ. Fugæ. propositio ẽ. Histr s. Vtile. Sat p. honestũ. Nam nemo põt cõtra fata. Hac. s. tua: ut & participẽ gloriæ faciat æneã: & ipse uitet supbiã. Sacra. s. q. t. c. t. p. Necessariũ. Sacrilegiũ enĩ est nõ liberare cõmẽdatos deos. Fatoꝫ co. possibile qa occurrebat hostis habet muros: & ideo dat comites deos Pererrato hoc uerbo ofidit erroris longinquitatẽ.

DO. Inuadunt. Ordo est Cedunt uigiles po. q. p. o. accipiunt s. a. a. c. iu. & deinde iuadũt urbẽ. s. u. q. s. Ne sit uitiũ: ut primũ inuadãt urbẽ: & postea reciant socios p portam. Primo n. patefactus ẽ equus deiĩ uigiles occisi & postrẽo p urbẽ sparsi sunt: & potuerũt ciues latere q duplici malo essent affecti uino & profundo sõno. Prima qes. excusat eneas: si somnũ ea hora capiebat qua oĩa aĩantia reficit sõnus. cuius initia tñ põderis hẽnt. & tãta ui mẽtes opprimũt: ut oĩ cura submota altius soporẽt. & cũ munus deoꝫ sit somnus ad refectionẽ nobis datũ: crimẽ nõ est si concesso tpe dormiatur. Visus adeẽ ostẽdit poetas nõ ueras sed uerisimiles imagines uideri cũ dormiẽtibus afferũtur. ex merore ãt & squalore imaginis ẽt si nihil uerbis nũciasset cõiectura colligeretur funesta portẽdere. Videbat. & hic ostẽdit imagines nõ eẽ ueras. O lux. errorẽ describit dormientis ut qđ optie quasi nescius iterrogaret. Heu fuge. uiro forti fugã suadet: quã nõ suaderet si supereſſet aliqd cui posset subueniri. Mox subnectit cãm q̃ oẽm uim desperatiõis continet. Heu fuge. ĩcipit recte a doloris signo Dolebat. n. ꝙ q debebat honori ad auxiliũ fugã suaderet uiro forti & ꝙ sic interierat tota res. ut nihil supereſſet qđ auxilio fulciri posset. Hostis h. m. secũda desperatio. Muros quibus se tutari potuissẽt. Ruit a. a. t. tertia desperatio. i. concidit iam cui potestas subuenerat. Sat patriæ p. q. d. ut primũ ueniſſe interitũ denotaret. Si pergama d. quasi dicat contra tantã uim nihil ualere humanã uirtutem: & probat. q si possent defendi: defensa fuissent hac. s. mea. Sacra d. p. non est ergo flagitium ꝙ fugiat. cũ patria suos deos fuga liberandos uelit nimiũ etiam religiosum probare uoluit cũ ipsis religionibus cõseruandis sit aptissimus aut etiã diis potiorem. Nullus enim cõmendatur infe iori. De his dii meminit in themate Inferretq; deos latio. Omni culpa uacat fugiturus: si fugam suadet ima-

Accipiunt socios atq; agmina conscia iũgunt
Tẽpus erat quo pria quies mortalib9 ægris
Incipit & dono diuum gratissima serpsit.
In sõnis ecce ãte oculos mœstissimus hector
Visus adesse mihi largosq; effũdere fletus
Raptatus bigis ut quondam: aterq; cruento
Puluere: perq; pedes traiectus lora tumẽtes.
Hei mihi qualis erat: quantũ mutatus ab illo
Hectore: qui rediit exuuias indutus achilli.
Vel danaũ phrygios iaculat9 puppib9 ignes
Squalentẽ barbam & cõcretos sãguine crines
Vulneraq; illa gerens quę circũ pluria muros
Accepit patrios: ultro flens ipse uidebar
Compellare uirũ: & mœstas exprimere uoces
O lux dardaniæ: spes o fidissima teucrum:
Quę tantæ tenuere moræ: qb9 hector ab oris
Expectate uenis ut te post multa tuorũ
Funera post uarios hominũq; urbisq; labores
Defessi aspicimus quę causa indigna serenos
Fœdauit uultus: aut cur hæc uulnera cerno
Ille nihil nec me quærentẽ uana morat
Sed grauiter gemitus imo de pectore ducẽs
Heu fuge nate dea: teq; his ait eripe flãmis.
Hostis habet muros: ruit alto a culmine troia.
Sat patrię priamoq; datũ si pergama dextra
Defendi possent: etiã hac defẽsa fuissent.
Sacra suosq; tibi cõmendat troia penates
Hos cape fatorũ comitis his mœnia quære
Magna: pererrato statues quę deniq; punto

go uiri fortis. & patria concedit fugam: & deorum ſacrorūq; ſocietas: Fatorū co. Adiuuabant tua fata cum tui comites fuerint. Quid. n. potuit æneas: ſi dii ipſi non potuerunt. Magna. quia magni ſunt dii: Et proponit ſpē futuri temporis: ut ſit tolleratio præſentis calamitatis. Perterrato ponto. ut oſtenderet ſe uera inſinuate. ꝑdixit proſpera. & his laborioſa addidit.

CHRI. Tempus erat piphraſis ē. Nā teſte. Quintiliano qcq̄d ſingularibus breuius pōt & cū ornatu lat ius oō piphrſis
diē phiphraſis ē latine circūlocutio diciē. Verū ut decorū hēt piphraſis: ita cū i uitiū ĩcidit piſſologia diciē. Quī Periſſo
tiliāus ait. Eſt ꝓterea chronographia. i. tpis dſcriptio. Sed ut ſemel rē totā exponā: reuolutio totius cœli. xxiiii. logia
horis abſoluiē. Duodecim. n. ſigna ſūt ī zodiaco: ac ſingula ſi ortū ſimul & occaſū cōſideremus: binas horas oc Dierum
cupāt. Hoc ſpaciū dies nūcupaē: q diuidiē ī lucē & ī tenebras: Sed tenebris nox nomē ē. Lux āt ꝓprie dies diciē diuiſio
M. igitur Varro ī ſecūdo rerū hūanarū libro diē ait q ex media nocte ad ꝓximā mediā noctem nati ſunt uno die Nox
nati dīr. Itē diciē ab occaſu ad occaſū ſolis atheniēſis diē finire. babyllonios ab ortu ad ortū: umbros a meridie
ad meridiē. Ergo tribunus pl. cui diē ītegrā ab urbe nō licebat: ſi poſt mediā noctē egreſſus añ aliā mediā noctē
reuerteret: diē ītegrū nō abfuerat. A media āt nocte īcipe. oīdit noſter poeta i. v. Torq̄t medios nox hūida curſus
Et ſæuus equis oriēs afflauit hanelis. Idē in vi. initiū noctis oīdit. Hac uice ſermonū roſeis. a. q. lā mediū æthe
reo curſu traiecerat axē mox addit Nox ruit æneas. Diei igiē ꝑma pars ē mediæ noctis inclinatio. Inde gallici
niū. Inde cōticiniū cū galli tacēt: & hoīes ēt tūc quieſcūt. Diluculū cū dies agnoſci cepit. mane dictū ꝙ ab īferis
locis. i. a manibus ueniat: aut uerius a noīe bōi hoīs. nā Ianubini manū bonū dicūt: cuius cōtrariū ē īmanis. Hic
meridies a quo cæterū tps occiduū diciē. mox ſuprema tēpeſtas: Vñ ē in. xii. tabulis Suprema tēpeſtas ſolis occa mane.
ſus eſto Deīde ueſpa a ſtella heſpo. Inde prima fax. Deinde cōcubiæ Deinde in tēpeſtas: q̄ non hēt idoneū tēpus manum
aliquid agendi. Noctu nomē poſuerūt priſca. Ennius in aīalibus. Hac noctu filopēdebit etruria tota. & Claudi
us. Senatus de noctu cōuenire. Noctu multa domū demitti: & nox pronoctu poſuerūt in. xii. tabulis. ut ſi nox
furtū fcm ſit. Si im occiſit iure cæſus eſto ubi ē im ꝓ eū. die quinti & die quinte dicebāt antiqui & quia una pars
eſt ſecunda ſyllaba naturaliter producta corripitur. Nā idifferēter e & i ponebant in fine uel here et heri. Die q̄r
tæ de futuro die quarto de præterito dicebāt. Mortalibus. ſubſtantiuæ poſitū. i. hoībus. Gratiſſima. ſuauis
n. ē ſomnus: & membra laboribus feſſa mire reſtaurat. Mœſtiſſimus he. ſomniandi ſpēs quinq; ſunt. Somnium Somniā
uiſio: oraculum: īſomniū. aut phātaſma. qđ Cicero uiſum appellat. Sed iſta duo ultima īterꝓtatiōe nō egent. qa di ſpēs
nihil diuinationis apportāt. Eſt. n. quotiens oppreſſi animi corporis ue aut fortūæ icōmodis qualis uigilātē ſa
tigauerat. talem ſe ingerit dormienti aīus. Lætus n. animus læta uidet mœſtus mœſta: aut deceptus in ſomno cō
traria. Sic corporis qualitatibus. nam cum cibo temeto ue grauati ſumus: aut ſuffocari aut exonerari uidemur.
ſi inanes cibo potu ue ſimus: aut deſiderare aut inueniſſe uidemur. fortuæ potētia aut minui aut augeri putamus
Diciē āt inſomniū nō qa accidat ꝓ ſomnū. ſed quia in ipſo ſomno tantū eſt. Cū aūt corporis humorū quies ē: ut
neq; bilis in nobis. neq; atra bilis. nō pituita. nō ſanguis exupet. aut degrauet. Neq; rurſuſ cibo potu ue egeat na
tura: Aut poſtremo nulla ꝑturbatiōe prematur aīus: nulla re angatur. nulla lætitiæ exultet nihil timeat. nihil cō
cupiſcat. Tūc mens ipſa noſtra. quæ diuina eſt: ab omni cōtagione corporis ſoluta. & per ſomnum libera in ſu
am naturam reuerſa pōt ex diuinitate ſua futura præuidere. Et aut apte ꝑuidet: ut eum apte aliquid aliquis lo
quēs nobis uera prædicit: & hoc oraculum appellatur. aut in ſomnis aliquid uidemus: & eodem mō quo appa
ruerīt euenit & hæc uiſio appellatur. aut nōnūquā uidemus quidem futura in ſomno ſed quibuſdam figuris in
uoluta atq; cōtecta quēadmodū filia Polycratis ſamii. quæ ꝓ quitem uiderat patrem Polycratem a loue lauari
& a Phœbo ungi: Quod ita euenit. nam cruci a præfecto Xerxis affixus & in patibulo relictus eſt. ac mox eius
cadauer pluuia lautū deinde a ſole pingui reſoluto punctum ē. Prædixit ergo uera ſomnium: ſed ea obſcura at
q; abdita fuerunt. Ergo. v. ſunt uiſionum ſpēs quarū duæ inſomnium & phantaſma falſæ ſūt. Oracula autē ui
ſio & ſomnium uere. In hoc autem loco & uiſio ſimul & oraculum fuit. Bigis. bigæ ſunt duo equi ſimul iū
cti. Itaq; neq; hoc neq; ille hoc nomine appellantur. ſed ambo ſimul. ſic & quadrigæ quattuor ſunt equi ſimul
iuncti. Ab illo hectore. Vnus eſt hector. nec mutatur eſſentia. ſed dicimus alium hectorem cum ita immuta
ta ſunt accidentia & qualitates ut alius ut alius appeat. Ignes nam primum appellentibus græcis obuiam ar
matus fcūs hector nauem Protheſilai. quæ prima littus tetigerat. excuſſit & uictoria lætus ad ſuos redit. Squa
lentem b. ex auli gelii ſnīa ſqualere dictū eſt a ſquamarum crebritate aſpitateq; q̄ inſerpentum & piſcium cori
is uiſuntur. Quicquid igitur nimis inculcatum atq; obſitum aliqua re eſt. et incutere facie noua horroꝛē uiſen
bus pōt id ſqualere dicebatur ita in re lucida ut ſordida in lucida poſuit poeta in ſequentibus per tunicā ſqualen
tibus ꝓ tunicā ſqualentem auro latus haurit aptū. Sic & accius in pelopedis eius ſerpentis ſquamæ ſqualido au
ro & purpura cōtexte. In ſordida hic g̃ ſq̄lentē b. i. ſordibus nimis ĩculcatam ei obſitam. ſed teſte eodem Gello
multo aſſiduoq; uſu ita contaminatum eſt hoc uerbum ut ĩam ſqualor de inquinamētis duntaxat dici cœperit.

Concretos. concerni dicitur res quæ ante fluxilis. uel ſua ſponte condenſatur et cohæret: ut ſāguis poſtquam cōcerni
de uenis egreſſus eſt. uel alia accedente materia. nam crines natura fluxiles impliciti ſanguine condenſantur &
cohærent. O lux ex Ennio eſt ille enim. O lux troiæ germanæ hector Quid ita cum tuo lacerato corpore mi
ſer. Lux ergo ad præteritum et præſens: ſpes uero ad futurum refertē. Vt. n. lux luce res reſtauratur. ſic egregiis
huius uiri facinoribus troianum imperium illuſtre redebatur: et ex his meritis omnis de futuro ſpes in eo repōe
batur. Quæ ante t. m. oſtendit naturam ſomniorum. Nam ſomniās non meminerat æneas hectorem occubu
iſſe: nec ab Achille confoſſum. nā quæ ſupra ait Vulneraq; illa gerens. et cætera huiuſmodi ex uigillantis me
moria ad præſens narrat. Vt. admirantis eſt ut ī buccolicis expreſſimus. indigna. nam digne non poterant
fœdari optimi uiri uultus. eſtq; uniuerſa hæc iterrogatio pronuncianda cum ſummo dolore ac ſtupore. Eti
am adhuc ut placido ne ēt pugnabis amori. Hac. ſ. mea. q. d. adhuc uiuerem ſi fata troiam defendi uoluiſſēt
Vel dicimus et hac. q. d. hac quoq; tua dextera quanuis ego ſpes fiducissima occubuiſſem. Suos. recte ſuos.

Nãillos ex ſãothracia ĩ phrygiã trãſportauit Dardãus. Et ut addã aliqd ad ea q̃ ĩ ſuperioribus dixi & penatibus Refert Dionyſius penates. q in græcã lĩguã trãſferũt: alios patrios: alios genethlios, alios etheſios: alios mychi os. q̃ſi arcanos. alios ercioſ fortaſſe q ĩ occulto cõcluſſi eſſent appellaſſe. De figura aũt & forma eoꝝ refert Timæus hiſtoricus lituos ferreos & æneos & troianũ uas qdã fictile eẽ ea q̃ in occultis & recõditis lauini iacẽt ſacra. Dionyſ. ãt ſcri. ſe romæ uidiſſe tẽplũ apprime tenebroſũ: neq; tñ magnũ: in quo ſitæ ſũt deoꝝ troianorũ ſimulachra: q̃ iſcriptionẽ hẽnt d. pẽates. Sũt ãt duo adoleſcẽtes q ſedeãt pila tenẽtes militari hãtu. Refert idẽ Dionyſ. cõſtructa iã alba trãſlatos fuiſſe lauinio albã deos ipſos quos æneas ex troia aduectos illic collocarat. Veꝝ ſeqnti nocte q̃is clauſo tẽplo ad ſuas lauinas ſedes rediiſſe: atq; ſecũdo albã reportatos ſecũdo quoq; lauinũ rediſſe Quapp eos illic relinqui placuit miſſis alba ſexcẽtis cũ duce egeſto q lauini habitantes ſacra curarent.

SER. Veſtã. Deã ignis q̃ terra ẽ. Diuerſo. Prooconomia q̃ demõſtret æneã, pditorẽ ñ fuiſſe: ſed lõgin grate domus & tardius bella cognouiſſe: & facilius euitaſſe diſcrimẽ. Magis a. m. Augumẽtũ q̃ſi maxime ſic minus atq; minus. i. minime. & ut ut. i. utcũq;

Anchiſæ. nã ubicũq; dũ uiuit Anchiſes ſibi nniuerſa cõcedit. Religioſe ẽ. Arboribus q. o. Laus domꝰ

Receſſit. a freq̃ntia ſe remouit ẽ ãt pulchra tranſlatio quotiẽs rei mobilis ad ĩmobilẽ uel cõtra trãſfertur officiũ. Ingruit: ĩuadit. ut Ingruit æneas italis.

Excutior ſõno. Vt appareat terroris eẽ & nõ ſocietatis. Arrectis au. Trãſlatio a brutis. ſic Terẽ. Arrige aures Ræphile. Flumine. fluxu: ut Humectat flumine uultũ. Torrẽs. fluuius q̃æſtate ſiccat' a torrendo dictus. cõtra græci a tpe quo creſcit χειμάρρους appellãt ſicut equi nocti ἰσόνυκτιον. Inſcius. Nõ ignarus. nã uidet. ſed q ſi ua de ſit cãũ pitus q̃ſi ſimplex

Saxi. mõtis. Cõtra ĩ ſexto. Prenſantẽq; uncis manibus capita aſpa mõtis. i. ſaxi. Manifeſta fides. Nõ ſõni ſed fraudis græcorũ uñ Danaũq; p. i. Deiphœbi: q poſt mortẽ Paridis helenã duxit uxorẽ. Vcalegon. rẽ domus ad hoſtem trãſtulit. Sygæa. duo ſũt troiæ, pmõtoria rhœtõ et ſigæũ qd dictũ ẽ qa Hercules hoſpitio, phibitus ſimulauit diſceſſũ & hic cõtra troiã uẽit cũ ſilẽtio qd σῦγη dicit'. Relucẽt magnitudinẽ ĩcendii denotat. lata. Quia illic põti angustiæ ſe dilatãt. Clãgor. græcũ ẽ illi. n. κλαγγήν: Tãgit ãt morẽ qa urbs plerunq; a ſono tubarũ diruunt'. Sicut Albã hoſtilius Tullius iuſſit euerti. Amens qa nec ſomnio nec rebus aſpectis credidi. Furor ira q. m. p. Põt. ſpecialiter accipi quia furore atq; ira præceps ferebat'. Vel generaliter. Nã furor & ira mentes hũanas ꝓcipitãt. Vñ non mirũ ſi arma cœpi. Arceis. p. q. ſ. Aut qa ſubrogatus eẽt. aut ex more romano. In capitolio. n. oĩum deorũ ſimulachra colebãt'

Sacra uictoſq; deos. Hoc ẽ pp qd ſupra ait Sacra ſuoſq; t. c. t. p. Victos. q egebãt ſacerdotis auxilio. & ſimul excuſat' æneæ diſceſſus. Ipſe trahit. ſeptima ſyleptis. Nã q̃is ad nepotẽ ſolũ ſpectet. tñ ad oĩa ſupiora referẽt'. Curſu: & curſũ legit'. Ad limĩa. æneæ & religio laudat' & uirtus. Quo res ſ. l. admirãtis ẽ nõ interrogãtis. Pathu. uocatiuus eſt. Res fũma: res publica. Quã prẽdimus arcẽ cũ tu hãc relinq̃s nõ. n. plures erant arces. Vñ admirãtis: & notãda ſimul orõnis breuitas q̃ in periculis cõgruit.

Sic ait: & manibus uittas ueſtamq; potentẽ:
Aeternumq; adytis effert penetralibus ignẽ.
Diuerſo interea miſcentur mœnia luctu
Et magis atq; magis. quãquã ſecreta parẽtis.
Anchiſæ domus arboribuſq; obtecta receſſit.
Clareſcũt ſonitus armorũq; ingruit horror.
Excutior ſomno: & ſummi faſtigia tecti.
Aſcenſu ſupero: atq; arrectis auribus aſto
In ſegentem ueluti cũ flãma furentib9 auſtris.
Incidit. aut rapidus montano flumine torrẽs
Sternit agroſ: ſternit ſata læta boũq; labores.
Præcipitesq; trahit ſiluas ſtupet inſcius alto.
Accipiens ſonitum ſaxi de uertice paſtor.
Tũ uero manifeſta fides. danaũque pateſcũt
Inſidiæ. iam deiphobi dedit ampla ruinam.
Vulcano ſuperante dom9: iã proximus ardet
Vcalegon: ſygæa igni freta lata relucent.
Exoritur clamorque uirũ clãgorque tubarũ.
Arma amens capio: nec ſat rationis in armis.
Sed glomerare manũ bello & cõcurrere ĩ arcẽ
Cum ſociis ardent animi: furor iraque mẽtẽ.
Præcipitãt pulchrũque mori ſuccurrit ĩ armis
Ecce autem tælis panthus elapſus achiuum.
Panthus othriades arcis phœbique ſacerdos.
Sacra mãu uictoſque deos paruũque nepotẽ
Ipſe trahit curſuque amẽs ad limina tendit
Q uo' res ſũma loco pãthu. quã prẽdim9 arcẽ
Vix ea fatus eram. gemitu cum talia reddit:
Venit ſumma dies & ineluctabile tempus

DO. Excutior. nõ dixit expgiſcor qd eẽt aut ex ſacietate ſomni. aut ex aĩ tranqllitate. Quies ergo dormientis abrupta ẽ. & ſũmi fa. t. aſ. ſupo. Vt poſſet uel uidẽdo p flãmas: uel audiẽdo cũcta ꝓcipe. Iã deiphobi. narratis q̃ audierat ponit quæ uidebat. Exorit'. c. q. u. eo ꝓtinet qa dixit. Tũ uero manifeſta fides d. q. p. inſ. Quãtus ãt fuit affectus æneæ. q nec ſomnio hectoris admonitus neq; manifeſta captiuitate urbis deterritus arma cœpit

Amens. omnibus aduerſis mente turbata non in fugam ſed in arma conuertit' & q̃rit manũ ſociorũ: quibus arcem amiſſis iã mœnibus defendat. Furor iraq; optime poſuit. Quicqd enim præcipitanter urget' non quo aĩus uoluerit: ſed eam ptẽ cadit ĩ q̃ ruinæ põdus adduxit. Pulchrũq; m. non erat ſpes uictoriæ. ſed armatus q̃ inermis pulchrã mortẽ ignominioſæ uitæ præponebat. Ecce ãt aduẽtu pẽthei ſpẽ cõceptã arcis defẽdendæ amittit. At ille nõ metu hoſtili deterritus erat: ut nõ ferret ſecũ qcqd deorũ in arce colebat'. P ortabat enim ſacra & deos uictos ut oſtenderet humanũ auxiliũ aduerſus eam uim non fuiſſe neceſſariũ: cui ipſi quoq; dii reſiſtere, p ſe nõ

potuerant. Amens.a tutis exclusis ad intuta fugiens ostendebat plenam amentiam:Quo res summa interrogatio breuis pro rõne tẽporis sumpta.Quæsita etiam p persona fugientis:& pro eius qui licet aduersa mature tamen scire cupiebat.Summa rerum ẽ bonorum & malorũ.Cõcinam diffinitio.q̃ celerius exprimi possit aduersa uel ,pspera. Quã p.ar.arx est secunda defensio ut euictis muris ipsa succedat.recte ergo quæsitum quã prendimus arcẽ intelligebat.n.ex fuga penthei arcẽ captam·neq; aliam præterea esse. Vix ea f.prædicáda artificio sa subtilitas potæ ĩ respondendo.Hisdem enim uerbis:& eadem breuitate & instruxit insciũ:& quæ summa est set rerum:perdocuit.ille.n.Quor.s.p.Hic uenit summa dies ineluctabile Quod luctando superari non potest Ingene gloriat.P eriit quicquid apud nos floruit.

CHRI. Aeternũ In templo enim Veste ignis perpetuus seruabaʒ:Sed quot annis calendis martiis renouabaʒ Vestam.P ercurram semel rem totam.ne iterum de ea narrandum sit.Eam igitur Saturni & Opis filiam fabulantur.Ouidius semine saturnĩ tertia Vesta fuit.Hoc numen troianum fuit:& uestam unam e penatibus putant uel saltem illorum comitem.Hinc consules macrobio teste & dictatores cum magistratu inibant Vestæ & penatibus sacrificabãt.ppeaq; hic poeta cum de penatibus meminisset addit uestam. Cicero in libro de natura deorũ ait uestam dici ab hestia græco uerbo:uimq; eius ad aras focosq; ptinere:& quoniam custos sit rerum intimarũ oẽm illius,precationem & sacrificationẽ extremã eẽ.Oui.illã mõ ignẽ ponit ut nil aliud uestã q̃ meram itellige flãmam.Modo terrã ut Sic incesta perit qa quã uolauit in illã cõdit ẽ tellus uestaq; numẽ idẽ Dio.siculus scri. uestã domorũ cõstructricẽ fuisse:ppeaq; institutũ ut in oĩbus domibus colaʒ.Plato át in phædro p ænigma ita loqʒ.Magnus rex citãs alatum currũ incedit exornãs cuncta ac disponẽs.ac postremo demonstrat:q; cæteri dii currũ sequũʒ.sola ãt uesta domi manet p qđ itellige uestã terrã eẽ q̃ imobilis ẽ & ignẽ inclusum terræ. Quapp uestæ simulachrum nullum erat.Sed in media tẽpli testudie pẽdebat terra.Putãt multi dici uestã a græco uerbo hestia mutata aspiratiõe ĩ digãma eolicũ:uel a uestiẽdo q; terra herbis ac arboribus uestiaʒ.Ferũt at illã adamatã a priapo fuisse:q uim seminalẽ significat.qa nihil,pductura sit terra sine ui seminali.Volũt ẽterea uestam nutricem Iouis fuisse.eamq; illũ suo gremio substentasse:Exprimebant ãt illã huiusmodi pictura Templũ pingebant latum ac spaciosum cum ara in medio.& ea utrinq; ignẽ habebat:q ppetuus seruabaʒ.cum eum extigui nullo pacto fas esset.Cui ministerio uestales uirgines ẽrãt:sicq; ibi depictæ ignẽ fouere uidebanʒ. Supra uero pinnaculũ templi depicta erat ipsa uesta in formã uirginis infantem ipsum iouem in suo sinu fouens.sacra uestæ ex troia in italiã uexit æneas.Templũ illi Albæ erexit Ascanius.romæ uero an romulus an Numa erexit dubitaʒ.Positũ ãt erat ĩter capitoliũ & palatium.ut est apud Dionysium.illud ẽt scribiʒ apud eũdem Dionysiũ. Præter hæc cõia sacra singulas etiam curias.q̃ xxxvi.erãt uestam priuatam habuisse.esseq; plerosq; q̃ q̃rẽtibus custoditus ignis quid sit:& quare uirginibus seruandus mãdeʒ:rñdeant.q; ignis res ẽ imaculata & uirgines incorruptæ.ppeaq; castissimo diuinorũ purissimum mortalium amicum esse.Vestæ autem proponi ignem.quia tellus cum sit.mediumq; mundi teneat locum iflammationes excelsi facit ex se ipsa:Verum etiam præter ignem arcana quedam eẽ in templo deæ sacra multi crediderunt:quorum neq; uirgines:neq; ipsi pontifices cognitionem habeant.quod nisi esset:nunquam tanto se periculo exposuisset flagrante templo.L.Cecilius metellus. Refert ẽterea Aulus Gellius primæ quæ huiuscemodi sit adhibita ministerio Amatæ nomẽ fuisse.ac ppea reliqs dei ceps oẽs amatas appellatas fuisse.dicisq; nõ electas.neq; creatas uestales:sed captas.eo q; capiebaʒ a põtifice de mãu pris uestalis uirgo.& tãq; bello capta đ patris potestate egrediebaʒ.Nõ licebat ãt capi aut sex annis minorẽ aut decẽ maiorẽ.Neq; capi poterat:q̃ ligua debilis eẽt sensu ue auriũ diminuta.aut aliqua corpis labe insignita Neq; rursus cuius parẽtes alter ãbo ue seruitute seruissẽt :aut fuissent in negociis sordidis uersati addũt nõnulli nõ eẽ fas eã capi q̃ ĩ italia non haberet domicilium.uirgo uestalis simul capta:& in atriũ uestæ deducta.& pontificibus tradita patria potestate exhibat:& testamẽti cõdẽdi ius habebat.erãt põtificis uerba in capiendo ut sacerdotẽ uestalẽ q̃ sacra faciat:& q̃ iussi & sacerdotem uestalẽ facere ,p populo qritibusue q̃ optima lege fiũt ita te amata capio.Fuerãt ãt a principio uestales q̃ttuor a Numa constitutæ.Postea uero pp sacrorũ ministeriorũ multitudinẽ sex factæ. Vbi sũt ĩgredi ĩterdiu nulli ex maribus ĩterdicebaʒ.Noctu aut nemini imolari fas erat. Triginta uero ãnos necesse erat eas manere innuptas & castas.Quo tpe primis decem annis addicebãt.Aliis deẽ pficiebant Vltimus uero decẽ alĩas docebant.Expleto trigesimo anno licebat illis impune nubere depositis uittis ac reliqs sacerdotii ĩsignibus.Pleræq; tñ ad mortẽ manebãt:deterritæ maxime earũ q̃ nupsissent infœlici bus exitibus in quos plerũq; ĩcidebãt.Multi ãt & pulchri uestalibus a ciuitate honores reddebanʒ.Cõtra uero mĩoribus criminibꝰ dãnatæ uerberabãʒ.Corruptas ãt huiuscemodi morte mulctabãʒ.Viuæ.n.feretro ut mortui soluẽt efferebanʒ cũ luctu eas amicis & cognatis,p sequentibus.ferebanturque usque ad portam collinã.erat n.ut etiã Plutarchus ostẽdit.ibi intra muros tumulus & domus subterranea a Numa ĩstitutra.in qua lectus erat stratus & lucerna ardẽs.erat panis aqua & lac:ne uirgo sacrata fame ad mortẽ cõpelli uideret Põtifex igiʒ arcana q̃dam ꝓcatus ĩscalis ĩ domũ descẽdẽtibus illã ponebat.statimq; sese auertebat: hæc ꝓsto aderãt qui humũ iniicerẽt.Hĩc luue.Cũ quo nuper ĩtacta iacebat Sãguine adhuc uiuo terrã subitura sacerdos.Penetralibus.Ad iectiuũ ẽ ĩ hoc loco quasi penitus remotis.Alias substantiuum & significat secretiores domi partes a penitus & intrando dcũm.Penitus ãt et si aduerbiũ sit:ut Penitusque repostas.Tamen et nomen inuenit:Plau.excrea usq; penitus faucibus. Miscentur,conturbantur.confundũtur et cõmixtiõe clamantiũ et ululantiũ. Arboribus:uidariis arboribus refertis.Recessit.in recessu urbis posita. Clarescunt.nam iam urbe potiti aperte cuncta inuadebãt: Ingruit.ĩminet. Horror.hostilia.n.arma horrorem incutiunt.et quia obstrepebat.et quia flammis micabãt. Ingentẽ uel.Pulcherrimæ comparationes quibus et diripientium cũcta græcorum impetus et urbis ruina ãte oculos ponit.et ipsius æneas animi corporisq; stupor exprimitur. Vulcano.Igni etiam ẽ intellectio Clangor.Sonitus ẽ refractus et crepitans.q̃lem ĩ tubis anseribusque deprẽdius.et ẽ onõatopeia.Tube ait tefle Lactã.reptor fuit Maletus etruscorũ rex hinc pyraticam exercuit:& promontorium liconice prouinciæ in

Penitus

edit: & ma'eam de ſuo nõie appellauit. Arma a.c. ingens in patriã caritas qui quãuis nullam ſalutem cerneret cũ patria occũbere cupiebat. Elapſus. tum noctis tũ deorum quos ab īcẽdio liberabat auxilio. Iſpet. nõunq̃ eidem uerbo q̃ non conuenit coniũgũt ut in georgicis oſtendimus. Trahebat. n. puer qui paternos paſſus æqua re nõ poterat. Deos aũt portabat potius q̃ trahebat. Vel dixit de oĩbus trahebat. ut oſtendat longe plura abſtu liſſe q̃ ferre poſſẽt. Amens propter ſubitum maximumq; timorem & manifeſtum interritũ. Ad limina ſ. æneæ. Et magna laus eſt ipſius: ut ad eum potius q̃ ad alios confugeret: ueluti in fortiori uiro ſpem aliquã rem poneret. Quo res. anxium ſolicitũq; aĩum oſtendit: qui non expectaret donec ille loqueretur.

SER. Dardaniæ. aut a Dardano Iouis & electræ filio: aut ſecũdũ Salu. à mida dardãorũ rege q phrygiã tẽuit. Ferus. ſũmæ neceſſitatis ẽ: cũ ẽt ſacerdos conuitia ĩ deos iacit: Ferus g̃ q̃ æquus oĩbus eẽ ſolet. ut Rex iuppiter oĩbus idẽ. Abſtás. p ſtás. pthelis eſt.

Miſcet. ſ. cædibus. Biparẽtibus. duæ. n. ſũt. Milia. Subaudi tot. Eſt. n. ἀνακολούθον. dixit. n. quot cũ pmiſerit tot. Anguſta uia. Vicos. ſtricta. Nuda cæco. Vel nocturno. uel ephithetõ ẽ martis cuiꝰ exitus ĩcertus ẽ. Numĩe. ſ. tali. q. d. iniiciẽte mala deſiderĩa. Erynnis. ĩpatiẽtia aĩ hic. Alibi ſignificat furia

Adglomerãt. adglomerãt. Migdonides. Patronymicũ ẽ. Nã ſi gẽtis eẽt migdonius diceret. hũc Euphorion ſtultũ ĩducit. Vñ Ver. ſibi dat Dolus an uirtus qs in hoſte regret: cũ ſit turpiſſima dolo q̃ſita uictoria. Gener. non q eẽt ſed cupiebat eẽ. Sic & alibi Quos ego ſũ totiens iã dedignata maritos. Furentis. uaticinãtis. Incipio ſup his. i. his ĩcipio ſup. qa iã audebãt. eſt ãt ordo: O iuuenes fortiſſĩa pectora fruſtra ſuccurritis urbi ĩcẽſæ. qa exceſſerũt dii. Vñ ſi uobis certa cupido ẽ me ſeq audẽtem extrema moriamur. & in media arma ruamus. Obſcuritatẽ ãt facit ſynthеſis. i. hypbati. cõfuſio & falſa lectio. Nã multi audẽdi legũt: multi audẽti. Sed audẽtẽ legẽdum ẽ

Exceſſere. Quia añ expugnationẽ euocabãt ab hoſtibus pp euitãda ſacrilegia. Vna ſ. u. n. ſ. ſ. Plærũq; n. deſpatione auget robur. Stat. ẽ ubi dat uires nimius timor. & captiuitatis remediũ ẽ mors. ergo aut de ſpatiõe uincant: aut uitẽt morte captiuitas. Salus. Nũc remediũ. Lupi ad ferocitatẽ ptinet. nebula ad noctẽ: catuli ad liberos referãt. Exegit excluſit ꝺ la tebris. Teren. Spectandæ an exigendæ nobis ſint.

Caua. nam omne concauum obſcurum eſt.

DO. Dardãiæ ſ. piit qcqd apd̃ nos erat. Ferus. nã ĩ aduerſis ẽt deos male tractamus Ferrus. qa oĩbus ad græcos traductis nihil nobis reliq̃ fecit. Argos nõ ad argos. i. græcos ſed ĩeã urbẽ. Dominant. nõ pugnãt: ſed ardẽte urbe ſecuri de uictoria dominant

Fũdit. Nã quãuis iã fudiſſet. tñ ex pturbatiõe animi adhuc equũ fũdere armatos putabat. Inſultans. Refert gr̃as: nã ĩteruẽtu eius troiãi certabãt illudere capto. Portis bip. oñdit unã portã q̃ ĩgrediẽtibus atq; regrediẽtibus ĩ muris ꝓparata fuerat. Altera q̃ dirutis muris fuerat patefacta. ut eq moles ĩmmẽſa poſſet ĩduci. Per has portas dixerat poeta ĩmiſſos hoſtes: ut oẽs accipiũt ſoc. a. a. c. m. Veꝝ Pẽtheus eaꝝ dẽ rõe adhuc ĩmitti dicit. Obſedere. Cã ponit̃ cur æneas & pãthus fugere nõ poſſent. Numĩe di. nã ſic ũ accẽſus uerbis pãthi. q̃ſi deorũ num ĩne ſim affluſus. Clamor. Ergo ibi maior erat ſedes: uñ mors fatilior. Addunt ſe. ſ. Ne narratio multorũ nominũ ex ſimilitudĩe fiat odioſa. mirifice diſtinguit ĩterpoſitiõe uerborũ: ſed ordĩa Ad. ſ. ſo. & lat. aggl. n. oblati. p lunã Riph. ephy. h. pa. da & chorebus p lunã. nã princi ſpiũ huius noctis lũa caruit. Seq̃ntia hũerunt Iuuenes. ordo ẽ Iuuenes fortiſſima pectora. Quæ ſ. r. f. u. Ex oẽs ady. ar. q̃. r. Dii. q. im. hocſte. fru. ſuc. u. in. Si uobiſ audẽdi ex. c. c. Moriamur & ĩ m. a. Vna ſa. ui. nul. ſpe. ſa: ergo iuuenes fortes eſtis & ꝓmpti: ſed auxiliũ ueſtrũ ĩcẽſæ urbi qd̃ pderit: ſed una ẽ ſalus uictiſ. ſi ſalutẽ quam tueri nõ poſſẽt: deſpando cõtẽnãt. Inde lupi c. mira cõparatio. Lupus. n. ĩprobus & ſæuus ẽ & in prædam io-

Dardaniæ. fuimus troes fuit ilum & ingens
Gloria teucrorũ: ferus omnia iuppiter argos
Tranſtulit. incenſa danai dominant̃ in urbẽ
Arduus armatos mediis in mœnibus aſtans
Fundit equus. uictorq; ſinon incẽdia miſcet
Inſultans: portis alii bipatentibus adſunt:
Milia quot magnis nunquã uenere mycenis.
Obſidere alii telis anguſta uiarum
Oppoſitis ſtat ferri acies mucrone coruſco
Stricta parata neci: uix primi prœlia tentant
Portarum uigiles: & cæco marte reſiſtunt
Talibus othriade dictis & numine diuum
In flãmas: & in arma feror quo triſtis erynnis
Quo fréit9 uocat: & ſublat9 ad æthera clãor
Addunt ſe ſocios rypheus & maximis armis
Iphitus oblati per lunam hypaniſq; dymaſq;
Et lateri adglomerãt noſtro: iuuẽiſq; choreb9
Mygdonides: illis q ad troiam forte diebus
Venerat inſano caſſandræ icenſus amore.
Et gener auxiliũ priamo: phrygibuſq; ferebat
Infœlix: q non ſponſæ præcepta furentis
Audierat.
Quos ubi conſertos audere in prœlia uidi
Incipio ſuper his: iuuenes fortiſſima fruſtra
Pectora: ſi nobis audẽtem extrema cupido ẽ
Certa ſequi: quæ ſit rebus fortuna uidetis
Exceſſere omnes adytis. ariſq; relictis
Dii quibus iperiũ hoc ſteterat ſuccurritis urbi
Incenſæ moriamur: & ĩ media arma ruamus
Vna ſalus uictis nullam ſperare ſalutem
Sic aĩus iuuenum fur or additus ĩde lupi ceu
Raptores arca ĩnebula quos iproba uentris
Exegerit cęcos rabies: cauliq; relicti
Faucibus expectant ſiccis: per tela per hoſtes
Vadim9 haud dubiãi mortẽ mediq; tenem9
Vrbis iter: nox arta caua circunuolat umbra

tenus. ꝑsertim cum catulos habet cui quidem aptissimæ tenebræ sint ad complendas insidias. Sic & nos auxilio unico noctis hostes ferebamur. Oblati p l. Nã luna iã exorta erat: sed quomodo paulo ifra Nox atra cana cir cũuolat umbra. Intellige debere conuenire in luporum comparatione etiam noctis similitudinem. Sed hic acci/ piamus. perseuerare lunam. Sed fumo ex incendio proueniente obscuratum eius lumen esse.

CHRI. Fuit illũ modus loq̃ndi. q. d. ad iteritũ uenit. nec amplius ẽ. Sic Ci. cũ suppliciũ iã de cõiuratis sũptũ eẽt. cõuersus ad populũ dixit Vixerũt. Ferus iup. q. d: nõ potuisset dirui tãta urbs nisi iouis potẽtia: Nec reli/ giosa ciuitas fuisset pdita nisi feritate deorũ. Incẽdia m. s. prœliis armatorũ. Astãs. ita stãs. ut multo supior sit. Bipatẽtibus. q̃si ĩ totũ patentibus nã duæ sũt ptes qbus portæ claudũt. Milia. plures portabat eẽ quã oẽs q a principio e græcia uenerãt. nã timor & nocturnũ tps oĩa picula maiora ꝓponit. Stricta. nudata: nõ q̃ stringe gere nudare significet: sed qa nõ nudant gladii: neq; e uagina eripiunt nisi manubria manibus stringamus. Aci es. i quacũq; re eẽ põt. Vñ dixit ferri. Audẽtẽ. legit Ser. Donatus uero audẽdi. Excesserе oẽs a. q. r. Cõsueue re prisci antea quã urbẽ expugnarẽt oẽs illos deos ĩ quorum tutela ea urbs eẽt euocare. aliter. n. urbẽ capi posse despabant. autem quo dii euocãt ẽ ĩ libro Sãmonici Sereni ĩ v rerũ recõditarũ: qđ ipe ait aut ĩ cuiusdã Furii ue tustissimo libro repperisse huiusmodi: Si deus si dea ẽ cui populus ciuitasq; carthaginensis ẽ in tutela. Teq; ma xime ille q urbis huius populiq; tutelã recepisti ꝓcor. uen eror: ueniãq; a uobis peto: ut uos populũ ciuitatemq; metum formidinem. obliuionem iniicias. proditiq; rõmam ad me nosq; uenãtis. Nostraq; uobis loca templa sacra urbs acceptior probatiorq; sit. Mihiq; popu. ro. militibusque meis præpositi sitis: ut sciamus ĩtelligamus q; si ita feceritis uouero uobis templum ludosq; facturũ. Sic animus. Locus ex Homero. Lupi ceu r: Simili tudo ẽ quæ modo ꝓcedit: ut hic modo subseqt ut in geor. ut cũ carceribus sese effundere quadrigæ. Addunt se ĩsp & fr. r. tẽdens f. e a. n. audit currus habenas. Quintilianus ait. De lupis diximus in buc. Hoc addam ex pli nio. Lupi rostrum inueteratum ueneficiis resistere aiunt. ob id q; portis præfigunt. Vestigia eius calcata equum torpescere faciunt. Lardum iis argentum uiuum biberint remedio est. In excrementis eius iueniũt ossa. Hæc oĩa alligata dentium sedant dolores. Lupi nocturni raptores sunt feroces. exurientes ruunt in omnia: deniq; terram edunt: neq; creta insula neque olympus mons lupos habet.

Quis cladem illius noctis: quis funera fando
Explicet. aut possit lachrymis æquare labores
Vrbs antiqua ruit multos dominata per ãnos
Plurima perq; uias sternunt inertia passim.
Corpora. perque domos. & religiosa deorum
Limina nec soli pœnas dant sanguine teucri
Quondam etiã uictis redit ĩ pręcordia uirtus
Victoresq; cadunt danai crudelis ubique
Luctus ubiq; pauor. & pluria mortis imago
Primus se danaum magna comitãte caterua.
Androgeos offert nobis socia agmina credẽs
Inscius: atq; ultro ue: bis compellat amicis
Festinate uiri nam quæ tam sera moratur.
Segnities: alii rapiunt incensa ferumque
Pergama: uos celsis nũc primum nauib9 iris
Dixit et extemplo: neq; enim respõsa dabãt.
Fida satis sensit medios delapsus in hostes
Obstupuit. retroq; pedẽ cum uoce repressit.
Improuisum aspris ueluti qui sentib9 anguẽ
Pressit humi nitens: trepiduscq; repẽte refugit
Attollentem iras et cerula colla tumentem
Haud sec9 ãdrogeos uisu tremefact9 abibat
Irruimus densis et circunfundimus armis
Ignaroscq; loci passim et formidie captos
Sternimus: aspirat primo fortuna labori

SER. Quis. ẽt græcorũ. ut Quis talia fãdo. La chrymis æ. l. ideſt lachrymas laboribus ꝓ hyppalla gen. Antiqua. Vel mobilis: uel quia duobus mili bus & octingentis annis regnasse dicit. Interita. aut nõ repugnãtia aut inertia pecora. uel inertia dũ occi/ dunt. ut imbellẽ auertis romãis ar. indũ. i. auertendo reddis imbellem. Religiosa gradatim ascendit. religio aũt metri causa geminat. l. Redit in p. u. nõ obqđ Hora. contradicat. nec uera uirtus cũ semel excidit. curat reponi deterrioribus nã sniæ mutant ꝓ negociorũ & tẽporum qualitate. Victores. gene raliter dictũ: Plurima ima uel diffinitio mortis uel uarietas mortis ostẽdit. Androgeos: & græca & at tica declinatio. unde est In foribus lætũ androgeo: Facit eni οἀνδρογέω τοῦ ἀνδρογέω. Viri. incre pantis. Sera. quæ seros facit. Pergama εὐφαίτι/ κος. ut illiũ in: italiã portãs. Itis. Venitis. Cõtra Ter reo. nisi ego ad mercatũ uẽio. i. eo. Fida ut ostendat symbolũ quo utebant in bello. Medios. mãifestos ut Medioque ex hoste recepi. Aspris ꝓ aspis ꝓ syne resim. Abibat. recte ĩperfecto usus & non abiit.

Ignaros. His circunstantiis facit credibile plures a paucis cæsos. Aspirat fauet: ut Aspirant auræ ĩ no ctem. Vnde aura fauor est: ut Gaudẽs popularibus auris successus fœlicitate. Quod ẽ stultitiæ. Humi. per, humũ adue biũ est. Nitẽs. incedẽs: Clypeos Maiora scuta. Insignia: arma oĩa. Arma. Distigue ut sit interrogãtis. Comantẽ. Aut cristatum: qa de caudis animaliũ habebant cristas: ut Cristaq; hirsu/ tus equina: aut comas habentẽ. Sta. Non ego ĩ terga comantes abautiadas. Insigne. Ornamentũ & deco rum adiectiuum est: ne sint duo epitheta quod apud latinos uitiosum est. Fecit tamẽ Virgi. paucis uersi/ bus: qui tamen emendati sunt: ut Lenta quibus tor/ no facilis super additas itis: nam prius erat facilis.

Indiuiditur. Multa sunt ĩ scuto lora. quibus mãum inferebat. ut Clypeoque sinistram insertabam aptã

Hoc pe. multi distinguunt ut sit hoc ipse æneas

Immixti.Inuacat. Numine n:uel diis contrariis. uel quia in ſcutis græcorum Neptunnus . in troiano rum Minerua erat depicta.

DO. Quis c.i.n.Vt ſupra.Quis talia m d.u.aut d.m.u.i Vrbs ātiqua.Dolet q̄ piit patria.Antiquā nobl̄ē & maximi meriti ueteres poſuerūt. Cōparat ergo tēpus q̄ fœlicitas tot ānoꝝ unius noctis ſpatio aſſumpta eſt:ergo cū p̄dita gemeret: uehemēter mo uebat tam longum ſpacium una nocte aſſūptū.Adie cit miſeranda:quorū alia ſignificabant indignitatem rerum.alia crudelitatem hoſtiū.alia ſacrilegia ī deoſ indignitatem q̄ cæſi opplerēt uias q̄ p̄prias domos q̄ per templa quod pertinet ad ſacrilegium.Ergo eo p̄ceſſerunt troianorū mala ut qui hoſtiarum ſangui ne deos placare conſueuerant.ii ſuo cruore eorum tē pla fœdarent. Nec ſ.excuſāt troiani.hoc tamē ad ui ctoriā non poterat:eē ſed erat ad ſolarium. Ali ra. in.Obſeruat militarē diſciplinam:q̄ ē ut p̄mū uicto ria gloriaq̄ obtineat.Deīde ī p̄dā eat.ait igit̄ andro geos non bellum confecimus nos. q p̄dam egimus de hoſtibus uictis. Recentibus.quia nuper erant detracta mactatis

Atq̄ hic ſucceſſu exultās animiſq̄ chorœbus
O ſocii quā prima inquit fortuna ſalutis
Monſtrat iter:quaq̄ oſtendit dextra ſeq̄mur:
Mutemus clypeos danaum anſignia nobis
Aptemus dolus an uirtus qs in hoſte requrat
Arma dabunt ipſi:ſic fatus deinde comantē
Androgeo galeam:clypeiq̄ inſigne decorum
Induit.laterīq̄ argiuum accommodat enſem
Hoc ripheus hoc ipſe dymas.oiſq̄ iuuentus
Læta facit:ſpoliiſq̄ ſe quiſq̄s recētibus armat
Vadimus imixti danais haud numine noſtro
Multaq̄ per cæcam congreſſi prœlia noctem
Cōſerim9:multos danaum demittim9 orco
Diffugiunt alii ad naues:& littora curſu

CHRI. Quis interrogatio & repetitio grauitatē affert & efficacia. Vrbs an.Nobilis:nā nobilia diutius cōſer uāt. Perq̄ do:Pathos a loco:nā indignū ē aliq̄d occidi ī uiis publicis.Indignius domi ſuæ Indigniſſimū in tēplis deorū:Sic alibi Mœnibus ī patriis atq̄ ītra tuta domorū:& alibi Inter ſacra deū nocturnaq̄ orygia bacchi Multos d.p a.Nā ñ ſolū diuturnitate tp̄is ſed ēt maieſtate ip̄ii nobilis erat. Præcordia alibi Cōiicit inq̄ ſuū p̄ cordia ad intima ſubdit:Sūt enī cordi uicina q̄bus ſēſus p̄cipit̄:Pli.āt ait exta hoīum ab inferiori uiſcerū pte ſe parant̄ mēbrana:quā p̄cordia appellat:qa cordi p̄tēdit̄:q̄ græci.φρένας dicūt:Poſita āt ē pp uicinitatē alii ne cibis ſupprimeret̄ aīus.Hīc certe refert̄ accepta ſubtilitas mētis:īō nulla ē ei caro:ſed neruoſa exilitas:In eadē p̄ cipua hilaritatis ſedes.qđ titilatu alarū ītelligit̄.Ob hoc ī gladiatorū ſpectaculis mortē cū riſu traiecta p̄cordia attulerūt:Home.āt qa ieſt mētis ſubtilitas ἀλλολέτοι ἐρέω συλέν ιχρὲσ βάλλέσ σησιν.P lato p̄terea nullā eā aī ptē q̄ iraſcibilis ē ī p̄cordis ſedē hr̄e q̄ ſibili īficiūt̄:maxīa exorit̄ ira hīc Home.cū Agamēnonē Achilli ira tū oſideret ait ἄχνυμένοσ μενοσέλεμέγο φρένεϋ ἀμφιέλενάι.g̃ ſecūdū pipatheticos locutus ē poeta: q di cūt irā tāq̄ cotē eē uictos. Metus:nā ñ poterat nocturno tpe aduerti paucitas:error uiaꝝ & fortūa ac armoꝝ īmutatio. Exultans:ſcilicet qđ ſtulti ē nam ſapiēs ſicut aduerſis ñ frāgit̄:ſic ēt minie rebus ſecūdis efferet̄:qm autē a p̄ncipio ſtultū hūc induxerat.obſeruat illud horatianū.Siqs inexptum ſcænæ cōmittis & audes Perſonā formar̄ nouāſeruet̄ ad imū:qualis ab īcepto p̄.et.ſ.c

Præcordia

SER. Fida ſ.ſibi. Turpi.epith.ē timoris.Salu. Carbo turpi formidīe it aliam atq̄ exercitū deſeruit In al.nōdū eūt ſed cū uenerint.Iecirco in aluo & nō in aluū dixit:ut ē cōditus in nubē. Heu n.i.f.d.Se quitur enī. Caſſādræ captiuitas ſacerdotio fidētis & annorū patefactio. Priameia.paronymicū ſed ſpēs poſſeſſiui p̄ami. uero tm̄ patronymicū ſicut p̄a mides. Fruſtraſecūdū epicurū. Furiata:furioſus a quo furor nūquā recedit:Furiatus:qui furit ex cā

Fida petunt:pars ingentem.formidine turpi
Scandunt rurſus equū:& nota cōdunt̄ ī aluo
Heu nihil inuitis fas quenquam fidere diuis.
Ecce trahebat̄ paſſis priameia uirgo
Crinibus a tēplo caſſandra adytiſq̄ mineruæ
Ad cœlum tendens ardentia lumina fruſtra.
Lumina nā teneras arcebant uincula palmas
Nō tulit hanc ſpeciem furiata mēte chorœb9
Et ſeſe medium iniecit periturus in agmen
Conſeq̄mur cuncti:& dēſis īcurrimus armis
Hic primum exalto delubri culmine tēlis
Noſtrorū obruimur:oriturq̄ miſerrīa cædes
Armoꝝ facie:& graiaꝝ errore tubarum
Tum danai gemitu atque ereptæ uirginis ira
Vndique collecti inuadūt:acerrimus aiax
Et gemini atridæ dolopum ue exercitus oīs
Aduerſi rupto ceu quōdam turbine uenti
Cōfligunt zephyruſque notuſque & lęt9 eois
Eurus equis.ſtridūt ſyluæ:ſæuitque tridenti

Periturus. melius ut ad affectū eius referat̄ ſicut de Tarcōte & medios fertur moriturus in h.quāuis uicerit. Culmine.tecto qđ aſi culmis tegebatur Miſerrīa.quia īter ciues. Gemini.duo & excuſat̄ quia frēs.nā proprīe gemini ſūt eodē partu nati.& exercitus o.excuſatio uicti. Aduerſi e cōtrario flan tes. Aeois:corripuit eam q̄ lōga ēt quia ſequuntur uocalis:hoc raro fit quia nec proprium ut diana nec cōpoſitū ut ſudibo ue p̄ſtis. Stridūt ſ.excurſus poe tæ qui ultra tres uerſus procedere non debet ne ſit ui tioſus. Spumeus:ſpumoſus. Obſcura n.p.u.i. per umbrā obſcuræ noctis. Fundimus:fugamus alibi ī teremimus:mētita.q̄ nos græcos eē mentiebātur & ſēſum rei inanimatæ dedit. Signāt.deſignant aut p uocē aut p ſymbolū:quo utebat̄ exercitus. Vnus p̄cipuus. Vqui:equitatiſ. Diis al.u.magna īdigna tio ſed nihil ſacrilegū æneæ datur . Teſtor:teſtiſi cor & deeſtuos. Vices:pugnaſ quia per uiciſſitudi

Spumeꝰ: atqꝫ imo nereꝰ sciet æquora fũdo
Illi etiam si quos obscura nocte per umbram.
Fudimus insidiis: totaqꝫ agitauimus urbe.
Apparent primi clypeos mentiraqꝫ tæla
Agnoscunt atqꝫ ora sono discordia signant:
Illicet obruimur numero. primusqꝫ chorœbus
Penelei dextra diuę armipotentis ad aram
Procumbit. cadit & tipheus iustissimus unus
Qui fuit in teucris: & seruantissimus æqui.
Diis aliter uisum pereũt hypãisqꝫ dymasque
Confixi a sociis: nec te tua plurima panthu
Labentem pietas: nec apollinis infula texit
Iliaci cineres & flamma extrema meorum
Testor in occasu uestro: nec tæla nec ullas
Vitauisse uices danaum & si fata fuissent.

nes pugnabaꝫ ut docet Salu. Item pœnas Hora. Vi/
esque superbæ te maneant ipsum.

cDO. Diffugiũt a. nã qñ pẽitꝰ turbati erãt fugiebũt ad littora. q ãt erãt amẽtes timore scandebant rursus equũ. Heu ni. Fauebat nobis noster dolus. sed ief ficax redditꝫ qcqd hũana ĩdustria aduersus dei nolũ tatẽ molitꝫ: qđ oñditꝫ ĩ Cassãdra: Sed singula notentꝫ uerba. Ecce ĩ dũ bñ ac, pspe nostra certamĩa, pce derẽ repẽte apparuit qđ multiplici ĩdignitate & sce lere nostros actus turbaret. Trahebaꝫ. p publicũ q̃ paterno merito ac suo ne cũ hõestis qdẽ officiis mul torũ decuit offerri. Crimibus s. qđ fuit uirgĩalis ue recũdiæ factũ inimicum. Trahebaꝫ uirgo uirorum plurimorum manibus trahebatur sacerdos mãibus ĩ piorũ. thrahebaꝫ a templo & ab ipsius deæ penetrali bus rapta & manibus post terga cõstrictis & quãuis hæc pferret tẽdebat ad cœlũ oculos cũ nõ posset ma nus: qđ faciebat frustra q̃rebat. n ĩ cœlo ultores de/ os: qbus aduersantibus ĩpiũ ceciderat. & eos quorũ cũ domus eẽt iliũ tẽplis suis, pdesse uoluerũt: aut nõ potuerũt. Colligeꝫ ĩ Cassãdra crimĩa q̃ regalis. qđ uirgo: q̃ passis quos hũit ad ornatũ: q̃ p publicũ q̃ uicta: q̃ a plurimis ln deos uero q̃ a tẽplo q̃ sacer/ dos: q̃ a cõspectibus deæ. horũ alterũ affinitatis cã: alterũ religionis qa antistes eẽt deorũ mouere debebat æncã Nõ tulit eẽt Chorœbus & reliq illi morituro succurrũt. Hinc error armorũ: q añ iuuabat. nocere cepit. nã a suis putati græci telis. i. lapidibus & similibus cedebãt. Tũ d. Cõpẽdium adhibet: ut nõ tñ ereptã uirginẽ diceret uerũ ẽt multos hostes ob eã rẽ occisos: & cõnexuit p̃cipuorũ noĩa & aliorũ numerũ ueneraliter posuit. Illi ẽt Alia calamitas ut ab hostibus cognoscereemur. qui acrius ẽt q̃ hostes mouebãt: quia se deceptos uiderãt. Illicet ubicũq̃ ponitꝫ illicet: extrẽa oĩa occidere uel occidisse significatꝫ. Corebus denique primus insidiarum auctor prius interficitur. Et ante ipsius Mineruæ aram occubuit. propter cuius sacerdotem defendendam eramus col lecti. Iustissimus unus perierunt ĩnoxii. & sceleratis uincendi datũ ẽ. Visũ. Vbi ponitur hoc nõ iustum iu di/ cium sed prauæ uoluntatis studium & libido significatur. Cõfixi aſ. Augetur commiseratio. Interfici entm durũ est: sed durius a suis ĩterfici. & exaggeratur qđ dixerat heu nihil inuitis f. q. Nec te tua p p. Seruauit ĩ fine deos tãtũ fuisse a troianis alienus. ut ẽt panthus occũberet uir pius grauis religiosus cũ ipsis insignibus sacerdo/ tis. Illiaci ci. Quia uidebat uel crimini uel eẽ posse dedecori qui tot tãtisq̃ cadẽtibus euaserit iurandi religio nem ultro añ obiectũ qđ metuebat oppositꝫ hẽt. n. maiorẽ fidẽ q̃ anteq̃ exigatur offertur hẽt & bonæ cõstan/ tiæ firmũ testimoniũ nõ extorta sed oblata purgatio. & si fata fuissẽt ut caderẽ. q. d. si fata pmississẽt ĩteritũ me um. Meruisse manu. i. ita sine aliquo respectu meæ salutis pugnasse ut meruerĩ ab hostibus interimi.

CHRI. Formĩde. Est metus formido & pauor. Metus dicitur a motu añ. cũ id qđ casurũ ẽ refugit mẽs. Cũ ãt uehemẽtior ẽ ĩ mouẽdo ut a se abeat foras formido dicitur. Sin ãt ex horrore uẽturæ rei tundatur pectus pauor dicitur a pauendo. P auere. n. tũdere ẽ. Inde pauimentũ q̃ pedibus paueatur. i. tũdatur. & quia hæc pturbatione f. igescimus a frigendo dicitur timor. Tremor autem dictũ a simĩlitudine uocis quæ tunc maxime fit. ait Var. Nam cum uehementer contraria sit formidini: qua uirtute nihil pulchrius est in homine iure turpis habetur. Quin etiam ipsum corpus dedecorat formido cum illi & colorem & omnem gratiam adimat. Heu nihil i. f. q. s. d. Grauissima snĩa nullũ enim humanum remedium quicquã ualet aduersus dei uoluntatem. Sta. Quid numĩna contra tendere has homini. Ecce trahe. Locus plenus est commiseratione. primo a modo. Non enim ducebatur sed trahebatur crinibus non collectis sed sparsis. & manibus ab ipsorum deorum ueneratione arce/ bantur. Simile illud de Orpheo. & latos iuuenem sparsere per agros. Deinde a genere priameia. Postremo a lo co adytisq̃ mineruæ. Passis. sparsis. non a patior sed a pando. Lumina congeminatio est. ut addit se sociam timidisq̃ superuenit Aegle Aeglenaiadum pulcherrima. Vincula t. & hæc duo uerba citant comisserationem nam si teneræ magis lædebantur. Palmas a græco illi παλαιϊ dicunt ar palmiseptum magis in brutis dici mus. ut sunt anseres. Hanc. s. hanc tam scæuam. Spẽm formam rei & spectaculum. Furiata m. & erat furor ex amore puellæ. & ex crudelitate hostium. Moriturus. Nulla spe salutis sed cupidine ulciscendi ad quod impel lebat furiata mens. Consequimur. Simul sequimur. nihilo tardiores. Nostrorum ob. hoc enim solum uide batur ad miseriam restare ut inde ueniret cædes unde sperabatur auxilium. Nereus pro neptunno. quoniam ẽ tridens. Discordia. Vel aduersitate linguæ. nel quia non reddebant symbolum troiani. Infula. Fascia est in modum diadematis. qua uittæ utrinque dependent. quæ plerunque tortilis est & de albo & de croceo facta. ut ait Lactantius.

Metus formido pauor

Infula

Vt caderem meruisse manu diuellimur inde
Iphitus & pelias mecum quorũ iphitus æuo
Iam grauior. pelias et uulnere tardus ulyxi

SER. Meruissem m. idest fortiter dimicasse hi enim merentur occidi. Bũ autẽ fatis imputat q̃ eua serit cum tam senex q̃ debilis occisis iuuenibus se/ cum euaserant. Ingentem p. Quia in domo regia maior spes prædæ erat. Acta applicata Postesque s. i. si circa portam in postibus. si circa fenestras sub postes. Ad tela. contra tela. Tecta participium ẽ

uel eandem rem bis dixit. His. ꝓpter quæ pugnabatur. Luca. in pugnã fregere rates. Decora. ab eo qđ est decus. Obsedere. modo pro presidio tenebant.

Leuare iuuare. Vim. Virtutem. Victis. Qui uincebantur. ut Qua uectus abas. Limen. Per posticum ingressus est nã fores anteriores obsesse erant Est autem posticum neutri generis. Horatius. Atria seruantem postico falle clientem. Nam antica & postica in fœminino genere augurale est. Cæcæ. non omnibus notæ. Vsus uerbum iuris consultricum: uia actus usus. Dum. donec. Trahebat. quia puer ut paruum q̃ nepotem ipsa trahit. Euado. idest uado & euacat: ut emortuus. Iactabant Quasi spargebant nihil pro futura. Præcipiti. alto unde quis præceps dari potest. Castra ubi exercitus sit. ibi castra dicuntur. Vnde & nos castra mouemus. Sũma extrema. ut supremum summum dicimus. Labãtes. Faciles ad resolutionem. & est ordo Turrim cõuellimus impellimusque: Telorum g. telum enĩ dicitur ἀπὸ τοῦ τηλοῦ ἓν quicquid longe iaci potest quamquã legimus de gladio. at non hoc telum mea quod ui dextra uersat: & sequitur Consurgit in ensem: Dicitur autem a longitudine unde & mustellã dicimus:

DO. Diuellimur. Inuiti necessitate adacti impellimur abire ostẽdit autem meruisse manu mori cum prius cum paucis nunc uero solus pugnaret. Clamore. non specialiter ab aliquo: sed clamore pugnãtium quo iudicabatur esse opus auxilio ad defendendam regiam: Apud quam acrius pugnabatur ꝓpter gloriam & prædam. His se. ad excusationem qua re pulchra destruerent. Scalæ. Non solum quia in plurali declinantur sed quia plures erãt

CIRI. Hyphytus & pelias est genus quoddam repetendi quam regressionem uocant: quod semel posita iterat & diuidit. Ait Quintilianus. Protinus deinde. Testudo. alias est a tegendo dictum. Tegitur. enim osseo tegmine cui a natura datum est teste Plinio: ut pastu cuniculæ. quam bibulam uocant se cõtra serpentes refoueat. In indico mari ita magnæ sũt ut singularum superficies habitabiles casas tegant. Inter insulas uero rubri maris his nauigant cymbis Capiuntur meridiano tempore: cum in tranquillo dorso extantes enatant ociose: quæ uoluptas libere spirandi intantũ fallit. ut uapore lolis exsiccato corrice nequeant mergi. Inuenit autem Mercurius in ægypto cadauer testudinis. in quo consumpta carne nerui exsiccati atque protensi forte pulsi sonitum reddidere. Quare admonitus in huius formam cytharam composuit. Vnde & poetæ illam testudinem appellant: horatius O decus phœbi & dapibus suprimi grata testudo iouis Milites etiam mœnia hostilia dirruturi: ita accendunt ut ex ligno tegmentum sibi præparent: quo saxa & reliqua superne a defensoribus deuoluta euitent idque testudinem appellant. Hanc primum Artemonem clazomenium ad inuenisse tradit Plinius. Parietibus. Procelleumaticus est pes ex quattuor syllabis breuibus. Si parieti pro dactylo ponitur: ut pectunt tenuia seres. Postesq; subi. Ante secundum priscianum. Hist. Cum maxima commiseratione dictum. ut id cruere cogeretur pro cuius incolumitate pugnabant. Sic Luca. Atque in pugnam frangere naues. Auratas. alia commiseratio a materia. Iuuenalis. Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta catullus Præcipitare uolens etiam pulcherrima Vestem purpuream teneris quoq; mecœnatibus aptam

Relicti. q. d. communes ergo relicti quia nemo sibi proprios assumpserat. Ego quidem iudico fuisse plures domos quæ singulæ a singulis Priami filiis haberentur iure priuato. esseque eas contiguas atq; a tergo fuisse angiportum. quæ in nullius proprietatem ueniret. sed præberet communem transitum omnibus ipsarum domorum habitatoribus possuntq; illo omnes uti dũ eunt redeũtq; regiã priami. q̃ oĩbus eius filiis nuribus atq; nepotibus pateret. Verum ut breuiter rem ex iuris disciplina intelligamus prædia ipsa siue rustica sint siue urbana seruit utem habere possunt. scilicet ut non possit dominus prædii uetare uicinum transitum. & rusticorum ꝑdiorũ Prædia iura sunt hæc iter: actus: uia aquæductus: Iter est ius eundi ambulãdi hoĩs ũ iumẽtũ agẽdi uel uehiculũ, dictus

Antica postica

Protinus ad sedes priami clamore uocati
Hic uero ingentem pugnã ceu cætera nusquã
Bella forent: nulli tota morerentur in urbe
Sic martẽ idomitũ: danaosq; ad recta ruentis
Cernimus. obsessumq; acta testudine limen
Hærent parietibus scalæ: postesq; sub ipsos
Nitũtur gradibus: clypeosq; ad tela sinistris.
Protecti obiiciunt: præsant fastigia dextris
Dardanidæ contra turres ac tecta domorum
Culmia cõuellunt: his se quãdo ultima cernũt
Extrema iam in morte parant defendere telis
Auratasq; trabes ueterum decora alta parẽtũ
Deuoluunt. alii strictis mucronibus imas
Obsedere fores has seruant agmine denso.
Instaurati animi regis succurrere tectis
Auxilioq; leuare uiros uimq; addere uictis
Limen erat: cæcæq; fores: & peruius usus
Tectorum inter se priami: postesq; relicti
A tergo infœlix qua se dum regna manebant:
Sæpius andromache ferre incomitata solebat
Ad soceros et auo puerũ astyanacta trahebat
Euado ad sũmi fastigia culminis: unde
Tela manu miseri iactabant irrita teucri.
Turrim in præcipiti stantẽ: sũmisq; sub astra.
Eductam tectis. unde omnis troia uideri.
Et danaum solitę naues: & achaia castra
Aggressi ferro circum: qua summa labantes
Iuncturas tabulata dabat conuellimus altis
Sedibus impulimusq;. ea lapsa repente ruinam
Cũ sonitu trahit & danaũ super agmina late
Incidit: ast alii subeunt: nec saxa nec ullum
Telorum interea cessat genus.

ēius eūdi ābulāris hoīs. agēdi iumētū uel uehiculū. Itaq; q hēt iteractū nō habet sed q habet actū iter hēt eo q; uti potest etiā sine iumēto. Via est ius eundi & agendi & ambuladi hominis nā iter & actū uia in se continet. Aquæductus est ius aquæ ducendæ perfundā alienum. Prædiorum urbanorū sunt seruitutes quæ ædificiis īhærent. Nā oia ædificia etiā si in uilla ædificata sint urbana prædia dicunt. Hæ sūt ut uicinus onera uicini substeneat: ut in parietē eius liceat uicino tignū immittere: aut stillicidium uel flumen recipiat quis ī ædes suas: uel ī aream uel in cloacā: & ne altius quis tollat ædes suas ne luminibus uicini officiant: Hæc ergo in iure. Nūc uideamus quid sibi uelit Vergilius. Ait enī Limē erat cæciq; fores. i. erant fores postici. Vnde addit. Posteaq; relicti a tergo & istorum postiū qui erāt singuloꝝ tectoꝝ: erat usus peruius. i erat uia per quā esset usus ambulandi. i. qua poterāt habitatores illorū tectoꝝ uti donec irent in ædes priami & quēadmodū in re rustica dicit usus in prædio urbano in quo licet oleribus pomis floribus fœno: stramentis: lignis ad usum quotidianū uti: & in eo fundo hactenus licet morari: ut neq; domino fundi molestus sit: neq; iis p quos opa fiūt īpedimēro: nec ulli alii ius quod habet locare aut uendere aut gratis donare potest. Sic hac uia poterāt ad trāsitū uti sine aliog; molestia: nō tamē alii huiuscemodi trāsitū ꝑbere Andromache. Filia Eetionis thebaꝝ quæ in lycia sunt regis. hāc urbem græci eruerūt. hinc Achilles apud homerū ait ἄχνυτέθεσ ὀκβόκν ἱερὴν πτολίνθετιονοσ τὴν ἄξιεπρο ὄνμεν καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα Tectis. Tabulatis: ut supra diximus. Astyanacta interpretantur urbis regē Nam ἄστυ urbs est & ἄναξ rex. hic capta troia ex turri præcipitatus ē: uel ut alii uolūt. ad saxū illius ne qs ex Priami genere supereſſet. ait autē homerus q; a patre hectore uocabat Scamander. Euado. cū difficultate p uenio. Euadere. n. ē cū per difficultatē aut labores aut pericula quo uolumus puenimus. hīc dicimus euadere mortem. Euadere ad consulatum. e nanque præpositio extra significat: qua oñditur non posse in huiuscemodi rebus peruenire quo uolumus nisi per egressum periculorū & laborum. ergo non uacat e præpositio. Vnde omnis troia uideri. Nam homerus priamum cum senioribus & cum helena e turri hac pugnam spectare solitos dicit. Summa tabulata. Vltimæ & superiores contignationes. Dabant iuncturas. Sentētia est q; euerterūt turrī ab illo loco ubi paries erat inualidior pp crebra foramina q̄ admittebāt capita tignorū & trabiū ultimi tabulati. Ibi. n. erat iunctura trabiū & parietis. Circū. q. d. in circuitu: & est aduerbium & non præpositio. luncturas ergo labātes. i. quæ parietē labantē reddebāt. Conuellimus. Nam pars supior turris ab īferiori facilius cōuulsa est in illis iuncturis & postq̄ ē cōuulsa īpulerunt. Altis. qa in ultimo tabulato. Lapsa repēte ruina. Sonitus cōpositionis istoꝝ uerboꝝ ponit ante oculos illā ruinam. Late Magna. n. res multos simul obruere potuit. Aſt alii. s. Obstinatio oñdit & oppugnantium & repugnantium.

euado.

SER. Vestibulū. Vestibulū dicit prima ianuæ pars. Dictum aūt uel q; ianuam uestiat: ut uidemus camerā duabus substernatam columis. uel quoniam Vestæ consecratum est Vnde nubentes puellæ limen non tangunt. ne numini dicatum locum calcantes sacrilegium commitant. Luca. Translataq; uerat contingere planta Singula enim domus sacrata sunt diis: ut culmina diis penatibus. Maceries q̄ ambit domū herceo ioui. Pyrrhus. pyrrhus dictus a colore cōæ: q latine byrrhus dicit a colore quo tingebatur. Gramina pastus legimus & silua pastus arundinea. Nam aliud est pascuntur uero siluas Sed sciendum ē q; licet hoc in usu sit rarum tamen est apud antiquos. Pastus autem pro qui pascebatur quia ut supra diximus in hoc latinitas defecit. Bruma. idest hyems: dicta quasi βράχεια ἡμέρα. idest breuis dies. Est autem ut hic indicat locus generis: fœminini numeri singularis. Lubrica terga lubricum dicitur & quod labitur dum tenetur. ut piscis serpens & locus in quo labimur: ut Sese oppo suit salio per lubrica surgēs. Periphas. Nec ultima accentum habet: ne fœmininum sit: nec prima quia ultīa lōga ē. ergo media habebit accētū. Armiger automedon. Pyrrhi. nā achillis auriga fuit. Scyria. p. Scyros una ē ex cycladibus ī qua Lycomedes pater deidamiæ regnauit succedunt tecto. Pro sub tectum cedunt: & est figura quia mutatus est casus. Bipenni. hoc nomen seruauit antiquitatem. Nam ueteres pennas dicebant & non pinnas. Vellit non deiecit: Nam sequitur paulopost labat ariete crebro sed mouet. ut Cinthius aurem uellit & admonit. Ingentem lato dedit ore fenestram. epithero auget tapinosim: ut solet. Armatosq; uident astantes. ut supra: Strictis mucronibus imas obsedere fores. At domus interior. De albano excidio locus est. Tumultus. Quasi timor multus dicitur. Misero Bene addītum quia est etiam terribilis. Miscetur. perturbat. Cauæ ædes. tecta camerata. In singulari templū tātū significat In plurali templum & domum. Ferit secundū phōs q dicūt uocē corpus esse. Aurea sy. multi stulti a laquaria referunt.

Vestibu lum

pyrrhus

lubricū

Vestibulū ante ipsū primoq; ī limine pyrrhꝰ
Exultat telis & luce coruscus ahena
Qualis ubi ī lucē coluber mala gramia pastꝰ
Frigida sub terra tumidū quē bruma tegebat
Nunc positus nouus exuuiis nitidusq; iuuēta
Lubrica conuoluit sublato pectora terga
Arduus ad solē: & līguis micat ore trisulcis
Vna īgēs periphas: & equoꝝ agitator achillis
Armiger automedon: una ois scyria pubes.
Succedūt tecto & flāmas ad culmina iactāt
Ipse inter primos correpta dura bipenni.
Limina perrumpit posteaq; a cardine uellit.
Aeratos. iamq; excisa trabe firma cauauit
Robora & ingentem lato dedit ore fenestrā.
Apparet domus intus & atria longa patescūt
Apparent priami & ueterum penetralia regū
Armatosq; uident stātes in limine primo.
At domꝰ icerior gemitu miseroque tumultu
Miscet: penitusque cauæ plāgoribus ædes
Fœmineis ululant: ferit aurea sydera clamor.
Tum pauide tectis matres ingentibus errāt.

pauidus pauens

Pauidæ.p pauẽtes.Pauidus.n.q ſemp timet. Pauẽs q ex cã. Amplexæ:q.t.p.ex Apollonio q ĩducit Medeã patrẽ ſalutaſſe:dũ domũ relinqt. Vi patria.ẽ teſtimoniũ generis ſui ut de hercule Salue uera louis proles. Nõ ſic.grauius uaſtata eſt troia q̃ agri fluuiorũ eruptione uaſtent. Cumulo.augumẽto. Vidi:ut Quæq; ipſe miſerrima uidi. Geminos duos Nam eodẽ partu nati proprie gemini ſunt.

DO.Primoq; in limine pyrrhus. Ferocẽ naturã huius ofidit & q plene uictoriæ fiducia cerneret. Qualis ubi deſcripturus hoſtẽ natura ferũ:ætate iſolẽte ſucceſſu ſuperbũ:& ipſæ æneas hoſtilẽ animũ ĩ ad uerſariũ gerens huic aĩali illũ cõparandũ putauit. Sæuiebat ut ſerpens qui uomit uenena:qui neſcit ali quando miſereri qui captat tpa : quibus procedat aut lateat.Hac igit cõparatiõe Pyrrhũ deformat.nã ut ſerpens.non uirtute ſed ueneno confidit: ita huic non arma ſed inſidiæ ad uictoriam profuerunt:nec unq̃ in prælĩis uiſus eſt niſi cũ alienis dolis ꝓcurata ẽ uictoria. Dura limina .q̃ facile ſuperari nõ poſſẽt.põt tamẽ uideri dixiſſe dura bipenne.i.idoneã quæ frãgere potuerĩt firmitatẽ æratorũ poſtiũ. Alluſit autẽ de oſtio ad feneſtrã ſed debuit dicere cauernã factã in oſtio.ꝓ quã nõ ingrederet ſed uideret interiora. Ergo uidebant ĩtus armati.Intercepta autẽ ſpe clauſa ante domus potuit Plãgebat fœminæ & ſummis ululatibus ꝓdebant hoſtibus ſuã formidinẽ:qua augebat illis ſpes. Ergo Inſtat ui patria p.Quis.n non ꝓuocaret audiendo talia. Deſcriptio aũt regiæ auget mobilitatẽ & amplitudinem fœlicitatemq; priami. Veteꝝ regũ ut oſtenderet regnũ priamo a maioribus ſuis prouenĩſſe.Quãtus autẽ dolor ut una nocte cõciderit qđ per infinitos reges multis ẽt ſæculis ſeruatũ fuerat. Nec ipſi cuſtodes uigiles:de quibus dixerat imas obſedere fores.Poſſumus etiã cuſtodes ipſos poſtes intellĩgere quoniam cuſtodes a cuſtodiẽdo appellant. Cum ig ẽ oĩa deficerent Fit uia ui. Vis inquit ianuam patefacit: Vis aditum ad interiora tenenda recluſit.

Amplexęq; tenent poſtes.atq; oſcula figunt:
Inſtat ui patria pyrrh9 nec clauſtra nec ipſi.
Cuſtodes ſufferre ualẽt labat ariete crebro
Ianua & emoti procumbunt cardine poſtes.
Fit uia ui:rumpunt aditus primoſq; trucidãt
Immiſſi danai & late loca milite cõplent.
Non ſic aggeribus ruptis cũ ſpumeus amnis
Exiit:oppoſitaſq; euicit gurgite moles
Fert in arua furens cumulo campoſq; p oẽs
Cum ſtabulis armenta trahit uidi ipſe furẽtẽ
Cẽde neoptolemũ geminoſq; in lũine atridas

Veſtibulum

CHRI.Veſtibulũ.ſecũdũ gallũ de ſignificationibus uerboꝝ q̃ ptinent ad ius ciuile non eſt in ædibus : neque ædiũ pars ſed locus ante ianuã uacuus:ꝓ quẽ a uia ad ædes aditus eſt.ipſa.n.ianua ꝓcul a uia fiebat & area interfecta quæ uacaret.Eſt aũt ueſtibulũ dictũ a ue & ſtabulũ. Ve aũt dictio ẽ aliqñ intẽſiua:Nã uetus ab ætatis minũ ædiã ueniebãt:ibi expectabãt:donec admitterẽt.Quapp ab ea ãſi cõſtabulatiõe ueſtibulũ nonulli dici uolũt.alii referũt ad eos q ĩ domo manẽt:& qñ iſti illic nũq̃ cõſiſtũt ſed ſolius trãſitus cã ad hũc locũ pueniũt exeũdo ſiue redeũdo:uolũt ueſtibulũ dictũ eẽ a ue particula ꝓuariua.Exultat.Præ cõcepta uictoria. Luce ahena.luce q̃ ex æneis armis ꝓueniebat ex repcuſſione luminũ.Dixit aũt æs & nõ ferrũ:qa prius inuẽtũ eſt æs q̃ ferrũ:& ex eo arma fiebat: Vnde & Homerus χάλκεά τεύχη dixit.Bruma.Quaſi βραχὺ ἡμερᾶ.i.breuis dies. & eſt initiũ hyemis:q̃ fit ſole primã partẽ capricorni ingrediẽte:quo tpe dies hẽt octo horas & q̃dragĩta unũ minuta:nox uero habet qndeci horas & minuta decẽ & nouẽ .Neq;.n.toto anno breuior ẽ dies.Hoc tamẽ ad ſitũ

Scyrus.

noſtri clymatis referas:Nã & longitudinẽ & breuitatẽ di erꝝſcimus pro uarietate clymatũ uariari ut in geoꝝ ofidimus. Triſulcis.Vnicã linguã habet ſerpẽs.ſed tam uelociter mouet ut tres appareãt.ueluti uirga uelocit mota ñ ſimplex ſed triplex apparet Cuius rei rationẽ ĩ libris noſtris de aĩa ex opiniõe ãtiquoꝝ reddidimus. Agitator.auriga achillis armiger Pyrrhi: Scyria.Scyros ĩſula eſt.De q̃ Strabo cõtra magneſios frequẽtes ĩcũbũt ĩſulæ:Nobiliores ſũt ſciathus peparethus:icus aloneſus:& ſcyrus cũ eiuſdẽ noĩe urbibus .Clariſſima uero ſcyrus ꝓp Lycõedis cõ Achille affinitatẽ & achillis filiũ neoptolemũ.Ergo ſcyria pubes q̃ pyrrhũ ĩ bellũ troianũ ſecuta erat.Cauauit.ĩ cauernã ꝓforauit.qđ declarat dicẽs Feneſtrã dedit .Ore.hiatu.Idẽq; ẽ os & feneſtra ĩ hoc loco. Apparet.aſpiciẽtibus ꝓ feneſtrã.eſt ãt repetitio qua auget pathos qđ mirifice hac narratione citat poeta penetralia priami& uetꝝ regũ.Quæ aſpicere hoſtes ſũma erat in miſeria troianis . Armatis. Diſtributio ẽ.Nã & uiris præliũ & mulierculis ululatũ tribuit.ergo & illi ex ſua fortitudine & illæ ex lachrymis ſibi miſe

plãgere ululare.

ricordiam concitant. Stantes.Pugnantes.Nam nõ deſerunt locũ in acie qui uiriliter pugnant. Gemitu.refe ras ad animos uiriles. Tumultu.ad effœminatos.Plangores uero & ululatus ad mulierculas.eſt autem plãgere cũ ex dolore pectora percutiũt.Vlulare ẽ clamorẽ mœſtũ extollere ut faciũt mulieres q̃uis proprie lupoꝝ ſit ædes cauæ.i.cõcauæ. Vlulant.i.per reboatũ qui facile fit in locis cõcauis & cameratis ululatũ mulierum ingeminant. Ferit ſydera.Hyperbole eſt.quã latini ſuplationẽ uocant.Ferio autem præterito carens percuſſi a percutio mutuatur .ut ſiſto ſtatui a ſtatuo.ferro tuli .Nam antiqui tulo dixerunt.ait Priſcianus. Aurea.pulchra.ut ĩfra aurea circe.uel aureo fulgore uitentia. Tum pauidæ.Ponit qđ uſu euenire ſolet ĩ tanta calamitate Errant.quaſi oẽs partes nouiſſime ſalutaturæ cum paulo poſt in captiuitatem abductum iri ſe uideant. Oſcula ſi. Vehementer ĩprimunt. Vi patria nulla ĩ parte mĩor patre:nam niſi eſſet & clauſtra & cuſtodes ſubſtinuiſſent. Ariete c.i.crebra percuſſiõe arietis .arietis autem nomen ſpẽs dedit .nam ĩpetu murum ĩpĩgit pugnantium arietum forma.ualidæ.n.ac nodoſæ arboris caput ueſtitur ferro.eaq; ſuſpenſa funibus multorum manu ĩ muꝝ pellit deĩde retroſum ducta maiori ĩpetu deſtinat.Contra hoc remedium eſt ſaccus pileis plenus & ĩ eũ locũ demiſſus quo aries impellit.Laxo.n.ſacrorum ſinu ictus arietis mollit.Dure enim mollioribus facile cedunt. Huius inuentionem.ut refert Plinius æpio ad troiam tribuerunt antiqui.

SER. Vidi hecu. c. Aut numerus pro numero est. aut quia barbari nō singulas sed plures habebāt uxores: Aut nurus. i. fœminas. Luc. Cultus gestare decoros uix nuribus rapuere mares Quod. i. ſ. i. Latenter ostēdit nil. pdes se religionē. Quinquaginta thalami. Illi celebrati ab Homero: & bū de thalamis uerū expressit numerꝰ: Pōt. n. unus thalamus plures habere cōiuges. Barbarico. aut multo aut uere barbarico. barbaroꝝ. n. est copia. Spoliisq; ſ. Hic enī erat antiquoꝝ mos: Vñ ait in septīo: Captiui pēdēt currus curuæq; secures. Forsitā & p. Bono usus est ordine. ut primo reipu. deide regis. postrēo priuati. i. sua narraret fata. De morte autē Priami uaria tradūt. Alii. n. dicūt q; a Pyrrho in domo captus sed inde in sigæū tractus ad tumulū Achillis cæsus est. Ná in rheteo sepultus est: aiax. Tunc eius caput conto affixū pyrrhus circūtulit alii iuxta ará hercæi louis extinctū tradūt. Hīc Luca. hercæas mōstrator ait nō respicis aras. hāc opinionē, pseqt' pocta: sed & illā prælibat: ut suo loco dicet'. Mediū ho. Hyppal lage. i. in mediis ædibus. Ná si mediis legeris nō stat uersus nisi eliso. ſ. ut inter se coisse uiros. & decerne re ferro. Recte autē nō armat priamū nisi in extremis periculis. Aeuo. nō timore. Circūdat. nō. n ap te cohærent: sed oneri sunt. Inutile. ipse inutilis. nā ferrū de iis ē q̄ a cōiunctis sūmit epitheta ut uenenū Sub axe. sub diuo: quod impluuiū dicit'. axis aūt ē plaustrū septētrionale: aut pars septentrionis: aut spiritus quo mundus mouet' ut docet Luca. Veterrima. usurpatū est. ergo hoc tantū uti licet: si necesse sit. Neqcq̄. aut secundū epicureos. aut pp uim belli cā: altaria. Superoꝝ sunt. aræ inferoꝝ. ara ἀπο τησ ἄρασ dicit' idest a precibus. Vnde contra iprecatio κατάρα dicit'. Dira. modo proprie Dira enim est deoꝝ ira. Ergo q̄ mēs dira idest infusa ex deorū ira. ruis. aut festinas: aut incedis seniliter. Ore. abundat Vulnere bonū schema: uulnus pro telo. Cum sanguine. Ex opinione eoꝝ q sanguinem sedē uitæ uolunt. alibi eos qui ipsum sanguinē uitā uolunt: ut Purpurea uomit ille animam.

Axis

altare ara

Dira

DO. Vidi h. reliqua respondet ad id Quæq; ipse miserrima uidi. Fuit ergo cædis eorū hominū spectator: quos uenerat defensurus. Qua deficit ignis oīa occupauerat. sed cum cōsumptis rebus ignis extīguatur danai occupabāt ea loca in quibus nō dixit nō fuit ignis sed iam deficiebat. Superbi. ornatu artis & materia Forsitā & priami. Bono cōpēdio utitur: ut ultro suggerat quod interrogari poterat. Debebat enī eo tpe: quod oībus quietē destinauerat: uti breuitate: Exponit igit' quomodo sanguine aras fœdauerat. Vrbis ubi captæ: Cū iā nihil esset reliqui de urbe regiaque sua: nullaq; omnino spes restaret: statuit sapiens & forti animo rex quacūq; morte captiuitatem fugere. Arma capit: nō ut peteret uictoriam: sed ut in armis positus uiriliter occumberet. Ponit autē & hominē & arma ī utilia. qm̄ ipse senex iamdiu arma non sumpserat: Vnde illa rubigine contabuerant: & inutilia reddita erant. His armis. auctorem mortis quærit uon amentia sed sapientia: ut morte captiuitatem fugiat. Ergo sapientissimue poeta decorum in hoc rege seruauit. Recepit. Quam imbecillis esset ex eo apparet. qd' mulier anus eum ab incepto se uocauit. Ecce autem elapsus. Voluit mori Priamus. Vetuit uxor, at casus at ulit sibi quod cupiebat

Vidi hecubā cētūq; nurus: priamūq; p aras.
Sanguine fœdantē quos ipse sacrauerat ignes
Qinquaginta illi thalami spes tanta nepotū.
Barbarico postes auro spoliisq; superbi
Procubuere tenent danai qua deficit ignis
Forsitan & priami fuerint quæ fata requiras.
Vrbis ubi captæ casum conuulsaq; uidit.
Limina tectorū & mediū ī penetralib⁹ hostē
Arma diu senior desueta trementibus ęuo
Circūdat nequicquā humeris & iutile ferrum
Cingit': ac densos fertur moriturus in hostes
Aedibus in mediis: nudoq; sub ętheris axe
Ingēs ara fuit: iuxtaq; uetterrima laurus
Incumberis aræ atq; umbra complexa pēates
Hic hecuba: & natæ nequicquā altaria circū:
P ręcipites atra ceu tempestate columbæ
Condēsæ & diuū āplexæ simulachra tenebāt
Ipsum autē sumptis priamū iuuēilib⁹ armis
Vt uidit q mens tam dira miserrime cōiunx.
Impulit: his cingi tęlis aut quo ruit inquit.
Non tali auxilio nec defensoribus istis
Tēp⁹ eget: nō si ipse meus nūc afforet hector
Huc tandem cōcede: hæc ara tuebit' omnes.
Aut moriere simul. sic ore effata recepit
Ad sese: & sacra longæuum in sæde locauit.
Ecce autē elapsus pyrrhi de cæde polytes
Vnus natorum priami per tæla per hostes
Porticibus longis fugit & uacua atria lustrat
Saucius illum ardens infesto uulnere pyrrh⁹
Insequit': iam iāq; manu tenet & premit hasta
Vt tandē ante oculos euasit & ora parentū.
Concidit ac uitam multo cum sanguine fudit

dit & conuenientem naturam mulieri & reginæ & uxori. mulier anus eum ab incepto se uocauit. Ecce autem elapsus. Voluit mori Priamus. Vetuit uxor, at casus at ulit sibi quod cupiebat

CHRISTOPHO. Non fic aggeribus. Quadrans comparatio. nam & translatio etiam adiluuio ad bellum fit. ut infra. Diluuio ex illo tot uasta per æquora uecti. & parabola mouet misericordiam ut ac ueluti pleno lupus insidiatus ouili Cum fremit ad caulas. Vidi. attestatio rei uisæ mouet pathos. ut dictum est.

Quos ipse sacrauerat ignes. Mouetur summa commiseratio. Quid enim indignius est quam eum q ignes ad sacrificium parauerit ita interfici ut illos suo sanguine extinguat. Thalami. græcum uerbum est Homerus

ΚΕΙΤΑΙ ΛΕΝΤΑΛΕΜΟ .Nurus .a nubendo ſumptū ẽ uerbū. Spes tāta.n.& locus q ẽ ab his q̄ ꝑter ſpẽ ſūt & ū hemẽter mouet pathos .ut O lycida uiui puenimꝰ aduena nr̄i ꝙ nūq̄ ueriti ſumus ut poſſeſſor a.d.h.m.ſ.u.m.c. Barbarico .multo ut ẽ apd̄ barbaros. Hūeris .optīe memīt huius mẽbri nā ſupiora ut galea illis ſubſtinēt : ſe riora ut lorica & ſimilia ab illis pẽdet. Moriturus eo cōſilio ut morte ſeruituti fugeret. Sub nudo axe .i .ſub diuo. Tūc.n.ſub diuo ſumus.i.ſub ioue hoc ẽ ſub aere qſi nulla re tegimur. In domibꝰ āt ſūt īpluuia.i.loca q̄dā detecta q̄ & pluuiæ & reliq̄ huiuſcemodi deſcẽdūt. Ibi igīt erat laurus. Aris ꝓprie i cœlo ẽ linea imaginata q̄ ab uno ad alterū polū ꝑ mediū cœlū dir gīt ad ſimilitudinē axis q̄ ẽ i curru q ꝑ ipſū mediū a rota ad rotā ꝑti gīt. Diuidīt āt cœlū i coum .axē: cardies cōuexa: polos: climata: & hemiſpæria. Penates. Arā i q̄ erāt penates. Hecuba. Priami uxor fuit & filia Eetionis thebani regis: ut ſupra oñdimus. Colūbæ. Optīe cōparat huic aīali qd timidiſſimū ẽ. & uelociter cōgregatimq̄ uolat fœminas i unū extīore uelociter cōgregatas: q̄ cū diu ꝑ ædes erraſſēt huc tādem cōuenere .iuuenilibus .atqui ſua erat & uetuſta ſed iuuenilibus .i. q̄ iuuenibus & nō ſeni bus cōueniunt: Vnde paulo poſt ait his telis. q.d. q nō tibi ſed iuuenibus q̄drāt. Ruis: ſine rōne properas. Me us. Nō ſine igēti dolore huius memīt. Hæc ara cōplexio ē. nā qcqd euenerit melius ẽ q̄ ſic ruere Ará hanc di/ cunt fuiſſe iouis hercæi. q̄ erat i ipluuio domus: qd̄ undiq̄ ſeptū eēt parietibus a græca ſignificatione nā ΤΟΕΡ ΚΟΣ ſeptū ſignificat: Vñ ara hercæa dicta ſit ſiue iouis fuerit ſiue qm̄ ſub lauro erat potius apollinis.

Funus Exeqæ Reliqæ

SER. Hic: nūc. Media: manifeſta. Si qua ẽ epicu ree: uel deſperat quia apud arā reſpicit cædē. Cu ret .ulciſcat. Grates .mediū eſt ut ꝑmiū Cernere de ſpectaculo nō de morte querit. Funere .cadaue re. Funus enī eſt iā ardēs cadauer . quod dū portat exeqas dicimus. Crematū reliquias & buſtū. Cōdi tū iam ſepulchrū .in hoſte .aut archaiſmos pro i ho ſtē aut in hoſte cum hoſtē gereret cū ipſe hoſtis eēt. Iura fidēq̄ .quia qd̄ Homerus mutat & celat ꝓp tur pitudinē achillis dicit. Priamus duce Mercurio in greſſus achillis tentoriū eū excitatū rogaſſe quē dor mientē poſſet occidere iura uero qd̄ a rege rogabat.

Remiſit .quia comitatus uſq̄ ad troiā eſt. Neqc quā: nō. Referens ſarcaſmos locus cū amaritudine ut en agros & quā bello troiane petiſti heſperiā aſſy mos aūt ē urbanitas ſine iracūdia: ut atq̄ idē iungat uulpes & mulgeat hyrcos. Altaria .uñ ſperabat au xiliū. Coruſcū .ſi ornatū gemmis caput regis acci pis: ſenſus eſt. Sublato capite gladiū in uagina recō dit: quæ lateri ſemper cohæret .Si coruſcū gladiū lateri Priami i fixū accipe & per ſilentiū caput poſt ea eſſe ſublatum. Finis .omnia nomina inaīa ſim plicia a uerbo nō uenientia in nis ſyllaba terminata maſculina ſunt. Inanima propter canis. Simplicia propter bipennis a uerbo non uenientia propter fi nis dictum ẽ: Ergo recte Iuuenal. ad terram tremu lo deſcendunt clune puellæ. horatius nō recte. Q̄ d pulchræ clunes. Sorte. Fatali neceſſitate. Tro iam incenſam: propter illū. Pergama q̄ troiāæ arces ſunt. Sed ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ omnes arces ꝓgama dicunt. ut cum poetā dicimus intelligimus Vergilium. Aſiæ quia imperauerat phrygiæ & mygdoniæ. Lit tore t. Pompeii tangit hiſtoriam. quod dixit littore tāgit id quod in Pacuuii tragœdia continetur. nec recte ſenſit Donatus littus eſſe locum ante aram a litando dictum .Nam lito primam breuē hēt. litus uero longā. Sine nomine. Sine agnitione. Sæuus. quia eſt & bonus ut latus parctus horror iit. Ex halantem .ſecundum eos qui uitam uentum uolūt Direpta .pro diripienda. Copia improprie dixit. Nam pro exercitu in plurali dicimus copias. Copia uero aliarum rerum eſt.

DO. Hic priamus: uoluit fortuna ut mors Polytæ eēt i cōſpectu ſuo ut inde ſua mors orieē. Dii .i. ꝑ ſētes ad quos ſe ſuffragiū ꝛtulerat & ſi ē i cœlo aliq̄ pietas q̄ nefaria cōmiſſa uidicet. Qui nati. nō cul pat pyrrhū ꝙ occiderit ſed ꝙ cædē i cōpectu pater

Hic priamus quāquā i media iā morte teneē
Non tamen abſtinuit: nec uoci iræq̄ pepercit.
At tibi pro ſcelere exclamat pro talib9 auſis
Dii ſi qua eſt cœlo pietas quę talia curēt
Perſoluant grates dignas & præmia reddāt.
Debita qui nati coram me cernere lœtum
Feciſti & patrios fœdaſti funere uultus
At non ille ſatum quo te mentiris achilles
Talis in hoſte fuit priamo ſed iura fidemque
Supplicis erubuit: corp9 q̄ exāgue ſepulchro
Reddidit hectoreū meq̄ in mea regna remiſit
Sic fatus ſenior tælumq̄ imbelle ſine ictu
Conſecit rauco quod protinus ęre repulſum
Et ſūmo clypei neqcquam umbone pependit
Cui pyrrhus referes ergo hæc & nuncius ibis.
Pellidæ genitori: illi mea triſtia facta
Degeneremq̄ neoptolemū narrare memento
Nūc morere hoc dicēs altaria ad ipſa tremēte
Traxit & multo lapſantē ſanguine nati
Impleuitq̄ comā leua dextraq̄ coruſcum.
Extulit: ac lateri capulo tenus abdidit enſem
Hæc finis priami fatorū hic exitus illum
Sorte tulit troiam incenſā & prolapſa uidēte
Pergama tot quondā populis terriſq̄ ſuꝑbū
Regnatorē aſiæ .iacet ingens littore trūcus.
Auulſumq̄ humeris caput & ſine noīe corp9
At me tū primū ſęuus circūſtetit horror.
Obſtupui ſubiit chari genitoris imago.
Vt regem æquæuum crudeli uulnere uidi
Vitam exhalantem ſubiit deſerta creuſa
Et direpta domus & parui caſus iuli
Reſpicio & quæ ſit me circū copia luſtro
Deſeruere omnes defeſſi et corpora ſaltu

nũ reſeruauerit: nã ſtulte reprehenderet q̃ iure belli licebat. At nõ ille. conatur priuare eũ oĩ gloria & nobili genere q̃ nõ ſit filius Achillis: quod probat: q̃ ĩ ſe nõ ſeruauerit iura quæ ſeruauerat Achilles. Reddidit corpus. Quod iniuſte retinuiſſet. Sola enĩ anima debet hoſti. corpus aũt: qm̃ in nullius ẽ poteſtate: dimittit ſepulturæ: Reddidit ergo. qm̃ cõtra humanitatis iura id tenebat. Sic fatus. eſt deſideriũ manifeſtũ mortis q̃ poſt cõtumeliã ẽt armis iuuenẽ ſenex ꝓuocet. Telũ ĩbelle. cõfirmat qđ dixit inutile ferrũ. ſ. non ictu. ꝓbat humeris trementibus æuo. Pepẽdit ſtulte dicũt non poſſe pendere qđ repellitur.

CHRI. Nõ tm̃ ab. oñdit q̃tũ poſſit amor natoꝝ: cũ tm̃ poſſit mœror mortis illius: ut ſuæ ſalutis oĩo obliuiſcat. Nec uoci iræq̃ declarat modũ futuræ oratõis. At tibi ꝓ ſcelere. orõ pathetica initia ſp hẽt abrupta. Et ut plurimũ multa aĩo uoluit ꝑturbatus & tãdẽ ad cõcluſionẽ ĩtra ſe puenerit: tũ demũ ĩ exclamationẽ ꝓrũpit: Sic terẽtianus Phædria cũ multa tacitus de amica aĩo uoluiſſet: a cõcluſiõe ꝓrũpit. Quid nã igit faciã. Sic luno Mene icœpto deſiſtere uictã. g̃ & priamus abrupte At tibi. neq̃ n. põit at cõiũctio niſi peſſerit aliq̃ ſnĩa. Pro ſcelere ꝓtalibus auſis. q̃ſi q auſus ſit ſupra omnẽ hũanitatẽ. At nõ ille ſatũ: exẽplũ a cõtrario. Hectoreũ q. d. q̃uis hoſtis illi fuiſſet potẽtiſſimus: & mihi excellẽtior filius q̃ Polytes. Vmbõe. hæc ps media ĩ ſcuto ẽ. q̃ turgeſcit atq̃ emĩet: ſic dcã q̃ umbilicus. i. mediũ ſit ſcuti: Stat accellers uaſto metuẽda ũbone ferax excutiẽs ſtabula. cui Vmbo pyrrhus. Duo ſũt gña dicẽdi a moribus potius q̃ ab arte, ꝓueniẽtia. Maturũ unũ & graue ĩ quo oĩa cũ cõſilio & ſedate & nihil excõcitatiõe aĩ aut ꝑturbatiõe efferimus. q̃le Ci. Craſſo tribuit. alterũ ardẽs & erectũ & iſelũ: cui ardor & ĩpetus aĩ potius quã cõſiliũ ſpat: q̃li Antoniũ uſũ dicũt. at Ver. cuius ĩgeniũ diuinũ & ad oĩa ita flectit ut pro q̃litate ꝓſonaꝝ reꝝ & tẽpoꝝ ſtilũ uariet modo hoc modo illo ut naturã hoĩum exꝑmat utit. Aeneæ g̃ & latino & cæteris quos ſapiẽtes ĩducit: graue attribuit: ut ibi o ꝓſtãs aĩ iuuenis quãtũ ipſe feroci uirtute exuperãs tãto me ĩpẽſius æquũ ẽ cõſulere ipſe ubi. Turno uero & Pyrrho & ſi q̃ alii ſũt qui furore potius q̃ ratõe ducãt: infenſũ attribuit ut hic: ſic alibi haud talia dudũ dicta dabas morere & fratrẽ ne deſere frater. Itẽ Fu agros & quã bello troiane periſti heſperiã metire iacens. Traxit. Pathos a modo ñ. n duxit. Et mirã facit auxeſim. Crudele. n. fuit ſenẽ regẽ ꝓ comã trahere. Crudelius ĩ nati ſãguine prouoluere. Crudeliſſimũ necare. Quid g̃ añ arã. hæc ſi. p. cũ ſũmo gẽitu pronũtiãdũ. Videntẽ. Locus tractus e tuſculanis Tullii. & ex tragœdia uetuſti poetæ. hæc oĩa uidi ĩ flamari. Priamo ui uitã euitari. Iouis arã ſãguĩe turpari. lacet ĩgẽs ĩ littore t. Ita narrat mortẽ Priami: ut modo tãgat opinionẽ illoꝝ q uolũt illũ cæſũ ad hercæã arã. modo illoꝝ q aiũt ipſũ a pyrrho tractũ ad ſꝑgæũ ubi erat ſepulchrũ achillis & ibi ĩ littore ãputato capite ĩterfectũ. ſæuus. Inuictũ æneæ aĩ oſtẽdit ſed & piũ. q ſuo piculo nunquã motus. oĩa extrẽa ꝓ patriæ defenſiõe adiit: Exhalãtẽ. ſecũdũ anaximenẽ. qui dicebat uitã ſpiritu cõtineri.

Ad terrã miſere: aut ignibus ægra dedere.
Iamq̃ adeo ſuper unus eram cũ limina ueſtæ
Seruantẽ & tacitam ſecreta in ſede latentem.
Tyndarida aſpicio dant clara incendia lucẽ.
Erranti: paſſimq̃ oculos per cuncta ferenti.
Illa ſibi infeſtos euerſa ob pergama teucros.
Et pœnas danaum & deſerti cõiugis iras.
Præmetuẽs troiæ & patriæ cõmunis erynnis
Abdiderat ſeſe: atq̃ aris inuiſſa ſedebat
Exarſere ignes animo: ſubit ira cadentem
Vlciſci patriam: & ſceleratas ſumere pœnas.
Scilicet hæc ſpartã icolũis patria ſq̃ mycenas
Aſpiciet. partoq̃ ibit regina trimpho.
Coniugiũq̃ domũq̃ patres natoſq̃ uidebit.
Iliadum turba & phrygiis comitata miniſtris
Occiderit ferro priamus. troia arſerat igni.
Dardanium totiens ſudarit ſanguine littus.
Non ita namq̃: & ſi nullũ mẽorabile nomẽ
Fœminea ĩ pœna ẽ: nec habet uictoria laudẽ.
Extinxiſſe nefas tamen & ſumpſiſſe merentis
Laudabor pœnas animũq̃ expleſſe iuuabit.
Vltricis famę & cineres ſatiaſſe meorum.
Talia iactabam & furiata mente ferebar
Cũ mihi ſe non ante oculis tam clara uidẽdã

SER. Dextra. q̃ ictum Helenæ minabat. Sũt. n. hic ſubtracti uerſus: in quibus uoluit Helenã occidere. Primo quia turpe erat uiro forti in fœminam rapi. Deinde contrarium eſt quod ſit in domo Priami cũ in ſexto dicat illam fuiſſe in domo deiphobi. Nõtibi tyndaridis. declarant hæc uerba uerſus illos. ee ſublatos. Inſuper. ſuper quod continuerat. Inꝺomitas. magnas. Quid ſu. furor. enim eſt uirũ fortem ruere in mulierem. Noſtri genitiuus pluralis ẽ. facit autẽ ſe unã de familia æneæ. Puer. filius. Horatius dicam & alcidem pueroſq̃ ledæ. Hauſerit. p cuſſerit: ut Latus haurit apertum. aut uorauerit.

Tyndaridis. Ita de helena dicitur: ut de hercule amphitriõides: nam de Læda & ioue fuit helena & pollux. de Tyndaro & Clytemneſtra & Caſtor qui ſolus mortalis fuit. Sed pollux ſecum partitus eſt immortalitatem. De helenæ autem immortalitate apꝑparet. nam fratres cum argonautis profecti ſunt: quorum filii cum thebanis dimicauerunt deinde nepotes cum troianis Ergo non duraſſet helena p tot ſæcula niſi immortalis fuiſſet. non eſt error prius a theſeo rapta in ægypto proteo commendata eſt.

Lacæna. a laconia prouincia: & eſt minor deriuatio principalitate: qđ rarum eſt. Aſpice. de homero tractum: qui inducit Mineruam præſtantem iſta Diomedi. Nubem: ordo ẽ oẽm nubẽ eripã: q̃ hũi da circũ caligat & hebetat mortales uiſus dicitur nebula orta de terris obeſſe noſtris uiſibus: unde aqla qa ſupra nebulas eſt plus uidet. Vel quia ignorãtes uiſum uenereũ dicunt uidere numina. Ergo merito illa uidet æneas poſt ueneris diſceſſum. Obducta ſupinducta Ne, phibentis eſt: & ipa. iuo iungitur.

CHRI. Ad terram miſere. nam qui ualidiores erãt ſaltu ſe dimiſere: qui uero uulneribus confecti

ígni se aduoluebat. Oĩa autem sunt ad laudẽ æneæ q nõ prius pugnare destitit. q̃ se ab omnibus relictũ animaduertit. Cum mihi sese .ĩ nostris allegoriis ostẽdimus quare ĩ hoc loco se habitu diuino & q̃/lis est apparet æneæ. Alibi uero sui habitu morta li: estq; huius rei sensus ,pfundus. quẽ ibi reperies. Alma. epithetũ cõuenientissimũ Veneri .cũcta ani mãtia gignẽdo oĩa genera alit: sic Lucretius Aenea dũ genitrix hominum diuumq; uoluptas Alma ue nus. Aspice simile ẽ in quarto Homeri. ubi Pallas ait Diomedi ἄχλὺν ἀάσσω ἀπὸ ὀφθαλμῶν ἐλὸν ἠπύριν ἣ πρὶν ἔπῆεν ὀφρ' εὖ γίνωσκῆς ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα. omnem nubẽ eripiã: est sententia Platonici porphyrii: qui inquit Latet omne uenenum .tamẽ aĩa cũ ab officiis corporis paululum libera est ĩter dum aspicit tñ non nunquam intẽdit aciẽ: nec tñ p uenit: & cũ aspicit: tñ nõ libero & directo lumine ui det: sed interiecto uelamine q̃d nexus naturæ caligã tis obducit hoc in natura eẽ Vergilium teste Macro bio his uersibus asserit Hoc uelamen cum inquiete ad uerã usque aciem animæ ut introspiciat admit/tet de cornu credit .cuius natura est ut tenuatũ uisui sit peruium Cum autem a uero hebetat ac repellit obtutum: tunc ebur putat: cuius corpus ob densita tem ne tenuatum quidem uisum ad mittit: hoc Ma ro pergeminas somni portas exprimit.

Obtulit: & pura per noctem in luce refulsit.
Alma parens cõfessa deã: qualisque uideri
Cælicolis & quanta solet dextraq; prehensum
Continuit: roseoq; hęc insuper addidit ore
Nate quis indomitas tantus furor excitat iras
Quid furis aut quo nã nostri tibi cura recessit
Non prius aspicies ubi fessum ætate parentẽ
Liqueris anchisen: superent cõiunx ne creusa:
Ascaniusq; puer quos omnes undiq; graię
Circũerrant acies & ni mea cura resistat.
Iam flãme tulerint: inimicus & hauserit ensis
Non tibi tyndaridis facies inuisa lacęnæ.
Culpatus ue paris: uerum inclemntia diuũ.
Has euertit opes: sternitq; a culmine troiam
Aspice nanq; omnẽ quæ nunc obducta tuẽti.
Mortales hebetat uisus tibi & humida circũ.
Caligat nubem eripiam: tu ne qua parentis.
Iussa time: neu pręceptis parere recusa.

SER. Neptunus. aiũt neptunũ cũ Apollinẽ trioæ fabricatũ esse muros cõstat Laumedõtẽ his diis certã uoluisse pecuniã ad sacra faciẽda quã deiñ trãstulit ad fabricã murorꝫ unde dii feciſſe muros & offẽsi esse dicuntur. Facit ãt eos opa sua euertere: Nã Iuno portarꝫ dea ẽ. portã. n. lumis nascẽtibus ꝓbet Mĩerua arces cõdidit. ut pal las quas condidit arces ipsa colat: Neptuno autẽ fũ damenta sunt consecrata: cuius arbitrio mouentur: unde ἐνοσίχθων dicitur. i. terram mouens aquæ cõ cussione ut terræ motus continet opiniones Triden ti dictiones in ens si nomina sint in e facimur abla/tiuũ. Si participia in e & in i. Quod si participium efficiatur nomen in e tantum ut amante uirtutis. q̃ affectauit nouitatem cũ deberet dicere tridente. Sic quæ ex appellatiuis facientibus in i efficiuntur pro pria exeunt ĩ e: ut liberalis: felix Iuuenalis: Furens: Irascens. Tritonia pallas duo antonomasia sine nomine proprio. Nimbo. nube diuina .alii limbo legunt & est pars uestis extrema quæ instita dicitur: Horatius: Quarum sub sita talos regit instita uestę. Pater q oĩbus idẽ esse cõsueuit. ut Rex iuppiter om nibus idem. ergo honesta causa fugiendi ẽ æneæ. Se cũdas. nã & in troianis fuerunt sed nõ ꝓsperæ. Eri pe. raptim fac. Nusquã abero. necessarium erat illi numinis auxilium si tenent danai qua deficit igis. Li mine, i. in limine. Apparent d. f. secundũ Matheſim post abscensum Veneris dira dicuntur apparuisse nu mina: cuius præsentes radii interuenientes anæreti/cos temperans. Tum uero .nam antea & ab hecto re audierat & per se uiderat euerti troiam sed nõ om nem. Ferro & bi. Tautologia est. Minatur: aut eminet: aut mouetur. Ruinam. aliarum arborum. Deo secundum eos qui dicunt utriusque sexus par ticipationem habere numina: Caluus: Polentẽque deum uenerem .Item Vergilius Nec dextræ erráti deus abfuit: cum aut Iuno aut alecto fuerit. Est etiã in cypro barbatæ Veneris simulacrum. Antiquas caras aliud pendet ex alio. Nihil enim interest carũ dicas an caritatis causam. Domus autem ambitiose dixit: Primum. præcipuum.

Tritonia pall:

Limbus instita

DONA. Neptũnus. cum deos inimicos troianis

Hic ubi disiectas moles: auulsaq; saxis
Saxa uides mixtoq; undantẽ puluere fumũ.
Neptunus muros magnoq; emota tridenti.
Fundamẽta quatit. totamq; a sedibus urbem
Eruit: hic Iuno scæas sæuissima portas
Prima tenet. sociumq; furens a nauib9 agmẽ
Ferro accincta uocat.
Iam summas arces tritonia respice pallas
Insedit nimbo effulgens & gorgone sęua.
Ipse pater danais animos uireſq; secundas
Sufficit ipse deos in dardana suscitat arma.
Eripe nate fugam: finemq; impone labori.
Nusquã abero & tutũ patrio te limine sistã:
Dixerat & spissis noctis se cõdidit umbris
Apparent dirę facies inimicaque troiæ.
Numina magna deum.
Tũ uero omnes mihi uisum considere ĩ ignes
Ilium & eximo uerti neptunia troia.
Ac ueluti sũmis antiquam in montibus ornũ
Cum ferro accisam crebrisq; bipẽnibus instãt
Eruere agricolæ certatim illa usq; minantur.
Et tremefacta comam concusso uertice nutat
Vulneribus donec paulatim euicta supremũ
Congemuit: traxitq; iugis auulsa ruinam.

Descendo:ac ducẽte deo flãmã ĩter & hostes
Expedior dant tela locum:flãmęque recedũt
Astubi iam patriæ peruentũ ad limĩa sedis
Antiq̃sque domos:gẽitor quẽ tollere ĩ altos
Optabam primũ montes primũque petebã
Abnegat excisa uitam producere troia.

enumerasset:ponit louẽ. Ipse pater.quasi q nos cõ tra alios:cũ maioris sit potestatis . defendere debuit g̃ hoc destituti auxilio:cũ simus cedẽdũ est nobis. Eripe nate fugã.qa sciebat non facile posse suaderi fugam æneæ iccirco dixerat tu nequa parẽtis iussa ti me neu præceptis parere recusa.Quapropter ceden / dum erat cum qui potest omnia & sauere debebat: contrarius esset. Nusq̃ abero.nam sine suo auxi / lio cum esset flammis telisq; hostilibus circũdatus: quomodo fugere potuisset. Flammã inter & ho / stes expedior debuit hoc præstare Venus:& quia mater:& quia dixerat Nusquam abero.

CHRI. Neptũnus.a nãdo dicit latine.qa uis aquea ẽ:& qm̃ ab aqua nobis potus puenit.apud græcos ωοσι Νάϊων quia potũ det appellat. Venus ẽ e filiis Saturni. Fingit. n. Saturnusomnes filios uorasse exceptis his quat tuor. Ioue: Iunone. Neptuno . & Plutone. Hi q̃tuor st̃ elemẽta. Iuppiter æther. Iuno aer. Neptũnus aq̃: Pluto ter ra: Ergo saturnus. i. tps q cætera oĩa apud nos generata cõsumit: ipa elemẽta ex qbꝫ reliqua cõponũt. nõ cõsu / mit. Sed ipsa assidua mutuaq; trãsmutatiõe: ut nihil tũ ĩde peat alia ĩ aliud ĩmutãt. Hæc phy sice. Secũdũ uero historiã Saturni regis filius fuit & qm̃ ĩ diuisione regni sibi ĩsulæ obuenerũt deus maris putat. Diodorus ait ne ptũnũ primũ ea q̃ ad nauigãdũ ptinẽt inuenisse a Saturno huiusce modi rebus pfectũ: Et primũ equũ domuisse & pcepta: æquestris artis pbuisse :ex eoꝫ hippũ esse nominatũ. Appellat pterea Ennosigæus :& Ennosich: hõ qm̃ terrã quatiat mare: ἐνοσιστ. n. cõcussio est. terra aũt χθὼν & γαῖα dicit. Credit enĩ terræmotus aqs gigni quaproter thessali: ut ait Herodotus: dicũt olĩ flumĩa q̃ ĩ thessaliã cadũt exitu nõ hũisse :ppeaq; regionẽ omnẽ illam stagnum fuisse. sed deinde Neptunnum illis uiam aperuisse. hoc iccirco fingunt quoiam terræmotu mõ tes qui actenus sibi inuicem cõiuncti exitum fluminis denegabant diuulsi uiam aquis præbuerũt. fundamẽta ãt quatere inducitur a poeta. quia illi sacra sunt. nec id temere. Nã architecti cũ solidum ĩ iaciendis fundamẽtis nõ reperiant. ad quam usq; illa dimittunt. Iuno. est hæc dea portis iccirco proposita quia ipsa lucina est: quæ in / fantibus exitum in lucẽ pbet. Qua aũt portis per quas est ingressus præerat. calendæ quoꝫ mensium illi erant sacræ quia ingressus sunt mensium . Pallas. quia nata est e uertice iouis arcibus præsidet q̃ urbis sũt uertices. uel quia bellicosa dea est. uel potius quia sapiẽtia potius q̃ corporis uires tutelã præbet urbi. Ipse. Emphasis. qua si q oĩbus æquus eẽ debet & tũc ẽ pater. s. hoĩum & deorum. Vel pater. s. meus. qđ ostendit pter oĩa eẽ dolẽ dũ. Eripe fugã. non. n. fugam uiro forti psuasisset. nisi prius oẽm defendendi spẽ excluisset. Quis. n. audeat cõtra tales deos Verum ex his uersibus grauissima elicit p allegoriam suĩa. Sistam. Plus ẽ q̃ si dicat ponam. nã sistere est ita collocare: ut nõ facile inde deturbari queat. Tũ uero nam & si ante in summo periculorem rẽ putarẽ: tamen cum tunc contra nos talia numina stare uiderem: iudicaui ita esse in igne troia : ut nulla ui eripi posset ex comparatione autem circumcisæ arboris nit. t ostendere nisi undiq; & a diis & ab hominibus oppu gnata fuisset illam expugnari non potuisset. Ducente deo. recte Seruius. Adde etiam ex Macrobio quod simu lacrum illud barbatum uestem tamen mulierẽ habebat: & sceptrũ uirile quia eandẽ marem ac fœminam pu tarẽt. Aristophanes quoq; poeta Aphroditon illã ĩ masculĩo genere appellat. & Leuinus ait Venerẽ igit almũ adorans siue fœmĩa siue mas est ita uti alma nocticula. Philochorus eãdẽ putat eẽ lunã illiq; sacrificare uiros ueste muliebri & mulieres ueste uirili. q; & mas æstimet & fœmina. Varo aũt affirmat sub regibus apud roma nos nullũ Veneris neq; græcũ neq; latinũ nomen fuisse.

Exiliũque patri uos o quibus integer æui
Sanguis ait: solidæq; suo stãt robore uires
Vos agitate fugam
Me si cęlicolæ uoluissent ducere uitam
Has mihi seruassent sedes satis una superque
Vidimus excidia. & captæ superauim9 urbi.
Sic o sic positum affati discedite corpus
Ipse manu morrem inueniã. miserabit hostis
Exuuiasq; petet: facilis iactura sepulchri est.
Iampridem inuisus diuis & inutilis anno.
Dẽoror: ex quo me diuũ pater atq; hoĩum rex
Fulminis afflauit uentis & contigit igni.
Talia præstabat memorans fixusq; manebat
Nos contra effusi lachrymis cõiũxq; creusa
Ascaniusque: oĩsque domus: ne uertere secũ.

SER. Vos o. obliqua oratio est. nã aperte quidem in hoc agit: ut relinquatur: latenter uero aliud per quod nim. a æneæ ostendit pietas: q̃ nec iustis cau / sis mouet: ut patrem relinquat. Integer æui san guinis. Plenam ætatem significat ex sanguine. qui non est integer nisi in iuuenibus : nam dicunt phy sici minui sanguinẽ per ætatem . Vnde in senibꝫ tre mor ẽ. Suo robore . idest proprio: sine alterius au xilio. quo eget achises. Cælicolæ. ad quos nostra ptinet uita. ut Haud credo ĩ uisus cælestibus auras Vitalis carpis. & nos iuuenem exanimum & nil iã cælestibus ullis Debentem. & igneus est ollis uigor & cœlestis origo. Anima enĩ cœli pars est ũmbra ĩ feroꝫ . Ideo ergo nõ potuit generale deorum nomẽ & addidit cæleitibus : ne crederentur inferni dii. qui datores uittæ non sunt . Satis superq;. ad augmẽtũ superq; addidit. est autem t emesis. Sane sciendum ẽ esse aliqua quæ augumentũ non recipiunt ne minus significent. ut satis perfectus . Nam quæritur utrũ p fectior possit facere. ne incipiat perfectus minus si gnificare. Vna excidia: sub Laomedonte unum excidium uiderat. sed emphaticos dixit excidia.
Sic o sic positũ affari d. sensus talis est pstare uos

mihi funebre solatiũ idest aflamini me: ut dici mor
tuis solet Vale uale uale. uiĩ Et magna supremum
uoce ciemus. mortem autẽ ego manu hostis inue/
niam. Nam hic ordo est Ego inueniã mortem ma/
nu hostis. Ille miserebitur & petet exuuias. Misere/
bitur uero dixit affectu eius q cupiebat interimi: ut
eũ hostis quasi miseratus occideret. sic ĩ octauo ma
ter Euryali: Aut tu summe pater diuũ miserere tuo
que inuisum hoc detrude caput sub tartara tello.
Exuuiasq; petet. Quasi obiectio: sed expoliatũ lin
quet cadauer: & respõsio. Facilis iactura sepulchri.
aut secundũ epicureos: qui dicũt nil supereſſe post
mortem: aut facilis sepulturæ iactura ẽ: quã potest
ruina pstare. Annos demoror. quasi festinãtes diu
uiuendo detineo. Fulminis afflauit uentis & c.i.
Tria sunt fulminum genera. Est quod afflat: quod
incendit: quod scindit. De hoc autem siluit. fulmi
nis est Anchises: quia se cum uenere concubuisse ia
ctabat. Nos contra. præpositiones uel aduerbia
in a exeuntia modo producunt ultimam litteram:
excepto puta & ita: quia apud Ennium & Pacuuiũ
breuia sunt hinc est q etiam numerorum nomina
indeclinabilia a producunt: ut Triginta magnos
uoluendis mensibus orbes. Alia uero quæ declinan
tur breuia sunt secundũ rationẽ nominũ ĩ a exeũtiũ.

Cuncta pater fatoq; urgenti ĩcũbere uellet
Abnegat inceptoq; & sedibus hæret in issdẽ.
Rursus in arma feror mortẽq; miserim9 apto
Nã quod cõsiliũ aut quæ iã fortuna dabatur.
Me ne efferre pedẽ genitor te posse relicto
Speraſti: tantũq; nefas patrio excidit ore
Si nihil ex tanta superis placet urbe relinqui.
Et sedet hoc animo perituræq; addere troiæ.
Teq; tuosque iuuat patet isti ianua leto.
Iamq; aderit multo priami de sãguine pyrrh9
Natũ ãte ora patris patrẽ q obtrũcat ad aras
Hoc erat alma parẽs. quod me p tela p ignes
Eripis ut mediis hostẽ in penetrãlibus: utque
Ascaniũque patrẽque meũ iuxta creusam
Alterũ in alterius mactatos sanguine cernã:
Arma uiri ferte arma uocat lux ultia uictos

Omnisq; domus. modo familia. uel domicilium. interdum re uera domus. Mortem opto. cõtra fatorum uim & matris auxilium. Me ne. probatæ pietatis filium. Nam pronomina habent uim suã nonnunquam & empha sim. ut cantando tu illum. Posse. pius est quã uelle. Excidit. bene excusat patrem dicendo excidit. & non potest. quia non præcedit nomen. Natum ante a. o p. his rebus teret eum qui non põt mortem timere. Obtrũ cat. Obtruncare consueuit. Arma uiri fa. notant hac critici. quia sæpius armari aliquos dicit cum exarma/ tos nusquam ostendat. qui nesciunt non omnia a poẽta ut supra diximus. dici debere nam & diem describit no ctẽ non præmissa. superflue enim dicuntur ea quæ necesse ẽ fieri. Quis enim domum igressus nõ arma depõat. DO. Me si cælicolæ. apta coniectura me inuisum superis. Satis una. scelus ẽ patriam uidisse: & dolor immẽ sus q adhuc post eius interitum uiuimus: & adhuc de uiuendo cogitamus. Corpus. non dixit uiuum homi/ nem sed corpus. i. eius q non uiuendi sed moriendi cupidus esset. Ipse ma. m. respondet omnibus quæ possunt obiici. Fixus. Immobilis sententia. Nos contra. quia fuga esset salus petenda. & sine ipso fuga non erat. orabamus: ne uniuersam domum dum negat se fugiturum: perderet: Ergo omnia ex illius uoluntate pendebant. Me ne. inuidiosa dictio: sed quæ plena esset pietatis & ex affectu religioso profecta. Habet autem grauissimũ pondus in Pronominibus me & te: me. s. filium tuũ: cuius pietatem officia religionẽq; optime comprobasti. Te. qui sis pater meus: & probe nostri quid patres liberis ac patribus liberi debeant. Te: qui senectute & mor bo grauis sit & quẽ ita relinquere sit scelus hoc tempore & hoc loco ubi hostes sint & flamma. Potuisti ergo loqui q me faceret paricidam. Si nihil. artificiosa oratio. nam esset causa interitus omnium. & ex exemplo ostendit affuturum qui filium nepotemq; in suo conspectu interimat. cum iam ea crudelitate usus in Polyte sit. qui nunquam patrem interempturus sit nisi prius cæso filio. Hoc erat alma p. ostendit materna beneficia conuerti in perniciem. Cernã. ad oĩa pertinet. & propterea nõ semel accipendum est.

CHRI. Exilium. quod apud mortales ita durum uidetur. ut mors illi uideatur præferenda præsertim seni qui omnia meliora desperat. Inter sanguinis alit. quoniam inanimatum corporibus calor semper agit in humore ipsumq; ueluti suum pabulum absumit. pereat animal necesse est. nisi assiduo alimento restaurentur corpora. hoc igitur quod sumimus alimentum. quarto intra nos decoquitur. Primo in stomacho. secundo in epate. ter/ tia autem decoctio fit cordis epatisq; opera. ac postremo perficitur quarto inuenis. Appallentq; huiuscemodi to tum decoctum tum chilum. tum chimum qđ per uenas discurrens in id membrum conuertitur cui adhæret & restaurat. quod inde excalore perierat & quamuis uniuersa hæc res ex quattuor constet humoribus sanguine. pituita. bili. & atra bili. tamen quia sanguis in illa maior nobiliorq; pars existit sanguis appellat. Hic quia pol lentior calidiorq; in iuuenili ætate est. reddit iuuenum corpora robustiora. Nam uires sunt ex neruis. qui nisi calore iuuentur debiliores redduntur. est igitur in ea ætate integer nec dum per ætatem ĩminutus. In senibus ue ro contra. Solido nulla ex parte diminuto. Me si cælicole. quasi non uideãtur uelle eos uiuere quibus adimãt ea quibus commode uiuere possint. est autm oratio quæ nõ caret indignatione & ex obliquo ĩputat mortẽ suam diis. quod non ex ratione sed ex perturbatione facit. Vna excidia. ex licentia poetica utitur plurali i ea si/ gnificatione quam singularem esse uult. cum & unum dicat. & ĩ singulari ĩueniatur excidium. sed redditur ne scio quomodo maior ipsa oratio. Ventis fulminis. nam si ictus fuisset fulmine perissent protinus. Verũ uẽ to fuit percussus. De qua re & de omni genere fulmine alio loco scripsimus. No cõtra nihil ex his præter missum a quibus ad fugam capiendam persuaderi potuit. nam non debuit æneas ĩ eam desperationem deduci ut reiecto fugæ proposito ĩdubitaram mortem rueret. nisi prius oĩa tentasset. qbus patrem quem relinquere

aliũẽtũ hoĩs

nefas putabar. in ſententiam ſuã traducere poſſet. Me ne efferre p. obiurgatio in parẽtẽ aſpima eſt: ſed tñ ita circũſpecta. ut nõ ſit impia. Efferre pe. plus eſt q̃ ſi dicat diſcedere. nam poſſumus e domo pedẽ pferre & tñ nõ alio migrare. hẽt autem uim maximã me & te. Me. ſ. filium parenti dediti ſſimũ & te. ſ. talẽ tantũq; patrẽ: & cui oĩa debeo: ergo nefax eſt quod dixiſti Vos agitate fugam. Cõuincit igit̃ parentẽ. ſed nõ tñ oĩ excuſatione priua re illũ debuit. Itaq; non dixit tñ nefas extuliſti qđ potuit fuiſſe præmeditati hominis ſed dixit excidit. quod nõ a rõne ſed a caſu eſt: nam dicimus excidere uerba cum impræmeditata ex ore profluunt. ut ſit ſententia non hoc dixiſſes ſi rem diligentius conſideraſſes. Si nihil ex tanta. Cum non poſſit illum proprio ſuo periculo. conatur mouere periculo totius familiæ. nam ſenum ẽ magis ſuorum poſteritati q̃ ſibi ipſis conſulere.

Reddite me danais: ſinite inſtaurata reuiſam
Prœlia: nuquã oẽs hodie moriemur inulti.
Hinc ferro accingor rurſus: clypeoq; ſiniſtrã.
Inſertabam aptans: meq; extra tecta ferebam
Ecce autem complexa pedes in limine coniũx
Hærebat: paruumq; patri tendebat iulum
Si periturus abis: & nos rape in omnia tecũ.
Sin aliquã expertus ſũptis ſpem põis ĩ armis
Hanc primum tutare domũ cui paruus iul⁹
Cui pater & cõiũx quõdã tua dicta relinquor
Talia uociferans gemitu tectum oẽ replebat
Cum ſubitum dictuq; oriẽ mirabile mõſtr̃.
Nãq; manus inter mœſtorumque ora parẽtũ
Ecce leuis ſummo de uertice uiſus iuli
Fundere lumen apex: tactuq; innoxia molli
Lãbere flãma comas. & circum tẽpora paſci.
Nos pauidi trepidare metu crinẽq; flagrãtẽ.
Excutere: & ſãctos reſt ingere fontib⁹ ignes.
At pater anchiſes oculos ad ſydera lętus
Extulit: et cœlo palmas cum uoce retendit
Iuppiter omnipotẽs preẽbus ſi flecteris ul'is
Aſpice nos: hoc tãtum et ſi pietate meremur.
Da deinde aux: liũ pater atq; hęc omnia firma
Vix ea fatus erat ſenior ſubitoq; frangore
Intonuit leuum. & de cœlo lapſa per umbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit
Illam ſumma ſuper labentẽ culmina tecti

SER. Reddite m. d. qbus me ſubſtulit mater. Tẽ debat. oſterebat. Si piturus. Argumentum dilẽma. i. cõplexio q̃ aduerſariũ ab utraq; pte cõcludit. Cui paruus & interrogat & epitheto cõm ẽdat ætate.

Quõdam: aut aliquado & quaſi nũc nõ ſic q̃ relinquitur: uel quõdam. i. ſemper. Sic in geor. Vt quõdã in ſtipulis magnis ſine uiribus ignis. & eſt ſẽſus quã ſemp cõiugem nõ nominaſti. Habeẽ. n q̃is nomĩa ri nõniſi nobilis. Inter mutauit accẽtũ: cũ ſi poſtpoſita. Significat autẽ aliq̃ p. Fuit inter manus parentum. i. inter cõplexus. Nõ. n. portatũ dicemus eo tẽpore. q poſt ſeptem ãnos & uenatus ẽ & pugnauit

Monſtrum. medium eſt a monſtrando dictũ: & refertur ad prenſens eius ſignificatio. Prodigium aũt eſt quod in lõgũ tempus prodigit ſignificationẽ

Apex. proprie dicit̃ ĩ ſũmo fluminis pileo uirga lanata. i. cuius extremitati modica lana ẽ qđ primũ cõſtat apud albam Aſcaniũ cõſtituiſſe mõ pro ſummitate pilei intelligimus. Tãgit ãt latẽter hiſtoriã hocq; de igne ad Seruiũ Tulliũ ptinet. nã cũ otricu lauã urbẽ cepiſſet Tarquinius priſcus ex ſerua domi natus eſt Seruius Tullius: cui dormiẽti flãma caput corripuit quã cũ uellet reſtinguere Tanaq̃l regis uxor auguriorum perita prohibuit. Flãma puerum cũ ſõno deſeruit: unde intellexit eũ clarũ fore lucem perite dixit ei nõ ut in. vii. Tũ fumida lumine fuluo Nã & illic ſplẽdor cum fumo ẽ. q ſemper cã lachrymarũ ẽ. In A ſcãio ãt ſolus oſtendit̃ ſplendor. Paſci creſcere: ut ſacrum tibi paſcere crimen ponit autẽ hiſtorice infinita pro indicatiuis: ſãctos. non quos tũc ſciebant ſanctos: ſed poſtea probarũt. Oculos a. cõtra opinionẽ Theocriti qui cæcatum fuiſſe comme morat. Si flecteris. Aut ſecũdũ ſtoicos q fati aſſeyrunt neceſſitatẽ: aut ſecũdũ epicureos q̃ dicunt deos nõ curare hũana. Aſpice. nã intuẽtes dii iuuãt. Vſi ẽ atq; oculos rutilorũ r. a. a. & diua ſole fixos o. a. t Omnia fir. nã nõ ſufficit romano more unum ui diſſe auguriũ niſi firmet̃: ex ſimili. Nam ex diſſimilibus poſterioribus diſſoluunt̃ priora uñ ẽ Quãtũ chaonias aqla ueniẽte colũbas. Nã ea illis plus põt

Leuum. pſperũ ẽ q̃a cœleſte. Siniſtrũ ãt quãtũ ad auguria a ſinendo eſt. quod nos agere aliquid ſinat. Multa cũ luce ſecũdũ theologicã rõnẽ quæ aſſerit flammarum tractus nimbum eſſe deſcendentis numinis. alibi ſecũ dũ phyſicam ut Vento impendentem uidebis Flammarum longos a tergo albeſcere tractus. Facem. lumen quod utiq; ex facibus naſcitur.

DO. Arma uiri ferte. conabat̃ flectere patrẽ in ſuam ſententiã: cũ filii piculũ cerneret. Vocat lux ul. u. ut intelligat nõ ſumi arma ad ſalutem ſed ad mortẽ: nec inde aliud ſperari q̃ aliquã ultionẽ. Hic ferro accĩgor. qm̃ ne his qdẽ dictis motus erat. Patri. nõ dixit mihi. ſed patri. ut ſi maritũ nõ flecteret ſaltẽ patriũ affectũ moueret. Quõdã tua. nã ſi diſcedã nõ potero eẽ deinceps tua. Vociferas nõ ſolũ urbis. uerũ ẽt gemitu oĩdẽs. Cõſu. talis ẽ locus iſte q̃lis ẽ Talia iactãti ſtridẽs aq lone procella. Itẽ hæc dũ dardanio æneæ mirãda uident̃. & cætera. Itẽ Talia fũdebat lachrymãs lõgoq; ſciebat Incaſſũ fletus. nã incerta & inſpata inectit. nõ expectãs uerbo ſũ finẽ. Mirabile. nã fiebãt multa cõtra naturã: ut flãme q̃ tãgebat ea nõ ureret. Pater anchiſes. apud quẽ cœleſtiũ rerum ſcientia erat. Vix ea fatus erat. oſtenditur ex hoc magnũ anchiſæ meritum.

CHRI. Inſtaurata. p reſtaurata. uel q̃ græci iã defficiẽtibus nobis reſtaurarunt. uel inſtaurata. i. inſtaurabilia quæ ego meo aduentu reſtaurabo. Morieмur m. oſtendit ſe proficiſci ad certam mortem. ut incuteret terrorem patri: ſed tamen oſtendit fortitudinem animi. cum non moriet̃ inultus. Hinc ferro. non enim depoſue-

rat arma quibus corpus tegebat: ut est lorica & similia: sed quæ facile esset & deponere & resumere. Infertabam Vehem enter iferebam. nam plura lora sunt in scuto in quibus manus brachiũq; inseritᵉ. Ferebam. ferre uolebam. Sed ipsa coniunx se mihi in limine opponens pedes, amplectens detinebat: & hærebat mihi. i discedebat a me: & quoniam non potuisset uincere uiribus. uoluit flectere misericordia ostendendo filium cuius salutem p dere uidebare Captat autem misericordiam ab ætate: nam dicitur pathos ab infantia. ut infantumq; animæ flentes in limine primo. a pueritia ut. Infœlix puer atq; impar congressus achilli. A iuuentute: ut impositiq; rogo iuuenes ante ora parentum. A senecta: ut Danai miserere senectæ: & hic cui pater: item a sexu femineo. Dicta quõdam. quasi dicat priuabor hoc honore: ne dicar amplius tua coniunx. Vociferans. Vociferare est elata uoce modo indignatione sed etiam dolorem. ut hic ostendere. Aliqñ etiam uehementer clamare. flamma ex historia Seruii Tullii sexti regis romanorum eduxit de qua Plinius in historia naturali sic ait. Tarquino prisco regnãte tradunt repente in foco apparuisse genitale ex cinere masculini sexus: eamq; quæ ibi insederat Tanaquillis reginæ ancillam Ocrestam captiuam consurrexisse grauidam unde Seruius Tullius natus est: cui deinde ĩ regia accumbanti caput ardere uisum est creditusq; laris familiaris filius: Ob id compitalia ludos laribus primus instituit. Pasci. uoluit naturam ignis exprimere. Solet enim flamma ubi nutrimentum deficit in aliam partem more pascentium pecudum desiliere. uel dixit ex opinione ægyptiorum & persarum: qui ignem animal existimant qđ quacunq; re pascatur: atq; saturum una cũ de pasta re interire. Quapp cũ Cábises pſarũ rex cadauer Amasie regis monumẽtis eductũ uri iussisset. & pſas offendit: q ignem deum cũ putẽt. iquinare cadaueribus lege uetentᵉ & ægyptios q cadauera ira nefas ab animali attingi putent: ut ea conditant ne a uermibus corrodantᵉ. Sanctos. sãctum secundum Trebatium aliquando sacrum & religiosum est aliquando castum & purum. ergo hic sãctos quia cœlitus sunt. sacros dicemus: sic ibi Tuq; o sãctissima uates Præsia uemari. nam & uates & deo plena & sacerdos. In secunda significatione est ibi sancta ad uos anima atque istius insciа culpæ. Item Tuq; o sanctissima coniunx fœlix morte tua ideſt incorrupta & casta. At pater an. Anchises uates habitus est hinc Ennius doctusq; anchisesq; uenus quem pulchra dearum Fari donauit diuinum pectus habere & Neuius in libro tertio belli punici Sic postq̃ auem aspexit in templo anchisa sacra immensa penatium ordine ponunt immolabat auream uictimam pulchram. Firma. petebant enim augures cum non esset satis unum uidisse ut alio augurio confirmarentᵉ. Aspiciebant enim orientem: & quæ uidebantur a septentrione: quæ pars mundi superior ẽ. prospera & fausta putabant. At illa pars leua est ait Dionysius. Læuum ergo prosperum quia septentrionale. Si flecteris. addubitat an flectatur. quoniam pereuntium ciuium precibus non sit hactenus flexus uel expone ut Seruius. Intonuit leuum. etrusci cœlum in. xvi. partes diuiserunt. ex quibus octo ab exortu sinistras totidem econtra / rio dextras nuncupauere. Hinc omnia fulmina leua apud latinos habentᵉ prospera: quoniam leua mundi pars ẽ ortus ut Plinius ostendit: & Cicero in libro de diuinatione secundo Optimum auspicium habebat apud romanos sinistrũ. græcis autem & barbaris dextra uidebantur auspicatiora ut aiax apud Homerum ait: prospera iuppiter his dextris fulgoribus edit. Stella. non stella sed uapor ignitus.

SER. Idæa s. per quod significatur troianos apud æneam cõgregatos periuros idam. Cum luce ostẽdit Claros. Scintilæ relictæ significãt in uariis locis remansuros longus limes. errorem per sulcum longum maris æquor arandum pſignificat. Sulfure s. diuini ignis odor est ex fumo mors anchisæ ostenditur. Cedo equidem q. d. & si mortuus sim. Victus. A suo proposito discedens. Se tol. augurum uerbũ q uiso augurio surgebant ex tẽplo. Vestroq; inu. ĩ uobis hẽo troiã. Comes. tñ. ad solatiũ itineris nã moriturus erat. Et iã. s. dũ negat: dũ oñdunt augspicia. Ergo. qa assẽsisti & ĩcẽdia appropinquãt:

Age Ceruix

Age. aduerbiũ hortãtis ẽ. adeo ut sæpe plurali iũgatur. ut age facite hoc. Ceruix i singulari numero collũ ĩ plurali supbiã significat. Lõge. ualde. nã seqt põe subit cõiũx. Vrbe ablatiuũ dat: Sic Hora. egressum magna me excepit aritia r. Sal. actũm dat raro egressa suos fines. Tumulus. nũc terra tumẽs. alias sepulchrũ. Recte ãt turbatis dat plura ꝓcepta. scit. n. esse tĩoris comitẽ obliuionem. Cæteris optime ponitur huius deæ templũ affi urbẽ. nã ẽ dea rusticorũ. Librate ãt cereris tẽplũ & uetustũ dixit. illuc ut putabãt hostes nõ erat uiris aditus & æneas sciebat eẽ ꝑ fanatũ. nec ꝑdæ ipe duci hostes poterãt. Desertæ. an a sacerdote q ĩ. vi. ducitᵉ extictus. ut cereriq; sacrũ poly. an pp decẽnalem obsidionẽ. an a filia desertæ. ut nec repetita seq'c. p. m. Relligiõe. Timore. sic Ter. Nã mihi nihil eẽ relligio ẽ dicere. i. timor. & ẽ reciprocũ uñ Ver. Multoq; metu seruata p an. Cõnexa enim sũt tĩor & religio. Sta. Primus i orbe deos fe-

Cernimus idæa clarã se condere sylua.
Signantemq; uias: tum longo limite sulcus
Dat lucẽ: & late circum loca sulphuræ fumãt
Hic uero uictus genitor se tollit in auras
Affaturq; deos & sãctum sydus adorat.
Iãia m nulla mora est secor. & qua diciris adsũ
Dii patrii seruate domum seruate nepotem.
Vestrũ hoc auguriũ: uestroq; ĩ numĩe troia ẽ
Cedo quidem: nec nate tibi comes ire recuso
Dixerat ille: & iam per mœnia clarior ignis
Auditur ꝑpiusque æstus incendia uolunt
Ergo age care pater ceruicium ponere nostræ
Ipse subibo hũeris: nec me labor iste grauabit
Quo res cũque cadent: unũ & cõmune piclũ
Vna salus ambobus erit: nihil paruus iulus
Sit comes: & longe seruet uestigia coniunx.
Vos famulique quę dicã aĩ s'aduertite uestris
Est urbe egressis tumul9. templũque uetustũ
Desertę cereris: iuxtaque ãtiqua cupressus
Religione patrum multos seruata ꝑ annos
Hãc ex diuerso sedem ueniemus in unam.

Tu genitor cape sacra manu: patriosq; penates
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nefas donec me flumine uiuo
Abluero.
Hæc fatus latos humeros subiectaq; colla
Veste superfluuiq; insternor pelle leonis
Succedoq; oneri. dextræ se paruus iulus

cit tior. Cape. Nō dat sed hortat: nā ipe ait sibi ne/fas tāgere cū sit cæde pollutus: scit. n. græcos ex pol/lutiōe palladii piaculū cōmisisse. Viuo. sēp fluenti. i. naturali: ut uiuoq; sedilia saxo. ē autem augurale uerbum. Latos. aut more heroum se laudat: aut sternendo latos facit. Succedo oneri: Figura est: DO. Sequor & q̄ d. ad. p̄mū est ducere: secūdū seq sed ordinato sēsu corrigit ut sit q̄ me ducitis sequor Vīm hoc au. qa uestrū ē augurīū. uestrū ē tueri qđ agimus Cedo. s. potioribus. Ergo. a. Nā cū īpetrasset paternū assensūq; difficillimū fuit. arripui subitā occasionē: & oībus difficultatibus q̄s obiicere potuisset anchises occurit. nā se illū senē & īpeditū laturū polliceret. & oīa coīa īpius futura oīndit qa nusq̄ illū deseret. & ne q̄rat qđ de filio & de uxore faciat iuuabo īgt filium auxilio dextræ. & uxor uestigia mea sectabit. qđ uero ait solus iulus sit co. & longe. s. u. c. fuit consiliū ut tutior fieret fuga. nā si plures fuissēt cōgregati non facile latuissēt.

CHRI. Ida. mōs i phrygia ē sic appellata a teucro, q d creta uenit qm̄ ea īsula mōs ida ē. Signāte u. signis i. lumīe faciētē uias. Limite. limites uiæ sūt q̄ extrāuersō p agros ferūt. nā limis transuersus ē hic. Ter. limis oculis dixit q̄ ex obliquo aspiceret. hīc limites agroꝝ termini dīr. hic ē limē q̄ extrāsuersō i ianua ponat. Sul fure. sulfuris ignē diuinū putabāt. hic gtæci sulfur θειον uocāt. Seruate ne. nā ueluti uates ad hūc puērū im piū pnouerat. Mihi so. iu. ita. n. legit Dona. & ū puus. Nolebat. n. plures hēre apd̄ se ut melius hostes lateret. Limen Limes

Comes. differt a socio socius. n. dicit a focco q calceus est utriq; pedi aptus. Socii autem in aliqua redicuntur quæ ita pares sunt ut i neo in quo sunt socii alter altero maior minorue non sit. Comes autem in eo in quo est comes minor est. etiam si dignitate aut fortuna in cæteris maior sit. Quapp Cice. i orōne ad Cæsarem. p reditu Marcellū ipsū socium sibi & comitē appellat. sociū qa multa pariē i rep. egerāt. Comitē qa consul cū dignitate pīret multa ab illo adiumēta assecutus ē itaq; cū āchises ducatū huius exercitus reliquat æneæ. ppeaq; ille i hoc maior sit nō dat se sociū sed comitē. Propius: A ppe, ppior & ppius ē: ita ut i scda syllaba nō sit æstus r. qñ āt ē ñ cōparatiuū sed positiuū proprius a. um. hīē u. & i scda. Aestus. pprie ē exūdatio aquæ cū feruet i ahēo. ppeaq; capit pro calore. hīc æstas qa calida sit: Sed ēt cū uentō īpulsa īmari exultat aq̄ dicit ille fluctus æstus quāuis feruor ablit. & qm̄ ita i aere fluctuāt: uoluūturq; flāmæ ut i mari aq̄ ppea dixit æstus. i. ille flāma tū fluctuatiōes uoluūt p aerē īcēdia. i. ignes ab ipsis īcēsis ædificiis. Ceruix. Posterior ps colli ut āterior gula incipit ab occipitio. estq; ex septē ossibus orbiculati uertebratis. ut caput q̄cūq; uelit facile se uettat. uñ q iflexi ibili aio sūt duræ ceruicis dīr. dcā ē ceruix q p eā cerebrū ad medullā spīæ dirigit q̄si cerebri uia. Ceruicē ut ait: Quīti. p̄mus Hortēsius i singulari dixit i utroq; tū nūero & pro mēbro & pro supbia ponitur. Ci. i uatinium iflato collo tumidis ceruicibus īrulisti. & cato si caput aut ceruices dolēt lotio caldo lauatio. & Corne. vii. uertebræ crebro sūt. Tū g. cū eēnt sacrificaturi supis uino flumīe. abluebāt. Pers. hæc sāctæ ut poscas tyberīo gulam. Māe c. bis terq; & noc. fl. p. Obseruat ubiq; Ver. ut hic. ltē post caietæ sepulturā ad eā ptē appellit p quā flu uius tyberinus amœno uerticibus rapidis. & m. f. harena i mare prorūpit. euādrūq; p tyberī petit. ut herculis sacrīs ablutus itereē possit. & iuno nō tm̄ i italiā uēisse dolet q̄ q optato potiūtur tybridis aluo: quo flumīe puri/ficatus posset. ēt illā placare. qđ minīe uolebat. Cū āt sacrificarēt īferis aspgi sat erat. ergo dido Die corpus, p peret f. sp. l. ltē spserat & latices s. f. a. ltē ldē ter soc. p. c. un. spa/gēs rore leui. ltē occupat æneas aditum corpus q̄ recēti spgit aq̄. Pelle. i brutis pellis dr. in hoīe cutis. uñ lu. & durā, p cute pellē: Et hor. i cute curāda plus e.

Implicuit: sequiturq; patrem nō passib⁹ æqs
Pone subit coniunx: ferimur per opaca locoꝝ
Et me quē dudum nō ulla iniecta mouebāt
Tela: neq; aduerso glomerati exagmīe graii.
Nūc omnes rerent auræ: sonus excitat omnis
Suspēsum & pariter comitiq; oneriq; timētē
Iāq; propinquabā portis: omnēq; uidebar.
Euasisse uiam: subito cum creber ad aures
Visus adesse pedū sonitus gēitorq; p umbrā.
Prospicias nate exclamat: fuge nate ppiquāt
Ardentes clypeos: atq; ærā micantia cerno.
Hic mihi nescio qd trepido male numē amico
Confusā eripuit mentē nāq; auia cursu (cum
Dum sequor: & nota excedo regione uiarum
Heu misero coniunx fato, ne erepta creusa
Substitit: errauit ne uia seu lassa resedit

o. i. patriosq; p. ex illoꝝ opiniōe q pēates deos putabant patrios. hinc paulo supra Dii patrii seruate d. SER. Impleuit. puerilē exīstit timorē: Pōe: aducet biū: & hēt accētū i ultīa. Opaca: nā dixerat arboribusq; obtecta r. & ē op. l. ueluti strata uiarū: Et me, naturalia plus timet uir fortis & non bellica arma. Vñ seqt̄ Comitiq; oneriq; timētē. Excitat. cōsternat subito. Creber ad au. hysterologia. Nate singula pronūciāda sūt qa pturbatis nō dat̄ iugis oratio. Propinquāt. nō dicit q pp seq̄ntē de corybantibus œconomiā. Cerno. q altius intuēt æneæ dāt. Male a. nā nō. cū mea utilitate fauerunt uxori illā in ministrā deoꝝ matris adducētes. Mētē. memoriā. ut paulopost: Nec pus amissā respexi. Fato ne erep. ordo ē Fato erepta creusa substitit ne. errauit ne uiā: Nō. n. dubitat fato ne eēt sublata. cū audierīt non hæc sine numine diuū eueniūt. Reddita. Nā postea ūbrā uidit nō ipsā. Natū. q maxime illā p ætatē debebat desiderare. Deorūq; hypmeter uersus. Vidi cr. bñ se his uersibus cōmēdat futurus maritus. Valle re. oīndit ut iā nimia multitudo. Stat. placet. Obscura: aut p obscurā noctē: aut posticū intellige: Retro obseruata s. relego mea uestigia. Lumine l. oculos circūfe

ro. Ipsa.q̄ nō debent p̄cipue īter hostes. Sed ut dixi naturalibus tūm cedit. Si forte.iteratio auget dubitationē. Irruerāt.quos uenus cohibuerat. Illicet.confestim & illico sed metri necessitate uariat. Vēto. Qui auget flāmas. Fastigia.Mō de sūmitate. alibi de imo ut forsitan & scrobibus q̄ sint fastigia q̄res.

Priami patris eius. Arcē.ne uel illuc cōfugisset.

Vacuis.Magnis.Nā illic erant oīa. Asilo.tēplo uñ nullus posset extrahi:dyctū asylū q̄si asyrū. Hoc nō erat oībus tēplis:nisi q̄bus cōsecratiōis lege id eēt cōcessū. Primo āt apud athenienses statutū ē ab Her. filiis.quos insequāt ii q̄.erāt a patre oppressi sicut docet ī.vi. Sta.fama ē defēsos acie post busta paterni numinis herculeos sedā fūdasse ne potes. Hos Romu. imitatus est unde.Quē Romuleos acer asylus Retulit:& ñ statuit. Phœnix.achillis mr̄. Huc.p illuc DO. Implicuit exprimit cām & factū.nā puer patris fugientis æquare passus nō poterat. Exprimit. ēt laborē suū q̄ ī tanta celeritate patrē feriret filium traheret. Male ami.amicū nō pōt dici qa nō seruauit uniuersos. Nec rursus inimicū.qa p̄stitit inimī cū. Ipse ur.ostendit affectū pueri matrimonii.

CHRI. Implicuit.nā pueri timētes nō solū mātibus apprēdūt:sed toti hærēt. Ferimur ex hoc loco celerior īgressus ostendit. Opaca uel pp umbras arborū q̄ essent uiridariis uel pp umbram noctutnam. Facit autem rē uerisimilē.nā quomō hostes quibus plena urbs erat fefellisset.nisi iter faceret p loca nuda ædificiis ex quo cessabāt ignes & oīa arāt opaca. Nec hostes uersabāt ubi nō essent ædificia.qa ibi nulla esset spes p̄dæ. Dū.sui ipsius solū curā haberet: Suspensum anxium de salute aliorū. Comiti o.q.t.pathos a cā. lāq̄ p.ad excusationē suā hæc ptinēt. Nā non oportuit cū ita eē anxiū de uxore cū ad tutiora loca

Incertum:nec post oculis est redita nostris
Nec prius amissā respexi:animumque reflexi
Quā tumulū ātiquæ cereris:sedēt ut sacratā
Venimus hic demum collectis oībus una
Defuit:& comites natūq̄ uirumq̄ fefellit
Quem non incusaui amēs hoīumq̄ deorūq̄
Aut quid in euersa uidi crudelius urbe.
Ascanium anchisēq̄ patrē teucrosq̄ penates
Commendo sociis:& curua ualle recondo.
Ipse urbē repeto:& cingore fulgentib⁹ armis
Stat casus renouare omnes oēmq̄ reuerti
Per troiam & rursus caput obiectare periclis:
Principio muros obscuraq̄ limina portæ
Qua gressū extulerā repeto:& uestigia retro
Obseruata sequor per noctē & lumine lustro
Horror ubiq̄ animos simul ipsa silētia terrēt
Inde domum si forte pedē si forte tulisset
Me refero:irruerāt danai:& tectū oē tenebāt
Illicet.ignis edax summa ad fastigia uento
Voluitur:exuperāt flāmæ furit æst⁹ ad auras
Procedo ad priami sedes:arcemque reuiso
Et iam porticibus uacuis iunonis asylo
Custos lecti phœnix & dytus ulyxes

Corybātes

& minus occupatus & in editori loco erat. Ardētes cly. ex hoc fallebat Anchises ut hostes credere insequi & non eē corybātes. Figmētū poetæ ē matrē deorū Cybellē miseratā exiliū Creusæ misisse corybantes ministros suos:q mulierē ad se traducerēt suā ministrā futurā. Sūt āt nōnulli. iter quos Lactantius ē:q dicāt corybātes eos dē eē & curetes. & latine lares familiares eē dicunt ēt azanes apud arcades a mōte azania. Ser. scri. corybantas dæmones eē matris deū ministros. Curetes āt affirmat primos cultores cretæ fuisse Eusebius de p̄paratiōe euangelica ponit hæc noīa corybantū Baubon. Diasaub: Triptolemū. Eumolpū .& euboleū: Dio. āt siculus refert amazonas dixisse in samothracia corybātes a Cybele habitatores cōstitutos eē:& eos eē eius filios.ex quo autē patre sint in arcanis tradi alii dicūt curetas terra genitos creāt post idæos dactylos habitasse.dictosq̄ a cure.i.tōy sura.eosq̄ iouem nutrisse.& a saltatiōe corybantas noīatos: Alii ab heroe uel a mōte curo curetas appellatos dicunt: aut a longa uestē.& olim ætholiæ habitatores fuisse.nec desunt q̄ scribant corybantes mineruæ & solis filios fuisse. Alii Saturni. Alii Iouis & alopes. Alii ex Cabera prothei filia ortos dicūt:& caberos dictos. Alii postremo eosdem putant fuisse dactylos idæos:. & centum a principio extitisse:ut Diodorus & Strabo scribit:

Curetes

Auia

Auiaria

Mentem c.e.i.consuetudo eripuit: Auiarsine uia:Auiaria autem loca referta auibus. Nec prius respexi amissam:idest respiciendo animaduerti eē amissā. Eratq̄ dignus uenia si non prius hæc cogitauit q̄ ad locum turum ueniret:quia in tanta properatione & intantis periculis etiam suipsius obliuiisci posse uidebat. Vna des hoc arguit de industria a dea iussam rapi fuisse. Comites.quos cum tot essent difficile erat fallere: Natum nam filioli semper in matrem respicere solent. Virum qui unice diligebat.ergo uis q̄dam superior contra quam ire homines non possunt eripuit: Amens.ex desiderio amissæ coniugis.excusat deorum incusationem:quoniam amens. Illicet:statim Tractū āt inde ē.nā sacerdos cum iā pactis sacris populū dimitteret:ad illum cōuersus dicebat.Illicet.i.rabire licet:statim populus abibat. Asylū.placēt q̄ dixit Seruius Diodorus sicul tū scri. Theseū seditione athenis pulsum apud hospitem mortuū eē athenienses inde pœnitentia ducti eius ossa rettulerunt & semideorum honorē ei decreuerunt:tēplumq̄ asilum constituerunt atq̄ illud Theseum denominauerūt. Strabo eoheli quoq̄ templū asilū fuisse scribit.cuius libertatis termini sæpe sunt mutati. Alexāder ad stadium extēdit.mitridati dimissa ab angulo cerami sagitta uisū ē paulū ipsum stadium transcendere: Antonius huic proxie accessit:& cū eo termino urbis ptē cōp̄hendit:Postea Cæsar Aug.cū id dānosū existimaret:& multis malefaciendi cām eē putaret.id irritum fecit. Nunc tū intelligit de asilo:quod ilus troianus rex ædificauerat. Dicitur āt asillū q̄si assirū συρο.n.græce significat traho:& a priuatiua ē.qa qui adhūc locū cōfugerat eū de abstrahi nefas erat. Vlyxes.huic cōsiliapotius q̄ uires semp tribuit Homerum secutus qui tāto plus consilio q̄ corporis robori tribuit.ut cum & non achillem πτολιπορθον.i.euersorē urbis nominet

Prædam aduectabam. huc undiq; troia gaza.
Incensis erepta adytis: mensæq; deorum
Crateresq; auro solidi: captiuaque uestis
Cōgeritur: pueri & pauidæ lōgo ordine matres
Stāt circum & tacitis implēt mugitib9 aures
Ausus quin etiā uoces iactare p umbrā
Impleui clamore uias: mœstusq; creusam
Ne quicquā īgeminās iterūq; iterūq; uocaui
Quærenti et tectis urbis sine fine furenti.
Infœlix simulachrū: atque ipsius ūbra creusæ
Visa mihi ante oculos: et nota maior imago
Obstupui: steterūtq; comæ et uox faucib9
Tūc sic affari et curas his demere dictis
Quid tantum in sano iuuat indulgere labori
O dulcis coniunx: non hæc sine numine diuū
Eueniūt: nec te: hic comitē asportare creusa.
Fas aut ille sinit superi regnabor olympi.
Lōga tibi exilia: & uastū maris æquor arādū
Ad terram hesperiam uenies ubi lydius arma
Inter opima uirum leni fluit agmine tybris.
Illic res lętæ regnumque. et regia coniunx
Parta tibi: lachrymas dilecte pelle creusæ
Nō ego myrmidonū sedes: dolopū ue superbas
Aspiciam: aut graiis seruitum matribus ibo
Dardanis: & diuę ueneris nurus:
Sed me magna deum genitrix his detinet oris.
Iāque uale: et nati serua cōmunis amorem
Hæc ubi dicta dedit. lachrymātē et multa uo
Dicere: deseruit: tenuesq; recessit i auras Cletē
Ter conatus ibi collo dare bracbia circum
Ter frustra comprensa manus effugit imago
Par leuib9 uētis: uolucrique simillima sōno.

SER. Gaza. cēsus līgua pnica: & caret p.n. Captiua ur. ī captiuorū. Lōgo or. lōga multitudine sic in. vii. Vī oēs lōgo or. p. Nā ordinē linqt. Voces i. nā ī tenebris uisus nō ualebat: sed cōtrariæ erāt late re cupiēti. Tectis. p tecta antiptosis ē. Infœlix. mihi & nō sibi. Per simulachrū āt apotheosin ostendit. simulachra. n. deorū sūt. Vmbræ īferorum. Sic Vlyxes apd Home. umbrā Hercu. cernit. Maior. qa umbra maior ē corpe. Quid tm. cōsolatio ē seqē & diuinatio: q̄ aīs a corpe libertatis daē. Insano. magno ut īsāi feriāt sine littora fluctus. Numīe diuū. fati necessitate. nā ut ait Sta. Fata sūt: q̄ dii fanē: uel q̄ idubitāter eueniūt. Nec te hīc comitē asp. cr. caret scāsione. Vī multi demūt hīc multi as. Si āt uis fide seruata scādere. fit cōuersio: ut eueniūt nec te hic comitē. & scādiē. p synalyphā. aliter eclypsim. nec synalyphā: nec hiatū recipit. Arādū. hoc dixit. qa legius subtrahiturq; solū. Hespiā. qa hic hispāia hespia diciē: p seq̄ntia italiā ostendit. Lydius. etruscus nā Lydius et Tyrrheus duo fratres fuerūt: q cū ābos quincia nō ferret. sortibus cōmiserūt: ut alter cū pte populi ad nouas sedes q̄rēdas exiret. euenit g̃. Tyrrhēo q d̄ suo nomīe thuscos tyrrhenos uocauit. Lydia āt dicta ē: ī q̄ frater remānsit. Vī nūc lydius dixit Thusci āt dicti sūt pp freq̄ntiā sacrificiorū ab eo qd̄ ē τῦσίν. Ibi. n. a tage ē aurispicina repta. Hīc Luc. sed cōditor artis finxerit ista tages. Lachrymas. Quia captiua nō sū: nō āt qa habeas uxorē paratā. Serut tū. ut seruiā. Modus gerūdiuus ē. Dardanis. laus a maioribus Nurus laus acognatione. His. in quibus colitur. Iamque uale. recedentis significatio est. Vnde de mortuis dicitur. ut Salue maxime pala Aeternumq; uale. Serua pp futuram nouercā. Et fugit imago teneri. n. nō pōt imago. Nā qd̄ in sexto dixit. Da dexetrā misero auxiliū significat. Somno sic & Ci. similimū deo iudico: nā sōni debuit dicere DO. Dardanis. laus cōmunis a genere. Veneris nurus. laus ppia ipsius. Sum g̃ liberata ab hoīum īfirmorū seruitute. & eī deæ collocata ex q̄ se ortos oēs dii gloriāt & hītatio in locis origīalibus. Magna g̃ cōsolatio. q uxorē nec captiuā nec occisā iuenit. sed detētā uolūtate eius deæ: q̄ nulla ē potior. Nati cōmunis. nā & illo poterit leuare uxoris amissionem & ēt admonet pp nouercæ suspitionē: ut magis indulgeat filio. Ac ppea hoc nouissimū collocauit: ut magis pectori īfixū relinq̄rat. Nō tū aptius hoc dixit. ne si aliter sētire uideret. recessuri aīum læderet Hæc ubi dicta. īgratū facinus fuisset nisi demōstrasset & plura se fuisse dicturū. & ad illius dicta respōsurū: ac diutius eā retētūrū nisi ipsa decessisset. Ter conat. demōstrat. pprie uolētē āplecti qd̄ corporale nō fuerat. Cōatus. ibi. n. pōit conatus. ubi effectus nō sequit. CHRI. Simulachrū cōstat homo ex aīo & corpore. & umbra. aīus supnus cœlū repetit. In terrā cadit corpus Vmbra autē q̄ ut ait lucretius ē supra spoliatus luminis aer corpus sequit. Quid ergo inferos petet. sed deprehē derūt philosophi eē simulachrū: qd̄ ad nostri corporis effigiē scūm inferos petat. Id aūt species est corporea: q̄ tāgi nō pōt sicut uentus. hanc rem & Homerus requirit uiso Herculis simulachro apud inferos. Maior quia diuina potius q̄ hūana esset. Steterunt correptione penultimæ syllabæ p systolē. q̄ longa eē debuit. celeritatē horroris expressit. Hæsit. retēta ē. Sed de hoc uerbo alibi. Nō hæc. s. n. d. nihil ualidius ad consulationem obii cere potuit q̄ necessitatē. q̄ cū omnē adimat spē: nos quāprimū obdurare suadet. Est. n. ipsa spes ingens tormentū mortalibus. Itaq; iure q̄rit a doctis mali ne an boni plus afferat hominibus spes. Lōga tibi. ex. iure illi diuinationē tribuit: q̄ omnē mortalitatē exuta īmortalis sit effecta. Lydius. Tyrrhenos intelligit: qui a lydis sunt horum ita meminit Herodo Cum quādoq; Idi fame opprimerēt curauit eorum rex Manus ut altera die cibū caperent. altera ludis quibus oblectarent. intenti sine cibo degerēt. Sed cum iam ad decimum octauum annum in hac calamitate uersarent: constaretq; tantam turbā a regione alii non posse bifariam diuisit populos rex & illā partē cui sorte ut exiret euenit cum Tyrrheno eius filio ad nouas sedes occupādas emisit. Venerunt e go in

Lidius
Tyrrhenos

italiam:& pulsis umbris ubi nũc sũt regnauere. & se a nomine ducis tirrhenos appellauere. lidia ãt ipsas glebas habet unde aurum ducitur. Fuerunt primi lydi q numismata aurea & argentea cuderẽt. primiq; ludos talorum & pilæ in ea quã duxi difficultate inuenerũt. Virgines lydorum uulgo pstãtes dotes lucrat. hæc Herodotus Dyon sius uero halycarnassæus plures de tyrrhenis refert opiniones. & ab aliis eos indignas putatos scribit. ab aliis aduenas. & qui ĩdigenas putant aiunt tyrrhenos dictos fuisse a tyrsis. Id. n. eorũ lingua ædes constrictas atq; dẽsas sic. n. habitant significare uolunt. Qui aduenas uolunt. a tyrrheno duce denominatos asserunt. Hic ex ea lydia fuit. quæ mœnia uocitata. Quintus a ioue. nam hic deus ex Tellure genuit Mesuem primum lydiæ regẽ qui ex Calliore occeani filia Cotym suscepit. ex Coty asia & Atys sunt. Atys autem lydum genuit & Tyrrhenum. Tyrrheno uero duce a lydis in italiam uentum & ĩperium partum & illi a ducis nomine tyrrheni dicti sũt alii dixerunt herculis filium fuisse hunc tyrrhenum ex Omphale lyda. qui pulsis pelasgis ex parte septentrionali italiæ circa tyberim sedes posuerunt. alii Telaphi filiũ fuisse Tyrrhenum scribũt. profectumq; in italiã post troiam captam. Xanthus autem lydius ueteris historiæ scriptor neque huius in italiam profectionis neque tyrrheniæ tanquã lydorum coloniæ meminit: cum humiliora multa cõmemorat. Sed dicit Atys filios fuisse lydum & Corebium: & ab altero lydos. ab altero corebos populos esse nominatos. hæc omnia apud Dionysium sunt qui tyrrhenos minime putat fuisse lydorum colonos: cum neq; eodẽ sermone: neq; iisdem diis aut sacris uterentur. nec rursus iisdem studiis aut legibus. sed credit uocatos a græcis tyrrhenos siue ex habitatione in tyrsibus: siue ab eorum duce Strabo autem assentiẽ iis q dicũt Aty Herculis & Omphales filio filios fuisse lydũ & Tyrrhenum: & ipsum Tirrhẽnum ppter eam cãm quã scribit Herodotus cum parte populi in italiam uenisse.

Leni agmine. sic Ennius. Qui per amœnam urbem leni fluit agmine tybris. Parta. nam cum a fatis destinata sint: parta iam dici possunt. Dilectæ. q. d. quãuis me diligas. tamen pellendæ sunt lachrymæ. Magna. nã μὲ γᾶΔΗ a græcis dicit. Appellat ãtops Rhea berecinthia. Cybele bona dea. Matrem Saturni eam fabulant. græci hanc ginæsiam nominant. Phryges illã Midæ regis parentem asserunt. Romani dryadem puellam faunuxorem. Nonnulli græcorũ illam ex matribus Liberi esse uolunt: quam nec fari licet. unde mulieres eius sacra colentes. tabernacula uitigineis intexunt ramis. Sacris nefas est uiris adesse. Itaq; cum instant sacra ipse uir siue prætor siue consul sit: cũctique mares una commigrant uxor magnifice domum instruit. Magna sacrorum pars ibi noctu conficit. ait Plutarchus in uita Cæsaris augustinus autem in libro secundo de ci. d. ait oblectamur cœlesti uirgini berecinthi: ante cuius lecticam die solenni lauatione eius talia per publicum cantabantur a nequissimis scænicis qualia nec matrem ipsorum scænicorum deceret audire spectante & audiente utriusque sexus multitudine. De hac etiam ita refert Diodorus. apud atlantios cœlum quem οὐρανὸν græci appellant olim regnasse: hominesq; hactenus soli uagos errantes in unum coegisse: & moribus ac legibus informasse. frugũq; & aliarum utilium rerum inuẽtorem fuisse: & quoniam syderum diligentissimus scrutator esset multa futura hominibus prædixisse & annum ad solis & mensẽ ad lunæ reuolutionẽ instituisse. Quapp cum e uita migrasset: illum & diuinis honoribus prosecuti sunt & perpetuum regem putarunt: cœlumq; de suo nomine appellarunt. Hic ex Titea uxore quindecim filios creauit quos a matre titanes appellant. Habuit & filias quarum excellentes fuerunt Basylea. i. regĩa: & Rhea. Sed Basylea. maior natu quoniã fratres affectu materno educauit. magna mater est nominata: & Cybele & Dindimine uocat. Tradit tamen huius deæ & alia in phrygia origo. Dicuntur enim uetustũ & lydiæ & phrygiæ Meonem ex Dindyme uxore filiã suscepisse: quã nutrire nolens exponẽdã insiluis curauit. quæ diuinitus a pardis & huiuscemodi feris nutrita a muliere pastoris inuenta. domumq; adducta Cibele appellata est. mox iam adulta forma. modestia: ac prudentia excelluit. Nã ex pluribus calamis fistulam prima ĩuenit. et cimbala & timpana ad ludos & choreas & cõtra pecudũ a puerorũ morbos salutaria remedia hæc fratris saturni uxor iouẽ. Iunonẽ Neptũnũ. & Plutonẽ genuit. Dicta ẽ deorũ mater: & datus currus & leones ad illũ uincti. & corona turrita ĩ capite. Ter conatus locus ex homero est. In idæ mõtibus urbẽ Scepsim fuisse dicũt: in qua æneas regiam habuit. huc ex troia fugiẽs uenit cum familia: & ad eum breui cõuenit ingens turba At græci misso caduceatore iusserũt ut cum omnibus pronuncia cederet.

Cibele

SER. Demũ. nouissime. Admirans: cum inuenissem admiratus sum. Exilio. ad exiliũ. Nam donatus contra metrum sensit dicens exilio. Nam ilion habet primam longam. Vulgus. magnum est qđ addit uulgus. Idæ. nam sic troianus uidet. Sic alibi. Tibi deserit hesperus oeram. Inde. n. uel oriri uel occidere sydera dicimus: unde uel uideri aut incipiunt. aut desinunt. Ducebatq; diem. quia lucis est præuius. Cessi. deest igit. Montem. s. idam. ut apparet in nono.

Sic demum socios consumpta nocte reuiso.
Atq; hic ingentem comitũ affluxisse nouorũ
Inuenio admirans numerũ. matresq; uirosq;
Collectam exilio pubem: miserabile uulgus
Vndiq; conuertere animis opibusq; parati
In quascũq; uelim pellago deducere terras
Iamq; iugis summæ surgebat lucifer idæ.
Ducebatq; diem dubiaque obsessa tenebant
Limina portarũ: nec spes opis ulla dabatur
Cessi: & sublato montem genitore petiui.

DO. Ingentem numerum. præter eos quos dimiserat: inuenit aduenisse multos alios. hoc autem dictũ ne solus patriam deseruisse uideat. Lucifer idæ. noua descriptione usus est diei nascentis. nã ante ipsũ exorit lucifer. hũc seqt lux. q diem. plenum confirmat. ergo non tã nuncius uenientis diei ẽ: sed fidus fidus certusq; pductor. Danaiq; obsessa t. l. po. hoc signum erat illos potitos eẽ uictoria: et lux contraria saluti suæ et suorũ erat. ergo spoliatus oĩ spe. Cessi ueluti necessitate coactus per lacoõtis exitiũ. p diligẽtiam matris q̃ mihi deos potius q̃ græcos inimicos oñdit. p incendium ex filii mei uertice. p hortationẽ patris & religiosa

uoces uxoris. Cessi potioribus. Neq; debui niti: q totiens repugnantibus diis frūst. a certaui.

CHRI. Sic demum s. sic. s. in multo mœrore in multa anxietate: ut & patri exiliū suaderet: & per suasum una cū filio & uxore & reliquis comitibus in tutum per tot pericula educeret: ut animaduersa coniugis amissione tam diu tam diligenter cum tanto periculo eam ubiq; inqreret. Demū. ostendit cum multa fecisset per eam non stem potuisse eam uideri longam. Vel demum. q. d. post multos labores tandem ois res incassum redit. Cō sumpta iccirco consumpta quia nihil in ea perfecisset. Comitum afflu. nam ad eum tanquā ad fortissimum sapientissimumq; ducem & patriæ amatorem confugerant ueluti sperantes si aliquod remediū patriæ afferri posset: ab eo facile allatū iri. Si nō posset illius sapientia & formidine exilii miserias facile posse mitigari. Vndiq; ex omni ordine ciuitatis. & ex omni loco propter quod ostendit magnam fuisse æneæ auctoritatem cum oēs in eo omnem spem reposuissent. Parati. non ergo uenerant cōsultaturi: sed illius consilium ueluti potioris: acceptur. nec se solum sed opes suas committebāt. Quod non fecissent nisi pbum fortem ac sapiētem ciuem cognouissēt: Quod āt dicit Collectā exilio ostendit omnem spem defendendæ urbis deposuisse. Lucifer. stella ueneris lucidissima est oīum planetarum: ut diximus: cum de Venere uerba fecimus.

Quę tertio æneidos libro contineantur.

Post euersa phrygū regna fuga cœpta memorat
Vtq; sit i thracē primo deuect9: ibiq; Cueri
Mœnia condiderit polydori. cęde piata
Regis & hospitiū phœbi responsa canebant
Cœptū iter in creten: rursus noua fata repta
Naufrag9 ut fuēit strofadas opulsus ad ūdas
Inde fugam atq; iter exq; enarrat præcepta celēo.
Liquer it utq; helenū pcæptis ordie fatis Cpit
Supplicē achimēidē polyphemo urgēte rece
Amissūq; patrē drepāi: atq; hic deide quieuit

p. Vergilii Maronis Aeneidos Liber Tertius

p Postq̄ res asiæ priamiq; euertere gentē
Immeritā uisū supis ceciditq; supbū
Iliū & ois hūo fumat neptunnia troia

Postquā res asiæ. secundū iterrogationē Dido. post insidias græcoq; et casus suoq; pprios errores narrat quos ptulit añq̄ ad Africā pueniret. Fuga sua: hæc, ē. līqns iliū: idā tēdit. Inde antādrū urbē. iuxta quā conditis nauigiis thraciā tenuit: ubi Aenū condidit Hinc in dælū, pdigiis territus uenit a Delo āt errore patris circa auguria uenit in cretā. At q; īde peste fatigatus ex rūso penatū uenit ad strophadas. Inde pteruecto maritima græciæ i epirū, pfectus heleni hospitio suscipīt. Ab epiro uenit, i calabriam Illinc q; aduentu. Diomedis territus nauigauit ad scylam & carybdim. q̄ æneæ uicīæ sūt: atq; circuita magna siciliæ parte drepanū uenit. ubi secūdū poetā pdidit patrē. Inde uenit ad Didonē. postq̄. hac dictiōe seq̄ntia dictis cōnectunt ut postq̄ altos tetigit fluctus. Sic enim dictis seq̄ntia copulāt. Res. īpia ut res agamenonias. Asiæ. q. d. tertiæ patris orbis Nā phrygia i alia ē: & iliū i phrygia minore. Priami q; nō ē iteratio. Nā potuit alterū eē sine altero: ut uel tota phrygia euerteret uel solū iliū. Immesitā. nā Laumedōtis paridisq; culpa tota gēs pire nō debuit. Supis laus ilii qđ nō nisi dii subuertere potuerit. Quotiēs āt nō apparet rō. sic uisū iterponitur Hora. sic uisū ueneri: cū amorem oīderet nō eē pulchritudinis. Et accusatio i deos hēt aliq̄ ueneratiōnē: aliter sacrilegiū eēt. Supbū. nobile. Ver. i neutro ponit. Hora. i fœminino. ut nō semel ilios uexata. Est āt ciuitas. Troia uero, puicia in q̄ ē ilion sed ponit p urbe: ut Et cāpos ubi troia fuit. Humo. ab humo & significat solū quoq; patriæ arsisse. Quomō āt dixit fumat & cecidit. Quia aut poetice tps, p tpe posuit. ut Meminisse horret luctuq; refugit. aut certe naturā rei exp̄sit. nā ruina i breui fit: Fumus uero lōgo pmanet tpe. nā qđ ait probus circūflectēdam syllabā: ut sit fumat pro fumauit non procedit quia ponetantum uerbum in ultima habet accentum. ut significet retro.

DO. Narraturus errores suos optīe īcœpit ab recedēdi de troia necessitate nō tī omittit excusationē suā q̄ uult eē firmatū nō tā græcis: sed diis aduersantibus ob nullā culpā piisse īperiū troiæ. Postquā res asiæ. Ponit āt tuor diuersa pterita qbus affligebat & totidē futura. ut spes acerba futurorū augeret mala pterita. Præterita sūt interitū iliēsis īperii. Euerso familiæ Priami: qđ maxīe dolet pp uxorē q̄ filia Priami fuit. Cum uero dicit Visū supis ostendit nō meritis troianoq;: sed deorū ītollerabili prauitate euēisse. ut regnū fūditus īteriret. Supbum nobile. ut non leuis res uideret. cuius īteritū dolebat. Oēs. īcēdio assūptis: solū fumū respirat terra. Ergo repete sic postquā res asiæ. postquā uisū supis. postquā cecidit supbū iliū. postquā ois hūo f. n. t. Atq; habet q̄ttuor pterita. futura āt sūt alia q̄ttuor: Et qđ auelleret a patrio solo: qđ q̄rerēt desertas terras: & qđ eēnt īcerti quo irēt & ubi possent ristere. Nam hoc ipsum īcertū pœna est cū laborū finis nusquā appareat.

CHRI. Postquā res asiæ. optimo artificio cōstitutū ē hoc principiū. Nā cū i lōgo sermōe defessos cū oporteret auditores ita īcipit ut oīa magna propōat. Nā & regnū asiæ & gētē priami et superbū iliū ueluti q̄dā magna pronuciat. unde captet attentio. ex eo autem q̄ ostendit de ptentia misera eē et spem futurorum multo miseriorē sibi summam ex commiseratione beniuolentiam conciliat. Nam in terra aliena et inimice iunoni addicta constitutus: et omnium rerum egenos se omni misericordia dignum exhibere debebat. Visum superis. magis placet Seruius in hoc loco q̄ Donatus. Fumat recte exponit a Seruio. Priscianus tamen Fumat. agimur: et mollimur præsentia tempora p præteritis posita dicit. Pathos modo:

SER. Diuersa exilia.nõ referẽ ad id qđ gẽs troia na sit sparsa p diuersũ orbẽ.sed ad diuersa loca q̃ actus auguriis adiit æneas. Desertás.a dardano ītelligе.Ná ubiq; fertiles demõstrãt. Auguriis ut fuit flama ī capite Ascani.stella currẽs.& Creusæ uerba q̃ dixit hesperiam ueniẽs. Sub ipsa ãtãdro. iuxta ãtãdrũ ẽ ãt ciuitas phrygiæ dicta ptãdros uel q̃ de andro īsula eam condiderũt coloni quasi ἄντι ἀνδρος Vel quia græci uenientes p thraciã cepere polydorũ pro cuius ptio hãc a priamo urbẽ acceperũt.q̃ ex facto nomẽ aceepit:quãuis huic opinioni nõ assentiat Verg.Ferẽ tñ post acceptũ ptiũ græci eũ lapidibus occiderunt. Alii scribũt illũ a Polymestore occisum post dirutã troiã & ī mare pcipitatũ,cuius uiso cadauere mater dũ captiua abducit flendo in canẽ conuersa ẽ.Hoc fingit q̃ nimio dolore græcis inaniter conuitiabat. Phrygiæ idæ.ad discretionem cretensis.

Antandros

Diuersa exilia.& desertas quærere terras
Auguriis agimur diuũ.classemq; sub ipsa
Antãdro & phrygie molimur montibus idæ.
Incerti quo fata ferant:ubi sistere det.
Cõtrahimusq; uiros:ux prima incepit estas
Et pater anchises dare fatis uela iubebat
Littora cũ patriæ lachrymãs:portusq; relinq;
Et campos ubi troia fuit:feror exul in altum
Cum sociis natoq; penatibus:& magnis diis
Terra pcul uastis colit mauortia campis
Thraces arãt:acri quondam regnata lycurgo
Hospitium antiquũ troiæ:sociiq; penates
Dum fortuna fuit:feror:huc et littore curuo
Mœnia prima loco fatis ingressus iniquis
Aeneadasq; meo nomen de nomine fingo
Sacra dionææ matri diuisq; ferebam
Auspicibus cœptor; operi; superoq; nitentẽ:

Molimur.paramus:& bene petit loca ī qbus & laterer & nauigia ppararet. Incerti quo fata ferãt.qa nihil ĩcertius ẽ nauigatione:quãuis locũ certũ nobis proponamus. Contrahimus.cõgregamus ex aduersis populis q̃ auxilio uenerãt. Vix.mox.ut:Vix cõspectu siculæ telluris in al.u.d. Pria.aut uernum tempus.aut qa est ẽt adulta & præceps. Anchises seruat ppon. Cum sociis.duo diuina posuit & duo hũana.Nõ meminit patris:qa secũdũ Verg.nõ uẽit in italiam. Penatibus & m.d.Var.eosdẽ dicit pẽates & magnos deos.ná in basi scribebãt magnis diis.Vel honoris cã dixit.nã dii magni sunt iuppiter. Minerua. & Mercurius:qui romæ colebãt.Penates autem apud laurolauinũ: Vñ apparet nõ esse unum. Procul.porro ab oculis & põt satis longe significare:& nõ ualde.ut in quinto.Est procul in pelago,saxũ.qđ non erat lõge.Sed & hic eadẽ põt esse significatio.breuis est enim hellesponti transitus. Vastis..uastatis. uel magnis. Acri.sæuo:uel cruento.Hic dum Bacchum contẽnens uites amputare parat:sibi crura amputauit.Sed constat abstemiũ fuisse:& hi sunt acrioris naturæ:ut de Demosthne legit. Antiquũ:uetustum.uel earum. Illione enim priami filia polymnestori nupserat.& illi priamus polydorũ paruum filiũ dederat alendũ. Dum fortuna.ſ.bona.Nam sĩ absolute ponitur:ītelligit fœlix.Inde fortunatos.i.fœlices.curuo ppetuũ est littorũ epitheton.Nã qđ dixit in sexto recto fere li.significat eum ita nauigasse:ut non relinqueret littus. Prima.nam in creta alia locauit. Intelligit autem ænum:Salust. Aenum marmoreamque & uiam militarem quaquã Homerus dicat ĩde auxilia ad troiãi uenisse Euphorion & Callimachus a socio Vlyxis dictum uolunt illic sepulto.quo tẽpore missus fuerat ad frumenta portanda. Iniquis.quia sit futurum præoccupat. Aeneadas.nec Vergilius aenum dicit. Dionææ.a matre ueneris:. Bene autem dispensat:ut si sequantur aduersa:dionæam uenerem dicat.Si prospera erit nauigatio.illam e mari ortam dicat..Non tamen semper obseruat. Auspicibus ioui quod aeris deus ẽ & apollini propter auguria:Libero causa libertatis.Sin uero alii innocentur sed priuatam pertinent causam. Vnde de Didone iunoni ante alios cui uincla i.c.nam quãuis causa publica simularetur erat tamen propria Didonis. Sic æneas sacrificat Veneri ut placeat matri .Liberum dixit:ut sit signum liberæ ciuitati. Nam apud maiores aut stipendiariæ erant.aut confœderatæ aut liberæ.Sed in liberis ciuitatibus simulachrum erat Marsiæ:qui in tutella liberi patris est.

DO. Vix.nam fugitiui maturum tempus expectare non possunt:& quia definita loca non habuimus.nauigabamus quo fata ducebant.Littora.nã parria:pierat:& cõmitto terram locum stabilem & certum.& sequor incerta maris. Et campos.non line summo dolore uidet latitudinem camporum in qua mœnia diruta iacebant.& Et tria posuit.quæ per naturam suam non potuerunt perire littus.portum.cãpum. Cum sociis n.q.p.& m.d.Tacuit patrem:quia iam eum nominauerat. Terra p.optime ignoranti Didoni terram exponit:in qua situs loci & incolarum persona & opportunitas cum propter propinquitatem laborem longioris itineris leuiaret & propter fertilitatem indigentibus posset opitulari.Quoniam autem thraces amiserant Lycurgum regem uidebant quod nullus aduersarius uenientes prohibere posset.Firmabat autem spem religio fœderis diuturnitate tẽporis roborata. Feror.nam non suo consilio uenit.Fatis iniquis hoc exitus rerum non initia.docuerunt. Sacra.primo inuocabam auxilium maternum.Deinde aliorum dcorum :qui auspicio nouorum fundamentorum essent necessarii.

CHRI. Diuersa exilia.ſ.chersonesum. macedoniam:arcadiam:cretam. epirum: siciliam.africam.Si ergo durissimum est unum exilium.quod erit quærere non ununi sed plura & ea diuersa. Diuersa exilia.iudicaui operæ pretium esse ut præter ipsũ poetæ figmentũ ea quoque breuibus adderem.q̃ ueteres scriptores de æneæ exilio tradidere:in qua re Dionysium,halycarnasseum maxime sequar.Capto igit ab achiuis illio siue equi ignei dolo siue antenoridarum proditione cætera quidem multitudo in cubilibus deprehensa cæsa est æneas uero & qui cũ eo troiani erãt ilienſibus auxiliares ex urbe dardano & aphrinio sup tuta pgami cõfugientes arcem

capiunt: In qua & sacra patria erant & thesauri magni. ad eumq; locū dilapsa quoq; multitudo angiportoꝝ peritia confluxit: ut maior fugientiū q̄ captoꝝ numerus fuerit. Veꝝ cum neq; arcem iam urbe capta seruari posse sperares æneas: statuit urbe cedere: & sequētibus cunctis sacra ac opes quas posset efferre. Itaq; i belli turba cum aliquo præsidio uis in idam ferentibus egredi prius iussa ipse cum armatis subsecutus ē: cum diu circa oppugnationē hostibus tamē restitisset. patrē autē & sacra & uxorē & liberos curribus impositos secū eduxit: atq; tutissima idæ occupat. Accesserūt etiā & ii q dardanū icolebāt. & ophriniū & alias troianas urbes. Itaq; his fretus copiis æneas in urbē reuerti posse sperabat. Sed cū oīa diripuissent græci tādē i pactionē descendūt. ut æneæ cū suis abire liceat. Itaq; ipse natorū maximū Ascaniū cū parte sociorū in dascylitē agrum mittit: ubi etiam lacus ē Ascanius. Regnauitq; ibi Ascanius donec Scamandrū & alios Hectoris filios e græcia a Neoptolemo dimissos ad patriū ipium reducēs in troiā rediit: Ipse aūt æneas in thraciā enauigauit. hæc ait Hellanicus. Sophocles autē intragœdia Iacoōte ait iussu Anchisæ cū recordaret eoꝝ qbus a uenere i stuporē ductus est æneam in idā uenisse & humeris patrē portasse. Naucerathes aūt xanthius ait illū urbē achiuis ꝓdidisse: pp inimicitias quas cū alexādro gerebat. qm̄ ab eo a dignioribus sacis ꝓhibitus esset. Hoc igit̄ bñficio achiui domū illi seruarūt. Alii dicūt cōtigisse tūc eū i portu troiano fuisse. Alii priamo militaris rei cā in phrygiā missum. Cephalon gergithio & Egesippus: qui de pallena scripsit: æneā i thracia perisse dicūt: Alii in horcomenū arcadiæ uenisse uolūt: ut ariethas: q de arcadia scribit. Agatyllus poeta arcas scribit illū ex arcadia in italiam uenisse romulum genuisse Sed de aduentu ipsius in italiam alibi scriptū a nobis est. Auguriis agimur. nam nostra sponte quieuissemus i patria. Auguriis placet semel totam diuinationē perscribere. Diuinādi igit̄ teste Cicerone duo sūt gña. Natura unū. Alterū artis. Natura aūt furorem habet & somnū. Furor est quo peiti aūt sacerdotes aut alii futura ꝓdicūt. Hic aūt diuinus est ueluti is quo afflati ꝓphetæ uera ꝓdicūt. hic aūt nūquā fallit: quia a spiritu paraclito est. Aut a dæmonibus prouenit qualia fuerūt oracula apollinis aut ammonis aut rel quorum In quibus non nunquā luduntur homines. Somniandi spēsquinq; sunt: ex qbus tres ueræ sūt. sed de his dictum est. ars autem apud priscos habuit aruspicinā: auguria astrologiā: & sortes. aruspicina inuenta est apud hetruscos. Nam aranti cuidam in agro tarquinensi & sulcum profundius imprimenti subito e terra extitit quidam qui Tages appellatus est: facie quidem puerili: sed senili prudentia. ab hoc igitur uniuersa hetruria aruspicinam edocta est. aruspicina autem ab ara & inspiciendo dicitur. Continet aut hæc in se exta. fulgura & ostenta. nam mactata hostia apud aram: eaque aperta quomodo cor epar & reliqua exta sese habent inspiciunt. ex eorumque habitu dispositione & colore futura coniectabant. ut quo die primum in sella aurea sedit Cæsar in boue quem immolauit cor non apparuit: ex quo futuram infœlicitatem prædixerunt aruspices. Ostenta sunt quæ preter naturam euenientia futurum aliquid significant. Nam cum in exercitu Xerxis equa aīal bellicosum leporē timidissimā feram peperisset: portendebatur tantum exercitum & tantis opibus suffultum turpem esse fugam moli tuꝝ. ut aūt inquit Cicero hæc quia aliquid futurum ostentant: portendunt. monstrant: & predicunt ostēta. portēta: prodigia & monstra appellantur. quibus priscorū historiæ refertissimæ sunt. Tertia pars aruspicinæ in fulmine & fulgure & tonitru consistit. Vnde est illud De cœlo tactas memini prædicere quercus: huc sub aruspicina reponi ostendit Cicero. his uerbis. ait enim sed quoniam de extis & de fulgoribus satis est disputatum ostenta restant. ut tota aruspicina sit pertractata hæc est igitur aruspicina. & qui eam exercent tum aruspices tum extispices dicuntur: In secunda autem parte eius diuinationis. quæ artis est: auspicia ponuntur siue auguria. auspicia ab auibus inspiciendis, auguria ab auium gustu uel garritu dicunt. Erant autem apud antiquos tria diuinā genera in auibus. Nam aliæ uolatu: aliæ cantu: aliæ gustatu futura indicabant. Quæ uero uolatu prepetes. que cantu oscinæ uocabantur. gellius autem refert inferas aues ab auguribus dici: quæ iis contrariæ sunt quæ præpetes dicuntur. Tertius genus ex tripudio solistimo uentura notabat. Vnde damnatur Mancinus. qui cum ex ea uea producti pulli escam capere nollent. siue iratus ea re siue artem irridens iussit in aquas proiici addens ut biberent postq̄ esse nollent. Cice. ait in libro de diuinatione. Quid de auguriis loquar. tuæ partes sunt Tum inquam auspiciorum patrocinium esse debet. augures igitur & auspices hæc considerabant. atque etiam omnia dicunt autem omnia quæ cum ob aliam causam ab aliis dicta sunt nos tamen ea ad nostrum negocium trāsferimus cuius exemplum hoc sit L. Paulus æmilius consul contra Persem macedonum regem creatus domū e senatu rediens offendit filium nomīe Tertiam lachrymantem & cum interrogasset cur tristis esset. Mi pater inquit illa Persa periit. Erat autem persa nomen catellæ. quam illa in delitiis habebat. Sed paulus ex his uerbis Persis regis mortem futuram animo concepit. hæc igitur iccirco omnia dicuntur eo q; hominum ore ꝓlata sūt. Sortiem aūt originē huiusmodi referunt. Numerius quidam Fuscus apud prænestinos per somnium admonitus. certo in loco silicem perforauit. atq; forato saxo sortes in robore sculptas priscarum lrarum notis inuenit. Quæ habitæ in maxima ueneratione fortunæ monitu manu pueri miscebantur. atque educebantur. habens igitur omnium istorum generum nomina. nam agrologia ita late patet ut ne uolumine q̄dē nō dicā explicari. sed notari possit. non tamen Marcelli me differentiæ fugiunt. ait. enim monstra & ostenta esse deoꝝ. ꝓdigia iras uel mīnas. Portenta quæ aliquid imminere significant. Seruius autem monstrum ad præsens uult referri. Prodigium ad id quod in longum tempus dirigit significationem. Sed mihi placent quæ dixi ex sñia Ciceronis. Incerti quæ fata f. uide hoc in allegoris quid sibi uelit. Contrahimus in unum cogimus. Cōtra herē tamen exercitum cum dicunt historici potius paucitatem militum q̄ copiam significare uidentur. quod quadrat huic loco. Nam cum ad nouas sedes parandas maiori esset opus exercitu erant ita congregandæ copiæ ut ne miles quidem unus relinqueret. Prima æstas. in quattuor tempora distinguitur annus. nam ingrediente sole i arietem icipit uer cum autem tangit cancrum initium facit æstatis a libra autem exorit autūnus bruma demū siue hyems tūc icipit cū sol capricornū ascendere icipit. Sunt ergo singula tpa externis mensibus. Ergo i prio mense dicit̄ primum uer. In secundo adultum uer. In tertio præceps uer. Littora cum

diuiatio nis gene re

aruspici na

Ostentū

auspicia auguria prepetes Oscinæ

pa.pathos a loco:ut Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua: Et cãpos u.t.f.quæ narratio hac breuius esse potuit:Nã integrũ totius urbis & ædificiorũ quæ urbi adiacebãt solũ sic ofidit. Exul.ĩ altũ nã si miser est exu lare a patria multo erit miserius exulare p loca ĩcerta & piculosa ut ẽ mare. Procul.q.d.ĩ cõspectu:hoc ẽ præ oculis.ut serta ꝓcul tm̃ capiti delapsa iacebat. Mauortia:marti consecrata.Hoc propter belli studia finxe/ runt .Statius in ea templum Martis & siluam ponit :ut hic steriles delubra notant mauortia siluæ.Dicunt fabu læ Martem fuisse filum lunonis sine uiri admixtione:quod ideo fingunt quia bella a sola iunone.i.a terrenis re bus non autem a ioue .idest a cœlestibus sunt.Eius auriga atq; soror Bellona est.Lupus & picus illi sacrati sũt Nam lupus animal est rapax & insidiosum.Picus autem duritiæ rostri dura robora cauat. Lycurgo.Orió ut in eius fabula dictum est:in thraciam uectus domitis populis ibi regnauit ac Hippolagum filium successorẽ reliquit.Ex hippolago natus est.Dryas & ex dryam te Lycurgus.hinc ait homerus a dijs luminibus priuatum esse.q; Bacchi nutrices in nysa latentes ꝓsecutus est:ob idq; timens Bacchus in mare profugit. Seruius autem dicit q; cum in contemptu Bacchi uites cæderet sibi crura amputauit .Lactantius ait in mare illum ꝓcipitatũ fuis se.qa aquã uino tãquã uenen̄o infecerit.Sacra.sacrum secũdũ Trebatiũ est qcqd deorũ habet.ĝ Verg.ubicũq; sacrũ dicit deorũ meminit.ut hic.ltẽ sacra loui stygio q̃ r.m.cepta paraui.

SER. Mactabã.contra rationem taurum mactat loui .Vnde putãt hic subsecutum ꝓdigium.loui enĩ iuuencus ubiq; mactat̃:ut statuam ante aras aurata fronte iuuencũ.Item cornu petat & .p.q.f.har.& lu uena.Qui uexat nascenti robora cornu.Nam in ui/ ctimis ætas est cõsideranda. Tumulus. & collem & sepulchrũ fuisse significat. Cornea & myrtea. nam hæ aptæ hastilibus sunt ut & bona bello cor/ nus.Item & pastoralem ꝓfixit cuspide myrtũ .cor nus autem de arbore dicitur ut ficus.Nam de anima li indeclinabile est cornu: Lucanus tamen usurpa/ uit genitiuum.ut Cornus tibi cura sinistri.& Cicer. in Arato huius genus dixit. Ipse autem accessit ad myrtum quæ inter uerbenas est: & matri cui sacrifi cabat sacra. Siluam.bene uariat modo siluam:mo do uirgulta:modo uimina dicens. Monstrũ. recte. Nam statim apparuit quid id esset:& hoc proprie quamuis alias abutantur .liquuntur.In uerbo prĩa syllaba longo est.Sic alibi.Canis cum montibꝰ hu mor liquit̃:Liquor aũt nomen primam breuẽ ha/ bet. Quatit.causa pendet ex causa Timor enim sanguinẽ gelat:qui coactus gignit frigus. Lentũ: molle & flexuosum. Vnde & uictos curuos dici/ mus p senectutẽ. Multa mouens.Quæ illa sint in dicat ex sequentibus.Nam putabat esset hamadry/ as.quæ cum arboribus nascuntur :& intereunt:q; demõstrat Ouidi.cũ ereictho arborẽ incidit: unde sanguis primo deĩde ululatus exiit.& Statius : nec amplexæ dimittunt robora nymphæ.. Gradiuum patrem .δοὺρον ἄρηα.idest exilientem in prœlia. Geticis.Thraciis.getæ enĩ populi sunt misiæ:quæ cũ lata sit multas cõtinet gẽtes.Rite .recte. Secũda rẽt.ꝓpos facerẽt.Visus,puisa posuit nã usus ẽ quo uidemus.uisa sũt q̃ uid ẽus .Similia sũt nũcius & nũ cium auditus &auditum. Leuarent .bonum ac le ue facerent.eloquar a.f.ad miraculum posita paren thesis.gemitus & lachrimabilis potest esse & irascẽ tis. Reddita.pro data.redditur qcqd ad nos per al terũ transit.Sed & hic possumus ĩtelligere q; ad eũ uox missa p tumulũ ẽ. Sepulto.iacenti.ut inuadunt urbẽ somno uinoq; sepultam.quasi sine pulsu .Nam sepultus nõ erat cũ sepultura non esset rite facta. Pias etiam q̃llæditur excusat æneam: quod pietatis magnum testimonium est. Scelerare.polluere.Plautinus sermo ho/ die nõ in usu. Nõ externum.nam ciuis erat et cognatus. Nã polydorus ego:uel distĩgue uel subitellige sum.

DONA. Gemitus mortaliter primo genitus deinde uoces auditæ sunt.Quid miserum ænea.artificiosa res.si enim æneas loqueretur.diceret feci.et absoluta qualitate sese defendere quia nescius fecerat. sed poe/ te eum inducit defensorem.quia accusator esse debuit.Ideoq; acerbitatem latius extendit et ex uno crimine mul ta posse exoriri euidenter ostendit.sed instruit et non arguit. Primum crimen est sepulchrum uiolatum .et hoc ratione loci temporis et personaꝝ. Addit miseriam quæ subleuatione et nõ oppressione dignã ẽ. Æneæ ex noĩe proprio apparet notum cũ noto loq. Pias manus.cur parce si iã patrata res fuerat.Quia q; ignorãs

Cælicolum regi mactabam in littore taurꝫ.
Forte fuit iuxta tumulus quo cornea summo
Virgulta & densis hastilibus horrida myrtꝰ
Accessi uiridemq; ab humo conuellere siluã.
Conatus armis tegerem ut frondentibꝰ aras.
Horrẽdum & dictu uideo mirabile monstrũ
Nam quę prima solo ruptis radicibus arbor
Vellit̃.huic atro liquunt̃ sanguine guttæ.
Et terrã tabo maculant mihi frigidus horror
Mẽbra quatit gelidusq; coit formidie sãguis
Rursus & alterius lentum conuellere uimen
Insequor.& causas penitus tentare latentes.
A ter et alterius sequit̃ de cortice sanguis
Multa mouẽs aio niphas uenerabar agrestes
Gradiuumq; patrẽ geticis qui præsidet aruis:
Rite secundarẽt uisus omenq; leuarent.
Tertia sed postq̃ maiore hastilia nixu
Aggredior.genibusq; auersæ obluctor harẽę
Eloquar an sileã gemitus lachrymabilis imo
Audit̃ tumulo & uox reddita fertur ad aures
Q uid miser̃ ænea laceras iam:parce sepulto
Parce pias scelerare manus nõ me tibi troia
Externũ tulit.aut cruor hic de stipite manat:
Heu fugę crudeles terras fuge littus auarũ
Nam polydorus ego hic confixũ ferrea texit

fecerat merebaꝫ ueniã. Nõ autem mereretꝫ: qđ deiñ eẽt facturus Sic Si mihi parceste erïe ſolues. Nõ me tibi
t peccares .n. ĩ hoiem: ĩ miſeꝛ: ĩ defunctũ ĩ ciuẽ: in tuũ. Ergo nõ uult me tibi troia externũ .i. nõ ſolũ ciuẽ ſed af
fineꝫ frater .n. Creuſæ erat. De ſtipite manat. pſonaꝛ & tpis poſuerat ptes nũc ponit loci. Crudeles terras.
demõſtrat hoc eẽ uitiũ terræ parentis: ut p hoc oẽs eodẽ uitio laborare ſignificaret. Ergo & ab aliis poterat ea
dem iniuriam expectare: atq; etiã nõ decebat eriã ſi tutus permanſiſſet: pium inter impios uerſari. Fuge fuge.
ex duplicatione uerbi neceſſitatẽ oſtendit fugiendi.

CHR. Mactare. ꝓprie magis augere eſt. unde macte puer .i. magis aucte. Et qñ q̃ deo ſacrificãt nõ petũt ſed ma mactare
gis creſcũt. Ideo fugiebãt uerba mali ominis: neq; decebãt ĩterficio aut iugulo. ſed potius macto. & tñ qñ q̃ ſacri
ficabãt iterficiebãt aliqñ mactare ponit ſimpliciter .i. iterficere.. Myrtus. de hac arbore alio loco dixi. Hic ad tumulus
dã. q; ĩ ſepulchris libẽter naſci uideꝫ. Nã ĩ italia ꝑmũ uiſa fuit in alpenoris tumulo quod circeis é. Tumulus
terra tumens. Itaq; põt eẽ collis naturalis ut & tumulũ capit uñ oĩs troia uideri Et etiã terra opa hũana coacer
uata tumulus diciꝫ. Et qa ſepulchra ornabanꝫ huiuſcemodi aceruis tumulus ꝓ ſepultura ponit: & ſic in hoc cumulo.
loco Cumulus aũt nõ natura é. ſed manu hoĩum fcũs. hic aũt locus appellatus é polydori tumulus etiã ſequẽ
tibus tpibus: ut apparet ĩ Plinii gæographia iuxta ænon urbẽ. Frigidus horror: tremitus horrere proprie eſt horrere.
cũ res cõtrahitur & ipſo cõtractu aſpereſcit: piloſq; & ſilia erigit. & qñ timore ſanguis ad cor refugit & ex
tremæ partes relinquunt frigidæ & exfrigore horreſcunt. dicimus horrere frigeſcere. Vnde eſt Scis comitẽ hor
ridulũ tria donare lacerna. Itẽ timere. Vñ paulo ſupra horrendũ. quãuis Marcellus exponat nouũ & mirabile.
Venerabar. ueniã petebã. Id n. ꝓprie eſt uenerari. Geticis. Thracenſibus & eſt pars ꝓ toto. Thracia autẽ ĩter thraci a.
ualidiſſimae europæ gentes late patet: qppe quæ in quinquaginta ſtratageas ſit diuiſa. In planis autem thraciæ
ſcytharum gentes ſunt uariæ quidem ſed littori oppoſita tenuerunt getæ: a Romanis daci nominati. hæc pli
nius. Strabo autem diuidit & getas dicit eſſe qui ad pontum in orientẽ uergunt. Dacos autem qui in oppoſitã ĩ Daci
germaniam ad hiſtri fontem. hos putat dauos olim nominatos ex quo apud athenienſes getarum & dauorum
nomina ſeruilia ſunt. Propter autem gentis ferocitatem & robur militare hæc terra marti ſacra diciꝫ. & ibi eum
ſuum templum habere. De quo Statius. hic ſteriles delubra notat mauortia ſiluas. Herreſcitq; tuens ubi nulle
furoribus illi Fingitur aduerſo domus immanſueta ſub æmo. Ferrea compago lateꝛ; ferro atra teruntur Limi
na ferratis incũbũt tecta columnis. Læditur aduerſum phœbi iubar ipſaq; ſedẽ Lux timet & durus cõtriſtat ſy
dera fulgor Digna loco ſtatio. Secundaret. ꝓſpera facerent. Sic Luc. Diuiſa ſecundẽt Atq; extis ſit nulla fi
des. Omen. Pro monſtro & ꝓdigio poſuit. Haſtilia uariat noĩa. ne inducat faſtidiũ. Nã mõ uirgulta modo
haſtilia modo uimen dicit. Obluctor harenæ. Luctari n. cõtra tendere & niti ſignificat. Vnde lucta ludus eſt. luctari.
in quo alter cõtra alterũ nitiꝫ. ergo obluctabaꝫ harenæ ueluti illa niteret ne dimitteret ille aũt ut ad ſe attra
heret. Eloquar an ſileã. Nã magnitudo rei ut loqueretꝫ ĩpellebat. Incredibilitas autẽ de hortabaꝫ. recte aũt &
attentum reddit auditorem & per fidẽ ſibi comparat. cũ deprecaꝫ ĩcredulitatem. Pias. Magna laus æneæ. cũ ẽt
ab eo q lacerabaꝫ ita appellaretꝫ. Illud ẽt magnũ qđ adhortareꝫ ut fugeret piculũ. Quod aũt crudele & auarũ
dixit. demõſtrat auaritiã parẽtẽ eẽ crudelitatis. Sege. quia ad ſimilitudinẽ ſegetis & hærebãt & creſcebãt haſtæ.

Telorum ſeges: & iaculis increuit acutis.
Tum uero ancipiti mentẽ formidine preſſus.
Obſtupui ſteterũtq; comæ et uox faucib9 hęſit
Hũc polydorũ auri quõdã cũ põdere magno
Infœlix priamus furtim mandarat alendum.
Threicio regi cũ iam diffideret armis
Dardaniæ: cingiq; urbem obſidione uideret.
Ille ut opes fractæ teucrũ & fortuna receſſit.
Reg agamemnonias uictricia q; arma ſecut9.
Fas omne abrũpit polydoꝛ; obtrũcat & auro
Vi potitur quid non mortalia pectora cogis.
Auri ſacra fames poſtq̃ pauor oſſa reliquit.
Delectos populi ad proceres primũq; parẽtẽ
Monſtra deũ refero & quę ſit ſententia poſco
Omnibus idẽ anim9 ſcelerata excedere terra
Liq pollutũ hoſpiciũ & dare claſſib9 auſtros
Ergo inſtauramus polydoro funus & igens.
Aggeritur tumulo tellus ſtant mãibus aræ
Cæruleis mœſtæ uittis atraq; cupreſſo.

SER. Increuit. reuiruit. Tractũ ex hiſtoria. Nam romulus captato augurio haſtam ex auentino colle in palatium iecit: quæ fixa fronduit & arborẽ fecit Vituperabile n. ẽ poetã aliquid fingere: qđ penitus diſcedat a ueritate. Deniq; obiicitur Vergilio qđ ĩ nymphas naues mutaſſet & q; per aureũ ramũ deſcenſum ad inferos & p iris Didoni comã ſecuerit: Sed hoc purgaꝫ exẽplo Eurypidis. qui de Alceſte hoc dixit. cum ſubiret fatum mariti. Infœlix. uel quia iam eſſe cœperat: uel cui etiam prouiſa nocue rũt. Mãdarat. cõmendarat. uel emandarat. aphæreſis eſt. Threicio. a loco auget crudelitatem. ex qua Diomedes Lycurgus & Tereũs ſunt. Threicio pro thracio. ut ſupra Thraiſſa. nam ſolutio eſt ſonicæ lincuæ. Cũ. n ſit θρᾷιξ lones dicũt ἑρᾷιξ & eiꝰ ſolutio facit threicius uel threiſſa. Cingi u uideret apparari obſidionem. Nam poſt obſeſſam urbem non potuiſſet. Fortuna ſcilicet melior. Victricia. uerbalia in trix fœminina ſunt: & tamen in plurali neutrum habent: Fas omne & affinitatis et hoſpitalitatis. Obtruncat. Cædit. Propæ. tamen ſignificat caput amputare. Potitur. ex his uerbis eſt quæ m ſcent coniugationem. Nam tertiæ licet ſit: fecit tamen potiri. Sic et fio pro fieri facit fieri. Sacra execrabilis. Tractum ex more gallorum. Nam cum maſilienſes peſte laborabãt unus ſe ex pauperibus offerebat alendum anno integro publicis et purioribus cibis poſt ea uerbenis ueſtibuſq; ſacris ornatus circũducebatur ꝓ urbem cum exe

ratio ribus: ut in eum incidere omnia mala ciui/
tatis & sic proiiciebatur. Hoc autem in petronio le/
ctum est. Latenter autem tentat æneas ex similitu/
dine calamitatis troianos didoni cõmendare: Nam
& eius marito causa auri frater intulit necem. Idem
plus q̃ si diceret similis. Scelerata t. idest scelerato
rum ut captiuaq; uestis idest captiuoꝝ: Classibus austro. hypallage est. Funus. modo sepulchrum: quod ha
stas auellendo diuerat. Nam funus proprie incensum est cadauer. Stant. positæ sunt. Manes. animæ sunt q̃
egressæ corporibus nondum alia intrant corpora. Sunt autem maximæ & dicuntur per antiphrasim: nam ma/
num bonum: unde & mane dictum: ut Eumenidas parcas: bellum lucum. alii manes dicũt a manendo. nam
animabus plena sunt loca inter lunarem circulum & terram unde defluunt. Alii manes deos infernales putant.
Atra nigra: funesta: qa inferiis consecrata quæ cæsa nõ reuiescit. Romæ autem ramum cupressi ante domum fu
nestam ponebant: ne quisquã pontifex per ignorantiam quod ingressus polluereturHoratius. Nec præter in
uisam cupressum Vlla breuem dominum sequentur. Atra: atratos hoies significet. De more. s. gentis: Vel
de more plangentium. Tepido. statim muncto. Cymbia. pocula in modũ cymbæ. Sacri. de uictimis sum
pti. Bene autem lacte & sanguine animam ad sepulchrũ elicitur. Lacte. n. corpus nutritur post animæ conũ
ctionem & anima sine sanguine nunquã est. Nam illo effuso recedit. Et qa insepultorum animæ uagæ sunt: &
hic non fuerat legitime sepultus rite reddita legitima sepultura redit aïa ad quietem sepulchri quã stoici mediũ
sequentes tam diu aïam durare dicũt: q̃ diu durat & corpus. Vnde ægyptii condita cadauera diucius seruant.
ut multum duret aïa: & corpori sit obnoxia: ne cita ad alia transeat romani cõtra comburebant corpora ut stati
in suam naturam rediret aïa. Ergo hic obnoxiam facit animam corpori. q̃ antea horrebat. quasi per uim extor
ta. Plato perpetuã dicit aïam: & ad diuersa corpora statim transire pro meritis uitæ prioris. Pythagoras uero
non μετευχὺχωσιν. Sed πάλιγγενέσιαν. i. redire sed post tempus dicit.

DO. Tum uero. quia supra dixerat: Mihi frigidus horror membra quatit: nam ad illum horrorẽ qui furt ex
sanguine accedens uox lamentabilis Polidori mentem in hebetudinem conuertit & uox in silentium transit.
Hunc. ea ratione misit priamus: ut cum se in summis periculis cerneret saltem posteritas sua in hoc filio rema
neret: & auri uim magnã dedit: ut esset quo uiuerent. & ex se naturã Polymnestoris coniectans tutũ filiũ apud
ueterem amicũ credidit: ïfœlix ergo qui dũ filiũ ĩ tuto collocare putat: eũ perdidit. Ergo planus nec ĩcautus nec ĩ
prudens nec in filii cã indiligens fuisse demonstratur. Dederat. n uicinio affini amico ueteri. dederat eũ diuitiis
dederat regi. Ille. s. qui separetur humanus cuius fidei cõmissus fuerat: qui diues qui ex plurimis perlectus: qui
susceperat in nocẽtẽ amici filium. Notatur hic persona. s. auara. Item locus. Nam mare interpositum erat ĩter
se & troiam. Item tẽpus. s. in quo perierat imperiũ. ut non timeret ultionẽ. Ostendit præterea poeta in rebus ad
uersis. ne amicis quidem fidendum. Damnat auaritiam tanquam quæ ad omnia scelera impellat Priamumq; p.
Qui iudicare de monstris posset. & ad proceres quia quod facto opus esset debuit omnium. diffiniri sententia.
Idem. solet decerni quod maior parti placet. sed hic tã manifestũ scelus fuit. ut oẽs fugiendum censerent inde.
ubi per scelus fuerat soluta amicitia quæ fœdere deuicta erat. Non ergo utile illic morari. nec religiosum. cum
sanguinis pueri pollutus esset locus.

CHRI Pressus mentem habens pressam per synecdochen. Formidine. Quæ plus est q̃ metus aut timor. ut iã
in superioribus demonstratum est. Steterunt. sistole est. nam corripuit mediam syllabam: quæ produci de/
betur breuitate dictionis notaret subitaneam erectionem comarum. Hæsit constitit non egressa est q̃ euent
timentibus. hærere autem est cum res cõsistit neque mouetur & quoniam qui cogitantes in dubium incidunt
consistunt in cogitatione neq; ulterius ꝓcedunt dicitur hærere dubitare. Dicimus eadem ratione feras aues q;
ptæ retibus hærere illis: quoniam nequeunt discedere. Item id quod alii rei nititur quia non dimouetur illinc.
hærere dicitur. Vnde hærent parietibus scale. hinc hæredes quia hærent bonis testatoris. Polidorum. nomen
conueniens homini qui multa secum attulerit nam multorum donorũ significat. Quid. ecphonesis est. latine
dicitur exclamatio. quæ fit a scriptore cum aliquid aut summopere detestatur. aut uehementer admiratur. hæc
figura summam affert rei grauitatem. ut Dii talem terris auertice pestem. est autem grauis poetæ ita auc̃to
ritatem suam admiscere ut & bonos amare & malos odisse indignis inuidere. errantes reprehendere. & miseros
miserari uideatur. hinc horatius. ille bonis faueat & consilietur amice & regat iratos & amet peccare timentes
Ille dapes laudet mensæ breuis ille salubrem. Iustitiam legesque & apertis ocia portis. Infœlix priamus.
Non enim imprudenter sibi consuluerat. sed infœliciter successit. ut crimen non hominis sed fortunæ sit. Ex
qua re maiorem sibi commiserationem comparat. Victricia ar. ut non hominem. sed fortunam secutus esse
demonstretur. est autem ex locis quibus probetur auaritiam omnium scelerum parentem esse. Refero. re/
cte ex more romano. nam consules res magnas ac dubias ad senatum referebant. Proceres. proprie in conti/
gnationibus multi sunt e parietibus prominentes. qui capita trabium substentant. hinc primores urbis proceres
dicuntur. quia rempub. fulciunt. Primumq; p. Videtur enim facere eum principem senatus. Consul enim
quem uellet sententiam rogabat. Consuetudo erat ut primo consules designati. si ii aderant rogarentur. dein/
de is qui a censoribus principes senatus electus esset. Fuerunt tamen qui pro suo arbitrio quem uellent rogabat
in quo tamen obseruatum est. ut is qui rogabatur: esset ex consularibus. Cæruleis: Varro & Cato dicit con
suesse antiquos in funeribus nigro & cæruleo colore uti nam in adolescentis morte non nigrum sed cæruleum
adhibebant. est autem cæruleus uiridis cum nigro mixtus ut est illud Cœperat humẽti phœbum subiexere pal
la Nox & cæruleam terris infuderat umbram. Cymbia. species poculi est. Sed & de cymbiis & cæteris pocu
lis dictum est in buc.

Et circum ilíades crin en de more solutæ.
Inferimus tepido spumantia cymbia lacte.
Sãguinis & sacri pateras aïamque sepulchro

funus

manes. Mane.

Manes

hærere.

proceres

Cærule us

SER. Supremũ.aduerbiũ:ut Toruũ clamat. Ciemus.dicebãt.n.Vale nos te oẽs ordĩe quo natura permiserit cũcti sequemur. Lenis crepitãs:duo epitheta posuit uitiose.Fecit autẽ hoc ꝓpe in decẽ uersibus. Auster.ꝓ omni uẽto. Recedũt.nã uidẽt nauigantibus ꝙ nõ ipse a terris sed ab ipsis terræ recedãt. Mari.ordina ĩ medio mari ægeo. Nereidũ matri.i.doridi.Fabula est.Iuppiter uitiata Latona etiam Asteriẽ sororẽ uitiare uoluit.Illa aũt rogans a diis ut in auẽ uerteret:cothurnix effecta ẽ.Sed cũ mare trãsfretaret:afflata a ioue ĩ saxũ conuersa.sub aqs mersa ẽ.Inde supplicante loui latona supnatauit:ac ꝓmo neptũno & doridi cõsecrata est. Deinde cũ Iuno lãtonã ĩmisso Phytone ĩsectaret Iitori ad hæsi:sororẽq; excluso serpẽte intra mare recepit. in hac ĩsula ipsa Dianã ac apollinẽ pepit:Sed diana iã nata ꝓ obstetrice se matri Phœbũ parieti ꝓbuit. uñ quãuis uirgo a parientibus ĩuocat:apollo ut ꝓmũ natus ẽ Phytone sagittis interẽpto matrẽ ẽ ultus. Et terrã ĩ qua duo numina sint nata errare nõ sunt passi dii sed duabus ĩsulis religauerũt.Veritas ẽ ꝙ cum insula tærremotu laboraret cõsuluerũt oraculũ apollinis:cuius responsum fuit:ne mortuos ibi sepelirent & sacra quædã facerẽt.Postea egyaro miconeq; uicinis ĩsulis uenerũt ꝙ eã habitarẽt.Dicũt dianã primo natã:qa nox primũ fuit.Dicta est insula primo ortygia:qa græce ὀρτυξ dicit cothurnix: & qa post ea emergens aparuit delos.nam ἄδηλον mãifestũ dicũt.Vel quia apollinis oracula.q̃ alibi obscura fũt illic manifesta dantur Delos & ciuitas & insula:uñ interdũ recepit ꝓpositionẽ. Pius.qa ultus ẽ matrẽ

Condimus:& magna supremũ uoce ciemus
Inde ubi prima fides pelago:placataq; uẽti.
Dãt maria & lẽis crepitãs uocat auster ĩ altũ
Deducunt socii naues & littora complent.
Prouehimur portu terręq; urbesq; recedunt.
Sacra mari colitur medio gratissima tellus:
Nereidum matri & neptuno ægæo.
Quam pius arcitenens oras et littora circũ.
Errantem mycone celsa gyaroq; reuinxit.
Immotamq; coli dedit et contemnere uentos
Huc feror hæc fessos tuto placidissima portu
Accipit egressi ueneramur apollinis urbem.
Rex anius rex idẽ hominũ phœbiq; sacerdos
Vittis et sacra redimitus tempora lauro.
Occurrit ueterem anchisen agnoscit amicum
Iungimus hospitio dextras et tecta subimus
Templa dei saxo uenerabar structa uetusto
Da propriã tymbræe domũ da mœnia fessis
Et genus et mansurã. urbẽ serua altera troiæ
Pergama reliquias danaũ atq; ĩmitis achillí
Quẽ sequmur quo ue ire iubes ubi põere sedes
Da pater auguriũ.atq; animis illabere nostris

Coli.a uicinis. Ventos.ꝓp terræmotũ. Sacerdos nã apud maiores rex erat sacerdos & pontifex Sic hodie impatores põtifices dicimus. Amicũ.p silentiũ intelligimus. Hospitio.a iure hospitalitatis.Nã ad hospiciũ non potest intelligi cum iam eẽt amicus. Propriam.perpetuã.Sic propriãq; dicabo Nã quæ cõdiderat non fuerat ꝓpria. Tymbræe. agro troiæ uicino.qui tymbra plenus fuit.in quo eio est & nemus & templũ In quo achilles a paride suit interfectus Ἄυρκη græce unde ĩ in æ diphthongon ut ὀὖωβρηδyrcæus. Domũ.familiam. Mansuram.duo petit urbem & perpetuitatẽ ad hoc uel propter troiam uel propter eam quam in thracia cõdidit. Pater uenerationis est.Vnde & diis datur Quid ue pater neptũne paras & montibus: ut Pater appenninus & fluuiis ut Tybri pater. Auguriũ.pro oraculo posuit. Illabere.nã quãuis obscura sint: tamen semper uera sunt Apollinis oracula.Ergo postulat illud oraculũ intelligere.

DO. Condimus.erãt placandi manes læsi:præsertim illius qui ciuis & affinis & regis filius erat:& qui recte monuerat troianos:ut sceleratã terram relinquerẽ.Docet aũt poeta quæ possint curare ꝙ male sint gesta esse curanda Deducũt.quã miseri subduxerant.Occurrit magna beniuolẽtia:ut rex & sacerdos nõ expectauerit peregrinos ad se uenire.sed ultro occurrerint. Veterẽ amicũ.q.d.illũ talẽ tũc habuit amicũ qualẽ habebat ſtãte troianoꝝ fœlicitate:neq; secutus est fortunam ut Polymnestor & tñ habuit amicum quantus fuit.nõ quantus uenĩebat. Sacra.ut ostenderet uictas & laugꝝ nõ eẽ signa lætitiæ.quæ tristitiæ troianoꝝ nõ cõueniebat: sed sacerdotii.Magna autẽ exẽula posuit malæ bonæq; amicitiæ Polymnestorẽ & Aniũ quæ nos ad bonum hortebãt:& a malo reuocẽt. Propriam.nam incerti hactenus uagabant ut incerti quo fata ferant.ubi sistere detur. Est autem precatio breuis & quæ oĩa cõtinent.nam petit & mouet cõmiserationẽ.Da.i ostẽde.da pater augurium Pater animo infunde aĩs nostris apta et pspicua oracula.Vsus est autem imperatiuo da & illabere:quod est deprecantis ex fiducia in apollinem.qui troianis fauebat.

CHRI. Ciemus.a cieo es secundæ coniugationis.ut bella cient primaq; uetant consistere terra.Inuenĩẽ etiam in quarta unde regius accitu cari genitoris ad urbem Sidoniam puer ire parat. Inde ubi prima f. pulchra narratio.et quæ facilitatem & celeritatem nauigandi ostendat. Tellus.Delon insulam intelligit.De qua plinius.ipsa quoque clarissima cycladum media & templo Apollinis & mercatu celebrata quæ diu fluctuata. ut prodirur.sola motum terræ non sensit.Ad.M.Varronis ætatem Mutianus prodidit bis concussam:Hãc aristoteles ita appellatam putat quoniam repente apparuerit enata.Egloroſthenes cynthiam alii ortygiã.asteriã post lagiam mydiam.cynetum.pyrpilem igne ibi primum repertio.Herodotus autem ita scribit ferunt autem delii discessum Dectis Xerxis præfecti delon se mouisse erimoq;.atq; postremo usq; in mea tempora.Strabo ait.in ægeo mari magis delos eminet.& circunstantes illi ciclades & ipsi incumbentes sporades.i.sparsæ.Delos urbem habet & apollinis latonæq; templum & cynthus mons sublimis ei asper incũbit urbi. Pyndarus quoque illam olim errabundam fuisse sed aduentante partu Latonæ quattuor terrestribus e truncis columnæ dura in

pętra ſolido ex adamãte continuerũt. Saxo uetuſto. Credũt aliq dictũ qa ĩſula ſaxũ ſit: ĩ qđ aſteria iã cothurnix uerſa ẽ. Cloatius ãt: Verius referẽte Macrobio ſcribit ĩ delo arã eẽ Apollinis genitoris. ĩ q̃ nullũ aĩal ſacrifi cat̃. quã Pythagorã ueluti ĩ uiolatã adorauiſſe ferẽt. hãc igit̃ Ver. eẽ ab ænea adoratã demõſtrat: ſiqdẽ nullo acto ſacrificio p̃ces ĩchoat: & ut gẽitoris arã demõſtrarat dixit. Da p̃. At mox cũ taurũ mactat apd̃ aliã arã itelligimus. Vñ hic patrẽ qđ ſibi ꝓpriũ ẽ: ibi Apollinẽ noĩat. cato de liberis educãdis ita ait. Nutrix hæc oia faciebat ĩ uerbenis: & tubis ſine hoſtia. ut deli ẽ ara Apollis gẽitoris. Quod ait Saxo ueſto: dicit epaphus delphis quõdã eueniſſe ut rẽplũ ãtea religioſũ & ĩtactũ ſpoliatũ: incẽſũq; ſit & addit multas circa corynthũ urbes ĩſulaſq; pximis terræmotu hauſtas. Delon neq; ãtea nec poſtea hoc ĩcõmodo uexatã ſed ſp eodẽ manere ſaxo. Thucydides aũt in tertio hiſtoriaꝝ ſcribit. Nõ mirꝝ g̃ ſi p̃ſidio religiõis tutã inſulã ſemp oſtẽderit & reuerẽtiã locorũ ſibi acceſſiſſe dicit cõtinua ſaxi etuſdẽ. i. inſulæ firmitate. Anius apollinis filius fuit: q habuit Andrũ filiũ. Arcitenens. ex nouio q in ſecũdo libro belli punici ait deiũ pollẽs. ſagittis indutus arquitenẽs. Et ab homero ẽ. a quo apollo dicit̃ ἀργύροτοξος. Pius. qa iniurias maternas in phytone necando ultus ẽ.

SER. Viſa ſtoice & academice q dicũt q̃ ſũt cõtra naturã nõ fieri. ſed fieri uideri. Vñ magica oĩs excluſa ẽ: ut ait Pli. Liminaq; breuis ꝓ lõga poſita ẽ. defendit̃ ãt uel qa monoſyllaba ad artẽ nõ ptinẽt: uel pticula q̃ ſui ſubſtãtiã nõ habet: mẽbrũ purat̃ ſupioris oratiõis: Vñ liminaq; una erit dictio & q̃ finalitatis gratia, pduci & corripi põt. Mõs. cynthius Corĩa. locus uñ oraculũ exit. Vel qa apollinis tripos corio pythonis tectus ẽ. Vel qa ibi ſint certa reſpõſa q̃ſi certina. Vel qđ ẽ uerius qa illic coruatis teneț. Nã cauerna in tẽplo fuit ad quã phœbus rapta uaticinabat̃. Sũmiſſi. inclinati, pro q̃litate n. nimiũ orãtes interdũ ſumma interdũ ima reſpiciebãt. Cũ poteſtates aliæ cœleſtes ſint: aliæ terrẽæ: aliæ pmixtæ. Terrã nũc petũt: qa Apollo & ſol & liber pater eſt q inferos petit. Horati. Te uidit inſons cerberus petunt terrã unde ad eos reſponſa peruenĩũt & quia apollo eſt inferis notus. Dardãidæ. obſcura ſũt: ſed tamẽ uera Nã dardanus ab italia uenit. nã ſi cretam ſignificaret Teucriadæ diceret. Duri. Vel propter futurũ laborẽ. Vel eorũ arguit inſipientiã. Aſtirpe. In genere f. genus ſignificat ut heu ſtirpẽ inuiſã: In maſculino arborẽ: Sed Stirpẽ teucri nullo diſcrimine ſacrũ. horatius cõtra regulã dixit Stirpeſq; rapras & pecus & domos u Prima italia unde dardanus uenit. nã teucer poſtea de creta. Matrẽ terrã: Tractũ de hiſtoria Bruti. nam cũ ſilii Tarquinii ab apolline accepiſſent q primus terrã oſculareț eum imperio potitur. brutus e naui egreſſus fingens caſum terrã oſculatus eſt. Domus. ad illud Da propriã tymbræe domũ. Et nati n. ad illud & menſurã urbẽ. hic uerſus. ex homero ẽ quẽ ille ex Orpheo ſ̃ſtulit & orpheus ex oraculo apollinis hyperborei Mire hoc oſtẽdit poeta dicẽdo Hæc Phœbus: Tumultu. Quia dixit Exquirite. Veſtras. ut ſenex loq̃ aue qa ſcit ſe eſſe moriturũ. Creta. dardanus iouis filius & electræ profectus de corito urbe thuſciæ primus uenit ad troiã. & illic parua ædificia collocauit poſt cuius obitũ Teucer uenit: & arces: & mœnia cõſtituit. Errat ergo anchiſes arguens ab ida q mõs ẽt in creta eſt. Creta iouis. ibi natus: fingit̃ qa cretenſes teſte Saluſtio primo religionem inuenerũt dicũt autem Saturnũ cũ a Themide accepiſſet ſe a filio pulſum iri regno uorabat oẽs filios quos de Rhea uxore timeret. Sed nati louis pulchritudine delectata clã illum ſuſtulit & nymphis in mõte dyctæo cõmendauit: q̃ ab apibus nutritus eſt. & adhibiti curetes & corybantes q tinnitu æris prohiberẽt audiri pueri uagitũ. Vñ ipſi ſũt martis deũ miniſtri. Fingit̃ hoc. qa Saturnus æternitatis & ſæculoꝝ deus ẽ. Sæcula annos ĩ ſe reuoluunt. Vnde græce κρονος quaſi χρονος. i. tẽpus dicit̃. Medio ponto. Vel ſecũdũ Saluſtiũ procul a cõtinẽti. Vel ſi pateret̃ latitudo ĩ medio põtoꝝ Coſmographi. n dubitant ĩ quo mari creta ſit. nam partim lybicũ. partim ioniũ. partim ægyptiũ partim achaicũ reſpicit. Cunabula. origines nam in cunabulis iacent infantes. Latenter da gloriã troianis dicẽs ſe a diis originẽ ducere unde eſt a ioue principiũ generis ubi & de dardano & de teucro intelligit.

DO. Vix ea fatus erat. motio earũ rerũ p̃ſentiã dei oſtendit. Sũmi. pauore nimio ueſtigiis firmis ſtare nõ potuimus. ſed ad terrã demiſſi ſumus. Quæ uos a. ſt. p. nihil breuius aut eminẽtius hoc reſponſo. nam & in fine uerborũ cõſulẽtis prolatũ eſt & incertos ſecuros reddidit. oſtendit enim troianos apud iliũ pegrinos fuiſſe nũc originalibꝫ terris & ſuis parẽtibꝫ reddi qđ bñficiũ & nõ iniuria ẽ. p̃ſertim cũ urbẽ ppetuã promittat & troiãos maxima incremẽta ſũpturos. Mixtoq; m. e. t. b. læti oẽs erãt ſed q̃rebãt nomẽ loci nã antiqua memoria ignorabat̃ Sed anchiſes omniũ uetuſtiſſimus rẽ aggreſſus ẽ. Fuit ãt pulchrũ ac religioſum his terris reddi. q̃ parẽtes ab origine rettulerunt & ne timerent ne a melioribus ad deteriora pergerent addidit ubere læto. Vbere. alluſit ad id quod terrã lætam appellauit. Reduces. ne timeat ſe futuros oneri iis terris quæ nõ aduenas. ſed ſuos reciperent. Creta i. o. m. dixit & nomen & ad quem deum ipſa maxime pertineret qui cum magnus ſit magnũ poſſit ĩcolis præſtare fauorem. Medio p. ut undiq; fluctibus. clauſa uerſus hoſtes eſſet tuta. lacet. p hoc

Vix ea fatus eram tremere omnia uiſa repẽte
Liminaq; lauruſq; dei: totuſq; moueri
Mons circũ: & mugire adytis cortĩa recluſis
Summiſſi petimus terrã: & uox fert̃ ad aures
Dardanidæ duri quæ uos a ſtirpe parentum
Prima tulit tellus eadem uos ubere læto.
Accipiet reduces antiquã exquirite matrẽ.
Hic domus eneæ cunctis dominabitur oris:
Et nati natoꝝ & qui naſcent̃ ab illis
Hæc phœbus mixtoq; ingẽs exorta tumultu
Lætitia & cuncti quę ſint ea mœnia quęrũt.
Quo phœbꝰ uocet errãtes iubeatue reuerti
Tũ gẽitor ueteꝝ uoluẽs monumẽta uiroꝝ.
Audite o proceres ait & ſpes diſcite ueſtras.
Creta iouis magni medio iacet inſula ponto.
Mons idæus ubi et gentis cunabula noſtræ.

eius immensam magnitudinem ostendit. Mons idæus.ponit signa specialia.

CHRI. Cortina.tripos supra quã phœbus uaticinabat:uide Seruiũ. Cortinare apud ãtiquos erat meditari:Hic cortinionẽ meditationẽ dixerũt. Dardanidæ.respõsũ uerũ est sed nõ intellectũ ab Anchise Quia ut in allegoris is nostris demõstrauimus appetitus illius qui sensum nõ aũt rõnẽ sequit typũ tenet Anchises. Inde igit promes q̃ hũc locũ apte interprẽt. Dardanidæ.idicat qđ italiã itelligat:de q̃ Dardanus uenerat ex deo natus:Nã de cre ta nõ oportuit itelligi:uñ uenerat Teucer nõ Iouis sed Scamãdri mortalis uiri filius. Duri.nõ ergo reformi/ dandæ difficultates lõgioris itineris cũ durare in laboribus positis :qui ĩ decẽnalis bello. fũma patiẽtia durastis Oñdit igit rẽ facilẽ :Nã prior Dardanus de Italia q̃ Teucer de creta uenit:& de italiæ ubertate multi scribũt. Et nati natos ab Homero sũt hi uersus Ait.n Aeneã tenuisse imperiũ cũ eius successoribus in ilio.la Priami genus ẽ miseratus Iuppiter unde iperiũ troiæ æneas manifestus habebit .Et nati natorũ & q nascent ab illis.& rursus At genu Aeneæ cũctis dñabit oris:Nã hoc carmẽ homerus ab Orpheo sumpsit.& Orpheo sumpsit:& Orpheus ab oraculo Apollinis. Tumultu.Dr tumulto tior multo uel tior multos .Nã læticia illa q̃ erat ex p missiõe æternitatis ĩperii corrũpebat:cũ diffiderẽt posse itelligere q̃s terras phœbo significaret. Erat igit & læ ticia & tumultus pariter ĩ oĩbus:qa populariter oẽs ea res tãgebat. Voluẽs.uoluit sed ñ ualuit distinguere.

Cortina
cortiare
cortin.

Cẽtũ urbes habitãt magnas uberrima regna
Maximus unde pater:si rite audita recordor.
Teucrus rhœteas primũ est aduectus ĩ oras:
Optauitq; locũ regno nondũ iliũ & arces
Pergameæ steterãt :habitabant uallib9 imis.
Hinc mater cultrix cybele corybantiaq; æra.
Idæumq; nemus hinc fida silentia sacris.
Et iuncti currum dominæ subiere leones.
Ergo agite & diuũ ducũr q̃ iussa sequamur;
Placemus uentos:& gnosia regna petamus.
Nec longo distãt cursu modo iuppiter adsit
Tertia lux classem creteis sistet in oris.
Sic fatus meritos aris mactauit honores.
Taurum neptũno:taurũ tibi pulcher apollo
Nigrã hyemi pecudẽ zephyris fœlicib9 albã.
Fama uolat pulsum regnis cessisse paternis.
Idomenea ducẽ desertaq; littora cretæ.
Hoste uocare domos:sedesq; astare relictas.
Linquimus ortygiæ port9:pelagoq; uolam9

SER. Habitãt.subitellige cretẽses: Vel hĩtãt,p hĩtã tur:ut ĩsinuat pauor p ĩsinuat . Creta pmo hũit cẽtũ ciuitates.Inde uigintiquattuor.Inde duas s.gno son & hyerapidnã. Vberrima r decipit q audiũt ubere glebæ.Maximus.fallit:Nã por dardanus ue nit. Si rite dubitatiõe excusat error. Rhœteas. ei in e longã mutauit.Nã ῥοιτεῖον est græce.Sic ἀπὸ ἰᾶ & ἀιγεῖάσ.Medea & æneas. Optauit .elegit. Habitabant.hi sunt qui cũ dardano uenerãt. Ma/ ter cultrix cybelæ.mõtis phrygiæ:a quo dicta est. alii dicũt cybelũ fuisse pmũ eius sacerdotẽ:uñ nom ipta sũpsit.alii cultrix cybele legũt:ut sit q̃si cybele ia .alii cybelẽ ἀπο τοῦ κύβεσ ἐσι τηκε φάλην. i.a capitis rotatiõe :qđ ppriũ ẽ eius sacerdotũ. Co rybãtia .Corybãtes ministri cibeles dæmones .idest λαθημονέσ.i.totũ sciẽtes.Fida .hinc igt iuẽtũ ẽ ser uare sacris fidele silẽtiũ . Dominæ .dominas deas dicũt ut hi dominã ditis thalamo deducere adorti Fabula est ex choeno urbe Atlãta fuit adeo ppotẽs cursu:ut ipõsos ,puocaret.uictosq; occideret:hippo manes ãt Venerẽ ut sibi adesset rogauit:a q̃ cũ acce pisse de hortis hesperidũ tria mala aurea ,puocauit puellã.& singula cœpit iacere. At illa cupiditate le gẽdos malos retẽta supata ẽ.at hippomenes cũ il la ĩ luco matris deũ cũcubuit. Vñ irata dea eos ĩ leo nes cõuertit & suo currui subiugauit.ꝑcepitq; ut nũ quã iter se coirẽt .Nã Pli.ait leonẽ cũ pardali & p dũ cum leæna cõcumbere iõ ãt uehimat deũ curru dicit .qa terra est q̃ ĩ aere pẽdet.Sustinet rotis : qa mundus rotatur & uolubilis est.Leones sibi subii/ ciuntur:qa materna pietas omnia potest superare.Corybantes sui ministri cum gladiis finguntur.quia omnes pro terra sua debent pugnare . Turrita corona ostendit oppida superposita terris. Gnoso.a gnosa oppido cre tæ. Iuppiter.aer.q.d.modo sit serenum.horatius Manet sub ioue frigido uenator. Vel iuppiter q præest insulæ quã petunt. Cretæis.Quia κρίτη. Taurũ.n.hostiæ ĩmolant aut ,p qualitate numinis .ut Nigra pecus hyemi & zephyris fœlicibus albam:aut per contrarium ut porcus cereti quia nocet frugibus.Caper Baccho.quia no cet uitibus.Neptunno propter futuram nauigationem.apollini.propter oraculũ. Nigram hyemi.bono usus est ordine ut prius auertat mala.deinde cõciliet bona. Idomenea.Idomeneus.troia red iens uouit in tempestate lacrificaturum de re quæ prius occurrisset.Cum ergo filius illi occurrisset .& illum aut immolasset.aut im molare uoluisset pulsus a ciuibus pelago salentinum calabriæ promontorium tenuit & ciuitatem condidit . ut Et salenti nos obsedit milite campos Lyctius idomeneus .hæc ratio troianos impulit.Nam aliter ad hostis re gnum ire non potuerunt . Idomenea Quinq; sunt græcæ linguæ.æolica.ionica dorica .attica cõmunis. Vn de sit in eodem nomine uariatio.

DO. Cẽtũ ur. Exponit quod dixit iacet:& oñdit magnitudine & ubertate præcipuũ regnũ & ut ĩtimet qđ dixit gẽtis ĩ.n.põit teucrũ . Maximus.ubi deest nomen cõsanguinitatis dicimus maiores & patres.g maximo ẽ pa ter ipsoꝝ maioꝝ. Hĩc mater cybele.ab obseruatiõe sacroꝝ arguit eos eẽ maiores suos. Diuũ q̃ iussa seq.Nam non amplius sũt ĩcerti quo fata ferant. Placemus u.nõ quia tũc esset asperi .sed ut deinceps illis ,psperis utan tur. Facit autem rem facilem a brenitate nauigationis . Iuppiter. Temerarium enim est polliceri aliquid de fu turo:cuius summa incerti.n isi deus faueat . Maritos.conuenientes.Neptũno pp ĩgruentẽ nauigatiõe apollini propter acceptum oraculũ. Fama uo.opportunitatẽ conuenientẽ oblatã oñdit.Fauebat g troianis locus .qa

ſecundū anchiſem fata cretam portendebāt. Itē tempus: qa regnū uacabat. Erantq; domus paratæ ne eſſēt cū magno labore ædificandæ. Volamus. oſtēdit ex proſpera nauigatione quantū ualuerīt obſeqa ſacrificiorū. CHRI. Centū urb. Strabo qui de hac inſula diligentiſſime ſcripſit troianis temporibus cretā nonagīta urbs habuiſſe tradidit: nititurq; Homeri teſtimonio qui in odyſſea Vlyxem inducit: qui cretā ait habere nonaginta urbes. Sed poſt tempora troiana decem pterea conditas eē ab althemene argiuo illuc comitantibo doriēſibus profecto. Quappidē Homerus ex pſona ſua loquēs hecatompolim eam dicit nō troiana ſed ſua tempora inſpiciens: Verſus eſt ἀλλοίηοι κρήτην ἑκάτομ πόλιν ἀνθρώπουσ. Hæc a ſeptentrione ægeo & cretico mari alluit. ab auſtro africano ægyptum attīgente pelagus. Creta ſecundū Pliniū a creta nympha heſperīdis filia: Anaximander a rege curetū nominatā eē uult. Philiſtides autē Moletes & Crates oli aeriā dictā eē uolūt Deinde poſteros curetē appellauiſſe. Sūt q macharon a tempore. cœli dictū affirmēt. Cretēſes primi religiōnē inſtituerūt: ideo putati ſunt nutriſſe Ioue: ut Saluſtius ait. Teucrus. Nomīa græca in ros exeūtia & īus & in r faciunt apud latinos: ut euander Euādrus. Sic Teucer Teucru. Teucer cretēſes moniti ab oraculo apollinis ut ibi ſedes ponerēt: ubi a terigenis uexarentē duce Teucro uenerūt in mōtē phrygiæ: quā a nomīe mōtis patrii idā appellauerūt. Vbi cū mures arma arroſiſſent intellexerūt eas ſedes ſibi ab oraculo pdictas. Sūt tī q Teucrū dicāt nō ex creta ſed ex urbe attici ſoli too quā deiī oxipeton nominauerūt, pfectū eē. Idq; argumētū eē uolūt q & troiani & attici eūdē ſibi Erichthoniū auctorē eē proponūt: & utriq; pallada uenerantē. Illi peplū ferūt. Teucrū aiūt Scamandri fluuii & ideæ nymphæ filium fuiſſe. Filiā habuit Batheā quā dardano uxorē dedit: pp quā affinitatē meruit illi i regno ſuccedere. Rheteas. Arheteo promontorio iuxta troiā. Optauit. Elegit. unde dicimus dare adoptionē. i. dare eligēdi poteſtatē. Mixtoq; in. oſtēdit quāta ſit errātiū cupiditas firmam ſedem acquirēdi. Vallibus imis. proterea magis credidit eē Teucro: quia q cū Dardano uenerat: habitabant in imis uallibus. Ipſe āt uidet fundaſſe imperiū. Vallē dicimus auguſtā planicīē montibus utrīq; actatam. Conuallem uero pene undiq; clauſam & ſitus locorū ſic ſe habet ut ſit aut mōtanus. aut collinus aut campeſtris aut uallis. Cybele. de hac dictū ē. Fida ſilen. Nefas erat paucis tantum nota erant. Nam ſi iuſſit ipſa Cybele cum erudiret idæos dactylos: & doceret initiandi mores. Diodorus ait morē initiandi quē Dardanus accepit a Ioue nefas erat āperire niſi intranti. Ideo ergo fida dixit ſilentia. Nec longo c. arguit a facilitate nauigationis. Taurum. uictimam his diis conuenientem. Nam ut cornu petit taurus. Sic Neptunnus littora ferit. & phœbus cornua habet. i. radios. Fama eſt. Narratio quæ incurrit fidei faciendæ cauſa. Nam & apud oratores præter narrationē qua contineē cauſa incidunt & aliæ aut crīnationis: aut laudationis: aut cōfirmatiōis: aut fidei faciendæ cauſa. Idomenea. Nam ex Minoe cretenſium rege natus eſt Deucalion. ex deucalione autem idomeneus qui cretenſes contra troianos duxit una cum reliquis græcis. De hoc Homerus in catalago κρατέων ἰδομενεύσ διοσκουρίδησι ἡγεμόνευεν. Volamus. Et qacelerrima fuit nauigatio & quia mutua tranſlatio eſt a uolatu ad remigationem.

Creta.

Teucer

Idōenea

SER. Bacchatāq; iugis naxon. aut uitibus conſitam: aut celebratam bacchis. aut ubi Bacchus ex diis egit triumphum. Nam ut ſupra dicimus ipſi cō ſecrata eſt. que & dia dicitur. Viridēq; dony. A colore marmoris lacedæmōii. Olearon. Nō adiicit epytheton cauſa uarietatis. Niueam. propter marmor candidum. ut Patius ue lapis circundat auro. Sparſaſq; pes æquor cyclades. Sed & hæ quas dixit cyclades ſunt. Sparſas. quia nullo ordine continetur. Non autem dictæ ſunt cyclades. quia in circuitu ſint: ſed q longo ordine eas circuire neceſſe ē uel propter promontoria uel. quia naturale eſt ut concitatiora ſint maria uicinitate terrarum quæ anhelitum ex ſe emittunt. Vnde in quīto nauigaturus eryci ſacrificat. Legimus. Prætermus. tractum a nautis. qui funes legendo. i. colligendo aſpera loca præterunt. Hortant Celeuma eſt. et bene. utiē metro celeumatico. i. anapeſtico trimetro hypercatalectico. Celeuma eſt quaſi præceptum. Vnde ſal. Impediebant iuſſa nautarum. Surgentes. flantes. Cōtra non flans ponens dicitur ut Cum uenti poſuere omniſq; repente reſedit flatus. Curetum. curetes ſunt primi cultores cretæ. Pergamea u. zeuma. a ſuperioribus. hoc eſt urbem. Gentem. Sociorū multitudinem. Lætam autem propter pergama reſtituta. Amare fo. ſacrificia celebrare. Arcemq; perſiphaſis. ideſt domos ædificare. Nam arx eſt in ciuitate munitus locus. Operata. per fecit ſacrificia pp connubia & nouas ſedes. Quia neq; cōiunxi dici neq; ager coli ſine ſacrificiis poterat. Operai. ſacrificare ut Lætis operatus in herbis. Corru

curetes.

Bacchatamq; iugis naxōn uiridēq; donyſam.
Olearon, niueāque paron ſparſaſque p æquor
Cycladas & crebris legim⁹ freta cōcita terris
Nauticus exoritur uario certamine clamor.
Hortātur ſocii cretā proauoſq; petamus.
Proſeqt ſurgens a puppi uentus euntes.
Et tādem ātiquis curetū allabimur oris:
Ergo auidus muros optaræ molior urbis
Pergameāque uoco & lætā cognomine gētē.
Hortor amare focos arcēque attollere tectis.
Iāque fere ſicco ſubductæ littore puppes
Cōnubiis aruiſque nouiſque operata iuuēt⁹.
Iura domoſq; dabā: ſubito cū tabida mēbris
Corrupto cœli tractu miſerādaq; uenit:
Arhoribuſq; ſatiſq; lues & lœtifer ānus
Linquebāt dulces aias aut ægra trahebāt.
Corpora tum ſterilis exurere ſyrius agros.
Arebāt herbę & uictū ſeges ægra negabāt.
Rurſus ad oraculū ortygię phœbūq; remēſo
Hortat pater ire mari ueniāq; precari.
Quem feſſis finem rebus ferat unde laborū

Tempetare auxiliũ iubeat quo uertere curſus
Nox erat: et terris animalia ſomnus habebat
Effigies ſacræ diuum phrygiique penates
Quos mecũ a troia mediiſq; ex ignib9 urbis
Extuleram: uiſi ante oculos aſtare iacentis

pto c.t. Ordo hic ẽ peſtilentiæ: ut docet Lucretius primo aeris corruptio: poſt aq̃rum & terraq̃: mox aĩalium. Apolline autem offenſo creatur peſtilẽtia. Hoc oſtẽdit Homerus: cum eum armatũ ſagittis deſcribit Vnde apollo dicit̃ ἀπο τοῦ ἀπολλειν. Si contra cytharã tenet mittis ẽ: Hora. Condito mittis placiduſq; telo ſupplices audi pueros Apollo. Linq̃bãt. Nã aĩa ſecũdũ eos q dicũt illã ĩmortalẽ relinq̃t̃: & nõ relinq̃t: & ad diuerſa corpora trãſit: ut et cũ frigida morſ anima ſeduxerit artus. Sic enim nos relinquit: quorum nihil p̃ter corpus eſt. Syrius. Stella ĩ ore canis. quæ oritur circa. viii. Kalen. iulii: quæ orta plerunq; peſtilentiã toto anno fecit. plærunq; paucis diebus interdum innoxia naſcit̃. Creat peſtilentiam: ſi in hanc rem etiam cæterorum conſentiat aſtrorum curſus. Seges. terra. Viſi aſtare. non abſtabant: ſed uidebantur: Syrius

DO. Sparſaſq; p. poſt ſpecialia tranſit ad generalitatem. Nam cum dixiſſet nomina aliquarum inſularum addit crebris legimus f.c.t. Quia nec cognitiõnẽ habere æneas omnium uocabulorũ potuit: & odioſum fuit relationem ipſã facere longiorẽ. Legere autem eſt nauticum uerbum: cum colligũt funes: cũ pelagi prolixa tranſmittũt. Et ptinet ad oẽs inſulas: & ad freta ptinent. Clamor. uel morem nautarum exp̃ſſit: uel eorum gaudium q ſuffragrantibus uentis proſpera ſperabant. Vario c. nam uaria officia ſunt. & omnia cum certamine & labore. Tandem. non prolyxæ nauigationis fuit. ſed cupiditatis nauigantium. Nam cupienti omnia tarda ſunt: & ſi ſũmopere properentur. Auidus. nõ auarus: ſed quaſi ocii cupidus. Focos. ut haberent cum laribus nouis affectus. Arcemq; q̃ præcipue amauit in troia hæc reparare cupiebat. Sicco. nam udum etiam ẽ littus. Cõ nubiis aruiſq;. Quæ res oſtendebat magnam fiduciam manendi. Iura do. leges uiuendi & domos: aut ipſarũ domorum iura i. dominos a legibus deputant. Subito. t. m. ſecuris ac diſpoſitis omnibus ſubita peſtilentia co orta eſt ex aeris corruptione nõ hominibus ſolũ: ſed arboribus & ſatis uictis cauſa. ſupra. n. dixerat aruis opera iuuentus. Langore autem corporis lœtum effugere non poterat. Linquebant ex principali malo hæc pro ta ueniebant. aut moriebant̃ homines: aut corporibus tabe diſſolutis trahebant miſerabilem uitã. Exurere ſy. Ergo q ſpẽ euadẽdi hẽbant fame pituri uidebant̃: cum ſyrius exurendo omnia ſterilia redderet. Rurſus. pater q prudentia alios præibat primus ſenſit aliquid factum contra p̃cepta Apollinis. Nox erat. uirtutes animi ſui & meritum gratia deorũ cõmẽdat: Et oſtendit q̃ cæteris dormiẽtibus ipſe acriter rebus publicis inuigilabat. Naxos

CHRI. Naxũ inter cycladas inſulas enumerat̃ orthygia: naxus dionyſa & paros: Naxos teſte Plinio ſtrõgile dicebat̃. Butes Boreæ filius a lycurgo fratre pulſus in hanc inſulam uenit rapta ex theſſalico littore. Coronide una ex bacchantibus: quo furto a baccho ĩ furorẽ uerſus ẽ ob quã rẽ ſe ĩ puteũ iecit. Deinde Ephialtes & Othus raptã matrem: & ſororẽ Pæratidem ingrẽtes in ſtrõgylẽ uenere: eãq; dĩã qa ut heroes ĩ ea culti ſunt nominauere. Hic Catullus. Namq; fluentiſouæ proſpectans littora diæ Theſea cædentẽ celeri cũ claſſe tuet̃. Sine dicta eſt dia a loue. qa ex hac inſula impetum aduerſus titanas fecit. Cares ẽt aliquãdo hanc inſulam duce Naxo Palemonis filio tenuerũt. & naxum appellauerũt. Dicunt naxi Bacchum apud eos nutritũ: ac p̃pea eam dionyſã appellauerũt: Alii a fertilitate ſiciliam minorem dixerũt. Eius ambitus ẽ. lxxv. mil. paſſ. Diſtat a Delo. xviii. mil. paſſ. Viridẽ habet enim uiride marmor. quod Plinius lacedæmonium uocat cunctiſq; hilarius ẽ. Paron. a Paronepote laſonis hæc inſula dicta ẽ. Parus. n. eſt. philomelo laſonis filio natus: & oppidum in hac inſula cõdidit & eam a ſe paron nominauit. cum antea Minoia appellaret̃. Cycladas. circa delon teſte Plinio in orbẽ ſitæ ſũt. Clamor. Celeuma dicit̃ clamor quo inter ſe nautæ hortant̃ & quo q̃ præeſt naui ĩpat illis quæ facienda ſunt κελεύω enim ĩpero & adhortor: Cruetũ. hi priſcis tẽporibus in creta regnarũt. dicunturq; ante lunã fuiſſe. Diodorus autem ex ſecũdo loue olympio refert decem filios natos q curetes dicti ſunt. Ergo antiquis oris dixit p̃pter antiqtatẽ curetum. Auidus. Nam errantium deſiderium eſt ſedes ſibi ponere molior. rectenam ipſi duces ſulcum fundamentorũ aratro faciebant ut interea æneas urbem deſignat aratro. Hortor amare f. Optimum inſtitutũ ſapientiſſimi uiri. Primo n. illos religione imbuit. Deinde quia non ſuppliciis ſolum: ut inquit Salu. ſed recte agendo auxilia deorum comparant. admonet ut arcem parent qua ſe tutari poſſent. Ergo quoniã hæc præſentibus conſulũt: proſpicit & in futurum ut ex agricultura compar̃et uictus. & ex cõnubiis propaget̃ ſoboles qua ciuitas duret. Focus. locus ubi ignis. Sedes aũt eſt diis laribus ſacra. Vnde florentini focolarem dicũt. quaſi focũ ipſorum larium. Optimus igit̃ legum lator qui primo populum religione imbuit: Deinde remedia contra hoſtilem ĩpetum docet. Poſtremo unde alimenta ſibi acq̃rat & quomodo per ſucceſſionem populoſa perpetuaq; fiat ciuitas demonſtrat. Iam ſubductæ Oſtendit iam eẽ perſuaſos ĩueniſſe ſedes perpetuas. & propterea ĩ ſiccum duxiſſe naues. Deceptio autem anchiſe ĩ oraculo ĩterp̃tando & peſtis ĩ creta & monita penatum pulcherrimum ſenſum habent & ex ĩtima philoſoſophia deductum. ut nos ĩ noſtris allegoris oſtendimus. Videbis. n. illic Anchiſen ſenſus & no rationis typum habere. Quapropter cum dei præceptum eſſet ut redirent ĩ originem ſuam quæ cæleſtis eſt. Et ſignificat̃ per Dardanum Iouis filium. Senſus q nihil ſupra corpus uidet. Intellexit de origĩe corporis quæ per teucrum mortalis hominis fi. exprimitur. Lætifer annus. pathos a tempore quod. ſ. non eſſet unius diei. Syrius. Syrium dictum putant propter ſtellæ candorem. Alii a longo tractu. Nam ſua magnitudĩe trium ſignorum ſpacium occupare uidet̃. Latini caniculam appellant. Eſt ĩ medio centro cœli. Ad quem cum ſol aſcendit corpora humana langor afficiunt̃. Per ſenoxia eſt: & morbos creat. Canem eſſe dicunt: quæ cum dracone europæ cuſtos data eſt eandem poſtea Procridi dono datam quam Cephalus Procidis maritus thebas adduxit contra uulpem quæ thebanos agros uaſtabat Sed cum & Nulpi et cani fatum eſſet ne poſſent iterfici. Iuppiter uulpem ĩ ſaxum uertit: Canem ĩ aſtra rettullit. Alii dicũt

Neeram canem esse quæ Icarum a pastoribus cæsum Erygonæ filiæ suæ ĩ sepultum ostendit. Inde cum Erygo post humatũ patrẽ se ĩ hymetro laqo suspẽdisset. Liber iouẽ orauit ut Icarus in arcturũ. Erigone in uirginẽ uerterentur. Canis ãt q̃ ad pedes pẽdẽtis dominæ mortuus est. κύων astrũ facta est. Home autẽ canem Orionis dicit esse hoc cursu. Ον τὲκὖν ὥρι ὧνωσ ἐπικλησ ιν κἀλεοὖσι λἀμπροτἀτον μὲν ὀγὲοτι κακον ἀετε σθαι· κἀ τεῖυγἀται ὥἀι τἐφἐρει πολλον πὖρἐτον λειλοισι γροτοισι. Habet hæc imago ĩ capite stellam unam clarã. quæ isis dicit. In lingua unam. quã syrium & caniculam uocant magnã & splendidã. In collo duas in singulis humeris singulas. In pectore duas. In anteriore pede sinistro tres. In dextro unam clarã. In extremo dorso tres In uentrẽ duas. In sinistro fœmore unã. In posteriore pede sinistro unã in sũmitate caude unam. Nox erat duo notant præcipua. Primũ eẽ semper incũbendum religioni. Nam tutantur dii eos a qbus colunt. Secundũ oportere administratorẽ reip. etiam nocturno tempore inuigilare rebus sibi cõmissis. Ergo & penates culti ab ænea si bi uigilanti quo pacto pestem euitet: & sedem inueniat: ostendunt.

SER: Insomniis. i. uigilãtis. ut una sit pars. Vel in somnis, p insomniis p apocopen. ut peculi pro peculii. Multo lu. cũ nimbo suo. Insertas aut clatratas aut nõ seratas. ut sit pro inseratas. ut Asprolq; molares, p aspos. Orthygiã. i. ad orthygiã. En. demõstrãtis ẽ: ut fidẽ faciat ne sõniũ uideat. Dardãia. deriuatiuũ ab auctore. Tua arma. q. d. tuas ptes. Nepotes. significat. C. Cæsarẽ: q̃ pmus ĩter deos relatus ẽ & cuius sydus apparuit: ut Ecce Dionæi pcessit cæsaris astrũ. Oenotrii. uel a rege uel a uino. Nã uitem serere italis ostendit Saturnus. Propriæ. ppe tuæ. Dardãus & iasius frater fuerũt electræ filii: sed Dardanus de loue: iasius de Corito: a quo mons & urbs nomẽ accepit. Postea Dardanus dicit iasiũ occidisse. A quo. Dardão. Nostrũ. ergo deos penates q̃si troiãos itelligas. potest & ad ritũ referri. nã labeo in libro de diis aialibus ait eẽ q̃dam sacra qbus hũanæ aiæ uertũt in deos: qui dñr aiales qđ de aialibus fiant: & sunt dii penates & uitales. Haud dubitanda. Quia aut dubi. aret de cõsilio anchisæ: aut ne, p pter somnium nõ crederet. Dictææ. ẽ mõs crætæ dictus a Dicte nympha. in quo nutritus dicit iuppiter

dictææ

Iuppiter. quia ipse cretensibus præest. Visis. deorũ uultibus. Attonitus. stupefactus. propriæ is attonitus dicit cui casus uicini fulminis & sonitus tõitruũ dát stuporẽ. Velatas. uitatas: ut uictori uelatũ auro uictisq; iuuẽcũ. nã dii qui erãt apud laurũ lauinũ nõ hẽbant caput uelatũ. Corripio. ne satietate uideatur reliquisse somnum. Quotiens ãt ex abrupto somnus aufugerit: omen infœlix significat: nam hic tẽpestas sequitur. & in secundo excutior somno & sequitur excidiũ urbis. nec rõne. nã si somnus munus deorum est. ut dono diuum gratissima serpit. nõ sine infœlicitate munus deorum discedit. Tẽdoq; f. honesta locutio. cũ uno sermone respõdemus duobus: ut Interea fessos uentus cum sole reliquit.

Attõituſ

DO. Qua se plena. uoluit demõstrare quomodo in nocte uidere potuit. f. per radios lunæ. Tunc sic ne ulterius recurrentibus curis frangerer. Quod tibi delato. ne geminetur labor redeundo. Apollo fecit ut hæc referentibus nobis hic audias quæ apud eum esses auditurus. Magnus ergo numinis fauor. non rogat & fauetur. non nauigas neq; domo egrederis: & dei iussa famulantibus diis ad tuas aures ueniunt. Nos te. ad hominẽ errore. iã a patre imbutus debuit mitti persona cuius auctoritate ac meritis etiam incredibilia credi possint. Dii ergo penates huiusce modi erant: qui præterita memorando futura meliora pollicerent. artis ẽ igitur excludere ante, solicitudinem primam: & liberato angoribus animo alterius naugationis labores ingerere. Ac monstrarit. non eas sedes ostendisse Apollinem describit: nec eum monstrasse locum. Hinc dardanus ortus: ostendit eum apollo dixit Quæ nos a stirpe parentum Prima tulit tellus non de creta & Teucro: sed de italia & Dardano esse intelligendum. Longæuo Occulte corripit ipsum senem de origine suorum non debuisse falli. Iuppiter. qui crete peculiaris amator est

Surge age. ostenditur per somnum hoc uidisse quanuis aliqui exponant insomnis ideſt uigilantis. Attonitus duo erant miranda: & deos uidere. & optata loquentes audire. Nec sopor. non enim pleno somno uidera aut audiuerat. Nam nec plene uigilabat: nec plene dormiebat. Gelidus sudor. & hoc confirmat deos uidiſſ

Insomnis multo manifesto lumine qua se
Plena per insertas fundebat luna fenestras
Tum sic affari: & curas his demere dictis
Quod tibi delato orthygiã dictur9 apollo ẽ
Hic canit: & tua nos en ultro ad limia mittit.
Nos te dardania incensa: tuaq; arma secuti
Nos tumidum sub te pmensi classibus æquor
Idem uenturos tollemus in astra nepotes
Imperiũq; urbi dabimus: tu mœnia magnis
Magna para: longumq; fuge ne linq; laborẽ
Mutandæ sedes: non hæc tua littora suasit
Delus: aut cretæ iussit considere apollo
Est locus: hesperiam graii cognomine dicunt
Terra antiq̃: potẽs armis: atq; ubere glebæ
Oenotri coluere uiri: nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem
Hę nobis propriæ sedes: huic dardãus ortus
Iasiusq; pater: genus a quo principe nostrum
Surge age: & hæc lætus longeuo dicta parẽti
Haud dubitãda refer: coritum: terrasq; require
Ausonias: dictæa negat tibi iuppiter arua
Talibus attonitus uisis: ac uoce deorum
Nec sopor illd' erat: sed corã agnoscere uult9
Velatasq; comas præsẽtiaq; ora uidebar
Tum gelidus toto manebat corpore sudor
Corripio e stratis corpus: tendoq; supinas
At cœlum cum uoce manus & munera libo

neam. Corripio e stratis .ostendit prope uigilantem. Nam posuisset experge factus sum si dormisset. Exprmit autem festinantem.

CHRI. In somniis.uigilantis. Hoc enim decet populi administratorem. Manifesto .adeo claro ut cuncta faceret manifesta. Plena in plenilunio. n. maius lumē reddit: & pernox est luna. Insertas .i. luna inserta. Hic canit cum non sit penatum diuinare cōparat sibi fidē: dum se ab Apolline hæc accepisse referunt. Itē beniuolētiā dum magna pollicet. Sed & hoc ad fidem faciēdā prinet. Hos. repetitio ē & dissolutio. q duo colores grauitatem at q inde fidem afferunt orationis Sub te. magna æneæ laus. Oportuit. n. magnū esse ducem quē dii nō dedignarēt. Idē uēturos. magna. n. promittēda erant. si fessos nouos errores & noua pericula subire persuadere uolebat. Promittit. n. fœlicitatem posteris: in qbus nos īmortales quodāmō futuros eē speramus: & tamen sibi iperiū nō denegat. Magna: nā. p magnis magna ēt pericula subeūda sūt. Delius uel ab insula ī qua natus ē uel quia eius oracula præ cæteris certa manifesta sint. Nā Δῆλος manifestū certūq; significat. Hinc Hora. Certus enī pmisit Apollo. Negat tibi iup. a. Arguerat ab utili & ab honesto eē nauigandū: qm̄ & quietē & fertile: amplū & duraturum iperiū essent acqsituri: Validissimū āt argumētū necessitatis in postremis reseruauit. Est. n. necessariū discedere inde ubi deus loci te esse nolit. Est locus fertilitate & pulchritudine regiōis eos inuitat. Hinc iasius. posui in alio loco troianorū originē. Vex qa non oēs scriptores idē sentiunt ponā & aliā q̄ de ea est opinionem iuppiter ex electra filia exiones filiæ Danai genuit Dardanū. Dardanus ex Batea Teucri filia erichthoniū Erichthonius Troē: a quo troiani. Tros Ilium: Assaracū: & Ganimedē. Ilus ilium condidit: & genuit Laomedontē. Tronū. & priamū. Assaracus Capim. Capis Anchisem. Anchises ex Venere æneā. Scilus tragicus ait erichthoniū fuisse filiū iouis & electræ. Home. illū fuisse hoium ditissimū iuppiter igit ex electra ī samothracia genuit Dardanū & Iasiū. Dardanus quasdā cerimonias a patre didicit: quas erat nefas aperire nisi initiatis. Primus autem initiādi mores instituit: & uxorem duxit Cybelem. ex qua genuit corybantum. Defuncto Iasio Dardanus & Corybantus petiere phrygiam secumq; asportarūt mystica sacra & penates. Corybantus a se initiatos appellauit corybantas. Is theben Cylicis filiam duxit. Ex iasio & Cerere uolunt natum plutonem His iacris initiati fortunati fiebant: ut de argonautis dicunt. iasium patrem dixit pp cerimonias. quia Corybantus eius filius princeps sacrorū in phrygia fuit hæc sacra appellata fuere cybeleia. & mystica cybeles Fuit iasius antiqssimus argorum rex pater Talaonis: & auus regis Adrasti. & ab eo argos iasiū nominatum. A quo s. dardano. Genus nostrum. qd in hoc loco de diis animalibus refert Seruius possumus secūdū platonicos dicere dæmonas esse ministros deorum: custodesq; hoium: & interpretes siqd a diis uelint: Et q melioris meriti ī corpore nostro sunt genii dicūt. Corpori uero renunciantes lemures. Tū si domos incursionibus infestant laruæ. Contra si boni fuerint: lares familiares dicunt. Longæuo parenti. facit fidē cū nō dubitēt & parēti quāuis cōtraria senserint: hæc placitura. Quid āt senserit ex diuinitate sui ingenii & ex profunda platonicorū doctrina nūc poeta. expressimus in chamaldulensibus disputationibus.

Intemerata focis perfecto lætus honore
Anchisen facio certum: remq; ordine pando.
Agnouit prolē ābiguam geminosq; parentes
Seq; uouo uererū deceptum errore locorum
Tum memorat. nate iliacis exercite fatis
Sola mihi tales casus cassandra canebat:
Nūc repeto hæc generi portēdere dbita nro
Et sæpe hesperiā: sæpe itala regna uocare
Sed quis ad hesperię uenturos littora teucros
Crederet aut tunc uates cassandra moueret
Cedam⁹ phœbo: & mōiti meliora sequamur.
Sic ait & cuncti dictis paremus ouantes.
Hāc quoq; deserimus sedem paucisq; relictis
Vela dam⁹: uastūq; caua trabe currim⁹ æquor
Postq̄ altū tenuere rates: nec iā ampli⁹ ullæ
Apparent terræ cœlū undiq; & undiq; pont⁹.
Tū mihi cæruleus supra caput astitit imber
Noctē hyemēq; ferēs et ihoruit ūbra tenebris
Cōtinuo uenti uoluunt mare magnaq; surgūt
Aequora: dispersi iactamur gurgite uasto
Inuoluere diem nimbi: nox humida cœlum

SER. Intemerata. rite facta. Vt sit leniter uinum infūdēdū sit: & mola iniciēda sic fiāt ut ratio sacrificii exigit. Aliter temerata sunt sacra. Vnde helenus Neq; iter sāctos ignes ī honore deorū hostilis facies occurrat & omnia turbet. Focis. & nō aris. qa pēatibus sacrificabant. Ambiguā duplicē: & nō īcertā

Geminos. duos. Nouo. Aut p cōtrarietatē sermonū declamauit: aut nouū. i. magnum. Exercite defatigate: Exercitatus autem peritus. Casus casslandra ca. hæc compositio ātiqs placuit. quæ iam uitiosa ē: ut Anchisē agnouit amicum. Portendere. deberi. Crederet. propter longitudinē spatii. Hanc quoq; ut troiā & thraciā: Et cū dolore dixit. Caua trabe phiphrasis. i. naue. Supra caput. pernitiosus

Noctē hye. pluuiā cū obscuritate. Vasto epitheto auxit tapinosim. Nox. h. Nubes caliginosa. Cæcis. incertis. qa sydera nō apparebāt. Ipse. i. nauigā di peritus. Emphasis hoc significat. Incertos. s. bene incertos: qa quāuis sit obscuritas tñ noctis ē manifesta discreto. Frustra ergo q̄rūt cur tres dies cognoscere potuerint. Cæca cal. cacephatō ē. Attollere nā cū appropinq̄mus: surgere uidēt terra: & fumum emittere. Seruatū ex Acsi diceret ex periculis ī gratiora pericula incidisse. Strophadū. phineus rex arcadiæ liberis nouercā superinduxit. eosq; illius instictu excæcauit. Ob quā rem irati dii ei oculos substulerūt. & īmiserūt harpyas. q̄ illi diu cibum arripierent. Hic iasonē cū argonautis uellus aureū petentē suscepit hospitio et ductorē dedit. Hoc beneficio argonautæ zetū et calaim boreæ filios et Orythiæ ala

tos iuuenes ad pellẽdas harpyias miserũt. Ille ex ar
cadia armatos iuuenes fugientes ad ĩsulas plotas per
uenerunt. Et cũ ultra tẽdere uellẽt ab iride admoniti
ut a iouis canibus abstinerẽt: cõuerterũt suos uolatus
Hæc conuersio. i. strophe nomẽ ĩsulis dedit. Quod
Apolonius late exeq̃. Dicunt canes iouis. qa furiæ
habẽt. Vnde epulas dicũt arripere. qđ est furiarũ
ut: & manibus ꝓhibent cõtingere mensas. Vnde &
auari fingũt furias pati. Itẽ furias esse idẽ paulo post
testat dicẽs. Vobis furiarũ ego maxima pando. Furi
as autẽ canes dici & Luca. testat. ut Stygiasq̃ canes
ĩ luce supna Destituũt. Et in. vi. Verg. Visæq̃ canes
ululare per umbrã aduẽtãte dea. Sane apud ĩferos fu
riæ dicũt & canes apud superos diræ & manes: ut ip
se ĩ duodecimo ostendit in medio uero harpyiæ dicũ
tur: Vnde duplex ĩ his effigies inuenit. Has Vergi.
tres dicit Aello: Ocypete & Celeno. Apollonius du
as: quem Vergilius in duodecimo sequitur. ut Sunt
geminæ pestes.

Abstulit ingeminãt abruptis nubibus ignes
Excutimur cursu: & cæcis erramus in undis
Ipse diem: noctemq̃ negat discernere cœlo
Nec meminisse uiæ media palinurus in unda
Tris adeo incertos cæca caligine soles
Erramus pelago: totidem sine sydere noctes
Quarto terra die primum se attollere tandẽ
Visa aperire ꝓcul montes: ac uoluere fumũ
Vela cadũt uelis ĩsurgim9. haud mora nautæ
Adnixi torquẽt spumas: & cærula uertunt
Seruatũ ex ũdis strophadũ me littora primũ
Excipiũt strophades graio stant nomĩe dictæ

DO. Munera. quæ sunt uinum & thus. Certũ. qa ĩterpretationis uitio reddebat incertus. Ostendit autem poeta diuinas admonitiones referẽdas nõ eẽ nisi ꝓmo patri sacrorũ & ꝓcis obsequa sunt ut ꝓsperent q̃ bona sunt Quæ ãt mala uertãt ĩ melius. Deceptus ãt fuerat anchises qa memoria Dardani antiquor erat quam teucri: & ꝓ pterea obscurior: Apollo autem cum dixisset antiquam: ostendit fuisse recensiorem. Norat. n. & primã eẽ & se cũdã. Fatis iliacis. non proprio fato laborabat. Excusat igit & laborẽ irritæ nauigationi: ad cretã fatis adnectit ut ĩuidiam qua afficiebat quod illi frustra laborasset purget excusatõe. cũ factũ negari nõ possit. Sola mi. uni n. Cassãdræ credendũ non fuit. Deinde nõ uidebat ueri simile tã lõginquas sedes eẽ petẽdas. Dicto. uel apolli/ nis uel anchisæ, Ouãtes & ꝓp ereptũ laborẽ iterũ in. delũ enauigãdi: & ꝓp magnã spẽ ꝓpositã. Est ãt hæc descri ptio nauigationis. ĩ qua eadẽ res sæpius dicit diuersa & splendida cõpositiõe uerborũ. Tẽpestas ãt ægregiæ de/ scripta ẽ cũ uno pulsu oĩa simul elemẽta turbãt. In hoc & initiũ posuit: ut Cæruleus supra caput a. i. Et augumẽ tũ: ut noctẽ hyemẽq̃ ferẽs. Et quæ solẽt cõseq̃ ex huiuscemodi rebus: ut inhorruit ũbra tenebris: & cõtinuo uol uũt fluctus mare & reliqua: q̃ maximã ostendũt uolẽtiã ut quãuis multũ laborarẽt tñ a cursu detorti quo uole/ bãt nõ puenirẽt. Ipse. maximũ habet ĩtellectũ. i. q̃ pitissimus eẽt gubernator q nauigãdi arte pollebat. q uiã in fluctibus obseruatione sydeꝝ norat. Descriptis ãt oĩbus q̃ orta tẽpestas & cuncta ꝓcecerat. ut finẽ oñdat addit. uela cadũt ueꝝ cõtraria uidẽt q̃ cũ dixerit ipse diẽ noctẽq̃ negat discernere cœlo: deinde addat Tris adeo ĩcer tos: cæca caligine solos. Quomõ. n. hæc scire potuit si nulla erat distinctio noctis et diei. Sed respõde noluisse poe tã obscuritatẽ aeris nimis Satiare. Nã q fieri potuit sic accidere tenebras. ut inter ipsas et uerã noctẽ nihil interes set. Vel intellige dierum & noctiũ numeꝝ distinxisse crebris coruscatiõibus: q̃ uel stellas uel sole ostendere po tuerũt. Seruatũ ex undis. non perseuerauit mala fortuna: Sed nec in totum prospera prouenit: nã in littus ferti les uenerunt quod fuisset fœlicissimum. nisi harpyis esset occupatum.

CHRI. Agnouit. agnoscendo approbauit. Ambiguã. duplicẽ Hora. Certus. n. ꝓmisit Apollo ambiguam tellure noua salamina futurã. Ouãtes. Lætantes. Ouatio. n. minor ẽ triũpho. Dabat ãt teste Põpeio ouatio cum
Nota Ouatio bella non erãt indicta: aut sine sãguine cõfecta. Impator igit ouãs urbẽ ingressus ex mirto coronabat. hanc. M. Crassus fugitiuorũ bello cõfecto aſpnatus. S. C. p gratiã fieri curauit: quo nõ ex mirto sed ex lauro coronaret. Gellius ãt ait. Ouabat impator cũ aut bella non rite indicta neq̃ cũ iusto hoste gesta erant: aut hostium nomen humile. paruũq̃ erat ut seruorũ & pyratarũ: aut cũ deditio repẽte fiebat: eratq̃ uictoria incruenta. cui fœlicitati ueneré q̃ Martẽ aptiorẽ putãtes coronã ex myrto dabãt nonnulli dicunt ouãtes urbẽ equo uectos ingredi cõ sueſſe. Massurius autem Sabinus pedibus ingressos ait comitante non militibus sed senatu uniuerso. Putãt alii ouationem dictam: quia non bos ut in triũpho sed ouis mactabatur Alii uero a clamore quem faciunt milites ex uictoria redeuntes geminantes o litteram. Vastum æquor trabe. Abominatio nauigationis ꝓ tam amplũ mare caua trabe quasi dicat tantillo nauigio si ad maris magnitudinem comparetur curamus. Vnde excellens philosophus in numero mortuorum nauigantes habendos censuit. & Anacharsis scytha cum crassitudine tia uis quattuor eẽ digitorum didicisset tantum dixit a morte distamus. Hinc Iuuenalis. Digitis a morte remulsus quattuor aut septem si sit longissima tæda. Est enim pathos ac dicat iterum nos morti exponimus. Post quam altum tenuere. imitatio huius tempestatis ex Homero ẽ in Vlyxe. Cæruleus. quasi densus & multus: Cæruleus enim color uiridis est nigro admixtus: qualem se ostendit maris profunditas. Himber uiolentior est q̃ pluuia. Inhorruit unda t. erat enim terribilis aspectus undarum. sed accedentibus tenebris magis in horrebat. Nam nox omnia pericula terribiliora facit. Continuo uenti pulcherrima narratio singulis enim clausulis iisdemq̃ breuibus celeritatem uenientis tempestatis ita exprimit ut pingere illam uideatur. Vol/ uunt mare magnaq̃ s. Q_ui fluctus cum isti comparari possunt. Nam totum pene mare uoluitur a uentis & to tum fluctus surgit. Disperſi actamur. magna miseria ꝓ iactatur. Maior ꝓ disperſi cum consilio auxilioq̃ alterius alter careat. Maxima autem esse in uasto gurgite. quasi dicat procul a littore. In qua naufragium cum aliquorum salute propter terræ propinqtatem futurum esset. Q_uid autem miserius quod Palmurus in quo erat omnis spes. oblitus eẽt uiæ non propæ portum sed ĩ medio mari. Tris: Pathos a diuturnitate tempo/ ris: Septem illum totos perhibent/ ex ordine menses.

Insulę ionio in magno: quas dira cæleno.
Harpyięq; colunt aliæ. phineia postquam
Clausa domus: mēsaq; metu liquere priores
Tristius haud illis monstrum: nec sæuior ulla
Pestis & ira deum stygiis sese extulit undis
Virginei uolucrū uultus fœdissima uentis
Proluuies uncæq; manus & palida semper
Ora fame.
Huc ubi delati portus intrauimus. ecce
Læta boum passim campus armēta uidem⁹
Caprigenūq; pecus nullo custode per herbas
Irruimus ferro. & diuos ipsumq; uocamus
In prędam partemq; iouem tūc littore curuo
Extruimusq; toros dapibusq; epulamur opis
At subitæ horrifico lapsu de mōtib⁹ adsunt
Harpyiæ & magnis quatiunt clāgoribꝰ alas
Diripiuntq; dapes cōtactuq; omnia fœdāt.
Immūdo: tū uox tetrū dira inter odorem
Rursum in secessu longo sub rupe cauata
Arboribꝰ clausi circū atq; horrētibꝰ umbris
Instruimus mensas: arisq; reponimus ignem.
Rursum ex diuerso cœli cęcisq; latebris
Turba sonās prædā pedibus circūuolat ūcis
Polluit ore dapes. sociis tūc arma capessant:
Edico & dira bellū cum gente gerendum
Haud secus ac iussi faciunt: tectosq; p herbā
Disponūt enses: & scuta latētia condunt
Ergo ubi delapsæ sonitū p curua dedere

SER. Ionio in magno. Nam sinus Ionius magnus ē a blionia ad siciliā. Huius ptes sūt adriaticū. achaicū: & epiroticum. In magno ī quo & alia maria sunt

Stygiis. nō dicit has apud īferos natas. sed peiores eē oībus īde ꝓcreatis. Proluuies. fordium effusio

Vncæq; m. ꝑ unguibus posuit. i. κάμιχονίχας.

Fame: quā nō ĩopia. sed auaritia īferebat. Delati. necessitate: Nā uoluntate non deferimur: sed uenimus. Læta. pinguia. Caprigenum. Satis noue & affectare dixit. Per her. per campos in herbis. Ipsū deorum regem aut prædatorē. i. cui de præda debeť aliqd. nam romani bella gesturi de parte prædæ aliqd numinibus polícebantur. Vñ romæ tẽplum fuit iouis prædatoris non quod præsit prædæ: sed qđ ex præda aliqd ei dabeť. In partē prædamq;. ideſt in partem prædæ. Dapibus. dapes deorum: epulæ hominum sunt ergo rectū, utrūq; posuit. nā & sacrificio & cōuiuio īdulgebāt. Harpyiæ, ũ graeca dipgthōgus ē: nā latine ŭ non habemus. Clangoribus. i. cū clangoribus: ut atq; ixionii uento rota constitit orbis i. cū uẽto. Aliter acyrologia ē: si clāgorem dixit strepitū alarū. Tum. præterea: & deest erat. Rursum ad id solum: q; instituimus mensas: Nā ante in spelūcis non fuerant. Interdū aut sic ponitur hæc particula: ut iteratum aliquid significet: ut ueni ad te mane Rursus uenio interdum sine iteratione: ut fui rursum ueniam etiam: Non ideo dicis rursum: qa ēt ꝓmo uēisti. sed quia illic fuisti. Reponimus ingnem. fit autē iteratio hæc secūdū rationem sacrorum. Nā displicuisse prima exꝑdigiis iudicatur. Sūt aūt hæ animales hostiæ quæ tm̃ īmolant. Alibi sanguinem tantū in aram fundi significat. ut sanguinis & sacri pateras Alibi partē corporis: ut Extaq; salsos porriciam ī fluctus. Alibi integrā uictimā: ut. Et solida īponit taurorum uiscera flāmis. Et diuerso cœli. ex secreto monti & subaudi loco. Turbat at. tres sunt sed per emphasim rettulit ad sæuitiā eaꝝ: & turba ꝓpterea dicit: & alluſit ad furias: de qbus alibi. uocat agmina sæua sororum. Prædam aut circum p̃dam uolat unícis pedibus aut intra uolam amplectit prædā. Vnde & inuolare dicimus intra uolā tenere: Vñ & pira q̃dā uolema dicūt. Tectosq; p herbā disponūt: disponūt. & tectos faciūt. sic & scuta cōdēdo latere faciūt.

Dapes Epulæ

Inuola Volema

DO. Tristis haud nō pōt ab inferis tristius qcquā excitari q̃ sint harpyiæ. Virginei u. nō eēt hoc mō structum si cætera eēnt similia. Proluuies. nihil in testinis morari patiuntur. sed statim effundunt. ergo nō solū nō satiabantur: sed semper famescebant. Indeq; erat palor. ecce læta boū. Omnia cōuenerāt qbus illa inuadere cuperemus. Diuersitas generis abūdātia: pinguēdo ex copia herbarū. Et diuos: ut quod fiebat illicitum. eēt nobis cōmune cū diis. Tū li. c. tacuit de apparatu epularū quē descripsit in primo de ceruis. Ibi. n. nulla necessitas exigebat breuitatē. hic āt qa ꝓposuerat Et breuiter troiæ s. ā. l. & ꝓp noctis tps in quo auditores q̃rebāt qtē erat ꝓperādū. Extruimus. in primo dixit. Fusliq; p herbā: qa lassitudine & fame naufragi urgebāt. hinc dicit Extruimusq; t. qa in magna copia herbarū nō finit magnū cōgeries cespitū struere. qbus discūbi posset. & nō magna ꝓperādi ad epulas necessitas urgebat. At subito res omnino abominabilis insultus improuisus. Sonitus a. uīs metus. cōtactus fœdus. odor teter fugiēdas faciebat. Rursum. antrū & tami uolatū harpyarū impedire poterant ibi igitur securiores dapes & sacrificiū restaurarūt. Sed frustra. nā p inſperatas cœli partes & occultas latebras uenerūt: & cibū rapuerūt & quicqd relinquerāt. ore polluerūt. ergo deficiēte industria: fuit necessitas ut ad uim recurremus. Cū dira gente excusat crimē uiolētiæ. quā celæno faciens pro causa sua plenissime exequitur.

Iussi uerbū ē nō pticipiū. Disponūt en. Breuissima fuit narratio in q̃ solū uidet & bellū eē gerēdū. & ꝓpea arma capiūt. At illi. quāquā nō iusserat. industria sua capta arma occultarūt. Sapientibus enim locutus fuerat.

CHRI. Insulæ Strophades duæ insulæ sunt non longe ab Astería. Ionium hoc mare duplex est. nam aliud pars est maris asiatici ab ionia: cui subiacet denominatum. Aliud a promontorio maleæ sumit initium. Celæno: harpyiæ græce dicūtur ϖαρὰτο ἁρπάξω. i. rapio. Nam quemadmodum pro auaritia hoc in loco a poeta ponant & quid sibi ex hac uniuersa re uelit: abunde in nostris allegoriis expressimus. Hesiodus & Apollonius duastamō ponūt Aelo. Ocypitem. Atq; Hesiodus fillas filias fuisse Taumantis ex electra Oceani filia. alii tres ponunt. & filias Neptunni & terræ dicunt Aello, ocypitem. & Celæno. Homerus autem ex Harpyia & zephyro

Achillis eq̃uos natos ſcribit quos nominat Xanthũ & Baliũ. ait. n. ξάνθον καὶ βάλιον τοὺς ἀπὸ πνοιῆς ἱππους τὴν τοῦ κέντρου ἐξέφυρον ἀνέμῳ ἁρπυίᾳ ποδάρκει. De phineo ãt archadie rege ita ſentit Coluccius florẽtinus uir multa doctrina inſignis. Ponit. n. phineũ quaſi phileũ. ideſt boni amatorem ex priori coniuge. quam ratio nẽ eẽ nult filios bene uidẽtes procreare. i. bonos affectus. Extinguit deinde prima uxor ideſt extinguitur lumen rationis ĩ hoĩe. at ille ſecũdã ducit: q̃ ſenſualitas ẽ cuius blanditiis illectus priores filios liminibus priuat. nã hæc pro uero bono falſum perſuadet: & quicunq; boni affectus a ratione iã extincta fuerãt eos penitus ab homine ex cecãdos curat. Iraſcitur deus homini nõ apprehendenti diſciplinam & periit de uia iuſta. efficitur cæcus: qa ami ſit lumen rationis: & harpyiæ ſibi epulas eripiũt. ideſt maxima auaritia infeſtatur. Verũ ubi argonautas. i. uirtutes recepit fugantur harpyiæ p̃ zetum. ideſt Inquiſitionem & calaĩm. i. probitatem. Læta boum: quomodo hæc pertineant ad auaritiã. uidebis in noſtris allegoriis. Caprigenũ. non a ſe fictũ nomen eſt: ut dicit Seruius. ſed legeret apud Accium in Philotete caprigenum trita ungulis

SER. Miſenus: optime tybicẽ dicitur. nam æoli filius ẽ ut Miſſenum æolidem. et ſonus omnis ex uento ẽ. Noua. mira ut pollio ipſe facit noua carmina Nouũ. n. ſi ẽ cuius cõſtat exẽplũ. nã Hercules ĩ ſtymphalo mõte dicit ſtymphalidas. Vel iõ noua: qa uulnerari nõ poterãt. Obſcenas. eas aues dicunt. q̃ cãtu aduerſa prædicunt. Pelagi quia dicuntur ponti & terræ filiæ. Vnde ĩſulas colũt partẽ maris et ptẽ terræ tenentes. Alii dicunt Neptunni filias. qui pater prodigiorum eſt. Nã ſecũdũ Thaletẽ mileſiũ omnia ſũt ex hũore ĩde. Oceanũq; patrẽ rerũ: Ergo quotiẽs parẽtes deſunt redimus ad illã tãquã ad genus: Alii dicunt harpyias filias Taumantis & Electræ.

Vim plu. Naturale ẽ ut eludat ictus pulmarũ leuitas. nã nõ probatur Donati ſẽtentia q̃d fuerit ſuulnerabiles: qa ſint natæ deſtygiæ. Infœlix u. Nũcia infœlicitatis homerus μάντι κάσων. Rupit uo cũ indignatiõe loqtur. ut qd me alta ſilentia cogis rumpere

Laomeduntiadæ. Nati ex rege q deos fefellit. Patrio r. Neptũnio. Accipite. ut futurã famẽ iã nũc timere poſſitis. Quæ phœbo p. addit auctoritatẽ. & ſimul oſtendit q̃ dicit apollo a ioue accipe. Phœbus. purus & impollutus: & ſolius apollinis epithetũ eſt

Furiarũ ma. iõ ſũt furiæ & idẽ epithetõ habẽt. nã & de Tiſiphone ait furiarũ maxima accubat & mãibus p. c. m. Q d & iſte faciunt inferentes troianis ſamẽ & pronũciãtes. Italiã p. ex his q̃ norũt fidẽ diẽdis accõmodat. Quam uos d. ſ. hoc oraculũ teſte Var. in. ii. diuinarũ a dodonæo ioue acceperũt. Qua pp colorate tãgit hiſtoriã: cũ dicit. Quæ phœbo pater omnipotẽs. Noſtræq; mẽtitur. Fatalis enim eſt troiãis fames. Ambeſas. undiq; eſas. i. rotũdas. Maiores. n. has habebãt in honore deoꝝ paniceas. Refugit. nõ meu. nã minãtibus nõ cõgruit: ſed ne poſſit placari. Armis. ſ. uſi ſũt Nec põt eẽ zeuma. ſed plærũq; aliqd ſubintelligiẽ: ut ille diſce puer uirtutẽ ex me: & tollerare labores: Fortunã ex aliis. Subaudi opta. Nã fortuna uõ diſciẽ. Votis pcibuſq;. Nã duobus placãẽ numina uotis & p̃cibus. unde eſt iunonis magnæ p̃mũ prece numẽ adora. Item innõi cane tũ talibẽs. Iubẽt. uolũt: ut ĩfandũ regina iubes renouare dolorem. Deæ. qa diuinãt. Volucres. quia in illis uẽtris cernebãt, pluuiẽ. Etiã ſi aues erãt placandæ pp peſſima omina. Paſſis: ſolutis. Magna. iouẽ mineruã. & Mercuriũ ſecũdũ Samothracas. Meritos congruos. i. expiatorios. unde ſequitur Dii p̃hibete minas. Caſum bene etiam ſi contingat caſum eſſe credit non ultionem. Pios. propter facta ab eis ſacrificia.

Littora dat ſignum ſpecula miſenus ab alta
Aere cauo inuadũt ſocii & noua prælia tẽtant
Obſcœnas pelagi ferro fœdare uolucres
Sed neq; uim plumis ullã: neq; uulnera tergo
Accipiunt: celeriq; fuga ſub ſydera lapſæ
Semeſam prædã & ueſtigia fœda relinquũt
Vna in p̃ceſſa concedit rupe celæno
Infœlix uates: rupitq; hanc pectore uocem
Bellũ etiã pro cæde boũ ſtratiſq; iuuencis
Laomedontiadæ bellum ne inferte paratis
Et partio harpyias inſontes pellere regno
Accipite ergo aĩs atq; hæc mea figite dicta
Quæ phœbo pr̃ oĩpotẽs mihi phœbꝰ apollo
Prædixit nobis furiarũ ego maxima pando
Italiam curſu petitis: uentiſq; uocatis
Ibitis italiam portuſq; intrare licebit.
Sed nõ ante datã cingetis mœnibꝰ urbem:
Quã uos dira fames noſtræque iniuria cẽdis
Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas
Dixit: & in ſyluas pennis oblata refugit
At ſociis ſubita gelidus formidine ſanguis
Diriguit: cecidere animi nec iã amplius armis
Sed uotis precibuſq; iubẽt expoſcere pacem
Siue deæ ſeu ſint diræ obſcœneque uolucres
At pater anchiſes paſſis de littore palmis
Numĩa magna uocat: meritoſque ĩdicit hono
Dii prohibere minas: dii talem auertite caſum
Et placidi ſeruate pios: tum littore funem
Diripere: excuſſoſque iubet laxare rudentes
Tendunt uela noti fugimus ſpumãtibꝰ ũdis

DO. Præcelſa rupe. quia uiderat parari uehementiam belli. Bellum. inuectio quã nõ oportuit habere principia. fuit. n. iraſcẽtis. Fuit breuis inuectio: ſed oĩa continet: nam aſſeruit perſonam ſuam innoxiã. Deformauit aduerſam appellãdo laumedõtiadas. Dixit cãm ſuuẽcos ſtratos: & propoſuit inuaſionis crimen. Dixit criminis augumentũ ut poſt uiolentiam in armenta addit q̃ de expugnatione dominarum cogitauerint. Dixit inſontes. Dixit factum. Non tamen factum ſuit ſed p̃ facta tenet quod facere cogitarunt. Nam inuadere greges, Armare iu

uẽtutẽ eo tẽdit: ut eriperẽt alienũ ꝑiriũ. Nõ male q̃sitũ: sed relictũ a parẽtibus. Vltio ãt ẽ qđ diu expectãt qđ metuãt. Figite. i. q̃ ifixa uos uulnerẽt. Dat ãt oratiõi auctoritatẽ. cũ ueluti ex ꝓcepto iouis illa dicere demostret. & Apollõis iussu: & sibi aliquã tribuit ptãtẽ: cũ dicit Furiarũ maxia. Ná ꝓp hoc digna uideãt ꝓp quã tristitia nũcia rẽẽ. Italiã. hæc posuit ut ex iis faceret tidẽ sequẽtibus. Sed nõ añ datã ofidit q̃ necessitati famis nõ licito re medio sed sacrilegio eẽnt subuẽturi. Ná mẽsas dicit q̃ ex frumẽto cõfectæ diis penatibus cõsecrãt. Et ne hoc genus pœne ab ultione harpyaꝝ discretũ uideat: addit nostræq̃ ĩiuria cædis. Cecidere. Qui spe ꝓsporum suerãt in sublime producti. Siue deæ. Quasi dicat. nõ erat respiciẽdũ an deæ eẽnt: an mõstruose uolucres: dũmõ fierẽt ea qbus ĩminẽtia mala remoueri possẽt. At pater anchises. huic semp dat partes cõsiliorũ & scientiã sacrorũ Sic ĩ flãma Ascanii. Sic in piaculo polydori: Ergo & hic omisso errore aliorũ ñ rogat harpyiã: quã cõstat eẽ mõstruosã & q̃ aliorũ iussiões ptulisse ꝓfitẽt: sed magna numina. Ipsa. n. placanda fuerant: a qbus diri nũcii eẽt origo. Obscœnas. Aliq putãt dici obscoenũ ex ob & cœnũ. & coenũ dici a græco κοινω. i. sordidũ reddo: uñ nos dicimus in. y. Ergo ꝓ oe diphthõgõ scribẽdũ eẽt. Alii uolũt ex ob & cano. & tũc careret diphthõgo Varrõ ait ex obscoena. & sic haberet diphthongõ æ. Alii dicũt obscenos dici ab oscis: q̃ eẽnt populi malis moribns. Meritos pro magnitudie petitiõis cõueniẽtis uel meritos secũdũ iteriorẽ sacrorũ scientiã. Dii ꝓhibere. poterãt hæc eẽ uera & nõ uera: hocq̃ cognoscebat Anchises. qđ ex uerbis suis appet: Ná cũ dicit Dii prohibere minas. Ostẽdit nihil fuisse dispositũ. sed prohibere inqt minas: ne oriret fauor diuinus. Auertite casum. Vt sit uere eẽt casus eiusmodi qui potuisset existere auerteret. Ergo singula singulis dedit. supra dixit prohibere: hic auertite. ut prohiberetur nasci quod nõ erat. Auerteretur autem quod credebatur ingruere. Obscoenum

CHRI. Dat signũ. q. d. canit. Classicũ. n. canere dicebãt. cũ signũ dabãt quo milites pugnã inirẽt. Cũ ãt reuocabãt: tũc canere receptui dicebat. Specula. ex loco eminẽtiori: unde latus sit ꝓspectus. hinc fenestræ speculæ dicũt. Rupit uo. Quod iracẽtis signũ erat. Bellũ. optimũ principiũ patheticæ oratiõis qñ abruptũ ẽ. & a crimine cõ interrogatiõe incipit. Vitupatq̃ a nomine uel a genere: q̃ sũt de attributis ꝓsonis Laomedõtiadæ: ergo. i. impii infideles q̃ in deos: ut Laumedõ fuit. Hic. n. pater Priamo extitit: de quo fabula ẽ ipsũ ad mœnia urbis q̃ ab Hercu. diruta fuerãt restauranda Apollinẽ & Neptũnũ cõuocasse: & ptiũ ingens pollicitũ fuisse: sed pfecto ope nõ soluisse. Hinc in geor. Satis iã sanguine nostro Laomedõteæ luimus piuria troiæ. Bellũ. cognominatio ẽ q̃ sũmope exprimitur inuehẽtis indignatio & ardor. Procede boũ. q. d. petitis pœnas pro ea re pro q̃ dare debetis. Patrio in. a loco. ut nos patriã fugimus. Et a cã. ut periit iustissimus unus. q̃ fuit in teucris. Quæ phœ. p. Imitatus ẽ Aeschillũ: q̃ refert oĩa uaticinia eẽ a ioue. Ait Macro. Ibitis italiã. amara omnino oratio. Prono/sticat. n. in eo qđ cupiũt eos inuenturos calamitatẽ. Nascit. n. maximus moeror cũ in eo qđ tantopere q̃siuimus & cõcupiuimus euenit ꝑter spẽ. Prædicẽdo ãt incipit a ueris: ut illis sibi fidẽ cõparãs. q̃ infert deinde falsa ueri similia reddat. Ambesas. Circũ esas. Am. n. teste Prisciũ significat. Sunt ãt q̃ dicãt cõsuesse priscos orbicula tas paniceas mẽsas adhibere: in qbus carnes inciderẽt: ut quãdoq̃ faciũt reges. Subigat. cogat: ut castigat audit q̃ dolos subigit q̃ fateri. ltẽ excolere: ut añ iouẽ nulli subigebãt arua coloni. Hinc etiã bene subactũ ingenium dicimus. i. bene excultũ. Et ꝓ quãdã trallationẽ dicimus acuere ferrũ: ut Subiũgũt q̃ in cote securũ. Malis. Maxillis. Antiq. n. maxillas axillas & uexillas dixerũt. Iuniores ãt ut uastioris litteræ sonitũ effugerent ꝓ iis mala alas & uela dixerũt. Cũ ãt mala in hac significatione ẽ. aut arborẽ fructũ ue & quẽ in naui arborẽ quoq̃ dicimus notare uolumus. ꝑma ꝑducta proferẽt. Tũ lit. su. quo eẽnt religatæ naues. Excusos laxare. Ná excutiẽdo uel lebãt anchoræ. atq̃ inde rudẽtes prius extẽsi laxabãt. Ostẽdit ãt ex his uerbis q̃ properãter enauigauerint. Ambesas

Qua cursũ uentusq̃ gubernatorq̃ uocabant
Iã medio apparet fluctu nemorosa zacinthos
Dulichiũq̃: sameq̃ & meritos arduaq̃ saxis
Effugimus scopulos itacę laertia regna
Et terram altricẽ sęui execramur ulyxis
Mox & leucatę nimbosa cacumina montis.
Et formidatus nautis aperitur apollo
Hunc petimus fessi: & paruę succedim9 urbi
Anchora de prora iacitur stãt littore puppes
Ergo insperata tãdem tellure potiti.
Lustramurq̃ ioui: uotisq̃ incẽdimus aras
Actiaq̃ iliacis celebramus littora ludis
Exercent patrias oleo labente palæstras
Nudati socii iuuat euasisse tot urbes
Argolicas medioq̃ fugã tenuisse per hostem
Interea magnum sol circumuolitur ãnum

SER. Vocabant. Poterat & in singulari poni. sed honestior in plurali est locutio. Zacynthos. insulæ græciæ sunt. Same. Cephaleniæ ẽ. Nam sãmos in Asia est. Laertia regna. Irrisoriæ. cũ ꝓmisserit scopulos: ut Immania saxa uestras cure domos. Leucas ãt mons est altissimus in promõtorio epyri iuxta ambrachiã: quã Augustus Nicopolim appellauit uictis illic antonio & Cleopatra. & templum Apollini in promõtorio actiaco cõdidit & ludos istituit actiaticos poeta autem in honorẽ augusti ea q̃ fecit dat eius origini. Dicit. n. æneam ibi ludos celebrasse. & alibi inducit illũ promittẽtẽ templum Apollini. quod fecit Augustus: ut Tũ phœbo & triuiæ solido de marmore tẽplum cõstitu/. Formidatus. Vel qa ibi loca saxosa erãt. uel ut qdam putant. qa moris erat alicui de nautis ei ĩmolare. Fessi propter hoc ergo formidatum petimus. Parue u. ambraciæ. Potiti ab latiuus ei datur: sed figurate etiam genitiuus. Terem. autem in accusatiuo dixit Patria potius commoda Zacynthos Leucas

Lustramurq̃ ioui. purgamur ut ioui sacrificemus uel experiamur. Piaculũ. n. cõmissum fuerat ĩ thracia ĩmolato tauro. ná quãuis multa eẽnt secuta sacrificia tamen ĩtelligebatur iratũ numẽ non cessantibus malis. Piaculo autem commisso celebrabantur ludi nam cum iracundia matris deum romani labo/

Et glacialis hyems aquilonibus aspat undas.
Aere cauo clypeum magni gestamẽ abãtis.
Postibus aduersis figo: & rem carmine signo
Aeneas hæc de danais victoribus arma
Linquere tũ portus iubeo: & cõsidere trãstris
Certatim socii feriunt mare: & æquora uertũt
Protinus aeries phæacum abscõdimus arces

rarẽt: & eã nec sacris nec ludis placare possint: qdã senex statutis ludis circensibus saltauit: q̃ sola fuit cã placatiõis. Vnde prouerbiũ ẽ ad oĩa secunda: Saltat senes. Actia pp Augustũ dicit: q ut dixi illic ludos statuit agonales. Patrias. palæstra maxime apud athenienses celebrat. Sed troiani præter Dardanũ & Teucrũ etiã ab athenien sis originẽ trahũt ppeaq; Minerua colũt. Hinc dixit Neu populũ ãtiqua. s. r. t. Antiqua. i. ab athenienses tradita. Fugãt. fœliciter enauigasse. Tenere ẽ iplere. ut Ni teneant cursus. i. impleant. Et potest itelligi secũdũ cõmunem sensum ob hoc eos lustratos. i. expiatos sacrificasse & ludos celebrasse: qa hostiles terras prospera nauigatione trãsissẽt. Magnũ sol. Erat annus trigĩta dierũ. s. lunaris. Vnde inuenit in aliqbus uita non ingẽtorũ ãnorũ. s. lunarũ. Postea repertus ẽ annus solaris. q ẽ. xii. mẽsiũ. post annũ eẽ magnũ uoluerũt omnibus planetis in eũdẽ recurrẽtibus locũ q secũdũ. Ciceroĩs Hortẽsiũ cõtinet duodecim milia noningẽtos quinquaginta quattuor ãnos. Sed de hoc uaria ẽ opinio & Mẽtoris. & eudoxi & Ptolæmei Quin eidẽ Cicero in li. de natura deorum eũ putat eẽ triũ miliũ annorũ. hic ergo dixit magnũ ut excluderet lunarẽ & solis ut excluderet magnũ. Abantis. hũc cũ androgeo occisum intellĩgamus. Victoribus. Irrisio est ut Victores q; cadũt danai. Arma. subaudi consecrauit. Phæacũ. Corcyrã dicit insulã iter epirũ & calabriã: ubi regnanit Alcinous. Abscõdimus. Nauticus sermo: & mira est usus celeritate ut ante absconditã q̃ uisam dicat

Qua cur. nullum sibi locũ proponit. sed sequitur uentum & gubernatorem. qui uento obtemperat.

DO. Formidatus. Nõ fugerũt qa fessi indigebãt refectiõe: & fuit occasio ut ludos celebrarent in honorẽ eius dei cui tantũ debebãt. Ergo nõ luxus fuit cã ludorũ egentibus & peregrinãtibns: sed gratulatio seruatæ salutis:

Magnũ. deest p æneas hæc breuis titulus uberẽ cõtinet latitudinẽ. Aeneas posuit: æneas scripsit. Nã fuit memorabile ad illa eũ loca uenire potuisse: tutũq; fuisse ubi erat periculũ mãifestum. habuisse armã sublata uictoribus & in ipsorũ sedibus ostentationis causa posuisse. Addisse quoq; epigrãma. qđ & suam gloriã testaret. & illoz q uictores recesserãt ludibria. facitq; fortunæ beneficio: ut apud uictores arma ipsis erepta publice locaret.

CHRI. Gubernator. γραecũ ẽ. llli. n. κῦ βερνήτηρ dicũt κ in g. & ῦ in u mutamus. Nã g media est inter c. & ch. unde fit crebra mutatio. ut κῦβιοσ gobius ἀραχνη aragne. ẽ autem gubernator proprie nauis rector: sed p translationẽ refertur ad multa: & maxime ad rempu. Zacynthos. de hac insula Homerus οἱτε ζακυνθον εχον ηλοησ αμφ ενεμονθο. Sunt autẽ istæ insulæ e regione corynthiaci sinus: ubi etiam sunt echidnades. enumero quarũ ẽ dulichiũ. De qbus Homerus ορθακιν εἰχον και νηριτον εινοσιφυλλον. Ex omnibus hi. insulis milites ad bellum troianum duxit Vlyxes. Ardua saxis. Mõtuosam ostendit. Quod etiã demonstrat Homerus cum eam appellet εινοσιφυλλον. i. frondes quatientẽ. Nam in montuosis locis magis uigent uenti. qui frondes arboresque dimouent. Laertia. a Laerte patre: Vlyxis nam ex ioue natus est archisius. ex archisio Laertes qui Vlyxem genuit. Theodontius ãt refert anticliã Vlyxis matrẽ anteq; laerticongrueretur: Sisipho æoli filio nupsisse. & Vlyxẽ cõcepisset Leontius uero addit illã cũ ad oraculũ consultura accederet a Sisipho captam & grauidã factã discessisse. Altricẽ. Nutricẽ. alo. n. ĩ supĩo altũ facit. Leucatæ. promontoriũ epiri est. de qũ scribũt: qs nimio affectus amore ex eo in mare subiectũ se deiecerit liberari ab amore. Hinc Sappho. Cur nũc non ignibns æqs Veris ambrachiæ terra petẽda tibi ẽ. Phœbus ab excelso q̃tũ patet aspicit æquor acteũ populi Leucateũq; uocãt. hinc se Deucaliõ pyrrhe succẽsus amore Misit & illæso corpe pressit aq̃s. nec mora iussus amor tetigit lætissima pyrrhe Pectora deucalion igne leuatus erat. appellatur ãt a colore petræ cãdidãtis. Nã λεῦκον albũ ẽ. Apollo. Sinus ambracus ẽ: cuius hostium paulo maius ẽ quã stadit. iiii. Circuitus uero amplectit stadia. ccc. Ingredientibus hostiũ a dextra apollinis actii templum quoddam in tumulo ad hostium eminens. Ait Strabo. Circunuoluitur. hinc homerus de anno ἁμιν ἀεἰηδ᾽ τοσ ἐστι περιτροτεων. Phæacum. apud hos regnauit alcinous. q ulyxem naufragum hospitio susccpit.

Littoraq; epiri legimus portuq; subimus
Chaonio: & celsam buthrõti ascẽdimus urbẽ
Hic incredibilis rerum fama occupat aures
Priamidem helenum graias regnare per urbes
Coniugio arcadiæ pyrrhi scæptrisq; potitum
Et patrio adromachen iterũ cessisse marito
Obstipui: miroq; incensum pectus amore
Compellare uiz: & casus cognoscere tantos
Progredior portu classes: & littora linquens
Solẽnes tum forte dapes & tristia dona
Ante urbem in luco falsi simeontis ad undam

SER. Chaonio. ut subeunt muro Nam si Chaonios legeris difficilis est scansio non elisos. Vrbẽ b. ut fontem timaui. Est hæc urbs ĩ epiro: cuius ps ẽ chaonia ante molossa appellata. Incredibilis s. idest rerũ icredibilium. Patrio m. Atqui theba fuit. sed aut posuit prouinciam pro patria: ut Italiam quæro patriam: & Salu. Hispaniam sibi patriam esse. uel secundum ius loquitur. Nam uxor domicilium uiri sequitur. Nã & cessisse de iure uerbum est. Cæd. n. hæreditas dicit fuit ãt mos regũ legitimã uxorẽ nõ habentium:: ut aliquã captiuã pro legitima haberent. Sic & pyrrhus hãc habuit. & ex ea molosum substulit. Deinde cũ Hermionem Menelai & helenæ filiam iam horesti desponsatam ducere uxorem uellet in templo delphici apollonis occisus est. Sed moriens præcepit ut andromache heleno daret pp

Chaonia

Libabat cineri andromache manesq; uocabat
Hectoreũ ad tumulũ: uiridi quẽ cespite inanẽ
Et geminas causã lachrymis sacrauerat aras.
Vt me cõspexit uenientem & troia circum.
Arma timens uidit magnis exterrita mõstris.
Diriguit uisu in medio calor ossa reliquit.
Labitur & lõgo uix tandẽ tempore fatus.
Vera ne te facies uerus mihi nuncius affers
Nate dea: uiuis ne. aut si lux alma recessit.
Hector ubi ẽ dixit lachrimasq; effudit et oẽm
Impleuit clamore locũ uix pauca furenti
Subiicio & raris turbatus uocibus hisco.
Viuo equidẽ & uitã extremã per oĩa duco.
Ne dubita nam uera uides.
Heu quis te casus deiectam coniuge tanto.
Excipit: aut quæ digna fortuna satis reuisit
Hectoris andromache pyrrhi cõnubia seruas
Deiecit uultum & demissa uoce locura est.

supradictũ beneficiũ. Molossa aũt hæc deinde ab heleno chaonia dicta est a Chaone fratre suo: quem ipse imprudẽs in uenerationc interemit. Linquens. finitus est. Versus participio quod raro fit apud latinos. Apud græcos uero est uitiosissimũ. Solẽnes. legitimas: anniuersarias. Tristia dona tale est illã quẽ semper acerbũ semper honoratum sic dii uoluistis habebo. In luco: nunq; poni sine religione. nã in ipsis hab tant manes piorũ qui lares uiales sunt sic in sexto. Nulli certa domus lucis habitamus opacis. Falsi. simulati. Ad tumulum. ad cenotaphi ũ. Viridi. Herboso. Geminas. unam marito alterã: filio: aut geminas. quia inferi pari gaudet numero Monstris. rebus insperatis. Diriguit u. in m. m. dũ me cernit obstupuit. Calor o. re. Extimuit: ut solũtur frigore membra. Viũ. me. Ex affectu muliebi loquit & bene inferis sacrificans & in luco ubi manes habitant addubitare uidetur. Hector ubi est. ad æneæ pertinet gloriam qui ab hectore nusquam discessisse uideatur. Si igitur in sacris uidentur umbræ cur non magis eorum quibus sacrificatur. Furenti inconsolabiliter dolenti. Hisco. hio nec loqui possum. Viuo ac si dicat si uita est infœliciter uiuere: Excipit: signate loquitur. quia deiectam dixerat excipiuntur enim quæ cadunt. Digna Cõgrua & priori conueniens. Andromache: si andromache sequẽtibus iũge: si andromacha superioribus. Seruas. tenes: ut & nũc seruat honos sedem tuus ossecq; nomẽ. Demissa. humili.

DO. Priamidẽ helenũ. Mira res a psona q; frater paridis uictus regnaret inter uictores. a loco ut troianus ĩ græcia. Anumero: a numero nõ per unã urbẽ sed per plures. a fortũa ut regnaret potius pyrrhi coniugio ac sceptro Ergo incredibile uxorẽ pyrrhi euersoris troiæ hominẽ ex priami genere habere. & cum Pyrrhus uita cessisset andromachen iterum patrios marito cessisse Ergo obstupuit æneas potiusq; maritus sit. Monstris. monstrum fuit utquo tempore manibus parentaret æneas appareret ut & ipse mortuus pntari posset. Calor ossa r. nã turbata mente recedit calor. Est autẽ sapiens cõsilium poetæ tractantis personam mulieris soluentis inferias mortuo & illius amorẽ retinẽtis. Ex confusione autẽ menti: quia perfecte uidere non potuit: incidit in errorem neẽt. mortuus. Prior uidit mulier. Prior loquitur. Aeneæ uerecundia intemerata reseruatur. Vera ne te: f. & qa armatus & qa in die i qua non solent uideri mortui apparuit: existimauit uiuũ. Ex occasione autem loci & parentationis cã putabat mortuũ. Lachrymasq; ef. hæc oĩa ꝓuenerũt ex mariti recordatione. Nec debuit de alio q̃ de marito ĩ tanto dolore q̃rere. Pauca. uel qa plura turbatus ñ possẽ. uel qa ipsa ex dolore ñ fuisset plura auditura. Heu. & ipse icipit a gemitu pp hectoris recordationem. hectoris andromache cũ laude hæc duo nomina extollenda sunt. Pyrrhi. cũ depræssione: quoniam hostis erat & patris achillis q Hectorem occiderat: memoria fuerat odiosa. Deiecit uultum. Mota pudore: & quoniam factum negare non poterãt summisse uocis purgatione defendit.

CHRI. Legimus Transimus: Neq; solũ in mari dicimus. sed etiam in terris Statius Talis opaca legẽs nemoꝝ Epiri cadmeius heros. Epiri. erat hæc regio ea tẽpestate urbibus populisq; frequẽtissima: sed deiñ sub romao ĩperio pp crebras defectões ad solitudinẽ penẽa romanis redacta ẽ. nã Paulus æmilius subacta macedonia superato p sæ septuagĩta epirotarũ urbes euertit & centũ atq; quinquaginta hominũ milia i seruitutẽ redegit. Ait polybius Molossia dicta ẽ a Molosso filio pyrrhi & Hermiones filiæ Mealai & helenæ. Alii filiũ Pyrrhi & andromaches uolũt eẽ Molossũ. Buthroti. Hæc urbs sequẽtibus tẽporibus romanoꝝ colonia facta ẽ. Incredibilis qs. enĩ credat uictos inter uictores regnare. Priamidem. q. d. filiũ eius ĩ quo euertendo decem annos uniuersa græcia laborauit. Priamidẽ. ergo & Paridis raptoris fratrẽ eius ĩ quã Paridis q dolo: si homerũ sequmur. Pyrrhi patrẽ achillẽ interemit. Priamidẽ. p graias. uictũ p uictores. Cõiugio æacide py. auget q nõ mõ regnauerit: Sed & cõiugio Pyrrhi uictoris supbissimi & a quo ĩ seruitutẽ abducta fuerat sit potita & Andromachæ ex captiua se ad prias nuptias & ad regiã familiã reuocauerit. nõ ẽmirũ si obstupuit æneas hæc audiẽs. Obstupere autẽ ꝓpe est cũ corpus aut aliquod i corpore mẽbrũ aut sensũ aut motũ amittit. Sed ad animũ trãsferrimus & eũ dicimus stupere cũ aliqua magna re aut horrẽda aut summopere mirabili omnẽ aliũ sensũ amisit & si ea sola attonitus ẽ Compellare: familiariter alloq. Interpellare uero est molestũ sermonẽ ĩferre. Appellare uero est cũ a iudicio q iniquũ putamus ad aliũ iudicẽ confugimus: Quod & prouocare dicimus sed dicimus appello populũ & prouoco ad populũ. Falsi. nã cũ fuisset huic aliud nomẽ a simõe suæ patriæ flumine sic illã appellabat. Diriguit. ex subita ac maxima animi perturbatione timet sibi uita & ois sanguis ad tutandum cor: qd arx uitæ est: recurrit. unde corpus destitutũ a sanguine in quo uita calorq; est frigescit & pallescit. Hinc nerui quibus membra flectũtur ex frigore suum officium præstare non possunt: ac ꝓpterea corpus riget. ideñ inflexibile manet trãsfertur &

Epiri

interpella

appellat

ad animū & dicimus iudicē rigidū.i.īflexibilē. Labiť.ex ſupioribꝫ hoc ſeqť ut & cadamus & nōniſi cū ſe aīus cōſternatus recepit:loq poſſimus.Hæc pturbatio maxīe appet ī fœmininis:q̄ꝫ aīus ībecilior ē.Vera.ſunt hæ clauſulæ ſubmiſſa & deficienti uoce difficulter & lōgiuſculis īteruallis ꝓnūciādæ. Lachrymas effudit.ordi nē naturæ ſeruauit ī muliere.prīa.n.cōſternatio cogit ſanguinē ac cor:quo cōfugiūt & ſpūs hinc frigeſcit cor/ pus & debilitať.unde cadit & amittit uocē Ergo nec flet nec lachrymat donec paulatīm ad ſe redeat animus & ſpūs ad ſua officia ac demū & uociferare & clamare ualet.Vix p ſ.tāto.n.furore & deſiderio p̄ſtī mariti ferebať ut ſi reliq̄ret uices reſpōdēdi æneæ uel q̄d melīꝰ ē adeo pturbatꝰ erā.ut uix pauca rīdere poſſē.Hiſco.ē hio hias os apio hic dēt eē hiaſco:ſed p ſyncopā fit hiſco. Vera.nō.n.ſū phantaſma aut umbra ſed uerum corpus.

SER. O fœlix recte uirginitatē laudat & mortē:ut ſe ſuitā Pyrrhi coniugē fuiſſe oſtēdat.Priameia.Po lyxena.hāc Achilles circa troiana mœnia cōſpiciēs adamauit:& cōditiōe pacis in matrimoniū poſtu/ lauit.Subdole āt ꝓmiſerūt troiani .Quapp cū ad fœ dus achilles in tēplū apollinis tymbræi uen ſſet. Pa ris poſt ſimulachrū dei lates ſagitta uulnerauit.Ita/ que moriēs Achilles iuſſit ut Polyxena diruta troia ad ſuū ſepulchrū immolareť:qđ pyrrhus pfecit.Ho ſtilē.ad t.nā magnū mortis ſolatiū ē ꝓmiſſus hoſtis interitꝰ.Heri.parū erat niſi uictoris adderet faſtū .te rigit & nō aſcendit Nec genialē lectū dixit ſed cubi le. Faſtus .q̄ ſupbiā ſignificat:q̄rtæ declinatōis ē: q̄ uero librū in quo ē cōputatio dieꝝ ē ſcđæ.g̃ abu ſus ē Luca.cū dixit.nec meus eudoſi uinceť faſtibꝰ ānus. Enixe tul.ptulimꝰ donec in ſeruitio enitere/ mur .Vtiť plurali ad excuſādū pudorē. Ledæā le dæ neptē Lacedæmōios.Cū ingēti felle.ac ſi dice/ ret infœlices.Maritis.ut Paridi & deiphebo. Tranſ miſit heri uolūtate & ñ cōiugi:uſi & hēnda dixit. Scelerū.Matricidii. Excipit.ītercipit.Patrias.achil leas.ná Pyrrhus in patriā reuerſus qa pať in tēplo apollinis tymbræi cæſus erat in inſultationē dei in tē plo illiꝰ delphico aras patri inſtituit & illi ſacrificare cœpit alii patrias.i.apollineas a patris achaiæ ciuita te ubi apollo coliť:nec q̄ras cur dixerit delphicas qa epitheta in aliēo negocio plerūq̄ alia ponūť: ut ī q̄r to Grynæus apollo:& lyciæ ſortes cū a Delio acce pit oracula.Ceſſit p priuignū. Pergama .& nō p gameā: Quid.admiratiue q̄ſi tā ꝓſpi. Quis deus. q̄ ꝓſtitit nobis ut te uidē poſſemꝰ:Tale ē illđ æneæ ad didonē adulatoriū.Hinc me digreſſū ueſtris deꝰ appulit oris.Ignaꝝ.aliud diſponēte.Supat ne.uiuit Sane noue dcñ & caret exēplo ut pauca ī Verg.alii dicūt Supat.i.ſupſtes ē.ſed ſupſtes ꝓſtēs ſignificat Cic.in Mureniana Suis utriuſq̄ ſupſtitibꝰ.i.pñtibꝰ Quē tibi iam troia.hemyſticho nec ſēſu plenū & ſe duo talia:ut hoc Et ꝓceſſere deū quem quidam ita cō pleuit . Conceſſere deam profugis noua mœnia teucris. Amiſſæ parētis.ſed uſi ſciebat hoc andro mache.Reſpōde uel ab heleno diuināte uel æneas q̄ rēte per troiā ſed utrūq̄ inualidū g̃ parētis.i.patriæ Tullius Si tibi patria quæ cōis omniū parēs eſt.

O fœlix una ante alias priameia uirgo
Hoſtilē ad tumulū troiæ ſub mœnibus altis
Iuſſa mori.quæ ſortitus nō pertulit ullos
Nec uictoris heri tetigit captiua cubile.
Nos patria incenſa diuerſa per æquora uectæ
Stirpis achilleæ faſtus iuuenemq̄ ſuperbum.
Seruitio enixæ tulimus qui deinde ſecutus.
Ledæam hermionē lacedæmōioſq̄ hymēæos
Me famulo famulāq̄ heleno trāſmiſit hēndā
Aſt illum ereptę magno inflāmatꝰ amore
Coniugis & ſcelerum furiis agitatus horeſtes
Excipit incautum patriaſq̄ obtrūcat ad aras
Morte neoptolemi regnorum reddita ceſſit.
Pars heleno qui chaonios cognomine cāpos.
Chaoniamq̄ omnē troiano a chaone dixit.
Pergamaq̄ iliacāq̄ iugis hancaddidit arcem.
Sed tibi qui curſum uenti quę fata dedere.
Aut quis te ignarū noſtris deus appulit oris
Quid puer aſcanius ſuperat ne & ueſciť aura
Quem tibi iam troia

DO.O foelix.ex cōparatiōe oſtēdit miſerrimā eſſe foelicē cōparationē ſui quæ pudorē amiſerit quādo mors in illa excluſit uiolentiā pudoris & cū illā ſolā foelicē dicit non ſe ſolā oñdit in cauſa turpi.Virgo ergo periit ſalua caſtitate. Ad tumulum & non ad cubile unde nulla uoluptas potuit peruenire ad mortuū. Cap tiua cubile.Nouiſſima poſuit qua maxime præmebať cā:Heri ut qui inimicus fuerat eſſet dominus. Cubi le.Non ad honeſtatem :ſed ad ludibrium eſt inuita pducta.Nos patria concluſa cōparationis pte qua ſe pur/ gauit redit ad ſe & opponit ſua his quæ euenerāt caſſandræ.Illa.n.īcolumē patrā relinqt.Nos incenſam illius: funus ſolum patriam tenet.nos per diuerſa maria ſumus tractæ pertulimus natum ex achille qui nulla miſera tione mouebať.Superbus ex uictoria Seruitium autē nimis ponderoſum fuiſſe ex eo oñdit q̄ dixit tulimus & nixe Qui deinde.oſtēdit neceſſitate pyrrho neceſſitate ēt Heleno fuiſſe coniunctam.

CHR. O fœlix:ex hoc maxīe patet q̄ maluiſſet non corrumpi.cū fœlicē appellet Polyxenam ex hoc ſolo q̄ incorrupta fuerit quamuis & ī prima ætate & ī regia poteſtate conſtituta :quibus duobus priuari miſerum

uidet fœlix dicẽda ẽ. Mouet ãt hoc pathos a minori: cũ ꝓponit qđ ꝑ ſe magnũ ẽ: deiñ minus oſidimus q̃ illđ qđ uolumꝫ augere. ḡ auget a loco ꝙ dixit hoſtilẽ ad tumulũ. A modo: luſſa mori: ḡ quãuis hoſtilẽ ad tumulũ q̃uis iuſſa mori tñ ſortitus ñ ptulit ullos. Simile ẽ illđ Oterꝙ q̃terꝙbti. & illud Prœtides ĩplerũt falſis mug. agr. Virgo pathos ab ætate: nã uirgo dicit a uiridiori ætate. Priãeia. a: fortuna. Hoſtilẽ ad. t. A loco. duriſſimũ. u. ẽ iuuẽculã mulierẽ & ĩ tã ãpla fortũa collocatã mori ꝓſerti ad t. h. Faſtus: nõ multũ a uero aberrare puto Seruiũ q̃uis ſint q uelit ꝙ faſtus ĩ q̃rta declinatõe ẽt de libris ĩtelligat afferũtꝙ auctoritatẽ nõ ſolũ Lucani ſed ẽt Var. q̃ ait Cæſar faſtus correxit & Colu. Sequor nũc Eudoxi faſtus. tñ Oui. nõ de faſtibus ſed de faſtis dixit. Neꝙ ſuperbiem faſtos ſed faſtus appellatã uſquã ĩueni. Vex ut notio faſtus appeat Faſtus ẽ ea ſupbia q̃ quẽpiã nõ dignamur. Sortitus. nã ſortitus. Nã ſortibꝫ ſibi diuidũt ꝓdas: & ſorte euẽit pyrrho. Tetigit cubile. Tãquã cõ ſtrupãda & nõ uxor ducẽda Secutus l. h. purgat ſuſpitionẽ amoris: Nã ſi amor ĩterceſſiſſet: ñ eã relīqſſet. Le, dæã. q. d. eius mulieris ptũ: cuius nuptiæ ſolẽt eẽ ĩfœlices. qđ explanat cũ dicit Lac. hy. fuit. n. hermiõe menelai & Helenæ filia: & horeſti nupſit. Verũ deinde occiſo agamẽnõe & fugato horeſte illã rapuit Pyrrhus. Mox in terfecto Pyrrho: ꝓri marito reddita ẽ. Patrias. qa ut ſupra dixĩus ĩ delo erat ara. apollinis gẽitoris. Reddita. ut debita data. nã id mãdarat ex teſtamẽto Pyrrhus. Ceſſit. ut inferior & ſibi ſubiecta: nã cedit maior minori. Chaoniã. hæc gens nobiliſſima ẽ reliq̃ę epiroticaę. ẽ. n. gñe æcidaę & q̃ſq̃ toti epiro iperitauit. Maxĩe ãt no bilitat oraculo louis dodonæo: qđ ãtiqſſimũ oĩum q̃ in græcia ſũt Herodotus aſſerit. hãcꝙ refert originẽ duæ. n. ſacerdotes thebãi louis ab ægypto a phœnicibus abaciæ ita diſceſſerĩt ut altera in lybiã altera huc uẽiret: & utraꝙ in iis locis oraculũ cõſtituerũt: ut teſtãtur ſacerdotes louis. Vex in loco oraculi dodonæi notãdũ: ẽ duas colũbas nigras ex ægyptiaca thebe euolaſſe & alterã in lybia hamõis tẽplũ ædificari iuſiſſe: Alterã in dodona ſilua ſup fagũ cõſediſſe uoceꝙ hũana locutã dixiſſe iouis illic oraculũ cõſtituẽdũ: ſacerdotũ ãt eaę q̃ in dodona fuerũt uetuſtiſſima ꝓmẽia uocitata ẽ. q̃ uero fuit poſt hãc Timarea. Nouiſſima nicãdris Sed idẽ Herod. putat has nõ colũbas ſed mulieres fuiſſe. uex cũ apud græcos ãtiq̃ ligua pelaſgica peliades .i. colũbæ mulieres di cerẽtur creditas fuiſſe colũbas & iccirco nigras: qm̃ fuſci ſũt homines in thebaĩca regiõe. Qui uẽti & q̃ fata: ſentẽtia ẽ ſi ueniſti certo quodã cõſilio ſecũdos ꝓfecto habuiſti uẽtos & ſecũda fata nã ꝓ miraculo ẽ poſuiſſe te ꝓ tot uictores hoſtes ĩcolumẽ euadereḡ q uẽti cũ admiratiõe .i. quã proſpi: & q̃ fata quã fœlicia fata. Nã ſine ſummo illoꝝ auxilio tm̃ piculũ nõ effugiſſes. ſin ãt tibi huc enauigare nõ propoſueras: qs deus hanc fœlicita, tẽ cõceſſit: ut ad tuos nihil tale expectans uenires. Aſcanius. interroga: de eo quẽ amare ꝑcipue oportuit: qm̃ mariti ex ſorore fuiſſet nepos & in quo magna eẽt ſpes futuræ fortitudinis ac probitatis ponenda & qa æneæ ſi lius & Hectoris nepos eẽt. prudens ergo poeta qui & affectum mulieris ſatiauerit & æneæ aſcaniiꝙ laudan di ſibi occaſionem comparauerit. Antiquam. q. d. ſemp aſſuetam illi familiæ. ergo iam propriam. Paruã. & ſimulata magnis & arẽtẽ. hæc oĩa pathos hẽnt qđ citat cũ pro maximis rebꝫ nimia nobis cõpẽſata uidentur.

Agnoſco: ſcææꝙ amplector limina portæ.
Nec non & teucri ſocia ſimul urbe fruunt.
Illos porticibus rex accipiebat in amplis.
Aulai in medio libabant pocula bacchi.
Impoſitis auro dapibus. pateraſq̃ tenebant.
lãꝙ dies alterque dies proceſſit & auræ
Vela uocãt tumidoque ĩflat carbaſus auſtro
His uatem aggredior dictis ac talia quæſo.
Troiugena interpres diuũ: q numĩa phœbi.
Qui tripodas clarii lauros. qui ſydera ſentis.
Et uolucrũ linguas & præpetis omnia pennæ
Fare age: nãque oẽm curſũ mihi ꝓſpera dixit
Relligio & cuncti ſuaſerunt numine diui
Italiam petere & terras tentare repoſtas
Sola nouum dictuque nefas harpyia celæno
Prodigium canit & triſtis denunciat iras
Obſcœnamque famẽ quę prĩa picula uito
Quid ue ſequens, tãtos poſſim ſupare labores
Hic helenus cęſis primũ de more iuuencis
Exorat pacem diuum uittaſque reſoluit.
Sacrati capitis meque ad tua limina phœbe.

SER. Agnoſco. aut cognomine agnoſco. aut certe qa repatã audierat troiã. ut hic incredibilis reę fa, ma. Scææꝙ. ſcæa porta ñ ẽdcã a pugnis ſcæis. i. ma lis añ ſe factis nã & ãtea ſic uocabat nec ab itinere ingreſſus ſcæuo. i. ſiniſtro: ꝙ ingreſſi ñ recto eũt itĩe re ſed ſiniſtro. ſed a cadauere Laomedõtis hoc ẽ ſce nomate: ꝙ in eius fuerat ſupliminio. Teucri. pro teucridæ. accipiebat. paſcebat. Terẽt. accipit nemo melius nec prolixius. aulai. pro aulæ. eſt. n. diæreſis e græca ſcriptura reſoluta diphthõgo. Carbaſus. lini ẽ gẽus: qđ plerũꝙ abuſiue pro uelo ponit. Et in ſingulari ẽ hæc Carbaſus: In plurali hæc Carbaſa. Troiugẽa. ac ſi diceret gñoſe. ut alibi dardãidæ ma gni gẽus alto a ſãguine diuũ Interpres. Vaticinator. q mortalibus deorũ mẽtẽ publicas. ſed qa ĩterꝑs no mẽ gñale ẽ currit ꝓ ſpẽs. oĩs. n. diuĩatio teſte Cic. in duas ptes diuidit. nã aut Furo ẽ ut in uaticinãtibꝫ: aut ars ut in auriſpicibus: fulguratoribus & auguri bus. omnia ãt iſta ex ſe pendẽt. licet propĩis finibꝫ cõ tineãtur. ḡ Verg. omnia ei dat quẽ uult pfectũ intel ligi ut hoc loco Heleno. & in decĩmo aſylæ Cui pe cudũ fibræ: cœli cui ſydera parẽt & linguæ uolucꝝ & ꝑſagi ſulminis ignes. Diuũ q nũina. põt & inter pres diuum diſtingui ſane per omnia zeuma eſt ab inferiori bus ſentis. Qui numina ſentis. quia ſuſci, pis numen & futura prædicis. Qui tripodas. tri podes menſæ fuerũt in templo Apollinis Delphici: in quibus poſitæ phœbades futura prædicebant cla rii Clarium oppidũ in finibus colophoniorum. Eſt aũt clarii duplici. i. ut cla breue ſit ſic. n. pferẽ. Sta tius Nec clarias hac luce fores Dydimeiaq̃ quiſq̃. ꝑ laurũ autẽ oraculũ ĩtelligimus. Sidera. q es peri tus aſtrologiæ. Volucrũ l. qa augur. præpetis aues.

Oscinæ. oscinæ sũt aut præpetes. oscinæ ab os & cano dictæ ore futura ꝑdicũt. Præpetes uero uolatu: sed ꝓpetes aut sup
ꝓpetes. iora tenẽt: & ꝓpetes dicũt: Aut ĩferiora & iferæ appellãt: Præpetes ãt qa oẽs aues supiora tenẽt uolãtes. Fare
age. ordo ẽ troiugẽa fare age q̃ ꝑma picula uito cætera sũt ꝑ parẽthesim. Omnẽ cursũ relligio. i. oĩs religio p
hyppallagẽ. Cũcti. diui: qa qcqd audiuit a diuersis ad iouẽ recurrit. Vñ supra: q̃ phæbo pr̃ oĩpotẽs mihi phœ
bus apollo ꝑdixit. Numĩe oraculo Repostas pathos. i. lõge positas Prodigiũ ãt mõstrũ & portẽtũ modico fine
discernũt. Sed cõfuse plerũq; ponũt. Obscœná. aut q̃ hoĩes ad obscœna cõpellit: ut Mala suada fames: aut quã
obscœna auis ꝑdixit. Quæ pri. p. u. duo petit: aut quõ ꝑiculis careat aut qbus cõsiliis par eẽ possit laboribus.
Tãtos quãtos harpyia ꝑdixit de more. s. sacrificãtũ: aut ut ẽ mos sacrificãtũ reqrit an eẽt tps cõsulẽdi. uñ in sex
to: Tũ uirgo poscere fata tps ait. aut certe qđ ẽ melius de sacrificãtũ more añ nefas expiat ab harpyia ꝑdictũ:
& sic uenit ad uaticinationẽ. Sequẽs uero locus declarat famẽ hic eẽ expiatã. s. Aderitq; uocatus apollo. Nãni
si ĩ hoc loco ĩtellexeris: nusquã ĩuocãdũ ẽ apollinis numẽ famis cã. Dubitatõez ãt ĩ hoc loco exorat facit. Nã
orare ẽ petere. Exorare ĩpetrare. g̃ ĩpetrat pacẽ aut ad inqrẽdũ tps: aut ad mitigãdũ famis piculũ. resoluit in sa
orare cris par ẽ corpo & aĩæ cã. nã q̃ ñ pñt circa aĩmã fieri fiũt circa corpo ut soluẽ uel ligaĩ quo possit aĩa qđ ꝑ se ñ ꝓ
exorare. ex cognatõe sẽtire uñ ẽ. unũ exuta pedẽ uinclis ĩ ueste recĩcta. g̃ hic cũcta corpis resoluit neq; pte aĩo ligato ad
DO. Paruã troiã. in omnibus istis uersibus ne minuat magnitudinẽ troiæ patriæ oñ/ (numen accederunt.
dit hãc nõ tãtã esse sed similẽ. nã dixit puã troiã & simulata pgama arẽtẽq; riuũ xanthi. nec nõ & teucris Ae/
neã: Anchisẽ & Ascaniũ duxit in suã domũ: reliquos hospitia ꝑ ciuitatẽ accepunt. Accipiebat. Pascebat. ali
ter. n. ñ in ãplis porticibus sed in ãplas porticus dicẽdũ fuerat. lãq; dies. Argumẽtũ bẽignitatis cũ non unius
sed pluriũ diez̃ sit hospiciũ. Troiugena. plurimũ dat ei generi ex quo fuit ẽt ipse q laudabat. Interpres. Quid
tripodas fœlicius q̃ nosse qd uelint dii: & dignũ eẽ ꝑ quẽ loquaẽ in hominibus. Tripodas. triũ pedũ sunt. Alio no/
mine. curtina appellaẽ. ẽ ãt laus plena: nam cũm sint diuersa uatũ genera. & uix singula uaticinatiõis in singulis
Curtino reperiant: ipse erat in omnibus uersatus est color rhetoricus repetitio. Fare age. nõ iubet sed hortaẽ. ꝑdigia aũt
dicũtur qbus nunciantur aduersa. Poscit inde remediũ quo aduersa toleret. aut possit fugere.
CHR. Agnosco. hactenus muliebrẽ orationẽ muliebri cõcessit nũc uirũ ut uirũ inducit. Sceæ amplector li. por/
ex ãplexu oñdit sibi carã eẽ. & eẽ carã ꝓp noĩa q̃ ferebat ex ueteri troia. Fruũt. ñ mõ. n. iñ capiebãt sua cõmo/
da: sed ẽt uoluptuose tractabãt. nã fruimur re de q̃ sũmã capimus uoluptatẽ. Accipiebat. pascebat. Terẽt. acci
pit nemo lautius. aliqñ accipere ẽ intelligere uel audire. ut accipe nunc danaũ insidias & crimen ab uno disce
oẽs. Aulai. æ diphtõgus apd̃ nos ẽ q̃ apud græcos ẽ ai: Sed nos in dissolutiõe ñ dicimus aulæ ut ẽ diphthõ/
gus latina: sed aulai ut ẽ ai græca: Sic Lucret. Nũc q̃ mobilitas sit reddita materia. Clarii. apollinis a claria urbe
q̃ colit. In hac aũt Inppiter Neptũnus & Pluto ut ait Lanctantius in Statiũ: regnũ diuisẽrũt Laudat ãt cõuiuiũ
& copia uini & ab aureis uasis & a splẽdore epularũ cũ dicat dapes. Nũina pbœbi. Id uaticinii gẽus intelligit
qđ ex diuino furore ꝓuenit. Sed de tota diuinatõe dictũ ẽ. Sydera. ꝓp astrologũ. Volucrũ. ꝓp auguria.
Præpetis. ꝓpetes aues dicũt ab agello q̃ opportune ꝓuolãt. aut ideoneas sedes capiũt qbus ut ait Nigidius Figulus
cõtrariæ q̃ sũt inferæ appellãtur. apollinaris uero Sulpitius eas dicit ꝓpetes. q̃s Home. οἰωνοὺς appellat: qñ
iste maxime ab auguribus spectantur: q̃ ingẽtibus alis patulæ & porrecte ꝓuolãt. Enni. ẽt ꝓpes ꝓ ueloci posuit
in ãnalibus Brũdusiũ pulchro ꝑcinctũ ꝓpete portu. Victasq; r. Volebãt ãtiq in sacris corpus solutũ eẽ ut p id
significaret aĩum ab oĩ cura solutũ dẽre ad sacra accedẽ. Sic pythagoras symbolis corporeis ĩdicabat ea q̃ eẽnt
aĩ. Nãq; oẽm. oñdit necesse eẽ sibi accipere oraculũ quo certior reddaẽ qñ ex iis q̃ hactẽus accipit qa inẽ se ali
qd cõtrariũ hẽant incertus relinq̃ẽ. ꝑma picula. i. maxĩa. nã in nulla re magis ẽ elaborãdũ administratori reip.
q̃ ut a populo famẽ ꝓpulset. Illa. n. ad oẽm seditionẽ & ad omne iniustũ ac nefas impellitur. nã nescit plebs iciu/
na timere. ergo q̃ prima picula uito. i. q̃ ego ueluti maxima omnium picula uitare cupio. Cælis iuuencis. ut eo
sacrificio placatus Apollo uera in suũ pectus infun
dat. Sacrati capitis. i. ipsius q apollini sacer erat.
SER. Suspensum. solicitũ & attẽtũ si suspẽsus ipse
plẽus nũinis. Deinde. pactis sacris. Nate ordo ẽ na
te dea tibi expediã dictis prohibẽt: nã cætera pauca
pcæ scire helenũ fariq; uetat saturnia iuno. omnia
inqt uates nouit sed nõ pmittitur dicere fatis. & ẽt
ex iis q̃ nouit multa prohibet dicere iuno. maioribꝰ
Cælestibus pp syderis cursũ cuius fuit explanatio p
Creusã. Per altũ. p'limitẽ supioris fortunæ. Sorti
tur. dispõit. ordinat. alluit ãt ad id quod sortibus
apollo dat respõsa. Voluit. Diffinitio fati. ait. n.
Tullius q; est connexio rerũ ꝑ æternitatẽ se inuicẽ
tenẽs quæ suo ordine & lege uariatur ita tñ ut ipsa
uarietas habeat æternitatẽ. Pauca: duo dicit & quõ
tute possit nauigare & qbus signis italiam cogno/
scat. Prohibent. lege Cætera te scire prohibẽt fata
helenũ uero prohibet Iuno dicere ea etiam quæ au
dire poteras & quæ uacat. Male autem legunt pro/
hibent scire helenũ cũ sit in Lucano Venit ætas oĩs
in unã cõgeriẽ miserumq; præmũt tot secula pectus
& alibi Nec tãtũ prodere nati g̃tũ scire licet ergo nõ

Ipse manu multo suspensum numine ducit
Atq; hæc deinde canit diuino ex ore sacerdos
Nate dea nam te maioribus ire per altũ
Auspiciis manifesta fides sic fata deũ rex.
Sortitur uoluitq; uices hic uertitur ordo.
Pauca tibi ex multis q° tutior hospita lustres
Aequora & ausonio possis considere portu.
Expediam dictis prohibent nam cætera pcæ.
Scire helenum fariq; uetat saturnia iuno
Principio italiam quam tu iam rere propiquã
Vicinosq; ignare paras inuadere portus.
Longa procul longis uia diuidit inuia terris.
Ante & trinacrĩa lentandus remus in unda.
Et salis ãusonii lustrandum nauibus æquor.
Inferniq; lacus. æææq; insula circes

Quã tuta possis urbem componere terra
Signa tibi dicam tu condita mente teneto.
Cum tibi solicito secreti ad fluminis undam.
Littoreis ingens inuenta sub ilicibus sus:
Triginta capitum fœtus enixa iacebit.
Alba solo recubans al bi circum ubera nati:
Is locus urbis eris requies ea certa laborum.
Nec tu mensarum morsus horresce futuros.
Fata uiam inuenïẽt aderitq; uocatus apollo.

phibẽt scire helenũ. Quomõ enĩ uetaret Iuno dicere qđ nesciret. Sũt autẽ mors patris ad augendũ inopinatũ dolorem: Tempestas ab æolo immissa amor didonis in quo gaudiũ esset. Sed quod ante ꝓ uisũ ẽ. uile credit. & sciret de africa se exiturum nõ facile assentiret Didonis amoribus. At Iuno cupiebat illum remanere: quo regnũ italiæ libycas aduerteret oras. Et ipse rem inopinatam conqueritur. nec uates helenus cũ multa horrenda caneret: hos mihi prædixit. Ignare. pro ignarus. Longa. nõ situ sed necessitate fatali & tardiore nauigatione. Via ĩuia æneæ. s. Lentandus. aut lẽte tibi nauigandũ est. nã totã circuiuit siciliã. aut lẽtãdus. i. flectẽdus. Lentũ. enĩ flexíbile ẽ. Lacus lucrius & auernus: ĩter quos spelũca ẽ ad ĩferos tẽdẽs uñ eos infernos dixit. Circes. q nũc mõs cyrcæus ẽ: olĩ ut ait Varo ĩsula fuit nõdũ sic catis paludibꝰ: qbꝰ diuidebat a cõtinẽti. Aeææ. sic dicta ab sperãtiũ uoce ꝓp cõmutationes corpoꝝ illic celebratas. Tutã. ꝓp thraciæ & cretæ discrimina. Signa. deest ḡ: & ꝑuertit ordinẽ añ. n. de urbe cõdẽda q̃ de nauigatiõe dicit. Flumĩs. tyberis. Littoreis. Littus ẽ qcq̃d iuxta aquã ẽ. hic igit ꝓ ripa posuit. Sus naturaliter lõga: licet ĩ gtõ breuis sit: ut bos: pes: res spes. Hãc suẽ alii dicũt ut Virg. ĩ italia inuẽta fuisse. alii secũ ĩportasse troianos nauigantiũ more & oraculo cognouisse ubi urbs eẽt cõdenda. Dicit ãt ĩ cãpania fugisse & ĩuentæ ĩ lauro lauineo. a qua ascanius deiñ nomẽ albæ ĩposuit. Triginta prodigiale ẽ hoc: & ꝓp qđ significat. xxx. ános regnaturus ascanius. Viã. rationẽ: & nõ dicit quã. quia etiã profutura est famus. ut Hæc illa fames. hæc nos suprema manebat Exitiis positura modũ. Vocatus. nũc uocatus. quia ut dixi expiatoriũ fecit sacrificium.

DO. Manũ. q̃ ẽ aptũ signũ beniuolẽtiæ. Suspẽsũ. aut numis ueneratiõe turbatũ. aut ĩde suspẽsũ ne cõtraria q̃ optet: audiret. Diuino. ga diuina canit. Nã. cũ sit cõiũcti rõnalis ſi dẽt ꝑma cõstitui ḡ lege Nate dea m. t. ire pal. Auspiciis m. f. Nã sic fata deũ rex sortit: Pauca. multa ĩstructiõis cã fuerãt referẽda sed ne id fieret: dii ꝓhibẽt me scire & luno aliq̃ referre nõ patit: tſi dicã q̃ pñt eẽ ĩ mea ptãte. Deiñ narrat q̃ quãuis italia proxia sit. tñ lõgo circuitu ãbienda ẽ sicilia. Signa tibi dicã: Cõmẽdat qđ fuerat dicturus: ut oñderet id magnã eẽ & ueꝝ de iñ dat signa flumĩs: dat porcæ: dat numerũ fœtus: dat colorẽ. quod si est ꝓter naturã porcã edere. xxx. multa p ſæpe q bonũ aut malũ portẽderẽt: euenerũt ꝓter naturã ut ignis ex capite ascanii mitis & ĩnoxius ut i polidori ſepulchro ſãguis ex uiminibus. ut uox hũana ex pecudibus. Nec tu mẽsaꝝ: oñdit futurã famẽ sed si nocitura: CHR. Mãifesta si. adeo uideo oĩa mãifesta: ut fides indubitata adhibẽda sit. Prohibent. nam cætera oñdit Macrobius ex intima disciplinæ profunditate hoc positũ a poeta sed quia res breuibus explicari nõ potest: nõ est uisum hic inserere. Voluit ui. nam ipsum fatum reuolutione cœloꝝ fit. Ordo: syderum & cœli. Hospita quæ cingunt italiã cuius hospicio recipieris. Via inuia d. non ergo longe distat: sed cum uia quæ breuis illuc est tibi inuia sit: quia non potes illa uti iccirco ẽ ac si longe distet. Signa tibi d. ex homero: Ille. n. σὺ λέεο φράσσι τιθεῖσ σοισι. Certa. nã requiem & in thracia & in Creta superasti. sed illa incerta fuerunt.

Has autem terras italiq; hanc littoris oram
Proxima. quæ nostri perfundit aquoris æstu
Effuge cuncta malis habitant mœnia graiis
Hic & naritii posuerunt mœnia locri
Et salentinos obsedit milite campos
Lyctius idomeneus hic illa ducis meliboei.
Parua philoctetæ subnixa petilia muro:
Quĩ ubi trãsmissæ steterit trãs æquora classes
Et positis aris iam uota in littore solues.
Purpureo uelare comas adopertus amictu.
Nequa inter sanctos ignes in honore deoꝝ.
Hostilis facies occurrat & omnia turbet.
Hunc socii morem sacroꝝ hunc ipse teneto.
Hac casti maneãt in religione nepotes
Ast ubi digressum siculæ te admouerit horæ
Ventus & angusti rarescent clausta pelori
Leua tibi tellus & longo leua petãtur.
Aequora circuitu. dextrũ fuge littus & ũdas

SER. Has aũt terras. quasi ostendentis est. Non enĩ ab epiro longo abest calabria. Nostri æ. epirotici: quo calabriæ littus alluit. Naritii locri. socii aiacis oilei fuerunt Epizephyrii & Ozolei. sed post tẽpestatim montis capharei epizephyrii tenuerũt brutios: & hos nunc dicit ozolei uero pentapolin: uel libyam. unde est Libyco ue habitantes littore locros tegitur & de ozoleis quod delati Tineiam ulterius accesserint & ciuitatem condiderint. quæ nũc ozalis dicitur. Naritii autem sunt dicti a loco prouinciæ suæ. Ozolei uero a putore paludis uicinæ. Salentinos obse. m. c. salentinum promontorium Italiæ est: nã ut ait sal. Omnis italia coacta in angustias sciditur in duo promontoria: Brutium & salẽtinũ. Lyctius ido. a lyctio cretæ urbe: de quo supra diximus. Meliboei. philoctetæ a melibœa ciuitate thessaliæ: de qua fuit & est promelibœnsis. Subnixa. cincta muro modico. ut Crinemq; madentẽ subnixus. Petilia autem dicta uel qua πέτεσθαι. i. uolare. quia augurio condita est. uel quia post relictum Ilium quo ducebatura græcis eam petiuit ciuitatem. Philoctetes fuit Peantis filius Herculis comes. quem Hercules cum in oeta hominem exuret petiuit ne alicui sui corporis reliquias indicaret: iureque coegit. & suas sagittas hydræ felle tĩctas dedit. Et cum responsum fuisset herculis sagittis opus esse de expugnandam troiam Inuentus est philecte

tes & dehercule interrogatus negauit se scire: Dein inde cũ cogere: cõfessus est mortuum: Sepulchrum q; ne iusturandum frangeret non uoce sed pede ostẽdit. Post hæc eum duceretur ad bellum: casu in eum pedem quo sepulchrũ ostendit sagitta cecidit: uulnere q; immedicabili affectus est. Ac demum cum uulneris fetor a græcis ferri non posset: in lenno relictus: & pudore ne in patriam rediret impeditus: in calabriam uenit: & petiliam condidit. Purpureo uelare comas ado.

Hæc loca ui quondam & uasta cõuulsa ruina
Tantũ ẽui longinqua ualet mutare uetustas
Dissiluisse ferunt cum protinus utraq; tellus.

a. subaudi cura: aut memento: Aut certe quod melius est: uelare imperatiuus sint non infinitiuus. Omnia turbet. sacrificii ordinem rumpat: quod est piaculum: Significat autem diomedem quia cum multis casibus affligeretur: palladium ex oraculo troianis iussus est redere. Inuenit autem æneam sacrificantem. qui cum sacrificium nollet rumpere palladium suscepit Nautes: unde nautiorum familia sacra Mineruæ ferbat. Sane sacrificantes omnibus diis soliti sunt caput uelare: ne se inter religionem uagis aliquid offerret obtutibus excepto solum Saturno ne numinis imitatio esse uideretur: Casti. Pii. ut Nulli fas casto sceleratum insistere limen. Angusti. quia a continenti ideſt a columna usque ad pharon tribus milibus distant. Rarescent. quia uenientibus de ionio in calabriam propter curuaturam littorum clausæ uidetur augustiæ quæ paulatim propinquantibus aperiri uidentur. Pelori. promontorium siciliæ secundum sallustium dictum a gubernatore Hánibalis: illic sepulto: qui fuerat occisus per ignorantiam regis cum se eius dolo crederet esse deceptum: quanquam legamus ante pelorum dictum. Leua tibi. uenientis sonam respexit. Ná si de ionio nauigantes fretum petant dextrum teneant littus necesse est: sin alias sinistrum. Circuitu. Totam enim pene siciliam circuiturus est. Hæc loca. etiam Sallustius siciliam italiæ fuisse coniunctam dicit sed medium spatiũ aut humilitate fuisse obrutum: aut propter angustiam scissum ut autem tam curuum sit. facit natura pollioris italiæ in quam asperitas & altitudo siciliæ æstum relidit. Quomodam. Tria habet tempora: sicut olim. Dissiluisse. Hĩc apparet bene dictum Vnctos saliere putres. ná ut dissilui sic salui Cicero. pro Milone: cum hic de rheda reiecta penula dissiluisset. Protinus. Continue: & modo aduerbium loci est. alibi temporis ut Protinus aereas phæacum abscondimus arces.

DO. Malis. Vt æneã absterreat q p multas urbes græcas trãsierit. & ẽt ipse qui captiuus fuisset hostium personam deformare debebat. Hæc loca. huius loci descriptionẽ cum omni cautela ꝓsequitur. Dicit enim uerũ seq opinionem. facitq; uerisimile: quia uetustate temporis multi situs locoꝝ mutati sunt. Leua tibi. aduertẽdũ ẽ q; tendẽtibus ad italiã dicit leuũ latus & dextrũ: cæterũ redeũtibus sinistrũ fit qd fuerat dextrum.

Locri

CHR. Locri. hi populi iuxta phocidem sunt. Locridis. n. regio teste Strabone in duas plagas diuiditur Vna locorũ est in euboea uergentium: qui ad utrunq; daphnũtis urbis latus discinduntur Horũ alteri opuntii ab urbe metropoli. alteri epicnemedii a Cnemede mõte uocabant. Qui ãt ad occidẽtem spectant occidui locri & ozole dicuntur: Diuidunt autem hos ab opuntiis epicnemidus & parnasus montes. Ozoli autem dicunt: qñ i eoꝝ regione Taphosis est collis in quo & nesi & aliorũ centaurorũ tumulus locatus est. Equorum thabo teterri mus odor funditur: & humor crassioribus guttis manat. unde illi ozoli. i. odoris mali appellantur. Verum ab epicnemediis ducta colonia & ab his locri epizephyrii q; deriuati est. n. zephyrũ ꝓmontoriũ ĩ Italia post hercuphirũ leum promontorium. Meliboei. quibus autem urbibus Philoctetes imperauerit homerus sic exponit. Οἱ Δῦρᾶ μιδονιὴ καὶ ταὐμάκιὴν ενέμοντο καὶ μελίβοιάν ἐχον καὶ ολιτωνᾶ τρηχειάν τονδε φιλοκτήτης ἦρχε τοξων ευειδος. Petilia. de hac Strabo ait. petilia lucanorum metropolis putatur. hanc Philoctetes a melibœa p seditionem profugus ædificauit egregiis monumentis ualidam samnites. n. quãdoq; castellis ædificatis eam corroborarunt. Solues. Tãquã debitor. nam q facto uoto accepit qd petierat: debitor uotis factus est: Vnde in buco.. Damnabis tu quoq; uotis. Sanctos quia sacrificiis parati essent. Honore. sacrificio utsupra Aut supplex aris imponet honores. Turbet omnia. i. turbando sacrificia ĩferat malum omen. Casti. pii. Pelorus. ait strabo Est sicilia tribus formata angulis figurã uero eius tria terminant promontoria. Oraquidem pelori ad faucem & columellam & rheginos agros angustum facit euripum. Pachinus siculo alluitur pelago ĩ peloponensum cretensemq; cursum ꝓspectãs: Lilibeus in libiam respicit. hãc isulã teste solino ac Diodoro Sicanus cũ hiberoꝝ mãu añ troiana bella coluit. Deiñ siculus Neptunni filius: uñ & sicania & sicilia ẽ denominata. dicitur triquetra pp triangularem formã. Dicitur itidem trinacria pp tria promontoria. Nam ἄκρον græce promontoriũ est. Ẽst autem ambitus insulæ stadioꝝ triũ millium. ut placet Solino. Dissiluisse ferũt

pelorus

Dissilere

Credit antiquitas siciliam iunctam italiæ fuisse: & pellorũ siciliæ partẽ eẽ apennini. sed cũ ea pte uehemẽter depressa esset italia terræmotu uel alia ui: cum locus scinderetur mare irrupisse & siciliam a continenti diuisisse. Dissiluisse diuisam esse. Dissilire est in diuersas partes salire & quæ in diuersas partes saliunt diuiduntur. Vnde Aeraq; dissiliunt uulgo uestesq; rigescunt.

Vna foret uenit medio ui pontus & undis
Hesperiũ siculo latꝰ abscidit aruaq; & urbes
Littore diductas angusto interluit æstu.
Dextrũ scylla latus leuum ĩplicata chrybdis
Obsidet. atq; imo barathri ter gurgite uastos
Sorbet in abruptũ fluctꝰ rursusq; sub auras
Erigit alternos & sydera uerberat unda

SER. Foret. ab infinito est: sed modo præteritum significat tempus qd rarum ẽ. sæpius enim futurum significat. Medio. In medium: ut It clamor: cœlo. Hesperium. s. hyppallage. nam minora a maioribus separant. Abscidit. metri causa ei syllabam corripuit. Interluit. interlabitur. Dextrum. de ionio uenientibus scylla. n. in italia est. Charibdis ĩ sicilia. Scylla Phorci & Creteidos nymphæ filia fuit. Hanc amabat Glaucus: quem Circe diligebat sed quoniã ĩ scyllã pronior erat irata circe fꝰ

At scyllam cæcis cohibet spelunca latebris
Ora exertantem & naues in saxa trahentem
Prima hois facies & pulchro pectore uirgo.
Pube tenus postrēa immani corpore pistris
Delphinū caudas utero commissa luporum.
Præstat trinacrii metas lustrare pachynni
Cessantem longos & circunflectere cursus.
Quam semel informē uasto uidisse sub antro
Scyllam: & cæruleis canibus resonātia saxa.
Præterea si qua est heleno prudentia uati.
Si qua fides animum si ueris implet apollo.
Vnum illud tibi nate dea præq; omnib9 nnū
Prædicā & repetēs iterūq; iterūq; monebo.
Iunonis magnæ primum prece numē adora
Iunoni cane uota libens dominamq; potentē
Supplicibus supera donis: sic denique uictor
Trinaria fines italos metiere relicta.
Huc ubi delatus cumæam accesseris urbem.
Diuinosq; lacus & auerna sonantia syluis.

tē i quo illa lauabat uenenis infecit: in quē cū illa descendisset pube tenus i uarias mutata ē formas Horrens itaq; suā deformitatē se i mare ꝓcipitauit Homerus dicit hanc immortale monstrū fuisse Sallustius dicit saxū eē similæ formæ celebratæ ꝓcul uisentibus. Canes uero & lupi ex ea nati iccirco fingunt: qa ipsa loca plena sunt mōstris marinis: & saxoꝝ asperitas illic imitat canū latratus: legimus ēt Nunc nemora ingenti uento nūc littora plangūt: g̃ & latrare nō incōgrue dicūt. Charybdis ät fœmina fuit uoraciſſima: quæ quia boues Herculis rapuit: a ioue fulminata est: & in mare ꝓcitata: ubi seruat naturā. nā sorbet uniuersa & secundum Sallustium ea circa tauromimtanū egerit littus. Cic. in philippicis Charybdis quæ si fuit animal fuit unum. Obsidet. ad transeūtium insidias: Barathri. est in mensæ altitudinis nomen græcū enī est βάραθρον. charybdis

Cohibet. hypallage i sensu. Nā ipsa se in spelunca cohibet. Prima. idest primæ partes. Pube tēus tenus præpositio gaudet postpositione: Et aliquando seruit gtō: ut Crurumq; tenus a mēto palearia pendent. Pistrix. Si bellua pistrix pistricis: si nauis pistris pistris dicat. Cōmissa. coniuncta & coagmētata ipsa. s. & figurate locutus est. ut Oculos suffusa Est autem hæc locutio postrema. idest τὰ ἔσω χάτα Commissio erat utero luporū caudas delfinū idest commissas habebat: Cessantē. Immorātē. Præterea. Hic ostenditur cuncte scire Helenū & infensā Iunonem sed proh beri dicere. Heleno pr. in homine enim prudentia est. in uatibus fides. Veris imp. Oraculis: ut Luc. Atq; hominē toto sibi cedere iussit pectore. Magnæ. supnæ. nā in. vi. est Iunoni infernæ dictus sacer. delectat ät Iuno his duobus hymnis & prece. Victor. ꝓpositi sui effector. Cumæā. Euboea īsula ē: & i illa chalcis urbs. ufi ꝓfecti sūt ad nouas sedes q̃rēdas q non ꝓcul baiis qui locus a baio Vlyxis socio illic sepulto nomē accepit ꝛnuenerūt. uacuū littus ubi uisa muliere grauida ab augurio fertilitatis urbē cōdiderūt & eam cumas uocarūt: siue ab ἐγύον. i. pregnante. siue & ἀ πολλῶν κυμάτων idest ab undis quæ κύματα appellantur: ū aūt latini i u sepius uertūt. Diuinos cōsecratos auernū & lucrinū. auernus antea silua densitate sic ambiebatur. ut exhulās p angustias aquæ sulphureæ odor grauissimus supuolantes aues necaret: unde auernus dictus ē quasi ἄορνος. hoc Augustus intelligēs deiectus siluis ex pestilentibus amœna reddit loca: Teneū pistrix. cumæ.

DO. Tergurgite uasto sorbet. utrunq; pnitiosū nauigātibus aut cū sorbet nauigia: aut cū eructat & excutit. Scyllā. Hanc ut monstrū more poetaꝝ describit. s. pube tenus. i. usq; ad inguina facie humana est, p pedibus autem habere sæuoꝝ animaliū genus lupoꝝ fœditate armatū. Eligit autem animalium naturam quæ īsatiabilia sint. Cæterū locus est in mari saxa habens latentia: cuius natura sit ut de longinquis ptibus nauigia trahat: & contineat asperitate saxoꝝ & retēta cōminuat. Præstet metas. propositis utriusq; lateris malis īdicat eundum qua charybdis ē malū leuius & labores subire lōgioris cursus q̃ cōpendio nauigare p scyllā. Semel: qa iterū uideri cū pieris, nō potes. Præterea. dicturus rē magnā & ad æneæ salutē in primis ptinētē commendat alti sensibus tenaciter retinendam. Prudentia. quod ad eū pertinet cum nondum numine percitus sit. Fides. hoc pertinet ad personam uatis. Præq; oībus. p cōmodo omniū desideriorū. Iunonis m ostendit poeta maioris potentiæ inimicos obsequendo potius q̃ resistendo posse superari. Quapp precibus & donis placādam ad monet Iunonē ut possit in italiam uenire. Insanam. plenam numinis.

CHRI. Vi. nā ui terræmotus scissus ē locus. & mare ītrauit. Angusto. freto. Scylla. quid de iis mōstris intelligāt poetæ i nostris allegoriis diximus. Homerus hanc latrantē more canis nup geniti īducit & .xii. pedes & .vi. capita habere affirmat quæ ex spelūca emittēs balenas & huiuscemodi pisces rapit. Obsidet. translatio ab obsidione urbiū uel quod tanquam hysidias uenientibus nauibus ponat. Ter. Numerus ternarius ut ēt affirmat Aristoteles: cōplet omnē dimēsione & ideo a poetis ponitur pro oī numero. Naues Allusit ad ueritatē rei. nā uidētur illis undatio nibus attrahi naues. Prima ho. fa. & hoc expressū est in allegoriis, Quā semel inf. Si omnē morā ne semel uideas ferre præstat: quid patieris ne te absorbeat. Est igit optima adhortatio. Præterea si qua ē. reintegrat exordiū & captat attentionē cū interponit fidem quia uates & prudētiā qa homo. His enī rebus uidetur hoc uehemēter affirmare tanq̃ primum maximumq; & in quo summa salutis æneæ cōsistat. Cumæā ur. de hac urbe ita ait Strabo post has cumeæ sunt uetustissimū calcidensiū & cumæorum ædificium. antiquitate. n. cunctas & siciliæ & italiæ urbes antecellit. ipsius autem classis ductores Hippocles cumæus & Megasthenes calcidensis inter se pepigerunt: ut horā qdē colonia fieret horū aūt appellatione noīaret. unde cumæ nuncupantur a calcidensibus tñ cōditū putat oppidū. Auerna. īdē Strabo Cōtiguus baiis lucrinus adest sinus ītra quē auernus est. Sed de hoc in sexto latius dicemus

SER. Insanã.magnã. Sed melius ẽ deo plenã Sub.i. In ima: ut Exercet sub sole labor. Fata e. tribus modis futura ꝓdicit: aut uoce. aut scriptura: aut signis. i. qbusdã notis ut in obelisco romæ uidemus. uel notis lrãrũ: ut ꝑ unã lrãm significet aliquid. in foliis aũt palmaꝝ sybillam scribere solitã scribit Varro. Carmina. qa eius responsa uersibus scribebant. Virgo uero phemonoe dicta ẽ: nã sybilla nomẽ ẽ omnium uaticinantium Aeoli. enim σὺοῦσ deos dicunt. & βουλὴ consilium est. Vñ dixerũt σὺβὴλλάσ quasi συου βούλάσ. Digerit. ordinat. dispõit. Secluſa: ꝓ icluſa. Cardine uerſo. Aperta ianua. lanua. i. uentus qui per ianuam uenit. Inconsulti: sine consilio. Consultus est qui consulitur Inc̃ōsultus qui nõ recipit cõsiliũ. Volens: quæ uelle hẽt: nã uolũtura pp asperitatẽ noluit dicere. Hæc sunt. bñ cũ circunscriptione. ne postea falsidicus aut minus pitus putaret. Grauia. finalitatis rõne ꝓducit. sed satis aspere. nam in nullam desinit consonantem: ut omnia uincit amor: & nos cedamus amori. & At tibi tymbræe caput euandrius abstulit ensis. Stipat Densat. hinc stipatores qui aliquid in nauibus componunt & stipa. Dodonæas. a dodona urbe epirotica: & laudauit a loco ut uasa corinthia. Lebetes. ollas æreas. Hamis au. q. hamis aureis ꝑ endiadyn. Conũ. curuatura est quæ prominet super quã cristæ sunt. Sua. cõgrua ætati. Supplet. Bene supplemẽtum dixit quod uerbum est militare nam multos in creta amiserat. Ferenti. flanti. Anchisa. græcus uocatiuus est: nam si latinus breuis esset: Sed quæritur quemadmodum is exeat: nam Tydides tydidæ facit. Atrides atrida. horat. Ne quis humasse uelit aiacem atridã uetas cur. apud latinos horum nominum causa est manifesta: Nam nominatiuum ipsũ in a mittunt. & latinam recipiunt declinationem. ut atrides atrida facit: & scythes scytha. Dignate dignè habite in passiua significatione. In primo aliter haud eqdem tali me dignor honore.

DO. Morem dixit sybillæ. & in quo loco sit: & quo ordine singulorum desideriis respondeat Scribit in foliis: ordinat: & dimittit homines in illis futura legunt. Sed si uento perturbatur ordo foliorũ pe unt. consulta: & dubii remanent qui uenerant cõsulturi. Illa tibi. edicet illa quæ ego prohibeor aperire: q̃ bella sint uentura: & quomodo singulos labores uel tolerando transeas. uel superando compescas Vade age & ingentem. Quædam prædicit ut uates. quædam admonuit ut amicus cessantibus partibus uatis: Stipat. largitorem præcipuum indicat. qui tñ donasset argenti quantum naues nisi stipate capere non possent. Loricam. & dona quæ augeant suas opes dat. & ea quibꝫ se ab hoste tutet & oĩa cũ decoro. & dicit arma fuisse illius q troiã uicerat: ut sit insultatio armã uictũ ferre uictoris. Sba. ætati conuenientia. Socios. nullum indonatum reliquit dans quæ competebant uiris fortibus. Dignate. q̃si qui dignus sit inuentus qui filiæ iouis iungeret. Bis pergameis. ostenditur ꝙ sit cura deum, qui cũ debilis esset: liberatus tamen sit peciculis patriæ in qua perierunt uiri fortes.

CHRI. Insanam. furore diuino plenam. Sed & de eo furore quo percita mens humana futura ꝑuidet. & de sybillis latius ĩ sexto dicemus. Rupe. rupes præcipitia latera mõtis sũt. ripæ uero fluuiorũ extremitates. Mãdat. Cõmittit. q. d. rei ĩstabili credit. In numerum. In ordine. Aliquandõ numeros rihthmos. & modolationes in musica dicimus. ut numeros memini si uerba tenerẽ. relinquit Quasi non curet mane autem an dissipentur. nam relinquimus ea quæ pauci facimus: Ab ordine. exprimit qd̃ dixit Digerit ĩ numerũ. Tenuis. cum uelit damnare hũc modũ respõdẽdi. ostendit quãtum insit piculi. cũ mãdet respõsũ foliis. i. rei leuissimæ & cum deseratur extra suã custodiã & cum tenui uento turbari res possit & cum sybilla quæ semel turbata sint in ordinem reuocare negligat. quo piculo suadere põt ut æneas omnem morã pferat. donec rũsum sibi

cõsultus
ĩcõsultꝰ

stipatoꝝ
res

lebetes.

Comas

rupes
ripæ

Insanam uatem aspicies quæ rupe sub ima
Fata canit: foliisq; notas & nomina mandat.
Quæcunq; in foliis descripsit carmina uirgo
Digerit in numerum. atq; antro secluſa relinqt
Illa manẽt ĩmota locis neq; ab ordine cedũt.
Verũ eadem uerſo tenuis cũ cardine uentus.
Impulit & teneras turbauit ianua frondes
Nũquã deinde cauo uolitantia prẽdere saxo
Nec reuocare situs aut iũgere carmina curat
Inconsulti abeunt sedemq; odere sybillæ.
Hic tibi ne qua moræ fuerint dispendia tanti.
Quãuis increpitent socii & ui cursum in altũ
Vela uocent possisq; sinus implere secundos
Quin adeas uatẽq; precibꝰq; oracula poscas
Ipſa canat uocẽque uolẽs atque ora resoluat.
Illa tibi liq; populos uenturaque bella.
Et quo quẽq; modo fugiasque ferasq; laborẽ
Expediet cursuſq; dabit uenerata sacerdos
Hæc sunt quæ nostra liceat te uoce moneri.
Vade age & ingentem fatis fer ad ethera troiã
Quq; postq̃ uates sic ore effatus amico est.
Dona dehinc auro grauia sectoque elephãto
Imperat ad naues ferri stipatque carinis.
Ingens argentum dodoneosque lebetes.
Loricam consertam hamis auroque trilicem.
Et conũ insignis galeæ cristasque comantes.
Arma neoptolomi sunt & sua dona parẽti.
Addit equos additque duces
Remigiũ supplet socios simul ingruit armis
Interea classem uelis aptare iubebat
Anchises feret uento mora ne qua ferenti.
Quẽ phœbi interpres multo cõpellat honorẽ
Coniugio anchisa ueneris dignate superbo.

ore reddi ipetret. Illa.q̃ poterit q̃ ego nõ possũ. Elephãto.elephas ut apud pliniũ ẽ:maximũ ẽ omniũ aĩaliũ Elephas
ꝓximũq; hũanis sẽsibus itelligit sermonẽ patriũ.hẽt obediẽtiã officiorũ amoris & gloriæ uoluptatẽ ꝓbitatem
mẽoriã:prudẽtiã:religionẽ.nã in mauritania nitescẽte luna ad milon flumen ueniũt: aquaq; lustrant atq; saluta
to sydere in syluas redeũt.Regẽ adorãt:genua submittũt.romæ primũ currũ Põpei in africão triũpho comitati
sũt:ut prius de baccho ferẽ deuicta ĩdia Sed in triũpho iũcti portas ĩgredi ut:refert Protilius:nõ potuerũt: Aliqs
doctus litterarũ græcarũ didicit:scripsitq; illa lingua.Ipse ego hæc scripsi& celtica spolia dicaui ut ait Mutiãus
q ter õ sul fuit.Prædá uero q̃ de iis petaẽ sciũt eẽ sua arma:q̃ iuba cornua.Hero.uero tãto ãtiq̃or dẽtes appellat
Hos uel casu aliquo uel senecta deciduos defodiũt.hocq; solũ ebur est cuius candore intelligi ẽ iuuẽta.Ipsi horũ
dẽtiũ alterius mucroni parcũt ne sit præliis hebes:Alterius uero mucrõe radices opario usu fodiũt.homini sim
doctus litterarũ græcarũ didicit:scripsitq; illa lingua.Ipse ego hæc scripsi& celtica spolia dicaui ut ait Mutiãus
q ter õ sul fuit.Prædá uero q̃ de iis petaẽ sciũt eẽ sua arma:q̃ iuba cornua.Hero.uero tãto ãtiq̃or dẽtes appellat
Hos uel casu aliquo uel senecta deciduos defodiũt.hocq; solũ ebur est cuius candore intelligi ẽ iuuẽta.Ipsi horũ
dẽtiũ alterius mucroni parcũt ne sit præliis hebes:Alterius uero mucrõe radices opario usu fodiũt.homini sim
pliciter errãti in solitudine mitis ẽ:uiãq; demonstrat.Gregati ĩcedũt.Ducit agmen senior.Cogit ꝓximus ætate.
Domitis nomina ĩponebant.In exercitu Antiochi cũ aiax ductor agminis fluuiũ transire denegaret.ꝓnunciauit
rex principatũ fore eius q trãsiret.alius patroclus noĩe trãsiuit.Quapp faleris argẽteis ab Aiace detractis dona
tus ẽ.Ipse ãt aiax ẽ ignomina mœrore cõfectus inedia se ipsũ extĩxit.Primũ in italia uisi sũt in bello Pyrrhi i lu
cãis:uũ de illos boues lucas appellarũt.Anno:urbis.cccclxxii.Itẽ post.vii.ãnos romæ in triũpho:Inde anno.dii.
in uictoria.L.Metelli põtificis capiti sũt ĩ sicilia cxlii ũictis pœnis & uecti ratibus:q̃s doliorũ structis ordinibo
ĩposuere:Verriusillos pugnasse in circeo cõfectosq; iaculis penuria cõsilii qm̃ neq; ali neq; regibus domare pla
cuit.Oriũt in africa ultra syrticas solitudines.& in mauritania.Itẽ apud æthiopas & traglodytas: sed maximos
oium fert idia.Eos aphri pauẽt:nec intueri audẽt.Decẽ ãnos utero gestari credidit uulgus.Aristoteles scri. bien
niũ:nec ãplius q̃ singulos semel gignere.Plures.cc.ãnos uiuũt:Quidã.ccc.Latini a sonitu uocis eos barros ap/ baxiuc ẽ chemãt
pellãt:eosq; barrire dicũt ut boues mugire.hinc ebur eorũ dẽtẽ dicũt q̃ e barro sit.horat.Quid tibi uis mulier ni
gris dignissima barris.græci & aĩal & dẽtẽ elephãtẽ appellãt:q latine & in secũda elephãtus elephãti.& in tertia
elephas elephãtis dicit.Hic igit poeta elephato ꝓ ebore græce dixit. Loricã.qdã dictã putãt q̃ sine loris ita cõ
seraẽ ut hamus hamũ capiat. Trilicẽ.i.triplici amorũ ordine cõsertã.ergo densior ẽ:& propterea minus pene/
trabilis.Conum.figura orbiculata ẽ:sed in altitudinẽ extenuata.Abhac formæ similitudine & trochũ quo pue
ri ludũt:& curuatorã in galea ꝓminentẽ supra quã cristæ ĩponũt:& cupressi baccã conũ dixerũt. Addit equos
nã ii in epiro optimi sunt:ut in geor.Eliadũ palmas epiros equarum.

Cura deum bis pergameis erepte ruinis
Ecce tibi ausoniæ tellus:hãc arripe uelis
Et tamen hanc pelago prẽter labare necesse ẽ
Ausoniæ pars illa procul:qum pandit apollo
Vade ait o fœlix nati pietate quid ultra
Proueor.& fando surgentis demoror austros
Nec mius ãdrõache digressu mœsta supremo
Fert picturatas auri subtegmine uestes
Et phrygiã ascãio chlamydẽ:nec cedit honori
Textilibusq; onerat donis:ac talia fatur
Accipe & hæc manũ tibi q̃ monumẽta mearũ
Sint puer:& lõgũ ãdromaches testẽ amorẽ.
Cõiugis hectoreæ cape dona extrema tuorũ.
O mihi sola mei super astyanactis imago
Sic oculos sic illa manus.sic ora ferebat.
Et nũc equali tecum pubescceret æuo.
Hos ego digrediẽs lachrymis affabar abortis
Viuite fœlices:quibus ẽ fortuna peracta
Iã sua:nos alia ex aliis in fata uocamur
Vobis parta qes:nullũ maris æquor arãdũ ẽ.
Arua neq; ausonię semper cedentia retro
Quærenda:effigiem xanthi troiãq; uidetis.
Quã uestrę fecere manus:melioribus opto
Auspiciis:& quæ fuerint minus obuia graiis

SER. Cura.amor:ut ueneris instiſſima cura. Bis pg.oratoriũ est ut qd̃ supius Anchises infœlicitatis putauit:ut satis una supq; u.ex & captæ s.u.hoc nũc cõuertit in laudẽ. Bis.nã prius Hercules:nũc græci expugnarũt Tibi.uel uacat.ut Ci.Qui mihi ac/cũbates in cõuiuio. Aut dixit q̃a ipse hãc solã italiæ partẽ uisurus eẽt:& nõ quã fata æneæ ꝓmittũt. Ausoniæ.italiæ a rege ausono. Arripe.inuade:illic.n. ẽ sacrificaturus.Et nõ ἀνάκολουθον.ẽ. Nõ.n. premisit quãquam uicina sit.Pãdit apollo lauro lauini agrũ intelligit. Vade ait. bis hoc mõ repetit Verg. Nã cũ supra cõpellat dixerit mõ intulit ait.Itẽ in qn/to cũ ꝓmisserit.Fidam sic faĉ ad aurẽ.subiicit rursus & sese oñdat in armis:dic ait. O fœlix nati pie.laten ter oñdit mortẽ futurã.Nõ.n. dixit uitæ lõginqtate uel aduẽtu in italiã:sed nati pietate.q poterit exeq/as celebrare. Prouehor.s.sermõe.Digressu mœsta supmo ultimo:postq̃ eorũ despabat aspectũ. Pictu ratas.participiũ sine origine uerbi. Subtegmine.fil Subteg/lũ ẽ qd̃ inter stamen currit:qd̃ Persius tramã dixit men Mihi trama figuræ sit reliq̃.Nõ ergo ꝓ stamine po/ Trama nẽdũ ẽ.cũ stamẽ de auro eẽ nõ possit. Phrygiã.acu pictã:Nã hos artifex phrygiones appellamus secũ dũ Plautũ. Phrygiã.in q̃ sit patriæ memoria. Nec cedit hono.dat tãta mũera quãta merebaẽ Ascanius Nã ñ cedere honori ẽ eẽ parẽ meritis accipiẽtis.Tex tilibus.qd̃ munus decebat mulierẽ. Et hæc intelligimꝰ & alia ꝓs data.uel iure hereditario data æneæ & anchisæ ad se spectãt. Monumẽta.memoria & a mẽtis admõitiõe sũt dicta. Lõgũ amorẽ.& de ꝑte rito &.d futuro.ut cognoscas quatũ te uel amauerim uel amatura sim. Hectoreæ.hũit rõnẽ ꝑsõe cũ qua loq̃baẽ.q.d.auũculi tui. Sup.i.ualde.Valde uehemẽter & exꝑsse mihi es imago.quo sermõe ẽt Homerus utiẽ in simili significatiõe. Viuite s.mõ bñ optãtis ẽ nõ ut in buc.male dicẽtis:ut uiuite syluæ.i. pa

riter similiter ẽ & ualere. Terẽ.ualeãt q inter nos dissidiũ q̃runt. Videẽ autẽ melius dici ꝓ optatiuum quã ꝓ ĩpa

tiuũ:qa possũt optari non imperati ꝓspera uel aduersa.Ergo usurpat impatiuũ. Sua.q.d.dura & propria troia norũ:ut hac troiana tenus fuerit fortuna secuta. Peracta.parata. Cedẽtia retro.ut iã dãtẽ italiæ fugientis prẽ dimus oras. Vestræ manus.quod est dulcius. Minus obuia.i.quæ nullũ patiantur excidium.

DO. Nec cedit ho.duo notat ĩ chalamyde.Et ꝙ eẽt sibi solatio.qa eẽt de originalibus terris & ꝙ cõueniret ho nori Ascanii.nã digna fuit q̃ uteret. Tali ẽt dignus Ascanius q tãtã rẽ applicaret usibus suis.Sũt.n.qdã abiecti: q̃ utũt uestibus sibi nõ cõueniẽtibus:sũt rursus adeo excellẽtes:ut cũ suis uestibus dari honore cõtẽdãt. Lauda uit ãt solã chlamydẽ.Cætera generaliter dixit. Onerat:ut in heleno dixit stipatq carinis. Ille uir sprtis donat argẽtũ:arma uiri forti.Hæc mulier donat puero textilia.Ergo hũit rõnẽ ꝓsonarũ.Hæc ẽt duo genera munerum ponit.Chlamydẽ aurĩ sub tegmine uariatam:q̃ eẽt ex antiq̃s.ltẽ alia mũera q̃ nõ eẽnt tãti ptii:sed suis manibus Vñ cũ hæc offerret:dixit accipe.& hæc ꝓter Chlamidẽ & predicta:ut alterũ hẽret preciũ:alterũ amoris religio nẽ & dãtis affinis affectũ.Ergo si nõ ualẽt dona.ualeat ꝓsona andromaches tui auunculi uxoris. Lachrymis af.nõ poterat ab iis q & ciues & in se liberales eẽnt sine lachrymis discedere. Viuite f.fœliciter uiuere dicit ma nere ociosũ ĩ eodẽ loco & aduersa fortunæ ulterius nõ timere.sibi ãt oĩa cõtraria eẽ oñdit.Cedẽtia retro.ĩpositibi bilia dicit.sed ꝓ illa suũ tediũ expmit:q̃ tot ãnos laboriose piculosq nauigãs nõdũ uẽiebat quo puẽire cupiebat CHRI. Ecce ti.q̃si ĩ mãu hẽret. Chlamidẽ.puerili seruit ætati cũ dat purpura distictãs uestes ueluti si prætextã designet:& tũ natũ ad formidinẽ oñdit cũ prebeat chlamydẽ.ea.n.uestis milĩtarisẽ:ut Plau.& Terẽ.ostẽdunt Est ãt a græco uerbo chlæna.Vnde Home.de Vlyxe βĩ ἀλέσειν ἀποδὲ χλαίναν ἀμβάλε. Conjugis h.nõ solũ dixit ꝓp affinitatẽ:sed ꝓp formidinẽ:cuius illũ imitatorẽ eẽ cupiebat:unde alibi & pater æneas & auunculus ex citat hector. O mihi.locus ex Homero ẽ.est ãt exclamatio:cũ stupeat tãtã ĩ duobus pueris similitudinẽ.& etiã dolorẽ indicat:quẽ capiebat pro defuncto filio. Sup.pro superer scãm Pris.Nã & græci præpositionẽ ꝓ uer/ bo ponũt Vel sup.i.ualde.Oui.in fastis extulit & uelox ausa sup alta fenestra Se iacit audacẽ fecerat ipse timor

Sic oculos.imago ẽ.de qua alibi diximus:& unde gignit pathos:ltẽ repetitio & dissolutio q colores apti sunt cõmiserationi:ut Tenemus angitiæ uitrea te fuscinus unda: Te liqdi fleuere lacus. Viuite f.affectũ & ex affec ctu desideriũ suoꝝ exprimit:& ex fœlicitate illorũ auget suas calamitates:& tamẽ nulla mouet inuidia.Nã & forlices dixit.& melioribus opto auspiciis. Nos alia ex.pathos a despatione pueniẽdi. Quã ue.f.m.multo io cũdiora sũt q̃ ꝓ nos ipsos q̃ q̃ ꝓ alios cõficimus. Vñ ad consolãdã uenerem Sublimẽq feres ad sydera cœli Ma/ gnanimum æneam.

SER. Tyberim.a rege q ĩ eũ cecidit.Nã ante albula dicebant. Alii tyberinũ albanorũ regẽ in eũ cecidisse uolũt.alii dicũt quõdã syracusani uictores cœpisse magnã uim atheniẽsiũ:& eã cæsis mõtibus fecerunt addere munimẽta ciuitati tũc auctis muris etiã fossa intrinsecus facta ẽ q̃ flumine admisso repleta mũi tiorẽ reddidit urbẽ hãe fossã p iniuriã hostiũ factã tyberim ἄωστησ ὕβρεως appellarũt.Inde cũ siculi loca iuxta Romã occupassẽt.unde ẽ fines usq ad si/ canos:Albulã ad imaginẽ fossæ patriæ tybrim uoca rũt.De tybri uero syracusana fossa Theocritus mẽ minit. Gentiq meæ.& nõ sibi.Nã scit ascanio re gna deberi. Data mœnia:cernã cognataq urbes olim.quãdoq & ꝓ oĩa cernã subaudis. Sensus antẽ talis ẽ Si potero ad italiã peruenire & regna cõstitue re.& uidere & urbes & populos tibi cognatos.Nam æneas & Helẽus a Dardano originẽ ducũt. ergo hoc dicit qm̃ & ab uno originẽ ducimus:& iisdẽ casibus subiacuimus.Troiã utrãq.& quã tu fecisti:& ego fa cturus sum:iũgamus & faciamus unam.sed animis hoc ẽ fœdere & affectiõe:quoniã re uera eas natura iũgi nõ sinit.Sane quoniã occurrebat humanæ bre uitas.uitæ:bene subiunxit.Maneat nostros ea c.nep. Distinguendũ ãt populosq propinquos epiro & ex seq̃ntibus ostẽdit quomõ. Hesperia.i.qbus populis auctor est dardanus.Hesperia hoc ẽ ἐσ πέρσεν.Nam græce dixit & est de loco aduerbiũ Dardanus ἐσ πέ περσεν Figura.n.nõnũquã pulchra ẽ si elocutio ĩper fecta sit ut Cic.in uerrinis.Qui Verrẽ romulea non addit tribu. Proueimur p.Buthroto derelicto. Ce rũnia.promontoria epiri a crebris fulminibus ꝓpter altitudinẽ nominata. Breuissimus.nam medio no ctis spatio transitur. Optatæ t.semper.n.nauiganti bus optator. Sortiri r.per sortem diuisi ad officiũ remigãdi qs eẽt proreta:quis pedem teneret. Litto re.Nã ẽ & quoaqua alluit. Horis a.per horas decurrẽs.

Siquãdo tybrim uicinaq tybridis arua
Intrato gentiq meæ data mœnia cernam
Cognataq urbes olim populosq ꝓpinquos
Epiro hesperia:quibus idem dardanꝰ auctor
Atq idem casus unam faciemus utranq
Troiã animis:mãeãt nostros ea cura nepotes
Prouehimur pelago uicina tertaunia iuxta
Vnde iter italiam cursusq breuissimus undis
Sol ruit interea & montes umbrãt opaci
Sternimur optatæ gremio telluris ad undam
Sortiti remos:passimq in litrore sicco
Corpora curamus:fessos sopor irrigat artus
Necdũ orbem mediũ nox horis acta subibat
Haud segnis strato surgit palinurus & oẽs.
Explorat uentos:atq auribus aera captat
Sydera cuncta norat tacito labentia cœlo.
Arcturũ pluuiasq hyadas geminosq trionef
Armatumq auro circunspicit oriona
Postquã cuncta uidet cœlo constare sereno
Dat clarũ e puppi signũ nos castra mouemus
Tentamusq uiã:& uelorum pãdimus alas
Iãq rubescebat stellis aurora fugatis.
Cum procul obscuros colles:hũilẽq uidemꝰ

Auribus.qua.n.uenti ueniunt ea parte auris frigidi

or ẽ. Cuncta.nã in pronosticis legit nõ sufficere unũ ad explorãdã serenitatẽ. Tacito c.aut nocturno:p qđ taceẽ aut ipse tacitus.aut ad hoies rettulit.nã licet æternus sit axium sonus.nõ tñ audiẽ a nobis. Armatũq; auro cir. o.sic Luc.Ensi feri nimiũ fulget latus oriõis.Intueẽ:hæc non cernat: Nã oĩbus patẽt.sed ut explorat stellarũ uigorẽ:quo futura serenitas indicaẽ:In geor.nã neq; tũ stellis acies obtusa uideẽ.Nõ.n.q̃rit q̃si nõ orta:nã septẽtrio semp apparet. Cõstare:suppetere:luue.Quis ferat uxorẽ cui cõstẽt omnia. Clarũ s.faculã eleuauit.ut Flãmas cũ regia puppis extulit. Castra m.castra omnia loca sunt ubi milites steterint.Dicta ãt castra q̃si casta:uel q̃ illic castrareẽ libido:nã nũq̃ iis intereat mulier. Tẽtamus ui.i.naues producimus. Pãdimus alas.contos in tendimus. Humilemq; uidemus italiam.aut naturam oĩdit prouinciæ:ut Salu.italia plana ac mollis:aut rem physicam exprimit:Nam omne quod continet humilis est eo quod continetur. Aut quia procul uisentibus terra humilis semper uidetur:Luc.Et dubios cernit uanescere mõtes.

DO. In his uersibus nihil refert Donatus dignũ qđ scribatur:nisi q; ait non esse italiam humilem.sed quia etiã alta nauigantibus cum longe apparent uidentur humilia.

CHRI. Sortiti remos.in quos enim sortes ceciderant ii remos seruabant.Ostẽdit.n.diligẽtiã ducis:nam quãuis in terra descẽdissẽt:tñ custodes intra naues linq̃bãt:& q descenderãt ad undã.i.iuxta mare:in sicco corpora curabãt.Ipse ãt Palinurus & cura & diligẽtia maxia usus ẽ. Horis acta.lunæ & solis equos horæ:ut poetis placet administraut:Ouidius iungere equos titã uelocibus imperat horis. Notat.diligegtius considerat.

Italiã:italiã primus cõclamat achates.
Italiam læto socii clamore salutant
Tum pater anchises magnũ cratera corona
Induit:impleuitq; mero:diuosq; uocauit
Stans celsa in puppi.
Dii maris & terrę tempestatumq; potentes
Ferte uiam uento facilem:& spirate secundi
Crebrescũt optatæ auræ:portusq; patescit
Iam propior:tẽplũq; apparet in arce mineruę
Vela legunt socii:& proras ad littora torquẽt
Portus ab eoo fluctus curuatus in arcum
Obiectæ salsa spumant aspergine cautes
Ipse latet gemino dimittunt brachia muro
Turriti scopuli:refugitq; a littore templum
Quattuor hic primũ omẽ equos ĩ gramie ui
Tondentes cãpum late candore niuali. Cdi
Et pater anchises bellũ o terra hospita portas
Bello armãẽ equi bellum hæc armẽta minãẽ
Sed tamen ii dẽ olim curru succedere sueti
Quadrupedes:& fræna iuito concordia ferre
Spes ẽ pacis ait.tũ numina sancta precamur
Palladis armisonæ:quæ prima accepit ouãteſ
Et capita ante aras phrygio uelamus amictu
Præceptisq; heleni dederat quę maxima rite
Iunoni argiuę iussos adolemus honore
Haud mora:continuo perfectis ordie uotis
Cornua uelatarum obuertimus antennarum
Graiugenũq; domos suspectaq; linq̃mꝰ arua
Hinc sinus herculei:si uera est fama tarenti
Cernit attolit se diua lacinia contra

SER. Italiã.tautologia usus ẽ ad exprimẽdũ affectũ nauigãtiũ. Corona ind.usq; ad sũmũ impleuit aut re uera coronauit. Maris.p qđ nauigo. Terræ.ad quã uado. Tẽpestatũ.uentorũ:aurarũ:tẽpoꝝ serenitatis:ut Vnde hæc tã clara repẽte tẽpestas nam multa significat. Spiratæ.& ad uẽtũ ptinet & ad fauorẽ. Crebescũt.ostẽdit magnũ anchisæ meritũ.

Patescit.ꝑpinquãtibus:ut Angusti rarescũt claustra pelori. In arcũ.in arcus similitudinẽ:ut Excisũ euboicæ latus ingẽs rupis in antrũ.i.in antri similitudinẽ. Latet s.lõge intuẽti. nam late patet scdm Donatũ nõ stat uersus. Refugitq; a littore tẽ.nã.p cul intuẽtibus ĩ mari uideẽ & appropinquãtibus paulatim discedere. Vel qa sitũ ẽ in colle.q sensim crescit a littore:iõ dixit refugit. Primũ:aut q̃le nũq̃ uiderat ante.aut qa seq̃ẽ porcæ albæ omẽ. Vel ꝑmũ.i. primã partẽ cãpi. Cãdore.hoc ad uictoriæ omen habet ãt Anchises diuinãdi pitiã:unde Diuiniq; olim parẽtis.Hospita.usurpatũ ẽ.Nã q̃ in es exeũt cum mũia sũt:& fœmininũ in a amittũt. L.Hospes in extremis audiuit curia tectis.Sed Plautus cũ paup cõmune sit:ut Paupq; senatus & pauperq; domus nec nota porẽtũ mũera paupera tamẽ dixit. Armẽta armẽta dicũẽ q̃si armis apta.nã eq intersũt ꝑliis boues armãt ex coriis. Sed tñ.anacolutõ ẽ:nã quãq̃ ñ ꝑmisit. Spes p.ait latẽter posse uincere troiãos dicẽdo Curru succedere sueti. Palladis.post belli omẽ deã belli ꝑcatur:Sed & hoc tẽplum usum ad omen ptinet. Rite.secũdũ ritũ:unde sequitur perfectis ordine notis. Argiuæ.i.magnæ. Haud m.co.unũ uacat. Graiugenũ.ut troiugẽas.sacroꝝ ãt tñ cã hac tetigit calabriã ubi dicitur Palladiũ a Diomede accepisse uel ab Vlixẽ.nã ambo rapuerũt.Herculei de ficiẽte populo lacõibus,ꝑpter assiduũ cũ atheniẽsibus bellũ iusserũt ut uirginines uulgo ꝑstarẽt. Hinc incerta nata soboles cũ sibi & patriæ eẽt opprobrio nã pthẽiatæ appellabãtur accepto duce Phalãto octauo ab Hercule nauigãtes ad breuæ calabriæ oppidũ deuenerũt.qđ Taras Neptũni filius fabricauerat id auxerũt.sed ꝑsco nomine Tarẽtũ appellarũt.Bene g̃ herculei tarẽti si uera ẽ fama quod taras cõdiderat.& auxerat Phalãto.Attolit.qa propinquãtibo aut recedere mõtes uideẽ aut surgere. Lacinia.templũ iunonis laciniæ a rege cõditore. ut qbusdã placet dicitur. Vel fecũdũ alios latrõe Lacinio quẽ illic Hercules interemit:& in hoc expiato loco templum iunoni condidit:

DO. Crebrescũt s.apparet petitiõis fructus.Ferre uiã s.ꝑbete facilẽ uiam. In arce.ĩ altitudine. Legũt uer

bū nautis familiare: nā funes & uela cū colligūt: uel aliq̄ loca cū trāseūt: legere appellāt. Aure naturaliter dix Aura. n. nascit cū primū exorit lux quā supra induxit nascētē. Pōtus ab oriēte q̄ fluctibus portus ifestari pote rat: magnas natura obiecit cautes. Ergo latet portus: qa fluctus illū repire neq̄unt. Cautes āt sūt in formam bra chiorū. Refugit. Cōstitutis ī portu nō apparet tēplū: qa obstāt scopuli. Hic pmū. hōesta elocutio pascētes cā pū & nō pascētes herbas in cāpo: & cū dicit qbus herbis pascerēt: oñdit sola gramina illic fuisse. Cādore ni. oñ dit & equos & niueos & cōstitutos in magna uberitate. Bello ar. e. nō qa equo troia pierit: ut quidā ridicule di cūt: sed doctrina sua equos oñdere bella dixit. Palladis armisonæ. ad alia signa belli accedit tēplū armatæ Pal ladis. quā merito orat ut pspū faceret siqd aduersi īmineret. & ouātes dimitterat quos ouātes accepāt. Aīt aras ut ostēdit pter pces ēt mūera fuisse. Dicit aras fuisse ī naui: q̄ nō erāt. ut demōstrat arā dici posse ubicūq; sacrificat CHRI. Stās cel. nā altior ps nauis ē. Spumāt. spuma in aq̄. Quattuor diximꝰ nūer parē inforlitē esse unde fuit Quater ipō in limine portæ substitit. ergo portēdū picula cædes & labores circa bella futuros. Vel qa exitus ipse fœlix fuit troiāis dixit q̄ttuor respiciēs omē ī equis tm̄ & nō i numero. sed p nūerū expressit q̄drigas. Quod āt q̄drigæ fuissēt: indicat cū dicit sed tū idē olī curru succedere sueti. Cōcordia. qbꝰ cōcordes eq reddūt ab esse ctu: ut dicit mors pallida. Ouātes. lætos. Cæterū ouatio & ipsa honor ē premiūq; uirtutis: q̄d uictoribꝰ duci bus exhibebāt: Minor tamē q̄ triūphus. Sed de triūpho & de ouatiōe iā diximꝰ. Herculei. fūt q dicāt p cū lace demonii iā. x. annos in messenioꝝ obsidiōe occupati fuissēt: & uiderēt domi plē deficere: remiserūt spartā eos iu uenes q ad bellū nō iurati uenerāt ut opam liberis cū spartāis uirginibus pmiscue darēt & reliq̄ ut narrat Ser uius: Antiochus aūt de huius urbis origine sic scribit. Quod cōflato inter lacedæmōios ac messenios bello q la cedæmōiorū in illud uocati nō sunt p seruis hēbant: quos elotes nominabant: & quicūq; ea durante militia nati sūt infames ignobilesq; putabant: Quapp oēs ii duce Phalanto in populares cōiurarūt ut illos pderēt: sed pate factis insidiis cū Phalanthus oraculū tale ab Apolline accepisset Satyreū. & pingue populū tibi trado tarēti cū suis profectus tarētū uenit. Incolebant ea loca cretēses qui post loetū Minois in camicis apud cocalū huc nauiga rāt. Et regionē oēm lapygiā a lapyge Mīois & cretēsis mulieris filio appellarūt: Tarētū āt a Taréto heroe quo dā dixerūt. At Ephorus scribit Messenios regē lacedæmōiorū. Teleclū illuc sacrorū cā, pfectū interemisse. Lace dæmōios āt iuratos nūquā nisi urbe capta, discessuros messeniā obsedisse: & cū iā ānꝰ decimꝰ eēt admōiti ab uxo ribꝰ prolē deficere: eos remiserūt q̄ qa pueri uenerāt: iniurati erant: iusserūtq; ut passim cū uirginibus coiret & q inde nati fūt pthēiæ noībant. Decimo nono ānō expugnata messena spartāi domū reuersi ī nullo honore qui iu sto matrimonio nō eēnt nati habebāt. Ac mox in cōiuratiōe cōtra se dephēsos ad nouas sedes inquirēdas emise rūt. At ptheniæ achinos cōtra barbaros bellātes iuēere: & in partē piculorū assūpti tarētū cōdiderūt. Hæc apd Dionȳ halicarnasæū inuenies. Fuerūt aliqñ maxīe tarētinorū opes. nā & classe maxīa insignes fuerūt. & pe ditū. xxx. milia: eq̄tū tria milia: & ductores equitū mile in expeditiōe miserūt. Pollebant disciplina pythagorica & Architam cīuem habuerunt.

Caulon SER. Caulōis. caulō ē mōs calabriæ: ut Hora. & amicus caulō fertilis baccho: in qno oppidū fuit: q̄d īcām Hyginū: qui scripsit de situ urbiū italicarꝝ: olī nō ā. Naufragū scyl. piculosū nauibus. Dictū syl laceū uel a tractu uel a piculi similitudīe: nā inde scyl la lōge ē. Et ge. in. p. uidet delatus primo ad fretum post ad ætnā reuersus. Fractaq; nimias, ut fractor sonitus imitata tubarꝝ. Aestu mi. ha. describit loca charybdi uicina: quā eē credit ex piculi magnitudi ne. Saxa hor. c. rettulit se ad historiā: Nā p scylla dicit horrēda saxa. Eripite: de piculis. deest uos. Leuas un. de ionio uenientibus: aliter non procedit. Cuncta cohors. quia supius dixit Nos castra mo uemus. Ad ma. mos. poetica hypbole. Scopuli cla. de historia: ut supra diximus: hoc traxit. Vnde. n. illīsæ cōcauis saxis canū imitant latratus. Elisam excusam: ut Elisos oculos & siccū sanguine guttur. Rorantia rastra. pro irrorata. i. q̄ irrorabantur. a q̄ si gnificatiōe nō ē apud latinos pticipiū. Sane hypbo le ē. Vētus cū s. uētorū. n. mutationē necesse ē fieri uel oriēte die: uel occidēte. Ignariq; uiæ cyclopum al. o. ut Seruatū ex undis strophadum me littora pri mū accipiāt: similis. n. ē sonus. Cyclopū. clo hēt ac cētū: quia latina declinatio ē. In accusatiuo quia græ ce posuit cyclopas: cy hēt accētū sic cyclopes clo ha bebit. Tonat ætna ruinis. cā huius incēdii secūdum Ver. ætne ē hæc. Sūt terræ desudantes sulphur: ut pe ne totus tractus campaniæ. ubi est Veseuus & Gau rus mōtes: q̄d iudicat aquarū odor, calētiū. Itē noui mus ex aquæ motu uentum creari. Esse etiam conca

Gauloniſq; arces: & naufragum ſcyllaceum
Tum procul e fluctu trinacria cernimur ætna
Et gemitum ingentem pelagi pulſataq; ſaxa.
Audimus longe: fracta ſq; ad littora uoces
Exultantq; uada: atq; æſtu miſcentē harenæ
Et pater anchiſes nimirū hęc illa charybdis
Hos helenꝰ ſcopulos: hæc ſaxa horrēda cāe
Eripite o ſocii: pariterq; inſurgite remis (bat
Haud minus ac iuſſu faciūt: primuſq; rudētē
Contorſit leuas proram palinurus ad undas
Leuā cūcta cohors remis uentiſq; petiuit
Tollimur in cœlum curuato gurgite: & iidē
Subducta ad manes imos deſcēdimꝰ unda
Ter ſcopuli clamorem inter caua ſaxa dedere
Ter ſpumam eliſam & rorātia uidimꝰ aſtra
Interea feſſos uentus cum ſole reliquit
Ignariq; uiæ cyclopum allabimur oris
Portus ab acceſſu uentorū immotus, & ingēs
Ipſe ſed horrificis iuxta ſonat ętna ruinis
Interdūq; atram ꝓrumpit ad æthera nubem
Turbine fumātem piceo & candente fauilla

Attolitq; globos flãmarũ: & ſydera lãbit
Interdum ſcopulos auulſaq; uiſcera mõtis
Erigit eructãs: liquefactaq; ſaxa ſub auras
Cum gemitu glomerat: fũdoq; exeſtuat imo
Fama eſt enceladi ſemuſtũ fulmine corpus
Vrgeri mole hac ingentemq; inſupẽr ętnam

uas terras ætnam cõſtat: & ab ea parte qua eurus uel africus flãt hẽre ſpelũcas & plenas ſulphuris. & uſq; ad mare deductas. Hæ ſpelũcæ recipiẽtes ĩ ſe fluctus uẽtũ creãt: q agitatus ignem gignit ex ſulphure Vnde ẽ qđ uidẽt incẽdiũ. hoc ãt ẽ uerum illa cõprobat rõ. qa & aliis flantibꝫ uẽtis nihil ex ſe emittit. & ꝑ mõ flãtũ euri uel africi interdum fumũ interdũ fauillas. nõnũq; uomit incendia: qđ & hoc loco oſtendit Nã effectũ indicãs ſuppmit cãs. Prorũpit nubẽ poetica deſcriptio: nã nõ dicimus prorũpo illã rem.

Cãdẽte ſ. ſcintillis. & ẽ bona phiphraſis: Nã fauilla ẽ ſcintilla ab igne deſerta. Viſcera. i. ptes. ſic dixit ut oſſa terræ dicimus. Eructãs: Ci. Eructãs ſermõibus ſuis cædẽ bonoꝝ. Hora. uſurpauit hic dũ ſublimis uerſus ructaẽ. Liq̃facta putrida decocta in modũ calcis. Imo ab imo & reddit cãm latẽter. Inde. u. uẽtus ex aqua natus erũpit. Fama ẽ. excuſat fabulã dicturus: nã ſi in phlægra loco theſſaliæ pugnarũt gigãtes quomõ Enceladus ĩ ſicilia. Othus in creta ſecũdũ Salu. uñ othii cãpi dñr Typhœus ĩ cãpãia: ut Inarme iouis ĩpiis impoſita typhœo ſed Var. dicit in diluuio aliquos cõfugiſſe in mõtes q bello poſtea laceſſiti ab iis q de aliis ueniebãt mõtibus: facile ex locis ſupioribus uicerũt: Inde fictum ẽ ut dii ſupiores dicerent. Inferiores uero terrigenæ. Et qa de humilimis ad ſũma reptabãt: dicti ſũt pro pedibus hũiſſe ſerpẽtes. Semuſtũ. pro ſemiuſtũ. ſic ãt ponitur ueluti ſemianimis ſit Encelladus. unde eſt Motat latus: & ẽ q̃ſi ex fulmine natum ſit incendium.

DO. Socios: nã in cõmune ubi periculum eſt: omnibus laborandum eſt. Fama eſt. recte inducit ænean in iis quæ fabuloſa erant dicentem Fama eſt: ne ſe auctorem rerum impoſsibilium faciat.

CHRI. Caulõis. mõs ẽ: ut dicit ſeruius: ſed ut urbs ẽ caulõia poſt ſagrã fluuiũ teſte Stra. q ꝑus aulõia dicta eſt q̃ſi uallõia a uicina cõualle denominata. Hãc achiui cõdidiſſe idẽ Stra. auctor ẽ. Addit ẽt ſuo tpe uacuã fuiſſe. q n. eã habitabãt e ſicilia a barbaris ejecti illã ædificauere coloniã. Scyllaceũ. ſcribit idẽ poſt cauloniã ſcylletium ſyll
eẽ athẽienſiũ coloniã. qui Mneſtei comites fuere: ſed ſuo tpe ſcyllaceũ uocari ſcribit. Aetna. mõs in media ſici Aet
lia ẽ: & cũ ſublimis plurimũ ſit: e celſo culmine globos olim ignis emittebat. Noſtro uero tpẽ deficiente fortaſſe ſubterraneo ſulphure fumos ſolũ emittit. loca ſuperiora: ut ſcri. Stra. nuda cineroſaq; ſũt. & per hyemẽ niuibus operta. Inferiora uero aquis arboribuſq; amœna. Ipſa uero mõtis cacumina multas recipiũt mutatiões ueſcentibus incendiis: nunc quidẽ unũ in craterẽ collabẽte ignẽ nũc diuiſo eſtluẽte. Nũc igniti emittũt riui: nõ flãmæ ſumoſæ ue fuligenes. Nũc ardẽtes exhalat lapides. Nã neceſſe ẽ meatus ſubterraneos cũ iis accedẽtibus pariter ua riari. Horrificis iuxta ſonat ætna ruinis. In hoc loco Macro. mẽtẽ ſuã quã multis in locis diſſimulauerat tandem aperuit. Verg. n. alioquin ægregius & multiplici ac uaria doctrina inſignis. ſed dum Homerũ marõi longe tentat ꝓponere nimis. ni fallor: inuide poetæ noſtro detrahit: ſed de aliis alio fortaſſe in loco dicemus. Interĩ uideamus quod in ætnæ deſcriptiõe Ver. obiiciat. Primo. n. a pindaro hũc locũ ſumpſiſſe demõſtrat. nã ẽ in hoc nimis curioſus ut nihil unq̃ a ſcriptore ullo ſiue græcus is fuerit ſiue latinus. in ſuũ opus tranſtulerit. quin ille ſtatim ſecũ furti agat. quãq̃ hæc admiratione potius excitant q̃ excuſatione reqrãt. Sed redeo ad ætnã ubi Pindarũ extollit qui tãquã ueritati obſecutus dixerit interdiu fumare ætnã: noctu flãmigare: ueluti natura edicto ſuo ætnã prohibuerit: aut in luce ignẽ: aut in tenebris fumũ euomere. Reprehẽdis ergo Pindarũ. Immo laudo. qui cũ utrũq; utroq; tẽpore euomi nõ neget: tñ & fumũ diei et ignẽ nocti dedit qñ neq; flãmæ interdiu multũ appãrẽt. & fumus difficile nocturno tẽpore dinoſcit. Cõſulit ergo uiſibus noſtris Pindarus. At maro naturam exeq̃s qđ ſæpe eodẽ tẽpore fit: ipſe quoq; ſimul ponit. Nam raro ſine fumo flammæ exeunt: Sed ita alternatim ut modo exuperet fumus modo uincant flammæ. Non ergo confundit tempora: ſed q̃ ſimul fiunt ſimul enarrat. Neq; abſonũ eſt appellare dẽſiſſimũ fumũ. & in alta ſurgẽtẽ atrã nubẽ ꝑſertim cũ illã fumantẽ appellet: & ut fumi illam cõtortam & nigram reuolutionẽ exprimat: addidit Turbine piceo. Nec eſt inenarrabile q; nubẽ atram fumare dixit turbine piceo: & fauilla candẽte. Quis. n. nõ uidit uel ſepiſſimæ ſpiſſũ atrũq; fumũ ita e fornace ab igne pelli ut illi nigredini admixtæ ſint plurimæ ſcintille: Ipſe. n. hoc loco fauillam pro ſcintilla poſuit. propterea q; candentẽ dixit a cãdore ignis. Ad id ei qđ dicit omniũ q̃ mõſtra ſũt mõſtruoſiſſimũ eſſe qđ Maro ait ſcopulos eructari & erigi: eoſdemq; ipſos ſtatim liq̃fieri. Neque uſquã a pindaro ſcriptũ. Primũ ita reſpõdeo ſi uidere q̃ rõne uteꝫ Maro aliq̃d ſcribere quod nõ ſcripſerit Pindarus ꝑſertim cũ poetarũ ſit de magnis maiora loqui & multa ſupra fidẽ proferre & ueris ficta ſæpe addere. Deinde obſecro quid hoc tam abſonum eſt an quod dicit ſcopulos auulſaſque uiſcera mõtis erigit. At hoc ab ipſa natura fit: ut ex hũore & calore in arcto concluſis is uentus gignatur: ut maximas molles ui pellat. quod uideri licet in lapidibus qui eadem cauſa maximo impetu e boardis pellũt: ſed ſit aliquod fictum: non ne licet poetæ fingere. cum ſi figmentũ a poeta remoueris iam ipſe poeta nõ erit. Sed uideamus quã contra naturam hæc ſint. Emittit nonnunquam fumum in ſimilitudinem nubis: q ueluti turbo circunuoluatur: & cui ſcintillæ admixtæ ſint. Nam fauilla candens hoc exꝑmit. Et interdum accendit locus. ut globi flammarum ad cœlum extollantur. Quis hic error eſt. An quia fumus interdiu flammæ noctu ſolum emittant. Ridiculum eſt hoc credere: cum utraque hæc utroque tempore accidere poſſint quãuis fumus interdiu flamma uero noctu melius conſpiciat. Nõnũquam uero preter fumum flammamque etiam ingentia ſaxa abiduo igne liquefacta eo uento qui in auguſtis cauernarum calore in humorem agente conficitur maximo ĩpetu contorqueri. Quæ qui dem omnia ſiquis extra naturæ uim poſita eſſe putauerit is fortaſſe naturam recte non tenet. Glõmerat. qnaſi rotat per aerem. Cum gemitu. cum ſonitu: illo maximo qui ex anguſtiis cauernæ ita puenit. ut is qui ex cauo boardarum exoriẽ. Nam & Stra. non poeta ſed hiſtoricus de ætna ait. Nunc igniti emittuntur rui. Nũc flammæ fumoſæ ue fuligenes. Nunc ardentes exhalat lapides. Quid ergo miſum ſi Verg. hæc omnia exaggerat: & quo

poetarum propriũ ẽ uerborũ ſtrepitu grãdiora facit. Fũdoq; ex imo. uaſi ponit cãm efficiãtẽ. unde hæc adb exteriora proueniãt. In q̃ qdẽ deſcriptiõe & doctriuã ſimul & ingeniũ poetæ qs ſũma admiratiõe dignũ nõ puta it

Fama ẽ en. fabula hæc a Cice. optime interptaẽ. Nihil. n. apud ẽ cõtra deos gigantes pugnare q̃ hoĩes naturære pugnare. Nã cũ noſtro ingenio uolumus ipſũ deũ & res altas ſpeculari cum paulo quodãmõ altius erecti ſumus abipſo fulminamur. nam recte apud noſtros monemur quod ſcrutator maieſtatis reiicietur a deo.

SER. Caminis. græcũ eſt. latine fornax. Morat freq̃nter monet: nã ſi mutas dixeris: das refectionem labori. Noctẽ. melius p accuſatiuũ dixit: Videmus uel mẽte uel oculis. Aethra. ſplẽdorẽ ætheris. ſãe Home. ætherẽ & aerẽ coĩs generis poſuit. ergo põt eẽ æthra pro æthere. Intẽpeſta. media hoc ẽ nimiũ obſcura. Intẽpeſta ẽ dicta mox media: inactuoſa carens actibus: p quos tpa cognoſcimus. ait. n. Lucre. tps nõ intelligi niſi p actus hũanos. Mediũ ãt noctis tps caret arctu. Ergo intẽpeſta inactuoſa q̃ſi ſine tpe hoc ẽ ſine actu: p quẽ dinoſcit tps Vñ ẽ itempeſtiue ueniſti. i. ἀκρῐ́ρώσ. Ergo intẽpeſta dicit qa caret tpe

Aethra

Impolitam ruptis flãmam expirare caminis:
Et feſſũ quotiens morat latus intremere oẽm
Murmure trinacriã: & cœlũ ſubtexere fumo
Noctem illam tecti i ſyluis immania mõſtra.
Perferimus: nec quæ ſonitũ det cauſa uidem⁹
Nã neq; erãt aſtrorũ ignes: nec lucid⁹ æthra
Sydera polus: obſcuro ſed nubila cælo
Et lunam in nimbo nox intempeſta tenebat

Auora polo d. u. Hyſterõ pterõ i ſenſu. Aſi enim aurora ẽ q̃ dies. Forma. bene dixit formã & nõ hominẽ. Illuuies: ſordes. Cõſertũ ſpinis. ligatum ſpinis. Hinc Teren. Video quẽdã ſentũ. Graius. habet. n. unaquæq; gens inceſſum & uocẽ propriã. Ad troiã. aut ex cõfeſſiõe ſubſeq̃nti hoc dicit. Aut græcũ eẽ cognoſcit ex trepidatione. ut Terẽ. Neſcio qd peccati portet hæc purgatio. Præceps. ſine reſpectu ſalutis. Teſtor. obteſtor. Spirabile. uitale quo ſpiramus. Cicero uero in libro de natura deorum ſpiritabile dixit. Quaſcũq; cõparatiõe eorũ q̃ fugit non cogitat quo eat. Hoc ſat erit. uitaſſe cyclopas. Et

Spira le

Poſtera iãq; dies primo ſurgebat coo:
Humentẽq; aurora polo dimouerat umbrã.
Cum ſubito e ſiluis macie confecta ſuprema
Ignoti noua forma uiri miſerandaq; cultu
Procedit: ſuplexq; manus ad littora tendit
Reſpicimus dira illuuies: immiſſaq; barba
Conſertum tegimen ſpinis: ac cætera graius.
Et quondam patriis ad troiam miſſus i armis
Iſq; ubi dardanios habitus: & troia uidit
Arma procul paulum aſpectu cõteritus hęſit
Cõtinuitq; gradũ: mox ſeſe ad littora præceps
Cum fletu precibuſq; tulit: p ſydera teſtor
Per ſuperos. atq; hoc cœli ſpirabile numen
Tollite me teucri quaſcũq; adducite terras
Hoc ſat erit ſcio ne danais e claſſibus unum
Et bello illiacos fateor petiiſſe penates
Pro quo ſi ſcelleris tanta eſt iniuria noſtri
Spargite me fluctus uaſtoque ĩmergite põto
Si pereo manibus hominũ: periiſſe iuuabit
Dixerat & gẽua ãplexus genibuſque uoluãt
Hærebat. qui ſit fari. quo ſanguine cretus:
Hortamur. quæ deinde agitet fortuna fateri
Ipſe pater dextrã ãchiſes haud multa morat⁹
Dat iuuẽi. atq; nium preſenti pignore firmat
Ille hæc depoſita tandem formidine fatur
Sum patria ex ithacea comes infœlicis ulyxi
Nomĩe acheměides. troiã genitorẽ adamaſco.

Fateri

Et claſſibus ex equitibus: ut & ortinæ claſſes. Petiiſſe. cã metri addidit ſyllabam: ut nos abiiſſe rati & uẽto piiſſe mycenas. Tanta ut non poſſit fortũæ pñtis qualitate moliri. Spargente hoc eſt dilacerate: & noua brenitate uſus eſt. Hominum ma: obliq; loqtur. Vult. n. oñdere hãc hoĩs non eẽ crudelitatem

Genua. phiſici genua miſericordiæ cõſecrata uolũt: ut aures Memoriæ. Frõtẽ genio. Dextrã fidei.

Quis. cuius filius nã ſe græcũ iã dixerat: & ipſe ſic reſpõdet. Agitet fortuna. hortantur fateri q̃ eum fortuna uexit. ut agitata numina troiæ. Haud multa moratus. nimiæ benignitatis ẽ nõ aſpectare plurimas preces. Præſenti p. manuũ cõiũctione quaſi mãcamicitia. ut iungimus hoſpitio dextras. ac tecta ſubimus. Sum patria ex ithaca. circunſtãtias oẽs exequit loco: pſõe tẽporũ. Iuſo licis q̃rit fauorem uitupatiõe eius: quem ſcit odio eſſe troianis.

DO. Ignoti noua fi. nõ ĩdem ignoti & noua forma Nã noua forma pertinet ad id quod infra de cultu & eius ſordibus dicentur. Ignoti ãt quem reuera neſciſſẽt. Reſpicimus. quia non audiebat uox rogantis

Immiſſa. ultra modũ grãdis. Conſertum. cõcinatũ ſpinis. nõ. n. rextũ erat ſpinis fruſtra pannorũ continẽtibus conſertũ illius fuerat tegmẽ. Ad troiã gratũ troiãis q; talẽ uiderent inimicũ. Mox. ubi metũ uicit neceſſitas. Per ſydera teſtor. cũ procul eſſet ſe geſtu ſupplicem exhibuit: mox propinquus factus preces adhibuit ad lachrymas. Confitetur originem: ut miſericordiam captet. Spargite. in partes. ſ. diuiſim: quod ne fieret crudelitas facti deſcripta eſt. Si pereo. oſtendit male uiuere. Nam ſi pereo dixit & non cum periero. Et genua amp. i. ad preces adhibet obſequium coporis. Fari. fari & fateri differunt. Nam fari eſt ſimpliciter aliquid referre. Fateri autem eſt ex neceſſitate quæ ſecreto contingunt publicare.

Fari

CHRI. Subtexere. recte: nam fumus ex parte inferiori ſeſe opponebat cœlo. Noua forma. inaudita. incognita. & qualem nunquam uideamus non ergo uir eſſe apparebat: quia forma adeo degenerauerat. a forma hu.

mana:ut uix tenue uestigiũ in ea relictũ hoīs eēt. Ignoti.mluti exponũt ignobilis:ut ea miseria cõfectus eēt ut nõ nisi ignobilis appareret:sed uerius ignoti pro ignoscibilis:ut alibi aut illaudati nescit busiridis aras.p illaudabilis.Discesserat.n.adeo a forma hũana:ut uix hõ eē agnoscerē. Conterritus hæsit.primo exhorruit troianos:deinde cum considẽraret quanta in miseria auersarē:statuit præstare sibi manifestissimis hostibus se credere q̃ apud mõstra uiuere. Tollite me.ueluti nõ deprecet seruitutẽ:nec quauis duram sortem perpeti nõ recusset deniq; mori apud hoīes malit quã ita apud feras degere.Qualis ergo uita sibi erat:cum ut illam fugiat ita auide mortẽ petat. Spargite.cõcessio ẽ per quã etiã apud crudelissimos homines misericordiã captare possit: Nam caute dicit eam mortem quæ cum ipsi eam sæpe timuerint.possit facile illos ad misericordiã flectere.Nã nõ temere eo supplicio alios afficimus:quod nobis diu horrori fuerit / Vtiq; itaq; insinuatione.ut non antea ad ueniæ petitionem descendat.q̃ huiusce modi promissione animos hostium mitigauerit. Sum patria ex ithaca. quæ tam molliat. Infœlicis.hoc dicto gratificatur iis qui illum oderant. Paupere.non ergo uoluntaria aut troianorum odio:sed urgente necessitate suscepta eius militia fuit

Paupere: mansissetq; utinã fortuna ꝓfectus
Hic me dum trepidi crudelia limina linquunt
Immemores socii uasto cyclopis in antro
Deseruere_domus sanie dapibusq; cruentis
Intus opaca ingens ipse arduus altaq; pulsat.
Sydera:dii talem terris auertite pestem
Nec uisu facilis :nec dictu affabilis ulli
Visceribus miserorũ:& sanguine uescit atro.
Vidi egomet duo de nũero cũ corpa nostro
Prensa manu magna medio resupinus in ãtro
Frangeret ad saxum:sanieq; aspersa natarent
Limina.uidi atro cum membra fluentia tabo
Mãderet:& trepidi temerent sub dẽtib9 art9
Haud impune quidẽ nec talia passus ulyxes
Oblitus ue sui ẽ ithacus :discrimine tanto
Nã simul expletus dapibus uinoq; sepultus
Ceruicem inflexam posuit.iacuitq; per antrũ
Immensum saniem eructans:& frusta cruẽto
Per somnũ cõmixta mero:nos magna precari
Numina sortitiq; uices una undiq; circum
Fundimur:& telo lumen terebramus acuto
Ingens quod torua solum sub frõte latebãt
Argolici clypei aut phœbeæ lampadis instar
Et tandem læti sociorum ulciscimur umbras
Sed fugite o miseri fugite.atq; ad littore funẽ
Rumpite.
Nam quali quãtusq; cauo polyphem9 i ãtro
Lanigeras claudit pecudes atq; ubera pressat
Centũ alii curua hæc habitãt ad littora uulgo
Infandi cyclopes:& altis mõtibus errant
Tertia iam lunæ se cornua lumine complent
Cum uitam in syluis inter deserta ferarꝝ ꝯpas
Lustra domosq; traho uastosq; ab rupe cyclo
Prospicio.sonitũq; pedũ uocemq; tremisco
Victum infœlicẽ bacchas:lapidosaque corna

SER. Paupere.paupertas.n:apud antiquos militiæ cã fuit:ut de Sinone diximus.utiq; uenali statu ꝓ excusationem. Trepidi.ergo ꝓp timorem & nõ ꝓp contemptum & causam timoris ostendit fuisse Polyphemi descriptionẽ. Nec uisu sa.nã ẽt aspectu ferit formidinẽ. Nec dictu affabilis ulli.sermone nõ explicabilis:& mire exaggerauit post descriptionem. Viscera

Viscera

Visceribus.uiscera proprie canes sunt. Atro.hoc est sanie. Duo.Homerus dicit quattuor:qui etiam scribit æneam prius q̃ ulyxem ad siciliam uenisse.ergo uel discentit:uel dicit duos uidisse:sed quot occiderit nescio. Resupinus:magnitudo uirtutis ostẽdit

Expersa.madefacta.Si autem aspersa dicat.tapinosis & hyperbole iũgentur. Tepidi.q.d.adhuc uiui & non trepidi.ne sit iteratio. Vlyxes.solo nomine emphasim fecit:unde est Oblitus ue sui est.

Ithacus.ithacensis. Sepultus.stratus iacuit. immẽsum.ad Polyphemi magnitudinẽ refertur: quasi toto antro iacuerit. ° Circũfũdimur.secundum Homerum:qui dicit alios eum tenuisse alios cæcasse oculũ acuto fuste & obusto.Nã secũdũ istũ sensum multi terebramus accipiunt alii terebramus legũt.Illud primum sequitur uerba Homeri Telo autẽ acuto põt & simpliciter accipi. Solum sub frõte la.Multi Polyphemu dicunt unum habuisse oculum:alii duos: alii tres:sed totum fabulosum ẽ. Nam hic uir prudentissimus fuit:& ob hoc oculum in capite habuisse dicit̃.i.iuxta cerebrum qui prudentia plus uidebat Verum Vlyxes eum prudentia superauit & ob hoc eum fingit̃ obcæcasse. Latebat.dormientis est.nam male sentit Donatus dicens:Late patebat.quia contra metrum est. Aut latebat corporis comparatione. sed prior sensus absolutus est. Argolici clypeĩ & phœbeæ lãp.ĩ. Vnũ magnitudĩs ẽ.aliud splẽdoris. phœbeæ:& a luna & a sole esse potest. Fugite.nam &si hic cæcus sĩ plures alii assunt Miseri.aut blandientis est ut in terentio O misera.aut miseri quia ad cyclopas sint delati. Qualis ad mores. Quantus ad corpus. Curua hæc habitant ad littora uulgo. ne tantum in montibus esse putent̃. Vulgo.passim

Tertia iam lune .bene in desertis locis ex lunæ ratione colligit tempora. Se complent.quia non eȳ se lumen habent sed a sole accipiunt. Lustra cubilia:hinc lupanaria etiam lustra dicunt̃:ubi habitant lupæ.idest meretrices dictæ ab obscœnitatis & odoris similitudine.Baccas.generale est nomen fructus arborum agrestum. Corna hæc cornus arbor ipsa est:hoc cornum fructus. Cornus

Cornũ

DO. Oblitus ut sui.omnes nos uehementer turbati sumus.Solus Vlyxes natura callidus & usu & ingenio instructus tantæ crudelitatis uisu deterrtus nõ

est nec est oblitus sui. ideſt non perdit suam industri
am. Nam simul expletus. omnia signa ponit bel/
luæ occasionem ad cædem præbentis. Dederat au/
tē cōsiliū Vlyxes ut unicū illi oculū excæcarent: sed
hoc piculosū fuit quāuis dormiret sepultus. Ergo p̄
cati sūt numina. & qm̄ nō idē piculū erat oībus: uarias corp is ptes tenentibus eas inter se fortiti sunt.

Dāt rami: & uulsis pascunt radicibus herbæ
Oia collustrās hāc primum ad littora classē
Conspexi uenientem: huic me quæcūq; fuisset

CHRI. Paupe. pauper a paruo dicit. Ergo habet: sed parum. Mēdicus āt minus q̄ dicis habet. ergo nihil.

Pauper mēdicus

Māsisset: ex præsenti miseria pauperratem quā calamitatē putabat: nūc putat fœlicitatē. Trepidi. non ergo me neglexerint: aut oderint. sed quia sibi timerēt: me relinquerūt. Eadē excusationē utit. Sinon: cū dicit & q̄ si/
bi. q̄sq; timebat unius in miseri exitium cōuersa tulere. Vlyxes ex lotophagis in siciliam delatus in eā partem ue
nit tibi duo fratres erāt Cyclops: et Lestrigon quī inhumane eū exciperūt: & ni fuisset filiorū benignitas cū sociis
Vlyxes Cyclopis. cyclopes unicū oculum in fronte circularem habuisse ferunt. Vnde cyclopes a græco uerbo
nomē habuerūt. Quapp & latini Oratiū illū: q romam abscisо pōte sublicio ab etruscis defendit quoniā altero
oculo caret cum cyclopem appellare uellent: ex linguæ inscitia p̄ cyclope coclitem dixerunt. Nā eadē īscitia pyr
rhū & byrrhum dixerūt. Domus sanie. color rhetoricus demōstratio ē. n. demonstratio cum ita uerbis res ex
primit ut geri negocium & res aſſi oculos eē uideat. Dii talem terris a. p. exclamatio est quæ habet pathos: ut qd
nō mortalia pectora cogis Auri sacra fames. & Dii talia grais instaurate pio si pœnas ore reposco. Fit aliquando
ex pſona poetæ: ut Mantua ue misere nimiū uicinia cremonæ. & infœlix utcūq; furāt ea fata minores. Dicit græ
cc Ecphonesis. Nec uisu facilis. quid ergo immanius sine aspectus qdem eius sustineri poteras. Nec dictu afla
bilis ulli admirationē in mētibus auditorum relinqmus cum ostendimus rem ob magnitudinē dictis exæquari
non posse. Sic alibi simulachra modis pallentia miris. Visceribus miſerorū. pathos a re ipsa. Frāgeret ad saxū
pathos a mō interficiēdi & ab instrumēto. Mādere. pathos e mō quod dentibus cōficeret ante q̄ deglutiret.
Mādere. n. est cibum intra os dētibus malisq; antea quā in stomachū trudat cōficere uorare āt ē ipsum integrum

Mādere deglutire. unde & Cicero dixit Partī uorant. partem mādūt Vlyxes apud Home in li. ix. cū in patriā ferret tempe
Vorare state nouem dies iactatū fuisse. decimo ad lotophagos uenisse. Emisi duos socios cum præcone exploraturos.
Hi gustato loto. redire non curabant ego ui redite coegi. Hinc uenimus ad cyclopas. ubi omnia sua sponte p̄ oue
niunt ex eorum grege aliquot oues mactatas sociis diuisi. Horum in littus cum duodecim sociis descendi utrāq;
suauissimi uini quod Maro ismari accola & Apollinis sacerdos dederat. mecum aduexi. antrum intrauimus ca
seo agnus hædisq; refertum uolebant socii illis onusti ad naues redire. at ego uetui expectans an iure hospitii ali
quod domare uellet. Interim caseo uescimur uenit custos. & saxum ingens hostio apposuit. Dicimus hospites
esse: & aliquid ut det supplicamus. quoniam hospites in tutela sunt iouis. Tum ille dii non sunt cyclopibus cu/
ræ atq; duos e nobis eripuit. & more leonis integros depastus est. Postridie profectus in pascua nos antro obie
cto saxo iclusit: Vespere rediens duas in cœna capras uorauit. Ergo igitur pateram sibi acutissimi uini porrexi. at
ille cum suaue uideret petiit secundā: ac itidem tertiā. Inde aūt illi ebrio facto & dormienti oculum præusto con
to terebrauimus. Inde ego me ac socios sub uillosis arietibus alligaui ut tangenti oues uideremur & quadrupedes
procedentes inter eius crura elapsi fugimus. Interogauerat prius quo nomine Vlyxes uocaret. At ille dilexit utis
enim nemo græce dicitur. Ergo acclamante illo accurrerunt cæteri cyclopes. atq; interrogauerunt quis illū ita
male affecisset & cum responderet Vtis. at illi dicebant si tibi nemo nocuit: certe iouis mala euitare nequis. Ex
pletus dap. facit rem ueri similem. Nam ex crapula ualidiore fumi a stomacho ad caput euaporant. ac cerebro re
frigerati cassioresq; propterea facti meatus per quos spūs a corde ad caput ascendunt: obturant. ex qua re som/
nus oritur. ut phisici ostendunt. Nos magna precati enim ostendit per transitum ante omnia adeo auxiliū pe/
tendum: ut alibi in primis uenerare deos. Precabant ergo deos: sed quoniam non desidibus ignauisq; opem dii fe
runt. sed bene consulentibus & recte agentibus: iccirco illos & prudenter & fortiter oia tentare induxit. Quod.
exprimit Salustius Non uotis neq; supplicibus mulieribus auxilia deorū parant esed agendo & bene consulendo.
Non igit imitandæ sunt mulierculæ quæ in preces effusæ nihil ex se tētant. Neq; rursus adeo nobis fidendū est
ut sine diuina ope qcquam consequi posse putemus: Sed utrunq; adhibendum est. Latebat non dormiens il
lum claudebat. Sed fugite o miseri. optima abruptio. Et qua dum horrorem suum exprimit. sibi beniuolentiā
conciliat. & eos ut se sublato aufugiant suadet. Nam qualis. mira breuitas quæ uolenti: præcipitem fugam ofi
dere necessaria erat. Nam cum estet dicturus illos esse magnos & crudeles & uni oculos & pastores & reliqua q̄
de polyphemo dixerat unico uersu per hanc comparationem rem expediuit. Inter deserta. non ergo in iis sil/
uis in quibus cyclopes pascebāt oues. Nam fuisset ab illis deprehensus. sed in asperioribus remotioribusq; quæ
a solis ferīs habitabantur: quid ergo infœlicius illi esse potuit q̄ non posse nisi cum feris habitare. Quid autē cru
delius cyclopibus qbus īmanissimæ feræ mitiores deprehenderentur. Traho. difficultatem uiuendi ostendit.

Baccha Non enim duco dixit: sed traho. Baccas. bacca est & baccha. nam cū aspiratione sacerdos est bacchi. sine aspi
Bacca ratione fructus arboris ut plurimum siluestris. Sed: de bacca: acino: nuce. & pomo dictum est in geor. Lapido
sa. nam plus ossulorum habent q̄ carnium. Cornum. n. bacca est etus arboris quæ cornus dicitur. Cornu autē
in quarta declinatione quadrupedum est: ueq; sōlum idest non multum dissimile ab osse quod in frōte quadru
pedum extat. sed pedum quoq; ungulas eodem nomine appellant

Addixi satis est gentem effugisse nefandam
Vos animā hāc poti9 quocūq; absumite lœto

SER. Addixi. signato uerbo exprimit desperay
tionem. Nota. ante ocuiamissionem: Stat Sequi/
tur tamen improbus hostem qua meminit. Postq̄
Histerou proterion in sensu: ut progressi subeunt

Vix ea fatus erat: sūmo cum monte uidem⁹.
Ipsum inter pecudes uasta se mole mouētem
Pastorē polyphemū: & littora nota petētē.
Mōstr⁹ horrēdū informe īgēs cui lumē adēptū
Trūca manum pinus regit & uestigia firmat
Lanigeræ comitantur oues: ea sola uoluptas
Solamenq; mali de collo fistula pendet.
Postq̄ altos tetigit fluctus & ad æquora uēit.
Luminis effossi fluidū lauit inde cruorem
Dētibus infrēdēs gemitu graduitur⁹ p æquor
Iam medium necdū fluctus latera ardua tixit
Nos procul inde fugā trepidi celerare recepto
Supplice sic merito tacitiq; incidere funem
Verrimus & proni certantibus æquora remis
Sensit & ad sonitum uocis uestigia torsit
Verū ubi nulla datur dextrā affectare ptās.
Nec potis ionios fluctus æquare sequendo.
Clamorem .imensum tollit. quo pōtus & oēs
Intremuere undæ penitusq; exterrita tellus
Italiæ. curuisq; immugit ætna cauernis.
At genus e siluis cyclopum & montibus altis
Excitum ruit ad portum & littora cōplent
Cernimus astantes ne quicq̄ lumine toruo:
Aetneos fratres cœlo capita alta ferentes
Cōciliū horrēdum. quales. cū uertice celso
Aeriæ quercus aut coniferæ cyparissi
Cōsteterāt silua alta iouis. lucus ue dianę.
Præcipites metus acer agit quocūq; rudentes
Excutere & uentis intendere uela secundis
Cōtra iussa monēt heleni scyllā atq; carybdi.
Inter utranq; uiā lœti discrimine paruo.

luco: fluuiumq; relinquit. Fluuidum. pro fluentem ut euitaret omiore leuton. Non fluit ex defosso oculo sanies: sed supra demōstratū ē nō defossū: sed terebratū. Inde. aut de fluctibus: aut de spatio oculi. Gē: tu. cū gemitu. Mediū. sic altum ut mediū putares ut Mediū æneas iā classe tenebat. Fluctu. legit etiā & fluctus. Trepidi. festini ut ne trepidate meas teu/cri defendere naues. Sic merito. quia oīa eius ꝓbauerat dicta: ac si diceret nō fallacē ut sinonē. Voci. re/morū sonitū uocē dixit. Est enim uox omne quod sonat: ut Fractaq; ad littora uoces. Affectare intēde/re: ut nauem tenere posset. Terētius ad dominā qui affectant uiam. Nam si legas dextra affectare. i. cōtī gere caret exēplo. Potis. nomē indeclinabile unde potissimus. & quanuis difficile inueniat̄ ī obliqs. inueniuntur cōpōsita impotis pro cōpotis pro cōpo/sitis & īpotē & cōpotē. Exterrita t. poetica hyb/le Curuis ca. ibi. n. eccho est. Nequicquā. quia noo/cere nō poterāt. Fratres. aut similes aut feritate ger/manos. Nā poliphemi nō sūt fratres: quem Home/rus Neptuni filium dicit. Vnde eo cæcato Vlyxes tēpestatē ptulit: q̄ ad eum uenit relicta Calypso: cū qua fuerat decē annis. Vnde nirgilii dictis dissentit tēpor⁹ ratio. Coniferæ. conus dicitur frustus. cuꝑsi. Ipsa enim κῶνοι εἰσὶ ἡ σ est. Nā a rotūditate in acumen leuatur. Cyparissus Telephi filius fuit amatus ab Apolline. Vel ut alii dicūt a Siluano: q̄ cum cer/uum quē in delitiis habebat ꝓ ignorātiā occidisset: flendo numinū misericordiā meruit: atq; in cupres/sū arborē luctibus aptā cōuersus ē. Silua al. io. ꝓp quercū. Dianæ. ꝓpter cupressū. Ipsa. n. est etiā pro/serpina cui dicatur cupressus ꝓp luctus morientiū. alta autem q; manet icelso uertice & luctus ꝓpter religionem diu permanet.

DO. Addixi. hoc cōsilio ad uos ueni melius eē manibus hoīum perire q̄ cyclopū: Nota. exponendū fuit quomodo cæcus uenire potuit qa nouerat anteq̄ occæcaret. Trunca m. p. tota arbor erat pro baculo Ea. s. u. uoluptatem ex animalibus habuit. cū uide/bat. Cecus aūt solamē capiebat. Iauit cruorē. adhuc n. iflicta cæcitas noua putabat̄ adhuc funderet sāguinē. Gradit̄ ꝑper æquor. immensæ ꝓcritatis exēplo gradiebat̄ ī medio mari ut in terra neq; ꝓfūdi maris latus eius unda tāgebat. Taciti cessantes remor⁹ strepitu & cantilena nautar⁹ sine q̄ remi operari nō ꝑūt Sēsit. q; nō uidebat auribus ꝓcepit. Nā q̄is silentiū adhiberet nō potuit penitus uacua strepitu eē nau/gatio. Ventis secundis. i. seq̄ui quocunq; uenti ferrent. Nā oēs uenti secūdi sunt: si quo impellant eamus. Est ergo sensus. Modo cyclopas fugeremus. nō curabamus quocūq; nauigaremus. Quod erat contra iussa Heleni: q̄ uetabat illos temere nauigare. sed diligenter uitare charybdim & scillam Sed istorū malorum metu turbati decreuimus ut uel transiremus.

CHRI. Aiam uitā. Iuue. Sūmū crede nefas aiam ꝓferre pudori itē uētū. Horat. Impellūt aiæ lintea thraciæ. Et ipse alibi. Quātū ignes aiæq; ualēt itē anhelitū. Idē ī georg. aias & olētia medi ora fouēt illo & senibomedicant anhelis. Est igit̄ aia prope in hoie q̄ uiuimus & sentimus. ita ut cōtineat uī uegetādi mouēdi. & sentiēdi: q̄ oīa cōia sunt nobis. cū cæteris animātibo nā ipsa alunt̄. crescūt & gignūt. Mouent ꝓterea ac sentiūt. Ains aūt est quo homines sumus. quo sapimus & intelligimus q̄ uis non est educta de potentia materiæ. sed a deo immortalis de nihilo creatur eodem tpe & infunditur in corpus nostrū. Ergo aia cōis est nobis cum brutis. aius. ꝓ prius est hominis. Iuuenal. Principio impulsit cōis conditor illis Tātū animas nobis aium quoq;. Ergo animæ partes sunt uegetandi mouendi & sentiendi Animi autem ratio intellectus & intelligentia meos. spūs. Sed hæc omnia in hoie una essentia sunt. Leto. morte ab eo qđ est leo les unde deleo nam omnia delet mors. Vasta mole. ostendit ꝓceritatē. nam nō uidebat̄ humanum corpus moueri. Sed immensa quædā machiaa & moles hūano artificio cōfecta & humano ingenio protracta. Informe. adeo magnū ut superet omnem consuetam formam. Trunca pinus. inaudita res ut baculum nō ex ramis sed ex trunco arboris faciat & ipsa arborē non ferro incidat sed una manu obtruncet. Quid ergo aut maius aut robustius fingi potuit cui pro baculo inte-

gra arbor eẽt & ea qdẽ pinus: q̃ aliis arboribus ꝓcerior ẽ: & eã ipse mãu trũcare possit: Infrẽdẽs. ꝓpe ifrendũt
ifrẽdere nefrẽdẽ. sues qñ fabas dẽtibus frãgũt. Vñ nefrẽdẽs ii sũt porcelli q ꝓ ætatẽ adhuc frẽdere nõ pũt. ḡ ifrẽdẽs. i. uocẽ inter
dentes refrãgẽs: qđ irati ẽ. Exterrita t. it. Nec ipse ira accidisse ex horrẽdæ uocis magnitudine putauit. Fratres
inter se nõ fratres Polyphemi ut Oceanũq; patrẽ reꝝ nymphasq; sorores. Nõ. n. sũt sorores oceani sed sorores
iter se. Cõferæ. ferẽtes conos. i. suas baccas. Conus. n. proprie ẽ forma rotũda surgẽs in acutũ & qa bacca cupressi
huiuscemodi formã habet conus dicit. Ornatus ẽt galeæ conus dicit. Cyparissus. nomẽ pueri est in arbore cõ
uersi. arbor aũt ipsa etiã cyparissus appellat: & per syncopen cypressus & mutatione y. in. u. cupressus. Secun/
dis. Sentẽtia est. Tantus erat terror ut modo inde abirent omnes uenti sibi essent secundi. Ergo & in scyllam &. i
charibdim nauigassent: si uẽti illuc tulissent: Sed helenus cõtra monuerat. Quapp cupiebãt uitare hoc piculũ.

SER. Ni teneãt. ãtiq ni ꝓ ne ponebãt. Plautus Ni
mala ni stulta sis. Sensus igitur est Timor cogebat
ut quocũq; nauigaremus: & uentũ seq̃remur nõ iu
diciũ. Sed helenus iubebat uitari syllã & charybdĩ
Q uare placuit ne cursus teneãt. i. aganẽ & impleã
tur iter utrãq; uiã modico mortis ĩterstitio. i. scyllæ
& charybdis retro dare lintea: quod dũ cogitamus:
ꝓspior nobis flare cœpit boreas. Missus. fauore núi
nũ. quẽ Anchises optauerat. Adesse aũt est ad fauo
pãtagia. rẽ uel patrociniũ uẽire. Pãtagias. fluuius ẽ. q cũ ple
nus ĩcederet sonitu ĩplebat pene totã siciliã. hĩc pã
tagias dictus q̃si ubiq; sonãt. Sed a Cerere filiã q̃rẽ
te tacere iussus ẽ: Megara aũt oppidũ ẽ nõ ꝓcul sy
tapsum racusis. Tapsũ. Insula ꝓpe syracusas pene fluctibꝰ
erratus. par. Errata pticipiũ sine uerbo nõ. n. inuenit error.
Vndosum. expressit græcũ. nã idẽ est plẽmyrium q undosũ Orthygia. hæc alia ẽ a delo q̃ & ipsa orthy
elidis gia appellat. Elidis elis. & pisa in arcadia urbes sũt
pisa ĩ qbꝰ ẽ fõs ĩgẽs. q ex se duos alueos creat alpheũ &
arethusã Vñ fit ut fĩgat cõiũgi ĩ exitu quos origo ñ
cõiunxit, arethusã ãt ĩ elide eẽ testat Verg. Sic tibi
cũ fluctus subter labere sicanos doris amara. f. n. m.
u. hæc uenatrix dicit fuisse. q cũ fessa se ĩ alpheo ab
lueret: ab ea adamata ẽ: & cũ fugeret ĩ fontẽ mutata
ad siciliã ꝓ secretos uenit meatus. alpheum. Græce
Pachyn ἄλφειος ut ἀιγείας. æneas μηλείας Medea. Stagnã
ni tis. q ad similitudinẽ nili supfũdit cãpis. Pachynni
Cauerina ꝓmõtoriũ austr; spectãs dcũs ab aeris crassitudie πα
χὺς ei pinguis ẽ &: crassus. Camerina. palus ẽ iux
ta oppidũ. q cũ olim siccata pestilẽtiã creasset. cõsul
uerũ oraculũ an penitus eã desiccare ꝑstaret. Vetuit
at illi exsiccarũt & cessauit qdẽ pestilẽtia sed ꝑ eã in
gressis hostibꝰ pœnas dedere. Immanisq; gela. urbs
fluuio dcã. Agragas. mõs ẽ muro cinctus. cuius in
sũma pte oppidũ ẽ: uñ & Cice. ait, ad mare ĩtra mœ
nia añ oppidũ expectabat. Refert aũt hæc poeta se
cundũ sua ꝛpa. Nã tpibus æneæ palus hæc exsiccata
ñ fuerat nec gelas aut agrigẽtũ cõditæ. Hoc facit fre
quẽter. Sed nũc uitiosũ. qa ex psona facit æneæ:

Ni teneant cursus certum est dare lintea retro
Ecce autem boreas angusta a sede pelori
Missus adest uiuo præteruehor hostia saxo.
P antagiæ megarosq; sinus tapsũq; iacentẽ.
Talia monstrabat relegens errata retrorsum.
Littora achęmenides comes infœlicis ulyxi:
Sicanio prætenta sinu iacet insula cõtra
Plemmiriũ undosum nomen dixere priores.
Orthygiam alpheũ fama est huc elidis amnẽ
Occultas egisse uias subter mare. qui nunc
Ore arethusa tuo siculis confunditur undis.
Numina magna loci iussi ueneramur. & ide.
Exupero præpingue solũ stagnãtis helori.
Hinc altas eautes proiectaq; saxa pachynni:
Radimus & satis nunquam cõcessa moueris
Apparet camerina procul campiq; geloi
Immanisq; gela fluuii cognomine dicta
Arduus inde agragas ostentat maxima lõge.
Mœnia magnanimũ quõdã generator equoꝝ
Teq; datis linquo uentis palmosa selinis
Et uada dura lego saxis lilybeia cæcis
Hinc drepani me portus & illetabilis ora.
Accipit hic pelagi tot tempestatibus actis
Heu genitorem omnis curę casusque leuatrẽ

Generator equoꝝ. nã Pyndaro teste hi eq ad agões græciæ mittebãt. Legimus ẽt cũ ĩ capadocia equoꝝ gen ges
pissẽt adductis oraculo apollinis ex agrigẽto gregibꝰ meliores reparũt. Palmosa selis. urbs iuxta lilybeũ abũ
dãs palmis & apio. Drepanõ. ciuitas ẽ ñ lõge ab eryce: dicta uel ꝓp curuaturã littoris ĩ quo posita ẽ. Vel qđ sa-
turnus post ãputata uirilia cœlo patri illuc ꝓiecit falcẽ: q̃ repanos dicit. ꝙ uerisimile putat ꝓp uicinitatẽ ery
cis Veneri cõsecrati. quæ dicit nata ex cœli. i. cruore & spuma maris. lletaõilis. ꝓp parẽtẽ amissionem.
DONA Longe. quia excelsus est mons. Saxis cæ. quæ nautæ subaquanea appellãt. illetabilis. Expressit ple
nam mortalitatem. Nã si quãdo aliqua infortunia accidũt: nec in dolere positi locis attribuimus quasi nobis ali
quid inflixerint. ergo hic drepani tano loco applicat quod fato acciderat. A mitto anchisen. dolet perisse in por
tu qui tot maris pericula euasisset. Nec dixit mortuum sed deseruisse filiũ. Veteres. n. egrægios uiros non mor
tuos sed per commutationem locorum translatos putabant:

CHR. Ecce q̃si ñ expectatꝰ. nã subito dei fauore uẽit. P ãtagiæ. ꝙ ad fabulæ tegmẽtũ attiet ẽ ꝙ incolæ ostẽsi
tãto strepitu q erat ex multis saxis qbꝰ uñ flũinis illidebãt ea aut sustulerũt aut fregerũt. Tapsũ. insula ẽ decẽ
stadia a sicilia distãs plana & penitus iacẽs: ut ũdis mersa uideat. dcã πάρατο ὅ ἄπωτω. i. sepelio. Infœlicis. uo
luit explere uersũ ex uerbis accimẽide. uel ifælicis: pp errores & captat misericordiã a similitudie fortũæ. arethu
sa. de q̃ diximus ĩ buc. Elorus. hoc flumẽ ex pachio mõte fluit. Proiecta. ĩ mare extãtia. Camerina. q̃ deiñ rꝰ

manoꝝ colonia fuit. Cāpi geloi. hic ſtagnū geloum ē. qđ tetro odore abigit: ꝓximātes. ibi fōtes duo: Alterum ſterilis bibat: cōcipit. alterum ſi fœcunda: ſterilis fit. Agragas. ſal agrigētinus uſtione liqueſcit: humore ad ṽ mixtus crepitat: contra naturam reliqui ſalis.

Amitto anchiſen hic me pater optime feſſum
Deſerit heu tantis nequicquā erepte periclis
Nec uates helenus cū multa horrēda mōeret
Hos mihi prædixit luctus non dira celęno.
Hic labor extremus lōgarū hæc meta uiarū.
Hinc me digreſſum ueſtris deus appulit oris
Sic pater ęneas intentis oibus unus:
Fata renarrabat diuum curſuſq; docebat.
Conticuit tandem factoq; hic fine quieuit.

SER. Feſſum deſeris. ſic ipſe. cato aūt ad italiā uēiſſe dicit. Vñ & ī. vi. illud amphibolon ē. Quo magis italia mecū lætere repta: Nec uates h. qa dixerat Prohibēt nā cætera parcæ. Celæno. quæ uel irata debuit aduerſa ꝓdicē & bōa pietate mortē patris grauiorē dicit q̄ famē. Deus. cōmēdat ſe didoni dicēs ad eā deoꝝ uolūtate ueniſſe. Fata di. quæ dii hoibꝫ tribuūt. Renarrabit. reuocat. ut cōfiteri poſſit. Sane ī ꝓcipio ſecūdi duo ſunt uerſus ex ꝑſona poetæ ſicut hic tres & ſimilis ē finis initio: Cōticuit tandē: & cōticuere oēs Tandē. diuturnitatē narrādi exꝑſſit. Epilogus aūt ſnīaꝝ more ſex illis prioribꝫ libris dedit. quos ēt bioticos uoluit eē nā ſingulis res ſingulas dedit: Primo omnia, Secūdo pathos. Tertio errores. Quarto æthos. i. mores. Quīto feſtiuitatē Sexto ſcientiam. epilogos aūt ſic uariauit: ut ī ꝓmo eēt miſeratio didonis. In ſecundo mors Creuſæ: In tertio anchiſæ in quarto didonis. In quinto Palinuri. In. vi. immaturum nteritum deflet Marcelli.

DO. Heu tātis. tātꝫ fuit dolor: ut ēt apd didonē poſitꝫ q̄ſi cū eo pūte loq̄reť. Tātis. ad gūalitatē trāſit: ne ſi ſpecialiter enūeraret: lōgior fieret. Dolebat āt uehemēter q; ī finitis caſibus liberatꝫ ad italiā puenirenō potuiſſet. diſſinit ḡ poeta quī habeat apud ſcolumitas patris: cū dicit Oīs curæ caſuſq; leuamē. helenus. cū multa horrenda prædiceret. Nec celæno. cū multa optaret maledicta. Ergo nec amicus ꝓdixit: nec ínimica Tacuit aūt de tēpeſta te ſicilienſi. ne bis repeteret qđ dictū fuerat ab Ilioneo. Intētis oībus. adhuc intētis ut oſideret æneā libenter auditū. Intēti fuerant. cū īcepit. Intēti: cū finiret. Omnibus. oſtendit nullum illic fuiſſe. qui non adhuc deſideraret audire. Tandem. ad ipſum pertinet qui caſus ſuos narrabit inuitus. Nā auditores adhuc intenti erant.

CHR. Nec uates hel. pathos ab eo q; eſt ꝓtet ſpē. Nā q̄ ꝓuidimus ſolēt leuiora accidere. Sic alibi. & nūc ille q̄ dē ſpe multū captus inani Fors & uota facit. Hic labor. diſſolutio & admonitio. Deus. cōciliat ſibi fauorē regiæ cū deoꝝ eē munus putet q; ad ſua littora uenerit. Sic & Anna. Diis eqdē auſpiciis reor & iunone ſecūda huc curſū iliacas uēto tenuiſſe carinas. Fata. quātū ad euerſionē urbis Vñ ipſe ſic uiſū ſupis & hæc in ſecūdo libro. Curſus. ad errores ſuos referas. quos narrauit in iii.

Deſcriptio quarti libri. q

Ritur in quarto dido flammaſq; fatetur.
At regina graui uenerisiam capitur igne.
Conſulit ſoror anna placet ſuccūbere amori
Fiunt ſacra deis onerantur numina donis.
Itur uenatū ueneris clā fœdera iungunt
Facti fama uolat. monitus tūc numie diuū.
Aeneas claſſemq; fugæ ſocioſq; parabat.
Senſit amās dido precibus conata morari.
Poſtq̄ fata iubēt nec iam datur ulla facultas.
Conſcenditq; pyram. dixit uouiſſima uerba.
Et uitam infœlix multo cum ſanguine fudit.

P. Virgilii Maronis Aeneidos Liber Quartꝰ.

T regina graui iādudū ſaucia cura
Vulnus alit uenis & cæco carpit igni.
Multa uiri uirtus aio multꝰq; recurſat.
Gentis honos hærēt infixi pectore uultus.
Verbaq; nec placidā mēbris dat cura quietē.
Poſtera phœbea luſtrabat lāpade terras
Humētēq; aurora polo dimouerat umbrā.

T Regina graui iādudū ſau. Apolloniuſ argonautica ſcripſit ubi inducit amantē Medeā. inde totus hic liber tranſlatus ē de tertio Apollonii. Eſt autem pene totus in affectione licet ſine pathos habeat ubi abſceſſus Aeneæ gignit dolorē. Sane totus in conſiliis & ſubtilitatibus. nam pene comicus ſtilíus eſt necmiꝫ ubi de amore tractat. Iunctus quoq; ſupioribꝫ ē. q; artis eē uideret. ut frequēter diximus. Nā ex abrupto uitioſus eſt trāſitus. licet ſtulte qdā dicāt hunc tertio nō eē cōiunctū in illo. n. nauigatiōem picula. In hoc amores exeq̄t nō uidētes optimā cōiūctiōem cū. n. tertiū ſic clauſerit Factoq; hic fine quieſt. ſubſecutus ē. At regina graui i. ſ. c. Item paulo poſt Nec placidā mēbris dat cura quietē. Nā cū æneā queuiſſe dixerit ſatis cōgrue ſubiunxit. ut ſomno amans careret lādudū aut nimiū ut Terē. landudū te amat: lādudū illi facile ſit qđ doleat aut iandudū a quo tpe uidit æneā. Legimus. n. Obſtupuit primo aſpectu ſidonia dido Saucia. hic ſubiungit Vulnus alit. & bene alludit ad cupidinis tela. ut paulo poſt ad faculā Et cæco carpitur igni. nam ſagittarū uulnus ē facis incendium. Cura. amore. ab eo qđ cor urat. ut Veneris iuſtiſſima cura. Item mea maxima cura.

Venis. Quia per uenas amor currit. ſicut uenenum. inde dictum Fallaſq; ueneno. Itē longum bibebat amorē. Cæco carpitur igni. agit Vergilius. ut inuentas frangat declamationes ut hoc loco. rem dixit ſine declamatione. Quid. Quoq; magis tegitur tanto magis æſtuat ignis. Cæco igitur igni. i. ualidiore cuius hæc natura ut eſt. compreſſus ma

gis cõualescat Multa uiri uirtus aïo.bñ mediã se.sa cit ꝓbere Didonẽ iter regalẽ pudorẽ & amoris ipul sũ.Simulat.n.se uirtutẽ mirari:cuius pulchritudĩe mouebaꝫ.Multa aũt uirtus figurate dixit:nã ad nũe rũ trãstulit:ꝙ est q̃titatis.Recursat.bñ frequẽtatiuo ꝰsus ẽ uerbo i frequẽti amãtis cogitatõe.Gẽtis.ñ æneæ:ut sit uelut excusatio .sed dardãi a nũinibus.aut ueneris. Cum sic unanimẽ alloqtur male sana sororẽ. Anna soror quæ me suspẽsã insõnia terrent

Infixi pectore uultus uerbaq̃.Tale & illud ẽ illũ hñs ab sentẽ:auditq̃ uidetq̃.Nec placidã m.d.c.q.aut pẽitus qete caruit ut placida epitheton quietis sit aut hũit q̃dẽ q̃ tẽ sed nõ placidã .i.turbatã sõniis:uñ ipsa paulo post.q̃ me suspẽsã in sõnia terrẽt.Postera phœbea lu.l.t.cir cũlocutio oriẽtis diei:Secũdũ.n.& tertiũ libꝫ æneas ꝑ noctẽ in cõuiuiis didonis narrauerat.licet ut supra dixi.mus.Vir.ista q̃ ꝑ naturã necesse ẽ fieri plerũq̃ cõtẽnat: Lustrabat.aut illustrabat:aut re uera lustrabat.i.purgaa bat.Nã nox quodãmõ polluit mũdũ.Humẽtẽ umbrã.Quia nox oĩs hũid a ẽ.ut Noctis lẽtus nõ deficit hũor. Et nihil ĩterest utrũ umbrã an noctẽ dicat.Nox.n.umbra terræ ẽ:ut supra inuoluẽs umbra magna terrãq̃ po lũq̃ .Est ẽthysteron ,pteron in sensu.aurora.n.ꝓcessit sole.Cũ sic u.De re pudẽda locuturã parũ fuerat sororẽ eligere.nisi ẽt unanimẽ:Dicimus aũt unanimus simus inermus & inermis.Male sana.nõ plene sana.i.amore uitiata.Male.n.plærũq̃ minus significat sicut ue:ut uecors uexanus:quãq̃ male & ꝓnitiose significat.Luc.Sic male deseruit.Insomnia terrẽt.& terret & terrẽt legimus.Nã ẽ hæc isomnia ĩsomniæ uigilia.& hoc ĩsomniũ i sõnii id q̃d ꝑ somniũ apparet.ut falsa ad cœlũ mittũt ĩsomnia manes.Nã ĩsõnia ĩsingulari pacuuius & ennius frequẽter dixerũt.Pli.tñ de usu remouet :Sed ambiguitatẽ lectiõis hæc res facit ꝙ ñ ex apto uigilasse se dixit sed hũisse q̃tẽ ĩplacidã .i.sõniis ĩterrũptã .Ergo & ĩsomniis territã & ꝑp terrorẽ uigilias passa est.

DO.Enarratis omnibꝰ ad q̃tẽ secessit æneas.Dido aũt ĩtolerabili cura mota recordatiõe loquẽtis & secreto in cẽdio torrebaꝫ. Multa uiri u.erãt.n.& corpis .qa multos labores ꝓtulerat .Erat animi .ꝙ erat deoꝝ cultior. amator patriæ parẽtis.uxoris.Quapp etiã sublato amore cõflato a cupidine cur nõ amaret uirũ domi foriscꝫ ꝓstantem.bello strenuũ in pace religiosum necessariũ sibi uiduæ destitutæ cõdẽti ciuitatẽ necessariũ cõtra pigma leonẽ.Forma aũt corpis cæteris animi uirtutibus afferebat decus .Accedebat nobilitas generis. Erat.n.Veneꝝ ris filius.Cupidini frater:nepos louis.Fixi.figi ea dicunt q̃ facile auelli nõ possũt & hæret qd̃ nõ põt repari. Figere Vultus.ad corpis laudẽ:Verna aũt ad animũ referas .Quietẽ.diuersa res ẽ somnus & amor.Ergo æneas qesce bat:Dido inqeta erat. Anna soror.elegit sororẽ & unanimẽ cui turpiorẽ amorẽ cõfiteret:Neq̃ tñ aperte.sed ꝑ insinuationẽ lõgo circulo uerborũ cõfessa ẽ.Que me suspensam insomnia terrent.Patior insomnia dum conli, dero nihil esse in hospite quod præferri non debeat.

CHRISTOPHORVS.

Vm mecũ sæpe multũq̃ aïo totaq̃ mẽte marõis ingẽiũ repeto.nihil mihi oẽm doctrinã ac oẽ dicẽdi gẽus poetaꝝ diligẽtius circũspiciẽti sese offert qd̃ si cũ huiuscemõi uate cõpare uoluero ñ pene eua nescat.ltaq̃ & si multa apud nõnullos ,pbẽ laudẽq̃.hũc tñ solũ admiror atq̃ stupesco.Veꝝ d̃ cæte ris q in eo diuini loci deprẽdũt & diximꝰ sæpe:ac deinceps dicemꝰ.Pñti aũt tẽpore cũ eius sit q̃rtꝰ liber interꝑtã, dus qs satis magnitudine ac diuinitate rei illũ admirabit.Nouerat.n.ex oĩbus perturbatiõibus .q̃ aïos hũanos cruciãt atq̃ excedũt amoris uim amoris inq̃ illꝰ q in nñis pectoribꝰ deprauatꝰ adulteratusq̃ penitꝰ a uero de, gñat eẽ oĩno maximã:ac maximaꝝ calãitatũ:qbꝰ mortale gẽus ꝓmitꝫ semina cãmq̃ ꝑbere.hũc igtꝫ sapiẽtissi.mus poeta ita ,pfecutus ẽ:ut nihil maius nõ dicã uerbis exprimi.sed ne mẽte qdẽ atq̃ aïo supra hoc cõcipi possit & ,qñ optimi uatis id propũ ẽ.ut nõ solũ nostras aures dicẽdi suauitate.demulceat Verũ multo magis ut grauita te reꝝ ac optimis ꝓceptis hũana pectora a uitiis purget & uirtutibus informet.ita miserias oẽs q̃ maxime amo re sũt ,pseq̃ꝫ ut nos q̃tũ in se ẽ ĩsi pẽitꝰ abstrahat,Veꝝ ne qs sibi ꝓsuaserit me adeo impiũ esse. ut sceleſtissime in amore inuehar.nõ ab re eẽ iudicaui ut de ipꝰ distictiꝰ ñ ,p magnitudine ac dignitate sua sed ꝑ tpis ãgustiis disse rẽ.nã cũ innumeræ pene res a nobis cõplectẽde sint ita in singulis tẽperãdũ ẽ.ne dũ unã alterã uenimis lõge lateq̃ ,psequimur .reliqs in proscripto spatio aut nullũ aut oio exiguũ locũ relinq̃mus.dicã igitꝫ nihil amore ma ius excellẽriusq̃ apud mortales eẽ.dicã,rursus nihil miserius nihl infœlicius excogitari posse.ꝙ ne cui ĩcredibile putari possit & quid sit amor uerus & quid adulterus .breuibus percurramus.ẽ igitꝫ amor desideriũ puchri pul chritudo aũt ipa ẽ gratia q̃dã uiuax & spiritalis dei radio illustrãte impmis ãgelo infusa.iñ animis hominũ cor poꝝq̃ figuris & uocibus q̃ rõnẽ uisũ & auditũ mouet.atq̃ delẽctat .delectando rapit .rapiẽdo ardẽti inflãmat amore,Pulchritudo triplex ẽ.In animo q̃ oritꝫ ex cõcinnitate uirtutũ.In corpore q̃ ẽ ex pluriũ colorꝝ linearũq̃ cõcordia Gratia itidẽ maxima in somnis.q̃ ex uocũ diuersaꝝ cõsonãtia'nasciꝫ.pulchritudo ergo aïorũ mentẽ corporũ oculis uocũ auribꝰ percipitꝫ.cũ igitꝫ amor sit fruẽdæ pulchritudinis desideriũ semper mẽte oculis atq̃ auribus erit cõtentus:qñ istis solis percipitur pulchritudo.Olfatũ aũt gustũ ac tactũ negligeret quia istorũ sẽsuũ apptitio ñ amor est.sed furiosa libido rabiesque uocaꝫ addẽ ẽt ad hæc ꝙ si amor erga hoĩem pulchritudinẽ de siderat hũani aũt corpis pulchritudo ĩ q̃dã cõcinnitate cõsistit ipaq̃ cõcinitas tẽpãtia q̃dã ẽ.sola ea exigit amor q̃ tẽpata q̃ modesta quæ decora sũt q̃pp uoluptates q̃ a tactu gustu sũt .qñ adeo uehemẽs furiosæq̃ existũt:ut mentẽ ex suo statu deiiciãt.hoiemq̃ pẽitꝰ perturbẽt.amor oĩo refugiet.ueluti eas:q̃ pp itẽperãtiã pulchritudini sint aduersæ.&.n.furor uenereus ad intẽperãtiã trahit.ğ ad ĩcõcinnitatẽ.ergo adformitatẽ trahit.amor uero ad pulchritudinẽ rapitꝫ.at deformitas & pulchritudo cõtrariæ sũt nõ ergo deformia appetet amor cũ solã pulchri tudinẽ spectet:Quapp ñ solũ ueteres illi theologi & q̃ añ christũ natũ sloruerũt.uerũ nostri quoq̃ amorẽ diui nitatis nomẽ eẽ uoluerũt .nã & tertiã in trinitate personã amorẽ nũcuparũt & in angeloꝝ hierarchiis primum ordinẽ amoris noïe insignem reddiderunt. Seraphĩ .n.ardens uel incendens est.uel ardentes & incendentes.hæc igitꝫ & pleraq̃ alia his cõgruentia apud Platonẽ disputat Phædrus ac ueris argumentatiõibus ꝓbat & nobilissi mũ & maximũ:& utilissimũ esse amorẽ.& cũ duo sint apprime utilia generi humano pudor atq̃ studium.qñ pudore ab oĩ turpitudine abstinemus studio aũt ad maxima quæq̃ atque honestissima accedimur utrũque ab amo re profectũ demõstrat.Lõgior profecto sim si illa quoque quæ eodẽ i cõuiuio a pausania de amore disserũt.

ferã: & qbus rõibus bonũ simul ac pulchrũ illũ demõstraret: cõscribã: q̃pp nõ solũ huius de amore snias ꝓteri/
bo: Sed ẽt q̃ eriximachus: q̃ Aristophanes. q̃ Agathõ posuerũt. omittã. ẽ. n. ꝑ cæteris oĩbus ipse amor & bñficus & curator. & medicus ẽ: Nã nõ qa cognoscimus. sed qa amamus deũ: ab illo amamur. Quapp non cognitio dei sed amor in deũ nos cœlo restituit. Itaq; & qa pulcherrimus amãdus est: qa optimus imitãdus: qa beatissimus uenerãdus. Socratis ãt rõ multo ꝓfurdior altiorq; ẽ. Verũ nos de multis pauca & ea qdẽ q̃ nobis ĩ hoc loco ma gis quadrẽt. Cũ igit̃ corporis alicuius figura talis est maxĩe q̃lẽ in eius idea diuina mẽs cõtinet eaq; oculis sese obuiã offert: ac ꝑ oculos ĩ spũm penetrat aio statĩ placet: Nec iniuria. Nã illa iis cõsonat rõibus: quas ueluti rei ipsius exẽplaria tũ mẽs nostra: tũ gignẽdi uis olĩ diuinitus accepta cõseruat. Quapp huic triplex subrepit amor. Nã huiuscemõi pulchritudo q̃ ab oculis ꝑ spũm ad aĩum usq; puenit: ita nos afectos ĩuenit: ut uel ad rem̃ sup/ nam̃ speculationẽ erigi: uel ĩ rebus agẽdis manere. uel postrẽo ad uoluptatẽ deprimi prompti paratiq; simus: Si igit̃ ꝓmũ fuerit statĩ a forme illius corporalis aspectu ad eã q̃ spiritualis diuinaq; ẽ formã cõtẽplãdã erigimur. Sin secũdũ erit ita nos illã aspiciẽdo oblectabimus. ut nihil altius q̃ramus. Sin tertiũ: statĩ ex eo mediocri statu ĩ turpissimã cupiditatẽ tãgendi attrectãdiq; rẽ amatã dilabit̃. Prĩo igit̃ amore nihil sublimius. postrẽo nil hũilius cogitari põt. Inter hos aũt ii q̃ medii sũt. & si ad diuina cælestiaq; nõ ascẽdũt de hũano tũ gradu nõ deturbãt̃. ẽ igit̃ oĩs ab aspectus Sed amor eius q̃ magnam̃ diuinam̃q; rem̃ cognitõi deditus ẽ: ab aspectu ad mẽtẽ ascẽdit. uo luptuosi ĩ turpẽ tactũ descẽdit. eius ãt q̃ ĩ uitæ ciuilis actiõibꝫ uersat̃. ab aspectu nõ descẽdit. hom̃ igit̃ q̃ tres sẽ amores is q̃ speculationẽ seq̃t̃ diuinus: q̃ ĩ aspectu solo cõsistit hũanus appellat̃. Qui demũ intactũ ꝓlabitur: ita ab hoĩe degenerat: ut ferinus nominet̃. Quapp cũ in rem̃ oĩum ordine ita collocet̃ hõ: ut ĩ cõfinio positus sit ĩ mortaliũ mortaliũq; omniũ in mãu sua ẽ ut ꝓmo illo amore supra suã se cõditionẽ erigat: ac sedeo cõiugat: Est itidẽ & in mãu sua: ut lasciuo & turpi amore q̃d hoĩs est exuat: ac in ferã circeis poculis. i. turpissimam̃ uolupta tũ illecebris penitus cõuertat̃. Quapp cũ amorẽ pulchri desideriũ eẽ diffiniuerimus: cũq; hominis forma ratio sit: q̃ in animo ẽ: nec quicq̃ ꝑter animũ uere hõ dici possit. amor ipse uerus hominẽ a corporea pulchritudine ad animũ reuocat atq; deinde ab animo in angelũ traducit. & ab angelo postremo in deũ trãsfert. Qua qdẽ re nihil homini excellentius accidere põt. Cõtra uero amor q̃ corporis formã sectat̃: nos in omniũ pturbationũ erũnas cõiicit. Nõ. n. uerã pulchritudinẽ: q̃ sola animi ẽ: & in ueritate & iustitia cõsistit: desiderat: Sed illius oblitus cor poris: formã: q̃ animi pulchritudinis umbra est exq̃rit. negligit igit̃ uerã pulchritudinẽ sectat̃ umbrã q̃ ad extre mã pnitiẽ nos deducit. Q̃uã qdẽ rẽ apud Orpheũ ex Narcissi fabula pulcherrimis: ut poetã decet integumen/ tis expressam uidemus. Narcissus. n. pulcherrimus adolescẽs ĩui uultũ nõ aspicit sed eius umbrã in aqua ꝓsequi tur: & amplecti conat̃. Suã igit̃ figurã deserit. Vmbrã ãt nũq̃ã assequitur. Vñ in lachrymas resolutus cõsumit̃. Per narcissũ. n. adolescẽtẽ temerarii ac imperiti animũ ĩtelligimus qui sui uultũ nõ aspicit. Id. n. ẽ uerã ac ꝓpam sui essentiã nequaq̃ animaduertit: Sed suæ essẽtiæ umbrã in aqua ꝓsequitur atq; eã amplecti conatur. Hoc quidnã aliud ẽ nisi q̃ pulchritudinẽ in corpe: qd̃ quidẽ & fragile ẽ & caducũ & ad similitudinẽ aq̃ sp fluit. q̃ ip/ sius animi umbra ẽ admiratur. Suã g̃ figurã deserit umbrã nũq̃ assequitur: qm̃ animus corpus sectando se negli git & usu corpis nõ impletur neq; satiatur. si. n. ipm̃ re uera appetit corpus: sed sui ipsius speciẽ a corporea for/ ma quæ speciei suæ imago ẽ illectus tãquã narcissus affectat: cũq; id minime aduertat. dũ aliud quidẽ cupit. at q; aliud sequitur. desideriũ suũ explere nũquã pt. q̃ de cã in lachrymas resolutus ꝟsumit̃: q; iccirco ita euẽit: quia extra se positus animus & in corpus delapsus: pnitiosis pturbatõibꝫ cruciatur: atq; corpis ifectus sordibus quasi moritur: cũ tam corpus potius q̃ animus eẽ uideat̃. Vides ergo tres eẽ amores: ex quibꝫ diuinus nos sup̃ hoĩem erigẽs deo cõiũgit. atq; ut illo ueluti nostro sũmo bono fruamur efficit. nosq; ex hoc beatos reddit. humanus ãt si nos ad diuinitatem nõ pducit̃ intra hominẽ: ita tũ cõtinet. ut in deteriora non labamur. At is qui ultimus ẽ: quẽ q; ego iã totiẽs ferinũ appello nõ mõ beatos reddit: uer̃ ita nos ĩ nostræ naturæ obliuionẽ inducit ut ꝓ homine bestiã faciat. Et qm̃ nihil in nobis ꝑter corpus cognoscimus nihil profecto nos aliud q̃ corpꝫ eẽ putamus atq; ad solas corpis uoluptates nos natos eẽ cẽsentes illis penitus ut immũdatus luto demergi delectamur. hic innume ræ miseriæ ac grauissimæ calamitates nos uexant: excedũtq; ut uerũ eẽ expiamur proptianũ illd̃. durius in terris nihil ẽ qd̃ uiuat amante. Tantam igitur pnitiẽ. tanq; grauẽ pestẽ hũano generi consulere cupiẽs poeta. ita eam in Didone exprimit ut nos pro uiribꝫ ab huiuscemodi insania auocare conetur. Dixi de amore. nũc ut ad Maro nẽ redeam. Imitatur apes noster poeta. quæ ex diuersis floribus id excerpũt q̃d opi suo cõducit. Nam ut in buc/ colicis Theocritũ. in georgicis hesiodum. sic in æneide Homerũ imitatus est. Verum ita tamen imitatus. ut ex aliis poetis tam græcis quam latinis multa in rem suam transtulerit ut supra ostendimus. nunc cum maxime ua gitur sagittis corda transfodere. Hinc Propertius, Et manus hamatis non frustra armata sagittis. & pharetra ex hũeris gnosia ueraq; iacet. Sed illarum alias aurea alias plumbea cuspide esse dicit. Ouĩ. Et aurea cũ ferit cogit amare. cũ uero plũbea pcutit fugat amorẽ. Versus sunt. Atq; sagittifera prõpsit duo tela pharetra. Diuersorum opeꝝ fugat hoc facit illud amorẽ. q; facit auratũ ẽ. & cuspide fulget acuta. q; fugat obtusũ ẽ. & hẽt sub arũdine plũbũ. differũt ãt uulnus & ulcus. nã uulnꝰ ẽ quicquid externa ui aut pulsu corpi ifigit̃ Vlcus ãt ẽ ex ĩterni hũo ris corruptõe. Alit. nã amorẽ ipm̃ diuturna cogitatõe augẽus: qd g̃ ifœlicius amãte q; ipe suas nutriat miserias ĩ ignĩ. nã ꝑter sagittas ẽt faces gerere dicit̃ amor. Carpit̃. recte posuit. prope. n. carpe dicimꝰ ea q̃ paulatim capiẽ do minuimus. uñ carpere iter & carpere herbas. Vtrũq; n. capiẽdo minuit̃. Sic ẽt carpe famam cũ ueris uel fal sis criminibꝫ illatis illã minuimꝰ. pscia. aũt ĩ hoc loco alit & carpit̃ pro alebat & carpebat̃ positũ dicit. carpit̃ g̃ iminuit̃ amantis corpꝰ. & macilẽtũ aridũq; reddit̃. nã cũ uis ipsa naturæ duobꝰ simul actõibꝫ sufficere pẽitꝰ possit ãi amantis intẽtio in assidua amãti cognitiõe tota se uersat. illic & naturalis cõplexiõis uis oĩs intẽta ẽ

Augustinus mtedit illuc ꝙ mus aduolat

Qui:

parmenides

Seneca

Principiū salutis ē pœnitentia

Ideoq; nec cibus in stomacho perfecte cōcoquit: quo fit ut maior pars in supflua excremēta abeat. Sed id ēt ꝙ in nutrimētū reseruatū ē: crudius ad epar trahit: ab eoq; etiā secūda decoctione male decoqt quo fit ut & pau/ cus oīo sanguis & is qdē crudior p uenas trahat: uñ necesse ē ut membra oīa tū ĩopia. tū cruditate alimēti exte nuerūt apallescāt. ꝓterea quo aīus itēdit illuc & spiritus aduolāt. At aīus ĩ amati imaginē phātasiæ ifixā ĩ ipm ꝙ amatū rapit. ḡ spūs quoq; illuc serūt. ubiq; resoluūt. & cū spūs ex subtilissima sāguis pte in corde creentur. opꝫ ē ad cōsūptos spūs restaurādos puri sāguis frequētissimo alimēto. Quā ob rē cū subtiliores q̄q; ac lucidiores sāguis ptes ĩ spūs restauratiōe exhalēt: maculosus crassusq; atq; ater restat sāguis. hīc macilētus sq̄lidusq; effici tur amās & melācolicus reddit. Nā ex sicco atroq; atq; crasso sāguīe atrabilis efficit. uides ḡ q̄re cæco igni tecto carpat amās. Cæco. occulto: Ná quāto occultior ē tāto uehemētior. Qui. quoq; magis tegit tectus magis æstu at ignis. Vel qa amor cæcus pīgit q̄m lūine rōnis ꝓuat eos quos afficit. Multa uiri uirtus. decoꝝ seruat poeta: Nā cū castissimā & ex omnibꝫ ptibꝫ tēpatā finxisset Didonē: nō fiebat uerisimile illā nisi grauissimis causis in amorē impelli potuisse. Neq; in amorē pēit lasciuū & ferinū sed in hūanū q aliquo mō diuinū quoq; sapet. ñ ḡ capta ē a p̄ncipio forma specie ue corpis. Sed multa uirtute uiri q̄ admirata ē: & admirādo amare cepit. Incepit igit irrepe uitiū in eā sub uirtutis specie: alit. n. capi mulier tēpata ñ poterat. Cū āt patefacta iā eēt amori uia p uirtutē incepit admiscē aliqd deteriꝫ sed. nō tñ malū. nā obtulit hominis nobilitatē gñis. q̄ illā uehemētiꝫ coli garet. ac demū illā iā istis rebus occupatam ipa corpis specie ac pulchritudīe aggredit. ut tādē a pudico in ipudi cū trahat. nā cū ueluti in nris allegoriis oñdimꝫ p didonē uitā actiuā & ciuilē intelligamꝫ ē qdem ipsa uita ciui lis p̄ncipio ita instituta ut ad uirtutis finē dirigat: Vexꝫ cū in rebꝫ corporeis & mortalibꝫ uerset illā illecebris, delinita a uirtute ad lasciuiā deflectit ac degenerat. Sed redeo ad didonē. q̄ cū a p̄ncipio tēpatā induxisset: ñ ault illā ad intēpātiā nisi p cōtinētiā ac incōtinētiā ꝺduci. ñ. n. ab extrēo ad extremū nisi p mediū itur. q̄ pp ut hæc oīa uideāus Virtꝫ ē qdā q̄ facit ne in aliquā turpē libidinē deferamur. hāc āt tēpātiā appellāt. quā ita diffiniūt eē firmū modestūq; rōis dominiū libidinē: cæteroq; importūos aī motꝫ quodā uigore coercēs. huiꝫ ꝛrariū ē intēpātiā utraq; āt istaꝝ habitꝫ ē. ḡ illa uirtus: hæc uitiū. cognoscimꝫ āt abitū fcm̄ eē aut in uirtute aut in ui io cū id agimꝫ & libēt & cū uoluptate nulla in parte repugnante animo. ḡ q̄ tēpatus ē sīñ labore aliquo sine aliq̄ molestia uolēs libēsq; & cū uoluptate ab omni libidine ita destinet ut gaudeat cū id agit. Intēperatꝫ āt & ipe libēs & cū uoluptate in oē gēiis libidinū fluit. Int āt tēperātiā & intēperantiam cōtinētia ē & incōtinētia. In qbꝫ q̄m ñ adhuc fcūs ē habitꝫ pugna apparet & difficultas. ḡ ꝛinēs abstinet qdē a libidinosa uoluptate sed pugnat: in eo sensu aduersus rōnē: inuitusq; cogitur. Incōtinēs uero & ipse pugnat: sed tandē uincitur rō & appetitꝫ in obediēs & tāq̄ peruicax supat. In hoc appetitꝫ turpiter cupit & trahit rōnē. ḡ nec fistit nec paret rōni: In eo uero q ē cōtinēs appetitꝫ sistit. nam a rōne ita cohibet ut q̄is afferri cupiat: tam firmet uestigia. nec ulteriꝫ dilabat. nō tñ paret. Siqdē parere ē ꝙ iubet libēter exeq. appetitio hominis cōtinētis nō oē ꝙ rō iubet exeqt. nam illa duo rō p̄cipit & ne appetat & ne agat turpiter. appetitꝫ p̄mū p̄ceptū negligit sc̄dm seruat sed non perfecte. Nam quāuis abstineat a uoluptate quam cupit coactus abstinet. Coacte aūt facere cogi potius est q̄ obtemperare. tem peratus aūt utrūq; p̄ceptū libēter exeqt. q̄propt cū plato de incōtinēte loqt ait illū deniq; cū errata sua cogno/ sceret pœniteret: & qa: ut ait Seneca. p̄ncipiū salutis ē pœnitētia iccirco ait plato deinde illū frena imponere cu piditati. hēs igit quid sit tēperantia quid cōtinētia. qd deniq; intēperantia. Quo aūt pacto Didonē ex tēperata cōtinētē reddat atq; ex cōtinēte incōtinētē. postrēaq; intēperatam paulo iserius exp̄memus. neq; tñ q̄rat aliqs q̄uposse mulier in habitu uirtutis ꝛstituta inde dimoueri. nā & si sūma sit difficultas tollere habitū tū nō ē de rebꝫ impossibilibꝫ p̄sertī in uirtutibꝫ ciuilibꝫ. nā in purgatoriis & in his q̄ sūt aī iā purgati lōge alia rō est. qn & ipe poeta illā ab habitu dimotū oñdit nō facile. Sed adhibita ui cupidinis quē deū in reliquos deos posse nō fa bulose fabulant. Infixi p. nā q̄ uehemēter cupimꝫ e mēte nūq̄ amouēt. Humētē umbram. noctē: q̄ umbra ter/ ræ ē: & hūescit. nam hūore p diē a sole attracto. neq; ab eo absūpto hūescit. Male sana nos ab amore dehortat: cū insanos reddat. Terrēt: nā uisis nocturnis horrescit aīus uel terret insōnia. i. uigilia pp uarias cogitatōes q̄ aīo aduēiūt. Anna soror. Optimū initiū patheticæ orōis. nā noīe p̄pō incipit ut oñdat ꝙ amice & familiariter apd sororē cōquerat: Sic Terē. O mea glyceriū quo is te perditū. & crebris ꝛterrogatōibus ac dissoluto rē auget.

SER. Nouus. magnus. ut pollio & ipse facit noua carmina. Successit sedibus. ut Succedoq; oneri: & Succedūt tecto. Quē sese o. f. Vt Obstupuit p̄mo aspectu sidonia dido. Forti p. hoc ab iliōeo audie/ rat. & fortitudinis cōmemoratiōe excusat pulchri/ tudinis laudē Credo eqdē g. eē d. nec. n. uana fides est. i. falsa. nā degeneres animos timor arguit. i. p\ bat. Heu. impulsum amoris significat. lactatus fa. ut Quis te nate dea per tot pericula casus iactauit. Exhausta terminata qd maximæ uirtutis ē. nā ícho are bella cuiuscūq; ē. uincē paucoꝝ. Fixū immotūq; cogi sese optat quæ sic negat. Sederet placeret. ut Et sedet hoc animo. Iugali. ꝓpter iugū qd imponebat matrimonio cōiugendis unde & Iuno iugalis dici/ tur. Primus amor. i. maritus. Deceptā m. f. Decepit me morte sua & fefellit. Pertesum. participiū sine origine uerbi & genitiuū regit & accusatiuū. nā gtūs singularis ē. & accūm ut pertesus ignaꝝiā suā. Huic

Qui nouus hic nostris successit sedib⁹ hospes
Quē sese ore ferēs. quā forti pectore & armis
Credo quidē nec uana fides genus esse deorū:
Degeneres animos timor arguit heu q̄bus ille
Iactatus fatis: quę bella exhausta canebat
Si mihi non animo fixum immotūq; sederet
Ne cui me uinclo uellem sociare iugali:
Postq̄ primus amor deceptam morte fefellit.
Si non pertesum thalami tædæq; fuisset
Huic uni forsan potui succūbere culpæ
Anna fatebor enim miseri post fata sichæi
Cōiugis: & sparsos fraterna cęde penates

Solus hic inflexit sẽsus. aĩumq; labãtem.
Impulit agnosco ueteris uestigia flãmæ
Sed mihi uel tellꝰ optẽ priꝰ ima dehiscat
Vel pr̃ oĩpotẽs adigat fulmine ad umbras
Pallẽtes ũbras herebi noctẽq; pfunad mꝰ
Ante pudor q̃ te uiolẽ ut tua iura resoluã
Ille meos primus q me sibi iunxit amores
Abstulit: ille hẽat secũ: seruetq; sepulchro
Sic effata: sinus lachrymis ĩpleuit obortis
Anna refert o luce magis dilecta sorori
Sola ne ppetua mœrẽs carpere iuuenta
Nec dulcis natos: uẽeris nec prẽmia norĩs
Id cinerẽ. aut manis credis curare sepultos
Esto ẽgrã nulli quõdam flexere mariti

uni f. p. f. c. Singula, pnũcianda sunt. lingẽti. n. dicta sunt libra & moderatõe quibus cõfessiõibus desiderii sui quã dã iniicit refrenationẽ. Culpæ. Nã ãtiq repellebãt a sacerdotio bis nuptos. Fatebor. n. uno sermõe culpã exprimit & necessitatẽ. Fateri. n & coactorũ ẽ & culpabilium

Misereri p. f. f. Aut muliebriter dixit: aut mortui scdm Cic. q in tusculãis miseros mortuos uocat aut cuiꝰ sic obliuiscit. aut sic occisi. Spsos. si Sichæi spsos. i. polluptos. Si Didõis spsos. i. dispsos pp fugã. Inflexit. a rigido ppositoꝰ qa supra dixit Inflexũ ĩmotũq; sederet. Labẽtẽ ĩpul. ĩpulit & labare fecit. Nõ. n. labat q añ ĩmobilis fuerat. Nõ. n. labẽtẽ legẽdũ ẽ. nã hẽt labor primã lõgã sylla bã: ut labere nympha polo. Veteris u. f. rẽ turpẽ sub honesta fatet: dicẽs se agnoscere maritalis cõiugii ardorem

Sed mi. Callide ac si diceret posse se coniugi æneæ si mors secuta ñ fuerit. Herebo. ĩherebo. Alii herebi legũt

Aut tua i. r. pp uinculũ iugale. Abstulit a. cũ illo cõ sũpta sũt desideria & uoluptates. Sinus. hos dicimus orbes oculoꝝ. i. palpebras q̃ a palpatiõe dictæ sũt. qa sẽper mouẽt. Bñ ãt his lachrymis excusationẽ cõmemorati prioris mariti p̃misit. Anna refert. suaforia ẽ oĩ. pte

plena. Nã & pugnat obiecta. & oñdit utilitatẽ. & a timore pfuadet. O luce m. d. i. dilectior. Nã ãtiq freq̃nter, p cõparatiuo iũgebãt pticulã magis tale & illud ẽ nata mihi uita quõdã dũ uita manebat Care magis. Sola ne. Sola ne mœrẽs ĩ oĩ carpe iuuẽta. Dulcis. n. pp liberos q sũt cã secũdi matrimõii. Alii male iũgũt natos Veneri cupidinẽ & æneã. Veneris pre. uoluptates. Home. Τὰτε λῶρά ἄφροΛίτης. Id cinerẽ aut ma. pp illud nec seruata fides cineri, pmissa sichæo. Bñ ãt extẽuat nõ aĩam dicẽs sed cinerẽ & mães sepultos. Et est snĩa. Epicuri. qui dicit animam cũ corpore interire. Esto. aduerbium cõcedentis. Et est græcũ. Mariti. non qui essent: sed qui esse cuperẽt. alii legunt ægram mariti ut sit numeri singularis. i. tristem propter maritum.

DO. Qui nouus. Noua ĩ illo sũt oĩa tãi corpe q̃ ĩ aĩo neq; unq̃ in alio uisa. & hæc dicũt, p amãtis aĩo. Quæ sese o. f. q̃ gratũ q̃ iocũdũ ẽ q̃ uiro forti cõueniẽs q; tacet q loq̃t q; mouẽt. Laudat ẽt æneas hic q; ñ amauit ut uulgaris & turpis. sed amatus ẽ. nõ tũ ab ea q̃ eẽt pudoris abiecti. sed ẽt petita cõsilio ueneris & Cupidinis frau/

de. Heu incipit sẽsim cõfiteri q; amet q; dolet casus eiꝰ. Si mi. nõ. Adeo illũ probat: ut illũ iudicet dignũ matrimõio suo nisi p̃ori cõiugio sit decepta. Sed mi. uel tel. cõfessa de amore melius pro uenere sibi morte dicit.

Ille primus oñdit sorori uiã necessariæ pfuasiõis ut qđ erat amoris ĩpulsu factura: hortatu aliẽo magis face re uidereẽ. ait. n. semel nupsi. Habeat ille quãuis mortuus pudoris mei pignus. q mihi florẽ uirginitatis eripuit & secũ hẽat: ac suo sepulchro cõseruet. q; sic obliq; dicit. Quid dubitẽ nubere cũ alterius nuptias sepultus ille ñ uideat nec sẽtire possit. Sufficiat illi qđ p̃cipuũ hũit uirginitatis meæ decus tulisse. Relinq̃t uiduã necessitatiꝰ suis inseruire. & si sẽtit fidẽ debitã illi substulit mors. q nouitate quãdã, pcurauit: Vis maior urget. & intolerabilis cogit. ĩpũe secũdi cõiugii fortũa suscipiẽ & si aliqd manes sẽtire possũt ĩpũe p̃cat. Lachrymas, q̃s effũdebat uel recordatiõe ueteris mariti. uel q; cogaẽ id facere qđ animo respuẽte dãnauerat. Obortis. subito coortis. sic. n. fit q̃ dolore aĩ fũdũt Cõtra Sinõe Lachrimisq; coactis. Olu. m. d. s. oñdit cãm meri cõsilii fuisse: ppõit. ne libidis sed liberorũ creadoꝝ tã illã hortari uideaẽ. Id ci. i. hic cũ deferre cõtẽdis. nescit honorificẽtiã tam. cũ aĩa. n. sẽsus moriẽtis extiguit totũ interit. pdtq; obseqũ q̃sq; illud ñ hoĩ sed cineri prorogare cõtẽdit. Esto ægrã: cũ adhuc esses ægra ex recẽti dolore: nulli flexerũ te nũc non repugnabis placido amori.

CHRI. Quis nouus. q. d. cui nullus unq̃ similis iuuẽtus sit, g̃ nouus sine exẽplo. Credo e. ex nimio amore ẽ q; ñ solũ hæc credat rõe quoq; cur credat afferat. Heu. uis amoris exp̃miẽ cũ doleat p̃teritis: & q̃ iã euaserit eiꝰ malis. ex hac admiratiõe illiꝰ fortitudinis innuit illũ indignũ tã iniq̃ fortũa fuisse. Si mihi ñ aĩo fixũ. Sapiẽtissimus poeta cũ didonẽ in ĩpa pudicicia tẽpãtiæ hĩtu cõfirmatã oñdisset recte nũc ãtea quã intẽpatã ĩducat p̃mo illã ex tẽpata cõtinẽtẽ. deinde ex cõtinẽti incõtinẽtẽ fieri demõstrat ac postremo in uitii habi tũ deducit. Fuerat n. a p̃ncipio tẽpata ubi ait Tũ breuiter dido uultũ dimissa profaẽ. nũc uero Veneris cõsilio & cupidinis uiribus ac postrẽo uirtutibus ac pulchritudine æneæ ĩpulsa labascit: & de hĩtu tẽpãtiæ in quo bñ uolẽs & sine difficultate opabaẽ deiecta ñ a bono adhuc discedit: sed pugnat rõ aduersus appetitũ. q olĩ obtẽpãs fuerat nũc ab ea deficit. uicit tñ adhuc rõ: & idẽ agit nũc dido: qđ agebat dũ erat tẽpata: sed cũ difficultate. In ipsa. n. tẽperãtia nulla erat pugna. nã appetite ita obtẽperãs erat rõni: ut pene illi cõiũcto cũcta pro illius ĩpio exeq̃reẽ nũc uero in eõ trariũ utiẽ. Insurgit. n. appetitꝰ. Cũ uulnꝰ alit uẽis. cũ cæco carpiẽ igni. Cũ hærẽt infixi pectore uultꝰ & cũ huic uni põt succũbere culpæ. cũ sẽtit ueteris uestigia flãmæ. Sed tñ in hoc accerrimo certamĩe tãdẽ succũbit. cũ ita decerniẽ a rõne. sed mihi uel tellꝰ optẽ p̃us ima dehiscat. Paulo uero postea cũ ad tot accerrimos hostes blãdæ sororis p̃suasiões accederẽt. supior euasit appetitꝰ. & rõnẽ q̃is iuitã traxit factaq; ẽ mulier ex cõtinẽti ĩcõtinẽs. uñ ẽ illud his dictis incensũ animũ inflammauit amore. Spẽq; dedit dubiæ mẽtis. soluitq; pudorem. Ac demum per incontinentiam obduxit habitũ intẽpantiæ qđ oñdiẽ cũ ait. nec iã furtiuum dido meditatur amorem. spemq; dedit dubiæ mẽti soluiturq; pudorẽ. Pertẽsum. tẽdet. n. in uoce actiua p̃teritũ hẽt. ptensũ ẽ in uoce passiua. Tæde, pro face ponitur: Cæterũ tæda arbor ẽ de qua diximus in geor. Huic. tã graui tã uehemẽti. Vni. q. d. tali ut exẽplo careat. Inflexit sensus. Mouit appetitũ: & repugnãtem rõi fecit & deduxit auia recta. Veteris u. i. f. oñdit quãtus sit amor cum circa hæc p̃ncipia notet eum eẽ similẽ illi q fuerat maximus. Ima tellus. imæ ter/ Tæda

ræ ptes:ut eo hiatu deuoluat uſq; ī cētrū.Dehiſcat:ualde hiſcat:ut nulla ſit retētio tuenti.Viget aūt hæc rō: ſed cū appetitu certamē init.Vel pater o.auget.nā mīor pœna ē p hiatū ad īferos deduci q̄ Iouis fulmine pcuſſā eo/ dē trudi.Palletes.u.h.n.q;.p excludit elyſiorū cāporū lucos ubi beate degūt & ī manifeſta luce & amœna uer ſant: Vnde eſt ſolēq; ſuū ſua ſydera norūt.Et tartara exprimit ubi nocētes puniuntur. Sic effata ſ. Quia repu gnat appetitus rōni & coactus obtēpat. O luce ī.d.ſ.oratio ē in genere deliberatiuo & arguit a tuto & hone/ ſto.Captat beniuolentiā & attentionē cū oſtēdat tantū illā amare.In primis autem demonſtrat quibus bonis ca mœror. ritura ſit:ſi uoluptate & liberis ſi amori illi repugnet:& cōfutat q̄ illa dixit de Sichæo.Mœrēs.Eſt mœror ſecū dū ſtoicos ægritudo flebilis. Sepultos.q.d.ſenſu carētes.Loquit ex ſententia Ariſtotelis:qui ait mortuos pa rum de ſuperis curare. Manis:promanes ſecūdū Priſcianum.

SER.Nō ante tyro.aut ī tyro ac ſi diceret tyri.aut τύρο ōεν.i.de tyro:ut Dardanus heſperia.Iarbas.rex libyæ:q̄ ſecūdū hiſtoriā Didonē petiit & cū illa recuſaret cartha gini ītulit bellū cuius timore cū cogeret a ciuibꝰ: petiit: ut ante placaret manes mariti.& ædificata pyra ſe ī eā p cipitauit.Vnde dido.i.uirago ē appellata.Nā eliſſa pro prie dicebat. Ductoreſq; alii.ergo Iarbas ductor.aphri ca.deriuatione frequēter ſunt maiores principalitate.In/ terdū pares iueniunt.Raro minores.Vnde ſupra de la/ cæna notādū diximus. Triūphus d.i.bellicoſa. Pugna bis amori.græcū ē.nā nos dicimus pugno tecū:& nō pu gno tibi. Vrbes.ad terrorē dixit.Nā ī mapalibus habi/ tāt. Infreni.ſæui:uel q equo ſine freno utunt.Inhoſpita barbara:aſpera.Deſerta ſ.r.Iahabitabilis & itelligit.& ī/ telligit xerolibien:quæ ē inter tripolim & pētapolim. terret ergo.cū iuxta ſint aut bellicoſæ gētes aut deſerta: unde nō ſperet auxiliū.Barcæi.Hi lōge ſunt a carthagi ne.unde dixit Lateq; furētes & ſecūdū Titianū inchoro graphia phœnices cōdā nauali pugna ſuperauere.barce aūt ciuitas eſt pētapoleos quæ hodie Ptolemais dicitur. Nam cyrene & barce reginæ fuerunt a quibus cyrenæ & barce urbes dicūtur. Minas.pp aurū,quod dolet ſibi ere ptū:ut in primo diximus.Auſpicibus.nuptiæ .n. cepta tis augurīis fiebāt:ut Luca.Contentiq; auſpice bruto. Secūda.i.proſpera:quæ peſt cōiugiis. Tenuiſſe.pfeciſſe. impleſſe.Tali.tā fortis uiri hoc ſciebat a didone dictū. Veniam.beneficium:aut ueniā periurii. ut nō cineri ſer uata fides ꝓmiſſa Sichæo. Sacris litatus.noue dictū. deos litamus nō ſacra nā deos litamus nō ſacra. Indulge.Da operam. ut indul gēt uino & uertunt crateres alienos.Aquoſus orion.cor ripuit rationem ſupradictam. Non tractabile:aſperum: intractabile:Incenſum inflammauit.Hora.Oleum ad de camino. Soluitq; p.propter uincula caſtitatis. De lubra.delubrum dictum ut ſupra propter lacū: in quo manus abluuntur.Vel pp tectū cōiunctum.aut ligneū ſimulachrū delubrū dicimus a libro.i.raſo ligno factū qđ græce ξόανον dicit. Pacē.beniuolētiā. Exqrūt.ſa crificādo explorat an dii uelint huic rei aſſentiri.Per aras:auſpicialē artē oſtendit hinc eſt.Et ſpirantia conſulit: exta.Mactant.uerbum ſacrorum p euphemiſmū dictū ut adolere.Nam mactare propriū ē magis augere. Lœtas.ad ſacrificta.n.eligebant oues,quibus nil deeſſet:ut in ſexto Nūc grege de intacto ſeptem mactare iuuē cos. Bidentes.aut dictæ quaſi biennes,quia neq; maiores neq; minores licebat hoſtias dare.Sunt.n.in ouibus duo eminentiores dentes inter octo q nō niſi circa bimatum apparent nec in omnibus ſed in iis quæ aptæ ſacri ficio inueniuntur. Legiferæ.leges.n.dicit iueniſſe.Vſi ſua ſacratheſmophoſia appellant.fingit aūt hoc: qa aū inuentum a Cerere frumētum paſſim homines uagabant.quæ feritas rupta ē inuento frumēto.pp qđ ex diuiſione nata ſunt iura.P hœbo.q pēſt auſpiciis qbus urbes regunt.parriq; lyq; a urbibus aptæ libertatis eſt deus.Vnde Marſias eius miniſter in ciuitatibus libertatis eſt indiciū.Sacrificabat ergo primo diis qui urbibus præſunt quaſi nuptura pro utilitate reip.Deinde Iunoni cui curæ ſunt nuptiæ.Eſt ēt ſenſus altior.Nā facturi aliqđ aū aduerſos placamus & ſic proprios inuocamus ut nigram hyemi pecudē zephiris fœlicibus albā ergo nuptura placat cererē q̄ pp raptū filiæ nuptias execratur.apollinem.qui experis uxoris eſt.libeq; q niſi raptā cōiugē habere non potuit & ſic Iunonem concilat.

DO.Hinc getulæ ur.exprimit qđ obſcuræ dixit quoꝝ cōſ.ar.Poſt autem multa neceſſaria.quæ ſuperius po ſuit addit faciendi neceſſitatem ſingula cū metu diſcurrēs.Dicit ergo.non conſideras te peregrinam & in locis peregrinis te īperium uelle fundare & oīa initia pſertim īperii hēre laborē duꝝ.Quod fœmina & ſola pſur/

Nō libyæ.nō āte tyro deſpectꝰ hiarbas.
Ductoreſq; alii q°s africa terra triūphis:
Dīues alit.placido ne ēt pugnabis amori
Nō uenit ī mētē quorū cōſederis aruis:
Hic getulæ urbes gēus īſuperabile bello.
Et numidæ īfreni cīgūt & īhoſpita ſyrtis.
Hinc deſerta ſiti regia lateq; furentes.
Barcheī:qđ bella tyro ſurgentia dicā
Germaniq; minas
Diis eqde auſpicibꝰ reor & iunone ſcd'a.
Huc curſū iliacas uento tenuiſſe carinas.
Quā tu urbē ſoror hāc cernes q̄ ſurgēre/
Cōiugio tali teucrū cōitātibns armis(gna
Punica ſe quātis attollet gloria rebus.
Tu mō poſce deos ueniam ſacriſq; litatis.
Indulge hoſpicio cāſq; īnecte morādi.
Dū pelago deſæuit hyēs & aquoſus oriō.
Quaſſateq; rates dū nō tractabile cœlū
His dictis īcēſū animū inflāmauit amore
Spēq; dedit dubię mēti ſoluitq; pudorē.
Principio delubra adeūt pacēq; p aras
Exqrunt mactant lectas de more bidētis
Legiferæ cereri phœboq; patriq; lyęo.

bẽ fũ dare. cũ innumeræ gẽtes possint te magno numero urbiũ ifestare. q̃ uiribus & ferocitate ualẽt. Insupabi le & infreni. inuincibiles ofidit. Infreni q̃ suis legib⁹ uiuẽtes nollẽt alieno impio subiugari. Inhospita. nõ q̃d nõ suscipiat hospites: sed quã inhumanitatis cã oĩs formidet aduenĩẽs. uel oderit pegrinos. hoc ipsũ cingũt hẽt magnã uĩ. Nã cingere ẽ ábere: ut infiniti mõstrẽt inimici undiq; ne p illos neue ẽr p deserta fugere possis. Germani minas. Hoc uult ualidissimũ posuit: q̃si istis addet q̃ mare obsidebit. ne fugere possis. Postrẽo illic hũc cogitãdo ꝓponit: cui ĩpiũ sit relictura: si careat liberis. Diis eqdẽ. poterat timere Dido iunoni hoc nõ placere: sed cõiecturaliter remouet Anna. Ait. n si nolãt dii nobis cõiũgi troianos. nũq̃ illi nostra littora tetigissẽt. Et credit iunonẽ ꝓcurasse ut troiani a patria pellerẽt: ut huic regno fauerẽt. Quã tu urbẽ si sola tãtũ regnũ parasti: quid facies troiãis adiura. Ergo fauorẽ deorũ sacrificiis cõcilia indulge hospiti. i. illorũ pegrinatiõe uberius foue. ne deficiẽtibus rebus troiãi recedere coganẽ. Cãsq; ĩ m. ꝓtẽde cãs q̃ illos a nauigatiõe arceãt. Incẽsũ in. his repete. s. Aĩum ĩcẽsũ amore iflãmauit amore. nã data ꝑpe cõmodi ex his q̃ ꝓ futura dicebat adeo dubitationẽ remouit: ut ois uerecũdia & pudor cesserit. Legiseræ. qa populor ũ cõsẽsus nisi legĩbus retineri nõ possit. Phœbo. ut in futurũ prosperiora perficeret q̃ optabanẽ: Libero. ut ꝓstaret lætitiam sempiternã. Iunoni. Quia conIugiorũ tenet plenissimam potestatem. Cingere

Delubra CHRI. Delubra. Diximus ea tẽplaeẽ in qbus eẽnt simulachra deorũ deliberata decorticata. Nã ut ẽ apud Plin. quãuis statuaria ars apud italos uetusta fuerit ut apparet in Hercu. ab Euãdro sacrato in foro boario q triũphalis dicẽt & ꝓ triũphũ triũphali habitu uestiẽt. Itẽ ĩ iano gemino. q a numa dicatus ẽ digitis: ita figuratis: ut. clxv. notet: quo & anni & tpis sed deũ dicet. uñ usq; ad deuictã asiã simulachra deorũ potius lignea fuerũt. tũ legit in urbe populonia simulachrũ iouis ex una uite fuisse. nã ita magnæ ac crasse uires reptæ sũt: ut in metapõto tẽplũ lunonis colũnas ex uite hũerit. Quamq̃ apd ꝓscos nulla fuit dei imago: Clemẽs. n. ait numã regẽ mosacarca usũ disciplina instituisse nullã imaginẽ deo tribuere. Vñ ãnis. clxx. nulla imago neq; picta tn tẽplis deorũ uisa fuit. Ita occulte significauit nullo mõ nisi mẽte ad dei similitudinẽ hoĩem uenire posse. Ait Eusebius de ꝓpar. e. Plutarchus ãt ait Ex ligno ꝓsca deorũ simulachra fieri solita. Ex hoc. n. patria apolini in delo statua ẽ: ex hoc Palladi q̃ suo ẽt tpe apud atheniẽses fuisse scribit. Itẽ iunonis apud samios: ut callimachus asserit. Petas ẽt q primus argolicæ iunonis tẽplũ cõdidit. & p Calythiã filiã suã antistidẽ cõsecrauit ex pyrrhi trũco illi simulachrũ finxit. Lapidẽ. n. reduã & ianimẽ in deorũ effigiẽ celare nolebãt. Aurũ uero & argẽtũ infœcũdæ terræ colores putabãt. Hæc Plutarchus. plaro uero ĩ legĩbus ait terra & uesta deorum ẽ habitatio. Nemo igit ex ea cæteris diis simulachra faciat. aurũ uero & argẽtũ inuidiosa possessio est. ebur animã deposuit. Ideoq; ad simulachra deorũ ineptũ ẽ. Aes & ferꝝ belli sũt instrumẽta. Pacẽ. ꝓpationẽ secũdũ Marcellũ. Bidẽtis. ꝓ bidẽtes secũdũ Prisc. Refert ãt Marcellus: q existimãt bidẽtes oues a Ver. dictas q̃ duos hẽant dẽtes, pessime itelligũt. nã hoc mõstri genus ẽ. Sed melius intelligi potest si biennis dixerint auctoritate Põponii. Mars ribi uoueo facturũ si unquã rem dierit bidentĩ uerre & nigidius figulus ait bidental uocari q̃ bimæ pecudes ĩmolent. Macro. ãt refert in libris põtificalibus legi bidẽtes primo dictas d. littera ad hiatũ duarũ uocaliũ interiecta: ut est redamare & redire, p reamare & reire & redarguere pro rearguere. Higinius tũ q iusꝑ põtificiũ ignorauit dixit bidẽtes eẽ hostias. q̃ p ætatẽ duos dentes altiores habẽt. p quos & minore ĩ maiorẽ trãscedisse cõstat ætatẽ. Seruii aũt sẽtiã scripsimus in eo. Põpeius uero refert bidental tẽplũ quoddã dici: q̃ in eo bidẽtibus hostiis sacrificaret: bidentes aũt eẽ oues duos dẽtes lõgiores cæteris hãtes. Legiseræ. Oui. Prima Ceres unco glebã dimouit aratro. Prima dedit fruges alimẽtaq; mitia terris. Prima dedit leges cereris sũt omnia munus. Sũt q̃ dicãt eãdẽ eẽ q̃ isis q̃ ægyptiis leges dedit. Fuit ãt Ceres Saturni & Opis filia. Oui. ex ope iunone memorat cererẽq; creatã Semine saturni. tertia uesta fuit. Ops. n. terra ẽ. Saturnus uero tps interꝑtat. Cerere igit q̃ fruges sũt terra ac tẽporũ q̃litatẽs, producũt. Sed de hac in geor. latius dictũ ẽ. Tyro. ait Stra. in descriptiõe phœniciæ post ortosiã & eleuctrũ ẽ tripolis. q̃ nomẽ aræ accepit. Tres. n. urbes hẽt Tyrũ Sidone Aradũ. Nõ igit mirũ si didone: q̃ tyria fuit: sidoniã appellet a uiciuitate. Nõ uenit in mẽtẽ. q. d. Adeo parũ te circũspiciis: ut nõ recordetis ĩter quã ĩmães gẽtes uerseris. Getulæ. De his Sallu. scribit africã initio habuere getuli & libyes aspi icultiq; qbus cibus erat caro ferina atque humi pabulũ ueluti pecoribus. Neq; lege neq; imperio cuiusq̃ regebãt: uagi palãtes qua nox cogebat sedes hẽbãt. Nũidæ. ait herodotus hos suis pueris in triẽnio tẽpoꝝ uenas inurere: ne phlegma. i. pituita in pniciẽ corpis decidat. Vẽꝝ qa dolor ille intẽsissimus & pestifer quẽ spasmon græci uocãt ex ipsa iustiõe oriri posset hirci urina locũ inustũ spargũt. Et ꝓfecto siue hoc sit siue alia res oibus gẽtibus ualẽtiores uiuũt. numidæ. ait psæ fuerũt: q defuncto in hispania hereule ab exercitu eius cũ medis ĩ africã enauigarũt & ibi deficiente materia ad domos ædificandas alueos nauiũ inuersor pro tugurus habuere. inde. p cõnubia getulis admixti sunt. & quoniã uagãtes alia: deinde alia loca petebãt: seipsos numidas appellauerũt. Ait Salu. Barcei. battus ex therea insula coloniã in libyã in regionẽ axiriston nomẽ ẽ duxit. Atq; hinc. vii. ãno in cyrenẽ cõcessit: populũq; cyrenesium auxit. Batto successit Argesilaus: & huic alius Battus: q cũ solus regnaret eius fratres in libyam migrantes barcẽ cõdidere. Ait Hero. aut Strabo ait barcẽ ptolomaidẽ appellatã. est ãt post arsionẽ. Quãur q̃ egregiã. quã nobilem quã potẽtẽ cũ duplicatæ erũt uires. cũ troiãos tuis adiũxeris. erit ergo uoluptuosa ex cõiugio tãti & tã pulchri uiri. Augebit ĩpii maiestas aucto populo & pulso eo ĩ quo nũc es timore uiues nactas tãtas troiãorũ uires

Punica se. q. d augebit ĩpiũ tuũ uiribus troianorũ. & tũ oĩs gloria ĩ tuos redũdabit. nã punica & troiana regna dicẽt. Mira g̃ auxesis: ut ñ solũ tuta uerũ ẽt in sũma utilitate uiuire possit. Recte ãt hoc collocat post approbationẽ. Tũ mõ p. ofidit rẽ uoluptate: hõestate & utilitate plenã. nũc facilẽ facit: Si dii inuocabũt: si indulgẽtie se in hospitẽ ꝓbebit: si occasionẽ hyemis q̃ illos nauigare prohibet. nõ ommittet. His aĩum Terẽtiana sinit. n. Symõ qua demõstratur quã noxia sit res aio ægroto si ĩprobũ assumet magistrũ. Dubiæ mẽti. nã cũ aius ẽn dubio ẽ paulo momẽto huc uel illuc impellit. Soluitq; pu. atq; cõtra Platõis: quẽ semp obseruat: sententiã idici uidet q̃ illa ex amore pudorẽ seruat. ait. n. Plato pudorẽ ẽ studiũ ab amore oriri. Hic ãt dicit ab amore ex

&

tigui. Sed Plato intelligit de diuino amore: qui nos ab omni turpitudine remouet iniectio pudore: & ad omnes egregias res impellit addēs studium: quod estuehemens applicatio animi ad aliqd peragendum: Sed plato de diuino amore loquitur. Poeta ferinum describit.

Iunoni ante omnes: cui uincla iugalia curæ
Ipsa tenēs dextra pateram pulcherrima dido
Cādentis uaccæ media inter cornua fundit
Aut ante ora deum pingues spaciat ad aras
Instauratq; diem donis, pecudūq; reclusis
Pectoribus inhians spirantia consulit exta
Heu uatum ignaræ mentes, qd uota furentē
Quid delubra iuuāt, ē mollis flāma medul-
Interea, & tacitū uiuit sub pectore uulnus
Vtit infœlix dido, totaq; uagatur
Vrbe furens: qualis coniecta cerua sagitta
Quā procul incautā nemora inter cretia fixit
Pastor agens telis: liqtq; uolatile ferrum
Nescius illa fuga syluas saltusq; peragrat
Dictæos: hæret lateris lœtalis arundo
Nunc media æneam secū per mœnia ducit
Sidoniasq; ostentat opes urbemq; paratam.
Incipit affari: mediaq; uoce resistit:
Nunc eadem labentē die cōuiuia quærit.
Illicoq; iterum demens audire labores
Exposcit pendetq; iterum narrātis ab ore
Post ubi digressi: lumenq; obscura uicissim
Luna premit: suadētq; cadētia sydera sōnos
Sola domo mœret uacua stratisq; relictis
Incubat. illū absens absentē auditq; uidetq;

SER. Cui uincla. qa ē & curetis & matrona & regina. Cādētis. cādidæ. pticipiū ē, p noīe. Media iter c. nō sacrificiū ē: sed exploratio hostiæ utræ apta sit Ora. d. aū simulachra. Spaciat. Matronæ. n. sacrificaturæ circa aras faculas tenentes ferebāt q̄si cum quodā gestu. Vū Salu. saltare elegātius q̄ necesse ē probe. Instauratq; diē do: Muneribus: q̄ aut diis ferebat. aut donabat tp̄ riis uel troianis: Instaurat autē iō qa iā supra sacrificauerat: ut simul Aeneā ī regia ducit tecta: simul d. t. ind. h. Inhiās: ītēta p̄ sollicitudinē. Spirātia palpitātia q̄si adhuc uiua. Heu uatū ignaræ mētes. Non sacerdotes uitupat quasi nescios futurorū: sed ui amātis exp̄mit & inde uitupat sacerdotes: q admonuerūt nō creditura. nā oīa futura a sacerdotibus. p̄dicta eē seq̄ns indicat locus: ut Multaq; pterea uatū p̄dicta p̄orū. Est. uerbū indeclinabile est nā freq̄nter deficit. est āt huius positio edo es ē. Inuēimus. sed qđ abolitū ē edo edis edit. uū ē edere & comedere. qđ hodie dicimus. Nā ab eo qđ es ē eē & comesse facit quo tpe ēt p̄ūti utimur. ut uolo eē. Nā in defectiuis tpa pro tpibo ponimus: ut odi noui memini odisse nouisse meminisse ēt pro p̄senti ponūt non odire nouire meminire: nec. n. possumus dicere. Vrbe furēs. Furor. n. ē amor: in quo nil stabile. Vū ē cupido puer inducit q̄si instabilis & insans. q nō pōt fari. Vū ē paulo post. Incipit effari: mediaq; in uoce resistit. Qualis cōiecta cerua sagittā. satis cōgrua cōparatio. Cressia. cretēsia. nā græce cres facit. Vū ē cres & cressa facit latine cretēsis. Agēs tellis. urgēs pseq̄ns. Nescius. ignoratus. latēs nō q ceruā nesciret. & rara sūt uerba q̄ cōtrariū significant. nā uector cū sit proprie q uehit inuenimus ēt eū uictorē dici q uehit. ut Luca uectoris patiēs tumidū supnatat amnē. & uenia ē hæc sola pauoris Vectorē nō nosse tum. Tale ē formidosus cū sit tumidus & timēdū significat. Cū. n. exigit rō ut noīa uerbalia agētis habeāt significatiōem p passiua significatiōe plerūq; ponūt. Fuga. cursu: ut Simul arua fuga: simul æquora uertit: Nā intelligere nō possumus fuga cū dicat pagrat. Peragrare. n. ē circū ire ingrēdo. Dictæos. Cretēses. Ceruæ uulnerate dictamū q̄rūt. ut in. xii. legimus. nō illa feris incognita capris gramina. Lœtalis arū. pp futurum omē Didōis. Sidōias. pygmaleōis: uel Sichæi. Vrbē pa. paratā ad illud ptinet. qđ æneas pp ciuitatē nauigat Sed alii mouēt q̄stionē quomō paratā. cū paulo post inferat. Pēdēt opa interrupta minæq; murorū. sed paratū pōt dici cui paululū ēt supest: uū ē Minæ, p murorū ingētes. Incipit effari mediaq; in uoce resistit. sic Hora. Cur facūda parū decoro ītur uerba cedit lingua silētio. Labēte die. Quia in usu nō erāt prādia: ut luue. exul ab octa uagus marius bibit. Demēs: Quæ ea q̄nouerat cupiebat audire. Narrātis ab ore. ut eū intueret: & hoc loco p oīa amātis affectus exp̄mit. Obscura luna. i. nox. nā nil tā cōtrariū ē lunæ q̄ obscuritas. Sola. sine eo quē amat. Nā regina sola eē nō poterat. ē āt Plauti q inducit amatorē inter multos positū dicētē q̄ solus sit. Mœret. p diphthōgū ē tristis: aliter significat militat: ut aere merēt paruo. sane mereor aliud ē. Abscēs abscētē. Ter. p̄sēs p̄sētē eripi abduci ab oculis.

pagrare

DO. Ipsa tenēs. alii alia faciebāt. ipsa sacerdotis mūere fūgebat. Puinges. pecorū corpibus oneratas. Spaciatur. eūdi & redeūdi uices crebras procurabat. Instaurat. sæpius hoc faciebat. ut produceret diē uolēs diutius habere p̄sentē: quē amabat. Heu uatū. i. fiebāt ab īprudētibus sacra nullis amorū necessitatibus pro futura: Fiebāt ab iis q sibi ueluti uaticinādi sciētiā uēdicabā. & cū aliud ageret nō intelligebāt didōis ardorē. Profutūros se arbitrabāt iis q̄ iterueniēte ignoratiōe nescirent. Qui. n. q̄ soluebāt diis uota prodesse poterāt amāti cū ardor iā immoderata incēdia dedisset. Totaq; u. f. Cū oīa frustra agerent ex nimio amore nullo in loco cōsistere poterat. & uagāti totius ciuitatis spaciū nō sufficiebat. Qualis. Didonē ceruæ syluas ciuitati. mobilitatē ceruæ Didōis discursibus. sagittā pastoris sagittæ cupidinis cōparat. Sidōias opes. Nesua p̄sentia supflua uideret. Et ostēdebat urbē paratam. ut a nauigādi cupiditate auocaret. Incipit af. presidebat cōtextū uerborū. ut loquēdi spatia proferret in lōgū. Illiacos. cōsūptis oībus inuentionibus redibat ad ea q̄ p̄us erāt narrata: misere illū detinere cupiebat Illū ab. tantū fallebat amātis. ut absentem uidere & audire sibi uiderent

Patera crater

CHR. Paterā. poculū ē dictū qđ patēs sit. est ergo latinū nomē, Crater uero græcū sed de poculis in buccoli

tis dictū ē. Cādentis uaccæ.ofidit q̄ ex maguo affectu parauit hostias maiores:sed de ilsin geor.hinc alibi elitūne greges elegit aūt uaccā maxime pp iunonē cui uaccā sacrificabāt.Refert āt Pli.q̄ apud ātiquos deorum honori in sacris nihil aliud excogitatū erat q̄ ut auratis cornibus hostiæ duntaxat maiores īmolarent.hinc luuenalis.Et auratā iunoni cedit iuuēcā. Spatiat.tangit illorum opinionē teris actiōibus illi uno hæret.Vñ aper tis oculis patētibusq̄ auribus neq̄ uidemus qequā:neq̄ audimus.Quin etiam uis illa membra cōtinēt ab offi/ cio auertit:Vñ oīa stupēt.Hinc hos apertum remane:quod hiare dicimus .Quapropter poetæ potentes subse/ quens pro antecedenti hiare & ſubhiare.i.uehemēter cupere dicunt.Sic in geor.Hic stupet attonitus rostris hunc plausus hiāte p cuneos germinātus .n.populiq̄ patrūq̄ corripuit. Spirātia.& hic īpatiētia expectandi ex ni mio amore ostendit:ut hostias adhuc semiuiuas aperiret.Sunt autem duo hostiarum genera alterum in quo tan/ tum aīa deo dicat:ut aīaq̄ litādū argolica.Alterū ī quo auruspices futura puident:ut hic.dicebat aūt hæc auru spicina ab ara &inspiciendo:qa ī ipsa ara aptam hostiam īspiciebāt.auruspices.n.duas.fibres.i.duas ī iecore capi ta ita diuidebant ut alterum sacrificanti alterum parti aduersæ darent:Inde uiscera proſectabant. Hinc proſecta dicunt.Luca.Et laui calido proſecta cerebro.Pro re autem maxima habebā ſiqd in extis nō consuetum appare ret.Vnde cū sacrificāti apud laurentū Scyllæ in capite uitulum iecoris similitudo coronæ appareret regnum illi portendi auruspices dixerūt.Sed & color futura oñdebat.Luc. terruit ipse color uatē .circa mortem marcelli ie cur in in extis defuit.Tristia exta piacularia erant.ltē ſi hostia ab ara profugisset:aut pcussa mugitū dedisset:aut alia ps q̄ peteret cederet. Exta.dicta sūt q̄ extēt.i.emineāt & sūt proprie cor & pulmo:qa ī pte supiore locant. Sed ēt licē & iecur exta dicūt.qa super inferiora intestina locant.Hæc oīa complexa est antiquorum religio.& caput extorum iecur dixerūt.Heu uatū ignaræ mentes fortasse reprehendit uates q̄ putent amorem aliqbus sa/ cris pelli posse.Hæc aūt exclamatio adiūcta repetitiōi & interrogationi uim ac grauitatē & pathos affert oratio ni. Medullas.ut oñdat uæhemēter internū amorem. Tacitū.Cæcum & occultum.mutuat autem ab auditu id quod est uisus. Qualis coniecta.comparatio ex Homero sed loco maxime quadrans. Cretenses.n.uenenatis sagittis petūt ceruos.At illi ad dictamum currentes illo gustato uenenum ferrūq̄ e uulneribus pellūt. Dictamū fiue diptamū.nā utroq̄ mō scriptū inuenio apud medicos.secundū Diascoridē dicit pulegiū syluestre:& bathin folia hēt maiora & lanosa sup oēm fructicē uelut lana inest illi:sed nec florē nec hēt semē.Est & aliud genus diptami folia hīs simil a sisimbrio:sed uirgam maiorem.supra q̄ florem ormino agresti hēt similem & maio rem & nigrū & mollem cuius folia odorem hūit sisimbri:Plinius autem aita uulneratis aīalibus diptamū come stum statim de uulnere tela deiicit.& post multa dicit q̄ species sit pulegii Antiq pulegiū Maris dixerū. t.habet eandem uirtutē.qua pulegiū.sed uæhemātiorē:ait āt Serapio.Defert ex insula creta alia species dictāc uius fo lia foliis sisimbri similia sint:sed uirgas hēt maiores & īsūmitatibus sūt folia similia foliis origani agrestis nigri coloris & pulchra:odor āt ī eo tenet mediū iter sisimbrū & saluiā.Diptamū ēt suffitu educit abortus.& cōbu/ stū fugat uenenosa. Nescius.nescitus:sicut uector q̄ uehit & q̄ uehit:sic fœlix & q̄ dat & q̄ accipit fœlicitatem Vel dixit nescius ut oñderet licuisse feræ uulneratæ diutius euagari .quoniā nō infectubat illa uenator. qppe q illā uulnerasse nesciret.nā ſi sciuisset eito illā fuisset assecutus. Cerua.ceruus mulcetur fistula pastorali:ſi cer/ nit arcū & sagittas mirat. Hæret .sic & Didōis uulnus q̄uis tota urbe uaget hærebat. Harūdo calamus.Cala mi subtiliores cānæ sūt.& ut refert Pli.Calamus oriēris populi bella cōficiūt.calamis spicula addūt.q̄ irreuoca bili hamo noxia mortē accelerāt.His armis solē ipsū obūbrāt:pp qđ serenos dies optā.Odere uētos & ibres:q iter illos pacē eē cogūt. Aegyptii igit æthiopes:arabes:indi:scythæ bactri.parti hīs armis utūt.Nullus tīi sagit tis eodē Plinio teste calamus aptior ē q̄q in rhēo bononiēſi amne orit:cui plurima ē medulla pōduſq̄ uolucre & cōtra flatus puicax:sed libio nō eadē gratia paratā. Paratā.a quo ope turpius erat desistere. Per mœnia du cit sidōiasq̄ ostēdit opes duo pōit q̄bus maxime gaudēt amātes. Nā & rē amatā libēter apud se hēnt:& siq̄ pul cheriora hūt nō sine uāitate ostētāt.Nā oñdere ē simplicit demōstrare.Ostētare uero ē ad pōpā gloriāq̄ oñdere Incipit affari signū maximi amoris ē cū orōne integra nō pōt uti amās:sed ut puer iterrūpit.hāc rē mire osten dit florētinus Petrarcha in eo lyrico Bēchio thabbia guardato da mēzogna luxta mia posſa et honorato assai In grata līgua nō po gia mhai Rēduto honore ma factomi uergogna Che q̄to piu il tuo aiuto mi besogua Per do mādare mercede allhor tistai Sēpre piu freda & si parole sai Sono īpfecte & come dhuom che sogna. Sed di cet aliqs cū amor cautus callidusq̄ sit ēt eloq̄ns.Vnde ē illud dísertū faciebat amor.est qdem disertus amās:sed sæpe uel subito iteruētu uel uæhemēti aliqua cogitatiōe ita cōsternat.ut oīa e memoria excidāt.subitoq̄ mute scant. Labente d.ex more romano q̄ semel in die & id post solis occasum cibum capiebant.Hinc luuena. Exul ab octaua marius bibit.Eamq̄ cœnam appellabant.Deinde ceptum est ut bis in die epularent primamq̄ epulaz tionem prandium dixerunt.Sed de hoc raro meminerunt scriptores nisi in uita lasciuiori ut sæpe in comicis uide mus. Pendet ab ore.nam amantes omnia quæ ab amaro dicuntur qualiacunq̄ sunt admirantur.

Proſecta.

Exta

Dictamū

Calam

ostēdere
ostētare

De amantiq̄ horā

Aut gremio ascaniū genitoris imagine capta.
Detinet:īnsandū si fallere possit amorem
Nō cœptæ assurgūt turres:nō arma iuuētus
Exercent:portus ue.aut propugnacula bello
Tuta parāt.pēdēt opa interrupta minęq̄
Murorū ingentes:æquataq̄ machina cœlo
Quā simul ac tali persensit peste teneri

SER.Imagine c.amātis similidudinē. Minæ.eminē tiæ murorū quas pīnas dicūt: Famā.ſ.honestā. Nā τῶν μέσων ē. Furori iā nō amori. Aggredit.cū calliditate loqt. Egregiā.ironia ē.iter quā & cōfes sionē sola,pnūciatio itereſt.Īrōia ē ī q̄ aliud uerba ali ud sensus cōtinet. Puer.filius παῖσ .n.græce di/ xit.Adeo.multū.Teren.Adolescētē adeo nobilem Veritā te.m.n.legimus .n.Q uose iunonia uertāt hospitia pp illud Haud tanto cessabat cardine ret.Fi Mœnia nostra iunonis hospitium. Modusum nis luue.Nullo quippe modo millesſima pagina sur

Cara iouis coniunx: nec famã obstare furori
Talibus aggredit uenerem saturnia dictis
Egregiã uero laudem. & spolia ampla refertis
Tuq; puer tu⁹. magnũ & memorabile numẽ.
Vna dolo diuum si fœmina uicta duorum est
Nec me adeo fallit: ueritam te mœnia nostra.
Suspectas habuisse domos carthaginis altæ.
Sed qs erit mod⁹: aut quo nũc certamie tãto
Quin pori⁹ pacẽ ęternã pactosq; hymenæos
Exercemus habes q; tota mente petisti
Ardet amans dido: traxitq; per ossa furorem
Cõmunẽ huc ergo populũ: primusq; regamus
Auspiciis: liceat phrygio seruire marito
Dotalisq; tuæ tyrios permittere dextræ
Olli sensit enim simulata mente locuram
Quo regnum italię libycas auerteret oras
Si contra est ingressa uenus: quis talia demẽs
Abnuat: aut tecum mallit cõtendere bello
Si modo qđ memoras factũ fortũa sequat
Sed fatis incerta feror: si iuppiter unam
Esse uelit tyriis urbem troiaq; profectis:
Miscerive probet populos aut fœdra iungi
Tu cõiunx: tibi fas animũ tentare precando
Perge sequar: tum si excedit regia iuno.
Mecum erit iste labor: nũc qua rõne: qđ instat
Confieri possit paucis aduerte docebo
Venatum ęneas unaq; miserrima dido
In nemus ire parant: ubi primos crastin⁹ ort⁹
Extulerit tita: orbisq; retexerit orbem
His ego nigrantem cõmixta grandine nimbum

gît. Quo nũc certamine tãto. qd opus ẽ certamie
Aeternam. non inducias tẽporales. Habes qđ t.
m. p. propter illud nostrã. nũc accipe mẽtẽ. Paribus
auspicio. æquali potestate & ab eo quod pcedit id quod
seqt & dictũ a comitiis in qbus iisdem auspiciis crea
ti. licet simul nõ crearent: parẽ tũ habebãt honorem
pp eadẽ auspicia. Vñ & consules pares sunt. cum ne
cesse eẽt ut unus prior crearet. Phrygio. emphati
cos. q. d. exuli. Dotales ty. regalẽ spectauit psonam
Permittere dextræ. quasi per manuum cõiũctiõe
secũdũ ius locutus ẽ. Olli: illi uel tunc. Cætera p pa
rẽthesim dicta sunt. Simulachra mẽte. Hoc ẽ tali/
bus aggredit. Libycas aduerteret o. hæc absolutior
est elocutio. sed uerior & magis figurata libycas ad/
uerteret oras. Nam plærũq; trahit schema ut aliquo
ituri loco nõ ad locum: sed de loco significationem
ponamus. ut si dicas de campania abeo in tusciã hõe
stius ẽ q si dicas de campania eo in tusciam: hinc est
r. pam ue iniussus abibis. Ingressa uenus. Calliditay
tis: ẽ ut supra. Fortuna. ad casũ ptinet. Fatis. oĩa
tangit quibus res humanæ regunt: casum. fata & uo
luntatem deoꝝ. Fœdera. Absolutum est: si fœdere
ad populos pertinet. Tibi fas aiu m tẽtare præcãdo
sic æolus: Tuus o regina quod op tes explorare la/
bor. Perge sequi. Aliud agẽs aliud ostendit. Antea
ẽ. n. iunonis officiũ in matrimonio: deinde usus ue/
nereus. Vñ paulo post. Adero & tua si mihi certa uo
luntas. Excepit. subsecura est. Iste labor. s. explo/
rationis a loue. Confiteri. Con abundat. Retexe/
rit orbem. Quem nox tegebat. Nigrantem. nigrum
participium pro nomine. Alæ. equites. ob hoc alæ
dicti quia pedites teguntur alarum uice.
DO. Non cœptæ. Mirificæ moralitas expressa est
Nam cum multa mala in amore insint illud pcipuũ
quod negociorum omnium obliuionem iducit. Ea
dem enim Dido quæ instabat operi regnisque futu
ris nũc oĩa omittit. & cũ omiserit tyrii quoq; q stabãt
ardentes: omnia nunc deserunt. Vnde ostendit recto
rẽ cõplere oĩa cũ insistit. Cum uero contra agit oĩa
frigescere. Quam simul aggredit. per hoc ostendit
aliqd inuidiose se eẽ dicturã. Tractatus ueneris ma
gnus atq; astutus cernit. Tuæ quasi indignæ. Ty
rii. inuidiose: quasi potentissimi. Quo regnum. Sẽ
sit nõ potuisse fieri ut tam graues tamq; diuturnitas
inimicitias sic subito depõeret. Nouerat enim quid
Aneæ deberet: quo magis nitebat id aduerte. Sic contra. melius uisum est dolos dolis excludere ueluti appro
batis per dissimulationem præsentibus. ne deteriorem uiam inquireret atrox inimica si contrariam se ostende
ret uenus. Quis t. d. hæc uox coquasi consentientis est. Sed fatis incerta feror: nam fuit incerta. sed po
fuit: ut neq; reniti uideretur. & tamen non posse fieri fubdole demonstraret. Si iuppiter: sciebat non posse fieri
sed noluit ostendere se nolle. sed ad iouem eam dimisit ut adeo sciret non posse fieri. Nam uirorum secreta facile
intelligunt uxores.
CHRI. Si fallere p. a. quasi dicat conabat impossibilia. nam amor falli non potest: Non cœptæ as. miserabilis
conquestio ex persona poetæ. & qui uelit ostendere quantas uires habeat amor pernitiosus mortalium generi
cum demonstret eam reginam: quæ paulo ante sapientissima fuerat & in condenda urbe sollertissima amoris ue
neficiis ita immutatã eẽ: ut ẽt maximarũ rerũ curã negligat. Auget pterea cõquestionis grauitatis repetitio. Non
corp. turpissimũ. n. ẽ rẽ sceptã deserere. Turres. q ptinent ad salutẽ cõseruãdã. Nõ ar. uñ ẽ corruptio morum.
Portus. q si negligat: nõ sit fertilitas. Propugnacula. qbus tu tyrii. Tali. q. d. q oĩum maxia putiosissima
oĩum sit. Saturnia ex syderis malignitate facile fraudulenta mens ostendit. Egregiã. oratio ẽ in genere delibe
ratiuo quo suadere cupit ueneri ut omissis dolis apertam constituat pacem. ẽ eius initium a ualidissima argumẽ
tatione ut sit statim uehementissima a turpi: cum uihil turpius esse possit q duos diuos fraude mortalẽ supare
Vtic aũt ironia. q ẽ eũ aliud uerba indicant. alius aũt sensus inest ut egregia interea cõiunx. Hãc nisi grauitas pro
nunciationis & pspicuitas rei adiuuerit uidebit fateri qđ negat. Quid aũt differat ironia quæ est schæma ab il

Ja q̃ ẽ tropos oñdit Quintillianus. Tu & puer tuus.q ambo magna numina eſtis. Magnũ & m.n.irõia nõ ad naturã ipſorũ deorũ.nã ipſos poetæ maximos fingũt:ſed ad preſens factũ nã ſeq̃nti uerſu probat ignominioſũ illis eẽ ſi fœmina & una femina ubi numerus & natura ĩpar ẽ ſit ſupata nõ ab una neq; ab uno.ſed a duobus nõ hoĩbus ſed diis & nõ apto marte ſed delo.Ergo ſingula uerba huius uerſus uehemẽter operãt.Vna fœmina ui/cto dolo duorũ diuorũ.ſimile eſt illud terrentianũ Vna lachrymula.quã oculos uix uí exoreſſerit. Nec me: Noui te timere noſtrã urbẽ propter eas q̃ intercedũt inimicitias. Sed qs erit modus.p.d.hic ꝓgreſſus in finitũ utriq; pnitioſus erit. Quin p.optima proponit.Q uis.n.pacẽ æternã ꝓ bello nõ mallit.Cũ bella nulla alia cã ſint ſuſcipiẽda niſi in pace degat. Pactos hymenæos:Nam ſpes eſt durantæ pacis ipſum coniugium. Pactos hymenæos.paciſcamur & exerceamus. Habes.cũ uictoria ſis nacta:q̃re hanc pacem quã tuis honorificis cõ ditiõibus,ꝑpono:cũ regina in ſuo regno florẽs æneæ exuli ſeruire ſuſtineat. Olli.oñdit poeta prudentis eſſe quãuis dolos intelligat:tamẽ diſſimulare cum id in rem ſuam ſit. Tecum:q̃ diuum incedit regina iouiſq; & ſoror & coniunx. Miſerrimi:nam omnes qui amant miſeri ſunt:ut ait Terentius.& Propertius:Durius in terris nihil eſt quod iuuat amante:Nec modo ſi ſapias quod minus eſſe uelis. Retexerit.nam ſi recte dicitur Nox operit terrã & inuoluẽs umbra magna cœlum polumq; ita contra ſol aperit rectiſſime dicetur.

Dum trepidant ales ſaltuſq; indagine cingũt
Deſuper infundam:& tonitru cœlũ oẽ ciebo
Diffugient comites:& nocte tegent opaca
Speluncam dido dux et troianis eandem
Deuenient:adero et tua ſi mihi certa uolũtas
Connubio iungam ſtabili propriãq; dicabo.
Hic hymenæus erit:non aduerſata petenti
Annuit:atq; dolis riſit cythera repertis
Occeanum interea ſurgẽs aurora reliquit
It portis iubare exorto delecta iuuentus.
Retia rara plagæ lato uenabula ferro
Maſſyliq; ruunt equites:& odora canum uis
Reginam thalamo cũctantẽ ad limia primi
Pœnorũ expectant oſtroq; inſignis & auro
Stat ſonipes:ac frena ferox ſpumãtia mãdit.
Tandem ꝓgredit magna ſtipante caterua
Sydoniam picto chlamidem circũdata libo
Cui pharetra exhumero:crines nodãt in aurũ
Aurea purpuream ſubnectit fibula ueſtem
Netnon & phrygii comites:& lętus iulus
Incedunt.ipſe ante alios pulcherrimꝰ omnes
Infert & ſociũ æneas atq; agmina iungit:
Qualis ubi hybernam lycian:xãthiq; fluẽta
Deſerit ac delon maternam inuiſit apollo
Inſtauratq; choros:mixtiq; altaria circum
Creteſq;:dryopeſq; fremũt.pictiq; agathyrſi

SER. Trepidãt:feſtinant:ut hic me dum trepidi crudelia limina linquunt. Indagine:ferarum inqui ſitione. Deſuper infundam.quia aer eſt iuno.bene facturam dicit quod habet in poteſtate. Nocte opa ca.nubiũ caligine. Omne ciebo.pro totũ.oẽ.n. nu meri eſt totũ quãtitatis. Tua ſi mihi certa uolũtas Hoc eſt ſi tuũ ẽt ſubſequatur officium. Connubio. nu.naturaliter longa eſt ab eo quod eſt nubere:ut Cõ nubia noſtra reppulit:ſed mõ metri cauſa corripuit.

Nõ aduerſata.legit & auerſata. Iubare ex orto. Iubar nato lucifero.Nã iubar proprie lucifer ẽ q; lucis iu/bas effundat.ſed tranſlatiue ſplendor gẽmarũ & au ri & ſimilium iubar dicit Lucifer iterdum ſolet:iter dum ueneris ſtella dicitur.Eſt ãt iteron proteon ĩ ſẽ ſu.Ante enim oritur iubar.deinde aurora. Retia r. pl.Multi diſtinguunt:ut ſit retia rara maiora & pla/gæ minora.alii plagas per diffinitionem accipiũt ut plagæ ſint rara retia.Plagæ tamẽ proprie ſunt funes q̃bus retia tenduntur circa imam & ſũmam ptem. Ve nabula:quod ſint apta uenatui. Lato ſ.pro lati ferri

Maſſyli.Gẽs eſt non longe a mauritania:& maſſy lí per unum.i.legendum eſt.nam ſy longa eſt.maſſy lia incipit ſtatim poſt mauritaniam:& eſt pars getu/liæ & numidiæ. Vis plus eſt q̃ ſi dixerit multitudo Salu.Qua tempeſtate ex ponto uis piſcium erumpit

Odora.odorum eſt quod ex ſe odorem emittit: Statius.Et odore uulnere pinus.Sic eſt inter odoratũ lauri nemus pro odorũ.nã odoratũ ẽ quod aliunde recipit odorem:ut odoratũ tẽplũ.Ergo odorũ quod per ſe olet.Odoratum quod aliunde odorem recipit odoriſequum quod odorem ſequat:ut modo de ca/nibus dicere debuit. Cunctantem. atqui amatrix debuit properare.ſed pathos natura uicit.Terentius Dum moliunt dum comũt anuus ẽ.Deinde hæc mo rabatur ſtudio placendi. Ad ante uel apud. Stat ſ.adeſt preſens ẽ:nam ſi ſimpliciter uituperatio ẽ.Le gitur enim ſtare loco neſcit:ſed ſequentia hoc expla nant.Ac frena ſ.ſp.m.ſpumãtia ſpumã uomentia:ut mare naufragum q d naufragos faciat. Limbuſ fa

Iubar

Lucifer

maſſylia

odoratũ odorum odoriſe quum

ſcia q̃ ãbit extremitatẽ ueſtiũ ſecundũ ãtiquũ ritũ:ut Victori chlamydem auratum quã plurima circum purpu ra. Crines.n.a.ueluti retiolũ: qđ colligit comas κρώδυλη. Ipſe.qa amat dat ei pulchritudinẽ. Hibernã: nõ aſpam:ſed aptã hyemare cupiẽtibus:ſic.n.ẽ regio illa.Et aliud agẽs aliud ĩtelligit:nã appollo ſex mẽſibus hye malibus apud paratã liceæ urbẽ.& ſex æſtiuis apud delũ dat reſpõſa. Cõparat ãt illi Aeneã uel pp ſagittas qui bus utebat in uenatiõe.uel pp futurũ infœlix matrimoniũ.nã nuptius hoc numẽ ĩſenſũ ẽ. Cretes:ab eo q; eſt

Dryopes.populi iuxta parnaſum.ut Dryopũq; trahẽs eraſinus ariſtas.Agathyrſi.populi ſũt ſcythiæ colẽtes Apollinẽ hyperboreũ dicti nõ ſtigmata hũtes:ſed pulchri.i.cyanea coma placentes:

agathyr ſi

DO. Limbo.limbus regibus deputat & diis:q eorũ:caput cãdido orbe circundat. Cui ph.totum q habuit aut aurũ fuit aut purpura placeret. Qualis ut æneæ pulchritudo ꝓferri cæteris poſſet deficiẽtibus hũanis ad diuinã cõprationẽ acceſſit:& qa Didonẽ Dianæ cõparauerat hũc cõparat Apollini.

Alæ limbus instite

CHRI. Alæ.turmæ sūt eg̃tū:q̃ ut alæ auiū ita ista legionū in acie pugnātiū latera tegāt. Nocte op. deo ob cura nube ut opaca nox uideat. Ostro purpura. Libus falcia q̃ extremā ābit uestē:& alio uocabulo instita appellat. Qualis ubi ad inferēdā rebus lucē repte sunt similitudines quarū aliæ pbationis gratia inter argumēta ponūt. Aliæ ad exprimēdā rerū imaginē. ut illud inde lupi ceu raptores atra in nebula. Obseruādū tñ ē:ne id qđ similitudinis gratia sumit aut obscurū aut ignotū sit. Ergo quāuis Apollinē nemo uiderit: tñ adeo iā insedit in opinionibus hominū hæc tabula. ut oībus notissimus eē uideat. Xanthus. Hūc fluuiū ait Homerus a diis Xanthū ab oībus uero Scamādrū uocari Scribit. n. Ὀν ξάνθον κάλεοῦσι θεοὶ ἀνδρες τε πάντες σκαμάνδρον. Fluit ex ida monte. & simoenti iungit. Vnus est ex fluuiis q exercitu Xersis potante defecerunt Ait Herodo. Dryopes hi populi epuincia q̃ doris nūc dicit ab Hercule educti sūt. Agathyrsi. luxta scythas sunt oīum hoīum mollissimi: Auro ornantur. Vnde eos χρυσοφορους appellat. Hero. coniuges. cōmunes habēt Eorqa oēs fratres existimant neq; inimicitias neq; inuidiam inter se exercēt: in religs rebus scythias leges obseruāt. Ait Herodotus scithis petētibus negauerūt auxilia cōtra Dariū q̃ nollēt in eū bellū gerere a quo nulla essent iniuria prouocati. Marcellianus scribit hos cæruleo colore pictos esse Plinius ait ipsos cæruleis crinibus esse. At Pōponius agathyrsos refert ora artusq; pingere adeo ut ablui nequeant. ac quāto quisq; excellētior est tanto magis pingit. Aiunt Bacchum ab indis uictorem redeuntem primum agathyrsos pinxisse. Apollinem hi uæhementer colunt.

Xanthus

agathyrsi

SER. Fluentē:unguentis. Fingens. cōponēs. Telas. Sic in octauo. Pharetrāq; fuga sensere sonantem. Segnior. pulchrior nam uirtus & pulchritudo inuicē ponūtur. Sic Satus Hercule pulchro pulcher auentinus. Sic Plautus in pvrgo de muliere polynice. Quid fortis est. i. pulchra. Feræ capræ. i. capreæ optime āt ceruis campos capreis faxa pmittit

Decurrere. præterito usus ē ad exprimēdā celeritatē. Trāsmittunt. celerrime trāseūt. Iam mō: ut iāq; eadē digittis iā pectīe pulsat eburno. & pueri lem oūdit aium qui p mobilitatē frequētem optat timēda: Leonē. tágit historiā. Nā Ascáius Iullius & Leodamas & Dardāus est dictus. Et æneas ēt Dardanus ē dictꝰ ut hauriat hūc oculis ignē crudelis ab alto Dardāus. Et illiōeus occulte dixit hic Dardāus ortus huc repetit Grandinem. nā nimbus simplex poterat contēni. Amnes. ne possent turri inuestigare reginā. Deueniūt. supprimit pudēda. Teren. qd tum fatue. Prima tel. Nā secūdū etruscam dīsciplinā nihil tā incōgruū nubentibus q̃ motus terræ & cœli. Iuno. hæc signa p tēpestatē d edit & pluuias: q̃ de aere fiunt. Ignes. Varro dicit Aqua & igni mariti uxores accipiebant. unde hodie faces prælucent: & aqua & puro fonte interest nuptiis. Vlularunt. Medīū eligit sermonē. Lucanus. Nam lætus ululare triumphis. In luctu āt ululari nō dubium est. Speciē rerū præsentium est q; quasi aspicitur. Fama āt rerū absentium. non ergo mouebat pſenti deformitate q; in spelunca conueniret: nec futura mox fama. Meditat exercet: nec incōgrue Actus inest enim in ipsa meditatione. Nā exercitium est ipsa ē ipsa meditatio. hoc tamen in usu hodie non est. Fama malum diffinitio est ut quo x præcedenti pendent nomine alii tamen qua legunt. Quo certe nisi diffinitio sit legi non pōt. nec. n. procedit ut ordo sit. Fama quo nō aliud malum uelocius. Mobilitate u. Dat ei onomatopeiam: & laudat a contrario. Nā cum oīa labore minuantur. hæc crescit. Ingrediturq; s. nec humili parcit fortunæ. nec supiori. Parēs generaliter omnium rerum. Irritata. amphibolon est utrum sua ira propter extinctos gigantes: an ira deorum quæ extinxerat gigantes.

fama malu

DO. In his uersibus nihil dignum memoratu ponit a Donato.

CHRI. Fronde s. lauri. Telaso. h. Sic Homerus ἐκάγχεαν ἀοιδοὶ ἔτωσιν χωομένοιο. Segni

Ipse ſugis ſcynthi gradit: molliq; fluentem
Frōde premit crinē fingens. atq; iplicat auro
Tela ſonant humeris. haud illo ſenior ibat
Aeneas: tantū egregio decus enitet ore.
Poſtq̃ altos uentū i mōtes: atq; inuia luſtrā
Ecce feræ ſaxi deiectæ uertice caprę
Decurrere iugis: alia de parte parentes
Trāſmittūt curſu cāpos atq; agmina cerui
Puluerulēta fuga glomerāt mōteſq; relīquūt
At puer aſcanius mediis in uallibus atri
Gaudet equo iāq; hos curſu iā præterit illos
Spumanteq; dari pecora iter inertia uotis
Optat aprū: aut fuluū deſcēdere mōte leonē
Interea magno miſceri murmure cœlum
Incipit inſequitur cōmixta grandine nimbꝰ.
Et tyrii comites paſſim & troiana iuuentus:
Dardāiuſque nepos ueneris diuerſa p agros
Tecta metu petiere: ruūt de mōtibus amnes
Speluncam dīdo: dux & troianus eandem
Deueniunt. prima & tellus: pronuba iuno
Dant ſignum: fulſcere ignes: & cōſciꝰ æther
Cōnubii: ſūmoque ululārūt uertice nymphę
Ille dies primus lœti. primuſque malorum
Cā fuit: neque enim ſpecie fama ue mouet:
Nec iā furtiuū dīdo meditat amorem
Coniugiū uocat: hoc prætexit nomine culpā
Exemplo libyæ magna ſit fama per urbes
Fama malū quo non aliud uelocius ullum
Mobilitate uiget: uiresque acquirit eundo
Parua metu primo: mox ſeſe attollit in auras
Ingrediturq; ſolo: & caput inter nubila condit
Illam terra parens ira irritatā deorum

or non puto referri ad formam membrorum: Sed adcorporis agilitatem leuitatemq; ac dexteritatem. Tantum decus. cum ad monitione. Capræ f. Ex licentia poetica uidet dictum ut supra de ceruis. Nã aristoteles in li. de animalibus capras siluestres & ceruos iafrica esse negat. Transmittunt. celeriter trãseũt. Lucre. in secundo. Et circũ uolitãt equites medioq; repente. Transmittunt ualidoquatientes impete cãpos. Acri. ueloci. Gaudet e. Naturã expremit adolescentis sic. Hora. imberbis iuuenis tandẽ custode remoto Gaudet equis canibusq; & aprici gramine campi. Leonem. Seneca ex sententia Plotini demõstrat eẽ quattuor genera uirtutũ. & affirmat uoluisse poetã demonstrare illud tertium genus uirtutum que dicũtur animi iam purgati. Sed tantæ uitæperfectio non uidet adolescenti quadrare: Et nos totam hanc rẽ latius in. vi. explicabimus. Miseri nã in serenitate unus est color & una res: in tempestate uero plura eodem tempore commiscentur. Ruunt cum impetu in planum descendunt.

Exprimit autem torrentum naturam: qui in serenitate torrent. ideſt exficantur: in pluuiis subito crescunt: & quia per abrupta descendunt: magno feruntur impetu. Ergo latine dicuntur ab eo quod illis euenit in siccitate. Grecæ autem ab ipsa tempestuosa pluuia χειμάρροος dicitur fulsere ignes quia ut ait Varro: in cõnubiis adhibebatur ignis & aqua Nam secundum Thaletem ignis & aqua omnia gignunt. Hinc Ouidius. Quippe ubi temperiem sumpsere humorq; calorq; Concipiunt: & ab iis generantur cuncta duobus. Nec spem fama u. m. lam ab incoutinentia transit ad intemperantiam. Non. n. iam amplius luctatur aduersus libidinem: nec pudet aut dolet facti nec latebras quærit pe cato Quæ omnia sunt in incontinenti: quamuis tandem succumbat. Specie. q. d. q̃li tate rei. fama uel fando: uel a greco. Nam φήμη dicitur. Differunt ãt fama & rumor: ut dictum est in buccoli. Impudens ergo cum iam non moueatur fama: cũ in prouerbiis philosophantiũ præcipuũ locũ teneat curandũ fama Mouet ergo cauẽdam intemperantiam. in quam qui labuntur nihili famam faciant. Fama malum. imago. est Est autem imago cũ aut forma absentis corporis describitur: ut Sic oculos sic ille manus sic ora gerebat. Aut illa q̃ nulla est fingitur ut sunt hec omnia quæ hic de fama describit: & alibi Quid loquar an scileam nisi quam fama secuta est. Candida succintis latrantibus inguina monstris. d. u. r &. g. in alto Ah timidos nautas. c. l. m. Est autẽ locus ex Homero: & quod hic de fama ille de contentione refert. Optime autem describitur fama ab ouidio. Velocius. Nã dissipatur fama prelertim malorũ. Viresq; acquirit eundo sic & ouidius: Censuraq; facti Crescit & auditis aliq d nouos addidit auctor. Se se a ad au. ĩgredit q;. s. Ostẽdit neq; hũilioribus neq; maioribus illãpcere.

Extremã ut perhibẽt cæo encheladoq; sororem
Progenuit pedibus celerem & pnicibus alis.
Mõstrũ horrẽdũ igẽs: cui q; sũt corpore plũe
Tot uigiles oculi subter: mirabile dictu.
Tot liguæ: totidẽ ora sonãt: tot surrigit aures:
Nocte uolat cæli medio: terræq; per umbram
Stridens: nec dulci declinat lumina somno:
Luce sedet custos: aut summi culmine tecti
Turribus aut altis. & magnas territat urbes:
Tam facti prauiq; tenax q̃ nuncia ueri:
Hæc tũc multiplici populos sermõe replebat
Gaudens: & pariter facta atq; infecta canebat
Veniſſe æneam troiano sanguine cretum:
Cui se pulchra uiro dignetur iungere d ido
Nunc hyemem inter se luxu q̃ longa: fouere
Regnorum imemores: turpiq; cupidine captos
Hæc passim dea fœda uirum diffũdit in ora:
Protinus ad regem cursus detorquet hiarbam:
Incenditq; animum dictis: atq; aggerat iras:
Hic hãmone satus: rapta garamãtide nympha
Templa ioui centum latis immania regnis
Centum aras posuit: uigilemq; sacrauerat ignẽ
Excubias diuum æternas: pecudumq; cruore
Pingue solum & uariis florentia limina sertis
Isq; amens animi & rumore accensus amaro
Dicitur ante aras media inter numina diuum

SER. Extremam post oẽs gignantes: nã ad illorũ ultionem nata ẽ. Vel extremam pessimam. Nã qui de medicina tractant: dicũt inutiliores eẽ qui nascunt ultimi. Vt perhibẽt: cum fabulosum aliquid refert: dicit ut fama est: Nunc de fama loquens mire dixit ut perhibẽt. Pedibus c. Conuertit epitheta: nam pedum est pernix: ut pernicibus ignea plantis: Celeritas pennarum: ut Celeriq; fuga sub sydera lapsæ. Corpore pl. Non ipsius sed omnium: Est enim exaggeratio ac si diceret quod sũt arenæ. Oculis subt. ad uerbium ac si diceret non sub plumis: sed sub ipsa. Tot lin. quod. n. sunt homines in quibus fama ẽ tot ora hẽt que sunt hominum. Nocte. u. Nã quãto magis celatum tanto magis conquiritur & certe incipiens fama semper obscura est quæ diuulgataconque/scit: unde luce sedet. Custos speculatrix Summi c. t. per domos mobilium. Turribus per domos regum Magna. u. magnos populos & dicit plæbeios. Tenax in omnibus perseuerans. Acta atq; inf. ut sequentia indicant. Dignet q̃si ipsa sit persona superior. Quã longa. ideſt q̃ longa est ipsahyems. Sic alibi Tybris ea fluuium quam longa est nocte tumentem Leniit. Regnorum in hoc fingit. nam huic carthago: & illi italia curæ est. Fœda crudelis. Iarbas filius Iouis hammonis liber per libiam exercitum ducens siti affectus auxiliũ a patre petiit: & statim uiso ariete fons secutus est. Vnde factum est Iouis hammonis ab arietis dicti simulachrum cum capite arietino: q; fingit quia satis inuoluta sunt eius responsa. Rapta stupra ta. ut Rapti ganymedis honores Garamantide. uel nomen proprium est uel gentile. nã garamãtes iuxta lybiam sũt. Excubias d. e. Diffinitio est æterni ignis. Quid est ignis peruigil. excubiæ deorum: nec uacat ratione. ut in aliquibus templis sit ignis p uigil. Nã potestates aut terrenæ sũt: aereæ aut æthereæ. In æthereis ignis est quia ille ignes sũt. est igitur in templo Iouis q æther est. & Mineruæ: quia super ætherem est: unde ex capite patris procreata dicitur. Isq; am. a &

amator & barbarus. A mēs nomen ostenditur: eū habeat gēitiuū: Amaro aspero: ut Hostis amare qd icreitas: Media m. n. d. Ac si dicat Diis testibus: Sallusti

Multa iouem manibus supplex orasse supinis
Iuppiter omnipotens cui nūc maurusia dictis

Quam medius fidius ueram licet recognoscas. me/

dius fidius, i. Διὸς υἱὸς. Supplex orasse. orario hæc partim habet precationem quia supplex: ptim conquestio
oratores nē quia orasse. Orasse āt dixisse unde oratores dicti. nā rogare non procedit: quia cōquer: ē magis. Maurusia. mauritania: nā protensio est.

CHRI. Surrrigit nam bruta cū attente audiunt: aures erigunt. Ficti prauiq. Nā multa sunt ficta quæ nō sunt praua ut poemata ficta sunt. & non sunt praua. Dignē. q. d. illa quæ tot reges dedignata ēexulē dignat. Hāmōe scribit Diodorus siculus osirim egyptium instituisse loui duo tēpla aurea: alterū maius celesti loui: alterum minus parenti quē Hāmonem uocant: quāuis alia sit fabula. Nā dicunt cum liber pater per aridam libyam exercitū ac siti laboraret opem a loue patre petiisset: & in mediis harenis arietem apparuisse cornibus terram effodientem fontemq; inde emanasse: institutūq; eē louis tēplum quem Hāmonem uocarunt ideſt harenarū. Nā hamos harena græce dicit. De hoc multa Curtius habit autem loca hæc hammonii: quibus uicini sunt garamantes larbas huius hāmonis filius fuit. Garamantide aut propriū nomen est āt patronomicū positū pro gentili: ut sit garamātide pro garamante. De garamātibus ita scribit Strabo A maioris syrtis recessu diebus quattuor ad hyemales ortus dicuntur puenire etiam qui placide ociosq; incedūt. Hic locus est hāmoni similis palmifer & aquosus immi net autē cirenaice ad meridiem uergenti usq; ad. c. stadia & arbores fert usque ad alia centū. Seriē solūmodo hæc terra etiam orrizā gignit ultra hanc est regio quæ sylphium fert & postea inhabitata & garamantū terra quæ sylphium fert angusta est & longa & arida longitudo ad orientē solē circiter mille stadia latitudo. cc. quæ quidē cognita sit. Amaro aspero transtulit id quod torquat gustū ad tormētū animi sic alibi Quid hostis amare increpitans & horatius Confides tumidus adeo sermonis amari. Maurusia Græca declinatio dionysius in cosmographia ἄγκοῦ λέο τῆλᾶον μᾶῦρούγῖ λοῦ ἐὸνἐᾶγᾶιηῦ. mauri enim in libya populi sūt. Strabo de his ait a parti/bus occidentalibus habitāt qui a grecis mauruſii appellantur. Romani uero & indigenæ mauros uocant. Libycū genus magnum & opulentū. hispaniæ sunt oppositi: & iuxta est colūnarū fretū: Extra columnarum fretū procedenti ad sinistra mōs ē in libya: quem græci atlantē uocant: Barbari uero dyrim.

SER. Nūc epulata. dū ī epulis ē & ēpteritū. p pſentim: & bene nūc dixit: nā quāuis officia in deos habeāt æternam gratiam: & spectent tam preteritum q̄ futurum tamen in præsenti plus ualent: Semper aūt Ioui ppter hospitalitatē libant quem xenion dicimus & bene dixit q̄ humanas res ne tunc quidem curat: cū ei tribuit honos sacrificii. Læneum læneus Bacchus dicitur: q̄ preest lacubus ἀπὸτῖοῦ λἡνοῦ nam cum sit græcū a mentis de linimēto nō pōt accipi. Ne quicq̄ non iudicio hoc facis. Cæci. quorū origo non apparet Alii enim de uentis fieri dicūt: alii de nubibus. alii de aere. In nnbibus q. d. non ex te sūt Femina. inuidia. sexu: & iam incipit quæstio specialis Precio. ergo nec per gratiam meruit: nec per uirtutē inuasit Sed si uendidit quid cōquerit. Quod defraudatus sit per corium: uel ex nuptiarū. pmissione. Litus ergo infertilem terram. Loci uel ut tributaria eēt uel in nostrum deueniret matrimonium. Dominum ut superius Phrygio seruire marito. Est autem de iure quasi per coemptionem: quæ certis solennitatibus apud priscos pagebatur in contrahendo matrimonio: & se se coemendo inuicem uir & uxor interrogabant Vir ita: an mulier sibi marer familias esse uellet illa respondebat uelle. Item mulier interrogabat uirum utrum uir sibi parerfamilias esse uellet. ille respondebat uelle itaq; mulier in uiri matrimoniū conueniebat & uocabantur hæ nuptiæ per coemptionem. & ita erat mulier materfamilias uiro locofiliæ Paris similis Paridis. iniuria a persona: & bene paris: quasi qui substulit pactum. Sic luena. Et caluo seruiret roma neroni. Semiuiro co. ut Ouere: phrygiæ: neq; enim phryges. Moenia. lidia nam phryges & lydii utebāt Mitra. i. incuruo pileo de quo pendebat bucarū tegmen crinēq; m. l. Crinem unguentatū subnixum habens rapto stupro. Nam raptus est illicius coitus nec enim hic rapuerat, Templis q̄ ope.ta

Gens epulata t oris. leneum libat honorem
Aspicis hæc. an te genitor cū fulmina torques
Ne quicq̄ horremus: cæciq; in nubibus ignes
Terrificāt animos: & inania murmura miscēt
Fœmina quę nostris errans in finibus urbem
Exiguam precio posuit: cui littus arandum:
Cuiq; loci leges dedimus: connubia nostra
Reppelit: ac dominum ænean in regna recepit?
Et nunc ille paris cum semiuiro comitatu
Mœnia mentum mitra: crinemq; madentem
Subnixus rapto potitur: nos munera templis
Quippe tuis ferimus: famamq; fouemus inanē
Talibus orantem dictis: aramq; tenētem
Audiit omnipotens: oculosq; ad mœniā torsit
Regia: & oblitos famæ melioris amantes
Tum sic mercurium alloquitur: ac talia mādat
Vade age nate: uoca zephyros: & labere pennis
Dardaniumq; ducem tyria chartagine qui nūc
Expectat: fatisq; datas non respicit urbes:
Alioquere. & celeres defemina dicta per aura
Non illum nobis genitrix pulcherima talem
Promisit: graiumq; ideo bis uindicat armis?

.c si diceret: mirum si non hæc patimur te colentes sic su

pra ad irrisionē dictū Iuppiter omnipotens ac si diceret tu es q̄ omnia potes. Inanem. aut quia frustra mundi te credimus esse rectorem aut quia me tuum filium esse confido. Fouemus. quasi rem per se infirmā. Ad mœnia. ut inde pellat æneam: ne uideatur esse cōtrariū q̄ omnia conturbentur Ioue aphricā respiciente. nam utrūq; aturpi liberat fama uocat zephy. uel qbus æneas nauiget uel qui uehāt Mercurium: ut Ventosq; secabat. Carthagine. p carthagini: pro aduerbio in loco de loco posuit Sic Hora. Romæ tybur amen uentosus tybure romā Expectat. terit tempus. Nō illum. per silentium intellige. Pulcherrima. Epithetō perpetuū nec ad præsens. negocium pertinēs. Bis semel scilicet ī singulari certamine cum Diomede: in quo a Diomede saxo pcussus ē: Iuuena. Vel quo tidydes percussit pōdere cossam æneæ. Item in excidio sicut legimus Descendo ac ducente deo Alii dicunt propter Diomedis & achillis singularia certamina: Sed quando cū achille dimicauit: a Neptuno liberatus est pōt tamē quod pro Venere fit ab ea factū uideri. Sic iuno imputat ueneri quod pro ea factū ē: ut Tu potes in totidem classes conuertere nymphas. Vel intelligimus æneā iā tunc natū cū hercules troiā diruit. nā cōstat priamo tunc ab hercule imperium traditū.

DO. Media inter nūina. q. d. diis testibꝰ. Iuppiter omnipotēs. Si hæc uides: cur nō punis. si nō uides: nō es dignꝰ ut colaris. Fœmina. quasi abiecti sexus unde magis dolendū. Sic Terē. Tu īquā mulier q̄ me oīo lapidē nō hominē putas. Errās. exul pegrina & sine urbe. Connubia nostra. a facto & psona facit cōparationē. Nostra. q. tanti uiri & dolet q̄ suū cōnubiū reppulit. Idest se maritū & accepit æneā exulē nō maritū sed dominū: quē deinde ab habitu uituperat. Semiuiro. duos. pferūt sexus sed dimidiatos. ut neq; uiri neq; fœminæ sint: quā cōiectura. pbet īfames esse. Nos munera. q. d. incassum sacrificāus cū nō tuis cultoribꝰ sed alienigenis. pdes. CHRI. Aspicis h. Oratio plena īdignatiōis & ī deū nimis aspa. nō immerito dixit amens animi: Nā qs amētior ē: q̄ qui in deos sæuit. Ne qcquā hor. secūdū epicurū q deos negat humana curare. Vnde Iuuena. Sūt in fortunæ qui calibꝰ oia ponāt & nullo credāt mūdū rectore moueri: Nā uoluēte uices & lucis & anni Atq; iō intrepidi quæcūq; altaria iurāt. Fœmina. indignatio a sexu. Errās. q. d. exul & pfuga. indignatio a fortūa. Nā cū durū sit iniuria affici: durissimū tū est id a fœmina & exule pati. Nostris in finibus. īdignatio a loco ut ī regnis hoc ausa tuis. Exiguā. nā supra Taurino quātū possit circūdare tergo. Præcio & nō uirtutæ. Leges. ergo tributaria est. Dominū. indignationis exaggeratio q̄ nō solū in maritū ubi æq̄lia pene iura sūt sed ī dñm accepit. hēt āt magnā uī nostrā & æneā ac si diceret cōtempsit regē accepit exulē. Collige igit ut sit plenissima conq̄stio Neglectus sūt q̄ durū ē nā dux ē despici ut suaue amari & neglectus a fœmīa & ab ea q̄ exul. & q̄ emit littus exiguū ī quo urbē āpliorē. nisi decepisset me ædificare nō poterat & q̄ mihi obnoxia eēt: & neglectus ī meo regno & ita neglectus ut postpositus sim deteriori. nā cōparatiōe auget indignatio. Paris uituperatio a nomine. q. d. si milis paridi uiro effœminato & q aliēas mulieres rapiat. ē āt pmutatio p similitudinē. Mitra. Tegmē capitis ī curuū. ponit ēt apud græcos. p fascia loricæ modū cōtexta ad latera defendēda. Subnixū. pro enixo secūdū Marcellū q̄si sursū crispatā & calamistratā comā. Fouemus. nutrimus & augemus. aras litare sola oratione si posse ātiqui credebāt nisi aras manibus tenerēt. Vnde Varro ait aras prīo ausas dictas q̄ eēt necesse illas manu tenere: ut uase ansis tenentur. Commutatione deinde litterarū aras dici cœptū ut Valerii & furii q̄ olim Valelii & Fusii dicebāt ergo cū audiēdus eēt larbas dixit arasq; tenēs ē ut alibi Tāgo aras medios ignes & numina testor. expectat moratur.

Sed fore qui grauidā imperiis belloq; fremētē
Italiam regeret genus alto a sanguine teucri.
Proderet: ac totum sub leges mitteret orbē.
Si nulla accendit tantarum gloria rerum.
Nec super ipse sua molitur laude laborem
Ascanio ne pater romanas inuidet arces.
Quid struit aut qua spe inimica ī gēte morat̄
Nec prolem ausoniam & lauinia respicit arua
Nauiget hæc summa est hic nostri nūci9 esto.
Dixerat ille patris magni parere parabat.
Imperio & primum pedibus talaria nectit
Aurea quæ sublimem alis siue æquora supra
Seu terram rapido pariter cum flāine portat.
Tū uirgam capit: hac animas ille euocat orco
Pallentes alias sub tristia tartara mittit.
Dat somnos adimitq; & lūina morte rēsignat
Illa fretus agit uentos & turbida tranat
Nubila iāq; uolās apicē & latera ardua cernit
Atlantis duri. cœlum qui uertice fulcit

SER. Grauidā imp. unde multi imperatores posset creari. Iungimus autem ablatiuo: quia & grauis unde est ablatiuo iungitur. Belloq; fr. exceptis temporis quibus a Latino regebatur. Proderet. protēdere idest propagaret. Propago Idest genus. p breuis est: ut sit romana potens italia. uirtute propago. pro arbore producitur. ut flexos propaginis arcus. alias deciperet. ut unius ob iram prodimur. Super sua laude idest pro sua & græcum est schema. Sic enim Demosthenes. ὑπὲρ τοῦ τέτραυ. i pro corona. Molitur. præparat: exercet. Ascanio. cui imperium debetur. Hoc autem asserit poeta ut laudando Iulium cæsarem laudet qui ab eo originem: ducit ut. Iulius a magno demissum nomen Iulo. romanas ar. honestior elocutio. si addamus quam rem inuidemus: ut Liber pamp. neas inuidit collibꝰ umbras. inimica præoccupat quasi præscius. Nec prolem ausoniā: sic in. vi. Nūc age dardaniam prolem: quæ deinde sequat̄ gloria. Summa mei præcepti collectio. Iuuena. ad summam non maurus erat

Parere non respondet ut numē inferius sed obtemperat Talaria. dantur Mercurio pennæ: quia citius omnibus planetis insuum ortum recurrit. unde & uelox & errans inducitur. Vt Quos ignes coeli cyllenius erret in orbes. Tum uirgam capit ī. caduceū quod primo apollo habuit & donauit. Mercurio accepta ab eo lyra. Hora. Fraternamque

hũero lyra. Mercurius fert uirgã quia deus oratio/
nis est: & deos interpres: Vnde uirga bellantes diui
dit idest bellum: nam bellantes & interpretũ oratio
ne sedantur: unde secundum Liuiũ legati pacis ca
duceatores dicuntur: Sicut enim per feciales bella:
indicebant ita pax p caduceatores fiebat ἑρμῆς au
tem græce dicit. ἄπο τῆς ἑρμηνείας. i. interpres.
Animas. umbras. animæ enim in cœlo sũt Resignat
Claudi: perturbat: & ẽ qa dicunt physici moritu/
ros pupillas ĩ oculis ante triduũ nõ habere: quibus
non uisus est sũma desperatio. Resignat ergo. i. aufert signa luminibus. Tranat. trãsuolat ut Nare per æstatem
liquidã susspexeris agmẽ. Latera. dat quæ sũt hominis. nã rex fuit q cũ Perseũ hospicio nõ susciperet. qñ ab
oracuło admonitus fuerat: ut a iouis filio caueret a perseo in montẽ cõuersus ẽ uiso gorgonis capite. Latine te
lamõ dicit sicut nilus melõ. Fulcit. sustinet. nã altus ẽ nimis. Nix. niuis facit: sed uerbũ ninguit non hic uenit
sed ab eo qđ ẽ nĩguis. Lucr. albas effundere nĩgues. Nĩguit ãt prima & secũda pson caret. nam nõ est in nostro
arbitrio: sed ad deũ ptinet. Præcipitant. p pcipitant. Senis. pp ætatẽ uel alluśit ad niues ut Gelidus canis cũ
montibus humor Liquit. Paribus alis. leni uolatu: ut dixit & in cœlum paribus se sustulit alis. Cyllenus. ab
auia unde paulo post Cyllenia proles aut a cylleno mõte arcadiæ ubi nutritus ẽ. Toto. c. uno impetu excussus.
Sic Luca. Nec se tellure cadauer paulatim per membra leuat terraq repulsum.
CHR. Teucri. i. dardani. nã Dardãus a Ioue ẽ. Regeret. quod nõ solũ potentis: sed multo magis prodentis ẽ. nã
rex is ẽ: q iuste prudenterq gubernat. Sub leges. nã optimi reges non suæ libidini qđ tyrannorũ ẽ: sed iuri &
legibus quos subiectos habent parere uolunt. Gloria. nam quanuis homines ipsa uirtute sola moueri debeãt
tñ honos gloriaq egregia facta ut umbra corpus sequit & omnes accẽdũt ad studia gloria. Est aũt gloria cõ
sentiens laus bonorũ incorrupta uox bene iudicantiũ de excellente uirtute ut est in tusculanis Ciceronis ascã
nio nep. nam multa liberorũ causa facimus: quæ nostra nõ faceremus. Arguit ergo ab utili & ab honesto: q ne
gligit regnũ & opes: unde etiã gloria magna sit prouentura. Et arguit nõ solũ a se: sed etiã a filio. Romanas ar.
ac si dicat id imperium quod omnia superet imperia. Quid struit. magna auxesis & hæc sit sententia: amittit
impiũ & id magnũ & gloria plenũ. nec solũ sibi sed & filio amittit sed quod magis dolẽdũ est: nihil est qđ reco
pensare huic detrimento possit: cũ nihil debeat in gente inimica cõstitutus sperare. Nauiget. bñ quadrat & pso
ne & rei hoc impatiuũ nã & luppit & qa sũmus deus & quia auus iure suo impat presertim cũ id agi mandet.
qđ sit ex sũma obsequẽtis utilitate. Hæc sũma est. q. d. etiã si nullũ argumẽtũ utilitatis & honestatis intulisse
tñ uolo obtẽperet mãdatis. Hic quasi ĩ hac re: ut ostendat hoc iã a se decretũ eẽ. Talaria. exigit locus ut paulo
altius de Mercurio repetamus. ait ergo Cicero. in li. de natura deo Mercuriũ primũ Cœlo patre die matre natũ
fuisse: cuius obscœnius excitata natura tradit: q aspectu Proserpinæ commotus sit. Alterũ Valentis & Pheno
ridis filiũ: qui sub terris habet. idẽ Triphonius. Tertiũ ponit ex Ioue tertio & maia natũ ex quo & Penelope
pana natũ dicunt. Quartũ Nilo patre: quẽ ægyptii nefas habẽt nomĩare: q Argũ interemit ob idq ĩ ægyptũ
fugiens leges ac litteras illis tradidit. sunt qui ex hoc quintum natũ Mercuriũ uelint. eum qui ex die & cœlo na
tus est aiunt ex Proserpina filia quã nudã cernẽs Iupiter amauit. Philonem arcadem genuisse ac ignominia
territum illum exponere uoluisse sed cum esset oraculo admonitus illum diuinum interpretẽ futurum & nu
triri iussit & Hermen appellari uoluit. Hinc ob ignominiam patriã fugiens in ægyptum uenit. Ibiq ĩ omni ma
thematica claruit Diodorus siculus ĩ suis mytholigis tres maxime nominãt. primũ ægyptium. quẽ multa adiu
menta uitæ humanæ adinuenisse scribit inuenit enĩ palæstrã & lyrã quã tricordẽ fecit imitatus tria anni tempo
ra. nã ab æstate acutã: ab hyeme grauẽ a uere mediã assumpsit uocẽ. Inuenit litteras & deorũ sacra: & græcos ea
quæ ad interpretationẽ pertinẽt edocuit: ab illis Hermes idest interpres noiatus est. Secũdũ in creta natũ scribit ex
Ioue: & caduceatoriã inducias ac fœdera quæ ĩ bello adhibentur: inuenisse præsertĩ ut ubiq inuiolabiles essent:
caduceatores. qđ iccirco obseruabant. qñ Mercurius medius utriq hosti putabatur. sed nostris tpibus tubicies
caduceatoꝝ loco habent. Dicunt inuenisse etiã põdera & mẽsuras & mercaturæ quæstus & in furtis faciendis
præstrigiatorẽ fuisse maximũ: Tertiũ cũ põit quẽ atlãtici suũ eẽ dicũt: Natumq ex Ioue & maia cui quæ de cre
tensi & ægyptio dicũt ferre oĩa tribuũt. Eusebius de præp. euang. Sanchumathonis q ante troiana tpa ĩ fœnicia
floruit testimonio fretus ait Mercuriũ apd phœnices Tantũ: apud ægyptios toyht apud alexandrenses thoth
uocari. & primũ litteras inuenisse: & ea quæ de diis fabulosæ dici uideant uel allegorice ad naturã uel tropolo
gice ad mores reducere studuisse & fabulas fabularũq allegorias excogitasse quæ tãta mysteriis obscuritatem
posuisse scribit & filiũ Cupidinis Mercuriũ dici qa amandi uirtus orationi quo attribuat. Sed hæc fabulose
ac mystice potius q̃ historici scribunt. Aurelius ãt augustinus refert quo tempore Moyses est natus floruisse
Atlantẽ astrologũ Promethei physici fratrẽ ac maternũ auũ maioris Mercurii. cui nepos fuit is Mercurius. q
græce ἑρμῆς τρισμέγιστος. i. Mercurius trimegistus. i. ter maxĩus dicit. Priorẽ ego illũ puto quẽ nili filium
fabulant. hunc tamen secũdum asserũt occidisse Argũ ægyptiisq præfuisse & leges ac litteras tradidisse sed lit
terarum characteres animaliũ arborumq figuras hũisse. hũc ĩ deorũ numerũ rettulerũt nec erat fas eius nomen
temere uulgo pferre primũq anni mensem ab eo cognominauerũt. Condidit urbem quam a se hermopolim
nominauit. Nuncuparunt ãt illũ Trimegistum idest ter maximum q & philosophus maximus ac sacerdos ma
ximus ac maximus denique rex fuisse. Consueuerant. n. ægiptii. ut apd Platonem legitur ex omni philosopho
rum numero sacerdotes ac. rursus ex sacerdotibus regem eligere: hic aut ut philosophos sapientia ita reli-

Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris.
Piniferum caput & uento pulsatur & imbri.
Nix humeros infusa tegit: tum flumina mẽto
Præcipitãt sẽis & glacie riget horrida barba
Hic primum paribus nitens cyllenius alis
Cõstitit hic toto præceps se corpore ad ũdas.

gione sacerdotes excelluit: ac mox in imperio administrando supiores oēs reges superauit. Hic primus aphry sicis mathematicisq; ad diuinor speculationē se erexit: primusq; de maiestate dei de dæmonum ordīe: aīarq; mutationibus sapientissime disputauit ex qua re primus theologiæ auctor habet hūc sectatus diuinus uates Orpheus secundas philosophiæ assecutus ē ptes: cuius sacris initiatus ē Aglaophenus Aglaopheno ī philosophia Pythagoras: Pithagoræ successit Philolaus diuini Platonis præceptor: q̄ oīa indicant priscam theologiā a Mercurio inuentam & a Platone absolutā fuisse Verum mercurius plurima uolumina scripsit quibus diuinarum rerum cognitionem traderet. quibus arcana mysteria & stupenda oracula pāduntur. nō enim ut phūs solū loquit: sed ut ppheta futura sæpe prædicit. Ruinā hic priscæ religionis uidit: Ortū nouæ fidei: Adventum Christi: Futurū iudiciū: resurrectionē: renouationē sæculi bonorū gloriā. Tormenta nocentū prædixit. Quapropter dubitat Augustinus an obseruatione syderū an reuelatione dæmonum hæc: Ille præuiderit. Lactātius illum sybillis pphetisq; ānumerat. Ex huius uiri libris duo præcipui feruntur alter de uoluntate diuina: alter de uoluntate & sapientia dei: & ille quidē Asclepius īscribit quē apuleius platonicus superioribus tpribus latinū fecit. Hic Pimander: sed & hūc per nostrū marsilium ficinum ex eadem familia philosophum nobilissimum nuper ad latinos migrasse uidemus Atq; hæc siue de fabulosis diis inquiramus siue de tanto uiro inuestigamus nos hoc tempore non narrāda. nā id rei loci q; ratio minime patiebat: sed ex plurimis libris in unū locū coarctāda duximus Deinceps aūt qđ ad Mercurii sydus pertinet eadē breuitate pstringemus. Mercurio: quē stilbon uocant planeta ē temperatus nocturnus modo masculinus: modo: fœminus & pter suum temperamētū cito se uertit ad eius cui adhæresit naturā. Itaq; cū fœlicibus fœlicitatē cū īfœlicibus infœlicitatē præbet. Auctore autem Ptolæmeo sapientiā simul & eloquētiā mortalibus pbet. Hinc eloquētiæ deus a poetis dicitur. Inducit ad arithmeticā & ad mercaturā. Facit palestritas: ac præstigiatores ac si in genesi malignus ē fraudulentos pducit & fures Raro uidet quoniam plerunq; temporis sub solaribus radiis occultat. Neq; enim ab illo ultra triginta gradus abest. Qua ex re pp phœbi ardoris uim fuscus pingit. Exustio tamen a sole quæ omnibus planetis nocet illi quoniam ex frequētia facti assuetus est minus incōmeda ē. Habet nuncius deor: quia nihil ex sua sed ex eor quibus adhæret natura agit: nā nuncius non ex sua: sed ex alior sentia uerba refert. eius domicilia gemini ac uirgo sunt morat ī singulis signis uigenis ac octenis diebus ac senis horis. Ergo trecētis ac triginta octo diebus totū zodiacū pcurrit. Pingit āt ī huiusce modi formā ut ī capite ac talis alas gerat: q̄b & planetæ & eloquentiæ indicatur celeritas in leua uirgā serpentibus inuolutā. Hæc illius ad oīa non tamē si ne prudētia impulsum denotat. in dextra harpē ē incuruū tenet. Syringa autē sibi adhos fistulā ex calamis facta admouet. Ille eā īflat. Exharpe uim ac uehemētiā eloquentiæ. ex fistula uero eius dē suauitatē significat. caput galero ornatur quo se a solaribus radiis tutet: sed idē ex albo nigroq; cōfectus ē: quia eloquētia & alba nigra & nigra alba reddere pōt. Argus auulso a collo capite eoq; oculis pleno e regione pingit ut ostendat eloquētia: cui sapientia sit adiuncta oēm caliditatē superare. Corā ipso gallus pingit. ut mercatorū quor deus ē astuta notet garulitas. Atq; huiusce modi ē forma. Tenet autē cœlū secūdū quod supra luna ē quāuis multi ex egyptiis illud soli attribuerint. corpus eius minimū ē omniū exceptis corruptibilibus. Nā maximus omniū est sol qui cēties ac sexageties ac sexies tātus est quāta ē terra. Post solē maiores sunt quindecim stellæ p/ mi ordinis. nā quæq; earr cōtinet corpus terræ centies septies. Tertius in magnitudine ē luppiter. Quartus saturnus. post quē sūt stellæ secūdi ordinis quarū singulæ continēt terrā nonagies. Post has sūt stellæ tertii ordinis quarr singulæ cōtinēt terrā septuagies ac bis. Post has sunt stelle quarti ordinis quarr singulæ continent terram quinquagies quater. Post has sunt stellæ quinti ordinis. Harr unaquæq; terrā cōtinet trigeties ac septies Inde sunt stellæ sexti ordinis: quarū quæ minor est decies atq; octies terrā cōtinet. Post has maius corpus ē mars Post martē terra Post terrā Venus. Post uenerē luna. Post lunā mercurius. Vidimus quāta sint hæc corpora. nūc quātū distēt aīaduerte. Luna. n. quāuis omniū pxima sit terræ distat tantum ab ea trigeties ter tātum quātum est dimidium diametri terræ & uigesima pars eius. Eritq; hoc 107 iz miliaria nam dimidium diametri terræ: ut ostendit est. MMMccxl. miliariorr & qnq; īsuper partes ex undecim ptibus unius miliarii Mercurius āt a terra distat 542750 milliaria. Venus terra distat 3640000 miliariorum. Sol autem 39⅓5000. Post quem mars sequit: & hic a terra 288470000. Iouis āt interuallū apparet esse 468162 o Longitudo saturni est 65357 00 Hoc autē duplicatū facit interuallū quod est terra ad octauā sphærā. Hoc autē erit 1307150000. & cum multiplicatum fuerit hoc p. 3. & septimā unius pueniet quātitas circunferentiæ circuli signorū: uel cuiuscunque circuli maioris descripti in octaua sphæra quæ est 1081857⁰ miliariorum. eritque mensura uniuscuiusq; gradus circuli maioris ii 1160 miliariorum Singula āt miliaria tria milia cubitorum continet. atlantidis. De hoc monte Strabo sic scribit. extra columnarum fretum procedenti ad siniſtrā mons est in lybia quem atlātē uocant barbari uero dyrin. Mons est supra nubes excelsus qua mare a se denominatum spectat squallidus & incultus q̄ uero africā respicit arboribus uestit & fluminibus irrigat omni genere fructuū abundans. Int diu ex miro silentio stupor inducit. Noctu crebris lucet luminibus resonarecq; dicunt cantibus ac tinnitibus cymbalorū atq; tibiarum ægyptiorū & satyror. SERVI. Aui similis incongruum heroico carmini erat si mergum diceret Sic alibi per periphrasim ciconiam dixit Candida uenit auis longis in uisa colubris. Sic est Testa cum ardente uidebis: scitillare oleum ne diceret lucernā nimis tenuiter:

Philolaus

magnitudo planetarum.

Misit aūi similis quę circum littora circum
Piscosos scopulos hūilis uolat æquora iuxta.
Haud aliter terras inter cœlūque uolabat
Littus harenosum lybiæ uentosq; secabat.
Mat erno ueniens ab auo cyllenia proles
Vt primum alatis tetigit mägalia plantis

Harenosum. Recte. Nam libya erat sed non in

harenosa. Mauritania enim est aspera & silu osa. Materno .p maiam Atlãtis filiã. Magalia Aphrorũ casas & mapalia idem significãt sed magaliam a ꝓducit. Mapalia uero corripit. ut & raris: habitata mapalia tectis. Fulua. uiridi ut Fuluaq; caput ĩnectit oliua. Sed plinius iter spẽs iaspidũ unã ponit fluã: Et multi uolunt iaspidẽ ad gratiã ptinere. Ensis pro uagina posuit. Lena. genus est uestis. Est autẽ ꝓpria toga duplex amictus angularis: Inuadit. Habitum futuræ orationis ostendit. Et notandum non tantum eum nuncii: sed etiã caduceatoris ideſt: oratoris officio fungi. nam & persuadet & nunciat. Vxorius: uxori seruiens: Sic Hora. Vxorius amnis. Ipse. dat dictis auctoritatẽ: ut Quæ phœbo pater omnipotẽs. Olympo. olympus quasi ololãpos ideſt totũ splẽdẽs siue mons sit macedoniæ. q dicit etiã diuersoriũ deorũ siue cœlum. Vnde addidit elaro. ut plemyrium undosum: Accentus sane græcus: tunc potest eẽ si sit græca declinatio. ut ὀλυμπος ὀλυμπου. nam latine olympi facit. Torquet. Agit. sustinet. ut cuncta tuo q bella pater sub nomine torques. numine autem est aut nutu. aut potestate Hæc. quæ dicturus est. Nam supradicta ex se dixerat. Teris per negligẽtiam consumis. Debent. honestius plurali numero respõdit. Surgẽté. crescentem: ut Surgentẽ in cornua ceruũ. Itẽ Surgentemq; nouæ carthaginis arcẽ. Cyllenius. Antonomasiuũ ẽ pro ꝓprio. Ore ratiõe. Mortales ui. aut oculis æneæ se substulit. aut humanam reliqt effigiem quã sumpserat ut ab ænea posset uidẽri. Medio ser. atq executus est oia quæ luppiter dixerat sed sermo est consertio orationis duorũ uel pluriũ. medius ergo est. persona cum qua quis loquit non respõdet.

Dulcis. minus est: sed ne uideatur ingratus. deorum excusatur imperio. Sic in sexto: Sed me iussa deum. Ambire. Blanditiis circumuenire: ut Nec connubiis ambire latinum. Exordia. orationem: sicut in rhetoricis legimus alternãti: uaria mente tractanti. & per hoc ostenditur cogitasse eum etiã amorem. sed pertulisse uoluntate deorum. Taciti. sine strepitu celantes consilia. Arma. Forte contra imperium iratæ reginæ.

DO. Auo materno. ab atlãte mõte: in quem Atlãtẽ patrẽ Maiæ cõuertit Perses. Inuadit. In uectiuam futuriã esse hoc uerbo ostendit. & ex hoc acri habitu Mercurii oñdit q̃li hĩtu debuit eẽ iuppiter. Tu nũc obiurgatio ẽ potius q̃ iuectio. nã cõe sibi facit hoc damnũ & dolet decipi spẽ ipsius & filii. ꝙ nõ faceret si accusatoris aĩum gereret. Pulchrã uxorius urbẽ. stulti ẽ aliena curare: sua negligere Ipse deũ. Huius plõæ auctoritate grauiorẽ facit suã obiurgatõem & ut maior sit metus. potestatẽ ipsius describit. Vtrunq; autem damnat & ꝙ subleuit inimicorum opes. & ꝙ in re agenda ociũ sibi ꝓponat: qñ negligentis ẽ & ĩcauti. Addit ne per eum pereat quo ascanio debetur. quod nisi per ipsum præstari non potest Medio sermone. quia nõ expectauit responsum quod erat. dimidium sermonis. qui oritur inter duos. Atq; animũ nũc huc: in tam ambigua consolatiõe prævaluit ĩ religioso uiro diuinũ ꝙceptum.

CHRI. Piscosos. piscibus abundantes. Inter cœlũ t. ita inter infimã partẽ aeris ut pene terrã tãgeret Materno auo. Atlãte qui maiam genuit: ex qua cõceptus ipse est. Fundantem. ædificantem Nã iã fũdatæ erãt. Nouãtẽ. i. faciẽtẽ q̃ noua essent. Stellatus. ornatus ut illa splẽdida ut stella fulgeret. Murice. murices pisces sũt similes purpuræ nã ut ait Plini. purpuræ latẽt sicut murices circa canis ortũ & paulo ifra Purpuræ cõgregãt uerno tpe mutuoq; attritu lentorẽ cuiusdã ceræ saliuãt simili modo & murices. Sed ĩ hoc loco muricẽ ꝓ purpura posuit diues quæ. m. d. pulcherria ꝓp diuitias quas hẽbat nã pauper tñ sumptũ: non feciſſet. Iaspide. lapsis græcæ latine uiridis gemma. Nouẽ teste Plinio sunt eius species est autem uiridis ut smaragdus sed crassi coloris. Iaspidẽ. c. talentis parauit nero in qua fuit effigies eius thoracata. species est iaspis in oriente smaragdo similis e pectra ex transuerso linea alba præcingit. quã magi ꝓtionantibus utilẽ dicunt. Fulua. fuluus colorita uidetur.

Lena.

Murex.

Aeneam fundantẽm arces & tecta nouãtem.
Consp̃icit atq; illi stellatus iaspide fulua.
Ensis erat tyrioq; ardebat murice lena.
Dẽmissa ex hũeris diues quæ munera dido
Fecerat & tenui telas discreuerat auro.
Continuo inuadit tu nunc charthaginis altæ.
Fundamẽta locas pulchramq; uxorius urbẽ.
Extruis hen regni rerumq; oblite tuarum.
Ipse deum tibi me claro demittit olympo
Regnator cœlũ & terras qui numĩe torquet.
Ipsę hæc ferre iubet celeres mandata ꝑ auras:
Quid struis aut q̃ spe libycis teris ocia terris
Si te nulla monet tantarũ gloria rerum.
Nec super ipse tua molíris laude laborum.
Ascanium surgentem & spes hæredis iuli
Respice cui regnũ italiæ romanaq; tellus
Debent̃ tali cyllenius ore locutus
Mortales uisus medio sermone reliquit.
Et procul in tenuem ex oculis euanuit auram
At uero ęneas aspectu obmutuit amens.
Arrectæq; horrere comæ & uox faucib⁹ hęsit
Ardet abire fuga dulcesq; relinquere terras.
Attonitus tanto monitu imperioq; deorum.
Heu qd agat quo nũc reginã ambire furentẽ
Audeat affatu: & quæ prima exordia sumat
Atq; animũ nũc huc celerẽ nũc diuidit illuc.
In partesq; rapit uarias perq; omnia uersat:
Hęc alternãti potior sn̄ia uisa est.
Mnesthea sergestumq; uocat fortẽq; cloãthũ
Classem aptent taciti socios q; ad littora cogãt
Arma parent & quę sit rebus causa nouãdis.

de rufo atq; uiridi mixtus: ut ĩ aliis plus uiridis ĩ aliis plus rufi habeat itaq; fulua aq̃la: fuluũ aurũ: fulua iaspis & fuluus leo. ait Aulus gellius. Carthaginis. q.d. terræ aliene: & q̃ tuis nocitura sint. Vehemẽs ergo dissua sio ut nocitura faciat & ꝓfutura deserat. Ipse d. dat auctoritatẽ orationi suæ. Mortales u. nam spiritus ẽcorporei aerẽ ex quo corpus sibi conficiunt ita cõdensantur i uisum cadãt ut uidemus nubes q̃ aer dẽsatus fũt. Obmutuit. nã tãto stupore affectus ẽ ut uocẽ emittere nõ potuerit. nã & maxia aĩ cõsternatio fari nos ꝓhibet & contra ueriſſimã accusationẽ nullam excusationẽ: quã ꝓferet: inueniebat. Dulces q.r.t. quomõ relinquere si dulces. Ostẽdit sibi uehemẽter carã ẽse Didonẽ: sed tamẽ malle deo obtẽperare. in pugna ergo quæ erat inter appetitũ & rationem superabat ipsa ratio. Quæ exord. nã cãs apud Didonem turpissimã habere uidebatur in qua diffidebat conueniens exordium reperire posse. maxime cum esset habendum per insinuationem in qua maiori artificio opus erat. In partes q.r.u. cũ modo traheretur libidine modo duceret ratiõe.

Dissimulent: sese interea quando optia dido.
Nesciat: & tantos rũpi non speret amores
Tentaturũ aditus & quæ mollissima fandi.
Tempora quis reb9 dexter modus ocyus oẽs
Imperio læti parẽt: ac iussa facessunt.
At regina dolos quis fallere possit amãtẽ.
Præsensit: motusq; excepit prima futuros.
Oia tuta timẽs eadẽ impia fama furenti
Detulit armari classem cursumq; parari.
Sæuit inops animi: totamq; incensa per urbẽ
Bacchatur qualis cõmotis excita sacris.
Thrias ubi audito stimulãt trieterica baccho
Orgia nocturnusq; uocat clamore cithæron.
Tandem his ẽneam compellat uocib9 ultro.
Dissimulare etiã sperasti perfide tantum.
Posse nefas tacituſq; mea decedere terra
Nec te noster amor nec te data dextera quõdã
Nec moritura tenet crudeli funere dido.
Quin etiam hiberno molitis sydere classem.
Et mediis properas aquilonibus ire per altũ
Crudelis quid si non arua aliena domosq;
Ignotas peteres & troia antiqua maneret.
Troia per undosum peteretur classib9 æquor
Me ne fugis p ego has lachrias dextraq; tuã
Quãdo alid mihi iã miseræ nihil ipsa relinq(te
Per conubia nostra per inceptos hymenæos.
Si bene quid de te merui fuit aut tibi quicquã
Dulce meum miserere domus labẽtis & istã
Oro siquis adhuc precibus locus exue mẽtẽ.
Te propter libycæ gentes nomadũq; tyrãni.
Odere infensi tyrii: te propter eundem
Extinctus pudor & quã sola sydera adibam.
Fama ꝓr cui me moribũdã deseris hospes.
Hoc solũ nomẽ quoniã de coniuge restat.
Quid moror an mea pygmalio dũ mœnia fra
Destruat aut captã ducat getulus iarbas (ter

SER: Quando. nõ ẽ hoc loco tpis: sed significat siqdẽ: & est cõiũctio rõnatis. Sane qñ do breuis est naturaliter. sic Serẽus. Qñ flagella ligas uir usurpat: Siqñ tybri uiciaq; tybridis arua. Quis reb9 dexter m. qui sit reb9 optius euentus. Læti. alacres festini. Facessũt. frequẽtatiuũ ẽ: ut ĩ geor. matris ꝓcepta facessit. aliqñ discedere significat. Terẽ. hæc hic facessat. Præsẽsit. ac si diceret añ q̃. ille moliret & nimia in hoc uis amantis exprimit. Omnia t. Deest etiam & ẽ exaggeratio. Eadẽ. q̃ Iarbæ. cursũ nauigatõem. Inops a. sine aio: sine cõsilio. Bacchat. ut bacchãtes furit: & uno sermõe præoccupat. futurã oratiõem. Thyas. bacca. Nã ut a baccho bacchas sic a Thyoneo thyades dicunt. Commotis: quia In sacroꝝ renouatione cõmouebant simulachra. horatius nõ ego te cãdidæ bassareu inuitum quatiam. Trieterica. trienalia. Nã Liberi sacra tertio quoq; anno innouabant. Orgia autẽ apud græcos oia sũt sacra: ut apud latinos cerimoniæ: sed iã abusiue sacra Liberi orgia uocãt uel ὰπὸ τοῦ ὀργᾶσθαι ὀργὴ id est: a furore Vel ὰπὸ τῶν ὀρῶν. Nocturnusq; uocat. qa noctu celebratur unde eius sacra nyctelia appellantur quæ populus Ro. excluſit causa turpitudinis. Cithero. Cithẽron autẽ mõs est ex quo clamor numinis ueluti bacchas uocabat. Dissimulare. artificiosa allocutio Nam sibi consulit sub facie utilitatis æneæ. Dissimulare. q.d. ita pudendam rem aggrederis: ut eam fateri nolis. Data d. fœdus amicitiarũ. Hyberno sydere. non hyeme. sed hyemali sydere. Aut proprie quod ait supra Dum pelago desæuit hyems & aquosus orion. Ergo aut tempore ut Quo sydere ꝓpter orionem. Crudelis. etiã i te odio mei. Domosq; ignotas ac si dicat Carthago iam tibi nota est: licet etiã hic aliena sint arua. Et troia a.m. Deest si. Me ne fu. adhuc non uult apte exprobrare beneficia sicut paulo post irata. Inceptos: qui ipsa nouitate sunt dulces: Dulce m. tetigit rem inhonestam. Sic Terentius Seu tibi morigera fui in omnis rebus.

Nyctelia.

Cithero.

Tyranni. nil intererat apud maiores inter regem & tyrannum. ut Pars mihi pacis erat dextram tetigisse tyranni. Fama prior. quæ mel ior fuit sine dubio. Hospes & hospes fuerat & maritus sed maritum se negat: & hospitem confitetur: ut nunc dido dicit Cui me deseris hospes. Quoniam hoc solum nomen de coniuge restat id est superest. Alii restat id est resistit. id est in contrarium tibi est. Alii dicunt hoc solum nomen quoniam superest ut te coniugem dicam. Dicitur autẽm ingenti affectu hos uersus Vergilium priuatim cum pauci adessent. augusto recitasse. nam recitauit uoce optima primum tertium & quartum.

CHRI. Dissimulent. dissimulamus cum ostendimus id nõ esse quod est: simulamus cũ ostendimus: simulare

dissimulare

Nota

id esse quod non est. Qui igitur doctus non uult haberi doctus dissimulat doctrinã. Qui contra indoctus cupit doctus haberi simulat doctrinam. Speret. timeat. nam spes de bonis est. Molissima. quæ tactus sunt rettulit ad occasionem. Ergo molissima tempora pro occasione posuit ut sit quasi diffinitio occationem eẽ tps molissimũ ideſt quod præbet facilitatem rei agendæ. Molle enim in tactu dicimus. quod facile cedit. cui cõtrariũ ẽ durũ. Ergo tempus fãdi molle ẽ: cũ is qui auditurus est: facile nobis cõcedit. Quis fallere p. a adeo. n. suspscios anxiiq; sunt ut nihil inexploratũ relinquant. Motus f. id est motus nõdũ pſentẽ: sed qñ non sit ueriſimile: ut ea quæ nõdũ sunt sentiamus reddit ueriſimile ex amãtiũ natura: nã amantes timẽt ẽt tuta. Quapropter facile mi ſerrimi ſin necesse est. Qui enim est in metu miser est: & qui ẽ tuta timet ſemper est i metu: ut ait ſocrates. Sæuit inops animi. Quoniam ĩ mœrore erat. Nam ut rebus lætis aĩ extolluntur: unde iure poſſumus dici diuites aĩ ſic in mœrore deprimuntur unde: ſumus inopes animi uel animi id est mentis & conſilii. Totãq; in. p. ur. qd ergo infœlicius est amante: Nam dum illi aſſunt res fœlices: ita tamen anxius est. ut ẽt tuta timeat. cum autem immutantur: adeo tota mente cõcutitur: ut in maxima perturbatione conſtitutus mentem conſiliumq; amittat: & furiis ita agitatur: ut obliuiſcat pudoris & modeſtiæ & publice debacchetur. Thiades autẽ ſacerdotes bacchi dicuntur ab eo quod est θύειν ideſt furere. Sic etiam maenades τομάδας dicuntur ab eo quod est τέμνειν ideſt ſecare. Bacchi dicuntur a baccho insonio & baſſaride & ipse baſſareus appellatur a ueſte uel a pelle lyncum: Sed de hoc in cõmentariis Horatii diximus. Trieterica. ab eo qđ
triẽalia, est tris id est tres & ἔτος annus. nam trienalia erãt ſacra bacchi. Orgya. omnia ſacra ſunt apud græcos ut apd latinos cerimoniæ: nam apud Herodotum orgya de ſacris dianæ inuenies. Cytheron mons est thebis ĩminẽs: in quo nocturna ſacra Bacchi colebant: quæ nyctilea dicebant & ipse bacchus nictileus: Compellat ultro. Et qa amantes moræ impatientes sunt: & qa quoad posset a principio rem præuenire cupiebat: & malo ante q̃ uideret. occurrere: Diſſimulare. oratio oĩo patheticha: & ab animo extuanti quippe q amore ĩdignationeq; ſimul impulſus ,pficiſcatur. Et quoniam in deliberatiuo genere est. premit æneam a turpi: quoniam fidem frangat ingratusq; in eam sit a qua tantum ametur & cui sit futuræ mortis cauſa. ſi eam relinquat. Auget hanc rem q reliquat eam petiturus loca ſibi incognita: & eum magno ſuo periculo sit nauigaturus cum in tanto periculo ne in patriam quidem nauigare deberet. Quæ omnia non modo neglectum illius uerum etiam crudelitatem in eã oſidere uidentur. Quapropter & a turpi & a damnoſo premit. Tantum nefas. nam amans nihil maius nefas putat q̃ deſeri. Tacitus. q d. furtf. Noſter. q. d. tam magnus. Data dextra. perfidiæ arguit. Moritura. oſtdit quantum peccet ſi quidem ſuæ mortis cauſa futurus sit. Dido. emphaſim facit in nomine. q. d. ea a q̃ tot beneficia acceperis. Quin etiam magnũ. ſcelus prodere quẽquam: Maius eam quæ de te bene merita sit maximũ prodere cum tuo periculo. Quid ſi non arua a. Non deberes etiã ſi patriam peteres & ſine periculo ſic deſerere: quanto minus cum aliena petas & cum periculo Me ne. Multa complectitur illud me. Me quæ ignotum liberali ſuſcepi hoſpicio. Me quæ tantum amo: quæ pudiciciam tua cauſa abieci. Per ego has l. poſt quam uſa est cõſtitutiõe iuridiciali abſoluta quod nefas sit deſerere quæ tot cauſis mereat amari: deſcendit ad conceſſionem per deprecationem: ita tamen ut a priore non deſcedat: Nihil alium quam ergo meretur ab illo non deſeri. propter quæ ipſa ſibi nihil reliquit Nam & cæteros homines & pudores & pudiciciam et famam propter illum cõtempſit. Per connubia noſtra. arguit a uoluptuoſo. Te propter libycæ. oſtendit quos contempſerit pp illum: & in quæ pericula cadat ſi ab eo deſeratur.

SER. Saltem. Vel hoc. Est autem tractum a captiuis. qui cum tenerentur ab hoſtibus dicebant ſublatis omnibus ſalutem cõcede hinc per ſynereſim natus est ſermo: ut in contemptu rerum multarum Petituri aliquid ſaltem dicamus. Ante fugam ſo. Et amatorie & amare loquitur. Nam hanc fugam dicit: quam ille profectionem nominat. Amor autem ex filii deſiderio comprobatur. Si qua mihi. De iure loquitur. Nam liberi ubi non est inſtum matrimonium: matrem ſequuntur Qui te tantum ore referret. Aut ſic dixit quaſi amatrix: ut ſupra de Aſcanio. Infandum ſi fallere poſſet amorem. aut illud dicit: Optarem filium ſimilem uultui: & non moribus tuis. Iouis monitis. Et hæc monita dicimus ut Carmentis nymphæ monita. & hos monitus. Perſius. Hos pueri monitus patres infundere lipos. Immota l. Phiſicum enim est. ut qualitatem animi ex oculorum: aut corporis mobilitate oſtendamus. Ergo modo uult oſtendere æneam a propoſito non eſſe deuiaturum.

Ego te quæ p. f. controuerſia est plena in qua & purgat obiecta remouens a ſe crimen ingrati. & uenali utitur ſtatu profectionem ſuam retorquens in uoluntate deorum. Habet etiam finem. nam purgat obiectam fugam nomine profectionis. Promeritam. preſtitiſſe beneficia: et est ſermo deiis quæ p contrariũ magis lucent. Terẽ. Ita

Saltem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles: ſi qs mihi paruul⁹ aula
Luderet ęneas: qui te tantum ore referret.
Non equidẽ oĩno capta aut deſerta uiderer.
Dixerat. ille iouis monitis immota tenebat
Lumina & obnixus curã ſub corde premebat
Tandẽ pauca refert: ego te quæ plurima fãdo
Enumerare uales nunquam regina negabo
Promeritam nec me meminiſſe pigebit eliſæ:
Dũ memor ipſe mei: dũ ſpũs hos regat artꝰ.
Pro re pauca loquar nec ego hãc abſcõdere fur
Speraui nec finge fugã: nec cõiugis unquã Troiꝰ
Prætendi tædas: aut hęc in fœdera ueni.
Me ſi fata meis paterentur ducere uitã.
Auſpiciis & ſpõte meas cõponere curas.
Vrbem troianam primũ dulceſq; meorum.
Reliquas colerẽ & priami tecta alta manerẽt.
Et recidiua manu poſuiſſem pergama uictis.

Sed nunc italiam magnam grinæus apollo.
Italiam lyciæ iussere capessere sortes.
Hic amor hæc patria est si te carthagis arces
Phœnisam libycęq; aspectus detinet urbis
Quę tandem ausonia teucros considere terra
Inuidia est: & nos fas extera quęrere regna.
Me patris anchisæ quotiēs humētib9 umbris
Nox operit terras quotiēs astra ignea surgūt

me uelim ames promerentem pater: Idest bene agē tē. cōtra alibi: quid cōmerui: aut peccaui pater. idest male egi. Meminisse pigebit eli. memini & illius rei dicimus ut hoc loco: & memini illā rem ut Nūeros memini si uerba tenerem. Memor ipse mei. de futuro dixit. Piget autem ad futurū spectat pudet ad p teritum Et licet pene una sit significatio: tñ dicimus Piget me illud facere: & pudet me fecisse. Vnde interdū præcipue a sallustio simul ponunt. Pro re. p. l. remoto ingrati crimine descendi t ad cām. Hanc. professionem. P rætendit. probat non esse matrimoniū. In fœdera. aut matrimonii. uel adiunge sequētibus & dicet nō ueni ut hic morarer: sicut nunc probat. Me si fata meis paterentur ducere uitam auspiciis. & dixit i. primo Quo me cūq; uocant terræ: ubi signi frcauit nolle apud carthaginem perpetuo manere: sed uelle quærere sedes faris cōcessas. Ergo ueni cōsensi: hoc est: nō adhæc cōsensi fœdera. ut cū uellem discedre nō liceret: Auspiciis. dispositionibus qa maiores oia auspicato gerebant. Sponte mea. nomen est: cum ei casus & genus imponit. Sic & mane: ut Dum mane nouū dum gramina canēt. Sic & forte. alias aduerbia sunt. Non aūt sua spōte. Nā supra dictā est nos cape fatoq; comites. Item Diuersas quærere terras auguriis agimur diuū. Recidiua. post casum restituta. Grynæus. iuxta clazomenas urbem asiæ nemus est grynæum: ubi Apollo colit. Inde igit sumit epitheton. licet nō inde sumpserit oraculum. Lyciæ sortes. nec hinc accepit responsum sed sic dicit lyciæ hoc ē apollineæ. Hic amor. eo dicit desiderio p uoluntatem deorū circa italiā teneor quo si possem circa troiā & ad illud respicit Troia p undosum peteretur classibus æquor. Et nos est fas. dicitur mihi fas est & nō me: Sed lege etiam nos fas est extera quærere regna. Nox operit. a uerisimili id tempus posuit. Quotiens astra. i. p unamquanque noctem. Grynæū

DO. Ante fugam. nam non uult honestare rem si dicat discessum ille iouis. confundebatur pudore ut pote q ingrati: q fallacis q fugitiui infamiam subiret contra institutum suū. Sed solum louem sibi ante oculos ponebat. quod efficiebat ut uir aliquin mitis & humanus quāuis moueret officiis didonis tamen a proposito nō discederet. Recte aūt dixit monitis potius q̄ iussis qa nō solū imperium eum mouebat sed ea quæ imperabat q̄ ad regnū italicum acquirendum pertinebāt & ne carthaginē suo imperio inimicam futuram foueret. Nec re reg. n. p. palam habet beneficia accepta: sed necessitate impulsum & non uoluntate ostendit se illi nō obsequi. Breuiter autem purgauit quæ obiciebant ne multiloquio tempus tereret & ingratitudīs uitium primo confutat: ut secū dum artem incipiat a ualidioribus aduersariorum obiectis. Neq; hanc ab. f. probat q̄ nō fugam sed nauigationem parauit quia non uenerat ut matrimonium conficeret quod probat quod nullis solitis cerimoniis coniugiū celebratū sit. Sed nūc italiam. facit rem uerisimilem. Nam nullus ab ocio ad negociū nisi inuitus accedit. Hic amor. h. p. est. Si te cœpit amor nouæ patriæ: non ægre feras q̄ ego quoq; nouæ patriæ amore capiar. Et nos. quemadmodum & te.

CHRI. Referret te. esset tibi similis. O re forma corporis. Obnixus. afficiebatur amore didonis. sed cum mallet deo. i. rationi potius q̄ libidini obtemperare obnitebatur. idest nitebatur contra libidinis ardores. Premebat. reprimebat: quod est continentis potius q̄ temperantis: ut freno rationis coerceret libidines. Tandem alternantibus in eo libidine & ratione & amore in didonem & iussis eorum dubius erat in consultatione. Ego te. quæ. oratio est in genere deliberatiuo ī constitutione iuridiciali assumptiua & in concessione crimīnis per purgationem. Nam ostendit se hoc non consulto facere sed reiicit crimen in necessitatem. Necesse enim est deo obtemperare in principio ergo cōciliat sibi fauorem a persona didonis cum illam affirmet optime de se meritam esse. Item a persona sua ostendit enim se memorem esse beneficiorum futurumq; diu dum uiuet: nec orationem sumere. ut contra hæc dicat sed ut defendat factū. Pro re. p defensione rei p. u. aliquando defensionē significat ut stabat p tēplo. Aliqñ afi. ut habuit orōem qñ uicem & locum ut nos. ut etiā pro fratre respondeam uehemēter cupimus. & missus est pro cōsule est etiam temporalis ut prospicio prouideo. Item pro super ut prominet. Item pro ad uel secundum ut nitar pro uiribus. est etiam interiectio: sed tunc circunflectitur ut pro deum fidem. Me si fata. m. p. d. u. diximus in allegoriis italiam pro speculatione uocarent in uita ciuili libentius degerem apud meos troiæ q̄ carthagine. Sed hæc ibi latius. Grynæus. de hoc ita refert Stra. In freto quod est inter asiam ac lesbum insulæ sunt uel. xx. uel ut placet Timostheni quadragīta quæ composito uocabulo Ecatonnesi gemiata. n. uocat ab eo qđ est ecatos. i. apollo & nesos insula. Nam per totā hanc oram apollo colit usque ī tenedū. uocaturq; Smintheus aut cylleus. aut gryneus aut alio nomīe. alii dicūt clezomenem. quæ urbs ioniæ est. olim gryniam uocatā uicinam colophoni & in his locis fuisse oraculum apollinis grynæi idq; idē esse & clariū. Site. si cum phœnissa tamen detineris amore carthaginis alieni soli non sit īuidia nos quærere italiam. Me patris an. argumenta sunt quæ græci appellant atechna. idest inartificiosa quia quamuis artificiose tractentur tamen non sunt ab arte: sed natura causæ secum illa affert & non oratoris industria & rem uerisimilem achronographia facit.

Ad monet in somnis & turbida terret imago.
Me puer ascanius capitisq; iniuria cari.
Quē regno hesperiæ fraudo & fatalib9 aruis
Nūc etiam īterpres diuū ioue missus ab ipso

SERVI. In somnis. pro in somniis more suo. Turbida. terribilis quod & umbræ conuenit. & parentis auctoritati. Interpres. hermes expressit. Ab ipso. Idest magno ut supra Ipse deum tibi m. cd. o. Vtrunq; meum & tuum aut iouis et Mer

curri: aut meū & aſcani. Manifeſto l. aut claro aut in nimbo quod lumē maius eſt. Luc. Poſtquā ſe lumie uero. His auribus. pleonaſmos eſt. Hauſi. accepi. landudum. ab initio orationis. Auerſa irata: ut Dua ſolo fixos o. a. t. Luminibus. t. ipſa tacita: ut Tacitūq; obſedit limē amatæ. Sequit aūt inuectio quæ ſemper ſtatu caret Nec tibi. non ſolum in æneam ē uituperatio. ſed etiam in ſe obiurgatio. Nam dixerat Credo genus eſſe deorum: nunc non credit eſſe Dardani. Perfide. more amantium obiurgat. Caucaſus. mons ſcythiæ inhoſpitalis. Hyrcanæ. Arabicæ ab hyrcania Arabiæ ſilua. Relictis autem mediis comparationibus augmenta fecit. Nam poſt deos non hominis ſed ſaxa intulit. Namquid d. quaſi dicat non eſt ſperandum poſſe illum mitigari: præcibus & iccirco non eſſe exaſperandum iurgiis. miſerat. miſeror accuſatiuū regit miſereor uero gēi tiuū. at Miſerere animi non digna ferenti Quæ q. a. f. amphibologia eſt ideſt quid prius quid poſterius dicam. Maxima. aut conuitium in iunonem q; eam dicat non eſſe maximam ut in louem quem dicit Saturnum quaſi nocentem. aut iungitur ut nec iuno nec iuppiter aſpicit. Nunquam. nec apud rē nec apud hominem: Terentius. Quid credas: aut cui credas: Aut declamauit per contrarium: nā omnis fides tuta eſt. Eiectum. naufragum. Littore egentem. ut Hoſpicio prohibemur harenæ. Et regni d. ſic queritur iarbas Et dominum æneam in regna recepit. Amiſſam c. ſubaudi renouaui. Heu f. quia multa erat in deos oblocuta. Nam credere deos non curare mortalia & ab ipſis non ſperare auxilium furoris eſt. Præmittitur ergo excuſatio. Siqd pia numina poſſunt. Nunc ly. irriſio honeſta ſatis cum iis uerbis ſit quibus laus preceſſit: ut & nobis idem alchimedon duo pocula fecit nec dum illis labra admoui ſed cōdita ſeruo. Quietos ſolicitat. Cicero in libris de natura deorum triplicem ponit opinionem. nō eſſe deos. cuius rei auctor apud athenas exuſtus eſſe: eſſe & nihil curare ut epicurei eſſe & curare ut ſtoici. Ergo hic epicure: paulo poſt ſtoice. Si quid pia numina poſſunt. I ſeq̄uere italiam. artificioſa prohibitio. quæ fit per conceſſionem: & tamen ne intelligatur perſuaſio miſcentur quædā q̄ nocent. ut uētis & per undas: Terent. Profundet: pdat pereat. nihil ad me attinet. Refello redarguo.

DO. Aſtra ignea. facit uerifimile ex ipſo tempore in quo ſomnus capitur. Manifeſto in lumine confirmatio rei ne credat eſſe deceptum & interponit iuſiurandum utrunq; ſcilicet louis qui miſit & mercurii qui miſſus ē Deſine. quia cognouiſti. iuſtas diſceſſus cauſas. Totumq; pererrat. irafcentis ſignum ut cū totū nolit uiū totum tū oculis errātibus cernat. landudū. ex quo incepit loqui quæ ſibi non placerent qua conſideratione incēſa fuerat. Nec tibi. d. p. ubi uidit illū non flecti precibus uertit ſe ad conuitia ut ſaltē aio ſuo morem gerat. ē autē animo& maxia cōmutatio. nam cum amaret dixit Genus credo eſſe deorū. Duris cautibus caucaſus. gaſper es: & ab humanitate alienus. Vbera tygres propter quod hominum manſuetudinem neſcis oſtendit ātp alimoniā lactis mores pueris infundi. quod & Ciceroni placet qui in educatione oratoris iubet præcipuas adhiberi mulieres cum per obſequia uberum natura ex alia in aliam mutetur. Num fletu i. n. u. l. f. oſtendit nō eſſe in ænea quæ in bono uiro eſſe ſolent. Tria autem hæc ſunt per quæ homo miſeratione motus eſſe uidet: gemitus lachrimæ: oculorum flexio. Iuno. Quæ uel quia deorum ſit regina uel a ſe colatur prima ulciſci debebat: uel quia inimica eſſet troianis. Amiſſam claſſem. quaſi contra me feci nam ſine illa nauigare nō poſſet. Reduxi. de claſſe dicamus ſolum reduxi claſſem de ſociis uero reduxi ſocios a morte. Nunc. quaſi dicat nunc cum uult abire ſed cur non antea cum opera mea egeret.

CHRI. Capitis. q. i. c. ſterpretatio interpretatur quomodo aſcanius admoneat. i. iniuria qua illum afficit. dum fraudat regno a fatis dato eum ſtimulat. Interpres nam hermes græce interpretē ſignificat. Celeres. reſpexit ad naturā planetæ. Deſinæ nam & mihi & tibi moleſta es ſine utilitate. oſtendit ergo ſe commotum. & neceſſitarem excuſat. Nam fruſtra conaris perſuadere eum q nō ſpōte agit. huc illuc. hæc oīa ſigna ſunt animi ex ira æſtuantis nam ex crebro motu aī fit oculorum motus. Nec tini d. p principiū abruptū qđ conuēit aīo ex ira precipiti. & amantis eſt cum ardet amore nimium laudare & rem amatam diuinam putare. unde dixit Cre

Teſtor utrūq; caput celeres mādata p auras.
Detulit ipſe deum manifeſto in lumine uidi
Intrantem muros uocēq; his auribꝰ hauſi.
Deſine meq; tuis incendere teq; querelis.
Italiam non ſponte ſequor:
Talia dicentemq; iam dudum auerſa tuetur.
Huc illuc uoluens oculos totūq; pererrat.
Luminibus tacitis. & ſic accenſa profatur.
Nec tibi diua parēs gñis nec dardanꝰ auctor:
Perfide ſed duris genuit te cautibꝰ horrens
Caucaſus hyrcanæq; admorūt ubera tygrēs
Nā qd diſſimulo aut q̄ me ad maiora reſeruo
Num fletu ingemuit noſtro: nū lumia flexit
Nū lachrias uictꝰ ddit aut miſeratꝰ amātē ē:
Q uę quibus āte ferā iā iā nec maxima iuno.
Ne c ſaturnius hæc oculis pater aſpicit ęquis
Nuſquā tuta fides eiectū & littore egentem.
Excepi & regni demens in parte locaui.
Amiſſam claſſem ſocioſq; a morte reduxi
Heu furiis incenſa feror nunc augur apollo.
Nunc licyæ ſortes nunc & ioue miſſus ab ipſo
Interpres diuum fert horrida iuſſa per auras.
Scilicet his ſuperis labor eſt. ea cura quietos
Sollicitat neq; te teneo neq; dicta refello.
I ſequere italiam uentis pete regna per undas

do equidē genus esse deorū: Et rursus cū irascit palinodiā canere: & cōtraria iis quæ dixerat dicere: ut hic Nec ti. d. p. Præsertī ē hoc fœmīæ cōueniēs quæ aut amat aut odit nihilq; hēt mediū. Perfide. hoc primū maxi- mūq; iurgiū est ab amāte: Nec est q; magis doleat q̄ sibi fidē nō seruari & ꝓdi etiā: cū nō ꝓdat: cōqueritur. Duris uituperatio a natura. Est aūt locus ex Homero. Caucasus. ait Strabo. Altissimæ ueri caucasi partes albaniā & iberiam & colchos & heniochos uersus sūt australes. Sed de his ꝓlixius scribit Boccatius florētinus. Hircanæ tigres uituperatio ab educatione. Hircani ut placet solino: ostia oxi fluminis hēt gens siluis aspera imanibusq; fœta feris fœta tygridibus qbus īsignes maculis notæ & ꝓnicitas id est fuluo nitent. Hoc fuluū nigrātibus segmē tis īter undatā uarietatē decētē facit. Nihil tam longū quo nō breui penetrent. Nihil adeo antecedit qđ nō illico assequentur. Pantheræ quoq; sunt īhircania minutis orbiculis supictæ. ita ut oculatis ex fuluo circulis uel pātheræ cerula uel alba distinguatur tergi supplex. Ferūt odorē earū ad cōtēplationē armēta mire affici. atq; ubi eas ꝓ/ sentiscant, pperato conuenire nec terreri nisi sola oris toruitate. Ergo pantheræ absconditis capitibus reliqua spectanda præbent: ut greges stupidos in obtutū populent. hircani carnes aconito illitas illis passim obiiciūt. At pantheræ aduersus hoc uirtus excrementa humana deuorant. lenta illis uiuacitas ē adeo ut eiectis īteraneis mortē diu differant. In his locis & pardi sunt. Plinius uero ait hircani & indi ferūt tygrim aīal uelocitatis tre/ mendæ & maxime cognitæ dum capitur. totus eius fœtus qui semper nūerosus ē ab insidiante rapitur equo q̄ maxime ꝓnici atq; in recentē subinde transfert ad ubi uacuum inuenit fœta maribus. n. non est cura sobolis fert ꝓceps odore uestigās Raptor uero appropinquāte fremitu abiicit unū ex catulis. Tollit illa morsu & de posito etiā ocior remeat iterūq; cōsequit iacit ille aliū inde aliū donec nauem regresso irrita feritas sæuit in littore.

Nū fletu. repetitio & dissolutio colores sunt īdignatōi & uehemētiæ orōnis accōmodati. Quæ qbus ante fe rā. dubitatio ē color rhetoricus qui pathos mouet. Est. n. dolētis uel irascentis dubitare qd agas: ut hic. ltē illd en qd agā rursus ne procos irrisa priores experiar. Alii legūt quæ. i. quas res quibus. s. diis auferam narrē. & in cōspectu proferā. Iam iam nec m. i. maxima animi cōmotio cū religiosa olī mulier in deos inuehit: Nusq; tuta f. Neminē inuenias apud quē fidē tuā tuto colloces: & amantis est ut doleat quod nō ē. Sic Terentius facit Sic Accius in antigona. Iam iam nec dii regūt nec profecto deū sūmus ex oīb9 curat. & nimis amatorie queritur aūt de iunone nasquā esse quod ī uno nō inuenit. sic Terentius. Nulla ne ī re esse cuiquā hoium fidē. Queritur aūt de iunone qñ ab ea uehemēter culta hāc iniuriā propulsare debeat & dea matrimonii matrimonii desertorem ulcisci. fatur nius. qui hospites curat. Miseratus nedū misertur. Nā q miserē opem ex misericordia affert q miserat se mise ricordia motū tñ oīdit. Deinde quod ab uno ꝓpessa est: id ubiq; patiundū lamentet. eiectū. neq; bīficioꝝ ex/ probatio apud modestā nisi ex ingēti pturbatiōe. Nūc ly. ea quæ aliter cōfutari nō pōt ꝓ irrisionē tanquā quæ falso obiecta sint refert. Scilicet. ironia est. ut nō sit credēdū deos q in æterna tranquillitate degunt in hac re q̄ si rerū naturā inspicias illis minima est tñ laborare. Neq; loquit epicuree cū paulo post dicat. siquid pia nūi/ na possūt. sic Terē. Id populus curat. s. sequere italiā u. Artificiosa cōcessio quæ habet aliquā correctionē. Nā si per undas non debet sequi. Statius Moue pharetras arcusq; intende sonoros Insignēq; aīam lœto demittit. Nā si insignis nō meret mori. est āt hæc ironia teste Quintilliano. q̄ sit cū similes premittentibus. uel imperanti/ bus sumus & cū ea que uolumus aduersariis esse concedimus. id acrius fit cum in nobis sunt in illis non sunt. ut Meq; timoris argue tu drances qñ tot cedi. aceruos teucrorum tua dextera dedit aut cum ea quæ a nobis abstūt aduersarios esse redarguimus: ut. Me duce dardanus spartam expugnauit adulter.

Spero equidē mediis: si quid pia numina possūt:
Supplicia hausurum scopulis: & nomine dido
Sæpe uocaturum. sequar atris ignibus absēs:
Et cum frigida mors anima seduxerit artus:
Omnib9 ūbra locis adero: dabis ī ꝓbe pœnas
Audiā & hęc maēs uenit mihi fama sub imos
His mediū dictis sermonē abrumpit: & auras
Aegra fugit: seq; ex oculis auertit: & aufert:
Linquēs multa metu cūctantē & multa parātē
Dicere: suscipiunt fabulæ. collapsaq; membra
Marmoreo referūt thalamo. stratisq; reponūt
At pius æneas quanquam lenire dolentem
Solando cupit: & dictis auertere curas (re
Multa gemēs: magnoq; aīum labefact9 amo
Iussa tamē diuum exequitur. classemq; reuisit
Tum uero teucri incumbunt. & littore celsas
Deducunt toto naues. natat uncta carina:

SER. Mediis manifestis. Vel illa saxa dicit q̄ iter aphricam sardiniā. siciliāq; media sunt. Hausurum luiturum daturum. Dido & uocatiuus eē pōt & ac cusatiuus. Artis ignibus inuocatas tibi imittā furias q̄ faces habent. Alii dicūt atris ignibus. s. sociorū: ut paulo post ite ferte citi flāmas melius est ut secundū Vrbanū dicamus artis. i. rogalibus qui uisi tempesta tem significant ut æneæ in qnto euenit Ergo ē occidā me & rogalibus te persequar flāmis. Absens. Qua si mortua Atris: mali. Hora. nigrorūq; memor dū licet ignīū. Anima arctus. i. animā artubus. Vm bra adde: biotanathorū aīas dicunt physici nō recipi in sedes suas. nisi uagantes legitimū tempus expleue rint. Quod poetæ ad sepulturam trāsferrunt. Ergo extincta ante diem uagās & prosequar. Si autem fue ro recepta in originem pœnas tuas audiā. Ergo sen/ sus totus est. si usus rogalibus flāmis euaseris tēpe/ statē umbra mea te ꝓsequet: si hāc euaseris uel rece pta audiā famā tuorū suppliciorum. Medio s. pro pter id qđ sequit Cunctantem & multa p. dice. Tū uero. regis ꝓsentia. Remos. qui essent futuri. ut Quos ego sum totiens iam dedignata maritos. Fu/ gæ. celeri, ꝓfectioni: ut ille uolans simul arua fuga simul æquora uertit. Cernas: honesta locutio: ut rem tertiæ ꝓsonæ ad secundam referas. Formice

ad ſtudium fit comparatio: & cautela exprimitur p formicas: Horatius Paruula nam exemplum eſt magni formica laboris. Iuuenalis formica tãdem quidam expauere magiſtra. Formica dicta ẽ q̃ ferat micas. Farris. nomen ẽ ſolum q̃ r. geminat in genitiuo Monodicõ ergo ẽ ſicut ſol. Itẽ cor cordis ſolũ in dismittit genitiuũ. Itẽ ſgẽinat as aſſis Et hæc carẽt exemplis. Populant. antiquæ dixit. Nam hoc uerbum apud ueteres actiuum fuit: nunc eſt deponens. Hvemis m. Horatius Quæ ſimul inuerſum contriſtat aquarius annum non uſq̃ prorepit. Itnigrũ campis agmen hemiſtichium ennii de elephantis: quod ante ab accio eſt dictum de indis. Calle: callis eſt ſemita tenuior callo pedum pecudum predurata. ſemita eſt ſemis uia: unde ſemita dicta eſt. Via eſt actus dimidius qua poteſt ire uehiculum. Nã actus duos capit propter euntium & uenientium uehiculoꝝ occurſus. Trudũt q̃ portare nõ pũt. Moras. tardas: morantes. Feruere late. ĩfinitus hic ẽ a tertia cõiugatione. i. feruo feruis: nã ſecũdæ cõiugationis uerba pdito e q̃ hẽt ãteo ĩ tertiã migrãt: ut ferueo feruo: fulgeo fulgo: hinc ẽ feruere leucãtẽ: auroq̃ effulgere fluctus. Sic Hora Vade uale caue ne titubes mãdataq̃ frãgas. Nã caue ue longa eſt: nec uocalis ſequitur. ut in buc. Vale uale inquit iola: ſed dicimus a tertia coniugatione eſſe imperatiui: ut cauo cauis: hinc etiam Catulus. cauere dixit.

Formica

Populo

Callis
Srata
Via

Frondentesq̃ ferunt remos. & robora ſyluis
Infabricat a fugæ ſtudio.
Migrantes cernas. totaq̃ ex urbe ruentes.
Ac ueluti ingentem formicæ farris aceruum
Cũ populãt: hyẽis memores: tectoq̃ reponũt
It nigrum campis agmen: prædãq̃ per herbas:
Conuectant calle anguſto: pars grãdia trudũt
Obnixæ frumẽta huẽris: pars agmina cogũt
Caſtigantq̃ moras: opere omnis ſemita feruet.
Quis tibi tunc dido cernenti talia ſenſus:
Quot ue dabas gemitus. cum littora feruere late

CHRI. Auras ægra fugit. nã qui in mœrorem incidunt ex atrabili quæ in eo redundat tenebras adamant: lucem fugiunt. Auertit. quia dat ſibi terga. Aufert remouet ſe e conſpectu. Metu nã cum furentem uideret metuebat ne aut ſibi æneæ: aut ſibi ipſi didoni noceret nã furente ex amore fœmina nihil ſæuius unde Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem Conmaculare manus. Cunctantem & parantem nam multa quibus poſſet cãm defendere quoniam illã irritaſſẽt omittebat: multa rurſus qbus illa placaret dicere pparabat. Suſcipiũt f. oñdit q̃ uehemẽs ſit aĩ p turbatio amor: cũ corpus ex ea ĩ tãtam cadat ibellicitatem. Quãq̃ lenire nã ſemp ita illũ poeta deo obſequentẽ ĩducit: ut tũ gratũ quoq̃ oſtẽdat ĩ didonẽ. Tũ uero. q. d. q̃ pſentia ducis oĩa diligẽtius & ardentius curant. Migrãtes cer. ad maiorẽ didonis dolorẽ: Nã migrare ẽ eo aĩo abire e loco: ut nõ ſis reuerſurus. Ruentes tota ur. q. d. ſine ulla diſſimulatõe populariter ex oĩbus urbis ptibus eodẽ tpe ſimul abeũtes. Ergo qa cognoſcebat quo aĩo diſcederẽt: & qa apta & popularis diſceſſio quedã inſultatio uidebat maiorẽ cõcipiebat dolorẽ. Formicæ. origeni & ſulfuris iniecto, cauernas ſuas relinquũt. Ait Ariſtoteles. optĩa cõpatio: Nã laborioſũ & induſtria plenũ ẽ aĩal: & ueluti in populari rep. degũt. Semina arroſa cõdunt. ne infruges exeãt. Madefacta imbræ proferũt: & exſiccãt opant & noctu plena luna. Et qm̃ ex diuerſis coeũt altera alterius ignara certi dies ad cognitionẽ mutuam nũdinis dant: Tũc inuicẽ ueluti q̃dam collocutio & p cũctatio. Solæ uiuentiũ ueluti hominẽs inter ſe ſepeliunt in ſicilia nõ ſũt pẽnatæ. ut ait Pli. In regiõe ſeptẽtrionaliũ indoꝝ e cauernis aurũ egerũt Ipſis color fœdus. Magnitudo ægiptii lupi. erutũ tẽpore hiberno indi furant æſtate cõditis ipſis in cuniculis ppter calorem. Quæ tamẽ odore excitæ q̃is in uel ocibus camelis fugiẽtes cõſequunt & lacerãt. Plinius hæc & herodotus. Quis tibi tũ d. ex hac interrogatione & apoſtrophe mouet pathos auditoribus. adducit n. pene ante oculos dolorẽ eius mulieris. Cernẽti & eo magis dolẽti: Nã multo magis mouẽt q̃ uidemus q̃ q̃ audiũs ut iã dictũ ẽ

Migrare

Eſt aĩo abire vt nõ ſit rẽdire

SER. Arce. nã in arcibus tutele cã hĩtaret reges Deniq̃ ual. publicola cũ in æſqliis loco alto haberet ædes inuidiæ cã illas dirui: & in plano ædificauit ltẽ Auguſtus poſt actiacũ bellũ palatiũ ex ſuo ꝑcepto ædificatum cũ eẽt domus puata reip. donauit. Improbe exclamatio contra amorem: & hoc ait. Ho. hoc amet hoc ſp. ꝑmiſ. car. auc. quãq̃ de ordĩe artificiali & naturali ibi dcm̃ ſit. Tale & illud auri ſacra fa. nã illic amoris ẽ ĩcrepatio: q ſcdm philoſophos oĩum generalis ẽ rerũ hinc Eriphile apud ĩferos inter amantes nũerat: q̃ monile cõcupierat. Ire ĩ lachry. amoris improbitas q̃ lachrymis cogit rogare dudũ ſupbã. Precando ut & cantãdo do breuiat nãliter. hoc mõ Terẽtianus: ut Vitæ dubius uarios renouãdo dolores. Plerũq̃ tſi a Vir. ꝑducit: ut cantando tu illũ. ltẽ cãtãdo rũpit anguis amori q. d. & nõ æneæ. uel æneã amorẽ uocauit. ne q̃d inexp. nõ ſperabat ĩpetrare: ſed ne q̃d ſibi ĩputaret ſi nõ rogaſſet: Et fruſtra ex pſona poetæ dictũ ẽ. ſic ſal. falſus q̃rit de natura ſui genus hũanũ: ut ſupra hoc amet hoc ſpnat ꝑ c. au. littore circũ. i. circũ littora: ſed ꝑpoſitio poſt poſita mutauit accẽtũ & pdidit uires. Properari. ĩperſo

Proſpiceres arce ex ſumma: totumq̃ uideres
Miſceri ante oculos tantis clamoribus ęquor.
Improbe amor quid nõ mortalia pectora cogis
Ire iterũ in lachrymas: iterũ tentare precando
Cogitur: & ſuplex animos ſummittere amori:
Ne quid inexpertũ fruſtra moritura relinquat
Anna uides toto properari littore circum:
Vndiq̃ conuenere: uocat iam carbaſus auras
Puppibus & læti nautæ impoſuere coronas
Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem:
Et perferre ſoror potero: miſcere hoc tamẽ unũ
Exequere annamihi: ſolam nam perfidus ille
Te colere arcanos etiam tibi credere ſenſus.
Sola uiri molles aditus: & tempora notas
I ſoror: atq̃ hoſtẽ ſuplex affare ſuperbum

Non ego cum danais troianã excidere gẽtẽ
Aulide iurauí: classem ue ad pergama mísi:
Nec patrís ãchísæ cineres: manes ue reuelli.
Cur mea dicta negat duras dimittere í aures.
Quo ruit extremũ hoc míserę det mun⁹ amã
Expectet facilẽq; fugam: uẽtosq; ferẽtes Cti:
Non iam cõiugiũ ãtiquũ quod prodidit oro:
Nec pulcro ut latio careat: regnũq; relinquat
Tempus inane peto: requiem: spatiũq; furori.
Dum mea me uictam doceat fortuna dolere:
Extremam hanc oro ueniam: miserere sororis

nale ẽ. Læti. mĩe timẽtes. Sperare. i. timere & ẽ acyrologia. Dicit autẽ si scirẽ abiturũ æneã nõ tñ dilegerẽ. Si nõ dilexissem: minus dolerẽ. potui pro potuissem: & sic ẽ dictũ: ut Oía precepi atq; aio mecũ ante pegi. Ac si diceret nihíl mihi nouũ cõtíngeret. Mihi ꝓ me exequere. Colere pro colebat. Molles. faciles: ut Et q̃ mollissima fandi tpa. Hostẽ super postq̃ denegauerat Carthagini se mansurum. Aulide. aulis portus í quo cõiurarũt græci nõ ante reuersuros quã troía caperẽt. Aulide aũt uel in aulide: uel pro aulidi. Cineres reuel. q; ex oraculo dicit̃ fecisse Diomedes: & secum eius ossa portasse: quæ postea reddidit cũ multa aduersa ꝓferret. hic saluete recepti ne qcq̃ cineres. Hoc ait Varro. Cato autẽ q; in italiã uenit anchíses. Reuelli nõ reuulsũ uulsus ãt & reuulsus usurpatũ ẽ tantũ in particípiis cõtra naturã. Quo ruit síne respectu salutis. Nã q; peto sibi etiã ꝓdest. Aulis

Ferentes bene flãtes: ꝓpitios. Prodidit. decepit. & recte: Nã ad diruptionẽ cõiugii ĩmutata uolũtas sufficit. Pulchro quod illi pulchrũ uidet̃ sic dictũ & illud Otantũ líbeat mecũ ubi sordida rura. i. q̃ tibi sic uident̃. Inane sine ofício coeũdi: Nã síne beneficio nõ ꝓcedit: q; spatiũ petit & reqẽ. Mea. i. aduersa: ut Hac troiana tenus f. f. Ex eo statu in quo ẽ fortunã dixit. Doccat dolore illud ẽ: quia nõ habet in aduersis patiẽtiã: nisi q dolore cõsueuit. Petit ergo sibi ꝓstari tẽpus: ꝓ qđ discat aduersa perferre. Veniã beneficiũ: ut orãtes ueniã. Miscerere sororis. genitiuũ tantũ regit.

DO. In duobus codicibus q ad meas manus puenerũt. cc. uersuũ interpretatationes desunt.

CHRI. Totũq; uid. exaggerat dolorẽ: nã in his síngulis nidẽdis síngulos: ut ita loq̃r: dolores sentiebat. Improbe. nulli probate: uel nulli probãdæ. seruat aũt ꝓpon. poeta. ut exclamatiõe hac detestet̃ amorẽ. uel insatiabílis: ut Nihil ĩprobus anser Strymonieq; grues: & amaris intiba fibris. insatiabilẽ ãt alibi ostẽdit: ut nec lachrymis crudelis amor nec gramíe ripæ nec cithyso saturant̃ apes Inexptã. nõ quia qcq̃ speret: sed ne remordeat̃ inde cõsciẽtia: ut si ita fecissem hoc nõ euenissẽt. cogit̃ nã indignatio alienabat eã a ꝓcibus: & aĩ magnitudo. ad amor cõtra cogebat. Submittere aĩos. indignationẽ: q̃ ꝓuenit ex magnitudíe aĩ: ut Pone aĩos & pulsus abi. Et ín ista sígnificatione pluralis adhibet̃: & non síngularis. Anna uides. oratio eius q̃ properato opus eẽ iudicet: & propter ea breuis: sed quæ ẽt Annæ ostedat eẽ properandũ: cũ iã ita cõuenerint troiani. ut paulo post sint abituri. Cum & omnes conuenerint ad portum & uenti sint prosperi Vocat auras. i. auræ uocant carbasum. i. uela: nã carbasus líni species ẽ. Carbasína ãt uela primus theatrũ trãstulit Lentulus spínter apolinaribus ludis. Hostẽ. nimis indignanter dictũ. nã nec satis aĩo suo fecit: sed addidit superbũ. Coronas quia naues coronabãt. Vel intelexit spiras funiũ. Si potui sed quía nõ potui timere non potero pferre nã quæ premeditati fuerimus: ea minus offendũt. Sola argui a facili & optĩe. Nã si ipsa amás nõ poterat: quo potuisset alius. Molles secũdũ marcellum recẽtes. Affare ꝓcare secũdũ marcellũ. Non ego cũ da. pathos ab eo q; ẽ ꝓter spẽ. Quintilianus ãt ait illa quoq; uocat̃ auersio quæ a proposita qõne abducit audientẽ: q̃re ẽ illud non ego cũ danaís troianã excindere gentẽ Aulide iurauí. Aulis insinu euboico portus ẽ qnquaginta nauiũ capax ora sane lapidosa. Huc cõiurati in troanos græci conuenerunt. Cineres hos Var. dixit Diomedem ex sicília substulisse & ob hoc multa passum restituisse cum paladio Aeneæ. Tempus quod etiam stultis mederi ut ait Ci. solet Carbasus.

SER. Quã mihi cũ. i. q; beneficiũ eũ mihi cumulatũ dederis sola morte reliq̃. Et hic intellectus est melior quã

Quã mihi cũ dederis cumulatã morte relin-
T líbus orabat. talesq; míserima fle tus q̃t
Fertq; refertq; soror. sed nullis ille mouetur
Flectibus aut uoces ullas tractabílis audit.
Fata obstant placidasq;. uti deus obstruit au
Ac ueluti annosã ualido cũ r obore q̃rcũ Cres
Alpíni boreæ. nunc hinc. nunc flatibus illinc
Eruere inter se certant. it stridor. & alte
Consternunt terras concusso stipite frondes.
Ipsa hæret scopulis. & quãtũ uertice ad auras
Aethereas. tantum radicem in tartara tendit
Haud secus assíduis hic atq; hinc uocibus he
Tundit̃ & magno pstit pectore curas. Cros
Mẽs immota manet. lachrymauolunt̃ inanes

mihi cũ dederis cumulatã Quã lectionẽ Tucca & uarus probãt: Nã male qdã legũt Quã mihi cũ dederit i. æneas cumulata m. r. & intelligũt acceptũ ab eo beneficiũ morte cumulabo: & sic reliquã ut amãtes dicere solẽt. ut Aerei specula de mõtis in undas Deferat: extremũ hoc munus moriẽtis habeto. Nã si illã oderit. eius morte letabit̃. Sed non ꝓcedit Nemo. n. dicit uenia cumulata. Fert refert nõ ab æneas q̃ nihil dicit. sed a dídone fert & refert. i. iteq; portat. Deus. iupiter. alpini lingua gallorũ alpes alti montes uocant̃. hinc & illinc. ut æneas ab anna & didone. It strí. ad æneæ dolorẽ ptinet. unde & magnos psentit pectore curas. alte iugiter. diu. Consternũt implent strata iacent passim. s. q. sub arbore po. Frondes ut lachrymæ æneæ. heret. ut illein consilio pseuerat. Tã tũ dicũt physíci parẽ eẽ radicũ & arborũ altitudinẽ Tũ post desperationẽ. Exterrita ꝓcipitata turbata. Orat desiderat. uel quia consecrata non poterat mori nisi a consecratione solueret̃. Thuricremis. cremãtibus. thura. Visũ q; uiderat. antiqui prioris aut

cari. Miro ho. exhibẽdo ea q̃ circa uiuos exhibere so
lẽt. Nubẽtes. n. simul uenissẽt ad limẽ mariti postes
anteq̃ ingrederent ornabat laneis uittis: unde ait Velle
ribus niueis: & oleo ungebãt unde uxores q̃si unxo
res dicebãt. Festa diuina ueluti numen colerẽt. Tan
git ãt latẽter historiã q̃ supra dixi. Nã si amasset æ/
neã nõ coleret extinctũ maritũ. Nox cũ te. ueritimi
litudo. Sola. abutit genere: nã masculinũ ẽ: Luc. Et
letæ iurant aues bubone sinistro & Ouid. Infandus
bobo: sed uir mutauit referẽs ad auẽ sepe enĩ muta \
mus genus referẽtes ad generalitatem: ut si dicamus
bona turdus referẽdo ad auẽ: aut prima ẽ a referẽdo
ad litterã. cũ a. sit neutri generis. Ferali c. nã nõ ẽ ma
li hominis semp bubo: sed cũ canit. Cãtus. n. gemi
tũ imitat & fletũ. Tacẽs oñdit fœlicitatẽ omnes enĩ
aues oscines bonæ præpetes malæ sũt & cõtra. Piog
& porũ legit sed illud spectat: Heu uatũ ignaræ m.
insõnis p insõniis. i. uigillis: & declinat hæc insom
nia niæ. Sempq̃ o. oẽs noctes nauigare uidebat æne
as q̃si eam sp desereret

CHRISTOPHORVS. Cumulatam omnibus
ptibus absolutã: & a qua nihil defit. translatio a cu
mulo. Cũ. n. ex oĩbus undiq̃ cõgestis factus est cu/
mulus nihil abest fert q̃ refert nã noie Didonus
orabat æneã: & ab ænea referebat didoni nõ posse illũ
desistere ab ĩcepto. Tractabilis q̃uis tractabilis nõ mouet. nõ ergo ingenii duritie: sic. n. eũ excusat. sed dei. i. iouis
uolnnate nõ mouet. Ac ueluti cõpatio in q̃ constãtiã æneæ eq̃parat durissime q̃rcui nã ut illa nullis uẽtis a suis se
dibus. mouet sic: & ænæas nullis aĩ pturbationibus nõ amore nõmisericordia qbus uehemẽter in didone affi
ciebat nõ cupiditate illius regni non metu ne irrata mulier aliqd in eũ moliretur ab recte suscepto proposito pel
lebatur. Annosã uetustate. n. magis magisq̃ durescit: multa sæcula durat. nã refert Plinius suo tpe fuisse q̃rcũ
iuxta iliũ urbẽ ĩ tumulo illi tũc satã cũ cepit iliũ uocari & in ponto duas iuxta heracleã ab Hercule satas. Inanes
qa non proficiũt. Tedet c. c. t. ex ægritudine. n. ita exũdabat atrabili ut illã tenebras amare cogeret. & oderat lu
cẽ. Turicremis ab Ennio ante deũ uitulus thuricremas mactatus ad aras Nigrescere. q̃ mortẽ portẽdit. Cruorẽ
q̃ñ uulnere se ipsã pditura erat. Nõ ipsi cui oĩa credere solita erat hoc ãt uel qa pudebat se ita eẽ inuisã diis uel
qa nolebat ab ea q̃ iã aĩo conceperat morte prohiberi. & in ea re diligẽtius obseruari. Bubo suu ebris ẽ & maxime
abominatus publicis p̃cipue auspiciis: Deserta in colit nec tñ desolata sed dira ẽt & inaccessa. Noctis monstrũ:
nec cãtu aliquo uocali sed gemitu. ltaq̃ in urbibus haud oĩo ĩ luce uisus. Dirũ ostẽtũ ẽ puatorũ domibus infidẽ
tẽ plurimũ scio non fuisse feralẽ. Nũquã uolat quolibet sed trãsuersus aufertur capitolii cellã intrauit. S. papel
lio istro & L. pedamo consulibus propter q̃ nonis martii urbs lustrata ẽ eo ãno. ait plinius gufus ẽ aristoteles in
lib. de aĩalibus nocturnas quæ unguibus ad uncis sũt eẽ noctuã & ululã & bubonẽ q̃ specie similis noctuæ non
minor ẽ aqla: & aluconẽ quẽ Pli. ab auribus quas plumeas habet otũ dicit appellari & maior gallinaceo est &
asionẽ q̃ minorq̃ noctua ẽ. Oẽs ãt carniuoræ aues sũt scribit preterea plinius si cor bubonis sinistræ mãmæ dor
mientis mulieris imponatur efficere ut illa omnia secreta promat: & eos q illud in pugnam ferũt: fortiores effici

SER. Incomitata q̃ ferale. i. mortiferũ oẽm ẽ & p̃/
cipue regi. Agmina uel impetus uel agmina serpẽtũ.
Pẽthus fecũdũ P acuuii tragœdiam furuit ẽt ipse.
Agitato qa multæ de eo scriptæ sũt tragœdiæ q̃si fre
quẽter actus & qa furiis pcitus ẽ Armatã ma. causã
furoris oñdit. sedẽt a pacuuio Orestes inducit Py
ladis admonitu propter uitãdas furias ĩgressus appo
linis tẽplũ & cũ inde uellet exire inuadebat a furiis.
Hinc ergo ẽ sedẽt in limine dire Gratare gratulare:
suscipe gaudium pro sorore. Dicimus. n. grator tibi
honore. Eũ æneam quẽ ut notũ noluit dicere q̃si eius
fastidio nomẽ abhorreat. Oceani finem. nemo nouit
oceanni finẽ sed pro principio ponit aliunde sumpto
initio Aethiopũ. due sũt æthiopiæ: Vna circa ortum
solis altera circa occasũ ĩmauritania: quã nũc dicit.
dicta est æthiopia a calore populorũ quos solis ui/
cinitas torret Atlas nullũ nomẽ græcũ in nstermina

Tum uero infœlix fatis exterrita dido
Mortem orat: tedet cæli conuexa tueri.
Quo magis inceptũ peragat: lucẽq̃ relinquat
Vidit thuricremis cum dona imponeret aris
Horrẽdum dictu: latices recrescere sacros:
Fusaq̃ in obscœnum se uertere uina cruorem:
Hoc uisum nulli: non ipsi effata sorori:
Præterea fuit in tectis de marmore tẽplũ
Coniugis antiqui miro quod honore colebat
Velleribus niueis: & festa frondere. uictũ
Hinc exaudiri uoces & uerba uocãtis
Visa uiri nox cum terras obscura teneret:
Solaq̃ culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri: & longas in fletum ducere uoces
Multaq̃ præterea uatum prædicta priorum
Terribili monitu. horrificãt: agit ipse furentẽ
Insomnis ferus æneas: semperq̃ relinqui

Sola sibi semper longam incomitata uidetur.
Ire uiam & tyrios diserta querere terra:
Eumẽidũ ueluti demẽs uidet agmia pẽtheu?
Et solẽ geminũ: & duplicis se ostẽdere thebas:
Aut agamemnonius scænis agitatus orestes
Armata facibus matrem: & serpẽtibns atris
Cum fugit: ultricesq̃ sedent in limine diræ.
Ergo ubi concepit furias euicta dolore:
Decreuitq̃ mori tẽpus secum ipsa: modumq̃
Exigit & mœstam dictis aggressa sororem
Consilium uultu tegit. ac spẽ fronte serenat.
Inueni germana uiam. gratare sorori.

Aethiopia
Aethiopia

Quæ mihi reddat eũ uel eo me ſoluat amãtẽ
Occeani finem iuxta ſolemq; cadentem
Vltimus ætiopũ locus eſt ubi maximꝰ atlas.
Axẽ humero torquet: ſtellis ardentibus aptũ
Hinc mihi maſſylæ gẽtis monſtrata ſacerdos
Heſperidum templi cuſtos: epulaſq; draconi
Quæ dabat & ſacros ſeruabat ĩ arbore rãos.
Spargẽs humida mella: ſoporiferũq; papauer
Hec ſe carminibus promittit ſoluere mentẽs
Quas uelit: aſt aliis duras immittere curas
Siſtere aquã fluuiis & uertere ſydera retro:
Nocturnosq; ciet manes: mugire uidebis
Sub pedibus terram deſcẽdere mõtibus ornos
Teſtor cara deos & te germana tuumq;
Dulce caput: magicas inuiram accigier artes
Tu ſecretam pyram recto interiore ſub aras

tur. Torquet ſuſtinet Aptũ coniunctũ: ab eo quod eſt ἅπτεσθαι nõ autem inſignitũ ſtellis axis cũ nõ habet ſtellas q ẽ medius inter ſeptẽ triones: unde eos nõ occidere axis uicinitas facit nõ quia in axe ſunt Mõſtrata ꝓdicta quæ ẽ oriũda m ſyla: a q̃ nõ longe ab ſunt horti heſperidum ſacerdos nunc uenit de locis quæ ſunt circa atlantẽ. Nã aliter non procedit. Maſyla. n. mediterranea ẽ ciuitas heronycæ libiæ unde haud longe horti heſperidum ſunt Atlas uerõ maximus in mauritania ẽ heſperides atlantis filiæ nymphæ hortum ſcm̃ fabulas habuerunt ĩ quo erãt aurea mala Veneri conſecrata: quæ hercules miſſus ab Heuriſteo argiuorũ rege occiſo per uigili dracõe ſub ſtulit. Re uera fuerũt nobiles puellæ: quarum greges abegit. Hercules occiſo eorum cuſtode unde fingitur mala ſubſtuliſſe. i. oues Nam græce μῆλα & mala & oues ſignificãt Vnde μηλοποιὸς ouium paſtor ſoporiferum quomodo ſoporiferum ut uigilaret. Sed dicimus uariam uim prebere uictum uariis animalibus Nam ſalices hominibus amaræ ſũt dulces capellis. uſi ſalices carpetis amaras. ſ. hominibus ltẽ cicutæ ſecundũ Lucretiũ hominibus ſunt uenenoſæ: & pingues reddunt capellas. Sic forſan papauer ꝙ dat hominibus ſomnũ adimit ſerpẽtibus. Vel conſtrue: ꝙ ſeruabat in arbore ramos plenũ ſit: Dein de ſequantur Hæc ſe promittit carminibus curas ſoluere ſpargens humida mella ſoporiferumq; papauer. i. miſcens: ut cicero ſpargere uenena didicerũt. Nec incongrue ad amaritudinem amoris mel adhibet: & ad obliuionẽ papauer. Siſtere a. f. ſi hæc poterit multo magis poterit æneam abamore reuocare. Mugire uidebis uidebit quis ut migrãtes cernas. Teſtore c. d. quia cũ multa ſacra romani ſuſciperẽt magica ſemp dãnarũt. Accingier additer metri cauſa: & i quæ in ultima longa erat breuiat. Secreta ſine arbitris: & ẽ bona elocutio rem loci uel tẽpus ad pſonã tranſferre: ut nocturnus uenit: ſecretus fecit. Pyram ſub ſpecie ſacrificii præparabat mortis exequias. CHRI. Incomitata hoc in ſomniũ regibus mortẽ prænunciare dicũt. Priuatis ãt ſi ſe frumẽtũ meteret ſomniãt ſemp reliq. Oibus noctibus ſe ſe ab ænea reliq ſõniabat. Eumenidũ. Furias tres ponãt poetæ. Alecto Tiſipho nẽ & Megerã eaſq; dicunt filias Acherontis & noctis quia ex nocte. i. ex ignoratõe rerũ oritur pturbatio mẽtis quæ non abſq; cæcitate iudicii pſeuerat: & pſeuerationẽ fit maior donec erumpat ĩ furorẽ. Ergo acheron. i. ꝓua tio gaudii & nox. i. rerũ ignorantia gignit furias. Heſiodus nõ ĩ theogonia ſcribit terrã ſanguinẽ q ex amputatis cæli uirilibus fluxerat: excepiſſe & poſt congruũ tps erinas. i. furias & gignantes & nymphas quas melias dicũt peperiſſe dicunt ergo Erines a contẽtione. ἔρις. n. contẽtio ẽ. Apud ſuperos dicuntur diræ quia furor ſuperiorũ crudelitatẽ exercet in inferiores. Apud inferos canes quia inferiores ſolo latratu. i. iurgiis ulciſcuntur ſuperiorum in iurias. Apud littorales harpyæ uocãtur qm̃ magno furore in prædas uertũtur. Sed ut ad textũ redeam nõ ueriſimile uidebatur ut ſe ex amore interemiſſet dido: niſi grauiſſimo exagitata furore. Ergo compationẽ ponit: & ait Concepit furias euicta dolore. Pẽtheus hic echionis & agaues filius fuit: & quoniã bacchum deum eẽ negabat: matrẽq; & materteras illi ſacra facere prohibebat ab ipſo in furorẽ conuerſus ẽ. Sunt q ad hiſtoriam fabulã referant: & dicãt illum abſtemiũ fuiſſe & quia mulieres illas a: temulentia coherceret ab illis ebriis fuiſſe laniatum. Apud pacuuiũ furens inducitur qui uidet duos ſoles & duas thebas. Oreſtes. quaſi montanus. Opoς enĩ mons ẽ quia fuerit montanis. i. efferatis moribus. ut ait Plato in cratilo ſic agamẽnon a ualde manẽdo quia cõſtãter pſeuerauit. fuit Oreſtes agamẽnonis filius: & Clytẽneſtrã matrẽ quoniã illa una cũ Aegypto Agamẽnone interemerat: interfecit & egyptũ ſimul & cũ in furias incidiſſet comite Pylade Aſtrophili filio in taurica regionem ad dianã acceſſit & liberatus furiis inde cũ ſorore rediit & fraude macarei ſacerdotis Pyrrhũ in templo Apollinis interemit: & eodem pacto Hermionẽ ſibi olim puero deſpõſatã recuperauit Seruius ait huius oſſa ariciam quo dianæ ſimulachrũ attulerat romani tranſlata & ſepulta ãte tẽplũ ſaturni: ſolinus ãt ſcribit a ſpartanis ĩ uẽta in tegea urbe olympiade. lviiii. tãta magnitudine ut ĩplerent longitudinẽ ſeptẽ cubitorꝫ. Exigit cõſtituit. ſerenat ſpẽ ſ. hyppallage ẽ. i. ſerenat frontem ſpe. Solẽq; cadentẽ oſtendit in qua parte occeani ſit: cũ occeanus in oĩbus terre finibus inueniatur. Aethiopũ duplex ẽ ethiopia alia ſub egypto. Hæc aborea habet ægiptũ & mariadem libyam. ab ortu arabicũ ſinum: Ab occaſu libyã deſertam & partem cyrenaicæ regionis a meridie aliã æthiopiam quæ interior dicitur. hæc autẽ habebat ortu barbaricũ ſinum. ab occaſu heſperum a meredie terram icognitã. a ſeptẽtrione æthiopiam ſub ægypto & libyam ĩteriorẽ ait Ptolæmeus. Maſſyle. hæc urbs poſt mauritaniã ẽ. Regio iſta a molochath flumine initium ſumit. Facit rem ueriſimilẽ ex eo ꝙ mulieres maiorẽ finẽ pegrinis præſtent. Aptum ſic Ennius. Qui cœlũ uerſat ſtellis fulgentibus aptum. Occeani finem. ad rem ueriſimilẽ faciendã narratio eſt. Heſpides exq̃ſito atlantico mari uſq; ad occaſũ gorgadũ ĩſularum meminit luba. ſed iis dicẽs in. vi. heſpidũ ãt ĩſulæ. ut ait Seboſus: ultra gorgades dierum. xl. nauigatiõe in ultimos ſinus receſſerũt. ait Solinus. in harũ hortie aurea mala alii fuiſſe dicunt eaq; a terribili ſerpẽte obſeruari ſolita. Alii dicunt pulcherrimos ouiũ greges heſperidas puellas habuiſſe aureas ãt pecudes ob pulchritudinem poeticæ dictas ut Venus pro

Mungere ꝓ attingere

Alecto Tiſiphone Megera

Epiς

dter decus aurea appellat. Nonnulli affirmat q̄ colore aureū illæ pecudes habuerēt. Draconē ăt uocatū pastorem qui corporis robore excellentissimus latrones abigebat atq̄ interimebat. Ait didorus. Qui ēt addit hesperidum genus huiusmodi fuisse fratres gloria excellētes hesperū & atlātem: eosq̄ habuisse insignes ouium greges colo re fuluo & auro simili: atq̄ de cā poetæ pecudes uocātes q̄ nomē ēt mala significat: aurea mala habu isse dixerūt hesperū ăt filiam hesperā fratri matrimonio copulasse unde natæ sūt puellæ. vii. & a patre atlātides & a matre hesperides nominatæ. has ēt a Busiride adamatas & abeo missos raperēt uerū herculē illos in littore offendentē interemisse & puellas parentibus restituisse scribit eorū nomina ita ponunt ab arato

hæ in cælo pleades sūt

sed de pleiadibus alibi. Nomina ēt ab ouidio in fastis ponunt ita: Pleiades incipient humeros releuare patet nos Quæ septē dicī: sex tamen eē solēt. Seu q̄ ī amplexus sex hīc uenere deorū. Nā steropē marti cōcubuisse fe rūt Neptūno alcyonē & te formosa celæno. Maiā & electrā taygetēq̄ ioui Septīa mortali meropē tibi sisiphe nu psit Pœnitet & facti sola pudore latet. Carminibus. incātationibus. Mugire u. solet. n. cōtingere ī negromātia ut terra mugiat Inde manes emerguut. Magicas apuleius accusatus q̄ magicā exerceret pulcherimā habuit oīō nem de hac arte. & tamen damnatus est.

SER. Arma gladiū abusiue. arma proprie sunt quæ armos tegūt. Impius qui gladiū furēti reliquit. Ex Home ro ē: q gladiū aiaci datū ab Hectore & hectoribalteū ab aiace refert & hic de balteo tractatus ē: Ille gladio incu buit. Exuuias uestē æneæ quē hostē dixerat supra quo perii. Propter extinctū pudorē: P rætexere absconde uerrere Tantos furores quātos cogitabat dido ad regina pyra notatus ē uersus. Vitiosa ē enim elocutio. quæ ha bet exitus similes licet sit casuum dissimilitudo. In

tenditq̄ locum sertis. ligat ut Stupea uincula collo ī tenīt. & ē hypallage: Intēdit serta p locū. Funera. cupressu. Na & supiora ligea: ad funus ptiment: ut ,pcumbūt piceæ sonet icta securibus ilex. Effigiē ex ,pmit affectū amātis: quæ ēt ī morte amici imagini uult cōiūgi. Ignara. s. imemor suæ dispositiōis: Ter cētū deos. i. ter cētū numina: unde hecate dicta ē qa cētū habet potestates. Tonat perite dixit nā in aliq bus sacris imittabant tonitrua. herebū. ī. feroz ,pfū ditatē. Tria u. o. d. iteratio ē lunæ dianæ ,pserpine. Simulatos nā q̄ in sacris haberi nō poterāt simula bant: & habebant pro ueris. Per auernū ăt descen sus ē ad inferos. Ad lunā nā herbæ ,p lunæ rōe tolūt Nec oēs eodē mō. Ahenis perite dixit. Nā aliæ uel lunt: aliæ incidunt: & hæc ad lunā. i. ad lunæ obser uationē. Pubētes. qa aliæ siccæ: atiæ uiridiores legū tur: & inter homines & herba reciprocæ sūt transla tiones sic. n. pubentes herbas dicimus: quēadmodū florē ætatis. Nigri noxii: uel quia nigri sūt homīes post uenenū uel sunt herbæ nigri lactis. i. succi: & p piphrasim dicūt significari agreste papauer. Matri p. a. refert Plinius pullos equinos habere ī frōte quā dā carnē quā statim iis natis adimit mater q̄ siqs p ripuerit pullū odit: & lac ei denegat. luuena. Cui to tā tremuli frōtem cesonia pulli infudit. Merito ergo credūt amorē creari ex carne sine qua mater non alit ex se creatū. Mola farre & sale. Ergo ipsa dido mo la & piis manibus deos testat. Vnū ex p. l. d. n. agi tur ut ista soluant: & inectat æneas. In uestē re. qa su pra diximus in sacris nihil solere eē ligatū precipue eius quæ amore uult solui. Cōscia fa. iv. planetas q bus fatoz ratio cōtinet. Si q̄. cōpone tū numen ,pca tur si q̄ curæ habet amātes nō æquo fœdere. siqd bñ dubitat utrū sup res male positas habeat potestates ī uocat ταύτα ὑτερωτᾶ cōtrariū cupidini q amorē rez soluit aut certæ cui curæ ē iniquus amor. s. ut impli cet nō amantē. lustū. m. q. p. ut expugnet q est causa discordiæ. Nox erat protendit hæc descriptio ad ex aggerationē uigiliarū didonis. sylue ex opinione eo rū qui dicunt omnia quæ crescunt animalia esse.

Erige: & arma uiri thalamo quæ fixa reliquit
Impius: exuuiasq̄ omnes: lectumq̄ iugalem
Quo perii: super imponas. abolere nefandi
Cūcta uiri monumēta iubet: mōstratq̄ sacer
Hec effata silet pallor simul occupat ora Cdos
Non tamē anna nouis prætexere ānera sacris
Germanam credit: nec tantos mente furores
Concipit: aut grauiora timet q̄ morte sichei.
Ergo iussa parat
At regina pyra penetrali in sede sub auras
Erecta in genti tædis atque ilice secta.
Intenditq̄ locum sertis: & fronde coronat
Funera: supet exuuias: ensemq̄ relictum
Effigiemq̄ toro locat haud ignara futuri.
Stant aræ circum: & crines effusa sacerdos
Ter centum tonat ore deos: herebūq̄ chaosq̄
Tergemināq̄ hecaten: tria uirginis ora dianæ
Sparserat & latices simulatos fontis auerni:
Falcibus & messe ad lunam quærūtur ahenis
Pubentes herbæ: nigri cum lacte uenenī:
Queritur & nascentis equi de fronte reuulsus
Et matri præreptus amor:
Ipsa mola manibusq̄ piis altaria iuxta
Vnum exuta pedē: uinclisq̄ in uestē recincta
Testatur moritura deos: & conscia fati
Sydera. tum si quod nō æquo fœdere amātes
Curę numē habet iustumq̄ memorq̄ precat
Nox erat. & placidum carpebāt fessa soporē
Corpora per terras. siluæq̄ & sæua quierant

CHRI. Verisimilē facit narrationē. nā oīa monu mēta remouēda ex oculis sunt eiusrei cuius obliuisci cupimus. Exuuias quoniā æneā pro hoste iā hēt. Quo perii. nā tū demū deuicta ē extremo amore. Amātes aūt pire dicunt nec iniuria se ipsū enī pdit hō in ipsa ptur batione amoris: & si in suo mortuus in amati corpe uiuit: ut probe ostendit Plato in symposio: & quidam poet

ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΤΟΥ ἐρῶν ΤΟΣ ἑΝΔΑΛΛΟΜΕΝΟΥ ΣΩΜΑΤΙΖΗΝ Vel quo perii qa tũc actũ ẽ de pudicicia ſua. ſine q̃ iure nũt lier periſſe dici põt: Hinc optime Petrarcha noſter Et chi ſe laſcia uel ſu honor priuare ne donna piu ne uiua. Abolere nã philoſophoꝝ præceptũ ẽ ut cũ ab amore diſcedere cupimus oĩa rei amatæ monumẽta a nobis re/ moueamus. Iubet præcipit: neq̃ ſolũ p̃cipit: ſed mõſtrat. i. rõnes quoq̃ oſtendit cur ita faciẽdũ ſit. Pallor oc. o. uĩ maximã oſtendit pturbationis: Nã & ſi a p̃ncipio diſſimulare potuit: in fine nõ potuit. Vel oſtendit q̃ q̃uis mortem ſibi decreuiſſet tñ ipſa natura: q̃ ſui ipſius conſeruationẽ q̃rit & interitũ exhoreſcit pallere coacta ẽ. Nõ tñ excu ſat Anna. Nã ex ĩcredibilibus ẽ q̃ aliquis ſe p̃dere uelit: p̃ſertim cũ an morte Sichei quẽ tãtũ amat ſe occidere nõ tẽtauerit: Penetrali in ſede ſuba. Impluuium deſcribit Dicũt. n. impluuia loca quæ intra domũ ſub diuo ſũt q̃ ĩ Imptuia uillis coortes dicunt: qñ ĩtro pluat aqua circũſtantiũ tectoꝝ. Tædis. de tæda & ſlice dictũ ẽ ĩgeor. Ter centũ. i. ter tonat cẽtũ poteſtates lune unde & ipſa hecate qñ hecaton. i. cẽtũ hẽt dicit. Ter dixit qa hic numerus ſacris ap tiſſimus ẽ: unde in hnc. Ternatibi hæc p̃mũ triplici diuerſa colore licia circũdo: terq̃ hæc altaria circũ. Effigiẽ duco. Ter geminã: ĩ ſi triformẽ triformis. n. ẽ eius uirtus: Nouilunii. n. eius uim cãdidis & aureis ueſtibus & ar dẽte face exp̃munt. Ciſta uero cũ iã media ſit: qñ crefcẽte lumine fruges maturat pleni lunũ aũt ferrugineo co/ lore notarũt. Ait Euſebius de præp. euang. tria uirginis ora. idẽ dicit: uel exp̃mit tria noĩa luna: diana: & proſer pina. Caos. i. oĩum elemẽtoꝝ cõfuſio παρὰ τοχεῶ, fũdo quã ſociã Demogorgonis poete fingũt: & ex eius tu/ multuãte utero eũdẽ Demogorgonẽ forti manu ad uuãtẽ tres parcas & pana eduxiſſe ferũt. Aenis ab eo q̃ eſta/ es ſit æneus æreus: & p diſſolutionẽ diphthõgi ænus. Imittat aũt Sophoclẽ: q̃ ĩducit Medeã herbas noxias: ſed auerſã ne ſe lædãt ſecare: & ſuccos in cados æneos infundere Oĩo ãt ad rẽ diuinã plæraq̃ ænea adhibebant: p̃ci pue in ſacris lunæ qbus aut deuouere aut pellere aliquos morbos uolebãt hĩc Plautus: Mecũ hẽt pagus morbũ res: & Carminius ait Aeneis aratris ad cõdendas urbes euſos: ut ẽe ĩ ſacris taigeticis apparet & ſabino æneos cul tros ad tõdendos ſacerdotes facere. Aes naturã hẽt ſtiptícã: unde medici ſquamas eius dhibẽt remediis: q̃ cõtra putredinẽ adnocant. Præterea q̃ ĩ metallo æris morant: ſemp ſanitate oculorũ pollẽt: & qbus antea nudatæ pal pebræfuerãt: illic cõueſtiũt. Aura. n. quæ ex aere procedit in oculis incidẽs haurit: & exſiccat q̃ male ĩfluit. Ari ſtoteles ait uulnera ex ære minus eẽ noxia: & facilius curari q̃ q̃ ex ferro. Nigri cũ lacte pulchre uſurpauit ut ſæ pe cũ uerba pro uerbis ponit: ut Oraq̃ corticibus ſumũt horrẽda cauatis: pro pſonis: Et diſcolor unde auri p ra mos aura reſulſit: Quid. n. ẽ aura auri. Ergo ẽt pulchꝝ fecit cũ opponit nigrũ lacti. Dicimus. n. lac lactis: ut Lac mihi nõ æſtate nouũ nec frigore defit. Plautus tũ lacte ĩ nominatiuo poſuit: ut nec aqua aquæ nec lacte lacti. i plurali ãt numero hæ lactes licet pro pingui ſumant. tñ proprie ſũt craſſius & tenue in teſtinũ pp molitiẽ uel cã dorem ſic dicte. Priſciãus ait hæ lactes ptes ſũt ĩ teſtinorũ a græco γάλακτα λέσ. Perſius cũ lactibus unctis. Et matri p̃ceptus amor. Plinius ait Equaſtãs parit: præter cæteras diligit fœtus Et ſane equis amoris ĩnaſcit ben e/ ficiũ hippomanes appellatũ. ẽ. n. carmicula in pulli frõte nigro colore caricæ magnitudine: q̃ ſtatim edito partu uorat ſed ſi eripiatur fœtum non amat.

Aequora cum medio uoluuntur ſydera lapſu
Cũ tacet oĩs ager: pecudes pictæq̃ uolucres
Quæq̃ lacus late liquidos: quæq̃ aſpa dumis
Rura tenent ſomno poſite ſub nocte ſilenti:
Lenibant curas: & corda oblita laborum.
At non infœlix animi phœniſſa: nec unquam
Soluit in ſomnos oculis ue aut pectore noctẽ
Accipit ingeminant curæ rurſuſq̃ reſurgens
Sæuit amor magnoq̃ irarum fluctuat æſtu:
Sic adeo inſiſtit: ſecumq̃ ita corde uolutat
En quid ago. rurſus ne procos irriſa priores
Experiar. nomadũq̃ petam cõnubia ſuplex.
Quos ego ſũ totiẽs iam dedignata maritos.
Iliacas igit claſſes: atq̃ ultima teucrum
Iuſſa ſequar. qua ne auxilio iuuat ãte leuatos
Et bene apud memores ueteris ſtat gratia fa-
Quis me ãt facuelle ſinet ratibq̃ ſupbis (cti
Irriſam aceipiet. neſcis heu perdita nec dum
Quid tum. ſola fuga nautas cõit abor ouãtes
An tiriis omniq̃ manu ſtipata meorum
Inferat: & quos ſydonia uix urbe reuelli:

SER. Aequora elemẽta ẽt anialia eẽ uoluerũt: Vñ in vii. Aequora mulcebãt cãtu. Tacet ag. ea q̃ ĩ agris ſũt. Oculis aut pect. Nã põt aliqs ſõnũ ſenſibus cape re. & mẽte turbari. Reſurgẽs grauior ẽ cũ reſurgit.

En qd ago. demõſtratis pticula: & p q̃ multa cogi/ taſſe demõſtrat: & ſic prorũpiſſe. En qd actura ſũ. ẽ ãt comicũ p̃ncipiũ: & cõgrue atmatrici datũ. Sic ter. Quid igit faciã: Nã hæc cõiunctio multa eã cogitaſ ſe ſignificat. Rurſus duo ſignificat frequẽter itẽrũ ra ro uicisſim. i. mutuo. i. denuo: ut hic. Nomadũ pe. In Rurſus uidia a pſonis petã mulier & regina nomadas. i. uag gos. Maritos. ſ. futuros ẽ ãt elocutio de dignor illã rẽ & illa re. Vltia iuſſa aut itelligamus æneã obtu/ liſſe nauigãdi facultatẽ: aut teucroꝝ iuſſa. i. q̃ ipſi iuſ ſi ſũt a loue: ut nauiget hæc ſũma ẽ. qa ne reuẽra: & ẽ una pars. Stat. manet. Nautas inuidioſe. q. d. aſſue tos laboribus. Ouantes. abuſiuæ lætãtes: ſed prope ouatio ẽ minor triũphus. Qui ouat & uno equo u/ titur: & a plæbeis uel eqtibus ro. deducit ad capito lium: & de ouibus ſacrificabat. Triũphãs albis eqs utit quatuor: & ſenatu peunte de tauro ſacrificat. Vix. ãt mox. i. paulo añ: aut uere uix. Nã nulla ratio ne dimiſſiſẽt patriã: niſi: aut odio aut metu regis ur/ gẽte: ut in p̃mo dictũ ẽ. Quin morere. Quinimo: & bñ oĩs eius intẽtio tendit ad mortẽ. Nã ſi procos rogare turpe ẽ: ſolã ſequi inhoneſtũ: tyrios trahere difficile: ſola mors ſupeſt. Tũ lacht. totũ ei impu/ tat: ſed cũ excuſatione. Tu p̃ma. f. ſic diuidit Vrba/ nus tu pſualiſti ut nuberẽ uicta lachrymis meis tu nũc his oneras malis. Nã me olim occidiſſem niſi te deſerere formidarẽ. Obiicis. ob naturaliter corripit

ſed poſitiõe lõgatur: nã ꝑma i ẽ cõſonãs ex ob & iaceo ſit obicio. more ſe. plinius aſſerit lyncas poſt amiſſos cõiuges aliis nõ cõiũgi. Alii feré aduerbiũ uolũt ut ſit ſenſus Amore quo iã ad uiduitatẽ fere cõſueue-rat. Crimíe ut ſupra potui ſnccũbere culpæ. Sichæo pro ſicheio: Certus eun. ĩdubitabiliter profecturus. Carpebat. ſ. hoc accuſat paulo poſt Mercurius. ſed excuſat his rebus. Nã ut certus eũdi erat: & cũcta ri te ꝑparauerat aut ꝑœconomia ẽ ut poſſit uidere mer curim.

CHRI. Cũ tacet oĩs ag. Sũma excitat ĩ didonẽ cõ miſeratio ex hac chronographia & lõgiuſcula nar-ratione. Cũ oĩdat nullũ eẽ aníaliũ genus: ꝙ noctur no tpe ſõnũ nõ capiat: ſolã ãt didonẽ ex nimio amo re nõ poſſe dormire. Noctẽ ſõnũ. Ingeminát dupli cát: Nã ꝑ tenebras ſpũs obſcuriores reddunt: Amor itẽ creſcit: Nã ĩ die multis negociis occupatus aĩus amori ſe ſubtrahit: Noctu uero: cũ ab his ceſſemus ſo lus amor mentẽ occupat. Hinc ĩſomnẽ noctẽ ducũt amátes: & ante lucẽ ſurgunt ꝙ per damonẽ ĩ buc: ſignifica uit. Irarũ & ad amorẽ referas: & ad mortẽ Nã & ſi amabat: tñ amori irata erat tanꝙ ab eo male affecta. Cõtra ẽt ꝙ uis mori decreuiſſet: tñ repugnabat natura: ꝙ cõſeruationẽ ſui ex optat. Fluctuat æſtu. ſimillimus ẽ mari apper-titus. Nã mare uẽtis nõ agitatũ tráquillũ ẽ. Si rurſus ab illis uexeẽ. i. maximas tẽpeſtates erigit: Sic & appetitus ſi nulla ꝑturbatione moueat ꝑacatus manet ſi uero in eo una plures ue perturbationes citant nihil illo turbu-lentius efficit. Recte ergo fluctuat æſtu: ut ſit a mari trãſlatio. Inſiſtit qa nõ diſcedit a turbulẽtiſſima ratiocina-tione. Secũ ꝙ durũ ẽ qa caret eo q cõſulat: & q cõſuleẽ. Rurſus ne ꝑcos. cõſulatio erat: cũ amore piret qd potiſ ſimũ faceret. utrũ amori ne mederẽ ꝙ maxíe ſit ſi nouũ amorẽ ineamus. Nam amor amore uelut clauus clauo trudit. Et ut ait Naſo ſucceſſore nouo tollit oĩs amãs: An ꝑſtinũ reuinés æneã ſequereẽ an morte dolores exueret Cõcludit ãt cũ nõ poſſit mederi nouo ſucceſſore qa in aliis iã a ſe Irriſis nulla eẽt ſpes habẽda cũꝙ rurſus æne-am ſeq nõ ualeat ꝑ rõnes q̃s affert ſolũ hoc reſtare ut moriat: cũ æneæ deſideriũ ferre nequeat. Quia ne au xilio i. a. l. ironia ẽ: q̃ recte facta grauitatẽ ſũmã orationi affert ꝑſertim in cõfutatione. Stat collocata ẽ. Veteris na q uere beneficioꝙ ĩmemor ẽ in eũ noua nõ ſũt cõferẽda Quis me demõſtrauerat nec utile ſibi nec honeſtũ eẽ ꝙ relicta urbe iã edificata & impio cõſtituto exulẽ & ad incerta ꝑficiſcentẽ ſequat ꝑſertim cũ iã ludibrio habita a nemine ſit recipiẽda. Cũ ẽt gẽs illa pfida ſit & ab Laumedõte q nõ in hoĩes ſolũ: ſed in deos quoꝙ pfidus fu erit originẽ ducat. Perdita. ſ. ex amore: & ſe ipſã icrepat q̃ niſi amore ꝑdita eẽt in cõſulationẽ de ſequẽdo æneã nõ ueniret. Nec dũ ſentis. q. d. & expta es ex qbus iã dudũ ſẽtire debebas. Nõdũ ſẽtis qa id uetũ ẽ ꝙ q ꝑdite amat nullũ ĩ amato uitiũ recognoſcit. Quid tũ nũc oĩdit eẽ inpoſſibile. Ergo ait ſed fac illos me recepturos fac nõ eẽ ꝑfidos nec ingratos erga me: poſſũ ne regina ire ſola. Aut tẽtabo abducere mecũ tyrios. q cũ me ex tyro uix ſecu ti ſunt nullo pacto compoſitis iam ſedibus ſecundum. exilium pati uoſent. Nam diſceſſerunt tyro ut fuge-rẽt tyrãnũ. Nũc uero ut tyrannũ ſequant patriã ſuã & ſuis manibus factã nõ deſerrerẽt. ergo cũ neꝙ alii ſint ma riti neꝙ æneã ſeq poſſim moriendũ ẽ: Quæ qdẽ cõſulatio nõ ſolũ incõtinẽtis ſed oĩo intempate ẽ cũ ſit adeo p dita ut ſine amore uiuere poſſit: deſpet ex qbus oĩbus oĩdit poeta eẽ a ꝓncipio reſiſtendũ Nam cum i n tantum furorem plapſi fuerimus: nullum inueniẽt remediũ. Quod nõ feciſſe illa ſibi ipſi exprobrat cũ dicit morere ut me rita es. More fere moræ feraꝙ q̃ ſine certo cõiugio uiuunt. Hoc dixit coacta dolore: quẽ tñ ſentiebat ut potius ĩ pudice uiuere uoluiſſet quã hæc ſentire q̃ſi dicat ſi uixiſſẽ more feraꝙ expleſſẽ libidinẽ neꝙ hũc potius quã ali um amaſſẽ. Cogit ergo dolore ĩmpluta in tã turpẽ ſẽtẽtiã deuenire. Sed magis placet q̃ de lynce ꝑferũt. Nõ ſer-uata fides. q. d. ad alia mala hoc quoꝙ additur ut ego ꝓmiſſam fidẽ fregerim nõ ut uolnptatẽ cõſequerer ſed do lorem. Hæc igitur illi propter inſaniam amoris eueniebant. At æneas tanta cura liber dormiebat.

SER. forma dei nõ deus ſed forma dei. Nã raro ſe uidẽda ꝑbẽt numina. eodẽ o Sp lõgum ẽ qa eodẽ a blatiuus ẽ ſemp eadẽ aut & ꝑducit & corripit. Nã & noĩatiuus ẽ ut eadẽ mulier fecit: & ablatiuus ut e adem muliere faciẽte. Viſa monere bene uiſa nõ n. re uera ẽ. Similis aliud ẽ idẽ eẽ aliud ſimilis eẽ. er go nũc certus ẽ æneas. Vocẽ orationis ẽ deus Hora-tius Mercuri facũde nepos atlãtis. Flauos. & pu-ſtus & flauus mercurius fingit qa ſatis uicinus ẽ ſo li ꝑter ceteras ſtellas & mẽbra decora iu. qa deus pa læſtræ ẽ inuẽtæ ætatis cũ inuẽtus ſit ꝑſonarũ ut & rebus ſpectata iuuẽtus. Figura uero ẽ uocẽ mẽbra & colorẽ. zephyros uẽtos nã zephyris de aphryca nauigare non poterat. Dirum etiam amatrix ti-menda eſt quæ ſit certa mori. Nephas in p. u. ne non timeret amatricem bene addidit. Certa mo-ri. Item. Varium & mutabile ſemper fœmina Præceps. feſtinus. Collucere faces propter. il-

Rurſus agã pelago. & nẽtis dare uela iubebo
Qui morere ut merita es: ferroꝙ auerte dolo
Tu lachrymis euicta meis tu prima furẽtẽ (cré
His germana malis oneras atꝙ obiicis hoſti:
Non licuit thalami expertẽ ſine crimine uitã
Degere more fere: tales nec tangere curas:
Non ſeruata fides cineri promiſſa ſichęo:
Tantos illa ſuo rompebat pectore queſtus:
Aeneas celſa: in pupi iam certus eundi
Carpebat ſomnos: rebus iam rite paratis:

Vndeoĩa quæ nobis triſtia obueniũt tũc triſtiora officinntur

Huic ſe forma dei uultu redeuntis eodem
Obtulit in ſomnis: rurſuſꝙ ita uiſa monere ẽ
Omnia merurcio ſimilis. uocemꝙ coloremꝙ
Et crines flauos & mẽbra decora iuuentę
Nate dea potes hoc ſub caſu ducere ſomnos.
Nec quæ circumſtent te deide pericula cernis:
Demens ne zephyros audis ſpirare ſecundos:
Illa dolos: dirumꝙ nefas in pectore uerſat
Certa mori: uarocꝙ iratum fluctuat æſtu:
Non fugis hic preceps: dũ præcipitare poteſt
Iam mare turbati trabibus ſæuaſꝙ uidebis as
Collucere faces: iam feruere litora flamm is:

Sic te his attigerit terris aurora morantem
Eia age: rũpe moras: uarium & mutabile ſp
Fœmina ſic fatus noctis ſe immiſcuit atre
Tum uero æneas ſubitis exterritus umbris
Corripit e ſomno corpus: ſocioſq; fatigat
Præcipites uigilatæ uiri: & cõſcendite tr̃ãſtris
Soluite uela citi: deus æthere miſſus ab alto
Feſtinare fugam: tortoſq; incidere funes:
Ecce iterum ſtimulat ſequimur te ſãcte deo
Quiſquis es: imperioq; iteꝝ paremus ouãteſ
Adſis placiduſq; iuues & ſydera cœlo
Dextra feras dixit: uaginaq; eripit enſem
Fulmineum: ſtrictoq; ferit retinacula ferro
Idẽ omnes ſimul ardor habet: rapiũtq; ruũtq;
Littora deſeruere: latet ſub claſſibus æquor
Annixi torquẽt ſpumas: & cerula uerrunt
Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Regina e ſpeculis primum albeſcere lucem
Vidit: & æquatis claſſem procedere uelis
Littoraq; & uacuos ſenſit ſine remige portus
Terq; quaterque manu pect9 percuſſa decoꝝ

lud Ferre citi flãmas. Vmbris ſicut ſupra forma dei. Corripit. Omẽ futuræ tẽpeſtatis. Sancte deorum. aut diſtinguit ſancte, aut ſecũdũ. Enniũ. Reſpõdit iuno ſaturni a ſancta deorũ. Quiſq̃s es. at dixerat oĩa mercurio ſimilis. Sed teſte Ciceroe in lib. de natura deoꝝ tres ſũt mercurii. ſupnus: terrenus: & infernus. Ergo quiſqs de tribus. Aut referas ad iouem i. qſquis es q p̃cipis: ut i nono: Quiſqs ĩ arma uocas cũ ĩtĩ uidiſſet. i. quicũq; irĩ miſiſti: Plane illud occurrit q; ait Deus æthere miſſus ab alto: ubi & iouẽ & ſupnum cõplectit̃ Mercuriũ. Põt ẽt q̃ſi Phátaſiam facere pp ſocios. et qſqs es iõ dicere. Quia ſi ait ſupra et formã. & uultũ uiſa monere. Iterũ paremus nã iã parauerat p̃paratiõe nauigiorũ. Et ſydera. d. f. Hoc ẽ uẽtos: q ex ortu ſyderum aut p̃ſpi aut aduerſi ſũt. Sic in geor. Preterea tã ſũt arcturi ſydera nobis Nec. n. ſydera dicit reuera. cũ arcturus una ſit ſtella. Ergo dextra dicit ſydera uẽtos: uel tẽpora. Prima aurora. deſignatio tpis ẽ nõ diei deſcriptio: uñ ĩfert ut Primo albeſcere lucẽ uidit. Sic i. xii. Cũ p̃mũ craſtina cœlo puniceis iuecta roſis aurora rubebit. Et bñ hũc p̃mũ iducit uidiſſe creſpuculũ: q̃ q̃ſi amatrix totã uigilauerat noctẽ. Sic in buc. de amatore Naſcere p̃q; diẽ ueniẽs age lucifer almũ Nouo. l. epicureos imitat̃ q aiũt ſolẽ de atomis cõſtare: et eũ die naſci. & cũ illo perire. Tithõi cubile. tithõus Lamedõtis frater fuit: hũc ab aurora amatũ i cœlũ leuauit quẽ lõginqtas uitæ i cicadã cõuertit. Hora. Lõga tithonũ minuit ſenectus. Albeſcere l. hypallage eſt Luce. n. albeſcũt oĩa. nõ lux albeſcit. Aequatis u. fœliciter plenis ſine motu aliquo.

CHRI. Oĩa mercurio. u. q. c. nã & eloq̃ntie fuit & palæſtræ. repertor. Hora. Mercurii facũde nepos atlãtis. Qui feros cultus hoĩum recẽtũ uoce formaſti catus & decoræ moræ paleſtræ Tecanã magni iouis & deorũ nũciũ curuæq; liræ parentẽ callidũ qcqd placuit iocoſo cõdere furto. Nate dea. optimũ p̃cipiũ arguẽtis. q. d. cũ ſis natus dea et ppea oporteat te tẽ magni & ĩuicti animi & mirificæ ſolertiæ põt ne cadere i te tãta ſegnities: ut ĩ tãto piculo dormias p̃ſertim cũ ſũmã enauigãdi nactus ſis occaſionẽ. Argumẽtãt igit̃ ab hõeſto: utili & facili. Irarũ æſtu. admonet ãt ne idẽ ſibi eueniat de Aſcanio qđ et iaſoni et Ter eo euenit: Cõfutat amorẽ. neq; illi credẽdũ oſidit: cũ & p̃cita ſit maxĩo iraꝝ furore: & morte ſibi decreuerit. Variũ et m. ſic Catullus: ah crudele genus nec fidũ fœmina nomẽ. Et Qui. Fallite fallẽtes ga magna pte, pfanũ Sũt genus ĩ laqueos quoſ poſuere cadãt. Nocti ſ. nã cũ diſſoluerĩt corpus: qđ ex cõdẽ fato aere eos uiſibileſ fecerat: reliquũt iuiſibiles. Eſt ãt oratio & Mercurii & æneæ p̃ceps & uelociſſima. ut imitet̃ agẽdi p̃cipitẽ celeritatẽ. Tortos. Qui ex torta ſtupa uel canabe fiũt. Ferit. nã moræ ĩpatiẽs id ipe facit qđ aliis faciẽdũ iuſſerat: Fulmineum. actũ ut fulmẽ. Rapiũt. ruũt. ponit añ oculos mirã illã celeritatẽ. Littora del. Poſuit p̃teritũ ut melius celeritate notet. Et iã p. Lucretius: Cũ primũ aurora reſpgit lumine terras.

Flauẽteſq; abſciſa comas: proph iuppiter ibit
Hic ait. & noſtris illuſerit aduena regnis
Nõ arma expediẽt. totaque ex urbe ſequẽtur.
Diripiẽtque rates alii naualibus. ite:
Ferte citi flãmas date tela: impellite remos
Quid loquor. aut ubi ſũ quæ mẽtẽ iſania mutat. Nauale
Infœlix dido: nunc te fata ipia tãgũt
Tũ decuit cũ ſceptra dabas: en dextra fideſq;
Quẽ ſecũ patrios aiunt portare penates:
Quẽ ſubiiſſe humeris cõfectũ ætate parentem
Non potu abreptũ diuellere corpus: & undis
Spargere: non ſocios nõ ipſũ aſſumere ferro

ꝙER. Proph. Iraſcẽtis exclamatio: Terẽ. Proph ſup̃me iuppiter.: Aut teſtat̃ louẽ. quẽ ĩ aduẽtu æneæ inuocauerat: iuppiter hoſpitibuſ. nã te dare iura loquũt. Ibit & illuſerit ibit & illudet tẽpus, p̃te. ſic dixit ut certãq; illudere capto. Nõ ar. ex furẽtis uerba. ut ipſa paulo poſt: Quæ mentem inſania mutat. Nam ſana non imperat abſcentibus cum ſola ſit

Naualibus. ioca ſunt in quibus ſtant naues.

Vbi: quaſi dicat an in cœtu ſum. Cum ſceptra dabas. Vt Ac dominum æneam in ſceptra recepit. Fideſque ſubaudi en etiam in ſequẽtibus: aut certe hic eſt quem dicunt portare deos. Sane en nominatiuo melius iungitur. ut en priamus.

En nom^{ua} pacy q̃p d^o caſum ꝛ

Ipſum aſcanium aut quia eſt cauſa nauigationis ut quem regno heſperiæ fraudo aut ad patriſ dolorem ut Qui nati coram me lœtum cernere feciſti

Epulandum ponere. Quod fecit Progne occiſo thi ifilio pp ſororiſ ſtuprum In caſtra. in claſſeſ

ut Nos castra mouemus. Foros. tabulata nauium ab eo qđ īcessus ferāt. & ē generis masculini: numeri tm̄ pluralis ut hi fori fororū. Cū genere extinsē. p extīxisse morte æneæ & ascanii. & syncope. Sup ipsa. saris amatorie. Sol. iā utiq; imprecationibus & deuotionibus. unde deuotor & deuotrix q imprecaī dicitur. nō āt terraꝝ flāmis sed opa terraꝝ. recte āt īuocat sol ē. ut supra p nomen liberi sacrificauit.

Curarū. aut quas patior. aut generaliter curarum cōiugaliū īterpres hoc est media & cōciliatrix. Cicero Quiq; interpretes corrūpēdi iudicii eē sōlēt. Cōscia iuno. siluit rē turpē: sic supra Et pnuba iuno.

Nocturnis. nō triuiis. sed p nocturnū tps. Vlulata pur. pserpinā raptā a Dite patre. Ceres cū p orbē īcensis faculis q̄reret p triuia & quadriuia uocabat Hīc ī eius sacris a matronis p triuia exerceī ululatus sicut in isidiis sacris ubi est imitatio inuēti Osyridis quē dilaniarū a Typhone fratre uxor isis p totū orbē q̄siuit. Iuuena. Plangentis populi currit derisor anubis Hecate aūt inuocat cā ultionis unde & furias inuocat. sed usurpatiue dixit diras. Nā dirę in cœlo furiæ ī terris. Eumenides ad inferos. unde & tres eē dicūt. sed hæc noīa cōfūdūt poetæ. Vltrix. i. tisiphōne. græce. n. τιμή ultio ē. Dii mānes. eli. aut manes dicit. unde est Vos o mihi manes este boni. qm̄ superis auersa uoluntas. aut anaereticos dicit. i. Martē & Saturnū q intercidūt uitæ rōnem si radiis suis ortū genituræ pulsauerīt. Horatius te iouis impio tutela saturno refulgens eripuit uolucresq; fati tardauit alas. & bene tardauit. nā necessitas fati tardari pōt nō penitus tolli. Ver. nec fata uetabāt Stare decēq; alios priamū supereste p ānos. Meritūq; malis a. n. qđ mali merēt. Preces. īprecationes: ut paulo post imprecor arma armis pugnēt. Adnare: ut in pmo. huc pauci uestrís adnauimus oris. i. p tempestatē uenimus. & bono colore futura pdicit. Fata iouis. participiū ē nō nomē. Terminus h. si hoc ē īmutabile. Audacis p. rutiloꝝ: quos semp̄ īducit audaces. Finibus extorris. exrra suas terras remotus. & significat qđ Euandri & tarcontis petiuit auxiliū. Indigna suoꝝ f. pallantis dicit & cæterum.

CHRI. Proph. necesse ē ut oratio pathetica. i. pturbationibus plena p̄ncipiū habeat uehemēs & abruptū. qm̄ indignantibus leniter ex oratione incipe non datur. non enim mente ducūt sed apetitu aguntur ac uehunt. Sic iuno. Quid me alta silentia cogis Rumpe & obductum uerbis uulgare dolorē: & heu stirpē inuisā. Et nostris illuserit ad idignatio a fortūa. Nā & misericordia a fortuna elicit: cū demōstramus quempiā sex sublimi gradu sine ulla sua culpa in calamitates maximas deiectū: ut tot quondā populis regnisq; superbū regnatorē asiæ: Et īdignatio cū dolemus ab iis q̄ aut aduersa aut humili fortuna p̄mūt superari: ut hic dolet q tanta regina ab hoie aduena: & a patria extorre illudaī. & illud exulibus ne daī ducēda lauina cōiunx: Dolet. n. ab exulle ænea uinci Turnū q floreti regno cōstitutus sit. Illuserit recte dixit. & nō illudet. ut sit sēsus Iste mihi illuserit & deinde nulla data pœna tutus abire poterit. Ergo ponēdo tps magis pteritū oīndit nō solū illusuꝝ: sed post illusionē īcolumē futurū. cū nemo ex suis illū insectatus fuerit cū deberēt īsectari ex tota urbe. i. oēs ciues populariter ex ipsa urbe. augeī autē res ab ipsa interrogatione. Diripientq; r. auget idignationē a facili. Illudor ab aduena: nec tñ mei ciues ad quos hæc ultio ptinet īsectabūt. cū facile sit illoꝝ naues diripe. Ite. oīndit q̄ uehemēti furore correpta sit cū absentibus. nihilq; tale audiētibus īpet. Date tela īpellite r. breues clausulæ et sine copula. pnūciatæ ir ati aī festinationē exp̄mūt. Quid loquor. alternatī mō pturbatio: mō rō pualebat: Qui. n. pcepisset ultionem absentibus: nisi furiis ageret. Nūc āt se colligēs stultitiā suā recognoscit: Ergo qd loquor. q. d. Cur hæc pcipio nō audiētibus. Aut ubi sū: nōne uideo abesse me ab iis qbus frustra cū absint īpo. q̄ insania. Quā magna insania mutat & puertit mentē. Tūc decuit cū sceptra d. tūc oportuit me hæc īpare cū æneas adhuc erat ī mea potestate Vel reseramus ad occultiorē sensum: ut oīndimus ī allegoriis. Et sit sertētia: Nūc demū cū hītū culpæ ita obduxerī: ut nō sim amplius mei iuris: nec possim me ab huiuscemodi furoribus explicare ista: Sed debebā uelle cū scæptra dabā. i. cū īpabam: Nam cum in nobis ratio appetitusq; insint: & ratio natura ipsa præsit: et ueluti regina cūcta ex eius impio agat: appetitū āt ueluti seruū illi obtēperare oporteat tūc dicimur dare scæptra. i. īpare. cū oīa ex ipsa rōne: qua sola hoīes sumus. agimus: Nā si hō rō ē. cū rō sit forma hoīs. tūc hō agere diciī cū ratio agit. Cū āt uitiis īuoluti sumus: & appetitus uicta rōne ī nobis regnat: seruire dicimur & non īpare. Vñ ē illud paradoxon oēs sapiētes liberos eē. & oēs stultos seruos. Ergo ātea q̄ cōtrahamus hītū uitiorū. cū adhuc rō uitæ nostræ habēa teneat damus scæptra: & possumus a uitiis abstinere: & appetitum coercere. Vbi uero hītū uitii ex assiduis actibus a qbus abstinere poteramus: fecerimus: regnat appetitus. & pulsa a sua sede nobis īpat. et nos seruitutis effecti nō āplius damus scæptra. Sed hæc latius in allegoriis nostris diximus. En dextra. nō tot fluctibus agitatur mare contrariis uentis uexatum. quod exagitatur mulieris et amantis & furore iraq; parcite animus. Ergo nunc dolet illū impune abire nūc ultionem suis mandat. Nūc seipsam stultitiæ arguit. Nunc æneam illis uirtutibus priuat. quas a principio maximas in eo esse dixerat. En dextra. Ironica oratio. Dicit. n. ex hoc suo facto ī

duræ Furiæ Eumenides

Ascanium: partisq; epulādū apponere mēsis
Vesᵹ auceps pugnæ fuerat fortuna fuisset
Quem metui moritura. faces i castra tulisse:
Implesseq; foros flāmis: natūque patremque
Cū genere extinsem: memet sup ipsa dedisse.
Sol qui terraꝝ flamis opera omnia lustras
Tuq; haꝝ interpres curaꝝ & conscia iuno
Nocturniq; hecate triuiis ululata per urbes
Et diræ ultrices: & dii morientis elisæ
Accipite hęc meritumq; malis auertite numē
Et nostras audite preces: si tangere portus
Infandum caput ac terris adnare necesse est
Et si fata iouis poscunt: hic terminus heret
At bello audacis populi uexatus. & armis
Finibus extorris: complexu auulsus iuli
Auxilium imploret: uideatq; indigna suorū

Nō ptdatoꝝ plēa pm̄ ingredi uolumus ab exp̄mūt

Deuixe

Paradoxus

picaē & fides & pietas sua: & cōprobaē eē uerꝫ qđ dicūt & penates deos & patrē ab icendio liberasse ut sit sn̄ia. Ex p̄senti crudelitate & pfidia oiaq; de illo recte facta dicūt falsa eē demōstrāt. Nō potui. ex rōne ione recāde scit ira. & dolet nō potuisse id qđ si puidisset: poterat: & ex hoc qđ cupit muliebræ ofidit odiū. Et p̄bat illud Se necæ ipsā mulierē a maximo amore ī maximū odiū ferri: cōcluditq; fuisse iēūdā hāc pugnā: qđ p̄bat cōplexiōe. Nā si supasset: expleſſet aium suū cæde. quā sitiebat: Si supata fuisset iuenisset mortē: quā ēt nunc sibi decreuit est āt iratis aliqua uoluptas: cū narrāt rē quā cupiūt eo ordine eoq; mō quo exequi uoluisset. Sol. factura im precationē admitt'a dus exaudiri. Si necesse ē. quod minime uellē.

Funera: nec cum se subleges pacis iniquæ
Tradiderit: regno aut optata luce fruatur,
Sed cadat ante diē. mediaq; ihumat9 harena:
Hęc precor: hāc uocē extremā cū sāguie fūdo
Tum uos tyrri stirpem: & gēus oē futurum
Exercere odiis cineriq; hæc mittite nostro
Munera nullus amor populis nec fœdera sū
Exuriare aliquis nostris ex ossibus ultor:
Qui face dardanios ferroq; sequare colonos:
Nunc olim quocūq; dabunt se tempore uires
Littora littoribus contraria: fluctibus undas
Imprecor arma armis pugnēt: ipsiq; nepotes:
Hæc ait: & partes animū uersabat in omnes.
Inuisā quærēs quam primū abrumpere lucē.
Tum breuiter barcen. nutrice maffata sichæi
Namq; suam patria antiqui cinis ater habeat
Annam cara mihi nutrix huc siste sororem:
Dic corpus propter fluuiali spargere lympha
Et pecudes secum: & mōstrata piacula ducat
Sic ueniat. tuq; ipsa pia tege tempora uita:
Sacra ioui stygio: quę rite incœpta paraui
Perficere est animus: finemq; imponere curis
Dardaniiq; rogum capitis permittere flāmę
Sic ait: illa gradum studio celebrabat anili
At trepida & cœptis immanibus effera dido
Sāguineā uoluēs aciem. maculisq; tremētes.
Interfusa genas. & pallida morte futura
Interiora domus irrumpit limina. & altos
Cōscendit furibunda rogos. enseq; recludit

SER. Pacis iniquæ. pp pditā linguā habitū & nomē q̄ oia solet uictor īponere uictis sicut postulat iuno. Sed cadat. cato dicit iuxta laurolauinū cū æneæ socii p̄das agerēt: bellū eē cōmissū. ī quo latinus occisus ē. Turnus fugit: & auxilio Mezētii cōparatio uictus q̄dē ē. Sed ī eo prœlio æneas ñ cōparuit. Ascanius postea Mezentium iteremit. alii dicunt q; uictor æneas cum sacrificaret sup numicum fluuiū lapsus ē: & eius cadauer nūq; apparuit. Vnde ipse dicit Mediaq; ihūatus harena. Postea dixerūt inter diuos receptū: & iouē īdigetē appellatū. Ante diē. ante fati necessitatē. & bene qđ passura ē optat æneæ. Cū sāguine q̄si īprecationes suo sāguine cōsecret. O tyrii. nō sūt mādata: sed īprecatiōes: Nā si mādata sunt quō genus futuꝝ. Sūto: Vrbāus ait uerbo eā iurisusā pp odia hæreditaria. Exoriare. exoriaē: & ostēdit hānibalē ex ossibus. secūdū Anaxagorā q homoomeriā dicit. i. oīum mēbrorū similitudinē eē ī rebus creādis ergo sicut ossibus sic ex sāguine et medullis: nā oia p̄ pte sui trāseūt in pereationē. Lucretius nūc ad anaxagoræ ueniamus homoomeriā. Fluctibus uñ pp illā qđ ī fœdere sācitū ē. ut corsica media eēt inter romāos et carthagīnēses. Pugnēt ipsiq; n. pōt ad ciuile bellū referri. Tū breuiter. festinatione mortis simul nectit cām moraꝝ et sibi sorori.

Huc siste. huc adhuc: ut. et gregē sistit adarā. Hinc et si staē. i. abducaē. nā stare aliud ē. nec aliter possumus dicere q̄ sta hic et siste huc. Fallit. n. plerūq; uerbi similitudo. qa dicimus sto et sisto. cū diuersa significet p̄ eodē. Spargere lym. Nā inferis sacrificantes aspgebāt: ut spargēs rore leui et ramo felicis oliuæ Supis abluebāt: ut Donec me flumine uiuo abluero mō iferis sacrificabatur lacra: ioui stygio. Piacula purgatiōes aliaſ sacrilegia. Sic ueniat. ne præmitteret aut p̄cederet. Tege corona ut ipsa tardaret.

Ioui stygio. hoc ē plutōi. Dicūt stoici unū eē deū cui nomina uariāt p̄ actibus & officiis. uñ ēt duplicis sexus numina eē dicūt: ut in agendo mares. ī patiendo fœminæ sint natura uñ est Cōiugis ingremiū late descēdit. Ab actibus āt uocaē. ut luppiter iuuās pater. Mercurius q; p̄est mercibus. Liber a libertate: sic mō iouē stygiū dicit inferis sacrificatura: ut lunoni infernæ dictus sacer. hinc ē iouis oratio Cœlicolæ mea membra dei quos nostra potestas Officiis diuisa facit. Quæ rite īcepta p. Ordo ē Incepta q̄ paraui aīus ē rite pficere. Dardāiiq; rogū cap. in quo eius imago fuerat. Studio anili. aut pro ætatis possibilitate: aut pro industria: qua utuntur anniculæ. Ad trepida. nam festina moritura nil timebat. Cœptis efferata. furiata sæuis cogitationibus. Pallida morte f. uel pallidior q̄ soleāt eē homines post mortē. aut pallida omine mortis futuræ. Furibunda. furenti similis.

DO. Exercere. odiis. qđ factū ē tribus bellicis punicis. Exoriare aliqs aliq de Hānibale uolūt ītelligere. Sed melius ē ut sit hoc p̄turbatæ p̄sonæ q̄ nesciat se īpossibilia postulare qđ seq̄ntia indicāt cū postulet. & littora & undas inter se discordare. Pugnēt ipsiq; nepotes hoc dixit possibile. Nā & farentes q̄siq; qđ tectū ē sentiunt.

Tū breuiter. Nā hoc cōueniebat q̄ q̄primū mori cupet. Huc siste. huc instāter adhuc. Cara. blandiē ut impet p̄ blādimenta. qđ illa p̄pter ingrauiscētem ætatē poterat recusare Elegit p̄sonā q̄ tarde p̄geret: & cum mora remearet. ut sibi longiusculum ad mortē patrādā spatiū dareē. Et per hoc dixit siste & non mitte. Dic corpus. & hoc ad moram inuectendam pertinet. Et pecudes. & hoc similiter.

CHRI. Finibus extorris. moriēti nō immerito: ut ostendit Cicero: dāt diuinationem. Optata luce. idest uita

Furaſ.infœliciſſimũ eſt multos labores tuliſſe:multaq; adiiſſe picula ut aliqd aſſequamur q̃uo acqſitio morte ĩtercepti frui nõ poſſumus:ut fruſtra oĩa illa dura atq; aſpa ppeſſi uideamur. Ante diẽ.q.d.Cũ uita adhuc du rare poſſet.Lõgo aũt ordine narrat hæc táquã ſi illa impare poſſit.Nã hæc dicẽs uideſ aliquo mõ ſaturare iram & explere aĩum. Mediaq; inhumatus h.cæterũ hoc ex hiſtoria ẽ.Nã æneas cũ rutilis & cũ Mezẽtio pugnás ſu pueniente nocte nuſquã apparuit.Alii putãt ĩ deos relatũ.Alii ſubmerſũ ĩ numico fluuio.& iõ tẽplũ illi dicatũ ẽ cũ hoc titulo patris diui terreſtris:q fluuii numici aquas gubernat.Ait Diony.Optat aũt & uitã breuẽ & mor tẽ ĩhonoratã. Otyrĩ.apoſtrophe ad hñtes: ut ignes aĩ affectus demõſtreſ. Exercete:quaſi dicat pſeuerare in odiis.Nã exercere nõ ẽ ſemel ĩfeſtare:ſed diuturno tpe in laboribus defatigare. Exoriare.p hos aliquot uerſus quãto odio feraſ oñdit. In oẽs p.eodẽ.n.tpe cũcta aĩo cõplectebaſ:Ex qbus ĩ eãdẽ ſnĩam trahebat:ut quãpri mũ moreretſ:Nihil.n.re amata carituræqd dignum uita uideretſ occurrebat. Nutricẽ ſichæi.hæc utitur mini ſtra.ut p illã magis recordeſ priſtini mariti:atq; idẽ magís ex aĩo pellaſ æneas. Propet.ſi qa illã cupet pperare ſed ut magis diſſimulet cõſiliũ mortis.Ergo quãuis impet feſtinationẽ:tñ multa adnectit qbus morari illã cogat

Finẽq; ponere curis.ex his uerbis ſimulat cõſiliũ uitæ. Effera.ponit ante oculos quomõ affecti ſint q ſibi mortẽ iã decreuerĩt. Sãguineã.Nã furore accẽſæ oculi ex furore ueluti ſangui ne rubebãt.nã ex uehemẽti furo ris impetu ſãguis ad exteriora pellit:& ſpũs ueluti ardẽtes ĩ oculis apparẽt:& tñ genæ.f.palpebræ & oculorum ſinus alternãtibus furore ſimul & timore mortis maculis inficiuntur:Nam & ſi mortem ex impetu appetamus tamen natura ab ea abhorret.

SER. Quæſitum m.in uſus.quẽ æneas nõ ad hũc uſũ reliq̃rat.ut ſupra diximus ſecũdũ Homerũ uerti tur munus in perniciem tale ẽ ĩ buc.Hos illi qñ nec bene uertat mittimus hædos. Et mente.cõſilio.

Deuſq; ſinebãt.aut iuppiter q æneã diſcedere iubey bat.aut amor aut neceſſitas fati. Vixi.excuſat uitæ abruptionẽ:nã ut Plato magna pœna affici aĩas eoz q uitã ante tps relinquũt. Et quẽ dederat curſũ for tuna pegi nõ natura nec fatũ tribus.n.uita hũana cõ tineſ.natura cui ultra ñ.cxx.ſolares ános cõceditur ſato cui nonaginta ãni.i.tres ſaturni curſus exitiũ cre ant niſi aliarũ ſtellarũ benignitas tertiũ ſuperet curſũ Fortuna.i.caſu:q ad oĩa ptinet q extrinſecus ſunt ut ad ruinã:naufragia.& huiuſcemodi.Bene ergo for tuna :ſic Cicero in philippicis:Multa mihi iminere uidebanſ præter naturam ptercq; fatum.i.gladii An tonii ex cãu. Sub terras ibit imago.ualde queritur qd illud ſit quod iferos petat. Nã tribus conſtamus anima quæ ſupernam originem ſuã petit:Corpe qdſ in terrã deficit.Vmbra.quã Lucretius ſic diffinit. ſupra ſpoliatus luminis aer:q̃ ſi ex corpore creaſ una ſecũ perit nec ẽ quicquã reliquum ex homine quod iferos petat ſed deprehenderũt eẽ quoddam ſimula chrum:quod ad noſtri corpis effigiem factum infe ros petat:& eſt ſpẽs corporea quæ non põt tãgi.ſicut uentus.hinc in ſexto. Corpora uiua nefas ſtygia ue ctare carina.hoc & homerus reqrit ſimulachro her culis apud iferos uiſo.& ſciendum ſimulachra eſſe hæc ẽt eoz q per apotheoſin dii facti ſũt. uñ aut ui ſi eſſe apud inferos.aut illic deſcendiſſe dicunt:ho ratius de libero Te uidit inſons cerberus aureo cor nu decorum.Sciendũ tamen abuti poetas:& confuſe uel ſimulachrũ uel umbrã dicere. Vrbem p.nõ ẽ cõ trarium illi Pendent opa interrupta:Nam & ſi pau lum ſupeſſet:tamẽ quãtũ ad ipſã ptinet fecerat.& re uera qd ſupeſt ciuitati factis muris templo portu & theatro. Mea mœnia.a me facta:& ptinet ad effe ctũ.ut quã ueſtræ fecere manus. Vita uirum.Puni endo eius interfectorem. Namideo addidit Pœnas inimico a fratre recepi:Et re uera nulla auaro maior pœna eſt q̃ amittere pecuniam.propter quã amiſerat ſcelus. Recepi:tanquam debitas.ergo hoc dicit feci iſtud & il lud fœlix fuiſſem ſi tantum æneas carthaginem non ueniſſet.Alii per interrogationem legi uolunt.ut nihil di cat eſſe perfectum:ut nunquid urbem ſtatui.nunquid ulta ſum uirum:& tamen fœlix fuiſſem ſi tãtum æneas nõ ueniſſet:& hanc uarietatem gignit hoc uerbum tantum. nam utrunq; admittit.Superior tamen ſenſus melior. quem nonnulli ſic exponunt proter illud Pendent opera.ut ſic ordo. Vrbem præclaram & mœnia uidi.ſtatui ideſt dum ſtatuerentur. Ops imp.t.Appli cito ore ad lectulum:quaſi amatrix.ut Stratiſque relictis incubat Vel incenſibili rei dans ſenſum lectulum alloquitur.ut haſtam turnus & mezentius equum. Rhebe diu res ſi

Dardaniũ:non hos qæſitum munus in uſus
Hic poſtquam iliacas ueſtes:notumq; cubile
Coſpexit:paulũ lachrymis:& mente morata.
Incubuitq; toro:dixitq; nouiſſima uerba.
Dulces exuuiæ dum fata deuſq; ſinebant
Accipite hanc animã:neq; his exoluite curis:
Vixi:& quẽ dederat curſum fortuna peregi:
Et nũc magna mei ſub terras ibit imago:
Vrbem preclaram ſtatui :mea mœnia uidi:
Vlta uirum pœnas a fratre inimico recepi:
Fœlix heu nimium fœlix ſi littora tantum
Nunquam dardanię tetigiſſent noſtra carinæ
Dixit:& os ĩpreſſa toro moriemur inultæ:
Sed moriamur ait:ſic,ſic iuuat ire ſub ũbras
Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus:& noſter ſecum ferat omia morris
Dixerat:atq; illam media inter talia ferro
Collapſam aſpiciũt comites:ẽſemq; cruore
Spumãtẽ ſparſaſq; manus:it clamor ad alta
Atria:concuſſam baccatur fama per urbem:
Lamentis gemituq; & fœmineo ululatu
Tecta fremunt:reſonat magnis plangoribus
Nõ aliter q̃ ſi ĩmiſſis ruat hoſtib9 ois Cæther
Carthago:aut antiqua tyrus.flamæq; furẽtes
Culmina perq; hominũ uoluanſ.perq; deorũ

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

iua diu mortalibus ulla ẽ. Si.ſic.ĩterrogatio & reſpõſio.& placet eã ſic mori.& in hoc loco ſe peculiſſe intelligimus. Hauriat.uel capiat hæc oĩa tẽpeſtatis futuræ uel ſatiſſaciat ſuæ crudelitati. Inter talia.p talia.ut Hũc inter fluuio tyberinus amœno. Sparſas.aũt pfuſas ſanguine.aut morte reſolutas. Fœmineo.nam proprie fœminarum eſt:Horatius.Et illa non uirilis eiulatio. Antiqua.Vel nobilem dicit uel illud oſtendit quia Carthago ante Byrſa poſt tyros dicta eſt poſt charthago a chartha oppido inter tyron & briſeon unde fuit dido.

DO. Moriemur.ĩplurali dixit.uel qa ſic ſæpe uſurpamus ut de uno dicimus nos.uel qa & reliq̃ eeãt pituræ. Hauriat ps ultiõis erit.ſi hoſtis abiẽs rogi flãmas aſpiciat.& triſtis oĩbus nauiget. Atq; illã oſidit celeritatem in didone:ut nemo dictum uiderit.ſed illam cadentem aſpexerunt.

CHRI. Hic poſtq̃ qm̃ alternati ĩ ea æſtuabãt mõ odiũ mõ amor.cũ reliqas uideret nõ potuit nõ detineri aliq̃ tulũ. Dulces ex.exuuies dicimus q̃s hoſtẽ exuimus.g̃ nec olĩ exuuias.nec nunc dulces. ſed o reliquiæ q̃ fuiſtis dulces.nũc eſtis exuuiæ.Sic & in buc.Has olim exuuias mihi pfidus ille reliqt.Vel ſimpliciter dulces exuuies qa hoc odiũ nõ excluſerat oĩo amorẽ.Nec põt auditor huiuſcemodi apoſtrophen ſine ſũma cõmiſeratione audire.Nã citat inde maxĩa pſertim ſi ſit ad mutã rẽ. Dũ.ſ.d.q.ſ.ex amore ita uidet aliquo mõ excuſare æneã & rẽ in fata & deũ reiicere. Accipite h.a.quaſi dicat Si morte tãtis curis ſoluor capio mortua nobiſcũ eẽ. Vi xi hõeſta locutio:ut quos piiſſe ſignificare uolumus.dicamus.uixerũt.Sic Cice. de iis de q̃bus ſuppliciũ iã ſũpſerat dixit.uixerũt. Peregi penitus abſolui atq; expleui.Per.n.in cõpoſitione aliquãdo uĩ retinet.uſi dicimus totũ pcurrere cãpũ.i.currere p totũ campum.Aliquando ſignificat actos pfectionẽ.hinc Cice.Quoniã hæc nos non ſolũ ferre.ſed ẽt perferre decreuimus. Magna imago.dixit magna quaſi dolẽs tãtã fœminã ſic pire.ſ.ſine ulla ultiõe:uñ ẽ Moriemur inultæ.& oſtendit q̃ ẽt in extremo tpis puncto alternatim nõ huc mõ illuc fluctuans mouebat aĩus & ppea dixit ſic.quaſi non placeret.Deinde affirmauit cũ dixit ſic. Nunquam dardaniæ.ſic Varius poeta iuppiter oĩpotẽs utinã nõ tpe p̃mo Gnoſia cecropiæ tetigiſſẽt littora puppes. Moriemur inultæ nõ potuit excellẽtius ſcribere poeta æſtiuationẽ illã animi mõ in amorẽ mõ in odiũ inſurgẽtis.nã q̃ paulo ante dixerat ex nimio amore Accipite hãc animã.nũc ex odio cõq̃rit q̃ moriat antequã illũ ulta ſit. Media inter talia: Apronianus legit mediã.nã q ſe trãſfodit.medius uidet eẽ gladii.ſic Scyllius Cõcidit exacti medius p uiſcera teli. Collapſam aſpiciunt.Ita callide rẽ pegit:ut nõ animaduertere illæ potuerint eã collabentẽ dũ enſi incũberet ſed uiderũt iã plapſã. Cõcuſſã bacchat fama p urbem.Fama ſtatim urbẽ ſparſa tã ſubito dolore uniuerſa urbs cõcuſſa ẽ furẽtibus omnibus præ dolore.It clamor.facit rẽ ueriſimilẽ ex eo q̃d ſolet fieri. Nõ aliter pathos a maiori.Dicit.n non minorẽ fuiſſe luctũ ex morte unius q̃ ſi tota urbs periſſet.

Exuuies

Audiit exanimis:trepidoq; exterrita curſu
Vnguibus ora ſoror fœdãs & pectora pugniſ
Per medios ruit ac morientẽ nomine clamat
Hoc illud germana fuit. me fraude petebas
Hoc rog? iſte mihi:hoc ignes:araq; parabãt
Quid ptimũ deſerta q̃rar.comitẽ ne ſororẽ.
Spreu iſti moriẽs:eadẽ me ad fata uocaſſes'
Idẽ ambas ferro dolor:atq; eadẽ hora tuliſſet
His etiã ſtruxi manibus:patriorq; uocaui
Voce deos:ſic te ut poſita crudelis abeſſem
Extinxi te:meq; ſoror.populũq; patreſq;
Sidonios:urbẽq; tuã:date uulnera lymphis
Abluam & extremus ſiqs ſup halitus erat
Ore legam:ſic fata gradus euaſerat altos
Semianimẽq; ſinu germanã ãplexa fouebat.
Cu gemitu atque atros ſiccabat ueſte cruores
Illa graues oculos conata attollere rurſus
Deficit infixũ ſtridet ſub pectore uulnus
Ter ſeſe attolens:cubitoque innixa leuauit
Ter reuoluta toro eſt. oculiſque errãtib? alto
Quæſiuit cœlo lucẽ:ingemuitque repta
Tum iuno omnipotẽs lõgũ miſerata dolo ẽ
Difficileſq; obitus:irim demiſit olympo
Quæ luctãtẽ animã nexoſq; reſolueret art?

Audiit exanimis: Tertia. nã ſupra diximus exaĩus mortuus ſignificat. Ora ſoror fœ.Cruẽtãs ſãguine. Noĩe cla.Didonẽ uocat:q̃ uraginẽ ſignificat lingua pũica.nã eliſſa dicta ẽ.ſed uirago appellata cũ ſe ĩ ignẽ p̃cipitauit.Vel noĩe clamat.i.nomiauit:ut Home.dixit ἐκτονουαζέν.Aut certo uero nomine ut ſolent dolentes.ut Hũc te euryale aſpicio. & Mater cyrenæ mater.Sed quomõ clamat nomine.cũ nũquã ſequat.ſed cũ plures nõ haberet ſorores pro nomine germana intelligit.Sic de iure cũ unicũ habeat q̃s filiũ nihil intereſt utq; dicat filii hæres eſto. an titi hæres eſto & tãquam conturbata integrũ ſermonem non edidit. Hoc roguſ.Refert ad hiſtoriã

Quid p.d.q.Dolet nõ eẽ uocatam ad par ſuppliciũ. Comittem ne ſororem ſpreuiſti.ideſt illud ne quod ſpreuiſti comitẽ ſororem.& ſemiplene loquitur quod affictis conuenit. Struxi mãibus ſub rogos. Patrios.Saturnum & iunonem. Poſita exanimata.Statius:poſituſq; beata morte pater. Date ſcilicet aquam.Vel date.ideſt permittite.Lauare autem cadauera dabatur proximis.unde mater euryali.Nec uulnera laui ueſte tegens. Ore l.Cicero in uerrinis.Vt extremum filiorum ſpiritum ore excipe liceret. Gradus euaſerat aſcẽderet rogũ ſcilicet quæ pro qualitate fortunarum fiebat:unde in ſexto.Cœloq; educere certant. Cruores.Vſurpauit:Num nec ſanguines nec cruores in plurali dicimus. Siccabat.exprimebat: Sub pectore. Nunc per tranſitum dicit uulneris locum. Ter.Vel numerus pro numero.uel promatheſis.i.prædiuinatio:quia tria fuerant bella punica. Ingemuitq; rep. At qui dixerat iuuiſam quærens abrumpere lucem. Sed oſtendit morientes ſua improbare deſide-

ria.ut in sexto.quã uellẽt æthere in alto·Nũc & pau
periẽ & duros perferre labores. Iuno aut pronu/
ba.aut inferna. Difficilis.qa superat uita quia nõ
fato aut fortuna perierat sed casu.ut nam quia nec
fato merita.nec morte peribat.i.naturalis. Irim de
mittit olympo. Traxit de Alceste Euripedis qui ĩdu
xit Mercurium ei comam secantem. quiã fato peri
bat mariti. Hoc ideo nunc sit quia certis cõsecratio
nibus solebant homines facere. ut muniti aduersus
fortunæ impetus non possent mori. nisi exauctorata
illa consecratione. Ergo dicit ista circa didonem ser
uanda. quia misera ante diem peribat: Nec est cõtra
rium illi quod ait in decimo. Stat sua cuiq; dies. Nam loquitur modo secundum hanc modo secundum illam se
ctam. Quamquam grammatice possit responderi Omnia uincit amor: & nos cedamus amori. Flauum matro
næ nunquam datur flauus crinis. sed niger. unde Iuuenalis. Et nigros flauum crinem abscondere galero. Huic
ergo dat quasi turpi. Caput d. nec etiam morti destinauerat. Rosida. Quia cum nubibus est quæ non carent
rore. Aduersos. Naturalem rem expressit. Iris enim nisi e regione solis non fit cui uarios colores illa dat res
quia aqua tenuis. aer lucidus & nubes calligantes irradiatæ uarios creant colores.

DO. Nomine. At qui non dixit dido sed germana. Sed duplex est nobis nomen. alterum naturæ & sangui/
nis quo coniectæ personæ appellant: ut mater. frater: pater. soror: & similia. Alterum quod imponitur abextra
neis ergo soror sororem nomine sanguinis appellare debuit. unde dixit germana.

CHRI. Hoc illud. hoc. i. quod te interficeres. Illud. quod sacra simulares. Ergo illud fuit hoc. i. ea iccirco si/
mulasti ut mortem tibi conscires Ergo petebas me fraude. idest fraudulenter egisti mecum: nam petere ex se hoc
significat. ut reginam petit: hæc oculis. hæc pectore toto hæret. Repetitio autem uehementiam orationi præbet
ac denique sibi commiserationem citat qđ per errorem dum sacra se soror parare credit mortem illi parauit

Comitẽ ne. Quam infœlix sit ostendit. cum pro beneficio habitura fuisset: si comitem se ad mortem uocas/
set. Extinxi. Durum est incidere in calamitatem: sed durius in eam qua omnia sua perdiderit: durissimum aũt
uim id sit sua tristitia contractum. Quid aũt erit si illud ãnixe conficere tentauerit tanquam si summopere pro
futurum fuerit. Deinde uniuersa illa sedula excutio officii q̃ aquam ad abluendum petiuerit. Quod extremũ
spiritum ore legere tentauerit: quod celerrime ascendens germanam amplexa sit & quod dido eam aspicere co
nata sit· & q̃ pœnitentiæ signa tribuerit: quod mortem sibi conscisset commiserationem summam excitant.

Ore legam. Nam propinquorum erat hoc officium. sic Cice. de prætura urbana: Ait. n. ut extremum filiorũ
Alceſta spiritum ore excipere liceret. Irim demisit olympo. quamuis Cornutus dicat q̃ more poetico sicut de ramo au
reo hoc finxit poeta: tamen de Alceste euripedis tragœdia traxit. Alceste enim pelei iasonis patrui filia admeti
regi thessalo nupsit: & cum admeto esset moriendum adeo illa uirum dilexit. ut pro illo mortem subire uouey
rit. In hac tragœdia inducit Eurypides orcum gladium gestantẽ: quo crinẽ incidat alcestæ: ergo quemadmodũ
cum illi de uita superesset. & tñ pro uiro obire eligeret finxit opus eẽ eurypides ut crinis secaret: sic cum didoni
superesset de uita & tamen eligeret mori ut amoris uitaret dolores idem Vergilio fingere placuit. Croceis pẽ
nis. alatam deam hanc fingunt. & filiam Thaumantis ex ponto & terra geniti & ex uxore electra Oceani filia
Iris quod iccirco fingunt q̃ illam homines admirant. nam θαύμαζω admiror significat. est filia electræ Oceãi quo
niam ex humore nascit. Verum phõs hac de re audiamus. li enim aiunt irim esse impressionem generatã ex nu
be concaua simul & rosida ad pluuiã præparatam stillicidiis infinitis tanquam in speculo relucẽtẽ: habentemq̃
figuram arcualem & colores uarios radiis solis siue lunæ generatam: sed Aristoteles ait non generari a luna nisi
bis ĩ qnq̃ginta ãnis. Erit ergo iris nubes aquosa p oẽs sui ptes a radiis penetraria: Forma ẽ arcualis & duobus ca
pitib̃ terræ affixis ĩ figurã circuli ad cœlũ eleuat. Colores trahit ut placet nõnullis ex q̃ttuor elemẽtis. Ex igne
n. rubeus ẽ ĩ sũmo: ex terra uiridis ĩ ĩfimo: ex aere lacteus: ex aqua cerulueus. Sed aristoteles ĩ metheoris ait q̃ co
lor rubeus uel uinosus fit ex radio tãgẽte superficiẽ rotũditatis nubis: post quẽ seq̃t color mixtus ex albo: & ceru
leo secũdũ q̃litatẽ dominãtẽ ĩ medio nubis: tñ apparet ĩ uno color uiridis ubi uapor magis ẽ terrestis. & hi colo
res sũt aliis p̃cipaliores. qa multos hẽt colores. quos pictor nullus exp̃meret. Est igit eodẽ Aristoteles auctores
iris repcussio radii redũdãtis ad uaporẽ sibi oppositæ nubis siẽ splẽdot ĩ aqua refulgẽs ĩ pariete refulges rediẽt
ad ipsũ sua ĩterpositiõe fauorẽ solis tẽpat. Resolutiõe ĩ pluuias ĩferiora fœcũdat. Specie sua supiora pulchra red
dit Domitor hũiditatis ĩ aere eẽ oñdit usi ifra q̃draginta ãnos mũdi fine nõ apparebit. qđ elemẽtor deficcati
onẽ ĩdicabit. P acẽ ĩter deũ & mũdũ denũciat. Sẽp oppolito solisẽ. Ergo nũq̃ apparet i meridie. qa sol nũq̃ ẽ in
septẽtriõe. Pli. tñ ait q̃ post autũni æq̃noctiũ appareat q̃cũq̃ hora: nec unq̃ plures simul q̃ duo. Nõdũ illi fla
uum. nõ placet qđ Seruius scribit mulieres pudicas nõ eẽ usas flauo crine. nã Oui. in libro defastis sic de Lucre
tia: cui fama pudititiæ tribuit. Forma placet niueusq̃ color flauiq̃ capilli: qđq̃ aderat nulla factus ab arte color

SER. Corpe soluo. nã supra dixit Nexosq̃ resolue
ret artus. Ois & una. uno ĩpetu effusa ẽ uita. i. aĩa.
Calor: secũdũ eos q dicũt aĩam caloreẽ. q̃ discẽdẽ
te friget corpus. In uẽ. ui. r. Aĩa: ut ĩ. vi. Quẽ sibi te
nuis nascẽte accersere uitas: Et dicẽdo in uentos: aut
eos sequit qui animam aerẽ dicunt. hoc est in mate

Nam quia nec fato: merita nec morte peribat
Sed misera ante diem subitoq; accensa furore
Nondum illi flauum proserpina uertice crinẽ
Abstulerat: stygioq; caput damnauerat orto
Ergo iris croceis per cœlum rosida pennis
Mille trahens uarios aduerso sole colores
Deuolat: & supra caput astitit: hunc ego diti
Sacrum iussa fero: teq; isto corpore soluo:
Sic ait & dextra crinem secat: omnis & una
Dilapsus calor atq; in uentos uita recessit

etiam suam redit ut certe eos qui dicunt animam perire cum corpore ut intelligamus euanuit in uentos recessit ut in nono. Sed auræ omnia diserpunt. i. euanescunt.

DO. Soluo omnia quibus uita constat sibi inuicem nexa sed cū resoluta fuerīt atq; sese recesserint. tunc mors sequitur. Nec fato nec morte merita. Non secundum institutū naturæ: quod fatis attribuitur. Difficilis. n. mors ē cū nō cōsensu naturæ spiritus redditur: sed ui extorquet. Ante diem. ante tempus quod natura potuit afferre.

CHRI. Soluo qua secundum platonicos homo anima est quæ in corpore ueluti molestissimo in carcere includitur: Ergo soluo tanquam a corporeis uinclis & ipse in sexto: Nec auras respiciūt clausæ tenebris & carcere cæco

Descriptio quinti libri.

Nterea medium æneas iam. Ideſt dum fletur aut sepelitur dido. Et hoc sermōe librum ut solet: superioribus iungit. Cuius pars maior ex homero est de funere Patrocli sumpta: nisi q; hic certamen est naualle. illic curule. Non potuit autem una die in siciliam nauigare. Ergo intellige q; enauigauit prima luce sed leniter spirantibus uentis: dum Dido se interficit: & dum fletur: tota die parum profecit: & flamma rogi circa uesperam uidit quo tempore per naturam ignem uidere potuit: & etiam in cōsuetudine erat q; cadauera p diem non urerentur. Dein de tota nauigans nocte & sequente diei parte ad siciliam uenit. Certus indubitabiliter pergens: Aut certus æneas. ideſt sollers & strenuus. ut equidem p littora certos dimittam. Atros aquillone. Quos aquilo nuper flans atros fecerat tempestatis enim hæc est natura ut reliquias uenti teneat etiam in alterius flatu. Atros ait Plinius nō esse maris certum colorē sed pro uentorum qualitate mutari: & aut flauum eē aut inculētum: aut atrum. Collucent. in honorem enim regis cum faculis procedebat a populo. Hinc de pallante. lucet uia longo ordine flammarum. Postea etiam funeres lectos proferre cœperunt. Vnde in sexto Vel quæ tyberine uidebis Funera cū tumulum præter labere iacentem. Quæ tātum. ait Var. æneam ab Anna esse adamatum. quanuis enim plurimū interſit tempus. tamen lectum est. Duri magno nesciebant causas: sed coniecturis illuc ferebantur. multi dicūt ducunt. ideſt lacer tam. utad dictas duas causas tertia accedat. Percellebat inquit animos troianorum. quo nascebātur duri dolores amore polluto q; notus erat fœminæ furor q; ignem rogi uidebant. id est omē nauigātibus triste ut p triste ualde triste. sed si sic itellexerimus tertio dicto congruit tm̄ nō ēt superioribus: nec cum troiani nauigantes poterāt aut de amore aut de furore Didonis. solliciti. Rates. pro nauibus abusiue ponitur.

P. Vergilii Maronis æneidos Liber Quintus

Nterea mediū æneas iā classe tenebat
Certus iter fluctusq; atros aq̄lōe secabat
Mœnia respiciēs: quæ iā infœlicis elisę.
Collucēt flāmis: quæ tātū accenderit ignem
Causa latet. duri magno sed amore dolores
Polluto notūq; furens quid fœmina possit
Triste per augurīū teucrorū pectora ducunt
Vt pelagus tenuere rates. nec iā āplius ulla
Occurrit tellus maria undiq; & undiq; cœlū

CHRI. Fluctusq; atros. Varii. n. uēti arios mari colores afferunt apparet apud Home. Respiciēs. Ex amore. quāuis italiā: ut deo obsequeret: peteret. tm̄ nō poterat nō moueri amore. quē erga didonē gerebat. Discedere. n. æneā a didōe nihil aliud ē. ut in allegoriis oīdimus. q̄ uirū egregiū a ioue p Mercuriū monitū. i. adeo p doctrinā eruditū a uita actiua ad cōtēplatiuā trāsire. Sed cū nōdū i eo uirtutū genere q̄ aī iā purgati dicūt consistat: sed i uirtutibus purgatoriis cōstitutus sit quāuis diuina p̄cepta q̄bus cœlestia cōtēplari. & terrena despicere iubemur sequi decreuerit: tm̄ nō pōt nō cōmoueri cupiditate rei terranarū p̄sertī earū in q̄bus uirtutes ciuilles uersant nā bene regere se domūq; suā ac ēt rēp. nō minima uirtus ē: neq; dānat uita actiua: q̄ a iusticia nō discedat. nā si legit Maria optimā partē elegit. sequē & Martha bonā potuerit eligere: Sed de his plenius disputauimus in p̄mo li. chamaldulētiū q̄stionū. Cāla. nesciebat qdem sed uis polluti amoris & furor fœmineus cōiecturā faciebāt ignes eē rogales q; dido se interfecisset. quod eos tristitie afficiebat: qm̄ eēt illud malum augurium.

Olī cæruleus super caput astit imber
Noctē hyemē q; ferēs & inhoruit ūda tenebris
Ipse gubernator puppi palinurus ab alta
Heu quia nam tanti cinxerunt æthera nimbi:
Quid ue pater neptūne paras: sic deide locut⁹
Colligere arma iubet: ualidisq; icūbere remis

SER. Olli. Tūc. aut illi. Supra caput. ineuitabilis. pestifer. nec. simpliciter dictū est. cū oīs imber supra caput sit. Tenebris. & noctis & nubiū. Ipse. Qui debuit esse solatio. Quianā. cur aduerbium est interrogantis. quo usus est bis. Hic & in decimo Cælicolæ magni ganā snīa uobis uersa retro. Colligere. cōtrahere. nō penitus deponere. nam dicit Obliquatq; sinus in uentum. Armā uela. Auctor. s. nostræ nauigationis, uel loquitur secundum usum Collige re

nec ſi huius rei auctorem ſe iuppiter faciat: Sed cur hoc dicit cũ Apollini hoc det ſcribens Tot maria in trani duce te. Sed legimus Quæ phœbo pater oi potẽs & ſpecialiter nauigationis ex africa auctor eſt iuppiter. Tranſuerſa. Aduerbiũ factũ de noĩe: ut rau ca ſonant. Nam nomen & aduerbiũ ſæpẽ tranſeunt in ſe. ut Toruumq; repẽte clamat. Itẽ aduerbiũ i no men: ut Dum mane nouũ & Perſ. Iam cras heſter/ nũ conſumpſ mus ecce aliud cras. Sed nomen in aduerbium tranſiens fit indeclinabile. Aduerbium autem in nomen fit declinabile: Plau. A mani ad ue ſperum. Mane aũt propter tetraptotõ non dixit. cũ n. in alienum ius tranſeunt hæ partes non ſuis: ſed earum ad quas trãſeunt utuntur poteſtatibus dum taxat in declinatione. Nam temporum ratõe ſuã ſer uant: ut hic. Nã cũ aduerbia a in ultimis ꝓducant: ut fruſtra Inde & fruſtra cerno te tẽdere cõtra: Ta/ men hic torua ſecũdũ rõnem nominis corripuit. Et ueſpere. ſ. quo tẽdimus nec ſine rõne poſt generalita tẽ addidit ſpeciẽ. In nubẽ cogit aer. Nam aeris dẽ ſitas facit nubẽ: ut Denſat erant quæ rara modo: & q̃ denſa relaxat. Sequamur. fortunam. ſ. Nec lit/ tora lõge. ſuadet a facili. Fida. ꝓp Aceſtis affini/ tatẽ. Fraterna. ꝓp erycẽ butæ & ueneris filium ſe cũdũ alĩos Neptũni & Veneris. Sicanios. cor ripuit ſi: alibi ꝓducit: ut Siconio pretenta ſinu. Rite. i. ſi rite remetior aſtra cœlo ãte ſeruata. ſcilicet añ tempeſtatem. colligit autẽm uicinitatem ex rõe curſus qa peritis horis colligit q̃s indicant ſydera. lã dudũ. n. tm̃ heroicũ ẽ q̃ dat Aeneæ peritiã gubernã di ſed etiã ad ꝓconomiã pertinet. Dicturus enim eſt. Et ipſe ratem nocturnis uexit in horis: Flecte uiã. in terra nos flectimus deuia In mari ipſam uiã flectimus. Feſſas na. i. nos. feſſos. Dardanium ace ſtẽ. ut ſupra diximus Hippotes filiã ſuã Ageſtã ne ad cætos religaret. nauiculæ ſuperpoſuit & miſit quo ſors tuliſſet. Hanc: ad ſiciliam delatam Criniſius fluuius amplexus eſt: conuerſus in canem: unde Acaſtes eſt natus Seruat. tenet. ut Et tãtas ſeruabat filia ſedes. Secundi: Iam ſecundi poſt cõuerſionem. Tandem. uacat: ut Et quo ſub cœlo tandẽ. nam cur tandẽ cũ dicat Fert cita gurgite claſſis. Miratus. is qui mirabat: aut certe mira tus occurrit: Horridus. terribilis. Libiſtydis u. aut re uera urſæ aut feræ africanæ.

DO. Atro aq̃lone. at q nõ eſt aptus aquilo ex africa in italiam nauigãtibus ſed uel poſuit ſpẽm ꝓ genere: uel nauigabat aquiſone qa ex ſcõo Iouis præcepto ſtatuerat carthagine relinquere quocũq; illo ferrent uenti. ut ẽt aquilone flante enauigare quo illi ferrent.

Caput Capilli

CHRI. Imber. qui maiori impetu fert. Nã pluuia lentior eſt & magis iugis. Caput. a capiendo dicit: qa oẽs ſenſus capiat. qđ alii membro non contigit: Inde capilli capitis pili. Validis remis ideſt ipſos ualidos incum bere remis. Ipſe. q. d. cui credendum erat propter rei ſcientiam. Ab alta ꝓ. i. e loco quo cuncta recte ꝓſpicere poſſet. Hoc cæ. hac qualitate cœli. ideſt aeris. Optime autem iouem nominat & quia diis omnibus preeſt: & quia aer interpretatur. Oſtendit autem non uanum fuiſſe triſte augurium quoniam ſecuta ſit atra tempeſtas. In nubem. ex uaporibus. n. a terra aſcendentibus condenſat aer & partes in illo denſiores uertuntur in aquam. hæc. enim mutua eſt elementorum conuerſio: ut ætheris craſſiores ꝑtes in aerem & aeris in aquam & aq̃ in ter ram uertantur & rurſus ſubtiliores terrarꝫ in aquam & aquæ in aerem & aeris in etherem uertantur: nihilq; ex ipſis deperit ſed mutua fit conuerſio.

Eryx

Erycis. eryx quartus fuit a Neptunno. Neptũni. enim filius fuit ami cus Amici autem Butes. Butes autem ex uenere genuit Erycem: qui teſte Diodoro eiuſdem inſulæ uiro rex ſi ciliæ fuit: qui ob maternum genus in maxima gloria fuit & in eo monte. quem a ſe denominauit urbem condi dit et in arce templum matri poſuit multis donariis ornatum qđ uetuſtate ipſa creuit. Nam et æneas in italiam ueniens illud uehementer excoluit. Deinde multis ſeculis illud ſiculi celebrarunt. P re etiam carthaginenſes co luerunt. Poſtremo romani in eo omnes ſuperarunt. Q uiſquis enim cum imperio in inſulam ueniebat. donis templum ornabat: et ludis et mulierum conſuetudine omni abiecta triſtitia hilare ſacra faciebant. Sed quod maximum fuit. xvii. ex ſiciliæ urbibus huic templo aurum pendere iuſſerunt additis militibus qui templum cu ſtodirent. hæc Diodorus. ſtrabo autem etiam ſcribit illud ſingulari ueneratione coli & antiquitus mulierum frequentia refertum illius miniſterium dicatarum quas & ex ſicilia et ex externis regionibus multi locarant. Hac tempeſtate & ipſa colonia et templum pene deſolatum eſt. ſed et romæ eſt ante portam collinam templum quo d appellant erycinæ Veneris. cui cum æde ſacra inſignis adiace porticus. Cæterum mons ipſe drepano

Obliquátq; ſinus in uentum: ac talia fatur.
Magnanime ænea nõ ſi mihi iuppiter auctor
Spondeat: hoc ſperem italiam cõtingere cœlo
Mutati trãſuerſa fremunt: & ueſpere ab atro.
Cõſurgunt uenti atq; in nubẽ cogit aer
Nec nos obniti contra nec tendere tantum
Sufficimus ſuperat quoniã fortuna ſeq̃mur.
Q uoq; uocat uertamus iter nec littora lõge.
Fida reor fraterna erycis. portuſq; ſicanos
Si modo rite mẽmor ſeruata remetior aſtra.
Tum pius æneas equidem ſic poſcere uentos
Iamdudum: & fruſtra cerno te tendere cõtra
Flecte uiam uelis an ſit mihi grauior ulla
Q uo ue magis ſeſſas optem dimittere naues
Quam quæ dardanidũ tellus mihi ſeruet aceſtẽ
Et patris anchiſæ gremio complectitur oſſa.
Hæc ubi dicta petunt portus & uela ſecũdi.
Intendunt zæphiri: fertur cita gurgite claſſis
Et tandem læti notę aduertunt harenæ
At ꝓcul excelſo miratus uertice montis
Aduentum: ſociaſq; rates occurrit aceſtes
Horridus in iaculis & pelle libyſtidis urſæ.

propinquus ẽ Supat qñ for.ſ.oñdit prndẽtis eẽ fortunæ cedere & in ſeruiẽdũ tpi. Quare ãt ꝑus eẽt parẽtan/ dũ anchiſæ q̃ eũdũ in italiã in allegoriis dictũ ẽ. Petũ petimus cũ rõne appetimus cũ affectu. Expetimus hone/ Peto cũ
ſta. Ferẽ.c.g.e. ipſa cõpoſitio uerborũ celeritatẽ fugiẽtis nauis & ſonitũ quẽ edit nobis ante oculos ponit. Tan cõpoſitis
dẽ potius ad deſideriũ. Nã aĩo cupiẽti nihil ſatis feſtinaẽ: quã ad lõgitudinẽ tpis refertur. Nã nauigatio breuis:
& celerima fuit. Libyſtidis, puto uoluiſſe ſignificari fabulã. Ibyſta.n. Siſiphi filius cõdidit in ſicilia urbẽ de
ſuo nomine appellatã: Siluius ſed decus haud ullũ pulchrius oris quã q̃ formauit nomen Ibiſtæ.

Troia criniſo conceptum flumine matet
Quem genuit ueterũ non imemor ille parẽtũ
Gratatur reduces: & gaza lætus agreſti
Excipit: ac feſſos opibus ſolatur amicis
Poſtera cum primo ſtellas oriente fugarat
Clara dies ſocioſ in cœtum littore ab omni
Aduocat æneas. tumuliq; ex agere fatur
Dardanidæ magni genus alto a ſanguie diuũ
Annuus exactis completur menſibus orbis:
Ex quo reliquias diuinic; oſſa parentis
Cõdidimus tetræ: mœſtasq; ſacrauimus aras
Iãq; dies: niſi fallor adeſt: quẽ ſẽper acerbum
Semper honoratum: ſic dii uoluiſtis: habebo
Hunc ego getulis agerem: ſi ſyrtibus exul
Argolico ue mari deprenſus & urbe micene:
Anua uota tamen: ſolẽniſq; ordine pompas
Exequerer: ſtrueremq; ſuis altaria donis.
Nunc ultro ad cineres ipſius: & oſſa parentis
Haud equidẽ ſine mẽte reor: ſine numie diuũ
Ad ſumus: & portus delati itramus amicos
Ergo agite: & cũcti lætum celebremus honorẽ
Poſcamus uẽtos: atq; hæc mea ſacra quod ãnis
Vrbe uelit poſita templis ſibi ferre dicatis.
Bina bonum uobis troia generatus aceſtes
Dat numero in capita: diuos adhibere pẽateſ
Et patrios epulis & quos colit hoſpes aceſtes.

SER. Gaza. omnis fructus ẽ. Fugat. poetice dixit
Nã ſtellæ affixe cælo ſũt ꝓter planetas: & a ſtãdo/
dicũt. Dardanidæ magni. frequẽter ut diximus ad o
pus ſuũ Virgilius aliũ ex hiſtoria deriuat. Nã ſic om
nia inducit q̃ſi diuini honores ſoluantur Anchiſæ
quos cõſtat. Ciulio. Cæſari feciſſe auguſtũ. Et bñ di
cit Genus altũ a ſãgnĩe diuũ. Nã ꝓ tacitã œconõiã
oñdit debere Anchiſẽ generis ſui honorẽ mereri.ũ
de ẽ Diis genite & genituræ deos: A ſanguine d. di/
uũ ãt & deoꝝ ſæpe indifferẽter ponit quãquã ſit diſ
cretio ut deos ꝓpetuos dicamus. diuos ãt ex homine Diui
factos q̃ſi q diẽ obierint. unde diuos & impatores Dei
dicimus ſed Varro & Atteius cõtra ſẽtiũt dicẽtes di
uos ꝓpetuos. deos q propter ſui cõſecrationẽ timen/
tur ut ſũt dii manes ꝙ tãgit in. xii. Turni ſic ẽ affata
ſororẽ diua deã ſtagnis q̃ fluminibuſq; ſonoris ꝓſi/
det Annuus or. qa mẽſes in ſe currũt & annũ faciũt
unde annulus q̃ſi & annuus. Sic alibi. Atq; in ſe ſua
p ueſtigia uoluitur annus. Diuini aut laus ẽ ut. Di/
uini opus alchimedõtis aut uaticinãtis unde ẽ nunc
repeto anchiſen fatorũ arcana reliqt. Aras mediũ ſe
ꝓbet. Nã & hominẽ fuiſſe nouit & uult eũ ex cõſe/
cratione numẽ effectũ. Nã mœſtas aras ad hominẽ
ꝓtinet. i. diis manibus conſecratas ꝙ paulo poſt dicit
Altaria liqd ꝓtinet ad diuinitatẽ poſt apotheoſin.
unde ẽ & adytis q̃ ſũt tẽplorũ. & ſucceſſit tumulo ꝙ
ẽ hominũ. Niſi fallor. nõ. q̃ſi neſcius dixit. ſed ꝓp
anni cõfuſionẽ nã ante Cæſarẽ cuius rationẽ de an
no nũc ſeqmur intercalabãt dies ut inuerrinis legi/
mus. ſ. lunæ nõ cõgruẽte ratione. Annũ ãt ꝓmo Eu
doxus deĩde Hipparcus deinde Ptolæmeus: ad ulti
mũ Cæſar depræhẽdit. Acerbũ ꝓp ꝓditũ patrẽ. Ho
noratũ qa deus ſit effectus. Sic dii u. De diis ſemper
ſalua ueneratione loquiẽ: ſicut ĩ tertio ſic uiſũ ſupis
Agerẽ eſſẽ: & bene aut deſertos aut hoſtiles memo/
rat locos. argolico ionico & adriatico. Deprehẽſus.
occupatus & propẽ nauigãtiũ ẽ ut Deprehẽſis olim
ſtatio gratiſſima nautis. Mycenæ ut urbẽ pataui. &
græce uſus ẽ ſingulari ut iuuena. atq; uetus thebe cẽ
tum iacet obrupta portis ut ab eo quod eſt mycene
mycenes dixit mycena mycene ucl ẽ micene i abla. an
nua uota & pomp. Hæc quaſi numini. Suis do. congruis. ſũt. n. tantum ſuperorum. Munera ſũt inferorum
utĩ buc. Phœbo ſua ſemp apud me Munera ſũ lauri. Nũc ultro argumẽtũ a minori ad maius. Vltro. i. ultra. i. ĩ
ſup uel ſpõte ſua nõ uolẽtibus nobis. Quaſi uelit tẽpeſtatẽ ortã nõ ut ab italia arceret ſed ut ſacra renouarentur
anchiſæ. Honorẽ nõ dixit exequias nã & uẽtos q̃ſi a numine uult petere Poſita cõſtituta. Et poſuerũt ĩ mõtibus
urbẽ dicit ãt petamus ẽt hoc. ut uelit nos ẽt in urbe cõſtituta ſingulis annis ſacra per ſoluere in naues. per naues
Multa. n. ſignificat. ut ſupra diximus.

DO. Occurit inpatiẽtiã cupiẽtis gratulari ſignificat. & pelle. refert habitũ parentũ. Etat. n. natus ex fluuio. &
fluuii pene nudi ſine ambitione ueſtiũ pinguntur. Agreſtis ſũt epulæ de quibus ait in buc. Sunt nobis mitia poma
Caſtanee molles & preſſi copia lactis. His addere poſſumus ouã & herbas.
CHRI. Gratat gratator te & gratulor tibi dicimus. i. lætũ me pro tua re proſpera præbeo. Gratificari ãt rẽ gratã
facere & habet neſcio qd cõiunctũ cũ adulatione. Sal. in lugurta. Niſi forte quẽ inhoneſta & pnitioſa libido tenet
paucorũ potẽtiæ decus atq; libertatẽ ſuã gratificari. lætus liberalis. Nam liberales læti dant ſic cõtra Teren. di
xit ĩuitat triſtis quaſi inuitus nã iſti nõ dant læti. Solat nã præteritas anguſtias rerũ præſentiũ copia ſolari pote
rant: ſtellas quæ omnes dicuntur fixe octauo cælo non quin ipſe quoq; contra ſuum cælum non eant: ſed adeo
tardo ſunt motu: ut moueri nõ uideatur: Nã centeſimo fere anno gradum unum qui eſt tregeſima pars unius ſi/
gni: quæ duodecim ſunt conficiunt. Vnde totus zodiacus peragitur ſex & triginta milibus annorum. Stellarum

numerus incognitus ẽ astronomis. Mille. n. & sexcentæ sunt solũ illæ: quaꝝ cognitionẽ habẽt q̃ quidẽ duo ac septuaginta signa cõficiũt ut. si exẽpli causa dicamus cygnũ in cælo eẽ unum signũ & arietẽ aliud signũ & cygnũ quidẽ habere stellas xiii. Arietẽ xviii. Ergo stellas dicimus illas singulas: Configuratiõẽ ãt ex multis stellis

zodiaci. signa appellamus signa. quãuis iuniores astrologi signa solũ dicãt illa xii. quæ sũt in zodaico. s. arietẽ taurũ: geminos cancrũ: leonẽ: uirginẽ. libram: scorpiũ: sagittariũ: capricornũ. aquariũ: pisces. Reliquas ãt cõfiguratiões imagines & nõ signa noiant sed apud scriptores promiscue & signa & imagines inuenimus. Præter ãt has oẽs stellas septẽaliæ sũt nõ in octauo cælo ut illæ sed singulæ in singulis septẽ cælis inferioribus: ut in septio sit saturnus i sexto iuppiter in q̃nto mars: in quarto sol: in tertio uenus: in secũdo mercurius. in p̃mo luna. & hæ stellæ planete dicunt̃. i. erratiles. Nã ἀπὸ τοῦ πλανᾶσθαι græce erro significat. qa manifesto cernunt̃ cõtra suũ cælũ ferri nisi retrogradi sint. Cœtũ conciliũ: ut Et cœtu cinxere polũ. Exagere. Ná q uerba habẽt ad populũ ex loco supiore fant̃. Danidæm. Captat beniuolentiã a nobilitate quã cũ cõmemorat: oñdit ẽe causã ne deserant honores Anchisæ:

annus & facit rẽ ueriſimilẽ. Facile. n potest credi ex genere a diis profecto oriri aliquẽ deũ. Annus apud antiquos annus qa ex reuolutione syderẽ triplex notat̃. Minor. n. ẽ ex reuolutione lunæ: qaæ cũ terræ proxima sit uehemẽter in corpora agit. Cõstat ãt ex diebus uiginti & octo. Celerrima ẽ pp breuitatẽ suæ sperę: & q̃n eũ p̃xima terre uidetur maior reliqs syderibus excepto sole: & tũ minima ẽ oĩum excepto mercurio. Post hũc ẽ annus solaris qui uere annus dici potest quia cursu suo oĩa tpa distinguunt̃. Efficit. n. lucẽ efficit tenebras: mane: meridiẽ uesp um: efficit uer: æstatẽ autumnũ: hyemẽ: totũ deniq̃ zodaicũ trecẽtis ac sexaginta q̃nq̃ diebus & besse & semisse pagit ac p̃terea centusse: i. centesima pte unius diei. Ergo ut omittã annũ priscorũ romanorũ: de quo explicatissime dicit̃ apud Macrobiũ Iulius Cæsar dictator p̃mus ad rõem mathematicorũ ut ẽt egypti faciebãt. Romæ annũ regit. Quo ac p̃terea centusse: i. centesima pte unius diei. Ergo ut omittã annũ priscorũ romanorũ: de quo explicatissime dicit̃ apud Macrobiũ Iulius Cæsar dictator p̃mus ad rõem mathematicorũ ut ẽt egypti faciebãt. Romæ annũ regit. qui cõstaret ex. ccc. &. lxv. diebus & q̃drante. & q̃n singulis annis q̃drantis rõ haberi non poterat instituit ut quarto quoq̃ anno dies unus inter calaret̃ post uigesimũ quartũ diem februari. i. klẽdis martii. & q̃n is dies bis repetebat̃: bis sexto dictus ẽ. In capita. Per capita. ut Diggerit i numerum. i. p ordinẽ. Aliquando significat similitudinem: ut curuatus in arcum. i. in similitudinem arcus.

SER. Si nona diẽ. nõ de die qui certus ẽ dubitat sed de serenitate. Vnde paulo post serena iã luce. Et ẽ sciendũ quia apud maiores ubicũq̃ quis fuisset extinctus ad domũ suã imittabat̃ & illic septẽ reseruabat̃ diebus. Octauo die incẽdebatur nono sepeliebat̃. unde & Horat. Nouẽdiales dissipare puluere nã & ludi q i mortuoꝝ honorẽ celebrant̃ mouẽdiales dicunt̃ Sciendũ quia ẽt domi suæ sepeliebant̃ unde ẽ orta consuetudo ut dii penates i domibus colant̃. p̃ma. re uera p̃ma. Nã cætera nõ ea quo dicit editus ẽ ordine. Et uir. hoc ad oĩa ptinet. Aut iaculo in ce. m. Idest iactu uelociũ sagitarũ: ut uacet ue. Sic ista iunxit in nono insidiis iaculo & lõge falẽte sagitta hoc ẽ in actu lũge fallẽtis sagittæ. Nã nõ exhibuit

Cæstus iaculatores. Crudo cæ. crudeli uel duro. & dipthongat̃ cæstus q̃ pugilũ arma significat. & pluralẽ habet numerũ & ẽ quartæ formæ. Cestus ãt cesti sine depthõgo tãtum singularis numeri ẽ & significat cingulũ ueneris. Palme. i. uirtutis cõsequẽs p̃ p̃cedenti positũ. Ore fa. Apto sermone & sacris ludis utitur. Nã in sacris taciturnitas in ludis necessarius ẽ fauor. Fauet quis ore ẽt p taciturnitatẽ. Hora: Fauete linguis carminas nõ prius audita musaꝝ sacerdos Cingite t. r. Ex more romano ubi oĩs ætas coronatalidos spectabat. quod oſidit p æneã. Aceste & asca i um per quos oẽs ostẽdit ætates. Materna uel quia filius uel qa Veneris sacrificaturus marito Helymus.

Præterea si nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit: radiisq̃ retexerit orbem
Prima cite teucris ponam certamina classis.
Q uiq̃ pedũ cursu ualet: & qui uiribus audax
Seu crudo fidit pugnam committere cestu
Cũcta adsint: meritæq̃ expectãt præmia palmæ
Ore fauete omnes & cingit tpa ramis Cme
Sic fatus uelat materna tempora myrto:
Hoc helymus facit hoc q̃i maturus aceſtes:
Hoc puer ascanius sequit̃ quos eęteta pubes
Ille concilio multis commilibus ibat
Ad tumulũ magna medius comitãte caterua
Hic duo rite mero libans carchesia baccho
Fundit humi duo lacte nouo duo sãguine sacro
Purpureosq̃ iacit flores hac talia fatur. Ccró
Salue sancte parens iterum saluete recepti
Ne quicquam cineres aiæq̃ umbreq̃ paternæ.
Non licuit fines italos fatalia q̃ arua:

princeps troianorũ q dicit̃ tres in sicilia cõdidisse ciuitates Aeui ma. Honestius q̃ si æuo maturus diceret. Ritũ tu secũdũ ritũ sacrificii q̃ exigebat. ut libaret de mero baccho. i. puro uino. Carchesia genus poculorũ. Humi terræ. Nouo uel statim mũcto uel post fetũ q̃ culustrũ dicitur neutro genere. sanguine sacro. s. uictimarũ. sacrificat autẽ partim quasi mortuo numero ei partim quasi deo numero ĩpari ut Cædit quas de more bidẽtis. Nã numero deus impare gaudet. purpureos ad sanguinis imitationẽ in quo ẽ sedes aiæ. Sic in. vi. purpureos spargã flores ltẽ purpureaq̃ super uestes uelamina nota. s. ut sedis suæ cognoscat imitationẽ. Salue salue & uale secundũ Varronem in longistoricis synonyma sunt. Vnde his & in salutationibus et in execrationibus utimur. Terẽtius ualeant qui inter nos dissidiũ uolunt Vnde hæc etiam mortuis dicimus non quod ei optemus salutem. in q̃ bus nulla esse potest sed ut significemus ita nos digredi ut oſidamus illos nunquam in nostram comunionem el se uenturos. Distingue etiam nam quo tempore sepeliit dixit salue et uale. Recepti ne quicquam cine cineres pro ipso patre posuit ac si diceret Salue pater de troia liberate sine causa propter quod sequitur. Non licuit fines italos fataliaq̃ arua Recepti iterum alii ad historiam referunt supradicta distinctione mutata ut dicant. Recepti ite

rum cineres semel ex troia semel a Diomede q dicit ossa eius eruta cū paladio redidisse ne q̄q̄ ät secundū epicureos q dicūt oīa pire cū corpore. Aīæq; ūbreq; plato & Aristoteles & oēs piti dīt ī hoīe q̄tuor eē aīas. Aliā uitalē ut in uermibus q tīn mouent aliā sensualem ut in mutis aīalibus: ī q̄bus est sensus timoris & gaudii. Tertiā itel lectualē nt in hominibus q & cogitare & iudicare possūt. Est quarta infra oēs quæ physice dicit in herbis & arboribus quæ motu carētes oriunt: crescūt & occidunt Hō hoc oīum particeps ē. ūde Sallu. Alterum nobis cū diis alterū cū bellnis comūe ē Si ät quattuor sūt animæ: totidē erūt umbræ: ut si quis inter gēmas sit lucernas geminā umbrā creat. Hoc de aīs ēt lucretius tradt sed nō tantū ueritati studet quātum secte epicureæ Alii tīn dicūt umbræ eē genitiui singularis: ut sit cinerest aīæ: & umbræ paternæ: q̄ nō ualde ꝓbandū: quod nec umbra nec anima cineres habeat.

DO. Nona dies præscripsit tps ludoꝝ si tātum aeris tēperieseēt & id ipsū nec nimis ꝓpinquū ut posset ꝓparari celebritas nec nimis longinquū ne haberet diutinæ expectationis tedium. almū tranqlū debemus accipere. Edixit ät ludos nō in pudicos ut mimi sunt sed fortes & quibus uirtutes in homine accēdunt. Spectet uel uideat uel speret. Merite pmonet quod recto iudicio attribuet palma. Ore fauete in sacris hoc significat indncere silentium hic uero admonet ut letis clamoribus fauorē accomodēt. Hoc helynus acestes & ascanius. qa omni ætati congruebat iterum. Nā ꝑmo salutauerat cum sepellit sancte ut significet inter deos receptum. Nam in secundo libro qa uiuus erat & ab eo minime diuelli uolebat non sancte dixit sed care. Animæ umbræq;. Casus genitiui est in singulari Rursus quia inimicorum manibus fuerant effossi & iterum sua opera conditi. quod beneficium cum senserit mortuus dixit ne qcqnam & bene dictum est ex persona filii q uiuo quam mortuo beneficium prestare maluisset. Non licuit propter quod in tertio dixit Heu tantis ne quicquam ereptæ periclis.

CHRI. Aurora prima pars lucis nondum sole appente dicta ab auri colore quo oriens uestitur cū apparet. Appellat & matuta: hinc dicimus matutinum tempus. Certamina mos fuit apud priscos ut in honorem maximorum uirorum presertim eorum q in bello oppetissent funebres ludi exhiberentur fueruntq; primæ inferiæ: ut ex captiuis nonnulli ad tumulum mactarentur. Hinc gladiatorum manus originem sumpsit primi ätludi funebres quorum memoria extet instituti sunt ab hercule in honorem pelopis eius attaui & loui cōsecrati dictiq; sunt olimpici quia apud olympum archadiæ montem celebrabantur in pisæis finibus. Hos intermissos Iphitus eius filius instaurauit. hinc initium habuit prima olimpias hi ludi iā expleto quarto anno qnto incipiēte agebantur. Primus in illis ipse hercules conatus ē. qui cū bello ad sacra conuersus esset etiam a diis secūdū diodorū munera accepit a Minerua puplū: a Vulcano clauam & toracem. Dedit Neptumnus equū mercurius ensem apollo arcum & illo uti docuit Ceres parua mysteria ad purgandā centaurorum cædem illi ostendit. In his ludis uicto res oleastro coronabant secūdi fuere phocenses post phitonē serpētē ab apolline cæsum in apollinis honorē cōstituti. Eratq; uictoribus corona ex lauro. Tertii achæi in isthmo obidq; isthmii dicti in honorem polemonis quem latini portunnum nominant qui ex Melicerta hoīe deus marinus effectus est in his corona ex pinu uicto ribus decernitur. Quarti argolici: qui nemæi a nemæi silua nominantur: in Archemori honorem instituti sunt. Hic. n puer Lycurgi filius fuit & opheltes appellatus. Verum anutrice dum fontem argiuis in thebanum bellū proficiscentibus temere humi relictus a dracone ictus periit. Argiui autē in patris solatiū illi ludos instituerunt & quia principium fati inde cœptum est pro Ophelro archemorem appelarunt. Est illis corona ex apio: uel ut: ex herbæ humilitate ætas infātilis exprimeretur: uel quia in apio iacens extinctus sit. Hæc igiturerät ꝓcipua genera ludorum in græcia quamuis & plerisq; alii extarent ut in actica ubi celebrabāt ludos Mineruæ in ægina Aeacoin archadia lycæo ioui Tespiis amori Oropi Amphiarao argis lunoni & alibi aliis. Palma hac arbore donantur uictores non solum quia semper uireat: quod sibi cōmune cum multis est sed quod adeo perseueranti motu erigitur ut etiam omnia grauissima sufferat. Sunt quidem palmæ. in europa uulgoq; in italia sed steriles. In maritimis hyspaniæ fructum ferunt: sed inmittem. Dulcē in aphrica sed cito cuanescētem. In oriente uero plurimi ex hoc fructu uina faciunt. Alii etiam panem. Alii ex eo pecudes saginant. Nulla sponte sua nascitur nisi in calida terra nulla frugifera nisi in feruida. Mas & fœmina plurimæq; fœminæ uni mari circunsistunt: quo remoto sterilescunt. In cypro quamuis non matureścat dulcis tamen est: Assiria & persis siluas palmarum ceduas habet candidi: tamen gratiores. Cineres hic mos apud romanos fuit. ut cadauera conburerent quam consuetudi. & ad lautiora utit. Nouelli fructus intus lignum nō haaen uū aspadouibus nonē sūpserūt di fierūt colore ut ficinem ostenditvn miseni funere. Fuit etiam & upud alios. Nam cum plinius ponat esse spetiem lini quæ non uratur addidit regum funebres tunicas ex hoc lino corporis cineres a reliquo separare cinere. Non tamen apud omnes conburebantur. Neq; semper romæ combusta sunt. Aegyptii uero tanto artificio cadauera conndiebant ut ne pili quidem nde defluerent. Quapp multi itasuos domi habent ut multarū ætatū p progenitores suos cōspicere possint quantitate & habitu corporis ac forma & liniamentis integris ait Herodotus & Diodorus. Idem Diodorus refert quosdame ē in æthiopia populos qui cadauera in flumeniaciant id optimum sepulcrum putantes aut uitro circunlitos domi seruant. Aliqui fictilibus condunt ac insodiunt: Idem refert in baleāribus ītulis cadauera īfunere fustibus confrīgi solere. ac mox fictilibus condita multo lapide obruere. Herodotus scribit æthiopas quos a longa uita macrobios appellant cadauera difiecare. deinde pingendo ad pristinam figuram reducere deide columnis adnixtos ad annum domi retinent quo exacto magna pompa per urbem circunferunt. Nasamones mortuos sedentes ī sepulcro collocant. Cauent etiam ne quis aliter quam sedens animam emittat. Masageræ eos q morbo pereunt ut īpios & dignos qui a feris lanientur obiiciunt Caspii eum q septuagesimum annum excesserit ī solitudine exponunt q si ab auibus laniētur fœlix creditur si a feris aut canibus ne quamquam si anullo ī fœlix. Quidam ī idia uulturibus mortuos exponunt Assyrii a melle condunt & cæra obliniunt. Sagi næi pro stercore cadauera habent & ī sterquiniis ēt reges sepeliunt. Magi non humant corpora nisi antea a canibus lanientur ī hircania plebs communesalit canes optimates domesticos ut ab eis lanientur plutonem aiunt ꝑ-

mum funera instituisse.

SER. Quicumq; est tedio longe nauigationis hoc dicit. Lubricus an labilis alias locũ dicit: ut p lubrica surgens Septẽ gy. p magnitudinẽ loci geniũ uult ꝓbare. Nullus .n. locus caret genio q p anguem plerũq; ostendit. Persius pingue duos angues pueri sacer ẽ locus extrameite disceto. Locus ex Homero q inducit grecos apud aulidẽ omnem decennalis belli ex serpente collegisse: qui etiam matrẽ cõsũpsit nouem pullis comesis. Sic & nũc gyris finẽ erroꝝ Aeneæ ostẽdit q septẽ annos durarũt & ẽ optimum figmentũ. Annus .n. ãte inuentas litteras idicabat picto serpẽte ore caudam tenente qui annus in se recurrit gyros nomen legimus nomẽ ex inde nõ inuenimus

Incendebat illustrabat. Agmine lõgo tandẽ post. illos gyros tandẽ longo repere cœpit. Agmine ĩpetu. serpens repens pticipiũ ẽ. Libauit leuiter tetigit dapes super positas: quæ silicerniũ dicunt q̃si siliceniũ supra salicem positũ. Depasta. nõ a se nã ipse libauit sed tandiũ mansit donec flãma omnia aris inposita consumeret. Genio ne loci qa ut supra diximus nullus locus ẽ sine ingenio. Famulum ne. Consueuerãt prisci. ut hodie apud indos ut quotiẽsreges moriebãtur cũ iis dilecti eq uel serui & una ex uxoribus carior incedebant: ĩter quas de hoc ipso magna erat cõtentio. Possumus igitur intelligere seruũ sepultũ cũ Anchise uel per apoteosim deum uult esse effectũ: unde dat famulũ q̃si ministrũ. Singula. n. nũina habẽt ĩferiores potestates mĩistras ut. Venus adonim diana uirbium Aut ex sententia Pythagoræ dicit: q primus deprehendit de me dulla hominis quæ est in spina anguem creari quod Ouidius in quintodecio metamorphoseos dicit loquente. Pythagora acherõter. aut uenientes de acheronte: aut acheronte remissos q̃ iã in acheronte non essent post apotheosi factã Phœtõtis iv ἐπάποτοῦ φᾶ Circo spatioso tudorũ loco sacri tripodes sic pulchri ut sacros putares nec. n sacrilegus erat ut sacra donaret & sic dictũ ẽ ut Dodõæosq; sebetes. i. quales sũt ĩ dodona & palmæ. ze ugma ẽ utroq; latere. Nã uictoribus ꝓcium & ad supradicta & ad dicẽda ptinet agẽti auriq; talẽta. Talentum secundũ uarias gẽtes uarii est põderis apud romanos talẽtũ ẽ septuaginta libræ. sicut plautus ostẽdit in mustellaria qui ait duo talẽta eẽ cẽtũ sexaginta libras legimus ẽt talẽtũ eẽ paululũ quiddã. Ná Homerus in ludis funebribus patrocli ultia ꝓmsa ponit eẽ duo talẽta q nos cogit aliqd minimũ intelligere. Nã si prior uictor bouẽ accepit cõsequẽs nõ ẽ ut dicamus ultiã magnũ accepisse ꝓmiũ usi apparet talẽtũ ẽt minimũ qddã significare. Et tuba. romano more sicut hodieq; uidemus oĩbus ludis funebribus ut sũt diuorũ. Nã si sacri sũt ideſt uotiui illustrant faculis. ante ẽt hymnis ĩcipiebãt. DONA. Agmine dixit agmẽ quo naturaliter ĩpellit serpẽs pulchritudo & inocẽtia serpẽtis rẽ cælestẽ & nonnoxiũ aĩal significat pp q̃ magis honores restaurauit. Expectata. q̃ li tardius desiderãtibus uenisset. Visuri æneadas. expressit plenissimã laudẽ troianoꝝ cũ siculi nõ solũ causa ludorũ cõuenirẽt. Circo nõ q̃ eẽt circus sed locus in formã circi. In medio. ut ab omnibus spectari posset. Armaq; & ostro. p. u. transit ad generalitatem ut speciatim diceret.

CHRI. Septena nõ solũ septẽ: sed quæ dum traheret semp esset septẽ. Nã retinet nõ solũ numeralẽ significatiõnẽ sed ẽt ꝓpriã. Volumina plicas. Notæ quãuis ut plurimũ notã id dicamus quo corpus animusue aliqna labe polluitur tñ ẽt & ad honorẽ pulchritudinemq; referatur. ut Ouidius in fastis. Quiq; numãtina duxit ab urbe notã sic & in hoc loco dixit notas illa interpũcta cærulea quæ fuluũ aureũq; colorẽ uariabãt. Maculosus fulgor. i. Genius ille color fuluus ũde splẽdor tãq; ex auro micabat distinctus maculis cæruleis. Squamã. de squama & squalore dictũ ẽ in secũdo. Geniũ. ait Censorinus dictos eẽ quia ut gignamur curẽt uel quia genitos curent Credebantq; unicuiq; duos eẽ alterũ bonũ alterum malũ ut christiani quoq; duos angelos bonũ malumq; ĩ custodiã singulorũ hominũ eẽ uolũt. Apuleius autẽ in libro de demonia Socratis scribit Dæmonas quos genios & lares possumus appellare ministros deoꝝ arbitrant custodesq; hominũ & ĩterpretes si qd a diis uelint. Ergo q melioris meriti in corpore sũt nostro genii dicunt. Corpori renunciãtes lemures. Tum si donos incursionibus infestarẽ larue appellabant. Cõtra si boni fuerit lares famulares dicũt prũas a perurẽdo dictas uolunt. Phetontis. i. so

Nec tecum ausoniũ quicũq; ẽ querere tibrim
Dixerat hec adytis cũ lubricus anguis ab imis
Septem iungens giros septena uolũina traxit
Amplexus placide tumulum lapsusq; p aras
Cæruleæ cui terga notæ maculosus: & auro
Squamã ĩcendebat fulgor ceu nubibus arcus
Mille trahit uarios aduerso sole colores.
Obstupuit uisu æneas: ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens
Libauitq; dapes: rursusq; noxius imo
Successit tumulo: & depasta altaria liquit.
Hoc magis ĩcœptos gẽitori ĩstaurat honores
Incertus genium nec loci famulum ne parẽtis
Esse putet cædit quinas de more bidentes:
Totq; sues toridem nigrantes terga iuuencos.
Vinaq; fundebat pateris animamq; uocabat
Anchisę magni: manesq; acheronte remissos:
Nec non & socii: quę cuique est copia leti
Dona ferunt onerãtq; aras: mactãtq; iuuẽcos
Ordine ahena locant alii fusiq; per herbam
Subiiciunt ueribus prunas & uiscera torrent
Expectata dies aderat: nouamq; serena
Auroram phetontis equi iam luce uehebant
Famaq; finit imos & clari nomen acestæ
Excierat lęto complerant littora cœtu
Visuri æneadas: & pars certare parati.
Munera principio ante oculos circoq; locãtur
In medio sacri tripodes uirideſq; coronæ:
Et palme precium uictoribus armaq; & ostro

lisq; pheron quasi splendens dicitur uel appellauit æquos solis quos phætontis: qa phæton Solis ex Clymene filius eos male rexit. Fingũt ãt poetæ solem habere quadrigas: r. currum: cui q̃ttuor sũt iũcti equi. Eoꝝ noia sic ponit Ouidi interea uolucres pyrois eous & ethon solis eq quartusq; phlegõ hinnitibus auras Flamiferis iplẽt Circus

Circo locus ẽ spacios⁹ & capax turbæ hoium ad ludos spectãdos dictus: uel a circuitu: uel a Circe solis filia: q̃ ꝓma ludos quos soli patri instituerat edidit. Romæ erat circus maximus iter palatiũ & auẽtinũ. Talẽta talẽtũ græcũ ẽ apud quos acticũ inuenit & euboicũ: ac rursus acticũ magnũ ac puũ Nec credo fuisse pecuniã pcussam põderis certe nomẽ ẽ. Nã magnũ ut notabis apud Liuiũ libro. xxxiii. hẽt libras. lxxxiii. & uncias quattuor. Ergo prisciano teste sex milia cõtinet denariorũ romanoꝝ. Verũ ut de põderibus latius ꝓsequamur: minutissimũ q ẽ: latini siliquã nominãt. Est. n. siliqua quã græci, Κέρατον dicunt. i. granum ex siliqua quam uulgo fabam græcã nominãt. Hæc autẽ cẽtesimã ac quadragesimã quartã ptẽ unciæ hẽt Obolus deide ẽ qui tres cõtinet siliquas. Est. n. ps octaue atq; q̃dragesima unciæ. Iode scrupulus siue dragma uigesima quarta ps unciæ duos cõtinet obolos: siliquas sex. Dragma ps unciæ octaua. Cõtinet scrupulos tres: obolos sex: siliquas duodcuiginti. Sextula uncie ps sexta hẽt scrupulos quattuor. obolos octo siliq̃s uiginti quattuor. Siliquus siue scilique quarta unciæ ps hẽt scrupulos sex: obolos duodecim siliquas triginta sex. Euella tertia unciæ ps hẽt sextulas duas scrupulos octo: obolos sexdecim siliquas q̃draginta octo. Semiuncia hẽt dragmas q̃ttuor: scrupulos duodecim: obolos uigintiquattuor siliquas septuaginta duas. Vncia ps duodecima assis. As ãt & iibra & põdo idẽ ẽ & duodecim cõtinet uncias. ẽ & mina semi uncia maior nostra lytia: quãuis libra apud atticos minor eẽt nostra libra una & uiginti dragmis. Sextãs ps sexta assis duas hẽt uncias. Deide ex ordie ẽ quadrãs siue terũciũ. Triẽs: quincunx sẽis: septũx: bes dodrãs siue nõũciũ. dextãs: deunx. Dipũdiũ duæ sũt libræ. Sextertius siue sextertiũ q̃sii sẽis quo duæ integre sũt. & tertia ẽ dimidia. Sũt igit̃ duo asses & dimidiũ. unde uereres his notis sestertiũ significabant ẽ triessis. quadrassis. nonussis: Decussis siue denarius. ẽ ẽt uigessis trigessis usq; ad cẽtussẽ quo maius æris pondus nocabulũ nõ ẽ. Talẽtũ igit̃ duplex est atticũ & euboicũ. Atticũ ãt ipsũ duplex ẽ magnũ & puũ ẽ ãt põderis nomẽ. Magnũ teste Liuio libro. xxxiii. hẽt octoginta tres libras & quattuor uncias Hẽt ãt scdm Priscianũ sex milia romanoꝝ denariorũ: Sed ut dixi mna uidet̃ maior q̃ libra nostra nã ait Plinius de thure inueniunt̃ gutta q̃ tertiã ptẽ minæ. i. zz denariũ põdus æquẽt. Hinc rome ut ait Liuius: istitutũ ẽ ue talẽtũ minus põdo. lxxx romanis põderibus pẽderet & alio loco decreuit senatus ut nõ plus quã terne libræ & quaternæ unciæ singulis de sint talẽtis. Paruũ talẽtũ libras hẽt. lx. ut ait Dardanus. & seneca ad Nouaciũ. xiiii. sestertia. i. talẽtũ atticũ. puũ. talentũ. Talentũ euboicũ erat quattuor miliũ romanoꝝ denariũ. Denarius ãt teste Prisciano ex xiii. siliqs cõstabat. sed Gellius Plinius & Põpeius ex xviii. i. ex dragma argẽtea sic área dicũt. Idẽ ait Remus fauinus. Ergo cõtinebit xxxxi. asses & bessem. Ponit ꝑterea Hõerus talẽtũ pro re pua: nã i Patrochli funebribus ludis cũ uictori ꝑmiũ bouẽ faciat alteri duo talẽta tanquã minoris sint quã bos dat. Nõ ẽ autẽ uisũ abrd ponere uersus Remi fauini de ponderibus ac mẽsuris: Da sũt huiusmodi. Põdera poconiis uetex memorata libellis Nosse iuuat põdus rebus natura locauit. Corporeis elemẽta suũ regit oia põdus. Põdere terra manet uacuus quoq; põderis æquor. Indefessa rapit uoluentis ꝑdera mũdi. Ordiar a minimis post hæc maiora sequẽtur. Nã maius nihil ẽ aliud q̃ multa minuta. Semipolo duplũ ẽ obolus quẽ põdere duplo. Grãma uocãt scrupulũ nostri dixere ꝑores. Semisex alii siliqs latitãtia curuis. Attribuũt scrupulo lẽtis uergant̃ u rocto. Aut totidẽ spelтas numerãt tristes uelupinos. Bis duo sed si par generatim his põdus inesset Seruarẽt eãdẽ diuerse põdera gẽtes. Nũc uariãt & enĩ cuncta nõ phœdere cerro Naturæ: sed lege ualẽt hominũq; reptis. Scrupulã nãq; tria dragmã qu a pũdere doctis. Argẽti facili signat̃ nũmus aenis Olce q̃ a dragma nostre. sed noie differt Dragmã si gemines aderit q̃ dicier audis ẽ sicilicus dragmæ scripulũ si adiecero fiet Sextula q̃ fert̃: nã sex his uncia cõstat. Sextula cũ dupla ẽ uereres dixere duellã. Vncia fit dragmis his quattnor unde putãdũ Grãmata dicta quia hæc uigintiquattuor i se uncia hẽt: Tot. n. formis uox nostra notat̃ Horis q; mũdus pagit noctẽq; diẽq;. Vncia q̃ i libras ps ẽ q̃ mẽsis i anno Hæc magno latio libra ẽ gẽtiq; togatæ Attica nã minor ẽ ter quinq; hanc deniq; dragmis: Et ter uigenis tradũt explerier unã. Accipe ꝑterea puo quã noie grai Mnamuocitãt: nostriq; minã dixere ꝑores Cẽtũ hæ sũt dragmæ quod si decerpseris illis Quattuor efficies hanc nostrã dæniq; libram: Attica q̃ fiet si quartam dempseris emnã. Cecropium supest post hæc decussse talentum Sexaginta minas seu bis sex milia dragmas. Quod sũmũ doctis phibetur pondus aenis nã nihil his obolo ue minus maius ue talentum. Nunc dicã solidæ quæ sit diuisio libræ seu assis nam sic legum dixere periti ex quo qui soli capimus perhibemur habere dicimus autem partis domini pro partibus huius. Vncia nam libræ si deest dixere deuncem: At si sextantẽ retrahas erit ille deuncis: Sed nullũ reliquo nomẽ semuncia certum Demptã dabit neq; enim est huius sexcuntia triplex: Dodrantem reliquum uocitant quadrante retracto: Cunq; trimes desit besen dixere priores Idem septuncem dempto quincunce uocarunt. Post hæc semissis solidi pars maxima fertur: Nam quæ dimidium superat pars esse negatur: ut docuit tenui scribens in puluere musa: Cætera dicta prius quibus est semuncia maior: Hæc de ponderibus superat pars altera nobis Humida seu frugum semina maius Pes longo spacio latoq; notatur Angulus & sparsit quem claudat linea triplex: Quattuor & quadris medium cingantur inane Amphora fit cui uis qui ne uiolare liceret Sacrauere iouarpeio in monte quirites: Huius dimidium fertur uelut ipsa medimni Amphora terq; cadit modium sextari us unum sedecies haurit quod soluitur in digitos pes Atq; quottilas: quas si placet: dixisse licebit Eminas rectę pit geminas sextarius unus qui qua er assumptus fit graio nomine chenix: Adde duos chius fit uulgo qui est cõgius idem. A quo sextarii nomen fecisse priores Crediderim qa eos capit sex congius unus: at quotila ciatos bis ternos una receptat Deciato nobis pondus sed sepe notatur Bisq; hunc faciunt dragmæ si appendere uelis. Oxibatum facient si quinq; addantur ad istãs armistrum ciati quarta est ad tertia mistri. Quam uocitant ciamen capit hæc cochlearia binat Quod si mensuræ pondus componere fas est Sextaris ciatus pars est quæ est uncia libræ: Nec non oxibati similis sexcuncia fiet. Sicilicumq; tibi mistro similare licebit.

Talẽtũ Põderũ uersitas

SER. Prima certamina. ꝑmo bello punico nauma
chiã ad exercitũ iſtituendũ romani ceperunt. poſtq̃
probarũt gẽtes ẽt nauali certamine plurimũ poſſe:
ad quã rẽ in hoc certamine plurimũ alludit poeta
Pares: diuerſis cõparabiles rebus: ut ſequẽtia iõdicãt.
Melior fortior. Grauibus remis fortibus: ut Fe
rit enſe grauẽ tymbræus oſyrim. Nã graues iferunt
tarditatẽ. Remige erit nominatiuus remex. ſereni/
us Semiremes hercules. Piſtrim. uel a tutela de pi
cta. uel ἀπὸ τοῦ ϖῐξεῖν τὰκύμάτα. i. a ſecãdalis flu
ctibus: Mox italus. ſub audi futurus: nã memiorũ
familiã cõſtituit Bene ãt laudat familias nobiliũ: nã
Piſtrim a Sergeſto ſergia familia fuit: & a Cloante cluẽtia
& a Gia gigania. nobiles ãt fuiſſe familias troianis
teſtat̃ luuenalis. lubet a ꝑcone uocari ipſos troiuge/
nas. Aquo noĩe. ſ. Mneſthei. & Mneſtheus ſic ẽ: ut
Tideus: nã dipthongus græca ẽ. Ingenti mol. mo/
tu ut Magna ſe mole mouentẽ. Vrbis o tã magna:
ut urbẽ putares. Triplici uerſu. oẽs. n. triremes fu
erũt. Verſu ãt ordine ut ille ẽt ſeras in uerſũ diſtulit
ulmos: aut uerſu tracto a uerrendo: ut Aequora uer
rebant caudis æſtũq̃ ſecabant. ſane unus ẽ ſenſus.
Pubes impellunt. Figura ẽ: et pars in fruſtra ſecãt ſa
ne ſciendũ inter barbariſmum & lexin: hoc eſt lati/
nam elocutionẽ & ꝑfectũ metaplaſmũ eẽ q uno ſer/
mõe fit ratione uitioſus. Item inter ſoloeciſmum
& ſchema ideſt perfectm ſerm onm conexionem fi
gura ẽ: q̃ ſit cõtexto ſermonũ ratione uitioſa. Ergo
metaplaſmus & figura media ſunt: & figura diſcer/
nunt̃ peritia: & inperitia. Fiunt ãt ad ornatũ. Do/
mus ſergia Familia: ut Da ꝑpriã tymbreæ domũ.
Centauro magna fœminini generis ẽ cũ de naui di
citur: Teren. In eunuchũ ſuã cũ comediã diceret. lu
uenalis cõtra ſenſit: ut Scriptus & in tergo nec. dum
finitus oreſtes. Sed cõfundit̃ genus aut metri aut hiatus cauſa: ſic Hora. Nec cupido ſordidus aufert. cũ cupido
ꝑ cupiditate generis ſit fœminini. & Virgilius ait Timidi dãmæ: ceruiq̃ fugaces: cũ ipſe ſecundũ fidẽ dixerit. cũ
canibus timidi ueniẽt ad pocula dãmæ. Cærulæa. aut nigra. aut alta carina. omne. n. altũ nigrũ ẽ: ut ſcrupea tu/
ta lacu nigro nemorũq̃ tenebris. Cluenti ad ipſũ apoſtropha ẽ. Procul aut nõ nimis lõge fuit ut ſerta ꝑcultãtũ
capiti de lapſa iacebant. interdũ lõge ſatis ſignificat. Tranquilo. melius ſeptimus caſus ẽ quã datiuus. Cam
pus. ſaxi latitudo. Apricis apricũ locũ ſole gaudẽtẽ dicimus: cui cõtrarius ẽ opacus & abditus. Vir duceret aꝑ
cis in collibus una colorẽ. Itẽ apricũ hominẽ qui ſole gaudet. Perſ. noſtra floralia poſſint Aprici meminiſſe ſe
nes. Apricũ quaſi ἀνεῦχῦχοῦσ᾽ ſine frigore. Mergis. Efacus filius priami fuit: Hic ſe ꝑcipitauit a muro: hec
Apricũ periit: & cũ ſæpius hoc faceret deorũ miſeratione in auẽ cõuerſus ẽ: que ad imitationẽ hoc facit. Circũflectere
Efacus Vno ſermone & profectionẽ & reuerſionẽ cõplexus ẽ. Ductores ſdomini nauiũ non gubernatores. Populea
ueſtitur fr. iu. hebe ẽ iuuẽtus uxor Herculis. Nunc ergo aut ꝑp hoc iuuentus utitur populeis corõis: aut ad imi
tationẽ uirtutis. Populus. n. arbor Herculi ſacra ẽ: ut populus alcidæ gratiſſima. Nudatos. bene nudatos: qui
tecti eẽ cõſueuerũt. Nam nudum ẽ nunquam tectũ ut nuda faces. Tranſtris. & tranſtra dicuntur & iuga ut i ſex
to. Inde alias animas quæ ꝑ iuga longa ſedebãt. Intentti. eodem ſermone in diuerſis rebus utit̃. Aliter. n. bra/
chia aliter mentẽ tendimus. Exultãtiaq̃. h. c. pa: pul. hypallage ẽ. omni parte pulſans pauor corda haurit. i. ferit
ut latus haurit aptũ & exultare facit. Laudũq̃ Ne eẽt turpe ꝑ ait pauor. Sane hæ ſunt bellorũ ꝑluſiones unde ẽt
ad tubã geruntur. ſed ſciendũ maioris ætatis funera ad tubã ſolere proferri Perſ.. hinc tuba candelæ. Minoris
uero ad tibias. Sta. de Archemoro Tibia cui teneros ſolitum deducere manes.

CHRI. Piſtrim cum aquatilia maiora ꝑp copiã humoris cæteris animalibus ſint tamẽ in indico mari maxiẽ
Piſtris reperiunt̃. & inter ipſa magnitudine excedunt balena & piſtris. Itaq̃ balenæ quaternorũ iugerũ ſunt piſtres ducẽ
tornm cubitorũ. Veſtitur pilo piſtris. & animal nõ ouũparit ſed hoc ẽ cõmune oĩbus aquatilibus pilo ueſtitis ut
animal & nõ ouum pariant ut balenæ piſtſes hippotami & uituli marini. Chimera hoc mõſtrum ex Typhão
ne & Echydna natum fingunt poetæ. Idq̃ dicunt ignem expirare. Vnde i ſexto Et flãmis armata chimæra. Itẽ
tria capita habere unum leonis alterum draconis tertium chimære. i. capræ. Dicit. n. heſiodus i theogonia ϖρὸ
σθέλεῶν οπίσθε δράκων μέσνλεχίπαιρά. hanc Pegaſus & Belleropgon deuicit quæ tamen ex ortho ca
ne Gerionis ſpingem & leonem nemeum peperit. Centauro horum fabula i ſexto enarrabitur. Scylla de hac
Chime/ dictum iterio ὅῆgulæ ergo hæ quattuor naues ſigula hæc monſtra i ſe picta habebant & ab illis noĩabantur.
ra, Ceruſæa nã mario monſtro marinum colorem eſſe oportuit. Conſueuerunt autem latini ſi a nominæ appellati
uo nomen proprium alicui rei faciant mutare genus maſculium i fœmininum. ut hic Centero magna. Sin autẽ

Prima pares ineũt grauibus certamina remis
Quattuor ex omni delectæ claſſę carinæ
Velocem mneſteus agit acri remige piſtrim
Mox italus mneſtheus gẽus aquo noie mẽmi
Ingentemq̃ gyas ingenti mole chimęram
Vrbis opus triplici pubes quã dardana uerſu
Impellunt terno conſurgunt ordine remi/
Sergeſtuſq̃ domus tenera a quo ſergia nomẽ
Cẽtauro ĩuehitur magnã: ſcyllaq̃ cloanthus
Cærulea genus: unde tibi romane cloanthi
Eſt procul in pelago ſaxum ſpumantia cõtra
Littora quod tumidis ſubmerſũ tondit̃ olim
Fluctibus hiberni condunt ubi ſydera chori
Tranquilo ſilet: ĩmotaq̃ attollitur unda
Campus & a pricis ſtatio gratiſſima mergis:
Hic uiridemæneas fronden ti ex ilice metam
Conſtituit ſignum nautis pater: unde reuerti
Scirent & longos ubi circunflectere curſus.
Tum loca ſorte legũt. ipſiq̃ ĩ puppibus auro
Ductores longo effulgent oſtroq̃ decori.
Cætera populea ueſtitur fronde iuuentus:
Nudatoſq̃ humeros oleo perfuſa niteſcit:

deducatur a nomine proprio uiri reſeruat genus ut ſcriptus & in tergo nec dū finitus horeſtes. Chori nomen uenti ſeptētrionalis a pte occidentis. Conſueuerūt autem latini o longam in au aliquādo conuertere: unde pro choro & cote chaugę & cautē dicūt Hinc cū florus grāmaticus hoc doceret deinceps ſlaurus ē appellatus. Mergis Mergi fabulam narrat ſeruius. Dicit̄ āt mergus: qa frequenter aquis inmergit̄. Auis aquarilis & tamen in arboribus teſte Plinio nidificat: Metā. Meta terminus eſt ipſius curſus ad quē nō ſatis ē pueniſſe niſi ēt circ/cueat̄: in quo induſtria laborq; requirit̄ Nā ſi longo ſpatio ipſam uitamus ſubit inter illā noſq; alius: & mino ri gyro currens p̄uerter: ſin cōtra ut hoc fugiamus nimis adhæremus: periculū ē ne ī illā illidamur. Dicta autē meta uel quod in dimēſo ſpatio poſita ſit uel quia illā metiant̄ quadrigæ circūcurentes. hinc luuenalis per quē magnus equos aruncæ flexit alūnus: & Cic. in libris de oratore Si infinitus regę forenſū labor & ambitionis occupatio deflexo honorū & etatis curſu cōſtitiſſet. & Statius Hlectere ſi poſſet circū cōpendia metæ. & Perſ. Ordo qs regę aut metæ quā mollis flexus & unde. Sorte legūt. nā cū difficultas rei cōmoda & ī cōmoda æque p̄tiri nō p̄mittit ad ſortes recurrimus ne quis iure cōqueri poſſit. Oleo pfuſa. ut brachiis & totū reliquo corpe ī remigatiōe agilius uterent̄. Id. n. præſtat oleū nā ex illo robuſtiores magiſq; flexibiles reddunt̄. Pauor nō timor Pauimē
ſed percuſio: nā pauere pcutere ē: inde pauſia oliua dicta quia antea quā trapetibus demoliat̄ paue t̄. i. percutit̄ tum
inde pauimentū quia pedibus pcutiat̄: inde inpularia aruſpicina tripudiū quaſi terri pauiū dicit̄: q; pulli dū eſcā ſumunt roſtro terram pauent: ideſt tondunt.

Inde ubi clara dedit ſonitum tuba finibus oēs
Haud mora proſiluere ſuis: ferit æthera clāor
Nauticus adductis ſpumant freta uerſa lacer
Iufundūt pariter ſulcos totumq; dehiſcit
Conuulſū remis roſtriſq; ſtridētibus æquor
Nō tam præcipites biugo certamine campum
Corripuere ruuntq; effuſi carcere curtus.
Non ſic immiſſus auride undantia lora
Concuſſere iugis: proniq; in uerbera pendēt
Tum plauſu fremituq; uirū ſtudiiſq; fauētū
Cōſonat omne nemus uocēq; incluſa uolutāt
Littora: pulſati colles clamore reſultant:
Effugit ante alios primiſq; elabitur undis
Turbā iter fremitūq; gyas: quē deide cloātus
Conſequitur melior remis: ſed pondere pinus
Tarda tenet: poſt hos æquo diſcrimie piſtris
Centaurusq; locum tendunt ſuperare priorē:
Et nūc piſtris abit nunc uictam p̄terit ingēs
Centaurus: nunc una ambæ iūctiſq; feruntur
Frontibus: & longe ſulcant uada ſalſa carinę
Iāq; propiquabāt ſcopulo: metamq; tenebāt
Cum princeps: medioq; gyas in gurgite uictor
Rectorem nauis compellat uoce menetem
Quo tantū mihi dexter abis. huc dirige curſū
Litt9ama: & leuas ſtrigat ſiū palmula cautes
Altum alii teneant dixit: ſed cæca mentes
Saxa timens prorā pelagi detorquet ad ūdas:
Quo diuerſis abis: iterum pete ſaxa menete
Cū clamore gyas reuocabat: & ecce cloāthū
Reſpicit inſtantem tergo: & propiora tenētē
Ille inter nauemq; gyæ: ſcopuloſq; ſonantes
Radit iter leuum interior ſubitoq; priorem
Pręterit: & metis tenet: æquora tuta relictis

SER. Finibus oēs. ſecūdū naturā ante generali uſus deſcriptiōe uēturo ad ſpecialitatē. p̄cipites uelo/ces ut p̄cipites uigilate uiri Biugo & hoc celeritatis ē plures. n. ſe impediūt. Carcere. p carceribo nā ī ſingu Catcer
lari ſignificat cuſtodiā noxioꝝ. i plurali āt repagulū Carce/
quo eq arcent̄. unde carceres quaſi arceres ſecundū. res
Varronē. Iugis iugalibus. Vndatia ualde effuſa.

Cōſonat. propter ecchon q̄ ē noſtre uocis æmula: unde & reſultata. Elab. t̄ celeriter percurit: ut labere nympha polo. Turbā inter in ipſo p̄incipio. Diſcrimine īterſtitio. Sane uariat & nunc naues nūc ductores cōmemorans. Priorē inter ſe ſe: hoc eſt tertium Metamq; tenebat. nauticū uerbū. Prin/ceps modo ordinis. Mihi. uacat: ut ſolet frequēter.

Littus. littus ē omne quod aqua alluit̄ un de ſaxū Littus
littus uocauit. Stringat. radat. q. d. hoc nolo quod times. Palmula extrema pars remi ī modū palmæ protenta. Iterū hoc uerbū & a poeta pōt dici: q̄ iterum uocabat & a Gia: ut quo abis itę non iterum pete. Nauemq; q̄ uacat.

DO. Intenti expectantes ſignum. Exultantia c. propter ſolicitudinem uictoriæ quæ erat incerta.

CHRI. Sonitū. erat ſignum quo erumpere debebant. Tuba inuenta ē a malleo ſiue maleto rege e/ Tuba
truriæ. unde ipſe alibi Tyrrhenuſq; tubæ mugire p æthera clangor. Clamor. quo ſe inuicē qui eiuſdē nauis ſunt hortantur. Freta uerſa oſtdit maxium ſtudiū maxiaſq; uires. cū nō undas dicat uerſas: ſed totū fretū: ī q̄ ſūia p̄ſtit cū dicit. Totūq; dehiſcit. cōuulſū r. r. q. ſ. æ. Nātā. cōpatio a certamie curuli: q̄ uehemēter q̄drat nā & īde trāſlatio fieri potuiſſet: Ruūt magno īpetu ferunt̄. Carcere. nō obſeruat̄: q̄ a Seruio dicit̄ nā & Cic. ī oratiōe ſoluta uſus
ē ſingulari nūero p repagulo quo arcent̄ curſores: Carcer
ne aſſi ſignū erūpāt. Ait. n. a calce ad carcerē reuocari. Mihi nō uacat: ut ait Seruius ſed uehementer q̄drat. nā q̄quid agebat gubernator ſiue recte ſiue cōtra ſibi ſed Gyæ agebat. Huc. Digito. n. oſtdebat nauigationē: quæ metæ p̄pinqor eēt Altū alii tenent q. d. id facis q̄ ego cupio facere aduerſarios. Saxa timēs tāta fuit timoris p̄turbatio ut iuſſa ſuperaret īperātis Gyæ. Ecce q̄ſi dicat quod non p̄uiderat quod non putauerat. propiora magis p̄pinquam

SER. Exarſit ī. cā pēdet: Hora. Nō ego ferrē cali
dus iuēta cōſule Plāco. Nec lachſymis. nimis ira
ſcētis ē: Cic. de Verre cū iraſceret̄ lachrimas īterdū

ætæ quam nauis gyæ ē āt a prope p̄por pōtq; retintre uī p̄poſitiōis a q̄ ē ut dicamo tenētē p̄pora meta q̄ gyas

uix tenere. Oblitus decoriſq; ſui. In honeſtū. n. ē ira ſci: duci p̄ſertī. Sociūq; ſalu. poſſumus & ſocium ſalutis ſuæ oblitus ītelligere & ſociū ſalutis ꝓ ſocio rū p̄cipitato ſcilicet gubernatore. Ipſe gubernaculo ut oīderet nihil eſſe: q; ipſe nō poſſet efficere. Hortaturq; uiros. aut ipſe dicit celeuma: nā oratores dicūtur: aut qa cōſternati fuerāt ꝑdito gubernatore Clauū Fuſtē gubernaculi. Iā ſenior madidaq; cōtra illud quia occurebat gubernatorē natādi pitū fuiſſe debere: addit ſenioē. Fluēs in ueſte. cui ueſtes fluebāt: honeſte locutus ē: ſic luuena. Et multo ſtilaret penula nymbo. riſcere natātē: unde ī ludis uoluptas q̄riť.

Reuomētē ſæpius uomētē. Aemula piſtris. eiuſdē rei ſtudioſa: ut Cic. ꝓ. M. Marcello Illo æmulo atq; imitatore ſtudioꝝ meoꝝ. Alias inimicū ſignificat. Inſurgite. cōtra Lucanus: Atq; ī trāſtra cadūt. Hectorei aut fortiſſimi: aut reuera quōdam. Getulis. affricanis: a parte totū: nā getulia mediterranea ē. Syrtes uero iuxta lybiā ſūt: ſic de ſyrtibus Horatius. Vbi maura ſemp æſtuat unda. Fuiſſe āt troianos in ſyrtibus ille indicat locus: In breuia & ſyrtes urget miſerabile uiſu. Ionio. Q ñ iuxta charybdim naŭigarūt. Maleæq; malea ꝓ mōtoriū ē laconie ꝓuīciæ ubi undæ ſūt ſequaces. i. p̄ſecutrices: ut Capreæ q; ſequaces illudūt. Prīa. q. d. q̄ ſoleo. Mneſtheus ſemp ille uictor. Hoc uincite. Loco uictoriæ ſit poſtremos nō redire. nephas. mō obprobriū. Aerea Fortis: ut & iūctos temo trahat æreus orbis nā ærea nō ē puppis: ſed prora. Subtrahiturq; ſolū unicuiq; rei q; ſubiacet ſolū ē ei: cui ſubiacet. unde ē nauis ſolū mare: & aer auiū: & ē uerbū cuius plucida ſignificatio per naturā nō inueniť. Riuis more riuoꝝ: ac ſi riuatim diceret. Furēs āi. Figurate dixit: ut p̄ſtans animi iuuēis. Interior. ſiniſterior: Cic. īquē ītus oīa canere dicebāt: Sal. legiť introrſus ꝓma aſiæ bythinia eſt. Iniquo anguſto: ut ſi luis inſedit iniquis. Procurentibus prominentibus: & ueluti obuiam uenientibus. Murice ſaxi acumen eminens ꝓ tranq̄litatem. Morantur retroagum. Legūt alii prætereunt: ſed melius legunt. i. colligunt nā ſequitur Et fractis diſcentem currere remis. Prona: uicina littoribus unde altum eſt longe poſitum. Colūba. ubiq; de his domeſticis colūba Virgilius dicit. Perſ. uero ait Teneroq; colūbo es ſimilis: nā agreſtes palūbes uocanť. Exterrita pennis. pennaꝝ concuſſione terrorem ſignificās: ut Timuitq; exterrita pennis Ales non enim pennis timet: ſed timorem inducit.

DO. Nihil habet Donatus in his uerſibus: quod uel mediocriter eruditus deſiderare queat.

CHRI. Oblitus. & quia ut mulierc̄ula lachryma uit: & quia ſupra modum ſe uiuit. Aemula. eſt æmulus qui alios aliqua re ægregia ſuperare nititur: Hoc ſi facimus ne in uirtute uincamur res laude digna eſt. non enim hoc facimus ut cuiquam quicquā detrahamus: ſed ut nos ipſos excellentes in ea re reddamus: Si autem non quia uirtutem diligamus: ſed qa aliū florere doleamus nincere ſupioreſq; euadere nitimur īuidia id ē: & propterea uitiū ē. Menetæ āt & Sergeſti exēplo mōet nos poeta: ne aut nimia q̄dā timiditate nō audeamus in iis in qbus audendū ē aut contra ita paŭ cauti res aggrediamur ut nimia audacia ꝓ temeritatē in pericula incidamus. Vtrūq; n. uitiū uitandū ē. Hectorei ſocii. Oratio in genere deliberatiuo. Hortatur a uictoria: & arguit a facili. Eſt. n. facile ſupare iis qui eius ſocii fuerūt q ſemp ſupauit & ſimul eos ſibi benuolos reddit cū appellet ſocios hectoreos & cū oñdat ſe illos plurimi facere: cū nō caſu ſibi ſocios illos ſumpſerit: ſed elegerit ēt eo tpe in quo ꝓter metū hoſtilē & fugiēdi cupiditatē tamē nō quos ſors daret accepit: ſed ip

Malea

Aemulus

Tum uero exarſit iuueni dolor oſſibus ingēs
Nec lachrymis caruere genæ: ſegnēq; meneté
Oblitus decoriſq; ſui: ſociumq; ſalutis
In mare præcipitem puppi deturbat ab alta.
Ipſe gubernaculo rector ſubit: ipſe magiſter
Hortaturq; uiros: clauūq; ad littora torquet
Ad grauis ut fundo uix tādē redditus īmo eſt
Iam ſenior madidaquæ fluēs in ueſte menetes
Summa petit ſcopuli: ſiccaq; in rupe reſedit:
Illum & labentem teucri: & riſere natantem:
Et ſalſos rident reuomentem pectore fluctus
Hic læta extremis ſpes eſt accenſa duobus
Sergeſto mneſteoque gyan ſuperare morantē
Sergeſtus capit āte locū: ſcopuloq; ꝓpiquat
Nec tota tamen ille prior præeunte carina
Parte prior partē roſtro premit æmula piſtris
At media ſocios incedens naue per ipſos
Hortatur mneſtheus: nūc nūc iſurgite remis
Hectorei ſocii: troię quos ſorte ſuprema
Delegi comites: nunc illas promite uires:
Nunc animos quibus in getulis ſyrtibus uſi:
Ionioq; marī: maleæq; ſequacibus undis:
Nō iā prima peto mneſtheus neq; uincere certo
Quāq̄ o ſed ſupēt: qbus hoc neptūne dediſti
Extremos pudeat rediiſſe hoc uincite ciues:
Et prohibete nefas: olli certamine ſummo
Procūbunt uaſtis tremit ictibus æra puppis
Subtrahiturq; ſolū: tū creber anhelitus artus
Aridaq; ora quatit ſudor fluit undiq; riuis
Attulit ipſe uiris optatum caſus honorem:
Namq; furens aī dū prorā ad ſaxa ſuburget
Interior: ſpatioq; ſubit ſergeſtus iniquo
Infœlix ſaxis in procurrentibus hæſit.
Concuſſæ cautes & acuto in murice remi
Obnixi crepuere illiſaq; prora pependit:
Cōſurgūt nautæ & magno clamore morātur
Ferrataq; trudes & acuta cuſpide contos
Expediunt fractoſq; legunt in gurgite remos
At lætus mneſtheus ſucceſſuq; acrior ipſo
Agmine remorum celeri uentiſq; uocatis
Prona petit maria & pelago decurrit aperto:

se elegerit. Debet ergo eos pudere nō uicete. q & hectorei socii fuerint: & a se electi. Ergo eodē tpe illos sibi beni uolos facit: & ne in rē pudēdā icidāt clāculū mōet: & a facili arguit. Deide a maiori ꝓbat hoc illos optīe posse: q difficiliora & ī syrtibus & ī ionio mari potuerīt. pīertim cū nō ꝑmas hēre partes: scd fugere extremas contendat

Quāquā o. O aliquādo uocātis ē ut & ꝑcul o miseri q̄ tāta īsania ciues. Aliquādo exclamātis: ut hic: & illud O mihi ꝓteritas referat si iuppiter ānos. Aliquādo illi optātis ē ut hic: & uel solū ponit uel cōiungit huic dictio ni si ut Pers. O si ebulliat patrui præclarū funus. Aliqñ ē utinā. Ouid. o utinā tūc cū lacedæmōa classe petebat o brutus insanis eēt adulter aqs. O litterā populi italiæ ꝓserti umbri & tusci teste Pris. nō habebāt. Neptunne. Apostrophen facit. unde ē pathos. & simul ostēdit nō despare uictori qa diffidat illis. sed qa maris deus illam aliis decreuerit. Optima ergo oratio. q̄ cū ī tēporis articulo breuissima eēt habēda. tamē & beniuolētiā captat. & a facili multis modis arguit. & pudorē incutit. & sibi qđ sua natura puū uidebat gratissimū ostēdit & ita de deo q̄rit qđ indicat ipsa apostrophe ut omnē ꝑietatē effugiat. Hoc u. & ꝓhibete n. Res igit facilis q nō sint extremi & tamē ipsa & duci desideriū complebunt. & ignominia euitabūt. Procumbunt. & breuiter & tamē absolutis sime ita describit illorū studiū: ut rem non solū auribus exponat: sed ipsis etiam oculis subiiciat. Trudes. Per ticæ sunt. sic dicte qa illisnaues trudant.

Qnalis spelunca subito cōmota columba
Cui domus: & dulces latebroso ī pumice nidi
Fert in arua uolās: plausūq; exterrita pennis
Dat tecto ingentem: mox aera lapsa quieto
Radit iter liquidū: celeris neq; cōmouet alas
Sic mnstheus: sic ipsa fuga secat ultima pistris
Aequora: sic illam fert impetus ipse uolantē
Et primum in scopulo luctantem deserit alto
Sergestū: breuibusq; uadis: frustraq; uocātē
Auxilia: & fractis discentem currere remis
Inde gyan: ipsaq; ingenti mole chimeram
Cōsequit: cedit quoniam spoliata magistro ē
Solus iāq; ipso supereſt in fine cloāthus
Quem petit: & summis annixus uirib9 urget
Tū uero ingeminat clamor: cunctiq; frequēte
Instigant studiis: resonat clamoribus æther
Hi propriū decus: & partum īdignāt honorē
Ni teneant: uitamq; uolunt pro laude pacisci
Hos successus alit: possunt: qa posse uident
Et fors æquatis cœpissent premia rostris
Ni palmas ponto tendens utrasq; cloanthus.
Fudisset q; preces: diuosq; in uota uocasset
Dii quib9 imperiū pelagi: quoq; æquora curro
Vobis lętus ego hoc candentem ī littore tauq;
Constituam ante aras uoti reus: ęstaq; salsos
Porriciam ī fluctus: & uina liquentia fundam
Dixit. eumq; imis sub fluctibus audiit omnis
Nereidum phorciq; chorus panopæaq; uirgo
Et pater ipse manu magna portūnus euntem
Impulit: illa noto citius uolucriq; sagitta
Ad terram fugit: & portu se cōdidit alto.
Tum satus anchisa cunctis ex more uocatis
Victorem magna preconis uoce cloanthum
Declarat uiridiq; aduelat tēpora lauro
Muneraque ī naues ternos aptare iuuencos
Vina que & argēti magnū dat ferre talentum

SER Radit. secat purum aerem. Frustra. Quis n. ei relicta uictoria subueniret. Ipso supereſt in fine ut & spacia & si plura superſint transeat elapsus prior. Proprium d. Quasi iam partam uictoriam & honorem ni teneant indignantur. Successus. Felicitas. Possunt. quia posse uidentur. Sperabant uictoriam spectantium opinione. ut Cunctiq; seqntē instigāt studiis. Palmas ut diximus supra antiquū hoc esse. Caprius tamen dicit per naturam uiciosam hanc esse elocutionem. siue utranq; palmā. siue utraq; que palmas dixerimus esse in aliquo usurpationem

Imperium est pelagi. idest ī pelago. ut dii quibus imperium ē aīarū. i. ī aīabus. Lætus ui. A ꝑcedenti q seqt. Ante aras. De qbus paulo post. pars spoliāt aras. Voti re. Debitor. uīi et uota soluētes dicimus absolutos. Porriciā. exta porriciūtur. i. porriguntur. nisi forte dicamus. et fluctibus maris offerri: q si ē porriciam. i. porro iaciam legendum ē. Phorci. Latine hic phorcus huius phorci dicimus. nam apud nos græca lingua huius nominis nō ē declinatio: est autem deus marinus. Panopæaq; uir. Vna de nereidibus. quā iō spatī dixit: ut illas nō uirgines intelligamus. Portunnus. Deus marinus. q portubus ꝑest: & bene īpulit eū ipse iā uicinū portui. Nota aūt est fabula. Athamas post furorē a iunone immissum cū occiso Learcho Melicertam alterū filiū cum ino uxore sua ꝓsequretur: cū se illi ī mare ꝓcipitassent uoluntate numinum in deos uersi sunt. Melicerta in Portūnū q̄ græce palæmō dicitur. Ino in matrē Matutā: q̄ græce dr leucothoa. Portu se cōdidit alto. i. usq; ad īteriora puenit. Ex more. Ludorū. s. p preconē. Victorē. Primum subaudi. Nam illi duo uictores sūt Sergesti hinc paulo post. Quem modo nauali mnhesteus certamine uictor. Dat ferre. Græcum ē duo uerba cōiūgere: ut paulo post: Donat habere uiro. Sed hoc datur poetis. Magnum r. Vt diximus breue quiddam. sed magnum alterius minoris comparatione. Circum. in parte extrema. ut diximus.

Duplici. Furioso. & hoc dicit erat in chlamyde fluxuosa. & in se remeabilis purpura in modum meandri fluminis cariæ prouinciæ. Meliboea. ꝓ meliboēsis. Est āt thessaliæ ciuitas meliboea. Regius. troiis regis phrygiæ filius. Fatigat. Laus picturæ: q̄si gerat & nō gerere uideat. Præpes. Mō uolās. Sublimē. in altū. Palmas ne q̄quā ad sydera tēdūt. aut admirantes. aut increpantes deos.

DO. Victori chlamidē. Laudat chlamydē pp honorē dantis & meritū uictoris. Laudat materiā. s. & purpuram. laudat artificiū et speciem rei.

CHRI. Celeres n. c. a. Nam immobilibus alis aierē scindit. q uolatus celerior ē. q̄ is in quo alæ quatiūt

Sic m. ſic. Imago & repetitio colores rhetorici. Diſcẽtẽ. Tẽtãtẽ & expiẽtẽ: ut ait Marcel. Nã id agebat qđ nuſq̃ hactenus egerat expiẽdo g̃ id tẽtabat & aliqđ aſſeq̃bat: qđ p̃us ñ norat. egeſtas. n. igenioſũ facie bat. Mirifice ãt uariat hos ludos: ut ex uariatiõe pariat auditoribus uoluptatẽ: & ſimul oñdit q̃ uarii g̃q̃ ſ expectati ſint rex̃ euẽtus: & ſæpe euenire. ut uictores uicti & uicti uictores fortũæ fauore reddant. Eſt ꝓterea color rhetoricus ſimiliter cadẽs. Quoniã ſpoma. q. d. ſua ſtultitia qa mg aiſtꝝ ꝓcipitauerit: accidere ut uĩcat. Hi ꝓpriũ d. nullũ. n. laborẽ recuſãt homines: ſed oĩa pferũt: ne id qđ iã ptũ ẽ amittãt. Contra uero ii qbus fortũa fauet ſæpe ſupra uires ſuaſ multa ſpant. & poſſũt qa poſſe uidẽt. Nã cũ ſpectãtes ſua ſuaderẽt eos poſſe uincere: iõ poſſe credebãt. Quia ero. Voti reus i qa aſſecutus a uobis id pp qđ uotũ cõcepe rã: ero debitor ipſius uoti: qđ mihi lætitiã affert: Vñ alibi Vt baccho cereriq̃: ſic tibi uota quot annis Agricolæ faciẽt. dãnabis tu quoq̃ uotis. nã ex põtificio iure uerba in ſacris elegit. Reũ. n. dicũt ſacerdotes illum q ſuſcepto uoto ſe numinibus obligat. Dãnatus q ꝓmiſſa uota iã ſoluit. Porriciã: & nõ ꝓiiciã. & hoc ueribũ ſacrorũ ẽ: ut Veráius ex p̃mo libro Fabii pictoris executus ẽ. Exta porciũto diis ĩ altaria arã ne focũ ue quo exta dari debeãt: Nũc ꝓ ara & foco mare accipit. cuius diis ſacrificaturus ẽ. Ait Macro. Nereidũ: Nymphæ ſũt Nerei marini dei filiæ: q̃s es Doride filia Oceãi uxore ſua genuit. Has Heſio. in theogõia enũerat qnq̃ginta. ac earũ noĩa põit Phorciq̃. Phorcus filius fuit Neptũni ex Thooſſa nympha & ĩpauit corſicæ. & ſardiniæ: & ſecundũ Var. ab Atlãte uicto bello nauali mari obruto ẽ: & a ſupſtitibꝰ ſociis diuinos honores meruit. Portũnus. Stat. Curſũ pferit arcus infœlix atamas Curuõ expauerit ĩgẽs ioniũ ſocio caſura palæmõe mater. Fabula late explicata eſt apud Oui. Nõ ꝓcul athẽis ſaxa ſcyrõia ſũt qa illic Scyroné Theſeus ĩterfecit: hĩc ſe ino ꝓcipitauit cũ filio. Ait Soli. Ternos. in ſingulas naues tres. uel ſingulos in tres naues Ferre. hẽre ſecũdũ Marcellũ. Chlamidem uiro egregio cõueniẽſ donũ. nã chlamys ueſtis ẽ militaris & nomẽ græcũ χλαμύσ. ut Terẽ. de milite glorioſo & Plau. oñdit: Sũt q dicãt ueſtẽ: q̃ ſup alias ueſtes ĩduit. Laudat hanc a materia q ex auro & purpura. Laudat ab artificio q intextura illa res uiua uideret: uñ diẽ Fatigat ceruo. Nã ita itexto ẽ: ut fatigare uideat: et anhelãti ſimilis & ꝓpes armigea rapuit: & tẽdũt palmas. & ſæuit canũ latratus nã hæc oĩa geri uidebãt. Melibœa in theſſalia ẽ: uñ ẽ Philoctetes iuxta magneſiã. Mæãdro. Meãder fluuius ẽ q ex alotrine lacu: q ẽ ĩ alotriæ mõte minoris aſiæ fluit: & adeo ſinuoſis circũ agit ẽ flexibus. ut nõnũq̃ in ſuos ortꝰ redire uideat. Oui. Quiq̃ recuruatis ludit mæãdꝰ in ũdis: & apameæ p̃mũ irrigat regionẽ: poſtea hirgaleticos cãpos & nouiſſime cariã oẽs fertiliſſimo limo fœcũdãs effluit i mare icareũ. aiũt in eo naſci iapidẽ. quẽ p antiphraſin Euphrõa uocãt. q alicuiꝰ pectori alligatus tãtã ſubito illi ĩſaniã cõcitet: ut aliquẽ ex ꝓpinqs ĩterficiat. Soli. ſcri. iuxta celenas. q deinde apamea dicta ẽ uallẽ aulocrenã & frõtẽ eiuſdẽ nominis eẽ. & ex eo fluere mæãdrũ q inter cariã & ioniã ĩſinum exit. q miletũ & ꝑnam diuidit.

chlamis

SER. Virtute. qa ille fauore uicerat numinũ. uñ & ꝓmia dant cõgrua illi chlamys deorũ cõtinẽs fabulã illi lorica uirtutis inſigne. Hamis au. hamis aureis. Simõeta. A noĩatiuo ẽ græco ñ in ις ſed in exeunte. Ilio alto. O breuis ſit ſeq̃nte uocali. Decus: qa aurea. Tu tamẽ qa triplex. Phegeus ſagaris. noĩatim dicẽdo addidit laudẽ. Curſu palãtas troas agebat: Ad. æneæ q eũ uicit ptĩet laudẽ. Cymbiaq̃. Pocula in formã cymbæ. Aſpa ſi. ἀνάγλυφα. Oẽs q̃ uicerãt. Puniceis t. Victis roſeis & ſignificat lemiſcatas corõas: q̃ ſũt de frõdibus & diſcoloribꝰ faſcis. & ut ait Var. magni honoris ſũt. Tænis. ãt mõ uittis alias extremitates uittarũ dicit: ut Fit lõge tænia uittæ. Atq̃ ordine debilis uno Sergeſtꝰ. & bñ ex mutatiõe ſẽſuũ q̃ſiuit ornatũ. nã irrideri et ſine honore eẽ hominũ ẽ Remis carere nauis. Viæ ĩag. agger ẽ media uiæ eminẽtia coaggeratis lapidibus ſtrata uñ uiæ aggere dixit. Aerea: fortis: ut aerea puppis. Grauis fortis: ut grauibus certamina remis. Tortus: hos tortus: ideſt ſine cauſa tentat inceſſus. Clauda. ab homine tranſtulit: Cicero Mancam ac debilem fore ꝓturam ſuam. Membra. etiam hoc ab homine tranſtulit. Vela facit tamen. ἀνάκολουθον. nam non premiſſit. quamquam remigare non poſſet.

Subit oſtia. Portus ut ſupra diximus: ideo quia exitus fluminum frequenter portus efficiunt.

Ipſis præcipuos ductoribus adit honores
Victori clamydẽ auratã quã plurima circum
Purpura mæandro duplici melibœa cucurrit
Intextuſque puer frondoſa regius ida
Veloces iaculo ceruos: curſuque fatigat
Acer anhelãti ſimilis: quẽ præceps ab ida
Sublimẽ pedibus rapuit iouis armiger uncis
Iõgeq̃ palmas ne quicquã a ſydera tẽdunt
Cuſtodes: ſæuitq̃ canum latratus in auras

At qui deinde locum tenuit uirtute ſecũdum
Leuibꝰ huic hamis cõſertam auroq̃ triplicem
Loricam: quã demoleo detraxerat ipſe
Victor apud rapidum ſimoenta ſub ilio alto
Donat habere uiro decus: & tu tamẽ in armis
Vix illã famuli phegeus ſagariſq̃ ferebant
Multiplicẽ cõmixi humeri indutus at olim
Demoleus curſus palates troas agebat
Tertia dona facit geminos ex ære lebetas
Cymbiaq̃ argẽto pfecta atque aſpera ſignis
Iãque adeo donati omnes opibuſque ſuperbi
Puniceis ibant euincti repora tenis
Cum ſæuo e ſcopulo multa uix arte reuulſus
Amiſſis remis: atque ordine debilis uno
Irriſam ſine honore ratem ſergeſtus agebat
Qualis ſæpe uiæ deprẽſus in agere ſerpens
Aerea quẽ obliquũ rota trãſit: aut grauiſ ictu

Seminecem liquit saxo: lacerumq; uiator
Ne quicquã lõgos fugiẽs dat corpore tortus
Parte ferox: ardensq; oculis: & sibilla colla
Arduus attolẽs: pars uulnere clauda retentat
Nexãtem nodis: seq; in sua membra plicantẽ.
Tali remigio nauis se tarda mouebat
Vela facit tamẽ: & plenis subit ostia uelis
Sergestum æneas promisso munere donat
Seruatã ob nauẽ lætus socios q; reductos
Olli serua datur operæ haud ignara mineruæ.
Cressa genus pholoe: geminiq; sub ubere nati
Hoc pius æneas misso certamine tendit
Gramineũ in cãpũ: quẽ collib9 undiq; curuis
Cingebant siluę. mediaque in ualle theatri
Circus erat: quo se multis cũ milibus heros
Concessu medium tulit. extructoque resedit
Hic qui forte uelint rapido contendere cursu
Inuitat preciis animos: & prȩmia ponit
Vndique cõueniũt teucri mixtique sicani.
Nisus & euryali primi.
Euryalus forma insignis uiridique iuuenta

Promisso. aut magno: aut añ pmisso. ut ītelligamus ī omnibus ludis illud esse seruatũ. Nemo ex hoc nũero mihi nõ douatus abibit. qđ ētin pyctali certamine: uictori uelatũ auro uittisq; iuuẽcũ. Ensẽ atq; insignẽ galeã solaria uicto. Aut certe ꝓmisisse eũ intelligamus qñ uidit nauẽ piclitātẽ. Operum haud ign. m. pita lanifici. Cressa ge. Figura græca ut q genꝰ uñ homo. Pholoe. nomẽ ꝓpriũ Erat aũt lactãs. Nã infãtes lactẽter dicimus. Gramineum. graminosũ. Cice. de hastis. Bũ ne gramineas: hastas

Collibus undiq; c. mutauit. nõ. n. silua colles hẽt sed ẽ in collibus silua debuit ḡ dicere quẽ collis cingebãt siluis. Mediaq; in ualle the. media in ualle erat circus theatri. i. spaciũ spectaculi: & thearri græce dixit ἀποτηϑ θεωριδσ. ñ. n. ẽ speciale. Cõcessu medi. t. ordo ẽ quo se æneas mediũ tulit cũ multis militibꝰ. & extructo cõcessu resedit. Aĩos. eorũ subaudi. Mixtiq; sicani. Quod ps ait Et certare parati

Viridiq; iu. ætates oẽs Var. sic diuidit infãtiã. pueritiã. adolescẽtiã: iuuẽtã: senectã. Hæc tñ sicut ẽt de temporibꝰ supra diximus singulæ trifariã diuidũt ut sit ꝑma uiridis adulta & ꝑceps. hīc ẽ Viridiq; iuuẽta. et Cruda deo uiridisq; senectus. ltẽ Sal. Sed mithridates extrema pueritia regnũ ingressus matre sua uenено interfecta.

DO. Leuibꝰ minutis & oĩ subtilitate pfectis. oñdit illã fortẽ & pulchrã. Deide accedit tertia laus ab auctore. Decus. pp aurũ. Tu tamen. pp texturã trilicẽ laudat Demoleũ. qa illa armatꝰ agebat hostes Laudat magis æneã q illũ uicerit: ac spoliauerit. & portauerit. Laudat eu cui donat. qa et ipse portare optime posset ppeaq; eẽt dignus dono. Pũiceis tænis uittis roseis. Plenis uelis. facit cõtra nauticã cõsuetudinẽ. nã subituri portũ dimittũt uela sed necessitas coegerat: qa carebant remis. Cressa genus plena lauꝰ seruæ quæ est ab artificio: a genere. & a fœcunditate.

CHRI. Leuibꝰ. politis. hīc leuigare. i. expolire. Trilicẽ. ex triplici ordine hamorũ. s. in q̃ singuli hami. i. maculæ ternos capiebãt: ut ualidior esset lorica. ḡ qa aurea. pulchra erat. qa trilix. robusta & infrãgibilis. Demoleo. illi forti. & dũ laudat loricã laudat Demoleũ: sed magis æneã: q talẽ uirũ supauit. Phegeus & sagaris: Hæc noĩa uĩ habẽt. q. d ualẽtes robustiq; serui ergo cõnixi humeris. i. q̃ ábo hũeros simul nitẽdo supponerẽt. uix ferebãt Vt sit snĩa duo ualẽtes ẽt uehemẽter nitẽdo uix ferebãt: At demoleus unus illã indutus troas fugabat. & fugatos cursu cõsequebaẽ ita ut & uires inauditæ & aĩus maximus ī eo oñderẽ. Qualis igit q̃tusq; erat æneas q talia arma tali uiro detraxerat: ergo ex hoc fortissimus. & qa & ꝑtiosa & maxime tuta: & ppea q hosti cũ sũma gloria detraxerat sibi gratissima donabat liberalissimus apparebat. Geminos. Anumero lauꝰ. Argẽto. a materia. Aspa. ab artificio. Cũ sæuo. Cõtraria cõtrariis oppõit. Vnde spectãtibꝰ ex uarietate oritur uoluptas. & occultio hũanæ cõditiõis fortẽ dolet. Parte se. Nã infecta q̃ nostrorũ tẽporũ philosophi annulosa appellãt et ī mẽbris abscisis uiuũt. Tali re. Nã ab eo latere cuiꝰ remi fracti erãt tarda oĩo ab eo cuiꝰ integri uelox apparebat. Donat. n. elemẽtis ꝓncipiis fortũæ uulneribꝰ mederi & simul nõ decebat in ludis quẽquã mœstissimũ sine aliquo solatio dimittere. Quẽ collibꝰ. elegit locũ quẽ natura pene theatrũ effecerat. Premia p. Nã ut ait Ci. honos alit artes oẽsq; accẽdũt ad studia gloria. Primi uñ. uerisimile ẽ ad cursũ pedestrẽ multos cõuẽisse. nã & extra piculũ ẽ cursus. Neq; sũptu opus erat huic certamini. Nã alter ꝓp iuuẽtã ardẽs erat ad certamẽ. Alter amore pio impelebaẽ ne socium usquam desereret.

SER. Nisus amore pio pueri: aut gẽitiuꝰ ẽ & dicit eũ ob hoc uẽisse. ne amicũ reliq̃ret. aut distĩguẽdũ p se & erit noĩatiuꝰ plralis: ut puer si referas ad ætatẽ. sed ad agõale studiũ in quo sunt uirorum & puerorum separata certamina. nam ονδρεσκαι παιδες dicuntur. licet cõfuso sit ætatum. Acarnan. epirota. arcanania. n. est pars epiri. Tegeæ. si deriuatiuũ fuerit de nõ sequtur. si tegeæ legerimus nõ stat uersus: nisi addita de syllaba. Deriuatiuũ autem ille indicat locus. Tum lateri atque humeris tegæum subligat ensem. & tegæum oppidum ẽ arcadiæ. Quos fama r. per contrariũ illos supiores oẽs eẽ nobiles indicauit. Gnosia cretẽsia. gnosos ciuitas cretæ. & bene sicut etiam ī nauibus generalia dat spãlia. Le

Nisus amore pio pueri. quos deinde secutus.
Regius egregia priami de stirpe diores
Hũc sali9 simul & patrõ quorũ alter acarnã.
Alter ab arcadia tegeæ de sanguine gentis
Tũ duo trinacrii iuuenes helymus: pãopesq;
Assueti siluis comites senioris aceste
Multi prȩterea quos fama obscura recondit
Aeneas quibus in mediis sic deinde locutus.
Accipite hæc animis: lætasq; aduertite mẽtis

nitido: ut at leuẽ clypeũ ſublatis cornibus io. Primi. aliorũ cõparatiõe: nã unus ẽ p̃mus. Flaua uiridi ut ſupra laſpide ſulua. Phaleris. equorũ ornamẽtis ſermo græcus ẽ Habeto. Habeat: tertia pſona eſt a futuro ĩpatiui: q̃ in hoc mõ numeri ſingularis ſimilis ẽ ſecundæ. Amazoniã. Quaſi amazoniã: ut ſacri tripodes. Baltheũ. Baltheus dicit̃ ſi tm̃ quo cingitur: ſed ẽt a quo arma depẽdẽt. Cõtẽtus habito. q̃ſi de paruo mũere. Corripiũt ſpatia. Raptim eũt. ut corripit æneas exẽplo auiduſq; refringit. Limenq; re. aut regula aut ſignũ decreta factũ. Simul ultima ſignat. ĩtuẽt̃ ultima ſpatia auiditate uincendi: ut notat & deſignat oculis aut ſignãt ultĩa. i. cumuloq; ſũmitatẽ ſignãt ueſtigiis ut alibi. uix ſũma faſtigia ſignat harena. Primus abit. ſicut de nauibus poſt generalitatem trãſit ad ſpecialitatẽ: & bñ qa tribus ſtatuta ſũt p̃mia. qnq; cõmemorat duobꝰ caſuris. Alis uelocitate: qa tã uẽtos q̃ flumina fingũt alata poetæ ut alitis auſtri. Proximus h. ſecũdũ hũc locũ. pximũ dicimus ẽt lõge poſitũ nullo interueniẽte. Quo deinde ſub ipſo. i poſt ipſũ. Calcẽ calce terit. calcẽ dicimus uñ terrã calcamus. g̃ nõ ꝓprie dixit: calcem calce terit. Planta. n. calcẽ potuit terere: uñ a patre totũ accipiẽdũ. i. calcẽ pede terreat. Incũbẽs hu. aut helymi hũero aut currẽtis ẽ geſtus. Elapſus p̃. iõ labit̃. i. celeriter currit: ut p̃ fiat. & ſatis licenter eſt dictũ. Ambiguumq; re. Minus firmũ ad celeritatem Sub ipſã finẽ. Bis ſubaudi finẽ: ſub ipſã finẽ feſſi ad uẽtabãt ad finẽ. Labit̃ infœlix. Quia parata uictoria caruit. Cæſis ut f. i. Bene rẽ notã p trãſitũ tetigit Agonalis. n. mortis fuerat poſt ſacrificia ad certamẽ uenire. Fuſus hu. Ordo ẽ ſupfuſus. Titubata participiũ ſine uerbi origine. In ipſo cõcidit. ablatiuũ poſuit: qa non eſt mutatio.

DO. Quia ignobilior fuiſſet hic ludus exornat illũ deſcriptiõe. quia ponit uarioſ caſus. Simul ultima ſignãt. deſignabãt locũ: q finẽ curſibus daret.

CHRI. Regius. nõ enumerat illos ſecũdũ ordinem dignitatũ: ſed cupiditatũ. Acarnan. Arcanania ẽ ab acheloo fluuio ad euenũ iuxta ætholiã Tegea. penultima correpta urbs ẽ: quã argiui nouẽ populis ut ait Stra. hĩtãdã dederũt. a teſæa fit tegæꝰ tegæa tegæũ ꝺriuatiuũ & in penultima, ꝓducit̃ qa hẽt diphthõgõ ut Nemea. aq̃ ẽ nemæus nemæa nemæũ. Siluis. Quaſi uenatiõibꝰ ĩ qbꝰ curſus exercẽt̃. Multi p̃. ſic enniꝰ in Alexandro. multi alii aduẽtãt pauptas quorũ obſcurat noĩa. Gẽma. Vulpiãus iuriſcõſultus ait ĩter ſe gẽmas & lapillos & margaritas diferre & gẽmas eẽ pellucidæ materiæ ut ſmaragdi & chryſoliti & huiuſmõi: Lapillos ãt eẽ cõtrariæ naturæ: ut Abſiãi. Margaritas: nec ĩ gemmiſ nec ĩ lapillis eẽ uult Sabi. ſed hãc differẽtiã nec rõ nec mos apparẽt̃ uidẽt̃. Proxius huic: ſed lõgo ꝓximo interuallo ex Ci. in Bruto. Duobus igit̃ ſũmis Craſſo & Antõio L. Philippo ꝓximo accedebat. ſed lõgo interuallo tũ ꝓximo. Sta. a cõtrario imitat̃ Tiodamãta uolũt q cũ ipſe arcana deorũ ptiri & uiſas uni ſociare ſolebat ãphiaraus aues tãtæq; haud inuidus artis gaudebat dici ſimilẽ iuxta q; ſecũdũ. ãbiguũ. Magis placet ut dicamus mẽte dubiũ. nã uix credebat ſe eẽ ſupatũ q hactenus ſupaſſet

SER. Oblitꝰ amorũ. i. amoris: nec ſupradictis congruit: Ait. n. amore pio pueri nũc amorũ q pluraliter ñ niſi turpitudine ſignificat. Spiſſa ha. Tenũi. Quã to. n. qd minutiꝰ tãto ẽ dẽſius. Primate. τὰ πρῶτα

Fremituq; ſecũdo: Bñ ſcdo addit qa ẽ & iratorum Percauea ãt plebẽ ſignificat: nã cauea cõceſſus ẽ populi. Orãq; ꝑ. p. Hoc ẽ qđ luue. dixit: t oĩbus ad podiũ ſpectãtibꝰ. Decoræ. nã ipſe fletꝰ hẽbat aliqd uẽuſtatis ortuſa gaudio Teren. Lachrymo præ gaudio quod puero conuenit, ꝓpter uictoriã inopinatã. Aut etiam pertinet ad cõmiſerationem commouendam contra eum qui ſe uictorem aſſerebat. Veniens. creſcens. ut Hic ſegetes illic ueniunt fœliciuſ uuæ.

Pueri. Quia ut ſupra diximuſ παιδες dicuntur

Nemo ex hoc numerro mihi nõ donat̃ abibit
Gnoſia bina dabo leuato lucida ferro
Spicula: cœlatamq; argento ferre bipennẽ
Oĩbꝰ hic erit unus honos: tres præmia primi
Accipient flauaq; caput nectent̃ oliua
Primus equũ phaleris inſignẽ uictor habeto
Alter amazoniã phaleram plenãque ſagittis
Threiciis lato quam circumplectit̃ auro
Baltheus: & tereti ſubnectit̃ fibula gẽma
Tertius argolica hac galea cõtentus abito.
Hæc ubi dicta locum capiunt: ſignoq; repẽte
Corripiũt ſpatia audito: limenq; relinquunt.
Effuſi nimbo ſimiles: ſimul ultima ſignant
Primus abit lõgeq; ante omnia corpora niſus
Emicat: & uẽtis & fulminis ocior alis
Proximus huic longo ſed ꝓximus interuallo
Inſequit̃ ſalius: ſpatio poſt deinde relicto
Tertius eurya lus
Euryalũq; helymꝰ ſeqt̃: quo deinde ſub ipſo
Ecce uolat: calcemq; terit iam calce diores
Incũbẽs humero: ſpatia: & ſi plura ſupſint
Tranſeat elapſus prior: ambiguũq; relinquat
lãque fere ſpatio extremo feſſiq; ſub ipſum
Finem aduentabãt leui cũ ſanguinẽ niſus
Labit̃ infœlix: cæſis ut forte iuuencis
Fuſꝰ humũ: uiride ſq; ſup madefecerat herbas
Hic iuuenis iam uictor ouans ueſtigia preſſo
Haud tenuit titubata ſolo: ſed pronus in ipſo

Cõcidit immũdoq; ſimo ſacroq; cruore
Non tamen euryal nõ ille oblitus amorum
Nam ſeſe opposuit ſalio per lubrica ſurgẽs
Ille ãt ſpiſſa iacuit reuolutus harena:
Emicat euryalus & munere uictor amici
Prima tenet: plauſuq; uolat fremituq; ſecũdo
Poſt helymus ſubit: nunc tertia palma diores
Hic totum caueæ conceſſum ingentis & ora
Prima patrũ magnis ſalius clamorib9 implet
Ereptũque dolo reddi ſibi poſcit honorem
Tutat̃ fauor euryalũ lachrymæque decoræ

Gratior & pulchro ueniẽs in corpore uirtus
Adiuuat: & magna proclamat uoce diores
Qui subiit palmæ. frustraq; ad prmęia uenit
Vltima si primi salio reddũt honores
Tum pius æneas uestra inquit munera uobis
Certa manẽt pueri & palmã mouet ordine ne
Me liceat casũ miserari insontis amici (mo
Sic fatus tergum getuli immane leonis
Dat salio uilis onerosũ atq; unguibus aureis
Hic nisus si tanta sunt premia uictis
Et te lapsorum miseret quę mũera nisо
Digna dabis: primam merui q̃ laude coronã.
Ni me quæ salium fortuna inimica tulisset
Et simul his dictis faciẽ ostentabat: & udo
Turpia membra simo risit pater optim⁹ olli:
Et clypeum efferri iussit dydimaonis artes
Neptũni sacro danais de poste refixum
Hoc iuuenẽ egregium præstãti mũere donat
Post ubi cõfecti cursus & dona pegit
Nũc sicut uirtus animusq; in pectore præsens
Adsit: & euinctis attolat brachia palmis
Sic ait & geminũ pugnę proponit honorem
Victori uelatum auro uittisq; iuuẽcum
Ensem atq; insignem galiam solatia uicto.
Nec mora continuo uastis cum uiribus effert
Ora dares: magnoq; uirum se murmure tollit
Solus qui paridem solitus cõtendere contra
Idẽq; ad tumulũ quo maxius occubat hector
Victorẽ buten immani corpore qui se
Bebrycia ueniens amyci de gente ferebat
Perculit: & fulua moribundũ extendit harena
Talis prime dares caput altũ in prœlia tollit.

Me liceat. i. liceat me miserari: Nã nõ me licet sed mihi dicimus. Casũ alluſit a cadẽdo. Tergum ꝓ tergus posuit. Onerosum. plus ẽ q̃ oneratũ sicut scelerosũ plus ẽ q̃ sceleratũ. Laude uirtute. cõsequns ꝓ adcedẽte. ex uirtute. n. sequt laus. Fortuna. excusat dolũ. Olli. illi. i. arrisit uel iussit afferri. Recte ãt arma dat iuueni: & laudat illa ab artifice: ut diuinũ opus alchimedõtis. Neptũni sacro ĩtelligimus ad æneã trãsisse ꝓ Helenũ: ne uideat ex sacrilegio q̃si tũ. Præsẽs: Fortis. plẽus aso Auro. qa solẽt. lamias q̃sdã hẽre. ut & statuã añ aras aurata fronte iuuẽcũ. Vig mur. Suffragio uirog. Solus q ꝓ. uerba sũt murmurãtis populi. Paridẽ. abeo qđ ẽ paridis uel paridos. Quod autem legimus pari uenit ἄωοτου πάριος τωπαριτονπᾶριν. & uolũt si ꝓ priũ sit ĩ deos exire: si appellatiuũ in os secũdũ uero troica Neronis adeo fuit fortis. ut in agõali certamine suparet oẽs ẽt ipsũ Hectorẽ: q cũ iratus ĩ se strin geret gladiũ. dixit se eẽ germanũ qđ allatus crepundiis ꝓbauit. nã sub hitu rustici adhuc latebat. hos ãt ludos trãsfert Ver. ad Hectoris tumulũ: q sunt facti cũ debuisset Hector occidi. cũ ludi funebres celebrarẽt cadaueri Hectoris ab Achille occisi. Amyci. Neptũni hic rex filius fuit ex Melie nympha. q a polluce uictus est ĩ pyctali certamine. Bebrycia. Bithinia ẽ: Sal. igit rursus asiæ pria bithynia est multis añ noibus appellata. Ipsa. n. ẽ maior phrygia. Moribũdum. Morieti similẽ. Talis. qualẽ multitudo loquebat.

DO. Nõ ille oblitus amog: ꝓp hãc eãm posuit in supioribos tñ ĩter illos amorẽ. Cauea. Iccirco theatrum cauea dicit ꝙ icluſos continet spectatores.

CHRI. Amog. Nõ puto amores ĩ plurali dici solũ ĩpudicos: nã Ci. in libro de officiis Formã qdem ipsã & tãquã honesti facie uides: q̃ si occulis decerneret mirabiles amores: ut ait plato: excitaret sapientiæ Amores

Lubrica: Et qđ nõ põt teneri ut anguilla ẽ: lubricũ dicit: & similiter locus ĩ quo cõsistere nõ possumus appellat lubricus. & ꝓ trãslationẽ referrimus ad res ĩcorpeas. & dicimus lubricũ id ꝓ qđ facile labimur ĩ errorẽ aut uitiũ. Iacuit. ita lapsus ẽ: ut penitus hũi ꝓstaret: nec posset surgere. Plausu. strepitu & pulsatione cuiuscunq; rei fit plausus. i. sonitus quo alicuius factũ dictũ ue ꝓbamus. id. n. ẽ plaudere. Contra explodere ẽ: cũ eodẽ sõitu & pulsu improbamus qđ fcũm dcũm ue sit: Inde dicimus ẽt explodere ap te & cũ irrisiõe confutare. Ci. in ꝓmo officiorũ. qm̃ Aristõis Pyrõis & Erylli ia ꝑdẽ exposa snia est Fre lubricus plausus explode re

mere ãt ẽ cõfusã ore uocẽ emittere. & ꝙa hoc nõ solũ plaudẽtis sed irascẽtis quoq; indignãtisq; ẽ: iccirco dixit se cũdo q̃si fauẽte. Caueæ: Omnẽ locũ. in quo feras ĩcludimus ne effugiãt siue aues sint sine quadrupedes: ut sũt ursi & leones. caueã appellamus. ẽ ẽt cauea in theatro locus: ubi populus spectat: q̃ diuidit in suos cuneos. Caueã posuit alibi Cõsexu caueæ magnis circẽsibus arctis: & de cuneis in geor. dictũ ẽ. Hi quo pacto sese in theatro hẽre debeãt optĩe describit Vitruuius. Primaq; ora p. podiũ intelligit. in quo nobiliores ludos spectabãt hic luue. Omnibus ad podiũ spectãtibus. De hoc Vitruuius podii altitudo ab libramẽto pulpiti cũ corõa: Supra podiũ colũnæ cũ capitulis & spiris. Reddi ueluti rẽ sibi debitã dari. Lachrymeq; d. sic Statius. ipse re gesta parthenopeus hũo uultũq; oculosq; madẽtes Obruit: accessitq; lachrymag gratia formæ. Decoræ. Quãta ergo erat pulchritudo: cũ lætus eẽt & Venerẽ laudauit Tristior & lachrymis oculos suffusa nitẽtes. Veniẽs. Crescẽs ut hic segetes illic uẽiũt fœlicio uuæ. Gratior: nã uulgo sic euẽit: ut uirtutes in pulchritudĩe corpis sint maioris ſcii. & Aristo. ait pulchritudinẽ plo oĩbus epistolis ad cõmẽdationẽ ualere: & ĩ æthicis fi eẽ habilẽ ad fœlicitatẽ capessẽdã hoiem pẽito ꝺformẽ. recte tñ Augustino asserit ñ oportere eẽ gratiosiorẽ uirtutẽ ĩ uno q̃ in alio corpe sed poeta nõ q̃rit qd sit secũdum ueg: sed qd appareat hominibus nõ rectã habentibus opinionem. Animus præsens: Fortis: nam cõtra iis qui metuũt animum refugere dicimus: Vsi q̃bus animus non refugit. sed præsens est fortes sunt. Euinctis. erat durum certamen cæstuum: raroque sine cæde committebatur. Nam ex ferro erãt & ut habilius faciliusque manibus gererentur. pendebant ab illis lora. quibus non solum manus sed in brachia

Cæstus. Cestom incestus. hũeroſq; alligabãt: ut ẽt remiſſis digitis palmæ tñ hærerẽt. Cæſtus a cædẽdo dictus ẽ Ceſtũ ãt ſine diphthõgo cĩgulũ illud ueneris appellabãt: quo in legitimis ſolũ nuptiis uterẽt. Hĩc inceſtũ appellamus oẽm q iure nõ licet cõcubitũ: quaſi ſine ceſtu. Amyci. Bebrycioꝝ rex: Bebricia. n. bithinia eſt. ſolinus bithinia in põti exordio thraciã ab oriẽte tangit. ꝓus bebrycia. ĩde migdonia. poſtremo a rege Bithinio bithinia dicta. hic aduenis in nemore bebrycio iſidiabat. & cæſtibus interficiebat. Ergo cũ pollus q illuc cũ argonautis acceſſerat ab eodẽ, uocaretur uicit eũ. & iterfecit: De hoc Pli. In eodẽ tractatu portus Amyci ẽ bebryciæ rege iterfecto clarus: Eius tumulo lauro tegi t: q̃ iſanã uocãt qm̃ ſiqd ex ea ꝺcerptũ mãibus referat iurgia fiũt. donec abiiciat hæc ꝺ amyco: Butes uero occiſo ꝓpe Amyco drepanũ cõfugit ĩ Sticiliã. & a Lycaſte nobili meretrice ob pulchritudinẽ adamato ẽ. ex eaq; erycẽ ſubſtulit. hæc mulier ob admirabil ẽ formã uenus dicta ab incolis ẽ quapp eryx iliu s Veneris ẽ putatus

SER. Oſtendit. Melius dixiſſet oſtentat. Alacris Quis acer dicat ſemp tũ nuſqnã dicit alacer: ſed alacer: ſed alacris. quãuis inde naſcat. Inde ẽ q; Papinius ſupprimit genus: qa dubitat. Grauis. Ætate uel obiurgatiõe. Obiurgat. faſtigat. Toro herbæ Verbũ de uerbo: Nã. ab herbis tortis dictus eſt torus Fruſtra. Ordo eſt Tanta ne dona fruſtra tolli ſines nã patiẽs. Secũdũ ãt iginiũ q de familiis troianis ſcripſit unus fuit ex troianis: de quo poeta mutat hiſtoriã. Nobis. non uocat ut ibi: q mihi accubãtes ĩ cõuiuiis: ſed nobis ꝓ noſter poſitũ ẽ cã uitandi omoeoteleutõ: Sub hæc. ſtatĩ: uel poſt hæc. Gelidus. aliud ex alio pendet Quare. n. hebet: qa gelidus: & q̃re gelidus qa ſenis ẽ. Effœtæ. exhauſtæ: tranſlatio a mulieribus q̃s ptus debiles reddit. quaſi poſt fœtum Improbus: nimis auidus: q ſine certamine poſtulat ꝓmiũ. Illa magna. aut q̃ quõdã fuerat. Moror expecto Nã ſupra dixerat: ſe nõ moueri ꝓmiis: & paulo poſt uictor bouẽ iterimit. Quibus. quoꝝ iſtructu Ferrema. Pugnare. cõtẽdere Nã utraq; manus armat. Intendere. Ligare: ut intẽditq; locũ ſertis. Tãtoꝝ. Viroꝝ. Iunge. Valde. uerſat. cõſiderat Sal. exercitũ uertere. Tũ ſenior. iunior & ſenior p dimínutionẽ ſũt hæc cõparatiua: ut iã ſenior: ſed cruda deo uiridiſq; ſenectus. Cæſtus & arma. Per endiadin. arma. i. cæſtus. Triſtẽq; hoc ipſo in littore pugnã. Aut ĩ quo magiſter occiſus eſt: aut ĩ triſti littore. i. iſœcũdo. Var. n. dicit ſb eryce mõte eẽ iſœcundũ cãpũ fere ĩ tertio iugeribus. ĩ quo eryx & Hercules dimicarũt.

DO. Putãs. iã ex hoc ſignificat emerſuꝝ aliũ q uincat. Cũcti. ut ꝓ uictore ab oĩbus haberi oñdat. & ſi mul ẽ teſtimoniũ ſuorũ meritoꝝ. Entelle herorum Obiurgatio nõ iniurioſa. cui ſi admixta laus. Fruſtra tãta ne tã patiẽs. Singula uerba cũ põdere, pnũciãda Fruſtra. i. ſine laboris merito. Tãta. Tã ꝓtioſa tã pulchra ſine gloria uincẽdi tolli dona patieris. ẽ autẽ ſentẽtia: qñ in ſuperioribus ille dixerat. ſi nemo audet. uideberis tu ẽt timuiſſe.

CHRI. Ergo alacris. Admõet neminẽ oportere tñ ſibi arrogare. ut nullũ ſibi parẽ eẽ cõfidat quãuis fortiſſimus ſit: ut hicq leua ſola tauꝝ ualidiſſimũ tenere poſſet. Oñdit ãt q̃ ſine negocio illũ teneret: cũ etiã q̃ete eũ tenẽs loq̃ret. Quo me decet uſq;. Quouſq; ꝓ temeſim. i. uſq; ad qđ tps. & recte hæc ĩpatiẽtia arrogãtiã exꝑmit. Cũcti dardanidæ. Nã populi iudiciũ ſæpe labit Reddi. Tanquã rẽ debitã dari: ut et horrẽti tũicã ñ reddere ſeruo. Fortiſſime fruſtra Nã oĩa ægregie geſta ſua ĩ hoc extremo actu deturpabãt ut uideret illa fruſtra feciſſe. & optie eũ ĩcitat & a ꝓceptore quẽ hũit & a rebus geſtis qbo gloriabat & a phama. q̃ oĩa oñdit euaneſcere. ſi nũc ſic cedat. Ille ãt excuſat ſenectutẽ: q̃ a natura ẽ. Verſat Ad laudẽ æneæ. nã dũ reliq ſtupebãt: ipſe manibus ſine negocio huc & illuc uertebat. Immẽſa uoluminã. Nã cũ eẽnt cæſtus ĩmanis põderis. oportebat ab illis eẽ lõgiſſima lora q̃ totũ ãbirẽt corpus ut facilius mãibus tenerent. Tales. Oſtendit magnanimã orationem futuram. Pectore. Vt ea diceret quæ ſentiret. & non que fingeret.

Oſtẽditq; hũeros latos: alternaq; iactat
Brachia ꝓtẽdẽs: & uerberat ictib9 auras
Qnærit huc alius: nec quiſquã ex agmĩe tãto.
Audet adire uirũ: mãibuſq; ĩducere cæſtus
Ergo alacris cũctoſq; putãs excedere pugna
Aeneæ ſtetit ante pedes: nec plura moratus
Tũ leua tantũ cornu tenet: atq; ita fatur.
Nate dea ſic nemo audet ſe credere pugnæ
Quæ finis ſtãdi. quo me decet ſuq; tenẽri.
Ducere dona iube: cũcti ſimul ore fremebant
Dardãidæ: reddiq; uiro promiſſa iubebãt.
Hic grauis entelũ dictis caſtigat aceſtes
Proximus ut uiridãte toro cõlederat herbæ.
Entelle heroũ quondam fortiſſime fruſtra
Tanta ne tam patiens nullo certamie tolli
Dona ſines. ubi nũc nobis deus ille magiſter.
Nec qcq̃ memorat9 eryx. ubí phama p oẽm
Trinacriã: & ſpolia illa tuis pẽdẽtia tectis
Ille ſub hæc non laudis amor nec gloria ceſſit.
Pulſa metu: ſed enim gelidus tardãte ſenecta
Sanguis hebet: frigẽtq; effœte ĩ corpore uires
Si mihi q̃ quõdam: fuerat: quaq; iprobus iſte
Exultat fidens: ſi nũc foret illa iuuenta
Aut equidẽ prętio inductus pulchroq; iuuẽco
Veniſſem: nec dona moror: ſic deinde locutus
In medium geminos immani põdere cæſtus.
Proiecit quibus acer erys in prœlia ſuetus
Ferre manum: duroq; intẽdere brachia tergo.
Obſtupuere animi tantoꝝ ingentia ſeptem
Terga bouũ plumbo inſuto ferroque rigebat
Ante oẽs ſtupet ipſe dares. longeque recuſat.
Magnanimuſq; anchiſiadeſ: & põdus & ipſa
Huc illuc uinctoꝝ immẽſa uolumina uerſat

Tum senior talis referebat pectore uoces
Quid. siquis cœstus ipsius & herculis arma
Vidisset:tristemq; hoc ipso in littore pugnam
Næc germanꝰ eryx quõdã tuꝰ arma gerebat
Sãguine cernis adhuc sparsoq; isecta cerebro
His magnũ alciden cõtra stetit:his ego suetꝰ
Dũ melior uires sanguis dabat: æmula necdũ
Temporibus geminis canebat sparsa senectꝰ
Sed si nostra dares hæc troius arma recusat:
Idque pio sedet æneæ,pbat auctor acestes
Aequemus pugnas:erycis tibi terga remitto.
Solue metus & tu troianos exue cæstus
Hęc fatus duplicẽ ex humeris reiecit amictũ
Et magnos mẽbroꝝ artꝰ magna ossa lacertos
Exuit:atq; ingens media cõsistit harena
Tũ satus anchisa cæstus pater extulit æquos
Et paribus palmas amboꝝ inexuit armis.
Cõstitit in digitos extẽplo arrectus uterq;
Brachiaq; ad superas interitus extulit auras
Obduxere retro longe capita ardua ab ictu
Immiscentq; manus mãibꝰ:pugnãq; lacessũt
Ille pedum melior motu:fretusq; iuuenta
Hic mẽbris & mole ualẽs:sed tarda treməti
Genua labãt:uastos quã æger anhelitus artus
Multa uiri ne æquam inter se uulnera iactant
Multa cauo lateri igeminãt & pectore uastos
Dant sonitus:terrãque aues & tẽpora circum
Crebra mãus:duro crepitat sb uulnere malæ
Strat grauis entelus nisuq; immotus eodem
Corpore tela mõ atque oculis uigilãtibꝰ exit.
Ille uelut celsã oppugnat qui molibus urbem
Aut mõtana sedet circum castella sub armis.
Nũ hos nunc illos aditus:omẽque perrat
Arte locum:& uariis assultibus irritus urget
Ostendit dextrã insurgẽs entellus:& alte
Extulit:ille ictũ uenientẽ a uertice uelox
Præuidit celeriq; elapsus corpore cessit:
Entellus uires inuentum effudit:& ultro
Ipse grauis grauiterq; ad terrã pondere uasto:
Cõcidit ut quõdã caua cõcidit aut erymãtho
Aut ida in magna radicitus eruta pinus
Cõsurgunt studiis teucri & macria pubes:
It clamor cœlo:primusq; accurrit acestes
Aequæuũq; ab humo miserans attolit amicũ.
Acrior ad pugnã reddit & uim suscitat ira:

SER. Nec germanus eryx. Germanus secũdũ Var. in libris de gradibus ex eadẽ genitrice natus est non ut multi dicũt de eodem germine:quos ille tantũ fratres uocat:secũdũ quẽ bene nũc Erycẽ neneris & butæ filiũ æneæ dicit fuisse germanũ. Sãguine ñ hercu lis q uictor euaserat:sed ipsius Erycis quo ifecerat se tegẽdo.geminis.duobus. Auctor.huius certaminis. getmãus

Pugnas.i.arma sequens p antecedenti. Tibi.p te.ut Tibi deserit hespus oetam.Duplicẽ a.i.ab ollam:quæ duplex est:sicut chlamys Hora. cõtra quẽ duplici pãno patiẽtia uelat. Cõstitit.erectus in digitos.& locus ẽ trãslatus de Apollonio. Lacessũt prouocant potius q̃ gerunt. Membris & mole. Endiadis.i.mole membroꝝ. Genua la.,pceleumaticus est quẽ iste ita ponit ut possit reduci ad dactylum

Nequicq̃.nõ. Vulnera iactãt iactus. Tela.ictus. Exit uitat declinat unde de Tarconte Vim uiribus exit.& bis hoc tm̃ usus est:Qui molibus urbem.amphibolon ẽ:aut celsa molibus:aut q̃ mollibus oppugnat.Sedet circum castella. Temesis ẽ ideſt circunsidet. Ostendit dextram.Aut fiducia fortitudinis ẽ ostendere quo minat aut certe prouectus ætatis ostenditur.quæ. enim ex improuiso ferrire non sinit.

Velox uelociter.Nomen pro aduerbio Vltro.ecõtrario:Ille enim cadere debuerat. Grauis. grauiter a similitudine figura. Cana pinus.Bene respexit.ad ætatẽ Erymãtho.Erymãthus mons est arcadie.

Ida in magna.Modo non cretæ:sed phrygiæ propter pinus. Consurgunt studiis:In studiis. Præcipitemq; darem. Celerem.ut præcipites uigilate uiri

Nunc ille sinistra.Vacat ille:additum pp metrũ De ipso enim dicit Creber utraque manu pulsat uersatque dareta. Quam multa grandine nymphi. hypallage: Nam debuit dicere q̃ multo nymbo grando præcipitat.

CHRI. Cerebro:Hoc mẽbroꝝ frigidũ & ẽ humidũ Nã nisi sic eẽt ex assiduis suis motibus& iis quæ sẽsibus ĩ se recipiũt nimis infamaret:Præterea cũ spũs in illũ duplici arteria calidus a corde proueniat.ex nimio calore nimis cõfusas suas actiões redderet:Itaq; oportuit ut suo sibi ĩnato frigore spiritum tẽperet. hũidũ ãt illud efficit natura:ne motus ipsũ desiccent & ut facile in illo ĩprimat figuræ uirtutũ aĩaliũ.Humor aũt huiusmodi pingue hẽt.ut sua uiscositate formas cõmodius retineat:& ut nerui q ab ipso sunt sua uiscositate facilius p uarias corporis curuaturas flectant.& extendant. Triplex in eo ẽ substantia: Cartilago:medulla:& uentres:Oportuit.n.eũ uelamen quod os contineret:ubi radices sunt neruorum:Post hoc lacuna ẽ:in quã uenæ ab epate sanguinẽ fũdunt ibiq; decoquit:& de calore remittit:mox a uenis nutriẽtibus cerebrũ fugit. Deide sunt duæ cartilagines quæ cerebrum tangunt:Superior durior resistit crãneo:& noxia a cerebro arcet. Vnde propter duritiem & maternam custodiam dura mater dicit.Inferior tenuis cerebro adhærens quæ extendit:& contrahitur præsertim in clamore & cantu & dicit pia mater.et ẽ ligamentum atreriaꝝ et uenarum ad cerebrum uenientium. Stetit.Pugnauit ñ cessit. Sãguis melior. iunior et si quattuor constemus hũoribus. Sanguine q calidus atq; hũidus ẽ.pituita q græce phlegma dicit frigida atq; humida:Bili quæ colera dicitur græce:& est callida & sicca.et atrabili ea.n.est melãcho Crebrũ

Tum pudor incẽdit uires & cõscia uirtus
Præcipitem q; daren ardens agit æquore toto
Nũc dextra ingeminãs ictus: nũc ille siniſtra
Nec mora nec requies. quã multa grãdine nibi

ſ a. tamen quia ex iis omnibus melior maior q; ps ſãguis eſt & eo maxime alimur. Capimus ſãguinẽ p̃ tota illa hũao& cõpoſitiõe. Nã eius calore atq; humore ſualeſcũt nerui in q̃bus cõſiſtit robur corporis & q̃ñ ſanguis q̃ uiuatior ualidior q; fuerat i iuuẽta pp uehemẽtẽ calorẽ & depuratũ hũorẽ. in ſenectute reddit̃ frigidior: & amittit de ſucco naturali. uires minuũt̃. Canebat. canities ẽ ex defectu naturalis hũoris. Oſſa q̃ magna ſũt melius põdus oẽ & oẽm impetũ incõmodũq; pferũt. lacerti ãt quos ẽt totos muſculoſq; appellamus. carnes ſũt uehementer neruoſæ. & neruorũ cartilagine inuolutæ. q̃bus corpus ueluti q̃buſdã machinis intẽdit̃ & remittit̃. His & aduerſus põdera cõtra utimur. & oẽs impetus mouemus. quapp q̃ lacertos oſſaq; magna hũt eos fortiores ualẽtioreſq; eẽ cõſtat. Ab duxere c. nã artis erat nõ ſolu i aduerſariũ inferre ictũ: ſed ẽt ſe pſertim caput cuſtodire ab ictu hoſtili. Pugnã q; l. i. alter alter& ad pugnã irritat. Labãt. Vacillãt. qa nerui & ligamẽta illius iunc̃turæ ex defectu ſãguinis inualidiora ſũt. Aeget han. q̃ſi difficilis. nã pp multũ motũ uehemẽter accẽdit̃ cor: & in nimio calore opus ẽ maiore refrigeratiõe. ergo maiorẽ aeris hauſtũ et attrahũt & emittũt pulmões uñ tãtus anhelitus difficultatẽ p̃bet anheláti. Male antiqtas fugiẽs uaſtioris litere ſonũ malas & alas p̃ maxillis et axillis dixerunt: Exit. uitat ait Seruius. ſed ut rem intelligas nõ recedit a ſua notiõe Nã ille q̃ ictũ ueniẽtẽ uitare uult. exit eã lineã. p̃ quã uẽturũ uidet telũ. et ſic exeũdo uitat: Oſtẽdit. Dexterã erigit. cõſeq̃ns p̃ aſcedenti. Nã q̃d in altũ extollit̃. ab omnibus uidet̃: uel oñdit. ſ. ne dolo ſed apto marte agat: uel denotat tarditatẽ ſenilẽ. Vel librat ictum ut deſtinatum locũ aſſequat̃. Caua. Carie corroſa. Vim ſuſcitat ita: ſecundum p̃ipateticos q̃ aiũt uti ferꝛ cote acuit̃ ſic fortitudoira. Tũ pudor: ponit Ariſtoteles q̃nque ſpẽs fortitudinis. q̃ p̃prio fortitudo non ſunt: ſed tñ idem operãtur: inter quas eſt cum pudore impellimur ut forti animo rem aggrediamur. & hæc ciuilis appellatur: Aſſert q; auctoritatẽ ex Homero de Hectore. q̃ pudore cogebat̃: ne hoſtibus cederet: Dicebat. n. Polydamas Me primus redarguet Pugnabat ergo potius pudore q̃ recta rõne motus. Quapropter erit teſte ipſo Ariſtotele tertia ſpẽs non ueræ fortitudinis. Et conſcia uirtus. nã cũ conſcius ſit qua uirtute hactenus fuerit: non uult ab ea degenerare. Nũc ille. Nõ uacat ille meo iudicio. ſed potius emphaſim facit. ldq; miꝛ in poeta q̃ ſtrepitu & tumultu: ut ita loquar. & uehementi uerboꝛ celeritate uehementiam huius uiri exprimit.

SER. Verſatq; darera. Dares daris: unde daren. & dares daretis: unde dareta ſicut chremes chremis & chremetis: unde chremen & chrementa. Infœlix.

Culminibus crepitant: ſic dẽſis ictibus heros.
Creber utraq; manu pulſat uerſatq; darera
Tum pater æneas procedere lõgius iras.
Et ſæuire animus entellũ haud paſſus acerbis
Sed finem impoſuit pugnæ feſſumq; dareta
Eripuit mulcens dictis: ac talia fatur
Infœlix quæ tanta animum dementia cœpit
Non uires alias: conuerſaq; numina ſentis
Cede deo dixitq;: & prœlia uoce diremit
Aſt illum fidi æquales genua ægra trahentem
lactantemq; utroque caput. craſſũque cruorẽ
Ore reiectantem mixtoſq; in ſangnine dẽtes
Ducunt ad naues galeãque enſẽque uocati.
Accipiũt palmã entello taurumque reliquũt.
Hic uictor ſuperans animuſ tauroq; ſuperbus
Nate dea uoſq; hæc inquit cognoſcite teucri
Et mihi quę fuerint iuuenili in corpore uires
Et qua ſeruetis reuocatum a morte dareta.
Dixit & aduerſi contra ſtetit ora iuuenci
Qui donũ aſtabat pugnę: duroſque reducta
Librauit dextra media inter cornua cæſtus
Arduus: effractoque illiſit in oſſa cerebro
Sternit̃: exanimiſque tremẽs p̃cũbit hũi bos
Ille ſup tales effudit pectore uoces

Traiecto. extento unde tranſenna dicit̃ extenſus funis Saluſtius. Tranſenna dimiſſum uictoriæ ſimulachꝛ cum machinato ſtrepitu tonitruum coronam capiti imponebat. Quo: in quam: nam ponit aduerbia p̃ nominibus. ut Genus unde latinum..

Malus

Clamore ſecundo: ut ſupra dixit Magnoque uirum ſe murmure tollit: Quem modo: Nuper: nã ut ſupra diximus uictor fuit duorum. Vrbanus uero dicit modo p̃pe modum. Pene: nam ſecundus deus fuit. Alii uictor. ideſt compos uoti. ut Rapiduſq; rotis inſiſtere uictor: Optauerat enim ne rediret. extremus: Clariſſime. notiſſime: qui fuit Lycaonis filius. pandarus autem ſecundum homerum Mineruæ iuſſu turbauit certamen ſingulare paridis

Hãc tibi erix meliorẽ animã ꝑ morte daretis
Perſoluo: hic uictor cæſtus artemq; repono.
Protinus æneas celeri certare ſagitta
Inuitat qui forte uelint: & præmia ponit:
Ingentique manu malum de naue ſereſti
Erigit: & uolucrem traiecto in fune columbã
Quo tendant telum malo ſuſpendit ab alto:
Conuenere uiri: deiectamque ærea ſortem
Accipit galea: & primus clamore ſecundo
Hyrtacidæ ante oẽs exit locus hippocoontis:
Quem mõ nauali mneſtheus certamĩe uictor
Conſequit̃ uiridi mneſtheus eumctus oliua:
Tertius curytion tuus o clariſſime frater
Pandare: qui quondan iuſſus cõfũdere fœdus
In medios telum torſiſti primus achiuos:
Extremus galeaq; ima ſubſedit aceſtes
Auſus & ipſe manu iuuenũ tentare laborem.
Tũc ualidis flexos incuruant uiribus arcus

& Menelai. Subſedit. remãſit. neq;. n. proferebatur ſors: aut delituit: unde ſubceſſores dicunt̃ qui occiſuri aliquẽ delireſcunt. ſed hoc dilucidius ibi deiecta alia ſubſedit adulter. Flexos incur. Curuos in flectunt debuit dicere eſt ergo uſus mutatione.

DO. Infœlix. Qui audeas contra numina. eſt aũt optima conſolatio: cũ oſtendat nõ illum ab homine ſed a numine uinci. Cede deo errant q putant ẽtellum deum ab ænea uocari: ſed deũ dicit fauens illi numen. Aegre. Quibus paulo ante tantopere uidebat Caput. Quod paulo ante in cælũ propter ſuperbiam. Palmã taurũq; relinquũt. exprimit quanto cũ dolore hæc facerent:

CHRI. Alias quam hominis eſſe conſueuerit. Mutata in fauorem ſuum. ſolaturus. n. conatur oſtendere non ab illo ſed a diis eſſe uictum ergo cede deo. iactantẽ & reiectantẽ. Color eſt ſimiliter cadens. Librauit. q. d' collineauit ꝓprie. dicimꝰ librare rẽ: cũ illam ĩgenio & artificio noſtro ita collocamus: ut uel ſua ſponte ſine uinculis ſtet: uel cum uolumus & quo uolumus ſuo põdere nullo inpellẽte declinet. Quod florentini dicũt cõgegnare: ut maxime apparet ĩ inſtrumẽtis horologii. Dicimꝰ ẽt librare: cũ id q ꝓcuſſuri ſumus ita collineamꝰ: ut non niſi ꝓpoſitum nobis locũ feriat. Et dicit̃ a libra: qm̃ maxima rõe ingenii tota res ponderat̃. i. diligenter ꝑcogitat̃. Ergo librauit. i. collineauit: ut mediũ inter cornua ferirent. Dicimus etiã librare cũ aliqua moles ita cõſtituat̃: ut uel pueri manu facere uel circumagat̃ uel quouis inflectat̃. Nos ãt id dicimus bilicare. Plinius: Quæ in officina turbines ita librati pependerũt. ut puero circũagente tornarent̃. Humi bos. Male delinunt uerſus in monoſyllabis: ſed hic de induſtria poſuit ut caſu bouis caſu carminis ante oculos poneret. Meliorẽ nõ excellentiorẽ: nã melior eſt aĩa humana quæ rationalis ẽ quã ferina quæ caret rõe: ſed aptiorẽ: ut Et bona bello cornus. i. apta. Pãdare. iure ĩ uota uocauit: nã ſtrabõe te ſte apud pinarã maximã ex lyciæ ciuitatibus pandarus colitur. Hic lycaonis filius fuit: & emiſſa ſagitta uulnera uit menelaum congreſſum paridi.

Libare

Proſequiſq; uiri: & depromnut tela pharetris
Primaq; per cælum neruo ſtridente ſagitta
Hyrtacidę iuuenis uolucres diuerberat auras
Et uenit aduerſiq; infigitur arbore mali.
Intremuit malus: timuitq; ẽxterita pennis
Ales & ingenti ſonuerunt omnia plauſu.
Poſt acer mneſtheus adducto conſtitit arcu
Alta petens pariterq; óculos telumq; tetendit
Aſtipſam miſerandus auem contingere ferro
Non ualuit nodos & uincula línea rupit.
Quis inexa pedem malo pendebat ab alto:
Illa notos atq; atra uolans in nubila fugit.
Tum rapidus iandudũ arcu cntenta parato
Tela tenẽs fratrem eurytion in uotã uocauit
Iam uacuo lætam cælo ſpeculatus: & alis
Plaudentem nigra figit ſub nube columbam
Decidit exanimis uitamq; reliquit in aſtris
Aeriis fixamq; refert delapſa ſagittam·
Amiſſa ſolus palma ſupabat aceſtes
Qui tamen æthereas telum cõtorſit in auras

SER. Proſeq;q;. pro ſui roboris qualitate. Arbore ma. Vt dixit Luſtrat auentini montẽ Exterrita p. Timorẽ pẽnis ſignificãs. Singula. n. aĩalia ſigna hñt qbus indicãt timorẽ: hĩc de lupo Caudamq; remulcens ſubiecit pauitantẽ utero. oculi ãt in homĩe ꝑmi indicãt timorẽ: Vnde de Caco: Turbatũq; oculis. Plauſũ Alii pennaꝝ dicũt: ſed melius ẽ ſpectantium fauore Adducto arcu t. t. Hypallage ẽ: Nã telũ adducit̃: & arcus tendit̃. Miſerãdus q difficiliore ꝑfecta re caruit uictoria. Tũ. Deĩde: ordinis aduerbium. Arcu c. pa. Cõtento arcu tela tenẽs parata. In uota: Nã pãdarus ueluti heros apud lycios colit̃ Nigra. alta. In aſtris. Vnde aſſumpſerat: ut hĩc hominũ pecudũq; genus uitæq; uolantũ: & locus ẽ ex Homero. Vnde inanis ẽ uituperatio æneæ q ſuſpenderit auẽ maternã. Nã & res tranſlata ẽ ſimpliciter: & quãcũq; auẽ ſuſpẽdiſſet: in eandẽ incidiſſet uituperationẽ: cũ quæcũq; auis alicui deo ſacra ſit. Vrbanus ãt dicit matrẽ citius potuiſſe placari. Artem Culpat locũ Virgilio maſtix: cũ in uacuo aere artẽ nõ poſſet oñdere: quãquã dicãt piti ex ipſo ſagitariorũ geſtu artis pitiã indicari. Augurio. Dicit̃ augurũ q̃ſi auigeriũ· q aues gerunt. & bene de ſagitta dixit q̃ hẽt pẽnas: quãquã oĩa ad unũ cõgeſſerit lo cum. Mõſtrũ. Augurĩũ: Auſpiciũ: Oraculũ. Serũ. Graue. Sal. ſex bellũ in anguſtiis cõmittit̃: & q ĩ ꝓbat uates æneas cõplectit̃: deceptus augurii ſimilitudĩe: q apud troiã ꝓbauerat pater ut ſtella facẽ ducens. Liquidis. at nõ poſſũt eẽ liqdæ nubes ſed pro aere poſuit. Reſixa. ex uulgari opinione: Nã ſcẽm

Augurum.

Lucretiũ uẽtus alciora petẽs æthereũ ignẽ ſecũ tor quet: qui imitat̃ ſtellã cadentẽ. Attonitis ſtupefactis p tonitrua q̃ cæleſtibus ignibus ſp choærent. Omnẽ. Nõ abnuit æneas ſed probauit. nõ ſcd̃m augurĩũ diſciplinã dixit ad ſe nõ ptinere. Nam noſtri arbitrii ẽ uiſa oĩa uel ĩprobare: uel recipere. Sume pater. Percipe. Nã ẽ uerbũ quo utunt̃ iuriſconſulti quotiẽs legatũ nõ ab hærede dat̃ ſed excipientis arbitrio. Exortẽ. Anchiſæ munus. qđ accepit a ciſſeno rege thraciæ patre Hecubæ.

DO. Nihil occurrit dignum quod ſcribatur.

CHRI. Depromũt. Promere ẽ rẽ reconditã ita educere ut ad manũ parata ſit. Vnde prõptũ paratũ dicimus. Neruo. Chorda: quæ ex neruis q̃q̃ fit. Volucres. Quæ tactũ celerime effugiũt. Arbore ma In malo qui arbore dicit̃. Intremuit m. ſuo ordĩe poſuit p̃mo mali tremorẽ. i. tremulã concuſſionẽ & ea re timorẽ auis atq; ex iis duobus plauſus ſpectantiũ. Acer Acuto ingenio. Cõſiltit. Nã dũ ita tendimus arcũ ut nulla ſit manuũ uacillatio certiſſimus ictus ẽ. Oculos & telũ. ſic. n. colliniamus ſagittas ut oculo per lineã illã quæ ad ſignũ fert ſagittã dirigamus. Superabat. ſupererat & neutrũ in hac ſignificatione ẽ Quãdo ãt tranſit uincere ſignificat. Docuit poſt exitus. Nã oſtendit illũ ĩfœlix fuiſſe q̃d fœlix eſſe æneaas putauit & p trãſitũ oſtendit poeta q difficile futura auguriis monſtriſue cõiectari poſſimus cũ ſæpe ẽt prudẽtiſſimi uiri fallant̃: ut in hoc loco æneas qui putauit felicia portẽdi cũ ĩfelicia portẽderent̃. Sidera refixa. Nã cũ affixa cælo ſint ſidera refigi putant̃ ab ĩperitis ſcd̃m quos nũc ut poeta loquit̃. illi. n. credũt uapores ĩgnitos qui ſæpe p aerẽ ferunt̃ ſtellas eẽ e cælo cadẽtes unde ẽt Ouid. Quæ ſi nõ cecidit potuit cecidiſſe uideri. ſi ãt q̃d ẽt puerile uitq; uiam flammis Exortẽ. Qui tibi eſſet proprius: neq; eum cum aliis ſortireris.

Ptome re.

SER. Impreſſũ ſ. impreſſa ſigna abentẽ. i. emblemata. Primũ ante o. Vnũ uacat. Donis. Addona. Exſtremũ. Oſtendit hos ſua numera pcepiſſe: Aceſtẽ uero ſumpſiſſe pcipua. Cuſtodẽ. Scd̃m Tuliũ q dicit ad militiã euntibꝫ ſolitũ eẽ dari cuſtodes: qbus p̃mo anno regant̃: Vnde ait de palläte Sub te tolerare magiſtro Militiã & graue matris opus. Impubis. Ab eo q̃d ẽ hic pubis. Nã q̃d ait Sal. puberes oẽs ĩterfici iubet: uenit ab eo q̃d ẽ puber: & ſũt cõmunis generis: ſi referant̃ ad ſingulos: ſi autẽ ad multitudinem hæc pubes. Fac̃ ad aurẽ. Sequit̃ & dicait: ũde ſicut & in tertio diximus unũ uacet neceſſe ẽ. Campos iubet eẽ patẽtes. Diſceſſu populi. ſ. iubet fieri cãpos patẽtes. Incedũt pueri Aut poetica licẽtia cõfũdit ætates: ut mõ pueros mõ iuuenes dicat: Nam ait una acies iuuenũ: Aut certe ſecundũ quoſdã ſequẽti diſtinctione mutata magiſtros pueros dicit. Sequentes uero maturioris ætatis. Quos oĩs eũtes. Quos euntes oĩs turba fremit. i. cũ fauore ꝓſequit̃. Tõſa coma. i. cõpoſita. Preſa corona. Ideſt galea: & ſermone Homeri uſus ẽ: Nã galea dixit. Nã ꝓprie comæ nõ tonſi capilli: & re uera corona non põt eẽ: cum ſequat̃ Galeã ante pedes proiecit inanẽ: Alii dicũt potuiſſe eos habere galeas coronatas. Bibuſtũ Macer dicit a Cæſare Auguſto pueris q luſerũt troiã donatas eẽ galeas: & bina aſtilia: ad q̃d Virgilius cõſtat alludere. It pectore ſũmo ſit legendũ eſt: ne ſit ſoloeciſmus: & rei ĩanimali dedit motũ dicẽdo it. Sũmũ ãt pectus ait pectoris & colli cõfiniũ.

Tres equitũ numero turmæ. Rẽ romanæ militiæ ſuo inſerit carmini. Nã cõſtat p̃mo tres fuiſſe partes populi: Vna tatienſiũ a Tito Tatio duce ſabinoꝫ iã amico poſt fœdera. Altera rãeũ a romulo. Tertiã ucerũ: quoꝝ ſcd̃m Liuium & nomẽ & cauſa in oc/

Oſtentãs artem pariterq; arcum q; ſonantem
Hinc oculis ſubito obiicitur magnoq; futurũ
Augurio monſtrũ: docuit poſt exitus ingens
Seraq; terifici cecinerunr omina uates:
Nanq; uolans liquidis ĩ nubibus arſit arũdo/
Signauitq; uiam flammis tenueſq; receſſit
Conſumpta in uentos: cælo ceu ſæpe refixa
Tranſcurrũt cri nenq; uolãtia ſydera ducũt.
Attonitis hęſere animis ſuperoſq; precati
Trinacrii teucriq; uiri: nec maximus omen
Abnuit æneas: ſed lętum amplexus aceſtem
Muneribus cumulat magnis ac talia fatur.
Sume pater nã te uoluit rex magnus olympi
Talibus auſpiciis exortem ducere honorem
Ipſius anchiſæ longæui hoc munus habebis
Cratera Impreſſum ſignis quem thracius oli
Anchiſæ genitori in magno munere ciſſeus
Ferre ſui dederat mõumẽtũ & pignus amoris
Sic fatus cingit uiridanti rempora lauro:
Et primum ante oẽs uictorẽ appellat aceſten
Nec bonus eurytion prelato inuidit honori
Quamuis ſolus auem cælo deiecit ab alto.
Proximus ingreditur donis qu incula rupit:
Extremus uolucri qui fixit arundine malum.
At pater æneas nondum certamine miſſo
Cuſtodem ad ſe comitemq; impubis iuli
Epitiden uocat & fidam ſic fatur ad aurem
Vade age & aſcanio ſi iam pueriſe paratum
Agmen habet ſecum curſuſq; inſtruxit equoꝝ
Ducat auo turmas & ſeſe oſtendat in armis:
Sic ait ipſe omnem longo decedere circo
Infuſum populum & cãdos iubet eſſe patẽtes
Incedunt pueri pariterq; ante ora parentum
Frenatis lucent iu equis quos omnis euntes
Trinacriæ mirata fremit troięq; iuuentus
Omnibus ĩ morem tonſa coma preſſa corona
Cornea bina ferunt præfixa haſtilia ferro:
Pars leues hũero phãretras: & pectore ſũmo

Flexilis obtorti per collum it circulus auri.
Tres equitum nūero turmæ terniq; uagantur
Ductores pueri biſſeni quenq; ſecuti.
Agmine partito fulgent paribuſq; magiſtris:
Vna acies iuuenū ducit: quam panus ouantē
Nomen aui referens priamus tua clara polite
Progenies; auctura italos: quē thracius albis

culto ſūt. Varro tamē dicit romulū dimicantē cōtra Titū tatiū a lucumonibus hoc ē tuſcis auxilia poſtu laſſe: unde quidā uenit cū exercitu: cui recepto iā Tatio ps urbis ē data: unde in urbe thuſcus dictus ē uicus: Horatius ac tuſci turba impia uici. Ergo a lucumone luceres dicti ſunt. Ergo in tres partes diuiſus erat populus: adeo ut q ēt uni præerat patri tribunus dicebat: unde ēt ſūptus dati populo tributa nominā Tributur. Temi ductores. more ſuo hoc ē tres. ductores nus pueri. Hic qdā diſtingūt: ut dixīus ſupra. Paribꝫq; Tributa magiſtris. Ēt hoc alludit: Nā hodieq; equitū magiſtri dicunt. Polite progenies. Illū dicit quē ſupra a Pirrho introducit occiſū: de quo cato in originibus dicit: ꝙ ad italiā uenerit & ſegregatus ad ænea cōſiderit oppidū politoriū a ſuo noīe. Quē thracius albis. Cū tres dixerit duces: quoꝝ equos cōmemorat. Sed aut prætermiſſit: q ut cōſequeret neceſſe erat: nec enī unus pedes ēe poterat. aut illo reddidit loco: ut Cætera pubes ſenioris aceſte Fert eqs: Quāq; multi diſtinctione mutata tres equos cōmemorāt: ut ſit plāe primus equus bicolor maculis: & de alio dicat. Veſtigia primi alba pedis: ideſt p̄moꝝ pedum ueſtigia: & frontē albam oſtendebat alter.

CHRI. Et p̄mum ante oēs. Poſſunt eē duo: ut primū referat ad tp̄s primū. i. quā primū & ſtatim ut res ſtatī facta ſint: & ante oēs ad ordinē. Infuſū. Confuſe & nullo ordine ingeſtū. Ante ora p. Quæ res magnā illis uoluptatē præbebat. Frenates. Nā & ī infrenes aliqñ in bello adhibebāt. Lucēt propter arma: & nihil memorat ꝙ horrorem ab armis afferat: ut in bello ſolet: ſed oīa oſidit uoluptuoſa: q̄lia in ludis eē dicebat. Mirata fremit Nā illorū indoles ſpē futuræ fortitudinis afferebat. Priamus. Filius fuit politæ quē in cōſpectu patris a Pyrrho cæſum ſcripſit poeta: quāuis Cato illū ī italiā ueniſſe: & polytorium urbem cōdidiſſe dicat. Alii dicūt Priamum ædificaſſe. & illam a patre denominaſſe.

SER. Actii dixere latini. Propter actiā matrē octauiāi dixit: De qua dixit Antonius Actia latini mater. Vult enim eius ēt maternū genus eē antiqſſimū.

Portat equus bicolor maculis ueſtigia primi
Alba pedis frontemq; oſtentans arduus albā
Alter atis genus unde atii dixere latini
Paruis atis pueroque puer dilectus iulo:
Extremus formaq; ante omnes pulcher iulus
Sidonio eſt inuectus equo quem cādida dido
Eſſe ſui dederat mōumētū & pignus amoris:
Cætera trinacriæ pubes ſenioris aceſtę
Fertur equis
Excipiunt plauſum pauidos gaudētq; tuētes
Dardanidæ ueterūq; agnoſcūt ora parentum
Poſtquā omnem lęti conſeſſū: oculoſq; ſuorū
Luſtrauere in equis ſignum clamore paratis
Epitides longe dedit inſonuitque flagello.
Olli diſcurrere pares atque agmina terni
Diductis ſoluere choris: rurſuſque uocari
Conuertere uias infeſtaque tela tulere:
Inde alios ineunt curſus alioſque recurſus:
Aduerſis ſpatiis: alternoſque orbibus orbes
Impediūt pugnęq; ciēt ſimulachra ſub armis
Et nunc terga fugæ nudāt nūc ſpicula uertūt
Inſenſi facta pariter nunc pace feruntur.
Vt quondam creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum cæcis iter ancipitemque
Mille uis habuiſſe dolum: qua ſigna ſequendi
Falleret inde prenſus: & irremeabilis error.

SER. Actii dixere latini. Propter actiā matrē octauiāi dixit: De qua dixit Antonius Actia latini mater. Vult enim eius ēt maternū genus eē antiqſſimū.

Cætera tri. Cætera pubes eqs Aceſtæ fert. Pauidos. Gloriæ cupiditate ſolicitos. Flagello. Virga: quæ ſonat ī modū flagelli. Choris: Aciebus. Vocatis. lctu uirgæ. Et nūc terga n. Tria cōmemorat q̄ in bello gerunt. Pugnā: Fugā: & pacē. Labyrinthꝰ Locus apud cretā ſcūs a Dædalo p̄plexis parietibus ubi minotaurus incluſus ē. Parietibus in textū cæcis. Ideſt cæcū ītextis parietibꝰ. Ancipitē dolū. Perplexū errorē eundi ac redeūdi. Frangeret. Decipe\ret: falleret:. Eſt enī Catulli uerſus: Errabūda regens tenui ueſtigia filo Ne labyrintheis e flexibus egredientē. Tecti fruſtraret inexplicabilis error. Impediunt. Implicāt: intexunt: ꝙ a ueſtibus tractū. Delphinum aut uenit ab eo ꝙ ē delphin delphinis a delphine: aut delphinū p̄ delphioꝝ poſuit. Maria hūi Homerus υἷγρα κελεύθα. Carpathiū. Inter egyptum & rhodū a carpatho inſula. Nec uitandū cū duas poſuiſſe cōparationes: cū & in ſecūdo hoc fecerit in ſegetē ueluti & cætera & in geor. tres ponat: Frigidus ut quondā ſiluis īmurmurat auſter: Vt mareſo licitū ſtridet refluentibus undis Aeſtuat ut clauſis rapidus fornacibus ignis. Primus aſcanius. generis ordinē docet: ut in primo diximus. Rettulit innouauit ꝙ iā fecerat. Priſcos. Qui tenuerāt loca ubi alba ē cōdita. Porro poſt longū interuallū: & ē aduerbiū tp̄is. Troiaq; nūc p. Vt ait Suetonius Trāqlus Troia ludus ipſe quē uulgo pyrricā appellāt: troia uocat cuius originē exp̄ſſit ī libro de pueroꝝ luſibus. Hac celebrata tenus. Temeſis ē hactenus: & hic ſermo quantū ad artē ſpectat duas cōtinet ptes orationis ut hac p̄nomē ſit: tenus p̄poſitio: ſicut pube tenus: & currū tenus: ſed iā uſus obtinuit ut p̄ una p̄te habeat ergo aduerbiū eſt: Omnis. n. ps orationis cū deſierit eē qđ ē: in aduerbiū migrat: & ē tēporis. Nā hucuſq; ſignificat. Hic p̄mū ſequet. n. palinuri uel Miſeni mors: ideo mutata fortuna ē. Irim de cælo m. ſ. i ex magna p̄ſeruat ut Mercurius ad cōcor-

diã. iris ad discordiã: mitat' unde: īris dicta ẽ quasi ἐκ ρίσ. Falsũ ẽ ãt qđ dicit ministra esse tantũ deæ: cũ & a loue plerũq; mittat': ut Aereã cælo cũ iupiter irī
Demittit germanæ haud mollia iussa ferentẽ & bene
irim mittit: quæ fit de nubibus: quæ dea est luno.

CHRI. Gaudẽt tuentes d. fit. n. natura ut pueri li ætate: in qua aliqua sit indoles: gaudeamus. & ipsa
similitudine formę paternæ illos a moribus ipsorũ
Labyrinthus nõ degeneraturos putemus Choris. maluit q̃ acie dicere quia ludus & nõ hostile certamẽ erat. Labyrinthus: hoc ædificii genus portentosissimũ iure appellat Plinius: Est. n. i gentissimi dispendii: & nulli usui necessariũ. Ponit ãt quattuor fuisse: primũ ī heracleopolite quẽ Herodotus. xii. regũ q ægypto simul imparũt opus fuisse refert. & tria milia habitacula habuisse: mille q̃ngẽta supra terrã & totidẽ subterranea. Demoteles regiã Mocherudis fuisse dicit Licias sepulchrũ Meridis plures Soli sacrũ eẽ extructum. Hinc Dedalus exemplar ī eo quẽ ī creta ædificauit sumpsit: sed illius cẽtesimã ptẽ imitatus ẽ: q̃ itinerũ ambages occursusq; ac recursus inexplicabiles cõtinet crebris foribus īditis ad fallẽdũ: occursus redeundũq; in errores eosdẽ. Tertius fuit in lemno similis illis colũnis tm̃ centũ q̃quaginta memorabilior: quæ in officina turbines ita librati pependerũt: ut puero circũ agente tornarent'. Quartũ Porsena clusii rex sibi facit sepulchri causa sub urbe clusio: de quo Varro sepultus ẽ sub urbe clusio in quo loco monumentũ reliquit lapide q̃nquadrato. Singula latera pedũ lata tricenũ: alta q̃nquagenũ in q̃ basi q̃drata intus labyrinthũ inextricabilẽ: quo siqs ꝑueret sine globo lini exitũ inuenire nequeat. Supra ad quadratũ pyramide: q̃q; sũt: q̃ttuor in angulis in medio una ī imo latæ pedũ septuagenũ q̃nũ altæ centum quinq̃genũ ita fastigiatæ: ut in sũmo orbis æneus & pegasus unus oĩbus sit ꝓpositus ex quo pendeãt excepta catenis tintinabula: quæ uento agitata longe resonãt. Supra quẽ orbẽ aliæ q̃ttuor pyramides extãt altæ pedes centenũ: supra quas uno solo q̃q; pyramides quæ altitudinẽ Varronẽ puduit ponere. Fibulæ etruscæ eandẽ dicũt quã totius opis. Diodorus siculus scribit de labyrintho ægyptio eẽ: q illũ a Mena rege ædificatũ uelint: et se itidẽ alios q a Mẽdite: alios qui a Barone positũ referãt. Anciptẽ dolũ. errorẽ ex ambiguitate. Indeprehensus. ꝑ indeprehendibilis. Texũt fugas. ita fugiũt ut inexplicabiles cõnectẽdo cursus reddãt. Delphinũ del-
Delphines phinus delphini & delphin delphinis. Velocissimus oĩum aĩaliũ delphinus ẽ ocior uolucre: acrior telo. Tardatur tm̃ in feriẽdo: quía nõ nisi resupinus atq; inuersus ferire põt qm̃ multũ infra rostrũ os illi ẽ medio pene inuẽtre. Cum diutius spiritũ cõtinuerit ueluti arcu emissus ad respirandũ emicat. Parit Catulos decẽ: Nutrit uteribus. Fœtus infantia infirmos gẽstat. Adultos diu cõmitat'. Viuit. xxx. anuis Lingua in cõtra naturã aquatiliũ mobilis & suille similis ꝑ uoce gemitus hũano similis. Dorsũ repandũ. Rostrũ simũ. Qua de cã nonẽ simonis miro modo agnoscũt malũtq; ita appellari: hominiamicissimi sũt: & musica delectant'. Huius rei & Arioĩs & multoꝝ alioꝝ exempla narrat Plinius. Corio uestiunt': sed nõ cũ pilis ut uituli marini & hippotami. Fortũa murata. i. fortũa inouata. i. alia facta mutauit. fidẽ in quo loco docet poeta nullã fidẽ habẽdã eẽ fortunæ: qa mobilis īstabilisq; semp ẽ: & semp infida: ut recte mõere uideat' Seneca Nemo cõfidat nimiũ secundis: Nemo desperet meliora lapsis. Fortuna mutata nouauit fidem idest mutauit fidem inouata quasi alia effecta.

SER. Ventosq; aspirat eũti. Vt de mercurio Vocaz: phyros. Mille coloribus. s. factũ. uel mille colorũ ꝑ antiptosin. Nulli uisa. s. ipsa dea. Nã arcus uidet': quẽ non irim sed uiã iridis dicit. Alii celeritatis eẽ uolunt nulli uisa: De iride arcũ in genere mascu lino dixit Virgilius Catullus & alii ī fœminino: referentes ad originẽ. Desertos a uiris. In solo deserta: Terenti. Venit meditatus ex solo loco. Acta. ἄκτή græcũ ẽ. Flentes heu. i. miserabiliter flentes & a ꝑsona poete dicit'. Vel sit ipsarum mulierum. Reponit. duobus diuersis adiũxit. Ismarii. thracis: Ismarus mons thraciæ & bene suadet ab auctoritate

Sic aut mutato habitu aut ista dictura. O misere magna arte nõ ex abrupto qđ uult persuadere dicit: sed utiẽ circunstantiis. Exitio dixit & nõ regno.

Septima. Ad qui & dico etiam septima dixit: Vnde quidam dicunt æneam paucis diebus fuisse carthagine nam dixit Cum subito assurgens fluctu nymbosus orion: qui secundum Salustium oritur iuxta solis æstiui pulsum. Item ait dum pelago desecat hy

Haud aliter teucrum nati uestigia cursu
Impediunt: texuntque fugas: & prœlia ludo
Delphinũ similes qui per maria hũida nãdo
Carpathiũ libycũq; secant: ludũtq; ꝑ undas
Hunc morẽ cursus atq; hæc certamia primus
Ascanius longam muris cum cingeret albam
Rettulit & priscos docuit celebrare latinos:
Quo puer ipse modo secũ: quo troia pupes
Albani docuere suos: hinc maxima porro
Accepit roma: & patrium seruauit honorem:
Troiaq; nunc pueri troianum dicitur agmen
Hac celebrata tenus sancto certamina patri.
Hic primum fortuna fidem mutata nouauit:
Dum uariis tumulo referunt solènnia ludis:
Irim de cælo misit saturnia iuno
Illiacam ad classem: uentosque aspirat eunti
Multa monẽs: nec dũ antiquũ saturata dolo
Illa uiã celerans per mille coloribus arcũ Crem
Nulli uisa cito cucurrit tramite uirgo.
Conspicit ingentẽ cõcursum: & littora lustrat
Desertosq; uidet portus: classemq; relictam.
Ad procul in sola secrete troades acta
Amissum anchisen flebant: cũcteq; ꝓfundũ
Pontũ aspectabãt flentes: heu tot uada fessis
Et tãtum superesse maris: uox omnibus una
Vrbem orant: tedet pelagi perferre laborem.
Ergo inter medias sese haud ignara nocendi.
Coniicit: & faciemq; deæ uestemq; reponit.
Fit beroe ismarii coniunx longæua doricli:

Cui genus & quondam nomen natiq; fuisset.
Ac sic dardanidum mediam se matribus infert
O miserę quas non manus iquit achaica bello
Traxerit ad letũ patriæ sub mœnib9: o genus
Infœlix cui te exitio fortuna reseruat.
Septima post troiæ excidium iã uertit æstas
Dum freta cũ terras omnes tot inhospita saxa
Syderaq; emensæ ferimur dũ p mare magnũ
Italiam sequimur fugientẽ & uoluimur undis
Hic erycis fines fraterni: atq; hospes acestæ
Quis phibet muros iacere: & dare ciuib9 ur-
O patria & raptineq cẽq ex hoste penates: (bẽ
Nulla ne iam troiæ dicentur mœnia: nusqnã
Hectoreos amnes xãthũ & simoenta uidebo
Q uin agite & mecũ infaustas exurice pup-
Nã mihi cassãdræ p somnũ uatis imago (pes
Ardentes dare uisa faces: hic querite troiam.
Hic domus est inquit uobis nũc tẽpus agires
Nec tantis mora prodigiis: en quattuor arę

ems & aquosus orio: ut hyemẽ pro tẽpestate posuerit Sed illud occurrit Nũc hyemẽ inter se luxu q̃ lon-ga fouere. Sed quidã ita purgãt ut intra annimetas & ad aphricã uenerit: & inde decesserit: Sed in p̃mo ait Septima æstas: Vnde apparet hãc octauã fuisse q̃ & ab anchisæ morte indicat impletus annus. Ergo i so lubilis ẽ locus & quẽ Vergilius emendasset. Cum terras oẽs: qa peragrauerat multa. Syderaq; emẽse ferimur. Aut tempestates aut prouincias: quæ sy-deribus subiacent ut in bucolicis Aetiopum uersemus oues sub sydere cãcri per magnũ p̃celsosũ. Lucretio suaue mari magno. Italiã sequimur fugientẽ: ut iã tandẽ italiæ fugientis prendimus oras. Et re uera nul lus sequitur nisi quod fugit. Voluimur nõ nauiga mus. Hic erv. fi. argumentũ a facili. Ne quicquã q nõ proderãt: cum essẽt fatorum comites. In faustas mali oĩs. Nã mihi cassandræ: nõ cui credere nõ de beant. sed cui cũ sua pernitie non crediderãt. Iã tẽ pus agi res. i. troiã fieri. Mora prodigiis. ecce prodi giũ de bono: & argumentat̃ ad incẽdiũ nauiũ Aras ardere neptũni. qnas ideo quattuor dicit: quia singu li duces singulas posuerãt Nã cõtrariũ ẽ. Nũero deo impare gaudet. Alii dicũt a Cloantho positas: quas promiserat se daturum.

CHRI. Aspirat. spirãdo ĩmittit: Nã nenti spiritus sunt: & simul. fauorem significat: ut aspirat p̃mo for tunna labori. Pontũ aspectabãt: tanquã exose na-uigationem & quæ dolerẽt & tantũ nauigasse & tã tum adhuc esse nauigaudum uox oĩbus una. Optimã captauit occasionem classis ĩcendendæ: cum oẽs a naui-gatione abhorrerent. Haud ignarra. arguit a possibili. Faciem uestẽq; reponit. nõ. n. poterat inducere formã Beroes: nisi suã prius reponeret. i. seorsũ põeret. In eã aut ẽmulierẽ se uertit: quæ & p̃pter uiri auctoritatẽ: & pp ætatẽ: pp natos fidẽ haberet. O miseræ. idẽ locus ẽ qui fuit Fœlix ante oẽs p̃ameia uirgo hostilẽ ad tumulum iussa mori. Quanta ergo ẽ præsens ĩ fœlicitas cũ fuissent futuræ fœlices: si cæsæ ĩ patria fuissent. Est ãt procemiũ per insinuationẽ. Hoc. n. id agere uelle uidet̃: ut eaq; miserias deploret: Neq; antea demonstrat qd uelit: quam ni facinat: illas infœliciss̃imas futuras demõstret. Cui exitio Quasi dicat nullũ eẽ tam sæuũ: q̃ illi satisfacere uidea tur. Septima. Pathos a lõgitudine tẽporis: ut septẽ illũ peribent toto ex ordine menses. Itẽ a dificultatibus & pe riculis: quæ diutius perpessæ sũt. Fugientẽ pathos a desperatione futuri. Ex quibo recte cõcludit̃ debere eas q̃ rere sedes. Ergo & incẽdere naues. O patria. quã relinquimus: ut nouã restauraremus. Ne qucquã. Si sedes no bis paramus. Hic erycis fines. nõ satis erat demõstrasse nõ eẽ nauigandũ: nisi ẽt p̃baret cõmode illic consistere li cere. . O patria o rapti. cõcitat maximã cõmiserationẽ huiuscemodi iterposita exclamatio. Quin agite. q̃ hac-tenus occultauerat. nunc demũ & cõfutatis quæ cõtra dici poterãt: & cõfirmatis quæ ĩ rẽ faciebãt: audẽtius p̃fert animis iam ex superiori oratione ad id sua sponte ĩclinatis. Nã mihi cõfirmat ea quæ proponit uatis auctorita te: cuius uaticinia neglecta calamitatũ cã fuerũt. Hic Vbi sũma adest facultas. Nũc tẽpus. nec abest occasio tpis.

En quattuor aræ. ut non solũ ex hoc facultas ostendat̃ ed etiã deoq; indicet̃ uolũtate fieri posse.

Neptũno deus ipse faces: animũq; ministrat.
Hec memorãs prima infensũ ui corripit ignẽ
Sublataq; procul dextra connixa coruscat
Et iacet arrectæq; mentes stupefactaq; corda
Iliadum hic una in multis quæ maxima natu
Virgo tot priami natorum regia nutrix.
Non beroe uobis non hęc rhoetea matres
Est dorichli coniunx diuini signa decoris
Ardentesq; notare oculos qui spiritus illi:
Q uib9 uultus uocis ue son9 uel gressus eũti
Ipsa ego met dudum beroem digressa reliqui
Aegram indignantem tali quod sola careret.

SER. Neptũno deus. cuius sũt naues. Infẽsũ. ipsa ifẽsa. Tot. Aut multoq; aut supradictorũ: ut Quin quaginta illi thalami. Nõ beroe. hortat̃ nutninis auctoritate. Diuina colegit signa q̃bus dii cognos-cunt̃: ut Náq; aut tibi uisus mortalis aut uox homi nẽ sõat. Spiritus. odor ut Cõæ diuinũ uertice odorẽ Spirauere. Vel gress. ut & uera ĩcessu patuit dea. Primo. ante q̃ numen agnoscerẽt. Miserũ aut ma gnum. Terent. Eam misere amabat: Aut quo affice rentur miseriores. Abiete. i. in abiete. Pictas uelquæ essent pictæ & de abiete. Magistri custo-des. Teren. Me filius reliquit quasi magistrũ. Fu-ror quasi ad furentes loquit̃ & ueluti ne nũc quidẽ agnitus cũ dicat En ego uester ascanius: galeã p̃iecit inanem. Nouus. aũt ẽ magno: aut inopinato. Quo tẽditis. i. quid habetis intẽtionis. Vestras spes uritis nauibus enim ad regna tendebãt. Inanẽ concauã: si ne capite. Ludo per ludum. Excussaq; p. iu est.

Furoris cā: iccirco qa furor desierat. Vdo sub robo re. uicino aqs. Stuppa. secundū antiquā orthogra/
Stuppa. phiā. Nā stuppa dicta ē a stipādo. Abusiue ēt linū dicimus. Tardū. dēsū: crassum: nā: ignē solet fumus præire unde tardū addidit. Corpore. nauiū: ut Disciice corpora ponto. Descēdit pestis. īcendiū more suo: & declamauit p contrariū. Nā ignis supiora semp petit. Flumina prosūt: uis aquæ. Humeris abscindere uestē. no tāt quidā q̄ æneas damnū quatuor nauiū impatiēter doleat: sed magis illud cōsiderandū ē: qđ ait supra Ascanius: Vestras spes uritis: ut damnū nō doleat sed spem nauigatiōis ereptam.

CHRI. Prima nō. n. oratione solū sed exemplo illas mouere uoluit. Ardētes non ex ira: sed diuino splēdore. Qui spiritus quæ āi uehemētia. Qui uultus. nā in facie illi apparet nescio qd diuinū Reliqui ægram. recte ergo eius formā sūpsit iris: quæ morbo ab futura illā simulationis arguere nō poterat. Primo ancipites nā a principio quāuis suasæ essent: tñ magnitudo facinoris absterrebat: Atq; etiā desideriū fatalis terre extinguebat ardentē cupiditatem in sicilia quiescēdi. Focis ignē Recte Nā focus est ubi ignis fit: Trāstra p. anastrophe. i. p transtra. Eumelus. accomodatū rei nomen nā eumelus pōt interpetrari qui recte curet. Letus. uelox. Et recte primo ascanius nā & in equo erat: & ad deū præter cæteros ea res prinebat. Nouo magnus uel sine exemplo: q̄ in mulieres tanta uenerit amētia ut suas naues urāt.

Ast illæ. nō discedit ab ingenio muliebri quasi per furorē in audaciā proruperint deprehensæ fuga sibi cōsulūt: & latibula nullo delectu habito metu & pudore sibi oīo quæritāt. Mutatæ. nā relictæ a furore īsanā mentē redierāt. Sed nō iccirco. Admonet diligenter animaduertendū antea quā quicquā agere īcipiamus: Nā quæ facta sūt pœnitētia infecta reddere nō possumus. Est. cōsumit ut ē mollis flāma medulas. Vires heroū & īfusa flūina. i. tātā uis aquæ quāta heroica uirtute infūdi possit: quæ instar fluminis erant. Humeris abscindere u. ergo animi desperatione agebaī: Sed nō mirandū: Nā cū cōstitutus eēt in eo genere uirtutū quæ purgatoriæ sūt: nondū ad id robur peruenerat. ut tā sæuæ possit obsistere fortunæ: qđ eaꝝ ē uirtutū quæ āi sūt iā purgati: ut nos latius ī disputatiōibꝰ nr̄is chamaldulēsibꝰ diximꝰ.

SER Iupiter omnipotens figuratis hoc agit coloribus: nec ut pereat: sed ut restinguaī īcendiū. Si optimus ductus ē: qui agentis uolūtatē latenter ostendit. Fxósus. an qui dicebant odi & osus sū: hinc exosus nūc nomē in usu ē: uerbo nō utimur: Ad unū. nullo excepto. Si quit tibi pietas. aut si tibi pietas præstat aliqd humanis laboribus: Aut si quit mereꝰmur pp pietatis cultū: ut Parce pio generi: hoc ipsū remunera. Velsi respicit res humanas pietas quæ de terris olim recessit. Res eripe leto. Acyrologia ē: id ē ꝓpetas sermonis nō. n letu dicīt nisi de uiuētibus aīalibꝰ. Quod supest. i. q̄ cōgrue seqt̄. Sine more sine exēplo. tonitruq; tremiscūt. ablatiuꝰ hic īcertꝰ ē utꝝ a neutro īdeclinabili uēiat hoc tonitru: ut hoc cornu. Nā īde ē fractæq; tonitrua nubis: ut cornua an amasculīo scdm q̄rtā declinationē. hīc. n. ē. Tonitrus agis: & mea fulmina torques. Ardua terrarū periphrasis montiū. Aethere toto. p aere posuit. Madescūt robora. aut humectāt: aut resoluuntur in cinerē qđ naturale ē post īcēdiū. Fatoꝝ oraculoꝝ

Munere: nec meritos āchisæ inferret honores.
Hæc affata.
At matrēs primo ancipites oculisq; maligni
Ambiguæ spectare rates miserū inter amorē
Præsentis: terrę: fatisq; uocantia regna:
Cum dea se paribus per cælum subtulit alis:
Ingentemq; fuga secuit sub nubibus arcum.
Tum uero attonitæ monstris: actæq; furore
Conclamant: rapiūrq; focis penetralibꝰ ignē
Pars spoliant aras: frondē ac uirgulta faceſq;
Coniiciunt: furit immissis uulcanus habenis
Trāstra per & remos & pictas abiete puppes
Nuncius anchisæ ad tumulū cuneosq; theatri
Incensas præfert naues eumelus: & ipsi
Respiciunt atram in imbo uolitare fauillam:
Primus & ascanius cursusq; ut lætꝰ equestres
Ducebat: sic acer equo turbata petiuit
Castra: nec exanimes possūt retinere magistri
Quis furor iste nouꝰ quo nūc quo tēditis īqr
Heu miseræ ciues: nō hostē inimicaq; castra
Argiuum: uestras spes uritis: en ego uester
Ascanius galeam ante pedes proiecit inanem
Q ua ludo indutus bellī simulachra ciebat.
Accelerat simul ęnæas: simul agmina teucrū.
Ast illæ diuersa metu per littora passim
Diffugiunt: siluasq; & sicubi concaua furtim
Saxa petunt. piget īcepti lucisq; suosque
Mutatę agnoscunt: excussaq; pectore iuno ē:
Sed non iccirco flammæ atq; incendia uires
Indomitas posuere: udo sub robore uiuit
Stuppa uomens tardū fumū: lētusq; carinas
Est uapor: & toto descendit corpore pestis.
Nec uires heroum infusaq; flumina prosunt.
Tum pius ęneas humeris abscindere uestem:
Auxilioq; uocare deos: & tendere palmas:
Iupiter omnipotens si nondū exosus ad unū
Troianos si quid pietas antiqua labores
Respicit humanos: da flāmam euadere classi
Nunc pater: & tenues teucrum res eripe leto:
Vel tu quod superest infesto fulmine morti
Si mereor dimitte: tuāq; hic obrue dextra.
Vix hæc ediderat: cum effusis imbribus atra
Tēpestas sine more furit: tonitruq; tremiscūt
Ardua terrarum & campi: ruit æthere toto
Turbidus imber aq̄ dēsisq; nigerrimꝰ austris
Implēturq; super puppes semusta madescū

Robora restinctus dõec uapor omnis & oẽs
Quatuor amissis seruatæ a pestę carinæ.
At pater æneas casu concussus acerbo
Nunc huc ingentes nuuc illuc pectore curas
Mutabat uersans siculis ne resideret aruis
Oblitus fatorum: italas ne capesseret oras:
Tum senior nautes: unum tritonia pallas
Quem docuit: multaq; insignẽ reddidit arte.
Hæc responsa dabat: uel quæ portenderit ira
Magna deum uel quæ fatorum poscceret ordo
Iscq; his æneam solatus uocibus infit.
Nate dea quo fata trahũt retrahũtq; sequamur
Quicqd erit: supanda ois fort una ferẽdo est.
Est tibi dardanius diuinæ stirpis acestes:
Hunc cape cõsiliis socium: & coniunge uolẽtẽ
Huic trade amissis superãt q nauib9: & quos
Pertesum magni incepti rerumq; tuarum est.
Longæuosq; senes hac fessas æquore matres:
Et quicquid tecum inualidũ metuẽsq; pericli ẽ
Delige: & his habeant terris sine mœnia fessi.
Vrbem appellabuntp tomisso nomine acestã.
Talibus incensus dictis senioris amici:
Tum uero in curas animum deducitur omnes
Et nox atra polum bigis subuecta tenebat:

Tũ senior nautes. Bene daturũ cõsiliũ & ab ætate & a prudẽtia & religione cõmendat. Quod autẽ dixit pallas quẽ docuit: propter illud qđ supra diximꝰ fingitur: qa ipse Romã palladiũ detulit Vnde nautiorum familia Mineruæ sacra retinebat. qđ ẽt Varro dicit ĩ libris quos de familiis troiãis scripsit. Vnũ præcipuũ. Tritonia pallas. pro uno ꝓprio duo anthonomasia posuit. Reddidit arte. uirtute ἀποτησαρέτη. Rsa dabat. laus cõsillii: uel quæ portderet ira magna deũ. i. Iuno & alibi Cælestũ uis magna iubet. Solatus uocibus infit. solaẽ & infit. Nã solans debuit dicere sicut sequẽs eius indicat consolatio. Quicqd erit ut alibi Fuerit quodcũq; fatebor. Ferẽdo ẽ. dũ fertur: Modus gerũdii a passiuo

Est tibi. iã hoc cõsiliũ est. Diuinæ stirpis. propter Dardanũ. Volentẽ. uoliturũ. Nã uelle habebit: nõ iã uult. Superãt. supersũt: supfluũt. Dicit ãt nõ tantũ debiles: sed ẽt nolẽtes iuuenes: unde sequit. Lõgæuosq; senes. nec. n. adderetq; : nisi supra iuuenes dixisset. Itẽ expressius. Et qcquid tecũ inualidum ẽ metuẽsq; pericli. Pertesũ magni incepti. ut sit nõ ptesũ thalami tædæeq; fuisset. Promisso noĩe. ab aceste scilicet. Dicta aũt Acesta deinde Segesta. Tũ uero nã & ante cogitauerat: ut Pectore curas mutabat uersans. Animũ deducit. græca figura: ut Mentem læsus. Et nox atra polũ. qua si maior cã cogitationis: ut Et sub noctẽ cura recursat. Bigis. ꝓprie mõ. Bigis enim melius plurali utimur quã singulari Ideo rorifera gelidum tentauerat aera biga: abusiue dixit Statius.

DO. Iupiter oĩpotẽs. amplexus ẽ oĩa q̃ ꝓ malog necessitate fuerãt postulãda. Inpiter. hoc solũ satis ẽ ad auxiliãdũ. Omnipotẽs. ut nõ solũ ꝓstandi habeat potentiã: sed ẽt difficilia possit rẽouere: Sed qñ nõ satis ẽ posse nisi ẽt uelit addit Si nõ oẽs ad unum

odisti. i. nisi me quoq; odisti: Addit ẽt cõmiseratiõẽ ponẽs egestatis ãgustias. Poſtrẽo ponit meritũ postulãtis: & plenum auxiliũ dantis. Senior. & ætate & arte a pallade accepta meruerat audiri. Est ãt suæ senie cõsona illa tertentiana: Quãdo id fieri non potest quodvis: id uelis quod possis.

CHRI. Iupiter omnipotẽs. oratio ẽ ĩ genere delibeberatiuo: In qua cõpeta primo oñdit facilitatẽ rei. Nã oĩpotẽti ioui nihil difficile sit. Deinde oñdit rẽ honstẽ. Pertinet. n. ad diuinã clemẽtiã: cũ res ãplæ ĩ angustias redactæ sũt illarũ misereri: qui locus nõ solũ honestatẽ ostẽdit sed sũmã quoq; cõcitat cõmiserationẽ si nõdum quasi dicat: nisi duas euadere flãmã uideberis exosus oẽs troianos & nõ uidebiẽ eẽ pietas humãis laboribus quod nõ ẽ diuinæ clementiæ. Tenues quasi dicat: ex qbus si aliqđ demiẽ: nihil iã supereſſe uidebiẽ. Satis. n. iã punisti: si ex tã magnis. i. tã tenues reddite sunt. Ergo ne sæui: qa nõ meruimus puniri: uel si meruimus: satis amplas iã pœnas dedimus ad huiusmodi tenuitatẽ redacti. Pater quasi dicat oĩbus cõmunis: & ad quẽ oĩum cura ptinet: Vel tu. nã auctor pœnã eã leuiorẽ faciet: Quod supereſt. q̃si dicat: Illud exiguũ qđ restat. Vix hæc e. ostẽdit quam acceptus diis esset: cũ tã subito eius sint exaudite preces. Effusis lmb. imbres. n. uehemẽtiores sũt q̃ pluuiæ: Præterea erãt effusi. Quo fata trahũt. nã quæ mutari nõ possũt: si illis cedẽdo æquo aĩo feramus: minus nos affligũt. Nã ut est apud Horatiũ: Leuius fit patẽtia qcqd corrigere nephas. Et Arguit ẽ tibi. Arguit a facili & ab hõe sto a tuto. Facile ẽ. n. urbẽ cõdere in regione: ubi & cognatus & liberalis ꝓnceps regnet: honesteq; ac tuto illi ii q̃ relinquunt̃ credunt̃. Fit ẽt sine suo dãno: cũ illis exoneret̃: q aut senectute debiles sint: aut naturali ignauia omni uirilitate careãt. Inualidũ. ad corpus referas. Metuens ad aĩum hoc spectat. Ergo reliquæ illos qbus neque corporis neq; aĩ uires sufficiũt. Tũ uero. nã quamuishæc ita esſẽt ut dicebat nautes tamẽ magnanimus uir nihil magis cupiebat q̃ oẽs suos incolumes in italiã transuere. Ergo hinc necessitas: illinc excellentia rei illum distrahebant. Fuit ergo opus ad cõsiliũ dandũ eo in quo maior esset auctoritas.

Visa dehinc cælo facies delapsa parentis
Anchisę subito tales effundere uoces.
Nate mihi uita quondam: dũ uita manebat
Chare magis nate: iliacis exercite fatis.
Imperio iouis huc uenio: qui classibus ignem
Depulit: & cælo tandem miseratus ab alto ẽ:

SER. Cælo facies delapsa parẽtis aut: secũdũ ꝓ supra diximus qa aĩæ cælũ tenent simulachra uero apud inferos sũt: aut ad errorẽptinet sõ: i. Nã & uisa ait aut certe a Ioue missã potestatẽ aliquã: q̃ se ĩ anchisæ cõuerteret uultũ. Nã & ipe dicit Imperio iouis huc uenio: & infert Elysiũq; colo. Care magis pro carior. Bũ ãt addidit dũ uita manebat. Nulla. n. ẽ uita post mortẽ. Imperio iouis. ab auctoritate: ut ipse deũ tibi me claro demittit olympo Regnator. Nau

tes dat senior. ut solet iisdē usus ē sermonibus. Nam ait Tūc senior nautes. Atq; ꝫ spera cultu. Quod in nono altius exequit̄ Natos al^d umina p̄mū Deferi mus. Debelanda tibi. Bene uictoriā nō bella sola p̄dicit: in qbus eē poterat error. Auerna alta. ut gar garus gargara: & tartarus tartara. Nō me impia nā qpropter facilitatē. Amœna. loca sūt solius uolup
Amena. tatis plena: quasi amunia: unde nullus fructus exo
Imunes. luitur Vnde nil præstantes immunes uocamus.
Elysium Piorꝫ cōsilia elysiūq; colo. Elysiū est ubi piorꝫ ani
Interitus mæ habitāt post corporis animæq; discretionē: Vñ & interitus dicit̄ res inter animā & corpus ueniēs. Ergo elysiū απο του λυσεως: Quod secundū poe tas in medio inferorꝫ ē suis sœlicitatibus plenum: ut Solemq; suū sua sydera norūt. Secūdū phylosophos elysiū ē insulæ fortunatæ: quas ait Sallustius incli tas eē Homeri carminibus: quaꝫ ē descriptioné Pio cōmentator dicit eē sublatā: secundū theologos cir ca lunarē circulū: ubi aer purior ē Vnde ait ipe Vir gilius Aeris in cāpis. Itē Luca. Nō illuc auro positi nec thure sepulti pueniūt. Tū genus oē tuū & quæ dent̄ mœnia discs. Hæ sūt causæ propter quas æne as descendit ad inferos: Generis agnitio: & ciuitatis nomē qđ ei nullus unquā prædixerat: sed solus indi cat pater. Latet enim ut supra diximus: uerum urbis no mē: Vnde ei pater quasi pro mysterio & affectiōe ait: Illa inclyta roma. Torquet medios nox humi da cursus: Et me sæuus equis oriens afflauit anhelis Dies ē plenus q habet horas. xxiiii. Nā & nox pars diei ē. Dicimus autē diē a parte meliore: unde usus ē: ut sine cōmemoratione noctis numerū dicamꝰ di erum. Hic aūt dies scd̄m ægyptios inchoat ab occa/ su solis: Secundum persas ab ortu solis: scd̄m etruscos & athenienses a sexta hora diei: scd̄m romanos a media nocte: & hoc nūc secutus ait: Medios cursus nox humida torquet: Et me sæuus equis oriens afflauit anhelis. Hæc aūt plene exequit̄: & Cicero in augeralibus: & Aulus gel. in libris noctiū acticarū. Hoc ettā illa res iuris indicat. qđ cū tribunū plebis abnoctare ab urbe nō li/ ceret. licebat tñ exire post noctem mediā: & ante mediam reuerti. Seuus oriens. sol cuius lux ē umbris inimica Vnde Lucanus: & medio ferit axe diē. Est aūt physicū. Nam pereūt umbræ solis aduentū. Aeneas quo deide ru is: ordo ē: Aeneas deinde quo ruis. Quē fugis. Quasi ignorans rationē qua fugeret. Farre pio. uel quia exide sacrificabant: uel quia mox fuit apud maiores: ut uinū ignē farre seruarēt: qa si duraslet in alterū diē: eum aptū agendis rebus sacrificabāt. Canæ. aut antiquæ: aut propter ignis fauillas. Primū principē. Acerra. i. area thura lis: id quod cōtinet pro eo qđ cōtinet̄. Haud mora. hoc ē qđ ait: Et coniuge uolentē. Nec iussa uoluntatē: ut su pra infandū regina iubes renouare dolorē: Aut certe quæ Iupiter iusserat.

Consiliis pare: quę nunc pulcherima nautes
Dat senior. lectos iuuenes fortissima corda
Defert in italiam: gens dura atq; aspera cultu
Debellanda tibi latio est ditis tamen ante
Infernas accede domos & auerna per alta
Congressus pete nate meos: non me impia nāq;
Tartara hēt: tristis: ue ūbræ: sed amœna pioꝝ
Concilia elysiumq; colo huc casta sibylla
Nigraꝫ multo pecudum te sanguine ducet.
Tū genus oē tuum: & q̄ dent̄ mœnia discs:
Lāq; uale torquet medios nox humida cursus:
Et me sæuus equis oriens afflauit anhelis.
Dixerat: & tenues fugit ceu fumus in auras:
Aeneas quo deinde ruis: quo proripis inquit
Quem fugis aut qs te nostris cōplexib⁹ arcet
Hæc mēorās cinerē: & sopitos suscirat ignes
Pergameūq; larem: & canæ penetralia uestæ
Farre pio: & plena supplex ueneratur acerra
Extemplo socios primumq; accersit aceſtem
Et iouis imperium & chari præcepta parentis
Edocet: & quę nunc animo sententia consſet
Haud mora consilius nec iussa recusat aceſtes

CHRI. Facies prima ex tribus Seruii expositionibus magis placet: Et elysiū itelligens in circulo lunari. Fortissima corda gens dura. propterea ofidit eē relinquēdos imbelles qm̄ nō sine magnis bellis in italia cōsistere liceat. Nigraꝫ qa Inferis nigra hostia cōuenit: ut superis alba. Fumus in auras. nā fumus in aerē ascendēs eua nescit. Quē fu. quasi dicat: nō decet patrē filiū fugere: Quis. quasi dicat tā crudelis. Canæ antiquæ: uel allu/
Cōsiliū sit ad extinctū cinerē. Acerra. in singulari numero arcula thuraria ē: In plurali nomē urbis: ut Et uacuis nō eqs
Virtutes acerris. Socios. secundū morē romanū: nā consules oīa referebāt ad senatū. Et iouis. in p̄mis præfert illud esse
Intellec imperiū iouis: ut fidē ex auctoritate faciat: Haud mora. quis. n. recto cōsilio: & a ioue ꝓficiscēti aduersaret̄: Sed
tiuæ de cōsilio altius repetā: Mens hominis triplex ē: qua cōtemplamur: qua agimus: & qua efficimus. A prima si di uina perscrutemur: nanciscimur sapientiā q̄ ē diuinarū rerū cognitio. Sin aūt ea quæ sūt scd̄m naturæ ordinē inq rimus: euentū ac p̄ncipiorū naturaliā consequimur cognitionē.: & illā scientiā hāc intelligētiā nomināt. Ab alte ra: uero id ē ab ea quæ agit quoniā curā capit rerū agendarꝫ acquirimus prudentiā: q̄ & Plato & Aristoteles ha/ bitū diffiniūt rectæ rōnabiliter agendarꝫ. Huic aristoteles i sexto de moribus q̄ttuor adiungit uirtutes bonā cōsula tionē: sollertiā sagacitatē: & sniam. Nā ut hic idē phūs in septio eius libri: quē de rep. scripsit duo sūt qbus cem mēdatio recte agendi cōsistit. Nā & finē quo oīa referamus ꝓuidere nos oportet: & oēs q̄ ad illū ferūt rōnes re cte inueniamus. Quapp & iis quæ circa finē uersant̄: & iis quæ ad finē dicūt indiget prudentiā. Ergo in primis cōsulationē: iudiciū & electionē desiderat. Cōsiliū aut ē eoꝝ q̄ ad finē ferūt q̄sitio. Huiꝰ triplex ē officiū p̄mū n. pgrēdū ē an aliquæ uiæ sint q̄ ad eum quem nobis iam proposuimus finem ducār. Deinde si sint q̄ illæ sint. Postremo si una plures ue inuentæ fuerint quo pacto illis uti ualeamus. Atq; hoc totum deliberationis esse uolunt. His autem ita cōq̄sitis disceptandum erit: utra potius si duæ sint an si plures: quæ potissimum ex illis aptior honestior ne aut utilior sit: quod iudicii est. Post hæc autem iam aptissima inuenta insurgit electio: quæ eorum quæ ad finem faciunt consulta appetitio nec illud prætereundū. Nam quia huiusce modi & bon

& malu eē posſūt: oportet quoſdā eē habitus q oīa ad bonū honestūq; dirigant. Consultatio itaq; dirigit bona cōsultatione. & solertia. bene consulere ē honesta uia ad finē rectū cōmode pducere. Sollertia ē earū uiarū pm ptissima adinuētio. Iudiciū rectū absolutūq; redditur sagacitate ac sniа. Sagacitas ē rectum promptumq; iudiciū Sententia āt ē iudiciū boni & æqui. Et sagacitas qdem in iis quæ a legibus instituta sunt uersatur: & sūma utit ce teritate & acumine in iudicando. Sagire. n. acute callideq; sentire. Hic odor insecos canes sagaces appellamus. Sē tentia āt illa est uirtus: qua & sapimus & uolumus in is quæ ad æquitatem ptinēt prudenter clementer. ac leniter iudicare. quod ad æquitatē & sententiam pertinet Hæc paulo explicatius posui. ut cuius uirtutis pars sit consili um intelligeres.

Transcribūt urbi matres populumq; uolētē
Deponūt animos: nil magnę laudis egentes
Ipsi transtra nouant flāmisq; ambesa reponūt
Robora nauigiis: aptant: remosq; rudēteſq;
Exigui numero; sed bello uiuida uirtus
Interea æneas urbem designat aratro
Sortiturq; domos: hoc ilium et hæc loca troię
Esse iubet gaudet regno troianus aceſtes
Indicitq; forum: & patribus dat iura uocatis
Tunc uicina astris: erycino in uertice sedes
Fundatur ueneri idaliæ: tum uloq; sacerdos
Ac lucus late sacer additᵉ anchiseo
lāq; dies epulata nouem gens omnis & aris
Factus honos: placidi strauerūt æquora uēti
Creber & aspirans rursus uocat auster in altū
Exoriē procurua ingens per littora flętus
Complexi inter se noctē ꝑ diēque morantᵉ
Ipse iam matres: ipsi quibus aspa quondam
Visa maris facies: & nō tolerabile numen
Ire uolūt: omnemq; fugę perferre laborem
Quos bonus æneas dictis solatur amicis
Et cum sanguineo lachrymas cōmēdat aceſtę
Tres ericy uitulos: & tempestatibꝰ agnam
Cædere deinde iubet: soluiq; ex ordine funes
Ipse caput tonsæ foliis euinctus oliuæ
Stās celsa ī puppi pateram tenet extaq; salsos
Porricit in fluctus: ac uina liquētia fundit.
Prosequiē surgēs. a puppi uentus euntes
Certatim socii feriunt mare. & æquora uerrūt
At uenus interea neptunnum exercita curis
Alloquiē: taleſq; effundit pectore questus
Iunonis grauis ira: nec exaturabile pectus
Cogunt me neptūne preces descēdere in oēs
Quam nec longa dies. pietas nec mitigat ulla
Nec iouis imperio: fatis ue infracta quiescit
Non media de gēte phrygū exediſſe nefandis

SER. Trāscribūt urbi matres. Romāi moris uerbū ē. trānscripti. n. in colonias deducebantur. Vrbi ad urbē. Deponūt. q̄si de nauibus. Aios nil magnæ laudis e aut æneas deponit eos qui nulla gloriæ cupiditate tāgūt. Aut ii q erāt trāscripti. i. matres & uolētium multitudo deponūt aios. i. submittūt inertiæ. Robora nauigiis. melius sic distinguiē. Exigui numero s. b. u. uirtus. Transit ad rē a numero. Vrbē designat aratro. quē Cato in originibus dicit morē fuisse. Cōditores. n. ciuitatis taurū ī dextrā uaccā intrinsecus iungebant: & incincti ritu sabino. i. togæ parte caput uelati parte succincti tenebāt stiuā incuuā: ut glebæ oēs intrinsecus euaderēt & ita sulco ducto loca murorū designabāt. & aratrū suspēdētes circa loca portarū: uni territoriū dictū ē quasi terriboui um: tritum bobus & aratro. Regno troianus aceſtes Suo noie. n. fuerat ciuitas appellata. Indicitq; forū ipſs & locū designat agēdorū negociorū: q cōuentus uocaē. Indicit aūt uerbū iuris ē. & p hoc potentē uult significare ciuitatē. Territorium. Et patribus dat iura uocā. Dat condendi iuris potestatēm is quos appellauerat patres: aut certe uocatis patribus iura distribuit Hi āt ut Sal. dicit. uel ætate uel curæ similitudie patres appellati sūt Senatores āt: ut alii a senecta ætate. alii a sinēdo dictos accipiūt. Ipsi. n. agēdi facultatē dabāt per senatus consultū. Idariæ. cypriæ. Sacerdos. alii ad tumultū. alii uerso ordie ad tēplū referūt ut lucus tm̄ tumulo deē achisæ. ut inducite fōtibus ūbras. Pastores Nemora. n. aptabāt sepulchris. Visa maris sa. Vt me ne salis placidi uultū. Vult āt istos aspectū quoq; maris horrere. Fugæ: ꝓfectiōis. Erici. & tēpestatibus. Bū iūxit. Procellæ. n. aut de fluminibus. aut de mōtibus q̄si περιπνοιας dicunē Soluiq; ex ordine su. Ordo ē. lubet cædere ex ordine. i. rite. pagi sacrificiū. & sic solui sunē. sic in. vii. Phrygiąq; ex ordine matrē Inuocat. i. rite. Tōsæ oliuæ. cōptæ minutis foliis. Procul in ꝓra. i. ī parte extrema. Effudit p. Hoc ē cū dolore ut funditq; ꝓces rex pectore abimo. Preces descēdere in oēs. Siqd iuidiæ ē in humilimis precibus. iputādū ē iunoni. Nā oēs dicēdo etiam humiles significat uñ ait ēt descēdere. Quā nec lōga dies. Idest tēpus de quo licet melius fœminino genere dicamus: tm̄ ēt masculino dicimus. Nā de certo die masculino tm̄ utēdū ē. Pietas nec mitigat ul. Aut troianorū. q pii sūt. aut certe pp illud iunoni argiuæ iussos adolemus honores. q̄si q̄ nec sacrificiis placaret. Infracta. ualde fracta. ut Turnus ut ifractos aduerso mare latinos. Media de gēte. i. totius gētis potētē. Exediſſe. Mulebriter dictū: nā uti ē qđ sequē: Cineres atq; ossa puptæ Sane edo hēt & rectā sed ātiquā dclinationē. ut edo edis edit. Et anomalā ut edo es est. q̄rū secūda & tertia personæ longæ sunt propter differentiam Sum es Dies.

est. Edit autem in præterito producit e. ut legit:
DO. Patribus dat iura u. Hoc ad æneā referē. ad quē redit post expletam Aceſtæ beninolentiam.

CHRI. Trāſcribūt: Triūūiri.n.creabāt apud Romulū q ciues q trāſcripti eēnt in colonias deducerēt. Trāſtra nouāt. Nā quāuis q̄ttuor dūtaxat exuſtæ eēnt naues: tamē plurimæ ex aliis reſtabāt uitiatæ. Reponūt a.r. Vel iterū ponūt robora q̄ ſint ābeſorū loco. Vel dolāt ābeſa. & deīde rurſus ponūt. Nauigiis. nauem cū dicimus ſpe cię ponimus. Nauigiū āt gēus ē nā omne quo nauigamus nauigiū ē. Sorturq;. Nūc ſorte diſtribuit. Alias ſortiri eſt p ſortē accipe. ut eſt Scipio ſortibus ē africā. Indicitq; ſ. indicit dies q̄bus foro utamur. i. ius dicat. Pleidi ſtrauerūt æ. u. Ita placidi flabāt: ut ñ ī fluctus æquor erigerēt. ſed ſtratū æq̄tūq; redderēt. Aſpirās. ita ſpirās ut fauorē nō icōmodū afferret. Exoriē. nā & ſi nauigationē exoſi in ſicilia relinq paterenē. tñ duriſſimū erat a ſuis diſiūgi. Ergo & q ituri & q māſuri erāt diuortiū hoc grauiter ferebā. Tres. nā nūero deus ſpari gaudet

Oliua āt coronatus erat qm̄ Mineruæ ſacra ē arbor ſine q̄ dea qm̄ ſapiētia ē ī italia. i. ad uitā cōtēplatiuā accedere nō licet. Præterea pacis ſignū ē hæc arbor: & niſi aīum pacatū extīctis pturbatiōibus geramus: nūq̄ res altas ſpeculabimur. Sacrificātē āt p̄ſp uētus, pleq̄bat. i. comitabat. qa ppitiati dii auxiliū ferūt: ſine quo ad tātā uitæ ſub limitatē nūquā erigemur. Certati ſocii. Nā, pueriēte diuino furore oēs aī uires nitūt. Venus āt. i. ipſe amor rerū diuinarū excitet Neptūnū. i. rationē ſupiorē. q curet ne mare tēpeſtatibus inſurgat. i. ne appetitus pturbationibus ſupra modū cōciteī. Eſt āt uētus a puppi, pſp: Nā īpellit nauē quo uolumus: quo ſignificat appetitus rōni obtēperās: quo facile in italiā. i. ī cōtēplationē ferimur. Inuehiē āt ī iunonē. i. ī ābitionē. qa nullū uitiū eſt: q̄d tm̄ aduerſet uolentibus ad cōtēplationem proficiſci: Sed hæc latius in noſtris allegoriis inuenies. Iunonis gra/uis ira. Vehemēs p̄ncipiū & q̄d prouenit ab inuectiua. Captat beniuolētiā ab aduerſaria: quā onerat ſuidia: cū abutat potētia ſua: feraturq; aī pturbationē. ſ. grauiſſima ira: Et cū ēt crudeliſſimi ſoleant aut tēporis diuturnita te q̄ oibus pturbatiōibꝫ ſolet mederi: aut aduerſariorū pietate moliri. ipſa īmota manet. Onerat & ſuperbia. cum oſidat illā aduerſus fata & iouis īperiū audere. Poſtremo q; diruta urbe & gente troianorū magna ex pte deleta adhuc ī religias ſæuiat. Relliq;as t. Cū odiū ultra mortē ,pcedere nō debeat ipſa etiam cineres inſectatur.

SER. Cauſas tāti ſ. il. furoris: Bñ ſuppmit. Cōtra ipſā. n. ſunt q̄ iuno exeq̄t in. x. ut Me duce dardanius ſpartā ex. a. Quā m. ut Tātas audetis tollere mol. Neqcquā: aut ſine cā & nulla extāte rōe. aut neqcquā ad eius pti net mētē. Vnā. n. nauē ex oibus uertit. In regnis h. a. t. ut Nō illi iperiū pelagi ſæuūq; tridētē. Actis. furore cō pulſis. ut reginam a lecto ſtimulis agit undiq; bacchi. Ignotæ: ignobili. ut Nā ſæpe faos ignotus adedit iſte. Et dixit ignotæ ad italiæ cōparationē nam ignota nō erat: ad quā troiani bis uenerāt. Tibi: p tuū regnū. Si cō ceſſa. Siqdē. nā ſi mō cōfirmātis ē. Argnit āt a poſſibili. Fas omne ē: poſſibile ē. Meis r. t. nā fido datiuū tm̄ re

git. Vnde g. d. nā Saturnus Celio patri falce uiri lia amputauit: q̄ lapſa in mare ſūt de q̄bꝫ cruore & maris ſpuma nata ē Venus. Vñ ἀφροδίτη dicit: nā ἀφρος ſpuma ē. rō ē q; oēs uires uſu uenereo debili tant q̄ ſine corporis damno nō gerit: ergo de damno orta eſt uenus & ex mari. quia ſudor ſalſus eſt. q ſemper elicit coitum. Hinc myrtus ei ſacrā. quæ lit toribu orit. Merui. etiam preſtiti. ut nec te regina negabs pro: Alii dicūt militaui. ut Aere mērent parno. oRabiem tantam c. q;. m. nVt in primo legimus. In terris etiam in terris. nam argumentum ē. Iu mare ſex. Oīa hæc Homeri ſunt. Nec diſ. n. u. æ. Ideſt aduerſis. liptote eſt figura: aut nō æquali fauore plures. n. dii gtæcis fauebāt. De matribus āt ite]ligere nō poſſumus qa Thetide melior ē Venus & ei pñti derogare nollet. Vertere ab imo. quod proprium eius ē. ut Magnoq; emota tridēti Funda menta q̄rit. Hīc ut ſupra diximus ἐνοσίχθων dictus ē: & fecit augmentum. cū ſe pſtitiſſe dicit iratū. Portus accedet: hīc diſtiguēdū ne ſit cōtrariū ueneris petitioni q̄. ait Liceat laurentē attīgere thybrim. Amiſſū quē gurgite q̄rēs. Miſenū dicit de quo legimus. inter ſaxa uirū ſpumoſa emerſerat unda. Vnus erit. Miſenū dicit. Vnū p multis dabit caput palinurū itelligit. Nā falſū erit ſi unū uoluerimus accipe. Duo enim perierunt. P alinurus & Miſeus. Læta pmulſit aut pmulſit & lætā fecit ut Animūq; libantē īpulit Aut epithethum æternum eſt ueneris. Spumantia ſpumas uomentia. Feris. equis. ut Inq; feri culuā compagibus almum impulit.

DONA. Iunonis gra. Magnum artificium. nam in ipſo principio & ſuam perſonam commendat: & aduerſariæ detorpat: & icipit a nomine. & addit: gra uis ira & exaggerat quod pectus eius dicat inſatura bile. Quam autem crudelis in troianis ſit, ipſius Neptunni teſtimonio.

Vrbem odiis ſatis eſt: pœnam traxiſſe p oēm
Reliquias troiæ cineres atq; oſſa peremptæ
Inſequitur cauſas tanti ſciat illa furoris.
Ipſe mihi nuper libyeis tu teſtis in undis
Quam molem ſubito excierit maria oīa cælo
Miſcuit æoliis ne quicquam freta procellis
In regnis hoc auſa tuis.
Proh ſcelus ecce: iam troianis matribus actis
Exuſſit fœde puppes & claſſe ſubegit
Amiſſa ſocios ignotæ linquere terræ
Quod ſupereſt: oro liceat dare tuta p undas
Vela tibi: liceat laurentem attingere tibrim
Si conceſſa peto: ſi dant ea mœnia parce
Tūc ſaturnius hæc domitor maris. edidit alti
Fas omne eſt cytherea meis te fidere regnis
Vnde genus ducis: merui quoq; ſæpe furores
Compreſſi: & rabiem tantam cœliq; mariſq;
Nec minor in terris: xāthū imoētaq; reſtor
Aeneę mihi cura tui cum troſa achilles
Exanimata ſequēs īpingeret agmina muris
Milia multa daret leto: gene rentque repelit
Amnes. nec repire uiam: atq; euoluere poſſet
In mare ſe xanthus. pelidæ tunc ego forti
Congreſſum æneam. nec diis. nec uirib9 æqſ
Nube caua erupui: cuperē cū uertere ab imo

Structa meis manibus piuræ mœnia troiæ
Nũc quoq; mẽs eadẽ mihi pstat: pelle timores
Tutus quos optas portus accedet auerni.
Vnus erit tãtũ amissũ: quẽ gurgite quæres
Vnum pro multis dabitur caput
His ubi lęta deæ permulsit pectora dictis
Iungit equos curru genitor: spumãtiaq; addit
Frena feris. manibusq; oẽs effũdit habenas
Cæruleo per sũma leuis uolat æquora curru.
Subsidũt undæ: tumidũq; sub axe tonanti
Sternit æquor aqs: fugiũt uasto ęthere nimbi

CHRI. Traxisse. quasi in uitam: nam pœna in uita sequi uidetur. cum excedit modum cum iĩfertur quo non est inferenda. Cineres & ossa. nam ut damnat illa crudelitas q̃ seuit ĩ mortuos sicet illa q̃ seuit ĩ eos quoꝝ iã pria diruta ẽ. Sciat illa. q̃si dicat. q̃s nẽo scit qa nõ sunt. Et est q̃si occupatio: ut si diceret. non dicam quam iniuste hæc fecerit. Ipse mihi. psequit ĩ occupatione. ut sit & illa dicat causas q̃ nullæ sunt neq; narrabo qua tempestate illos affecerit. quia tu nosti. Quã mollẽ. unico uerbo multa menti audi torũ subiicit. q. d. q̃ imẽsam q̃ põderosã tẽpestatem q̃ exurgẽtẽ q̃tum cũcta obruẽtẽ. Subito. ergo ex ĩ prouiso. ergo magis ineuitabilem: Maria oĩa cæli m. ergo quid maius excogitari põt. In regnis hoc cã tuis omnibus ex locis augetʼres qa sine cã. qaʼ ĩ extinguibilis ira fuerit. qa ĩ miseros excitata tẽpestas. quia ita magna ut non poscit exprimi. qa deniq; in regnis alienis. Proh. scelus, ab exclamatione auget. Ecce ex improuiso. quasi dicat quod nemo unquam credidisset. Troianis matribus actis nam quid potuit esse crudelius q̃ troianis a troiani mulieribus tantam cladẽ inferri. Quod supereſt. Non sine magnæ conditione misericordiæ petit auxiliũ his paucis qui de multis superstunt. Neq; petit res magna. sed quæ cuicunq; concedi soleat. ut liceat enauigare & ad ea loca quæ a fatis cõcedũtur. Fas omne est cytherea meis te fidere regnis. Compone est omne fas te fidere. idest ita iustũ esse te fidere. ut nihil sit in hac fiducia quod non sit iustum. Vnde. Ex qbus. Merui. Quod fideres: Nã ea feci. quæ te facile psuadere possint ut fidas. Nã si extra mea regna & ubi sine fraude id officiũ negligere potui. & cuperem troiã pre. ego tamẽ æneã a morte eripui. quanto magis qđ ad meã fidẽ ptinere uidetʼ. ut nauigãtes p mea regna tuti sint ipsũ incolumen esse operam dabo.

Tũc uariæ comitũ facies ĩmania cete:
Et senior glauci chorus: inousq; palæmon
Tritoneſq; citi. phorciq; exercitus omnis
Leua tenẽt thetis. & melite panopeaq; uirgo
Nisęq; spioq; thaliaq; cymodeceq;.
Hic patris æneæ suspensam blanda uicissim
Gaudia pertentãt mentẽ: iubet ocios omnes.
Attolli malos: intendi brachia uelis:
Vna omnes fecere pedem. pariterq; sinistros.
Nũc dextros soluere sinꝰ: una ardua torquẽt
Cornua detorquẽtq; ferũt sua flamina classẽ
Princeps ante omnes dẽsum palinurꝰ agebat
Agmen adhuc alii cursum contendere iussi
Iamq; fere mediam cæli nox humida metam
Contigerat: placida laxabant mẽbra quiete.
Sub remis fusi per dura sedilia nautæ
Cum leuis æthereis delapsus somnꝰ ab astris
Aera demouit tenebrosum: & dispulit ũbras
Te palinure petens. tibi tristia somnia portãs
Insonti puppiq; deus consedit in alta:
Phorbãti similis: fuditq; hãs ore loquelas
Iasidẽ palinure ferunt ipsa ęquora classem
Aequate spirant aurę datur hora quieti
Pone caput. fessosq; oculos furare labori
Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo
Cui uix attolens palinurus lumina fatur

SERVIVS. Tunc uariæ hominum facies. Aut beluas dicit marinas secundum naturas. aut poetice deos marinos. Immania ce. Græca declinatio τοκητοσ κῆτη ut βέλοσ βελη: nullum enim apud nos animal neutri generis est. nisi forte hic cetus huius ceti dicamus. quod nusquam lectum est. Nam dicuntur canes marini. Et senior glauci chorus. Hic piscator fuit: & cum exanimes pisces ĩ herbam abiecisset. & eo illos uitam recipere uidisset ipse eadem herba gustata in deum marinum mutatus ẽ. Et senior glauci chorus quia glaucus senex fuerat: uel propter spumarum colorem. Inousq; palemon. melicerta Inois filius. Et notandum patronymicum a matre in auctore idoneo.

Phorciq; hic neptunni ex Toosæ nympha filia fuit. Varro ait quod fuit rex corsicæ & sardiniæ: qui cum ab Atlante rege bello naualli cum magna parte exercitus uictus fuisset & demersus: finxerunt socii eum in deum marinum esse conuersum. Leua te. perite sexum debiliorem leuæ applicat parti. Nisęæ. Media diphthongus est. Vicissim. quia reliquerat socios: sed fœliciter petebat italiam.

Malos. idest uela per malorum uolubilitatem. Nã cum nauigarent: non est dubium q̃ olim erexerant arbores. Pedem. idest podiam. idest funem in quo tenditur uelum. Sinistros n. d. pro auræ mobilitate

Cornua. extremitatem. Suas. prospera. & a puppi uenientia. Princeps a. o. unum uacat. Meta. perite. Nam medium cæli meta ẽ ἀναβιβὰ ζοντοσ idest ascendentis circuli hic meridiãus dicitur: & medius est inter ortum & occasum. A medio enim cælo & finitur ortus & occasus incipit syderum. Alter est orizõtis: q̃ seperat aspectum huius cœli ab alio ĩ alio inuisibili nobis. Sub remis requierat paulũ sic remos tenẽtes. Leuis uel aduẽtu uel discessu. In utro q̃. n. leuis ẽ. Dispulit. nã semp deos ãbit nĩbus. intens factiose aggrediens. Et more poeticomau Psne

celebrat funus palinuri.quẽ dormiẽtẽ cecidisse constat.Sõnia.soporẽ.bene hæc distinguit:ut somnũ ipsũ dẽũ dicat.Somnum qđ dormimus.Insomniũ qđ dormiẽtes uidemus.ut Falsa ad cœlũ mittũt insomnia manes. Ferũt ipsa æ.cl.Aestu & aura nostra utimur. Pone caput.particulatim ad id uenit quod apte dictũ cõfutarẽ. Labori.ex intuendis syderibus. Attollés l.aut a syderibus remouẽs.aut præsentia numinis degrauatus:qđ ẽ melius.Nã & seqns eius oratio turbata ẽ:qđ & semiplenæ indicant elocutiones. Vultũ.mutabilitatẽ pro q̃litate uẽtorum.

Me ne salis placidi uultum fluctusq; quietos.
Ignorare iubes:me ne huic confidere monstro
Aeneam credam:quid enim fallacib9 austris
Et cæli totiens deceptus fraude sereni
Talia dicta dabat:clauũq; affixus:& hærens
Nusquã amittebat:oculosq; sẽ astra tenebat
Ecce deus ramum lęteo rore madentem

Iubes.uis ut infãdum regina iu.r.d. Me ne huic cõsidere mõ.Subaudi uis Aeneã credã qđ.n.p cõtrariũ Cur æneã cõmittã cælo & asris fallacibus:q sũt totiens serenitatis fraude deceptus. Quid.n.qđ ni.cur nõ. Sereni:serenitatis.ut Seruãtissimus æq p æqtatis.

CHRI. Cete.q̃ adeo magna sueniũt ĩ ĩdico mari:ut quattuor iugerũ sint .ergo imania.i.ultra modũ magna.

Triton nereides

Phorcus.neptũni & thoosæ nymphæ filio Var.ait illũ ipasse corsicæ & sardiniæ.alii isulis occeãi aphrici & phorcos.Alterũ deũ maris:Alterũ regẽ ĩ aphrica. Me lite.λεμῖτα.n.dicit ab hesiodo.q has oẽs nymphas enumerat ĩ theogonia filias nerei ex Doride.& qnquaginta eẽ dicit. Tritões.Tiberio principi nũciauit olisiponesium legatio ob id missa uissum auditumq; in quodã specu concha canẽtẽ Tritonẽ q̃ noscit forma.Et nereidum nympharũ falsa opinio nõ ẽ.Sũt.n.humano corpore:uerũ squamis hispido:nã & harũ una in eodẽ littore spectata ẽ cuius moriẽtis gemitũ tristẽ ẽt accolæ lõge audiuere:Et diuo Augusto legatus galliæ cõplures in littore apparere exanimes nereidas scripsit. Pariter.i.in eodem tpe omnium nauiũ nautæ hæc uicissim faciebãt.sed ita ut sẽper Palinurũ tãq̃ doctiorẽ imitarẽt.Neq; minus eleganter in hoc loco tranqlitatem describit q̃ alibi tempestatẽ. Mediã metã.meridianũ circulũ intelligit:quẽ mathematici æquatorẽ appellant. Te pallinure petens. per mortem palinuri:intelligat.expressius enarrauimus in nostris allegoriis. lassidæ palinuræ conciliat beniuolentiam quod deus hominem proprio nomine alloq̃t.neq; suo:sed & paterno. Ipsa æquora classem arguit a facili. Datur hora qeti ponit occasionẽ temporis.

SER. Vicq; soporatũ stygia.morte plenũ. Vtraq; tẽpora.per utrumq; tps. Cũctãti quasi reluctãti. Narãtia.errãtia somni uicinitate. Cũ puppis parte.pro œconomia: ut triduo narrare potuerit. Currit iter ut Cice.p Murena:Ite uiam.redite uiã. Tutũ psidio Neptũni. Syrenũ.syrenes secũdũ fabulã tres ĩ parte uirgines fuerũt ĩ parte uolucres Acheloi fluminis & Calliopes musæ filiæ.harũ una uoce:altera tibiis alia lyra canebat.Et p̃mo iuxta pellorũ:post ĩ capreis isula habitauerũt:q̃ illectos suo cantu ĩ naufragia deducebãt.secũdũ ueritatẽ meretrices fuerũt q̃ trãseũtes qm̃ dducebãt ad egestatẽ his ficte sũt inferre naufraggia:has Vlyxes cõtẽnẽdo dduxit ad mortẽ.Syrenũ ãt genitiuus ẽ ueniẽs ab hac syrene Tũ rauca ac si diceret ante hac delectabili uoce resonabãt. Tũc fluctibus solis.& bene imitatus ẽ maris stridorẽ. Sale falsa sonabat cũ pater amisso fluuitatẽ errare magistro.naturale enim ẽ.ut fluctuet nauis sine gubernatore. Nocturnis rexit in undis.dat ei hoc & in decimo:ut ipse sedens clauumq; regit uelisq; ministrat.

Vicq; soporatum stygia super utraq; quassat
Temporã:cunctanti natantia lumina soluit
Vix primos inopina quies laxauerat artus
Et super incumbens:cũ puppis parte repulsa
Cunq; gubernaclo liquidas proiecit in undas
Præcipitem ac socios ne quicquã sæpe uocãtẽ
Ipse uolans tenues se sustulit ales in auras
Currit iter tutum non secius æquore classis
Promissisq; patris neptunni interrita fertur.
Iãq; adeo scopulos syrenum aduecta subibat
Difficiles quondam:multorũq; ossibus albos
Tunc rauca assiduo longe sale saxa sonabant.
Cum pater amisso fluitatem errare magistro
Sensit:& ipse ratem nocturnis rexit in undis
Multa gemẽs casuq; animum cõcussus amici
O nimium cœlo & pelago cõfise sereno
Nudus & ignota palinure iacebis harena

Multa gemens.nomen p aduerbio.pro multum.

Casu amici:propter ruina alluisit ad nomen. Pelago confise.hoc est quod supra palinurus excusat.

Nudus.insepultus.mortuus:ut.Et freta destituẽt nudos in littore pisces. Ignota.pegrina:ante non uisa.Nã in sexto dicturus ẽ paulatim adnabã terræ.iãq; arua tenebam.Sciendum sane Tuccam & Varrũ hunc simem quinti esse uoluisse. Nam a Vergilio duo uersus sequentes huic iuncti fuerunt.Vnde in nonnullis antiquis codicibus sexti initium ẽ.Obuertunt pelago proras tum dente tenaci

CHRI. Vi uirtute alicuius rei. Soporatum. Vim saporem inferendi habentem. Natantia.Expressit fluctuationem illam qua oculi somno grauati premuntur. Laxauerat:nam resoluuntur somno. Inopina: nam naturali uia non uenerat somnus:Ergo non antea illum præsensit. Syrenum:sunt qui dicant harum nomina esse Parthenopen.Leucosiam.& Lygiam:Dicuntur autem ab eo quod est ειρέιν.quod significat cõnectere & retinere & aspiratio conuertitur in s.ut cum dicimus ἓξ sex & ἑπτὰ septem & εἰ in i longam. Aparthenope una est syrenibus dicta est parthenope urbs.quã deinde Augustus Neapolim nuncupari uoluit:Plato tamen in

libro de rep. cū de sphæraꝝ celestiū uolubilitate tractaret singulas dixit syrenas singulis orbibus īsidere motum sphærarū significās. Nā syren græce deo canēs recte exp̄mit. ut ēt Macrobius oñdit. Poetæ tamē caputt syrenas p̄ sensuū uoluptatibus. q̄ uirilē ēt aīmū effœminare possūt: nisi assit sapiētia: q̄ mētē nostram ab illarū illecebris auertat. Vnde fingunt Vlyxem aures sibi suisq; cera obturasse. ne cātus syrenū audiret. nā sapiētū p̄cepta sunt ne illas audiamus. Non. n. facile ē deinde abstinere. Quod uero palinurus deceptus a somno periret. & æneas temōi regendo subierit non caret ratione. Sed hæc in allegoriis dilucide inuenies.

Descriptio sexti libri.

Vērunt sexto mānes: & tartara ditis
Cumas deinde uēit: fert hic respōsa sibyllæ
Misenum sepelit: mons seruat nomē humati:
Ramū etiā ante deū placato numie portas
Aduates logæua una descēdit auernum
Agnoscit palinurū: & ibi solat elissam
Deiphobumq; uidet lacerum crudeliter ora
Vmbraꝝ pœnas dixit narrante sibylla'
Conuenit anchisen: penitusq; ī ualle uirenti:
Agnoscitq; suam prolem monstrante parēte
Hæc ubi p̄cepit: gradit socioq; reuisit

P. Vergilii Maronis Aeneidos Liber Sextus

Ic fat lachrymās classiq; īmittit habēas
s Et tādē euboicis cumaꝝ ellabit oris
Obuertūt pelago proras: tū dēte tenaci
Anchora fundabat naues & littora curuæ
Prætexūt puppes. iuuenū manꝰ emica ardēs
Littus ī hesp̄ium: quērit pars semina flāmæ
Abstrusa in uenis silicis: pars dēsa ferarum
Tecta rapit siluas: inuentaq; flumīa mōstrat:
At pius ęneas: arces quibus altus apollo
Præsidet horrendæq; p̄cul secreta sibyllæ
Antraꝝ īmane petit: magnā cui mētē aīmūq;
Delius inspirat uates: aperitq; futura
Lās subeunt triuiæ lucos atque aurea tecta

IC Fatur. Totus Verg. plenus ē sciētia
s q̄ hic liber tenet p̄ncipatū. cuiꝰ ex Home. ps maior sūpta ē: & dicūt aliq; simplici ter. multa p̄ hist oriā: multa p altā sciētiā ægyptioꝝ: Adeo ut pleriq; de his singulis huius libri ītegras scripserīt pragmatis. Licet āt. p̄bus & alii primos duos uersus reliq̄rīt i fine q̄nti. tū prudēter sūt ad initiū sexti trāslati. Nā & cōiūctio poematis melior ē & Ho. ēt īcipita ὡς ϕατο λακρύχεων. Crassi nauibus. uel suæ naui. Et dicit classis. qa fiat de fustibus. Calas. n. dixerūt p̄ſli fustes quos portabāt serui seq̄ntes dūm ad p̄liū: Vñ & calōes dicebāt. Nā cōsuetudo erat militis romāi: ut arma sibi portaret & uallū id dicebāt calā. Lucilius. scinde puer calam ut caleas i. frāge fustē & fac focū. Hinc classē dictā uolūt. Alii sic dictā credūt. qa olī ī terrestri p̄lio stipendiū pedes dabat ī nauali eque. & qa ab eq̄tibus dabat stipendiū dicta ē classis. Proprie. n. classes eq̄tū dicimus. ergo classi aut suæ naui ut dicat ἀποτῶν καλων. i. a lignis. Hinc Hora. Me uel extremos numidaꝝ ī agros classe releget aut oīum q̄ eius cursū seqt. Palinurus. n. iplet officiū. de quo dictū ē. Ad hūc alii cursū cōtēderē iussi. Habenas: aut funes p̄ metaphorā dicit: aut secūdū Home. q ait οἱ ῥέπτροισι βοέοισι. i. loris retortis: His n. utebāt antiq. Tādē ad æneæ desiderium ad italiā uenire cupiētis refert. Nā mora nō congruit de capreis cumas usq; ad uicinitatē tā lōgā fuisse nauigationē p̄sertī accedēte fauore Neptūni. Euboicis: a calonia cumas appellauit. Nā euboea īsula ē ī q̄ chalcis ciuitas de q̄ uenerūt: q̄ ī cāpania cumas cōdiderūt. dictas uel ἀποτῶν κυμέτων. i. a fluctibus erat. n. iuxta mare. Vel ab augurio grauidæ mulieris q̄ ἐγκυος dicit. Allabit. uenit celeriter: ut Labere nympha polo. Pelago. ī pelagus. ut it clamor cælo. Obuertūt. recte. nā aliis dat uel iora officia. æneæ āt artē gubernādi. Dēte t. ut ī p̄mo Vllo ñ alligat ancora morsu. Græce nō aspirat ἀγκύρα. Vñ apud ātiquos nō aspirabat ancora. Contra thus & orchus & lurcho. i uorax dicebāt. qbꝰ seq̄ns æthas detrahit aspirationē. Iuuenū. nā post urbē ī sicilia cōditam aut nulla: aut rara fit senū mētio. Ardēs. festinans. Hesp̄iū. oñdit oēm italiā maiorē hesp̄iā dictā uel a rege uel a stella. Semīa sla. Sic Home. σπειατὰ τῦρος. Abstrusa. Sic in geor. Vt silicis uenis abstrusū exc. ig. Ferarū t. epexegesis siluæ. Mōstrauit āt flumīa æneæ ad expiādū pp mortē palinuri. nō q̄ eū uiderit. sed q̄ funus agnouerat & doluerat. In eo. n. ē pollutio q̄d ait Casuq; aīum cōcussus amici. nā ipa īcipiāt q̄ cognoscimꝰ. Vñ cū Hora. puluillus apud Liuiū capitoliū ēdicaret. & audiret ab inimico mortuū filiū. ne polluto pedicaret. rūdit cadauer sit: Hāc āt purgationē polluto æneæ ubiq; dat: ut hic & paulo post Corpusq; recēti spa. Arces: Cū ubiq; ioui dentur arces: Cumis in arce apollinis templum ē. Altus: magnus ut iacet altus orodes. & alibi Sic pater ille deū f. sic al. ap. Vel ad simulachri altitudinē rettulit: q̄d cōstat ee altissimū. Præsidet præest desēdit. Horrendæ: uenerandæ. ut Horrēdū siluis & rel. p. Procul aut quod p̄ oculis est. aut porro. i. longe. significat ergo iuxta & longe Antrum. epexegesis est domus sibyllæ. Mentem animum. perissologia. Nam secundum Lucre: unū ē mēs & animus. Delius. Sic ait. ut Nunc lyciæ sortes. i. appollineæ. Exp̄sius āt q̄d sit sibylla. Magnā cui mentē aīumq; Delius in u. Nā ut diximus sibylla est quasi σὺν οὐ βουλὴ. i. de sententia. Aeolici. n. ϛιους deos dicunt. Triuiæ l. congrue apollini & dianæ iuncta sunt templa. ut paulo post Phœbi triuiæq; sacerdos. Et bene sit lucoꝝ dianæ cōmemoratio. qa petiturus ē iferos. Aurea tecta. Apollinis

DONATI commentum nō extat usq; ad eum locum Cui fidus achates It comes.
GHRI. Sic fat l. Cū ea rōe ex troia discessisset æneas. ut in italiā. i. ad sūmū bonum pueniret. potuit eum uari

is erroribus uersatum cognoscere id quod q̃rebat summum bonum in nulla alia re nisi in diuinarum rerum cognitione consistere discessit ergo ex troia.i.ex corporea uoluptate quam uenus confessa deam & qualis cælicolis uideri solet.i.uerus amor rerum diuinarum demõstrauit nulli deo placere. Discessit ex thracia atque ex strophadibus cum cognosceret diuitias siue dolo siue ui partas non habere summum bonum. Discessit ex creta.q̃ uitæ ciuilis & quæ magis corpus q̃ animum spectet: symbolum habet: cũ deprehẽderet originẽ nostrã nõ a corpore re caduca & momẽtãea: sed ab aĩo eẽ. Quæ oĩa nos diligẽtius cũ huiuscemõi pfũdiores sẽsus figmẽtis poeticis abstrusos eruere & in lucẽ ꝓferre conaremur ꝓ uiribus apuimus. Nec absonũ fuit ꝙ petentes italiã luno.i. ãbitio illũ Carthaginẽ.i.ad uitã ciuilẽ retruderet. nũc uero cũ tãdẽ e sicilia loco oĩno italiæ uicio enauigaret: nõ pus tñ portũ tãgere potuit q̃ Neptũnus: quẽ nos rõnem supiorẽ eẽ oñdimus maria.i.ptẽ aĩ cõcupiscibilẽ pẽitus placauerit: Et Palinurꝰ.i.apetitus rõni repugnãs a temõe.i.a uitæ administratiõe remotus sit: & ipe æneas.i.ipe intellectus gubernaculo subiret: Nũq̃.n.in trãq̃llũ portũ.in quo cognitiõi iugilemus uenire poterimus: nisi ꝓ us mare a tempestatibus sedeat.i.apetitus omnibus pturbatõibus uacet. Et nisi apetitus q rõni aduersat. ab ipso temone.i.a uitæ administratione dimoueat. hic palinurus iure appellat. Nam παλιν retro significat & οὖρος uentus quasi contrarius uentus. Et nisi æneas temonem incipiat.i.uir laude dignus ἄινος enim laudem. Laus enim non est nisi in uirtute. Rebus itaq; sic dispositis portũ tandem intrat: hoc enim non nisi post longum tempus & multa cum difficultate nobis euenit. Sed huiuscemõi rebus profundioris sensus omissis redeamus ad historiam: Sic fatur lachrymans prepon.i.decorũ in ænea seruat poeta. Lachrymas ergo emittit tribuẽs hoc amicitiæ. nec tamen ita ex mœrore torpet qn ea quæ agenda sunt: strẽnue agat. Classi. preter eam significationem quam dat Seruius classes etiam dixerunt distinctiones ciuitatis & populi secundum sensus diuisionem. Itaq; prima erat classis eorum q centum milium æris aut maiorem censũ haberẽt. & habebat. lxxx. centurias quadragenas iuniorum & totidem seniorum. & iuniores qdem ut fortis bella gererent: seniores urbis custodiam haberent Additæ duæ fabrum centuriæ. quæ sine armis stipendia facerent. Munus datum ut machinas in bello ferrent: Secunda classis infra centum usq; ad. lxxv. milia ex his senioribus iunioribusq;. xx. cõscriptæ cẽturiæ. Tertia classis qquaginta milium census fuit. Quarta classis. xxv. millium. Quinta classis. xxx. centurias habuit: fundas lapidesq; missiles hi gerebant. In iis cornices actibicines in. iii. centurias distributi. Et tandem non refert ad breuem hanc ex sicilia nauigationem: sed ad id tempus ex quo e troia nauigauit ergo tandem post errores septennales. Euboicis. de cumis diximus in tertio. Prætexunt. opiũt: absc̃ũdit. ut hocq; ꝓtexit nõie culpã & ẽ hyppbole. Abstrusũ. sic in geor. Mellaq; decussit foliis: ignẽq; remouit: & paulo infra. Abstrusum in uenis silicis excuderet ignẽ. At pi.æn. Obseruat id in suo libro poeta. qd̃ in uita humana oĩum maximum ac pstãtissimum dicit: & qd̃ ab oĩbꝰ philosophis tãtis laudibꝰ decantat qd̃ græci ꝓpon nostri decorũ appellãt Religi gitẽ humilioribus rebus intenti erãt. qñ & hũilius in illis erat ingeniũ & animus: Aeneas ãt q omnia hũana inferiora se esse putaret. nihilq; nõ altum mente tractaret. iis omissis religioni & diuinis rebus opam dabat. possumus & altiorẽ sensum afferre. Nã cũ reliq; quoq; rõ pturbationibus obsistere neqt semina flãmæ.i.materiã & iracũdiæ & reliqs ardẽtioribus cupiditatibus q̃rant cum obscuritatem nemorum.i.omnium rerum inscitiam. unde uitia sũt. subeant. cũ tecta ferarũ.i. uitiorũ habitacula: q habitus appellat: petant. Vir alti & magni ingẽti terrena omnia despiciens tẽplũ Apollinis petit ut fœlicitatẽ cõseq; possit. Quã qdẽ partẽ nostra sapiẽtia. ptim diuino furore acq rere possumꝰ. Addit g̃ tẽplũ Apollinis: nã ut ãt nostri theologi testãt: initiũ sapiẽtiæ ẽ timor dñi. Altꝰ: nã nihil excelsius ipa diuinitate: Et mõtẽ ẽt nostræ lr̃æ ꝓ speculatiõe ponũt. Vñ illud. Quis aſcẽdet in mõtẽ dñi. aut qs stabit ĩ loco ſancto eius: Altus: cuiꝰ tẽplũ in alto.i.in mõte positus eẽt. Vel altus pp ꝓpetatũ simulachri. nã apud antiquos pleræq; ex maioribus statuis quos colosseos appellãt. Apollini erãt dedicatæ. nã in capitolio una erat translata a Lucullo ex apollõia põti urbe. xxx. cubitorũ. Cares ãt lydius Lysippi discipulus solus colossũ rhodi fecit. lxx. cubitorũ. q̃ statua post. lvi. ãnos terræmotu diruta ẽ. & ĩ plurimas ptes disrupta. cuius pollicem ut ait Pli. pauci ãplecti ualebãt: Erat apollo i bibliotheca augusti. l. pedũ: Xenodorus romæ statuã. cxx. pedum nerõi erexit: q̃ post illius mortẽ dãnatis suis moribus soli ẽ dedicata. Mentẽ animumq;. pisiologia: sic Terẽn. Mala mẽs malus animus. Et Lucre. Primum animum dico mẽtẽ quẽ sæpe uocamus. & alibi. ldẽ cõsiliũ quod nos animũ mẽtẽq; uocamus. Aurea. i. aurata. uel pulchra: ut Picus equũ domitor quẽ capta cupidine cõiũx Aurea pcussũ uirga. uersũq; uenenis fecit auem cyrce. Item dicimus auream. quã multi facimus. & caram habemus. Tibul. Nõ ego te ꝓpter parco tibi. sed tua mater Me mouet. atq; iras aurea uincit anus.

Classis

Dædalus

fabule ꝯtaroz nõ

SER. Dædalus. ut fama ẽ fugiẽs m.r. idicato a sole adulterio matris & Veneris. Vulcãus mirabilissimis cathẽis lectulũ cinxit qbus Venus & mars ignorantes iplicati sunt. & cũ ĩgenti turpitudĩe resoluti sub testimonio cũctoꝝ deorũ. hoc dolẽs Venus oẽm soli stirpẽ ĩfãdis amoribꝰ ꝓsecuta ẽ. Vñ Pasiphae solis filia minois cretẽsis regis uxor tauri amore arsit & arte dædali iclusa ĩ ligneã uaccã septã corio iuuẽcæ cũ eo cõcubuit. hĩc natus minotauris. q labyrĩtho iclusus carnibus hũanis uescebat: Sed minos de Pasiphae plures suscepit filios. ãdrogeũ. ariadnẽ. phædrã. sed ãdrogeꝰ atheleta iuictus cũ cũctos ĩ agõibus superaret. ab athenienſibus & uicinis megarensibus occisus est. At minos bello athenienses uicit co

Dædalus: ut famã est: fugiens minoia regna
Præpetibus pennis ausus se credere cœlo
Insuetum per iter gelidos enauit ad arctos
Chalcidicaq; leuis tandem supra stitit arce
Reddit9 his primũ terris ubi phœbe sacrauit
Remigium alarum: posuitq; immãia tẽpla
In foribus lætum ãdrogeo: tũ pẽdere pœnas

Cecropidæ iussi: miserum septena quotannis
Corpora natorũ: stat ductil sortibus urna
Contra elata mari respõdet gnosia tellus
Hic crudelis amor tauri. suppostaq; furto
Pasyphae mixtumq; genus. proleſq; biformis
Minotaurꝰ ineſt ueneris monumenta nefãdæ
Hic labor ille domus. & inextricabilis error
Magnũ reginæ sed enim miseratus amorem
Dædalus ipſe dolos tecti: ãbageſq; resoluit
Cæca regens filia uestigia: tu quoq; magnam
Partẽ ope in tãto sineret dolor icare haberes
Bis conatus erat casus effingere in auro

egitque ut singulis annis septem filios: septemq; filias edẽdos minotauro darẽt. Tertio anno Theseo Aegei regis filio sorte euenit. Hũc ariadna Mínois filia adamauit. & cõsilio Dædali minotaurũ iterfecit filiumq; sequẽs ex labyrintho egressus cum ariadna ausugit. At minos Dædalũ cum Icaro filio ĩ labyrintho iclusit. Dædalus corruptis custodibus sub faciẽ di muneris specie. quo simulabat posse regem placari cæra & pẽnis alas sibi & filio fabricauit. & ausugit uolando. Sed icarus altiora petens solutis ex calore solis pennis mari in quod cecidit nomen ĩposuit. Dædalus: primo in sardiniam: ut ait Salu. deinde cumas delatus ẽ & tẽplo apollini cõdito hæc oĩa ĩ foribus pinxit. Dicẽdo ãt Virg. ut fama ẽ ostẽdit reqrendam eẽ ueritatẽ. Nã taurus seu notarius: seu magister militũ Minois fuit: cũ quo Pasiphae ĩ domo Dædali cõcubuit: & qm̃ geminos pepit unũ de minoe: alterꝫ ꝑ tauro fingiẽ mĩotaurũ pepisse: qđ ipse paulo post exprimit dicẽs Mixtũq; genus ꝓlemq; biformẽ. Dædalus ãt non ꝑ aerẽ uolás: sed ꝑ mare nauigans ausugit: Vnde ait remigio alarũ. Alæ. n. & uolucrum sunt: & nauiũ. Vnde ẽ Velorũ pãdimus alas. Præpetibus pẽnis. Fœlicibus. Præpetes. n. sunt aues boni augurii: qđ huic dat: qa puenit: Ausus se credere cælo. Quasi alienis sedibus. Horatius: Expertum uacuum dædalus aera pennis nõ homini datis. Insuetum. s. hominibus: Enauit ad arctos. Vtrũq; miscet. Nam non solum nauium est sed & auiũ. ut nare per æstatem liquidum suspexeris agmen. Ad arctos. Si ad fabulam respicias contra septentrionẽ: si ad historiam ad septenttionis obseruationẽ. Chalcidica. Quam ciuitatem chalcidenses cõdiderunt ut supra ab insula nunc a ciuitate epitheton dedit. Redditus his. Quasi de alieno elemento: Hora. Finibus at ticis reddas ĩcolumen ꝓcor. Remigium alarũ. Artẽ uolãdi. Posuit. ædificauit. Androgeo. Secundũ atticã liguã genitiuus singularis est. Cecropidæ. athenienses a Cecrope rege ut romani a romulo romulidæ.

Pendere. soluere: qđ ẽ tractum a pecuniaria dãnatione: Miserum. Dolentis ĩteriectio: ac si diceret nefas.

Corpora. q̃ adẽpta uita cõsumebãt. Stat. Horret: ut stãt lumina flãma. Aut stat re uera post ductas sortes. uel ad picturã respexit. nã uolui in pictura nõ poterat. Sed si stat. i. horret ĩtelligimus: dicemus ductis de qua ducebãtur. Elata. pire situ expressit. Nã Salu. ait Creta altior ẽ q̃ parte spectat oriẽtẽ. Rĩdet. aspicit. nã cõtra athenas ẽ posita. Furto. adulterio: ut Vulcãi martisq; dolos & dulcia furta: Vel ad uaccã referẽt. Mixtũq; genus. secũdũ ueritatẽ. nã duos pepit unum ex tauro: alterũ ex minoe. Proleſq; biformis: Ad fabulã referẽt. Veneris monumenta nefandæ. Aut memoria turpissimi coitus: aut ultio Veneris proditæ. Inextricabilis: ideprehensibilis: Horatius si pugnat extricata densis cerua plagis. Extricata: soluta Inextricata ergo ĩsoluta. Reginæ. regis filiæ Ariadnes. Opere in tanto. in foribus fabrefactis.

CHRI. Dædalus. hic atheniẽsis fuit ab Erechtheo genus ducẽs: nã Erechthei filius fuit Athieneus. Athienei: Eupalmus. Eupalmi Hymetiõ. Hymetõis. Dædalus. hic lõge supiores excellẽs ĩ architectura ac statuaria floruit. ꝓmuſq; oculos aspiciẽtes & manus ꝓtẽtas fecit: cũ ĩ ꝑscis statuis oculi clausi & manus lateribus appositæ eẽnt Abiit ãt ex patria tali cã. erat ei nepos ex sorore quẽ Diodo. Talũ nominat. Alii ãt Perdicã apud eum instructus puer adhuc. sed q ingenio & solertia magistrum superaret. hic rotã figuli et serrã ex serptẽtinorũ dẽtiũ imitatione adinuenit. Itẽ Tornũ & alia multa. Itaq; motus inuidia Dædalus eũ interfecit. Vnde ab ariopagitis dãnatus ĩ cretã discessit: & ob ĩdustriã regi amicus factus ẽ. Sed cũ ille singulis annis Neptũno pulcherrimũ taurorũ sacrificare solitus eẽt. tũc ãt pulcherrimo relicto ꝓximũ illi sacrificasset. iratus deus Pasyphaẽ ĩ eius tauri amorẽ ĩpulit Itaq; Dædalus ligneam uaccã fabricauit. ĩ q̃ iclusa Pasyphae cũ tauro cõcubuit. Mox re patefacta ĩ siciliã ad regẽ Cocalũ fugit Pasyphae subministrãte nauigio. Ibi multa mirãda ædificia regi ædificauit. Et ĩ eryce petrã circũcidẽdo ĩmẽsam altitudinẽ erexit. & ĩ cacumine tẽplũ posuit. Ausus. hoc uerbũ aut piculũ notat. ut Ausus qn ẽt uoces iactare p umbras. Hora. Audax oĩa ppeti gens humana ruit pretitũ nefas. aut scelus ut ĩ regnis hoc ausa tuis. Leuis. qa p aerem uolauit. Redditus. restitutus illi elemento cui debebat. Aer enim elementum hominis non est. Sic Hora. Nauis quæ tibi creditum debes uergilium finibus atticis reddas incolumen precor.

Dædalus

Sacrauit. antiqui enim eum ab aliquo artificio discederent. artificia illius ei deo sacrabant in cuius tutela eẽt ars. Ergo cum gladiatoria Herculi attribuat. dixit Horatius. Veianius armis herculis ad postes fixis Latet abdi tus agris Ne populum extremat otiens exoret harena. & alibi "Vixi puellis nuper idoneus. Et militaui non sine gloria Nunc arma defunctumque bello barbiton hic paries habebit leuum marinæ qui ueneris latus custodit. Et Saphpho inde cheli phœbo communia munera ponam & sub ea uersus unus & alter erit Grata lyram posuit tibi phœbe petica sapho. Conuenit illa mihi, conuenit illa tibi. In foribus lætum: non sine ꝓfunda scientia & mystica theologia hæc figurantur. Tria enim uicia ostẽdit æneã fugisse. Superbiam propter icarum qui alta petens in mare decidit. Luxuriam pp Pasyphæn. Inuidiam pp ultionẽ androgei. Cecropidæ. athenienses a Cecrope eorũ rege. Fuit enim Cecrops primus q diphyes. i. duabus naturis est dictus. siue ob lõgitudinem corporis. siue ꝙ cũ eẽt ægyptius duas linguas ægyptiam. s. & græcam teneret. Incepit regnare. ut placet

Eusebio: anno a mundi origine quarto supra tria milia ac sexcentos & quadraginta annos. Regnauitq; annos quinquaginta primusq; bouem immolans iouem appellauit: & cecropia regio ab eo nuncupata est. hic urbem uel condidit uel restaurauit: & athenas a Minerua denominauit. ut alio in loco demonstratum est. Hoc regnante Moyses populum ex ægypto eduxit: Ariopagum hoc regnante constitutum athenis ferunt. Fuit & alius Cecrops athenienſium rex septimus ab hoc. Iussi quoniam uicti conditiones acceperãt. Septena. de hoc Plato in phædone ait: Hæc est illa nauis ut aiunt athenienses. in qua Theseus olim bis septem illos tulit in cretam seruauitq; eos: & ipse seruatus est. Crudelis. ex cupidinis ueneriscq; siue neptunni crudelitate proueniens. Crudele enim fuit ut uirgo culpa uacans in tam monstruosum amorem siue a uenere ut iniuriam solis patris ulciscereturſiue a neptunno. qa Minos optimum taurum non immolasset: impelleretur. Labor ille do. Labyrinthũ ſtelligit: de quo diximus in quarto. Mixtum genus. non abhorrent natura quæ refert. Seruius. Nam Aristoteles i eo quem de animalibus scribit Mulierem & equam solas ex animalibus fœtas totum pati asserit. reliqua uero marem fugere. præter ea quæ superfœtant. ut lepores. Ac paulo post addit accidere non nunquam sed raro ut mulier post conceptum fœtum etiam alium concipiat. sed posteriorem partum non perficit. Verũ cum maturo immaturum cadit nisi ꝓxime a primo factus sit: tunc enim incolumen ædi posse: ut de Hercule & iphicle fabulantur: Affirmatq; euenisse adulteræ ut superfœtata geminos pareret: Alterum marito alterum adultero similem.

SER. Bis patriæ cecidere manus. Quia patriæ:

Quin protinus omnem ostendit plura fuisse quæ dixerit. Perlegerent. scilicet picturam: nec incongrue legi picturam dixit cum græce γράφειν & pingere dicatur & scribere: Hoc est quod ait Hora. in arte poetica: Et noua fictaq; nuper habebunt Verba fidem si græco fonte cadant parce detorta. Præmissus achates. κατα το σιωπωμενον intelligimus. Deiphœbe glauci. subaudi filia. & ẽ ꝓpriũ nomen sibyllæ. Multæ enim fuerunt: ut supra diximus in tertio. quas omnes Varro commemorat: et requirit aq̃ sint fata romana conscripta: & multi sequentes Ver. ab hac Cumana dicunt: quæ licet longæua dicatur. non tamen ualde congruit eam usque ad Tarquinii tempora durasse: cui libros sibyllinos constat oblatos. Dicit tamen Varro Erythræã credam scripsisse qa post incensum Apollinis templum in quo fuerãt apud erythræam insulam ipsa inuenta sunt carmina

Bis patriæ cecidere manꝰ: quin protinꝰ omnẽ
Perlegerent oculis: ni iam præmissus achates
Afforet: atque una phœbi triuiæq; sacerdos
Deiphœbe glauci: fatur quæ talia rẽgi
Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit
Nũc grege de intacto septẽ mactare iuuẽcos
Præstiterit. totidem lectas de more bidentes
Talibus affata æneam. nec sacra morantur
Iussa uiri teucros uocat alta i templa sacerdos
Excisum euboicæ latus ingens rupis in antrũ
Quo late ducunt aditus centum. ostia centũ
Vnde ruunt totidem uoces respõsa sibyllę
Ventum erat ad limen cũ uirgo poscere fata
Tempus ait: deus ecce deus. cui talia fanti
Ante fores subito: non uultus non color unꝰ
Non comptæ mãsere comę. sed pectꝰ anhelũ
Et rabie fera corda tumẽt: maiorque uideri.
Nec mortale sonãs afflata est numine quãdo.
Iam propiorem dei cessas in uota precesque
Tros ait ęnea cessas. neque enim ante dehiscẽt
Attonitæ magna ora domus. & talia fata
Conticuit: gelidus teucris per dura cucurrit
Ossa tremor. fuditq; preces rex pectore abimo

Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit. Et supra diximus Apollinem sex mensibus apud Lycios & sex apud delum dedisse responsa. Item lectum est deos aliquotiens calendis aliquotiens tantum idibus uaticinari. Nonnunquam diei uel prima: uel postrema parte. Vnde est in iure fissus dies ideſt non totus religiosus: quem nunc ostendit dicens non oportere æneam religiosam diei partem perdere. ideſt oraculo congruam. Sane sciendum poscit lectionẽ esse meliorem. Tempus enim poscit spectacula: nõ aspectaculis poscitur. Nunc grege de intacto: gregem pro armento posuit: nam de iuuencis dicturus ẽ quæ per poeticam licentiam sæpe confundit. Illo loco ꝓprie posuit. Quinque greges illi balatum quina rediband Armenta. Intacto autem indomito: ut ĩtacta totidem ceruice iuuencas. Lectas de more bidentes. de more ãtiquo. scilicet quem pretermisit. quasi tunc omnibus notum ideſt ne habeant caudam aculeatam. nec linguam nigram. nec aurem fissam. quod docet aliud esse intactum. aliud lectum. Bidentes autem ut diximus oues sunt circa bimatum habentes duos dentes eminentiores. quæ erant aptæ sacrificiis. Euboicæ rupis latus hoc est mõris cumani: quem Euboici habitaueruut. Est autem acyrologia. Coloniæ. enim epythethon rei dedit immobili. Antrum. in antri similitudinem. Portus ab eoo fluctu curuatus in arcum. Quoti ducunt aditus centum. Non sine causa aditus dixit & ostia. Nam Vitruuius qui de architectonica scripsit ait cum ab aliquo arcemur ingressu id ostium dici ab ostando: cum ingredimur aditum ab adeundo. Ostia centũ finitus numerus ꝓ infinito. licet possit & rationabiliter dictum esse. Responsa enim sibyllæ in hoc loco plus minus centum sermonum sunt. Inueniuntur tamen apollinis elogia & uiginti. & qnque & trium sermonum. Vnde melius est finitum pro ĩfinito accipi. Totidem uoces. ac si diceret tot sermones. Deus ecce deus. uicinitate templi iam afflata est numine. nam furentis uerba sunt deum uelle ostendere. q̃ ipsi tantum uidet. Sane cauti esse debemus qnando plena sit numine. & quando deum deponat. Non enim post uaticinationem dictura est.

Bidẽtes

Ostium
Aditum

Nō color unus. itē Luc. ſtat nuſquā facies. Cōpte comæ. ante hac. ſ. Nam p ſacra reſolutæ ſūt: ut Vitaſq; reſoluit Sacrati capitis. Maiorq; uideri. uidebaſ ſicut ſolebat in uaticinationibꝫ apparere numinis præſentia quod humanis illudebat aſpectibus Vnde ait Maiorq; uideri: nō. n. ē re uera Nec mortale ſonās alia. n. uox numinum eſt ut Nec uox hoīem ſonat. itē uocis ne ſonus afflata ē nondū deo plena: ſed afflata uicinitate numinis. Quando ſi qdē: Nā cōiūctio ē: nō aduerbiū ceſſas in uota. Tardus ē ad uota facienda. Nā ſi dixeris: Ceſſas ī uotis hoc ſigāt: tardus es dū uota facis aliud. n. ē ceſſas i illā rē & aliud ceſſes in illa re: tardus es ad faciendā rē: & tardus es in facienda re. Figurate āt dixit ceſſas circa uota ꝓmittēda numinibus. Tros p̄ncipale ꝓ deriuatiuo. i. ꝓ troius Neq; n. ante dehiſcēt. tractū ē de matris deū tēplo q; nō manibus ſed p̄eibus apiebaſ. Attonitæ ſtupēdæ nō ſtupentis. Ergo attonitæ faciētis attonitos: ut Mors palida: Triſtis ſenectus Ora domus. Quia ſupra ait Vnde ruūt totidē uoces. Per dura currit Oſſa tremor. Religionis ē & diuine reuerentiæ: Alibi ipſe manū multo ſuſpenſū numine dicit. Pectore ab immo. A mentis intimo: Nec immerito nā illa re diuinitas flectitur quæ eſt nobis cum diuinitate communis. i. ſenſu.

CHRI Præmiſſus achates. Demōſtrauimus Achatē ꝓ cura poni: q; ſēp magnos uiros comitaſ Recte ergo præmiſſus. nā ſapiētes oīa ſua cura p̄ueniūt: Quod niſi eēt ēt ipſi quādoq; uariis uoluptatū illecebris allecti laberē tur niſi achates. i. cura & ſollicitudo & ipſius: ut ita loquar cōſciētiæ ſtimulus admoneret paululū illud uitæ actpis: q; humanæ ſorti cōceſſū ē nō niſi in magnis excelſiſq; rebus eſſe ponēdū. Nā hoc iter ſtultos ſapiētesq; iter ē Stulti. n. ſi ſemel e uia recta labaſ nūq; ad eā reuertuntur. Sapiētes āt ēt ſi qñ homines nati ſūt quādoq; paululū erecta uia deflexerint: ſtatim adeſt illoꝝ achates q eos ad rectū reducat. Atq; una phœbi. Nā ipſa cura excitat mentē q excitata ad ſuā ſapiētiā & ſciētiā reuertiſ. Hæc. n. ſyllaba ē q nos ita alloquiſ. Nō hoc iſta ſibi. nam tps qd breue ē ſēp labiſ nō poſcit ut in rebus futilibus & uanis cōteraſ. Vt. n. ait Cice. Horæ qdē cedūt & dies & menſes & anni: nec tps p̄teritū unquā reuertiſ: Vereꝝ ſi illud nō huiuſmōi ſpectaculis cōteramu. ſed maioribus q baſdā rebus impedaimus. nō erit breue: teſte eodē Cicerone cuius ſnia eſt: Oē breue tps ſatis ē longū ad bene beateq; uiuēdū. Nā & ſalu. Sed dux atq; īperator uitæ mortaliū animus ē. q ubi ad gloriā uirtutis uia craſſatur abū de pollēs poteſq; & clarus eū neq; fortunæ eget: q; uirtutes neq; dare neq; eripe pōt: Sin captus prauis cupidini bus ad inertiā & uoluptates peſſūdaſ pnitioſa libidine pauliſp uſus ubi p ſecordiā uires ætas tps īgeniū defluxerūt naturæ īfirmitas accuſaſ ſuā quiq; culpā auctores ad negocia trāſferūt. Tēpus igiſ q; recte illo utētibus ſatis longū. Abutētibus at nimis ēt breue nō poſcit hæc ſpectacula. De intacto. Quoniā hoſtiæ ab antiqs adhibebaſ indomitæ: & iniuges appellabaſ. Septē ſcdm Pythagoricos hic nūeros oīum ē pfectiſſimus & attribuiſ ſapientiæ: Vnde & uirgo & pallas appellaſ. Ergo ſeptē qa ſapiētiā optat. luuēcos quātū ad contēplatiuā uitā: in qua & maiora quæruntſ: & maiores ſūt tētatōes qbus animus īpediſ. Oues āt quo ad actiuā in qua utrū q; minus. Antrū pōit ꝓ fœlicitate: Nā ut ait Ariſtoteles ipſa īcentro ē & undiq; ad ea ſūt aditus. Centū multe. n ſūt res uiæq; qbus fœlicitatibus cōſequi poſſumus dūmō recte uiuamus. Vnde & in euāgelio. in domo patris mei māſiōes multæ ſūt. Sibylle. ſibylle teſte. M. Varroe in libris reꝝ diuinarū ad Cæſarē pōtificē maximū ap pellatæ ſūt oēs uates fœmininæ: uel ab unius delphidis noīe uel a diuinis cōſiliis enūciatis. Veteres græci æoli ce deos σνουσ dixerunt & βουλὴν cōſiliū: eſt ergo ſibylla ē ac ſi dicatur θεοβουλη. Ait autē idē Varro ſibillas decē fuiſſe primā de plis cuius meminit Nicanor q geſta Alexādri ſcripſit. Secūdā libycā ab Euryppide ī lamie prologo nominatā. Tertiā delphicā: de qua Chryſippus ī libro de diuinatiōe meminit. Quartā cumæā in italia de q; & Neuius in libro de bello punico: & Pilo ī aſalibus ſcribit. Quintā erithræā q; Erithreus Appollodorus ſuā ciuē affirmat eāq; uaticinatā grais illū petētibus & troiā. peritura & Homerū mēdacia ſcripturū. Sextā ſamiā: de qua Eratoſthenes in antiqs annalibus ſamio ꝑ repperiſſe ſe ſcriptū ait Septimā cumanā noie Amalthea q; ab aliiſ Erophile noīatur q; libro ad Tarquiniū ut liuius narrat detulit quoꝝ numeꝝ auxerūt reſtituto capitolio q; ex oībus græce italiæq; p̄cipue erithreis coacti allatiq; ſūt cuiuſcūq; ſibyllæ noīe fuerit. Octauam helleſpōtiā in agro troiano Solonis & Cyri ut ait Heraclipes pūticus tpibus. Nonā phrigiē q; ancyræ uaticinata ſit Decimā tiburtē noīe Albuneā q; tiburi coliſ ut dea iuxta ripā anienis cuius ī gurgite ſimulachrū eius inuentum diciſ tenēs manu librū cuius ſortes ſenatus in capitoliū abſtulerit. Harū oīum ſyllabarū carmīa habentſ p̄ter quā cumeæ cuius libri a romanis occultaſ nec niſi a qndecim uiris inſpici fas ē. Sūt āt ſingulaꝝ ſīguli libri qui quia ſibillæ noīe ſcribunſ ueluti unius eē creduntſ & ita cōfuſi ut ſuus cuiq; aſſignari nō poſſit niſi erithreæ. q; nomē ſui carminis inſeruit q; nobilior cæteris habeſ. Si qdem Feneſtella de qndecim uiris ait reſtituto capitolio rettuliſſe ad ſenatū. C. curriōem cōſulē ut legati ericteas mitteréſ q; carmīa ſibille conquiſita romā deportarēt itaq; P. Gabinius. M. Octalicius. L. Valerius legati miſſi deſcriptos a priuatis uerſus circa milleromam retulerunt. Extant illarum uerſus θλλασεο ɔ μορου. Non multus non color. Pathos ab habitu. Nam habitus pleroſq; oſtendit affectus ut eſt illud Pauitantē & dura tegentē ſupplicia. Luctum ut Excuſſi manibus radii reuoluntaq; penſa. Admirationem Defixa obtutu tenet ora. Venus rogatura Triſtior & lachrimis o. ſ. n. Statius autē etiam de uate inſano ait Sertaq; mixta comis ſparſa ceruice flagellat. Anhelu ſic Statiuſ Quin & cornigeri uatis nemus atq; moloſſi. Quercus anhela iouis troianaq; tymbra placebit. Ceſſas. non enim per ocium in quo omnia uitia ſedent unde: Otia ſi tollas periere cupidinis cacus: ſed in uigilando agendo cuncta circunſpiciendo & laborēs ſudoreſq; tolerando ſapientia acquiritur. Hinc Horatius. Qui ſtudet optatam curſu contingere metā Multa tulit feritq; puer ſudauit & alſit. P ectore ab immo oſtendit quales preces eſſe debeant.

P hebœ graues troiæ ſemp miſerate labores:
Dardana qui paridis direxit tela manuſq;
Corpus in æacidæ: magnas obeuntia terras

SER. Phebe graues. Secundum Homerum q; eū dicit ſemp ꝓ pugnatorē fuiſſe troiæ: Et bene miſerate: quia troia defendi non potuit. Ideo nō dixit defendiſti: ſed miſeratus es. Dardana qui pa. Achilles a matre tinctus ī ſtygem paludem toto corpore inuul

nerabilis fuit excepta ꝑte quatenꝰ eſt manu matris: unde Statius ſi te ſtygis amne ſeuero Armaui: totũ ꝙ utinã: qui cũ amatã Polixenã in tẽplo accipe ſta/ tuiſſet inſydiis Paridis poſt ſimulachrũ latẽtis occi ſus ẽ unde fingit ꝙ tenente arcũ Apolline: Paris di rexit tela & bene direxit q̃ſi ad ſolũ uulnerabilẽ loꝛ cũ. Dardana aũt ideo ut nõ adultero: ſed genti ꝑſtitiſ ſe uideat. Tela manuſq. Vel qa aliud ſine alio eẽ nõ põt. Vel hoc dicit & artẽ per tela: ut poſſet quid feriret & uirtutẽ ꝑ manꝰ dediſti ut eius fata cõpleret

Magnas obeuntia ter. Cingẽtia terras tot maria. O ceanus enim oẽs ambit terras: & licet iſte ꝑ ea maria nauigauerit q̃ terris cinguntur tñ nõ dixit impꝛoprie: cũ de occeano iſta naſcant: & tot dicẽdo maria partẽ eũ maris nauigaſſe ſigãt nõ totũ mare. Mare. n. eleꝛ mentũ ẽ totũ maria uero ꝑtes maris ſicut terræ paꝛ tes ſũt terra uero totũ elementũ. Penituſq. repoſtas Longe ſemotas auias. Maſſilũ gen. Maſſilli ſẽ mau ri: Vnde ſpeciẽ ꝑ genere poſuit. Nã æneas ad africã uenit: cuius ꝑtẽ cõſtat eẽ maſſyliã. Prætẽta circũfu ſa. Incerta. n. illic maria & terræ: unde ait Luca. Ae/

Mare
Maria
Terra
Terræ

Tot maria intraui duce te: penituſq. repoſtas
Maſſylum gentes: prætentaq. ſyrtibus arua
Iam tandem italię fugientis prendimus oras
Hac troiana tenus fuerit fortuna ſecuta.
Vos quoq. pergameæ iam fas eſt parcere gẽti
Dii deæq. omnes: quibus obſtitit ilion & igẽſ
Gloria dardaniæ: tuq. o ſanctiſſima uates
Præſcia uenturi da non indebita poſco
Regna meis fatis: latio conſidere teucros:
Errantesq. deos: agitataq. numina troiæ
Tũ phœbo & triuiæ ſolido de marmore tẽpla
Inſtituam feſtoſq. dies de nomine phœbi.
Te quoq. magna manẽt regnis penetralia no
Hic ergo nãq. tuas ſortes arcanaq. fata (ſtris

quora fracta uadis: abruptaq. terra profũdo. Prendimus. Quippe fugientẽ italiã. Hac troiana tenus. i. hactenꝰ hucuſq. .i. hic ſit finis: Nam tenus proprie eſt extrema pars arcus: ut .Plau. oſtendit. Vnde tractum eſt ut ha ctenus ſignificet. Troiana fortuna. a iudicio. i. mala: Et dicit iniquum eẽ ut troianã fortunã patiant in italia. Fas ẽ. p. g. qa ſe uictã fatẽt. Quibus obſ. Ganymedes. n. obfuit Hebæ: Paris Mineruæ & iunoni. Quod ãt di/ xerit dii deæq.: & deæ tñ reperimus exempla nõ eſt mirũ: cũ ſupra dixerimus ἀρσενοθηλεας omnes deos. Poſ ſumus ergo per unã rẽ utrunq. ĩtelligere: licet dicat etiã Neptũno obfuieſſe troiã ĩ denegatiõe mercedũ. Nouimꝰ præterea eſſe morẽ poeticũ: ut duabus ꝓpoſitis rebus uni reſpondeãt ut Nauita tũ ſtellis numeros & nomina fecit Plyadas hyadas: claraq. lycaonis arcton. Nã ſupreſſo numero dixit noĩa. Præſcia uenturi. Abſolutũ ẽ regẽ uẽ turarũ. Da. dic. ut Qui ſit da tytire nobis: unde eſt cõtra: Accipe nũc danaũ inſidias. Nõ. n. ꝑſtare aliquid po/ terat ſed indicare futura. Nõ indebita p. deeſt ſi. Eſt autem ειρωνοθηλεας. i. longiſſimũ hyperbaton: Phœbe & uos dii deæq.: & tu o uates da. l. dic Latio teucros cõſidere. i. utrum poſſumus cõſidere. Verecũde autẽ dictũ ẽ Si ñ indebita poſco: cũ certũ eẽt quia debebant eis regna. Errantesq. deos. Vt diis ſedẽ exiguã patris. Agitataq. .n. t. Aut mecũ uexata: aut certe ζοάνα dicit. i. ſimulachra breuia q̃ portabant ĩ lecticis: & ab ipſis mota ĩfundebãt uatitinationẽ q. fuit apud egyptios & carthaginẽſes. Tũ phœbo & triuiæ. Vt ſolet miſcet hiſtoriã. Nã hoc tẽ/ plũ in palatio ab Auguſto factũ ẽ: ſed quia Auguſtus cohæret Iulo: q ab ænea originẽ ducit: uult Auguſtũ patꝛ uota ſoluiſſe. Feſtoſq. dies de n. ph. Ludos appollinares: q ſcdm quoſdã bello punico ſcdo iſtituti ſũt ſecundũ alios tpe ſyllano ex reſponſo Martiorũ fratrũ: quibus Sybilla ꝓfetauerat: quoꝝ extabãt ut ſibillina reſpõſa

Te quoq. magna m. n. p. r. i. coleris ut numen: Manẽt aũt expectãt in futurũ. Penetralia ſecreta templorũ. Tuas ſortes ſibillina reſponſa: qnæ ut ſupra diximus incertũ ẽ: cuiꝰ ſibillæ fuerĩt: quãq. cumanæ Vir. dicat: Var ro erytreæ. Sed cõſtat Seruio Tullo regnante Tarquinio quandã mulierem nomine Amaltheã obtuliſſe ei nouẽ uem libros in quibus erãt fata & remedina romana: & ꝑ his popoſciſſe tercentũ philipeos: quã aurei tũc ꝑcioſi erãt: q̃ cõtẽpta alio die tribus incenſis reuerſa ẽ: & tantũ popoſcit. Itẽ tertio aliis tribus incẽſis cũ tribus reuerſa ẽ & accepit pro tribus tercentũ: quãtũ poſtulauerat ꝑ nouẽ. Hac ipſa re rege cõmoto quod ꝑciũ nõ mutabat quia libri in tẽplo Appollinis ſeruabant: nec ipſi tñ: ſed & martiorũ & begoes nymphæ: quæ artẽ ſcripſerat fulgu/ ritarũ apud tuſcos. unde addidit Tuas ſortes archanaq. fata: & hoc idẽ trahit poeta: æneã tñ inducit quaſi de ꝑ ſenti dicente oraculo.

CHRI. Phebe captat beniuolentiã cõmemoratione beneficiorũ: eadẽq. illũ ad alia ĩferẽda prõptũ reddit. Semp miſerate. ſic etiã Homerus illũ ĩducit. Duce te. Et certe maris fluctus. i. aĩ ꝑturbatiões duce Apolline. i ſapiẽtia toleramus. Fugientis. iſta enĩ humana fœlicitas ſemp fugere uidet aliqua aſſiduo ſuperueniente mole ſtia: unde fuit illud Solonis: ſed ſcilicet ultima ſemper expectanda dies homini eſt dicitq. beatus Ante obitũ ne/ mo: poſtremaq. funera debet. Templum. hoc templum Auguſtus ĩ palatio cõdidit poſt pugnã actiacã: in q̃ ſe ab Apolline adiutum putauit Auguſtus: unde in octauo Actius hæccernens arcũ tendebat apollo. Deſuper oĩs eo terrore ægyptus & indus. Oĩs arabs: oẽs uerterunt terga ſabæi. Et propter. Muſa palatini referamus apollinis ædem. Rex eſt calliope digna fauore tuo: & paulo infra Feſtoſq. dies. in Macrobii ſaturnalibus ſic ſcriptꝝ eſt Romæ cum ex uaticinio Martii uatis carmineq. ſibillino ludi celebrarẽt Apollini repentino aduĩtu hoſtis plepꝰ ro. ad arma excitata occurit hoſti: quo tempore nubes ſagitarum in aduerſos ferri uiſa hoſtes fugauit: & uicto/ res romanos ad ſpectacula dei ſoſpitalis reduxit: & paulo infra ſed inuenio in litteris hos ludos uictoriæ nõ uali tudinis cauſa ut quidam putant inſtitutos. Bello enim punico hi ludi ex libris ſibillinis primo ſunt inſtituti ſua dente Cornelio ruro decem ui. o: qui ꝓpea ſibilla cognominatus eſt & poſtea corruptione primus cœpit Silla uocari. Ferẽt etiam in carminibus Martii uatis: cuius duo uolumina illata ſnt in ſenatũ: inuentum eſſe ita ſcriptũ:

Ludi Apollis

Hoſtem romani ſi ex agro expellere uultis. Vomicã quæ gentiũ uenit longe Apollini cenſeo uouendos ludos qui quot annis comiter Apollini fiant: liſ faciendis ꝑſit is prætor q iuſ populo plebiq. dabit ſũmũ. decẽ uiri græ

co rituhostiis facta faciant. Hoc si recte facietis: gaudebitis sẽp fietq; resp. melior. Nã is diuus extĩguet p. duéllos uestros qui uestros cãpos pascũt placide ex hoc carmine dies unus pro curãdi cã rebus diuinis ĩpensus ẽ: Postea senatus cõsultũ factũ ut decẽuiri libros sibyllinos adirent: in quibus cũ eadẽ apta nũciatũ eẽt censu erũt ptes A pollini ludos uouendos faciendosq;. Inq; eã rem. xii. milia aeris ptori & duas hostias maiores dari: decẽq; uiris pceptũ ut Apollini facerẽt aurato tauro: & duabus capris albis auratis latonæ boue fœmina aurata. Ludos iccir co populus coronatus spectare iussus est. Decẽ uiri Sibyllini

Dicta mea genti ponam lectosq; sacrabo
Arma uiros foliis tantum ne nomina manda
Ne turbata uolent rapidis ludibria uentis:
Ipsa canas oro: finem dedit ore loquendi.
At phœbi nondũ patiens immanis in antro
Bacchatur uates: magnum si pectore possit
Excussisse deum tanto magis ille fatigat
Os rabidũ fera corda domãs fingit q; premen
Ostia iãq; domus patuere ingẽtia centũ (do
Sponte sua: uatisq; ferunt responsa per auras
Crandem magnis pelagi defuncte periclis:
Sed terra grauiora manent in regna lauini
Dardanide uenient: mitte hac de pectore curã
Sed nõ euenisse uolent: bella horrida bella:
Et tybrim multo spumantẽ sanguine cerno:
Non simois tibi: nec xanthꝰ: nec dorica casta
Defuerint alius latio iam partus achilles:
Natus & ipse dea: nec teucris addita iuno
Vsquam aberit cũ tu supplex in rebus egenis
Quas gẽtes italũ aut quas nõ oraueris urbes
Causa tanti mali coniũx iterũ sospita teucris
Externiq; iterum thalami:
Tu ne cede malis: sed contra audentior ito:
Quam tua te fortuna sinet: uia prima salutis

SER. Lectosq; sacrabo uiros. Quia nisi patritii ñ fiebãt, sane sciendũ primo duos librorꝫ fuisse custodes: Inde decẽ: Inde qndecĩ usq; ad tpa sillana. Post creuit numerus: nã sexaginta fuerũt: sed remãsit qn decim uirorꝫ uocabulũ. Foliis tantũ. n. m. Vt Varro dicit in foliis palmæ interdũ uotis interdũ scribebant sermonibus: ut in tertio supra diximus. Ipsa. p tu: & pro nomen posuit eius psonæ de qua loquimur, p illius cũ q̃ loqmur: ẽ ãt græcũ: nã dicũt αὐτὴ uτε. i. tu dic. Finẽ de. o. l. hoc est difiniuit ei ut ore loqueret: nec in foliis scriberet. Nondũ patiẽs. aut q̃ nondũ posset ĩplere oraculorꝫ sermões aut dũ uacat & ẽ ipatiẽs. Phœbi bacchat uates bene bacchatur Idẽ. n. ẽ Appollo q liber parer: q Sol: Vnde ait Luc. Cui numie mixto Delphica thebanæ referũt trietẽrica bacchæ unde in eorꝫ sacris erat phœbadũ bacharũq; cõuentus. Excussisse deũ. excuti, pprie de equis dicimus quod iõ traxit: qa Phœbus. i. sol eqs utit & nũc sibyllã q̃si equũ. Apollinẽ q̃si eqtẽ induc it in ea pmanẽs trãslatiõe excussisse ait ut excussus acõteus. Itẽ fera corda domãs qd, pprie equorũ ẽ & frena & stimulos pati ut ea frena furenti Cõcutit. & stimulos sub pectore uertit. Quod aũt dicit maguũ deũ nõ reuera ait sed rettulit ad affectũ colẽtis ut sũme deũ sancti custos soractis apollo unicuiq; enĩ deus ipse quẽ colit magnus uidet. Excussisse deũ. pro excutere tps, p tpe. ẽ aũt attica figura. quã nos uti ñ cõuenit. hac licenter utunt poetæ. Fingitque pmẽdo. cõponit ut & corpora fingere lingua. Componit ẽt ad moderationẽ certã dicẽdi ut enĩ supra diximꝰ oĩa qdẽ uident, sed nõ oĩa indicãt sacerdotes ut supra Luc. nec tm̃, pdere uati quãtũ scire licet. Ostia iãq; d. p. præcibus. s. & q̃ ante ostia erãt patefacta aditus eẽ cœperũt. Ferũt respõsa. Quia supra ait Ora domns. Pelagi defuncte periclis nõ liberate pelago sed marinis periculis. nã adhuc nauigaturus ẽ sed sine ullo discrimine. Defũcte ãt liberate nã dicimus functos officio q officia debita cõpleuerũt unde & honoribus functi & hic defũctos mortuos dicimꝰ q cõpleuerũt uitæ officia Vnde ẽ nil iam celestibus ullis Debẽtẽ sed terræ. legit & terra unũ tamẽ est. In regna lauini alii latini legũt cuius tũc erãt sed quia diuina loquit futura p occupat. Postea. n. lauiniũ dicet licet possit ad Laurentũ Latini fratrem referri q illis ante regnauit. Horrida bella. q cõtra hospitẽ cognatũq; susceptа sunt ut Latinus dicturus est arma ĩpia sũpsi, pmissa eripui. Spumantẽ sanguine. q̃si nõ preuideat, sed uideat quæ facturus est Turnus ut redolẽt tyberina fluenta sanguine adhuc. Nõ simois tibi nec xanthus. Tyberinus & numicus in quẽ cecidit. Nec dorica castra. græca & re uera. nã turnus græcus fuit: ut & turno si prima domus repetat origo: Inachus acrisiusq; pares mediæq; mycenæ. Partus achilles. turnũ sigãt & sic hoc dictũ est ut in bucolicis: Alter erit tũc typhis & altera quæ uehat argo Heroas & hoc ẽ q, dicit Obscuris uera inuoluens. nã licet uera sint latent unde Apollo λοξιας dicitur. i. obliquus. Natus & ipe dea. De Venilia sorore Amatæ ut Cui diua uenilia mater. nec debet mirũ eẽ Amatã fuisse mortalẽ cũ & Turnus Iuturnæ frater mortalis fuerit nã hæc fuerãt diuina beneficia. Addita iuno. inimica ẽ ãt uerbum Lucilii & antiquorꝫ: ut Plautus Additus ioni argus. In rebus egenis. per transitũ oñdit famẽ. Cõiunx iterꝫ hospita. nã & paris ab Helena fuerat susceptа hospititio. Hospita ãt more suo dixit & bñ ne aliqd ĩputet ænæe q̃si hoc fatorꝫ eẽ, pdixit. Tu ne cede ne cedas sed esto audẽtior quã tuate fortuna pmittit. & bene aduersã fortunã e docet uirtutæ aut uitari minui: aut patienter sustineri. Via. ratio: opportunitas.

CHRI. Lectosq;. s. nã a principio duo lecti sũt ex ptitio ordine custodes librorꝫ sibyllinorũ: & dicti sũt duũ uiri. deide cũ plebs istiꝰ quoq; magistratus pticipes reddi adnixe cõtẽderet, p duobꝰ decẽuiri creati sũt: qnq; ex patritiis totidẽq; ex plebeis: & se appellati decẽuiri q nomẽ ẽt deiceps mãsit quẽuis nũerus auctus eẽt. Foliis tã tum nã in tertio admonitus ab Heleno fuerat ut peteret sibi oracula sermõe sibyllæ dari nõ autẽ mandari: nã quæ cunq; in foliis descripsit carmina uirgo Digerit in numerꝫ atq; antro secluta reliqt illa manent ímota locis neq;

ab ordine cedũt. Vertũ eadẽ uerso tenuis cũ cardine uẽtus Impulit: & teneras turbauit ianua frõdes: nunquã deiꝫ de cauo uolitantia præhẽdere saxo nec reuocare situs: aut iũgere carmina curat incõsulti abeũt: sedẽq; odere sibyl læ. Hic tibi nequa moræ fuerit dispendia tãti Quin adeas uatẽ: ꝑcibusq; oracula poscas: ipsa canat uocẽq; uolens atq; ora resoluat. Foliis. Folia frõdes sũt. sũt q̃ putet frõdes solũ arborꝫ eẽ: folia uero arborꝫ & herbarꝫ ltẽ folia dicimus in qbus scribimus: & eũ genus cuius species sint mẽbranæ & chartæ. Mẽbranæ ex pellibus & chartæ ex papyro. Phœbi nondũ patiens. nõ. n. ualet mẽs humana ea q̃ a deo excellũt ut supra nostras uires sint suscipere donec Apollo. i. sapiẽtia nos cõponat: adeo ut oĩa nobis facilia eẽ uideat. Excussisse. sæpe. n. in mentẽ uenit ali/ quid magnũ q; nostrũ ingeniolũ supet: unde conamur illud a nobis abiicere. Bacchat. Quod sol liberq; idẽ sit numẽ & ipe oĩdit in georgicis: ut Vos o clarissima mũdi Lumina labentẽ cælo q̃ ducitis annũ Liber & alma ce res: & Macrobius multis argumẽtis oĩdit: & Orpheus hoc uersu exprimit ηλιοσ ον διονυσον ερεμικλησιν καλε ἄυσιν. sed nõn eueniss uoles. Iure dixit Aristoteles eos qui in solitudine seorsum ab aliis uiuunt aut bestias esse aut plus quã homines. adeo. n. supra hoĩem ẽ relinquere ciuilẽ societatẽ. ut id nõ fiat nisi aut ex sensuũ pturba/ tione & ex ipsa atrabili ut uidemus quosdã furiosos: quos mysanthropos græci appellat aut cũ mẽs nostra ad o riginẽ suã redire cupiens oĩa humana qppe q̃ caduca corruptibiliaq; sit cõtemnit: solaq; diuina respicit: Verum ante q̃ iis uirtutibꝫ corroborata sit. q̃ animi iã purgati appellant. sæpe uacillat in cõsilio qa multo maiora sese un diq; efferũt impedimẽta in hoc uiuẽdi genere quã in ciuili. Iure ergo dixit Grauiora bella nobis excitari terra. i. in hac solida uita: cõtemplãdi quã in mari. i. in uita uita ciuili: in qua appetitus pturbationibꝫ excitat: sed postq̃ iis uirtutibus q̃ animi iã purgati uocant: corroborata ẽ mẽs: hostes omnes cedunt: & ueluti in naturam suam re uersus etiam animus in corpore nulla corporis in contagione impeditus summa cum uoluptate diuinis perfrui tur. ergo in primis istis difficultatibus non est cedendũ: sed audacius contra eundum.

SER. Graia pandet ab urbe. Propter cuandrũ q eũ i thusciã missurꝫ ad Tarcõtẽ est. Ex adyto Locũ uaticinationis oĩdit. Cumæa sibylla. Cumæa bĩ addidit pp discretionẽ. Antroq; r. Quia in antro: ut pulsati colles clamore resultãti Obscurus u. i. ue ra & obscura cõfundãs. est aũt hypallage uelis ob/ scuꝫ inferẽs. Cessit s. nõ penitus recessit: sed paula tim cœpit iminui: nã & paulopost est de Miseni mor te dictura: qđ nõ ꝓcedit. si nũc numẽ recessit. Non ulla laboꝫo uirgo. O licet sit naturaliter breuis i ser monibus latinis: apud Vergiliũ tamẽ pro lõga ha/ betur: ut in hoc loco: O uirgo. ltẽ alibi. Quis te ma gne Cato ĩtacitũ: exceptis: ut Ast ego q̃ diuũ & duo ut Si duo ꝓterea & scio ut Nũc scio quid sit amor & nescio ut Nescio qs teneros oculus mihi fascinat a/ gnos. Apud alios o nisi i græcis nominibꝫ nõ produ citur: quod & nũc seq debemus. Dicũt tñ qdã o tunc ꝓduci in nominatiuo quãdo & in genitiuo fuerit ꝓ ducta quo falsũ est. nã & Vergilius produxit uirgo cũ uirginis faciat & luca. Cato corripuit: ut nos cato da ueniã cũ catonis faciat. ltẽ luno: cũ ꝓducat Vergi li. Sta. tamẽ corripit. sane sciendũ allocutionẽ hanc eẽ suasoriã cũ ptibus suis nã honestũ est q̃rere patrẽ Vtile quod abeo patriæ originẽ discat. necessariũ iusserat pater. Possibile quia hic inferni ianua ditis. ltẽ potes & qa unicũ est: & qa blandientis põt eẽ nihil uero ꝓ metri necessitate ponit nã si sequens syllaba incipit a uocali nihil dicimus ut Heu nihil inuitis fas quẽquã ꝓdere diuis. Sin autẽ a cõsonante Nil: Iuuenalis Nil tale expectes emit sibi. Inopina. Nomẽ & nõ ptcipiũ: nã inopinata diceret quod nõ procederet. nã nõ inuenit inopinor ut opi nor: ergo nocẽs a noceo, participiũ ẽ. Inocẽs uero nomẽ: quia nõ inuenit inoceo. nullũ. n. ptcipiũ q̃d a uerbo nõ trahit: licet a sui uerbi forma nõ ueniat ut placita. licet placeor nõ iueniat: tamẽ placeo inuenit. Sic cœnatus & pransus & regnata & triũphata. unde galeatus et tunicatus nomina sũt: quia nullum extat uerbum. Percepi. ab heleno uel a patre. Dicit autẽ futura ptim audisse ptim mente pcepisse: Sed si nouit oĩa: cur cõsulit numẽ: nosse dicit unũ oro: nõ solũ id dicit: sed ꝓcipuũ: ut Vnã posthabita coluisse samo. Palus. pro lacu: nã auernum sigãt. quẽ uult nasci de acherõtis æstuarius. Palus. bũ produxit lus. qa paludis facit. Hora corripuit. ut Sterilisq; diu palus aptaq; remis. Tenebrosa. nigra: & nigra pro alta: ut nigra figit sub nube colũba. i. alta. Acheron fluuius i/ ferꝛ quasi sisi gaudio: Sed locus nõ procul ẽ bais mõtibus ita septus: ut neq; oriẽtem neq; occidẽtem solem as piciat sed mediũ diẽ: Dicit ignibus plenꝫ qa circũstãtia loca sulphuratis & calidis aqs scaturiũt. dicit sisi gandio quod nisi ibi nœromãtia nõ potest effici: ut aiũt Hæc sine ceso homine nõ fiebat. unde æneas Misenũ & ulyxes Elpenorem pro sacris faciendis occiderũt quãquã fingat in extrema pte oceani Vlyxes fuisse: quod & ipe Ho/ merus falsũ esse oĩdit ex qualitate locoꝫ quæ cõmemorat et tẽpore nauigationis. dicit. n. circa una nocte na uigasse. et ad locũ uenisse. ubi sacra pfecit quod de oceano nõ ꝓcedit. de cãpania manifestũ est: præterea a Baio eius socio illic mortuo bais dictas esse cõstat. dicitur etiã uidisse Herculẽ: quia illis sũt baulie: q̃li boaulia ubi bo

Quod minime reris graia pandetur ab urbe.
Talibus ex adyto dictis cumæa sibylla
Horrendas canit ambages: antroq; remugit
Obscuris uera inuoluens: ea frena furenti
Cõcutit: & stimulos sub pectore uertit apollo
Vt primum cessit furor: & rabida ora quierũt
Incipit æneas heros non ulla laborum
O uirgo noua mi facies inopina ue surgit
Omnia percepi: atq; animo mecum ante pegi
Vnum oro quando hic inferni ianua regis
Dicitur: & tenebrosa palus acheronte refuso:
Ire ad conspectum chari genitoris: & ora
Contingat: doceas iter: & sacra ostia pandas:
Illum ego per flammas: & mille sequentia tela
Eripui his humeris medioq; ex hoste recepi.

nes tenuit: quas Gerioni detractas ex hispania abduxerat. Sacra. aut uenerabilia aut execranda: ut De tartaro
sacræ pandunt portæ. Illũ ego. meritũ, pbat patris ut iustũ uideat ee desideriũ. Sequẽtiat. Vt ardentis clipeos
Ex hoste. plus est q̃ si ex hostibus dicat. ex hoste. n. gẽeraliter dicitur: ex hostibꝫ ptẽ ostẽdit: ut terrã dicimus si
gnificamus elementũ: terras uero singulas ptes.

CHRI. Frena in singulari tm̃ neutri generis ẽ. In plurali uero masculini & neutri. Furẽti. eo. s. furore quo p Furor
cita uaticinari possit. Furor. n. duplex ẽ. alter malus: bonus alter. nã q ex humoꝛe pturbatiõe nascitur: is hominẽ
a ratiõe deiicit: & in insaniã adducit q uero diuinitus infunditur hominem supra hoiem erigit: & deo proximũ:
dũ illo afflat. reddit. quapp apud Platonẽ q̃ttuor diuini furoris speties ponunt. ait. n. aĩos nostros ante q̃ rerum
terrenaꝛ desiderio grauarent: æternis sedes habitasse: & in deo speculo in quo omnes ideæ elucescũt uidisse iu
stitiã: sapientiã: harmoniã: & diuinæ nature pulchritudinẽ: q̃s ideas diuinas eẽntias primas naturas q̃ in æterni
tate dei sint noĩant q̃rũ pfecta cognitiõe aĩ illic nutriũt. ad corpora inde terrenoꝛ cognitiõe appetitiõeq; delati
q prius ambrosia & nectare. i. cognitiõe dei & gaudio fruebant leteũ. i. obliuiõem ĩ descẽsu hauriũt: nec pus ad
supa reuolãt: q̃ cognitiõem illã recupẽt. hoc duabus uirtutibus. i. morali & cõtẽplatiua assequũt: moralẽq; iu
stitiã & sapiẽtiã nũcupãt. his ergo tãq̃ geminis alis nos ad supos reuolare ĩ phædone demõstrat. & in phædro so
la philosophi mẽs ait recupat alas. In q̃ recupatiõe abstrahit a corpore. deoq; plenus ad cælũ trahit aĩus. q̃ abstra
ctio furor ẽ: q in q̃ttuor ptes diuidit neq; diuinoꝛ reminiscĩtur nisi qbusdã ũbris ac imaginibus q̃ corpis sensibꝫ
pcipiunt. Hic Paulus & paulũ sectat dionysius inuisibibilia dei p ea q̃ hic facta sũt aiunt. Diuinæ igit sapiẽtiæ Diuine vel sapientie
imago ẽ nostra sapiẽtia. Harmoniæ ea q̃ instrumẽtis musicis & uocibus humanis oritur harmõia. pulchritudinis imago e mea sapia
ãt ea q̃ ex ptiũ mẽbrorũq; corporis q̃ aptissima cõpositiõe cõficit cõueniẽtia uenustasq; imago ẽ sed cũ sapientia
nullis aut paucis pcipiat: neq; corpeis sensibꝫ cõphẽdat: diuinæ sapiẽtiæ paucæ apud nos extãt imagies: & hæc
qdẽ sẽsibus in cognitæ sũt. Itaq; in phædro dicit simulachꝛa sapiẽtiæ oculis cerni nõ põt. q si cernat: mirabiles
amores diuinæ illius cuius ẽ simulachꝛa nobis excituꝛ sit. Pulchritudis ãt imago oculis harmõiæ auribus pci
pit: q reliquoꝛ sẽsuũ teste eodẽ Platone sũt acerrimi. quapp iis simulachris q corpibus ĩsũt: in aĩum p corporis
sẽsus penatrãtibꝫ reminiscimur eoꝛ q̃ extra corpus cõstituti uideramꝫ: q̃ recordatiõe alas recupamus: & a conta
giõe corpis paulatim purgati diuino furore affiscimur. Pulchritudinis ãt specie q̃ oculi porrigũt illiꝫ q̃ diuia ẽ
pulchritudo recordari ardẽtissĩa cupiditate illã desideramꝫ: q furor diuinꝫ ẽ: & a platõe amor appellat: atq; diffi Amor.
nitur amor ẽ corpeæ pulchritudinis desideriũ ad cõtẽplãdã rursus diuinã pulchritudinẽ redeũdi atq; is q sic affi
ciẽt nõ mõ diuinã pulchritudnẽ desiderat: sed ea q̃ oculis patet: delectatur nã amãtes nõ solũ re amata ueꝛ etiã
illius simulachris delectãt sed crassioris ingenii ẽ huiusce mõi solũ ut ito loquar umbras sectari. Verã ãt illã pul
chritudinẽ negligere. Huius ãt stulti amoris petulãtia lasciuiaq; comes ẽ: Itaq; diffinit Irratiõalis insolãsq; eius q̃
pcipiunt circa corpis formã uoluptatis cupiditas: uel ẽ ardor aĩ in pprio corpe mortui in alieno uiuẽtis: unde e
picurei credũt amorẽ eẽ nixũ atomoꝛ sese ei a quo simulachra pulchritudinis hausta sũt penitus infũdẽdi hunc
Plato ab humanis morbis natũ solicitudĩe plẽũ eẽ uult & in illos puenire quoꝛ mẽs tenebris adeo circũfusa sit:
ut nihil altũ suspiciẽs solã fragilis corpusculi imaginẽ admiretur q ãt huiusce mõdi tenebris liberi sũt. ii obiecta
corpea forma illa pmo ut diuine pulchritudinis simulachro delectatur. ac stati ex hac ĩ diuinoꝛ mẽoriã redies
eius ardẽtissimo desiderio ad supa feruntur atq; furor q p oculos pcipitur huiusce mõi ẽ p aures uero musicæ nu
meros aĩus pcipiti. qbus imaginibus admouetur ut diuinã harmoniã acrioris quodã aĩ intimo sẽsu cõsideret.
Diuia aũt harmõia eodẽ platõe auctore duplex est. Altera. n. in æterna dei mẽte pdurat altera is cælestis ordine Harmo
ac motibus q̃ mirabilẽ cæli cõcẽtũ faciũt ergo animꝫ q ante corpis ingressũ illã audiebat. nũc p aures imagines nix.
illius pcipiẽs desiderio ueræ harmõiæ pcipiẽde afficit: & ad supas sedes reuolare contendit interim in carcere
corpis clausꝫ illã nitit imitari sed alii ut illã imitẽt aut uocibus aut hũanis instrũentis utũt: quos leues uulgares
q musicos dicimus nõ nulli grauiori iuditio intimæ rõnis sẽsũ, pfũdasq; notiões uersibus nũerisq; illustrãt: Hiq Poesis.
sũt q diuino furore pciti grauissima q̃dã ac plẽissima carmina ingẽti ore effũdũt. Hæc ãt poesis appellatur q̃ uo
cũ ac motuũ nũeris grauissimos quosdã & delphicos sẽsus sũmo ardore exp̃mit. Vnde nõ solũ cõcẽtu uocũ auri
bus blãditur: ueꝛ ẽt ãbrosiæ cælesti simillimũ mẽti pabulũ affert: Ideoq; pxime ad diuinitatem accedit. Oririq;
poeticũ hũc furorẽ a musis existimat. q ãt sitĩ musaꝛ instinctu poeticas ad fores accedit sperãs q̃si arte q̃dã ĩ poe
tã bonũ euasuꝛ: inanis qdẽ ipe ac eiꝫ poesis efficitur: q ãt cælesti ui inspirãtur: adeo diuinos sæpe musis afflatos
sẽsus exp̃mũt: ut ipsimet dei de a furore derelicti uix illos intelligãt. Musas ãt plato cælestes cantꝫ intelligit ũde Plato musas celestes cantꝫ esse dicit
a cantu ẽt camẽas illes latini appellant. Quapp musis. i. cælestibꝫ nũinibꝫ ac cantibꝫ incitati ad eorũ imitatiõem Camœ
poeticos modos ac nũeros meditantur. Itaq; in libro de rep. ubi de sphærarũ motu scribit Plato singulis orbibus næ.
singulãs insidere syrens refert motũ sphærarũ significans. Nam syren deo canere ẽ. Theologi quoq; ueteres o
cto musas octo sphærarũ cantꝫ & nonam maximam q̃ex oĩbꝫ cõficitur harmũiam eẽ dixere ergo poesis a diui
no furore: furor a musis: Musæ a iouæ, pficiscũtur. louẽ. n. mũdi totiꝫ aĩum platonici intelligũt. ut in sequẽtibꝫ
apparebit & in bucolicis a ioue p̃ncipiũ musæ iouis oĩa plena: aĩus ergo iste qm̃ ubiq; uiget: & cælũ q̃si cytarã q̃
dam ut Alexader milesiꝫ pythagoricus inqd: exagitans cælestẽ pficit harmõiã. atq; Orpheꝫ Iupiter inqd pmo
genitꝫ. Iupiter nouissimꝫ. Iuppiter caput. Iuppiter mediũ. Iuppiter fũdũ terræ ac cæli steliferi. Iuppiter, pdiit mas
culus. Iuppiter in cotruptibilis spõsa & plura alia dicit. exqbus intelligitur illũ omnibꝫ infusũ corpibus cõtine
re atq; alere cũcta. Vnde Luc. Iuppiter ẽ qcũq; moueris. Sũt pterea duæ aliæ furoris spẽs. altera circa mysteria.
altera circa uaticinia. Primꝫ furor ẽ uehemẽtior animi cõcitatio in iis q̃ ad eorũ cultũ ac religiõem ptinẽt pficiẽ
dis. Affectus uero mẽtis q talẽ furorẽ falso imitat supstitõ dicitur. Vaticiniũ ãt ẽ diuino afflatu inspirata pfẽtõ
Ergo in uãticimo furor ẽ si animꝫ acrius exarserit. cũ mẽs a corpore abstracta diuino instinctu cõcitatur Nam si
q̃dam hũana sagacitate puidẽtur: nõ uaticiniũ sed prudẽtia & cõiectatio appellatur. etgo amori diuine libidi
nosus amor. Poesi leuior musica. Misterio superstitio. Vaticinio prudẽtia oppõitur. Amori uenus. Poesi musæ
Mysterio Bacchus Vaticinio Apollo pest. Habẽs ex platõica disciplina q̃ttuor diuinos furores. Quapropter re

ete dixit poeta Et frēa furēti: qa uaticinii furore pcita eēt. Cōcutit. Ex eo q̄ ē q̄tio fit excutio q̄ figāt q̄tiēdo eū cere: & in cutio quaciēdo imittere. Nā q̄ nō ſedate ſed cū impetu ſubeūt incuti dicūt. Diſcutere qnatiēdo in diuerſas ptes deiicere: & p ſimilitudinē dicimꝰ diſcutere rē quā diligēter rimamur: & eius oēs ptes inqrimꝰ. Hinc diſcuſſū dicimꝰ negociū: cū per oēs ſuas ptes diligēter ē cognitū. Nā ut ex diſcuſſa ueſte oīa q̄ intꝰ latebant: ꝓdeRecutio unt: & apparēt ſic ex diſcuſſa re de qua ambigit q̄ latebat uer̄ apparet Percutio uerbo. Recutire āt nō ē aquatio
Stimulꝰ nec in ꝓterito recuſſi ē. ſed recutiui recutitū. Eſt āt acute: unde recutitos dicimꝰ iudæos q circūciſiōe cutē q̄ ꝓpriū ē deponūt q̄uis ſūt q uelint hoc ꝓticipiū eē ſiñ origine uerbi. Stimulꝰ ē oē quo pūgimꝰ & ē a græco illi enστιγω pūgo & uerbero dicūt hinc Στιγμα. Aeneas heros. Quaſi dicat ꝓpterea fuit tāti aī: ut hæc petere ñ formidaret qm̄ eēt heros. Heroici. n. uirtutes opꝰ ſūt ſiqs hāc ſpeculandi difficultatē tolerare uult. De his loquit Ariſtoteles in æthicis. Noua mi facies. Ofidit ex grauiſſimor̄ ſnia q̄cūq̄ ex ī ꝓuiſo accidāt ſolere eē grauiora: ꝓpter q̄ ait ſe ꝑus excogitaſſe q̄ res maxīe uideāt ꝑturbatiōibꝰ ut ait Cicero nihil ē q̄ tā obtūdat: eleuetq̄ ægritudinē q̄ ꝓpetua in oī uita cogitatio nihil eē q̄ nō accidere poſſit q̄ meditatio cōditiōis hūanæ quā uitæ lex cōmemoratioq̄ parēdi q̄ nō hoc affert ut ſp mereamꝰ ſed ut nūquā. Neq̄. n. q uer̄ naturā qui uitæ ueritatē: q ſibecillitatē generis hūani cogitat mæret: cū hoc cogitat: Sed tū maxīæ ſapiētiæ fūgit mūere. Vtrūq̄. n. cōſequeāt: ut & cōſid. rebꝰ hūanis ꝓprio fūgatur philoſophiæ officio: & aduerſis caſibus triplici cōſolatiōe ſanetur: ꝑmū q̄ poſſe acy cidere diu cogitauerit: q̄ cogitatio una maxīe moleſtias oēs extenuat ac diluit. Deinde quod hūana ſerēda intelligit: poſtrēo quod uidet malū nullū eē niſi culpam.

SER. Comitatꝰ iter. non ſpe ſalutis. ſed mei cā ut Cedo nec tibi nate cōes ire recuſo: Vnde addidit tibi. i. tui cā: nō mei. Cæliq̄ fer. ut ante morte ꝑuētꝰ ſit quā ferre deſierit Et mire inſectio uius ē tpe ac ſi diceret ēt ſi adhuc uiueret ferret. Vires ultra ſortē q̄ ſ. Quia ſenectæ ſors ē q es & ociū ſicut pueritiæ luſus amor adoleſcētia: ambitus iuuenilis ætatis. ergo aliud ferebat pater quā ſors exigebat ſenectæ. Orās m. d. Sic dictū ē: ut Et ſupplex tua nūina poſco. Maior. n. ad imperādū ius ē eū rogare. cui poſſis iubere. Mādata dabat. ut huc caſta ſibylla Nigraꝝ multo pecudū te ſāguine ducet. Lucis hecatæ p. a. hecate triū pōtatū numē ē. Ipſa ē. n. Diana Luna: Proſerpia ſed ſolā Proſerpinā dicere ñ potuit ꝓpter lucos: q Diannæ ſūt. Itē diana: qa auernis ait. Bñ eligit nomen: in quo utrūq̄ conſtabat: unde Luc. de ꝓſerpina ait: Noſtræq̄ hecates pars ultia. Si potuit manes. utitur exemplis: q̄ inferiora ſūt per cōparatiōem ut ipe uideatur iuſtius uelle deſcēdere. nā Orpheus conatus ē reuocare uxorē: hic uult tm̄ patrē uidere Orpheus aūt uoluit qbuſdā carminibꝰ reducere aiam cōiugis: qđ quia implere nō potuit a poetis fingitur receptā iam cōiugē perdidiſſe dura lege Plutōis quod ēt Vergilius ofidit dicēdo arceſſere: quod euocantis ē ꝓpriū

Illemeum comitatus iter maria omnia mecū
Atq̄ omnes pelagique minas ce: ique ferebat
Inualidus uires ultra ſortemque ſenectæ:
Quin ut te ſuplex peterē: & tua limia adirē
Idem orans mandata dabat natique patriſq̄
Arma precor miſerere: potes nāq̄ ōnia nec te
Nequicquam lucis hecate perfecit auernis
Si potuit manes arceſſere coniugis orpheus:
Threicia fretus cythara: fidibuſq̄ canoris:
Si fratrem pollux alterna morte redemit.
Itque reditq̄ uiam totiens quid theſea magnū
Quid memorē alcidē & mi genꝰ a ioue ſūmo
Talibus orabat dictis arasq̄ tenebat:
Tū ſic orſa loqui uates ſate ſanguine diuum
Tros anchiſiade: facilis deſcenſus auerni:
Noctes atq̄ dies patet atri ianua ditis:
Sed reuocare gradū ſupasq̄ euadere ad auras

Fidibuſq̄ c. bñ ſonantibus chordis. fidibus aūt ē a nominatiuo hæc fidis ut ſi pyrrichius. nā fides iambus ē. Si fratrē pollux al. m. r. ut ſupra diximus. Helena & Pollux de ioue nati immortales fuerūt. nam Caſtor Tyndari filius fuit cuius mortē ſuo interritu fraterna pietas redemit quod iō fingit qa hoꝝ ſtellæ ita ſe hūt ut oe cidēte una oriat altera. & iterū exēplū p cōpationē: quod qa piū ē ſe ad frequētiā cōtulit dicēdo. Itq̄ reditq̄ uiā totiēs ꝓpter ſtellas inter ſe oriētes & occidētes Caſtoris & pollucis. Quid theſea durū exēplū: unde nec īmoratus ē in eo dicit aūt infeſos debere patere pietati: q patuerūt infanda cupienti. nā hic ad capiendū Proſerpinā ierat cū Pyrithoo: & ibi retētus luit penas ut Sedet æternūq̄ ſedebit infœlix theſeus. Magnum quid m. al. Melius ſic diſtinguit: licet quidā legant quid theſea magnū: ut epitheton ei dēt qui p ſe nō ē magnus. nā Herculē ſine epitheto etiam magnū intelligimus: Sed melius ē magnū dare Herculi quam ſacrilego. Et mi genus a. i. ſ. Occurit tacite quæſtiōi, tanquam ſibylla dixerit. Ii. n. qui deſcēderūt a diis ducebant originē. Araſq̄. t. rogabant n deos ararū anſas tenēres. Sate. ſ. d. unde æneas deſuit. inde hæc ſūpſit exordiū. Facilis d. a. legit & auerno id ē ad auernū: ſed ſi auerni inferorū ſignificat & lacum ꝓ inferis pōit. Noctes atq̄ dies patet a. i. d. omni tēpore hominēs in fata cōcidunt: & hoc poetice. nam & Lucretius ex maiori parte & alii integre docē inferor̄ regna nec eſſe quidē poſſe nam locum ipſorū quē poſſumus dicere: cū ſub terris dicant eē antipodes: in media uero terra eos eē nec ſoliditas patit nec centrū terræ: q̄ terra ſi in medio mundi ē tanta eius eē ꝓfūditas nō pōt ut in medio ſui habeat in feros in quibus ē Tartarus: de quibus legitur: Bis patet in ꝓceps tm̄ tēditq̄ ſub ūbras Quantus ad æthereū cæli ſuſpectus olympū: Ergo hanc terram in qua uiuimꝰ inferos eē uoluerūt quia ē omnium circulorū infima planetarum. ſ. ſeptē ſaturni Iouis. Martis Solis. Veneris. Mercurii. Lunæ. & duorum magnorum. Hinc eſt quod habemus Et nouies ſtix interfuſa cohercet. nam nouem circulis cingitur terra. Ergo oīa q̄ de inferis fingūtur ſuis locis hic eſſe cōprobabimus q̄ autem dicit Pater atri ianua ditis. Sed reuocare gradum ſuperaſq̄ euadere ad auras Hoc opus hic labor eſt. aut poetice dictum eſt: aut ſecundum philoſophorum altam ſcientiam qui dēphēderūt bñ uiuētiū aīas adſupiores circulos: id ē ad originē ſuā redire. qđ dat Luc. Pōp. ut uidit quāta ſub nocte iacēret Noſtra dies. male uiuētiū uero diutiꝰ i his ꝓmorari corpibꝰ ꝓmutatōe diuerſa & apđ iferos ſemp.

CHRI. Recepi. locus ē ab honesto. Orans a necessitate: nō. n. spernēda sūt parētū iussa. est ēt a possibili nā cū post morteꝫ hæc iperasset minie credibile est illam ipossibilia iperasse. Pōt. n. o. arguit a facili. Nec te. ꝓbat illam posse quod frustra ꝓposita esset ill i loco a dea harum rerum potentissima nisi data simul facultas fuisset. Si potuit ma. ꝓbat exemplo illam posse Orphei autem fabulam sic interptat Boetius Eurydicen q̄ in terptat lata iustitia. i. omnem uirtutem amat uir excellēs: quam si quis amittat cythara id ē bonis artibus & acā tionibus recupat quod si uteꝫ ab eo labat difficile ē reuocare. sed de Orpheo in geor. dictū ē. Si fratrē pollux. Fabula ē louē captū amore Ledæ cū ea sub forma cigni cōcubuisse. Atq; inde duo oua nata: & ex altero Pollucē & Helenā: & ex altero Castorē & Clitemnestrā puenisse alii dūt ꝑmū ouū solūmō louis fuisse ꝓptereaq; Pollucem & Helenā imortales extitisse: & scd̄m ex pyandro Castorē & Clytemnestrā ꝓduxisse mortales. Addit Hyginius hos fratres maxia cōcordia regnalle: & mare pyratis infestatū sua opa pacauisse ueꝫ cū castor in pugna ad uersus athenienses cecidisset: Pollux tuā mortalitatē cū illo cōmunicauit. & ipetrauit a ioue ut alternatim uiuerent: Sūtq; a ioue ingeminos cæleste signū cōuersi quod adeo amplū est ut cū alter iā oriat alter adhuc lateat: hīc alternatim uiuere dicant iccircoq; a piclitātibꝫ nautis in tēpestate inuocant q̄n̄ dū in terris eēnt illos a pyratis seruarent. Diod. āt refert Orph. in argonautaꝫ grauissima tēpestate sacra pegisse q̄ apd̄ ægyptios didicerat ac de inde samothracas docuerat pau. post duos igniculos supra capita Poll. & Cast. appuisse statimq; tēpestatē cessasse: q̄ sacra deinde a nauigantibus obseruata sūt & in igniculi illi dioscuroꝫ numē eē putant. Hæc Diod. Pli. aūt uerba de hac re ponā. Inqd ergo: Vidi in nocturnis militū uigiliis inhærere piris ꝓ uallo fulgurū effigies. Eæ & antēnis nauigantiū aliisq; nauīū ptibꝫ ceu uocali quodā sono insistūt: ut uolucres sedē mutātes graues cū solita riæ uenere mergēteſq; naugia: & si in carinæ ima deciderint exurētes gemine āt salutares & ꝓsperi cursus pronū ciæ: q̄ꝫ aduētu fugari diram illā ac minacē appellatam Hele. ferūt & ob id polluci & castori nom assignant eos q; in mari deos inuocant. Hoꝫ cæleste signū Gemini uocant Is q proxius cancro ē tres claras stellas hēt: Vnā in capite & in singulis hūeris singulas Deinde in dextro cubitō unā: In utroq; genu singulas. In singulis genibus singulas. In singulis pedibꝫ singulas: Infra siniſtrū pedē unā. Sūt ita q; stellæ q̄ hoc signu faciūt. xyiii. Est āt domicilii Merc. Diſponit hīem ad litteratu. & scriptu. in corpe dominat hūeris brachiis & manibꝫ. efficit mediocrem staturam & hoiem pulchrū. Facilis d. a. infernū ꝑsci illi mortales q̄ añq̄ studiū philoso. ad tm̄ uigoris adolesce/ ret fuerūt nihil aliud eē uoluerūt q̄ ipsa corpa qbꝫ inclusæ aiæ carcere fœdū ferunt. Et corpi infernos fluuios & supplicia q̄ apud inferos sūt attribuerūt. Platonici āt inferni finibꝫ nō idē sentiūt. Alii. n. in duas ptes mundum diuidūt. & alterā q̄ faciat quā aplamen dūt usq; ad globū lunæ ꝓgere uoluerūt q̄ sit in mobilis. alteram: quæ patiat & mutabilis sit a globo lunæ ad ter. usq; producūt. Et uiuere aīam asserūt dū est in ꝑte inmutabili. Mori āt cū ad ptē cecidit quæ inter lunā & ter. ē & eū mortis & inferroꝫ locū posue ut lunæ globꝫ uitæ mortisq; cōfiniūt sit. a luna. n. deorsū nat. incipit caducorū. Alii mundū in triplicē ordi. ele. distinxerūt ut ꝑmꝫ sit. terra aq̄ aer ignis Secundꝫ sit luna pro terra: Mer. c. pro: aq̄: Ve. pro: aere. Sol pro igne Tertiꝫ āt ordo uniuersus sit. ut Mars sit ignis lup. aer: Sat. aq̄: A planes terra & in ea sint cāpi elysii puris aīs deputati ex his cāpis cum animæ emittuntur ꝑ tres elemē. ordines trina morte in corpe descēdunt. Alii mund. ut ꝑmi in duas ptes diuidunt: sed solā aplamē unā ptē ponunt. reliq̄ omnia. s. septē sphæræ & q̄ttuor elemēta altarā ptē faciunt & is locus inferorum dicitur. Christiani āt in cētro terræ. nā ibi sūt tenebræ exteriores. i. a luce distantes: fletꝫ & stridor dētiū. & si ait prophe ta Eripuit dñs aīam meā de inferno inferiori: Nihil ē cētro inferiꝫ Et dñs dixit q; filius hois eēt futurꝫ in corde terræ tribꝫ diebꝫ & tribꝫ noctibꝫ. Cētrū n. ita nouimꝫ eē in medio terræ. ut cor ē in medio corpis. nec obstat qd̄ terræ soliditas cōcauitas patiat. nā sic spiritibꝫ aut cæstibꝫ aut malis: sic aīabus nostris aīalia puia sūt: ut eāt: quo uolūt. nisi deus uetet: q̄uis ēt profūdæ spelūcæ in motibus testēt q; possint illic eē cōcaua. Iob ait in profūdissiū infernū descēdēt oia mea. Si āt cōsideremꝫ ca q̄ dicunt a diuino Gregorio infernꝫ erit ab aere ob caliginoso & re plero illis spiritibꝫ: q nec deo nec lucifero asseuerunt usq; ad cētrū terre. sed de inferno hactenꝫ: nā nomina qbus uocant suis in locis explicabunt. Descēsus āt ad inferos qnq; sūt. Primꝫ cū scd̄m platonicos animus in corpꝫ descēdit: & hæc mors animi dicitur: nā cū a corpe idē dissoluitur dicitur mors animalis. de quo descēsu plurima ꝑ Iaraq; apud Macrobiū philosophū platōicū repies. Scds descēsus ē cum animi suis sceleribus dānati ad æterna supplicia descēdunt. Tertius ē cum sacris qbusdā & negromātia animas iūde euocamus: ut latiꝫ patet apd̄ Luc. Quartus cum in uitia labimur. Quintus in cōtēplatiōem uitioꝫ descendimus: ut illoꝫ pnitie cognita ab eis absti neamus: q̄ rōne & Ver. nunc æneā descēdisse fingit duce sibylla & noster diuinus poeta Dant hes se ipm descēde re duce Ver. cōminiscitur: Pōit. n. ille ex diuina christianoꝫ sapientia sumū homini bonū esse frui deo: ergo mēte cōtemplatiōeq; cælū ascēdat oportet: sed q̄n nemo ascēdit in mōtē dñi. i. istiusmōi cōtemplatōem nisi innocens mānibus & mundo corde. i. nisi mētem actiōeq; a uitiis mundas gerat iccirco oportet ut ꝑmo in infernū. i. in cō/ templatiōem uitioꝫ descēdat deinde illoꝫ pnitiæ cognita in purgatoriu assurgat. i. purgatoriis uirtutibus aīum ab oī labe mundū reddat: atq; inde in ipsos cælos penetret. i. eaꝫ uirtutū q̄ aī iā purgati dicūt aliis diuinas res cō tēplādas eleuet: eadē ergo rone quo ad licet hoi christiana ueritate sī inbuto rē tractat Ver. sed ita ut mō descēsū scelerato in uitiamō eoꝫ q ad illa cōtēplāda descēdunt ꝓseqūt: ergo facilis descensꝫ si descensū aiæ ad corpus intelligāꝫ nihil est uelocius. si descensū rōnis insensualitatē q̄n̄ ꝑmi motus in pōte nostra nō sūt. qd ē celerius qa labi in uitia q̄n̄ a stultitia id ꝓueit facile ē: stultoꝫ autem infinita ē copia. Q uia pro. perfert scientia philosophi clausis etiā oculis posse ad inferos descenedre Hinc Hesiodus τὴν μὲν τοι κακότητα πάρεστι λαθέσθαι ἐλέσθαι añ aūt ipsam uirtutem sudorem & laborem esse dixit Τῆσ δὲ θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν ἀθάνατοι θεοί Noctds atq; dies peccat noctu. i. p ignorātiā peccatur diu. i. p malitiā. Sed reuocare g. nā cū ex habitu uitiorū in ipso infimo appetitus fundo iaceat rō difficile ē illi redire ad superos. i. ad uirtutē. Euadere. hoc uerbo u/ tur in rebus difficilimis & laboriosis. uide, ur uerbū eē a uado aḡrū e quo egredimur si nō difficultate unde di cimus euasit ad cōsultatū Euasit in sūmū uirū: q̄ qdē nō fiūt sine difficultatibus & laboribus magnis.

Orpheꝫ

Pollux

Gemini

Inferi

Descēsꝫ ad infe/ ros

SER: P auci quos æ:a.tria hoium genera pñt remeare ad ſupos:quos diligit Iup.id ẽ hos quos in ortu bẽigno ſydere aſpectus irradiat iuuenal. Diſtat.n.q̃ ſydera te excipiãt mõ p̃mos incipientẽ edere uagitu:Quos prudẽtia ſubleuat. nã hoc ẽ:Quos ardẽs euexit ad æthera uirtꝰ.ltẽ religioſos:quos adiis genitos dixit. Cõſequẽs.n.ẽ: ut deoꝝ ſoboles religiõibus uacet:Diis ãt geniti:qa corpibus infundebãt põtates ſupnæ undæ heroes p̃creabant. Syluæ.i.oia polluta & ingnata ſũt ſiluæ.n tenebras & luſtra hñt:qbus feritas & libido dominat. Cocytus flumen infernꝰ dictus ab eo q̃ eſt κῶκυτεῖν .i.lugere. Eſt ãt locus uicinus acheronti. Fingit luctuoſus: qa ex ſacra morte hoꝝ fiebãt. Bis mõ & poſt mortẽ.nã quãuis Oui.dicat inter deos relatim fuiſſe æneã:tñ neceſſe ẽ ẽt iſtoꝝ apud inferos eẽ.ſimulachra ut Herc. Liberi patris. Caſt. & Pol. alii ad ſibillã referũt ut dicat Vis me bis cernere mõ & cũ me lucis hecate p̃fecit auenis Sed nõ bis erit ſed ter:nã & tpa moritura ẽ. Ergo dicimus ſupra ẽt apotheoſim apud inferos remanere ſimulachra. Stygios ſtix palus apud inferos de q̃ dicit .p cuius remuneratiõe Iup. tribuit ut dii iurãtes p eius matrẽ nõ audeant fallere.rõ ãt ẽ:ſtyx mœrorẽ ſigãt uñ ἀπὸ τοῦ στύγειν .i.a triſtitia dicit. Dii ãt ſp læti uñ & imortales. Ergo iurant p rẽ ſuæ naturæ æternæ cõtrariã.i.p triſtitiã ergo p execrationem. Tartara.locus inferorũ p̃fũdus: Luc.ad inferos ait Cuius uos eſtis ſupi. Inſano.mag. Accipe:audi & ſub fabularũ p̃textu docet rectã uitã:p q̃ datur aiabus ad ſupos regreſſus. Ramꝰ licet q de ſacris p̃ſerpinæ ſcribũt:dicant aliqd ineſſe myſticũ publica tñ opinio hæc ẽ. Oreſtes poſtquã Thoantẽ regẽ in tauricã regiõe occiderat cũ Iphigenia ſorore & ſimulachrodianæ aufugit:ldq̃ ũ p̃cul ab aricia collocauit in hoc tẽplo poſt mutatũ ritũ ſacrorũ fuit arbor de q̃ ramũ infrugi nõ licebat. Dabatur ãt fugitiuo:ut ſi ea arbore ramũ effringere potuiſſet cũ fugitiuo eius tẽpli ſacerdote monomachia pugnaret.nã fugitiuꝰ ille erat ſacerdotes ad p̃ſtinæ fugæ imaginẽ dimicandi uero dabatur facultas q̃ſi ad p̃ſtini ſacrificii repationẽ. Hũc ergo in de ſũpſit colorẽ. Ramꝰ.n. neceſſe erat ut unicus cã eẽt interitus.uñ ſtatim ſubiũgit mortẽ Miſeni: & ad ſacra diãe accedere: niſi ſublato ramo nõ poterat. inferos ad ſubire ẽ ſacra celebrare p̃ſerpinæ. de reditu aĩe hoc dicit. pythagoras uitã hũanã diuiſit in modũ y litteræ. q̃ p̃ma ætas incerta ſit. qm̃ nõdũ ſe aut uirtuti aut uitio dederit dubiũ y litteræ a iuuẽtute incipe:quo tẽpore aut uitia in ſiniſtrã aut uirtutẽ in dextera ptẽ ſequmur. hinc Perſ. Tradu/cit trepidas ramoſa in cõpita mentes ergo p rãos uirtutes dicit ſectãdas. latet in ſil. quia in huiꝰ uite cenſu. ex maiori pte uitiorũ uirtutis integritas latet. alii dñt aureo ramo inferos peti:qa morta. facile diuitiis intereũt: Tiberianꝰ Aurũ qũo p̃cio reſerãtur li.di. Lẽto ſle.ut Lẽta qbꝰ torno facili ſup adita uiris. lun. infert. Proſer. ut Sacra ioui ſtigio.i.plut. Dictus.dicatus. Obſcuris um. Reuera.n. nemꝰ ari. dẽlũ ẽ. Sed ñ añ datur. ſiue iuſtis ſiue in iuſtis: & ſic ĩtelligẽtes remouemꝰ q̃ſtionẽ. Hic.n.dicit Lõ. poſt tẽp. uiſũ. ex eo.n.q̃ dicit deſcẽdiſſe aliquos ramũ quoq̃ depoſitũ eẽ ſigãt. Telluris opta. ſcdm eos q dñt inferos eẽ in medio terraꝝ: quos lauena. dicit putari eẽ ſub terris: Eſſe aliquos manes & ſubterranea regna. Pulchra. Quæ rapi meruit a Plut. Sũ. ſibi eaꝝ. Nõ deficit alter. ne diceret ab illis q p̃mo deſcẽderũt eẽ ſublatum.

Hoc opus hic labor ẽ: pauci quos æquus amauit
Iuppiter aut ardẽs euexit ad æthera uirtꝰ
Diis geniti potuere: tenẽt media omnia ſiluæ
Concitus q̃ ſinu labens circunuenit atro.
Quod ſi tantus amor mẽti: ſi tãta cupido ẽ
Bis ſtygios innare lacus: bis nigra uidere
Tartara & inſano iuuat indulgere labori:
Accipe quæ pageda prius: latet arbore opaca
Aureus & foliis: & lento uimine ramus:
Iunoni infernæ dictus ſacer hunc tegit omnis
Lucus & obſcuris claudũt conuallibus ũbræ
Sed non ante datur telluris operta ſubire
Auricomos quã quis decerpſerit arbore fœtꝰ
Hoc ſibi pulchra ſuũ ferri proſerpina munus
Inſtituit primo auulſo non deficit alter

CHRI. Hoc opus. hæc ẽ difficultas hoc ẽ neceſſe. Pauci quos equꝰ a. iup. ex p̃fũda Platõis ſnĩa hæc ſũt refert.n. Pla. aſos noſtros dũ in cælis degũt abroſia ac nectare paſci. i. deo frui: ac inde ſũmũ gau. p̃cipe. ueꝝ cũ hõ in cõſinio rõnalis creaturæ poſitꝰ poſſit p uir. deo fauẽre ſu. ſe emergere: ſic uitiis infra ſe ĩfernũ ruit. Iſta demerſio q̃m de cõſinio noſtræ cõditiõis labimur iure deſcẽſio ad inferos dicit Qua p̃pter cũ in ĩferno ſimꝰ demerſi poſſumꝰ niſi duabus aliis recupatis ad ſupos redire. Hæ ãt ſũt iuſtitia & religio. Per iuſtitiã intelligit Pla. oẽs uirtutes morales. qbꝰ a uitiis ita purgamꝰ ut facile ad cognit. reꝝ cæle. ualeamꝰ erigi. Nã q citiis ingnati ſũt diuĩa cõtẽplari nõ p̃ñt Qua p̃pter & apud Soc. ẽ q̃ inpuro purũ atting. nefas ẽ: & ſacroꝝ carmi. poe. p̃phetaq̃ cũ interrogarit Quis aſcẽdet in mõ. dñi. aut qs ſtabit in loco ſãcto eius. i. qs perue. ad diui. re. ſpeculationẽ ualebit. reſpõdet. Inno. mãibꝰ & mũdo corde. i. q nec faciat neq̃ cogitet uitia & ipa ueri. in euãge. dicat. Beati mũdo corde: qm̃ ipi deũ uide. ergo p̃ma ala iuſtitia ẽ: id ẽ uirtu. morta. Scda uero religio id ẽ uirtu. intellectiuæ q̃ ſt̃ intelligentia: ſnĩa: ſapiẽtia & pruden. nã purgati a uitiis: & p̃pterea idonei ad cõtẽplãdũ effecti per has uirtu. p̃cipue ãt per ſapiẽtiã in diuinarũ re. cognitionẽ deuenimꝰ q̃propter cũ Ma. dixit Pau. quos ar. uir. ad æthera uexit p̃ma alã; ĩtel lexit. cũ uero diis geniti ad iũxit: ſecũda alã no. neq̃ fruſtra poſitũ ẽ Quos equꝰ amauit iup. Nã q̃uis animorũ noſtrorũ ſolꝰ deus crea. extiterit p̃pterea q̃ nullis ſint ſideribꝰ ſubiecti tñ ex cõtagiõe corpũ qbꝰ includũt q̃ ſyderibꝰ ſubiecta ſũt: trahũt cõcupiſcibilẽ & ir. uĩ & irrõnalẽ appetitũ a q̃ indeuarias & ad uir. affectiões & ad uitiũ inclinatiões. Qua pp p multi intereſt Quo q̃q ſydere natꝰ ſit neq̃ ſolũ hæc res circa morales uir. cogno. ſed & ad ueri cognitionẽ ptinẽt. Nã q̃uis omniũ ſit unde niſi a corpe erit q̃ alii ingẽio memo. mirifice excellãt alii cõtra hebetiſſimi ſint. Quapp ſi benigno ſyderũ aſpectu qs naſcat: & ad bonũ ſimul & ad uerũ excitabit: ſin cõtra & ad uitia procliuis erit & ingẽio hebeti exiſtet. Quare ãt iouẽ potiꝰ q̃ aliũ plane. nomina. facile ẽ reſpõ. nã re. Ptolo. in li. de harmo. certos quoſdã nũc. eẽ iquos nũc omit. p quos in omni q̃ ſibi coiun. & aptãt ſit iugalis cõpe. nec q̃q̃ ẽ q̃ alteri niſi p hos poſſit cõuenire & cum uitã noſtrã p̃cipue ſol & luna moderet oñdit lo

omnibus illis nũeris ſoli pluribus ãt lunæ aſſociari: Venerẽ uero oĩbus lunæ pluribus ſoli adiũgi ac ꝓpea cõclu dit louẽ ꝑmũ deinde Venerẽ datores eẽ bonoꝝ & aĩ & corporis. ꝓterea oſidũt mathematici optimos mores atq; oẽm iuſtitiã a iouis influxu hoĩbus ꝓuenire. Siluæ. ꝑ inſcitiã & ẽ ſtultia optĩe ponĩt ſilua. uñ oĩa initia ſũt q̃ re ditũ nobis ad ſupos intercludũt ſed & ſiluã ꝑ materia ponũt platonici. A materia ãt. i. a corpore oĩa uitia oĩbꝫ ꝑ ueniũt. Qua ꝓp Pithagoras & Pla. ſiluã malã & peſtiferã nuncupãt: & ut deus fõs ẽ & cã bonoꝝ oĩum ſiluam cãm oĩum maloꝝ ponũt. Prolixũ oĩo eẽt ſi ſiluæ noĩa oĩa q̃ illi a philoſophis dant nũc recẽſeã. Ex nouẽ ãt q̃ illi Trimegiſtus dat nominibus tria ſpectãt ad eẽntiã ꝓpam naturã. ſ. natura: mater ſilua. Tria inchoationẽ. i. uim recipiẽdi fœcũditas: ſinus: receptaculũ. Tria ad defectũ malignitas: inuidia fraus Plato uero deũ appellat patrẽ qñ oĩa gignit: Siluã matrẽ. qa materiã ꝓbet. Animã mũdi ſemẽ. Formas genitas prolẽ. Et qa ut faber lignarius ex ſilua q̃ hẽt derormia ligna & incurua & rudia materiã tñ illã rudẽ reducit in quacũq; uult formã: ſic deus ex materia ꝓma iformi elicit oẽs formas iccirco ſiluã illã philoſophi nũcupãt. Cocytus Cũ multa alia de ſilua di xiſſet. Pla. dedit poſtremo nouẽ noĩa qbus illius prauitatẽ exꝑmit cõfuſionẽ. errorẽ. malitiã inuidiã: fraudẽ. læ theũ: acherõtẽ: cocytũ. ſtygẽ & profecto ut ſapiẽtiſſime idẽ phũs oſidit huius lubricæ rei nullã ſpẽm formã ue priã inueiemus: & tñ oẽs hẽre uideãt: cũ intra gremiũ eius cõuerſõe ad aliud ex alio formæ traſſigurẽt. Sed de cæ teris alias. ut ãt qd qd de fluminibus ſẽtiat intelligamus. animaduerte platõicoſ totã materiã in duas regiões di ſtribuere. Primãq; faciũt cælũ ipſũ ꝑmũ q̃s beatoꝝ inſulas appellat: & cæleſtẽ terrẽ. ſcdam reliq̃ oĩa q̃ ſub cœlo cõtinẽt: quos dicũt inferos: & hãc rẽ totã. qñ uarie fluitet: æſtuetq; & nũq̃ eodẽ ſtatu ꝑmanet. flumẽ uocãt pri mã quoq; ptẽ nectar nominãt: potũ. ſ. quo dii alant. hãc ãt ſecũdam potũ animarũ. nã ut muſca potu mellis im mergitur: ita animus harũ rerũ ꝓnitioſa dulcedine delinitis in ſiluæ uiſceribus demergit: Atq; ita ebrius efficit. ut neq; facile reuiuiſcat neq; expgiſcat. nec ueri gaudii pabulũ qd ex cõtẽplatõe ẽ ualeat deguſtare. Cũ. n. animus noſter exactiſſima diuinitatis cõtẽplatõe frueret in cælo cõſiſtẽs: tãdẽ terrenarũ rerũ cõtagiõe ac deſiderio infe ctus ipſa cogitatiõis mole in corporis craſſitudinẽ deſcẽdere cœpit. ac nouã ſiluæ ebrietatẽ haurire & in ea uelut flumine emergi. qd in q̃ttuor diſtributũ ẽ flumina. Lætheũ. i. obliuionẽ: Acherõta. i. ꝑuationẽ gaudii. Stygẽ i. triſtitiã. Cocytũ luctũ. Acherõ ex lætheo fluit. nã ut animus ex cognitiõe dei purus inuiolatuſq; exiſtẽs ineffa bile ꝓcipiebat gaudiũ. ita ex obliuiõe illo ꝑuat: ex priuariõe gaudii triſtitia paſcit. Ex triſtitia luctus orit. Vnica igit materia apd inferos flumẽ igit unũ: ſed qa q̃ttuor malorũ cã ẽ: & q̃ttuor hẽt propetates. quattuor fluminum nominibus appellat. ſed hæc in phædro diligẽtius. hæc ergo ſẽtiũt platõici euenire mala aĩs noſtris cũ cæleſtibuſ ſedibus delapſi. ac in hũc infimũ mũdũ deuoluti corporeo ſũt carcere incluſi. Addũt ẽt aliũ fluuiũ phlegethõta dcũm ab ardore. Nã demerſa in corpus aĩa obliuiſcit maieſtatis ꝓris uitæq fluuius lætheus ẽ. Deinde ꝑ phle gethõtẽ ardores irarũ. ꝑ acherõtẽ q̃dq nos feciſſe uſq; ad triſtitiã pœnitet ꝑ cocytũ lachrymas. ꝑ ſtygẽ. qcqd in ter nos odiũ parit poſſumus ẽt cocytũ & phlegethõtẽ alio mõ diuidere. Cũ: n. ex obliuiõe rerũ cæleſtiũ & ex cõ tagiõe rerũ terrenarũ ĩ ꝓturbatiões incidamus. & illæ aut ab opiniõe boni q̃lis de ꝓſẽti lætitia geſtiẽs. aut de futu ro libido. Aut ab opiniõe mali ut ẽ mœror de ꝓſẽti: & timor de futuro proueniũt. Ab opiniõe boni phlegethon i. ardẽtes cupiditates accẽdũt cupiditates ab opiniõe mali Cocytus. i. luctus proueĩt. nã ex altero lachrymæ ema nãt. ex altero ar dẽtiſſimæ cupiditates accẽdũt. Tartara. Prope loca ſũt ĩfima inferorũ dicta ἀπὸ τοῦ ταρτὰ ριζειν. quod ẽ a frigore tremere. ẽ. n. locus adeo remotus a cælo. ut ibi ſint tenebræ & ſtridor dentiũ. Ramus au. Sapiẽtia ẽ. q̃ ẽ rerũ oĩum humanarũ diuinarũq; ſcientia. Sine hac nõ ẽ cõtẽplatio. q̃ ẽ fugiẽdarũ eligẽdarũq; rerũ iudex. Vñ ſapiẽs. aurũ & multitudo gẽmarũ & uas ꝓtioſũ labia ſciẽtiæ. Aurũ. n. iterꝑtat ipſe nitor ſapiẽtiæ Multitudo uero gẽmarũ uarietas uirtutũ. & Gregorius in ob. ꝑ aurũ ſapiẽtiã intelligit. Laret. Nã ut Cice. dicit Democritus. ueritatẽ natura in profundo abſtruſit ꝑ ramũ aũt eſſentiam. ꝑ frõdes accidẽtia intelligamus. Lu cus & um. Per lucũ q̃ ſilua ẽ: itellige cõtagionem corpis qua oppſſi nihil recte ſẽtimus. ꝑ umbraſ uero inanes appetitus cupiditates. nã & ipſæ a ueritate dinoſcẽda arcẽt. Sed nõ datꝰ nobis ſubire opta. i. deꝑhẽdere ipſã ueri tatẽ q̃ a noſtra molæ corporea oppreſſa latet. niſi hũc ramũ. i. hãc ſapiẽtiã aſſecuti fuerimus. Primo auulſo nõ deficit alter, qa ueritatẽ ueritas apit: nec uetamur idem illud intelligere qd alter intellexerat prius:

Cocytꝰ

Phlegeton

Aureus: & ſimili frondeſcit uirga metallo
Ergo altẽ ueſtiga oculis: & rite repertum
Carpe manu: namq; ipſe uolẽs facilisq; ſeq̃t.
Si te fata uocant: aliter non uiribus ullis
Vincere nec duro põteris conuellere ferro
Præterea iacet exanimũ tibi corpus amici
Heu neſcis: totãq; inceſtat funere claſſem
Dum conſulta petis noſtraq; in limie pendes
Sedibꝰ hũc refer ante ſuis: & corde ſepulchro
Duc nigras pecudes: ea prima piacula ſunto.
Sic demũ lucos ſtygios & regna inuia uiuis
Aſpicies: dixit: preſſoq; obmutuit ore:

SER. Frõdeſcit. In naturã redit. & honeſte locutus ẽ dicẽs habẽs frõdeſ ſui metalli. Alteu. o. regre oĩ itẽtõe. Rite re. car. rite carpe: & ſi rite reptũ. Si te ſ. u. nũc. n. quẽ fata uocãt facile ſeq̃t. Poteris. Poterit quis nã ſi de ænea dicat careret deo. nec poſſet de mi ſeno uaticiari. Duro ſ. & gẽus eẽ põt & ſpẽs. Præte rea. q d. ẽ alia oportũitas deſcẽdẽdi ad iferos. i. ꝓſer piæ ſacra pagẽdi. Duo. n. horũ gñra ſacrorũ fuiſſe dĩ cũt: unũ negromãtiæ. qd Luc. exeq̃t: aliud ſcromã tiæ: qd ĩ Hom. quẽ Ve. ſeq̃t lectũ ẽ ſed ſdm Luc. ad eleuãdũ cadauer ſãguis ẽ neceſſarius. ut pectora tũ ꝑ mo feruẽti ſãguine ſupplet In ſycomantia qnia um bræ tñ ẽ enocatio ſufficit tñ ſolus interitus. Vñ idu cit miſenũ ĩ fluctibꝰ occiſus. Tibi. iõ addit n e amici poſſet ẽt ad ſibyllã referri. Inceſtat. polluit. inceſtuſ ẽ quæcunque pollutio. Pendes: Solicitus es. utꝫ p ſe manu multo ſuſpenſum numĩe ducit. Suꝰs. Apd priſcos: ut ſupra diximus: omnes in ſuis domibus

Dido

Aeneas mœsto defixis lumina uultu
Ingreditur linquens antrum: cæcosq; uolutat
Euentus animo secum: cui fidus achates
It comes & paribus curis uestigia figit
Multa inter sese uario sermone serebant
Quæ sociũ exanimẽ uates: quod corp9 humãdũ
Diceret: atq; illi misenum in littore sicco
Vt uenere uident indigna morte peremptum:
Misenum eoliden: quo non præstantior alter

Prima piacula. s. propter pollutiõem ex morte Miseni. Lucos stygis seneca de sacris ægyptiorũ scribens refert iuxta syenẽ i extremo ægypti locũ eẽ quas philas. i. amicas uocãt: qa illic placata ẽ Isis irata q̃ mẽbra Osiridis mariti non inueniebat. quæ inuẽta cũ sepellire uellet: elegit uitra hanc breuis insula inaccessa hõibus dicta ab hoc ἄβατος. Hinc Luc. Hinc abatos quod nostra uocat uenerandа uetustas: hæc palus styx uocatur. qđ tristitiam transeuntibus affert sane ad illam insulã ab iis q̃ sacris imbuti sunt certis transire diebus. Vicini autem populi cadauera suorũ ad alterã regionẽ transferunt: sed siqs i fluuio pedat. nec eius iuenia cadauer post centum ei annos persoluũt officia. hinc tractum ẽ Centũ errãt annos: uolitantq; hæc littora circum. Inuia. Quæ contra naturã sũt nõ aferũt piudiciũ generalitati. ufi ait Inuia: licet hercules et alii transierint: & ait æneas trãsiturus. Sic deũm & illud Euaditq; celer ripa irremeabilis uũ. Mœsto uul. propter mortẽ amici & rami ingsitionẽ. Defixus l. Quod mœstitiã significat. Ingredit. pgradit: uacat ppõ: ut ingreditur q̃: solo. & caput iter nubila cõdit. Et paribus c. u. f. Aut simili solicitudine incedit. aut figit uestigia. i. stat ex iprouiso quod cogitantes solent. Serebant hinc prope dictus sermo q̃ inter duos serat. Indigna Miserabili nõ congrua eius meritis: uel propter animæ extinctionem elementi contrarietate.

CHRI. Vestigia. Diligẽter ingre. Trãslatio a uenatoribus q̃ seq̃ntes uestigia aĩalia q̃rũt Si te fa. uo. si datũ ẽ a supis. Aliter. Nã diuina puidentia contraria disponente nihil proficere possumus: nec ingenii uis nec corporis robur q̃q̃ ualet. Mortuũ ãt Misenũ extinctã inanẽ gloriã itellige. nã q̃ sciẽtiã quærit nũquam proficit: si inãi gloria intumescit. sunt. n. q̃ addiscũt: ut ex sua doctrina gloriã aucupẽt: sunt itidem q̃ ut instruant: sed quoq; gloriosi nisi ii nunquã meliores ex sua doctrina reddũt. sed potius uanitate deteriores. Quapp q̃ summũ bonum ex diuina q̃ rerũ cognitõe assecuturi sũt: addiscant ut sciant: & ut se ad eoq; q̃ didicerint normam dirigant. & cum ide suam originem diuinã eẽ cognouerint se oĩ corporea contagione purgãtes ueluti dii in terris degãt. Neq; iccirco discant ut deinde suam sapientiam iactent: & nihil recte agentes tumidi iflatiq; reddãt. Aqua qdem re nos uehementer Paulus deterret. Est & tertium quoq; genus eoq; q̃ discũt: ut indẽ q̃sum faciant: & improbant tanquam uanã. Iure igit æneas cũ hãc uitã sibi ppositã set dũ pẽdet in limine sybillæ. i. dũ sibi quid agendum sit cõsultat iterit misenus. i. euanescit ab eo ois inanis gloria. Namq; recta ingredit uia nihil agat pp uanitatẽ & inanẽ gloriã. sed cuncta eo referat. ut se ipsum optime instituat. Dicit. n. odiosa ia. s. Quid. n. apud mortales odiosius est uanis inflatisq; hoibus Dat ãt comes hectori. qm̃ ille ab homero nõ uera uirtute pugnasse: sed ne gloriam existimationẽ ne amitteret apud suos. Quapp ẽt ab Aristotele exẽplo põit in quadam specie non uere fœtitudinis Quoniam ergo res tota uentosa est æoli regis uentorum filius dicit. Est tubicen. quo artifice. nihil inflatius reperit nihilq; pter uentum pstat. hic ergo polluit totam classem. Nam omnem uirtutem deturpat huiuscemodi uanitas. Ergo non solum extinguat i nobis: sed penitus sepeliat. Regna inui a u. nam qui uitiis non sunt extincti: sed suis uirtutibus uiuunt: non descendunt ad iferos. hic & Dauid dixit. Non mortui laudabunt te dñe: neq; oẽs q̃ descendunt a. s. ifernum. sed nos qui uiuimus. Recte autem ignorat æneas quem socium humandum pdicat sybylla: nam añ sapiẽtiam quã adhuc acq̃suerat uitia non recte cognoscit. Laudes autem Miseni non ad aleatoriã sed ad historiam referat: uel dicas. in bellis nihil præstantius esse mani gloria: ubi cupiditas gloriæ plusq̃ uirtus ualet. nã ut ait Iuue. Quis. n. uirtutẽ amplecti tur ipsam. præmia si tollas.

Aere ciere uiros: martemq; accendere cantu
Hectoris hic magni fuerat comes: hectora cir
Et limo pugnas' insignis obibat & hasta. Cũ
Postquã ill uuita uictor spoliauit achil'es
Dardanio æneæ sese fortissimus heros
Addiderat socium: non inferiora secutus:
Sed tũ sorte caua dũ personat æquora cõcha
Demens: & cantu uocat in certamina diuos
Aemulus exceptũ triton: si credere dignum ẽ

SER: Martẽq; ac. eã. Hemistichiũ. i. dimidiũ uersũ hoc dicit addidisse. dũ Augusto hũc sextũ libr̃ recitaret nã añ fecerat hemistichiũ dicẽdo aere ciere uiros postea i pstẽtia Augusti ex abũdãtia itellectꝰ addit subito martẽq; accẽdere cãtu. Vita s. ad bellũ rettulit i quo uictis tollũt exuuiæ. Nõ in. s. ubiq; æneã Hectori cõparat ut âbo animis. âbo inf. p. ar. Caua d. p. æ. aut psonare facit aut hysterologia est dũ p caua æquora sonat. Demẽs. Improuidus q̃ nõ cõsiderauit ẽt deos in æmulatõe posse defendere. Aemulus mõ eiusdẽ rei studiosus. alias inimicus inuenit. Exceptũ. Oppssũ insidiis. ut fuerit tantæ uirtutis. ut ne eo quidem sine insidiis opprimi posset: Tritõ in

Inter saxa uirum spumosa immerserat unda.
Ergo oēs magno circū clamore fremebant
Præcipue pius æneas. tum iussa sybillæ
Aud mora festinant flētes. aramq; sepulchri
Congerere arboribꝰ cæloq; educere certant
Itur in antiquā siluā stabula alta ferarum
Procumbunt piceę sonat ista securibus ilex.
Fraxineæq; trabes: cuneis & fixile robur
Scinditur: abuoluūt ingentes mōtibꝰ ornos
Nec nō æneas opera inter talia primus.
Hortatur socios paribusq; accingitur armis.
Atq; hæc ipse suo tristi dū corde uolutat
Aspectāt siluā īmensam: & sic forte precauit
Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus.
Ostendat nemore in tanto. quādo oia uere.
Heu nimium de te uates misene locuta est

penultima accentū hēt. nam si in ultima: tritontis faceret. ut demophoon demophoontis. Ergo. uel qa talis iterierat. uel sic pierat. Præcipue. sp illū supra alios amicorū mortē inducit dolere. ut nūc amici casū gēit. Itē catusq; aīum cōcussus amici. hinc ei dat circa sepulturā sordida offā. q̄ i aliis denegat locis nā p̄mū locū pietas in sepultura tribuūt. g̃ cū nefas esset pōtificibꝰ cadauer uidere. magis tū nefas erat uisū in sepultū relinq̄re. gēus āt sepulturæ fuerat iiectio pulueris. uñ ē. Aut tu mihi terrā inice. Ho. nō ē mora lōga iniecto ter pluere curras. Arāq; s. Pyrā dicit: q̄ in modū aræ lignis cōstruebāt. uñ seqūt. Cōgerere arboribꝰ certāt. Nā ara q̄ añ sepulchra cōstituit. nelligere nō possumus. ut: Stāt māibus aræ: Cū nōdū facta sit funeratio q̄ p̄cedit sepulchrū. Probꝰ tū et Dona. d̄ hoc loco regrēdū adhuc dixerūt. Certāt. i. mēte per tractādo: nā adhuc in siluas erāt ituri. Itur. eo e breuē hēt: Itur. i. pducit: qa igit̄ uerbum hoc breue ē origine: & declōne sit lōgū. iō eius certa natura nec in tēporibꝰ nec in p̄ticipiis apparet: nā itur lōga: iturꝰ breuis ē: ut Supūq; in lumē ituras. Multi tñ rētāt dicētes itur pp eo q̄ p̄ma uerbi origo ē p diphthōgū scri. debere. qđ nō procedit. qa diph. sp lōga ē. l. āt & producī pōt & corripi: hinc ē q̄ fortuito & producit i & corripit: hinc ē q̄ fortuito & pducit i & corripit: hinc ē q̄ fortuito & producit i & corripit. Iuue. nō q̄si fortuitꝰ nec uēt orū rabie. sed iratus cadat i terras & uī dicet ignis. Cōtra Hor. Nec fortuitū spnere cespitē leges sinebāt. Fortuitus a fortūa & eūdo cōponit̄. Piceæ. qn ta species cedri ē. ut ait Plī. Nā cedria dicta ē q̄sικαιομενησ ἀρυοσ ὑγρον. i. arboris hūor ardētis. Necnō. bona œconomina uēit̄ ad arborē. Accingit̄a. Instruit̄ officiis. Forte. uacat. & ē de uersibus q tibicines appellāt̄. q bus addit̄ aliqd ad solā metri subsistētionē nec possumus intelligere eū forte rogasse. Si rogātis & optātis est per se plenum sicut o licet neoterici hæc iungāt. & pro una ponant. Prī. Olī ebuliat patrui preclarum funus & o. si. Quando. si quidem. nimium uere. Cum affectu dixit. quasi mors prædicta falsa esse debuerit.

DO. Enūerat q̄ in tali uiro eēnt dolēdū. p̄mo qa ædolides. i. nobili gūre. Quo ñ p. ae. ci. secūdo q̄ fumꝰ artifex in sono tubæ. Viros. Hoīes fortes, qa ībeles nullis exhortatiōibus citari possūt. Et li. pu. & ha. nō solū tuba alios accēdere poterat. sed & ipsa pugnabat. Hectoris hic comes. Maxima laus q̄ nūq̄ nisi p̄cipuis comes eēt. Si cre. d. e. Quasi incredibile sit q̄ hō deū prouocauerit. Exceptū. Vt uenabulo ferā quæ dū sua feritate plurimū posse credat incauta ruēs in ferrū temeritatis pœnas dat. Indigna morte. Quæ nō cōuenit uiro forti. ergo non tantus dolor fuisset si in bello cecidisset. Aramq; sepul. Meritum defuncti p̄ter lachrymas postulabat exequias. Antiquam. In qua eēnt arbores multis sæculis auctæ. Stabula fera. ergo maiores feræ stare cōsueuerāt q̄rum metus arcebat homines ne irent casum ligna. Laus troianorum qui non sunt deterriti stabulis ferarum: ubi multarum esset congeries & magnarum. nam de minoribus cubilia diceret Tristi. Quanuis de morte amici tristis eēt. tñ omittebat curā rami iuestigādi. Precat̄. nā auxilio diuīo sciebat opꝰ eē ut i tāta silua ramꝰ iuēiet̄ CHRI Arcecie. u. apd̄. n mortales nullꝰ ē stimulus quo uehemētius hoīes agant̄ q̄ ipsa nimia cupiditas gloriæ Ipsa. n. tuba ænea ē q Mars accēdit̄. i. ad oia grauia ac difficilia excitamur. Recte ergo Ci. honos alit artes oēsq; accēdimur ad studia gloria. Martē. pro bello posuit. n. auctorē rei, p ipsa re. & ē Denomiatio color rhetoricꝰ

Spoliauit. Vitā n. ueluti exuuias hostis ab hoste petit & Home. ait εναριζεν. Hectora cir. anastrophe ē ubi p̄pō postpont̄. ut Trāstra premos. Oēs āt: ī quibus aius excelsus ē: neq; adhuc uere uirtutis hītū obduxerunt magis gloria q̄ uirtutis amore mouēt̄. Quod & æneæ cōtingit asi q̄ in italia. i. in uirtutis hītu cōsisteret. q̄ qdem res magnis olim rebus pu. calamitatē extremūq; exitiū attulerūt. Dū. n. ingētes honores sūmaq; impia asiequi uolūt. huiusce mōi uiri reipu. suæ libertatē ademerūt. ut de Sylla. Mario. Cæsare ac Pōpeio legimus. Hinc luue. pulsos tñ obruit olim gloria paucorū laudūq; īmensa cupido. Aemulus. Inuidus. teste Nonio. Itur in an. fil. quotiēs uolumus demonstrare rē popularit̄ ab omnibus fieri ipsonali utimur. Sic Ter. Et q̄n nemini obtrudi pōt ad me itur. Extrema ēt mortuorū quoq; mouēs. Sic & Ter. Venimus ad sepulchrum. In ignem posita ē: fletur interea. Antiquā. ideo dixit quoniā inde ingētes arbores eēnt adducturi. Siluā āt posuit. quæ ramum aureū occuparet: ut oñderet ab hyle nobis omnia prouenire uitia: q̄ obsūt ne sapiētiā asseq̄ possumus. Vñ. ēt in aīam maliuolā nō introibit spūs sapiētiæ. Propterea addit stabula alta ferarꝝ. Vitia. nos ex hoīe feras reddūt. Piceæ Ilex sex sūt genera cognatarū arborū Pinus: pinaster. Pix: Abiex. Larix & Tæda. Pix mōtes & frigora amat. Feralis arbor & fūebri indicio ad fores posita. Gēmā candidā gerit: & thuri ita similē: ut illi admixta nō dinoscat̄. Ilex spēs ē q̄rcus. Hinc pōtē supliciū dicimus. i. ligneū: q̄n ex ilice sit. Ad multa sæcula durat: Nā sua tēpestate refert Plī. ilicē in uaticano fuisse añ urbē cōditā. In qua titulus cereris litteris etruscis religione iā tū dignam arborem fuisse significat Plinius: aut fuit anno ab urbe condita. Fraxinus celebratissima ab Hōero in asta achillis. Quæ i ida troadis nascit̄ adeo cedro similis, ē. ut dépto cortice emptores fallat. Folia eius iumentis mortifera. rumi-nātibus autem inoxia græci scripserunt. In italia nec iumentis quidem nocet. Succus ad potum expressus contra serpentes ualet. Arborem ipsam ita fugiunt: ut ne umbram quidem unquā attingant. Exptum le dicit Plinius si necessitas sit in ignem potius q̄ in Fraxinum effugere, serpentem. Robur. inter species quercus reponitu. Fraxius

Est arbor durissima. unde nomē sumpsit. Aspectectās siluā imensā. p pea tristis q̄ imēsa silua p̄beat difficultatē iueniēdi. Vel ēt tristis propter amissum amicū

SER. Cū forte colūbæ auguria aut oblatiua sūt q̄ nō poscūt: aut ipetratia. q̄ optata uenīūt. Quia ergo hoc oblatiuū ē: dixit forte. Bñ ät dät auguria a colūbis & ueneris filio & regi. Ná ptinēt ad regē: qa colūbæ núquā solæ sūt sicut nec reges. qdē. Ipsa sub ora. ná si lōgiꝰ uolarēt: ad ipsū ptinere nō uiderēt nā captātes auguria certa sibi spacia designabāt. qbꝰ uolebāt uidēda ad se ptinere. Maternas sū. n. ueneri sacræ pp̄ fœtū freqntē & coitū. Via. i. rō. & incipit eē ipetratiuū: qđ oblatiuū fuerat. Cursū. ipetū: Ná & nauiū cursū dicimꝰ. Ne de. re. ne desere i rebꝰ icertis. Et bñ i siluis inuocat matrē. quā iā sit sibi uisā eē hītu uenatricis: ut in p̄mo legimꝰ. Eflatu, ppe. eflatæ sūt auguriū p̄ces. Vñ ager post pomeria uocabat eflatꝰ. ubi captabāt auguria: Vestigia p. qa ad captāda auguria post p̄ces imobiles uel itabāt uel sedebāt Pascētes optimū auguriū qđ pascerēt. Ná ro. in bellis agēdis aut in comitiis habēdis pullaria captabāt auguria. Vñ ē in Liuio q̄ cū qdā cupidꝰ belli gerēdi a tribūo, phiberet ne iret pullos iussit afferri q cū missas fruges nō sederēt irridēs cōsul. auguriū ait uel bibāt: & eos. iecit i tyberi. Inde nauibꝰ uictor ex aphrica reuertēs in mari cū oībꝰ quos ducebat extinctus ē. tes. alii distinguūt: & absolutꝰ ē sēsus. alii pascētes uolādo: & referūt ad naturā colūbarꝫ. q̄ exiliētes pasce re cosueuerūt: alii uolādo ambulādo dicūt. Vola. n. media ps pedis' uel manꝰ dicit. Graue o. a. Male olētis. alibi bñ olētis ut & grauiter ipi. ätis copia thymbræ floreat. Liqdūq̄ p a. Mō ē aeris ppetuū epithetō: sed pugꝫ ait auerni cōparatōe. Dicit ät eas alte uolasse ad uitādū auerni odorē. Sup ar. sedm ätiquā licētiā supiūgit ablatiuo. Auri aura. splēdor auri Hora. Tua ne re. au. ma. i. splēdor Hinc & augꝫ dicitur a splēdore: q̄ ē in eo metallo: hinc & aurarii dicti: quoꝫ fauor splēdidos reddit. Brumali fri. u. Bñ brumali addit. tūc. n. maꝰ ē & auri imitat' colorē Ná noua frōde uiret. qđ ut ait Pli. de simo turdelaꝫ incertis arboribꝰ nascit: Vñ Plau. ipa sibi auis mortē creat. Teretes. Teres ē rotūdū aliqd cū ꝓcerita te. ut incūbēs tereti damō sic cœdit oliuæ. Hora. brachia & uultū teretesq̄ suras. Exēplo. Bñ uerbo usus ē augurꝫ: ut diximꝰ supra. Cūctātē. aliud pēdet ex aliqa auidꝰ ut oñdat tātā fuisse auellēdi cupiditatē. ut nulla ei posset satisfacere celeritas: Nā tardātē dicere nō possumꝰ eū q pharaliter seqbat: alii cūctātē ad auri naturā referūt in mollē: q paulati frágit'. i. lētescit: alii cūctātē grauē dicūt. ut Glebas cūctantes crassaq̄ terga expecta. Nec mi. Nihiominꝰ ille deflebat: Interea dū itur ad siluas.

Ingrato. Tristi ut gratū aliud lætū dicimꝰ. alii ingrato dicūt gratiā nō sētiēti. Pinguē. aut de græco trāslatum Λιπαρόν: aut hypallage ē: hoc ē de pinguibꝰ tædis. Frōdibꝰ a. aptis ad fūera. Cupressus adhibet' ad fūera: uel q̄ cæsa nō repullat: uel q̄ p eā fūestrata oñdit' domꝰ: sicut lætā frōdes idicā tfestæ: Var. tñ dicit pyras iō cupressō cingi. i. planctuū p̄ncipi: q̄diu cōsūpto cadauere & collectis cineribꝰ dicebat nouissimū uerbū ilicet: qđ ire ieeet signāt. uñ ē diplex hortatio ē & blāda. Vestigia p̄s. obseruabat diligētiꝰ: qa sciebat posse illas p̄ter aduētū suū aliqd propriis motibꝰ nūciare. Prodire uolando. Prodire pedū ē: Volare alaꝫ: sed quomō ábnlabāt & uolabāt: sed intelligi: Ná cū alaꝫ motū exp̄mere uoluit. dixit Cælo uenere uolātes: cū ät demōstrasset abulationē i eo qđ ē p̄dire uolando. & deinde uolatū exp̄mere uellet dixit. Tollūt se celeresliqdūq̄ p a. l. Ergo usq̄ ad auernū ambulauerant. Discolor. Nam p arborē uiridē fulsit color aureus. Corripit. ne, plixor eēt narratio nō dixit quomō ad ipsam arborē æneas uenerit: sed p aliam uiam intellige puenit. Cineri nōdū cinis erat: sed mox cōbusto cadauere erat futurus. Principio pingnē. Ea adhibuerūt q̄ nō solū pyram īstruerēt. sed eam facile incenderent. Armis. nam uirorum fortium arma &c. quæ carissima haberent cum ipsis consumebant.

CHRI. Cælo. Venerunt ex alto. & sederunt uirenti solo quia erat augurium ipsam sapientiam quæ cæleste

Vix ea fatus erat geminæ cū forte columbæ
Ipsa sub ora uiri cælo uenere uolantes
Et uitidi sedere solo. tum maximus heros
Maternas agnoscit aues lætusq̄ precatur
Este duces o si qua uia est cursūq̄ per auras
Dirigite in lucos. ubi pinguē diues opacat
Ramus humum: tuq̄ o dubiis ne defice rebꝰ
Alma parens sic effatus uestigia pressit
Obseruās quæ signa ferant. quo tēdere pgant
Pascentes illę tantū prodire uolando
Quantum acie possent oculi seruare sequācēs
Inde ubi uenere ad fauces graue olentis auerni
Tollunt se celeres. liquidūq̄ per aera lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sedūt
Discolor unde auri per ramos aura refulsit
Quale solet siluis brumali frigore uiscum
Frondē uircre noua qđ nō sua seminat arbos
Et croceo fœtu teretes circundare truncos.
Talis erat species auri frondentis opaca
Ilice: sic leni crepitabat bractea uento
Corripit æneas exemplo: auidusq̄ refringit
Cunctantē: & uatis portat sub tecta sibyllæ.
Nec minus interea misenum in littore teucri
Flebant & cineri ingrato supprema ferebant.
Principio pinguē tædis & robore secto
Ingentē struxere pyram: tui frondibus atri
Intexunt latera. & ferales ante cupressos
Constituunt. decorāt super surgentibꝰ armis

bus uirtutibus opdellamur nam uirtus est uitium fugere & sapientia prīa stultitia catuisse.utait Hora. Heros Nā nisi heroicis uirtutibus.ut ostdit Aristo.lūmi boni pticipes eē nō possumus:dixit āt geminas colūbas.qa secū dū Euripedē ii.sūt ueneres cæleste & hūanā.i.amor rerū cælestiū ī qbo ē cōtēplatiua.& hūanarū ī qbo ē actiua uñ recte sapiētiā dicūt rerū diuinarū & hūanarū sciētiā nō ā: temere Orpheus unā tm argonautis tribuit:nā ipa solā hūanā sapiētiā secuti sūt. Est du.nā frustra ducimur nisi ardētissimo amor nos ducat. Siq̄ u.recte addubitat ī rebo difficillimis. Pinguē.qm̄ sūmū bonū,pducit. Dubiis.Facile.n.in ābiguis pp difficultatē torpescremo:nisi adesset ardor amoris. Presslit.nā nō nisi pedetētī,pcedēdū ē:neq; pus ad subsequntia,pcedēdū q̄ añcedētia recte nouerimo:si ueritatē cōseq cupimo:nec qcquā ē in exploratū omittēdū.Hoc & cuis noster Danthes expssit.cū in mōtis ascēsu diceret:si chel pie fermo sēpre era el piu baslo. Apprime.n.ardua ē uia & sudoris plena q̄ ducit ad uirtutē. Pascētes.Pabulū.n.aīorū ē ipa ueri iuestigatio. Prodire uolādo.nō n.debet amor in uestigādi lōgius procedere:q̄ īgenii acies cōseq possit. Auerni.de quo uidebis apd Seruiū. Vitāt āt odorē auerni.i.fugiūt rerū terrenarū corruptelas.& abiis eleuatæ p liqdū.i.purū aerē.i.p supnarū rerū affectū deueniūt ad ipā sapiētiā:nā quotiēscūq; uos icitāt resterrenæ.debemus illis opponere diuinarū rerū excellētiā. Viscū neu Viscus
tri generis ē & secūdæ declina.Nā uiscus uisceris carnē dicimus.Quicqd.n.ītra cutē pellē ue aīalis ē.uiscus ap Druidæ
pellatur, uiscū āt in q̄rcu robore. Ilice:pruno siluestri terebinto nascit nullo semine nisi ī aluo auiū maturo pabulo maxie & turdi.hūi nūquā nascit.Druidæ q magi gallorū sūt nihil sacratius hūt uisco & arbore q̄ gignitur mō robur sit.nā roborū eligūt lucos:nec ulla sacra sine roboris frōde faciūt.uñ græca iterptatiōe ἀπὸ τοῦ δρυὸς druidæ ppellari possūt.Certe qcqd illi adnascit e cælo missū putāt:& id electæ arboris signū putāt.Hoc repū maxima religiōe petit:& añ oīa sexta luna q̄ mēsiū ānorūq; pncipiū iis facit sacrificio epulisq; rite sub arbore paratis duos admoueat cūdidos tauros sacerdos cādida ueste cultus arborē scādit.Falce aurea demetit.Cādido id excipit sago.Tū demū uictimas iuolāt pcates ut suū donū deus prospū facit iis qbus dederint. Eœcūditatem eo dari cuicūq; sterili aīali arbitrāt cōtraq; uenena oīa eē remedio.ait plinius.Bractea subtilis lamina. Ingrato.nō qa eēt īgrato.sed q nō ferret officia funeris.qd ingratitudinis eē uidet. Robore.nulla arbor durior est robore:robur ueræ cælū teredinē sētit. Bruma āt neque fūdit.alias abnoxiū ut ēt torq̄at se sindatque lignū decorticatū cādidū ē & iocūdi aspectus. Corripit.nā uir alto igēio aīaduersa sapiētia illā statī capit. Cūctātē.uide Ser.sed ad mores referē nā uirto circa difficilia cōsistit neq; de repēte sapiētiā ī mētē nostrā ascisere ualemus.

Pars calidos latices:& haena undantia flāmis
Expediunt:corpusq; lauat frigentis & ungūt
Fit gemitus:tum mēbra tore defleta reponūt
Purpureasq; super uestes uelamina nota
Coniiciūt.pares ingenti subiere feretro
Triste ministerium:& subiecta more parentū
Auersi tenuere facem cōgesta cremantur
Thurea dona:dapes fuso crateres oliuo
Postquā collapsi cineres:& flāma quieuit
Reliquias uino.& bibulā lauere fauillam
Ossaq; lecta cado texit chorineus aheno
Idem tres socios pura circunstulit unda
Spargens rore leui.& ramo fœlicis oliuæ
Lustrauitq; uiros:dixitq; nouissima uerba
Imposuit suaq; arma uiro:remūq; tubāq;
Monte sub aereo:qui nūc miseenus ab illo
Dicitur:ęternūq; tenet per sæcula nomen
His actis propere exequitur præcepta sybillę
Spelunca alta fuit:uastoq; imanis hiatu
Scrupea.tuta lacu nigro.nemorūq; tenebris.
Quā super haud ullæ poterāt impūne uolātes
Tendere iter pennis.talis sese halitus atri
Faucibus effūdens supera ad cūuexa ferebat
Vnde locum graii dixerunt nomine auernum
Quattuor hic primū nigrātes terga iuuēcos

SER. Pars calidos latices.Pli.ī na .hi dicit hāc eē cām:ut mortui & calida aqua abluāt: & p iteruallacōclamarēt:qd solet plerunq; uitalis spiritus exclusus putari:& hoīes fallere denique refert quēdā suppositum pyræ adhibitis ignis errectum eē.nec potuisse liberari uñ & seruabant cadauera.vii.diebo & calida abluebāt aqua & post ultimā cōclamationem cōburebant.uñ traxit Ter. Desine iā cōclamatum est.

Ahena undantia f.hoc ē p flāmas.alibi:Nec se iam capit unda uolat uapor ater ad auras. Lauant frigētis & un.uersus Ennii:q ait Tar.corpus bona fœmina lauit & unxit. Defleta.pticipium ab eo qd est fleor:si tm̄ inueniat alias sine uerbi origine dicemus.

Purpureas.ad imitationem sanguinis ī quo ē aīa. ut supra diximus:purpuream uomit ille animā. Vellamina no.uel ipsi cara:uel animæ.Ex notitia.n.gignit charitas ut hic inter flumina nota. Pheretro Græce dixit:nam capulus dicit a capiendo.Vnde ait Plau.Capularis senex.i.capulo uicinus. Subire p. ut subeūt muro. More par:,ppinquoribus.n.uitilis sexus hoc dabat offm̄. Facē.de fune ut Var.dicit: unde & funus dictū ē p noctē āt urebat.unde pmansit ut & mortuos facies ātecedāt. Fuso cra.oli. Diis supis tm̄ libabāt:iferis uero sacrificātes ēt uasa in ignē mittebant.unde ait crateres.Q d ēt Sta.in Archēori sepultura cōmemorat. Oliuū aūt ab oliua dixit: nē oleū ab olea dicit. Flāma qe.Quasi pyræ ingēris qa ut in.iiii.diximus pro q̄litate psonæ pyræ fiebant sepulchra ēt uel maiora uel minora fiebant. Ossa q; le.Aut collecta aut lecta:iō quia ut supra dixiuo nobiles nūq; soli cōburebāt.sed cū dilectis equis uel canibus:uel famulo. Terso aut sæpius.aut re uerater Licet.n.a fūere cōtraxerit pollutionē.tm̄ oīs purgatio ad supos ptinet.Vnde & ait imparē numerum aut quia hoc rō exigit lustrationis:. Circunstulit, purgauit:antiquum uerbum Plautus pro laruatore circunferam:idest purgabo Nam lustratio a circunlatione dicta est uel tædæ uel uictimæ in quibusdam uel sulphuris : Iuuenalis. Cuperent lustrari si qua da n.

rē ſulphura cū tædis: aut ſi foret humida laurus. Spargēs. qa res agunt inferne. In ſecūdo uero æneas deos potaturus ait. donec me flumine uiuo abluero. hic. n. erat mox ut diximꝰ ſupra. Fœlicis o. Arboris feſtæ: ſed moris fuerat ut de lauro fieret qđ pp Auguſtū mutauit. ut dicit Donatus. nā nata erat laurus eo die quo natus ē Auguſtus ī palatio. Vñ triūphantes coronari cōſueuerāt: pp quā rē noluit laurū dicere ad oſtiū ſugubre ptinere.

Nouiſſima uer. i. ilicet. nā uale dicebatur poſt tumuli pacta ſolēnia. Suaq; arma ui. Ipſi cara ſculpſit ī ſaxo. Nam ſupra ea iam legimus cōcremata. Remūq; rubāq;. Quia & bellator & remex fuerat. licet poſſumus ēt ſolā tubā accipe. Remus. n. dicitur lorū qđ cōtinet tubam. Mōte ſub aereo. In aereeo. nā ſupra ē poſitus. Aereū aūt alii altū dicūt. alii nomē ātiquū mōtis intelligūt. uñ ē q nūc miſcenus ab illo dicitur. Præcepta ſybil. ut duc nigras pecudes ea ꝓma piacula ſunto. Spelūca alta fuit. Qua ad inferos deſcendebatur. nō ubi fuerat ſibylla uaticinata. Scrupea. Lapilloſa. nā ſcrupus ē, pprie lapillus breuis q ꝓſſus ſollicitudinē creat. Vñ ēt ſcrupulus dictꝰ eſt uñ Ter. Inieci ſcrupulū. Lacu nigro. aut alto. aut uere nigro inferorū uicinitate. Tuta āt. Quia hinc lacu hic gignitur ſiluis. dicit aūt locum. quē nūc doliola uocāt apud cumas. Volātes. Volucres. pticipiū pro noīe poſuit. ut Plurimus alburnū uolitās. cui nomē aiylo ē. ſane ſciēdum Lucretium & aliquos alios phiſicos dicere aerē corporeū eē uñ aues ſubſtinet. ſed hūc cedere uapori ſulphureo uñ aues in illis locis deſertæ aere quo portari ſolēt: cōcidūt nō odore ſed pōdere. quod pōt eſſe ueriſimile: qa altiuſ in eodem loco poſſunt uolare. ut Tellunt ſe ſceleres liquidūq; per aera lapſæ. Ad cōuexa. ad cæli curuitatem.

DO. Purpureas. ex ꝓcio ueſtiū meritum mortui uult oſtendere. Has ueſtes illū amaſſe ex eo demōſtrat. qa freq; ter illis uſus ē. & ppea multis erāt notæ. Thurea dona cōgeſta. Meritū uiri oſtendit ex multitudīe ſpecierū. & cū nō dicat. quāta ēt plura intelliguntur. Cōgeſta. copioſe tradita. Fuſo cratere nō paulatī. ſed ſemel cecidit. Lecta ex cineribus lignorū. Relliquias oſſa q reſtabant ex cadauere conbuſto. Luſtrauit uiros. quia totius claſſis pollutionem poſuerat. iccirco omnes hic luſtrat. At pius æneas ſuperiora cæteri compleuerant: ſepulchrum uero iccirco curauit æneas ut magna mole fieret quia contemplabatur eius maximum meritum. Arma ēt poſuit. ut qbus in uita floruit illis in morte ornaretur. Aero hoc nomē monti illi apud priſcos fuerat. Ergo mira breuitate & uetus & nouū ponit nomē. Aeternum per ſecula: & ppter meritū defūcti & propter auctoritatē æneæ q hoc uoluit: Neq; placet q aereū nō ſit nomē propriū: ſed ſignificet altū. Nā qđ uetuſtū illud nomē fuerit. oſtēdit Maro cū demiſeno dicat q nūc q̄ſi inferat dicitur nūc miſenus q olim dictus ē aereu.. Tuta lacu. Hoc facit natura loci & nō humanū artificiū q tuta ſit. Talis halitur: Refert cām non poſſent uolare. ſ. pp uim uaporis inde ſurgētis: quo ſtatim necabatur. Quattuor. procurabat ſybilla remediū ad tranſitum: nā ſi aues per altitudinem cæli eitæ trāſire nō poterāt: qđ homo efficeret per teterrimum locum & tenebras tranſiturum tardo greſſu. Numerus autem & color & reliqua quæ adhibentur: pertinent ad rationem ſacrificii.

CHRI. Expediūt. In promptu ponūt: ut ſint ꝓpata uti uolētibus. Quod āt refert Seruius de his quā mortui uidentur nec ſūt: patet: & Pliniū īducit: uerū uidetur: nā Pli. ait Auiolā quēdā cōſularem in rogo reuixiſſe. ſed qm ꝓualēte flāma ſubueniri nō potuit. uiuus crematus ē: Inde dicit eueniſſe. L. Lamiæ pretorio uiro: Celius āt Tubero & iple ꝓtorius a rogo relatus ē: ut Meſſala Ruſtus & alii teſtātur: nos āt floret iæ uidimus mulierculā infectoris uxorē pro mortua relatā cū ad remigii tēplū iā portata eēt in feretro aſſurexiſſe: & ad multos annos uixiſſe. hoc malo laborant fœminæ: cū uuluæ peruerſiōe ſpūs præcluditur. q̄ ſi corrigitur. redditur ſpūs: Hoc mō ait Heraclitus epheſius fœminam: q̄ ſeptē diebus exanimis iacuerat. ad uitā reuocaſſe. ſed multa in hiſtoria audēt græci: Dicūt. n. hermitini clazomenii aiam relicto corpore errare ſolitā. & e longinquo multa nūciare: corpore interim ſemianimi iacēte donec cremato eo inimici eius. qui cantaride dicebātur: remeāti anime ueluti magnā ademerint. Auerſi nam de more eraticū rogū eēnt incenſuri: faciem auertere: ne id uolentes ſed officio aſtricti facere uiderētur. Cōgeſta oſtēdit cum magna rerum copia omnia geſta fuiſſe. Collapſi: nā oībus cōcrematis cineres collabuntur & reſidēt. Quieuit. cōſumptio. n. omni humore diſcedit flāma cum pabulum quo alebat amiſerit. Bibulā. Quicqd humorē fugit. id bibulum dicimus. hoc & cineribus euenit: Fauillā dicimus rē extinctā: accēſā āt ſcintillā. Aheno. aes. n. ꝓter cætera metalla ad ſacra adhibebāt. Circuntulit. Luſtrauit: ſic Plau. Oportet hāc circunferri, pcerita. Rore leui. aqua minuta ut roſ eē ſolet. rore & ramo. i. rore, pueniente a ramo madefacto. Ingenti mole. nā aut cōgeſtis lapidibus & terra aut magno ædificio magnā mollem ſuper imponebant ſepulturæ. unde & moles dicebant ſepulchra. hinc moles Adriani. i. ſepulchrū dicta ē. q̄ noſtris tēporibus ſancti Angeli arx nominat: quā duplici puioq; muro palatio pontificali quod in uaticano ē iunxit Nicolaus quintus pontifex maximus. His actis nā non ſolum extincta ſed magna etiam mole obruta inani gloriæ quia uirtutē propter ſe non propter gloriam amamus ſibyllæ: ideſt diuino conſilio obtemperauit. Spelunca. nam ingreſſus ad inferos obſcurus eſt: ex rationis. n. cæcitate in uitia labimur.

SER. Conſtituit frontique inuergit. in quarto ait. Media inter cornua fudit: & fundere eſt ſupina manu libare. quod fit in ſacris ſudernis: Vergere autem eſt conuerſa in ſiniſtram manum ita fūdere ut patera conuertat: qđ in iſernis fit. hæc ptinēt ad uictimarū exploratione: ut ſi nō ſtupuerint: aptæ pbētur. Voce uo. nō uerbo ſed certis myſticis ſonis. nam uarie numina inuocabantur. quod aperte Luc. expreſſit ut latratus habet ille canum gemituſque luporum. Quod ſtridunt ululantque feræ quod ſibilat anguis: exprimit & planctus fractæque toni-

Conſtituit frontiq; inuergit uina ſacerdos
Et ſummas carpens media inter cornua ſetas
Ignibus imponunt ſacris libamina prima
Voce uocāſ hecate cæloque hereboq; potentē
Supponūt alii cultros: tepidūque cruorem
Suſcipit pateris. ipſe altaris uelleris agnam
Aeneas matri eum enidū: magnquæ ſororis

Enſe ferit: ſterilemq; tibi proſerpina uaccam
Tunc ſtygio regi nocturnas inchoat aras
Et ſolida imponit taurorum uiſſcera flammis
Pingue ſuperq; oleum fundēs ardentib⁹ extis
Ecce autem primi ſub limina ſolis & ortus:
Sub pedib⁹ mugire ſolū. & iuga cœpta mo-
Siluarū: uiſæq; canes ululare per ūbrā Cueri
Aduentante dea ꝓcul o procul eſte ꝓphani
Conclamat uates. totoq; abſiſtite luco.
Tuq; inuade uiam: uaginaq; eripe ferrum.
Nunc animis opus ænea: nunc pectore firmo
Tātū effata furens antro ſe īmiſit aperto
Ille ducē haud timidis uadētē paſſib⁹ æquat.
Dii qbus imperium ē animarū ūbræq; ſilētes
Et chaos & phegeton: loca nocte ſilentia late

turā nubis Tot reꝛ uox una fuit Cæloq; herebo
q; potētē. hoc ē q; ait hecatē: ut plenū numē oñdere
Supponunt c. Victimas cedūt. ē āt ſacrorū ī qbus
mali oīs uerba uitamus. Hīc mactare dicimus. i. ma
gis augere. Dicit̄ āt hic culter. Nā cultellus diminuti
uum ē. Hoc cultelū latinū nō ē. Suſccipiūt. ātiquū
ē mō ſuſcipiūt dicimuſ ut ſupra ſuſcepit q; ignē foliſ
Matri eumenidū. i. nocti: ut hūc mihi da ꝓprium
uirgo ſata nocte laborē. Eumenideſ. dīr p cōtrariū
cū ſint īmites. Sorori. i. terræ. Nox. n. ūbra terrarum
ē. Enſe fe. ut eū cōtra ūbras haberet cōſecratū uñ
īfra Vaginaq; eripe ferrū. ltē ſtrictāq; aciē uementi
bus offert. Sterilem congruam. deæ nunq; enitenti.
Nocturnas. Tota nocte ardētes. Inchoat. pficit: &
ē uerbū ſacroꝛ. Solida: non exta dicit ſed carnes.
Viſcus. n. ē qcqd īter oſſa et cutē ē. Hīc uiſceratio cō
uiuiū qđ fit de carne. Solida ergo. i. holocauſtum q;
detractis extis æræ ſup īponebant̄ q nōnūquā abla
ta elixa etiā reddebāt̄. uñ īfert Fūdēs ardētibus extiſ
quanquā alii ꝓ pte totū uertūt. ut per exta totū aīal
ītelligat̄. Primi ſub i. ſ. at q hæc ſacra p n octē fie
bāt. ſed locutꝰ ē ſcđm romanū morē quo dies a me-
dia nocte īcipit. nā ubi dicit nox ruit: ſi uenit: ſed finiē ſignificat. Quāquā alii dicāt hæc ſacra incipe a medio die
producit ad mediā noctē. Canes ul. lta numinis oſtēdebat̄ aduētus canes āt furias dicit. Luc. Stygiæq; canes in
luce ſupna. Vlulare & canū & furiarū eē diximus. Dea. ſ. proſerpina. Profani. Nō initiati ſacris. Toto lu
co. ſi tm̄ ā luco. ſed ab oī uicinitate luci. Inuade uiā. īgredere. Furēs. deo plena. uel ſimilis furēti. Dii qbus
plenus locus alta ſapiētia: de q; uarie dixerūt philoſophi. nā dicūt p alios aīas ad inferos duci: ut hac aīas ille uo
cat orco pallētes alias ſub tartara t. m. ltē p alios trālferri: ut nauita ſed triſtis p alios purgari. ut Aliæ pādantur
inanes ſuſpēſæ ad uētos. Per alios ad ſupa reuocari: ut Lethæū ad flumē deus euocat agmine magno. ſciēs. n de
deorū impio uarias eē opiniones: prudētiſſime tēuit generalitatē. ex maiore āt pte Sironē Epicuꝛ magiſtꝛ ſuū
imitat̄. Quæ ſecta ſupficiē tractat reꝛ. Altiora nō diſqrit. Vmbræque ſilētes. ſecreta inferoꝛ ſemp ſilentia
nā hoīu m umbræ loquūt̄. hinc ē Quē ſacra ſilētia norūt inuocat āt ſūmū bonū. qđ in ſilētio cōſtare certū ē: Et
chaos. elemētorū cōfuſio. Inuocat āt reū ꝑmordia q in elemētorū fuerāt cōfuſiōe. p phlegetōta fluuiū inferorū
ignē ſignificat. nā φλοξ græce ignis ē. a quo ſcđm Heraclitū cūcta fūt. nā de frigore nihil naſcit̄: ut de ſceptētri
one dicat ſterilli nō qcquā frigore gigni. Loca nocte. ſ. l. aut hoc ē quod dixit umbræq; ſilentes: aut oñdit eſſe
partē mūdi in q ꝑpetuæ ſūt tenebræ nam ſi uerum eſt: Et minima contentos nocte britannos. Spheræ exigit ra-
tio: ut econtrario ſit regio noctibus uacans:
DO. Suſcipiūt. ne iā ſacratus ī terrā cadat. Ipſe atri. oīa nigra inferis mactat & ſterilē uaccā: qa nihil ab īferis
naſcit̄. demōſtrat q̄ttuor colorē genus aīalis cū ꝑmo uellere intactū: ergo ñ attōſum & ueneris īmune. Noctur
nas, nam & tēpus tenebroſū īferis cōuenit. Oleū. Vt ualidius urerēt̄: oleū infūdit. oñdit igit̄ quo more uel q
bus & qualibus & quantis aīalibus cæſis inferorū numinū fauor acqrit. Ecce ub ícūq; ponit̄ ecce neceſſario ſeq̄t̄
aliqđ qđ metū afferat uel admiration ē. Ortus. ne incertū eēt qd ſit ſub lumina ſolis addidit ortus. Per ūbrā
ad oīa ptinet deſcripſit. Toto luco. ut penitus lucū relinquaris. Apto. i qđ ſemp patebat. Patebat. Vāden
dētem paſſibus æquat. Magnā fiduciam æneæ oſtēdit. Dii qbus im. Dicturus quales eſſe ſedes: inferni aſſeraē
& q illic gerāt̄: q ſunt incognita uiuentibus: ne temerarius uideat̄. ueniā a diis petit: aſſerens nō auctore: ſed ali
is proferentibus illa dicere. ne ſibi incongita & in uulgus nō proferenda uideatur retegere.
CHRI. Quattuor. Q m̄ diis inferis numerū parē damus: uñ apud ātiquos februario mēſe. xxviii. dies dederūt
Cui cū īferis facer eēt: diminutus & par numerus cōueniebat. Inuergit. Vergere, uerti & expōi dicimuſ. hīc aliq̄
regionē ad meridiē u ad occaſū uergere dicimꝰ. i. uerti & expōi & īclinari. Hīc īuergere ē ita fūdere. ut uas ī quo
res ē cōuertat̄. Sūmas. q ī ſūmo capite ſūt. Setas. Molliores lanā dicimꝰ ut ē ī ouibꝰ. dūriores ſetas ut ē ī ſue Setæ.
mediocres pilloſ ut ſūt in hoīe. Media inter cor. i. in eo medio qđ ē inter cornua. Libamina. De uino recte. de Pili.
ſetis ꝓprie. nā libare de rebus liqdis ē. Herebo inferno. Dicit̄. n. herebꝰ ἀπὸ τοῦ ἐρέβους. i. terra βοάω. i. cla.
qa q̄relis dānatorū ibi terra reboet. ſcđm āt Heſiodū herebꝰ & nox ex chao ſūt. Matri eu. i. nocti. Furiæ. n. eu
mēides dīr. & ſūt filiæ noctis & Acherōtis. Proſerpina. a græco ē muratōe litterarū. lili. n. τῆρο ſφονῆν dicūt
ponūt āt Proſerpinā pro ea ui q ē in ſemine in terrā ꝓiecto. hāc rapē Plu. dxerūt. i. ſolem q hyemali t pe remo
tiorem quādā mundi partē pluſtrat. hanc igit̄ raptā ab eo proſerpinā dicūt: quā ſub terra latētē Ceres q̄rit at: Ce
res autem ſymbolum ē feracis & campeſtris terræ. hæc proſerpinam ſub terra latentem quærit. Eſt autem ferti
lis & non ſterilis hæc uis ſed in hoc loco alluſit adiuaturam inferni. ubi nihil gignitur. Vaccam: de uacca: bo
ue: uitula. iuuenco & tauro diximus in buccollicis. Extis. & de his alibi. Primi ſolis & ortus. i. ſub ortum
quem primū ſolē dicimus. luga. Magna uis ut nō ſolū cāpeſtria uerū ēt mōtes tremāt. Profani. Duplicē hēt
ſignificationem: Nam ſimpliciter profanum habet̄. quod nō ē ſacris addictū aut initiatū. & qđ denique non eſt
inter ſacra. Vnde eſt illa hiſtoricorum diuiſio publica & priuata. ſacra & profana. Eſt itidem profanum. quod
ex religione in uſum humanū peruenit. Vnde ē Faune: precor miſcerere inqt tuque optima ferrum terra tene co

lui ueſtros ſi ſemper honores. ꝙuos contra æneade bello fecere profanoſ. Item impium & ſceleratum. Na iſtiꝰ cul ſunt a fano. i. ab omni religione. Stat. Fraternas acies alternaq; bella profanis decertata odiis. Inuadere enim audacia & fortitudnie tanquam rem difficilem ingredere. Nam hoſtes inuadere dicimus quod nō fit ſine labore & periculo. & euadere cum labore & difficultate peruenire ſignificat Res enim difficilis eſt deſcendere in infernum ea ratione ut a cognitis uitiis abſtineas. Nam ſi in ea precipitaris. facilis deſcenſus auerni. Vnde opus ē ut enſem ſtrictū teneat. ideſt adhibeat animi preſtantiam. qua perturbationibus reſiſtat. nā ui ea re opus ē. Aeq̄t ducem paſſibus non timidis. quia diuinum conſilium ita ſequi debemus ut præſtanti animo omnia exequamur

Chaos. παρα τοχεω. ideſt miſceo. omnium elementorum immixta & confuſa materia dicitur. Hanc una cū æternitate ſociam. Demogorgonis primi dei fuiſſe arcades uolunt & ex ea natum eſſe litigium dicunt. nam inde fnnt quatuor elementa: inter quæ aſſidua diſcordia cum humida ſiccis & callida frigidis pugnent. ex chao igit quæ eſt materia prima: quam hilen i. ſiluam appellant: omnia elementa orta ſunt.

SER. Sit mihi fas a. i. De alta dicturus prudentia miſcet poeticam licentiam. Scit numine u. Concedatue a ueſtro numine. Caligine. bene iūxit ex terra enim gignitur caligo. ſ. umbra obſcurior. Obſcuri aut hyppallage ſub nocte obſcura ſoli i bant. aut ſub ſola nocte. ideſt ubi nihil eſt præter noctem.

Sit mihi fas audita loqui: ſit numine ueſtro
Pandere res alta terra: & caligine merſas.
Ibant obſcuri ſola ſub nocte per umbras
Perq; domos ditie uacuas: & mania regna
Quale per incertam lunam ſub luce maligna
Eſt iter in ſiluis: ubi cælum cōdidit umbra
Iuppiter & rebus nox abſtulit atra colorem:
Veſtibulū ante ipſū primiſq; in faucib9 orci
Luctus: & ultrices poſuere cubilia curę
Palleneſq; habitant morbi: triſtiſq; ſenectus
Et metus. & male ſuada fames. ac turpis ege
Terribiles uiſu formæ. lætūq; laborq; Cſtas
Tū conſanguineus leti ſopor: & mala mentis
Gaudia: mortiferumq; aduerſo i limine bellū
Ferriq; eumeidū thalami: & diſcordia demēs
Vipereum crinem uittis innexa cruentis.
In medio ramos anno ſaq; brachia pandit
Vlmus opaca ingēs: quā ſedē ſomnia uulgo
Vana tenere ferunt: foliiſq; ſub oibus hærent:
Multaq; præterea uariarum mōſtra ferarum
Cētauri in forib9 ſtabulāt: ſcylleq; biformes

Domos uacuas. noſtri mundi comparatione. ſimulachra. enim quæ illic ſunt inania ſunt. Inania regna: Inanum per quod oſtenditur uacuum. Incęptam alii iecertam legunt. ſed idem eſt: Nam incertū incipientem. ideſt minorem ſignificat. Maligna. obſcura. Malignum proprie anguſtum eſt ut Aditus q; Maligni. ideſt minores & obſcuri: Vult autē oſtēdere fuiſſe aliquid lucis. Nam aliter q̄ dicturus ē uidere non poterat. Vbi. quando. Nam non eſt loci ſed temporis. Nox abſtulit colorem dicunt. enim epicurei noctem auferre uarietatem colorum. cōtra academici repugnat hoc q; ſquamæ piſcium nocte lucent. Veſtibulum ethimologias non habet proprietatem: ut ait Varro ſed fit pro captu ingenii: dicitur enim q; ueſtiat ianuam. Alii a ueſta dictum uolunt. Nam illi ianua conſecrara eſt. Alii q; nemo illic ſtet. In limine enim ſolus eſt tranſitus: ut enim ueſanum non ſanum. ſic ueſtibulum non ſtabulū. Orci deum poſuit pro loco: ut iouem pro æthere: Horat. Manet ſub ioue frigido uenator. Orcum igitur Plutonem dici: Cice. in uerriniſ: Vt alter orcus ueniſſe ætna et non proſerpinam: ſed ipſam cererem rapuiſſe uideatur. Luctus & curæ. ea dicit eſſe in auditu iferorum: quæ uicinæ ſunt morti. Vltrices c. cōſcientiæ quæ puniunt ſemper nocentes. Triſtis: ſeuera: quæ gignit ſeueritatem: Cicero iudex triſtis integer. Tum conſanguineus leti ſopor. ſecundum Homerum Egeſtas turpiſ: quæ turpes facit: & quaſi harum rerum imagines facit quas dicit eſſe apud iferos: iō qa in quem iſta concurrunt: ſit mortalis neceſſe eſt: unde deos immorrales dicunt q iſta non fētiunt. quibus mors creatur. Mala mentiſ gaudia generaliter omnium ſcelerum dicit ac ſi diceret malæ mentis gaudia. Eumenidū thalami. furiæ nunquam nupſerunt. unde thalamos accipimus in quibus natæ ſunt. Alii thalamos dicunt q facti ſunt auctoribus furiis. ſed non procedit: qa ait Terribiles uiſu formæ. & ut non uideatur eſſe contrarium. ga paulo poſt furias alibi dicit eſſe nam poſſunt hic natæ eſſe & alibi manere. alibi officium exercere pœnarum

In medio: aut ueſtibulo. aut abſolutum eſt & intelligimus hanc eſſe eburneam portam per quam exiturus eſt quæ res hæc omnia indicat eſſe ſimulachra. ſi & ingreſſus & exitus falſus eſt. Vlmus opaca ingens. Diſtinguēda ſunt iſta propter duo epitheta. Vulgo tenere. paſſim: cateruatim. Foliiſque ſub o. Qui de ſomniis ſcripſerunt dicunt quo tempore folia de arboribus cadunt uana eſſe ſomnia. q; per tranſitum tetigit. Vana autem ideoqa inferiſ. Nam uana ſuperi non mittunt. Homerus και ϑαρτοναρεκλιοςεσπιν. Centauri in foribus ſ. Beneſ foribus. quia ea quæ contra naturam poſſunt creari ſtatim pereunt. Stabulant. aut habitant: & uſurpatiue dixit: ut populat. luctat. nam ſtabulor dicimus. Et bene al luſit. quia exparte equi ſunt Centauri autem ixionis & Nubis filii ſunt: Ixion enim amatam lunonem de ſtupro interpellauit: Illa confeſſa ioui eſt ex eius uoluntate nubē in ſuam formam conuerſam ei obtulit: unde feruntur nati eſſe centauri. Scyllæque b. Bene plurali uſus eſt numero. Nam ſcylla filia ſit niſi ſecundum alios in auem eſt. ſecūdū aliosī piſcem: ergo ēt ipſa biformis fuit ſicut hæc in ſiciliæ freto. Dictum eſt autem per poetæ ſcientiam.

DONA: Sola nox eſt cui lux nulla ſuccedit. Incertam in ipſis initiis poſitam. In ſiluis quæ ēt illud exigitum lucis ſua denſitate poſſunt eripe. Vacua: in quibus nihil uideri poteſt neque illi occurri. Veſtibulum ante

ipſũ in hoc erant oĩa q̃ cruciant uiuos: aut defunctos affligũt. Luctus. quoꝝ ſordibus & miſerabilis cultus eſt Curæ q̃ cunctꝝ poſſidẽt torquẽt. Triſtiſcꝫ ſenectus. & qa noſtros cõtrahit uultus: & morti uicinos facit. Fães nõ ſolũ q̃ ageſtatẽ affert uictus: ſed q̃ cupiditatẽ rapiẽdi affert. Turpis egeſtas nã & macie deturpat faciẽ: & neceſſitate ſordidũ relĩgt uictũ & ueſtitũ. Mala gaudia mẽtis: hæc ſũt q̃ in ſcelera ducũt. Adulter. n. & latro cũ luctu de ſceleribus uoluptatẽ capiũt. Mala ergo qa apud inferos puniũt. Diſcodia demẽs. i q̃ ex demẽtia icidimꝰ. Necꝫ iniuria dat ſanguinẽ & ſerpẽtes. Inmedio ramos. ueſtibulũ ponit interiorẽ ptẽ: q̃ nõ eẽt ſub tecto. Poſuit ulmũ annoſã: & qa nõ oẽs annoſæ ſũt mẽtes & opacæ frõdibus iccirco hæc addit. Vana ſomnia. uult hæc eẽ errores: qui pro neceſſariis inaniter occurũt.

CHRI. Sit mihi fas a. I. dicturus de deſcẽſu aĩorũ ad infernũ. i. ad uitia quia: res hæc q̃ſtionẽ hẽt uariã & multiplicẽ: & propterea iure dici põt eẽ merſã terra & caligine. i. ſũma obſcuritate: iccirco excuſat difficultatẽ & petit ueniã ſi referat audita. Ibãt obſcuri. q in uitia labunt. eũt in obſcurũ qm̃ oĩa uitia excecitate mentis & ex ſola ſtultitia ſũt. Vacuas. domos. Nõ ſolũ alludit ad aĩas q̃ in corpeæ nullũ locũ occupãt: ueꝝ oñdit ipſa uitia nihil eẽ: qm̃ ꝓpatiões ſũt: Quapp optie Perſius Occuras hoĩum o quãtũ ẽ in rebus inane. Nec mihi placet qđ multi putãt uoluiſſe poetã ſectã epicureã tãgere qđ iccirco ſint inania regna: qm̃ cũ aĩæ mortales ſint: nihil ſit apud ĩferos. nã minime q̃drat tã humilis ſuia tã ꝓfũdæ doctrinæ: quã huic libro ĩſerit. Qualeꝑ incertã. exꝑmit ĩgreſſũ ad uitia. Nã in ꝓncipio & ſi mẽtis cecitate iuitiũ deſcẽdimꝰ tñ adhuc rõnis lumẽ quãuis exiguũ retinemus: nõ dũ facto habitu. Maligna. q̃ ſe diminute & illiberaliter ꝓbeat: ut cõtra liberalẽ & copioſũ benignũ dicimꝰ: ut Accipit inteucros aĩum mentẽcꝫ benignã. In ſiluis nã accedente opacitate ſiluaꝝ ad lucis diminutionẽ nix luminis relinquit ueſtigiũ. Nec temere meminit ſiluaꝝ qa ut iã diximꝰ oĩa uitia nobis a ſilua. i. a materia & corpe ſũt. Nox abſtulit c. ẽt ſi nõ ſcđm epicureos loquat ſatis auferunt colores tenebris: cũ nulli ĩ illis apeãt. Veſtibulũ. Cecilius Gallus in libro de uerboꝝ ſignificatiõe Veſtibulũ dicit eẽ ĩ ædibus necꝫ in ediũ pte: ſed locũ ante ianuã domus ꝓ quẽ de uia aditus acceſſuſcꝫ ad fores ediũ ſit. Ianua. n. ꝓcul a uia fiebat area tum interſita q̃ uacaret. Veſtibulũ. Putãt dictũ a ue & ſtãdo. Ve ãt aliq̃ intendit: ut uetus q̃ſi magnæ ætatis & uehemẽs. i. magnæ mẽtis & ĩpetꝰ ali lum quãdo minuit: ut uecors & ueſanus. Ergo ſiue auget ĩ hoc uocabulo: dicit a magna ſtatiõe: q̃ illic habebãt q ueniebãt: & dominũ ædiũ exſpectabãt: ut illũ deducerẽt: & reducerẽt. Si ãt ꝓuat: dicit a domeſticis q frequẽter ingrediẽtes egrediẽteſcꝫ domũ ibi nũquã cõſiſtũt. Ergo ueſtibulũ cõſtat areã dici: q̃ a uia domũ diuidit. Fauces ãt inter anguſtũ ẽ p qđ ad ueſtibulũ de uia flectit. Ergo Aeneas cũ uidit fauces atcꝫ ueſtibulũ domꝰ ĩpiorum non ẽ intrã domũ: ſed de uia uidet loca inter uiã & ædes locata. Hæc Macrobius. Sũt tñ q dicãt ueſtibulũ eẽ a ueſta: cui ꝑmæ domus ptes ſacratæ ſũt. Alii qa domũ ueſtiat. Luctus ſequit. n. uitia luctus expœnitẽtia ſceleꝝ. Vltrices. nã poſt cõmiſſũ ſcelus exagitamur a cõſcientia: q̃ nos aſſiduo torquet. Hinc luuena. exẽplo quodcũcꝫ malo cõmittit. idẽ diſplicet auctori. Prima hæc ẽ ultio: qđ ſi iudice nemo nocẽs abſoluit. Et alibi Nocte dieꝫ ſuũ geſtare in pectore teſtẽ Spartano cuidã reſpondit pithia uates. Pallẽtes ab effectu. Morbi. uel qa ex deſcẽſu aĩoꝝ in corpa naſcunt morbi & egeſtas. Nã a corpe hæc ſũt nõ ab aĩo & uehemẽter illa exhorrere mortales: uel mores more ſtoicorũ ꝓ uitiis: & egeſtate ꝓ auaritia: aq̃ oĩa pene inſint mala: ponit. Soli aũt ſapiẽtes ut oñdunt ſtoici: diuites ſũt. Senectus ad ſeniũ uergit ipſe aĩus: cũ uergit ad uitia. Puto tñ ex platonicoꝝ ſnĩa poetã imerſionẽ aĩ in corpus appellare infernũ: atcꝫ ex ipſo corpe oĩa ſibi hæc mala ꝓuenire oñdere. Nã & p q̃ttuor flumina etiã q̃ttuor corpis humores Platonẽ expſſiſſe nõnulli uolũt. Sũt mala mẽtis gaudia qñ lætatur ſtultus quod male ſe cerit. Bellũ ãt & diſcodi a & furiaꝝ Thalami in hac mũdi ꝑte facile: deprendũtur. In limine aduerſo. ꝙa ſemꝑ aduerſatur & cõtrariũ ẽ. Diſcordia demẽs ẽ: qa a ſtultitia hoĩum ꝓuenit: cũ natura nos ad ſocietatẽ cõcordiãcꝫ creauerit. Vlmus. cũ ſomnia uana exꝑmat: & nullũ fructũ ꝓducẽtia oprime ulmũ poſuit quæ arbor ſterilis eſt. Centauri. Ixion cũ lunone cõcumbere credens cũ eius ſimulachro ex nube facto cõcubuit Vnde nati ſunt centauri: quoꝝ ſupnæ partes humanæ: infernæ equinæ erant. In quo exꝑmitur euẽtus nimiæ ambitionis: nã qui tyrannidi & nimiæ imperandi cupiditati incumbũt putant ſe lunone. i. maximis regnis potiri poſſe. & hoĩes deæ nuptias petũt. i. euẽtus ſibi ſupra humanã facultatẽ proponũt. Vnde pro rebus ſolidis nubẽ. i. manes aſſequũtur unde nõ humana quædam ſed monſtruoſa & efferata enaſcuntur: quibus ex alto ad ima præcipitantur. Sed de centauris alibi atcꝫ de ſcyllis. Gẽtauri

Et centũ geminus briareus: ac belua lernæ
Horrẽdũ ſtridẽs: flam miſcꝫ armata chimæra
Gorgones harpiæcꝫ: & forma tricorpis ũbræ
Corripit hic ſubita trepidus formidine ferrũ.
Aeneas ſtrictam cꝫ aciẽ uenientibus offert:
Et ni docta comes tenuis ſine corpore uitas
Admoneat uolitare caua ſub imagine formæ
Irruat: & fruſtra ferro diuerberet ũbras.
Hinc uia tartarei quæ fert acherontis ad ũdas
Turbidus hic cœno uaſtaꝫ uoragine gurges
Aeſtuat atcꝫ omnẽ cocyto eructat harenam.

SER. Centum geminus briareus. centies duplex. Secundũ fabulas ipſe ẽ Ageõ. Ac belua. Hydram dicit: quæ fuit in lerna argiuorũ palude: ſed latine ex cetra dicitur qđ uno cæſo tria capita excreſcebãt ſed cõſtat hydrã locũ fuiſſe euõẽtẽ q̃ uaſtãres uaticitas ciuitates ĩ quo uno meatu clauſo multi erũpebãt: ꝙ Hercules uidẽs: locaipa exuſſit: & ſic aq̃ clauſit meatus. Nã hydra ab aqua dicta ẽ. i. ἀπὸ τοῦ ὑδατος. Potuiſſe aũt hoc fieri ille indicat locus: Excõquitur uirum atcꝫ exudat inutilis humor. Flãmiſcꝫ armata chimæra. ore leo: poſtremis ptibus draco. media capra ſcđm fabulas fuit. Reuera ãt ẽ mõs lyciæ cuiꝰ hodiecꝫ ardet cacumen iuxta quod ſũt leões media autẽ paſcua ſũt ima uero mõtis ſerpentibus plena. Hunc Bellerophon habitabilẽ fecit unde chimeram dicitur occidiſſe. Gorgones tres fuerunt in extrema aphrica circa atlantẽ montẽ. quæ oẽs unũ oculum

habebant: quo iuicẽ utebanť Sthenio: Eurvale: Meduſa. Serenus tñ dicit puellas fuiſſe unius pulchritudinis q̃s cũ uidiſſẽt ado leſcẽtes ſtupore torpebãt: Vnde fingiť qđ ſi qs eas uidiſſet: uertebať i lapidẽ Harpyæq; aut iã occiſas ĩtelligit: aut ſecđm platonẽ & alios ſimulachra licet uiuarũ illic fuiſſe. Nã dicũt omniũ reꝝ idæas q̃ſdã i. imagines: ad quaꝝ ſimilitudinẽ ꝓcreanť uniuerſa. Hĩc ẽ quod ĩ Statio Thyodamas Plutoni dicit: Oĩbus finitor eẽ uideris mihi nero & ſator. Haꝝ ãt ſimulachra bñ apud inferos ſũt: quæ eẽ dicunť & furiæ. Tricorporis umbræ eryli & Gerionis. Offert nõ ad feriendũ: ſed ad repellendas umbras: unde & offert dixit. Sacerdos aũt ferire ꝓhibet. Tartarei q̃ fert acherõtis ad un. ſeqť illud pythagoricũ dicẽs eos tenuiſſe uiã poſt errorẽ ſylua rũ: q̃ uel ad uitia ue l ad uirtutes ducit. Tartarei ach. acheronta uult q̃ſi de imo naſci tartarohuius æſtuaria ſtygem creari de ſtygie aũt naſci cocytõ. Et ẽ etymologia: nã phyſiologia hoc hẽt q caret gaudio: ſine dubio triſtis ẽ: triſtitia aũt ſine dubio uicina luctui ẽ. q ꝓcreať ex morte. Vnde hæc eẽ apud iſe-
Portitor ros dicit. Cocyto eructat harenã in cocytũ. ſ. ꝓ ſtygem. Has horrendus aquas. pp tria flumina. Portitor. ꝓpe q portat abuſiue ẽt q portať portitor diciť ſicut uector. Terribili ſq̃lore. terribilis ſq̃loris. Charon. per antiphraſim: q̃ſi acherõ. Mẽto canicies in. i. ueteresnõ. n. ſolũ comas ornabãt ſed ẽt barbã: ut nõnullas uidimusſtatuas. Stãt horrẽt. & ẽ polyſemus ſermo: ut diximus ſupra: ſicut & ſubigit ꝓ ĩpellit ſurſũ agit regit:
Senior & ẽ polyſemus ſermo. Nã & acuit ſigãt: Subigũtq; in cote ſecures. Veliſq; miniſtrat. aut p uela & eſt ſeptimus aut uelit obſequiť & ẽ datiuus. Ferruginea nigra: triſti. Nã lugubrẽ eẽ hũc colorẽ oſtdit dicẽs: Cũ caput obſcura nitidũ ferrugine texit. Corpora cymba. oẽ qđ põt uideri corpis diciť: Nã paulo poſt diſcretionẽ fecit dicens Corpora uiua nefas ſtygia uectare carina. lã ſenior: aut cõpatiuũ ꝓ poſitiuo poſuit: aut ut diximus ſenior ẽ uirens ſenex: ut iunior ĩtra iuuenẽ ẽ quã rẽ a Varrone tractã cõfirmat ẽt plinius. Cruda deo uiridiſq; ſ. τοαιτιον qa in deo. Auctũni frigore ꝑmo. extremitatẽ uult oſtdere qđ ait Iuuenal. lã letifero cedẽt pruinis auctũno. Nam eius ꝑma ps feruet ut totoq; auctũni incã duit æſtu. Sane ſciẽdũ ſecđm Pliniũ folia auctũnali tpe ideo cadere: qa oĩs tũc in arboribus humor æſtatis calore inueniť exhauſtus. Ergo cadũt nõ qa tũc ſiccari ĩcipiat: ſed qa tũc eis iã deeſt humor. Glomeranť aues. bñ rebus uolitãtibus cõpauit aĩas: qa & ipæ uolãt. Immittit apĉis. i. ſine frigore ut diximus ſupra. Vnde nõnulli & aphricam dictam uolunt.

DO. Turbidus hic cœno. ꝓ q̃litate inferno fuit natura a quæ turbida cœnoſa odoris peſſimi: ut poteꝝ tucta retur a cœno. Portitor. is ꝓprie ẽ q portũ obſeruat ut nullus eius iniuſſu in alienas regiones tranſeat. His igitur aquis tã male olentibus tã horridis aſpectu erat p cuſtos. nec diſſimilis loco & regioni. Stare lumina fl. inflexibi
les oculi q̃ſi flãmã emittebãt. Sordibus amictus ſordidũ erat uelamẽ: neq; tñ ut totũ tegeret corpus & nõ ſibula ſed nodo nectebatur. Ipſe ratẽ. nõ agendi poteſtatẽ ſed pœnã habebat: qa multa ſimul officia ĩplebat. Nã dabat uela: uectabat corpa: ſubigebat. i. nũ ſine labore agebat. Viridis. nõ pp colorẽ ſed q adhuc nõ paꝝ de priſtinis tpibus retinẽt. Cruda & uiridis qa nõdum tendebat ad maturitatẽ. Iuuenes. q adhuc ſuis cõmodis ĩſeruire
Briareo patriæ potuiſſet. P ueri & uirgines. quos in ſpem poſteritatis ſeruãde cõuenerat in longũ ſeniũ pduci Diſtinguit ſexuſ & ætates: ut oſtdat mortẽ omnibus eẽ communem: nec moriendi eẽ ordinẽ. Quẽ multa. ex hac compa ratione quanta fuerit turba oſtenditur.

CHRI. Briareus. Cottus Briareus & Gyges fratres fuerũt ſecđm Heſiodũ cæli & terræ filii: & titane dicti. De cenale bellũ cũ filiis ſaturni geſſerũt. Et illi qđẽ abotryhi ab olympo monte impetũ faciebãt. Tãdẽ a diis uicti ĩ tartara diecti ſũt. Habebãt aũt ſinguli quinquaginta capita & centũ manus & omniũ fortiſſimi ac pucherrimi fuerũt. Briareũ aũt dicit Homerus ægona ab hominibus appellatũ eſſe ον βριαρεον καλεουσι θεοι αυτον δε τε πατηρ
τε σα ιγαιωνα. Additq; qđ cũ qnãdoq; luno neptũnus & Pallas louẽ in uincula cõiecciſſet neq; eẽt q auxiliũ ferret: qđ Thetis Achillis mater cælũ aſcẽdit: & ſecũ adduxit cẽtimanũ Briareũ: eiuſq; auxilio iouẽ ſoluit. Heſiodꝰ ſcribit Neptũnũ hũc ſibi geneꝝ aſciuiſſe tradita ſibi Opva filia: Vnde & Ouid. Balenarũq; ꝓmentẽ Aegaeona ſuis ĩmania terga lacertis. Belua l. Hidrã dicit: Hãc auctore Heſiodo pepit Echidna ex Thipbaone. luno aũt illã in lernæ palude nutrienda curauit cõtra Herculẽ: Sed illa Hercules cũ Iolao flãmis interemit cõſiliis Mineruæ adiutus. Diciť excetra latine: qa uno cælo tria orirenť capita hidrã plato refert fuiſſe caliditſimũ ſophiſtã quẽ herc. doctus phũs flãmis. i. feruore ingenii rupãt. Eſt ãt ſophiſtica rõ cauilloſa: ut uno ſublato capite plura naſcãť. ẽ. n logices duplex diſputãdi rõ & p ueras & p ſophi. rõnes horridu. ſ. ſi ad fabulã referas expſſit natu. ſerpẽtis: ſi ad ſophiſticã rõnẽ notauit huiuſcemodi diſputationis rabiẽ. Chimerã hãc ẽt ignẽ expirãtẽ hiſdẽ pentibus quibꝰ

Portitor has horrendus aquas & fluuina ſeruat
Terribili ſqualore charon cui plurima mento
Canicies inculta iacet: ſtant lumina flãma
Sordidus ex hũeris nodo pependet amictus:
Ipſe ratem conto ſubigit: uelisq; miniſtrat:
Et ferruginea ſubuectat corpora cymba
Iã ſenior ſed cruda deo uiridiſq; ſenectus.
Huc õnis turba ad ripas effuſa ruebat:
Matres atq; uiri: defunctaq; corpora uita
Magnanimũ heroũ: pueri innuptæq; puellæ
Impoſitiq; rogis iuuenes ãte ora parentum
Quã multa in ſiluis auctunni frigore primo
Lapſa cadũt folia aut ad terrã gurgite ab alto
Quã multe glõerantur aues ubi frigidꝰ annꝰ
Trans pontum fugat: & terris imittit apricis

hydrã ortã ait Hesiodus.habuit secundũ hũc poetã tria capita:pmũ leonis ultimũ draconis:me-iũ capre. Ait.n. προσθε λεων οπισθε δρακων μεσ ηλε χιμαιρα Hanc pegasus & Bellerophnotes deuicit. quæ tamen xe ortho cane.Gerionis prius peperit Spinge leonẽ nemeũ & draconẽ q mala aurea custodiuit.Ite peperit Ceto ex phoreo Dehac etiam Ouid.Quæq chimæra iugo mediis in ptibus ignẽ Pectus & ora leæ caudã serpentis habebat.Re uera mons in licia ẽ carię cõtermino:de quo uide Seruiũ. Gorgones phorci & Ceto filiæ sũt Steno Euryale & Medusa.Hæ primæ duæ imortales.fuerũt Medusa mortalis q qa in tẽplo Palladis cũ Neptũno cõcubuit: irata dea crines suos quos splẽdore captus fuerat Neptunus in serpẽtes cõuertit. Quo pacto ãt a Perseo interfecta sit:describit Ouid. Ex eius morientis utero emicuere duo fœtus Chrisaor sic dictus:qa cũ aureo ense natus est: & hic ad deos ascẽdit ioui fulmẽ & tonitruũ ferens.Et equus alatus:qui Pegasus est appellatus απο τοις ωμοις γαις i.a fõtibus oceani:iuxta quos sit natus:De harpiis dictũ ẽ intertio.Oia hæc mõstruosa sunt.Ois ãt mõstruosi tas uitiosa:qm aut excedũt aut deficiũt.Ergo in uestibulo inferni defectus & excessus sũt.Quapp inde uia est ad tartara.i.ad habitus uitios unde ẽ charon.i.pũatio gaudii. Portior charon.si nauis uoluptatis tipũ hẽt pro libertatis arbitrio capit charon.Ergo charon agit nauẽ.i.uolũtatẽ cõto.i.electiõe q arbitriũ sedirigit.Dicit.n.cõtus quasi conutus.Nã ex tereti in acutũ tẽdit:q figura conus appellatur.Ministramus igit nauẽ.i.uolũtatẽ uelis i.pparamus uolũtati cælesti:qm quod influit cælũ libenter uult.nisi sese ratio opponat:cuius ẽ sideribus domi nari. Senex fingit qa nisi antiquius aĩa in qua libes arbitriũ semp fuit:Sed uiridis senectus:qa nunq deficit.Per amictũ solidũ intellige corpus quod putre corruptibileq ẽ. Duo lũina f.qa liberũ arbitriũ ad utrũq tendere potest ad lumẽ rõnis & ad ardorẽ cupiditatis quod aũt hic de charone dicim idẽ & Sene.in descẽsu Herculis intelligere uidet.It.n.ad eũ hercules cedẽte turba:qm erat in tertio genere uirtutũ aĩ iam purgati.ubi nõ diuina solũ i electione pferimus sed tanquã nihil aliud sit intuemur:hocq pacto liberũ arbitriũ absolutũ ẽ:& cedit ei turba p turbationũ Exclamat charon quo pergis audax qa liberũ arbitriũ uellet discutere qd eẽt agendũ:aut uirtus ipia heroica qm iam electionẽ fecit:pellit moras:& nautã conto domitat.i.cogit liberũ arbitriũ in suũ habitũ sua electione consumata.n.uirtus nõ amplius deliberat Gharon ob receptũ Herculẽ anno in cõpendibus fuit:quia arbitriũ i habitu uirtutis heroicæ nõ amplius liberũ ẽ i uitia fluere actu.f.nã potẽtia põt Sed redeamo ad Maronẽ.

Ferruginea.a ferro & ferrugo:color est purpureus ad nigrum tendens:ut lugubris sit:Stat.Et ferrugineũ nẽo astupet ipsaq tellus Miratur patuisse retro.

Stabant orantes primi transmittere cursum.
Tendebantq manus ripe ulterioris amore:
Nauita sed tristis nunc hos nunc accipit illos
Ast alios longe summotos arcet harena.
Aeneas:miratus enim motusq tumultu:
Dic ait o uirgo quid uult concursus ad amnẽ:
Quid ue petũt animę:uel quo discrimine ripas
Hæ linquunt illæ remis uada liuida uertunt:
Olli sic breuiter fata est longeua sacerdos.
Anchisa generate deum certissima proles
Cocyti stagna alta uides:stigiamq paludem
Dii cuius iurare timent & fallere numen:
Hęc õnis quã cernis inops in hũataq turbã ẽ
Portitor ille charõ hi quos uehit ũda sepulti
Nec ripas datur horrendas nec nauta fluenta
Transportare prius quã sedibus ossa quierũt
Centũ errãt annos:uolitãtq hæc littora circũ
Tum demũ admissi stagna exoptata reuisũt
Constitit anchisa satus & uestigia pressit
Multa pũtãs sortẽq animo miserat9 iniquã
Cernit ibi mœstos:& mortis honore carẽtes
Leucaspim:& lyciæ ductorẽ classis orontem
Quos simul a troia uetosa pæquora uectos
Obruit auster:aqua inuolués nauẽq uirosq:
Ecce gubernator sese palinurus agebat

SER Primi trãsmittere.Figura græca ẽ:ut pmi transirẽt. Tristis asp & miserabilis. Aeneas.ordo ẽ:Aeneas ait dic o uirgo:Cætera p parentesim sunt. Discrimine differẽtia. Linquũt redeũtes nõ trãseũtes. Liuida nigra.Nã liuidũ.i.inuidũ nõ nisi apud neotericos inuenies:Luca.Liuor edax tibi cuncta negat.licet Oui.dixerit:Liuor edax uitiũ mores nõ exit i altos. Lõgæua.apollo Sibyllã pie dilexit & poscẽdi q uellet arbitriũ dedit.Illa hausit harenã manibus:& tã longã uitã popposcit.Id Apollo posse fieri respõdit:si Erythræã isulã relinqueret illã nũquã reuisura.Venit ergo Cumas ubi corporis uiribo deserta uitã in sola uoce retinuit.Hoc intelligentes eius ciues siue inuidia siue cõmiseratiõe moti epistolã miserũt creta antiquo more signatã At illa uisa terra patria i mortẽ resoluta ẽ.Vnde sũt qui dicãt hãc eẽ q romana fata scripsit:qd icenso Apollinis tẽplo ide romã illati sũt libri:unde hæc fuerat

Certissima p.eũ subire iferos potuerit.Multi enim ad gloriã sibi genus figũt.ut Romulus ex Marte Alexander ex Ioue hãmone.Sic de Hercule Salue uera iouis ples. Fallere numẽ. siue pp Victoriæ fauorẽ Stygis filiæ:Nã statu Iuppiter siquis fefellisset eius numẽ uno anno & nouẽ diebus ambrosia & nectare puareť.Sed rõ est qd ideo p.stygẽ dii iurant qa tristitia contraria ẽ æternitati. Inops.i humata.duo dicit qd neq legitimã habet nec imaginariã sepulturam.Inopem.n.dicit sine pulueris iactu.Nã ops terra ẽ.Inops sine terra.sine hũatione.Vult aũt ostendere tãtũ ualere inanẽ quantũ plenã sepulturã.Nã & Deiphœbi umbra transuecta est:cui æneas cœnotaphiũ fecit.ut Nũc egomet tumulũ rethæo in littore inanẽ Cõstitui.Bũ ãt sepultos.i.fletos.Nã sine fletu sepultura nõ ẽ.Vnde legimus in humata iflet turba.facit supradicta flumina transire qbo luctus nõn imposuit.Centũ ãt annos ideo dicit qa illi sũt legitimi uitæ humanæ:qbo cõpletus potest aĩa transire ri

Ops
Inops

Gorgones
Medusa

pas.i.ad locũ purgationis uenire ut redeat rursꝰ ĩ corpora. Sane sciendũ qa cũ terrã dicimus hæc ops facit si nymphã dicimus: hæc opis si diuitia: hæ opes nũero tm̃ plurali. Rauca fl. aut reumata: i.æstuaria dicit: aut bñ pluraliter: qa de tribꝰ loqtur. Sedibus o.q.i. p̃us q̃ corpus in naturã suã redeat.i.ĩ terrã. Stagna exoptata reuisũt lethæi.s. flumĩs. Vestigia p cogitatiõe.s. tardatus. P utãs reputãs: cũ aĩo ptractãs. Sortẽq; aĩo m.i.iniqua.n.sors ẽ puniri pp alterius negligentiã: nec.n qs culpa sua ca ret sepulchro. Bñ ãt aĩo: resp̃ago ut alibi Præsaga mali mẽs i ſpe.n.æneas ĩ sepultus iacebit: ut me diusq; inhumatus: harena. Mortis honore sepultura: ut Quisq; honor tumuli. Ductorẽ classis aptũ exẽplum classẽ ẽt dici unã nauẽ: Nã legimus Vnã q̃ lycios fidũq; uehebat orontẽ. Auster. hic distiguẽdũ. Sese agebat se

Sese agẽ se agere ẽ sine negocio incidere. Q ui libyco nup cursu. bene libyco: Nauigatio.n.nõ a diuerticulo sed b intẽtiõe accipit nom̃. Effusus ĩ ũdis. sarchaĩsmos ẽ quãq; Donatus esse ordinẽ uelit dũ seruat sydera ĩ undis mediis.

DO. Tristis durus: & nũquã affabilis. Nũc hos nã oẽs simul nõ poterat. Breuiter. ne q̃ fieret rebus necessarii mora. Certissima ꝓles. natus ex homine nõ inmerito panes: Sed nihil debes metuere. qa a diis p̃cipiũ duris. Cocyti stagna nõ auget morã: qa respõdet ad id qđ nõ interrogat: sed minuit. Nã curat ne postea interroget Stagnũ igit̃ inqd cocyti hẽt nom̃. Palus uero q̃ ex supfluxiõe aquæ efficit̃ stix appellat̃. Nec indiget ꝓbatiõe q̃ in sepulti nõ trãsportent̃: qm̃ cernit ibi quos sepelire nõ potuit. Q uos simul a troia: reuocat in memoriã legẽti q isti eẽnt & ubi & qñ & q̃ ui pissent. Et simul ne qs daret uitio æneæ ne suo sepelisset: qm̃ sepelire nõ potuit.

In undis nõ effusis ĩ ũdis ne sit uitiũ in casu: sed effusus cum in undis esset.

CHRI. Stabãt astabãt illi: Vel stabãt q̃si nõ discedebãt sed pseuerabãt in orãdo: & ita unusq̃sq; p̃mus eẽ cõtẽderet. Transmittete cursũ. mittere cursũ trãs fluuiũ: id ẽ ueloci nauigatiõe trãsire. Tendebãt. protensis palmis orabant Tristis seuerus q uõ ẽ cupiditate illoꝛ: sed ex iusto ordine eos admittebat. Hoc aũt significat̃ qđ ex ardore ꝓturbationũ oẽs in uitiũ ruere cupiũt. Id.n. est ad inferos descẽdere. ueꝛ nõ trãsuehunt̃ nisi quoꝛ corpora sepulta sũt. i. qui ex habitu uitiis penitus sũt obruti: Insepulti ãt. i. ii. q nõ iacẽt in habitu demersi: erant circũ littora id ẽ peccãt frequentibus actibus. Et post cẽtum annos. id est post diuturnũ tps admittunt̃ qa ex illis efficit̃ habitus. Nauita ꝓ nauta p epenthesim. Cõcursus. nã oĩbus pari studio currit̃. Liuida. nã ut oĩa celestia cãdida sũt sic inferna nigra. Possumus & ad discensũ illũ quo speculatiõem uitiorũ exp̃mimus ita rẽ referre cõ curunt ad nautam qđ õnes natura scire cupimus sed liberũ mentis arbitrium nõ oẽs admittit ad speculationem. Quod autẽ nõ admittunt̃ ĩ humatis q corporibus sũt: notat p corpa pturbationes aĩorum q̃ a contagione corporis sunt quæ nisi penitus humentur nos ad speculationem ꝓficisci non sinũt. Nã qđ decentũ annis refert. id ex ægyptiorũ cõsuetudine poetice admiscet. De qua & Seruius & Seneca referũt. sed Herodotꝰ ex hac ægyptiorum consuetudine ait Orpheũ inferorũ fabulã scripsisse. Leucaspim. id enim nomen erat magistro nauis Orontis. quod ille in primo libello omiserat. Dixit enim. Excutitur pronusq; magister.

SER. Multa mœstũ cognouit in umbra. prudẽtio res dicunt animas recedentes a corporibus sordidiores eẽ donec purgent̃ q̃ purgate incipiunt esse clariores. Vnde paulo post donec longa dies pfecto tẽporis orbem purũq; reliqnit Aethereũ sensũ atq; aurai simplicis ignem. id est non urentis ut est sol. Inde est aliæ animæ lunarẽ circulũ aliæ solsticialẽ retinere dicunt̃ ꝓ modo purgationis. Recte ergo P alinurũ obscura umbra circũdatũ dicit & uix agnitũ: qa nec ad loca qdem uenerat purgationis Sic & de Dido ne: agnouitq; p umbrã obscurã. Q uis deoꝛ græce τίς θεῶν. Nobis. nã gubernator cõmuni perit periculo. Sub æquore mersit. Themelis: submersit æquore. Venturũ. κατ ἀποσιώπησιν intelligimus

Dortina Cortinã uel quod cor teneat: uel qđ tripos septꝫ erat corio serpentis uel qaκορπήτειν̃. i. extendit puellã ut Maiorq; uideri. Nec me hic distinguendũ ne sit contrariũ. Nã eũ somnũ deiecit quãq; alii frustra dicant qđ credebat P horbantẽ: cũ extinctis diuinãdi sit cõcessa licẽtia: ut iã nunc sciat somnũ fuisse. Gubernaculũ. ut sit uerisimile q uenerit ad italiã. Præcipitans. dũ p̃cipitaret. Iuro. aut execratio: aut quasi nauta iurat p maria. Spoliata armis. pdito gubernaculo. Excussa magistro. noue dictũ de q̃ fuerat excussus magister surgentibus undis figãt fuisse pelago tumens: Nã tẽpestas fauete Neptũno nõ erat. nec de Aeneæ peritia dubitauit sed pp pditũ gubernaculũ.

Hibernas asperas: & rettulit ad affectũ nauigãtis.

Adnabã. & hic distingui potest adnabã terræ. Gẽs crudelis. lucanoꝛ & dicit eũ a ueliẽsibus ĩereptum: ut P ortusq; reqre uelinos. sed uelia quo tẽpore æneas in italiã uenit nondũ erat: q̃ anticipatio si a poetæ

Qui libyco nuper cursu dum sydera seruat
Exciderat puppi mediis effusus in undis:

Hũc ubi uix multa mœstũ cognouit in ũbra:
Sic prior alloquit̃: quis e palinure deoꝛ
Eripuit nobis? medioq; sub æquore mersit:
Dic age: namq; mihi fallax haud ante repert9
Hoc uno responso animnm delusit apollo.
Q ui fore te ponto incolumẽ: finesq; canebat
Venturum ausonios en hæc p̃missa fides est:
Ille autem neq; te phœbi cortina fefellit
Dux anchisiade: nec me deus æquore mersit:
Nanq; gubernaculũ multa ui forte renulsũ:
Cui datus hærebã custos cursusq; regebã
Præcipitans traxi mecũ maria aspera iuro:
Non ullum pro me tantum cepisse timorem:
Q uã tua me spoliata armis excussa magi
Deficeret tantis nauis surgentib9 ũdis (stro
Tris not9 hibernas ĩmẽsa per æquora noctes
Vexit me uiolentus aqua uix lũine quarto
Prospexi italiã: suma sublimis abunda:
Paulatim ad nabam terræ iã tuta tenebã.
Ni gens crudelis madida cũ ueste grauatũ
Præsẽtẽq; uncis manibus capita aspa montis
Ferro inuasisset prædamq; ignara putasset.

Nunc me fluctꝰ habet: uersantq; ī littore uēti
Quod te per cæli iocundum lumen: & auras
Per genitorem oro: per spes surgentis iuli
Erripe me his ī uicte malis aut tu mihi terram
Inice: nanq; potes: portusq; require uelimos:
Aut tu siqua uia ē: si quam tibi diua creatrix
Ostēdit: neq; enim credo sine numine diuum
Flumia tanta paras stygiamq; innare paludē:

pfonsait extollerabilis: si ꝑ aliū: ē uitiosa. Sed palinuro diuinādi sciētitiā dant q̄si ab ūbra sit dictū. Velia aūt dicta ē a paludibus quibus cingit: quas græci ἕλη dicūt. Fuit ergo helia: sed accipit digamō: ut enetus uenetus. Mōtis saxi. alibi cōtra Saxi de uertice pastor. i. mōtis. Itē fert in abrubtū magno mōs īprobus actu ꝓ saxo. Nā ista reciproca sūt. Me fluctꝰ habet. q̄a scām philosophos corpus solū nostrū est q̄d nobiscū orit nobiscū morit. Anima cū generalitatis ē: & adeo nō ē nostra: ut ēt in alia corpa plerūq; transeat. Eripe me. corpus meū: q̄d ē hoīs ꝓpriū. Est āt Homeri ἁτυοῦσα λεωρία τερχθεκυρέσιν. celi iocundū lumē bñ iocundū addidit. Est. n. ēt apud inferos: sed nō iocundū. His inuicte malis. qui inferos subire potuisti. His aūt. Ac si diceret quæ cernis. Terrā ini ice bñ āt maius petiis ut uel hoc īpetraret. Terræ āt iniectio secū pontificalē ritū poterat fueri: & circa cadauer. & circa ablētiū corpora q̄busdā solēnibus sacris. Nāq; potes. ubiq; eū regẽ diuinaq; inducit peritū. Si qua uia ē. si ē ulla ratio. Diua creatrix. rerum omnium generaliter. In mare nauigare more suo.

Velia

DO. Multa umbra. hoc excusat q̄d amicū nō statim agnouerit. Qui sore te pōto. nihil dixerat de Palinuro Apollo: sed tacēdo de suis aduersis boni aliq̄d ꝓmisisse uidet. Deus. cognouit uim illā eē diuinā: sed quis deꝰ fuerit ignorat: quia nō uidit nisi phorbantē. Vi reuulsū. oñdit pro uiribus pugnasse ut excuset factū. Capita aspera. aspera saxoq; q̄ ex mōtis radicibus ueluti capita in mare extāt. Versāt in littore. ne in profundo eē uideret. Per iocundū. quia apud inferos nō ē iocundū. Quasi dicat: ꝓ id ad q̄d cupis remeare. Per genitorē. cuius causa tot subis labores. Malis hia. captat hinc cōmiserationē. Iniice terrā. oñdit facilitatē. Portus req̄re uelinos. remouet laborē querendi. A ttu siqua uia est. oñdit illū posse & quia tāto uir est corpis robore: & alibi: īgenio q̄ natus ex diis. quia Venerem matrem habet: quia sibi maiora dii concesserunt q̄ uiuēti hūc delcēsū pmiserunt.

CHRI. Prior. hoc ꝓtinet ad clemētiā ducis. Quis deoq; admiraē aliquē deū usū eē tāta crudelitate. Eripuit. ut oñdat & uim illatā & dānū: Nec putabat hoc putabat hoc euenisse nisi a deo. cū Apdllo illū incolumē in italiā uentuq; ꝓdixisset. At ille respōdet uenisse q̄dē in italiā: sed ibi cæsū fuisse. Cōpone aūt nec cortina phœbi fefellit te nec me. Gubernaculū. remonē. Et facit narrationē uerisimilē. Nā sinè temone nō erat credendū illū tā diu natare potuisse. Aspera ex affectu natātis: uel epithetū ē æternū maris: Nā tēpestas nulla fuerat fauēte neptūno.

Nō nullū exp̄mit q̄ sit uera amicicia: & quales in amicos eē debeamus. Simul ēt palinurus beniuolētiā captat: facilius possit q̄ petit īpetrare. Tantis f. atq; trāquilla fuerat nauigatio: sed loquit ex ea q̄ sibi erat solicitudine & ex eo q̄d sæpe id sibi acciderat. Aut quia sit natanti uideri potuit. Nā & mediocres uñ uideri ingētes natāti pūt

Vix lumine q̄si pathos a diuturnitate rpis: ut Septē illū phibēt totos ex ordine mēses: & Septima post troiæ excidiū iā uertit æstas. A sūma unde. docēt mathematici: ut reliquoq; elemētoq; ita aquæ corpꝰ sphæricū eē ac ꝓpterea mare nō planū eē: sed turgescere: unde ē quod ꝓpter interpositū hūc tumorē maris aliquis positus in naui nō uidebit montē & regione positū. quē tñ uidebit qui ē in sūmitate mali eiusdē nauis. Paulatim adnabā. ostendit difficultatē & fessitudinē. Et terræ iā tuta. pathos ab eo q̄d ē ꝑter spē. Nā ubi tutus eē credidit ibi crudelissime occirus ē. Crudelis. & quia ī naufragū nulla iniuria ꝓuocati seuissēt: & quia spoliati sepultura neglexissent. Madida sūt uestē grauatū & quæ sequunt huiuscemōi sūt. ut ēt in īmanissimis cōmiserationē cōmouere potuerint. Ergo crudelis gēs. Presantē ponit rē. añ oculos: Nā sæpe prehendebat quia sæpe a fluctibus illinc remouebat. Ferro inuasisset. pathos a modo & a materia. Prædāq; i. rem uerisimilē facit. Qui. n. inuasisset nisi indequestū sperarent. Sed nō ꝓp. hoc minuitur crudelitas. Iocundū ex affectu inferoq; Vita. n. nostra huiuscemodi ē ut si illam iferis cōpares iocundissima eē uideat: sinaūt supis calamitosa sit. Inuicte ergo potes. Creatrix. sic lucret. Aeneadū genitris hoium diuūq; uoluptas: Quæ mare nauigeq; q̄ terras frugiferētes cōcelebras ꝓ te q̄m genus oē animātū cōcipit. Visitq; exortum lumina solis: Vel potius creatrix tua ex quo facilius etiam posse illū oēstendit. Terram iniice. fac cœnothaphium. sic alibi: Tūc egomet rheteo in littore inanē cōstitui. Namq; potes. sic oratius: Quāquam festinas nō est mora longa licebit Iniecto tertio puluere cnrras.

Da dextrā miserō: & tecum me tolle ꝓundas
Sedibus ut saltē p̄ placidis in morte quiscam.
Talia fatus erat cœpit cum talia uates
Vnde hæc o palinure tibi tam dira cupido?
Tu stygias inhumatus aquas: amnēq; seueq;
Eumenidum aspicies ripam ue iiussus abibis
De sine fata deum flecti sperare precando:
Sed cape dicte memor duri solatia casus:
Nam tua finitimi longe lateq; urbes
Prodigiis acti cælestibus ossa piabunt.

SER. Da dextrā. Da auxiliū. umbra. n: nunquam tenet: ut ter frustra compressa manus effugit imago. Quiescā saltē ī morte. Nā naute sēp uagantur. Tā dira cup. ex deoq; ira ueniens aūt magna: ut sua cuiq; deus sit dira cupido. Seueq; triste & sūt reciproca.

Da dextra

Eumenidū circa quē habitant eumenides. Ripam abibis. ut abeo in thuscos. Alii habēt adibis. Fata. quæ semel decrenerūt: & locutus ē scām epicureos: qui dicūt nec bene pro meritis capitur nec tāgitur ira

Duri īpossibilis ad mutationē. Lōte lateq;. de historia ē. Lucanus. n. peste laborātibus respondit oraculū manes Palinuri eē placandos quamobrē haud procula uelia & nemus ei dederūt & cœnothaphiū.

Prodigiis cælestibus. & pestilentiā & oraculū compendiose tāgit. Piabūt. exiabūt placabūt. Aternū.

in æternũ: & ad aduerbiũ. Palinuri. plus quã si tuũ dixisset. Parũper. paulati lætari cœpit Spes. n. sola nondũ beneficiũ acceperat patris. alii parũp ualde parum uolũt. Gaudet cognomine terra ẽ. n. hic & hæc cognominis. In Plauto. n. una de bachidibus dicit: Illa mea cognominis ẽ. Metri ãt necessitate a cõmuni genere in e misit ablatiuũ. Nauita. Epẽthesis: ut maiores pro mars: Inde ut stygia prospexit ab unda. Vt siculo ꝓspexit abusq; pachynno: & sic Intelligimus hæc tria iũcta eẽ Acherõtẽ stygẽ & cocyton. De his. n. nascunt alia. Hinc ẽ nouies stix interfusa cohercet. Tacitũ aut solũ: aut ipsi taciti. Aggredit. Hoc sermõe oñdit eũ iratũ. Armatus ac si diceret nihil pium molit armatus. Qui. cur. Istinc a loco in quo es: Viua. nã sunt corpora mortuoꝝ quæ tantũ uidẽtur. umbræ. Me sum lætato. lectũ. n. ẽ in Orpheo q d qñ Hercules ad inferos descẽdit: Charon territus eũ statim suscepit: propter qd anno integro in cõpedibus fuit. Alcides. ἀπὸ τοῦ ἄλκης quidã dictũ uolũt: quod nõ procedit: quia a ꝑma ætate sic dictus est ergo ab Alceo patre Amphitrionis. Quãquã. ac si dicat hoc in te nondũ probaui: sed persimulationẽ Nã norat. In uincla Hercules a prudentioribus mente magis quã corpore fortis dicit. Ergo cũ plura fecerit: duodecim ei labores dant ꝑ duodecim agnita. Quod igitur ab inferis cerbeꝝ traxerit: notatur q ꝓ õnes cupiditates & oĩa uilia terrena cõtẽpsit. Nã cerberus est terra quæ ẽ cõsumptrix corporꝝ: Vnde cerberus q̃ si κρεοβορος. i. carniuorus dicit. Vnde ẽ Nssa super recũbas. Nã ossa nõ cito terra cõsũmit. Ipsius a regis. s. atq cerberus statim post flumina ẽ: ubi ẽ quasi aditus inferoꝝ. Soliũ aũt Plutonis ĩterius ẽ. Ergo uel ad naturã canũ referas: qui territi ad dñm refugiũt: Aut soliũ ꝓ ĩperio accipias: ut alibi arces pro ĩpio ut imbellẽ auertis arcibus indũ: cũ indi usq; ad ꝑmos uenerint fines. i. usq; ad arces. Dominã. uel de græco ẽ qui uxorẽ Δεσποιναν dicũt aut ditis thalamo & dominã charõ ad se retulit.

Et statuent tumulũ: & tumulo solẽnia mittẽt
Aeternumq; locus palinuri nomen habebit.
His dictis curæ emotæ pulsusq; parũper
Corde dolor tristi: gaudet cognomine terra.
Ergo iter inceptũ peragũ fluuioq; propinquãt
Nauita quos iã ĩde ut stygia ꝓspexit ab unda
Per tacitum nemus ire: pedẽq; auertere ripæ:
Sic prior aggredit dictis: atq; increpat ultro
Quisquis es armat9 q nostra ad flumĩa tẽdis
Fare age quid uenias iã istinc & cõprime gressus
Vmbraꝝ hic locus est: somni noctisq; sopore
Corpora uiua nefas stygia nectare carina.
Nec uero alcidẽ me sum letatus euntẽ
Accepisse lacu: nec thesea pyrithoumq;
Diis quamquã geniti arq; inuicti uiribꝰ esset:
Tartareum ille manu custodẽ ĩ uincla petiuit
Ipsius a solio regis traxitq; trementem:
Hi dominam ditis thalamo deducere adorti

Cerberꝰ

DO. Cœpit cũ talia uates. Respondet sibylla cui leges inferoꝝ notiores eẽnt. Fata. fatũ dixit iudicatũ cuius firmitas moueri nõ possit. Nec uero alci. dat exempla eoꝝ qui apud inferos illicita cõmisissent sub occasiõe q deorũ originẽ ducerẽt. Tartareũ. una iniuria ꝑuare oẽs inferos suo custode. Ipsius a solio. alia ipsius regis iniuria. Tremẽtẽ. iniecit timorẽ Hercules illi qui neminẽ timuit. Hi dominã ditis. peius conati sunt. Quod hic loca sũt accusatiões: Facere uĩ uxori alienæ. Vxori regis & ꝑsentis. Ipsi. quoq; reginæ: & hæc a ꝑsona. A loco uero de ipo thalamo quẽ nosse præter maritũ nemini licuit. A facto astrahi quem honeste tãgere nõ licuit.

GHRI. Misero. si miseri sũt q iferno mergunt: qd miserius eo q ne hoc qdẽ asseq potest. Saltẽ. Pathos quod nũq̃ in uita geuerit: & nũc ẽt in morte nulla qetis spes dat. Talia fatus erat cœpit. Oratio indignatiõe plena q fi solũ uerbis oñdit: uerũ etiã festinatio respõsionis: cũ uix expectauerit: ut ille finiret. Vnde. Addubitatio auget indignatione: cũ uideat quod ne suspicari qdẽ possit. unde hæc cupido illi ueniat. Tu stygias in humatus. Grauissima interrogatio: cũ ita urgemus aduersariũ ut nõ possit nisi id qd nobis placet respõdere. Hñt ãt hæc singula uerba magnũ pondus. Tu. q. d. cui nullũ tale meritũ ẽ ut supra fata qcquã sit tribuendũ. Stygias. q̃s in tãta dii ueneratione hñt. In humatus cũ magno põdere. q. d. qd nũq̃ facti tñ ẽ. Seueꝝ. q. d. uis qcquã in eo flumine aduersus ius facere: in quo sũma semp obseruata sit. seueritas. Eumẽnidũ. quæ oĩum sceleꝝ ultrices sũt. Aspicies si tñ admirat si aspiciat: qd erat si trãseat. Repete ergo Tu q nihil extra sortẽ a diis mereris: nulloq; illis sanguine cõiunctus es in humatus. q semp nefas fuit talẽ fluuiũ: & q tales hñt ultrices nõ dicã trãsibis: sed aspicies. Aut abibis ripã. ut oñdat maximũ nefas eẽ ipsũ transire ẽt si post transitũ a ripa nõ discedẽs ulteriusnõ ꝓgrediat. Desine fa. d. f. s. oñdit quod transire fluuiũ aliquẽ in humatũ sit uelle flectere fata q scdm stoicos ne a ioue quidẽ frangi possũt. Fatũ. de fato ita scribit augustinus ĩ quinto eius uoluminis. q ĩscribit de ciuitate dei. Qui fi astrorum constitutionẽ sicuti ẽ cũ quodq; cõcipit, uel nascit uel ĩchoatur: sed oẽm cõnexionẽ seriẽq; causarũ: qua fit oẽ quod fit: fati noĩe appellãt: nõ multũ cũ iis de ui uerbi ẽ: laborãdũ qñ hãc seriẽ dei uolũtati & potestati subiiciunt: q cũcta scit antequã fiant: & nihil inordinatũ relinqt a quo sũt oĩum potestates: quãuis ab illo sunt oĩum uoluntates. Hæc Augustinus. Seneca aũt his uersibus oñdit dei uoluntatẽ: cuius potestas per cuncta porrigit fatum illos dicere. Duc me sume pater altiq; dominator poli quocũq; placuit. Nulla parẽdi mora est. Assum ipiger. fac nolle comitabor gemens: malulq; patiar facere quod licuit bono. Ducũt uolentẽ fata: trahunt nolentem. Postremo addit Augustinus ordiem causarũ ubi dei uoluntas plurimum ualet: nec negamus: nec fati uocabulo nuncupamus nisi forte a fũdo fatũ dicamus. Nã scriptu ẽ in libris sanctis. Semel locutus ẽ deus qñ potestas dei ẽ & tibi domine misericordia. Semel i. icommutabiliter oĩa q facturus ẽ. Hac ergo rõne fatũ appellare possumus a fando sed qñ in alia re intelli solet: corda hominũ nolumus inclinare. Plato scribit fatũ eẽ diuinã legẽ: ꝑ quã

Fatum

Ecthesis
Maiores ꝙ mars

Seneca

ineuitabiles cogitationes dei ac incepta cõplenẽ. Hãc ãt legem in mundi aĩo insitã ingenitãq; ab ipa dei ꝓuidentia putat: ut idẽ sit hic fatũ qđ in mente dei ẽ. prouidẽtia. Animus .n. mundi minister ẽ dei qa ea q̃ ꝓuidẽtia sancit: & nouit diligenter exeq̃ẽ: ac cõplet: ac ẽt exequẽda ministris suis: id ẽ syderibus ac dæmonibus mãdat: Quo fit ut lex administrãdi mũdi sit & in principe deo & in mũdi spiritu ac syderibus. Hoc oẽ expmit Plato. Ineuitabiles ꝓmo dixit cogitationes dei: scdo legẽ p quã ille cõplẽtur: & alibi dixit fatũ eẽ sydeꝝ legẽ: ut oñderet ꝓuidentiam in deo eẽ fatũ uero in mũdi spiritu ac syderibus Sæpe ẽt uniuersi mentẽ fato nuncupãt. Sæpe & ipsius legis executionẽ. ergo apud platonicos q̃ttuor sigãt fatũ: Mentẽ ipsã cæli: legẽ que illi ingẽita ẽ. Legẽ q̃ cæteris diis attribuit: Ac deniq; executionẽ quã sanxit deus primus: q̃s administrãdas susceperit secũdi. Hæc de Platone Trimegistus aũt ꝓmo dedit diffinitionẽ: q̃ ad ipsius legis tẽporalẽ executionẽ ptinet dicẽs. Fatũ eẽ necessitatẽ oĩum quæ gerunt̃ sp sibi catenatis nexibus iũctam. Scdo appellauit mũdi aĩum fati noĩe: & simul aliã diffinitionẽ posuit: qua fatũ & in mundi mẽte & in cæteris diis posuit Dicit .n. Fatũ ẽ aut scdus deus id ẽ uniuersitatis aĩus aut oĩum cælestiũ terrenorũq; firmata diuinis legibus disciplina: id ẽ ratio & ordo reꝝ administrandaꝝ in diis in sũ/mi dei ꝓuidẽtia. Ac idẽ Trimegistus tria putat in rebus administrãdis ꝓncipatũ tenere his uerbis: Hæc tria fatum necessitas: ordo nutu dei effecta sũt. Prima igit̃ ẽ ꝓuidẽtia diuina gubernãs mundũ. A qua gubernãda mũdi ratio similis mũdi mẽti tradita ẽ: quã id fatũ noĩat. Ab hoc necessitatẽ uult oriri: id ẽ rationis huius ineuitabilẽ executionẽ. A necessitate censet ordinẽ emanare. Hæc aũt sũt eius uerba. Fatũ & necessitas ambo sibi inuicẽ in diui duo nexæ sũt glutino. Gatũ reꝝ initia parit. Necessitas cogit effectũ: q̃ ex illius primor diis pendet. Has ordo cõ seqẽ: id ẽ textus & dispositio tpis reꝝ pficiendaꝝ Nihil ẽ. n. sine ordinis dispositione & cõpositione. Est igit̃ eo dẽ Trimegisto teste ꝓuidentia lex reꝝ agendaꝝ i sũmo ꝓncipe cõstituta. Ab hac fluit fatũ: lex. l. ꝓuidẽtiæ simulis sed i mũdi spiritu ĩsita. Hic necessitas de inde ordo. Cæteri philosophi nõ integrã hãc Trimegisti sniam acceperũt præter Platonẽ. Pythagoras .n. ꝓuidentia mundũ administrari dixit. Fatũ aũt diffiniẽs id qđ ad legem & ad legis executionẽ ordinẽ explicuit scribens Fatũ eẽ eorum q̃ sũt p ptes administrandorũ cãm. Ad idẽ quoq; respicitẽ s Aristoteles Fatũ inqt ẽ decretũ caularũ attractu seinuicẽ cõtinentiũ. Stoici idẽ pene expmũt: cũ dicãt Fatũ eẽ cõnexã rerũ seriẽ siue rationẽ p quã mundus administratur Democritꝰ aũt Heraclitus: Empedocles: Xenophanes: & Melissus solã necessitatẽ i fati diffinitione posuerũt. dicũt .n. fatũ eẽ euẽtũ ineuitabilẽ ac necessarium Boetius aũt solã executionis cõnexionẽ posuit. Fatũ .n. ait ẽ inhærẽs rebus mobilibus dispositio: p quã diuina ꝓuidentia suis quæq; nectit ordinibus. Hæc fortasse dũ breuitati studeo: obscurꝰ q̃ par erat rettuli. Sed ſuenies apd Marsiliũ nostrũ uicinũ & hæc & pluria alia enodatius explicatiusq; scripta. Memor. q. d. quæ te nõ fallẽt: Nã q narrat: nõ iubet memoriæ mãdari q̃ nõ credat futura: ne aliq̃ mẽdatio argui possit. Cælestibus. p. d. q̃ nõ sũt cõtẽnenda. Ergo nõ est dubitandũ q exequat̃: Palinurus. Diximus de elia siue uelia: Palinurus aũt ꝓmõtoriũ est nõ procul ab hac urbe: Parũ p. stati secundũ Marcellũ: sed magis Seruio assentior. His dictis nõ potuit uenire in italiã. i. ad cõtẽplationẽ æneas nisi palinurus quẽ appetitũ rõni repugnãtem iterꝑtati sumus qui nisi uehemẽs nimis cõcitatus ẽ a somno. i. a sũma aĩ & placida qere de temone. i. de uitæ ad ministratione deiiceret̃: Nũ aũt cũ i ferno i. in uitiorũ speculatione iterũ sese offerat: itereꝝ repellit̃ qa nõ possumus uitia cõtẽplari ut ab eis liberemur nisi prius relicto hoc appetitu. Nauita de charonte abunde dcũm ẽ. & q uim nolit pati: ẽt demõstratũ ẽ. Sõni noctis q. ut ostendat omnia cum iam sit amissa ratio quasi dormire aut in rerum omnium tenebris & cæcitate uersari. Petiuit. adduxit secundum Marcellum.

Proni dentia

Axestoles

Socanus

Quẽ contra breuiter fata ẽ amphrysia uatos
Nullæ hic insidiæ tales: absiste moueri:
Nec uim tela ferunt: licet ingens ianitor antro
Aeternum latrans exangues terreat umbras:
Casta licet patrui seruet proserpina limen
Troius æneas pietate insignis & armis:
Ad genitorẽ imas herebi descẽdit ad umbras:
Si te nulla mouet tante pietatis imago:
Ait ramũ hunc: aperit ramũ qui ueste lateba
Agnoscas rabida ex ira tum corda resident. c
Nec plura his. ille admirans uenerabile donũ
Fatalis uirgæ longo post tempore uisum:
Cæruleam aduertit puppi ripæq; propinquat
Inde alias animas quæ per iuga lõga sedebãt
Deturbat laxatq; foros simul accipit alueo:
Ingentem æneam. gemuit sub põdere cymba
Sutilis & multam accepit rimosa paludem.
Tandem trans fluuiũ icolumes uatẽq; uirũq;

SER. Amphrysia uates. apollinea: & ẽ longe repetitũ epitheton. Nã amphrysus ẽ thessaliæ fluuius: iuxta quẽ Apollo ꝑuatꝰ diuinitate ab ioue irato Admetri regis pauit armẽta qa occiderat ciclopas fabricatores fulminũ. quibus Aesculapius Apollinis fili extinctus ẽ: qa Hipollytũ ab inferis potẽtia herbarũ reuocauerat. Nec uim tela ferũt. Ac si diceret tm̃ repellit. Licet. fas ẽ: Et ẽ cõcedẽtis aduerbiũ sicut esto Aeternã, aduerbiũ ẽ ut supra: & subaudit̃ bis æternum: latrãs æternũ tereat. Patrui. qa Iouis est filia exercere. Seruet custodiat: ut tãtas seruabat filia fides. Troius. q. d. a diis originẽ ducens. Pietate insignis &ar. pp illud pauci quos equꝰ amauit iup. aut ard. e. ad æ. n. Herebi. ꝓprie ps inferoꝝ: in qua qui bñ uixerũt morant̃ Nã ad elisiũ nõ nisi purgati ueniunt: Vnde ẽ & pauci læta arua tenemus. Hic deprensũ ẽ animas de elisio ad corpora nõ redire: qa p purgationẽ carẽt cupiditate. Si te nulla necessitate uult psuadere: quia sit manes nulla reflecti. Pietatis imago. i. pietas ut uis herculea. i. hercules: & ẽ pipht sis. Aperit. nudat ut Aperire ꝓcul mõtes ac uolucres fumũ. Fatalis uirgæ. nã est si te fata uocãt. Lõge/ post. aut aduerbiũ ẽ aut ꝓpositio antiquæ posita. go luga. græce dixit ζυγα: quæ trãstra uocamus L Vacuat: ut supra. Foros tabulata. Multitudine axat remota quasi laxant̃ spatia. Alueo. Fluminis. eñ.

ſyneteſim aluo. In gentẽ æneã ut oſtendat p purga
tionẽ animi ẽt corpora fieri leuiora. qđ de ſibylla
uult accipi. Sutilis in texta: ergo fragilis. Tãdem.
pp paludis magnitudinẽ: aut qđ melius ẽ pp pondꝰ
æneæ: & pp cœni denſitatẽ. Informi. ſine forma
Perſõat aut pſonare facit: aut p regna ſonat. Et quia
de animis dicturus ẽ: bñ facit ante cerberi mentionẽ
conſumptoris corpoꝝ Luc. Qui uiſcerũ ſæuo ſpar
gis noſtra cani. tũc. n aĩæ locũ ſuũ recipiũt: cũ fuerit
corpus cõſumptũ. Colubris fingiẽ pro pilis habe
re ſerpentes: & eſt hipallage: quia in collo eius hor
rebãt colubræ. Offa. hic diminutiuũ offella: q nõ
geminat f. Quod aĩt melle aluũt ad corpa q cũ mel
le obruunt. Toto antro. p hoc eius magnitudo oſtẽ
ditur: ut de Polypheno: lacuitꝙ p antꝝ in menſũ.
Occupat. raptim ĩgrediẽ. Sepulto. ſine pulſu. i. ſine
motu dormiẽte. Irremeabilis epitetũ æternũ: & etiã
ipſi æneæ irremeabilis: qa p aliã portã egreſſurus ẽ. Cõtinuo au. uo. Nouẽ circulis inferri cincti dicunt: quos
nũc exequiẽ. Primus aĩas infantiũ tenet: Secũdus eoꝝ q per ſimplicitatẽ adeſſe neqerũt. Tertius eoꝝ q euitates
erũnas ſe interemerũt. Quartus eoꝝ amauerũt. Quintus uiroꝝ fortiũ. Sextus nocẽtiũ q puniunt a iudicibꝰ. In
ſeptimo aĩæ purgant. In octauo ſũt aĩæ ita purgatæ ut redeãt. In nono ut iã nõ redeãt in cãpo elyſio. Vagitꝰ poe
ticæ dixit. Ploratus tantũ lachrymarũ planctus tantũ uocũ. Fletus ad utrũꝙ ptinet. Sed confunduntẽ plerunꝙ.

Ploratꝰ
Plãctus
Fletus

DO. Breuiter. Quia quæ iuſta ſũt longo ſermõe nõ egẽt. Nullæ inſidiæ. loqẽ ergo cõtra ut dixit. Nã loqui
tur cõtra illa q ſuſpicabaẽ. Nec uim tel. f. cõfutat qđ ille uehemẽter timebat. Ferẽ. n. ferrũ plerũꝙ nõ ut infera
tur: ſed ut repellaẽ iniuria. Pietate & armis: nã pp pietatẽ deſcẽdit ad patrẽ: ppter uero fortitudinem non refor
midauit picula: q ſũt apud iferos. Alias aĩas quo facilius æneã ferret. Ingentẽ. aut qđ re uera eẽt magnus: aut co
parationẽ exiguæ nauis: q ad in corpas aĩas uehẽdas ſuenta eẽt. Tandẽ Aũt. mora fuit: qa nauis ꝓter ſolitũ eẽt
onuſta. Velox affectu æneæ qui properat ad patrem.

CHRI. Nullæ hic inſidiæ. Purgat q ille timebat: & oñdit q alienus ſit a fraude & a rapina. Poſt hæc oñdit ra
mũ. Hæc oĩa huc tendũt ut q ad ſpeculationẽ tendũt: ꝓmo uacẽt & dolo & u: hoc ẽ oĩ uitio. Nã ille aſcẽdet ĩ mõ
tẽ dñi: & ſtabit in loco ſancto eius: q ẽ inocẽs manibus & mũdo corde: & nõ accepit in uanũ aĩam ſuã. Sed neq
hoc ſatis: ut uitio careas: ut in ſpeculationẽ recipiaris: ſed opus ẽ ut ramũ aperias. i. ꝓferas ipam ſapientiã: quã ſiſſ
dei diſpoſitiõe nẽo aſſequiẽ: Vnde dixit Donũ fatalis uirgæ. Mirabilẽ. qa nil ſapiẽtia mirabilius ẽ. Lõgo poſt
u. Nil. ratius uidere cõtingit. Miraẽ ergo ramũ aureũ. Nã quãuis nolit cogi liberũ arbitriũ: tñ cõcedit ſapien
tiæ. Cæruleã aduertit p. Aduertit uolũtatẽ q uidẽda diſcutiat. Hæc hẽt ꝓpriã. i ꝓpetũ inobiectũ. hẽt in puppi
clauũ. i. rõnem q cũcta põderet & regat: nã & in malo eligẽdo adhibet rõem licet falſã. Charon igiẽ. i. liberũ arbi
triũ uiſo ramo. i. ſapiẽtia libẽter ad illũ ſe uertit. Nauis cærulea ẽ. Cæruleus aũt color ex albo cõſtat & nigro: qa
aĩus p ſpeculationẽ ad inferna tendẽs nigrũ. i, uitiũ & albũ. i. uirtutẽ cogitat, uel p nigrũ inſcitiã p albũ cognitu
nẽ intellige. ſpuculator. n. uideret aliqd: nõ moueret ad ſpeculandũ. Si uero oĩa uideret: ceſſaret ipſa ſpeculatio.
Remouet charõ cæteras aĩas. i. cæteros oẽs aĩa affectus & pturbatiões: & recipit æneã cũ Sibylla i. aĩum cũ ſo
lo intellectu. Cymba ſutilis ſcitis ſciẽda annectit. Eſt rimoſa ppea qđ in eadẽ reſcibiliũ ſcitorũꝙ diuerſitas nul
la ẽ: diſtãtꝙ lõge inter ſe: ac differũt & pugnare ſæpe uideẽ. Gemit cimba ex anguſtia: q ꝓmiẽ pp ſpeculationis
difficultatẽ & qa rimoſa ẽ accipit inuita palude. Nã ſæpe inter ſpeculãdũ corpeaꝝ reꝝ illecebræ ſubeũt. Cer
beroꝰ. hic ſcđm Heſiodũ natꝰ ẽ ex Echidna & Tiphaõe ſimul cũ Orto cane Gerionis & hidra & chimæra: & ut
ĩdẽ poeta ſcribit: hẽt cẽtũ capita. Ianitor ẽ Plutõis: & cuicũꝙ ueniẽti cauda at q auribꝰ blãdiẽ: ſed exire neminẽ
patiẽ. Siqdẽ ĩ inſidiis collocatꝰ q cũꝙ extra ianuã offẽdit deuorat Alii ñ cẽtũ ſibi capita: ſed tria dãt Verũ quod
magis abſonũ iudicari poſſit cõtraria ſentire Heſiodus ac Vergilius uidenẽ. Siqdẽ Heſiodus ait illũ intrantibus
blãdiri: Egrediẽtibꝰ uero aduerſari. Cõtra Virgilius ipm ueniẽtibꝰ obſtare & ne ingrediaẽ eos ĩpedire inducit.
Quorũ cõtrouerſiã ut facilius tollamꝰ meminiſſe opter deſcẽſũ ad inferos eẽ: tũ eorũ q in uitia labunt: tũ eorũ
qui deſcẽdũt in cõtẽplationẽ uitiorũ. ut cũ illorũ pnitioſã peſtẽ cognouerint: ab illis ſe purgẽt. Cerberũ aut pro
eo ponit qđ in nobis terrenũ ac ppea caducũ ẽ. Si igiẽ intelligamus nos ad inferos deſcẽdere: cõ in uitia labimur
erit id qđ ſcribit Heſiodus. Nã labentibꝰ ita ad inferos blandiẽ cerberus. i. corpei ſenſus. Nã illi nos in uitia ꝓcipi
tes agũt: & ad oẽs uoluptates inuitãt. q animũ effeminãt: cõtraꝙ ab omni reꝝ celeſtiũ inueſtigatione remouẽt &
quia nihil niſi corpeũ nobis ſeſe offert: nos nihil niſi corpus eẽ putamus. Sin ãt hic abire tentamꝰ: repugnãt oĩno
eædẽ uoluptates itaꝙ hortanẽ ad ingreſſũ dehortanẽ ab egreſſũ. Sin aũt eũ deſcẽſũ ad inferos intelligamꝰ: p que
cõtẽplationẽ uitiorũ ut ab illis deſcedamus ſignificamus: cõtra ẽ de cerbero. Nã repugnat aduerſaẽ ꝙ ingredi uo
lentibus. Impediũt. n. nos ea omnia q quãuis caduca momẽtaneaꝙ ſint: tñ ſenſus demulcẽt. Præſertim aũt impe
dit nos tior: ne ea quibꝰ corpus ĩdiget nos deficiat. itaꝙ ſapiẽs q ẽ cõcreta tria genera eſſe earum rerũ q ad corpꝰ
ptinet uoluptatum. Primæ illarum rerum ſunt quæ nec neceſſariæ nec naturales ſunt. Altera earum rerum: quæ
& ſi non ſunt neceſſariæ tamen ſunt naturales: Tertia uero illarum quæ naturales neceſſariæꝙ ſunt. Itaq pri
mã tanquam omnino pernitioſam refugiendam eſſe cenſet ſecunda uero ſpeciẽ facile careremus Tertiã poſtrẽo
q̃uis ea continet ſine quibus eẽ nõ poſſumꝰ: facilẽ tñ parari illa poſſe quia natura paucis minimiſq cõtẽta ſit ani
maduertit iſta ego facile ſine multa impẽſa & puo labore ſibi cõparat ac deinceps relqnũ tẽpus maximarũ rerũ

In formi limo: glaucaq exponit in ulua.
Cerberus hęc ingens latratu regna trifauci
Perſonat aduerſo recubans ĩmanis in antro:
Cui uates horrere uidens iã colla colubris:
Melle ſoporatã & medica frugibus offam
Obiicit ille fame rabida tria guttura pandens
Corripit obiectam atq ĩ mania terga reſoluit
Fuſus humi totoq ingens extenditur antro.
Occupat æneas aditũ cuſtode ſepulto:
Euaditq celer ripam irremeabilis undæ:
Continuo auditę uoces: uagitus & ingens:

cõtẽplatiõi ipẽdit. Qua q̃dẽ laute abũdeq; alit aĩus. eaq; uiget ac beate degit. ut ipa ĩuestigatio pabulũ sit: ac uera ãbrosia. gaudiũ ãt q̃d ex illa re cognitiõe puenit suauissimũ nectar p̃bet. Dat igit cerbero. i. necessitati corporis offã. i. uillẽ ac facile parabilẽ cibũ in quo sit ẽt potus & ex quo gignat somnus: ut ad plenũ satisfaciat necessitati corporeæ: Nã cibo. potu ac sõno idiget uita aĩalis. uñ trifauci latratu illũ psonare dicit. Soporatá. nam ut diximus: sõnus necessarius ẽ uitæ corpeæ. Ille fame rabida. ostẽdit p trãsitũ nullũ obsoniũ melius eẽ q̃ fames cũ tũc ẽt uilissima suauissima sint: & illud simul docet fame ipa oĩa latrare. & ĩ oẽm rabiẽ uerti: Hĩc ipse alibi: & male suada fames. Occupat. e. a. custode sepulto. nã cũ ita curatũ ẽ corpus. ut neq; nimio luxu cõtumax sit. neque rursus rebus necessariis laboret iacet obtẽperans. nec aĩo cotemplari uolẽti aduersat. Ergo ualet æneas. i. uir sapiens occupare ingressum ad cõtemplationẽ.

Infantumq; aĩę flentes in limine primo.
Quos dulcis uitæ exortes: & ab ubere raptos
Abstulit atra dies. & funere mersit acerbo
Hos iuxta falso damnati crimine mortis
Nec uero hæ sine sorte datæ: sine iudice sedes
Quæsitor minos urnã mouet: ille silentum
Conciliumq; uocat. uitasq; & crimina discit
Proxima deinde tenẽt mœsti loca qui sibi lętũ
Insontes peperere manu. lucẽq; perosi
Proiecere animas: quã uellẽt æthere in alto
Nunc & pauperiẽ: & duros pferre labores
Fata obstant: tristiq; palus inamabilis unda
Alligat: & nouies styx interfusa coercet
Nec procul hinc partẽ fusi mõstrãt i omnem
Lugentes cãpi: sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti cælant calles: & myrtea circum
Silua tegit: curæ non ipsa in morte relinquũt.
His phædrã: perinq; locis: mœstãq; eriphylẽ
Crudelis nati monstrantem uulnera cernit.

SER. In limie prio. Qui de prima ipi subrepti sũt uita. Exortes. exptes sine pte ἀκεραίου græce:

Acerbo. Immaturo. trãslatio a pomis. Sine sorte. sine iudicio. nã antiq nõ audiebãt cãs nisi forte ordinatas. Nã tpe quo agebant cãæ cõueniebãt oẽs: uñ & cõciliũ ait. Et ex sorte diez ordinẽ capiebãt: quo post diẽ trigesimũ suas cãs exeq̃bãt: uñ ẽ Vrnã mouet. luue. gratia fallacis ptoris uicerit urnã. Quæsitor. pprie is ẽ q exercẽdis q̃stiõibus pẽst. Inducit ãt Minoa tãq̃ crudelẽ: qd epithethõ Plato & Home. ei dãt. Nã Aeacus & Rhadamãtus fratres minores sũt Mœsti qa secũdũ Platonẽ grauiter puniũt eos aĩæ q sibi inferũt mortẽ. Lucẽ. figurãre. nã perosũ illius dicimus. Proiecere. q̃si rẽ uilem. Duros pferre Home. Achillis umbrã iducit dicẽtẽ libẽtius se oĩa aduersa apud superos tolerare. q̃ apud inferos ĩpare:

Aethere. Nostr habitaculũ ætherẽ uocauit iferorũ cõparatiõe. Fata. iura naturæ. Nouies styx ĩterfusa. q. altius de mũdi rõe q̃sierũt dicũt intra mundi hos nouẽ circulos ĩclusas eẽ uirtutes. in qbus & iracũdiæ sunt & cupiditates. de qbus tristitia. i. styx uñ dicit nouẽ eẽ circulos stygis. q̃ iferos cĩgit. i. ut supra diximꝰ terrã. Nã dicũt alias eẽ purgatiores extra hos mũdi circulos ptãtes. Partẽ fusi mõstrãt i omnẽ Plures uult ostendere eos ĩ qbus ibido dominat. Lugẽtes cãpi. Quasi lucis egẽtes. qd ẽt amoribus congruit. Durus a. Immitis: inexorabilis. Tabe p. Corpe paulatim defluẽte. Secreti celãt c. amãtibus cõgruit. Myrtea sil. q̃ ẽ Veneri cõsecrata. Curæ ũ ipa ĩ morte r. Hoc ẽ: ẽt illic amãt: & habẽt pactoz imaginẽ criminũ. sicut ẽt de piis dicturꝰ ẽ. ut Quæ gratia curru Armorũq; fuit uiuis q̃ cura nitẽtes. Pascere equos eadẽ segnẽ tellure repostos. Sane sciẽdũ ut supra diximꝰ loqeũ de amore gñali. sicut ẽt plato in ympposito tractat. Nihil. n. interest qd qs amet. dũmõ amore teneat. Notandũ ẽt ẽ. nã rarũ ẽ qa cũ masculino gñre supra usus fuerit: ut Hĩc quos durus amor. Nũc tñ fœminaz põit exemplar: ñ q definit uiri. sed elegit sexũ ipaciẽtẽ ad amãdũ: tũ paulo post ẽt Sichæi facturus ẽ cõmemoratõem. Hiphædrã. hæc fuit filia minois & pasiphaes & uxor Thesei. q̃ pignũ hippolytũ amore capta destupro interpellauit & despecta apud maritũ ei falsis criminis detulit q iratus iuocauit Aegeũ patrẽ. ut Hippolyto currũ agitanti immiteret phocã. quo facto & hippollyto interẽptu. Phædra amoris ipatiẽtia laqueo uitã finiuit. Procrin hæc uxor Cephali fuit: q cũ uenãdi studio teneret: labore fessus locũ quẽdam adire cõsueuerat. & illic ad se reuocare cõsueuerat. ad siluas profecta est: & ĩ frutetis latuit ad deprehendendum maritũ q cum morte solito aurorã uocaret. Procris egredi cupiẽs fruteta cõmouit. sperãs Cephalo ferã hasta ĩeuitabilẽ fecit & ignarus iteremit uxorem mœstãq; eryphilẽ. hæc amphiarai augurii argiui uxor fuit quæ latentem bello thebano maritum Polinyci prodidit: monili accepto quod ante uxori dederat q ductus ad prœlium hiatu terræ periit. cuius filius Almeon postea matrem necauit. & est ut horestes furore correptus: Vituperatur sane Vir. q̃ mœstam dixit. quam stygerẽ legit apud homerum. idest nocentem. nam mœsta est ὁ τὸ γερῆ.

Phædra
procris
Eryphile

DO. Dulcis uitæ. ex quos dulcis uita cito deseruit & fecit exortes. i. extra fortem uiuendi maiorem. Ab ubere. ad augumentum miserationis q̃ insontes a matris uberibus rapti ante extinguerentur quã loq cœpissent.

Quæsitor m. Et ĩqrendi & urnæ agitandæ habet potestatem. Insontes. dicitur causa facti. Nihil enim fit nisi quod faciendi habet necessitatem. Fusi in omnem partem. quocunq; oculos tẽdere poterant. Secretos. aut inaddito constitutos: aut separatos. Curæ non ipsa in mor. r. Tanta fuit uis amoris. ut post mortem ab iisdem curis non desererentur.

Vagire uaticanꝰ

CHRI. Vagitus. Vagire infantium est quoniam pueri simul atq; parti sunt eam primum uocem edunt. quæ prima syllaba in dictione est. Vnde & uaticanus deus is est: penes quem uocis humanæ initia sunt a quo acer uaticanus est dictus ait Varro. quanuis alii hunc demum a uaticinis nominatum uelint & agrum uaticanum q̃ a uaticinis quæ ui atque instinctu eius de in eo agro fieri solita essent. Flentes. Flere est tantum lachrymis. Cemere pectore cum præ angustia in sonum prorumpimus. Ideo & iumenta sub nimio pondere gemunt. & inanimata ea ratione gemere dicuntur: ut Gemuit sub pondere cymba. Plorare est uoce flebili dolorem ostendere: unde ẽ implorare. Plangere est percussione membrorum dolorem ostendere: & pro percutere capitur. Eiulare est acutiori & magis sublata uoce flere: quod est mulierum. & pene idem quod ululare quanuis hoc luporum canumq; sit. Nam uociferant q̃ non modo dolorem. sed indignationem uoce effrenata demonstrant. quod & uehementer clamare aliquando significat: Lamentare est uoce querula & tristi oratione clamitatem testari. Infantia autem secũdum doctiores philosophos septimo anno finitur. quæ est prima ætas. Secunda uero pueritia nuncupatur usque ad pubertatem secundo septẽnario idest quartodecimo anno finitur. Tertia. idest adolescentia. ad. xxi. annum extenditur. Deinde septennario geminato ad: xxxv. annum producitur iuuentus qa ætate perfecta uxorem ẽ ducere Aristoteles iubet. Rursus septennario geminato usq; ad. xlix. uel. l. annum est ætas uirilis: matura ac perfecta: Senectus demum triplicato septennario constituitur: Ait autem Aristoteles in libro de rep qui obdomatibus diuidunt ætates. plurimum bene dicunt. Sequenda. n. est naturæ dictio. Ab ubere rap. Pathos a breuitate uitæ & ab ætate. A cerbo. ab eo quod est acer: Nam quæ acerba sunt: acriorem habent saporem. Damnati falso c. lure post infantilẽ innocentiam ponunt̃q; innocentes mortem subiere. Sorte. uide Ser. sed & Quintilianus ait Quod in foro uel atrocitate formularum uel modo petitionũ uel nouissime sorte iudicat̃. Minos. Scripserũt multi plurimos deos ĩ creta fuisse: ac deinde multis ætatibus post deos heroas eãdẽ insulã habuisse. quos clariores teste Herodoto Minos & Rhadamantus fuere Europes & iouis filii Minoaq; maiorem natu regnum natu regnum accepisse. ac plures urbes condidisse. Sed ex iis tres nobiliores gnosum quod asiam spectat. Phelũ uero ad meridiẽ positũ. & Cydon ad occasũ uergens. Dedit leges cretẽsibus. quas a patre accepit. qui in spelunca sibi congrediens eas dabat. Ac bello nauali multas insulas cœpit. Primus græcorum mari imperauit. Magnoque in honore propter iustitiam & fortitudinem fuit. Classe primus teste Plinio pugnauit. Ephorus autem scribit Minoa cuiusdam antiquissimi Rhadamanthis imitatorem extitisse uiri iustitia & æquitate celeberrimi: qua appellatione Minois frater fuit. Hunc igitur sectatus Minos per nouem annos Iouis antrum conscẽdebat. ac postea inde descendens leges quæ mandata Iouis dicebat hominibus ferebat. Vnde poeta dixit Hinc quõdam minoũ no num regnauerat annum. excelsa mandata Iouis captans ait Strabo. Mœsti. quoniam contra ĩperium deorum fecerunt. Erat. n. in arcanis antiquorũ nõ licere cuiquam se ipsum interimere cuius rei hãc ratiõem Socrates apũd Platonem refert. homines in quadam custodia esse: nec oportere quemquam seipsum dissoluere. neq; fugere. diricitq; deos nostri curam habere nos uero homines ĩ rebus esse deorum. Ergo quemadmodum siquis ex nostris seruis se occidere cum hoc non mandaremus grauiter ferremus atq; si posemus puniremus. ita & deus facit sigs hanc custodiam effugiat prius q̃ sibi deus aliquã necessitatem ĩposuerit. ut tunc Socrati fecit. Nouies. Quia octo cælorum sphæris & corpore nclusa est anima. in inferis esse dicit̃. Alii dicũt nouẽ circuitiones stygis nouẽ eẽ complexiones ex qualitatibus quattuor humorum: quibus anima a diuinitate sequestrat̃. quarum quattuor sunt simplices. Nam bili calor. sanguini humor: pituitæ frigiditas artæ bili siccitas Quattuor coniunctæ. Nam ccitas mixta frigori terrestrem corporaturam facit calori igneam. Humiditas cum frigore aquaticam cum calore aeram facit. Nouam uolunt æqualem. ĩ qua quia secundum iustitiam omnes operentur qualitates nulla superet. Lugentes. nam luctus maxime amantum est. Vnde in buccolicis. nec lachrymis crudelis amor nec gramineripæ Nec cirhiso saturãt̃: apes. nec frõde capellæ.

SER. Euadnẽ. Hæc uxor Capanei fuit: q̃ se in ardẽtẽ mariti rogũ ꝓcipitauit. Pasiphaẽ. Hæc aũt ut supradiximꝰ: tauri amore flagrauit. Laudomia. Vxor Protesilai fuit q̃ cũ maritũ in bello troiano pisse cognouisset: optauit ut eius umbrã uideret: q̃ re concessũ nõ deserẽs eã in eius ãplexibus piit. Nũc fœmina. Cæneus uirgo fuit: q̃ a Neptũno ꝑ strupri ꝓcio meruit sexus mutationẽ. Fuit ẽt inuulnerabilis. q pugnãdo pro lapytis a cẽtauris crebris ictibus fustium paulatim fixus in terra ẽ. post mortẽ tñ in sexũ redit. Hoc ãt dictũ oñdit platonicũ illud aĩas per μέτεμ ψύχωσιν sexũ plerũq; mutare. Errabat. Vagabat̃: & bñ alluſit: qa & amauerat & se interemerat: ut: q̃si incertũ eẽt quẽ circulũ posset tenere. Obscurã. Recẽti morte. ut supra diximus. Infœlix di. Veniale utitur statu: & excusat se p necessitatẽ. ne mortis cã fuisse uideat̃. Verus mihi nũcius κατάτοξιὼπωμενον intelligedũ q̃d sit nunciatus Didonis interritus. Alii ad ignẽ referũt uisũ. Alii ad Mercuriũ q̃ ait certa mori: sed in neutro ẽt ei gẽus mortis ſigãtum ẽ. & hic dicit Ferroq; extrema secutã. Sane q nũciat gñre tñ dicit̃ masculino. quod autem nunciatur. licet neutro dicatur inuenitur etiam masculino. Euneris

Euadnẽq;: & pasiphaẽ his laodomia
Ic comes & iuuenis quõdã nũc fœmina cæneꝰ
Rursus & in ueterẽ fato reuolura figuram
Inter quas fœnissa recens a uulnere dido
Errabat silua in magna: quã troius heros
Vt primum iusta ste tit: agnouitq; p umbram
Obscurã: qualẽ primo quis surgere mense
Aut uidet aut uidisse putat per nubila lunã.
Demisit lachrymas: dulciq; affatus amore ẽ.
Infœlix dido uerus mihi nuncius ergo
Venerat extinctã: ferroq; extrema secutãm
Fumeris heu tibi causa fui: per sydera iuro:
Per superos. & siqua fides tellure sub ima est
Inuitus regina tuo delitcore cessi.
Sed me iussa deum quę nũc has ire p umbras
Per loca sẽta situ cogunt noctẽq; profundam

Imperiis egre suis nec credere quiui
Hunc tantũ tibi me discessu ferre dolorem
Siste gradũ. teq; aspectu ne subtrahe nostro
Quẽ fugis: extremũ fato qđ te alloquor hoc ẽ
Talibus æneas ardentem & torua tuentí
Leniebat dictis animũ. lachrymasq; ciebat
Illa solo fixos oculos auersa tenebat
Nec magis incepto uultum sermõe mouetur
Quã si dura silex aut stet marpesia cautes.
Tandẽ corripuit. sese: atq; inimica refugit
In nemꝰ umbriferꝫ: coniunx tibi pristinꝰ illi.
Respondet curis. æquatq; sichæus amorem
Nec minus æneas casu perculsus iniquo
Prosequit lachrymans longe & miseratꝰ eũtẽ

heu tibi cã f. ac si diceret q fuerã affcã uoluptatis. Si q̃ f. r. sub ẽ. ubi, pmissa exitũ nõ hũt Respexit ãt ad Orpheũ: q receptã pdidit cõiugẽ. Quæ n. h. i. per um. argumẽtat ex eo q; ẽ inferos subire cõpulsus fui tũ se reliqsse carthaginẽ. Senta. sq̃lida: & ẽ trãsla tio a terra inculta. Situs ãt, pprie ẽ lanugo q̃dã ex hu more, pcreata Fit ãt ĩ locis carẽtibus sole. Nec cre dere q ui augumẽtationẽ tẽdit. ac si diceret si credi/ dissem forte ẽt deoꝝ iussa cõtẽnerẽ. Siste gradum discedere eã dat intelligi. Extremũ fato qđ te allo quor h. e. aut qa deus futurus ẽ: aut qđ melius ẽ. quia post mortẽ tenebit alteꝝ circulũ uiris fortibus. s. nõ amãtibus datũ. Torua. p torue i. terribiliter. Le nibat. p leniebat: & antiq; dixit: ut Squamis auroque polibat. p polibat. maiores. n. ĩ oĩbus cõiugatiõibꝫ ĩpatiuo bã addebãt. et faciebãt ĩpfectũ indicatiui: ad qđ adhuc in tribus obseruat In quarta ẽt e addit. ut neutri nutriebat. Lachrymasq; ciebat. Sibi aut cer te illud dicit. Sermo qdẽ eius lachrymas exciebat sed illa ĩmobilis mãsit: Nã ciere, pprie ẽ alteri fleũ moue re. Tinctũ ẽ ãt hoc de Home. q inducit aiacis umbrã Vlyxis colloqa fugiẽtẽ q ei fuerat cã mortis: Ince

pto ser. a pncipio oratiõis. Dura silex. Saxi ẽ spẽs gñalitas. n. eẽ nõ põt seq̃nte specialitate. nã cautẽ marpesiam pariũ lapidẽ dicit. Marpesos. n. mõs ẽ parie insulæ habẽs durissimos lapides. Tãdẽ. q̃si diu deliberanerit. Vm marpeso brifeꝫ frõdosũ. Pristinus. prior: qđ difficile inueniẽ. Nã de hoc sermõe q̃rit & Probꝰ & alii. Rñdet cu. aut pari eã diligit affectiõe. qđ in ænea nõ fuit. ut expssio rei supradictæ sit. Aequat si. amo. Aut certe rñdet curis marpeso par ẽ mortis similitudine. Ferro. n. uterq; cõsumptus ẽ. Prosequit l. Lõge oculis eã sequebat humentibus.

DO. Vmbrã ob. Cũ dicit umbrã obscurã: habuit aliqđ luminis. ld. n. ẽ obscuꝫ qđ ofidat aliquã lucẽ: sed & ma ximas hẽt mixtas tenebras. Demisit la. nõ cogitauit flere. nã dolor uerus repẽtinos fletꝰ ñ coactus excludit.

Infœlix di. pfonaꝫ & causarũ rõ hẽtur. Dido fuit aspa pp recẽtis facti cãm. cuius quantus dolor fuerit: ofidit exitus. Acerbitas ẽt uulneris & aspectus auctoris dolorem duplicabat. Aeneas ãt se reũ agnoscit: & interposita purgatiõe factũ fatet. Infœlix dido. oñdit dolorẽ q; miserabiliter ferat: & augeẽ q; ferro pierit. Per ſydera. Fir mamẽtũ põit purgatiõis: qa apud illã fide carebat. & qa hoĩum testimoniũ adhiberi nõ poterat. adhibet deoꝝ.

Et si q̃ fides. qa nesciebat qđ genus iurisiurãdi apud inferos eẽt. posuit generalẽ iurationẽ. Inuitus. nõ te fu/ gi. sed potioꝝ iussis cessi. De tuo littore. quasi dicat mutaui locũ: sed te aĩo retinui. Nec credere. q. Mẽdacio ueri simili tutat causã. Ipsa pmo silẽdo. &: se auertẽdo: & postremo fugiẽdo ostendit iram.

CHRI Euadnẽ. Hæc Martis ex thebe Asopi fluminis uxore filia fuit & Capaneo cõiũcta illi Stelenũ genuit Tãto ãt amore in uiꝝ affecta ẽ ut ĩ eũdẽ rogũ se pcipitãs arserit. Pasiphae solis filia fuit. & Minois regis uxor occupatoq; marito in bello atheniẽsi tauri amore affecta ẽ: Venere/qm̃ sol suũ cũ Marte adulteriũ oĩbus diis palã fecerat hoc pacto iniurias suas ulciscẽte. Alii dicũt Minoẽ q̃siq; dignã quã sibi sacrificaret hostiã a Ioue petẽtem tauꝝ ab illo pulcherrimũ accepisse: captũq; auaritia tauro ad arñta misso aliũ deteriorẽ sacrificasse ob idq; iouẽ iratũ effecisse. ut uxor tã nefario cõcubitu se ĩgnaret. Recẽs au. De recẽti ad iferos pp uulnus missa. Primo mẽ. pma pte mẽsis: hoc ẽ in nouilũio. nã cũ mẽse qa ex cursu lunæ cõficit a mene. i. a luna dicat ab eadẽ lũa ini/ tiũ accipiet. ut tũc incipiat mẽsis: cũ incipit noua luna. Infœlix di. Oratio causis & ponis accõmodata. Erat. n. dido reddita infensa æneæ. q̃m suo abitu mortẽ sibi cõsciuerat. Tata ãt acerbitas augebat cõspectu ipsius. q̃ erat ex re. ut statu ueniali uteret: ex quo maximope nobis misericordiã cõparam. Infœlix. qa nõ sua sedet aliẽa cul pa sibi mortẽ cõsciuerat. Infœlix. Cũ tm̃ in eã sæuierit amor ut ad mortẽ cõpulerit. ergo illã culpã absoluit: se ãt dãnat: sed mox artificiose rẽ uniuersã in necessitatẽ reiicit. Ergo. oratio pathetica. sæpe a conclusiõe erũpit. Sic Terẽ. Quid nã igit facią. Et, pptius: Ergo solicitæ tu cã pecũia uitæ ex pte ĩmatuꝫ mortis adimus iter. Fũeris heu tibi. Cõfitet peccasse: ut placet iratã. ueꝝ crimẽ in necessitatẽ refert: ut si cõstitutio iuridicialis absumptiua.

Per ſydera affert iusiurãdũ. cũ testes animi sui apud inferos hẽre nõ posset. Siqua fides. nã nesciebat qđ ius iurãdũ illic hẽret: Sed me iussa. Augumẽtũ ex tpe & cã sũptũ. Dicit ergo coactus sũ: qa iusserũt dii: quorũ. im perio nefas repugnare ẽ: Ex quo ẽt adii loca hæc tenebrosa. Non igit mirũ ẽ: si illis iubẽtibus te mihi chariſſima discesserim. cũ eorũdẽ impio tm̃ laborẽ inferorũ petẽdorũ subierim. Quæ tũ oĩa etsi iustã faciãt cãm. nõ te reli qsse. nec diis obtemperasse. si tantum te unde dolerem suscepturam putasse. Auersa. remota a cõspectu Aeneæ

Inde datum molitur iter. iãq; arua tenebant
Vltima: quæ bello clari secreta frequentant.
Hic illi occurrit tydeus hic inclytus armis
Parthenopeus & adrasti pallentis imago.
Hic multum fleri ad superos. belloq; caduci

Fixos. ex quo illã in ppositio perseuerare ostendit
Stet marpesia cautes. Ira ostinate hæreat ĩmobiliſq; maneat: ut saxa marpesi mõtis q in paro est.

SFR. Inde datũ. aut rõe facti. aut oblatum fortuito: quod τυχον dicunt. Vltima antiqui multa fupsũt: sed dixit ꝯtũ ad y litterã ptinet. In his. ãt q̃ se quuntur pœnas nocentum a meritis piorum segre gat. Nã inferi animã in corpore constitutam cõ inẽt

Hic oĩa mixta licet.n.laudeť in uiris uirtus.tñ uitupať illis alienũ ipiũ cædibus occupare.ltẽ amare ꝓuignũ crimẽ ẽ uirtus maritũ.Alii legũt tenebãt arua q̃ ultima uiri fortes freq̃ntãt.i.possidẽt ultia. Hic illic. Tydeus.Oenei & altheæ filius a Menalippo bello thebano extictus. Pathenopeus Melanippe & Martis siue Menalippis filius ex arcadũ. q puer admodũ bella thebana petiit. Adrasti pallẽtis.i.rex sicionis deinde argiuoꝝ Tydei & Polynicis socer. Pallẽtis.aut epithetũ ẽ umbraꝝ.aut qa extictis sex aliis solus ausugit.Fugæ ãt comes ẽ Fleti.nobiles:quorũ mortẽ magna seq̃t lamẽtatio. Ad.apud. Caduci.mortui a cadẽdo.hic cadauer: Lõgo or.ingẽti multitudine. Tris aut.multi supradictos accipiũt sed fallũ ẽ.nã Home.alios. Idæũ.Priami urigã legimus fuisse. Etiã.ad huc. Vsq; diu. Ceu quõdã p.r.ostẽdit uitia nec morte finiri. Hiantes. clamare cupiẽtes:dat aliis umbris his silẽtiũ ut exprimat mœtũ q uiuis quoq; adimit uocem:ut Obstupui steterũt q; comæ. & uox faucibus hesit.Deiphobũ.Hic Helenã duxerat mortuo Paride.ad cuius domũ ꝑus ire nec esse erat. Laceꝝ ora.habẽtẽ ora lacerata. Populata.uastata.i.deformia sublatis auribus. Truncas truncatas. Inhõesto.turpi,Terẽ.Illũ ne obsecro inhonestũ senẽ. Pauitãtẽ:timẽtẽ ne agnosceret. Tegerẽ.tegere uolẽtẽ:nam trũcatis manibus q tegebat.

Notis amicalibus. Optauit sumere.Elegit ut sumeret. Dete in te. Rheteo.Vbi erat asylum aiacis sicut i sygæo Achilis.& bene illic q̃si ubi tutus eẽ potuerã.Sane retheiũ dicit & retheũ facit sicut citherea & citherea. Arma depicta, scilicet. Tetuum corpus:ut nũc me fluctus habet.

DO. Multũ fleti.qa pp suas uirtutes magnũ relinquerant luctũ. Sacrũ p.ostidit numina suis i morte iuuare nõ posse. Proceres.nõ tm̃ ordine:sed meritis Phalãges.ac si tota græcia ad inferos migrasse uideret. Ostidit igit quãti æneã hostes fecisset i bello ostidit ẽt nõ sine multa sua cæde uicisse græcos. Tegẽtẽ.nõ qa posset manibus.sed qa toto se corpe subtrahere conabať:aut totũ auertere. Quis .nõ tã iterrogãtis hæc fũt quã admirãtis & dolẽtis. Admirať ꝓuo cogitare quẽpiã potuisse tot aduersa supplicia i uiro tã forti. Deinde q; ausus eẽt iplere.deide q; totũ corpus supplicio infectatus eẽt. Fessũ,pcubuisse super aceruum.magna laude afficit. Non.n.dixit occisum sed ꝓcubuisse lassatũ Egomet.q.d.Nõ aliis cõmissi. Inanem.qa inter hostes confusus iacens repiri nõpotuisti. Tea.n.feci quod uolui:qate reperire non potui.

Dardanidæ:quos ille oẽs longo ordine cernẽs
Ingemuit:glaucũ q; medonta q; thersilochiũ q;
Tris antenoridas:cereriq; sacrũ polybetem
Idæumq; ẽt currus:etiam arma tenentem
Circunstant animæ dextra leuãq; frequẽtes
Nec uidisse semel satis est.iuuat usq; morari.
Et cõferre gradum:& ueniẽdi discere causas
Et danaum proceres: agamẽnõiæq; phalãges
Vt uidere uiꝝ:fulgentiaq; arma per umbras
Ingenti trepidare mœtu:pars uertere terga
Ceu quondam petiere rates:pars tollere uocẽ
Exiguã:inceptus clamor frustratur hiantes.
Atq; hic priamidẽ laniatũ corpore toto
Deiphobũ uidit laceꝝ crudeliter ora:
Ora manusq; ambas, populataq; ꝑa rapris
Auribus.& truncas inhonesto uulnere nares
Vix adeo agnouit pauitantẽ.& dira tegentẽ.
Supplicia.& notis cõpellat uocibus ultro
Deiphœbe armipotẽs genus alto a sãguine teucri
Quis tã crudelis optauit sumere pœnas.
Cũ tantum de te licuit.mihi fama suprema
Nocte tulit fessum uasta de cede pelagum
Procubuisse super cõfusę stragis aceruum.
Tunc egomet tumulũ rhoeteo i littore inanẽ
Constitui:& magna mães ter uoce uocaui
Nomẽ:& arma locũ seruãt:te amice nequiui
Conspicere:& patria decedẽs ponere terra
Atq; hic priamides uihil tibi amice relictũ est

Secreta.a superioribus: Tydeus filius Oenei calidõis regis fuit: Corpe fuit exiguo.uiribus uero excellẽs:hic Sta.Maior i exiguo regnabat corpe uirtus.hic cũ Alcatũ & Lycoteũ patrueles iteremisset Argo ad adrastũ exulauit ab eoq; filiã Diiphylẽ uxorẽ accepit:cũ Argia aliã filiã Polynici tradidisset. Hic repetitio est.q̃ locũ hõestat grauitatẽ addẽs. Patthenopeus:sic dictus qm̃ factẽ uirginalẽ hẽret:meleagri filius fuit ex Atlãta lasii regis arcadiæ filia:q̃ diu aspnata maritũ tãdẽ uirtuti Meleagri cessit. Ser.tm̃ hũc melãpis & martis siue Menaliõis filiã fuisse scribit. Adrasti.hic rex argiuoꝝ fuit ad quẽ & polynices a fratre eteocle regno cõtra fœdus excluſus cõfugit septẽq; ducibus in auxiliũ polynicis generi bellũ thebanũ gessit. Reliqsq; extinctis solus ausugit. Talaõis & Surynomes fi. fuit. Cũq; Argiã & Diipylẽ filias hẽret. p qtẽ uisus ẽ alterã leõi alterã apro uxorẽ dare. Cũq; Tydeus & Polynices eodẽ tpe sorte q̃dã ad eius regiã apulissẽt:atq; de porticu:sub q̃ ibres euitarẽt.cõtẽderẽt.descẽdit senex ut eos placaret:& est Polynicẽ leonia pelle tectũ iuẽissẽt:q; thebani Her.isigne eẽt:y Tydeũ uero apno corio.ornatũ pp apꝝ a patre iterẽptũ.eos sibi gñros asciuit. Pallẽtis.nã & Sta.de eo scri.Hic hosti iplicit) pariter ruit hũc fuga retro uoluit agẽs sociæ linq̃ntẽ fata cateruæ. Tris an. Præter tres cõmemoratos.Hi.n.añoris ñ fuerũt filii.cũ Home.duos ipꝝ i catalogo nosa.sic ἀμᾶ τῶγε λυῷ ἄγε τὴγορος ἱεᾶρχε, λοχος τᾶχαμᾶς τε.Et i tertio li.põit tertiũ Ait.n.πλὴν ἀγτὴνορίδαο εἶχε καϊκάων ελικάων. Sũt ergo Archelocus. Acamas & Elicaon filii añoris. Circũstãt.tãquã ciuẽ optie de sua patria meritũ.& quẽ pp ꝑclaras uirtures:& amarẽt & colerẽt & eius uiuẽtis adhnc aduenũ admirarẽt. Danaũ p.ostidit uirtutẽ troianoꝝ eum plurimi ex græcis proceribus ceciderint.& simul timidos fuisse græcos & dolo nõ uirtute uicisse.ergo & post mortem in eodem fuisse timore. Pars uertere t. Vt cum uiuerẽt. Et turpi formidine capiti Scandunt rursus equum

&nota cõdũcĩ aluo. Fruſtrãt hiãtes. Cã ꝙ nox deficit timẽtes ẽ fuga ſpũum a reliquo corpore ad cor. At ꝙ h.p. Quãtus in detrimẽtis fuerit: ex hoc ĩtelligit: ꝙ affinis amicus uix cognoſceret. Deiphebe. Optimũ initiũ ad mitigãdũ dolorẽ. Cupiebat.n. ſe occultare q timebat ne ob accepta uulnera ĩ bellis uideret ĩ bello fuiſſe: remo uet ꝯ huiuſcemõi ſuſpitionẽ: cũ eũ appellet & armipotẽtẽ. & cũ ita admirabũde loq̃t. Quis. ſ. adeo potẽs te forti ſimũ. Arguit deĩde a fama ꝙ relatũ ſibi fuerit ũ niſi multis ꝑus cæſis eũ cõcubuiſſe. Inanẽ. qa tuũ cadauer tot ho ſtibus admixtũ inuenire non potui.

Oĩa deiphob o ſoluiſtis. & funeris umbras
Sed me fata mea. & ſcelus exitiale lacenæ
His merſere malis illa hæc mõumẽta reliqt.
Nanq; ut ſupræmam falſa ĩter gaudia noctẽ
Egerimus noſti at animũ meminiſſe neceſſe ẽ
Cũ fatalis equus ſaltu ſuper ardua uenit
Pergama et armatũ peditẽ graui attulit aluo
Illa choꝛ ſimulans euãtis orgia circũ
Ducebat phrygias flãmã media ipſa tenebat
Ingentem: & ſũma danaos ex arte uocabat
Tunc me confectũ curis ſomnoq; grauatũ
Infœlix habuit thalamus: preſſitq; iacentẽ
Dulcis: & alta qes placidæq; ſimillima morti
Egregia interea cõiunx arma oĩa tectis
Emouet & fidũ capiti ſubduxerat enſem.
Intra tecta uocat mẽnelaum & limina pãdit
Scilicet id magnũ ſperãs fore munus amãti
Et famã extingui ueterum ſic poſſe malorꝫ:
Quid moror. irrũpũt thalão. comes addit
Hortator ſceleꝛ ęolides. dii talia grais Cuna
Inſtaurate: pio ſi pœnas ore repoſco.
Sed te qui uiuũ caſus age fare uiciſſim
Attulerint. pelagi ne uenis erroribus actus
An monitu diuũ: an quę te fortuna fatigat
Vt triſtes ſine ſole domos loca turbida adires
Hac uice ſermonũ roſcis aurora q̃drigis
Iã mediũ æthereo curſu traiecerat axẽ
Et fors oẽ datũ traherent per talia tẽpus.
Sed cões admouit. breuiterq; affata ſibylla ẽ

SER. Oĩa qa cõſtituto tumulo mães uocauit. Fũeris. eẽ nõ potuit: ubi ne cadauer gdẽ fuerat. Fata ſe cũdũ mathẽaticos q dicũt inimicitias ẽt ex fato diſcedere. Vñ cõiũxit fatũ & ſcelus Helenæ: ꝑ q̃ ſibi mors uẽit. Mõumẽta: qđ mẽtes moueat. & mediũ ẽ: Vſi hic de malis cõtra uero ĩ tertio Manuũ tibi q̃ mõumẽta meaꝛ ſit puer. Egerimus metri cã corripuit Meminiſſe ne. e. Sic Ci. Cui placet obliuiſci: Cui dolet meminit. Sup ar. aut qa ĩ arce collocatus eſt qa fractis muris ſupra tractus ẽ. Grauis. grauidus: ut nec graues tẽtabũt pabula fœtas. Euãtis. Bacchãtes ſ. phrygias: aliter ñ ſtat uerſus. Euã. n. bacchus.

Chorũ multitudinẽ ad ſacra collectã. Circũ ducebat. In duos diuiſit uerſus cõpoſitã dictionẽ: Nã lyrici ẽt ſimplicẽ diuidũt. Cõfectũ cu. nã ſi gaudiis uacauerãt: tñ oñdit illud Statii ſtãt ueteres añ ora metus: ut nõ diſcederẽt curæ ꝑteriti belli. Alii dicũt curas qa hẽret cõiugẽ ꝓnitioſã maritis. Vñ ſeq̃t ironia Egregia cõiũx. Vocat & pã. i. pãdit & uocat. Aeolides. Vlyxes. q̃a ubiq; ſic ĩducit. nã Anticlia mater añ Laertis nuptias clã cũ Siſypho Aeoli filio cõcubuit. Alii Illidẽ legũt. de quo nõ legimus. Actus. nõ ad ĩferos ſed ad locũ. in quo inferorũ diſcẽſus ẽ: Nã ſub terra ſũt inferi. Vel altis ĩtellige ſcđm chorographos. q uolũt terrã ſphærica eã. & undiq; aqua & aere ſubſtẽtari: Quod ſi ẽ ad antipodes põt nauigatiõe pueniri. q nobis ĩferi ſũt ut nos illis: hĩc ẽ ꝙ ſub terra ĩferos dicimus. Tyberianus ẽt dicit epiſtolã eẽ ab ãtipodibus ad nos uẽto allatã: q̃ hẽt ſupi ĩferis ſalutẽ qua occaſiõe tractat hoc reciprocũ qđ diximus ſupra. & prudẽtiores dicũt aĩas ꝓ μετεμψυχώσει ad alteriꝰ terre ptis corpa trãſitũ facere. i. ñ i eodẽ clima tẽ uerſari. hĩc Luc. Regit idẽ ſpũs artus orbe alio lõge canicies ſi cognita uitæ. ẽ homericũ: nã illic Vlyxẽ Elpenor ſimiliter ĩterrogauit. Sine ſole. nã ꝙ dixit Solẽq; ſuũ ſua ſydera norũt. de elyſiis ĩtelligit.

Hac uice. Hæ ſacra ꝑter unius diei ſpaciũ nõ tenebãt uñ timet ſibylla ne datum. i. conſtitutum tẽs inanibus fabulis teraꝫ. Quod ãt dicit aurora mediũ axem traiecerat. oñdit ꝙ ſcđm thuſcos diei ortus ẽ a ſexta diei hora. Ortus. n. diei hẽt aurorã. Dona. tñ dicit aurorã cũ q̃drigis ſolem ſignificare. Breuiter. Quod congruit morã obiurgãti.

DO. Illa. pp odiũ nomẽ nõ poſuit: ſic ſupra lacenæ dixit. Infœlix tha. uel qa ĩ eo talẽ hũt uxorẽ. uel qa ibi tot ſuppliciis ſũ affectus. Cõiũx. F x hoc noĩe deteſtabilius ſcelus facit. qđ uiolatũ ſit cõiugiũ: qđ ſacroꝫ eẽ optet. Cõiũx. Nõ dixit mea. ſed q̃ multorũ fuiſſet: neque ſe amaret. Dii talia gra. Pulchra apoſtrophe: & multa cõtinẽs. Oñdit ãt tãti ſceleris ſolos deos ultores eẽ poſſe Age fare, q̃rit optĩe Deiphobus: ſed poeta optĩo cõſilio abſcĩdit rñſionẽ. ne dicta iterũ dicenda ſint.

CHRI. Soluiſti. qm̃ mortuis ea ꝑſtare tenemur. Fata m. ꝓmo rñdet ultimis: ne acceptoꝫ bñficioꝫ uideat ĩgratus. Deĩde oñdit: nec ſua ignauia: neq; alioꝫ culpa ĩ eas calamitates ĩcidiſſe. ſed ſuo malo fato & ſcelere Helenæ Eſt hæc oratio abſoluta ꝓncipio. n. cõpat ſibi beniuolẽtiã a ꝓlona æneæ: offm̃ ꝑſtiterit nõ ſolũ ut officioſus. ſed ut amicus. deĩde a ſua. & ꝙ gratũ ſe beneficioꝫ oſtẽdat. & ꝙ nõ ſua culpa ĩ eã miſeriã ĩciderit. Hinc. n. concitat miſericordia. q̃ nihil uehemẽtius ẽ ad beniuolẽtiã cõciliãdã. Deinde ita narrat: ut oſtendat quomodo hæc geſta ſint q̃ æneas noſſe nõ poterat eo tpe quo ſunt geſta ea q̃ ipſe nouerat obtrũcat. Nouerat. n. Nãq; ut ſuꝑma: & reliq̃ Non nouerat autem hæc illa choꝫ: & quæ ſequunt. Nãq; ut. Cũ magno animi dolore hæc ꝓnunciãda ſunt. Et nimium m. nã & ſi miſeriarum obliuiſi cupiamus: tñ qm̃ uehementer infixa memoriæ ſunt propter illarũ magnitudinẽ neceſſe ẽ etiã: ſi uolimus: ut recordemur. Cũ fatalis equus. narratio hæc & breuis eſt. qa neque altius qcquam repetit. neq; longius q̃ oportet proſeqtur neq; ſuperuacaneum qcquam addit. Eſt dilucida: quia

& ſuo ordine narrat. & uerbis apertis & pſpicuis. Eſt ueriſimilis: qa neq; a natura rerum & pſonarum: neq; a cõ-ſuetudine diſcedit. Et quoniam accuſatoris eſt oratio diſperſa eſt uariis accuſationum ſeminibus. Euantis. Pro-euantes. Dicunt. n. euantes bacchantes. quia bacchus Euam dicitur. Fuit autem duplex occaſio. & q; ſub ſpecie ſacrorum danaos euocare: & q; dormiente marito ſine negocio intra domum admittere potuit. Tunc me ex-cuſat ſuam ſomnolentiam: ne iners fuiſſe uideatur. Infelix. Actiue poſuit. Nam ex matrimonio hæc omnia ſi bi mala euenerant. Poteſt et abſolute proferri infœlix thalamus. Nam omnibus infœlix fuit helenæ thalamus.

Egregia. Grauiſſima ironia. Interea. Dum profunde dormiebam. Fuerat circunſpectus q; arma reliquerat: ſed dolo uxoris illis expoliatus eſt. Intra tecta uocat m. Quomodo ergo ſe defendere potuit. ſi aſtutia et dolo mulieris & armis exutus hoſtibus circunuentis ẽ. Menelaum. ad quem ultio in primis pertinebat. Scilicet. Demonſtrat fuiſſe cauſam cur ei expediret deiphobum prodere quæ eſt in partibus probabilis. Sperabat enim tã to beneficio & maritum ſibi reconſiliare. in cuius manus omnino uẽtura erat: & infamiam ſui e-græcia diſceſſus purgare nam ſi troianos non amaret: non uolens ſecuta uidebatur Paridem: ſed inuita abducta.

SER. Nox ruit. i. imminet: ſi per diem ſacra cele brabãt ſi p noctẽ finiẽt. Flendo. Proprie nam & la chrymæ & gemitus fuerant. In ambas. Compen-dioſius q̃ ſi duas diceret. Poteramus enim etiam ſpe rare. ſic Sal. inter ſecundum atq; ultimum bellũ car thaginenſe. & non tertium. Elyſium. Ad elyſium Maiorum impiorum. Impia. Vbi impii puniũtur Ne ſæui. Antiquius dictum. i. ne ſæuias: Nec im-patiuum iungimus aduerbio imperantis. Explebo Vt diximus explebo ẽ minuam Ennius. nauibus ex explebo plebant ſeſe terramq; replebant: Quem caper ſecu-tus cum de præpoſitione ex tractaret hoc exẽplum poſuit Ergo minuá ueſtrũ numerum: & reddar tene bris. Nam circa æneam & ſibyllam aliquid lucis fuiſ ſe intelligimus. Alii explebo male putant comple-bo eſſe umbrarum. ſ. qbuſ exceſſerat numerum. alii explebo numerum dicũt eẽ finitũ tps ſtatutum pur-gationi. & in corpus reuertat. ut hoc ſit reddatq; te-nebris ut illud Clauſæ tenebris & car. c. ut ſit ſenſus iraſceris mihi quaſi homo. nonne & ego hõ futurus ſum: Alii legunt cur iraſceris in his locis ſum q̃ diu uitæ per uim ereptæ expleam tempus poſt tenebris i. meis ſedibus reddar. Sed hæc non congruunt non in-tellige re poſſumus deiphobum reſpondiſſe ad alia q̃ ſibylla uoluerit. ſ. illũ abſcendere. Idecus i noſtrũ m. u. ſ. Vel i decus noſtrũ & utere melioribus fatis inferorum comparatione: quia ait ſupra An q̃ te fortuna fatigat: Vt triſtes ſine ſole domos. Vel ue re melioribus fatis noſtrum i. quam aut ego aut tu habuerimus. Mœnia: tartarum exprimit: quẽ uult eſſe carcerem nocentium. Lata. ut oſtendat nume rum malorum. Triplici. ualde munitum explicat locum. Torquet. trahit. Aduerſa ingens. Di-ſtinctione tollitur uitium duorum epithetorum.

Adamante. quo lapide nihil eſt durius. Virum Virorum fortium. Cice. Virum res illa quærebat Per hoc oſtendit nullum de tartaro poſſe ad ſuperos egredi ne deorum quidem fauore. Stat. Eminet: Auras aurem inferis congruas intelligamus & Sta. de Mercurio ait Pigræ auræ eius impediebant uola tum. De illo enim loco multi quærunt Quis tantus plangor ad auras pollio dicit æneæ & Sibyllæ: quæ ſecum traxerant illi: cum conſtet eſſe illic auras. Strepitum que exterritus hauſit. Hauſit & exterritus eſt per hippallagen. Facies. Species. Caſto. pio. Oſtenditur æneã ingredi uoluiſſe: ſed quaſi pium eſſe prohibitum. Inſiſtere. Inſiſto illam rem dicimus. & inſto illi rei. Sed me ne forte quæratur unde illa cognouerit. Pœnas deum docuit: quas dii ſtatuerunt. aut Titanum: quo. deos legi mus. Vel uere pœnis deorum. quia ait Orpheus q; dii peierantes per ſtygiem nouem millibus annorum puniũt in tartaro. Vnde ait Statius. Et ſtyx periuria diuum arguit.

DO. Sed comes. Quæ illi propterea iuncta fuit: ut omibus iſtrueret ignorantem. Breuiter. ne longitudi nẽ ſermonis tempus terrereret. cum ipſa breuitatis admoneret. In ambas. Honeſta locutio in ambas potiusq̃ in duas. Intellige enim q; ambas uias dixerit: quæ eſſent natæ ex una. Melioribus uterefatis. Placauit ſibyllã & æneæ fœlicia nominatus eſt. Mœnia lata uidet. locum deſcribit idoneum coercendis remis. Primo triplici mu

Deiphobus con

Nox ruit ænea: nos flendo ducimus horas
Hic locus eſt partes ubi ſe uia findit in ambas
Dexteraq; quæ ditis magni ſub mœnia tendit
Hac iter elyſium nobis at leua malorum
Exercet pœnas: & ad impia tartara mittit.
Deiphobus contra ne ſæui magna ſacerdos
Diſcedant, explebo numerũ: redat q; tenebris
Idecus i noſtrum melioribus utere fatis
Tantum effatus: & in uerbo ueſtigia torſit
Reſpicit æneas ſubito; & ſub turpe ſiniſtra.
Mœnia lata uidet triplici circundata muro
Quæ rapidus flãmis ambit torrẽtib9 amnis
Tartareus flegethon. torquetq; ſonãtia ſaxa
Porta aduerſa igẽs: ſolidæq; adamãtę colũnæ
Vis ut nulla uirum: non ipſi excindere ferro
Cælicolæ ualeant: ſtat ferea turris ad auras.
Tiſiphoneq; ſedens palla ſuccĩcta cruenta
Veſtibulum inſõnis ſeruat noctesq; dieſq;
Hinc exaudiri gemitus: & ſæua ſonare
Verbera: tum ſtridor ferri: tractæq; cathenæ
Conſtitit æneas: ſtrepitũq; exterrit9 hauſit
Quę ſcelerum facies o uirgo effare, quibus ue
Vergẽtur pœnis: quis tatus plangor ad auraſ
Tum uates ſic orſa loqui: dux ĩclite teucrum
Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen
Sed me cum lucis heccate præfecit auernis
Iuſa deum pœnas docuit per quæ oia duxit

ro clauditur: ne facile euadere possint. Portæ ita sunt robustæ ut neque diuina neque humana possint frangi. Postremo omnia fluuius claudit: qui & saxis & flammis transitum prohibet. Dux inclyte. magna poetæ copia: quoties enim sibyllam loquentem inducit cum ænea totiens principia cum eius laude uariauit.

CHRI. Nox ruit æneas: nos. f. d. h. grauissima increpatio. quasi dicat Nos tempus ipsum quod nō nisi in rebus seriis adhiberi conuenit in uanis futilibusque & nihil profuturis terimus. Partis. Pro partes Ait Prisciaus.

Amba. compendiosse loquitur. ne in id incidat uitium. cuius æneam damnabat. Posuerat autem hactenus eos in quibus uitia ac uirtutes promiscue esse possent: nunc aliam dicit esse uiam quæ ducit ad bonos aliam quæ ad malos. Dextra. nam omnia dextra quemadmodum omnia sinistra mala. Ergo recte ad beatos deducit dextera uia: Quod etiam samius Pythagoras expressit in littera y. cuius ipse auctor extitit. Nam cum unica linea ad aliquod spatium feratur indicat eam uitæ partem: quæ nec uirturi nec uitio propter teneram ætatem emancipat. Cum uero peruentum est ad biuium: & alter ramus in dexteram surgit: alter in sinistram flectitur. tunc bonos a malis diuidit ut ostendat qua uiam pergāt soli boni & qua rursus soli mali. Vnde Persius: Deducit trepidas ramosa in compita mentes. Explebo. recte Seruius. Vel audiamus Macrobius qui ait animā corpori quadam certa numerorum ratione sociari. qui cum defecerint. illā arcana uis soluitur qua societas uitæ constabat: quo in loco adducit auctoritatem huius carminis. Muro. ambitus murorum. ostendit ambitum contractus in uitiis: a quibus ita cōplexi sumus: ut inde abire non liceat. Triplici. Quia mente: uerbis: & actione peccatur. Adamas Vel notatur q̄ initium peccati a mala mente est: a qua secundo loco surgūt actiones: ex qbus frequentatis tertio in loco contrahit habitus. Huiuscemodi in peccatis progressum ita explicat sacrorum carminū poeta: Beatus uir q̄ non abit in consilio impioꝝ. ideſt q̄ non uertit animū ad deprauatas cogitationes. Et in uia peccatorum stetit. ideſt non frequentauit actiones secundum malas cogitationes. Et in cathedra pestilentiæ nō sedit. non obduxit in illis habitū. Porta igens. nā late patet uia quæ ducit ad uitia. Solido duro. Nihil enim est adamāte. Adamas autem græce dictus. quia nulla ui dometur ab a priuatiua & adamao domo. Nam neque fero neque igni uincitur. Nam in cupibus positus ita ictus respuit: ut ferrum utrunq̄ dissultet. Ignium autem adeo uictrix est eius durities: ubi igni imposita nunq̄ incalescat. Verum ut appareat concordia discordiaq̄ rerum naturæ. quam syphatian antiphatian græci uocant. Hæc uis ferri igniscq̄ contemptrix sanguine hircino frāgit: ac nō aliter. quā recēti calidoq̄ macerata. Dissidet cū magnete lapide in tantum: ut iuxtq̄ positus ferrum non sinat trahi. Venena facit irrita. Timorei pellit. Ponit autē locū & ædificiis & materia qua sunt ædificia & situ & custodibus in expugnabilem. qa ex habitu uitiorum impossibile pene ad uirtutem gaudiū reuocare. Nec tamen excusatur. qa in eo est. nā quāuis non uideat uoluntario peccare. ab habitu cogitat: tamen qa actus ex qbus ipse cognoscebat se in habitū labi uoluntarii: & in sua potestate erant uoluntarium dicit peccatum. Quapropter quēadmodū q̄ lapidē contorquens eratpoterat non torquere. quanuis deinde cupiat cū iecerit reuocare tamen dicitur uolūtario ferire. qa principium contorquendi in eius arbitrio fuerat. Sic & ille q̄ habitu iam contracto peccat iure dicit uoluntario peccare. quoniā uiderat ex actis qbus abstinere facile poterat se uenturum in illā necessitatē. Cælicolæ: Nam ēt uis illa rationis quæ in nobis cælestis diuinaq̄ est uix habitum tollere potest. Stat. erecta est. Tisiphone: recte pro conscientia nostra ponit. Nam illa semper cruciamur. Quæ scelerum facies. lure miratur uir bonus: ut si sint animi tormēta. interrogauitq̄ sibyllā. i. rationē: illa aūt docet quæ diuino fauore didicerat. Nulli casto: impolluto a uitiis non licet esse inter uitia ergo illa ratione nec uitia norit ratio: nec quæ supplicia sint uitiis. Sed intelligimus noster is enim est sibylla: cum ab īmortali deo præfectus inferno ideſt appetui quæ pars īferior est & ī q̄ uitia uersāt illa diuīo adiutus fauore cognoscere ualet.

Gnosus hæc rhadamāt⁹ hēt durissima regna
Castigatq̄ auditq̄ dolos subigitq̄ fateri
Quæ quis apud superos furto lætatus inani
Distulit in seram cōmissa piacula mortē.
Continuo sontes ultrix accincta flagello
Tisiphone quatit insultans. torūosq̄ sinistra
Intentās angues uocat agmina sæua sororum
Tū demum horrisono stridentes cardine sacræ
Pandunt portæ: cernis custodia qualis
Vestibulo sedeat: facies: quæ limia seruet
Quinquaginta atris īmanis hiatibus hydra
Sæuior intus hēt sedē: tum tarrarus ipse
Bis patet præceps tantū tēditq̄ sub umbras

SER. Rhadamanthus. Hic & Minos & Aeacus filii iouis & Europæ fuerunt: qui postea facti sunt apud inferos iudices. Subigitque fateri. compellit ad confessionem. Furto lætatus inani. latebra non ualde pro futura quippe quæ fuerat publicanda post mortem. Distulit īseram: in grauem: ut Serū bellum in augustiis futurum. Piacula commissa. propter quæ expiatio adhibetur. Accincta flagello aut hoc dixit quod uidemus. qa qui longo flagello utitur: ut is post ictum in se reuoluat necesse ē Aut accincta est instructa ad uerbera scilicet. ideſt nocentes flagello quatit ipsa præparata. Agmina sæua sororum. aut īpetus aut de harpyis dixit aut serpētum agmina quos pro comis habent. Tū demum horrisono mittuntur inqt post uerbera ad æternum suppliciū & ē secutus ordinē iuris ātiquū. nā post habitā quæstionem ad Tullianum ad ultimum supplicium mittebantur. Alii hoc a poeta dictum uolunt. ut illa loquente intelligamus portam esse patefactā. Alii continuant narrationem. Sacræ. Execrabiles. Cernis custodia qualis: custodia ē quæ custodit: nō quæ custoditur. Vsurpatū āt ē sicut hospita sicut neptis. nā hic & hæc custos facit. Hæc. n. q̄ fi-

niunt in os ut fullo: in os ut nepos: in es ut hospes fœminina ex se non faciunt quæ autem inuenimus usurpata sunt. Vnde & dissimilia inueniuntur. ná custos custodia facit. & nepos neptis. Vestibulo s. Significat Megæram hoc autem dicit Cernis hanc q̃ sæua sit sunt & intus aliæ. Atris immanis hiatibus. quæ sæuior q̃ hydra fuit. Multi ipsam hydriam fuisse dicunt qnod non procedit. nam eam in auditu legimꝰ inferorum. ut ac belua lernæ quam alii tria uolunt habuisse capita. alii nouem: ut Simonides dicit qnq̃ ginta. Tartarus. uel quia omnia illic turbata sunt ἀπὸ τῆς ταραχῆς. aut quod est melius ἀπὸ τοῦ ταρ τᾶρα τίγειν. idest a tremore frigoris. Sole enī caret. Bis patet ī p. Ideo in preceps addidit. quia potest qd etiam sursum patere: Videtur autem hoc a prudentioribus ideo dictum qa secundum rationem spæræ sol cum in unam concesserit partem: duæ quasi tartarum faciunt una a qua discessit. & altera ad quam nunqnam accedit. quod melius spæræ indicat ratio hoc autem dicit Tartarus ipse bis tantum in preceps patet: & tendit sub umbras: quantus est suspectus. i. altitudo ad olympum æthereum. Hic genus antiquum t. i. primum. Titanas. n contra saturnum gēu gigantes postea contra iouem & feruut fabulæ Titanas ab ira contra deos terra in eius ultionem creatos usi & titanas dicti sunt ἀπὸ τῆς τίσεως idest ab ultione. De his autem sol abstinuisse narratur ab iniuria numinum unde & cælum meruit. Alodas geminos. Aloeus Iphimendiam uxorem habuit: quæ compressa a neptunno duos peperit. Othum & Ephialtem: qui digitis nouem per singulos menses crescebant. Freti itaque altitudine cœlum uoluere subuertere. sed confixi sunt Dianæ & apollinis telis. Aloidas autem sic dixit. ut de hercule amphitrionades diximus. Geminos. sui similes. Crudelis pœnas. Sæuas nimias. Nā ñ dicit ĩdignas fererē q̃ sacrilegus fuit. Salmonea. salmoneus Aeoli filius fuit non regis uentorum. sed cuiusdam apud elidē ubi regnauit qui fabricato ponte ereo super eum agitabat currus ad imitanda tonitrua & ī quem fuisset iaculatus facem: eum iubebat occidi. Hic postea uerum expertus est fulmen Mediæq̃ per elidis ur. hinc est indignatio q̃ in ea ciuitate louem imitabantur. in qua speciaLiter luppiter colit. Densa inter un. ostendit fulminis causam & originem. Fumea limina. idest terrena. Nam æthereus ignis caret fumo. solo enim splendore uiget. Contorsit. proiecit cum impetu.

Tartarꝰ

Tirātes

Aloeus

salmōeꝰ

Quāt⁹ ad æthereū cęli suspectus olympū
Hic genus antiquum terrę titania pubes
Fulmine deicti fundo uoluuntur in imo
Hic & aloidas geminos ímania uidi
Corpora qui māib⁹ magnum rescídere celum
Agressi. superisq; iouē detrudere regnis
Vidi & crudelis dātem salmonea pœnas.
Dum flāmas iouis. & sonitus imitat̃ olympi.
Quattuor hic inuectus equis: et lāpada q̃ssās
Per graium populos mediæq; per elidis urbē.
Ibat ouans: diuumq; sibi poscebat honores.
Demens. qui nimbos. & non imitabile fulmē
Aere. & cornipedū cursu simulat æquoræ
At pater oīpotens dēsa inter nubilla tellum
Contorsit. non ille faces: nec funera tædis.

DO. Distulit: nam quanuis homines latuerint scelerati non pœnas euaserunt: sed in aliud tempus distulerunt Custodia qualis. non expressit quæ esset: ut quicquid tetrum horrendum. ac detestabile esset contuens colligeret æstimatio. Ergo suppressit specialitatem: ne sola putaret̃ q̃ forte posuisset. Sedeat. ut ostendat assiduitatē & continuationem facti. Bis patet in preceps. ut si cæli altitudo sic centum. profunditas inferni sit. cc. Ne aloidæ qui manibus cælum tangerent ex infimo inferno fastigium possent tangere & inde abire.

CHRI. Cnosius. cretensis a Cnoso urbe. nam qnāuis plurimas urbes haberet creta tres tamen omnium reliquarum teste Strabone in eadem īsula nato excellentissimæ fuerunt: Cnosos: gortina: & Cydonia. Est Cnosos in insula a parte æquilonari e regiōe ne peloponēsi q̃ seq̃ntibus temporibus romanorum colōia facta est. Rhadamantus. uide Seruium. Strabo tamē dicit auctore Ephoro Rhadamanthum antiquissimum cretæ regem fuisse & primum legibus cretenses instituisse. cuius imitator Mīos deinde extitit. fratremq; habuit ex huius imitatione Rhadamātum appellatum. Diodorus tamē siculus ait louem e phœnicia ī cretam Europam rapuisse. & ex ea Minoem. rhadamantum. & Sarpedonem genuisse. ac deinde Europem Asterio regi cretensi uxorem dedisse. q cum filiis careret illos ī successionē regni adoptauit. et Mīos regnū suscepit rhadamātꝰ leges cretēsibꝰ tulix

Rhadaꝑmantus

Durissima. Quia ubi iudices inexorabiles grauissima supplicia iferūt. Subigit. Cogit. Flagello proprie flagra sunt uirgæ subtiliores in arboribus dictæ quia uentorum flatu facile commoueantur. His aptissime uerbera incutiunt̃. a flagro uero fit flagellum. Iuuena. Mittent̃ bracæ frena flagellum: est autem ex more ro. tractū q ꝑus uerberabant. deinde capite mulctabant. Custodia. Custodia etiam pro eo q custodit̃ ponit̃. ut in iure ciuili: Si custodia se interfecerit: uel præcipitauerit. militis culpæ ascribit̃. Et suetonius de Domitiano. Nec nisi secreto & solus pleraque custodias receptis in manu catenis audiebat. Hic autem pro custode ponitur. Qualis. nihil autem distinuit. sed ita locutus est. ut quicquid terribile & horrendum inueniri possit: cogitatio auditoris colligere queat. Vocat ag. Sic Statius Stridor ibi & gemitus pœnarum atroque tumultu feruet ager sæpe eumenidū uocesque manusque In medium sonuere diem: Hydra. de hac dictum est in superioribus. Bis patet in præcepſ Demonstrat esse æquales descensum & ascensum: quia inter uitia & uirtutes est positus. Alii dicunt quod tanta ē ista immersio quanta esse potest sensibilis affectus emersio si rectum desideret: & tamē bis patet tartarus. quia cū uirtutum sit unica ratio: nunquam discedunt a mediocritate. sed circa illam semper uersant̃: uitiorum contra duplex est præcipitium. alterum quod in excessum. alterum quod in defectum prolabitur: Genus antiquum terræ iure optimo tanquam maximum omnium uitiorum superbiam in imo fundo collocat. Nam omne uitiū tanto magis distat a cælo quanto ipsum maius est. bene autem titanas & gigantes pro superbia ponuntur Quid. n. superbius q̃ naturæ repugnare: Neque aliud est. si Ciceronem audiamus: bellum more titanum & gigantiū ad

aduersus deos gerere: q̃ naturæ repugnare: qua re nihil alienius ẽ ab humanitate. Voluunt. Quasi dicat humi pstrant: quæ pœna cõueniẽtissima ẽ supbis: ut qui supra cæteros sese extollere tẽtãt ii infra cæteros iaceant. Vnde illud Deposuit petẽtes de sede: & exaltauit humiles. Eadẽ ratiõe & aloidæ & salmoneus pro supbis ponũ tur. Hic. repetitio ẽ color rhetoricus. Elidis urbẽ. nã cũ summũ sit scelus louẽ cõtẽnere: quid dicemus de eo qui illũ i ea cõtẽnebat urbe ĩ qua ipse præerat. ut sit similis hæc q̃rela illi loco In regnis hoc causa tuis. Geneologia ãt ẽ. qđ ex Deucalione natus sit Aeolus: ex æolo Salmoneus: ex salmoneo Tyro puella. Vlyxes apud Homerũ ait ĩter quas Tyro nobili patre genita: fortis. n. Salmonei filia erat. Hæc Creteo æoli filio nupsit. Hæc Eripheũ fluuioq; pulcherrimũ adamauit. Igit Tyro filia fuit salmõei & alcides filiæ Elei ex Neptũno cõuerso Enipæum: pelian & Neleũ genuit: ex Creteo uero Amithaonem: Pheretum & Esonem patrem Iasonis.

Tityus.

SER. Adegit. Impegit. Necnõ & tityon Titius secundũ aliquos filius Terræ fuit secũdũ alios a terra nutritus Vnde elegit sermonẽ. quo utrũq; significaret nã alumnũ dixit. Hic amauit Latonã: propter qđ Apollinis telis cõfixus est. Dãnatus est autẽ hac lege apud inferos ut eius iecur uultur exedat. Quanquam Homerus uicissim dicat duos uultures sibi in eius pœnã succedere: sane ĩ usu ẽ uultur: licet Cicero uulturis dixerit & plautus ĩ curculiõe: lacit uulturi/ os quattuor quod quidẽ põt esse etiam deriuatiuum Ennius Vulturis in siluis miseq; mandebat homonẽ Declinatur autẽ hic Tityos huius tity: ut delos deli.

Vultur

Lumina præcipitẽq; immani turbine adegit.
Nec non & tityon terræ omniparentis alũnũ
Cernere erat per tot a nouem cui iugera corp9
Porrigit: rostroq; immanis uultur adunco
Immortale iecur tondens: fœcundaq; pœnis
Viscera: rimaturq; epulis: habitatq; sub alto
Pectore: nec fibris requies datur ulla renatis.
Quid memorẽ lapytas: ixiona: pirithoumq;
Quos super atra silex iam iam lapsura cadẽti
Imminet ad similis: lucent genialib9 alutis
Aurea fulcra toris: epulæq; ante ora paratæ
Regifico luxu: furiarum maxima iuxta
Accubat: & manib9 prohibet cõtingere mẽsas
Exurgitq; facẽ atq; ollens: at intonat ore.
Hic quibus inuisi fratres dum uita manebat:
Pulsatus ue parens: & fraus innexa clienti.
Aut qui diuitiis soli incubuere repertis:
Nec partẽ posuere suis: quæ maxima turba ẽ:
Quiq; ob adulterium cæsi: quiq; arma secuti
Impia: nec ueriti dominorum fallere dextras:
Inclusi penas expectant. nequære doceri
Quã penã: aut que forma uiros: fortũaue mer
Saxũ ingẽs uoluunt alii: radiisq; rotarũ sit
Districti pendent. sedet: æternumq; sedebit
Infelix theseus. phlegyasq; miserrimus omnes
Admonet: & magna testatur uoce p umbras.
Discite iustitiã moniti: & non temnere diuos.
Vendidit hic auro patriam dominũq; potentẽ

Tityus. SER. Adegit. Impegit. Necnõ & tityon Titius secundũ aliquos filius Terræ fuit secũdũ alios a terra nutritus Vnde elegit sermonẽ. quo utrũq; significaret nã alumnũ dixit. Hic amauit Latonã: propter qđ Apollinis telis cõfixus est. Dãnatus est autẽ hac lege apud inferos ut eius iecur uultur exedat. Quanquam Homerus uicissim dicat duos uultures sibi in eius pœnã succedere: sane ĩ usu ẽ uultur: licet Cicero uulturis dixerit & plautus ĩ curculiõe: lacit uulturi/ os quattuor quod quidẽ põt esse etiam deriuatiuum Ennius Vulturis in siluis miseq; mandebat homonẽ Declinatur autẽ hic Tityos huius tity: ut delos deli.

Vultur

Per tota nouẽ cui iugera corpus Porrigitur. Quãtum ad publicã faciem magnitudinem ostendit corporis: sed illud significat: qđ, quia de amore loquitur libidinem late patere: ut ait supra. Nec procul hic partem fusi monstrãtur in omnem Lugentes campi. Sane de his omnibus rebus mire reddidit rõnẽ. Lucre & confirmat in nostra esse uita oĩa ea quæ fingũtur de inferis. Dicit enĩ tityon amorẽ esse: hoc est libidinem: quæ secuudũ physicos & medicos in iecore est: ut risus in splenet iracũdia in felle. Vnde etiã exesum a uultu redicitur in pœnam renasci: & enim libidini non satisfit re semel peracta: sed recrudescit semper. Vnde ait Horatius incontinentis aut tity iecur. Ipse etiã Lucretius dicit per eos super quos casurus immi net lapis superstitiosos significari: qui inaniter semp uerentur & de diis & cælo & locis superioribus male opinantur. Nã religiosi sunt. qui per reuerẽtiam timent: Per eos aũt qui saxum uoluũt: ambitũ uult & repulsam significari: quia semel repulsi petitores ambire non desinunt. Per rotã autẽ oñdit negociatores: quia semp tempestatibus turbinibusq; uoluũtur. Fecundaq; pœnis fœcunda in pœnã. Rimatur. pascit ut Rimãtur prata caystri. Nec fibris. fibræ sunt emi/ nentie iecoris. Quid memorẽ lapythas. Hi populi thessaliæ: quibus imperabat Ixion amicissimus ut supra diximus Ioui phlegyæ filius q post nubis coitũ fictæ in formã lunonis: cum se de eius stupro iacta ret: ab irato Ioue ad inferos trusus est. & illic religa/ tus ad rotã circũfusam serpentibus. Pirithoumq.

lapithar

pirithous

Hic unus de apithis fuit: quí descendit cum Theseo ad rapiendam proserpinam. Ad similis. Ad uacat: & a maioribus ad ornatũ adhibebat. Horat. Qua populus adsit a certis limitibus uicina refugit iurgia. Lucẽt genialibus altis. Aliud est: Tãtalus rex corinthiorũ amicus numinibus fuit: qui cũ frequenter eos susciperet: & quodã tẽpore defuissent epulæ filiũ suum Pelopem occidit & diis epulandũ apposuit. Tunc abstinentibus cunctis Ceres humerũ eius exedit: & cũ eũ dii per Mercurium reuocare ad superos uellent. eburneus est ei humerus restitutus: sicut supra Humeroq; pelops insignis eburno ideo autem sola Ceres dicitur comesse: quia ipsa est terra: quæ corpus soluit: per Mercurium autem oþ hoc fingitur esse reuocatus: quod ipse est deus prudentiæ: per quam philosophi deprehenderunt ϖαλιν γενεσιαν: uel μετεμ ψυχωσιν. Tantalus autem hac lege apud inferos dicitur esse damnatus: ut in Eridano inferorum stans nec undis præsentibus: nec uicinis eius pomariis perfruatur. per hoc autẽ auaritia significatur ut etiam Horatius Tantalus a labris sitiens fugientia captat Flumina: Quid rides mutato nomine de te fabula narratur. Genialibus Veluti genialibus: nam geniales proprie sunt qui sternuntur puellis nubentibus: dicti a generandis liberis. Aurea fulcra toris. quibus fulcimur: id est sustinemur: Regifico luxu. Regio ambitu. Furiarum maxima iuxta.

Tãtalus.

Vnde & famem prænunciat: ut hanc esse furiarum maximam doceat. Et manibus prohibent. Eorum scilicet: nõ suis. facem attollens. Iniiciens ignẽ auaritiæ: ut abstineant. Quibus inuisi fratres: dum uita manebat. Hæc quidẽ constat esse dicta generaliter. Possunt tñ & ad speciem trahi: ut Aegystũ & Danaum. Atreum similiter & Thyestem: Ethœcle & Polinicẽ significare uideantur. Bene autem dicendo inuisi per id quod leue est: etiã maiora amplexus est. Pulsatusue parens. Item quod leuius est dixit paricidii comparatione. Possumus aurem Oedipum accipere Laii extinctorem. Aut fraus innexa clienti. Ex lege duodecim tabularum uenit: in quibus scriptum est: Patronus si clienti fraudem fecerit: sacer esto. si enim clientes quasi colentes sunt patroni quasi patres: tantũdem est clientem quantum filium fallare: & hoc posse fieri ex Horatii dictis intelligimus: qui cum loqueretur de auaris potentibus: ait de uicino cliente. Pellitur paternos in sinu ferens deos. Vrbano tamẽ hoc displicet. & dicit rarum esse hoc magisq; contrarium. cũ magis patronos decipiant frequenter clientes. Vult autem intelligi præuaricatores. qui patroni sunt clientũ. quos nũc susceptos uocamus. Nec partem posuere suis. que maxima turba est. Bene addidit suis. id est cognatis affinibus. Hæc enim fuerat apud maiores donandi ratio nõ profusa passim. nã hoc est uelle innaniter perdere. unde Cicero in libris legum. Stipem prohibeo. nam auget superstitionem. exhaurit domos. Dignis igitur largiendum est. unde ait Horatius. Cur eget indignus quisquã te diuite. id est indignus paupertate. Quisq; ob adulterium cæsi. si occisi Aegistum significat Tyestæ filium. si re uera cæsi Sallustiũ quẽ Milo deprehensum sub serui habitu uerberauit in adulterio suæ uxoris filiæ Syllæ. Quisq; arma secuti Impia nec ueriti dominoꝝ fallere dextras. hoc loco uidẽ blandiri Augusto quia cõtra Cæsarem patrem eius multi gubus ignouit. arma susceperant. est nãq; eius dictum dare quidem se ueniã pompeianis. sed ab ipsis quandoq; esse periturum ut arma impia ciuilia dixerit bella. Vel ea quæ mouerunt pompeiani contra acceptæ ueniæ fidẽ. sed nõ procedit. nam si arma impia dixit bellum ciuile tangit & Augustum & Cæsarem qui & ipsi bella ciuilia tractarunt. Item si culpat eos qui contra fidem datæ ueniæ dimicauerũt. tangit Augustum. nã transierunt ad eũ ab antonio duo milia equitum. per quos est uictoriã consecutus. unde Hora. Adhuc frementes uerterunt bis mile equos Galli canentes Cæsarẽ. fecit præterea iniuriã Augusto uel Cæsari. si eos dominos dixit quod apud maiores inuidiosum fuerat. nã patres patriæ dicebant. Iuuenalis. Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Melius ergo est. ut bellum a Sexto Pompeio Pompei filio in siculo freto gestum accipiamus. Nam occisio patre Siciliam tenuit: & collectis inde seruitiis uastauit sex annis ultro citroq; Siciliam. Postea uictus est ab Augusto & Agrippa: unde Horatius Minatus urbi uincula quæ detraxerat seruis amicus perfidis: & hoc sensu tam arma impia q̃ dominoꝝ congruit cõmemoratio. Pœnam expectant. quod grauius est nam in expectatione & præsens metus & dolor futurus. In ipsa autem pœna solus est dolor. Forma uiros regula singulis. n. sceleribus statuta sunt supplicia Nam morẽ romanũ sequitur. Saxum ingens uoluũt alii. sisyphum dicit qui deorum consilia hominibus publicauit. Radiisq; rotarum. Ixionem dicit ut alibi ostendit: atq; Ixioni uento rota constitit orbis: licet supra dixerit. Quos super atra silex iam iam lapsura cadenti: nam de his fabulis uariæ sunt in ipsis opiniones auctoribus. Aeternumq; sedebit infœlix theseus. Contra opinionem: nam fertur ab Hercule esse liberatus. quo tẽpore eum ita abstraxit: ut Illic corporis eius relinqueret partem. Frequenter enim uariãt fabulas poetæ. Hippolytum ab inferis liberatum Virgilius dicit. Horatius contra neq; enim diana pudicum Liberat hippolytum: Phlegyasq; miserrimus omnes admonet. Si nominatiuns est singularis hoc dicit: phlegyas omnes admonet apud inferos pœnas ferentes: si autem accusatiuus pluralis est: Theseum omnes phlegyas admonentem debemus accipere. Hi nanq; secundum Euphorionem populi insulani fuerunt satis in deos impii & sacrilegi: unde iratus Neptunus percussit tridente eam partem insulæ: quam phlegiæ tenebant. phlegyas autem pater Ixionis habuit Coronidem filiam: quam Apollo uitiauit: unde suscepit Aesculapiũ: quo pater dolens incendit Apollinis templum: & eius sagittis est ad inferos trusus: Statius phlegyam subter caua saxa iacentem Aeterno premit accubitu. Discite iustitiam moniti: & non temnere diuos. Vel nunc in pœnis locati. Vendidit hic auro patriam. & hæc licet generaliter dicantur: habent tamen specialitatem: nam Lasthenes Olynthum philippo uendidit: Curio Cæsari uigin ti septem milibus aureis Romam: de quo Lucanus: Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro: & illã Emere oẽs hic uendidit urbem.

Do. Tityon. Monoptotõ declinatur: Nam tityonem diceret: si per casus uariari potuisset. Quid memorem lapythas. Genus est transitus per omissionem: & ponitur ne continuatio narrationis horrescat.

CHRI. Necnon & tityon terræ omniparentis alumnum. De his fabulis hæc est Macrobii sententia. uulturẽ esse tormentũ conscientiæ obnoxia flagitio intestina rimantis: & ipsa uitalia admonitionis sceleris lacerantis: & semper curas: si requiescere tentet: excitantis: nec ulla sibi miseratione parcentis: nã se iudice nemo nocens absoluitur. Illos aũt quibus epulæ ante ora paratæ sũt: auaros esse intelligit: est. n. auaritiæ semper quærere: sed ab acquisitis abstinere. Qui radiis rotaꝝ destricti pendent: sunt qui nihil rõne & consilio prauidentes nihil uirtutibus explicantes se fortunæ cõmittunt: cuius casibus semper rotant. Saxum ingens uoluũt qui inefficacibus laboriosisq; conatibus uitam terunt. Quos super atra silex ii sunt qui nimias potestates & infaustas tyrãnides ambiunt nunq; sine timore uicturi. Lucretius autem pro Tityo intelligit eos qui amorum aut reliquarum turpitudinũ curis laniantur: Vnde ait Sed titiuſ nobiſ est ipse in amore iacentem. Quem uolucres lacerent atque exest anxius angor: Aut alia quauis scindũt turpitudine curæ. Vlixes apud Homerum de Titio ait: Inde tition almæ terræ inclitum filium per nouem iugera humi porrectum uidi Griphes utrinq; eius epar exedunt Neq; ipse eos abigit Latonæ. n. pulchræ uim inferre tentauit. Nouem iugera. Sic inde Lucretius: Qui nõ sola nouem dispersis iugera mẽbris obtineat. De iugere aũt diximus in georgicis. Vulturis: Nidum uulturis teste Plinio nemo attigit. Nidificat. n. in excelsissimis rupibus. Fœtus quidẽ sæpe cernunt fere bini. Refert idẽ Plinius Vmbritiũ in suo æuo aruspicum peritissimũ tradere quod uultures pariunt oua tredecim: & uno ex iis reliqua oua & nidum lustrant: mox illã abiiciũt. Triduo aũt añ: aut biduo eo aduolant: ubi cadauera futura sũt. Rimaturq; epulis. rimari pro/

Patroni Clientes.

Vultur.

prie est diligenter inquirere: translatio ab iis qui in rimis aliquid inuestigant: & dicimus rimari pasci: ut sũt aues & sues qui in rimis escam querunt. Habitatq; sub alto pectore. Ostendit firmam ibi auis esse sedem: tãquam nusquam alibi pascatur. Nec fibris requies datur ulla renatis. Nam iecoris duo sunt capita: quas fibras appellant. Hæc aruspices ita diuidebant. ut alterum sacrificanti: alterum eius aduersario assignarent. Erat aũt maximi momenti siquid in extis appareret: Vnde sacrificanti apud Laurentum sillæ in capite uitulini iecoris similitudo coronæ apparuit: quod sibi regnum portendit. Est aũt iecur amoris sedes: quare recte fingitur iecur in homine libidinoso depasci. Quid memorẽ lapithas. Lapithæ populi sunt thessaliæ: quorum sedes in Otri monte fuit.

Ixiona. Hic ex Phlegia Martis filio natus est: Iouis secretarius factus Iunonẽ de stupro cõpellauit: At Iuppiter simulachrum Iunonis ex nube fabricatũ sibi obiecit: In quã cũ semen emitteret centauros genuit. Hac fabella denotant tyrãni: qui ad alta cogitatione rapiunt: Iunonemq; interpellant deam regnor: quia regna nullo iusto titulo inuadere audent. Ex nube gignũt centauros: quia eor monstruosa optata instabilia sũt. Fuit aũt Ixion primus qui apud græcos tyrãnidem occupare aggressus est: & cũ ab aliqua humanitate inceperit: in feritatẽ postremo deueniunt. Iure igitur Centauri geniti sũt: qui primas partes hominis: postremas feræ habent. Pirithoũq; Pirithous filius fuit Ixionis nõ ex nube: sed ex coniuge: q cũ esset Theseo amicicia iunctus: & Hippodamiæ nuptias celebraret: & in sacris Martem inhonoratũ reliquisset: certauri Marte instimulante rapere Hippodamiam conati sũt. Deinde mortua Hippodamia relicto Polypote filio coniurarunt ipse & Theseus nullã dicturos uxorem nisi Iouis filiam: & cũ Helenam rapuissent: quæ omniũ pulcherima annum decimum tunc agebat: euenit sorte. ut ait Diodorus siculus: ut Theseo illa contingeret. Itaq; ad inferos: ut raperent Proserpinam: descenderunt: ubi Pirithous a Cerbero interemptus: & Theseus retentus est. Historia est hos molosor Regi uxorem subripere tentasse sed canem regis Pirithoum interemisse. Theseum uero captũ in uinculis fuisse retentũ: donec ab Hercule liberatus fuit. Quos super atra silex. pœnam superstitiosor exprimi huiuscemodi uolunt. qui deor iram atq; pœnas sibi semper iminere putant: nũquamq; anxietate carent: tanquã illa iam iam super eos lapsura sit. Lucent genialibus altis. Notat auaritiam. in qua tanto furore afficiunt: ut cũ in dies magis magisq; diuitias augeant: nihil tamen inde in usus etiã necessarios assumere audent. Huiuscemodi homines per Tantalum exprimunt: qui cũ in aquis ad mentum usq; sit: & ad os pene descendant arbor rami pulcherrimis optimisq; pomis honusti: tamen neq; cũ siti ut hibere: neq; cũ exuriat esse aliqd ualet aquis pomisq: cum carpere cupiat recedentibus. Hoc Horatius exprimit: Tantalus a labris sitiens fugientia captat flumina. quid rides mutato nomine de te Fabula narratur. congestis undiq; faccis Indormis inhiãs: & tanquã patere sacris cogeris. De Tantalo Vlyxes homericus ait: Vidi tantalum grauiter in palude laborantẽ: Aquaque usq; ad mentũ erat: quotiens uero bibere uolebat usq; ad ima uada diffugiebat. Altæ supra caput arbores piri punicæi mali: ficus dulces: quotiens legere uolebat: fæuus uentus pnubes auferebat: petronius etiã poete dixit: Nec bibit inter aquas: nec poma pendentia carpit Tantalus infœlix: quẽ sua nora promunt. Genialibus. Notionem huius dictionis expressimus in georgicis in uersu illo inuitat genialis hyems. Exurgitq; facem attollens atq; itonat ore. Nam cũ homo uoluptate fruendi partis trahat: ut aliquid assumat: subito contra insurgit furor ille habendi & parcendi partis: qui uetat assumere. Attollens facem. id est excitans in te ardentissimam cupiditatem habendi recte. Ergo facem: quia omnis uehementer cupiditas flagrans ardensque est. Aut qui diuitiis soli incubere repertis. omnibus modis damnat auaritiam: quæ caput est omnium malorum: & corruptrix tranquilitatis humane uitæ. Huius duæ species sunt. Altera qua rapimus unde non oportet. Altera qua non damus ubi dandum liberalitas docet. Hos ergo primo stix me ait hic puniri. Vendidit hic auro patriam. redegit in seruitutem. Quasi dicat: Eam a qua liber productus est in seruam esse uoluit: idque nulla alia causa ductus nisi auaritia. Patriam. cum indignatione proferendum. Quasi dicat: Eam qua nihil carius habere debuit. Dominum non illi uendidit: qui eam pro filia gubernaturus esset. sed qui seruitutis iugo prefuturus. Nam domino seruus respondet. Ergo tyramnus est. Nam antiqui in publicis rebus nunquam aliter dominum susceperunt q̃ tyramnum. Potentem. Auget scelus: quasi dicat. Eũ aquo non facile se liberare possit.

Impoluit: fixit leges precio atq; refixit:
Hic thalamũ iuasit natæ: uetitosq; hymenæos
Ausi omnes ĩmane nefas: ausoq; potiri.
Non mihi si linguæ centum sint: oraq; centũ.
Ferrea uox: omnes sceler cõprendere formas:
Omnia pœnarum percurrere nomina possem
Hæc ubi dicta dedit phœbi lõgæua sacerdos.
Sed iã age carpe uiã: & susceptũ pfice munus.
Acceleremus ait: cyclopum educta caminis.
Mœnia conspicio: atq; aduerso fornice portas.
Hæc ubi nos præcepta iubẽt deponere dona:
Dixerat: & pariter gressi per opaca uiarum.
Corripiũt spatiũ mediũ: foribusq; ppinquãt.
Occupat æneas aditum: corpusq; recenti.

SER. Fixit leges præcio atq; refixit. possumus Antonium secundum Ciceronem in philippicis accipere. Fixit autem ideo quia incisæ in æreis tabulis leges affigebantur parietibus. Hic thalamum inuasit natæ. Thyestes Pelopeæ filiæ: unde & Aegystus natus est. item Cinaras filiæ Myrræ: de qua natus est Adonis. Nam quod Donatus dicit nefas est credi dictum esse De Tullio. Vetitosq; hymenæos. legibus scilicet. Nam dicendo uetitos ostendit fuisse non uetitos: uelut est apud persas hodie: Vnde Donatus male ait natura & legibus uetitos. Ausi omnes ĩmane nefas ausoq; potiti. Illic sunt & qui fecerunt & qui conati sunt. Dicit autem secundum ritum romanum in quo non tantum exitus punitur: sed etiam uoluntas.

Non mihi si linguæ centum sint oraq; centum Ferrea uox. Lucretii uersus sublatus de Homero: sed ille area uox dicit. Scelerum formas. Vt Quæ forma uiros fortuna ue mersit. Perfice munus. hoc est ramum redde. Nam supra ait Hoc sibi pulchra suũ ser-

ri proserpina munus Instituit. Cyclopum educta caminis. hoc est magna. Ita enim cuiuslibet rei magnitudinem significat: adeo ut Statius argiuorũ muros ab ipsis dicat esse perfectos. Fornice. arcu. Cicero uidit ad ipsum fornicem fabianum. Corripiũt spatium. raptim spatium peragunt. Occupat æneas aditum. ingreditur ut supra dixit. Recenti. Semper fluenti. Dixit autem hoc propter paludem stygem.

Spargit aqua. Idest purgat se. Nam in qui natus fuerat aspectu tartari: & spargit. quia se inferis purgat. Nam superis imolaturi corpus abluunt: ut supra Donec me flumine uiuo Abluero. Amœna uireta: uirentia: & est satis usurpatum. Amœna autem quæ solum amorem præstant: uel ut supra diximus: quasi amuma hoc est sine fructu: ut Varro & Carminius docent Alludit autem ad insulas fortunatas. Nam & frequenti hoc indicat uersu. Largior hic campos æther & lumine uestit Purpureo. Nõ nostro largior sed qua est in cætera inferorum parte. Aut re uera largior: si lunarem intelligamus circulum. nam ut supra diximus campi elysii aut apud inferos sunt: aut in insulis fortunatis aut in lunari circulo: Lucanus. Illic postquam se lumine uero Induit. Solemq; suum Sibi congruum. Græce dixit: ut Fessosq; sopor suus occupat artus. Palæstris. Luctationibus. Græce dixit. Contendunt ludo. Inter se ludo. nõ odio Choreas. Re corripuit propter metrum. Alibi ait secundum naturam: ut luuat indulgere choreis. Ergo aut systolen fecit: aut antiptosin pro ei ponẽs: Nam græcum est nomen. Nec non threicius longa cum ueste sacerdos. Orpheus Calliopes musæ & Oegri flumi

Orpheꝰ

nis filius fuit: qui primus Orgia instituit: Primus ẽt deprehendit Harmoniam. id est circulorum mundanorum sonum. quos nouem etiam nouimus e quibꝫ summus quem ἄναστρον: id est sine astris dicunt: sono caret. Item ultimus qui terrenus est reliqui septem sunt quorum sonum deprehendit Orpheus. Vnde septem fingitur uti chordis. Longam autem uestẽ aut cytharœdi habitum dicunt: aut longam barbam nam e contrario imberbes nuestes uocamus. Sacerdos aũt quia theologus fuit & orgia primus instituit Ipse etiam homines de feris & duris mites cõposuit

Mang. g mltitudr

Obloq

Vnde dicitur arbores & saxa mouisse: ut deus. Obloquitur numeris. Dicendo obloquitur: chordarum expressit laudem: quas dicit uerbis locutas. Obloqui enim nõ est nisi contra loquentem loqui. Numeris. Rhythmis sonis: ut Numeros memini si uerba tenerem. Septem discrimina. Quia omnes chordæ dissimiliter sonant. Iam. Nunc. Hoc autem pecten declinator: ut hoc carmen. Hic genus ãtiquum. Quod nõ omnes uiros fortes in elysios uisos cõmemorat: hæc est ratio: quia isti diuinos meruerant honores. quod Tydeo uel his quos supra memorauit: non contigit: ideo antiquum addidit: quasi & illis elysii contingerent campi: si eis annorum non derogaret uetustas. Nati melioribus annis. Plerunq; enim uirtus decoloratur temporis infœlicitate. Cicero Vtilla laus temporum non hominum fuisse uideatur. Ilusq; assaracusq;. Troiani reges fuerunt. Troiæ dardanus auctor. Hũc in septimo inter deos dicit esse relatum: ut & numerum diuorum altarius addit. Sed ut supra diximus: Homerum sequitur: qui iducit simulachrum Herculis apud iferos uisum. Defixæ hastæ. Subaudi inanes & quidem equo inanes. Quæ gratia currum. Detraxit unum u licentia qua latinitas græcos secuta genitiuo plurali syllabam auddidit: aut detrahit: ut hoc loco detraxit: sicut Arma uirum: Contra addidit Alitum pecudumq; genus pro alitum: sicut græci μουσ ἀωνελλικωνιαλ ωῦ. Nitentes. Pingues ab eo quod sequitur id quod præcedit intelligis Per ea autem que dicturus est intelligendum hoc quæ gratia fuit uiuis eadem sequitur tellure repostos. Pæana proprie Appollinis laudes quod nunc intelligimus propter lauri nemus: abusiue omnium deorum: sicut orgia proprie Liberi. Odoratum. Pro odorum: ut supra diximus. Vnde superne Plurimus eridani per siluam uoluit amnis. Eridanum Aratus esse in cælo dixit: aut longe a cælo. Hic & in terris ẽ: qui in Italia Padus uocatur: quem alii

Eridanꝰ

etiam ad inferos uolunt tendere. Alii nasci apud inferos: & exire in terras. Ideo autem ista finguntur. quia de aperto nimi parte oritur: quæ spectata inferum mare: & tendit usq; ad superum: ergo hic sensus est: Canebant in locis unde superne: idest ad superos plurimus Eridani amnis per siluam uoluitur. Nanq; & ueritimile est: quoniam legimus de Aristæo Omnia sub ma gna labentia flumina terra spectabat diuersa locis: & cõgrue: Nam omnis humor

Spargit aqua: ramumq; aduerso i limine figit.
His demum exactis perfecto munere diuæ.
Deuenere locos lætos: & amœna uireta.
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.
Largior hic campos æther & lumine uestit.
Purpureo: solemq; suum sua sydera norunt.
Pars in gramineis exercẽt membra palæstris:
Contendunt ludo: & fulua luctantur harena.
Pars pedib⁹ plaudũt choreas: & carmĩa dicũt.
Necnon threicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocũ
Iamq; eadem digitis iã pectine pulsat eburno
Hic genus ãtiquũ teucri pulcherrima proles.
Magnanimi heroes: nati melioribus annis.
Ilusq; assaracusq;: & troiæ dardanus auctor.
Arma procul: curusq; uirũ mirantur inanes.
Stant terræ defixæ hastæ: passimq; soluti.
Per campos pascuntur equi: quæ gratia curruꝫ.
Armorumq; fuit uiuis quæ cura nitentis.
Pascere equos: eadẽ sequitur tellure repostos.
Conspicit ecce alios dextra: leuaq; per herbam
Vescentes: lætumq; choro pæana canentes.
Inter odoratum lauri nemus: unde superne.
Plurimus eridani per siluam uoluitur amnis.
Hic manus ob patriã pugnãdo uulnera passi.
Quiq; sacerdotes casti dum uita manebat.
Quiq; pii uates: & phœbo digna locuti.
Inuentas aut qui uitam excoluere per artes.
Quiq; sui memores alios fecere merendo.

exterta nascitur uenis: alii Eridanum pro quocunq; accipiunt: & dicunt κατ' ἐξοχὴν dictum: nam legimus fluuiorum rex eridanus: & amant poetæ pro appellatione magnæ rei proprietatem pone re: ut alibi Poculaq; inuentis acheloia miscuit uuis. Melius tamen est si distinguamus. Vnde superne plurimus: unde ad superos plurimus: id est magnus amnis uoluit per siluam eridani: id est populos. Fabula nanque hæc est: eridanus solis filius fuit. hic a patre ipetratu curæ agitare nō potuit: & cū per errores mundus arderet: fulminatus in Italiæ fluuiū cecidit: & tūc a luce ardoris sui Phaethon appellatus est: & pristinū nomen fluuio dedit: unde mixta hæc duo noīa inter solis filium & fluuiū innenimus postea eius sorores flendo uertæ sūt in populos: ut in decimo: Populeas inter frondes umbramq; sororæ: & hoc Virgilius. Nam alii alias arbores dicūt. Hic manus ob patriā pugnando uulnera passi. Manus: id est multitudo eorū qui ob patriam passi sūt uulnera: & est figurate dictum. Sane animaduertendū illud quod ait Horatius in arte poetica & simul & iocūda & idonea dicere uitæ nullā. n. maiores nostri artē esse uoluerunt: quæ nō aliquid reipublicæ cōmodaret. Vnde Virgilius hoc per trāsitum facit. nā dicendo puniri patriæ uenditores: cōtra premia defensoribus solui. Nihil utiq; aliud nisi fugienda uitia & sectandas docet esse uirtutes.

Eridanus fluuius

Eridanus solis filius Phaethon

Sacerdotes casti dum uita manebat. Quasi qs castus possit esse post mortē. Sed aliud dicit: id est q̄ fuerunt casti dum in cōmunione uitæ uersarent. nam qui maxima sacra accipiebant: renunciabant oībus rebus: nec ulla in his nisi numinū cura remanebat. Herbis etiam qbusdam emasculabant unde etiam coire nō poterant. Dicit ergo eos sacerdotes: qui casti fuerunt etiam ante susceptā sacra. Pii uates uaticinantes. Phœbo digna locuti. uera dici. qatalia loquebant: qualia decebant Appolinem. Multi. n. mentiabant: sicut in Lucano phœbas ad quā Appius Claudius. Et nobis dabis improbe pœnas. Et superis quos fingis ait. Inuentas aut qui uitam excoluere per artes. Qui erudiuerūt ideſt ornauerūt uitam p inuenta artificia. Significat aūt philosophos. Quiq; sui memores alios fecere merēdo. Et q aliquos sui memores fecere pstando ut Nunquā regina negabo Promeritā ideſt pstitisse: Tertentius. Ego Carine neutriq; liberi eē hois officiū puto cū nihil pmereat postulare id gratiæ apponi sibi.

DO. Leges precio f. Omnia hæc scelera posuit Maro ut uiuentes ad bonos mores metu pœnæ reduceret. Non mihi. necessario generalitas iniecta est: ne cuncta descripsisse uideret: qm̄ fuit impossibile latitudinē tantam plene cōplecti uel ne contemptui haberet pœnæ propositæ ex quotidiana mediatione. Plusq; etiam metus iniicit cum infinita formido est. Fornice. ea. n. est camera in arcū ducta. Deuenere locos lætos ut metu pœnarū malos deterruit ita spe fœlicitatis ad uirtutes hortat. Primo ergo regionū bona prosequit. Deinde quæ ex iis locis capiant cōmoda: & qui sint ii q̄ huiuscemodi bonis perfruant. Largior. hic ostendit nihil deesse ex iis quæ sūt apud superos adeo ut fortunati & beati appellari meruerint. Pars in gramineis ostendit quanta animi seueritate i uoluptatibus honestis uiuāt. Necnō threicius. oñdit citherā iter honestas enumerari artes. Est. n. musica.

CHRI. Fixit p. nam cū leges ad æquitatem & cōmunem utilitatē fieri debeant & ita latas firmas. stabiles eē oporteat iste q omnia uenalia haberet oblato premio & ponebat & remouebat. Est aūt indignatio acā. Fixit. ui de Seruium. hinc Oui. Nec uerba minantia fixo Aere ligabant nec supplex turba timebat iudicis ora sūt. Sunt āt uersus a uario poeta ait. n. Vendidit hic latium populis agrosq; quiritū Eripuit. fixit leges precioq; refixit. uideo Seruium uehementer laborare ut ostendat poetā uoluisse in singulis sceleribus singulos carpere homines. Verū ergo puto uoluisse illū species scelerū prosequi nō singulos sceleratos insectari. Inuasit. tanquā raptor. & hostis est. n. inuadere in aliena hostiliter irrumpere. cū patris sit tutari filiarū pudiciciam nō expugnare. Ausi. bis peccarunt & quod ausi sint. Nam scelus intra se quicunq; cogitat. ullū facti crimen habet. & quod executi sūt quod ausi fuerant. Potiti. Auget inuidiam. q. d. quod malis artibus pepereant. etiā retinere potuerūt. ergo cogitarūt. Executi sūt cogitata. ac postremo in scelere perseuerauerūt. Linguæ centū. a Lucretio est. & Lucretius Homerū imitatus eū. ait. n. Homerus Οὐ δέι μοι δέκα μεν γέλωσσαι δέκα δέστοπα τέιεν. Ferrea uox. Homerus non ferream sed infrangibilē dixit. Lucretius aūt aerea uox dixit. Percurrere ideſt nō solū non possem abundanter narrare: sed ne ēt breuiter perstringere. Nomina. nam breuius percurrimus nomina sceleru q̄ demonstramus illorū uariam multiplicēq; malignitatem. Cyclopum. oīa enim quæ magna sūt a cyclopibus fabricata fingunt poetæ. sic Statius ēt ponit de Cyclopibus dicendū erit in sequentibus. Caminis Græcum uerbū est latine fornax dicitur. Fornice. camera siue testudine. Per opaca. nam ipsa sapientia quæ paucis patet ītra multam ignorantiā latet. Solemq; suū sua sydera enim ex media philosophia res inserit figmento poetico. Credidit. n. antiquitas eas animas quæ eluuie corporea pollutæ in morem ferinū imutant. resolutionē corporis exhorrescere. & si quā do mori necesse sit nō nisi cū gemitu fugit indignata sub umbras. nec post mortem facile corpus relinquit. qa nūdum illis corporeæ excedunt pestes sed aut suū oberrant cadauer. aut noui corporis habitaculū ambiunt. nec humanum solū sed ferinū etiam electo genere congruo moribus. quos in homine exercuerūt. uoluntq; oīa perferre ut cælū quod uel ignorando. uel dissimulando, uel postponendo neglexerūt fugiant. Sapientū uero & bonorum animæ quæ semper cælū nulla corporis inquinatione pollutæ suspexerunt illud petunt. Quapropter & Plato & Cicero in libro de republica rectoribus ciuitatū & cæteris sapiētibus sedes in cælo paratas esse scripserūt. Et multos claros uiros in deos rettulit antiquitas. & Heliodus priscos reges diis ānumerat. hoc igit nō ignorauit Virgilius q licet argumento sui inseruiens heroes in iferis religauerit. nō tñ illos separat a cælo ut geminæ doctrinæ obseruatione nec poetices figmentū reliquerit. nec philosophiæ ueritatē omiserit: Recte ergo solem suum. ideſt regiones cælestes quæ bonis solæ debent. unde ipsos & nō aliorum sunt cælestia habitacula. Suum. ideſt ipsis bonis reseruatū peccatoribus denegatū. Nurunt sua sydera. quæ inferis incognita sūt. Palæstris. ludi apud priscos reperti fuerūt ut corpis exercitatione ualitudinē cōseruarent: & robur augerent. agilitatemq; acquirerent: & animum confirmarent: ut in piculis cum ratione susceptis præsentiores existerent. Fueruntque quinq; præcipui apud priscos πιγῦαι qua pugiles exercebant. Δίλκος q erat lapidū iactus. λίθυλος in quo cursu & ἄλμα in quo saltu cōtenderent. Erat postremo quā nos palæstram & luctam nuncupamus. Hic ergo & legibus probabant: & liberales habebant. Alea aūt & tali & quas chartas appellant pernitiosissimæ sūt pestes: & res omino & seruile

Ludorū. genera.

Palestra

quæ uitam deturpant: infameq; reddunt. Mores deprauant: & omne flagitium impellunt. Obloquitur. obloqui contra significat loq: ut opponere cõtra ponere: ergo nõnunq; obloqui dicimus detrahere: qa qui contra quempiã loquit ei detrahit. Hic aũt obloquitur: quia quæ uoce cecinerat illis citharæ sonũ opponit. Septem dis. u. Orphum citharam iueniſſe. Bene aũt ſeptem chordarũ meminit: nam octauã addidit Simonides. Nonam poſtremo Timotheus: ueq; de huiuſmodi rebus nos multa diximus in interpretationibus noſtris in Horatium. De Orpheo aũt plurima diximus in georgicis. Genus antiquũ. t. Diodorus ait. Teucrum primũ in troade regnaſſe filiũ Scamandri fluui & Idæ nimphæ. Venit aũt ex creta: ſuſcepit filiam Beatam noĩe: quæ Dardano nupſit. Dardanus ſecundum multos natus eſt in Italia ex Ioue atq; electra Atlanti filia &. Corithi regis uxore ex Coritho natus eſt Iaſius: ſed mortuo Coritho exorta eſt ſeditio inter Dardanum & Iaſium Quapropter Dardanus cũ parte populi primo in samothraciam inde in troada exulans peruenit. quod Euſebio auctore fuit anno ſeptimgenteſimo ac uigeſimo primo ſupra tria milia: Iſte dardanam urbem condidit: & Batea Teucri filia in uxorem accepta illi in regno ſucceſſit: ex hoc natus eſt Erichthonius qui diuitiis cunctos ſuperauit: ut affirmat Homerus: Huius filius Tros ſe troas nominauit: Sed troas illum: Aſſaricum & Ganimedem filios genuit. Illus autem urbem totius troadis pulcherrimam condidit iliumq; nominauit & filios habuit Titonum & Laumedontem: qui Priamũ genuit ex aſſaraco Capis: ex Capi Anchiſes: ex Anchiſe æneas filii ſunt. Inanes uel nõ honuſtos uiris: uel quia nõ curus eſſet: ſed ſimulachra currium. Veſcentes. quemadmodum diſcumbere quod iacere eſt pro ueſci ponitur: qa eibum diſcumbentes capiebant: ſic cõtra ueſcentes pro diſcumbentes poſuit. Pæana. hymnum appellabant pprie qui in honorem Appollinis canebatur. ſed & cæteris diis dicit. Statius Herculeum Pæana canunt. Obpatriam. cũ diſciplina militaris in precio ſemper fuerit: non tñ ea laudatur: quæ iniuriã infert: ſed quæ ppulſat. Nã cum homo uiribus & ratione præſtet duo ut Ciceroni placet ſunt genera decertandi. unum per diſceptationem alterum per uim cunque illud proprium ſit hominis: alterum beluarum confugiendum eſt ad poſterius: ſi uti non licet ſuperiore. Quare ſuſcipienda ſunt bella: ut ſine iniuria in pace uiuatur. Optime ergo dixit ob patriam ut oſtendat eos laude dignos eſſe non qui inferant. ſed qui propulſant iniuriam. Obpatriam. cui omnia debemus: & pro cuius ſalute nullum mortis genus recuſandum eſt: Ergo ſi in imis tartaris cruciantur qui patriam prodiderunt: iure in hell/ſiis collocantur: qui illius libertatem uulnera ſubeundo tutati ſunt. Optimus autem poeta huiuſcemodi narrationibus homines & a uitiis abſterret. & ad uirtutes allicit. Digna phœbo. qui in edendis oraculis non ſunt mentiti. ut Hammonis Iouis ſacerdos. ut Alexandro magno aſſentaretur. Per artes inuentas. uitã contemplatiuam intelligit: in qua excellentia ingenia multas doctrinas atque artes excogitauerũt. quibus uita humana ita uitiis purgatur & uirtutibus illuſtratur: ut ager cultura purgatur ſentibus ac uepribus: & redditur frugibus fertilis. Memores alios facere merendo. Et hic actiuam oſtendit: in qua & reipublicæ: & ciuibus noſtris: & quibuſcunque aliis poſſumus beneficia præſtando optimam de nobis memoriam apud poſteros relinquimus. Vt enim cõtemplatio circa ueri: ita & actio circa iuſti inuentionem uerſatur.

Pæna.

SER. Omnibus his niuea c. t. u. Per quod eos oſtendit meruiſſe diuinos honores: ut diximus ſupra. Muſæum ante o. Theologus fuit iſte poſt Orphum: & ſunt uariæ de hoc opiniones. Nam eum alii Lini filium: alii Orphei uolunt. cuius cum conſtat fuiſſe diſipulum. Nam ad ipſum primũ carmen ſcripſit: quod cratera appellauit. Humeris extantem ſuſpicit altis. Quaſi philoſophicum: ac ſi diceret Platonem. Nam plato ab humerorum deũs eſt latitudine Athlæta enim fuit: qui poſt omnium uictoriam ſe philoſophiæ dedit. Tuq; optime uates. Quia theologus fuit. Eſt ſciendum hoc loco ſibyllam iam a numine derelictam: unde & interrogat quod alias non faceret. Quæ regio anchiſen. qs habet locus. Bene & generalitatem requirit: & ſpeciem ut poſſit facilius inueniri. nam locus in regione eſt. Illius ergo. propter illum. ergo autem coniunctio fuit: ſed per accẽtus mutationem in aduerbium tranſit: & eſt ſola particula quæ habet in finem circunflexum. multi male putant nomen eſſe indeclinabile: & dicunt poſitum eſſe pro cauſa. Cauſa aũt nomen. Magnos amnes. aut magna fluenta aut qa nouem ſunt quæ odioſum fuerat: ſi ſingula commoraret. Nulli certa domus. ideſt habitatio: quam animæ tam diu certam habent. quandiu in corporibus ſunt poſt quorum ad ſolutionem uagantur pro uitæ merito in circulis. Lucis habitamus opacis. uaria dicit: quæ pro uitæ uarietate contingunt. In his uero locis heroum animæ coluntur. Recentia. ui

Omnibus his niueã cinguntur tempora uitta.
Quos circunfuſos ſic eſt affata ſybilla.
Muſæum ante oẽs mediũ: nã plurima turba.
Hũc habet: atq; humeris: extantẽ ſuſcipit altis
Dicite fœlices animæ. tuq; optime uates.
Quæ regio anchiſen. qs habet locus. illius ergo
Venimus: & magnos herebi trãnauimus ãnes
Atq; huic reſponſum paucis ita reddidit heros
Nulli certa domus: lucis habitamus opacis.
Riparumq; toros: & prata recentia riuis.
Incolimus: ſed ſi uos fertita corde uoluntas.
Hoc ſuperate iugum: & facili iam tramite ſiſtã
Dixit & ante tulit greſſum: campoſq; nitẽtes.
Deſup oſtẽtat: dehinc ſũma cacumina liquũt.
At pater anchiſes penitus conualle uirenti.
Incluſas animas ſuperumq; ad lumen ituras.
Luſtrabat ſtudio recolens: omnemq; ſuorum
Forte recenſebat numerũ: caroſq; nepotes.
Faraq; fortunaſq; uirũ. moreſq; manuſq;.
Iſq; ubi tendentẽ aduerſum per gramina uidit
Aeneam: alacris palmas utraſq; retendit.

rentia riuorum ſcilicet cauſa. Iugum. ita enim diuiduntur montes in radices. latera: iuga: uertices pro qualitate locorum. Dehinc ſumma cacumina linquunt. Non linquit Hoc enim dicit Aeneas & ſibyllā perducti ad ſummum in plana deſcendunt. Penitus conualle uirenti. ualde uirenti: ut Penituſq; ſonantis. Incluſas animas. Non re uera ſcluſas ſed ſeparatas a multitudine: quo facilius agnoſcerentur. Luſtrabat ſtudio recolens circūibat ſtudioſe tractans. Incluſas autem aut ſegregatas aut ſecundum ritum antiquum. Multitudinem enim ſi numerare non poterant: eam in certum locum per partes includebant: & ita quanta eſſet uidebant quod & xerxes de ſuo fecit exercitum. Caroſq; nepotes. poſteros: ſic per nurus fœminas dicunt. Fataq; fortunaſq; uirum moreſque manuſq;. Fœlicitas enim aut fatalis eſt: aut fortuna: aut ex uirtute deſcendit. Alacris. ipſe alacris. Et ſciendum ſecundum antiquos & alacris & alacer tam de maſculino q̄ de fœminino genere dixiſſe: nunc maſculino utrunque damus: de fœminino alacer nunq̄ dicimus: licet Ennius dixerit Aeſtatem autumnus poſt acer hyems ſit. Nam idem eſt alacer.

DO. Omnibus iis. omnia commoda conſequuntur honeſtatis cultores locum: ſydera: lucem: prata: nemora: cibos: delitias: ſtudia artium: ut non priuati uita: ſed ad aliud uiuendi genus tranſiſſe uideantur. Fœlices. Vtpote quæ poſt depoſitam uitam talia loca ac delicias ſint aſſecutæ. Luſtrabat. oculis. Recolens. Animi intentione. Fata fortunas mores manus. propoſitio eſt eorum quæ deinde proſequitur. Mire

CHRI. Niuea: quaſi intelligat diuinos honores. Nam cui mores & uita candida fuit: eidem cādida uicta debetur. Muſæum. eumolpidis filius fuit primus qui apud athenienſes philoſophatus eſt ſecūdum Laertium. A quo athenienſes etiam eumolpidi appellati ſunt. Primus deorum generationem tradidit & ſphæram: & ex uno fieri omnia: & in idem reuerti dixit. Scripſit uerſibus fabulam Heros & Leandri. Phalaris obit: ubi humatus eſt cum hoc epitaphio Εὔμολπου φίλον υονὲχειτο φᾶλαρὶκον. οὐλᾶς μουσᾶιον φόμενον σωμᾶτος ἐλὲ τᾶκω. Huic ſunt inſtituti diuini honores: & ipſe oracula reddidit. Vnde ſcribit Herodotus Onomacritum athenienſem exulem muſæi oraculorum fatidicum xerxi prædixiſſe helleſpontum a uiro perſa ponte coniunctum iri. Alii uolunt Lini: alii Orphei filium fuiſſe: cuius conſtat diſcipulum extitiſſe. Ponit autem Muſæum poetam & theologum pro omnibus diſciplinis. Verum ut præcipue notet platonicam ſcientiam: cuius ſe profeſſorem eſſe multis locis indicat: dixit humeris altis ut proceritate corporis platonem ſignificet: qui cum prius Ariſtocles aui nomine nuncuparetur ab Ariſtone argiuo palæſtrita: apud quem ſe exercuit: propter egregium corporis habitum Plato eſt cognominatus. Dicite fœlices. moralis ſenſus eſt: ut qui uerum ſcire cupiunt: interrogent doctores: neq; indoctis ſe cōmittant. Doctiorum autem poſtulat humanitas: ut errantes in uiam reducant: & ſua doctrina alios meliores reddant. Nam cum proprium hominis ſit & quæ neſcis addiſcere: & quæ ſcis alios docere: utrunq; in hoc loco deſcribit optimus poeta. Quod autem fingit muſæum collem aſcendentem: aperte docet nō debere nos ut alios inſtruamus ullum laborem recuſare poſtq̄ auctore ſuo Platone non nobis ſolum nati ſumus ſed cæteris etiam hominibus: quod in Catone optime exprimit Lucanus. Non ſibi ſed toti genitū ſe credere mundo. Ergo gratia & cauſa: Hinc Liuius ait ludos appollinares uictoriæ non peſtilentiæ ergo fuiſſe. Et Marcus Cato de re ruſtica: Tibi ius eſt porco piaculo facere illiuſce ſacri coercendi ergo. Et alibi. Cuius rei ergo agrum terram fundūq; meum ſoli taurilia circūagi iuſſi: Nulli certa domus. notat celeritatem animorum qui uinculis corporeis ſoluti & in ſuam diuinitatem abſoluti nulli certæ rei adiecti ſunt: ſed per omnia facile diſcurrunt Hoc ſuperate iugum: Nam uolenti uirtutem acquirere plurimæ difficultates opponuntur. Forte recenſebat. non forte hoc faciebat Anchiſes quod per ſummam induſtriam faciebat: ſed forte euenit: ut dum hæc ageret æneas ueniret Fataq; fortunaq;. de fato diximus: de fortuna dicemus alio loco. Mores. uirtutes morales: quæ neq; a fato neq; a fortuna ſunt: ſed ex noſtra electione. Manus ad robur corporis refertur. Iſq; ubi. decorū pulcherrime ſeruat: Nam & parenti quod parentum eſt & filio quod & filiorum optime tribuit. Ergo. Ergo.

Effuſæq; genis lachrimæ: & uox excidit ore:
Veniſti tandem: tuaq; expectata parenti.
Vicit iter durum pietas: datur ora tueri
Nate tua: & notas audire & reddere uoces.
Sic equidem ducebam animo: rebarq; futurū.
Tempora dinumerās: nec me mea cura fefellit
Quas ego te terras: & quanta p æquora uectū
Accipio. quantis iactatum nate periclis.
Quam metui ne quid lybiæ tibi regna nocerēt
Ille autem tua me genitor tua triſtis imago.
Sæpius occurrens hæc limina tendere adægit.
Stant ſale tyrrheno claſſes: da iungere dextras
Da genitor: teq; amplexu ne ſubtrahe noſtro.
Sic memorans largo fletu ſimul ora rigabat.
Ter conatus ibi collo dare brachia circum.
Ter fruſtra comprehēſa manus effugit imago

SER. Genis. palpebris: Ennius de dormiente. Imprimitq; gænæ genam. Excidit ore. quaſi ſeni. quod circa Anchiſen reſeruat: ut tantumq; nefas patrio excidit ore: Veniſti tandem. hoc ad effectum pertinet deſiderantis: alias oritur quæſtio cp dicit ſic equidem ducebat animo. Expectata probata nunc etiam: ut Et rebus ſpectata inuentus. hoc autem dicit Tua pietas mihi ſemper probata: nunc etiā iter durum uicit. ſcilicet īferorum. Et notas audire & reddere uoces. familiariter loqui. Rebarq; futurum. arbitrabar: ratiotinabar eſſe uenturum & per hoc intelligimus fataliter æneam ad īferos deſcendiſſe nō enim niſi fatalia deprehenduntur. Nec me mea cura fefellit. nec deceperit me dulciſſimus filius: nam uocatiuus ē mea cura: ideſt tu & dictum eſt ſicut Veneris iuſtiſſima cura. Quas ego te terras & quanta per. æ. ue. pietatis magnitudo oſtenditur: cum pater eius ingemit caſibus. Lybiæ tibi regna nocerēt Aut quia de Iunone ait Venus Haud tanto ceſſabit cardine rerum: Aut quod eſt melius illud dicit Timui ne

dum apud regna carthaginis uoluptatibus uacabas: imperium fatale derelinqueres. Vnde per transitum insinuat quod intelligatur æneam in aphricam apud Didonem diuertisse: cum utrunq; constet diuersis ætatibus fuisse. Tristis imago. Seuera: terribilis. ut supra & turbida teret imago. Sæpius occurrens κατ᾽ ὄψιν σιωπῶ νέφον. sæpius ei dictum intelligimus: aut certe agit metua imago ad hæc tendere limina quam sæpe uidere consueui. Stant sale tyrrheno classes. affectionis est filii etiam ea idicare. de quibus non interrogatur. Largo fletu. nato ex gaudio. Ter sæpius finitus pro infinito. Interea uidet æ. hirmos est hoc loco. i. unus sensus protentus per multos uersus: in quo tractat de Platonis dogmate quod in phædonæ positum est περὶ ψυχῆς. de quo in georgicis strictum hic latius loquitᵉ: de quare ēt Varro i libro diuinarum plenissime tractauit. Hoc autem continet æneas dum per inferos pergeret respexit fluuium quēdam loci remotiori: ad quem innumera multitudo tendebat animarum: ĩterrogauit patrem qui esset fluuius. & q̃a ratione ad eũ pergerent animæ pater ait Lethæus est: Pergunt aũt ut potent. & obliuionem patiant̃: ut incipiant in corpora uelle remeare. Stupefactus æneas interrogat: dic pater animæ quæ per præteritam uitam tot supplicia pertulerunt possunt habere uotum reuertendi in corpora. non est uerisimile liberatas de corporis carcere ad eius nexum reuerti. Suscepta narratione hoc Anchises exequitur primo debere fieri ut redeant: deinde posse: deinde uelle: quæ quoniam obscura sunt: aliis diuisionibus inotescunt: Quidest debere. cuncta animalia a deo originem ducunt: quæ quia nasci cernimus: reuertuntur sine dubio: unde cuncta procreantur. Deinde posse sic probat: quia ĩmortales sunt animæ: & sunt quæ possunt reuerti. Tertium est ut uelint. quod dicit fieri per lethæum fluuium: & hoc est quod dicturus est. sed incidentes quæstiones faciunt obscuritatem. Virgulta sonantia sil. Quæ est iuxta præripia fluminis. i Domos placidas. Campos elysios. Prænatat. Præterfluit: & contrariæ dictum est. nam nõ natant aquæ: sed in ipsis nos natamus. Ennium igitur secutus est. qui ait Fluctusq; natãtes. Sane de hoc fluuio quæritur a prudentioribus utrũ de illis nouem sit qui ambiunt inferos: an præter nouẽ. & datur intelligi q; ab illis separatus est. Nanq; eum uolunt esse senectutis imaginem. Nam animæ nostræ uigent. & alacres sunt: plæneq; memoria a puericia usq; ad uirentem senectam: postea in nimia senectute omnis memoria labitur: qua lapsa mors interuenit: & animæ in aliud corpus recurrunt. Vnde fingunt poetæ animas lethæo hausto in corpus redire. Ergo & lethæus ẽ obliuio mortis semp uicina. Gentes populiq; ĩnumerarum gentium & populorum animæ. Floribus insidunt. Insido illi rei ut insideat quantus miseræ deus. Insisto aũt illam rem. ut Nulli fas casto sceleratum insistere limen. Lilia fundũtur. Circa flores spẽm p gñe posuit. Flumina porro. lõge remota. & ẽ græcũ aduerbium. Bene autẽ Aeneã lõge a lethæo facit. qa adhuc uiuẽs est. Agmine. cursu ĩpetu: p qđ oñdit cito iri ad senectã: qa tota celeritate usus labitur uitæ. Anime quibus altera facto Corpora debẽtur. Sciendum non oẽs aĩas ad corpora reuerti. Aliquæ. n. pp uitæ merita nõ redeũt. aliquæ redeunt pp malam uitam: aliquæ propter fati necessitatem.

CHRI. Quas ego. c. t. & profecto anteaq̃ e uita ciuili in portum contemplatiõis sese recipiat hõ multis conflictatur perturbatiõibus: quæ nos a summo bono ita abstrahunt. ut multi adeo illis opprimãtur. ut nunquã sũmum bonum assequi possint. Vnde rectissime ait is qui tota rectitudo est Christus de Martha quæ uita actiua interpretatur. Martha Martha solicita es: & uersaris circa plurima. Nam animus q̃ circa plurima: ut fit ĩ uita ciuili distrahitur ad rerum cælestium cõtemplationem ineptus redditur. Regna libyæ ea enim sunt curæ ciuiles. Nam nos in superioribus carthaginem pro uita ciuili posuimus. Tristis seuera. Nam maiorum nostrorum præcepta nobis grauissima sũt: Lethæum amnem. ostendimus egregium pœnam dum figmento pœtico inseruit de campis helysiis Platonis tamen dogma sub illo tegere: ut campi helysii cælum sint a quo cum cupiditate rerum terrenarum degrauati animi delabuntur relinquunt nectar deorum poculum. & pro illo lethem potant. a quo accipiunt obliuionem rerum cælestium. Nam illo iam ebrii facti cupiunt terrena corpora subire. sed hæc latius apud Macrobium inuenies. Causasq;. nam appetitus rationi iam obtemperans non audet sese alicui opinioni. quæ falsa esse potest. temere credere. sed iudicium rationis expectat. quod est a licentia. quæ nouit causas. Viri uirorum animæ. & uiros pro hominibus posuit. nam complectitur utrunq; sexum. Tum pater. respondet interrogatus Anchises. nam nunquam deest intellectus appetitui modo is se illi obtemperantem præbeat. Altera corpora. Pythagoreum est. Ille enim credebat animas hominum ex corpore in aliud corpus migrare. Refertque Heraclitus ponticus hunc de se dicere solitum quandoq; Aethalidem Mercurii filium putatum. & a Mercurio accepisse ut quicquid uellet præter ĩmortalitatem peteret. petisseq; ut & uiuus & defunctus omnium contingentium meminisset. Idq; ei contigisse longoq; post tempore in Euphorbium uenisse. & a Menelao fuisse uulneratum. Euphorbius autem dixit se aliquando æthalidem fuisse. & a mercurio hoc pro munere accepisse ut anima eius iugi circuitione uageretur. & in quas uellet arbores aut animãtes migraret. mortuo euphorbio migrasse in hermotimum eius animam. q̃ ipse cũ fidẽ uellet facere brãchidas petiit ĩgressusq; Apollinis fanũ oñdit clypeũ iam putrefactũ solãq; pdurare eburneã faciẽ mortuo Hermotino rursus ĩ Phyrgẽ deliũ piscatorẽ migrasse illũq; memorasse æthalides Euphorbius & Hermotinus aĩ fuisset. ac postremũ fcñ fuisse pithagorã. atq; omnium meminisse

Par leuibus uentis: uolucriq; simillima somno
Interea uidet æneas in ualle reducta.
Secluſum nemus: & uirgulta ſonantia ſiluis.
Lethæũq; domos placidas q prænatat amnẽ.
Hunc circũ ĩnumeræ gẽtes: populiq; uolabãt.
Ac ueluti in pratis ubi apes æſtate ſerena.
Floribus inſidunt uariis: & candida circum.
Lilia funduntur: ſtrepit oĩs murmure campus
Horreſcit uiſu ſubito: cauſasq; requirit.
Inſius æneas. quæ ſint ea flumina porro.
Q ui ue uiri tanto complerint agmine ripas.
Tunc pater anchiſes: animæ quib⁹ altera fato.

Aĩarum trãſcorporatio.

Corpora debentur. lethæi ad fluminis undam
Securos latices. & longa obliuia potant.
Has eqdē memorare tibi: atq; ostēdere corā.
Iāpridē hāc prolē cupio enumerare meorum
Quo magis italia mecū lætere reperta
O pater: an ne aliq̄s ad cælū hinc ire putādū est
Sublimes aīas. iterūq; ad tarda reuerti:
Corpora. quæ lucis miseris tam dira cupido
Dicā equidem: nec te suspensum nate tenebo
Suspicit anchises: atq; ordine singula pandit.
Principio cælum ac terras camposq; liquētes

SERVI. Læthæi. ad fluminis undam. Si anima æterna est. & summi spūs pars. qua ratio omni corpore nō totum uidet. nec ē tantæ prudentiæ tantæque uiuacitatis. ut omnia possit cognoscere: qa cum cœperit in corpus descendere: portat stultitiam & obliuionē: unde nō potest implere uim numinis sui post naturæ suæ obliuionem. Obliuiscitur autem secundum poetas præteritorum: secundum philosophos futuri: unde medium tenuit dicendo obliuia. Docēt autem philosophi anima ad ima descendēs quod p singulos circulos perdat. Vnde etiam disputantes de ratiōe matematici fingunt quod singulorum numinum potestatibus corpus & anima nostra cōnexa fūr ea ratione qa cum descendunt animæ: trahūt secum torporem Saturni: Martis iracūdiā: libidinem Veneris. Mercurii lucri cupiditatē. Iouis regni desiderīū quæ res faciunt perturbationem animabus propriis. Securos latices. qui securos faciunt: ut pallida mors.

lampridem. Ex quo ait Tū genus oē tuū: & quæ dentur mœnia discres. O pater. Nota breuitas. Nā dicendo pater q loqtur ostēdit. Ad cælū hinc ire putādum est. Miscet philosophiæ figmēta poetica. & ostendit tam qđ est uulgare q̄ quod cōtinet ueritas & ratio naturalis: nā secundum poetas hoc dicit: Credēdum ē animas corporis contagione pollutas ad cælum reuerti. Sublimes animas. Nō omnes sed sublimium ad tarda reuerti corpora animæ cōparatione qua uelocius nihil est. Vno enim momento cuncta discurrit. Quæ lucis miseris tam dira cup. Vt id desiderēt: propter quod sentiūt se pœnas dedisse scilicet uitam. Suspensum. Sollicitum: incertū ut Multo suspensum numine ducit. Suspicit anchises atq; ordine singula pandit. hysterō poteron. post huuc. n. uersum sequi debuit Dicam equidem nec te suspensum nate tenebo. Principio cælum & terras camposque liquētes. Interrogatus anchises quare animæ uelint reuerti ad corpora: quasi aliud dicit: tamen illuc recurrit quod græce τοπᾶν dicitur. idest oē quod est. quattuor sunt elementa. terra: aqua. aer: æther. & deus. præter hæc nihil est aliud: & hoc mundum nō possumus dicere. nam mundus nō est totū. ergo deus est quidam diuinus spiritus qui per quattuor infusus elementa gignit uniuersa. igitur si de elemētis & deo nascūtur omnia. unam originem habent & par natura oīum si uideamus quod in nobis a deo est. & quid a quattuor elemētis quantum datur intelligi ab elementis habemus corpus a deo animum. quod ideo probatur. quia est in corpore terra. humor. anheli tus. calor. quæ omnia uidentur sicut etiam elementa. animus inuisibilis est sicut & deus. unde originem ducit: de inde elementa mutātur. quorū perire mutari est. sicut etiam corpus quod idē originem ducit. Cōtra deum nō perire manifestum est. Ergo nec animus periit. qui inde originem ducit. nam pars semper genus sequitur. huc igitur tetendit primum intentionem suam ut animas immortales doceret. sed occurrit illud. Si enim immortales sūt & unū hūt p̄ncipiū. q̄ rōne nō oīa aīalia sētiūt. & dicit nō eé ī aīmis dissimilitudinē. sed ī corporibus. q̄ put fuerūt uel uiuacia uel torpētia. ita & aīos faciūt qđ pōt ēt ī uno eodēq; corpe cōprobari. In sano. n. corpe alia uiuacitas ē mētis. ī ægropigrior in satis ualido & ratiōe carēs. ut ī phræneticis cernimus. adeo ut cū ad corpus uenerit nō natura sua utitur. sed ex eius qualitate mutatur. īde aphros uersipelles. Græcos leues. Gallos pigrioris uidemus īgenii qđ natura climatū facit. sicut Ptolæmeus deprehēdit. q dicit trāsluti ad aliud clima hominē naturam ex parte mutare. De toto. n. nō potest. quia ī principio accepit sortem corporis sui. ergo aīa p qualitate est corporis & qua ratiōe res melior est ī potestate deterioris. atqui diuinus aīus debuit corpus ī potestate habere nō corpus natura aīmi corrūpere. sed hoc ideo fit. quia plus est quod cōtinet q̄ quod cōtinetur. ut si leonē includas ī caueā ipeditus ūim suā nō perdit. sed exercere nō pōt. ita aīus nō trāsit in uitia corporis. sed eius cōiūctiōe ipeditus nō exercet uim suā & occurrit illud. Oē qđ corrumpitur æternum nō est. si animus irascitur desiderat. timet. caret æternitate. cui sunt ista cōtraria. Nā passio æternitatē resoluit qđ ideo falsum eē dicimus. qa aīus per se nihil patitur sed laborat ex corporis cōiūctiōe. & aliud est per naturā suā corrūpi. aliud per cōtractū rei alterius. Videmus. n. tale aliqd. ut ī lucerna quæ p se clara ē. & locū in quo ē sine dubio illuminat. sed si qua re tacta fuerit. & ī cluſa. si p̄dit splēdorē. ppriū q in ea ē. Remoto nāq; ipedimēto apparet. nec tū qa ipeditus ē eius uigor. iō ēt corruptus. Ita g̊ & aīus q̄ diu ē ī corpe patiē eius cōtagionē. Postq̄ uero depositus corpus. recipit suū uigorē. & natura utiē. ppria. si g̊. pprīa recipit naturā. q̄re pœnas apd inferos patiē. iō qa simul diu fuit. ñ pōt depositā ipsa re statī ad suū nitorē reuerti. ut si speciē cādidā missā ī lutū polluas. & ea statī auferas. nō iccirco sordibus caret. sed ablutionē reqrit. ut ī p̄stinū nitorē possit redire. Sic aīa ex eo qđ datur corpi ignata ē. ut ēt si corpus deponat. necesse hēt purgari. Si g̊ purgāē & recipiūt naturā suā. cur uolūt reuerti. qa potāt iqt obliuia ēt ē illud ābiguū. Nā ut pteritaq; obliuiscāē pœnaq;. aut certe ut ignaræ futuri hēant desideriū redeūdi ī corporea. qđ sine passiōe nō fit & aīus ī quo passio meret reuerti. Cælū p aere & æthere posuit. ut duo significet elemēta. ut iam cælum terrasq; meo sine numiue. Camposq; liquētes. idest maria.

DO. Tum pater an. interrogat æneas quis fluuiū & q̄re aīæ illū petant. Ad utrūq; breuiter rīdet. Esse animas quæ in alia corpora reuerti uolunt: & fluuium esse letæum. Quo magis it. Ex hoc oñdit se magna dicturum.

O pater an ne. nū poterat nō mirarī quod ad tanta incomoda uitæ redire uellent.

CHRISTO. Securos latices. idest potant latices lætheos quibus deueniunt in tantam obliuionem earum calamitatū quas passi fuerant in corpore ut nullā curā. i. solicitudinē & timorē ob id capiāt. nā differt securus a tuto Tutus. n. est q extra omne periculum est ēt si timeat. Securus uero qui nihil timet & si extra periculū nō sit. Ad cælū qđ stellis ornatū supra nosē. sed nostq; hūc orbē q comparatione inferorum cælū dici pōt: ut supra ēt dixit.

Quam uellẽt æthereæ in alto Nũc & pauperi eſt & duros perferre labores: nam apud nos nõ ẽ æther altus: niſi cõparetur inferis. Sublimes quæ quidem ſublimes fiunt. dum ad ſupera uolant. Ad tarda corpora. quaſi dicat ad eam moleſtiam ut ſubeãt corpus: cuius grauitate tardiores efficiantur & ꝙ illis pro carcere ſit & uinculis unde λεχωμᾶ corpus dicunt græci quia uinculum ſit aĩmæ. Lucis. uitæ. ut Et luce caretum

Lucens
Lucibile
Patulũ
Pateus

SER. Lucentẽꝙ globum. ideo uſus eſt participio ut oſtẽdet eam ſuum lumen non habere. Nam lucens eſt qđ aliunde illuminatur. Lucibile quod ꝑ ſe lucet: ut patulum & patens. Patulum eſt quod per ſe patet. patens qđ aperitur & clauditur. Globum ãt iõ quia diciẽ lana σφαιροειδὴς eẽ. Titaniaꝙ aſtra aut ſtellas dicit. aut ſolem quẽ ſupra unũ fuiſſe de titanibus diximus. Spiritus. diuinus. ſ. & ẽ unũ ſiue mẽtem dicat ſiue aĩum ſiue ſpiritum. Intus. alit uegetat: & in æternitate cuſtodit: quia mixtus eſt & nulla pars elementi eſt ſine deo. Per ar. ꝑ eleméta: q̃ ſunt mẽbra mũdi corporalia. Corpora nãꝙ ſũt quæ poſſunt uideri. Mens agitat molem. magnitudinem mundi mens agitat & ſi ut Cice. dicit in tuſcul æternum eſt quicquid in æterno motu eſt ſine dubio ẽt animus æternus eſt. Semper enim in motu ẽ. adeo ut. ne nobis quidem quieſcentibus conquieſcat. Magno ſe corpore miſ. Aut antiptoſis ẽ pro corpori: ut Hæret pede pes denſuſꝙ uiro uir: quod potius credẽdum ẽſt: aut certe ſecũdũ eos locutus eſt. q̃ dicunt deum corporalẽ eẽ: & eũ ita diffiniunt πυς νοερόν. i. ignẽ ſenſualẽ. quod ſi uerũ eſt corpus eſt. nec ꝑ antiptoſin dixit: ſed per diffinitionem. Magno corpore. i. nõ cõmuni. Inde hominũ pecudũꝙ genus. De quattuor elementis & deo. Et cæleſtis origo. Quod ſupra diximus. Intantũ inquit in omnibus uiget pars diuinitatis inquãtum ſinit corporum qualitas. Terreniꝙ hebetant artus. Inquãtum non hebetat artus

Lucentemꝙ globum lunæ titaniaꝙ aſtra
Spiritus intus alit: totãꝙ infuſa ꝑ artus
Mẽs agitat molẽ: & magno ſe corpore miſcet
Inde hominũ pecudũꝙ genus: uitæꝙ uolãtũ
Et q̃ marmoreo fert mõſtra ſub æquore põtus
Igneus eſt ollis uigor: & cæleſtis origo
Seminibus: quãtũ non noxia corpora tardãt
Terreniꝙ hebetãt artus: moribũdaꝙ membra
Hĩc metuũt cupiũtꝙ: dolẽt: gaudẽtꝙ nec auRe ſpiciunt clauſæ tẽebris: & carcere cęco
Quin & ſupremo cum lumine uita reliquit
Nõ tamẽ oẽ malum miſeris: nec fundit9 oẽs
Corporeæ excedunt peſtes: pẽituſꝙ neceſſe ẽ
Multa diu cõcreta modis moleſcere miris
Ergo exercentur pœnis: ueterumꝙ malorum
Supplicia expendunt: aliæ pãduntur inanes:
Suſpenſæ ad uentos aliis ſub gurgite uaſto
Infectum eluitur ſcelus: aut exuritur igni

Moribundaꝙ membra. Morienti ſimilia: hoc eſt ſemper morientia. Núqnam enim ĩ eodem ſtatu ſũt ſed aut minuũtur: aut creſcunt: ergo animus idem ẽ ſed uti uiribus ſuis nõ põt propter corporis cõiunctionem. Hinc metuunt cupiuntque dolent gaudẽtque Ex corporum coniunctione: & animi hebetudine. Varro & omnes philoſophi dicunt q̃ttuor eẽ paſſiones: duas a bonis: duas a malis opĩatis rebus. nã dolere & timere duæ opiniones malæ ſunt una ꝑſentis: alia futuri: ltẽ gaudere & cupere ſunt opiniones bonæ: una præſentis: alia futuri. Hæc ergo naſcũtur ex ipſa coniunctiõe. nam neꝙ animi ſũt: neque corporis: ꝓpria: pereunt enim facta ſeggregatiõe. Nec auras reſpiciunt. nã quia cohærent corpori: obliuiſcuntur naturæ ſuæ: quas auras uocauit. Clauſæ tenebris & carcere cæco. Diffinitiones ſunt corporis

Quin & ſupremo. quia ut diximus: occurrit debere eas ſtatim poſt corpus depoſitum in ſuum uigorem reuerti & dicit nõ poſſe. quæ enim diu coniũcta ſunt: inuicem ſe tenent: & trahunt reliquias ſordium antiquarum. nõ tamen omne malum cedit: ſed non omne: nam remanet: quod ut purgetur neceſſe eſt. Inde ẽ & quod dicit. eadem ſequitur tellure repoſtos. Bene autem miſeris: quia etiam poſt corpus habent corporis ſordes: unde eſt nec fundi tus omnes Corporeæ excedũt peſtes. Diu concreta. Coniuncta & cõglutinata. Inoleſcere. Creſcere: ut Vdo que docent inoleſcere libro. Ergo exercentur pœnis. quia depoſito corpore ſordes ſuperſũt. pœnas autem nõ perferunt animæ: ſed illius coniunctiõis reliquiæ. quæ fuit inter animam & corpus: nam licet illa duo per ſe pœnas perferre non poſſint homo tamen perfert. qui de his duobus eſt factus. Supplícia expendunt. Non agunt ſupplicia. nõ ut animas puniant: ſed ut eas peccatis exuant priſtinis. Aliæ panduntur inanes. Suſpenſæ ad uentos. Loquitur quidem poetice de purgatiõe animarum tangit tamen quod & philoſophi dicunt: Nam triplex eſt omnis purgatio. Aut in terra purgantur quæ nimis oppreſſæ ſordibus fuerunt deditæ ſcilicet corporalibus blãdimentis ideſt tranſeũt in corpora terrena: & hæc igni dicuntur purgari. Ignis enim ex terra oritur: quo exurũtur omnia. nam cæleſtis nihil perurit: aut in aqua ideſt tranſeunt in corpora marina: ſi paulo melius uixerint: aut certe ĩ aera trãſeũdo. ſ. ĩ aeria corpora: ſi ſatis bũ uixerint qđ ĩ Statio legimus: ubi de auguriis tractat ſeu qa mutare noſtraꝙ ab origine uerſis. Corporibus ſubiere notos. Vnde etiam in ſacris omnibus tres ſunt iſtæ purgationes. Nã aut theda purgantur & ſulphure: aut aqua abluũtur: aut aere uentilantur quod erat in ſacris Liberi. Hoc eſt n. qđ dicit ĩ ſecundo georgicorum. Tibique oſcilla ex alta ſuſpendit mollia pinu. Nam genus erat purgationis Id autem quod apud Iuuena. tangitur Quotiens hinc talis ad illos Vmbra uenit: cuperent luſtrari ſiqua darentur Sulphura cum thædis & ſi foret humida laurus & ĩ ipſis purgationibus bonum meritorum ſecutus eſt ordinem: ut ante aeream: inde aquæ poſt ignis deiceret purgationem.

CHRI. Principio. principium ſimpliciter poniturpro initio alicuius rei Vũ eſt illud Debile principium melior

fortuna ſequetur philoſophi ãt principiũ cãm & elemẽtũ eẽ oſidũt: & in quo differãt: & ĩ quo cõueniant demonſtrãt p̃ncipiũ ẽt theologi noſtri capiũt pro deo q apud oẽs habet primũ principiũ neceſſariũ oĩum rerũ uñ ẽ illud in principio erat uerbũ .i. ĩ deo erat uerbum. Quapp in phædro dixit Plato principiũ nec gigni poſſe: nec deſtrui: nec eẽ aliqd ex quo principium oriat alioquin nõ eẽt principiũ: nec a ſe gigni poſſe nec ab alio deſtrui: Nihil.n.ualentius ẽ principio a quo ipſum deſtrui poſſit. ĩtem dicunt principiũ temporis et productionis. ut in principio creauit deus celũ & terrã: & in hac notione hic quadrare uideẽ ergo in principio in rerum productiõe: ludico ãt platonici poetæ ſnĩam ad platonis dogma referẽdũ. Cælum ac terras camposq; li. tribus nominibus q̃tuor cõplectitur elemẽta. nã cælũ p aere capitur: Lucretius in hoc cælo q dicit aer. ltẽ pro ipſo æthere. cãpos aũt liquẽtes maria intelligimus. Oñdit ãt plato in timæo ꝙ diuini decori ratio poſtulauit talẽ fieri mũdũ q uiſum pateret & tactũ: ſed nihil tangi ſine terra q̃ ſola ẽ ſolida nihil uideri ſine igni põt: Vnde de igne & terra mundum incipiẽs fabricare Deus uidit duo cõuenire ſine medio colligare nõ poſſe. Quare ãt nõ uno nexu ſed duobus. ſ. aqua & aere opus eẽt: docet Macrobius: ſunt tñ qui uelint titania aſtra pro igni eẽ poſita q̃ñquidẽ Anaxagoras clazomenius ſolem dicat eẽ lumẽ igni pmixtũ. & ipſe alibi Axem humero torquet ſtellis ardẽtibus aptũ & alibi Quotiẽs aſtra ignea ſurgũt. ſic ẽt Cice. in li. de natura deorum Sũma pars cæli q̃ ætheria dicit & ſũmũ retinet ardorẽ ergo ãt & lunã & titania aſtra pro oĩbus cælis poſita puto. & multi credunt titania eẽ epitehetũ oĩum aſtrorũ: qa ut refert Diodorus Hiperion q fuit unus ex titanibus primus Junæ ſoliſq; ac reliquorũ aſtrorũ curſum naturãq; demõſtrauit. ppeaq; ſyderũ pater creditus ẽ Spiritũ uero p aĩa mũdi ponit: q̃ ſecũdũ Platonẽ oĩa adminiſtrat. putauit enim Plato cũ deus pulcherrimũ opus fieri decreuiſſet: atq; in ordine materiæ partes cõmotioneſq; reduci excogitaſſe animã quãdã mẽtẽq; tõnabilẽ & ſapiẽtẽ: cui ut uicario ſilueſtris prouinciæ curã mãdaret: ſubiiceret q; eius malignitatẽ freno & oĩa in ordine reducet & in quieto collocaret. Intus allit. Cõiunctas mũdo ut forma

Mẽs diuina ipſius boni filia ſuggregata a mũdo. Agitat mol. Tãq̃ motor ſeparatus. Infuſa p artus & m. ſ. c. m. mẽs alia tãq̃ motor cõiunctus a mente diuina animæ mundanæ tributa. Hinc. ex anima mũdata eiuſq; mẽte uitã corpoream ſortiuntur oĩa. Igneus uigor. in omnibus aĩmãtibus ineſt uita corporea a uita cæleſti & calor naturalis huius uitæ pabulũ ſumit ex calore cæleſti: atq; hactenus locutus ẽ de omnibus animantibus in q̃bus iã oñdit ligneũ eſſe uigorẽ Deinde ſeparat animos noſtros a reliquorum brutorũ aĩa. Atq; ait q; cum illis ſit igneus uigor: at ſeminibus. ſ. animis noſtris eſt origo cæleſtis. Recte ãt Platonis ſectator uates noſtros animos ſemina uocat. Legerat.n. in timæo rõnales aĩmas concreatas a mente diuina in mundo ſupiore ex ſeminibus omnium rerũ muſica rõne cõmixtis in patera. Præterea ait deũ opificẽ mundi demiſiſſe infra lunã ratiõales animas tãquã ſemina hominũ. cæleſtes uero deos ſubiunxiſſe irrationalem uitã omnibus cõmunem. Quibus Plotinus etiam addidit rõnales animas eſſe hominũ ſemina: quia ex ipſis pululãt uitæ quædam proprie irrationales in corpora. Moribunda. qm̃ ſola hæc corpora impediunt intelligentiam. non ãt corpora ætherea quibus ab æuo induitæ ſunt. Hinc metuunt. quattuor perturbationes ponit: quæ ex quattuor humoribus proueniunt. ſunt .n. duæ ex opinione boni quarũ altera uoluptas geſtiẽs ẽ. ideſt p̃ter modũ elata læticia: q̃ prouenit ex opinione preſentis magni alicuius boni rationi non obtemperans. Hãc ergo uolũt nobis ſanguine prouenire. Altera cupiditas dicit quæ recte uel libido dici põt. eſt enim immoderata appetitio opinati magni boni rationi non obtemperans. hæc autẽ eſt bili originem ſumit Duæ itidem ſunt ex opinione malorum Metuſ & ægritudo. nã metus eſt opinio magni mali impẽdẽtis: quẽ ex atra bili prouenire uolunt Aegritudo ãt ẽ opinio magni mali p̃ſentis & quidẽ recẽs hancq; dicũt a pituita originẽ ducere: quæ affert: mollitiem quandã eneruatã. qua fracti cũ ſuperiores in rebus duris eſſe non poſſumus: facile ſuccumbimus. Clauſæ tene. Mũdo corporeo. Corpore caduco. Miris modis

Mixẽ habitum p̃cliuem ad corporea: qui quaſi corporea q̃dam q̃litaſ ẽ imprimi ex corpore in animam ĩcorporeã. Ergo non ſicut ex ſigillo trãſit in cæram. Verũ anima ita contrahit ſibi huiuſcemodi qualitatẽ in corpore ſicut lumẽ in nube pallorẽ. Hinc illud Simulachra nobis pallẽtia miris. Aliæ pãduntur inanes. Quæ habitum ex bili coucretũ ferũt patiũt in igne: q̃ ex ſanguine in aere: quæ ex pituita in aqua: quæ ex atrabili in terra patiuntur ãt cũ corpe aereo in aere craſſo: q̃ appellat ũbras aĩæ: uel imago magna dicitur. quia craſſior.

Quiſq; ſuos patimur manes: exĩde p amplũ
Mittimur helyſiũ: & panci læta arua tenemus
Donec lõga dies perfecto temporis orbe
Concretã exemit labẽ: purumq; reliquit
Aethereũ ſenſum: atq; aurai ſimplicis ignem
Has omnes ubi mille rotã uoluere p annos
Lethæũ ad fluuiũ deus euocat agmĩe magno
Scilicet ĩmemotes ſupera ut cõuexa reuiſant
Rurſus & incipiant in corporea uelle reuerti
Dixerat anchiſes: natũq; unaq; ſibyllam
Conuent⁹ trahit in medios: turbãq; ſonãtem
Et tumulũ capit: unde oẽs lõgo ordie poſſit
Aduerſos legere: & uenientũ diſcere uultus.

SSR. Quiſq; ſuos. p. m. ſupplicia uaria relinquit intelligi quæ ſunt apud manes: ut ſiquis dicat iudicium patimur: & ſignificet ea quæ in iudicio coũtinẽtur: Eſt et aliud uerius. Nã cũ naſcimur duos genios ſortimur. unus ẽ q hortatur ad bona: alter qui deprauat ad mala: nec incongrue dicũt gẽii qa cũ unuſq; q; gẽitus fuerit. ei ſtatim obſeruatores deputãt quibus aſſiſtẽtibus poſt mortẽ aut aſſerimur in meliorẽ uitã aut condẽnamur in deteriorẽ: p quos aut uacationẽ meremur: aut reditum in corporea. ergo manes gemos dicit: quos cum uita ſortimur. Exinde una pars orationis eſt: & in tertia a fine accentum habet: licet penultima longa ſit: q̃ ideo fcũm ẽ: ut oſtenderetur una pars eſſe orationis: ne præpoſito iũgeretur aduerbio quod uitioſum eſſe non dubium eſt. Pauci læta arua tenemus. Non oẽs. Qui enim minus purgantur ſtatim redeũt ad corpora. Donec longa dies perfecto t. or. Quia ẽt poſt purgationem opus eſt tempore: ut perſeueret in purgatione: & ſic re- Exinde

deat & q̃ritur utrũ animæ p apotheosin de qbus ait
Et pauci læta arua tenemus possint mereri ppetuam
purgationẽ: qđ nõ põt fieri. Merentẽ. n. tpis multi ñ
ppetuitatis. & q̃ male uixerũt: statim redeũt: q̃ melio
tardiusc. q̃ optime. diutissimo tpe sunt cũ numinibus
paucæ tñ sũt quæ & ipsa exigẽte ratiõe. licet tarde: co
guntur reuerti. Perfecto tẽporis orbe. Finito legiti
mo tpe. Cõcretã affixã & inhærẽtẽ. Aethereũ sensum. sydereꝰ πυρηοέρου. Ignẽ sẽsualẽ. i. deũ: p qđ qd sit aĩ
ma ostdit. Aurai simplicis ignẽ. nõ urẽtis. simplicis ãt nostri cõparatiõe: q cõstat de ligno ex aere. Ille. n. semper
p se plenus ẽ: & æternus qa simplex. Oĩa. n. συνδέτα. i. cõposita ex itũ sortiũt. Vñ & atomos ppetuas dixit quia
simplices sunt: nec recipiũt sectionẽ. Has oẽs. ac si diceret etiã has oẽs: nã supra nõ oẽs dixit: sed aĩæ qbus altera
fato Corpora debẽt. Rotã uoluere p ános. pegerũt: exegerũt statutũ tps p ánorũ uolubilitatẽ. ẽ ãt sermo Ennii. Deus euocat. nõ dicit quis: sicut supra Dii qbus ĩperiũ ẽ aliarũ: sed alii Mercurĩũ uolũt pp hoc Hac aĩas il
le euocat orco Pallẽtis. & ẽ rõ: nã vovς dicit. i. sensus: quo philosophiã q̃ hæc indicat intelligimus. qa ipse etiã
inuenerit litteras. Agmine magno. Impetu. & dictũ ẽ ĩperatiue. Nõ. n. blãditiis inductæ redeũt: sed necessitate
quadã cogũt: ut potãtes uelit reuerti. Immemores. Vel ptẽritorũ: uel futurorũ. Dixerat anchises. añ dicta de
reuersiõe aĩarũ, phatio huc tendit. ut celebret Romanos & ꝑcipue Augustũ. Náq; q bene cõsiderãt. inueniẽt oẽm
romam historiã ab æneæ euẽtu usq; ad sua tẽpora sũmatim celebrasse Verg. Quod ideo latet. qa cõfusus ẽ ordo
ná euersio Illi & æneæ p errores: aduẽtusq; bellũq; manifesta sũt. Albanos reges. Romanos ẽt consules Brutos
Catonẽ Cæsarẽ & Augustũ. & multi ad historiã romanã ptinẽtia hic indicat locus. Cætera q̃ hic intermissa sũt
in αστριλόπτοιιά cõmemorat: Vñ ẽt in antiqs inuenimus opus hoc appellatũ eẽ nõ æneidẽ. sed gesta populi ro.
Quod iõ mutatũ ẽ. qa nomẽ nõ a patre sed a toto debet dari. Turbáq; sonãtẽ. Aut q̃ tũc ꝑpter festinationẽ so
nabat: aut turbæ perpetuũ ẽ epithetũ. Lõgo ordine. Nõ quo nati sunt: sed quo apud inferos stabant. non. n. eo
Illustris quo regnauerũt dicturus ẽ ordine. Aduersos legere. Relegere. cõsiderare. Dardaniã prolẽ. Albanos reges: q
tredecim fuerũt de æneade & Lauiniæ genere. Vñ ait itala de gẽte. Illustres. hoc nom̃ notitiæ fuit nõ meriti. uñ
ẽt ĩ meretricibus iueniẽt: nã & nobiles & illustres uocãt. In nomẽ ituras. In gẽtẽ. ut ipse nomen echionium ma
trisq; genus parideæ.

DO. Quisq; suos patimur manes. nam si bonus ad inferos uenit. bonos patitur manes. si malus malos. Exin
de. Post examinationẽ. Amplum. Vt ostendat nõ illis paucis paratã esse latitudinẽ: sed pluribus mõ ita uiuant. ut
illuc uenire mereanẽ: sed qa pauci merentẽ. pauci diffusam latitudinẽ merentẽ. Lõga dies. Longo tẽpore ẽ opus
ut fiat talis purgatio q̃lis anteq̃ in corpus peruenireꝰ. Nunc age. Proponit se dicturum prolem troianam. & ne
pores inde ex italo sanguine cõmixtos & fata sua. ergo exeq̃ specialiter quos gñraliter ĩ primo tetigit.

CHRI. Per amplũ helysium. In regionẽ cælestẽ alii ad alias sphæras stellasq; post purgationẽ. Pauci. læta
ar. t. Nõ qa pauci reuertãt ad cælũ. sed uel qa pauci reuertãt ad firmamẽtũ uel quia pauci cũ egrediũt e corpore
statim proficiscuntur ad cælum. sed postq̃ lõgo tpe purgati fuerint. quoniã hĩtus difficile amouet. Perfecto
tẽporis orbe. Quia circuitũ agũt in purgatorio ab elemento ad elementũ uicissim. ut alterus uicissim purgentur
hĩtus uarii cõcreti ex q̃ttuor hũoribus uicissim q̃si q̃ttuor elementis. Aethereũ sensũ. atq; a. l. i. Aether ignis
aura sunt tria corpora tenuia. quibus animus inuolutus in terrenum corpus delabitur. Neq; solum animus ipse
antea q̃ redeat in cælum purgandus est a corporea labe. sed etiam hec tria eius uel amina purganda sunt a nebula
contracta a corporibus crassioribus. Dicitur autẽ æthereus sensus. quia corpus æthereum totum est sensus totus

Mille. non certus est hic numerus. Ergo multa sæcula. nam animæ longe diuturniorem uitam agunt in cælo
beatæ q̃ infœlices uel in terra peccantes. uel in aereo corpore purgandæ. Rotam uoluere. In cælis consenserũt
cum anima mundi ad cælestium motiones. & contemplando a formis in formas uicissim discurrerunt. sed quoniam post uitam cælestem rediture sunt ad terrenam deus neptunnus generationi rerum faueꝰ allicit eas ad genituram certis temporibus. quando ad idem officium uis genitalis in eis per se iam iam excitatur. nam uices agũt
animæ ex intelligentia in genituram certis sæculis atque uicissim. Lethæum. Obliuiscuntur enim diuinorũ
occupatæ mortalibus. Reuisant supra conuexa. Oculis caducis. Prius uidebant ea uelut inferiora oculis despicientes æthereis. rursus incipiant uelle. Non enim compelluntur. sed pro naturæ procliuitate temporibus certis aliciuntur. Huiuscemodi igitur ratione putaui hos uersus interpretandos. nõ quia hæc crederem. aut illis assẽtirer. Nam de aĩis nostris sine ulla hæsitatione eadem omnino sentio quæ christiana perhibet religio. eas esse nihilo a deo creatas. & eodem tempore creatas & corporibus ĩfusas. & pleraq; alia quæ nos ĩ nostris de anima dialogis ꝑlixius scripsimus. sed platonẽ nostrũ quoniã nostræ religiõi signarus fuerit. & platõicus oĩno extiterit. ad
platonicũ dogma eio sentẽtias traducendas censui.

SER. Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta
æneas ut dicit Cato simulac uenit ad italiam: Laui
niam accepit uxorem. propter quod Turnus iratus
tam in Latinum q̃ in æneam bella cõmouit a Mez
entio ĩpetratis auxiliis. qđ ẽt ipse oñdit dicẽs se fa
tis ábobus teucrisq; uenire latinisq;. sed ut supra di
ximus primo periit Latinus secũdo pariter Turnus
& æneas. postea Mezentium interemit Ascanius. &
Lauto lauinium tenuit. Cuius Lauinia timens insi
dias. grauida confugit in siluas. & latuit in casa pa

Nũc age dardaniã prolẽ quæ deinde sequatur
Gloria: qui maneant itala de gente nepotes
Illustres animas nostrũq; in nomen ituras
Expediam dictis: & te tua fata docebo

Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta
Proxima sorte tenet lucis loca prim9 ad auras
Aetherias italo cõmixtus sanguine surget
Siluius albanũ nomẽ tua posthuma proles
Quẽ tibi lõgæuo serum lauina coniunx
Educet siluis regem regumq; patentem:
Vnde genus longa nostrũ dominabitur alba

Proximus ille procax troianæ gloria gentis
Et capyx & munitor: & qui te nomine reddet
Siluius æneas: pariterq; pietate uel armis
Egregius si unquam regnandã acceperit albã
Qui iuuenes quantas ostentant aspice uires
Atqui umbrata gerunt ciuili tempora quercu
Hi tibi nomẽtũ: & gabios: urbemq; fidenam.
Hi collatinas imponent montibus arces
Pometios: castrũq; inui: bolamq; coramq;
Hæc cũ noia erũt, nunc sunt sine nomie terræ

storali Tyri: ad qđ alludẽs ait: Tyrusq; pater cui regia parẽt Armẽta: & illic enixa ẽ filiũ. sed cũ Ascalagraret iuidia uocauit nouercá: & ei cõcessit lauro lauiniũ. sibi uero Albã cõstituit. q qm̃ sine liberis piit: Siluio. q & ipse Ascãius dictus ẽ. suũ reliquit imperiũ. Vñ apd Liuiũ error ẽ qui Ascaniuꝫ albã cõdidit postea albani oẽs reges dicti sũt siluii ab hutus noie sicut hodieq; romãi impatores augusti uocanꝫ. ægyptii Ptolæmeiq; Persæ arsacidæ. Latini Murrani ut Murranũ hic atauos. & auoꝝ antiqua sonatẽ Nomina. p regesq; actũ gẽus oẽ latinũ. Pura iuuenis q nitiẽ hasta. i. sine ferro. Ná hoc fuit p̃miũ apd maiores. q tũc p̃mũ uicisset i plio. sicut ferẽ in libris de gẽte populi romãi. Siluus albanũ noñ. Quia oẽs Siluii ab eo dicti sũt. Tua posthuma ,ples. Posthumus ẽ post humationẽ parẽtis creatus. Per hoc ãt æneã cito oñdit eẽ piturũ. & statĩ infert cõsolationẽ dicens

Quẽ tibi lõgæuo. Idest deo. æuũ. n. ,ppriæ æternitatis ẽ. q̃ nõ nisi i deos uẽit: Ennius romulus in cælo cũ diis genitalibus æuũ Degit. Male aũt uindicauit usus. p quẽ dixit Lõgæuos senes. Vñ. a quo. ut genus uñ latinũ. nam posteri eius fuerũt. q postea apud albã regnauerũt ciuitatẽ. Proximus ille procas. stãdi nõ ascẽdẽdi ordine. Ná duodecimus fuit. Et capyx. sextus ẽ rex albanorũ. ltẽ Numitor tertiusdecimus fuit. Si unquã regnãdã acc epe rat albã. æneas siluius. & hic oñdit oẽs albãos reges siluios dictos. accepit ãt a tutore. q eius inualit impiũ. qđ ei uix ãno. lii restituit. & rẽ historiæ plenã p trãsitũ tetigit. Ciuili tpa q̃rcu. Ciuica debuit dicere. sed mutauit: ut cõtra Hora. Motũ ex metello cõsule ciuicũ pro ciuile. Querceá ãt coronã accipiebãt q in bello ciuẽ seruassent iõ ga añ cã uitæ i hac arbore hoibus fuit. q grãdibus uescebãt. aliæ. n. murales erant. aliæ agõales. i. lemniscatæ

Hi tibi nomẽtũ & gabios. hæ ciuitates sũt p̃scorũ latinorũ ab albanis regibus cõstitutæ. quáq; Collatiã Tarq. cõstituisse dicat. q ut erat supbus. eã ex collata pecũia cõstituit. Vñ collatia dicta ẽ. Potest tñ ẽt fieri. ut ab albãis fũdata sit. aucta a Tarqnio. sicut supra de Tarẽto diximus. quod Taras fecit. auxit P halãtus. Romã ẽt romulus fecisse dicit. quã aũ Euãder cõdidit. ut tũc pater euãdrus romãæ cõditor arcis. Vrbẽq; fidenã. Fidenæ dicũ tur sic ut thebæ sed dixit ut luue.. Atq; uetus thebæ. c. iacet obruta portis nã uarietati studet. uñ ẽt pometios ait cũ dicat nũero singulari pœmetia. Castrũq; iui. Vna ẽ italiæ ciuitas castrũnouũ dicit. De hac ãt ait castrũ iui. .i. pãos q illic colitur. Inuus ãt latie appellat græce πᾶν. ltẽ ἐπὶ ἁπάντων græce latie ĩcubo. idẽ faunꝰ. ltẽ faunꝰ fatuel lus, fecisse dicit. quã aũ Euãder cõdidit. ut tũc pater euãdrus romãæ cõditor arcis. Vrbẽq; fidenã. Fidenæ dicũ tur sic ut thebæ sed dixit ut luue.. Atq; uetus thebæ. c. iacet obruta portis nã uarietati studet. uñ ẽt pometios ait cũ dicat nũero singulari pœmetia. Castrũq; iui. Vna ẽ italiæ ciuitas castrũnouũ dicit. De hac ãt ait castrũ iui. .i. pãos q illic colitur. Inuus ãt latie appellat græce πᾶν. ltẽ ἐπὶ ἁπάντων græce latie ĩcubo. idẽ faunꝰ. ltẽ faunꝰ fatuel lus, Dicit ãt ab ĩeũdo passim cũ oĩbus aĩalibus. Vñ & incubus dicit. Castrũ ãt ciuitas ẽ. Ná castra numero plurali dicimus: licet legerimus i Plauto Castrũ pœnarũ. qđ ẽt diminutio oñdit. ná castellũ dicimus. Nũc sũt sine nomine terræ. atq in catalogo hinc est dicturus aliquas ciuitates. sed ex persona sua præoccupat.

Inuis Castrũ Castra collatia

DO. Pura. sine ferro: qđ si signũ pacis: & nõ belli. Ciuili quer. Ciuilẽ dixit festã pacificã ut ẽ laurus et oliua.

CHRI. Cõmixtus sanguine. s. Optime deũm: ná pater materiã nõ p̃bet. ex qua factus conficiat. Ná semen utri spiritus sunt q ueluti artifices fœtũ i materno utero formãt ex sanguine materno. ltaq; semen artifex ẽ sanguis materia. Vñ & mater dicit q̃si materiã tradẽs. ergo qa ex uiro troiano & ex matre italia orituri erãt: italo sangui ne dixit. Siluius. Ascanius ex ænea & Lauina uxore natus est: nam Lauina post obitũ æneæ uerita Ascaniũ ex Creusa natũ in siluis delitescens Ascaniũ filiũ quẽ in illis peperit Siluũ nominauit. Hic Ascanio maior. qui albã cõdiderat: & sine liberis decesserat: regno successit: & ab eo reliqui albani reges siluii denominati sunt ex hoc natus est Aeneas siluius qui latinum siluiũ genuit: a quo nõnullæ coloniæ deductæ sunt & prisci latini appellati ex latino Alba ẽ ortus: ex alba Atis ex ati Capyx: ex capi Capetus ex capeto Tyberinus. a quo albula flumẽ in submersus est Tyberinus ẽ appellatus. Tyberinus genuit Agrippã: agrippa Romulũ siluiũ: q ictus flumine reliquit filiũ Auẽtinũ a quo auẽtinus collis romanus ẽ nominatus: cũ in eo sepultus eẽt. Huic succesit Proca q numitorẽ & amulĩ genuit: sed amulius Numitorẽ regno pepulit & filiũ interemit: & rheã siluiã uirginẽ uestalẽ istituit: ex qua romus & remus nati sũt. Lõgæuo. ait Gellius Vergiliũ apud antiquos reprehẽdi q nõ cõueniat lõgæuũ & tua posthuma ,ples. Ná si post mortẽ patris natus est. ut ẽ in oĩbus historiis. cur addidit lõgæuo. Sed Cesellius ait fẽtẽtiã esse horum uerborũ q uiuo patre natus: sit aitq; eum eẽ posthumũ. q postremo loco patre iã sene sit natus: sed huius historiæ nullũ idoneũ auctorẽ noĩat. Sulpitius uero appollinaris ait lõgæuum ,p imortali poní nam ostendit Anchises filiũ hũc natũ iri ænea iam immortali effecto: sed aliud est longæuum: aliud perpetuum. Nec dii longæui sed immortales dicuntur. Hæc Gellius possumus tamen dicere q posthuma prol s nascitur longæuo: cum nascitur post mortem quia e longæuus fuit:

Quin & auo comitẽ sese mauortius addet
Romulus: assaraci quem sanguinis ilia mater
Educet euiden ut geminæ stent uertice cristæ.
Et pater ipse suo superum iam signet honore.
En huius nate auspiciis illa inclyta roma
Imperium terris animos æquabit olympo

SER Quin & auo comitẽ sese mauortius addet romulus. Amulio & Numitor fratres fuerũt. sed numitorẽ regno amulius pepulit: ẽt illiam eius filiã sacerdotẽ Vestæ fecit. de hac & Marte nati Remus & romulus: q cũ adoleuiscẽt occiso amulio auũ Numitorẽ i regnũ reuocarũt: et cũ eo uno ãno regnauerũt postea pp ãgustias i pii romã captatis auguriis cõdiderũt. q̃ auo se comitẽ aut auito se iũget ipio: aut secun

dam Ennium referẽ inter deos cum ænea. Dicit nãq; illã fuisse filiã æneæ: qđ si ẽ: æneas auus est romuli: Vñ ẽt addidit. assaraci quẽ sanguinis: ná hoc epithe tõ nõ sine cã introductũ ẽ: qđ ẽ ꝓprium æneæ. nam Assaracus pater est Capix: capix anchisæ: anchi- ses æneæ. Viden. Den naturaliter lõga ẽ. Breuẽ tñ posuit secutus Enniũ: & adeo ẽ eius ĩmutata natura ut ea ubiq; breuis sueniat. Geminæ stãt uertice cri stæ. Omnino in oĩbus hoc egit Romulus: ut cũ fra- tre regnare uideret: ne se reũ patricidii iudicaret. Vñ oĩa noĩa duplicia habuit q̃si cum parte cõmunia. Et enim ad captãda auguria palatinũ Romulus tenuit: auentinum remus: qui prior sex uultures uidit: post Romulus. xii. & cũ ille tpe: ille numero decõdenda urbe certarẽt: orta cõtentione de urbis noĩe inter ex- ercitũ a romuli militibus remus occisus ẽ. Eabulosũ ẽt ẽ ꝙ a fratre ꝓpter muros dicit interẽptus. Et pater ipse suo superũ iã s.h. Merito uirtutis Mars romulũ deũ eẽ significat Superũ. n. accusatiuus ẽ singularis ab eo qđ ẽ supus supi. Illã. Quã tibi sæpe fata promiserũt. Inclyta: græcũ: nã κλῦτ ou glorioſũ dicũt. Impe riũ terris. Inquãtũ tẽdit terra. Animos æq̃bit olympo. i. magnanimitate æquabitur cælo. De hoc autẽ loco & Probus & Troguſ q̃rũt. Septẽq; una sibi muro. Bene dicit urbẽ romanã septẽ inclusisse mõtes & mediũ tenu it: nã grãdis ẽ inde dubitatio: & alii dicũt breues septẽ colliculos a romulo inclusos: qui tamẽ aliis nominibꝰ ap- Berecyn thos pellabant. alii uolũt hos ipsos: q nũc sunt a romulo inclusos. i. Palatinũ Quirinalẽ: Auẽtinũ: Cæliũ: Viminalẽ Aesquilinũ: & Ianiculare. alii uero uolũt hos qdem fuisse aliis tñ noĩbus appellatos: q̃ mutata sunt postea: ut de oĩbus rebus legimus fieri: sicut ẽt de multis locis & fluminibus legimus ut sæpius & nomẽ posuit saturnia tellus Prole uiꝝ. Pro uirorũ fortiũ. Qualis berecynthia m. Phrygia. nã berecynthos castellũ ẽ phrygiæ iuxta sãga riũ fluuiũ ubi mater deũ colit. Per hãc ãt cõparationẽ nihil aliud oñdit nisi romanos duces ĩter deos eẽ referen dos. Turrita. Quia ipsa est terra: q̃ urbes sustinet. Ideo designatur ei corona cũ turribus ĩ capite. Huc gemi nas nũc s.a. Totũ uisũ tuũ huc dirige: & huc specialiter ĩtuere. Hic cæsar & o. i. progenies Vt Iulius a magno demissum n.i. Cæli uẽtura s.a. na cũ augustus patri cæsari ludos funebres exhiberet. stella crinita p diẽ appa ruit: quã psuasione augusti Cæsaris populus esse credidit: hic Ecce dionæi processit c.a. Sub axẽ ergo. i. ad diui nos honores. Hic uir h.e.t. C littera pro duplici nõ nisi ĩ monosyllabis habetur: ut Hoc erat alma pacẽ. ná si hoc eẽt ẽt in dissyllabis pro duabus haberi debuerat: qđ nusquã inuenimus. Litteræ. n. natura seruari ẽt in poli syllabis conuenit. Diuũ g. Cæsaris qui factus est deus. Dicit ãt nõ solum iure adoptionis: sed ẽt consanguinita romulo tis: nã actiæ fuit filia: q̃ erat soror Cæsaris. Hic autẽ augustus Cæsar hoc nomẽ accepit a patre adoptiuo: ná ante Octauius dictus ẽ a patre Octauio: post aug. Cæsar. Secula q.r.l. Sub Saturno dicit secula aurea fuisse in or be terrarũ: sub augusto tñ in italia. Garamãtas. populi inter libyam & africam iuxta κεκαυμενην. i. zonam tor ridam. Indos populi orientis extremi.

BO. Nihil in his uersibus memoria dignum apud Donatum inuenies: nisi ꝙ ait Vir hic ad similitudinem sa turni regnabit: ex quo illud uidetur astruere ꝙ fœlicitas regnandi generi eius attributa uideatur.

CHRI. Auo numitori patri. rheæ quem pulsum a fratre Amulio ipse industria & uiribus suis in regnum re duxit. Mauortius. & quia Martis filius: & quia uir bellicosus. Assaraci. æneadarum: nam ex Assaraco natus est Capyx: ex Capy Anchises pater æneæ. Illa emphasim habet Laudat autẽ a fortuna: a uirtute: a situ a sobo le. De roma autem dictum est in primo libro. Romulus. quis romulus fuerit apud scriptores magna contro uersia est. Nosq; multorum opiniones in eodem loco rettullimus: sed ut ea sequamur quæ de rhea & marte scri buntur quoniam uulgatiora sunt & Liuio magis illustrantur. Romulus ex Marte & Rhea genitus a romine lu pæ nominatus est quoniam lacte lupæ nutritus sit & antiqui mammam rumem appellarunt. Hinc & ruminalis ficus sub qua expositi sunt dicta est quoniam sub ea lupæ rumen sumpserunt. Huc g. captat attentionem. qua si dicat sunt digni qui aspiciantur. Vidẽ. uides ne: Comicum est: ut a ne dictione interrogatiua remoueatur: e & dictioni antecedenti adiungatur n. Hinc est Pyrrhin connubia. scilicet pro pyrrhine. Criste. gallorum gal linaceorum dicuntur: & deinde a similitudine ornatus qui imminet galleis criste dicitur. ut Cristaq; instigniſ est.

Suo honore. excellentia rei militaris: qui honor proprius est martis. Alii suo. idest diuino ꝙ referendus sit in ter deos. Septem. non quia urbs a romulo ædificata amplecteretur tunc septem colles. sed quæ deĩde sua ma gnitudine esset complexura. Berecynthia. de hac dea alibi. Iuli. dieræsis est. ut sint tres syllabæ. Augustus hic in domum Iuliorum non natura. sed adoptione uenit. Fuit enim nepos. C. Cæsaris ex Octauia sorore. Ga ramantas. extremi sunt populi africæ supra psyllos ad austrum uergẽtes solitudinibus a reliquorum mortalium commerito discreti. Armis carent. aspectum hominum refugiunt: Romanis nunquam subditi. neque belli tenta ti usq; ad Vespasianum. Mira autem auxesis. nam si Saturnus in maxima fama est. quia in latio regnauit. in quã ta erit hic qui omnem sibi terram adiunxit. Nam legatio quoq; Iudorum ad Octauianum uenit. amicitiam petiit

Aurea sæcula. nam neq; tranquillior neq; ad longius tempus durans pax fuit q̃ illa quæ sub augusto extitit.

Saturno: de cuius planetæ sæculo diximus in huc.

Septẽq; unã sibi muro circũdabit arces
Fœlix ple uirum: qualis berecynthia mater
Inuehitur curru phrygias turrita per urbes
Læta deum partu: centum complexa nepotes
Omnis cælicolas: omnis super alta tenentes
Huc geminas nũc flecte acies: hãc aspice gẽtẽ
Romanosq; tuos: hic cæsar: & omnis iuli
Progenies: magnum cęli uentura sub axem
Hic uir hic est tibi quem ꝓmitti sæpius audis
Augustus cęsar diuum genus: aurea condet
Sæcula: quæ rursus latio regnata per arua
Saturno quõdã: super & garamãtas & indos

SER. Iacet extra.ſ.t.Nulla ẽ tellus q̃ non ſubiaceat ſyderibus.Vñ pite addidit. Extra anni ſoliſq; u.ut oſide ret.xii.ſigna.i qbus ẽ circulus ſolis ſignificat ãt mauroꝝ æthiopiã.ubi ẽ atlas de q̃ ait Luc.æthiopiũq; ſolũ qđ ñ ꝓmereꝛ ab ulla Signiferi regiõe.p.n.p.l.Vltĩa.cur.ꝓ.u.t. Torquet.ſuſtinet Aptum uicinũ:ut diximus ſu pra. Iã nũc & c.r.fines aſſirioꝝ:in qbus ſũt πιλαι caſpiæ. Quod aũt dicit uerũ ẽ.Nã & Suetonius ait ĩ uita cæ ſaris reſpõſa eẽ data ꝓ totũ orbẽ naſci inuictũ ĩpatorẽ. Meotica t. ſcythica tellus. cuius palus ẽ meotis. Tur bãt.turbãtur. Septẽ gemini.ãt ſeptẽ fluuii. Fixerit æ,c.ꝓ aeripedẽ:Vicit ãt Ceruitĩ ceruã dictã a ioco. Fixe rit ãt ſtrauerit:delaſauerit. Erymãthi.mõs arcadiæ i quo ap ferociſſimus fuit. Lernã tre.ar. phydra paludẽ ipſã poſuit. & ĩtelligamus eã aũ ſagittis fuiſ ſe cõfixã.poſt exectã & aduſtã. Nyſæ de uer.mons Niſa ẽ indiæ de quo loquit̃:cæreꝝ ẽ & nyſæ ciuitas in mõ te parnaſſo:ĩ qua Liber colit̃:uñ Nyſæus dcũs ẽ. Et dubitamus pro dubitas:miſcuit̃ pſonã ſuã. Eſt autẽ ſenſus. Cũ ſit tãta ꝓparata poſteritas:dubitas uirtu tẽ factis extendere.i.gloriã. Aut metus.aut ẽ aliqs timor:qui te a regnis italiæ reuocet. Quis ꝓcul il le ãt.nũc redit ad romanos reges q ſeptẽ fuerũt Ro mulus:Numa põpilius: Tullꝰ hoſtilius: Ancus ma ritus: Tarquinius ꝑſcus:Seruius tullus: Tarquiꝰ ſu perbus.Mira aũt ut it̃ phantaſia:ut q̃ſi oſidat ſe non agnoſcere eũ q de gẽte romana nõ fuerat.Romulo. n.mortuo cũ ãno ſenatus regnaſſet p decurias tedio ſum uſũ ẽ:& q̃ſitus ẽ rex.Sed cũ ĩ urbe nullus idõe us eẽt inuẽtus:orta ẽ bona Põpilii fama:q; eẽt apd Cures ciuitatẽ ſabinoꝝ.Rogatus itaq; p legatos ac cepit ĩperiũ:q ferociã populi a bellis ad ſacra cõtulit Numa Vñ ẽt Numa dcũs eſt ἀποτῶν νομῶν.Hic ẽt canus fuit a ꝑma etate:ad qđ alludens ait:Incanaq; menta. ltẽ pp ſacerdotiũ ramis inſignis oliuæ. Ocia q rũ pẽt p.de hoc Liuius:Hic non ſolũ ꝓximo regi diſſi milis:ſed ferocior ẽt q̃ Romulus fuit. Reſides.ocio ſos:nimiũ ſedẽtes Deſueta a cõſuetudíe triũphandi diſſueſcẽtia. Iactãtior an amãs populi fauorẽ.Hic hoſtiã fecit. Ancus aũt dictus ἀποτοῦαγ κωνοσ.i. Ancus a cubito quẽ incuruũ habuiſſe dicitur. Auris fauo Aurarii, ribus. Vnde ẽt aurarii dicũtur fautores. Vis & tarq Tarqui nos reges animamq; ſuperbam.unus enim de tarqui nis ſuper niis fuit ſuperbus. Vltoris br.uis uidere etiã ulto bus ris bruti faces receptos. Hiſtoria aũt hoc habet. Tar quinius ob multa quidem ſupbus ẽ dictuſ.precipue tñ ob hanc cauſam.Mãdauit aliqñ Sexto filio q mi nimus ex tribus erat ut patris in ſe ſæuiciam intolle rabilem conquerens Gabios trãſfugeret:quo cũ uẽiſ ſet & ſuperbiam patris ab alienis in ſuos uerſam diceret nihil uſquã ſibi tutum niſi apud hoſtem Tarquinii pa triſ credidiſſe.multiſq; in gabinorum fraudem ſimulatis.dux ad ultimũ belli contra patrem legitur itaque preli is quibuſdam feliciter geſtis.cum tantam charitatem ab omnibus adeptus foret, ut non pater Tarquinius poten tior rome q̃ filius gabiis eſſet.Satis iam uirium ad conatus ſibi collectum exiſtimans ex ſuiſ unum ſatellitẽ ſci ſcitatum ad patrem roma m mittit:quid iam ſe facere uellet:quod cum Tarquinio ſatelles renũciaſſet.rex ipe qa dubiæ fidei nuncius uidebatur nihil uoce reſpondit.ſed deambulans cum uirga in hortis uelut deliberabundus capita decuſſit papauerum.ut ea re p ſatellitem renuncinta filius quid fieri uellet agnoſceret. Et primoreſ ciuita tis quoquo modo interimeret.quod & ab eo factum ẽ.Huius filius uitiauit nobiliſſimã matronam Lucretiã:qđ illa dolens ſe interemit .tũc eius auunculuſ Brutus rapto ex eius corpore gladium proceſſit ad populũ. & de hac re cõcionatus eſt. Tunc omnibuſ placuit ne reciperetur rex qui tũc ardeam expugnabat.Quo facto Tarquinius ſe cũ illis ad Porſenã regẽ thuſciæ cõtulit & bellũ geſſit grauiſſimũ cõtra populũ ro. Tũc duo creati ſũt cõſuleſ Brutus & Tricipitinus pater Lucretiæ iſte & Tarquinius dicebatur.ob qđ ſolũ ẽ urbe pulſus.& in eius loco ſub rogatus ẽ Valerius puplicola.quo mortuo.itẽ alter ẽ ſcũs & alter ſimiliter.qđ cernens tedioſum eſſe Verg.ſolũ Brutum poſuit.qui annum ſolũ impleuit.Sed Bruti filii erant amici filiis Tarquinii cũ quibus eũ iniſſent cõſi lium. ut per noctem eoſ intromitterent.proditi ſunt a ſeruo Vinditio.& a patre interempti ſunt.Ideo ergo ulto ris .ſ.& libertatis publicæ.& Lucretiæ pudoris.

DONATVS. Super & garamantas & indos.Faciet id quod ſaturnus in italia.atque inſuper picabit ipm orbem. Anni & ſolis.annum pro nocte ſolem pro luce poſuit.Vult ergo aliquid ulterius etiam poeta quod ſol neſciat & mundus excludat.ergo melius Cæſar q ad tm̃ ſpatiũ ĩpium,pfert q; ſaturnus qui in ſola regnauit italia. Nec uero alcides.nunc comparat illum Herculi. Deinde libero patri.Qui ambo plurima loca ſupera

Proferet imperium:iacet extra ſydera tellus
Extra anni ſoliſq; uias:ubi cælifer atlas
Axẽ humero torquet ſtellis ardentibus aptũ.
Huius in aduentu iam nunc & caſpia regna
Reſponſis horrent diuum:& meotica tellus:
Et ſeptem gemini turbãt trepida oſtia nili.
Nec uero alcides tantũ telluris obiuit
Fixerit æripedẽ ceruam licet:aut erymanthi
Placarit nemora:& lernam tremefecerit arcu.
Nec qui pampineis uictor iuga flectit habenis
Liber agens celſo nyſę de uertice tygres.
Et dubitamus adhuc uirtutẽ extẽdere factis?
Aut metus auſonia prohibet conſiſtere terra?
Quis procul ille autẽ ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens?noſco crines incanaq; menta
Regis romani:primã qui legibns urbem
Fundabit:curibus paruis & paupere terra
Miſſus in imperiũ magnũ:cui deinde ſubibit:
Ocia qui rumpet patriæ:reſideſq; mouebit
Tullus in arma uiros:& iã deſuera triumphis
Agmina:quẽ iuxta ſequitur iactantior ancus.
Nũc quoq; iã nimiũ gaudẽs populariboꝰ auris
Vis & tarquinos reges?animãq; ſuperbam
Vltoris bruti:faceſq; uidere receptos?

runt. Laudat ergo alios ut potiorem Cesarem faciat. Sic assentator ille Terentianus gnato cum dictum esset Magnas uero gratias thais mihi: respondit ingentes: ut æstimationem audentius assentatione superaret. Nam si magnas respondisset: nō promerebatur patronū. Et dubitamus fuit. ornamenti quo impelleret filium ne frangeretur tarditate uenendi. Quis procul ille uirum: multa dat signa ut cognoscatur in multitudinem. Magna autem laus ut per modicas uires ad magnum tendat. imperiū. Iactantior. iactat se quisquis plurimū sibi arrogat. Popularibus auris. hi sunt fauores populi: quos non quærūt sapientes.

CHRI. Extra solis anniq;. i. extra zodaici circulū: per quem est uia solis. a quo conficit annus. Sed nulla pars terræ est quæ extra zodaicum sit. Ergo extra. i. pene extra. quod euenit æthiopiæ maurorum: ut docet. Seruius Respōsis. Nam & Quintilianus in tertio libro in laudibus hominum etiam oracula ponit. Meotica. Scythia a meoti palude. Nisi septem gemini. qui erumpit in mare per septem hostia. Nilus mediam ægyptum secans usq; cercasorum urbem unus fluit. Deinde in tres partes diuiditur: quarum una uersus auroram fertur quod os pelusium uocatur. Altera ad hesperum uergens os canopicum dicitur. Media uero quæ recto cursu fluit eam ægypti partē intersecat: quam deltam uocāt. Dicitur autem os sebenitrū: Hoc autē nō natura sed regnū opera in plura ora diuisum est. Nā hoc saiticicū illud mendesium: aliud molbitinum & bucolicū dicitur. Alcides. Optime comparatiōe illum extollit. Nam ait Cice. Est & cū cæteris præstantibus uiris comparatio in laudatiōe prefusa superauit Hercules. Volunt Ceruā pro metu positam: quam Hercules. i. uir fortis. omnino superat. Erimāthi. mons est in archadia. in quo hercules aprū domuit: & uiuū ad Euristheum detulit. Liber. Nō boeticus: sed Aegyptius qui auctore Eusebio regnante danao floruit: & in india urbem nysam condidit. Anno mundi uigesimono supra tria millia & septingentos. Idem affirmat Strabo. Curtius autem hāc ab. Alexandro obsessam: & tandem sese nyseos illi dedisse: seq; a libero conditos affirmasse refert. Est hæc urbs sita in radicibus montis quē meronem appellant: & quia meron græce femur significat: fortasse fabulati sunt poetæ Bacchum ante tempus e matris utero eductum femori louis assutum fuisse: quāuis ego hoc figmentum ad rem physicam ut alibi dixi libentius rettulerim. Diodorus preterea scribit Bacchum anymphis apud nysam arabiæ urbem nutritum fuisse & a nysa & ioue patre quem græci dia appellant: uocatum esse Dionysium. Est & tertia nysa in helicone boætiæ monte: ut refert Strabo. Incanaq; m. numam Ponpiliū notat: qui curibus urbe sabinorū oriundus omni religione & pietate prudentiaq;. & iusticia singulis adeo insignis fuit ut sequentia sæcula illum Pythagoræ discipulum: qui Tullo regnante fuit: crediderint: Sed fuit non tam artibus peregrinis instructus quam disciplina tetrica ac tristi ueterum sabinorum. populum ad studia pacis trāstulit: & ut illum sub metu religionis contineret: multa sacra inuenit: quæ singebat a nympha ægeriā accipere: Annum ad cursum lunæ. xii. mensibus finiuit. Iouī: Marti & Quirino flamines instituit. Virgines: Vestæ legit. Duodecim salios marti instituit. qui ancilia ferrent. Lucum in quo cum ægeria sine arbitris loqui singebat musis dicauit. in eodem loco soli fidei sacrarium statuit in quo manu ad digitos inuoluta sacrificabatur. Regnauit annis. xliii. cum uixisset supra octoginta. Dissolutusq; est sene ctute permanēte eodem ingenio: donec fuit in uita: quo olim fuerat. Fuit lex Numæ q; si pater filio uxorem ducere permitteret non amplius haberet potestatem filii uendendi: Cum Romuli lex potestatem patri in filium per omne tempus concederet uerberandi. uendendi: & occidendi: ut ait Dionysius halicarnasæus. Tullus hostilius originem duxit ex medulla urbe olim condita ab albanis: sed Romulus illam fœdere suscipiens coloniam romanorum fecit: in hac fuit nobilitate & diuitiis insignis Tullus: qui romam commigrans uxorem duxit. Seruilii filiam sabinam mulierem: que gentilibus fœminis persuasit: ut inter uiros & patres de concordia ageretur. Hic igitur sub romulo fortiter dimicans in bello sabino extinctus est. Ex eo relictus filius Tullum hunc regem genuit: qui fuit uir promptus & alacer. Rex est factus secūdo anno septimæ & uigesimæ olympiadis. Fuit pter cæteros liberalis. Nā quicquid agri Romulus bello sabino susceperat & Numa: eius fructus in rē diuinā & domesticum sumptū cōuertebat. Tullus iis ciuibus qui nullā sortē habebant diuidi iussit paterna hæreditate ad id sibi sufficiente. Extinctus est cum regnasset annos duos ac triginta assumptus cū uniuersa familia igne qua domus sua inuoluta conflagrauit: siue id dolo Ancus Martius parauerit dolens filios Tullii in regno successuros: cum ipse ex filia Numæ nepos priuatus degeret: siue quod magis credidit Dyonisius halicarnasæus: fulmen domum percusserit. Marcus cognomine Ancus successit Tullo anno secūdo trigesimæquartæ olympiadis: qui pleraq; sacrā a Numa auo materno instituta: cum illa neglecta uideret: reuocauit: & cultores agrorum propter opulentiā negligentiores animaduertēs ad antiquā diligentiā cōpulit. Eadem pacis cupiditas fuit quæ fuerat Numæ: sed non eadem fortuna. Nā & latini & sabini sepius eum inuadētes ad bellū cōpulerunt Quapropter sua sapientia ac fortitudine multos debellauit: & mira quadā clemēria uictos seruauit: & nonnullos populos romā traduxit: illisq; locum in urbe habitandū tradidit. Regnauit annos quattuor ac. xx. urbē relinquens potentiorē q̄ inuenit. Successitq; Tarquinus. Huic pater fuerat Demeratus corinthius ex brachiadū familia. Hic cum naui oneraria propriis mercibus onusta in etruriam uenit fœliciq; utens mercatura & etruscorum in græciam & græcorum in italiam transferens merces ad summas diuitias peruenit: Et cum tyrānis cypseli brachadum factiōi instaret: patriam propter metum omnino reliquit. Et Tarquinius urbe etruriæ opulenta domicilium constituit. Suscepit duos filios quos etruscis nominibus appellans alterum Aruntē. alterum Lucumonem nuncupauit: & græca etruscaq; disciplina erudiuit Sed mortuo Demarato Atq; arunte solus Lucumo patrimonium accepit. Et cum in ea urbe quia peregrinus esset maioribus honoribus non dignaretur. Audiretq; Rome etiam ex ternis honores dari illuc contēdit maxime ad hortante Tanaquile eius uxore quæ etrusca disciplina imbuta maximos illic honores illum assecuturum esse prædixit. Romæq; ciuis factus sibi pro Lucumone Lucium nomen posuit. & Tarquinum ab urbe unde uenerat se cognominauit. Hic Anco succesit. Multaq; egregia domi militiæq; facinora edidit. Octogenarius autem factus ab Anci filiis dolose occiditur.

Numa pōpiliuſ

Consulis imperiũ hic primus: sæuaſq; ſecures.
Accipiet: natoſq; pãter noua bella mouentes.
Ad pœnam pulchra pro libertate uocabit.
Infœlix: utcunq; ferent ea fata minores.
Vincet amor patriæ laudũq; imenſa cupido.
Quin decios: druſoſq; procul: ſæuũq; ſecuri.
Aſpice torquatũ: & referentẽ ſigna camillum.
Ille autẽ paribus quas fulgere cernis in armis.
Concordes animæ nũc: & dũ nocte premunt.
Heu quantum inter ſe bellum ſi lumina uitæ.
Attigerint: quantas acies ſtragemq; ciebunt.
Aggeribus ſocer alpinis atq; arce monœci.
Deſcendens: gener aduerſis inſtructus eois.
Ne pueri ne tanta animis aſſueſcite bella.
Neu patriæ ualidas in uiſcera uertite uires.
Tuq; prior tu parce: genus qui ducis olympo.
Proiice tæla manu ſanguis meus.
Ille triumphata capitolia ad alta corynto.
Victor aget currum cæſis inſignis achiuis.
Eruet ille argos: agamemnoniaſq; mycenas.

SER. Sæuaſq; ſecures. Quæ ſæuierũt ẽt contra liberos. Pulchra pro libertate. ingenti arte loquitur cõſideratione perſonarum. Factum enim laudat dicẽs Pulchra pro libertate: perſonam uituperat Vt cunq; ferent ea fata minores. etiam ſi laudẽris a poſteris nõ extorquere debet uim naturæ amor patriæ. Quin decios. quinimo Decios reſpice. Hi duo fuerũt qui mures dicti ſũt: pater & filius. Horum alter ſe bello gallico: alter ſamnitico uouit p republica: cum terra & mari uniuerſum bello uellent exercitum perdere. Druſoſq;. & hi duo fuerunt. Horũ prior uicit Haſdrubalem. Alter filius Iuliæ ſororis Auguſti. Sæuumq; ſecuri aſpicet. Hic Gallũ quẽdam ſingulari certamine ſuperauit: & eius ſibi torquẽ impoſuit: unde & nomen accepit. Hic ad urbem pergens præcepit filio ut tãtum caſtra rueret. ille nacta occaſione uictoriam cõſecutus eſt. Reuerſus poſtea pater laudauit fortunam Populi ro. ſed filium: ut dicit Liuius fuſtuario necauit. Sæuum Ergo iure occidendi: nõ ferri genere. Nam ſecuri nõ animaduertit in filium. Referentem ſigna c. brenno duce. Galli apud Alliam fluuiũ delectis legionibus euerterunt urbem romanã abſq; capitolio: pro quo imenſam pecuniam acceperũt. Tunc Camillus abſens dictator eſt factus: cũ diu eſſet apud Ardeam in exilio propter ueientanam prædam nõ æquo iure diuiſam & gallos iam abeuntes ſecutus ẽ: quibus interremptis aurum omne recepit. Poſt hoc tamẽ factum rediit in exilium: unde rogatus reuerſus eſt. Fulgere ab eo. quod eſt fulgo fulgis accentum in prima. Et dum nocte p. bene alluſit. Nam dum pauperes fuerunt: cõcordes manſerũt: & cõcordiam in humilitate tenuerunt: cũ nobilitate uero in bella uenerũt. Aggeribus ſ. al. a munimentis alpium Hæc enim italiæ muroꝝ exhibent uicem. Socer uero quia Pompeius habuit Iuliam filiam Cæſaris: quæ in partu periit. Vnde iſti etiam facile in bella uenerũt: unde Luc. Morte tua diſcuſſa fides bellum q; mouere Permiſſum eſt ducibus. Arce monœci. de liguria: ubi eſt portus Monœci Herculis. Dictus autẽ. uo voikoσ. uel q; pulſis omnibus illic ſolus habitauit: uel q; in eius templo nunquam aliquis deorum ſimul colitur: ſicut in Iouis Minerua & Iunonis Veneris cupido. Aduerſis inſtructus eois. orientis enim auxiliis uſus eſt. Aſſueſcite b. mire dictum eſt ab ipſis. n. quaſi cõſuetudinem fecit populus ro. belloꝝ ciuilium. Octies. n. geſta ſũt Terra Cæſaræ cõtra Pompeium in theſſalia. Item cõtra eius filiũ magnum in hiſpania. Item cõtra Iubam & Catonem in africa. Mortuo Cæſare ab Auguſto cõtra Caſſium & Brutum in philippicis ciuitate theſſaliæ. Contra Lucium Antoniũ Peruſii Contra Marcũ Antoniũ & Cleopatrã in epiro: & Sex. Pompeiũ in ſicilia. Tuq; priort. p. cæſari dicit: quem clemẽtem circa pompeianos legimus: cui uult hoc tũc eſſe mãdatum. Ille triumphata. mumiũ ſignificat.

DO. Sæuaſq; ſecures. Infelix q̃uis ob cõmodum publicum te laudẽt: tñ infœlix eris pp natos cæſos. Pueri. nam q; cum naſcitur. puer eſt. Tanq̃ aũt optimus pater recte cõſulit poſteris: eoſq; ſapienter admonet.

CHRI. Secures. Faſces uirgaꝝ ĩ qbus incluſæ eſſent ſecures. Fiebãt aũt faſces ex betula gallica arbore candidiſſima: Sed & in hoc loco qd de inſignibus magiſtratuũ ſentiat Dionyſius halicarnaſæus: breuiter apiam. Vicꝰ a Tarqno etruſis eo bello qd nouẽ ãnis cũ illis geſſit: quãuis illos liberos relinq̃rit tñ ipſi tanq̃ uicti inſignia eoꝝ p̃ncipatus regi attulerũt: qbus ipſi ſuos reges adornabãt coronã aureã: Sellã eburneã. Sceptrũ habẽs ſupra caput aq̃lam: Tunicã purpureã cũ ſignis aureis: Amictũ purpureũ uariũ: quales l; doꝝ pſarũq; reges ferebãt præter q̃ qd nõ ſũt figura quadrãgulari: ut ſũt illi. ſed ſemicirculari. Talia aũt ueſtimẽta romani togas: græci tebenũ uocãt. Tulerũt ẽt: ut qbuſdã hiſtoricis placet. xii. ſecures: q̃ ex urbibꝰ ſingulas ſumebãt. Mos. n. erat etruſcis uni cuiq; regi lectorẽ unũ anteire faſcẽ uirgaꝝ ĩ quo ĩcluſa eẽt ſecuris ferentẽ. Si uero fieret cõis oĩum ciuitatũ exercitus. xii. illas ſecures uni illi tradebãt: q dux ſcũs eẽt oĩum copiaꝝ. Alii dicũt alios quoq; reges romanos antea. xii. lictoribus faſces ferẽtibus ornatos ĩceſſiſſe: morẽq; hũc Romulũ inſtituiſſe. Tamẽ nihil p̃hibet ĩſignia fuiſſe etruſcoꝝ & ea ſimul cũ reliq̃s tũc fuiſſe ad Tarquinũ lata. Sed nũc quoq; ſceptro & diademate Romani donãt reges. eũ uolũt illos cõfirmare. Hæc igit̃ accipiẽs Tarquinus cognitionẽ eius rei reiecit ad ſenatũ & ad populũ. At illi decreuerũt illa eẽ accipiẽda. Sicq; & ipe & reliq poſt eũ reges coronã tulerũt aureã & ueſtẽ purpureã pictã & ſceptrũ eburneũ aſtãtibus. xii. lictoribus: q ẽt illos euntes anteibãt: & in ſella ſedebãt eburnea ius dicturi. Idẽ mos & cõſulibus manſit: præter coronã aureã & ueſtẽ purpureã pictã. Hæc. n. ut res iuidioſa ablata ſunt illis: niſi cũ uictores triũphabant. Hæc Dionyſius. At Macrobius refert Tulliũ Hoſtiliũ tertiũ romanorũ regẽ debellatis etruſis ſellã curulẽ: lictores togã pictã: & p̃textã ĩſignia magiſtratuũ etruſcoꝝ ad romanos trãſtuliſſe: ſed p̃textã illo tpe puerilẽ ætatẽ nõ uſurpaſſe: Sed Tarquiniũ priſcũ cũ ſabinos ſupaſſet filiũ q̃ttuordecim ãnos natum q̃n

Decii.

Torq̃tus.

Monœcus.

Inſignia magiſtratuum romanoꝝ.

hostē percussisset: & pro cōtiōe laudasse: & bulla aurea qđ gestamē prius triumphantiū erat: & prætexta qua sola magistratus utebant insignisse. In bulla enim triūphantes gestabant iclusa remedia contra inuidiam ualidissima. Hinc mos fuit: ut prætextu & bulla pueri uterent. Alii dicunt Tarquinū instituisse ad ornatum ingenuoꝝ puerorum: ut pueri prætexta & bulla uterent. sed ii dūtaxat quoꝝ patres curulem magistrū gesserant. Cæteris aūt usq; ad eos: quoꝝ patres equo iusta stipendia meruissent sola prætexta cōcessa est. Libertinis & pegrinis uti prætexta nō licebat. Deinde cū in secūdo bello punico institutū esset: ut in eo sacrificio qđ ex collatis pecuniis faciundū eēt libertinæ quoq; sed illæ solæ q̄ longa ueste uterent pecuniam cōferēt cōcessū est ut libertinoꝝ filii: q ex iusta matre cōcepti essent: ptexta uterent: & lorū p bulla in collo ferrent. Nattos. L. Iunius Brutus filios hūit Titū & Tiberium. Hos Brutus ex uxore sua sorore uitelliꝝ substulerat. Sed cū uitelli cōtra remp. de reducēdis regibus cōirassent: sua auctoritate filios Bruti qbus auunculi erāt: in eādem cōiuratiōnē traxerūt. Mox cōiuratione p ferrum patefacta Brutus q tūc cōsul erat filios ac reliquos cōiuratos uerberibus cedi & securi pcuti iussit. Infœlix fuit qdem dignus laude Brutus: q patriæ libertatē filiis ꝓposuerit. Sed & si uir optimus: tñ infœlix: q in eā calamitatem: inciderit: ut filios necare coactus sit. Ergo hoīs uirtutē laudat: fortunā uituperat. Drusos. drusum intelligit q scordiscos gentē thraciæ effrenatā repressit potius q̄ eū q in promulgatiōe legis agrariæ magna īcendia beli ciuilis reliḡt. Torquatū. erat bellū cū latinis graue & piculosum quippe. cū & mores & arma & uirtus cū romanis par esset. Consules edixerāt ne quis extra ordinē pugnaret. Titus aūt mallius cōsulis filius a Metio equite tusculano ad singulare certamē ꝓuocatus siue pudore siue ira recusare prohibitus accessit ac superauit. Mallius aūt cōsul in contiōe qñ inqt Malli spreto cōsulari imperio eo me ipulistī: ut aut meoꝝ aut reip. obliuiscendum sit nos potius delicto nostro plectamur q resp. suo damno nostra peccata luat Triste exemplū sed in posterū salubre inuentuti erimus. Deinde securi filiū pcuti iussit. Ait Liuius in. viii. Triumphata I. Memiū intelligit hic cum acheis & boetis & chalcidēnibus pugnās ad Isthmō uicit: totāq; achaiā in potestatē poro. redegit. Coriothum ex s. c. diruit. qa ibi romanoꝝ legati uiolati fuerant. Thebas quoq; & chalcidē: qnia auxilio achæis fuerūt: diruit. Vir adeo abstinens: ut ex tot opibus ornamenti sq; quæ prædiues corinthus habuit nihil sibi sumpserit. In triumpho suo magnam uim signoꝝ æreoꝝ ac marmoreorū ac pictaꝝ tabulaꝝ tulit.

Prætexta Bulla.

Cēsorius

Cossus.

Scipiones.

Fabritius

Seranus

SER. Ipsūq; æacidē. Necesse ē ut ille subaudiamus. Pyrrhū. n. quē æacidē dicit Curius & Fabrius uicerūt ferentē tarētinis auxiliū Hic postea fugit i græciā: & illic occisꝰ ē. nā cū Argos obsideret. ictu tegulæ periit. Argos uero & mycenas alii uicerunt. Vltus a. aut distinguēdū ē: ut sit troiæ Mineruæ ꝓ troianæ: ꝓncipale ꝓ deriuatiuo. Aut certe auos troiæ: nō quos troia hūit auos: se qui de troia fuerūt. i. auos troianoꝝ. Magne c. censoriū dicit: q scripsit historias multas: & ēt multa bella cōfecit. Nam uiuente Augusto: cōtra quē pater eius dimicauit & āticatones scripsit laudare nō poterat. Supra aūt mineruæ tēpla temerata p stuprū Cassandræ dicit. Cossus. r. cossus tribū. militaris fuit. Hic Lartem Tolōniū a loco dem occidit: & opima spolia reuocauit Erit atem ntūs hic Lar huius lartis Quis genus g. gracchos seditiosos cōstat fuisse nobiles tñ gñe. Nāq; p Corneliā nepotes Scipionis africani. Vnde luuen. ad eā. Tolle tuū pcor hānibalē uictūq; syphacē. Ergo scipiōes dicit p gracchi genus. Duo aūt fuerūt maior africanus: æmilianus minor: q obsidiōe carthaginis ab italia reuocauit Hānibalē. Scipiadas hi gemini frēs fuerūt: q cū fortissime dimicarent in hispania apud cartgaginē nouā q̄ spartaria dicit̄ interēpti sūt quoꝝ alter pater alter patruus Scipionis africani maioris fuerūt. Cladem libyæ scipiōes africanos duos maiorē & minorē: quoꝝ alter uicit carthaginem: alter deleuit. Fabritiū paupertate gloriosum. Hic est q respōdit legatis samnitū auxꝝ sibi offerentibus Romanos nō auxꝝ habere uelle: sed habētibus auxꝝ impare. Serane serentē. Attilius qdam senator fuit q cū agrū suū coleret: euocatus pp uirtutem meruit dictaturā. Seranus aūt a serēdo dcūs est Quo tessum raptis fab. cur me o fabii tessum ad ue strā narrationē aut certe tessū tristē ut Ter tessus ualde sedebat. s. pp eoꝝ mortē. Nā trecēti sex fuerūt de familia una: q cōiurati cū seruis & clientibus suis cōtra uientes dimicarūt: & isidiis apd Cremerā fluuiū iterēpti sūt. Vnus tñ suptuit. s. Fabius maximus: q pp tenerā adhuc pueritiā in ciuitate remāserat: a quo p tpis succussionē longioris Fabius ille maximus creatus ē: q̄ postea cū Annibalis impiū ferre nō potuit: mora eū eluisit: & ad cāpaniā traxit: ubi deliciis uirtus eius obtorpuit. Hic ē de quo Ennius Vnus hō nobis cunctādo restituit rē: Nō ponebat.n.

Ipsumq; æacidem genus armipotentis achilli.
Vltus auos troiæ: tēpla & temerata mineruæ.
Quis te magne cato tacitū aut te cosse relictū.
Quis gracchi genus aut gemios duo fulmia belli.
Scipiadas cladē libyæ: paruoq; potentē.
Fabriciū: uel te sulco serane serentem
Quo fessum rapitis fabii. tu maximus ille es.
Vnus qui nobis cunctando restituis rem.
Excudent alii spirantia mollius æra.
Credo eqdē uiuos ducēt de marmore uultus.
Orabunt causas melius: cæliq; meatus.
Describent radio: & surgentia sydera dicent.
Tu regere imperio populos romane memento.
Hæ tibi erūt artes: pacisq; imponere morem.
Parcere subiectis: & debellare superbos.
Si pater anchises: atq; hæc mirantibus addit.
Aspice ut insignis spolis marcellus opimis.
Ingreditur: uictorq; uiros supereminet omnis.
Hic rem romanā magno turbante tumultu.
Sistet eques. sternet pœnos: gallūq; rebellē.
Tertiaq; arma patri: suspendet capta quirino.
A tq; hic æneas: nanq; una ire uidebat.

rumores ante salutem. Ergo post. Magisq; uiri nūc gloria claret. Sciens. n. Virgilius quasi ꝑ exēplo hūc uersum posuit. Excudent. alii cudendo afficient: & est rhetoricus locus. Spirantia æra animata. Horatius Et moles imi/tabit' ære capillos. Viuos uul. hoc est qđ dixit spirātia. Per æra corinthios indicat per marmor parios: p actionē causag; atheniēses: p astronomiā ægyptios & chaldæos. Pacis morē leges pacis. Spoliis marcellus op. hic gal Marcel/los & pœnes equestri certamine superauit. Viridomarū ēt gallog; ducē manu ꝑpria īteremit: & opima rettullit lus.
spolia: quæ dux detraxerat duci: sicut Cossus Larti Tolumnio. Superemit oēs. uirtutis. s. genere. Rem romanā statū reip. Turbante tumul. ideo tumultu: qa res in italia gerit'. Sistet cōfirmabit: corroborabit. Tertiaq; arma p. captaq; hæc tertia opima spolia suspēdet patri. i. Ioui. Capta quirino. qualia & Quirinus ceperat id est Ro/mulus de Acrone rege ceninēsium: & ea Ioui suspenderat possumus & qđ est melius secundū legē Numæ hūc lo cū accipere: q præcepit prima opima spolia Ioui pheretrio debere suspēdi: qđ iam Romulus fecerat. Secūda Mar ti: qđ Cossus fecit: Tertia Quirino: qđ fecit Marcellus. Quirinus aūt est Mars. q præest paci: & intra ciuitatē co/lit'. Nam belli Mars extra ciuitatē templū habuit. Ergo aut suspendet patri. i. Ioui: aut suspendet patri Quirino. Quirino
Varie de hoc loco tranctant cōmentatores Numæ legis īmemores: huius facit mentionem Liuius.

DO. Vultus uos troiæ. uehemēter reficit animū filii interitū græciæ & ultionem troiæ promittens. Atque hæc mirantinus addit transitus qdam ne una & continua narratio tediosa sit. Hinc enim generibus uarietas nasci tur: & quasi noua initia aliarum narrationum siunt.

CHRI. Aeacidem. Aecus auctor huius familiæ fuit Iouis filius ex Aegina Asopi filia. Isti igit' Peleū genue runt: & ipse Achillem sūmis laudibus ab Homero celebratū. Ex hoc natus est Pyrrhus: q & Neptolomus est ap/pellatus. Ex eadē familia longa successione natus est Pyrrhus epiotarū rex Ignius tū in hoc loco remouendū cen fuit Eruet ille argos si sequit' Ipsumq; æacidē. Nam & in illo posset esse cā qđ. L. Munius q uicit achaiā uicisset argos & micenas eiusdē ditionis urbes. Sed hoc Ipsumq; æacidē delendū ē: Et si supuixisset Virgilius: deleuisset ga nullo pacto cōuenit. L. Mumii cū ætate curii. Sed quæso cur nō pōt sic legi. Ille triūphata. s. Nam. L. mumio deinde cū dicit Ipsū æacidē. intelligamus ille alius. s. Curius. Nam multo obscurior ē in bucol. Quid loquar an scyllā nisi: quā fama secuta est Candida succinctā latrantibus inguina nostris: E tū ꝑcedit snia Quid loquar an scyllā nisi: an aliā scyllā quam fama secuta ē. Armipotentis. nā Homerus illū oium gręcog; fortissimū scribit. Magne cato. si de censorino loquit' iure magnū appellat. Nam snia oium tribus maximis rebus excelluit. Maxi/mus. n. orator maximus īperator: maximus senator fuit. Inuidia inimicog; quater ac quadragies accusatus semp absolutus ē. Hic Tusculi natus fuit. & in ciuitatē receptus principiū portiæ familiæ præstitit. Duas hūit uxores. Catōes.
Ex prima habuit filiū: q prætor designatus uiuo patre mortuus est: & egregios de iuris disciplina libros reliquit. Huius filius fuit. M. Cato cognominatus. M. nepos orator satis uehemēs: & cū. Qu. Martio rege aphrica defun ctus ē. Qui & filiū habuit: q ædilis: & prætor fcūs in galia narbonensi ē defunctus. Ex scda uxore: q̄ solonii cliē tis sui filia fuit: duos substulit filios. L. &. M. Catonē. Ex. M. Catone natus est. M. Cato uticēsis oium uirtutum exēplar. cuius filius. M. Cato cū Bruto in prœlio philippēsi occisus est. Portia familia ut apparet in nono mace/donici belli libro plebeia erat. Gracchi. T. gracchus bis cōsul: bis triūphator: bis censor. Corneliā Africani ma/ioris filiā uxorē hūit: quā adeo dilexit: ut eius salutē suæ ꝑposuerit & ipa eo mortuo nuptias Ptolæmei ægyptio rum regis cōtēpsit. T. &. C. graccos filios oratores excellētissimos reddidit. Iu Tito aspectu & īgenio humani/tas apparuit. C. asper & cōcitatus fuit. Ambo q̄is diuersis tpibus cū agrariā legē aduersante senatu ferre tētaret cæsi sūt. Scipiadas. patronymicū ꝑ noīe ꝑpō posuit metricā. nā scipiones nō recepit exameter uersus: sic Lucr. Scipiōes
Scipiades belli fulmē carthaginis horror. Fuerūt ii gemini frēs. s. Cn. Cornelius scipio: &. P. cornelius scipio. quog; P. cōsul ad ticiniū flumē cū Hānibale fortiter dimicādo uulneratus ab adolescēte filio: q̄ africanus maior fuit: a mortis piculo liberatus ē. Hi ābo ī hispania Hasdrubale Hānibalis fratre ꝑfligato afrog; milia. xxv. occide re. Decē uero milia cepe. Postremo ilidiis afrog; oppsi eodē die ābo pire. Sed Cnei filius fuit Cn. Cornelius sci pio nasica: q senatus totius iudicio optimus iudicatus ē. Et ī hispania qnquagīta rebellantiū opida impio restitu it. Lusitanos acie uicit. Cū bois bellū gessit. quog. xxv. milia ꝑstrauit. Dalmaticos repressit. Pubilii filii duo fu erūt. P. Scipio africanus &. L. Scipio asiaticus. Publius: ut dixi: patrē liberauit. hasdrubalē hispania pepulit. In/de carthaginē uicit. hic filios duos hūit: Alterū ita a patre degenerātē: ut uecordia & amētia mōstro similis fuerit Alteg; Publiū. s. corpe ībecillē aīo uero ꝑstātissimū: q filiis carēs Aemeliū Pauli æmilii filiū adoptauit: q Scipio africanus minor ē cognominatus: q celtiberos: uacceos: & cātabros uicit. Carthaginē ī euertit. Postremo i hispa niā reuersus ꝑfectus numantiā substulit. L. aūt scipio supioris africani frater ꝑmus ui ultra helleſpontū ī asiam traiecit Anthiochū uno & ifigni prœlio supauit: & qnquaginta hoium milibꝰ cæsis asiā romano impio adiecit Cosse. aemiliuſ Mamercus dictator uehiētes: fidenates: & faliscos iuxta fidenas plio uicit: ubi Aulus Corneliuſ cossus uir nobilis & corpis animi fortitudine excellēs aīaduertens regē Tolunnū cū eqtibus oēm pugnā sustine recitato equo eū pcussit: & ad terrā deiecit: ac mox ipse defiliēs uulneribus cōfecit caputq; eius abscisū & pilo af fixū ꝑ agmē circūferēs regiis spoliis insignē terrorē hostibus suis uero animū auxit. Itaq; spolia opima in tēplū Iouis feretrii iuxta spolia Romuli finxit. Erat tūc Cossus tribunus militū: ut reliq auctores asi Liuiū ponūt. Ve/rū cū spolia opima nō sint nisi q̄ dux duci detraxit credit ipse illū cōrulē fuisse. Refertq; Augustū cū tēplū uetusta te ꝑlapsū restauraret affirmasse se ī thorace linteo īuenisse titulū cōsulis. Serane sūt uero q̄ itelligāt de Atilio s rano: qm̄ ferēti dati sint populi romani honores. Alii putāt de. L: Quintio Cincinato hæc dici: quē a ferēdo se/ranū appellat. Rupant eq fœdus. & graccho cloelio duce lauinū & tusculanū agrū īuaserant: & in algido Minuti um cōsulem obsidebant. Erat. L. Quintius cincinatus: qui trans tyberī ubi postea naualia fuerunt quattuor iuge rū ꝑ agrū colebat: quæ prata qntia appellabant. Colebat ergo agrū siue arans siue fossam fodiēs: cū nuncius uenit eū dictatorē eē creatū. Quapp togā a racilia uxore accipiēs in urbem accersitus uenit: & indicto iustitio nihilq; priuatim agi ꝑmittens cū maximo exercitu in algidū uenit. Equis prœlio uicit. Gracchūq; ducē in deditionē acce

pit: & hostibus sub iugum missis. Prædam oẽm suis militibus nõ aũt cõsularibus diuisit: cõsulemq; magistratu abire iussit: quã ignominiã modeste tulit cõsul magis beneficii q̃ ignominiæ memor. Quĩtus a cõsulari exercitu corona aurea donatus triũphauit: & sextodecimo die dictatura quã in sex menses acceperat se abdicauit. Fabi. familia hæc multi uariisq; tẽporibus optime de rep. cũ sua gloria merita est. Primus aũt in ea Fabius dictus est a fabis. Nam ut refert Plinius: cũ in magno precio agricultura esset q̃ lentibus ãplioribus reliquos anteiret Lentulus q̃ ciceribus Cicero: & q̃ fabis Fabius est nominatus. Eratq; amplissima laus siquis probus uir & bonus colonus nominaret: dictos esse asserũt quod probe foderent. Primus aũt ex fabiorũ familia consul fuit. Q. Fabius: qui equos & uolscos superauit: & tres ãnos cõsul fuit. Sed &. M. Fabius uolscos & uehientes uicit. Tu maximus. uide Seruium. Excudent. Cudere percutere: excudere uero est cudendo aliquid perficere. Spirantia. ita exacta arte perfecta ut spirare. i. uiuere uideant. Omne. n. animal quod sanguinẽ habet pulmonẽ quoq; habet: quo uel/luti follibus qbusdam aer hauritur & remittit: quo cor multo sanguine calefactũ refrigerat. ergo uitam sine hoc spiritu ducere nõ põt: ut diximus ibi Vitales carpis auras. Quæ uero sanguine carent. pulmone quoq; carent: ut sũt cicadæ. formicæ: apes: & cætera insecta in qbus nulla est uox: quæ nascit ex spiritu illo a pulmonibus remisso & in ore reuerberato. Vultus. i. mutationes illas in facie q̃ ex affectibus diuersis animoꝝ diuersæ gignũ tur: quæ nisi in uiuẽtibus eẽ nõ possunt. Spirantia aera. ars ipsa aut sculptilis est ut in marmore: aut plastice: ut i terra & gypso: aut fusilis: ut in ære cæterisq; metallis. Meatus cæli. Motus & fluxus: & cõuersiões cæloꝝ & stel laꝝ. quã sciam iuenerũt uel ægyptii uel assyrii. Vel ut aliis placet Atlas Libyæ filius. Radio. de hoc in bucolicis

Tu romane. quasi dicat in quo pfecta absolutaq; ẽ disciplina reip. admistrandæ. Hinc Cice. in tusculanis: Rem uero publicã nostri maiores certe melioribus temperauerũt: ut istitutis & legibus. Populos. q̃si dicat: cui tanta in erit prudentia: tanta animi magnitudo: tantaq; iustitia: & in ipsa iustitia tanta ĩnocentia: ut nõ solũ seipsũ sed reli quos quoq; populos recte admistrare possis. Hæ artes. quasi dicat tam admirabiles artes & reliquaꝝ oĩum præ clarissimæ: quæ salutẽ & dignitatẽ publicã cõtinent. Nam bonũ quanto magis uniuersale ẽ. tãto præclarius. Ad ministratio uero reip. oĩa complectit. Ergo cæteris omnibus uirtutibus est præponenda. Tibi. quasi dicat & nõ aliis. Parcere sub. designat quid propriũ sit eoꝝ qui rebus p. præsunt. Cum. n. quies & pax ciuitatis sũmum bo/num sit: ea maxime rõne bella gerenda esse uideant. ut nihil nisi pax quæsitũ esse uideat. Itaq; erit eoꝝ officium quietos & legibus obtẽperantes tutos esse iubere: eosq; ab oĩ iniuria phibere: superbos uero & cõtumaces & qui aduersus leges alienũ ociũ sua ĩmanitate cõturbant bello insectari: & legibus obtemperẽt cogere: & illoꝝ cerui/ces frangere. Marcellus spoliis opimis. postulat locus: ut de Ioue feretrio quædã altius repetamus. Romulus er/go: ut ait Dionysius halicarnaseus: cẽninensiũ exercitu in fines romanos irruente cæso urbẽ ipsam ĩgrediens œni nẽ Acronẽ illius regẽ cũ ualida manu sibi obuiã intra urbẽ factũ sua manu interfecit. Superauit ẽt antẽnates. De inde Acrontis spoliis ĩsignis uictor rediit domũ prædã oẽm reducẽs. diisq; comãq; lauro coronatus: & quadri/gis iuectus sequẽtibus equestribus pedestribusq; copiis egregie ĩstructus diisq; primũ prædæ primitias ofterens multa sacrificia fecit: ultimusq; is post pompã ibat purpurea ueste amictus: deos laudãtibus cũ uersibus patriis q ẽt ducem ipsum ex tẽporaneis carminibus extollebant. Cuncti ẽt illi obuiã ex urbe uenerũt cũ uxoribus & liber/is ex utraq; uiæ parte lætitiam ex uictoria ostendentes. Vrbem aũt ingressi crateribus uino plenis occurrũt pota re uolẽtibus: & mensæ apud excellentiores familias in promptu erant oĩ genere epulaꝝ refertæ. Victorialis igit & tropheophera pompa & ĩmolatio: quã romani triumphũ uocant: a Romulo hususcemodi prima ĩstituta fuit quæ nostra ætate sumptuosissima & insolens & ad diuitiaꝝ potius ostentationẽ q̃ uirtutis decantata priscæ parci tatis formã prorsus exuit Post pompã uero & sacrificiũ Romulus extructo templo in capitolio Ioui quẽ feretriũ romani uocant nec magno. Nam adhuc uestigia extãt: ubi maiora latera denũ pedũ hẽt minora quinũ pedũ: ceni nensium regis spolia sua manu cæsi cõsecrauit. Hũc aũt feretriũ siquis uelit trophæum uocare: siue ut aliis placet scylophoron. siue qa oẽs excellit: oẽmq; reꝝ naturã in circuitu cõprehendit reꝝ naturã hyppheretem nõ obtra bit. Hæc Dionysius. Liuius aũt scribit. Romulus igit templũ conditurus ita ait: Iuppiter ferretri hæc tibi uictor Romulus rex regia arma ferens templũ his regionibus: quas modo aĩo metatus sum dedico sedẽ opimis spoliis, quæ regibus ducibusq; hostiũ cæsis me auctotẽ sequentes posteri ferent. Feretriusiuppiter appellat quod fulmi ne Pysilius Tertia q̃ tulerit sublimis opima tonãti. Numa Pompilius in cõmẽtariis suis: ut Plutarcho meminit spolia opima sic cõsecrari ĩstituit. Prima Ioui feretrio cum. ccc. assibus. Secunda Marti cũ octaginta assibus. Ter tia Quirino cũ centũ assibus. Post romulũ secutus est Cossus: de quo dictũ est. Tertius fuit Marcellus. M. Clau/dius Marcellus. M. Claudii fi. a matre nomẽ accepit pp præstantiã rei militaris: ut Posidonius scribit græcis lit teris eruditꝰ primo ædilis curulis: inde augur. Postremo augur creatus: & missus cõtra gallos insubres Brioma/thum. Vel ut alii dicunt Vitromanũ ducẽ cecidit cuius opima spolia Ioui feretrio tulit. Tertius a romulo quin/quies cõsul fuit. Quarto cõsulatu euertit syracusas fœdo bello punico: in quo sæpenumero exercitũ pœnorũ cecidit. Quinto consul apud brutios uaticinio momenti nõ credidit insidiis ab Hãnibale circunuentus interfectus est. Corpus Hãnibal dempto anulo magnifice cremauit: reliquiasq; in argenteo uase ad filiũ remãsit: quas ut ait Cor nelius nepos numidæ obuii raptas dissiparũt. Liuius & Augustus illæsas delatas aiunt. Eius nepos Marcellus q̃ iteriit cũ in aphricã naues traiiceret monimentum erexit: ut Pedianus Asconius cũ tali titulo. Hic sitꝰ sũt marcelli tres nouiei consules. Auus quinquies. Filius semel. Nepos ter.

SER. Egregiũ forma iuuenem & ful. ar. Tria sũt fœdm Carminiũ: pulchritudo: ætas & uirtus. Si gnificat aũt Marcellũ filiũ Octauiæ sororis Augu sti. Quẽ Augustus sibi adoptauit. Hic. xvi. ãno inci/dit in ualitudinẽ. & periit. xviii. ãno ĩ baiano cũ ædi litatẽ gereret. Huius mortẽ ciuitas uehemẽter dolui

Egregiũ iuuenẽ forma & fulgentibus armis.
Sed frons læta parũ: & deiecto lumina uultu.
Quis pater ille uirũ qui sic comitatur eunrem.

Filius an ne aliquis magna de stirpe nepotum.
Quis strepitus circa cõitũ? q̃tũ ĩstãt ĩ ipso est.
Sed nox atra caput tristi circũuolat umbra.
Tũ pater anchises lachrymis ĩgressus obortis.
O nate ingentem luctum ne quære tuorum.
Ostendent terris hunc tantum fata: nec ultra.
Esse sinent: nimium uobis romana propago.
Visa potens superi: ꝓpria hæc si dona fuissent
Quãtos ille uirum magnã mauortis ad urbẽ.
Cãpus aget gemitus: uel q̃ tyberine uidebis.
Funera: cum tumulum præterlabere recentẽ.
Nec puer iliaca quisq̃ de gente latinos.
Intantum spe tollet auos: nec romula quondã
Vllo se tantum tellus iactabit alumno.
Heu pietas heu prisca fides inuictaq; bello.
Dextra: nõ illi quisq̃ se impune tulisset.
Obuius armato: seu cũ pedes iret in hostem.
Seu spumantis equi foderet calcaribus armos
Heu miserande puer: si q̃ fata aspera rumpas,
Tu marcellus eris: manibus date lilia plenis.
Purpureos spargam flores: animãq; nepotis.
His saltem accumulem donis: & fungar inãni.
Munere: sic tota passim regione uagantur:
Aeris in campis latis: atq; omnia lustrant.
Quæ postq̃ anchises natum p singula duxit:
Incenditq; animum famæ uenientis amore.

Nam affabilis fuit: & Augusti filius. Ad funeris huius honorẽ Augustus sexcentos lectos intra ciuitatem ire iussit. Hoc autẽ apud maiores glorioſũ fuerat ẽt dabat̃ pro qualitate fortunæ. Nam Sylla sex milia habuit. Igit̃ cũ ingenti gloria & pompa elatus & in campo martio est sepultus. ergo mõ in Augusti adultationẽ quasi epitapbion ei dicit. Etiam cõstat hunc librũ tanta pronunciatione Augusto & Octauiæ eẽ recitatũ: ut fletu nimio ĩperarent silentiũ: nisi Virgilius finẽ esse dixisset: q pro hoc ære grauidonatus est. i. massis. Nam sic & Liuius argentũ graue dixit. i. massas. Sed frons læta parũ. omen est mortis cito futuræ. Contra alibi. Incipe parue puer risu cognoscere matrẽ. Virũ q sic comitat̃ euntem. marcellũ cui similis est. Quis strepitus. pp ædilitatem.

Instar. similitudo: & ẽ nomẽ qđ nõ recipit præpositionẽ. Ad instar. n. nõ dicimus: qđ Probus decliat Ostendent terris hũc tm̃ fata. pagẽ illucescet. & mox peribit. Visa potẽs superi: cũ indignatione dictum. Inuidistis gloriæ romanæ: & uestris muneribus Nã fœlicitas uestra sunt munera. Propria. perpetua: ut Propriãq; dicabo. Mauortis cãpus. in quo ẽ sepultus. Funera. Propter sexcentos lectulos. Intantum spe toller auos. Exiget generis antiqtatẽ: & rhetorice spẽ laudat in puero: ga facta nõ iuenit. Est aũt Ciceronis in dialogo cã difficilis laudare puerũ. Nõ. n. res laudanda: sed spes ẽ. Romula quondã. Pro romulea: ut Quos africa. terra triumphis Diues alit. Quondã aũt põt & præteriti esse & futuri. Foderet calcaribus armos. spẽs pro genere. Equi armos pro equo posuit. Non. n. possũ armi calcaribus fodi. Fata aspera rumpas. posse aliqua rõne fata dirumpi p transitũ docet. Tu marcellus eris. talis qualis est. Marcellus. Purpureos flores. ut sæpe diximus pp sanguinis similitudinẽ: ga aut aĩa ẽ aut sedes animæ Neporis. posteri. Non. n. re uera nepos fuit. Inani munere. scdm epicureos: nõ ꝓfuturo. Sic ista noscẽtes. Aeris. aeriis in cãpis: collisionẽ fecit Locutus ẽ autem secundum eos qui putant helysium lunarem esse circulum. Incenditq; animum. nam supra Ait. Et dubitamus adhuc uirtutem extendere factis.

DO. Quis pater ille uirg. Interrogat æneas cũ admiret̃ formã iuuenis & tristitiã ĩ frõte ⁹ sit. Manibus date lilia p. affectũ dolẽtis expsit dicẽdo date: cũ nõ eẽnt pst̃o q darẽt. Manibus plenis. plena officia significat. Sic tota passim, regione uagantur: nõ compleuit omnia quæ apud inferos agebantur. Esset enim uitium si totum uellet suo carmine complecti: quia & longum & impossibile.

CHRI. Egregiũ forma iuuenẽ. Miro ĩgenio & artificio laudat iuuenẽ ab ĩdole: q̃ñ p ætatẽ nihil pstare potuit. qđ laude dignũ eẽt: pter spẽ futuræ uirtutũ. Itaq; cũ a ꝓncipio sũmã captasset attentionẽ offendens æneã tã cupidũ sciẽdi laudat eũ a forma corpis et a spe future fortitudinis. Captat & sũmã cõmiserationẽ ex eo ꝙ sit frõs læta pagẽ. Demõstrat. n. tãtæ uirtuti fortunã iuisurã. Neq; passurã illã pfici posse. Lachrymis obortis. nõ potuit cõmodius alia rõne extollere nomẽ adolescẽtis q̃ offendere q̃ iniquoaĩo illius ĩmaturæ interitũ ferat Anchises: cui totius gñris cognitio data eẽt. Luctũ ne q. dixit ne q̃re: q̃si dicat: ꝙ & mihi narrãti & tibi audiẽti molestissimũ sit futurũ. Luctũ. ga nihil nisi luctũ allaturæ sit. Ingẽtẽ. ꝙ ẽ plus q̃ magnũ. Tuorẽ. ac si dicat populariter oĩum ueluti q̃ tractura sit oĩno publica. Ostendent terris q̃si dicat: Tã diu uiuet: donec magnã de se spẽ aptissime ꝓbeat: nec ultra ꝓgredieẽ: ne qd pstare possit. Nimiũ uobis. plenissima indignatiõe exclamatio. Nec. n. nisi maximã Romani gñris iacturã uideret tã pius uir deos inuidia accusaret. Sed supauit affectus magnitudo ipsã rõnẽ: qđ nisi ex magno dolore accidere nõ potuit. Nimiũ potẽs. q̃si uelit inferre ꝙ humanã cõditionẽ tãto ciue trãscensura sit. Propria. ꝓpetua: ut Da ꝓpriã thymbræe domũ. Donũ. n. dei oportuit eẽ tm̃ uirg: sed nõ fuit diuturnũ. Quantos gemitus. q ex uero dolore ꝓueniũt. Nã nõ accidit gemitus nisi p sũma ãgustia aĩmi: neq; illa ẽ nisi a sũmo dolore. uides ergo quot locos ut laudaret ibi inuenerit ubi pene nullos putares. Virũ. i. fortissimorẽ hominum. qbus nisi res maximi põderis sit: nihil graue eẽ solet. Proprie ẽt gemitꝰ uirorẽ dixit: qa plorare aut eiulare ut dixit Cicero uiro nõ daẽ. Igit̃ nõ solũ mulieres & plebeos citabit luctus: sed ẽt uirorẽ fortiũ gemitus. Quæ f. nã magna fune ra nõ parant̃ nisi magnis. Nec puer. cũ plurima dixisset in laudẽ: tãdẽ cõcludit ꝙ quis & troiani maximo habuerint uiros & romani: q̃is a romulo filio martis sit: de nemine maiora separe poterũt. Heu pietas. dolet tãtas uirtutes inchoatas pituras: nã pietas & fides uniersã iustitiã ãplecti uident̃: Qua nihil in hominũ societate ad qetẽ

cõtinendã melius eſt. Fortitudo aũt re militari oĩa pericula arcet: quæ in hoc & pedeſtris ſũma erat & equeſtris. Heu. dolet qa peritura eſt. Pietas aũt nõ ſolũ in ſanguine cõiunctos ſed ĩ uniuerſam patriã officiũ ſuũ præſtat. Fides priſca. iregerrima: qualis priſcos fuit. Tu marcellus eris. marcellus ille de quo ſupra dcm̃ eſt ꝑ mirificas in numeraſq; uirtutes reliquoꝝ oĩum marcelloꝝ famã gloriáq; ita occupauit: ut cũ huius noĩs mẽtio facta eẽt ille ſolus ꝑ quandã antonomaſiã intelligeret. Veꝝ ſi fata ſua hic frangere poſſit illũ ita ſupauit: ut cũ Marcellus abſolute nominet nõ amplius ille ſed hic intelligat. Marcelloꝝ familia maximũ detrimentũ accepit de morte eius. Marcelli ꝑ cuius reſtitutione extat gratiaꝝ actio Ciceronis ad Cæſarem. Poſtremo in huius Marcelli q Auguſti ex ſorore nepos fuit morte penitus uiſa ẽ extingui. Fuit in eo magna ĩdolis ſpes. Decem aut & octo ãnos natus ingraueſcẽte ꝑ biẽniũ morbo in baiano ſuo mortuꝰ ẽ ædilis curulis. Corpus trãſlatũ ẽ romã cõi luctu ĩ cãpo martio magnificẽtiſſime ſepultũ ꝑpe tybrĩ. Octauia mater ſub fili Marcelli noĩe theatrũ & bibliothecam dedicauit.

SER. Exin. Deinde: cõfert aũt in cõpendium narratiõis ꝓlixitatẽ. Sic Terent. Propter longũ actũ ait: Intus deſpondebit. Intus trãſigeť: ſiquid eſt qd̃ reſtat. Sũt geminæ ſomni p. Proſomnicoꝝ. Eſt aũt ĩ hoc loco Homerũ ſecutus. In hoc tñ differt q; ille ꝑ utranq; portã ſomnia exire dicit: hic umbras ueras: ꝑ quas ſomnia indicat uera poetice apertus ẽ ſenſus. Vult aũt intelligi falſa oĩa quæ dixit. Phyſiologia uero hoc hẽt. Per portã corneam oculi ſignificant: qui & cornei ſũt coloris: & duriores cæteris mẽbris: Nam frigus nõ ſentiunt: ſicut ẽt Cice. dicit in libris de deoꝝ natura: Per eburneam uero portã os ſignificat a dẽtibus. Et ſcimus qa quæ loquit falſa eẽ poſſũt

Ea quæ uidemus ſine dubio uera ſũt. Ideo æneas per eburneã mittit portam Eſt & alter ſẽſus. Somnum cũ cornu nouimus pingi: & q ſcripſerunt de ſomnis dicũt ea quæ ſcdm fortunã & perſonæ poſſibilitatẽ uident habere effectũ & hæc uicina ſũt cornu: unde cornea uera fingit: porta: ea uero quæ ſupra fortunã ſunt: & hũt nimium ornatũ: unamq; iactantiã dicũt falſa eſſe: unde eburnea quaſi ornatior porta fingit.

Exin bella uiro memorat quæ deinde gerenda.
Laurenteſq; docet populos urbẽmq; latini.
Et quo quemq; modo fugiatq; feratq; laborem
Sunt geminæ ſomni portæ: quarũ altera fertur
Cornea: qua ueris facilis datur exitus umbris.
Altera candenti perfecta nitens elephanto.
Sed falſa ad cælum mittunt inſomnia manes.
His ubi tum natum anchiſes unaq; ſibyllam
Proſequitur dictis: portaq; emittit eburna.
Ille uiam ſecat ad naues: ſocioſq; reuiſit.
Tum ſe ad caietæ recto fert littore portum.
Ancora de prora iacitur: ſtant littore puppes.

Falſa inſomnia. Id eſt ſomnia. Secat. Tenet: unde ſectas dicimus ab eo qd̃ ꝓpoſitum tenẽt. Ad caietæ portum. A perſona pœtæ prolepſis: Nam caieta nũdum dicebatur.

DO. Exin bella. Narauit ꝓmo læta: Triſtia ꝓtermiſit: ꝓter q̃ de Marcello. Deĩde docuit quomodo quædã æquo aio ferre poſſet. Viam ſecat. Quid .n. prius facere debuit q̃ ſuos reuiſere. Recto littore Atqui nullũ littus rectũ: ſed dicimus rectã uiã agere qñ nihil aliud agimus niſi iter cõtinuum. & nullo alio actu illud rumpimus. Nam cupida ſuorum mens nihil aliud agere debuit. Caietæ. Ex perſona poetæ loquit. Nam adhuc non erat caieta.

CHRI. Exin bella uiro. Artificioſiſſime locutus eſt anchiſes. Prius .n. accendit illũ amore futuræ gloriæ q̃ dura & aduerſa quæ uentura erãt præcideret. Aequo .n. aĩo ferimus aduerſa: ex quibus iocunda & honorifica ꝓuentura ſint. Nihil .n. difficile eſt uiro excelſo aĩo prædito unde tandã gloriam ſpectet. Deinde cũ aduerſa præ/dixiſſet: proponit ſpem euadẽdi: cũ huiuſcemodi illa eſſe oñdat. ut partim pferri a fortiſſimo uiro partim uitari a ſapientiſſimo poſſint. Sunt geminæ. placent quæ de portis referunt a Seruio: ſed excellentiſſima Macrobii ſnĩa eſt. Ait enim cum geminas ſomni portas ponat Maro & quædam uera quædã falſa eẽ amplecti illum Porphirii ſnĩam: q inquit Latet oẽ ueꝝ. Hoc tñ aĩa cũ ab officiis corporis ſomno eius paululũ libera eſt interdũ aſpicit. nõ nunq̃ intendit aciem: nec tñ ꝓuenit in cognitionẽ: & cũ aſpicit nõ tñ libero & directo lumine uidet: ſed interiecto uelami ne qd̃ nexus naturæ caligantis obducit. Hoc aũt in natura eſſe idem. Virgilius aſſerit in ſcdo libro: ubi ait Aſpice nanq; oẽm quæ nunc obducta tuenti mortalis hebetat uultus & humida circũ caligat nubem eripiã. Hoc igitur uelamẽ cũ inquietate ad uerũ uſq; aciem animæ introſpicientẽ admittat de cornu creditur. cuius natura ẽ: ut tenuatũ ꝑ uiam ſit uiſui. Cum aũt a uero hebetẽ reddit obtutũ atq; repellit ebur putat: cuius corpus obdenſitatẽ ne tenuatũ quidẽ uiſum admittit. Somni .nõ eſt apocope: ut ſit ſomni ꝑ inſomnii: ſed portæ ꝑ quas ſomno umbræ .i. obſcura & adumbrata ſomnia proueniunt. Veris umbris. ueris. ſed obſcuris ſomniis. Porta eburna. ut oñdat qũæ ſcribit omnia facta eſſe. Recto littore. Omnia littora incurua ſũt: ergo nõ recta. ſed uoluit oſtendere eum quã breuiſſimo itinere uſum fuiſſe: ut nuſquam deflecteret: ut dicimus recta ad me profectus eſt.

V Quoq; littoribus nostris. Vt in ꝓncipio diximus: in duas partes hoc opus diuisum est. Nam primi sex libri ad imaginē odyſſeæ sūt dicti: quos personaꝝ & allocutionū uarietate constat esse graviores. Hi aūt sex ad imaginē iliadis dicti sunt: qui In negociis ualidiores sunt. Nam & ipse hoc dicit Maius opus moueo: & re uera tragicū opys est: ubi tm̄ bella tractant̄. Tu quoq; littoribus. Sicut Misenus & Palinurus. Nostris. italicis: ut Nō eadē arboribus pendet uindemia nostris: Non ut Donatus ait nauigabilibus. Aeneia nutrix. Hāc alii æneæ: alii Creusæ: alii Ascanii nutricē uolūt. Lectū tm̄ est in philologiis in hoc loco casu ꝛcensam classem eē troianā. Vnde caieta dicta est ἀπὸ τοῦ κάειν. Seruat ho. Tenet: possidet: ut Seruantem ripas alta non uidit herba. Hesperia in m. magna ad hispaniæ discretionē. Siq̄ est ea gl. scdm epicureos. Bene aūt interest funeri posteq̄ ab iferis rediit: sicut interfuit antequā descenderet: ut medium oñderet. Quierunt. auctor Hebrus qerāt legit. Tēdit iter uelis. qa prout uela extensa fuerint: ita ēt cursus extendit̄: in quo nauis est iter: nā ait supra Flecte uiā uelis. Aspirāt auræ in n. qa ut diximus tēporū mutatiōe nētus minuit̄ uel auget̄. In noctē autē circa noctē. Et quotiēs tps exprimit̄: accusatiuū regit ista ꝓpositio. Luna negat. Liptores: nā dicit largē ꝓstat: ut Munera nec sperno. Tremulo sub lumine. Ira n. mobilitas aq̄ facit uideri. Circeæ radūtur terræ ut diximus supra mons iste āte hac insula fuit. Paludibus. n. a cōtinenti segregabat̄: quas exclusit limus de albanis mōtibus fluēs: & dicebat̄ æaus ab horrore transeuntiū: quo hoies mutabant̄ iferas In hoc sūmo oppidū fuit: qđ & circeū dictū est a circe & Circæi: nā utrunq; Liuius dicit. Diues. Nō addidit cuius rei cū soleat: ut Diues equū diues pictai uestis & auri diues opum uariaꝝ. In accessos: Inaccessibiles ꝛaccedēdos: Nā Vlyxes illuc uenit. Ergo ī accessos nō ad quos nullus accessit: sed ad quos nullus debeat accedere: ut Aut illaudati nascit busiridis aras hoc est illaudabilis. Nam ab Isocrate laudatus est. Resonat ca. Resonare facit. Superbis. nobilibꝫ pp antiquam oppidi magnitudinē. Odoratā. pro odoriferam: & hoc ideo qa usus olei apud maiores nō fuit: præcipue in italia. Arguto p. stridulo: sonāti: ut Forte sub arguta cōsiderat ilice daphnis. Percurrens telas. aut manu percurrēs tactu pectinis: ut uidemus: aut quia apud maiores stantes texebant: ut hodie linteones uidemus: Est autem Homeraicum ἐπὶ στοίχου ἐμεναι. Hemitus iræq;: Gemitus irascentiū leonum endiadis. Sera sub n. q. tempore quo naturali libertate uti cōsueuerunt. Sub sera nocte. propter seram noctem. Rudentum. Ru naturaliter longa est. Pers. Findor ut arcadiæ peccuaria rudere dicas: Systolem ergo fecit. Ruditus autem proprie est clamor asinorum: ut grunitꝰ porcorum: Ranarum autem coax: quæ omnia a sono uocis constat esse cō posita. Præsepibus. caueis ubi aluntur. Non enim re uera præsepia habent. Rudit⁹.

DO. Tu quoq;. Viderat apud inferos quā necessariū eēt defunctis sepulchrum. Ergo ut pius nutrici illud instituit. Meruerat. n. ipsa quia tam pium religiosum romani imperii principem prudentē fortemq; uirum nutrierit. Tu quoq;. repete ide: & optime coniunge: At pius æneas ingenti mole sepulchrum Imponit: suaq; arma uiro remumq; tubamq;. Deinde remotis iis quæ de inferis narrantur: sequere Tu quoq; littoribus nostris: & cætera. Tuq;. Quæ admirandæ memoriæ uideris: suppremo officio coniungi meruisti. Nostris. italiæ: ergo ibi es sepulta: ubi ipse cū suis eēt regnaturus. Honoratur ergo a luco. Aeter nam moriens. Argumentum a contrario: Nam creuit fama cū deberet morte minui. Nunc. etiam his temporibus quo hæc scribuntur. Siqua est gloria. Sciebat nihil sentire mortuos: sed ut sacrificaret religioni. Vrit odoratam. Vigilans & uoce & odoratum lumine ad se ꝛcautos attrahere nitebatur Cedrus tanquam oleo madens incendia semper insidiis & uoce nutrit.

Descriptio Septimi Libri.

Eptimus æneā reddit fatalibus aruis.
Hic quoq; caietā sepelit: tū deinde ꝓfe-
Laurentūq; uenit: uerbis cognouit iuli. ctus.
Fatalem terram: mensis en uescimur inquit.
Centum oratores ueniam pacemq; petentes.
Ad regem mittunt læti cum sorte latinum:
Qui cum pace etiam natæ cōnubia pactus.
Hoc forte a lecto iunonis dissipat ira:
Concurrunt dictis: quāuis pie fata repugnent
Belli causa fuit uiolatus uulnere ceruus
Tū gētes sociæ arma pant: fremit arma iuuēt⁹

P. Virgilii Maronis Aeneidos Liber Septim⁹

V quoq; littoribus nostris ęnea nutrix:
Aeternā moriens famā caieta dedisti:
Et nūc seruat honos sedē tu⁹ ossaq; no-
Hesperia ī magna si q̄ ē ea gloria signat. (mē
At pius exequiis æneas rite solutis.
Aggere cōposito tumuli: post quā alta ꝗerūt.
Aequora: tendit iter uelis: portūq; reliquit:
Aspirant auræ in noctem: nec candida cursū.
Luna negat: splēdet tremulo sub lumie pōtus.
Proxima circææ raduntur littora terræ.
Diues inaccessos ubi solis filia lucos.
Assiduo resonat cantu: tectisq; superbis.
Vrit odoratam nocturna in lumina cedrum.
Arguto tenues percurrens pectine telas.
Hinc exaudiri gemitus: iræq; leonum.
Vincla recusantū: & sera sub nocte rudentūm:
Setigeriq; sues: atq; in præsepibus ursi
Sæuire: ac formæ magnorū ululare luporum.

Caieta. CHRI. Caieta. Sequitur opinionē illoꝝ qui hanc urbē a nutrice æneæ illic sepulta dictā uolūt. Strabo cū hoc idē non prætereat: addit laconas urbē formas posuisse: & sinū ipsum in medio positū caretā noīasse: Curua .n. oīa caietas appellasse laconas. Formas aūt dicunt ātea antea Latinū fuisse dicta latino lestrygonū rege. Addūt ēt in portu quā caietā dicunt fuisse opidulū epice ab Epica nutrice æneæ denominatū Homerus caietā nō nomi-nat. sed lamū cū lestrygonibus. Volunt alii caietā appellatā a nutrice Creusæ. Alii a nutrice Ascanii. Alii dicunt pp combustas ibi naues caietā fuisse appellatam: Nam καίειν urere est: Hesperia in magna. Non solū dixit magna ut distingueret italiam ab Hispania uerum ut ostenderet gloriā suam: ut non solum urbi nomen dederit: sed urbi in tam celebri natione cōstitutæ. Siqua est ea gloria. Non temere dubitat an hæc gloria ad mortuū spectet. Nam & Socrates & Diogenes & Anaxagoras clazomenius uana omnia quæ circa mortuos præstantur: & nihil ad ipsos mortuos pertinere ostendunt. Multi contra mortales de sepultura anxie curauerunt. Verū Cicero in suis tusculanis ut est in rebus omnibus grauis & sapiens optime concludit. Ait enim: Totus igitur hic locus contemnendus est nobis non negligendus in nostris. Ita tamen ut mortuorum corpora nihil sentire uiui sentiamus. Quā tum aūt consuetudini famæq; dandum sit: id curent uiui: sed ita ut intelligant nihil ad mortuos pertinere. Candida micans & rutilans. A ferri enim candore dicitur candidus. Tremulo sub l. De imagine rei expressum ē: Ennius: Lumine sic tremulo terra & cana cerula candenti: & Lucre. Præterea soliis radiis iactatur aquæ humor: In

Circei. lucem tremulo rarescit ab æstu. Circeæ terræ. Circeos appellarunt locum: quem olim insulā fuisse tradunt: de inde ut ait Seruius: ex limo qui e proximis montibus longo tempore fluxit repletis angustiis aquarum quæ circe os a continenti diuidebant ipsi continenti iuncti sunt: Sinaūt Homero credimus: insula fuit olim īmenso mari circundata. ergo ut ait Pli. quicquid terrarum est præter .x. M. p. quam mensuram Clytarchus posuerat ambitum

Dirces. annexū insulæ erat. Est āt hic locus antiqui latii termiīus: cuius longitudo a tyberi huc erat. L. M p. filia solis Circem intelligit: a qua insula circei dicta est. Hanc pleriq; ex antiquis filiam solis fingunt & socorē Aeetæ colchorum regis: quam quidem ipse sol ex Perse Oceani filia: ut placet Homero: uel ut Ciceroni ex Asterie sorore Latonæ genuit: quam opinionem sequitur nūc poeta. Diodorus autem siculus sic ait Soli duos fuisse filios Aeetem & Perseum: & Aeetem colchorum: Perseum uero tauricæ regionis regē extitisse. utrunq; crudelitate insignē Persem aūt Hecatem filiā habuisse. quæ paternā crudelitatē superauit: nam cū uenatione delectaret: homines pro feris arcu uulnerabat: & ueniens postiferis operā dans id inuenit quod ἀκόντιον nominant. In hospitibus aūt uenena experiebat. Demum cū patrē ueneno extinxisset: regnū occupauit: Et templū Dianæ cui hospites īmolarentur: condidit. Concubuit iñ cū Aeetæ patruo. & ex eo concepit Circem & Medeam filias filiumq; Aegialē. Circe & arte materna & sua industria omnes mortales in uenenis comparandis superauit: adeoque omniū herbarum uim conspicata est: ut nihil inueniendū posteris reliquerit. Ad inuenit & pharmacū: quod ad conciliandū beniuolentiam ualeret. Nupsit Scytæ sarmarum regi: eoq; uenenis sublato regnum occupauit: ex quo tandem ob crudelitatem pulsa. Inde ad oceanū secundū aliquos prouecta: in insula deserta sibi comitibusq; fugæ sedes posuit. Alii dicunt in italiam deuectam promontoriū: quod inde Circeum dicunt: tenuisse: Hæc Diodorus. Quid uero poetæ de Circe in italia constituta referant: alibi expressū est. Home. aūt scribit Eæam olim insulā fuisse: quā tirce habitabat in loco edito circū errabant. & ursi & leones quos illa ueneficiis cibo & potui īmixtis ex hominibus fe-

Eæa. ras fecerat tamē in homines nō sæuiebāt: sed ueluti canes blandiebantur: Illa socios Vlyxis in cœna uertit in porcos: præter Eurylochum: qui fraudē in ædificio esse suspicatus nō ītrauit. Intus texebat Circe tales telas quales

Cedrus deæ texunt: & suauissime canebat. Cedrū. Hæc arbor nō ea est: quā uulgo cedrū appellamus: illam. n. dicimus citrū. cuius poma maxima fūt: sed longe alia. Duo eius genera ut Plinio placet. Iuria & phœnicia. Differūt folio nam quæ duꝝ acutū & spinosum hēt. oxycedros uocat ramosa & nodis infesta. Altera odore pstat. Fructū ferūt myrti magnitudine: dulcē sapore. Item maioris cedri duo genera. Quæ floret fructū nō fert. Fructifera nō floret & in ea anteceden ē fructū occupat nouus. Semen eius cupresso simile quidā cedrelatā uocant. Ex hac resina laudatissima. Materiæ ipsi æternitas. Iraq; simulachra deoꝝ ex ipsa factitarunt. Cedrinus erat appollo romæ seleucia aduectus. Hæc Plini. Diascorides aūt ait Cedrus arbor est: unde fit pix cedrina. Quædam ē parua ac spinosa fructu iunipero similis. Alia maior fructus eius cypresso similis: sed minor: & cedrides uocat. In materia maxime æternas putant hebenū cypressū & cedrū. In templo dianæ ephesiæ: quod tota asia extruente qnadringētis annis peractū est: tectū est ex cedrinis trabibus. Habes de cedro. Quod aūt inducat Circem cedrū urere: ab Homero est. Ille enim in odyssea libro quinto de calipso: ubi Mercurius a Ioue missus nuncius est. πύρσεν ἐπὸ χάροφέη μύγᾶ καίετο τήλοσε λωΐτη κέδρου τε θύοιο ἡδοῦ τ' ὄζα νήσον ὀδόρει. Succo ergo cedri illis temporibus ad nocturna lumina utebantur. Ait enim Plinius, Cedri succus quo modo fieret diximus. Magni aūt est ad lumina usus: ni captis dolorē inferret. Recte aūt meminit de succo cedri nūdum in italia nascente. Refert. n. Fenestella regnante Tarquino nundū neq; in italia neq; in hispania neq; postremo in africa oleum fuisse. Neq; illud præteribo: Nam apud eundem Plinium inuenies iliacis temporibus nullū adhuc unguentum fuisse. Sed nec etiā thure supplicabant: Cedri tantum & citri suorum fruti cum in sacris fumo conuolutum nidorem uerius q̄ odorem nouerant. Cantu aūt ad se hoīes allicere circem: allectos q; in uarias feras cōuertere: quod aliud habet: nisi q; qui uoluptuose uitæ: deduntur hominem exuunt Amittunt. n. rōnem. qua sola hoīes sumus & ruunt in uarias aī pturbationes: quæ cū ex rationis priuatione perueniāt. brutorū potiusq; hominū dicendæ sūt. Vlyxes aūt non transmutatur a Circe. qa sapiens nō modo nō uincit a uoluptate. Verū cā est q; socii sui iā mutati in pristinā formā redeāt. Nā & dū recte agit exēpto malis ē quo redeāt ad meliorē uitā. & sua doctrina aliis ut recte uiuāt. persuadere potest. Formæ. Aperit figmentū fabulæ. Non. n. potest homo neq; alia animalis species in aliam transfigurari. sed cum forma sit sola qua tale animal dicimus & homo deditus uitiis. id solū sit. qđ est lupus profecto lupus dici potest. Hoc quoq; modo multi platonici intelligūt transitū illū animoꝝ nostroꝝ in uaria brutorū corpora Platone intelligi. nō ut transmigrent in corpora aliorum animalium. sed in mores ipsorum.

SER: Dea ſæua.p ſe aut hærbis potẽtib⁹ ſæua. Circe ãt iõ ſolis fingit filia q̃a clariſſima fuit meretrix: & nihil ſole clario. Hæc ãt libidĩe ſua & blãditiis hoſes ĩ ferinã uitã abhũana deducebat: ut libidini & uolup tatib⁹ opam darẽt. Vſi fabulæ dat⁹ ẽ locus: Hora. Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors: In ualt⁹ ac terga ſe. Corrũpe bãt.n.ĩ illis ſẽſus. Aĩus nãq; mãebat idẽ. Pii pa.tro.ergo ĩpii q̃ ptulerũt. ſ. occidẽdo ſolis armẽta. Neptũnus uẽtis ĩpleuit u.ſ. Phyſice locut⁹ ẽ. motu.n. aquæ uẽtus creat: ut uidem⁹ ĩ bõbis. Ptæter uada ſ. piculoſa nauigã tibus: & ẽ temeſis. In roſeis fulgebat lu.b. Lutea ẽ crocei coloris: ut Croceo mutauit uellera luto: uñ multi iũ gũt in roſeis. i. nõ rubicũdis ne ſit cõtrariũ: tũ ſecũdũ Home. dictũ ẽ: q̃ ĩterdũ ῥοδοδάκτυλον aurorã: in terdũ κροκοπέπλου dicit. Cũ uẽti poſuere. Cũ ortu ceuere. poſuere. n. ẽ ceuere: ſicut cõtra ſtãtes ferentes dicim⁹. ut Fiere t uẽto mora ne q̃ ferẽti. i. flãti. Oĩſ q̃ repẽte reſedit ſ. Oĩs. i. & q̃ ripæ ẽ: & q̃ pelagi q̃ alta nus uocat. Tõſæ. remi dicti a decutiẽdis fluctibus ſicut cõſortes a tõdẽdis & decutiẽdis capillis. Lucũ pſpicit. In quo erat fluminis numẽ. Nã ut ſupra dixi mus: nũq̃ lacũ ſine religiõe põit. Hũc ĩter. p hũc. Te ren. Dũ ruſ eo cœpi egomet mecũ ĩter uias. Eſt ãt cre bra frõtonis elocutio. Amœno. umbroſo: ſiluis cir cũdato. Multa flauus h. epitherõ ppriũ. Et ſciẽdũ exitũ thyberini fluuii naturalẽ nõ eẽ niſi circa hoſtiã ubi prima æneas caſtra cõſtituit. Nã aliter nõ ꝓcedit qđ ait muroꝝ ĩ pte ſiniſtra Oppoſuere aciã. Nã dex tra cingit amni. Nã poſtea in laurolauinio caſtra fe cit ĩgẽtia: quorũ ueſtigia adhuc uidẽt: Aſſuetæ ri pis uoluc Bono cõpẽdio uſus ẽ. Aethera mul.c. Lenibãt. Corpa.n. ſũt elemẽta: ut dixim⁹ ſupra: nõ n. mulceãt niſi qđ corporale ẽ: Supra ait Totãq; ĩſu ſa p artus: Nũc age. Hic ẽ ſeq̃ntis opis initiũ añdicta n. pẽdent ex ſupioribꝰ. Ꝑãe Erato, ꝑ Calliope poſuit Quæ tpa r. qa ut ſupra diximus ſecũdũ Lucretium Tẽpora niſi ex rebus colligãt. p ſe nulla ſũt. Latio ãtiquo. Quia duo ſũt uetus & nouũ: ſicut & ĩ iure lectũ ẽ. Exordia pugnæ: Cerui iteritũ: Actos. aut collectos: aut re uera cõpulſos: qđ ẽ ueriſimile pp il lud. Lõga placidas in pte regebat: Totãq; ſub ar. c. Collectã: ut Tityre coge pecus. Totã ãt hypboli ce dixit. Hũc fauno & nympha gẽtiũ laurẽte mari ca Accipim⁹. Quidã deus ẽ fautell⁹: huiꝰ uxor ẽ Fa tua. Idẽ ſũt faunus & Fauna: dicti ãt ſũt a uaticinãdo fatuelus i. fãdo: uñ & fatuos dicim⁹ ſcõſiderate loq̃ntis. Ergo Faunæ & fatuæ nomẽ q̃ſi aſperũ fugit poeta: & Ma Marica ricã dixit uxorẽ fuiſſe Fauni q̃ ẽ dea littoris mintu mẽſum iuxta litim fluuiũ. Hor. Innãtẽ maricæ litto ribꝰ tẽuiſſe litim qđ ſi uoluerim⁹ accipe uxorẽ fauni Maricã nõ ꝓcedit. Dii. n. topici. i. uocales ad alias re giões nũq̃ traſeũt: ſed põt dictũ eẽ p poeticã licentiã aurẽte marica: cũ ſit minturnẽſis. Dicũt alii p mari cã Venerẽ ĩtelligi debere cuiꝰ fuit ſacellũ iuxta mari cam in quo erat ſcriptũ νύμφῃ ἀφλίτῃσ. Sane helio dus Latinũ Circes & Vlyxis filiũ dicit: qđ & Virg. tangit dicẽdo ſolis aui ſpecimen. Sed quia temporum ratio non procedit: illud accipiendum eſt ſginiti: quæ ait la tinos plures fuiſſe: ut intelligamus poetam abuti nominum ſimilitudine.

DO. Quæ ne mõſtra pii. ppea debuerũt liberari ab iis mõſtris qm̃ pii erãt. neq; ſceleratis erãt cõparãdi. Iamq; rubeſcebat. Bonis auſpiciis recepti ſũt. ſ. pura luce: & pura aurora: & lenitate uẽti. hilaritas ãt auiũ populorũ læti tiã ſignificabat. Ergo ita ingreſſus rat elemẽta obſequi &a ues ueniẽti illi gratulari uideręt. Circũ ſupraque ſex deſcripſit partes. nã circũ ſignificat dextrã & leuã a tergo & afi. Itẽ duas infra & ſupra. Infra oſtendit cum di cit fluminis alueo: ſupra cũ dicit Aetera. Lætus. pp tot fœlicia auguria. Nũc age exquiſitis inuẽtionibus accu mulat æneæ laudes. Facit enim aduentus uouũ exordium: ut alia pars uideatur eſſe errorum. alia geſtorum in ita lia. Sub imagine inuocationis propoſitionem fecit. ut lectorem ipſius ordinis quem habiturus eſſet: doctum red dat. Aduena. magna laus q̃ peregrini ſua uirtute in alienis locis ingenti fultos ſubſtantia ſuperauerit. Ergo potuiſſent & troiani defendere. niſi iunonem aduerſariam habuiſſent. Tu uatem. Vates dicuntur poetæ.

Qnos hoĩum ex facie dea ſæua potẽtibꝰ hær-
Induerat circe in uultus ac terga ferarũ(bis
Quæ ne monſtra pii paterentur talia troes
Delati in portus: neu littora dira ſubirent
Neptunnus uentis impleuit uela ſecundis
Atq; fugã dedit: & præter uada feruida uexit
Iãq; rubeſcebat radiis mare: & æthere ab alto:
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis
Cũ uenti poſuere. omniſq; repente reſedit
Flatus. & in leno luctant marmoræ tonſæ
Atq; hic æneas ingentẽ ex æquore lucũ
Proſpicit: hũc ĩter fluuio tiberinus amœno
Vorticibus rapidis & multa flauus harena
In mare prorumpit uarie circũq; ſupraque
Aſſuetæ ripis uolucres & fluminis alueo
Aetera mulcebãt cantu lucoq; uolabant
Flectere iter ſociis terræq; aduertere proras
Imperat: & lætus fluuio ſuccedit opaco
Nunc age qui reges erato. quæ tẽpora rerum
Quis latio antiquo fuerit ſtatus aduẽa claſſe.
Cũ primũ auſonis exercitus appulit oris
Expediã: & primæ reuocabo exordia pugnæ
Tu uatẽ tu diua mone: dicã horrida bella
Dicã acies actoſq; animis in funera reges
Thyrrhenãq; manũ totãq; ſub arma coacta
Heſperiã: maior rerũ mihi naſcitur ordo
Maius opus moueo: rex arua latinus & urbeſ
Iã ſenior longa placidas in pace regebat
Hunc fauno & nympha gẽitũ laurẽtẽ marica

quia muſarum ſacerdotiũ ꝓfitent'. & ut ſunt uates q deorũ reſpõſa ad homines pferũt: ita iſti uates erũt p quos ita muſæ loq phibeãt: ut dii p ſuos ſacerdotes. Totã coactã. Alia ꝓpoſitionis pars & plena ſeminibus laudũ æneæ: qñ tantam coniurationem regum parua manu ſuperauit. Horrida b. Nã & plura & horrenda.

CHRI. Neptũnus. Vt in primo oſtendimus Neptũnũ poni pro ratione ſupiori ſic & in hoc loco. Nã ſupior rõ i. ipſe intellectus q maxime põt in hominibus piis. i. uirtutibus ciuilibus purgatis facit ne ꝑcipitẽtur in monſtra. i. in maximas & efferatas pturbatiões: Sed ut apertius intelligat'. Ponũt platonici duas alas: p qs animi humãi ad cælũ euolẽt: luſtitiã & religionẽ: & p iuſtitiã cuius pars ẽ pietas intelligũt morales uirtutes: p religionẽ & intellectiuas: dicuntq; ſũmum bonũ cõſiſtere in cõtẽplatiuis: qa illis fruimur deo: qđ ſũmũ bonũ ponit Plato: ſicut ẽt chriſtiani. Sed tñ incipiẽdũ eſſe uoluit a moralibus: qbus animis purgat'. Nã in animũ ĩmũdũ negãt poſſe ĩgredi ſapiẽtiã: qa ut ipſi aiunt auctore Socrate: purũ ĩpuro attingi nefas ẽ. Hoc idem ſentiũt chriſtiani: unde ẽ illud. In animã maliuolã nõ intrabit ſpiritus ſapiẽtiæ. Ergo Neptunnus. i. ſapiẽtia q mare. i. pturbationes piis. i. mortali uirtute purgatis pacat eripit eos a talibus mouſtris. i. a talibus uitiis. qa ſapiẽtia ẽ qua bona a malis cognoſcimus & inſpirat optimos uentos. ideſt inſpirat optimam uoluntatẽ. Nã ut nauis uento ſic animus ſua uolũtate fert' et uoluntas quæ ẽ a ſapiẽtia: fert ad bonũ uitato malo. Quapp bona mens a ſapiẽtia iſpirata: unde ẽ cognitio ueri: eripit pios a talibus monſtris: quæ ſunt ut homo in ferinam naturam conuertat'. Præter na. f. u. Cõpoſitiõe iſta uerborũ exꝑmit atq; pene depingit & celeritatẽ illam depulſæ claſſis & ſtrepitum aquæ ea celeritate a naue pcuſſæ & uadis illiſæ. Aurora lutea in roſeis bigis. atqui nõ idẽ color eſt roſeis q ad ruborẽ tendit & luteus q croceus ẽ. Vꝛ uoluit poeta duplicẽ colorẽ qui in aurora deprẽditur oſtẽdere. Primo. n. ea pars hemiſpi ad quã uẽturus ẽ ſol quoniã & plus tenebraꝝ hẽt pp noctẽ & minus ſplẽdoris quoniã lõgius adhuc abeſt ſol rubicundior ẽ. Cũ uero ſol iam propinquior fit ille rubor iam plus illuſcẽte de in croceum colorẽ redi. Ergo duo epitheta: q Home. auroræ dat ut modo ροδοδάκτυλος: mõ κροκοπέπλου eam nominet poeta in hoc loco coniũxit: Ergo troiani pii. i. uirtutibus moralibus purgati a uitiis ueniunt in italaim. i. in contemplationem. in qua ſũmũ bonum eſſe deprenditur illucelcente nam die. i. apparentiæ iam lumine rationis remota nebula erroris. lagentem lucum. Cum uenit in terrã carthaginenſium. i. uitam ciuilem ingreſſus eſt ſiluam repletam ferisut ſunt urſi & ſimilia: quia uita ciuilis circa corpora uerſat': ubi eſt ipſa materia. quæ uitiis abũdat. Nũc ingreditur lucũ. i. ſiluã ſacram. quia uita contemplatiua dum adhuc in corpore ſumus & ſi a natura nõ omnino diſcedat tñ habet illã deſæcatam ab omnibus uitiis. neq; erant terreſtria animalia. ſed aerea: ut ſunt aues quæ cantu omnia mulcebant. cõtemplatio. n. nihil agi. tumultuoſe: ſed obſeruat in rebus omnibus agendis ueram quandam armoniam. Nũc age qui reges. bipartita fuit a principio propoſito poetæ. f. ut primo narret errores æneæ ad limitationẽ odiſſeæ: deinde ad ſimilitudinẽ iliados exponeret bella quæ in italia geſſit. Ergo explicatis erroribus cum principiũ bellorum ſit. renouat inuocationem. & more homerico eodem tempore & inuocat muſarũ auxiliũ: & proponit q explicabit q in italia regnauerint: cum æneas illuc appulerit: & quis rerũ ſtatus fuerit. Nam tempora ipſa a uarietate rerum diſtinguuntur. Vnde & fœlicia & infœlicia tempora dicimus: ut ipſe ſtatus rerum fœlix infœlix ue in illis temporibus ẽ. Hic illud eſt. O mors o tempora. Erato. unam muſam inuocans omnes inuocat. Sic alibi: Vos calliope precor. Vel locutus ex ſententia illorũ qui cũ ſingulis muſis ſingulas attribuant doctrinas Erato hiſtoriã aſſignant. Ipſe autem priſcæ hiſtoriæ cognitionem cupit. iure ergo Erato inuocauit. In hac autem propoſitione & inuocatione reſtaurat exordium. Captat. n. beniuolẽtiã a pſona ſua ex modeſtia: qua negat ſine diuino auxilio præſtare ex ſe poſſe. ltẽ ab opera induſtriaq; ſua qua priſca ex obſcuritate uetuſtatis in lucẽ eruẽdo uoluptatem utilitatemq; auditoribus proferat. Cadrat & attẽtionẽ: Demonſtrat enim rem difficilẽ & cognitu dignã. & a memoria ſuorum temporum remotam. Captat poſtremo docilitatem. Capita enim rerum diſtinctim proponit in eo autem mirificum eius apparet ingenium: Nam cum deinceps bella ſibi cauenda proponat. ſtillum: quanuis ſublimis fuerit. ita tamen extollit. ut bellicum quoddam ſonare uideatur. In quo quidem ſtilo & ſi perſeueraturus ſit. tamen cum poſt propoſitionem narrationem a rebus quietoribus inchoet. illum de induſtria inflectit. cũ ea carmina intonuerit. Maior rerum mihi naſcit' ordo. Maius opus moueo. Mitius ſic ſeqtur: Rex arua latinus & urbes. Iam ſenior placida compoſtus pace regebat. eſt enim maximo ingenio & ſumma eloquẽtia præditi uiri ut quanuis ingens aliquod argumentum ſibi propoſuerit. propterea q grandiori. ut ita loquar. ore canendum ſit tamen ut res nonnunquam uariatur ita uariet etiam dicendi figuram. Quod quidem apud alios poetas raro abſolutum perfectumq; inuenies

SER. Accipimus. Propter uarios opiniones hoc adiecit. ut Salu. Vrbem romam ſicuti ego accepi cõdidere atq; habuere initio troiani. Vltimus au. pmus ut ſupremum ſummum dicimus prch ſupreme iuppiter. Primaq; oriens erepta iuuẽta. Pertrãſitũ tangit hiſtoriã. Amata. n duos filioſ uolũtate patris æneæ ſpõdentes ſororẽ factiõe interemit unde & erepta dixit quaſi per uim. Fato aũt dicit uoluntate Nã dii id fantur quod ſentiunt: nõ ut homines de q bus lectum eſt. aliud clauſum in pectore. aliud in lingua promptum habere. Iam matura uiro iam plenis nubilis annis. nõ eſt iteratio. ſed ſecundum ius locutus eſt. in quo & ex annorũ rõe. & ex hitu corporis ætas probatur. Primũ ergo ad habitũ. ſecũdũ ad annos pertinet. Latio. Latium pars eſt auſoniæ. uñ dixit pr ius quod minus eſt ſic intulit. Totaq; auſo

Accipimus: fauno picus pater. iſq; parentem
Te ſaturne refert: tu ſanguinis ultimꝰ auctor.
Filius huic fato diuum proleſq; uirilis
Nulla fuit primaq; oriens erepta iuuentã ẽ
Sola domum & tantas ſeruabat filia ſedes
Iam matura uiro: iam plenis nubilis annis
Multi illam magno e latio totaq; petebant
Auſõia: petit ante alios pulcherrimus omnes
Turnus auis atauiſq; potẽs quẽ regia coniũx

Adiungi generum miro properabat amore.
Sed uariis portenta deum terroribus obstant
Laurus erat tecti medio in penetralibus altis.
Sacra comam multoq; metu seruata p annos
Quã pater inuẽtam primas cũ cõderet arces
Ipse ferebatur phœbo sacrasse latinus
Laurentisq; ab ea nomẽ posuisse colonis
Huius apes sũmum densæ mirabile dictu
Stridore ingenti liquidum trãs æthera uectæ.
Obsedere apicem & pedibus per mutua nexis
Examen subitum ramo frondente pependit
Continuo uates externum cernimus inquit
Aduẽrare uirũ: & partes petere agmẽ easdem
Partibus & iisdem: & sũma dominarier arce
Præterea castis adolet dum altaria tædis
Et iuxta genitorẽ astat lauinia uirgo
Visa nephas longis comprẽdere crinibus ignẽ
Atq; oẽm ornatum flãma crepitante cremari:
Regalesq; accẽsa comas: accẽsa coronam
Insignẽ gẽmis: tum fumida lumine fuluo
Inuolui: ac totis uulcanum spargere tectis
Id uero horendum ac uisu mirabile ferri
Nãq; fore illustrẽ fama fatisq; canebant
Ipsam: sed populo magnã portẽdere bellum.
At rex sollicitus mõstris oracula fauni
Fatidici genitoris adit: lucosq; sub alta
Consulit albunea: nemorum quę maxia sacro

nia. Petit aũ alios. aut aũ alios petit: aut certe pulcherrimus aũ alios. Miro amore: Noua intẽperãtia: sed uariis propter apes & incẽdiũ. & propter oraculũ fauni. Portẽta. Signa sũt media. nã & bona & mala sũt portẽta. Laurus erat. Latinus post mortẽ Lauini fratris cũ lauiniũ amplificaret: ab iuenta laurolauinium appellauit. In penẽtralibus. Penetrale est omnis interior pars domus licet sit irecta: uñ laurũ fuisse in penetralibus ñ ẽ mirũ. Metu religione. quæ nata est per timorẽ. Primas cũ cõderet arces. primas circa laurũ. i. nã iã ciuitas fuerat. Transæthera. ætherẽ pro aere posuit. Obscedere apicem uerbũ opugnationis ẽ futuræ. Per mutua. inuicẽ & ẽ absolutũ. Melissus qui de apibus scripsit ait duobus pedibus se tenent: & duabus aliis se sustinet. Vates diuinus. p quã ãt artem nõ dixit: nec nomen eius sed dat intelligi coniecturis eum quibusdam dixisse futura. Partes. petere agmen easdem intelligimus ab Ilsero maris apes uenisse unde troiani. Partes autem easdem. summitates reę petere dicit: sicut apes apicem lauri. Quod autem in lauro sedere: ostẽditur aduenarum futura uictoria. Castis piis: Et intelligimus Latinũ sacrificasse iuxta adstante lauinia

Nefas. absoluta parenthesis ẽ: & ẽ hyppallage.

Cõprehẽdere crinibus ignem. Cũ ignis crinem cõprendat. Fumida. in quo fumus ẽ causa lachrymarũ. Vulcanum spargere. Incẽdium belli significat. His. n. duobus hoc ab augurio distat. Ascãii fumo et aspiõe flãmarũ. Fauni. faunus ἀπὸ τοῦ φαίνω dictus ẽ. q uoce nõ signis futura ostendit. Lucosq; i. in lucis. Sub albunea. i. in albunea. Alta q̃a ẽ in tiburtinis altissimis montibus. Et albunea dicta est ab aquæ qualitate. q̃ in illo fonte est. Vnde etiam nõ nulli ipsam leucotheã uolũt. Sciendum sane unũ eẽ nomen fontis & siluæ

Faunus

DO. Vltimus auctor. Quia primus fuit Latinus: a quo factũ ẽ initiũ narrandi. Ergo iste ultimus ut in scalis si descẽdas primus ẽ sũmus ultimus q est imus

Si ascendas contra fiet: Sic Cice. in rhetoricis inquit Ab ultimo principio huius præceptionis. Hinc de latino ipsum dicere sequentia indicant. quanuis posset credi de Saturno. Primaque oriens. non nascendo sed moriendo extincta est. & quod magis dolendum in ea ætate extincta ẽ uñ ps cœpat. Multi. Et ga unica eẽt: & ga senis filia ex quo regnũ p dote ueniret. Ante oẽs. i. pulcherrimus non ãt ante omues periit. Oĩa ãt suprad icta in laude sũt æneæ ignobilẽ. aut sibi iparẽ ducere uideatur. qñ illam uicini spreuissent. Vterque a saturno est. ab illo enim luppiter. ab ioue Venus a Venere æneas. Sic a Saturno Picus: a Pico Faunus: a Fauno Latinus: a Latino hæc. ergo par sanguis: sed uirtus in æneamaior. Laurus ponit portẽta: qbus cõnubiũ Turni prohibebant. Virum. non dixit cernimus uirũ ueluti ps ntẽ. sed cernimus uirũ externũ aduẽtare. At rex. nõ dixit uirginis pater. nã publicus status q̃ filiæ potior fuit.

CHRI. Hunc fauno. artificiosa oĩo narratio. nã & dilucida ẽ ut plane intelligat. & breuis. ut mẽtori retineat & uerisimilis ut omnia facile credant. Qui. n. daret externo uiro ea puella ad quã solã regnũ spectabat: q̃ omnium esset pulcherrima. & a multis petita. nisi deorũ monitis italis dari, phiberet. Rursus quomõ eã extorsisset Turnus: aut illi cessisset Latinus. nisi ipse & nobilitate elatus. & regno præpotens. & animi corporisq; uiribus audax ac postremo reginæ fauore suffultus fuisset ac demum quæ nã tanta fuisset æneæ gloria. nisi aduersus potentissimos reges ferocissimos populos florentissima regna ac demũ nisi aduersus & diræ furiæ alectos. & potẽtissime omniũ deæ iunonis machinas pugnãdum eẽt. Huiuscemodi igit narratiõe ea cũcta quæ inferre uoluit poeta uerisimlia redduntur. Hunc faumo. Locum exornat adnominatione & apostrophe. Marica. ait Põponius fuisse reginã Latinãtiũ. & ab ea forsan est marica silua in exitus liris fluminis ubi sunt minturnæ: Maro ait esse nymphã ex qua & fauno sit natus latinus. alii uoluntfuisse filium herculis. & ab ipso cõmendatum Fauno aborigenũ regi. propterea q eius uolũt filiũ putatũ. hesiodus latinũ circe & Vlyxis filiũ scribit. Volunt aũt quidam ex Circe Vlyxem reges genuisse Thelegonum. Latinum & ausonium. Sed oẽm ambiguitatem Iginius soluit q scribit in latio plures fuisse reges latinos appellatos. Dicunt præterea duos latinis filios fuisse cæsos in prima ætate uxoris amatæ illorum nouercæ. Te saturne emphasim habet. Te. q d. maximum deorũ. Nulla fuit fraude. i. eo tempore quo æneas in italiã uenit. Nã prius fuerat. unde addit Primaq; extincta inuẽta. Matura uiro & an

marica

Latinus

nis nubilis. Ex iure sūptū. Præterea. Laus ē ab ætate: nā nō trāsacta iā inuēta nupserat: ut multis euēit: sed in ipso ætatis flore ab oībus expetita ē. Multi illā. qd mirū si nobillissimā. si in flore ætatis cōstitutā: si pulcherrimā: si tāti regni hæredē multi peterēt. Multi. argumētū anumerositate petētiū. Elatio: laus a regiōe: nā multi itereſt qua qsq; natiōe sit. Ausōia. De ausonibus ita ait Pli. Alocris italiæ fons incipit magna græcia appellata ī tres sinus recedēs ausōii maris: qm̄ ausōes tenuere primi. Pulcherrimus. nobilitatis meminit & pulchritudinis: qū hæc duo p̄cipue mouēt matres in aleſcēdis sibi generis: cū patres altiori cōsilio de generi uirtutibus q̄rāt

Albūea Castis tædis. Id ē ipsa castra: ut diximus manibus piis. Albuneā. Albunea nemus ē iuxta anienē cū fōte eiusdē noīs siue a colore aquæ sulphureæ: siue q; albunea latīe sit qđ græce leucothea: Sed in hac silua fōtes sūt sulphurei appellati albulæ: ut Stra. & Pli. scribunt.

SER. Fōte sacro. nullo. n. fōs non sacer pp attributos illis deos: q fōtibo ēsse dīr. Mephitim. mephitis pprie ē terræ putor q de aqs nascit sulphuratis: et est ī nemoribus grauior ex dēsitate siluaꝝ. Alii mephitim deū uolūt Leucotheæ cōnexū: sicut ē Veneri Adonis: Dianæ Virbius. Alii mephitim lunonē uolūt: quā aerē eē cōstat. Nouimus. n. putorē nō nisi ex corruptione aeris nasci: sicut ēt bonū odorē de aere ī corrupto: ut sit mephitis dea odoris grauissimi. i. graue olētis. Hīc ita g. Cōmēdatio oraculi. Oenotria tel. pprie sabinorū tractus. Incubuit. incubare pprie dīr hi q dormiūt ad capiēda rūsa: uñ ē illeicubat ioui. i. dormit in capitolio: ut resp̄sa possit accipe. Sub nocte s. p nocte silētē. i. p noctis silētium cū oēs tacent. Varias a. uoces. s. pp multa simulachra. Fruit. Pascit: qđ đ rebo tm̄ bōis dicimo. Acherōta ac. a. Potestates q̄ sūt in acherōte: ad quē p auernū uenit: hocāt iō: qa faunus dicit infernus deus & cōgrue. nā nihil ē terra iferius ī q̄ hītat Faunus: Hīc ē q; eū Hora. iducit nocētē dicēs: Leuis icedas abeas q; paruis æquo alūnis. Pater ipe. aut honoris ē aut re uera pp lausnā. Cētū. aut p q̄litate fortūæ: uñ & rite dixit: aut certe finito sit pro infinito. Tergo. p tergoribo. Thalamis neu c. p. Propter turnū. Venīet. melio uenīūt: ut iā eos uenire significet. Generi. plurali. p singulari usus ē. Ab stirpe. stirpē cum de genere dicius tm̄ fœ. cū de arbore ma. g. & fœ. iuenit. ut Sed stirpē teucri nullo discrimīe sacrū: & fœ. ut Hora. Cū stirpesq; raptas & p. & d. Sub pedibo sub īpio suo ac ptāte. Mōituſq; alibi mōita dixit ut Carmētis nymphæ mōita & deus a ap. Nō ipse suo p. o. l. Quo a se repelleret gīros. Sed circū l. u. Themesis ē circūuolitās. Adorea l. ador pprie gēus farris. Liba ăt sūt placētæ đ farre & melle & oleo sacrif & aptæ. Subiiciūt. supponūt ī epulaꝝ locū. Ipse q pharpyiā uaticīatus ē: ut Quæ phœbo pater o. Et cereales. solū dicit oē qđ aliq̄d sustiet: uñ đ mari supra ait Subtrahiturq; solū: sicut nūc pāitias mēsas. i. epularū sustētaculū solū uocauit. Fo ert aliis abūdat forte. Fatalis c. ad negociū respexit æneæ: cui hic erat finis laborū. Crustū ăt et crusta neutro dicimus đ hiſ q̄ comedi possunt: Hora. Vt pueris olī dant crustula Fœminino autem genere fragmenta dicimus: quæ non sunt esui: ut Concrescunt subitæ currēti in flumine crustæ. Quadris aut mensis: & est antonomasia. nam supra orbem dixit aut quadris fragmentis accipīamus: ut Iuuenalis: Vt bona summa putes aliena uiuere quadra. Adludens. aut uacat ad: & ludētem significat: aut certe alludens ad responsi fidem uerba componens. Laborum finem. scilicet maritimorum. nam in terra multa passurus est: ut ait Sibylla. Sed terræ grauior inanem.

Mephitis

Fonte sonat: sæuāq; exhalat opaca mephitim
Hinc italæ gētes omnisq; cœnotria tellus
In dubiis responsa ferūt: huc dona sacerdos
Cōtulit & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis. somnosq; peruiit
Multa mīis simulachra uidet uolitātia miris
Et uarias audit uoces: fruiturq; deorum
Colloquio: atq; imis acherōta affatur auernis
Hic & tū pater ipse petens responsa latinus
Cētum lanigeras mactabat rite bidentes
Atq; harū effultus tergo stratisq; iacebat.
Velleribus. subita ex alto uox edita luco est
Nec pete cōnubiis natam sociare latinis
O mea progenies: thalamis neu crede paratis
Externi ueniunt generi: qui sanguine nostrū
Nomē in astra ferāt. quorūq; a stirpe nepotes
Omnia sub pedibus qua sol utrunq; recurrēs
Aspicit oceanum, uertiq; regiq; uidebunt
Hæc responsa patris. fauni monitusq; silenti
Nocte datos. nō ipse suo premit ore latinus
Sed circum late uolitās iam fama per urbes
Ausonias tulerat. cum laomedōtia pubes
Gramineo ripæ religauit ab agere crassem
Aeneas primiq; duces & pulcher iulus
Corpora sub ramis deponunt arboris altæ
Instituuntq; dapes & adorea liba per hærbas
Subiiciunt epulis: sic iuppiter ipse monebat
Et cereale solum pomis agrestibus augent
Consumptis hic forte aliis ut uertere morsus
Exiguam in cererem penuria adegit edendi:
Et uiolare manu malisq; audacibus orbem
Fatalis crusti: paulis nec parcere quadris.
Heus etiam mensas consumimus inqt iulus.
Nec plura adludens: ea uox audita laborum

odor Liba

DO. Italiæ gētes] Ergo omnes. In dubiis, ergo maioris meriti erat oraculum. Huc dona posuit morem

petẽdi oraculi. Ipſe pater. ergo nõ miſit alterũ. ſed ipſe perrexit: Vt & patris & regis diligẽs adhiberet officiũ & pro mollibus plumis & ornatu regio nõ recuſanti pelliũ ſtratũ. Vos ſubito. Propter meritũ petẽtis. Cir cũ. cũ eo qđ eſt tulerat iungendum eſt ut ſit circuntulerat.

CHRI. Oenotria. De œnotria iã diximus. Pellibus incubuit apud p̃ſcos. n. factis ſacris ſolebãt ĩ deoꝝ tẽplis ſomnũ capere: ut ab eo deo cui ſacrificaſſẽt p ſomniũ futura accipẽt. Quod & Plau. ĩ cappadoce lenone oſtẽditq ꝙ ĩ tẽplo Aeſculapii ut ualitudini remediũ acciperet ĩcubait: Et Ci. de diuinatiõe: Atq; ẽt p̃erãt lacedemõiis nõ c õ tẽti uigilãtibus curis ſ Paſiphales domo q̃ ẽ ĩ agro pp urbẽ ſomniãdi cã excubabãt: qa getis oracula uera ducẽ bãt: Stra. ãt refert ĩ agro ſaumo baſylicã fuiſſe Chalcãtis: cui petẽtes oracula nigrũ ſacrificabãt arietẽ: & ſtrata ĩ pelle dormiebant. Miris modis. Nã q̃ ſomniãdo nobis apparẽt uariis & horrẽdis figuris ſeſe offerũt. Fuit ãt mir; poetæ ingẽii: ut diceret miris: ut qđ uerbis exp̃mere nõ ualebat. auditoribus iudicio explicãdũ relinqueret

Subito. ut oñdat patrẽ filio præ cæteris reſpõdiſſe. Neq; diutius ſcertũ rẽuiſſe. O mea ꝓgenies. facit fidẽ. q. d. quã fallere nõ debeo. Thalamus p. Erat. n. opus ut añ hæc p̃dicerent q̃ troiãi uenirẽt. ne cõmenta res eẽ ui derẽt. Verti. Quaſi ſuo ĩpio ſubigẽt. Regi. qa ſubactos clemẽter adminiſtrabãt. Adorea. Ador qđ ſit exp̃ſ ſimus ĩ geor. Per herbã. ſ. apiũ. Diony. n. ĩ li. p̃mo ait in agro laurẽte. ubi cõſederãt troiã i aqua fluebat uſq; ad mare. Nũc in cauo loco ẽ ſcatẽs fõs facer phœbo cũ duabus ædiculis. ĩ qbus æneas primũ ſacrificauit: & ibi troia ni cibũ ſumpſcere in ſolo ſtrato ex appio ſiue ex cruſtulis panis ad ciborũ mundiciẽ paratis. ac cõſumptis cibis q dam exillo appio ſiue & cruſtis comedere cœperunt: Tunc quidam ex filiis æneæ ſiue alius ex diſcumbentibus inqt. At. n. mẽſa iã comeſa ẽ nobis. Quo auditu tumultuarũt oẽs tãq; ſi finita eẽnt prima oracula. Reſpõſum. n. acceperãt ſiue a dodonæo oraculo: ſiue ab erythris idæ tegurio ubi Sibylla habitabat nympha ĩdigna fatidica: q̃ ipſos monuit ut in occaſum nauigarent: donec eo pueniren ubi mẽſas comederẽt. Hoc ergo nũc aduenisſe dice bãt. Et cereale ſolũ. rẽ minorẽ q̃ in heroico carmine cõueniret traſlatiõe & denominatiõe duobus coloribus rhe torĩcis honeſtauit. ut nominibus pro nominibus poſitis uiliora q̃ eẽnt maieſtatẽ quandã reciperẽt. Q uadris Quadra ſic luue. Aliena uiuere quadra. Quadrã ãt panẽ dixerũt: qđ apud antiquos quadratas ſectiões haberẽt pães. Mar tialis: cũ mittis turdũ ue mihi quadrã ue placentæ. Heus ẽt mẽſas. miſerã hominũ inſcitiã oſtẽdit poeta. Nã ut perſepæ quæ timenda ſunt non timent: ita quæ non ſunt timẽda timent. Vt uetiſſimũ ſit illud ĩ Ciceroĩſtuſcu lanis. Ignaris homines in uita moribus errant.

Prima tulit finem primãq; loquẽtis ab ore
Eripuit pater: ac ſtupefactus numine preſſit:
Continuo ſalue fatis mihi debita tellus
Voſq; aito fidi troiæ ſaluete penates
Hic domus & patria ẽ gẽitor mihi talia nãq;
Nũc repeto anchiſes: fatorum arcana reliquit
Cũ tenate fames ignota ad littora uectum
Acciſis coget dapibus conſumere menſas
Tum ſperare domos defeſſus: ibiq; memento
Prima locare manu: molliriq; agere tecta
Hæc erat illa fames: hæc noſ ſuperare mãebat
Exitiis poſitura modum
Quare agite & primo læti cum lumine ſolis
Q uæ loca: q ue habẽt homines: ubi oĩa gẽtis
Veſtigemus: & a portu diuerſa petamus
Nunc pateras libate ioui: precibuſq; uocate
Anchiſen genitorẽ. & uina reponite menſis
Sic deinde effatus: frõdenti tempora ramo
Implicat: & genium lociq; primãq; deorum.
Telluré nymphaſq; & adhuc ignora precaẽ.
Flumina: tum noctẽ: noctiſq; orientia ſigna
Idæũq; iouem: phrygiamq; ex ordine matrem
Inuocat: & duplices cæloq; hereboq; parentes
Hic pater omnipotẽs ter cælo clarus ab alto
Intonuit. radiiſq; ardentem lucis & auro
Ipſe manu qnatieus oſtendit ab ęthere nubẽ.

SER. Primãq; loquẽtis ab o. e. p. Hoc ẽ adhuc lo quẽtẽ Aſcanio intellexit famẽ: quã fata prædixerãt

Numine p. oraculi fide ab Heleno & anchiſa p̃di cti: P reſſit autẽ uocem aſcanii: quo poſſet ipſe numi na deprecari. Fatis mihi. d. t. bona phiphraſis ẽ. ne fatalis diceret qđ ẽ mediũ & ĩ p̃cibus nihil eſſe debet ambiguũ. O fidi. æneæ. ſ. & nõ troiæ. quã nequiue re ſeruare. Hic domus. aut familia: ut Da propriã hymbrea domũ. aut ordo ẽ: hic patria hic domꝰ. añ n. patria ẽ q̃ domus. Acciſis. undiq; cõſumptis: & hoc ẽ apud nos ac. qđ apud græcos am. Hæc erat il la ſ. ac ſi diceret hoc fuerat timẽdũ piculũ qđ picula terminat. Habẽt. habitẽt: hoc enim frequẽtatiuũ eſt ab eo qđ ẽ habeo. Vbi mœnia g. lauro lauinum ſi gnificat. Nũc pateras li. i. ab eo qđ cõtinet id qđ cõti netˇ. Anchiſen genitorẽ. bñ iouẽ & anchiſen q cã oraculi fuerunt. Reponite m. aut timore uerborũ Aſcanii interrupta renouate: aut reponite frequen ter ponite ideſt crebro libate. Tempora ramo im plicat. diebus enim feſtis ita epulabantur. Genium que. loci Apollinem uult intelligi ĩ tutela enim eius fuerat regio. ut Laurẽtiſq; ab ea nomen poſuiſſe co lonis: aliter iniquum eſt ſi cum omnis inuocet: Apol linem præmittat præſertim cum helenus dixerit.

Aderitq; uocatuſ apollo. Primãq; deorum: qa ipa eſt mater deorum. Nymphaſque & adhuc ignora precatur flumina bonum ordinem ſequitur ſic alibi Nymphaſque laurentes nymphæ genus amnibus unde eſt. Noctem noctiſque orientia ſigna. q̃ no ctẽ ſequũt: ut nymphas flumina iuocat. n. ſibi cõiũ cta. Phrygiãq; ex ordine matrẽ: aut cõtingue: qa idæum dixerat louem: aut certe ex ordine ideſt mo reſolenni. Et duplices: duos Cælo autem Vene rem herebo Anchiſen. Cæto clarus ab alto. in ſe renitate quod eſt augurñ: nam nubibus fulminis cã eſt. Radiis & auro. radeiis aureis. Ardẽtẽ nubẽ alii fulmẽ ardẽtẽ nubem dicũt. ut Luc. Atq; arden

tes aere solo: quos hoc loco secutus ē. alii dicūt fulmē esse aeris scissionem ardētem rimam. quos alibi sequit dicens ignea rima micans percurrit lumine. n. bos. Certatim instaurant epulas. hoc ē Est uina reponite mensis. Vna coronant. pro pateris. ut alibi Magnū crātera coronat. Induit magno autem omine cælesti dicit alibi: nam te maioribus ire per altum auspiciis manifesta fides. Hæc fontis stagna numici ista iā ab incolis dicunt. Quod āt ait fōtis stagna uerū ē. nā numicus ingens ante fluuius fuit: in quo reptū ē cadauer æneæ ad cōsecrādū post paulatim decrescēs in fontem redactus qui & ipse siccatus est sacris interceptis ueste. n. libari non nisi de hoc fluuio licebat.

Deditur hic subito troiana per agmia rumor
Aduenisse diem: quo debita mœnia condant
Certati instaurant epulas: atq; omine magno
Crateras læti statuunt: & uina coronant.
Postea cum prima lustrabat lāpade terras
Orta dies: urbem & fines & littora gentis
Diuersi explorāt: hæc fontis stagna numici
Hūc tybrim fluuium. hic fortes hīrare latīos

DO. Nihil inuenies apud Donatum quod per te ipsum ignores.

CHRI. Eripuit. nōdū. n. pfecerat orationē Ascanius. cū æneas oraculū interpretatus ē in quo & acumē ingenii simul & lætitia demōstrat. nā neq; iā cito hebes intellexisset neq; qđ itellexerat tam celeriter nisi lætus elocutus fuisset. Salutat autem terram quoniā eā eē cognouit quā fata protendebant. agit gratias penatibus quoniā eo ico lumē illum perduxerant. Hæc talis quasi dicat. tam læta tam fœlix. Illa. s. quæ tm̄ terrorem incutiebat.

Quare agite. optimus omnino dux: q & diis ob acceptū beneficiū nulla interposita mora sacrificia īstituit: & iis q suæ fideicōmisit sunt hominibus q̄ primū occasio dabit. illa. n. inuestigatio in tenebris fieri nō pōt cōsulendum decernit. Primam deorum nā berecynthiā q̄ terrā interpretatur eōm deorū matrē fabulati sunt poetæ. uī magnam matrem appellant tellurem. Cæloq; hereboq; patētes. constat ex immortali dea & mortali homine

Numīe

ideſt ex animo & corpore & utriusq; dum uiuimus
ratio est habenda. ergo utrūq; inuocat

Tum satus anchisa de electos ordine ab omni
Centum oratores augusta ad mœnia regis
Ire iubet: ramis uelatos palladis omnes
Donaq; ferre uiro pacēq; exposcere teucris
Haud mora festinant iussit: rapidique ferūt
Passibus ipse humili designat mœnia fossa
Molliturque locū: primasq; in littore sedes
Castrorū in morē pinnis atque aggere cingit:
lāque iter emensi turres ac tecta latinorum
Ardua cernebāt iuuenes: muroſq; subibāt
Ante urbem pueri & primæuo flore iuuētus
Exercent equis: domitantq; in puluere currus
Aut acris tendūt arcus: aut lenta lacertis
Spicula contorquēt: cursuq; ictuque lacessūt
Cum prętectus equo lōgæui regis ad aures
Nuncius ingentes ignota ī ueste reportat
Aduenisse uiros: illic intra tecta uocari
Imperat: & solio medius consedit auito
Tectū augustū ingēs centū sublime colūnis
Vrbe fuit summa laurētis regia pici
Horrēdū siluis: & religiōe parentum
Hic scæptra accipe: & primos attollere fasces
Regibus omen erat. hoc illis curia templum:
Hæ sacris sedes epulis: hic ariete cæso
Perpetuis soliti patres considere mensis
Quin etiam ueterū effigies ex ordine auorū.
Antiqua excedro: italisq; paterq; sabinus
Vitisator curuam seruans sub imagine falcē

dos externos: p quos ei promittebat fœlicitas. Solio medius cõscedit. Vt supra diximus: solitũ est ueluti arma tiũ de uno ligno ad regũ tutellã factũ: secũdũ alios a soliditate dictũ: secũdũ Asprum per antistichon quasi sediũ a sedendo dictũ: nã & sella quasi seda dicta ẽ. Tectũ Augustũ ingẽs. domũ quã supra diximus in pallatio ab augusto factã per trãslatũ laudat: quã cõmemorat: & quasi in laurolauinio uult fuisse. Horrendum. uenerãdũ nõ quod horrori sit. Hic sceptra accipe. hoc in palatio. Curia templũ. quia ut diximus supra: curia nõ nisi in augurato erat loco. Hic ariete cæso. Hoc sacrificiũ in ianua palatii festis diebus fiebat. Perpetuis mensis lõgis ad ordinẽ exæquatis sedẽtium. Maiores. n nostri sedẽtes epulabant: quẽ morẽ habuerũt a laconibus & cretẽsibus: ut Varro docet in libris de gente populi romani in quibus dicit quid a quaq; traxerit gẽre. Ex ordine auorum. prout successerãt sibi. sane intelligẽdum est: ita ut nati fuerant. sic eorũ imagines fuisse compositas. Solium Sella

Antiqua ex cædro. quod lignum nõ facile cõsumit a uetustate. Hoc genus ligni tineæ nescit corruptionem qđ ex antiquitate nõ sentit: ut cedria peructa ligna custodia conseruat. Vnde & Persius Et cedro digna locutus. Vitisator. nõ inuẽtor uiti sed qui genus uitis italis demonstrauit populis. Sub imagine falcem: aut statuæ expmit gestũ: ut dicat: ita tenebat falcẽ ut eã sub uultu haberet. aut sub imagĩe sub theca dicit: q̃ falsi similis est. uitisator

DO Tum satus anchisa. quãuis satis fideret: tñ hũanitatis officiũ putauit ad regem legatos mittere ne ob superbiã alienos fines inuadere uideret tñ nõ expectato de pace respõso urbẽ designat tñ spei i satis reposuerat. Turres ac tecta. primo enim altiora ædificia deinde cum propinquius accedit humiliora cernunt. In puluere. quia ibi melius animalia domãt ubi difficilior tractus est. Ictu. non ferirẽt inuicem sed ut destinata percuterent.

Viros ingẽtes Ignota ueste. Nã ex impræmeditata re perturbato animo putauit se u disse illos ultra humanam formã. Extollit aũt regiam Latina pulchritudine ædificii & ab ornatu triũphali: nõ ut a pictura fabularum. Augustũ uel quia domus fuit regum uel quia aeges ipsi sibi regnandi auspitia sortiebãt illic enim potestatem sumebant & faces erigebant. Ex ordine. ita nati fuerant. Cedro. ex cedro factæ: quia hoc lignum cariem nõ sentit: Vel cedria unctæ: quæ ligna conseruat.

CHRI. Delectos ordine ab omni. misit centum: ut ex numerositate oratorũ ostenderet multos uenisse troiãos ne forte ob paucitatem contemnerentur. Mirum aũt fuit æneæ ingenium: nam quanuis mitteret illos cum insignibus pacis pacem petituros demonstrat tñ iustitiã, pbita: em troianorum: sed ne a timore potiusq̃ ab ingenii bonitate prouenire hoc crederet latinus uoluit ne illum laterent troianornm uires. Delectos. maxima enim diligentia est adhibenda in mittẽdis oratoribus præstent eloquentia et sapientia: ut quæ facto opus sint cognoscant & cognita persuadere possint. & ex eorum præstantia fides fiat apud externos populum a quo mittunt excellẽtissimis uiris abundare. Ex omni ordine. nam etiam qui ignobiliore genere nati sunt ab optimi reip. administratoribus non contemnuntur: modo aliqua ægregia uirtus in illis eluceat Ramis uelatos. ut statim primo aspectu pacata omnia afferent. Dona. nam hæc quoq; ad conciliandos hominum animos multum ualent. Haud mora plerunq; noceat hanc uitare debuerunt legati. Ipse humili fossa. idest sulco ut contra in georgicis dixit Tẽui sulco idest fossa: & de forma ædificandarum urbium diximus in primo. Ante urbem pueri. Ostenderat sapientissimum ducem æneam nunc uicissim latinum laudat ne stultum æneas uicisse uideat. Quid autẽ illo duce prudentius esse potuit qui ciues suos a prima usq; ætate in bonis disciplinis erudiendos curet & ita instruendos ut se patriamq; suam tueri & omnes iniurias propulsare possint. Cum præuectus equo. ut ostendat uigilantes astitisse custodes. qui omnia præuiderent & præuisa ad regem referent. Omen potestas: ut Paribusq; regamus auspiciis. Epulis. pro dapibus posuit idest sacrificiis. Italia ab italo dicta eũ Italus pronepos fuit saturni qui iter duos sinus imperauit neptunum & scyllaceum: uel intelligas de italo Vlyxis & circes filio. Sabinus. de sabinorum nomine non idem omnes scriptores tradunt. poeta autem ascentire uidetur portio Catoni qui teste Dionysio halicarnaseo ait sabinos dictos esse Sabino rege: & illum quidem filium fuisse Sangi cuiusdam gentilis dii: qui a quibusdam pistius sit uocatus. ergo Sabinus pater aut quia illius gentis auctor extiterit: aut quia non solum rex sed deorum sanguine: nam omnes dii patres appellantur. Hũc Sillius Sabũ appellat sic pars sanctum uocẽ canebant Auctorem gentis pars laudes ore ferebant Sabe tuas qui de proprio cognomine primus Dixisti populos magna dictione sabinos. Alii tamen dicũt sabinos dictos esse quos romani sabellos nuncupant. Sabinus

Saturnusq; senex ianiq; bifrontis imago
Vestibulo astabant. aliiq; ab origine reges
Matria qui ob patriã pugnãdo uulnera passi
Multaq; præterea sacris in postibus arma
Captiui pendent currus curuæque secures
Et cristæ capitũ · & portarum igẽtia claustra.
Spiculaque clypeique. ereptaq; rostra carinis
Ipse quirinali lituo paruaque sedebat
Succinctus trabea: læuaque ancile gerebat
Picus equũ domitor. quẽ capra cupidine cõiũx

SER. Saturnusq; senex ianiq; bifrontis imago. antiqui reges nomina sibi plerunque uendicabant deorum ergo Saturnus rex fuit italiæ: nam & supra ait: Veterum effigies ex ordine auorum. & infert. Alii q; ab origine reges: hinc est quod apud Cretam eẽ dicitur ionis sepulchrum. Gaballus etiam imperator Romanus Solem se dici uoluit. Nam Heliogabalus dictus ẽ. Aborigine, p aboriginũ reges: sed ẽ metro phibitus. Pugnando uulnera passi. quasi reges. passi. Sacris in postibus. ubi spolia consectabantur Captiui. pro captiuorũ nota figura é. Cristæ. galeæ a parte totum posuit. Ereptaq; nostra carinis. bene de omni genere prœliorum spolia illic fuisse demõstrat. Quirinali lituo. Litus incuruus augurum baculus quo utebant ad signanda cæli spatia. nam manu non licebat. Quirinalem autem ex persona sua di

xit qualem postea Quirinus habuit: nam tunc adhuc non fuerat Romulus: uel lituum. ideſt regiũ baculum: in quo poteſtas erat dirimendarum litium.

Trabea Succinctus trabea. toga eſt augurũ de coco & purpura.

Ancyle Ancile gerebat. ancile ſcutũ lapſũ eſt: & data reſponſa ſunt illic fore ſummam imperii ubi eſſet quod nec aliquando hoſtis agnoſcere: per Mamuriũ fabrum multa ſimilia fecerunt: cui & diem conſecrauerunt: quo pellem uirgis feriunt ad artis ſimilitudinẽ. Dicimus ãt hoc ancile & hæc ancila: Ancilorũ uero uſurpauit Horatius: Ancillorum & nominis & toga oblitus. Aurea c. nam aliter nõ ſtat uerſus & aurea per ironiam dixit coniunx uero non quæ erat ſed quæ eſſe cupiebant: ut Quos ego ſũ totiens iã dedignatam. picum amauit Pomona dea pomorum & eius uolentis eſt ſortita coniugium: Poſtea Circe cum amaret: & ſperneretur irata in auem picum conuertit. Nam altera eſt pica hoc autem ideo fingitẽ quia augur fuit: & domi habuit picum per quem futura noſcebat: quod & pontificales indicant libri. bene autem ei ſupra lituum dedit quod eſt augurum prium: Nam ancile & trabea communia ſunt conſulari uel maritali ſacerdote. Placido prior e. o. Bene placido. Legatorum enĩ fuerat ut ipſi ante loquerentur ſicut in ſecundo: Vltro flens ipſe uidebar. Dicite dardanidæ. Aut ex ueſte eos troianos eſſe cognoſcit. quæ erat propria gentium ſingularum. aut κατ' ἀποφθεγμάτων intelligimus famam: quæ eos uenire nuncia uerat eandem etiam troianos eſſe dixiſſe. unde infert Auditiq; aduertitis æquore c. Dardanidæ autem ac ſi diceret cognati. Siue errore uiæ ſeu tempeſtatibus acti. Duo quærit. ſi uoluntate ueniſtis quid petitis. Si neceſſitate tempeſtas uos error aduexit Vada cærulea. Cæruleum eſt uiride cum nigro ideſt mare. Qualia multa. Ad duo reſpexit errore & neceſſitate. Portuq; ſe. Ante. n. pro portu erat illic exitus fluminis. Ne fugite. ne fugiatis Ne ue ignorate. Ignoretis. Saturni gẽtẽ. Laus generis. Spõte ſua: ueteriſq; dei ſe. m. t. Xenocratis ẽ: qui cũ primus ſcholam aperuiſſet. quod antea in porticibus de philoſophia tractaretur & interrogatus eſſet quid Præſtare poſſet diſcipulis ſuis. reſpondit: ut id homines uoluntate faciant quod alii iure coguntur. Veteris. Antiqui: ac ſi diceret: aurei ſæculi imagĩe uiuimus. Fama ẽ obſcurior ãnis. Ac ſi diceret niſi iã uos ſciretis. Auruncos ita f. ſ. Apud ueteres hiſtoriæ hoc gẽus fuit. ut maiores natu ãtea acta poſteris indicarent: quod hic indicat locus Luc. apertius cum eſſet de antæo narraturus. Cognita per multos docuit rudis incola partes. Arunci uero italiæ populi fuerunt. Ferre autem quaſi cum oſtentatione iactare.

DO. Alii ab origine r. Refert ſe a ſpecialitate ad generalitatem: ut & compendio uteretur: & numerum augeret in generalitate enim infinita extimatio eſt: & plus intelligitur q̃ ueritas habet. Vulnera paſſi. Vt gloriam ex defenſione libertatis oſtenderet. In poſtibus ar. Indicia hæc ſunt uirtutis. Curuæq; ſ. Omnia ſine numero poſuit: ut plus arbitraremur. Ingentia. Vt oſtendat quanto labore retracta ſint. Carinis. Vt appareat etiam nauali bello illos uiciſſe. Lituum. ideſt regium baculum in quo poteſtas eſſet dirimendarum litium. Parua. Vel quia tales extant aut nõ magni precii. quia ueteres nõ erant ambitioſi cultus. Aurea. Ironice quaſi itelligat peſſima & indignationẽ citat: quod talẽ uirum ita tractaſſet. Dicite d. Primus uerba facit: ut facilitatem ſuam & beniuolentiam in eos demonſtret. Potuit autem ex ueſte latinus qui multa experientia eſſet troianos cognoſcere qđ nõ poterant. per teneram ætatem illi qui erant extra portas. Errore uiæ. Quia in obſcuro cælo in quo uia eſt nauigantibus ab illa errare poſſunt uel ui tempeſtatis indẽ abſtrahi. Ne fugite h. Nõ modo concedit quod ſua auctoritate iam ſumpſerant q̃ ripas intrarunt: ſed ultra id hoſpitium offertur Ex cognatione autem: quæ troianis cum italis eſt oſtendit eos poſſe capere omnem fiduciam.

CHRI. Martia. De ſaturno alibi diximus. Laudat autem omnes hos reges. Nam oſtendit non tyrannos fuiſſe qui omnia ad ſuum commodum referẽtes poſt paſtoribus lupi ſuis ciuibus fiunt: Sed fuiſſe qui pro patria pugnantes mortem ſubire non dubitarent. Multaq; p. Quod argumentũ erat illos uiros fortes fuiſſe & hoſtes ſibi iniuriã inferentes ſemper ſuperaſſe: Nam conſueuerant exuuiis hoſtilibus tẽpla exornare antiqui: ut & diis cõſecrarẽt quæ deorũ auxilio acq̃ſiuerant: & ſuæ uirtutis monumẽtũ relinq̃rent ſempiternũ. hinc Sta. Hic ego maiorẽ pugnas uultuſq; trementes Magnanimũ effingam regũ fingãq; ſuperbis armatoliſq; ipſe meo q̃ſita reuexi ſãguine. Enumerat' oĩa pugnãdi genera: Nam per currus & criſtas & galleas pugnam q̃ collatis ſignis ſit oſtendit. Per clauſtra portarũ expugnationem urbiũ: & p roſtra erepta carinis certamen nauale indicat. Quirinali. Atq; Romulus q̃rinus dicit' nondũ erat. Ergo q̃rinali. ideſt quaſi uſus fuit deinde q̃rinus: uel q̃rinali marito: qa qui rinus mars ſit. Ipſe. Vt oſtendat maieſtati regiæ auguralem quoq; dignitatem addidiſſe. Picus enim. ut refert Auguſtinus. ſaturni filius fuit primus laurentum rex fuit quo tempore hebræis iudicauit Delbora fœmina. q̃ & prophetiſſa fuit: Aſſyriorũ rex erat lampres. Huius fabula notiſſima eſt: qđ a circe in euem ſui nominis ſit mutatus. Sũt q̃ dicant qđ illi pater Stercon fuit optimus agrorum cultor: a quo ſimus quo agri pinguelcũt ſtercus ap

Aurea percuſſum uirga: uerſumq; uenenis
Fecit auem circe: ſparſitq; coloribus alas
Tali intus templo diuum patriaq; latinus
Sede ſedens: teucros ad ſeſe in tecta uocauit
Atq; hæc ingreſſis placido prior edidit ore
Dicite dardanidæ: neq; enim neſcimus & urbẽ
Et genus: auditiq; aduertitis æquore curſus
Quid petitis. quæ cauſa rates aut cui⁹ egẽtes
Littus ad auſonium tot p uada cærula uexit.
Siue errore uiæ: ſeu tẽpeſtatibus acti
Qualia multa mari nauæ patiuntur ĩ alto
Fluminis intraſtis ripas: portuq; ſederis
Ne fugite hoſpitium. ne ue ignorate latinos
Saturni gentẽ. haud uinclo nec æquam
Sponte ſua ueteriſq; dei ſe morte tenentem
Atq; equidẽ memini fama eſt obſcurior annis
Aruncos ita ferre ſenes. his ortus ut agris

pellatur. De lituo uero iã dictũ est. Ancile. Nundum fuerat ancile: qđ subsequentibus temporibus regnante Numa de cælo delapsum est: & de quo dicemus in sequentibus. Sed ostendit illum Numæ similem in religione fuisse. Equum domitor. Fortissimus in pugna equestri: & qui bene & pro arbitrio suo equis uteret. Expressit enim id qđ ab Homero dicit Capta cupidine cõiunx. Non quæ esset: sed quæ esse cuperet. Sic. n. Corebũ Priami gẽrũ dixit. Fecit auem circe. Scilicet picum martiũ. Hæc auis arbores rostri duritie canat. Nidificat in cauis arborum. Est auctor Trebius clauum uel cuneũ quãuis magna adactus sit ui arbores in quibus nidum habẽt pici statim extrudere cũ crepitu arboris: Ipsi principales sunt in auguriis teste Plinio a rege: qui nomẽ huic aui dedit. In capite. L. Tuberonis prætoris urbani in foro iura reddentis ita placide sedit ut manu apprehenderet. Respondere uates exitium ĩperio portendi si dimitteret: Si uero exanimaret: prætori. Et ille protinus cõsecrpsit: nec multo post impleuit prodigium. Prius. propter affectũ quo urgebat ut filiã peregrinis locaret. Aruncos. aruncantiquissima italiæ urbis fuit ædificata ab ausone Vlyxis & Calypsus filio: a quo ausonia nominata est.

Dardanus idæas phrygiæ penetrauit ad urbes.
Threicia mq; samum: q̃ nunc samothracia fert
Hinc illum corithi tyrrhena a sede profectum.
Aurea nũc solio stellantis regia cæli.
Accipit. & numerum diuorum alta auget ab9.
Dixerãt: & dicta ilioneus sic uoce secutus.
Rex genus egregiũ fauni: nec fluctibus actos.
Atrã subegit hyems uestris succedere terris.
Nec sidus regione uiæ littus ue fefellit.
Consilio hãc omnes animisq; uolentibus urbẽ
Afferimur: pulsi regnis quæ maxima quondã.
Extremo ueniens sol aspiciebat olympo.
Ab ioue prĩcipiũ generis: ioue dardana pubes
Gaudet auo: rex ipse iouis de gente suprema.
Troius æneas tua nos ad littora misit:
Quanta per idæos sæuis effusa mycenis.
Tempestas ierit campos: quibus actus uterq;
Europæ atq; asiæ fatis concurrerit orbis
Audit: & siquem tellus extrema refuso
Summouet oceano: & siquẽ extẽta plagarum
Quattuor in medio dirimit plaga solis iniqui.
Diluuio ex illo tot uasta per æquora uecti.
Diis sedem exiguam patriis: littusq; rogamus.
Innocuum: & cunctis undãq; aurãq; patentẽ.
Nõ erimus regno indecores nec uestra feretur.
Phama leuis tanti ue abolescet gratia facti.
Nõ troiã ausonios gremio excepisse pigebit
Fata per æneæ iuro dextramq; potentem.
Siue fide seu qs bello est expertus & armis.
Multi nos populi: mutæ ne temne qđ ultro.
Præferim⁹ manib⁹ uittas ac uerba precantũ.
Et petiere sibi & uoluere adiungere gentes.
Sed nos fata deũ uestras exquirere terras.
Imperiis egere suis hinc dardanus ortus.

SER. Dardanus iuppiter cũ electra Atlantis filia Coriti regis italiæ uxor cõcubuit: sed ex Iouis semine natus ẽ Dardanus ex Coriti lasius. Dardanus profectus ad phrygiã lliũ cõdidit: lasius uero thraciam tenuit: ubi est samos quã & samothraciã nominauit: nã Iunonis alia est samos insula: quãq; ciuitas thraciæ quæ est in cæphalenia same dicat: unde cũ postea responsũ esset Antiquam exquirere matrem & æneas italiã peteret: pfectus ad thraciã samothracas deos sustulit & ptulit secũ pp origionem matris Idæas phrygiæ qa erant & cretæ addidit phrygiæ. Coriti. oppidũ & mõs dictus a rege patre Dardani. Addit auget adiectiõe. s. nominis sui. Vcce secutus plerũq; n. cõsentimus & taciti. Rex. conciliatio ab honore: ide a genere. Succedere terris. ut Succedoq; honeri. Nec sydus. aspectus syderũ: nam tempestatẽ supra dixit. Vrbem afferimus. ad urbẽ referimur. Extremo ueniens. ꝑmo nã alias rediẽs diceret si ueniẽs Dardana pubes Gaudet auo rex ipse iouis. gẽris origine. nã auus nõ est troianorũ iuppiter: sed æneæ p Venerem. Quanta p idæos. ad illud respexit. Auditiq; aduertitis æquore cursum. nã nõ misere audisse quæ uniuersus orbis agnouit. Tempestas uis belloꝝ. Actus collisus. Fatis ptransitũ. & excusat troianos: & græcoꝝ laudem minuit. Tellus ext. ut est britãniæ & oĩum insularũ oceani. Refuso aũt refluo. ut ĩdicat Lucanus Quaq; iacet littus dubiũ qđ terra fretũq; uendicat alternis uicibus cũ fungitur ĩgens Oceanus uel cũ refugís se fluctibus aufert: & est Homeri. Et siquẽ ex. plag. quattuor. audierũt ẽt illi q separant zona ea quæ ẽ in medio q̃tuor id est feruens. Significat aũt antipodas. Iniqui Intẽperari uel ardẽtis. Diluuio ex illo. ex illa uastitate. alii hic distinguũt: & mutãt sensũ: ut sit quos dirimit plaga solis ardentis: ex quo mũdus est cõstitutus. hoc eũ quo chaos eẽ desiit. Diis sedẽ exig. p. pia & uerecunda petitio. Littusq; rogamus in. nõ quod nulli noceat: sed cui uẽdicato nulli possit nocere aliter serpẽtes ĩocuos dicimus. Cunctis undãq; auraq; patentẽ. ista. n. cõia sũt. Indecores. decus decoris facit: Decor decoris: sed hic ĩdecor dicimus: hic ĩdecus nõ possumus dicere unde ĩdecores cũ co bre, uis sit: aut systole ẽ: aut certe dicimus nominatiuum nõ iueniri: ut in multis nominibus fit: nã ĩdecus lectũ nõ est qđ & melius ẽ. Nã systole sine exẽplis fieri nõ debet. Verecũde aũt hoc dicit sua cõiunctione ẽt ornari italos. Abolescet. abolebit & usus ẽ ichoatĩa forma: cũ opus nõ eẽt. Troiã. i. troianos. Fata per æneæ iuro. q̃ iã nouit Latinus oraculo. s. Fauni per qđ audit externi uenient generi. Siue fide seu qs bello ẽ exp. & ar. in his dextra cõprobat fide & uirtu/

ter Vittas. quæ religabant ad ramõ. Hucrepetit dardanus. i. æaeas: & bene repetit non petit quasi ad sua.

DO. Dardanus. iam explicat qđ proposuerat cũ dixit Dicite dardanidæ. Rex genus æ. Cum se beniuolũ ostendisse Latinus nõ multũ laborauit itexendo exordio Ilioneus: nec tñ penitus omisit. Fauni. unde hoc cognouit Ilioneus. nẽpe ex simulachris q̃ erãt in uestibulo: Breuissime aũt amplectit. q̃cũq; dixit latinus: nec potuit in tãta breuitatre magis extollere genus troianũ. Ab ioue principiũ. plus dixit q̃ latinus. Ille. n. Dardanũ ex italia uenisse: hic utriq; generi a ioue principiũ eẽ demõstrat: & cõfirmãdæ rei cã rẽ sæpius repetit. Supremã ut enumeratione maioꝝ ipse uideat finis. ppinquior cã ostendit æneas: qa nepos erat iouis. Quanta. Vt cõmiserationẽ cõcitaret narrãdæ erãt calamitates: sed remouẽdæ erãt moræ: ut q̃ primũ legationẽ. Ergo breuiter illas tãgit. Diluuio. Nõ bello. Nã ex bello aliqd remanet ex diluuio uero nihil: Nã oĩa tollit. Totuasta. Post calamitatẽ belli durior casus nos excepit. Diis sedẽ ex. Facilẽ & honestã petitionẽ ostendit. Ex cõmemoratiõe aũt deorũ ẽt hõibus petere uidet. Nã q̃ numinibus præbebit sedes cultore neglecto. Littus. Vt demõstret qđ ad hoies ptinet nec difficile nec onerosum. Nõ erimus indecores. noluit dicere ornabimus regnũ: ne sit arrogans. Leuis. Nec pro leui ducimus quicquid præstiteris. Fide. Laudat fidẽ: quæ necessaria est in societate regni.

Dardanus. Ideus. Dimas. Samos. Anchises.

CHRI. Dardanus. de hoc dicta plurima sũt: pauca tñ hæc repetã. Duxit hic Chrysen Pallantis filiã unde sũt nati Ideus & dimas in arcadia regnãrũt usq; ad diluuiũ. Hæc Dionysius: q atlantẽ fuisse arcadiæ regẽ. Cũ uero p diluuiũ cãpi ĩ arcadia in lacunas eẽnt uersi. ppeaq; habitatio montuosa difficilis eẽt atq; sterilis Dimate in arcadia cũ parte copiaꝝ relicto Dardanus in samothraciã uenit: ibiq; lasio a fulmine pcusso: qa Cereris cõcubitũ appetiuerat: pfectus est in phrigiã. & defuncta Chryse Batteã filiã teucri duxit. mortuoq; Teucro in regno successit. Ex hac genuit Ericthonium: ex Erichthonio & Calliore Scamandri filia Tros nasci ex troe assaracus: ex hoc capis: ex quo & ex naide nymphe orit anchises. diodorus refert iasiũ & dardanũ natos ĩ samo ĩsula: q̃ nomẽ a Samo mercurii filio habebat. Ide aduentu thracũ colonoꝝ samothracia ẽ appellata. Mortuo lasio dardanus & coribãtus phrygiã petiere: ubi defuncta chrise dardanus Batteã filiã teucri duxit: & teucro regno successit. Latini aũt dicũt dardanũ e coritho in samothraciã & ide in phrygiã pfectũ. Rex. In gñe deliberatiuo oratio ẽ: in q̃ pacẽ sedesq; sibi troiani petũt. Captat aũt beniuolentiã a noĩe & a nobilitate. Cõmendat petionẽ suã a necessitate qñ sic uolẽtibus fatis qbus repugnarẽ latinũ nõ deceat illuc deuenerĩt: sicq; cõfutat qđ ille dixerat potuisse troianos uenire deceptos errore uiæ aut ĩpulsos tẽpestatibus. Et simul a seipsis captat beniuolentiã. qa ostendit suũ cõsiliũ troianos fatis accõmodasse: & id uelle: qđ illa disponũt. cõcitat simul & misericordiã: cũ ostendit se ex florenti fortuna in magnã calamitatẽ ĩcidisse. A ioue pncipiũ. cõmẽdat se a gñre. De gente suprema. Nõ solũ a ioue eẽ æneã ostendit: sed sta a ioue ut nõ p uulgarẽ parentẽ illi nepos sit sed p Venerẽ q̃ nõ mõ dea est sed una ẽ ex selectis

Dii selecti.

Ponit. n. Varro in sextodecimo uolumine deos selectos Ianũ: iouẽ: Saturnũ. Geniũ: mercuriũ: Apolline. martẽ. Vulcanũ: neptunniũ: Solẽ: Orcũ: Libeꝝ patrẽ: Tellure: cererẽ: lunonẽ: Lunã: dianã: Mineruã: uenerẽ & uestam Sũt itaq; duodecĩ mares octo fœminæ dii selecti. Ergo cũ p uenerẽ matrẽ unã ex selectis nepos iouis sit: æneas iure de gente suprema iouis eẽ dicet. Tua ad limina. Vt ostenderet nihil illos arroganter sibi assũpturos. sed pcibus exornaturos. Audiit & siquẽ. uniuersã hãc sphæricã rõnem explicauimus in georgicis: ubi de qnq; zonis meminet. Diluuio ex illo Translatio ẽ. Fit aũt trãllatio cũ uerbũ ex q̃dã re trasseret in aliã rẽ qđ pp similitudinẽ recte trãsferri uidet. Et cũ fiat aut rei ãte oculos ponendæ: aut augẽdæ: aut minuẽdæ: aut ornãdæ cã: aut ut obscœnitas uitet. aut ut breuiter narret hic breuitatis cã posita ẽ trãllatio. Cũ. n. dixit diluuio ex illo: denotat q̃ quem admodũ diluuio oĩa ruũt: trahunt. sternunt: euertunt q̃: ita ĩ eo bello demõstrat ĩcendia: rapinas: depopulatiões cædes: euersiões. irruptiões: iuasiones: captiuitates. Quapp ut ex nobilitate gentis & opulẽtia regni sese nobilitarat: & dignos demõstrauerat: qbo sedes dãdæ eẽnt: sic huiusmodi calamitate misericordiã cõmouet: & metũ oẽm ne supbius qd agant submouet. Diis sedẽ. cõmendat petitionẽ suã a modestia. Innocuũ. In quo uobis nullũ a fferamus detrimentũ: Nã cũ dabũt littus sterile. nihil ex eoꝝ ubertate ĩminuent. Nõ erimus. Nõ solũ nõ erimus detirmẽto. sed erimus decori. conat aũt sũmũ seruare tẽperamẽtũ: ne aut pp nobilitatẽ magnitudinẽq; nois troiani illoꝝ societas periculosa ueniat: ne ue rursus pp illoꝝ calamitates sint ita afflicti ut sint cõtẽnendi. Ac ne queratur latinus cur non sedes suas posuerint apud illos: qui eos sibi iungere uoluerũt: repetit Ilioneus quod iam posuerat fato huc esse adactos troianos.

SER. Ingẽtibus. deliis q̃ magna cõstat fuisse. Fortunæ parua, poris. Bene mediũ tenuit Nã ne laudare uideret aĩt parua ne deformare. nã duoꝝ ẽ aliqd de ĩfœlicibus accipe aĩt fortunæ poris. Hoc pater anchises auro libabat ad aras. Pateram significat. Hoc pami gestamẽ erat. diadema dicit. nã scæptrũ dictu rus ẽ. Sacerq; tiaras. Pileũ phrygiũ dicit. Et sciẽdũ hic tiaras p usurpationẽ dcm. nã hæc tiara dicimus Melius ergo Iuuenal. Et phrygia uestit bucca tiara. Obtutu tenet ora. Ordo ẽ Iauinus defixa tenet ora: & obtutu. i. ituitu sol hæret ĩmobilis. Intẽtos uoluens oculos. cogitãtis ẽ gestu. sic de Bocco Sal. Vultu & oculis pariter atq; aĩo uarius. Regẽ dictamouet. Quippe regẽ & hoc ẽ labor iliadum. Portendi Porro tendi. Prædici. Significari. Paribus auspiciis. Pari potestate & tractũ est ex cõmittis ut diximus supra. Dii nostra ĩcepta secũdent. Antiquo more locutus de publicis rebus id est de pace & nuptiis

Hoc repetit: iussisq; ingentibus urget apollo.
Tyrrhenũ ad tybrĩ: & fontis ad uada sacra nu-
Dat tibi præterea fortunæ parua prioris. (mici
Munera: reliquias troia ex ardente receptas.
Hoc pater anchises auro libabat ad aras.
Hoc priami gestamen erat: cũ iura uocatis.
More daret populis: scæptrũq; sacerq; tiaras.
Iliadumq; labor uestes.
Talibus ilionei dictis defixa latinus.
Obtutũ tenet ora: soloq; ĩmobilisq; hæret.
Intentos uoluens oculos: nec purpura regem.
Picta mouet: ne scæptra mouẽt priameia tãtũ.

Quantū in connubio natæ thalamoq; morat
Et ueteris fauni uoluit sub pectore sortem.
Hunc illum satis extrema a sede profectum.
Portendi generum: paribusq; in regna uocari.
Auspiciis: hinc progeniem uirtute futuram.
Egregiam: & totum quæ uiribus occuperet orbē
Tandem lætus ait: dii nostra incepta secundēt
Auguriumq; suum: dabitur troiane qđ optas.
Munera nec sperno: non uobis rege latino.
Diuitis uber agri: troiæ ue opulentia deerit.
Ipse modo æneas nostri si tanta cupido est:
Si iungi hospitio properat: sociusq; uocari.
Adueniat: uultus ne ue exhorrescat amicos.
Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni.
Vos contra regi mea nunc mandata referte.
Est mihi nata uiro gentis quam iungere nostre
Non patrio ex adyto sortes: non plurima cælo
Monstra sinūt generos externis affore ab oris
Hoc latio restare canunt qui sanguine nostrū.
Nomen in astra ferant hunc illū poscere fata.
Et reor: & siquid ueri mens augurat: opto.
Hæc effatus equos numero pater elegit omni.
Stabant tercentum nitidi in præsepibus altis.

filiæ & de regnis nuptiis facit ante deorū cōmemorationē. sicut ēt in oībus Catonis traditionibus legimus. Hinc ē in diuinatione Si quid ex aliqua ueteri oratiōe ē loué ego maximū optimū ipse ēt Virgil. præfactus diuos solio rex ifit ab alto Auguriū. pp q̄ dicta sunt supra. Quod op. i. pax. Nec sperno. qa dixerat Fortunæ parua prioris. Et ē liptores. i. libenter accipio. Vber agri. ubertas alibi Pecoriq; & uiribus almis Aptius uber erit & ē maior petitiōe ꝓmissio. nā lutū illi perierat. Pacis erit. fœderis ab eo qđ sequit' id qđ præcedit. Tyranni. græce dixit regis: nā apud illos tyráni & regis nulla discretio est. licet apud nos incubator ꝑperii tyrannus dicat': declinatur aūt hic & hæc tyrannos. Est mihi nata. male multi arguūt Virgil. quod latinū ultro iduxit filiā pollicētem: nec oraculū cōsiderantes: qa Italo dari nō poterat: nec æneæ meritū: quem decebat rogari. Teren. Hac forma ꝑpulsis Chremes ultro ad me uenit unicam natā suam. Hesiodus ēt
Tyrannus.
Iducit multas heroidas optasse nuptias uiroꝝ fortiū Sortes. abusiue pro oraculis posuit. Plurima cælo monstra sinūt. aut ꝑ augmentū dixit aut & alia uis intelligamus: nā duo nō sunt plurima. Hoc latio restare canunt. hoc italiæ manere significat: nā sic dicimus hoc mihi restat. i. manet me illa res. Mens augurat. auguro dicimus sc̄dm Pliniū. cū ꝓsagio mentis futura colligimus: auguror uero tū cū futura ueris captamus auguriis. Numero oī. i. tercentū: & pte dixit. nā in legione nō nisi tercenti equites erant: quæ habebant sex milia uiroꝝ: ꝑ qđ oñditur unam habuisse legionē latinū: unde & alibi Tercentū scutati oēs uolscēte magistro. In ꝓsepibus altis. multa nō pp se sed pp aliud dicūtur: nam & per præsepia alta equoꝝ magnitudo monstratur Homerus
Auguro
Auguror.
. i. per longas uestes.

DO. Dat præterea. quomodo ꝑterea: cū nihil prius dederit: sed sic cōiunge: misit nos ad te æneas: & ꝑterea. i. ultra id qđ misit dat munera Parua respectu prioris fortunæ. Hoc pater. nā si ꝑ se nō sint magna sunt tū gratali um uiroꝝ fuerā. Tiaras. pilleus ē quo phryges utunt' cū celebrāt sacra unde sacrum dixit. Intentos oculos. qđ est capientis cōsilium nā oculi per diuersa uagātes secū animū trahunt & a fixa cogitatiōe abstrahunt Sed si intentos quomō uoluens. quia tacitaꝝ cogitationū est mouere oculos cū animi æstus ꝑ diuersa rapiunt. ita quo ierit rediritq; animus oculoꝝ signis oñdit. Tandem. post diuturnā cogitationem. Lætus. qa reppererat fœlices exitus
Tiaras.
Vestra. incepta. quod magnopere desideramus compleri optamus hoc optatū ptinet ad nuptias filiæ: de quibus diutius cogitauerat. Quod optas. breuis sed plenissima promissio. Troianæ. nam nomen Ilionei cogitabant. Tyranni. hoc nomen posterioribus sæculis infamatum est: nam reges quoq; tyranni dicebantur. Est mihi nata uerecunda oblatio & aduersus omnem exprobationem munitam: ne forte illud dici posset terrentianum Aliquid monstri aluit. & quoniam nemini obtrudi potest itur ad me. Opto. ad laudem æneæ.

CHRI. Fortunæ p. p. dicit parua ne sua iactanter laudet: dicit fortunæ prioris: ne uideantur cōtennēda nec caret cōmiseratione hic locus: eū oñdat ex q̄ excelso gradu in q̄ humilē ceciderint. Receptis. cōmandat a labore Si alibi Præterea duos nec tuta mihi ualle reperti. Hoc auro. id est uase aureo: & est denominatio. Cōmendauerat dona a prisca fortuna. nunc cōmendat ab auctore. Cum iura u. ut nō solum ostenderet Priamum illo usum fuisse: sed usum in maximis celebrationibus. Iliadum. ab artificibus laus est: nam præter cæteros mortales phrygii hanc intexendi artem colebant: unde phrygiones dicebantur huiuscemodi artifices. Labor. quasi dicat industria: quæ nō est sine labore. Optime autem post orationem adhibuit munera: qa plurimum ad persuadendū ualent. Sceptra rantū mouent. quasi dicat admirabatur quidem dona. Sed tamen nihil magis curabat q̄ cōiugium filiæ. cōmendat aūt regem a sūma prudentia: qui nihil temere cōstituerit: sed longa ratiocinatione considerando qui essent troiani: & repetendo oracula fauni uere concluſit esse recipiēdos troianos ergo tandem dixit. i. post diuturnam disputationem. Vereris. quasi dicat ueridici Nam ea quæ falsa deprehenduntur oracula diu nō durāt Diuitis uber agri. liberalitas simul & benignitas ostendit' regis. qui sterile littus petentibus fertiles pollicet' agros Est mihi nata. ingens affectus paternus iubet illum ultro afferre cōnubium: quod esset ab ænea petendum: sed cū propter monstra iam decreuisset filiam externo cōiungere: aduentum autem externorum rarum eorundemq; uirorum excellentium rarissimum esse cognosceret erat anxius ne tantam occasionem fortunæ iniqtate omitteret. Qui sanguine n. enim in. a. fe. Ostendit id matrimonium troianis quoq; gloriosum fore. Reor & opto. Vt præterq; quod fatis ad hoc ducitur etiam beniuolo animo & amico moueri uideatur.

SER. Ordine. Pro meritis singulos. Tapetis. Secundo declinatur hoc nomen tapetum tapeti ut hoc templum templi: unde est Pictisq; tapetis hoc loco. Item hoc tapete: ut hoc sedile sedilis: unde est Qui forte tapetibus altis extructus Declinatur aũt græcæ. unde ẽ Pulchrosq; tapetas. Demissa monilia pendent. Suspendenda pronunciatio & ambitus maior est Nã monile nõ nisi hominum dicimus: quæ nũc ad laudem pro phaleris posuit. Patri quos dædala cir. Et hoc fingit eá fecisse Tractũ aũt est de homero: q tales equos habuisse inducit anchisen. Et bene est cõpositum ad id quod supra ait Troiæ ue opulentia deerit. Gente autẽ de equis abusiue dixit: qđ est hoĩum propriũ. Nothos materno ignobiles gñe. Est aũt nomen hoc græcum Nam latine quẽadmodum dicas nõ est. Donis dictisq; latini. Equis & pacis nuptiarũq; promissione. Inachis sese referebat ab argis. Et bene inachiis: Nõ eni ẽ una argos: fuit n. & in italia: quã diomedes cõdidit: q primo argi: post argirippa: post arpi dicta ẽ. Fuit & in thessalia Huc. Vbi nobile quondá nũc super argos arat. Fuit & haud longe ab athenis: quod a siti dipsion dictũ est: apud equos erat magna siccitas inter eos qui uno puteo utebant unde & fratrias dixerũt ἄφοτου φρεάτος quas tribus uocamus. Et notandũ q ubicunq; bonis sequit euentus troianos luno remouet. & cõgrue quasi numen inimicũ qđ præsens posset nocere. Auraq; iuecta tenebat. Per elementũ suũ iubat. Abusq; & aduq; usurpati uedicimus. Præpositio. n. nec aduerbio iungit nec præpositioni: usq; aũt aut ꝓpositio est aut aduerbiũ Iam fidere terræ. Vt & sidere nocti. Stetit. qđ solet esse cogitantiũ. Fatis. Voluntatibus. Capti potuere capi eũ felle dictũ est. Nam si hoc remoueas erit oximorõ. Dicit aũt oĩa quæ cõtigerunt nõ uideri cõtigisse: qa nõ offerũt. Capti aũt capi sic dixit: ut & Cicero: ut in uberima siciliæ parte siciliã quæreremus At credo mea numi. Nec fatigata desiti: nec saciata requi. Patria excussos. satis signate locutus ẽ Opponere ponto. Plus est q̃ si diceret tẽpestates. Me ãt ꝓperisologiá imbres: tõitrua tẽpestates. Aut scylla mihi. Bene mihi: ac si diceret iam q̃ ꝓ suã naturã solent nocere me rogante minime offerũt. Conduñt tybridis alueo. Condi ꝓprie dicunt qui sibi statuũt ciuitatẽ: cõduntur ergo sedẽ stabilem locant & sũt ꝓprie uerba quæ nulla rõne mutant: ut sacerdotes creati uirgines capi dicimus. Pelagi. Propter illud. Sed terræ grauiora manẽt. Mars perdere gentẽ. Bene belli & uastationis quærit exẽpla in rebus huius cemodi: sicut in primo naufragii. Pirithous lapitharum rex cũ uxorẽ duceret uicinos populos centauros ẽt sibi tauri & lapithæ in bella uenerunt. Antiq̃ genitor c. d. Oeneus calydonis rex de primitiis oĩbus numinibus sacrificauit excepta diana. quæ irata aprum ĩmisit q cuncta uastabat: donec a Meleagro occideret. Concessit aũt ideo dixit: ut ostenderet minora numina nisi ꝑtrauerint nõ posse nocere. Statius de uenere Infandum iratæ cõcessit honorem.

Tapẽt — Monile. — Agros. — Absq; Adusq;

Omnibus extemplo teucris iubet ordine duci.
Instratos ostro alipedes: pictisq; taperis.
Aurea pectoribus demissa monilia pendent.
Tecti lauro fuluũ mandunt sub dentibus aurũ
Absenti æneæ currum: geminosq; iugales.
Semine ab ætherco spirantes naribus ignem:
Illorum de gente patri quos dædala circe
Supposita de matre nothos furata creauit.
Talibus æneadæ donis dictisq; latini
Sublimes in equis redeunt: pacemq; reportãt.
Ecce autem inachiis sese referebat ab agris.
Sæua iouis coniunx: auraq; inuecta tenebãt.
Et lætum æneam: classemq; ex æthere longe.
Dardaniam: siculo ꝓspexit absq; pachynno:
Moliri iam tecta uidet: iam fidere terræ:
Deseruisse rates: stetit acri fixa dolore.
Tũ quassans caput hæc effudit pectore dicta:
Heu stirpem inuisam: & fatis cõtraria nostris
Fata phrygum: num sygæis occumbere cãpis.
Num capti potuere capi: num ĩcensa cremauit
Troia uiros: medias acies medioq; per ignes
Inuenere uiam. at credo mea numina tandem
Fessa iacent: odiis haud exaturata quieui
Quin etiam patria excussos infesta per undas
Ausa sequi: & ꝓfugis toto me opponere põto.
Absumptæ in teucros uires cæliq; mariq;
Quid syrtes aut scylla mihi. qd uasta charybdis
Profuit: optato cõdũtur tybridis alueo. Cdis.
Securi pelagi atq; mei mars perdere gentem
Immanem lapithum ualuit. concessit in iras
Ipse deum antiquam genitor calydona dianæ.

DO. Instratos o. Stratis purpureis ornatos. Monilia ornati. In formam mulierum. mirum autem beniuolentiæ in troianos signum: Nam q pedibus uenerant nõ debebant ad futurum generem nisi equites redire. Aeneæ uero mittit bigas honoris uirtutisq; causa. Honoris ut curru uectus ad socerum cum dignitate ueniret. Virtutis quia currus & equi instrumenta bellorum sunt: & ne ad generum potentissimus rex leue donum mittere uideretur: equos mirifice laudat. Dedala. Viuacissimo ingenio ut: Delatus fuit. Donis. Propter equos. Dictis nam pacem reportant. Fatis contraria. qui contrariis fatis nascũtur ĩmortales inter se inimicitias exercent. confirmat etiam deos fatis agi. dolet igitur quod debuissent timere fata Iunonis troiani: & non timuerunt. dolet quod superiores euaserint: & quicquid cogitare potuerit uicerũt. Medias ac Per gladios & per ignes non extremos sed medios quibus nulla possunt esse grauiora pericula. At credo m. enim nec fessa sum odiis nec quieui saturata. Mars perde. g. ab exemplis iras suas accendit: & ostendit minores deos ad plenum se defendisse: Comparat causas: delicta & personas.

CHRI. Extemplo cupiebat uti occasiõe de teucris quam primum ergo celerrime remisit: & qñ uiros fortes

illos parauit muneribus quæ ad fortes uiros pertinent donauit. Est aũt moralis sensus: ut cũ fortuna sese nobis offert eam q̃ primũ accipiamus: ne cũ paulo post ea aduolauerit frustra illã inquiramus. Instratos ostro. id est habentes stramenta purpurea. Dicunt. n. stramenta sellæ in qbus in equis insidemus: qm̃ equos sternãt id est eorum terga exæquẽt: quo mollius resideamus. Dædala. ingeniosa: & quæ sũmo artificio sit pædita: nam δαίδαλα λεύσσειν ornare & uariare græce dicit. Sumpsit aũt a Lucretio: apud quẽ est dædala tellus. Furata creauit. multa ab antiquis mutuatus est Virgilius. Verũ multa ẽt ex se cõfigurauit ut cũ dicit Tepidaq; recentẽ cede locũ: cũ locus tepidus cæde recenti dicendũ sit. & alio loco Cesserunt æquore iusso. id est ipsi iussi. Sic igit dixit hic. Supposita de matre nothos furata creauit. i. furtĩ id est clam patre supponẽs matrẽ. i. equã equos solis creauit: id est creari fecit hos equos nothos id est quoꝝ mater mortalis pater uero diuinus esset: nã ꝓprie nothi dicunt quos nobilior pater ex ignobili matre creauit. Ecce aũt hæc dictio semp rem ĩprouisam neq; añ aĩaduersam significat: ergo ĩ maiorẽ pturbationẽ ex ĩprouisa troianoꝝ fœlicitate incidit Iuno: nã ut oñdit Cicero in tusculanis: & ut disputant stoici: oĩa ĩprouisa uidentur maiora: qa quanta sint quæ accidũt cõsiderandi spatiũ nõ datur. Sæua. in troianos: nã a iuuãdo dicit Iuno uel sæua. i. magna. Et lætũ. nã quid durius inimicæ deæ eẽ potuit q̃ uidere æneã lætũ & morientẽ mœnia. Quassans qđ iratscẽtis & minantis ẽ. Effudit. Nullo ordine aut rõne emisit: eo. n. ferebat quo ira dolorq; raperet. Pectore: quæ ex imis sensibus ꝓuenirent. Heu stirpẽ. ois oratio pathetica præceps & abruptũ initium hẽt qm̃ iratus non ratione ducit: sed uariis iraꝝ fluctibus præcipitat. Sic. n. illud Pro iuppiter ibit: & qd me alta silentia cogis rumpere. itẽ Me ne incepto desistere uictã. Verũ præsens oratio nõ solũ principiũ hẽt abruptum: sed uniuersa breuibus sententiis & crebris sniaꝝ mutationibus in ꝓceps ferẽ uelut inter æstus iracundiæ fluctuet. incipit igit ab exclamatione: quã græci ecphonesin dicũt quæ nõ solũ sũmũ dolorẽ ĩdicat: sed extremã quoq; desperationẽ: qua ẽt magis dolet: qa uidet fatis suis quæ regina deoꝝ sit audere troianos hoies exules fata sua oppone: e. Deinde breues sequunt interrogatiunculæ. Num sygeis occumbere. dolet. n. cũ superati fuissent: cum eoꝝ urbis incensa: tõ hauisse facultatẽ euadẽdi. neq; ꝓtuta sed ꝓ medias hostiles acies. Medias acies. hyperbole est. At credo ironiam ponit per undas ausa. seq ausus suos inefficaces cõqueritur. Absumptæ in teucrũ u: alia hyperbole deinde adiungit dispersas querelas: & cũ interrogatione: q̃ orationi maiorẽ affert grauitatẽ: est itẽ repetitio qd & quid est dissolutũ. nã breues & cõcisæ clausulæ sine copula proferunt. Profuit quasi dicat: id quod cæteris rẽ omnem abstulisset mihi ne minima quidẽ parte prosuit. Optato c. t. a. nõ põt sine extremo dolore recordari q; nõ mõ pericula illis ab ea obiectis euaserant. uerum etiam in terras fatales incolumes peruenerant: nec tm̃ dolet in italiã prouenisse quantũ q; tyberino flumine purificatus se ẽt sacris placare posset. Mars perdere gentem a minori argumentũ ẽ: qua quidem re quid illi durius esse potest. ut minoribus diis licuerit qđ sibi non licet:

Qđ scelꝰ aut lapithis tãtũ: aut calydõe merẽte
Aste ego magna iouis cõiũx nil linquere inausũ
Quæ potui infœlix: quæ memet in omnia uerti:
Vincor ab æneas: quod si mea numina nõ sunt
Magna satis dubitẽ: haud eq dẽ iplorare qđ usq;
Flectere si neq; supos: acherõta mouebo. q̃ẽ
Non dabitur regnis: esto prohibere latinis:
Atq; immota manet fatis lauinia coniunx:
At trahere atq; moras tãtis licet addere rebus.
At licet amborum populos excindere regum.
Hac gener atq; socer coeant mercede sororum.
Sanguine troiano & rutylo dotabere uirgo:
Et bellona manet te pronuba: nec face tantum
Cisseis prægnans ignes enixa iugales.
Quin idem ueneri partus suus: & paris alter:
Funestæq; iterum recidiua in pergama tædæ:
Hæc ubi dicta dedit: terras horrenda peruolat.
Luctificam alecto dirarum a sede sororum.
Infernisq; ciet tenebris: cui tristia bella:
Iræq; insidiæq; & crimina noxia cordi:
Odit & ipse pater pluton: odere sorores
Tartareæ monstrum: tot sese uertit in ora.
Tam sæuæ facies: tot pullulat atra colubris.

Strata equoꝝ

SER. Quod scelus aut lapithis tm̃: aut calydõe merente. hæc ẽ uera lectio: sic & casus ꝓcedit. ut uterq; ablatiuus sit: nã si calydone legas uitium erit: nec sensus ꝓcedit. scelus aũt ꝓ pœna posuit ab eo ꝓcedit quod sequit: ut Scelus expendisse merent ẽ. Quæ potui infœlix. id est nocens: ut cõtra Sis fœlix: id est ꝓpitia. ut ẽt diximus supra. Implorare qđ usquã ẽ. ac si diceret ẽt humilia. Quod aũt Iuno ubi alieno uti introducit auxilio physicũ est. natura. n. aeris ꝑ se nihil facit nisi aliena cõiunctione: uentoꝝ. s. q creant nubes & pluuias. Atq; moras tantis licet adere. r. oñdit deos retardare fata: nõ penitus tollere: ut Detemq; alios priamũ superesse per ãnos. Quæ aũ dicit ẽt a Creusa dicta sũt: ut regnũq; & regia coniunx Parta tibi. Sanguine troiano & rutylo dotabere uirgo. ambitiosam execrationẽ. Nec face tm̃. tantũmõ Cisseis. regina Hecuba filia scdm Euripidem Cisseiquẽ Enno. Virgi. & Pacuuius sequunt nam Hõe. Dimantis dicit: hæc se facẽ parere in somnis uidit: & Parin creauit q cã fuit ĩcendi Ergo nũc hoc dicit talis erit. Veneris partus. Nã sicut ꝓ parin troia cõsumpta est: sic per æneã reliquiæ troianoꝝ cõparatio aũt iniuriosa. Nam Veneri Hecubã: Paridem æneæ: Helenam lauiniæ cõparat. Iugales. Coniugales matrimonio cõceptos. Idem. Similis. Funestæq; iteꝝ recidiua in pergama tædæ. Sic recidiue ut pergama. Luctificam alecto. Græcus accusatiuus. Huius declinatõis tres casus usurpamus: genitiuum uidelicet: ut alectõ: noĩatiuũ & accusatiuũ ut alecto Odit & ipse pater pluton. Veneration̄is est pater: nã furiæ acherontis & noctis filiæ sũt. His acuit uerbis. incitauit. & instigauit eius insaniã. Proprium: Aut tibi aptum: aut certe perpetuũ: inde sessum usq; ad finẽ perducendũ. Et sciendũ furiæ nihil ꝑ ꝑmio

dari quia præstatur hoc ipsum furiæ ut bella cõmoneat & ut dicat defendisse Iunonem. Infracta. Vt uale de fracta: aut quæ fuit ante hac semper infracta. ut i xii. Turnus ut infractos aduerso marte latinos. Cedat fama loco uincatur. Cicero: loco ille motus est cũ est ex urbe depulsus. Ambire latinum. Amplecti circum retinere: Nec ob ambitum hoc dixit: Nam ambio ad illum dicimus: non ambio illum. Tu potes unanimes a. A maiore ad minus. Versare. uerte re: & usus est frequentatiuo ad uim augẽdam. Tibi noia mille. Facies: ut Et sine nomine corpus: mille autem secundum Eurypidem: in cuius tragœdia dicitur furias non esse unius potestatis: sed plurimarũ ita factum secundum necessitatem: ut Asper. Fecũdum concute p. Plenum militiæ efficaciæ. Compositam pacem. Quam supra latius dederat. Crimina b. causas: ut crimen amor uestrum. Exin. Ordinis aduerbium Gorgonis: sæuis: pessimis a Gorgone.

Ambio ad illum

Quam iuno his acuit uerbis: ac talia fatur:
Hunc mihi dã ꝓpriũ uirgo sata nocte laborẽ.
Hanc operã: ne noster honos infracta ue cedat
Fama loco: neu connubiis ambire latinum
Aeneadæ possint: italosq; obsidere fines:
Tu potes unanimis armare in proelia fratres:
Atq; odiis uersare domos: tu uerbera tectis
Funereasq; inferre faces: tibi nomina mille.
Mille nocendi artes fœcundum cõcute pectus
Disiice compositam pacem: sere crimina belli.
Arma uelit poscatq; simul: rapiatq; iuuentus:
Exin gorgoneis alecto infecta uenenis
Principio latium & laurentis tecta tyranni

DO. Vincor ab ænea. Nomen proprium pro cõuitio posuit. Quasi dicat ab uno eodemq; inertissimo. At licet amborum p. a. Magnum factiose inimiciciæ cõsilium: ut disparet populos: cũ regum concordiam non posset rumpere. Conuertitur aũt ad uirginẽ ueluti ipsa cũ ænea aliquid egisset. Horrenda. Ex causa magnæ iracundiæ uehementer cõmota. descriptio aũt alectos ostendit eam esse aptam tanto negocio. Proprium ergo nõ laborabis: quia nihil peto alienum a te. Da. nõ precatur sed impetrat: ut sit ratio personarũ. Nomine. Per nomina formas ostendit: in quas conuersa mutabat: quod poterat uocitari. Facundum. Nocendi artibus redundans. Solicita aũt in causa sua sæpius rem cõmendat. Ordinatum autem consilium est Primo. n. fœdus uertendum fuit: ut uia pateret ad bellũ. Sere. ut ex satis alia rursus fœcunde pullularent. Velit. plus uelle est q̃ cogi. uelit primo. deinde poscit: & sic nõ detur: rapiat. Nam rapit q̃ sine iubentis auctoritate inuadit. Exin. ex eo momento. Gorgoneis. Fuit ea forma qua fingitur Gorgone.

CHRI. Ast ego. Quanto hæc dolore profert. ut maxima deaꝝ cum nihil inausum reliquerit: cum se ad oĩa conuerterit: tñ nõ modo non potuit perdere æneã: sed dicit ab illo se uinci. Quod si m. n. Quod irascentis ꝓpriũ est cõfirmat se ad nocendũ: Et quãuis desperet perficere rẽ posse. tñ impedire cõtenta est. Admonet ãt in hoc loco poeta quãtum in mẽbtis nostris furor ualeat: cũ cogat eos etiam qui maximi sũt descendere ad oẽm indignitatem neq; decoris sui rõnem habere: ĩmo sui ipsius obliuisci: & oĩ ratiõis luce extincta qua sola hoies sumus scelo furore qui ĩmanium bestiarũ est ferri. Vnde nõ pudet etiam inferis supplex fieri: Et q̃d sũmæ stultitiæ est q̃d deliberat perfici posse: tñ impedire contenta est: Et saturat iram uerbis qñ ipsa re nõ potest: & cũ indignatione profert Non dabitur regni e. p. l. deinde cũ quadam uoluptate & hostili insultatione addit: Attrahere & reliqua. iratorũ enim est tali iurgio uti. Bellona. Non. n. ego: ad cuius numen hoc pertinet: ero pronuba. sed bellona. quæ dea belli est. Enio græce dicit furor bellandi: cuius sacerdotes instituebant iuuenes & robusti: & qui comã nutrirent in ánuo sacrificio ictu ferri percutiebant sibi lacertos brachioꝝ: Sed antiqui sacerdotes secabant sibi brachia: quã cõsuetudine seruari suo tpe iussit Anthoninus. Nec face tñ cisseis. Maius ergo ĩcendiũ ex his nuptiis paratur iliæ q̃ ex ortu paridis paratũ est: ex quo oĩs troia periit. Hæc ubi dicta d. Iuno quæ ambitio est nõ excitat furorem nisi terras petat: nam ex reꝝ terrenarum cupiditate furit ipsa ambitio mouet aũt ab infernis tenebris. qa ab appetitu perturbato: q̃ pars animi corporea ẽ: a qua prouenit oĩs furor: furori aũt semp placet bella & insidiæ & oĩa scelera. Hanc & Pluto & sorores oderunt. Nam nõ solũ boni oderũt furiosi. sed ẽt mali. Tot se uertit in ora. Sequitur Eurypidẽ in Horeste. qui fingit furias uertere: se in uarias formas. mõq; apellat fortunam: modo fatũ mõ necessitatem. Propriũ. Nam q̃is furor oĩbus ardẽtionibus cupiditatibus insit: tñ nulli maior est: nec magis ꝓpriꝝ q̃ ambitiõi. Vnaïes. Oñdit quod petit facile ab ea ꝓstari posse. Arguit. n. a. minori: quãto. n. magis accendet latinos cõtra externos cũ possit fratres: hactenus unanimes iter se cõcitare: neq; est quod exemplũ petamus ab Atreo & Tyeste: aut ab etheocle & Polinicæ: nam in omni sæculo innumeri inueniuntur. Tibi noia mille. i. potestates Velit cupiat: sed cum multi uelint ferre arma: & tamen nõ audeant a ducibus poscere: adiunxit poscat. Multi etiã cum proposuerint si denegetur: non audent rapere: addidit Rapiat.

Bellona Enio

SER. Tacitum, ꝓ tacite. Obsedit. bñ obsedit quasi si q̃ insidiabant. Curæ iraq; c. per uerso ordine respondit: nã ira ĩ troianos ẽ: & cura de nuptiis & primo aduentũ teucroꝝ dixerat. Huic dea. Figura ꝓperbathon: nãq; talis est ordo huic dea unum anguẽ in sinus coniicit: & usq; ad ĩtima subdit ꝓcordia: quæ sũt loca cordi uicina qbus sensus ꝓcipitur Anguẽ aũt iniecit ptem sui id est furoris. Leuia. pulchra. Attactu nullo. sine morsu. Fallitq; furẽtem iniicit furorẽ sine accipientis sensu. Furentẽ autẽ ut furore teneat. nã nũdũ furebat. Tænia uittæ. tænia ẽ uittaꝝ extremitas. Vdo. i. ueneno: hypallage in

Celsa petit: tacitumq; obsedit limen amatæ.
Quã super aduentu teucrũ turniq; hymenæis
Fœminæ ardentem curæq; iraq; coquebant
Huic dea cæruleis unum de crinibus anguem
Conicit: inq; sinũ præcordia ad ĩtima subdit.
Quo furibũda domũ monstro pmisceat oẽm.
Ille inter uestes & leuia corpora lapsus

Voluitur atactu nullo: fallitq; furentem
Viperam inspirans animam: fit tortile collo
Aurum ingens coluber: fit longæ tænia uittæ.
Innectitq; comas: & membris lubricus errat.
Ac dum prima lues udo sublapsa ueneno.
Pertentat sensus: atq; ossibus implicat ignem:
Nec dum animus toto percepit pectore flammã
Mollius: & solito matrum de more locuta est.
Multa super nata lachrymãs phrygiscq; hymeneo
Exulibus. ne dat' ducẽda lauinia teucris Cnæis
O genitor? nec te miseret natæq; tuiq;
Nec matris miseret: quã prio aquilone relinq̃t
Perfidus alta petens abducta uirgine prædo.
At nõ sic phrygi⁹ penetrat lacedæmõa pastor
Ledæamq; helenam troianas uexit ad urbes.
Quid tua sancta fides qd cura antiq̃ tuorum?
Et consanguineo totiens data dextera turno.
Si gener externa petitur de gente latinis:
Idq; sedet: fauniq; premunt te iussa parentis:
Oẽm equidẽ scæptris terram q̃ libera nostris
Dissidet: externam reor: & sic dicere diuos.
Et turno si prima domus repetatur origo
Inachus acrisiusq; patres: mediaque mycenæ.
His ubi ne quicq̃ dictis experta latinum
Contra stare uidet: penitusque ĩ uiscera lapsũ.
Serpentis furiale malũ: totamque pererrat.
Tum uero infœlix ingentibus excita monstris
Immẽsam sine more furit lymphata per urbẽ.
Ceu quondã torto uolitans sub uerbere turbo
Quem pueri magno in gyro uacua atria circũ
Intenti ludo exercent: ille actus habenda
Curuatis fertur spatiis: stupet inscia turba.
Impubesque man⁹ mirata uolubile buxum

sensu ueneno udo: quod est de udo corpore. namq; serpẽtũ uda sũt corpora adeo: ut qua eunt uiá humore designẽt. Solito matrũ de m. Iracunde. nã hoc est de matrũ more: mixta asperitate loquebat': nã paulo post uero furore quatietur. Exulibus ne dat'. pp dissuasionẽ signate loquit' exules uocans eos q pro pria regna repetebãt. Ducenda. abducenda. Prædo quasi piratã ducit homine diu in mari morantẽ At sic phrygius. leuit' & an nõ: sed hoc absolutũ ẽ. si ãt legeris at copulatiua pticula est ad ornatũ solũ pertinens: Hora. Ato deoꝝ quicqd in cælo regit terras & humanũ genus. Et cõsanguineo. Filius. n. Veni læ amatæ sororis. Si gener externa petit' de g. l. de qualitate trãsit ad finẽ: nam uult Turnũ extraneum esse definire per calidã argumentationẽ: qa iperio latini nõ subiacet: cũ oraculũ de latinis oĩbus cauerit: post ea ẽt huic occurrit Turnum græcũ eẽ ab acrisio cõmemorans: p qđ duas res latenter aget. nã discendo originẽ considerandã docet: & Turnũ græcũ eẽ ab Acrisio Aeneã latinũ a dardano. Præmũt iussa urgent in hoc cõpellunt. Inachũ acrisiusq; parẽs Dane Acrisii regis argiuorũ filia post quã est a ioue Dane uitiata: pater eã intra arcã inclusam ꝓcipitauit in mare: quæ delata ad italiã inuenta ẽ a piscatore cũ Perseo: quẽ illic enixa fuerat: & oblata regi: q eã sibi fecit uxorem cũ qua ẽt ardeam cõdidit: a qbus Turnũ uult originẽ ducere. Sine more furit. sine exemplo & hoc ẽt cõtra decus est regiũ. Lymphata. percussa furore nympharũ: sicut ceritos a Cerere dicimus.

Turbo. catullus hoc turbẽ dixit ut hoc carmẽ: hic turbo: unde turbinis facit: nã si turbonis sic erit a p/ prio noie. Impubesq; ma. aut multitudo puerorum aut a parte totum posuit: ut pro manu tacita ipsum puerum intelligas: Turbo

DO. Tacitũ. sine strepitu. quoniã in mœrore iacebat. cũ audiret filiã dandã æneæ: Vel ipsa tacita ut facilius nescienti obtẽperet. Vnum. qa unũ ad p ditionẽ præsentiũ arbitrata est satis eẽ. Sinu. sinus dicitur qui põt aliqd excipere & tenere. Vipeream animã pulsa. s. humana. Fit longe tænia uittæ. Tænia id est uitta. Exulibus ne dat'. nõ fuit utendũ principio: Nã nec Beniuolus reddendus erat q esset pater: Nec attentus q de re esset sollicitus: Nec docilis: cum cã sciret. Incipit ergo a queſtiõibus deformans negocium: & ita agit cũ marito quẽ reuereri oportuit: ut suadere potius q̃ reprehẽdere uideat'. Sunt ergo argumẽta: Nullus postullat: Pater ĩgerit: Erit in naui thalamus filiæ qñ dat' ei q ppetuis erroribus dãnatus est. Omnis uita ducetur in fluctibus: Nulla coniugis gratia. Nullum decus uxoris: quam pater nõ tradita. sed abiecit non amplius uisuram. Ergo non propagatio sanguinis: sed orbatio ẽ & domus nostræ solitudo perpetua Antea autem gesta exempla sunt perfidiæ ipsorum. Est autem maximum scelus rumpere fidem Turno. Reſponsa deorum sunt cum maxima cautela consideranda: quia implicita sunt & inuoluta. Tænia

CHRI: Tacitũ. Clãculũ nõ sentiẽte illa. Sup. Idest de: & de pp significat: Cicero Cupio hoc multi de causis. i. pp multas causas. Fœmineæ. Quasi dicat maxiæ. Nã Fœmineus sexus pp ĩbellicitatẽ ĩpatiẽtior ẽ ĩ oĩbus pturbatiõibus. Hinc paulo ĩtra ut rabiẽ uehemẽtiorẽ oñdat canes fœminas ponit. Curæ & iræ. Nã cura quã cupiebat de filiã irã ĩ troianos excitabat. Vsus ẽ ãt plurali numero: ut eas pturbatiões uehemẽtiores oñderet. Præcordia. Optimũ elegit mẽbr⁹: ut uidebis: ubi exp̃simus qd eẽt p̃cordia dictũ ẽ. Fallit furẽtẽ. Nã ita furti iniicit furorẽ: ut cũ illa fureret tñ nõ aĩaduerteret unde sit ille furor. Aĩam. i. animi. Aĩas & olẽtia medicora fouẽt illo. Matrũ de more. Ita loq̃bat' ut amorẽ maternũ exprimeret & cũcta q̃ ꝓferet' inde ꝓuenire uideretur. nõ ãt a furore ut paulo post. Multa. Pro multũ. Ducẽda. arguit a dãno q̃ filia det' illi q paulo post abductus sit. Et hoc facit ueriſimile. qñ sit exul. neq; ꝓprias sedes habeat quo se recipiat. Itẽ a turpi. quoniã cõtra ius atq; fas eripiat' Turno cõsanguineo. O genitor. Ad quẽ potissimũ ptinet filiæ cauere. Natæ & tui. Id agis qđ nec animi ꝓsit oĩbus noceat. Nã cũ rapiet' e conspectu parentũ uirgo & nos & illa in miseriã rapiemur: Nec frustra id

adiunxit Nec matris miseret. Nã impatiẽtius ferũt hæc incõmoda matres q̃ patres: unde repetiuit miseret. Predo Quod facile cõiici põt ex eo qđ diu p diuersa maria uersatus sit. At nõ. Maximã uim hẽt hoc exemplũ. Facit. n. credibile hoc in ænea cũ de more illius gẽtis sit rape aliena. Si gener. Cõfutatio eor̃ q̃ obiici posset de fator̃ iussu Tu uero. Hactenus de matrũ more locuta ẽ. Nũc uero apte furore cõcita coepit: tũ ex desperatiõe: qa latinũ p̃suadere nõ poterat: tũ qa magis atq; magis a furia accẽdebat. Mõstris. Nõ erit ueri simile pudicã reginã in tantã amentiã ꝓruisse: nisi cõcita fuisset tãto furore: ut ꝓ monstro haberi posset. Dant aĩos. Quomodo merũt animi in rebus inanimis. Sed pulcherrima poæte fantasia: ut motus illi maioris qui turbini ex plagis proueniunt animos quasi audaciam appellet: & declamata cõtraro cum ipsæ plagæ soleant illam ĩminuere.

SERV. Simulato numine bacchi. Talẽ patiẽbantur furorem: ut speraret se liberi sacra celebrare Non enim ipsa simulabat quod est sanorum: Nam & paulopost dicturus est Alecto stimulis agit undiq; bacchi. Quo. Vt. Heu ohe bacche. Vox bacchãtis est. Tibi sumere thyrsos. Pro sumebat: & sũt in siniti pro indicatiuis. Pampineas hastas. Pampinis tectas. Incinctæ pel. Nebridum. s. Pinum substinet. Facem pineã: ut fiebat in liberalibus. Nate turniq; canit h. Hic aperte expressit dementiã. nã cũ cõsecrauit filiã libero hymenæũ canit eius ac Turni. Hymenæum aũt nũc carmẽ nuptiale dixit. Toruũ Pro torue. Io. Vox clamantis: & ẽ tragicus sermo. Piis animis. id est maternis. Crinales uittas. Quæ solaꝝ matronaꝝ erant: nam meretricibus nõ dabantur. Acuisse furores. Vt supra: Quã iuno his acuit dictis. Consiliumq; omnem domũ uertisse latini. Quod habuerat ut filiã dando æneæ bella remoueret: quæ significauerat fumus augurii. Acrisioneis danæ. Patronymicum id est: nam filiã Acrisii significat nõ acrisioneis colonis. Sola enim uenerat non cum colonis. Præcipiti delata noto. Vt diximus supra intra arcam. Magnum tenet ardea nomen. Bene alluſit. nam ardea quasi ardua dicta est. i. magna & nobilis. & quanquam Iginius in italicis urbibus: ab augurio auis ardeæ ardeam dictam uelit: Illud namq; Ouidii in metamorphoseon fabulosum ẽ in censam ab Hannibale ardeam: & in hanc auem esse conuersam. Sciendum tamen ardeam per antiphrasin dictã: quod breuitate pẽnarum altius non uolat Lucanus ꝓ ausa uolare ardea sublimis pennæ confisa natanti. Membra exuit. Bene exuit: nam dii cũ uolunt uideri ĩduunt se corporibus propter mortalium oculos. nam incorporei sunt. Albos cũ uitta. id est ẽt albas uittas. Ramum ĩnectit oliuæ. Aut coronã accipit: aut ramũ alligat uittis qđ apte in viii. ostendit. Et uitta compros uoluit prætendere ramos supra ẽt Præferimus manibus uittas. Iunonis anus templiq; sacerdos. Iunonis templi anus sacerdos. Fusos patiere labores. Probus de temporum cõnexione libellum cõposuit: in quo docet quod cui debeat accommodari: ex quo intelligimus hãc quam facit arduam esse cõnexionem: Nam patiere futuri temporis ẽ fusos uero participiũ ẽ præteritũ. Dicit aũt patieris: ut tot tui labores fundant Incassum uel in irritũ cadant. Incassum autem tractum est a cassis id est retibus. Transcribi. tradi: sermo aũt hic tractus ẽ de pecũia: nã scribi ẽ dari: Horatius Scribe de cẽnerio: nõ ẽ satis adde cicutæ Rescribi uero reddi: Horatius Dictantis quod tu nunq̃ rescribere possis: Teren. argentũ illud denuo rescribi iube phromio.

Ardea

Incassũ
Trãsferi
bi
Scribi
Rescribi

DO. Bene Iunonis sacerdotis personã sumit ut maiore auctoritate loqueret. Pulchre aũt dixit exuit & induit ueluti cum uestitus permutationem facimus. Exuimus enim nostrum & induimus alienũ.

Dant animos plagæ: non cursu segnior illo
Per medias urbes agitur: populosq; feroces:
Quin etiam in silnas simulato numine bacchi
Maius adorta nefas maioremq; orsa furorem
Euolat: & natam frondosis montibus abdit:
Quo thalamũ eripiat teucris: tædasq; moretur:
Heu ohe bacche fremẽs: solũ te uirgine dignũ
Vociferans: & enim mollis tibi sumere thyrsos
Te lustrare choros: sacrum tibi pascere crinẽ.
Fama uolat: furiisq; accensas pectore matres
Idem oẽs simul ardor agit noua quærere tecta:
Deseruere domos: uentis dant colla comasq;:
At aliæ tremulis ululantibus æthera complẽt:
Pampineasq; gerunt incinctæ pellibus hastas.
Ipsa inter medias flagrantem feruida pinum
Sustinet: ac natæ turniq; canit hymenæos.
Sanguineam torquens aciem: toruũq; repente
Clamat io matres audite ubicunq; latinæ
Siqua piis animis manet infœlicis amatæ
Gratia: si iuris materni cura remordet
Soluite crinales uittas: capite orgia mecum:
Talem inter siluas inter deserta ferarum.
Reginam a lecto stimulis agit undiq; bacchi.
Postquam uisa satis primos acuisse furores:
Consiliumq; omnem q; domum uertisse latini
Protinus. hinc fusis tristis dea tollitur alis
Audacis rutuli ad muros. quã dicitur urbem
Acrisioneis danae fundasse colonis
Præcipiti delata noto. locus ardea quondam
Dictus auis: & nũc magnũ manet ardea nomẽ
Sed fortuna fuit: terris hic turnus in altis.
Iamq; media nigra carpebat nocte quietem.
Alecto toruã faciem. & furialia membra.
Exuit in uultus sese trãsformat aniles.
Et frontem obscœnã rugis arat: induit albos
Cum uitta crines: tum ramum innectit oliuæ
Fit chalybe iunonis anus: templiq; sacerdos.
Et iuueni ãte oculos his se cum uocibus offert.
Turne tot in cassum fusos patiere labores.
Et tua dardaniis trãscribi scæptra colonis.
Rex tibi cõiugium: & quæsitas sãguine dotes.

CHRI. Simulato a se. Tãto.n.furore pcita ẽ:ut cõtra latini iussa filiã in siluis ausa sit abducere :ut coniugium æneæ remoreť:ex q̃ mora tolli penitus illud posse spabat:usi & reliquæ mulieres notæ auctoritate reginæ illam in siluã secretæ fũt. Desernere domos .q.d.populariter illuc migrarũt:Et ex hoc minuere uideť ẽt hac furore ab alecto cõcussas fuisse. Pãpineas.Pãpinis uestitas:quos thyrsos uocãt. Incĩctæ pellibus:habẽtes pelliceas uestes incinctas. Vtebãť.n.pellibus lyncũ & damarũ.& huiusmodi ferarũ.q̃s nebridas dicũt. Stimulis bacchi eũ n.furorẽ incusserat.ut illa oĩs decoris oblita ausa sit bacchi sacra simulare. Cõsilĩũ omnẽq̃ domũ.i.cõsilium quo qdẽ euerso totius familiæ occasus sequebať. Fuscis nigris:nã furia ab obscuritate & insciția ẽ:ut diximꝰ & ab ea omnia nigra.i.noxia fũt.Ardea dicta ẽ secũdũ Stabonẽ uel qa ardua qđ in edito sit posita loco.Vel q̃a condentibus urbẽ auspiciũ fuit ardea auis uel nomẽ habuit ab ardua Vlyxis ex circe filia. Nebridas Ardea

Abnegat:externusq̃ in regnum quęriť hæres
Inunc ingratis offer te irrisse periclis
Tyrrhenas isterne acies:tege pace latinos
Hæc adeo tibi me placida cum nocte iaceres
Ipsa palam fari omnipotens saturnia iussit.
Quare age & armari pubem: portisq̃ moueri
Lætus i arma para.& phrygios q̃.flumie pul-
Cõsedere duces.pictasq̃ exure carinas(chro
Cælestum uis magna iubet:rex ipse latinus
Ni dare coniugiũ:& dicto parere fatetur
Sentiat& tandem turnis experiať in armis
Hic iuuenis uatẽ irridẽs sic orsa uicissim
Ore refert:classes inuectas tybridis undam
Non ut rere meas effugit nuncius aures
Nec tantos mihi finge metus regia nec iuno
Immemor est nostri.
Sed te uicta situ:ueriq̃ effœta senectus
O mater curis ne quicquã exercet & arma
Regum inter falsa uatem formidine ludit
Cura tibi diuum effigies & templa teuchti
Bella uiri pacẽq̃ gerant:quis bella gerenda
Talibus alecto dictis exarsit in iras
Ati iuueni oranti subitus tremor occupat artꝰ
Diriguere oculi.tot erynnis sibilat hydris
Tantaq̃ se facies aperit:tũ flãmea torquens
Lumina cuuctãtem:& quærentẽ dicere plura
Reppulit & geminos erexit crinibus angues
Verberaq̃ insonuit rabidoq̃ hæc addit ore
En ego uicta situ.quã ueri effœta senectus
Arma inter regũ falsa formidine ludit
Respice.ad hæc adsum dirarũ ab sede sororũ:
Bella manu lætumque gero
Sic effata facẽ iuueni coniecit & atro
Lumine fumantis fixit sub pectore tædas
Olli somnũ ingens rupit pauor:ossaq̃ & artꝰ
Perfudit toto proruptus corpore sudor
Arma amens fremit.arma toro tectisq̃ requrit
Sæuit amor ferri & sceler ataٍ insania belli

Abnegat:externusq̃ in regnum quęriť hæres

SFR. Quæritur heres.de iure traxit ut non generum: sed heredem diceret.nam per coemptionem facto matrimonio sibi inuicem succedebant. Tyrrhenas i sterne.ut i sequere italiam uentis. sane notũ est bello multum potuisse tyrrhenos & fuisse præcipue infestos latinis.ut Hi bellum assidue ducunt cũ gente latina. Hæc adeo tibi me. Addit auctoritatem:quia scit anui credi difficile.adeo autem ualde: scilicet iussit.ut Teren.adolescentem adeo nobilem

Lætus.alacer.Festinus.nam lætari non potest qui perdebat uxorem:sicut supra in primo:Vela dabant læti. Flumine pulchro.ut supra:Hũc inter fluuio tyberinus amœno' Cælestum uis magna iubet.aut p diffinitionem ipsa Iuno est uis deorum: aut p augmentum suasit:primo per se: secundo per Iunonem posteemo per uim omnium deorum. Turnum experiatur.contra se.quem pro se probare non potuit.

Sentiat .tandem sentiat contra quem pro se laborantem nõ probauit.Hic iuuenis uatem irridens. Caluit qa iuuenis.Hora.Non ego hunc ferrem calidus iuuenta consule planco. Victa situ senectus. temporis longinquitate:ex qua nascitur situs. Veriq̃ effœta.cassa ueritatis.O mater irrisionis est non honoris. Falsa formidine.quia uatem.Nam eam defendebat a bellis.si non ætas:saltem religio sacedotii.

Exarsit in iras. Cõmunis sermo habet. adeo illare: Sed figuratus ardeo in illam rem dicimus.& ẽ ſpecialis cornelii elocutio. Oranti.loqueuti:unde etiã oratores dicimus. Tremor occupat ar.Vicinitate scilicet furiæ.Nam tremor furiosus est. Tantaq̃ se fa.a.Semoto anili uultu.quem finxerat. & quo se induerat:sicut supra in primo de uenere.Et uera incessu patuit dea. Gemnos erexit criminis angues.Similes.Nam omnes dicit erexisse non duos. Verberaque insonuit.Pro uerberibus insonuit.idest per uerbera. Rabido .habitum futuræ orationis ostendit. Respice. Multi hic distinguunt. & superioribus iungunt: ut sit sensus.respice. eam quam dicis falsa deludi formidine. Ad hæc ad rsum.idest ad regum arma & ad bella. Quomodo ergo dicis quod superfluo his inserat rebus ad quas. ueni.alii respice ad hæc legunt.ut sit quasi demõstrãtis.respice bella.& lætum gero. Facem iu.con. satis considerate facem iuueni iniecit.quæ cito exardescit:& desinit.supra uero amatæ serpẽtem iniecit: ut in mulieribus semper uiget uenenum. Atro l.atri luminis tædas:ut pulchra faciat te prole parentem. atro autem lumine furiali inferno: alias autem rõne caret. Sub pec.Vbi fellis locus est idest iracundiæ

Fremit.cum clamore deposcit:Bene autem amẽs quia in tempore quieuerat. Scelerata insania belli. nihil.n.tã insanũ q̃ desiderare id.p qđ possis perire DO. Abnegat.Cum tantis periculis & uxorem

& dotē q̄lieris. Externusq. Extenuſq; in regnū. dicit oīa q̄ hoīem fortē & regnū mouere poſſint. Dat p̄terea nincēdi fiduciā aſſerēdo luuonē affuturā: cui cā diſplicebat. Addit meritū: ne ſi cūctarēt firmatos arctiore fœderis uinculo ſupare nō poſſe. Ipſa pa. ſa. Habet emphaſin. Ipſa. q. d. q̄ oīa. Pōt q̄ tuæ cauſæ fauet. Tibi cōtra meritū laborū irriſio: Tibi q male geſta poſſi. tua propria fortitudīe corrigere tibi ſuſpecto iā genero. Me ſacerdo: ē ſuā tēpli cuſtodē cuius: fidē noſſet. Phrygios. Quaſi dicat ībelles & iuertes. Pictas. nā luxurioſos hæc pictura denotat. Cæleſtū uis. Ergo debet audacius fieri. Rex ipſe q te fefellit: cuius īpium tua defēſiōe ſeruaſti. Iuuenis. nō mirū ſi iuuenis mulierē & anū in re bellica cōtēpſit. O mater irriſio ē apta. En ego uicta ſitu peius nō potuit obiurgare metuētē q̄ illū regere q̄. ptulerat. Bella m. q. t. cōtra illū bella uiri pacēq; gerāt CHRI. Externus. Quid. n. iniurioſus ē q̄ cū domi ſint heredes q ſuo ſāguīe cōiugiū meruerint: q̄rere externos.

Inūc grauiſſima cōfutatio: cū id cōcedere uidemur qđ māifeſtiſſimis argumētatiōibus numīe agēdū oſtendimꝰ ſic ī q̄rto. I ſeq̄r italiā uētis pete regna p undas. Eſt ornatꝰ locus diſſoluto & exploratiōe ubi mutatis uerbis repetit eadē ſnia. Ingratis: ex q̄bꝰ nulla grā puenit. Ipſa ſa. Argumētū ab auctoritate. Quare a. cū iā oſtendiſſet ī ceptū iuſtū utileq; futurū exhortat ut capiat. Fluīe pul. & pi. ca. dixit ut traheret ī cōtēptū. q. d. q pulchritudinē potius ad uoluptatē reqrāt. quā ea q̄ ad ſalutē & defēſionē ſpectēt. Quapp facilīꝰ tāquā delitioſi ſupabūt. Ergo arguit a facili. Rex ipſe latinuꝰ. Traxerat hūc in odiū: cū dixit illū denegare ſibi cōnubiū: & dotes ptas ſāguine auget. & bonaſpe cōfirmat. Tādē. q̄ſi dicat poſt nimis lōgā tuā patiētiā. Iuuenis. qbꝰ ī ætate uiuēdi robur magnus ē: ii plꝰ uiribꝰ q̄ cōſilio tribuere ſolēt. Hīc egre tulit turnus ab anicula admōeri: cū reip. curā ad regē ñ ad ſacerdotē ptineat. Propteraq; ē rūſio plēa amaritudīe & cōtēptu: & oſidit ſe nihil latere ex iis q̄ illa ueluti conſultrix admōerat. Sed te uicta ſitu. Nō qa pluꝰ ſapiat: ſed qa deliret illā eas. rex dixiſſe. Cura ti. diſtributio ē. nam ria debuit. Subitus tremor. p colorem rhetoricum: quē notatione appellāt. illā ita deſcribit: ut oculis noſtris eā ſubiiciat. Reppulit. re ī cōpoſitiōe breuis ēeſed ī rebus pteritis qñ gemiat cōſonās ſit lōga poſitiōe. Sūt āt hæc reppi: rettuli: & reppuli. Rabido. Vtpote q iā furore uehemēter cōcitarēt. En ego. repetitio uerborū: qbꝰ uſus fuerat turnus: uehemētiā demōſtrat iracūdiæ. Atro. Nūquā ab hoc colore diſcedit poeta. Sed ēt ſēſus litteralis ē

Fremere Atro lumīe cui multis funꝰ eēt admixtus. Fremit. nā indignatio aliū ſonū emittere, phibebat. Nā fremere ſignificat cōfuſā uocē ex ira & indignatiōe emittere.

SER. Virgea ſuggerit. De uiminibꝰ uel uirgis facta unde ē flāma ualidior. Coſtis āt lateribꝰ. & bene antiquū reſpexit morē. Nā ollas nō ſuſpēdebāt: ſed poſitis circū circa ignē adhibebāt. Coſtis. i. lateribꝰ Furit ītus aquæ. i. fumidus aquæ ānis: nec immerito. Nā pōt eē & alteriꝰ rei amnis. Hāc āt diæreſim tuc ca & Varrus fecerūt. Nā Verg. ſic reliquerat Furit intus aquæ annis & exuberat: ut aquæ amnis. qđ ſatis aſperū fuit. Nec ſe iā c. un. meliꝰ quā ſi diceret nec uas iā unda capit. Ergo: quia ſic incēſus ē. Polluta p. Vel ſua: uel troianorū. Indicit. Signate uerbū bellicū poſuit. In uota uo. Quia nūcupatis uotis bella ſumebāt. Nūc decus egregiū for. mo. Dauni & turni ſ. decus. nā hoc dicit: alios pulchritudo turni. alios nobilitas: alios uirtꝰ mouebat ad bellū. nā hoc ē animis audacibꝰ implet. Affectione ſui inicit omnibus magnanimitatē Arte. n. dolo. Speculata lo. q. l. pro nomē, pnomine ponit nō pro nominibus: Vnde mō noue inter duo nomina unū pronoñ poſuit. nā recte quo loco diceret: & hoc ſemel tñ fecit. Inſidiis cur ſuq; agitabat. nā inſidiis circū uenimus nō agitamus Canibus rabiem. ſtudium mutauit in rabiem. Noto odore. ceruino. ſolēt. ſolēt. n. ita inſtitui: Horati. Venaticus ex quo ceruinam catulus pellem latrauit in aula. Malorum cauſa fuit. hoc eſt & primæ re/uocabo exordia pugnæ. Animos agreſtes. plus eſt quā ſi agreſtum diceret animos. Et cornibus ingens. ingens & ad præſtantem formam pertinet: & ad magnitudinem cornuum. Tyrrhidæ pueri. tyrrhi filii & ut diximus ſupra: alludit ad nomen nam Tyrrhus dictus eſt paſtor apud queꝫ lauinia peperit. Cui regia parent armenta magiſtrū hunc pecoris uult fuiſſe. & ſalutarium. nam hoc eſt & late cuſtodia credita campi. magiſter autem pecoris eſt: ad quem omnia pertinent animalia. Cicero nominat hominem. quē magiſtrum pecoris eſſe dice

Ita ſuper magno ueluti cū flamma ſonore
Virgea ſuggerit ut coſtis undantis aheni
Exultantq; æſtu latices: furit intus aquæ uis
Fumidus atq; altæ ſpumis exuberat amnis
Nec iā ſe capit unda, uolat uapor ater ad auras
Ergo iter ad regem polluta pace latinum
Indicit primis iuuenum & iubet arma parari
Tutari italiam: detrudere finibus hoſtem
Se ſatis ambobus teucriſq; uenire latiniſque
Hæc ubi dicta dedit: diuoſq; in uota uocauit
Certatim ſeſe rutuli exhortantur in arma
Hūc decus egregium formęq; mouet atq; iuuentę
Hūc ataui reges: hunc claris dextera factis
Dū turnꝰ rutulos animis audacibus implet
Alecto in teucros ſtygis ſe cōcitat alis
Arte noua ſpeculata locū quo littore pulcher
Inſidiis curſuq; feras agitabat iulus.
Hic ſubditam canibus rabiem cocytia uirgo
Obiicit: & noto nares contingit odore
Vt ceruū ardentes agerent quæ prima malorū
Cauſa fuit: belloq; animos accendit agreſtes
Ceruus erat forma præſtāti: & cornibus īgens
Tyrrhidæ pueri quē matris ab ubere raptum
Nutribant: tyrrheuſq; pater cui regia parent
Armenta: & late cuſtodia credita campi

Assuetum imperiis soror omni siluia cura
Mollibus intexens ornabat cornua sertis.
Pectebatq; ferrum: puroq; in fonte lauabat.
Ille manū patiens: mensæq; assuetus herili
Errabat siluis: rursusq; ad limina nota
Ipse domum sera quāuis se nocte ferebat.
Hunc procul errantem rabidæ uenantis iuli
Commouere canes: fluuio cum forte secundo
Deflueret: ripaq; æstus uiridante leuaret
Ipse etiam eximiæ laudis succensus amore
Ascanius curuo direxit spicula cornu
Nec dextræ erranti deus abfuit: actaq; multo

bat. Siluia. bonū puellæ rusticæ nomē formauit.

Pectebatq; se. q̄drupedē. ut in latus inq; feri. Manū pa. patiēs illius rei dicimus: uñ apparet unū u causa metri eē detractū. Mēsæ herili noue dixit. nam herū nō nisi dominū dicimus: nisi forte iō dixit: quia dat ei hūanū sēsū: ut īploráti similis. Errabat siluis pascebat. ut millæ meæ siculis errāt ī mōtibus agnæ

Ipse. i. sua sponte. Secūdo deflueret. secūdo. i. cū aqua uñ & aduerso dicimus cōtra aquā. nā iō deflueret dixit: & secūdo. qa eius cursus post natantē uidet

Deus abfuit. alecto deum dicit: sicut de Venere de scēdo ac ducēte deo: nā ut diximus: numina utriusq; sexus uidēt iō qa icorporea sūt: & q̄d uolūt assumūt corpus: ut aūt deū dicamus pro dea. hoc nō apte ponit: sed in subauditiōe. Errāti. licet. n. certū eēt seruitutū tū bene errātē dixit. qa nō usq; quaq; sēper certus ē icto. Hora. nec sēp feriet q̄cūq; minabit arcus

DO. Magno ueluti. ornatus poeticus ī parabolis similiū dinibus maxime cōsistit. Polluta pace. Alter. n. aduersus socerum moueri nō debuit. P ræterea impellebat a furia. Primis ductoribus ut cām scirēt. Certatim amor maximus & fauor in turnū ostēdit. Animos agrestes. excitauit eos primū qui facilius excitari potuerūt propter imperitiā & feritatem. Errantem. his uersibus ponit excusationē Ascanii.

CHRI. Ita super. pulcherrima & accōmodatissima cōparatio: & mira copia. nā cū aqua nominā da sit modo latices modo aquæ uim modo amnē mō undā dicat. Vapor ad auras. omnia in cōparatione quadrāt. æstuat enim sanguis ex accensione bilis: ut aqua flāmas in aheno & ebullitiōe mouet: & ut inde extollit fumus. sic ex bilis fā guinisq; bullitione eleuanturad caput uapores. quibus oīs recta rō adūbrat. & lumen admittit. Indicit iter. i. expeditionē. Honeste aūt dixit iter. q̄si qui iturus eēt ad latinū eius animū exploraturus ant q̄ bellū moueat. Tutari italiā & detrudere hostē. uerbis. n. hōestabat bellū. q̄d q̄dē sumere simulabat. nō propter ereptam cōiugē. ne ꝓpriū cōmodū sequi uideret. sed ut patriā tutaret & ab ea hostes arceret. ergo primo ostendit honestū bellū. Deīde facile cū polliceat etiam si latini sese opponant. tamen ipsū cōtra ambos sufficere. Vt aūt uerisimile faciat rutulos relicta pace. quā oēs suapte natura amant bellum tequant plures causas refert. quibus facile ad id moueri potuerint: hoc ī genere deliberatiuo Cicero affectionem uocat. quæ est quædam cōmutatio rerū ex tēpore aut negociorum euentu aut administratiōe aut hominū studio. Arce noua. Fraude inusitata. nam ingeniosa rex fuit exuenatione huiusce modi captare occasionem. Canibus. nam difficile erat homines externos & omnia pauitantes ut aliquid contra ins audereēt cōcitare. Ergo īpulit canes ad id ad q̄d homines non impulissent. Noto. quem ex multis uenatiōibus nouissent. Vel noto. i. amico & grato. & quo uehementer delectarent. ut inbuccollicis hic inter flumina nota. Agrestes. nam ciuilibus & aliqua rōne cōpositis non sufficisset illa causa ut ꝓpter seruū moueret bellū. Regia parēt armēta: nō. n. moti eēnt ad ulciscēdam iniuriam reliqui nisi Tyrrheus magnæ auctoritatis apud illos fuisset. Dat aūt curam alendi puellæ. q̄n natura mollior in delitiis huiusce modi animalia habere cōsueuerint. Māsuetudinē aūt illius lōgius describit ut ide appareat eū in maiori ꝑcio apud heros fuisse.

Perq; uterum sonitu perq; ilia uenit arundo
Saucius at quadrupes nota ītra tecta refugit
Successitq; gemens quęstuq; cruentus
Atq; implorantī similis tectum omne repellit.
Siluia prima soror palmis percussa lacertos
Auxilium uocat: & duros cōclamat agrestes
Ocli pestis enim tacitus latet aspera siluis
Improuisi adsunt: hic torre armatus obusto
Stipitis hic grauidi nodis quod cuiq; repertū ē
Rimāti tælum ira facit: iuocat agmina thyrr⁹
Quadrifidam quercū cuneis ut forte coactis
Scindebat rapta spirās īmane securi
At sæua e speculis tēpus dea nacta nocendi
Ardua tecta petit stabuli & de culmie sūmo
Pastorale canit signum. cornuq; recuruo
Tartareā intendit uocem: qua protinus omne
Cōtremuit nemus: & siluæ intonuere ꝑfundæ

Rabidæ. qa fœmiæ facilius in furorem concitantur SER. Perq; ilia uenit arūdo. hoc ille & hæc ilia facit. hinc & luue. ait Vis frater ab ipsis ilibus. nam q̄d marulus mimographus dixit. Tu hectorē imitaris: ab ilio nūq; recedis. cū de guloso diceret: alluſit ad ciuitatis nomē. nā ab illi debuit dicere. Bene āt ea loca uulnerata dicit. q̄ statim mortē afferre nō possūt. ut domū rediret ut eēt cā belloꝝ. Nā si stati peret aut ipse ceruꝰ. aut uulneris auctor lateret. Siluia ꝑ. so. bene puellæ dat doloris īpatiētiam. Duros c. ag. aut quia sēper duri sūt. aut duros q cerui interitū nō dolebāt. Pestis. furia. Torre. hic torris facit ut hic fustis. Grauidi. grauis ꝓpter modos. s. Quadrifidam: q̄ in partes posset findi quattuor: Cūeis coactis. & satis signate coactis dixit. expmit autem antiquū morem. ut diximus supra. nā ꝑmum cūeis scindebant fissile lignum. De culmine s. bene culmine quia de tectis agrestium loquit. Tartareā. aut terribilē aut forte secūdū usū dixit. Nemus. locus aud lōge ab aritia. in quó lacus ē q speculū diāæ dicitur. & notādū q̄d nocē eius paulati facit procedere: q̄d locoꝝ indicat cōmemoratio. Triuiæ lacus. hic

ẽ q diãe. ſpeculũ dicit. Sulphurea nar. al. a. ĩ uia flã
minia ẽ ciuitas naria ĩ mõtibꝫ poſita: qbꝫ ſubeſt nar
fluuius: q tiberino cõiũgit. Fõteſqꝫ u. ultra ĩteram
nẽ ſũt: nã ut diximꝫ: uox furiæ paulatĩ ꝓceſſit. Preſ
ſere ad p. n. Sta. Preſſitqꝫ palæmõa mater. Itẽ cõtra
natos auſæ deponere matres. Ad u. b. ſ. ut Sẽſit. &
ad ſõitũ uocis ueſtigia torſit. nã qcũqꝫ ſonꝫ dici uox
ꝓprie põt. Auxiliũ ca. ef. ap. i. ipa ĩ auxiliũ effũdit.

Direxere a. Ordinauerũt ĩ latitudinẽ. Præuſtis
Præ breuis ſit pp ſeqntẽ nocalẽ: qđ una pte orõis fa
ctũ intollerabile ẽ hic ãt tolerabile. qa cõpoſitꝫ eſt
ſermo. Ferro an. Vtrĩqꝫ noxio Dicit ãt aut gladios
aut bipẽnes. Seges. Terra mõ ut Quid faciat lætas
ſegetes. p atrã uero fertilẽ ſignificat: ut oſtdit ĩ geor:

Sole la. naturale. n. ẽ ut metallorũ ſplẽdor plꝫ ful
geat alia luce repcuſſus. Paulatim ſeſe tol. m. ſic
bella dicit ſurrexiſſe paulatim ſicut uẽtis flãtibꝫ ma
re turgeſſit. Hic iu. hic cõfũdit noĩa. nã ut pueꝝ &
iuuene nõnũq̃ Verg. põit: ut hõc loco. Nã Almonẽ
quẽ mõ iuuenẽ dicit. paulo poſt ãit puerũ. ut Almo/
nẽ puerũ. mouet ãt miſerationẽ ab ætate: cũ dicit pu
er: a uirtute cũ dicit ꝑmã añ aciẽ. a uulneris ẽt erude
litate. Almõ. bñ ruſtici nomẽ uſurpauit a fluuio

Hæſit enim ſub. g. u. i. ſagittas: ut ardẽs ĩteſto uul
nere pyrrhꝫ inſeqt̃. Vdæ uo. iter. i. itrr udũ. non. n.
uoxuda ẽ: ſed ꝓ udam arteriarum labitur uiam uſi ĩ
febricitantibus deficit.

DO.. Deus. i. euẽtꝫ q hũanos actꝫ aut ĩplet. aut dẽ
ſerit. Nota quorũ hũanitatẽ diu cõprobaſſet. Triuiæ lõ. lacus. i. auernus. q̃ a latini ſtabulís eẽt remotiſſimus.

Preſſere ad pectora. oſtdit maternũ affectũ. Tũ uero ad uocẽ. ꝑmo dixit Silua auxiliũ uocatũ. poſtea dixit.
Vocat agmina tyrrhus & uẽiſſe aliquos. Tertio furia bellũ finit imiſtuba canit: & plurimi uenere: Auxilium
caſtris effudit. nã in piculo regii pueri nõ paulatim proceſſũ ẽ: nec ptibꝫ. ſed ſemel oẽs. Tueẽt ãt troianos ab inui
dia ut nõ ferant. ſed ut defendãt iniuriã. Hic iuueuis. poſt cædẽ cerui tulit ſors ut maximus natorũ tyrrhi occi
dereẽ. Mouet ãt pathos & q̃d tyrrhi filius & q̃d maximus natu. & q̃d iuuenis.

CHRI. Tectũ oẽ repulit. Hæ q̃relæ animũ puellarẽ mouere facile potuerũt. & illa rurſus frẽs atqꝫ patrẽ cuiꝫ
auctoritate qm̃ regio pecori ꝑeſſet reliq ſũt moti. ꝑſertim qa tacito furore ſtimulabãt: Vſi añq̃ ꝓuideret affuerũt

Hic torre. narratio ueriſimilis ex eo q̃d fieri ſolet. Rimãti t. i. ſa. ingrebat tella & cũ nõ inueniret id q̃d recta
rõne pro tello minime ſũpſiſſet ipa ira q̃ oĩa ꝑcipitabat faciebat tellũ. Ardua. nñ meliꝫ audireẽ. Paſtorale. nã
niſi paſtorale ſignũ ſuiſſet nõ eẽnt moti paſtores. Nar. flu. p narniã umbriæ urbẽ fluit: Nã ab eo narnia dicta eſt.

Caſtris aptis. oſtdit celeritatẽ: ut milites ex omni parte caſtrorũ effũdereẽ. Direxerat acies. primo enim con/
turbate effundabantur milites. ut celerius ſuccurrerent. deinde aciem in ordinem eduxere.

SER. Corpa mul. u. c. Cõſtrata ſũt: & rhetorice
uiles trudit in mediũ. nobiles uero ꝑmo & ultimo lo
co cõmemorat. Dũ paci m. ſ. of. nã q̃d ſenex bellis
intereat. Olim ditiſ. ar. ſecũdũ ãtiquũ morẽ. Hora.
Diues ãtiquo cẽſu. Quina redibãt armẽta ꝑ qnq̃
ſicut bina. Terrã uerte. a duo dixit a Catõe memo
rata: q̃ interrogatus qs eẽt paterfamilias reſpõdit eũ
q bñ paſcit̃. & q bene arat. Aequo dũ m. g. apta cõ
tẽtione bello manifeſto. Nã ſic dicimus æquũ ãt æq̃
lẽ nõ poſſumus dicere: cũ ſoli interempti ſint itali.

Promiſſi dea f. p. honeſta locutio. potẽs promiſſi
Promiſiſſe ãt eam cõſenſionẽ intelligimus: Nam nõ
promiſit. Imbuit. initiauit. & bene ſanguine. nam
poteſt bellum & a diſcordia uel a diſſenſiõe inchoa
ri. Et cæli c. p. a. Probus. Aſper Donatus dicunt
hoc loco per his accipiendum alloquitur lunouem
per cæli conuexa et per auras poteſt tñ eſſe expexegiſ
per auras. i. cæli conuexa: nec enim aliud ſunt auræ
Dicit etiam quidam commentarius connecta legen
dum. ut ſit ipſa conuecta. quod difficile in exempla
ribus inuenitur. Victrix. uoti cõpos. Affatur iã
cũ ſuperbia. Bene ãt ei in principio denegauit orõ/

Audiit: & triuiæ lõge laucus: audiit amnis
Sulphurea nar albus: aqua. fõteſqꝫ uelini
Et trepidæ matres preſſere ad pectora natos.
Tum uero ad uocẽ celeres qua buccina ſignũ
Dira dedit raptis cõcurrũt undiqꝫ tælis
Indomitꝫ agricolæ nec nõ & troia pubes
Aſcanio auxilium caſtris effudit apertis
Direxere acies non jam certamine agreſti
Stipitibus duris agit̃ ſudibus ue præuſtis
Sed ferro ancipiti decernũt: atraqꝫ late.
Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus: eraqꝫ fulgent
Sole laceſſita: & lucem ſub lumine iactant
Fluctus uti primo cœpit cũ abeſcere uento
Paulatim ſeſe rollit mare: & altins undas
Erigit. inde imo conſurgit ad æthera fundo
Hic iuuenis primã ante aciem ſtridente ſagitta
Natorum tyrrhi fuerat qui maximns almon
Sternit̃, hæſit enim ſub gutture uuln9 & udæ
Vocis iter tenuemqꝫ incluſit ſãguine uitam

Corpora multa uirum circa. ſeniorqꝫ galeſus
Dum paci medium ſe offert iuſtiſſimus unus
Qui fuit auſoniiſqꝫ olim ditiſſimus aruis
Quinqꝫ greges illi balantum quina redibant
Armẽta: & terrã centũ uertebat aratris.
Atqꝫ ea per cãpos æquo dum marte geruntur
Promiſſi dea facta potens ubi ſanguine bellũ
Imbuit & primæ funera pugne
Deſerit heſperiã. & cæli connexa ꝑ auras
Iunonem uictrix affatur uoce ſuperba
En perfecta tibi bello diſcordia triſti
Dic in amicitiã coeant & fœdera iũgãt.
Quãdoquidẽ auſõio reſperſi ſãguine teucros
Hoc ẽt in his addã tua ſi mihi cẽra uoluntas
Finitimas in bella ferã rumoribus urbes

Accendamq; animos insani martis amore.
Undiq; ut auxilio ueiat spargã arma pagros
Tum contra iuno terrorum & fraudis abũde ẽ
Stant belli causæ pugnat' cominus armis
Quæ fors prima dedit sãguis nouus ibuit ar-
Talia cõnubia & tales celebrẽt hymenæos ma
Egregium ueneris genus: & rex ipse latinus
Te super æthereas errare licentius auras
Haud pater ipse uelit sũmi regnator olimpi.
Cede locis ego si qua super fortuna laborũ ẽ
Ipsa regam: tales dederat saturnia uoces
Illa autẽ attolit stridentes anguibus alas
Cocytiq; petit sedem supera ardua linquens
Est locus italiæ medio sub montibus altis
Nobilis. & fama multis memoratus in oris
Ansancti ualles densis hunc frondibus atrum
Vrget utriq; latus nemoris: medioq; fragosus
Dat sonitum saxis: & toto uertice torrens

nẽ q̃si ad scelera festinãti. quã mõ tribuit post bella iam cepta. Bello d. t. iuno. n. belli popposcerat snia hæc & ipsa bella pfecit. Dic in a. c. ac si diceret ita bella cõmoui ut ne tuo qdem ipio possũt in pacẽ redire: & hoc ẽ qđ dicit Affatur uoce s. Alii dicũt ego iter hos bella cõmisi: tu uicinos populos fœderibꝰ iũge. & partibus Turni & æneæ fauore cõple: qđ tũ si uis ego faciam: ut hinc sit deũm: Ego si qua sup s. l. ẽ: ipsa regã. Certa uo. si tua in hoc cõsentit auctoritas. Insani m. a. homeri epitheton ποῦριον ἄρην

Spargã ar. meminit sui: Nã supra dixit Sere crimina belli. Terrorũ & f. abunde ẽ. Terrorũ more hominũ. Fraudis uero ex cerui uulneratiõe. Stãt bel. e. manifestæ sũt: placẽt ut stat cõferre manũ. Egregiũ u. g. irõice deũm ẽ. Ipse l. ac si diceret quẽ æneæ cã cogor odisse: uñ & amatæ nulla fit mẽtio q̃ ẽ troanis inimica. Vrbanus tũ hũc locũ accipit p interrogationẽ terrorũ & fraudis abunde ẽ: ut q̃si p gratulationẽ nõ sicut Ter. illud. Quia plus cupio minus credo. Sup æth. ga dixerat Cæli cõuexa p au. At tolit alas. Honesta uolantis phiphrasis. Italiæ medio. Hunc locũ umbilicũ italiæ chorographi dicunt Est ãt ĩ latere cãpãiæ & apuliæ ubi hyrpini sũt: & habet aq̃s sulphureas iõ grauiores: qa ambiẽt siluas. lõ ãt ibi aditus dicit' iferorũ. qđ grauis odor iuxta accedẽtes necat: adeo ut uictimæ hũc locũ nõ ĩmolarent'

sed odore pirẽt ad aquã aplicatæ: & hoc erat genus litationis. Sciẽdũ tũ Varronẽ enumerare quot loca ĩ italia sit eiusmodi: uñ & Donatus dicit canusiæ q̃ dicit' locus a poeta circa fluuiũ q calor uocat'. qđ ideo non ꝓcedit qa ait italiæ medio. Sub montibus al. hoc nisi ad totã italiam referas non ꝓcedit: ut sint. Est ĩ uallibꝰ italiæ mõtuosæ: nã hoc ĩ loco montes penitus non sunt. Nobilis. notus quod sequentia indicant. Ansãcti ualles. loci ansancti. idest omni parte sancti: quem dicit & siluis cinctum & fragosum fluuio torrente.

DO. Senior. Pathos ab ætate. item a cã q̃ pacis medius Cupiditas pacis ostendit' ex diuitiis quas in bello pdere erat anxius. Perfecta discordia. Habuit rõnẽ pfonarũ. nã laus est in furia quod in aliis est uituperatio. Hoc ẽt his addã: Non solum gloriatur de eo quod fecit. sed promittit plura facturam.

CHRI Dũp. m. Pathos ẽ a cã: nã si tã cõq̃rit' de morte q̃ de cã mortis. sic đ paleruo. quẽ falsa sub ꝓditiõe pelasgi. Insõtẽ. ifãdo iudicio: qa bella uetabat. Iustissimus unus facit cãm uerisimilẽ. dirimebat. n bella qa erat insti-
simus. itẽ qa ditissimus: Nã diuites bella oderũt. Amplectit' ãt utrũq; genus diuitiarũ: q̃ apud antiquos erã. t Nõ dũ. n. aut mercatura aut aliis q̃stibus iuẽtis totũ patrimoniũ aut ĩ pecore aut ĩ agris erat. Equo. quia in neutrã ptẽ uictoriã impellebat. Potẽs promissi. qa potuit pstare qđ miserat. Fũera. nõ. n. facile res ad pacẽ reduci poterat iã cælis iis q̃ in aliquo nomine eẽnt. Supba. qa uitrix. Dic in amicitiã. ita pfecta ẽ discordia: ut ẽtre auctore in amicitia coire possint. Teucros ausonio. nã cũ inferiores iniuriã intulerint. difficile ẽ pacẽ fieri. Fraudis abũde ẽ. Nã pstata cã belli a furia & aliquis effectus cãæ reliqua facilia erãt.

Hic specus horrẽdũ: & sæuis spiracula ditis.
Mõstrãtur: ruptoq; ingens acheronte uorago
Pestiferas aperit. quis condita eryneis
Inuisum numen terras cælũq; leuabat
Nec minus interea extremam saturnia bello
Imposuit regina manum: ruit ois in urbem
Pastorum ex acie numerus: cæsosq; reportãt
Almonem puerum fœdatiq; ora galesi.
Implorantq; deos obtestanturq; latinum
Turnus adest: medioq; crimine cædis & ignis.
Terrorem ingeminat: teucros in regna uocari
Stirpem admisceri phrygiam: se limine pelli.
Tũ quorũ attõitæ baccho nẽora auia matres
Insultãt thyasis. neq; enim leuæ nomẽ amatæ

Hic specus h. hoc nomen apud maiores trium generum fuit. Ennius fœmĩno posuit Horatius masculino: Quæ nemora aut quos agro in specus Vergilius neutro. quod hodie in numero singulari tribus tantum utimur casibus. Pluralem tantum a genere masculino habemus in omnibus casibus: Hinc est ipsi ĩ defossis specubus. quãq̃ ãtiqui codices habeãt hic specus horrẽdus. Spiracula d. aditus a spirando: antiqui codices piracula habẽt. q̃ dicta sunt ἀπὸ τοῦ πείρατος. hoc est a finibus inferorum

Vorago acheronti. exæstuatio. Condita e. alii condit legunt: & se subaudiunt. Leuabat. i. releuabat. recreabat cui pãtia sua erat oneri. Extremam s. bel. manum. Quod supereſt perficit. et est trsãlatio a pictura quam manus complet: & ornat extrema.

Fœdati. cruentati. Implorantq; d. ad auxiliu m & ultiõnem. Obtestanturq; l. propter cædem sacã testem adhibent: & dicũt auctores rupti fœderis esse troianos: cũ ipsi pacis iura temerarint. Et igni

in ipso feruore seditionis. Teucros in re.uo.dicit teucros aut iniurioſe dictū accipe quaſi exules ac p/fidos. Attonitæ hac.quaſi baccho:furia.n.agebā tur:& ſic eſt dictū:ut At medias inter cædes exul.a.

Nemora a.p nemora. Thyaſiſ.choreis. Ne q̄ enim leue nomē a.Iuuena.Quæ non facit p̄ncipis u. Martēq̄ fa' Prœliū cū clamor depoſcūt. Con tra omina fata ſupius de lauinia. Fata deū.pp ora/culū Fauni. Peruerſo.irato. Velut pelagi rupes' ſic Cice.Seditionē populi fluctibus cōparauit i illis dūtaxat fluctibus cōcionū.Bū Verg.eū q reſtituit ſe ditioī:rupē uocauit. Mole te.hic diſtīguēdum: ut ſcopuli nomīatiuus pluralis ſit. Cætū cōſiliū: fre/mitui populi bonū nomē poſuit. Frāgimur .pman ſit i rupis trāſlatiōe. Sacrilego ſāguie.qa bellum ſumebāt cōtra uoluntatē deoꝝ. Votiſq̄ deos uene rabere ſeris.qa religio rigida dicit ſemel mala cōmiſ ſa nulla rōne reuocari.Hor.Dira deteſtatio nulla ex piatur uictima. Parta quies.ſ.nicinæ mortis bene ficio. In limine portus.ſecuritas ois in ꝓmptu eſt.

Funere felici ſpolior.exequiis tm̄ regalibus careo

Mos erat.Var.uult morē eē cōmunē cōſēſum oī um ſimul habitātiū:q̄ iueteratus conſuetudinē facit.

Heſpio i latio hoc eſt in antiquo.nā ut in ꝓmo di ximus duo latia fuerūt uñ nō fruſtra heſpio addidit. Quod āt dicit hanc cōſuedinē antiquā fuiſſe:falſum ē. Nā a numa pōpilio primū inſtituta é:ſed carmini ſuo.ut ſolet:miſcet hiſtoriā.Notandū ſane incōnexū eē hūc locū:ſiqs totiuſ ſibi cōſideret textū. Nā ſupra ait. lōga placidas i pace regebat.Item dicturus ē Ar det inexcita auſōra atq̄ immobilis ante. & nūc dicit

Vndiq̄ collæcti coeunt martēq̄ fatigant
Ilicet infandum cuncti contra omina bellum
Contra fata deum peruerſo numine poſcunt
Certatim regis circunſtant tecta latini
Ille uelut pelagi rupes immota reſiſtit
Vt pelagi rupes magno uenientre fragore
Quæ ſeſe multis circum latrantibus undis
Mole tenet.ſcopuli ne quicq̄ & ſpumea circum
Saxa fremunt:laterīq̄ illiſa refunditur alga
Verum ubi nulla datur cæcū exuperare ptās
Cōſilium:& ſeuæ nutu iunonis eunt res
Multa deos auraſque pater teſtatus inanes
Frangimur heu fatis inqt.ferrimurq̄ procella
Ipſi has ſacrilego pendetis ſanguine pœnas
O miſeri:te turne nefas triſte manebit
Supplicium:uotiſque deos uenerabere ſeris
Nāque mihi parta qes:omniſque ſlimie port
Funere fœlici ſpolior:neque plura locutus
Sepſit ſe tectis:rerumque reliquit habenas
Mos erat heſperio in latio quē protinus urbes

Mos erat heſperio ī latio ſupra ēt Captiui pēdēt currus.Item Tyrrhēas iſtrue acies:q̄ ne ſint cōtraria accipiamus Italiā ꝓmo caluiſſe bellis:medio tpe geuiſſe:& ad antiquū ſtudium nūc reuerti.ſicut romani bello flagauere,ſub romulo geuere: ſub numa:ſub Tullo Hoſtilio prima ſtudia repetiuerūt.Hinc ē q̄ & ipſe Verg.ait Lōga placidas in pace regebat.nō ꝓpetua ītē Deſuetaq̄ bello Agmina in arma uocat ſubito:ferrūq̄ retracta.nā retractare ē re petere:qđ omiſerat. Tale aliqđ dicit de genere ſyllano:Sallu.Nā uolēs oſtendere antiquos maiores eius conſula/res fuiſſe:uicinos uero ignauiſſimos:Syllā uero floretiſſimū.Ait igit̄ Sylla patritiæ gentis fuit:familia iam extin cta maiorum ignauia. Quem protinus.iugiter:deinde:nam nunc temporisaduerbium:alibi loci:ut Cum pro tinus utraque tellus V no foret.

Peruentae Sylla

DO. Dat ſonitū.Cōpediоſa deſcriptio.in qua amnē & partē ex qua fundit̄ & ſonū cadētis aquæ & eām ſoni oſtēdit. Nec minus iterea.i.interea nō minus. Extremā m.nā in artibus extrema manus ē.cū āplius manus nō reponit̄:qa opus ē pfectū. Obteſtāt̄.iudioſis uocibus lacerāt:q̄ oīa mala p troianorū fœdus euenerāt: Teu cros & ſtirpē phrygiā.pro cōuitio poſuit.q.d.indignos ad maximas dignitates uocati. Cōtra oīa .pp apes & incediū. Cōtra fata.i.ſnias deoꝝ & fauni reſpōſa. Circūſtāt. Obliti regalis reuerētiæ. Deos & auras. Nā oibus cōtraſtātibus quē aliū ſuæ ſententiæ potuit adhibere teſtē. Frāgimur.frangūt̄ cōmoda noſtri impii & ponit ſignata uerba in tranſlatiōe.Nā frāgit̄ nauis:& fluctibus inſtātibus interit. Miſeros.dolet errore pec cantū.nullus enim ſciens cadit in ſoueam ſcelerum.

CHRI. Hic ſpecus h.poetice deſcribit hiatū p quē ad inferos furia deſcēderet. Quod āt addit.cælū terrāq̄ le uabat ad moralē rōem rettulit.qa & magni & parui uiri leuāt̄ qñ furore liberāt̄. Ruit ois.qđ mirum ſi Lati-nus ceſſit.cū & ii qui iniuria ſe a teucris laceſſitos putabāt & turnus & ii quorum uxores ab amata cōmotæ erāt eodētpe circunſtarent tādē ceſſit almonē:Emphaſis ē in noīe qui primū regū piſtoris filius. Puerum. Pathos ab etate. Fœdati pathos a mō. In medio crimie.capta maxima occaſiōe. Teucros.q.d.externos & exules i re gna uocari.Nā cui lauina tradebat eidē regnū cōcedebat̄. Stirpē admiſeri p.q̄ſi q̄rat degeneraturos latinos ex admixtiōe aduenarū extorrū & a patria pulſorū. Se l.p.hēt emphaſim,pnomē.q.d.affinē tm̄ regē.ēt qui ſua fortitudīe hactenus illud regnū,ptexerit.Ergo cū indignatiōe,pferendum. Certatim utoſteudatur. Latinū ni ſi inuitū nō ceſſiſſe.Velut pelagi rupes.ut p.r.Hæc cōgeminatio aſſerit cōparationē nō temere factā ſed penitus uerā eē. Sæuæ nu.iu.nō fuiſſet ſuparatus a ſolis hoibus:niſi ſuiſſet aduerſus eum iunodeorum & regnorum regina. Frangimur .grauis ē rei dānatio cū demonſtramus nos inuitos cedere: Sanguine.ne forte credatis il las eſſe leuiores. O miſeri.ꝓpter pœnas quas luetis ex ſcelere potuiſſet iure ſuo ſceleratos appellare ſed uoluit miſerantis potius q̄ iracentis aīum oſtendere.ſi forte illos immutare poſſet. Teturne.cuius auctoritate hæc maxime fiunt.Congeminauit aūt ꝓnomen ad maiorē expreſſionē. Votis ſ.nō.n. deorum ſeuicia hoc eueniet ſed tua pertinacia quia ſerius q̄ oportuerit penitentia moueberis.deinde ut maiorem oratiōi auctoritatē auferat a perte oſtendit multo plurīs hec illorum q̄ ſua intereſſe.

SER. Maxima rerũ roma. Imperii potita. Mouẽt in prœlia martẽ. nã motis fuerat in dicto bello in Martis sacrario ancilia cõmouere: unde ẽ in. viii. Vterq; Impulit arma. Siue getis inferre manu lachrymabile bellũ. getarũ ferra genus ẽt apud maiores fuit. Nã ipsi sunt myſi quos Salu. a Luculo dicit eẽ superatos. Hyrcanis ue gens Arabus dicta a silua hyrcania ubi sunt tigres. Arabis ue parãt. hic datiuus uenit ab eo quod est hic arabus. Nã ab eo qđ ẽ arabs ab hoc arabe arabibus facit. sicut hiberus. unde in Luc. Occurrat hiberibus alter. & hiberus. Hora Dí/ æthinpo fcet hiberus rhodaniq; potor. Itẽ lectum est æthiops & æthiopus. sed mõ tantum æthiops dicimus. Auroráq; sequi: ingenti habitu ipm ortum diei dici pro populis. Parthosq; reposuere signa. hoc in honorẽ Augusti posuit. quo regnante a parthis repetita sũt signa quæ Crassus perdiderat. q cum auiditate sua contra auspicia bellum suscepisset: captus cũ filio ẽ. & necatus infuso in os auro. Sũt geminæ belli portæ. sacrarium hoc numa põpilius fecerat circa unum argiletũ iuxta theatrum Marcelli quod fuit i duobus breuiſ simis templis. Duobus ãt pp lanũ bifrõtẽ postea captis faliſcis ciuitate tuſciæ iuẽtũ est simulachrũ lani cũ frontibus quattuor. unde q numa instituerat trãſ latum ẽ ad forũ trãſitoriũ. & q̃ttuor portarũ unũ tẽplũ ẽ institutũ. lanũ sane apud aliquos bifrontẽ. apd aliquos q̃drifrõtẽ eẽ nõ mirũ ẽ. nã alii eũ diei domi/ nũ uolũt i quo ortus ẽ & occasus. Hora. matutine pater seu iane libentius audis. Alii ãni totius quẽ i q̃tuor tẽpora cõstat eẽ diuisum. Anni ãt eẽ deũ illares ꝓbat. q ab eo prima pars ani nominat. Religione sacræ. tremendæ: execrabiles. Nam & paulo post dicturus ẽ Triſteſq; recludere portas. Ferri robora. bũ addidit ferri/ nã oẽ quod forte est robur uocamus

Albanæ coluere sacrum nunc maxima rerum
Roma colit. cũ prima mouẽt in prœlia martẽ
Siue getis inferre manũ lachrymabile bellum
Hyrcanisq; arabis ne parãt seu tẽdere ad idos
Auroráq; sequi: parthosq; reposcere signa.
Sunt geminæ belli portæ. sic nomie dicunt
Religiõe sacræ: & sæui formidine martiſ
Centum ærei claudunt uectes: externaq; ferri
Robora. nec custos abſiſtit limine ianus
Has ubi certa sedet patribus sententia pugne
Ipse quirinali trabea cinctuq; gabino
Insignis reserat stridẽtia limina consul
Ipse uocat pugnas. sequitur tũ cætera pubes.
Æreaq; assensu conspirãt cornua rauco
Hoc & tũ æneadis indicere bella latinus
More uidebat. triſtiſq; recludere portas
Abstinuit tactu pater. auersusq; refugit
Fœda ministeria. & cæcis se condidit umbris
Tum regina deũ cælo delapſa morantes
Impulit ipsa manu portas: & cardine uerso
Belli ferratos rupit saturnia postes.
Ardet inexcita ausonia atq; immobilis ante
Pars pedes ire parat campis: pars arduꝰ altis
Puluerulẽtus arma equus fuerit: oẽs requirũt

Quirinali trabea. suetonius libro de genere ueſtiũ dicit tria esse genera trabearum. Vnde diis consecratũ quod ẽ tñ de purpura: aliud regũ quod est purpureũ: & habet tñ albũ aligd. Tertiũ augurale de purpura & cocco mixtũ. quirinali ergo regali. Cinctu q; gab gabinus cinctus est toga sic in tergũ relecta ut una eius lacinia a tergo reuocata hominẽ cingat. hoc ãt ueſtimẽti genere utebat cõsul bella ĩdicturꝰ/ cõ gacũ gabii campãiæ ciuitas sacris operarẽt. bellũ subito uenit. Tũc ciues accincti togis suis ab agris ad bella profecti sunt & adepti uictoriã. uſi hic ortus ẽ mos. trabeæ tria gẽra

Insignis reserat stridẽtia l. c. Is q ꝑor creatꝰ ẽ insignem accipe ꝑmo loco creatum: licet alter similem habeat poteſtatẽ. Ipse uocat p. tria sũt ut supra dixi mus militiæ genera. Sacramẽtum ĩ quo unusq; miles iurat se nõ recedere. niſi ꝑcepto consulis post co m pleta stipẽdia. i. militiæ tẽpora coniuratio. quæ fit in tumultu. i. italico bello & gallico: qñ uicinũ urbis periculũ singulos iuuare nõ patit: ut iter Gabios fuit Euocatio: quod genus nunc tãgit. nã ad subitũ bellũ euocabat. unde ẽt cõsul solebat dicere q uult remp. saluã me sequat. Cõspirãt. nã & tubæ simul flabãt. Fœda ministeria cruẽta more suo. Morãtes. differẽtes. i. bella. Rupit saturnia p. acyrologiã fecit mutãdo Ennii uersũ. nã ille ait Belli ferratos postes portasq; refregit: Immobilis. ante nõ semper sed añ hac. Potest tũ & immobilis a furia. nam ante gessit bella. sed iure indicta per fœliciales & patrem patratum. Militiæ tria genera

DO. Obseruatiões aut legibus aut asſẽsibus hoĩum sũt. Mos lõgo tẽpore custoditus legẽ facit q̃ ẽt ad posteros trãſit: ut hic patet. Sacrũ. quia nõ pro leui duxerũt quaſi putarẽt sacrilegiũ cõmitti niſi eẽt obſeruatus. Roma Magna laus moris cũ a ꝑncipe terrarũ populo seruet. Cẽtũ ærei. numerus & materiæ qualitas dat uim. Ianus addit ad robur portarũ deus qui bifrons oĩa circũſpiciat, ne furorũ & ſcelerũ portæ temere aperiãt. Sedit patribus. firma ẽ oĩum ſuia. Vocat p. dat pugnádi ꝑtátem. Iuno ĩpulit. quod fi decebat. Ergo ofidit pertinax inimicitia. neq; aperuit ſolũ. ſed euertit postes a cardie. Ardet inexcita. ecce quãtũ potuit factio iunonis.

CHRI. Mouent martem. qui ſibi ſacrificant orant ſibi aſſit. & ancilia in eius templo mouent mors autem a numa fluxit. ſed ipſe ad priſcos ut & multa ſic rettulit hoc. Et quoniã uult hoc fictum uideri. non meminit populos. contra quos priſci bella mouebant. qui omnes intra italiæ fines uerſabantur. Sed getis populi in ſythia tartari dicuntur. hæc omnia uidentur ad auguſtum referenda. nam neq; latini ueteres neq; albani extra itali am bella geſſerunt. qui meſos per aulum martium & canidum centuriõem repreſſit. Thracas & ſarmatas per P. Lentulum hyrcanos per Tyberium: armenios. quorum regio hyrcania eſt. ſuperauit Auguſtus. Et parthos ad concordiam uenire & ſignaa Craſſo ablata reddere coegit. per aquilium galtum arabas domuit. Trabea trabearum tria ſunt genera. Primum diis ſacrum tantum ex ſimplici purpura. alterum regibus & deinde conſu

libus: cui esset aliquid de albo. Tertium auguribus. sed hoc de purpera & cocco. Apud romanos trabea primus est usus Romulus. Hinc Ouidius Trabeati cura quirini. Plinius autem scribit prætextas apud ethruscos originē in uenisse: & trabeis usos fuisse reges Cinctus teste Pomponio genus est uestis a cingendo. Idem sentit Varro. un de Horatius cinctutos dixit cethegos. Gabinum addit quia gabii sacrificantes intellexerunt de aduentu hostium Itaq; uestes sufflarcinantes in hostes irruere: uictoriamq; reportauere. unde romani ex bono augurio a gabiis ac cepere. Consul ergo indicturus bellum ad ianualem portā subsequētibus militibus accedebat. Inde ad capud cir ci maximi. Ibique dicebat p.r. sānitibus bellum inducit: iisdemque uerbis reclamabant omnes. Inde e collumella quæ erat ante templum Bellonæ in capite circi maximi hastam iaciebat. Templum Iani Numa ædificauit ad imū argiletum inter duo fora inter capitolium & palatium. & statuit ut clausum pacem apertum bellum significaret Post hæc cum falisc os romani expugnassent inde simachrum Iani cum quattuor uultibus romam abduxerūt.

SER. Tergent. ab eo quod est tergo terges. Fa it & tergunt a tergo tergis. quod de usu penitus recessit. Aruina pingui. secundum Suetonium de uitiis corporalibus aruina est dūrum pingue: quod est iter cutem & uiscus. Adeo magnæ. ualde magnæ.

Atina potens. ciuitas hæc est iuxta pontinas paludes dicta a morbis quæ græce ἀτάι dicuntur: quos paludis uicinitas creat. Viburq; superbum. aut nobile: aut per transitum tetigit illud quod aliquando cum a senatu auxilia poscerent tibutres sub commemoratione beneficiorum. hoc tantum a senatu responsum acceperunt: Superbi estis. Crustumeri mutauit: nam crustumerium dicitur. Turrigeræ antemnæ: bene mutatæ. Antemnæ autem dictæ sunt q amnis preterfluit. quasi ante amnem positæ. Salignas umbonum crates ut dicit Sallustius de lucanis qui de uimine facta scuta coriis tegebant. Thoracas alienos: quia apud maiores loricæ pectora tātum tegebant. Statius. Triplici seruātur pectora ferro. Pectora nā tergo nullc metus. Lēto ducūt argēto flexili argēto ducūt. Lextēdūr. Est aūt & spōdaicus et reciprocus uersus. Classica iamq; sonant. bene posuit amphiboliam. Nam classi cum dicimus & tubam ipsam. & sonum. Classicum autem ex flexilis tuba.

Tessera signum. symbolū bellicum. q ad pugnā exeuntibus datur. scilicet propter confusionem euitā dam: ut fuit in bello Marii Lar deus. in Syllæ apollo delphicus. in Cæsare Venus gēitrix. Trepidus festinus more suo. Loricā induitur. dicimus & in duo illa re & illam tē. Helicōa deæ. parnassus mōs thessaliæ diuiditur in citheronem Liberi & helicon nem Apollinis. cuius sunt musæ Est autem Homerus. Parnassius

Εσ πετεγην μοι μουϛ αι ολυμπια δωπ
ατηχοϛ ρι υμεις γαρ θεα ϛε μαρρα τα τειϛεϛε πα
τα ημεις δε κλεοϛ οιον ακουο μεν ουδετι ιδμεν

. Quibus arserit ar. aut splenduerit. aut amore flagrauerit. Primus iniit b. non mirum si & contemptor diuum & sacrilegus Mæzentius contra pium primus arma corripuit. & scienda est poetæ affectatio: Nam amblesiam nefas ē dicere hic aliquos commemorat. quos in bello non inuenis: & i sequētibus aliquos inuenimus. quos hic omnino non posuit. Tyrrhenis aspera ab o. oriundo thuscus non tunc de thuscia uēit. quem ante pulsum a ciuibus cō stat. Agmina ar. aut eorum qui eum secuti fuerant sicut eius filium nec enim credibile est solum fugisse. Nam & Statius dicit Vel quos mouet exul: & hæ sit tristibus apta fides. Aut certe eorum. quos Turnus ante ei dederat. Aut adrastus Polynici in Statio qui ait ne parua mouens iglorius arma iret. Agilina. ex urbe. cerete oppido. Nequicquam. qa in prælio piit nec paternū recepit ipium. Patris q lætior esset Imperiis. Dignus q haberet imperatorē potius q exulē parrem.

Pulchro forti. ut diximus supra. Pulcher. auentinus Auētinus mōs urbis rōmæ ē: quē cōstat ab auibus ēē no

Pars leuis clypeos & spicula lucida tergent
Aruina pingui: subiguntq; in cote secures
Signaq; ferre iuuat: sonitusq; audire tubarū
Quinq; adeo magnæ positis incudibus urbes
Tela nouant: atina potēs: tiburq; superbum:
Ardea crustumeriq; & turrigeræ antemnæ
Tegmia tuta cauāt capitū: flectūtq; salignas
Vmbonum crates. alii thoracas ahenos
Aut leuis ocreas lento ducunt argento.
Vomeris hunc: & falcis honos. huc cēs aratri
Cessit amor recoquūt patrios fornacib9 enses
Classica iamq; sonant: it bello tessera signum.
Hic galeā rectis trepidus rapit. ille cremētes
Ad iuga cogit equos: clypeumq; auroq; trilicē
Loricam īduit. fidoq; accingitur ense
Pandite nunc helicona deæ. cātusq; mouete:
Qui bello exciti reges. quæ quenq; secutæ
Complerint campos acies: quibus itala tantū
Floruerit terra alma uiris. q̄bus arserit armis:
Et meministis enī diuæ. & memorare potestis.
Ad nos uix tenuis famæ perlabitur aura:
Primus init bellum tyrrhenis asper ab oris
Cōtemptor diuum mezētius agminaq; armat
Filius hunc iuxta lausus. quo pulchrior alter
Non fuit excepto laurentis corpore turni.
Lausus equū domitor debellatorq; ferarū.
Ducit agilina ne quicq̄ ex urbe secutos
Mille curos dignus patriis q lætior esset
Imperiis: & cui pater haud meaenti9 esset.
Post hos insignem palma pgramina currum
Victoresq; ostātat equos hercule pulchro
Pulcher auētinus: clypeoq; insigne paternum

minatum: quæ de tyberi ascendentes illic ascendebant: ut in .viii. legimus. Diragꝫ est nidi domus oportuna uolúcrum. Quidam ẽt rex aborigenum Auentinus noīe illic & occisus & sepultus est sicut etiam albanorꝫ rex Auẽtinus cui successit Procas. Varro tamen dicit in gente po.ro. Sabinos a Romulo susceptos istum accepisse montem quem ab auente fluuio prouintiæ suæ appellauerunt auentinum. Constat ergo uarias opiniones postea secutas. Nam a principio auentinus dictus est ab auibus: uel a rege aborigenum: unde hunc Herculis filium cõstat nomẽ accepisse non præstitisse. Insigne pa. absolute dixit.

DO. Quinꝯ adeo. Numerum & magnitudinẽ exprimit. Vomeris. ecce qualis amentia uniuersorum agrestium fuit: ut instrumẽta uitæ ꝓfutura in ꝓnitiem uitæ uerterent. Tessera. significat nuncium gerendũ significãtem bellũ. Pandite nũc. relaturus antiquitatis memoriã inuocat musas: ne siue uera siue falsa referat culpam habeat: & inuocando proponit quid sit narraturus. Primus. primus quia asper: primus quia contemptor eorꝫ deorum quibus auctoribus æneas ad italiam uenit: & coniugium lauiniæ factum est. Laudat Lausum a fortitudine: quæ in pulchro corpore rara solet esse.

CHRI. Lucida sp.t.i. tergendo lucida efficiunt. Aruina. pingue est inter cutẽ & uiscus: quod uulgo lardũ dicunt. Sed latini lardũ appellant carnẽ salsam: quasi large aridam. Pingue aũt internũ in animãtibus quæ nõ ruminant adeps dicit. In iis uero quæ ruminant seuũ & sebum dicit. Sagina uero ẽ pingue arte & nõ natura compa ratum: & ꝑ totũ corpus dispersum. Inde saginare pecora & aues dicimus. In cote. cos lapis quo ferrum acuitur. Plini. plura genera ponit: Primum creticas: deinde laconicas laudat: & utræque oleo indigent. Naxias inter aquarias laudari dicit: ac inde armenias: Cilicias uero ex oleo & aqua. Postremo scribit repertas esse in italia: quæ aq̃ trahant aciem accerrimo effectu: nec nõ trás alpes. Atina. urbs iuxta pontinas paludes post frabateriam in campanias. Crustumeri. in latio oppidũ est albanorꝫ colonia. Autẽnæ. dictæ sunt ante amnẽ. q in tyberim fluit a siculis primus: latii habitatoribus conditæ. Ocreas. qbus induũnt crura: unde dicunt ocreæ quasi ob crura. i. circa crura. Crura aũt dicuntur quia illis curamus. Vmbo. media pars scuti quæ apud priscos eminebat. Recoquunt recoquendo reficiunt: & iam erugine confectos restaurant. Tessera. signum bellicum: ut inter se ab hostibus cognoscantur: uel noīe uel aliqua alia re. Pandite nũc. in re difficili renouat inuocationẽ. Contemptor diuũ. adeo curam sacrorꝫ ante oẽm pietatẽ ponit poeta: ut nõ ut Capro uideat: quia cõremptis diuis in hoīes seuiret Mezentium cõtemptorẽ deorꝫ dixerit. Nam & de Busiride: quẽ illaudatũ dicit: idẽ dixisset: sed qa curam sacrorꝫ diis non exhibuit: Nam ut ait Cato in originibus. Mezentius rutilis ipauit ut primitias quæ diis debent sibi offerẽt. Et latini similis ipertii metu ita uouerũt: O iuppiter si tibi magis cordi ẽ nos ea tibi dare potius q̃ Mezẽtio ut nos uictores facias. Hinc sacerdotis illa insultatio: Hæc sũt spolia & de rege superbo primitiæ. Agilina. refert Dionysius halicarnasæus pelasgos q in italiã uenerant cũ auxiliũ aboriginibus cõtra siculos & hispania populos tulissent eosq; pepulissent una regnarunt: plurimasq; urbes habuerunt: inter quas fuit urbs ceretinorꝫ: quæ tunc agyla uocabat.

Auentinus. mõs tyberi imminens ab Auentino ibi sepulto: Vel ut Neuio placet ab auibus: ꝙ cum in tyberim potassent illic se reciperent. ergo ab aduentu auium. Vel ab aduentu populorꝫ: nam ibi erat Dianæ templũ quod nũc Sabinæ dedicatum est: & omnibus latinis erat cõe. De hoc Propertius: Phillis auentinæ quædam est uicina Dianæ. Varro ab aduehẽdo putat. Nam is collis a. reliquis collibus paludibus erat discretus: & eo ex urbe ratibus aduehebantur. Alibi idem Varro ait sabinos ab eorum fluuio auentẽ auentinum nominarunt.

Aruina
Lardũ
Adeps
Seuum
Sagina
Sepum
Crustumi
Ocrea
Tessera
Auentinus

Centũ angues cinctãq; gerit serpẽtibus hydrã.
Collis auentini silua quem rhea sacerdos
Furtiuum partu sub luminis edidit auras
Mixta deo mulier postquam laurentia uictor
Geryone extincto tirynthius attigit arua:
Tyrrhenoq; boues in flumine lauit hiberas:
Pyla manu sæuosq; gerunt in bella dolones:
Et tereti pugnant mucrone: ueruq; sabello.
Ipse pedes tegmen torquens immane leonis
Terribili impexum seta cum dentibus albis
Indutus capiti sic regia tecta subibat
Horridus herculeoq; humeros inexus amictu
Tum gemini fratres tyburtia mœnia linquunt
Fratris tyburti dictam cognomine gentem:
Catillusq; acerq; coras argiua iuuentus:
Et primam ante aciem densa inter tela ferunt
Ceu duo nubiginæ cum uertice montis ab alto
Descendũt centauri homolen: otrynq; niualẽ.

SER. Centum angues: scdm Simonidem: ut diximus supra. Collis auentini silua. in silua collis auentini: & dicẽdo auentini: ostendit iam antea ita eẽ nominatum. Rhea sacerdos. alludit ad nomen matris Romuli: q̃ dicta est Ilia rhea Siluia. Furtiuũ. illicite cõceptũ quippe a sacerdote: sic ait alibi: Et dulcia furta. Mixtas mæchisa. τριγάμους græce dixit. mulier cõpendiose mortalis dixit. Consequens nãq; fuerat: ut diceret mixta deo mortalis. Laurentia arua. Laurentum ciuitas plurimum potuit: nam ꝙa uicina loca eius imperio subiacuerũt: unde nunc ait Arua laurentia cum iuxta tyberi eius armenta Hercules pauerit: sed secundum antiquum situm ante albam & romam tyberis laurentini fuerit territori. Gervone extin. Geriones rex fuit hispaniæ: quideo trimembris fingitur: qa tribus insulis præfuit: quæ adiacent hispaniæ balearicæ minori: maiori ebusæ. Fingitur etiam bicipitem canẽ habuisse: quia & terrestri & nauali certamine plurimum potuit: Hunc Hercules uicit: qui ideo fingitur ad eum olla ærea transuectus quod habuit nauem fortem & ære munitam. Sane sciendũ declinari hic geryones gerione unde est ter gemini nece geryone ut anchises sæ: unde usurpauit Sallu. Gerionis dicẽs. Veniens autem Hercules de hispania per campaniam in quadã campaniæ ciuitate pompam triumphi sui exhibuit: unde Pompeii dicitur ciuitas: postea iuxta baias caulam

Geriões

bobus facit: & eam sepsit: qui locus boaulia dictus hodieq; boauliæ dicit̃. Tiryntio a tiryntha ciuitate argis uicina ubi nutritus est. Tyrrhenoq; boues in flu.la.i admiratio locorum lõginquitate: Pila ma. pila proprie ẽ hasta romana: ut gessa gallog: sarissæ macedonum. Dolones dolo est aut flagellũ intra cu ius uirgã latet pugio: aut scdm Varronem igens cõ tus cũ ferro breuissimo. Dolones aũt a fallẽdo dicti sunt qđ decipiant ferro: cũ speciem pferant ligni: Et multi uolunt per teretes mucrones dolones dici: per ueru sa/ bellum pila significari. Ipse p. ad genus respicit: Nam & Hercules semper pedes incessit: cũ equos habuerit nobi lissimos. Torquẽs: sustinẽs: ut Axẽ hũero torq̃t. Horridus. tremebũdus. ñ re uera horribilis Tiburtia mœnia l. de græcia tres frẽs uenerunt ad italiã. Catillus: Coras: Tyburnus. Hi simul oẽs unam facere ciuitatẽ: & eã de fra tris maioris nomine tybur appellauerũt: licet & alias fecerit singuli: nũc ergo dicit duos ad bella uenisse dimisso in ciuitate ad custodiã Tyburte uel Tyburno. Catillus unde mons Catilli: quẽ Carelli dicũt per corruptionem. Coras: a cuius noĩe est ciuitas in italia. Descendũt centau. ex hac cõparatione eqtes eos fuisse ĩtelligimus: qã tñ dicturꝰ ẽ postea. Necnõ celereſq; latini: & cũ fratre coras & uirginis ala camillæ. Homolẽ otryng nitua. mõtes thessaliæ. Ingẽs silua locũ & magno uirgulta cũ utiq; cedit silua: a mĩore ad maiꝰ uenire debuerit. Nec pnestinæ fũda. de. ur. de ciuitatibus totius orbis multi qdẽ ex pte scripserũt ad plenũ tñ Ptolemæus græce: latine Plini. De italicis ẽt urbibus Higinius plenissime scripsit: Et Cato in originibus conditaq; urbiũ dissensio inuenit: adeo ut ne urbis qdem romæ origo diligenter possit agnosci. Nam Salust. dicit urbem romã sicuti ego accepi condidere atq; habuere in initio troiani: & cũ his aborigenes. Alii ab Euandro: scdm quos Virgil. Tũc rex euandrus roma næ cõditor arcis. Alii a Romulo: ut En huius nate auspicis illa inclyta roma. Si igit̃ tantæ ciuitatis certa ratio nõ apparet: nõ mirũ si in aliarum opinione dubitatur: Vnde nec historicos nec cõmentatores uarie dicentes ipertiæ cõdẽnare debemus. Nã ãtiqtas creauit errore. & plerisq; fundũ augent: & ad se transferunt nomina. Quã rem etiã nõ parũ errorem afferre manifestũ est. ut Ecce laurentũ a Pico factũ: ut est Laurentius regia pici. Item a Lauino la tini fratre est lauinũ dictum. Item a latino laurentũ. Itẽ a lauinia lauro lauiniũ. Nec prænestinæ fundaor d. u. præ nestæ locus est haud longe ab urbe dictus ἀπὸ τῶν πρίνων. i. ab arboribus ilicibus. quæ illic abundãt: ibi erant pontifices & dii ĩdigetes sicut ẽt romæ erant & ẽt illic duo frẽs q diui appellabant̃: hoꝝ soror dum ad focũ sede/ ret resiliens scintilla eius utero percussit: unde dicit̃ cõcepisse: postea enixa puerũ iuxta templũ Iouis abiecit: quẽ uirgines aquaq; euntes iuxta ignẽ inuentũ sustulerũt: q a fonte haud longe erat: unde Vulcani dictus est filius.

DO. Centum angues. Gloriæ causa hydram gestabat: Sed ludibrium matris ex hoc apparebat. Tergũ leo/ nis præter hydram etiam leonis pellem aliud insigne paternum gestabat. Geminos. uel simul natos: uel duos: ut alibi gemini a tenendo.

Geryon

CHRI. Geryone extincto. Vide seruiũ. Hesiodus ẽt ait Medusa cũ neptũno cõcubuit: uerum eũ illi caput ab scisum est ex utero duo filii emicuerunt Pegasus equus alatus & Chrysaor: sic dcus qa cũ aureo ensenatus ẽ Chri saor relicta terra ad cælũ accessit Ioui tonitrũ & fulmen ferẽs. hic ẽt genuit gerionem quem Hercules interemit. Tyrrheno flumine h. b. dictũ pro miraculo: qđ tanta fuisset uis herculis: ut tam & longinquo pdam abduxisset Tereti mucrone. mucronẽ aciem ferri intelligimus: Erat ergo mucro teres ideſt ita hasta longa atq; rotunda eẽt aculeata. Torquens. inuoluens circum se. Tiburtina mœnia. tyburtes originem multo añ urbẽ hñt. Apud eos

Tybur/ tes

exrabãt ilices tres Tybute cõditores uetustiores hæc Plinius: atq; addidit fuisse filium Amphiarai qui apud Thebas periit: & natum esse ex sorore Adrasti: & in italiam uenisse cum Cora & Catillo fratribus.

Cæculꝰ

SER. Cæculus hunc l. Cæculus aũt ideo: quia minoribus oculis fuit: quã rem efficit frequenter fu mus. hic postea collecta multitudine post quã diu latrocinatus est prænestinã ciuitatẽ in montibus cõ/ didit. & cũ ad ludos uicinos populos iuitasset: cœ/ pit eos hostari ut secũ habitarẽt: & pro gloria iacta/ re se filium Vulcani quod cũ illi nõ crederent iuoca to Vulcano ut filiũ suũ cõprobaret: ois illius multi tudinis cœrus flãma ẽ circundatus: quo facto cõmo ti omnes simul habitauerunt & Vulcani filiũ eẽ cre diderunt: hinc est Ois quẽ credidit ætas: quasi post dubitationẽ: & qa sine dubio ætas uaria in spectacu lis fuit. Dicimus autem & hoc prænestẽ: ut Quique altũ prænestẽ uiri: & hæc prænestis: unde est Cũ pri mam aciẽ prænestẽ sub ipsa strauit Quiq; arua ga/ binæ lunonis. gabii diu in agris morari tandem ga/ bios cõdiderunt: unde perite arua dixit nõ mœnia. Sane illic luno religiosissime colitur. Est autem lo/ cus haud longe ab urbe. Gelidumq; anienem. Anio fluuius haud longe ab urbe est: sed hic euphoniam secutus est. nam Ennius anionem dixit iuxta regulã Hernica saxa. Sabinorum lingua herne saxa uocant̃

Linquẽtes cursu rapido: dat euntibus ĩgens
Silua locũ: & magno cedunt uirgulta fragore
Nec prenestinæ fundator defuit urbis:
Vulcano genitũ pecora inter agrestia regem:
Inuẽũq; focis omnis quẽ credidit ætas:

Ceculus: hũc legio late comitatur agrestis:
Quiq; altum prænestẽ uiri: quiq; arua gabinæ
Iunonis: gelidũq; anienem & rosida riuis
Hernica saxa colũt: quos diues anagnia pascit
Quos amasene pater: non illis oib9 arma.
Nec clipei: currus ue sonãt: ps maxima glades
Liuẽtis plũbi spargit. pars spicula gestat
Bina manu: fuluoq; lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: uestigia nuda sinistri
Instituere pedis. crudus tegit altera pero.
At pessapus equum domitor neptũnia proles
Quẽ neq; fas igni cuiq; nec sternere ferro
Iam pridem resides populos desuetaque bello
Agmina in arma uocat subito ferũq; retractat

Hi fescenīnas acies: equoscꝫ falíscos.
Hi soractis habent arces: flauiniaque arua.
Et ciminicum monte lacū lucosque capenos.
Ibant æquati numero regēque canebant.
Ceu quondam niuei liquida inter nubila cygni

Quidam dux maior gabinos de suis locis elicuit: & habitare secum fecit in mōtibus saxosis. unde dicti sunt hernici. Dives anagnia. aut fertilis: aut alluſit ad istoriā. nam Antonius Augusti sorore cōtempta postꝫ & Cleopatrā duxit uxorem: monetam eius in anagnia ciuitate iussit ferīri. Quos amescene p. aut pascis: aut sit antiptosis: quos pascit Amasenus. fest aūt fluuius uicinus ciuitati priuernaꝫ quæ est in cā/ pania. Arma. scuta. Clypei. scuta maiora dicti ab eo ꝙ celēt corpus ἀποτὰ ὐκλεπτω. Fuluos ꝙ lupi de p. g. Ga lerus genus ē pilei: quod Fronto neutro genere dicit. Vestigia nuda siniſtri. Atq ipse est in pugnantibus primus: sed bene nudus est. qa tegit scuto. Dextrum aūt rectū esse cōueniebat: quasi ab armis remotū. Pero. rusticū ē cal/ ciamentū: & traxit hoc a græco more: unde isti transierāt: unde hoc armorum fuerat genus. At messapus equum d. n. pro. Hic Messapus ꝑ mare ad italiam uenit: unde Neptūni dictus est filius: quē inuulnerabilē ideo dicit: quia nusq̄ periit in bello. Ignem aūt ei nocere nō posse ꝓp neptūnum dicit: quia est aquaꝝ deus. Ab hoc Ennius dicit se originē ducere: unde nūc & cantantes inducit eius socios: & eos cōparat cygnis. Domitor aūt equoꝝ: quasi ani/ malium a patre inuentoꝝ. Hi fescenīnas acies. Fescenīnū oppidum est campaniæ. ubi nuptialia inuenta sūt car/ mina. Hi aūt populi ducūt originem ab athenienſibus. Aequoscꝫ fali. Falíscos Hísesus cōdidit īmutato h in f. Fa lici dicti sunt: sicut febris dicit quæ antea hebris dicebat: Formiæ quæ hormiæ fuerunt ἀπὸ τῆς ὁρμῆς. Nam posteritas in multis nominibus ꝓ pro h posuit. Iusto aūt dixit: qa po. ro. missis decē uiris ab ipsis iura fœcialia col/ legit: & nōnulla supplementa. xii. tabulaꝝ accepit: quas habuerant. Nam athenienſibus decē habuerūt tabulas.

Pera
Amasenus
Fescenium
Falici
Formice

Hi soractis habent arces. Soracte qui ē mons apud hirpinos haud longe a flāminia. Flauinia arua. Locus est in italia flauinium noīe. Et ciminicū monte lacū. & lacus & mons hoc noīe appellat. Sane hoc habet fabula. Alī. quando Hercules ad hos populos uenit: q cū singulis prouocaret ad oūendam uirtutem defixisse dicit uectem ferreum quo exercebat: qui cū terræ esset affixus: & a nullo potuisset auferri: iam rogatus sustulit: unde īmensa uis aquæ secuta est: quæ ciminicū lacum fecit. Lucoscꝫ capenos. Vnde & porta capena quæ iuxta camoenas est: nomen accepit. Aequari nu. digesti in ordinem cōgruenter sicut dicebat. Liquida inter nubi. Pura sed nil tā con trarium nubibus. nam liquidæ nō sunt. ergo nubes pro aere posuit: ut Liquidis in nubibus arsit arundo.

Anio
Hernici

CHRI. Cæculus. A Seruio diligenter fabula narrat. Anio. fluuius ex montibus trebanoꝝ ꝓfluuens lacū olim hoīum industria faciebat: ex quo præceps atq̄ angustus ferebat. Inde per tvburtinū saxum præcipitat in la tiū. Tyberim īrrat. Dicit anio anionis ab Ennio. Mālit tū usus ut dicat anio anienis. Sunt q dicant īueniri anien anienis: & anienus ēt. Hernica s. herne sabina līgua saxa uocant: unde hernici populi: qa saxosa habitant. hoꝝ metropolis anagnia sabinoꝝ natio est. Vestigia nuda s. hæc cōsuetudo in italia nō fuit: sed norat Maro hernicos a pelasgis oriundos: & ab hernico duce appellatos: & ideo morē quē de ætholia antiqua pelasgoꝝ colonia leger rat. hernicis tribuit. Nā Iulius Nigidius in scdo urbiū ait morē ætholis fuisse uno tūm calceato pede in bellum ꝓficisci qd oūdit Eurypides in Meleagro ubi nuncius inducit describens quo quisq̄ habitu ad aprum mactandū uenerit. eundem pedem Maro dixit quē Eurypedes Sed Eurypedem reprehendit Aristoteles qui ait nō leuum sed dextrum pedem nudum illos gerere.

Cum sese e pastu referunt: & longa canoros
Dant p colla modos: sonat amnis: & asia lōge
Pulsa palus.
Nec quisquam æratas acies ex agmine tanto
Misceri putet: æream sed gurgite ab alto
Vrgeri uolucrum raucorum ad littora nubem.
Ecce sabinorum prisco de sanguine magnum
Agmē agēs clausus magnicꝫ ipse agmis īstar:
Claudia nūc a quo diffundit & tribus & gens
Per latiū postquā in partem data roma sabinis
Vna ingens amiterna choros: priscicꝫ quirites:
Ereti manus omnis: oliuiferæq̄ mitiscæ:
Qui nomentum urbem: qui rosea rura uelini:
Qui tetricæ horrentis rupes: montēq̄ seuerū:
Casperiāq̄ colunt: foruloscꝫ: & flumē hymellę
Qui tybri fabariq̄ bibunt: quos frigida misit
Nursia: & ortynæ classes: populiq̄ latini.
Quoscꝫ secans infaustum īterluit allia nomē.

SER. Et longa canoros Dant per colla modos scdm Plinium q ait in naturali historia cygnos ideo suauius canere qa colla longa & inflexa hāt et neces se est eluctantē uocē p longū & flexuosū uarias red dere modulationes. Sonat ānis. caystrū misia regio ne dicit q cohæret asiæ paludi quā cū significamus a longa est. cū sit breuis si ꝓuinciā significare solue/ rimus. qd significat in georg. ut Atq̄ asia circū Dul cibus in prātis rimant prata caystri. Volucrum rau carū. Raucum τῶν μεσῶν. sicut graue olētis. Nam legimus. grauiter spirantis copia thymbræ. Sciendū tamen Virgilium secundum morem prouintiæ suæ locutum in qua bene canentes cygni rautiores uo/ cantur. Ecce sabinorum. usurpat hoc nam Clausus dux sabinoꝝ post exactos reges cū quinq̄ millibus clientū & amicoꝝ uenit romā & susceptus habitan dam urbis partē accepit ex quo & Claudia & tribus est familia noīata. Prisco de san. de antiqs sabinis. Magnū agmen. ꝓp quinq̄ millia cliētum. Postꝫ in partē data r. s. hoc de alia traxit historia. Nam post sabinaꝝ raptū & factū inter Romulū & titum taci/ tum recepti in urbem Sabini sūt sed hac lege ut in oī bus essent ciues romani excepta suffragii ratiōe. nā magistratus nō creabant Amiterna cohors. de ami/ terno oppido. Prisciq̄ quirites. i. sabini. Prisci aūt

ideo qa poſt fœdus Titi & Romuli placuit ut quaſi unus de duobuſ fieret populus. Vnde & Romani q rites dicti ſũt: qđ nomen ſabinoꝝ a ciuitate curibus fuerat: & ſabini a Romulo dicti ſunt. Ereti manus

Quã multi libyco uoluunt marmore fluctus
Sæuus ubi orion hibernis conditur undis

Oĩs oppidum eſt dictũ a Iunone. id eſt ἥρα σ quæ illic colit. Oliuiferæq; mitiſcæ. hæc trebia poſtea dicta ẽ: quã modo trebulã dicunt. Apud hanc Hánibal deleuit populũ romanũ. Luc Quod in punica nati tpa cannaꝝ fuimꝰ

Trebia Velinus

Trebiæq; iuuẽtus. Qui nomentũ urbẽ. hoc ex ſua pſona dicit poeta. Nam adhuc ciuitas nomentana nõ fuerat: ut in ſexto ait. Hi tibi nomẽtum & gabios. Item Hæc tum noſa erũt: Roſea rura uelini. Velinus lacus eſt iuxta agrũ: qui Roſulanus uocat. Varro tñ dicit lacũ hunc a quodã cõſule in nartã uel nartẽ fluuium deriuatũ. nam uti unq; dicit eſſe diffuſum: poſt qđ tanta ſecuta eſt eo loco fertilitas ut ẽt perticæ longitudinẽ altitudo ſuperaret herbaꝝ: qui ẽt quantũ p diem demptũ eſſet tantũ per noctẽ creſcebat. Quod Virg. ad ſuã prouinciã trãſtulit dicẽs. Et quantũ longis carpẽt armenta diebus Exigua tm̃ gelidus ros nocte reponet Tetricæ h. r. Tetricus mõs in ſabiniſ aſperrimus: unde triſtes hoĩes tetricos dicimuſ Montẽq; ſe. nomen ꝓpriũ mõtis ſicut agriroſeus. Caſperiaq;. Caſperia & foruli ciuitates fuerũt. Flumẽ hymellæ. hymella fluuius eſt: & ſic dixit hymellæ flumen ut buthroti urbẽ. Qui tyberim fa. q; b. Bene bibũt. náq; tyberis fluuius in tuſcia oritur: ſed trãſit ẽt p ſabinos: uñ bibunt nõ poſſ dẽt dixit. & ſciendũ Turni dare auxiliũ a tractu piceni ſannii cãpaniæ & ꝓ parte apuliæ. Oĩs uero tuſcia ſupior & uenetia aenæ ꝓſtat auxiliũ. Fabarim aũt quẽ dicit ẽt ipſe p ſabinos trãſit: & farfarus dicit. Plau. Diſſipabo te tanq̃ folia farfari. Ouidi. Et amœnæ farfaruſ umbræ Frigida aũt re uera: aut certe uenenoſa nocens Gracchi nanq; in cõcionibus ſuis nurſinos ſceleratos appellauere. & ſciendũ Virg. hiſtoriaꝝ rem p tranſitũ tangere. Ortynæ c. Ortyni equites q claſſes dicunt: unde & eoꝝ tubas claſſica dicimus: & pares populi claſſes uocamus: quæ qnq; fuerũt. Populiq; la. qui ĩtererant albani montis uiſceratiõi. Infauſtũ interluit a. n. Allia fluuius haud longe ab urbe ẽ: iuxta quem galli Brẽno duce quintodecimo calen. auguſtas die deleto exercitu poſt triduũ deleuerunt etiam urbem excepto capitolio. Sane alia dicitur cui additur unum l propter metrum: ut reliquias. Luc. bene poſuit: ut Quas aliæ cladeſ. Marmore. mari.

Tetrico Himella Nurſini Ortyni Claſſas Allia

DO. Liuentis plumbi. Plumbeis maſſulis pugnabant. Ceu quondam. harum auium comparatione oſtẽdit hoſ inertes & delicioſoſ.

CHRI. Et longa canoros. De cygnis diximus in bucol. Aſia. de hac georg. Sabinoꝝ. de qbus in georgicis. M. Cato. ſabinos primũ habitaſſe dicit prope amiternũ in uico nomine Testrina deide cum aboriginibus in agro reatino & multas feciſſe colonias ĩter quas cures Quidam aiũt quoſdã lacones aſperitatẽ legum Lycurgi fugiẽtes in Italia pontinas paludes templũ Iunonis feroniæ cõſtituiſſe. Deinde eoꝝ pars magrarunt in agrũ ſabinum: & cum illis habitauerunt. Vnde oebalii. i. lacedæmonii dicti ſũt ſabini. Ait. Dionyſius. Mutiſcæ. ſabinorũ urbs appellata aliter Trebula & Suffena. Ait. n. Pli. Rheatini trebulani qui cognominant mutiſci & qui ſuffenates. Nomentum. urbs nõ longe roma. Hanc Romulus coloniã fecit dictum eſt a Nomento conditore ait Dionyſius. Allia flumen non longe ab urbe ubi duce Fabio exercitus populi romani cæſus eſt poſtridie idus quintiles qui dies alienſis dicitur & inter atros habetur. Erant enim atri dies triduani. i. qui erant poſt calendas. nonas: & idus: quos alii ad correptionem nominis cõmunis appellabant:

Sabini Mutiſcæ

SER. Vel cũ ſole nouo. Prima æſtatis parte ẽt ſol nouus eſt. viii. calend. ianuarias die: ſed tũc nõ ſũt ariſtæ: quas ab ariditate dictas eẽ cõſtat. Aut hermi cãpo: hermus lidiæ fluuiuſ ẽ qui ſupfuſuſ cãpis gignit fertilitatẽ: unde harenas aureaſ fingit trahere Lyciæ flauentibus aruis. prouincia ẽ fertilis frugũ Hĩc agãmẽnonius t. n. h. agãmẽnonis pleriq; comitem pleriq; nothũ filium uolunt: qui cum ueniſſet ad italiã audito aduentu æneæ in bellũ ruit nõ amore Turni: ſed odio hoſtilitatis antiquæ: unde ait troiani nominis hoſtis rapit po. raptim abducit: & iam campaniæ loca cõmemorat: nam Maſſicus mons ẽ uitibus plenus. Maſſica aũt dixit ut menalia. Arunci miſere pa. iſti græce auſones nominantur. Sidicinaq; iuxta. ab oppido ſidicino. Cales linquũt. ciuitas eſt cãpaniæ. Nam in flãminia eſt quæ cale dicit: & ĩ gallia hoc noĩe: quã Sal. captã a Perpẽna cõmemorat. Amniſq; uadoſi Accola uulturni. fluuius q iuxta cumas cadit in mare: Saticulus aſper. Populus cãpaniæ aſper õribus. Oſcorũq; ma. Capuenſes dicit: qui antea ophici appellati ſunt: quod illic plurimi abundauere ſerpentes. Aclides illis tela. Aclides ſunt tela quædã antiqua: a deo ut nec uſq̃ cõmorentur in bello. Legitur tñ q; ſit clauæ cubito ſemis factæ eminentibus hinc inde acuminibus: q̃ ita in hoſtẽ iaciunt religatæ loro uel lino: ut pactis uulneribus poſſit ad dominos redire. Putatur tñ eẽ teli

Vel cum ſole nouo denſæ torrentur ariſtæ:
Aut hermi campo: aut lyciæ flauentibus aruis
Scuta ſonant: pulſuq; pedum conterita tellus:
Hinc agamemnonius troiani nominis hoſtis
Curru iungit haleſus equos: turnoq; feroces
Mille rapit populos: nertunt fœlicia baccho
Maſſica qui raſtris: & quos de collibus altis
Arunci miſere patres ſidicinaq; iuxta
Aequora q̃que cales liquunt amniſq; nadoſi
Accola uulturni: pariterq; ſaticulus aſper.
Oſcorum q; manus: teretes ſunt aclides illis
Tela: ſed hæc lento mos eſt aptare flagello.
Leuas cetra tegit falcati cominus enſes.
Nec tu carminibus noſtris inductus abibis
Oebale quẽ genera ſſe telon ſebethride nympha
Fertur: theleboum capareas cũ regna teneret
Iam ſenior patriis ſed non & filius aruis
Contentus late: iam tum ditione premebat

Ophici Aclides

Sarraſtes populos & qui rigat æquora ſarnus:
Quiq; rufas batulũq; tenẽt: atq; arua celẽnæ:
Et quos maliferæ deſpectant mœnia bellæ:
Teutonico ritu ſoliti torquere cateias:
Tegmina quis capitũ raptus de ſubere cortex.
Aeratæq; micant peltæ. micat æreus enſis
Et te montoſæ miſere in prœlia nurſæ
Vſens inſignem fama: & fœlicibus armis:
Horrida præcipue cui gens aſſueraq; multo
Venatu nemorũ duris æquicola glebis:
Armati terram exercent: ſemperq; recentes
Conuectare iuuat prædas & uiuere rapto_

genus: quod per flagellũ in ſimenſum iaci põt. Leuas cetra tegit. ſcutum loreũ quo utunt afri & hiſpani. Cetra
Falcati cominus enſes. affectauit uarietatẽ. Nam cõ ſequens fuerat ut diceret dextras armarũt gladii falcati. Falcatus aũt enſis ẽ harpe: qua uſus ẽ Perſeus: Luca. ait Harpon alterius monſtri iã cæde rubẽtem Harpe
Oebale. Oebalus filius eſt Telonis & nymphæ Sebetridis. Hæc aũt eſt iuxta Neapolim: ſed Telo diu Oebalꝰ
regnauit apud capreas inſulã contra neapolim ſitã. Filius uero eius patriis nõ cõtentus ſperiis trãſiit ad cãpaniã & multis populis ſubiugatis ſuũ dilatauit ſperiũ. Theleboum capreas cũ reg.t. Cũ teneret capreas regna theloboũ. Nã theleboæ capreæ ſũt populi quos Telo ſuo regebat ſperio. Sarraſtis populos. cãpaniæ ſũt a ſarno fluuuio. Reſtas batulũq; t. Caſtella cãpaniæ. Arua celennæ. lunonis locus eſt cãpaniæ celẽna ſacer lunoni. Et quos mal. deſ. m. b multi nolã uolũt intelligi: & dicũt iratũ Virgil. nomen eius mutaſſe p̃ p̃ ſibi negatũ hoſpitiũ: & id apte noluiſſe dicere: ſed oſtendere p̃ periphraſim. nã illic punica mala naſcunt: ut nũc bella p̃ nolana poſuerit. Alii uolũt accipi mœnia bellæ ut ſit ſynalypha & legat mœnia bellæ. Cateias. Tela gallica: unde ẽt teutonicũ ritũ dixit. Raptus de ſu.co. Bene raptus: qa recẽs ſuberis cortex i quãuis formã tota flectit facilitate. Montoſæ nur. Ciuitas in mõtibus poſita. Inſignẽ f. Bene fama: qa eũ occidet Gyas ut Vſentẽ gyas cadit ipſe. Fœlicibus armis. dũ affluit fortuna. Horrida p̃cipue cui gens: Aequicolam gentẽ dicit: & moꝛ uitæ qualitate prædurã. Sane aliud pendent ex alio: iõ erãt horridi qa uenabant. Itẽ uenabant qa habebant duras glebas. i. fertiles. nã molles feraces ſũt: ut in geor. docet: & cui putre ſolũ: nãq; hoc imitamur arando. Aequicola

DO. Nihil refert dignũ qđ ſcribat Donatus.

CHRI. Maſſica. Maſſicus mons Campaniæ. Poeta tamen imitatus græcos maſſica in plurali dixit ut gargara & menala. Oebale. uide Seruiũ. Falcati cominus enſes. Ergo aclides tela erant quibus eminus pugnabant.

SER. Quin & marrubia uenit de gẽte ſacerdos
Frondẽ ſuper galeam: & fœlici comptus oliua:
Archippi regis miſſu fortiſſimus umbro
Vipereo generi: & grauiter ſpirantibus hydris
Spargere qui ſomnos: cãtuq; manuq; ſolebat:
Mulcebatq; iras: & morſus arte leuabat:
Sed non dardaniæ mediari cuſpidis ictum
Eualuit: neq; eum iuuere in uulnera cantus
Somniferi: & marſis q̃ſite in montibus herbæ:
Tenemus angitiæ uitrea te fucinus unda
Te liquidi fleuere lacus.
Ibat & hippolyti proles pulcherrima bello
Virbius inſignem quem mater aricia miſit.
Eductum ægeriæ lucis hymettia circum
Littora: pinguis ubi: & placabilis ara dianæ.
Nãq; ferũt fama hippolytũ poſtq; arte nouercę
Occiderit: patriaſq; explerit ſanguine pœnas
Turbatis diſtractus equis. ad ſydera rurſus
Aetherea: & ſuperas cæli ueniſſe ſub auras
Pæonis reuocatum herbis: & amore dianæ:
Tũ pater oipotes aliquẽ indignatus ab umbris
Mortalem infernis ad limina ſurgere uitæ
Ipſe repertorem medicinæ talis: & artis
Fulmine phœbigenã ſtygias detruſit in undas
At triuia hippolytum ſecretis alma recondit
Sedibus: & nymphæ ægeriæ: nemoriq; relegat

Nedea qũ relictis colchis laſonẽ ſecuta eſt dicit ad italiã peruenisſe: & populos quoſdã circa fucinum ingentem lacũ habitãtes: q marrubii appellabãtur: q ſi circa mare habitantes p̃ paludis magnitudinem docuit remedia cõtra ſerpentis: quãq; alii marrubios a rege dictos uelint. Hinc ergo populi medeã angitiã noſauerunt: ab eo qđ eius carminibus ſerpentes angerẽt: ab his nũc Vmbronẽ uenisſe dicit nõ regem ſed ducẽ: ſunt aũt iſti marſoꝛ populi. Fronde ſup galeã & fœ.c.o. Cõptus frondibus feſtæ oliuæ Vipereo. gen. terrenis ſerpentibus. Grauiter ſpirantibus h. atq; ſerpentibus grauiter ſpirãtibus ſolo nocentibus flatu. Luc. Ante uenena nocẽt. Spargere. cõficere: ut ſpargere uenena didicerũt. Arte l. Leuiores eſſe faciebat: ut Noſtrũq; leues quæcũq; laborẽ. Medicari cuſpidis ictũ. Medicor illã rẽ & illi rei: ſicut modulor & modeor & comitor. Liquidi fleuere lac. ẽt alii. Ibat & hippolyti pro. p. bel. Theſeus mortua priore uxore Hippolytæ Phædrã Minois & Paſiphaes filiã ſup induxit nouercã Hippolyto: qui cũ illã de ſtupro interpellantẽ cõtemſiſſet: falſo ad patrẽ detulit: qđ ei uim uoluiſſet inferre. Ille Aegeum patrẽ rogauit ut ſe ulciſceret. Ille agitanti currũ hippolyto phocã imiſit: quã equi territi eum traxerũt. Diana eius caſtitate cõmota reuocauit eum ab ſferis p̃ Aeſculapiũ filiũ Apollinis & coronidis q natus erat execto matris uentre: iõ qđ cũ Apollo audiuiſſet a coruo eius cuſtode eã adulteriũ cõmittere: iratus Corodinẽ maturo iã partu cõfixit ſagittis coruũ uero nigrũ fecit ex albo & execto uentre Coronidis p̃duxit æſculapiũ: q ſcũs ẽ medicinæ pitus Marrubii Medea angitia Medicor Hippolytus

Hunc postea Iuppiter pp reuocatum Hippolytum interemit. Vnde Appollo iratus ei cyclopas fabricatores fulminũ sagittis confixit: ob quã rem ab Ioue iussus est admeti regis nouẽ ánis armenta pascere diuinitate depositã: sed Diana Hippolytũ reuocatum ab inferis in aritia nymphæ cõmendauit Egregiæ: & eũ Virbium quasi bis uirum iussit uocari: cuius nunc filium cognomine dicit in bellũ uenire. adeo osa ista fabulosa sũt: Nam cum castus ubiq; inductus sit. & qui semper solus habitauerit: habuisse tamen fingit̃ filium Reuera aut ẽ ẽt supra diximus: Virbius est nomen coniunctum Dianæ: ut matri deum Attis: Mineruæ Erichthonius: Veneri Adonis. Quem mater aritia misit. Ciuitas iuxta Albam. Mater aũt pp Angustum dicit q fuerat ex Aricina matre Actia progenitus: Ac si diceret: quæ tanti auctor est generis. Egeriæ lucis. Nymphæ in arcino nemore: quam amicam suã Numa esse fingebat ad affirmandã legũ suarq; auctoritatẽ. Pinguis ubi & pla. Pinguis frequenti sacrificio. Placabilis aũt: ac si diceret: nõ qualis ante fuit uel illic uel apud tauros humano gaudens cruore: quã historiam plene in secundo diximus: cum Iphigeniæ incidit cõmemoratio. Arte nouercæ Occideriti Bene uiscens expressit sola nouercæ cõmemoratiõe. Pæoniis reuocatum h. aut medicinalibus a Pæone medico deorũ qui pæan scdm doricos dicit: scdm rationem pæon aut reuera herbã pæoniã dicit: cuius creta ferax est. Et amo redia. i. cura. Medicinæ talis & ar. Quæ ẽt fata dissoluerunt. Phœnigenã. matre pæna gẽtium: alii phœbigenã legunt: ut Probus. Relegat. Cõmendat ab aliis segregatũ. Solus. in solis locis: nã solus quomodo qui dicit filium suscepisse. Ignobilis. nõ uilis: sed ignotus: quanq; possit etiam ad illud referri: quod dicitur quibusdam arbitris hominum uita ultra fata protendi posse: ita tamen ut solam habeant uitæ imaginationem: uidentur enĩ omnia facere. nec faciunt. Versoq; ubi no. De re facto. ut Oestrum grai uertere uocantes

Solus ubi in siluis italis ignobilis æuum
Exigeret: uersoq; ubi nomine uirbius esset:

CHRI. Marrubia. uide Seruiũ. Sunt qui dicant marrubiũ oppidum cõditũ a Marro Marsiæ comite. Marsi aũt populi dicti sũt uel a marsia ludoq; duce: aut ut Syllius meminit a marsia phrygæ ab Appolline in cantu uicto: qui timore pœnaq; in italiam fugit. Plinius ait marsos ortos a filio Circes: ppeaq; inesse illis uim contra serpentes: Sunt qui dicant ortos a psyllis populis aphricæ: q uim haberent cõtra serpentes. Hi pulsi a Nassamonibus huc partim uenerem: partim in cyprum. angitii. aũt dicti sunt qã serpentibus aduersantibus eos augere uiderent̃ alii dicũt quod angitia fuit dicta Circe. Te nemus. Vehementẽ cõmiserationẽ mouet hæc repetitio. Pelasgi. dicti sũt a Pelasgo filio Iouis ex Noibe Phoronei filia. Aborigenes. ut placet Dionysio: arcades fuere: q cũ Oenotro Lycaonis arcadiæ regis uenere. Sunt dicti aborigenes: aut qa uagi & sine laribus erant: aut quia primi nisi sũt tanquam essent sine patribus: aut quia ex uaria hominum colluuione mixti essent. alii dicũt lygures esse: alii umbros: quoniam utraq; gens in italia uetustissima & indigena est. M. Varro ait hos habitasse agros reatinos.

Marrubia Marsi

Aborigene

SER. Vnde ẽt triuiæ. Luco exponit & τοιαῦτα Nam Callimachus scripsit ἄιτια in quibus ẽt hoc cõmemorat. Haud secius. nõ segnius patre. Dicit ãt eum tantæ fuisse audaciæ: ut nec paternæ mortis terreret̃ exẽplo: Vertit. i. agit. Et toto u. s. ẽ. Statius. Et toto despectat corpore bellũ. aetnæos efflantẽ fauingens. nimios quãtos hẽ ætna. Tam magis il. fr. & tri. ef. flã. Quã magis effu. cru. san. pugnæ. Legitur in arte quod tam magis maxime: minus minime positiuo tantũ iunguntur: quod tũ tunc obseruatur si ponant̃ ad augumentũ iste particulæ tunc eni uitiosam faciunt elocutionẽ. Cæterum si ad exequationem positæ sũt: possunt uel cõparatiuo uel superlatiuo: uel p ipsis gradibus ipse inter se iungi. Hinc ergo est Tam magis illa fremens: & tristibus effera flãmis Quã magis effuso crudescunt sanguinæ pugnæ. Non. n. ad prælationẽ positæ sũt: sed ad exæquationem. Maiores. n. nostri nõ in dicto uitia sed in significatione esse uoluerũt. Hinc est in Sallu. Ita q̃ qsq; pessime facit: tã maxime tutus est. Nam & hic exæquatio est nõ cõparatio. Io auro insignibat. Hæc Inachi filia argiuoq; fluminis fuit. Hanc amauit Iuppiter: & dum cũ ea esset: superuenit Iuno: ille timens ne deprehenderet̃ Io mutauit in uaccam: & eam posceti dedit Iunoni: ne pellicem confiteret̃: cui Iuno argũ oculatũ oibus membris aristoris filiũ custodẽ deposuit: quem cũ Iuppiter p Mercurium interemisset Iuno eum in pauonem mutauit: Iuno uero ĩmisit oestrũ: quo diu exagitata peruenit ad æg/ptũ: & Iouis uolũtate in Isim. mutata ẽ. Insignibat. signo suo clarũ esse faciebat. argumentum ingens. aut fabula ut Cicero argumenta erant in ualuis: aut reuera argumẽtum. i. probationem: quo se græcũ cõprobare

Tam Magis Maxie Minus

Io.

Vnde etiam templo triuiæ: luciſq; ſacratis
Cornipedes arcentur equi: qd̃ littore currum:
Et iuuenem monſtris pauidi effudere marinis
Filius ardentes haud ſecius æquore campi
Exercebat equos: curruq; in bella ruebat
Ipſe inter primos præſtanti corpore turnus
Vertitur arma tenens: & toto uertice ſupra eſt
Cui triplici crinita iuba galea alta chimæram
Suſtinet: ætnæos efflantem faucibus ignes
Tã magis illa fremẽs & triſtibus effera flãmis:
Quã magis effuſo crudeſcũt ſanguine pugnæ
At leuem clypeum ſublatis cornibus io
Auro inſignibat: iam ſetis obſita iam bos
Argumentũ ingens: & cuſtos uirginis argus
Cælataq; amnẽ fundens pater inachus urna.
Inſequitur nimbus peditũ: clypeataq; totis
Agmina denſantur campis: argiuaq; pubes:
Aruncæque manus rutuli ueteresq; ſicani.
Et ſacranæ acies & picti ſcuta labici
Qui ſaltus tyberine tuos ſacrũque numici
Littus arant rutuloſque exercẽt uomere colles

Circæumq; iugũ: quis iuppiter anxuris aruis
Præsidet: & uiridi gaudens feronia luco.

cupiebat. Hoc enim etiã Amata superius dixit: Inachus acrisiusq; patres mediæq; mycenæ. Custos. ne reuerti posset in formam priorem. Pater inachus. pater nõ tantũ eius: sed auctor originis Turni. Totis agmina campis. qui oculis poterant subiacere. Densent: Denseo denses dicimus aliter nõ. Argiuaq; pubes. Denseo
Et hoc ad hoc generis: ut diximus supra pertinet probationẽ: qđ eum sequebant argiui. Veteresq; sicani. Bene ueteres: Nam ubi nũc Roma est: ibi fuerunt sicani: quos postea pepulerũt aborigines. Sacranæ a. Dicunt quendã corybantem uenisse ad italiã: & tenuisse loca: quæ nũc urbi uicina sũt: & ex eo populos ducentes originẽ sacranos appellatos. nã sacrati sũt matri deum corybantes. Alii sacranas acies ardeatium uolunt: qui aliqñ cum pestilẽtia laborarent: uer sacrum uouerũt: unde sacrani dicti sunt. Ver sacrũ aũt imolationis est genus. Mos. n. talis fuit: ut magnis in periculis adducti uouerent q̃cunq; proximo uere nata essent apđ se aĩalia imolaturos. Picti s. l. Glaucus Minois filius uenit ad italiã: & cũ sibi imperiũ poscret: nec acciperet: ideo qđ nihil præstabat: sicut eius pater ꝓstiterat: zonã eius transmittendo: cũ ante hac discincti essent: & oñdit & scutũ militare: a quo & ipse labicus dictus est: & ex eo populi. ἀποτῆς λάβης: quã latine ansam uocamus. Picti aũt scuta id est in bello frequenter ꝓbati. nam apud maiores uiroꝝ fortium picta erant scuta. cõtra & inertiũ & tyronũ pura erant: unde est Parmaq; ĩglorius alba. i. nõ picta. Qui saltus t. t. nõ originẽ ut supra diximus. Sacrũq; numici l. a. ut iã tũc sacrum: aut ꝓlepsis est a cadauere æneæ: nam sacratus ẽ Numicus postq̃ inuentũ est illic cadauer æneæ. Littus arant. littus fluminis: ut Viridiq; in littore cõspicitur s. cũ ripæ proprie fluminũ sũt: littora maris: ut Oui. Pro ripis littora pulsant. Circæũq; i. Circa hunc tractũ campaniæ complebat puer Iuppiter q̃ anxurus dicebat quasi ἀνέυγῦρδος Iuppiter
.i. sine nouacula: quia barbam: nunq̃ rasisset: & luno uirgo quæ feronia dicebat. Est aũt fons in campania iuxta anxurus
terracinam: quæ aliquando anxur est dicta. Et ui. g. f. l. Non uacat q̃ addidit uiridi: nam cum aliquando huius luno
fontis lucus fortuitu arsisset incendio: & uellent inde incolæ transferre simulachra subito reuiruit. Virgo

CHRI. Aetnæos. Tantos quantos effundit ætna. Tam magis illaſ. Vel poetice dixit q̃ tanto magis crescerent flãmæ: quanto magis crudesceret pugna. cũ re uera nõ essent flãmæ sed simulachra flãmarum Vel hoc uoluit exprimere q̃ & si forma chimæræ in galea hororẽ incuteret: tñ in ardenti pugna horribilior apparebat. Sublatis. quasi extantibus ex cuto. Sætis. setæ horridæ sũt: ut in suibus uidemus. Lana cõtra molliſſima: neq; est nisi in ouibus. Pili aũt medii: ut neq; molles ut lanæ. neq; rursus rigentes ut setæ: itaq; setas pro pilis posuit. Celatacq; amnem. Fluuiorum. n. dii ita pingebant ut bubala haberent cornua: & ex urna aquã funderent. Veteresq; Sicani
sicani. Gens hæc hispaniæ est: quæ per seditionem popularem relicta patria in italiã uenit: dicti sũt sicani a sicori hispaniæ fluuio. Hi pulsi ab umbris insulã occuparũt: quæ Sicilia a siculis appellabat. Rutuli. argiui fuerũt: qui rege Rutilo in italiã uenerant. Argiui: epei: & phoenatæ uenerũt cũ Hercule. Cretenses cum saturno. Et sacranæ acies. memorant Corybantẽ quendã uenisse in latium. & ostendisse mystica Cybeles. Ab hoc qui fluxerũt ꝑ sacras cerimonias sacrani appellati sunt. Alii dicunt sacranos esse dictos ardeates ob sacrum uotum. Quod uidet sentire Syllius: cum ait Sacra manus rutuli.

Qua saturæ iacet atra palus: geliduſq; ꝑ imas
Quærit iter ualles: atq; in mare cõditur ufens
Hos super aduenit uolsca de gente camilla
Agmen agens equitũ: & florentis ære cateruas
Bellatrix non illa colo: calathis ue mineruæ
Fœmineas assueta manus: sed prœlia uirgo
Dura pati: cursuq; pedum præuertere uentos
Illa uel intactæ segetis per summa uolaret
Gramina: ne teneras cursu læsisset aristas:
Vel mare per mediũ fluctu suspensa tumenti
Ferret iter: celeres nec tingeret æquore plantas.
Illam omnis tectis agriscq; effusa iuuentus:
Turbaq; miratur matrũ: & prospectat euntẽ.
Attonitis inhians animis: ut regius ostro
Vel et honos leues humeros: ut fibula crinem
Auro internectat: liciã ut gerat ipsa pharetrã:
Et pastoralem præfixa cuspide myrtum.

SER. Qua saturæ iacet atra palus: geliduſque per imas. Secundum hanc lectionem reuera saturã paludem intelligimus: sed alii astute legunt: quod si est: paludem pro flumine posuit. Nam haud longe a Teracina oppidum est Asturia & eius cognomine fluuius. Quærit iter u. a. i. satis signatis uerbis ex præsitit flumen augustũ. Contra de tiberino ait in mare prorumpit. Hos super aduenit uol. de gente ca. Prudenter post completam cõmemorationẽ uirorum transit ad fœminas: ita enim de troianis legitur qui ultimum amazonum postulatunt auxilium quæ res ab Homero ꝓtermissa est. Sane iam præsagium infœlicitatis futuræ: quod inter ipsa principia armantur & fœminæ. Volsca de gente ca. De priuerno uolscorum oppido: ut Priuerno antiqua metabus cũ excederet urbe. Et florentis ære caternas. Ennius & Lucretius florens dicũt omne quod nitidum est. hoc est secutus Virgi. Aliter acyrologia est Lucretius: Florebat nauibus pontus. Celathis ue mineruæ. Minerua & armorum dea est: & lanificii: sed Camilla animum ad arma solum contulerat. Cursuq; pedum præuertere uentos. Bene pedum adiecit: ne per equum eius gloria minueret: qđ ei obiicitur. Quid tñ egregium si fœmina forti fidis equo. Læsisset aristas. ꝓmas spicæ partes: dictas ab eo qđ primo arescant. Tingeret æquore plantas. Mergeret: ut Tinguat eq̃os. Iuuentus Turbaq; miratur matrum & prospectat euntem. ante ornarũ eius post arma dicturus est. Vnde histeron proteron esse uoluerũt: in rũdendo: ut ornatũ matres uiri uero arma mirent. Sed meliꝰ tensus est: ut sicut dictũ est accipiamus: Ea. n. sexus uterq; mirat: q̃ sũt posita cõtra opinionẽ ut miret fœminæ

arma in muliere: uiri ornatum in bellatrice. Attonitis, inhians animis. stupore quodam patefacto ore. Lyciam ut gerat ipsa pharetram. Quasi lyciam: ut legimus cretenses sagitas. Pastoralem præfixa cuspide myrtum. Nō hastam myrteam: sed ipsam myrtum: Sta. Lernæam iacit ille trabem.

Camilla CHRI. Vfens. Fluuius hic haud lōge a treacina in tyrrhenum cadit mare. Est & ufens alter fluuius in gallia cisalpina: qui ex alpibus cadens padum ingreditur. Camilla. Camillos antiqui ministros dixerunt. Illa uel in actæ. Pulcherrimæ hiperbolæ quas latini superlationes nominant. quæ quāuis apertum mendaciū præferant tamen magnum inde fit aut augomentum aut iminutio.

SERVIVS.

T belli signum laurenti turnus ab arce.

Apud maiores nostros tria erant militiæ genera in bellis gerendis. Nam aut legitima erat militia: aut coniuratio: aut euocatio. Legitima erat militia eorum qui singuli iurabant pro republica se esse facturos: nec discedebant nisi completis stipendiis: id est militiæ temporibus: & sacramentum uocabatur. aut certe si esset tumultus: id est bellū italicū: uel gallicū: in qbus ex periculi uicinitate erat timor multus: quia singulos interrogare non uacabat qui fuerat ductus exercitū ibat ad capitolium: & exinde proferens duo uexilla unum roseum. quod pedites euocabat: & unum cæruleum quod erat equitum. Nam cæruleus color ē maris: a cuius deo equum constat inuentum: dicebat Qui remp. uult saluam esse me sequatur: & qui conuenissent simul. iurabant: & dicebatur ista militia coniuratio Fiebat etiam euocatio. Nam ad diuersa loca diuersi propter cogendos mittebantur exercitus. Modo ergo duo sunt genera militiæ coniuratio & euocatio. quippe in tumultu. Sane incongruū non est quod signum belli ideſt uexili eleuationem Turno dat cum rege Latino dixerit supra. Rerumque reliquit habenas. Belli autem signum dixit generaliter. nam multa sunt sed uexillum significat: quod est tractum a ueli diminutione ut uelum uexillum. Strepuerunt cornua can. quæ simul sonabant ut Aereaq; assensu conspirant cornua rauco. Vtq; acres concussit equos. hoc ad equites pertinet. Vtque impulit arma. hoc ad pedites. Est autem sacrorum. Nam is qui belli susceperat curam sacrarium. Martis ingessus. primo ancilla cōmouebat post hastam simulachri ipsius dicens Mars uigilia. Extemplo. aut subito aut re uera ex ipso templo ideſt post diuina arma commota. Tumultu trepido. festino more suo. Coniurat. Nota de rebona coniuratione dici posse. nam coniuratio τῶν με σῶν. Sæuit q; iuuentus effera. efferata p furiam. Ductores primi messapus & ufens. Bona electio personarum ad delectum habendum unus eques bonus ideſt Messapus mittitur alter pedes egregius. Contemptorque deum mezentius undiq; cog. quis enim iustius q̄ sacri legus contra pios præparet bellum. & geret. Vastant cul. a. abducendo cultores uastos & desertos efficiunt. Mittitur & magni uenulus diomedis ad urbem. Diomedes postquam reperit ira Veneris a se uulneratæ uxorem apud argos turpiter uiuere noluit reuerti sed tenuit partes apuliæ. & edomita omnis gargani montis multirudine in eodem tractu ciuitates plurimas condidit. nam beueuentū & equututicum ipse condidit & arpos quæ argirippa dicit ad quam nunc Venulus mittit nō arpinū q̄ cōstat eē cāpaniæ. uū Cicero arpinas. Sane sciendū apuliā uno dictā uocabulo. sed huiꝰ ptē quā Diomedes tenuit messapiā. & peucetiā a duobus fratribus u il-

Vexillū

Diomedes.

Descriptio Octaui Libri.

Ræpat octauo bellū quos mittat in hostis
Dat belli signum laurenti turnus ab arce.
Mittitur & magni uenulus diomedis ad urbē
Q ui petat auxiliū: & deceat quæ causa petēdi
Aeneas diuum monitis arcada regem:
Euandrū arcadiæ profugū noua regna petentē
Accipit auxiliū hinc natū & socia agmīa iūgit.
Euander: palas fatis comes ibat iniquis
Iamq; habilis bello: & maternis lætus in armis
Fataq; fortunaq; ducum casusq; suorum
Sortitus clypeo diuina contentus in arte est.

P. Virgilii Maronis æneidos liber octauus.

T belli signū laurenti turnus ab arce
Extulit: & rauco strepuerūt cornua cātu
Vtq; acres cōcussit equos utq; impulit arma
Ex tēplo turbati ai simul oē tumultu (ma
Coniurat trepido latium: sæuitq; iuuentus
Effera: ductores primi messapus: & ufens:
Cōtemptorq; deum mezētius undiq; cogunt
Auxilia: & latos uastant cultoribus agros
Mittit & magni uenulus diomedis ad urbem
Qui petat auxiliū: & latio consistere teucros:
Aduectum æneam classi: uictosq; penates
Inferre: & fatis regem se dicere posci:
Edoceat: multasq; uiro se adiungere gentes
Dardanio: & late latio increbescere nomen.
Quid struat his cœptis: quē si fortuna sequatur
Euentum pugnæ cupiat manifestius ipsi
Q uam turno regi aut regi apparere latino
Talia per latium quæ laomedontius heros
Cuncta uidens: magno curarū fluctuat æstu.
Atq; animū celerē nunc huc nunc diuidit illuc
In partesq; rapit uarias. perq; omnia uersat:
Sicut aq̄ tremulum labris ubi lumen ahenis.

Sole repercussum: aut radiantis imagie lunæ.
Omnia peruolitat late loca: iamque sub auras
Erigitur. summiq; ferit laquearia tecti.
Nox erat & terras animalia fessa per omnes
Alituũ pecudũq; genus sopor altus habebat
Cum pater in ripa gelidiq; sub etheris axe
Aeneas tristi turbatus pectora bello
Procubuit: seramque dedit per mẽbra quietẽ
Huic deus ipse loci fluuio tyberinus amœno

sic imperarunt. Itẽ Dauniam a Dauno rege apuliæ Venulus. hunc fuisse constat argiuum: nam tibur. est ut ille indicat locus prædam tiburtum ex agmine raptam Portat ouans considerate hic ergo ad diomedem mittit: ut eum quasi ciuis possit mouere. Cõsistere. iam esse conditos: ideſt fundasse ciuitatem.

Regem se dicere posci. agit subtiliter: nam si non uenit errore: sed fato: omnem sibi uiq; est uendicaturus italiam: sine dubio & Diomedis imperium. Viro se adiungere gentes dardanio. Bene non æneæ dixit: sed uiro dardanio: ut non sit mirum si sequebantur hominẽ sibi cognatione sociatũ: ut Hinc dardanius ortus Huc repetit. Quid struat his cœptis. cum hæc iam cæperit: & participialiter dixit ab eo quod est incipio: cœptus facit: hinc est cœptus. Quẽ si fortuna sequat. Euẽtũ pugnæ cupiat. Si eum fortũa comitet: quẽ suæ finẽ uelit eẽ uictoriæ ipsum melius nosse qui iam antiquus est hostis. Vult autem intelligi æneã etiam contra diomedem bella gestarum: nõ tm̃ pp presens imperium: sed causa hostilitatis antiquæ. Talia pariũ. gerebantur subaudis. & est formosa eclypsis. Cuncta uidens. animo pertractans: nam non uidebat. Cuarũ fluctuat æstu. His uerbis futuram præoccupat comparationẽ: quæ est Apollini de uerbo ad uerbũ. Solem. percussum: aut uacat re: aut bene repercussum: quia primo aquam ferit: inde postea tendit ad tecta. Radiãtis imagine l. negant omnes phy sici lumen lunæ aliud ex se reddere: & uituperatur hoc dicto Verg. quod tamen tolerabile est: quia non lunam sed imaginem dixit lunæ: quã a sole lumen accipere manifestum est. Laquearia tecti multi lacunaria legunt: unde est in Horatio nec mea renidet in domo lacunar. Alituum. pro alitum. sed metri causã ut supra diximus: addidit syllabam. Sub ætheris axe. ideſt sub aere. Seramq; dedit per membra quietem. Tardam quippe in bellicis curis. Tiberinus. bene tiberinus: quia supra dixerat deus. Nam i sacris tiberinus in cœnolexia. ideſt communi sermone tiberis: in poemate tibris uocauit.

DO. Simul. Simul et omne dixit. i. uno tempore omnibus in unum coeuntibus. Coniuratio aũt totius latii & tumultus ideſt timor multus & cõcitatio. tot populorũ ad laudes æneæ pertinent. Inseruit etiam æneæ hic tumultus: ne peregrinus in hospites & socius in fœderatos impius uideat. si primus bellum moueat. Cogunt. non cõgregant. sed ui cogunt timidiores. In qua re etiã ipsi duces timorẽ suũ ostendunt. Magna laus æneæ ut Mezentius contemptor diuum aliquando inuenerit quem timeret. Mittitur & magni. Magnum signum timoris: ut etiam ab externis auxiliũ petant. Aduectum æneam. Quasi quem uiderat. ne desperet de uictoria. Regem se posci. Quasi dicat mentitur in hac re. Multus. adiungit hæc uera ut etiam falsa credantur. Vult igitur inferre timorẽ diomedi: ut sua causa pellat æneam. sed non tantum terrorem ut desperet de uictoria si properabit. est autem in singulis repetendum edoceat. Cuncta uidens. ideſt. nihil exiis quæ hostes agerent illũ latuit Laomedontius heros. uirtute & calliditate Laumedonti respondens. Aestu curarum. propter exiguas copias suas & tantos hostiles apparatus.

CHRI. Vt belli signum laurenti turnus ab arce. Ex more romano. Illi enim rubrum uexillum ex arce proponebant bellum moturi. Est autem ut. ideſt quamprimum: statim: φ. Ex templo. nulla interposita mora. Turbati. animi non enim solum moti sunt ad arma. sed uehementer moti. ut fuerit ille motus summa perturbatio. Hoc autem refert poeta: ut exprimat effectum furiæ. Simul. quasi dicat eodem tempore omnes. quod nisi furiæ opera factum non eẽt: Qui enim potuisset omnes eodem momento tantopere commoueri nisi furiæ impulsu.

Tumultu trepido. non potuit expressius demonstrare ingentem animorum motum. ut apparet & festinatio & concitatio animorum. Iuuentus hæc enim ætas facilius excandescit ad iram. Auxilia. more romano: nam in legionibus non militabant nisi ciues romani siue romæ oriundi siue dõati essent ciuitate: Extra uero legiões erãt auxiliares & auxilia appellabantur. Venulus. Diomedes cum turpitudine uxoris quæ stimulante. Venere propter uulnus ab ipso acceptum adulteriis indulgebat in italiam uenit: & in Apuliam & Dauni regis filiam duxit: cõditq; arpos: quæ agyrippa & argosyppum nominatur. Hunc ergo tanquam troiani nominis hostem in auxiliũ uocat Turnus. Qui petat auxilium. Semina sunt artificiosissime orationis. Illinc enim educunt ista. Esse obuiandum æneæ antequam plures se illi adiungant. Neque deesse sibi uires cum uenerit classe neque auctoritatem cũ dicat se fatis posse. neque fidem cum iam plures se adiunxerint. Ergo esse formidandum. Itaque exiant loci abutili honesto & necessario: & cum illum pene repugnabilem ponat. tamen relinquit posse superari a Diomede quoniam alias ab ipso superatus sit. Ac postremo debere illum rẽ suscipere. quoniã antiqua hostilitate Diomedẽ præter cæteros petiturus sit. Neq; de futuras sibi uires. si alios superauerit. In qua re apparet mirificum poete ingenium. & consilium sapientissimum cum paucissimis uerbis relinquat locos ad copiosissimã efficacissimãq; orationem contexendam. Magno curarũ f. e. nõ cedit magnitudini periculorum inuictus animus æneæ. sed quo pacto pericula declinet omni cura cogitat. Fluctuat: nam consultanti in rebus dubiis multa pro re multa itidẽ contra rem occurrunt. unde animus dubitabundus ita ambiguus relinquitur. ut ueluti carina a diuersis uẽtis certo cursu consistere nequit. sed modo huc modo illuc labitur. sic ipse modo in illam. modo in aliam sententiam inclinet. In partesq; r. u. tanta uis erat ingenii: ut eodem pene momento per quæcunq; aut ad rem facerẽt. aut rei aduersarẽt. discurreret. Aeneas tristi. ostendit numen is qui pro uirili sua periculis resistnnt nunquam adesse.

Procubuit. quasi uictus necessitate naturali. Non enim Iponte iacuit. sed uictus a somno procubuit.

SFR. Senior.atq ubi flauũ eũ eẽ dixit.sed senior aut pp spumas dictus ẽ.aut ad reuerentiam ptinẽt:sic Luc. de urbe roma adhuc florẽte. Turigero canos effũdens uertice crines. Cura his demere d.Hĩtũ futuræ oratiois ondit. O fate g.d.Alibi certissima proles & uigilas ne deũ gens. Vrbẽq; q reuehis n.Vt illũ in italiã portans. Vrbẽ ergo pro ciuibus posuit.Reuehis ãt propter Dardanũ a quo troiani descẽdunt. Expectate solo laudat affectũ ẽt locis ut ipse te tityre pinus:ipsi te fontes:ipsa hæc arbusta uocabãt. Hic tibi certa do.Quod superius ab Apolline poposcerat:hoc nũc indicat tyberis.ut Da ppriã thimbreæe domũ da mœnia fessis. Tumor omnis. & iræ cõcessere d. Aliqua hemistichia ĩ Vergi.tã sũt ĩmutata sẽsu q̃ uerbis ut ecce hoc loco.Nãq; ñ possumus intelligere quieuisse oẽm tumorẽ et irã deorum cũ & adhuc inimica sit luno & ad troianorũ pernitiẽ addant aliqua alia numina:ut furia ut luturna:unde quidã mire concluſit hunc uersum dicens Cõcessere deũ profugis noua mœnia teueris.Q d̃ si ita accepimus ut dicat teucros cõstituere ciuitatẽ. nec ea numina quæ sunt irata uetant:nihil erit contrarium Nã & ipsa luno hoc dicit:nõ dabit regnis esto ꝓhibere latinis:Atq; ĩmota manet fatis lauinia cõiunx hic aũt sensus etiã si detrahas subauditionẽ põt accipi a superioribus.ut sit tumor ois & iræ cõcessere deũ.ut hic sit tibi certa domus:certi penates. Littoreis.Licet possimus de fluuio ẽt littus dicere ponit tñ discretionẽ:ut subilicibus paulo post Viridiq; ĩ littore cõspicit.s.hãc aũt porcã ut diximus secũ habuere troiãi:quã amissã ĩ cãpania ĩuenere cũ fœtu circa laurẽtẽ agrũ:quã iõ æneas ĩmolauit lunoni: qa ipsa dicit terra:ut Cõiugis ĩ gremiũ lætæ descẽdit.Scimus ãt hoc aĩal inimicũ eẽ frugibus:ut caprũ uitibus:q libero ĩmolat. Enixa iace.participio utẽs tãgit historiam. Solo recu.solo uidet abũdare. Ex quo.Quaratione tiõe.Quod ĩstat.Cura.n.æneæ põtis fuerat necessitatis. Arcades his oris g.a.pal.p.euãder arcas fuit nepos palãtis regis arcadiæ. Hic ãt cũ patrẽ suũ occidisset suadente matre Nicostrata,q̃ ẽt carmentis dicta est:quia carminibus uaticinabat.dimissa prouincia sua uenit ad italiam:& pulsis aboriginibus tenuit loca in quibus nũc roma ẽ.& modicum oppidũ fundauit in mõte palatino.Hic ãt palatinus mons secundũ Verg.a Palante auo euãdri est dictus secũdũ Varronem & alios a filia euandri Palantia ab hercule uiiata.& postea illic sepulta. Vel certe a Palãte eius filio illic sepulto. Alii a balatu ouiũ balanteũ uolunt dictũ exide p antistichon palãteũ dictũ. sed si a balatu hoc nomẽ uenerit pa brevis ẽ:sicut eã martia põit plerũq;:si ãt a palãte pa lõga fit.ut eã põit ubiq; Ver. secũdũ suã opinionẽ. Ge.ap.pro profectũ ad has oras gẽus a palãte nõ a palãte profectũ. In mõ:ut diximus supra ĩ minoribus illis colliculis. Palãtis proaui.Cõfũdit noĩa ut plerunq; solet.nã auus fuit sicut & illud dixit Lucorũ sorte parẽtis pilũni Turnus.& alibi Pilũnisq; illi q̃rtus pater. Bellũ assidue du.cũ g.l.ducũt.aut gerũt.aut in lõgũ trahũt.& bñ pstãdorũ auxiliorũ expmit cãmine magis Turno q̃si græco fauere credãt. Fœdera iũge.legit & fœdere. Recto flumine d.recto fluminis itinere &sic dixit ut Tũc se ad caietæ recto fert littore portũ.hoc ẽ a littore nõ recedẽs.sicut ergo nunc a littore fluuii nõ recedẽtẽ significat.Est & alia expositio.ut recto flumine edomito frenato:& in tranquilitatẽ redacto intelligamus.quod etiam fecit.ut mitis ut in morem stagni placidæq; paludis ut sit recto præteriti temporis participium.

Populeas inter senior se attollere frondes
Visus.eum tenuis glauco uelabat amictu
Carbasus:& crines umbrosa tegebat arundo
Tuuc sic affari & curas his demere dictis
O sate gente deũ troianã ex hostibus urbem
Qui reuehis nobis.æternaq; pergama seruas
Expectate solo laurenti.aruisq; latinis,
Hic tibi certa domus,certi:ne absiste penates
Neu belli terrere minis tumor omnis & iræ
Concessere deum
Iáq; tibi ne uana putes hæc fingere somnum,
Littoreis ingens inuenta sub ilicibus sus
Triginta capitũ fœtus enixa iacebit.
Alba solo recubans.albi circum ubera nati.
Hic locus urbis erit requies ea certa laborum,
Ex quo terdenis urbem redeuntibus annis
Ascanius clari condet cognominis albam,
Haud incerta cano:nũc qua ratione qd̃ instat
Expedias uictor paucis.aduerte:docebo
Arcades his oris genus a pallante profectum
Qui regem euãdrum comites qui signa secuti
Delegere locũ,& posuere in montibus urbem
Palantis proaui de nomine pallanteum.
Hi bellum assidue ducũt cum gente latina
Hos castris adhibe socios,et fœdera iunge
Ipse ego te ripis:et recto flumine ducam.
Aduersum remis superes subuectus ut amnẽ:
Surge age nate dea primisq; cadentibus astris

DO. Neuana p.Quia solẽt multi in somnis decipi dat signũ quo cognoscat hoc somniũ uerũ eẽ. Arcades.breuitate utitur.ne tedio afficiat æneam.Genus enim dicit & nomen & urbem & spem:dat auxilii.cum hostibus illi hostes sint & peregrini.quos iure oderint latini. His ego pollicetur homini ignaro uiam se ostensurum.

CHRI. Glauco color aquæ conueniens. Colorum facies multiplex & uaria est.Vocabula autem ipsoꝝ experientia exigua.rufi autem coloris species sunt fuluus.flauus.rubidus phœniceus.rubeus.luteus.spadix.Heꝝ autẽ appellationes sunt ruffi coloris.aut incendentes.aut uiridi admiscentes.aut nigro infuscantes.aut uirenti sensim alba illuminantes.Nam phœniceus iam latinum est & rutilus & spadix quiis color est qui exuberantiam splendoremque roboris significat.quales sunt fructus palmæ nõ admodum sole incocti:unde & spadicis & phœnicis nomen est.Spadica enim dorici uocant tramitem e palma cum fructu auulsum.Fuluus de rufo & uiridim

xtus est. In aliis plus uiridis in aliis plus rufi habet ergo fuluua aquila: fuluum aurum. fuluua iaspis dicitur & fuluus leo. flauus ex uiridi albo & rufo ẽ hinc flauæ comæ. flauæ frõdes oliuarũ a Verg. dñr. Et pacuuius flauam aquã & flauũ puluerẽ dixit: sic Cedo tũ pedẽ flauis lymphis flauũ ut puluerẽ manibus iisdem: qbus Vlyxẽ sæpe p multi abluã: rubidus rufusq; atrior ẽ & nigriore mixtus. Luteus cõtra rufu dilucidior. Ceſiam latini dixere q̃ græce glaucopis: ut Nigidius ait de colore cæli: q̃li celia. Sate. Oratio ẽ i genere deliberatiuo ab oĩ pte absoluta. Primis. n. uerbis nõ solũ bñiuolẽtiã captat a pſona æneæ. Cõmẽdat. n. a. genere: cõmẽdat a meritis q; troiã reuehit. Quæ tãta res nisi a magno fieri nõ põt. cõmẽdat ex eo q; a fatis sit uocatus. Verũ ẽt iisdẽ rebus dat spem nõ mediocrẽ futurã eẽ: q̃ sibi pdicit. Postremo mõstro suis remouet dubitationẽ oẽm: ne forte suspiceť hæc somnia uana eẽ. Arcades. postq̃ fidẽ fecerat. q̃ dicturus erat eẽ credat. narrat uñ auxiliũ petat. Euãdrũ. ãnis a sexaginta añ bellũ troianũ Euãder suspectus apud populares cæde paterna cũ magna manu arcadũ & matre Carmenta q̃ fuit filia Pallãtis: & ipse Lycaõis regis arcadiæ. hi diuinationẽ a Pallade habuere: qa Iuppiter pallada Pallãti educãdũ dederat. arcades græca gẽs secũda post pelasgos in italiã uẽit. Hi bellũ. argumẽtũ a ueri simili: nã si latinis hostes fũt libẽter ad propellẽdũ cõi hostẽ cũ troianis cõueniẽt. Ipse ego. Dat ipẽ posse illũ ad Euã. puẽire SER. Iunoni ferite pces. Sicut ẽt helenus monuit Mihi uictor honorẽ pſolues Bene adimit ei bellicã curã, pmittẽdo uotis fore cõpotẽ. Strigẽtẽ ripas. radẽtẽ: iminuẽtẽ. nã ẽ tyberiin fluuii, ppriũ: adeo ut abãtigs rumon dictus sit. q̃si ripas ruminãs: & excedẽs ẽt in sacris ferra dicebať: uñ ait nũc & pĩguia culta secãtẽ i aliq̃ ẽt urbis pte terẽtũ dicit eo qđ ripas terat Cæruleus tybris. altus. pfũdus. Cælo gra. p his q̃ in cælo sũt. Hic mihi magna domus. s. circa exitũ suũ. alii romã dicũt tyberini eẽ domiciliũ. Cæsis caput ur. e. De thuscia quẽ illis constat multũ floruisse tẽporibus. nã & lucumones reges habebat: & maximã italiæ superauerat ptẽ: Nox æneã sõnusq; reliqt. Vt fessos uẽtus cũ sole reliqt. Vndã de flumie palmis sustulit. Quia dicit ẽt nox solo sõno polluere uñ ẽ. & noctẽ flumie purgat. Nymphæ. hic distinguẽdũ ẽ: ut generalitatẽ sequať specialitas: ut in georgicis Mater cyrene mater. Nã uitiosũ ẽ post speciem genus iferre. Tuo genitor cũ flumie. Sic. n. in pcb adesto tyberine cũ tuis undis Tybrĩ uero alii a rege aborigĩũ uolũt dictũ: q iuxta dimicãs interẽptus ẽ. alii ab eo rege quẽ Glaucus minois filius i italia iter emit. alii iter quos Liuius ab albão rege: q̃ in eũ cecidit. Arcẽte piclis. hippallage est, p a me, phibete picla. Quo te cũq; tenet l. Lacus ẽ quoddã adhuc latẽtis aquæ receptaculũ: & dcũs q̃si lacũa q̃dã ex q̃ erũpẽs aqua efficit fõtẽ q cũ fluere cœpit: alueũ facit. uñ ista tria dixit alueũ fontem lacum hoc. n. est. Quo cũq; solo pulcherrimus exis. quã q̃ multi hoc uersu eius supfusionem uelint significari: iõ añt hoc dixit æneas qa audierat. hic mihi magna domus celsis caput urbibus exit. Semper honore meo. Satis æneas pie polliceť. cũ tiberis uerecũde poposcerit: ait nãq; mihi honorem uictor pſolues. Corniger. Flumĩa ideo cum cornibus pinguntur: siue quod mugitum boum imitatur murmur undarum: siue quod plerũque in cornuum similitudinem curuatas cernimus rĩpas. Hesperidum regnator aquarum. Bene addidit hesperidum. idest italicarum. Nam eridanus rex est fluminum hesperiæ. ut fluuiorum rex eridanus. Fluuius uocatiuus antiquus est. qui apud maiores i omni forma similis erat nominatiuo: sed modo aliter est in secunda tantum forma. Namque si proprium fuerit nomen. & i ante us habuerit us perdita facit nocatiuum ut Terentius nullo excepto. Si aũt appellatiuũ in e mittit nocatiuum ut pius pie fluuius fluuie: excepto filius: nam fili facit. plerunque tamen poetæ euphoniæ causa antiquitatem sequuntur. Et propius & proprius legitur & propius. Si proprius familiaris significat. ut & propri us res aspice nostras. Si autem propius citius. Cice. sic in uerrinis Nec quicquam est propis factum quã ut illud exemplum de hidriano siracusas inrerretur. & hoc est melius. nam & statim eæ porca conspecta: & æneas nõ dubitat de fide oraculi. sed poscit celeritatem. Tua numina. tua oracula & promissa. Monstrum. Quia (ut bito & cum triginta procellis est uisa. Viridique in littore. Fluuiali. i. Conspicitur sus. horatius & amica

euander

Propus
Propius

Iunoni fer rite preces: iraſque minaſque
Supplicib⁹ ſupera uotis. mihi uictor honorẽ
Perſolues: ego ſum pleno quem flumie cernis
Stringentem ripas: & pinguia culta ſecantem
Cæruleus tybris: cælo gratiſſimus amnis
Hic mihi magna domus: celſis caput urbib⁹
Dixit deide lacu fluuii ſe cõdidit alto Cexit
Ima petens nox æneam ſomnuſq; reliquit
Surgit. & ætherei ſpectans oriẽtia ſolis
Lumina rite cauis undam & flumine palmis.
Suſtulit, ac tales effudit ad æthera uoces
Nymphæ laurẽtes nymphæ gẽus ãnib⁹ uñ ẽ.
Tuq; o thybri tu o genitor cum flumie ſancto
Accipite æneam: & tandem arcete periclis.
Quo te cũq; lac⁹ miſerantẽ incõmoda noſtra
Fonte tenet: quocũq; ſolo pulcherrimus exis.
Semper honore meo ſemper celebrabere dõis
Corniger heſperidum fluui⁹ regnator aquarũ
Adſis o tãdem. & propius tua numĩa firmes
Sic memorat: gemiaſq; legit de claſſe biremes
Remigioq; aptat. ſocios ſimul inſtruit armis
Ecce autem ſubitũ atq; oculiſ mirabile mõſtr⁹
Candida per ſiluam cum fœtu concolor albo
Procubuit. uiridiq; in littore conſpicitur ſus
Quam pius æneas. tibi enim tibi maxia iuno

to fus. Sciẽdũ tñ hoc eẽ uitioſũ in monoſyllabũ finiri uerſũ niſi forte ipſo monoſyllabo minora explicent aĩalia ut parturiẽt mõtes: naſcẽt ridiculus mus. Gratioſiores enim ſũt iſti uerſus ſecũdũ Luciliũ. Tibi enim .uacat. n. & tñ ad ornatum pertintet. Integrum eſt ergo tibi. ut ex iteratiõe creſcat augumentum. Teren. O miſis miſis.

Maxima iuno. Quæſitum eſt quæ ſit iuno maxima. nam ut diximus uariæ ſunt eius poteſtates: ut curetis lucina matrona regina & dicũt theologi ipſam eſſe matrem deum. quæ terra dicit. uñ ẽt ei porca ſacrificat. Ergo peritẽ elegit epitheton: ut maxima diceret.

DO. Iunoni. matutinũ tps cõgruũ ſacrificiis oñdit. Docet potẽtũ iras ſupplicãdo potius q̃ repugnãdo ſuperari.

Ego ſũ. nõ arrogãter ſed neceſſario laudat ſuum officiũ. Nymphæ. Põt ſic diſtingui: nymphæ laurẽtes: qñ ipſe in tẽpore fuerãt neceſſariæ: deinde pone nymphæ genus amnibus uñ ẽ. Poſſumus ẽt intelligere eẽ duplicationem Tertia diſtĩctio ẽ: ut dicas nymphæ ut generaliter proferat. Deinde ad ſpeciẽ redeat & dicat laurenteſ nymphæ quæ erãt perferẽdæ. Genitor. Honoris cã uel qa ſubit ut pater cõſuluerat. Quocũq; lacũ & quocũq; fõte. Alterũ ad eius originẽ alterũ ad exitũ ptinet. Fõs ẽ aquæ initiũ. Lacus ubi fõtis aqua colligit. Regnator. Vt oñdat oĩbus fluminibus potiorẽ. Placidus. Et mẽte & flumĩe pp nauigationem. Monſtrum. i. quod eſt cõtra rationem naturæ. Mactat. Prius ſiſtit. deinde mactat. Ergo ordo eſt. Quam æneas tibi ad aras cum grege ſiſtit & cũ grege mactat: ut intelligatur etiam fœtus mactaſſe.

CHRI. Supplicibus ſ. Et in hoc dat ſpẽ perficiẽdi. Nã placata iunone oĩa tua erãt ſperãda. Neq; dubitãdũ q̃n placari poſſet poſtq̃ ipat q; ſupet. nã nõ ſperat deus q̃ pſtari nõ poſſũt. Victor. q.d. nõ poſtulo niſi cum uiceris.

Ego ſum. p. Vt fidẽ ſibi cõciliet ſe ipſũ mãifeſtat: & cũ addat ſe eſſe gratiſſimũ cælo pſuadet ſe facile pſtare poſſe q̃ promiſerat. Nox æneas ſ. Cũ p getẽ uiderit. atq; audierit pagæ añ lucã credẽda uidebãt nã platõe ac Ariſtotele teſtibus ſõnia q̃ matutino tpe obueniũt. uera eẽ cõſueuerũt. Cauis in cõcauitatẽ redactis. Orientia lumina Nã iccirco nox abibat. qa ſol oriebat. Effudit. affatim emerſit: & recto ordine pgreſſus ẽ: ut pmo corpus luſtraret aqua: deinde luſtratus pces effũderet. nã ipurũ purũ affari aut decet. Tádẽ. Poſt diuturnos errores: Numina firmes. nã cõfirmabit numẽ. ſi facta promiſſũ ſequnt.

Q d euẽit. Nã paulo poſt ſus apparuit. Tibi maxima. nã audierat lunonẽ ſupplicibus ſupera donis.

SER. Mactat. mactatio poſt ĩmolationẽ. uñ bono uſus ẽ compẽdio. Sãe hyſterõ proterõ ẽ ĩ hoc uerſu Primũ. n. cũ græce ſiſtit ad arã: & ſic mactat. i. auget pficit. Quã lõga ẽ nocte ĩquãtũ lõga ẽ: ut nũc hyemẽ inter ſe luxu q̃ lõga fouere. Reſſués. uelut ĩ alueũ ſuũ recurrẽs. ut æneas cõtra undaſ pgẽs. deſcẽdẽtis celeritate propemodũ tueret. Aequor aqs ipſius æqualitatẽ. Rumore ſecundo. hoc ẽ bona fama cũ neminẽ læderet. aut certe dicit eos ante uẽiſſe q̃ fama nũciaret eã uẽturos: aut rumore pro rumore poſuit: nã ut ſupra diximus rumõ ẽ dicto. unde & ficus ruminalis. ad quã eiecti ſũt remus et romulus. q̃ fuit ubi ẽ nũc lupercal in circo hanc. n. labebat tyberis antequã Neptũno factis ſacrificiis auerteret. quãuis ſi cũ ruminalẽ alii a romulo uelint dicta: q̃ſi romuralẽ: alii a lacte infãtibus dato. nã pars gutturis ruma dicit. ergo ſi fuerit rumone ſecũdo fauente fluuio intelligimus. Labit uncta u. a. Diſcedẽtis celeritate, ppe cõſcendit: Stat de diſco Similiſq; cadenti Creſcit in aduerſũ. Mirant & undæ. Laus troianorũ p phãtaſiã quãdã ex undarũ uel rumoris admiratiõe ueniẽtem. Noctẽq; diemq; ſ. Vt ſiluaſq; fatigãt. pro ipſi fatigantur. Superant flexus. hic oſtendit non eſſe alueum fluminis rectum. Variiſque teguntur arb. hoc eſt Hunc inter fluuio tyberinus amœno,

Secant placido æ. ſ. oſtendit adeo perſpicuam fuiſſe naturam fluminis ut ĩ eo apparerent imagines nemorum. quas troianæ naues ſecabant. Terentianus Sic eſt natura fluminis ut obuias imagines receptet ĩ lacem ſuam. Sol medium cæ. cõ. ig. alterius. ſ. diei.

Cum muros arcemq; procul. Palatinum uidit neſitum preſentem conſiderare debemus tunc. n. nullis obſtantibus ædificiis per lupercal tyberi. ut diximuſ fluente facile mons poterat uideri palatinus. Forte diẽ ſolemnem illo. εὐσυμβόλως ideſt bono omine uictori deo troianis uenientibus ſacra celebrantur: Bona etiam uſus eſt oeconomia. Amphitrio

Mactat: ſacra ferẽs. & cũ grege ſiſtit ad aram
Tybris ea fluuiũ quã longa eſt nocte tumentẽ
Lenit: & tacitare fluẽs ita ſubſtitit unda
Mitis ut in morẽ ſtagni: placidæq; paludis.
Sterneret æquor aq̃s: remo ut luctamẽ abeſſet
Ergo iter inceptum celerant rumore ſecundo
Labitur uncta uadis abies, mirantur & undæ.
Miratur nemus inſuetum, fulgentia longe
Scuta uirum fluuio pictaſq; innare carinas
Olli remigeo noctemq; diemq; fatigant.
Et longos ſuperant flexus, uariſq; teguntur.
Arboribꝰ uiridiſq; ſecãt placido æquore ſiluaſ
Sol medium cæli cõſcẽderat igneus orbem
Cũ muros arcẽq; procul: & rara domorum
Tecta uidẽt, quæq; nũc romana potentia cælo
Aequauit. tum res inopes euãder habebat
Ocius aduertunt proras, urbiq; propinquant
Forte die ſolẽnem illo rex arcas honorem
Amphitrioniadæ magno diuiſq; ferebat
Ante urbem in loco, palas huic filius una
Vna oẽs iuuenum primi, pauperq; ſenatus
Tura dabãt: tepiduſq; cruor fumabat ad aras
Vt celſas uidere rates, atq; inter opacum
Allabi nemus: & tacitis incũbere remis
Terrentur uiſu ſubito, cũctiq; relictis
Conſurgunt menſis, audax quos rũpere palas
Sacra uetat: raptoque uolat tælo obuius ipſe

niadæ magno diuisq; ferebat: Satis pite. nã cui uis deo sacrificaret. necesse erat post ipsũ ẽt reliquos iuocari. Aũ urbẽ secũdũ antiquũ sitũ tũc. n. ciuitas breuis fuerat. Palas huic si. pro cũ hoc. Iuuenũ ꝑmi pauperq; senatus totam ostendit ætatẽ. nã p senatũ seniores significãt. Paup ãt aut ad numerũ rettulit. c. n. sub Romulo fuerũt. aut re uera paup qđ romani ipii ofidit parsimonia pro laude tũc hita. Tepidusq; cruor. frustra qđ cruorẽ pecudũ sãguine hominũ uolũt nã luue. ait Ságuis: & a magno ceruix ferienda ministro: Ver. atq; atros siccabat uestes eruores. Celsas uidere rates. qa dicit geminasq; legit de classe biremes. Inter opacũ allabi nemus. p nemus: ut Hũc inter fluuio tyberinus amœno: & ẽ honesta elocutio: ut si dicas inter cœnã locutus sum. i. p cœnã. Taciti remis pro ipsi taciti: hoc est sine celeusmate. Audax quos rumpe palas sacra uetat ne interruptiõe sacrifi/cii piaculũ cõmitteret. usi ẽ in tertio Helenus nequa inter sãctos ignes ĩ honore deorũ hostilis facies occurrat. de niq; cũ ludi circenses apollini celebrarẽt. & Hánibal nũciatus ẽẽt circa portã collinã ĩgruere: oẽs tantis armis cõ currũt: reuersi postea cũ piaculũ formidarẽt: inuenerũt saltãtẽ senẽ. quẽdã: q cũ iterogatus dixisset se nõ interru/pisse saltationẽ: ductum est hoc prouerbium Salua res ẽ saltãte sene audacẽ ãt dixit ubiq; Verg. quotiẽs uult osi dere uirtutẽ sine fortuna: etiam Turnum audacem uocat.

DO. Pauper senatus. & uumero & opibus intellige. Audax. nõ temerariu sed propria uirtute confidẽs.

CHRI. Ecce ãt refert Dionysius æneæ sacrificãti portã aufugisse quã naui secũ adduxerat. & oraculũ fuisse ut ibi & ubi urbẽ cõderẽt ubi illa cõstitisset. ergo illã insecuti sunt usq; ad collẽ q tribus milibus passuũ distat amari: auditaq; ẽ hic uox ut cõsisterẽt & suẽ parietẽ obseruarẽt: qñquidẽ toridẽ ãnos postea quot illa fœtus pareret troiani sedes ĩmutaturi eẽnt cũ meliori fortuna. atq; illa die sequẽti. xxx. edidit porculos. post. xxx. annos ab asca nio sedes in albã traductæ sũt. Tybris. ea respõdit re ipsis promissis. & ofidit quãta sint merita æneæ q tãtæ cu/ræ ĩmortalibus diis sit. Rumore secũdo. Quasi dicat. oibus ex lætitia plaudẽtibus. nã cũ manifestũ uiderẽt ora culũ: uarii erãt uulgo sermones. Labit ossẽdit facilitatẽ ex refluxu fluminis. Abies. denominatio. ponit materiã pro naui. q̃ ex materia fit. Mirãt & usi. mira phãtasia poetæ ad laudẽ troianorũ. mirãt. g̃ tãq; neq; nauis neq; arma aut uiros tales hactenus uidissent. habet autẽ mirã iocũditatẽ iste locus. qñ sẽsũ dat rebus q̃ sensũ carẽt. neq; fluminis amœnitatẽ elegãtius piagi poterat: ut ex pulchritudinẽ nauigatiõis quædã fœlicitas portẽdi uideretur.

Forte die. diuinitus factũ uidet ut huiuscemodi heros amicitiã cũ Euándro ĩ sacris maximi oĩum heroum hercu lis iniret. Vt celsas. nam cum nihil peccatum cum finitimis haberẽt ad omnes casus trepidabãt uigilanterq; oĩa explorabãt. Audax palas. iã nũc format uigi/lãtiũ. q ut sacrificio simul & saluti publicæ consulit.

Et procul e tumulo: iuuenes quæ cã subegit
Ignotas tentare uias quo tenditis inquit
Qui genus? unde domo? pacẽne huc fertis an
Tũ pater æneas puppi sic fatur ab alta (arma
Paciferæ quæ manu ramum pretendit oliuæ
Troiugenas ac tela uides inimica latinis:
Quos illi bello profugos segere superbo
Euandrum petimus ferte hæc & dicite lectos/
Dardaniæ uenisse uiros socia arma rogantes
Obstupuit tanto perculsus nomine palas.
Egredere o quicũq; es aitto ramque parentem
Alloquere: ac nostris succede pẽatibus hospes
Excepit q̃ manu dextram q̃ amplexus inhe/sit
Progressi subeunt luco. fluuiumq; relinquunt
Tum regem æneas dictis affatur amicis
Optime grauigenum: cui me fortuna precari.
Et uitta comptos uoluit prætendere ramos
Nõ equidẽ extimui dãnaũ qđ ductor: & arcas
Quodq; a stirpe fores geminis coiũcta atridis
Sed mea me uirtus. & sancta oracula diuum
Cognatiq; patres. tua terris dedita phama
Coniunxere tibi & fatis egere uolentem
Dardanus iliacę primus pater urbis & auctor
Electra ut graii perhibent atlantide cretus
Aduehitur teucros: electram maximus atlas

Qui. genus. quo genere. Vnde domo. de qua ci uitate. An arma. tropum fecit causa metri. nam cõ sequẽs erat ut diceret an bellum. Paciferæque manu ramum prætendit oliuæ ne moram faceret in respon sione. Tela uides inimica. bona conciliatio: nam audierat Hi bellum assidue ducunt cum gente latina Quos illi bello profugos. Sicut & uos. & mouet cõ ciliationem etiam ex similitudine fortunæ. Ferte. hæc. hoc ad ramum pertinet. Dicitæ ad uerba.

Tanto percussus nomine. dardani. scilicet comme moratione. Quicũq; es. hoc ad nomen æneæ perti/net. nã esse troianos audierat. Dextrãq; amplexus in hæsit. ofidit uirũ & uirtutis & hospitalitatis amato/rem. Subeunt luco: fluuiũq; relinquũt hyppallage in sensu. Optime graiugenũ. quãtũ ad æneã ptinet græci neq; boni neq; meliores sunt. ergo optime gra iugenum suplatiuus ẽ pro positiuo. nã optimus ma lorum nõ possumus dicere. Suplatiuus. n. suo tm̃ iũ git generi. sic ergo dixit. ut Home. Δικαιοτατος κὲ ταὔρων. i. iustissimus cẽtaurorũ pro iustus: cũ cen/tauri fuerint crudeles & ipii. Cui me fortuna p̃cari antiquum est. nam modo quẽ p̃cari dicimus. Terẽ. credo qui mihi sic oret. ltẽ facite ut nobis decet. Sal. Locũ oditorem q̃ uictoribus decebat: & ẽ græcũ εὖ ὡεο ἀμολλῶνι. Vitta cõptos ramos. ut in pacis petitione ramus oliuæ cum uittis offerat. pti fabulæ. partim naturæ efficit ratio: nam cũ de nomine athẽarũ Neptunnus & minerua cõtẽderent & iussisset lup piter ut illius nomine diceret ciuitas: qui munus melius obtulisset. equum Neptnnnus. oliuam Minerua protulit. & statim uicit. uñ cũ ramus eius alicui ofle/ret. indicat eum eẽ meliorem. Hĩc ẽ illud prouerbiũ herbando. i. cælo uictoriam. qđ Varro in ætius põit cũ in agõibus herbã ĩ modũ palmæ dat aliquis ei cũ

quo cōtēdere nō conaē: & fateē eē meliorē. Vittas ät hēt ramus oliuæ. iō ut iertiā & ībecilitatē oſidat of ferētis. Scimus. n. oues egere alieno ſēp auxilio. Vo luit. hīc eū laudat. qđ tātus eū uir rogare cōpellitur

Danaū q ductor & arcas. nec qđ multitudinē ha beres extimui: nec qđ eēs arcas ut illuc hoc tēdat. i āgāmēnoni & Menelao cōiūctus & hoc ad Euādri laudē ptinet q p qlitatē morū meruit nō timeri. Fo res. p fuiſſes: ſed notādū fores de pterito. Mea me uirtus. hæc arrogatio ad honorē Euādri ptinet. Sā cta oracula di. Tyberini. ſ. Dedita fama: Diuulga gata: ut dediē hic ſubito troiana p agmīa rumor. Fatis egere uolē. qđ uolūtas fuerat egit neceſſitas fati. Dar danus iliace p̄mus pater urbis & auctor reddit qđ ait ſupra Cognatiq prēs. Sāe ſciēdū atlantes tres fuiſſe: unum maurū q ē maximus: Alterū italicū patrē Electræ: uñ natus ē Dardanus. Tertiū arcadiū patrē maiæ: uñ natus ē Mercurius: ſed nūc ex noium ſimilitudine fecit erroē & dicit Electrā & maiā filias fuiſſe Atlantis maximi nec p ter rōnē ait maximi: & atlas idē generat. nā & ipſe habuit ēt hoc noium filias. i. Electrā & maiā. Vt graii phi bēt. Vt ueſtræ cōtinēt litteræ. Cādida maia. Splēdidior. n. ē maia iter pliadas: q ē una de atlantibus. i. de plia dibus. Cyllenæ. mōs arcadiæ: ubi Maia Mercuriū ē enixa. Fudit ät nō iniurioſe dictū ē ut ī piſonē q te belua nō hominē ex utero fudit: ſed celeritatē patiētis oſidit: qđ īfātibus dicit omen infœlicitatis afferre: ſpectat ēt ad rō nē phyſicam. nam certe eſt ubiq Mercurius ut diximus ſupra: ideo dicit eum in ortu fuiſſe uelocem.

DO. Et pcul. cū aſſiduū bellū gereret cū gēte latīa nō mirū ſine anxie cūcta exploraret. O iuuenes. oratio neceſ ſariis ī tāto metu īterrogationibus plena. Quo tenditis. qa ex deflexu uidebat illos uelle deſcēdere. Supbo qa iuſtū. Profugos. ut oſidat iuxta pegrinos īmites. Dicite. qa non ſolus in tanto tumultu uenerat. Pallas:

Quicūq. ad hominē nō ad originē referas. Cora parētē allo. Optīe ſūmū iudiciū ſeruat parēti & regi. Vt graii phibēt: ut hoc tuorū teſtimonio p̄bē. Idē atlas. ne ſimilitudine nominis falſo id uſurpare uideretur.

CHRI: Et pcul. cautuſ adoleſcēs: nā mō audireē nō expectauit: donec ad eos pueniret. E tumulo. uñ facilius & uidereē & audireē. Paciferæ. i. in tāta properatione id ſignum dedit. qđ inſtar lōgæ oratiōis eſſet. Deinde cū dixit. Troiugenas ac tela inimica latinis oſidit & q eſſent & q amici uenirent. nā amicos eē oportebat. q inimicis inimici eſſēt. Quos illi. nā nō ſatis fuerat oſidiſſe q eēnt inimici latinis: nā ſi ob illatā illis iniuriā fuiſſēt ppe rāt & arcadibus ſuſpecti eē. Poſuit ät huiuſcemodi & interrogationē: & reſpōſionē poeta. ut mira quadā breui tate pfectarū orationū abſolutū officiū īpleret. ſicq & tpi ī quo pperato opus erat inſeruiret: & tñ nihil neceſſari um omitteret: Et quēadmodū reſponſio æneæ oſidit īterrogationem Palantis pfectam fuiſſe. ſic uiciſſim reſpon ſio Pallātis demōſtrat æneā nihil de neceſſariis omiſiſſe. Fortūa pcari. q. d. nō ſuæ ſtultitiæ eē q in eas anguſti as deſcēderit: ut auxilia ſint medicāda ſed iniquæ fortūæ. Nō eqdē extimui. nā plus ualuit apud me tuorū mo rū pbitas q q & græcus & atridis cōiūctus eēs: ſed ne adulatiōis eē uideaē. qđ ignotū laudet addit & phama illū noſſe. Mea uirtus. nā uirtutis. i. fortitudinis eſt ēt ſi periculoſa fuiſſet cōgreſſio cū euādro. tñ piculū certa q̄dam ppoſita ratione adire: erat autem ratio & qđ oraculū pſuadebat: & qđ auxiliū petere neceſſarium eēt. Gemi nis c. ar. nā euāder arcadiæ rex Mercurii ex nicoſtratæ filius fuit Atridæ ät a Tātalo ſunt filiæ iouis. q ex iouē ſta ter eſt Mercurii

SER. Tentamenta tui pe. cum nullo autem pa ctus ſum ut te aut per artem aliquam. aut per legatos probarē. ſed intrepidū me tibi cōmiſi. Tētamenta pepigi. experimēta pactus ſū: nā geminū ē pteritū ab eo qđ ē paciſcor facit. n. & pepigi &. pactus ſū: ſicut placeo & placui & placitus ſū. Pago. n. uñ multi uo lūt uenire pepigi: nuſq lectum eſt. Gēs eadē quæ te. ſic agit ut & ipſe pſtare uideaē. nā & ſupra ait Socia arma rogātes. Daunia. rutula a Dauno. Crudeli bello. ſupra bello profugos egere ſupbo. Nihil ab fore. ſibi ab futurum nihil arbitramur. Accipe da q fi. hoc ē qđ ait in. x. hūanis quæ ſit fiducia rebus.

Rebus. ſpecta iu. decēnali prælio & bñ promiſſio nē cōfirmat rebus & teſtimoniis quæ eſt īualida uer bis. Totum luſtrabat lumīe c. paterna ī eo liniamē ta cognoſcens: pauca refert non pauca: ſed paucis: ideſt breuiter hoc uult dicere multa eum dixiſſe ſed paucis. Agnoſcoque libens. poſtq robaur texhtīu corporis uera eſſe quæ dicebat æneas per anchiſem eum laudat adulatione depoſita: ſane inter agno ſco & cognoſco ſuperfluo quædam uolunt facere di ſcretionem: ut cognoſcamus nouos: agnoſca mus antiquos: ſed hæc a poetis metri neceſſitate ua riantur: nam agnoſco propter ſynaliphem dixit.

Adidit. æthereos humero qui ſuſtiet orbes
Vobis mercurius pater eſt: quē candida maia
Cyllene gelido conceptum in uertice fudit.
At maiam auditis ſi quicquā credimus atlas
Idem atlas generat cæli qui ſydera torquet.
Sic genus amboꝝ ſcindit ſe ſanguine ab uno.
His fretus non legatos: neq prima per artem

Tētamenta tui pepigi: meipſe meumq
Obieci caput: & ſupplex ad limina ueni.
Gens eadē quæ te crudeli daunia bello
Inſequitur: nos ſi pellant nihil abfore credunt
Quin oēm heſperiā penit⁹ ſua ſubiuga mittāt
Et mare quod ſupra teneant quodq alluit īfra
Accipe. daq fidem: ſunt nobis fortia bello
Pectora. ſunt animi. & rebus ſpectata iuuētus
Dixerat æneas. illeos oculoſq loquentis
lādudum & totum luſtrabat lumine corpus.
Tum ſic pauca refert. ut te fortiſſime teucrum
Accipio. agnoſcoq libens ut uerba parentis
Et uocem anchiſæ magni uultūq recordor.
Nam memini heſionæ uiſentem regna ſororis
Laomedontiaden priamum. ſalamina peteē
Protinus archadiæ gelidos inuiſere fines.
Tū mihi prima genas ueſtibat flore iuuēta.

Mirabarq; duces teucros: mirabar & ipsum.
Laomedontiadē. sed cunctis altior ibat
Anchises: mihi mens iuuenali ardebat amore.
Compellare uirum: & dextræ cōiungere dextrā
Accessi & cupidus phenei sub mœnia duxi
Ille mihi insignem pharetrā: lyciasq; sagittas
Discedens clamydēq; auro dedit intertextam
Frenaq; bina. meusq; nūc habet aurea palas
Ergo & quā peritis. iūcta ē mihi fœdere dextra
Et lux cum primū terris se crastina reddet
Auxilio lætos dimittā opibusq; iuuabo
Interea sacra hæc quando huc uenistis amicis.
Annua. quæ deferre nefas celebrate fauentes
Nobiscū: & iam nūc sociorum assuescite mēsis

xit. Hesionæ uisētē r. f. ut diximus supra Her. euet sa troia hesionē Laomedōtis filiā Telamoni suo comiti dedit: ex qua natu ē Teucer ipamus postea cū salamina tēderet ad uisēdū regnū fororis. p arcadiam iter fecit: & tūc ab euādro susceptus ē anchises. Visē tē regna Videre cupiētē Protinus uno eodēq; tempore. Hoc est dū pgit uidit arcadiā: nā non possumus simul intelligere. cū salamina insula sit arcadia in cōtinenti. Mirabarq; duces teucros. hos laudat: quo melior sit ille quē pfert. Iuuenili ar. inest. n. studiū acqrēdaꝝ amicitiarū: Hora. Aiusq; uirilis qrit opes & amicitias. Phenei. opidi arcadiæ Home. οἰφήνεο ὑτὲν ἐμὸν Το. nec nos debet mouere qđ cū euāder de Palāteo sic dicit phœnei sub mœnia cū sciamus poetas uicinas oēs p una hēre ciuitate: sicut de Didōe fecit: quā nōnūq; tyriā aliquotiēs sidoniā uocat. Ille mihi īsignē pharetrā. Ius hospitii hēt iter se remūerōnē. sed uerecūde tacet euāder de mūeribus suis.

Auro dedit intertextā. legit & intertexto. Frenaq; bina poetice nā duo debuit dicere. Bina. n. secūdū Cice. nō dicunt nisi de his q̄ sunt nūeri tm pluralis. Bina

nam Cicero culpat filium per epistolam dicens male eum dixisse: direxi litteras duas cum litterre dextra. epistolam significāt numeri tantum pluralis sint. contra epistolas binas non dicimus sed duas. Iuncta ē mihi fœdere quotiēs antiqs amicitiis: p anchisæ hospitiū. Quādo huc uēistis amici. sigdē amici: iā uēistis. Extrācos. n. ad sacra nō licebat adhibere. hos adhibet ad sacra quasi antiqs iūctos amicitiis: uñ infert & iā nunc sociorū assuescite mēsis. Annua quæ deferre nefas. ānuersaria sacrificia iō nō differūt. qa nec iterati possūt. nam calēdaria si qua fuerint ratione dilata possunt reperi. nec piaculū eorum intermissione committitur

DO. Obieci cum perituros essem q̄ ēt tibi salutaria eēnt nō expaui. nā cum gēte tibi inimica & crudeli bellū gero: & dicēdo unā gētē extenuat timorē belli. Accipe daq; fidē. sume auxiliū & da. Fortia pectore & animi. nā in bello animi fortitudo & corporis robur requiritur. Spectata. de qua iam factum est periculum. Pauca: ne lōgior oratio solennia impediret. Insignem phar. Mire numera exornat: ne uideantur leuia.

CHRI. Caput. nō solū res alias: sed ēt uitā. Et supplex: qđ uidet pter dignitatē meā. Gēs. argumētū ab utili & ab hōesto: ut cōiūcti repellamus hostē: quē disiūcti nō possemus. Accipe daq; fidē. qđ ē fœdere coniungi. Sunt nobis. ne pares cū regno certamus nihil nos pstaturos. Os oculos ex phȳsonomia capiebat cōiecturam cū æneā eē quē ipse de se pdicabat. Vt quā multū. Protinus, deinceps. Interea. Quod plenū amicitiæ signū ē: cum caueret antiq ne inter sacrificādum hostilis facies occurreret ipsum ueluti amicū inter sacra recipit

SER. Dapes. epulæ deorū, ppriē: ut iouis cœna. Sedili. i. bene sedili. nā ī tēplo herculis lecti sterniū eē nō licebat. Accipit. aut suscipit ad sedēdū. aut pascit. ut illos porticibus rex accipiebat in āplis. Torū āt herbarū super solium fuisse intelligamus. ne sit sedili cōtrariū. Cōgrue autem dicit de leonis pelle eē copertū. quasi in herculis sacris. Tū lecti iu. nō uacat lecti. i sacris enim herculis liberi nec serui intereāt nec liberi: adeo ut apius. q sacra hæc trāstulit in libertos & caruerit oculis. & intra annū oēm familiā pdiderit Potitiorū. Certati. i. studiose. Aræq; maxime s. nōdū. n. tēplū herculis fuerat sed ara tantūmō. quā maximā dicit ex magnitudine fabricæ. Laboratæ cæteris. q̄ eget laboris. ut mox & frumētis laboranditus ut mala culmos Eēt rubigo. Glādes. n sine ullo labore nascuntur. Perpetui tergo b. aut secūdū homerū intelligendum q dicit carnes dorsi apponi solitas honorabilioribus. ut sit sēsus tali appositi ante eos magni bouis carnes eas q apd maiores i honore fuerūt. aut re uera ppetui nā de hoc boue īmolato herculi carnes carius uēdebāt cā religiōis: & inde alter redimebat. q ex illius pcio cōparato q̄si ppetuus eē uidebat. Tergo āt pōt a pte totū itelligi. Lustralibꝫ aut pīguibꝫ. moris. n. fuerat cōpleto lustro pīgues uictimas offerre cēlores aut certe đ quinquēnali boue. is pfecte ætatis nā Ho. dixit βοῦν πέμπατιρον. Postq;

Hæc ubi dicta: dapes iubet & sublata reponi.
Pocula gramineoq; uiros locat ipse sedili
Præcipuumq; toro & uillosi pelle leonis
Accipit æneā. solioque iuitat acerno
Tum lecti iuuenes certatim. aræq; sacerdos
Viscera tosta ferūt taurorū. onerātque cāistris
Dona laboratæ cereris bacchūq; ministrant
Vescit æneas simul & troiana iuuentus
Perpetui tergo bouis. & lustralibus extis
Postq̄ exempta fames: & amor cōpressus edēdi
Rex euandrus ait. nō hæc solennia nobis
Has ex more dapes. hanc tanti numinis aram
Vana superstitio ueterū ue ignara deorum
Imposuit: sæuis hospes troianæ periclis
Seruati facimus meritosque nouamꝰ honores
Iam primū saxis suspēsam hanc aspice rupem
Disiectæ procul ut moles: desertaque mōtis
Stat domus & scopuli in gentē traxere ruinā
Hic spelunca fuit: uasto sūmota recessu.

exempta fames & amor c.e.postq necessitati satisfactum est & uoluptati. Non hæc uariat in uno pronomine nam hæc solennia nobis Has ex more dapes hanc tanti numinis aram. Superstitio est timor superfluus & delirus aut ab aniculis dicta superstitio: quæ multis superstites per ætatem delirant. & stultæ sunt. & secundum lucretium superstitio est superstantium rerum idest cælestium & diuinarum quæ supernos stant. inanis & superfluus timor. Veterumq ignara d. Duo dicit nõideo Herculemcolimus: aut quia omnem religionem ueram putamus. aut quia deos ignoramus antiquos. Cautum enim fuerat & apud athenienses & apud romanos ne quis nouas introduceret religiones. nam ideo & socrates damnatus est & chaldæi & iudæi sunt urbe depulsi. Nouamus. ho detraxit re. nam renouamus debuit dicere. quam particulam alibi addidit. ut Fata renarabat diuum. Suspensam hanc aspicer. Cacus secum dum fabulam Vulcani filius fuit ore ignem ac fumum uomens qui uicina omnia populabatur. Veritas tamẽ secundum philosophos & historicos hoc habet. hunc fuisse Euandri nequissimum seruum ac furem nouimus aũt malum a græcis κακον dicti quem ita arcades illo appellabant tempore. postea translato accẽtu Cacus dictus. ut ελεγη helena. Ignem autem dictus est uomere q agros igne populabatur. hunc soror sua eiusdem nominis prodidit unde ẽt sacellũ meruit: in quo et per uirgines Vestæ sacrificabatur. Suspensam rudem. quasi iam iáq lapsuram. Semihominis. Feritate corrupti. Inaccessam participium sine uerbi origine. Accedor enim non dicimus: sed tale est: ut placida nupta triumphata. Huic monstro. bene mutauit casum in quo erat rupis significatio. Et nobis. sicut multis quibus Hercules profuit monstra purgando. Aetas. beneficium temporis: ut Volenda dies en attulit ultor. Maximus ultor. non tantum noster: sed & omnium. Tergemini nece ge. hanc fabulam diximus illo loco. Postquam laurentia uictor Gervone extincto tirrynthius attigit arua. Spoliisq super bus. Atq boues abduxerat: sed spolium est quicquid de hostibus tollitur. ut addit equos & tela quibus spoliauerat hostem. Item postquam illum uictor spoliauit achilles.

DO. Sublata. aut metus causa. aut satietate interueniente. Sedili. nam mos fuit non accumbendi. sed sedendi in his sacris. unde in septimo: Hæc sacris fides epulis. Leontis. quod conueniebat Herculis sacris. Viscera. nulla erat ambitio in uestibus caro portabatur copiosa: sed bubula. male autem acceptus fuisset si tollatur sacrorum religio. Postquam exempta f. Non libẽter audiuntur sermones nisi uenter satur sit. Has dapes. dum origine m sacrorum narrat epulas etiam excusat

CHRI. Aræ. quæ maxima dicebat. Lustrabilibus placet seruius uel die lustrabilibus expiatoriis. i. quibus purgarent: Exempta. ut in primo libro describit troiãos multis rebus solicitos nihil uoluptuosum ĩ epulis quæ fuisse nec expleri uoluisse. sed famem pellere sat fuisse: Eadem rõne & ĩ hoc loco ad necessitatem epulatos fuisse ostendit ne in tanta solicitudine ac potius periculo uoluptatem admittere uideat. Non hæc solẽnia. commẽdat se apud iguotos a religione. & ostendit se gratum acceptis beneficiis. qũ illa prædicat. Maxime aũt huiuscemodi digressione exornat poema: nec tamen fuit tempore alieno. & quod non penitus quadret. Vana superstitio. est. ratio numinis plepæ gignit superstitionẽ. Suspẽsam h. a. ru. Mirifice describit speluncæ ruinam cui inferfora subsẽtacula subtracta sint. partem superiorẽ suspensam relinqui oportet. Caci. cacum. Vulcano filium fuisse fabulantur. puto qa cũ latrociniũ exerceret multa iucẽdio populatus est. hunc ait Solinus locum habitasse cui salina nomẽ eẽt ubi postea trigemina porta fuit. Cellius ãt scribit q cũ a Tarcõte tyrrheno ad quẽ legatus uenisset iussu Marivæ regis socio Megalo phrygi custodiæ eẽt datus uincula frustratus est & cum socio megalo maioribus pfidiis rediẽs regnũ circa uulturnũ & cãpaniã occupauit & cum ea quoq inuadere quæ in arcadũ iura uenissent arcades duce Hercule q tũc uictor ex hispania redierat illũ superarunt: quo cesso megalos in sabinos qbus augurandi artem ostendit sese recepit Dionysius ãt refert Herculẽ cũ in hæc loca uenisset boues in pascua eduxisse & ipsum labore fessum obdormuisse: latronem autem quendam nomine Cacum paucas ex iis subripuisse & ueris uestigiis ne furtum deprehenderet p caudam in antrũ traxisse. ac mox pgrenti Herculi uidisse se negasse neq uolẽtem scrutari antrum ingredi pmisisse sed potius aduersus illum instantem uicinos ĩploraſſe. herculẽ aũt cõsilii incertũ armentũ circa spelũcam duxisse ad harumq mugitũ quæ intus clausæ erãt remugisse Cacũ uero quãuis in crimine deprehensiũ uim cũ latrõibus conuocatis cõtra herculẽ parasse. herculẽ aũt claua eũ interemisse. ac postea in flumine se a cæde abluisse. & ioui inuentori aram consecrasse & iuuẽcũ immolasse: Quod sacrificium deinceps romani obseruarunt ritu græco in eos utentes ut ille instituerat. hæc Dionysius. alii dicũt hũc sororem Cacam habuisse. quæ furtum indicauerit: obidq meritum aras & sacrificia meruisse. Verum Diodorus siculus aliter tradidit. Scribit enim q ipse in loca ubi roma deinde fuit. peruenit: ubi in palatio incolæ paruam urbem habebant. Ciuiũ primores erant Cacus & pinarius: qui honorifico hospitio eum susceperũt. eorũq nirose suo tempore monumenta extitisse narrat. Nam priuatorum familia adhuc uiget. Caci autem in palatio descẽ

Semihominis caci facies: quã dira tenebat
Solis in accessam radiis: semperq recenti
Cæde tepebat humus: foribusq affixa superbis
Ora uirum tristi pendebant pallida tabo
Huic monstro uulcanus erat pater illius ore tros
Ore uomens ignes: magna se mole ferebat
Attulit & nobis aliquãdo optantibus ætas
Auxiliũ. aduentumq dei. nã maximus ultor
Tergemini nece geryonis: spoliisq superbis
Alcides aderat: tauroq hac uictor agebat
Ingentes: uallemq boues: amnemq tenebant

sus cum lapideis scalis ostenditur propinquius domui quæ ab eo cacia dicebatur. Hercules autem palatinis præ/ dixit q̄ cum ipse ad eos profectus esset: quisquis illi decimam patrimonii sui deuoueret bñ esset uicturus. Quod in multis qui decimas uouerunt uerum fuisse expertum est.

At furijs caci mens effera: ne quid inausum
Aut intentatum sceleris ue doli ue fuisset:
Quattuor a stabulis præstãti corpore tauros
Auertit totidem forma superante iuuencas.
Atq̄ hos ne qua forent pedibus uestigia rectis
Cauda in speluncam tractos: uersisq̄ uiarũ
Indicijs: raptos saxo occultabat opaco.
Quærentem nulla ad speluncã signa ferebant
Interea cum iam stabulis saturata moueret
Amphitrioniades armenta: abitũq̄ pararet:
Discessu mugire boues: atq̄ omne querelis
Impleri nemus: & colles clamore relinqui
Reddidit una boum uocẽ: uastoq̄ sub antro
Mugijt: & caci spem custodita fefellit.
Hic uero alcidæ furijs exasperat atro
Felle dolor: rapit arma manu. nodisq̄ grauatũ
Robur: & aerij cursu petit ardua montis.
Tum primum nostri cacũ uidere timentem:
Turbatumq̄ oculis: fugit ilicet ocior euro
Speluncaq̄ petit: pedibus timor addidit alas.
Vt sese inclusit ruptisq̄ immane catenis:
Deiecit saxum ferro: quod & arte paterna
Pendebat: fultosq̄ emunijt obice postes.
Ecce furens animis aderat tirynthius: oẽmq̄
Accessum lustrans: huc ora ferebat & illuc
Dentibus inferens: ter totum feruidus ira
Lustrat auentini montem: ter saxea temptat
Limina nequicq̄: ter fessus ualle resedit.
Stabat acuta silex præcisis undiq̄ saxis
Speluncæ dorso insurgens altissima uisu:
Dirarum nidis domus opportuna uolucrum.
Hanc ut prona iugo læuũ incũbebat ad amnẽ
Dexter in aduersum nitens concussit: & imis
Auulsam soluit radicibus: inde repente
Impulit: impulsu quo maximus insonat æther
Dissultant ripæ: effluitq̄ exteritus amnis.

SER. At furis caci mens. Pro ingenti scelere su ris nomen posuit. Capitale. n. crimen apud maiores fuerat ante poenã quadrupli. Auertit. Erat propriũ abegit: sed respexit ad prædam: quæ auerti dicitur: ut Raptas ad littora uertere prædas. At hos. quoti ens masculinum & fœmininum iunguntur hæc di/ sciplina est: ut ẽt si posterius est fœmininum mascu/ lino respondeamus. Versisq̄ uiarum indiciis. i. con tra naturam inicientibus errorẽ. Indiciis. ipsa inqt decipiebant indicia: quæ indicare cõsueuerunt. nam indicium ab indicando nomen accepit. Quærelis ĩ pleri. n. nõ ut multi dicunt qa confortes perdiderant sed quia uellebãtur a pascuis. Insita est. n. bobus aui ditas edendi: unde est in buco. Ite domum saturi: si quis pudor ite iuuenci. Et colles clamore relinqui cũ clamore. ut atq̄ ixioni uento rota ostitit orbis. i. cũ uento: & hoc est melius. nã multi dicũt relinquũ/ tur. Colles ẽt a clamorẽ: hoc est tantum recesserant a collibus boues: ut nec ecco resultarent. s. ad colles iam clamore nõ perueniente. quod nõ procedit: qa hoc sensu illud excludit. Reddidit una b. uo. Si. n. tam longe fuerant: ut nulla ratione recedentium bo um mugitus colles derelictos feriret: quẽadmodũ ĩ clusi bouis clamor est auditus est ab Hercule. Mugi it. more suo pro mugiuit ut Audiit & triuiæ longe lacus: Atro felle dolor. Quo ita irascimur secundũ phy/sicos: ut splene ridemus: Pers. Sed sum petulan ti splene cachinno. Rapit arma m. Sagittas. & non uacatq̄. Nam si armorũ epexegesis est. Nodis gra/ uatum robur. Vacatq̄. Grauatum aũt pro graue po nit. Nam graue est per naturã ponderosum: grauatũ quod onerat ex trisecus. Turbatumque oculis. ea parte perturbatũ: quæ perditrix est mentis. alii oculi legunt & accipiunt a superioribus uidere turbatum oculi. Arte p. perseuerat in fabula. Emunijt. sicut mugijt. Obice p. hanc obicem dicimus: ut Ecce ma ris magna claudit nos obice pontus. Dubitant enim multi utrum masculinũ sit an fœmininũ. Tirynthi us a tirintha in qua nutritus est ciuitate. ut supra di/ximus. Auentini montem. ut fontẽ timaui: burroti urbem id est auentinũ montem. Ter fessus ualle r. egens cõsilii: Sal. Fessus in pamphiliã se receperat. nam corpore fatigatũ dicimus: aĩo uero fessum: quã uis hæc sæpe cõfundat auctoritas. Stabat acuta si. pene oẽs hunc silicem dixerunt. nam & Var. & Lu cre. ita dicunt: tanta tũ est Virgi. auctoritas: ut per/ suadeat nobis ẽt hanc silicem dici. Dirarum uolu/ crum. modo dirarũ nõ mali hominis dicit: ut sũt bu bones: sed quæ humanis cadaueribus uescebantur: dixit. n. Foribusq̄ affixa superbis. Ora uirum tristi pendebant pallida tabo. Concussit soluit. impulit satis signatis usus est uerbis. Refluitq̄ exteritus am nis. Rem naturæ uertit in fabulam cum ruina rupis in se currere non possit. & recurrere in se faciat necesse sit impetum fluminis.

DO. Discessu mugire boues. nam & bruta quẽdam familiaritatis affectum hñt. reddidit una b. u. nã & bru ta sua uoce affectum exprimũt: unde & in tertio dixit Qui uoluerũ linguas sentis. Custodita. nihil ꝓfuit custo/ dia & astutia. rapit. & nõ cœpit: nec passibus sed cursu magis iniuriã q̄ damnũ dolens. Timentem. hoc tria signa ostendunt. Oculi qui oẽs animi motus indicant. Cursus celerior solito: & in speluncam nõ in loca aperta se con/ tulit. ruptis. nam celeritas soluere prohibuit. Stabat. a. s. nõ solum uirtus sed ẽt prudentia Herculis ostenditur.

CHRI. Nequid inausum. nam quæ maior potuit esse audacia q̄ audere in Herculẽ q oĩa monstra domabat

Quattuor.indignatio a numero.item a loco:cũ dicat a ſtabulis:item a forma:cum dicat præſtãti corpore.item a ſpe gregis nã & mari & fœmina ſperabat ex furto armentũ.Itẽ a modo qđ nõ uiribus cõtra heroa ſed doſis egit. Spẽ cuſtodita.nã fefellit in ea ſpe quã ipſe poſuerat in cuſtodia. Furiis atro felle. ex ira maxima quæ prouenit ex cãdeſcentia bilis:cuius receptaculũ fel eſt. P edibus timor a.a.q.n.potuiſſet Herculẽ ira furentẽ effugere: niſi ſũmus timor ĩpelleret: Valet ergo plus timor q̃ ira.nã ira ĩpellit ad animũ ſaturandũ Timor ad ſalutẽ petendam Timor igitur celeritatẽ in Caco & induſtriã augebant. Ira uero Herculis ad oĩa difficilia ĩpellebat. P oeta aũt mirifice. Ecce aderat.quaſi dicat uix ſe incluſerat Cacus cũ ille uenit. Optime aũt exprimit hominẽ ex ira ꝓperantem & oẽm induſtriã adhibentẽ Venit ergo furens animis Circuit locũ & oculos ad oĩa uertit. Infrẽdit dentibus Tentat ſi hoſtium auellere poteſt. Demũ omnibus rebus exploratis cũ nihil ſuccederet: reſedit qđ dubitationem & conſili defectum ſignificat: nam ut animus in ratiocinando cũ ad ambiguũ locũ peruenit. ſubſiſtit: donec noĩdum illum ſoluat: ſic & corpus ab illo quodãmodo ſiſtit. Frẽdit.eſt frẽdere frangere: unde infrẽdens porci dicũtur qui adhuc per ætatem fabam uel ſimilia frangere nõ poſſunt Sed de hoc in georgicis Hinc ex quadam ſimilitudine infrendere dicuntur qui uocem dentibus infringentes confuſum ſonitum emittũt quod irati furioſiq; eſt.

SER. Ingens regia.regia ſicut Cacus putabat: ſic eſt & illud pictũ: Illa ſe iactet in aula Aeolus. P enitus patuere. admiſſũ lumẽ eſt uſq; ad ſecreta ſpeluncæ. Cauernas aũt ſpeluncæ ꝓ tapinoſim dixit. Si qua ui. Terræ hiatus nõ niſi ex terræmotu fit: q quoniam aut motu aquæ de ĩferioribus naſcit: aut crebris tonitribus: aut de cõcauis terris erũpentibus uentis. Ideo ait Si qua ui: quod aũt dicit Infernas reſeruare ſedes. Notandũ eſt ẽt de ĩpoſſibilibus poſſe fieri cõparationẽ. Diis inuiſa.ſuperis.ſ. Trepident q; ĩmiſſo lumine canes. Luca. Et ſubito feriere die. Inſuetа rudentẽ.clamantẽ: & abuſiue dictũ eſt: ſicut ſupra de leonibus. Et ſera ſub nocte rudentũ.nã rudere ꝓprie aſinoꝝ eſt. Perſius. Findor ut arcadiæ pecuaria rudere credas. Telis pre. Omne qđ iaci põt telum uocat dictũ ἀποτου τηλοεῖν. unde Omnia q; arma aduocat addidit. Molaribus aſperrimis ſaxis: nõ unde molæ fiũt: & ſecũm Homerꝰ dixit. Per ignem ꝓ eam rẽ: unde ille ſperabat auxiliũ. Incẽdia uana.quantũ ad Herculẽ ptinet. Angit inhærens. Eliſos oculos & ſiccũ ſanguine guttur. Angit gutt bene dicimus.nã angit oculos nõ ꝓcedit. Ergo angit ad unam rẽ pertinet: ut Diſce puer uirtutẽ ex me uerumq; laborẽ: Fortunã ex aliis. Nam fortuna nõ diſcit. unde multi elidẽs legũt: & integer ſenſus eſt. nã eliſos σολοι κοφανες facit: id eſt figurã: q̃ maſculinum & neutrũ: uel accuſatiuũ cum nominatiuo iungit. ut ſit ita Angit guttur: & eliſos oculos facit. Siccũ ſanguine.ꝓ hoc iam exanime cadauer oſtẽdit Abiuratæq; rapinæ. Abiurare ẽ rem creditã negare piurio. Plautus in corcul. Qui abiurãt ſi qđ creditũ ẽ: ſed hoc iſti loco nõ cõgruit: uñ mõ abiuratas rapinas: cõtra ius detentas intelligamus. Informe cadauer magnũ: & cadauer ẽ corpus nundũ ſepultum qđ careat honore ſepulturæ. Nequeunt expleri corda tuendo. Non poterãt hoſtes uidendo cadauer ſua corda ſatiare. Lætiq; minores.nouæ & ſatis licẽter dixit minores: cũ abipſo Euãdro Herculẽ cõſtet eſſe ſuſceptũ: & minores nõ dicamus niſi quotiẽs gradum deficit nomẽ: ut puta filius: nepos: ꝓnepos: abnepos: atnepos: trinepos. ubi iſti tres gradus defecerint. merito iã dicimus minores: ſic ẽt maiores dicimus poſt patris: aui: ꝓaui: abaui: atauiq; uocabulũ. Primuſq; potitius auctor Et domꝰ herculei cuſtos pinaria ſacri.apud maiores raro aduenæ ſuſcipiebãtur: niſi haberẽt ius hoſpitii. Incertũ.n.erat quo aĩo uenirẽt: uñ ẽt Hercules prĩo ab Euãdro nõ ẽ ſuſceptꝰ.poſtea uero cũ ſe & louis filiũ eẽ dixiſſet: & morte Caci uirtutẽ ſuã ꝓbaſſet: ẽ ſuſceptus: & ꝓ numine ẽ habitus. Deniq; ei ara maxia ẽ cõſtituta: qđ ei Herculi delphicus Apollo in italia fore ꝑdixerat. cũ ergo de ſuo armẽto ad ſua ſacrificia boues dediſſet: iuenit ſũt duo ſenes Pinarius & potitius: qbus q̃liter ſe colli uellet: oſtdit. ſ. ut mane & ueſpe ex ſacrificaret. P erfecto itaq; matutino ſacrificio: cũ circa ſolis occaſũ eẽnt ſacra repetẽda: P otitius prior aduenit.

At ſpecus & caci detecta apparuit ingens
Regia: & umbroſæ penitus patuere cauernæ:
Non ſecus ac ſi qua penitus ui terra dehiſcens
Infernas referet ſedes: & regna recludat
Pallida diis inuiſa: ſuperq; immane barathrũ
Cernatur: trepident immiſſo lumine manes.
Ergo inſperata deprenſum in luce repente
Incluſum q; cauo ſaxo: atq; inſueta rudentem
Deſuper alcides telis premit: omniaq; arma
Aduocat: & ramis uaſtiſq; molaribus inſtat.
Ille aũt: neq; enim fuga iam ſuper ulla periclẽ:
Faucibus ingentem fumũ mirabile dictu:
Euomit: inuoluitq; domum caligine cæca:
Proſpectũ eripiẽs oculis: glomeratq; ſub ãtro
Fumiſeram noctem commixtis igne tenebris
Non tulit alcides animis: ſeq; ipſe per ignem
Præcipiti iecit ſaltu: qua plurimus undam
Fumus agit: nebulaq; ingens ſpecus aſtuat atra
Hic cacum in tenebris incendia uana uomentẽ
Corripit in nodum cõplexus: & angit inhærẽs
Eliſos oculos: & ſiccum ſanguine guttur.
Pandit ẽ extẽplo foribus domus atra reuulſis:
Abſtractæq; boues: abiuratæq; rapinæ
Cælo oſtenduntur: pedibuſq; iformæ cadauer
Protrahitur: nequeunt expleri corda tuendo
Terribiles oculos: uultũ: uilloſaq; ſetis
Pectora ſemiferi: atq; extinctos faucibus ignes
Ex illo celebratus honos: lætiq; minores
Seruauere diem: primuſq; potitius auctor.
Et domus herculei cuſtos pinaria ſacri.

Pinarius postea extis iam redditis: unde iratus Hercules statuit ut pinariorũ familia tñ ministra esset epulantibus potitiis & cõplentibus sacra: uñ ẽt piniarii dicti ſũτα̃ποτιῖ πιν ά .i. a fame. Nã senẽ illũ Pinariũ ostat alio noĩe eẽ nuncupatũ. Hinc ẽ qđ paulo post Potitii tñ facit cõmemorationẽ: ut Primusq; potitius ibat qđ aũt dicit Domus herculei custos panaria sacri nõ ẽ contrariũ: Nam custos ẽ ministri: ut in decimo: At triuiæ custos iámdudum in montibus opis alta sedet. i. ministra.

DO. At ſpecus. In hoc loco ſpelunca ſignificat longitudinẽ & interiores receſſus Regia. latitudinem. Caſuerniæ. Coarctatas anguſtias. Fuit ſpelunca: ſed pro qualitate perſonæ dicta eſt regia. Cauernas autem dixit patuiſſe. i. non ſolum latas partes ſed anguſtas. Regia. quia ſibi tyránidem agitaret.

CHRI. Barathrum. Græcũ ẽ. latine uorago. i. ímenſa & inexplebilis ꝓfunditas. Trepidẽt. Ob inſuetudinẽ. Cõparatio aũt ipſa in oĩbus correſpõdet. Rudentẽ. Optime: Nã ex timore humanã uocẽ efferauerat: & more ſuo corripuit primã ſyllabã: quã alii ꝓducũt. Oĩa arma aduocat. i. oĩa q̃ ad manus ueniunt in ſuũ auxiliũ trahit: & ueluti arma adhibet. Nã aduocare in ſuũ auxiliũ uocare ẽ. Hinc aduocatũ defenſorẽ dicimus. Sup ulla pi cli ẽ. i. ſupeſt ꝓ temeſim. Inuoluit. i. ĩplet fumo ſe ĩuoluentẽ. Noctẽ aũt caliginã & fumũ & tenebras ꝓ eadẽ re poſuit: ne dũ ad idẽ uerbũ reuertit faſtidiũ iferat. & ẽ expolitio. Nõ tulit animis. Iratus ẽ qđ ita repugnare: unde ex accẽſiõe iræ in ignẽ piculo manifeſto ſeſe iecit Quã plurimus u. f. a. Cũ illũ peteret: neq; uidere poſſet aſſequebatur huiuſcemodi cõiectura: ut ibi eẽ putaret: ubi plurimus fumus eẽt. Nebula. Pro fumo poſuit. Expleri corda. Satiari uoluptatẽ: quã capiebant ob eius mortẽ. Ignes extinctos. At quõ ruebanť: ſi erat extinctus. Sed cuiuſcũq; ſenſus eſt cognoſcere ea quorum iudex eſt: atq; etiam priuationem illorum. Ergo oculis cognoſcimus colores & etiam tenebras. auribus uoces & ſilentium. Aduocatus

Hanc aram luco ſtatuit: quæ maxima ſemper
Dicetur nobis: & erit quæ maxima ſemper.
Quare agite o iuuenes tãtarũ ĩ munere laudũ
Cingite frũde comas: & pocula porgite dextris
Coemq; uocate deũ: & date uina uolentes.
Dixerat herculea bicolor cum populus umbra
Velauitq; comas: foliiſq; innexa pependit:
Et ſacer ĩpleuit dextrã ſcyphus: ocius omnes
In menſam læti libant: diuoſq; precantur
Deuexo interea propior ſub ueſper olympo:
Iamq; ſacerdotes: primuſq; potitius ibant
Pellibus in morẽ cincti: flãmaſq; gerebant.
Inſtruant epulas: & menſæ grata ſecundæ
Dona ferunt: cumulãtq; oneratis lãcibus aras
Tum ſalii ad cantus: incenſa altaria circumq;
Populeis adſunt euincti tempora ramis.
Hic iuuenũ chorus. ille ſenũ q carmine laudes
Herculeas & facta ferunt: ut prima nouercæ
Mõſtra manu geminoſq; premẽs eliſerit ãgues
Vt bello egregias idem diſiecerit urbes
Troiamq; oetaliamq;: ut duros mille labores
Rege ſub euriſteo: fatis iunonis iniquæ
Pertulerit: tu nubigenas inuictæ bimembres
Hyleũq; pholumq; manu: tu creſſia mactas
Prodigia: & uaſtum nemeæ ſub rupe leonem.
Teſtygii tremuere lacus: te ĩanitor orci:
Oſſa ſuper recubans antro ſemeſa cruento:

SER. Luco. Tẽplũ. n. nõ dũ habuerat Hercules ſed arã tãtũmõ: ut dixius ſupra. Maxima. Ingẽs. n. ẽ ara Herculis: ſicut uidemus hodieq;. Porgite dextras. Præbete inuicẽ pocula: & ẽ Homeri. Cõemq; uocate deũ. Aut ꝙa argiuus ẽ Hercules: & ſupra dixit æneas tã græcos q̃ troianos de uno ſanguiſ fonte deſcẽdere: Aut cõem deum dixit utriuſq; naturæ mediũ. i. iter mortalitatẽ & diuinitatẽ. Sũt numina aliq̃ tñ cæleſtia: aliq̃ tñ terreſtria: aliq̃ media: quos deos Apuleius mediocres uocat. Alii cõem deũ iõ dictũ uolũt: qa ſcdm pontificalẽ ritũ idẽ ẽ Hercules q & Mars. Nã ſtellã unã habere dicunť & nouimus Martẽ cõem dici: Cicero. Martẽq; deũ cõem. Virg. Ipſe & diis oĩbus. Itẽ paulo poſt Dat ſalios herculi quos martis eẽ dubiũ nõ ẽ. herculea populus. herculi cõſecrata. q cũ ad iferos deſcẽdens fatigaret labore: dicitur de hac arbore corona facta caput uelaſſe: uñ foliorũ ps tẽporibus cohærens & capite abluit ſudore. pars uero exterior pp inferoq; colorẽ nigra pmãſit & honeſte pepẽdit populus. i. corona de populo. Et ſacer ĩpleuit d. ſ. Legiť in libris antiqs herculẽ ad italiã ingens ligneũ poculũ attuliſſe quo utebanť in ſacris: qđ ne carie cõſũmeret pice oblitũ cõſeruabať: cuius magnitudinẽ ſignificat dicẽdo Impleuit dextrã ſcyphus. Deuexo olympo. Inclinato ĩ noctẽ cælo. Pellibus in morẽ cincti. Aut ĩ morem herculis: aut certe ſacerdotũ. Et menſæ grata ſecundæ. Quia ut diximus una pomoq;: altera fuit carnis apud romanos. Cumulãtq; oneratis lancibus aras: Id eſt reddũt exta. Salii. Qui tripudiãtes aras circũibant ſaliẽtes. Laudes herculeas & facta. Senes tãtũ uoce laudes herculis exeq̃banť: iuuenes & geſtu corporis eius facta monſtrabãt. Prima monſtra. Bene prima: nã & oia alia lunonis inſidiis ptulit. Fabula ãt hoc hẽt. hercules natus ẽ cũ Iphiclo Amphitryonis filio. ſed cũ Iuno duos ſerpẽtes ĩmiſiſſet herculi. Iphiclus đ cunis terrore lapſus ſuo uagitu excitauit parẽtes: q̃ cũ inſurrexiſſent uiderũt herculẽ angentẽ manibus angues ĩmiſſos ei nouercalibus odiis. Eliſetit. Præfocauerit: Troiãq;. Vt ſupra diximus troiam hercules euertit pp negatos ſibi a Laumedõte equos diuino ſemine ꝓcreatos: & heſiõe nuptias: quã a cetero liberauerat. Sane Critici fruſtra culpãt Virgil. qđ ꝓ ientibus troianis troiæ itroduxerit excidiũ: nõ reſpiciẽtes ꝙ hoc fecit rõ hymnoq;: qbus aliq̃d ſubtrahere ſacrilegium: eſt Oethaliãq;: eurythus rex oethaliæ Iolẽ filiã denegauit herculi aſſ ꝓmiſſam: ideo q̃d cũ fuerat filius de

hortatus dicēs ab Hercule & megærā uxorē & ex ea filios iterēptos: qđ fcm fuerat Iunonis inſtictu: Vnde iratus Hercules pp nuptias ſibi denegatas euerſa ciuitate iteremit Eurythū & Iolē ſubſtulit. Nobigenas. De Ixiōe & nube ꝓcreatos cētauros. ut dixius ſupra. Hylæūq; pholūq;. Hylæū Theſeus iteremit: Pholus uero herculē ſuſcepit hoſpitio eo tpe quo ad expugnādos cētaurxs ꝓfectus ē. Luc. Hoſpes & alcidæ magni phole: uñ appet ꝓ poeticā licētiā noīa eē ꝓ noībus poſita. Creſſia mactas ꝓdigia. Bene ad leonē quē iteremit refert: nā cretēſē tuarū nō iteremit: ſed icolumē ad Euryſtheū pduxit. Vno tm̄ uerbo utrūq; ſæpe cōcludit: ut Diſce puer uirtutē ex me uerūq; laborē. Fortunā ex allis. Nemeæ ſub rupe. Nemea ſilua ē uicina thebis. in q̄ Hercules iteremit leonē. Nemeæ āt anapeſtus ē Nā & ne & me breues ſūt. Strigii tremuere lacus. Inferni: quo tpe deſcēdit ad rapiēdū cerbeꝝ Oſſa ſup recubās. Aut ad terrorē dictū ē: aut certe illđ ē qđ ēt ſupra dixius cerbeꝝ eē terrā: q̄ corpa ſepulta cōſumit. Nā inde cerberus dictus ē q̄ſi κρεοβορος. Alii puerilit uolūt a cerbero Amphiaria oſſa cōſumi q hiatu terre ſcđm Statiū uiuus deſcēdit ad inferos. Semela cruēto. Semēſū nō dicimus: nec enſū. nā eſū facit & nō comeſū.

DO. Communem. Vt per coniuctionem fœderum ſe troianis cōmixtum oſtendat. Vel quia troianis & arcadibus idem erat genus. Secunda. Proſpera.

CHRI. Quæ maxia. Romani bouē indomitū ſingulis ānis herculi ſacrificabāt. Dixerat ꝓterea hercules qſ
Ara maxima qs illi ſacrificaret diuitē futuꝝ. Ara maxima erat ꝓpe fūꝝ boariū: ſed ſub diuo. Tēplū herculis erat ꝓpe tybrim Erat āt obſeruatio: ut ait Macrobius: ut in herculis ſacris epularent ſedētes. Cornelius Balbus exegeticus ait obſeruatū ne apđ arā maximā lectiſterniū fieret. In eodē loco oēs apto capite ſacrificabāt: ne habitū dei imitarēt. q illic opto capite ſedet. Varro ait hūc græcū morē eē. C. Baſſus refert arā maximā añ aduētū æneæ in italia cōſtitutā eē: q hūc ritū ueládi capitis ſuenit. Sciphus. herculis ē poculū. Fingebāt. n. illū ſculptores cū poculo: & nō nūq; ebriū nō ſolū q̄ is heros bibax phiberet: ſed q̄ fabula ātiq; iplū copula tāq; nauigio maria trāſiſſe referat: ſed putat Macrobius illū nauigio cui ſcypho nomē eēt nauigaſſe. Sunt qui dicāt illū in italiā poculū hoc ligneum uexiſſe: ac pro monumento reliquiſſe. Itali autem ad defendendam uetuſtatem pice obduxiſſe.

SER. Nec te ullæ facies. Id ē ſpēs more ſuo. Ipſe typhoeus. Et hoc poetice. Nā ſi iteremit cētauros quēadmodū ēt gignatū interfuit ꝓlio: q añ innumeros ános fuiſſe dicūt. Nō te troianis egentē. Liptotes figura. Mam minus dixit: & plus intelligimus. hoc. n. dicit. prudētiſſimū nō te circūuenit: & ē talis figura q̄lis Munera nec ſpno. Lernæus turba capitū circūſtetit āguis. i. hydra. Salue uera iouis ꝓles decus addite p. Nullus n. humano ſanguine ꝓcreatus tāta ꝓficeret. Dexter adi. Id eſt ꝓpitius. Pede ſacra ſcđo. Id eſt ꝓſpero homine. Sup oīa caci. Id eſt hoc factū laudāt ultra oīa: & ſic ē dictū: ut ē Et te ſup oīa dona Vnū oro: Et bō q̄tū ad ipſos ptinet: rem maiorē ſeruauere poſt oīa. Obſitus æuo. Aetate iuuenis: ut Ter. Annis pāniſq; obſitus. Faciliſq; oculos fert oīa circū. Phyſici dicūt ex uino mobiliores oculos fieri: Plaut. Faciles oculos hēt. i. mobiles uino. Capitēq; locis. Delectat. Romanæ cōditor arcis. Cōditor palātei ubi nūc palatiū ē: qđ ñ re uera arx: ſed tenet rerū oīum ꝓcipatū. hæc nemora indigenæ fauni. Indđ geniti. Et ſciēdū ſcđm heſiodi theogoniā ꝓmos deos genitos inde hemitheos: poſt heroas: inde hoīes īnocētes ultimo ſceleratos: quē hic nūc ordinē ſeruat. Trūcis & duro robore nata. hoc figmētū ortū & antiq̄ hoīm habitatiōe: q añ factas domos: aut in cauis arboribꝰ: aut ſpelūcis manebāt q cū exinde agrederenē ut ſuā educerēt ſobolē: dicti ſunt inde ꝓcreati. Neq; cultus erat. i. nullā ſui curā hēbant. Cōponere opes. i. reſeruare. ordinare. Parcere pto. De die inqt uiuebāt nec inuenta ſeruabant. Rami atq; aſp. uictu uenatus alebat. Cognato quodāmodo uictu alebant: aut uenatu montiū: aut arborꝫ ramis. Primus ab æthereo uenit ſaturnꝰ olimpo. hoc dicit ſcđm poeticū morē. Nā Saturnus rex fuit cretæ: quē Iuppiter filius e bello pepulit. hic fugiēs ab Iano ſuſceptus ē: q regnabat in italia: quē cū docuiſſet uſū uinearū & falcis in partē eſt admiſſus impii: & ſibi oppidū fecit: poſtea ſuū repetiuit imperiū. Is genus indocile. Pro indoctū. Nā indocile

Nec te ullæ facies: non terruit ipſe typhoeus
Arduus arma tenens: non te rationis egentem
Lernæus turba capitum circumſtetit anguis.
Salue uera iouis proles decus addite diuis:
Et nos & tua dexter adi pede ſacra ſecundo.
Talia carminibus celebrant. ſuper omnia caci
Speluncam adiiciunt ſpirantēq; ignibus ipſū
Conſonat oē nemus ſtrepitu: colleſq; reſultant
Exin ſe cuncti diuinis rebus ad urbem
Perfectis referunt: ibat rex obſitus æuo:
Et comitem æneam iuxta natumq; tenebat
Ingrediens: uarioq; uiam ſermone leuabat.
Miratur: facileſq; oculos fert omnia circum
Aeneas: capiturq; locis: & ſingula lætus
Exquiritq; auditq; uirum monumenta prioꝝ.
Tum rex euander romanæ conditor arcis
Hæc nemora indigenæ fauni niphæq; tenebant.
Genſq; uiꝝ trūcis: & duro robore nata: ros:
Quis neq; mos: neq; cultus erat: nec iūgere tauros
Aut cōponere opes norant: aut parcere parto:
Sed rami: atq; aſper uictu uenatus alebat.
Primus ab æthereo uenit ſaturnus olympo
Arma iouis fugiens: & regnis exul adēptis:
Is genus indocile ac diſperſum montibus altis
Compoſuit: legeſq; dedit: latiumq; uocari
Maluit: his quoniam latuiſſet tutus in oris.
Aureaq; ut perhibent illo ſub rege fuere
Sæcula: ſic placida populos in pace regebat.
Deterior donec paulatim: ac decolor ætas:
Et belli rabies: & amor ſucceſſit habēdi.

Tum manus ausonia & gentes uenere sicanæ
Sæpius: & nomen posuit saturnia tellus.
Tum reges: asperq; immani corpore tybris:

ẽ qđ penitus nõ põt discere: Indoctũ qđ nũdũ didicit. Hos ãt dicit eẽ cõpositos: uñ appet qa indocile dicit ꝓ indoctũ. Hoc ẽ ãt qđ dicit. Cic. in ꝓmo rhetoricoꝝ: Feros adhuc hoíes magni cuiusdã uiri oratione cõpositos. Legesq; dedit. At q dixit Haud uiclis nec legibus æquã: sed intelligimꝰ Saturnũ dedisse leges: q̃bus adeo obtẽperauerũt: cũ iã antea ꝓ naturã sine legibus uiuerent. Latiũq; uocari maluit. Bũ maluit: Latium
Nã & saturnia dcã ẽ: ut Et nomẽ posuit saturnia tellus: & Virgilius latiũ uult dici: qđ illic Saturnus latuit. Varro ãt latiũ dici putat qđ lateat italia ĩter ꝓcipitia alpiũ & apẽnini. Sic placida populos in pace regebat. Vt merito aurea sæcula crederenẽ. Decolor ætas. Vitiosa: In omni enim uitioso corpore inest pessimus color: & alludit ad naturam metalli: quã cernimus discolorẽ: nec ĩmerito: supra. n. dixerat aurea sæcula. ideo nũc dixit Decolor ætas.

DO. Nihil memoratu dignum excerpi potest ex Donato.

CHRI. Capiẽ locis. Veluti ꝓfugio quodã mẽtis q illic futuꝝ eẽt caput impii. Cõditor romanæ arcis. Sic ñ. nõnulli putarũt. Sed uarias de cõdita roma opiniões alio in loco diximus. Indigenæ. In eo loco nati: & quoꝝ origo nõ sit aliũde: quos græci αὐτοχθόνες uocãt. Trũcis. Quasi qđ a ꝓncipio orbis inde originẽ traxerint. Nã q ex ãtiqs philosophis mũdũ hũisse ꝓncipiũ uolũt referũt terrã ipsã post elemẽtoꝝ diuisionẽ cenosã extitisse: eãq; a sole paulatí dẽsatã: & suo calore fermẽtatã in plurimis locis tãq; ulcera q̃dã tenui folliculo opata ꝓduxisse: ut ẽt nũc in ægypti paludibus uidemꝰ accidere. Cũ ergo in humidis calore adhibito gñatio fiat: & noctu qdẽ circũfluus aer humorẽ ꝓtet: q inde sole cõsolidet: tãdẽ putredines illæ tpe ad ptũ ꝓductæ sũt: uñ effractis folliculis uariaꝝ formaꝝ aĩalia exierũt. iter ea & hoíes. Quã opinionẽ Eurypides Anaxagoræ discipulus in ea quã melãhippẽ fabula scribit refert. Hi igiẽ a ꝓncipio uagi inculti sine moribꝰ aut legibus ꝓ siluas uiuebãt: donec aliqs q sapiẽtia ac eloquẽtia ꝓditꝰ paulatí a feritate ad humanitatẽ reducẽs in unũ eos coegit: atq; illis & mœnia & leges posuit. Aureaq; ut phi. Regnabãt teste Higinio: q Protarchũ trallianũ secutus ẽ: in hac regione Ianus atq; camesestãta cõcordia. ut regio camesene oppidũ ianiculũ diceret. Veꝝ cũ iã ad solũ Ianũ regnũ puemisset ipe Saturnũ creta a Ioue pulsũ naui delatũ hospitio accepit atq; ab illo agricolturã edoctus eũ regni sociũ fecit: & cũ ꝓmus æra signasset in altera parte Saturni effigiẽ in altera nauis: q̃ aduecto fuerat. iprimẽdũ curauit. Cũ ãt inter Saturnus nusq; apperet: Ianus oẽm terrã suæ ditiõis parẽtẽ appellauit: & Saturnalia illi instituit. Saturnia oppidũ paruũ fuit sub capitolio cõditũ ab aboriginibus in memoriã Saturni. In eo erat Saturnia porta: quæ deinde pandana ẽ nominata. Saturnus mons sequentibus temporibus dictus est tapeius. sunt qui dicant Saturniam terrã a fertilitate dictam: quia saturanus sit deus fertilitatis. Inde agros fertiles saturnios dixerunt. Saturno

SER. Tũ manus ausonia: & gẽtes uenere sicanæ. Oẽs terræ habitatores aut indigenæ: aut aduenæ. aut cõuenæ. Indigenæ sũt inde geniti. ut de faunis dixit: Aduenæ de uno loco ueniẽtes: ut saturnus Cõuenæ de diuersis ut ausões & sicani. Sicani aũt scđm nõnulloꝰ populi sũt hispaniæ a sicori fluuio dicti. Lucanus Hesperios inter sicoris nõ ultimus amnis. hi duce Siculo uenerũt ad italiã: & eã tenuerũt exclusis aboriginibus: mox illi pulsi ab illis: quos añ pepulerãt: insulã uicinã italiæ occupauerũt: & eã sicaniã a gentis noíe: siciliã uero a ducis noíe dixerũt: quãq; Tucydides de sicilia Italũ dixit uenisse: & ab eo italiã eẽ appellatã. Immani corpe tybris. hic thuscoꝝ rex fuit: q iuxta hunc fluuiũ pugnãs cecidit: & ei nomẽ ipositum. Alii uolũt istũ ipsũ regẽ latrocinatũ eẽ circa huius flumis ripas: & transeuntibus crebras iniurias intulisse: uñ tybris quasi ὕβρις dictus ẽ ἀποτῆς ὕβρεως. i. ab iniuria. Nam amabãt maiores ubi aspiratio erat o ponere. Alii ut supra diximus uolũt eos qđ sicilia uenerunt tybrim dixisse ad similitudinẽ fossæ syraculamæ: quã fecerũt ꝓ iniuriã afri & atheniẽses iuxta ciuitatis murũ Nã qđ Liuius dicit ab albano rege thybrim dictũ ñ ꝓcedit: iõ qa ẽt añ albã thybris deũs inueniẽ. Albula nomẽ. Antiquũ hoc nomẽ a calore hũit. Me pulsum ꝓ. Aut ut diximus supra pp paricidiũ: aut certe oraculoꝝ necessitate compulsũ. Pelagiq; extrema. Per extrema pelagi actũ. Aut ut dicit Donatus ꝓ pelagus extrema pelagi sequẽtẽ: Aut pelagi aduerbiũ ẽ. Fortuna omnipotens & ineluctabile fatũ. Scđm stoicos locutus est: q nasci & mori fatis dant: media omnia fortunæ. Nã uitæ humanæ incerta sũt omnia unde & miscuit: ut q̃si plenũ ostenderet dogma. Nã nihil tã cõtrariũ ẽ fato q̃ casus: sed scđm stoicos dixit. Egere. Cogere: ut q̃si oñdat se inuitũ. Carmẽtis nymphæ monita. Matris eius. Nymphæ ãt maritæ dixit: nã græce spõsa νύμφη dicit. hæc ãt nõ uere nympha fuit: sed uaticinatrix. Auctor. s. oraculoꝝ. Monstrat & ará. Quã matri fecit extinctæ. Est aũt iuxta portã: q ꝓmo a Carmẽtecarmẽtalis dicta ẽ: post scelerata a Fabiis. cccvi. uiris: q per ipsã in bellũ ꝓfecti nõ sũt reuersi. Vatis fatidi. Bene addidit fatidicæ. Nã uatẽ & poetã possumus intelligere: Lucanus Nec si te pectore uates accipiam: unde solũ

A quo post itali fluuium cognomine tybrim
Diximus: amisit uerum uetus albula nomen.
Me pulsum patria pelagiq; extrema sequẽtem
Fortuna omnipotens: & ineluctabile fatum
His posuere locis: matrisq; egere tremenda
Carmẽtis niphæ monita: & deꝰ auctor apollo.
Vix ea dicta: dehic progressus mõstrat: & arã:
Et carmentalem romano nomine portam.
Quã mẽorant niphæ priscũ carmẽtis honorẽ
Vatis fatidicæ: cecinit quæ prima futuros
Aeneadas magnos: & nobile pallanteum.
Hinc lucũ ingentẽ: quẽ romulus acer asylum
Rettulit: & gellida monstrat sub rupe lupercal
Parrhasio dictum panos de more lycæi:
Necnon et sacri monstrant nemus argileti.

plenũ nõ erat. Ergo tale ẽ ut ẽ illud in Salluſtio: In tugurio mulieris ancillæ: nõ ꝙa mulieris ſtatĩ & ãcillæ: ſi aũt ancilla ſtatĩ & mulier ẽ. Quæ ꝓma. Quia poſtea ẽt Sibylla dixit nobile palateũ futuꝝ. i. ſicut & æneades. Aſylũ rettulit. Poſtꝙ hercules migrauit e terris nepotes eius timẽtes inſidias eorũ: quos auus eſſluxerat: athenis ſibi ꝓmi aſylũ hoc ẽ tẽplũ Miſericordie collocarũt: uñ nullus poſſet abduci qđ ẽt Statius dicit Herculeos fama ẽ fundaſſe nepotes. lõ ergo ait. qđ Romulus acer aſilũ rettulit: hoc ẽ fecit ad imitationẽ atheniẽſiũ aſyli: qđ iõ Romulus ſe cit: ut haberet aduenas plures: cũ qbus cõderet romã: Iuuenalis Et tũ ut lõge repetas lõgeꝙ reuoluas Nomẽ abi
Luper/cal fami gẽtes deducis aſylo. Gelida mõſtra ſub rupe lupercal. Sub mõte palatino ẽ ꝙdã ſpelũca in ꝙ de capro luebaꝯ. i. ſacrificabaꝯ: unde & lupercal dictũ nõnulli putãt. Alii uero dicũt qđ illic lupa Remũ & romulũ nutrierit. Alii qđ ẽ ueriſimilius lucũ hũc eẽ ſacratũ Pani deo arcadiæ: cui ẽt mons lycæus in arcadia ẽ cõſecratus: & dictus ẽ qđ λύκους. i. lupos nõ ſinat in oues ſæuire. Ergo iõ & Euãder deo gẽtis ſuæ ſacrauit locũ: & noũauit lupercal ꝙ ꝓſidio ipſius numinis lupi a pecudibus arcerent. Parrhaſio dictũ panos de more lycæi. Ordo ẽ Mõſtrat lupcal panos lycæi dictũ de more parrhaſio. i. oſtendit lupcal Panos lycæi dicatũ ex more arcadico Nã parrhaſia arcadia ẽ. Dictũ. Dicatũ: cõſecratũ. Panos licæi. Hnius panos genitiuus ẽ græcus: & panos licæi ſic dictũ ẽ: ut louis
Panli/cæus olympi: Apollinis delphoꝝ. Sacri mõſtrãt nemus argileti. Sacri: execrabilis. Sane argiletũ multi uolũt ꝙſi argiletũ a pingui terra. Alii a fabula. Nã Euãder argũ quẽdã ſuſcepit hoſpitio: qui cũ de eius cogitaret interitũ: ut ipe regnaret: Euandro hæc nõ ſentiente ſocii intellexerunt: & argum necarunt. cui Euander & ſepulchrum fecit: & locum ſacrauit. non quod ille merebatur: ſed hoſpitalitatis cauſa Bene Euander in hac re ĩmoratur: & docet cauſas: ne apud hoſpitem in ſuſpitionem ueniat. Ergo argiletum ab argo illic ſacrato & ſepulto.

DO. Mepulſum. Nõ ſua culpa patria caruiſſe ſed fatoꝝ demõſtrat: ꝙ ut ipſe dicit: ſunt ſuperabilia. Mater Nam & mater & dea quæ cõtra pietatis meritũ mouere filiũ nõ poſſet. Cecinit quæ prima. Magnũ argumẽtum ꝙ dea fuerit & fatidica: Cũ prima cecinerit æneadai futuros magnos: & pallanteũ futurum nobile. Lucum. qui poſtea a Romulo aſili nomen accepit. Lupercal. Vnde luperci & lupercalia dicunt. Argi. Qui ex hoſpite factus eſt inimicus. unde non erat pudendum: ſi hoſpitem talem interemiſſet: qui hoſpitalis religionis oblitus fuiſſet.

CHRI. Auſonia. Auſones eã partẽ italiæ habitauerũt: ꝙ ẽ ꝓpe rheginos ad meridiẽ in dorſo apẽnini: ſic di
Auſões cti ab Auſõe ãtiqſſimo rege ex arcadia huc ꝓfecto: q poſtea ſparſi ꝑ italiã aborigenes ſũt noũati. Sicani. Vide Seruiũ: Poſt ſicanos in eadẽ inſula. ut refert Dioniſius. uenerũt ſiculi. q italiæ populi cũ pelaſgis & aborigin⁹ pes
eẽ nõ poſſent: italiã oẽm inferiorẽ in notũ peragrãtes in ꝓximã inſulã obſeruato æſtu tráſtretarũt. Occuparãt ãt ꝑus ſicani hiſpanũ genus: q ligures fugerãt: & ſicaniã a ſe inſulã noũarũt: ꝙ ãtea a figura triãgulari trinacria dicebaꝯ. Iſti igiẽ a ſe ſiciliã noũarũt: qđ fuit: ut placet Ellanico leſbico tribus ætatibus añ res troianas. Is. n. dicit eorũ
regẽ noũatũ Siculũ: a quo & ipſi & inſula nomẽ acceperũt. Philiſtus ãt ſiracuſanus ſcribit tps trãſmiſſionis ãnis
Siculus octoginta ãte troianũ bellũ fuiſſe: eaꝙ gen⁹ ẽ neꝙ ſiculoꝝ neꝙ auſonioꝝ neꝙ helimoꝝ ſed liguꝝ fuiſſe ducente eos Siculo. quẽ Itali filiũ dicũt fuiſſe & ab eo dictos eẽ ſiculos. Anticchus ſiracuſan⁹ ſiculos hos exactos fuiſſe ab œnotriis & umbris. Thucidides ſcribit ſiculos pulſos ab opicis multis ãnis poſt troicũ bellũ. Fortuna oipo. Videt ponere fortunã ꝓ fato in hoc loco ꝓpeaꝙ oipotentẽ appellat. Quomodo ãt a philoſophis fatũ a fortuna
Euãder & a caſu diuidaꝯ alio loco puto dixiſſe. Euandrũ aũt ex pallantio urbe arcadiæ in italiã ueniſſe ſexaginta annos ante res troianas ait Dioniſius creditũꝙ eẽ Mercurii filiũ & nimphæ cuiuſdã arcadiæ incolæ quã græci thenon
eẽ dicũt fatidicãꝙ demõſtrant. Romani carmetẽ dixerũt ꝙa uẽtura carmine ꝓdiceret. Quo aũt duxit uenerũt. qñ diſſidẽte populo ps iferior ultro exceſſit Recepto ẽ liberaliter a fauno rege aboriginũ ꝓnepotẽ Martis. arꝙ ab eo data ẽ portio agri quam uoluerũt arcades q pauci erant. Elegerũt ꝓmõſtrante Carmẽta collẽ tiberi uicinũ parũ
ꝙ in eo oppidũ cõdiderũt appellauerũt pallantiũ a metropoli eoꝝ regiõis quãuis Polibius dicat dcm a Pallante adoleſcẽte ibi mortuo Sed nullũ neſtigiũ extat qđ Euander aliꝙs cerimonias illi iſtituerit cũ aram Carmẽtæ ſub
Carmenta capitolio erexerint iuxta portã carmẽtalẽ. Inſtituerũt autẽ tẽplum Pani licæo arcadum deo uetuſtiſſimo in loco quẽ romani lupercal. nos licæũ dicimus. Erat autẽ illis tẽporibus antꝝ magnũ ſub colle arboribus tectum & ſõtes ſub petris ꝓfundi & adhærẽs rupibus denſa ſilua. Ibi ara apud quam ẽt nunc romani ſacra faciũt mẽſe februario cum zona pellis caprinæ diſcurrẽtes ꝓgnantium fœminaꝝ dextras ad facilẽ partũ uerberant. Hĩc nõnulli putant dictum lupercal eo quod luant per capꝝ. In uertice collis uictoriæ tẽplum erat. Hæc & longe plura in Dionyſio. Sunt & alia de Euandro quæ apud Seruium & conciuem noſtrum Boccacium florentinum inuenias.

SER. Teſtaꝯ q locũ: & lætũ docet hoſpitis ar.
Iurat nõ ſua culpa iura hoſpitii eſſe uiolata. Aurea nũc oli ſilueſtribꝫ. Nũc ad utrũꝙ ptinet: & ad aureã & ad tarpeiã ſedẽ. Nã tarpeia ſedes dicta ẽ a Tarpeia uirgine: Gũ. n. romulus cõtra ſabinos bella tractaret. & Tarpeio cuidã dediſſet arcẽ tuendã: filia eius Tarpeia aquatũ ꝓfecta in hoſtes ĩcidit: quam cũ cohortarent ad ꝓditionẽ illa ꝑ ꝓmio poposcit ornatũ manuũ ſiniſtraꝝ. i. armilas. Facta itaꝙ arcis ꝓditione ne hoſtes ĩgenioſa morte promiſſa ſoluerũt. Nã ſcuta: id eſt ſiniſtraꝝ manuũ ornatum ſup illã iacentes eã luce ꝓuauerunt: ꝙ illic ſepulta tarpeiæ ſedi nomẽ ĩpoſuit. Dira. Magna: ut An ſua cuiꝙ deus fit dira cupido. religio. id eſt metus ab eo quod mentẽ religet dicta religio. Hoc nemus. Bene ubiꝙ nemus dixit. Nam tũc edificia nõ erant. Ipſum credunt ſe ui/

Teſtaꝯ q locum: & lœtũ docet hoſpitis argi:
Hinc ad tarpeiam ſedem: & capitolia ducit
Aurea: nũc olim ſilueſtribus horrida dumis.
Iam tum religio pauidos terrebat agreſtes
Dira loci: iam tum ſiluam ſaxũꝙ tremebant.
Hoc nemus: hũc inquit frondoſo uertice collẽ
Quis deus ĩcertũ ẽ: habitat deus: arcades ipſũ
Credunt ſe uidiſſe iouem: cũ ſæpe nigrantem
Aegida concuteret: dextra nimboſq; cieret.
Hæc duo præterea diſiectis oppida muris

Reliquias: ueterũq; uides monumenta uiroꝝ.
Hanc ianus pater hãc saturnus cõdidit urbẽ.
Ianiculũq; huic illi fuerat saturnia nomen:
Talibus inter se dictis ad tecta subibant
Pauperis euandri passimq; armenta uidebant
Romanoq; foro & lautis mugire carinis.
Vt uentum ad sedes hæc inquit limina uictor
Alcides subiit hæc illum regia cœpit.
Aude hospes contẽnere opes. & te quoq; dignũ
Finge deo: rebusq; ueni non aspere egenis.
Dixit: & angusti subter fastigia tecti
Ingentem æneam duxit: stratisq; locauit
Effultum foliis: & pelle libystidis ursæ.
Nox ruit: & fuscis tellurem amplectitur alis.
At uenus haud animo nequicq; exterita mater
Laurentumq; minis: & duro mota tumultu
Vulcanũ alloqꝛ thalamoq; hæc cõiugis aureo
Incipit: & dictis diuinum aspirat amorem.
Dum bello argolici uastabant pergama reges

disse iouem. In hoc. s. nemore. Sane ad illud alludit qđ primi dicunt Ioui tẽpla fecisse: nec. n. longe fũt a mõte olympico: uñ eos dixit iouẽ uidisse & quod ipsi fũt προτοσεληνοι. i. ante lunã creati: ut Statius Arcades astris lunaq; pores: licet dicat Sallustius primo cretẽses iuenisse relgionẽ: unde apud eos natus fingit luppiter. Aegida cõcuteret. Hic distinguẽ dum ẽ. Nã ægida: id est pellẽ amaltheæ capræ: a q̃ nutritus ẽ in siniſtra luppiter tenet. Dextra nimbos q; cie. Et de dextra fulmina cõmoueret. Nã mõ nimbos p flumĩbus posuit: q̃ de dextra iacit. Aegidis ãt concussio cõmouet pluuias. Disiectis oppida mu. Vnũ lani: aliud Saturni: iã tũc uetusta. Monumẽta uiroꝝ: Hoc sermone oñdit ẽt Saturnum uiꝝ fuisse. Passiq; armẽta uidebãt. Quæ post mortẽ Caci nullo timore passim uagabant. Romanoq; foro. romanũ forũ ẽ ubi nũc rostra sũt. Lautis mugire carinis. Carinæ sũt edificia facta in carinaꝝ modũ. q̃ erant intra tẽplum telluris. Lautas. dixit aut pp elegãtiã ædificiꝝ: aut pp Augustũ: q natus ẽ cunis ueteribus: & nutritus est in lautis carinis. Victor alcides subiit. Εὐεργέτης. id est bonũ Aeneæ oẽ ostẽditur. Aude hospes cõtẽnere opes. Bene aude q̃si rem arduã & difficilẽ Dignũ finge deo. Cõpone te in similitudinem numinis. Angusti subter fastigia tecti duxit. Ex cõtrarietate q̃situs ornatus: Ait. n. angusti tecti subter fastigia ingẽtẽ æneã duxit. Pelle libystidis ursæ. Spẽs p genere. Nã cuiuslibet fere possumꝰ accipe. Exterita mater. lõ territa: qa mater. Dictis diuinũ inspirat amorẽ. Petitura p filio de adulterio p creato orationẽ suã ingẽti arte cõposuit: qđ ẽt Vulcanus ipse testat dicẽs: Quid causas petis ex alto. Non. n. apta ẽ eius petitio: sed longo procemio puersã amore mariti circũuenit mentẽ. Ergo q̃stionẽ hãc: q̃ nascit ex petitiõe Veneris ipudica: soluimus his modis. Primo qđ Vulcanũ amore circũuenit: deide qđ ẽ nacta occasionẽ eius tẽporis. quo Marti arma faciebat quẽ fuisse sciebat adulterũ: p qđ dat intelligi Vulcanũ oẽm suspitionẽ & irã: quã hũit circa Venerẽ: de posuisse: adeo ut arma ẽt ipse fabricaret adultero. Præterea Vulcanũ uxorũ fuisse testat & Virgilius dicẽs. Tũc pater æterno fat deuinctus amore: & Statius ubi Martẽ Venus alloquit: ut At nõ eadẽ uulcania nobis Obsequa & læsi seruat tũ ita mariti. Nã qđ dicit Donatus potuisse fieri: ut cũ Anchisa cõ cũberet Venus anteq̃ Vulcano nuberet: non procedit. Constat enim a principio Venerem uxorem fuisse Vulcani.

DO Ducit. Ostendẽdo nõ aũt ábulando. Nã senex ardua nõ ascẽdisset uespertino tpe. Ad tecta. Vt iã appropinquasse oñdat. nõ aũt tecta ne ingredi uiderent. Regia. Quæcũq; domus mõ a rege habitet regia iure dicitur. aude hospes. Multũ tribuit æneæ. cũ herculi cõparet. Rebusq; ueni nõ asp egenis. id est ne aspere ueni rebus nõ egenis. Sũ. n. pauper: cui & si copia desit: aliquãtæ tñ subãæ sũt. Sed nõ sum egenus ille. n. in miseria est & egestẽ Ergo nõ bis repetendũ. Libystidis ursæ. Vt ex pretio bestiæ aliqd gratiæ illi strato adderet. Vulcanũ alloquitur Tantum habẽs spei quantũ uxor de uiro cõcipere debet: & tñ desperationis quantũ odiũ inter uictricũ & priuignum esse cõsueuit. Ergo illũ fraude adorat. Talamo. Vt inter secreta lecturi extorqueret qđ ille nolet. Diuinũ. Quem humanis pectoribus dono inserere consueuit. Nam amor qui est ex uoluntate nostra humanus est.

CHRISTOPH. Docet lætũ. id est docet & qui lætũ tulerunt: & quare tulerũt: ut culpã a se amoueat. Nũc Is capitolia & tarpeia & aurea. Nã euadrẽ tpibus nec aurea erãt nec illa nomina habebãt. Nã mons iste primo saturnius est appellatus. deinde tarpeius a tarpeia uirgine sabinorũ scutis necata. de qua Propertius. Tarpeiæ manes & tarpeiæ turpe sepulchrũ Fabor & antiq̃ lrmina capta iouis. Postremo est tarquinus priscus fundamenta ad ædẽ Iouis faciendã cauaret ab inuento humano capite capitoliũ dixit. Quod sequẽtibus tẽporibus ita ornatũ excultũq; fuit ut primũ inter septẽ orbis spectacula poneretur. Terrebat Nã primus ĩ orbe deos fecit timor. Pauperis euandri. Vel ut ostendat quanta deinde increment a fuerint urbis romæ uel per transitum antiquorũ frugalitatẽ laudat. Possim arméta. Nã in iis priscorũ diuitiæ erant. Romanoq; foro. Post palatiũ erat ĩ uia sacra ad radices capitolii. Carinis. Carinæ uiã sacrã pertingebãt: uincula diui petri in illis sunt. Hæc regia. Quasi dicat quã uis parua & humilis: & ostendit magnos uiros non fortunæ pompas sed animi uirtutes admirari. Angusti ingentem æneam. pulcherrima est declamatio a contrario: & occulte significat etiam magnos animos in angustis laribus inueniri posse: Diuinum amorem. Quasi dicat maximum & qualem a tali dea inspirari posset. Dum bello ar. in de liberatino genere est. Petit enim arma filio. Est autem causa turpis: cum petat & filio arma a marito: quẽ ipsa ex adulterio conceperat. Quapropter magna ex parte ponit personam pro persona. Demonstrat enim causa troianorum maxime moueri. Captat autem in primis beniuolentiam a persona sua: cum ostendat maximam rationem mariti habuisse: & quamuis multum cuperet troianorum causa: plurimumq; deberet troianis propter iudicium Paridis: tamen nunquam uoluisse illum incasum laborare in re mihi profutura: Nunc autem petere arma cum terreri iussu iouis in italiam constituerint.

Carinæ

Carinæ

SER. Debita. Fataliter ad exitũ destinata. Miseris, Atqui honestũ est miseris subuenire: sed hoc dicit: cur te fatigarẽ pro hoibus fati necessitate pituris. Priami deberẽ plurima natis. Scimus q̃ Paridi tm̃ debuit: sed hoc idẽ habet ad aliaꝝ cõmemorationẽ personaꝝ: ne ex turpi cã paridi debuisse uideat̃. Aeneæ fleuissem sæpe laborem Bene post pergama post troianos: post priami liberos cũ excusatione cõmemoratio fit æneæ. dicit. n. se eius in sœlicitate cõmotã. Iouis iperio. ne uideret̃ ipudens: si aliena regna deposceret: & hoc latẽter dicere uidet̃ faue huic cui ẽt Iuppiter fauet. Eadẽ. Quæ tũc, s. filui. Arma rogo. Hic distinguendũ: ut cui petat: nõ dicat: sed relinquat intelligi. Genitrix nato te filia neri. Thetis: q̃ Achilli arma ipetrauit: & bonis utiẽ cõparationibus dicẽdo filia Neri. cũ ipsa Iouis sit filia. Itẽ uxor tithonia: cũ ipsa sit Vulcani. Neri aũt pro Nerei. Oia aũt quæ ieus exeũt hodie apud maiores in es exibãt: ut Thydeus tydes: & genitiuũ in is mittebãt: ut tydis neris: sed qa plerũq; es in latinitate detrahit̃: remanebat i. Hinc est filia Neri. Immitis achilli Item in Sallustio Ad bellũ persi macedonicũ: sic asper Tithonia coniunx. Aurora petiuit p Memnone Clausis ferꝝ acuant portis. dixit. n. supius Quinq; adeo magnæ positis incudibus urbes. In me. Artificiose arma petit & iã sibi p futura. Nam a græcis fuerat uulnerata: unde est: Equidẽ credo mea uulnera restant. Conctantẽ .s. de pmissione: quã rẽ p amplexũ suũ imisso amore psoluit. Accepit solitã f. Alludit ad rẽ naturalẽ. Nãq; iõ Vulcanus fingit̃ maritus ueneris: q̃ uenereum officiũ nõ nisi calore cõstitit: unde ẽ Frigidus in uenerẽ senior. Labefacta p o. Si ossa labefecit: quãto magis aĩum. Atq; oli fere. Vt solet Nam nõ ẽ ad uerbiũ tẽporis. Ignea rima micans: Id est fulmẽ: cuius naturã expressit. Nanq; nubes uento coactæ plerunq; rumpunt̃: & ex se fulmẽ emittũt. Formæ cõscia cõiunx intellexit se dolis & pulchritudine præuertisse mentẽ mariti. Deuinctus. Hoc sermõe oĩdit eũ cuncta posse cõcedere. Ex alto. Argumẽtatõe longe repetita. Nec fata uetabant stare. atq; supra ait debita. Sed sciendũ scdm aruspicinæ libros & sacra aruncia: q̃ Tages ꝓposuisse dicit̃ fata decẽ ánis quadam rõne differri. qđ nũc dicit. Vulcanus potuisse fieri. ergo nõ est cõtrariũ. Ná fata differunt̃ tm̃: nũq̃ penitus imutant̃: qđ ét luno dicit atq; imota manet fatis lauinia cõiunx at trahere atq; marã tantis licet addere rebus. Si bellare paras. qa dixerat In me excidiũq; meorũ. P fit p mittere curæ uel possũ qcqd curæ ẽ. i. officii & solicitudinis. Ligdo electro. Puro: & scdm Pliniũ i naturali historia sũt tria electri genera: Vnũ ex arboribus: qđ succinũ dicit̃. Aliud qđ naturaliter inuenit̃. Tertiũ qđ fit de tribus partibus auri & una argẽti: q̃s ptes ẽt si naturã resoluas: iuenies: Vñ erãt q dicũt melius eẽ naturale. electri ãt natura p bat̃ uenẽo: quo recepto & stridorẽ emittit & uarios in dissimilitudinẽ reddit colores. animæ. uẽtis ἀποτων ἀνεμῶν qa scdm aliquos aĩa uẽtus ẽ: ut atq; inuentos uita recessit. P recãdo uiribus indubitare tuis, i. dubitare. nam in uacat. & hoc diem precũ nimietas postulatiõis significat dubitationẽ.

Electri

Debita: casuraſq; inimicis ignibus arces
Non ullũ auxilium miseris: nõ arma rogaui
Artis opisq; tuæ: nec te cariſſime coniunx
Incaſſum ue tuos uolui exercere labores.
Quãuis & priami deberẽ plurima natis:
Et durum æneæ fleuiſſem ſæpe laborem.
Nunc iouis imperiis rutulorum conſtitit oris.
Ergo eadẽ ſupplex uenio: & ſãctũ mihi numẽ
Arma rogo: genitrix nato te filia neri:
Te potuit lachrymis tithonia flectere coniunx
Aſpice qui coeant populi: quæ mœnia clauſis
Ferrum acuãt portis in me: excidiũq; meorum
Dixerat: & niueis hinc atq; hinc diua lacertis
Cunctantem amplexu molli fouet: ille repẽte
Accepit ſolitam flammam: notuſq; medullas
Intrauit calor: & labefacta per oſſa cucurrit:
Nõ ſecus atq; olim tonitru cum rupta coruſco
Ignea rima micans percurrit lumine nimbos.
Senſit læta dolis: & formæ conſcia coniunx.
Tum pater æterno fatur deuinctus amore.
Quid cauſas petis ex alto? fiducia ceſſit
Quo tibi diua mei? ſimilis ſi cura fuiſſet
Tum quoq; fas nobis teucros armare fuiſſet:
Nec pater oĩpotens troiam: nec fata uetabant
Stare: decẽq; alios priamũ ſuperẽſſe p annos:
Et nunc ſi bellare paras: atq; hæc tibi mens eſt
Quicquid in arte mea poſſũt p mittere curæ:
Quod fieri ferro liquido ue poteſtur electro:
Quantũ ignes animæq; ualẽt abſiſte precãdo
Viribus indubitare tuis ea uerba locutus
Optatos dedit amplexus: placidumq; petiuit

DO. Priami natis. De Creusa maxie itelligit. laborat aũt ut uerecũde uideat̃ petere: ne mariti auxiliũ inaniter rogaret in rebus q remoueri nõ possent. eadẽ. Quæ tacui. Genitrix nato. Maiorẽ miserationẽ mouet noibus necessitudinũ q̃ mouisset noibus ppris. In me. iunxit personã suã ut magis moueret. accepit solitã fl. Oñdit plus profuisse locis tẽporis & psonæ obseruationẽ q̃ uerba. Pater: Qui loco patris æneæ eẽt p futurus. Quid cauſas. ita loquitur quasi non ipse eẽt q paulo ante cunctabat̃. ex alto. lõga circuitione uerboꝝ. Nec pater om. non posse penitus subuerti: sed posse differri fata ostendit poeta. Ferro. ad robur pertinet. electro. ad pulchritudinem. Sed armorum splendor uehementer terret hostes. animæ. uenti quibus ignis animatur.

CHRISTOPH. Artis opis. Quasi dicat quæ facile præstare potuisses. Cariſſime. cum efficacia protulit & gestus lenocinio. Cariſſime. Propterea nolui te incaſſum laborare: quia mihi ex cariſſimus. Cariſſime. Quaſi hoc uerbo medetur dolori inueterato uulcani ex adulterio anchiſæ quaſi inferat non ppea ſe anchiſæ admi-

ſcuiſſe.q; tedio mariti afficereť.ed alia uēiali cā g cariſſime cōiunx.i.cuius cōiugiū mihi ſēp gratiſſimū fuit:nā nulla alia re grauius ferūt uxoris adulteriū uiri.q; dolēt poſtpōi ī amore. Quauis priami natis.Quod debebat Paridi ſoli ueluti gratiſſima ſe oībus debere dicit. Et durū æneæ.nō noīauit æneā niſi iā corroborata cā. atq; ea conaťducere ī cōmiſerationē.cū eius noīat durū laborem & cū multū cōfideret formæ ſuæ.addit fleuiſſe:ut mo ueaťpp ſe:ſi nō mouet pp æneā. Iouis ſperiis rutilorū.Oſtēdit egere auxilio:qa in oris rutilorū.Oſīdit picu la nō eē ineuitabilia:qa ſint ſub tutela iouis. Ergo eadē.oſiderat cām petēdi eē hōeſtā:neq; deſperādā:nūc pōit petitionē. Nato filia.Ergo cōcedēdū te.Nerei te potuit l.th.c.argumētū a maiori. Aſpice.oſīdit auxiliū neceſ ſariū pp hoſtiū potētiā: Et niueis hinc atq; hinc.Fœminarū ē ut pulchritudini & blādiriis plus cōfidāt quā ue ris argumētationibus.ipſa āt prudētiſſime egit ut p̄mo rōnibus cōmoueret:deinde comotū pulchritudine & blā ditiis impelleret. Cūctātē.ex morali ſenſu docet maximos ēt uiros muliebri forma hac lenocinio domari poſ ſe:ut de hercule iāſone q; referūt. Sēſit læta dolis.nihil.n.fœminæ gratius accidere pōt:quā cū ſētit ſua pulchri tudine uirū uinci. Quid cās ex alto.Aīaduertat artificioſā cōiugis orōnē uulcanus & illā p inſinuationē argu mētatiōis ex lōginquo repetiſſe:& ueluti amore pdomitus opam ſuā pfectā abſolutāq; polliceť.Quis.n.amo ri reſiſtat.uſi ipſe alibi:oīa uincit amor & nos cedamus amori. Liqdo ue poteſtur electro nō me fugit inueniri apud antiquos poteſtur.nā Lucre.ait in tertio:qđ tū expleri nulla rōne poteſtur:ut ēt dixerūt poteſſe:idem qđ ſi forte una credūt rōne poteſſe.uerū in hoc uerſu nō ſtat:qa electrū p̄mā ſyllabā,pducit:ē.n.ἤλεκτρον græce & h littera ſp apud nos ī e lōgā trālit.Ergo ſi dicať Liqdo ue poteſtur electro:corripiť e:qm ē ultima dactili.Qua rō ne iuductus puto Verg.hūc uerſum feciſſe ſpondaicū:ut ē Cornua uelatarū ſubduximus antēnarū.& alibi ſic co ſtā lōgo ſubduximus apēnino.Quapropter diceť quod fieri ferro liqdo ue pōt electro ut teſte ſit in qnta ſede ſpō deus p dactylo.quod apud græcos tritiſſimum eſt. Animæ.uenti.Hora.Impellūt animæ lintea thraciæ.nam uento per folles concitato egent fabri ferrariiad ignem uiuificadum:inde flamma a flatu diciť.

Cōiugis infuſus gremio per membra ſoporē
Inde ubi prima quies medio iā modis abacta.
Cimulo expulerat ſomnū.cū fœmina primū
Cui tolerare colo uitam tenuiq; minerua
Impoſitum cinerem & ſopitos ſuſcitat ignes
Noctē addēs operi:famulaſq; ad lumia lōgo
Exercet penſo.caſtumq; ut ſeruare cubile
Coniugis: & poſſit paruos educere natos
Haud ſecus ignipotēs nec tēpore ſegnior illo
Mollibus eſtratis opera ad fabrilia ſurgit
Inſula ſicanium iuxta latus æoliamq;
Erigitur liparen fumātibuſ ardua ſaxis
Quā ſubter ſpecus.& cyclopū exeſa caminis
Antra ætnea tonant:ualidiq; incudibus ictus
Auditi referunt gemitum:ſtriduntq; cauernis
Strīcture chalybū:& fornacib⁹ igniſ anhelat
Vulcani domus:& uulcania nomine tellus
Hoc tunc ignipotens cælo deſcēdit ab alto
Ferrum exercebant uaſto cyclopes in antro
Brōteſque ſteropes & nudus mēbra pyracmō
His informatum māibus iam parte polita
Fulmē erat:toto genitor que plurima cælo
Deiicit in terras:pars imperfecta manebat
Tris imbris torti radios:tris nubis aquoſæ

SER. Coniugis infuſus gremio.hoc ē ante concu buit.& ſic quieuit.Probus uero & Carminius pro pter cacephaton infuſum legunt ut ſit ſenſus Dormit cum coniuge dormiente.ideſt petiit ſoporem infuſū ēt in coniugis gremio. Curriculō.Tempore mo. alias loco.alias officio. Colo hūc ſeqmur.nā hu ius coli dicimus.nō ut Sta.huius colus ī ſexto theb. Extrema iā filia colu datus ordo ſenectæ & in quar to Nigreæq; ſororum Intrauere colus. Tenuique Mineruā.non filio tenui.ſed paruo precio lanificii. & alii hic diſtinguunt.& ſubaudiunt mos eſt.aut pla ceťut ſit ſenſus Cui tolerare colo uitam tenuiq; mi nerua mos eſt.uel placet & ſic inferunt impoſitum ci nerem & ſopitos.ut cōtra Horatius incedis per ignes ſuppoſitos cineri doloſo.alii ſic legunt Tenuiq; mi nerua impoſitum.i.cui hæc neceſſitas fataliter data.

Noctem addens operi.per tranſitum oſtendit eē nocte partē diei. Exercet penſo.fatigat:Teren.in andria Primo hæc parce ac duriter uitam agebat la na & tella uictū q̄ritās.hinc ergo traxit Verg.ut dice ret Caſtū ut ſeruare cubile. Ignipotēs.Vulcanus ut diximus:ignis eſt & dicitur Vulcanus quaſi uolica nus.quod per aerē uolet.Ignis.n.e nubibus naſcitur uſi et homerus dicit eum de aere p̄cipitatum in terraſ quod omne fulmen de aere cadit.quod quia crebro ī lemnū inſulam iacitur.iō in cā diciťur cecidiſſe uul canus.Claudus āt dicitur:quia per naturam nūquā rectus eſt ignis. Ad fabrilia dura.ex cōtrariis epi thetis fecit ornatū.dicens mollibus eſtratis opera ad fabrilia ſurgit. Sicanium iuxta latus æoliamq; erigi tur liparem phiſiologia eſt cur Vulcanus in his locis officinam habere fingať inter liparem & æneam. ſci licet preopter ignem & uentos.quæ apta ſunt fabris. æoliam āt iō liparen qa una de illis ſeptem inſulis q bus æolus imperauit. Antra ætnea t.magnitudinē ictuum oſtendit.quibus & uicini montes reſultabāt aut certe ætnea quaſi ætnea dixit. Auditi referunt gemi.per ecco:& breuiter ſignificauit. Strictūræ chal.ſtrictura eſt terra ferri in maſſam coacta. Chalybes p̄oprie ſunt populi:apud quos naſcitur ferrum:ut ipſe at chalibes nudi ferrum uiroſaque pontuſ. Caſtorea.unde modo chalybum poſuit ſtricturas pro ferri maſſis hoc tunc.i.huc tum & pro hoc huc poſuit ſecundū antiquum morem.nam antea hoc aduerbium loci fuit quod nunc aboleuit:nam crebro in antiquis lectionibus iueniť:ſicut in epiſtolis probat Verius flaccus exēplis aucto

Vulcāuſ

Deſcribit officinā vulcani

rítate & ratiõe dicẽs in aduerbio pro u o plerũq; maiores põere cõsuetos: & sic pro huc hoc ueteres dicere solebãt sicut pro illuc illo dicimus. uñ ẽt hoc o lõgũ apparet eẽ sicut illo dicimus qđ p illuc ponit. Brontesq. qd factu ri sint ex noibus docet. Ná brõtes a tõitru dictus ẽ ἀπο τῆς βροντῆς. Steropesq. a fulgetra i. ἀπο τῆς στρομῆς Pyracmõ uero q nũq; a calẽti icude descẽdit ἀπο του βύρος καὶ ἄκμονος. Ná pyr ignis ẽ. ακμων incus. Nudus mem p hũc ẽt cæteros nudos fuisse signi ficat. Informatũ. i quãdã formã designatũ & cõpositũ: dicit ãt in fulmine, partẽ nõ pfectã ptẽ iã pollitã fuisse. Toto ge. q̃. p. c. Toto cælo i. ab oĩ pte cæli. nã dicũt phisici de. xvi. ptibus cæli iaci fulmia: q̃ ãt: q̃lia. ut Hũc Eurtale aspicio. i. talẽ: Ergo hoc dicit: faciebãt fulmẽ in eorũ similitudinẽ. q̃ Iuppiter iacit toto cælo hoc diuersis ptibus cæli. i. xvi. Tris im. tor. r. cõstricti & coactii grãdinẽ. Sta. Sicco quos asp hiatu p̃solidat boreas: & sciẽdũ i hoc eũ uelle ostendere toto ãno iaci fulmẽ: nã p has piphrasis tpa ostendit ãni totius: q̃ & q̃ttuor eẽ & ternos mẽses hẽre mãifestũ ẽ: uñ dicit Tris imbris torti radios. hoc ẽ grãdinis: q̃ abũdat p hiemẽ. Tris nubis aquosæ. hoc est ueris quo tẽpore nimiæ sunt pluuiæ. ut & ruit imbri ferrum uer.

Brõtes Steropes Pyramõ

DO. Gremio. intelligitur gremium non solum sedentis sinũ uerũ ẽt quicquid homini ad requiem præstiterit locum ita alibi: & forum gremio dea tollit in altum. Famulas. pro manibus accipiamus: quibus uice famularum utuntur pauperiores quibus ad comparandas famulas pecunia non est.

CHRI. Cũ fœmina primũ. ostendit p trãsitum oporteret bonã matrẽ familias assiduo opere cuncta q̃ domi sunt curare & pro uiribus familiã nutrire. & castitatẽ duritia uitæ & assiduo labore cõseruare. quapp recte iuue. Præstabat castas hũilis fortũa latinas Quonda nec uitiis cõtingi parua sinebat tecta labor: somniq; breues & uellere tusco Vexatæ duraq; manus. Nocte. quã multæ in nimia lasciuia cõtemnũt. Famulasq. nã quæ regẽdæ familiæ ẽst omnẽ a muliebri sexu desidiam dimouere oportet si illum castũ continere cupit. recte q̃ Ouid. Ocia si tollas periere cupidinis arcus. Penso. a pẽsando dicit pensũ. accipiebãt. n. famulæ lanã certo quodã põdere q̃ qđ pẽsaret pẽsũ dicebãt. Hĩc libraria ea erat q̃ reliquis lanã pẽdebat. Põdere. n. põdus facit. apẽdo fit penso. Dicimus ẽt pensũ examẽ & diligẽtẽ cutã siue cogitationẽ & cõsultationẽ quã in maioribus rebus adhibere cauti cõsueuerũt ga si a corporeis ad incorporea translationẽ faciamus cogitare ẽ ipsas tes pendere: & ga prisci pecuniã q̃ ænea fuit nõ numerabãt sed pendebant pendere soluere dicebãt. Repẽdere ẽ aliud pro alio pẽdere.. Parnos q̃ suo labore aut ĩdustria sibi cõsulere per ætatẽ nequeãt: aut q̃ paruuli magis sũt sub protectiõe materna q̃ paterna. Ciclopes. strabo ait ciclopas septẽ fuisse: quos gasterochiras. i. uẽtrimanos dicit appellatos. qm̃ sua industria & artificio alebant: eliciaq; uocatos fuisse. Hesiodus tres fuisse scribit. Brõtẽ. Steropẽ. & harpẽ filios cæli & terræ dictos de uiq; cilopes: qa unicũ rotũdũ ĩ frõte hãt oculũ. alii dicũt neptũnũ ex amphitrite. Isti primo ĩ creta feratiã ex ercurrũt. Iam parte. ostẽdit Vulcani studiũ perficiendo g̃ermorũ: q̃ opus ĩchoatũ relinq; iussit & id opus quod esset oĩum maximum. & eius dei cæteris omnibus dissimparet.

Pendo Pensum Penso

SER. Rutili tris ignis. hoc ẽ æstatis. Et alitiis austri. hoc est auctumni. quo uentorũ crebra sunt flamina: & prudẽter his omnibus naturã exprimit fulminis. quod necesse est. ut per nubes & uẽtos nascatur. Fulgores hunc terificos quos fulgetras dicunt Sonitumq; metũq;. per sonitum tonitrua ostendit. per metum fulgetras. & hunc ordinem sic posuit. ut hoibus uidet. nam reuera prior collisio nubium. uñ ignis emittit. Nos ãt ideo prius fulgetras uidemus q̃ tonitrua audiamus quia uelocior oculorum q̃ auriũm sensus est. Sequacibus. persecutricibus. Aegida q; horriferam. ægis proprie est munimentum pectoris æreum habens in medio Gorgonis caput: quod munimentum sit in pectore numinis fuerit ægis uocatur si in pectore hominis fuit sicut in antiquis imperatorum statuis uidemus: lorica dicitur. Turbatæ. pro turbantis: Nam timuit omoeoteleuton: & fecit supinam significationem: alii ad fabulã referũt: q dicit in belo arma perdidisse turbata. ut quasi ipa nũc reparet cuius dicti nullus auctor idoneus reperitur.

Squammis serpentum auroque p. ægida horriferã aureis squãmis serpẽtũ certati polibãt. alii uolũt re uera de corio serpẽtum dicere eũ arma eẽ leuigata

Cõnexosq; an. gorgõis. i. capiti. Defecto uertẽtẽ. i. c. aut sua lumina circũferẽtẽ. & mortis indignatiõe q̃rẽtẽ: quorum se interitu poscet uesci: aut certe intuentem lumia insaxa uertentem. hoc autem caput iõ Minerua fingitur habere in pectore: q; illic est omnis prudentia. q̃ confundit alios & ĩperitos ac saxeos cõprobat. Tollite cuncta inquit. Vile est quod pleriq; dicunt propter arma martis iratum eẽ Vulcanũ p

Addiderant rutili tris ignis & alitis austri
Fulgores nũc terifico s: sonitumq; metumq;
Miscebãt operi flãmisq; sequacibus iras
Parte alia marti çuruumque rotasq; uolucres
Instabãt: q̃bus ille uiros q̃bus excitat urbes.
Aegid iaq; horrificã turbatæ palladis arma
Certatim squãmis serpentũ auroque polibant
Cõnexosque angues. ipsãque in pectore diuæ
Gorgona: defecto uerrentem lumina collo
Tollite cuncta inquit: ceptosq; auferte labores
Aetnæi cyclopes: & huc aduertite mentem
Arma acri facienda uiro: nunc uiribus usus
Nũc mãibus rapidis. omni nũc arte magistra
Præcipitate moras. nec plura affatus. at illis
Ocius incubuere oẽs. pariterq; laborẽ
Sortiti fluit æs riuis. auriq; metallum
Vulnificusque chalybs uasta fornace liquescit
Ingẽtem clypeũ informãt unum oĩa contra
Tela latinorum. septẽnosq; orbibus orbes
Impediunt. alii uentosis follibus auras
Accipiunt. reddunt q; alii stridẽtia tinguunt

Aera lacu: gemit impositis incudibus antrum
Illi inter sese multa ui brachia tollunt
In numerum uersantq; tenaci forcipe massam
Hæc pater æolis properat dum Iemnius oris
Euandrum ex humili recto lux suscitat alma
Et matutini uolucrum sub culmine cantus.
Consurgit senior tunicaq; inducitur artus.

fertim cũ & armẽt Mineruã & fabricẽt fulmina cyclopes & Vulcanus dixerit cõtra tollite. g tollite aut differre ẽ: aut celerius terminate. Cœptos auser. l. Quia dixerat His informatũ mãibus iã pte polita fulmẽ. Aetnæi cyclopes: ut Aetnæos fratres. Nũc uiribus usus. Nũc ẽ uestrarũ uiriũ exercitiũ. i. tps exercẽdæ uirtutis circa arma uiri fortis. Arte ma. Ambitiosius q̃ si magistri diceret rẽ psonæ in artẽ trãstulit: ut si dicas opus ẽ peritia medicinæ. non medici.

Præcipitate moras. Præcipitãter. i. festinãter abiicite. Nec plura effatus. Sicut festinãtẽ decebat.

Ocius incubuere. Quã ille pceperat. Pariter. pari mõ. Sortiti. Diuiserũt inter se laboris officiũ: ut sortiti remos. Vulnificusq; chalybs. populũ apud quẽ nascit pro ferro posuit: & liquescit dixit, pprie: nã ferrũ nõ solũ it sed molliscit. Informãt. designant. Ingẽtẽ aũt & magnitudine & soliditate: nã & clypeũ dixit: q magnitudie corpus furat: usi & clypeus dictus ẽ ἀπὸ τοῦ κλύπτειν. & dicturus ẽ septẽnosq; orbibus orbes. Impediũt. i. ue luti septẽ scuta facta in unitate cõnectũt. Accipiũt redeũtq; lũgẽdũ uno eodẽq; tpe partim reddũt: partim uentos accipiũt. Stridẽtiã tin. Tingẽdo stridere faciũt. In numerũ. i. in ordinẽ: ut tũ uero in numerũ faunosq; se uideres Ludere. Forcipe. Forfices sũt qbus incidimus. Forcipes sũt qbus alqd foruũ tenemus: q̃si foruiraſq; capes. Nã foruũ ẽ calidũ uũ & formosos dicimus. qbus calor sanguinis ruborẽ pulchritudinis creat. Hæc dũ properat: Properãter facit & ẽ hõesta locutio. Aeoli. Nã ut diximus uulcania una ẽ de septẽ æoliis. Lennius. q in Iemnũ insulã: ut diximus: cecidit a iunone pp deformitatẽ deiectus: quã aerẽ cõstat esse. ex quo fulmina procreanẽ. Ideo ãt Vulcanus de femore iunonis fingit procreatus: q fulmina de imo aere nascanẽ: qđ ẽt Luc. dicit Fulminibus terræ propior succeditur aer pacem summa tenent. Volucrum sub cut. potest & generaliter accipi uolucrum quarum uis. & specialiter ut hirundinum.

Forfices forcipes foruum Formosus

DO. Tollite magnũ æneæ meritũ q cũcta supis necessaria tollerẽt ut arma illi fierẽt. Acri arma uiro. Suppressit cuius cã ne nimis uxorius uideret. Nec nominat puignũ: q naturali malitia odiosus eẽ põt. Illi ocius. iubẽtis auctoritas oñdit. Flui. de auro & reliqs metallis q̃ ita soluit. Vnũ oĩa cõtra t. la. Ex psona poetæ: nã Cyclopes nesciebãt cui fabricarẽt. Septenis. Quatuordecim circulis sic clypei textura currebat ordinatis omnibus ut se inuicẽ necterẽt. In numerũ. Ordinatis uicibus feriẽdi & uersãdi. Quod ãt incudibus in plurali dixit massam & forcipem in singulari ītelligas singulis in cudibus singulas massas & forcipes fuisse.

CHRI. Tris imbris. Et physice simul & poetice fulmẽ describit. Nam qđ addãt radios imbris torti & nubis aquosæ & rutili ignis & austri physicũ ẽ: qđ uero metũ & terrorẽ adiungant poeticũ ẽ. Fulmẽ. n. ut ī prio dixi mus: ex hũido ẽ & calido intra nubẽ iclusis. Instabãt. i. fabricare. Instare rei est cũ ita illi iminemus. ut nusq; discedamus. Aegida. Aegis scutũ fuit Iouis dictũ ἀπὸ τῆς αἰγὸς. i. a capra. Nã ille a capra amalthea nutritus est cuius mortuæ pelle scutũ suũ opuit. Deide dono dedit Mineruæ: Capram uero inuitã & restitui & alia obducta ĩter astra collocauit. seq; ob capræ memoriam ægiochũ appellari uoluit. ut Diodo. Horrificam. ppter caput Medusæ. quod in ea Perses collocauit. Tollite. mira animi festinatio ex oratiõis breuitate ostendit. nam q festinat nũq; longiorem adhibet orationem. Cœptosq; auf. l. ad expressionem rei posuit: nã nõ ita cũcta tolli iubere putandũ erat. ut incepta relinquerent ĩperfecta. nisi noĩatim hoc exprimeret. Huc aduertite mentem. attentionem captat. Arma acri f. u. Cũ põdere proferenda uerba. u t illos attentos ad rem agendam reddat. Nunc uiribus u. Tria posuit. qbus res breui perficit: uires celeritatem & artem. At illi. nõ est ĩferioris respondere. sed iussa q̃primũ exeq. pstertim cũ intelligit properato opus esse. Incubuere diligenter & sine intermissiõe in facendo opere pseuerare. Pariterq; l. i. nõ satis est quod omnes incũbbant nisi ẽt pariter. i. æquis portionibus operentur. Flui æs r. au. q. r. Distincte locutus est. Nam æs & aurũ fũdit. ferrũ aũt nõ fundit. sed liquescit. Vnũ cõtra oĩa tela. q. d. talem ut solus oĩum telorũ resistat & ictibus latinorũ uirorũ fortiũ. Septenusq; or. hæc descriptio celeritatem. uires & ingentium. q̃ oĩa Vulcanus requisiuerat adhibita a cyclopibus demonstrat. Ex humili l. i. a. Nam populi rectores uigilãtes esse oportet.

Et tyrrhena pedum circundat uincula plantis
Tum lateri atq; hũeris tegæum subligat ensẽ
Demissa ab leua pantheræ terga retorquens
Necnõ & gemini custodes limine ab alto
Præcedunt. gressumq; canes comitãtur herilẽ
Hospitis æneæ sedem secreta petebat
Sermonũ memor & promissi numeris heros:
Nec minus æneas se matutinus agebat
Filius huic pallas: olli comes ibat achates
Cõgressi iũgunt dextras. mediisq; residunt

SER. Tyrrhena uincula. Tusca calciamenta. Et dicit crepidas quas primo habuere senatores: post equites romani nuuc milites. Tegæum ensem. Arcadium gladium. Demissa ab leua pantheræ terga re. a sinistro humero pellem demissam habuit. quam retorquens & in dextram reuocans partem se amiciebat. Gemini custodes. Hoc & in Homero lectum est & in historia romana. quæ ait Syphas inter duas canes stans Scipionem appellauit. Sermonum memor scilicet, promissi auxilii, ut auxilio tutos dimittam opibusque iuuabo. Heros hoc nomen nõ tm̃ ps̃entis est sed & præteriti. unde ẽ q Euandrum heroem dicit cum sit uirtutis emeritę plerunque heros: & generis est. Matutinus agebat. rem temporis ad personam transtulit. Licito

to tãdẽ ser. tãdẽ ꝙa ãborũ desiderio uox morã fecerat. Nũquã res eqdẽ troiæ uictis, satis maturæ eqdẽ dixit. i. ego qdẽ troiã te uiuo uictã nõ arbitror: q̃ tũ est i opinione mea. Pro no. t. Pro tui noĩs gloria.

Et mu. c. ar. & breuitatẽ sui oñdit ipii & hostilẽ necessitatẽ. ob quã pẽitus se exarmare ñ poterat. Tuſco c. a. Tuſco iõ dixit. qa ipse fuit rõani finis ĩperii luue. Et q̃ impii fines tiberinũ uirgo natauit. Sed tibi ego. artificiose agit ut ẽt q̃ mõstrãt auxilia ipius uideant eẽ. Ingẽtes ãt populos nõ sine cã dixit: Nam thuſcia duodecim lucumões hũit. i. reges: qbus unꝰ erat: uñ ẽ Gẽs illi triplex populi sub gẽte q̃terni.

Quã fors sopina, hoc bñficiũ casus pstat: q effecit ut eo tpe qras auxiliũ. quo tyrrheni ducẽ reqrũt.

Fatis huc te p. af. Perge illuc poscẽtibꝰ fatis: nã talis ẽ sẽsus sed si leegeris affer. similiter iũgit fortunã fato ut: supra ubi ait: Fortuna oĩpotẽs & inelutabile fatũ. Si ãt legeris affers: talis erit sensus: Fati necessitate factũ ẽ ut uenires. fortũæ bñficiũ. ut illi ducẽ reqrãt. Legimus ḡ & affer & affers. Saxo incoliẽ s. u. Antiquo ope: ut tẽpla dei saxo uenerabar structa uetusto. Vrbis agillinæ sedes: q̃ nũc cære dicit. Lydia quodã gẽs. quodã insedit nõ bello quõdã pclara nã & tũc florebat. Sane ẽt supra diximus meoniã ꝓuinciã eẽ: cuius dũ breuitas duos fratres Lydũ & tyrrhenũ ferre ñ posset: ex sorte Tyrrhẽus cũ ĩgẽti multitudine pfectus ptẽ italiæ tenuit: & tyrrheniã noiauit. Hi diu pratica exercuerũt: ut ẽt Ci. in hortensio docet: cũ captiuos nouis pœnis affligerẽt occisorum eos religãtes cadaueribus. qd Ver. dat Mezẽtio sciẽs lectũ eẽ de tyrrhenorũ gẽte. Sane illo tẽpore tyrrhẽi dicti sũt post thuſci ἀπὸ τοῦ τύειν. Lydi ãt a Lydo rege fratre: q̃ in prouincia remãscerat. Quid nemorẽ insãdas c. Figura oratoria: q̃ paralepsis uocat. Cice. Nã illa nimis antiqua ꝓtereo. Effera. cruẽta. Dii capiti ipsius. Vt quod dii ꝓus omẽ in ipsũ cõuertant.

Torméti genus. exclamatio ẽ inuẽti supplicii. Sanie taboq̃. Saneis mortui ẽ tabo uiuẽtis. i. sanguinis

Sames Tabulũ

Aedibus: & licito tandẽ sermõe fruuntur
Rex prior hæc.
Maxime teucrorũ ductor quo sopite nunquã
Res equidẽ troiæ uictas aut regna fatebor.
Nobis ad belli auxilium pro nomine tanto
Exiguæ uires: hinc tusco claudit amni:
Hic rutulus premit. et murũ circũ sõat armis
Sed tibi ego ingẽtes populos opuleraq̃ regnis
Iungere castra paro. quã fors inopina salutem.
Ostẽtat fatis huc te poscentibus affers.
Haud procul hinc saxo collit fundata uetusto
Vrbis agillinæ sedes ubi lydia quondam
Gens bello præclara iugis insedit hetruscis
Hãc multos florentẽ annos rex deinde superbo
Imperio: & sæuis tenuit mezentius armis
Quid memorẽ infandas cædes. qd facta tyrãni
Effera? dii capiti ipsius generi q̃ reseruent
Mortua quinetiã iungebat corpora uiuis
Componens manibusq̃ manus. atq̃ ori b9ora
Torméti genus & sanie taboq̃ fluentes
Complexu in misero longa sumorte necabat.
At fessi tandem ciues infanda furentem
Armati circũsistunt ipsumq̃ dominumq̃
Obtruncant socios. ignem ad fastigia iactant
Ille inter cædes rutulorum elapsus in agros

DO. Quia uolumẽ Dõati fragmẽtatũ ẽ: nullæ extãt interptatiões eorũ uersuũ: q sunt reliqui in hoc libro.

CHRI. pátheræ. Páthera & tygris maculari uarietate, ppe solæ bestiarũ spectãt. Cæteris unus ac suus cuiusq̃ generis color ẽ. Pátheris in cádido breues macularũ oculi. Ferũt colore earũ mire sollicitari q̃drupedes. sed torui tate corporis terreri: q̃re eo occultato reliq̃ dulcedine inuitatas corripiũt. Sũt q credãt in armo iis similẽ luuæ eẽ maculã ad lũæ quoq̃ normã crescẽtẽ atq̃ decrescẽtẽ. Scaurꝰ pmꝰ ædilitate sua. cl. misit. Inde Põpeius magnus. cccx. in dedicatiõe theatri Marcelli pmũ romæ ursa ẽ tygris in cauea mãsuefacta. Claudius deinde q̃ttuor dedit

Canes co. Mira & fidissima ẽ custodia canũ. Nã mãifestũ ẽ ut Pli. ait canẽ, p salute dñi accerrime pugnare aduersus hostes. Garamẽtũ regẽ ab exilio canes ducẽti reduxere cõtra pliãtes resistẽtes. Colophonii & castabalẽses in bello canũ cohortes habebãt & pmi in acie dimicabãt: acerrime. Prætereo multa alia. Sed nostra quoq̃ tẽpestate plurimi auxilio canũ usi sũt. Nec m. æ. in utroq̃ n. uigilãtiã eẽ oportebat. Maxie teu. maxia laus in ænea qd illo sopite diruta patria diruta dici nõ possit. Sed tibi ego. qd meis uiribus pstare ñ possũ ut alii pstẽt enitar & ipsũ cõsiliũ auxilii loco persepe habeẽ. Fatis: huc p. maxima. n. cõiectura ẽ q̃ fatis uenerit qñqdẽ in tãto cõmoditatis articulo uenerat. Facta tyr. ef. huiuscemõi facta ut ẽt in tyrãno effera eẽnt. q. d. oẽm tyrãnicã sæuitiã superabãt. Torméti ge. cũ sũmo stupore, pnũciãdũ. q. d. genus torméti ẽt apd tyrãnos inauditũ. Fessi. diuturna cru delitq̃ calamitate. & rẽ ueriſimilẽ facit. nõ. n. aliter ciues a suo rege defeciſſe credibile erat. circũsistũt ip. do. Obtrũcãt socios. i. ad iac. Vemẽtia orationis expmit populatẽ furorẽ. & colore rhetorico. qd dissolutũ appellant celeritatem rei.

SER Cõfugere. Cõfugiebat: & ut diximus historicus ẽ stillus. Defẽdier. defẽdi. i. defendebat. & uertit historiã: Nã ut diximus Turnus magis confugit ad Mezenitũ. Præsenti marte. sine aliqua delatiõe

Addam: aut dabo. aut re uera addam habentibus Tat corrẽ. Lõgeuus aruspex. argumẽto ætatis uult dictum uideri. Optate duces. uotis. s. Hoc acies

Cõfugere: & turni defendier hospitis armis
Ergo omnis furiis surrexit etruria iustis
Regem ad supplicium preseti marte reposcũt
His ego te ænea ductorem millibus addam

Toto nāq; fremunt codenſe littore puppes.
Signaq; ferre iubent: retinet lōgæuus aruſpex
Fata canens: o meoniæ delecta iuuentus
Flos ueterū uirtuſq; uirum quos iuſt⁹ i hoſtē
Fert dolor: & uerita accēdit mezentius ira:
Nulli fas italo tantā ſubiungere gentem
Externos optate duces tum etruſca reſedit
Hoc acies campo monitis exterrita diuum
Ipſe oratores ad me regniq; coronam
Cum ſceptro miſit. mandatq; inſignia tarcō:
Succedam caſtris tyrrhenaq; regna capeſſam
Sed mihi tarda gelu ſeclisq; effœta ſenectus
Inuidet imperium: ſeræque ad fortia uires
Gnatum exhortarer. ni mixtus matre ſabella.
Hinc partem patriæ traheret: tu cuius & āniſ
Et generi fatū indulget. quē numina poſcunt.
Ingredere o teucq; atq; italū fortiſſime ductor
Hunc tibi preterea ſpes: & ſolatia noſtri
Palāta adiungam: ſub te tollerare magiſtro
Militiā & graue martis opus tua cernere facta
Aſſueſcat. primis & te miretur ab annis
Arcades huic equites bis centū roborā pubis.
Lecta dabo: totidēque ſuo tibi nomine palas
Vixea fatus erat. defixiq; ora tenebant
Aeneas anchiſiades & fidus achates.
Multaque dura ſuo triſti cum corde putabāt
Ni ſignum cælo cytherea dediſſet ap erto
Namque iprouiſo uibratus ab æthere fulgor
Cum ſonitu uenit. & ruere omnia uiſa repente
Tyrrhenuſque tubæ mugire p æthera clangor
Suſcipiūt: iterū atque iterū fragor itonat igēſ
Arma inter nubem cæli re gione ſerena

cāpo: q̄ſi iā in bellū parati. Regniq; coronā inſi/gne. nō re uera coronā quā thuſci nūq; reges habue/runt: ergo ſpecies ē pro genere. Mādatq; inſigna. aut mittit i ſigna. i. ornamēta regalia: aut re uera mā/dat inſigna. i. magna: ut caſtris ſuccedā & capeſſā re/gna & tyrrhena. Sed mihi tarda gel. occurrit taci/tis q̄ſtionibus dicēs ſe nō iiſſe pp ætatē fenilē: filiū uero pp mixtū genus p originē matris uſi æneā dicit ire debere. cui ætas & origo regna cōcedūt. Sæcliſq; efſœta ſenectus. notādū dicta ſæcula ēt i uno ho/mine ſecūdū eos q dicūt ſæculū triginta ānos habere Nā alii uolūt. cx. alii mille ānis putāt ſæculū cōtine/ri. Inuidet impiū. bona elocutio: ut liber pāpine/as inuidit collibus ūbras. Q uē numina poſcūt. ut Ex ternos optare duces. italū fortiſſime ductor. ἐύ ξύμβολως iā ductorē italiæ uocat æneā. Spes & ſolatia. ſpesqa multa de eius uirtute ſibi promittebat pater ſolatiū qa amiſſa cōiuge unici filii utebat ſola/tio. Tolerare. q̄ſi rē aſperā & difficilē. Miret. imi/tet. Luca. Miratorēq; eatonis. Optima. n. ingenia ne/ceſſe ē: ut ea q̄ mirant imitētur. Suo nomine. bene in oībus ſilii gratiā facit: Nā dicit Dat tibi Palas mi/lites ducētos ſuo nomine: ipſe uero a me ducētos ac/cipies. Triſti cū corde. pp breuitatē auxiliorū. Cæ/lo apto. ſereno. ut aperta ſerena, pſpicere. Improui/ſo. nullū. n. indiciū pceſſerat nubiū. Fulgor. fulge/tra cū ſonitu. tonitru. ſ. ut diximus ſupra: ordinē tēu/it: q nobis apparet: ut fulgetras dicat pores cū ſint aſſi/ tonitrua. Ruere omnia. ſic. n. ſonat: ut uideat rui/na: alibi Cæliq; ruina: Bū āt tē pauit dicēs uiſa Tyr/rhenuſq; tubæ mugire p æth. cl. tyrrhenū clāgorem dixit tubæ. iō qa apud thuſcos tubā cōſtat ēē inuen/tā. Ergo tyrrhenus clāgor ſonus tyrrhenaq; tubaq; et bū cōgruis omnibus arma nūci āt p ſonos tubarum.

Fragor intonat. fragor, pprie armorū ē ſonus. qđ āt dicit intonat illuc ſpectat fulminat æneas armis: & uult fragore tonitrua ſplēdore fulgetrā imitari. Nō āt mirū ē a dea libidinis. Venere allatis armis in/eſſe fulgorē. nā & homerus dicit Thetide oblata ar/ma hēre motū quēdā & ſpiritū. q̄ duo in aqua ēē ma/nifeſtū ē. Thetidē āt nouimus nymphā. Inter nu/bē. p nubē more ſuo & dicit in ſerena pte cæli fuiſſe nubem per quam arma portata ſunt.

CHRI. Ille ier cædes r. elap. Et dexteritatis ſuæ ſi/mul et fortūæ bū ficio illū effugiſſe oīdit id. n. elabi ēē uidet: & ſic facit rē credibilē & ſimul cū ad Tur/nū cōfugerit pōit cām q̄ illos i auxiliū ſibi facile aſci/ſcat. Ductorē te his militibus ſingula uerba hāt pōdus & uictoriā, pmittūt. Addā ergo te. q. d. talē tātūq; du/cē his millibus q̄ſi in numero militū nūero. Quid ergo delperādū ubi ampliſſimæ ſint copiæ. & ab optimo im/peratore regāt. & extrema ira q̄ fortitudinē acuit in regē accēſæ. Nulli fas italo. addit pene neceſſitatē ut etruſci ſe æneæ cōmittāt. Lōgæuus e. dat fidē & auctoritatē ſuadēti Q đ aruſpex eēt: qđ artificiū auctore Tage ſub aratro inuēto ab etruſcis originē hūerit: & ſenex eēt q̄ſi lōga experiētia edoctus. Ad me. ergo facile illas ſuade/bo: cū tñ mihi tribuāt. Sub te magiſtro. q. d. ſun optimo magiſtro & occulte ſignificat quod in omnibus arti/bus optimus ſit præceptor eligendus: quod philoſophi apertiſſime præcipiunt. Tyrrhenus tubarum clangor nā ut ait Plinius a Piſæo tyrrheno ænea tuba innenta eſt. Lactātius tamen in iis quōs in Statii thebaidos cōmen/tariis reliquit ait Maletū tyrrhenorum regem tubā primum inueniſſe.

Perſudū rutilāre uidēt: & pulſa tonare.
Obſtupuere ānimis alii: ſed troius heros
Agnouit ſonitum: & diuæ promiſſa parentis.
Tum memorat. ne uero hoſpes ne q̄re pfecto.

SER. Per ſudum. Sudum eſt quaſi ſubudum ſe/renum poſt pluuias. ut Ver nacte ſudum. Agno/uit ſonitum. hoc eſt quid ſonitus ſignificaret. Di/uæ promiſſa parentis κατὰ τοσιὸν πρωμήνιον intelli/gimuſ. Venerem ei promiſiſſe. Hoſpes. & qui ſu/ſcipit & qui ſuſcipitur hoſpes uocatur. ut hoc q alit & qui alitur. Ne uero ne quære prof. ābæ partica

Sæculū

Tuba

Sudum

hoſpes

læ ad ornatū pertinet tantū. Portenta.modo bōa oīa quæ uictoriā portēdūt de hostibus. Ego poscor olympo.aut de olympo poscor.i.hæc signa mei causa fiūt.Aut certe olympū poscor. Diua creatrix.rerū oīum generaliter. Heu.adeo de uictoria fretus ē ut ēt hostiū misereat & hīc nascit' ille sēsus.Nō hæc o pala dederas,pmissa parēti.Itē æneas. Hi nostri reditus expectatiq; triūphi hæc mea magna fides. Fædera rūpāt:q̄ se facturū latinus,pmiserat.nō.n.erant facta. Herculeis sopitas ignibus aras.hyppallage ē. i.suscitauit aras herculeas:.in qbus erant ignes sopiti. Hesternūq; larē.cui pri die sacrificauerat.& ē iteratio.Nā male qdā externū legūt.i.extraneū. Post hīc ad nauis gradit'.unū uacat aut post: aut hinc: ut Post hinc digrediēs iubeo frōdētia capris:tale est & illud Primus ibi ante oēs. Qui sese bella sequantur in expeditionē & bellicā pparationē.Nā ut supra diximus bellū ē tps oē.quo uel preparat' aliquid pugnæ necessariū:uel quo pugna geri' plium āt dicitur cōflictus ipe bellorū:ut mō bñ dixit.Qui sese bella sequant':nō in pliū:nā ad auxilia petēda uadit.non ad pugnā:quāq; ēt si diceret q se ī pliū seq̄ntr.nō ual de ab re esse uidebat'.hi.n.eqtes cū a Tarcūte accepissēt æneas auxilia cū aliis etruscis eqtibus p terrā missi:obuios statim habuere bellātes:& quasi iā hīc recta pergere uidēt ī pliū:Vñ ēt a Cymodocea nauigāti æneæ dicit' lā loca iussa tenet forti pmixtus heTruso archas eques. Segnis.sine remigio:& respexit ad ascēdētes.de qbus ait:Remigio noctēq; diēq; fatigant:licet fuerit lenissimus fluuius. Regē.qs gesserat. Patris.ubi ēēt. Ex sortē æneæ.i.extra sortē aliorū:Per id qđ ē factū indicat' qđ nō est factum Per exortē aūt optimū & præcipiuū significat. Pellis obiit totū.pellis ostendit' magnitudo ī hoc qđ totū dicit obiit. Vnguibus aureis.aut qa ungues ipsi cū arnerint auri imitant' colorem:aut qa solebant deaurari.Sta.Auro māsuerat ungues. Subito uulgata cur subito.ipse dicit q̄si p paruā urbē. Ocius. positiuus antiquus ē.i.celeriter:nec.n.pōt tē cōparatiuus.ubi nulla ē cōparatio. Vota me.d.m.bñ duplicāt metu:Nā inest semp ī matribus uotum. Propiusq; piclo it timor.propius periclo pro proprior:nam matres qđ timēt hoc putāt liberis posse cōtingere. Iā apparet.adhuc illis pgētibus iā prœliū cogitat' a matribus.Dexterā euētis.s.qa dixerat pater „Hæret īexpletū.multi hic distīguūt:ut sit expletus hæsit:& talia locutus ē lachrymās.alii legūt īexpletus lachrymis.hōestius tū ē īexpletū lachrymās.ut sit nomē,p aduerbio.i.inexplebiliter.

Bellū Prœliū

Q uē casum portēta ferāt ego poscor olympo
Hoc signum cecinit missūrā diua creatrix
Si bellum ingrueret:uulcaniq; arma per auras
Laturam auxilio.
Heu quātæ miseris cædes laurentibus instant
Quas pœnas mihi turne dabis q̄ multa sub un
Scuta uirū galeasq; et fortia corpa uolues(das
Tybri pater poscant acies & fœdera rumpant.
Hæc ubi dicta dedit:solio se tollit ab alto
Et primum herculeis sopitas ignibus aras
Suscitat:hesternumq; larē.paruosq; penates
Lætus adit.mactat lectas de more bidentes
Euander pariter:pariter troiana iuuentus
Post hinc ad nauis gradit':socios q; reuisit
Quorum de numero.qui sese in bella sequant'
Præstantes uirtute legit.pars cætera prona
Fertur aqua segnisq; secundo defluit amni
Nuncia uentura ascanio rerūq; patrisq;
Dantur equi teucris tyrrhena petentibus arua
Ducunt exortem æneæ quem fulua leonis
Pellis obit totum præfulgens unguib9 aureis.
Phamā uolat paruā subito uulgata per urbem
Ocius ire equites tyrrheni ad littora regis
Vota metu duplicant matres.ppiusq; piclo
It timor:& maior mentis iā apparet imago.
Tum pater euandrus dextram cōplexu s eūtis
Hæret inexpletum lachrymās:ac talia fatur

CHRI. Et pulsa tonare.ex magnitudīe sonitus:cū tonare dicat.oīdit' q̄lia sint arma. Ne.prohibētis ē:nā negatio īpatiuo nō iūgit'.Nā nō dicimus nō scribe:sed ne scribe. Diua creatrix.oīum creatrix:Sic Lucretius.æneadū gēitrix hoīum diuūq; uoluptas alma uenus cæli subter labētia signa .Quæ mare nauigerū:q̄ terras frugiferētes Cōcelebras.p te q̄m genus oē animātū Cōcipit':uisitq; exortū lumīa solis. Ingrueret.imineret. Post hinc pmū tpis ē secūdū loci. Quorū de numero.prudēs cōsiliū:ut neq; solus proficisceretur:castra tamen q̄ minime posset minueret.

SER. O mihi pteritos referat si iuppiter annos Qualis eram.& o & si optātis sūt:quæ nūc iungunt' nā singula ante ponebantur:ut si nūc se nobis ille aureus arbore ramus.ergo unū uacat quātū ad antigtatem:& notandum uotum de præterito fieri. Qualis eram.aut utinā sim talis qualis tūc erā quādo ista perfeci.aut certe laudantis ē.ut Qualis erā cū primā aciem preneste sub ipsa Straui.scutorūq; incēdi uictor aceruos:hoc traxit de hīstoria.Tarquinius enī priscus uictis sabinis in honorem Vulcani eorum arma succendit:quem postea secuti sūt cæteri. Cui tris animas p trasitum oīdit illā Platonis & aristotelis contentionē:qui dubitabant utrū q̄ttuor an tres

O mihi præteritos referat si iuppiter annos
Qualis erā cū primam aciē preneste sub ipsa
Straui.scutorūque incendi uictor aceruos
Et regem hac iherīlum dextra sub tartara misi
Nascenti cui tris animas feronia mater
Horrēdū dictu dederat.terna arma mouēda
Ter leto sternendus erat.cui tunc tamē omnes
Abstulit hæc aias dextra.& totidē exuit armis
Non ego nūc dulci amplexu diuellere usquā

Gnate tuo: neq; finitimo mezentius unquam
Huic capiti insultans tot ferro sæua dedisset.
Funera. tam multis uiduasset ciuibus urbem
At tuos o superi & diuũ tu maxime rector
Iuppiter: arcadii quæso miserescite regis
Et patrias audite preces: si numina uestra
Incolumem palanta mihi. si fata seruant
Si uisurus eũ uiuo: & uenturus in unum
Vitam oro, patiar quenuis durare laborem
Sin aliquem infãdum casum fortuna mĩaris.
Nũc nunc o ilíceat crudelem abrumpere uitã
Dum curæ ambiguæ: dum spes ícerta futuri.
Dum te care puer mea sola & fera uoluptas
Complexu teneo, grauior ne nũcius aures
Vulneret hæc genitor digressu dicta supremo
Fũdebat: famuli collapsum in tecta ferebant.
Iamq; adeo exierat portis eqtatus apertis
Aeneas inter primos: & fidus achates
Inde alii troiæ proceres. ipse agmine pallas
In medio clamyde & pictis cõspectꝰ in armis
Qualis ubi oceani perfusus luciser unda,
Quem uenus ante alios astroꝝ diligit ignes

animæ sint ĩ homine φυσικὴ: αἰσθικὴ νοητικὴ κίνητικὴ. hoc aũt loco per tres aĩas magnũ & perfectũ indicat uirum. Nam quãtum ad fabulã pertinet: tres animas propter tria habuit corpora attendendum est sane hoc sibi euandrum uindicare quod fuit in hercule: Nam ut ille Geryonem extinxit ita hic herilũ occidit: inde ẽ quod paulo post dicit: Neq; finitimo mezentius unquã huic capiti insultans. Mos enim Herculis fuit: ut etiam non rogatus laborantibus subueniret.: Tunc enim sicut ẽt Varro dicit oẽs qui fortiter fecerãt hercules uocabantur. licet eos pmo. xliii. enumerauerit. Hinc est quod legimus herculẽ tirynthium: argiuũ: thebanũ: libym. Hercules

Feronia maynymphaq; campaniæ: quam etiã supra diximus. Hæc etiam libertorum dea est. ĩ cuius tẽplo raso capite pileũ accipiebãt: cuius rei ẽt Plautus in amphitryõe facit mẽtionẽ. Quod utinã ille faxit iuppiter. ut ego hodie raso capite caluus capiã pileũ. Terna arma. mo. figura poetica: nã trina debuit dicere: arma. n. tantum numeri pluralis cui nõ iũgantur noia numeralia: ut supra diximus. Non enim diximus tria arma mouenda aũt uel contra ipsũ uel ab ipso. Finitimo. aut in finitimo: aut finitimo capiti uiduasset: cui uiri scilicet uiris fortibus erẽptis: & proprie uiduasset dixit: qa urbs est generis fœminini: Hora. abusiue & satis incõgrue in genere masculino posuit dicẽs: Viduus pharetra risit apollo. Atuos o superi. iã hic quasi pater loqtur diuisa. n. hæc allocutio: & ultima ps eius habet parentis affectũ: quod & ipse ostendit dicẽs. & patrias audite preces. Primo uero uiri fortis est. ut Feronia

Qualis erã cũ primã aciẽ preneste sub ipsa. Straui.

Durare laborẽ. ipsius. s. senectutis: Ter. senectus ipsa moribus est. Durare autẽ sustinere. Hora. ac fine finibus uix durare carinæ. Possũt ĩperiosius æquor. Infãdũ. casũ parẽtis ẽ. qđ formidat nolle mẽorare. Crudele uitãt. Quæ filio ẽ supstes. Sola. & fera qa & unus erãt & serius susceptus. lâq; adeo exierat. adeo ab ortu pertinet tantum. Ipse agmine pallas in medio. hic enim fuit mos. ut tyrones ponerentur ĩ medios & ambirẽt uiri fortes exercitũ: aut certe honoris est mediũ locũ in exercitu tenere. ut ipse alibi. Medio dux agmine turnus.

Conspectus. conspicuus: conspicabilis. Nam pro nomine participium posuit. Ante alios astrorũ diligit ignes uenus in cælo habet unã propriã stellã. quæ oriens luciferum occidens uesperum facit. inde Sta. Et alterno deprẽditur unus ĩ ortu. Habet ẽt duas alias. unã in signo tauri & unã in septentrione. unde etiã taurus domus dicit esse ueneris. ideo dixit. Quẽ uenus ante alios astrorũ diligit ignes.

CHRI. Scutorũ icendi uictor a. optime cũ prenestinos superasset eorũ deũ Vulcanum per sacrificiũ aut sibi reconciliare. aut reuocare uoluit. Coledant enĩ Vulcanũ. quoniã inde genitus est Cæculus. qui prenestinis ĩperauit. In sacris ãt Vulcani quoniã ipse ignis est. omnia quæ oblata essent icendio assumebantur. hinc Macrobius sacrificiũ apud ueteres erat proteruia nomine in quo quod ex epulis supererat igne cõsumebat. Cato ergo albidiũ quendam cui postquã uniuersum patrimoniũ ad ligurieret domus quæ reliqua erat aserat proteruiã fecisse dicebat. Tres animas. ostendit illũ tricorporẽ fuisse ut de Geryone fabulant. Cõceditur aũt ut apud ignotũ se laudibus efferat. Neq; etiã recedit a natura senũ. qui gloriosius q̃ par est. antea ab eis facta prædicant. Viduasset. acyrologia ẽ. i. ĩpropria locutio ut sit trãslatio a muliere uiro priuata. nã uidua dicit a uiro idua. i. separata. Vnde idus dicũtur ab iduãdo. quoniã mẽses iduant. idest diuidant. Si numina uestra. expositio est qua ĩ eadem sententia auditorẽ diutius detinemus. hoc autẽ facit ut omnino exprimat se filio defuncto supesse nolle. Si numina si fata. Quod pene idẽ ẽ. quãdo fatũ in rerum serie dicimus. quod ĩ mente dei prouidẽtiã nũcupamus. Est & color rhetoricus repetitio. quæ grauitatẽ orationi nõ nimiã affert. Collapsum. Vt sit præsagium quoddã futuræ filii mortis. Quẽ uenus ante alios astrorũ. d. i. Vide ubi de uenere tractauimus Luciferũ atq; hesperũ eãdẽ esse stellã. & uenerẽ appellari. Verũ cũ solẽ nobis precedit. & ante illius ortũ oritur. luciferũ appellãt latini. græci uero phosphorõ. Cũ ãt solẽ circa occidẽtẽ subseq uidetur nos ẽt græco nomine hesperum dicimus. Vulcano ppterua

Extulit os sacrũ cælo: tenebrasq; resoluit
Stãt pauidæ in muris matres oculisq; sequũtur
Puluerea nubem & fulgentes ære cateruas
Olli per dumos qua proxima meta uiaꝫ

SER. Sacrũ. Venerabile. Tenebrasq; resol. ppiubar. quod sola possidens aliqui efficiat lumẽ. Agmine facto. agmẽ ꝓprie ẽ exercitus ambulãs. quicqd ẽ aliud abusiue dicit. Prope cæretis amnẽ. agylla ciuitas ẽ thusciæ a cõditore appellata. cui ex siccitia rõana

aliud ẽ inditum nomẽ: Nam cum romani euntes p thuſciam interrogarent agyllinos quæ diceretur ci uitas: & illi utpote græci quid audirent ignorantes: & optimum ducentes ſi prius eos ſalutarent: dixerũt χαιρε: quam ſalutationem romani ciuitatis nomen eẽ arbitrati ſunt & detracta aſpiratione. eam cære no minauerunt: ut dicit Iginius in urbibus italicis. A mnis minio dicitur: ut Qui cærete domo: qui ſũt mi nionis in aruis. Late ſacer. hoc eſt nõ ſolum coleba tur a ciuibus: ſed etiam ab incolis. Nigra umbroſa more ſuo: Veteres ſacraſſe pelaſgos. de his uaria ẽ opinio: nam alii eos ab athenienſibus: alii a laconi bus: alii a theſſalis dicunt originem dicere: quod ẽ p penſius: Nam multas in italia pelaſgorum conſtat eẽ ciuitates: hi primi italiam tenuiſſe perhibentur. Ar uorũ pecoriſq; d. publica cerimoniarum opinio hoc loco habet pecorum & agroꝝ deum eẽ Siyluanum Prudentiores tũ dicunt eſſe ὑλικον θεον: & hoc & deum τησὔλης. Hyle ãt eſt ſex omnium elementoꝝ ſ. igni ſordidior & aere. ltẽ aqua & terra ſordidiora: uñ cuncta ꝓcreãtur quam ὑλην latini mate riam ap pellauerunt. nec incongrue cũ materiæ ſyluarum ſint Ergo quod græci a toto latini a parte dixerunt. Lu cumq; diẽq;. hoc a romanis traxit: apud quos nihil fuit tam ſolenne q̃ dies conſecrationis hinc illud no ſtroſq; huius meminiſſe minores. Tarco & tyrre ni: tareo latinus nominatiuus ẽ de græco ueniens ab eo quod eſt Tarcon perditon & ω commutata in o: ut ἀπωλλων apollo. & πλατων Plato: aliter uer ſus nõ ſtat. Tuta tenebat caſtra locis hoc eſt natura & induſtria munitiſſima: ſed nouimus caſtra per na turam munita eſſe non poſſe: niſi in collibus fuerin t quod ſi in montibus ſunt quomõ ꝓcedit Latis ten debat in aruis. ne ſit ergo contrarium intelligamus quo d hodieq; uidemus: & legimus hãc colliũ fuiſſe naturam ut palnities eẽt in ſũmo i qua erant caſtra Tarcõtis: quã quam multi uelint. Celſoq; oĩs de colle uideri. Iam po teterat legio ad æneam referre ut intelligamus in collibus uenientes fuiſſe troianos: caſtra uero etruſca fuiſſe i cam piſ: quod ſi uellimus accipere quemadmodũ procedit Tuta tenebant caſtra locis. i. per naturam locorum. Ten debat i ar. Vt Hic ſæuus tendebat achilles. Bello lecta. Quia ait ſupra. Q ui ſeſe in bella ſequant Præſtantes uirtute legit: aut recta proprie. qa delectus militum eſt. Equos & cor. c. in gẽti arte quod ſequebatur omiſit red diturus in decimo: Namq; ſi uellet dicere ueniſſe æneam uidiſſe Tar contem petiiſſe auxilia: ſatis longum fuerat: & probat illud quod ait ſupra Toto nãq; fremũt condenſæ littore puppes. cum etruſcorum feſtinationi dicentis breuitas congruat. Verum quod in iſto loco prætermiſit reddidit in decimo dicens. Namq; ut ab euãdro caſtris in greſſus etruſcis regẽ adit & regi memorat nomenq; genuſq;. Aethereos nimbos. p aerẽ numinũ. ſ. purgatiorẽ. qui circa deos eſt. Reducta ſecreta. Egelido ſecretum ſ. u. Egelido eſt nimium gelido. & eſt una pars orationis te uel ſiluis. latẽter ãt oſtendit æneã non niſi in flumine ablutũ numen uidere potuiſſe. Obtulit ſe ultro. i. deã confeſſa eſt. ut i ſecundo dixit Cũ mihi ſe nõ aſſi oculis tam clara uidendam Obtulit. & eſt ordo obtulit ſe & locu tã ẽ. Promiſſa. κατατοξιωι πρωμενον ut ſupra Hoc ſignum cecinit miſſuram diua creatrix. Laurẽtes ſuper græcos nã fortẽ & uehemẽtẽ. alꝑũ & amarũ poteſt ſignificare. Poſcere prouocare. Cice. prima & ſecunda actione i Verrem Poſcunt maioribus poculis ideſt prouocant.

Cære

hylæ

egelidus

Armati tendũt. it clamor: & agmine facto
Quadrupedãte putrẽ ſõitu q̃tit ungula cãpũ
Eſt ingẽs gelidum lucus prope cæretis amnẽ.
Religioe patrum late ſacer. undiq; colles
Incluſere caui. & nigra nemus abiete cingunt:
Siluano pa ma eſt ueteres ſacraſſe pelaſgos
Aruorum pecoriſq; deo. lucũq; diemq;
Qui primi fines aliquãdo habuere latinos
Haud procul hĩc tarco & tyrrhẽi tuta tenebãt
Caſtra locis celſoq; omnis de colle uideri
Iam poterat legio. & latis rendebat in aruis
Huc pater æneas: & bello lecta iuuentus
Succedunt. feſſiq; & equos & corpora curant.
At uenus ætherea ſinter dea candida nimbos
Dona ferẽs aderat. natumq; in ualle reducta
Vt procul egelido ſecretum flumine uidit.
Talibus affata eſt dictis ſeq; obtulit ultro.
En perfecta mei promiſſa coniugis arte
Munera: ne mox aut laurentes nate ſuperbos
Aut acrem dubites in prœlia poſcere turnum
Dixit & amplexus nati cythe rea petiuit
Arma ſub aduerſa poſint ra diantia quercu

CHRI. Extulit. extra tulit. q p orizontem orietalẽ egrediẽs apparuit i noſtro hemiſperio Extul it os. tanquam de homine locutus. q qdẽ emergens prius caput refert. Oculis. cum nõ poſſint corpore. & cum ipſos gradiẽtes propter interualla uideri nõ poſſent. uidebãt autem puluerem ſurgentem aut reflexionem ſolis repercuſſi inter ſis armis. Iſtis enim duobus ſignis exercitum eſt longinquo incedentẽ conſpicimus. Per diuin os. qr aſi dicat relin quentes tortuoſitatẽ uiarũ rectã lineã ẽt ubi uia nõ eẽt uel per dumos icedebãt. Vel oñdit qđ uiã turbã nõ capie bat. Eſt ingẽs ge topographia. Caui. quia cõuallẽ faciunt. Siluano. Varro mulieri fœtæ poſt partũ tres deoſ cuſtodes cõmemorat adhiberi. ne ſiluanus nocte ingrediẽs uexet. eorũq; deorũ ſignificãdorũ cã tres hoies noctu circuire limina domus & primus limẽ ſecuri. ferit alter pilo. Tertius deuertit ſcopis. ut his datis cul turæ ſignis deus ſiluanus, phibebatur ĩtrare. q; nec arbores ceduntur. aut putantur ſine ferro: neq; far cõficit ſine pilo. nec fru ges coaceruantur ſine ſcopis: ab his tribus tres nominãt deos Intercidonem. Pilũnũ. Deuerrã. Hi igit ſiluestrem deum culturæ ſignis utpote cõtrariis deterrent. ex his apparet & pecoris & culturæ deum eſſe ſiluanum. Verum q; pueris noceat. teſtatur etiam Horatius.

SER. Deæ donis.i.pp arma. Tãto læ.h.manere diuæ:qđ manifesto uideaẽ matrẽ & plenã numinis sui. Interq; manus & b.u.distinguẽdũ ẽ:ut itelligas æneã manibus minora:brachiis maiora arma cõsideraſſe utputa lorica uel scutũ.Hæc.n.arma maiora sũt minora uero galeã:gladiũ:ocreas. Versat.cõsiderat:ut Huc illuc uincloꝝ imensa uolumina uersat. Rigentẽ sanguineã ing.Distinguãdũ pp plura epitheta. Solis ardescit radiis physica rõne describit:q̃ fit cũ aquosã nubẽ solis ardor irradiat:nec ẽ icognita hæc cõpatio:cũ lorica diuersis metallis fieri plerũq; cõsueuit. Leues ocr.nitida tibialia. Recocto.sæpe purgato. Nõ enarrabile t.bene nõ enarrabile: cũ.n. in clypeo oẽm romanã historiã uelit eẽ descriptã dicẽdo Illic genus oẽ futuræ stirpis ab ascanio pugnaq; in ordine bella:carptĩ tũ pauca cõmemorat: sicut in p̃mo ait.Videt iliacas ex ordĩe pugnas:nec tũ uniuersa descripsit. Haud uatũ ig.futuroꝝ iscius. Venturiq; in æ.nõ æui:sed q̃ in æuo erãt futura. Stirpis ab ascanio.usq; ad Augustũ Cæsarẽ.Mauortis ĩ ant̃ accipi & fecerat lupã mauortis'& mauortis ĩ ãtro dicẽdo ãt & osidit multa alia fuisse depicta. Procubuisse.i.p̃ma pte se icliasse:qđ græci προκλιν̃ειν dicũt:ut inclinatiõe corpis ubera p̃bere infantibus: Nã si ,pcubuisse iacuisse accipias:cõtrariũ ẽ qđ dicit Ludere pẽdẽtes pueros.Sciẽdũ tĩ ẽ eũ gestũ uoluisse ,pprie exprimere:quẽ in ipsius lupæ cernimus statuis. Geminos h.re uera geminos mõ:alias similes Sane hic totus locus enniacus est.Ludere.moueri. Ter.Cõgruũ istũ maximũ in q̃ finito ludere.Matrẽ q̃si matrẽ:cuius affectum pueris exhibebat. Tereti ceruice.rotunda cũ lõgitudine: ut Incumbens tereti damon'sic cœpit o. Mulcere al.ñ q̃ in pictura erat dicit:sed ita hic itelligimus scñ fuisse:ut Ter circũ iliacos raptauerat littorã m. Corpora f.ligua.i.tergere.Cic.in festiua Spõgiis sanguis effigebaẽ i.tergebaẽ.Nec p.h.r.cõgrue iuxta ,pprios conditores. Raptas sine m.f.raptas spectaculo sine ullo exẽplo Cõsessu c.cauea ẽ ubi populus spectat: Plau.i amphitryone Vt cõqsitores singuli in subsellia eant p totã caueã spectatoribus. Magnis c.a.magnis quantũ ad paupertatẽ pristinã ptinet.nã legimꝰ pp equorũ inopiã diuersis eos tũc usos asalibus.Raptæ autẽ sũt sabinæ cõsualibus:hoc ẽ mẽse martio. Consus aũt ẽ deus cõsiliorꝝ q iõ tẽplũ sub tecto in circo hẽt ut osidaẽ tectũ debere eẽ cõsiliũ.hinc ẽ q̃ fidere pãno uelata manu sacrificabaẽ:qa fides recta eẽ debet & uelata.lõ ãt dicato Cõsi simulachro rapuerũt sabinas:ut tegereẽ initũ de rapto cõsiliũ. Iste cõsus & eques neptũnus diciẽ.uñ ẽt i eius honorẽ circẽses celebrãẽ:errãt ergo q dicũt magnis circẽsibus aut magaleliacis:aut romanis:quos cõstat fieri añ cal.Ianuarias. Actis ãt cũ agerentẽ.qa nõ erat p̃sens a passiuo pticipiũ:ut & q̃ uectus abas Circẽsibus.circẽses dicti uel a circuitu:uel q̃ ubi nũc metæ sũt olĩ gladii ponebãẽ quo circuibãt. Dici ãt circẽses ab ensibus circa quos circuibãt.Sane notãdũ positos circẽses sine adiectiõe ludorꝝ:cũ ita dicimꝰ ludos theatrales ludos gladiatorios:ludos circẽses.Romuli dis hic dtũs pluralis uenit ab eo qđ ẽ hic romulida.Curribusq; s.mire dixit seueris:cũ.n.filias pdiderit.Cininẽses:antẽnates:crustuminii & sabini cetæris qescẽtibus sabini soli bella sũpserũt:q ĩteruenĩẽtibus postea trigĩta fœmĩs iã enixis de illis:q̃ raptæ erãt:pax fcã ẽ:ex q̃bꝰ noĩbus curiæ appellatæ sũt in cõem ẽt mulierꝝ honorẽ Kalẽdæ eis dicatæ sũt martiæ:Hora.Martiis celebs qd agã cal.Iuuenalis. Munera fœmineis tractat secreta calẽdis:Nec.n.aliter cõgruit martias calẽdas eẽ fœminarꝝ nisi qa ut dixĩus:fœminæ bella sedarũt.Sane sciẽdũ oẽs uirgies raptas excepta Hersilia:q̃ sublatã a marito sibi Romulus fecit uxorẽ

CHRI. Versat.Frequẽter uertit.uerrit ãt frequẽter:ut exploret & diligẽtiꝰ ĩspiciat. Terribilẽ cristis.cuiꝰ cristæ terrorẽ hostibus iferrẽt:& ẽ laus fabroꝝ.q nõ solũ infrãgibilẽ fabricauerãt:sed ẽt ita ut horrorem incuteret. Fla.q̃.uo.ita inerãt flãmæ scluptæ:ut ueræ apparerent:& a galea euomi uideręẽ. Rigentẽ.q̃si ita multiplicẽ ut stare posset:neq; facile flecteretẽ. Sanguineã eũ colorẽ addiderat:ut cædibus deĩde ab ænea editis cruẽtata uideretur:uñ hostibus horror creſceret. Lupã.de q̃ in supioribus aliqd dictũ ẽ.Plinius tĩ sic ait.Nã q̃ de infantibus feraꝝ lacte nutritus cũ essent expositi produnt sicut de cõditoribus nostris a lupa magnitudini fatoꝝ accepta ferociti æqus q̃ ferarum naturæ arbitror.Verũ hanc historiam.Qu.Fabius pictor:quem &.L.Cincius & portius catho & Calpurnius Piso sequũtur:sic narrat ifantes ipsos inf uuiũ iaciẽdos iussu Amulii eẽ asportatos: sed tyberĩ fluctibus auctũ ripas tũc egressũ agros occupasse.Itaq; expositꝰ alueus sup ultimas aq̃s paululũ enatauit: sed mox recedẽte fluuio illisus lapidi ifantes effudit in cenũ:qbus uagiẽtibus cũ in ceno uersarentẽ lupa nup fœta plenis uberibus accurrit ubera ori admouẽs lingua cenũ quo pleni erãt abstergebat. Vidit unus e pastoribus lupã: motusq; miraculo alios acciuit.Manebat itrepida tãq̃ mãsuefacta lupa.Illi eã ifantes tãq̃ filios fouentẽ:& eos tanq̃

matri inherētes aſpiciebāt: ſed cū lupā terrent illa ab infantibus ſenſim diuulſa abiit. At Fauſtulus regiorū armēto-
rūq; magiſter pueros tollit deorū eē ratos: & uxoris Laurētiæ nutriēdos dedit. Sūt tſi q negēt a lupa nutritos pue
ros: affirmātq; ipſi Laurētiæ: qm̄ pudicitiā uulgauerat lupæ cognomē paſtores q circa palatiū habitabāt ſidiſſe
nā meretrices lupæ uocant. De Siluia uero rhea matre puerorū ita Dionyſius. Numitor & Amulius fratres cū eſ
ſent: minor natu erat Numitor: ſed Amulius p iniuriā regno expoliat: & Egeſtū iter uenādū interfici curauit: & ſil
uiā rheā eius filiā iā nubilē ſacerdotē Veſtæ deſignat. Quarto deīde āno cūti in lucū Martis ſiluiæ ut aquā puri
inde ad ſacra afferet uitiū in tēplo qdā attulit quē dicūt pcū ſuū fuiſſe puellæ amore a teneris ānis captum. Alii
Amuliū ipſū fuiſſe nō tm̄ libidine ipulſū q̄ inſidiis. apparuiſſe āt armatū & horrēti aſpectu: ut quātū poſſet ſe ilr
us cogni ōni ſubtraheret. Fabulant āt plurimi geniū eius loci fuiſſe: q uim attulerit: cū eo tpe ſolis obſeruatio &
in aere caligo appuerit. Aſpectū quoq; illius lōge excellētiorē maiorēq; q̄ hois fuiſſe dicunt: eūq; merenti puelæ
cōſolātē dixiſſe ſe deū eē: & ex eo cōcubitu geminos naſcituros rebus bellicis pclariſſimos: atq; iis dictis nube cir
cūdatū p aerē ſele extuliſſe. Sūt āt genii: ut idē aſſerit Dionyſius: tertia qdā natura iter deos & hoīes qnq; hoīb
qñq; diis admixta unā fabularæ illā heroū genus ſit. Puella igit grauida ſcā ſimulās exi filio matris ualitudinē
ſacra nō adibat. Amulius ſiue cōſciētia ſui ſceleris: ſiue alia ſuſpitiōe motus medicos miſit: q inueſtigarēt deinde
cū mulieres morbū huiuſmōi eē dicerēt. ut nō ſit uiris pdēdus appoſuit cuſtodē uxorē. Tādē cū pepiſſet gemi
nos alii dicūt eā uirgis cæſis necatā. Alii dicūt petēti filiæ p cōſobrina depcāti q una nutritæ eēnt eā condonaſſe
& in carcere detinuiſſe: ſolutāq; deinde fuiſſe mortuo Amulio. Matrē. ita uti mater eſſe quēadmodū illos filios
lābebat. Subito ex inſperato. n. euenerat. Nouū. magnū admirabile: ut Pollio & ipſe facit noua carmina Sabias
cupiebat affinitates cū finitimis cōtrahere Romulus: ſed cū ipetrare deſpaſſet pp nouitatē colonorū ſuorū cōſiliū
de rapiēdis iniit: cui ēt Numitor auus affuit. Hoc cōſtituto p̄mū qdē deo arcanaq; cōſultationū duci ſi dolus ſibi
ex ſnīa eueniret ſacrificiū quot ānis & ferias agēdas uouit: ac cōſulto deinā ſenatu diē feſtū & ludos indixit nep
tūno agēdos. Venerūt multi hoſpites cū cōiugibus & liberis: ac die ultio dato ſigno ad rapinā diſcurrit iuuētus.
Fuerūt raptæ uirgines ſexcētæ & octogintatres. Hoc geſtū ē ut aliis placet p̄mo: ut alii uero q̄rto regni Romuli
ānō. Hos ludos cōſualia uocarūt: in qbus ēt ara ſubterranea cōſtructa iuxta circū maximū circūfoſa terra ſacrifi
ciis & igneis ſolēnitatibus colit: curſuſq; equoq; agit iūctoq; & nō iūctoq;. Deus āt cui ſacra faciebāt cōſus a ro
manis uocat: quē græce poſſidona ſiſichthona interp tat: ac ppea ſubterranea colit ara q̄ hic deo terrā hēat. Alii
dicūt dies feſtos neptūno agi: & curſus & eqtes fieri. Arā uero poſtea genio cuidā arcano inſtitutā fuiſſe occulto
rum conſiliorum duci atq; cuſtodi.

Conſualia

SER. Poſito cer. Finito: ut Ante diē clauſo cō
ponet ueſp o. Iouis añ a ātē tēplū Iouis ſtatoris: qd̄
fecerat Romulus poſtquā orās elatis armis meruit
ne ſuus exercitus fugeret. lūgebat f. p. fœdera ut di
ximus ſupra: dicta ſūt a porco fœde & crudeliter oc
ciſa: cuiꝰ mors optabat ei: q a pace reliniſſet. Falſo āt
ait porca. nā ad hoc genus ſacrificii porcus adhibe/
bat: ergo aut uſurpauit genus p gñe: ut Timidi ue/
nēt ad pocula dāmæ. cū has dāmas dicamus. Itē ſu
pra lupā: cū artis ſit hic & hæc lupus: aut certe illud
oñdit. qa in oīb ſacris fœminini gñis plus ualēt ui
ctimæ. Deniq; ſi p mare litare nō poſſēt: ſuccidanea
dabat fœmina. Si āt p fœminā nō litaſſēt. ſuccida/
nea adhiberi nō poterat. Citæ m. in d. q. Donatus
hoc loco cōtra metrū ſētit dicēs citæ diuiſæ: ut ē in
iure erecto ſi cito. i patrimonio uel hereditate nō di
uiſa. nā citꝰ cū diuiſus ſignificat ci lōga ē. Ergo citæ
ueloces intelligamus: quē āt dicit Virgilius metum

Poſt iidem inter ſe poſito certamine reges
Armati Iouis ante aram: paterasq; tenentes
Stabant: & cæſa iungebant fœdera porca.
Haud procul inde citæ metu i diuerſa quadrigæ
Diſtulerant: at tu dictis albane maneres.
Raptabatq; uiri mendacis uiſcera tellus
Per ſiluas: & ſparſi rorabant ſanguine uepres.
Nec nō tarquinum eiectum perſena iubebat.
Accipere: ingentiq; urbē obſidione premebat.
Aeneadæ in ferrum pro libertate ruebant.
Illum indignanti ſimilem ſimilemq; minanti
Aſpiceres: pontē auderet quod uellere cocles:

Metius ſuffectiꝰ

Metius ſuffectius dictus ē: qd̄ nomē mutilauit cā metri. Nonimus āt nominū uel mutationē uel mutilationē cō
ceſſā poetis: ſic p Polluce Caſtorē: p Cytheride Lycoridē poſuit. ut Sed q̄ legat ipſa lycoris. Hic āt Metius ſuf
fetius cū apd albanos ſūmā regi teneret: a romanis in auxiliū cōtra fidenates uocatꝰ iure ſocietatis uenit qdē. ſed
in ipſo plio ad hoſtes defecit: qd̄ cernēs Tullus Hoſtilius ait uoce maxīa militibus ſuis: ita ut ēt hoſtis audiret.
Ne trepidetis meo cōſilio fcm̄ ē. ut factiole Metius Suffectius ad hoſtes trāſiret: quo cōſilio & ſuis iā pene amiſ/
ſas reddidit uires: & efficit ne hoſtes crederēt Metio: quē poſt uictoriā captū Tullus Hoſtilius religauit ad binas
q̄drigas: ita ut ab unis q̄drigis traherēt manus: pedes ab alteris: qbꝰ agitatis uelociter eū crudeli morte diſcrepſit
Vidēs itaq; poeta romano noī incōgruā eē uindictā: culpā in criminis torq̄t auctorē dicens ex ſua pſona ad ipſū
Metiū. At tu dictis albane maneres. lō ēt mēdacis oſtert: ut tacite q̄ſtiōi & inuidiæ crudelitatis occurrat. Necnon

Tarquinius Supbus

Tarquū euictū pſena iubebat. Tarquius ſupbus hūit pditos filios: īter quos Arūtē: q dū in caſtris eēt patre ſuo
ardeā obſidēte: & ortus eēt iter eū & collatinū maritū Lucretiæ de uxoribus ſermo: eo uſq; pceſſit cōtētio: ut ad
pbādos eaq; mores arreptis eqs ſtatī domos ſuas ſimul pficiſcerent. in greſſi itaq; ciuitatē collatiā: ubi fuit Luſ
cretiæ domus inuenerunt eā lanificio opam dantē: & triſtē pp mariti abſentiā. Inde ad Aruntis domū pfecti: cū
uxorē eius inueniſſent cantilenis & ſaltatiōibus indulgentē reuerſi ad caſtra lūt: qd̄ Aruns dolēs. cū de expugnā
da Lucretiæ caſtitate cogitaret: mariti eius noīe epiſtolā finxit & dedit Lucretiæ in q̄ hoc ſcribebat. ut Aruns ſuſ
ſciperet hoſpitio quo ſco p noctē ſtricto gladio eius ingreſſus ē cubiculū cū æthiope ac arte egit ut ſecū coiret di
cens niſi mecū cōcubueris æthiopē tecū interimo tanquā in adulterio deprehenderim. Timens itaq; Lucretia ne

castitatis famã morte deprehenderet: qppe quã sine purgatiõe futurã eẽ cernebat: inuita turpibꝫ ĩperiis paruit: & altera die cõuocatis ꝓpinquis marito Collatino: patre Tricipitino. Bruto auunculo: q tribunus egtũ celegꝫ fuerat rẽ indicãs: petiit ne uiolatus pudor: neue inultus eẽt eius interitus. & erecto gladio se ĩteremit: quẽ Brutus de eiꝫ corpe exertũ tenẽs ꝓcessit ad populũ. & multa cõquestus de Tarquini supbia & filiorꝫ eius turpitudine egit ne ĩ urbẽ reciperent auctoritate q̃ plurimũ poterat. Nã ut diximus. Brutus tribunus egtũ fuerat sed cũ ñ susciperetur Tarquius: cõtulit se ad Porsenã regẽ thusciæ: q ꝓ Tarquio cũ in gẽtibus copiis capto ianiculo: & illic castris posiris romã uehemẽter obsedit: & cũ p sublicĩũ pontẽ hoc ẽ ligneũ trãsire conaret: solus Cocles hostilẽ ĩpetũ sustinuit: donec a tergo pons solueret a sociis: quo soluto se cũ armis ꝓcipitauit in thyberĩ: & licet lesus in coxa: tñ eiꝫ fluẽta supauit: uñ ẽ illud ab eo dictũ: cũ ei in comitiis coxæ uitiũ obiiceret: p singulos gradus ad moneor triũphi mei. In tãtã ãt obsidiõis necessitatẽ populus uenerat: ut ẽt obsides daret: ex qbꝫ Chloelia inuẽta occasiõe trãsnatauit fluuiũ. & romã reuersa ẽ. Reddita ẽ rursus pacis lege eã Porsena repetẽte: q admiratus uirtutẽ puellæ dedit ei optionẽ: ut cũ q̃bus uellet redire: illa elegit cæretas uirgines. uñ Porsena hoc quoq; miratus ꝺcessit: & rogautt p litteras Po. Ro. ut ei aliqd uirile decerneret: cui data ẽ statua eq̃stris: quã in sacra uia hodieq; cõspicimus Eiectũ. Atq facile poterat suscipi & occidi: sed iõ nõ ẽ susceptus: qa occidi nõ poterat religiõe ĩpediẽte. Rex. n. ẽt sacrorꝫ fuerat: uñ postea alĩ facti sũt cõsules: alii reges sacrorꝫ. Porsenna. Vnũ n addidit metri cã: uñ & penultimæ datus accẽtus ẽ: nã Porsena dictus est Mar. Hanc spectare manũ porsena nõ potuit. Aeneadæ. satis lõge petit epithetũ. Illum. Coclitem: & modo Cocles in hoc noie: de quo dicit ꝓpriũ est nomen: in aliis apellatiuũ. nã luscos coclites dixerunt antiqui. unde & cyclopas coclitas legimus dictos. q̃ unum oculum habuisse perhibentur.

CHRI. Fœdera. Cõuenerũt romani & albani. ut fœdera ferirẽt. Apd romanos fæciali qs nũc Hostiliũ regẽ de fœdere rogat. Hic post multa uerba ait Audi iuppiter audi pater patriæ populi albani audi tu populus albanꝰ Deinde expsĩt fœderis cõditiõibus subiunxit iuppiter populũ romanũ sic ferito. ut ego hũc porcũ ferio: tantoq; magis ferito quãto magis potes polleq;. Intelligebãt ãt si nõ seruaret pax. Id ubi dixit porcũ silice pcussit. Fœdus hinc dicitur ictum. quia non sine ictu sancitur. Ennius appellat fidus a fide. Quintilianus dixit inesse quandam maiestatem: cum dixit porcanon porco. Metium. uide Seruium. Fœdus

Et fluuium uinclis inaret chloelia ruptis.
In summo custos tarpeiæ manlius arcis
Stabat pro templo: & capitolia celsa tenebat.
Romuleoq; recens horrebat regia culmo:
Atq; hic auratis uolitans argenteus anser
Porticibus gallos in limine adesse canebat.
Galli per dumos aderant: arcemq; tenebant
Defensi tenebris: & dono noctis opacæ.
Aurea cæsaries illis: atq; aurea uestis.
Virgatis lucent sagulis: cum lactea colla
Auro inuectuntur: duo quisq; alpina coruscat
Gesa manu: scutis protecti corpora longis.
Hinc exultantes alios: nudosq; lupercos.
Laniferosq; apices: & lapsa ancilia cælo

SER. Vinclis inaneret chloelia ruptis. Atq ob fides nõ liganꝫ: sed uincla ꝓ custodibus accipiamus Aut certe ruptis uinclis põtis. i. iã põte resoluto. Summo custos tarpeiæ manliusꝫ arcis. In sũma clypei pte & bona rõe utiẽ. in pictura apta unicuiq; rei loca distribuẽs. lõ. n. in sũma clypei pte dicit factũ eẽ capitoliũ: qa hoc arcẽ urbis eẽ manifestũ ẽ. Historia talis ẽ. Brẽno duce senones galli uenerunt ad urbẽ. & circa alliã fluuiũ occurrẽtẽ sibi deleuerunt exercitũ oẽm populi romani. alia quoq; die cũ uellẽt ĩgredi ciuitatẽ ꝓmo cũctati sũt timẽtes insidias. qa & patentes portas & nullũ ĩ muris uidebãt. postea paulati ingressi & cũcta uastarũt octo ĩtegris mentibus adeo ut ea q̃ incẽdere nõ poterãt militari manu diruerent solo remanẽte capitolio ad qd cũ utẽtilibꝰ reliq cõfugerãt ciues q tñ a gallis obsidebãt ẽt id penetrare cupiẽtibus: quos alii p dumeta & saxa aspa: alii pculiculos dicũt conatos eẽ ascẽdere. Tũc Manlius custos capitolii gallos detrusit ex arce clãgore anseris excitatus: quẽ ꝓnatus qdã Iunoni dederat dono. Nã q; scdm Plĩ. nullũ aãl ita odorẽ hois sentit. Protẽplo. ꝓ defensiõe tẽpli. Nã añ tẽplũ nõ ꝓcedit: cũ obsessus intra tẽplũ eẽt. Sic in nono. Ipsi intus dextra ac leua ꝓ turribus astant. Ter Nã nisi hæc ita esset. pro illo haud stares phædria. Tenebat. Defendebat: & ẽ militare uerbũ ut ẽt Sallustiusꝫ dicitusñ cõtra uictos loco motos dicimus. Cicero loco illo motus ẽ. Horrebat regia culmo. Curiã calabriã dicit quã romulus texerat culmis: ad quã calabat. i. uocabat senatus uocabat & populus a rege sacrificolo: ut qñ adhuc fasti nõ eẽnt ludorꝫ & sacrificiorũ prænoscerẽt dies. Atq; hic. in capitolio & satis prudẽter argenteũ anserẽ dixit. nã q̃si epitheto ẽ coloris. & significauit rẽ uerã in capitolio in honorẽ illius ãseris q gallorꝫ nũciarat aduentũ positus fuerat anser argẽteꝰ Auratis porticibus. hoc ad tps rettulit florẽtis romanæ reipublicæ. Nã illo loco ubi dixit Horrebat regia culmo iõ addidit romuleo. ut incipiẽtis & pauperis adhuc ĩperii tẽpora designaret. Canebat. q̃si prædiuinabat. Nã canere & dicere & diuinare significat. Arcẽq; tenebat. Deest pene. nã ꝓpe tenuerunt. Defensi tenebris & dono noctis Cano opacæ. multi iteratiõnẽ uolũt. alii dicũt tenebris pp cuniculos. Dono noctis. somno Manlii. nã somno noctis est donũ. ¶ Aurea uestis. hoc ẽ barba. unde cõtra inuestes dicimꝰ ĩberbes. unde ẽ Cũ mihi ꝓma genas uestibat flore iuuentꝰ. Virgatis lucẽt sagulis. q̃ habebãt in uirgarꝫ modũ deductas uias. & bene alluxit ad gallicã linguã. p quam Inuestes uirgæ purpura dicit. Virgatis ergo ac si diceret purpuratis. Gesa. hastas uirileꝰ. nã ẽt uiros fortes galli gesos uocant. Scutis longis: p hæc corporꝫ ostẽdit magnitudo: ut supra Stabãt tercentũ nitidi in ꝓsepibus altis: p quod Gesa equorꝫ magnitudinẽ expsĩt. Hic. id est in eodẽ scuto: & cõgrue sacerdotes statĩ post tẽpla cõmemorat. Salios. q sũt in tutela Iouis Martis Quirini dicti salii: iõ quod circa aras saliãt & tripudiẽt. Nudosq; lupercos. Cũ ĩ honorẽ Panos lupercaliorꝫ solẽnitas celebraret: pecora romanorꝫ subito a latronibus rapta sunt. illi ꝓiectis uestibus Salii

p'ecuti ſũt latrones: qbus oppreſſis & receptis aĩalibuſ pp rẽ a nudis ꝓſpere geſtã: ꝑmãſit cõſuetudo: ut nudi ſu
percalia celebrarẽt. Lanigeroſq; apices. Flamines in capite habebãt pileũ: in quo erat breuis uirga deſup habés
lanæ aligd: qđ cũ per æſtus ferre nõ poſſent: filio tm̃ capita religare cœperũt. Nã nudis penitus eos capitibus ice/
dere nefas fuerat: uñ a filio quo utebãtur: flamines dicti ſũt: q̃ſi filamines. Veꝛ feſtis diebus filo depoſito pilea
Flamies neceſſe erat accipere. q̃ ſcđm alios ad oñdẽdã ſacerdotii eminẽtiã ſũt reperta: ſicut colũnæ mortuis nobilibus ſu
perponũt ad oñendũ eoꝛ culmẽ. Alii dicũt nõ pp eminẽtiã dignitatis hoc fcm̃: ſed qa cũ ſacrificarẽt apud lau/
rolauiniũ. & eis exta frequẽter aues de uicinis uenientes lucis arriperẽt: eminẽtia uirgaꝛ eas terere uoluerũt. Fxin
de ẽt cõſuetudo permãſit ut apud laurolauiniũ ingẽtes haberentꝰ uirgæ nõ breues ut in urbe. Lapſa ancilia cæ. re
guãte Numa põpilio ſcutũ breue & rotũdũ cælo lapſũ ẽ: & cũ aruſpices reſpõdiſſent illic fore urbis ĩperiũ ubi il
lud fuiſſet: diligẽtia numæ ne qñ ab hoſtibus poſſet auferri adhibito Mamurio fabro multa ſimilia facta ſũt. &
in templo Martis locata. Quod aũt dicit ancilia plurali numero utitur pro ſingulari. nam unum lapſũ eſt. Anci
le aũt dicitur aut quaſi undiq; circunciſum. aut quaſi ἄμφιχείλον. i. undiq; labrum habens.

CHRI. Chloelia. Cũ in bello cõtra Tarqnũ Porſena oñdiſſet ſe uelle res cõponere miſerũt romani legari
q̃ de induciis agerẽt: donec iudiciũ reſ feciſſet: & dẽmis familiis uiginti pueros duxerũt. q̃ obſides eẽnt dãtibus
filios ſuos primũ cõſulibus. M. qdẽ Bratio filiũ. P. uero Valerio filiã iã nubilẽ. Verũ uirgines dũ Porſena de re
deliberat: rogarũt uirgines cuſtodẽ: ut ſinat eas ſe in ꝓpinquo fluuine lauare: atq; interi ab eis diſcedere ne nu/
das aſpiciat. Qua re ĩpetrata Gloelia cæteras adhortata ẽ: ut ſe ſequãt: ꝑmaq; fluuiũ trãſnare cœpit: reliq̃ ſequũ
tur: ſicq; in urbẽ ad parẽtes rediere. Ghloeliæ ſtatua ænea erecta in uia ſacra q̃ in forũ itur. Virginũ ãt ꝓter hanc
nos ſtatuã nullã extantẽ ſuenimus. Dionyſius ait. Anſer. hæc auis uenientes gallos ꝓſentiẽs clãgore edito canes
excitauit. Canes uero Malliũ: ut ẽ apud Liuiũ: ſicq; ſeruatũ ẽ capitoliũ: unde teſte Plinio cibaria anſerũ cẽſores
in ꝑmis locabãt. Et illi fama amoris. nã Olenũ puerũ argis ab ãlere amatũ ferunt. Itẽ Glaucã q̃ Atolæmeo regi
cythara canebat. Lacidi uero philoſopho ita perpetuo ſibi comes adhæſit: ut nuſq; illũ reliq̃rit. Sũt q̃ aſſerãt ſin
Saga gulis ánis cõſueuiſſe romanos oĩbus diis de ãlere ſacrificare: q̃ cõſuetudo ita cõuerſa ẽ ad chriſtianos: ut i oĩum
Calli ſanctorũ celebratione: quæ Kalendis nouembris eſt: anſerẽ epularentꝰ. Quod adhuc florentini obſeruãt. Sagulis
Gala- Saga militares ſũt ueſtes. Hinc per diminutionẽ ſagula. Lactea. candida. nã præter cæteros albi ſũt galli. Quaꝛ
thæ propter a græcis pp huiuſcemodi colorem galatæ dicuntur ab eo quod eſt galla id eſt lac. recte ergo lactea dixit

SER. Extuderat. ſtudioſe fecerat. Ducebãt de
ducebãt. Hæc. n. fuerat conſuetudo. Pilentis ma. in
mol. Pilẽtia ſũt uehicula: ſicut nũc baſternas uide/
mus. erãt ãt tũc ueneti coloris: nõ ut nũc ruſſati: qbꝫ
nili caſtæ utebantꝰ Mollibus ãt pẽſilibus: ut contra
plumas pẽſiles dicĩus: & molles ſignificamus. Hĩc
ꝓcul. Bene lõge a tẽplis ĩferos facit. Sceleꝛ pœnas
pro ſceleratoꝛ. & bene ait ſceleꝛ pœnas. In crimĩa.
n. pſonæ incidũt: nõ ipſaꝛ ſũt ꝓprie crimĩa: unde &
ſceleribus ſũt ſtatuta ſupplicia q̃ in ſe ĩcidẽtes hoĩes
obnoxios faciũt. Et catilina minaci pẽdẽtẽ ſcupulo
hoc q̃ſi in Ciceronis gratia dcm̃ uidet. His dãtẽ iu.
ca. ut ſupra diximus cẽſoriũ ſignificat nõ uticẽſẽ: q
cõtra Cæſarẽ bella ſuſcepit: & ſupgreſſus ẽ hoc lo/
co Homeri diſpoſitionẽ. Siqdẽ ille Minoẽ & Rha/
damãtũ & Aeacũ đ ĩpiis iudicare dicit: hic romanũ
ducẽ inocẽtibus dare iura cõmemorat. Hæc ĩter be
ne inter inferos & ſupos mare fcm̃ dicit: qđ ut ſupra
diximus: nos ab ãtipodibus diuidit: q ĩferi ſũt noſtri
cõpatiõe. Imago aurea. nõ ẽ cõtrariũ ꝙ & cæruleã
& aurã & argẽteã maris dixit eẽ imaginẽ: q̃ ſcimus
ꝓ uẽtoꝛ q̃litate mutari: & colores reddere: qđ expſ
ſius in ſcuto fuiſſe ſignificat. ¶ Cærula. i. maria. Flu
ctu cano. oĩs. n. ſpuma alba ẽ: q̃ fluctibꝫ naſcit. In
orbẽ. in circuitũ. Aeſtũq; ſecabat. naturalẽ. n. rẽ oñ
dit. nã ſemp mare turbatꝰ: cũ Delphini apparuerũt.
Cernere erat. Græca figura ẽ. Leucatẽ. i ꝑmõtorio
epiri ẽ mons leucate. Hinc auguſtus agens italos. cũ
de ſtatu reipublicæ eẽt lõga cõtẽtio iter Auguſtũ &
Antoniũ & Lepidũ: placuit ut totũ orientẽ teneret.

Extuderat: caſtæ ducebant ſacra per urbem
Pilentis matres in mollibus: hinc procul addit
Tartareas etiam ſedes alta hoſtia ditis:
Et ſcelerum pœnas: & te catilina minaci
Pendentem ſcopulo: furiarumq; ora trementẽ
Secretoſq; pios: his dantem iura catonem.
Hæc inter tumidi late maris ibat imago
Aurea: ſed fluctu ſpumabant cærula cano:
Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora uertebant caudis: æſtumq; ſecabãt.
In medio claſſes æratas: actia bella
Cernere erat totumq; inſtructo marte uideres
Feruere leucatem auroq; effulgere fluctus.
Hinc auguſtus agens italos in prœlia cæſar
Cũ ptibus populoq; penatibus & magnis dis
Stans celſa in puppi. geminas cui tpa flãmas
Læta uomunt patriũque aperit uertice ſidus.
Parte alia uentis & diis agrippa ſecundis.
Arduus agmẽ agens: cui belli inſigne ſupbum

Antonius: Auguſtus gallias & hiſpanias cũ italia. Lepidus africã ſardiniã ſiciliã. ad cãm maioris fidei antonius
ſororẽ auguſti duxit uxorẽ. Profecti itaq; ſũt ad prouincias ſuas: ſed antonius in ægypto captus ẽ amore Cleo/
patræ nõ uſq; quaq; adeo ut ea dimiſſa cõtra parthos ꝓficiſcereꝰ: qbus uictis dum Cleopatre cupiditatẽ feſtinat
exercitũ oẽm frigore in armenia perdidit. Ipſe tamẽ aĩalium cadaueribus paſtus cũ paucis ad ægyptũ eſt reuerſus
ubi ei cœpit ſuadere Cleopatra ut ſe ſortireꝰ uxorẽ derelicta ſorore auguſti: quo facto auguſtus uehementer accẽ
ſus contra eum cœpit bella moliri. antonius re cõperta collectis orientis uiribus prior cũ uxore Cleopatra uenit
ad bellum. Conflictum ẽ nauali certamine circa actiũ epiri ꝓmontoriũ: ubi uicti ſũt Antonius & Cleopatra: &

in fugã coacti Postea occiso antonio illa sibi serpentẽ adhibuit: sed qa belli ciuilis triumphus turpis uidet: labo rat poeta ut probet iustũ bellũ fuisse dicens Augustũ eẽ cũ patribus & magnis diis cõtra cũ Antonio auxilia pere grina & monstruosa ægyptii numina. Et re uera in exercitu Antonii oẽs barbari fuerũt: quod & Vergilius dicit Aegyptũ uiresq; orientis: atq; ultima secũ bactra uehit. unde ẽt de hoc bello egit triumphũ. Nec. n. ciuile putatũ est. qđ tm̃odo romano duce gestũ est: q & ipse barbaræ seruiebat uxori: adeo ut ptoria ei castra ꝺcederet: quoꝝ quæ potiebat' ĩperio ipse uocabat exercitũ. Vnde est illo loco de Cleopatra Patrio uocat agmina sistro. nã Anto nius cõsulare sibi tm̃ detinuit imperiũ: in quo sola est potestas iubendi: ille. n. ducit exercitũ q hẽt in potestate ca/ stra prætoria. Penatibus & magnis diis. alii uolũt unũ esse: alii seperant ut magnos deos accipias Iouẽ Minerua Mercuriũ: quos Aeneas de samothracia sustulit. Tempora flãmas læta uomunt. naturaliter. n. augustus igneos oculos habuisse dicit': adeo ut qdã romanus iterro gatus ab eo cur uerteret facie respõderit: qa fulmẽ oculoꝝ tuo rum ferre nõ possum. sicut ait Suetonius. aperie uertice sidus. Sidus in uertice: hoc est sup galeã: nã ex quo tpe p diem stella uisa est: dum sacrificaret Veneri genitrici: & ludi funebres Cæsari exhiberent: cuius sidus putatũ est augusto persuadente in honorẽ patris augusti stellã galea cœpit habere depictam. Parte alia. nõ est cõtra: sed in alia parte. Ventis & diis agrippa secundis. secundis dixit augusti comparatione: nã hoc dicit augustus nimio uen torum & numinum utebatur fauore. agrippa secundis. hoc est ille habuit primum fauorem: iste secundum.

CHRI. Et te catilina. Imitatur græcos: & ut illi Tantalũ Sisyphũ & huiuscemodi scelerat os apud inferos relegatos pœnas scelerum pendere describunt: & cõtra aeacũ Minoa: & alios iustos reges illis se ueristimos iudi/ ces ꝓponunt. ita Virgilius & Catilinã & Catonẽ addit. Delphines. de hoꝝ natura in bucolicis diximus. Leuca ten. Promontoriũ epiri altissimũ: apud qua antonium Cleopatramq; bello nauali superauit augustus: ob quam uictoriam ambrachiam propinquam urbem nicopolim dixit: & romæ in palatio templum appollini ædificauit in ea parte quæ fulminæ fuerat icta. addidit porticum & bibliothecam. Italos. nam augusti milites romani erãt & romanis sacris imbuti. antonii uero barbari & barbaræ mulieris imperium sequentes.

Tempora nauali fulgent rostrata corona.
Hinc ope barbarica: uariisq; antonius armis
Victor ab auroræ populis, & littore rubro
Aegyptum uiresq; orientis: & ultima secum
Bactra uehit: sequiturq; nefas: ægyptia cõiunx
Vna omnes rueret ac totum spumare reductis
Conuulsum remis rostris stridentibus æquor:
Alta petunt: pelago credas innare reuulsas
Cycladas aut montes cõcurrere mõtibus altos
Tanta mole uiri turritis puppibus instant
Stupea flamma manu telisq; uolatile ferrum
Spargitur: arua noua neptunia cæde rubescũt.
Regina in mediis patrio uocat agmina sistro:
Nec dum ẽt geminos a tergo respicit angues
Omnigenumq; deũ mõstra & latrator anubis.
Contra neptunnũ & uenerẽ: contraq; mineruã
Tela tenẽt: sæuit medio in certamine manors
Cælatus ferro: tristesq; ex æthere diræ.
Et scissã gaudens uadit discordia palla:
Quam cum sanguineo seqt' bellona flagello:
Actius hæc cernens arcum intendebat apollo
Desuper: omnes eo terrore ægyptus & indi:
Omnis arabs: omnes uertebãt terga sabæi
Ipsa uidebatur uentis regina uocatis
Vela dare: & laxos iam iamq; immittere funes
Illam inter cædes pallentem morte futura
Fecerat ignipotens undis & iapige ferri:
Contra aũt magno mœrentẽ corpore nilum:

SER. Nauali rostrat a corona. Sextus Põpeius Põpeii filius in sicilia piraticã exercuit. cõtra quem p̃mo cũ Agrippa dimicauit Augustus postea Agrip pæ cura data est: q eũ deleuit ob qđ ei Augustus ro/ stratam dedit coronã: qa uicerat nauali certamine. Hinc. a parte cõtraria. Victor ab auroræ po. Quia uicerat parthos. ut diximus. Littore rub. Eríthreo mari: qđ ẽ inter ægyptũ & ĩdiam. Vltima se ba. ue. Vltima nõ quantũ ad fines spectat orbis terrarꝝ: sed ultima ĩperio Antoniano. Constat enim bactria/ nos post se habere gentes ĩnumeras. Nefas. excla/ matio est nõ in eo tantũ q ægyptiam romanus du/ xerat: sed etiam q mulier castra sequebat': qđ ingẽti turpitudine apud maiores fuit. Vnde bellaturus Põ peius in lesbo reliqt uxorẽ. Ruere. ruebãt. i. cũ ĩpetu ueniebãt. Cõcurrere m. a. Alii altis legũt: unũ tm̃ ẽ. Curritis p. i. hoc de historia traxit. nã Agrippa pri/ mus hoc genus turriũ ĩuenit: ut de tabulatis subito erigerent': simul ac uentũ eẽt pliũ turres hostibus ĩ/ prouisæ. Arua no. n. c. Noua cæde magna nimia. nã nõ dicit re uera noua: cũ alia fuerint bella ciuilia: & cædes aliæ in ipsis. Patrio. uo. a. s. Cleopatra sibi tm̃ assumpserat: ut se Isim uellet uideri. Isis aũt ẽ ge/ nius ægypti: q p sistri motũ qđ gerit. i. dextra nili ac cessus significat: p situlã quam sinistra retinet oñdit fluentiã oĩum lacunarꝝ. Itis aũt lingua ægyptioꝝ ẽ terra: quã Isim uolũt esse Atergo re. an. hoc est nũdũ uidebat mortẽ futurã. Deũ monstra. iõ mõstra dixit qa sub augusto uecdũ romani ægyptia sacra susceperant: Et latrator anubis. qa capite canino pingitur. Hũc uolũt eẽ Mrrcuriũ: iõ qa nihil ẽ cane sagacius. Cõtra neptũnum. Homerꝝ sequit': q deos dicit con tra se, p diuersis partibus habere certamẽ. Celatus fer. aut ĩ armis locatus: aut de foro sculptus. s. & me tallo sibi cõgruo. Diræ. diræ, pprie sũt ultrices deæ: & bene has interesse dicit plio ad puniendũ antoniũ q matrimoniale læserat fœdus. Discordia palla. iõ discordia: qa unius ciuitatis erant. Et bene dirã dis/ cordia sequit': quã bellona comitat': nã p discordiã uenit' ad bellũ. Horati. Ita truces inimicitias ac fune bre bellum, actius hoc cernẽs. quem postea actium.

Isis

Anubis

Diræ

uoſauit auguſtus. Vertebant ter.ſa.oēs iſti populi orientis ſũt. Iam iãq; ſ.auiditate fugiendi. Inter cædes. inter ſuoꝝ cadauera. Morte futura. omĩe mortis futuræ. Iapige ſ. Vento qui de apulia flans ad orientem ducit: Horatius. Obſtruſis alii præter iapiga

Iapix

Magno corpore. Septenfluo. Vocátem cæruleum in gremiũ. hoc de hiſtoria: nã legit Cleopatrã præſagio mortis futuræ oblitam eſſe receſſus ægypti petere: in quibus poterat facile bella reparare: de qua re ſe moriens dicit increpaſſe. Latebroſaq; flumina. Quia nili origo neſcitur: licet Plinius dicat haud lõge ab æthiopia maurorum poſt maiorem atlantem lacum eſſe ex quo erumpit: quod uidetur eſſe ueriſimile ex beluarum ſimilitudine.

Pandentemq; ſinus: & tota ueſte uocantem
Cæruleũ in gremiũ: latebroſaq; flumĩa uictos.
At cæſar triplici inuectus romana triumpho
Mœnia dis italis uotũ immortale ſacrabat.
Maxima ter centum totam delubra p urbem

CHRI. Tempora nauali. nã de coronis alibi a nobis dictum eſt. Variis. multiplices. n. ex & uariis nationibus exercitus cõtraxerat: cum ipſe auguſtus: ut ſupra dixit: ſolos italos in bellum duxiſſet. Rubro. Hoc mare inter indicum & æthiopicum oceanum ampliſſimo ore ab auſtro in ſeptentrionẽ fundit: & ne in mediterraneum exeat a terris perſarum arabumq; tenet. Dicitur rubrum quia illius littora quoniam rubro colore ſunt aquas rubeas cũ limpidæ ſint oſtendunt. Eſt dictum erythræum ab erythræo rege & quia erythros rubeũ ſignificat multi putant erythræum rubrum interpretari. Bactra. baractra bactrorum urbs eſt: quæ zariaſta uocat. Siſtro. ſpecies eſt tympani ſeu cymbali. qđ iuſtrumentũ credo nõ abſimile eſſe ab eo quo puellæ florẽtiæ utunt in choreis.

Erythræum mare

Bactra

SER. Triplici triumplo. tres. r. Auguſtus habuit triumphos: nã primo die triumphauit exercitꝰ q Antonium uicerat. Secundũ qui dalmatas uicerat Tertio ipſe cũ Alexandro ẽ ingreſſus triũpho. Ludiſq; uiæ plauſũq; fremebant. hoc ẽ per cõpitalitia ludi celebrati ſũt. Candentis limine phœbi in templo de ſolido marmore effecto: qđ allatũ fuerat de portu lunæ: q eſt in liguria. Dona recognoſcit populorum. augꝰ coronariũ dicit qđ hodieq; a uictis gentibus datur. Imponebãt aũt hoc ĩperatores pp cõceſſam uitã. Ideo ergo dixit dona: Nam ſi hoc nõ eſſet ſpolia diceret. Hic numadũ genꝰ. Atq Antonius oriẽtis habuit populos: ſed itelligas has gentes afrĩcæ operas ſuas locaſſe: & ſimul cũ Antonio ab auguſto eſſe ſuperatas. Diſcinctos. uel habitũ eoꝝ oſtendit qui uſq; in italos fluebat: Quod Plautus in penulo ridet dicens. Quæ ẽ illa auis cũ afrũ uidiſſet ueſtẽ demiſſam trahentẽ: Aut diſcinctos dixit inhabiles militiæ. Omnes. n. q militant cincti ſũt: aut certe inefficaces. ut cõtra præcinctos ſtrenuos dicimus. Hoſati. Altius ac nos præcinctis unum. Vnde & græce εὐζωνοσ appellat nõ q bonã zonam hẽt: ſed qui ẽ ſtrẽnius. Mulciſer. Vulcanus ab eo q totũ ignis pmũlcet. Lelegas. theſſalos: Luc. de theſſalia. Mox lelegum dextra preſſum deſcendit aratrum. Caraſq;. Caræ inſulani populi fuerunt piraticã exercentes famoſi uicti a Minoe. ut Thucydides & Sallu. dicũt. Gelonos. populos ſcythiæ. Euphrates iã mol. un. ibat. Sentiens ſequaſi eẽ ſuperatũ. Hora. Minorẽ uoluere uerticem. Morini. Populi galliæ in finibus q britãniam ſpectant. Rhenus. fluuius galliæ. Bicornis aũt qa p duos fluit alueos: per unũ qua romanũ ĩperium eſt: per alteꝝ interfluit barbaros. Indomitiq; daci. populi ſcythiæ. Araxes. Fluuius armeniæ: quẽ pontibus nixus eſt Xerxes cõſcendere. Parentis. nunc honoris. Rerum. ſ. futurarum: quæ nundum fuerant. Famamq;. Gloriam. Nepotum. poſteroꝝ.

Lætitia: ludiſq; uiæ: plauſumq; fremebant.
Omnibus in tẽplis matrũ chorus oĩbus aris.
Ante aras terram cæſi ſtrauere iuuenci.
Ipſe ſedens niueo candentis limine phœbi
Dona recognoſcit populorũ: aptatq; ſuperbis
Poſtibus: incedunt uictæ longo ordine gentes:
Quãuariæ linguis habitu tam ueſtis & armis
Hic nũadũ genꝰ: & diſcictos mulciſer aphros
Hinc lelegas: caraſq; ſagittiferoſq; gelonos
Finxerat: euphrates ibat iam molior undis
Extremiq; hoium morini: rhenuſq; bicornis:
Indomitiq; daci: & pontem indignatus araxes.
Talia per clypeum uulcani dona parentis
Miratur: rerumq; ignarus imagine gaudet.
Attollens humero famamq; & fata nepotum.

Aurum coronarium

Caræ
Geloni
Morini
Araxes

CHRI. Lelegas. Arcananiæ partẽ curetes habent lelegæ partẽ teleboi locros lelegas dicũt & occupaſſe boerum pars leucadẽ habitauit. Cares incoluere ioniam. Vnde pulſi petiuerũt phrygiã. Pulſi deinde ſũt a græcis: q expugnarũt troiam. Strabo ait cares fuiſſe ſub Minoe: & tũc lelegas appellatos & inſulas habitaſſe: deinde in cõtinentẽ ueniſſe. & multa maritimæ oræ & mediterraneæ habitatoribus abſtuliſſe. deinde iones & dores multa illis ademiſſe. Fuerunt aũt eodẽ teſte rei militaris ſtudioſi. Hoc indicat q lora criſtas & cætera inſignia carica dixere priſci. Ait. n. anacreon Nectite bene cõpactum cariæ locũ. Alceus itidem Caricam quatiens criſtam. Morini. galliæ populi ſunt iuxta merapios & horanos. Irim. ut plurimum lunoni miniſtram dantirim: quia luno ipſa aer eſt: in quo iris gignitur. datur & Ioui: quia & ipſe etiam Iuppiter nonnunq; pro aere ſumitur.

Lelegæ

Cares

Tq; ea diuersa penitus dum. In hoc loco mutatio est rerũ oium. Nam & personæ & loca alia sunt: & aliud negociũ incipit. Ab ænea. n. transit ad Turnũ: a Thusia ad Ardeã: a petitione auxiliorũ ad bellum: quẽ transitũ quidã culpant nescientes. Verg. prudenter iunxisse superioribus negociis sequentia per illã particulã. Atq; ea diuersa penitus dum parte gerunt. s. dum offerunt arma dum dant auxilia. Sane formatus est iste liber ad illud Homeri ubi dicit p nocte egressos eẽ Diom dẽ & Vlyxem cũ capto Dolone castra penetrarũt: nã partẽ maxim i. & oeconomiæ & negocioꝝ exinde hẽt. Diuersa penitus. Valde diuersa id est longius remota: unde paulo post dicit: Nec satis extremas corithi penetrauit ad urbes. Lydoꝝq; manũ Irim. iris q̃si ἐρίς dicta ẽ. nunq̃. n. ad cõciliationem mittit: sicut Mercurius: sed ad disturbationẽ. Et est ministra nõ tm̃ deaꝝ sed deoꝝ. Et Verg. hoc probat dicens Aeream cælo nã iuppiter irim Demisit germanæ haud mollia inuisa ferentẽ. Audacẽ turnũ. fortẽ sine fœlicitate: sicut de Palante diximus. Parentis pilũni, Pilumnus & Pitumnus fratres fuerũt dii. hoꝝ Pitũnus stercorandoꝝ inuenit usum agroꝝ uñ & sterqllinus dictus est. Pilũnus uero pinsendi frumẽti: uñ & a pistoribus colit: & ab ipso pilũ dictum est. Sacrata u. ideo sacrata: qa ut diximus nũ quã est lucus sine religione. Sedebat. ut Asper dicit erat: q̃ clausula antiqua ẽ: & de remota scdm Plautum sedere est ꝺ filiũ capere: q̃ inducit seruũ dicentẽ Sine iuxta aram sedeam & dabo melíora consilia. Sed scdm augures sedere est auguriũ captare. Nãq; post designatas cæli partes a sedẽtibus captant auguria: qd & ipse supra ostendit latenter inducẽs Picũ solũ sedẽtem: ut paruaq; sedebat succinctus trabea: qd est auguꝝ: cũ alios stantes induxerit: ergo sedebat: aut erat: aut cõsilia capiebat: aut augurabatur. Thaumantias ore locuta est. Scdm poeticam: id est Thaumantis filia. Cæterũ ex administratione hoc nomen accepit: quæ admiratio de eius coloribus nascitur. Diuum promittere nemo. Nemo pro nullus posuit: & est acyrologia. nam diuum nemo nõ possumus dicere: cum proprie nemo sit nec homo. Auderet. Docet per transitum multa interdum temporis ratione prouenire: quæ numina præstare nõ possunt: quod etiam paulo post in matris deum petitione Iuppiter probat dicens: Cui tanta deo permissa potestas. Voluenda. pro uolubilis. Nec satis. quia occurrebat ab Euandro eum facile posse remeare. Corythi. Montis Thusciæ: qui ut dixi nomen accepit a Corytho rege: cum cuius uxore concubuit Iuppiter: unde natus est Dardanus. Armat agre. Ne ei formidinem iniiciat agrestes esse commemorat: Turbata arripe castra. aut arripe & turba aut turbata inuade: propter absentiam æneæ Sæuit sub nubibus arcum. Hoc est duxit: ut ille uiam secat ad naues & re uera arcus ipse uariis coloribus sectus est. Bene autem sub nubibus: quia siue nubis beneficio arcus nõ uidetur. agnouit iuuenis. irim tantum agnouit: non a quo missa esset: utrum a ioue aut a iunone. Hinc est quod dicit: Quis te mihi nubibus actam. Repente. item aliud augurium. nã cum iris sine nubibus non posset uideri: post eius abscessum statim est secuta serenitas. Clara aũt bene addidit: quia tẽpestas τῶν νεφῶν. Discindere cælum. Chasma dicit factum. i. subitã aeris diruptionem & quendam recessum. per quod uult uideri chasma irim se recepisse. Medium autem bene dixit. nam est & summum: unde est Sic uertice cæli cõstitit. Nubes autem in medio sũt: ubi fiunt omnia signa quæ dicit. i. iris: chasma serenitas. nam si in sũmo fieret: nullus uidere po

Iris

Pilũnus

Pitũnus

Sedere

Corythus

Descriptio noni libri.

Tu

On⁹ hẽt pugnas: nec adest dux ipse tumul-

At q; ea diuersa penitus dum parte gerunt

Iunonis monitu turnus festinat in hostem.

Teucrorum naues rutulis iaculantibus ignem

Nympharum in sepciem diuino numine uerse

Euryali & nisi cœptis: fuit exitus impar.

Pugnatur. castra æneadæ uallumq; tuentur.

Audacem rutulum dat leto pulcher iulus.

Fit uia ui turnus biciam & pandarum altum

Deiicit: & totus uictor dat funera castris.

Ianq; fatigatus recipit se in castra suorum.

P. Vergilii Maronis æneidos

Liber nonus.

Tq; ea diuersa penit⁹ dũ pte gerunt

Irim de cælo misit saturnia iuno

Audacẽ ad turnũ: luco tũ forte parẽ

Pilumni turnus sacrata ualle sedebat:

Ad quẽ sic roseo thaumãtias ore locuta est.

Turne quod optanti diuum promittere nemo

Auderet uoluenda dies en attulit ultro.

Aeneas urbe: & sociis & classe relicta

Scæptra palatini: sedemq; petiuit euandri:

Nec satis: extremas corithi pẽetrauit ad urbes

Lydorumq; manum collectos armat agrestes

Quid dubitas? nũc tps equos nũc poscẽ curr⁹

Rũpe moras oẽs: & turbataq; arripe castra.

Dixit: & in cælum paribus se sustulit alis:

Ingentemq; fuga secuit sub nubibus arcum.

Agnouit iuuẽis: dupliceq; ad sydera palmas

Sustulit: ac tali fugientem est uoce secutus:

Iri decus cæli quis te mihi nubibus actam

Attulit in terras unde hæc tam clara repente

Tempestas. uideo medium discindere cælum:

Palantesq; polo stellas: sequar omnia tanta

Quisquis in arma uocas: tũ sic effat⁹ ad undã

Processit: sũmoq; hausit de gurgite lymphas.

Multa deos orans: onerauitq; æthera uotis:

Ianq; omnis campis exercitus ibat apertis

Diues equum: diues pictai uestis & auri.

chaſma tuiſſet. Humani enim oculi altiorem nimium ſplendorem ferre non poſſunt: ſane chaſma eſt. Ita enim Plinius cat diruptio: & quidem cæli receſſus. Palantes p. ſtellas. Bene palantes quaſi alienum tempus errore uenientes. Omnia tanta ſcilicet cæleſtia. Quiſquis in arma uocas. Vel Iuno uel Iuppiter. Onerauitq; æthera uotis. iterum atq; iterum eſt uota pollicitus. Locus autem iſte dictus eſt ſecundum augurum morem. apud quos fuerat conſuetudo: ut ſi poſt acceptum augurium ad aquam ueniſſent: inclinati haurirent exinde manibus: & fuſis precibus uota promitterent: ut uiſum perſeueraret augurium quod aquæ interceſſu dirumpitur. Vnde etiam in. xii. augurium q̃ aquæ interceſſu dirumpitur non procedit. nam ſortitur exitum infirmum: quia cygnus dimiſſus ab aquila in fluuium cecidit: ut prædamq; ex unguibus ales: Proiecit fluuio. Hinc uidetur etiam Turnus minime potuiſſe liberari. Iamq; omnis campis exercitus ibat apertis. intelligamus hunc exercitum primum in campos confuſe ruiſſe: poſt digeſtum in ordines: ut ſit ſequentium fluminum congrua comparatio: quæ flumina dicit poſt camporum inundatione in alueos ſuos reuerti. nam hoc uult dicere: ut de campis flumina in alueos redeunt: ſic digeſta eſt in acies militum multitudo: quæ fuerat ante diffuſa. Diues equum. per genitiuum frequentius utimur hac figura per ablatiuum.

DO. Diuerſa. a troianorũ caſtris remota. Sic in quito: Quo diuerſis abis. i. a metu remotus. Sedebat. in ocio erat: & non tractibus neceſſariis uacabat: ut multi uolunt. Vult enim poeta illius inertia laudes æneæ per comparationem extollere: & ut æneam a loco & frigore fluminis. ſic hunc uituperat q̃ in loco amœno ociaretur: cum æneas per laborem ſubiiſſet nemora: & longinquas partes petiſſet. Miſit ergo irim Iuno ut torpentem excitaret. Audacem. inconſultum & temerarium. Iris uero hinc ortatur illinc obiurgat. Turne. nomine excitat & proponit occaſionem utilem: non omittendam. Aeneas. magnum pondus in nomine. Nunc in tempus e. Monet quid faciendum: ne ille in conſultando perdat tempus. Dixit. nam obiurgata eſt. terruit: inſtruxit. hortata eſt. Decus cæli. Quanta eſt laus ornare cælum & meritum & pulchritudo.

CHRI. Pilumni. Vide Seruium. Sunt tamen qui Saturnũ putent a pinſendo dictum eſſe pilũnum: quoniam pili quo frumenta piſebantur inuentor fuerit. Sacrata. nam lucus erat. Sedebat. cogitabat in conſuliando uerſabatur: non q̃ ſedere id ſignificet: ſed ſolent qui intentius aliquid mente agitant ſedere: ut corpus immobile teneant: ne mobilitate corporis animus quoq; uacillet. Thaumantias. de iri thaumantis filia dictum eſt in quarto. Turne. optima oratio in cauſa deliberatiua. Nam ſtatim oſtendit quod ſuadere nititur fieri omnino facile beneficio fortunæ: quæ maximas ſibi in bello ut etiam oſtendit Cicero in actione gratiarum pro. M. Marcello partes uendicat. Nam ſæpe ignaui illius fauore impulſi ſuperant fortes contra illius iniquitate ſæpe ſuperantur. Per ſuadet autem ab occaſione quæ a fortuna prouenit. Et eſt una ex ſex partibus: quæ in coniecturali conſtitutione ſigno ſubiiciuntur. Turne. captat beniuolentiam ab eo quaſi dicat Talis uir qui etiam in rebus difficilimis inuictum te præſtare conſueuiſti. Quod optanti, oſtendit magnitudinem occaſionis: quæ tanta eſt ut non modo mortalis quiſquam eam præſtare queat: ſed nullius etiam deorum promittere auderet: ueluti qui ſupra ſuas uires eſſe ſentiret. quæ ergo poteſt eẽ maior occaſio q̃ illa quæ etiam deorum excedat poteſtatem. Dies. recte: nam occaſio commoditas eſt quæ affertur a tempore. & optime addit uoluenda non uolubilis: ſed cui hoc neceſſe aſſit: ut deinceps uoluatur: & ſic admonet: ut præſenti utatur. Nam paulo poſt ex mutatione temporis mutabitur & ipſa. duo ergo oſtendit. Primum occaſionem eſſe tantam: quantam non modo homo quiſquam: ſed ne deus quidem aliquis preſtare queat: deinde illam ex mutabilitate temporis niſi eam quam primum arripiat habituram. Aeneas. Non ſatis erat oſtendere tempus commodum niſi etiam oſtendat ſpatium ſufficiens ad rem tranſigendã. Nam & ſpatium ipſum ſigni pars eſt. Hoc igitur arguitur longum futurum: quod non ſolum Aeneas Pallanteũ adnauigauerit: ſed inde etiam in eturiam longius abierit. ergo antequam illinc ad caſtra ſua redeat erit ſpatium amplum Turno ad caſtra diripienda. Tempeſtas. Qualitas eſt temporis ſiue aperta ſerenaue ſit: ut hic ſiue contra turbida & aduerſa. Aliquando idem erit quod tempus: ut ſæpe apparet apud ſalluſtium. Pictai. pro pictæ: & eſt diphthongi græci diſſolutio. eſt enim apud illos diphthongus ai: & apud nos tranſit in ae.

Ganges SERVI. Coercent. Cogunt: colligunt. Altus per tac. g. Fluuius eſt indiæ qui ſecundum Senecam in ſitu indiæ nouem alueis fluit: ſecundum Melonem ſeptem qui tamen & ipſe commemorat non nullos dicere: q̃ tantum tribus alueis fluat Vergilius tamen Nilo cum iungens ſeptem alueos habere ſignificat. Hanc uarietatem Donatus fugiens longum hyperbaton facit dicens: ceu ſurgens ſeptem amnibus nilus. aut ganges altus per tacitum. Sane bene addidit per tacitum altus. hoc eſt per profundam altitudinem. nam licet creſcat intra ripas tamẽ eſt: nec ſuperfunditur ut nilus campis: unde Aſper diſtinxit: altus per tacitum. Pingui flu. enim Nilus dicitur eſt quaſi πεδίιουον hoc eſt nouũ limum trahẽs: qđ uolẽs exp̃mere dixit Pingui flumine. i. fluere: q̃ res fœcundã efficit terrẽ. qđ & ipſe in georgicis oſtendit dicens: Liquunt mõtibus amnes: Fœlicẽq; trahunt limũ. itẽ Et uiridem ægyptum nigra fœcundat harena. Quis globus. i. quantus. admirantis enim eſt non interrogantis. nec. n. interrogat qui nunciat. Hoſtis adeſt. hic diſtinguendum: ut ea ſit

Meſſapus primas acies: poſtrema coercent
Tirrhidæ iuuenes: medio dux agmine turnus
Vertitur arma tenens: & toto uertice ſupra eſt:
Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus altus
Per tacitũ ganges: aut pingui flumine nilus
Cum refluit campis: & iam ſe condidit alueo
Hic ſubitam nigro glomerari puluere nubem
Proſpiciũt teucri: ac tenebras ſurgere campis
Primus ab aduerſa conclamat mole caicus:
Quis globus o ciues caligine uoluitur atra.
Ferte cito ferrum. date tela: ſcandite muros.
Hoſtis adeſt. eia ingenti clamore per omnes
Condunt ſe teucri portas & mœnia cõplent

Nãq; ita discedens præceperat optimꝰ armis
Aeneas: siqua interea fortuna fuisset
Neu struere auderet aciẽ: neu credere campo
Castra modo & tutos seruarẽt aggere muros
Ergo & si conferre manũ pudor iraq; mõstrat
Obiiciũt portas tamen & precepta facessunt.
Armariq; cauis expectant turibus hostem
Turnꝰ ut anteuolãs tardũ præcesserat agmẽ
Viginti lectis equitum comitatus: & urbi
Improuisus adest: maculis quẽ thraciꝰ albis
Portat equus: cristaq; tegit galea aurea rubra
Equis erit mecum o iuuenes q primꝰ ĩ hostẽ
En ait & iaculũ torquens emittit in auras
Principium pugnæ. & cãpo sese arduus infert
Clamorẽ excipiunt socii fremituq; sequũtur
Horrisono teucrũ mirant̃ inertia corda
Nõ æquo dare se cãpo: non obuia ferre huc
Arma uiros: sed castra tenere huc turbidꝰ atq;
Lustrat equo muros: aditũq; per auia q̃rit
Ac ueluti pleno lupꝰ insidiatus ouili
Cum fremit ad caulas uentos ꝓpessus & ĩbres

militũ ꝓperãtiũ clamor & ẽ ennianũ q ait: ad portas ruebãt. Alii hostis adest eia legũt. Nãq; ita discẽdens ꝓ ex cusatio troianorũ ne portas clausisse timore uideret̃

Optimus ar. pitus armorũ: dux egregius: q & futura ꝓuideret. Sic̃ int. fo. fuisset. f bellicus casus. Pudor itaq; m. licet eos hortaret̃ ira & pudor. Tardũ a. peditũ dicit q eqtũ cõparatiõe tardi sũt. Vrbi troiæ quã fecerat æneas castrorũ ĩ morẽ. Maculis quẽ thracius albis. noue albas maculas dixit: cũ ꝓptie maculorũ hæc sit natura ut obscuritate sua albũ aliqd ĩ fuscẽt. Cristaq; regit galea aurea rubra. duo ablatiui sũt & duo noiatiui: quos metrica rõe discernimus nã & rubra crista lõge sũt ultimæ: qa ablatiui sũt. Sane huiusmõi uersus pessimi sũt. Principiũ p hoc de romana solẽnitate tractũ ẽ cũ. n. uellẽt bellũ indicere pater patratus: hoc ẽ ꝓnceps fœcialiũ ꝓficisceba tur ad hostiũ fines: & ꝓfatus q̃dã solemnia clara uoce dicebat se bellũ ĩdicere ꝓ certas cãs: aut qa socios læserãt: aut q̃a nec abrepta aĩalia nec obnoxios reddi derãt & hæc clarigatio dicebat̃ a claritate uocis post quã clarigationẽ hasta in eorũ fines missa ĩdicabatur tio iã pugnæ ꝓncipiũ. Clamorẽ ex. so. legit̃ & clamore si clamor sensus erit talis: hastæ iactũ socii clamore comitãt̃. Si clamorẽ ĩtelligimus Turni eos clamorẽ excepisse: & cũ fremitu eũ sequũt̃. Inertia c. non re uera: sed sicut hostibus uidebãt̃. Additũq; ꝓ a. q. ẽt ꝓ auia. sane exꝓmit̃ Turni uiolẽtia: nã uiã ꝓ auia nullus regrit. Ad caulas. Munimenta & sepia ouium. est. n græcum nomen c detracto. nam græci aulas uocant animalium receptacula.

DO. Per cõparationẽ oñdit magno silẽtio fuisse Turnũ ut ĩprouisus opprimeret incautos tñ igẽs pulsus illos mãifestauit. Quis globus. ꝓmo dubitauit deinde cognouit eẽ hostes. Telaẽt lapides & oĩa missilia dici possũt. nãq; ita discedens præ. aliter. n timidi poterãt uideri troiani: q instructa acie nõ exirẽt cõtra hostes æneæ ꝓceptũ propter incertos fortunæ casus sapiẽs fuit ergo. Duas dedit uirtutes: alterã ne ibelles uiderentur: alteram ut regi parerẽt. Tardũ. nõ q̃d tarde ꝫbularet. sed comparatione Turni. Iaculũ. dedit principium pugnæ. id enim signũ fuit ante q; nulli licebat arma mouere CHRI. Vertit̃. q̃d ẽ propriũ ducis ad quẽ sũma totius rei ptinet. ut oĩa obeundo lustrãdoq; exploret: atq; administret: & mõ usq; ad ꝓma signa deferat̃. mõ ad nouissimos redeat. Gãges. flu. indiæ q orit̃ ex caucaso septẽtrionalis indiæ mõte in mare ĩdicũ influit cis Taprodanẽ insulã. Quot ãt alueis uide Ser. Romanorũ primꝰ p illũ classẽ duxit Traianus: ante traianũ alexãder macedo. Nilus de quo iã dictũ ẽ. Hic subitã nigro. oñdit teucrorũ uigilãtiã q ex ĩprouiso opprimi nõ potuerũt cũ ad omnẽ euẽtũ intenti. nihil eos latere potuisset. A mole a. is. n. custodiã agebat in turri hostibus opposita. Quis gl. admirãtis ẽ & stupẽtis nõ interrogantis. nã res improuisa uehemẽter ꝑturbat animũ unde ẽt minora maiora uidentur. ergo quis globus q̃ ĩmensa ac cõstipata multi tudo. Globus. n. latine ẽ q̃ græce sphera nõ ergo uidebat milites sed ex globo pulueris cõiectabat q̃ multi essent.

Ferte citi. in maxima proparatiõe properantẽ effert orationẽ q̃d demõstrãt clausulæ breues & sine copula positæ. Cõdunt se. cõponũt se ad custodias agẽdas & ad repugnãdũ. neq; iccirco nõ prodibant obuiã hosti: qa timerẽt: sed ut eẽnt obsequẽtes impio æneæ: q prohibuerat illos cũ hostibus se absente manũ conferere. Prudentissimi ergo ducis cõsiliũ ẽ nõ ꝓmittere ut absente se bellum ineant ꝓ incertos fortunæ casus. Quapp se ueriss imũ Malii in filiũ suppliciũ qñ ĩpiũ in huiuscemodi re cõtẽpsisset nõ improbat̃. Pudor ira. põit aristotele cũ fortitudinẽ describit: multos pudore ẽt si uera in illis fortitudo nõ sit: hostibus nõ cedere: & iram tãq; cotẽ ad fortitudinẽ acuẽdã eẽ pipatetici oẽs affirmãt. Ostẽdit igit̃ q; quãuis ira & pudore ad manus cõserendas impellerentur: tamen tñ ualuit apud eos imperium ducis: ut illi obtemperauerint. Turnus ut a. ponit Macrobi. quattuor dicẽdi genera eẽ: copiosum: breue: siccum: pingue uel floridũ. Atq; hũc locum siccum esse genus ostendit.

Nocte super media: tuti sub matribꝰ agni
Balatũ exercẽt: ille asper & ĩprobus ira
Sæuit in abscentes collecta fatigat edendi
Ex longo rabies: & siccæ sãguine fauces
Haud aliter rutylo muros: & castra tuenti
Ignescũt iræ: & duris dolor ossibus ardet

SER. Nocte sup m. ultra mediã noctẽ. i. maiorẽ eius partẽ. & ẽ bõa elocutio per ſvlepſin. ut si dicas legi noctẽ super mediã. i. ultra mediã noctẽ nullã. n. ſvllepſis est quæ nõ & casus mutuet. & egeat subaditione: ut hac ego nũc ignarã huius quicũq; pericli

Sæuit in a. phãthasiã sæuit iæ expressit: quia & lupi circa caulas fremunt in ipsis animalibus solent.

Ex lõ. r. absoluta elocutio ut si dicas ille fame fati

gat ex lõgo. Et q.u.e.qa aduerbiũ loci ẽ nõ pnoñ nã nõ ſtat uerſus ſi uia ſeptimus ſit nõ ntũs. ĝ qa uia i.p quã ptẽ uiæ uallo troianos excutiat. Legit tñ & q̃ uia: & ẽ ſẽſus abſolutior. Facibus accingit arris Armat. inſtruit. Piceũ fert hũida lumẽ. ſordidior n. ex tædis & igni fumus ẽ. Quis deus o muſæ qa res deorũ ẽ & ardua: iõ p ſe eã nõ põt dicere. hic aũt gloria Turni latẽter oñdit: cuius uis niſi a numinibus repelli nõ potuit. Priſca fides facto ſed fama p ennis. oĩs antiquitas difficilis pura & icorrupta manat in poſteros hoc. n. dicit factũ hoc licet p̃ſcũ ſit. tñ eius fama nõ ẽ obliterata uetuſtate. Quo p. hoc ẽ initio. nõ. n. ſecundo factæ ſunt naues apud idam abænea. Formabat. i. formare cogitabat. nõ. n. in ida apud atádrũ factæ ſũt. Alta p. abſolutũ ẽ ut Lata cã poz. Ipſa d. ſ. g. figmẽtũ hoc licet poeticũ ſit. tñ qa exẽplo caret notãda criticis. uñ lõgo proemio excuſat. ná iõ & priſca rõe religiõis: & iouis bñficio dicit eẽ pfectũ ut naues mutarẽt in nymphas: quo uel aliqua ex pte poſſit eẽ ueriſimile. Berecyntia. Mater deũ a mõte phrygiæ berecynto: cuius ultima ſyllaba caret aſpiratiõe. quã addimus quotiẽs mõtẽ deli cynthũ dicimus. Eſt ãt tenuis iſta diſcretio. q̃bus noĩbus ſubtrahi d̃beat aſpiratio nã ecce ripæi mõtes arcadiæ nõ ſcribuntur cũ aſpiratione: quã addimus quotiens riphæos mõtes Scythiæ ſignificamus. Dana p. ac ſi diceret ei q̃ iubere debuerat. Domito te. p. o. Videtur dicere p̃ſta ei: cuius bñficio ſetuatus ad olympi regna ueniſti. Saturnus. n. cũ oẽs cõſumeret filios: iouẽ ſolũ eẽ nõ potuit celatũ matris auxilio domito ergo olympo: ín tuas. ſ. leges p bñficiũ meũ mũdo reda/cto. Pinea ſ. m. cõgrue nã pinus in tutela matris ẽ deũ. Arce ſ. ſ. hoc ẽ apud Gargara q̃ dicta ſunt q̃ſi κἄρᾰκρᾰτος. i. caput capitis altitudis altitudo. cara eſt ηκεφάλη. Gargara ãt ſũt mõtis ldæ cacumĩa pp qđ dixit in arce ſũma. Nigrãti p. umbroſa & picea ẽ genus arboris uñ pix deſudat. Harũ ãt ſecũdũ Pli. gnq̃ ſunt ſpẽs ſicut ẽt ſupra diximus. Has e. nõ trabes nam de acere naues nõ fiũt. uñ melius arbores ĩtelligimus. referẽtes ad piceaſ uel ad pinos. Sane notãdũ trabes eũ dixiſſe de arboribus: cũ nõ dicãt niſi iã cæſæ & iã cõpoſitæ. Claſſis e. luſta æneæ petitio: & cõcedẽtis benignitas numinis excluſit piaculũ. ná his remotis ſacrilegiũ cõmitteret. Timor a. aut ppetuũ ẽ timoris epithetõ aut certe pulſans.

DO. Vrget p. t. plus ualet p̃ſentia eius q̃ põt iubere q̃ iuſſio. Cũ ãt dicit fumida tela. exprimit quare dixerit facibus atris. Tempore q. ueriſimilis fit res cũ tps & locus expõit. Ipſa d. g. Nullus hõ hæc uiderat aut audiuerat: ſed muſæ poetã docuerũt. Da. imperatiua uox oſtẽdit parẽtis. Nate. qđ nomẽ ad ĩperandũ multũ ualet.

Chara. ut ſit quod parenti quã diligis & q̃ te amat rem autem arduam petituram cauſas iuſtas inſerit.

CHRI. Improbus ira. quẽ ira facit ĩprobũ. i. inſatiabilẽ. Siccæ ſan. fauces. i. ex ardore q prouenit ex ſanguine areſcũt fauces. Tuẽti ig. i. cũ. n. tueatur monimẽta ĩexpugnabilia excãdeſcit qa deſperat expugnationẽ. Dolor ar. qa prouenit ex ira. Ira. n. ẽ accenſio ſãguinis ad uindictã ſumẽdam ergo ardet: q̃ uindicta ſi deſperatur gignit ſẽ q. l. una hæc uia uidebatur reſtare q̃ exire compellerentur. ſ. ut nauibus incenſis ſuccurrerẽt. Triplex ergo ſaus æneæ qui mandauerat ſe abſente in pliũ exirẽt: Troianoz qui ĩpatori ſuo obſequẽtes fuerãt. Et turni qui id ſũmopere cõareẽt. Vrget p. t. nullus n. tã ignauus eſt miles q p̃ſenti impatore aliquid declinet periculũ. Atris pp fumeos uapores. uñ ſequitur Fumeũ fert picea lumẽ. Quis de. in re difficili ſcitu minimeq̃ ueriſimili muſas inuocat. Sed ſa. perennis. q. d. hæc ſola uia ẽ q̃ res p̃ſca nec litteris mãdata ſciri potuerit: q̃ fama perpetua cõſeruata ſit. Tẽpore optimũ figmentum & a ſũmo poetæ ingenio profectũ. Priſca ſ. ergo credenda res qñ nec apud priſcos qui rei propiores erant defuit fides.

SER. Profit no. ĩ m. o. Bõa breuitas. nã detraxit hiſ & eẽ nã plenũ ẽ p̃ſit & his ortas eẽ ĩ mõtibꝰ nr̃is. qđ fecit elocutiõis cã. Torq̃t. q ſuſtinet regit. Quo ſ. t. oñdit fata aliq̃tenuſ trahi: nõ tñ uſq̃ q̃ q̃: hoc. n. dicit tiuo. ĩ. ad quã rẽ. Petis. pro iſtos. nã ſic dicimus peto qbi pro te. Fas h. ius: nec. n. poſſent eterna eẽ q̃ ab

Berecyntus

ripæi

Q ua tẽtet rõne aditus & qua uia clauſos
Excutiat teucros uallo: atq̃ effũdat in æquor
Claſſem (quę lateri caſtrorũ adiuncta latebat)
Aggerib9 ſeptam circum: & fluuialib9 undis
Inuadit: ſocioſq̃ incendia poſcit ouantes
Atq̃ manum pinu flagranti feruidus implet.
Tũ uero icunbunt: urget preſẽtia turni:
Atq̃ omnis facibus pubes acciugit atris:
Dirripuere focos: piceum fert fumida lumen
Thæda: & cõmixtã uulcanus ad aſtra fauillã
Q uis deus o muſæ tã ſæua incẽdia teucris
Auertit. tantos ratibus quis depulit ignes.
Dicite priſca fides facto: ſed phama perennis.
Tẽpore quo primum phrygia formabat ĩ ida
Aneas claſſem: & pelãgi petere alta parabat
Ipſa deum ferẽ genitrix berecyntia magnum
Vocibus his affata iouẽ: da nate petenti
Quo tua chara parẽs domito te poſcit olipo
Pinea ſilua mihi multos dilecta per annos
Lucus in arce fuit ſumma: quo ſacra ferebant
Nigranti picea trabibuſq̃ obſcurus acernis
Has ego dardanio iuueni cum claſſis egerete
Læta dedi: nunc ſolicitã timor anxius urget
Solue met9: atq̃ hoc præcib9 ſine poſſe parẽ
Neu curſu quaſſatæ ullo. neu turbie uẽti (tẽ

Mortali ne manu factæ ímortale carinę
Fas habeant: certuſq; incerta pericula luſtret.
Aeneas? cui tanta deo permiſſa poteſtas
Immo ubi defunctæ finem portuſq; tenebunt
Auſonios olim quæcũq; euaſerit undis
Dardaniumq; ducem laurentia uexerit arua.
Mortalẽ eripiã forma magniq; iubebo
Aequoris eẽ deas: qualis nereia clotho
Et galathea ſecant ſpumantẽ pectore pontũ.
Dixerat idq; ratum ſtygii per flumina fratris
Perpice torrentes atraq; uoragine ripas
Annuit: & totum nutu tremefecit olympum.
Ergo aderat promiſſa dies. & tempora parcæ
Debita cõplerant cum turni iniuria matrem
Admonuit ratibus ſactis depellere thædas
Hic primum noua lux oculis effulſit & igẽs
Viſus ab aurora cælũ trãſcurrere nimbus
Idæiq; chori: tum uox horrenda per auras
Excidit: & troũ rutulorũq; agmina cõpelet
Ne trepidate meas teucri defendere naues
Neue armate manꝰ. maria ante exurere turno
Quam ſacras dabitur pinus: uos ite ſolutæ
Ite deæ pelagi: genitrix iubet. & ſua quæq;
Continuo puppes abrumpunt uincula ripis.
Delphinũ q; modo demerſis æquora roſtris
Ima petunt. hinc uirgineæ mirabile monſtrũ.
Reddunt ſe totidem facies. pontoq; feruntur
Quot prius ærate ſteterant ad littora præ
Obſtupuere animis rutuli: conteritus ipſe.
Turbatis meſapus equis cunctatur: & amnis
Rauca ſonãs: reuocatq; pedẽ tyberinꝰ ab alto
At non audaci turno fiducia ceſſit
Vltro animos tollit dictis. atq; increpat ultro
Troiãos hæc mõſtra petunt. his iuppiter ipſe

hominibus facta ſunt. Hora. debemur morti nos noſtraq;. Nã ſicut aĩ facta ſũt ímortalia. ita corpis pereunt. Sal. cæterũ ſtudia noſtra ſicut aĩa ímortalia ſũt.

Certuſq; i. p. hoc diẽ caſibꝰ licẽtiã hæc petitio uult adimere nã æneas ſorte q̃ hõ ẽ nauigatõis debet timere piculũ q; perit ſe eius nauibus æternitas deꝰ. Cui tã d. p. cui ac ſi diceret: nec regi qdẽ deorũ. Defũctæ liberatæ: ut O tandẽ magnis pelaſgi defũcte periclis

Portuſq; te. nautico uſus ẽ uerbo cũ de nauibꝰ diceret. Quæcũq;. hic oſidit aliquas eẽ perituras.

Euaſerit u. de undis exierit cũ uenerit ad eũ locũ. de quo nauigaturus iã nõ ſit alii legunt euaſerit undarũ periculũ. Moralẽ e. f. bñ dixit moralẽ. nec. n. põt fieri ut eadẽ res & mortalis ſit et immortalis ante ẽ ut d̃ ſinat eẽ mortalis. Qualis n. c. nõ tales dixit erũt ſic ſupra. Qualis mugitꝰ fugit cũ ſauciꝰ arã taurꝰ. Per p. t. ardẽtes & ẽ figmẽtũ poeticũ. Ad de. p. d. di. promiſſũ tps aduenerat. Turni iniu. ſ. quẽ inferebat & mõ iniuria ẽ ἀδικημα. i. iniuſtitia. hic & apud comicos iniurius ẽ q audet aliqd cõtra ordinẽ iuris. & bene iniuria: quñ & cõtra neceſſitatẽ fati. & cõtra rõnẽ fœderis bella cõmouerat.. Noua l. i. nimbꝰ deoꝝ. qd̃ & paulo poſt dicit. Net. p ne feſtinetis. & per hoc ſignificat iõ ad nauiũ defẽtionẽ egreſſos nõ eẽ troiãoſq; a numẽ uetuit. Ite d. p. alii hucuſq; uolũt matrem deũ locutã. alii iũgũt genitrix iubet. Obſtupuere. timuerũt rutuli: timuit Meſapius numinis filius. timuit Tiberis: p hos ãt gradꝰ maior Turni deſignat audacia. tale & in q̃rto. at nõ infœlix aĩ phœnila. Et a. r. ſ. licet antiqtas hũerit hic & hæc amnis: melioꝰ tñ ẽ accipe rauca ſonãs. p rauce q̃ rauca amnis. Reuocatq; p. t. a. a. nũc ipſũ deũ teritũ dixit. ſupra ũdas fuiſſe pterritas & in ſe reꝑſſas. Animos t. d. magnanimitatẽ ſuã cõprobat dictis. tale ẽ illd̃ e cõtrario: turbatũq; oculis. Hæc m. p. appetũt ut reginã petit. Iuppiter ipſe. ſ. qui oĩbꝰ ꝑſtare cõſueuit: uñ & iuppiter dictus ẽ q̃ſi iuuãs pater g̃ auxiliũ ſolitũ nõ circa troianos accipimus. ſed quod ipſe preſtare conſueuit.

DO. Torq̃. q ſy cui ẽ oĩum rerũ ptãs ſed tñ ñ debet aliquid ꝑſtare cõtra fatũ ut illa petit. ſ. ut & naues & æneas nõ ſint ſubiecti caſibꝰ. Hic p. debuerũt afficõ iuratiõem ꝑire ſigna ne caſu res facta uideat. deinde uox ſequit ut cõiectura ſignoꝝ firmet. Maria aſſi pulchre a loco in quo erãt poſſibilitatem ſũpſit. Toti dẽ. ut appareret ipas eſſe q̃ fuerũt uerſæ. Increpat u. temeritas maxima qui cum factum intellexiſſet. debuit potius fortunam ſuam deflere.

CHRI. Torq̃bat qui. ſ. m. in circuitũ ait: eſt. n. q; ſolum mouet. & eſt hæc prima cã & uerus deus per quem omnia ſunt. Ipſe autem per ſe eſt. Stabiliſque manens dat cuucta moueri eſt itidem quod mouetur & mouet ut ſunt ſecundæ cauſæ. eſt qd̃ ſolum mouet: ut hæc inferiora. Optime igit diffiniuit deũ qui torquet ſydera mundi. i. qui omnia mouet cum ipſe immobilis maneat: in fabulã g̃ phyſicum aliquid & theologi cum poſuit ut diffiniret uerum deum: mox ut poeta ad fabulas reuoluit. Mortali ne m. f. omnia q̃cunq; ſunt a deo ſunt. Sed q̃dã ipſe facit immediate. i. ſine alium adeo retinent de natura factoris q̃ immortalis eſt: ut parum ab eo degeneret: & ppea ímortalitatem retinent ut ſunt animæ humanæ. Quædã uero facit nõ omnino immediate ſed per ſecundas cãs ut ſunt corpora compoſita: & hæc ita degenerant ut non ſeruent factoris immortalitatem.

Mortalem eripiã formã. q. d. ipſe nulla cã interpoſita ut immortales iure eſſe poſſint. Et to. n. t. o. Macrobi. alioquin uir multa doctrina excellens in hoc loco a nat. onis ingenio non diſcedit. nam græci omnia ſuis arrogãt Noſtris contra omnia detrahere conat. ait igit phidiã cum iouem olympum finxiſſet interrogatum de quo diuinã mutaret effigiem. reſpõdiſſe ſe archetypum louis in tribus homeri uerſibus inueniſſe tã illi uitio det ſi quid Home. dicit ipe ñ dicat: ac de ſupciliis & crinibus totum illius uultum collegiſſe. miraturq; hoc a Marone ptermiſſum. Sed non uideo cur hoc Hemiſtichio illius maieſtatem non minus q̃ Homerus expreſſerit.

SER. Nō te.n.i.e.r.nō expectāt troiāi ut rutulorū telis aut ignibus peant: qa iā nauiū amissiōe pierūt. Maria inuia t. color ē: nā rē aquā troiani, p se putabāt: i cōtrariū uertit. dicēs nauigatiōis auxiliū & fugæ p didisse troianos: quos cōstat, p fœlicitate hūisse nauigatiōis uitare discrimina. Rerū p.a. hūanæ. n. naturæ duo elemēta cōcessa sūt. s. mare & terra. Nil me fatalia ter. tacitis qstiōibus occurrit dicēs si fataliter se ad italiā uenisse dicūt: iā uenerūt cōpleta sūt fata: & callide tacuit qđ erat fatale. Troiāi. n. dicebāt Italiæ sibi regna deberi & ē oratorū qstiones ita, pponere: ut facilē solutiōis sortiat euētū. Siq ph. p. s. i. qsi & ista cōfingāt. Sūt & m. c. s. m. hoc falsū est qđ dicit Turnus: sed in arte rhetorica tūc cōcedit uti nobis mēdacio: cū redarguere nullo pōt ut hoc loco Quis. n. uere pōt scire Turno data eēnt nec ne respōsa. qa scit falsū eē qđ dixit. argumētis probare dicta cōtēdit dicēs eē sceleratā gētē ob ruptā sibi cōiugem in quo facto utit græcorū exēplo. qa rapta Helēa gētē deleuere troianā. Cōiuge p. iuidiose spōsā cōiugē uocat. Nec. s. t. a. i. d. cur nō i similitudie crimis sit pœne similitudo: sic culpa repetit: supplicia quoq; geminēt. P enitus m. n. g. o. p. F. mō oē gēus fœmineū nō eos pēitō posos decebat. Locutō ē ät figurate.

Auxilium solitū eripuit: non tela neq; ignes
Expectant rutulos: ergo maria inuia teucris
Nec spes ulla fuge. rerū pars altera adēpta est:
Terra autem in nostris manib9: tot milia gētis
Arma ferunt italæ: nil me fatalia terrent
Si qua phryges præ se iactat responsa deorum
Sat fatis uenerīq; datū est: tetigere quod arua
Fertilis ausonie troes: sunt & mea contra
Fata mihi ferro sceleratam excindere gentem
Coniuge prærepta: nec solos tangit atridas
Iste dolor, solisq; licet capere arma mycenis
Si perisse semel satis est, pecare fuisset
Ante satis penitus modo non genus oē posos
Fœmineum: quibus hæc medii fiducia uallī
Fossarumq; mor e leti discrimine paruo
Dant animos, an non uiderunt mœnia troiæ
Neptūni fabricata manu considere in ignes
Sed uos o lecti ferro quis findere uallum
Apparat & mecum inuadit trepidancia castra
Non armis mihi uulcani: non mille carinis
Est opus i teucros: addant se protinus omnes
Hetrusci socios: tenebras & inercia furta
Palladii cæsis sūmæ custodibus arcis.
Ne timeant: nec equi cæca cōdemur in aluo
Luce palmam certum ē igni circū date muros
Haud sibi cū danais rē faxo. & pube pelasga
Esse putēt. decimū quos distulit hector i ānū
Nu nc adeo melior quoniam pars acta diei
Quod superest lecti bene gestis corpora reb9
Procurare uiri: & pugnā sperate parari
Interea uigilū excubiis obsidere portas
Cura datur mesapo. & mœnia cingere flāmis
Bis septem rutuli: muros qui millite seruent
Delecti: ast illos centeni quēq; sequuntur
Purpurei cristis iuuenes auroq; coruscī
Discurrunt. uariantq; uices. sua quīq; per herbā

Vallum cedæmōa pastor. Vallū. dicit ipsa mūitio nā. ualli fustes sūt qbus uallū munit ipse đ sustētaculis uitiū Primo uallos sub tecta referto. Nō ar. m. u. bñ arma generaliter dixit. nā ipse hūit a Vulcano sed solū gladiū ut ensē. Quē dauno ignipotēs deus ipse pa rēti Fecerat: & stygia cadētē tinxerat unda. p hoc ät q̄si latēter dicit se Achille meliorē: q se troiāos ēt sine diuinis armis supare posse cōfidit. Addät se. pe. o. ne timere uideat auxiliorū multitudinē: dicit eē in cremēta uictoriæ. Luce p. pp tenebras & furta inertia. Quos d. h. bñ solius Hectoris facta ē cōmemoratio: ut oñdat ipe piisse q potuisset eē terrori: p pter qđ uult æneā nihil fortiter feciſſe i bello troiāo

Melior q. p. d. i. dest maior & p̄ma. Bñ g. c. r. i eo tñ q hostes nō ausi sūt egredi. Pugnā s. p. s. contra troianos: nō a troiāis. ne uideat cōtra supradicta. oīa nūc sociis inferre timorē. Vigilū ē. Excubiæ sūt diurnæ: uigiliæ nocturnæ. Cēteni q. cēturionū. s. ex more romānæ militiæ. nā ex nūero militū: q eos sequunt gradus dignitatis apparet.

DO. Auxiliū solitū. q. d. q fugere sēp soliti sunt.

Tot milia. separa & deinde dic gētes. Phrygesp cōuitio posuit. Solos a. si luerūt pœnas p̄marū iniuriarū in atridas pulsi patria: luēt & istarū in nos iā extorres: & iō ībecilliores. ē g mirū exemplum. de primit ät oīa illorum gesta apud Troiam: & se græcis proponit q non fraude sed ui uelit adoriri.

CHRI. Auxiliū s. e. Maxima prudētia aut qđ abhostibus ē pro se facere argumētet. Rerū ps altera. cū mari ac terra mortales uti possint. Mare ereptū eē remotis nauibus ostēdit terrā uero in sua ptāte eē qñ tot itali in suū auxiliū ueniūt. Siq ph. mira cōfutatio, p mū. n. dicit troiāos iactare fata sua: qđ est ac si dicat falsa eē q̄ loquūt. Deinde circūscribit q̄ negare oīno nō pōt. nā dicit uoluerūt fata in italiā uenire troiāos nō ät regnare & cū uenerint satisfactū ē fatis Deinde cōtra appōit fatū suū qđ q̄uis falsū: sit tñ nō facile dilui pōt. Et illud ualidissimū, pfert si non fuit illis satis rapuisse unā coniugem. s. helenā non debere esse satis q̄ se mel pierīt. Hæc me. f. u. ualidissimū arguntū. n āsi nō potuerūt cū integri eēnt mūitissima ualidissimaq; urbe seueri. quo nā mō nūc multū imiuti fossa & uallo se dēfēdēt. Cōtra quos nec uulcāiis armis diē sibi opē eē neq; mille nauibo ēt si oēs etrusci ab illis pugnent: cū careāt hectore a quo p. x. defensi sūt: neq; aut dolis Vlyxis qbus pa ladiū fur atus est. neq; dolis equi tem aggressurū: sed aperto Marte acturū, pmittit. Sed uos optimus progressus

N ꝑ ptio ducit hostes in cõtẽptionẽ. deinde hortatur suos: ut in illos audeant. Mecum. ut ostendat non mittere eos ad pericula quæ ipse detractet.

Indulgent uino & uertunt crateras ahenos
Collucent ignes noctẽ custodia ducit
Insomnem ludo.
Hæc sup e uallo prospectant troes: & armis
Alta tenẽt: nec non trepidi formidine portas
Explorãt: pontesq; & propugnacula iungũt.
Tela gerunt instant mnestheus acerq; serestus
Quos pater ęneas si quãdo aduersa uocarẽt
Rectores iuuenũ. & rex dedit esse magistros
Omnis per muros legio sortita periclum
Excubat: exercetq; uices: quod cuiq; tuendũ ẽ
Nisus erat portæ custos acerrimus ãrmis
Hyrtacides: comitẽ æneæ quẽ miserat ida
Venatrix iaculo celerem: leuibusq; sagittis
Et iuxta comes eurialus: quo pulchrior alter.
Nõ fuit æneadum. troiana neq; induit arma
Ora puer prima signans intonsa iuuenta
His amor unus erat: pariterq; in bella ruebãt
Tum quoq; cõmuni portam statione tenebãt.
Nisus ait. dii ne hunc ardorem mẽtib9 addũt
Euryale: an sua cuiq; deus fit dira cupido
Aut pugnã aut aliqd iãdudũ iuadere magnũ
Mens agitat mihi: nec placida cõtẽta quiete est
Cernis quæ rutilos habebat fiducia rerum
Lumina rara micant. somno uinoq; sepulti.
Procubuere silent late loca; percipe porro
Quid dubitẽ et quæ nunc animo sententia surgat
Aeneã acciri omnes populosq; patresq;
Exposcunt: mittiq; uiros qui certa reportent.
Si tibi quæ posco promittũt. nã mihi facti
Fama sat est: tumulo uidear reperire sub illo.
Posse uiam ad muros & mœnia pallantea
Obstupuit magno laudũ perculsus amore
Euryalus: simul his ardentẽ affatur amicum.
Me ne igit̃ socium fũmis adiuugere rebus
Nise fugis? solum te in tãta pericula mittam

SER. Vertũt crateras ahenos. potãt & ẽ hemistichiũ ennianũ. Trepidi formidine festini pp formidinẽ. nã nõ ẽ iteratio. Potẽs. q fiũt in muris angustioribus. Propugnacula. pinas. Rectores iuuenũ. Legit̃ & iuueni. si iuueni ascanio. si iuuenũ magistros militũ accipe. sortita periclũ. sorte diuisa ad defensionẽ periculi. Q d̃ cuiq; tuẽdũ ẽ. exercet unusquisq; uices ad id qd̃ accipit tuẽdũ. Ida uenatrix. a pleriscq; ida mater Nisi accipit̃. qa dixit uẽatrix. nã si mõtẽ uolueris accipere: abusiue idam uenatricẽ dicta intellige pro uenatiõibus abũdãtẽ. nã uenatrix ꝑ prie ẽ q̃ uenat̃. nõ q̃ uenationibus abũdat. Iaculo celerẽ bũ inducit. Nisũ ẽ optimũ iaculatorẽ & hãc ꝑmittit armorũ peritiã qua post plurimũ poterit ĩ Euryali defensiõe. Troiana nec induit arma. Hoc est q nõdũ bellicosa arma induerat. i. acceperat: & hoc dicit pulcher qdem erat. sed nõdũ belladi peritus. Dii ne hũc ardorẽ mẽtibus addunt euryale an sua cuiq; deus fit dira cupido. apud Plotinũ philosophũ et alios quæritur: Vtrũ mẽtis nostræ acies p se ad cupiditates & cõsilia moueat: an ipulsu alicuius numinis. & primo dixerũt: mẽtes hũanas moueri sua sponte. deprehẽderũt tũ ad oĩa hõesta impelli nos genio & numine quodã familiari. qd̃ nobis nascẽtibus dat̃. prauа uero nostra mẽte nos cupere & desiderare nec. n. põt fieri: ut prauа numinũ uolũtate cupiamus: qbus nihil malum eõstat placere. uñ nũc hic ortus ẽ iesus hoc. n. dicit Nisus. o euryale dii ne nostris mẽtibus cupiditates iniiciũt & desideria. an deus fit ipsa mentis cupiditas. Mẽtibus addũt. bñ addũt. nã animus sui natura prudẽs ẽ. sed ei addit̃: ut aliqd ipatiẽter desideret. Dira. magna aliqd magnũ. s. ꝑ hostis transitũ. Mens agitat mihi. mollit̃. Quiete mõ ocionõ somno. nã in uigiliis fuerat collocatus. Cernis q̃ rutilos habeat fiducia reꝝ ipsius desiderii uult eẽ rationabiles cãs. Sõno uinoq; sepulti, alterũ pẽdet ex altero & sepulti q̃si sine pulsu & nil sẽtiẽtes. Porro hortãtis ẽ. Quid dubitẽ. i. cogitẽ. omnis. n. cogitatus in dubitatiõe ẽ afi sẽtiã. Populusq; patres q; transfert in troianos romanã cõsuetudinẽ. ut solet plerũq;. prius. n. iubebat populus: post confirmabat senatus. Reportẽt. nã re uacat. Si tibi q̃ posco ꝑmittũt. poscere ẽ secũdũ Varronẽ quotiẽs aliqd promerito nostro deposcimus Petere uero ẽ cũ aliquid hũiliter & ꝓcipibus postulamꝰ. & bñ euryalũ q; nolit ducere latẽter oñdit. Mœnia paláthea. Vbi credit nũc eẽ Aeneã sũmis adiũgere rebꝰ. fũmũ & extremũ dicimus & laudabile. bñ g in re dubia sermõe usus ẽ dubio. nã hoc dicit non debes me nec a tua gloria nec a periculis segregare.

Venatrix

Poscere
Petere

DO. Iuueni. Ascanio: aut appellatiõe unius oẽs intellexit. Nisus. quã cito dixit nomẽ patrẽ locum in quo natus: & quibus eẽt studiis. Troiana induit arma. cæteris pulchrior. pulcherrimus ãt cũ eẽt arma

tus. Dira cupido. cogitationes maximas deus aliquis mouet. an ipsa sibi mens deus est.
CHRI. Noctẽ insom. i. milites insõnes in noctẽ. Ludo. nã uoluptas q̃ capit̃ in ludo excitat spũs qui excitati fõnũ arcẽt. Hæc su. ut multa fiducia reddebat rutilos negligẽtiores: ita cõtra troiãi ex piculo admõniti omnia diligẽtiꝰ curabãt. facit g̃ narrationẽ uerisim lẽ. qa ẽ secũdũ naturã. Põtes. nã eũ mœnia fi sint ita lata ut discurrẽtes ꝑ illa recipe possint apponũt̃ tabulata & ueluti põtes. Propugnacula oĩa sũt qbus e mœnibꝰ pugnãdo hostes arcemus & rutos nos reddimus. Quos pater æ. & hoc prudẽtis imꝑatoris fuit ut abfuturus aliquos summæ rerũ ꝑficeret. Rectores iuuenũ. nã illa ætas cum animis abũdet. & prudentia careat rectoribus indiget. Sortita piculũ, ꝑ sortes accipiẽi inter se ea in quibus piculũ erat. Quod cuiq; t. certi. n, certis rebus delegãdi sũt. nam quod

obus faciẽdũ relinquit̃ a nullo fit. Nisus erat. optĩe iuueni dat robur aĩ sine multa prudẽtia. Nõ fuit æneadũ troiana. i. a. nõ. fuit alter ex iis q arma ĩduerẽt. Dii ne hũc ardorẽ mẽtibus addũt: an sua cuiq; deus fit dira cupiditas. optĩa ẽ Seruii expositio sũt ẽt q dicãt animas uostras ita eẽ instructas suis uiribus: ut duas extremas opari nõ sẽtiamus. g̃ quẽadmodũ uegetatiua q̃ oĩum hũillima ẽ nõ sentit̃ a nobis cũ opat̃. nã neq; sentimus corpus crescere neq; decoctionẽ in stomacho epateue fieri neq; uenas pulsare & alia multa. Ita intelligẽtia q̃ suprema ẽ & supra intellectũ posita deo pene cõiungit̃. nobis nõ aduertẽtibus agit. & hæc quidẽ nobis ut platonici aiunt pro deo est

Cernis q̃ ruti. mouebat ad tã egregiũ facinus adolescentẽ ingẽs gloria: & sũma reip. utilitas deĩde dabat spem perficiendi negligẽtia hostium: quæ rerum secundarũ semper comes eẽ solet. Obstupuit. non periculo sed cupiditate laudum. Me ne orõ est ab amicissimo animo cum neque ab illo spernendum se in societate rerum magnarum. neq; se illũ in periculo desciscere dignum putat

SER. Genitor bellis assuetis. ipse puer est. nec dum probatus: unde se & ab illis temporibus. & a patris uirtute commendat. Argolicum terrorem. quẽ græci inferebant. Sublatum. susceptum. est hic animus. Hic potest esse & aduerbium demonstrantis. ut sit est hic ideſt in meo pectore. potest & sic accipi: ut dicas hic est. est animus lucis contemptor. hoc ẽ iste animus. ergo hic & produci potest & cortipi. Istum qui uita bene credat emi quo tendis honorem. Quo tendis. ideſt ad quem niteris libenter emat uita. ideſt uitæ precio. Nil tale uerebar. quale tu suspicaris: Hæc humana negocia: uel quæ loquitur. Mandet humo. multi hic distinguunt. alii iungũt, mandet humo solita: ut commendet in terra solita autem fortuna quæ piis inuidere consueuit Statius hinc trahens colorem ait: inuidia fata piis & sors ingentibus ausis rara comes. Abienti ferat inferias. Hoc est cenotaphion faciat: & impleat honorem sepulchri. Enia tribus. Enobilibus. Nam matres non nisi nobiles dicimus: unde & matronæ dictæ sunt: scimus aũt non omnes mulieres in Sicilia remansisse. nam legitur in duodecimo. Et mœstum iliades crinem de more solutæ. Ille autem. hoc loco esse interruptam orationẽ nisi intelligimus. Vigiles simul excitat: qui uigilia rum officium simul habebant. Seruãtq; uices. hic distinguendum est alias sensus non procedit. Regẽq; requirunt. regis filium ut magnum reginæ: sed enim miseratus amorem. Cætera per terras omnes. exaggerat more suo uigilantium laborem: Consiliũ summis regni de rebus habebant Lucilii uersus uno sermone mutato. nam ille ait Consilium sũmis hominum de rebus habebant. Iam nuncius esset. iam aut cito: aut cum nullum inuenirent. Adnixi hastis ostendit iam eos diuturna statione fatigatos: q; autẽ stant & romani moris est & bellicæ necessitatis. hũc autem stãdi habitum & Salustius commemorat. ut Fessi arma sua quiq; stantes incumbere. Castrorũ & campi medio. in medio campi spatio: qui campus castrorum medius fuit. Rem magnam præciumq; moræ fore dicebat se afferre rem magnã: cuius mora precium posset afferre. ideſt pœnam Teren. ergo preciũ ob stultitiã fero. ut sit tẽsus. Si tardius mittamur ad æneam suemus hostium pœnas. alii sic intelligũt scimus quidem aduentum nostrum morã uestris afferre cõsilii uel huius moræ erit p̃ciũ i. remuneratio nãq; hoc offerebãt: qđ illi cogitabant. ut diximus supra: Quisue æneæ iã unicus eẽt. Accepit trepidos. festios more suo. Ne ue hæc nostris spectẽt ab ãnis Bñ excusat: qa scit de ætate puerorũ posse dubitari: dicẽs nõ ex suggerentũ persona: sed suaui cõsilia põderanda. Portæ quæ proxima ponto. apparet ut supra diximus castra troiana in hostiẽsi fuisse. si qdem nullus alter locus ĩ lauro lauiati hic tiuio cohæret

Non ita me genitor bellis assuetus opelthes
Argolicũ terrorẽ inter troiæque labores
Sublatũ erudiit: nec recum talia gessi
Magnanimũ æneam & fata extrema secutus
Est hic est animus lucis cõtemptor & istum
Qui uita bene credat emi quo tendis honorẽ
Nisus ad hæc. equidẽ de te nil tale uerebar
Nec fas. no ita me referat tibi magna ouantẽ:
Iuppiter: aut quicũq; oculis hæc aspicit æquis
Sed siquis quæ multa uides discrimine tali
Si quis in aduersum rapiat casus ue deus ue.
Te superesse uelim: tua uita dignior ætas.
Sit qui me raptum pugna precioq; redẽptum
Mãdet humo solita: aut si q̃ id fortũa uetabit
Abscenti ferat inferias decoretq; sepulchro
Neu matri miseræ tanti sim causa doloris
Quæ te sola puer multis e matribus ausa
Prosequitur: magni nec mœnia curat acestæ
Ille autem causas ne qcq̃ nectis inanes
Nec mea iã mutata locco sententia cedit.
Acceleremus ait: uigiles simul excitat: illi
Succedũt: seruãtq; uices statione relicta
Ipse comes niso graditur: regemq; requirunt
Cætera per terras omnes animalia somno.
Laxabant curas: & corda oblita laborum.
Ductores teucrũ primi: & delecta iuuentus
Consilium sũmis regni de rebus habebant
Quid facerent: quisue æneæ iã nuncius esset
Stãt longis adnixi hastis & scuta tenentes.
Castrorũ: & cãpi in medio. tũc nisus & una
Euryalus cõfestim alacres admitier orant.
Rem magnã: preciũq; moræ fore: primꝰ iulus
Accepit trepidos: ac nisũ dicere iussit
Tunc sic hyrtacides. andite o mẽtibus æquis
Aeneadæ: ne ue hæc nostris spectẽt ab ãnis
Quæ ferimus: rutili somnoq; sepulti
Procubere. locum insidiis conspeximus ipsi
Qui patet ĩ biuio portæ quæ proxima ponto

hinc pelago: & nunc dicit portæ. quæ proxima pōto. Item paulo post dicturus est. Oppoſuere aciem. nam dextra cingit anni.

DO. Sed ſi quis. oīa huc refert q̄ in cauſa minus ſpei plus timoris ineſt.

CHRI. Nō ita modeſte ſe laudat cū quicqd in ſe roboris ſic ab educatione q̄ proprie parentis ē puenire demonſtrat. Nec tecū tali: greſſi. nā ſi aliis p ætatem minus cognitus ſim: tibi tñ cū quo ſp ſū pbatū me eē oportet.

Caſus ſecūdū epicureos: q deos hūana curare negabāt. & oīa caſu fieri putabāt. Deus ſecūdū academicos maxime q̄ puidētia dei oīa regi. ut nos uolūt. Totus autem iſte locus & qd ualeat amicitia cū uera: ē & cōmiſeratio nē ſūmā pp euentū demonſtrat: q̄ puenit ab excellentia aīorū utriuſq̄. Cōmiſeratio. n. captat ut oſtdit Cice. nō minus a magnitudine aī q a lachrymis. Audite o mētibus æqs cū cā hæc fide caritura uideret captat ī p̄mis attētionē: & ſtatī icipit cōfutare ualidiora argumēta aduerſariorū. Illi. n. oppōere potuiſſēt iuuenilē ætatē q̄ ut plurimū cōſilio caret. Deinde qd̄ pmittūt eos p̄ſtare nō poſſe pp hoſtiles excubias quas fallere nequeāt. p̄mo q̄ dēmōſtrat nō temere rē hāc ſūpſiſſe ſed cū cōſilio. deinde facilitatē rei uel ſaltem poſſibilitatē ex negligentia hoſtium qui iā ex uino pfūdiori ſomno pmant. ac denicq̄ demonſtrat locum iam ſibi ad inſidias electum.

Interrupti ignes: aterq̄ ad ſydera fumus
Erigitur: ſi fortuna permittitis uti
Quæſitum æneā & mœnia palanthea
Mox hīc cū ſpoliis ingenti cæde peracta
Affore cernetis: nec nos uia fallit euntes
Vidimus obſcuris primam ſub uallibus urbē
Venatu aſſiduo: & totum cognouimus amnē
Hīc anuis grauis. atq̄ animi maturus alethes
Dii patrii quorū ſemper ſub numine troia eſt:
Non tamē omnino teucros delere paratis.
Cū tales animos iuuenum: & tā certa tuliſtis
Pectora. ſic mēorās hūeros dextraſq̄ tenebāt
Amborū: & uultū lachrymis atq̄ ora rigabat
Quæ uobis quæ digna uiri pro laudib9 iſtis
Præmia poſſe rear ſolui. pulcherrima primum
Dii moreſq̄ dabunt ueſtri tum cætera reddet
Actutū pius æneas. atq̄ integer æui
Aſcanius meriti tanti nō immemor unq̄
Immo ego uos cui ſola ſalus genitore reducto
Excipit aſcanius: per magnos uyſe penates.
Aſſaraciq̄ larem. & canæ penetralia ueſte
Obteſtor: quæcūq̄ mihi fortuna fideſq̄ eſt
In ueſtris pono gremiis: reuocate parentem
Reddite conſpectū nihil illo triſte recepto.
Bina dabo argento perfecta atq̄ aſpera ſignis
Pocula deuicta genitor quæ cœpit ariſba.
Et tripodas geminos: auri duo magna talenta
Cratera antiquum. quē dat ſidonia dido.
Si uero capere italiam ſæptriſq̄ potiri
Contigerit. uictori & præde ducere ſortem
Vidiſti quo turnus equo. quib us ibat in armis
Aureus: ipſum illū clypeū criſtaſq̄ rubentes
Excipiam ſorti iam nunc tua præmia uyſe
Præterea bis ſex genitor lectiſſima matrum

SER. Interrupti ignes. ſupra aliter Lumina rara micāt. Fumus erigit. ſignū ē ſopitorū ignīū quotiens maior fumus erigit. Fortūa. occaſiōe. Quæſitū ut q̄ramus. Cū ſpoliis. hinc ē qd̄ ſupra Euryalo dixit me referat tibi magnus ouātē luppiter: reſpiciens ad id quod poſſet fortiter facere. Nec nos uia fallit bñ ubiq̄ cū amico cūcta cōmunicat. Obſcuris p̄mā ſub uallibus urbē. nā in obſcuris uallibus poſiti uidimus primā urbē: hoc ē primā p̄tē urbis: nā Palanteū in mōte ē nō in uallibus. Annis grauis atq̄ animis maturus alethes Salu. de Philippo. q ætate & cōſilio cæteros añ ibat. Nō tñ oīno teucros d. p. Ac ſi diceret licet iraſcimini ad tp̄s. Hīc apparet nō uelle uos penitus delere troiāos. q̄ tales aīos iuuenibus datis. Hūeros dextraſq̄ tenebat. Hoc ad effectū rettulit: nec. n. ſimul fieri p̄ot. Intelligimus āt q̄ ſingulos & mēbratī amplectabat. Vultū lachrymis atque ora rigabat. P oetice iunxit. & mō unū ſignificat: eſt āt iteratio: interdū recipiūt diſcretionē. Pro laudib9 i. uirtutibus ab eo q̄ p̄cedit id qd̄ ſeq̄t. Dii moreſq̄ dabūt. Cice. eſt tractū de philoſophia. q dicit ſuſticere ad gloriā benefacti cōſciētiā. Actutū. Cōteſtī ſine dilatiōe & ē aduerbiū: tēporis. Integer æ. adoleſcētibus cui adhuc ætas integra ſupeſt. V ñ Enniuſ deos æui integros dicit. q̄bus multū æui ſupeſt. Meriti tāti. Præſtiti ut merui quoq̄. Itē quicq̄ ſui memores alios facere merendo. Excipit aſcanius. i. ſubleuat & a poeta dictū ē. Canæ ueſtæ. Venerabilis: ātiqſſimæ. Obteſtor. adiuro: & ē ordo. Immo ego cui ſola ſaluſ gēitore reducto. Voſq̄ obteſtor p deos reuocate parētē. Fortūa. Fideſq̄ ē. Quicqd caſu qc q̄d conſilio egero uobis cōmittā: nā p fidē cōſilia ſignificat: p fortunā opes & imperiū: & cuiuſlibet rei poſſibilitatē. Nihil illo triſte recepto. Subaudis erit

Deuicta genitor q̄ cœpit ariſba. atq̄ ſecūdū Homerū. Ariſba troianis miſit auxilia: & ab achille ſubuerſa ē: ſed accipimus aut añ bellū græcorū ariſbā a troianis captā: & ī amicitiæ fœdus admiſſam. aut certe pocula hæc data ab heleno: qui in achillis bona per Pyrrhi ſucceſſerat hereditatem: ut ſi quæ cepit pro accepit. Deuicta ariſba. ſcilicet ab Achille.

Duo magna talenta. Bene addidit magna: nam natium apud diuerſas gentes & talenti pondus. Vnde talentum poteſt & breue aliquid: & magnum ſignificare: nam ut ſupra diximus ſecundum Plautum talentum. lxx. librarum eſt: qui cum dixiſſet debere cētum quadraginta libras. paulo poſt itulit duo talenta p iocū dicēs. Debēt talēta tot quot ego et tu ſumus

ltē Homerus talentum breue quiddam oſtendit quippe accepit uictus: cum uictori leuia ſint data munera. Dii cere ſortem. Statuere. alii proprie ducere legunt. quod eſt ſortium. ut ſtat ductis ſortibus urna. Excipiam ſorti Preter ſortem dabo.

DO. Vidimus. Demonſtrat rem fieri poſſe. Dii. Maturi hominis matura oratio. Recte autem incipit a diis quorum fauore reſp. tales uiros recipiunt. lachrymæ ãt gratulationis fuerant q̃ extitiſſẽt tales. Item doloris q̃ recordaretur tot fortium uirorum iã amiſſorũ. q̃ dixerat. non tamen omnino teucros delere patis. Dii. Q̃ui bonis fauent. Moreſq̃ ueſtri. Recte uiuẽdo. Aeneas. & ut diuturnior res ſit aſcanius. Canam antiquam & perpetuam. Obteſtari autem eſt ob aliquam cauſam deos teſtes adhibere. Victa arif. nihil enim tollitur poſt uictoriam niſi quod ſit magni meriti.

CHRI. Si fortuna promittitis uti. q. d. fortuna quidem ſeſe ultro offerret mõ illa uti uelitis. Nec nos uia fallit. Non ſolum prouidi quo modo hoſtilia caſtra tutus egrederer. ſed non q̃ deinde iter tenendum ſit. Primam urbem primas partes urbis. Obſcuris. propter interualla locorum. Vultum & ora. os in quo uultus appareret: nã uultũ iã demonſtrauimus eſſe accidentia ĩ facie. q̃ ab aliqua perturbatione proueniunt: aut egritudinis. aut timoris. aut lætitiæ aut ſpei. Viri. q. d. q̃ in adoleſcentiæ ãnis uirile aĩum geritis. Dii moreſq̃. Vide ſeruium

Aeneas act. tũ. æneas q̃ imperium tenet q̃primum dare poterit. Verum cũ ætas ueſtra illi ſuper futura ſit: reſtabit aſcanius qui cum coætaneus uobis ſit oĩa perſoluet. ex quo oſtendit: q̃ munus tanti facinoris non uno aut altero ſed plurimis continuatiſq̃ beneficiis honeſtandum ſit: unum ergo & breuis temporis erit periculum. Atre muneratio uniuerſam deinde uitam decoratam reddetur. Excipit. Statim ſubſequitur. nec potuit liberalius reſpondere cũ qcqd aut cõſilio aut uirtute ſibi prouenturum ſit: id penitus permittat illis. Bina dabo argen. Laudat munus a numero q̃ duo ſint. laudat a materia & ab artificio laudat a difficultate: q̃ ex hoſtibus rapta ſint.

Magna t. Quſa ut oſtendimuſ & parua inueniebantur. Quẽ dat ſ. d. Laudat ab auctore. Vidiſtis quo turnuſ Nouerat iſtos cupidiſſimos gloriæ. ergo quid magis promittere poterat q̃ ſummi ducis equum.

SER. Inſuper his. ſuper hæc. Campi quod hẽt rex ipſe latinus. mox fuerat ut uiris fortibus ſiue regibus pro honore daretur aliqua publica agri pericula: ut habuit Tarquinius ſuperbus in campo martio. quod ſpatiũ ad homero temẽos dicitur hoc ergo q̃ latinus pro honore de repu. habuit. ab aſcanio intelligamus eſſe promiſſum. Pectore toto. omni affectu. Rerum uerborum q̃ fides. & rempublicã tibi committam. & tecum omne cõmunicabo cõſilium. Me nulla dies tam fortibus auſis diſſimilem arguerit. ab hoc officio & ab hac audacia acceſſu tẽporis inferior non probabor: qualiſc unq̃ fortũa comitetur. Tantum tantum mõ hoc poſſũ de me p̃mittere. ut ſp audeam ſemp uel m fortiter facere. nã hoc eſt quod dicit Fortibus auſis diſſimilem arguerit. tantum ergo meum eſt hoc promittere ſiue proſpera ſiue aduerſa fortuna comitetur. Nam aut diſiunctiua particula eſt non negantis aduerbium. Sup omnia dona. ultra omnia. Priami de gente uetuſta de familia & bene eã etiam ex cognatione commendat. nã aſcanius nepos ẽ ꝑami p creuſã. Miſerã. q̃ ſic ſparienter diligebat filium. Mecũ excedẽtẽ. ut ille mecũ comitatus iter uult enim intelligi ſui cauſa matrem ſecutam. Quodcũq̃ pericli eſt Sylleppſis. nã ſubaudis piculũ. Inq̃ ſ. l. inſalutatã & ẽ temeſis: ut inutilis inq̃ ligatus cedebat. Quod nequeã lachrymas pferre parẽtis. excuſat ne uideat crudelis. uũ ſequitur matris eius tragicus & miſerabilis ille cõqueſtus potuiſti inquere ſolã crudelis: & talia. Inopẽ. mõ auxilii egẽtẽ. In caſus oẽs: ut ſupra Fortũa ſecũda uel aduerſa. Pulcher iulus. ĩcõgruũ epitheto pulchritudinis poſuit: cũ eẽt in loco religiois. Strinxit pietatis imago. pſtrinxit. momordit: amonuit ſẽſus aũt eſt: aut poſtq̃ uidit iſtũ ſic amare matrẽ. paternæ pietatis cœpit uirtutem agnoſcere. Aut certe cœpit ẽt ipſe ſic in pietatem moueri ut eius conſueuit pater Aut certe exẽplo eurvali auidius cœpit amare patrẽ ẽt ante dilectũ. Nec partũ gratia talẽ pua mãet. debet ab oĩbus coli: q̃ talẽ creauit. Caſus factũ qcũq̃ ſequetur. Satis cõgrue Præmia. n. nõ debẽt euentui ed uolũtati. Per quod pater ante ſolebat. Alii uo

Corpora captiuoſq̃ dabit ſuaq̃oĩbus arma
Inſuper iſ cãpi quod rex habet ipſe latinus
Teuero mea quẽ ſpatiis propioribus ætas
Inſequitur uenerande puer iã pectore toto.
Accipio & comitẽ caſus cõplector in omnes.
Nulle meis ſine re quæretur gloria rebus.
Seu pacem ſeu bella geram: tibi maxima rerũ
Verborum q̃ fides: contra quẽ talia fatur
Euryalus me nulla dies tam fortibus auſis
Diſſimilẽ arguerit tãtum fortuna ſecunda.
Aut aduerſa cadat: ſed te ſuper omnia dona
Vnũ oro: genitrix priami de gente uetuſta
Eſt mihi: quam miſeram tenuit nõ ilia tellus
Mecum excedẽtem: nõ mœnia regis aceſte
Hãc ego nunc ignarã huius quodcũq̃ piicli eſt
Inq̃ ſalutatam linquo nox & rua teſtis
Dextera. qd nequeã lachrymas pferre parẽtis:
At tu oro: ſolare inopẽ: & ſuccurrere relictæ.
Hanc ſine me ſpẽ ferre tui: audentior ibo
In caſus omnes perculſa mente dederunt
Dardanidæ lachrymas ante oẽs pulcher iuluſ
Atq̃ animum patriæ ſtrinxit pietatis imago
Tunc ſic effatur.
Spondeo digna tuis ingentis oĩa cœptis:
Namq̃ erit iſta mihi genitrix nomẽq̃ creuſæ
Solum defuerit: nec partum gratia talem
Parua manet: caſus factum quicunq̃ ſequet.

Per caput hoc iuro: p quod pāter ante solebat:
Quæ tibi polliceor reduci rebusq; secundis.
Hæc eadē matriq; tuæ genericq; manebunt.
Sic ait illachrimās: humero simul exuit ensem
Auratum: mira quem fecerat arte lycaon
Gnosius: atq; habilem uagina aptarat eburna
Dat nyso mnestheus pellem horrentis leonis

iunt ideo ante: qa absens est æneas. nā iurare possumus & per absentis filii caput. Alii ad cām religiōis trahunt: quæ p̄cepit. ut filii imitentē in oībus rebus suos parētes. ut nūc quasi imitatio sit iurisiurādi: ut dicat Ascanius iuro p caput meū sicut p̄sens pater p caput suū iurare cōsueuerat: quotiēs fidē suā cōfirmare cupiebat. Alii uolunt ideo dictū ante qa pontificibus p liberos iurare nō licebat: sed p deos tantū modo. ut sit anteq̄ pontifex esset æneas. Reduci rebusq; secundis. Mira arte. moratē in prosperis. & eiterat: tacet aduersa: & magis intellectui & subauditioni relinquit. cū. n. nō dicat: si nō redieris ait Matriq; tuæ genericq; manebunt. Hoc autem secundum morem romanorum dicit: apud quos præmia decernebātur ut illi liberisq; eius ut darent liberis: quæ accipere nō potuissent parentes. Licaon gnosius. Cretensis. & est laus ab artifice. Hunc aūt gladiū euryalo dātū intelligamus: nam Nisus accepit pellē & galeā. Pellem horrentisq; leonis exuuias. ro&uro dixit. hoc est bis idem: ut bellum etiam pro cæde boum stratisq; iuuencis Laomedontiadæ.

DO. Insuper. mos mirandus in poeta. Vbi. n. multa narranda sūt: ne cōtinuatio fastidiū pariat diuidit: inter ponendo aliqd qđ tū nō sit alienū. Genitrix. magnū pondus in his uerbis. Maternū. n. nomē oēs affectus trāsit Præterea q̄ sit ex genere Priami non accessione noua: sed uetustate coniuncta. Laudauit ergo a genere: sed quia frustra laus originis tangitur nisi is qui laudatur uita & moribus se maioribus suis dignum gerat ponit suas uirtutes. Excusat autem q̄ ignaram relinquat: quia nisi illa causa intercessisset scelus non paruum cōmisisset.

CHRI. Id campi. romanū morē sequit̄ qui bene de repū. meritos agro donabāt: ut de Mutio & multis aliis legimus. Te uero q. sp. p. Demonstrat q̄ similitudo ætatis benuolentiā cōciliat. Veneráde p. p miraculo dcm Nam nihil tā lōge a pueritia q̄ ueneratio ē. Tātum formna scđa a. ad. c. Idest modo aliqd accidat quo curādum sit siue in scđa siue in aduersa fortuna. Super oīa dona. id est q̄ ego pluris q̄ cætera dona faciā. Priami de gente petu. est amanda a te qa est ex eadē familia de qua mater tua. Est itidē a me q̄ prætereq̄ mater est. Oīa tedia & laborem ut me sequeret̄ ppessa ē. Ignarā & insalutatā. timebat. n. ne robur aī pietate materna succūberet. Præposuit igit̄ remp. matri: & remediū sua prudētia adinuenit̄. Talē partū. nō erit illi parua remuneratio q̄ te pepererit. Hæc eadem matri manebūt. subaudi si nō redieris. quod subtraxit ne male aliquid ominaret̄. Genericq; quoniam mater ipsa omnia Euryalo promissa accipere propter uetustam ætatem: & propter sexum inhabilis erat. Humero simul ex. ensem. dat ad præsens minora munera quibus maiorum fidem confirmet.

Exuuias: geleam fidus permutat alethes.
Protinus armati incedunt: quos omnis eūtes
Primorum manus ad portas iuuenūq; senūq;
Prosequitur uotis: necnon & pulcher iulus
Ante annos animumq; gerens curamq; uirilē
Multa patri mandata dabat portanda: sed aurę
Omnia discerpunt: & nubibus irita donant.
Egressi superant fossas: noctisq; per umbram
Castra inimica petūt: multis tamen ante futuri
Exitio passim somno uinoq; per hærbam
Corpora fusa uident: arrectos littore currus
Inter lora rotasq; uiros: simul arma iacere
Vina simul: prior hyrtacides sic ore locutus.
Euryale audendum dextra: nūc ipsa uocat res.
Hac iter est: tu ne qua man⁹ se attollere nobis
A tergo possit custodi: & consule longe.
Hæc ego uasta dabo: & lato te limite ducam.
Sic memorat: uocēq; premit simul ense supbū
Rhamnetē aggredit̄ q̄ sorte tapetibus altis
Extructus toto proflabat pectore somnū
Rex idem & regi turno gratissimus augur.
Sed non augurio potuit depellere pestem.

SER. Galeā. aliæ. n. sunt explorātum. sicut ēt Homerus oīdit: & aliæ bellantiū. Primoq; genitiuus hic uenit ab eo qđ est hi primores: sicut hi proceres: quoq; nominū ntūs singularis nō inuenit̄: licet dicamus primoris. Votis aut cū uotis: aut p reditu nota facientes. Et nubibus irita donāt. ut ipse partē uolucres dispersit i auras. Castra inimica. nō tm hostilia: sed ēt pernitiosa. nā cū dolore dictū inimica. unde. s. redituri nō erāt. qđ ex sequētibus cōprobatur. Dicendo. n. multis tm ante futuri exitio. oīdit perniciosa castra esse: quæ ipsis fuerāt mortē allatura. Vina simul. uasa. s. uini: in qbus uina ponunt̄. Ore locutus. nō est perisologia. Nam scđm Homerū exploratores q̄ uolunt plerūq; nutu significant. Audendū dex. qa audemus & cursu & animo Hac iter ē. per hostiū cædem & audaciā nostrā. Hæc ego uasta dabo. de qbus dixit: Corpora fusa uident. Sed nō augurio potuit depellere pestē. oīdit p transitum fati necessitatē nulla peritia posse depelli. Est aūt homericus uersus. Temere. passim. Fortuitu. negligēter. Premit. opprimit. Sub ipsis equis. circa ipsos. Pendētia colla. quasi ebrioq;. Singultantem cū singultu aīam efflantē. Plurima luserat. pro plurimum. Deo. uino uel somno. Per ouilia turbas. p turbas ouilia. nā temesis ē. Murūq; metu. s. pecus nā male qdam accipiunt mutū fremitū de leone. qđ si dixeris: uacat metu. Incensus & ipse perfurit. exēplo Nisi. Sine noīe plebē. bene expressit & bellatoris peritiā: & tyronis inconsiderarā auiditatē. Nam nisus reges interemit: euryalus sæuit in plæbem. Vt sallustius: Et īsolentia auidius madefaciēdi. sine nomine aūt dixit sine gloria: quorū per humilitatē nō

ſũt omnibus noĩa nota. Rhetheumq; uigilantẽ. hoc loco, nõ tm̃ Rhetei timor: ſed niſi audacia cõprobaſſet. Et multa morte recepit purpureum multi hic diſtinguunt: ut ſenſus talis. eduxit gladiũ cũ multo cruore purpureũ. alii multa morte recepit: ut ſit gladiũ cũ multo cruore. & ſic inferũt Purpureã uomit ille aiam̃ ſcdm eos: q dicũt aĩam eſſe ſanguinẽ. Recepit. eduxit: ut Haſtãq; receptat oſſibus hærẽtẽ. Vina refert. ꝓprie q̃ paulo añ porauerat. Hic furto feruidus iſtat. ſ. Euryalus: q ſæuiebat latẽter: ut ſit furto nocturno ꝓlio. Nã fures ideo dicti ſunt q; furuo. i. nigro tpe furta cõmittunt. Aut re uera furto feruidus quia Meſapi galeam ſuſtulit Rhamnetis phaleras.

Fures

DO. Temere oĩdit hos ita uino fuiſſe oppreſſos: ut cecidiſſe potius q̃ corpa ad qetẽ tradidiſſe uiderent. Secat. q; nõ fit ſine more ueniebat ex ſecuritate agẽtis & ignoratiõe patiẽtis ex nimia ebrietate. Deo uictus Oĩdit hũc ſola ebrietate oppreſſum eẽ. Vigilantẽ Hic ſolo timore piit q nec clamare nec ire cõtra auſus eẽ. Purpureã purpura nigra ẽ cũ rubore Sic ſanguis pp copiã uini nigrior ĩ eo fuerat. Inſtat fur occaſio rei gerendæ illũ accendebat. Oſtendit ãt hos nõ motos eſſe præcio rerum ſed gloria qua abſtulerunt ſolum ea quibus ornarentur.

CHRI. Quos o. facit rẽ ueriſimilẽ ex eo qđ fieri ſolet. Ante ãnos. nã puerilis ætas ſi eius naturam reſpicias ea nõ ferebat. Animũ. fortitudinẽ. Curã prudẽtiã & cõſiliũ. Noctiſq; p umbrã. nã in luce deprehẽſi fuiſſent. Caſtra inimica. q. d. ſeuitabile exitiũ. nã duo tot ſupare q poterãt Sed tñ ut demõſtret eoꝝ fortitudo addit. Multis tñ ãte futuri exitio. Paſſim. Negligẽtia hoſtiũ & ꝓfundus ſõnus facit rem ueriſimilẽ. Nã hæc iuueni aĩum dabãt. Audẽdum dextra. qa aĩo aut uerbis nõ ſat eẽt. nũc in tãta occaſiõe. Colligunt. n. hic oĩa q̃ rhetores ſub ſigno in cõiecturali reponũt. ſ. locus: tps: ſpatiũ: occaſio. Ex qbus ſeqẽs ſpes ꝓficiẽdi & ſpes celãdi. Cõſule lõge ita cõſule ut longinquũ ſpatiũ oculis luſtrãdo explores. Vaſta. nã qs locus magis uaſtus eẽ põt q̃ is q habitatoribus uacuat. Lato limite. qa latũ ſpatiũ hoĩbus euacuabo. Proflabat. maior ineſt in dormientibus anhelitus. Augur. Vide Seruium. Vel dic q; per tranſitum ſpernit huiuſcemodi attes uaticinandi tanq̃ ex maiori parte mendaces. Et hac autem temeraria cæde oſtendit plus longe prodeſſe conſilium prudentium: q̃ iuuenum audaciam. Nam ſi hic cautus egiſſet: tutus euadere cũ ſocio potuiſſet. Deo. uel ſõno uel baccho. Protinus. ſugiter: perſeueranter.

Tres iuxta famulos temere inter tela iacentes
Armigerũq; premit rhemi: augriãq; ſub ipſis
Nactus equis: ferroq; ſecat pendentia colla.
Tum caput ipſi aufert domino: truncũq; reliqt
Sanguine ſingultantẽ atro tepefacta cruore.
Terra toriq; madent necnõ lamyꝝq; lamumq;
Et iuuenem ſerrannum illa qui plurima nocte
Luſerat inſignis facie multoq; iacebat
Membra deo uictus fœlix ſi protinus illum
Aequaſſet nocti ludum in lucemq; tuliſſet.
Impaſtus ceu plena leo per ouilia turbans.
Suadet enim ueſana fames manditq; trahitq;
Molle pecus mutumq; metu fremit ore cruẽto
Nec minor euryali cædes incenſus & ipſe
Perfurit: ac multã in medio ſine noĩe plæbem.
Fadumq; hebeſumq; ſubit: rhetũq; abarimq;
Ignaros: rhetũ uigilantem: & cuncta uidentem
Sed magnum metuens ſe poſt cratera tegebat
Pectore in aduerſo totum qui cominus enſem
Condidit aſſurgenti: & multa morte recepit.
Purpureã uomit ille aĩam: & cũ ſanguĩe mixta
Vina refert moriens: hic furto feruidus inſtat
Iamq; ad meſapi ſocios tendebat: ubi ignem
Deficere extremum: & religatos ſite uidebat
Carpere gramẽ equos: breuiter cum talia niſus
Senſit enim nimia cæde atq; cupidine ferri.
Abſiſtamus ait. nam lux inimica propinquat
Pœnaꝝ exhauſtum ſatis ẽ uia facta per hoſtes.
Multa uirũ ſolido argento perfecta reliquunt
Armaq; crateraſq; ſimul pulchroſq; tapetas.
Eurvalus phaleras rhamnetis: & aurea bullis
Cingula tyburti remulo ditiſſimus olim
Quæ mittit dona hoſpitio cũ iungeret abſens
Cedicus ille ſuo moriens dat habere nepoti.
Poſt mortem rutuli bello pugnaque potiti.
Hæc rapit atque humeris neq; cq fortib9 aptat
Tum galeã meſapi habilẽ criſtiſque decoram.
Induit: excedunt caſtris & tuta cãpeſſunt.

Cingula

Cingulũ

SER. Religatos. nõ ſolutos: ſed diligẽter ligatos: uñ addidit re. i. ex militari cõſuetudine optime ligatos. Lux inimica. ꝓditrix. Pœnaꝝ exhauſtũ ſatis ẽ bene exhauſtũ ut oĩdat eos auidos cædis fuiſſe & cruoris hoſtilis. Via facta p hoſtes: Vt hæc ego uaſta dabo & lato te limite ducã. Euryalus phaleras rhamnetes & aurea bullis Cingula tyburti. phalere ornamẽta equoꝝ ſunt. & eſt ſermo græcus Cingulũ ãt hoĩum ẽ gñis neutri. nã aĩaliũ gñe fœminino dicius has cingulas. Tyburti remulo di. o. q. m. d. cõſuetudo erat apd̃ maiores: ut iter ſe hoſpitii iura mutuis muneribus cõplerẽt uelim pẽti uel p ĩternũcios. Senſus ergo nũc talis ẽ Cedicus qdã Remulo cũ eũ ſibi abſens hoſpitio uellet adiũgere: miſit phaleras & cingula bullis aureis: hoc eſt clauis inſignita. Remulus moriẽs nepoti ſuo cognomini hæc reliqt: q poſtea uictus a rutulis eſt & occiſus: poſt cuius mortẽ apd̃ rhanetẽ rutulũ repta ſunt hæc munera. qđ aũt dixit Tiburti Remulo: aut tyburtino itelligamus: hoc ẽ de Tybure: ut ſit dtũs ab appellatiuo ueniẽs hic tyburs: aut tyburte: hoc ẽ ſi hic tyburti ab eo qđ ẽ hic tyburtus huius tyburti: ut

Interea præmissi equites ex urbe latina:
Cætera dum legio campis instructa moratur
Ibant: & turno regi responsa ferebant
Tercentum scutati omnes uolscente magistro.
Iamq; propinquabant castris: muroq; subibāt
Cum procul hos leuo flectentes limite cernūt.
Et galea euryalum sublustri noctis in umbra
Prodidit immemorem. radiisq; aduersa refulsit
Haud temere ē uisū: cū clamat ab agmine uol-
State uiri: q̄ cā uiæ ē? q ue estis ī armis? scens:
Quo ue tenetis iter? nihil illi tendere contra.
Sed celerare fugam in siluas: & fidere nocti.

sit tyburti remulo: sicut deiphobe glauci. Suo moriens dat habere nepoti: remulo quē supra auo cognominē dixīus: nā quotiēs apte nō ponit nomē filii uel nepotis: cognominē eū ee ītelligimus auo uel patri quoꝝ nome apte positum iueniemus. Et ɔtra si filii uel nepotis nomē positū fuerit. p̄termissū aūt parentū cognomines eos ītelligamus necesse ē. Post mortē. s. nepotis remuli scd̄m supra dictū sensū. Nā donatus dicit post mortē Nisi & Eurvali bello poti ti sūt rutuli: q̄d nō ꝓcedit: si diligēter aduertas. Sane sciendū hūc locū ee unū de. xii. Vergilii siue p natura obscuris: siue insolubilibus: siue emēdandis: siue sic relictis: ut a nobis p hīstoriæ antiq̄ ignorantiā liqde nō ītelligant. Neqcquā. nō fruiturus: & ē neqcquam aptat nō neqcquā fortibus. Galeā mesapi nō occīsi mesapi abstruit galeā. nā dimicaturus est paulo post: sed inuenit iacentē: & sustulit. Cristisq; decorā. bene p̄mittit dicēs decorā: nā eius splendore

p̄dente Eurvalus capit. exc edūt castris. rutuloꝝ. s. nā supra dicit Castra ītnica p. Vrbe latina. Nō ē cōtrariū illi loco ubi ait. Sepsit se tectis rerūq; reliqt habenas: q̄d mō a latina urbe auxilia uenire ɔmemorat. Intelligimus. n. Latinū ī p̄ncipio discordiæ & tumultus paululū se abstinuisse. postea tū nec suoꝝ capias: nec ꝓpria denegasse cōsilia. nā cū & coetui & fœderibus īterfuisse dicturus ē. Legio cāpis instructa morat. ꝓprie. nā legiōes peditū sūt turmæ uero eqtū. Tercētū. qa romani eqtes p̄mo tercentū fuerūt. de singulis. n. curiis deni dabant. quas trigīta fuisse diximus. Scutati oēs. nō clipeati. nā clipei peditū sūt scuta uero eqtū. Volscēte magistro. ꝓprie. nā magister eqtū dicit. Muro. troianoꝝ leuo lemite. respiciēs situ regionis locutus ē. Sublustri noctis in umbra. sublustris nox ē habens aliqd lucis. Horati. Nocte sublustri nihil pter astra uidit & undas. radiis. Lunaribus. Haud temere. particula hæc mō sine cā significat: alias fortuito: alias male alias īprouide: q̄ ꝓ loco intelliguntur Nihil tendere ɔtra. hoc ē nihil ei respōderūt: nā tēdo ɔtra sermonē tuū: ē respōdeo tibi. Tendo ɔtra tuū iter: ē occurro tibi. ergo nihil contra tendebant. i. nihil respondebant econtra.

Clypei Scuta Sublustris nox

DO. Nequic q̄. quia omnia in morte perditurus erat. Sublustri. umbra noctis quæ sereno cælo habet aliqd luminis. State. mira breuitate omnia interrogat.

CHRI. Absistamus. recte illi q ætate ꝓbat sapiētius cōsiliū dat. Inimica. nobis q tenebraꝝ beneficio freti hæc audemus. Exhaustū. cōueniēter dictū in cædis auidos. Relinquūt. nō. n. auaritiæ eā sed gloriæ cupiditate illa egerat. Eurvalus phaleras. hæc ät cupiebāt: ut eēnt ꝓpetuū testimoniū suaꝝ uirtutū. Neqcq̄. qm̄ nō erat illa possessurus. Habilē. iccirco Mesapi potius quā alius: qm̄ illi sibi q̄drabat. Nā habile id dicimus q̄d quadrat. i. q̄d optīe habere & ꝓ nostro arbitrio habere tractare q̄ possumus. Ergo in p̄mo libro: Habilēq; humeris suspēderat arcū Habilē ergo. i. q̄ neq; laxior capiti neq; āgustior eēt: sed ita q̄draret ut ɔmode se haberet. Excedūt castris. ut sūt sēda fortuna ī castris. Sed qm̄ nimis diu illa sūt abusi deph̄ēsi sūt ab eqtibus quos si maturius recessissent: nec tantā stragē edere uoluissent facile euasissēt. Morat. ꝓp nimiā turbā & maiora īpedimēta nō ita facile ꝓficisci pōt. Immemorē. īprouidū. Non. n. meminit q̄d scribat. s. reflexione radioꝝ lunæ in illa posse illos qui tenebras quærebant prodi.

Obiiciunt equites sese ad diuortia nota
Hinc atq; hinc: oēmq; aditū custode coronant
Silua fuit late dumis: atq; ilice nigra
Horrida: quam densi cōplerant undiq; sentes.
Rara per occultos ducebat semita calles.
Euryalū tenebre ramorum: ōneroſaq; prāda
Impediunt: fallitq; timor regione uiarum.
Nisus abit: iamq; imprudens euaserat hostes
Atque locos: qui post albæ de nomine dicti
Albani: dum rex stabula alta latinus habebat.
Vt stetit: & frustra absentem respexit amicum
Euryale infœlix qua te regione reliqui?
Q ua ue seq̄r? rursus pplexū iter oē reuoluēs
Fallacis siluæ: simul & uestigia retro
Obseruata legit: dumisq; silētibus errat.

SER. Ad diuortia. ad diuerticula uiæ militaris. Terē. Vbi ad ipsū ueni deuerticulū. Diuerticula ät sūt semitæ trāsuersæ: q̄ sūt a latere uiæ militaris. Abitūq; coronāt. Melior est lectio abitū quā aditū. Cingūt. n. siluā: ne habeāt uñ abire possit. Ducebat semita calles. legit & lucebat: q̄d si ē rara ꝓ raro accipiendū ē ut sit rato lucebat: herbis. s: in qbus locis ītueniētibus. Si ducebat: ītelligimus ītur calles pecorū rará fuisse semitā: hoc ē hoium uiā. Eurvalū īpediūt. īpedio te p accusatiuū dicimus. & casus mutari nō pōt nisi deleras uerbū: ut si dicas īpedimento mihi ē. Sciendū sane multas cōferri in Eurvalū excusatiōes. Nisus abit. bene meminit uelocitatis: quā ei in qnto dedit: ut p̄mus abit: longeq; ante oīa corpa nisus emicat. Imprudēs. s. remanentis Eurvali. Albæ de noīe. uel porcæ: uel ciuitatis: Vel regis Albāi cui successit procas. Infœlix q̄ te regiōe reliq. se infœlicē dicit q dolet nō illū ꝓp quē dolet. Iter oē reuoluēs. s. siluæ. Vrbanus hucusq; uerba nisi uult eē alii poetæ dant rursus p plexū iter oē. Si qua sequē tum. militarem sonum dicit: qui uarius est. nam interdum canit: ut insequantur eos qui fugiunt inter-

Diuerticula

dum receptui. Nec longũ in medio tps. inter auditũ ſonũ & uiſũ Euryalũ. Oppreſſũ rapit. quẽ iam ois manus rapit. Nã male qdã uidẽs rapit accipiũr. qđ ſi admiſeris uacat. Quẽ iã manus ois. Pulchra properet p uulnera mortẽ. gloriosũ. n. ẽ p amico pire. & pulchrã ex pſona poetæ dictũ ẽ. Tu pſens noſtro ſuccurre labori. Nõ dicit q̃ pſens es: ſed præſens ſuccurre labori. i. illico ſtati. Si qua. q̃ uacat & hic & ĩ ſequẽti. Suſpendi ue tholo. tholus ꝓprie eſt ueluti ſcutũ breue: qđ in medio tecto ẽ. in quo trabes coeunt. ad qđ dona cõſueuerãt ſuſpendi. Bene aũt uenatorẽ numẽ inducit inuocare ſiluaꝝ. Turbare glorium. ſana petitio. Nã qa ĩpoſſibile uincere fuerat: petit ut ſaltẽ pturbet telorꝝ beneficio. Rege tela p auras. per noctẽ in q̃ ſine auxilio numinis: rectus iactus eẽ nõ põt. Ferrũ cõiicit haſta. de ferro ad haſtam trãſtit cõiicit ꝓ coiicit. Nã coiicit antiquũ eſt. Aduerſi in tergũ ſulmonis ibiq̃ frangit. tergũ pro tergus dixit. Vnde Salluſtius Tergis uinciebãt pro tergoribus: ut intelligam⁹ haſtã in ſcutũ ueniſſe: & illic eẽ collitã: ut frangit ſit collidit. Fiſſoq̃ ſcuti ligno. ẽt ꝓcordia penetraſſe: aliter nõ ꝓcedit. Nã ſi haſtã re uera fractã accipiamus: rõne caret qđ dicit. Fiſſo trãſit præcordia ligno. alii re uera in tergũ uolunt eẽ percuſſũ quod falſũ eſt. nã quomodo ante fiſſum eſt tignũ. Et ſic præcordia penetrata. Sciendum tamen locũ hunc eſſe de iis quos diximus ſupra.

Tholus

DO. Silua breuis deſcriptio: & q̃ ea ſola cõtinẽtur q̃ errorẽ Euryalo facere poſſint. Huc ſepati ſũt quos diſcerni nõ oportuit. euryale ĩfœlix. duplex ẽ lectio uel infœlix eurvale. uel eurvale ego ĩfœlix q̃ regiõe relig te. Sed magis ad ſe refert cui labores & picula iã pacta repetẽda ſint. Fraude loci. iã liberat Niſũ ab ĩertia. Tu dea. ut poſſis. Aſtroꝝ decus. laudat quã rogat: ut beniuolã reddat. Si qua oſtẽdit interitũ quod uibil ꝓficeret: niſi pro ſe pater feciſſet. Tholũ aũt dicunt medium tecti in rotunditatem collecti. Perit aũt quod facile eſt nõ liberationẽ ſui & ſocii: ſed turbationẽ globi.

CHRI. Obiiciunt eqtes ad diuortia. ꝓprie diuortia ſũt unde aq̃ cadentes in diuerſa defluũt: ut uidemus a iugis montiũ. Sed hic diuortia appellat diuerticula. i. uiæ q̃ a frequẽtiori uia diuertũt. Abitũ. locũ p quẽ abire poſſent. Horrida. aſpera & ſentibus niſi paucis callibus inuia tenebræ tamoꝝ. rara per occultos calles. ſnĩa eſt nõ ſolum uiã ſed ne ſemitã qdẽ fuiſſe ſed raros calles q̃ ꝓ ſemita eẽnt. Nã de actu uia ſemita tramite & calle dictũ eſt. Poſſumus legere q̃ ſemita rara duceret per occultos calles ut oñderet ſemitã nõ iugẽ fuiſſe: ſed mõ ſe ſemitã ꝓbere: mõ ita tenuẽ reddi ut in calles q̃ minores ſũt: & eos qdẽ uix apparẽtes deſinerer. Fallitq̃ t. ſnĩa ẽ q̃ extimore amiſit cognitionẽ itineris quod tenere ꝓp regiõis & uiaꝝ ambiguitatẽ difficile erat. rurſus. retro Perplexũ. Implicitũ ambiguũ. Quid faciat: dubitatio ẽ q̃ apud oratores maxie mouet pathos ẽ. n. dolẽtes uel iraſcẽtis dubitat qđ agat: ut dido ĩn qđ agã rurſus ne ꝓcos irrita priores. experiar. & de Orpheo: Quid faceret quo ſe rapta bis cõiuge ferret. Ocius abducto. ne in magna qdẽ trepidatiõe ſuæ fortitudinis oblitus ẽ: ueꝝ occultius nos admonet poeta nõ eẽ prudẽtis ſeſe fortunæ credere. nã quæ paulo ante ſeſe lætã oſtenderat breui penitus aduerſa facta eſt. Tu dea oẽs homines naturæ ĩpulſu in rebus dubiis diuinũ fauorẽ quærũt. ſed recte hic nocturno tempore in ſiluis eam deam quæ & nocti & ſiluis præeſt inuocat: Hirtacus. qui uenator uenatricẽ colebat. Calidum flumen frigidus. nam propterea moriens fricеſcebat qm̃ ſanguis quo corpora calent oĩs uno momẽto fluebat.

Diuortia.

SER. Hoc acrior idẽ. quod latuerat: & quod ei ꝑmus ꝓſpere ꝓceſſerit iactus. Telũ librabat ab aure. geſtus iaculãtis exprimit. Aut. n. ab aure aut a latere tela iaciunt. Per tps utrũq̃. Cõgrue dicit telum per tps utrũq̃ trãſiſſe. ait. n. diuerſi circũſpiciũt. hoc ẽ huc & illuc circũ ora ferunt: per quã oportunitatẽ potuit telũ tps utrũq̃ tranſiſſe. aſper tũ dicit per tps utrũq̃: hoc ẽ inter tps utrũq̃: ut ecõtra Hunc ĩter fluuio tyberinus amoeno: id eſt per hũc. Quod ſi ẽ: intelligimus eũ in fronte eẽ uulneratũ. Tepefacta cerebro. alibi: et fixo ferrũ in pulmone tepeſcit: Interea. donec ille inueniẽt. Perſolues ambo⁹. aut occiſo⁹: aut tuas & Niſi. Nam duos eos fuiſſe nouit. ſupra. n. ait: Stæte uiri. Me me. Subaudi interficite, &

Audit equos: audit ſtrepitus: & ſigna ſequẽtũ
Nec longum in medio tps: cũ clamor ad aures
Peruenit. ac uidet euryalũ: quẽ iam manus ois
Fraude loci & a noctis ſubito turbãte tumultu
Oppreſſum rapit: & conãtem plurima fruſtra
Quid faciat: q̃ ui inuenẽ: qbus audeat armis
Eripere: an ſeſe medios moriturus in hoſtes
Inferat: & pulchrã ꝓperet p uulnera mortem.
Ocius adducto torquens haſtile lacerto
Suſpiciens altam lunã: ſic uoce precatur.
Tu dea tu præſens noſtro ſuccurre labori
Aſtroꝝ decus: & nemorum latonia cuſtos:
Siqua tuis unq̃ pro me pater hyrtacus aris
Dona tulit: ſi quã ipſe meis uenatib⁹ auxi:
Suſpendi ue tholo: aut ſacra ad faſtigia fixi
Hũc ſine me turbaſ globũ: & rege tela p auras
Dextra. & toto cõnixus corpore ferrum
Cõiicit haſta uolans noctis diuerberat umbras
Et uenit aduerſi in tergum ſulmonis: ibiq̃
Frangitur: ac fiſſo tranſit præcordia ligno:
Voluitur ille uomens calidũ de pectore flumẽ
Frigidus: & longis ſingultibus ilia pulſat.

Diuerſi circunſpiciunt: hoc acrior idem.
Ecce aliud ſumma telum librabat ab aure:
Dum trepidant: it haſta tago p tẽpus utrunq̃
Stridens: traiectoq̃ inhæſit tepefacta cerebro.
Sæuit atrox uolſcens nec teli cõſpicit uſquam
Auctorem ne quo ardens ſe immittere poſſit.
Tu tamen interea calido mihi ſanguine pœnas
Perſolues amborum inquit ſimul enſe recluſo
Ibat in euryalum tum uero exteritus amens

Conclamat nisus: nec se celare tenebris
Amplius: aut tantum potuit perferre dolorē
Me me adsum qui feci: in me cōuertite ferrum
O rutuli: mea fraus omnis: nihil iste nec ausus
Nec potuit: cælum hoc & conscia sydera testor
Tantum infœlicem nimium dilexit amicum.
Talia dicta: dabat sed uiribus ensis adactus
Trans adigit costas: & candida pectora rupit.
Voluitur euryalus lœto. pulchroscp per artus
It cruor: inqp humeros ceruix collapsa recūbit.
Purpureus ueluti cum flos succisus aratro
Languescit moriens: lasso ue papauera collo
Demisere caput: pluuia cum forte grauantur.
At nisus ruit in medios: solumqp per omnes
Volscentem petit in solo uolscente moratur
Quē circū glomerati hostes hic cōinus atqp hic
Proturbant: instant nō segnius: ac rotat ensem
Fulmineum: donec rutuli clamantis in ore
Cōdidit aduersō: & moriēs aīam abstulit hosti
Tum super exanimem sese proiecit amicum
Confossus: plaidaqp ibi demū morte quieuit.
Fortunati ambo: siquid mea carmina possunt
Nulla dies unq̄ memori uos eximet æuo.
Dum domus æneæ capitoli immobile saxum
Accolet: imperiūqp pater romanus habebit.

est interrupta elocutio dolore turbati. Nec potuit. Validior argumētatio ex impossibilitate: ut Quid troes potuere. Itē Nō ea uis aio: nec tāta supbia uictis. Tm infœlicē nimiū dilexit amicū. Cōtra illud: Cur ergo uenit. dicit tm amicū dilexit: ut cū nihil posset: tū ueniret. Voluit̄ euryalus leto. Aut septimus ē: aut datiuus. Sed si datiuus ē: figuratū ē. i. in letū: ut It clamor cælo. Purpureus ueluti cū flos succisus aratro Langescit. Habet̄ rō pparationis. Vidē. n. Eurvalo Hacynthū cōparare: q pulcherrimo fuit: & post mortē in florē cōuersus ē. Lassoue. papauera collo demisere caput. Homeri ē & cōparatio & figura: nā & ille sic ait: ut multoꝝ unū diceret caput. Volscēte petit. Appetit. Petitiones. n. ꝓprie dicimus ipetus gladiatoꝝ. Vnde Cicero: Quod ergo tuas petitiōes ita cōiectas. ut uitari nullo mō possent: parua q̄dā declinatiōe cōcutiūt. & ut aiūt corpore excessit. Proturbāt. Confodiūt. Vnde paulo post cōfossus. Nō secius. Nō segnius q̄ uulneratus In ore cōdidit aduerso. Archaismos ē: ut supra Pectore in aduerso rotū cui cominus ensem Condidit. Placidaqp ibi d. mor. qeuit. Aut ꝓpriū epitheton ē mortis: aut ex affectu parētis dcīn ē: q cū amico moriebat̄. Siqd mea carmina possūt. Verecūde. Domo Familia. Capitoli īmobile saxū Accolet. In urbe Roma tēplū Iouis nō fuit. qđ cū iā deuotū a Prisco Tarqnio uellet Supbus Tarqnius ædificare cœpit augurijs captare: q mons huic tēplo eēt aptissimus & cū in oībus Tarpeius eēt inuētus: ī quo erāt multa diuersoꝝ numinū sacella: actū ē ut exinde ad alia tēpla numina euocarent̄ sacrificiis: quo posset libere & sine piaculo templū Iouis ædificare. Cūqp oēs dii libēter migrassēt: terminus solus hoc est liminū deus abscedere noluit: sed illic remansit: tūc de hoc ipso sacrificatum est: & deprehēsum q terminus cū Ioue remanens æternū urbi iperium cū religione significaret. Vnde in capitolio prima pars tecti patet: q lapidē ipsū terminū spectat: nam termino nō nisi sub diuo sacrificabat̄. Hinc ergo nūc dixit Capitoli īmobile saxū accolet. qa terminus nō est reuulsus de loco.

DO. Summa librabat ab aure. Summa copia scriptoris. nam supra dixit abducto lacerto. Sæuit. Crescit ira quoniam auctor facti nō apparebat. Purpureus. Ad totum corpus fertur hæc comparatio. Papauer uero ad ceruicem & ad caput. Dum domus. Ostendit omnia uentura ad finem.

CHRI. Tū uero exterritus. Quāta sit uis amicitiæ appet cū ꝓ amici salute seipsū ꝓdat. Exterritus. Nō sibi sed amico timēs. A mēs. Nā ex nimio timore mētē amiserat. Me me adsū. Efficacissima oratio Est. n. celeritia ut si posset auertat hostes ab amico: & se ita offert ut nō sit uolētibus ulcisci q̄rēdus. Nimiū infœlicē. Quia & suæ & amici mortis cā fuit. Trās adigit costas. q. d. potuisset tāta pietate ꝺmoueri hostis si ictū iā illatū potuisset reuocare. Descriptiōe āt mortis euryali: & cōparatiōe maximū ipletpathos. Cādida pectora rupit. A mō est pathos Pulchroscp p artus. A pulchritudie deturpata. At nisus ruit. Nulla alia superat cōsolatio: nisi ut ultus amicū luper illū recūberet. Vī ait Placidaqp ibi demū morte qeuit. Quoniā āt sūmū amicitiæ exēplū fuit: eos fortunatos appellat cū tā ꝑclara res inter mortales amicitia fuerit: ut ē in extrema calamitate ꝓp illā fortunati appellari possint. Siqd mea carmina possūt. Poetæ officiū iplet: q bonoꝝ misereri debēt: eosqp laudare: & malos odisse atqp insectari. Hinc Horat. Ille bonus faueat & cōsiliet̄ amice & regat iratos: & amet peccare timētes: Et paulo post Deosqp ꝑcet̄ & oret: ut redeat miserit: abeat fortuna supbis. Pollicet̄ āt ꝓmiū quo hoībus gloriæ cupidis: nullū maius ē possit fama. s. pennē. Siqd mea carmia possūt. Propter modestiā hac cōditiōe pollicet̄. Dū do. Non erat ignarus poeta omnia mortalia ad interitū tandē uentura. Sed uoluit ꝓp fauorē captandū æternitatē romano imperio ominari. Est ergo sensus. i. dum romani q ab Aenea sunt quoꝝ caput domus est iulia colet capitolium idest Romam: cuius capitolium arx est. Pater. Rex & princeps. cuius munus est ut suæ fidei deditos ueluti filios regat. Pater. Quoniam senatores qui patres appellabantur cōsilio suo cuncta administrabāt.

Victores præda rutuli spoliisqp potiti
Volscentem exanimē flentes in castra ferebāt.
Nec minor in castris luctus rhamnete reperto
Exangui: & primis una tot cæde peremptis:

SER Præda rutulis spoliisqp potiti: Non solū suis armis eos exuerūt: sed ēt p̄da: q rutulis añ fuerat detracta. Serranoqp numaqp. Decima ātapodosis: q̄ fit quotiēs ꝺmemorāt̄ ea: q̄ si sūt añ p̄dicta. Tepidaqp recētē cæde locū. Hypallage. tepidū locū recēti cæde. Vī multi legūt Tepidūqp recēdi cæde locū. Sic alibi: Tepiduscp cruor fumabat ad aras. Spumātes

sanguine riuos. Spumas tũc hẽt sãguis cũ effundit. nã postea cõqescit: uñ bñ dixit Spumãtes riuos: qa pmisit semineesq; uiros. Iã rebꝰ luce retectis. Supra: Et rebus noxa abstulit atra colorẽ. Cogit qsq; suos comites. s. ná plena ẽ Aeratasq; acies. Acuũt rumoribus iras. Quia duo ausi sũt p eoꝝ castra trãsire: Euryali & nisi. Volũt nõnulli clamorẽ eẽ militũ sed melius hoc a poeta dcm accipimus. ná rutuli eorũ nõ nouerũt noia: ut sit Quin ẽt capita euryali. & nisi pfigũt ĩ arrectis hastis: & cũ magno clamore comitãt. Cigit áni. Amne debuit dicere: nũq. n. i ibñ exeũt: nisi q cõis sũt gñis ut docilis: agilis: sed iõ ausus ẽ ita põere ablatiuũ: qa ut supra dixius: apd maiores hic & hæc amnis dicebat. Tenẽt fossas. Tuẽtur: defẽdũt. Nota nimis miseris. Hoc plus cõmouebant: qm ẽt abscisti uultus necdũ agnitiõis amiserãt notas. Excussi manibus radii. Bñ excussi: q̃si nesciẽti: q̃si diceret piecti. Fœmineo ululatu. Impatiẽti: ut Fœmineo pdæ & spolioꝝ ardebat amore. Prĩa petit. lõgq; pma: qa solẽt ĩ extrema necessitate ẽt mulieres muros ascẽdere: ut ipse de muris matres. Nõ illa uiꝝ nõ illa picti. Vnũ pudoris est: aliud salutis: Hũc. i. talẽ. Et ẽ cõq̃stio matris Euryali plena artis rhetoricæ. Ná pene oẽs ptes hẽt de misericordia cõmouẽda a Ciceroẽ ĩ rhetoricis positas. Hũc te aspicio. A q̃litate cædis. Sera meæ. Euãder mea sola: & sera uoluptas. Potuisti linq̃re solã. Ab ĩtercepto solatio. Crudelis. Qui potuisti liquere solã cũ pius esses. Affari ext. Anchises Sic o si positũ affati discedite corpus Terẽtius: Quĩ igit dũ licet mecũ loqmĩ

Funerea Antipho. Nec tua funera mater. i. funerea: Nã apd maioses funereas dicebãt eas ad q̃s funus ptinet: ut

Præficæ sororẽ. matrem: nã præficæ ut supra diximus: sunt planctus princeps non doloris. funeras autem dicebant quasi funereas ad quas pertinet funus.

DO. Victores. Irrisorie tãq̃ q magnũ putarẽt: si trecẽti duos uicerĩt. cũ duo tres iteremisslent. Duri Durantes in labore. In matre aut Euryalia ostdit qd posslt dolor: cũ oblita sexus & ætatis tantum fueret. Deniq; accusat eorum quæ etsi facta fuissent: nihil tamen prodessent. Canibus date præda. Non solũ morte sed mortis accidentibus cruciatur.

CHRI. Armis circũdatus ipse. Oportet. n. prudentẽ duce nõ uebis solũ sed exẽplo sui alios ad arma excitari. Ergo nõ inermis sed armatus uocabat. Nota nimis miseris. Ná iccirco stãt moesti qa nimis nota. Excussi manibꝰ radii. Pathos a luctu sæpe mouet: ut ĩ hoc loco. Pẽnata. Quasi celeri uolatu. Nã reꝝ ifeliciũ uelocissima fama ruit. Hũc. Talẽ. Tu ne illi senectæ. Pathos ab eo qd ẽ pter spem. Euolat ĩfelix. Nã potuit furor aĩ ex dolore excitatꝰ ĩbecillitatẽ senectutis supare: & fœminæ audaciã afferre. Heu terra. Magna uis eloquẽtiæ: q̃ ẽt ex inanibus rebus maxias apd iprudẽtes tragœdias citat: Hæc. n. cõquerit ueluti si miserimũ sit ĩ ignota terra insepultũ canibꝰ laniãdũ relĩq. Vñ & Homerus αὔτουσ᾽ ἀϊδηλοβίοτα τεύχε κύνεσσιν οἰωνοῖσί τε πᾶσι. Ad huiusmõi iacturã sapiẽtes q sũt nihili faciũt. Ergo aut Anchisæ tãto uiro digná sñiam dedit dixit. n. Facilis iactura sepulchri. Sic nunc mulierẽ a muliebri pturbatione abesse nolluit. Ille ergo ueluti alter Diogenes quæ ad sepulturã pertinẽt contẽnit. Hæc uel ex eo filium infelicissimum putat: q illa caruerit. Lãmẽratio aũt & discursus p muros huius mulieris de Andromache uirum lugente sumpta est.

SER. Funus lacerꝝ. Dilaniatũ cadauer. ná funus p cadauere posuit. Siq ẽ pietas. Siq pietas ĩ occidẽdo ẽ: ĩ me pbet. Me pma ablumite ferro. Vnusq; q. n. ĩppriæ salutis desperatiõe credit uniuersa ẽt posse cõsumi. Vñ ẽ qd dixit Me pmã ab, l nullũ hoc detrud

Serranoq; numaq; ingens concursus ad ipsa
Corpora: semineesq; uiros tepidaq; recentem
Cæde locũ: & plenos spumãti sanguine riuos
Agnoscunt spolia inter se galeamq; nitentem
Mesapi & multo phaleras sudore receptas.
Et iã prima nouo spargebat lumine terras.
Tithoni croceum linquens aurora cubile:
Iam sole infuso: iam rebus luce retectis
Turnus in arma uiros armis circundatus ipse
Suscitat: æratasq; acies in prælia cogit
Quisq; suos: uarisq; acuũt rumoribus iras:
Quin ipsa arrectis uisu miserabile in hastis
Præfigunt capita: & multo clamore sequuntur
Euryali: & nisi.
Aeneadæ duri murorum in parte sinistra
Opposuere aciem: nã dextra cingitur amni:
Ingentesq; tenent fossas: & turribus altis.
Stant moesti simul ora uirũ præfixa uidebat
Nota nimis miseris: atroq; fluentia: tabo.
Interea pauidam uolitans pennata per urbem
Nuncia phama ruit: matrisq; allabitur aures
Euryali: at subitus miseræ color ossa reliquit:
Excussi manibus radii: reuolutaq; pensa:
Euolat infœlix: & fœmineo ululatu
Scissa comam muros amẽs: atq; agmina cursu
Prima petit: non illa uirum: non illa pericli.
Teloꝝq; memor cælum dehinc questibus implet
Hunc ego te euryale aspicio? tu ne illa senectæ
Sera meæ requies? potuisti linquere solam
Crudelis? nec te sub tanta pericula missum
Affari extremũ miseræ data copia matri.
Heu terra ignota canibus data præda latinis
Alitibusq; iacres nec te tua funera mater
Produxi pressiue oculos aut uulnera laui
Veste tegens tibi quam noctes festina dieiq;
Vrgebam & tela curas solabar aniles.
Quo sequar? aut q̃ nũc artus auulsaq; mẽbra

Et funus lacerum tellus habet? hoc mihi de te
Nate refers? quæ sum terraq; mariq; secuta:
Figite me siqua est pietas in me omnia tela

Conicite o rutuli: me primã absumite ferro.
Aut tu magne pater diuũ miserere: tuoq;
Inuisum hoc detrude caput sub tartara telo:
Quãdo aliter nequeo crudelẽ abrũpere uitã.
Hoc fletu concussi animi: moestusq; per oẽs
Ingemitus: torpent infractæ ad prælia uires.
Illa incendentem luctus: idæus & actor
Ilioneï monitu & multum lachrymantis iuli
Corripiũt: interq; manus sub tecta reponunt.
At tuba terribilem sonitũ procul ære canoro
Increpuit: sequitur clamor: cælumq; remugit.
Accelerant acta pariter testudine uolsci:
Et fossas implere parant: ac uellere uallum
Quærunt ps aditũ: & scalis ascendere muros.
Quarara est acies: interlucetq; corona
Non tam spissa uiris: telorum effondere cõtra
Omne genus teucri: ac duris detrudere contis
Assueti longo muros defendere bello.
Saxa quoq; infesto uoluebant pondere: siqua
Possent tactã aciem perrũpere: cũ tamen oẽs
Ferre libet subter densa testudine casus.
Nec iã sufficiũt: nã qua globus imminet ingens
Immanem teucri molem uoluũtq; ruuntque:
Quæ straurt rutulos late: amorũque resolut
Tegmina: nec curant cæco contendere marte
Amplius audaces rutuli. sed pellere uallo
Missilibus certant.
Parte alia horrendus uisu qnassabat hetruscã
Pinum: & fumiferos infert mezentius ignes.
At mesapus equũ domitor neptunia proles
Rescindit uallum: & scalas in moenia poscit.
Vos o calliope precor aspirate canenti:
Quas ibi tum ferro strages quæ funera turn9
Ediderit: quem qsq; uirum dimiserit orco

caput sub tartara tele. In uisũ q̃dẽ ẽ hoc & odiosũ caput: ueꝝ misericordiæ gen9 ẽ: si me ét irat9 interimas
Q̃ aliter neq̃o crudelẽ abrũpe uitã. Hic traxit illũ colorẽ luuenalis Quod facin9 dignũ tã lõgo admisserit æuo. Torpẽt ifractæ. Antea ifractæ: nũc tũ torpẽt: ut Turn9 ut ifractos aduerso marte latinos. Lachrymãtis iuli. Puero dat lachrymas: cui põt sine pudore: uiris fortib9 tm̃mõ doloré. Sub tecta reponũt. Homerice. Quod ãt dixit corripiũt nõ iniuriæ ẽ sed celeratis. i. raptí tollũt. At tuba terribilẽ sonitũ. Hemisti chiũ Ennii. nã sequẽtia iste mutauit. Ille. n. ad exp̃mẽdũ tubæ sonitũ ait Taratãtara dixit & multa huiusmõi Vergi. cũ aspa ĩuenerit: mutat. Benetñ electis uerbis hic imitat9 sonitũ turbaꝝ. Increpuit. Et insonuit: & segnitiã increpauit. Volsci. Nõ migꝝ: qa dicit uolscos: cũ & camilla de Volscis sit: ut Et uolsca de gẽte camilla. Nãq; ps aliq̃ Thusciæ dat Turno auxilia. cũ Thuscos dixerius spãliter Aeneæ fauere. itẽ ecõtra ps Venetiæ auxiliũ p̃stat Aeneæ quã Turni fuisse supi9 diximꝰ. Testudie. Testudo ẽ scutoꝝ cõnexio curuata in testudis mõm. Nãq; in armoꝝ gẽnibus milites sumũt ab aãlib9 noĩa: ut aries. Sallusti9 in modũ hirci militaris. Fossas ĩplere parãt. Vertit ordinẽ Nã aĩẽ ut ĩpleat9 fossa tollãt9 ualli: & sic testudine accedat9 ad muꝝ. q̃q̃ possum9 itelligere ẽt ad fossas eos uenisse tcã testudine. Effũdere 9tra. Proprie. Tela. n. nõ iacit9 in subiectos: sed fundũt9: & dicẽdo oẽ genꝰ teloꝝ oũdit telũ uocari oẽ qđ iacit9. Assueti lõgo. Docet in oĩb9 usũ plurimũ posse. Infesto uoluebãt põdere. in festi põderis. Nec iã sufficiũt. Diu iã nõ sustinẽt Armorũq; resoluit tegmina. Hic ofidit armoꝝ 9nexionẽ eẽ testudinẽ. Lucan9 de testudine: At postq̃ uirtus incerta uiroꝝ Perpetuã rupit defenso milite cratẽ Singula cõtinui cesserũt ictib9 arma. Hetrusca pinũ. ipse hetruscus. Vos o calliope p̃cor. Sylle psis p nũeros. erat. n. rectũ uos o musæ: aut tu calliope. Aspirate. fauete: ut aspirat p̃mo fortuna labori.

Telum

DO. Effũdere Plus ẽ q̃ mittere. ille. n. effũdit cui magna ẽ copia. nec mittẽdi pp copiã metuit finẽ. pterea ẽt q̃ emittit nõ possũt fũdimus: & fusa. pficiũt ut aq̃ calida: Pix furẽs & soluta & oleũ cãdẽs. Trudere cõtis. nã scalis ad eos pueniebãt. Quãto aũt rutylorum laudatur instan ia tanto præferuntur troiani.

Vos o calli

CHRI. Arctus auulsaq; mẽbra & fu. l expoliatio ẽ. idẽ n. dicit pluribꝰ uerbis ut ĩ re atrocissima diutiꝰ detineat aud toré. Et sic maiorẽ citet cõmiserationẽ. Hoc mihi de te n. r. singula uerba uĩ maximã afferũt ad 9miserationẽ captãdã. Hoc. l. tm̃ luctũ cũ ego 9tra meæ te senectuti sũmã uoluptatẽ sparé. Mihi. & matri & indulgẽtissimæ & q̃ tot incõmoda subii ut te seq̃rer. De te. in quo oẽm spẽ reposuerã. & a quo oĩa mihi iocũdissimã expectauerã. Figite me. q̃tus sit luctus: & quãta miseria hic appet: qđ loco sũmæ ĩsẽ pietatis acceptura sit si multis uulneribꝰ trãsfossa interficiat9. At tu m. p. qđ a rutulis asseq despat: a ioue poscit. Torpẽt infractæ uires q̃ oĩa durissima in p̃liis pati poterãt. hoc pati nõ poterãt. ergo quos metꝰ nõ pturbauit qa fortes eẽnt: pturbauit luctꝰ qm̃ eẽnt pii. illã m. l. sapiẽs 9iliũ ut cũ t orporẽ exnimia 9sideratõe infert militib9: a 9spectu eoꝝ amouere. Ne uiderãt. nã ut ait horatius Segnius irritãt q̃ sũt demissa p aures: q̃ q̃ sũt oculis subiecta fidelibus. At tuba mira narratio in q̃ cũcta ãte oculos ita adducit ut res nõ solũ agi: sed sũmo animoꝝ ardore geri uideat9. incertũq; sit an acrib9 rutuli impugnarẽt: an uehemẽtib9 troiani repugnarẽt. Acta piter. qa una cũ clamore agebat9. interlucet q̃ corona. appellat coronã milites in circuitu mœniũ a ꝓpugnacula positos. q ubi loca munitiora sũt ibi infreq̃n tiores eẽ solẽt. Laudat ergo & troianos a prudẽtia: q in paucitate militũ ita acies instituerit & rutulos ab animoꝝ robore q illuc puenire 9tẽdũt. Interlucẽt. q pp raritatẽ lucẽ admittãt. Vnde apũd Pli. & columellã interlucare dicũ inueniescũ a uitibus aliq̃ ptẽ pãpinoꝝ decerpũt ut pp raritatẽ sol ad uuas facilius penetret. Assueti. nã lõgo usu q̃ ꝑcepta omniũ magistroꝝ supat rẽ optime callebãt. Voluũtq; r. nã pp magnitudinẽ subuehere nõ poterãt Ruũt. ad ruinã impellũt. Parte alia. nihil intẽtatũ relinq̃bãt. alit. n. em̃ 9 missilibꝰ detrudebant a custodia uallihi eo minus: aut urere aut uellere parabãt. Vos calliope, ex inuocatiõe rei difficultatem ostẽdit: quali dicat non

Interlucare

posse tãta Turni facta sine diuino auxilio proferre. Ergo summus imperator ea fecit quæ sũmus poeta nisi deus sibi faueat explicare non possit.

SER. Oras euoluit belli. Narrate nõ tm initia: sed ẽt extrema belloꝝ. Ná oræ sũt extremitates Turris erat. turres huiusmõi eẽ ad munitionẽ ciuitatũ: & in secõ legimus. Sed hæc plerũq; mobiles sũt plerũq; fixe: ut in secõ: Turres ac tecta domoꝝ Mobiles ut in xii. meminit: Subiitq; rotas & põtes strauerat alos. Opportuna loco. i. circa portas. Cauas patulas. Opũ ui. põt & hypallage eẽ: ut sit ope uiriũ. Dẽli p tela dẽsa. Flãmã affixit lateri. affectate. Debuit. n. dicere affixit: aut facẽ: aut malle olã nõ flãmã. Quæ pluria uẽto. gliscẽs aut & magna fcá puẽtum. Hæsit adesis nõ tã adesis: sed qđ exedit adhærẽdo. Malo ꝝ uelle fugã. honestissima ẽ locutio. Peste. incẽdio: ut Et tolo descẽdit corpe pestis. Vnus subaudis & alter nã nõ ꝓcedit unꝰ. Helenor & lycus elapsi. nõ mortis sed turris ruina. Mæonio regi. aut ꝓpriũ patris nomẽ ẽ: aut cognominẽ eũ filio itelligamꝰ. qa ut supra diximus cũ filii uel patris nomẽ ꝓmittit. & aliđ tacet cognomines eos itelligimꝰ. Furti sustulerat. exstupro educauerat: Hic ẽ & dulcia furta. Vetitisq; ad troiã armis. scđm Donatũ uetitis fato: sed melio lege militari itelligimꝰ q̃ seruia militia ꝓhibebãt: usi in deiotarana purgat hoc Cicero: cũ fuisset obiectũ iter eq̃tes quos Deiotarus miserat Cæsari unũ seruũ fuisse. Virgi. át nouimꝰ aliq̃ đ historia trahere. Seruos sane núq̃ milites esse ostat: nisi seruitute deposita excepto hãnibalis tempe: cũ post canẽse prælio in tãta necessitate fuit urbs roma: ut ne liberãdoꝝ qdẽ seruoꝝ daret facultas. Ense nudo. i. stricto Parmaq; ĩglorius alba q̃ tityro ut diximus supra: Longe melior lycus. Ergo & helenor bonus. Inter. i. p: ut hũc inter fluuios ityberinus amœno. Prendere saxa manu. qa tũc alti nõ erãt muri: sed ad impetũ tm repellẽdã. ut ẽt Sallustius ostẽdit: ubi Sertoriũ humeris sublatũ per muros ascẽdisse cõmemorat. Cursu teloq; secutꝰ. nimiam eius ostẽdit celeritatẽ: q potuit telũ missũ cõsequi. Ná hoc dicit cũ præmisso telo ad hostẽ uenit. Statius: Et missum cursu cõprendere telũ. Reuellit. in uerbo uello facit in participio uulsus. Qualis ubi aut leporẽ. p q̃liter. Pedibꝰ iouis armiger uncis. qa dicit aqlia in bello gigãteo Ioui arma mistrasse: qđ tũ fingit. ná ut supra diximus reges fuerũt Iuppiter & Saturnus. sed dũ Iudpiter cũ patre Saturno haberet de agris cõtio né: ortũ bellũ ẽ. & ad qđ egrediẽs Iuppiter aqliæ uidit auguriũ: cuius cũ: uic sset auspicio: fictũ est quod ei pugnanti tela ministrasset: unde etiam a felici augurio natũ est: ut aquilæ militum signa comitentur.

DO. Subito. Recte. nam si lignum dedisset seruari potuissent.

CHRI. Vos calliope aspirate nõ sine rõe utit plurali in una musa. ná p calliopẽ reliqs itelligit & iure: ná si p singulas pores musas singulaꝝ speraꝝ singulos intelligũt cãtus: & p calliopẽ illoꝝ uniuersoꝝ cõcẽtũ iura ipsa Calliope oẽs significabit musas Et mecum m. o. Mecum ut demonstret se quidem laboraturꝰ sed sine eaꝝ auxilio nihil pfecturũ. Oras. extremas. q. d. narrate usq; ad extremum. uel horas. i. tempora. euoluite. Ostendite uestra narratione. Vasto suspectu. uasta alti tudine quo sit altus suspectus. Certabant. quia illa expugnata porta facile effringi poterat. Flammam. Quia g cariens materia accensa effecit ut flamma apprehenderetur. Plurima uento. Incrementum per uentum nacta.

Hæsit. adhæsit nam quanto magis est lignum flãma tanta magis adhæret. Immani mole. i. ipsa turri quæ immanis molis erat. Confixi suis telis. quod cadentibus euenire solet. Vt fera. quamuis hactenus inglorius esset tam ex desperatione audax est effectus. At pedibus. natura enim ducẽ id defensaculũ adhibemus quo plurimum posse confidimus, ergo iste cui maior aderat uelocitas pedibus se credidit. Pendere. ita. n. humilia erant. ut

Et merum ingentes oras euoluite belli.
Et meministis. n. diuæ: & memorare potestis
Turris erat uasto suspectu & pontibus altis
Opportuna loco: summis quam uiribus oẽs
Expugnare itali: summaq; euertere opum ui
Certabant: troes contra defendere saxis:
Perq; cauas densi tela intorquere fenestras.
Princeps ardentem coniecit lampada turnus:
Et flãmam affixit lateri: quæ plurima uento
Corripuit tabulas: & postibus hæsit adesis
Turbati trepidare intus: frustraq; malorum
Velle fugã: dum se glomerant: retroq; residũt
In partem quæ peste caret: tum pondere turris
Procubuit subito: & cælum tonat oẽ fragore:
Semineces ad terram immani mole secuta
Confixiq; suis telis: & pectora duro
Transfixi ligno ueniũt: uix unus helenor
Et lycus elapsi quorum primæuus helenor
Mæonio regi quem serua licinia furtim
Sustulerat: ũc tũ tisq; ad troiam miserat armis.
Ense leuis nudo parmaq; inglorius alba:
Isq; ubi se turni media inter milia uidit:
Hinc acies atq; hinc acies astare latinas:
Vt fera quæ densa uenantum septa coronã
Contra tela furit: se seq; haud nescia morti
Iniicit: & saltu supra uenãbula fertur.
Haud aliter iuuenis medios moriturus in hostes
Irruit: & qua uidet densissima tendit.
At pedibus longe melior lycus iter & hostes:
Inter & arma fuga muros tenet: altaq; certat
Prẽdere tecta manu: sociũq; attingere dextras
Quem turnus pariter cursu teloq; secutus
Increpat is uictor. nostras ne euadere dementer
Speraste te posse manus? simul arripit ipsum
Pendẽtem: & magna muri cum parte reuellit
Qualis ubi aut leporẽ: cãdẽti corpe cygnum.
Sustulit alta petẽs pedibꝰ iouis armiger ũcis

sit ille sese erigeret manus sociorũ qui pronis illas porrigerent apprehendere posset. Pẽdentẽm. a terra iã eleuatum: & mãibus summitatem muri prendentem.

Quæsitum aut matri multis balatib⁹ agnũ.
Martio a stabulis rapuit lup⁹ undiq; clamor
Tollit: inuadũt: & fossas agere cõplent
Ardẽtes thædas alii ad fastigia iactant
Illioneus saxo: atq; ingenti fragmine montis
Lucetium portæ subeuntẽ. igneq; ferentem.
Emathiona liger: chorineum sternit a silas
Hic iaculo bonus. hic lõge fallente sagitta
Ortygium cæneus. uictorẽ cænea turnus
Turnus item: cloniumq;. dioxippũ. q; mulũq;
Et sagaris. & summis stãtẽ p turrib⁹ idam
Priuernũ capis. hũc prio leuis hasta themillę
Strinxerat. ille manũ pecto tegmine demẽs
Ad uulnus tulit ergo alis allapsa sagitta
Et leuo infixa est lateri manus. abdita; intus
Spiramenta animæ letali uulnere rupit
Stabat in egregiis arcentis filius armis
Pictus ãcu chlamidẽ: & ferugine clarus iberã
Insignis facie genitor quẽ miserat arcens
Eductum martis martis: luco: simethia circũ
Flumina pinguis ubi & placabilis ara palici
Stridentem fundam positis mezẽtius armis.
Ipse ter adducta circum caput egthabena
Et media aduersi liquefacto tẽpora plumbo
Diffidit: ac multa protectum extẽdit harena
Tunc primum bello celerẽ intẽdisse sagittã
Dicit ante feras solit⁹ terrere fugaces
Ascanius: fortemq; manu fudisse numanum
Cui remulus cognomẽ erat turnię minorẽ
Germana nuper thalamo sociatus habebat
Is primã ante aciẽ digna atq; indigna relatu
Vociferãs: tumidusq; nouo precordia regno
Ibat: & ingentem sese clamore ferebat.
Non pudet obsidione iterum uallo; teneri.

SER. Quæsitũ. q regrit. nã plẽs a passiuo nõ hũit & ẽ hysterõ proterõ. nã post raptũ regrit. Martius lu. aut cruẽto. aut marti dedicato. Aggere. agger ẽ cuiuslibet rei coaceruatio. uũ fosse aut ualles possũt repleri. Ingẽti f. m. supradicti saxi exaggeratio ẽ. Lucetiũ. solũ hoc nom̃ ẽ: qđ dictũ a Verg. i nullo alio reperit auctore. Sane lĩgua rosca Lucetio ẽ luppiter dictus a luce quã pstare hoĩbus dicit. Ipse ẽ nr̃a lingua diespiter. i. diei pr̃. Hora. náq; diespiter plerunq; purpureũ. Cænea tur. Turnus itm ut ait Lucil. bonũ schema ẽ quotiẽs sẽsus uariat iteratione uerborum. Lucetius diespiter

Pro tur. aut pro defensiõe turriũ: aut sic magni: ut turres putares. Hasta t. themillas themillæ: ut æneas æneæ. Leuis ãt hasta, p leuiter ueniẽs uñ & strinxerat dixit. i. paululũ uulnerauerat. ut tandẽ ẽt magno strinxit de corpe turni. Demẽs. q scutũ quo se tuebat abiecit. Alis. pẽ. Leuo infi. ẽ l. m. oñdit uulneris locũ quẽ antea suppsserat. sic ĩ. iiii. Infixũ stridet sub pectore uulnus. Spiramẽta a. diffinitio pulmonũ. Pictus a. &. f. c. i. ferrugo coloris gẽus ẽ q uicinus est purpuræ subnigræ. & ibera ãt nõ hispana sed põtica. Ná iberia ps põti é: ut oñdit Hora. dicẽs hebasq; q̃s colchos atq; ibera mittit uenenorum ferax.

Gẽitor q. m. a. ordo ẽ: Stabat arcẽtis filio. Arcẽs in ar. egreg. ná nõ cõgruit ut huius filii p̃termisso nomine bis fiat pr̃is cõmemoratio. Symethia c. f. Symethus fluuiꝰ ẽ Siciliæ haud lõge ab urbe catinensi circa quẽ fũt placidi: quorũ talis ẽ fabula. Aetnam nimphã iuppiter cũ uitiasset. et fecisset grauidã timẽs Iunonẽ secũdũ alios ipsã puellã terræ comẽdauit: & illic enixa ẽ. scdm alios p̃ uiꝰ eiꝰ postea cũ ĩterra eruisset. duo pueri palici dicti fũt q̃si iterũ uẽtẽtes. ná πάλιν ẽ rursus: ἱκέιν ẽ uẽire. hi prio hũanis hostiis placabãt. postea qbusdã sacris mitigati fũt & eorũ immutata sacrificia. nõ g placabilis ara. qa mitigata fũt eoꝝ numĩa. Liq̃facto t p. diffidit. Plũbũ. n. iactũ roratu ex ætheris calore dissoluit. Sta.: & arsuras cæli p̃inania glades. Porrectũ ex. ha. intelligimus eũ cecidisse trãs murũ. Dicẽdo ãt multa oñdit corpis, p ceritatẽ. Minorẽ ger. qa maior nimpha fuerat ioꝰ uis uoluntate mutata Digna at in. re. indi. idest turpia & obscœna. Nouo re. aut noui regii generi affinitate. aut qa ẽt ipsi p regis filiã portio debebat imperii. Ingẽtem sese clamore ferebat. nõ erat ingens sed esse se clamitabat ingentem. Iterum. denuo iam tertio obsidẽt: & iterum nõ nisi de duobus dicimus DO. Dicit fortẽ manu fudisse nũanũ. porta q̃m impossibile uidebat pueri manibus cecidisse robustissimum uirum non se facit auctorem. Palicorum fabula

CHRI. Placabilis ara palici. Vide Seruiũ. sed Macro. ait: Nullũ apud latinos duos palicos posuisse. sed a græcis Maronẽ hũisse. Simeto. siciliæ fluuius ẽ. Palicorũ fabulas p̃mus Aeschylus in tragœdia æthna posuit: iuxta simetũ Thalia nimpha a ioue cõpressa metu iunõis: ut sibi terra dehisceret: optauit: sed ubi uẽit pariendi tps terra recluſa ẽ: & duo ifates de utero Thalix pgressi emersẽrũt: appellatiq; fũt palici ab emergẽdo q̃si rursus nascẽtes qñ pus in terrã mersi in le reuersi fũt: nec lõge lacus duo breues. sed pfũdi scaturigie aquaꝝ ebulliẽte crateres ab icolis noiati: & noie dellos appellãt: palicorũq; fratres existimãt & habẽt̃ i cultu maxio p̃cipue circa exigẽdũ iuxta eos iusiurandum exigitur efficax numen intelligitur ergo iuxta eos iusiurandum: & prius a suspecto tideus fore datur de disoluendo. Quod si ille fideliter iuraret: discedebat illesus. Sin contra in lacu uiram amittebat. Hæc res ita fratrum religionem commendabat. ut implacabiles crateres dicerentur. Sed palici etiam uinatiorum habebant: nam cum Siciliam sterilis annus arefecisset diuino palicorum responso admoniti siculi heroi cuidam certũ sacrificiũ celebrauerunt: & redit ubertas. Qua gratia singuli oẽ genus frugũ cõgesserũt i arã palicorũ: ex q̃ ubertate ara ipsa pinguis uocata ẽ. De palicis ẽt Callias in. vii. historiarũ meminit: & anaxagoras in tertia historia. In li. xi. Diodoꝝ legit. C. Nautio Rutilio, L. Minutia Caruliõ consulibus Ducetius siculorũ dux iuxt

Palicorũ tẽplũ urbẽ cõdidit Pallicas appellauit. Tẽplũ in planitie ædificatũ ẽ: porticibus & ſũptibus ædificiorũ cõſpicuũ. miraculis & uetuſta religiõe horrẽdũ iuxta ſũt ſcaturigines aquarũ. Crateraſ uocãt q ſũt pfudiſſimi igne as ſcincillas ſæpe euomẽtes. Illd mirũ q aquæ ebulientes nũq ſe effũdũt nũq ẽt ſubſiſtũt. In tẽplo ẽ iuriſiurãdi tu tia & q illic peierãt ſtatĩ ceci efficiũt hinc Syllius italicus. & q pſẽtes domitant per iura palici. Illuc fugientes ſem per uti erant. Is primam a. oſtendit neminem fœlicitate ſua fretum ſuperbire oportere.

SER. Bis capti phryges. Semel ab hercule: poſt a græcis. Morti ptẽdere mu. emphaſis ẽ morti. n. p bello poſuit: ſic ſupra Læti diſcrimĩe paruo. Noſtra cõ. aut q̃ſi Turni cognatus loq̃t: aut inuidioſe retor quet: & uult cãm omniũ eẽ cõmunẽ. Nõ hic atri. ex aggeratio uitupatiõis. nã nõ tm̃ ſe troiãis: ſed ẽt cog uictoribꝰ pfert. Fãdi ui. uly. aut fallax aut logodædalus. i. q dolũ celat ſermõis ornatu. Durũ a ſtirpe genus. italicæ diſciplinæ uita laudat. quã & cato in originibꝰ & Var. in gẽte populi romãi cõmemorat.

Gelu duramꝰ & undis. undis gelidis & ẽ endvadis ut Hamis auroq̃ trilicẽ. Nã nemo qđ plus ẽ prius dicit. Si. n. duo eẽnt aſi aquã diceret ſic gelu. Venatu p uenatui: ut curru pro currui. Siluaſq̃ fatigãt. ipi fatigãt in ſiluis aut pferis ſiluas poſuit in qbus ſũt feræ. Flectere lu. e. aliorum labor noſtræ pueritiæ ludus ẽ. At patiens operũ paruoq̃ aſſueta iuuentus hoc & in georgicis laudat. nã magnæ uirtutis ẽ in mimio labore paruis eẽ cõtẽtũ. Terrã domat. bñ belli cõſulus ẽ uerbo & me a militari lege diſcederet. non dixit terras colimus: ſed donamus. ac ſi diceret cum hoſtes deſũt: terras ferro domamuſ. Iuuencũ ter fa. ha. agricultura ſine officio belli nõ gerimus eſt ãτικα κοσυν ὀετον & οὐοιοτελευτον. Senectus debili tat uires ani. bñ animi qa non eſt auſus corporis dice re. nec. n. põt fieri ut quãuis roboſtus ſenex uires ha beat prioris etatis. & ſuæ cõpareẽ adoleſcentiæ. Nũc ergo licet dicat fortes ẽt ſenex eẽ. bona tm̃ uſus ẽ com paratiõe: ut diceret nihil animorũ uigori derogare tẽ poris uetuſtatẽ. Vobis picta croco. uitupatio troianorũ: in qua utiẽ argumẽtis: q̃ in rhetoricis cõmemorat: Cice. a gẽt e. ab habitu a geſtu: ab animo. Fulgẽ ti mu. purpura. hãc ãt uitio & dedecori apud maiores fuiſſe cõſtat. Iuue. pegrina ignotaq̃ nobis Adſce lus atq̃ nefas q̃cũq̃ ẽ purpura ducit. Decidiæ cor. uobis ſũt. Choreis. ſeruauit hoc loco naturã ſylla bæ. i. quã in ſexto metri cã corripuit: ut pars pedibus plaudũt choreas & carmina dicũt. Et tu. ma. tũicæ ueſtræ hẽnt mãicas: qđ ẽt Var. uitupat dicẽs manicati. & talaribus tunicis. nã colobiis utebãt antiqui. Et ha. re. mi. illud dicturus fuerat hẽtis in pileis redimicula qđ cõuertit in uituperationem maiorem dicens religatas habetis mitras. nam pilea uirorum ſunt: mitræ fœminarum quas calaticas dicunt. Mitra aũt proprie lydorum fuit: ut mœnia mentum mitra quẽ habitum imitati ſũt troiani. Ouere phry. ipſos uitupat phrygias: ſed nũc ad maiorem iniuriã phrygias nõ phrygas dicit. Alta dindyma. mõtes matris deũ. Biſorẽ dat ti. can. biſonũ imparem: & ſeruauit eis tibiarũ ſuarũ naturã. Tibiæ aut ſerranæ dicũt q̃ ſũt pares & æq̃les hñt cauernas. aut phrigiæ q̃ impares ſunt & inæq̃les habent cauernas. ergo biforem diſſonũ diſſimilẽ. nõ. n. ſũt pari modulatiõe cõpoſitæ. Vt. n. ait Var. tibia phrigia dextra unũ habet foramen. ſiniſtra duo quorũ unũ acutũ ſonũ habet. alterũ grauem. Buxuſq̃ uocat bere. a mõte berecinto. Dicit autẽ hæc buxus & hoc buxũ: ut Torno raſile buxũ: uñ ſupfluo qdam arborem generis. F. uolũt: cũ hoc loco etiã de ligno fœminini habeamus exẽplum. Et cæ. fer. aut ferrum relinquite: & eſt iteratio. Aut cedite ferro. i. cum uiri nõ ſcitis. abſcindite parte uirorũ. Iactant. de ſuorũ gloria. Dira canentem. ed iniuriam troianorum. Ante iouem inuocatũ. quia omne initium Ioui debeẽ. ut ab ioue p̃cipium muſæ. Vnde aſcanius nunc quid faciat cogitat. ſed quid primum. inde inuocationem:

Bis captí phryges & morti prætẽdere muros.
En qui noſtra ſibí bello cõnubia poſcunt
Quis deus italiã. quæ nos demẽtia adegit.
Non hic atridæ: nec ſãdi fictor ulyxes
Durũ a ſtirpe genus. natos ad flumia primũ
Deferimus: ſæuoq̃ gelu duramus & undis.
Venatu inuigilãt pueri: ſiluaſq̃ fatigant
Flectere ludus equos. & ſpicula tẽdere cornu
At patiens operũ: paruoſq̃ aſſueta iuuentus
Aut raſtris terrã domat: aut q̃tit opida bello
Omne æuum ferro teritur. uerſaq̃ iuuencum
Terga fatigamus haſta. nec tarda ſenectus
Debilitat uires animi. mutatq̃ uigorem
Caniciem galea premimꝰ. ſemperq̃ recentes.
Conuectare iuuat prædas & uiuere rapto
Vobis picta croco & fulgentí murice ueſtis
Deſidiæ cordi iuuat indulgere choreis
Et tunicæ manicas. & habẽt redimicula mitræ
O uerę phrygiæ. neq; enĩ phryges. ite per alta
Dindyma: ubi aſſueti biforẽ dat tibi cantum
Tympana uos buxuſq̃ uocat berecyntia matris
Ideæ. ſinite arma uiris. & cedite ferro
Talia iactantem dictis. ac dira canentem
Non tulit aſcanius. neruoq̃ obuerſus equino
Contendit telum. diuerſaq̃ brachia ducens
Conſtit ante iouem ſupplex p uota precatus

DO. Phryges. p cõuitio poſuit. q. d. iõ capti qa phryges. En. uitupantis demõſtratio. Qui. ſ. mẽdici & exules. Noſtra. q̃ſi meliorũ & fortiorũ. Bello. cũ ſciant ſimili cauſa ſe uictos. Nõ hic a. Inuenietis fortiores iis q tm̃ uos uicerũt. Durũ. forte. a ſtirpe. nõ arte ſed natura. Flectere lu. e. nõ. n. inertibus ludi intenti ſunt. Tarda: quæ faciat homines tardos. Precatus. quia primordia erant belli recte Iouem precatus eſt.

CHRI. Non pudet obſidione. indicium inertie ac ſtultitiæ eſt arrogans iactatio. Quod nunc poeta in Numa

no offdit. Ergo ut ẽ apud Terẽ. ptiũ ob stultitiã tulit. En q nostra. sũmope indingãdũ q ibecilles audeãt lacessere uiros fortissimos. Quis deus tã iratus uobis. Italiã. ĩ q̃ pituri sitis. Demẽtia ẽ. n. extremæ demẽriæ ut ibecilles fortes petãt. Nõ hic at. nõ uobis cũ græcis nũc agẽdũ ẽ q minus q̃ nos bello posslũt: & tũ uos superunt.

Dux a stir. g. laudat italos ab his q̃ fũt attributa psonæ: q̃ Cice. xi. ponit & pmo a genere. Natos ad argumẽtũ a uictu. In quo ẽ. Quærit in quo negocio aut q̃stu ait artificio uersent: & quo more uiuãt. & quos hẽant pceptores. Versant g̃ ĩ uẽatu ĩ agricultura & in bello: educãt apud eorũ senes ĩ rebus durissimis. Ludus. q̃si cũ uoluptate faciãt q̃ aliis laboriosa uidẽt. Aut ra. erat. n. maximo pcio agricultura. Vñ teste Catõe magnifice lauda tũ ciuẽ romanũ putabãt si illũ bonũ colonũ appellassent. Laudat ãt italos a tribus artificiis q̃ nullo uitio inquata sint. & animũ corpusq; coroborẽt. Nã disciplina militaris agraria ac uenatoria. oẽm desidã pellũt delitias nullas nouerũt: & animũ simul ac corpus ualidũ cõseruãt. Quod ãt dicit cõuectare pdas & uiuere rapto ad uenationem ac iusta bella nõ ad crudelitatẽ rettulit poeta. Vobis pi. cro. Vitupatio a cõtrariis. exprobat mollitiẽ educatiõis & hĩtus: & p uẽatu' & agricultura & bello uitã desidiosã. ac uoluptuosã & delitiis muliebribꝰ deditã eẽ illis obiicit. Et tu. ma. uitupatio ab hĩtu q tũicas q̃s expeditas hẽre oportebat illi mãicis ĩpedirẽt ut uix mãibus uti posslẽt Didima

Dindyma. puto hũc mõtẽ uocatũ eẽ a dindyma q̃ fuit uxor Meõis phrygiæ & Lidiæ regis. ex quo illa natã eẽ dicũt. Addũt ẽt: Meonẽ cũ eã nutrire nolet in Cybello mõte exposuisse in quo a pardis illa nutrita sit. deide a muliere pastorẽ inuẽta educata ẽ: & Cybele appellata. q̃ adulta forma modestia ac sapiẽtia uehemẽter excelluit. Nã ex plurimis calamis fistulã pmã cõposuit. Itẽ cymbala & tympana ad chorcas inuenit & cotra pecudũ puerorũq; morbos remedia excogitauit. ait Diodo. Biforẽ. tibia phrygia in dextra unũ: in siniſtra duo foramina hẽt. Huic deæ aut mulieres aut emasculati uiri q galli dicebãt sacrificabant. Cybele

Iuppiter omnipotẽs audacibus annue cœptis
Ipse tibi ad tua templa feram solẽnia dona
Et statuam ante aras aurata fronte iuuencum
Cãdentẽ pariterq; caput cum matre ferentem
Iam cornu petat. & pedib9 qui spargat harenã
Audiit & cæli genitor de parte serena
Intonuit læuum: sonat una lœtifer arcus
Effugit horrendum stridens elapsa sagitta
Petitq; caput remuli uenit: & caua tẽpora ferro
Trucit: in uerbis uirtutẽ illude superbis
Bis capiti phryges hæc rutuli sis respõsa remittũt
Hoc tantũ ascanius teucri clamore sequũtur
Lætitiaq; fremunt: animosq; ad sydera tollũt
Aetherea cum forte plaga crinitus apollo.
Desuper ausonias acies: urbemq; uidebat
Nube sedens: atq; his uictorẽ affatur iulum
Macte noua uirtute puer sic itur ad astra
Diis genite & geniture deos. iure oia bella
Gente sub assaraci fato uẽtura resident
Nec te troia capit: simul hæc effatus ab alto
Aethere se mittit spirantes dimonet auras.
Ascaniũq; petit: forma tũ uertitur oris
Antiquũ in butẽ. hic dardanio anchisæ
Armiger ante fuit: fiduſq; ad limina custos
Tũ comitẽ ascanio pater addidit: ibat apollo
Omnia lõgæuo similis: uocemq; coloremque
Et crines albos & sæua sonoribus arma
Atq; his ardentem dictis affatur iulum
Sit satis æneidæ: telis impune numanum.

SER. Iuppiter omnipotẽs. Hoc epitetõ interdũ ad numis gloriã põit: interdũ ad cãm dicẽtis: Nãq; hoc loco dicẽdo omnipotens ofidit eũ ẽt iis q̃ p se minus ualẽt pstare posse uirtutẽ. Ferã so. ferã de iuuẽco nõ dicimꝰ. sed adducã. Intelligimus g̃ eũ alia dõa ferre, p mi. isse. Singulis. n numinibus certa sũt dõa: q̃ offerunt. Vñ est Struerẽq; suis altaria dõis. i. congruis. Et statuã añ a aptã se daturũ ofidit uictimã. alibi & ductus cornu stabit sacer hircus ad harã. Quotiẽs. n. uictima reluctabat: ofidebat se improbari. Luca' dissussa fugit ab ara Taurus. iuuencũ ãt secũdũ romanas cerimõias dixit. ioui. n. de tauro nõ immolabat ut in tertio diximꝰ nisi cũ triũphi nomine sue uel tauro fiebat: qd̃ tamen iõ admissũ ẽ: qa non tm̃ ioui: sed aliis diis q bello pfũt sacrificabat. Aurata f. lta. n. uictima ornari cõsueuerat. Cãdentẽ. i. cãdidũ luue. Duc in capitolia magnũ Cretatũq; bouẽ. Caput cũ matre se. æq̃lem matri: nõdũ patris. luue. Quem iã pudet ubera matris ducere q uexat nascenti robora cornu. De parte serena. ut non causæ naturalis sit sed augurii. Intonuit leuum. prosperum. Vt enim etiam supra diximus: Quæ siniſtra nobis uidentur intuentibus cælum illic dextra sunt: non q̃ siniſtra bona sint. sed q̃ dextra cæli nobis siniſtra sũt. Sõat una letis ar. simulatq; augurium. Et fugit. melius effugit legitur. Perque caput remuliue. figmenta hæc uulnerum nõ sine rõe ponunt poetæ. Nam mõ hũc ideo in capite dicit esse percussum: quia eum supra uaniloquum & superbum introduxerat: quod uitio capitis euenit. Horati. Attollens uacuum plus nimio gloria uerticem: Sic homerus thersitem a tergo uulneraratum dixit μεταφρένα πλήξεν usq; ad precordia. qa eum stultum iduxerat. Item de achille dié πολλὰς ὠκὺς ἀχιλεὺς Virtutẽ. i. illudotibi dicimꝰ: & isulto tibi. nã illudo figuratũ ẽ ut hoc loco. Itẽ isulto te Sal. Multos a puericia bonos insultauerat. Hoc tm̃ ascanius. Et dixit & fecit. Animosque ad sydera tollũt. aut suos. aut ascãi p fauorem. Nube sudens. Sicut solent numina: luno nec tu me aere a solã nũc sede uideres digna indigna pati. Macte. magis auctæ affectatæ gloriæ: Et est sermo tractus a sacris. Quotiens. n. aut thus aut uinũ super uictimã

Et statuã añ aras

Statua ad aſt

fundebat dicebāt mactus ē taurus uino uel thure. hoc ē cumulata ē hostia & magis aucta. Noua uirtute. aut magna. ut Pollio & ipse facit noua carmina. Aut re uera noua quātū ad bellū. Diis genite. Propter Venerē. Geniture deos. pp Iuliū Cæsarē & augustū. Iure. merito. Gēte sub assa. Sub gēte romana. Assaracus .n. pater est Capyos auus Anchisæ. Fato uētura. Magna. Hæc .n. bella sūt grauia q̄ fatali rōe, pueniūt: ut troiana & thebana

Nec te tro ia capit. maioris meriti es q̄ ciuitas ī q̄ nūc es. Luca. de Cæsare: Plus patria potuisse sua. Spirantes. Vitales qbus spiramus & uiuimꝰ. Petit notādū petit sine insidiis dictū. Fiduscꝫ ad li. cū. æditus fuit. qđ ut supra diximꝰ īgēti honore apud maiores fuit. illic .n. & epulabāt. & deos colebāt. Cēsus ēt oīs illic seruabat qđ & Plau. docet ī Asinaria. ī q̄ inducit Saureā seruū atriēlē in tota familia plurimū posse. Sæua sonoribꝰ arma. stre pitu terribilia. Ardētē. desiderio dimicādi. Vñ ani. ad sy. tol. melius ascanii intelligimus. sic Sta. de Meocoe to. & laudibꝰ īplet hōestis. Aeneide: patronymicō hoc nō uēit ab eo qđ ē hic æneas nā hic æneadas et æneade faceret se ab eo qđ ē æneus: ut theseus theside.

DO. Leuū qđ prosperum est. quod præstantibus leuum est idem accipientibus ē dextrum. In butem nam ætate & longa exercitatione dignus erat cuius consilium multi facerent.

CHRI. Nō tulit. Necꝫ .n. pōt animus grīosus ea q̄ in prīæ suæcꝫ gētis dūr æquo aīo ferre. Ergo iuxta indignatiōe motꝰ optimū euētū sortitus ē optimocꝫ auspicio rē bellicā inchoauit. Iuppiter. optime institutus adolescēs cūcta in diuio repōit auxilio. Audacibus. qa supra meā ætatē sūt. Caua t. diuīo. n. fauore factū ē ut eā ptē uulnerarēt q̄ facile uita eripi posset. In uerbis u. i. f. refert hæc contra supbia hostis: & tū nō excedit modū in iurgio ut ille fecerat. Victorē affat. pro mīraculo dictū ē in tenera ætate. Et simul uaticinii deus illū eiuscꝫ posteros oīa uicturos. Macte noua. mactare magis augere ē ut iā diximus Quapp cū adolescētē laudamus de ea re q̄ supra illoꝝ ætatē ē iuredicimus Macte puer. i. magis aucte uirtute q̄ p ætatē liceat. Quod uero fingat Apollinē laudasse afcāiū: sī ē ab re sī deus cui datꝰ palma ī sagittādo ī eo dē artificio puerū laudat. Illa .n. uera laus ē q̄ uēit ab eo q ī ea re ualet q̄ laudatꝰ. hic Hector neu iāus a uiro luadato laudari cupit. Recte deīde cōuertit ī butē q̄ de usp̄ditus ē sapientia: ut oñdatur non sine sapientia Butem illum a prœlio amouisse. absente .n. ænea nihil tale tentandum a puero erat.

SER. Primā hāc tibi magnꝰ apollo. dicēdo hāc potuit & aliā cōcedere āt ei se dixit īō. qa sagittarū deꝰ ē. & licet eū iuppiter iuuerit: apollo tñ sibi suū officium uindicat: qđ dicit se cōcessisse. qa si prohibuit. ea n. q̄ ab aliis numinibus poscimꝰ. tūc impleāt: si nō aduersēt numina: quoꝝ propria sūt q̄ poscimꝰ. Vñ & ī iiii. Iuno ait: adero & tua si mihi certa uolūtas: hoc ē qđ in me ē. lūgā eos restat ut & tuū impleri uelis officiū Paribus sī in. ar. pari gloriæ. nā ut apollo puer occiso phitōe ultus ē mīs iniuriā: sic Asca. occiso Numāo troianoꝝ castra iniuriascꝫ defēdit Paribus g̃ armis. i. similibus nō pitia: sed gīte uictoriæ. Cætera. deinceps & ē aduerbiū. Orsus mō locutus: aliquas cœpit: qđ magis ē propū: ut sic uēus & ueneris cōtra sic filius orsus. Medio ser. iō medio qa nō respōdit Asca. Fuga. abscessu. Pharetrācꝫ fu. sen. so. qa dixit supra. Et sæua sonoribus arma. Dictis. pp auditā orōnē. Numine. pp agnitū deū. Intēdūt a. ar. pro ipī acres Vt .n. & in p̄mo diximus: arcū unusqsq; hēt pro uiribus suis. Amētacꝫ tor. pro tela arnentis torq̄nt. nā amētū ē lorū. quo media religat & iacit hasta. Flictu. pro afflictu. i. ictu nā detraxit more suo pp̄tōem. Pluuialibus hæ. sup tauri cornua ē signū cui auriga nom̄ ē. hūc tauro una clara stella cōiūgit. retinet āt auriga stellas duas in māu: q̄ hædi uocāt. quorū & ortus & occasus & tēpestates grauissimas facit oriūt aūt cū scorpio mēse octobri. Iuppiter aer. Hora. manet sub ioue frigido uēator. Mōtibus æ. iō uel eius arboribus exæquādos. Ducis im. cō. aut q̄ eius cōmissa fuerat īperio abeūtis æneæ aut qđ melius ē q̄ æneæ imperio fuerat cōmissa pādaro et bitiæ: ne cōtrariū sit qđ dixit rectores iuuenū & rerū dedit eē magistros. Ducis impio cōmissa. scimus q̄ mnestheo & aliis ducibus īperauerat æneas ad pē da proficiscēs auxilia ne portas aperirēt. ut Castro

amētum

Oppetiisse tuis. primā hāc tibi magnꝰ apollo
Cōcedit laudem: & paribus nō inuidet armis
Cætera parce puer bello. sic orsus apollo
Mortalis medio aspectus sermone reliquit
Et procul in tenuem ex oculis euanuit auram
Agnouere deum proceres diuinaq̄ tela
Dardanidæ: pharetramq̄ fuga sēlere sonantē
Ergo auidū pugnæ dictis ac numine phœbi
Ascanium phibent ipsi in certamina rursus
Succedūt aīascꝫ in apta picula mittūt
It clamor totis per propugnacula muris.
Intēdunt acres arcus: amētaq̄ torquent
Sternit omne solum tælis: tum scuta. caueq̄.
Dant sonitum galeæ flictu: pugna aspa surgit
Quantus ab occasu ueniēs pluuialibꝰ hædis
Verberat imber humū. quā multa grādine nimbi
In uada præcipitāt cū iuppiter horridꝰ austris
Torq̄t aquosā hyemē: & cælo caua nubila rūpit.
Pandarus & bitias ideo alcanore creti
Quos iouis eduxit luco siluestris hiera
Abietibus iuuenes patriis & mōtibus æquos.
Portam quæ ducis imperio cōmissa recludunt
Fræti armis. ultro inuitant mœnibus hostem
Ipsi intus dextra ac leua p turribus astant
Armati ferro & cristis capita alta coruſci.
Quales eriæ liquetia flumina circum
Consurgunt geminæ quercus. intonsaq̄ cælo.
Attollunt capita. & sublimi uertice nutant.
Irrumpūt aditus ratuli, ut uidere patentes

modo & tuta ſeruarent aggere muros. Itē legimus Mneſthea & ſereſtū ductores fuiſſe & rerū magiſtros: nō Pandaꝛe & Bitiā. Vñ apparet q̄ hūc locū male intellexit Dōatus dicēs cōmiſſā portā. i. creditā pādaro & Bitiæ q̄ duces nō erāt. Cornutus uero melius ſēſit dicēs: Portā. q̄ ducis ipio cōmiſſa fuerat: hoc clauſa: eā apuerūt. Cōmiſſura. n. dicit tabularū cōiūctio ſicut Cice. in fūdaniana meminit. Ergo melius ē ut cōmiſſā clauſā dicamꝰ: q̄ credita Pādaro & Bitiæ. Pro turribus. aut uice turriū: aut p̄ defenſione. Armati fer. aut bene iſtructi armis: aut ut Aſp dicit: Ferrea corda hūtes i. dura & cruēto comitātes: ut Enniū ſit ſecutus. q̄ ait ſuccincti corda machæris

Liq̄tia flumina iuxta Padū & atheſim Venetiæ flumina ēt ē fluuius Liq̄tius: quē nūc cōmemorat g̃ liquetia ꝓpriū ē nomē: nō epitheton. ne incipiamus generalitate ad ſpēm reuerti: qđ uitioſū ē. ut ſi. dicas circa flumīa naſcunt arbores. & ſic inferas circa Tyberī uel anienē. ſufficit dixiſſe circa flumina generaliter. Vñ apparet q̄ liq̄tia legēdū ē nō liq̄ntia. Intōſaq̄ cœlo attolūtq̄ capita hoc ad ſupradictas criſtas refert. Geminæ quercus. nō q̄ duæ tm̄ naſcūt: ſed iſtorū ſimilitudinē aſpexit. i. quando ſimiles eleuantur quercus.

DO Aeneide. ab eo qđ ē i ntō cāu æneida apollo mortales. i. cōſtitutꝰ ſub hoīs forma p̄ turribus. Vice turnū.

CHRI. Sit ſatis. Cū admiratiōe dictū. q. d. qđ maximū ē & cū pōdere legēdū: Numanū q̄ſi tm̄ uirū. Tuis q̄ ſit tā puerilibus: ergo ſatis opportet eē ab adoleſcēte tyrōe fortiſſimū uirū cæſū. Magnus. nā qđ maius q̄rēdum ē ſi magnus deus te ſibi æquari patiē: neq̄ accōmodatiore oratiōe poterat cupidiſſimus laudis adoleſcēs a uictoria remoueri: q̄ eū admonere: & rē magnā feciſſe. & ne nimis efferet id bñficio dei aſſecutū eē. In apta p. ideſt manifeſta. Nec tñ temeritas erat. ſed uera fortitudo: qa unicū illud remediū erat piclitāti patriæ. Pluuialibus hædis. De his ſideribus dictū ē in georgicis. aptiſſimaq̄ cōparatio ē: & quæ rē añ oculos ponat. Portāq̄ ducis non multū diſſimilis locus ē illi q̄ ē apud Home. ubi græci polipoetes & leōteus ſtant īmobiles pro portis Aſim uenientemq̄ expectantes quāuis iſti ultro aperriāt portas: nec minus placet hic Maro q̄ illic Home. Ofidit aūt in hoc loco robur ſine prudētia parū ualere. oñdit ēt ſemp ſapiētiori obtēperādū eē recte. n. præceperat ne portæ ab ſente ſe aperiēt ut. Pādarus & Bitias dum freti ſuis uiribus ſapientis conſilium negligunt ſeipſos perdidcrunt: & ſummam reip. in piculum adduxerunt.

Cōtinuo quercens & pulcher equicolꝰ armis.
Et præceps animi tinarus: & mauortiꝰ hæmō
Agminibus totis aut uerſi terga dedere
Antipſo portæ poſuere in limine uitam
Tum magis increſcūt animis diſcordibꝰ iræ
Etiam collecti troes glomerantur eodem
Et conferre manū & procurrere lōgius audēt.
Ductori turno diuerſa in parte furenti
Turbanticq̄ uiros perfertur uñcuis hoſtem
Feruere cæde noua: & portas præbere patētes
Deſerit inceptum: atq̄ imani concitus ira
Dardaniam ruit ad portam: fratreſq̄ ſupbos
Et primā āthiphātē: is eni ſeſe primꝰ agebat
Thebana de matre nothum ſarpodinis alti
Conlecto ſternit iaculo: uolat itala cornus
Aera per tenuem: ſtomachoq̄ infixa ſub altū
Pectus abit: reddit ſpecus atri uulneris undā
Spumātem: & fixo ferrū in pulmōe tepeſcit.
Tū meropē: atq̄ erimāta māu tū ſternit aphi
Tū bitiā ardētē oculis. aiſq̄ fremētē Cnū
Nō iaculo: neq̄ eni iaculo uitā ille dediſſet
Sed magnū ſtridens contorta phalarica uēit.
Fluminis atq̄ mō: quā nec duo taurea terga:
Nec duplici ſquama lorica fidelis & auro
Suſtinuit collapſa ruunt immania membra
Dat tellꝰ gemitū: & clypeum ſup itonat īgēs
Qualis in euboico baiarum littore quondā

SER. Pulcher equicolus armis. pulcher ueſtibus ſicut pulcher armis. hoc ē p arma quod erat armoꝝ retulit ad pſonā. Præceps animi. figurate genitiuo iunxit. nam dicimus præceps furore. Agminibus t. deeſt ab. & ſignificat eos primo fugatos eē mox occiſos. Aut certe alios fugatos aos aliquos interemptos. Animis diſcordibus: Hoſtilibus. ſcilicet troianorum: quia a rutulis diſcordabant. Fratreſq̄ ſcilicet quos ſupradixi portam tenere. Se primus agebat: Se agebat: hoc ē incedebat: ut ſeſe palmus agebat. Tractus aūt eſt ſermo a ratione phyſica. nā agit corpus aī iudicio: ut Terentius: Quo te agis. Sarpedonis alti. ideſt nobilis. Itala cornus. Telum de ita la cornu factum. Stomacho. ſermo græcus eſt.

Specus uulneris. Poetica exaggeratio. Erimanta manu. ideſt gladio cominus ferit: nam illi de quibus ſuperius dixit nō manu occiſi ſunt ſed miſo iaculo. Ergo ad differentiam teli iacti accipe manu. i. gladio. Ardentem oculis animiſq̄ frementem & geſtu corporis & mentem commotum. Vitam dediſſet pro redidiſſet. Phalarica uenit. de hoc telo legitur quia eſt ingens torno factum habens ferrum cubitale & rotunditatem de plumbo in modum ſpæræ in ipſa ſūmitate. dicit ēt ignē hēre affixū hoc āt telo pugnat de turribus. q̄s phalas dici manifeſtū ē luue. cōſulit añ phalas delphinorūq̄ columnaſ. g̃ a phalis dicta ē phalarica. ſicut a muro muralis. Sane phalari cā Luca. dixit neruis mitti tortilibus & q̄dā machīa ut Vibrata phalarica neruis obruat Vir. uero ait turnū manu iaculari potuiſſe. uñ apparet aut a Luca. ad auxeſim illius q̄ occidēdꝰ fuerat eē dictū. aut a Ver. ad laudē turni q̄ talē haſtā māu iaculatus ē. Fulminis acta mō. amat tela cū impetu ueniētia fulminibꝰ cōparare. Taurea terga. Vſurpauit p taurina. alibi Taurinis follibus. Vñ ſicut & Pli. dicit deriuatiōes firmas nō habēt regulas. ſed exeūt prout auctoribus placet. Bene autem per tranſitū eius arma deſcripſit

Phalarica

Duplici ſquama & auro. i. duplicibus ſquamis aureis. Squamæ āt loricarum catenæ ī modū ſquamæ cōpoſitæ ſūt. Sane ſquama & ſplēdorē ſignificat. ſi

a piscibus neniat: & sordes si a sq̃lore: sed i Verg. ubi q; splẽdore significat. Et clypeũ sup intonat ingẽs aut ipse ingẽs sup clypeũ itonat: aut ingẽs clypeũ super eũ tõat. nã lectũ ẽ ẽt hoc clipeũ ut ꝓbat Cap. qđ magis debemus accipe: nã homerũ imitatus ẽ: q ait ἀραβήσετο δὲ τεύχεσι πᾶσι τῶν. Euboico baiæ littore. bñ baiarũ addidit: nec euboeã ĩsulã intelligeremus ñ chalcidẽses uenerũt: q cõdiderũt Cumas: q̃ sunt Baiis uicinæ. Prona tra. ita. n. exædificat. Prochyta alta tremit. atq; hæc ĩsula plana ẽ: sed epithetõ de pterito traxit. nã ut dicit Pli. in naturali historia. Inarimes mõs fuit: q̃ terræmotu diffusus alterã insulã fecit q̃ ꝓchyta ab effusiõe dicta ẽ. n. ἐκκέχυνται Prochyta. uero alta quondã. s. Durũq; cu. mortiferũ ad pœnã statutũ. Stimulos acres. Seuiẽdi. s. nã fũt timoris & libidinis stimuli. notanda quoq; œconomia: q̃ id egit ut uerisimile sit Turnum uictorem euasisse de castris.

Inarcine ꝓchyta

Saxea pila cadit magnis quã mollibus antẽ
Costructam iaciunt ponto sic illa ruinam
Prona trahit: penitusq; uadis illisa recumbit
Miscent se maria: & nigræ attollunt̃ harenæ
Tũ sonitu prochyta alta tremit durũq; cubile
Inarime iouis imperiis imposta typhœo:
Hic animum mars armipotens uiresq; latinis
Addidit: & stimulos acres sub pectore uertit.
Immisitq; fugam teucris. atrũque timorẽ.

DO. Nihil inuenies quod scribi conducat.

CHRI. Ductorit. Quasi dicat nõ illã ausi fuissẽt troiãi ꝓsente Turno. Feruere. Nimis incalescere: & q̃si suos supare. Patẽtes. Quod nimiã fiduciã. & q̃si sui cõtẽptũ significat. Deserit incœptũ. Quod nõ fecisset nisi cõmotus magna ira cũ fortis uiri sit ab incœpto nõ desistere. nisi necessaria cã ĩtercedẽte. Altũ pectus. ꝓfũdũ ubi epar ẽ sãguinis sedes. Vñ undã spumãtẽ: ut oñderet copiã sãguinis in pulmõe. Tũ meropẽ atq; crymata. Celeritate orationis exꝑmit Turni in cæde celeritatẽ. Tauricater. s. scuti. Phalarica. ait amianus appellata ẽ a phalari tyráno uel qđ phalas. i. turres ictu diruat. Est ãt hastile missile: & teres ꝓter q̃ ad extremũ ubi ꝓminet ferrum tripedale stupa circũdatũ. pice & sulphure circũlitũ addito aliquãdo bitumine & oleo: nõ emittit nisi cõcepta flãma: ut cũ ꝑ aerẽ defert fulmẽ uideat: lædit ictu & igni. Saxea pila cadit. magnũ saxũ. Trahit r. nã cũpetat tũdũ trahit secũ ruẽtes aq̃s. Prona in p. t. il. re. lta. n. infigit uadis pẽitus. i. ualdi interne: ut recũbat: q̃si firmã sedẽ capiat. Mars ar. ad excusationẽ troianorũ qđ a deo nõ ab hominibus fugati sint. Prochyta. insula ẽ afi Miscẽ nũ ꝓmõtoriũ nõ ꝓcul Cumis: auulsa olĩ ab Inarime ĩsula. q̃ a statiõe naniũ æneæ Aenaria ẽ dicta. Stra. pythecusam noĩat: a doliis q̃ græci pythea uocãt. Eâq; chalcidẽses hitasse refert. & ꝓmo sedutiõe deide ga tãmas uomere deseruerũt. q̃ res fabulã ꝺdit ꝺ ea sepultũ ẽ typhœũ

Phalarica

SER. Vndiq; cõueniũt. illi sine dubio qbus mars iecit audaciã inuẽta opportunitate irruperunt castra troiana. Duro in cer. sine spe euadẽdi. Ast alios s. i. Sta. Par opi iactura lucro. Nãq; hoste recepto Exclusere suos. Vltro. ĩsup. Demẽs. hoc ex affectione sua dixit poeta alibi: Sed dũ forte caua dũ ꝓsoat æquora cõcha Demẽs: & cãtu uocat in certamina duos. Dotalis r. a. Tibi data ꝓ dotẽ. & bñ amatæ: q̃ sola illum generum esse cupiebat. Notãdũ sane. quia agit ut ostẽdat, se nõ per imprudentiã Turnũ inclusisse. sed illũ ꝓ temeritatem sibi minime pro futura castra penetrasse. Olli subridens. Magnã cõfidẽtiã uirtutis oñdit. Priamo n. a. ꝓ illud Sibillæ. Alius latio iam partus achilles. & dictum est ut illud Deg̃enereq; neoptolemum narrare memento. Ruden. nõ leuẽ nec pulchrã sed fortẽ. e Cortice. c. Viridi. nã hastẽ plerũq; torenẽ. Vulnus s. i. d. u. Plerique sed non idonei cõmentatores dicunt hoc loco occisũ Turnũ: sed cã œconomiæ gloriam a poeta æneæ eẽ seruatam: quod falsum ẽ. Nam si ueritatem historiæ requiras primo ꝓlio interemptus latinus est inde ubi Turnus æneam uidit superiorem Mezentii implorauit auxilium. Secundo prœlio Turnus occisus est & nihil hominus æneas postea non comparuit. Tertio ꝓlio Mezẽtiũ occidit ascãius. hoc Liuius dicit & Cato in originibus. Telũ. hoc loco telũ gladiũ dixit a lõgitudine. uñ & mustela dicit̃ q̃si mus lõgus. Telũ posuisse pro gladio illud significat: qđ infert paulo post. Consurgit i ensem. Is teli. talis: parsimus. Alte consurgit in ensem. genus feriendi gallica nũ Sallu. Regressi ad faciliores ictus loco cedebant.

Vndique cõuẽiunt: quoniã data copia pugnæ
Bellatorque animo deus incidit.
Pandarus ut fuso germanũ corpore cernit
Et quo sit fortuna loco: qui casus agat res
Portam ui multa conuersã cardine torquet
Obnixus latis humeris: multosque suorum
Mœnibus exclusos duro in certamine linquit
Ast alios secum ĩcludit: recipitque ruentes
Demẽs qui rutulum in medio nõ agmĩe regẽ.
Viderit irrũpentẽ: ultroque icluserit urbi
Immanẽ ueluti pecora inter inertia tigrim
Continuo noua lux oculis effulsit. & arma
Horrendũ sonuere: tremũt in uertice cristæ
Sãguineæ. clypeoque micantia fulmia mittit.
Agnoscunt faciẽ inuisã atque ĩmania mẽbra
Turbati subito æneadæ: tum pãdarus igens
Emicat: & mortis fraternæ feruidus ira:
Effat. non hæc dotalis regia amatæ
Nec muris cohibet patriis media ardea turnũ
Castrã inimica uides. nulla hĩc exire potestas
Olli subridens sedato pectore turnus
Incipe si qua aio uirtus. & cõsere dextram.
Hic etiam inuentum ptiamo narrabis achillẽ
Dixerat: ille rudem nodis & cortice crudo

Bello gentiq; fuisset. Duo dicit & bellum finiri potuit ꝺbus interemptis: & gens penitus fuisset extincta occiso ascanio a quo romã ducũt originẽ, iõ be

Intorquet summis adnixus uiribus hastã:
Excepere auræ: uulnus saturnia iuno
Detorsit ueniens: portæq; infigitur hasta:
At nõ hoc telum mea qd ui dextera uersat
Effugies neq; enim is teli nec uulneris auctor
Sic ait: & sublatũ alte cõsurgit in ensem.
Et mediã ferro gemina inter tẽpora frontem
Diuidit: impubesq; in mani uulnere malas:
Fit sonus: ingenti concussa est pondere tellus
Collapsos artus atq; arma cruenta cerebro
Sternit hũi moriẽs: atq; illis in partibus eqs.
Hoc caput: atq; illuc hũero ex utroq; pepẽdit
Diffugiunt uersi trepida formidine troes.
Et si continuo uictorẽ ea cura subisset
Rũpere claustra nec socios q; mittere portis
Vltimus ille dies bello gentique fuisset
Sed furor ardentẽ cædisque insana cupido
Egit in aduersos.
Principio phalarim. & succiso poplite gygen

errores maximos cõmittãt. ut de Cæsare Alexãdro Hánib

Excipit: hinc raptas fugientibus igerit hastas
In tergum: iuno uires. animũque ministrat
Addit halym comitẽ: et cõfixũ phegea parma
Ignaros deinde in muris martemq; cientes
Alchandrũque: haliũq; nœmõaq; pritaniq.
Lyncea tendentẽ contra socioque uocantem
Vibranti gladio conuixus ab aggere dexter
Occupat. huic uno deiectum cominus ictu
Cum galea longe iacuit caput inde ferarum
Vastatorẽ amicum. quo non fœlicior alter
Vngere tela manu. ferrumque armare uenẽo
Et clycium æolidẽ. & amitum creta musis
Cretea musarum comitẽ. cui carmina semper.
Et cytharæ cordi; numeroque intẽdere neruis
Sẽp equos atque arma uiꝝ. pugnasq; cãebat
Tandẽ ductores audita cæde suorum
Cõueniunt teucri mnestheus acer q; serestus
Palantesq; uidẽt socios hostẽque receptum
Et mnestheus quo deide fugã: quo tẽditis iqt
Quos alios muros: q; iã ultra mœnia hẽtis
Vnus homo & uestris o ciues undiq; septus
Aggeribus tãtas strages impune per urbem
Ediderit iuuenũ primos tot miserit orco:
Nõ infœlicis patriæ: ueterũq; deorum

lo gẽtiq; dixit. qa plerũq; finiẽ gẽte supstite. uti bel; lo troiáo cõtigit. Cædisq; isa. cu. excusat Turnũ cur nõ a porta fugatis troiáis pẽito deiecta sint castra

Principio. Intra castra post troianorũ fugã. Succiso poplite gygen Excipit. ordo est: Excipit & succidit poplitẽ. ná ass fuit ut eũ circunueniret ifidus. Poples ãt po correpta ẽ. sicut i Sereno legitur sed pduci tur positione.

DO. Neq; his uersibus qequam quód non etiam mediocri ingenio pateat ponit Donatus.

CHRI. Immãe. optĩa cõparatio ad robur ad uelocitatẽ & ad crudelitatẽ. Sãguineæ uel ex cæde sanguineæ: uel q; ex horrore timẽtibus troiáis ita uidereẽ. Fulmina. ná radii ex scuto eũ errorẽ icuciebãt ut fulmĩa apparerẽt: Mire. n. uisus atq; auditus ex subita aliq; atq; horrẽda re decipiũt: ut & ea q; nõ sũt eẽ uideant: & q; sũt lũga appareãt maiora. Tũ pãdarus Reliqui uehemẽti formidine correpti erãt. Pãdarus ãt mole sua ac uiribꝫ gygãteis fractus temerarie audebat. qđ oratio sua ĩdicat q; temerarii potius q; fortis ẽ. Olli subridẽs. magna ai pstãtia: q; in tãto piculo nihil cõmoueat. Vulnꝫ saturnia iuno. facit rẽ credibilẽ. ná sine diuino auxilio hõ hæc pstare ñ potuisset. Et si cõtinuo plerũq; n. euẽit ut uictores uictoria uti nesciant ná q; paulo ass nullo timore turbatus erat nũc furore petitus ira cædi ĩtẽtus fuerat. ut rẽsalutarẽ penitus oblitus sit. oñdit ẽt plurimũ posse ĩ rebus bellicis fortunã. Quãdo quidẽ ẽt maximi duces aleq; ac de plerisq; aliis legimus. Furor. quo ẽt sapientibus omnis prudentia ammouetur.

SER. Hinc. Nec loci est nec temporis sed ordinis ideſt deinde. Raptas aũt de hostibus cadaueribus. uã quod dicit Donatus de armigero non procedit: nec enim lectum est. Iuno uires animumque ministrat: ne sit incongruum unum tot occidisse lunõis dat auxilium Horatius in arte poetica. Nec deus intersit nisi dignus uindice nodus. Inciderit. Alcandrumq; haliumque noemonaque prytanimque. Homeri uersus tantum coniunctione mutata. Vnde apparet non ad historiam: sed ad ornatum poematis hæc nomina pertinere. Tendentem contra. In se facientem impetum. Cum galea longe iacuit caput. Ad exprimendam celeritatem præterito usus est tempore.

Potuisse autem caput cum galea longe iaci præmissa loci altitudo significat ergo eum cominus percussum intelligimus: sed tantam uim ictus fuisse. ut longe caput excuteret. Fœlicius. Peritius. nam in ungẽdis telis nõ ẽ fœlicitas sed pitia. Sãe nec ũgo nec unguentũ ut recipit excepto uno nomine ut unguen: Vnde est Et pingues unguine cæras. Ferrumq; armare. ut. specioſe dictum armabat ferrum quo nos armare consueuimus. Amicum c. m. Poetam liricum: & taie est scema per repetitionem: ut sequitur Pulcherrimus astur astur equo fidens. Numerosque i. n. Rhythmos facere intentione neruorum. nam numeri sunt rythmi: ut numeros memini si uerba tenerem hoc ergo dicit secundum chordas uerba componebat. Audita c. s. seruat τοπρέπον. i. deorũ ne pũtibꝫ ducibus tot strages feciſſe uideat. Quo d. t. aut uacat deinde ut tãdẽ gentiũ locoꝫ. aut ĩtelligimus mẽte eum tractasse. qđ de capis milites solent. ad castra confugere. & sic dixisse: quo deinde. scilicet de castris quo fugientis ulterius: & hoc est melius: unde & sequitur: Quos alios muros: & sic dictum est post

cogitationem, quo deinde Teren. Quid igitur faciam? Vnus h. ac si diceret mortalis & bona attenuatio cum supra dixerit Rutulum in medio non agmine regē. Infœlicis p. troiæ in qua nunc sunt. Verumq; d. Penates significat. quos sēper coluere troiani. Miseretq; p. Sic Pallas Nūc præce nunc dictis uirtutem accendit amaris. Ceu s. t. l. sensus hic est Haud aliter Turnus retrocedens petebat fluuium ac solet leo pressus multitudine nec terga prebere ppter iram uel pudorem. nec posse licet cupiat in uenantes impetum facere. Nec c. u. a s. iu. Atqui fauente numine debuit etiam cōtra multitudinem posse: sed de hoc Iuppiter uetuit. Haud m. i. f. melius q̄ Homerus hunc locum executus ē. Saluo. n. sensu uitauit & fabulosa & uilia. nam ille ipsas minimas exequitur. Ergo. quia numinis é desertus auxilio. Telis obruitur. Lucanus eundem sensum per declinationem telorum nimbo peritura & pōdere ferri. Vmbo. i. scutum. nam et a parte totum significat. Vmbo enim media clypei pars eminens est. Et piceum: nec respirare ptās Fulmen agit. ordo est. Sudor piceum flumen agit. hoc est sordidum: quia sine respiratione pugnabat. Tum de postq̄ se aliter euadere posse non uidit. Omnibus armis. Cum omnibus armis: cū minus est. Ille s. c. g. fl. Hysterologia: est cum ille eū excepit. Non procedit cum suo gurgite quasi posset fieri ut eum sine suis fluentis exciperet. Sane quærūt multi cum Tybris æneæ faueat: cur liberauerit turnū: sed soluitur ista ratione: eam hoc turnum esse liberatum: ut maior æneæ gloria reseruetur.

DO. Semper equos. laus hominis q̄ tantā musicam non ad turpes actus. sed ad res egregias adhiberet. Miseret pertinet ad eos. Pudet. pertinet ad æneam. Talibus accensi. ostendit quantum cōmoda ornamenta ualeant.

CHRI. Hinc raptas s. m. a. sensus est quod undiq; hastas rapiebat: aut eas quas hostes manu gerebant aut eas quæ iam contortæ iacebant & illas aceruatī cōtorquebat. In tergum. nam omnes in fugā conuersi erant. Iuno uiros. non absone sictum q̄ iuno incitaret: Iuppiter reprimeret. nam huiusce modi uiros regnandi cupiditas in manifesta pericula impellat quæ Iuno est Aequitas ār atq; iustitia quæ a ioue est uim iniuriaq; prohibet. Ferrumq; armare uenemo. Duplex translatio. & quod dicat armare ferrū & armare ueneno. Amicū cretea musis. Poeta morte poetæ non ininria commiserationem excitat. Fuit autem Creteus poeta lyricus: ad cuius nomen poeta nunc alludit. Cretea m. Habet leporem huiusce modi iteratio ac efficaciam in laudem huius poetæ. Ac maxime mouet commiserationem sic secundo ad cœlum tendēs ardentia lumina: nam teneras arcebat uincula palmas. Item Timidis superuenit ægle: Aegle naiadam pulcherrima

Numeros intendere neruis. i. qui intendendo. i. extensione quadam modulando neruos numeros. i. rhythmos canebat. Numeros enim latini rhythmos dixere. ut numēros memini si uerba tenerem. Tandē. manifestum esse demonstrat turbam militum quanuis robustam sine imperatoris ductu atq; exhortatione parum proficere. Neque robur sine consilio multum ualere. Quo deinde fugam. Oratio est personis & loco & tempori & rei accommodata: incipit a ualidissimis argumentis ualidissimis. s. a necessario & a turpi. Ostendit. n. necesse ut illam urbem defendant: cū neq; aliam habeant: neq; ulla sit fuglendi facultas. ostendit q̄ turpe sit q̄ ab uno fugent: quem intra sua mœnia inclusum habeant. oratio igitur pathetica & p̄ceps & abrupta & sine q̄sito exordio & breuibus clausulis. & cum interrogatione prolata. sunt ergo colores repetitio: interrogatio: & cōiunctio. Habet sūmam uehementiam interrogatio: cum aduersarius aliter q̄ nos cupiamus nobis respondere non potest. Vnus h. præterquā q̄ turpe est ita uinci: ostendit etiam facile esse ut pellatur a multis qui unus sit. Fugitis ergo cum fugere non possitis: neque in illum audetis qui cum solus sit a multis superari facile possit cum deberet pudere ut impune tam de uobis stragem ediderit. admonet etiam ut saltem pudore patriæ deorum & Aeneæ nitantur. Talibus a. p̄tia eius q̄ impatoris uicem gerebat id ausi sunt quod prius nō audebāt. Neq; terga t. Qui potuit excellentiu

Et magni ęneæ segnes miseretq; pudetq;
Talibus accensi firmantur: & agmine denso
Cōsistunt: turnus paulatim excedere pugna
Et fluuiū petere: ac partem quæ cingit amni.
Acrius hoc teucri clamore incumbere magno
Et glomerare manum: ceu sæuū turba leonē
Cum telis premit infensis: at territus ille
Asper acerba tuens retro redit & neq; terga
Tradere aut uirtus patitur: nec tendere cōtra
Ille quidem hoc cupiēs potis ē p tela uirosq;
Haud aliter retro dubius uestigia turnus
Improperata refert: & mens exæstuat ira.
Quin ēt bis tamē medios iuaserat hostes.
Bis conuersa fuga per muros agmina uertit.
Sed manus e castris prospere coit oīs in unū:
Nec contra uires audet saturnia iuno
Sufficere: aereā cœlo nam iuppiter irim
Demisit germanæ haud mollia iussa ferentē
Ni turnus cedat teucroq; mœnibus altis
Ergo nec clypeo iuuēis subsistere tantum
Nec dextra ualet: iniectis sicundiq; telis
Obruit: strepit assiduo caua tempora circū
Tinnitu galea & saxi solida æra fathiscunt.
Dicussæq; iubæ capiti nec sufficit umbo
Ictibus: ingeminant hastis. & troes: & ipse
Fulmineus mnestheus: cū toto corpore sudor
Liquitur: & piceū. nec respirare potestas
Flumen agit fessos quatit æger anhelit⁹ artus
Tum demū præceps saltu sese oībus armis
In fluuiū dedit ille suo cum gurgite flauo
Accepit uenientē. ac mollibus extulit undis.
Et lætum socios abluta cæde remisit

describere aium eius: quã cõparatiõe eius feræ q̃ fortitudie & magnaminitate cæteras supat: Sed cætera q̃ de leone scribunt alias. Hoc aũt locũ ptinet qđ uentoꝝ urgẽte ui cõtẽptũ ut ait Pli. restitãsq; cædit in cãpis. & ubi uideri põt Vbi aũt siluas aut uirgulta subierit acerrimo cursu fert: Ergo & turnus cũ ab hostibus cernereť dissimulanter: resistãsq; abibat ut cedere nõ fugere uidereť. Nec cœpit cedere nisi omnium hostium uiribus urgentibus, Acmo. aliter. n. qui fugere potuisset. Ergo. n. c. demonstrat nõ cessisse nisi a multitudine qua obruebatur armis dissractis in tantam deuenisse fatigationem ut pene totas in sudorem liquesceret:

Descriptio Decimi Libri.

Ccidit æneæ decimo mezentius ira,
Consiliũ diuis hoium de rebus habetur.
Interea rutuli portis circũ omnibus instant.
Aduenit æneas multis cum milibus heros
Mars uocat. & totis in pugnam uiribus itur.
Interemit palanta potens in prœlia turnus:
Cæduntur q̃ duces: cadit & sine noie uulgus
Subtrahitur pugna iunonis numine turnus
Aeneas præstat mezenti cæde piata:
Et lausũ inuicta perimit per uulnera dextra.
Mox ultor nati mezentius occidit ipse.
P. Vergilius Maronis Aeneidos Liber Decius

Andiť interea dom⁹ oĩpotẽtis olympi:
Consiliũ q̃ uocat diuũ pr̃: at hoium rex
Sydereã in sedẽ: terras unde ardu⁹ oẽs:
Castraq; dardanidũ aspectat populosq; latios
Cõsidũt tectis bipatentibus. incipit ipse
Cælicolæ magni quia nam sententia uobis
Versa retro: tantumq; animis certatis iniquis,
Abnueram bello italiam concurrere teucris:

Andiť interea d.o.o. Scđm poeticũ morẽ hoc dicit: Factus est dies qa poetæ dicũt matutino tpe aperiri cælũ. noctu uero claudi. uñ ẽ illud Antediẽ clauso cõponet uesperugo. Nã & paulo post describturus ẽ noctẽ. ut iãq; dies cæ. cõ. ut itelligamꝰ aliũ diẽ eẽ cõsumptũ: & nũc eũ more solito noctis p̃ termisisse descriptionẽ: quãq̃ pãdiť cælũ & iã simpliciter possumus accipe p̃ quolibet tpe. s. ad numina cõuocãda: qđ & melius ẽ: qa ait interea. i. dũ hæc geruntur interdiu: nã interea pticula pterita negocia cõiũgit futurus. Sydereã ip̃ s. In astriferũ circulũ nõ. n. oẽs circuli astriferi sũt: sed solus supior. Terras. u. a. o. Vt in. i. Et iã finis e. c. i. æ. s. Despiciẽs. m. u. t. q̃ i. Castra d. a. p. q̃. l. Post gñalitatẽ itulit spẽm: Cõsequẽs ẽt ẽ ut oẽs terras uidẽs cernat ẽt castra troiana. Bipatẽtibꝰ. Physice dixit: nã cælũ pater ab ortu & occasu: Est ãt sermo ẽnianus tractus ab hostiis: q̃ ex utraq; pte aperiunt: uñ mõ bipatẽtibus apertis intelligimus. Cælicolæ m. oratiõis istius hoc agit intẽtio: ut ab odiis troianoꝝ Iuno reuocet. Quia nã: ennianus sermo ẽ. Versa. retro mutata. ut Quæ tege. sẽ. uer. Certatis: aut cõtra uos: aut cõtra meam sniam. Abnuerã b. i. c. t. phibuerã italiã cõtra troianos bella suscipe. At q̃ in. i. ait: Bellũ ingens geret ital. Quod ita soluiť: aut qa cũ uno deo uel dea aliť loquiť. uñ ẽ in. i. Hic tibi fabor. n. qñ hæc te cura remordet. Aliter uero cũ oĩbus diis utilitatis cã pp re mouẽdã eoꝝ cõtẽtionẽ. Aut certe qa ait in. i. Terna q̃ trãsi. ru. hv. subac. Illic. n. dixit æneã in italia ꝛra rutulos tñ ẽ pugnatuꝝ. nũc ãt oĩs ẽ italia in bella cõmota Iunonis istinctu: quod & Alecto p̃misit: ut Finitimas ĩ bella fera rumoribus urbes. Et Iuno pol licita est se magis esse facturam. ut Ego si qua superfortuna laborum est. ipse regam.

CHRI. Pandiť. Describit solis ortũ quo & cælũ & oĩa pãdunť. Figmẽtũ ẽ postridie q̃ gesta ẽ tã atrox pugna iouẽ cũ uaria deoꝝ studiis cerneret illorũ ueluti senatũ cõuocasse. Certamẽ aũt sũmũ oĩdiť iter Venerẽ & iunonẽ. qa uolẽti cosistere in italia æneæ. i. cupiẽti sese speculatiõi dari uiro forti: Venus. i. amor rerũ diuinarũ illi fauet. Iuno ãt q̃ ẽ typus ãbitiõis & cupiditatis rerũ terrenaꝝ sũmopere aduersať. Sydereã. lacteã itelligit q̃ pene tota sydus ẽ: nã & si per uniuersũ cælũ stellæ sparsæ sínt: tñ ĩ ea pte quã græci gallaxian nos uiã lacteam dicimus plures stellæ coaceruatæ sũt: unde ab illarũ cãdore nomẽ sibi sũpsit. Viã ãt lactea iter eẽ ad regiã iouis poetæ fabulanť. hĩc Oui. Est uia sublimis cælo manifesta sereno Lactea nomẽ hẽt cãdore notabilis iter ẽ supis ad magni tecta tonãtis: Regaléq; domũ. Hoc ãt ñ temere fingiť. nã ut oñdit Alber. ma. stella iouis plerũq; circa lacteã uersať.

Oui Est uia sublimis

Quę cõtra uetitũ discordia: q̃s metus aut hos
Aut hos arma sequi ferrumq; lacessere suasit:
Aduenit iustum pugnæ: ne accersite: tempus:
Cum fera carthago romanis arcibus olim
Exitium magnum atq; alpes ĩmittet apertas:
Tum certare odiis: tuum rapuisse licebit.
Nunc finite: & placidum læti cõponite fœdus
Iuppiter hæc paucis. at nõ uenus aurea contra
Pauca refert.
O pater o hoium diuumq; æterna potestas

SER. Quæ cõtra uetitũ discordia. phibitionẽ meã: & sic dixit uetitũ ut æquũ: ut Et seruãtissimus æq. Sane sub cõmotiõe oĩum deoꝝ maxie solã tãgit iunonẽ: cuius odia in seqbãť ẽt hoc bello troianos quod ẽt sequẽtes iouis allocutões manifestius ĩdicãt: Ferrũq; lacessere p̃ ferro se lacessere. Ne accersite tp̃s. nolite bellorũ tẽpora poccupare: & bene satisfacit uxori cũ phibitiõe. Significat ãt bellũ punicum scđm: qñ Hãnibal igressus italiã apud Cãnas uicũ Apuliæ oẽm populi romani deleuit exercitũ. Olĩ. qñq. Alpes ĩmittet apertas. emphasis ẽ. nõ. n. dixit per alpes ĩmittet exercitũ. sed ipsas alpes q̃s patefecit nõ sibi tm̃: sed oĩbus gẽtibus q̃ scđm Catonẽ & Liuiũ muriuice tuebãtur italiã: q̃s Hãnibal post bella hispaniæ: q̃. x. &. vii. ãnis cõfecit: aceto rupit. Iuuꝰ.

N

Et mõte rupit aceto. Deniq; loca ipsa q̃ rupit apẽni/
næ alpes uocãt. Res rapuisse lice. clarigatiõẽ ex/
ercere: hoc ẽ p fœciales bellũ ĩdicere: nã Ancus Mar
tius cũ uideret populũ romanũ ardẽtẽ amore bello/
rũ: & plerũq; inferre bella gẽtibus: nulla iuxta extan
te rõne: & exinde picula grauia creari: misit ad gẽtẽ
æqculanã: & accepit iura fœcialia. p q̃ bellũ indica/
bãt hoc mõ. sicut ẽt de albanis rettulit Liuius: nã si
qñ hoĩes uel aĩalia ab aliq̃ gẽte rapta eẽnt populo ro
mano cũ fœcialibus. i. sacerdotibus q faciẽdis fœde
ribus ꝑsunt: ꝑficiscebãt ẽt paterpatratus: & ãte fines stans clara uoce dicebat belli cãm & nollẽtibus res raptas re
stituere: uel auctores iniuriæ tradere: iacebat hastã q̃ res erat pugnæ ꝓncipiũ: ẽt sic licebat more belli res cape. Cla-
Clariga tio. rigatio ãt dcã ẽ: aut a clara uoce: q̃ utebãt paterpatratus ἀπὸ τῆς κλάρου: hoc ẽ sorte. nã p bellicã sorte iuadebãt
agros hostiũ: unde & κληρονομοι dicunt græce q iure sortiunt bona defuncti. Placitum mihi. s. Iuppiter hæc
paucis. hẽt ꝑsonæ; cõsiderationẽ: ut supioribus ꝑsonis det breuiloquiũ: ecõtra inferiori ptãti ꝑlixã orationem:
ut ait de Venere: At nõ uenus aurea ꝛra Panca refert. Itẽ Dido regina quasi paucis locuta ẽ: ut Tũ breuiter dido/
di usũ in exẽplo cõtrouersiæ; has duas posuerũt elocutiões dicẽtes Venerẽ agere cõtrouersiã statu absolutiuo: cũ
dicit Iunoni tu cã fuisti piculoꝝ his q̃bus italiã fata ꝛcesserãt iunonẽ ãt uti statu relatiuo: p quẽ ostendit troianos si
sua cã laborare: sed Veneris. O pater. o pater gñeraliter accipe nõtñ Veneris. nã supra in ꝓmo ait iuno ad Aeolũ
Diuũ pater hoĩum rex. & bene in ꝓncipiis fauorẽ sibi arte cõciliat. Hoĩum diuũq; æterna potestas. Hũc locũ Pro
bus q̃rit: sed dicit unã rẽ scãm physicos: alterã scãm mathemathicos. Nã diuũ potestas ẽ: qa bona Iouis irradia/
tio honores hoĩbus tribuit. Aeternã ãt ptãtẽ adiecit pp alioꝝ numinũ discretionẽ. Nã & Apollinẽ legimus depo
suisse diuinã ptãtẽ: & Herculẽ uel Liberꝝ patrẽ nõ semp deos fuisse. Nãq; aliq̃d sit: Ac si diceret cũ pene oẽs dii
Implo/ rare in fauorẽ Iunonis cõcesserint. Nãq;. n. cõiunctio ostendit hãc habuisse cogitationẽ. implorare. iplorare ẽ auxiliũ cũ
miserationẽ deposcere: q̃ rõne bene dixius iploro te ut misero feras auxiliũ. Cõtra iploro te ad diẽ festũ nõ ꝓcedit
Cernis. ad augẽdã inuidiã ait cernis. ac si diceret: nõ ẽ opus narratiõe: cũ troianoꝝ miserias ipse cõspicias. Insul/
Insulta/ re tent rutuli. pp illud interea rutuli portis circũ oĩbus instãt. Insultare ãt ẽ inimicos irridere p cauillationẽ. Exulta
Exulta/ re re uero gloriari & lætũ eẽ. Per medios. suos. Insignis eqs. pp illud Viginti lectis eqtũ comitatus: nam castra nõ
eq̃s irruperat. Scdo marte. ad illd respicit: Hi mars armipotẽs aĩum uirosq; latinis addidit. Ruat. irruat. Clau/
sa mœnia. magna inuidia. Scimus. n. ultimũ ꝓsidiũ eẽ in castra cõfugere: & hostilẽ ĩpetũ pletũq; differre. sicut fa
ctũ ẽ in bello troiano. Modo ergo dicit ademptã eẽ ẽt hinc arã misericordiæ: si qdẽ intra moros hostis insultãt.
Quin. Quin ẽt. Ipsis. In ipsis. Aggeribus ãt munitiõibus: sed abusiue & in muris. iõ qa supra dixit ignaros dein
Agger de in muris martẽq; ciẽtes. Aggeribus. Agger ꝓprie dicit̃ terra illa q̃ allo scõ ꝓprius ponit̃: sed abusiue & mu
ros & munimẽta oĩa aggerẽ dicimus: sicut mõ aggeribus muroꝝ. p munimẽtis. Mœroꝝ. p muroꝝ ãtiq; nã ut
eres pleraq; eoꝝ q̃ nos p u dicimus per œ diphthongõ pronũciabãt: hinc ẽ mœroꝝ pro murorũ: & econtra pœ/
nio pro punio. quod uerbum a pœna uenit: hinc est Et punica regna uides cum pœnos ubiq; legerimus. Hoc autẽ
facit orthographia: quæ uocalem quam nos u habemus: illi diphthongon habent oῦ & ideo putarunt posse pro
hac littera liceat non eandem diphthongon poni. Inundant. implent: & inundare faciunt.

DO. Cælicolæ. Oĩum facit cãm qñ fauore iunonis oẽs cõtra troianos erãt noĩatim ãt uxorẽ suã carpere no
luit. Snĩa uertit. ostendit nõ docere deos mutari aut iniustos esse. Abnuerã bello italiã e. Non est cõtra id q̃d dixit
in primo Bellũ ingens gerit italia. nã æneã dixit gesturꝝ bellũ in italia: nõ italiam gesturã. Cum aũt oẽs deos oby
iurgat Iunonem insolent. æ reprehendit. Venus aũt nacta est rẽs cõgruũ querelis: qa uidit iouẽ fauentẽ troianis.

CHRI. Quis metus. suasit aut hos q ꝛra troianos sũt: aut hos q fauẽt troianis seq arma. i. bellũ gerere: q̃d
declarat cũ dicit Lacessere ferrũ. i. ꝓuocare armatos ad pugnã. Cũ fera carthago: ꝓcipue de scdo bello punico in
telligit: in quo Hãnibal ĩperiũ romanũ uehemẽter afflixit. Rapuisse licebit. nõ iure licebit: sed erit uobis facultas
licet. n. aliq̃ signĩficat iuridicã ĩesse facultatẽ. Aliq̃ ĩesse simplicẽ facultatẽ. Fuit aũt oratio Iouis maiestati suæ
cõueniẽs. Est. n. sobria & sine ꝑsuasionũ lenociniis. O pater. oratio ẽ oĩ artificio elaborata: & uersat̃ in gñe deli/
beratiuo. Persuadere. n. iouẽ conat̃ ut curet troianos posse eẽ ĩcolumes ĩ italia q̃is admiseat̃ iudiciale genus. ac/
cusat. n. iniqtatẽ iunonis. Vtil̃ ãt cõstitutiõe iuridiciali absoluta. O pater. Primo hoc uersu captat beniuolentiã:
æternã ãt ptãtem appellat: qñ sit sũmus atq; unicus uere deus: a quo reliq̃ sint dii: nã nos in supioribus demõstra/
uimus Iouẽ capi mõ ꝓrege cretẽsi: mõ ꝓ aere: mõ ꝓ æthere: nõnũq; ꝓ aĩa mũdi: sæpe aũt ꝓ ipso deo q̃ solus uere
sit deus quẽ Plato hypcosmion appellat. Hoc ergo mõ ẽ pater oĩum: qa oĩa ab eo sũt creata: & in oĩa hẽt ptãtem
æternã. Nã stabilisq; manẽs dat cuncta moueri. Nãq; aliud. insinuatiõe utit̃. nã ne offendat ꝑsonã fratris & mari
ti refert in oẽs id q̃d paulo põt cõtorquebat in iunonẽ. Cernis ostendit manifestũ periculũ unde magis moueatur.

SER. Leuari obsidiõe fines. Liberari & oblique
ꝓ iouẽ iuidiam cõmouet iunoni. Aetolis surgit ab
arpis. Atq nõ ẽ uẽtu rus. uñ accipiamus Venerẽ nõ
q̃si deã loq. sed q̃si unã de troianis: ut in ꝓmo Vnius
obirã prodimur. itẽ eodẽ loco Cæli gbus ãnuis ar/
cẽ. ne futura ignorare uideat̃. ætholis autẽ arpis: sic
dixit: ut Cumas euboicas: nã de ætholia diomedes
uenit. q. Arpos in Apulia collocauit. Mea uulnera

Nãq; aliud quid sit qd̃ iam ĩplorare queamus.
Cernis ut insultẽt rutuli: turnusq; ferat̃ur
Per medios insignis equis: tumidusq; secundo
Marte ruat: nõ clausa tegũt iã mœnia teucros:
Quin intra portas: atq; ipsis prœlia miscent:
Aggeribus mœrorũ; & iundãt sanguine fossę.

Aeneas ignarus abest. nunquam ne leuari
Obsidione fines: muris iterum ĩmittet hostis
Nascentis troiæ necnon exercitus alter
Atq; iterum in teucros ætolis surgit ab arpis
Tydides: quidem credo mea uulnera restant.

Et tuá progenies mortalia demoror arma.
Si sine pace tua: atq; inuito numine troes
Italiam petiere luant peccata: neq; illos
Iueueris auxilio: sin tot responsa secuti
Quæ superi manesq; dabãt: cur nũc tua quisq;
Vertere iussa p oẽst: aut cur noua cõdere fata?
Quid repetã exustas erycino in littore classes?
Quid tempestatum regem uentosq; furentes
Aeolia excitos: aut actam nubibus irim.
Nunc etiam manes: hæc intenta manebat
Sors rerum mouet: & superis im missa repente
Alecto: medias italum bacchata per urbes
Nil super imperio moueor. speraui mus ista
Dum fortuna fuit: uincãt quos uincere mauis.
Si nulla est regio teucris quam det tua cõiunx
Dura: per euersæ genitor fumantia troiæ
Excidia obtestor liceat dimittere ab armis
Incolumẽ ascanium: liceat superesse nepotem:
Aeneas sane ignotis iactetur in undis.
Et quancunq; uiam dederit fortuna sequat.
Hunc tegere & dire ualeã subducere pugnæ.

restant. Vt possim iterũ uulnerari. Demoror. Expecto. sustineo. Sine pace tua sine tua beniuolẽtia: ut Orantes pacẽ ueniáq; petentes. Itẽ Exorat pacẽ diuũ ergo pace beniuolẽtia suffragio. Dicẽdo ãt si ad italiam sine deox uoluntate uenerũt: dant pœnas ostẽdit statũ esse absolutũ. Inuito numine troes. Sy llepsis p gẽus ẽ. Luant p. luát. i. absoluát. Dicimo ãt & luo pœnã: melio & luo peccatũ ná peccatũ soluit pena q. n. crimie tenet obnoxio eũ pœna a pristina liberat obligatiõe: cõrra luo pœnam si dixeris: nõ procedit quare pœna soluat: tñ auctoritas licenter ista cõfundit more quo solet poni uel a sequenti quod pcedit: uel a præcedenti quod sequit. Neq; illos iueueris auxilio. Concessiuus ẽ modus scdm Probũ: náq; in artibus nõ inuenit. fit aũt quotiens tedio cõtentionis: quasi uidemur cõcedere: quod tñ nolumus fieri: nã ita agit Venus hoc loco: ut Iuppiter magis pstet auxiliũ. Rñsa s. hoc est si nõ solũ phibiti nõ sũt sed eis concessum est. Superi. ut Apollo Manes. ut Creusa & Anchises. Quisq̃. uerecũde qa apud maritũ cõtra uxorẽ agit. Exustas crycino in littore c. argumentũ est utrũ habeat uoluntatẽ nocendi q̃ nocuit. Erycino in littere aũt scdm opinionẽ suam dixit. nã alii apud Caietã dicunt exusta nauigia: unde & caieta dicta ẽ. Actam nubibus irim. impulsam. s. ut psuadere matribus incendiũ nauiũ: aut scdm artem rhetoricã rem unã in duas diuiserit. Nam p irĩ naues exustæ sunt: sed melius ẽ ut nõ sit iteratio: & ad Turnum missam intelligere. Nec nos cõmoueat ordo cõuersus. Solent. n. grauiora in principiis: & ĩ fine scdm artẽ rhetoricã poni. Nubibus. per nubes Sors regx. i. regnũ. nã sortẽ inter se fratres mũdi regna diuiserũt: q̃ Iuno pter inferos in troianox pernicie mouerat Superis imissa. ac si diceret: nõ iã troianis: sed diis. Respexit aũt ad illud Et cæli cõuexa p auras. Bacchata p urfuruit: & bene bacchata p urbes: qa p simulationẽ sacrox liberi patris matres egerat in furore. Supi. de ĩperio ut Multa sup priamo rogitãs. ẽ ãt uerecũda petitio & obliq̃: p quã magna Ioui inuidia cõmouet. Sperauimus. ista absolute dixit. Cõiunx d. hic distinguẽdũ: ne duo incipiãt eẽ epitheta: dura fumãtia excidia: qd contra artẽ fit nulla interposita cõiunctiõe. Nulla ãt regio inuidiose dixit: ut supra in pmo Cũctus obitaliã terrax claudit orbis: cũ a sola arceant italia: Per euersæ g. f. t. Cũ dicimus rogo te p deos: hoc uidemur dicere memineris religiõis curæ eẽ petitionẽ meã: sicut in pmo expsit: At sperate deos memores fandi atq; nefãdi. Cũ ãt dicimus rogo te p miserias meas uidemur dicere memineris ab eo te rogari q miserias ptulit: ut q rogat ad misericordiã miseriax cõmemoratõe flectat: sicut ẽ núc in Veneris petitiõe: nã iõ sic rogat ut cõmemoratiõe infœlicitatis troianæ ipetret miseritordiã: alias stultum ẽ cũ adiurat Iuppiter per excidia troianorum. Incolumen a. ideo Venus pro ænea non petit hoc loco: non quia pro eo non mouetur: sed aut qa scit eum celerius esse moriturum. aut quia soli ascanio debet imperium: ut Cui regnum italiæ romanaq; tellus. Debetur.

DO. Alecto. Cõmouerat superos uentos fluctus terras homines. Restabant autem inferi: sed & hos nuper mouit. Tua coniunx. obliquæ hactenus in ea locuta est: nunc doloris necessitate compellitur ut eam nominet. Ignotis un. Per ignota maria continuet errores.

CHRI. Nunq̃ ne leuari. misericordia ẽ a diuturnitate tẽporis: ut Septã illũ phibẽt totos ex ordine menses. Egdẽ credo. cũ alia incõmoda uideã redire facile possũ credere itex me a Diomede de uulnerãdã & cũ sim nõ mõdea: uex ẽt tua fũmi dei filia uulnerabor ab hoĩe. Arpis ætolis. i. quorũ cõditor ex ætholia uenit. Luãt peccata .i. poenã p peccatis. Cõcedit ãt ea cõditiõe q̃ nusq̃ ẽ: ergo restat nõ eẽ luẽdã poenã. Sintot responsa secuti. reiicit tacite oẽ crimẽ in deos: ut sit huiusmodi argumẽtatio: aut peccarũt troianĩ ueniẽdo in italiã: aut nõ. Si nõ peccarũt culpa deorũ ẽ: q suis oraculis ut uenirẽt iplerũt. Totr. eẽnt digni uenia si unũ respõsũ accepissẽt. ergo maiori dea: uex ẽt tua fũmi dei filia uulnerabor ab hoĩe. Arpis ætolis. i. quorũ cõditor ex ætholia uenit. Luãt peccata .i. poenã p peccatis. Cõcedit ãt ea cõditiõe q̃ nusq̃ ẽ: ergo restat nõ eẽ luẽdã poenã. Sintot responsa secuti. reiicit tacite oẽ crimẽ in deos: ut sit huiusmodi argumẽtatio: aut peccarũt troianĩ ueniẽdo in italiã: aut nõ. Si nõ peccarũt culpa deorũ ẽ: q suis oraculis ut uenirẽt iplerũt. Totr. eẽnt digni uenia si unũ respõsũ accepissẽt. ergo maiori cũ plura acceperint. Maxia aũt si nõ solũ a supis: uex ẽt ab inferis acceperũt. Tua. qbo oẽ parere oportet. Quisq̃ q. d. si maxius sit deus: & cũ insinuatiõe retorq̃t crimẽ in iunonẽ. Vertere. in cõtrariũ adduceret: qd ẽ magis q̃ imutare. & ut oñdat qd sit uertere iussa iouis addit noua cõdere fata: nã cũ fatũ ,pueniat a diuina ,puidẽtia q uerti iussa fũmi dei: fatũ euertit. Quid repetã. demõstrauimus illã uasã eẽ insinuattiõe ut apte inueheret in iunonẽ io uẽ offendisset: nũc uero cã iã cõfirmata audet ea dicere q̃ uisi ad iunonẽ referri nõ possint. Quid repetã. occupatio ẽ q̃ nũc adhibet breuitatis cã: ut oĩbus paucis uerbis ĩ unũ collatis rẽ atrocissimã redderet. Nil sup i. Permissio ẽ grauissima: & q̃ magnã possit cõcitare cõmiserationẽ. Nã cũ oñderit multox oraculox respõsis datã eẽ illis spẽ impii: nũc ut misericordiã cõmoueat ostẽdit ita illud ob iunonis inimicitias desperasse: ut solius Ascanii salutem deprecet. Concedit ergo illud pp hoc qd tamẽ nõ eẽ a ioue faciendũ ualidissimis argumentatiõibus cõprobauerat, Onerat aũt maximo odio & inuidia iunonem cũ ostendat q̃ illã fretã utribus suis fata ipsa quæ imu-

tabilia esse oportet: euertere tẽtet. Vincant quos u.m. admonet illum & quantũ possit: & quid facere illũ deceat. Quam det t.c. qñ ipsa sola fatis aduersatur. Obtestor per e.f. maximam hinc ducit cõmiserationem.

SER. Amathus & paphos. Cypri insulæ ciuitates sũt Veneri cõsecratæ. Cythera insula Veneri cõsecrata. Dicimus ãt hæc Cythera in plurali: sicut hæc solima: & hæc artaxata: & megara. Idaliũ. Ciuitas Cypri. Inglorius. sine triũphis: immemor gloriæ inde ab Ascanio tyrii nihil timebũt: & uerẽ: nã Scipio uastaturus ẽ Africã. Quid pestẽ euadere belli iuuit. in fine iã agit miserabiliter: sicut egit in pncipiis. Nã hoc pcipit ars rhetorica: ut epilogi & pncipia pari rõne tractentẽ. Pestẽ ãt incẽdiũ significat: ut Et toto descẽdit corpe pestis: cũ de nauibus loquerẽ incẽsis. Fugisse p ignes. exprimit qd sit belli pestẽ euadere. Recidiua pgama. Renascẽtia. Tractus ãt sermo ẽ de arboribus: q̃ aliis sectis repullulãt. ergo illud solũ recidiuũ dicit: qđ postea renascit. unde mõ recidiua dixit: q renouant ab his q sũt superstites troianis piculis. Cineres patriæ insedisse. pp illđ Dulcisq meorũ Reliquas colerẽ. Atq solũ quo troia fuit. Vt in tertio Et cãpos ubi troia fuit. Xanthum & Simoẽta Redde pro miseris. Ambiguũ ẽ utrũ dicat redde nobis reuera troiã antiquã: an redde nobis terras ĩ italia ad similitudinẽ Troiæ. Nouimus. n. hãc cõsuetudinẽ fuisse ut aduenæ patriæ suæ imaginẽ sibi redderẽt: ut Effigiẽ xãthi troiã uidetis. Bene ergo Venus medio usa ẽ gñe loquẽdi: ut utrũq significaret. & antiquæ Troiæ redditũ & ĩperiũ italiæ: quo troianis ad similitudinẽ Troiæ fore Iuppiter ꝓmiserat. Et magis hoc ẽ: qđ latẽter desiderat atq petit: iterumq reuoluere casus. Si ad troiã uis referre: sic dic da nobis troiã p naufragia & picula. i. patiamur denuo q̃ ptulimus: dũtaxat nobis troia reddat. Si uero ad italiã uis referre: sic intellige: redde nobis italiã: & libẽter repetimus ea q̃ in Troia ptulimus. Alta silẽtia. iuno ubiq silens inducit. unde ei oratio nisi eximia necessitate nõ dat: hinc ẽ Acta furore graui. Sta. iunonẽ tacitã furibunda silẽtia torquent. & notãdũ q̃ sigillatim dicta Veneris hac oratiõe soluũt.

Recidiuum

Est amathus: est celsa mihi paphos: atq cythe
Idaliæq domus: positus inglorius armis. Cra:
Exigat hic æuum magna ditione iubeto:
Carthago premat ausoniam. nihil urbibus ide
Obstabit tyriis. pestem euadere belli
Iuuit? & argolicos medios fugisse per ignes?
Totq maris uastæq exhausta pericula terræ:
Dum latiũ teucri recidiuaq pergama quærũt?
Non satius cineres patriæ insedisse supremos:
Atq solũ: quo troia fuit? xãthum: & simoenta
Redde oro miseris iterumq reuoluere casus:
Da pater iliacos teucris. tum regia iuno
Acta furore graui. quid me alta silentia cogis
Rumpere. & obductũ uerbis uulgare dolorẽ:
Aenean hominum quisquã diuumq subegit
Bella sequi. aut hostem regi se inferre latino.
Italiam petiit fatis auctoribus esto:
Cassandræ ĩpulsus furiis. num linquere cãstra
Hortati sumus aut uitam cõmittere uentis.
Num puero sũmam belli. num credere muros
Tyrrhenam ue fidem aut gentes agitare quietas.
Quis deus in fraudẽ. quæ dura potẽtia nostra
Egit. ubi hic iuno. demissaue nubibus iris.
Indignum est italos troiam circundare flãmis
Nascentem: & patria turnum: consistere terra

Silentiũ rumpere Vocem rumpere Obducĩ uulnera Esto

Silentia cogis rũpere. silẽtium rũpere ẽ oĩo tacere: unde apparet usurpatiue dictũ eẽ. Cõposito rũpit uocẽ. i. loqt̃: nã uocẽ rũpere: silere ẽ: silentiũ. rũpere loq̃. Obductũ doloré. celatũ: & diuturna iã cicatrice coopertũ: nã obduci dicunt uulnera: q̃ cicatrice claudunt. Aenean hoĩum q[illegible]. Celat q̃ facta sũt: q̃ nõ sũt facta cõmemorat. Nã nõ æneas sed Turnus ĩstinctu iunonis bella ꝓmouit Vtit ãt replicatiõe rei obiectæ. post. n. seqt̃ solutio. Esto. mõ aduerbiũ ẽ cõcedẽtis. nã græcũ est ἔστω. Illo aũt loco uerbũ ẽ. Est o nũc sol testis. Cassãdræ ĩpulsus furiis. bene furiis plurali numero: qđ de uaticinãtibus nõ dicit. uideant merito eẽ decepti. q Cassandræ ĩsaniẽti crediderũt: qđ falso dicit a iunone: sicut ex uerbis ꝓbamus. Anchisæ: q ait in tertio: Quẽ tũ uates cassandre moneret. Vitã cõmittere uẽtis. i. ĩcertis & inanibus rebus. Nũ puero sũmã b. Exaggeribus ẽ ab ætate: Tyrrhenãq fi. inire societatẽ cũ inimicis gẽtibus: aut certe dissũpere fœdera: q̃ Tumus cũ tyrrhenis inierat. Sciẽdũ sane Turnũ auxiliosq cã ad Mezentiũ cõfugisse. Gentesq q. nã licet uellẽt in bella ꝓrũpere: tñ erãt quietæ pp illud oraculũ: Externos optate duces. Quis de in f. in periculũ: ita. n. ĩ ure lectũ ẽ fraudi erit illa res. i. periculo. Quæ dura p. n. ad illud respicit: Si nulla est regio teucris: quam det tua coniunx dura. Nubibus iris. propter illud: Aut acta nubibus iris. n. indignum est italos troiam circundare flãmis rhetoricum est: nam quotiens aliqua nõ possumus soluere. paria opponimus. quod nunc iuno facit. Nam negare nĩa præripere dignum est sic in buc. Dic quibus in terris inscripti nomina regum.

DO. Acta furore. ergo iniuste commota. Ostendit iuno se inuitã cogi. Nam nihil rumpitur nisi magna uoluntas. Aenean. nitiẽ colorare falsa. nam æneas bellum nõ mouit. sed instinctu iunonis latini. Num puero. Hoc quoq falsum est. Nam senioribus rem reliquit. & pugnam cõmittere uetuit.

CHRI. Est amatus. exaggerat inuidiã q̃si dicat nullã aliã regionẽ posse per iunonẽ licere sibi pollĩceri nepoti. Magna ditiõe iubeto. Alia permissio ad agerãdã iuidiã iunoni. Nihil urbibus inde Obstabit tyriis. hæc oĩa huc tendũt ut illa p sũmã iniuriã cũctis potiat̃. illa nihil ex iis q̃ iubẽt fata possit asseq. Quid pestẽ euadere belli. Dolet oẽs suos labores in irritũ recidisse. Quid me alta s. cogis & hæc pathetica oratio ẽ. Vnde incipit ab inter-

rogatione: & hēt principiū abruptū. Quid me al.s.c.r. Rumpere silentiū loq ē. Alta penitus abstrusa: qa propo suerat nullo pacto illa diuulgare: nec quæri nisi a Venere lacessita sua oratiōe fuisset. Aenean.q.d. neq; meo: neq; cuiusq; īpulsu: sed sua spōte bellū suscepit pp cæsum ceruū. Italiā petiit. cōsutat responsa. Num linquere castra q.d. uenerit īpulsu fatorum: tū quæ patitur stultitia sua patit: qui & castra reliquerit: & summam rerum puero & muros tradiderit. Quæ omnia nō fraude mea: neq; q̄ irim miserim: sed sua stultitia cōmissa sunt.

Cui pilumnus auus: cui diua uenilia mater:
Quid face troianos atra uiam ferre latinis?
Arua aliena iugo premere atq; auertere prędas
Quid soceros legere & gremiis abducere pa-
Pacē oraī manu: præfigere pupibꝰ arma: ctas
Tu potes æneam manibus subducere graium.
Pro uiro nebulā: & uentos obtendere inanes.
Et potes in totidē classem cōuertere nymphas.
Nos aliquid rutulos contra iuuisse nefandū ē.
Aeneas ignarus abest: ignarus & absit:
Est paphos: idaliuū q; tibi: sunt alta cithera:
Quid grauidā bellis urbē: & corda aspa tētas
Nos ne tibi fluxas phrygiæ res uertere fundo
Conamur. nos an miseros qui troas achiuis
Obiecit: quæ causa fuit consurgere in arma:
Europamq;: asiamq;: & fœdera soluere furto
Me duce dardanidꝰ sparta expugnauit adulter:
Aut ego tela dedi. fouiq; cupidine bella.
Tum decuit metuisse tuis: nunc sera querelis
Haud iustis assurgis: & irita iurgia iactas.
Talibus orabat iuno: cunctiq; fremebant
Cælicolæ assensu uario, ceu flamina prima
Cum deprensa fremunt siluis: & cæca uolutāt
Murmura: uenturos nautis prodentia uentos.
Tum pater omnipotens rerū cui sūma ptās
Infit. eo dicente deum domus alta silescit:

SER. Pilumnus auus. Cōparat genus Turni cū Aenea dicēs ēt auū eius eē deū itē ad Veneris obtrectationē dicit cui uenialia mater. nam Venialia nympha ē. Pilūnū aūt iō Turni auū dicit: ut a uicino nobilis gñe eē uideaī: sicut ē æneas. Nam paulo post dictura ē Pilūnusq; illi q̄rtus pater. Atra fac. sæuo bello: et ē belli diffinitio. nō. n. facibus pugnauerāt. Auertere p̄das. Inuidiose: cæteq; nihil repugnarant. Legere. furari: ufi & sacrilegi dicūtur q sacra legūt hoc ē furanī. Alibi: Vel quæ sublegi taci/tus tibi carmina nuper. Gremiis abducere pactas. Nā ante usū tabulaꝝ matrimonii cautiōes sibi sponsi/cē emittebāt: in qbus spondebāt se cōsentire in iura matrimonii: & fideiussores dabāt. unde admissum est ut dicam uirū a spōdēdo spōsum cæterū p̄prie spōderi puellæ ē. Ergo sponsus nō qa promittit: sed qa spōdet: & spōsores dat. Sane exaggregatio ē nimia in eo qd̄ ait gremiis abducere tanq; iā uxor eēt. Præfigere puppibus arma. Propter illud Scuta uiꝝ fluuio pictasq; īnare carinas. s. qñ ad petēda nauigauit auxilia. Pacē aūt orare. pp centū oratores angusta ad mœnia regis Ire iubet. Procq; uiro nebulam. Ad opprobriū uiro dixit nō p filio rē inanē oppositam Dicit aūt qñ eū uenus a Diomede liberauit: uel Neptūnus ab Achille: qd̄ Veneri īputaī: qa in eius gratiam factū ē. Ventos inanes. uacuos: & est nebulæ diffinitio. Et potes in totidē classem cōuertere nymphas. licet hoc mater deū fecerit: tū hoc Veneri īputaī: qa in eius gratiā factū est: ut in illo loco Quas ille philomena dapes: cū Progene fecerit: sed pp Philomenā: Aut certe qa Venerē dicūt eē matrē deum. Aeneas ignarus abest. Ea q̄ soluere nō possumus irridemus. hoc loco: sic ī bucolicis p̄misit Diuini opis alchimedontis: postea p irrisionē ait: Et nobis idem alchimedō duo pocula fecit. Grauidā bellis ur. Alibi Populosq; feroces Cōtundet. Vrbē aūt p̄uinciā dicit: quo mō Italiā quæro patriā. Nos ne t.s. Status relatiuus p quem oñdit Venerē magis troianis cām fuisse piculoꝝ. Fluxas molles: q̄ possēt ēt sine inimicis pire Fluxas res pu. Fœdera s.s. Legiī ī historiis q troiani cū græcis fœdus habuerūt. usi & paris susceptus ē hospitio: & sic cōmisit adulteriū: Ergo soluere fœdera furto amicicias adulterio dissipare. nā furtū est adulteriū: usi ē Et dulci furta. & euersi ilii hæc uera cā. nā fœdera q̄ iter græcos & troianos fuerūt: ita soluta sūt. Hercules cū expugnato ilio filiā Laomedōtis Hesionā Priami sororē Telamoni dedisset: p̄fecti sunt legati cū Priamo: & eā minime repetere potuerūt illis dicētibus se eā habere iure belloꝝ: usi cōmotus Priamus misit Paridē cū exercitu: ut aliqd tale abduceret: aut uxorē regis aut filiā: q expugnata sparta Helenā rapuit. Hic Vergilius utrūq; tāgit: & historiā istā quā mō dixīus: & pp iudiciū Paridis: q̄uis fabula sit illa res & a poetis cōposita. Qui troas achiuis Atq de Venere loqī: sed qa dei arsenothelis sūt ut dixīus supra: iō sic dixit. Nā i subauditōe ponnī ea: q̄ nō possumus dicere: Dardanius. pp iniuriā æneæ hoc posuit: qa Dardanus dicīt. nā perite dubiū nomē elegit q otumeliā cōmunicaret Aeneæ. Spartā expugnauit. hoc de historia ē: ut dixīus. Nā sollicitata helena cū Parim seq nouisset egressus ille ciuitatē obsedit: q̄ euersa Helenā rapuit: unde & recipi meruit a marito. Tela dedit. Aut amori bello. Decuit metuisse. optima est elocutio: nam utrunq; est præteriti temporis Si enim dixeris decet metuisse incongruum est: quia decet præsentis est: metuisse præteriti. Sera. pro sero. Iactas. uentilas. Orabat loquebatur: unde & oratores dicimus: nam rogabat si dixeris: non procedit quia magis cōuitiabatur. Assensu uario. qa pars Veneri fauebat: pars iunoni. Ceu flamina prima. cum deprehensa fremunt siluis & cæca uolutant Murmura. Non tempestatis facit comparationem: sed signa tempestatis futuræ. Quadam enim arcana ratione sit: ut sit murmur in siluis ante uentorum aduentum: unde ait cæca murmura quorum ratio non apparet: ut Cæciq; in nubibus ignes Terificant animos: & sic in georgicis: Continuo uentis surgentibus aut freta ponti incipiunt agitata tumescere & arduus altis Montibus audiri fragor.

Sacrilegi

Spōderi Spōsus

Furtum

Oratores

DO. Cui pilūnus. Per cōparationē Aeneæ & Veneris & sui & Turni extollit cām suā & deprimit aduersa riorꝫ. Nos aliquid extenua factū suū Verum Venus affuit causæ: cui dii & fata fauebāt. Me duce. quæ grauiora sunt argumenta in fine seruat. Infit. nam cum sibi potestas decernendi sit aperte loquitur.

CHRI. Cui pilumnus. q.d. Cur magis indignū est pelli Neptūnum: & ipsū natum ex diis ex regno auito q̄ troianos q̄ ultro bellū intulerūt opprimere: q arua aliena inuadere: & īde prædas abigere & socerū sumere: & spōsam sibi eripere. Tu potis. Si oīa ista tu potuisti: q̄ maxima sūt: cur erit nefandū aliqd pro rutulis agere. Aeneas ignarus abest: ignarus & absit. Possum hoc optare: qa nō p me: sed per suā stultitiā factū est. Nos ne tibi. Cā belli troiani: quo Europa cū Asia cōflictauit: nō ego sed tu fuisti: qm̄ te auctore Paris Helenā rapuit: eo dicēte deū domus altā silescit. Nā sūmo deo oīa obtēperant. Me duce dardanius spartā expugnauit adulter. Dion Chrysostomus uir multa doctrina excellens ea nō solū apertissimis cōiecturis uerꝫ ēt testimonio eorꝫ q̄ scripta sūt in monumentis sacerdotū ægyptiorꝫ cōprobans: scribit ergo Helenam nō fuisse raptam a Paride: sed illi a Poluce & Castore fratribus in uxorem traditam. Græcorꝫ autem principum qui maiores erant partim indignatione moti q tā pulchra mulier barbaro potius q̄ græco nupsisset: partim cupiditate auri quo Troiani abundabant incensi Troiam iuisse: nec illam expugnasse sed uictos fugatosq; fuisse. nam ab Homero etiam Herodotus historicus dissētit qui refert Helenam a Proteo rege ægypti interceptam troiam nunquā uenisse.

SER: Tremefacta solo tellus. loquente loue stupor elementorꝫ ostendit p naturæ mutationē. nā quicqd in æterno motu est: quieuit. & ætra terra mota est semp īmobilis. unde Hora. Si bruta tellus. Accipite ergo animis. Totus hic locus de p̄mo Lucilii trāslatus est ubi inducunt dii habere cōciliū: & agere primo de interitu Lupi cuiusdā iudicis rei: postea sn̄as dicere sed hoc qa indignū erat heroico carmie mutauit & induxit p̄mo louē loquentē de interruptis fœderibus: cuius orationē interrupit Venus: post secuta lunonis uerba sūt: qbus redarguit Venerem: unde nūc Iuppiter ad illud qđ omiserat redit dicens Ergo qm̄ pacē esse non sinitis: ea quæ sum dicturus accipite. Quandoqdē. bene sn̄æ dicēdæ ordinem seruat: nam sicut in Sallu. & in Philippicis legimus anteq̄ dicat sn̄a p̄mittit ratio: quod hodie in usu ē Haud licitū est. & licuit dicimus: & licitū est sicut & placuit & placitū est. Ter. Vbi sūt cognitæ placidæ sūt. Quæ cuiq; ē fortuna hodie. specialiter Iuppiter pro troianis agit: sed hac arte ut uideat totū pro lunone loq: & re uera uerba pro lunone sūt: sed altius intuens deprehendit troianorꝫ fauorē. Nam dicēdo nulli fauebo: & in eo statu fore eos: in quo sūt hodie significat se fauere troianis: quorꝫ ducis aduētu statim uictoria cōsequet: & uult nihil ualere ea q̄ aut Venus cōquesta fuerat de abūtia Aeneæ: aut luno d Turni parentibus dixerat in eius. s. cōmendationē. Secat. sequit: tenet: hēt. ut Ille uiā secat ad naues uñ & sectas dicimus habitus aīorum & instituta philosophiæ circa disciplinā. Fuat. i. fuerit: futuri tēporis ē uerbū defectiuū. Seu fatis italū castra obsidiōe tenent. siue malo fato italorꝫ castra obsident troiana: siue troiāi malo errore & sinistris monitis ad italiam uenerūt: neminē absoluo. Vnde pp amphibologiā sic distingue italū: & infer castra obsidione tenent. s. troianorꝫ: ipsi. n. obsident nō itali. Soluo. absoluo: nā aphræresim ptulit. Monitisq; sinistris. pp Cassandræ impulsus furiis. Exorsa. rexꝫ initia actus hodierni diei. Laborē fortunāq; piculum & fœlicitatē. Fata uiā inuenient. sic n. hoc eē fatale: ut Aeneas īperet in italia. Stygii p flumina fratris. hypallage ē. p stygia fratris flumina. & bene ēt in iure iurando cōfirmat. Et totū nutu tremefecit olympū.

Et tremefacta solo tellus: silet arduꝰ æther
Tū zepheri posuere: premit placida æquora pōtus
Accipite ergo animis: atq; hæc mea figite dicta:
Quandoq dē ausonios cōiungi fœdere teucris
Haud licitū est: nec uestra capi discordia fīnē:
Quæ cuiq; ē fortūa hodie: quā q̄sq; secat spem
Tros rutulus ue fuat: nullo discrimine habebo
Seu fatis italum castra obsidione tenentur:
Siue errore malo troiæ monitisq; sinistris:
Nec rutulos soluo. sua cuiq; exorsa laborem
Fortunāq; ferent. rex iuppiter omnibus idem.
Fata uiam inuenient. stygii per flumina fratris
Per picē torrentes atraq; uoragine ripas.
Annuit: & totum nutu tremefecit olympum.
Hic finis fandi: solio tum iuppiter aureo
Surgit: cælicolæ mediū quē ad līmina ducunt.
Interea rutuli portis circum omnibus instant
Fuat Sternere cæde uiros: & mœnia cingere flāmis.
Ast legio æneadum uallis obsessa tenetur
Nec spes ulla fugæ: miseri stant turribus altis
Nequicquā: & rara muros cinxere corona.
Iasius imbrasides icetaoniusq; tymoetes.
Assaracusq; duo. & senior cum castore thybris
Prima acies. hos germani sarpedonis ambo.
Et clarus & hemon lycia comitant ab alta.
Fert ingens toto connixus corpore saxum
Haud partem exiguā montis lyrnesius agmō.
Nec clycio genitor mior nec fratre menestheo

Vallum Portis circum oibus instāt. instant portis oībus circum. i. circum circa fusi: nam modo circum aduerbium loci est. Vallis. intra uallos id est fustes fossarum. qui ualli uocantur. nam munitio ipsa uallum dicitur neutraliter. & hoc dicit Tenebantur troiani intra uallos quos ipsi posuerunt: ne eorum castra facile irrumperēt rutuli. Vallum enim non modo obsidentium: sed: sed obsessorum debemus accipere. Nec spes ulla fugæ. fuga miserimum & ultimum præsidium est: tamen hoc etiam carebant. Imbralides. Imbrasii filius Icetaonius icetaonis filius. & ex ua-

rietate syllabarum q̃ quæsiuit ornatum. nam patronymica aut in des aut in ius exeũt: quibus & uti possumus Quæ enim in on terminantur ad nos trãsire nõ possunt. Senior cũ castore thyb. possumus & solum thybrim accipere senem possumus & castorem: si legamus & senior cum castore. nam amphibologia est. Prima acies. hoc est magni uiri. & est diffinitio eorum qui in prima acie fuerunt: Vnde laudis magis est quod dixit prima acies. Ordinis enim esse nõ potest: quia res in muro agitur. Germani sarpedonis. aut inter se germani filii Sarpedonis. aut Sarpedonis fratres. Ab alta. nobili. Lyrnesius id est phryx. Lyrnesos enim ciuitas est Phrygiæ unde fuit Briseis. Lyrnesos

Menestheo. nõ Mnestheo: de quo paulo post dicturus est legendum est: ne uersus non stet: sed menestheo. ita tamen ut meminerimus ultimam syllabam esse synæresim propter rectam scansionem.

DO: Accipite. non potuit sedare partes: sed sic dimisit: ut nullam præferret: ne aut filiam aut uxorem lædere. Sed q̃ æquum omnibus pollicitus est. Interea. reddit ad narrationem quam posuit in fine noni libri. Stabant. ut pote qui pauci aduersus plurimos non auderent.

CHRI. Accipite hæc animis. id est diligentissime aduertite. Figite. memoriæ imprimite: Et physice locuto est. Quãdoquidẽ. uolebã equidẽ sedare discordias. Sed cũ uideam studia uestra diuersa statui præbere me æquũ utriq̃ parti: ita ut neutri faueã: neutriue noceam: Est aũt hæc oratio grauis: & iouis maiestate digna. Haud licitum est. fieri nõ põt simpliciter dixit. nã iure licebat: sed obstabant diuersa atq̃ cõtraria studia deorũ. Secat. recta uia sequit̃: & nõ per circuitiones. i. indubitatã tenet. qui. n. secat ad lineã rem deducit. unde ẽ illã. Ille iter secat ad naues. dicit aũt hæc ut oratione lunoni satisfaciat cæterũ nouerat ille fata tandẽ uelle troianos uictores cõsolar̃ ergo eã cuius partes succumbet. ita tũ ut nihil mentiat̃. Fatis italũ. quod fata uelint in hoc italis fauere. Siue error troiæ. quasi stultitia troianorũ infœlicia illis eueniant: & montis finistris. i. falsis oraculis. Dicit autẽ hæc ut nõ priuet lunonẽ spe. Sua exorsa. nã ut illi ordient̃: ita finẽ sortientur. est enim prouerbiũ: ut sementẽ feceris: ita colliges: & uidet̃ dicere q̃ nulli adimet arbitrium. Fata uiam inueniẽt. nã si fatum dicunt platonici in serie rerũ id quod in mente diuina prouidentia est iure dixit: Fata uiã inuenient. nã quod prouidet deus id fieri necesse ẽ. Et totum nutu patefecit oly. nam in dei manu oĩa sunt. Stant. pugnant. Rara. ob paucitatem militum. nõ enim tot erant ut murorum circuitum ipsi qui in corona stabat denti possent consistere. Lyrnesius. lirnessus oppidum est phrygiæ prope Pedasum. hoc oppidum achilles diripuit: indeq̃ Brysei regis filiam Bryseida rapuit. Lyrnessus

Hi iaculis: illi certant defendere saxis:
Molirique ignem: neruoq̃ aptare sagittas:
Ipse inter medios ueneris iustissima cura
Dardanius caput ecce puer detectus honestũ:
Qualis gẽma micat fuluum quæ diuidit aurũ
Aut collo decꝰ: aut capiti: uel quale per artem
Inclusum buxo: aut orica terebyntho
Lucet ebur: fusos ceruix cui lactea crines
Accipit: & molli subnectit circulus auro
Te quoq̃ magnanimæ uiderunt ismare gentes
Vulnera dirigere: & calamos armare ueneno
Mœnia generose domo: ubi pinguia culta
Exercentq̃ uiri: pactolusq̃ irrigat auro.
Affuit & mnestheus: quem pulsi pristina tũrni
Agger murorum sublimem gloria tollit.
Et capys: hinc nomen campanæ ducitur urbi
Illi inter sese duri certamina belli
Contulerant: media æneas freta nocte secabat.
Nãq̃ ut ab euandro castris ingressus ethruscis
Regem adit: & regi memorat nomẽq̃. genusq̃
Quid ue petat: qd ue ipse ferat: mezẽtiꝰ arma
Quæ sibi conciliet: uiolentaq̃ pectora turni
Edocet: humanis quæ sit fiducia rebus
Admõet. imiscetq̃ preces: haud fit mora tarlungit opes fœduscq̃ ferit tũ libera fatis (chõ
Classem conscendit iussis gens lydia diuum

SER Hi iaculis. Rutuli. Illi saxis. Troiani. Veneris iustissima cura. Quia illi debebatur imperium Caput detectus. sine galea quasi non pugnaturus: nam audierat Cætera parce puer bello: erat autem iter duces quasi dux. Honestum. pulchrum. Terentius: Ita me dii bene ament honestus est. Micat. s. Ascanius fulget qualiter gemma. Aut collo aut capiti Figurate. nam colli uel capitis erat cõmune. Oricia terebyntho. Oricos ciuitas est Epiri iuxta quam nascitur terebinthus nigrum lignũ habens soliditatem in buxi spẽm. Rettulit aũt cõparationem ad candidum uultum: qui erat crinibus cinctus. Magnanimæ. s. gentes. Ismaræ gentes. Modo nomen est proprium: nã ismarius facit appellatiuũ a monte ismaro Thratiæ. Vulnera dirigere. Aut uulnus pro sagitta posuit: ut in secundo: insequitur infesto uulnere pirrhus: aut acerrime expressit ineuitabiles sagittas: dicens eum uulnera: non tela dirigere. Mœnia. lydia: quæ ante dicebatur. Pactolusq̃ irrigat auro. pactolus & Hermus Lidiæ flumina sunt aurũ sicut tagus trahentia. Et capis hinc nomen cãpanæ ducitur urbi. iste quidem dicit a Capie dictam campaniã: qd & Lucanus sensit: Mœnia dardanii tenuit campana coloni. Sed Liuius uult a locis campestribus dictã: in quibus sita est. Sed constat eam a tuscis conditam uiso falconis augurio: qui tuscha lingua capis dicit̃ unde est nominata campania. Thuscos autem omnem pene italiam subingasse manifestum est. Constulerant. nocte interueniente peregerant: & est explanatio rerum: quas Aeneas gessit postq̃ est prouectus ab Euandro ad petenda auxilia: dũ iter suos & Turnum bella gerebantur. Rem enim ante omissam breuiter exequitur. Quid petat. s. auxiliũ. Quidue ipse ferat. Vicissitudinem auxilii: ut supra Accipe da q̃ fidem. Mezentius arma quæ sibi conciliet. iniicit latenter timorem: ne forte possit collectis auxilis in regna peruenire: a quibus fuerat ante depulsus. Violentaq̃ pectora turni. Superba ut Quos illi bello Pactolus Hermus Campania

profugos egere superbo: Humanis quæ sit fiducia rebus. Latenter hoc dicit Nolite hoc putare fixam esse & stabilem fœlicitatem. Magna enim est rerum uarietas: inuicem accipietis auxilia. Admonet īmi/scetq; præces. Partim rogat: partī admouet hoc esse solatiū uitæ humanæ tutissimum. si uel mutua den tur auxilia: uel si in prosperis positi ēt subiecta con siderent. & est superioris uersus expressio: nam edo/cet q̄ peterent: & q̄ eum sollicitabat. Admonet uero uel cā Mezentii: uel qa instabilis est & uaga fortuna Tarcon Hoc nomē græce ubiq; posuit excepto uno loco: ut Haud procul hic tarco & tyrrheni. quod metri cā fecit. Libera fatis. Exempta fatali necessitate: q̄ pugna/re nō poterant. pp illud externos optare duces. Prima tenet. More uiri fortis in principiis est. Alibi: Princeps aī omnes densum palmarus agebat Agmen. Rostro phrygios subiuncta leones. pro iugo uult rostrum nauis fuisse leones autem singulos in singulis nauis partibus fuisse depictos. Sane notatur a criticis Virg. hoc loco quēadmo dum sic cito dixit potuisse naues æneæ fieri: quod excusat pictura: quam solam mutatam debemus accipere. Gra tissima. Propter illic facta naufgia. Euentus belli uarios Licet haberet fortissimum militem: cogitabat tamē in certa belli orum. Noctis iter. Aut per quæ sidera nox decurrit: aut quæ intuentes nautæ iter peragunt noctibus. lā modo: ut iamq; hos cursu: iam præterit illos.

Externo commissa duci: æneia puppis
Prima tenet: rostro phrygios subiūcta leones:
Imminet ida super profugis gratissima teucris
Hic magnus sedet æneas: secumq; uolutat
Euentus belli uarios: pallasq; siniſtro
Affixus lateri. iam quærit sydera opacæ
Noctis iter iā quæ passus terraq; mariq;

DO. Caput detectus. Nō pugnaturus: qa phibuerat deus. Mnestheus & capis. Alteꝝ laudat a facto alteꝝ a merito ciuitatis, Nocte. Ad laudē æneæ. Et regi memorat. Tria dixit memorat: edocet: admōet. Memorat ergo nomē & genus: & qd petat: & qd ferat: edocet Turni uiolēta pectora: q̄ arma cōciliet. Admonet q̄ (ut humanis re bus fiducia. Nomen. Vt cognoscat. Genus. Ne ab ignobili putet se rogari. Quærit autem non necessaria pallas quæ si maturior ætate fuisset non quæsisset. erat a siniſtris quia si duo erant dignior erat æneas.

CHRI. Hi iaculis illi saxis. Potest utrunq; referri ad troianos: ut ofidat nullū genus auxilii ab illis negligi: sed oī. circūspiciētia rē agi. Molirique ignē. Quē phalaricis iaculabātur. Nā de iis quas bombardas siue boardas
Terebin thus Nā neq; poeta gsquā neq; historicus hanc meminit. Terebinthus teste Teophrasto arbor ē unde resina quā tere/bentinā dicunt fluit & inciso manat cortice. hæc arbor masculā habet q̄ est sine fructu: & fœminā sed hāc dupli/cem nā in altera rubet fructus magnitudine lentis. In altera pallet & eū uite matureſcit. in Macedonia brevis ē te/rebinthus: in Siria & pſertim in agro damasceno pcera & materiā habet decorā ad delitias lectorū coloris sub/
Oricos nigri. Oricia epiroticia. Oricos enim epiri oppidū est uersus Macedoniam. Vulnera dirigere & calamos arma re ueneno. Duplex est translatio: & quod armare dicat calamos: & quod armare illos dicat ueneno. Et capis. ab
Capua hoc capuam conditā dicunt. Alii dicunt Thuscum regem ea regione subacta urbem cōdidisse: & capuam nomi/nasse. quoniam capis lingua hetrusca falconem auē: cuius augurio cōdita est significat. Media. Quippe qui nul/lum temporis spatiū accellerans pteriret. ergo media nocte: ad ostendendā hominis uigilantiam. Namq; ubi ab Euandro. Mira poetæ uarietas. nam ut in aduentu Aeneæ ad Euandrum oīa longo ordine & suo tempore cum maximo ornatu exposuit: sic contra ut uarietati studeret ea q̄ de aduentu ad etruschos: & de implorando auxilio dicenda fuerant: obticuit: & in hunc locū nō narranda: sed perstringenda transtulit. Quod ppriū poetæ est. uñ rat: & præsens in tempus omittat. Vitauit ergo fastidiosam similitudinem: & relicta salutatione: & postulatione Aeneæ: & responsione Tarcontis discessum eius a littore ethrusco posuit. Quæ sit fiducia. quæ esse debeat pro/pter crebram mutati ouem omniū rerū. Si quis aūt diligenter aiaduertat inueniet hic omnia semina argumenta/tionum: ex quibus possit confici oratio artificiosissima in genere deliberatiuo. nam cū dicit: regem adit: signifi/cat q̄ suplex aduenerit. Deinde q̄ cōmendauerit se a genere a fama: ut per nobilitatem generis eos moueat.

Parnas/sus SER. Pandite nunc helicona deæ. Parnassus mons Thessaliæ iuxta Boetiam: qui in duo finditur iuga citherōem liberi: & eliconem Apollinis & mu sarum. Massicus ærata princeps secat æquora tigri Licet cathalogus: in quo enumerantur hi qui uene/runt de Thuscia: inuenit tamen aliquam uarietatē: q̄ hos nauibus uenisse commemorat. cum in septi/mo Turni præsidia per terram uenisse commemo/rauerit. Sane sciendum amare Virgilium italis du/cibus dare nomina uel fluuiorum uel montium: ut ergo supra Almæonem & Auentinum commemo/rauit: sic nun massicum dicit nam massicus mōs est. unde & uinum massicum dicitur. pleriq; tamen no
Massico lunt masicum nomen esse proprium: sed appella/tiuū dicentes Osiniū eē massicū regē. nā paulo post dicturus. Qua rex clusinis aduectus osinius oris. & nūc dicit Qui mœnia clusi. multi aliū massicum: ali num osiniū esse uolūt. Tigri ærata. cuius rostra erat

Pandite nunc helicona deæ: cantusq; mouete
Quæ manus interea thuscis cōmitetur ab oris
Aenean: armetq; rates: pelagoq; uehatur:
Massicus ærata princeps secat æquora tygri
Sub quo mille manus iuuenū: q mœnia clusi:
Quiq; urbem liquere cossas: quis tela sagittæ:
Corythiq; leues humeris: & letifer arcus.
Vna torquatus ābas: huic totum insignibus armis
Agmen: & aurato fulgebat apolline puppis.
Sexcentos illi dederat populonia mater
Expertos belli iuuenes: alt ilua trecentos
Insula in exhaustis chalybū generosa metallis

Tertius ille hominum diuesq; interpres asilas
Cui pecudũ fibræ: cæli cui syderа parent
Et linguæ uolucrũ: & præsagi fulminis ignes
Mille rapit densos acie: atq; horrentib9 hastis
Hos parere iubent alpheæ ab origine pisæ
Vrbs etrusca solo. sequitur pulcherrim9 astur
Astur equo fidens: & uersicoloribus armis
Tercentum adiiciunt: mens oibus una seq̃ndi
Qui cærete domo: qui sunt minionis in aruis
Et pyrgi ueteres: intempestateq; grauiscat
Nõ ego te lygurum ductor fortissime bello

in simi litudinẽ tygridis. nãq; solent naues uocabula accipe a pictura tutelarũ hinc ẽ hũc uehit imanis tigris. Itẽ Et aurato fulgebat apolline puppis. Tigri aũt secũdũ regulã dixit. nã græca noia q̃ genitiuũ singulare in is mittũt in eo tm̃ & in datiuo crescunt: in accusatiuo et ablatiuo paria sũt ntõ: ut tigridis tigridi o tity gris tigri. isis isidis isidi isin isis isi. Si aliter ĩueni remus: abusiue dictũ ẽ: ut in Luca. ocior & cæli flãmis et igride fœta. Mœnia clusi. pro clusii. nã clusium dicit. & ẽ dictũ p syneresim ficnt Nec cura peculi. pro peculii. Clusiũ ãt oppidũ ẽ iuxta massicũ. Co Clusum
sas. ciuitas Thusciæ: q̃ in numero dicit singulari se Cosa
cũdũ Salu. uñ apparet eẽ usurpationẽ. Corythiq; corythi
Chorythi proprie sunt arcuũ thecæ dicũt tũ ẽt sagittarũ: q̃s & pharetras nominamus. Tornus. teribilis
Fulgebat. s. puppis Apolline. Armis. exercitu.
Populonia. ciuitas thusciæ. matrẽ ãt eorũ q̃ uenerãt dixit. alibi: Insignẽ quẽ mater aritiã misit. Exptos. ptos. nam expertes sunt ignari. Ilua. insula adiacens thusciæ. In exhaustis. Quantum exhausta fuerit tanto generosior. ergo in exhaustis non est una pars orationis. nam q̃ Pli. secũdus dicit: cũ in aliis regionibus effosis metallis terræ sũt uacuæ: apud iluã hoc ẽ mirũ q̃ sublata rena scũt: & rursũ de isdem locis effodiuntur. Varro & aliud dicit nasci qdem illic ferrum. sed in strictura m. Interpres hominum diuumq; interpres medium: nam & deorum interpretator & hoĩum. quibus diuinas indicat mentes: interpres uocatur. Et notandum quod ait nigidius Figulus has artes inter se ita esse coniunctas: ut alterum sine altero esse non possit. unde his quos pfectos uult probare Verg. oĩum diuinandi artium prestat scientiam. ut hoc loco. ita supra heleno: de quo ait. Trotugena interpres diuum. & singula. Nigidius autem solus est post narrationem. licet Varro præcellatin theologia. hic in communibus litteris. nã uterq; utrũq; scripserũt. Fibræ. le Fibra
coris extremitas. p rẽt ãt pitissime agnoscũt. qd̃ ad oĩa referẽdũ ẽ ad fibras. Sidera. Voces auiũ & fulmĩa. nã si uidẽt tm̃ accipias: cuius possũt uideri. nec tũ intelligi. Itẽ uoces auiũ si uidẽt. sed cognoscũt auditæ. nec parẽt. obtẽperant. præcedit. nã quo mõ sidera. uel fibræ. uel aues. uel fulgura possũt obtẽpare. Rapit. raptim ducit. Densos a. In acie cõstrictos & cõiunctos. Alpheæ ab ori. pi. alpheo fluuio ẽ apud Pisã & Aelidẽ ciuitates Arcadiæ. ubi ẽ tẽplũ Iouis olimpici: ex qbus locis uenerũt q̃ pisas ĩ Italia cõdiderũt dictas a ciuitate pstina. uñ addit Vrbs hetrusca solo. cũ pmissiſſet Alpheæ ab origine pisæ. Fidẽs æ. equo optimo. Versicoloribus ar. Depictis. p qd̃ bel alpheus
licosus oñdit. Tercẽtũ adi. acedũt & cõsentiũt eius uolũtati. uñ ait mẽs oĩbus una seq̃ndi. i. eõiurati sũt. Qui
cæ. do. Ac si diceret q̃ sũt domo Carthagine. Cære ãt ut supra diximo ẽt agilina dicit. nec uideat cõtrariũ qd̃ ait
Ducit agilina ne gcq̃ ex urbe secutos. q̃si & turno & Aeneæ pstet auxiliũ. nã illi lausũ fugiẽtẽ secuti sũt. hi uero cõmuni odio in mezentiũ arma cõmouerũt. Minionis. Fluuius minio. Pirgi ueteres. hoc castellũ nobilissimũ fuit eo tpe. quo thusci piraticã exercuerũt. nã illic metropolis fuit. Intẽpestæ grauiscæ. grauisca oppidũ. alii intẽpestũ dicũt. qd̃ uẽtis & tẽpestatibus caret. qd̃ nullo põt rõne cõtingere. Intẽpestas ergo grauiscas accipiamus pestilentes secũdũ Plinium in naturali historia. & catonẽ in originibus. ut intempestas intelligamus sine temperie ideſt tranqlitate. nam ut ait Cato ideo grauiscæ dictæ sunt. q̃ grauem aerem sustinent.

DO. Pandite. hæc iuocatio tenet sũmã rex & spẽm ppositionis. Toruum. aut oculis distortis. aut cõtracto
uultu. Versicolor. Qui dum uertitur mutat colorem.

CHRI. Pãdite huc helicona deæ. Ita iterat iuocationẽ ut oñdat eẽ sibi opus nõ mõ musarũ auxilio: sed oĩ qd̃ ab illis prouenire potest ãuxilio: ex quo oñdit rẽ sane magnã ipsũ narraturũ: uñ maxima excitat attẽtio. P ãdere ẽ ita apire: ut totũ pateat Ergo totũ uestrũ. pmitte auxiliũ. Helicona. helicõ mõs Acticæ regiõis. sacer musis.

Cãtus: Quos ego p me pstare nõ possũ. Massicus. Nomẽ propriũ ẽ ducis/nã massici etruriæ populi nõ sũt: sed Cãpaniæ iuxta Falernos & Calenos. Clusi. clusiũ olim inter Etruriæ nobilissima oppida enumerabant: cui urbi Porsena impabat: q̃ pro tarquiniis bellũ aduersus romanos gessit in hac urbe põit Pli. labyrinthũ fuisse huiusce modi: ut cætera oĩa ædificia snparet. Cosas. In partibus littoralibus Etrutiæ: si incipias a macra flumine in uenies lunã nobili portu pditã: Deinde Lucã: post illa pisas ortas a pelope pisisq; sine a trouceãis græca gẽte. Vada uolaterana. populonia iuxta cecinnã flumẽ cosa. grauiscæ: castrũ nouũ: pyrgæ. cære. q̃ agila dicta ẽ De qbus hic meminit poeta. Tygris aũt & apollo sunt insignia nauiũ. Ilua. Insula nostra quoq; ætate notissima. olim Ethalia a rege Indigena nũcupata. portum argoum habuit a naue argo. nã pcibus medeæ Circẽ sororem uiseræ cupiẽtis: huic portu argonautæ appulerũt. Generosa metallis in exhaustis. nobilis pp metalla: qbus quanuis assiduo fodiantur. nõ exhauriũt. tanquam si assiduo renascerentur. Interpres. diuum & hominum ideſt qui ea interpretatur hominibus. quæ dii futura decreuerunt. Parent. non quia pareant. sed ostendit ita uerum fuisse uatem. ut quæcunque de fibris & syderibus prædixerit ea cuncta euenerint. ut credere possis fibras & sidera illi parere. p fibras autem intelligit aruspicinam. per uolucres auguria. per sidera astrologiam. per fulmina portenta. Cerere hoc cære cæreris oppidum a pelasgis conditum.

Trãsierim cygnæ: & paucis comitate cupauo
Cuius holorinæ surgunt de uertice pennæ.

SERVI. Cupauo. hic cupauo o cupauo. & declinatur cupauo sicut Cicero & Cato. Namque. ferũt cignum luctu phaetontis a pheton Climentes & Solis filius fuit. qui cum doleret obiectum sibi ab epapho rege egipti quod esset non de sole sed de adul

tertio procreatus: duce matre uenit ad solem: & po/
poscit ut si uere eius eet filio: peteda pstaret: qd cũ sol
iurasset p stygẽ paludẽ se eẽ factuꝝ: petit ille ut eius
currus agitaret: Sol iusiurãdũ negare nõ potuit. Ac
ceptis itaq; curribus phaethõ cũ orbitã Solis excessis
set: & cœpisset mũdus ardere: a ioue fulminatus i Eri
danũ ceꝯidit: q & padus uocat. Huius interitũ flentes
sorores phetusa & Lãpethusa deorum miseratione
in arbores mutatæ sunt: ut hic dicit in populos: & in
Bucolici in almos. fuit qdã ẽt ligur Cygnus nomĩe
phaethõtis amator. q̃ cũ eũ fleret extictum in auẽ sui
nois cõuersus ẽ: cuius nũc filiũ Cupauonẽ dicit hẽ
re cygni pẽnas in galea ad formæ paternæ ĩsigne mõ
strãdũ. Crimẽ amor ue. phaetõtẽ amatũ a Cygno
aut pie. aut turpiter accipiamꝰ: necesse est. Si turpiter
talis ẽ sensus. Crimẽ uestrũ ẽ o cygne & phaethõ q̃
sic amastis. & hoc tm̃ uobis põt obiici. alii uestrũ p
tuũ accipiũt. & ad solũ Cygnũ referũt. ut uos o cal/
liope p̃cor. Si pie amauit secũdũ asperũ crimẽ erit cã
ut alibi & crimine ab uno Disce oẽs. Vt sit sensus O
phaethõtides sorores & cygne cã uestrũ .i. uestre mu
tatiõis amor ẽ. Vmbrãq; so. Ambitiose dictũ pro
inter arbores de sororibus factas: & ẽ unũ de iis q̃ ha
bet Verg. mutabilia & sua propria. tale ẽ: & sinuatq;
alterna uolumiua cruꝝ. Itẽ cũ p̃mũ sulcos æquãt sa
ta. Musa. Carmine. Cithara. cãtilena. Canẽ
ẽ se. Qui canẽtẽ senectã mollibus trãsegit in plumis
Sydera uo. se. cũ cãtu cœlũ petẽtẽ. Vel q̃ ẽ reuera
relatus in syderã. sicut uidimus in sphæra. Aequa
les comitatus classe cateruas. p naues æq̃liter hĩs di
stributas cateruas. Ocnus. Iste ocnus quẽ in buco.
Bianorũ dicit: ut iãq; sepulchrũ incipit apparere bia
noris: Hic Mãtuã dicit cõdidisse: quã a matris nomi
ne appellauit: nã fuit filius Tiberis & manthus Ti
resiæ thebani uatis filiã: q̃ post patris interitũ ad Itali
am uẽit. Mãthus. gẽitiuus ẽ græcus. Nã si latĩe de
clinaueris: manthonis facit: sicut in plauto legimus
lonis. Dives auis. Maioribus præpotens. Sed non genus omnibus unum. Quia origo mantuanorum & a
thuscis uenit: qui in mantua regnabant. & a uenetis. nam in Venetia posita est: quæ & gallia cisalpina dicitur.

Crimẽ amor uestrum formeq; insigne paternę
Namq; ferunt luctu cygnum phaetõtis amati
Populeas inter frondes: umbrãq; sororum
Dum canit & mœstum musa solatur amorem
Canentem molli pluma duxisse senectam
Linquentem terras & sydera uoce sequẽtem
Filius æquales comitatus classe cateruas
Ingentem remis centaurum promouet ille
Instat aquæ saxumq; undis immane minatur
Arduus: & longa sulcat maria alta carina.
Ille etiam pãtriis agmen ciet ocnus ab oris
Fatidicæ manthus & tusci filius amnis.
Qui muros: matrisq; dedit tibi mãtua nomẽ
Mantuã diues auis: sed nõ genus oibus unum
Gens illi triplex: populi sub gente quaterni
Ipsa caput populis tusco de sanguine uires
Hinc quoq; qngentos in se mezentius armat.
Quos patre bænaco uelatus arundine glauca
Mintius infesta ducebat in æquora pinu
It grauis auleſtes: cẽtenaq; arbore fluctũ (so
Verberat assurgẽs: spũant uada marmore uer
Hunc uehit immanis triton: & cærula cõcha
Exterrens freta: cui laterũ tenus hospita nauti
Frõs hoiem præfert. in pistrim desinit aluus
Spũea semifero sub pectore murmurat ũda

Gens illi triplex populi sub gente quaterni. Quia mantua tres habuit tribus. quæ in quaternas curias diuide/
bantur. & singulis singuli lucumones imperabant: quos tota in Thuscia duodecim fuisse manifestum est ex qui/
bus omnibus unus præerat. Hi autem totius Thusciæ diuisas habebant quasi præfecturas. sed omnium populo
rum principatum mantua possidebat. unde est ipsa caput populis. Thusco de sanguine uires. Robur torum a
luconibus habuit. In se mezentius armat. odio sui in arma compellit. Parte bænacho uelatus arundine glau
bænacus ca Mintius infesta ducebat in æquora pinu. Bænacus Lacus est Venetiæ: de quo fluuius nascit mintius. iure ergo
dux uenetus fluuiũ, puinciæ suæ depixit in naui quẽ bænaci filiũ qa ex ipso hẽt originẽ dicit. Grauis. Fortis: ut
Ferit ense grauẽ thimbræus osirim. Cẽtenaq; ar. flu. nõ ait remis sed arboribus ad exp̃mẽdã nauis magnitudi
nẽ: q̃ plures hũit remorum ordines. Vel ait Luca. Et sũmis lõge ferit æquora remis. Marmore mari. Cærula.
Cærulea freta. hõ cærulea cõcha. nã uersus nõ stat. Hispida. horrida setosa. Frons hominem p̃fert. Modo pri
mã hominis partẽ intelligere debemus. nam hoc dicit a capite usq; ad ima lata hominis mõstrabatur effigies.
DO. Ocnus. filius fuit mãthus qui muros dedit urbi. & de matris nomine illa uocauit. Armat in se. armat qa
causam præbuit q̃ illi in se armarent.
CHRI. Vmbrãq; sororũ. nõ cupauonis sed sororũ inter se: ut alibi. oceanũq; patrẽq; rerũ: nimphasq; sorores.
& est positio inter frõdes populeas apositiue umbras sororũ. nã in ipsas populos cõuersæ fuerãt phetusa & Lãpe
thusa phaetõtis sorores. Canẽtẽ se. i. cãdidũ colorẽ. ut est incana senecta. Voce musica. Nam suauissimi sũt
cantus in cigno ut dictum est in Bucolicis. Fatidicæ manthus. Genitiuus græcus est ocnus manthus i& Tibe/
ris filius urbem a nomine matris appellauit. eam tres incoluere nationes. thebani qui uenerunt cum mantho fi/
lia Tiresiæ thebani uatis: & tusci qui uenerunt duce ocno. quem in bucolicis appellat Bianorem & circunpadani
id est ueneti post calamitatem thebanorum i Pli. ait Mantuam etruscorum coloniam transpadum solam esse.

Vnum genus. non quod omnes non sint etrusci. sed trium gentium erant etrusci. quia tres habu: tribus. Etru
riæ fines sunt macra & Tibris & mare tirrhenũ. in quod cadunt hii fluuii. & quicquid apennini montis est inter
hos duos amnes. Mintius, de quo diximus in bucolicis. Marmore, mari sic. n. græce splẽdore dicitur.

SER. Ter denis. triginta accipiamus naues fuisse: nō ut qpā uolūt singulos duces tricenas hūisse. Nā enume ratorū militū nō cōuenit nūerus pīertim cū seq̄tur subsidio troiæ. i. paruo auxilio: nā apud maiores bella nō ābi tu sed uirtute cōstabāt. Phœbe. luna sicut sol phœbus. Itē Titā sol: & Titanis. Luna. describit aūt nocte mediā & dicit finitā die secūdū romanū ritū. nec Lunæ fit sine cā cōmemoratio: nā aliter nymphæ uideri non poterant Clauūq; re. lam ei & ī. v. dedit gubernādi peritiam. Medio in spa. Inter nauigandū. Cybele al. Mater deū cybe le dcā ē: uel ἀπὸ τοῦ κὴ βῦϊστησαι τὴν κεφαλὴν. qđ sp gali per furorē motu capitis comā rotantes ululatu fu

Tot lecti proceres ter denis nauibus ibant
Subsidio troiæ: & campos salis ære secabant.
Iāq; dies cælo discesserat: almaq; curru
Noctiuago phœbe mediū pulsabat olympū.
Aeneas: neq; enī mēbris dat cūra quietem
Ipse sedens. clauūq; regit. uelisq; ministrat
Atq; illi medio in spatio chorus ecce suarum
Occurrit comitum: nymphæ q̄s alma cybele
Numen habere maris nymphasq; e nauib⁹ eē
Iusserat: innabant pariter: fluctusq; secabant.
Quot prius æratæ steterant ad littora præ
Agnoscunt longe regem. lustrantq; choreis
Quaq; quæ fandi doctissima cymodocea
Ponē seques dextra puppī tenet: ipsaq; dorso
Eminet: ac leua tacitis subremigat undis
Tum sic ignarum alloquit uigilas ne deū gens
Aenea. uigila: & uelis immitte rudentes
Nos sumus idææ sacro de uertice pinus
Nūc pelagi nymphæ classis. tua pfid⁹ ut nos:
Præcipites ferro rutul⁹. flāmaque preme bat.
Rumpimus iuitæ tua uincula. teque p æquor
Quærimus. hāc genitrix faciē miserata refecit
Et dedit esse deas: æuūque agitare sub undis
At puer ascanius muro. foīsque tenetur
Tela iter media atque horentes marte latinos
Iam loca iussa tenet forti pmixtus hetrusco
Arcas eques. medias illis opponere turnas
Ne castris iungant certa ē sententia turno.
Surge age. & aurora socios ueniente uocari
Prius ī arma iubet & clypeū cape quē dedit ip
Inuictū ignipotēs. atque oras ambit auro
Crastina lux mea si nō irrita dicta putaris. Cse
Ingentes rutulæ spectabis cædis aceruos.
Dixerat & dextra discedens impulit altam
Haud ignara modi. puppī. fugit illa undas
Ocior & iaculo: & uentos æquāre sagit ta
Inde aliæ celerant cursus stupet insciꝰ ipse
Tros anchisiades: animos tamē omine tollit
Tū breuiter supera aspectans cōuersa precat

tura pnūciabant. Luca. Crinēq; rotantes Sanguinei populis ululārunt tristia galli. Vel a phrygiæ mōti bus ubi colit: quos cybelos uocāt. Cybele āt bachi ē. i. pes ex pma breui cōstans & duabus lōgis. nā Cy bele anapestus. ut hic mater cultrix cybele. Quod pus. subtraxit tot. Doctissima cy. poetice sicut mu tatio ipa ēt cōfingitur. Nā stultissimū est quod ait q dam ideo doctissima: qa ilionei nauis fuit. Dorso emi. peritia natandi ostenditur. Subremigat. sub natat. Vigilas ne deū gens. Verba sunt sacrorū. nā uirgines Vestæ certa die ibāt ad regē sacrorū: & dice bant uigilas ne rex. uigila. qđ Verg. iure dat æneæ q̄ si & regi: & quē ubiq; & pōtificē: & sacrorum peritū inducit. Deū gens. propter diis gēte & geniture de os. Pinus. hoc loco secundū quartam declinatio nē: in Bucolicis iuxta secūdam: ut Mænalas argutū q; nemus pinosq; sequentes Semper habet. Nos su mus. loquitur per diffinitiones. Perfidus. Qui post fœdus bella commouit hinc Latinus: Ipsi hae sacrilego pendetis sanguine pœnas. Inuitæ. ac si di ceret malueramus tibi potius seruire q̄ in nimpha ge numina cōmutari. Terq; per æquor q̄rimus. hæc nobis uagandi ē causa. ut te iuuare possimus. Re fecit. aut re uacat: aut quia in ipsis forma fuit nauiū. Dedit esse deas. Græca figura. ut Donat habere ui ro. Iam loca iussa tenet. ut supra diximus hoc κατὰ τοσιωπωμενον accipiendum est. Nam intelligi mus tum equites misisse per terram ne castris iungāt aut se subaudis aut iungant pro iungantur. Cra stina lux mea si non irrita dicta putaris ingentes rutu læ spectabit cædis aceruos. Spectabit est uera lectio: & ordo est: si mea dicta nō putaris irrita crastina lux ingentes aceruos cædis spectabit. nam male quidam spectabis legunt. & ad lucem referunt: quod non pro cedit: nullus enim sic loquitur. O ænea si quæ di co minime credis: o lux crastina ingentis cædis acer uos spectabis. Haud ignara modi. Moderationis: quipppe quæ fuerat nauis. Inde a. c. inde aliæ nim phæ nauiū cursus celeriores efficiūt: sicut fecerat ci modocea. Insciꝰ r. uas Q audierat. nā ex apto cre dere poterat. Omīe. augurio promisse uictoriæ. DO. lā dies. Laus æneæ q; die nocteq; cōtinuata na uigatio illū fī defatigaret. Sedebat q̄ & uigilabat: & cū plura cogitaret. tū & temōe nauē tegebat & uelis Agnoscūt. nam pp nocturnas tenebras: alii fī faci le cognoscerēt. Vigilas. recte dubitat: nā tps somnū curæ uigilias suadebant. Surge. sedētē excitat fī dor miētē. Aurora. añq; plene uēiat lux. Spabis acer. p̄ dixit futura ut dea apperet. Tolit a. audierat nim pha ēt. aduersa ergo nō lætabatur. sed qa plura nun ciabantur prospera attollebat animos.

CHRI. Tot l. p. q. d. si nūerꝰ exiguꝰ erat uirtꝰ mili tū maxiarū copiaq; uices subibat. Alma. ab alēdo. nā cū a singulis plāetis singula nobis puēiāt: a Satur. rōcinādi a ioue agēdi. i. πρακτικὸν uī hēmus. Mars uero aīositatis ardorem. i. θυμικὸν sol sciendi opi nandique naturam. Venus desiderii motum. Mercu

tius pronunciandi interpretandique uim prebet. A luna autem plantandi augendique corpora naturam trahi

mus quod φῦτικὸν dicũt ergo iure luna alma ab alendo dicit. Neq; m.d.e.q. Nam principis est cuncta curare: & nocturno ẽt tpe uigilare. Vñ Home. ου χρη παννυχιον ὐδ' ἐνι βουλην φορον ανδρα. Clanũq; r. Quẽ admodũ dũ in terroribꝰ uersebat æneas: qa nõdũ uirtutũ hĩtũ cõtraxerat Palinuro: quẽ inobtẽperãtẽ rõni apetitũ i terp̃rati sumꝰ rectore utebat: sic cũ ad italiã. i. ad cõtẽplationẽ iã deuenerit obducto iã uirtutũ hĩtũ ipse sua rõe ad clauũ sedet. qa nõ ãplꝰ ducit rõnẽ appetitꝰ: sed rõi obtẽperat: & qd illa oñdit id ault. idq; petit. Arcase. ofidit æneæ se. hæc scire q̃ ipse nouit: ut inde captet fidẽ in uaticinatiõe uictoriæ. quã ipe futurã eẽ nescit. Stupet. Cũ p̃sens miraculum uelocitatis animaduerteret: accepitq; pem etiam uictoriæ quã illa prædixerat.

SER. Alma p.i.d. alma, ppe ẽ telus ab eo qd nos alat. abusiue ẽt aliis numinibꝰ epithetũ dat. Terrã ãt cõstat eẽ matrẽ deũ: uñ & simulachrũ eiꝰ cũ claui pingit. Nã terra apit uerno: hvemali claudit tpe. Dyndima. mõs phrygiæ. Turrigeraq; ur. Ciuitates turritiæ. uñ & cũ corõa turrita mater pingit deũ. Ad fre. leo. Ideo hoc fingit q̃ oĩs feritas maternæ subiacet affectiõi: et subiugata ẽ. Propinq;s. Familiare est icias: ut & propiusq; res aspice nostras. Phrygibꝰ ad. ac si diceret: cultoribꝰ tuis. Tñ e. Breuiter ut supra ait propter lucẽ iã maturã. i. plenã. nã nõ crepusculũ sed lux matura describit. Reuoluta. aperta, sicut cõtra inuolutũ dicimꝰ eẽ illud quod clausũ ẽ. Ruebat Oriebat: ut ruit oceão nox & ẽ insẽsu hysterõ protorõ. Prꝰ. n. nox fugat sic dies oritur. Sociis edi. secũdũ edicta nymphæ. Signa s. uel tessere uel tubarũ uel signa militaria. Quales s. n. a. i. altis. Strymõiæ uero gruesa fluuio Thraciæ strymmõe: iuxta quem hitant. Hæc aũt cõparatio nõ ad telorũ pertinet ictũ sed ad troianorũ clamorẽ. Fugiũtq; no. aut quo suis uẽtos frigidos. nã ẽt grues significat tẽpestatẽ futurã. ut in geor. legimꝰ. Aut illũ surgẽtẽ uallibus imis Aeriæ fugere grues. aut reuera notos. Horũ. n. calorẽ fugiũt: cũ reuertũtur in Thraciã. Allabi classi æ. Cõ classibꝰ labi. Ardet a. ca. ex seq̃ntibꝰ intelligimus æneæ armorũ fieri descriptionẽ. nã dicturus est aut nõ audaci turno fiducia cessit. Quanuis talia arma respiceret: si tamẽ p̃mã respicias cõnexionẽ quasi de turno uidetur dicere. quod nõ procedit. Apex coni. altitudo hoc loco: Est ãt homeri & locus & cõparatio. hoc aũt iste uiolentius posuit. q̃ ille stellæ tãtũ facit cõparatione: hic ẽt stellæ pestiferæ respiciens quas clades rutulis eẽt illaturus æneas. Cometæ sanguinei lugubre. pro lugubriter. Cometæ ãt latie crinitæ stellæ appellantur. Et stoici dicũt has stellas eẽ ultra. xxxii. q̃rũ nomina & effectus abienus q iã bis scripsit Verg. fabulas memorat. Pli. secũdus ẽt dicit cometas stellas eẽ naturales q̃ apparent certis temporibus. Itẽ hoc quoq; cõmemorat cometas fieri de Planetis quinq;. unde interdũ bona interdũ pessima significant. nam si de uenere aut Ioue fiant: optima p̃nũciant. Si de Marte aut Saturno deteriora nam mercurialis sẽper talis ẽ q̃lis ille cui adhæret. unde & minister deorũ fingitur. hinc ẽ quod mõ ait cometæ sanguinei lugubre rubẽt. i. noxii. Syrius stella ẽ in ore canis: q̃ ut in. iii. diximꝰ: q̃tũ in ipsa ẽ pestifera ẽ: sed pro q̃litate adiacẽtiũ. aut uincitur. aut minoribꝰ utitur uiribus. hinc est quod cum certo tẽpore semper oriãtur semper est noxia. Leuo. noxio Quod autem dicit. Contristat lumine cum de stella loqueretur: quam armis splendentibus comparauit. Bene hoc Statius ad ipsa arma transtulit dicẽs. armaq; in auro tristia. Quod uotis optastis adest. Magna ars persuadentis est. ut quod cupit fieri in præiudicium trahat: sic hoc loco qa ault Turnus ut optent pugnam eius socii: hanc eos dixit sẽper optasse. Perfringere d. fortiter facere. & breue uerbo usus est militari. In manibus: Non iam in uocis, sed in manibus res est. Esto. pro sit. tertia persona est. Referto facta patrũ. alii hinc distinguũt ut sit referat mõ unusquisq; facta patrum & laudes. & secutus Salu. hoc dicit. q ait hispanorum fuisse ut in bella euntibus iuuenibus parentum facta memorarentur a matribus. alii distinguunt nunc magna referto facta. ut duas res dixerit. nunc unusq; & suorum factorũ meminerint & laudis parentum

eo metæ

Alma parens idæa deum: cui dyndima cordi
Turrigeraq; urbes biiugiq; ad frena leones
Tu mihi nũc pugnæ princeps: tu rite propiques
Auguriũ: phrygibusq; adsis pede diua secũdo
Tantum effatus: & interea reuoluta ruebat.
Matura iam luce dies: noctemq; fugarat
Principio sociis edicit signa sequantur.
Atq; animos aptent armis: pugnæq; parent se-
lãq; in conspectu teucros habet: & sua castra
Stãs celsa in puppi: clypeũ tũ deinde sinistra
Extulit ardentem: clamorã ad sydera tollunt
Dardanidæ e muris: spes addita suscitat iras
Tela manu iaciunt: quales sub nubibꝰ atris
Strymonię dant signa grues atq; æthera tranãt
Cum sonitu: fugiuntq; notos clamore secũdo:
At rutulo regi ducibusq; ea mira uideri
Ausoniis: donec uersas ad littora puppes
Respiciunt: totumq; allabi classibus æquor:
Ardet ape, capiti: tristisq; ac uertite flamma
Funditur & uastos umbo uomit aureus ignes
Non secus ac liquida si quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent: aut syrius ardor
Ille sitim morbosq; ferens mortalibus ægris
Nascit; & leuo contristat lumine cęlum
Haud tamen audaci turno fiducia cessit
Littora præripere, & uenientes pellere terra
Vltro animos tollit dictis. atq; increpat ultro
Quod uotis optastis adest. perfingere dextra
In manibus mars ipse uiris: nunc cõiugis esto.
Quisq; suæ tectiq; memor nũc magna referto
Facta patrũ. laudesq; ultro occurramꝰ ad ũdã.
Dum trepidi, egressiq; labat uestigia prima
Audentes fortuna iuuat.

DO. Alma parēs idæa.ex iis tribꝫ noībus captauit bīiuolētiā. Edicit.ē edieere cū auctorítate aliqđ curādō iubere. Dardanidæ e.m.oſtendit quid poſſit ſpes:nā qui metu fugiebāt:nunc ſpe in hoſtes īſurgunt. Att. Hi ēnim in plano conſtituti uidere Aeneā non poterant. Totumqꝫ ad l.Moraliter quidem nam repentino turbatis motu omnia maiora uidentur.

CHRI. Alma pa.inā hæc terra ē.terra āt oīa alit. Dyndima.mōs uñ & ipſa dea dyndimena ē dicta. Biiug qđ bigæ eēnt.Fabula āt leonū ē notiſſima. In cōſpectu.intra id ſpatiū quo cōſpectus,puenit. Ardētē.ſplēdentē:ut Tyrioqꝫ ardebat murice lena.& facit rē ueriſimilē.nā quo mō potuiſſet elonginquo cōſpici clypeus:niſi,p pter ſplēdorē:& niſi ipſe ex altiore parte nauis extuliſſet. Clamorē.pp ſubitā lætitiā. Spes ſu.i.nā ſpes tollit aīos:& aīorū elationos ad ultionē excitat uñ excitat acrior pugna:nā poſſūt qa poſſe uidēt. Ardet a.c.oñdit ſulgorē ſāguineū galeæ atqꝫ clypei ſūmū hoſtibꝫ tereorē incutere potuiſſe.De Iyrio uero & cometa dictū ē in ſupioribus. Totūqꝫ al.c.e.nā ex timore res maior uidebat. Sāguinei.Quia ſūt de colore martis:q ſāguineus ē & portēdūt bella & cædes. Lugubre r.i.qa rubēt luctū & ſāguinis effuſionē notāt. Haud tñ a.t.u.c.Ingētē qdē terrorē arma incutiebāt:ſed tāta erat in Turno audacia:ut nō diſcederet a ſolita uiolētia.Cepitqꝫ optimū conſiliū ita ſe ueniēti æneæ interponere:ut ſe ſuis cōiūgere nō poſſet.ut diſiūctis uiribus imbecilliores eēnt:ex q re oñdit ut fortitudo in hoc duce erat ita fuiſſe & ſapiētiā.Quæ duo impatorē abſoluūt alterā.n.qd opꝫ ſit facto cernit alterā qđ iā cognitū ē pficit. Quod u.o.Cōueniētiſſima oīo in genere deliberatiuo:& ſtatim ea ꝓpōit q pudorē aſſerre poſſint & infamiā:niſi uirili animo pſtēt.Multi.n.in qbꝫ uera fortitudo eē nō pōt pudore & infamiæ metu ad impellūt:ad q uera uirtꝫ ſi adeſſet impuliſſet. In ma.m.i.u.q d.qꝫ íi q uirtute pſtāt pro ſuo arbitrio martē tractāt.i.uictoriā in ptāte hñt:g pudēda res ē eū effugere quē totiēs optaſtis:ut ſit argumētatio ab hōeſto.deinde aſſguit a facili:cū in māibuſ fortiū uirorū omnia ſint poſita poſtremo oñdit illos nō de imperio & de ábitiōe certare ſed pro domo pro uita pro cōiugibus atqꝫ liberis:q eſt argumētatio a neceſſitate g perfectiſſima ex breuibus uerbis oīo ab hōeſto ut fugiāt oppropriū ne fugiant quos uotis optarūt:quod ē ſūma ignominia a facili. propter eorū fortitudinē a neceſſario qꝫ pugnāt pro ſalute ſua & ſuorū.a uitanda ignominia quā ſubirēt ſi maioribus degenerarēt.Iterū a facili cū accidat occaſio:ut poſſint labentes nec firmo greſſu ſtantes inuadere:& cogere hoſtes ut in quo loco uelint in eo pugnēt:adit poſtremo ſentētiam qꝫ audentes fortuna iuuit.

Hæc ait.& ſecū uerſat quos ducere contra
Vel quibus obſeſſos poſſit cōcredere muros
Interea æneas ſocios de puppibus altis
Pontibus exponit:multi ſeruare recurſus
Languētis pelagi:& breuibus ſe credere ſaltu
Per remos alii:ſpeculatus littora tarchon
Qua uada nō ſpat nec fracta īmurmurat ūda
Sed mare inoffenſū creſcenti alabitur æſtu
Aduertit ſubito proras:ſocioſqꝫ precatur
Nūc o ſecta manus ualidis incumbere remis
Tollite:ferte rates:inimicam findite roſtris
Hanc terram.ſulcūqꝫ ſibi premat ipſa carina
Frangere nec tali puppim ſtatione recuſo
Arrepta tellure ſemel.quæ talia poſtquam
Effatus tarchon.ſociis conſurgere tonſis
Spumantesqꝫ rates aruis inferre latinis
Donec roſtra tenent ſiccū.& ſedere carinæ
Omnes innocuæ.ſed nō puppis tua tarchon
Nāqꝫ inflicta uadis dorſo dū pendet iniquo
Anceps ſuſtentata diu.fluctuſqꝫ fatigat
Soluit.atqꝫ uiros mediis exponit in undis
Fragmina remoqꝫ.quos & fluitantia trāſtra
Impediūt:retrahitqꝫ pedeſſimul unda relabēſ
Nec turnū ſegnis retinet mora ſed rapit acer
Totā aciem in teucros.& cōtra in littore ſiſtit
Signa canūt.primus turmas inuaſit agreſtes
Aeneas.omen pugnæ.ſtrauitqꝫ latinos
Occiſo therone,uirum qui maximus ultro

SER. Verſat quos ducere c.Cogitat qđē ſed nō facit.ne diuiſo exercitu utrobiqꝫ uincat:qđ ſequētia indicāt.nā paulo poſt dicturus ē:& rapit acer totā aciē in teucros. Cōcredere.Cō uacat. Pōtibꝫ.Scalis nauiū. Lāguētis.Trāqlli. Breuibꝫ.Vadis. Per r.i.ſcaphis. Nō ſ.Legit & ſpat.qđ meliꝫ ē.nā uada ee nō ſeparat.incidit in ea. Tollite f.r.ad celerita tē dictū eſt. Findite r.Militari felle dictū ē:ut etiā terra ipſa quodā mō ſētiat hoſtis aduentū. Statione ſtatio eſt portꝫ tpalis.nā portꝫ ē ubi hiemat.ſed nō ſtatio ſic cū littus ſignificat.Hoc.n.dicit potiar terra & nauem frāgere nō recuſo. Innocuæ.innocuus eſt cui non nocet.Innoxius.q nō nouit nocere.ſed hoc poetæ plerūqꝫ cōfūdūt.Dorſo iniqno.dorſū ē duriorem harena.q remeātibꝫ fluctibꝫ & eūtibꝫ dēſat.& in modū ſaxi durescit.qđ a nautis puluinꝫ uocat. Ini quo.ſibi nocēti. Fluctuſqꝫ f.ſubaudis eā.nā fluctꝫ nominatiuꝫ ſingularis. Expōit in u.Nō in undis.qa in ipſo loco res agitat.nec ē mutatio. Omē p.Sal. pugnā illā,p oī bello futurā.iō g omē.qa ſicut.nunc ſic ubiqꝫ uincet æneas. Inuaſit a.qa dixit & latos uastāt cultoribꝫ agros. Theroē.hoc nomen in Pindaro lectum ē tm. Tunicā ſ.i.ſplēdētē loricā. Hauſit.Ferit mō ſignificat. Et t.p.ſ.oēs q ſecto matris uēire procreāt iō ſūt Apollini cōſecrati:qa deꝫ medicinæ,p quā lucē ſortiūt.uñ & Aeſculapiꝫ eius fingtur filiꝫ.Ita.n.procreatū ſupra diximꝫ.Cæſarꝫ ēt familia iō ſacra retinebat apollinis.qa ꝑmꝫ de eorū familia fuit execto mr̄is uētre,ꝓcreatus ē.uñ ēt Cæſar dictus ē.licet uaria etymologia huiꝫ nominis dicant ut diximꝫ ſupra. Quod li.p.legitur & cui licuit. Vlqꝫ.Tādiu.dōec. Ecce pha.legitur & pharo.ut lt clamor cælo:ut ſit datiuus ab eo quod ē pharꝫ.ſi aūt pharō legeris figuratū ē nā de ntō trāſit ad datiuū dicēs clamati. Infœlix n.g.c.de cretēſibꝫ accipimꝫ qꝫ ī amores puerorꝫ itēpātes fuerūt qđ poſteaī lacōas et totā græciā trāſlatū ē.adeo ut Ci.dicat ī li.de repu. opprobrio fuiſſe adoleſcētibꝫ ſi amatores nō hērent pp qđ poeta Cydonē iducit amatorē.Nouimuſāt cy

dones cretẽſes dici Sane cydon q̃ nomẽ ẽ ꝓpriũ :cĩ naturaliter,ꝓducit ſi appellatiuũ corripit:ut Parthuſ ſine cydõ telũ ĩmedicabile torſit.tũ Sta.ẽt ĩ proprio corripuit:ut hæc regi ꝓmiſſa cydõ hæc lápæ daba/ mus.q̃d fecit abutẽs licẽtia q̃ utimur in noĩbus pro priis. Fla uẽtẽ malas: Flauẽtes malas habẽtẽ ꝑmæ ætatis. Noua gau.Quia tũc ꝑmũ amare cœperat. DO. Verſat quos d.In tanta deſpatiõe.nec conſiliũ nec uim animi amiſit.

CHRI: Hæc ait.Mira ducis uirtus q̃ in tãto & tam ĩprouiſo piculo nihil de aĩo ĩminuerit:Neq; q̃d fie/ ri ſolet in magna reꝝ ꝓturbatiõe ſuæ prudẽtiæ obli tus ẽ.Nã & ſubita oſone ſocios ne q̃ in re deficerent coroborauit:& hoſtes aſiq̃ in terra cõſiſterẽt: atq; in ordines redigerẽt inuadere parauit:& delectũ ex tpe tũ eorũ quos ad expugnãda mœnia relinq̃ret:tũ eo/ rũ quos ſecũ cõtra Aeneã educeret hũit. Nec minor ænea atq; hetruſcis demõſtrat induſtria ac celeritas in q̃ ẽt ꝓtarcõtẽ exꝑmit ſũmopere curãdũ eẽ ne cele ritas ſit ſine ſũma cautiõe: q̃ niſi adhibeat ꝓſepe eue ni ut ꝓperatio tarditatẽ afferat.In quo loco manifeſtũ ẽ tm uiꝝ ira potius q̃ in Mezẽtiũ flagrabat ꝓcipitatũ q̃ con ſilio ut id tẽtaret adductũ eẽ.Ex quo recte admonet poeta ut in agendis rebus nihil ꝓturbatiões.ſed oĩa per re ctã rõnem agẽda eẽ.Q uã qdẽ rẽ ĩiniſter nauis exitus pulchre admonet.hoc idẽ ſua orõ mãifeſtat q̃ cõcitatiſſi/ ma ẽ:& illud nõ ſapiẽter,ꝓfert frãgere nec tali puppi ſtatiõe recuſo.Cõſulit g̃ poeta uitæ & moribus hoĩum:con ſulit & ſuauiſſimæ cuidã iocũditati quã uarietas affert.Miriſice ãt pugnã uarietate caſuũ diſtinguit aitq; exornat

Squallẽtẽ.ſplẽdẽtem:ſed de hac dictiõe alibi dictum eſt. Aerea ſ.Q uanuis non fiat poſitio ſi plures con ſonantes ſequantur uocalem dummodo ſin nõ in ea dem dictione ſed in ſequenti ut hic tamen raro fit.

SER. Stratus .deeſt pene.Miſerande.pro miſeran/ dus: nã pro ntõ uocatiuũ poſuit:ut cõtra ſocer arma latinus habeto.licet illic poſſit accipi ſocer arma lati nus habeat:nã habeto & ſecundæ & tertiæ ꝑſonæ ẽ tamẽ alibi ntũm pro uocatiuo poſuit.ut corniger he ſpidũ fluuiꝰ regnator aq̃rũ. Stipata c. Vnanimiter ueniẽs. Septenaq; te:More ſuo,ꝓ ſeptẽ:ut bina pro duobꝰ. Deflexit par.ſt.c.a.u.male ait dõatꝰ hoc lo co aſi dictorũ oblitũ eẽ Verg.q; poſt louis,phibitio nẽ bellis faciat numina ĩtereſſe nõ reſpiciẽs louẽ ma gis deoſ hortatũ eẽ in fœdera q̃ a bellis,phibuiſſe:nã et paulo poſt tã luno q̃ luturna bellis ĩtereũt. Acha tẽ.oĩa nomina q̃ i res exeũt.uocatiuũ in a mittunt ut achates achata:thymoeta. Suggere te.mi.ordo ẽ Suggere tela mihi:q̃ in cãpis iliacis in græcoꝝ ſtete/ re corpibus.nullũ.n.mea dextra in rutulos ſine cã ia culabit telũ eorũ:q̃ iã ſũt cæde hoſtiũ comprobata.

Trãſuerberat.ſcindit. Traiecto miſ.la.Quæ fue rat miſſa retroacto lacerto. Protinus.lugiter: cõti nue. Tenorẽ.Currẽdi modũ. Moribũda.moriẽ ti ſimilis.q̃d ita eẽ ẽt Salu. oſidit:q̃ ait q̃ſi uitabũdꝰ ꝓ tramites & ſaltuoſa loca exercitũ ductare:nam lu gurtha nõ uitabat legatũ ſed eũ uitare ſimulabat.nã qa nomẽ ẽ:iõ ſignificat ſimilitudinẽ nõ paſſionem q̃d ſi ꝓcipialiter diceret a paſſiuo ueniret. Oĩa.n.a paſſiuo ꝓcipia in dus exeũt:moribũda ſimilis mo/ riẽti.nõ.n.ꝓcipialiter aliq̃d ſignificat.ſed nominis hẽt ſignificationẽ.Nominis autem ſignificatio ſimĩ litudinem habet non paſſionem:quando dico mori turus eſt uere moriturus eſt moribundus uero nõ ue re:ſed ſimilis morienti:unde & Saluſtius dixit quaſi uitabundus. Fratris de corpore rapto.ſi diceret fra trum de corpore ſpecioſus eſſet: quod ideo omiſit: quia haſta alcanoris tantum nulnerauerat manum in Meonis uero hæſerat corpore. Femur.femur

Aeneam petiit:huic gladio: ꝓ quæ ærea ſcutæ
Per tunicã ſquallentẽ auro latus haurit aptũ.
Inde licham ferit exectũ iam matre pempta
Et tibi phœbe ſacrum.caſus euadere ferri
Cui licuit paruo nec longe cyſſea durum
Immanemq; gyan ſternentes agmina claua
Deiecit læto nil:illos herculis arma.
Nil ualidæ iuuere magnus genitorq; melãpus
Alcidæ comes:uſq; graues dum terra labores
Præbuit:ecce pharo uoces dum iactat inerces
Intorquẽs iaculũ clamanti ſiſtit in ore:
Tu quoq; flauentẽ prima lanugine malas
Dum ſequeris clyciũ ifelix noua gaudia cydõ
Dardania ſtratus dextra ſecurus amorum
Q ui iuuenum tibi ſẽp erant miſerãdæ iacetes
Ni fratrum ſtipata cohors foret obuia phorci
Progenies:ſeptem numero:ſeptenaq; tela
Coniciunt partim galea:clypeoq; reſultant
Irrita:deflexit partim ſtringentia corpus
Slma uenus.& fidum æneas affatur achatem
Auggere tela mihi.nõ ullum dextera fruſtra
Torſerit i rutulos:ſteterãt quæ in corpe graiũ
Iliaciſ campis:tum magnam corripit haſtam
Et iacit:illa uolans clypei tranſuerberat æra
Meonis & thoraca ſimul cum pectore rumpit
Huic frater ſubit alcanor:fratremq; ruentem.
Suſtentat dextra:traiecto miſſa lacerto
Protinus haſta fugit:ſeruatq; cruenta tenorẽ.
Dextraq; exhũero neruis moribũda pepẽdit
Tum numitor iaculo fratris de corpore rapto
Aeneam petiit:ſed nõ & figere contra
Eſt licitum:magniq; femur ꝑſtrinxit achatæ
Hic cruribus fidens primæuo corpore lauſus
Aduenit:& rigida dryopen ferit eminus haſta
Sub mentũ grauiter preſſa.pariterq; loq̃ntis
Vocem:animãq; rapit traiecto gutture.at ille
Fronte ferit terrã:& craſſum uomit ore cruorẽ
Tres quoq; threicios boreæ de gente ſuprema

Et tris quos idas pater: & patria ismara mittit
Peuarios sternit casus occurrit alesus:
Auruncæq; manus: subit & neptunnia proles.
Insignis mesapus: equis expellere tendunt
Nunc hi nũc illi: certat limine in ipso
Ausoniæ: magno discordes æthere uenti
Prœlia ceu tollunt animis: & uiribus æquis
Non ipsi inter se nõ nubila non mare cedit
Anceps pugna diu: stãt obnixi omnia contra
Haud aliter troianę acies: acieſq; latinæ

dicimus qa lectũ ẽ. & declinat huius femoris. illius uero ablatiui nõ inuenit ntus. Lætus, eripit a femine licet Cap in libris enucleati sermõis dicat femẽ: sed nõ ponit exẽplũ: g aut hoc femur aut hoc femẽ: nam femus nõ dicimus pẽitus. Hic cur hoc ẽ tũc. Et est ordo. Tũc fidẽs ꝑmæuo corpe aduenit clausus curribus. q erat de curribus: ut uerres romulia aut fidens curribus: ut Ecce sabinorũ ꝑco de sanguine magnũ agmẽ agẽs clausus. Rigida. Tenẽs ea: nõ uibrãs & iacẽs. Boreæ de gẽ. su. aut originẽ ducẽs a zetho & Calai. g Boreæ filii & nymphæ orithiæ fuerũt. ut de gente de gẽere accipiamus. Aut certe in hyperboreis mõtibꝰ natꝰ: nũ ẽ origo uẽti boreæ. Ismara. Thraciæ ciuitas a mõte Ismaro. Expellere r. loco se iuicẽ mouere cõrẽdũt. Limẽ. i. littore. Magno æthe supra: atq; æthera tranat cũ sonitu ꝑ aeré. Obnixa re. i. aerẽ magno: nã uẽti in ætheræ nõ sũt sed in aere: sicut egit & obnixi. ut referatur ad uentos.
omnia cõtra. mare mari: nubes nubes nubibus: uẽti uẽtis. Lus munitur.
DO. Thorax. dicit indumẽtum quo bellator usq; ad pect CHRI. Deflexit. flectẽdo remouit. Protinus. lugiter cõtinuate. Rigida. Inflexibili: ergo durissima.

Concurrunt: hæret pede pes: dẽsusq; uiro uir
At parte ex alia qua saxa rotantia late
Inculerat torrens: arbustaq; diruta ripis.
Arcades insuetos acies inferre pedestres
Vt uidit palas latio date terga sequaci
Aspera quis natura loci dimittere quando
Suasit equos unum quod rebus restat egen9:
Nũc prece nunc dictis uirtutẽ accẽdit amaris
Quo fugitis socii. per uos & fortia facta
Per ducis euandri numen deuictaq; bella
Spẽq; meã patriæ q nũc subit æmula laudis.
Fidite ne pedibus. ferro rumpenda p hostes
Est uia qua globus ille uirũ dẽsissimus urget.
Hac uos & palanta ducẽ patria alta reposcit.
Numina nulla premũt: mortali urgemur ab
Mortales totidẽ: nobis aiæq; mãusq; (hoste
Ecce maris magno claudit nos obice pontus
Deest iam terra fugæ: pelago troiã ne peretis
Hæc ait: & medius dẽses, prumpit in hostes
Obuius huic primũ fatis adductus iniquis
Fit lagus. hunc magno uellit dũ põdere saxũ
In torto figit telo discrimina costis
Per medium qua spina dedit. hastãq; receptat
Ossibus hærentẽ, que nõ super occupat hisbõ
Ille quidẽ hoc sperans. nã palas ante ruentem
Dum furit incautũ crudeli morte sodalis
Excipit. atq; ensem tumido i pulmõe recõdit.
Hic sthenelũ petit. & rhœti de gente uetusta
Anchemolũ thalamos ausũ icestare nouercæ
Vos etiam gemini rutulis cecidistis in aruis

SER. Hæret pede pes ꝑ pedi. nã antiptosis ẽ: & ẽ Homeri uersiculus. Arcadas. accusatiuus ẽ pluralis: cuius ultima syllaba nõ breuis ẽ. qa noiatiuus pluralis es terminat. ut hi arcades: delphines delphias
Latio se. ꝑ latinis. alibi inuadũt urbẽ somno uioq; sepultã. Dimittere qñ si qdem. & est romãæ militiæ. nã in locis impeditis eqnos comitibus dabant & pedestri certamine cõfligebãt. Quo fu. Hoc amaredictũ ẽ: nã ꝑces sequũt. Deuictaq; bel. Finita: exhausta. nã uocis uincit nõ bellũ. Fidite ne p. datiuus est pedibus. nã fido tibi dicimus. Hac uos & palanta ducem patria alta reposcit. Hoc uult patria ut per cædes hostium reuertamur. Numina nulla ꝑmũt argumẽta. a facili dicẽs nõ cõtra deos: sed cõtra mortales bella tractamus. Ecce ma Quod ẽ efficax in fine posuit. nã dicit eos quo fugiãt nõ hẽre. cũ terra teneat. ab hostibus. mare ãt pedibus transire non possint. castra uero ingredi turpissimum sit aut certe etiã hoc impossibile. si ab hostibus obsidentur. ut quidã uolunt intelligentes. Et rapit acer totam aciem in teucros scilicet quam dicebat certis relictis. Magna claudit nos obice. Modo usus habet ut dicamus hic obex. unde quidam magno obice legunt antiqui ẽt hæc obex dicebant. secundum q uod est magna obice. hinc est quod nonnulli uitant generis dubietatem & legunt magni scilicet maris. Caper tamen i libris dubii generis probat dici hic & hæc obex: quod ut diximus hodie de usu recessit. Densos prorum in bo. Vt eos hortaretur exemplo. Fatis iniquis. exitum præoccupauit futurum. Magno pondere. magni ponderis: ut Aere cauo clypeum procaui. Receptat. ideo frequentatiuo usus est: quia hærẽtem hastam ossibus auellere facile non poterat. ergo receptat est frequenti concussione diuellit. Super occupat. Quem non desuper occupat. Ideo autem desuper: quia palas ad euellendam hastam fuerat inclinatus. Nam palas ante ruentem dum furit. ordo est. nam eundem Palas ante excepit. idest dolo interemit. ille. n. icautus ruerat furens pp crudelẽ morte sodalis. unũ & icautꝰ fuerat. Tumido in pul. & naura liter tumido: & qa furẽbat. In pulmõe aũt recõdit archaismos ẽ pro in pulmonẽ. Rhoeti de gente uetusta anchemolũ. hæc fabula nusq; inuẽitur in auctori

bus. Abiẽus ãt q̃ totũ Verg. & Liuiũ iãbicis ſcripſit hãc cõmemorat dicẽs græcã eẽ. Rhoetus g̃ marruuiorũ rex fuit i Italia q anchemolo filio Caſperiã ſuperdixit nouercã. hãc p̃ignus ſtuprauit: quo cognito cũ eũ pater pſequereť: & ad pœnã uocaret: fugiẽs ille ſe ad Turnũ cõtulit. Suis ẽt ſuis Luca. & amiſſum fratrem lugentibus offert. Diſcrimina. differentias. Thymbre. pro thymber metri cã metaplaſmum fecit. Euandrus abſtulit enſis. poſſeſſiuũ eſt mõ nõ patronymicon. Semianimeſq micãt digiti ſerrumq retractant. Ennii eſt ut Oſcitat in campis caput a ceruice reuulſum. Semianimeſq micant oculi: uicẽſq requirũt: quem uerſum ita tranſtulit ad ſuum carmen Varro Traconus.

Daucia laride: tymberq ſimilima proles
Indiſcreta ſuis gratuſq parentibus error
At nũc dura dedit uobis diſcrimina palas
Nã tibi tymbræ caput euãdrus abſtulit enſi
Te deciſa ſuum laride dextra quærit.
Semianimeſq micant digiti. ferrũq retractãt

DO. Quo fugis. Cum omnia teneant hoſtes.

CHRI. Hæret pede pes. ex metri neceſſitate poſuit pede, p pedi p antiptoſin. Inſuetas. ergo digni uenia pugnabant. n. pugna pedeſtri: cui nõ eẽnt aſſueti. neq id ſtulta electione adducti: ſed iniquitate & aſperitate locorũ coacti: excuſantur ergo q̃ fugiant maximaq datur adoleſcenti laus q̃ in tanto periculo & ſenili conſilio & inuicto animo uſus ſummi ducis officiũ adimpleuerit. Quo fugis. q. d. cũ nullũ uictis refugiũ ſit. nã ut ait Sal. Nec locus nec amicus q̃ſq̃ texit quẽ arma nõ texerunt: Arguit ergo a neceſſario non eſſe fugiendum & ut pudore q̃ res in animis excellentibus multum ualet eos retineat: commemorat ſcã eorum excellentia: & gloriam euãdri regis q̃ omnia p̃ſenti pugna deturpari dehoneſtariq facile poſſint ſi fugiãt. Addit & ſpem ſuam & modeſte ita rem tractat ut oĩa ad illos adhortandos nõ ad ſeipſum laudandũ tendere uideanť. Fidite ne p. ideſt fugæ ad exitum tñ producet. q. d. ſi amittenda uita ẽ potius glorioſe dum uiriliter pugnatis q̃ ignominioſe dũ turpiter fugitis amittẽda ẽ. Dehortat ergo fugã q̃m turpiſſima ſine aliqua utilitate futura ſit. deinde hortat ad pugnam quã ſuadet ab utili cũ illa ſola ſalutẽ ſibi cõparare poſſint. oſtenditq nõ eẽ illã ip̃oſſibilẽ cũ res illis cũ hoibus q̃ uinci p̃ſit & nõ cũ diis qui ſunt inuicti futura ſit. Poſtremo oſtẽdit neceſſariũ eſſe illos ſtare q̃ fuga omnis itercluſa illis ſit. Et me dios d. nõ n uerbis ſolum: ſed multo magis exemplo ſuo perſuadentem erat.

SER. Tuẽteſ. Mõ uidentes alibi defendẽtes. Dolor & pudor. Sic de Mezẽtio Aeſtuat ingens Uno in corde pudor mixtoq inſania luctu. Fugientẽ rhœ. p. Præter fugientem. Fuit ilo. Subaudis ad mortẽ Illi. hoc ſpacium fuit tñ: & hæc ſola mora quo minus ilus piret. Teutra. ab eo quod eſt hic teutras huius teutræ quomõ æneas huius æneæ Tyrem ab eo quod eſt hic tyres. Optato. i. ex uoto. p eſtatem uenti frequenter optantur: & quaſi contingere uidentur ex uoto. Extenditur una. Sicut duces diuerſis locis cõmiſſa p̃lia cõtinuauerant. Acies uulca. Ideo buſus eſt quia comparatio ad bellũ pertinet: nã de igne dicere aciem ſatis incõgruum eſt. ergo acies uulcania uis ignis: quæ late per campoſ effunditur

Arcadas accenſos monitu & preclara tuẽtes
Facta uiri mixtq dolor: & pudor armat i hoſtes
Tũ palas biugis fugiẽtẽ rhœtea præter (ctes
Tranſcit. hoc ſpacium tantumq more fuit ilo.
Ille nanq procul ualidam dixerat haſtam
Q uã medius rhœteus itercipit: optĩe teutra
Te fugiens: fratrẽq tyrẽ. curruq uolutus
Cædit ſemianimis rutuloq calcibus arua.
Ac uelut optato uentis æſtate coortis
Diſperſa iniecit ſiluis incendia paſtor
Correptis ſubito mediis extenditur una
Horrida per latos acies uulcania campos
Ille ſedens victor flammas deſpectat ouanteſ
Non aliter ſocium uirtus coit omniſ in unum
Teq iuuat pala: ſed bellis acer aleſus
Tendit in aduerſos. ſeq in ſua colligit arma
Hic mactat lacona pheretaq demodocumq
Strymonioq dextrã fulgenti diripit enſe
Elatam in iugulum: ſaxo ferit ora thoantis
Oſſaq diſpergit cerebro permixta cruento
Fata canens ſiluis genitor celarat aleſum
Vt ſenior leto canentia lumina ſoluit
Iniecere manum parcæ teliſq ſacrarunt
Enandri. quem ſit pãlas petit ante precatus
Da nunc th Aberi pater ferro qd miſile libro

Victor. Cui uota proceſſerunt. Voti campos. i. ἐπιτύχων. Ouanteſ. Abuſio eſt non proprietas. Coit omnis in unum. Vnanimiter omnes fortiter faciunt. Sed bellis acer: ſed modo particula incepti/ua eſt ſicut in Salu. ſæpius ſicut aut interdum. nã nõ eſt coniunctio ratiocinantis. In ſua colligit arma: poſt ſcutum ſe claudit. Alibi: & ſe collegit in arma.

Elatam in iugulum. lugulo ſuo. uulnus minantẽ.

Fata canens. Quaſi diuinus. alii cauens legunt: ſecundum quod non ſtat & diuinus apparet. nam & alius audita cauere potuerat. Canentia lumina. aut hyppallage eſt pro ipſe canens. aut phyſicam rem dixit. dicuntur enim pupillæ mortiſ tempore albeſcere. Iniecere m. p. Traxerunt debitum ſibi & ſermone uſus eſt iuriſ. nam manus iniectio dicitur quotiẽs nulla iudicis auctoritate expectata rem nobis debitã uindicamus. Da nũc t. p. Vicinum inchoat numẽ cuiuſ ripiſ bella tractantur: ſic ſupra: Tu dea tu pñs noſtro ſuccurre labori. Tua q. in tuis ripis creata

Audit. modo exaudit: & ad effectũ deduxit: paulo poſt tñ audiit: ut Audſit alcides iuuenem. Dum tex. dum ſpoliat. nã tempuſ pñſ non ſteritum ab eo quod eſt tergo, ſic Plau. Ego hũc hominẽ dextrã pal

Fortunam: atq; uiam duri per pectus alesi.
Hæc arma exuuiasq; uiri tua quercus habebit.
Audiit illa deus dum texit imaona alesus
Arcadio infœlix telo dat pectus inermum.
At non cæde uiri tanta perterita lausus
Pars ingens belli sinit agmina: primus abantẽ
Oppositũ interemit pugnæ: nodumq; moraq;
Sternitur arcadiæ proles: sternuntur hetrusci.
Et uos o graiis imperdita corpora teucri.
Agmina cõcurrunt: ducibusq; & uiribus æqs
Extremi addensant acies: nec turba moueri
Tela manusq; sinit. hinc palas instat & urget:
Hic contra lausus nec multum discrepat ætas:
Egregii forma sed quis fortuna negarat
In patriam reditus ipsos concurrere passus
Haud tamen inter se magni regnator olympi

lio. At nõ c.t.p. lausus. Subaudis esse. Nodũq; moraq;. Bene addidit morẽ: ne nodũ aliũ acciperemus. nã nodus ꝓprie ẽ densa peditũ multitudo: sicut turma equitũ: ut lectũ est ĩ disciplina militari. Nodum ergo pro difficultate accipe: quæ uix possit exolui. Graiis ĩper. c.t. Quos græci ꝑdere nequiẽtũt. Teucros aũt accipimus quos secum duxit Aeneas. nam ait quorum de numero qui sese in bella sequantur. Præstantes uirtute legit. alias nõ procedit. nam paulo post erupturi sunt q obsidenẽ in castris. Extremi a.a. Luca. Quãtum pede prima relato Constringit gyros acies. dẽsent scdæ ꝺiugationis ẽ. Nec turba m t.m.q;.sini. Luca. Gladiosq; suos ꝺpressa timebat. DO Arcades. Vehemẽter moueaẽ uirtus alieno exẽplo maxĩe ducis. Petit. Telo: & precatur uerbis

Nodus
Turma

CHRI. Arcades. Multa ponit simul q̃ singula arcades excitare possent. primũ pũtia orantis ducis. deide eiusdẽ exẽplũ qđ ẽt timidos ignauosq; excitare ualet. Pudor deniq; q ab oĩ dedecore mortales abstinere cogit: atq; iracũdia q̃ ad quæq; grauissima pricula ꝓcipites agit. Sapientissimus ergo poeta ut rem uerisimilẽ faciat nullã ex ualidissimis causis quibꝫ ad piculosissimã pugnã accẽdi posset omisit. nã cũ fortitudo una sit & in paucis iueniaẽ potuit omnia quæ sedissime uirtutis uicem agũt. deinde cũ narratio tantæ stragis in fastidiũ auditorẽ ducere posset. locum ipsũ mira uarietate distinguit: & multis luminibus illustrat. Rhœtus. Hũc marrubioꝝ q in Marsis fũt regem fuisse dicũt & Anchemolo filio nouercã caĩpiam iduxisse. ast ille eã constuprauit: ideoq; irã patris metuẽs ad turnũ fugit.

Mox illos sua fata manent maiore sub hoste.
Interea soror alma monet succurrere lauso
Turnum: qui uolucri curru mediũ secat agmẽ
Vt uidit socios: tempus desistere pugnæ
Solus ego in palanta feror: soli mihi palas
Debetur: cuperẽ ipse parẽs spectator adesset. í
Hæc ait: & socii cesserunt æquore iusso.
Ad rutulum abscessu iuuenis tũ iussa superba
Miratus stupet in turno: corpusq; per ingens
Lumina uoluit: obitq; truci procul omnia uisu
Talibus & dictis it contra dicta tyranni
Aut spoliis ego iam raptis laudabor opimis:
Aut læto insigni. sorti pater æquus utriq; est.
Tolle minas. fatus medium procedit in æquor
Frigidus arcadibus coit in præcordia sanguis.
Desiluit turnus bijugis pedes apparat ire
Cominus utq; leo specula cum uidit ab alta
Stare procul campis meditantẽ prœlia taurũ
Aduolat: haud alia est turni uenientis imago.
Hunc ubi contiguũ missæ fore credidit hastæ
Ire prior pallas si qua fors adiuuet ausum
Viribus ĩparibus: magnũq; ita ad æthera fat.
Per patris hospitiũ & mensas q̃s aduena adisti
Te precor alcide cœptis ingentibus adsis
Cernat semineci sibi me rapere arma cruenta:

SER. Maiore te sub h. sub hostalitate. nã sub diuersis hostibus peũnt Aequore iusso. ꝓ ipsi iussi. ẽ usurpatũ pticipiũ. nã iubeor nõ dicimus usũ põt uenire iussus. Sic ergo hic pticipiũ usurpauit: ut Hora. uerbũ dicẽs Hæc ego ꝓcurare & idoneus ĩperor & nõ iuitus: ergo satis licẽter dictũ ẽ: adeo ut hoc loco Probus hic correptũ a longũ posuerit. Tũ. Deĩde. Tyrãni. Regis supbi. Aut spoliis e.i.r.l.o.a.l. dilema argumentũ: qđ est ab utraq; pte firmissimũ: & cõcludit aduersarios. Spoli.o. Quæ dux duci detrahit ut dixius supra opĩa sũt spolia. Frigidus ar. c.ĩ.p.f. ꝓsagio mortis futuræ. Specu. cũ u. ab al. hoc ad currus altitudinẽ spectat. Leo. Ad turni uiolentiã ac feritatẽ: & est ordo. Vtq; leo aduolat. talis est Turni imago ueniẽtis. Cõtiguũ. postq̃ uidit eũ uenisse intra iactũ teli. s. ut posset feriri. Ire p.p. subaudis uoluit. Fors. fortuna: pp illud Audẽtes fortũa iuuat. Te ꝓcor a. supra cõtra iferiorẽ hostẽ flumis iplorauit auxiliũ: nũc cõtra maiorẽ uiribus deũ uocat uirtute pstantẽ. Cernat se. ad illud qđ ait Turnus cuperẽ ipse pa. sp. a. hic dicit Ipse suũ cernat ĩteritũ. Victorẽq; se. m. l. t. dona dicit meminerit: sed melius ẽ sustineãt q̃si põdu[illegible] & pœnã. nõ. n. pũt meminisse oculi. Lachrymasq; es. i. oũdit euentũ futurũ. Stat s. c. q; di. sectis phõꝝ poste. p q̃litate negocioꝝ semp utunẽ nec se unq̃ allegãt. nisi quorũ hoc ꝓpositũ ẽ: ut fecit Lucre. q epicureos tũ secutus est Scimus aũt ĩter se sectas esse ꝺtrarias. uũ fit ut ĩ uno poeta aliq̃ iueniamꝰ cõtraria nõ ex ipsius uitio: sed uarietate sectaꝝ: Illud nãq; qđ ait in q̃rto Sed misera añi diẽ Epicureoꝝ ẽ: q casibus cũcta cõcedũt: nũc qđ dicit Stat sua cuiq; dies: Stoicoꝝ ẽ: q dicũt fatoꝝ statuta seruari. sane prudenter fecit ut fluxã & uagã opinioné epicureoꝝ daret homini. nã illđ ex pſona poetæ dictũ Hãc aũt ualidã darer Ioui. nã stoici & nimiæ uirtutis sũt & cultores deoꝝ. Stat. fixa ẽ. Dies

tẽpus uitæ.nã foe.usus ẽ ge.cũ.n.maf.utimur.re ue
ra diẽ ſignificamus. Breue t.ũ. quia qñq; finit ipſe
paulo poſt: Rhebe diu res ſi q̃ diu mortalibus ulla ẽ
uiximus.itẽ Cice.Quid ẽ.n.hoc ipſũ diu in quo eſt
aliquod extremũ.Oĩbus eſt.Magna cõſolatio q̃ oĩ
dit nõ eẽ doleda cõia. Sed famã ex.f.cõtra illud qđ
occurrebat uitãda eẽ ardua ſi breuis ẽ uita. Dicit er/
go amãdas eẽ uirtutes: ut uite breuitas fama & glo/
riæ meritis poſſit argeri. Opus.officiũ. Gnati deũ.
ut Achilles Thetidis: Memnon: Auroræ: Aſcala.-
phus Martis. Sarpedõ.ſcđm Virgilii declinationẽ
ut Sarpedonis alti: ultima habebit accentũ in ntõ ſe
cundũ Home.q & ſarpedõtos & ſapedonos facit &
ultĩa & penultima. Et iã ſua tur. multi ẽt legũt. ut ſit
ecce & ptinet ad conſolationẽ: nã ſic ait Periturus ẽ
ille q uincit. Metas fines ut in p̃mo His ego nec metas rer̃ nec tẽpora pono. Peruenit.bene ad exprimẽdũ celerẽ
mortis aduentum ptõ uſus eſt tempore.

Victoremq; ferant morientia lumina turni.
Audiit alcides iuuenem: magnumq; ſub imo
Corde premit gemitũ: lachrymaſq; effũdit ina
Tum genitor uatũ dictis affat̃ amicis. (nes
Stat ſua cuiq; dies: breue & irreparabile tẽpus
Omnibus ẽ uitæ: ſed phamã extendere factis
Hoc uirtutis opus: troiæ ſub mœnibus altis
Tot gnati cecidere deum: quin occidit una
Sarpedon mea progenies: etiam ſua turnum
Fata uocant: metaſq; dati peruenit ad æui.

DO. Cuperem ipſe pater. Ipſe.ſ.qui amat: ipſe qui inimicis meis auxilia ſub miniſtrat: ipſe a quo muſſus eſt
contra me. Spectator. Quia grauiora ſunt quæ uidentur: q̃ quæ audiuntur. Quod leoni Turnum & tauro Pa-
lantem comparat: iam euentum rei demonſtrat.

CHRI. Solus ego ĩ p.ſ. Vtinã pater ſpectator adeſſet. Amara uerba: & ẽ illã dicẽdi genus ardẽs & cõcitatũ
De quo in ſupioribus dixius. Miratus ſtu. Præſagia ſũt hæc futuræ mortis. Aut ſpo.e.i. Oratio cõueniens ma/
gnanimo iuueni. Erigidus ar. & hoc ẽt pſagiebat futurã calamitatẽ. Vtq; leo. Quadrat cõparatio: nã & ſi tuaꝫ
uicat leo: nõ tũ multo iferior ẽ taurus leone. Oũdit ãt qđ natura euenire ſolet: plus ſadoleſcẽte aiꝫ fuiſſe q̃ pru
dẽtiæ. Haud alia ẽt. u.i. Nã leo ita in tauꝫ ferẽ: ut nihil de uictoria dubiret Ire por. Diffidẽtiæ hoc potius q̃ cõfi
dẽtiæ ſignũ eẽ uidet: qđ manifeſtiꝰ oratio ſua ed Herculẽ demõſtrat. Audiit. q. d. libẽter exaudiſſet: ſi fata daret
Stat ſ.c. q.d. ſnĩa ẽ nõ ſolũ ſtoicoꝫq oĩa fatis tribuũt ſed ẽt oium grauiſſimoꝫ phõꝝ. Irreparabile. qđ repari. i.
reſtaurari neqt. Oratio ẽ q̃ & orãtis & ei ad quẽ uerba hũt uehemẽter q̃dret. Quis. n. & apd deos maiore maieſta
te pditus ẽ q̃ ſuppiter: aut apd hoĩes cõſtãtior Hercule. Hoc uirtu. opus. i. hoc pſtare pñt uiri uirtute pdite. Ingẽs
pe. Oũdit ꝓceritatẽ corpis: nã refert Martinꝰ ãnaliũ ſcriptor ĩ ſua martiniana ĩperãte Hẽrico tertio huiꝰ cadauer
haud ꝓcul Roma ab agricolis effoſſũ adeo ĩtegrũ ut nup extinctũ uideret: adeo igẽs ut mœnia romana ꝓcera
te ſuparet: & ſupra eiꝰ caput lucernã ꝑpetuo ardẽtẽ q̃ nullo liquore ne ſpũ extingui poſſet: ſed tãdẽ pforato fũdo
extincta ẽ. erat ãt & epitaphiũ huiuſmõi. Filiꝰ euãdri pallas quẽ lãcea Turni militis occidit: mole ſua iacet hic.

SER. Rutuloꝫ reiicit aruis. Reſpiciẽdo fecit
ptẽ fœliciorẽ: ut Aſpice nos hoc tñ: qppe. qđ. n. ui/
det admodũ iuuat. Reiicit. re naturaliter breuis ẽ &
ꝓ lõga poſuit. ſic alibi: Reiice ne maculiſ iſuſcet uel
lera pullis. qđ licet poſſit excuſari: qa cũ facit reiecti
ĩter duas uocales i poſita ꝓducit ſupiorẽ: ut dicam
eã longã eẽ ſpe: qa ꝓ declinationẽ lõga futura eſt: tñ
qa ĩ hac re argumẽtũ magis ẽ q̃ ratio dicamus ectaſ/
ſim factã. q̃ poetis plerũq; cõcediť. Fulgẽtẽ d.e. Ne
iacto telo iermis eẽt. Viã molita. Hoc ẽ difficulta/
te q̃ſiuit. ꝓ qđ & ſoliditas clypei & mĩus firmus ha
ſtæ iactus oũdit. Nũ magne ſit. Legit & magis ẽ.
Vnus tñ eſt ſenſus: ſed ſi magne legamus: ꝓp metrũ
dictum ẽ ꝓ magis: ſic ẽt poete ꝓ potis. Perſius Qui
pote uis dicã nugaris cũ tibi calue: qđ adeo in uſum
uenit. ut ẽt in ꝓſa iueniat. Cicero ĩ frumẽtaria: Ma
gne cõdemnatũ hoĩem ĩ iudiciũ adducere nõ poſſe.
Penetrabile. Pro penetrale dicit. nã qđ penetrat pe
netrale dicit. qđ aũt penetrat penetrabile. Cuſpis i
ta accipiẽdũ ẽ: ne incõgrũ ſit, ſi de puero dixeris in/
gens pectus. Sane cuſpidẽ abuſiue ꝓ haſtæ mucrõe
poſuit. Et pectus pforat. Hic diſtinguẽdũ: ut ingẽs
ſicut dixius ad ſupiora poſſit referri. Animuſq; ſe/
quunt. Pro aĩa. nã animus cõſilii ẽ: aĩa uitæ. Refer
re: ut ſit Euãdro remitto q̃lẽ meruit filiũ. Solamen
humandi ẽ. Quia ſolatiũ uiuẽtiũ eſt humare defun/
ctos. Stabũt. Conſtabũt. Paruo. nõ paruo piculo
Balthei. põt & ſynæreſis eẽ balthei. põt & hy pme/
trus uerſus, nã ſequẽs a uocali ichoat, Baltheus aũt

Sic ait: atq; oculos rutuloꝫ reiicit aruis.
At palas magnis emittit uiribus haſtam:
Vaginaq; caua fulgentem diripit enſem.
Illa uolans humeri ſurgunt qua tegmina ſũma
Incidit q;: atq; uiam clypei molita per oras
Tandẽ etiã magno ſtrinxit de corpore turni.
Hic turnus ferro prefixum rõbur acuto
In palanta diu librans iacit: atq; ita fatur
Aſpice nũ magne ſit noſtꝝ penetrabile telum
Dixerat. ac clypeum tot ferri terga tot æris
Cum pellis totiens obeat circundata tauri
Vibranti cuſpis medium tranſuerberat ictu:
Loricæq; moras & pectus perforat ingens.
Ille capit calidum fruſtra de uulnere telum
Vna eadem q; uia ſanguis: animuſq; ſequunt.
Corruit in uulnus: ſonitum ſuper arma dedere
Terramq; hoſtilem moriens petit ore cruento:
Quem turnus ſuper aſſiſtens.
Arcades hæc inquit memores mea dicta referte
Euãdro: qualem meruit pallanta remitto

Quisqs honos tumuli: qcqd solamē humādi
Largior, haud illi stabunt æneia paruo (est:
Hospitia: & leuo pressit pede talia fatus
Exanimem: rapiens immania pondera balthei
Impressumq; nefas una sub nocte ingali.
Cæsa manus iuuenum fœde: talamiq; cruenti
Quæ bonus curycion multo celerauerat auro
Quo nūc turnus ouat spolio: gaudetq; potit⁹
Nescia mens hominum fati sortisq; futuræ:
Et seruate modum rebus sublata secundis.
Turno tēpus erit: magno cū optauerit emptū
Intactum palanta: &, cum spolia ista diemq;
Oderit: at socii multo gemitu: lachrymisq;
Impositum scuto referunt palanta frequentes.
O dolor: atque decus magnū redituræ parenti:
Hæc te prima dies bello dedit: hæc eadē aufert
Cū tamen ingentes rutulorū linquis aceruos:

in numero singulari ma. tm̄ ē ge. lune. Quotiēs rumoribus uleiscunt balthea. Impsſūq; nephas. In sculptū danaidū nephas. Dona. tū dicit ipressū coactū: q; a patre cōpulsæ sūt facere: q̄ talis ē fabula: Danaus & Aegisthus Belli filii fuerūt: ex his Danaus qnq̄gīta filias hūit & Aegisthus totidē filios Danaus coactus a fratre ut filias iuuenibus eius traderet matrimonio in ipsos nuptiaq; dies gladios uirginibus dedit: qbus illæ ex p̄cepto patris sp̄os suos interfecerūt: excepta Hypermestra. q̄ Lynceū seruauit. Bonus eurycion. Laus ab artifice: ut Mira quē fecerat arte lycaon. Itē Diuini opus alchymedontis Nescia m. b. Quia pp hūc periturus ē baltheū: quē nūc se sustulisse lætat. Sublata. Elata. Magno cū op. Precio. s. sic alibi: & magno mercent atridæ: & ē sensus talis. T̄ps erit quo Turnus optabit quouis p̄cio redimere ne ipse Palantē occidisse uideat. Multo ge. Cū multo gemitu. O dolor. Hos duos uersꝰ plerisq; a poeta dictos uolūt. Alii a sociis: q portant cadauer. Dolor ār pp Hæc te p̄ma dies bello dedit: hæc eadem aufert. Decus propter Cum tamen ingētes rutulorum linquis aceruos.

DO. Vna sub nocte iugali. Huiusmodi coelatura triste augurium detulit Turno futurū scilicet ut ipse nuptiarum causa esset periturus.

CHRI. Oculos rutulosq; r. a. Vt demōstraret quāuis Pallas occidēdus eēt ſ plus fauere Turno q̄ sibi. nā dii solo aspectu fauēt. Illa uiā. Nō defuerūt uires iuueni: sed hasta nō icidit in corpus Turni: exp̄ssit ār mirifice interiti adolescētis ardorē eū eodē tempore & hastā cōtorserit. & illa cōtorta ensē distrixerit. Diu librās. Tanquā se curus: neq; de euētu qcquā dubitās: q̄ oratio manifestat. Corruit in u. ex Homero. Immania pōdera. & p hoc ēt oñdit corpis magnitudo cū tātus eēt baltheus. Impsſūq; nē. Quasi uelit hoc triste fuisse p̄digiū. Bonus: doctus. Vt cur nō mopse boni q̄m cōuenimus ābo. Celauerat. sculpserat: nā cælū sculpellū ē: quo statuarii statuas sculpēdo cōficiūt. Nescia m. h. miseret hūani gēris: cuius tāta ē rerū inscitia: ut sæpissime gaudeāt se adeptos esse ea q̄ sibi exitio futura sint: ut copiosissime p̄sequt luue. in ea fatvra cuius initiū ē: Oībus in teris q̄ sūt a gadibꝰ. Ibi .n. ē: Nocitura toga nocitura petunt militia. Inuehit ēt in hoium insolētia: q in rebus scīs ita efferunt: ut se ītra modestiæ terminos cōtinere nō possint. Hæc te p. d. Oñdit quā sint faliaces rerū euētus quā incerta in rebus fortuna: quā nihil de ea spādū: nā is q plenus spe uenerat & uictoria iā aīa cōcepat p̄mo pugnæ cōgressu extinctus est.

Nec iam phama mali tanti: sed certior auctor
Aduolat æneæ tenui discrimine læti
Esse suos: tempus uersis succurrere teucris
Proxima q̄que metit gladio: latumque p agmē
Ardens limitem agit ferro: te turne superbum
Cæde noua quærens, palas euander in ipsis
Omnia sunt oculis: mensæ q̄s aduena primus
Tunc adiit: dextræque datæ: sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidē q̄s educat ufens
Viuentes rapit inferias: quos immolet umbris
Captiuoque regi perfundat sanguine flāmas:
Inde magno procul infensam cōtēderat hasta.
Ille astu subit: ac tremebunda supuolat hasta.
Et genua amplectens affatur talia supplex.
Per patrios manes: & spes surgentis iuli
Te precor hanc animam serues natoq; patriq;
Est domus alta iacent penitus defossa talenta
Cælati argenti sunt auri pondera facti.
Infectique mihi, non hic uictoria teucrum

SER: Certior auctor. i. nūcius uerus. Tenui discrimīe læti. modico morris īterstitio pp q̄ magna Palātis uirtus oñdit: quo interēpto ois ē in fugā cō uersus exercitus. Versis. Fugatis. Latū li. a. p agmē. i. facit. sic melius quā si dicas latū p agmē. ergo sicut intelligamꝰ: aut p ordinē: aut per hypallagen, nā & supra sic ait: Hæc ego uasta dabo: & lato te limite ducā. Palas eu. in i. o. s. o. erat rectū palas: euāder mēsas: q̄s aduena p̄mus Tūc adiit dextræq; datæ in ipsis oīa sūt oculis. sed perite scisla ē narratio: per quā aīus æneæ perturbatus exprimit. Inferias quos īmolet umbris, inferiæ sūt sacra mortuoꝝ. q̄ īferis soluūt. Sane mos erat in sepulchris uiroꝝ fortiū captiuos necari quod postquā crudele uisū ē plācuit gladiatores aū sepulchra dimicare: qui a busts bustuarii dicti sūt. Captiuo s. p captiuoꝝ: ut Captiui pendēt currus: itē captiuaq; uestis cōgerit. & est ut diximus speciosus ornatus. Mago. datiuus: ut supra Ilo nāq; p cul. Subiit. subsedit. Per patrios manes & s. p eas psonas rogat pp q̄s p̄cat. Penitus defossa talēta. Multi. n. diuitias suas obruebāt. uñ Horatius: Quid iuuat īmensum te argēti pōdus & auri Furtiui defossa timidi deponere terra. Sane melius ī fossa diceret q̄ defossa: ad qđ ē metri necessitate cōpulsus. nā fugit dubiā syllabā. Nō hic uictoria teucrū: Vertit. Lucanus: nec pōdera regū Nec mōēta sumus, Gratis parce tuis, Qui in Virg. descripsit

declinatiões de hoc loco ait: Improbus es: Qui aut regi dones: aut filios exhæredes: parce ät ẽ ſcdm antiquos ſerua: ut apud Lucilliũ & Enniũ inuenit. Natis parce tuis. Atq ſupra dixit: natoq patriq: quomõ ait natis nõ ẽ cõtrariũ. nã liberos ẽt dicius unũ filiũ. Adeo ut Terentius filias liberos dixerit: ut in ecyra: Qui illũ dignum decreuerũt: ſuos cui liberos cõmitterent. Vbi pater de filio ad uxorẽ loqt. ergo uſurpauit reſpiciẽs ad liberos: ut gnatos de uno diceret. Cõmertia. Viciſſitudines: & ignoſcẽdi facultatẽ. Nec ꝓcul hæmõides. Hoc nomen licet poſſit eẽ & patronymicõ: qa in des exit: ut dicamus hæmõis filius. Tſi melius ẽ ut id ꝓpriũ eẽ dicamus: qa nullquã nomẽ eius aut ꝓmiſſũ ẽ: aut ſecutũ: ergo ſimile ẽ patronymico: ut ſit Hæmonides. ſicut Thucydides. Infula. Faſcia in modũ diadematis a q̃ uittæ ex utraq pte depẽdebãt: q̃ plerũq lata: & plerũq torti lis de albo & cocco. Inſignibus armis. Aſp ſic legit & utit Saluſtii exẽplo: q ait: equo atq armis inſignibus. Probus uero inſignibus albis dicit legendũ: ut Veſtes albas accipiamus: q̃ ſũt ſacerdotibus cõgruæ Sicut Statius de Amphiarao dicit albaq purpureas iterplicat infula criſtas. Cãpo. Per cãpũ. Imolat. Quaſi uictimã ut ille cõſueuerat: nã hoc uerbo ad ſacerdotis nomẽ alluſit. Ingẽtiq umbra tegit. Aut magnitudie corpis ſui obumbrat eius cadauer. Aut ingẽti umbra. i. morte tegit: ut in æternã claudunt lumina noctẽ: aut ingẽti umbra tegit ſcdm uſũ accipiẽdũ ẽ. i. inſultatiõe eũ opprimit. Sereſtus. Sereſtos duos intelligamus: unũ in caſtris: & unum cũ ænea. nam troiani nũdũ erupere: ut intelligamus eũ quẽ ſupra dixit. ergo duo ſũt: nec mirum cũ & ipſe dixerit: quod exẽplo eſſe poſſit Aſſaraciq duo. Lacta refert. Proprie dixit. nã ſpolia q̃ aptãt trophæis legi dicũtur. i. eligi. Trophæũ declinatio latina eſt. unde & penultima habebit accentũ in numero plurali: quia trophæa dicimus ſicut græci: nec aliquid tamen mutilamus: erit in antepenultima accentus: ſicut apud græcos.

DO. Metit. Qui metit facile ſecat ſegetes: & obſtantia remouet. ſic æneas facile cedebant q obſtabãt. Quattuor ſulmone creatos. Mira uirtus hominis: qui tanta facilitate tot uiuentes hoſtes rapiat.

CHRI. Limitẽ agit. q. d. uiã quãuis anguſtiã ſibi p hoſtes facit ut oñdat q quãuis fortiſſimꝰ eẽt æneas illi tñ terga nõ dabãt: ſed uix illi tm̃ cedebãt quã trãſire poſſet. Palas euander i. i. ſ. o. Vir. n. beneficioꝝ gratiſſimus moleſte ferebat talẽ ſe gratiã Euãdro redditurꝝ. Per patrios mães. Breuis & ipſi accõmodata oratio. Nã cũ petat ſe ſeruari patri & filio rogat p patrẽ & p filiũ: deide ꝓponit utilitatẽ. poſtremo oñdit ſalutẽ ſuã nullũ eẽ detrimẽtũ uictoriæ. Oratio aũt æneæ demõſtrat nõ crudelita te naturæ: ſed neceſſitate quã intulit Turnus nõ parci ſibi: ergo potius ex pietate in Pallanta quã ex odio ui eũ id agere cogit. Multa. n. ſua natura ĩpia uideri poſſunt: quæ aliqua re interueniente fiunt pia.

SER Inſtaurant acies

ate fuſas accipiamus: ex eo qđ dixit inſtaurant. Vulcani ſtirpe creatus: Notãdũ ſtirpẽ de patre dictã cũ ſemp de lõga gñis ſignificatiõe dicat. Dardanides. Patronymicõ a maioribus. Dixerat ille aliqd Prouerbialiter dcm̃ ẽ ac ſi diceret nõ mix ſic occiſũ eẽ eũ q ſibi plurimũ arrogabat. Cæloq aium fortaſſe ferebat, Forte exæquerat cælo: ut de ænea Drãces qbꝰ cælo te laudibꝰ æquẽ. Siluicolæ fauno dryope quẽ nympha crearat. Faunus hoc loco qdã ruſticus itelligẽdus ẽ: nõ deꝰ: ſicut ſupra Anxyrus quẽ legimus iouẽ. Nõnulli et nymphã nõ deã uolũt: ſed græce ſpõſam dictã: nec incredibile ſit ex duobꝰ numibus ꝓcreatũ eẽ mortalẽ: quãq hæc numia ſcdm Ariſtotelẽ aliqñ moriãt. Ille reducta. i. lõga: ut ĩterea uidet æneas in ualle reducta: & itelligimus ꝓtẽta haſta Targti arma eẽ ĩpedita. Alii reducta retroducta dicũt: qđ nõ ꝓcedit. Iſtic nũc metuẽde iace. Sarcaſmos ẽ hoſtilis irriſio. Patrio ſepulchro. Etiã hic appet Faunũ hoĩem fuiſſe. Impaſti. lta auidi ut ſemp credãt ĩpaſti. ſicut de harpyis dixit in tertio: & pallida ſẽper ora fame q̃ſi fame. Auſonidũ. Pro auſonidaꝝ: ſicut deũ ꝓ deoꝝ: nã auſonidũ a gñe fœminino uenit: ut hæc auſonis hæ auſonides: auſoniaꝝ uero uenit ab eo qđ ẽ hic auſonida huiuſ auſonidæ

Vertitur: aut aĩa una dabit diſcrimina tanta.
Dixerat. æneas cui contra talia reddit.
Argenti: atq auri memoras quæ multa talenta
Gnatis parce tuis: belli commertia turnus
Suſtulit iſta prior: iam tum palante perempto
Hoc patris anchiſæ manes: hoc ſentit iulus.
Sic fatus galeam leua tenet atque reflexa
Ceruice orantis capulo tenus abdidit enſem.
Nec ꝓcul hæmõides phœbi triuiæq ſacerdos
Infula cui ſacra redimebat tempora uita
Totus collucens ueſte: atq inſignibus armis.
Quẽ cõgreſſus agit cãpo lapſum q ſuperſtans
Immolat ingentiq umbra tegit arma ſereſtus
Lecta refert humeris tibi rex gradiue trophũ.
Inſtaurant acies uulcani ſtirpe creatus
Cæculus: & ueniẽs marſoꝝ a mõtibus umbro.
Dardanidus cõtra fuit: anxuris enſe ſiniſtram
Et totum clypei ferro deiecerat orbem.
Dixerat ille aliqd magnũ: uimq affore uerbo
Crediderat: cæloq aĩum fortaſſe ferebat.
Caniciemq ſibi: & longos promiſerat annos.
Tarquitus exultans contra fulgentibus armis
Siluicolæ fauno dryope quẽ nympha crearat:
Obuius ardenti ſeſe obtulit: ille reducta
Loricam clypeiq ingens onus impedit haſta.
Tũc caput orantis nequicq̃ & multa parantis
Dicere deturbat terræ: truncumq tepentem
Prouoluens ſuper hæc inimico pectore fatur.
Iſtic nunc metuende iace non optima mater
Cõdet hũi patrio ue onerabit mẽbra ſepulchro
Alitibus linquere feris aut gurgite merſum
Vnda feret piſcesq ĩpaſti uulnera lambent

Protinus antæũ: & lichã prima agmina turni
Persequitur: fortẽq; numã: fuluũq; camertem
Magnanimo uolscente satum ditissimus agri.
Qui fuit ausoniũ: & tacitis regnauit amyclis:
Aegæon qualis centum cui brachia dicunt
Centenasq; manus quinquaginta oribus ignẽ
Pectoribusq; arsisse: iouis cum fulmina contra
Tot paribꝰ strepteret clypeis: tot strĩgeret ẽses:
Sic toto æneas desæuit in æquore uictor
Vt semel intrepuit mucro: quin ecce niphei
Quadriiuges ĩ equos: aduersaq; pectora tẽdit.
Atq; illi longe gradientem & dira frementem
Vt uidere: metu uersi retroq; ruentes:
Effunduntq; ducẽ: rapiuntq; ad littora currus
Interea biiugis infert se lucaæus habenis
In medios: fraterq; liger: sed frater habenis
Flectit equos: strictũ rotat acer lucagus ensem
Haud tulit æneas tanto feruore furentes.
Irruit: aduersaq; ingens apparuit hasta.
Cui liger.

Tacitis regnauit amyclis. Inter Caietã & Terraci/
nã oppidũ cõstitutũ ẽ a laconibus. q comites Casto
ris & Pollucis fuerũt: & ab Amyclis ꝓuiciæ Laco
niæ ciuitate ẽ ei nom̃ iditũ. Lacões itaq; isti cũ scdm
pythagorea sectã a cæde oium aĩaliũ abstinerẽt. Vñ
Iuuenalis: A cũctis aĩalibus abstinuit q tãq; hoiem:
& ex uicinis paludibus natas serpẽtes occidere ne/
phas putarẽt: ab iisdẽ interẽpti sũt. uñ Amyclas taci
tas dicit. i. pytagoreas. Nã pythagorica uirtus ẽ qn/
quẽnale silẽtiũ. Est & alia expositio: Cũ frequẽter
falso nũciarẽt hostes: & inani terore ciuitas q̃sterẽt
Lata lege cautũ ẽ ne qs unquã hostis nũciaret aduẽ
tũ. Postea cũ uere hostis ueniret: nullo nũciãte ex i/
prouiso capta ẽ uñ tacitæ amyclæ dictæ sũt q; pie/
re silẽtio. Hic ẽ qđ ait Lucillius: Mihi necesse ẽ loq
nã scio amyclas tacẽdo pisse. Aegæõ q̃lis. ipse ẽ &
Briareus. Ignẽ pectoribus arsisse. asper dicit: ignẽ
hũc aĩæ intelligẽdũ caloꝝ uenientẽ ex ferocitate: ut
sit cũ uim sue crudelitatis efflaret. Alii ignẽ hũc ful
minis uolũt. ut sit dcm quẽadmodũ in pmo Illũ ex/
pirãtẽ trãsfixo pectore flãmas. Sane notãdũ ignẽ ar
sisse cũ igni alia res ardeat. Sic ut nõ unã manu puta
res. nãq; ad hoc ptinet cõparatio: ut intelligamꝰ eũ
multitudinis uice dimicasse. Intepuit mucro. nimia
.s. cæde. Quadriiugis. pp homoeote leuton uoluit
dicere q̃driiugos. retulitq; se ad aliã declinationẽ. nã
& q̃driiugos & q̃driiuges dicimus: sicut inermes &
inermos exanimes & exanimos. Atq; illi. s. eq. nã
ad supiora rettulit. qđ sciẽdũ ẽ eẽ uitiosũ. Interpo/
suit. n. Aduersaq; pectora. Longe gradiẽtẽ. longis
gradibus incedentẽ: & est militaris incessus. Biiugis. erit nominatiuus hic biiugus. nam biiugibus faceret si esset Biiugus
tertiæ formæ ab eo quod est hic biiugis genitiuo huius biiugis.

DO. Canitiemq; sibi. irridet qui futuroꝝ scientiæ confidunt. Metuende. Qui te metuendum arbitratus es:
CHRI. Isthic nũc metuẽde iace. Hostilis & arma increpatio. Amyclis. uolũt nõnulli milites Castoris q laco/
nes eẽnt post pmũ belli troianũ in italiã uenisse. Alii ãt scribũt illos lacones qdẽ fuisse ñ Castoris milites: sed exi
lio actos q inter Caietã & Fundos urbẽ palustri loco ꝺidere: & ab amyclis urbe laconica Amyclas dixere. Has
pli ait a serpẽtibus deletas. Emilius ãt Asper refert cũ sæpe falso ãnunciarẽt aduẽtus hostiũ amyclẽsibus capita
lẽ ex lege institutũ eẽ: si illud deinceps nũciaret. Ergo cũ aduentarent hostes nihil nunciatũ est: & per silẽtiũ capta
est urbs. Hinc Lucillius ait Mihi necesse est loq. nam scio amyclas silentio perisse. Et Svllus italicus Quæq; euer
tere silentia amiclæ. Sed potuerũt ita captæ sequenti bus deinde tẽporibus a serpentibus deleri. Aegæon. de quo
in superioribus diximus: nam ipse Briareus est centũ brach. ianam .id est centimanus fingitur.

Non diomedis equos: nõ currũ cernis achillis:
Aut phrygiæ campos: nunc belli finis & æui
His dabitur terris: uesano talia fare
Dicta uolant ligeri: sed non & troius heros
Dicta parat contra. iaculũ nã torquet in hostẽ
Lucagus ut pronus pendens in uerbera telo
Amouit biiugos: proiecto dum pede leuo
Aptat se pugnæ: subit oras hasta per imas
Fulgentis clypei: tum leuum perforat inguen:
Excussus curru moribundus uoluitur aruis.
Quem pius æneas dictis affatur amaris.
Lucage nulla tuos currus fuga segnis equorũ:
Prodidit aut uanæ uertere ex hostibus umbræ.
Ipse rotis saliens iuga deseris hæc ita fatus
Arripuit biiugos frater tendebat inermes

SER. Nõ diomedis equos nec currus cernis achil
lis. Duos obicit a qbus ẽ uictus æneas: nec tũ uiq/
quaq; nã eoꝝ ĩpetus euitauit. Dicta parat. põt legi
& dcã parat cõtra. Pronus. p. ꝓnus nomen ẽ: nã &
cõparat ut ꝓnior. Si aut participiũ eẽt fieret uitiosa
locutio sine interpositiõe locutiõis. Proiecto. Extẽ
to: ut ꝓiectaq; saxa pachinni. Lucage nulla tuos cur
rus fuga segnis equorũ Prodidit: aut uanæ uertere
ex hostibus umbræ. Hæc allocutio cõtraria ẽ supio
ri. hoc. n. cõtinet. Obiecisti mihi q̃ sim & a Diome
de & ab achille uersus ĩ fugã: te uero o Lucage nec
equoꝝ tarditas ꝓdidit: qđ mihi cõtigit: cũ a Diome
de occisus ẽ Pandarus: q ĩn eodẽ curru dimicabat:
nec aliq̃ umbra eq tui teriti. qđ fcm sæpius in Home
ro legitẽ: sicut paulo post Turnũ cogit imago bella
deserere. Põ tũ & ad illđ referri quo tpe eũ ab achil
le nube Neptũnus eripuit: ut in quinto cõmemorat.
Ipse rotis saliẽs. sarcasmos ẽ: nã per irrisionẽ dcm ẽ
ille. n. uulneratus ceciderat. Rotis. i. currru a parte
totũ. Sine. Permitte uiã. i. relinq; patere. &

Latebras aĩæ pectus. difinitio pectoris ẽ. Ede
bat. q̃si ad spectãdũ. uñ & munerꝰ editores dicũt. Vt

rebare.ut arbitrabaris. Vex ẽ q troiãi Veneris uir tute utũt: Et dcm ẽ per ironiã.nã supfluo qdã hanc rẽoation simpliciter dictã uolũt:ut re uera dicat iup piter p se nihil pohe troianos: quod fallũ ẽ: adeo ut iunõis oratio ed ironiã:ñ ad simplicia uerba rñdeat Nec te snia fallit.hoc per parẽthesim dcm ẽ. Viui da.fortis:ut Sed bello uiuida uirtus. Cui iuno sum missa.humilis:& qa intellexit obliq troianos accu satõe ipugnari suũ pudorẽ:& ipse respõdit oblique. Tristia.seuera. Terẽ.Et tristis seueritas inest atq in uerbis fides.itẽ otra Vergilius Furias amnẽq seue rũ.i.tristẽ. Quin.i.ut nõ.nã cõfirmatiua particula nõ ẽ. Nũc pereat: teucrisq pio dat sãguine pœnas. sermo obliquus:nõ apertus ducto. Nã nõ agit ut pe at:sed magis fauet eius saluti.Quod ãt dicit pio san guine:aeneæ eũ latenter exæqt: q ubiq dicit cultor deoꝝ.Ille tñ quãquã moriturꝰ:tñ a diis originẽ du cit. Nostra.diuina. Quartus pater.abaus nec ẽ cõ trariũ illud:Cui pilũnus auus. Potuit.n.fieri:ut & auus & abauus eius a pilumno pilũni nominarent.

DQ. Achillem & Diomedẽ nõ uult laudare: sed illos cũ aenea deprimit. In phrigiis: q̃si dicat in qbus uersabant ibelles. Nõ dicta p.nã prudens nor rat nõ lingua sed manu utẽdus in bello. Submissa. humilem esse decet quem necessitas precandi urget.

CHRI. Nõ diomedis equos. Vanitatis plena orõ ẽ:q̃ ex ore fortissimoꝝ prudẽtiumq uiroꝝ nõ egredit.Qui.n.res gãdes aggrediũt ii potius silen tio cõsiliũ tegũt:quã uanis minis efferunt. Vnde de aenea pfert. Sed nõ & troius heros dcã parat cõtra. Quẽ pius æneas d.af.amaris. genꝰ dicẽdi ardẽs ere ctũ & infensũ ẽ:quod quale sit:& cui tribuat iã su pra demõstrauimꝰ. Hoc nõ mitiori aeneæ naturæ q̃ drat:sed aio suo morte Palãtis exacerbato cõuenit. Ergo poeta ne hoc ingenio suo:se cõcitatõi ex mero re interẽpti Pallantis dare uideret: dixit pius æneas dictis amaris ut pietas naturæ amaror cõcitationis ẽ significaret. Turbinis.de quo alias. Tandẽ erũ pũt.s.postquã æneas ita uires hostiles cõtriuerat:ut pene obsidionẽ iã defererẽt. Ascanius.q & parẽti subuenire: & hostẽ ulcisci cupidissimus erat. Negq quã qa supari aut ne errũ per phiberi nõ potuit. Cui iuno submissꝰ.osẽ dit ex fortũæ uarietate & supiores deiici & abiectiores efferi cõsueuisse: Videmus.n nũc lunonẽ in despationem oĩum regꝝ fastus & grãdia sua uerba deposuisse. Muliebriter igit q̃rit de iminuto louis amore erga se: & supplex orat:ut si nõ uictor saltẽ icolumis e pugna discedat Turnus. Est ãt orõ artificiosa.nã a pncipio oĩdit non cedere Veneri:sed illi quẽ timet:ut & in Venerẽ iuidiã moueat:q̃ nõ sua industria:sed alieno auxilio supet:& in se cõm i seratiõnẽ captat:q̃ iniqtate mariti succũbere cogat. Quod magis dolendũ uidet q̃ nõ sui aut rei culpa: sed iminu tione amoris hoc sibi accidere oĩdit. Nec discedit a natura muliebri q̃ oĩa sibi denegata iputãt iminutõe amoris.

SER. Si mora pſentis leti.Ex iouis cõcessiõe q̃li arte egerit: luno cognoscit.s.ut Turnus possit euã dere. Caduco.morituro. Ponere.facere.Sic Lucil lius Homeꝝ secutus q ait: .i.fecit Ha ctenus indulsisse uacat.ingẽti arte.locutus ẽ. nã di cẽdo uacat oĩdit sup h● breue spatiũ ulterius bõa rũ stellaꝝ irradiatiõe Turni fata differre nõ posse. Vnde nõ ait indulsisse libet sed uacat:ac si diceret lã undiq ĩ mortẽ trudit Turnus.hoc tm uacat spatiũ Hic ẽ qd & supra ait: Metasq dati peruenit ad æui. Venia ul.beneficium qd̃ speras te mereri.Quod uo ce grauaris Negas fato. Vox.n. iouis fatũ ẽ. Statius Et uocẽ fata sequũt.Hoc ãt dicit: Vtinã q̃ negas uo ce.i.fato:mẽte pstares nã si iouis uox fatũ ẽ pot aliq fando fati ordinẽ cõmutare.Grauaris ãt negas gra uiter fers.Et hac locutõe ñ nisi p accusatiuũ utimur

Infœlix palmas curru delapsus eodem
Per te per qui te talem genuere parentes
Vir troianæ:sine hãc aĩam:& miserere precãtis
Pluribus oranti æneas:haud talia dudum
Dicta dabas:morere & fratrem ne desere frater
Tum latebras animæ pect⁹ mucrone recludit.
Talia per campos edebat funera uictor
Dardanius:torrentis aquæ uel turbinis atri
More furẽs tandẽ erũpunt:& castra relinquũt
Ascanius puer:& nequicq̃ obsessa iuuentus.
Iunonem interea compellat iuppiter ultro
O germana mihi;atq eadẽ gratissima coniunx
Vt rebare uenus:nec re sententia fallit:
Troianas sustentat opes:non uiuida bello
Dextra uiris:animusq ferox patiẽsq periclĩ
Cui iuno sũ missa:quid o pulcherrime coniunx
Sollicitas ægrã:& tua tristia dicta timentem
Si mihi quæ quondã fuerat:quãq esse decebat
Vis in amore foret nõ hæc mihi nãq negares
Omnipotẽs quin & pugnæ subducere turnum
Et dauno possem incolumen seruare parenti.
Nũc pereat teucrisq pio det sanguine pœnas
Ille tamen nostra deducit origine nomen.
Pilumnusq illi quartus pater:& tua larga
Sæpe manu multisq onerauit limina donis:
Cui rex atherei breuiter sic fatur olympi.

Si mora præsentis leti tempusque caduco
Oratur iuueni:meq hoc ira ponere sentis
Tolle fuga turnũ:atq istãtibus eripe fatis.
Hactenus iudulsisse uacat:sin altior istis
Sub precibus uenia ulla latet:totũq moueri
Mutari ue putas bellum spes pascis inanes.
Cui iuno illachrymas:quid si q̃ uoce grauaris
Mẽte dares:at q hæc turno rata uita maneret:
Nũc manet isõtem grauis exitus: aut ego ueri
Vana feror quin ut potius formidine falsa
Laudar:& in melius tua q potes orsa reflectas

Hæc ubi dicta dedit: cælo se protinus alto
Misit agens: hyemē nimbo succincta p auras
Iliacam q aciem q & laurentia castra petiuit.
Tum dea nube cauā tenuē sine uiribꝰ umbrā
In faciem æneæ uisu mirabile monstrum
Dardaniis ornat tælis. clypeum q iubasq;
Diuini assimulat capitis: dat inania uerba:
Dat sine mente sonum: gressusq effingit euntis
Morte obita: quales fama est uolitare figuras
Aut quæ sopitos deludunt somnia sensus.
At primas læta ante acies exultat imago.
Iritat q uirum telis: & uoce lacessit.
Instat cui turnus: stridentem q eminus hastā
Coniicit: illa dato uertit uestigia tergo.
Tum uero æneas auersum ut cedere turnus
Credidit: atq aīo spē turbidus hausit inanem
Quo fugis æneā: thalamos ne desere pactos:
Hac dabit' dextra telus quæsita per undas.
Talia uociferans sequit': strictum q coruscat
Mucronem, nec ferre uidet sua gaudia uētos.
Forte ratis celsi coniucta crepidine saxi
Expositis stabat scalis: & ponte parato:

ut si dicas aggrauor aduēr̄ū tuū. i. grauiter fero: gra/uor pñtiā. nā & ipse dixit q̄ grauaris aliter nō dicīus in significatiōe. Similiter ēt actō casu utimur: cū uolumus absolutā facere locutionē: & p gerūdii modū aliqd dicere: ut petēdū mihi ē equū: codicē Byrrum. Hic Verg. Et pacē troiāo ab rege petēdū. nā si dixeris petēdus ē codex. iā nō p gerūdii modū: sed pticipaliter loq̄ris. Rata. firma: ppetua. Veri una fe. ſū ueritatis ignara. Nībo succīcta nubibus: qa p̄misit Agēs hiemē: q̄d nisi eēt splēdorē accipemus. q ē circa corpus deoꝝ. Nube caua. erit ntūs hæc nūbes: nā nubs nō dicīus: q̄d ait Liuius Andronicus: q p̄mus edidit fabulā latinā apud nos. Iubasq; pp egnā caudā q̄ eē solebat in galeis: ut Cristaq; hirsuto egna. Diuini assimilat capitis hoc ex pſōa poeæ dcm̄ ē ituētis futura nā post mortē in numeꝝ referūt deoꝝ. Dat inania uerba. nec a mbris nec a mēte uenientia. Obita. sūpta & susceptā & ꝛpleta. Exultat: exultare ē gaudere: & p se plenū ē. na īsultare ē irridere inimicos: & dicīus īsulto tibi. licit Salustius dixerit Multos ab adolescētia bonos īsultauerat. quāuis possit illic alia eē significatio: multos insultauerat: hoc ē īpetū fecerat. Iritat q uiꝝ telis. iō hac arte iuno: & imagine decipit Turnū: q si ex apto fugā suaderet: more uiri fortis ille fugæ ꝓponeret mortē: cū p̄sertī ipse in sequētibus dicat Vsq; adeo ne mori miserū ē. Turbidus. elatus arrogātia tumēs. Tellus q̄sita p undas. sic alibi En agros & quā bello troiāe petisti Hesperiā metire iacēs. Vociferās seq̄t' sequēs clamabat: nō āt dixit & sic ē secutus. Nec ferre uidet sua gaudia uētos. ꝓuerbiū ē uēti ferūt gaudia. i. lætat' icassū: sic supra: Sed auræ oīa discerpūt. Itē partē mētē dedit ptē uolucres dispersit ī auras. Forte ra. Descriptio p echasim scā: Nō. n. a supioribus pēdet: sed ante dictis adiūgit': ut insula sicanū iuxta latus (Has āt descriptiones eē apertas & raras cōuenit: sicut & Horatius docet in arte poetica dicens Purpureus late: q splendeat unus & & alter Assuit' pānus. sunt. n. ornatui. Crepidine saxi. crepido est abrupti saxi altitudo. Sane hoc loco antiptosis facta est ꝓpter metrū cōiucta ergo crepidine pro crepidini. sicut Hæret pede pes: p pedi.

Exulto
Insolt o

Crepido

DO Nihil est quod ex Donati uolumine hic ponendum sit.

CHRI. Si mora p̄sentis. I. Intellexit Iuppiter q̄ Iuno in tā plena cōcessiōe oblīq; nō solū q̄ Turnus tūc subtrahi posset a p̄senti pugna petebat se oīno incolumis deīceps euaderet. iccirco illi circūscribit tps in quo notat' q̄ fata differri possūt sed nō tolli. Ponere cōstituere. Quod āt umbrā in formā æneæ cōstituat Iuno nō ē abre. Nā ipsa ābitio p̄sæpe honoꝝ cupidos uiros ita ꝑpellit: ut ūbras p Aenea. i. inanē q̄dā gloriā proueta laude sectent' & illa gloria capti. multa supra humanā cōditionē aggrediant'. Cui rei fabula ēt Ixionis quadrat. qui cum se Iunoni cōcumbere putat nubibus admiscetur.

SER. Osinius. Ipe ē quē supra Massicū dixit: ergo ut dixīus si Osinius ꝓpriū ē: massicus appellatiuū licet possit fieri ut duo noīa unius sint. ut ē Numa Pōpilius Alexāder magnus. Clusinis oris: Tusciæ ciuitate. Trāsilit. Hoc sermōe festinātis celeritas ꝏdicat'

Qua rex clusinis āduectus osinius oris
Huc sese æneæ trepida fugientis imago
Coniicit in latebras: nec turnus segnior īstat:
Exuperatq; moras: & pontes transilit āltos.
Vix proram attigerat: rupit saturnia funem:
Auulsamq; rapit reuoluta per æquora nauē.
Illum autem æneas absentem in prælia poscit
Obuia multa uirum demittit corpora morti
Tū leuis aut ultra latebras iam quærit imago
Sed sublime uolans nubi se immiscuit ātræ
Cum turnum medio īterea fert æquore turbo
Respicit ignarus rerum ingratusq; salutis
Et duplices cum uoce manus ad sydera tēdit:
Oipotens genitor tanton me crimine dignū
Duxisti: & tales uoluisti expendere pœnas.

Rupit saturnia funē. ne deꝑhēso dolo ad bellū rediret. Illū āt æneas absētē ī plia poscit. sic melio q̄ sicut nōnulli uolūt. Vrbanus nā sic legit. ille āt æneā absentē ī plia poscit: ut q̄si ad Turnū possit referri. Obuia multa uirū demittit corpa morti. q̄d Vrbano dici arbitrat' de nautis in naui inuētis: q̄d nō ꝓcedit. nā absens dicit' q recedit: q̄d nūc Turno ogruit: si Aeneæ q ītereſt pliis Medio. ad mediū. Turbo. uis uēti. ignarus rer̄. artis p quā euaserat. Oipotēs genitor. duo ātomasia ꝓ uno ꝓpo. ut Tritonia pallas. Tāton. p tātone. Et cōstat mutilatas partes orōnis accētū in eo dē loco habere: in quo ēt ītegræ habuerūt. nā uopicā i. minores pticulæ: ut: q: ne: ue: ce: quotiēs iūgūt' aliis ptibus aū se accētū faciūt quāta libet sit syllaba q̄ p̄cedit: siue breuis: siue lōga: ut musæq; huiusue: illisce: tātōe: ad duce: Et hæc mutilata similiter ꝓferūt'. I.

ſub eodē accētu. Quēue red. q̄lē. ut Hūc egote euri
ale aſpicio: & q̄ſi neſcius ſui ē in tāta rep̄ pmutatiōe
Laurētiſne iterū muros. quaſi deliberatio eſt. Quid
māus illa uirū: ſyllepſis p gen. nā a manu. i. multitu
dine ad uires trāſitū facit. Palātes uideo. intelligimꝰ
eū nō longe a terris fuiſſe: nā qđ ait ſupra Medio fert
æquore turbo: ut diximꝰ ad mediū accipiēdū ē. Aut
qa mediū dicit eē qđ ē īter finē & initiū: ut in qnto ī
terea mediū æneas iā claſſe tenebat. Gemitūq; cadē
tū accipio. hic appet de Aenea dcm. Obuia multa ui
rū demittit corpa morti ima terra. Dolet ſibi ēt infeli
ci uota oblata: ſi qđē in mari ꝰſtitutus optare hiatū ñ
pōt terræ. l mā āt terræ dixit: q̄ ꝓtinet maria Miſereſci
te uēti. p petētis q̄litate nō nūquā ēt mors uideť eſſe
miſeratō: ut hoc loco. itē ſupra Figite me ſiq̄ ē pietas
Adoro. ad uocat & ē metri cā additū. Syrtis. ubi hare
noſa ſūt loca. Aut re uera ad ſyrtes. i. ad mūdi extrēa
quo me nec fama comitetur. Mucrone induat. aut
κάτωχρῆστικῶς dixit induat p feriat. Aut hypalla
ge ē pro mucrōe ſuo induat corpe. Si. n. induere ē ue
ſtire: nō mucrōe corpꝰ induit: ſed iduit mucro corpe
. i. tegit & ueſtit. Crudū crudelē cruētū. Animi. Pro
aīo miſerata. nā figurate locutus eſt: ſicut O præſtās
animi iuuenis: pro animo. & illius rei pro illa re. Ad
urbē. ardeā & ideo ſic longe ne ex propinquo ſtatim
rediret & ut eum affectus retineret parentis.

Quo feror? uñ abii q̄ me fugā quo ue reducet
Laurentis ne iterū muros: aut caſtra uidebo?
Quid manꝰ illa uirꝰ: q̄ me meaq; arma ſecuti
Quoſue nefas omnes nefanda in morte reliq:
Et nunc palantes uideo: gemitumq; cadētum
Accipio. quid agā? aut q̄ iā ſatis ima dehiſcat
Terra mihi: uos o potius miſereſcite uenti
In rupes in: ſaxa uolens uos turnus adoro:
Ferte ratem: ſæuiſq; uadis īmittite ſyrtis:
Quo neq; me rutuli: neq; cōſcia phama ſeq̄t.
Hæc memerās aīo nūc huc nūc fluctuat illuc
An ſeſe mucrone ob tantum dedecus amens
Induat: & crudum per coſtas exigat enſem:
Fluctibus an iaciat mediis: & littora nando
Curua petat: teucrūq; iterꝰ ſe reddat in arma:
Ter conatus utrāq; uiam: ter maxima iuno
Continuit: iuuenēq; animi miſerata repreſſit.
Labitur alta ſecans æſtu fluctuq; ſecundo.
Et patris antiquam dauni defertur ad urbem.

CHRI. Nec turnus ſegnior iſtat. Nā quotiēs p ſū
mā inſcitiā ēt q maximi uiri habēť aduerſꝰ res uanas & nihil pfuturas oī ui nitūť: & utilia q̄ aut dignitatē ſūmā
aut ſaltē ſalutē allatura ſint negligūt. Et ūbratile quoddā & uanū ſectāť. Crimine. i. pœna & poſuit pcedēs pro
ſubſequēti. Nā qđ aliđ maius crimē pōt excogitare dux quā caſtra ſuoꝝ & pugnātes acies & hoſtibꝰ pdere & tū
nō ſuo ꝰſilio fcm oſtendit: ſed a loue in hūc errorē deductū dolet. Tāton. nō potuit illuſtrius exp̄mere. q. d. quātū
nullū aliud ne excogitari qđē pōt: potiꝰ āt de loue quā de reliqs diis q̄riť: qa ipſe p̄mus omniū ſuo nutu oīa gerit.
Eſt āt pathetica orō: & q̄lē in hoīe ſūma pturbatōe furēti eē decet. Vū p̄ncipiū abruptū hēt: & clauſulas cōciſas:
ut Aius crebro extuet neq; uſquā cōſiſtat. Oīpotēs genitor. captat apte beniuolētiā dū oīpotētē & genitorē ap
pellat. Sed obliq; dolet q; cū oīpotēs ſit & parētē curā ſubire deceat in tā nefādū ac ignominioſū errorē illū indu
xerit. Quo feror. q. d. eo feror uñ ſūma ignominia prouētura ſit. Vñ abii. q. d. a meis quos qa mea cā in tāto pi
culo cōſtituti ſūt deſerere ſūmū nefas fuit. Quid manus illa uirū. nō graue ē honeſto uiro uiriliter punādo hone
ſte cadere. Sed turpiter cedere & ſuos in manifeſto piculo prodere peius oī gñe mortis optat. Quo ergo aīo credī
bile ē illū & gemitū ſuorū audiſſe & fugā uidiſſe. Quæ iā ſatis ima de. t. Cū in tm dedecus uit fortis & ſolius glo
riæ appetens ſe incurriſſe uideat qd aliud optet: niſi ut terra ſibi dehiſcat: & quoduis genus mortis exoptet: & quā
procul a rutulis ferat: a quibus ſe maxime probari: & in maxima laude ſe apud illos eſſe cupiebat: & quos in tan
tas calamitates dum ſibi cōiugiū regnūq; ſeruari ſtudet impulerat. iuno aūt prohibuit. i. cupido regnādi cōtinuit.

SER. At iouis interea mōitis. Nouimꝰ ſacrilegū eē
mezētiū: ioue ēt hortatū eē alios deos ut a bello deſi
ſterēt. & dixiſſe rex: iuppiter oibꝰ idē. Quomō ergo
procedit at iouis interea mōitis. Dicimꝰ p̄mo ioue in
ſtitiæ ſauere ñ ptibꝰ: qđ ſi ē iure Mezētiū ī Turni lo
cū fecit uenire: ut iuſtū plū inuēťat: nec una ps peni
tus a ducibꝰ ſit deſtituta. Quod āt dicit ſacrilegū iup
piter admōere nō debui[illegible]nō admōet ut uincat: ſed ut
poſſit pire. illud ēt fruſtra q̄riť quēadmodū numini
ſacrilegus obtēpare potuit. cū Mezētiū nō apte iup
piter moneat: ſed ei initiat tale deſideriū. uñ ē: Dii ne
hūc ardorē mētibꝰ addūt Eurȳale. an ſua cuiq; deus
ſit dira cupido monitis. Ab eo qđ eſt hæc monita hic
uēit datiuꝰ: nā & hos mōitus dicimꝰ: ut Perſius hos
pueris mōitus ptes īfūdere lippos. ſed a q̄rta declina
tione: nec ſingulari datiuo utimur nec plurali. nā unū
nomē ē de his: q̄ licet duplicē habeāt declinationē: tñ
aliqbus eoꝝ caſibus pp aſpitatē nō utimur: ut lauri
lauribus: cū & huius laurus ab hac lauro dicamus.
Cōcurrūt tyrrhenæ acies. q̄ ſpāliter odio Mezētii in
bellū ruebāt. Prodit in æquo re. extēdit: Sic luuena.
Quæ pelago occurrūt medio lōgeq; reliquūt italiā.
Ponto. contra pelagus: nā datiuus ē. Cælicq; mariſq;
ſicut & Mezentium odiorum & telorū totius exerci/

At iouis interea monitus mezentius ardens
Succedit pugnæ: teucroſq; inuadit ouantes.
Concurrunt tyrrhenæ acies: atq; omnib9 uni
Vni odiiſq; ultro tæliſq; frequentibus inſtant:
Ille uelut rupes: uaſtum quæ prodit in æquor
Obuia uentorum furiis: expoſtaq; ponto
Vim cūctā atq; minas pſert cælique mariſque
Ipſa īmota manēs prolē dolicaonis hebr. cē:
Sternit humi: cū quo latagū: pmalūq; fugā
Sed latagū ſaxo: atque ingēti fragmine mōtis
Occupat ōs: faciēque aduerſā: poplite palmū
Succiſo uolui ſenem ſinit. armaque lauſo
Donat habere humeris & uertice figere criſtas.
Nec non euantē phrygium: paridiſq; minātæ
Aequalē comitemque una quē nocte theano
In lucē genitori amico dedit & face prægnans
Cyſſeis regina parim creat urbe paterna

f. lum Cyſſ.

O ccupat. ignarum laurẽs habet ora minanta
At uelut ille canum morsu de montibus altis.
Actus aper multos uelulus quẽ pinifer annos
Defendit: multosq; palus laurentia silua
Pastus arundinea: postq; inter retia uentum é:
Substitit: infremuitq; ferox: & ihorruit armos
Nec cuiquam irasci propiusq; accedere uirtus
Sed iaculis: tutisq; procul clamoribus instant
Haud aliter iustæ quibus est mezentius iræ
Non ulli est animus stricto concurrere ferro
Missilibus longe & uasto clamore lacessunt
Ille autẽ impauidus partes cũctatur in omnes
Dentibus infrendés: & tergo decutit hastas
Venerat antiquis coriti de finibus acron
Graius hõ: infectos liquẽs pfugus hymenæos.
Hũc ubi miscẽtẽ lõge med a agmina uidit
Purpureũ pennis: & pactæ coniugi ostro
Impastus stabula alta leo seu sæpe pagrans.
Suadet enim uesana fames si forte fugacem
Cõspexit capreã: aut surgentẽ i cornua ceruũ
Gaudet hiãs i mane: comasq; erexit & hæret
Visceribus super accũbens: lauit ip roba teter
Ora cruor.
Sic ruit in densos alacer mezentius hostes
Sternitur infœlix acron: & calcibus atrã.

tus. Fugacẽ. uelocẽ mõ. Latagũ oc. os: pro latagi os occupat. & ẽ græca figura i Home. freqns: ut si dicas ἐκρουσθὴ ἀχιλλέως τον ποδ. i. Achillẽ percussit pedẽ: pro percussit achillis pedẽ. Popolite pal. mũ. ea parte q̃ plurimũ poterat. Dõat ha. græca figura: ut Argẽti magnũ dat ferre talẽtũ. Cisseis. hecuba filia cissei secũdũ euripedẽ in hecuba. Secundũ alios dimãtis. q. d. ãt face prægnãs. hæc rõ ẽ qa anteq̃ pareret. faculã se peperisse uidit in sõnis. Vrbe pa. oc. subaudis paris: q. d. ut nõ diceret metri ẽ necessitate cõpulsus. Ignaꝛ l. h. o. m. scilicet casus sui. uera tñ ẽ lectio ignarũ i. ignoratũ: q nesciret & ẽ supia significatio: sicut in. iiii. Ligtq; uolatile ferrũ nesciusq; nesciebat. Actus. coacto in retia. Defẽdit. rexit: ut hic mihi tũ teneras defendo a frigore myrtos

Vesulus. mõs liguriæ ẽ iuxta alpes. Liguria ãt cohæret Thusciæ de q̃ fuerat Mezen. uñ satis est congrua cõparatio. Multosq; pro multos ue. nõ. n. uicina ẽ palus laurẽtia monti Vesulo: ut possit unus atq; idẽ a te intelligi. Pastus. pro pastũ: nã supra ait quẽ ẽ antiptosis ẽ. Laurẽtia. pro laurẽs. nã recta declinatio hæc ẽ. Inhoruit ar. pro armis inhoruit. aut certe in armos horruit: & erexit setas. Tutis cla. pp periculũ. Iustæ iræ. propter illud mortua qn ét iũgebat corpora uiuis. Cõponẽs mãibusq; manusq; arq; oribus ora. Cũctaꝛ. Disponit se per oẽs partes.

Tergo sciro. ut & uenit aduersi in tergũ sulmõis
Corti de fi. corito ẽ ciuitas thusciæ & mons rex pr̃ Dardãi. uñ nũ q̃ uis põt referri. Grauis hõ. oriundo qdẽ græcus: sed q nũc de thuscia uenisset ad bellũ. Miscẽtẽ. perturbãtẽ. Purpureũ pẽ. bñ galeatũ: ut purpurei cristis iuuenes. i pulchri. Vesana fa. alibi Et male suada fames. Fugacẽ. uelocẽ. Surgẽtẽ. crescẽtẽ: cornibꝫ eminẽtẽ. Comasq; ar. naturale ẽ ut irati leões erigãt iubas. Lauo. ab eo quod lauo lauis. nã hoc uerbũ & ꝑmæ cõiugatiõis ẽ & tertiæ. a qua nũ: ait Et lauit. Item Hora. Lauit amne crines. Itẽ neq; dulcia mala uino lauere. DO Nihil est de Donato. CHRI. At io. in. mõ. Nã cũ ꝑmisisset lunoni ut Turnũ pugnæ subtraheret iniq; egisset nisi curasset ut alter loco Turni succederet. Ouãtes. q̃si nihil iã amoto turno timẽtes. Vni. fecit rẽ uerisimilẽ q; illo perempto & odiũ sacurassẽt: & metu tyrãni iniqui liberi euasissẽt. & propter hoc solũ in expeditionẽ hãc uenerãt. Vesulus. mõs de quo in georgicis dictũ ẽ. Paulus laurentia. quia uolutabris apri gaudent. Inhoruit a. quia setas erigunt SER. Infracta. aut ualde fracta aut re uera infracta.

Fundit humũ expirans. infractaq; tela cruẽta
Atq; idem fugientem haud ẽ dignatus orodẽ.
Sternere. nec iacta cæcum dare cuspide uulnꝰ
Obuius. aduersoq; occurrit. seq; uiro uir
Contulit haud furto melior. sed fortibꝰ armis
Tum super abiectũ posito pede nixus & hasta
Pars belli haud temnẽda uiris iacet altꝰ orodes
Conclamãt socii lætũ pæana secuti.
Ille autẽ expirãs nõ me quacũq; es inulto
Victor nec longum lætabere. te quoque fata
Prospectãt patria. atq; eadẽ mox arua tẽebis
Ad quem subridens mixta mezentius ira
Nũc morere ast de me diuũ pater atq; hoium
Viderit: hoc dicẽs eduxit corpore telũ. Crex
Olli dura quies oculos. & ferreus urget

Orodẽ. istũ orodẽ uirũ fortẽ intelligimꝰ i fugã conuersũ necessitate. nã ipe Mezẽ. paulo post dicturꝰ est ad hortãdos socios. Pars belli haud tẽnẽda uiri iacet altus orodes. Furto. insidiis. Haud rẽ. ui. asp uiris legit. Alto. magnꝰ. ut sic pr̃ ille deũ faciat sic altꝰ apolo. Pæana se pæan pprie Apollinis ẽ laus sed abusiue ẽt aliogẽ dicit. uñ Pindarus opꝰ suũ qd & hominũ & deorũ cõtinet laudes pæanas uocat. Nec lõlæ. duo dixit: nec diu lætaberis: nec me i defenso. Home. ãt more moriẽti dedit sciẽtiã futurorũ. Lõgũ. p lõge. nomẽ pro aduerbio posuit. Subridẽs p iracũdiã ridẽs logit. uñ & illud dictũ p irrisionẽ accipit. Pæan

Ast de me di. pa. ar. ho. r. Viderit: i. uiderit utq; mezetio ponit nocere ille quem uos deorum & hominum creditis esse rectorem. Eduxit corpore telum Quo facilius posset perire. Luca. Non eget in gestis sed uulnis corpore telis. Dura quies. blande contraria. sicut dictum est Et somnus ferreus. Cedicus alcathoum. in hoc loco est confusio in aliquibus hominibus. Nam qs sit troianus quis rutulus ignoratur. Rapo. rapon dicitur: sicut tarc on. sed metr causa detraxit n ut posset fieri synalipha: sicut supra

tri cã detraxit ut posslit fieri synalipha: sicut supra ait at procul hinc tarco. Infrenis.casu eq aspimi. q frenorũ spneret regimẽ.Infrenos ãt ẽt hoies dicimus ut Hinc numidæ infreni cingũt.dicimus ãt & ifrẽus & infrenis.sicut inermus & inermis. Processerat a. cõtra mesapũ dimicaturus:qđ negt efficere.nã a Valero aſſq ad mesapũ pueniret occisus ẽ. Haud exps nõ ignarus uirtutis parẽtũ. Iaculo & lõ.fal.sa.ictu lõge fallẽtis sagittæ.ñ pendvadim dixit.ut Hamis au roq trilicẽ.ltẽq molẽ q & mõtes. Cedebãt.legit & cedebãt.i terga uertebãt.secũdũ qđ ruebãt ileq bãt ar figãt.Si aũt cædebãt.i.occidebãt.ruebãt:hoc ẽ ca debãt:figãt. Irã mi.ina.Generaliter dicit oẽm irã bellicam. Vbi.n. tã inanis iracũdia é q̃ in bello ubi ut pereamus iraſcimur. Pallida t.nõ ipa dea:sed ef fectus furiæ:hoc ẽ insania. Oriõ c.p.i.p.m.m.st. orion ut ẽt in primo diximus Oenopiõis regis filius fuit & cõcessus a loue Mercurio Neptũnoq susceptꝰ hospitio:hic uenator ĩmẽsi corpis fuit:q quodã tpe susceeptus a rege Oenopiõe cũ uellet eius filiã uitia re:ille iratꝰ ei oculos sustulit. Cæcus itaq Oriõ cũ cõsuleret quẽadmodũ oculos posset recipere:respon sũ ẽ ei posse lumina restitui:si pelasgus cõtra oriẽtẽ pgeret:ut lõca luminũ radiis Solis sẽper offerret:qđ id ille efficere ita potuit.nã cũ audisset strepitũ cyclo pũ ioui fulmina fabricãtũ:sono ad eos ductꝰ unum de his hũeris suppositꝰ.& eo duce oraculi ꝓcepta cõ pleuit.Nõ ãt icõgrue fingit ire potuisse p mediũ pe lagus q̃si filiꝰ p parte neptũni.Hæc ãt cõparatio pti net ad solã cor poris ꝓceritatẽ. Maxima nerei sta gna.epithetõ eleuauit tapynosim more suo.

DO. Neq hic habui quod de Donato excerperem.

CHRI. Ille ãt expirãs.Horodi huic diuinationẽ tri buit qm̃ uulnere letali cõfectus prope mortẽ cõstitutus erat diẽs suã diuinitatẽ ostẽdit quã corpore oppressus ostende re nõ poterat. Subridens.propter contectum. Mixta ira.quam ex maledicto conceperat. Diuum pater impius contemptũ.& per ironiam hæc dixit. Longe fallente sagitta.fallebat.n.qui uulnerabatur cum nõ pu taret ex tam longinquo spatio illam ad se peruenire posse. Iram inanem.quia illa nihil proficiebat.

SER. Imperritꝰ.Prima est cõpositio:nõ secũda: Nã hoc ẽ perterritꝰ qđ territꝰ:& tũc ẽ uera cõpositio cũ sermõis natura corrũpit. Spatiũ emẽ.quã.sa. ha.speciosa elocutio. Voueo. cõsecro:& dedico. Prædõis.p ionesſũt q populãdã alienã suadũt,pui tiam.Alibi.Persidus alta petẽs abducta uirgine p do. Trophæũ.dictũ est ἀπάτου τρεπεσθαι.i.ab hostiũ cõuersiõe.uñ q hostẽ fugasset merebat tro phæũ:q aũt occidisset triũphũ ἀπάτου ὀρταυ βεῦε in.i.ab exultatiõe. Sciẽdũ sane Lauso propriã nõ ni hil profuisse pietatẽ q in eũ pater mẽte sacrilega mu nera trãsferebat deorũ.& ei occisorũ spolia deuoue bat. An horẽ.erit ntus hic anthores.quo diores:nã si antor fuerit ntus metri cõ nõ procedit.oia.n. noia græca in or terminãta in obliqs casibus corripiũt o. ut hector hectoris.nestor nestoris.castor castoris: & sic ãthor ãthoris. Alteo uulnere.telo quod in æne am fuerat destinatũ. Cælũq aspicit.ut alto quæ fiuit cælo lucẽ.Item:hausit cælũ:mẽtẽq recepit.Na turaliter.n.moriẽtes cupiũt saciari extremo lucis as pectu. Dulcis moriens reminiscit ãt.inter physi ca signa morituorum etiam hoc legitur patriæ aspe ctum desiderare perituros. Linea terga.Imo enim te gebatur scuta:ut poscet inhærere pictura. Ima ha. hyppallage est pro in imo inguine. A femine.ut ẽt supra diximꝰ secũdũ Caprũ erit nominatiuus hoc fe men:licet nulq̃ lectã sit:ut etiam ipse commemorat

Somnus.in æternam claudunt lumina noctẽ
Cedicus a cathoũ obtrũcat:sacrator hydaspẽ
Parthenioq rapo:& prædurũ uiribus orsen
Mesapus cloniumq lycaoniũq ericatem.
Illum infrenis equi lapsũ tellure iacentem
Hunc peditẽ pedes:& lyciusꝰ pcesserat argis
Quẽ tamẽ haud expers ualerꝰ uirtutis auitę
Deiicit attonium salius.saliumq nealces
Insignis iaculo & longe fallente sagitta
Iam grauis æquabat lucꝰ & multua mauosq
Funera:cædebant pariter:pariterq ruebant
Victores uictiq:neque his fuga nota neq illis
Dii iouis intectis iram miserantẽ inanem
Amborũ:& tantos mortalibus eẽ labores
Hinc uenus:hinc cõtra spectat saturnia iuno
Pallida tisiphone media inter milia sæuit
At uero ingentem quatiens mezentius hastã
Turbidus ingreditꝰ campo: q̃ magnus orion
Cum pedes incedit medii p maxima nerei
Stagna uiam scindẽs hũero supereminet undas
Aut summis referens annosam mõtibꝰ ornũ

Ingrediturque solo & caput iter nubila cõdit
Talis se uastis infert mezentius armis.
Hinc cõtra æneas speculatus in agmĩe lõgo
Obuius ire parat:manet iperterritus ille
Hostẽ magnanimũ operiẽs:& mole sua stat.
Ac oculis spatium emensus quãtũ satis hastę
Dextra mihi deus:& telũ qđ missile libro
Nunc adsint.uoueo prædonis corpore raptis
Indutum spoliis ipsum te lause troph æum
Aeneæ dixit. stridentẽq eminus hastam
Iecit at illa uolãs clypeio ẽ excussa proculq
Egregium anthorem latus inter & ilia figit
Herculis anthorem comitẽ:q missus ab argis
Hæserat euãdro:atq itala cõsederet urbe
Stetnit infœlis alieno uulnere cælumq
Aspicit:& dulces moriẽs reminiscit argos
Tum pius æneas hastam iacit:illa per orbem
Aere cauũ triplici.per linea terga.tribusq

Transit intextũ tauris opus:imaq; sedit
Inguine:sed uires aut pertulit ocius ensem
Aeneas uiso tyrrheni sanguine lætus
Eripit a femine:& trepidanti feruidus instat
Ingemuit chari grauiter genitoris amore
Vt uidit Iausus:lachrymaq; per ora uolutæ
Hic mortis duræ casũ:tuaq; optima facta
Si qua fidẽ tanto est operi latura uetustas
Nõ equidẽ nec te iuuenis memorãdæ silebo:
Ille pedẽ referens:& mutilis inq; ligatus
Cedebat:clypeoq; inimicũ hastile trahebat
Proripuit iuuenis:seseq; immiscuit armis.
Iamq; assurgẽtis dextræ plagamq; ferentis
Aeneæ subit mucrone:ipsumq; morando
Sustinuit.socii magno clamore sequuntur
Dum genitor nati parma protectus abiret.
Telaq; coniiciũt:proturbant eminus hostem:
Missilibus.furit æneas:tectusq; tenet se.
Ac uelut effusa siquãdo grandine nimbi
Præcipitant:omnis cãpis diffugit arator.
Omnis & agricola & tuta latet arce uiator
Aut amnis ripis:aut alti fornice saxi.
Dum pluit in terris ut possit sole reducto
Exercere diem.sic obrutus undiq; telis

Lachrymæq; per ora uolutæ.nõ uiri fortis:sed filii ẽ cõsiderata persona. Optima fa.alii optime legũt

Hic.in hoc loco uelbello.nã aduerbiũ ẽ. Siq; fidẽ tãto ẽ operi latura uetustas.nõ de suis carminib9 dicit.nec.n.sibi arrogaret sed tãto operi.i.pietati et uirtuti tuæ.nã hic ẽ sensus.Ego qdẽ facta tua o Lause & mortẽ ex pietate ueniẽtẽ nõ silebo:Si tñ credat uetustas ex scelerato hoie piũ filiũ pcreatũ fuisse. Inq; ligatus.p illigatũ.& ẽ temesis cũ hysterologia. Inimicũ hastile.cuiusdã q̃si picturæ põpa & imago describiẽ. Iãq; assur.dex.iãq; subiit mucronẽ æneæ dextræ assurgẽtis.i.plagã ferẽtis. Morãdo sustinuit morã iniiciẽdo eius impetũ lusit. Dũ gẽi.par.na. de historia ẽ.nã Scipio africanus cũ eẽt ãnorũ uix de cẽ et septẽ pres suũ defẽdit i bello nec recessit.xxvii. cõfossus uulneribꝫ. Præcipitãt.pcipitãt. Dũ pluit. hic distinguẽdũ.nã si iunxeris Dũ pluit in terris.erit archaismos.debuit.n.dicere.Tñ sciẽdum ẽ hemistichiũ hoc Lucre.eẽ:quod ita:ut inuenit Verg.trãstulit. Exercere.diem hypallage ẽ.p ipi p diẽ exerceri DO. Neq; hic uideo quid afferat Donatus quod uel pueros fugere possit.

CHRI. Speculatus.Quoniã huic rei intẽtus erat:

Dextra mi.de.nã cũ deos eẽ negaret cũcta in sese repotuerat.Impia q̃ oro & omnino sceleratissima loqtur.n.de dextra deæq; telo suo ueluti de summo deo.Quid q̃ Protagoras aut diagoras atheos cognomine.aut Theodorus q̃ deos eẽ negarũt sceleratius dixisset. Ipsũ te laude trophæũ.nã ut reliq q̃rcũ ãputatis ramis hostilibꝫ armis exornabant.sic iste lausetũ filiũ. Dulces moriẽs reminiscitur argos a loco sæpe trahit indignatio ut cũ titã in siluis inter deserta ferarũ.ltẽ Et libyæ deserta peragro. Item cõmiseratio:ut i hoc loco.ltẽ illud Littora cũ patriæ lachrymas portũq; relinquo. Hic mortis duræ casũ tuaq; optimaq; facta hoc.n.proprie poetæ est ut ueluti chori uicẽ sustinẽs:bonos laudet & extollat:malos taxet & deprimat.Hinc Horatius.ille bonis faueẽt atq; auxilieẽ amice. Ac uelut effusa.uitat agricola & uiator grãdinem ut redeũte sole possit operari.sic æneas uitabat ingẽtem missilium uim:ut nacta occasione Lausũ & Turpderet

Aeneas nubem belli dum detinet omnes
Sustinet.& lausũ increpitat. lausoq; miator
Quo moriture ruis:maioraq; uiribus audes
Fallit te incautum pietas tua nec minus ille
Exultat demẽs:sæue iamq; altius iræ
Dardanio surgũt ductori:extremaque lauso
Parcæ fila legũt: ualidũ namq; exigit ensem
Per mediũ æneas iuuenẽ.totũque recõdit
Transiit & palmã mucro leuia arma minacis
Et tũicam molli mater quam neuerat auro
Impleuitque sinũ sanguis.tũ uita per auras
Cõcessit mœsta ad manes.corpusq; reliqt
At uero ut uultũ uidit morientis & ora
Ora modis auchisiades pallentia miris
Ingemuit miserans grauiter.dextrãq; tetẽdit:
Et mentem patriæ subiit pietatis imago
Quid tibi nũc miserãdæ puer p laudib9 istis

ER. Nubẽ bel.dũ de.Bellatũ ipetũ sustinet.dõec Sferueat & bñ trãslationẽ fecit a uicina cõparatiõe. deFallit te incau.pie.t. Quod credis me iccirco piũ tibi ueniã posse cõcedere.qa & i pe pietatis ituitu dimicas pro pris salute.Tua ãt pietas prudẽtẽr ẽ additũ q̃si nõ a parẽte descẽdẽs. Fila le.propriũ fuerat rũpũ.tñ legũt aut colligunt ẽ:aut traleunt ut littora q; epiri legimus. Exigit en.p.m.æ.poetica descriptio ẽ.Nã re uera fieri nõ potuit:ut & gladius transiret p corpus iuuenis:& in eius corpore abscõderetur. nã exigit ẽ ex eo agit trãs corpus. Parmã.i.leuia arma non clypeũ minacis ãt nõ Lausi:nõ.n.ipse minatus fuerat.g̃ ordo ẽ:Mucro minacis æneæ.s. Tũ ui a p au.Cõcessit m.ad m.i.a[illegible]:& abusiue dcũm ẽ.nã ad inferos simulachrũ pgit nõ aĩa. Pro l.i.qa & cõtra fortiorẽ:& pro patris salute dimicare conatus ẽ.Ideo.n.pluraliter laudibus dixit. Quid pius æneãtã dabit idole dignũ.pp euitãdã arrogãtiã tertia p sona usus ẽ Indoles ãt ppriẽ imago q̃dã uirtutis futuræ. Quibus læ.ha.moris.n.fuerat:ut cũ his rebus sepeliret hoies:q̃s dilexerãt uiui. Siqua ẽ ea cura remitto.aut more illo dixit quo solent sepultura ad ipsa cadauera nõ ptinere licet umbris.sicut in.vi. legimꝫ psit ut siq ẽ ea gloria signẽt.ltẽ de Palã.uão mœsti comitamur honore aut certe siq ẽ ea cura Mezẽtio.i.patri sacrilego.q supos iferos q; contemnit

Aeneæ ma.de.ca. ſicut alibi nom̃ tñ haud leue pa
trũ Máibus hoc referes telo cecidiſſe camillæ. Cõ
ptos de mo.ca. antiquo.ſ. more quo uiri ſicut mulie
res cõponebãt capillos. qđ uerũ ee & ſtatuæ ãtiquo
rũ docẽt: & pſonæ q̃s in tragœdiis uidem⁹ ſimiles in
utroq; ſexu q̃tũ ad ornatũ pertinet corporis. Inter
ea. dũ hæc gerũt. & oĩno ſic ẽ apud poetas interea: ſi
cut apud Salluſtiũ eodẽ tẽpore. Vulnera ſicca. lym.
noue & phyſice locutus ẽ. nã cũ aqua oĩa iſũdant ait
ſiccari uulnus. Fluxus. n. ſãguinis aquæ frigore cõ
tinet. Leuabat. inclinatiõe recreabat. Procul. mõ
iuxta ſignificat & in bucolicis ægloga ſexta: Serta p
cul tñ capiti delapſa iacebãt. Grauia at. qeſcũt. bñ
grauia ut & galeã arma: ſed leuia intelligamus: & ta
lis ẽ figura ſicut illa Sallu. Leoné atq; alias feras g
& leo fera. Quieſcũt ãt. q̃ſi in terra poſita: qm̃ ga
lea q̃ pẽdebat poterat & moueri. Colla ſo. Suſtinẽs
ſe arboris trũco. Fuſus perpe. in pe. bar. Barbã in
pectus fulam habẽs Archaiſmos ãt ẽ quod ait in pe
ctore pro i pectus: ut alibi Mediis effuſus in undis:
p in medias undas. Multa. pro multũ: ſicut & pede
terrã crebra ferit. p crebro. Sup ar. ſe. ſupra ſcutũ: ut
ſupra Impoſitũ ſcuto referũt palanta frequentes.

CHRI. Fallit te incautũ pietas tua. damnat illũ ñ
ſine laude quod in errorẽ nimia pietate labit. Stulti
tia. n. ẽ illũ ſupra uires res aggredi. ſed ex nimia in patrẽ pietate labit. Vita. anima. Mœſta. nã naturali appeti
tu corpori cõiũcta eẽ cupit. Quid ti. n. m. offdit q; ẽt hoſtib⁹ ſi egregio aĩo ſint placet pietas quãuis cõtra ſe ſit
tem. At lauſum ſocii. Pathos ab eo quod eſt præter ſpem. Nã cũ uiuũcredens mitteret qui a pugna illũ reuoca
ret uidit interemptũ referri.

SER. Ad cælũ tẽdit palmas. Increpãs deos q̃ſi ſa
crilegus. Et ſciẽdũ unũ eodẽq; tempore nõ cũ potuiſ
ſe & hæreri corpori: & mãus ad cælũ leuare licet iſta
poeta cõiũxerit. Corpore inhæ. aut inhæ. Lauſo
ſuo corpore. Aut certe hyſterologia ẽ: ut ſi hæret in
corpore. Melio tñ ẽ ut ſit antitheſis, p corpori. ut hæ
ret pede pes. pro pedi. Per uul. ſeruor. aut re uera p
uulnera: qa per totũ eius corpus mucro trãſierat. aut
inuidioſe ait uulnera pro uulnus. Sic Terẽ. Nõ per
peti meretricũ cõtumelias: cũ d Thaide loq̃reť. Nũc
d. exiliũ infœlix nũc al te uulnus adactũ ẽ. ſolatio eni
uiuẽtis filii utrũq; fuerat ante tolerabile. Idẽ ego.
q nũc cã tuæ mortis fui: q feci in exulis & ſacrilegis
filius eẽ dicereris. Pulſus ob inui. excuſat ne meri
to expulſus eẽ uideať. Oẽs per m: per oĩa mortis
genera. i. per diuerſa ſupplicia. Vis alto uulnere
tardet talii uulneris uiolẽtia. Alloquitur mœrẽtem
triſtem: hæc enim animalia ſecũdũ Home. cũ ſint tri
ſtia indicãt dñorũ mortẽ futurã. Rhæbe diu res ſiq
diu mortalibus ulla eſt hoc loco notãt Verg. critici:
q homini ſacrilego dedit prudẽtem ſniam: quã rem
ratio naturalis excuſat. Ea. n. quæ per naturam mo
uẽt aĩos: in quãuis perſonam cadunt. Illa uero ſũt tñ
q nõ niſi cõſilio et ratione deprehendũtur. Vnde Te
ren. Seruis dat plerunq; ſnias prudẽtiſſimas qdẽ: ſed
quæ ſe per naturam offerunt cunctis: ut ne quid ni
mis. Spolia illa cruenta. arma æneæ Lauſi cruo
re perfuſa. Vnde intulit: & caput æneæ: per quod eti
am ſpolia æneæ intelligimus. nam Lauſo nihil de
traxerat æneas. dicit enim arma quibus lætatus ha
be tua. Aut aperit ſi nulla u. u. aut nullã oñdit forti
tudo rationẽ. neq; n. fortiſſime credo q dignaberis
habere dños teucros, ſ. ignauos. nam hoc intelligi

Quid pius æneas tãta dabit ĩdole dignum.
Arma quibus lætatus habe tua: teq; parentũ.
Manibuſ & cineri ſiqua eſt ea cura remitto
Hoc tamẽ infœlix miſeram ſolabere mortem
Aeneæ magni dextra cadiſ: increpat ultro
Cunctantes ſocios. & terra ſubleuat ipſum
Sanguine turpantẽ cõptos de more capillos
Interea genitor tyberini ad fluminis undam
Vulnera ſiccabat lympis: corpuſq; lauabat
Arboris acclliuis trunco procul ærea ramis.
Depẽdet galea: & prato grauia arma qeſcunt
Stãt lecti circum iuuenes: ipſe ager anhelans
Colla fouet: fuſus ppexam in pectore barbã
Multa ſuper lauſo rogitat: multoſq; remittit
Qui reuocent. mœſtiq; ferant mãdata parẽtis
At lauſum ſocii exani mẽ ſuper arma ferebant
Flentes ingentem atq; ingenti uulnere uictum

Agnouit ſonge geminũ præſaga mali mens
Caniciem multo deformat puluere. & ambas
Ad cælum tendit palmas. & corpore inhæret.
Tanta ne me renuit uiuendi nate uolup tas
Vt pro me hoſtili paterer ſuccedere dextræ
Quẽ gẽui. tua ne hæc genitor p uulnera ſeruor
Morte tua uiuens. heu nũc miſero mihi demũ
Exilium infœlix. nunc alte uulnus adactum
Idẽ ego nate tuum maculam crimine nomen
Pulſus ab inuidiam ſolio. ſceptriſq; paternis
Debueram patriæ pœnas. odiiſq; meorum
Omneſ per morteſ animã ſontẽ ipſe dediſſem
Nunc uiuo. nec adhuc hoĩes. lucẽq; relinquo.
Sed linquam ſimul hoc dicẽs attollit ĩ ęgrum
Se femur. & q̃q uis alto uulnere tardat
Haud deiectus equũ duci iubet. hoc decus illi
Hoc ſolamen erat belliſ hoc uictora abibat
Omnibuſ. alloquitť mœrentem. & talib⁹ inſtit
Rhæbe diu res ſiqua diu mortal ibus ula eſt
Viximus: aut hodie uictor ſpolia illa cruenta
Et caput æneæ referes: lauſiq; dolorum
Vltor eris mecum: aut aperit ſi nullã uiã uis
Occũbes pariter: neq; enim fortiſſime credo.

Iussa aliena pati: & domios dignabere teucros
Dixit: & exceptus tergo assueta locauit
Membra: manuq; abas iaculis onerauit acutis
Aere caput fulgens cristaq; hirsutus equina
Sic cursum in medios rapid' dedit: æstuat igēs.
Vno in corde pudor mixtoq; insania luctu:
Et furiis agitatus amor & conscia uirtus
Atq; hic æneā magna ter uoce uocauit
Aeneas agnouit eum: lætusq; precatur:
Sic pater ille deum faciat sic altus apollo
Incipias conferre manum:
Tantum effatus: & infesta subit obuia hasta
Ille autē quid me erepto sæuissime nato
Terres: hæc uia sola fuit: q̄ pdere posses
Nec mortē horremus: nec diuū pcimus ulli
Desine. nā uenio moriturus. & hæc tibi porto
Dona prius: dixit telūq; intorsit in hostem
Indealiud super. atq; aliud: figitq;. uolatq;

mus ex hoc q̄d dixit equo fortissime. Plerūq;. n. ex alterius pſonæ uituperatiōe uel laude cognoscimus q̄ de alia dicatur: ut hoc: loco troianos uituperatos ex equi laude cognoscimus. Itē alibi cōtra. Et nunc ille paris. s. adulter. Nā illo loco ex pſona Paridis uituperat Aeneas. Exceptus t. equo ſ. p̄bēte ſuſceptus q̄d fieri plerūq; cōſpicimus. Iaculis o. auiditas ſæuientis exp̄mit magna. Ter. i. ſæpius. Infesta ha. in uulnus pata uel ptēta. Qua p. p. deest me. nā hæc dicit nisi extincto filio nulla ſe rōne posse ſupari. Nec p. p. u. qa æneas ſuocauerat deos: ut ſic p̄ille deū faciat. Desine. s. mortē minari quoniam libenter morus adueni.

DO. Dixit & e. Non enim poterat ascēdere: ſed ex ſuperiori loco ſe in equo composuit.

CHRI. Presaga mali mens. Mens. n. hūana q̄n̄ immortalis ē p̄ſæpe ī q̄dā ſibi īnata malū ſibi uēturū p̄ſagit. i. p̄noscit. Sagire. n. ē callide feras inuestigant.

Ad cæ. ut diis quos cōtēnebat confitiaret. nā & ſi malo prauoq; īgenio deos tāq; q nō eēnt cōtēneret: tñ in ſubita aliq; cōſternatiōe nemo tā barbaro īgēio ē: neq; tā deprauata cōſuetudine. ut ſupiorē aliquā ptātē eē nō credat. Tāta iuſtissima deoꝝ īdignatio quā nemelim græci appellāt ſuo ordine meritas pœnas exegit: qa fuerat cōtēptor diuū nō Capro uī deē: qa cōtēptō diuis in hoīes sæuiret: nā & de Busiride quē illaudatū ſcribit īdē dixisset. Sed qa curā ſacrorū diis nō exhibuit. nā ut ait Cato in originibus. Mezentius impius ipauit ut p̄mitias q̄ diis debēt ſibi offerēt. Et latini ſimilis impii metu: ita nouerūt. O Iuppiter ſi tibi magis cordi ē nos ea tibi dare potius q̄ mezētio uti nos uictores facias. hinc ē ſacerdotis exultatio: hæc ſūt ſpolia & de rege ſupbo p̄mitiæ. Quapp nō. n. ſatis graue ſupplicīū ſuisset impiō hō: & sæuissimō tyrānus ſi insurgētibō in ſe ciuibō primo tumultu cæſus fuisset. Mitius. n. q̄ par erat ſecū actū fuisset: ſi tā breui morte tātas calamitates euasisset. Sed in primis patriā amisit: q̄ hominibus ipa uita charior eē ſolet. De de exercitū illū cui pare cōſueuerat: quē q̄ ſibi obſeq̄ntissimū hactenus exptus fuerat in ſe insatiabili odio furētē armarū uidit. Postremo optimū in ipſo adoleſcentiæ flore cuius pietas in ſe defēdēdo & ſuis armis ptegēdo p̄ſpecta fuerat cæſū uidere coactus ē: ut huiuscemōi uulneribus ſi ſemel ſed pluries mori cogeret. Quæ oīa ita a poeta deſcribūt: ut maximo nobis exeplo ſint: ut expiati oībus ſceleribō & religione in deos: & pietatē in patriā: & māſuetndinē atq; innocētiā in oēs adhibeamō: nobisq; p̄ſuadeamus deos eē memores fādi atq; nefādi. Vltimū aūt quo affecto ē fuit q̄ ſua delicta tū demū recognosceret: cū illis remediū nullū afferre posset q̄d tormētū maximū ē. uñ Persius Magne p̄ diuū ſæuos pūire tyrános haud alia rōne uelis cū dira libido mouerit ingēiū feruēti tincta uenēo Virtutē ut uideāt intabescant q̄ relicta. Tanta ne. oūdit hostili uulnere nō affici: ſed hoc pēito exanimari. Vt p me ho. expositio ē: tribus. n. mōis īdē dicit: & exprimit id q̄d dixi nullū illi eē maius tormētū q̄ q̄ recognoſcat p̄terita ſcelera. Nūc alte ua Tacite & q̄ſi p diffinitionē mouet pathos: cū res q̄ cōmiseratione mouet nō clare dicit: ſed relinq̄t intelligi. Nā qd p hoc uulnō intelligit nisi amissio filii. Hoc decus il. h. ſ. e. repetitio ē: q̄ ut diximus ſæpe cōmiseratione affert ut Te dulcis cōiūx te ſolo in littore ſecū. Te uenientē diete diſcedētē canebat. Rhebe diu mouet pathos ſi ſermo aut ad res inanimatas cōuertit: ut Dulces exuuiæ dūfata deūq; ſinebant. aut ad bruta ut hic. Res ſi q̄ diu mortalibus ulla ē. Dolet & breui ārē uitæ hūanæ. Aestuat ingēs uno in c. p. nam iſtis omnibus prurbatiōibus ita uehemēter exagitabat mens. ut mare æſtuat uariis uētis cōcitatū. Inde ali. ſu. at. a. Tam uariis pturbatiōibō æſtuans hac celeritate uti debuit. Figitq; uolatq;. mira. n. uelocitate figebat haſtilia in ſcuto & fugiebat.

Ingenti gyro. ſed ſuſtinet aureus umbo
Ter circum aſtārem læuos equitauit in orbes
Tela manu iaciens. ter ſecū troius heros
Immanem ærato circūfert tegmine ſiluam
Inde ubi tot traxisse moras. tot ſpicula tedet
Vellere. & uræetur pugna cōgreſſus iniqua
Multa mouēs animo iā tandem erūpit & iter
Bellatoris equi caua tēpora coniicit haſtam
Tollit ſe arrectū quadrupes. & calcibus auras
Verberat effuſūq; equitem ſup ipſe ſecutus
Implicat: eiectoq; incūbit cernuus armo:

SER. Vmbo. Scutū. nā apte totū intelligimus. Leuos e. i. o. ſecūdū artē militiæ. nā eqs ſtans facillime ſupatur a pedite. In leuā aūt iō ptē circuibat. ut æneæ dextrā partē circūueniret: q̄ utiq; nuda erat. Pugnat ini. pedes cōtra equitē. Multa mouēs. utrū in ipſum an in equū tela intorqueret. quo uulnerato Mezentius carebat effugio. Inter tēpora i. in frontem Bellatoris equi. Per quem bellum geritur. Aliter hominē dicimus bellatorē: q bellū gerit. Implicat. impedit. Cernuus. Cernuus equus dicitur qui cadit in faciem quasi in eam partem quam cernimus. uſi & pueri quos in ludis uidimus ea parte qua cernūt ſtātes cernui uocātur. ut etiam Var. in ludis theatralibus docet. Clamore in cæ. Implent. & abusiue dicit. Tres q̄. gaudio. Latiniq; dolore. Haue

sit e. hoc ẽ aẽrẽ. Lucre. i hoc cælo q̃ dr aer. & hoc dicit postq̃ respirauit: & mẽtẽ recepit post turbationẽ ex equi uenietẽ ruina. Hostis ama. asp. & ẽ Home. de telo dictum qđ hic ad hominẽ trãstulit. Ilic. n. ait πικρον οιςον. Nullũ in cæde nef. mori uiro forti nefas nõ ẽ. Nec ego sic ut uincerẽ ueni. hoc ẽ cũ uolũtate ꝓcũbo. Nec t. m. h. p. m. f. l. hoc ẽ nõ cũ hoc pacto a te lausus recessit ut uitã regreret. Fœdera ãt pepigit p trãslationẽ dixit. i. nõ sic pugnauit: ut ullũ mihi uitæ reliq̃rit desideriũ. Venia. beneficiũ: ut orãtes ueniã. Hũc oro d. f. inimicorũ irã: & post fata sæuire cupiẽtẽ. Defende ãt ẽ, phibe: ut Dũ teneras defẽdo a frigore mẽbrtos. Et bene petit ab ænea q̃ scit eũ ultro cõcedere: ut ꝓbauit in filio. Petit ãt nõ de eius pietate dubitans: sed timẽs irã suorũ. Haud i. lipto tes figura. nõ. n. dicit nõ ignarus: sed expectãs oĩbus uotis: ut Munera nec sperno. i. libẽter accipio. In hac aũt figura plus cogitat quã dicat: Vndantiq̃ ar. ordo ẽ. In arma undanti. cruore animã diffundit: cuius sedem pleriq̃ sanguinem uolũt eẽ: & sic dictum. ut Vna eadẽq̃ uia sanguis animiq̃ sequũtur.

Clamore incẽdunt cælum troesq̃ latiniq̃.
Aduolat æneas magnaq̃ eripit ensem
Et super hæc ait ubi nũc mezentius acer.
Et illa effera uis aĩ: cõtra tyrrhenus ut auras
Suspiciens hausit cælum mentemq̃ recepit
Hostis amare quid ĩcrepitas: mortẽq̃ miaris
Nullum in cæde nefas: nec sic ad prœlia ueni.
Nec tecũ meꝰ hæc pepigit mihi fœdera lausus
Vnum hoc per si q̃ ẽ uictis uenia hostibus oro
Corpus humo patiare tegi: scio acerba meos q̃
Circunstare odia hunc oro defende furorem
Et me consortem nati concede sepulchro
Hæc loquitẽ: iugulo q̃ haud ĩscius accipit ensẽ
Vndantiq̃ animam diffundit in arma cruore.

DO. Corpus humi patiare tegi. Verebatur. n. ne ciues ex ueteri odio in eius cadauer nimis sæuirent.
CHRI. Leuos eq. in orbes. i. circũcurrẽdo in orbẽ hẽbat æneã ad sinistrã. aliter. n. currẽdo hastilia in eũ haud facile cõtorsisset. nã dextrã facilius in leuã mouere poterat. Siluã. appellat siluã dẽsa illa iacula scuto æneæ affixa. Corpus h. p. t. nõ qa multifaceret sepulturã: sed qa ægre ferebat suos ciues hoc assequi. haud i. ita describit Turnus ut aĩo eẽt ĩuicto. Dion. in hac historia scri. q̃ cõmissa pugna Latinus & Turnus cecidere: & Aeneas nusquã ãplius apparuit. Deide scribit obsessis troiãis mezẽtius tãquã victor ĩpabat: petebatq̃ ab Asca. sibi dari uinũ qđ latio ꝓueniret. Asca. recusauit & uinũ loni uouit. Inde nocturno tpe e castris exercitũ educẽs hostes inuasit: ualidaq̃ pugna cõmissa captis hostiũ castris multos & eũ his lausũ troiani ceciderũt. mezẽtius occuparo cũ paucis, ꝓpinquo mõte audita cæde filii cũ ascanio pacẽegit: & reduxit in Etruriã. Verg. ãt hæc quæ dicit in laudem æneæ fingit.

Ceanũ i. sa. a. r. more sno ꝑtermisit noctis descriptionẽ: quã trãsisse ĩdicat pfis ortus diei & hoc ẽ uñ Hora. ait. Nec uerbum uerbo curabis reddere fidus. Interps: q̃ n. naturalia sũt oĩbus patẽt Aeneas quáq̃ & t. d. t. h. P. cu. cõsuetudo rõana fuit ut polluti funere minie sacrificarẽt: si tũ cõtingeret: ut uno eodẽq̃ tpe & fũestaret q̃s & cogeret dare operã sacrificiis laborabat ut añ sacra cõpleret quã funꝰ agnoscerẽt. Hora. Puluillo ĩ capitolii dedicatiõe cũ ab inimicis ei filiꝰ extictus nũciaret ait: Cadauer sit nec uoluit funꝰ agnoscere dõec tẽpla dedicaret. secũ dũ quẽ ritũ ẽt æneas ĩducit añ operã dare sacrificiis & sic ad sociorũ & palãtis sepulturã reuerti. Præcipitãt c. urgẽt: lõgã. n. dilationẽ sepultura nõ patiẽ Turbataq̃ f. m. e. funere palantia κατεζοχὴν. nam hæc cõsuetudo ẽ apd poetas ut a plæbe segregarent duces: sic paulo post ait: Interea socios ĩhũataq̃ corpora terræ Mãdemus: & itulit Mœstãq̃ eũãdri ꝓmo ad urbẽ mittat palas. sicut dictũ ẽ Religas danaũ atq̃ immitis achilli. Itẽ forsitan & fuerint ꝓami q̃ fata regras. Primo ui. sol. eoo. antequam luctum subiret & funestaretur, primo autem eoo subaudimus tẽpore. nam græce ἠως dicitur quam nos auroram uocamus. Home. ῥοδοδακτυλος. quod nomen latini traxerunt p deriuationẽ ut dicerẽt & lætus eois Eurus equis. Itẽ Eoaq̃ acies. Sane ut ẽt supra diximus in hoc sermone prima syllaba naturaliter longa est: sed cum opus fuerit corripitur: aut licentia nominis proprii aut quia eam uocalis segtur. Constituit t. in colle. qa trophæa non figebant nisi in eminentioribus locis. Sallu. de Põpeio: Deuictis hispanis trophæa in Piræneis iugis constituit: ex quo more trophæa in urbibus figebantur in arcubus ex ædificia

Descriptio undecimi libri.

Ndecimo uicta ẽ nõ æquo mare camilla
Cõstituit marti spolioꝝ ex hoste trophẽ
Exanimũq̃ patri uatum palãta remittit. Cum
Iura sepulturæ tribuit. tempusque latinis
Euander patrios affectus edit in urbe
Corpora cæsa uirum passim digesta cremantẽ
Legati referunt diomeden arma negasse.
Drances & turnus leges æquante latino
Concurrunt dictis ænea imminet urbi
Pugnatur: uincunt troes: cadit icta camilla.
Deinde duces castris donec cessere minantur.

P. Verg. Marõis Aeneidos Liber Vndecimus

Ceanũ ĩterea surgens aurora reliquit
Aeneas q̃ q̃ & sociis dare tẽpus humãdis
Præcipitãt curæ: turbataq̃ funere mẽtis ẽ:
Vota deum primo uictor soluebat eoo.
Ingentem quercum decisis undiq̃ ramis
Cõstituit tumulo. fulgẽtiaq̃ induit arma.
Mezenti ducis exuuias. tibi magne tropheũ

Bellipotens: aptat rorātes sanguine cristas
Telaq; truncа uiri: & bis sex thoraca petitum
Perfossumq; locis clypeū q; ex ære sẽ mistrẽ
Subligat: atq; ensem collo suspendit eburnū.
Tum socios nāq; omnis eum stipata tegebat.
Turba ducum: sic incipiens hortatur ouantes
Maxima res effecta uiri timor omnis abesto
Q d supereſt. hæc sunt spolia. & de rege sup bo
Primitiæ. manibusq; meis mezentius hic est
Nunc iter ad regē nobis: murosq; latinos
Arma parate animis: & spe presumite bellum
Nequa mora ignaros ubi primū uellere signa
Annuerint superi: pubemq; educere cāstris
Impediat: segnesq; metu sententia tardet
Interea socios inhumataq; corpora terræ
Mādemus. q solus honos acherōte sub imo ẽ.

tis. Ideo nūc trophæū põit æneas: q̄a necdū plenā est uictoriā cōsecutus. sed occiso Mezētio fugauit exercitū. plenæ. n. uictoriæ ut supra diximus triūphus debet & psoluit uota pp tāti ducis interritū: uel qa fas erat ēt de p̄mitiis sacrificare. Tibi m. t. B. Hoc p parentheſim dictū ẽ. Aptat. apte locat & cōgrue. Telaq; t. u. pfracta. ita. n. ī trophæis põi cōsuerūt. luue. & fracta de casside bucula pēdēs: & currū temōe iugū uictæq; triremꝫ. Aplustre. Et bis s. t. p. Perfossūq; l. Duodecim uulneribꝫ appetitū. q̄a ut supra dixit: totius thusciæ populus ī. xii. ptes fuit diuisus: ut Gēs illi triplex populi sub gēte q̄terni: q singulis lucumōibꝫ parebāt. Mors āt fuit ut iterēptos duces oīs uulneraret exercitus: sicut ēt de hectore Home. commemorat: uñ ẽ. Quæ circa plurimum muros accepit patrios. Clypeūq; ex ære. figuratiꝫ q̄ si reū diceret

Ensē collo suspēdit eburnū. Vaginā eburneā: Sane ebur eboris facit nō eburis sicut murmur murmuris: uñ qa in p̄ncipalitatis declinatiōe uarietas inuēit & deriuatio uaria ẽ. ná eburnus facit ab eo qd ẽ eboreus eboris Maxīa res effecta uiri. occiso tāto duce: simul ēt trophæi oñdit cā. Abesto. absit. nā tertia pſona ẽ. Quod su. de reliquo: & ẽ absoluta elocutio. Et de re. su. p̄. aut hoc dicit p̄mitiæ istæ q̄s fecimꝫ nō de

plæbe fūt: sed de rege superbissimo. aut certe supbū regē Turnū accipiamꝫ. nā de ipso legimus: at rutulo absceſſu uenis tū iussa superba mirat: ut sit sensus hæc spolia & hāc p̄mā belli partē superbo Turno sustulimus. nā hoc epitheto ꝓpriū turni ē: q d ei Verg. p ingenti scelere dat. apud. n. maiores superbia ingēs facinus fuit: adeo ut tarquinius pro multis sceleribus superbi nomē acceperit Mezētius hic ẽ, talis ut hūc ego te euryale asp. Murosq; latinos. Iā cāpestri supauimus p̄lio. restat ut ēt obsidiōe uincamus. Credit. n. q d sibi iā aperte nullꝫ occurrat: ne inaniter. nā & paulo post dicturus ẽ Turnus. Furta paro belli: & in. xii. Latinus: Vix urbe ruemur Spes italas. Arma pa. aīs: ut hyppallage ẽ ꝓ armis parate āīos. aut certe mutāda ē distinctio: ut sit animis & spe p̄sumite bellum mēte ꝓoccupate: ut supra Turnꝫ: & pugnā sperate parati. Bene āt ait p̄sumite: q̄si rē iā sui iuris aut ei debereuidetur certa uictoria. Vellere s. a. l. Ne in mora sitis cū captatis augurīis ad bellū exire ceperimus. Vellere āt prope dixit qa. romana signa figebant in castris: & cum ad bellū eundū fuisset captatis augurīis euellebāt e terra. nā alibi ea figi nō licebat. sed inter auguria ēt hoc habebat: si auellētē seq̄rent. adeo ut cū filio. ī arabis parthico bello sit Crassus occisus. q iturus ad p̄lium auellere signa uix potuit. Interea so. donec obsidionis tempus aduenīat.

Qui solus honos acherōte sub imo ẽ. Propter Cētū errāt ānos uolitanq; hæc littora circū, & bene acheronte sub imo. quia hæc res ad umbras tm̄ pertinet. nam apud prudentes hoīes nullius momenti sunt ista.

DO. Recte diis consecrat eius arma qui deos sēper cōtēpsit. Bis sex q̄ta uis fuit istius q duodeci plagis occidi non potuit nā aperto iugulo periit. Nūc i. a. r. nō. n. uult tūc eē cōsultādū de bello cū p̄lium erit gerendum.

CHRI. Turbataq; funere mēs ē. nā cū cuperet iuxta exibere iis qui bene de republica meriti occubuerāt. tamē ne funere pollueret añ q̄ sacra diis īmortalibꝫ ex uotis susceptis perficeret: nō poterat nō turbari. Vel dicamus q̄ cipitāt. i. p̄cipit ē agūt curæ. qm̄ q uictoria recte uti nesciunt persæpe ne quicquā uicerūt. ergo cupiebat & diis īmortalibus. ut par erat sacra exhibere. cupiebat & funera. q̄ dilationē nō patiūt, pcurare. sed nec cura ꝓsequēdæ uictoriæ omittēda erat. maxime āt turbabat funere. qa iniquissimo animo ferebat cædē suorū p̄sertim Pallātis

Primo eoo. nā cum in noctem protracta esset pugna prius non poterat. Primo eoo. i. prima aurora. Ingēte quercum non solū testimonium uictoriæ. uerum ēt in honorem deorum erigebant antiqui trophæum' Bellipotens. i. mars. non enim filium ut mezentius Lausum trophæo honestare uolebat. sed deum cuius beneficio uictoriam assecutus fuerat. Maxima res. nihil potuit accōmodatius proferri. erant enim milites anxii uehemēter de futuro & non sine summo timore. nā nō sine sāguine fugauerant hostes. & adhuc supererāt Turnus & latinus. Hortatur igitur. quoniam ipsum optimum initium rei bene agendæ plus q̄ dimidium totius esset. Primitiæ & de rege superbo. hoc exposui paulo ante. Mezentius hic. ideſt in nostra potestate quæ quidem res magna est: habet enim emphasim mezentius. quasi dicat tam metuendus rex. Nunc iter ad regem. q. d. suprrato exercitu campestri uiam ferro nobis ad ipsam urbem aperuimus. maxima ergo res perfecta cum uicto exercitu urbs obsideri possit. Arma p. a. Non enim iubentur arma induere. nam tunc erant humandi socii & non pugnandum. sed sint animis uiri parati ad arma quamprimum capienda. cum opus fuerit. Interea socios. hoc autem pronūciaꝫ. ut non solum peremptis satisfacit. uerum ut exemplo uiuentes accedant ad rem strenue agendam.

Ite ait egregias animas quæ sanguine nobis
Hāc patriā peperere suo decorare supremis.
Muneribꝫ: mœstamq; euandri primꝫ ad urbē

SER. Egregias a. q. s. n. īgēti arte laudat potiꝫ q̄ misereat extictos: ut p̄sētiū aīos ī bella succedat. Quē nō uir. egē. Ennii uersus ē. Fūere m. a. imaturo. trāslatio a pomis. Qui p. e. Arcadico a ciuitate arcadiæ quā Do. uult parrhā dicta quod, pcedit si parrha nomē ē grācum, Si aūt latinū ē stulte sensit: nam græcū

nomẽ latinã atymologiã nõ recipit. Ibat. pro ierat
Alũno. alũnus ẽ q græce τροφιμος dr̃ qđ nomen
ga latinũ nõ ẽ ut ab eo qđ ẽ nutritor inueniamꝰ eũ q
nutritus ẽ trãſit ad nomẽ aliud qa & alũnum dixit.
Iliades crimẽ de more ſolutæ. ſ. has æneæ ancillas
intelligimus. nã oẽs matres: hoc ẽ mulieres nobiles
in Sicilia remanſiſſe dixit: excepta euryali mr̃e: de q̃
legimꝰ. Quæ te ſola puer tantis ematribus auſa pro
ſequtur. Vt uero æneas foribus ſeſe intulit altis. na
turale. n. ẽ ut intermiſſa lamenta repetantur cũ aligs
notus aduenerit: ſic in ſtatio: Ingreſſis ducibꝰ denuo
defleẽ archemorus. Niuei fultũ palãtis. Late patet
hoc epiteton referri. n. põt & ad cãdorẽ p̃ſtinæ pul
chritudinis: & ad palloreẽ ex morte uenientem & ad
frigus: q đ, pprie mortuorum ẽ. ut corpuſq; lauãt fri
gentis & ungunt. Leui in ptctore. pulchro. puerili
nõdũ ſeroſo. Tene ĩ. iteratio ẽ. Nã ſupra ait Lachry
mis ita fãt obortis: ſicut in qnto poſuit. Et fidã ſic fa
tur ad & paulo poſt intulit Dic ait. Sane ſciendũ et al
cutionẽ talẽ eẽ q̃lis illa ubi defleẽ Eurvalus. Nã locif
oĩbus commouet miſerationẽ ab ætate a tpe. a uul
nere: a ſpe parẽtis. Cũ læta ueniret: Inuidit fortũa
mihi: ac ſi diceret quãtũ noceret aduerſa cũ læta talẽ
intulit caſũ. Videẽt ãt dolere qđ q̃ri nõ põt de fortũæ
crudelitate: q̃ ei uno eodẽq; tpe et tãta cõtulit bñficia
& tale intulit dãnũ. Tene inuidit fortũa mihi: ut li
ber păpineus nuidit collibus umbras. Diſcedens de
derãt κατ᾽ ἄτοσιωπρωϊένον hoc intelligimus. nam
abſcedẽs nuſq; ẽ euãdrũ allocutus æneas. Cũ dura
p̃lia gente ſubaudimus fore. Fors & Forte ẽt uota
ſuſcipit. Põt & unũ eẽ forſet. i. forſitã. Cumulatq;
al. do. & ſacrificat: & ſuſcipit uota: Naturaliter ãt q̃
rit de errore mẽtis hũanæ. Nil iã cæleſtibuſ ullis de
bentẽ. Viui. n. ſuperoꝝ ſũt: mortui ãt ad inferos pti
nent: uñ in. xii. Vos mihi manes eſte boni quoniã ſu
peris auerſa uolũtas. Superis autem debemus oĩa do
nec uiuimus. ideo quia ut dicunt phyſici cum naſci
cœperimus: ſortimur a ſole ſpiritum a Luna corpus
a Marte ſanguinem a mercurio ingenium a ioue de
ſiderium: a Venere cupiditates: a ſaturno humorem
q̃ omnia ſingulis reddere uidentur extincti. Vano
mœſti comitamur honore. Inani ut ſupra diximus q̃
tũ ad uiuos ptinet. Hi noſtri reditus. Tale eſt. ut.
Manibuſq; meis mezentius hic eſt. Hæc mea magna fides κατατοσιωπωμένον. quã de palantis reditu promi
ſerat patri. Pudendis: uulneribus. A tergo illatis. & ẽ cõſolatio. Nec ſo. pro ſoſpiti. antiptoſis eſt: hoc dicit. Si
fugiſſet uulneratus a tergo ipſe ei optares interitum:

Mittatur palas quẽ non uirtutis egentem
Abſtulit atra dies. & funere merſit acerbo.
Sic ait illachrymãs: recipitq; ad limina greſſũ
Corpus ubi exanimi poſitum palantis acetes
Seruabat ſenior: qui parrhaſio euandro
Armiger ante fuit: ſed non fœlicibus æque
Tũ comes auſpiciis caro datus ibat alũno
Circũ omnis famulũq; manus troianaq; turba
Et mœſtũ iliades crinem de more ſolutæ
Vt uero æneas foribus ſeſe intulit altis
Ingentem gemitum tunſis ad ſydera tollunt
Pectoribus: mœſtoq; immugit regia luctu
Ipſe caput, niuei fultum palantis & ora
Vt uidit leuiq; patens in pectore uulnus
Cuſpidis auſoniæ lachrymis ita fatur, obortis
Te ne inquit miſerandæ puer cũ læta uẽiret
Inuidit fortuna mihi: ne regna uideres
Noſtra: nec ad ſedes uictor ueherere paternas
Non hæc euandro de te promiſſa parenti
Diſcedẽs dederam: cũ me cõplexus euntem
Mitteret in magnũ ĩperiũ: metuensq; moeret.
Acres eẽ uiros cum dura prœlia gente
Et nunc illa quidem ſpe multum captus inani
Fors & uota facit: cumulatq; altaria donis
Nos iuuenẽ exanimũ: & nil iã cæleſtibꝰ ullis.
Debentem uano mœſti comitamur honore
Infœlix nati funus crudele uidebis
Hi noſtri reditus expectatiq; triumphi
Hæc mea magna fides. at nõ euãdre pudẽdis
Vulneribus pulſũ aſpicies nec ſoſpite dirum.

DO. Puerum dixit palanta ut uictoris minueret gloriam. nam alibi iuuenem dixerat.

CHRI. Quæ ſanguine nobis hanc patriam peperer ſuo. Duas ualidiſſimas cauſas proponit qbus egregio fũcre decorandi ſint oſtendat. & quod ſuo ſanguine eam uictoriam pepererũt qua qui ſuperſtites ſunt adepti ſibi ſint in italia ſedes q; & hic h̃nos nouiſſimus ultimuſq; ſit. Et quoniam Pallas externus hõ: & a cuius patre pfugus & ſine regno liberaliſſime acceptus fuerat. & auxilio conſilioq; ſubleuatus eandem: operam quam ciues præſti
terant præcipuum illi & regio filio adoleſcenteq; fortiſſimo dignum funus parat. Verum ita uniuerſam hanc rẽ proſequitur poeta. ut nihil miſerabilius explicari poſſit. Nullũq; locum omittit. unde aliqua poſſit educi com
miſeratio quem non tr̃ctet & grauiſſime & copioſiſſime. Primum. n. propriis lachrymis omnia miſeranda facit Quis. n. non mœrore afficiatur lugente rege. Mouet deinde pathos ab ætate. Nam cum hactenus. Euander fœli
ciſſimus fuerit. nunc demum ſenio confectus in adoleſcentem ſpem unicam patris infœliciſſimus ſit factus. Mo
uet a luctu atque ululatu omnium circunſtantium. maxime autem mouet a pulchritudine Pallantis & ætate. na
cum natura duce maxime amemus pulchritudinem uehementer dolemus eam in tenera ætate ita crudeliter extĩ
gui. ut pulcherrimum pectus duriſſimo ferro ſit tranſfoſſum. mouet ab oratione æneæ q ĩ p̃mis inueit ĩ inigna
te fortunæ: qui illum tam optime de ſe meritum rebus ſuis paulo poſt fœliciſſimis futuris iam inuide atq; crude
liter præripuerit ut ſua uirtute patris frui non potuerit: nec q; illi pro triumpho fuiſſet in patriam uictor non po
tuerit ſedire. Maxima autem eſt illa commiſeratio q; & ipſe & Euander præter ſpem ĩ tantam calamitatem inci
derint. nec parum mometi eſt in eo q; tam anxie euander illum commendarit, nam timorem maximum oſtend

bat. Hi nostri reditus.q.d.quãtum falsi sumus a nostra opinione. Hæc mea magna fides. Conqueritur fidem sua esse iminutam. At non euandre.& hoc mouet pathos.

Optabis nato funus pater: hei mihi quantum
Præsidium ausonia: & quantum tu perdis iule
Hæc ubi defleuit: rolli miserabile corpus
Imperat: & toto lectos ex agmine mittit
Mille uiros: qui supremum comitent honorẽ:
Interfitq; patris lachrymis: solatia luctus
Exigua ingentis: misero sed debita patri
Haud segnes alii crates: & molle pheretrum
Arbuteis texunt uirgis: & uimine querno
Extructosq; toros obtentu frondis iumbrant:
Hic iuuenem agresti sublimẽ stramine ponũt:
Qualem uirgineo demessum pollice florem.
Seu mollis uiolæ: seu languentis hyacinthi:
Cui neq; fulgor adhuc: nec dũ sua forma recessit
Nõ iã mater alit tellus: uiresq; ministrat. (sit.
Tum geminas uestes ostroq; auroq; rigentes
Extulit æneas: quas illi læta laborum
Ipsa suis manibus quondam sidonia dido
Fecerat: & tenui telas discreuerat auro:
Harum unã iuueni supremũ mœstus honorẽ
Induit: arsurasq; comas obnubit amictu.
Multaq; præterea laurentis præmia pugnæ
Aggregat & longo prædam iubet ordine duci.
Addidit equos & tela quibus spoliauerat hostẽ.
Vinxerat & post terga manq; quos mitteret umbris
Inferias cæso sparsuros sanguine flammam. (bris
Indutosque iubet truncos hostilibus ar-
Ipsos ferre duces: inimicaque nomina figi.
Ducitur infœlix æuo confectus acetes

SER. Hæc ubi defleuit Id est postq̃ hæc cũ lachrymis dixit. Flere.n.ẽ cũ uoce lachrymare. Vñ habemus ĩ sexto Cõtinuo auditæ uoces uagitus & ingẽs infantũq; aĩæ flentes in limite p̃mo. Toto lectos ex agmine.troianos tuscos arcadas. Exigua.quãuis.n. magna sint orbitari patris ꝓdesse nõ possũt. Phere/trum.Græce φερετρον dicit.uñ ꝑ diæresi phertrõ pheretrũ facit: nã latine capulus dicit. Vñ ait Plautus: Capularis senex.i.uicinus capulo: q dictus capulus ab eo qđ corpus capiat. Vimine q̃rno fũt aliq̃ durae deriuatiões: tñ eis sic utimur cũ adiũctiõe alterius nominis: ut quernũ uimẽ. Itẽ colurnũ ueru: ut Piguia q̃ in uerubus torrebimus exta colurnis: ficulnũ lignũ: ut Horatius. Olim trũcus erã ficulnꝰ inutile lignũ. Itẽ aprugnũ callũ ꝑ aprinũ. Optẽtu frõdis inũbrãt ueluti camerã quãdã capulo ramoꝝ extẽsione fecerũt. Agresti sublimẽ stramine ponũt. hoc ẽ sup frõdes ponũt. nã hic reddit qđ omiserat supra dicẽs Extructos toros: nec addẽs uñ. Demessũ. participiũ ẽ ueniẽs ab eo qđ ẽ metor Sane ab eo qđ ẽ metor ꝑteritũ perfectũ messui facit. Sua f.r. ꝓpria pulchritudo. Auroq; rigẽtes unũq; uacat: & ẽ additũ hiatus cã. Læta laboꝝ.figura ẽ Lærus rei: nã mõ dicimꝰ Lætus labore. Discreuerat.depinxerat. Simul amãtis affectus ostẽdit. Haꝝ unã.de duobus & horũ unũ possumus dicere: nã artigraphi hoc tm̃ uerãt. ne de duobus aliũ dicamus quod de multis ꝓprie dicit. Sane figurate dixit uestẽ iduit: ut Exuuias indutus achillis: cũ in usu sit induit illa re: ut indutosq; iubet trũcos hostilibus armis. Arsurasq; comas obnubit amictu. Haꝝ unã induit iuueni: altera caput eius uelauit. Nã supra dixit duas uestes eẽ latas. Obnubit ãt uelauit. Trãslatio a nubibꝰ: qbus tegit cælũ: uñ & nuptiæ dicũt: q̃ nubẽtiũ capita uelent. Laureti us p̃mia pu. mittit p̃mia q̃ de p̃da laurẽtis pugnæ sustulerat. nã p̃da ẽ q̃ eripit: p̃miũ quod offert. Equos & tela qbꝰ spoliauerat hostẽ. Vel palas uel Aeneas nã ãbigue positũ ẽ. Spolia ãt cũ ea tm̃ sint qbus hostis spoliari põt. ut lorica uel uestis. Abusiue ẽt spoliũ dicit qcqd ab hostibus tollit. Vnde ẽ Postquã illũ uita uictor spoliauit achilles. Vmbris inferias: ꝓprie: nã inferiæ fũt sacra mortuoꝝ. Cæso sanguine. ꝓ cæsoꝝ: ut supra: Captiuoq; rogi perfũdat sangui ne flãmas. Ipsos ferre duces. suos. s. q illis ꝑãt Melius tñ ẽ iubet trũcos ferre ipsos duces. hoc est ducũ spolia: ut trophea ipsos duces dixerit. sicut supra Manibusq; meis mecentius hic ẽ. Inimicaq; noĩa figi. Inimicoꝝ dicit aũt ãfixos trophæis titulos cũ noĩbus occisoꝝ. Ducit infœlis acetes. q̃si q cõsternatus nimio dolore ire nõ poterat: Et bene ex reꝝ ꝓmutatõe expressit doloris magnitudinẽ dicẽs ita doluisse acetẽ: ut pene cæcus hũano sẽsu p se ire nõ posset: & equũ ita sẽtisse ĩteritũ domini: ut ĩ hũanũ migraret affectũ. nã & lachrymabat: & spõte seq̃bat cadauer

Spoliũ

Inferiæ

DO: Quibus spoliauerat hostem. Ambigue dictum uel quibus usus fuerat dum hostes interimeret. uel qui bus uictor hostes spoliauit. Vltima tamen sententia melior est.

CHRI. Hæc ubi defleuit. egregius & excelso aĩo uir: q tm̃ tribuit luctui quãtũ exigit humanitas. Deinde ꝑparat id funus quod Euandro in tãto mœrore aliquã posset afferre cõsolationẽ. Se plorat postremũ damnũ filii ex morte Pallãtis. Lectos mille uiros ex t.a. Singula uerba ingens põdus hẽt. Eligit.n. nõ ex una altera ne ala aut cohorte: sed ex toto exercitu: & legit mille ut põpa esset numerosa & legit uiros.i. homines fortissimos: q & comitarent funus: & patrẽ cõsolarent. Solatia exigua ingentis luctus. declinatio a cõtrario est exiguũ & ingens qua ostendit quantus in parente luctus fuerat. Sed debita. q.d. quãuis uideret Aeneas quãparũ proficeret tanto apparatu: tamẽ debitũ officiũ nõ cẽsuit prætereundũ. Crates & arbuteas uir. ponit qa res in tanto rerũ momento tosũmã celeritatẽ desiderãs artificiũ nullũ expectare nõ poterat. Sed hæc oĩa agrestia & extẽporanea magnifice exornata sũt pretiosis uestibus superimpositis. Ergo nec mora fuit miseratio fabricãdo: nec magnificentia uestiũ ad ornatũ defuit. Stramine. & frondes & paleas: & qcqd ea gratia substernimus ut quod super imponendũ mollius excipiat. Qualem uirgineo, optima cõparatio. nam ut flos nuper succisus & si langueſcat nõ statim amittit

pulchritudinẽ. sic Pallantis pulchritudo nõ statim discesserat. Ex ista aũt cõparatione summã citat cõmiseratio nẽ. De uiola aũt & hyacinto diximus in bucolicis & georgicis. Mater alit. nã humore terrestri alunt palantæ: quẽ rãdicibus suis sugũt & uim stomachi præbẽtes decoquũt: & in alimentum cõcurrũt. Ostro auroq; rigẽtes. sæpe poetæ duo uni uerbo adiungũt: quoꝝ alterũ nõ quadrat. ut in geor. Tenues pluuiæ & penetrabile frigus adurat. Nã frigoris ut & caloris adurere est: sic hoc loco uestis ex purpuræ infectura nõ riget. i. nõ reddit inflexibilis: ex multo aũt inter texto auro riget. Laudat aũt uestes a materia: qa ex purpura esset & auro: laudat ab artificio ac postremo ab auctoritate donatoris. Multaq; spẽm pene triũphi adhibuit. Quibus spoliauerat. Pallas potius quã æneas. Vinxerat. nã captiuos hostes ad sepulchꝝ ducis interfecti iugulabãt. inde sequẽtibus tẽporibus dãnati capite pugnare in magnoꝝ uirorum funere cogebant ut essent q sanguinẽ spargerent: donec gladiatores prouenerunt. Induros truncos. Ad quãdam trophæi spẽm ipsos duces. Vt maiorẽ auctoritatẽ haberet res. uel duces funeris intellige. Ducitur infœlix æuo cõfectus acetes. Pathos ab ætate: sic illud Et fauni miserere senecte.

SER. Fœdans uel cruentãs: uel lacerãs. Terræ in terra. Positis insignibus. sine phaleris: quod aũt equũ dicit lachrymare nõ mirũ est: cũ Homerus etiã diuinitatẽ induxerit. Aethon. nomẽ eq; quo & auroræ equus uocatur. Cætera turnus uictor habet. κατασιωπῶμενον & alia ei sustulisse intelligamus non tm̃ baltheũ: & legimus supra. Phalanx. lingua macedonũ legio. Quod aũt ait mœsta: arcadas intelligimus. Vnde infert Teucriq; tyrrheniq: & hoc ẽ quod ait supra: Et toto lectos ex agmine mittit Mille uiros. Versis arcades ar. Lugentũ more mucronẽ hastæ nõ cuspidẽ cõtra terrã tenentes: scuta ẽt inuertentes pp numina illic depicta: ne eoꝝ simulacchra cadaueris polluerẽt aspectu: ut nõnullis frustra placet. Nam lugentũ mos est prioris habitus ĩmutatio. Alias hinc ad lachry. Ad aliã sepulturã. Salue æternũ mihi maxime pala. Aeternũq; uale. Varro in libris logistoricis dicit ideo mortuis salue & uale dici nõ q̃ ualere aut salui eẽ possint: sed q̃ ab his recedimus eos nunq̃ uisuri. Hinc ortũ est ut ẽt maledicti significationẽ interdũ uale optineat: ut Teren. Valeãt qui inter nos dissidiũ uolunt: hoc est ita a nobis discedãt: ut nunquã ad nostrũ reuertantur aspectũ. Ergo cũ mortuo dicit uale: nõ ætymologia cõsideranda est: sed cõsuetudo: q̃ nullis uale dicimus nisi a quibus recedamus. Oratores. Legati a porãdo p repu. nominati. Vrbe latina. pro latini id est de laurolauinio. Velati ramis o. nõ coronati. Nec. n. lugẽtes decebant: sed instructi & ornati. i. in manibus oliuæ ramos ferentes: sic Homerus ζεμιατε χὼν ἐγ χέρσεγ Velari aũt ornari: ut illo loco significat: Victori uelarũ lauro uittisq; iuuencũ: cũ uitis nõ aut uelentur aut coronent uictimæ: sed ornent. Veniamq; rogãtes Beneficiũ. Ferro quæ fusa. mõ interempta: aliquas fugata: sed discernũt epithetis ut si dicas ferro fusus est: uel metu fusus. Redderet. Ostendit iã posse in troianoꝝ esse potestate. Et æthere c. uacuis: unde & rhetia casses dicimus. Hoc aũt bene addidit q̃ uicti possunt ĩnouare certamẽ. Aut aspernanda. iusta nõ prẽnenda. Sepulturæ. n. beneficiũ generaliter debet uniuersis. Insuper addit. accumulat uerbis beneficium dicens pacẽ se ẽt uiuis uelle præstare. Pacem aũdideo defunctis: qa ait: Nullũ cũ uictis certamen & æthere cassis: & mortuoꝝ pax sepultura est. unde elegit uerbũ utriusq; aptum. Quænam. Quanta & qualis. nã mirantis est: nec. n. dubitat: cũ ipse dicat ĩdigna. Implicuit. inuoluit inuitos. Nec ueni. nec uenissem tps pro tpe. Nec bellum cum gẽte gero. sed cũ Turno. p quod eoꝝ captat fauorẽ. Huic morti. Ἀσικτικῶς. quasi ostendit iacentes. Si bellũ finire manu. hoc ẽ cũ ĩterẽptoẽ. Põt. n. & pace finiri Vixet. p uixisset: & ẽ syncope. Deus aut sua dextra ddisset uictoriã uel uitã. qa duplici rõe ostat uictoria: aut uirtute: aut uolũtate fortũæ, Miseris ciuibꝰ Quasi aliẽa culpa peũtibꝰ:

Salue

Vale

Oratores

Pectora nunc fœdãs: pugnis nũc unguibꝰ ora
Sternitur: & toto proiectus corpore terræ:
Ducunt & rutuloperfusos sanguine currus.
Post bellator equus positis insignibus æthon
It lachrymãs: guttisq; hũectata grãdibus orã.
Hastam alii galeãq; ferũt: nam cætera turnus
Victor hẽt: tũ mœsta phalãx teucriq; sequũt:
Tyrrheniq; duces: & uersis arcades armis.
Postq̃ omnis longe comitũ præcesserat ordo:
Substitit æneas: gemituq; hæc addidit alto.
Nos alias hinc lachrymas eadẽ horrida belli
Fata uocant: salue æternũ mihi maxime pala:
Aeternũq; uale: nec plura effatus: ad altos
Tendebat muros: gressumq; in castra ferebat.
Iamq; oratores aderant ex urbe latina
Velati ramis oleæ: ueniamq; rogantes
Corpora per campos ferro quæ fusa iacebant
Redderet: ac tumulo sineret succendere terræ
Nullum cum uictis certamen & æthere cassis:
Parceret hospitibus quõdam socerisq; uocatis.
Quos bonus æneas haud aspnanda precantes
Prosequitur uenia: & uerbis hæc insuper addit
Quænam uos tanto fortuna indigna latini
Implicuit bello: qui nos fugiatis amicos?
Pacem ne exanimis: & martis sorte peremptis
Oratis? equidem & uiuis cõcedere uellem:
Nec ueni nisi fata locum: sedemq; dedissent:
Nec bellum cũ gente gero: rex nostra reliquit
Hospitia: & turni potius se credidit armis.
Aequius huic turno fuerat se opponere morti:
Si bellum finire manu: si pellere teucros
Apparat. hic decuit mecum cõcurrere telis:
Vixet cui uitam deus aut sua dextra dedisset:
Nunc ite: & miseris supponite ciuibus ignem.

DO. Miseris.qui non in suo:sed in Turni negocio perierant.

CHRI. Aethon.nomẽ equi pallãtis deductũ ab uno ex equis Solis. Erant.n.p⁹rous:eous:æthõ:& phlegõ quod aũt eũ ex desiderio dñi illachrymantẽ scribit:nõ oĩno poeticũ est:nã equos & uictoria exultare at q̃ referri & lætitiã oſidere:& cũ uicti fuerint ſũmo mœrore cõfici ẽt:q̃ naturalẽ hiſtoriã tradidere affirmant. Nã Pli.ait. Præſagiũt pugnã & amiſſos lugẽt dños:lachrymaſq̃ interdũ deſiderio fundũt. Interfecto Nicomede rege equus eius deſiderio uitã finiuit. Ac multa alia in eadẽ ſnĩa ponit. Iam oratores.oſidit q̃ ampla fuerit uictoria: cũ ita ſe uictos hoſtes faterent:ut ſtatim ad pacẽ petendã ſeſe ſubmitterẽt. oſidit ẽt quod unius uiri auctoritas poſſit: nam abſentiã Turni hæc pene oĩa euenerũt. Nullũ cũ uictis certamen & æthere caſſis. Grauiſſimus locus & q̃ plu/rimũ apud eũ uirum in quo recta rõ ualet oẽm perturbationẽ ſupprimeret. Quapropter primo cõgreſſu placatã ẽ Aeneas. Proſequit̃ u.q.d.ſtatim donat ueniã. Quæ n.f. Nã cũ & ſe & illos excuſare uelit:reiicit culpã in for/tunã:& re uera Latinus ſocietatẽ expetiuerat troianorũ. & ipſe Aeneas nihil aliud tentabat: ſed iniqtate fortunæ a Turno in bellũ ĩpulſi ſunt. Et uiuis cõcedere uellem. ſnĩa eſt. Vellẽ ipſos nõ fuiſſe extinctos: ut uiuentibus pa cem dare poſſẽ. Vel dicit ita:Omnia cæſi remitto:ut ẽt cũ uiuentibus cõuenire cuperẽ. Nec ueni.q.d.non fuit cã ueniendi ut uos debellarem:ſed ut quem fata locum dabant acciperem. Hinc ſequitur ut nõ geram bellum cum la tinis:quos incolumes eſſe cupio:ſed cum rege ueſtro a quo terris fatalibus prohibeor. tandem omnem culpam in Turnum reiicit. Accumulatq̃ inuidia qui cum belli cauſa fuerit a pugna diſceſſerit. Aethon

SER. Obſtupuere ſilentes. i. obſtupefacti ſũt: & ſilere cœperũt. Tunc ſenior. cui ab ætate præſta bat̃ auctoritas. Odiis & crimine drãces Infenſus iuueni turno. Aut p ſuũ crimen i. inertiã: quã ſemp uirtuti cõſtat eſſe cõtrariã: aut Turni crimine q̃ tot uiris mortis cã extiterat. Orſa refert. Cœpta uerba. O fama ingẽs igenitor armis. fruſtra ait Do na. hoc nomen de his eſſe q̃ nõ recipiunt cõparatio nem:nã qa augumentũ recipit ẽt comparat̃. Alia il/la ſunt noĩa in q̃bus eſt dubitatio utrum cõparent̃: ut eſt p̃fectus:qa ſi uelis cõparare incipit p̃fectus nõ eſſe p̃fectus. Cælo te laudibus æquẽ. Pro his q̃ in cælo ſunt. i. diis:ut Cæruleus thybris cælo grauiſſi/mus amnis. Iuſtitiæ ne p.m.b.ne l. Figura græca mi ror illius rei & regno illius rei:ut ὀφύομαζωὸ Κεινου δικάρχω ἐκείνου. Vnde Hora. ait:& qua paupe daunus agreſtũ regnauit populoq̃:pro agreſtib⁹ po pulis. Si qua u.i.rõnem. Dederit f.l.& bene cũ ex/ceptione pollicẽt̃ dicẽs:ſi uoluntatẽ noſtrã fortuna comitet̃. Fœderat. Vel cõiugis uel amicitiarũ. Fa/tales m. Quia audiuerat:Niſi fata locũ ſedemq̃ de/diſſent. Saxa troiana. Ambitione ait q̃ſi troianis fa taliter debita. Pepigere dies. pacti ſũt ab eo quod ẽ paciſcor & pepigi:& pactꝰ ſum facit. ſicut ab eo q̃d eſt pco & parſi & pepci. Pacẽ. Media & tẽporali. Sequeſter
ná ſequeſter eſt medius inter duos altercantes. apud quẽ aliquid ad tp̃s ſe ponit̃. pacẽ ergo ſequeſtram ĩ ducias dicit. i. pacem tpalem:& mediã inter bellum p̃teritum & futurum. Mixtiq̃ im.l. apud maiores magna erat cura fidei:adeo ut inter Porſenã & ro/manos factis induciis:cũ ludi circenſes in urbe cele/brarent̃. ingreſſi hoſtiũ duces curruli certamine cõ/tenderent:& uictores coronarent̃. Ferro b. ad epi/theton tranſtulit nomẽ p̃priũ:nã bipẽnius p ſe ple/num ẽ:& ſecurim ſignificat:ut Crebriq̃ bipẽnib⁹ inſtant. Robora. Modo genus eſt ligni. nã eſt inter ſpecialia nominatũ. Plauſtris ge ſub pondere ſonã tibus. Quæ mõ u.l.p.f. Bene mõ Vno.n. eodemq̃ die & fortiter fecit & periit:ut Hæc te prima dies bel lo dedit:hæc eadẽ aufert. Arcades ad p.r. eoſ dicit q̃ intra ciuitatẽ ſũt. De m.ue. Quia antea p noctem cadauera p̃funerabant̃ cũ faculis. Rapuere f. raptim & feſtinanter tulere. Diſcriminat. diuidit. uũ diſcri Diſcri/men capitis muliebriſ dicit̃. Incendunt. implent ut men clamore incẽdunt cælũ troeſq̃ latiniq̃. Vis ulla. nec ætatis ĩbecillitas. nec ſeueritas regia. Pheretro pa.r poſito Palauris pheretro. nã antiptoſis eſt. Nõ hæc

Dixerat æneas:olli obſtupuere ſilentes:
Conuerſiq̃ oculos inter ſe:atq̃ ora tenebant
Tum ſenior ſemperq̃ odiis:& crimine drances
Infenſus iuueni turno ſic ore uicissim
Orſa refert:o:fama ingens ingenitor armis
Vir troiane:quibus cælo te laudibus æquem.
Iuſtitiæne prius mirer belli ne laborum.
Nos uero hæc patriã grati referemus ad urbẽ:
Et te ſi qua uiam dederit fortuna latino
Iungemus regi:quærat ſibi fœdera turnus.
Quin & fatales murorum attollere moles:
Saxaq̃ ſubuectare humeris troiana iuuabit.
Dixerat hæc:unoq̃ oẽs eadem ore fremebant.
Bis ſenos pepigere dies:& pace ſequeſtra
Per ſiluas teucri mixtiq̃ impune latini
Errauere iugis. ferro ſonat alta bipenni
Fraxinus:euertunt actas ad ſydera pinus:
Robora:nec cuneis & olẽtem ſcindere cedrũ:
Nec plauſtris ceſſãt uectare gemẽtib⁹ ornos.
Ecce etiam phama uolãs tanti prænũcia luctus
Euandrum euandri p̃ domus & mœnia replet
Quæ modo uictorem latio palanta ferebat
Arcades ad portas ruere:& de more uetuſto
Funereas rapuere faces:lucet uia longo
Ordine flãmarum. & late diſcriminat agros.
Contra turba phrygum ueniẽs plãgentia iũgit
Agmina:quæ poſtq̃ matres ſuccedere recto
Viderunt. mœſtam incẽdunt clamorib⁹ urbẽ
At non euandrum potis eſt uis ulla tenere.
Sed uenit in medios:pheretro palante repoſto
Procubuit ſup atq̃ hęret lachrymãſq̃ gemẽſq̃
Et uia uix tandem uoci laxata dolore eſt.

o.p.d.p.p.C.ut ſ.u.te.c.m.duplex expoſitio eſt aut .n.hoc dicit:Nō.n.mihi talia ꝓmittebas: ut crederē te cautius dimicaturꝰ.ut intelligamus Palantem ꝓficiſcentē ꝓmiſiſſe patri uictoriā:cædē hoſtiū: plurima ſpolia.Qui enim hoc cogitat cautelæ obliuiſcitur auiditate pugnādi:aut certe non pro nomine nempe accipiamus:ut in Terentio:Non tu hunc rus hinc prodiſſe aiebas.i.nonne pro nempe:ut ſit ſenſus. Nempe mihi hæc dederas promiſſa diſcedens:quia cautius fueras dimicaturus.

Non hæc o palla dederas promiſſa parenti
Cautius ut ſæuo uelles te credere marti.

DO. Pace ſequeſtra.ſequeſtra pax ea eſt quæ ſic interponit̄ ut non tollit ſed differat bellum. Poſtquā maluel pro mulieribus poſuit.uel matres eorum qui cæſi fuerant.

CHRI. Conuerſiq; o.in.ſe.Quo ſigno tacite oñdebant admirari. O fama in.Multis dura aduerſaria cōſtituta eſt fama cū ipſi re correſpondere nō poſſint ergo magna laus æneæ q fama ſupet. Quibus l.æ.t.c.q.d.qbus uerbis poſſum ꝓmere laudes tuas:qbus te cælo.i.cæleſtibus, diis æquari potes. Cum aūt iuſtitiā & bellū ponat: oſtendit illū & in pace & in bello optimū eſſe qbus ciuili homini nihil maius tribui pōt. Hæc aūt duo ita magna eſſe affirmat:ut nō poſſit diſcernere utrū maius. Grati. Memores beneficii accepit de humādis cæſis. Siqua uiā d.f.nā fortuna diſiunxerat Latinū ab ænea & nō conſiliū.ergo de uoluntate Latini nihil dubitantes fortunam q̄ aduerſa illū diſiunxerat optat ut proſpera recōciliet.& ſic beniuolū ſuum regem æneæ reddit. Quærat ſibi fœtamare in eū hæc euomit.q.d.nō eſſe habendā rōnem eius:q ſoli ſibi ſeruiens:ut cōiugio potiret̄ cæteroꝙ ſalutē in diſcrimine adduxit. Pace ſeque.ſequeſtrem eum appellamus:cuius fidei creditur res:de qua controuerſia pendet donec certum decernatur: & a quadam ſimilitudine indutias pacē ſequeſtrē apellant. Quæ modo ui.ex qua re oſtenditur quā uaria mutabiliſq; ſit fortuna quāq; inſtabilis. Arcades ad portas ruere.deſtributio eſt nam magnus luctus fuit uirorum funeri occurrentium:maior mulierum intra urbem:maximus autem Euandri: cui a ꝑncipio uocem dolor præripuit. Non hæc o palla Inde ex orſus eſt:unde dolor proueniebat.

Seꝙſter

SER. In armis.apud armatū.cuius cōſiliū cupiditas uictoriæ plerūq; ꝺturbat. Vota ꝓceſq; meæ ſupra Fors & uota facit. Fœlix morte tua.ea re fœlix quæ cæteri dolent. Viuendo uici mea fata.diu uiuendo:ut in bucolicis.Olycida uiui ꝓuenimus. Vici aūt mea fata per naturalē ordinē uita longiore ſuperaui.nāq; hic ordo naturalis eſt:ut ſint parentibus ſupſtites filii.Fata ergo generalia dixit referens ſe ad naturalē ordinē:nō ad fatū ꝓpriū Nam fata ſuperare nemo hominū pōt: Vnde multi ſic diſtinguūt:Cōtra ergo uiuendo uici uitā.ſ.filii. nā hoc ē ſuperſtes reſtarē ut genitor:ut mea fata ꝑ exclamationem dictū ſit.Sciendū tū ēt irrationabile dolentibus dari. Reſtarē.eſſem. Dediſſem.Reddidiſſem.

Haud ignarus eram q̄tū noua gloria i armis:
Et prædulce decus primo certamine poſſit:
Primitiæ iuuenis miſeræ:belliq; propinqui
Duta rudimenta:& nulli exaudita deorum
Vota preceſq; meæ:tuq; o ſanctiſſima cōiunx
Felix morte tua:neq; in hūc ſeruata dolorem;
Contra ego uiuendo uici mea fata:ſuperſtes
Reſtarē ut genitor:troum ſocia arma ſecutū
Obtuerent rutuli telis:animam ipſe dediſſem
Atq; hæc pōpa domum me nō palāta referret.
Nec uos arguerim teucri:nec fœdera: nec quas
Iunximus hoſpitio dextras:ſors iſta ſenectæ
Debita erat noſtræ:quod ſi imatura manebat
Mors natum cæſis uolſcorum milibus ante
Ducentem in latium teucros cecidiſſe iuuabit.
Quin ego nō alio digner te funere pala
Quā pius æneas:& quā magni phryges:& q̄
Tyrrheniq; duces tyrrhenūq; exercitus omnis.
Magna trophæa ferūt quos dat tua dextra ſe-
Tu quoq; nūc ſtares īmanis trūcos i armis: to
Eſſet par ætas:& idem ſi robur ab annis
Turne:ſed ifœlix teucros quid demoror armis
Vadite.& hæc memores regi mandata referte:
Quod uitā moror inuiſam palante pempto:
Dextra cauſa tua eſt:turnum natoq; patrique
Quā debere uides meritis uacat hic tibi ſolus
Fortunæq; locus:nō uitæ gaudia quæro:
Nec fas:ſed nato manes perferre ſublimos.

Nec uos arguerim teucri.exonerat eos pudorē ne uideat̄ cā orbitatis fuiſſe: dicēs hoc ſibi fataliter debitū. Senectæ.deeſt ætatis.nā ſenecta ætas dicit̄.Salu.Senecta iā ætate.p ſe aūt plenū eſt ſi ſenectos dicamus.Ducentē in l.t.c.iu.lucrū quodā modo putat īpendiſſe ꝓ amicoꝙ felicitate filiū:qui morti ſuerat acerbo funere fataliter debitus.& eſt a qualitate beneficii ſolatiū. Non a.d.te.f.p.Latēter hic æneæ oſtendit̄ pietas:q̄ in amici funus tanta cōtulit:ut pater amplius ꝑſtare nō poſſet. Tu quoq; nūc ſtares i.t in a. Sicut iſti duces de qbus hæc ſūt trophea.nā ſupra ait:Indutoſq; iubet truncos hoſtilibus armis ipſos ferre duces. Eſſet par ætas. Vel mea.uel filii.nā ad utrūq; pōt referri. Teucros qd demoror armis. Ab armis:& uidet̄ dicere: dimittendi ſūt troiani: ut morte turni ſatiſſiat doloribus meis:quod ēt hic poſteriora ſignificant. Meritis uacat hic tibi ſolus F.l Nihil eſt aliud qđ poſſit uel uirtus tua uel fortuna ꝑſtare nam his rebus uictoria cōtingit: niſi ut occiſo Turno & uindices filiū:& patrē cōſoleris orbatum

Sed gnato m.p.ſub i.ac ſi diceret hanc ſolā eē cām quæ eū cogat ad uitæ patientiā:ut filio Turni nunciet̄ interitus. Extulerat l. Aſinius Pollio dicit ubiq; Virg.in diei deſcriptionē ſermonē aliquē ponere aptū præſentibus rebus:ut hoc loco:qa funerū & ſepulturaꝙ res agit̄:dicit extulerat. Nā & efferre ē ad ſepulturā ferre.itē in q̄rto quia ē nauigaturus æneas

Efferre

Aurorā interea miſeris mortalibus almam
Extulerat lucem: referens opera: atq; labores.
Iam pater æneas iam curuo in littore tarcun
Conſtituere pyras: huc corpora quiſq; ſuorum

& relicturus: Didonē dicit: Tithoni croceū linqnēs aurora cubile. qđ licet ſuperfluū ſit: in multis tñ locis inueniť. Miſeris m. Qui ſūt ſubiecti tot caſibus. Home. Δεἰλοισι βροτοισ. i. miſeris mortalibus nō timidis. Opera atq; labores, hoc opus & hæc opera tūc dicimus qñ negociū ipſū qđ geriť ſignificamus. Si ăt fœ. ge. dixerimus opas ipſas pſonas: quæ aliqđ faciūt ſignificamus: ſicut cuſtodia dicitť q̄ cuſtodit: ut Cernis cuſtodia qualis: nam ut hi qui cuſtodiuntur cuſtodia dicantur: uſurpatū eſt. unde male eſt in uſu: Cuſtodiæ audiuntur. Conſtituere p. Pyra eſt lignorum cōgeries rogus cum ardere cœperit dicitur: buſtum uero iam exuſtum uocatur. quem ordinem ſeruat poeta dicens Conſtituere pyras. Item ſubiectiſq; ignibus atris. Ter circum accenſos decurrere rogos. Item Semiuſta ſernant buſta.

Opus
Opera
Custodia
Pyra
Rogus
Buſtum

DO. Nihil in his uerſibus dignum quod ponerem inueni.

CHRI. Haud ignarus erā. orō hæc artificio ſūmo exornata cuius uires facile ex ſimilibus hactenus interpretatus oratiōibus facile intelligemus. Accuſauerat natū q ſibi inobtēperans fuiſſet: nūc oſidit nō ex īpia cōtumacia: ſed ex magni aī audacia & gloriæ cupiditate peccaſſe. Primitiæ iuuenis miſeræ. exclamatio ē p quā cōqriť fortunā ſtatim a p̄ncipio Pallanti inimicū fuiſſe: & p̄ma militiæ rudimēta duriſſima extitiſſe: & ſua uota minime fuiſſe exaudita. Tuq; o. ſ. c. f. m. tua. Maximū ſelicitatis argumēntū: nā cū ſi q ſelices fuerūt noſtraq; calamitatū cōparatiōe felices poſſūt appellari: ut illud O ter quaterq; beati qs ante ora patrū & ſ. a. c. o. Vici mea fata. Hyperbole ē. nomen. n. ſua fata uicit. Sed cū uolumus longā alicuius uitā dicimus uixit pluſquā ſibi a fato cōceſſum fuerat: ut tantā uideret calamitatē Multi. n. pp longiorē uitā in eas calamitates inciderūt: q̄s ſi prius deceſſiſſent oīno euitaſſent quod de Priamo teſtať. Troū ſ. a. ſ. Increpat ſeipſū: qđ nō potius ipſemet in bellū p̄ceſſerit: & in quo p̄mortuus filii funus nō aſpexiſſet. Nec uosar. Nō tū īputat mortē filii troianis: q illum in bellū adduxerint: ſed fato ſuæ ſenectæ. Illis aūt debere fateť q̄ poſtquā filio moriendū erat cū tanta gloria mortuus fuerit.

Morte tulere patrum: ſubiectiſq; ignibus atris
Conditur in tenebras altum caligine cælum
Ter circum accenſos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos: ter mœſtum funeris ignem
Luſtrauere in equis: ululatuſq; ore dedere.
Spargiť & tellus lachrymis: ſpargūť & arma:
Ir cælo clamorq; uirum clangorq; tubarum.
Hinc alii ſpolia occiſis direpta latinis
Coniiciunt igni galeas enſeſq; decores.
Frenaq; ferenteſq; rotas: pars munera nota
Ipſorum clypeos: etiam non fœlicia tela.
Multa boum circa mactanť corpora morti:
Setigeroſq; ſues: rāptaſq; ex omnibus agris
In flāmam iugulant pecudes: tum littore toto
Ardentes ſpectant ſocios: ſemuſtaq; ſeruant
Buſta: nec q̄ auelli poſſūt uox humida donec
Inuertit cælum ſtellis ardentibus aptum.
Nec minus & miſeri diuerſa in parte latini
Innumeras ſtruxere pyras & corpora partim
Multa uiq; terræ īfodiunt: auectaq; partim
Finitimos tollunt in agros: urbiq; remittunt:
Cætera confuſaq; ingentem cædis aceruum
Nec numero nec honore cremāt. tūc undiq; ua
Certatim crebris collucent ignibus agri
Tertia lux gelidam cælo dimouerat umbram.
Mœrentes altum cinerem: & confuſa ruebant
Oſſa focis: tepidoq; onerabant aggere terræ.
Iam uero in rectis prædiuitis urbe latini

SER. More t. p. Quia apud uarias gentes diuerſa fuerūt gñia ſepulturæ: īde ē q̄ alii obruunť: alii exuruntť: alii p̄prias remittuntť ad patrias: alii p diem ut nūc iſti: alii p noctē ut ſupra Palas: & pitheas uarietates Virg. poſuit. nāq; Eraclytus q oīa uult ex igne cōſtare: dicit debere in ignē corpa reſolui. Thales uero q cōfirmat oīa ex humore p̄creari: dicit obruēda corpa: ut poſſint humore reſolui. Ignibus atris. At q ignes atri nō ſūt: ſed epitheton traxit de negocio ut atris diceret. hoc eſt funebribus ut paulo poſt Mœſtū funeris ignē. i. funebrē. nā mœſtus eſſe nō pōt ignis. Condiť in tenebras. i. fumi obſcuritate cōpleť. Cuncti fulgētibus armis. Fruſtra hoc epitheton notāt critici q̄ſi circū eūtes rogos alia arma habere debuerūt. Cincti. Inſtructi. Decurrere r. p circa rogos cucurrere. Bene aūt ait decurrere nō decurrere. Nā uerba q̄ in p̄terito pfecto primā ſyllabā gemināt ut curro cucurri: & tondeo totondi: cū cōpoſita fuerīt geminare nō poſſūt Nā neq; decurri: neq; detotondi dicimus: exceptis tñ duobus do & ſto. Clangorq; t. Ante. n. mortui ad tubā deducebanť. uñ Perſius: Hic tuba cādelæ tandēq; beatulus alto Cōpoſitus lecto. Hīc alii ſpolia occ. d. l. ſecm ſuæ gentis ritū alii oſtilia arma: alii pemptoq; cremabāt. Feruēteſq; ro. Nimio. ſ. curſu: Alibi Volet ui feruidus axis. Horat. Metaq; feruidis euitata rotis. Nō felicia te. Quibus defendere nequerūt. Mactanť c. m. Aut morte aut morti ipſi deæ. Stat in ſcopulus mors ſæua ſedet. Lucanus: ipſāq; uocatā Quē petat e nobis mortē tibi coge fateri. Circa autē iō qa Homerus dicit ī morte Patrocli circa corpus extincti tam hōis q̄ pecora īmolabanť: & uno igne cremabanť. Vñ ē in ſexto: Oſſaq; lecta cedo texit coriæ næus aheno. Raptas. Raptim abductas nā poſt īduias rapere nō poterant. Aut certe raptas ante belli. ſ. tpe. Stellis aptū: Coniunctū. Nec minus. ēt Innumeras. Hoc loco multis rebus oſtēdit īmenſā cædē facta eſſe rutiloæ. Finitimos t. in a. Qui. n. e. lōginquo uenerāt referri ñ poterāt. Vrbiq; r. deeſt unicuiq;. & meminit antiq; ɔſuetudinis. nā ſi ēt hoīes in ciuitate ſepeliebanť. qđ poſtea duellio ɔſule ſenatus ꝓhibuit

& legauit neq; in urbe sepeliret: Vnde Impatores & uirgines Vestæ qa legimus nō tenerent ī ciuitate habent sepulchra. Deniq; ēt nocētes uirgines Vestæ licet uiuæ: tñ intra urbē in cāpo scelerato obruebant. Nec honore. Quia nec numero, nā aliud uerbū pendet ex altero. Cōfusa r.o.f. Aut qa dixit simul multos crematos. Aut si ad honoratoꝝ cadauera referas: ut supra diximus. cōfusa pp animalia simul cōcremata Ruebāt, de cineribus eruebāt. Tepidoq; o.a.t. Hypallage. hoc ē ossa tepida. Prædiuitis Moregræco. epitheton incōgruū hoc loco posuit. Et lōge pars m.l. Valde hoc ē melius q̄ q; legat & lōgi. Hic matres. Quia scit hæc noia ad aliqd ptinere nō addidit. deflebāt filios aut maritos: aut frēs.

DO. Nihil quod non cognitu facile sit refert Donatus.

CHRI. Conditor caligine cælū. Hyperbole ē. Ter circū. Sic.n. cōsuetū erat apud antiquos. Spargit. hæc oīa ostendūt ingentē luctū. Clangor tubaꝝ. Adultoꝝ. n. funera tubis. Persius. Hinc tuba candelæ: tandēq; beatulus alto Cōpositus lecto crassis luctatus amomis in portas rigidos calces extendit. idē inuenies apud Homerū in funere Hectoris. Pueroꝝ uero tibia celebrabant. Hac. n. in Archemori funere dat Statius Quo in loco ait Lactantius hoc iubere priscoꝝ religionē. Addit Acron qđ lidiis tibiis leta phrygiis mœsta canebant. Et corpa partim. optima distributio nā excellētiores habebāt q̄bus in patriā referrent. Vulgus uero & q ex longinquo uenerant coaceruatim urebātur. Iā uero in tectis. mirā & sumo artificio cōparauit uarietatē: ut cū & apud arcades & apud troianos & apud latinos eundē mœrorē exp̄mere uellet: tū hæc omnia distinxit. Tamen maiorē mœrorem dat latinis: qa maiore clade essent affecti.

SER. Iubent. uolūt: expoſcūt. Ingrauat. maiorē inuidiā cōcitat. Trstat. testificat ēt legatoꝝ fidē. q cū eo fuerūt. Obumbrat. subaudis turnū tuet: defendit: & est trāslatio ab arboribus. hoc autē dicit amor reginæ ad fauorē populārē plurimū ꝓderat Turno Meritis sustentat phama trophæis. qa multos occiderat: ut ēt ipse dicturus ē. Ecce sup. insup ad cumulationē maloꝝ. Mœsti. hoc sermōe nihil eos egisse significat. Magna diomedis ab urbe. legit & magni Nil dona neq; aurū. ordinē legatiōis exeqt dicēs p/fecta inaniter eē oīa: q̄ possent efficaces legati pficere auro: pce: p̄missiōe. Pacē troiano ab rege petendā. sicut diximꝰ cū p.gerūdii modū aliqd dicimus p accusatiuū elocutionē formemus necesse ē. Luc. Aeternas qm̄ pœnas in morte timēdū. itē Sallusti. Castra sine uulnere introitū. nā castra accusatiuus pluralis ē: q multis errorē facit: ut uideat eē nominatiuꝰ: qa neutra triptota sūt: & similis ē noīatiuus actō. Rex ipse latinus. Quī aut cōlolari debuit: aut defendēdæ reipublicæ aliud inire cōsiliū. Fatalē æneā manifesto numine ferri. Mō p̄nitiosū oībus æneā. Manifesto numine. i. manifesto deoꝝ iudicio ad italiā uenisse numinū ita testat quā cognouimus tantoꝝ cæde sociorū. Alta intra limina cogit. quærit cur ad priuatā domū cōuocet senatus: q nō nisi ad publica & augurato cōdita loca cōuenire cōsueuit: sed scimus domū Latini augurato conditā. & eandē tam tēplū fuisse quā curiā. Nāq; in superioribus legimus tectū augustū id est augurio cōditū. inde paulo post: hinc scæptra accipere & p̄mos attollere fasces, Regibus omē erat hoc illis curia templū. Merito ergo ad domū regis q̄si ad publicū locū cōuocat senatus. nā ait in septimo: Tali intus tēplū diuū patriaq; latinus sede sedēs: Iccirco ēt in palatii atrio: qđ augurato conditū ē apud maiores ꝺsulebat senatus: ubi ēt arietes īmolabātur: qđ ut in septimo diximus Virg. ad Latini trāstulit domū. Multi dicūt perite Virgiliū fecisse nec tēpli nec curiæ hoc loco cōmemorationē: sed tñ dixisse intra tecta regia: ut oīderet consiliū: quod init nō eē cōplēdū: qa nec rite ē ichoatū. ea. n. q̄ dicet Latinus effectu carebūt. Olli. scđm Ennīū. Fluūt. festi nāter icedūt. Et p̄mus scæptris. p̄mus inter scæptriferos. Ná apđ maiores oēs duces cū scæptris īgrediebant curiā: postea cœperūt tñ ex cō sulibꝰ. & sic nū erat eos cōsules fuisse. Aetola ex urbe. re. quā cōsiderūt hi q de Aetolia uenerūt Græciæ ꝓuintia: uñ Diomedes hūit socios de tribus eius ciuitatibus: quas habet Aetolia Pleuron Olenō: Calydon. sic ergo atola dixit ex urbe: ut & tādē euboicis

Præcipuus fragor & longe pars maxima luctꝰ
Hic matres miseræq; nurus: hic chara sororum
Pectora mœrentum puerique parentibus orbi
Dirum execrant bellū turniq; hymenæos:
Ipsum armis: ipsum q; iubent decernere ferro:
Qui regnū italiæ: & prios sibi poscat honores
Ingrauat hæc sæuus dracones: solumq; uocari
Testatur: solum poscī in certamina turnum.
Multa simul contra uariis sententia dictis
Pro turno: & magnū reginæ nomē obumbrat.
Multa uirum meritis sustētat phama trophæis
Hos inter motus medio inflagrante tumultu.
Ecce super mœsti magna diomedis ab urbe
Legati responsa ferunt: nihil omnibus actum
Tātorum īpensis operum; nil dona neq; aurū:
Nec magnas ualuisse preces: alia arma latinis
Quærenda: aut pacē troiano ab rege petēdam
Deficit ingenti luctu rex ipse latinus
Fatalem æneam manifesto numine ferri:
Admonet ira deū tumuliq; ante ora recentes:
Ergo eōsilium magnum: primosq; suorum
Imperio accitos alta intra limina cogit.
Olli cōuenere: fluuntq; ad regia plenis
Tecta uiis: sedet in mediis rex maximus æuo:
Et primus scæptris haud læta fronte latinus.
Atq; hic legatos ætola ex urbe remissos
Quæ referant fari iubet: & responsa reposcit
Ordine cuncta suo: tum facta silentia linguis.
Et uenulus dicto parens ita farier infit.
Vidimus o ciues diomedem argiuaq; castra:

cumꝫ allabiť oris. Et rñſa reſpoſcit. mite ait reſpoſcit. Aũ. n. rex ſolet a legatis uniuerſa cognoſcere. & ſic eos p̄ ſente populo iteꝫ oĩa iubere narrare. Vñ ẽ: Ordine cũcta ſuo: Nã nihil licet p̄termittere uñ & ſupflua narrari cõ ſueuerũt. Vidimꝰ o ciues diomedẽ. aut Diomedẽ legẽdũ: ut ſit latinꝰ accuſatiuus. & admittiť ecthlipſis: ut Mul tũ ille & terris iactatus & alto: aut ſi græcũ accuſatiuũ facere uoluerimus diomede legaťt: ut poſſit fieri ſynal͛pha ut Eurvale ĩfœlix q̄ te regiõe teliq: ſi ãt diomedẽ dixerimꝰ: nec latinũ ẽ græcũ: aliter nec uerſus cõſiſtit. Nunq̄. n. ecchlipſis fit p̄ n litterã. Tñ melius ẽ ut diomede legaťt: ut ſit græcus accuſatiuus. Noĩa. n. græca in es exeuntia: q̄ genitiuũ in eos mittũt p̄ plenã elocutionẽ: eũdẽ caſũ p̄ ſynereſim in us miſerint: accuſatiuũ in e muttãt neceſſe ẽ iõ qa cũ naturã ſuã ſeruãt accuſatiuũ in uocalẽ mittũt nõ in ꝺonãtẽ. & dẽt ſynæreſis plẽitudis ſeruare rõem: ut ecce o Ἀιομῆδαις plena declinatio ẽ τοῦ Ἀιομήδους: τῷ Ἀιομήδει: τον Ἀιομήδη p̄ ſynereſim ãt facit

ergo hic accuſatiuus iõ in e exit nõ in en: qa cũ intergꝫ ẽ hoc uomẽ in eos exit: & creſcit eius genitiuus. Si. n. ſit noſatiuus accuſatiuũ in en mittit: nec hẽt s in genitiuo ut nã diomedes iõ in gtõ os hẽt: qa & cũ itegrũ ẽ: & facit hẽt s ꝺonãtẽ.

DO. Ecce inopinatũ p̄nũciat malũ hæc dictio & graue ſatis ac uehemẽs. Neq̄ auꝫ. qđ qđẽ ẽt q nullo odio cõ moti ſẽ ĩ p̄liũ excitat: & ad iiurias ut p̄bauit ĩ P igmaleõe & ĩ Polĩneſtore. Alta li. ĩterioré p̄tẽ domꝰ ĩtelligit & ñ ſuã quã deſcripſerat in q̄ de rebꝰ letis agebaťt. Olli ꝺuenere. oñdit q̄ cupide p̄ magnitudinẽ picli oẽs ꝺcurrerẽt curiã quã deſcripſerat in q̄ de rebꝰ letis agebaťt. Olli ꝺuenere. oñdit q̄ cupide p̄ magnitudinẽ picli oẽs ꝺcurrerẽt

CHRI. Diꝫ. qđ ex deoꝫ ira p̄uenerit ergo iniuſtũ & plenũ ſupplicio. Turniq̄ hꝫ. nã oẽm cãm belli a Tur no p̄fectã uolebãt: q ne amitteret Lauinæ ꝺiugiũ id mouerí curauit nulla habita rõe fatoꝫ. Quap̄ ipſã ſolũ obi iciẽdũ eẽ armis cũ oẽ certamẽ ſumaťt ut ipſe regnet. Ingrauat hæc dr̃aces. oñdit qđ ſolet uſu uenire: q̄ in repu. ſit ſemp aliq̄ q in cõe cõſulãt & ſua libertate freti dũ utilitati publicæ cõſulãt nõ recuſẽt p̄ncipiũ odiũ ſubire. cõtra uero eẽ pleroſq̄ q factionẽ ſecuti p̄ncipibus faueãt p̄ſertim ſi illoꝫ extẽt aliq̄ in rẽpu. merita: aut uirtutibꝰ excel lãt. Ecce ſup̄ mœſti. ſæpe euenit q̄ fortũa aliqđ afferat qđ in dubiis cõſultatiõibus maximũ afferat momẽtũ: Nã eadẽ reſpõſa Diomedis ſi poſt captũ cõſiliũ relata ſciuiſſẽt: paruũ momẽtũ attuliſſẽt. Deficit. Animo & cõſiliũ. Nã neq̄ tumultuãti Turno ſatis tuto aduerſari poterat: & Aneæ a diis faueri & a fatis uidebat: p̄ſertĩ cũ ira deoꝫ ſtrage afflictos latinos cerneret. Quap̄ ueluti ſapiẽs uir cũ egeret cõſilio ab aliis ſumendũ cẽſuit p̄ſertim a primis qui ceteros auctoritate & ſapientia anteibant. Fluunt plenis uiis. ofidit & plurimos fuiſſe & cũ celeritate uenisſe. Quæ referãt fari iubent. recte: nam petiturus cõſilium omnes difficultates conſultis afferre debuit.

Atq̄ ite emenſi caſus ſuperãuimus omnes:
Contigimuſq̄ manũ: quã concidit ilia tellus.
Illeurbem argiripam patriecognomine gentis
Victor gargani condebat iapygiagris
Poſtq̄ introgreſſi & coram data copia fandi
Munera preferimus nomẽ pariamq̄ docemus
Qui bellũ intulerint quæ cã attraxerat arpos.
Auditis ille hæc placido ſic reddidit ore
O fortunatæ gentes ſaturnia regna.
Antiqui auſonii quæ uos fortuua quietos
Sollicitat: ſuaderque ignota laceſſere bella:
Quicunque iliacos ferro uiolauimus agros:
Mitto ea quæ muris belläꝺo exhauſta ſub altis
Quos ſymois premat ille uiros ĩfanda p̄ orbẽ
Supplicia & ſcelerũ pœnas expendimus oẽs
Vel priamo miſerãda manꝰ ſcit triſte mineruæ
Sydus & euboicæ cautes ultroque caphareus.
Militia ex illa diuerſum ad littus abacti

SER. Caſus oẽs itineris. ſ. & bñ uilitatẽ ſingula rũ reꝫ gñalitate uitauit ne diceret: Flumina latrões.

Qua cõcidit ilia tellus. dixit p̄ urbs ilia. nã terra nõ ꝺcidit: ſed ciuitas. Argiripã. diome des fuit de ciuitate q̄ Argoſippiõ eiciť. de q̄ Homer. Horat. Apertũ dicet eqs argos. Argirip͛ pa

Hic in Apulia ꝺdidit ciuitatẽ. quã patris ſuæ noĩe ap pellauit: & argoſippõ dixit: qđ nomẽ poſtea uetuſta te corruptũ ẽ. & factũ ẽ ut ciuitas Argirippa dicereť qđ rurſus corruptũ arpis fecit. Gargani cõdebat ia͛ pygis aruis. Iapigia p̄s ẽ Apuliæ: in q̄ ẽ mons garga nus: q p̄ Calabriã uſq̄ in adriaticũ tendiť pelagus. Luc. Appulus adriacas exit garganus in undas Gar gani ãt lapygis figura ẽ p̄ gargani lapygi: & hæc la pygia apulia: a q̄ & iapyx uẽtus noiatꝰ ẽ. nã lapidia Venetiæ regio ẽ ab oppido ꝺcã. uñ ẽ Tũ ſciat aerias alpes & norica ſiqs Caſtella ĩ tumulis & iapydis ar uatimaui. O fortũatæ gẽtes q̄ habitetis regna ſatur nia. i. o uiri ſẽp pace gaudẽtes. nã legimus aurea q̄ ut phibẽt illo ſub rege fuerũt Sæcula. & bñ hoc laudat qđ eis p̄ſuadere deſiderat. Antiq au. Qui p̄mi italiã tenuerũt: auſões dicti ſũt. Quietos. Quibus ẽ amor pacis a maioribus traditus p̄ regnũ Saturni. ignota laceſſere bella. ſ. troianoꝫ: nõ oĩa gñaliter bella. nã legimꝰ Captiui pẽdẽt currus curuæq̄ ſecures. Sua det. Vobis ſubaudis. nã uos a ſupioribus nõ põt ſub audiri: qa nõ te ſed tibi dicimus ſuadeo. Violauimꝰ Quaſi ſacra. nã uiolare de rebus religioſus dicimus & ingẽti arte dicit nec aut uictoriã ſuã ſileat: aut nõ p̄cẽdẽꝺo cõtra eos quos uicit cõſiteaťt ignauiã dicẽs nõ eẽ cõ tra eos pugnãdũ: quos uincere pernicioſiſſimũ ẽ. Quos ſimois p̄mat ille uiros. i. toto orbe celebris. alibi Vbi tot ſimois correpta ſub undis Scuta uiꝫ galeaſq̄ & fortia corpora uoluit. Scelerũ pœnas expẽdimus oẽs. Luimus oẽs pœnas q̄ ſũt ſtatutæ ſceleribus. alii ſceleris omnis legũt. nã oẽs ad græcos nõ põt referri. qa nõ oẽs pertulere ſupblicia. Vel p̄amo miſerãda manus. ẽt Priamo: ut Carmina uel cælopoſſũt deducere Lunã. Eſt aũt Pacuuit: q ait. ſi Priamus adeſſet: & ipſe eius cõmiſcereſceret. Scit triſte mineruæ ſydus. Fabula hoc hẽt p̄pter Caſſandræ ſtuprũ græcis iratã eſſe Mineruam. uel q̄ ei uictores ſacrificare noluerũt per ſuperbiã: unde eos redeuntes grauiſ ſima tẽpeſtate fatigatos per diuerſa diſperſit. Hora. Cũ pallas uſto uertit irã abilio. Reuera autem cõſtat græcos

Violare ⟨ſt religiose⟩

tempestate laborasse æqui noctiouernali: qñ manubiæ minerales: id est flumina tempestates grauissimas cõmouent: Vnde perite dicẽdo sidus utrunq; cõplexus ẽ. Nam sydus tempestatẽ significat: & re uera sydus: hæc aũt numina quæ inter sydera nõ uidemus: licet sua signa, pria nõ habeãt cũ aliis potestate sũt pmixta: ut Ophiulcus ipse est. Aesculapius: gemini Apollinis & Herculis esse dicunt. sic Mineruæ aries esse dignoscit. Vltorq; caphareus

Caphareus

est cautes euboicæ. nã euboea insula ẽ: in qua mons ẽ Caphareus: circa quẽ græci periere naufragio. Vltor aũt ideo dixit: qa Nauplius Palamedis pater dolẽs filiũ suũ factione interemptũ & in scdo memorauimus cũ uideret græcos tẽpestate laborare montẽ Caphareũ ascendit: eleuata facula signum dedit uicini portus: qua re decepti græci inter asperimos scopulos naufragium pertulerunt.

CHRI. Vidimus. Hysteronproteron. nã primus superarũt casus deinde uiderũt Diomedẽ. Qua cõcidit ilia tellus. ut faciat æneã formidabilẽ: oñdit eũ mirifice extolli ab illo cuius dextra troia perierat. Neq; peccat qđ hoc dicat cũ Achilli tribuat hæc uictoria: tũ Maro ubiq; extollit Diomedẽ ut excuset æneã: ut in primo libro oñdimo Postq̃ introgressi. oñdit breuiter nihil prætermissum a legatis ex iis rebus qbus diomedes in auxiliũ latinorũ flecti potuerit: ergo solo metu ferre auxiliũ denegauit. Ignota. q. d. quæ si cognoscere tis nõ lacesseretis: lacessere aũt ignota bella. i. lacessere uiros ignotos ad bellũ. Quicunq; iliacos. duabus rationibus dehortat ne lacessant: & qa forte sũt: quod oñdit cũ ait Mitto ea q̃ muris bellando exhausta snb altis: & qa diis accepti fatalesq; sunt: qñ q eos

Argiripa

uicerunt post uictoriam tot pœnas uictis persoluerint. q̃si diis fatisq; ita uolẽtibus id acciderit. ut etiam miseran/di Priamo ueniant. Triste. Quod tristitiã ex calamitate intulit. Argirippã. argos thessalicum: achaicũ & ætho

Argos Argolippum

licum fuit inde Argosipium suam urbem uocauit diomedes. quæ postea præstantia equorũ Hippolyti dicta ẽ Ar girippa. Iapygis. Iapyx filius Dædali fuit: a quo magna pars Apuliæ Iapygia dicta est. Vnde uentum inde flantem Iapygem dicunt. Caphareus. mons Euboiæ in quo Nauplius ultus est mortem Palamedis.

Iapyx

SER. Atrides, prothei menelaus. Agamemnõ & Menelaus uno qdẽ fataliter fuerãt supplicio destinati: nã atreus & Thyestes fratres fuerũt in se inuicem sæui: adeo ut Thyestes cũ Europa fratris uxore concũberet. quo facto dolẽs Atreus liberos proprios ei epulãdos apposuit: sed cũ Thyestes post cognitũ facinus reqreret ultionem a diis: ei Apollo rñdit posse alio scelere illius facinoris uindicẽ nasci. i. si cũ Pelopeia filia sua cõcumberet: quo fcõ natus ẽ aegysthus fatalis ĩ atrei geminã prolẽ. sed Iuppiter Menelai fata miseratus ẽ pp Helenæ iugale cõsortiũ: & eũ p diuersa errare maluit q̃ aegysti manibus interire. hic errans ad aegyptũ usq; puenit: ubi Protheus deus marinus regnauerat: cui rapta aliqñ a Theseo Helena dicit cõmendata: unde quidã dicunt q̃ ad eã quærẽdam Menelaus sit ad ægyptũ, pfectus post bella troiana. quidã uolunt nõ esse a Paride raptam Helenam: sed aliam cãm belli fuisse troiani: illã. i. q̃ Herculẽ quærentem Hylam suscipere noluerunt. Qui aũt uolunt eã raptã a Paride hoc dicũt: q̃ recepta a Protheo p Theseum ab Menelaũ translitũ fecerit. & sic eã Paris rapuerit. scdm qđ ut supra diximus Menelaus ad ægiptũ louis uolũta

Atrides prothei menelaus aduſq; columnas
Exulat: ætnæos uidit cyclopas ulyxes:
Regna neoptolemi referam uersosq; penates
Idomenei: libycoue habitantes littore locros:
Ipse mycenæus magnorum ductor achiuum
Coniugis infandum prima intra limina dextra
Opperit: deuicta asia subsedit adulter:
Inuidisse deos: patriis ut redditus oris
Cũiugiũ optatũ: & pulchrã calydona uidere.

Herculis colũnæ

te puenit: uidelicet ne ab ægistho posset interimi. Quod aũt ait Prothei colũnas: rationẽ nõ uacat. nã Herculis colũnas legimus & in Ponto & Hispania. hũc aũt Protheũ inuictũ fortissimũq; cõstat fuisse. Nouimus aũt q̃ oẽs fortes hercules dicebant. Vnde uidet hoc affectasse Vergilius: ut pro finibus Prothei colũnas diceret quas hũit hercules. ut ostẽderet eũ ẽt herculẽ dcm. Aduſq; colũnas prothei, usq; ad fines ægipti. hoc ẽ usq; ad Pharon ãte insulã: nun partẽ Alexandriæ. Lucanus. Nunc claustrũ pelagi cœpti pharon: ĩsula quondã in medio stetit illa mari subtpe uatis Protheos: at nũc ẽ pellæis proxima muris. Prothei aũt est latinus genitiuus cõstrictus per sinæresim. aduſq; aũt hic est dictũ quẽadmodũ Siculo prospexit abusq; pachino. Nã cũ præpositio ꝓpositioni nunq̃ cohæreat: abusq; & aduſq; licenter admissũ est. Exulat. proprie. nã exulare dicunt q̃ extra solum eunt. Sane sciendum qa quo tẽpore Menelaus iit ad aegiptũ perdidit Canobũ gubernatorẽ: a quo uicina ciuitas nomẽ accepit: q̃ hodie mutata littera canopus nominatur. Ciclopas. græce declinationis accusatiuus ẽ. unde græcũ habebit accentum. nã latine ciclopes diceret & sic uersus stare nõ poterat. Regnaq; neoptolemi. subaudi euersa quod ex interioribus intelligit. Pyrrho aũt quid cõtigerit manifestũ est. Nã ut in tertio legimus: cũ uellet ducere hermionem

Idomeneus

Menelai & helenæ filiam & Oresti ante desponsatã: ab eo inter aras apollinis interemptus est: ut est Et scelerũ furiis agitatus horestes Excipit incautũ: patriasq; obtruncat ad aras. Versosq; penates idonmenei. Idomeneus rex Cretensiũ fuit qui cũ tempestate laboraret uouit se sacrificaturum de re quæ ei primũ occurrisset si reuersus fuisset: sed cũ casu ei primo filius occurrisset: & eũ ut alii dicũt ĩmolasset ut alii ĩmolare uoluisset: ob crudelitatem regno a ciuibus pulsus est. unde est Fama uolat pulsum regnis cessisse paternis Idomenea ducem. alii dicunt quod absce

Locri Epizephirii Ozoli

dens cuidam suum cõmendauerat regnum qui per eius absentiam occupauit ĩperium: & reuersum pepulit. ergo uersos penates aut uersos & funditus direptos accipiendum est: aut certe in aliena iura conuersos. Libicoue habitantes littore locros. ut ẽt in ẽtio diximus: Locri socii Aiaci Oilei fuerũt Epizephirii & Ozoli. sed hi tempestate diuisi sunt: adeo ut epizephirii tenerent Brutios: de quibus ait in tertio hic & naritii posuerũt mœnia locri: Ozoli uero deferentur Pentapolim: de quibus nun quærit dicens: Libicoue habitantes littore locros. De uicta asia subsedit adulter. legitur & deuictam asiã: quod si ẽ: ita: itelligimus. ut subsedit sit dolo possedit. Lucanus: Subsidere regnũ chalcidos euboicæ. Vnde & subsessores dicunt: q̃ in insidiis tauros interimũt: & hostiũ dolo subsessos uo/

camus: ut sit sensus ab Agamemnone deuictã Asiam adulter Aegysthus factitiõe possedit. Melius tñ est ut deuicta asia legamus. Icẽm quod subsedit erit remansit: ut extremus galeaq; ima subsedit Acestes. Vt sit sensus. Asia pp adulteriũ pertulit bella. q̃ remanente adultero finitã esse nil profuit: ut cũ indignatiõe sit dictũ: dum primũ uĩ dicatur adulteriũ: aliud rursus emersit. Prima intra limina. in ipso limine ĩperii: id est in littore. quia scẽm Homerum Clytæmnestra Agamemnoni occurrit ad littus: & illic eum susceptum cum adultero inter epulas interemit quod & iuuenales tangit dicens: quippe ille dies auctoribns ultor Patris erat cæsi media inter pocula alii autem dicunt quod in ipso ingressu: id est prima die: qua domus suæ limen ingressus est: consilio. Aegisthi ab uxore ustem accepit clauso capite: qua implicatus adulteri manibus interiit. Inuidisse deos. Sthenelí filius. Cilabarus Aegialiam Diomedis uxorem cognouit adulterio: quo comperto Diomedes reuerti noluit: sed in apuliæ partibꝰ sibi sedem condidit. quod ueneris dolo dicitur esse perfectum: quam in bello troiano uulnerauerat. unde ait inuidisse deos. Pulchram calidona uiderem. Vnam de supradictis ciuitatibus. quibus imperauit.

CHRI. Atrides, pthei. refert herodotus paridẽ cũ e Græcia in Troiam cũ rapta helena enauigaret tẽpestate cõpulsum in ægiptũ apud Cauopicũ Nili ostiũ deuenisse: & a phitone huius ostii custode ad Protheũ ægipti regem fuisse deductũ. Protheus aũt cognita cã ab illis q alexandrum accusabant: illũ triduo ex suo regno abire iussisse. helenã uero & raptã pecuniã reddendã uiro retinuisse. Q uæ oĩa nõ ignota homero fuisse idẽ acta affirmat idq; ex poetæ uersibus ait patere. adiungit ẽt scribere sacerdotes cũ græci ut iniurias ulciscerent iliũ uenissent: antequã obsidiõe urbẽ cingerent misisse ad Priamũ legatos. q helenã & peccuniã cũ helena raptã repeterẽt. Verum cũ troiani respondissent helenã cũ suis rebus nõ apud se sed apud Protheum esse nõ credidisse græcos sed urbem obsedisse: ac demũ illa expugnata & helena nõ inuenta: agamemnonẽ & Menelaũ in ægiptũ enauigasse. & helenam a rege recepisse: & ex ægipto in Libiam uenisse. inde quo progressi sint. sacerdotes ignorare affirmant. Protheí columnas. id est quæ essent apũd Memphim urbem: ubi protheus regnabat. Intelligit autem duos obeliscos ibi in templo Solis positos a filio Sesostris: qui ante illum regnauit. hic cum Nilus totam ægiptum inundasset: & totum illud æquor a uentis exagitaretur. hastam in medios fluctus iecit. ex qua re decem annos cæsus mansit. Vndecimo autem anno cum ex oraculi responso oculos mulieris urina abluisset: uidit. Quapropter diis cum ita esset liberatus & multa alia donaria obtulit: & duos obeliscos singulos ex singulis lapidibus. quorum longitudo centum. latitudo octo cubitorum fuit. hasigiẽ columnas nisi fallor appellat. Reliquas has historias ponit Seruius. Obelisci

SER. Nunc etiam horribili uisu portẽta sequuntur: hoc loco nullus dubitat fabulæ huius ordinem a Virgilio esse conuersum: Nam Diomedis socios constat in aues esse cõuersos post ducis sui interitum. quẽ extinctum impatienter dolebant. hinc eæ aues hodieq; latine diomedeæ uocantur. quas græci erodios dicunt. Habitabant autem in insula quæ est haud longe a Calabraia in conspectu Tarentinæ ciuitatis quã etiam de his auibus dicitur quod græcis nauibus læte occurrant Romam uenientibus latinas uehementer fugiant memores originis suæ. & quod Diomedes ab Illyriis interemptus est. Portenta sequuntur. re uera enim portentum est, homines in aues esse conuersos. Et socii amissi. legunt nonnulli & admissis pennis: sed melius est amissi. Lachrymosis. id est dolentes uel suam mutationem uel regis interitum. Namq; hoc tangit latenter. Speranda. pro timenda: ut Hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Cælestia corpora. Martis & Veneris: quæ numina uulnerauit in bello. Veneris uiolaui uulnere dextram. artificiose agit. nam sciens ea quæ dicuntur in fine hærere animis: suos casus ultimos memorat. Perire etiam Venerem a se uulneratam tantum dicit supprimens nomen. Martis quod ei poterat esse gloriosius. ut uideatur omnia quæ pertulit odio ueneris pertulisse contra cuius filium nunc uocatur ad pugnã ut negas etiam nunc paria formidare uideatur. Dextram autem secundum Homerum qui ait

Tales impellite pugnas. Quarum est periculosa uictoria. Nec mihi cum teucris ullum post eruta bellum pergama. ne ei obiiciatur illa coniuratio: quã apud Aulidẽ græci inierũt dicit ĩ Troiæ excidio sacramẽtũ cõiuratiõis eẽ cõpletũ. Náq; ĩ troianos cõiurauerãt græci, huc. n. spectat quod dicit nullum se

Nunc ẽt horribili uisu portenta sequuntur
Et socii amissi peti erunt æthera pennis.
Fluminibusq; uagant aues: heu dira meorum
Supplicia & scopulos lachrymosis uocib9 im-
Hæc adeo ex illo mihi iã sperãda fuerũt. -plẽt
Tempore: cũ ferro cælestia corpora demens.
Appetii. & ueneris uiolaui uulnere dextram.
Ne uero: ne me ad tales impellite pugnas.
Nec mihi cum teucris ullum post eruta bellũ.
Pergama: nec ueterũ memini lætor ue malorũ.
Munera. quæ patriis ad me portastis ab oris.
Vertite ad æneam: stetimus tela aspera contra.
Contulimusq; manus: experto credite: quãtus
In clypeũ assurgat: quo turbine torqueat hastã
Si duo præterea tales idæa tulisset.
Terra uiros. ultro inachias uenisset ad urbes.
Dardanus: & uersis lugeret græcia fatis.
Quicquid apud duræ cessatũ est mœnia troiæ.
Hectoris æneæq; manu: uictoria graium.
Hesit: & in decimum uestigia retulit annum
Ambo aĩs: ambo insignes præstãtibus armis.
Hic pietate prior, coeant in fœdera dextræ
Qua datur: ast armis concurrant arma cauete
Et responsa simul quæ sint rex optime regum.
Audisti: & quæ sit magno sententia bello

cũ troianis habere bellũ post dirutam troiam. Nec uetęr memi.le.ma.nec meminisse nolo uictoriarũ meaꝝ:q̃rũ nullus obliuisci cõsueuit:nec lætor troianorũ malorꝝ ꝓ troianis malis:q̃ nobis bellãtibus ꝓ tulerũt.nõ.n.põt de suis malis dicere:cũ & mala sua nullus obliuiscaẽ:& ea ipse paulo ãte memorauerit Lætor ãt malorꝝ.figura græca ẽ:sic Hora. Agrestũ regnauit populorũ.ꝓ agrestibus populis.Munera q̃ patris ad me portastis ab oris.hic iã sua sio ẽ & cõsiliũ.nã finita ẽ auxiliorũ negatio.unde & paulo post

Vixea legati uariusque per ora cucurrit
Ausonidum turbata fremor ceu saxa morant.
Cõrapidos amnes fit clauso gurgite murmur.
Vicinæque fremunt ripæ crepitantibus undis.
Vt primũ placati animi & trepida ora qerunt.

Venulus ita diuidit dicẽs.Et reſpõſa simul q̃ sint rex optime regis Audisti:& magno q̃ sit snĩa bello.s.audisti:& quẽadmodũ negauerit auxilia: & qd̃ dederit nobis de pace cõsiliũ. Stetimus tela aspera cõtra cõtulimusꝝ manus.sẽsus ẽ & cominus & e lõginquo iter nos bella tractauimus Quãtus in clypeũ assurgat.aut quãtus ẽ quoties in hostẽ pgẽs erigit scutũ:aut pugnãdi executus ẽ genꝰ. Qui.n. scripserũt de artẽ militari dicũt sũmũ eẽ genus dimicãdi quoties calcato ũbone aduersarii se in hostilẽ clypeũ erigit miles:& ita cõtra stãtis uulnerat terga. Si duo ꝓterea.hoc ẽ alios duos. Dardanus. ꝓ dardanius populus.& posuit ꝑncipale ꝓ deriuatiuo.sic Home.

.Cessatũ ẽ. Tardatũ ẽ:qa nõ hẽt quos ĩpute troianis triũphos.uult ei excidi tarditatẽ ꝓ uictoria cedere. Vestigia ret.retroacta ẽ & repulsa. Hic p.ꝑ iõ Aeneã plus laudat ꝙ latinis perituris ẽ utile:ut eũ credãt se posse facilius exorare. Prior.præstantior:melior. Qua datur.qua põt:q̃cunꝙ rõne permittitur. Per ora turbata. Clauso gurgite.saxorũ obiectione præcluso.

DO. Munera quæ patriis.q auxiliũ nõ dat:dat consiliũ. Hic pietate prior.ut facile sit impetrare pacem.

CHRI. Nũc ẽt horribili & socii admissis petierũt æthera pẽnis. Aristoteles in libro de mirabiliũ auditu ait Diomedẽ ab ænea occisũ:& loca in q̃bus ĩpetrauerat occupata.Interfecto illi honores diuini in insula ab eo Diomedea appellata:& tẽplũ cõstitutũ ẽ.eius ãt socii in aues cõuersi insulã illã incolũt diomedeæꝙ a latinis:a græcis erodii uocanẽ.Græcis illic adnauigãtibus lætæ applaudũt:cæteros oẽs ifestãt.Sũt q̃ dicãt hoc iccirco ita fictũ eẽ qd̃ magna celeritate nauigãtes pyraticã exercebãt.& solis græcis parcebã. Theodũꝰ ait:illas singulis ãnis aquã rostris in tẽplũ illud inferre:& sic lustrare.Solinus uero scribit has aues nusq̃ alibi nisi in insula Diomedea apparere q̃ e regiõe Cãpaniæ ẽ.Formã ãt iis eãdẽ q̃ fulicis eẽ.colorẽ cãdidũ:igneos oculos:rostra dentata: ac gregatim uolitare duobus ducibus.altero q a frõte agmẽ ducat:altero q a tergo urgeat.ꝓterea eas in cauernulis a se effossis nidificare duplici relicto aditu uno ab oriẽte quo egrediantẽ:altero ab occidẽte quo regrediãtẽ. Græcis ueluti ociuibus applaudere:reliqs inimicari. Quottidie ædẽ celebrãt alis madidis qbus excussis aq̃ illã lustrãt. Refert Strabo ꝙ in Venetis diomedi diuinos statuũt honores:& cãdidũ equũ illi immolãt.in fine ãt sexti libri.& multa alia refert de hoc heroe:& duas eẽ insulas in mari ꝓpiquo Luceriæ diomedeas appellatas: q̃ꝝ altera habitẽ: altera sit deserta:& in q̃ diomedẽ qdã disparuisse aiũt:cõmitetꝙ in aues eẽ uersos:q̃ hodie quocꝙ mãsuescãt: & humanã quodãmodo uitã agere:& erga benignos mansuetudine uti.a maligns & sceleratis refugere. Fluminibus.quia aquaticæ sunt aues. Stetimus t.a.laudat æneam ut deterreat latinos a bello. Hic p.p.dat spem posse placari quãuis bello sit lacessitus. Qua datur.q.d.uel etiam iniquis conditionibus si aliter non detur.

Diomedes & aues suæ

SER. Præfatus diuos.More antiquo.nã maiores nullã orõem nisi inuocatis numinib⁹ inchoabãt:sicut sũt oẽs orões Catonis & Gracchi.Nã gñale caput in oĩbus legimus:Vnde Ciceroꝓ irritione ait:si qd ex uetere aliq̃ orõne:louẽ ego optimũ maximũ.

Præfatus diuos solio rex infit ab alto:
Ante equidẽ summa de re statuisse latini
Et uellem:& melius fuerat nõ tempore tali
Cogere concilium:cum muros obsidet hostis
Bellum importunũ ciues cum gente deorum
Inuictisq̃ uiris gerimus:quos nulla fatigant
Prælia:nec uicti possunt absistere ferro.
Spem si quã accitis ætolum habuistis in armis
Ponite spes sibi q̃sq̃ sed hæc q̃ ãgusta uidebis
Cætera qua rerum iacuant percussa ruina
Ante oculos ĩterq̃ manus suut omnia uestras
Nec quẽq̃ incuso potuitq̃ plurima uirtus
Esse fuit toto certatũ est corpore regni
Nunc adeo quæ est dubiæ sententia menti
Expediam:& paucis animos adhibere docebo
Est antiquitas ager tusco mihi proximus amni
Iõgus in occasum fines super usq̃ sicanos
Aurunci:rutuliq̃ ferunt & uomere duros

Antequã rerum ordinẽ ingrediar:ꝓ ꝓ ꝓ

Exercet colles: atq; horũ asperrima pascunt
Hæc oĩs regio: & celsi plaga pinea mõtis
Cedat amicitiæ teucrorum: & fœderis æquas.
Dicamus leges. socios q; in regna uocemus.
Cõsidant si tantus amor & mœnia condant
Sin alios fines. aliaq; capessere gentem
Est animus. possũtque solo decedere nostro
Bis dena sitalo texamus robnte naues.

perii q̃ sic uidetis afflicta. qd restat nisi ut pacem petimus. Aũ oculosq; interq; manus sũt oĩa uestras. ac si diceret. nõ egent narratione. Inter ma. ἐντοιοῖς χροϊ. Nec quem quã incuso. excusatio hæc oñdit obliqua eẽ in Turnũ orationẽ latini. Fuit. exhausta: & cõsũpta ẽ. Toto c.e.c.r. Impii oĩbus utribus. Dubiæ mẽ. meæ. s. cogitãdi. Est antiquus ager thusco mihi, pximus amni. hoc loco Donatus errauit dicens agrũ quẽ latinus donare disponit esse ĩ cãpania iuxta Vfẽtẽ fluuiũ. cuius terras uicinas thusci aliq̃ tenuerũt: ut inde dictũ sit thusco mihi, pximus amni. agit ẽt hoc argumẽto qd illic ẽ locus. q hodieq; pinetũ uocat sed cõstat oĩa loca eẽ cãpestri a. nec, pcedit illd qd dicit Celsi plaga pinea mõtis. Vñ seq̃nda ẽ potius liuii Sisennæ & Catõis auctoritas. nã pene oẽs antiq̃ historiæ scriptores ĩ hoc cõsẽtiunt. Cato. n. in originibus dicit troiãos a latino accepisse agrũ: q est inter Laurẽtũ & castra troiana: ẽt modũ agri cõmemorat: & dicit eũ habuisse iugera. iiidce. Thusco mi. p. am. Tyberino. Lõgus in occa Ea pte q̃ in occidẽte tẽdit lõgior. Fines su. us. si. Vsq; ad fines quos siculi aliq̃ tenuerũt. i. ad ea loca ĩ q bus nũc roma ẽ. hæc. n. siculi habitauerũt pus. Vñ ẽ. Et gẽtes uenere sicanæ. Aurũci ru. subaudi a superioribus & supra ait: Est antiquus ager mihi. suũ pollicet agrũ. aut quẽ tãq̃ stipẽdiariũ habebãt rutuli & aurũci: aut ad quẽ colẽdũ q̃si regi opas dabãt. Vñ supfluũ ẽ qd ait Donatus nõ potuisse fieri: ut psente Turno ager rutulorũ a Latino donaret Aeneæ. Duros ex. col. extenuat agri meritũ quo uile uideat eẽ qd donat. nec audientibus causã pstet inuidiæ. hĩc ẽt ẽ: Atq; horũ aspima pascũt: ut suprã: aut unci rutuliq; serũt. i. nec opis suis excolit. Cedat amiciciæ. In pciũ cõcedat amicitiæ. Aequas di. le. Vt pari iter nos societate uersemur. i. ut sit neuter inferior. Socios q; in regna uocemus. nõ stipẽdiarios ut in. iiii. Cuiq; loci leges dedimus. Possũtq; so. de. nostro. scit eos faliter ad italiam uenisse. nam audiit a fauno externi uenient generi. & ilioneo: sed nos fata deum uestras exquire re terras Imperiis egere suis tũ propter Turnum simulat ignorantiam. ut se etiam circa æquum præstare uideatur multũ ẽ aũt quod ait possunt.

DO. Importunũ. quod defensionis non habet portum & quod periculorum non inueuit rationi suffragium Cum gente deorum. causa quare importunum sit. quæ enim potest inueniri defensio. Nec uicti possunt absistere ferro. q̃a potuisset dici tandiu durabimus ut succumbant.

CHRI. Præcatus diuos. nam religiosum oportet esse bonum principem. Est ãt hoc uetustissimũ platõis Pythagoreæq; institutum: & romanis priscis obseruatum: ut nihil accuratius inciperent: quin prius deos precarentur. Oratio autem est in genere deliberatiuo. dolet autem consultationem quæ bellum præcedere debuit in serum tempus esse dilatam. Ex qua re præmit aduersarios: qui inconsulte rem sunt aggressi. ex quo nõ mirum ẽ si male successerit: captat ergo beniuolentiam ab aduersariis. Bellum importunum. ostendit impossibilitatem uictoriæ cũ aduersus deos bellum sumatur: & aduersus uiros inuictos: cum in re decernenda semper quærẽda sit facilitas aut saltem possibilitas. Cum autem duo ut diximus sint genera dicendi unum ardens erectum & infensũ quale Turno & Dranci accommodat. qñ ingeniis uirorum concitatissimis quadrat: alterum lene mire & appensatum. hoc nunc latino accommodat tum quia tale est ingenium hominis: ut omnia mitiora cõcupiscat. tum quod pacẽ sua surus non asperioribus uerbis eos exacerbare debeat. sed minoribus demulcere. Nec uicti possũt. absistere ferro quanto ergo minus absistent. cum euaserint uictores. Spem si quam accitis ætolum habuistis in armis. maximum argumentum ut absistant a bello. quando ipsi uicti sint & aliunde auxiliorum spes omnis sublata sit.

Est antiquus ager. ostendit commode & sine multa iactura posse confici fœdus cum troianis in quibus uerbis inuenies semina argumentationum quæ sint a facili ab honesto ab utili & necessario. quæ omnia in genere deliberatiuo considerantur. Aequas leges. ne illis subtici uideamur. Sin alios si. Dat aliquam spem forte illos abituros.

Seu plures cõplere ualẽt. iacet oĩs ad undã
Materies: ipsi numerũq; modũq; carinis
Præcipiant: nos æra manus: naualia demus
Præterea qui dicta ferant: & fœdera firment.
Centum oratores prima de gente latinos
Ire placet: pacisq; manu prætendere ramos
Munera portantes: auriq; eboriq; talenta
Et sellam regni trabeamq; insignia nostri
Cõsulite in mediũ: & rebꝰ succurrite fessis.
Tum drances idem infensus: quẽ gloria turni
Obliqua inuidi: astimulisq; agitabat amaris
Largus opũ: & ligua melior: sed frigida bello

SER. Iacet omnis ad undam materies. iterum extenuat. Naualia demus. naualia dicimus loca ubi naues sunt. sed modo de græco transtulit & naualia posuit pro trabibus de quibus naues fiunt. nam Homerus νῆον dicit nauale lignum. Prima de gente. & ex num ero & ex nobilitate legatorum intelligitur negoci i magnitudo. Et sellam regni trabeamq; insignianostri. bene nostri Romanorum enim imperatorum insigne fuit sella curulis & trabea. nam diadema ut aliarũm gentium reges non habebant. & sciendum sellam currulem a curru dictam. quod hi eã tãtum utebant qui triũphali curru uecti fuissent. Sicut ẽt palmãta dicitur toga quam merebant hi qui de hostibus palmam reportassent. In medium. in cõmune ut i mediũ q̃rebant ipsaq; telus. Obliqua inuidia. hoc est quæ non ex aperto impugnabat Turno sed eum reipubli. simulata defensione lacerabat.

Largius opũ .abundans opipus:diues nõ q multa donaret. Nõ futilis auctor.nõ inanis Nã futilis quo dãẽ uas lato ore fundo angusto:quo utebant ĩ sacris Vestæ:qa aq̃ ad sacra hausta ĩ terra nõ põit:qđ si fiet piaculũ ẽ.unde & excogitatũ uas ẽ qđ stare nõ posset:sed positũ statĩ effũderet.ide & hõ cõmissa nõ retinẽs futilis dicit.cõtra nõ futilis bonus ĩ cõsiliis nõ inanis. Seditõe potẽs.præpotẽs ĩ mouẽdã nõ ĩ cõprimẽdã seditionẽ. Incertũ de patre ferebat. Non ignobile:sed penitus ignoratũ. Onerat dictis. hoc sermone ostẽdit eũ esse exhortatõe grauatũ Latini. Rẽ nulli obscurã.callide & oratorie agit ĩ oibus & adulatorie respõdet dictis Latini:supra enĩ ille dixerat ante oculos ĩterq manus sunt oĩa uestras.Sane quasi præditũ oratorẽ exprimit:quia supra de eo dixit & lĩgua melior. O bone rex.Pene addidit bõe:& auxit epitheto dignitatẽ.rex.n.mediũ ẽ.nã & bõus esse & pessimus põt. Mussant.mõ uerent significat: alias dubitãt unde Mussat rex ipse latinus. Quos generos uocet. ĩterdũ susurrãt :ut de apibus dicit: & proprie mussare obmurmurare :& muto esse uicinũ. Flatusq remittat .aut ponat supbiã:aut nostros flatus remittat:id ẽ nobis respirare cõcedat. Cuius ob auspiciũ .iuidiose Tumi auspiciis ĩputat:qđ tãtus periit exercitus:ac si diceret si malis tuis oibus nõ egrederent possent forsitan superare uirtute. sane sciẽdũ hũc expmere quicquid uerecunde celauit Latinus.Mores siniſtros. contrarios:quia iu principio Latino optemperare noluit. Lumina ducum.id ẽ ꝓceres:ut O lux dardaniæ. Cõsedisse urbẽ.In luctum eẽ demersam. Fugę fidẽsi illud respicit q bella deseruit Iunone faciẽte.Fugæ autẽ figurate dixit pro fuga fidẽs. Et cælũ teritat armis. dctũ quidẽ Virgilii gravitati nõ cõgruit .sed perite hæc Drãci data sunt uerba:qui tumida uti oratiõe inducitur. Vnde ei paulopost Turnus dicit:Q uæ tuto tibi magna uolãt.Itẽ ꝓindetona eloquio. Itẽ uẽtosa in lingua:de inde diximus drancẽ liberare se ad orationẽ Latini .unde nũc dicit Cælũ teritat armis:quia audierat bellũ importunũ Ciues cũ genere deoꝝ. Mitti dardanidis diciq iubes.mitti aurũ:ebur:& sellam: & cætera dici de manibus uel agro. Egregio genero dignisq hymenæis.ergo Turnus uidetur indignus. A eterno foedere iũgas.Natæ scilicet cõiunctione.nã munera cõtẽni poterant:in æternũ pacis foedera firmabuntur generis cõiunctõe hoc autẽ dicto latenter etiã Latini pudorem exonerat.qui Turno etiã suã ꝓmiserat filiã dicẽs cãm rei publicæ præpõderare debere:& propter pacem ciuium Turno æneam esse præferendum.

Futilis homo

Musso

Dextra:cõsiliis habitus nõ futilis auctor
Seditione potens:genus huic materna supbũ
Nobilitas dabat icertum de patre ferebat.
Surgit:& his onerat dictis atq agerat iras.
Rem nulli obscuram:nec nostræ uocis egẽtem
Cõsulis o bone rex cuncti se scire fatentur
Quid fortuna ferat populi:sed dicere mussant
Det libertatem fandi:flatusq remittat:
Cuius ob auspiciũ infaustũ:moresq siniſtros
Dicã equidẽ:licet arma mihi mortẽq minetur:
Lumina tot cecidisse ducũ:totãque uidemus
Consedisse urbem luctu:dum troia tentat
Castrã fugæ fidens.& cælum teritat armis.
Vnum etiam donis illis.quæ plurima mitti
Dardanidis.ducique iubes unũ optime regũ
Adiicias.nec te ullius uiolentia uincat.
Qui natã egregio genero.digniſque hymenæis
Des pater.& pacẽ hãc æterno foedere iungas.

DO. Centum ora.hoc ab ænea dedicisse uidetur.

CHRI. Iacet omnis.ergo sine nostro dispẽdio fiẽt æra.ut claui sunt & similia:qbus antiqui potius æneis q̃ ferreis utebantur:qm̃ æs aduersus rubiginẽ diutius q̃ ferꝝ durat:licet.n.in ãtiquoꝝ ædificioꝝ ruinis illos æneos nõ ferreos deprehẽdere. Manus.artifices q manibus operantur. Naualia.locũ dicit fabricãdũ in quo sub tecto cõmode naues ædificare possint.Illa.n.naualia dicũtur.neq sunt trabes intelligẽdæ.nã eas demõstrauit cũ dixit. Iacet oĩs ad undã materies.Naualia aũt dicũtur ædificia intra quæ naues ædificamus.sic supra Alii naualibus ite.

Cẽtũ oratores.ut reddatur par pari.nã & ipse Aeneas totidẽ ad pacẽ petẽdã miserat.ergo elegit cẽtũ ne nũero & uirtute ciuiũ Latini cedere uiderentur.neue etiã minoris Aeneã facere uideretur.quã ille se fecisset.Auri eburiq talẽta.ex quo apparet talẽtũ de quo in supioribus diximus nõ eẽ nũmũ sed põdus.nã pecuniam ex ebore cudi nõ ẽ repertũ. In mediũ in cõe.nã illa demũ optima ẽ cõsultatio :in qua remotis omnibus animi perturbatõnibus nõ ad nostrã libidinẽ.sed ad publicã utilitatẽ omnia referimus:itaq recte cõsulebat Attilius cũ cõmutationẽ captiuorum dissuadeba Tum drãces.describit naturã factiosi.qui potius cõtra aduersariorum utilitatem & gloriã fertur quã q ad publicã utilitatẽ consilia dirigat:& tamẽ oportet ipsũ publicũ cõmodũ præferre si sibi sidẽ tribui uult. Obliqua.rectã inuidiã dicere possumus cũ aperte illã ꝓfitemur.nã recta uia procedimus.q̃ obliqua erit quæ occultatur & ex insidiis uenit. Largus opũ.oportet.n.qui multoꝝ studia in populo sibi acquirere uolunt multa uti largitione qua plurimos ciues corrumpant.Differt autem ut apparet apud Ciceronem præsertim in libro de officiis largitio a liberalitate.liberalitas.n.dat & cui debet & quãtũ & quando & cuius cã debet. itaq est uirtus.largitio uero dando plura quam oporteat & quibus non oporteat non ad benificentiam sed ad corruptelam tendit. Melior.potentior:quæ res plurimum in factionibus ualet. Frigida .Imbecillis.nam uis a neruis est.illi autem summo calore fouentur. Non futilis .liptote est id est uehemens & potens. Auctore cuius gratia reliqui ad aliquid agendum moueantur auctores dicuntur . Onerat.obruit.deprimit:inuidiosum odiosumq facit . Agerat iras .accumulat.quia plura pluraq addit.quibus iræ contra Turnum crescant. Rem nulli obscuram quasi dicat consultas de ea re quæ nullam apud animos ciuium dubitationem habeat. unde captat benuolentiam ab ipsa re. Det libertatem .onerat inuidia aduersarium et inde beniuolentiam captat. Ostenditq non iccirco ciues non dare clara responsa :quia de re dubitent :quam omnes iustam fatẽtur. sed q̃ hominem potentem ac factiosum offendere uereantur. Det ergo libertatem quasi dicat liberet nos

Libera litas. Largitio

hac ſeruitute qua nos tãq; tyrãnus p̃mit. Flatus. faſtũ ac ſuphiã: uñ ſupbos ĩflatos & tumẽtes appellam⁹. Au ſpiciũ. infau. ideſt ĩpiũ nobis p̃nitioſũ & infœlis: uel dixit infauſtũ q malis auſpitiis bellũ geſſerit. Moreſq; ſi. Quos malignitate ingenii contraxit. q̃ res ſibi uitio ĩputari põt: magis q̃ infauſtũ auſpiciũ. Dicã eq. & p̃ſona ſua captat bñuolẽtiã cũ demõſtret nõ ĩpediri periculo mortis quin proferat q̃ utilia reip. ſint & a p̃ſona Turni cum trahat ipſũ in odiũ & inuidiã dũ illius uitã tyrãnicã demõſtrat. Lumina principes intelligit & totã urbẽ q̃ſi ipſũ uulgus. Fuge fidẽs. crudele ẽ qđ tentet bella ĩpia & tũ poſſet aliqđ aĩorũ hẽre crudelitas q̃re ut meticuloſũ po tius q̃ aĩoſũ eẽ oñdat hoc addit. Cællũ territat. ex hyperbole inuidiã auget. Vnũ nõ ſolũ cõfirmat q̃ dicta fuerãt a latĩo: ſed addit unũ turnũ eẽ mittẽdũ.

Inflatus

Qđ ſi tantus habet menteſ & pectorã terror
Ipſum obteſtemur: ueniãq; oremus ab ipſo.
Cedariuſ proprium regi patriæq; remittat.
Quid m. ſeroſ totiens ĩ aperta pericula ciues
Proiicis. o latio caput: horum & cã malorum.
Nulla ſaluſ bello pacem te poſcimuſ omnes
Turne ſimul pacis ſolũ inuiolabile pignuſ
Primuſ ego inuiſum quem tu tibi fingis et eſſe
Nil moror: en ſupplex uenio. miſerere tuoq;
Põe animoſ & pulſuſ abi. ſat funera fuſi
Vidimuſ ingenteſ & deſolauimus agros
Aut ſi fama mouet. ſi tantum pectore robur
Cõcipiſet ſi adeo dotalis regia cordi eſt
Aude: atq; aduerſum fidens ferre pectuſ in hoſtẽ
Scilicet ut turno cõtingat regia cõiunx
Nos animæ uileſ inhumata infletaq; turba
Sternamur campiſ etiam tu ſi qua tibi uis eſt.
Si patrii quid martiſ habeſ illũ aſpice contra
Qui uocat.
Talibuſ exarſit dictis uiolentia turni
Dat gemitũ rumpitq; has imo pectore uoceſ
Larga quidẽ ſẽper drances tibi copia fandi
Tũ cũ bella manuſ poſcunt. p̃tibuſq; uocatiſ
Primus adeſ. ſed nõ replẽda ẽ curia uerbis.
Quę tuto tibi magna uolãt dum diſtiet hoſtẽ
Agger muroq;. nec inundant ſanguĩe foſſæ
Proide tona eloquio ſolitũ tibi: meq; timoris
Argue tu drance: quãdo tot ſtragis aceruos
Teucrorũ tua dextra dedit: paſſimq; tropheiſ
Inſignis agros: poſſit qui inuidia uirtus
Eperiare licet: nec lõge ſcilicet hoſtes
Quærendi nobis circũſtant undiq; muros
Imus in aduerſos. qđ ceſſas: an tibi mauors
Ventoſa in lingua: pedibuſq; fugacibus iſtis
Semper erit?

Terror

Metus

SER. Terror. Terror, pprie eſt q aliis ĩferẽt: ut ſi dicas ille hẽt terrorẽ. i. timendus eſt. unde & terribilis dicit̃. Metus ãt ẽ quẽ habẽt timẽtes: ſed nũc uſurpatiue terrorẽ poſuit. Nãq; hoc dicit qđ ſi tã Turnũ timemus. Veniãq; ore. ab ipſo cedat. Aſper hic diſtinguit. Quid miſeros totiẽs ĩ apta picula ciues proiicis. Quaſi uiles & abiiciẽdos: & ingenti põdere uniuerſa uerba ſũt poſita. Latio nõ uni ciuitati. Caput. p̃ncipiũ rei caput ẽ. Nulla ſ. b. plus ẽ q̃ ſi ſpes diceret. Pacẽ t. po. o. te poſcimo q ſolus es cã bellorũ nã æneaſiã pacẽ p̃miſit. Solũ inuio. pi. ideſt Lauiniã. hoc ẽ qđ ait ſupra Pacẽ hãc æterno fœdere iũgas. Inuiſũ quẽ tu tibi fingis & eẽ. bñ quẽ tu fingis. ne ei tãq; inimico minime credat. hoc dicit: nõ ſũ qdẽ ſed ſi uelis eẽ nõ recuſo. nã hoc ẽ & eẽ nihil moror. Fuſi. Fugati. Deſolauimus agros. uel dum coguntur ad militiã. nã legimus & latos uaſtãt cultoribus agro. Dotalis regia cordi ẽ. hoc ẽ regnũ Latinũ Sic alibi: nõ hæc dotalis regia amatæ. Scilicet ut turno cõtingat regia cõiũx. hæc cum quadam irriſione dicuntur. Inhumata inflectaq; turba. Atqui ſepulti ſunt omneſ qui in bello perierant: ut legimus ſupra: ſed hoc factũ eſt Aeneæ beneficio qui ſepulturæ eorum reddidit ſocios. ergo quantũ ad turnũ p̃tinet inſepulti ſũt. nã campos ſua poteſtate retinebat æneas.

Etiã tu. eia. nã ẽt hortãtis ẽ aduerbiũ hoc loco aliquando adhuc ſignificat: & ẽ tẽporis: uñ ẽt currus ẽt arma apud maiores ẽt cõſentiẽtis fuerat. qđ tũ in his recẽtibus auctoribus idoneis nõ inuenit̃. Vis. uirtus. Imo pectore uo. more ſuo hĩtũ futuræ orõniſ oñdit

Larga quidẽ ſẽper drances tibi copia fandi tũ cũ bella manus poſcũt. ſũt multa tua ui optima: q̃ quñ p ſe ſi poſſunt uituperari: ab accidẽtibus uituperãt̃: ut hoc loco quoiam eloquentia p ſe optima ẽ. nã culpat ex tẽpore dicẽs tũc incumbis eloquentiæ cũ manus bella depoſcũt. Patribuſq; uocatis primus ades. bella pẽitus ignoras atq; formidas p̃mus es inter fenes addãda cõſilia. Magna uo. Home. σπεδὰ τὴν τέροιν τὸ πρόχειρον. Diſtinet. arcet: depellit: proprie extra tenet. nã diſ ſeparãtis ẽ. uñ & diduco & diſtraho dicimus. Neq; ti. ar. ut Cantãdo tu illũ. Arguo aũt gẽtiuũ recipit ut arguo te cædiſ inſidiarum. & ẽ de græco. Nam ita dicunt κάτηγόρῳ σεφονον. Quando ſiqdẽ & p irriſionẽ ĩ illũ cõfert laudes. Inſignis cã. Nobilitas clarificas. nã uerbũ ẽ iſignis & dicit ex auctoritate eius debere ſententia. qđ de bello iudicat uirtutis ignarus. Iſtis. δεικτικῶς.

DO. Ciues piicis. Hoſtes oĩ charitate amplectẽdos ut rẽ uilẽ abiicis. In ap. mãifeſta qđ nõ fortis eſt ſed temerarii. Supplex. magna nocẽdi calliditas q̃ inimicũ ſũma inuidia onẽret. Aĩos. ſeruẽtẽ quandã cõſiderationẽ. Deſolauimuſ agros. nã de ſolo certabat̃ qđ factũ ẽ deſertũ. Scilicet ut turno. neceſſario poſita ẽ in fine exclamatio ut demõſtret cauſæ p̃uatæ ipſius Turni nõ eẽ admiſcẽdũ publicũ piculũ. Violẽtia turni. ante ardẽſ magis exarſit. Oſtendit autem Drancem uti præpoſtera eloquentia cũm eo tempore manibuſ & non uerbiſ ſit utendum.

CHRI. Quod ſi tãtuſ habet. Cõplexio eſt color rhetoricus Aut conxempto Turno firmemuſ fœduſ: aut ſiqđ

turpe est ipsũ timem⁹ orem⁹ ab eo qđ nostrũ. ſ. ut cõcedat Latino uti iure suo: & pr̃iæ cuius ipse ẽ rex: nec dicũ ẽ hæc sine sũma. Turni inuidia. nã cõra publicã utilitatẽ iniustũ agere sceleratũ ẽ. sceleratus tũ dũ id agit eripiẽs ius suũ iustissimo regi. Sũt ãt hæc oĩa augumẽta ad iuidiã. Primũ q̃ rogamus te tãquã regẽ quẽ alii parere oportebat: deinde q̃ oramus rẽ quã tua sp̃õe p̃stare debebas. ſ. ut desinas a bello: in quo nulla sit salus: ut oẽs poscim⁹ & poscim⁹ a te cui æqus ẽ nos impare quã obtẽpare. nec solũ poscimus sed supplicamus: & supplicam⁹ patem q̃ ab omnibus appetẽda ẽ: & supplicamus nõ externis: sed tuis & iis q ad id calamitatis deuenerũt ut sint sine commiseratiõe digni. Pone ani. i. elationẽ aĩ quã nemo sapiẽs retinet. Qui. n. recte ſapit rõne ducit: nõ furore rapitur sed maius etiã in te peccatũ ẽ. nã cũ relig ẽt furẽtes soleãt si uincũt tumorẽ animi deponere: tu nõ deponis.

Aut si fama monet. sẽtẽtia ẽ si tu nõ uis minuere gloriã tuã in rebus bellicis: & tñ tibi tribus ne obicias nos hostibus tãquã uiles animas: sed ipse cum tibi & nõ nobis pietas cõiugiũ in hostẽ prodi: p̃sertim cũ te uoce: quasi cõcludat q̃ & inhumani & eius qui nihil alios faciat sit obiicere hostibus alios pro sua aut gloria aut uoluptate & simul ẽt meticulosi. Exarsit uio. Facile. n. q̃ natura sua uiolentus ẽ & uiribus omnia arrogat: amaris dictis accendit: & prius intra se uehementer cõmouẽt. Dat gemitũ. nã res in maiorẽ dolorẽ ipellere põt uiq̃ p̃stanti animo quã si meticulosus habeat. Rũpit. subito & cũ furore emittit. Imo pe. ab intimo corde qđ totũ ira accẽsũ ẽt. Larga. p̃ncipiũ abrutũ ut cõuenit furẽti: & qm̃ obiecta erant diluẽda: Primo qdẽ ostẽdit potuisse illũ copia uerborum auribus auditorũ obstrepẽdo persuadere falsa. deinde cũ maxime argueret ab eo timiditatis illud in primis cõfutat. nã artis ẽ cũ auditores ab aduersariis nostris pluasi iã ee uidẽt ab eo argumẽto incipe qđ oium ualidissimũ fuisse uideat. Primũ g̃ ostẽdit illũ allucinatiõe uerborũ auditores fallere potuisse. deinde cõfutat qđ magis p̃mebat. Postremo uitiũ qđ in se obiecerat ĩ illũ retorquet quadã ironica derisione: ipsumq̃ ad periculum faciendum inuitat: cõcludit deniq̃ q̃cquid in illo iurium est: id totũ ẽe in uiris & in fuga.

SER. Pulsus ego. Quia ille dixerat. Pone animos & pulsus tibi: & agit coniectura: nam hoc uult intelligi nõ posse dici merito pulsũ eum qui sequẽdo bella deseruit. aperte aũt hoc dicit. põt merito credi q̃ pulsus sit is cuius tot extant trophæa. Cum stirpe occiso. n. palante interiit eius cũcta posteritas. Biti as. subaudi ingens a consequentibus. Mille. finitus numerus pro infinito. Aggere septus. ut Vestris ciues undiq̃ septus aggeribus. Nulla salus bello cabiti cane talia demens dardanio. quotiens argumẽtum non possumus soluere. aut contraria obiectiõe aut rtsu aut maledicto: ut in hoc loco aduersario respondemus. Cane. pro diuina. Proinde. Itaq̃ & est ordo. Nulla salus bello: proinde omnia magno.

Ne cessa turbare metu. Cætera per parenthesim dicta sunt. Extollere uires gentis bis uictæ contra p̃mere arma latini. hæc uirtus eloquentiæ. arma autẽ Latini inuidiose dicit: ut Dracẽ latino reddat inuisũ nam debuit mea dicere. Myrmidonum proce. græcorum principes: dicit autem patroclum & Achillẽ nam licet ipsi aliunde fuerint. tamen myrmidonibus imperarunt: hoc autem ponit inter ipossibilia: & uti tur græco prouerbio. sic Hora. & ante padus matina lauerit cacumina: & sic est mõ dictũ. ut in q̃rto Nũc lyciæ sortes: nunc & ioue missus ab ipso. Retro fugit Aufidus un. apuliæ fluuius cadens in adriaticum pelagus. Vel cum se pauidum contra mea iurgia fingit. contra illud quod ait det libertatem fandi. flatusq̃ remittat. nam hoc dicit timorem suum naturalem inuidiose in eam causam retorquet. ut meæ præsentiæ non illius natura quod timet esse uideatur. Hoc est enim quod plenius iterat dicens. & formidine crimen acerbat. Artificis scelus. nam sceleratorũ est simulare formidinem. Habitet tecum & sit pectore in isto pessima & uilis anima habitet tecum in membris congruis. nam talem uilem & pessimam accipimus quam nefas est perire ea dextera. quæ tantũ uiros fortes consueuerat occidere. Consulta reuertor. consultor est qui consulit. Consultus qui cõsulitur. consultum uero res ipsa de qua consulitur.

Aufidus

Cõsulta
Cõsultor
cõsultũ

Si nullam nostris spem ponis in armis. Insinuatione utitur. i. calliſto & subtili aditu ad persuadendũ. Vult. n. dicere melius esse interire quã pacem ro

Pulsus ego. aut q̃s̃q̃ merito fœdissime pulsũ
Arguet illaco tumidũ qui crescere thybrim
Sanguine: & euãdri totam cum stirpe uidebit
Procubuisse domũ: atq̃ exhaustos arcades armis
Haud ita me expti bitias & pãdare ꝯigẽs. (mis
Et quos mille die uictor sub tartara misit
Inclusus muris hostilib⁹q̃ aggere septus
Nulla salus bello: capiti cane talia demens.
Dardãio: rebusq̃ tuis proinde omnia magno
Ne cessa turbare metu: atq̃ extollere uires
Gẽtis bis uictæ. et contra premere arma latini
Nũc & myrmidonũ ꝓceres phrygia arma tremunt
Nũc & tytides. & laertseus achilles (miscunt
Amnis & adriacas retrofugit aufugit undas
Vel cum se pauidum contra mea iurgia fingit
Artificis scelus: & formidine crimen acerbat
Nũq̃ animã talem dextra hac absiste moueri
Amittes: habitet tecum: & sit pectore in isto
Nũc ad te: & tua magne pater cõsulta reuertor
Si nullam nostris ultra spẽ põis armis (tor
Si tam deserti sumus: & semel agmine uerso
Funditus occidimus: neq̃ hẽt fortuna regressũ
Oremus pacem. & dextras tẽdamus inermes
Quãq̃ oli solitæ quicq̃ uirtutis adesset
Ille mihi ante alios: fortunatusq̃ laborum
Egregiusq̃ animi: qui ne quid tale uideret (dit
Procubuit: mouẽs et humũ semel ore momor
Sin et opes nobis. et adhuc intacta iuuentus

gate:qđ qa apte nō audet:latēter & paulatī & hoc serpit:nāq; inter ꝑncipiū & insinuationē hoc interest:q; ꝑnci/piū ē apta rei narratio:Insinuatio ut diximus ē callida & subtilis oratio. In ar.aut meis aut latinoꝝ generaliter oīum. Si tā de.su.pp diomedē q solus negauit auxilia. Neq; ha.for.re Oīa q̄ sibi possūt obiici ponit:sed cū solutionibus suis:nā & fortuna nō ē immutabilis:& q semel pellī iterū pōt reuerti.& auxilis nō sūt penitus de/stituti:& in ipsorū exercitu ē adhuc plurimū spei:Est āt syllogismus. Quāq̄ o si solitæ q̄q̄ uirtutis adesset. non se inertiæ arguit:sed q̄rī de uirtute omissa p negligētiā.O āt dolētis ē exclamatio.& itelligimus immoratā esse illic eius orationē.nā exarsit dolore:qa apte nō potuit dicere moriēdū potius esse q̄ hostes rogandos:qđ tū dixit cōferēs se ad alias ꝓsonas.& laudās eos qbus cōtingit perire.ne ista cōspicerēt. Aū alios melior omnibus præ ferēdus. Fortunatusq; la.sicut lætor bonorū:& ē græcū. Tale uide.te laudare uel hostes rogare:uel quod la tenter insinuat tradi alteri sibi desponsatā. Semel ore mo.cito confestim idest qui tota mortis celeritate consum ptus ē. Vulnerati autem solent uel terram uel arma mordere:ne dolorem eorum indicet gemitus. Luca.de Pom peio. Timuit ne quas effundere uoces Vellet & tæernam fletu corrumpere famam.

DO. Iliaco tumidū tyberim sanguine .magna pompa effert sua facta:nūc ex turbulēta orōne admittē redit. Ma gne pater.occulta ironia ē.q.d.qūo magne pater qui non recte consulis filiæ tuæ. Ille mihi ante. multi de me zētio intelligunt. Procubuit moriens.quasi intelligat non uictum sed sua uoluntate cecidisse.

CHRI. Pulsus ego.In ea re ꝓsistit quā sūmope ꝓbare poterat.atq; oīa extollit.nā cū interemisset Palāta.ex cu ius morte cū unicus pri eēt:& pē ultimo senio tā flaccescēret optimo iure poterat affirmare se domū.Euādri sūdi tus substulisse.Hac.n.rōne & deprimere multa & extollere quāuis nō recedat a uero possumus. Haud ita me.Si gula q̄q; maiora a se facta exornat atq; amplificat. Nulla salus.postquā confuteuerat id qđ erat oīum maximū fortitudinē troianorū nō eē q̄lē dicebat Drāces oūdit multis exēplis.Iuuenes āt i his duabꝫ orōnibꝫ copiosissimū exēplū quo unā quāq; rē in utrāq; ptē disputare cū uehemētia possumus.Postremo ut cōtēptionē dracē trahat & demōstret falsa illū rettulisse cū dixerit q; sibi mortē minaret Turnus affirmat illū hoc eē mētitū ut inuidiā sibi cōcitaret.Se āt pudere si tā meticulosū iterimat. Nūc ad re Cōfutauerat dicta aduersarii ut ægores aures si bi ꝓstaret latinus.nūc ad sētētiā dicēdā accedit:& ꝓmo demōstrat nō eē actū de latinis ut dixit drāces. Nostris. q.d.q̄ tu iuictissima eē sæpe nūero exptus es.& dissimulāter ne illū offēdat arguit meticulositatē. Oremus p. Permissio ē.Neq; hoc aū pulit quā demōstrauit si eē orandū:& ostendat quanta ignominia futura sit:i hoc affirmat fœlices eos qui ante occubuerūt quoni am hoc non uidebunt.

Auxilioq; urbes italę populiq; supersunt
Sin & troianis cum multo gloria uenit
Sanguine sunt illis sua funera.parq; per oēs
Tempestas:cur indecores in limine primo
Deficimꝰ:cur ante tubā tremor occupat artus
Multa dies uariusq; labor mutabilis æui
Rettulit in melius:multos alterna reuisēns
Lusit.& insolido rursus fortuna locauit
Non erit auxilio nobis ætolus & arpi
At mesapus erit:fœlixq; tolūnius.& equos
Tot populi miserere duces:nec parua sequet
Gloria delectos latio:& laurentibus agris
Est & uolscorū egregia de gente camilla
Agmē agens equitū:& florentes ære cateruas
Quod si me solū teucri in certamia poscunt
Idq; placet:tantūq; bonis cōmunibus obsto
Nō adeo has exosa manus uictoria fugit
Vt tanta quicq̄ pro sæpe tētare recusem
Ibo animis cōtra uel magnū præstet achillem.
Factaq; uulcani manibus paria induat arma.
Ille licet:uobis animā hanc soceroque latino
Turnus ego haud ulli uetere uirtute secūdus
Deuoueo.solū ęneas uocat:& uocet oro
Nec drances potius siue est hæc ira deorum
Morte luat:siue est uirtus & gloria tollat
Illi hæc inter se dubiis de rebus agebant

SER. Vrbes italæ.Quia diomedes pegrinꝰ fuerat. nā hoc dicit hēmus robur italū ñ græcū militē iner/tē & dissolutū. Supsūt.supabūdāt.adsūt ultra quā bella deposcūt. Sin & troiāis.mire agit posi cōfir/matas ptes suas troianorū uires iminuēs.qd.n. ꝑde rat dixisse q; supent latinis auxilia:si ēt troiāorū ite græ uires ꝓbarēt. Cū mul.glo.ue.sā.ac si diceret ñ ē indicāda uictoria.q̄ ꝓmēsa detrimēta contigit.& hoc ē uñ laudat Sal.duces q uictoriā ineruētato ex/ercitu reportarūt. Sūt i.f.f.i.troianis legī & illi. & aut æneæ intelligimꝰ aut aduerbiū loci ꝓ illic.ut i se cūdo paret. Isti ia.le.ꝓ istic. Parq; p oēs t. alibi: Quātaq; idæos sæuis emissa mycenis. tēpestas erit cāpos. Indecores.decor ōris facit:sicut auctor au ctoris decus coris.sīē pecꝭ pecoris.similiter facit i cō positiōe īdecor indecoris.g in neutro co breuis ª ma sculino,pducit.uñ apparet sȳstolē fecisse.Verg.nāi decores nomiuatiuus est pluralis a masculino ab eo quod est indecor.nam non potest hic indecus facere Neutrum enim in us terminatum masculinum ex se non facit.Aut certe dicamus indecores declinationē esse.cuius nominatiuus singularis non inuenitur. Indecor

In limine primo.Quasi in ipso initio & aditu in fœlicitatis.& ad illud respexit quod supradixerat.se mel agmine uerso Fūditus occidimus. Multa di/es.illi rei uehementer incubit quam dixerat nec ha bet fortuna regressum dicens fortunam tam labo/res q̄ felicitatē ꝓ tēpoꝝ q̄litate mutare. Dicēs. tps

Lusit.decepit.ut qđ natū totiēs crudelis tu quoq; falsis ludis imaginibꝫ. Et in solido r.f.l. Subaudi & multos & ē sensus.In solidū reuocauit oppressos & paulo ante derelictos:lusit uero & decepit fœli/ces. Nō erit a.n.æ.& a.Redit ad rem quia occurre/bat.sed negant auxilia.Aetolum autem dicēdo eius

uires ex græciæ cõmemoratiõe debilitat. At mesapus erit.f.t.Bñ duo iunxit:q̃ q̃rũt ibello fortitudinẽ & fœlicitatẽ. Nã de mesapo iã legimus: Quẽ neq; fas igni cuiquã nec sternere ferro. Vtrunq; aũt cõtra Diomedẽ dicit quẽ dicẽdo græcũ inertẽ significat. Infœlicitatẽ uero eius supradicta legatorũ uerba testant. Nec tarda sequet gloria. Liptotes figura. minus.n. dixit quã uoluit. nã hoc significat latina pubes celerrime uictoriã adipiscetur quã uix græci post decẽniũ sint adepti. Est & uolscorũ egregia de gẽte camilla. Vt in septimo segregatã eam: a uirorũ multitudine effecit: & qñ a sexu nõ põt: laudat ex gẽte. Quod si me solũ teucri in certamina poscũt. qa audiuit illũ aspice cõtra q uocat étutiẽ ductu. nã obliq; pmittit se singulãri certamine dimicare uelle: cũ nolit. si militer & in duodecimo ait dicẽs irrisorie: Sedeant spectẽtq; latini. Tantũq; bonis cõmunibus obsto. & i tñ obsũ cõmodis: publicis: ut nisi solus dimicauero cõcidat uniuersa respubli. nõ adeo. nõ multũ. nã uerecũde dicit uesturam eẽ manibus suis uictoriã. Tãta pro spe. Vt solus dicar seruasse rẽpu. Ibo animis cõtra. ac si diceret adsunt uires corporis. Vel magnũ põtest Achillẽ. & præsto illum. i. melior illo sũ: & põsto illi dicimꝰ. Cice. ni cæsarianis Tãto ille superiores gloria uincerat. quanto omnibus tu præstitisti. Vulcani manibus paria ĩduat arma. bene addidit paria. nam etiam æncas habuit arma uulcãia licet possumus dicere quod hoc Turnus nõ ignoraret. non tamen hoc ualde idoneum comprobatur. Vobis animam hanc: s.l. Bene sibi & fauorem conciliat populi: & a soceri nominis præiuditio latini implicat uoluntatem. Vlli ueterum u.s. dicimus & secundus ab illo. Nec drances potius siue hæc est ira deorum morte luat. siue hæc uirtus & gloria tollat. Sensus obscure q dem dictus: sed facilis: & qui de usu nunquam recedat. nam ita irati de inimico dicere consueuimus abeat: nec bonis meis nec malis interfit rebus: nolo sit aut gloriæ meæ partícipes: aut in me inuidiam ex infelicitatis cõmuniõe cõmoueat: sicut nunc de drance dicit: siue hæc ira deorum more luat. i. si periturus sum nolo inuidiam sustinere si Drances pariter forte moriatur. Si uero me uirtus & gloria comitabitur: nolo ignauus felicitatis alienæ sit participes: si dum meis pugnat auspiciis forte superarit.

DO. Deuoui. Qualitas ista uerborum miserationem potius quã pugnaturi audaciam demonstrat.

CHRI. Sin & opes. Ostendit q̃ non sit cedendum quia adhuc & opes & auxilia supersunt latinis. nec omnia p diderunt. & id quod perdiderunt non sua ignauia: sed aduersa fortuna: quæ mutari in melius possit perdiderunt. adiungit postremo nec troianos sine clade discessisse a pugna. Non erit auxilio. cum supersint uires & opes latinis: nec minus afflictus sit hostium exercitus q ipsi non uidet esse desperandum. Et quia responsa uenerant a diomede quibus negauerat se auxilio uenturum. ostendit multos esse duces qui iam uenerunt. his ergo omnibus argumentationibus non modo confutat desperationem rerum: sed oĩa facilia ostendit. & omnia ostendit & turpia & inutilia: cum qui consultat tutum & honestum semper proponere debeat. Quod si me solum. hoc restabat de iis quæ in illum contorserat Drances. Ergo pollicetur aperte si æneas hoc uelit se solum omnem belli molem subiturum: neq; se esse adeo imbellem ut de uictoria desperet: aut quẽq̃ quãuis fortissimum recuset postremo si pereundum sit pasus est deuouere animam. Socero & lati. i. ad salutem soceri & latinorum. Proprie enim deuouere est aliquid morti exponere. Vnde dicebantur milites deuoti: qui pro salute imperatoris mortem subire parati essent. Magnum præstet achillem. Exhibeat se talem qualis Achilles fuit. Nec d. concludit q̃ siue uincendus sit propter iram deorum: siue ex uirtute reportaturus gloriam non uult Drancem hæc pericula subire.

SER. Castra æneas aciem mouebat. idest ducebat exercitum: ut nos castra mouemus. Lucanus: Brdũ sium decimis iubet hanc attĩgere castris idest decima deductione. Fremit arma iuuentus. hoc est freme bant ad arma. arma militaris uox est. Mussant. Mo
panduſæ do quæruntur. Dissensu uario. Alii enim Turni dicta alii drancis dicta probant. Piscosue amnæ paduſæ. Paduſa pars Padi. nam Padus licet unus sit fluuius: habet tñ fluenta plurima: e quibus qui est paduſa quibusdam locis facit paludem. quæ plena est cygnorum. Stagna loq̃cia. in quibus habitant cygni loquaces. Rauci autem τῶν μέσων est nam mõ canores significat. alias nocis pessime. Iuuena rauci thesidæ codri. sicut uenenum etiam de bono & malo dicitur. ut odor bonus & malus uocatur. Arrepto tempore: Inuenta opportunitate. Sedentes. Pigri: ut immunisq; sedes aliena ad pabula fucus. Armari edice. Figurate. dic ut armentur. edice autem ẽ imperatiuus. nam ab omnium cõiugationum infinito detracta re ſvllaba ultima fit imperatiuus. ut ama re ama: docere doce. legere lege. audire audi. cum ãt fac uel dic dicimus apocopen uerba patiuntur. Mãi plis. Ars quidem exigebat ut ma haberet accentum: ni longa quidem ẽ sed ex muta & liquida quod quotiens sit tertia a fine sortitur accentum. ut latebræ tenebræ. tamen in hoc sermone. ut secunda a fine accẽtum habeat uersus obtinuit. Maniplis. Signiferis qui secundum antiquum morem in legione erant tri

Certantes: castra æneas aciemq; mouebat
Nuncius ingenti per regia tecta tumultu
Ecce ruit: magnisq; urbem terroribus implet
Instructos acie thyberino a flumine teucros
Tyrrhenãq; manum totis descendere campis.
Ex templo turbati animi: cõcussa uulgi
Pectora: & arrectæ stimulis haud mollib⁹ iræ
Arma mãu trepidi poscũt fremit arma iuuẽt⁹
Flent mœsti. mussantq; ptes hic undiq; clamor
Dissensu uario magnus se tollit in auras
Haud secus atq; alto in luco cum forte caterue
Consedere auium piscosue amne paduſæ
Dãt sonitum rauci per stagna loquacia cygni.
Immo ait o ciues arrepto tempore turnus
Cogite concilium & pacem laudate sedentes.
Illi armis in regna ruunt. nec plura locut⁹
Corripuit sese & tectis citus extulit altis
Tu uoluse armari uolscorũ edice maniplis

Ducait: & rutulos equites mesapus in armis
Et cum fratre coras latis diffundite campis.
Pars aditus uerbis firment: turresq; cassant:
Cætera qua iusso mecum manus inferat arma
Ilicet in muros tota discurritur urbe.
Concilium. ipse pater: & magna incepta latin9
Deserit: ac tristi turbatus pectore differt.
Multa quæ se incusat qui: non acceperit ultro
Dardanium æneam: generumq; asciuerit urbi.
Præfodiunt alii portas: aut saxa sudesq;
Subiiciunt: bello dat signum rauca cruentum
Buccina: tum muros uaria cinxere corona
Matronæ: pueriq; uocat labor ultimus omnes
Nec nō ad tēplū: summasq; ad palladis arces.
Subuehitur magna matrum regina caterua

ginta Legio aūt habebat sex cohortes: sexaginta centurias. licet in rebus accessu tēporis ducū uarietas sē per mutauerit militiæ disciplinā. Eqtes mesapus in armis & cū fratre coras latis diffundite cāpis Equitē in armis. i. armatū nā figura est. Mesapus aūt ut dicere uitauit homoeoteleutō: nā uitiosum erat uoluse edice mesape. ergo mesapus aut antiquis est utūs. ut Hesperidū fluuius regnator aquaz. Itē Socer arma latinus habeto: aut certe noiatiuus ē ꝓuocatiuo: q̄ quā ēt possit esse noiatiuus: ut sit Mesapus & coras equitē diffundite: ꝓ diffundat. Melior tñ est sensus superior. Cū fratre. s. cū Catillo. nā legimus Catillusq; acerq; coras. Qua iusso. pro qua iussero: & ē antiquū. Ilicet. Confestim: ilico. qđ ne diceret metri necessitas fecit: nā ilico dicimus. Magna incepta Quia de pace cogitabat: quæ ipleri nō potuit. Multaq; se incusat. pro multū. & ē græca figura. Generūq; urbi pp urbē Lucanus de Catone: Vrbi pater ē urbiq; maritus. Gener. autem ideo dicit: qa ad augendum genus adhibetur. Præfodiunt alii portas tas. i. ante portas fossas faciūt: q̄ res nimiā indicat deperationē. Bello dat s. r. c. b. Bene bello dat. nā buccina insonans solicitudinē: ac bella denunciat: sicut in septimo. Q̄ na buccina signum dira dedit. Prælium autem tubæ indicant: ut At tuba terribilem sonitū procul ære canoro increpuit. Vocat l. u. o. Omnes ad laborē ultima necessitas cōuocat. Necnō ad templū. scđm Homerum: q̄ indicat in sūma desperatione matres ad templa cōcurrere: ut uictoria quæ nō pōt uiribus possit deoz̄ fauore cōquiri. Subuehit. proprie matronæ. n. pilentis uehebant ad tēpla ggentes: ut Pilentis matres in molibus.

DO. Nihil interpretationis habent hæc carmina.

CHRI. Illi hæc inter se. dū cōsultat Aeneas exercitū ad obsidionē ducit. Quæ res cū ciuibus summū afferret terrorē data ē occasio Turno cū esset opus facto & nō cōsulto: ut misso senatu ad arma cōcurret oībus sequētibus. Est tñ hic sensus moralis. nā demōstrat poeta ex temeritate principū multa detrimēta rebus publicis ꝓuenire. Rusticū ipetu uenit: ut solet in huiusmodi rebus fieri. Animit. Nā tanta res nō uenit sine ꝓturbatione ēt magnoz̄ uiroz̄: cū sint grauia: & qđ maius est iprouisa: plebei penitus cōsternabant: cū. n. putabāt hostes assiduis uulneribus & cædibus cōsternatos se nō nisi ad plures dies collecturos ipsi instructa acie aderant. Qua in re laudat ēt æneas: qđ uictoria bene uti sciuerit. Premit a. iu. distributio est unicuiq; n. tribuit qđ sibi a natura inditū ē Nam iuuentus pp calorē sanguinis ad ulciscendū excitabat. Senes aūt cū & ex prudētia plus cernerent picula: & ex frigiditate sanguinis minus auderēt flebant. Mussant. dubitant quā snīam dicant: Mussare, ꝓprie dicūt murmurare. Ennius in occulto mussabant. Vulgo uero ꝓ tacere dicit: ut idē Ennius: Nō decet mussare bonos. Ait Festo Ego aūt puto mussare p onomatopeiā dici. & rem cū loq cupimus: & aut pudore: aut timore ita ipedimur: ut potius murmur q̄ aptam uocē euittamus: ꝓptereaq; dicit mussare uel dubitare uel nō audere. Statius Excussæ ꝓcerum mentes turbataq; mussant cōsilia. Loquatia t. Reboantia e uocibus cygnoz̄. Tēpore. Opportunitate temporis. Cogite. permissio ē in re manifeste aliter suadente: est aūt oratio homini rei & tēpori accōmodatissima. Tu uoluse. Ostendit maximam imperatoriam uirtutem in eo fuisse qui ex tpe rebus diuersis optime cōsulerit.

Mussare

Dona ferens: iuxtaq; comes lauina uirgo
Causa mali tanti oculos deiecta decoros
Succedunt matres: & templum thure uaporāt
Et mœstas alto fundunt de limine uoces
Armipotens belli præsens tritonia uirgo
Frange manu telum phrygii prædonis: & ipsū
Pronum sterne solo: portisq; effunde sub altis.
Cingitur ipse furens certae im in prœlia turnus.
Iamq; adeo rutulum thoraca indutus ahenis
Horrebat squamis: suraq; incluserat auro:
Tempora nudus adhuc lateriq; accixerat ensē.
Fulgebatq; alta decurrens aureus arce:
Exultat animis: & ipse iam præcipit hostem.

SER. Dona ferens. peplū. s. sicut dixit ī primo ideo omisit hoc loco Oculos deiecta decoros sicut Oculos suffusa nitentes. De limine. ad preces festinantiū mulieꝝ ostendit desideriū. Armipotens præses belli. anthonomasiua sunt proprie. Hæc aūt oīs oratio uerbū ad uerbū de Homero translata ē. Præses aūt belli. i. quæ præest oībus bellis. cuius nutu sē per bella tractant. Frange manu telū. aut tua manu aut in eius manu tela cōfringe. Homer. αχος Ἀϊδηος Ἀϊομηδεος. Et ipsū pronū sterne solo. Homer. ἡδε ἑαιδυτον πρηνεα δοσ πεσσειν. Bene aūt sub ipsis portis: quasi ad quas festinabat æneas. unde ē illud: Præfodiūt alii portas. Cingit ipse furens certatim in ꝓlia turnus. Oeconomia oīs hæc ē. nam Turnus ideo cū mora armat: & intecto capite circa arcē incedens admonet singulos: ut a Lauinia possit uideri & ut sit maior cā dimicādi dum sponsæ placere contendit. Furens. Amore Lauiniæ quā uidebat. qđ ēt sequens indicat cōparatio. nā dicturus est: aut ille ī pastus armentaq; tendit equaz̄. Cingit in prælia.

Q

ut præliari possit: ut si dicas lego in aduocationem .i. aduocatus eē possim. Iamq; adeo. aut uacat adeo aut certe sic significat ut sit sensus. adeo sic ꝑparatur in prælia ut ēt uniuersa arma præter galeā portaret. Thoraca idutus. oīa quæ in ax exeunt græca masculina in obliqs casibus a producūt: ut thorax thoracis pirax piracis, nā fœminina corripiunt. phalanx uero & aliter exit: peregrinū est ēt apud græcos. Alta decurrens aureus arce. illic. n. & Amata fuerat & Lauinia. Speiā præcipit hostē. mente præoccupat hostis aduentū. Qualis ubi abruptis fugit præsepia uinclis ēt hæc ꝑparatio Homeri ē uerbū ad uerbū translata. Potius, ab eo qđ ē potior ris. nā Subnixus rapto potiē uenit ab eo qđ ē potior poteris: nā ut ēt supra diximus uerbū hoc mō tertiæ mō quartæ inuenit eē cōiugationis. Arrectisq; fremit ceruicibus alte. arrectis ceruicibus fremit: nō alte luxuriās. Ad terrā deflu. dicēdo defluxit artē & quandā moderationē descēdēdi significauit: q̄ est ēt in ascēdēdo apud huius rei peritos. Sui merito siqua est fiducia forti. si unusquisq; fortis habet aliquā cōfidentiā ex cōsciētia fortitudinis suæ. & ego audere nō dubito. Forti aūt bñ dixit. nā fortis cōis est gūis. Hæc aūt hoc uult dicere: nō sexū cōsiderādū sed robur. Occurrere tui mæ. equitatui. nā partē ꝓ toto posuit. Quas dicere grates. scđm rhetoricā disciplinā dicit se uerba inuenire nō posse: q̄bus eius exprimat laudes. cū dixerit O decus italiæ. Sic alibi: Quibꝰ cælo te laudibꝰ æquē: cū præmiserit O fama ingēs ingenitor armis uir troiane. Sed nūc. ordo est. sed nūc mecū partire laborē nā ꝓparenthesim dictum est. Quando iste animus est super oīa. i. siquidē es magna. Partire aūt ideo qa illa dixerat Solaq; tyrrhenos eqtes ire obuia contra.

Qualis ubi abruptis fugit præsepia uinclis
Tandem liber equus: campoq; potitus aperto
Aut ille impastus armenta q; tendit equarum:
Aut assuetus aquæ perfundi flumine noto
Emicat: arrectisq; fremit ceruicibus alte
Luxurians: luduntq; iubæ per colla per armos
Obuia cui uolscorum acie comitante camilla
Occurrit: portisq; ab equo regina sub ipsis
Desiluit: quam tota cohors imitata relictis
Ad terram defluxit equis: tum talia fatur
Turne sui merito si qua est fiducia forti
Audeo: & æneadū promitto occurrere turmæ:
Solaq; tyrrhenos equites ire obuia contra.
Me sine prima manu tentare pericula belli.
Tu pedes ad muros subsiste: & mœnia serua:
Turnus ad hæc oculos horrenda i uirgine fixus
O decus italiæ uirgo quas dicere grates.
Quas ue referre parem? sed nūc est oīa quādo
Iste animus supra mecum partire laborem.
Aeneas ut fama fidem missiq; reportant
Exploratores equitum leuia improbus arma

DO. Putabant mulieres posse donis ex precibus fauorem a dea impetrare.

CHRI. Dona ferēs Est. n. huius sexus ut cū alia in bello auxilia ferre nō possit: ad deoꝝ supplicatōes cōuertant. Oculos deie. ex pudore cū eē cā mali tāti. Tēpora nu. nā ultima ē ipsa galea q̄ sumat. Tandē li. equus optime bellicosū ducē bellicoso aīali cōpar. Horrēda in uirgine. qđ mirū est quod uirginalis uultus horrorem incutere posset. Quas dicere. i agere uerbis. Referre. s. reddendo beneficium. Neutrum ergo negat posse facere.

SER. Quaterent cāpos. Ad cāpoꝝ ꝓturbationem. Furta pro belli īsidias Dallu. Gens ad furta bellii peridonea. Biuias fauces. fauces dicuntur itinera inter duos montes angusta & peruia: dicta ad fauciū aīalium similitudine. Collatis excipe signis cōiunctis ducibus quos memoraturos est. Tyburticq manus. catillus & coras duces. Et tu cōcipe curā sicut ego. nā nō dicit sicut Mesapus: aut alii: ne ei facere iniuriā uideat. cōcipe aūt timul cū eis: Cō. n. cōiunctiua particula est: unde & cōuocari de pluribꝰ dicimus. Valles metri necessitate cōpellimur ut uallis dicamꝰ. Statius: Vallēn amplexu nemoꝝ sedet. nā pleuū est ualles: ut nūc Virgilius posuit: qđ ita eē diminutio indicat: nā uallecula: ut uulpes uulpecula facit: ergo in es uel in is qñ usurpatiue quando naturaliter exeunt nomina: sola diminutio indicat. Ea aūt quæ in es exeunt longa sūt oīa si in genitiuo nō crescant ut labes uulpes ualles. nā si crescant breuia sunt ut milestis. Quo semita ducit. legit & qua. Aditusq; maligni: ꝓprie obscuri: ut sub luce maligni. Ignota. s. æneæ. nā de turno dicturus ē: Huc iuuenis nota fertur regione uiarum. Tutiq; receptus. male quidam recessus legunt. nam receptus dicitur. quo se tutus recipit exercitus. unde & signa receptui canere dicuntur. Seu dextra leuaq; uelis occurrere pugnæ. si nec ualles siue ꝑ montis radices, Incertum ē. u. qua

Fauces

Præmisit: quaterent cāpos: ipse ardua montis
Per deserta iugo superans aduentat ad urbem
Furto paro belli: conuexo in tramite silueq
Vt biuias armato obsidam milite fauces.
Tu tyrrhenū equitem collatis excipe signis
Tecum acer mesapus erit turmæq; latinæ.
Tyburticq manus ducis & tu concipe curam
Sic ait: & paribus mesapum in prælia dictis
Hortatur: socioscq; duces: & pergit in hostem.
Est curuo anfractu ualles accōmoda fraudi
Armotūcq dolis: quem densis frōdibus atrum
Vrget utrinq; latus. tenuis quo semita ducit:
Angustæq; ferunt fauces: aditusq; maligni.
Hāc super in speculis. sūmoq; in uertice mōtis
Planicies ignota iacet tutiq; receptus.
Seu dextra leuaque uelis occurrere pugnæ.
Siue instare iugis & grandia uoluere saxa.

Huc iuuenis nota fertur regione uiarum:
Arripuit q̄ locum: & siluis insedit iniquis.
Velocem interea superis in sedibus opim
Vnam ex uirginibus sociis: sacraq̄ caterua
Compellabat: & has tristes latonia uoces
Ore dabat: graditur bellum ad crudele camilla
O uirgo: & nostris nequicquā cingitur armis
Cara mihi ante alias: nec enim nouus iste dianę
Venit amor: subitaq̄ animū dulcedine mouit
Pulsus ob inuidiam regno: uiresq̄ superbas
Priuerno antiq̄ metabus: cum excederet urbe
Infantem fugiens media inter prælia belli
Sustulit exilio comitem: matrisq̄ uocauit
Nomine casmillæ mutata parte camillam.
Ipse sinu præse portans iuga longa petebat
Solorum nemorū: tela undiq̄ sæua premebāt
Et circunfuso uolitabant milite uolsci.
Ecce fugæ medio summis amasenus abundās
Spumabat ripis: tantus se nubibus imber
Ruperat: ille innare parans infantis amore
Tardatur: caroq̄ oneri timet: omnia secum

ue p ualles siue p montis radices. Incertū est. n. qua sit uēturus. Aeneas. Arripuit locū. raptī tenuit. Insedit. ꝓprie. nā insedire est dolose aliquē expectare: uſi & insidiæ noīatæ sūt. Velocē interea. licet interea particula negocia semp præteritis futura cōiungat: tū abruptus ē & uituperabilis trālitus. habet āt tales transitus & in supioribus libris: & in sequēti p cipue ubi Iuppiter apellat Iunonē. Opim. opim qñ dicimus nymphā significamus. si autē dicimus opē auxiliū intelligimus. Teren. Iuno lucina fer opē: fer ualme obsecro. Opes uero numero plurali auxilia & census accipimus. nā ops terra est uxor Saturni: quā græci Rheā uocant. Tristes uoces. habitum futuræ orationis oīndit. Ore dabat. pleonasmos. Bellū ad crudele camilla. uno uerbo exitū rei docuit. Nostris qbus utraq̄ gaudemus: ut ēt ipsa habeat cām doloris & maioris iracūdiæ. Nec. n. nouus iste dianæ uenit amor. firmiores. n. sūt antiqores amicitiæ. Terenti. Per amicitiā q̄ cœpta a puulis cū ætate creuit simul Iuuena. ille excludat amicis iā senior: cuiꝰ barbam tua ianua uidit. Pulsus ob inuidiā. s. crudelitatis: nā seqt̄ Neq̄ ipse manus feritate dedisset. Antiqua. nobili urbe. nā hoc priuernū dicit̄. Iuga lōga petebat. lōge posita. remotiora. Sallu. Et Metello ꝓcul agente lōga spes auxiliorū. i. longe posita. Solorū nemorū. i. desertorū. Terentius: Venit meditatus aliunde ex solo loco. itē ipse: Nōne hūc abiici oportet in solas terras. Fugæ m. dū fugit ītер fugā. nā figuratū ē Caroq̄ o. t. anacreōφορτοῦμέρωτος. i. onꝰ amoris.

Infidere

Opim

Opem

Opes

Ops

DO. Excusat exiliū Metabi q̄ nō sua culpa sed iuidia. i. supbia ciuiū sit pulsus: & fugiens nō opes: sed filiam eripuerit. hac cā Dianæ fauorem meruit.

CHRI. Furta belli. insidias q̄ in bello furtī parant̄. Est curuo. topographia. i. loci descriptio. Pulsus ob iuidiā: mirū poetæ īgeniū. nā cū Camillæ geneologiæ narratio aliis modis apte nō incideret: effecit ut illa ex ore Dianæ q̄draret. ob inuidiā: ergo īnocēs: ac ꝓpterea dignus q a Diana exauditus sit. Vires supbas. s. aduersariorū: nō aūt supbas. i. nobiles: sed qbus supbe & nō iuste uterēt̄. supbas igit̄ tyrānicas. Priuerno antiq̄. i. chara ut sit pathos. qa sit coactus relīquere charissimā patriā. Nā pathos plæpea loco gignit̄: ut Et dulces moriēs remini scit̄ argos. Est aūt ꝓuernū oppidū: qđ hoc tpe pipernū appellāt. Infantē. ɔmiseratio ab ætate. Media inter prælia cōmendatio Metabi a pietate: qa nullo piculo ꝓhibitus ē relīquere īfantē. in q̄ re ēt oīndit aī fortitudo. Exprimitur ēt uis naturæ. nā demōstrat̄ q̄ta si paterna charitas. Exilio comitē. q. d. q̄ futura sibi eēt solatio in erumnis.

Camilla

Camilla. antiq appellabāt camillos & camilmilas ministros ministras sacroꝝ. Volūt tū alii nō camillos sed scamillos eē appellatos & s lilterā subtractā ethrusca ꝓnūciatione: q eā nō pronūciabant: pp qd in litteras liquidas accessit. Etrusci Camillū appellant Mereuriū iouis ministrum: & hoc uidet̄ a græcis manasse. Samothraces magnorum illorum deoꝝ ministros scamillos appellant.

Versanti subito uix hac sententia sedit.
Telum immane manu ualide qui forte gerebat
Bellator solidum nodis: & robore cocto:
Huic natam libro: & siluestri subere clausam
Implicat: atq̄ habile mediæ circū ligat hastæ:
Quam dextra ingēti librās ita ad æthera fatur
Alba tibi hāc nemorū cultrix latonia uirgo
Ipse pater famulā uoueo: tua prima per auras
Tela tenēs supplex hostē fugit: accipe testor
Diua tuā quæ nunc dubiis cōmittitur auris
Dixit & adducto contortum hastile lacerto
Immittit sonuere undæ rapidum super amnē
Infœlix fugit in iaculo stridente camilla.

SER. Vix hæc sīa sedit. ideo uix qa naturale ē ut quotiēs simul multa cogitamus: uix aliqd cōprobemus. uñ uera distinctio est oīa secū uersati subito. Et robore cocto. aut antiquā hastā fuisse significat. nā multi tēporis aliqd coctū uocamus. Horatius Plerunq̄ recoctus Scriba ex quinq̄ uiro oruū deludet hiantē ita Bersi. Vt ramale uetus ꝓgnādi subere coctū. Aut re uera cocto. Hastæ. i. plerunq̄ igne durari cōsueuerūt. Huic telo. s. natā īplicuit. Libro. liber dicit̄ interior cortices pars quæ ligno cohæret. Alibi: Alta liber aret in ulmo uñ liber dicit̄ in quo scribitur. quia ante usum chartæ uel mēbranæ de libris arborū uolumina cōpaginabant̄. Ipse pater famulā uoueo. bene ipse pater: qa auctorandi potestatē nisi patres nō habent. Voueo aūt c ōsecro in tuū ministerium: unde & camilla dicta est. licet supra dixerit & a matre esse nominatā: sed illud poetice dictum est. nam camilla quasi ministra dicta ē. ministros. n. & ministras īpuberes camillos & camillas in sacris uo

Coctū

Liber

Camilla

eabant. unde & Mercurius hetrusca lingua Camillus dicit quasi minister deorꝝ. Sonuere. unde hic distinguendū ē. Infœlix camilla. nō eo tpe quo euasit sed nūc infœlix. Plerunq; n. epitheta pūtis tēporis sūt: licet & peractis negotiis: ut in scēdo Infœlix quæ se dū regna manebāt: Sæpius andromache ferre ico mitata solebat. Nō illū tectis ullæ nō mœnibus urbes Accepere. nō mirū a nulla hūc ciuitate susceptū. nā licet priuernas eēt: tñ qa in thuscoꝝ iure pene oīs Italia fuerat. Generaliter in Metabū oīum odia ferebantur. nā pulsus fuerat a gente uolscorū: quæ etiā ipsa hetruscoꝝ potestate regebat: qđ Cato plenissime executus est: Multæ illā frustra tyrrhena p oppida matres: qđ nō procedit: nisi inter eos esset iura cōnubi. Nō mœnibus ur. ac. nō tectis non mœnibus: hoc ē nec in ciuitate nec in priuatā admissus ē domū & sic ista ēt in primo seperauit. ut Vrbe domo socias

Mœniā Sciendū aūt mœnia abusiue dici oīa publicæ ædificiæ ut diuidimus muros & uœnia pādimus urbis. ꝓprie mœnia sunt tñ muri dicta quasi munia a munitione ciuitatis. Manus dedisset. cōcessisset. & hoc dicit si q ēt eū suscipere noluissent. ille tñ eorū cōsortia morū feritate fuisset. Pastoꝝ & solis exegit mōti. æ & pastoꝝ æuū exegit in montibus solis. i. pastorali usus ē uita. Armētalis equæ. īdomitæ. unde sequit: Lacte ferino. Vestigia plantis institerat. signa pedū primis plantis expresserat: nā hæc sunt uestigia imagines pedū: ut Semesam ꝑdam & uestigia fœda

Palla relinquūt. Palmas onerauit acuto. onus. n. est quicquid teneris imponit manibus. Pro longe tegmine pallæ. palla proprie est muliebris uestis deducta usq; ad uestigia. unde ait lōgæ. sic supra Pallā signis auroq; rigentē. Strymoniāq; gruem. thraciā a fluuio strymone. Sane sciendū posse dici hic & hæc grus. Olorem. ita latine diciūs: nā

Mater cigni græce dicunt. Multa illam frustra. anteq; rē diceret: præiudicauit. sic Sallustius Falso quærit de natura sua genus humanū. nā antequā diceret. quærit: dixit falso. Matres. inter matres & matresfamilias hoc interest: q; ma

Matersfamilias ter est præter illam significationē quæ est ad aliqd: quæ tñ cōuenit in matrimonio. materfamilias uero dicitur q; in matrimonio cōuenit p coeptionem: nam p quandā iuris solēnitatē in familia migrat mariti.

DO. Telum īmane bellator. Nā opus fuit ingenti telo & bellatore. i. uiro forti ad rem perficiendam.

CHRI. Versanti subito uix hæc snīa sedit. ostēdit celeritatē in cōsilio capiēdo. Nā infectatio hostilis nō dabat longū spatiū ad cōsultandū: ergo uersāti subito. i. cogitāti cū celeritate uix sedit hæc snīa. Ostendit igit q; & i cōsulēdo usus ē breuitate tēporis & statī post captū cōsiliū rē ē aggressus. ergo uix sedit snīa. i. uix placuit: & est agressus. Circūligat habilē. i. ita circūligat: in ea pte hastæ. ut possit eē babilis. facile haberi & trāctari. Ipse pater q; potestatē mouendi habeo. Educatio aūt Asperima huius fœminæ reddidit illā parē uiris. Nā ut ostendit Plato ut iu cæteris aīalibus: ita in hoīe fœmina mari se parem ꝑstaret: nisi molliori educatiōe mollior redderet. Quapp spartanæ mulieres qa ut uiri exercebant robustiores erant: quod optime Lycurgi legibus instructum est.

SER. Aeternum. Aeterte: nam nomē est p aduerbio. Conata. dū conaret. Fatis urget acerbis. ostendit ēt desideria ex fati necessitate descēdere. Cō mittitur omine pugnæ. Pro cōmitteret. Hæc cape. generaliter dixit arcū pharetrā: ut sequentia indicāt. Nā dicet & ultricē pharetrā deprome sagittam Vltricem. nomina in ix terminata ablatiuū singularem in e mittunt: genitiuū uero pluralem in um: exceptis his quæ sūt omnis generis: ut fœlix: nam ab hoc fœlici hoꝝ fœliciū facit. Lucanus: Fœlici nō fausta loco tentoria ponēs: qđ receptū ē ideo: qa genitiuo pluralis a noīatiuo plurali minor esse nō debet: sed aut par una minor una syllaba: & qa a neutro facit fœlicia fœlicium dicere nō debemus: ne pp alia genera huic ꝓiudicemus. nāq; ab eo qđ ē fœlices ut fœliciū dicamus rō patit una crescit. n. syllaba: ab eo q; ē fœlicia ut felicū dicamus nō procedit: ne minor sit genitiuo nominatiuo plurali: similiter & ultricum & uictricū dicimus: licet in his neutrū genus in numero singulari nō inueniat. Violauerit uulnere c. q a

At metabus magna propius iā urgēte caterua
Dat sese fluuio: atq; hastam cū uirgine uicto
Gramineo donum triuiæ de cespite uellit.
Non illum tectis. non ullæ mœnibus urbes
Accepere: nec ipse manus feritate dedisset:
Pastorum: & solis exegit montibus æuum.
Hic natam in dumis. interq; horrentia lustra
Armentalis equæ mammis: & lacte ferino
Nūtribat: teneris immulgens ubera labris.
Vrq; pedum primis infans uestigia plantis
Institerat: iaculo palmas onerauit acuto.
Spiculaq; ex humero paruæ suspendit: & arcū
Pro crinali auro: pro longæ tegmine pallæ
Tigridis: exuuiæ per dorsum a uertice pendent
Tela manu iam tum tenera puerilia torsit:
Et fundam tereti circum caput egit habena
Strymoniamq; gruem: aut bellū deiecit olorē
Multa illam frustra tyrrhena p oppida matres
Optauere nurum: sola contenta diana

Aeternum telorum: & uirginatis amorem
Intemerata colit: uellem haud correpta fuisset
Militia tali: conata lacessere teucros.
Cara mihi comitumq; foret nunc una mearum
Verum age quandoquidem fatis urget acerbis
Labere nympha polo: finesq; inuise latinos
Tristis ubi infausto cōmittitur omine pugnæ
Hæc cape. & ultricē pharetra deprome sagittā
Hanc quicūq; sacrum uiolarit uulnere corpus
Tros italus ue mihi pariter det sanguie pœnas.
Post ego nube caua miserandæ corpus & arma
Inspoliata feram tumulo: patriæq; reponā.
Dixit: at illa leuis cæli demissa per auras

Insenuit nigro circundata turbine corpus.
At manus interea muris troiana propinquat:
Etrusciq; duces: equitumq; exercitus omnis
Cõpositi numero in turmas: fremit æquore toto
Insultans sonipes: & pressis pugnat habenis
Huc obuersus: & huc: tum late ferreus hastis
Horret ager: cãpiq; armis sublimibus ardent.
Necnõ mesapus contra celereſq; latini
Et cũ fratre corax: & uirginis ala camillæ
Aduersi campo apparent: hastasq; reductis
Protendunt longe dextris: & spicula uibranti
Aduentusq; uirũ fremitusq; ardescit ẽquorum.
Iamq; intra iactum teli progressus uterq;
Substiterat: subito erũpunt clamore: furẽtesq;
Exhortant' equos: fundũt simul undiq; tela
Crebra niuis ritu: cælũq; obtexitur umbra.
Continuo aduersi tyrr henus: & ac er aconteus
Cõnixi incurrunt hastis: primique ruinam
Dant sonitu igẽti: præfractaque q̃drupedãtũ
Pectora pectoribus rũpũt: excussus aconteus
Fulminis in morem: aut tormẽto põderis acti
Præcipitat longe: & uitam dispergit in auras:
Extemplo turbatæ acies: uersique latini
Reiiciunt parmas: & equos ad mœnia uertunt
Troes agunt: princeps turmas inuasit asillas
Iamque propinquabant portis: uersique latini
Clamorem tollunt: & mollia colla reflectunt.
Hic fugiũt. penituſque datis referũt' habenis:
Qualis ubi altero procurrens gurgite pontus
Nunc ruit ad terrã: scopulosque supiacit undã
Spumeus: extremãque sinu profundit harenam.
Nunc rapidus retro: atque æstu reuoluta resor
Saxa fugit littusq; uado labẽte relinqt (bens
Bis tusci rutuli os egere ad mœnia uersos.
Bis retecti armis respectant terga tegentes.
Tertia sed postquam congressi prœlia totas

dixit sacrum. Tros italus ue m. si simpliciter accipi mus: ita itelligamus siue eã troianus iteremerit: siue aliqs de æneæ auxiliis. náq; alii uolũt Aruntem de Turni eẽ partibus: indignatũ fœmineũ sexũ plus in bello potuisse q̃ uiros: quã rem hic dicũt pstrinxisse Verg. & re uera sic ubiq; loquit' ut incertũ sit: Arũs de cuius ptibꝫ fuerit: uñ illd ẽ: Da pater hoc nostris aboleri de. ar. Pariter. similiter uno mõ: & ẽ ãtiquũ Miserádæ c. hæc in oeconomia præiudicia noĩant': quotiẽs negocii futuri exitus tollit'. Vult. n. nos de camillæ cadauere nil ulterius expectare: sicut in primo fecit Tu faciẽ illiꝫ no. n. am. unã Falle dolo: q̃ præmissũ sustulit cõmemorationẽ. qñ uel Cupido discesserit: ut Ascanius sit reuersus. Arma ĩ. aut in detractaiaut ipsius inspoliatæ. Nigro cir. t. c. qa ad merorẽ luctũq; descẽdit: cõtraq; ĩ. viii. ubi ad lætici am descendit Venus. claro eã nĩbo circundatã dicit. ut At uenus æthereos inter dea cãdida nim. Hetru/scíq; d. hetruria dicta ẽ q; eius fines tẽdebant' usque ad primã ripã tyberis: & q̃si ἑτέροςοροσ. nã ἕτερος est alter: oros finis. Roma. n. antea tm̃ unã ripã tybe ris tenebat: luue. Et q̃ imp'ii fines tyberinũ u. n. Cõ positi numero. i. rõnabiliter: uñ & sæpenumero dici mus. i. frequẽter & rõnabiliter. hinc ẽ Tum uero in numeꝝ. i. ĩ rõnem ĩ rhythmũ: uñ & metra numeros dicimus: ut Numeros memini si uerba tenerẽ. Sane mõ est gẽralis descriptio equestres certaminis: pau/lo post descendit ad spãlem: sicut fecit in quto & de cursoribus & de nauali certamine. Horret ager. id ẽ terribilis est. Est ãt uersus ẽnianus uituperatus a Lu cillo dicẽte p̃ irrisionẽ debuisse eũ dicere Horret & alget: uñ Horatius de Lucillo: Nõ ridet uersus ennii grauitate minoris. Cãpiq; armis ardẽt. resplendẽt. Celerel q; latini. alludit ad militiã romanã: náq; & equites habuit Romulus ut illo diximꝫ loco Trecẽtũ scutati oẽs uol scẽte magistro: quos celeres appellauit uel a celeritate: uel a duce Celere: q dicit' Remũ occidisse: in cuius gratiæ ui cem a Romulo fieri tribunus equitũ meruit: & tribunus celerũ appellatus est. Ala camillæ. equitatus. Alæ aũt di cunt' equites q; alarũ uice pedestrẽ exercitũ regunt. Intra ia. te. unde posset hasta missa in hostẽ uenire: hĩc traxit Alæ Statius ut diceret Quale quater iaculo spatiũ ter arũdine metas. Est & enniana omnis hæc ambitiosa descriptio.

CHRI: Intemerata co. Qua integritate iure ita a diana amabat': ut cum nõ posset illi eripere lætũ saltem pa/taret illi ultionem. Moralis aũt sensus est: qui deũ colunt ab eo nõ deseri. Numero. recto ordine. Aequore. loco campestri. Pressis habenis. pmulti. n. interest in pugna scire uti equo: habereq; illum quocunq; flectere uelis.

SER. Præcipitat lõge. Propræcipitat'. Reiciũt parmas: & equos ad mœnia t. Reiiciunt: retro agũt. Sane nũc fugiũt nõ timore: sed lege pliandi. Sal. Mo re equestris plia sumptis tergis ac redditis. Mollia. domita. domitoꝝ. s. Superiacit undã. sup scopulos undam iacit: nã more suo dedit uerbo detractam no mini præpositionẽ. Sinu. Curuatione: & flexu un/darum. Extremã aũt ad illud pertinet quod ait supra Penituſq; datis referunt' habenis. Aestu reuoluta re sorbens saxa fugit. æstus, prie ẽ maris ĩcerta cõmo tio. Vado labẽte relinqt. pallage, p labẽs ipse p uadũ. & sanguine in al. εμφατικως cædis oũdit' ma gnitudo. Hastã intorsit e. figurate: nã intorqueo in equũ dicimus: ut in latus inq; feri curuã cõpagibus aluũ Cõtorsit. Ferrũq; sub aure r. ex uulneris genere eũ fugientẽ intelligimus eẽ pcussũ. Voluit' ille ex/cussus h. humi uoluit': nã excussus p se plenũ ẽ. Dei cit her. nomẽ hoc de historia romana ẽ: Nã cũ Co/clite contra thuscos Lartius & Herminius steterunt tpe quo pons sublicius rũpebat': unde & eũ plurimũ laudat: ac si diceret talis qualis fuit ille. Tantus in ar ma patet. tm̃ perebat in uulnere: id est in hostilia tela totus patebat. Per armos. abusiue. nã proprie armi

quadrupedũ ſunt. Exultat amazon. ſuſpendẽdum exultat. ut amazon intelligas q̃ſi amazon: Nam Camilla uolſca fuerat: ſicut in p̃mo. Dederatque comã diffundere uẽtis Venatrix: id eſt quaſi uenatrix. In defeſſa. ĩfatigabilis: & oĩa arma amazonũ tradit: q̃s Titianus unimãmas uocat: nã hoc eſt amazon q̃ſi. ἀνεῦμαζον. Spicula fugientia. pro ipſa fugiẽs. At circũlectæ c. ſubaudi dimicant: qđ & ſequẽs amazonum indicat ꝓparatio: q̃ inducunt circa reginã bella tractantes. Larinaq; uirgo. noĩa hæc nobiliſſimarũ fũt italiæ foeminarũ. Italides. pulchra deriuatio nõ uera: nã uerũ eſt italiæ. Italis aũt unde italides magis patronymicũ eſt q̃ deriuatiuũ: ſicut belias. uñ & belides. Quas ipſa decus. decus & ad delectas & ad ipſã põt referri: Decus aũt ſi ad Camillã: nobilitas: pulchritudo. Si ad delectas: ornamentũ. i. quas ſibi elegit ornamentũ. ad ornamentũ. Dia camilla. genetroſa ἐϊ γεγηος. nã græcũ eſt cuius nominis ætymologiam pleriq; uolũt uenire ἀπο τοῦ Ζιος: qđ ſi ſic ẽ dicemꝰ diſſentire deriuationẽ a p̃ncipalitate: nã dia di ꝓducit: cũ Ζιος corripiat: ſicut ecõtra cũ lux producat: lucerna lu corripit. Pacisq; bonæ bellicq; mini. cõgruũ paci. epithetõ dedit: ut eã bonã diceret cũ bellum ecõtra ſit peſſimum nam ſine dubio & belli ſæui diceret: ſi ratio uerſus admitteret.

Italis

CHRI. In auras. Ex opinione illoꝝ q̃ animã uentũ credũt eſſe. Reiciũt parmas. timore terga uertunt. & dũ uertũt terga. illa parmis operiunt. Verſiq; latini. nã cũ ad moenia perueniſſent freti auxilio ſuoꝝ in hoſtes itẽꝝ redeũt. Hi fugiunt. & q̃n apud moenia piculoſior eſſet pugna: & q̃n in ſequẽdo hoſtes acies late uagantes a ſuo ordine diſceſſerant: uſi nõ erat facile ſeptũ ſuſtinere. Datis habenis. admiſſo curſu: Qualis ubi. nõ eſt cõparatio ad propriam naturã maris qđ obſeruatis tẽporibus aliquot horis influit. & aliquot refluit: De qua re alio loco diſputatũ ẽ. Et Albertus magnus oſtẽdit quare nõ oĩa maria mouent. neq; omnia quæ mouentur in eodẽ modo mouẽtur. Sed comparat mari uentis intumeſcẽti. in quo fluctus fluunt ad littus ac refluunt.

Tanais

SER. Quales th. Tanais fluuius ẽ: q̃ ſeparat aſiam ab europa: circa quẽ antea amazones habitauerũt unde ſe poſtea ad thermodoonta fluuiũ thraciæ tranſtulerũt: qđ ẽt ſal. teſtat dicens: Dein campi threiſei quos habuere amazoneſ a tanai fluuio icertũ quã obrẽ digreſſe. Termodoõtis. plenum ẽ Termodoon: ſed per ſynereſim thermodõ fecit: uñ doncircũflexũ habet accentũ græca. n. nomina neceſſe ẽ ut circũflectantur quotiẽs ſit ſynæreſis exigẽte metri neceſſitate. Ergo ſi ſit thermodoõ do acutũ habebit accentũ: qđ ſi thermodõ fecerit: & in finalẽ tranſfertur: & mutatur accẽtuſ: nã fit circũflexus. Pulſant Ennius ad muſas: Quæ pedibus pulſatis olympum. Bellãtur. pro bellãt: nã ſolẽt uerba pro uerbis põi uſi paſſiuã nũc declinationẽ ſub actiua poſuit ſignificatione: ſic in geor. Et placidã paci nutritor ol. futurũ tps a paſſiuo poſuit ꝓ p̃ſenti ab actiuo: nã nutritor ꝓ nutri poſuit: nũ ẽ cõtra. Nox hũida cælo p̃cipitat ꝓ p̃cipitatur actiuũ pro paſſiuo. Hippolitẽ. hæc amazonũ fuit regina cui uictæ hercules baltheũ ſuſtulit.

Martia. aut bellicoſa: aut martis filia. Quẽ t. p. quẽ poſtremũ. homericũ ẽ interrogationẽ ad ipſum referre. qui deſcribitur cum muſæ interrogari cõſue

Implicuere inter ſe acies: ſegitque uirum uir:
Tũ uero & gemitus moriẽtũ: & ſanguine ĩfalto
Armaque corpaque & permixti cæde uirorum
Semianimes uoluũtur eq; pugna aſpa ſurgit
Orſilochus remuli quãdo ipſũ horrebat adire
Haſtam intorſit equo: ferq; ſub aure reliquit
Quo ſonipes ictu furit arduus: altaq; iactat
Vulneris impatiens arrecto pectore crura.
Voluitur ille excuſſus humi catillus iolam
Ingentemq; animis ingentẽ corpore: & armis
Deiicit herminium nudo cui uertice fulua
Cæſaries nudique humeri: nec uulnera terent
Tantus ĩ arma patet. latos huic haſta p armos
Acta tremit duplicatq; uiri tranſfixa dolore.
Funditur ãter ubique cruor: dant ĩnnera ferro
Certantes: pulchrãq; petũt per uulnera mortẽ
At medias inter cædes exultat amazon
Vnum exerta latus: pugnæ pharetrata camilla
Et nunc lenta manu ſpargens haſtilia denſat:
Nunc ualidam dextra rapit indefeſſa bipẽnem
Aureus ex humero ſonat arcus: & arma dianæ
Illa etiam ſiquando in tergum pulſa receſſit
Spicula conuerſo fugientia dirigit arcu.
At circum lectæ comites larinaque uirgo
Tullaque: æratam quatiens tarpeia ſecurim
Italides: quas ipſe decus ſibi dia camilla
Delegit paciſque bonæ: bellique miniſtras.
Quales threiciæ cũ flumina thermodontis
Pulſant: & pictis bellantur amazones armis
Seu circum hippollytẽ ſeu cũ ſe martia curru
Penthefilea refert: magnoq; ululãte tumultu
Fœminea exultãt: lunatis agmina peltis
Quẽ telo primum: quẽ poſtremũ aſpa uirgo
Deiicis? aut quot humi moriẽtia corpora fũdis
Eumẽium clycio primum patre: cuius aptum
Aduerſi lõga trãſuerberat abiete pectus
Sanguinis illeuomẽ rriuos cadit: atque cruẽtã
Mãdit humũ: moriẽſq; ſuo ſub uulnere uerſãt
Tum lirin pegaſumq; ſup: quo & alter habenas
Suffoſo reuolutus equo dũ colligit alter
Dum ſubit: ac dextram labẽti tendit inertem
Præcipites pariterque ruũt: his addit amaſtrũ
Hippotaden: ſequiturque icũbens eminus haſta
Tereaque: harpalicũq; & dẽophõta: chromiſq;
Quotq; emiſſa manu cõtorſit ſpicula uirgo

Tot phrygii cecidere uiri: ꝑcul ornitus armis
Ignotis: & equo uenato hyapige fertur.
Cui pellis latos humeros erepta iuuenco
Pugnatori operit: caput ingens oris hiatus
Et male texere lupi: cum dentibus albis:
Agrestisq; manus armat sparus: ipse caterua
Vertitur in mediis: & toto uertice supra est
Hūc illa exceptū: nec enī labor agmine uerso
Traiicit: & super hæc inimico pectore fatur.
Siluis te tyrrhene feras agitare putasti:
Aduenit qui uestra dies muliebribus armis
Verba redarguert: nomē tamē haud leue patrꝫ
Manibus hoc referes telo cecidisse camillæ.
Protinus orsilochū: & butē duo maxīa teucrū
Corpora: sed butē aduersum cuspide fixit

uerint: ut Vos o calliope ꝑcor aspice. Aspera uir. epitheton ad officiū belli respiciēs: alias incōgrue uirginē asperā dicimus. Eumeniūq; qa latīa ē declinatio: iō nec accepit accentū: Nā Stat. qa græco declinauit: græcū accentū posuit dicēs: Nūc cuneus añ: & nūc ante thoas. Longa abiete. hasta abietali: nā arborē pro hasta posuit. Suffosso. casuro. nā suffosi equi dicunt. quos uulgo cespitatores uocāt. Alii suffuso legūt. i. præcipiti: & iā cadenti. Dū subit. i. dū se ad sustētationē ruētis inclinat: & uult utrūq; tāta celeritate esse ꝑcussum: ut unū ictū putares. inde est. n. Præcipites pariterq; ruūt. Has addit amastrū. ad iungit. Armis igno. nouis: incōsuetis. Hyapige. appulo equo. Pellis erepta iuuēco. i. lorica nā proprie lorica ē tegmē de loro fcm: quo maiores in bello uti cōsueuerant. Agrestisq; manus ar. sp. bene agrestis: Nā sparus ē rusticū telū in modū pedi recuruū: Sal. Sparos & lāceas alii præacutas fudes portare. Vertitur in mediis. id est agit Nā græce dixit. Toto uertice supra ē statiꝰ de Capaneo Et toto trāsendit corpore bellū. Hūc illa exceptū fraude circūuentū: ut Aemulus exceptū tritō. Traiicit. uis iactus ostēdit. Siluis. pro in siluis. & ē archaismos

Eq suffossi
Lorica
Sparus

casus ꝓ casu. Muliebribus ar. usus obtinuit: ut inuptas mulieres uocemus. Nā ad apud maiores indiscerte uirgo dicebat & mulier. Vtrūq; n. sexū trāsignificabat: ut ecce hoc loco dicit armis muliebribus cū Camillā inuptā fuisse manifestū sit. Itē in bucol. legimus Ah uirgo. cū Pasiphaē cōstet ex Minoe āte amorē tauri filios suscepisse Terētius ēt mulierē post partū uirginē uocat in æcyra: Nā uitiū ē oblatū uirgini oli ab nescio quo ꝓbo. Nomē tamē haud leue patrū manibus hæc re. t. ce. c. irrisio ē amaritudinis plena. nā si uoluerimus simpliciter accipere: ut ita sit dcūm quē admodū supra Aeneæ magni dextra cadis: incipit cōtrariū eē superioribus: unde melius ē ut ꝓ sueueremus i sensa: & ita sit dcūm magnā re uera gloriā laturus ē ad manes parentū: quē fœminea tela supabunt.

CHRI. Amazones. De his dcūm in supioribus. Addā hoc q; missus Hercules ab Euristheo ut cingulū regi næ amazomū referret: prœliū cōmisit: in quo ex amazōibus ꝓstātissime cecidere Aella: Philippis: Protee: Eribie Celeno: Phœbe: Artemis. Captæ aūt fuerūt Deidamaia: Asteria: Marpe: Tremessa: Marpessa: Aclippæ: q̄ cingulū Hippolyte seruabat. Antiope Thesēo data q̄ a plerisq; hippolyte appellabat. Quē telo. q. d. tantā fuisse stragē hoc discerni nō potuerit. Habet aūt ista interrogatio & admirationē & exclamationē q̄d fœmina hæc potuerit.

Loricam: galeamq; inter: qua colla sedentis
Inuenit: & leuo dependet parma lacerto.
Orsilochum fugiens: magnūq; agitata ꝑ orbē
Eludit gyro interior: sequiturque sequentem
Tum ualidam pq; arma uiro perq; ossa securi
Altior insurgens ornati: & multa precanti
Congeminat. uulnus calido rigat ore cerebro.
Incidit huic: subitoque aspectu teritus hæsit
Apenninicolæ bellator filius auni
Haud liguꝛ extremus: dū fallere fata sinebant
Is ubi se nullo iam cursu euadere pugna
Posse: neq; instantem reginam auertere cernit
Consilio uersare dolos ingressus: & astu
Incipit hæc: qd tam egregium si fœmina forti
Fidis equo? dimitte fugam: & comminus æquo
Mecum crede solo: pugnæq; accinge pedestri.
Iam nosces uentosa ferat cui gloria laudem.
Dixit: at illa furens: acriq; incensa dolore
Tradit equum comiti paribusq; assistit i armis

SER Qua colla sedētis. Equitis. sane cū ex uicino intelligimus eē ꝑcussū. Interior. sinisterior. s. circulo. Cōgeminat. hic distīguēdū ē: Nā nemo dicit securī uulnus ꝯgeminat: sed securis. Incidit huic figurate ꝓ in hac: Terē. Ego in eū ictdi ifœlix locū ut neq; mihi amittēdi: neq; retinēdi sit copia. Apēnicolæ bellator filius auni. qa liguria maiore ꝑte sui apēnino ē cōstituta. Ligures āt oēs fallaces sūt. sicut ait Cato in scdo originū libro. Filius auni. aunꝰ. s. Nā ut supra dixim⁹ cū dictis parētibꝰ filiorū noīa suppmat eos patris cognomines itelligimus: ut Tyburti romulo ditissimꝰ oli. Versare dolos ingressus tractare: ut Seu uersare dolos: seu certe ocūbere morti. Astu. malitia: nā ꝓprie astutos malitiosos uocamus: uñ in Terē. postq̄ de Dnō dixit seruus astute: ille iratus ait Carnifex q̄ loqr. Cic. Ita fit ut ista rō existimet astuta: meū tū hoc ꝯsiliū necessariū. Dimitte fugā. eq celeritatē cui fidis relinq. Vētosa ferat cui gloria fraudē. hæc ē uera & ātiq̄ lectio: ut sit sensus pedes cōgredere: iā cognosces cui inanis iactātia asferat pœnā. Nā fraudē pœnā ueteres uocabāt: ut ēt i ātiquo cognoscit iure: Sal. in catilinario: Diē statuit antequā sine fraude liceret ab armis discedere: Si āt laudē legerimus: erit sēsus agnosces cui inanis gloria ē: quā græci κενοδοξίαν uocāt. Paribusq; assistit in armis. pedes sicut & illū congressurū putabat. Pura parma. tūc. n. ꝓmū i bella cōscēderat. Fugax fugiens: nā nomē ē pro participio. Nō enim fugacē

possumus accipere. quẽ supra legimus bellatorem.
Vane ligur. aut fallax: aut inaniter iactãs: nã uanos
stultos posteriores dicere cœpunt: uñ tractũ ẽ ẽt in
neotericis: luue. ¶Sic libitũ ẽ uão q̃ nos distixit othõi
Quid aũt hoc loco uane significet cõsequẽtia demõ
strãt. Frustraq; animis elata supbis. Lubricus: fal-
lax: mobilis. Pernicibus ignea plãtis. mõ uelocibus
Pernix alias pseuerãtus. Nã pnix interdũ uelox: interdũ p-
seuerans significat: ut ipse in georgicis Et inter dura
iacet pnix: in strato saxa cubili. Trãlit equũ cursu.
Nũc hoc incredibile eẽ uideret: nisi pmisisset in septi
mo: illa uel intactæ segetis p sũma uolaret Gramina
nec teneras cursu læsisset aristas. Aduersa. opposita
Accipiter saxo sacer ales ab alto. sacer iõ qa ẽ Marti
cõsecratus: aut auibus execrabilis: ut Auri sacra fa-
mes. aut qđ uerius ẽ: nomẽ græcũ expssit: Nã
dicit: hoc ẽ sacer. ἱερεύς. n. sacerdos uocat. Cur aũt
græce ita dictus sit: rõne nõ caret: q̃ nota ẽ sacro-
pi tis. ¶Cõsequt pẽnis. noua laus Camillæ: Siqdẽ acci-
piter colũbã sequt: ipsa pcedit hostẽ. Ipsa ẽt auiũ cõ-
paratio ẽ sũpta ex cõtrario: nã equs uir accipitri Ca-
milla cõpararet colũbæ. Tũc cruor & uulsæ labũt
ab æthere plumæ: ecbasis ẽ: id est excursus. Nõnul
lis. i. nõ negligẽtius: nã liptotes figura ẽ. Vult. n. di-
cere. Non leuiter iuppiter intuebatur ista certamina.

Ense pedes nudo: puraq; interrita parma.
At iuuenis uicisse dolo ratus auolat ipse
Haud mora. cõuersisq; fugax auferẽt habenis:
Quadrupedemq; citum ferrata calce fatigat.
Vane ligur: fruſtraq; animis elate superbis
Nequicquam patrias tentasti lubricus artes:
Nec fraus te incolumem fallaci perferet auno
Hæc fatur uirgo: & pernicibus ignea plantis
Transit equum cursu: freniscq; auersa phensis
Congrediẽt: pœnasq; inimico ex sanguíe sumit
Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto
Consequitur pennis sublimẽ in nube colũbã:
Cõprensamq; tenet: pedibusq; euiscerat uncis
Tũc cruor: & uulsæ labunt ab æthere plumæ:
At nõ hæc nullis hominum sator atq; deorum
Obseruans oculis: sũma sedet altus olympo:
Tyrrhemum genitor tarchontẽ in prœlia sęua
Suscitat: & stimulis haud mollibus icitat iras
Ergo inter cædes cædentiaq; agmina tharchon

CHRI. Sedẽtis. Id est illius eqtis q in equo se-
det. Lucẽt. apparẽt: qñ rima q̃ ẽ inter finẽ galeæ &
sũmitatẽ parmæ relinqt illã partẽ corpis apertã. Cõ
geminat s. id est duplicat uulnus agẽdo securĩ. Incidit huic. id est in hũc. incidere ãt in aliquẽ est cũ nihil tale ex-
pectãtes aliquẽ obuiã offendimus. Sepius ãt dicimus hoc de re infœlici q̃ de fœlici. Apẽninicolæ. liguris: Maior
. n. liguriæ ps in mõtibus ab apẽnino deductis posita ẽ. Auno. nõ sine rõne fictũ nomẽ. Nã aunus ãtiqssimus rex
ẽ lvguriæ. Fallere. nã uitiũ uernaculũ ẽ illius natiõis. Cato in originibus ait ligures eẽ uersipelles: fallaces: mali
Ligures gnos. Cõsilio & astu. id est astuto cõsilio. astu ãt malicíosa calliditas ẽ dictũ ab asty græce urbe: Nã q intra urbes
uersãt callidiores sũt q̃ q in agro degũt. asty ãt nõ oẽs græci sed atheniẽses urbẽ dicũt: q đ uerbũ ægiptiacũ ẽ. athe
næ. n. ut ẽ apũd Platonẽ ægyptioq; colonia ẽ. Fraudẽ recte ut puto. Ser. fraudẽ & ñ laudẽ: legit. Nõ ãt placet qđ
fraus pœnã significet: Nã quis dicat Sal. diẽ statuit añq̃ sine fraude liceat ab armis discedere. sntia ẽ añq̃ nõ dabit
fraudi. Ergo cui nẽtosa gloria. i. inanis gloria afferat fraudẽ. Nã cũ ex tua uanitate tu iactes fortitudinẽ: si relinqs
equũ cuius uiribus tu fallis hoẽs ostẽdes te eẽ fortẽ cũ ipsa fortitudo sit tibi ab equo: si pedes pugnabis succũbes
& inanis tua gloria demõstrabit. Furẽs. nã fœmina impatiẽtior iræ ẽ quã uir & appetẽtior gloriæ. accipiter. acci
pitrũ gña sexdeci põit Pli. in eis enũerat circõ altero pede claudũ. itẽ triorchẽ a nũero testiũ. Buteonẽ. auis martí
sacra est: unde græci ἱερὰξ dicitur. Puto oẽ genus auium q̃ ex raptu uiuunt accipitris noie excepta aquila uenire.

SER. Instigat uocibus alias. incitat & irritat ad
reditũ. Primũ. n. ẽ ut fugere desinãt: post ut in hostes
impetũ faciãt. Nõie quẽq; uocãs p hoc extrema ne
cessitas indicat. ¶Quis metus. q̃lis quãtus. q uos ẽt
fœminã timere ꝓpellit: uñ paulo post: Quæ tãta aïs
ignauia uenit. Fœmina palãtes a. o nũquã dolituri
. i. stulti. stultus ẽ. n. q̃s iniurinõ mouẽt: & bñ nũq̃
siquidẽ añ sæuitiã Mezẽtii ptulerũt: nec se ulti sunt:
nũc pbẽt terga mulieri: & ne hinc qdẽ cõmouẽt do
lore. Atq; hæc agmina uertit. Δεικτικὸν. i. multitu
dinẽ tãtã. Irrita. inertia q̃ nos ulcisci minime ualeãt

Fertur equo: uariisq; instigat uocibus alas
Noie quẽq; uocans: reficitque i prælia pulsos:
Quis metus o nunquã dolituri: & semp ignes
Tyrrheni quæ tanta animis ignauia uenit:
Fœmina palantes agit: atq; hæc agmina uertit
Quo ferrũ qd ue hæc geritis tæla irrita dextris
At non in uenerem segnes: nocturnaque bella
Aut ubi curua choros indixit tibia bacchi
Expectare dapes: & plenæ pocula mensæ:
Hic amor: hic studiũ: dum sacra sceds aruspex
Nũciet: ac lucos uocet ostia pinguis in altos.
Hæc effatus equũ in medios moriturus: & ipse
Cõcitat: & uenulo aduersum se turbidus iſert
Direptũq; ab equo dextra cõplectitur hostem
Et gremium antę suũ multa ui cõcitus aufert.

At nõ in uenerẽ segnes. latẽter dicit hoc fugitis mu
lierẽ qa armata ẽ. alias pmi ad hũc curritis sexũ. No
cturnaq;. b. coitũ: alibi Et siqñ ad plia uẽtũ ẽ. Cur-
ua tibia. symphonia. chor. Bacchi ãt iõ qa apud ue
teres ludi theatrales nõ erãt nisi in honorẽ Liberi pa
tris. Expectare. p expectatis modũ pro mõ posuit.
Scds ar. p scda sacra. i. pspa: sicut ecõtrario home-
rus μάντικὰκων. i. malor diuĩe. In altos lu. illic. n.
epulabãt sacris diebus. Moriturus & ip. moriturus
aïo: nã moriturus ñ ẽ. Quod ãt ait & ipse: aut ad Ca
millã: aut ad Venulũ respicit. Turbidus. Terribi-
lis. Direptũq; ab e. d. c. h. hoc de hĩstoria tractũ ẽ: nã

Conuertere oculos uolat igneus æthere tarchō.
Arma uirūq; ferēs tum sūma ipsius ab hasta
Defringit ferrū: & partes. rimatur apertas.
Qua uulnus letale ferat contra ille repugnans
Sustinet a iugulo dextram: & uim uiribus exit
Atq; uolans alte raptum: cū sulua draconem.
Fert aquila: īplicuitq; pedes atq; unguib⁹ hæsit
Saucius: at serpens sinuosa uolumina uersat:
Arrectisq; horret squamis. & sibilat ore:
Arduus insurgens: illa haud mius urget aduco
Luctantē rostro: simul æthera uerberat alis
Haud aliter prædā tyburtū ex agmine tarchon
Portat ouans. ducis exēplū euentumq; secuti
Mæonidæ incurrunt. cū fatis debitus aruns.
Velocem iaculo: & multa prior arte camillam:
Circuit: & quæ sit fortuna facillima tentat.
Qua se cū q; ferens medio tulit agmine uirgo.
Hac aruns subit. & tacitus nestigia lustrat.
Qua uictrix redit illa. pedēq; ex hoste reportat
Hæc iuuenis furtim celeres detorquet habenas
Hosq; aditus. iamq; hos aditus omnēq; perrat
Vndiq; circuitū. & tertā quatit īprobus hastā.

C. Iulius Cæsar cū dimicaret in gallia: & ab hoste raptus equo eius porraretur armatus: occurrit de hostibus q eū nosset: & insultās ait cecos Cæsar. qđ gallorū lingua dimitte significat: & ita factū ē ut dimittere tur Hoc aūt ipse Cæsar in ephemeride sua dicit. ubi propriā cōmemorat fœlicitatē. Exit. euitat. ut Atq; oculis uigilātibus exit. Vtq; uolās at. Homerica cō paratio. Ducis exēplū euētūq; s. uirtutē & fœlicitatē. Mœnidæ. lydi ut Neonidæ dilecta iu. Arte. fraude dolo. ut Arte pelasga. Q ua se cunq; f. m. t. ag. uirgo Hac aruns su. Vt etiā supra diximꝰ: ita poeta loq/ tur ut in aliqbus locis det suspitionē q; Aruns de turni partibus fuerit nāq; & cū Camilla īperiū fecit: & cū ipa rursus recedit. qđ nisi de socio nō ꝓcedit. Donatus ēt dicit eē manifestū signū sociū fuisse. q; Apollinē soractis inuocat mōtis: de quo Turno uenisse cōstat auxilia. licet posset fieri ut alterius loci īnocet numē. Itē ad argumētū Vocat patrias remeabo inglorius at. qđ ēt de hoste procedit nā supare fœminam nullā cōstat eē uirtutē. Circuitū. ꝓprie nā circuire isi diūtiū ē usū ē. Nec gregibꝰ nocturnus obā bulat. Certā hastā ineuitabilē. unde cōtra Incertā excussit cerui ce secutū. i. īfirmā uitabilem.

DO. Aquilæ. cōpatio aptissima. Vt. n. & aqla & serpens fortissimi sūt ita illi duo fortissimi erāt. Itā dē mira ꝑspicacitate ut illi sunt.

GHRI. Fœmina. indignatio a sexu. Palantes. itē a mō. nā qđ fœmina illos pellat turpe ē. q; āt ita pellat ut Palantes sine ordine fugiant turpissimum. Hæc ag. q. d. tam robusta tā ualida. Quo ferrū. nā frustra terris quo uti nō audetis. At nō in uenerem segnes. q. d. cū torpetis in bello utinā & in oī uoluptatum genere torpeatis. Aruspex ab ara: & inspiciendo. dicitur. qm̄ cæsa iā ostia iuxta arā extra rimantē: & ex illorū siru colore īmunitione uel augmento futura ꝓnoscūt. Dicūt alio uocabulo extispices ab exris inspiciēdis. Directūq; ab equo. oūdit nō fuisse intentionē i socios ex tumiditate aut uaniloquētia: sed a cōsciētia ꝓprie fortitudinis. Fuit. n. oio heoricū. qđ hostē ab equo ad se attraheret secūq; portaret. Tollitur in cœlū. mouebat. n. miraculo rei q; celeritate sūma arma & uirū tanta ut portaret ut ēt superesset uires: ut & ferrū ex sua hasta raperet: illāq; interimere q̄is repugnātē cōareē. Poterat ergo suo iure socorū inertiā reprehēdere. Debitꝰ fatis: uel destinatꝰ a fatis: cū hoc fatis deberet. s. īterimere. Cāillā uel debitꝰ qm̄ iā eēt moriturꝰ. Oūdit āt magnā fuisse eius astutiā SER. Sacer cybele. nā montē ꝓ numine qđ in eo colit posuit. & bōa occasio ad mortē Camillæ ut sacer dotē maioris numinis conet occidere ꝑ qđ q̄si exauctorat Dianæ fauor interueniēte maioris numis iracūdia. Quē pellis ahenis in plumā squamꝰ auro cōserta rege Cataphractū eū fuisse significat. Cataphracti āt eqtes dicūt q & ipsi muniti ferro sūt. & æquos similiter munitos hūt de qbꝰ Sal. Eqs paria opimēta erāt q̄ lintea ferreis lamis in modū plūæ adnexuerāt nūc ꝓ linteo pellē īposuit. & æneas q̄mas æreas, laminas itelligimꝰ. in plumā uero ē isimilitudinē plūæ ut excisū euboicæ latꝰ igēs rupis i atꝝ. i. ātri similitudinē Sane sciēdū q; ipos eqtes cataphracti ꝑcula tor. lyc. cor. c. cretēses sagittas lycio arcu dirigebāt qđ ut ēt supra dixīus ad ornatū poni ꝓsueuit ꝓ noīatiuo Picta acu tunicas & b. t. c. picta tūicas picta crux barbara tegmina. i. bēbat uestē phrigionis arte pfectam cane armorum lōga descriptio ill uc spectat ut in eorum cupiditatem merito Camilla uideatur esse succensa. Fœmineo. Impatiēti irratio nabiliter. Fœmineæ ardentem. Sūme d. ex affectu colētis dicitur nā iuppiter sūmus ē. Sācti. s. a. soractis mōs ē hirpinorū i flaminia collocatus. In hoc āt mōte cū aliqñ

Forte sacer cybele choreus olimq; sacerdos.
Insignis longe phrigiis fulgebat in armis.
Spumātēq; agitabat equū quē pellis ahenis
In plumam squamis autoq; inserta tegebat.
Ipse peregrina ferrugine clarus: & ostro.
Spicula torquebat lycio cortinia cornu:
Aureus ex humeris sonat arcus: & aurea uati:
Hastida tū croceā chlamydēq; sinusq; crepātes
Carbaseos fuluo in modū collegerat auro
Pictus acu tunicas. & barbara tegmina cruum
Hunc uirgo siue ut tēplis præfigeret arma.
Troia. capitiuo siue ut se ferret in auro:
Venatrix unū ex omni certamine pugnæ:
Cetera sequebatur totūq; incauta per agmen:
Fœmineo prædæ & spoliorum ardebat amore
Telū ex insidiis cunctantē tēpore capto:
Conicit & superos aruns sic uoce precatur:

Soracte

Diti patri sacrũ psolueret nã manibus cõsecrato ẽ subito ueniẽtes lupi exta rapuerũt: quos cũ diu sequerẽtur delati sũt ad quãdã spelũcã halitũ ex se pestiferũ emittẽtẽ adeo ut iuxta stãtes necaret. exinde orta pestilẽtia qa fuerãt lupos secuti de q̃ rũsũ ẽ posse eã sedari si lupos imitarẽt. i. rapto uiuerẽt: qđ posteaq̃ factũ ẽ dicti sũt ipsi populi hirpini sorani. nã lupi sabinorũ lingua hirpi uocant. Sorani uero a Dite. nã Ditis pr̃ Soranus uocat. q̃si lupi Ditis pr̃is uñ memorei Vir. Arũtẽ paulo post cõparat lupo q̃si hirpinũ soranũ. Pineus. Ignis περιφραστικῶς. Aceruo pyra coaceruatione lignorũ. Freti p. Iste qdem hoc dixit. sed uar. ubiq̃ expugnator religiõis ait cũ qđđã medicamẽtũ describeret: ut solẽt hirpini: q ambulaturi p ignes medicamẽto plãtas tingũt. Multa pruna. Inter prunas. pruna aũt q̃diu ardet dr̃. Hora. Prætextã latum clauũ prunæq̃ batyllũ. cũ aũt extincta fuerit carbo nominat. Terẽ. Tã excoctã atq̃ atrã reddã quã carbo ẽ. nã pruna a perurẽdo dicta ẽ. Exuuias pulsæue trophæũ. Exuuias occisæ pulsæ tropheũ & ꝓprie: nã ut supra diximus hostibus occisis triumphabant de fugatis figebãt trophæa: Partẽ mẽtẽ dedit partẽ uolucres dispersit in auras. Bona moderatio Apollinis inter sacerdotis preces: & uoluntatẽ sororis. Nil ipsa nec auras nec sonitus memor. hæc est antiqua familias. quæ duo tm̃ nomina remãserũt. nã nec huiꝰ auras dicimus. nec huius custodias secũdum. Sallu. ait Castella custodias thesaurorũ pro custodiæ. Et ita enĩ etiã Asper intelligit. licet alii custodias accusatiuũ uelint. Sane paterfamilias quando dicimus. familias indeclinabile est. Si autẽ pater familiæ dicere uoluerimus. iã tũ erit unũ nomẽ sed locutio & familiæ erit datiuꝰ. nã pater mihi ẽ dicimꝰ. Terẽ. Natura tu illi pater es consilius ego. Multi tũ uolũt in nũero plurali nomẽ utrũq̃ declinari ut dicãus patres familiæ phorum patrum familiarũ

Hirpi Soranus

Pruna.

DO. Cybele locus est in quo Cybele colebat. Squama. Serpentis est & piscis quam facit compositio naturalis. nam & ordinibus digesta ẽ. & uiarũ plurimarũ ipressione distincta. Quicqd igit in hãc similitudinem facit artifex squama dicit. hæc fit ex minutis laminis inuicẽ se retinẽtibus: & ita digestæ: ut ẽ in auibꝰ plũa. Peregrina. q.d ex melioribus regionibꝰ aduectꝰ. Cornu. ligni spẽs ẽ Barbara. nomẽ atris îdicat: nã q hãc exercent barbari carii dicũtur q aurẽ & uariis filiis hominũ & aliarũ rerũ figuras exprimũt acu pingẽtes. Tãdẽ. quia diu Infectatus fuerat. Tela. hoc lignum naturali succo ueluti oleo uiolentius ardet. Primi electi.

CHRI. Forte sacer. Hos omnes uersus usq̃ ad eũ locũ. Hunc uirgo ex eo genere dicẽd. cõstat qđ cultũ & floridũ appellant. Ferugine. de qua diximus ĩ georgi. Barbara q̃si aurea & ornata quoniã barbari diuitiis pollẽt unde alibi. Barbarico postes auro. Hũc ostendit poeta naturalia peni us tolli non posse. erat quidẽ egregia fœmina. & inter uiros enumerãda. sed tamẽ ut fœmina nimia cupiditate talium rerum quas uiri cõtẽnunt ardebat unde dixit fœmineo amore. Incauta. nã quicũq̃ nimia cupiditate fertur rõnẽ amittit. nnde nullam sibi cautiõem adhibere põt. Soractis hirpi familiæ in agro falisco rũ sacrificiũ annuũ ad soractis montẽ appollni faciunt. id operãtes gesticulationibus religionis impune exultant ardentibus lignorũ struibus iu honorẽ diuinæ rei: & flammis parentibus cuius deuotionis mysterium. Senatus. c. honorauit omniũ munerũ uacat ione perpetua illis donata Ait Solinus. Idẽ ait Pli. Soracte mons est in agro falisco sacer Appolini. Aiunt ad montis radicẽ locũ fuisse Diti sacrũ. in quo cũ sacra fierent lupi ex ignibus exta rapuerunt: quos sacerdotes usq̃ ad terræ hiatũ unde pestilens aer exhalabat insecuti sunt: qui morbo omnia uicia loca ĩplicuit. Fuitq̃ oraculũ posse sedari morbũ si icolæ raptu uiuerẽt ut lupi fecerũt. Ob hocq̃ appellati sũt hirpi sorãi. qa lingua sabĩa hirpus lupũ & soranus Plutonẽ significat. Hinc sanites q hipos lupos dicũt. uidẽt a sabinis originẽ trahere. Nihil ipsa. n. ofert qđ dixerat totũq̃ icauta p agmẽ. põit ãr hoc optimũ exẽplũ hoĩbꝰ quãtã pnitiẽ afferãt hoibꝰ nimiæ cupiditates cũ ita mente occceatas reddãt: ut pcipites delati in omne periculum feremur.

Soracte. Hirpini.

Mamilla Papilla.

SER. Papillã exertã. nudã. Sãe mamilla ẽ oĩs enunẽtia uberis. papilla uero breue illđ uñ lac trahit. Dominã. reginã. ut Hi dñam ditis thalão deducere adorti. uirgis audet. sic fuerat ostẽnatꝰ ut ẽt uulnerata tiꝛet occiso pastore lupꝰ bene pastori reginã cõpat nã regẽs ipi pastores uocãt. hõeꝰ Gaudam;

Summe deum sancti custos soractis apollo,
Quem primi colimus: cui pineꝰ ardor aceruo
Pascitur. & medium freti pietate per ignẽ.
Cultores multa premimus uestigia pruna.
Da pater hoc nostris aboleri dedecus armis:
Omnipotẽs: nõ exuuias pulsæ ue trophæum.
Virginis. aut spolia ulla peto. mihi cætera laus
Facta ferẽt: hæc dira meo dũ uulnere pestis. dẽ
Pulsa cadat. patriã remeabo inglorius urbem.
Audiit. & uoti phœbus succedere partem.
Mente dedit partẽ uolucres dispersit ĩ auras.
Sterneret ut subita turbatam morte camillam
Annuit oranti reducem ut prima alta uideret:
Non dedit. inq̃ notos uocem uertere procellæ.
Ergo ut missa manu sonitum dedit hasta p auras
Conuertere animos acies oculosq̃ tulere
Cuncti ad reginam uolsci. nihil ipsa nec auras
Nec sonitus memor. aut uenientibꝰ ab æthere telis

Hastã sub exertã donec perlata papillam
Hæsit uirginumq̃ alte bibit acta cruorem:
Concurrũt trepidæ comites dominãq̃ tuentẽr
Suscipiunt. fugit ante omnes exterritus ardor
Lætitia mixtaq̃ metu. nec iã amplius hastæ
Credere nec telis concurrere uirginis audet:
Acuelut ille prius q̃ tela inimica sequantur
Continuo ĩ mõtes sese auꝰ abdidit altos.
Occiso pastore lupus magno ue iuueneo
Conscꝰ audacis facti caudamq̃ remulcens
Subiecit pauitãtem utero siluasq̃ petiuit

Subiecit pauitãtem ũtero siluasq; petiuit
Haud secus ex oculis se turbid⁹ abstulit aruns
Contentusq; fuga mediis se immiscuit armis.
Illa manu moriens telum trahit: ossa sed inter.
Ferreus ad costas alto stat uulnere mucro.
Labitur exanguis: labuntur frigida leto
Lumina: purpureis quondam color ora reliqt
Tunc sic expirans accam exæqualibus unam.
Alloquitur: fida ante alias quæ sola camillæ.
Qui cum partiri curas: atq; hæc ita fatur.
Hactenus acca soror potui: nũc uulnus acerbũ
Conficit: & tenebris nigrescunt oia circum.
Effuge. & hæc turno mãdata nouissima perfert
Succedat pugnæ: troianosq; arceat urbe.
Iamq; uale: simul his dictis linquebat habenas
Ad terram non sponte fluens: tum frigida toto
Paulatim exoluit se corpore. lentaq; colla
Et captum leto posuit caput arma relinquens.
Vitaq; cum gemitu fugit ĩdignata sub umbras
Tũ uero ĩmensus surgẽs ferit aurea clamor.
Sydera. deiecta crudescit pugna camilla.
Incurrunt densi simul omnis copia teucrum.
Tyrrheniq; duces. euandriq; arcadis alæ.
At triuiæ custos iandudũ in montibus opis⁹
Alta sedet sũmis spectatq; interita pugnas.
Vtq; procul medio iuuenũ in clamore furentũ
Prospexit tristi mulctatã morte camillã.
Ingemuitq; dedituq; hasimo pectore uoces.
Heu nimiũ uirgo: nimium crudele luisti
Supplicium. teucros conata lacessere bello
Nec tibi desertæ in diuinis coluisse dianam.
Profuit: aut nostras humeris gessisse pharetras
Non tamen indecorũ tua te regina relinquet.
Extrema iã in morte: neq; hoc sine noie letũ
Per gentes erit: aut famã patieris inultæ.
Nam quicunq; tuum uiolauit uulnere corpus

pauitantẽ remulceus. Quæ timorẽ indicat pro ipsæ pauitãs. Turbidus. nũc timidus supra terribilis. ut Venulo aduersũ se turbidus ĩfert. Mucro. hinc apparet mucronẽ eẽ cuiuslibet teli acumen. Frigida leto. Alii telo legunt. & ĩtelligũt uulnere. Partiri curas subaudis consueuerat. Hæc ita fat. Vnũ abundat. nã supra ait alloquit. Potui. absolute: uel pugnare uel uiuere. Succedat pugnæ Animis bellatricis ostenditur: quæ non se dolet lucẽ. sed bella deserere. Non spõte fluens non sponte ut supra. Portisq; abequo regina sub ipsis Desiluit: quã tota cohors inimica relictis Ad terrã defluxit æquis. Paulatim exoluit se corpore Vitaq; cũ gemitu fugit ĩdignata sub umbras seruat hoc ubiq; ut iuuenũ aias a corporibꝰ dicat cũ dolore discedere qui adhuc eẽ superstites poterãt: qđ ẽt de Turno dicturus est. Clamor sydera. troianorũ. s. qui exultabant. Crudescit. crudelior fit cæde multorũ. Mulctatã. debilitatã. Ad triuiæ cu. ministra. Conata lacessere teucros propter illud, Bellũ importunũ ciues cũ gente deorũ Inuictisq; uiris geritis. Coluisse dianã profuit. nõ deã inculat. sed fatorũ necessitatẽ cõtra quæ nec numinis opitulat auxiliũ. Sine nomine. sine gloria. sine fama. Famã patietis inultæ. nec inindicate ignominiam sustinebis quod etiã Dido dolet dicens. Moriemur inulte. Sed moriamur ait.

DO. Ante omnes. dimissis oĩbus actionibus.

CHRI. Exertam. Vt de amazonibus diximus. Hælit: ita infixa ẽ: ut nõ laberetur a uulnere Virgineũ. Pathos ab ætate & a sexu. Bibit. Quãuis præteritũ sit dissyllabũ. & ꝓpterea deberet ꝓduci prima syllaba. tñ ut ĩ paucis aliis corripitur. Trepidæ. Et festinæ & timentes. Fugit. exprimit naturã eius qui insidiis ualeat aperto marte nihil audeat. Lætitia. quia uotĩ campos fuerat. Metu. quia non erat locus fraudi. & ipse natura meticulosus erat. Concurrere uirg. Viderat se illam uulneraſſe: sed cũ nesciret quale eẽt uulnus homo meticulosus ne illã mortẽ ulcisci anteq̃ caderet posset uerebatur. Lupus. optime illũ lupo cõparat: quod animal insidiis plus q̃ aperto marte ualet. Turbidus. uehemẽter ex motu per turbatus. Illa trahit. nã neq; ex uulnere ita animo cõsternata erat quin telũ educere tẽtaret. Mucro ferreus. id est ferrũ hastæ ĩ mucronẽ. id ẽ in acutũ productũ. Labitur Repetitio ẽ color q ad cõmiserationem cõmouẽdã ualet. Mouet primũ pathos a pulchritudíe puellæ: inde a robore aĩ ipsius: q̃ ĩ mortẽ maãfesta nõ oblita ẽ salutis pnblice. Ergo dũ expauit misit q̃ Turnũ ut periculo succurrãt admõeret Vsa ẽt ẽ cautiõe. ut eã mitteret: cuiꝰ sibi fides in multis aliis rebꝰ fuisset ꝓspect Hactenus. Breuissima oro & rei & tpi accõmodato. In primis. n. excusat impotẽtiã suã ne temere uideat pollicita in superioribꝰ fuisse. Succedat. mihi deficiat. Arceat. ostendit ꝓsẽtaneũ periculũ nã arcemus q iã ruunt. lã ualle. ut in extrema morte charitatẽ in eã ostendat. cũ gemitu fugit indignata quã qm̃ immatura erat mors indignabat magis mori. Tũ uero. ostendit qđ posset dux egregiꝰ in pugna cũ ipsa sola tot hostes sustinere potuerit. Qua extincta & hostibus uires restauratæ sũt. & sui cõturbati facile cedebant.

Morte luet merita: fuit ingens monte sub alto.
Regis dercẽni: terreno exaggere bustum.
Antiqui laurẽtis. opacaq; ilice tectum.
Hic dea se primum rapido pulcherrima nisu.

SER. Mõte sub alto: Vt Mõte sub aereo. Apd maiores nobiles aut sub mõtibꝰ. aut in mõtibꝰ sepeliebant. uñ natũ ẽ. ut supra cadauera aut pyramides fierẽt: aut ingẽtes collocarẽt colũnæ. Aquana tumẽtẽ. Plenũ κενοδοξια. Digna catilinæ ꝓmia. Sic in scdo. Persoluãt grates dignas & ꝓmia laudũ reddãt ltẽ alibi: Et hæc tibi porro Oena prius: Tene etiam telis

morire dianæ. Cũ ingenti amaritudine dictũ ẽ. nam ẽt ei genus inuidet mortis. Quod ãt ait Tu ne etiã. ad Niobes numerosã ptinet sobolẽ. Cornuq; infẽsa te. cornu accusatiuus ẽ singularis: ac si diceret Arcũ q; infẽsa tetẽdit. Ná horũ dubioꝝ casus ex similibus uel synonimis cõprobãtur. Coirẽt inter se ca. Homerica ẽ ista descriptio. Teli stri. Homerus Αἰγχὲ δ' ἄοιϛ οϛ'. Audiit una aruns hæsitq; i corpore ferrũ celeritas iaculantis exprimit̃. Statius cũ iã pcussũ dixisset extinctũ ait. Nec dũ certi tacet arcus amyntæ Ignoto camporũ in puluere linquunt. faciente numinis iracundia est relictus utnec sepulturam posset mereri. Turbati fugiunt rutuli. hoc ad Camillæ ptinet laudẽ. quã amissa imutant̃ fata bellorũ. Acer ar. i. fugit tũ. Desolatiq; manipli. signiferi deserti: qđ ẽ nimi discriminis nanq; hoc ubiq; dux præcepit ut frequẽter circa se sint milites: sicut in Sallu. legimus Manipli aũt dicti sint signiferi. qa sub Romulo pauper adhuc romanus exercit⁹ hastis fœni manipulos alligabat & hos pro signis gerebat. unde hoc nomen remã sit. Laxos arcus nõ intẽtos. sed iã solutos. Fœmineũ clamorẽ. impatientẽ. Náiã dixerat matres. pqđ muliebrẽ clamorẽ poteramus accipere. Miserã mortẽ. Quia sequit̃ Limne i ipso. Mœnibus i patriis: s. ubi se iã tutos eẽ credebãt. Aperire uiã. i. dare aditũ. & bono locutus é ambitu. Ná cũ portis uia & aperit̃ & claudit̃. Oriturq; miserrima cædes. sic i se cũdo ubi intulit. Armoꝝ facie & graiarũ errore iubarũ Defendentiũ. ideo defendẽtiũ & ruẽtũ: qa ad masculinũ rettulit. & hi defẽdentes facit qđ de fœminio dicimus. Si autẽ de neutro loquamur. defendẽtiũ dicamus necesse ẽ quia bæc defẽdẽtia facit ut supra diximus genitiuus pluralis nominatiuo plurali minor eẽ non debet. qđ si forte minorẽ eũ aliquãdo inuenerimus metri necessitas facit. & incipit ẽt pathos eẽ nõ declinatio. Præcipites fossas declines in quas quid põt precipitari. Pars cæca irrationabilis: quæ i claussas portas more arietis ruebãt. i. bellici machinamenti. Summo certamine. extremo discrimine: ut supra Vocat labor ultimus oẽs. Trepidæ. licet trepidæ tamen oblitæ sexus tela iaculabantur.

DO. Pulcherrima. Bonã consilio hic intellige Cur inquit hæc loquitur secũ ex doloꝛ. Tu ne etiam: indignat̃ quod telis Dianæ sit periturus. Ignoto camposꝝ in puluere lín. Quod fuit ultionis augmentum. ut socii illius obliuiscerentur.

GHRI. Morte luet s. in. Ex loci descriptione rẽ facit uerisimila: Dercẽni. hic ex antiquissimis regibus latii fuit: ut placet Iginio quẽ aliqui sub nomine Latini posuerunt. Terreno. consueuere prisci sepulchris aut colũnas supponere aut magnas moles. aut sepulchra in altis locis struere. Nisu conamine. i. uolatu. Cur inqt oratio amara & felle plena. Tu ne etiam. dolet quia non putat illum dignum: qui Dianæ telis periret. Cornu Corneũ arcũ. Capita. extremitates arcus. Ignoto cam. in puluere li. Quod fecit acerbioris ultionis: ut nõ solũ interficeret̃: uerum ẽt ihumatus relinqueretur. Prima fugit. oñdit quanta fuerit facta muratio ex morte fortissimæ ducis: ut i de appareret quid ualeat in bello fortis imperator Fugæ autem descriptio illuc pertinet: ut uirtus Camillæ manifestetur: & quantum in pugna potuerit. Aduersi. s. hostibus. Substentare. multo ergo minus repellere. Voluitur puluis turbidus caligine. i. dẽsus quo oñdit cateruatim fugã factam: Clamorẽ tollunt: quia uident suos in fugam uersos: Limine in ipso Mœnibꝰ i patriis

Sistit: & aruntem tumulo speculatur ab alto.
Vt uidit fulgentem armis ac uana tumentem
Cur inquit diuersus abis: huc dirige gressum
Huc periture uenit: capias ut digna camillæ.
Præmia: tu ne etiam telis morire dianæ.
Dixit. & aurata uolucrẽ threissa sagittam.
Deprõpsit pharetra. cornuq; infensa tetendit
Et duxit longe. donec curuata coirent.
Inter se capita: & manibus iam tangeret æquis
Leua aciem ferri dextra neruoq; papillam
Exemplo teli stridorem. aurasq; sonantes.
Audiit una aruns. hæsitq; in corpore ferrum:
Illum expirantẽ socii. atq; extrema gementem.
Obliti ignoto camporũ in puluere linquunt.
Opis ad æthereum pennis aufertur olympum
Prima fugit domina amissa leuis ala camillæ
Turbati fugiunt rutuli fugit acer atinas
Disiectiq; duces. desolatiq; manipli.
Tuta petunt. & equis aduersi ad mœnia tẽdũt
Nec quisq̃ instantes teucros. letumq; ferentes.
Sustentare ualet telis aut sistere contra
Sed laxos referunt humeris languẽtibus arcus
Quadrupedũq; putrẽ cursu q̃tit ungula cãpũ
Voluitur ad muros caligine turbidus atra.
Puluis. & e speculis percussæ pectora matres
Fœmineũ clamorẽ ad cœli sydera tollunt.
Qui cursu portas primi rupere patentes.
Hos inimica super mixto premit agmĩe turba
Nec miserã effugiunt mortẽ sed limine in ipso
Mœnibus in patriis: atq; inter tura domorũ
Nõ fixi experiãt animas. pars claudere portas
Nec sociis aperire uiã nec mœnibus audẽt
Accipere orantes. oriturq; miserrima cædes
Defendendũ armis aditus. inq; arma ruẽtẽ.
Excluſi ante oculos lachrymãtũq; ora parẽtũ.
Pars in precipites fossas urgente ruina
Voluitur. ĩmissis pars cæca & concita frenis
Arietat in portas. & duros obice postes.
Ipse de muris summo certamine matres
Monstra amor uerus patriæ ut uidere camillã
Tela manu trepidæ iaciunt. ac robore duro
Stipitibus ferrũ sudibusq; imitantur obustis

Præcipites primæq; mori pro mœnibus audent
Interea turnum in siluis sæuissimus implet.
Nuncius: & iuueni ingentē fert acca tumultū.
Deletas uolscorum acies cecidisse camillam.
Ingruere infestos hostes: & marte secundo
Omnia corripuisse: metum iā ad mœnia ferri.
Ille furens nā sæua iouis sic numina poscunt:
Deserit obsessos colles: nemora aspera linquit.
Vix e conspectu exierat: campumq; tenebat.
Cum pater æneas saltus ingressus apertos
Exuperatq; iugum: siluaq; cūadit opaca
Sic ambo ad muros rapidi totoq; feruntur
Agmine: nec longe inter se passibus absunt.
Ac simul æneas fumantes puluere campos.
Prospexit longe: laurentia q̄ agmina uidit.
Et sæuum æneam agnouit turnus in armis.
Aducntusq; pedum flatusq; audiuit equorum
Continuoq; ineant pugnā: & prœlia tentēt.
Ni roseus fessos iam gurgite phœbus hibero.
Tingat equos: noctemq; die labente reducat
Consident castris ante urbē. & mœnia uallāt.

Descriptio duodecimi libri.

Vodecimo turnus diuinis occidit armis.
Turnus iā fractis aduerso marte latinis:
Semet in arma parat pacē cupiēte latio.
Fœdus percutitur passurus & omnia uictus
Hoc turni inturna soror confundit: & ambos
In pugnam populos agit mentia camertem.
Aeneas uolucri tradatur membra sagitta.
Anxia pro nato seruauit cura parentis
Vrbs capitur uitam laque sibi finit amata.
Aeneas turnum campo congressus utrinq;.
Circunfusa acie uita spoliauit & armis.

P. Airgilii Maronis æneidos.
liber duodecimus.

Pathos a loco. inter tuta. nō quæ eēnt: sed quæ eē solēt. Audēt qa timēt ne hostes simul irruant. Ante oculos parentū qua quidē re quid duritur aut parēti bus ipsis aut fugientibus eē potuit.

SER. Præcipites. aut festinæ. aut in morte ruentes. Primæque mori pro mœnibus audent Nimi doloris est. & ut Me primam absumite ferro. Sæuissimus iplet nuncius. Vt etiam supra diximus nūcius ē tam quod nunciat q̄ qui nunciat. Nūcium quod nūciat secūdū qd nūc nec de fœmina nec de re. q̄ nūciat ꝓcedit nuncius. uñ multi uolunt aliū nunciū intelligi. Accam uero postea uenisse: sed melius ē ut nūcius de Acca dictū intelligamus. Nouimus. n. poni aliqua in subauditiōe. quæ ex aperto dicere nō debemus: ut Nec dextræ errāti deo abfuit cū necesse sit abfuit: aut Iunonē aut Alecto itelligamus: ltē. Sallusti us. Prima q forte uenientes exciperēt cū de insidiis loquereē quas numeri tātū pluralis eē plus q̄ manifestū ē. Deletas uolscorū acies. Falsum ē tm enim fugerat sed uim exprimit nūcii. cuius mos ē plus quā habet ueritas nūciare. Ingruere. impetū faccre: ut ingruit æneas armis. Ille furē & seua iouis sic numina poscuut duplici rōe eum insidias reliquisse cōmemorat. dolore nimio & numiū uoluntate q̄d utrūq; ideo agit. ne cāpi possit æneas Apertos. uacantes insidiis Sæua iouis sic nup. Homerus.

Ambo ad muros. ut tueretur. Turnus ut obsideret æneas. Fumantes cāpos. ueluti fumātis calligine pulueris. Sæuū. fortē: ut Sæuus ubi æacide telo iacet hector. ltē Nec minus interea maternis sæuꝰ in armis. Hibero Oceano occiduo. i. hispano. Hispania aūt hiberiā ab hibero flnmiue constat eē nominatā. Consident castris. in sua quisq; digressi. Mœnia uallāt. hinc probat qa & qui tuentur & qui obsident uallare dicuntur.

CHRI Audent. nam supra muliebres uires est. Pro mœnibus pro defensione mœniū. Interea. oñ dic fortunā plurimū in re militari posse. Oam sic hic nuncius quo uehementer turbatus Turnus ē & ꝓpterea coactus ex insidiis discedere & trāsitū æneæ liberū relinquere paulo post ueniſſet æneam sn insidiis excipere & exceptū uincere potuisset. Admonet autē in hoc lōco poeta ēt præclaros duces nisi fortūa assit uinci posse. Deletas uolscorñ acies uō enim solum referebat quæ facta fuissent: sed maiora addebat. Nam ut est apud Ouidiū. Auditisq; nouus sp aliquid adiicit auctor. Quæ res impulit Turnum: ut consilium optime initium desereret. Nā in prouerbio est deum illis mentem eripere quos præcipitari uult. Hinc ait poeta. Nā sæua iouis sic numina poscūt. Ergo falsus nuncius uictoriā eripuit: Vix e conspectu exierat: oūdit ad quā breue spatium morādū fuit: ut posset uel æneam uincere uel saltē ab urbe arcere. Cāpūq; tenebat. Loca plana & aperta relinctis mōtibus & siluis. Ingressus exuperat. Potuit enim ut ingressus est momento tēporis superare. Nō aūt potuisset si Turnus in īsidiis mansisset.

t Vruus ut infractos aduerso marte. Postq̃ Turnus bello defecisse uidet latinos an/tea sp infractos nanq; ita mai or est sensus quá si ifractos ualde fractos acceperis.

Sua nũc promissa repo Q uia dixerat Ibo ais contra uel magnũ pstet achilẽ. Se signari oculis. propter il lud in te ora latini in te oculos referunt. Vltro aut in super aut antequã aliquis exposcat. sponte sua se i certamẽ offert. Saucius ille. Ille leo. i princeps ferarũ. Saucius. aũt pectus i. sauciũ pecto habẽs. Et bene alia uerba interposuit qa saucius pesto sonabat asperrime: & imperitus poterat soloecismus uideri. Graui uulnere forti ut Ferit ense graue tym breus ovrim. Tum demũ. nouissime: id ẽ postquã fuerit uulnere lacessitus. Hæc. n. lonũ ẽ natura ut nisi lacessiti irasci nequeãt: Mouet arma Vires suas experitur nã arma sunt uniuscuiusq; rei possibilitas. uñ ẽ Et querere conscius arma id est dolos.

DONA. Infractos ualde fractos. Latinos non solũ eius gentis milites: sed omnes qui eẽnt in exercitu Turni cõparat leoni q in bestias iperiũ hẽt ut turnus in suos sed uulnerato & q ulciscí nõ potest.

GHRI. Turnus ut infractos Obseruat ab optimo quoq; poeta ut qualem a principio personã aliq̃ induxerit. talẽ eã ad finẽ usq; producat. Ergo qm̃ iuicto & excelso aĩo Turnum iã formauerat iure nũc in ultimo rerũ discrimine illũ facit: at paratum illum demonstrat & singulare certamẽ subiturũ & mortẽ magno aĩo p salute patriæ laturum. Se signari oculis Vel q; in suo exercitu iam milites inter se hæc annuebãt. Vel quia sic putabat in ciuitate fieri. Vnde illum generositati leonis comparat.

Latrones. SER. Latronis modo uenatoris. & ẽ græcũ: nã dicunt obsequi & seruiẽ mercede unde latrones uocãtur cõducti milites. Moris autẽ erat. ut hos imperator & circa se haberet & primos mitteret. ad omne discrimen. uñ nunc dicit latronis telo fixum leonem. qa etiã uenatores operas suas locare consueuerũt. Varro tñ dicit hoc nomẽ posse hẽre ẽt latinam

Satellites ætymologiã: ut latrones dicti sint q̃si laterões qa circũ latera regũ sint. quos nũc satellites uocãt Vna tñ ẽ significatio licet diuersa æthymologia. Plautus ĩ pirgo polinice oñdit qd sint latrões dicẽs. rex me Seleucus misit ad cõducẽdos latrones. Impauidus f. t. luca Per ferrum tanti securus uulneris exit. Fremit o cr. fremit licet habeat os suo cruore perfusum. Sane cõparatio exitũ ostendit futurum. Nã etiam Turnus ruet ĩ mortem ferocitate compulsus sic in quarto indicat futurum reginæ exitum dicens Qualis coniecta cerua sagitta.

Glires Gliscit. Crescit unde & glires dicti sunt Q uos pingues efficit somnus. Turbidus. plenus terroris & perturbationis. Sane notandũ affatur atq; infit: nam iteratio est qua frequenter est usus. licet nonnulli dicant tẽperare hoc interpositam unctionem. Retractẽt. repetant: & reuoluant. Congredior. Statius ubi Polynicem ubiq; inducit loquentem. Non me ullius domus anxia culpet Expectentue truces obliquo limine nati: unde etiam supra ait poeta Se signari oculis. Desertorem asiæ. Vt exulibus ne datur educenda lauinia teucris. unde est premissa illa excusatio. & ĩ tota secundi oeconomia & in quarto dicit Me si fata meis paterentur ducere uitam Auspiciis: & sponte mea componere curas Vrbem troianam primum dulceq; meorum Relliquias colerem. Sedeant spectentq; la. ductus est ut dixímus supra Pollicetur. n. se singulari certamine dimicare uelle. cum uolit. nam dicens Sedeant spectẽq; latenter eos ignauiæ arguit. q; solus omnibus quiescentibus dimicet. quam rem plenius sequẽs indicat uersus. Et solus ferro crimẽ cõe refellã. i. cõmune fugæ ac timoris dedecus solus meis uirtutibꝰ comprimã. Corde sedato. qa de Turno ait. Atq; ita turbidus infit. O præstás a. & præstans uirrũ & pstãs uiribus dicimus Sane magnæ moderatõis ẽ hæc cõ Ná & laudet Turnũ q̃si uir; fortẽ: & tñ eũ a singulari certamine dehortat. Dicẽs. n. pstans ai. latentẽ eũ oñdit inferiorem eẽ uirtute. Expẽdere c. ne ex abrupto de eius uirtute desperare uideat: casuũ uarietatẽ se timere cõmemorat. Sunt tibi re. pa. dau f. op. Si pp regnũ dimicare disponis habes paternũ. si pp gloriã multos uirtute superasti. quod aũt dicit. Nec non aurũq; animusq; latino est uarre exponitur. nanq; alii dicunt habes regnum paternum habes opida: etiã a me habes aurum & prõptum animum ad dãda oĩa præter filiã. Alii uero sic intelligunt: Si propter opes & uxorem dimicaturus es: hæc non solus habeo. unicuiq; enim latino est & aurum & animus proptus in genitum

t Vrnus ut infractos aduerso marte latios
t Desecisse uidet. sua nũc pmissa reposci.
Se signari oculis ultro iplacabilis ardet.
Attollitq; animos pœnorũ qualis in aruis.
Saucius ille graui uenantum uulnere pectus:
Tũ demũ mouet arma leo gaudetq; comãtes.
Excutiens ceruice toros. fixumq; latronis
Impauidus frangit telum & fremit ore cruento
Haud secus accenso gliscit uiolentia turno.
Tum sic affatur regẽ: atq; ita turbidus infit
Nulla mora ĩ turno: nihil ẽ qd dicta retractẽt.
Ignaui æneadæ: nec quæ pepigere recusent
Congredior: fer sacra pater: & cõcipe fœdus
Aut hac dardaniũ dextra sub tartara mittam.
Desertorem asiæ sedeãt spectẽtq; latini.
Et solus ferro crimen cõmune refellam.
Aut habeat uictos: cedat lauinia coniugi.
Olli sedato respondit corde latinus.
O præstans ai iuuenis. quantum ipse feroci
Virtute exuperas. tanto me ipsius æquũ est.
Consulere. atq; oẽs metuentẽ expendere casus.
Sunt tibi regna patris dauni. sũt optima capta
Multa manu. nec non aurũq; animusq; latio ẽ
Sunt aliæ innuptæ latio. & laurentibus agris:
Nec gẽus idecores sine me hæc haud mollia fa
Sublatis aperire dolis simul hæc aĩo hauri/tu
Me natam nulli ueterum sociare procorum.
Fas erat. idq; omnes hoĩes. diuiq; canebant:
Victus amore tui: cognato sanguine uictus.
Coniugis & mœstæ lachrymis uincula oĩa rupi

ut latino non de se dicat: sed cuicunq; de Latino. Latio & laurentibus agris. scilicet in ciuitate & in omni regno latinorum. Nec genus indecores. Quia iste regis filiam petebat. Sine me hæc. hoc loco intelligimus. Turnum dolore uoluisse in aliqua uerba prorumpere. Haud mollia fatu. ideſt uera nam aspera sunt quæ cum ueritate dicũtur, falsa enim solent esse plena blãditiis: hæc enim libenter audiuntur: illa uero grauiter. hinc Teren. Obsequium amicos ueritas odium parit. Animo hauri. omni intentione percipe. Nulli ueterum so. p. Generaliter dicit prohibitum esse dari Lauiniam cuilibet latino. ut Turnus solatium ali quod habere possit doloris: quando latinum neminem preferre sibi uideat. Diuiq; hominesq; canebãt. propter Faunum & uates. Victus amore tui. Hoc ẽ pr Tui cau
pter tuũ amorẽ. Sane inter tui causa feci & tua causa feci hæc discretio est: ut tui causa tũc dicamus si aliquid ipsi ad sa.
quẽ loquimur præstiterimus: ut puta tui causa te defendi: tua uero causa tunc cum alteri aliquid alterius cõtẽplatio Tua cau
ne præstamus ut tua causa hominẽ tuũ defendi. Cognato sanguine. Quia Venilia mater Turni soror ẽ amatæ. sa.
Vincula omnia rupi. & religionis & fœderis.

Do. Desertorem asiæ. Tria conuitia a loco q; asianus. q'd. ex corrupta prouincia. A genere q; esset dardanus q; si rebellis: a fato q; esset proditor. Cõmune nam cõmune dedecus ẽ q; troiani italiam teneant.

O præstans. enumerat bona ac mala iuuentutis. & senectutis. In iuuene enim quantum eminet uis corporis tantũ in oẽs casus in consulta temeritate rapitur. Sola meliorum spe ducitur Totũ fore prosperũ putat. Nec aduersa prævidet. In sene uis corporis minor: consilii maior. Oia expendit: abest ab eo temeritas cuius mala aut in se expertus est aut in aliis uidet. Opræstans a. Laudat eius uirtutẽ cum persuasurus esset ne pugnaret: ne putaret q; illi deficeret Oñdit deiſi nuptias filiæ nunq; fuisse in sua potestate: sed i deoꝝ numine. Oñdit sua cã omnia fecisse.

CHRI. Mouet arma leo. ut in superioribus comparauit Aruntẽ lupo: quod animal dolo & insidiis potius quã animi generositate rem agit. Sic nunc generositatẽ Turni & animum inuictũ comparat leoni: quo nullum ex brutis generosius est. Nam supplicibus parcit in imbecillos ut sunt fœminæ & pueri nisi necessitate cogatur non sæuit. Sed de leone in bucol. dicimus. In primis autẽ illud q; si uulneratus fuerit ceteris neglectis in solum percussorẽ feratur. Eum autẽ qui tela misit. nec tñ uulnerauit correptũ rotat: rotatũq; sternit: neq; uulnerat. Nulla mora in tur. dilegẽtius notabis has duas orationes: & ut in Turno cognosces genus illiud erectũ & cõcitatum ita in latino id quod ẽ graue maturũ & consideratum. Nulla mora non utitur principio: sed sibi beniuolentiã capta confutendo id quo maxime ab aduersario promi poterat. s. qđ alios periculis q; seipsum obiicere malit. Dicta retractent. i. quæ dixerint dicta eẽ noluit nã cũ aliquid tranctãdo cũstituerimus. & deiñ constitutionẽ factã infectã uelimus. retractamus & aliã in sẽtentiã traducere conamur. Vnde diuus augustinus retractionũ illos libros dixit. Desertorẽ asiæ trahit i contẽptum. & orat odio. q. d. qui regnum propria nõ ẽ ausus defendere: & nunc petit sibi aliena. Et solus f. ne credaſ me recusare. Sed dato. q. d. qui prudenter quid agendũ esset cõsultaret: & nulla animi perturbatione ferretur. o prestans ai iu. Captat beniuolentiã a persona Turni: cum eam illi laudem tribuat. quã ipse præter oẽs amet & dimouerat iuspitionem: ne credar Turnus quæ dicet Latinus iccirco dicere: quia parũ suæ fortitudini fidat. Sunt tibi. ossẽdit nõ odio aut conteptu Turni: sed eius utilitate sic consulere. Sine me hæc. ex magno in Turnum amore profecta runtur hæc uerba. Me natam nulli. nõ ergo meo consilio ductus: sed necessitate cõpulsus hæc facio. nã hactenus cõtra hominũ uoluntatẽ & deoꝝ responsa tua causa hoc bellũ suscepi: erraticq; pœnas solui.

SER. Promissam eripui genero. Verum ẽ: nam æneæ per legatos promiserat filiam: cui postea intulit bellum: licet multi dicant ante. Turno fuisse promissam. quod falsum est: Nam Latinus nunquam eã Turno promiserat: Nam nec faunum consuleret si eam Turno ante promisisset: sed tantum eum generum amata cupiebat: quod etiam legimus. Quem regia coniux Adiungi generum miro properabat amore. Qui me casus quæ bella sequantur: excusat Turnum ut nõ ipsius esse uideẽ q; uicto ẽ sed suũ quia ausus est contra generum bella suscipere. Primus ꝓcipuus. Bis magna uicti. semel cũ est occisus. Mezentius. Iterum cũ est occisa Camilla: Albẽt usurpatum uerbum albeo albes. Insania mutat. Insania enim est illuc reuerti unde uix euaseris. Certamina tollo. finio remoueo: ut Tollite cuncta inquit. Fors dicta refutet: parenthesis plena abominationis

Promissam eripui genero: arma impia sumpsit
Ex illo qui me casus. quæ bella sequantur.
Turne uideas quantos primus patiare labores
Bis magna uicti pugna: uix urbe tuemur.
Spes italas: recalent nostro tyberina fluenta.
Sanguine adhuc. cãpiq; ingentes ossibus albẽt
Quo referor totiens que mentẽ insania mutat
Si turno extincto socios tum accire paratus.
Cur non incolumi potius certamina collo
Quid consanguinei rutulit quid cætera dicet
Italia ad mortem: si te fors dira refutet.
Prodiderim: natam. & conubia nostra petentẽ
Respice res bello uarias. miserere parentis
Longæui: mœstum qnẽ nunc patria ardea lõge
Diuidit: haud quicquam dictis uiolentia turni
Felctitur. exuperat magis ægrescitq; medẽdo

Natam & cõubia nostra petentem. Iniquissimum est eum morti tradere per tuam affinitatem exoptat. Respice res bello uarias. Ne ignauiæ uideatur arguere admonet casuum ut supra. Atq; omnes metuentẽ expendere casus. Mœstum patria ardea long diuidit. Longe mœstum ideſt ualde mœstum nam longe diuidit non procedit: non enim ardea a laurento longo ualde didisset spatio. Aegrescitq; medẽdo. inde magis eius ægritudo crescebat usi se ei latino remediũ afferre sperabat. Medẽdo aũt dũ ei medeꝝ & medicĩa afferẽ: nam gerundii modus est a passiua significatione. Vt primum fati po. Nimius. n. dolor iracundiæ inter cluserat uocẽ sic de Euandro. Et uia uix tandem uoci laxata dolori est. Quam pro me curam geris hanc precor optime pro me deponas. Bis quidẽ ait pro me sed diuersa affectione. Nam hoc dicit quam

dro salute mea sollicitudinē geris: hanc pro mea fa/
m a & gratia quæso derelinquas. Debile ferrum. sic
in secundo Telū ibelle sine ictu coniicit. Nostro de
uulnere sanguis. Quod inferimus: & dubie locutus
est. Longe illi d.m.e. Contra illud Sed matris au/
xilio utiē. Noua sorte. Magna: nā nouum nō ē quod
fuerat ante promissum. Magnam autē sortē uocauit
singulare certamen. Per siquis amat tangit honos
animū. si quod a te regina rogat: tuā cūmouet mentē:
& si quē honorē habes amatæ. sic in septimo. Siqua
piis animis manet infœlicis amatæ Gratia. Inte oīs
domus in.r. Totum digessit ante per species: & sic se
contulit ad generalitatem. & ē a ruina translatio. Ma
num cōmitteret. Ab omni eum bello non tantū a sin
gulari certamine dehortatur. Et me turne manent.
mire agit: nā quia scit uirum fortem suam mortem fa
cile posse contemnere. deteret eum dicens se simul eē
moriturā. ut quia periculū non timet formidet inuidi
am. Accepit uocem. Ordo accepit uocem matris la
uinia. Flagrantes perfusa genas. i. lachrymis perfu
sas habēs genas. Stat. & gemitu mœstos imitata parē
tes. Ignem subiecit r. hyppallage est. p cui ignis ani
mi subiecit ruborē. mouebatur autem itelligens se es
se tantorum causa malorum sic supra. Cā mali tanti
oculos deiecta decoros. nam quo ea formosior indu
cit. eo magis Turnus ardet: ut sequentia indicat.

GHRI. Promissam eripui. ergo facta est iniuria
ut tibi obsequerer. & uiolata fides in quo ostenditur
quanto tibi filiam mallem q̄ æneæ: cū ad uersus fidē
fecerim. Genero. si nulli uiolāda est fide multo mi
nus genero: Ex illo qui me casus. ostendit in hac re non homines solum: sed deos offendisse Quod manifestum
est cum ipsi a me pœnas expetissent: & ita in ultione perseuerent. ut uix urbem tueamur. Quæ quidem res & ad id p
tinet. ut ostendat dum Turno obsequitur homines deosq̄ sibi inimicos sumpsisse. Si turno extincto. cum rel eo e
uaserit. ut æneas sit potiturus omnino coniugio præstat ut in columi potius Turno quam extincto potiatur. Re
spice res. quasi dicat: & si tua uirtus inuicta sit: tamen nō est illi fidendum: quia fortuna potius quam uirtus in remi
litari dominatur. At hæc iam se sibi inimicam ostendit. Captat postremo commiserationem a patre. Verum ille cū
sola per turbatione ferretur nullis rationibus mouebatur. Vtitur autem optima distributione: Nam cum diuersorū
ingeniorum homines inducat latinum Turnum & amat unicuiq̄ conuenientem tribuit orationem. Nulla ergo ra/
tione Motus est Turnus qui totus per turbationibus extuabat. Maxime autem stimulabatur pulchritudine præter
tis uirginis: ut mori mallet quā illam relinquere Laui
næ orationem nondat: quoniam non decebat puellā
uerba interponere: at dat lachrymas quæ dolorē ostē
dāt & pudorē: quo loqui prohibeatur.

SER. Violauerit ostro siquis e. Homeri cōpara
tio: usū & uiolauerit trāstulit. ille. n. ait uiáveiv. Aut
mixta ruben ubi lilia multa alba rosa. aut ubi multa
alba lilia permixta rubent rosa. i. rosæ coniunctione.
naturaliter enī oīs candor uicinū trahit i se ruborem
Illum turbant amor. inu[illegible]it occasionē: qua Turnus
magis moueretur in bellū. Neq̄. n. turno mora libera
mor. hoc loco duplex ex positio: aut. n. ordo ē. Ne q̄
so mater me lachrymis. i. tāto mortis omīe. p sequa/
ris ad duri martis certamina. p sciscētē. neq̄. n. tur/
no mora libera ē. non eundi post iā. p missum singula
re certamē. Aut certe hoc dicit: Noli me mater ad bel
lū euntē omnosis lachrymis. p sequi. Neq̄. n. turno
ē mora libera mortis. i. neq̄ enim in potestate ē mea
moram facere uenientibus fatis. ac si diceret: si iminēt
periturus sum: ēt si minime ad bella proficiscar. Sciē
dum tamen locū hunc unū eē de insolubilibus. duo/
decim quæ habēt obscuritatem. licet a multis pro ca
ptu resoluanē ingenii. Cum primū crastina cœlo
puniceis con. r. hoc loco auiditas pugnaturi exprimi

Vt primū fari potuit: sic incipit ore:
Quā p me curā geris: hāc precor optie p me:
Deponas: lœtumq̄ sinas pro laude paciſci
Et nos tela pater: ferrūq̄ haud debile dextra/
Spargimus: & nr̄o sequit̄ de uulnere sanguis:
Longe illi dea mater erit. quæ nube fugacem:
Fœminea tegat: & uanis sese occulat umbris.
At regina noua pugnæ conterita sorte.
Flebat: & ardentē generum moritura tenebat.
Turne p has ego te lachrymas per si qs amate.
Tangit honos aīum: spes tu nūc una senectæ/
Tu requies miseræ: decus imperiumq̄ latini
Te penes: in te omnis domus inclinata recūbit
Vnum oro. desiste manum cōmittere teucris.
Q ui te cunq̄ manent. isto certamine casus:
Et me turne manent simul hæc inuisa relinq̄s
Lumina: nec generum æneā captiua uidebo
Accepit uocem lachrymis lauinia matris
Flagrantes perfusa genas: cui plurimus ignem/
Subiecit rubor. & calefacta per ora cucurrit

Indum sanguineo: ueluti uiolauerit ostro
Si quis ebur. uel mixta rubent ubi lilia multa
Alba rosa. tales uirgo dabat ore colores
Illum turbat amor. figitq̄ in uirgine uultus
Ardet in arma magis. pauciſq̄ affatur amarā/
Ne quæso ne me lachrymis. ne ue omine tanto
Prosequere in duri certamina martis euntem.
O mater. neq̄ enim turno mora libera mortis.
Nuncius hæc idmō phrygio mea dicta tyrāno
Haud placitura refert cū primu m crastia cœlo
Puniceis cōuecta rotis aurora rubebit.
Non teucros agat in rutulos: teucrū arma qe/
Et rutulū nr̄o dirigamus sanguine bell ū/scant
Illo quæratur coniunx lauinia campo.
Hæc ubi dicta dedit. rapiduſq̄ in tecta recessit
Poscit equos. gaudetq̄ tuens ante ora fremē tes
Pilumno quos ipsa decus dedit orithyia

Qui cãdore niues anteirent curſibus áuras
Circunſtãt ꝓperi aurigæ: manibuſq; laceſſunt
Pectora plauſa cauis & colla comantia pectũt
Ipſe dehinc auro ſquallẽtem alboq; orichalco
Circũdat loricã humeris: ſimul aptat habẽdo
Enſemq; & clypeum: & rubræ cornua criſtæ.
Enſem quẽ dauno ignipotens deus ipſe paręti
Fecerat: & ſtygia candentẽ tinxerat unda.
Exin quæ mediis ingenti annixa columnæ
Aedibus aſtabat: ualidam ui corripit haſtam
Actoris arunci ſpolium: quaſſatq; trementem

mitur. Sane nũc nõ dicit oriri diem: ſed deſignat tps quo uult ut uterq; ad certamẽ ſingulare ꝓcedat. Noſtro dirimamus ſanguine bellũ. bene ſe omnibus cõmẽdat hoc dicto ſiqdẽ ſuũ ſãguinẽ ꝓ omni bello dicit poſſe ſufficere. Poſcit equos gaudetq; tuens añ o fr. Solẽt. n. ex equoꝝ uel mœſtitia uel alacritate euẽtũ futurũ dimicaturi colligere. Pilũno quos ipſa decus dedit orithyia. ait Hor. in arte poetica: Nec qđ cũq; uelit poſcat ſibi fabula credi. uñ critici culpant hoc loco Virgiliũ. dicẽtes incõgruũ eẽ figmẽtũ: nã cũ Orithyia atheniẽſis fuerit filia terrigenæ. & a Borea in Thraciã rapta ſit: quẽadmodũ potuit Pilũno q erat in italia equos dare. Decus dedit. ad ornamẽtũ: ut q̃s ipſa decus ſibi dia camilla delegit. ſane hic uerſus σπουδιάζων ẽ: nã thyi diphthõgus eſt græca. Qui cãdore niues anteirent curſibus auras. Homeri uerſus ẽ. uerbũ ad uerbũ. Properi au. feſtini ueloces: & erii nominatiuus hic ꝓperus. Aurigas ãt ꝓ agaſonibus poſuit: nã auguriæ ꝓprie ſũt currus regẽtes

Alboq; orichalco. apud maiores orichalcũ ꝓcioſius oĩbus metallis fuit: nãq; ſicut Lucretius dicit: cũ ꝓmũ hoies ſilũas incẽdiſſent: nullaꝝ adhuc reꝝ piti terra caſu fertilis oĩum ex incẽdii calore deſudauit metalla: inter q̃ orichalcũ ꝓcioſius uiſũ ẽ: qđ & ſplẽdorẽ auri & æris duritiã poſſideret: nãq; primũ de auro ſecuris fcã diſplicuit cã mollitiei: ſimiliter & argẽti cõtẽptus ẽ uſus. Mox orichalcũ placuit. donec ueniret ad ferꝝ: uñ & dicũtur ſæcula ita fuiſſe diuiſa. Orichalcũ ãt fuiſſe ꝓcioſũ ẽt Plauto docet: q ait in milite glorioſo: Ego iſtos mores orichalco cõparẽ. Alboq; orichalco. auri. ſ. cõparatiõe: nã albũ nõ ẽ. Circũdat loricã humeris. Nõ armat hoc loco. ſed explorat utrũ arma apte & cõgrue eius mẽbris inhæreãt. Aptat hũdo. ad hũdũ: ut cõgrue poſſit inhærere. Cornua criſtæ. i. comas: q̃s græci κέρατα nominãt: unde & κείρειν dicũt tõdere. Cornua ãt ſũt ꝓprie cincini. Deus ipſe paręti fecerat. ac ſi diceret nõ ꝓ miniſtratos: Stat. Plurimo ipſi ſudor ibi & notãdũ q̃ affectate uariauerit: ut æneæ uno loco arma deſcriberet: Turni uero haſtã: gladiũ: & loricã. in octauo ãt ſcutũ & galeã. Exin. deinde: nã ordinis ẽ aduerbiũ. Ingẽti co. haſtæ ꝓ colũnã exprimit magnitudo: ſicut in ſeptimo equoꝝ: ut ſtabãt tercẽtũ nitidi ĩ ꝓſepibus altis. Stygia unda. Quaſi ĩmortalẽ fecerat. Vi. i. uirtute. Actoris aurũci ſpo. uel quod Actori detraxerat Turnus. uel quod actor cuidam alteri: nam ambigue poſuit. Quaſſatq; tr. Quaſſat & tremefacit.

Orichalcum

DO. Stygia unda. Conſecrationem quandam enſis oſtendit. Corripit. Quaſi dicat ſine conatu extulit: quã uis tanta eſſet: ut adminiculis columnæ egeret.

CHRI. Indũ. q̃ſi nobiliſſimũ: nã indici elephãtes ꝓferũtur aphricanis. Illũ tur. a. in aĩo gñoſo nullæ maiores ꝓturbatões eẽ poſſũt q̃ hinc pudor ne ſuccũbat & uictus diſcedat. inde amor ĩmẽſus regiæ puellæ pulcherrimæ: nã amor ẽ deſideriũ pulchri: & q̃to pulchrior ẽ res tãto maior ẽ amor. Ne lachrymis ne ue o. nã lachrymæ eũti ad bellũ malũ protẽdũt. & uerba illa ſimul hæc inuerſa relinquã lumina malũ afferebãt omẽ. Tyrãno. nũc inuidioſe dixit q̃ſi alieni impii occupatori: ſupra ẽt honorifice dixit ps mihi pacis erat dextram tetigiſſe tyrãni. Haud placitura. qa uerebit meũ ꝓgreſſũ: neq; oc dixit ad iactãtiã. ſed ut ex ſua cõfidẽtia minueret timorẽ amatæ. Cũ primũ c. nã & hæc properatio uictoriã ſibi certã ꝓmittere uidet. Pilũno orythia. orythia filia Orythei regis athenaꝝ & uxor Boreæ. Sũptũ ãt ex homero apud quẽ ẽ Erychthoniũ armẽtũ equaꝝ habuiſſe: ad q̃s ſub formã eq admiſſarii uenerit Boreas q ide equos ꝓcreauit uelociſſimos & cãdidi coloris ex hac prole ait equos Orythiã ąttauo Turni pilũno miſiſſe. nõ ẽ ãt ita abſonũ ut critici dicũt q̃ fingat orythiã atheniẽſẽ & ĩ thraciã rapta Regi italico & tãto terraꝝ interuallo ab ea diſiũcto dãna miſiſſe: nã regũ ẽ ẽt eos ꝓncipes q in alia plaga ſũt ſibi muneribus cõciliare. Nã & noſtris tpibus uidimus ægypti regẽ nõ ſolũ Ferdinãdũ regẽ neapolitanũ: ut ueꝝ ẽt noſtræ urbis decus Laurẽtiũ medicẽ ꝓclariſſimis donaſſe muneribus: curaſſeq; ex æthiopia acceſẽdas duas zoroaphas beſtias noſtro eælo incognitas: quaꝝ alterã neapolim: altera florẽtiã mitteret. Dicit. n. zoroapha quã Pli. camelopardalẽ nominat. Nabunã æthyopes uocãt: ut ipſe ait collo ſimilẽ equo pedibus & cruribus boni camelo capite albis maculis rutilo colore diſtinguẽtibus: unde appellata ẽ camelopardalis. hæc dictatoris Cæſaris ludis circẽſibus primũ uiſa romæ. ex eo ſubinde cernit aſpectu magis quã feritate ꝓſpicua q̃re ẽt ouis fere nomẽ inuenit: hæc Pli. ea ãt q̃ a babylonio ſoltano miſſa inducta ẽ ab eio legato Malphoth in urbũ florẽtinã Kal. decẽbris ãno a noſtra ſalute octogeſimo ſeptimo ſupra mileſimũ ac quadringẽteſimũ una cũ mãſuefacto leone: quẽ ille rex zoroaſtres phæ in muneribus adiũxit: qm id aĩal florẽtino populo inſigne eẽ ſciebat. Anteirẽt curſibus au. Venti. n. [illegible]diſſimi auras. i. minores uẽtos ſupare uelocitate poterant. Habendo. i. aptat ut cõmode uti poſſit: ſicut dixit Habilẽque humeris ſuſpenderat arcum.

Camelopardalis

Vociferans nunc o nunq̃ fruſtrata uocatus
Haſta meos: nunc tps adeſt: te maximus actor
Te turni nũc dextra gerit: da ſternere corpus:
Loricamq; manu ualida lacerare reuulſam
Semiuiri phrygis: & fœdare in puluere crines
Vibratos calido ferro: myrrhaq; madentes:

SER: Vociferãs. hæc. ſ. q̃ dicturus ẽ. Plerũq; n: ita clamor oſtendit: ut ſtatim ipſius clamoris uerba ſubdant: ſic ſupra Trouumq; repẽte Clamat io m: ſane nũc ita ad haſtã quaſi ad aliquã ꝓſonam loqẽ & ei intellectũ & auditũ dat: ſicut Cice. uerba reip. ſed ille ait ſi poſſet fieri. Turnus uero quaſi ad uirũ ſentiẽtẽ loqtur: nec ĩmerito: nam eũ inducit furentẽ ut his agit furiis totoq; ar. ab o. Scintillæ abliſtunt:

His agitur furiis: totoq; ardentis ab ore
Scintillæ absistũt: oculis micat acribus ignis
Mugitus ueluti cũ prima in prælia taurus
Terificos ciet: aut irasci in cornua tentat
Arboris obnixus trunco: uentosq; lacessit
Ictibus: aut sparsa ad pugnã proludit harena.
Nec minus interea maternis sæuus in armis
Aeneas acuit matrem: & se suscitat ira
Oblato gaudens componi fœdere bellum.
Tum socios mœstiq; metum soluatur iuli
Fata docens: regiq; iubet responsa latino
Certa referre uiros: & pacis dicere leges.
Postera uix sũmos spargebat lumie montes
Orta dies: cũ primum alto se gurgite tollunt
Solis equi: lucemq; elatis naribus efflant
Campũ ad certamẽ magnæ sub mœnib⁹ urbis
Dimensi rutuliq; uiri: teucrique parabant
In mediosq; focos: & diis cõmunibus aras
Gramineas: alii fontemq; igneq; ferebant

occul. mi. ac. ignis. uocatus hasta meos. Inuocationes & pces: nã appellatio ẽ a uerbo q̃ semp aut in io aut i us exit. Si in io exeat tertiæ sũt formæ: si in us q̃rtæ: ut ab eo qđ est lego aut lectio aut lectus fit: sed hoc nos dicimus. qđ εὐφονοτέρον sicut nũc ab eo qđ est uoco uocatus fecit nõ uocatiões. Te maxĩus ac. Antea gerere cõsueuerat. Te tnrni nũc d. g eius q̃ẽ supra maximũ q̃ti. Da ster. figura græca: ut Donat hẽ re uiro. Itẽ Dat ferre talẽtũ. Lacerare reuul. Vt lacerată reuellã. Laceratã ãt pp illud & bis sex thoraca petitũ pfossũq; locis. Vibratos ca. f. Crispatos calamistro. nã calamistrũ ẽ acus maior: q̃ calefacta & adhibita torquet capillos. uũ ẽt Ci. calamistratã comã appellat frequẽter: q̃ ẽt uitupatõr ẽ: usi ecõtra ad laudẽ positũ ab Hora. hinc & incõptis curiũ capillis.

Calamistrum

Oculis micat a. i. Homeri ẽ. Myrrhaq; madentes. Vnguentatos. Terificos. hic appet mugitus nõ tm dolẽtũ eẽ: sed ẽt irascẽtũ. Ciet. mõ dat sicut in tertio legimus. Lachrymasq; ciebat nã pprie ciere ẽ alteri aut dolorẽ aut lachrymas cõmouere. Ad pugnã p. pmeditat: Ci. Si mecũ in hac plusione nihil fueris. i. in hac pmeditatiõe certamis. Sæuus. fortis more suo: & ingẽtẽ moderationẽ dat æneæ: qppe quẽ iducit laborãtẽ: ut possit in irã moueri: cũ Turnũ dicat ita furere: ut nec Latini ꝺsilis: nec amatæ pcibus possit obedire. Acuit martẽ. Iritat se ad futura certamina. Cõponi fœdere bellũ. Finiri: ut Ante diẽ clauso cõponet uesp olympo. Tũ l. m. m. l. i. Intelligimus hos spe singularis certamis p ducis salute eẽ turbatos. Respõsa l. e. r. u. λαταγοσιο πονευον ẽt Latinũ ad æneã legatos misisse intelligimus. Nã supra turnus tm dixerat Nũcius hæc idmon phrygio mea dicta tyranno. Pacis d l. q̃s paulo post in ipso fœdere ẽ dicturus æneas. Lucẽq; e. na. ef. Ennianus uersus ẽ ordine mutato. Ille. n. ait sun dũtq; elatis naribus lucẽ: & sciẽdũ diẽ nusquã sic patẽter descripsisse Verg. Cãpũ ad c. Totus hic de fœderibolo cus de Homero trãslatꝰ ẽ: ubi Alexãder cũ Menelao ẽ singulari certamie dimicaturus. Dimẽsi r. u. Inter se p certa spatia diuidẽtes: q̃ qsq; loca purgaret: & hoc loco Fauni lucũ euertere troiani: unde ẽ: Sed stirpẽ teucri nullo discrimie sacrũ Sustulerãt puro ut possẽt cõcurrere cãpo. Focos. qcqd ignẽ fouet: focus uocat siue ara sit siue qcqd aliud in quo ignis fouet. Et diis co a. dii oẽs sũt: ut alii dicũt Mars Bellona: Victoria: q̃ hi in bello utriq; pti possint fauere. Vt ãt altioris sciæ hoibus placet: dii oẽs sũt. qa αχρονοι dicunt. i. q̃ cæli certas nõ hũt ptes: sed gsim liter a cũctis colunt. Vbiq; n. eos eẽ manifestũ ẽ: ut mater deũ: cuius potestas in oibus zonis ẽ: nã & iõ mater deũ dicit: q̃ cũ oibus eius ẽ cõis ptãs. Alii oẽs deos uolũt: Solẽ: lunã. plutonẽ: martẽ. Hi. n. apud hoies inueniunt. & sũt in oibus eius est cõis potestas. Alii oẽs deos uolũt: Solẽ: lunã. plutonem: martẽ. Hi. n. apud hoies inueniunt. & sũt in oibus terris: Prior tm sensus ẽ simplex: & magis aptus negocio. Aras g. Romani. n. moris fuerat ut cespitẽ aræ sup ponere: & ita sacrificare. Gramineas ãt iõ: qa de bello res agit: & Marti sacrificat: cui gramẽ ẽ ꝺsecratũ qđ secdm Pliniũ in naturali historia ex humano cruore pcreat. Gramẽ ãt herbæ spes ẽ: licet ois herba gramẽ uocet: sicut robur oẽ lignũ: cũ sit & spes. Fõtẽq; i. f. p aq̃ posuit a toto ptẽ. Sane ad faciẽda fœdera aq̃ & ignis adhibẽt: uũ ecõtra quos arcere uolumꝰa nostro cõsortio: eis aq̃ & igni intercidimus. i. rebus qbus cõsortia copulant.

Focus

Gramẽ

DO. Aras propter cõsecrationẽ fœderis. Cõmunibus. qa adhuc incertum erat quo esset puentura uictoria.

CHRI. Vociferãs nũc o n. tãta uaniloquẽtia nihil boni protẽdit. nõ. n. uerbis ẽ nimis in hostẽ inuehẽdũ sed uirtute cõtra eũdũ ẽ. Semianimi ph. nã adeo effœminati in phrygia sũt hoies & cultu & aliis delitiis ut ad plenã uirilitatẽ nõ possint adimplere. Myrrha. hæc arbor nõ solũ in silua in q̃ thus nascit: sed in multis quoq; arabiæ locis. atq; ẽt apud troglodytas: satiua siluestri pfert. Arbori altitudo ad qnq; cubita nec sine spina cortice hẽt leuã & unedoni simile. Troglodytica siluestriũ pma: Erithræa scda. incidũtur ut gumi emittãt: & ipse bis & thus: sed a radice usq; ad ramos: sudãt tm priusq; icidat' stactẽ dictã cui nulla pfert. Vis ẽ ut calefaciat: desiccet: & abstergat. Oc[illegible] lũbricos: pellit fœtus: ualet ad tussim antiq̃: cõfert asematicis. His igit' f. nã ex ai furore potius q̃ ex fortitudine hæc pueniebãt. Oculis. sũt. n. oculi ueluti aĩ fenestræ: p quos oẽs aiorꝫ motus maxie apparẽt. Ignis. furor ille iræ admixtus q ẽ ex sanguinis accẽsiõe. Nec mindidẽ & in ænea ardor aĩ demõstratur. Acuit martẽ. excitat se ipsũ ad pliũ. Ira. iusta idignatiõe. Fata docẽs. q. d. oũdẽs fatale eẽ q̃ uicto Turno ea loca obtineant teucri

Myrrha

Dicere leges. dicere conditiones quod superioris est.

SER. Velati lino. at q fœciales & pater patratus per equos bella uel fœdera cõfirmabãtur nũquã utebãtur uestibus lineis. unde dicemus errore tcm. ut linea uestis cõtra morẽ adhiberetur ad fœdera q̃ firma futura nõ erãt. Scimus. n. hoc ubiq; seruare Ver. ut rebus qbus denegat' exitus det ẽt infirma pncipia: sicut in thracia ciuitatẽ cõdẽs æneas: quã mox fuerat

Velati lino: & uerbena tempora uicti
Procedit legio ausonidum pilataq; plenis
Agmina se fundunt portis: hinc troius omnis
Tyrrhenusq; ruit uariis exercitus armis:
Haud secus instructi ferro quasi aspera martis

Pugna uocet: necnon mediis in milibus ipsi
Ductores auro uolitant ostroque decori:
Et genus assaraci mnestheus: & fortis asilas:
Et mesapus equum domitor neptunnia proles
Vtq; dato signo spatia in sua quisq; recessit
Defigunt tellure hastas: & scuta reclinant.
Tum studio effusæ matres: & uulgus inermū:
Inualidiq; senes: turres ac tecta domorum
Obsedere: alii portis sublimibus astant.
At iuno ex summo q̄ nūc albanus habet (mōti
Tūc neq; nomē erat. neq; honos. neq; gloria-
Prospicies tumulo cāpū spectabat: & ambas
Laurentum: troumq; acies, urbemq; latini
Ex templo turni sic est affata sororem
Diua deam stagnis quæ fluminibusq; sonoris
Præsidet: hūc illi rex ætheris altus honorem
Iuppiter erepta pro uirginitate sacranit
Nympha decus fluuiorū aīo gratissima nr̄o
Scis ut te cunctis unam quæcūq; latinæ
Magnanimi iouis ingratum ascendere cubile
Prætulerim: cæliq; libens in parte locarim
Disce tuū ne me incuses iuturna dolorem:
Qua uisa est fortuna pati parcæq; sinebant

relicturus: cōtra morē loui de tauro sacrificauit: sic senatū ad ꝑuata Latinus cōuocat tecta: qū eius non erāt firma cōsilia. sic paulo post in augurio liberatus cygnus in fluuiū cōcidit: qa turnū rutuli licet abrupto fœdere liberare ñ potuerūt. Captū & Ignius hoc loco dicūt lectionē ee corruptā: nā Ver. ita reliqsse cōfirmāt Velati limo. Limus āt ē uestis q̄ ab ūblico usq; ad pedes tegunt pudibūda pōpay. hæc āt uestis in extremo sui purpurā limā. i. flexuosā: unde & nomen accepit: nā limū obliquū dicimus: unde & Terē. Limis oculis dicit. i. obliqs. Verbena t. u. Verbena ꝓprie ē herba sacra sūpta de loco sacro capitolii: q̄ corona bant fœciales: & pr̄ patratꝰ fœdera facturi uel bella indicturi. A busiue tm̄ ēt uerbenas uocamus oēs frōdes sacratas: ut ē laurus: oliua uel myrtꝰ: ut Teren. Ex ara hinc uerbenas sume: nā myrtū fuisse Meader testat: de quo Terē. trāstulit. Legio ausonidū. pro ausonidayꝝ: qđ uenit ab eo qđ est hic ausonida sicut hic aurigena ausonis gñis ē fœminini: ūde ausonidū facit: qđ ut diceret ē metri necessitate cōpulsus. Ruit cū ipetu uenit: qđ scđm græcos ē ὡρμησεν. Instructi f. Bona ꝓoeconomia & rei futuræ ꝓparatio: ruptis. n. fœderibus in bella descēdēt. Vulgus i. senū. f. ac matrū: sicut ipse memorauit. Diua dea. Aut hy pallage ꝓ dea diuā nā deos æternos dicimus: diuos uero q ex hoibus fiūt. Aut benedixit de Iunone diuā respicies ætymologiā. nā in Horatio legimꝰ Sub diuo moreris uictima nil miserantis orci. i. sub aere: quē cōstat ee Iunonē. deus āt uel dea gñiale ē oibus: Nāq; qđ græce λεος latine timor uocat: unde deus dcūs ē: q; ois religio sit timori. Stagnisq; fl. f. p. luturna fons ē in italia saluberrimus iuxta numicū fluuiū. cui nomē a iuuādo inditū ē. Cū. n ois aq̄ naturaliter noxia sit extraneoꝝ corpibus: hic oibus salubertimus fōs ē: De hoc āt fōte romā ad oia sacrificia aq̄ afferri cōsueuerat. Nympha decus f. supra Nimphæ genus amnibus usi ē. Aīo gratissima no. Ho. ευμενεστατης μεν θυμο. Cūctis ꝓualuerim. liptotes figura p ꝓtrariū Plus. n. dicit: & minus significat. nāq; oēs ē psecuta: huic uero libēter indulsit: & dicit se hāc oibus ꝓtulisse: quasi ēt alias in honore hūit: tale ē & illud sallustianū. Mare pōticū dulcius q̄ cætera: cū nullū dulce sit. Sane sciēdū nō ꝛmerito finxisse Ver. nimphæ. i. pti suæ indulsisse iunonē. In gratū cubile. p qđ gram castæ nō repsētat uxori iupiter: Nā cū iuppiter multas uitiasse diceret. nihil tm̄ a iunone de luturna detractū ē: sed potiꝰ actū ē. Aduertendū uersū hūc sine cæsura ee: nā heptimemeris: quā hēre credit. in finali phā cadit: ut Magnanimi iouis ingratū ascendere cubile. Teren. de hoc. Rarū cōcedā. fieri nō posse negabo. Cæli pte. pte diuinitatis: nā locū numinum pro honore posuit. Qua uisa ē f. p. i. quantū quatenus pmisit & sic ait qua uisa est: ut fuura Coeāt in fœdera dextræ
Qua datur. sane latenter ostendit fauorem numinum sine concessione fatorum non posse procedere.
DO. Plenis portis. Quia securi erant facti de alieno certamine. Variis. Quia diuersarum terrayꝝ erant uiri.
Animo gratissima no. simulata uerba pro tempore. nam pellex nunquam placet uxori.
CHRI. Velati limo. & uer. placēt q̄ dixit Seruit de limo. Nā Cap & Higinius aiūt Ver. sua manu scripsisse limo: sed librariorꝝ mēda scriptū ē limo. Verbena. de hac herba dcm̄ ē in bucol. Iuturna. Nimpha fuit q̄ tēplū hē bat ꝓpe urbē: ubi erat fōs: cuius aqua potata febre liberabat. Pilata ꝓcipiū sine origine uerbi. & rettulit ad romanos: quoꝝ ꝓpria sūt pila. Variis ar. qa ex uariis gētibus cōstabat. Volitāt. nā cū ducis sit omnia circūspicere assiduo mō ad postrēos mō ad p̄mos recurrūt. Dato s. nō. n. uenerāt ut pugnarēt. sed ut icto fœdere singulare duorū ducū certamē ocioſi spectarēt. defigere āt hastas & scuta reclinare ē eoꝝ q a pugna cessaturi sint. Tū stupuit id quod usu euenire solet. Nimpha d. Captat beniuolentiā a psona luturne & a psona sua. nā illa beniuola effecta facile qđ icipit asseqūt. Disce tuū ne m. i. nā cū nō possim āplius defēdere Turnū nolo me tibi sī ꝓdixisse doleas

Cedere res latio turnum: & tua mœnia texi.
Nunc uideo iuuenem iparibus cōcurrere fatis
Parcarumq; dies: & uis inimica propinquat
Nō pugnā aspicere hanc oculis: nec fœdera
Tu pro germāo: si qd p̄sentis audes (possim
Perge decet forsan miseros meliora sequentur.

SER. Cederer. l. fœliciter cūcta ꝓcedere. Cō currere. p cōcursuꝝ ee: licet quasi đ ea bene præsēti usa sit tpe: q̄ ēt futurā cernebat. Nō pu. as. h. oc. qū numina quotiēs morituros uiderint eos. qbus fauēt ab eis recedūt sic Stat. Appollinē inducit Amphiarum deserētē ubi eū uicinū morti ee cognouit. Præsētius. Efficacius. uehemētius. nā decet germanā illicita ēt ꝓ frēis salute tētare. Forsā. m. m. s. ne forte possit fatoꝝ ordo mutari. Terq; q̄terq; manu pectō

pcussit honestũ. qa solá doloris audierat cãm: nihil quẽadmodũ fratri possit mederi: ná paulo post audi et Aut tu bella cie: cõceptũq; excute fœdus. Nõ la-chrymis hoc tps ait. nõ flẽdi sed subueniẽdi tps est: Statius in matrũ cõsolatiõe Accẽso fletibꝫ igne. Cõ ceptũq; excute fœdus. placitũ aĩo prædestinatũ ut fi at. Auctor ego audẽdi. Noía in tor desinẽtia fœmi nina ex se faciũt q̃ in trix terminant: si tñ a uerbo ue niant: ut ab eo qđ ẽ lego & lector & lectrix facit: do/ ceo doctor doctrix. Si aũt a uerbo nõ uenerint cõia sũt. Ná similiter & masculina & fœminina in tor ex eũt: ut hic & hæc senator: hic & hæc balneator: licet Petronius usurpauerit balneatricẽ dicẽs: tale ẽ hic & Auctor hæc auctor: sed tũc cũ ab auctoritate descẽdit: ut hoc loco. cũ aũt ab eo uenit quod ẽ augeo & auctor & au ctrix facit: ut si dicas auctor diuitiarꝫ uel auctrix pa trimonio. Reliqt incertá qa licet dederit ei consiliũ dicẽdo forsá eá reliquit incertã. Interea reges. longũ hyperbaton: ná ordo ẽ: Interea reges procedũt castris Cætera. n. per parẽthesim dicta sũt: nec ẽ eclipsis cũ sermo in oibus cõgruat. Ingenti mole latinus. põ/ pa: ambitu: ná mõ hoc significat. Solis aui specimẽ Latinus ut ẽt in septimo diximꝰ: Latinus scdm Hesiodum in ἃσ πλοποιιᾶ Vlyxis & Circes filiꝰ fuit: quá mul ti ẽt Marícá dicũt: scdm quẽ nũc dicit. Solis aui spe cimen. ná Circe solis est filia. Sane sciendũ Vergiliũ in uarietate historiæ sua ẽt dicta uariare: sed de Vly sse ut ẽt supradiximus in septimo: tempoꝝ nos ratio credere nõ sinit. Bigis it turnus in albis. quotiẽs uti mur nominibus tñ pluralis nnmeri: & unũ uolumꝰ significare: ita dicimꝰ unas bigas unas q̃drigas unas scalas. Sallustius: Hi postquá in una mœnia cõuene re. Romanæ legũt. Puraq; in ueste sacerdos. impol luta & spura dicit uestis q̃ festis diebꝰ uti cõsueuerát sacra celebraturi. Setigeri fœtũ suis. Romão more. uti & ce sa iũgebát fœdera porca. Ná Home. aliud gẽus sacrificiũ cõmemorauit. Nõ pter rõnẽ ẽ qđ ait fœtũ suis. Itẽ itõsá q; bidẽtẽ. i breuẽ adhuc. Ná ĩ rebꝰ q̃s uolebat finiri celerius sen:ibꝰ ẽt aĩalibꝰ decrescẽtibꝰ sacrificabãt. ĩ rebꝰ ue rõ q̃s augeri & cõfirmari uolebát. de minoribꝰ & adhuc crescẽtibꝰ imolabãt. Dát fruges manibꝰ salsas. Far & sal qbꝰ rebꝰ & cultri aspgebãt & uictiæ. Erát ãt pbatiões utrũ eẽt aĩal aptũ sacrificio. Obliquũ ẽt cultrũ a frõte usq; ad caudã ãte imolationẽ ducere cõsueuerát ná hoc ẽ qđ dicit tpa ferro sũma notát pecud ũ.

CHRI. Imparibꝰ cõcurrere fatis. nõ dixit iparibꝰ uiribꝰ sed fatis. ut culpá ab hoíe ĩ fata reiiciat. Inuita ẽ pa thos ab ætate. Parcarũq; dies: & uis inimica ꝓpinũt. sentẽtia ẽ qđ dies quẽ pcæ afterũt ex uiolẽta ẽ morte. Nõ pugná aspicere hãc. nõ deserit illũ qa ꝓdat sed cũ auxiliũ aduersus fata pstare nõ possit nõ uult illi morituro adesse qm̃ grauius nos cruciát q̃ uidemus q̃q; audimus ex eo ergo qđ oñdit quátũ illũ amet facit fidẽ iccirco abi re quoniá illi auxiliũ eẽ nõ possit. Forsá miseros meliora sequẽt nõ. n. illá oĩ oio sepe puare uult ne illa aĩo de ficiẽs nihil deinceps tentet. Honestum. pulchrũ. Conceptũq; ex. f. docet esse remediũ quo singulare certamẽ tol li possit: si felicius perturbet: atq; eo certamine remoro restat spẽs quod mortẽ euadere possit. Bis sex. pp duode cim signa zodiaci q̃ peragrans in singulis diuersas hẽt uires. Romanæ stirpis origo. q̃si dicat q; in hac die iactu rus eẽt ea fundamẽta impii: qbus roma inde surgere posset. Spes altera romæ. sũt nõnulli q dicãt Cice. senio iam cõfectum cũ adolescentis Maronis carmina audisset: uehemẽterq; obstupuisset illũ alteram spem romæ appellas/ se: quod nunc poeta ad Ascanium transtulit: & iure quidem. Nam inde iuliorum familia futura erat.

SER. Esto nunc sol testis. Bene primo inuocat deũ: quẽ orientẽ intuẽs uidit: ná ait illi ad surgẽtem c[illegible]li lumina solẽ. Esto aũt multi uolũt tertiá esse plonã id est sit mihi sol testis: quia sequit & hæc ter ra. ut elocutionẽ per nominatiuũ factã intelligamꝰ sed hoc nõ procedit: qa seqnẽtia uocatiuũ hñt: ut Et tu saturnia iuno. Itẽ Tuq; inclyte mauors: unde per uocatiuũ eũ omnia dixisse accipiamus. in hocuero tñ ad nominatiuũ fecisse transitũ: & hæc mihi terra precãti: licet ẽt hic possit eẽ uocatiuꝰ: ná ἐλικτικῶς ẽ dictũ hæc terra esto testis. ac si diceret o italica terra testis esto. Quã propter tãtos. Pter hẽt accentũ: quia est postpositia præpositio. Iam melior tã diua precor

Vixerat cũ lachrymas oculis iuturna profudit
Tercq; quatercq; manu pectus percussit honestũ
Non lachrymis hoc tempus ait saturnia iuno
Accelera: & fratrem siqs modus eripe morti:
Aut tu balla cie: conceptũq; excute fœdus.
Auctor ego audendi: sic exhortata reliqt
Incertam: & tristi turbatam uulnere mentis
Interea reges: ingenti mole latinus
Quadriiugo uehit curru: qui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt
Solis aui specimen: bigis it turnus in albis
Bina manu lato crispans hastilia ferro.
Hinc pater æneas romanæ stirpis origo
Sydereo flagrans clipeo: & cælestibus armis:
Et iuxta ascanius magnæ spes altera romæ
Procedunt castris: puraque in ueste sacerdos
Serigerum fœtum suis intonsamq; bidentem
Attulit: admouitq; pecus flagrantibus aris:
Illi ad surgentem conuersi lumina solis
Dant fruges manibus salsas: & tempora ferro
Sũma notant pecudum: paterisq; altaria libãt
Tum pius æneas stricto sic ense precatur.

Esto nunc sol testis & hæc mihi terra precanti
Quam propter tantos potui perferre labores
Et pater omnipotens & tu saturnia coniunx
Iam melior iã diua precor: tuq; inclyte mauors
Cuncta tuo qui bella tenes qui numina torques
Fontesq; fluuiosq; uoco: quæq; ætheris alti
Religio: & quæ cæruleo sũt numina ponto
Cesserit ausonio si fors uictoria turno

Conuenit euandri uictos discedere ad urbem.
Cedet iulus agris: nec post arma nlla rebelles
Aeneadæ referent: ferro ue hæc regna lacessent.
Sin nostrum annuerit nobis uictoria martem
Vt potius reor: & potius dii numine firment:
Nõ ego: nec teucris italos parere iubebo.
Nec mihi regna peto paribus se legibus ambæ
Inuictæ gentes: æterna in fœdera mittant.
Sacra deosq; dabo socer arma latinus habeto:
Imperium solẽne socer: mihi mœnia teucri
Constituent: urbiq; dabit lauinia nomẽ.
Sic prior æneas: sequitur sic deinde latinus
Suspiciens cælum: tenditq; ad sydera dextram
Hæc eadem ænea terram mare sydera iuro
Latonæq; genus duplex: iamumq; bifrontem:
Vimq; deum infernam: & diri sacraria ditis
Audiat hæc genitor qui foedera fulmine sancit:
Tango aras: mediosq; ignes: & numina testor:
Nulla dies pacẽ hanc italis: nec fœdera rumpet
Quo res cunq; cadẽt: nec me ius ulla uolẽtem
Auertet: nõ si tellurem effundat in undas
Diluuio miscens: cælum ue in tartara soluar.

ac si dicere nõ saturnia: id est lã minime nocens: sed troianis propitia. Torques. sustines: regis. Quæq; ætheris alti religio: post specialia intulit generalitatẽ

Cesserit ausonio si fors. ut si forte & bene dubitat de hoc cõtra cũ ad suum uenerit nomẽ dicet Vt potius reor & potius dii numine firment. Sane rõne non caret q; primo de uictoria Turni loquit: post descẽdit ad suã. Scit enim in auguriis prima posterioribus cedere. Rebelles. homo rebellis dicit: res ipsa rebellio: nõ rebellatio. sic Suetonius. Annuerit uictoria martẽ. hypallage pro si noster mars ãnuerit uictoriã nam martẽ victoria comitat. Inuictæ. quasi iuictæ & bene sibi conciliat populũ: nam sine dubio una cũ rege uincetur. Sacra deosq; dabo. magna enim fuit apud maiores sacrorũ cura: sicut diximus supra: uñ nunc æneas id agit ne pereant: & re uera cõstat sacra phrygia nunc latinis tradita coluisse romanos. Latinus habeto. aut ãtiquus uocatiuus. aut habeto tertia persona sit. Sane sciendũ quod crebra soceri memoratione sibi fauorẽ Latini cõciliat. Item dicendo Mihi mœnia teucri cõstituent popularem gratiã captat. qa supra dixerat Drances: Saxaque sub uectare humeris troiana iuuabit. Terra mare sydera iuro. ornatior elocutio & crebra apud maiores q̃ si uelis addere præpositionẽ. ut si dicas iuro per maria p terras. Eadem aũt bene dixit. Nã pro mari ille fontes & fluuios posuit: pro syderibus solem. Latonæq; genus duplex. ac si diceret utrunq; sexũ Latoniæ soboles: & bene in fœderibus duplicia inuocãt numina qa in unũ duo coituri sunt populi. Ianum quoq; rite inuocat: qa ipse faciendis præest fœderibus. Nã post quã Romulus & Titus Tatius in fœdera cõuene/ Rebellio

runt: iano simulachrum duplicis frontis effectũ est: qua si ad imaginẽ duorũ populorum. Legimus tamẽ lanũ q; drifrontẽ fuisse: unde Martialis: Et lingua pariter locuto oĩ. Nam oẽs de duobus nõ dicimus. Vim deũ. duritiem inexorabilitatẽ. Sacralia ditis. sacrariũ proprie ẽ locus in tẽplo: in quo sacra reponunt. sicut donarium est ubi reponunt oblata: sicut lectisternia dicũtur ubi in templo homines sedere cõsueuerunt. Qui fœdera fulmine sancit: cõfirmat: sancta esse facit: & hoc iõ: qa cũ fiũt fœdera: si coruscatio fuerit confirmant. Vel certe qa apud maiores aræ nõ incẽdebant: sed ignẽ diuinũ pcibus eliciebãt q incẽdebãt altaria. sancire ãt proprie est factum aliquid: id ẽ consecratum facere fuso sanguine hostiæ: & dictum sanctum quasi sanguine consecratum. Si tellurem effundat in undas. hypallage: pro si undas effundat in terras. Diluuio miscens. aquæ perfusione uniuersa perturbans. Sacrariũ Donariũ Sanxe Lectisternia Sancire

CHRI. Sol. Quia omnia uidet: & ad quẽ reliqua omnia numina referebat antiq. Terra. Quæ mihi fatalis es. Saturnia. nã ab Heleno iussus fuerat. ut iunonẽ quoad posset placaret. Præterea dea regnorũ ẽ: & de regnis dissentiat. Mauors. cuius munera exercemus. Addit flumina & mare: ut omnia aquagẽ numina assint: & religionẽ alti ætheris. Si fors uictoria. duo proponit. si succumbet neq; se neq; suos unquã cõtra impositas cõditiones iturum sin uincet mira clementia inuictos uisurũ: & penes latinum regnũ relicturum: sola tm̃ sacra daturũ. Ambæ inuictæ gentes. Ita nullo discrimine regent: ut utraq; inuicta restet. Dextram. Quæ sit pignus fidei. Ianum bifrontem. de quo in primo libro diximus. Ianus simulachrum habuit in ostio templi uictis sabilis: cũ romulus & Tatius percussere fœdus. Pleriq; putant eum tunc bifrontem fuisse propter imaginem duorum populorum.

Vt sceptrũ hoc: dextra sceptrũ nã forte gerebat
Nunq; fronde leui fũdet uirgulta: nec umbras
Cum semel in siluis imo de stirpe recisum
Matre caret: posuitq; comas & brachia ferro
Olim arbos nunc artificis manus ære decoro
Inclusit patribusq; dedit gestare latinis.
Talibus inter se firmabant fœdera dictis
Conspectu in medio procerũ: tum rite sacratas
In flammã iugulant pecudes & uiscera uiuis
Eripiunt. cumulantq; oneratis lancibus aras.

SER. Vt sceptrũ hoc. Homeri locus uerbũ ad uerbũ. Dextra sceptrũ nã forte gerebat. per parenthesim dictũ est. Vt aũt sceptrũ adhibeat ad fœdera hæc ratio ẽ. qa maiores semp ad fœdus simulachrũ iouis adhibebãt. quod cũ tediosum eẽt: præci[illegible]qũ fiebant fœderã cũ longe positis gẽtibus inuentũ ẽ. ut sceptrũ tenẽtes quasi imagiaẽ simulachri redderent iouis. sceptrũ. n. ipsius est proprium unde nũc tenet sceptrũ Latinus nõ quasi rex sed quasi pater patrato Imo de stirpe. ideo genere masculino usus est: qa de arboribus loqtur. Nã de hominibus genere masculino dicimus: ut heu stirpẽ inuisam dixit tamen usurpatiue: Horatius de arboribus: ut stirpesq; raptas & pecus & domus. Matre caret. uel terrã: ut ãtiquam exquirite matrem. Vel arborem. ut Parua sub ingẽti Stirps

matris se subiicit umbra. Aere decoro: Idest orichalco. Dedit gestare l. ut. Dat ferre. Talibus inter se firmabant fœ. di. latinus & æneas. Turnũ aũt nõ inducit iurantẽ: qui dux est: qui præsente rege nõ hẽt potestatẽ. & imitatus est homerũ: qui post iusiurãdum Menali Alexandrũ quasi feruidũ & adolescẽtẽ a fœdere inducit exclusum: & priamũ adhibitũ ad fœderis cõfirmationẽ. Tum rite sacratas. rite expugnata solẽnitate qua diximus supra. Videri. misceri. infiniti sunt pro indicatiuis. Propius cernũt. diligẽti/us. ut Propius res aspice nostras. Non uiribus æqs. eos cõgressuros subaudi. Incessu tacito progressus. ipse tacitius: hypallage est. Cui genus a pauis igẽs. Cuius auctoritatẽ cõmẽdabat & origo maiorũ: & paterna uirtus: & propria fortitudo. Pro cũct. talibus: qualibus etiã Turnus: & attẽdit sensum supiorem: ubi ait Turuus & solus ferro crimẽ cõmune refellam. An uiribus æqui non sumus. Bene addidit uiribus. Nam legimus in Salustio Memorare possẽ q̃bus in locis populus romanus ingẽtes hostiũ copias parua manu fuderit. Vergilii. Exigui numero sed bello inuida uirtus. En oẽs. ne occurreret: sed est in castris alter exercitus. Fataliscꝫ manus. troianoꝝ: q fataliter ad italiã uenerũt: ut sit iteratio. Hetruria aũt ifensa pro hetrusci: q ẽt Turno inimici sũt cã Mezẽtii. Deuouet aris. qa ait supra de turno suppliciter uenerans. Itẽ supra Vobis animã hanc soceroq; latino Deuoui: Nam ipsa iterat uerba. Vniusq; p ora feret tanq̃ de uiuo oẽs loquent. Lenti. occisi: ut Nos patriam fugimus: tu tityre lẽtus in umbra. Fœduscꝫ p̃cantur infectũ. rogant ut pro nõ facto sit ne piaculũ uideant admittere. Et alto d. si. cæ. Vt religio alia religione soluatur. Præstantius. Efficacius.

DO. Incessu tacito. Quattuor ponit signa timoris. primũ est ingressus tacitus: dum uix pedẽ mouebat. Alteꝝ qđ arã uenerabat oculis deiectis. Tertiũ tabentiũ genaꝝ ex macie repẽtina. Quartũ palloris.

CHRI. Matre caret. quasi nutrice. Arbos Nã proprie arbos ẽ: cũ radicibus hæret: & hẽt uitã. In medio cõspectu. procerũ q ipsos reges circundabant Et uiscera uiuis. nã in fœdere porcus fœde. i. crude liter interficiebat. Vnde dixit q̃ carnes eriperent ab animali adhuc uiuente. At uero rutilis. im. e. p. u. Vulgi est ut quẽ admodũ fœlicibus fortunatisq; inuidet: sic eorundem si ex alto gradu in miserias decidant misereant: sic Turnus q paulo ãte plerosq; sua gloria torquebat tũc in tm̃ piculũ uẽturus ad cõmiserationẽ ipellebat. Cũ ergo putarẽt facile uictũ iniquo aĩo huiuscemodi pugnã ferebãt. Hanc occasionẽ nacta luturna potuit facile exercitum ad uiolandũ fœdus impellere: presertim assumpta Forma Camerti in quo nõ parua esset auctoritas. Nam sub ea forma orõnem habuit: q̃ uehemẽter latinos mouret. Talibus incensa est iuuenum. Optime iuuenum quoꝝ animi aliqua potius perturbatione q̃ rõne mouentur.

SER. Monstroq; fefellit. Bene fefellit: nãq; hoc auguriũ nec oblatiuũ est nec imperatiuũ: sed imissũ factiõe luturnæ: quod carere fide indicat sedes negata: Nã ubicũq; firmum introducit auguriũ dat ei firm[illegible]nã sedẽ ut Ipsa sub ora uiri cælo uenere uolãtes Et uiridi sedere solo. Itẽ Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix. In hoc aũt augurio liberatũ cygnũ cedisse in aquã dicit: quã instabilẽ esse manifestũ est. Littoreas agitabat aues. palustres: nã littus dicit oĩs terra aquis uicina: ut Viridiq; in littore conspicit sus Excellentẽ. magnũ: sicut in exercitu magnus ẽ Turnus. Cõuertunt clamore fugam. redeunt cũ clamore sicut in exercitu solet. Auguriũ salutant. uenerãtur & proprie: nã salutari dicimus deos: Terent. At ego hinc deos domũ salutatũ pergã. Expediũtq; manu

At uero rutulus impar ea pugna uideri
Ian dudum: & uario misceri pectora motu:
Tũ magis ut propius cernũt non uiribus æqs:
Adiuuat incessu tacito progressus: & aram
Suppliciter uenerans demisso lumine turnus:
Pubentesq; genæ: & iuuenili in corpore pallor:
Quem simul ac iuturna soror crebrescere uidit
Sermonem: & uulgi uariare labantia corda.
In medias acies formam assimulata camerti:
Cui genus a proauis ingens: clarumq; paternæ
Nomen erat uirtutis: & ipse acerrimus armis
In medias dat sese acies haud nescia rerum:
Rumoresq; ferit uarios: ac talia fatur.
Non pudet o rutuli cuncti pro talibus unam
Obiectare animam: numero ne an uiribus æq
Non sumus. en oẽs & troes & arcades hic sunt.
Fataliscꝫ manus infensa hetruria turno.
Vix hostem alterni si congrediamur habemus
Ille quidẽ ad superos quorum se deuouet aris
Succedet phama: uiuusq; per ora feretur.
Nos patria amissa dominus parere superbis
Cogemnr: qui nunc lenti consedimns aruis
Talibus incensa est iuuenum sententia dictis
Iã magis atq; magis: serpitq; p agmiã murmur
Qui sibi iam requiem pugnæ rebusq; salutem
Sperabãt: nunc arma uolunt: fœduscꝫ precãt
Infectum: & turni sortem miserantur iniquam
His aliud maius iuturna adiungit & alo
Dat signum cælo: quo non præstantius ullum
Turbauit mentes italas: monstroq; fefellit.
Nãq; uolans rubra fuluus iouis ales in æthra:
Littoreas agitabat aues: turbamque sonantẽ
Agminis aligeri: subito cum lapsus ad undas
Cygnũ excellẽte pedibus rapit ĩprobus uncis
Arrexere animos itali: cunctæque uolucres
Conuertuut clamore fugam: mirabile uisu:
Aethereaq; obscurant penuis: hostẽq; p auras
Facta nube premunt: donec ui uicto ĩ ipso
Pondere defecit: prædamq; exunguib⁹ ales

Proiecit fluuio: penituſq; in nubila fugit:
Tum uero augurium rutuli clamore ſalutant:
Expediũtq; manus: primuſq; tolũnius augur
Hoc erat hoc uotis inquit quod ſæpe petiui
Accipio: agnoſcoq; deos: me me duce ferrum
Corripite o rutuli: quos improbus aduena bello
Territat: inualidas aut aues. & littora noſtra
Vi populat: petet ille fugã: penituſq; profundo
Vela dabit: uos unãnimi denſate cateruas:
Et regem uobis pugna defendite raptum.
Dixit: & aduerſos telum contorſit in hoſtes
Procurrẽs: ſonitũ dat ſtridula cornus. & auras
Certa ſecat ſimul hoc ſimul ĩges clamor: & oẽs
Turbati cunei: calefactaq; corda tumultu.
Haſta uolãs: ut forte nouẽ pulcherrima fratrũ
Corpora conſtiterant: contra quos fida crearat
Vna tot arcadio coniunx tyrrhena gilippo.
Hos unum ad medium terẽ qua ſutilis aluo
Baltheus: & laterum iuncturas fibula mordet
Egregium forma iuuenẽ: & fulgentibus armis
Trans adigit coſtas: fuluaq; extendit harena.
At fratres animoſa phalanx accenſaq; luctu
Pars gladios ſtrigunt manibus: pars miſſile ferrũ
Corripiunt: cæcique ruunt: quos agmina contra
Procurrunt laurẽtum. hĩc denſi rurſus iundãt
Troes agilĩque. & pictis arcades armis
Sic amor omnes unus habet decernere ferro.
Diripuere aras it tota turbida cælo

ſe dimicare ualle ſignificant. Hæc n. eſt conſenſio mĩ litaris: Luca. Elataſq; alte quæcũq; ab bella uocaret Promiſere manus. Quæ ſæpe petiui. quaſi imperati uum hoc augurĩũ uult uideri. Accipio agnoſcoque deos. modo quaſi de oblatiuo loquit̃: nã in oblatiuis auguriis in ptãte uidentis eſt utrũ id ad ſe ptinere ue lit: an refutet & abominetur. Ergo nũc augurĩũ dicit ſe libẽter amplecti: & agnoſcere circa ſe fauorẽ deo rũ. Quos improbus aduena. interpretatur augurĩũ & ꝯfirmat ad pſens negociũ ptinere. Littora ueſtra. bona iteratio: nã ſupra ait Littoreas agitabat aues.

Vi populat: antiq; nã ueteres & populo & populor dicebãt. nũc tantũ populor dicimus: illud penitus de uſu receſſit. Penituſq; pfundo uelada. ut ſupra de aquila Penituſq; in nubila fugit. Denſate cateruas ſicut cygni hoſtẽ per auras facta nube premũt. Et ad uerſos telũ cõtorſit in ho. hoc loco ab Homeri receſ ſit œconomia. Ille. n. inducit Mineruã perſuadentẽ Pandaro. ut iacto in Menelauũ telo fœdera diſſiperet. Hic uero dicit ipſũ augurem telũ ſpõte torſiſſe: & oc cidiſſe unũ de nouẽ fratribus: quod ptinet ad œco nomiã: Neceſſe n. erat: ut frẽs ex unius morte cõmo ti bellũ mouerent. Si. n. uilis aliquis interiret: pote rat eius mors ob foederis religionẽ forte cõtẽni. So nitũ dat. i. facit. Certa. id eſt ineuitabilis: unde incer ta eſt infirma & uitabilis. Haſtam uolãs. minus ẽ nã q;. Horũ unũ ad ordo ẽ. Trans adigit unũ coſtas: & figurate dicit unũ pro unius. Teritur q̃ ſutilis aluo baltheus. rem phyſicã dixit. Omnia. n. qbus utimur nõ nos terũt: ſed ea nos terimus: ut ãnulum ueſtem.

Populor

Animoſaq; phalãx. quaſi phalanx. i. legio. Cæci. ſalutis ĩprouidi. Inundãt. more unde fluũt. Sic oẽs amor unus hẽt. ſic. i. dum paulatim ſuis inuicẽ ſub ueniant. Omnes enim in bellum coacti ſunt: ſic Sal. Diripuere aras. deiecerunt. diſſipauerunt.

DO. Primuſq; tolũnus. Nõ ſolũ rutuli: ſed ẽt Tolũnus augur hoc augurio decepta ẽ. Dixit: & ad uer. recte q ſe ducẽ profeſſus eſt primus tela cõtorſit.

Diripuere aras. uocati furore certandi.

CHRI. Monſtroq; fefellit. Nã putauit bona p tendi: cũ infœlicia eſſent. Sonantẽ. qa canori ſũt cy gni. Hoc ãt augurĩũ uerũ fuit: ſed nõ ĩtellectũ. Cygnus. n. id ẽ Turnus captus erat ab aqla: qa ueniebat lacerãdus ab hoſte ui fœderis: in quo reliqt: aues pmebãt hoſtẽ: qa milites urgebãt foedus: ne ſæuiret. Vſi cygnus elapſus ẽ ab agla oppſſa turba auiũ. i. Turnus ab ænea: ſed nõ recepit ſe ĩ turnũ ſtabilẽq; locũ. Petet i. f. ut fugit aqla & pe tet pfundũ. ut illa petiuit pfundũ cælũ: nã pfundũ cõe ẽ infimis & altis. Telũ. cõ. ĩ ho. qm̃ neq; credibile erat ne q; leue: ut foedus tãta religiõe celebratũ rũperet̃: iccirco plures cauſas qbꝰ uel ſuiti ĩpelli poſſent poſurt poetã. Nã & iuno qd facto opꝰ eẽt luturnã admonuit: & luturna ſub pſona ĩ q̃ eẽt auctoritas orõnẽ uehemẽtẽ ad rẽ pſuadẽ dã hũit. Poſtremo auguriũ quo decipent̃ poſuit. deniq; auctorẽ cõtorquẽdi haſtã augurẽ fecit. cui & foelicia pdi cẽti cũ eẽt ẽt augur & telũ ueluti id qd diceret uehemẽter crederet cõtorquenti credendũ erat. Adde quod interfe ctus ẽ is que. n ſtatim octo fratres fortiſſimi affuerũt. His rebus & latini & troiani faci[illegible]d pugnã elici potuerũt.

Tempeſtas telorum: ac ferreus ingruit imber.
Crateraſq; focoſq; ferunt: fugit ipſe latinus
Pulſatos referens infecto fœdere diuos.
Infrenant alii currus: aut corpora ſaltu
Subiiciũt in equos. & ſtrictis enſibus adſunt
Meſapus regemq; regiſq; inſigne regentem:
Tyrrhenumq; auleſtẽ auidus cõfundere fœdꝰ
Aduerſo propter equo: ruit ille recedens.
Et miſer oppoſitꝰ a tergo uoluitur aris.

SER. Ferreus iber. Permãſit intrãſlatione. qa dixerat tempeſtas telorum. Ferunt. auferunt: nam aphæreſis eſt: ut tẽnere ꝓ contẽnere. Pulſatos diuos uiolato: læſos fractis foederibus. Infrenãt alii cur rus. id eſt equos: ſic alibi: Neq; audit currus habenas

Subiiciũt in equos. ſup equos iacĩũt: ſed ꝓprie non eſt locutus magiſq; contrarie: Nã ſubiicere eſt ſubter aliquid iacere. Regiſq; inſigne gerentẽ. id eſt diade ma habentẽ. Auidus cõfundere foedus. legit̃ & aui dum: ſed melius auidus: quia Meſapus Turno faue bat: qui erat ĩpar ad ſingulare certamẽ. Altus equo. equi magnitudinem latenter oñdit. Hoc habet. hoc eſt letali percuſſus ẽ uulnere: Terẽtius: Certe captus

est habet. Sane sarcasmos est de loci qualitate inuentus. Nam quia super aras cecidit ait: Hæc melior magnis data uictima diuis. Torren. erit nominatiuus hic torris & ita nunc dicimus. Nam illud. Ennii & Pacuuii pēitus de usu recessit. ut hic torrus huius torri dicamus. Nidorem. modo putorem. Ferreus sō nus. homerus χάλκεος ὕπνος Nudato capite. s. ut posset agnosci. Sane queritur quēadmodum nudate dixerit: cū supra eum nusquam induxerit capite tecto. Nam nudatū est quicqd fuit antea coopertum nudū uero dicit qđ tectn ante nō fuerat Ergo aut nudato p nudo accipiamus: ut sit pro noīe participiū: aut dicamus tectū eū habuisse caput: cū descēdit ad campū. Nā legimus Sydero flagrās clypeo & cælestibus armis. Suos: clamore uocabat. utrūq; exercitū iam suū uocabat. ut talis eius fuerit clamor: Cur in uos inuicē ruitis mei. Repēs. aut subito ut. sit aduerbiū. i. repente: ut sole recēs orto p recēter: Aut repēs discordia pro repētina. Faxo. faciā. Incertū q̄ pulsa manu. hoc loco adhuc qdem quasi dubitat: tū ab Iuturna intelligimus īmissū quēdā: q uulneraret æneā Quod aūt paulo post Iuno dictura ē de Iuturna Nō ut. tela tū, nō ut cōtenderet arcū: minime est mirandū Nam scimus unicuique iputari qđ alter in eius gratiam fecerit. sicut est Et potes in totidē classes cōuertere nymphas. aeneam aūt ab hoīe uulneratū indicat Iuppiter paulo post dicens Mortali decuit uiolari uulnere diuum. Molitur. regit: & est acyrologia. nā proprie molitur est parat.

Torris

Nudatū Nudum

DO. Hoc habet. i. bene se habent res. Meliorem uitam. cū ioco dixit. quia in aram cecidit. Olli. q. d. dura quies: quia est quies non dura & somnus non ferens & nox non æterna. Ruitis. aliud est ire aliud tendere: aliud ruere.

CHRI. Crateraſque, focoſque. Optime ponit ante oculos qualis quantusque sit furor popularis. Nam cum in turba illa increbuerit: īcrebescit autem persæpe: uel Ninimis de causis nihil consilio geritr. Nulla est religionis nulla ducum reuerentia: neque sacris neque profanis parcūt unde oportet ipsos duces uel illis obtemperare: uel fugere. Subiiciunt. sursum iaciunt Non enim componitur a sub qđ est subter: sed a subsum: id est sursum antiqua præpositione ut in huc. Quantum uere nouo florens se subiicit alnus. Voluitur a. pathos a loco. ut ē Sanguine turpantem quas ipse sacrauerat aras ab ara. Et hinc indignatio quod rebus præparatis religioni abuterentur ad cædes. At pius æ. & fortis & religiosi hominis sibi officium ascribit qu[illegible] foedus ictum inuiolatum maneret nihil omisit. Sed ut diximus nihil proficit in turba iam furore concita. Turnus. Nam ad singulare certamen iturus uehemēter sibi timebat. nūc turbato foedere & sauciō aduersario rediit spes. Superbus, nimis elatus arridente fortuna. si autem omnes locos in quibus de Turno poeta scribit annotabis. illum audacem potius q̄ fortem descriptum inuenies. In hoc loco crudelissime omnia agit.

SER. Hebri. Fluuii thraciæ. Sanguineus mauors, gaudens sanguine αἱμοῶρης. Clypeo increpat. sonat alibi arguit ut increpat ultro Cunctantes socios: Vltima. hoc est tota si enim gemit ultima omnis sine dubio, Miserabile cælis: miserabiliter, nomen pro aduerbio, Ipse nutrierat, solent enim

In caput inq; humeros: ac feruidus aduolat ha
Mesapus: teloq; orantē multa trabali (sta
Desuper altus equo grauiter ferit: atq; ita fatur
Hoc hēt: hæc melior magnis data uictima di-
Cōcurrunt itali: spoliātq; calētia mēbra. uis:
Obuius ambustum torrem chorineus ab ara
Corripit: & uenienti ebuso plagamq; ferenti
Occupat os flammis: illi ingens barba reluxit
Nidoremq; ambusta dedit: super ipse securus
Cæsariem leua turbati corripit hostis:
Impressoq; genu nitens terræ applicat ipsum
Sic rigido latus ense ferit. podalirius alsum
Pastorem: primaque acie per tela ruentem
Ense sequens nudo supereminet: ille securi
Aduersi frontem mediam mētumque reducta
Diuidit: & sparso late rigat arma cruore.
Olli dura quies oculos: & ferreus urget
Somnus: in æternam claudūtur lumina noctē
At pius æneas dextram tendebat inermem
Nudatu capite: atq; suos clamore uocabat
Quo ruitis? quæ ue ista repēs discordia surgit?
O cohibite iras: ictum iam fœdus: & omnes
Composite leges: mihi uis concurrere soli
Me sinite: atq; auferte metus: ego fœdera faxo
Firma manu: turnū iam debet hæc mihi sacrar
Has inter uoces media inter talia uerba
Ecce uiro stridens aliis allapsa sagitta est
Incertum qua pulsa manu: quo turbine adacta
Quis tantam rutulis laudem casus ue deus ue
Attulerit: pressa est insignis gloria facti.
Nec sese æneæ iactauit uulnere quisquam:
Turnus ut æneam cedentem ex agmine uidit
Turbatosq; duces: subita spe feruidus ardet:
Poscit equos: atq; arma simul: saltuq; superbo
Emicat in currū: & manibus molitur habenas:
Multa uirum uolitans dat fortia corpora leto
Semineces uoluit multos: aut agmina curru
Poterit: aut raptas fulgentibus ingerit hastas:
Qualis apud gelidi cū flumina cōcitus hebri
Sanguineus mauors clypeo increpatq; furētes
Bella mouens īmittit equos: illi æquore aperto
Ante notos zephyrūq; uolāt. gemit ultiā pul,
Thraca pedum circunq; atræ formidis ora fu
Iræq; insidiæque dei comitatus aguntur.
Talis equos alacer media inter prœlia turnus
Fumentes sudore quatit miserabile cæsis.
Hostibus insultās: spargit rapida unga rores,
Sanguineos: mixtaq; cruor calcatur harena

lãq; neci [illegible]q; dedit: thamyrimq; polũq;
Hũc congressus: & hũc illũ emissus amin⁹ábo
Imbrasidas glaucũ. atq; iadẽ quos ibrasus ipse
Nutrierat lycia, paribusq; onerauerat armis.
Vel conferre manũ: uel equo præuertere uẽtos
Parte alia media eumedes in prælia fertur.
Antiqui proles bello præclara dolonis
Nomine auũ referens aio manibusq; parentẽ
Qui quõdã castra ut dãnaũ speculator adiret.
Ausus pelide preciũ sibi poscere currũ.
Illũ tydides alio pro talibus ausis
Affecit precio: nec equis aspirat achillis.
Hunc procul ut campo turnus pspexit apto.
Ante leui iaculo lõgum p inane secutus.
Sistit equos biiuges. & curru desilit: atq;
Semianimi elapsoq; superuenit & pede collo
Impresso dextræ mucronem extorquet & alto.
Fulgentẽ tinxit iugulo: atq; hæc insuper addit
En agros. & quam bello troiane petisti
Hesperiam metira iacens. hæc præmia q me
Ferro ausi tentare ferunt: sic mœnia cõdunt.
Huic comitem buten cõiecta cuspide mittit.
Chloreaq; sibarimq; daretaq; tbersilocumq;.
Et sternacis equi lapsum ceruice thymoetem
Ac ueluti edoni boreæ cũ spiritus alto.
Insonat ægeo sequiturq; ad littora fluctus
Qua uenti incubuere fugam dat nubila cœlo
Sic turno quacunq; uiam secat agmina cædũt
Cõuersæq; ruunt acies fert impetus ipsũ
Et cristã aduerso curru quatit aura uolantem.
Nõ tulit instantem phege⁹ animinisq; fremẽtẽ
Obiecit sese ad currum & spumantia frenis.
Ora citatorũ dextra detorsit equorum.
Dum trahitur pẽdetq; iugis hunc lata rectu
Lãcea consequitur rumpitq; infixa bilicem
Loricã: & sũmũ degustat uulnere corpus
Ille tamen clipeo obiecto conuersus in hostem
Ibat: & auxilium stricto mucrone petebat.
Quem rota præcipitẽ & procursu cõcitus axis
Impulit effuditq; solo turnusq; secutus
Imã inter galeam summi thoracis & oras.
Abstulit ense caput truncumq; reliqt harena
Atq; es dum cãpis uictor dat funera turnus.
Interea æneam mnestheus & fidus achates.
Ascaniusq; comes castris statuere cruentum.
Alterno⁹ longa nitentem cuspide gressus.
Tæuit: & infracta luctatur haruudiue telum.
Eripere auxilioq; uiam que proxima poscit

plerũq; filios aliis dare nutriẽdos parẽtes. Ausus pelidæ præciũ sibi poscere currus. Difficilis hyppalage: nã hoc uult dicere q ut Achillis equos posset accipere ire ausns ẽ ad castra græcorũ. Ordo. n. nõ ꝓcedit: q ut iret ausus est petere. Affecit precio mõ pœna: nã ꝓciũ ẽ τῶν μέσων. Terẽ. Ergo ob stultitiã ꝓciũm fero. Nec equis aspirat achillis. aspirare apud maiores accedere significat. Cicero Nunq; aspirauit ad curiã sed hic figurare dixit aspirat eqs ꝓ ad equos occisus ẽ. nec ad equos Achillis accessit. melius tamẽ ẽ ut de Diomede itelligamus: ut sit sensus Diomedes occidit Dolonẽ q equos Achillis, ausus ẽ petere: quos nec ille: q eũ uicit poposcit. Dextræ mucronẽ extorquet. q̃si, pœconomia ẽ: ut nõ eũ suo iterimat gladio ne agnoscat q; Metisci ẽ ẽt nũc suũ regrat. quo facto pire potetat sequẽs fracti gladii cœconomia en agros quos uictore ænea te accipere posse credebas: ide. n. sarcasmos facta ẽ. Nã cõsuetudo erat ut uictores ĩperatores agros suos militibus darẽt. ut in historiis legimus. Itẽ in Luca. An melius fierẽt piratæ magnæ coloni. Sternacis equi. ferocis qui facile sternit sedentẽ. Edouei boreæ. Thracii. nã e don mõs ẽ thraciæ. Sane sciẽdũ hoc loco erasse Donatũ. q dicit edonii legẽdũ ẽ ut do breuis sit secũdũ Lucanũ qui dicit edoneis ogygio decurrit plena lyeo: nanq; certũ ẽ systole feciss Lucanũ: uñ edoni legendũ ẽ: ut sit hic edonus huius edoni. Stati. & Vir. & artẽ secutus ait tristius edonas hyemes hebrũq; niuale nõ edonias. Aegeo. mari. s. licut sequẽtia indicãt. Sequiturq; ad littora fluctus. nã male ait Donatus mõtẽ eẽ nũ flat boreas: cũ certũ sit eũ de hiperboreis montibus flare. Instantẽ phrgeus. aut sibi aut omnibus. Ad currũ. pro currui se obiecit. Citatorũ apheresis ẽ. pro cõcitatorũ. Biscicẽ loricã si longa ẽ: & accẽtũ hẽt. sicut bifilũ si producitur: qa & filia & licia dicimus. Degustat. leuiter tãgit. unde contra de alto uulnere ait Virgineũq; alte bibit acta cruorem.

DO Sangnineus. non ipse. sed qui aliis sãguineum essundit.

CHRI. Hebri. flumẽ thraciæ cuio hostiũ nobilitatũ ẽ tumulo Polydori: Mauors. nã thracia ut dictũ ẽ ei attribuitẽ. Equos. s. dimũ & pgouũ. Ante nos. qa celeritate ꝓuenit. Dei comitatis. nã insidiæ metus discordia & iræ comites sũr bellãtiũ. Hũc congressus. Vt uarietate oẽ auditoribus tediũ fastidiũq; auferat en agros. amara & hostilis ĩ sultatio & temere effusa. Non. n. decet uirũ excelso aio prestantẽ ita efferri prelertim marte adhuc dubio. Non t. in. ut rẽ uarietneq; omnes Turno cedentes iuducat. hunc repugnantem facit.

SERVI. Procursu. Impetu. ẽt est una pars orationis procursus. Sequit quia non potest scilicet in bella procedere. Ense se esset lato uulnus: a[illegible]u. uiri fortis expressit. lapis: Aptum nomen medico: nã iãtãi dicunt curare. Augurium citharamq; dabat. uera lectio est dabat. nam non dedit. Sane per citharam scientiam indicat harmoniæ. Vt depositi. desperati: nã cõsuetudo erat ut desperati ante ianuas suas collocaretur. uel ut extremũ spiritum redderent terræ. uel ut possent a trãseuntibus forte curari. qui aliquando simili laborauerant morbo. Cice. Aegram & prope depositam reipub. partem. Potestates herbarum: uim. possibilitatem. nam in herbarum cura nulla est ratio unde etiam ait muras artes licet alii mutas artes tactum uenæ uelint.

Alii mutas artes musicæ cõparationẽ. Vlúq; me/
dẽdi. Ἐυπειρικὴν scientiã hoc ẽ medicinã in usu nõ
in rõe cõstãtẽ. Inglorio. Cõparatiõe sagittarũ: & har
moniæ. & diuinitatis. Pæoniũ in morẽ. Medicinalẽ
a Pæone nã dorice linguæ ẽ Pæan. nã naturale ẽ Pæ
on. Nulla uiã fortũa regit nullus euẽto rationẽ pstat
Nihil auctor apol. Medicinæ iuẽtor Nã æsculapius
fuit medicinæ. quã Appolo iuenit. q; i Ouidio. p se ait
inuẽtũ medicina meũ ẽ. Propiusq; malũ. ex fuga. s.
troianoꝝ. Stare. plenũ eẽ. & alibi Stat puluere celũ
Indigno dolore. Qui fuerat natꝰ ex uulnere idigne il
lato p ĩsidias. s. Dictamũ. Hæc herba licet ubiq; na
scat. melior tñ ĩ creta ẽ. Puberibꝰ caulẽ foliis. hoc ẽ
adultus. sicut ĩ q̃rto Subẽtes herbæ: & ẽ reciproca in/
ter herbas & homines trãslatio nã & pubertatẽ her/
baꝝ & florẽ iuuẽtutis uocamꝰ Faciẽ circũdata. a pte
.n. totũ corpus accipimꝰ. Fusũ amnẽ. pro aq̃ a toto
ptẽ: sic supra Fõtẽq; ignẽq; ferebãt. Ambrosiæ suc
cos ambrosia cibꝰ ẽ deoꝝ. nã nectar potãt. Panaceã
genꝰ herbæ. Sciẽdũ tñ Lucretiũ panaceã ubiq; salem
dicere. uñ possumus & hoc loco salẽ itelligere nam
oẽm pellit dolorẽ. sed melius herbã qa ait odiriferã.
Quippe dolor. q̃si dolor. cuius natura hæc ẽ. ut ad/
hibito remedio statim recedat. nã dolor cõsequẽs est
res nõ pricipalis: uñ sublata cã ẽt ipse statĩ recedit hĩc
ait qppe. nã ĩfusa aq̃ ĩhærẽs laxare ceperit telũ quod
antea inferebat dolorem.

CRHI. Interea. Exornat narrationẽ suã. cũ illa
uariet. & ĩsperatos exitus tribuat. Ofidit ãt & ĩ ænea
& i turno qd possit fortuna. Nã & Turnus sese uicto
rẽ sperabat: & æneas oĩ pene spe destitutus erat cum
lõge aliter eẽt euẽturũ. Vñ aurea sẽtẽtia ẽ Senecæ. ne
mo cõfidat nimiũ secũdis. Nemo desperet meliora la
psis. Præterea ut turnũ uictoriã insolentiorẽ q̃ opor
teret ponit ita æneã quãuis spẽ amisisset. sẽper iuictũ
gerit animũ. Adde postremũ & illud qd deus bonis
sp fauet. Violauerat turnus fœdera. at æneas dum
illd obseruari curat in calamitatẽ icidit. Qua pp me
ruit eius innocentia a deo subleuari præsẽtẽ cũ i se cu
rãdo nullũ dolorẽ subire recusaret. Dictamũ. de hoc
iã diximꝰ atq; ẽt de ambrosia. Panacea. de hac her/
ba Plinius Panaces ipso nomine oĩum morborũ re/
media ꝓmittit numerosũ. & diis & inuentoribus ad
scriptũ Multe eiꝰ spẽs. unũ asclepion dr̃q̃m is filiã pa
naceã appellauit. Hac auulsa scrobẽ uario genere fru
gũ repleri religio ẽ & terræ piamẽtũ. Id ãt qd ex mar
cedonia effertur bucolicũ uocãt armẽtaris spõte erũ
pẽtẽ succũ excipientibus alterũ genus heracleon uoꝰ
cãt ab Hercule inuẽtũ. V[illegible]at etiã oriagon heracleo
ticũ q̃m siluestri oriagon sit simile Tertium chyro/
neon panaces dicitur ab inuentore: foliũ habet lapato
rion ab eodem Chyrone repertum. Sed & pharnaceõ
qm[illegible] controuersia est an sit a Pharnace rege dedu/
ctum. Huius radix odorata est in umbra siccata uino
gratiam affert.

SER. In pristina. In usum priorem. Maior agit
Decus. Apollo inuentor medicinæ scilicet. Ve/
rumque laborem. Quem per me ipse suscipio. non q
ex aliorum uirtute imperatoribus ascribi consue/
uit. Fortunam ex aliis. Rubaudimus opta: neque
.n. fortuna discitur, & est zeugma non integrum.

Ense secent lato uulnus: teliq; latebrã
Rescindant penitus: sesecq; in bella remittãt
Iamq; aderat phœbo ante alios dilectus iapis
Iasides: acri quõdã cui captus amore
Ipse suas artes sua munera lætus apollo.
Auguriũ cytharãq; dabat celeresq; sagittas
Ille ut depositi proferret fata parentis
Scire potestates herbarũ usumq; medendi
Maluit: & mutas agitare inglorius artes
Stabat acerba fremens ingẽtẽ nixus in hastam
Aeneas magno iuuenũ & mœrentis iuli.
Concursu lachrymisq; immobilis ille retorto
Pæonium in morẽ senior succinctus amictu.
Multa manu medica phœbiq; potẽtib⁹ herbis
Nequicq̃ trepidat: nequicq̃ spicula dextra
Sollicitat. prefatq; tenace forpice ferrũ.
Nulla uiã fortũa gerit: nihil auctor apollo ror
Subuenit. & sæuus cãpis magis ac magis hor/
Crebescit: propriusq; malũ est iã puluere cœlũ
Stare uidẽt subeunt equites: & spicula castris
Dẽsã cadũt mediis: it tristis ad æthera clamor
Bellãtũ iuuenũ & duro sub marte cadẽtum
Tum uenus indigno nati concussa dolore
Dictamum genitris crætea carpit ab ida
Puberibus caulam foliis. & flore comantem
Purpureo non illa feris incognita captis.
Gramina cum tergo uolucres hæsere sagittæ.
Hoc uenus obscuro faciem circundata nimbo
Detulit: hoc fusum labris splendẽtibus amnẽ
Inficit occulte medicans. spargitq; salubris
Ambrosiæ succos & odiriferam panaceam
Fouit ea uulnus lympha longeuus iapis
Ignorans subitoq; omnis de corpore fugit.
Quippe dolor oĩs stetit imo uulnere sanguis
Iamq; secuta manum nullo cogente sagitta

similemaius tñ & hirsutius. flos aureus. Quartũ ẽ centau

Excidit atq; nouæ rediere in pristina uires.
Arma citi properare uiro quid statis iapis
Cõclamat primusq; animos accendit in hostẽ.
Non hæc humanis opibus non arte magistra
Proueniũt neq; te ænea mea dextera seruat.
Maior agit deus atq; opera ad maiora remittit

Ille auidus pugnæ suras incluserat auro.
Hinc atq; hinc oditq; moras hastãq; coruscat
Postquã habilis lateri clypeus lorica q; tergo é
Ascaniũ fusis circum cõplectitur armis
Sũmaq; per galeam delibans oscula fatur.
Discẽ puer uirtutẽ ex me: uerumq; laborem
Fortunam ex aliis: nunc te mea dextera bello
Defensum dabit: & magna inter premia ducet
Tu facito mox cum matura adoleuerit ætas.
Sis memor: & te animo repentẽ exẽpla tuorũ
Et pater æneas: & auunculus excitet hector
Hec ubi dicta dedit portis sese extulit altis
Telũ immane manu quatiẽs simul agmine dẽso
Anteus mnestheusq; ruunt omnis q; relictis
Turba fluit castris. tum cæco puluere campus
Miscetur. pulsuq; pedum tremit excita tellus
Vidit ab aduerso uenientes aggere turnus
Videre ausonii: gelidus q; per ima cucurrit
Ossa tremor prima ante omnes iuturna latios
Audiit agnouitq; sonũ: & tremefacta refugit
Ille uolat: capoq; atrũ rapit agmen aperto
Qualis ubi ad terras abrupto sydere nimbus
It mare p mediũ. miseris heu præscia longe
Horrescunt corda agricolis dabit ille ruinas
Arboribus stragem q; satis ruet omnia late.
Ante uolant sonitũq; ferunt ad littora uenti
Talis in aduersos ductor rhoeteius hostes
Agmen agit: densiq; cuneis se q sq; coactis
Agglomerãt: ferit ense grauẽ thymbræus ofiti
Atchetiũ mnestheus epulonẽ obtrũcat achates
Vsentemq; gyas: cadit ipse colũnius angur
Primus i aduersos telum q torserat hostes.
Tollitur in cælum clamor uersiq; uicissim
Puluerulenta fuga rutuli dant terga p agros
Ipse neq; aduersos dignatur sternere morti
Nec pede cõgressos æquo nec tela ferẽtes.
Insequitur solum densa caligine turnum.
Vestigat lustrans solum in certamina poscit
Hoc cõcussa metu mẽtẽ iuturna uirago.
Aurigã turni media inter lora metiscum
Excutit & longe lapsum temone relinquit.
Ipsa subit: manibusq; undantes flectit habenas
Cũcta gerẽs uocẽq; & corpus & arma metisci.
Nigra uelut magna domini cũ diuitis ædes.

Inter præmia. Ad præmia. Cicero. Dico te priore nocte uenisse inter falcarios Matura adoleuerit ætas Adolescẽdo matura esse cœpit. Antæusq; mnesthe usq;. Seruauit τοπρέπον necesse enim erat ut uulnerato duce multi cum eo in castra remanerẽt. Miscetur Modo confunditur. alibi perturbatur. ut Miscet agen telis inter frondea turbam. Aggere turnus. Eminentia de uia autem aggerem non possumus dicere nisi uiæ aggerem dicere uoluerimus. id ẽ uiæ coaceruationẽ. quam historici uiam militarem dicunt ut qualis sæpe uiæ depressens in aggere serpens. Atrũ rapit agmen. Puluueris nube coopertum: Abrupto sydere. Magna tempestate. alibi Sorbet in abruptũ: fluctus. Item Scit triste mineruæ sydus. It mare per medium miseris. Statius plenius de hoc sensu Deflẽt sua damna coloni: Et tamen oppressos miserantur in æquore nautas. Ruet. Fruet. euertet: aliter dictum est in secundo Ruet alto a culmine troia Talis. Tali ter: simili modo sic paulo post Similis medios iuturna per hostes. Rhoeteius. troianus a promontorio troiæ. Cuneis se q sq; coa: Agglomerant. Densetur ut cuneatim dimicent: scilicet in cuneorum modum compositi. Tollitur in cælum clamor. Occiso eo: qui auctor dirumpendi fœderis fuerat: exortus ẽ clamor: & statim secuta fuga rutulorum. ut Versiq; uicissim Puluerulenta fuga rutuli dant terga p agros Nec tela furentes insequitur. Id est nec contra stantes nec fugientes designatur occidere: & magna Aeneæ ostenditur pietas. qui nec uulneratus iracitur. ut uellit contras legem fœderis in bellum moueri. Virago. Virago dicitur mulier. quæ uirile implet officiũ

CHRI. Lapis conclamat. Nam maior fides mendico in hoc q̃ æneæ danda erat. Opera ad maiora. Optima enim coniectura erat æneam debere magna moliri postquã deorum cura seruatꝰ erat Frustra .n. seruassent si paulo post erat periturus. Præbet igitur magnam specie futuræ uictoriæ. Auidus Quasi dicat sua sponte cupiebat. sed uerbis medici magis incendebantur. Discẽ puer uirtutẽ. Non glorioſi est hominis: sed optimi patris qui suo exẽplo filium ad uirtutem excitare cupit. Licet enim gloriari parentẽ ut filium incendat ad eandem gloriam acquirendam

Portis. Castrorum quæ altæ erant propter aggerẽ & fossam. Simul agmine denso: Nam qui paulo ante fugiebant saucio imperatore: nunc eodem in bella redeunte frequentes alacresq; sequuntur. Eos autem qui sequuntur & plurimos eẽ. & cũ ipetu egredi ostẽdit poeta pluribus uerbis. Nam turba multitudo idi stricta ẽ. & ruit habet impetũ & fluere seriem hominũ continuatã ut fluuius ẽ ostẽdit. Relictis castris. hoc ẽ ab omnibus desertis. indubitata enim uictoria omnem curã seruandorum castrorũ remouerat. ipsæ

seuerum quem graeci. ἀγέλαστον dicunt. Mittit autem socium supra memoratis sane onytem. Donatus dicit aut gentile aut patronimycon. ut nomen ius proprium sit Echionius: sed hoc nõ procedit. quia non ulciscitur iniurias. Quis. cũ summo stupore pronũciandũ: quasi dicat non possunt hæc exprimi. Aeteræ gentes in pace futuras. Nam ex duobꝰ populis unus erat futurus.

SERVI. Mœstum onytem. naturaliter tristem fœderi, & sæpius intustissime lacessitus non poterat

neq; aduersus. Tanquã qui fœdus quãuis ab hoste uiolatu: im seruaturus i solum Turnum feratur.

SER Aedes peruolat. per ædes uolat. Nam more suo uerbo dedit detractã nomini præpositionẽ. Vacuis. Magnis. ut Vacua atria lustrat Saucius. Nec conferre manũ. Cũ ænea nã alios persequitur. A uia. Ab ea scilicet parte qua ueniebat æneas. Tortos orbes. Obliquas & implicitas uias: Vestigatq; uirum Inquirit trãslatio a canibus qui per uestigia & pedũ signa feram indagant. Deiecta per agmina. dissipata aduentu æneæ. Heu quid agat. Omne ad uerbiũ uerbo cohæret. unde heu & at at & similia quia uerbo cohærere non possunt separatim fecerunt aliã ptẽ orationis. scilicet interectionẽ. quã sola latinitas possidet. Huic. pro in hunc. & est ordo: huic dirigit. Sed collegit in arma. Ita se rexit. ut nulla parte possit feriri. Apicem tamen incita summum. Galeæ eminentiã quam græci conũ uocant. in qua eminent cristæ. Multa iouẽ & læsi testatur fœderis aras. licet haberet cãm iracũdiæ: quod & fugiebat Turnus: & ipse appetebatur insidiis. non tñ ante prorupit ille in bellũ. q̃ iouis fidem & læsa fœdera testaretur. Nullo discrimine cædẽ suscitat. iudiscrete obtruncat uniuersos quibus ante pari pepercerat modo itarũ effundit habenas. potestatẽ facultatẽ. ut Et p̃meret & laxas sciret dare iussus habenas. & hic moderate locutus ẽ. nã Ennius Effũdit iraq; quadrigas dixit. Quis mihi nunc tot acerba deus ac si diceret. nec inusa nec apollo sufficiunt. Statius Maior ab aoniis sumenda audacia lucis Mecum: oés audereret deæ. Inq; uicem nam uacat. Tanton placuit concurrere. apostrophe ad iouẽ. Sane tanton on circũflecctitur. Nã cum per apostrophã apocopẽ uerba patiuntur: ís qui i tegra pte fuerat perseuerat accẽtus: ut tantone. inde fit. tanton. Ruentes teucros. quos insequebatur Turnus. Crudum ensem. modo durum. alias crudelem Et crates pectoris. Donatus superfluã uult eẽ coniunctionẽ. & ut sit epegesis adigit ensem per costes. id est pectoris crates. ubi celerius fata cõplentur. & hoc est qđ ait supra. Haud multa moratur. Amycũ fratrẽq; diorem. hi duo duces sunt etiam supra memorati. ut Nunc amyci casum ge. itẽ. Et nunc tertia palma dio/res. unde ad terrorem populi eorũ capita religabãtur in curru. Curru aũt aut septimus casus ẽ. aut datiuus ãtiquiuus scd̃m regulam: ne sit maior a nominatiuo plurali.

CHRI. Ipsa subit. turpe enim fuisset Turno si sua sponte subterfugia quæsisset. Parua. nam muscas legit. Loquacibus. Impropria locutio. i. garulis. Iamq; hic g. Sæpe ducebat germanũ incõspectu æneæ: ne fugere uideretur. Deinde ne manus conferre cogeretur diuertebat. Tu uero. iam satisfecerat [illegible] & sæpius iniustissime lacessitus non poterat non ulcisci iniurias. Quis. cũ sũmo stupore pronũciandũ: quasi dicat non possunt hæc exprimi. Aeteræ gentes in pace futuras. Nam ex duobꝰ populis unus erat futurus.

SERVI. Mœstum onytem. naturaliter tristem. seuerum quem græci. ἀγέλαστον dicunt. Mittit autem socium supra memoratis sane onytem. Donatus dicit aut gentile aut patronimycon. ut nomen eius propriũ sit Echionius: sed hoc nõ procedi: quia

Peruolat. & pẽnis alta atria lustrat hirundo
Pabula parua legens nidisq; loquacibus escas.
Et nunc porticibus uacuis nunc humida circũ
Stagna sonat. similis medios iuturna p hostes.
Fertur eqs rapidoq; uolans obit oĩa curru
Iamq; hic germanũ. iamq; hic ostẽdit ouãtem.
Nec conferre manum patitur uolat a uia lõge.
Haud minus æneas tortos legit obuius orbes
Vestigatq; uirum. & deiecta per agmĩa magna
Voce uocat quotiens oculos eõ ecit in hostem.
Alipedũq; fugã cursu tentauit equorum
Auersos totiens currus iuturna retorsit.
Heu qd agat: uatio nequicquã fluctuat actu
Diuersæq; uocant animum incõtraria curæ
Huic mesapus utĩ leua. duo forte gerebat
Lenta leuis cursu præfixa hastilia ferro
Horũ unũ certo contorquẽs dirigit ictũ
Substitit æneas & se collegit i arma:
Poplite subsidens apicem tamen incita sũm ũ
Hasta tulit sũ masq; excussit uertice cristas
Tũ uero assurgunt iræ insidiisq; subactus
Diuersos ubi sensit equos currũq; referri
Multa iouem & læsi testatus fœderis aras:
Iam rãdem iuadit medios & marte secundo
Terribilis sæuam nullo discrimine cædem
Suscitat. irarũq; omnes effũdit habenas des
Quis mihi nũc tot acerba deus qs carmine cæ
Diuersas. obitũq; ducũ. quos æquore toto.
Inq; uicem nũc turnus agit nũc troius heros
Expediat tanton placuit cõcurrere motu
Iuppiter æterna gẽtes i pace futuras
Aeneas rutulum sucronem. ea prima ruẽtes.
Pugna loca statuit teucros. haud multa morat
Excipit i latus: & qua fata celerrima crudum
Trãsadigit costas & crates pectoris ensem:
Turnus equo deiectum amycũ fratrẽq; dioré:
Cõgressus pedes: hũc ueniẽtẽ cuspide lõga.
Hũc mucrõem ferit curruq; abscisa duorum
Suspendit capita & torãtia sanguine portat:
Ille talõ tanainq; nec ifortẽq; cethegum
Tris uno congressũ & mœstũ mittit onytem
Nomeu echioniũ: matrisq; genus peridiæ
Hic fratres lycia missos & appolinis agris
Et iuuenẽ exosũ neqcquã bella menoetem

Arcada piſcoſæ q̃ circum flumina lernæ
Ars fuerat pauper q̃ domus: nec nota potẽrũ:
Munera: conductaq̃ pater tellure ſerebat:
At ueluti im miſſi diuerſis partibus ignes:
Arentem in ſiluam & uirgulta ſonantia lauro
Aut ubi decurſu rapido de montibus altis
Dant ſonitũ ſpumoſi amnes: & i æquora currunt
Quiſq̃ ſuũ populatus iter: non ſegnius ambo
Aeneas turnuſq̃ ruunt per prælia: nunc nunc
Fluctuat ira intus. rumpuntur neſcia uinci.
Pectora: nunc totis in uulnera uiribus itur.
Murranũ hic atauos & auorũ antiq̃ ſonãtem.
Nomina per regeſq̃ actũ genus omne latinos.
Præcipitẽ ſcopulo atq̃ ingenti turbine ſaxi.
Excutit: effuditq̃ ſolo: hunc lora & tuga ſubter
Prouoluere rotæ. crebro ſuper ungula pulſu
Incita: nec domini memorũ pculcat equorum.
Ille ruenti hilo animiſq̃ immãne frementi.
Occurrit: telumq̃ aurata ad tẽpora torquet
Olli per galeam fixo ſtet haſta cerebro
Dextra: nec tua te graium fortiſſime creteu.
Eripuit turno: nec dii texere cupentum.
Aenea ueniente ſui. dedit obuia ferro.
Pectora: nec miſero clypei mora profuit æris.
Te quoque laurentes uiderunt æole campi.
Oppetere: late terram coſternere tergo.
Occidis argiuæ quem potuere phalanges.
Sternere. nec priami regnorũ euerſor achilles.

nec patronymiconĩ tes exit: nec Onytes a qua gẽte ueniat uſq̃ lectum ẽ. Proprĩũ ergo eſt. & ſequẽs uerſus erit nomẽ echinomium id eſt thebanam gloriam periphraſim. Nã echionii ſunt thebani a rege Echione Vnde male quidam legunt nomen echioniũ. Matriſq̃ genus peridiæ. periphraſis. hoc eſt filium peridiæ. Lycia miſſos & appolinis agris. Vacat & nam. per ἐξοχὴν lycia arua Apoliuis dixit. ut Nunc lyciæ ſortes. Exoſum nequit quam bella Sic ſupra iniciere manũ parcæ. nã per tranſitum oſtẽdit urgentibꝰ fatis eum ad bella deductum quæ neqc quã ſemper uitare cupiebat. Hunc autem Menoetem oriundo arcadem fuiſſe intelligimus ſed habitaſſe circa agros nã lerna palus argiuorum in qua eum dicit ſolitum fuiſſe piſcari nam hoc ſignificat Piſcoſæ cui circũ flumina lernæ ars fuerat. Pauper domus. hic & Pauper hæc pauper dicimus nã paupera uſurpatũ ẽ: ſic Plautus Paupera eſt mulier. ſed hoc hodie non utimur: ea eni nomina quæ ablatiuo ſingulari in e exeũt: ſi feminima ex ſe faciunt heteroclita: id eſt alterius declinationis eſſe non poſſunt: ut puta quia ab hoc hoſpite facit hic & hæc hoſpes dicamus neceſſe eſt. Lucanus. Hoſpes in externis audiuit curia tectis: Ab hoc leone hic & hæc leo: ab hoc latrõe hic & hæc latro: ab hoc ſullone hic & hæc ſullo: ab hoc nepote hic & hæc nepos: nã ut neptis dicamus per ſucceſſionis diſcretionem ad miſſum eſt. Sciendum hoſpita paupera: leæna lea uſurpata a poetis. Potentũ munera. obſeqa: quæ pauperes diuitibꝰ loco munerũ ſoluunt. Arẽtem in ſiluã. pro aridã. Dant ſonitum ſpumoſi amnes. Bellũ ſemper incendio & fluminibꝰ cõparat. ſic in ſeꝺo in ſegetẽ ueluti cũ flãma furentibꝰ auſtris incidit aut rapidus mõtano gurgite torrens. Neſcia uincei pectora. Horatius. Pelidæ ſtomachum cedere neſcii. Murranũ hic attauos & nomina. hoc eſt cuius nomine maiores oẽs murrani dicti ſũt: & reges fuerũt: ut Per regeſq̃ actũ genus omne l. Scimus eni plerũq̃ ſolere fieri ut primi regiſ reliq nomẽ etiam poſſideant: ut apud romanos Augnſti uocant apud albanos Siluii apud pſas Arſacidæ: apud ægyptios Ptolemæi: apud Atheniẽſes Cecropidæ. Vnde ſupfluũ eſt quod ait Donatus debere nos accipere intereptum eẽ. Murranum. dũ auo & attauo Turni tantũ cõmemorat: & effert laudibus maximis. Per regeſq̃ actũ genus omne la. Horatius: & nepotum per memores genus omnes faſtos. de lamo. Nec domini memorum proculcat equorum. domini immemorum. Dextra nec tua te graium fortiſſime creteu eripuit turno. nec dii. t. c. Ita æneam comparat Turno ut eum ſuperiorem eſſe ſignificet nam quem Turnus interemit: fortitudo ſua liberare non potuit. ei uero quem potuit: ei uero quem occidit æneas: ne ſua quidem numina prodeſſe potuerunt. Sane ſciendum Cupentum lingua ſabinorum ſacerdotem uocari. Late terram aliud ex altero oſtenditur. nã per hoc corporis exprimitur magnitudo. ut Stabant trecentũ nitidi in præſepibus altis. Euerſor achilles. ſeparat Achillem a græcis ut Reliquias danaum atque immitis achilli.

CHRI. Nunc nunc. Quaſi dicat. & ſi ante uterq̃ furebat tamen omne illud comparatione illius temporis nihil erat. Rumpuntur. ex nimia ira. nam ipſa indignatio inflat: & inflatio rumpit. Neſcia uinci. Nam in quo ẽ habitus fortitudĩs is dediſcit oẽm pulſul[illegible]:

Hic tibi mortis erãt metæ: domus alta ſubida.
Lirneſſi domus alta. ſolo laurente ſepulchrum
Totæ adeo conuerſæ acies. omneſq̃ latini
Omnes dardanidæ mneſtheus acerq̃ ſereſtus.
Et meſapus equũ domitor. & fortis aſilas
Tuſcorumq̃ phalanx: euandriq̃ areadis alæ.
Pro ſe qſq̃ uiri ſumma nituntꝰ opum ui

SFR. Mortis erant metæ id eſt mors quæ meta erat & finis. nam metam finem uitæ dicimus nonnullis. Sciendum tamen hoc de Homero eſſe tranſlatũ: qui ait τέλος ὀδυσσῆοιο. hoc eſt finis mortis: nam in ipſa morte finis ẽ: Lyrneſi domus alta. Lyrneſſos ciuitas ẽ phrygiæ unde fuit Briſeis & per tranſitum docet neminem poſſe ſtatura uitare. Conſeruare acies in bellũ coacte. Pro ſe quiſq̃ u. p qualitate uiriũ ſuarũ: ſic in quto: pro ſe quiſq̃ uiri & depromũt te-

la pharetis. Sũma nititur opũ ni. hemistichiũ ennia/
nũ. Mentẽ æ. g. p. m. c. ut qua facere id possis nostrã.
nũc accipe mentẽ. Et p. Perpetuũ ẽ epithetõ. nec ad
negociũ ptines. sane bona usus ẽ oeconomia ut dice
ret instinctu numinis ꝓfectũ eẽ æneã ad ciuitatis ex/
cidiũ. nã cõgnũ fuerat occupatũ bello per se tale cæ
pisse cõsiliũ. Vrbiq; aduerteret ag. contra urbẽ. Aci
es circũtulit oculos. s. & bõa occasiõe puenit ad id ut
æneas possit ciuitatẽ. aspicere. Immune belli tanti
sine officio dimicandi nã immunis ẽ q̃ nihil præstat
q̃si sine muneribus sine muniis. Impune quietam.
Q ue specialiter debuit pœnas luere pp fœdus abru
ptum. Pugnæ accedit maioris ima. subaudis eum
Nec secuta aut spicula densi deponunt. Ex eo q̃d nõ
est factũ quid fieri soleat indicauit ut supra Defigunt
tellure hastas: & scuta reclinãt. E sto. pro sit. Iuppiter
hac stat. i. pro nobis religio ẽ. quã læserũt rutuli ru/
ptis foederibus nouimus ãt iterfuisse fœderi & deos.
alios & iouis imaginẽ scæptri præsẽtiã redditã. Neu
qs ob ĩceptũ s. m. s. ito. tertia ꝑsona ẽ ito. i. eat. & hor
tatur eos ut ita in bellũ eãt q̃si res fuerit ante dispositã
nã hoc dicit repentinũ ĩperiũ nullã nobis afferat mo
rã: sicut paulo post Scale ĩprouiso subitusq; apparu/
it ignis. Causam belli. qa illic erat Lauinia. Hoc ca
put o ci. sicut superius Dãces Turno O latio caput
& cũctoꝝ cã malorũ. i. principiũ. Fœdusq; repo/
scite flã. grauitate sermonis declamationi põdus im/
posuit. nã hoc dicit flãmas fœderis urbis innouemus
incendio nã hic reposcite ẽ innouate reuocate. Dis/
currũt alii ad portas primosq; t. subaudi in prouiso
& hæc simul pronũciãda sũt. ut simul facta uideãtur.
quo uehemẽs uis bellica possit agnosci. Inter prios
inter duces: inter principes. Hæc altera fœdera rũpi.
Bis rũpi. foedera Bis hostis italos fieri. bis se in prelia
sæua cõpelli. nã uarie eandẽ rẽ iterat. Bis aũt foedera
facta sũt: semel p ilioneũ & paulo ante pp singulare
certamen. Referare iubent. i. uolũt. ut inbeo chreme
tẽ. Terrent. Trahũt in menia regẽ. Trahere uo/
lũt Nã uoluntas aĩ ẽ non facti. Trahũt ãt. s. ut possit
ĩminẽs uidere discrimẽ. Donatus dicit trahũt in moe
nia pro dilacerãt in moenibus rumoribus suis.

CHRI. Totæ a deo: nõ describit solũ sed pĩgit
celeritatẽ & uehemẽtiã pugnãtiũ. Hic mẽtẽ æneæ
genetris. optimũ figmẽtũ: nã amor potiundæ rei inge
nium excitat ut rimemur omnem uiam ad rem pro/
ficiandam. Tumulumq; capit. ut ab omnibus &
uideri & audiri posset. Nec s. d. Quod prudentiæ
fuit nam non ita audiens erat ut interim contra hostes
parati non essent. Scilicet expectem indignatio est:
sed tamen non ita indignabitur. ut a iustitia discedat. Scalæ improuiso. sũmæ enim prudentiæ & celeritatis fuit ita
incautos scalis præueniret ut nihil tale futurum opinarentur. Exoritur trepido inter discordia ciues. hoc. eni fa
cit impræmeditatus casus nam in re improuisa cũ consilii capiẽdi tempus non datur unusquisq; ad suum inge
nium [illegible]lit. & ut uaria sunt ingenia. ita uariæ oriuntur sententiæ.

SER. Inclusas ut cum latebroso in pumice pa/
stor. Pene omnia istius comparationis uerba ad su/
pradictum pertinẽt bellum. nam ita apes inclusæ sũt
ut homines qui obsidentur. ita ciuitatem timentium
latebras dicim⁹: sicut apum aluearia. Item pastor ut
rex & re uera pastor est ductor exercitꝰ. ut Homerus
ποιμένα λαῶν. Pumicem autem iste in genere ma
sculino posuit. & hunc sequimur: licet Catullus dixe

Nec mora nec reges uasto certamine tendunt
Hic mentẽ æneæ genetrix pulchertima misit
Iretur ad muros urbiũ aduerteret agmen.
Ocius: & subita turbaret clade latinos
Ille ut uestigãs diuersa p agmina turnũ.
Huc atq; huc acies circuntulit aspicit urbem
Immunem tanti belli. atq; impunem qetem
Continuo pugnæ accendit maioris imago
Mnesthea sergestumq; uocat fortemq; serestũ.
Ductores: tumulũq; capit quo cætera teucrum
Concurrit legio: nec scuta aut spicula densi.
Deponunt: celso medius stans aggere fatur
Ne qua meis esto dictis mora. iuppiter hac stat
Neu quis ob inceptũ subitũ mihi segnior ito
Vrbẽ hodie causã belli regna ipsa latini.
Ni frenũ accipere. & dictis parere fatentur
Eruam & æqua solo fumantia culmina ponam
Scilicet expectẽ libeat dũ prœlia turno.
Nostra pati rursusq; uelit concurrere uictus.
Hoc caput o ciues. hæc belli summa nefandi.
Ferte faces propere: fœdusq; reposcite flãmis.
Dixerat at q̃ animis pariter certantibus omnes
Dãt cuneum. densaq; ad muros mole ferũtur
Scalæ improuiso: subitusq; apparuit ignis.
Discurrunt alii. ad portas primosq; trutidant
Ferrum alii torquẽt: & obumbrãt æthera telis
Ipse inter primos dextram sub mœnia tendit
Aeneas magnaq; incusat uoce latinum:
Testaturq; deos: iterũ se ad prœlia cogi
Bis iam italos hostes: hæc altera fœdera rumpi
Exoritur trepidos inter discordia ciues.
Vrbẽ alii referare iubent: & pãdere portas
Dardanius ipsũq; trahunt in mœnia regẽ
Arma ferunt alii: & pergunt defendere muros.

Incluſas ut cũ latebroſo in pumice paſtor.
Veſtigauit apes: fumoq; impleuit amaro
Illæ intus trepide rerum per cærea caſtra
Diſcurrunt magniſq; acuunt ſtridoribus iras
Voluitur ater odor tectis nũc murmure cæco
Intus ſaxa ſonant uacuas it fumus ad auras

Accidit hæc fessis etiam fortuna latinis
Qnæ totam luctu concussit funditus urbem:
Regina ut tectis uenientē prospicit hostem.
Incessi muros. ignes ad tecta uolare.
Nusquā acies cōtra rutulas nulla agmina turni
Infœlix pugnæ iuuenē in certamine credit
Extinctū. & subito mētem turbata dolores
Se cāmblamat crimenq; caputq; malorum
Multaq; per mœstum demens effata furorem:
Purpureos moritura manu discindit amictus
Et nodum informis leti trabe nectit ab alta
Quā cladem misera postquā accepere latinæ
Filiæ prima manu flauos lauinia crines.
Et roseas laniata genas tum cætera circum:
Turba furit. resonat late plangoribus ædes
Hinc totā infœlix uulgat phama per urbem
Demittunt mentes: it scissa ueste latinus
Coniugis attonitus fatis: urbisq; ruina.
Canitiem imundo pfusā puluere turpans
Multaq; se incusat: qui non acceperit ante.
Dardaniū æneam: generūq; asciuerit ultro.
Interea extremo bellator in æquore turnus.
Palantes sequitur paucos iam segnior. atque.
Iam minus atque min⁹ successu lætus æquorū.
Attulit hunc illi cæcis terroribus aura.
Cōmixtum clamorē. arrectasq; impulit aures
Confusæ sonus urbis: & illetabile murmur.
Hei mihi quid tanto turbantur mœnia luctu
Quis ue ruit tantus diuersa clamor aburbe
Sic ait: abductisq; amens subsistit habenis.
Atq; huic in faciem soror ut conuersa methisci.
Aurigæ curruq; & equos & lora regebat.
Talibus occurrit dictis. hac turne sequamur.
Troiugenas: qua prima uiam uictoria pandit.
Sunt alii q tecta manu defendere possunt.
Ingruit æneas italis: & prælia miscet.
Et nos sæua manu mittamus funera teucris
Nec uero inferior pugnæ nec honore recedes:
Turnus ad hæc.
O soror: & dudum agnoui: cū prima per artem
Fœdera turbasti. teq; hæc in bella dedisti
Et tūc nequicquam fallis dea: sed quis olympo
Demissam tanto uoluit te ferre labore.
An fratris miseri letum ut crudele uideres
Nam qd ago: quæ spondet iam fortuna salutē
rit genere fœmineo. Fumo amaro. Q ui elicit la/
chrymas. Trepidæ rerum. Nescientes quid agant &
ignatæ auxilii. Ater odor. noue nam in odore eqs
color est. sed hoc dicit odor ater atræ rei fumi scilicet
ater odor pessimus ut Fumoq; impleuit amaro. Eti
am fortuna latinis. Casus nam omnis casus in pote/
state fortunæ est. Tectis uenien em prospicit ho-
stem. Aut e tectis prospicit: aut contra tecta ueniente
Incessi muros. Inuadi. Et subito mentem turbata do
lore. ut oculos suffusa. Et nodum iformis leti. alii
dicunt q; inediase interemit. Sane sciendum q; caurū
fuerat in pontificalibus libris: ut qui laqueo finiuis/
set uitam in sepultus abiiceretur. unde ait informis le
ti quasi mortis infamissimæ. Flauos lauiniæ crines
antiqua lectio floreos habuit id est florulentos pul/
chros. & est setmo enniānus. Et roseas laniata ge.
Moris fuit apud antiquos: ut ante rogos humanō sā
guis effunderetur. uel captiuorum uel gladiatorum
quorum si forte copia non fuisset laniantes fœminæ
genas suum effundebant cruorem: ut rogis illa ima/
go restitueretur. Tamen sciendum cautum lege duo
decim tabularum ne mulieres carperent faciem his
uerbis Mulier faciem ne carpito. Hinc to am de do/
mo regia. Infœlix fama. rerum infœlicium nun-
cia. Demittunt mentes. desperant. sic contra spera/
tes aliquid mentes erigunt. Coniugis attonitus fa
tis urbisq; ruina. & priuatis & publicis luctibus.
Immundo puluere. Bene immundo. addidit: sicut in
georgi. Et cinerem imundum iactare per agros. quia
etiam puluis ille quo utimur puelliæ cinis uocat un/
de etiam ciniflones dicti sunt. Horat. Custodes lecti Ciniflo
cani ciniflones parasiri. Bellator. epitheto peracti tē nes.
poris. Minus successu lætus equorum. infirmitas
animi etiam ex equorum tarditate ueniebat. Attu/
lit hunc illi cæcis terroribus aura. naturale n est ut a
qua parte uentus flat. inde clamor audiatur. Com
mixtū clamorem. ex impugnatione & morte reginæ
Arrectas aures. ad audiendum sollicitas. Ter. Arri/
ge aures pamphile. Amens. consilii egens: nescius
rei gerendæ. nā mentem & consilium s gnificare dixi
mus. ut Mentem æneæ genetrix pulcherrima m.
Occurrit dictis. orationi eius obuiam uenit.

CHRI. Inclusas ut cū. quadrat ex omnibus par
tibus ista cōparatio. si diligenter aduertes. Per cæ
rea castra quoniā ad bellū refertur recte dixit castra
Accidit Cum res ad interitū deducunt fata semp ca/
lamitatibus calamitates adduntur.

SER. Prima uictoria. i. primū. Nec uero infe
rior p. n. h. r. nec pauciores [illegible]terimes. nec minor teq;
æneā comitabitur gloria nam occisorum multitudo
cōpensat hoc qd tu fugiētes interimis. Sane sciēdum
i hac oī oratiōe luturnā occurrere q̄stionibus tactis
Prima per artē. F. t. prima aut ī choātia: a[illegible]tu pri-
mā post eius orationē Tolūnius tela cōtorsit. Nā qd
ago. Argumētū a necessario. Me uoce nocantē. At
q hoc nusquā legim⁹: sed aut κατάτοσιν οὐένον
intelligim⁹: Aut mortis ē oē qd non dicit uidere qd
minime occurrit: sic ī q̄rto. Hinc exaudiri gemit⁹ &
uerba uocantis Visa uiri. Superat uiuit: ut superat
ne & uescit aura. Ne nostr dedecus ufēs aspiceret.
ac si diceret fortasse uiueret. nisi ī uoluisset occūbe
rene nos uictos uideret. teucri potiūt corpore & ar/

mis.i.etiam ſepultura caret. Nam ut in Home. legimus de uirorum fortium cadaueribus erat inter hoſtes grande certamen. Dextra nec drancis dicta refellam.i.uirtute. Nam pro rei officio ipſam rem poſuit p uirtute dextrã. Vſq; adeo ne mori miſerum ẽ. Tacitæ quæſtionia occurrit. Superis auerſa uoluntas. qa ut ſupra diximus donec uiuimus curæ ſumus ſuperis diis: poſt mortẽ ad inferos pertinemus quibus ſe modo cõmendat. Iſtius inſcia culpæ. uel fugæ qa fuga gtande crimen eſt apud uirum fortẽ uel rupti federis: uel læſæ religionis: a qua re ſe dicit eẽ alienum propter futura ſupplicia. Indignus auo. græca figura eſt. Nos enim ídignus illa re dicimus cõtra græci ἀνάξιος ζῆν. id eſt coronæ indignus. Implorans nomine turnũ ex multis rebus indicat perturbationẽ q̃ feſtinas uenit. q̃ per hoſtes uulneratus. q̃ Turnum nomine appellat nam contumelia eſt nomine ſuperiorem uocare. ſic in georg. Mater cyrene mater cũ præmiſſet te crudelem nomine dicit. ſicut contra æolus ad lunonem ait. Tuus o regina qd optes explorare labor. Turne in te ſuprema ſalus miſerere tuorum. omnia q̃ ſupra luturna dixerat. oratio iſta diſſoluit. Fulminat æneas armis. exaggeratio ẽ ſic paulo poſt. Horrẽdũq; intonat armis. Minatur deiecturum arces. quia dixerat: Ex qua ſolo fumãtia culmina ponam. Muſſat modo dubitat. Præterea regina. quia occurebat amatam pro eius partibus niti: Soli pro portis. Contra illud. Sũt alii qui tecta manu defendere poſſunt. Varia confuſus imagine rerũ multiplici nuncio. Et obtutu. uarie tacito ſtetit uultu & obtutus eſt proprie uultus. quẽ græci dicunt.

Pudor propter illud Tu curꝰ deſerto in gramine uerſas. Inſania. quia in hoſtes ferebatur. Mixto ictu. propter amatæ cognitam mortem.

CHRI. Et nos nam hac maxime ratione poſſumus æquare hoſtes. Fallis dea. id eſt quãuis dea ſis non tamẽ decipis. Validiſſima eſt oratio. Primo enĩ demonſtrat ſuũ aduentum nihil poſſe conferre: ſeq; uenire non ut uictoriã uideat ſed ipſum uictum. Poſt hæc demonſtrat dum æneam fugit ĩ eã incidiſſe ignominiã ut præſtet illi mori q̃ turpiter uiuere. Nam cũ uiros excellentiſſimos interfici paſſus ſit. ultimũ dedecus accedit captiuitas urbis: & ſoceri & uxoris q̃ niſi ſuccurrat in conſpectu ſuo occident. Quid autem acerbius ſibi accidere poteſt. quam præbere facultatem & Dranci & liquis ſuis aduerſariis: ut iure illum reprehendere poſſint. Quid uero magis ignominioſum quam fugere in ea regione in qua totiens uictor euaſerit: & ſe æneam ſuperaturum ſit pollicitus. Sancta ad uos anima. quaſi dicat præſtat innocentem mori quã nocentem uiuere. Maximum autẽ omnium ſcelerum uiſenti caſu & nuncio ſocrus extinctæ confirmari potult. Imo in corde pudor. ualidiſſimæ erant ſingulæ per ſe humorte ſocrus & amor ex magnitudine in furorem adducens.

Diſcuſſe umbræ. poſtquam mentis caligo diſceſſit: qđ ſequentia indicant. & lux menti addita eſt. Turbidus. plenus perturbationis. Quã eduxerat ipſe quod ei maiorẽ creabat dolorem. Subdideratq; rotas quo poſſet trahi ad ea loca: quibus hoſtis inſtabat. Quicquid acerbum eſt morte pati. aut quicquid morte acerbum eſt morte placet pati hoc eſt inferna ſupplicia: uel quæ poteſt ſuperbus hoſtis referre ſicut de hectore legimus. Aut certe poſiti uus ẽ pro cõperatiuo placet pati ſi quid etiam morte acerbius inuenitur. Furere autẽ. Figura antiqua

Vidi oculos ánte ipſe meos me uoce uocãtem.
Murranũ. quo nõ ſũpat mihi carior alter.
Oppetere ingente atq; igẽti uulnere uictũ.
Occídit in fœlix ne noſtrũ dedecus ufens.
Aſpiceret. teucri potiunt corpore & armis:
Excindi ne domos: id rebus defuit unum:
Perpetiar dextra ne drãcis dicta refellam.
Terga dabo & turnũ fug iẽtẽ hæc terra uidebit
Vſq; adeo ne mori miſerũ ẽ uos o mihi manes
Eſte boni quoniam ſuperis auerſa uoluntas.
Sancta ad uos anima atq; iſtius inſcia culpæ:
Deſcẽdã magnorũ haud unquã ĩdignus auoꝝ
Vix ea fatus erat medios ualat ecce per hoſtes.
Vectus equo ſpumãte ſages aduerſa ſagitta.
Saucius ora: ruitq; implorans nomĩe turnum
Turne in te ſuprema ſalus miſerere tuorum.
Fulminat æneas armis: ſũmaſq; minatur.
Deiecturum arces italum: excidioq; ſtaturum
Iamq; faces ad tecta uolant in te ora latini.
In te oculos referunt: muſſat rex ipſe latinus:
Quos generos uocet aut q̃ ſeſe ad fœdera flectat.
Præterea regina tui fidiſſima dextra
Occidit ipſa ſua. lucemq; extetita fugit.
Soli pro portis meſapus. & acer atinas
Suſtentãt aciẽ: circũ hos utrinq; phalãges
Stant denſæ: ſtrictiſq; ſeges mucronibꝰ horret
Ferrea: tu currum deſerto in grãmine uerſas
Obſtupuit uaria confuſus imagine rerum.
Turnus: & obtutu tacito ſtetit æſtuat ingens:
Imo in corde pudor. mixtoq; inſania ictu:
Et furiis agitans amor. & conſcia uirtus.

Vt primũ diſcuſſæ umbræ & lux redita mẽti
Ardentes oculorum acies ad mœnia torſit
Turbidus. eq; rotis magnã reſpexit ad urbem
Ecce autem flaminis inter tabulata uolutus.
Ad cœlum undabat uortex. turrim q; tenebat
Turrim cõpactis trabibus quã eduxerat ipſe:

Subdiderat q̃ rotas: põtesq̃ instruxerat alcos.
Iam iam fata soror superant: absiste morari.
Quo deus & quo dura uocat fortũa sequamur
Stat cõferre manũ æneæ: stat qcquid acerbũ ẽ
Morte pati: neq̃ me indecorẽ germana uidebis
Amplius: hũc oro sine me furere ante furorem
Dixit: & e curru saltum dedit ocius armis.
Perq̃ hostes p tela ruit: mœstamq̃ sororem
Deserit: ac rapido cursu media agmia rumpit.
Ac ueluti montis saxum de uertice præceps
Cum ruit auulsum uento: seu turbidus imber
Proluit: aut annis soluit sub lapsa uetustas:
Fertur in abruptũ magna mõs improb⁹ actu:
Exultatq̃ solo: siluas armenta uirosq̃
Inuoluens secum: disiecta p agmina turnus
Sic urbis ruit ad muros: ubi plurima fuso
Sanguĩe terra madet: stridũtq̃ hastilibus aurę
Significatq̃ manu: & magno simul incipit ore
Parcite iam rutuli: & uos tela inhibete latini
Quæcũq̃ est fortuna mea est: me uerius unũ
Pro uobis fœdus luere & decernere ferro.
Discessere oẽs medii: spatiumq̃ dedere.
At pater æneas audito nomine turni
Deserit & muros: & summas deserit arces:
Præcipitatq̃ moras oẽs: opera omnia rumpit
Lætitia exultans: horrendumq̃ intonat armis
Quãtus athon aut q̃tus eryx: aut ipse coruscis
Cũ fremit ilicibus: quantus gaudetq̃ niuali
Vertice se attollens pater appẽninus ad auras
Iam uero & rutuli certatim & troes & omnes
Conuertere oculos rutuli: quicq̃ alta tenebant
Mœnia: quicq̃ imos pulsabant ariete muros.
Armaq̃ deposuere humeris: stupet ipse latin⁹
Ingentis genitos diuersis partibus orbis
Inter se cosisse uiros: & decernere ferro
Atque illi ut uacuo patuerunt æquore campi
Pro cursu rapido coniectus eminus hastis
Inuadunt martem clypeis atq̃ ære sonoro.
Dat gemitũ tellus: tum crebros ensibus ictus
Congeminãt: fors & uirtus miscentur in unũ.
Ac ueluti ingenti syla sũmo ue taburno
Cum duo conuersis inimica in prœlia tauri
Frontibus incurrunt: pauidi cessere magistri.
Stat pecus omne metu mutũ: mussãtq̃ iuuẽcę
Quis pecori iperitet: quẽ tota armenta sequãt

ut seruitutem seruit: dolet dolore. & ẽ sensus sine me furere ante bellicum furorẽ. s. prius q̃ ad eum uenĩã ut pugnam mente concipiam: & instructus furorem in bella prorumpam. Saxum de uer. p. cũ ruit. Cõparatio ipsa futurum ostendit euentum. simul notandum q̃ sicut supra in prœlio: ita & nũc in cõparatione præferẽ æneas: nam Turnum parti comparat mõtis: montibus æquat æneam: Auulsum uen. proprie nam & Tutnus inuitus attrahitur ad bellum. Mons impro. pars. montis & ἐμφατικῶς dictum est: sic supra ait: Haud partẽ exiguam montis. Magno actu. magno impulsu. Vbi plurima fuso sanguine terra madet. hypallage est pro ubi plurimo sanguine terra madet. Stridunt hastilibus au. sic Homerus. Tella inhibere: & est translatio a nautis. Me uerius unum pro uobis fœdus lu. uerius: iustius: & sensus hic ẽ Iustius est me unum pro omnib⁹ rupti fœderis pœnas exoluere. Quantus athon. hæc est uera lectio: Nam si athos legeris os breuis est: & uersus & ñ stat. Athõ autem dici accusatiuus indicat: nam hunc athona facit: sicut apolon apollona. Quod autem Herodotus hunc athon & hunc apollon dicit: atticæ declinationis est. Athon autem mõs est thraciæ adiacens circa lemnon insulam. Niuali uertice se tollens pater apẽninus ad au. mons ẽ italiæ: de hoc Luca. Nullo quo q̃ uertice tellus altius intumuit: propriorque accessit olympo. Troes & omnes. græce declinauit: usi breuis est es sicut supra Troes agunt. Armaq̃ deposuere humeris. uel spectaturi uel defessi Inter se coiisse uiros & cernere ferro. uera & antiqua est hæc lectio: nam Ennium secutus est: qui ait: Olli cernebat magnis de rebus agentes: & item ferro non auro uitam cernamus uterq̃. Posteritas cœpit legere & decernere: secundum quam lectionem synalipha opus est exclusa os: ut sit: inter se coiisse uir & decernere ferro. Athos

CHRI. Quo deus. Verba sunt animi inuicti & omnia pari parati: ut turpitudinem fugiat. Quantus athon. mons hic macedoniæ: uel ut alii placet thraciæ mari ægio iminẽs tantæ altitudinis ut umbram suam in lẽnum usq̃ iacere quidam dicant. Referũq̃ habere in suo cacumine urbem atrothon nomine: in qua homines duplo temporis q̃ alibi uiuãt. Hũc mõtem cum continenti coniunctus esset Xerxes illam ducta fossa insulam reddidit. Fuit autem fossæ latitudo tanta: ut duæ triremes iunctæ enauigarẽt. Eryx Mõs siciliæ: quem alio loco descripsimus. Apennin⁹. a figuria incipit: uniuersamq̃ italiam in longitudinem diuidens ad promõtorium ultimum quod appellatur iunonis laciniæ desinit. Stupet ipse latinus. nam sua prudentia id co[illegible]derabat quod reliqui nõ aduerterent.

SER. Sors & uirtus miscentur in unum. Casus in Turno: uirtus in ænea: nam in bello etiam casus plurimum ualet: Cicc. in msloniana: add[illegible] de incertos exitus martemq̃ cõem: Ac ueluti ingẽtem sy. s. ueta. Syla mõs & silua ẽ luſaniæ: taburnus mons campaniæ: sal. De fugitiuis in silua syla fuerũt unde pessime quidam siluam legũt: quia proprium appellatiuo exæquari non potest: unde propriũ bene iunxit. Pauidi. c. m. Proprie magistri sunt militum pastores pecorum: sed reciprocæ sũt inter se istæ translationes. nam ductor militum pastor uocatur ut diximus supra: & magistros pecorũ dicimus: Ci. Syla Taburnus

Quem magistrũ pecoris esse dicebant. Mussántque
iu. dubitát. sic supra Mussat rex ipse. l. Iuppiter ipse
duas æq̃to ex. l. aut poetice dictũ est. & rõe caret: nã
Iuppiter ignorare nõ poterat: aut certe illã quærit qs
sibi de Turno & ænea mortis afferat cãm: nã dicunt
physici mortẽ minime ad eũ ptinere: ná bona tñ p/
tant: nec ad eũ quæ sũt mala ptinẽt: unde Cice. in of
fi. ait. Sed quia nocere deos nõ putát: his exceptis ho
minibus obẽsse plurimũ arbitrant. Tũ sciendũ locũ
hunc a Verg. ita esse translatũ: ut in Homero lecto ẽ.
Examẽ Examine. examẽ proprie ẽ filũ quo trutina regitur.
Dánet labor. liberet ut Dánabis tu quo uo. Vergat
põ. l. bene uergat. ná moriẽtes inferos petũt. Trepi/
diq; la. atq; læti eẽ debuerũt: sed nimia æneæ ostẽdit
uirtus. náq; naturale ẽ: ut sociis timori sit inferioris
audacia: unde nũc latini sũt territi ex eo qđ supiorẽ
ferire ausus ẽ Turnus. Vt capulũ ign. dex. q;. a. ier.
locus hic totus ad gloriã æneæ ptinet. náq; id agit ut
videat Turnus armoꝝ utilitate supatus: unde ei red
dit gladio quo ẽt cũ diuinis armis ab ænea posset ex
tingui. Patrio mucrone relicto. quo fuerat ãte usus
pr̃ Daunus. Sane patrio mõ paterno significat: nam
Dauni fuerat gladius: unde ẽ illud Ensẽ quẽ Dauno
ignipotẽs d. i. parẽti Fecerat. Alias patriũ a patria est
deriuatiuũ. Mortalis mucro. mortali manu factus.
Vndiq; n. dẽsa teucri inclusere corona. strategema
ẽ: ná postq̃ Turnũ uidere fugere troiani clausere lo/
ca: p quæ euadere poterat. Cursũq; recusant. retar/
dant. i. genua: q̃ ipediebãt uulnus illatũ sagitta. sane
pite facit ut gladio nõ utat æneas: sed hasta eminus
supare cõtẽdat: qa ipediẽte uulnere uec seq poterat:
nec in ictũ cõsurgere: unde est: Hic gladio fidens: hic
acer & arduus hasta. Inclusũ flumine. ꝺpatio Apol/
lonii. Puniceæ septũ formidie pẽnæ. Lucanꝰ: Clau
dit odoratæ metuẽtis aera pẽnæ. Venator canis. pro
uenaticus. Insidiis. pẽnaꝝ. s. Viuidus umber. aceri
mus thuscus: nam umbra pars est thusciæ.
CHRI. Sors & uirtus. Vterq;. n. uirtute sua ute
batur & fortuna. Inimica in plia tauri. de nã & pu/
gna tauroꝝ expressũ est in geor. Aut pumiceæ septũ
formidine pennæ. & de ceruis dcñ eorũq; stupore.
SER. Iã iaq; tenet. ita ut uidet̃ituẽtibus: & hi
duo uersus uerbo ad uerbũ sũt trãslati de apollonio.
Inc. oẽs. obiurgat. icusat: ut æstatẽ increpitãs serã.
Effl. en. cũ clamore ꝺposcit. Ter. tre. qs. n. sauci ꝺ nõ
timeret istantẽ: cũ eũ iteger fugeret. Lu. pe. uilia: di/
gna ludo. Sac. olea fere oĩa latina arboꝝ noĩa gene/
ris fœmi. sũt: exceptis paucis: ut hic oleaster: hoc si/
ler. Verg. Molle siler. itẽ hoc buxũ. licet & hæc bu/
xus dicat: nã supfluã qd[illegible]olũt facere discretionem
ut hæc buxus de arbore dicam ꝺ: buxũ uero de ligno
cõpositũ. Legimus. n. in Verg. de tibiis Buxꝰ q; uo/
cat berecinthia matris ideæ: Item cũ de arboribus lo
q̃t[illegible]ornoralibile buxũ.. Venerabile lignũ.
antiquã arborẽ uoluit exprimere: ubi figere dona so
lebãt ꝑprie: ut aut sacra ad fastigia fixi. Nullo dis/
crimine. sine intuitu religionis. Fixã lenta radicete
nebat. plenũ est: quã radix fixam tenebat. Ferrũ ter
ra tene. pro tellus: elementũ pro dea posuit. Nõ cas/
sa in uota. nõ ad inania uota poposcit auxiliũ. Lu/
ctans moratus. luctatus & moratus erat integrũ: qđ
uitauit ꝑp ὀμοτέλευτον. Rursus in aurigæ faciẽ
mutata metisci: κατὰ τροπὴν ποιούμενον intelligimus
futurnã in unmẽ reuersã: postq̃ currus reliqt. Auda

Illi inter se multa ui uulnera miscent:
Cornuaque obnixi infigunt: & sanguine largo
Colla armosque luãt: gẽitu nemus oẽ remugit
Haud aliter tros æneas & daunius heros
Cõcurrũt clypeis: ingens fragor æthera cõplet
Iuppiter ipse duas æquato examine lances
Sustinet: & fata imponit diuersa duorum
Quem dãnat labor: & quo uergat põdere letũ
Emicat hic: impune putans & corpore toto
Alte sublatum consurgit turnus in ensem
Et ferit: clamant troes: trepidiq; latini
Arrectæ amborum acies: at perfidus ensis
Frangitur: in medioq; ardentem deserit ictu
Ni fuga subsidio subeat fugit ocior euro
Vt capulum ignotũ dextramq; aspexit ĩermẽ
Phama ẽ præcipitẽ cũ primũ ĩ prælia iunctos
Conscendebat equos patrio mucrone relicto
Dum trepidant ferrum aurigæ rapuisse metisci
Iamq; diu dum rerga dabant palantia teucri
Sufficit postq̃ arma dei ad uulcania uẽtum
Mortalis mucro glacies ceu futilis ictu
Dissiluit fulua resplendent fragmina harena.
Ergo amens diuersa fuga petit æquora turnus
Et nunc huc deinde huc incertos iplicat orbes
Vndiq; eni densa teucri incluere corona.
Atq; hinc uasta palus hic ardua mœnia cingũt
Nec minus æneas quicquam tardante sagitta
Interdum genua impediunt cursumq; recusãt
Insequitur trepidiq; pedẽ pede feruidus urget
Incluſum ueluti si quando in flumine nactus
Ceruum aut puniceæ septum formidine pẽnæ
Venator cursu canis & latratibus instat.
Ille autem insidiis & ripa teritus alta.
Mille fugit refugitq; uias at uiuidus umber
Hæret hians iam iãque tenet similisque tenẽti
Increpuit malis: morsuq; eluſus inani est.
Tum uero exoritur clamor: ripæq; lacusque
Respõsant circa: & cælũ tonat oẽ tumultum.
Ille simul fugiens rutulos simul increpat oẽs.
Noie quẽq; uocans: notumq; efflagitat ensem
Aeneas contra præsens mortemq; minatur
Exitium si quisq̃ adeat: terretque trementes
Excisurum urbem minitans: & saucius instat.
Quique orbes explẽt cursu totidẽque retexũt
Huc illuc nec enim leuia aut ludrica petuntur
Præmia sed turni de uita & sanguine certant.

Forte sacer fauno foliis oleaster amaris
Hic steterat olim nautis uenerabile lignum
Seruati ex undis ubi figere dona solebant
Laurenti diuo & notas suspendere uestes.
Sed stirpem teucri nullo discrimine sacrum
Sustulerant puro ut possent cōcurrere campo:
Hic hasta æneæ stabat: huic impetus illam
Detulerat fixam & lenta radice tenebat.
Incubuit uoluitq; manu conuellere ferrum
Dardanides: teloq; sequi quem prendere cursu
Non poterat: tum uero amēs formidine turnꝰ
Faune precor miserere inq; tuq; optima ferrū
Terra tene colui uestros si semper honores.
Quos contra æneadæ bello fecere prophanos.
Dixit: opemq; dei non cassa in uota uocauit.
Nāq; diu luctans lentoq; in stirpe moratus
Viribus haud ullis ualuit discludere morsus
Roboris æneas: dum nititur acer: & instat
Rursus in aurigæ faciem mutata metisci
Procurrit: fratriq; ensem dea daunia reddit:
Quod uenus audaci nymphæ īdignata licere
Accessit: telumque alta ab radice reuellit:
Olli sublimes armis animisq; refecti
Hic gladio fidens: hic acer & arduus hasta
Insistunt contra certamina martis anheli:
Iunonem interea rex omnipotentis olympi
Alloquitur fusua pugnas de nube tuentem
Quæ iam finis erit coniunx? quid deniq; restat
Indigetem æneam scis ipsa & scire fateris
Deberi cælo: fatisq; ad sydera tolli.
Quid struis aut q spe gelidis in nubib9 hæres:
Mortalin decuit uiolari uulnere diuum:
Aut ensem: quid enim sine te iuturna ualeret:
Ereptum reddi turno & uim crescere uictis:
Desine iam tandē precibusq; inflectere nostris
Nec te tantus edat tacitam dolor: & mihi curę
Sæpe tuo dulci tristes ex ore coruscent.
Ventū ad supremū est: terris agitare uelundis
Troianos potuisti: infandum accēdere bellum
Deformare domū: & luctu miscere hymenęos
Vlterius tentare ueto sic iuppiter orsus.
Sic dea submisso contra saturnia uultu
Ista quidem quia nota mihi tua magna uolūtas
Iuppiter & turnum & terras inuita relinquo:
Nec tu me aerea solam nunc sede uideres
Digna indigna pati: sed flāmis cincta sub ipsa
ci nymphæ indignata licere. ut supra diximus ubicū
q; īducit nitentē aliquem sine effectu audacē dicas.
Armis animisq; refecti. refecti sicut armis ita & aīs
Nāq; armorū inopia aī ante utriusq; torpebāt. Certamina martis anheli. alii certamine legūt: ut sit sensus: Adsistūt cōtra se martis anheli certamine. Fulua de nube. de aere elemento suo. Quæ iā finis erit cōiunx qd denique restat īdigetē æneā. denique uerba ista quasi iā tediātis sunt ad longā iunonis iracū diam: unde & paulo post ait: Desine iā tandē precibus que flectere nostris. Indigetē æneā scis ipsa. subaudis fore. & indigetes dii duplici rōne dicunt: uel secundū Lucretiū qd nullius rei egeāt q ait: Nihil indiga curæ. Vel certe indigetes dii sūt ex hoibus facti & dicti indigetes quasi in diis agentes. Mortalin decuit uiolari uulnere diuū. nō lætali. sed aut q̄no mortales laborant. aut a mortali illato. Diuum. aūt subaudi futurū. Quid. n. sine te iuturna ualeret. parenthesis ē: Poterat. n. excusare se iuno nil se fecisse cōmemorans: sed eā auctorem fuisse iuppiter dicit propter illud Auctor ego audendi. Desine iam tādem precibusque inflectere nostris singula pronūcianda sūt. Nec te tātus edat tacitā dolor. s. desine odiis urgere troianos. Sane edo edis edit integr̄ uerbū est. ut lego legis legit: nā edo es est esse anomalū ōstat. Troianos potuisti. id est iam nō potes: ideo. n. præterito usus ē. Sūmisso uultu. habitum futuræ orōis ostēdit. Quia uota mihi tua magna uoluntas iuppiter. necessitatē obiecerat fati dicēs Ventū ad supremū est sed iuno scienſ fatū esse q̄cquid iuppiter dixerit: sece dere eius uolūtati asserit. Nā agit ut cōciliet sibi fauorem eius ad petitionē futurā. Digna indigna pati. id est oīa: & prouerbialiter dictū est. Nō ut tela tī non ut cōtenderet arcū. hoc loco quasi luturnā iecisse sagitam significat: sed ut supra diximus: possumus accipere q̄ alter in eius gratiā in æneā tela cōtorsit. Pro uita. ac si diceret p̄ re nobis data: id est a superis. Ad iuro stygii caput īplacabile fontis. pro iuro: nā prothesis est. Quidā tī uolunt iuro tūc dici debere: cum cōfirmamus aliqd aut promittimꝰ: ut iuro me factu rum: adiuro uero cū negamus: ut adiuro me nō posse. nō fecisse. Terenti. Adiurat se nō posse apud uos Pamphilo absente p̄durare. pōt tī & ad ualde signi ficare. Vna supstitio. religio: metus: dicta eo qd sup stet capiti oīs religio. Reddita. data: nā prothesis ē. Nulla fati q̄nod lege teneā. bene fati: nā uictoriæ lex ē tu uicti cedāt in habitū nomēq; uictoꝝ. Pro maiestate tuorū. respexit ad Saturnū: q aliquādo in italia regnauerat: unde ait tuorū: nā & Latinus inde origine dicit. ut Fauno picus pater: isq; parentē Tesatur ne refert: tu sanguinis ultimus auctor. Esto ꝓponēt Consentit. sed nō inuita. Sit romana potēs itala uirtute propago. Hoc uideā dicere: si fataliter īminet ut troianis origo romana descēdat. troiani[redacted] men accipiāt: ut romani de italis nō de troianis uideant esse p̄geniti. Es germana iouis saturniq; altera proles. Locus de obscuris: de quo qdam hoc sentiūt petis pene illicita: sed cōcedenda sūt: qm̄ soror iouis es. i. Saturni filia: qd si uoluerimus admittere dupliciter sequs uersus erit incōgruus: ut Irarū tātos uoluis sub pectore fluctꝰ: unde melius est ut ita ītelligamus: soror iouis es. i. Saturni. Vnde nō mirē tanrā te retinere iracūdiā sub pectore: nā scimus unūquēq; p̄ generis qualitate in irā moueri. Nobiles. n. & si ad pōles uident ignoscere: tamē in posterū irā seruāt: qd

Edo

Supstitio

nunc lunoni uideꝫ obiicere: Nam cū ſe cōcedere dice
ret: petit tamen qđ grauiter poſſet obeſſe troianis: ſic
Homerus iducit Calchanta dicentē de Agamemno
ne: Regē iræ ita ſe habent: ut ēt ſi ad præſens idulge
re uideaꝫ: ſtimulos iracūdiæ ad futurū reſeruent. Do
qđ uis. Bene præſenti uſus ē tpe. nā promiſſio in di
is p facto eſt. Subſident remanebūt: latebūt latino-
rū. ſ. multitudie: ut Galeaq; ima ſubſedit aceſtes. Ri
tuſq; ſacroꝝ adiiciam. Verū eſt. nā ſacra matris deū
romani phrygio more coluerūt. Mentem lætata re
torſit. iſte qdē hoc dicit: ſed conſtat bello punico ſe-
cundo exoratam lunonē: tertio uero bello a Scipio-
ne ſacris quibuſdam etiam romam eſſe tranſlatam.

CHRI. Troianos potuiſti. Ad uitā moreſq; p-
tinet hæc fabula. Iuno aūt eſt ipſa ambitio: q̄ īpellit
Turnū. i. iniuſtū regē & fœdus rūpere: & multa īfan
da patrare: Verū Iuppiter. id eſt ipſe tandē huiuſce-
modi īpia facta coercet: atq; eū præſtat fauorē recte
agentibus. ut uictores euadere poſſint. Prolatio ob
teſtor. oñdit īpudentiā ambitioſoꝝ. qui etiam uicti
aliquid contra fas petere audeant.

SER. His actis. remoto Turno auxilio. Di-
mittere ab ar. Per tranſitū hiſtoriæ uſus ē uerbis. nā
q ab exercitu relaxanē: ab armis dicūtur remitti. ſal.
de Appio: ubi eū tota in cōtione ab exercitu cogit di
ſcedere dicit ſe eius opa nō uſuꝝ: eumq; ab armis di
mittit. Peſtes cog. d. Proprie peſtes uocanē: diræ ue
ro cognomine & pictæ diræ q; nō niſi ante iratū lo-
uem uidenē: ut Sæuiq; in limine regis Apparent di-
ræ. Tartareā megæraā. Bene tartareā addidit: ut oſtē
dat eſſe & terrenā & aereā megæraā: nā ut ēt in tertio
diximus: uolūt periti quandā triplicem ptātem & in
terris: & apud ſuperos ſicut eſt furiarū apud inferos.
Ideo aūt dicit has ex nocte progenitas: ut oſtendat &
latenter oriri: & intolerabilē eſſe irā deoꝝ. Vno eo
demq; tulit partu. Diſpoſitio hæc poetæ: q̄ dicit has
& ſimiles eſſe furiis: & cū his eſſe p̄creatas. hoc agit
ut oſtendat illā prudentiū opiniōe cē tā apud ſupos
Appari tor q̄ in aereis: ſicut apud inferos furias. Apparent. p̄ſto
ſūt ad obſequiū: unde ēt apparitores cōſtat eſſe nor
minatos. Letū horrificū. Volunt louē nō eſſe mor
tis auctorē: ſed poſſe mortis genere uel prodeſſe uel
obeſſe mortalibꝫ. Inq; nomē iuturnæ occurrere iuſ
ſit. ut iuturnæ omē fraternæ mortis efficeret. Non
ſecus ac neruo p urbē. ſic illa deſcēdit ut ſolet ſagit-
ta deſcēdere: hinc Statius traxit ut diceret de diſco ia
cto Similiſq; cadēti Creſcit in aduerſos. Impulſa āt
p̄prie: ſic ſupra incertū q̄ pulſa manu. Felle ueneni.
Amaritudine ueneni ſucco noxio: aut certe piphra-
ſticos dixit uenenū. Trāſilit umbra: rhyꝑbole ē. nā
q; umbras ſemp tela conſtanē: hinc ait Trāſilit um
bras ſagitta. Male. n. qđā auras legūt. Talis. ſetali-
ter collecta ex nimia. ſ. furiæ magnitudine. Culmi
nī[illegible] deſertis. noctuā dicit nō bubonē: Nā ait Altis
ī paruæ: Bubo āt maior ē. Serū canit. Triſte: diutur
nū: ut ſeraq; teriſici cecinerūt omina uates. ſalluſtius
ſerū bellū in anguſtiis futurū. Sonás clypeūq; uer. a
ſigna ſūt iſta plangentiū. Stridorē. uocis. ſ. ſonū: nā
utrūq; tangit auguriū & oſcinū & ꝑpetū. Duræ. im
mitti: q̄ poſſet fratrē cernere tot leboribus ſubditum
Monſtro. augurio ex iouis uolūtate uenienti. Ob
ſcenæ uolucres. inuidioſe dixit: nā una ē. Quo ui ā
dedit æternam. quia occurrebat: ſed præſtitit īmor-
alitatem: dicit hanc eſſe cauſam doloris.

Starē acie: traheremq; inimica ī prœlia teucros
Iuturnam miſero fateor ſuccurrere fratri:
Suaſi: & pro uita maiora audere probaui.
Non ut tela tamen non ut contenderet arcum
Adiuro ſtygii caput implacabile fontis
Vna ſuperſtitio ſuperis quæ reddita diuis.
Et nūc cedo equidem pugnaſq; exoſa relinquo
Illud te nulla fati quod lege tenetur:
Pro latio obteſtor: pro maieſtate tuorum
Cum iam connubiis pacem fœlicibus eſto
Component: cum iam leges & fœdera iungent
Ne uetus indigenas nomen mutare latinos
Neu troas fieri iubeas: teucroſq; uocari:
Aut uocem mutare uiros: aut uertere ueſtes:
Sit latium: ſint albani per ſæcula reges:
Sit romana potens itala uirtute propago:
Occidit: occideritq; ſinas cum nomine troia.
Olli ſubridens hominum rerumq; repertor
Es germana iouis: ſaturniq; altera proles
Irarum tantos uoluis ſub pectore fluctus.
Verum age & īcœptū fruſtra ſubmitte furorē:
Do quod uis: & me uictuſq; uolenſq; remitto
Sermonen auſonii patrium moreſq; tenebunt:
Vtq; eſt nomen erit: cōmixti corpore tantum
Subſident teucri: morem rituſq; ſacrorum
Adiiciam: faciamq; omēs uno ore latinos.
Hinc genus auſonio mixtū qđ ſanguīe ſurget
Supra homines ſupra ire deos pietate uidebis:
Nec gens ulla tuos æque celebrabit honores.
Annuit his iuno: & mentem lætata retorſit:
Interea excidit cælo nubemq; relinquit.
His actis aliud genitor ſecum ipſe uolutat:
Iuturnamq; parat fratris dimittere ab armis.
Dicuntur geminæ peſtes cognomine diræ:
Quas & tartaream nox intepeſta megæram
Vno eodemq; tulit partu paribuſq; reuinxit
Serpentum ſpiris: uentoſaſq; addidit alas.
Hæ iouis ad ſolium ſæuiq; in limine regis
Apparent: acuuntq; metum mortalibus ægris
Si quando letum horrificum morboſq; deū rex
Molitur: meritas aut bello territat urbes.
Harum unam celerē demittit ab æthere ſūmo
Iuppiter: inq; omen iuturnæ occurrere iuſſit
Illa uolat: celeriq; ad terram turbine fertur:
Non ſecus ac neruo per nubē impulſa ſagitta
Armatam ſæui parthus quam felle ueneni

Parthus siue cydon telum imedicabile torsit
Stridens: & celeris incognita transilit umbras:
Talis se nocte sata tulit: terrasq; petiuit:
Postquã acies uidet iliacas: arcq; agmina turni
Alitis in paruæ subito collecta figuram:
Quæ quondã ibustis aut culminibus desertis
Nocte sedes serum canit importuna p umbras
Hanc uersa in faciem turni se pestis ad ora
Fertq; refertq; sonãs: clypeumq; euerberat alis
Illi membra nouus soluit formidine torpor
Arreptæq; horrore comæ: & uox faucib⁹ hæsit.
At procul ut diræ stridorem agnouit & alas
Infœlix crines scindit iuturna solutos
Vnguibus ora soror fœdans & pectora pugnis
Quid nũc te tua turne potest germana iuuare
Aut quid iã miseræ superat mihi qua tibi lucẽ
Arte morer talin possũ me opponere mõstro.
Iam iam linquo acies: ne me terrete timentem
Obscœnæ uolucres: alarum uerbera nosco
Letalemq; sonum: nec fallunt iussa superba
Magnanimi iouis: hæc pro uirginitate reponit
Quo uitã dedit æternam: cur mortis adẽpta ẽ
Conditio possem tantos finire dolores
Nũc certe: & misero fratri comes ire p umbras
Iam mortalis ego: haud mihi qcq̃ dulce meoq;
Ve sine frater erit. o quæ satis ima dehiscat
Terra mihi: manesq; deam demittat ad imos
Tantum effata caput glauco cõtexit amictu
Multa gemens: & se fluuio dea condidit alto
Aeneas instat contra: telumq; coruscat
Ingens arboreum: & sæuo sic pectore fatur.
Quæ nũc deide mora ẽ aut qd iã turne retra/
Nõ cursu: sæuis certãdũ ẽ comin⁹ armis: ctas
Verte oẽs tete in facies: & contrahe quicquid
Siue animis siue arte uales: opta ardua pennis
Astra sequi: clausumq; caua te condere terra:
Ille caput quassans non me tua feruida terrent
Dicta ferox. dii me terent: & iuppiter hostis.
Nec plura effatus: saxum circunspicit ingens
Saxum antiquũ ingens cãpo qui forte iacebat
Limes agro positus: litem ut discerneret aruis.
Vix illud lecti bis sex ceruice subirent
Qualia nunc hominũ producit corpora tellus
Ille manus raptum trepida torquebat in hostẽ
Altior insurgens & cursu concitus heros
Sed neq; currentem senex cognoscit euntem
Tollentẽue manu saxumq; imane mouentem
Genua labãt: gelidus cõcreuit frigore sanguis

DO. Non secus. interponitur parabola qua narratio interrumpatur: ut legentis tedium excludat.

Altis noctuam uel bubonem intelligit. Pro uirginitate. pro erepto uirginitatis honore

CHRI. Dicuntur geminæ pestes. De his in superioribus diximus. hic tamen demonstrat quales sint furiæ aduersus superos. Asper ait Megeram habere uim tantum apud inferos.

SER. Glauco a. q̃si nympha pp undarũ similitudinẽ. Ingens arboreũ. Nõ sũt epitheta: sed æneas ingens telũ coruscat arboreũ. Cõtrahe. collige: est ãt hostilis iracũdia. Caput quassans. Cõcutiens & cõquassans caput. Et iuppiter ho. Ordo ẽ ferox hostis. Saxũ circũspicit. Homeri hic totus locus est. Cãpo qđ forte iacebat Limes agro positus. scdm artem pori respõdit: sic Sallu. Est in carcere locus: quod tullianũ appellat. Manu raptũ trepida. aut festina: aut re uera trepida: qa sequit. Sed neq; currentem nec se cognoscit euntẽ. Torquebat. bene iperfecto usus ẽ tpe: qa nõ ẽ pfectũ qđ uoluit: ut nec spatiũ totũ euasit: nec prulit ictum. Nec spatiũ euasit. hic distiguẽdum: ut sit totũ nec totũ pertulit ictũ. i. euacuatus est ipetus ipsius spatio longiore. Ac uelut i somnis. cõparatio Homeri. Nec quo se eripiat. Totũ. n. troiani clauserãt. Sortitus fortuna oculis. hũc locũ ad feriendũ oculis elegit æneas: quẽ fortuna destinauerat uulneri. Fulmine tãti. p tonitru: sine quo nunq̃ fulmen mittit. Atri turbinis instar multis utit cõparationibus ad exprimendũ nimiũ impetũ. Est instar ut supra diximus: p se plenũ ẽ: nec recipit psæpositionẽ nstat licet Serenus ad instar dixerit: qđ in idoneis reperit auctoribus. Ictus. pcussus: nũc participiũ ẽ ac si diceret: cecidit elisus. Equidẽ merui. Scdm artẽ rhetoricã: nã quoties pſonæ in iuidia sũt aliæ pro his ponunt. unde ait Ego qdẽ occidi mereor: sed tu debes ignoscere parentis intuitu. Nec deprecor. nõ refuto.

DO. Aeneas instat. Redit ad narrationẽ: quã interruperat interpositis dictis lunonis: iouis & luturnæ. Ingẽs arboreũ. Nõ hastã: sed gestatorẽ laudat.

Pinnis. semp pĩna & Nõ pẽna ẽ apud Donatũ. In somnis. ponit parabolã quã q̃sq; in se exptus intelligere põt qd Turno euenerit. Vrbẽ. uel in q̃ erat Latinia: uel unde expectaret auxiliũ: qđ pudor petere uetabat. Nec quo se eripiat. fugiendi occasio deerat Audẽdi fiducia negabat: nullũ spabat auxiliũ sorore iã remota. Humilis. corpe. i. supplex deiecto fastu.

CHRI. Alto ꝓfundo: ut ne tã crudele spectaculũ uideret. nã grauiora ut iã diximus sũt q̃ uidemꝰ q̃ audimꝰ. Arboreũ: exꝑsit qd diceret ingẽs. Que nũc d. m. Amara in hostẽ uerba: & hois indubitatã uictoriã sibi ꝓponentis & q̃ simpliciter æneæ clemẽtiæ nõ cõuenirẽt: sed merita Turni hæc abco extorq̃bant: Ille ca. q. nõ discedit a ferocitate sua. & uictus se uictũ fateri non uult. neq; humanis [illegible]bus cedit sed a ioue supari dolet. Torquebat. Incipiebat qđ cõtorquere. sed defecerũt uires: ut rẽ perficere nõ posset. Genua l. Procelleumaticus pes est: qui ex q̃tuor syllabis cõstat. põt tũ redire ad dactylũ si u quæ uocalis ẽ cõuertat in cõsonantẽ: & facta syreneſi genua duarũ sit syllabarꝫ. Cõcreuit. cõriguit. ut subito cõcrescũt flumine crustæ. De hoc dictũ ẽ in geor. Per inane. uacuũ. At q dare uacuũ nõ: sed regionem ab aere occupatã dicimus uacuã: quia ita cedit aer ut nihil esse uideat. Nec spatiũ euasit. i. nõ est egerssus ex toto illo spatio: q itercedebat iter se & æneã ergo defecit in spatio anteq̃ ad æneam peruenirẽt. Hinc est

q̃ nō pertulit.i.ad destinatum finem tulit. Nam per in cōpositione absolutā rē demonstrat. Hinc illud ē: ut si quis legere icœperit: & nō totū legerit dicat legi sed nō perlegi. quod aūt de insomnio dicit: phy sicū ē sortitus for.oc. id est sumens fortunam.i.fortunatū ictum oculis: quia oculis p̃legit quo telum dirigat quæ res sibi futura sit fortunata. Nec f.t.d.c. Snia ē nō uenit tāto impetu fulmē: nā fulminis ipetu scin/dunt nubes: unde ipse dissultando gignunt crepitū.

Turbinis. De quo iā dcm̄. Ille humilis. Optimū ex ēplū: Nā supbiores q fūt nunq̃ cedere potiori uolūt: nisi cū penitus uicti fūt: & quo tpe nihil illis prodest

SER. Ttere sorte t.iterfice hostē tuū: Fuit & ti bi talis an. Hic distinguēdū ut duo dicat: & habuisti prēm: & pater es. Et me redde meis. Ordo est: redde meis: sed ex apto rē uiro forti pudendā peteret: inter positiōe usus ē dicēs Seu corpus spoliatū lumīe ma ius. Tendere palmas ausonii u. Ad gloriā æneæ pti net q̃ se Turnus cunctis p̃sentibus uictū fatet. Tua est lanua cō. Quæ fuerat cā certaminis. Vlterius ue ten.o. Noli uelle crudelitatē tuā ultra fata p̃tendere sed redde corpus sepulchro. Acerin ar. Nō tm̄ ad p̃s sens refert: sed qa semp in armis acer esse consueuit. Cunctantē flectere sermo cœperat. Oīs intentio ad æneæ ptinet gloriā: Nā & ex eo qđ hosti cogitat par cere: pius ostendit: & ex eo q̃ eū iteremit pietatis ge/stat īsigne: Nā Euādri intuitu Palātis ulciscit mortē

Infœlix baltheus. Nulli dnō fœlix: & sic ē dcm̄ īfœ lix baltheus: sicut Lacedæmonios hymenæos. & sci endū baltheū habuisse Turnū ad insultationē: & ia ctantiā. nō ad utilitatē. Vnde ē Atq̃ humeris inimi cū īsigne gerebat. Monumenta do. ppriē: nā & mo/numentū ab eo dictū est qđ mentē moneat. Hausit. Vidit: ut auriat nūc oculis ignē crudelis ab alto. Pa las īmolat. At suæ mortis & ab rupti fœderis ultio/nē te tanq̃ hostiā īmolat Palas. Frigore: Morte: ut Corpusq̃ luant frigētis & ungūt. Vitaq̃ cū ge.fu/git: idi.sub um. Indignata uel qa mox præceps ueniā nō meruerant: uel qa Lauiniā fore sciebat æneæ: uel qa ut supra de Camilla dixim̄: discedebat a iuuene Nā uolūt phy sici aīam discedere a corpe iuitam: cū quo adhuc habitare naturæ legibus poterat: sic Ho. φύχη δὲκ νεάων τῶα μὲν αἰὰ σὰ βῆβεί: ον ῶοτμον γοόῦσ κίῶουσ ἀγὰροτῆὰ καὶ ἥβην.

DO. Victoria æneæ quā ponit in fine opis p̃fi cit atq̃ absoluit cumulū laudū æneæ: quas a princi/pio ad finem omni artificio continuauit.

CHRI. Merui nec deprecor. Cū uiro forti pu/denda res nideret uitā ab hoste deprecari: id artificio se latenterq̃ agit. & primo p̃mittit mortē suā sibi: q̃ res uidet posse uehemēter hosti misericordiā cōmo/uere. Deīde cū p̃sona sua parētis: qđ ualidissimū eē poterat: preferti apud eū q ī patrā pientissimus fuit.

V[illegible]sorte tua. Nō cōcedit plenā uictoriā sibi: nō enī dixit utere fortitudine tua: sed fortuna q̃ tibi ma/gis quā uirtus fauit. Miseri parentis. Cōmiseratio a statu q̃ miser: & a sanguine q̃ parēs: & postremo ab ætate: cū dicit Dauni miserere senectæ. Et me. Dum precatur ut reddat cadauer. pōt flectere ut cōdonet uitā. Vicisti. Magna est laus q̃ uicti testimonio ui/ctor euadas. Et uictū. Cum sūmo gemitu p̃nuncian tur. nō. n. mouet morte uir fortis: sed q̃ uictus sit.

Ausonii. Quos ego cupiebā adhibere testes meæ ui ctoriæ testes erūt meæ ignominiæ. & hæc ēt flectere potuerūt æneā: ut cū nactus esset plenā uictoriā in/

Tum lapis ipse uiri uacuū per inane uolutus
Nec spatiū euasit totū: nec pertulit ictum.
Ac ueluti insomnis oculos ubi lāguida pressit
Nocte qes nequicquā auidos extēdere cursus
Velle uidemur & in mediis conatibus ægri
Succidimus: nō lingua ualet nō corpore notæ
Sufficiunt uires: nec uox nec uerba sequuntur
Sic turno quacūq̃ uiam uirtute petiuit:
Successum dea dira negat: tū pectore sensus
Vertunt uarii. rutulos aspectat & urbem.
Cūctaturq̃ metu: telūq̃ instare tremiscit:
Nec quo se eripiat: nec qua ui tendat in hostem
Nec currus usquā uidet: aurigamq̃ sororem
Cunctanti telū æneas fatale coruscat
Sortitus fortunam oculis: & corpore toto
Eminus intorquet murali concita nunquam
Tormento sic saxa fremunt: nec fulmine tanti
Dissultant crepitus: uolat ātri turbinis instar
Exitium dirum hasta ferens: oraq̃ recludit
Loricæ: & clypei extremos septemplicis orbes
Per medium stridens trāsit femur: incidit ictus
Ingens ad terram duplicato poplite turnus
Cōsurgunt gemitu rutuli: totusq̃ remugit
Mōs circū: & uocā late nemora alta remittunt.
Ille humilis supplexq̃ oculos dextrāq̃ precātē
Protendens equidē merui nec deprecor inquit.
Vtere sorte tua: miseri te si qua parentis
Tangere cura potest: oro: fuit & tibi talis
Anchises genitor dauni miserere senectæ:
Et me seu corpus spoliatum lumine mauis
Redde meis: uicisti: & uictum tendere palmas
Ausonii uidere: tua est lauinia coniunx.
Vlterius ne tende odiis: stetit acer in armis
Aeneas uoluens oculos dextramq̃ repressit.
Et iam iamq̃ magis cunctātem flectere sermo
Cœperat infœlix humero cum apparuit alto
Baltheus: & notis fulserunt cingula bullis.
Palantis pueri uictum quem uulnere turnus
Strauerat: atq̃ hūeris inimicū īsigne gerebat.
Ille oculis postquā sæui monumenta doloris
Exuuiasq̃ hausit furiis accensus & ira
Terribilis tu ne hinc spoliis indute meorum
Eripiare mihi: palas te hoc uulnere palas
Immolat: & pœnā scelerato ex sanguine sumit.
Hoc dicens ferrum aduerso sub pectore cōdit
Feruidus ast illi soluuntur frigore membra.
Vitaq̃ cū gemitu fugit īdignata subumbras

uictum clementia uteretur: quod oĩo fortissimi uiri est. Ausonii. Apud quos sũmam gloriam ex rebus per multa tpa præclarissime gestis acquisiuerã apud eosdem momẽto tpis: & illam amitto: & ignominiã subeo. Videre Quod neq; hactenus uiderant: nec uisuros putarãt. Tua. Quã qd mihi miserius accedere põt. ut uictor premiũ uictoriæ secũ auferat. Lauinia. Emphasim hẽt nomẽ. q. d. quã ego mea uita cariorẽ habui: & ꝓpter quã omnes hos labores pertulit. Vlterius ne tende odiis. nõ. n. est magni & excelsi uiri cũ hostẽ tanta cũ gloria superarit: & oĩa sit præmia cõsecutus: eũ occidere uelle. Nã inter magnas fortitudinis partes reponit inimicitias cõdonare. Nã uindictã quærere humilis pusilliq; animi esse apparet. Hinc Iuuenal. Ad sũmam collige q; uindicta nemo magis gaudet quã fœmina. Sterit acer. Constitit nõ metu qa acer sed inclinans ad misericordiã: Ignouisseteq; si Turnus Palanti ignouisset. Sed cũ ex balthei admotu recordaretur crudelitatis Turni magis pium iudicauit amico Euãdro & q sua cã filiũ unicum amiserat satisfacere quã inimicissimo Turno uitã cõcedere: ut pietate potius quã crudelitate ipsum interemerit. Admonet præterea poeta multa in uita facere hoĩes tanquã ad suã imortalẽ gloriã pertineant: ex qbus deinde in exitiũ ruunt. id enim ob direptũ Palanthis baltheũ opĩone sua deceptus in se expertus est Turnus. Furiis & ira. Implicabili indignatiõe. Tu tam immitis. Indute spolus meorum. Quod non ad tuã defensionem sed ad superbam iactantiam pertinet. Mihi. emphasin habet. q. d. tam forti tam iniuriarum in meos collata rum prosecutori. Palas. Non mea crudelitas: sed ultio quam Palanti dabo. Immolat. Nonueluti hostẽ cæsum: sed ueluti hostiam quæ fracti fœderis iustissimum piaculum sit. Scelerato. Qui contra pacem primo & cõtra iura hospitalitatis: leĩde cõtra fœdus arma sũpserat.

Maphei Veggii Laudensis Poetæ Clarissimi Liber Terciusdecimus Additus Duodecim Aeneidos Libros.

Vrnus ut extremo uitã sub marte profundit
Subdunt se rutuli æneæ troiana sequentes
Agmina: dehinc superis meriti reddũtur honores
Congaudet gnato ac sociis memor ante malorum
Actorum pater æneas. turni inde latinus
Morte dolet. patriæ miseranda incendia daunus
Euersæ: & cari deflet pia funera gnati.
Connubium instaurat gnatæ lætosq; hymeneos
Rex socer æneæ genero: gens utraque pacto
Fœdere pacis ouat: tum nomine coniugis urbem
Instruit: & tandem placida sub pace regentem
Transtulit æneam uenus astra in summa beatum.
Vrnus ut extremo deiectus marte profudit
Effugientẽ aĩam medioq; sub agmine uictor
Magnanimus stetit æneas mauortius heros
Obstupuere omnes: gemitumq; dedere latini:
Et durum ex alto reuomentes corde dolorem
Concussis cecidere animis: ceu frondibus ingens
Silua dolet lapsis boriali impulsa tumultu.
Tum tela insigunt terræ: & mucronibus hærent:
Scutaq; deponunt humeris: & prœlia damnant:
Insanumq; horrent optati martis amorem
Nec frenum nec colla pati captiua recusant:
Et ueniam orare: & requiem finemq; malorum:
Sicut acerba duo quando in certamina tauri
Concurrunt largo miscentes sanguine pugnam.
Cuiq; suum pecus inclinat: fin cesserit uni
Palma duci: mox quæ uicto pecora ante sequebant:
Nunc sese imperio subdunt uictoris: & ultro
Quãquã animum dolor altus habet: parere fatentur
Non aliter rutuli licet ingens mœror adhausit
Pectora pulsa metu cæsi ducis: inclyta malunt
Arma sequi: & phrygium æneam: fœduseq; precari
Pacis: & æternam rebus belloque quietem
Tunc turnum super assistens placido ore profatur
Aeneas: quæ tanta animo dementia creuit:
Vt teucros superum monitis summiq; tonantis
Imperio huc uectos patereris daunia proles
Italia: & pactis nequicquam expellere tectis:
Disce iouem reuereri: & iussa facessere diuum.
Magnum etiam capit ira iouem: memoresq; malorũ
Sollicitat uindicta deos: en ultima tanti
Meta furoris adest: quo iura contra fidemque
Iliacam rupto turbasti fœdere gentem.
Ecce suprema dies aliis exempla sub æuum
Venturum missura iouem ne temnere frustra
Fas sit: & indignos bellorum accendere motus
Nunc armis lætare tuis: heu nobile corpus
Turne iaces. at non tibi erit lauinia paruo
Nec dextra tamen æneæ cecidisse pudebit.
Nunc rutuli hinc auferte ducem uestrũ. arma uirũque
Largior. atq; omnem deflendæ mortis honorem.
Sed quæ palantis fuerat ingentia balthei
Pondera transmittam euandro: ut solatia cæso
Haud leuia hoste ferat: turnoq; exultet adempto
Vos memores tamen ausonii melioribus uti
Discite bellorum auspiciis: ego sydera iuro
Nunquam acies: nũquã arma libens in prœlia moui
Sed uestris actus furiis defendere toto
Optaui: & licuit troianas robore partes.
Nec fatus plura æneas se lætus ad altos
Vertebat muros. & troia tecta petebat.
Vna ipsum teucrorum omnis conuersa iuuentus
Exultans sequitur: uolucresque per ardua pedum ui
Quadrupedes citat: incusans acri ore latinos
Ignauosq; uocans: strepit altus plausibus æther:
Et quãuis inhumata rogis date corpora surgat
Ingens cura animo socioq; imponere flammis
Maius opus tamen æneas sub pectore uoluens
Primum aris meritos superos mandabat honores
Tum pingues patrios iugulant ex more iuuencos
Immittuntq; sues: niueasq; in templa bidentes:
Purpuream effuso pulsantes sanguine terram.
Viscera diripiunt. & cæsim in frusta trucidant
Denudantque gregẽ: & flãmis uerubusque remittũt:
Tum uina effundunt patrijs: & dona lyei
Accumulant: plenis uenerantur lancibus aras.
Thura ignes adolent. onerata altaria fumant.
Tum plausus per tecta mouent: magnũque tonantẽ
Extollunt: ueneremque & te saturnia iu[redacted]
lam placidam. & meliorẽ ingenti laude fatentur
Mauortemque ipsum tamen extera turba deorum
In medium effertur summis cum uocibus aliis
Perlata ad cælos ante omnis gratior unus
Aeneas duplices mittebat ad æthere palmas.
Et puerum panca ore dabat complexus iulum
Nate in quo spes una patrij per tanta laborum
Quem uariis actus fatis discrimina duxi
Ecce inuenta quies: ecce illa extrema malorum
Erumnis factura modum acceptissima semper

Atq; optata dies: quam dura in bella uocatus
Sæpe tibi diis auſpicibus meminiſſe futurã
Iam memini: nunc te q̃primũ aurora rubebit
Craſtina ſublimẽ rutulorũ ad mœnia mittam:
Dehinc ſeſe ad gentẽ iliacam uoluebat: & alto
Pectore uerba trahens blando eſt ſic ore locutus
O ſocii per dura ac denſa pericula uecti
Per tantoſ bellorũ æſtus: dupliceſque furores ●
Armoq;: per totque hyemes: per quicquid acerbũ:
Horrendũ: graue: triſte: ingens: per quicquid iniquũ:
Infauſtum: & crudele foret: cõuertite mentem
In melius: iam finis adeſt: hic meta malorũ
Stabit: & optatam latia cũ gente quietem
Iungemus. dabit inde mihi lauinia coniunx
Bello acri defenſa italo cum ſanguine mixta
Troianã tranſferre æterna in ſecula gentem.
Vnũ oro ſocii auſonios cõmuniter æquo
Ferre animo: & uoſmet ſocero obſeruate latio.
Sceptrũ idẽ ſublumet gerent ſententia mentem
Hæc habet: ait bello uos & præſtantibus armis
Diſcite me: & pietate ſequi: quæ gloria nobis
Ceſſerit in promptu eſt: ſed cætũ & ſydera teſtor
Qui uos tantorũ eripui de clade malorũ
Idem ego ſub maiora potaſ uos præmia ducam.
Talibus orabat. uarioſq; in pectore caſus
Præteritos uoluens: partãq; labore quietẽ
Haud paruo nimiũ ardenti exundabat amore
In teucros: grauibus tandẽ euaſiſſe periclis
Exultans: uelut exiguis cũ æthere gyrans
Incubuit pullis: & magno turbine miluus
Inſiliẽs auido ore furit: ſtragẽque minatur.
Tum criſtata ales perculſo pectore mater
Conſurgit miſero gnatorum exterita caſu.
Roſtrum iacuit: totiſque petit conatibus hoſtẽ:
Et multa expulſum ui tandẽ cedere cogit
Dehinc perturbatos crocitans exquirit: & omnes
Attonitos cogit pro caris anxia gnatis.
Et tanto ereptos gaudet ſupereſſe periclo.
Non ſecus anchiſa genitus mulcebat amicis
Troianos dictiſ: antiquũ corde timorẽ
Flagrantiſque agitans curas: & gaudia longis
Tandẽ parta maliſ: & quæ perferre moleſtũ
Ante fuit: meminiſſe iuuat. uerũ altior idẽ
Ingenti: & clara æneas ſupereminet oẽſ
Virtute excellens: & pro tot numina doniſ
Exorat: ſũmiſque iouem cũ laudibus effert
Interea rutuli: magnũ: & miſerabile funuſ
Exaniműque ducẽ tulerant ſub tecta frequentes
Correpti mœrore aios: largũque pluenteſ
Hymbrẽ oculiſ: & iã lato ●amore latinũ
Deſeſſum: & uarios agitantẽ pectore caſus
Cõplerant: qui poſtquã altos crebeſcere queſtus
Et turmũ ingenti conſoſſũ uulnere uidit:
H●●●●uit lachrymaſ: dehinc mœſtũ lenit agmen
Corripuit manibus uerbiſque ſilentia ponens
Ceu ſpumantiſ apri quando per uiſcera dentes
Fulmineos canis excepit præſtantior omni
Ex numero: tunc infauſto perterita caſu
Cætera turba fugit latrantũ: atque ore magiſtrũ
Circunſtans querulo pauitat: magnoque ululatu
Infremit: ac cõmota manu dominique iubentis
Ore ſolet: genitũque premit: ſeſeque coercet.
Haud aliter rutuli ſuppreſſa uoce quierunt.
Tunc ſic illachrymans rex alto corde latinus
Verba dabat: quantoſ humana negocia motuſ
Alternaſque uices miſcent quo turbine fertur
Vita hominũ o fragiliſ dãnoſa ſuperbia ſceptri
O furor o nimiũ dominandi innata cupido
Mortaleſ quo cæca uehis: quo gloria tantis
Inflatos tranſfers animoſ quæſita periclis.
Quot tecũ inſidiaſ: quot mortes. quanta malorũ
Magnoq; tormenta geris. quot tela quot enſes
Ante oculos ſi cernis habeſ. heu dulce uenenum
Et mundi letalis honos: heu triſtia regni
Mumera: quæ haud paruo cõſtent: & grandia rerum
Pondera: quæ nunq̃ placidã promittere pacẽ
Nec requiem cõferre queant. heu ſortiſ acerbæ
Et miſeræ regale decuſ: magnoque timori
Suppoſitoſ regum caſuſ paciſcq; negatos
Quid turne ingenti auſoniã mouiſſe tumultu
Et dura æneadaſ turbaſſe in bella coactos.
Quid iuuat & uiolaſſe ſacræ promiſſa quietis
Pignora: quæ tibi tanta aĩo impatientia uenit:
Vt matrẽ cum gente deum: iuſſuque tonantis
Huc uecta gereteſ: & noſtris pellere tectiſ
Vltro inſtanſ uelleſ: natæque abrumpere fœduſ
Pollicitæ genero æneæ: & me bella negante
Dura mouere manu: quæ tanta inſania mentem
Implicuit: quotienſ te in ſæui martiſ euntem
Agmina ſublimẽque in equo & radiantibus armiſ
Tentaui reuocare: & iter ſuſpendere cœptum
Corripui: & pauitanſ cedentem in limine fruſtra:
Inde ego quanta tuli: teſtantur mœnia tectiſ
Semirutiſ magnique albenteſ oſſibuſ agri
Et latium toto uacuatum robore: & ingens
Fxitiũ fluuiique cede humana rubentes
Et longi tepidique metuſ: durique laboreſ
Quos totiens ſenior per tanta pericula cœpi.
At nunc turne iaceſ: ubinam generoſa iuuentæ
Gloria: & excellens aĩuſ: quo ſplendidus altæ
Frontis honoſ: quonam illa decenſ frontiſ imago
Ah quantaſ dauno lachrymas acreſque dolores
Turne dabis: quanto circũfluet ardea fletu
Sed non degeneri & pudibundo uulnere foſſum
Aſpiciet: ſaltem hoc miſeræ ſolamen habebit
Mortis: ut æneæ troiani exceperis enſem
Hæc fatus lachrymiſque genas impleuit abortis
Tum ſeſe ad turbã uoluens: miſerabile corpus
Attolli: & caram mœſti genitoris ad urbẽ
Deferri: atque pios fieri mandabat honores
Mox circũfuſi rutuli lato agmine cæſum
Sublimem ingenti iuuenem poſuere pheretro:
Multa ſuper teucrum raptorũ inſigna ſecum
Et galeas: & equos: enſeſq; & tela ferentes
Poſt currus phrygia ſudantes cæde ſequuntur.
It lachrymaus: & ducis equum docta arte metiſcus
Rorantem: & fletu madidum qui uixerat ante
Victorem turnum: atq; hoſtiſi ſtrage furentem.
Hinc alii uerſa arma gerunt: tum extra pubes
Flens ſequitur: largiſque humectat pectora guttis
Et iam feſſi ibant per muta ſilentia noctis
Cædentis ſeſe: greſſumq; in tecta latinus
Flexerat ingenti turbatus funere mentem
Vna omnes lachrymas: matres puerique ſeneſque
Fundebant mœſtam implentes mugitibus urbem.
Inſcius ad tantos daunus ſupereſſe dolores
Et gnatum extremo conſumptũ marte ſuperbam
Effudiſſe animam: largiſque ad mœnia duci
Cum lachrymis: alios gemitus curaſque fouebat
Nãque ex diuerſa caderent dum parte latini
Et calido turnus fœdaret ſanguine terram

Vbrem ingens flāma. & muros inuaserat a tos
Fumabatq; rutis miseri patris ardea tectis.I
Et tota in cinerem uergebat: & astra fauillæ
Altiuolæ implebāt: nec spes plus ulla salutis
Siue quidē sic diis placitū ē. seu præsentia turni.
Signū ut fata darent: horrendo marte perēpti.
Ex templo concussi animos. turbataq; ciues
Pectora cædentes miserandæ sortis iniquum.
Deflebant casum: longoq; ex ordine matres.
Atq; auidos totis fugiebant uiribus ignes
Ac ueluti cum nigra cohors posuere sub alta
Arbore: & infixa radice cubilia longo.
Formicæ instantes operi. sin dura securis
Incumbat. uersosq; infringat culmine paruas.
Sæua casas: mox certatim sese agmine sparso
Corripuit mœstaq; fuga trepidæq; feruntur.
Et uelut ignitum testudo euersa calorem.
Cum sensit luctatā diu pedibusq; renitens.
Caudam agitansq; caput magna ui cedere tentat.
Aestuat & multa insidians conamina miscet
Haud aliter miseri per tanta pericula ciues.
Iactabant sese: & turbata mente ferebant.
Ante omnes senio confectus ad æthera uoces.
Fundebat querulas daunus: superosq; uocabat
Tum uero e mediis uisa ē consurgere flāmis.
Percussisq; ales uolitare per aera pennis.
Incidium nomenq; urbis uersæ ardea seruans.
Et cui sublimes stabant in mœnibus arces.
Mutata effusis nunc circum labitur alis:
Attoniti nouitare omnes: monitisq; deorum.
Haud paruis confusi humeros atq; ora tenebant.
Ad daunus patriæ ardenti concussus amore
Euersæ duros gemitus sub corde premebat
Hæc inter magno uolitans prænuncia motu
Fama ruit latisq; animos clamoribus īplet
Aduentare nouum multo cū milite funus
Et turnū exanimen: & letali uulnere uictū
Mox turbati oēs nigras duxere frequentes:
Incensas ex amore faces ardentibus agri.
Collucent flāmis: dehinc se uenientibus addunt.
Quos post quā toto uidere ex agmine matres
Percussis uocē palmis ad æthera tollunt
At daunus cari ut patuerunt funera nati:
Substitit. & demū ingenti correpta dolore.
Ora mouens mediū sese furibundus in agmen.
Proripuit turnūq; super prostratus & hærens.
Quan primū fari potuit sic edidit ore.
Nate patris dolor: & fesse miseranda senecte
Rapta quies quo me tantis iactare periclis
Duxisti. & sæuis tandem deuicte sub armis.
Quo tua me prestans animi constantia uexit.
Hic claræ uirtutis honos & gloria sceptri.
Hoc magni decus imperium tales ne triumphos.
Nare refers hæc illa quia promissa parenti.
Afflicto: totiens hæc mera optata laborum
Heu miserum q̄ præcipites labentia casus
Sæcla agitant quanto uoluuntur fata tumultu
Qui iam sublimes referebas clarus honores
Et magnus toto in latio quem troes in armis
Horrendum: & trepidi totiens sensere furentē.
Nunc mi turne iaces miserādū & flebile corpus
Iā mutū ē sine uoce caput quo pulcherior. alter.
Non fuit in tota ausonia nec gratior ullus
Aloquio nec quis positis ingentior armis
Nate ubi forma nitens niueaq; in fronte serenus
Ille decor dulcisq; oculorum aspectus: & altæ:
Sydereus ceruicis honos his gloria martis
Contigit auspicis tali rediture paratu.
Discedens uoluisti auidis te credere bellis
Heu mortē inuisam quæ sola ultricibus. armis.
Elatos frenas animos cōmunia toti
Genti sceptra tenens æternaq; federa seruans
Quæ magnos puosq; teris: quæ fortibus æquas
Imbelles populisq; duces senium q; iuuentæ
Heu mortem obscura quæ causa indigna coegit
Eripere atq; meum crudeli uulnere natum.
Afficere. o felix tam grato cædis amata.
Successu lætare tuæ quæ tanta dolorum.
Fugisti monumēta grauisq; immania casus
Pondera. quid misero genitori plura parentis
O superi. natum rapuistis & ardea flāmis
Cōsūpta in cinerē uersa est. nūc æthere pennis.
Verberat. ab me turne tua plus cæde cruenta:
Deerat adhuc sors ista patris suprema senecte.
At uero tali feres cum fœdere uersant.
Vt quē infesta furens miserum fortuna moratur.
Illum omni petat infrendens: & turbine cogat
Dixerat: & multa illachrimās largo ore rigabat.
Hymbre. trahēs duros genitus rabidosq; dol ores
Qualis ubi incubuit ualidis ionis unguibus ales.
Et paruum effuso diuulsit sanguine fœtum.
Cerua uidens: miseri turbantur funere nati.
Postea lux latum splendore impleuerat orbē.
Tūc pater infractos fatali marte latinus.
Defecisse uidens italos. totamq; potenti.
Cedere fortunā æneæ belliq; tumultū.
Ingētisq; animo curas & fœdera uoluens
Connubii promissa suæ nateq; hymeneos
Prestātes uocat electos ex agmine toto.
Mille uiros qui dardaniū cōmittētur ad urbē
Spectatum uirtute ducem iungitq; togatos
Multa oratores memorans & enntibus ultro
Imperat ut quando auspiciis monitisq; deorū.
Troianā miseere italo cum sanguine gētē.
Expediāt placido īterfint aīoq; recusāt.
Aeneadesq; uehāt alta ītra mœnia læti
Interea ipse urbem labesactā: & uulgus inerme
Cōponit. solidatq; animos requiēq; futuram.
Spōdet. & æternā uentura ī secula pacem
Inde iubet meritos turba plaudente triūphos
Sublimesq; domus fieri regales honores
Atq; alacris mouet unanimes ut frōte serena:
Occurrāt genero ueniēti. & pectore toto.
Excipiāt gētē ilicā. magnisq; receptēt
Plausibus optataq; est dāt pacis amores.
Iamq; īstructa cohors teuchrorū castra subibat.
Cincta comas ramis oleæ: pacemq; rogabat.
Quā bonus æneas ad se ītra regia duci
Tecta iubet causamq; uiæ placido ore requirit.
Tunc senior sic īcipiēt ardētia drancet.
Verbera mouet nimiū erepti pro funera turni
Exulant: o troianæ dux inclite gentis
Gloria spesq; phrygiū quo nec pietate nec armis
Maior ī orbe fuit: uicti obtestamur & omnes.
Iuramus deosq; deas inuitus in unum.
Conflatum uidit latium: & temerata latinus
Fœdera nec phrygios unquā turbauit honores
Quin nate quando superum sic uota ferebant.
Cōnubia & generum magno te optabat amore
Sed quicqd tanto armorū flagrante tumultu.

In medium comitata uenit lauinia uirgo
Confectuſq; odiis furor attulit ille negantes.
Inuitaſq; dedit latias in prœlia gentes.
Illũ omnis conuerſa cohors poſcebat ut armis
Cederet & magnum ſineret ſuccedere pactis
Connubiis anchiſiaden inde optimus ambat
Iungebat palmas defeſſa ætate latinus
Intractis nimioq; ardentem marte rogabat.
Nec noſtræ potuere preces inflectere durum
Nec diuum portenta animũ quin acrius ignem
Spumabat ferus ore uomens bellũq; ciebat.
At uero dignum inuenit pro talibus auſis
Exitium qui te tandem uictore momordit.
Nigrantem eroſtratus humũ nũc imrobus ædes.
Tartareas uiſurus eat quæratq; ſub imo
Nunc alias acheronte acies alioſq; hymeneos.
Tu melior ſuccede bonis laurentibus heres
Iu te omnis domus: & ieſſi inclinata latini.
Spes iacet. unũ omnes itali ſuper aurea mittunt
Sydera: & ingentem bello. & eeleſtibus armis.
Extollunt: & uera canunt præconia uoces.
Te grauiũ ueneranda patrũ conſultaq; turba
Inualidiq; ætate ſenes te leta iuuentus.
Et cupide matres pueri: innuptæq; puellæ
Vnanimes æquo ore uolunt: turnũq; ſub armis
Exultant cecidiſſe tuis te tota precatur
Auſonia & claris præſtatem laudibus effert.
In te unum conuerſi oculi pater ipſæ latinus
Iam ſenior ſola hæc longeuæ munere uitæ:
Qui gnatã tibi iũgat habet generiq; nepotes
Troianos italo admixtos in ſæcula mittat.
Ergo age magne ueni teucro rũductor & altos.
Ingredere & celebres cape quos ſpõdemus honores.
Finierat cuntiq; eadẽ ſimul ore fremebant.
Quos pius æneas hilari cũ fronte receptos.
Proſequitur paucis: & amico pectore fatur.
Nec uos nec placida ſolitum ſub pace latinum.
Arguerim uerum infeſti uiolentia turni:
Tãtũ opus haud dubito & tanti diſcrimina martis.
Cõciuit iuuenilis enim plus laudis amore
Quicquid id eſt tamen. anſoni nil pacta recuſo
Connubia: & ſanctã æterno cũ fœdere pacem
Iungere. rex idẽ imperiũ: & ueneranda tenebit.
Sceptra ſocer ſtatuentq; mei mihi mœnia teuchri
Et nomen natæ urbis erit ſocioſq; penate
Adiiciam. uos cõmunes in ſæcula leges.
Concordeſq; ingentiq; animo mittetis amores
Interea quid reſtat adhuc imponite flãmis.
Corpora. quæ duri miſeranda inſania belli
Arripuit. dehinc q̃ primũ raſtina ſurget
Clara dies. leti laurentia tecta petemus.
Dixerat: & tanto affatu conuerſa tenebat
Ora ſimul ſtupefacta omnes: & aperitus ingens.
M[redacted]ratis opus mox robore toto
Congeſtas rapuere pyras ignemq; repoſtis.
Ciuibus ĩmiſere altũq; ſub æthera ſumus.
Euolat: atq; atris cælum ſublime tenebris
Conditur inumeras ex omni rure bidentes.
Glandioſq; ſues iuguſant: pingueſq; iuuencos
Immittuntq; rogis latos incendia campos.
Enudant fremit impulſus clamoribus aer.
Iãq; ſequẽs clarũ extulerat lux aurea phœbum
Tunc teucri auſoniq; omnes mixto agmine laeti:
Confedere in æquis: & greſſũ ad tecta mouebat
Tantorum furiiſq; operũ: atque laborib⁹ actum eſt.
Id rapidus turni: & ſtimulis incenſis iniquis
Laurenti atq; altis erectam mœnibuſ urbem
Ante omneſ piuſ æneaſ poſt ordine drancef.
Multa duci ſenior momoraſ dehinc unica plef
Aſcaniuſ multũq; animi maturuſ elethef
Et grauiuſ ilioneuſ mnſtheuſq; acerq; ſereſtuſ
Sergeſtuſ fortiſq; giaſ fortiſq; cloanthuſ
Poſt alii mixtimq; itali teucriq; ſequuntur.
Interea effuſi ſtabant per mœnia ciueſ.
Sublimiſq; alta ſtatuebant laude triumphoſ.
Troianã cupido expectanteſ pectore turbã.
Et iam aduentabant quoſ læta frontes latinus
Occurrens magna excepit comitante caterua
At poſt q̃ medio uenientem ex agmine uidit.
Dardanium æneam haud uera illuſit imago
Nanq; omnes ſuper excellens atq; altior ibat.
Et late regalem oculis ſpargebat honorem
Syderis tunc q̃ primũ data copia fandi eſt
Et uoces capere atq; optatas iungere dextraſ
Incipit: & prior affatur placido ore latinus.
Veniſti tandem cupidum ne fixa fefellit.
Spes animum lux troianæ clariſſima gentis
Magnorum quem iuſſa deum tot caſibus actũ
Italia & noſtris uoluerunt ſiſtere tectis
Quanquã humana furẽs nimis auſa licẽtia ſanctãs.
Turbarit leges: & diuum excinerit iras.
Quin etiam inuictũ totiens meq; arma negantem
Tradiderit duri perferre pericula martis
Factũ etenim ſed nec paruo ſtat numina iuſtas.
Indignata animis: miſere ultritia penas:
Nunc age magne phrygũ ductor quãdo oĩs origo
Seditionis abeſt. & tanti criminis auctor
Connubius ſuccede: & promiſſionis hymenæis
Sunt mihi regna iacent ereptis oppida mutis
Sola autem feſſæ ſpes unica nata ſenectæ
Te generum: & natum tẽpus cõplector in omne
Quem contra bonus æneas rex maxime nullã.
In te horum cauſam armorum tantiq; tumultus.
Crediderim placidæ aſſueto ſub tempore pacis
Et ſi qua eſt pone hãc curam pater optime queſo.
Nunc adſum: & patrem: & ſocerũ lætus in omnis.
Accipio caſus magni mihi ſurgit imago
Anchiſæ: & rurſũ ardebo genitoris amore
Talibus orabant inter ſe & tecta ſubibant.
Regia cũ ſtudto effuſæ matreſq; nuruſq;
Longæuiq; patres ſtabant iuuenũq; cohortes.
Pulchra reuiſentes troianæ corpora gentis:
Ante omnes magnum æneam cupidoq; norabant:
Altũ animo genus: & præſtantẽ frontis honorem
Quæſitãq; alacres pacem optata quietis.
Munera laudabant: ceu qñ longus & ingens
Agricolas tenuit reſolutis nubibuſ hymber
Suſpenſoſ curuumq; diu requieuit aratrum
Tunc ſi claruſ equoſ ſpatioſo limine titan.
Laxet: & aurato cælum ſplendore ſerenet.
Lætitia exundant: & ſeſe hortantur agreſtiſ:
Non ſecuſ auſonii tam leto in tempore rerum.
Compoſuere animoſ: & tam rex alta latinuſ:
Atria regaleſq; habituſ intrarat & una
Optimuſ æneaſ ſequitur quem pulcher iuluſ.
Dehinc iiali mixtiq; phrigeſ: tũ ſplendida lato
Applauſu & maguo completur regia coetu.
Hec inter matrum innumerum uurumq; caterna.

Sydera deiecta oculos quam troius heros
Virtute & forma ingentem mirabile dictu
Vt uidit: primo aspectu stupefactus inhæsit
Et secũ turni casus miseratus acerbos
Q_ui haud pua spe ductus ouãs in prœlia tantos
Ciuisset motus: durisq; arsisset in armis.
Tum uero æterno iunguntur fœdera nexu
Connubii: & multa canũt cũ laude hymenæos
Dehĩc plausus fremitusq; altũ sup aera mittunt.
Et lætam uocem per regia recta uolutant
At fidum interea æneas affatur achaten.
Vadat: & andronachæ quõdã data munera uestes
Intextas auro ferat: & quod sæpe solebat.
Dum res troianæ stabant circundare collo
Auratum gẽmis circũseptumq; monile
Præterea magnum cratera in pignus amoris
Quem priamus patri anchisæ donauerat olim
Nec mora iussa sequẽs pulcherria portat achates.
Munera. tum socer iugentẽ cratera latinus
Donatum capit: ac coniunx lauinia uestes.
Atq; monile decens placido dehinc pectore sese.
Demulcent. uariisq; trahũt sermonibus horas:
Et iam tarda epulas fugientis tempora lucis.
Poscebant mox regali conuiuia luxu
Effundunt latosq; alta intra tecta paratus
Conuenere omnes strato discumbere in ostro
Delitiis iussi: & dapibus se inferre futuris.
Dat manibus crystallus aquas: mẽlisq; reponunt
Flauentem cererem. tum læta fronte ministri
Innumeri magno distinguũt ordine curras
Pars dapibus reficit mensas pars pocula miscet
Craterasq; replet. nunc hac nunc uoluit illac
Turba frequens uarios miscẽtque p aetria motus
At puerum pater immotis spectabat iulum
Luminibus: uultum admirans moresque latinus
Et grauiter pueri. ex ore cadentia uerba:
Maturumque animũ ante ãos: & multa rogabat
Permixtas referens uoces: dehinc oscula figens
Dulcia complexum manibus iunctumque fouebat.
Et nimium exultans fœlicem: & munere diuum
Donatum æneam pro tali prole ferebat.
Postquam epulis compressa fames: traducere longã
Incipiunt: fando: & labentem fallere noctem:
Nunc duros troiæ casus gentesque pelasgas:
Nunc fera laurentis memorantes prœlia pugnæ:
Quo primum diffusæ acies: quo tela uicissim
Pulsa loco: qui primus ouans inuaserit agmen
Fulmineumque ardens in equo madefecerit ensem.
Precipue tros æneas seniorque latinus.
Magnorum heroum latiique antiqua potentis
Gesta recensebant fugientemq; horrída nati
Arma. sui saturnum italis latuisse sub oris.
Hinc latiũ dixisse: genusque in montibus altis:
Composuisse uagum: legesque & iura dedisse
Et bacchi: & frugũ cultus dehinc tecta secutũ:
Esse paterna ionẽ. utque electra atlãtide cretus
Iasio idæas cæso phrygiæ esset ad urbes
Dardanus ex chorito multa cum gente, pfectus
Vtque insignẽ aquilã dono: & ioue patre supbus.
Hectoreæ gentis signum: Illustresque tulisset
Primus auum titulos troianæ stirpis origo
Talibus atque aliis inter se longa trahebant.
Tẽpora tum fremitus lætæque per atria uoces
At uolant strepitu ingenti tectũ oẽ repletur
Dant lucem flãmæ: & alto splẽdore coruscant
Consurgunt phryges cithara resonante sequ untur
Ausonii. & plausum ingeminant seque agmie toto.
Permiscent uariantque pedes raptũque feruntur.
Fa iã festa nouẽ largo connubia luxu
Attigerant celebrata dies. tum maximus heros
Aeneas urbẽ curuo signabat aratro.
Fundabãtque domos: & amictas aggere fossas
Ecce aũt fatu haud paruũ diffundere flammã
Ingẽtẽ & fulgore leuẽ & se nubibus altis
Miscẽtẽ sũmo lauinia uertice uisa est
Obstupuit pater æneas: duplicesq; tetendit
Ad cælũ cũ uoce manus si inppiter unquã
Gens monitis troiana tuis: terraq; mariq;.
Paruit ĩperiisq; libens si numina uestras
Si merui coluiq; aras per si quid agendũ est
Q_uod restat placidã fœlici afferre quietẽ
Augurio: & firmare: malisq; ĩponite finem
Talia iacctantẽ circunstitit aurea mater.
Se uenerẽ cõfessa. almo & sic edidit ore
Gnate aĩo pone hãc curã: & meliora capese.
Signa deũ: gaudensq; bonis succede futuris
Nũc tibi parta quies: nũc meta extrema malorũ
Nũc tãdẽ optatã cõponũt sæcula pacẽ
Nec flammã ad cælos per latã e uertice caræ
Cõiugis horresce: at cõstãtẽ dirige mentẽ
Nãq; erit illa tuũ celebri quæ sanguine nomẽ.
Troianosq; auctura duces ad sydera mittat
Hæc tibi magnanimo sublimi prole nepotes
Conferet: egregiis totũ qui laudibus orbẽ.
Cõplebũt: totũq; sua uirtute potentes
Sub iuga uictoresq; trahent: quos gloria sũmo
Oceanũ trãsgressa ingẽs æquabit olympo.
Quos tandẽ inumera ardẽs post illustra retũ.
Gesta deos factura uehet super æthera uirtus
Hanc flãmã uentura tuæ præconia gentis:
Designant hoc oĩpotẽs e culmine signũ.
Sydereo dedit: at tantarũ in munere laudũ.
Quã statuis dicas a nomine cõiugis urbem.
Præterea sacros troia exardente penates.
Ereptos cõpone noua intra mœnia. & altos
Infer ad æternũ mansuros tempus honores.
Hi tibi mira ferã tãto urbis amore trahent.
Vt uecti ad sedes alias loca prima latini
Sponte sua repetent: iterũ: iterũq; reuersi
O fœlix quem tata manẽt: de hic pace tenebis.
Sub placida gentẽ iliacã: post fessus: & æuo
Confectus tandẽ elysias socer ibit ad umbras.
Succedes sceptro: atq; italis dominabere: leges.
Cõmunes teucrisq; ferens: tum lætus ad altum
Te mittes cælum. sic stat sententia diuum.
Dixit: & inde lenes fugiens se uexit ad auras
Aeneas tãto stupefactã nomine mentẽ.
Percussus: diuæ peragit mandata parenti
Et iã cõpositos fœlici in pace regebat.
Dardanidas: & iã decedens sceptra latinus.
Liquerat: & pius æneas successerat: omnem
Dusoniam: lataq; potens ditione tenebat
Iã paribus phryges: atq; itali se moribus ultro
Et socia ingenti firmabãt pectora amore
Concordiq; æquas miscebant fœdere leges
Tũ medio uenul exultans se imisit olympo
Ante ioue: & cõplexa pedes sic ore locuta est.
Oĩpotẽs genitor qui solus ab æthere sũmo:
Cũcta mouet qui res hominũ curasq; recẽset
Dum teucros thraheret fortuna inimica recordor

Spondebas finem erumnis: rebusq; salutem
Nec tua me promissa pater sententia fallit.
Nanq; omnes gaudere sacra tris pace per annos
Viderunt italæ nullo discrimine partes
Verum ad lyderei missurum culmina cæli
Pollicitus magnum æneam meritumq; ferebat
Illaturum astris. quid nũc sub pectore uersas.
Illamq; optat matura polos ænea uirtus
Olli hoium sator atq; deũ dedit oscula ab alto
Pectore uerba ferens qnantũ cytherea potẽtem
Aeneam æneadasq; omnes infessus amaui
Et terra: & pelago: & per tanta pericula uectos.
Nosti: & sepe equidẽ indolui comotus amore
Gnata tuo: tandemq; malis iunone secunda
Imposui finem nunc stat sententia menti
Qua ductorẽ alta phrygum succedere cælo
Instituit & firma est numeroq; inferre deorum.
Constat: & id concedo libens: tu si quid in ipso
Mortale est ad me: atq; astris ingentibus adde
Quin sin alios sua habet uirtus qui laude perẽni
Accingant sese gestis prestantibus orbem
Exhorrent: illos rursum super æthera mittan
Assensere omnes superi: nec regia iuno.
Abnuit: ad magnum æneam suadebat ad altum
Efferri cælum: & uoces addebat amicas.
Tum uenus aerias descendit lapsa per auras
Laurentumq; petit uicina numicus undis
Flumineis ubi currit in æquora harundine tectus
Tũc opus gnati abluere: & deferre sub umbras
Quicquid erat mortale iubet de hinc læta recentẽ
Foelicemq; animam secum super aera duxit
Immisitq; æneam astris quem iulia proles
Indigetem appellat: templisq; imponit honores:

Alcini uersus.

De numero uatum si quis se ponat homerum.
Proximus a primo: tum maro primus erit
Et si post primum maro ponatur homerum
Longe erit a primo quisquis secundus erit.

Cornelii galli uersus.

Temporibus lætis tristamur maximæ cæsar.
Hoc uno amisso quem gemo uirgilium.
Sed uetuit relegi: si tu patiere libellos.
Inquibus æneam condidit ore sacro
Roma rogat precibus eteni tibi supplicat orbis
Ne pereant flammis tot monumenta ducum
Atq; iterũ troiam: sed maior flamma cremabit.
Fac laudes italum. fac tua facta legi
Aeneamq; suum fac maior nuncius ornet.
Plus fatis possunt cæsaris ora dei.

P. V[illegible]M. hortulus.

Adeste musæ maximi proles iouis:
Laudem feracis prædicemus hortuli.
[illegible]s salubres præbet corpori cibos.
Varioq; cultus sæpe cultori refert.
Holus suaue: multiplex herbæ genus.
Vuas nitentes: atq; foetus arborum.
Non defit hortis & uoluptas maxima
Multisq; cõmixta modus iucunditas.
Atq; strepentis uitreus ambit liquor
Sulcoq; ductus irrigat riuus fata.
Flores nitescunt discolore gramine
Pingunt terras gẽmeis honoribus
Apes susurro murmurant gratæ leni
Cũ sũma florum uel nouos rores legunt
Foecunda uitis coniuges ulmos grauat.
Textas ue inumbrat pampinus harũdines.
Opaca prebent arbores umbracula
Prohibentq; densis feruidum solem comis
Aues canoros garulæ fundunt sonos.
Et semper aures cantibus mulcent suis
Oblectat hortus auocat pascit: tenet.
Animoq; mœsto demit langores gra ues
Membris uigorem reddit: & uisus capit:
Refert labori pleniorem gratiam.
Tribuit ut colenti multiforme gaudium

De uino & uenere.

Nec ueneris. nec tu uini capiaris amore
Vno nanq; modo uina: uenusque nocent.
Vt uenus eneruat uires sic copia uini
Et tentant gressus: debilitantque pedes.
Multos cecus amor cogit secrata fateri:
Arcanum demens detegit ebrietas
Bellũ sæpe petit ferus exitiale cupido
Sepæ manus itidem bacchus ad arma uocat
Perdidit horrendo troiam uenus iproba bello
Et lapithas bello perdis iacce graui.
Denique cũ mentes hominũ furiarit uterque
Et pudor: & probitas: & mœtus omnia abest
Compedibus uenerem uinclis constringe lvæũ
Nete muneribus lædat uterque suis.
Vina sitim sedant: natis uenus alma creandis.
Serua fines horum: transiluisset nocet.

De liuore.

Liuor tabificum malis uenenum.
Intactis uorat ossibus medulas.
Et totum bibit arbutus cruorem.
Quod quisque furit inuidetque forti.
Vt dedet sibi pœnas sempque ipse est.
Testatur in gemitu graues dolores:
Suspirat gemit incutitque dentes.
Sudat frigidus intuens quod odit.
Effundit mala lingua uirus atrum.
Pallor terribilis genas colorat.
Infelix macies rfnundat ossa.
Non lux non cibus est suauis illi.
Nec potus iuuat aut sapor lyei.
Nec si pocula iuppiter propinet.
Atq; hæc porrigat: & ministret hebe:
Aut tradat ganymedes ipse nectar.
Non sõnum capit. aut quiescit unquam:
Torquet uiscera carnifex cruentus.
Vesanos tacitos mouet furores.
Intentans animo faces ernnys.
Et talis titis quo uultur intus
Qui semper lacerat comesti mentẽ
Viuit pectore sub dolente uulnus.
Quod chironia nec manus leuaret.
Nec phœbus soboles ue clara phœbi.

De cantu sirenarum.

Sirenas uarios cantus acheloia proles.
Et solis: & miseros ore ciere modos
Illarum uoces illarũ musa mouebat:
Oĩa quæ thimele carmina dulcis
Quod tuba. quod lytui. qđ cornua rauca fuerunt.
Quodque foraminibus tibia mille sonat
Quodque leues calami suauis cantat & ædo
Quod lyra qđ citharæ. quod moribundus olor.
Illector nautas dulci modulamine uocis.
Mergebat auide fluctibus ionus.
Sanguine sisiphio generatus uectus ulyxes.

Et totos solida præstitit arte suos.
In læui cæra sociorum calida circes
Atq; suas uictis præbuit ipsa manus
Transiluit scopulos & inhospita littora classis
Illi præcipites dissiluere freto
Sic blandas uocis notas. ac carmina uicit
Sic tamen exitio monstra canore dedit.

Eiusdem.

Clarus inoffenso redibat lumine titan.
Lecti ficusq; dies erat omnibus æthere puro
Vosq; simul iuuenes animis: & uoce fauentes.
Concelebrate diem notis fœlicibus almum.
Prosper ut is semper redeat uaticq; quot annis.
Asmenide referam alacres sua mantua uati.

De fortuna.

Fortuna potens: tantum.
Iuris atrox que uendicas:
Euertis que bonos: eligis improbos
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus.
Fortuna innocuos cladibus afficit
Iustos illa uiros pauperie grauat.
Indignos eadem diuitiis beat.
Hæc aufert iuuenes: & retinet senes.
Iniusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis admittit transfert ad impios
Nec discrimen habet: rectaq; iudicat.
Inconstans fragilis perfida lubrica
Nec quos clarificat perpetuo fouet.
Nec quos deserit perpetuo premit.

De orpheo.

Threcius quondam uates
Fide creditur canora.
Mouisse sensus trium fratrum.
Atq; omnes tenuisse uagos.
Et surda cantu concitasse saxa
Suaui sono testudinis.
Arbores secute umbram ferunt præbuisse uati
Sed placidis hominum dictis.
Fera corda mitigauit.
Doctaq; ui tam uoce temperauit.
Iustitiam docuit. coetu quoq; congregauit uno
Moresq; agrestes expoliauit orpheus.

De seipso.

Mellifluum qnisquis romanũ nescit homerm
Melegat: & lecto credat utrunq; sibi
Illius immensos miratur græcia campos.
At minor est nobis: sed bene cultus ager.
Non milies pastor curuus non defit arator.
Hæc grais constant singula, trina mihi

De ætatibus animalium

Per binos decies q; nouem superexit in annos:
usta sene centum quod & implet uita uirorũ.
Hos nouies superat uiuendo garula cornix.
Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus
Alipedum ceruum ter uicit coruus & illum.
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales
Quam nos perpetuo decies peruertimur æuo.
Nymphæ hymadryades: quarũ longissima uita est.
Hæc cohibet fines uiuacia fata animantum.
Cætera secreta nouit deus arbiter æui

De ludo.

Spernat ludum uersat mentes uesana libido
Fraude carete graues ignari credite doctis:
Luxuri nummos. animos quoq; ponere debent
Irasci nemini uictos placet optime frater
Ludite secure quibus est æs semper in archa
Siquis habet nummos uenienti exibit inanis
Lusori cupido semper grauis existus instat:
Sancta probis pax est irasci desine uictus
Nullus ubiq; potest fœlici ludere dextra
Initio furus ego sum tribus addita quarta
Plecte truces animos: ut uere ludere possis
Ponite mature bellũ precor iraq; cessset

Monostica de erumnis Herculis

Prima clionei tolerata erumna leonis
Proxima lemæã ferro. & face contulit hydram
Mox hervmãtheum uis tertia perculit aprũ
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui
Stymphalidas pepulit uolucres discrimine quto.
Threiciã sexto spoliauit amazona balitheo
Septima in argeis stabulis imaensa laboris.
Octauo expulso numeratur adorea tauro
Indiomedis uictoria noua quadrigis
Gerione extincto decimã dat hyberia palmam
Vndecimum mala hesperidum distracta triunphũ
Cerberus extremi suprema est meta laboris

Argumenta duodecim librorum æneidos

Aeolus immittit uentos iunone precante
Troianosq; uagos libicas expellit in oras
Solaturq; uenerem dictis pater ipse dolentem
Aeneam recepit pulchra carthagine dido
Cui uenus ascanii sub imagine mittit amorem

Secundi.

Cogitur æneas bellorum expone causas
Graiorumq; dolos: & equum: fraudemq; sinonis
Excisamq; urbem: priamiq; miserrima fata
Vtq; patrem impositum forti ceruice pigues.
Extulerit. claramq; amiserit ipse creusam

Tertii.

Post casum troiæ frabricata classes superstes.
Vela dat æneas: urbemq; i littore thraces.
Mox aliam pulsus creteis condidit oris:
Cedit & hinc: helenũq; uidet preceptaq; sumit
Aetnæum cyclopa fuit sepelitq; parentem

Quarti.

Ardet amore graui dido soror anna suadet
Nubere: iunguntur nimbo cogente sub antro
Incusat precibus patrem contemptus hiarbas
Nauigat æneas iussu iouis. illa dolore
Impatiens: & amore necẽ sibi protinus infert

Quinti.

In siculas iterum terras fo[illegible]na reducit
Aeneam: tumuloq; patris persoluit honorem.
Tum cogit naues incendere troadas iris
Troes ibi linquunt socios uenus anxia placat.
Neptunũ: somnus palynurum mergit in[illegible]

Sexti.

Sacratam phœbo cumarum fertur in urbem
Rex phrygius uatisq; petitit responsa lvbillæ.
Misenum sepelit. post hæc adit infera regna
Congressusq; patri discit genus omne suorum
Quoq; modo casus ualeat superare futuros.

Septimi.

Tandem deueniunt laurentia troes in arua
Et pace accepta læti noua mœnia condunt.

Nocte ſatam iuno furiam uocat. illa latinos
Inter: & æneidas bellū ſerit. & ciet arma.
Protinus auxiliis terra inſtruit itala turmas

Octaui.

Vidit ut æneas ſumma ui bella parari:
Arcadas euandrūq; ſenem ſibi fœdere iungit.
Dardanioq; duci ſociatur hetruria tota
Arma perit genitrix: dat mulciber: in clipeoq;
Res pingit latias: & fortia facta nepotum

Noni.

Ad turnum propere iunoni mittitur iris
Inſectatq; animos: aciem mouet ille: phrygasq;
Obſidet inde igni euerſa ē æneia claſſis:
Eurialus: niſuſq; ruunt. nece prælia noctis
Vī turnus potitur caſtris: impellitur inde

Decimi.

Placat & uxorem dictis & iurgia natæ
Iuppiter auxilius inſtructus troius heros
Aduenit: occurrūt populi: atq; in littore pugnant.
Occidit a uturno palas: uictorq; ſuperbus
Aenea eripitur: mezentius interit acer.

Vndecimi

Occiſis proprium pars utraq; reddit honorem
Supplicibus calidone ſatuſ negat arma latinis.
Cum turno alterno iurgat certamine drances.
Aeneas equitem premittit: & obuia uirgo.
Excipit: extincta rutuli dant terga camilla.

Duodecimi

Troianis rutuliſque placet coniungere fœdus:
Id rutuli rumpunt: nato uenus alma medetur.
Dictamo: rutulique ruunt periuria uicti
Cogitur æneæ dauni concurrere proles
Palantea necem miſero dant cingula turno.

P.V.M. de muſarum inuentis

Clio geſta canens tranſactis tempora reddit
Melpomene tragico pclamat mœſta boatu
Comica laſiuo gaudet ſermone thalia.
Dulciloquis calamos euterpe flatibus urget.
Terpſicore affcūs ciaharis mouet. imperat auget.
Plectra gerens eratho ſaltat pede. carmine uultu.
Carmina calliope libris heroica mandat.
Vrania poli motus ſcrutatur: & aſtra.
Signat cuncta manu. loquiturque polymnia geſtu.
Mētis appolineæ uis has mouet undique muſas
In medio reſidens cōplectitur omnia phœbus.
Clio hiſtorias inuenit: melpomene tragœdias.
Talia comœdías euterpe tibias. terpſicore
Pſalteriū. eratho geometriam. calliope litteras
Vrania aſtrologiā. polimnia rethoricā.

Epitaphia virorum illuſtrium

Palladius.

Conditus hic ego ſum: cuius modo ruſtica muſa
Per ſiluas: per rus uenit ad arma uirum

Aſclepiades

Titiron ac ſegetes cecini maro: & arma uirūque
Mantua me genuit: parthenope ſepelit.

Euſebius

Vergilius iacet hic qui paſcua uerſibus edit.
Et ruris cultus: & phrigies arma uiri.

Pompelianus.

Qui pecudes qui rura canit: qui prœlia uates.
In calabris moriens hac requieſcit humo.

Maximinianus.

Carminibus pecudeſ: & rus: & bella canendo.
Nomen inextinctū uergiliuſ meruit.

Vitalis.

Mātua mi patria ē nomē maro: carmina ſiluæ
Ruraque cum bellis: parthenope tumuluſ.

Baſilius.

Qui ſiluaſ: & agroſ: qui prælia uerſibus ornat
Mole ſub hac ſituſ eſt ecce poeta maro

Aſmoniaduſ.

Paſtoreſ. uateſ ego ſum: cui rura: duceſque.
Carmina ſunt: hic me preſſit acerba quieſ.

Vouianuſ.

Aſiluis ad agroſ: ab agriſ ad prælia uenit
Muſa maroniſ adeſt nobilis ingenio

Eugeniuſ.

Bucolica expreſſi: & ruriſ præcepta colendi
Mox cecini pugnaſ: mortuuſ hic habito.

Iulianuſ.

Hic data uergilio requieſ: qui carmine dulci.
Et pana: & ſegeteſ: & fera bella canit

Hilaſiuſ.

Paſtoreſ cecini: docui qui cultuſ in agri.
Prælia deſcripſi: contegor hoc tumulo

Aliud.

Subduxit morti uiuax pictura maronem
Et quem parca tulit reddit imago uirum

Aliud.

Luciſ damna nihil tanto nocuere poetæ.
Quem præſentat honoſ carminiſ: & plutei.

Vergiliuſ.

Mantua me genuit. calabri raupuere: tenet nunc
Partheone. cecini paſcua: rura: duceſ.
Triſtia fata tui dum fleſ in daphnide flacci
Docte maro fratrem diis imortalibus æquas
Paſtor arator eques: paui colui ſuperaui.
Capras rus hoſtes fronde ligoue mann.
Iuppiter in cælis: cæſar regit omnia terris
Tarpeio quondam conſedit culmine cornix
Eſt bene non potuit dicere dixit erit
Littera rem geſtam loquitur: res ipſa medullā.
Verbi quam uiuax mens uidet. intus habet
Sus iuuenis ſerpens caſu uenere ſub imo
Sus iacet extinctus ſerpens pede. ille ueneno
Anguis: aper iuuenis pereūt in uulnere morſu
Hic fremit: ille gemit: ſibilat hic moriens
Sus: ſerpens iuuenis pariter periere uiciſſim.
Dēte perit iuuenis: ſerpens pede. porcus ab ictu

P.V. Maronis de ſpeculo.

Edditur effigies: liquidaque tuentis in unda
Qualis in aduerſo ſpeculoꝝ cernitur orbe.
Formā purā refert oculiſ ſpectantibuſ unda
Quales obiecti ſpeculi ſulgore uidentur
Fōtiſ aquæ redeūt ſimulacra imitantia uerum
Qualia leue refert ſpeculi cū cernimuſ æquor.
Exprimit oppoſitaſ in mollibuſ unda figuraſ.
Leuati qualeſ ſpeculi uictor ipſe remittit.
Apparet mendax in limi fonte figura
Qualem reiectat ſpeculi nitidiſſimus orbiſ
Vnda quieta refert alto de gurgite formaſ
Ac ueluti ſpeculū nitido ſplendore coruſcanſ
Spectantiſ faciē mundiſſimuſ aſſimulat fonſ
Sicut in oppoſito ſpeculi ſolet æquore cerni
Forma repercuſſuſ liquidarum fingit aquarum
Qualiſ purifico ſpeculorū ex orbe reducit
Fontibuſ in liquidiſ: ſimplex generatur imago

Vt solet a speculo facies respendente referri
Et figies liquido respondet ab æquore fontis
Qualis & a speculo simulatrix unda resultat.
Effringit species puriſſimus odor aquarum
Palma uelut speculi uiuas imitantia formas
Fonte repulsatur depicta tuentis imago.
Ceu leui in speculo solet apparere figura

Mira Virgilii uersus experientia.

Qua ratis egit iter iuncto boue plaustra trahuntur
Postq̃ tristis hyems frigora iunxit aquas
Sustinet unda rotã patulæ modo peruia puppi
Vt concreta gelu marmoris instar habet
Quas mõ plaustra pmit undas: ratis ante secabat
Postq̃ brumali diriguere gelu
Vnda rotã patitur. celerẽ nunc passa carinam
In glaciem solidam uersus ut amnis abit
Quæ solita est ferre nnda rates: fit puia plaustris:
Vr stetit in glaciem marmore uersa nono
Semita fit plaustro: qua pupis aduecta cucurrit.
Postquã frigoribus bruma coegit aquas.
Orbita signat iter: modo qua cuius alueus exit
Stringit aquas tenues ut glacialis hyems
Omnis iter plaustro dat qui dedit ante carinæ.
Diruit ut uentis unda fit apta rotis.
Plaustra boues ducunt. qua remis acta carina est
Postquã diriguit crassus inane liquor.
Vnda capax cq; ratũ: plaustris iter algida prebet
Frigoribus sæuis ut stetit amnis iners
Plaustra uiam carpunt qua puppes ire solebant
Cum frigidus boreas obstupefecit aquas

Mira Virgilii experientia

Tha umantis proles uariãti ueste figuras
Multicolor picto per nubila deuolat arcu.
Iris & insigni decorat curuamine cœlum
Cũ sol ardentes radios in nubila fecit.
Cũ colorifico nymbos fulgore repleuit
Apparet uarii radiis distincta coloris
Clara sub æthereis fulget thaumantia proles
Nubibus: ut radiis pluuiũ sol attigit hymbrem
Et picturato cœlum uelamine cingit
Discolor æthereis apparet nubibus iris
Postquã flamiferi rapuerunt lumina solis
Et cœlũ uariis miranda coloribus ornat
Vmbriferas nubes radiis ubi contigerit sol
Luce sub aduersa uarios iacit unda colores
Dicitur hæc iris picto spectantibus arcu
Dum nubes radiis fulgentibus tetigit atris
Phœbus & aduerso lumine respleduit hymbri.
Tunc iacit insignes per nubila densa colores.
Mirifico nubes ambit thaumante creata.
Quas cũ ex aduerso tetigit rota fulgida solis
Tunc iris uario circundat nubila cinctu:
Nuncia iunonis uario decorata colore
Aethera nubificnm cõplectitur orbe decoro
Cum phœbus radios in nubem iecit aquosam
Nubila cũ phœbus perfudit lumĩe claro
Tũc fit ut humor aquæ suffulgebat. atq; color
Sub uaria specie iaciat mirabilis archus
Tum radiis hymbres: & aquarũ pendulus humor.
Fraugitur: existit quã græcia nominat iris
Multorũ insignis uario splendore colorũ
Iris habet uarios subiecta luce colores

Quã sol hymbriferũ fulgẽs de luce creauit.
Cũ pepulit radiis obstantia nubila claris
Luce repentina tum sol impleuit aquosus
Aduersas nubes: effulget protinus iris
Picta ueste decẽs: & multicoloribus alis

De quattuor temporibus anni

Verq; nouum stabat cinctum florente corona
Stabat nuda æstas: & spicea serta gerebat.
Stabat & autũnus calcatis sordibus uuis
Et glacialis hyems canos hyrsuta capillos
Vere sinum tellus aperit floresq; ministrat
Tẽpore solis ager messis sert' pinguis opimas
Fœcundos autũne lacus de uitibus implex
Vix hyems glacie currentis alligat undas
Frigoribus pulsis nitidum uer æthera mulcet.
Scindit agros æstus phœbeis ignibus ardens
Autumno dat hyems mixtum uicina teporẽ
Albentes hæc durat aquas: & flumina nectit
Ver pingit uario geminantia prata colore
Ignea uestit agros culmus cærealibus æstas
Vitibus antũnus turgentes detrahit uuas
Ast frigore hiberno grauidus niue nubilus æther
Vere uenus gaudet florentibus aurea sertis
Flaua ceres æstatis habet sua tempora regna
Vinifero autũnus summa ẽ tibi bacche potestas
Imperium sæuis hyberno tempore uentis
Vere grauis fundit tellus cũ floribus herbas
Frugiferas aruis fert æstus torrida messes
Pomifer autũnus tenero dat palmite fructum.
Mox hiems hibernus albescit operta pruinis
Vere nouo lætis decorantur floribus arua
Et riget æstiuis hirsutus campus aristis
Labra per autũnũ musto spumantia feruent
Et ponunt frondes hiemali frigore siluæ
Ver placidũ uario nectit de flore coronas
Spicea serta gerit calidissima solibus æstas.
Tẽporaque autũno cingunt tua bacche racemis
Tristis hiems montes niueo uelamine uestit
Ver agrum nitidum gẽmis stellantibus ornat.
Et feruens æstas pinguissima frugibus arua.
Mox autũnali redolet uindemia fœtu
Fronde nemus male nudat hiems. anneq; rigescunt
Purpureos flores humus effert uere comanti
Et cereris donis horrescunt arua per æstum
Bacche tuo tempus fluit autũnoque liquores.
Obtegitur tellus per frigora uestе niuali.
Vere tepet picto zephiris spirantibus aer
Decrescunt celeres æstiuis ignibus amnes
Temperies autũne fluit tua nectare dulci.
Perq; hiemẽ lentus cœlo [illegible]s aduolat himber
Veris honos tepidi floret: uirent omnia ridẽt
Arua sub æstiuis undat torrentia labris
Vite coronatas autũnus degrauat ulmos
Deeutit ipse rigor siluis hiemalis honore[illegible]
Flore solum uario depingit odoriferum uer.
Faleiferamq; deam messes remorantur in æstu
Dat musto grauidas autũnus pomifer uuas.
Scithonia gratialis hiems niue cana senescit

P.V.M. De ortu solis

Vrora oceanum croceo uelamine fulgens.
Liquerat: & bisugis uecta rubebat equis
Luce polum nitida perfundit candidus orbis:

Et clarum emicuit sol oriente iubar.
Rosida puniceo palantias exit amictu
Astrigerum infuscans luce oriente polum.
Sol insigne caput radiorum ardente corona
Promit ab æquoreis tethos ortus aquis
Extulit oceano caput aureus igniferum sol.
Fugerunt toto protinus astra polo.
Concessere deæ tenebræ rebusq; colores:
Lux iterum cunctis reddidit alma suis
Thitoni coniunx roseo sub lumine iubar
Inficit. & cælum lutea sydereum
Cum sol igniferis currus e gurgite magno
Sustulit. & claris astra fugauit equis
Nox abit astifero uelamine cincta micanti.
Et redigit stellas. exoriturq; dies
Emicat oceano phœbi tota clara relicto
Illustrata nitent lumine cuncta suo.
Aurea fulgebat roseis aurora capillis
Et matutino rore madebat humus.
Tethos unda uago cum prosilit æquore titan
Flammiferos uultus ore micante ferēs.
Exoritur phœbus perfundens luce nitenti
Et maria: & terras stelliferumq; polum
Astraq; cesserunt fulgentia crinibus aureis
Et mox sydereas occulit atra faces
Sol oriens cursusq; suos e gurgite tollens
Oceano: claro reddidit orbem diem
Flammiferumq; iubar. terræq; poloq; reduxit
Et pepulit radiis astra repente suis.
Mennonis ut genetrix infecerat humida cœlum.
Et roseis manibus sydera dispulerat
Phœbus athlanteis e fluctibus aureus orbem
Sustulit igniferum: luxq; dieiq; redit
Prœuia flammiferi cursus aurora rubebat
Extuleratq; alto gurgite phœbus equos
Noctiuagosq; simul radiis nagantibus ignes
Depulerat cœlo: redditeratq; dies
Vix Aurora suo rubefecerat æthera curru
Summaq; canebat roribus herba nouis
Prosilit e medius cadens rota tethios undis
Et uaga cesserunt sydera solis equis
Surgit ab oceano tithonis fulgida coniunx.
Et ueste ab rosea subriuit ipsa pedes
Tum phœbus radiis nitidum fulgentibus orbem
Depellit e tenebris noxq; peracta fuit.

P.V.M. De herculis laboribus.

Ompressit nemeæ primum uirtute leonem.
Extincta est anguis que pullulat hydra secūdo
Tertius euictus sus est erymanthius ingens.
Couibus auratis cer[illegible]m necat ordine quarto
Deiecit horrisono quinto stymphalidas arcu.
Abstulit hyppoliti sexto sua uīcula uitæ
[illegible]us angei stabulum labor egerit undis
Octauo domuit magno luctamine taurum
Tūc diomedis equos nono cū rege perempto.
Gervonem decimo triprici cum corpore uicit.
Vndecimo abstractus uidit noua cerberus astra
Postremo hesperidū uictor. tulit aurea mala

P.V.M. De littera. y.

Ittera pythagoræ discrimine secta bicorni
Humanæ uitæ speciem preferre uidetur:
Nā uia uirtutis dextrū petit ardua callem
Difficilemq; aditum primū spectātibus offert.
Sed requiē præbet fessis in uertice sūmo
Molle ostentat iter uia lata: sed ultima metā
Præcipitat captos. uoluitq; per ardua saxa
Quisquis enim duros casus uirtutis amore
Vicerit: ille sibi laudēq; decusq; parabit.
Atqui desidiam. luxūq; sequetur inertem
Dum fugit oppositos incauta mente labores
Turpis inops simul miserabile transigit æuum

P.V. Maronis de signis celestibus.

Rimus adest aries: taurusq; insignibus auro.
Cornibus: & frēs: & cancer aquatile signum
Tū leo terribilis ueniens. atq; innuba uirgo.
Libra subit. caudaq; aīal quod dirigit ictum
Armatusq; arcu chiron. & corniger hircus.
Fusor atq; simul: & fulgentis piscis in auro
Creditor est helles: & proditor cicropeus.
Et gemini iuuenes: & pressus ab hercule caneer
Horrendusq; leo sequitur cum uirgine sancta.
Libraq; lance pari. & uiolentius acuminæ caude.
Inde sagittiferi facies seuis. & capricornus
Et qui potat aquā puer urniger: & duo pisces.
Signorum princeps aries: & taurus: & una.
Tyndaridæ iuuenes: & feruida brachia cāncri
Herculeusq; leo: nemeæ pauor almaq; uirgo:
Libra iugo æquali pendens. & scorpius acer
Centaurusq; senex chiron & cornua capri
Et iuuenis gestator aquæ piscesq; supremi
Corniger astrorū ductor. taurusq; secundus
Tum sidus geminum: & cancri gementis imago
Trūxq; leo: & uirgo quæ spicea munera gestat
Et libram quā cæsar habet chelasq; minaces
Atq; arcu pollens. & falsi gurgitus hircus
Vrnaq; nymbiferi: piscisq; nonissima forma
Dux aries: & frons tauri metuenda minacis
Et læde soboles: & cancri torridus ignis
Terribilisq; leo: speciesq; uirginis almæ
Momētumq; sequens cauda timendus adunca
Hinc tendens arcum. Inquidi cap æquoris inde
Troianusq; puer geminiq; sub æthere pisces
Rubigenas iunenes uictor. tauriq; trucis frons
Et proles duplex ioui: & nepa torrida flammis.
Aestifer inde leo mixta cum uirgine fulgens
Quam sequitur libra. & uiolenta cuspide sæuus
Semifer ardupotens sunit & capricornus aquosus
Et cui nomen aquæ faciunt: piscesq; gemilli
Corniger in primis aries: & corniger alter.
Taurus: item gemini: sequitur quos cācer adustus.
Terribilisq; feræ species: & iusta puella
Libra simul. nigrum ferens acumine uirus
Centaurusq; biformis adest pelagiq; puella
Et q; amnē fundens: & pisces sydus aquosum
Corniger ductor gregis. europæ quoq; uictor
Et duo tyrannidæ tum cancer sole perustus
Herculeaque manu pressus leo. & optima uirgo
Hinc erutinæ species: uenit armatusque ueneno
Scorpius: atque sagittifer: æquoreiq; capifrons
Quique urnā gerit: & pisces duo signa sub uno
Principium signis ouium sator. inde iuuencus
Progenies duplex: & aquarum cancer alumnus.
Pressa sub herculeis manibus fera: iustaque uirgo
Libra subestcaudaque ferens letale uenenum
Tum geminus chiron: & corniger æquoris alti.
Dilectusque ioui puer. & duo sydera pisces.

Dux gregis & placidum pandens sub æthera taurus
Germanicq patres & cancto iam comes æstus:
Atq leo primus labor herculis: & pia uirgo.
Libra coges sequitur minitas & scorpius ictu
Et qui tela gerit centaurus: & æquoris hircus
Deucalionis âquæ: & piscis extrema figura.
Velleris aurati fulget pecus aurea cælo
Lætus: & amphion: cancriq figura calentis.
Insequitur leo sæuus: & almæ uirginis astrum.
Hinc æquale iugum caudaq uenenifer unca.
Centauruſque minax arcu. & neptūnia proles:
Quiq refudit aquas: & piscis ultimus ordo.

Versus Ouidii.

Qualis bucolicis: quantus tullere domanda
Vitimus: arboribusque: apibus: pecorique: satisq
Aeneadum fuerit uates: tetrasticha dicent
Contineat quæ quisq liber: lege carmina nostra.
Summa uirgilianæ narrationis in tribus operibus:
bucolicis: georgicis: & æneide.
Pastorum musam uario certamine promit.
Ruris item dociles culturam carmine monstrat:
Arboribus uitem: prolē quoq iungit oliuæ.
Pastorūq palen: & curam tradit equorum.
Tunc apium seriem mellis: & dona recenset.
Aeneas profugus intra carthaginis oras
Conuiuio series naratur troia belli.
Tertius complet narrantis ordine gesta.
Ardet amans dido fatom sortita supremum.
Quintus habet tumuli uaria spectacula patris.
Infernosq ditis manes: & regna pererrat.
Aeneas latium italas simul intrat in oras.
Intonat hic bellum tecti de culmine turnus.
Euryalum: & nisum deflet cū matre iuuentus.
Palanti exitium: & turni deluditur orsus.
Euander urbsq simul multorum funera deflet
Mezenti interitus canitur: post funera lausi.
Vltaque dehinc fertur telo mactata camilla.
Turni uita fugit infernas mœsta sub umbras.

P.V.M. Ad priapum.

Arminis incompti lusus lecture ꝓcaces
Conueniens latio pone supercilium.
Non soror hic hitat phœbi: nonue sta sacello
Nec quæ patrio uertice data dea est.
Sed ruber hortorum custos membrosior æquo:
Qui tectum nullus uestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ:
Aut quibus hæc oculis aspicis: ista lege.

Ad priapum.

Ludens hæc ego teste te priape
Horto carmina digna non libello
Scripsi non nimium laborioſe.
Nec musas: tamen ut solent poete:
Ad non uirginem locum uocaui.
Nam sensus mihi: eorque defuisset
Castas pieridum chorum sorores
Auso dicere mentulam ad priapi.
Ergo quicquid id est quod ociosus
Templi parietibus tui notaui:
In partem accipias bonam rogamus.

Priapus

Obscure poteram tibi dicere da mihi: quod tu
Des licet assidue: nil tamen inde perit.
Da mihi quod cupies dare forsitan olim:
Dum tenet obsessas inuida baurba genas:
Quodque ioui dederat: quod raptus ab alite sacra
Miscet amatori pocula grata suo.
Quod uirgo prima cupido dat nocte marito
Dum timet alterius uulnus inepta loci.
Simplicius multo est da pædicare latino
Dicere. quid faciam crassa minerua mea est.

Ad lalagen.

Obscenas rigido deo tabellas
Ducens ex elephantidos libellis
Dat domum lalage: rogatq tentes:
Si pictas opus edat ad figuras.

Priapus.

Quam puero legem fertur dixisse priapus:
Versibus hic infra scripta duobus erit.
Quid meus hortus habet sumas impune licebit:
Si dederis nobis quod tuus hortus habet.

Priapus.

Quod sim ligneus ut uides priapus:
Et falx lignea: ligneusque pennis:
Prendam te tamen: & tenebo prensam:
Totanque hanc sine fraude quantacunque est.
Tomento cytharaq tensiorem
Ad costam tibi septimam recondam:

Priapus.

Cum loquor una mihi peccatur littera. nam te
Pædico semper: blæsaque lingua mea est.

Ad matronas.

Matronæ procul hinc abite castæ
Turpe est uos legere impudica uerba.
Non assis faciunt: euntque recta.
Ni mirum sapiunt. uidenque magnam
Matronæ quoque mentulam libenter.

Priapus.

Cur obscena mihi pars sit sine ueste requiris.
Quæro tegat nullus cur sibi signa deus.
Fulmen habet mundi dominus: tenet illud aperte.
Nec datur æquoreo fuscina tecta deo.
Nec mauors illum per quem ualet. occulit ensem.
Nec latet in tepido palladis hasta sinu.
Non pudet auratas phœbum portare sagittas.
Clam ue solet pharetram ferre diana suam.
Num tegit alcides nodosæ robora clauæ.
Sub tunica uirgam num deus ales gaaet
Quis bacchum gracili uestem prætendere thyrso.
Quis te celata cum face uidit amor.
Nec mihi sit crimen: q mentula semp aperta, est.
Hoc mihi sit telum desit: inermis ero.

Ad puellam.

Insulsissima quid puella rides.
Non me praxiteles: scopas[illegible] fecit.
Non sum phidiaca manu politus:
Sed lignum rude uillicus dolauit:
Et dixit mihi tu priapus esto.
Spectas me tamen: & subinde rides.
Ni mirum tibi falsa res uidetur
Astans inguinibus columna nostris.

Priapus.

Ne prensare caue: prensus nec fuste nocebo:
Sæua ne incurua uulnera falce dabo.
Traiectus conto sic extendere pedali:
Vt culum rugas non habuisse putes:

Priapus.

Quædam senior hectoris parente
Cumææ soror: ut puto: sibyllæ:
Aequalis illi: quam domum reuertens

Theseus repperit in rogo iacentem.
Infirmo solet huc gradu uenire:
Rugosasque manus ad astra tollens:
Ne desit sibi mentula rogare.
Hesterna quoque luce dum precatur:
Dentem de tribus hic screauit unum.
Tolle inquam procul: ac tube latere
Scissa sub tunica: stollaque ruffa:
Vt semper solet: & timere lucem:
Qui tanto patet indecens hiatu
Barbato macer eminente naso:
Vt credas epicureos citari.

Priapus.

Præcidere puer moneo: futuere puella.
Barbatum furem tertia pœna manet.

Priapus.

Huc huc quisquis es. in dei salacis
Diuerti grauc ne puta sacellum:
Et si nocte fuit puella tecum:
Hac re quod metus adire: non est:
Istuc cælitibus datur seueris.
Nos nappæ sumus: & pusilla culti
Ruris numina. nos pudore pulso
Stamus sub ioue coleis apertis
Ergo cuilibet huc licebit intret
Nigra fornicis oblitus fauilla.
Commisso mihi non satis modestas
Quicunque attulerit manus agello:
Is me sentiet non esse spadonem.
Hic inter frutices loco remoto
Dicat forsitan hæc sibi ipse: nemo
Præcisum sciet esse me: sed errat.
Magnis testibus ista res agetur.

Ad priapum.

Qualibet hippomanes rapuit schœnida pomis
Qualibet hippomanis nobilis hortus erat.
Qualia credibile est spatiantem rure paterno
Nausicaam pleno sæpe tulisse sinu:
Quale fuit malum: quod littera pinxit achouti:
Quale lecta cupido pacta puella uiro est:
Talia cunque puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude priape tuæ

Priapus.

Quid mecum tibi cirtior molestę:
Ad me quid prohibes uenire furem:
Accedat sine: laxior redibit.

Priapus.

Commoditas hæc est in nostro maxima penne:
Laxa q esse mihi fœmina nulla potest.

Ad priapum.

Hic quando thelethusa circulatrix:
Quæ clunem tunica tegente nulla
[redacted] aptius: altiusque mouet:
[redacted] bi fluctante lumbo:
Sic ut non modo te priape posset:
Priuignum quoque sed mouere phedræ.

Priapus.

Flumina sub ioue sunt: neptunni fuscina telum.
Ense potens mars est: hasta minerua tua est.
Sutilibus liber committit prœlia thrysis.
Fertur apollinea missa sagitta manu.
Herculis armata est inuicta dextera claua.
At me teribilem mentula tenta facit.

Ad priapum.

Copia me perdit tu suffragare rogatus:
Indicio nec me perde priape tuo.
Hæc quæcunq; tibi posui uernacula poma:
De sacra nulli dixeris esse uia.

Priapus.

Fœmina si furtum faciet mihi: uirque: puerque:
Hæc cunnum: caput hic: prebeat ille nates.

Priapus.

Quicunque hic uiolam: rosam ue carpet:
Furtiuum ue holus: aut inempta poma:
Defecti puerque fœminæque:
Hac tentigine: quam uidetis in me
Rumpatur precor usque: mentulaque
Ne quicquam sibi pulset umbilicum.

Priapus.

Hic me custodem fœcundi uillicus horti
Mandati curam iussit habere loci.
Fur habeas pœnam: licet indignere: feramque
Propter holus dicas. hanc ego propter holus.

Priapus.

Hoc sceptrum quod in arbore est recisum:
Nulla iam poterit uirere fronde.
Scæptrum quod pathicæ petunt puellæ.
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oscula nobiles cinædi:
Intra uiscera furis ibit usque
Ad pubem capulumque coleorum:
Porro nam quis erit modus quiritæs:
Aut præcidite seminale membrum:
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinæ sine fine prurientes:
Vernis passeribus salaciores.
Aut rumpar: nec habebitis priapum.
Ipsi eernitis futurus ut sim:
Confectusque: macerque: pallidusque:
Qui quondam ruber: & ualens solebam:
Fures cedere quanlibet ualentes:
Latus deficit. & periculosam
Cum tussi miser expuo saliuam.

Ad priapum:

Delitiæ populi magno notissima circo
Quintia uibratas docta mouere nates:
Cymbala cum crotalis pruriginis arma priapo
Ponit & aducta tympana pulsa manu::
Pro quibus: ut semper placeat spectantibus: orat.
Tantaque ad exemplum sit sua turba dei.

Priapus.

Tu qui non bene cogitas: & ægre
Carpendo tibi temperas ab horto:
Pædicabere fuscina pedali
Quod si tam grauis: & molesta pœna
Non profecerit: altiora tangam.

Ad priapum.

Obscenis poteram priape: si non
Vti me pudet improbisque uerbis:
Sed cum tu posito deus pudore
Ostendis mihi coleos patentes:
Cum cunno mihi mentula est uocanda.

Ad priapum.

Falce minax ex parte tui maiore priape:
Ad fontem quæso dic mihi qua sit iter.
Vade per has uites: quantum si carpseris uuas:
Quas aliter sumas hospes habebis aquas.

Priapus.

Donec proterua nil mei manu carpes:
Licebit ipsa sis pudicior uesta.
Sin hæc mei te uentris arma laxabunt:
Exire ut ipsa de tuo queas culo.

Priapus.

Vuis aridior puella passis:
Buxo pallidior: nouaque cæra:
Collataque sibi: suisq; membris
Formicas facit altiles uideri:
Cuius uiscera non aperta thuscus
Per pellem poterit uidere aruspex:
Quæ succo caret: utque putris pumex:
Nemo uiderit hanc: ut expuentem:
Quam pro sanguine puluerem: scobemque
In uenis medici putant habere:
Ad me nocte solet uenire: & affert
Pallorem: maciemq; larualem
Ductor ferreus insularis equæ
Laternæ uideor fricare cornu.

Priapus.

Naiades antiqui: driadesque habuere priapi:
Et quo tenta dei uena subiret: erat.
Nunc adeo mihi est: adeo mihi plena libido
Vt nymphas omnes interisse putem.
Turpe quidem factu: sed nec tentigine rumpar:
Falce manu posita fiet amica manus.

Ad priapum.

Cum sacrum fieret deo salaci:
Conducta est precio puella paruo:
Communis satis omnibus futura:
Quæ quot nocte uiros peregit una:
Tot uerpas tibi dedicat salignas.

Priapus.

Pædicabere fur semel: sed idem
Si prensus fueris bis irrumabo.
Quod si tertia furta molieris:
Vt pœnam pariaris hanc & illam:
Pædicaberis: irrumaberisque.

Priapus.

Notas habemus corporis quisque formas:
Phœbus comosus: hercules lacertosus
Trahitque uirginis tenet bacchus formam
Minerua flauo lumine: uenus peto.
Fronte crinitos arcades uides faunos.
Habet decentes nuncius deum plantas.
Tutela lemni dispares mouet gressus.
Intonsa semper æsculapio barba est.
Nemo est feroci pectorosior marte.
Quod si quis inter hæc locus mihi restat:
Deus priapo mentulatior non est.

Ad spectatores de priapo.

Cur pictum memori sit in tabella
Membrum pueritis: unde procreamur.
Cuiu pēnis mihi forte læsus esset:
Chirurgicamque manum miser timerem:
Diis me legitimis: nimisque magnis:
Vt phœbo puta: filioque phœbi
Curatum dare mentulam uerebar:
Huic dixi fer opem priape parti:
Cuius tu pater ipse par uideris:
Qua salua sine sectione facta:
Ponetur tibi picta: quam leuaris
Parua consimilique concolorque:
Promisit fore: mentulāque mouit.
Pro nutu deus. & rogata fecit.

Priapus.

Simpliciter tibi me quodcunque est dicere oportet:
Matura est quoniam semper aperta mihi:
Pædicare uolo: tu uis decerpere poma.
Quod peto si dederis: quod petis accipies

Priapus.

Forma mercurius potest placere.
Forma conspiciendus est apollo.
Formosus quoque pingitur lyeus.
Formosissimus est omnium cupido:
Me pulchra fateor carere forma.
Verum mentula luculenta nostra est.
Hanc mauult sibi: q̄ deos priores:
Siqua est non fatui puella cunni.

De thelethusa.

Nota suburranas inter thelethusa puellas:
Quæ puto de quæstu libera facta suo est.
Cingit inaurata pennem tibi sancte corona.
Hunc pathicæ summi numinis instar habent.

Priapus.

Quisquis uenerit huc poeta fiat.
Et uersus mihi dedicet iocosos
Qui non fecerit: inter eruditos
Ficosissimus ambulet poetas.

Ad priapum.

Lætus aristagoras natis bene uillicus uuis
De cæra facta dat tibi poma deus.
At tu sacrati contentus imagine pomi:
Fac ueros fructus ille priape ferat.

Priapus.

Nolite omnia quæ dico putare
Per lusum mihi per iocumque dici:
Deprensos quoque terque quaterque fures
Omnes non dubitetis irrumabo.

Priapus.

Velle quid hanc dicas: quāuis sim ligneus. hastam:
Oscula dat medio si qua puella mihi.
Augure non opus est in me mihi credite dixit
Vtetur ueris usibus hasta rudis.

Priapus.

Cum quendam rigidus deus uideret
Feruenti caput ustulare ferro:
Vt mauræ similis foret puellæ:
Heus tibi inquit dicimus cinæde:
Vras te licet: usque torquearis:
Num tandem prior es puella quæso
Quam sunt mentula quos habet capilli.

Priapus.

O non candidior puella mauro.
Sed mollior omnibus cinædis.
Pygæo breuior gruem timenti:
Vtris asperior: pilosiorque:
Medis laxior: indicis libratis:
Manes hic licet: ut libenter ires.
Nam quāuis uidear satis paratus.
Erucarum opus est decem manipli:
Fossas inguinis ut teram: dolemque:
Cunni uermiculo scaturientes.

Priapus.

Quicunque uestrum qui uenitis ad cœnam:
Libare nullos substinet mihi uersus:
Illius uxor: aut amica tibalem

Lasciuiendo languidum precor reddat.
Et ipse nocte longa dormiat solus.
Libidinosis incitatus crucis.

Priapus.

Quod partem madidam mei uidetis:
Per quam significator priapus esse:
Non ros est mihi crede: nec pruina:
Sed quod sponte sua solet remitti:
Cum mens est pathicæ memor puellæ.

Priapus.

Tu quicunque uides circa tentoria nostra
Non nimium casti carmina plena ioci:
Versibus obscenis offendi desine, non est
Mentula subducti nostra supercilii.

Ad priapum.

Quædam: si placet hoc tibi priapæ:
Ficolissima me puella ludit.
Et non dat mihi: nec negat daturam.
Causas inuenit usque differendi:
Quæ si contigerit fruenda nobis:
Totam comparibus priape nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.

Priapus.

Quid hoc negocii est: qua ue suspicer causa
Venire in hortum plurimos meum fures.
Cum quisquis in nos incidat: luat pœnas.
Et usque curuos excauetur ad lumbos.
Non ficus hic est præferenda uicinæ
Vuæq; quales flaua non legit crete.
Non mala truncis asseruanda picenis.
Pirum ue: tanto quod periculo captes.
Magis quæ cæra luteum noua prunum:
Sorbum ue uentres lubricos moraturum.
Præpinguem rami nec mei ferunt morum:
Nucem ue longam. quæ uocatur alna.
Amygdalum ue flore purpureo fulgens.
Non brassiccarum fero glosior caules.
Betæ ue quantas hortus educat nullus.
Crescens ue semper in suum caput portum:
Nec seminosas ad cucurbitas quenquam
Ad ocimum ue: cucumeres ue humi fusos:
Venire crede sessiles ue lactucas.
Ne ue salaces nocte tollat erucas:
Mentaque olentem cum salubribus rutis:
Acresque cepas: alliumque furatum.
Quæ cuncta quauis nostro habeamus in septo
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis in mihi laboratum
Locum uenitis improbissimi fures.
Nimirum apertam conuolatis ad prædam.
Et uos hoc ipsum quod [illegible]namur: inuitat.

Priapus.

Heus tu non bene qui manum rapacem
[illegible] mihi continens ab horto:
Iam prim[illegible]stator hic libidinosus
Alternis sed eundo & redeundo
Porta te facier patentiorem.
Accedent duo qui latus tuentur.
Pulchre pensilibus peculiari:
Quicq; te male foderit iacentem
Ad portam ueniet salax asellus.
Nil est deterius mutoniatis.
Quare si sapis hoc malum cauebis:
Cum tantum scias esse mentularum.

Ad priapum.

Contentus modico bacchus solet esse racemo:
Cum capiant altos uix sua musta lacus.
Magnaque fœcundis cum messibus area desit:
In cereris crines una corona datur.
Tu quoque diue minor maiorum exempla secutus
Quanuis pauca damus consule poma boni:

Priapus.

E.d.si scribas: temonemque insuper addas.
Qui medium d uult scindere: pictus erit.

Priapus.

Credere quis posset: falcem quoque turpe fateri
Dedigitis fures surripuisse meis.
Nec mouet amissi tam me iactura: pudorque:
Quam præbent iustos altera tela metus
Quæ si perdidero: patria mulctabor: & olim
Ille tuus ciuis lampsacæ gallus ero.

Priapus.

Derides quoque fur: & impudicum
Ostendis digitum mihi minanti:
Heu me miserum quid ista lignum est.
Quæ me terribilem facit uideri.
Mandabo domino tamen salaci:
Vt pro me uelit irrumare fures.

Priapus.

Cornix: & caries: uetusque bustum
Turba putrida facta sacculorum:
Quæ forsan potuisse esse nutrix
Tithoni: priamique: nestorisque:
Illis in pueris anus fuisset.
Ne desim tibi me rogat fututor.
Quid si nunc roget ut puella fiat.
Si minimos tamen hæc habet: puella est.

Priapus.

Quicunque nostram fur fefellerit fidem:
Effœminato culo eminet procul.
Quæq; hæc proterua carpserit manu poma
Puella: nullum inueniat fututorem.
Prædictum tibi ne rogare possis:
Si fur ueneris: impudicus eris.

Ad priapum:

Si quot habes uersus: tot haberes poma priape:
Esses antiquo ditior alcinoo.

Priapus in persona mali:

Quid frustra quereris colone mecum:
Quod quondam bene fructuosa malus
Autumnis sterilis duobus astem.
Non me prægrauat ut putas senectus:
Nec sum grandine uerberata dura.
Nec gemmas meo germine exeuntis
Sæui frigoris ustulauit aura.
Nec uenti: pluuiæ ue. siccitas ue.
Quod de se quæritis: malum dederunt.
Non sturnus mihi: gracchulus ue raptor:
Aut cornix anus: aut aquosus anser:
Aut coruus nocuit siticulosus.
Sed quia carmina pessimi poetæ.
Ramis sustineo laboriosus.

Priapus.

Securi dormite canes: custodiat hortum
Cum sibi dilecta simius erigone.

Priapus.

Parum est mihi quod hic fixi sedem
Agente terram per canicula rimas

Saticulosam sustinens ætatem:
Parumque sinus superfluunt hymbres
Et in capillos grandines cadunt nostros:
Rigetque dura barba iuncta crystallo:
Parumque acta sub laboribus lucerna
Parem diebus prævigil traho noctem
Huc adde quemeterribiles fuste
Manus sine arte rusticæ dolauerunt:
Interque cunctos nullus deos numen
Cucurbitarum ligneus uocor custos:
Accedit istis impudentiæ signum
Libidinosa tenta piramis nervo
Ad hanc puella pene nomen adiecit
Solet uenire cum suo fututore:
Quæ tot figuris quot philenis enarrat
Non inuentis pruinosa discedit.

Priapus.

Quidam mollior anseris medulla
Furatum uenit huc amore pœnæ.
Furetur licet usque: non uidebo.

Ad priapum.

Hic tibi qui rostro crescentia lilia mersit:
Cadetur tepida uictima porcus ara.
Nec tamen extraneum facias pecus omne priape:
Horti si facias ianua clausa tui.

Priapus:

Tu quæ ne uideas noram uirilem
Hinc auerteris ut decet pudicam.
Nimirum ni quod times uidere:
Intra uiscera habere concupiscis.

Priapus.

Penelopes primam didonis prima sequatur:
Et primam cani: syllaba prima remi.
Quodq; fit ex illis: mihi tu deprensus in horto
Fur dabis: hac pœna culpa luenda tua est.

Priapus.

Rusticus indocte siquid dixisse uidebor
Da ueniam: libros non lego: poma lego.
Sed rudis hic dominum totiens audire legentem
Constitui: meracas edidicique notas
Psoleon ille uocat. quod nos psolenta uocamus
Id quod nos culum: culeon ille uocat.
Merdaleon certa nisi res non munda uocatur:
Et pædiconum mentula merdalea.

Priapus.

Quod nisi tenario placuisset troica cunno:
Mentula quod caneret non habuisset opus:
Mentula tantalidæ bene si non nota fuisset:
Nil senior chryses quod quereretur erat.
Hæc eadem socium tenera spolia uit amica:
Quæq; erat æacidæ maluit esse suam.
Ille peleth ronium cecinit miserabile carmen
Ad citharam: citharæ tentior ipse suæ.
Nobilis hinc nota nempe incipit ilias ira.
Principium sacri carminis illa fuit.
Altera materia est error fallentis ulyxi.
Si uerum queras: hunc quoque mouit amor.
Hinc legitur radix de qua flos aureus exit.
Quæ cur moly uocat: mentula moly fuit.
Hinc legimus circen: atlantiademque calypson
Grandia dulichii ista tulisse uiri.
Huius & alcinoi mirata est filia membrum
Frondenti ramo uix potuisse tegi.
Ad uetulam tamen ille suam properabat: & omnis
Spes erat in cunno penelopeà tua:
Quæ sic casta manes: ut iam conuiuia uisas:
Vtq; fututorum sit tua plena domus.
Equibus ut scires quicunque ualentior esset:
Hæc es ad arrectos uerba locuta procos:
Nemo meo melius neruum tendebat ulyxe
Siue illi laterum: seu fuit artis opus.
Qui quoniam periit: modo uos incendite qualem
Esse uirum sciero: uir sit ut ille meus.
Hac ego penelope potui tibi lege placere:
Illo sed nondum tempore factus eram.

Priapus.

Dum fici tibi suauitas subibit:
Et iam porrigere huc manum licebit:
Ad me respice fur: & æstimato
Quot pondo tibi mentulam est cacandum.

Priapus.

Sit pauper mihi: sit & inquilinus:
Qui libum dederat: molaq; fusa.
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc subinde uenit
Nitorem puto prosecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comesso
Tota nocte mihi litat rigendo.
At uos amplius hoc loco cauete.
Quicquam ponere: ne famelicorum
Ad me turba uelit canum uenire:
Ne dum me colitis: meumque numen:
Custodes habeatis irrumatos.

Priapus.

Si cõmissa meæ carpes pomaria curæ
Dulcia: quid doleam perdere: doctus eris:

Ad priapum.

Curam pomarii diligens priape facito.
Rubricato furibus minare mutino.

Priapus.

Quod mouear non est: quia si furaberis ipse
Grandia mala: tibi bracchia matra dabo.

Priapus.

Obliquis pathicæ quid me spectaris ocellis.
Stat non inguinibus mentula tenta meis.
Quæ tamen exanimis nunc est: & inutile lignum:
Vtilis hæc aram si deberitis: erit.
Per medios ibit pueros: mediasque puellas
Mentula: barbatis non nisi sũma petet.

Quæ quorũ locorũ sint numina.

Dodona tibi iuppiter sacrata est.
Iunoni samos: & mycenæ dites:
Vndæ tenedos æquorisque regi.
Pallas cecropias tuetur [redacted]es.
Delphos pythius orbis umbilicum.
Cretendelia: cynthioque colles.
Faunus mænalos: arcadumq; siluas.
Tutela rodos est beata solis.
Gades herculis: humidumq; tybur.
Cyllene celeri deo niuosa
Tardo gratior æstuosa lemnos.
Athnææ cererem nurus frequentant.
Raptam cocytos ostrosa diuam.
Formosamque uenerẽ: gnidos: paphosque:
Mortales tibi lampsacum dicarunt.

Priapus.

Quod sim iam senior: meumque canis

Cum barba caput albica capillis:
Deprenſos ego perforare poſſum
Tithonum: priamumque: neſtoremq;
Immanem mihi ſtomachum uidetis:
Qui denſam facitis ſubinde ſæpem.
Et tures prohibeis huc adire.
Hoc eſt lædere: dum iuuatis hoc eſt
Non admittere ad aucupem uolucres.
Obſtructa eſt uia: nec licet iacenti
Iactura natis expiare culpam.
Ergo qui prius uſque & uſque
Furum ſcindere podices ſolebam:
Per noctes aliquot dieſque ceſſo.
Pœnas do quoque: quod ſatis ſuperq; eſt
In ſemenq; abeo: ſalaxq; quondam
Non uitam perago: quis hoc putaret
Vt luſuſ citharoedus abſtineret.
At uos ne peream ſitu ſenili:
Queſo deſinite eſſe diligentes.
Ne ue imponite fibulam priapo.

Priapus.

At dii: deæq; dentibus tuis eſcam
Negent: amicas cunni lingi uicinæ:
Per quem puella foris ante: nec mendax:
Et quæ ſolebat impigro celer paſſu
At nos uenire nunc miſſella landace
Vix poſſe iurat ambulare pro ſoccis.

Ad priapum.

Priape quod ſis faſcino grauis tenero:
Quod exprobauit hic tibi ſuo uerſu
Poeta noſter: erubeſcere hoc noli.
Non ẽ poeta farcinoſtor noſtro.

Priapus.

Vt non longa ſatis bene: non ſtat mentula craſſa:
Et quam ſi tractes, creſcere poſſe putes.
Me miſerum cupidas fallit menſura puellas.
Non habet hoc aliud mentula maius eo.
Vtilior tydeus: qui ſiquid credis homero
Ingenio pugnas corpore paruus erat:
Sed potuit damno nobis nouitaſq; pudorq;
Eſſe repellendus ſepius iſte mihi.

Ad priapum.

Dum uiuis ſperare decet: tu ruſtice cuſtoſ.
Huc ades: & neruis tente priape faue.

Ad priapum.

Ruſticus ærarii quondam: nunc uillicus horti:
Hæc tibi perſpecta templa priape dico.
Pro quibuſ officiis ſi fas eſt: ſancte paciſcor:
Aſſiduus cuſtos ruris ut eſſe uelis.
Improbus ut ſiquis noſtrum uiolabat agellum:
Hunc tu: ſed taceo: ſcis p[illegible]o quod ſequitur.

Querela Priapi.

Quid hoc noui eſt: quid ira nuncia deum.
Saliente nocte candidus mihi puer
[illegible]m iaceret abditus ſinu:
Venuſ erat quieta: nec uiriliter.
Iners ſenile penis extulit caput
Placet priape qui ſub arboribus comis
Soleſ ſacrum reuinctus pampino caput
Ruber ſedere cum rubente faſcino.
At o priape ſæpe floribus nouis
Tuas ſine arte deligauimuſ comas:
begimuſque uoce ſæpe cum tibi

Senex ue coruus: impiget ue graecchulus
Sacrum feriret ore corneo caput
Vale nefande deſtitutor inguinum:
Vale priape: debeo tibi nihil:
Iacebiſ inter arua ſquallidus ſitu.
Carnis ue ille ſæuus uſque bene
Fricabit obloquium latuſ lutoſus
O ſceleſte pœnis: o cui meum malum
Licet querare nec tibi tener puer
Parebit ullus: imminente qui toto
Iuuante uerſet arte nobilem natem.
Puella nec iocoſa nec leui manu
Fouebit apprimet ue lucidum femur:
Bidens amica romuli ſenis memor
Paratur inter arua: cuius inguina:
Vacuaq; pelle tectus inguinum gelu
Araneoſus obſidet fores ſitus.
Tibi hæc parantur ut tuus ter aut quater
Voret profunda foſſa lubricum caput:
Licebit hebeſ aut languentior cubes.
Hæres & uſque ah miſer miſer
Triplex quadruplexque complens ſpecum
Superbia iſta proderit nihil ſimul.
Vagum ſonante meſeris caput luto
Quid iners piget ne lentitudinis
Licebit hoc multus auferas ſemel:
Sed ille cum redibit aureus puer
Simul ſonante ſenſeris iter pede
Repente neruos excitet libidine:
Et inquietus inguina atriget tumor:
Neq; mutare poſſit uſq; dum mihi
Venus iocoſa mole ruperit latus.

Elegia in Mecoenatis obitu: quæ dicitur
Virgilii: cum non sit.
Efleram iuuenis tristi modo carmie fata
Sunt etiam merito carmina danda seni.
Vt iuuenis deflendus erat: tam candidus: & tã
Longius annoso uiuere dignus auo.
Inreligata ratis nunquam defeffa carina
It redit in uastos semper onusta lacus
Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta.
Non oblita rapit sed tamen illa senes.
Nec mihi mecœneas tecum fuit usus amici
Illius: hoc ergo conciliauit opus.
Fidus eras nobis. nam propter cæsaris arma
Cæsaris: & similem propter in arma fidem.
Regis eras genus hetrusci tu cæsaris almi
Dextera romanæ tu uigil urbis eras.
Omnia cum posses: tanto tam carus amico
Te sensit nemo posse nocere tamen
Pallade cum docta phœbus donauerat artes
Tu decus: & laudes huius: & huius eras.
Vincit uulgares uincit peritus harenas:
Littore in extremo quas simul unda mouet
Quod discinctus eras: aĩo quoq; carpitur uno
Diluuii ac nimia simplicitate tua.
Sic illi uixere quibus fuit aurea uirgo:
Quæ bene præcincto post mõ pulsa fugit.
Inuide quid tandem tunicæ nocuere solutæ.
Aut tibi uentosi quid nocuere sinus.
Num minus urbis erat custos: & cæsaris obses
Num tibi non tutas fecit in urbe uias.
Nocte sub oscura quis te spoliauit amantem.
Quis tetigit ferro durior ipse latus.
Maius erat potuisse tamenrnec uelle triũphos
Maiores maius abstinuisse fuit.
Maluit umbrosã quercũ: nymphasq; canẽtes:
Paucaq; pomosi iugera certa soli.
Pieride: phœbumq; colens in mollibus hortis
Sederat argutas garrulus inter aues:
Marmora meonii uincunt monumenta libelli
Viuitur ingenio: tætera mortis erunt.
Quid faceret defũct9 erat: comes ĩpiger idem
Miles: & augusti fortiter usque pius
Illum piscosi uiderunt saxa pelori
Ignibus hostiles reddere ligna rates.
Puluere in æmathio fortem uidere philippi

Domitii Calderini Veronẽsis cõmẽtarii in. P. Vir. Maronis Elegiam.

Efleram Iuuenis tristi modo carmine fata.

Non cõpertum habemus cuius hæc esse elegia fuerit. neq;. n. Virgilio ascribi potest ex dicendi charactere: nec est alter auctor quẽ ea tempestate existimemus scripsisse: uerũ nõ desũt qui Lactantii Firmiani opus dicant. Eo. n. stilo uersari uidetur: quo & eius uiri scripta uidentur. summa tamen omnis est ut Mecœnatem laudet: pariterq; filii ipsius mortem defleat. Iuuenis. filii mei qui ĩmatura morte peremptus fuit. Seni merenti. qui iam diem suum obierat Vt: sicut. Iuuenes: filium Mecœnatis. Auo annoso. in genere dixit: neq; enim mecœnatis auus longo uixisse tempore traditur unde quempiam alium longioris uitæ hominem notauit. Annoso. antiquissimo. Ratis rates trabes incultæ appellãtur: nauigio postea accõmodatæ sunt: & pro nauibus ponuntur. Ratis. acherontis. Carina appellatur trabs illa in fundo nauis quam circum tabulæ tanquã brachia affiguntur: etiam pro naui ponuntur. Lacus uastos fluminis læthei. per quod charõ animas trãsfert. Amici illius quoniam habui consuetudinem.

Tecum o mecœnas. non habui familiaritatem illius filii tui. Opus. si habet per hanc epistolam de obitu filii mecœnatis eidem se factum amicum. Regis ethrusci. quia mecœnas natus erat ex nobili stirpe ac regia aretinorum. unde & Horatius. Mecœnas atauis edite regibus. Vrbis erat custos. quoniã Cæsare in bella concedente Mecœnatem urbis romæ custodem & gubernatorem reliquisse constat. Posse nocens. commendat ex animi tranquillitate & mansuetudine: quia de nomine ulcisci uoluit. Pallade designat Mecœnatem artibus liberalibus præstantissimis: hinc litteratos semper coluit: pariter rem militarem amauit: cuius artis & dea Pallas est. Vincit uulgares. ostendit doctrina Mecœnatem & rerũ peritia non sanguinis claritate principatum adeptum fuisse: atq; aliis præstantissimis prælatum. Vulgares populares Arenas in extremo littore dicitur mecœnatem sapientem superare omnes gemmas & lapides preciosos qui nascuntur in mari. Extremo oriente. Ouidius Induitis collo lapides oriente petitos Discinctus. ostendit Mecœnatem molli ac effœminato fuisse corpore: uerum magnanimitate & simplicitate uitæ præstantissimæ: qualis fuisse traditur & diluuii tẽpestate: in qua pro tempore & necessitate quisque ad uillæ cultum nitebatur & opportunitatem.

Discincti enim homines laxi ac molles & minime apti appellãtur. Hortensium discinctum hominem & ut nepotem & luxurios[illegible] appellauit. contra cinctos illustres & omnibus laboribus exercitatos atq; expeditos intelligimus. Animo tuo. id est magnitudine animi tui. Diluuii. qualis simplicit[illegible] pore diluuii. Sic uixere. laudat ipsum a[illegible]. Virgo. iusticia: quæ una cum pudicicia nequitiam mundi reliquisse proditum est non cum fide ut multi scribunt: dicente Iuuenale in satvra Credo pudiciciam saturno rege moratam: Postquam ad superos astrea recessit Hac comite atque duæ pariter fugere sorors. & hoc cum de pudicicia loqueretur. Præcinctos. industres. Inuide. ad inuidos qui criminabant ex cor

Discincti homines

poris mollicie: ac dicit illam animi prudentiam cõ/
pescitam: sicq; nihil offuisse. Solutæ aut tibi uen/
tosi. notat uestium tenuitatem: quæ uentos faciunt.
Dicit tempore quo gubernator urbis relictus est ab
Augusto Siciliam petente urbem omni impedimen/
to liberam fuisse. Quis spoliauit. q. d. nemo te spo/
liauit amantem. Ipse. solent dictiones nõnunquam
uacare teste Seruio: quoniã Vir. inquit Nunc dextra
ingeminans nunc ille sinistra ille enim abundat. Ma
ius erat. laudat Mecœnatem: quia non erat ambitio/
sus in desiderandis triumphis cum potuisset habere
tum ab illis se abstinuit: quod quidem maius fuit.
Nymphas. musas. Iugera. habuit enim hæc iugera
in æsquiliis: & his contentus ab Oratio fuisse perhi
betur nisi quod in ædificiorum molle reprehendit:
ex qua exulans in sabinis & ipsius Horatii agrũ spe/
ctare poterat. Pierides phœbum. colens ipse Mecœ
nas musas studiosissime uenerabatur poetas: ut Vir/
gilium: Horatium: Propertium. Argutas. sonoras
quæ aues erant in tuis hortis: uel aues poetas intelli/
git. q. d. Mecœnatem esse numerãdum inter sonoros
poetas. Meonii. cõmendat Mecœnatem a poetica.
Meonii. Homeri: nam uariæ fuerunt sententiæ de ip
sius patria ephorus enim cumæum dixit: pindarus
smyrnæum & chium Antimachus: & Nicander Co
lophonium: Aristrachus & Dionysius Athenienſem
Aristoteles hietem: nõnulli salaminium: alii argiuũ
contendunt. Oui. meonium: unde est: Aspice mœni/
dem a quo ceu fonte perenni Vatum pieriis ora rigã
tur aquis. Marmora: marmorea. Faceret. facere po
terat. Defunctus. emeritus. Pius pii dicuntur qui
maiores suos excolunt. Illum piscosi. Octauius ui
cit Sextum pompeium bello nauali in mari siculo.
Piscosi. asperi. Pelori. pelorus fũmis est ex promon
toriis siciliæ aduersus italiã. Rates. s. Sexti pompeii.
Puluere in æmathio. æmathia appellatur Thessalia
ab Aemathione filio Deucalionis. Saxa pelori. no
tat Mecoenatem fuisse secutum Augustum in bello
cõtra Sextum pompeium per Agrippam & fratrem
& cõmissa pugna nõ a charybdi & scyllaca parte q̃
pelorus italiã respicit. piscosi. n. dicit qa circa ipsũ
promotoriũ pp aspa saxa optimi fũt pisces. Illũ. Me
coenatẽ. Ignibus. i. incẽdere naues inimicorũ. Phi
lippi. campi thessaliæ a philippo rege denominati.
Puluere æmathio. id est certamine. nã & otra Cassi
um & Brutum Mecoenas Octauium secutus est. Te
ner fuit secundum Senecam: qui eum mollissimum
dixit corpore etiam effoeminato. Niliacæ carinæ. si/
gnificat & illum fuisse secutum Aug. ad bellũ actia
cum, habitum tamen contra Antonium & Cleopa/
tram: quam nauigia sequebantur ægyptiaca unde ni
liacæ dixit: Circum. quando erat & ante & circũ
Aug. erat semper fortis. Secutus. Octauius uicto
ria potitus est de antonio & Cleopatra: quam idem
[redacted]perio urbis ornare pollicitus fuerat i stu
pri præmium: uerum deuictus est: & Cleopatra Ale
xandriam usq; ad nili caput aufugit. Aeoi. autẽ mi
litis quia ex oriente ipsam plures sunt secuti: & Hero
des rex iudeorum. & amathus arabiæ. & Polemõ ex
ponto & bessi: & Philadelphus ex paphlagonia: &
glices quando Mithridates ex comagena Amyntas

Quam tener ille fuit: tã grauis hostis erat.
Cum freta niliacæ texerunt lata carinæ:
Fortis erat circum: fortis & ante ducem:
Militis æoi fugientis terga secutus
Teritus ad nili dum fugit ille caput:
Pax erat: hæc illos laxarunt ocia cultus
Omnia uictores marte sedente decent.
Actius ipse lyram plectro percussit eburno
Postquam uictrices conticuere tubæ.
Hic modo miles erat: nec posset fœmina romã
Dotalem stupri turpis habere sui.
Hic tela in profugos tantum curauerat arcum
Misit ad extremos exorientis equos.
Bacche coloratos postquam deuicimus indos:
Parasti galea dulce iuuante merum.
Et tibi securo tunicæ fluxere solutæ:
Te puto purpureas tunc habuisse duas.
Sũ memor: & certe memini sic ducere thyrsos
Bacchica purpurea candidiora niue.
Et tibi thyrsus erat gemmis ornatus: & auro.
Serpentes hederæ uix habuere locum.
Argentata tuos etiam sandalia talos
Vixerunt: certe: nec puto bacche negas.
Mollius es solito mecum tum multa locutus:
Et tibi consulto uerba fuere noua.
Impiger alcide multo defuncte labore
Si memorãt curas te posuisse tuas:
Sic tecum tenera lætum lusisse puella
Oblitum nemææ iam que erymanthe tui/
Vltra nunquid erat: torsisti pollice fusos:
Lenisti morsu leuia fila parum.
Percussit crebros te propter lydia nodos:
Te propter dura stamina rupta manu.
Lidia te tunicas iussit lasciuia fluentes
Inter lanificas ducere sæpe suas.
Claua torosa tibi pariter cum pelle iacebat:
Quam pede suspenso percutiebat amor.
Quis fore credebat cũ iã premit ipiger infans
Hydros ingentes uix capiente manu.
Tũc ne renascentem tereret uelociter hydram:
Frangeret imanes uel diomedis equos:
Vel tribus aduersis cõmunem fratribus aluũ.
Et sex aduersas solus in arma manus.
Fudit & æolidas postquã dominator olympi

Dicitur in nidum procubuisse bouem
Atq; aquilã misisse suã. quæ quæreret equis
Posset armaturo uina referre ioui.
Valle sub idæa dum te formose sacerdos
Inuenit: & presso molliter ungue rapit.
Sic est uictor amet uictor potiatur in umbra.
Victor odorata dormiat inq; rosa
Victorem uictus metuat metus imperet illi
Mẽbra nec in strata cernere discat humo
Tempore dispensat usus & tempora cultus
Hæc homies pecudes hæc moderãtur aues
Luxẽ: taurus arat. nox ẽ requiescit arator.
Liberat emerito feruida colla boui
Conglutinat' aquæ scopulis se cõdit hirundo
Verberat & gelidos garrula uere lacus
Cæsar amicus erat poterat uixisse solute
Cum iam cæsarides quod cupiebat erat.
Indulsit merito. non est temerarius ille
Vicimus. augusto iudice dignus erat
Ergo saxa parens postquã scylleia legit.
Cyaneosq; metus iam religanda ratis
Viscera diriesti mutauit arietis agni
Aetas & succis amne perita suis
His te mecenas iuuenescere posse decebat
Hæc utinam nobis colchidos herba foret
Redditur arboribus florens reuirẽtibus ætas
Ergo nõ homini quod fuit ante redit.
Viuacesq; magis ceruos decet eẽ pauentes
Si quorum in torua cornua frõte rigent.
Viuere cornices multos dicuntur in annos
Cur nõ angusta cõditiõe sumus
Palcitur auroræ tithonus nectare cõiunx:
Atq; ita iã tremulo nulla senecta nocet
Vt tibi uita foret semper medicamina sacro
Te uellem aurore complacuisse uirum
Illius aptus eras croceo recubere cubili
Tu dare purpurea lora regenda manu
Tum mulcere iubam tũ iã torsisset habenas
Procedente die respiciẽtis equi.
Quesiuere tori iuuenẽ sic hesperon illum
Quẽ nexũ medio so luit in igne uenus
Quẽ nũc i fuscis placida sub nocte nitẽtem
Luciferum cõtra currere cernis equis.
Hic tihi coritium casias hic donat olentis
Hic & palmiferis balsama missa iugis.

Iycaõius ex mauritania & pene totus oriens. Ipsæ mœcenas qui exactis bellis dedit operam musicæ & poeticæ. Hic mœcenas. Fœmina turpis. Ceopatra meretrix. Dotalem. quia in conuiuiis & crapulis Antonius promiserat imperium urbis hic Mœcenas in profugos ægyptios fugientes quos pepulit. usq; ad orientem. Bacche uertit sermonem ad bacchum: & colligere hinc possumus ex poetæ uerbis. q uictoriæ & triumpho ipsius dei interfuisset: se dicit Gallum poetam opus hoc scripsisse quippe in cuius corpꝰ euphorbi & pithagore ac Homeri & Ennu animo intrasse probat uerum fuerit sit uel ne incertũ habeo quicunq; ille sit omnino refert. Coloratos nigros factos calore solis. Alibi Vir. in geor. iiii. Vsq; coloratis amnis deuexus ab indus. Tunicæ uestes longe duas scilicet uestes habuisse eo tempore. Thyrsos hastas pãpinis inuolutis. quibus in sacris bacchi & choreis utebantur. Purpura. etiam reperitur alba quum propriæ sit rubra. Tibi consulto o bacche. Vix habuere tygres uix habebant locũ propter multitudinem gemmarum seu serpentum Sandalia genus calciamentorũ alborum quibus magni uiri utebantur. Noua non militaria sed dulcia & amori. apta Impiger alcide. uertit sermonem ad Herculem. Defuncto. i. qui euasisti a multis laboribus. Puella tenera. quia habebat Omphalem cui secundum oracullum responsum parere coactus erat dum nauigans in aphricam a quorundam ex amicis suis sponte esset nenundatus illa enim iordane meni orum id est lydiorum reginæ filiæ fuit. Nemæi laboris habito in silua nemea propter mortem leonis circa montem tritonem & etiam in apro erymantheo ar cadiæ agros deuastante & mandatum erat ut eũ ui uum aferret. Morsu. nam mulieres filãdo solẽt mordere fila. Nodos. quia Omphale faciebat multos nodos causa tua o Hercules quouiam & tu idem faciebas. Torosa. mẽbrosa ex duro amore uersus omphale pede suspẽso. qa Her. suspẽdebat pedẽ suũ supꝑpedẽ aicẽ sicut sæpius nos fecimus renascẽtẽ, ppter fæcunditatem capitis. Equos: equos Threicii Diomedes humana carne uescẽtes interemit Hercules. Tribus fratribus Gerionem tagit qui i sula erithrea existens tria corpora habebat. & sic sex manus. aluũ uentrẽ. aeolidas. Thetũ & ephialtẽ Aeoli filios. Dominator iuppiter. Nitidũ. clarũ diem. hoc secundum morem thraciæ quæ quietas dies & felices candido lapillo denotabant. Referre ioui. quia uolut it habere ganimedẽ. Sacerdos. fecit enim ipsũ sacerdotum in ida silua. Formosæ o ganimedes. potiatur. Mecenas amica. in umbra. i. hortis suis. Rosa. pestana maioris od[illegible]is secundum morem antiquum lectos. & anacliteria ex rosarũ filius conficiebat ad suauitatem spirandam. ut & de principe antonio Helius Lampridius refert. Dispensant [illegible] dunt & ordinant omnia fieri solent [illegible] em temporis. Cæsar amicus erat. concludit in laudem Mecoenatis nil fuisse quod a Caesare ipetrare negsset. amicus. Mecoenati erat paratus ad oĩa eius uota. Indulsit. gessit morem ei. Saxa parens iason

legit id est nauigauit de iasone loquor. oetas rex colchorum filiam habuit Medeam. Oethas dicitur ab oetha Theophrastus ponit herbam in ægypto qua reuiuiscunt homies iuba historicus tradit succis herbarum reuocari homines ad uitam. Xauthus primo historiarum ait draconis Catulum reuocatum ad uitam herba quadam quam balin appellant. Colchidos Medeam in formam utulæ mutata intrauit Iolchon regiam peliæ regis Thessaliæ testans se missã ab hyperboreis cum quibusdam medicaminibus ut faceret iuuenem peliam. & ut fidem darent uerbis suis experimento probauit. mactauit enim arietem & ĩ aheno coxit & inde restituit ĩ uitam pelias senex phanaticus cupiens iuuenescere properauit ut id fieret & sic a Medea cæsus fuit. Ergo saxa laudat & ipsum iasonis comparatione & Aelonis ad iuuentutem reuocati ac dicit eo modo reuocari ad iuuentutem debuisse Mecœnatem parẽs Medea mater ob filios quos q̃ habuerant ex iasone. Cyaneos metus. symplegadas ita enim denominantur ultra pontum intra se scopuli concurrentes. Arietis. significat Medeam post quam ad iolchon urbem peliæ regis peruenit ut suã doctrinam atq; artam ostẽderet mactasse arietem & in aheno decoxisse mox ĩ agnum restituisse quod cũ pelias optaret iuuenescendi gratia atq; id faceret a medea cæsus fuit per eius filias: ut Oui. testatur. Otias medea filia Oetæ regis & per syreneſim prima breuis & secunda longa in unam conuertitur syllabam longam. Omne ad omne fuerat pariter Oui. Medeæ faciunt ad scelus omne manus. Herba. Pli. ex theophrastro & ex multis aliis testatur ĩ ægypto herbam qua homines reuiuiscunt Quidam hanc moli non. nulli balin. cuius succo draconis catulos ad uitam reuocasse quidam Xantho dixit huiusmodi herba medeam usum poetæ ostendit Quod fuit: q̃ fuit si herbæ reuiuiscunt tanto magis debent homines reuiuiscere Cerui uiuaces cerui teste plinio exuperant cẽtũ annos & mutatis cornibus iuuenescunt. Angusta. quia ita cito nos morimur. Cornices nõgẽtos annos uiuere produntur Vnde & Oui. Ora capitque nouẽ cornicis sæcula passæ. Auroræ tithonus aurora. Titnais & terræ filia fuit dictaque ab eo q̃ ab igne solis & auro aurescit Tithõus filius Laomedõtis Priami patris relicto fratre ex phrigia in assiriã se contulit breui in re militari prestantissimus fuit. regi gratus duxit uxorem filiam regis æthiopium ex quo genuit Memnonem ea tempestate priamus uexabatur bello Teutani regis cappadociæ. Regnũ phrygiæ tunc subditum erat regibus assyriorum. Tithonus qui præfectus erat assiriorũ misit Memnonem filium cum decem milibus æthiopũ totidẽq; Susianis & cum ducentis curribus ut Priamo auxilium ferret alii uolunt Titonos fuisse duos & phrygem & assiri[illegible]on Peon. alterum Memnonem Titoni sed alterum imperasse phrigiæ & lidiæ & ex uxore diudimene genuisse Cibelem Titoni de Titono auroræ marito plurima scripta sũt itaq; satis ẽ itelligere illũ senẽ delectatione tũ coniugis iuuenes centeni quotidie in memnonem filium in troianorũ auxilium quondam missum ex ultima plaga oriẽtis. Vt

Nũc preciũ cãdoris habes nũc reddit̃ umbris
Vesumus obliti decubuisse senem
Ter pylium fleuere sui ter nostra canum
Dicebant tamen hunc non satis esse senem.
Nestoris annosa uicissem sæcula si me.
Dispensante tibi stamina nempe forent
Nũc ego quid possum tellus leuis ossa tenero
Pendula librato pondus & ipsa tuum
Semper serta tibi dabimus: tibi semper odores
Non nunquã sitiens florida semper eris:
Sic ẽ mœcenas fato ueniente locutus
Frigidus & iam iam tum moriturus erat
Me ne inquit iuuenis primæui turpiter ante
Angustam bruti non cecidisse fidem.
Pectore maturo fuerat puer integer æuo
Et magnum magni cæsaris illud opus.
Dissidio uellemq; prius non omnia dici
Inciditq; pudor quæ prope dixit amor
Sed manifestus erat moriens quærebat amate
Coniugis amplexus oscula uerba manus.
Si tamen hoc satis uixi te cæsare amico.
Et moriot dixit: dum moriorq; satis.
Mollibus ex oculis aliqs procedet & humor
Cũ dicar subita uoce fuisse tibi
Hoc tibi contingat iaceam tellure sub æqua:
Nec tamen hoc ultra me potuisse uelim.
Sed meminisse uelim uiuam sermonibus illic
Semper ero semper si meminisse uoles
Et decet & certe uiuam tibi semper amore.
Nec tibi quæ moritur desinit eẽ tuus.
Ipse ego quicquid ero cineres interq; fauillas
Tunc ego non potero non memor esse tui.
Exemplum uiri te propter molle beate.
Vnus mecenas teq; ego propter eram
Arbiter ipse fui uoluit quod contigit eẽ.
Pectus eram uere pectoris ipse tui
Viue diu micare senex pete sydera sero:
Est opus hoc terris te quoq; uelle decet
Et tibi succrescant iuuenes bis cæsare digni:
Sed tradant porro cæsaris usque genus.
Et tibi securo quod primum liuia coniunx.
Expleat amissi munera rupta gener.
Cum decus in terris diuis insignis auitis
Te uenus in patrio collocet ipsa sinu.

P.V.M. coppa.

Oppa syrissa caput graia redimita mitela
Crispũ sub crotalo docta mouere latus.
Ebria famosa lasciuia taberna.
Ad cubitum raucos extutiens calamos.
Quid iuuat æstiuo defessum puluere ab osse.
Quam potius bibulo decubuisse toro
Sunt cuppæ calices cyathi.rosa:tibia: chordæ
Triclinia umbrosis frigida arundinibus
En & mænalio quæ garrit dulce sub antro
Rustica pastoris fistula more sonat.
Est & uappa cado nuper diffusa picato.
Et strepitans rauco murmure riuus aquæ
Sunt etiã croceo uiolæ de flore corolæ.
Setaq; purpurea lurea mixta rosa.
Et quæ uirgineo libata achelois ab amne
Lilia uimineis attulit in chalatis.
Sunt & caseoli quos iuncea fiscina siccat
Sunt autumnali cærea pruna die
Castaneæq; nuces & suaue rubentia mala
Est hic munda ceres est amor est bromius.
Sunt & mora cruenta & lentis uua racemis.
Et pendet iunco ceruleus cucumis
Est tuguri custos armatus falce saligna.
Sed nõ & uasto est inguine terribilis
Huc alibida ueni:fessus iam sudat aselus.
Parce illi uestri delitium est asinus
Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadæ
Hunc uere in gelida sede lacerta sedet
Si sapis æstiuo recubans nunc prolue uitro
Seu uis cristallo ferre nouos calices
Eia age pampinea fessus requiesce sub umbra.
Et grauidum roseo necte caput strophio
Formosus tenere decerpes ora puellæ
Ah pereant cui sunt prisca supercilia
Quid cineri ingrato seruans bene olentia serta:
An ne coronato uis lapide ista tegi
Pone merum & talos.pereat qui crastina curat
Mors autem ueniens uiuite ait uenio

P.V.M.est & non

St nõ cũcti monosyllaba nota frequentãt
His dẽptis nihil ẽ hoium qđ sermo uolutet
Omnia in his.& ab his sunt oia:siue negoci.
Siue oci quicquã ẽ seu turbida siue quietis
Alterutro pariter nõ nunquã sepæ seorsis
Obsistunt dubiis ut mores ingeniumq;
Et faciles uel difficiles contenio nacta est

tibi uita foret.ut fieret maritus. Auroræ. Iubã crines. Tori uult comparare eum Hespero Athlantis filio Tori.sponsæ. Hesperon illum. Hesperus filius fuit Athlantis:cum ascendisset montem athlantem nunquã amplius uisus fuit Crediderunt ĩ colæ imperiti ascenidsse cælum & eẽ stellã.que eadẽ mane dicit lucifer.alii uolunt Venerem adeo proditam fuisse amore Hesperi formosi iuuenis ut eio nomen sumpserit:& Venus ẽ quæ dicitur hesperus & lucifer hic uero hesperus filius fuit autore & cephali. Hoc autem ideo quia Pythagora eandem munere esse stellam q̃ sero & mane apparet & in sero hesperus in mane lucifer appellatur. Igne.amore. Hic lucifer. Corytum.crocum intelligit qui plurimũ in coryco ciliciæ antro abundat crisias sic lugis palmise.palmifero inter assyriam & phœniciam locus est palmarum abundantissimus:ex quo etiam loco balsama aduechi produnt ex arbore modica:& hoc non longe ab hyerosolimis. Candoris uirtutis. Nestora canum.qui nestor uixit tres ætates: fuitque Nelei filius Neleus in messania regione condidit oppidum Pilon:unde Nester pilius. Pili tres sunt in pelo pomneso in pisea regione & hæc pilos condita ab Emathonte tertio in messania patria Nestoris. Tellus.o tellus. Librato.pro libres. Serta.i.semper ponam coronam super tumulum tuum:& sacrificabo. Angustam.breuẽ in Cæsarem.q.d.uoluissem mori ante bella ciuilia. Illud opus.fuerat .n. nutritus a Cæsare. Dissidio.quæ fuit inter Augustum Cassium & bruttũ. Amor cogit me ulterius loqui manifestus moriens determinata erat ei mors. Si tamen hoc satis:Mœcenas incipit alloqui Augustum Humor.lachrima. Sub æqua non ponderosa. Potuisse ultra idest iacere nõ desiderio in meliore tellure quã tu. Eram pectus pectoris.eram cor cordis tui. Te quoque uelle decet.i.diu uiuere. In terris.ob cõmoditatem mortalium. Cæsare.hoc dicit propter. Tiberiũ adoptatũ ab Augusto:& germanicum ab ipso Tiberio:Quin & Drusum Tiberii fratrem ut enim.Sueto. Tradit ex Scribonia iulia nata est ex Liuia infans qui conceptus fuerat immaturus fuit editus iulia Marcello Augusti iunxit Dein de.M.Agrippæ:ex quo tres nepotes Caium & Titũ & lucium:agrippinam & iuliã neptes de quibus Late apud Sueto.traduntur producant & amplificent: munera rupptæ.quia in partu filius obiit primo fi-nu.i.in cæsaris sinu.i.faciet te deum. Cæsaris usque genus.semper sint ex genere tuo. Liuia cõiũx scilicet perdidit quia Liuie Drusilla fecit abortium. ex augusto:

Oppa Syrissa. Om[illegible] huius opusculi summa ẽ hortetur Mecœnatem & socios ad uoluptatem insinuatiõe quadam utens Coppæ mecœnatis libertæ quæ a loco sic nominata græciæ apud orchomenon Boetiæ.sunt enim Coppæ iuxta [illegible]nem qui lacum facit copaidem nominatum.sirissa q̃ uenerat ex siria. graia mittella. Fuit eni mitra ornamentũ capitis primum apud Mæonios deide ægyptii & syri usi sunt teste herodoro Virg.Mæonia mentũ mitra crinesq; madente. Crotalũ istrumẽtũ musicũ quo ægyptii in deorum cerimoniis utebãtur & q dem a cruo.quod est pulso denominarunt.non nulli

græcorum pro plaustro resonante posuerunt alii an nulum ex ære factum qui ferreo baculo percutieba tur ad sonitum reddendum intellexerunt. Cala mos.phistulas quas ipsa pulsabat. Raucos.sono ros. Ad cubitum.i.quietem. Bibulo.nam qui dormiuut uidentur bibere susuraneo in somno. Cu pæ uasa uinaria. Cordæ.cytharæ. Triclina.le cti erant.uel triclinia in quibus ueteres comedebant.

Harundinibus quæ solebant apponi ad uolupta tes. Menalio.arcadio.i.quales solent esse in mon te arcadio ubi solebant pastores.& etiam potest re ferri ad euādrum.qui uenerat ex arcadia:ubi erat pa lanteum:& palatium condiderat. Vappa.uinum asperum & fetidum.& Vappa dicitur Vinum eua poratum.i.quod amisit saporem. Picata.nigra uel a pice lege Martialem. Chorolæ.dicuntur a choro & sic a chorona cecropio apud himerū montē ather niensem solent adesse apes. Luthea.rubicūda apd bucol. Mollia iuteola Achelas.nympha fuit ache loi.filiæ enim acheloi dicuntur sirenes ut idem Virg. alibi serenum cātus uarios acheloia proles sisicna ca nistrum & chalatus. Bromius Cognomen Bacchi est a Bromo quod est consūmo uitio.enim modera te sumpto omnes humores repelluntur. Tugurii. casa pastoralis. Custos priapus saligna ex salice fa ctus. Alybida.priape a lybidibus apud quos i ue neratione est. Illi.assello. Vestri.i.quod habeē. ex uobis. Vitro.cyatho uitreo Aestiuo.optimo & apto tempore æstatis. Strophium.coronam. Decerpens:capies. Prisca pereant.illi qui seruant gra uitatē ut prisci nostri habuere. Cineri ingrato. nihil sentientiabili idem uirg.in.vi. æn. Flebant & cineri ingrato.suprema ferebant: solebant enim sepulchra unguentis & floribus odoriferis spargere antiqui qd testatur Tibullus dicēs. illuc quas mittit diues pan chaia merces æoi que arabes diues & assyria. Po ne.pare & funde Vinum. Curat.qui seruat uolu ptatem ad diem crastinum.

Est & non.Deridet dialecticos & sophistas. quorum omnis scientia nugax & uana ē nec aliud continet quā ē & nō. Fatemur huiusmodi dis putationibus ingenium reddi acutius:sed tamen bar barius fieri in primis aūt effectū eorum exponit inde hippothetichum quēdam syllogismū adducit. Cun cti mortales. Illorum.dialecticoram hominum. Ocii.quietis:alterutro unū dicimus. Obsistunt ad uersantur. Seorsis.a se remotis & i cognitis.ut mo res sunt illorū sic & disputant. Si cōsentitur ab ad uersario.Subiiciat.subiūgat:& dicat aduersarius nō ē uerū subito fiunt controuersie. Cuneati.ad simi litudinē cunei facti. Coniugia.maritus & uxor agi tant hæc ē & non & sic nati faciunt cū patribus. Cō sona conueniēs agitat mouet lites. Dogmaticas dog ma significat decretū & iudiciū atq; deliberationem. [redacted]iētiū. Est lux.exēplū ponit hippotethi corū syllogismorū:quoꝝ spēs sunt quinq; syllogis morū dialecticorū octo & decē tradātur. Et lux fa teris eē lucem ergo est dies. Nō ē dies non uidetur dies. Certamina:disputationes qualis uisa.excla matio poetæ qui miratur qd semp uita hoīum uersa tur in his monosyllabis ē & nomen.

Ir bo.Sermo de uiro bono hic hēt i quo.Ma ro nō nō mino alios sapientes q̄ se inūero sapiētum esse

Si consentitur mora:nulla interuenit est est
Si controuersam dissensio subiciet non
Hic fora dissultant clamoribus hinc furiosi
Iurgia sunt circi cuneati hinc læta theatri.
Sedit o:& tales agitat quoq; curia lites.
Coniugia & nati cum patribus ista quietis:
Verba serunt studiis.salua pietate loquentes:
Hic etiam placidis schola consona disciplinis
Dogmaticas agitat placido certamine lites
Hinc omnis certat dialectica turba sophorum
Est lux:est ne dies ergo non conuenit istuc:
Nā facibus multis aut fulgurib9 quotiēs lux.
Est nocturna homini non est lux ista diei.
Est & non igitur quotiens lucem eē fatēdū est
Sed non eē diem mille hinc certamina surgunt
Hinc pauci multi quoq; talia commeditantes.
Murmure concluso rabiosa silentia rodunt
Qualis uita hoīū duo quā mono syllaba uer

P.V M.uir bonus. (sant.

Ir bonus & sapiēs q̄lē uix reppellit ullū.

Milibus e cūctis hominū cōsultus apol
Iudex ipse sui totum se explorat ad unguē lo
Quid proceres uaniq; leuis quid opinio uulgi
Securus.mūdi instar habēs teres atq; rotūdus
Externe ne quid labis per leuia sidat
Ille diem quam longus erit sub sydere cancri.
Quātaq; nox tropico se porrigit i capricorno.
Cogitat:& iusto trutinæ se examine pensat
Ne quid hiet ne quis proturbet angulus æquis
Partibus ut coeat:nil ut deliret amussis.
Sit solidum quodcūq; subest nec inania subt9
Iudicet amotus digitis pellentibus ictus
Nō prius in dulcem declinat lumina somnum
Omnia quam lōgi reputauerit acta diei.
Quo preter gressus quid gestū i tpe quid non?
Cur isti facto decus affuit aut ratio illi
Quid mihi præteritum cur hæc sentētia sedit
Quā melius mutare fuit miseratus egentem
Cur aliquē fracta persensi mente dolorē
Quid uolui qd nolle bonū foret utile honesto
Cur malus antetuli nū dicto aut deniq; uultu.
Perstrict9 quisq; cur me natura magis quam
Disciplina trahit sic dicta & facta per omnia
Ingrediens ortoq; a uespere cuncta reuoluens?
Offensus prauis dat palmam & præmia rectis

P. V. Maronis rosæ.

Er erat: & blando mordētia frigore mor
Spirabat croceo mane reuecta dies. (su.
Strictior eoos præcesserat aura iugales
Aestiferū suadens anticipare diem.
Errabam riguis per quadrua compita ī herbis
Maturo cupiens me uegetare die
Vidi concretas per gramina fessa ruinas
Pendere: aut olerum stare cacuminibus
Caulibus & patulis teretes colludere guttas:
Et celestis aquæ pondere tunc grauidas.
Vidi pestano gaudere rosaria cultu.
Exoriente nouo rosida lucifero
Rara pruinosis canebat gemma frutetis.
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres raperet ne rosis tūc aura ruborem.
An daret & flores tingeret orta dies.
Ros unus: color unus: & unū mane duorum:
Syderis & floris est domina una uenus
Forsan & unus odor: sed cēlsior ille per auras:
Diffatur: spirat proximus iste magis.
Communis paphiæ dea syderis & dea floris
Præcipit unius muricis esse habitum.
Mentum intereat: quo se nascentia florum
Germina comparibus diuiderent spatiis
Hæc uitet angusto foliorum tecta galero.
Hanc tenui folio purpura rubran otat.
Hec peperit prima fastigia celsa obelisci.
Mucronem absoluens purpurei capitis:
Vertice collectos illa eximabat amictus:
Iam meditans foliis se numerare suis:
Nec mora: ridentis calathi patefecit honorem.
Prodens inclusi semina densa croci
Hæc modo quæ toto tumlauerat igne comas
Pallida collapsis deseritur foliis.
Mirabat celerem fugitiua ætate rapinam:
Et dum nascuntur consenuisse rosas:
Ecce & defluxit rutuli coma punica floris.
Dum loquor: & tellus tacta rubore micat:
Tot species tantosq; ortus uariosq; nouatus:
Ipsa dies aperit conficit ipsa dies.
Cōquerimur natura breuis qđ gratia florū est.
Ostentata oculis ilico dona rapis.
Qua longa una dies: ætas tam longe rosarum
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quā modo nascētē rutilus conspexit eous

declarat qui tam recte interpretatur hominem bonū & sapientem & merito appollini comparandus uide tur qui socratem sapientē solū iudicauit. Iudex. q iudicat se ipsū ad unguem. i. pfectionē nā metapho ra a marmorariis sumpta: q unguē sup marmora ela borata & plana facta ducunt. Quin & possumus de ducere ab his qui magna diligentia & consideratio/ ne aliquid faciunt. & in ipsa recogitāda ungues mor dent. Persius. Nec demorsos sapit ungues. Secu/ rus. sapiens non querit quid faciant proceres & cete/ ri homines. Rotundus. ois res rotūda perfectior ē Læuia. polita & ornata. Ille. sapiens. Cancri. cancer signū cæleste. ad quod xv. Kal. iulias sol acce dit per quod æstatē designat. Capricorno. capricor nus siguū cæleste ē cælo sacratū propter memoriam. A maltheæ capræ quæ iouē aluisse & lactasse prodi tur ad hoc signum sol accedit. xy. Calē. ianuarias. Tropicū. dicitur a tropi quæ ē conuerso. Eo. n. tem/ pore sol se conuertit & retrograditur. expēsat. se exa mine in medio spatio. Hiet ultra aperiet. se coeat uult uir sapiens quod uita sua sit æqua ex oī parte. A mussis regula siue linea qua latomi aut fabri utun tur sed late pro omni ordine sumitur. Delirare. a lv/ rā quæ sulcū significat componitur. & de præpositi/ one & errare atq; etiam sulcū & uiam regulam ince/ dere notat. Subest. omnis locus quē sapiens uult ēē solidum Decus ornamentum. Ratio. iudicium placu it miseratus si quem uidet egētē. Cur aliquē. cur pas sus sum dolorem nam cur ego potius ducor & uin/ cor malignitate nostræ quā doctrine prestantia. pra nis rebus leditur sapiens: bonis lætatur.

Er erat. Opusculū Virg. de rosa: in quo uir/ gines hortat ad uoluptatē pcipiendā & pa/ riter uiros itelligere possumus erudiri ad eta tis suæ cōmoda percipiēda. ita. n. pulchritudo & uir ginū decus præterit: & breue tempus sortitæ sunt si/ cut rosa quæ mane aperta & uiuacitatem ostendens peracto die languida & fragilis uero rubore deperdi to apparet. Ver. tempus ueris quo omnia florent. Reuecta reducta. Croceo purpureo propter auro/ re ruborē. Strictior. quia noctes sunt breuiores. Anticipare. ante capere. Quadrua. quadrata. Ri/ guis. asperis. Vegetare. uiuaciorē me esse. Pru/ inas. rores. Gramina. herbas. Guttas. cōgelatas Grauidas. caules oppressos pruinis. pestū oppidum i campania abundantissimū rosarum. Biferi. qua ro saria pesti. Lucifero. stella matutina. Canebat. albescebat. Rosida. plena rore ad primos radios qa quādo sol oritur rosa liquescit: Duoq; auroræ & floris color unus. ille. colo[illegible]floris. dea Venus dea flo ris stellæ. Murex. conchille quo tingitur purpu/ ra hæc rosa. Galero. appellat galerū illa folia qui/ bus uestitur rosa obeliscus Amianus Marcellinus di cit obelis cum lapidem asperrimum in[illegible]metæ cuiusdam sensim a proceritate in celsū consurgentē. esse. & ut radium imicetur Paulatim gracilescentem ipseque quadrata in uerticem productum augustum manuque artificis leuigatum: ad cuius similitudinē rosæ ipsius cubarē noster hic poeta obeliscum appel lat rosa uidetur obeliscus antequā apperiatur. Mu/ cronē. cuspidem. Illa. alia rosa explicabit amictus fo lia. quæ sunt tanquā amictus. Meditans cogitans.

Rosa quando est apta ut calathus ridens. i. lætus Rutilauerat. splenduerat. sed facta ē Pallida. Punica rubicunda. Rubore rosarū. Nouatus uouationes. iuncta cōiuncta & uicina. Aeuū suum. qa rosa uiuit longo tempore nomine & fama atq; gloria. Ouid. in amoribus Vēturæ memores iā nūc æstate senecte Sic nullū uobis tēpus abibit iners.

Domitii Calderini Veronensis commentarii in Pu. Virgilii Maronis Culicem.

Astor oues de more ad umbrā cōpellens ad fontē platanis & aliis arboribus in umbratā puenit huius aquam serpens bibere solitus illuc peruenit pastorem qui obdormierat repperit morsu impetere nitebatur. culex pastorem mordēs excitauit pastor culicē manu captā interemit & īdignatus postea q culicē suæ salutis causam interemerat iterū obdormiuit culicē in quiete uidet ei omnē inferorū orā mōstrantē excitatus denicq; somno ei sepulchrū miro instruit ornatu. Talia musas iouis & memoriæ filias Pœte tradunt alii tetis iouis ac Terræ ac cæli alii Homerum is esse asserit. Hesiodus nomina recensetuide licet Clio. eutherpe. Thalia: melpœmene: terpsicore: Erato: polymnia: Urania Calliope. Diodorus harū nominibus proprietatē ponit propter gloriā quæ poetarū laudibus oritur ob uoluptatē perceptā ab audentibus: quoniā poetarū laus longo tēpore uiret a melodia qua demulceant audientes oblectatio ob doctrinæ bōa. Quod docti amēt homines pœtæ īmortalitas ob suauitatē gloriā quod uiros doctos ad coelū tollat gloria. Quod cantus suauitate ceteras antecedens magis ab auditoribus extimentē. Phebus erit. phebus & Diana Latonæ & iouis filii phoebū lyram ab Mercurio accepisse ait higinus. Alma chimæræo non procul a carmileso monte lyciæ est connuallis quædam nomine chimæra a littore. Porrecta īmediterranea. hic finxerunt de mōstro chimera. quod occidit bellorophō. fabulatamen ē xanthus flumen quem prioresi sirbin uocabant ad decē stadia lembis nauiganti est latonæ tēplū ultra quod ad sexaginta stadia ē xanthus inter lycias urbes maximā olim Latonā cū filiis deueniss̄e: & ut sitim sedaret cō sedisse ppe paruū lacū: q & sub chimæra ē. est & chimæra liciæ mons qui flāmas uomit ab eo labitur xanthus qui descendit in phrigiā in radice mōtis patiū facit lacum: ad quem peruenit Latona cum filiis æstiuo tēpore ut sitim sedaret. Rustici id ægre ferentes lacū intrantes tur[illegible]auerunt aquam qui statim demutati sunt in ranas. Siue educat illū. luna legi noluit nō alma ut hoc sit quod diana præbuit se fie[illegible]. Seu decus astrigeri. id est iuppiter q educauit [illegible]num Nam libet pater & appollo idem eū ut ipse ait in geor. Liber ex alma ceres id est sol & luna. Seu qua parnasia rupes hinc. in parnaso Bœtiæ monte est uasta rupes. hæc uel numinis maiestate uel sitn honorem in sentibus generat. undique fere Præcepsi forma theatri recessus quo sonito uocesq; multiplices audiūt: hic ē appolinis delphici templū hic fons castalius musis dicatus has oras pieres natio

Hanc radiens sero ūespere uidit annum
Sed bene quod paucis licet interitura diebus.
Succedens æuum prorogat ipsa suum
Collige uirgo rosas: dū flos nouus & noua pu
Et memor esto æuum sic properare tuum. bes

P. V. M ad Octauium Culex.

Vsimus octaui gracili modulante thalia
Atq; ut arancoli tenuē formauimus orsū
Lusimus: hæc propter culicis sunt carmina dcā
Omnis ut historiæ per ludū consonet ordo
Notitræq; ducum uoces licet inuidus adsit
Quisqs erit culpare iocos musāq; paratus:
Pondere uel culicis leuior famaq; feretur
Posterius grauiore sono tibi musa loquetur
Nostra dabunt cū securos mihi tēpore fructū.
Vt tibi dignato poliantur carmina sensu.
Latonæ magnicq; decus iouis aurea proles
Phœbus erit nostri priceps & carminis auctor
Et recinente lyra fatuor siue educat illum
Alma chineræo xanthi perfusa liquore.
Seu decus astrigeri seu qua parnassia rupes
Hinc atq; hinc patula præpándit cornua frōte
Castaliæq; sonans liquido prælabitur unda
Quare pierii laticis decus ite sonores:
Naiades: & celebrate deum ludente chorea
Et tu sancta pales ad quam uentura recurrunt
Agrestum bona secura sit cura canentis
Aerios nemorum saltus feror inter & astra.
Et tu cui meritis oritur fidutia chartis
Octaui uenerande meis allabere cœptis
Sancte puer tibi nanq; canit nō pagina bellum
Phlegra gigāteo sparsa ē quo sanguine tellust
Nec centauros lapithas compellit in enses:
Vrit erichthonias oriens non ignibus arces.
Non perfossus athos: nec magno uincula pōto
Lacte meo querent iam sera uolumine famam
Non hellespontus pedibus pulsatus equorū.
Græcia cū timuit uenientis undiq; persas
Mollia sed tenui pede currere carmina uersu
Viribus apta suis pbœbo duce ludere gaudet
Hoc tibi sancte puer mortalibus & tibi certet
Gloria perpetuū lucens mansueta per æuum.
Et tibi sede pia maneat locus. & tibi sospes.
Debita foelices memoretur uita per annos
Grata bonis liceat sed nos ad cepta feramur.

Igneūs æthereas iam sol penetrarat in arces.
Candidaq; aurato quatiebat lumina curru
Crinibus & roseis tenebras aurora fugabat
Protulit e stabulis ad pabula læta capellas
Pastor: & excelsi montis iuga summa petiuit:
Lurida qua patulos uelabant gramine colles
Iam siluis dumisq; uagæ iam uallibus abdunt
Corpora iāq; omni celeres e parte uagante
Tondebant tenero uiridantia gramina morsu
Scrupea desertas hærebant ad caua rupes
Pendula proiectis carpuntur & arbuta ramis
Densaq; uirgultis auide labrusca petuntur
Hæc suspensa rapit carpente cacumina morsu
Hæc salicis lentæ uel quæ noua nascitur alnus
Hæc teneras fructicum sentes rimantur atilla
Imminet in riui prestantis imaginis undam
O bona pastoris: si qui non pauperis usum
Mente prius docta fastidat: & probet illis.
Omnia luxuriæ preciis incognita curis.
Que lacerant auidas inimico pectore mentes.
Si non assyrio fuerint his laura colore
Artalicis opibus data uellera. si nitor auri
Sublaqueare domos animum non angit auaq;
Picturæq; decus. lapidum nec fulgor in ulla
Cognitus utilitate manet nec pocula gratum
Alconis referent boetiq; toreuma indi
Cōchea bacce maris precio est à pectore puro.
Sepe super tenero procūbunt gramine corpus
Florida cum tellus gēmātis picta per herbas.
Vere notat dulcis distincta coloribus arua
Atq; illum thalamo lætum retinente palustri.
Ociaq; inuida degentem: ac fraude remota
Pollentemq; sibi uidi cum palmite lucens
Mollia pampineo subter coma uelat amictu.
Illi sunt gratæ rotantes lacte capellæ.
Et uenus: & fœcunda pales: & uallibus imis
Semper opaca nouis manātia fontibus antra.
Quis magis optato queat esse beatior æuo
Qnā qui mēte procul putas sensusq; probādo
Nō auidas agnouit opes nec tristia bella
Nec funesta tenet ualide certamina classis.
Quo spoliis dum sācta deū fulgētibus ornet:
Tēpla nec cuectos finem transcedit habēdi:
Aduersum sociis ultro caput hostibus offert
Illi falce deus colitur non arte politus

threitia habitauere: unde pierius fons & pierides mu
se nec Ouidio assentiamus qui dixit hoc nomē a fili
abus pieri cū eis certantibns & deuictis in picas mu
tatis musas accepisse. Phlegra sigāteo. phlegra.
silua & uallis est in thessalia ubi omues gigantes cō
tra iouem pugnauerunt: & fulminati ioue occisi sūt
cuius in fidem facem saxaq; adhuc ibi cernuntur. So
linus meminit Alia phlegra est in italia non longe
a cumis. Nec centauros lapithas lapithus Appoli
nis & Scilbiæ penei filius circa peneū flu. thessaliæ.
imperauit a quo illi populi lapithæ appellati sūt hīc
ex Cicerone phorbantem. & Periphantem liberos
suscepit. Periphas ex astigea octo liberos genuit na
tu maior Antion ex Aveiace ixionē procreauit & cū
proiecisset socerū in ardentem soueam a ioue purga
tus est tandem ausus interpellare iunonem de sūpro
interposita a ioue in forma iunonis nube ex ea cen
tauros procreauit Hos ferunt tanquam. Pyrithoi co
gnatos ab eo regni paterni partem petiisse. Quod re
nuenti bellū a Centauris illatum est quo sedato quū
Pyrithous Hippodamiam despondisset Thesco ad
nunptias ac centauris uocatis in humo ebrii fœmi
nis quæ in nuptiis erant stuprum inferre uoluere qua
iniuria permotus Theseus & lapitæ multis centau
ris peremptis reliquos ex ciuitate expulerunt. hāc ob
causam centauri una ad uersis lapithas pro fecti plu
res interfecere. Qui cædi superfuere: partim in pho
loen arcadiæ profecti sunt partim in malea habita
uerunt. Perfossus athos. Xerses persarum rex bel
lum contra græcos & præsertim. Athenienses gessit
cunq; persica classis ad eleuntem cheroneli stationē.
haberet. ne per desidiam torpesceret iussu regis mon
tem athon perfodere cepit adiuuantibus & accolis p
positi operi fuere arthaches Artachis filius & buba
res megateri filius est mons athos ingens ad mare p
tingit desinens in peninsule effigiē cum isthmo duo
decim stadiorum in quo est urbs sana nomine. Fossa
fiebat iusta sanā retro limitem. latitudinē fossæ duæ
triremes implebant strymon flu. cuius hostia prope
sunt pontibus uictus fuit. Non helespontus. hero
dotus li. viii. pons in helleſponto abidonusq; &
ston. vii. stadii spatio factus tempestate primum de
lapsus est mare indignatus Xerxes iussit helleſpon
tum trecentis uerberibus percuti & iacci compedes
mea stigmata & colaphos incuti cum barbara exe
cratione quasi dissecta pontis pœnas daret opis pre
positis caput præcidit aduocati alii triremē biremes
& tiremes simul. cccl x uersus euxinū pontū ab alte
ro latere. cccxiiii. ponto transuersas hæ anchoris ua
stissimus tenebatur reli[illegible]spatio inter ordinem na
uigiorū ut esset transitus nauibus in pontum. conti
nenti machinamenta lignea annexa fuere funibns li
no & scyrpo superimecte postea trabes fuere sup[illegible]s
imposuere nostrā facto hinc inde ag[illegible] aspectu
maris animalia transeuntia terrerentur octo dies con
sumpsere transeundo. Assyrio colore. Babilon as
syriæ diuerso colore intexuit Sed annorum astalus i
texere iuenit unum attalicū & attalicæ uestes & babi
lonicæ. Bis lauta. i. i colore pluries imersa. de eis
Tib. Sola puella. digna ē cui mollia charis uellera
det succis bis madefacta tiros. Domos. genitiuo casu
positura ē. nā Suetonii auctoritate Octauius augu.

Domus pro
domus

Fructo.

solitus est pronunciare domos pro domus in geniti/uo casus & senius ꝓ sinuus & pro stulto batedium. & ꝓ pullo pulelatiū. Virg. ut Octauio gratificaret eo/dē mō casū p̄mū ꝓnunciauit. Alcōis referent boeti/cq; toreuma toreumata sūt opa magnifice sculpta. Sal lustiusi catelinario: cū tabulas signa toreumata emūt Conchea bacca maris: Margaritas maxime īdus oce anus cert ut. Pli. meminit. Margarita genus cōchilii. est. Boeticq; toreuma. Pli. li. xxxiiii. dicit proroxi/mos a menitore fuisse boetū Agragata & Miem: quo rū oīum extāt opa in insula Rodiorum boetus apd lyndiā Mineruā. in tēplo agragas in tēplo liberi pa/tris in ipsa rhodo baccas cētauroscq; celatos in syphis

Hæc poculā gratū alconis. alcō Ouid. meminit in metha. nostrū argenteorū qui æneæ pateram celauer rat Craterē æneæ quē fabricauerat alcō Hileus & lō go celauerat argumēto Illi falce deus colitur. ac pria pū alludit de quo sic in obscœno carmine nō me pra/xiliteles scopas ne fecit. Hic sum phidiaca mana po/litus. sed lignū rude uillicus dolaui dixit mihi tu pri apus esto. Filius fuit ueneris & dionisii. Aegyptii aūt dicūt de Priapo scribētes isidē cū ceteris osiridis cor poris partes a titanibus dilaniari reperisset preter pu dēda quæ illi in flumen iecerant præcipisset sacerdo tibus pro deo coli ea in tēplo: quæ suspendi iussit. & ut Diodorus meminit nō modo in ciuitatū tēplis minime sed in agrestibus locis uinearū & hotrorum custos coli meruit fructuum fures falce castigans cui sacra cū ludo fiunt: appellatur etiā Ithyphalus & ti/phon. Ille c. l. il. p. thura. preter arabiā nullis ut pli ni. meminit ac ne arabiæ qdē uniuersæ: sed in ea tan/tum regione. que. Saba appellatur quod significare græci ministeriū uocant in hac ē pachaia regiuncula quædā spectat. n. saba ortus solis æstiui undiq; in ui/ci rupibus: & a dextra maris scopulis incessa id solū e rubro lacteū traditur Alexandro magno in pueri/tia siue persimonia thura aris ingerenti pædagogus. Leonides dixerat ut illo modo cum deuicisset turife ras gentes sacrificare. at ille arabia potius thure onu stam nauim misit ei large exhortatus ut deos adora ret. O pecus o panes &c. Inter ossam & olympum nemorosa planicies & conuallis est in Thessalia tē/pe uocant montibus circūdata olim palus. sed post ea quum Hercules fracto mōte dedit alueū nihil ame nius atq; delectabilius. secat enim planitiē pēus flu. semper liquidus. cuius ripæ arboribus inumbratæ. ab ea similitudīe poetæ ut meminit Probus. loca oīa amœna & delectabilia tempe appellauerunt: peneus aūt quinq; milia passuum longitudine & ferme lex latitudine ultra uisum h[illegible]mines attollentibus se dex tera leuaq; leuiter conuexis iugis inter sua luce uiri/dante allabit̄ uiridis calculo amœnus circa ripas gra mine canorus auium concentu. Solum non adeo fe/[illegible] iucundū aspectu ut uisentes ipsa amœ nitas alliciat. & inuitet. Fontis hamadriadum. Drys Plinio referēte nō quercus dicitur: sed robur quæ arbor est & species quercum durior tamen. Ha/madryades non quercum sed roborum deæ. & sacer dotes gallici qui uaticinabantur in roboribus diui/dæ appellati sunt. Aemulus ascreo pastor. s. q. poe tæ. i. Hesiodo. qui pastor fuit & pecudes pauit Oui. primo de arte docet: Pascenti pecudes uallibus asera

Ille colit lucos illi panchaica thura
Floribus agrestes herbis uariantibus adsunt.
illi dulcis adest requies & plura uoluptas.
Libera simplicibus curis huic imminet omnis
Dirigit hunc sensus hæc cura ē subdita cordi:
Qualibet ut requie motus cōtemptor abūdet
locundoq; locet languentia corpora somno
O pecus o panes o gratissima tempe.
Fontis amadriadum quarū non diuite cultu.
Aemulus ascræo pastor sibi quisq; poeta.
Securā placido traducit pectore curam.
Talibus in studiis baculo dum nixus apricas:
Pastor agit curas & dum non arte canora.
Cōpacta solidum modulatur harūdine carmē
Tendit euectus radios hyperionis ardor
Lucidaq; æthereo ponit discrimina mundo
Dum iacit occeanū flāmas in utrūq; capaces
Etiam compellente uagæ pastore capellæ
Iam sufurrantis repetebant ad uada lymphæ.
Que subter uiridem residebant cætula muscū
Iam medias operum partes euectus erat sol
Cū densas pastor pecudes cogebat in umbras
Et procul aspexit luco residere uirenti
Delia diua tuo quo quodam uicta furore
Venit nyctileum fugiens cadmeis agaue.
Infandas scelērata manus & cede cruenta.
Quæ gelidis bacchata iugis requierit in antro.
Posterius poenam nati se morte futuram.
Hic etiam uiridi ludentes panes in herba.
Et satiri driadesq; choros egere puellæ
Naiadum coetu tantum non orpheus hebrū.
Restantē tenuit ripis siluasq; canendo.
Quantū te penu remorantem diue chorea.
Multa tuo lætę fundentes gaudia uultu
Ipsa loci natura domum resonante susurro.
Quis dabat: & molli fessas resouebat in antro
Nam primū prona surgebant ualle parentes.
Aerie platanus inter quas impia lotos
Impia quæ socios ithaci merentis abegit
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.
At quibus insigni curtu proiectus equorum.
Ambustos phaethon luctu mutauerat artus
Aeliades teneris amplexe brachia trunchis
Candida fūdebant tentis uelamina ramis
Posterius cui demophoon æterna reliquit

Perfida lamentandi mala perfida multis.
Perfide demophoon & nunc defende puellam
Quam comitabantur fatalia carmina quercus
Quercus ante datæ cereris quam semina uite
Illas triptolemi mutauit sulcus aristis
Hic magnum argoe naui decus edita pinus
Proceras decorat siluas. hirsuta per artus
Appetit aereis contingere montibus astra:
Ilicis & nigræ species: & læta cupressus:
Vmbrosæq; manent fugas hedereq; ligantis
Brachia fraternos plangat ne populus artus:
Ipsæq; excedunt ad summa cacumina lentæ.
Pingũtq; aureolos uiridi pallore corymbos:
Quis aderat ueteris myrtus non nescia fati.
Ad uolucres patulis residentes dulcia ramis
Carmina per uarios edunt resonantia cantus.
His superat gelidis manans e fontibus unda:
Quæ leuibus placidũ riuis sonat orta liquorẽ.
Et quãquam gẽmas auiũ nox obstrepit aures.
Hanc querulæ referunt uoces: quis nãtia limo
Corpora lympha fouet: sonitus alit aeris echo:
Argutis & cuncta fremunt ardore cicadis
Et circa passim fessæ cubuere capellæ.
Excelsisq; super dumis: quæ leuiter afflans
Aura susurrantis possit confundere uenti.
Pastor ut ad fontes densa requieuit in umbrã:
Mitem concepit proiectus membra soporem:
Anxius insidiis nullis: sed lentus in herbis
Securo pressos somno mandauerat artus.
Stratus humi dulcem capiebat corde quietem
Ni fors incertos iussisset ducere casus.
Nam solitum uoluens ad tẽpus tractibus idẽ
Immanis uario maculatus corpore serpens
Mersus ut limo magno sub syderis æstu
Obuia uibranti carpens grauis aera lingua:
Squamosos late torquebat montibus orbes.
Tollebant auræ iuuentis ad omnia nissus.
Iã magis. atq; magis corpꝰ reuolubile uoluẽs
Attollit pectus nitidis fulgoribus: & se
Sublimi ceruice caput: cui tristia superne
Edita purpureo lucens maculator amictu
Aspectuq; micant flãmantia lumina toruo:
Metabat sese circũ loca. tũ uidet ingens
Aduersũ recubare ducem gregis acrior instat
Lumina diffundens intendere: & obuia toruo
Sępius arripiens infsendere. quod sua quisquã
Ad uada uenisset: naturæ comparat arma.

tuis. Radios hiperionis. regina qui etiam ob prudentiam & uirtutem magna mater appellata est thitee & cæli filia ex fratre suo hiperione in uirum assũptum lunam & solem genuit. poetæ tantum usurpauere ut patris nomen pro filio poneretur in utrunq; oceanum indicum: qui ab oriente & athlanticum ab occidente qui terras ab occidente contingit ut Mella ait. Elãmas capaces. nam solid um est in medio cursus spatio utrũq; complectitur oceanum & ideo flãmas capaces. Luco tuo delia diua. lucus erat sub cytherone monte: in quo erat garaphius fas ea qua sũt thessalica tempe: ubi se cum nymphis diana lauabat sed cum Actheon uoluisset uidere quid esse in fonte uidit dianam nudam ideo ab eadem Actheon ẽ mutatus in ceruum: & suis canibus dilaniatus atq; laceratus est Oui. in ibidem: Q uicq; uerecundæ specu, lantem labradianæ. idẽ de ponto in. v. Inscius actheõ uidit sine ueste dianam: Præda fuit canibus non minus iste suis. idem etiam in opere met. Diana delia a dicta delo insula: in qua nata est. Venit n. Nictilius Bacchus dicitur: quia eius sacrificia noctu fiebant. q̃ ex asia: prius in græciam: e græcia in italiam translata. Agaue Cadmi filia pentheum ex echione filium sacra Bacchi spernentem furore & Baccho instigata interemit: ubi ad se rediit pœnitentia ducta: & doloꝝ in antrum secessit sub citherone lacus est Dianæ. Orpheus. oeagri filius sono lyre sistebat flumina montes: & siluas mouebat. Hebrũ. Hebrus thraciæ flu.

Peneu. peneus thessaliæ flu. per tempe discurrens.

Aeria platanus. platanus arbor durat in multũ temporis spatium ut Pli. docet: aut enim est delphica platanus Agamẽnonis manu sata: & altera gargaphiæ arcadiæ luco in aulocrone q̃ ab apanica itur in phrygiam ostenditur platanus: ex qua pependit Marsias uictus ab Apollinæ: quæ iam cum magnitudine effecta est arbor enim est solum ad umbram uoluptatis causa cõparata. Quas impia lothos lothos arbor in quam eius nomine nymph a Neptũni filia fugiens Priapum dicitur conuersa: quam Pli. laudat est: alia quæ romæ ante domos ad umbrarum amœnitatem ponebatur. tibi sit eadem & nunc appellatur amarenus: quæ cærasa habet acria in obsoniis dulcia silus inquit Quos succo nobilis arbor & dulces poscit lothos minus hospita baccha. Diximus & de arbore lotho in ultimo de ponto: quam aphrica gignit. Nã Vlysses. c. ciconibus tempestate delatus est in aphricam unde uix abduxit socios qui gustauerãt fructũ lothi: in quam etiam conuersos fabulantur: unde Oui. iiii. de tristibus: Sic noua dulychio lothos gustata palato illo quo nocui grata sapore fuit. Helia des. solis filiæ dictæ sunt. Helios græci nos solem dicimus: inde heliades hæ cum phaetontem fratrem: qui antea Eridanus uocabatur & ideo padus in quẽ fluuium cecidit fulminatus eridanus [redacted] ploraſſent in populos conuersæ sunt: hinc ut in buxco. idem asseti erat in aluos dicens atq; solo procerasi erigit alnos: phæton enim Clymenes & Solis filius cum affectatum paternum currum regere nõ posset mundũq; incendisset a ioue fulminatus est: & in padum deiectus. Perfide demophoon. i. nunc defende

platanus

puellam. phyllis Lycurgi thraciæ regis filia Demophoonta Thesei athenienſis filium fere naufragum e bello troiano redeuntem excepit hoſpitio: fouit & claſſes eius amore capta reparauit: & data de coniugio fide Demophoon a puella primam reuiſere uno menſe rediturum impetrauit: & cum promiſſo tempore nõ rediiſſet: puella tum diu fleuit donec lachrymæ maturuerunt: & in arborem demutata ẽ: poetiq; amygdalum eſſe uolunt. Pli. ait puellam ſe in amygdalo ſiue frondibus ſuſpendiſſe & ſternutio auctore arborem tamen demum uiruiſſe cum reuerſi Demophoontis coniugis ſenſit amplexum amplexu cognito flores ſimul ac frondes emiſiſſe. licet Pli dicat nũquam uirere arborem: ex qua phyllis ſe ſuſpendit.

Quercus ante datæ. Ceres ut Pli. eſt auctor: frumenti uſum dedit & leges prima adinuenit: ideo legifera eſt dicta: antea enim rudis mortalitas glandibus ueſcebatur Triptolemus ut idem eſt auctor bouem & aratrum reperit: ut alia uolunt Briges Athenienſem Ouidius in quarto de põto ait: Quis mel ariſtæo: qs baccho uina falerna: Triptolemo fruges poma dat alcynoo. Ilicis & nigre. ilex arbor duplex ẽ ſed hæc de qua poeta loquitur dicitur a græcis ſimilaces folia habet ſimilia oleæ: glandem paruam. Myrthus non neſcia ueteris fati: myrthus in tumulum adhibebatur: & primo uiſa ut meminit Theophraſtus in tumulo elpenoris nauis Vlyſſis gubernatoris. & ideo Virgilius in Polydori tumulo: eam natam dixit. Plinius autem refert in ueliterno mirthus eſt conſpicue magnitudinis manu prioris aphricam ſata ſubeſt ſpecus: in quo manes eius cuſtodire draco traditur & iõ mirthus non eſt neſcia fati id eſt mortis. Corpora limpha fouet ſonitus alit aer iſ eccho. Ecchо uocalis nimpha garrulum admodum de multis uerbis id habet: ut nouiſſima tantum referat. Iuno cũ poſſet multas nimphas cum Ioue deprehendere iſtius ſæpius loquacitatem dum fugerent nimphæ retardata: quod animaduertens Iuno fecit: ut tamen in fine loquendi uoces. ingeminaret audita uerba reportet. Nec enim Nareiſum Liropes & Cephiſi filium tum. xvi. annũ agentem adamauit: cui cum uagaretur forte per deuia rura ſæpe loqui conata: nam repugnante deſtitit expectabat enim ut ille prius emitteret uocem: tandem ſeductus a fidis comitibo exclamauit puer ecqs adeſt idem reſpondit eccho: ſtupet hic. & conuerſus in omnes partes iterum huc ueni inquit nõ minus illa iterat: tandem puer hic coeamus. i. cõueniamus dixit libentius reſponſura nulli ſono coeamus rettulit eccho: & egreſſa e ſiluis eſt ut iniiceret manus ſperato collo. fugiens puer complexus Ante ait emoriar q̃ ſit tibi copia noſtri: & ſic quod fuerit ſpreta pudibunda tecta frondibus in ſiluis latet & antris: & dolore macie quæ conſumpto corpore ex ea tamen uox ſu[illegible] uere in ſaxa conuerſa ſunt: ſuccus corporis in aeream Tollebant auræ uehementiſ. Tollere eſt inferre: uel eleuare. Virgilio. iii. Geor. Tollentẽq; minas & ſibila colla tumentem & in primo æneidorum: Et mulcere dedit fluctus: & tollere uentos: auræ enim uires inferebãt. & eum ad omnia agilem faciebant. Iã q̃tit & biiugis oriens herebo cit equos nox. equi noctis ſunt nigri: diei candidi: ſolis ruffi:

Ardet mente: furit ſtridoribus: into nãt ore.
Flexibus & uerſis torquetur corporis orbis.
Manant ſanguineæ per tractus undiq; guttæ.
Spiritibus rumpit fauces: cui cuncta paranti
Paruulus hũc prior humeros conteret a lũnus:
Et mortem uitare monet per culmina namq;
Qua deducta genas pandebant lumia gẽmis.
Ac ſenioriſ erat naturæ papula. telo
Icta leui: tum proſiluit furibundus: & illum
Obtritum morti miſit: cui diſſitus omnis
Spiritus exceſſit ſenſus: tũ torua tenentem
Lumina reſpexit ſerpentem comin9 inde
Impiger exanimus uix compos mente refugit:
Et ualidum dextra truncum detraxit ab ore.
Qui caſus ſociaret opem: numen ue deorũ
Prodere ſic dubiũ uoluit ſed uincere telaſ
Horrida ſquamoſi uoluentia mẽbra draconis
Atq; reluctantis crebris: fœdæq; perentis
Ictibus oſſa feriſ cingunt: qua tempora criſtæ.
Et quod erat tardus omni languore remoto.
Neſcius aſpicienſ timor obcæcauerat artuſ.
Hoc minus implicuit dira formidine mentem.
Quèm poſtquã uidit cæſũ langueſcere: ſedit:
Iã quatit: & biiugis oriẽs herebo cit equos nox:
Et piger aurato ueſper procedit ab oeta.
Cũ grege cõpulſo paſtor duplicantibus ũbris
Vadit: & in feſſos requiem dare cũparat artus
Cuius ut intrauit leuior per corpora ſomnuſ.
Languidaq; effuſo requierũt membra ſopore
Effigies ad eũ culicis deuenit: & illi
Triſtis ab euentu cecinit conuitia mortis:
Inquit: quid meritis: ad quæ dilatuſ acerbas
Cogor inire uices: tua dũ me carior ipſo
Vita fuit uita. rapior per inania uentes.
Tu lentus refoues iucũ da membra quiete
Ereptus de terris e cladibuſ: ad mea manes
Viſcera lethæas cogũt tranſnare per undas.
Præda charontis agor. uidet ut flagrãtia tædis
Lumina collucent infeſtis omnia templis.
Obuia tiſiphone ſerpentibus undiq; compta:
Et flãmas. & ſæua quatit mihi uerbera pœna
Cerberus: & diris flagrant latratibus ora:
Anguibus hinc atq; hic arent cui colla reflexis
Sanguineũq; micant ardorem luminis orbes.
Heu quid ab officio digreſſa eſt gratia: cum te
Reſtitui ſuperis læti iam lumine ab ipſo:
Præmia ſunt pietatis ubi: pietatis honores

In uanas abiere uices: & rure recessit
Iustitiæ prior illa fides: instantia uidi
Alterius sine respectu mea fata relinquens:
Ad pariles agor euentus: fit pœna merenti:
Pœna sit exitiū modo sit. cum grata uoluntas
Existat officium: feror auia carpens:
Auia cimerios inter distantia lucos:
Quem circa tristes densentur in omnia pœnæ
Nam uictus sedet īmanis serpentibus othos
Deuictus mœstus procul aspiciens ephialten:
Conati quondam cum sint incendere mundū
Et tityos latona tuas memor anxius iras
Implacabilis ira iacet uiuus alitis esca.
Tereor a tantis insistere tereor umbris:
Ad stygias reuocatus aquas: uix ultimus anni
Restat nectareas diuum qui prodidit escas:
Gutturus arenti reuolutus in omnia sensu.
Quid saxū procul aduerso: q monte reuoluit:
Contēpsisse dolor quē numina: uincit acerb9
Ocia quærentem frustra sub lite puellæ.
Ite quibus tædas accendit tristis erynnis:
Si hymen præfata dedit connubia mortis:
Atq; alias alio densat super agmine turmas
Impietate fera: cum cernam colchida matrem
Anxia sollicitus meditantem uulnera natis.
Iam pandionias miserandas prole puellas:
Quarū uox querula ē: supat qđ bistoni9 rex.
Orbus epops mœret uolucres euect9 in auras
Ad discordantes cadmeo sanguine fratres
Iam truculenta ferunt: infesta q; lumina corpus
Alter in alterius iamq; aduersus uterque
Impia germani manat quod sanguine dextra:
He heu mutādus nunquā labor: auferor ultra
In diuersa magis distantia lumina cerno.
Elysiam tranandus agor delatus ad undam:
Obuia tisiphone comites heroidas urget
Aduersum perferre faces alcestis ab omni.
Inuiolata uacat cura: quod seua mariti
Hic calcedonias admeti cura morata est.
Ecce ithaci coniunx semper decus una charōtis
Fœmineum cōcepta decus manet: & pcul illā
Turba ferox iuuenum telis confixa procorum
Quin misera eurydice tanto mœrore recessit:
Pœnaq; respectus: & nūc manet orpheus in te
Audax ille quidem qui mitem cerberon unquā
Credidit. aut illi ditis placabile numen.

lunæ alter niger alter albus P omp. Et nullos lunam habere dixit autem nox est umbra terræ: nam cū terræ apponitur soli nox est. & nisi interueniat sol ut Catullus dixit nox est. Et piger aura. u. p. ab oeta. oetha Thessaliæ mons · q mare tingituersus Athicā regionē in quo obustus Hercules fuit: aquo occidēte .n. sole stellas credunt oriti sicut mane sol exoriri uī ab ida troadis monte: ut Lucretius ait uesper: ut meminit. M. Varro a plauto uesperugo dicitur ut uesp uesperugo uespere uergilie occidunt. A pacuuio luci fer iubarq; quod iubata sit stella tempus in utrunq; uesperum & luciferum uolūt tempus esse noctis: sed Catellus dicebat omnes tenebras nominare noctem

Ereptus de terris e claudibus ād mea manes. manes dii inferi dicuntur ab eo quod dicebant antiqui manon hoc est bonum: non quod boni fūt: sed quia bonos putabant quibus animas cōmendabāt. & manes apellauerunt: hinc īman e non bonum id est horrēdum & asperum dicitur. dehinc etiā mane diei principium dicitur: quod Marcus Varrio & ab eo qđ cū manat ab oriente dies ab eo & homines nam luce & mane apud Ro. dicti sunt & lucii & manii. Lumia collucent infernis. templum tribus modis dicitur ut M. Varro asserit ab natura. ab auspiciis: ab similitudine. natura in cælo: ab auspiciis interra: ab similitudine sub terra: in cælo templum dicitur ut ī Hecuba magna templa cæli tum cōmixta stellis splendidis ī terra ut periboea serupea saxa bacchi templi prope egreditur sub terra ut in andromacha acherusia templa alta orci saluete infera: Quod cæli est q̄ttuor partes ducitur: sinistra ab oriente: dextera ab occasu: antica ad meridiem: postica ad sepetētriorem: sub terra templum atterendo circa cellum qua atuimur dictū est templum. Et titios latona. Titius Iouis filius ex helcro orcomeni: quia interpellaret Latonam de stupro adactus ad iferos ab Appolline dat pœnas: nam eius semper consumptum renascens iecur uulteres diripiunt. Ad stigias reuocatus aquas: tātulus Iouis filius rex paphlagoniæ ioui. Mercurio: & Cereri hospitio exceptis filium Pelopē epulandum dedit. abstinuere dii. Ceres bracchium quod deuorauerat restituit eburnum patrem dii apud inferos hunc affecere supplicio: ut sitiens aquam quam habet ad mentum nō possit degustare: & esuriēs poma supra ceruicem pendentia excerpere non possit. alii uolūt ideo dare pœnam Tantalum quod admissus ad deorum secreta: & mistica sacra eauulgarit. Auia cimerios iter. d. lucos. cimerium fuit uetustissimum oppidum prope cumas ad Acherusiam paludē ubi est descensus ad īferos: ideo cimerios lucos in inferno usurpauit. habitauere & illic populi Cimerii egrediētes cauernas & non egredientes: nisi nocturno tempore erāt hi saeerdotes dantes oracula deleti a campano rege cum semel essent mentiti oraculum. Deuictus procul asp. ephialtē. alous Titanis filius ex uxore Iphimeride uiolata a neptūno duos pueros gīrauit ephialtem & Othon: hi singulis diebus crescebant: unde superbia moti Iouem ad pugnam interpellauerunt qua re iuppiter indignatus apud inferos deiectos perpetuis afficit cruciatibus. Virgilius. vi. ænei. Vidi & aloidas geminos īmania uidi Corpora qui manibā

dat penas

magnum rescindere cælum Aggressi superisq; Iouẽ detrudere regnis. Quid saxum procul aduerso qui monte reuoluit. Sisyphus Corynthi quæ tunc ephyre dicebatur rex æoli filius: & creuntis pater hospites coacti cum illi pedes lauarent nacto tempore in opere præcipitabat in mare Qua apud inferos saxũ a montis uertice ad radices præceps continuo: deide & in sublime euoluere coactus est hunc Theseus uicit. Oeia quærentes frustra sub lite puelle. Danaus Beli filius. L. filias ægysti fratris totidem coniuges totidem coniuges dare negans ex ægypto pulsus primo magna naui argos nauigauit: & Steneleo pulsus argis præfuit ægystus filiis insequi iussit: ac ne redirent nisi interempto fratre. Danaus ut se liberaret p̃ misit nuptias. admonuit uero filias ut noctu maritos trucidarent: omnes efficiũt præter Hypimestram quæ Lino siue lineo pepercit. Sic hymen præfata. hymen Bacchi & Veneris filius ut Capella tradit desperatus puellæ cõnubia per littora solus uagabatur piratæ qui ad sacra eleusine Cereris proficiscentes uirgines rapuerant: capiunt & puellæ liberantur in primus himen atheaas uenies hoc detulit: & nuptias ob beneficium a matre puellæ impetrat: quã ob felicitatem ut in nuptiis Iunonis memoriã hymen uocarent athenienses constituere. ut apud Ro. Thalassio. Anxia solicitis meditantem uulnera natis. Medea oetæ regis colchorum ex Perse filia: quod iason eius uir Creusam Creontis corinthiorum filiam in uxorem accepererat: se se spretam ægre ferens uiro coram duos natos didimum & Thessandrum interemit relicto' Thessalo: a quo thessalia dicta est: hinc uicta draconibus ad Aegeum fugit. Iam pãdionias miseranda &c. Pandion athenarum rex filiam progne Thereo Thraciæ regi seu Mægaræ uxorem dedit. hic alteram eius sororẽ stuprauit: quia cognita Progne una cũ Philomela sorore Ithin filiũ epulandum patri Thereo posuerũt: quærit Ithim pater sæpius intercoenandum. Progne ait quæ pascis itus habes Philomela uero pueri cruentum caput offert & repulsa mensa ambas ense insequitur. & sic se se p̃cipitantes præ dolore Progne in hirundinem: Philomela in auem lusciolam: Ithis in carduellum seu phasianum: Thereus ĩ cristatam auem: quæ regum decus ostendat uertitur nomine opops: unde Ouidi. meta. libro sexto: Vertitur in nolucrem cui stant in uertice cristæ: Prominet in modicum pro longa cuspide rostrũ Nomen epops uolucri facies armata uidetur. At discordãtes Laius Cadmi pronepos Aedipodam generat: Aedipodes Etheoclem & Polinicẽ ex locasta propria matre eos relinquit: ut alternis regnarent annis Etheocle[illegible] olicini regnum non restituit: sed exulem facit. confugit ad Adrastum argorũ regem: & accepta filia argia in uxorem conspiranti, [illegible] eo Thideo: Perthenopeo Adrasto Amphi Hippome[illegible]: & Capaneo regibus: qui pari fato occubuere præter senem adrastum Polinices nõ mutuis uulneribus cum etheocle fratre occubuit indullo: mansitq; defunctis discordia. Nam cum cremarẽtur pira seq; in duas diuisit partes. Ecce Ithaci iunx semper decus una charontis. penelope Icari: seu icarii natis filia errantem Vlyssem coniugem per decẽniũ

Nec timuit phlegetõta furẽs ardẽtibus undis
Nec mœsta obtentu ditis ferrugine regna.
Defossaq; domos: ac tartara nocte cruenta
Obsita: nec faciles ditis sine iudice sedes:
Iudice: qui uitæ post mortem indicat acta.
Sed fortuna ualens audacem fecerat orpheam.
Iam rapidi steterant amnes & turba ferarum
Blanda uoce sequax regionẽ insederat orphei.
Iamq; unam uiridi radicem mouerat altæ
Querc9 humo: steterãt amnes syluæq; sonoræ
Sponte sua. cantus rapiebant cortice amara.
Labentes biiuges etiam per sydera luna
Pressit equos: & tu currentus menstrua uirgo
Auditura lyram tenuisti nocte relicta.
Hæc eadem potuit ditis te uincere coniunx
Eurydicemq; ultro ducendam reddere. nõ fas
Non erat inuiram diuæ exorabile mortis.
Illa quidem nimium manes experta seueros
Præceptum signabat iter: nec rettulit inter
Limina: nec diuæ corrumpit limina lingua:
Sed tu crudelis: crudelis tu magis orpheu
Oscula cara petens rupisti iussa deorum.
Dignus amor uenia gratum si tartara nossent
Peccatum meminisse graue: & uos sede piorũ:
Vos manet heroum cõtra manus. hic & uterq;
Aeacides. peleus nanq; telamonia uirtus
Per secura patris locantur numina: quorum
Connubiis uenus: & uirtus iniunxit honorem.
Hunc rapuit feritas: illum nereis amauit.
Assidet: ac iuuenis sciat te gloria sortis.
Alter in excessum referens a nauibus ignis
Argolicis. phrygios torua feritate repulsos.
O quis non referat talis diuortia belli:
Quæ troiæ uidere uiri: uidereq; graii
Teucria cum magno manaret sanguine tellus:
Et simois: xantiq; liquor: sygæaq; præter
Littora cum troas sæui uos hectoris ira
Viderit in classes inimica mente pelasgas
Vulnera: tela: neces: ignes inferre paratos.
Ipsa magis: nanq; ida potens feritatis: & ipsa
Datq; face[illegible] altrix cupidis præbebat alumnis:
Omnis ut in cineres rhetei littoris ora
Classibus ambustis flamma lachymãte daret
Hinc erat oppositus contra telamonius heros
Obiectoq; dabat clypeo certamina. & illinc
Hector erat troiæ summum decus: acer uterq;

Fulminibus cælo ueluti fragor editur enſe
Tegminibus: teliſq; ſuper: ſygæaq; præter
Eriperet reditus: alter uulcania ferro
Vulnera proiectus depellere nauibus inſtat
Hoc erat æacides uultu lætatus honore:
Dardaniæq; alter fuſo quo d ſanguine campus
Hectora luſtrauit uictor de corpore troia
Rurſus acerba fremit: pis hũc qđ lætat: & huiꝰ
Arma dolis ithaci uirtus quod concidit icta.
Hinc gerit euerſos proles laertia currus
Et iam ſtrymonii rheſi: uictorq; dolonis
Pallade iam lætatur ouans: rurſuſq; tremiſcit
Pamoicon: aſiamq; horret leſtrygones atrox.
Illum ſcylla rapax canibus ſuccincta moloſſis
Aetnæuſq; cyclops illũ: metuenda charybdis:
Pallanteſq; lacus: & ſquallida tartara terent.
Hic & tantaleæ gener æacus amplus atridæ
Aſſit argiuum lumen: quo flamma tegente
Oris erichthonias proſtrauit funditus arces:
Reddidit heu grauius pœnas tibi troia: furenti
Helleſpontiacis obiturus reddidit undis.
Illa uices hominum teſtata eſt copia quondã:
Ne quiſq; propriæ fortunæ munere diues:
Iret in æternum cælum ſuper omne: propiquo
Frangitur inuidiæ telo decus ibat in altum:
Bis ergo repetens patria: ditataq; præda.
Arcis erichthoniæ comes huic erat aura ſeda
Per placidum curſu pelagus nereis ad undas
Signa dabat: pars inflexis ſuperacta carinis.
Cum ſeu cæleſti fato: ſeu ſyderis ortu
Vndiq; mutatur cæli nitor: omnia uentis:
Omnia turbinibus ſũt anxia: iam maris undã
Syderibus certat cõſurgere: iamq; ſuperne
Corripere & ſol: & ſydera cuncta minantur:
Ac uenit in terras cæli fragor hic modo læta
Copia nunc miſeris circundatur anxia fatis.
Immoriturq; ſuper fluctu: & ſaxa caphareis:
Euboicas & per cautes ęęicaq; late
Littora cum phrygię paſſim uaga pręda pacta
Fluctuat: ęquoreo omniſ iã naufraga fluctu.
Hic alii ſidunt pariles uiri uitis honore
Heroes: mediiſq; ſiti ſunt ſedibus omneſ:
Omnis roma decuſ magni quos ſuſcipit orbiſ:
Hic fabii deciiq; hic eſt oratia uirtus:

ſumma caſtitate expectans: per eos omnes quos ha/
bebat multos & præſertim eridamanta ſumma una
cõſtantia reppulit. dicímus Icarion & Icarius nomi/
nandi caſu. Hic calcedonias admeti. calcedon mega
renſium urbs eſt prope conſtantinopolim ſatis condi
ta ſed ſterili loco. caleedonii cæci appellati: quod ne
glexerunt locum fertilem & amoenum ubi Bvxanti
um poſtea conditum Aduerſum perferre faces al/
ceſtis ab omni. alceſtis ſeu alceſte Perilei filia nupſit
diueto phereorum regi: ex quo genuit eumelum: qui
in be lo troiano fuit hæc contingebat marito mor/
tem ex oraculo cũ alii ex propinquis recuſarent: ſpõ
te ſubiit. Quidam miſera eurydice tanto. Eurydice
Thalonis filia uxor Orphei icta ab angue cum eam
inſequeretur ariſtæus periit Orpheo dolentia Pro/
ſerpina conceſſa in culpa eius ablata: qua ꝓpter Eu/
rydice ad campos helyſios tranſlata eſt & Orpheus
apud inferos pro ea dat pœnas. alter in exceſſum re/
ferens a nauibus ignes argolicis phrygios. Hector ꝓ
greſſus ad naues ignem in prora iacere ac ſæuire incẽ
diis ceperat: territi græci reſiſtere non poterant. aduo
luti omnes ad genua agallis auxilia implorãtes. hoc
tempore rediens aiax e phrygia ſæuientem reſpexit
Hectorem primo impetu hoſtem nauibus reppulit:
& extincto igni ipſum Hectorem ictu ſaxi turbauit:
proſtratum eripuere e manibus aiacis troiani: & ſe/
mianimem tulerunt intra muros. aiax uictor fugien
tes inſequebatur non ſine magna ſtrage. Sygæaque
præter. ſigæum urbs fuit i littore etiam auguſti tem/
pore diruta in ea nauale achiuoꝝ & portus: & achai
ca caſtra: prope etiam lacus erat. Ida. mõs troadis.
Rhethei littoris ora. P linius ait mille qningẽtis paſ
ſibus remotum a portu Illium ẽ ĩmune: nam omnis
rerum claritas apud poetas extra ſinum ſunt Rhoe/
thea littora habitata his oppidis Rhoetheo: darda/
nia: ariſbe Et iam ſtrimonii. ſtrimion. fluuius thra
ciæ: eius hoſtia ſunt ad radices athi montis. Rhoeſi
Rhœſus rex Iouis filius affinitate iunctus erat Pria
mo: tum mercede conductus auxilium ferebat: & ꝑ/
us q̃ copias auxiliares illio inferret: interfectus fuit.
Nam paulo ante captus erat Dolon uir troianus
qui tortus ab Vliſſe confeſſus eſt affuturũ Rhœſum
& oraculo nunciatum ſi eius equi bibiſſent Xanthi
aquã fore Troiam æternam: & nõ poſſe expugnari.

Domitii Calderini Commentarii in Culicem
Maronis Finis.

Hic & fama uetus nunquã moritura per æuũ
Curtius: & mediis quẽ quõdam sedibus urbis
Deuotum bellis consumpsit gurges in unda
Mutius: & prudens ardorẽ corpore passus
Legitime gessit cui fracta potentia regis.
Hic curius claræ socius uirtutis: & ille
Flamminius deuota dedit qui corpora flãmis
Iure igitur talis sedes pietatis honores
Istic scipiadasq; duces deuota triumphis
Mœnia quos rapidos libycæ carthagis horrẽt
Illi laude sua uigeant. ego ditis opacos
Cogor adire lacus uiduos a lumine phœbi:
Et uastum phlegetõtã pati: quos maxia minos
Conscelerata pia discernit uincula sede.
Ergo quam causam mortis: quam dicere uitæ:
Verberibus sæuæ cogunt abiudice pœnæ:
Cum mihi tu sis causa maligne: conscius adsis.
Sed tolerabilibus curis hæc immemor audis.
Et tamen in uanis demitte somnia uentis.
Digredior nunquam rediturus: tu cole fontes:
Et uirides nemorum siluas: & pascua lætus:
Et mea diffusas rapiuntur dicta per auras.
Dixit: & extrema tristis cum uoce recessit.
Hunc ubi sollicitum dimisit inertia uitæ:
Interius grauiter mentem æger: nec tulit ultra
Sensibus infusum culicis de morte dolorem.
Quantumcunq; sibi uires tribuere seniles:
Quis tamen infestũ pugnas deuicerat hostem
Riuum propter aquæ uiridi sub frõde latentẽ
Conformare locum capit ipiger hũc: & in orbẽ
Destinat: ac ferri cupidum repetiuit in usum
Gramineam uiridi foderet de cespite terram.
Iam memor inceptũ peragens sibi cura laborẽ
Congestũ cumulauit opus: atq; aggere multo
Telluris tumulus formatum creuit in orbem:
Quẽ circũ lapidẽ leui de marmore formans
Conserit assidue curæ memor: hic & acanthos:
Et rosa purpureo arescit rubicunda colore:
Et uiolæ omne genus: hic est & spartica myrto
Atq; hiacynthos: & hic cilico crocus edit aruo
Laurus itẽ phœbi deo exurgẽs rhodo daphnæ
Liliaq;: & roris nouania cura marini.
Herbaq; thuris opes priscis imitata sabinis:
Chrysantusq;: hederæq;: nitorq; pallẽte coribo
Et bacchus lybię regis memor. hic amarãthus:

Bumastusq; uirens. & semper florida pinus.
Non illic narcissus abest: cui gloria formæ
Igne cupidineo proprios exarsit in artus.
Et quoscunq; nouant uernātia tempora flores.
His tumulus sup inseritur: tum fronde locat
Elogium: tacita quod firmat littera uoce.
Parue culex custos pecudum nil tale merenti
Funeris officium uitæ pro munere reddo.

P. V. Maronis diræ: id est carmen execratorium ad battarem.

Attare cygneas repetamus carmine uoces
Diuisas iterum sedes: & rura canamus
Dura quibus diras indiximus impia uota.
Ante lupos rapient hædi: uituli ante leones:
Delphini fugient pisces aquilæ ante columbas
Et conuersa retro rerum discordia gliscet
Multa prius: fuerit q̄ non mea libera auena.
Montibus & siluis dicam tua facta lycurge
Impia: trinacriæ sterilescant gaudia nobis.
Nec fœcunda senis nostri fœlicia rura
Semina parturiant segetes: nōn pascua colles:
Non arbusta nouas fruges: nō pampinus uuas
Ipse non siluæ frondes non flumina montes
Rursus: & hoc iterū repetamus bactare carmē
Effœtas cereris sulci condatis auenas.
Pallida flauescant æstu sitientia prata:
Immatura cadant ramis pendentia mala.
Desint & siluis frondes: & fontibus humor:
Nec desit nostris deuotum carmen auenis.
Hæc ueneris uario florentia serta decore
Purpureos campos quæ pingit auena colore:
Hinc auræ dulces: hinc suauis spiritus agri
Mutent pestiferos æstus: & terra uenena.
Dulcia non oculis: non auribus ulla ferantur.
Sic precor: & nostris superet hæc carmia uoris
Ludimus: & multum nostris cantata libellis
Optima siluarum formosis densa uiretis
Tondemus uirides umbras: nec læta comātes
Iactabis mollis ramos inflantibus auris.
Nec mihi sæpe meū resonabit battare carmen
Militis impia cū succedit dextera ferro:
Formosæq; cadent umbræ: formosior illis.
Ipsæ cades iterum domini fœlicia ligna
Nequicquam nostris potius deuota libellis
Ignibus æthereis, flagrabit iuppiter ipse:

Domitii Calderini Veronensis in diras. P. V. Maronis enarratio.

Attare cygneas. summa opusculi huius est talis. Quum bello ciuili inter. M. Antonium & Augustum habito Cremonē ses. M. Antonio fauissent: uictoria potitus Augustus in eos ultione puniendos animum direxisset: Arium centurionem misisse traditur diuidēdos inter milites cremonensis populi agros: sed cum non sufficissent: & uicinorum mantuanorum agros diuisit. Quo circa Virgiliani agri inter alios militibus dati sunt: quod ægre ferens Maro non solum propter deperditos agros: uerum etiam propter amicam Lydiam in mantua derelictam hoc epusculum scripsit Vergilius: & diras appellauit: hoc est malæ fortunæ imprecationes in hostes factas: Dirigit autem ad Battarum non uicum ut aliqui male sentiunt: sed sicut pōt ex uerbis Virgilii colligi battarus arbor erat in agro uirgiliano: itaque fagum de qua in bucolicis scribit intelligimus: Repetamus. quia scripserat mortem culicis lachrymabilem. Cygnus. olor etiā appellatur auis est alba: & cum ad mortem peruenit maximo dolore agitur: adeo ut flere uideatur: hinc Ouidius in fastis de Arione loquens ueluti canentia dura Transfixus pēna tempora cantat olor. significat igitur hoc loco lachrymabiles uoces se reperiturum de amissionē agri fui: quales culex super ægerat Sedes. rura mea diuisa ira milites. Quibus. agris. Battaro

Indiximus. deuouimus. Diras. imprecatiōes. Ante lupos. omnia sunt in contrarium quod est impossibile. Gliscet. crescet. Auena. p stilo poetico & scribendi charactere accipitur: est. n. herba inter frumenta nascens a crescēdi auiditate auena appellata est. Cygnus

Montibus & siluis. quia & mons circundabat arua. Virgilii. hinc in bucolicis Prigus captabis opacum & albi Qua se subducere colles incipiunt: mollique iugum demittere cliuo. Lycurge. rex thraciæ: qui quū sacra Bacchi sperneret falce genu subsecuit suū: dicit ergo tale omen Ario se dicturum: & milienum torum nominabant cum in quo ager contigerat Virgilianus. Trinacriæ. dicit postquam sibi ablati sūt agri talis eos sequatur sterilitas: qualem habuerunt siculi: cum inde Proserpina a Plutone fuisset rapta.

Senis nostri. patris mei Virgilii: qui dicebatur Rufacus rex. Sulci. uos sulci agri abscondatis. Effœtas. uacuas. Cereris. frumenti. Æstu. in æstate sūt omnia pestifera. Oculis. neq; audiantur: neq; uideantur aliqua dulcia. Optima. tu battarus. Viretū. Virgultum. Dextera. militis Arii. Iuppiter. aer. Boreæ thracis. quia bo[illegible] flat ex thracia quæ est in

septentrione. Immania imaniter. Fulua caligine. respicit puluerem qui solet agente uẽto caligare oculos. Tua silua. ex te arbore facta. Cyaneo. non a colore cælesti: sicut quidã interpretati sunt dixit: sed a cyaneis petris in regione pontĩ frequenter se mouẽtibus epithetũ traduxit: ut ita ex motu æris & uentorum ipsius arboris mouentur huc atq; illuc traherẽtur: & implerentur: ueluti cyanææ insulæ. Lydia. Lidiam enim amicam Virgilii nõ nomine proprio sed placabilem notare uoluit. nusquam enim meretrices placabiliores q̃ lydia reperiuntur: ut non solum a fututoribus precia exigant quinimo illis persoluant. Pascantur. deuorentur. Auræ. uentorum. Transuolet. eripiatur & radicetur. Metata. mensurata & quæ metã facit. Pertica lignea. Vnde. aquas mintii fluuii declarauit: & littus nõ solum maris: uerum & fluminis dici posse. Accipite. audite. Neptũnus. mare ipsum transeat in arua mea. Pastos. consumptos. Barbara. silua dicitur barbara: & syrtes loca eẽ africæ fines ægiptum uersus periculosissima a syrtin dicta. quod est trahere. Est enim inæqualitas maris & terræ magna & in uno loco profundissima in alio uero satis uadosa: spiranteq; uento cumulus harenæ qui supra mare fuerat in profundissimas residet ualles: & qui deprimebatur mox super aquas aggeritur & sunt Syrtes maiores & spatio passuum ducentoꝝ quinquagiuta milium. Seperantur. minor a carthagine trecentis milibus passuum distat & totidem ambitus. Maior uero quadringentis. xxv. milibus passuum. Seruius uero ubicũq; harenosa in mari sunt loca syrtes asserit uocitari: Barbara. aspera inculta & alta syrtis. i. tota harenosa. Dicuut. homines portẽta nasci tumenti mari. Nigro. turbato & procelloso

Agat hæc. faciat hæc portenta Neptũnus amando
Fuscum cinerem. terrã nigram. Dicant. mea rura uideantur esse quoddam mare turbidum. Minus infundimus. minus damus o Neptũne tuis altaribus q̃ debeamus fac tu o Battare quod fontes tui spargant̃ per arua mea: ut uideãtur mare retro currentibus undis. Sinant edire. i. faciãt quod semper sint in meis agris errores id est inundationes fontium. Caua cõcauitatem. Grillus. id est sit rana in eo loco ubi stabant grilli. Minantes. i. milites qui minantes nobis terreant̃ talibus imbribus: & cogant̃ relinquere meos

Iuppiter hanc aluit. cinis hæc tibi fiat oportet.
Thracis tum boreæ spirent immania uires.
Purus agat mixtam fulua caligine nubem
Africus. imineat nimbis mutantibus hymber:
Cum tua cyaneo resplendens æthere silua
Non iterum dicens herebo tua lydia dixit
Vicinæ flammæ rapiant ex ordine uites.
Pascantur segetes diffusis ignibus auræ.
Trãsuolet arboribus: cõiungat & arbor aristas
Pertica: quæ nostros metata est impia agellos.
Qua nostri fines olim cinis omnia fiat.
Sic precor: & nostris superẽt hæc carmĩa uotis
Vnde: quæ nostris pulsatis littora lymphis:
Littora: quæ dulcis auras diffunditis agris:
Accipite has uoces: migret neptunnus in arua
Fluctibus & spissa campos perfundat harena.
Qua uulcanus agros pastor iouis ignib9 arcet
Barbara dicatur libycæ soror altera syrtis.
Tristius hoc memini reuocasse battare carmẽ.
Nigro multa mari dicunt portenta natare:
Monstra repentinis terentia sæpe furoris:
Cum subito emersere furenti corpora ponto.
Hęc agat infesta neptunnus cęca tridenti.
Atrum conuertens æstũ maris: undiq; uentis.
Et fuscum cinerem canis exhauriat undis.
Dicãtur mea rura. ferrũ: mare: nauta cauẽto
Rura quibus diras indiximus impia uota.
Si minus heu neptunne tuis infundimus aris:
Battare fluminibus tu nostros tradere dolores
Nam tibi sunt fontes: tibi flumĩa semp amica
Nil est quod perdam ulterius. merita oĩa dici.
Flectite currẽtes lymphas uaga flumina retro.
Flectite: & aduersi rursum diffundite campis.
Incurrant amnis passim remeantibus undis:
Nec nostros exire sinas erroribus agros.
Dulcius hoc: memini. reuocasti battãre carmẽ
Emanent subito siccęa tellure paludes.
Et metat hinc miles spicas ubi legimus olim?
Occuper arguti grylli caua garrula rana:
Tristius hoc rursum dicat mea fistula carmen.
Precipitent altis fumantes mõtibus hymbres.
Et late teneant diffusos gurgite campos.
Quis dominis ifesta minãtes stagna relinquãt

Vnde lapſa meos agros peruenerit unda
Piſcetur noſtris in finibus aduena arator
Aduena ciuili qui ſemper crimine creuit
O male deuoti pratorum crimina agelli
Tuq; inimica tui ſemper diſcordia ciuis.
Exul ego indemnatus egens mea rura reliqui
Miles aut accipiat funeſti præmia belli:
Hinc ego de emulo mea rura nouiſſima uiſã
Hinc ibo in ſiluas obſtabunt iam mihi colles.
Obſtabunt montes campus audire licebit.
Dulcia rura ualete & lidia dulcior illis:
Et caſti fontes & felix nomen agelli
Tardius ah miſeræ deſcendite monte capellæ:
Mollia non iterum carpetis pabula nota
Tuq; reſiſte pater & prima nouiſſima nobis
Intueor campos longum manet hoſtis in illis.
Rura ualete iterum tuq; optima lidia ſalue
Siue eris & ſi non mecum morieris utrunq;
Extremum carmen reuocemus battere auenæ:
Dulcia amara prius fient & mollia dura
Candida nigra oculi cernẽt & dextera leuæ:
Migrabunt caſus aliena in corpora rerum
Quam tua de noſtris emigret cura medullis.
Gaudia ſemper enim tua meminiſſe licebit.
Inuidio uobis agri formoſaq; prata:
Hoc formoſa magis mea quod formoſa puella
Eſt uobis tacite ueſtrum ſuſpirat amorem
Vos nunc illa uidet uobis mea lidia ludit
Vos nunc alloquitur uos nunc arridet ocellis:
Et mea ſũ miſſa mediatur carmina uoce
Cantat & interea mihiq; cantabit in autem
Inuideo uobis agri diſcetis amare:
O fortunati nimiũ multumq; beati
Inquibus illa pedis niuei ueſtigia ponet
Aut roſeis digitis uiridem decerpſerit uuam:
Dulci nanq; tumet nondũ uiterula baccho
Aut inter uarios ueneris ſtipendia flores:
Mẽbra declinarit teneramq; illeſerit herbã:
Et ſecreta meos furtim narrabit amores.
Gaudebunt ſiluæ gaudebunt mollia prata:
Et gelidi fontes auiumq; ſilentia fient
Tardabunt riui labentes currite lymphe.
Dum mea iocundas exponat cura querelas

agros belli inter. M. Antonium & Augu. Cumulo cumulum hũc in buco. Vir. optime declarauit cum inquit lamq; ſepulchrum incipit apparere bianoris hic enim Bianor amnis tuſci & Manthus Thyreſiæ filius fuit. a qua mantua denominata eſt: huius ſoro rem Lydiam fuiſſe dixerũt: a qua & denominari po fuit amica Virgilii pater Virgilii dicebatur Virgili us Ruſacus. Caſus. euentus & fortuna. Emigret diſcedet ſuſpiret lidiu. illa lidia uidet uos fõtes & a loquitur & cantat uobis diſcetis uos fõtes agri quæ mei amari a lidia. uiticula parua uitis illeſerit cõcum bendo currite. o nymphe currite dũ ergo expono me as querimonias. Tauro ioue Europã reſpicit filiã Agenoris regis phœnicie que cũ armentis delectare tur & ſepe ſupra aſcendere cõſueuiſſet. iuppiter ĩ for moſiſſimum taurũ cõuerſus eã abſumptã in hos lo/ cos detulit quibus nomẽ Europe inditũ ẽ. Auro ad Danaẽ Acrvſii filiã rettulit quæ in turri ænea clauſa erat ne quis eã ſtrupaſſet, propter oraculũ quod erat ut filius maior parẽte naſceretur. quare iuppiter ĩ plu uiũ aurũ cõuerſus gremio puellæ exceptus fuit ſicq; ea cõpreſſit. & ex ea perſeus natus fuit. Auertas au/ res dũ lidia cantat ne capiaris eius amore. Vaccula. parua uacca. Pater hædorũ hircus. inter pellatos ani malia nũquã plorant amores. impeditos interruptos ſicut ergo ſidera ſemper redeunt in uices ſuas ſed ego non poſſum redire ad meos agros. Tui orbis omnia uos eſtis uos: uos ſcilicet luna & phebe. Eſtis om nia. omnia tenetis. Voluebantur. errant. Similis cõ ditio nam aureo ſæculo nimphe ſecutæ errabant per ſiluas & loca. Ninoidis tãgit Ariadnẽ filiã Minois. quã in littore a Theſeo derelictã Bacchus rapuit: & in cælũ ductã in ſidus conuertit Et coronã aſtronomi eã appellãt Vir. primo geor. Gnoſiaq; ardentis dece dat ſtella coronæ Numina autẽ ut plurimũ ſuas ami cas cælo conſecrabant. Vitam quia omnes uirgines in ſignũ caſtitatis ſignũ gerebant hoc eſt lines faſcias in ſignũ ligatæ uirginitatis ſolebant & zonam afferre qua cingebantur ut ẽt. Catulus in primo paſſeris oſtẽdit dũ inquit quod zonã ſoluit diu ligatã. Meæ noxe quod cõcubuerim cũ lidia. Inppiter ante ſui priuſq; factus eſt cõiunx quã diceretur quaſi dicat ha buit coitũ cũ iunone prius quã eẽt coniunx. Opus rhœtia. Illi meſto Vulcão. Aurora. Amauit Tithonũ ipſa enim nunquã habuit talem infœlicitatẽ qualem ego. Aurea. quaſi. dicat deberem ego etiam ha/ bere ætatem auream qualem habuerunt dei. Le/ ua ſors. aduerſa. Tanta. mala mihi fuere. ut ita ma neam quod me uix poſſes cognoſcere.

Inuideo uobis agri: mea gaudia habetis
Et uobis nunc est mea quæ fuit ante uoluptas.
Hei male trabescunt morientia mẽbra dolore
Et calor infuso decepit frigore mortis
Quod mea nõ mecũ domina ẽ nõ ulla puella.
Doctior in terris fuit. ac formosior ac si.
Fabula nõ uana ẽ tauro ioue digna uel auro
Iuppiter euertas auro mea sola puella est
Felix taure pater magni gregis & decus ad te
Vaccula nõnunquã secreta cubila captans.
Frustra te patitur siluis mugire dolore
Et pater hædorum foelix semperq; beate
Siue petis montes preruptos saxa pererrans
Siue tibi siluis noua pabula fastidire.
Siue libet campis tecum tua læta capella est.
Et mas quocunq; est illi sua foemina iuncta
Interpellatos nunquam plorauit amores
Cur non & nobis facilis natura fuisset
Cur ego crudelẽ patior tam sæpe dolorem
Sydera p uiridẽ redeunt cum pallida mundũ.
Inuicem phebe excurrens atq; aureus orbis.
Luna tui tecum est cur nõ ẽ & mea mecum
Luna dolor nostri quid sit miserere dolentis
Phœbe gerens in te laurus celebrabit amorem
Et quem pompa deum nõ siluis fama locuta ẽ
Omnia uos estis secum sua gaudia gesta
Aut insperſa uidet mundo quæ dicere longũ ẽ
Aurea quin ẽt cũ sæcula uoluebantur
Conditio similisq; foret mortalibus illis
Hæc quoq; preterea notũ minoidis astrum
Queq; uirum uirgo sicut captiua secuta ẽ
Lædere cælicolæ potuit uos nostra quid estas.
Conditio nobis uitæ quæ durior esset
Ausus ego primus castos uiolare pudores
Sacratamq; meæ uitã tentare puellæ
Immatura meæ quoq; noxe soluere facta
Istius atq; utinam facti mea culpa magistra
Prima foret letum mihi uita diutius esset.
Nõ mea nõ ullo moreretur tempore fama
Dulcia cũ ueneris furatus gaudia primum
Diceret atq; ex me dulcis furet orta uoluptas
Nam mihi non tantum tribuerunt impia uota
Auctor ut occulti noster foret error amoris

Iuppiter ante fui semper mendacia factus
Cū iunone prius cōiunx q̄ eictus uterq; est.
Gaudia libauit dulcem furatus amorem
Et mecum tenerā gauisa est ludere in herba.
Purpureos flores quos insuper accumbebat.
Grandia formoso supponēs gaudia collo
Tum credo fuerat mauros distentus in armis.
Nam certe uulcanus opus faciebat & illi
Tristi turpabatq; mala fulgine barbam:
Non aurora nouos etiam plorauit amores
Atq; rubens oculos roseo celauit amictu
Talia cœlicolæ nunquid minus aurea promo
Ergo quod deus atq; heros cur nō minor ætas
Infelix ergo non illo qui tempore natus.
Quo facilis natura fuit sors o mea leua
Nascendi miserum mq; genus quo sera libido est
Tanta meæ uitæ cordis fecere rapinam
Vt maneā qd uix oculis cognoscere possis

P. V. M. æthna: que a quibusdam
Cornelio tribuitur

Thna mihi ruptiq; cauis fornacib⁹ ignes
Et q̄ tā fortes uoluant incēdia causæ
Quod fremat iperiū qd raucos torqueat æstus
Carmē erit dexter mihi carmis auctor apollo.
Seu tibi dodone potior tecumq; fauētis
Seu te cynthos habet seu delos gratior illa
In noua perio properent a fonte sorores.
Vota per insolitum phœbo duce tuti⁹ itur.
Aurea securi quis nescit sæcula regis.
Cum domitis nemo cererē iactaret in aruis
Venturisq; malas prohiberet frugibus herbas
Annua sed sacræ complerent horrea messes
Ipse suo flueret bacchus pede mellaq; lentis
Penderent foliis & pingui pallas oliua.
Secretos amnes ageret cum gratia ruris
Non cessit cuiquam melius sua tēpora nosse
Vltima quis tacuit iuuenū certamina colchos:
Quis non argolico defleuit pergamon igni
Impositam & tristi natorum funere matrem
Auersū ue diem. sparsum ue in semine dētem.
Quis non periure doluit mendacia puppis
Desertam uacuo minoida littore questus
Quicqd in antiquū iactura est fabula carmen:
Fortius ignoras molimur pectore curas

Domitii Calderini Cōmentarii i Aethnam. Vir.

Oc uirgilianū eē opus plerisq; ex auctoribus testantur & Sene. in epistolis adeo ut. Nasonem non ob aliam causam opus de æthena dimisisse affirmet nisi propter Virgilium quem iam scripsisse cōpertum habebat: Cornelius Seuerus etiā ob eandem causam deterritus traditur summa tamen opera est ut causam æthnæi incendii referet non qualem poete asserūt sed quæ a sūmis poetis exposita sit Quis enim ignoret æthnam flagrantem adeo ut nives nequaquā cadere auctores existimauerint atq; ut quinquagena & centena mlia passuum arenas flammarum globus eructaret. ardet autem noctibus semp & miraculum igneum materiam tanto euo suffice re patet. crater. eiꝰ ambitu stadia. xx. faucilla tauro minium & catinum usq; peruenire affirmant Fragorem uero ad maronem & gemellos colles quocunq; modo tantū per noctem lucere & splendentem apparere affirmauere e cacumine. Nam interdiu fumo & caligine obsidetur. Dodona. dodona epiri siluas i qua oracula per columbas reddebantur, licet. Herodotus mulierem quādā redidisse affirmet. Phaselia in litia mons est ardens ut æthnā quē pli. appellat phasē ibi dem sicut & in patera apollo oracula reddeaat hinc litias sortes alibi poetam appellasse affirmant. Cynthos mons ē ubi Apollo ēt collebatur alibi insulam unam esse cicladum legimus. Delos. delos insula in ægeo mari ducta quæ dila. i. manifesta Appolinis responsa preberentur. Securi regis. i. Saturni. Amnes secretos quia tacite fluit oleum. & matrem intellige Medeā. Diē auersum tangit fabulam atrei & thiestis. Sparsum in semine. tangit Cadmum qui dentes seminauit draconis unde nati sunt homines armati posset etiā intelligi de iasone. Quis nō periure: tangit thesea qui Phedram sororē ariadnes elegit in uxorem licet ipsi ariadne iureiurando se eam in uxorem ducturum promisisset. Minoida. filiam minois ariadnem. Principio in narrationis huius principio dicit neq; executurum poetica figmenta sed tantum res phisicas: ac causas ueras ignium: spirantium ex æthna resonare cauernis in secessu & remotione æthne subterranei sunt meatus adieram usq; insulam ubi uulcanus cum aliis suis fabris fulmina fabricare dicitur hinc ictibus loca omnia resonant. unde Virgilius insula sicarnum uixit latus æolianq; erigitur Iyparim sumantibus ardua saxis Quā subter ipecus & ciclopū exesa caminis antra æthna tonent ualidisq; incundibus ictus. Sine pignore, i. ratione. Proxima. i. tertia. Phlægæi campi phlægæi ideo dicti quia ibi stant in copia maxima ignis: His natura secundum multos auctores. Quor qui dicunt gigantes pedes habuisse serpentinos. Sinuat. curuat. Coaceruatas accumulatas. Mater id est terre quia dicuntur filii terræ gigantes. S[illegible] te ex scientia non solum rerum hum[illegible]am. uerum etiam diuinarum: ponit autem carmina pro ipsis poetis. Mentiri quia non habent rem manifestam: His tityus. tityus titani & eiare filius latone uim, inre uoluit. licet Virgi. Terræ filium nec non ab ea nūtritum. Nec non & titium terræ omnipotentis alūnum: tantæ: enim magnitudinis fuit ut ūix eum. tertio iugera agri caperent fœdum lasciuium. Sol-

licitant inagna. quia habent aquas & poma nec tamē esuriens contingere potest damnatus enim ad iferos. quia deorum sacrat reuelarat. Oui. quærit aquas in quis & poma fugacia carpit Tantalus hoc illi garrula lingua dedit. & hoc ī libro de sine titulo. alibi tamen propter Pelopem filium inter epulas deorū apposītum ad huiusmodi pœnas damnatum legimus. Sollicitant quæ fiunt. Minos Aecus & phadamātus per poetas iudices inferorum traduntur. Idem q; rotant exion iouis sriba ac unus ex centauris q; cū iunonis concubitu se iactaret a ioue fulminatus & ad inferos damnatus uoluitur rota unde Tibullus illic iunonem tentare ixionis ausi Versantur celeri noxia. membra rota. Alter ixion legitur apud porphyrionē qui socerū suū prodidit facta ignis fouea ut nou solū dotem uerum cuncta ipsius possideret: Hor. Taurus in europē. id est iuppiter mutatus in taurum. In læ dā candidus quoniam mutatus fuit in cygnum mutatus deuenit in Danaem Acrisii filiam in pluuium aurum. Corrimbus. hæderæ habet racemos ineq; les sicut terra quæ ē inæqualis. Edit consumit: denotat. Obstantia mollis. molem obstantem. Vapores uentorum furores. Omnia elementa. Sinus curuitates. Tenui. ex re minima. Confluuia. in aquas fluentes:. Occasus. fines suos. Pigra. decisa. Cesset det locum. Abstrue. absconde. Sæuior sub terra maiorem si qua obstantia ipsi ignes obstant & impellunt. Hinc. ex hac causa ideſt igne & uentis fiunt terremotus. Spissa. si nō haberet illas concauitates. Faciem antiquam in chaos antiquū

Aethna est fides. æthna enim facit testimonium. quod est uerisimile. Duce me. non potero te edocere si uolueris perscrutari. Vasti profundi. Fuomit. quia æthna euomit & emittit saxa cōbusta ī mare. Hic uasti cupit exponere miracula montis etnæ ac dicit terribiles cauernarū introitus mari mersos eē Mergunt. exeunt. Exigit ultra se extendit. Spisse duræ & frequentes. Discordia quoniam non permittūt rupes ultra extendi ignes. Domitæ pars ætnæ ardet pars consumpta est incendio. Cogunt. quia que uidemus oculis cogimur credere. Arcent. ab introitu. Nimbus multitudo imo fundo æthnæ. Sepulta quieta Enchaladus caput suum sepultū hēt sub æthna. Diten. Plutonē nam si aperiretur æthna uiderentur tartara. Dextra. potentia. Exigitur cogitur emittere. Vasa appellat uasa illa saxa pumicea quia sunt concaua. Rotant uolluunt. Par qui sem per eadem est uiolentia in æthna nō enim magis estu at uno tempore q; alio. Duce spiritu uētorū. Militat. ardet Subsequar narrabo eām quia ignis silet. Pecudum non solum hæc u[illegible]buntur miranda homini bus uerum etiam rebus inanimatis. Capiti cælum id est caput. Gælo sæcula per omnia tpam. Aeterno. quia machina huius incendii in æthna semper du[illegible]ta rotunditas. Annuus. sol p annum suum cursum facit. Incondita. incomposita.

Vices. alternationem & uicissitudinem. Phœbe. luna. Senescit. tres partes sunt ætatis est noua adulta & præceps. Axem. ideſt polum arcticum. quæ Helicæ a grais nauigantibus petitur cynosura

Q ui tanto motus operi quæ causa perennis.
Explicet indensum flāmas & ructet ab imo
Ingenti sonitu moles. & proxima queq;
Ignibus irriguis urat mens carminis hæc est
Principio ne quem capiat fallacia uatum
Sedes esse dei tumidisq; e faucibus ignem
Vulcani ruere: & clausis resonare cauernis
Festinantis opus non est tam sordida diuis
Cura: neq; extremas ius est dimittere inertes
Sydera seducto regnant sublima cælo.
Illa neq; artificum curant tractare laborem
Discrepat a prima facies hæc altera uatum
Illis cyclopas memorant fornacibus usos
Cum super incudem numerosa ī uerbera fortes
Horrēdū magno q̄terēt sub pōdere fulmen
Armarētq; iouē turpe ē sine pignore carmē
Proxima uiuaces æthnei uerticis ignes
Impia sollicitat phlægeis fabula castris
Tentaue nefas olim detrudere mundo
Sydera captiuiq; iouis transferre gigantes.
Imperium: & uicto leges imponere cælo.
His natura suos aluo tenus iam per orbes
Squameus intortos sinuat uestigia serpens
Construitur magnis ad prelia mōtibus agger.
Pelion ossa creat sūmus premit ossan olimpus
Iam coaceruatas nituntur scandere moles.
Impius. & miles metuentia cominus astra
Prouocat infestus cunctos ad prelia diuos
Iuppiter e cælo metuens dextraq; coruscam
Armatus fāmā renouat caligine mundum.
Incursant uasto primum clamore gigātes
Hic magno tonat ore pater geminatq; fauētes
Vndiq; discordes comitū simul agmine uētos
Densa per attonitas rūpuntur fulmina nubes.
Atq; in arma ruit quæcunq; potētia diuum
Et mars sæuus erat iā cetera turba deorum.
Stat utrunq; metus ualidos tū iuppiter ignes:
Increpat: & iacto proturbat fulmine montes
Illic dęuecte uerterunt terga ruinæ
Infectæ diuis acies: atque impius hostis.
Precepscum castris agitur materq; iacentis.
Impellens uictos: tum pax est reddita mundo.
Tum libet celsa uenit per sidera cæli
Defensiq; decus mundi nunc redditur astris
Gurgite trinacrio morientem iuppiter ethnas

Obruit enceladū uasti quoq; pōdere montis
Aestuat & petulans expirat faucibus ignes.
Hæc est mēdosæ uulgata licentia famæ.
Vatibus ingeniū ē hāc auget nobile carmen.
Plurima pars scænica ē rerū fallacia uates.
Sub terris nigros uiderunt carmina manes
Atque inter cineres diris pallentia regna
Mentiri uates stigias undasq; canentes.
Hi tityon septem strauere in iugera fœdum
Sollicitant magna te circum tantale pœna
Sollicitantq; siti minos tuaq; æacæ i umbris.
Iura canunt idemq; rotant ixionis orbem
Quicquid & interius falsi sibi conscia terra
Non est terra satis speculātur numina diuum.
Nec metuunt oculos alieno ādmittere cælo
Norunt bella deum norunt abscondita nobis.
Coniugia & falsa quotiens sub imagine peccēt
Taurus in europen in ledam candidus ales
Iuppiter ut dianæ preciosus fluxerit himber
Debita carminibus libertas ista sed omnis
Iu uero mihi cura canam quo feruida motu
Aestuet ætna nouosq; rapax sibi ogregat ignes
Quacunq; immensus se terre porrigit orbis
Extremiq; maris curuis agitatur ab undis
Nō rotū in solidum defit nanq; omnis hiatu
Secta est oīs humus penituq; cauata latebris
Exiles suspensa uias igiturq; animantis
Per tota errantes percurrunt corpora uenæ.
Ac uiram sanguisq; omnis qua commet idem.
Terra uoraginibus conceptas digerit auras
Scilicet haud olim diuiso corpore mundi
In maria ac terras & sydera sors data cælo
Prima secuta maris defeditq; infima tellus.
Sed totis rimosa cauis & qualis aceruis
Exeat imparibus iactis ex tempore saxis:
Vt crebro introrsus spatio uacuata corymbos.
Pendeat in sese simili quoq; terra figura
In tenues laxata uias nō omnis in arctum
Nec stipata coit siue illi causa uetusta ē
Nec nata ē facies. seu libet spiritus intra.
Effugiēs molitur iter sed lympha perenni.
Edit humū limo furtumq; obstantia mollis.
Haud ēt iclusi solidū uidere uapores
Atq; igni quæsita uia ē siue omnia certis.
Pugnauere locis non est hic causa dolendi.

uero a tiriis quæ est in polo antarctico. Cometem quoniam mutationē indicat regnorū marisq; procellas & tempestatem nauigantibus. Bootes arctophylax. quasi boū agitor nāq; est ultimus septem stellarū ideo bootes appellatur. Tenax. pertinax. Pugnax qua stella martis denotat bellum. Orion stella quæ ortu suo indicat pluuias ideo alibi in æneidæ. Cum subito assurgens fluctu nymbosus orion īdex tempestatis Notis signis cognoscere homines prius uoluunt cognoscere terrestria quam celestia. Noctes sine lucro sunt noctes quia non sunt exercitæ. Calent habent duritiem & tumiditatem durā in manibus uel in alta parte membrorū. Viti. ad uinū producendū. Diuiti pingui horrea ubi reponuntur fruimenta. Desecto. falce secto & inciso. Nullū fallere opus idest scire omnia opera. Vertimus uertēdo exquirimus. Minas quia gigantes qui uoluerūt expellere iouē cælo missi sunt ad tartara. Anime flatus ipsius ætnæ. Seruent. stent in ipso introitu. Cōiuratis simul flantibus. Corpora pulsata. idest ærē & hoc pacto fiunt nubes Sonoro tibicine tritone. Opem copias aquarum. Cortina secretior locus tēpli dicebatur ubi coruatis in tumescebat & extendebatur ad carmina & oracula dicenda & similiter locus uelatus in theatro ex quo egrediuntur recitatores minii dici potest modis sonis. Animam flatuū nomina tota quia non possunt intelligi q uenti sint & exeant. Animas uentos humore pluuiis que ex uētis creatur oblinit circūlauat. Vis potentia quia aura est leuior uento. Vacuos uentos suffocant claudunt iter. Neruos. uires ignium ardentes. Conflu uio fluctuum copia. Recessus remotionē terrarum. Hiat aperit irritet cōmouet. Arcū. curuitatē. Rumpunt erūpunt. Nefas opinionem nefandam ex animo Egestas miseria presto paratæ sunt flāmæ. Teneros. paruos ignes. Tuto sine fractione. Exundat. diffunditur. Vernacula. uulgaris & familiaris & ut dixero materna. Bitumē genus cretæ quod si quando. accenditur extingui non potest & de natura sulphuris est. Molares. lapides. Incendi. pro incendii. Queras ferro percutias saxū ferro subito emittit ignē Aciē splendorem. q. d. nihil est splendidius. Stipatur circūdatur. Vias uenas ipsius lapidis. Miranda quod emittat ignem. Odoris quia ipsæ apis ē niger q̄ si cōbustus ab igne. Emaria insula in sinu puteolauo quam Pli. dicit a statione nauium aenex fuisse denominatam quia etiam ibi sunt incendia: est enim locus inter neapolim & cumas ubi olim erat incendiū dedit nomen ætnæ nam Etno. i. cōburo. Effrixit frigida facta ē. Alto mari. Presto canali stricta uia. Nota. ē signū. Pestē cōsūp[illegible]he. leiunus auidus. Sobaris sobaros uehemēs dicitur unde sobaris uehementibus ignibus amissis opibus succo. Mittis quia descendit in similitudinē fluminis [illegible] tio. Quod si forte cauis contactus [illegible]sit sinū prima longa significat uas Vir. i buco. Signū lactis & hæc tibi liba priape quot annis Messis flammea copia flāmarū. Robore. duritia. Examen multitudo saxorum. Venas in quibus regnat ignis: Pignore. promissione. Portam aperitionem. Conseruat. splendorem suum. Fricas. idest frigidas fri-

cas significat frigeo. Solido quasi dura. Animos
uires ipsius ferri. Lenticiē debilitatē. Aurea splē
dida ꝓpter ignē. Obnoxia. quia ēt illa sunt splen-
dida. Patenti cælo in aere. Seuum hostē. ignem
Vsu non ē talis ignis quo utimur nos pro usu sed q̄li
utitur iuppiter in fabricandis fulminibus. Folles
instrumenta quibus ignis creatur Instigant sollicitēt
Fratres zoetū & Amphionē non etheoclē & pollini
ciē hoc loco Illeū zoethus Ille can. Amphion. euro
tas fl. Tessaliæ iuxta quā apollo pauit armenta ad-
meti. Raptū profū. q. amphiarū Licurgi. Sparsa ge
nua. Lycurgus rex thraciæ qui genu sibi abscidit dū.
Bacchi sacra cōtemneret. Victrici. quia uicit Nep
tunū in imponendo nomine Athenis orta n. fuit cō
tētio inter Neptunū & Minerua de imponendo nomi
ne contractūq; ut nomen ꝑoneret qui signū utilius
ostēderet percussa terra Neptunus effudit equum ani
mal bello aptū Minerua uero oleā arborē pacis sed
pax bello præstat ideo athena uictrix hīta nomē im
posuit. Theseu notat patrem Thesei ægea preci-
pitasse se in fluctus nomēq; mari dedisse dū thesea re
deuntē a Mino tauro interfecto expectaret cui man
darat ut si uictor eēt uela nauiū alba ferrentur si ui-
ctus nigra uerū oblitis nautis mutare uela nigra rela
ta sunt sicq; credens filiū a minotauro absumptū ex-
cidit in mare. Perfide. inquit ꝓpter Ariadnē ab ip
so Theseo derelictā in littore Fidus tāgit fabulam
icari qui cū agricole merū potasset illi ebrii uenenū:
potasse existimātes eum peremerunt. Canis uero qui
eū cōmitarat ad Erigionē sororē siue ut alii dicunt fi
liā quæ cū minime redeuntē Icarū uideret sibi fidissi
mū & omnia loca perquisisset ab oraculo habuit ut
alieno in elemento quæreret sicq; in aere perquisi-
uit sacris adibitis quæ oscilla uocitantur de quibus
Vir. in geor. Olcylla ex alta suspendunt. mollia pi-
nu athenarū quia icarus athenīē. fuit. Amphiona
iouis filius ex anthiopa cantū & cythara adeo erudi
tus ut eo pulsante lapides se cōponerēt in ædificium
sicq; thebana mœnia scribūt fuisse cōstructa Hora.
in poetica. Ductis & amphion thebane cōditor arcis
Saxa mouere sono testudinis & prece blanda Duce-
re quo uellet. Sorores philomellā dicit acceptam
a Progne sorore dum a Thereo fuisset uiolata. hol-
pita autē tectis dicit quia in parentibus nidificāt hi-
rundines: Ferreus thereus upupa. Hectora he-
ctor. n. ut tradit Dares phrigius paruæ staturæ fuit.
Magni ducis. Achillis qui sepultus fuit in sigæo pro
montorio ad quē tumulū quum uenisset Alexander
magnus o fortunatæ inquit tu iuuenis qui tuæ uirtu
tis Homerū habuisti pre[illegible]nē. Impiger. ita enī ex
natura Achilles erat unde Hora. Scriptor honoratū
si forte reponis achillem Impiger iracundus inexo-
rabilis acer. Victus paridem dicit qui ultor fuit he
[illegible] i[illegible]ndo Achille sagitta ab Apolline
directa & ipse tamen a Pyrrho uictus fuit atq; inter-
ēptus Graiæ athenas dicit. Leges. solinis. Pa-
phiæ. Veneris quā. Apelles depinxit Athenis.
Dioclidæ nati. ex filia dioclei qui fuit filius. Orsilo
chi ut est apud Homerum dioclei inde appellantur
omnes postea qui diuinam gloriam habent. Mi-
uacem. Xersem qui combussit athenas homini-

Dum stet opus causæ quis enī nō uiderit illi
Esse sinus penitus tantos emergere fontes
Cum uidet ac torrens imo se emergere hiatu
Non ille ex tenui uocemq; agat acta necesse ē
Confluit errantes arcessant undiq; ab undis
Et trahat ex pleno quod fōtem cōtrahat amne
Flumina quin etiam latis currentia riuis
Occasus habuere suos aut illa uorago
Direpta in preceps fatali condidit ore.
Aut occulta fluunt tectis adoperta cauernis
Atq; inopinatos referunt procul edita cursus.
Quod si diuersos emittat terra canales.
Hospitium fluminū aut semita nulla ꝓfecto:
Fontibus & riuis cōstet uia pigraq; tellus.
Conferta in solidum segnis sub pōdere cesset
Quod si precipiti cōduntur flumina terræ.
Cōdita si redeūt siqua etiā incōdita surgunt
Haud mirum clausis ēt si libera uentis
Spiramenta latent certis tibi pignora rebus.
Atq; oculis hæsura uias dabit ordine tellus:
Immēsu plerūq; sinus: & iugera pessum
Intercepta leget densecq; abscondita nocti.
Prospectare procul chaos ac sine fine ruinæ
Cernis & in siluis spatioq; cubilia retro
Antraq; demissis pedibus fodisse latebris
Incoperta uia ē operū tantum influit intra.
Argumenta dabunt ignoti uera profundi
Tu modo subtiles animo duce percipe curas:
Occultamq; fidem manifestis astrue rebus
Nā quo liberior quoq; ē animosior ignis
Semper & inclusus nec euect⁹ sæuior ira est
Sub terra penituscq; mouēt hæc plura necesse ē
Vincla magis soluāt magis hoc obstāria pellāt
Nec tamē in rigidos exit cōtentā canales
Visa niuē flamma auertit qua proxima cædūt
Obliquum secat qua uisa teterrima causa est.
Hinc tibi terra tremor motu hīc tibi dēsus hia
Spiritus exagitat uenas cessantiaq; urget tu
Quod si spissa foret solidoq; instaret inani:
Nulla daret miranda sui spectacula tellus
Pigraq; & pondus confestim mobilis esset.
Sed summis si forte putas concredere causis
Tantū opus & summis alimētum uiribus oris
Quæ ualida ī prōpto cernis ualidosq; recessus
Fallere sed nondum tibi lumine certaq; recto.

Nanq; illuc quodcũq; uacat ſpecus oĩs hiatum
Et res introitu ſoluunt adituq; patenti
Conuerſæ languẽt uires animoſq; remittunt
Quippe ubi cõtineat uẽtos q̃ quæq; morãtis.
Inuacuo deſinit: ceſſat: tantũq; profundi
Explicat errantes: & in ipſo limine tardant
Anguſtis opus ẽ turbare in faucibus illos.
Feruet opus denſiq; premũt premiturq; ruina.
Hinc furtim boreæ atq; noto nũc unus uterq; ẽ
Hinc uenti rabies hinc ſæuo quaſſat hiatu
Fundamẽtã ſolo trepidãt urbeſq; caduce.
Inde neq; eſt aliud ſi fas ẽ credere mundo.
Venturam antiquam faciẽ ueracius omen
Hæc primo ſpecies iterum naturaq; terræ
Introrſus ceſſante ſolo trahit undiq; uenas
Aetna ſui manifeſta fides & proxima uero eſt.
Non illic duce me occultas ſcrutabere cauſas.
Occurrent oculis ipſe cogentq; fateri.
Plurima nanq; patent illi miracula monti.
Hinc uaſti terent aditus mergũtq; profundo.
Corrigit artus penituſq; quod exigit ultra.
Hinc ſpiſſæ rupes obſtãt diſcordiaq; ingẽs
Inter opus nectũt uarios mediũq; coercent.
Pars igni domitæ pars ignes ferre coacte
Vt maior ſpecies ætne ſuccurrat inanis
Hæc illis ſedes tãtarumq; area rerum ẽ
Nunc opus artificẽ incendit cauſaſq; repoſcit.
Non illos parui aut tenuis diſcriminis igneſ
Mille ſub exiguo ponam tibi tẽpore ueras.
Res oculiq; docẽt certas res credere cogunt
Quim etiam tactu moneant cõtingere toto
Si liceat prohibent flammæ cuſtodiaq; ignis.
Illi operũ ẽ arcent aditu diuinaq; rernm
Vt maior ſpecies ætne ſuccurrat inanis
Cura ſiue arbitrio eſt eadem procul oĩa cernis.
Nec tamen ẽ dubiũ penitus qn torqueãt etna:
Aut quis mirandus tante faber imperet arti
Pellitur exuſte glomeratus nimbuſ harene
Flagrantes properãt moles uoluutur ab imo.
Fnndamẽta fragor tota nũc rumpitur etna
Nũc fuſca pallẽt incendia mixta ruina.
Ipſe procul magnos miratur iuppiter ignes
Ne ue ſepulta noui ſurgant in bella gigantes:
Neu ditem pudeat regni neu tartara cælo
Vertat in occulto: tantum premit oĩa dextra:

bus uacuas. Viſenda. & longe magis debes exiſti/
mare quod miracula ætnæ tanto magis ſunt uiſenda
Excanduit. extra candorem & ardorẽ exarſit: Sæ/
uo ioue. fulmina mittẽte. Euaſerat. ille qui iuerat ad
uidendũ ætnã quæ eſt nrbs ĩ ipſo monte. & exuſta fu
it. Paſcunt deuorant. Amppion. frater zoethus
pi os id eſt dum illi uadunt ad arripiendos patres ab
incendio flãme non illis nocẽt ſed cedũt ignes. Di/
tis plutonis, Priorũ. ineruot ad loca beatorum.

Cõgeries operis saxorum & putris harena
Quæ nec sponte sua faciunt: nec corporis ulli
Sustentata cadũt: robustis uiribus oẽs uertice sæuo.
Exigitur: uertit uasa.
Indẽ sum cõgesta rotãt: uoluũtq; profundo
Hæc causa expectata ruunt; incendia montis
Spiritus inflati nomen languẽtibus aer
Nã prope natura par ẽ uolẽtia semper.
Ingentũ uelox illi: mutosq; perennis.
Verũ opus auxilio interpellat corpore nullus.
Impetus ẽ ipsi: qua spiritus ĩperat: audit. ignis.
Nunc princeps magnusq; subhoc duce militat
Huic quoniã in promptu ẽ operi natura soliq;
Vna ipsi uenti quæ res incendia pascit
Cũ subito cohibetur ineſt quæ cã silenti
Subsequar immẽsus labor ẽ sed fertilis idẽ
Digna laboranti respondet præmia curis
Non oculis solũ pecudũ miranda fuere
More nec effusis in humũ graue pascere corpus
Nosse fidẽ rebus: dubiasq; exquirere causas
Sacra perurgentem capitq; attollere celũ
Scire quot. & quæ sint cur magno talia mundo
Principia occasus metuunt: ad sæcula pergunt
Et firma æterno religata ẽ machina mundo.
Solis scire modũ: & quãto minor orbita lunæ ẽ.
Cur illi breuior cur isti peruolet orbis
Annuus ille monet quæ certo sydera currant
Ordine quæq; suo careant incondita cura
Scire uices etiam signorum & tradita iura
Nubila cur cælo terræ denunciet hymbres
Quo rubeat perhebe quo frater palleat igni
Tempora cur uariant anni primaq; iuuenta
Ver æstate præit cur æstas ipsa senescit
Autumnoq; obrepit hyems & in orbe cucurrit
Axem scire helices: & tristem nosse cometem
Lucifer unde micet, quã ue hesperus unde bootes
Saturni cur stella tenax cur martia pugnax.
Quo rapiãt nautæ quo sydere lintea tẽdãt
Scire uiuas maris & cæli predicere cursus
Quo uolet orion quo sæuus incubet index
Et quæcũq; iacent tanto miracula mundo
Non digesta pati. nec aceruo cõdita rerum
Sed manifesta notis certa disponere sede.
Singula diuini ẽ animi ac iucunda uoluptas
Sed prior hæc hominũ cura ẽ cognoscere terrã
Et quæ nũc miranda tulit natura notare.
Hec nobis magna affinis cælestibus astris
Nã quæ mortalis species que amentia maior.
In iouis errantẽ regno perquirere uelle
Tãtum opus ante pedes. transire & pdere signes.
Torqueunt miseri in p[illegible]is premimurq; labentes
Dum sese præcio redimãt uerũq; professa ẽ
Tũ demũ uiles taceant inopesq; relictęq;
Noctes atq; di[illegible]stinant arua coloni
[illegible]allẽt [illegible]nus glebarũ experimur usu
Fertilis hæc segetiq; feracior altera uiti
Hæc platanis humus. hec herbis digniſſia tellus
Hæc diti melior pecori siluisq; fidelis.
Aridiora tenent oleæ successior ulmis
Grata leues cruciant animos & corpora causæ
Horrea uti saturent tumeãt & dolia musto.
Plenaq; defecto surgant fœnilia campo:
Sic auidi semper qua uitũ est carius instis
Implendus sibi quisq; bonis ẽ artibus illis
Sunt animi fruges hæc rerũ maxima merces.
Scire quid occulto naturæ terra coercet
Nullum falere opus non multos cernere sacros
Aetnæi mõtis fremitus animũq; furentis
Non subito pallere sono nõ credere subter
Stutamur rimas euertimus omne profundũ
Queritur argenti semen nũc aurea uena
Torquẽtur flãma terræ fertoq; domantur
Cælesti migrasse minas ad tartara mundi.
Nosse quid impediat uentos quid nutriat ignes
Vnde repente quies & multo fœdere pax sit
Concrescant animi penitus seu forte cauernæ.
Introitusq; ipsi seruent seu terra munitus
Rara soraminibus ne ue in se abstrahat auras
Plenius hec etiam rigido qua uertice surgit.
Illinc infestus atque hinc obnoxius intus
Vndiq; diuersas admittere cogitat auras.
Et cõiuratis addit cõcordia uires
Siue introrsus agunt nubes & nubilus auster
Seu forsan flexere caput tergoq; feruntur
Precipites delecta sono premit una fugato.
Torrentesq; aures pulsataq; corpora densat
Nam ueluti sonitura diu tritone cauo ro.
Pellit opes collectus aque uictusq; mouere
Spiritus & longas emugit buccina uoces.
Carmineq; irriguo magni cortvna theatri
Imparibus numerosa modis canit arte regẽtis
Que tenuẽ impellẽs animã subremigat uudam.
Haud aliter sũmota furens torrentibus aura
Pugnat i ãgusto & magnũ & cõmurmurat etna
Credẽdũ est etiam uẽtorũ existere causas
Sub terris similes harũ quas cernimus extra
Vt condensa erement inter se corpora turba
Flisa inuacuũ fugiant & proxima secum:
Nomina tota trahũt turaq; in se resistunt:
Quod si forte mihi quedũ discordia tecũ ẽ
Principiis quod his credas consurgere uentos
Non dubiũ rupes aliquas penitus caruernas.
Prouehere ingenti sonitu casuq; propinquas
Diffugere impelliq; animas hinc cernere uẽtos
Aut humore ẽt nebulas effũdere largo.
Aut cãpis agriq; solent quos obruit amnis
Vallibus exoriens caligat nubibus aer
Flumina parua ferũt auras uix proxima uẽto ẽ
Eminus aspirat fortis & uerberat humor.
Atq; hoc inuacuos si tãta potẽtia rerũ ẽ
Hoc plura efficiunt introclusiq; necesse est.
His agitur causis extra penitusq; coactis.
Exagitãt uẽtos pugnãt in faucibus ante.
Pugnantes suffocãt & intus uelut unda profundo.
Terq; quaterq; exusta graues ubi peribit euros
Ingeminat fluctus: & primos ultimus urget.
Haud secus astricto certamina tãgitur ictu
Spiritus inuoluensq; suo sibi põdere uires.
Densa per ardentes exercent corpora neruos
Et quacũq; iter ẽ properat trãsitq; morantẽ
Donec cõfluuio reuolues æstibus amnis
Exilit atq; furent tota uomit igneus æthna
Quod si forte pũtas iisdem decurrere uentos
Faucibus atq; iisdẽ pulsus remeare notãdos
Res oculis locus ipse dabit cogetq; negare.
Quãuis cætuleo siccus sic frigeat æther
Purpureoq; rubẽs surgat iubar aureus ostro
Illinc obscura semper caligine nubes

Pigraque defuso circũstrepat humida uultum.
Prospectat sublimis opus: uastosque recessus:
Non illam uidet æthna: nec ullo intercipit æstu
Obsequitur quacunque iubet leuis aura: reditque
Placantes etiam cælestia numina thure
Summo cerne iugo: uel qua liberrimus æthna
Improspectus hiat tantarum semina rerum.
Si nihil irritet flammas: stupeatque profundum.
Huic igitur credis torrens ut spiritus illi
Qui rupes terramque uorat: qui fulminat ignes:
Cur exit uires: & præceps flexit habenas
Præsertim ipsa suo decliua pondere nunquam
Corpora diripiant. uarioque absolueret arcu.
Quod nisi fallor: adest species tantusque ruinis
Impetus attentos oculorum transfugit ictus.
Nec leuitas tantos igitur ferit aura: mouetque.
Sparsa liquore manus sacros ubi uentillat ignes
Verberat ore tamen: pulsataque corpora nostra
Incursant adeo tenuis uim causa repellit.
Non cinerem stipulam ue leuem non arida sorbet
Gramina non tenuis plantis humor exit eisdem.
Surgit adoratis sublimis fumus ab aris.
Tanta quies illi est: & pax innoxia rapti
Siue peregrinis agitur propriisque potentis
Coniurant animæ causis illæ impetus ignis
Et montis partes atras subuertit harena.
Vastaque concursu trepidantia saxa fragoris
Ardentesque simul flammas ac flumina rumpunt.
Haud aliter q̃ cum prono iacuere sub austro:
Aut aquilone fremunt siluæ: dant brachia nodo
Implicitæ: hæ serpunt iunctis incendia ramis.
Nec te decipiant stolidi mendacia uulgi
Exhaustos cessare sinus: dare tempora rursus:
Vt rapiunt uires: repetantque in prœlia uicti.
Pelle nefas animo: mendacemque exue famam:
Non est diuitiis iam sordida rebus egestas:
Nec paruo mendicat opes: nec congregat auras:
Præsto sunt opere uentorum: examina semper.
Causa latet quærunt pariter. coguntque morari.
Sæpe premit fauces magnis exhausta ruinis
Congeries: clauditque uias luctamine ab uno:
Et scisso ueluti tecto sub pondere præsto est.
Haud secus aut teneros cũ succum frigida monti
Desidiam, tutoque licet discedere montes.
Post ubi continuere moram ue ocius urgunt.
Pellunt oppositas moles: ac uincula rumpunt
Quicquid in obliquum est frangunt: iter acrior ictu
Impetus exoritur: magnis operata rapinis
Flamma micat: latosque ruens exundat in agros.
Si cessant a iure ferunt spectacula uenti:
Nunc superant quæcunque regunt incendia siluæ:
Quæ flammis alimenta uocent: quid nutriat æthna
Incendi poterunt illis uernacula causis
Materia: oppositumque igni genus utile terent:
Vritur assidue callidus nunc sulphuris humor.
Nunc spissus crebro præbetur uimine succus.
Pingue bitumen adest: & quicquid cominus atras
Irritat flammas illius corporis æthna est.
Atque hanc materiam penitus discurrere fontes
Infectæ erumpunt & aquæ radice sub ipsa
Pars oculis manifesta iacet: quæ corpora ipsaq; dura
Ac lapis in pingui feruent incendia succo.
Quinetiam uariæ quædam sint uimine saxa
Toto monte liquãt illis custodia flammæ
Vera tenax data ẽ sed maxima quippe molaris
Illius incendi lapidis sic uindicat æthnam.
Quem si forte manu teneas & robore cernas
Nec seruare putes ignem nec spargere posse.
Sed simul ac ferro quæras respondet & ictu.
Scintillat color hunc multis circũdare flãmis.
Et potes extorquere animos. atq; exue robur.
Fundetur ferro citius nam nobilis illi
Et metuens natura mali ẽ ubi cogitur igni
Sed simulatq; hausit flãmas nõ tutio hausti
Vlla domus seruans aciem duramq; tenaci:
Septa fides tutum est illi patientia uicto.
Vix unquã redit in uires atq; euomit ignem.
Totus enim denso stipatur robore tarda
Per tenues admissa uias incendia nutrit.
Contanterq; eadẽ. & pigre accepa remittit.
Nec tamẽ hoc uno qd̃ montis plurima pars est.
Vincit & incendi causam tenet illa profecto
Miranda est lapidum uiuax animosaq; uirtus.
Ceterea materies quæcũq; est fertilis igni
Vt semel accẽsa est moritur nec restat in illa.
Quod reperas tãtũ cinis & sine semine tera ẽ
Sic semel atq; iterũ patiens ac mille perhaustis
Ignibus instaurat uires nec desinit ante
Quã leuis excocto defecit robore pumex
In cinerem putresq; iacet delapsus harenas
Cerne locis etiam similes arsisse cauernas
Illic materiæ nascentis copia maior
Sed genus hoc lapidis certissima signa coloris
Quod nullas adiunxit opes & languit ignis.
Dicitur insidiis flagrans æthnaria quondam
Nunc exincta super tectisq; neapolim inter
Fit cumas locus ad multis iã frigidus amnis
Quãuis in eternũ pinguescat ab urbe sulphur.
In mercem legitur tanto est fœcundius æthna.
Insula cui nomen facies dedit ipsa rotunda.
Sulphur enim solũ nec obleſſa cacumine terra est.
Et lapis aeretus retegendis inibus aptus.
Sed raro fumat qui uix succenditur ardet
Inbreue mortales flãmas quod copia nutrit.
Insula durata uulcani nomine sacra.
Pars tamen incendi maior effrixit & alto:
Iactatas recipit classes portuq; tutetur.
Quæ restat minor est & diues ubere terra est.
Sed non æthenis uires quæ conferat illi.
Atq; hæc ipsa tamen iã quondam extincta fuisset
Ni furtim generet secretis callibus humor.
Materiam siluamq; suam pressoq; canali.
Huc illuc ageret uentos & poscere ignes
Sed melius res ipsa nota e[illegible]spectataq; ueris.
Occurrit signis nec tentat fallere pestem
Nam circa latera atque imis radicibus æthnæ
Candentes efflant lapides disiecta[illegible]saxa
Intereunt uenis manifesto ut credere [illegible]
Pabula & ardendi causam lapidem eẽ molarem
Cuius defectus ieiunis colligit ignis
Ille ubi collegit flãmas iacet & simul ictu
Materiam accendit cogitq; liquescere secum
Haud equidem mirũ factu qd̃ cernimus extra.
Si leniter opus restat magis utitur illic
Solicitatq; magis uicina incendia saxum:
Certaque uenturæ præmittit pignora flammæ.

Nam ſimulatq; mouet curis turbamque minutus
Diffugit ex temploque ſolum trahit ictaque ramis.
Et graue ſub terra murmur demonſtrat. & ignes
Tum pauidum fugere: & ſacris recedere rebus
Parere: & tuto ſpeculaberis omnia colli.
Nam ſubito efferuent onerosa incendia raptis
Accenſæ ſubeunt moles: truncæque ruinæ
Et uoluunt: atq; atra ſonant examina harenæ.
Nec recipit flammas: mons hinc defenſus auhelat
Atque aperit ſe hoſtis: decreſcit ſpiritus illic:
Haud aliter quam cum læto deuicta trophæo
Prona iacet campis acies: & caſtra ſub ipſa.
Tum ſiquis lapidum ſummo pertabuit igni
Aſperior ſopita eſt: & quædam ſordida fax eſt:
Qualem purgato cernes diſcedere ferro.
Verum ubi paulatim exiluit ſublata caduci
Congeries ſaxi anguſto e uertice ſurgunt.
Sic ueluti in fornace lapis torretur: & omnis.
Exuitur penitus uenis ſubit altius humor
Amiſſis opibus leuis ſine pondere pumex
Excutitur liquor ille magis ſeruare: magiſque
Fluminis in ſpeciem mitis procederet audem
Incipit: & primis dimittit collibus undas
Ille paulatim bis ſena in milia pergunt.
Quippe nihil reuocat: curtis nihil ignibus obſtat
Nulla tenet fruſtra moles: ſimul omnia purgans
Nunc ſiluas rupeſque uorat hæc tela ſolumque
Ipſa adiurat opes: facileſque ſibi induit annos.
Quod ſi forte cauis contatus uaſibus hæſit
Vt pote inæquales uoluens perpaſcitur agros.
Ingeminat fluctus: & ſtantibus increpat undis
Sicut cum curuo rapidum mare cernitur æſtu:
Ac primum tenuis ſinu agit ulteriores:
Progredies late defundit: & ſuccernens
Flumina conſiſtunt ripis: ac frigore durant:
Paulatimque ignes coeunt ac flamea meſſis.
Exuitur facies tunc prima. ut quæque rigeſcit
Effumat moles: atque ipſo pondere tracta
Voluitur ingenti ſtrepitu: præcepſque ſonanti
Cum ſolido inflexa eſt pulſantes diſſipat ictus.
Et quia diſcluſa eſt candenti robore fulget.
Et micat examen plagis ardentia ſaxa.
Scintillat procul eſſe fide procul eſſe ruentes
Incolumi feruore cadunt: uerum impetus ignes
Si fumant quondam ut ripas traiecerit amnis
Vix iunctis quiſquam fixo demouerit illas
Vicenos preſæpe dies dieſ iacet obruta moles.
Sed fruſtra certis diſponere ſingula cauſis
Tentamus: ſi firma manet tibi fabula mendax:
Materiam ue credas alia[illegible] furere igne fauillam
Plurima proprietate ſimul concreſcere: ſique
Cõmixtam uento flagrare bitumine ſulphur.
Nam poſt exuſ[illegible]n cretam quoque robora fundit
[illegible]ligu[illegible]eſſe fidem: dein frigoris uſu
Duritiem reuocare ſuam. & conſtringere uenas
Sed ſignum cõmune leue eſt: atque irrita cauſa
Quæ trepidat. uerum ubi certo pignore conſtat.
Nam uelut arguti naturæ æreus ignis
Condomitus conſtat: eademque: & robore ſaluo
Vltraque ꝫ poſſis æris cognoſcere portam
Haud aliter lapis ille tenet: ſeu forte madentes
Effluit in flammas. ſeu ſit ſecurus ab illis.
Conſeruatque notas: nec uultu perdidit ignes.
Quin etiam extremam multis color ipſe reſoluit
Non odor aut ætas putris. magis ille magiſque
Vna operis facies: eadem perque omnia terra eſt.
Nec tamen inficior lapides ardeſcere certos:
Interius furere accenſos: hæc propria uirtus.
Quin ipſis quædam ſiculi cognomina ſaxis
Impoſuere: fricas etiam ipſo nomine ſignant
Fuſiles eſſe notas: nunquam tamen illa liqueſcunt
Quanuis materies ſi foueat ſuccoſior intus
Nec penitus uenæ furrint cõmiſſa molari.
Quod ſiquis lapidis miratur fuſile robur:
Cogitet obſcuri ueriſſima dicta libelli.
Et dicet uero nihil inſuperabile gigni
Omnia quæ rarum uaturæ ſemina iacta:
Sed nimium hæc mirum denſiſſima corpora ſæpe
Et ſolido uicina: tamen conpeſcimus igni.
Non animos æris flammis ſuccumbere cernis.
Lenitiem plumbi non exuit: ipſaque ferri
Materies prædura tamen ſubuertitur igni.
Spiſſa quod ſuſpenſis fornacibus aurea ſaxa
Exudant precium: quædam forraſſe profundo
Incomperta iacent: ſimiliſque obnoxia ſorte.
Nec locus ingenio eſt: oculi te iudice uincent.
Nam lapis ille riget perculſus: & ignibus obſtat
Si paruis torrere uelis cæloque parenti
Candentem preſſumque: agendum fornace coercæ
Nec ſufferre poteſt. nec ſæuum dirat in hoſtem.
Vincitur: & ſoluit uires captuſque liqueſcit.
Quæ maiota putas autem tormenta moueri
Poſſe manu: quæ tanta putas incendia noſtris
Suſtentare opibus: tantis fornacibus æthna
Vritur & ſacro nunquam nec fertilis igne
Sed non qui noſtro ſeruet moderatior uſu.
Sed cæli proprior uel quali iuppiter ipſe
Armatus flamma eſt: his uiribus additus ingens
Spiritus aſtrictis eliſis faucibus. ut cum
Fabriles operas rudibus contendere maſſis
Feſtinant: ignes quatiunt: folleſque trementes
Exanimant: preſſoſque inſtigant agmine uentos.
Hæc operis fama eſt: ſic nobilis utitur æthna.
Terra foraminibus uires trahit: urget in arcum
Spiritus: incendit uiuus per maxima ſaxa.
Magnificas laudes operoſaque e uiſere templa
Diuitiis hominum aut ſacra memorare uetuſta
Traduce materia terris per proxima fatis
Currimus: atque auidi ueteris mendacia fama
Eruimus: cunctaſque libet percurrere gentes:
Nunc iuuat ogygiis circũdata mœnia thebis
Cernere quod fratres ille impiger ille canoro
Condere fœlices alieno interſerit æuo.
Inuitata piis nunc carmine ſaxa lyraque
Nunc gemina ex uno fumantia ſaxa uapore
Miramur: ſeptemque duces raptumque profundo
Detinet eurotas illic: & ſparſa lycurgi:
Et ſacer in bellum numerus ſua turba recenti.
Nunc hic cecropiæ uariis ſpectantur athenæ
Carminibus: gaudentque ſui uictrice minerua.
Excidit hic reduci quondam tibi perfide theſeu
Candida ſollicito permittere uela parenti
Tu quoque athenarum carmen tam nobile fidus
Erigone ſedes ueſtra amphiona canoris
Euocat in ſiluis: & tu ſoror hoſpita tectis
Acciperis: ſolis tereus ferus exulat agris.

Miranur troiæ cineres: & flebile uictis
Pergamõ extinctosq; suos phrygas: hectora paruũ
Conspicimus magni tumulũ ducis hic: & achilles
Impiger: & uictus magni iacet hectoris ultor.
Quinetiam graiæ fixas timuere tabellas.
Signaq; nunc paphiæ rorantes parte capillos
Sub cruce nunc parui ludentes cochlide nati
Nunc tristes circa subiecta altaria ceruæ
Velatusq; pater nũc gloria uiua minoris.
Quinetiam illa manus operum turbæq; morantem
Hæc uiscenda putas terræ dubiusque marisque
Artificis naturæ ingens opus aspice: nulla
Cum tanta humanis phœbus spectacula cernes
Præcipuæq; uigil feruens cum sirius ardens
Insequitur miranda tamen sua fabula montem
Nec minus ille pio quãquam sors nobilis ignis.
Nam quando ruptis excaduit æthna cauernis:
Et uelut euersis penitus fornacibus ignes
Et uecta in longum rapidis feruoribus unda:
Haud aliter sæuo q̃ cum ioue fulgurat æther
Et nitidum obscura cælum caligine torquet.
Ardebant aruis segetes: & milia cultu
Iugera cum dominis. siluæ collesque uirentes:
Vix dum castra putant hostem nouisse tremebant.
Et iam finitimæ portas euaserat urbis.
Tum uero ut cuiq; est animus uiresque rapinæ
Tutari conantur opes: gemit ille sub auro.
Colligit ille arma: & stulta ceruice reponit:
Defectumque raptis illum sua carmina tardant.
Hic uelox nimium properat sub pondere pauper
Et quod cuiq; fuit cari fugit ipse sub illo
Sed non incolumis dominum sua præda secuta est.
Contantes uorat ignis: & undique turret auaros.
Consequitur fugisse ratos: & præmia captis
Increpat: ac nullis parsura incendia pascunt.
Vel solis parsura deis: nanque optima proles
Amphion paterque pari sub munere fortes.
Cum iam uicinis streperent incendia tectis
Aspiciunt pigrumque patrem matremq; senemq;
Eheu defessos: posuissent limine membra.
Parcite auara manus dicens attollere prædas
Illis diuitiæ solæ materq; paterque
Hanc rapies prædam: mediumque exire per ignem
Ipso dante fidem properato maxima rerum:
Et merito pietas homini tutissima uirtus.
Erubuere pios iuuenes attingere flammæ:
Et quæcunq; ferunt illi uestigia cedunt.
Fœlix illa dies: illa innoxia terræ
Dextera sæua tenent leuaq; incendia feruent:
Ille per obliquos signis fratremque triumphans
Tutus utercq; pio sub pondere sufficit illam
Et circa geminos auidus sibi temperat ignis
Incolumes abeunt tandem: & sua numina secum
Salua ferunt: illos mirantur carmina uatum.
Ille se posuit claro sub nomine ditis
Nec sanctos iuuenes attingunt sordida fata.
Sed iure cessere domus: & iura priorũm.

P. V. Maronis ciris ad messalam.

Tsi me uario iactatum laudis amore:
Irritaq; expertum fallacis præmia uulgi
Cecropius suaues expirans hortulus auras
Florentes uiridis sophiæ cõplectitur umbras:
Tu mea quæret eo dignũ sibi quærere carmen
Longe aliud studiũ aliosq; accincta labores
Altius ad magni suspendit sydera mundi
Eplacitũ multis ausa est arcendere collem:
Non tamen absistam cœptũ detexere munus:
In quo iure meas utinã requiescere musas:
Et leuiter blandũ liceat deponere morem.
Quod si mirificum genus omnes
Mirificum sæcli modo sit tibi uelle libidõ
Si me iam summa sapientia pangeret arte
Quattuor antiquis heredibus est data cõsors:
Vnde hominũ errores lõge: lateq; per orbem
Despicere: atq; humiles possũ cõtẽnere curas:
Non ego te talem uenerarer munere tali:
Non equidem quãuis interdum ludere nobis
Et gracilẽ molli liceat pede claudere uersum.
Sed magno intexens si fas est dicere peplo:
Qualis erichtheis olim portatur athenis:
Debita cum castæ soluuntur dona mineruæ:
Tarda ue confecto redeũt quinquẽnia lustro:

Tsi me uario: opusculũ hoc Vir. ad messalã dirigit q Augusti tpe magnis in rebus & pser tim militaribus exercebatur eratq; pterea orator nõ indignus & poeta. cupiebat igit Maro beniuolentissimũ illum sibi efficere: cunq; nonnulla ad Mecœnatẽ & Octauiũ scripsisset: Cvrim ad ipsũ Messalã direxit: in quo libro oñdit famæ atq; gloriæ gratia semp se fuisse accẽsum libros q; græcos nõ solum poeticos ue& philosophicos euoluisse nũc quoq; nec ipsam poeticã relinquere affirmat laudis eiusdẽ gratia: ideoq; nõ imerito cvrim opus appellat nã cvriso pconizo est & cvris præconiũ: licet auẽ quandã eẽ uideat Vir. oñdere Sophiæ. philosophiæ. Fallacis. in cõstantis. Nunc ea. s. philosophia. Eo. uulgo. Alios q; poeticos: nã tũc dabat operã philosophiæ: nũc intendit dare operã carminibus. Collẽ. locũ difficilẽ. Absistam. desistã. Munus. poeticũ. In quo. munere poetico. Morẽ. scribẽdi. Omnes. artes uel musæ. Pangeret. cantaret. Consors. scilicet philosophia ẽ data heredibus. Pythagorã hoc loco Platonẽ Epicurũ: & Aristotelẽ ítellixit: [illegible]æcipue de philosophia benemeriti fuerũt atq; scripserunt. Vnde. ex q̃ philosophia. q. d. possum per philosophiam reprehẽdere mores hominũ: ea. n. nos impe[illegible]d bene beate uiuendũ. Humiles. terrestres curas [illegible]ia cõsidere atq; cælestia. Peplum. uelũ appellamꝰ quo maxime uestales utebantur: sed etiam dicit insigne ex serico factum in quo depingitur aliqnid: aut scribitur ut populo apparere consueuit. Qualis. uersus. Erycæis. quia Erycteus fuit rex athenienſium. Dona. sacra Mineruæ: quæ celebrãtur ab athenienſibus: ac nomen imposuit suum ipsa enim athena dicebat. Quinquarria sacra singulis quinq; annis fiebant: & pserti

in quinque diebus: unde qnquatria Minerue appellata sūt. Zephyrus. describit tps in quo fiebant sacra Mineruæ uidelicet in reditu zephyri in primo uere. Texunt. in peplo pugnæ palladiæ gesta cōtra gigantes. Succo. colore rubro. Typho. addit et typhoī peplo: qui et fuit unus ex gigantibus dux precipuus

Osseis. ossæ mōtis. Aemathio uertice. i. pelio mōte thessaliæ nā æmathia thessalia dicitur a rege post Deucalionē. Deæ. Palladi. Solēni. in festis quinq; triis. Doctissime. o. Messala poetā sicut ostēdit Tibullus in carmine Te messala cana. Intexere. depingę. Naturæ. inter naturales. Senibus. futuris ætatibus. Nascimur. incipimus. Rebus. gestis. Impia scylla nūc ꝓponit quid sit dicturus Scylla Nisi filia minoris amore capta: patrē suū prodidit crineq; auratū quo durante ꝑtū erat ut regnū sibi perpetuū eēt: subsecuit sed tādem spreta a Minoe quū nauigaret in auē fert. cōuersa sed infra latius declarabimus. Cæruleis. nigrescentibus. Vrbe. magarensi. nisus enim pater regnabat megaræ: quæ diruta fuit a Minoe.

Amant. illā scyllā nam crebro scribūt de scylla. Polimnia. musa. Scylleū. monstrū uocitatur: sed nota uarias esse opiniones. quidā dicūt Scyllā nisi: in quo monstrum sine saxū scylleum cōuersum: alii dicunt. Phorci & Creteidos filiam spreto Tritone adamasse Neptūnum ex quo Triton iratus acceptis a Circe uenenis locū maris in quo Scylla lauare se cōsueuerat infecit: quē quū intrasset puella mox mutata ē in monstrū: & esse īguina canes uidebant. latrātes hero scē̄m quosdā huius formā Virg. iii. aen. describit dicens Prima hoīs facies postrema īmani corpore pistrix Delphinū caudas utero cōmissa luporū. Homerus quoq; pedes. xii. habuisse & colla sex caputq; in singulis terribile e nauiq; auferre hoīum corpora solita sicut sex accepit e naui Vlyxis. quidam dicūtabulā Amphitrite mare fuisse infectū iratā Scyllam a mari a Neptūno. Ouidius uero asserit amatā a Glauco: qnē cū Circe ad suū amorē diuertere nequiret: uenenis suis mare īfecit dicebat. n. Glaucus ꝑ us ī mari frōdes nascituras: & in mōtibꝰ algas q; ī littoribꝰ nascūt̄ q; obliuisci scylei posset amoris: q; ät hic poeta syllæū saxū dicit tangit historiā: nā teste Solino saxū ē in mari siculo plures sub se habēs refectos scopulos: & cū fluctus maris igredit̄ latratū canū repræsentat. Erūnis. calamitatibus Vlyxis. Dulichiū. oppi. Vlyxis ī regno laertis. eadē fere carmina ī buco. sūt. Meoniæ homeri q dicit filiā fuisse Phorci nō Nisi. Vulgo. ubiq;. Colophonio. quoniā Homerus Colophōis ciuis habet̄: q; urbs ē meoniæ: ubi apollo maxime celebrat̄: & ēt ab oppido clarius appellat̄. Cratim. qa ut diximus Phorci. & Creteidos nymphæ filia fuit. Erictei. nā qdā dicūt ipsā Erictei filiā regis athenie. nō nulli Athidos filiam: quæ filia Cranai fuit. q ēt athenis teste Strabone impetrauit. Neutra. nec cretis nec Athidos carmine. est libido Veneris in Scyllam. Exactis. ductis uenenis. Pater. neptunnus: Amphitritē. uxor fuit Neptūni. Trucē. tempestuosum. Sanguine. quoniā fecit illam scyllā mutari in monstrū sparso prius eius sanguine. Quæstu. lucro nam ob prædam amantū fuit cōuersa in monstrum. Vellata. circūdata. Numen. quia quando numina maris ibant uolebat ea defraudare. Edictam ueneri. Venus enim affecit scyllam hac pena quoniā spoliabat amātes: cum gratis eis seruire debuisset. Pachīnus. promontorium siciliæ. Palepaphiæ. Veneris. Quicquid. omnia

Cum leuis alterno zephirus concrebuit euro:
Et prono grauidum prouexit pondere cursum
Fœlix ille dies fœlix & dicit ur annus:
Fœlices qui talem annum uidere: diemq;:
Ergo palladiæ texuntur in ordine puguæ.
Magna giganteis ormatur peplatrophæis.
Horrida sanguineo pinguntur prœlia cocco:
Addit ur aurata delectus cuspid e typho:
Qui prius osæis consternens æthera saxis
Emathio celsum duplicabat uertice olympum
Tale deæ uelum solēni in tempore portant.
Tali re uellem iuuenum doctissime ritu
Purpureos inter soles: & candida lunæ
Sydera cæruleis orbem pulsantia signis
Naturæ rerum magnis intexere chartis.
Aeternum sophiæ coniuctum carmine nomē
Nostra tuum senibus loqueretur pagina sæclis
Sed quoniā ad tātas nūc primū nascimur artes
Nunc primū teneros firmamq; robore neruos:
Nec tamen iterea quæ possmus: in quibus æui
Prima rudimenta: & primos exegimus annos
Accipe dona meo multum uigilāta labore:
Et promissa tuis non magna exordia rebus:
Impia prodigiis ut quondam exercuit amplis
Scylla nouos auium sublimis in aere cœtus
Viderit: & tenui conscendens sydera penna
Cæruleis sua tecta super uiolauerit alis
Hanc pro purpureo pœnam scelerata capillo:
Proq; patris soluens excisla funditus urbem:
Cum plures illam & magni messala poetæ
Nam uerum fateamur: amant: polymnia ueq;
Longe alia perhibent mutatā mēbra figura
Scyllæum monstra in saxum conuersa uocati
Illam esse errumnis quā sepæ legamus ulyxi
Candida succinctā latrātibus inguina mōstris
Dulichias uexasse rates: & gurgite in alto
Depressos nautas canibus laceraſſe marinis.
Sed neq; meoniæ hæc patiunt̄ credere chartæ
Nec malus istorum dubiis erroribus auctor:
Nanq; alias alii uulgo finxere puellas
Quæ colophoniaco scyllæ dicuntur homero:
Ipse gratinei matrem sed siue erichthei:

Siue illã monstro genuit grandæua biformi
Siue est neutra parens: atq; hoc carmine toto
Inguinis id uitium ueneris descripta libido.
Siue etiam exactis speciem mutata uenenis
Infœlix uirgo: quid enim cõmiserat illa.
Ipse pater timidam sæua complexus harena
Coniugium caræ uiolauerat amphitrites.
Ast tamen exegit longo post tempore pœnas.
Vt tum cura suæ ueheretur coniugis alto
Ipsa trucem multo misceret sanguine pontum
Seu uero: ut perhibẽt: forma cũ uinceret oẽs:
Et cupidos quæstu passim spoliaret amantes.
Piscibus & canibus rabidis uallata repente est
Horribiles circum uidit sibi sistere formas
Heu quotiens mirata nouos expalluit artus
Ipsa suos: quotiens heu pertimuisse latratus
Ausa quod est mulier numen fraudare deorũ
Edictam ueneri uotorum uertere pœnam:
Quã mala multiplici iuuenũ qđ septa caterua
Dixerat: atq; animo meretrix iactata ferarum
Infamem tali meritorum more fuisse
Docta palepaphiæ testatur uoce bachynnus
Quicquid & tu quisque tale de clade locutus
Omnia sunt potius liceat notescere crini:
Atq; unam ex multis scyllam non esse puellis:
Quare & quæ cantus meditati mittere certos
Magna nimis cupidis tribuisti præmia diua.
Pierides quarum castos altaria postes
Munere sæpe meo inficiũt foribusq; hyacinthi
Deponunt flores: aut suaue rubens narcissus:
Aut croceus alterna coniungens lilia calta:
Sparsaq; luminibus floret rosa: nũc age diuæ
Præcipue nostro nunc aspirare labori:
Atq; nouum æterno prętexite honore uolumẽ
Sunt pandionijs uicinæ sedibus urbes
Actæos inter colles & candida thesæi
Purpureis latex ridentia littora conchis:
Quarum nonnulli fama concedere digna
Stat megara attæi quondam mutata labore
Arcadio phœbiq; decus: nanq; affuit illi
Vnde etiam citheræ uoces imitantur acutas.

nibus fuit & quidem dixerunt coli ibidem cupidinem, ta quem ex buxo tibiam inuenerunt qua phrigum usi sunt.

sunt ibi quæ decantata sunt a poetis. Notescere. claram fieri. Diua. uenus. Meditanti. nam scylla semper meditabatur decipere amantes. Crocus. calta: narcissus. hiacynthus flores. Pandionis. Pandion enim rex fuit athenarum & pater. Nisi qui habuit filiam scyllam. Atheos atheniẽses. Tensa. urbs in peloponẽso est plurali tamẽ numero declinata sicut arthassata non longe est a pilo. Latex. aqua. Quarum. concharum. Attei. ipsius athys. Deus phœbi. hoc dicit propter nimpham alchatoen megarensem. quæ ab apolline amata fuit: & quæ dedit nomen cuidam arci megarensium: in quam ipsa scylla ascendere consueuerat ut spectaret littera maris: diciturq; apollo in ipsius arcis mœnibus cytharam condidisse acceptam a Mercurio Cyllenio ab cyllene monte archadiæ dicto. quo circa quotiens arcis lapides mouebãtur: sonitum reddebat cithara: unde modulandi rationem accepisse mortales. li. viii. refert Regia turris erat uocalibus addita muris: In quibus auratam proles latonia fertur Deposuisse lirã saxo sonibus eius inhæsit sæpe illuc solita ẽ ascẽdere filia nisi: Et petere exiguo resonantia saxa lapillo: quod idẽ hoc loco poeta cõmemorat. Hãc urbem ante alias. tangit quemadmodum Minos uenit contra megaram. Remige bello. nauali. Hippolidosa. dicitur componiturq; ab ippus qđ est equus: & lidosa quasi lidora id est fetida & maledica Interdum hippolidosa igitur erat megara propter mores. Carpathium. Carpathos insula est Rhodiorum & opp. in creta: sed ab insula carpathium mare est appellatum. Cerathus. fluuius cretæ apud gnosum ciuitatem. Heros. minos. Attica rura athenas sagitta crætea quia in creta & præcipue apud gnosum sagittis aptissimi calami nascuntur. Responsum. reddit causam quia Nisus non timebat bellum & pugnam Minois & hoc propter crinem fatalem: quo durante non poterant mœnia urbis deuastari. Fibula. nectebat crinem nisi. Corsellæ. ex ebore factæ. corsellæ in africa opp. est ubi sunt elephantes ide corsellæ eburneæ. Furore. amore minois quia scylla patri Niso & patriæ ruina fuit. Malus puer. nũc damnat Cupidinem: quia fuit causa tanti mali. Auus idem. qui ex Venere natus: quæ erat filia Iouis licet plures Cupidines enarrentur: alius enim ex Mercurio & Diana: & alio ex Marte. Ille etiam. nunc docet potentiam cupidinis. Magnũ est dicendum de superis. ſ. Iunonis. puer enim iunonem furentem fecit: [illegible] iuscia. Scylla. Deæ: iunonis. Suspensam. pendentem: quia quando mulier iucedit habet uestem laxam: quæ uidetur ludere. Ignis. amor pallẽtis: sic [illegible]is: Pelenti cedit oliuæ. Pila. nesciebat lu[illegible]e pila. que admodum puellæ furentes solent. Diuæ. iunonis quia mulieres colebant per quam etiam iurabant iuue. Per iunonem inrante ministro. Adolescentum. qui ex minimis dictis patiuntur iniuriam. Fortia tæla. qualibet Hercules tyrithius fuit usus Thyrius in peloponenso urbs insignis mœ

Virginis. scyllæ. Bistonis. est lacus in thracia iux Antistia. sacerdotissa. Sitonion. siton ciuitas

est thraciæ: unde sithones populi thraciæ. Stora
cæ. storax genus arboris ex qua odoriferum fie/
bat ungentum: & quo capillos aspergebant. Bac
chata. gemmis ornata. Cæli simulabat se uidere
sydera cæli & speculari. sed solum faciebat ut pos
set spectare regem Minoem amatũ: Psalteria. ge
nus instrumenti musici. Libico. eburneo. Rubor
quia palentes sunt amantes: lege Ouidiũ in amo/
ribus. Præceps. sine respectu salutis. Ostro. ue/
stæ ex ostro in quo mitteret hosti nunc paternum
crinem. Rapto. capillo Nisi patris. Qui bonus.
poeta excusat puellã: quod quisq; iudex optimus
existimaret puellam non rapuisse crinem paternũ
dedita opera sed potius ex ignorantia & casu quo
dã. Celeres. aues ueloces. Humani. quia ex hu
mano corpore factæ sũt aues. Dauliades. progne
& philomela quæ fuerunt de daulia oppido thra
ciæ carissima scylla. cognatos qa nisus pater scyl
læ frater erat philomellæ. & prognes ex pandiõe
parente rege athenaꝝ. Cyris. i. scylla quæ cyris
etiam denominata est quia capillum patris secuit
Cyris. n. græce etiam tondeo significat. itaq; ua/
na ab auctoribus denominatio ipsius declatur.
Preuertite. ite ante oẽs nubes. Chalcheus. chal/
cis oppi. est locroꝝ: & in euboia est: sed nõ ꝓpter
ea Nisus megarensiũ rex chalcheius nominatus
est: sed potius ab aureo capillo: nam chalcos æs &
metallum significat. Iamq; adeo. describit tem/
pus quo Scylla rapuit crinẽ Niso parenti nã i cas
sum. Primis pedibus. i. punctis pedũ ut ita dicã
Furta. rapiendo crinẽ. Altũ. alte. Mundi. quieti
& sereni. Charme. puella filia cuiusdã ogvii. i.
thebani. Phœnicis. hic est nomen proprium cu/
iusdam ceserani. Charme. nutrix ipsius Scyllæ.
Alumna. uerba charmes ad Scyllam eiꝰ alumnã.
Pote. potens. Quod. id est sed. Rhamnusia. dea i
dignationis dicit: & Nemesus a quibusdã nomi/
natur rhamnusia rhani opp. de quo Luca in eu/
boia denominata ẽ: in qua etiam ciuitate fortuna
colebatur: Lucanus. Et timidis infesta colit q̃ nu/
mina rhãnis: & Ouidius. Exiget ad diras ultrix
rhamnusis pœnas. proprie enim ait cõtra siphos
eius deæ ut Plini. ait in capitolio simulachrum:
erat neque ipsius latinum nomen habetur. itaque
male quidam pro fortuna interpretant. Pocula
nec uenisti ad bibendũ nec comedendũ. Flumi/
na cursus. talis sensus est in buco. Et mutata suos
reqerũt flumina cursus. Myrrha. cynaræ cyꝑorũ
regis filia q̃ parentis cõcubitũ affectauit. ex quo.
Adonis natus traditur. [illegible]drastea ipsa Rhamnu/
sia uel Nemesis dicta quia circũ Adrastus rex il/
li templum condisisse proditur Amatuntia appel
[illegible]tur a[illegible] insula in mari ægæo quæ Ve
neris sa[illegible] facit ergo deriuatiuũ amatũ ama
tũtius a um: amatũ eus a um. Amatuntia scylla
tam rudis es o Scilla quod unico signo possũ co/
gnoscere furores tuos: ergo non est quod te iactes
id est mihi aliquid dicas de amore tuo. Dictin/
na diana. a creten denominata est quia uirgo que
dam cretẽ: suam uirginitatẽ Dianæ dicãs Minoe
cum opprimeretur. & fugæ uia nulla daretur. in

Sæpe lapis reerepat eyllenia munera pulsus.
Et ueterem sonitu phœbi testatur honorem
Hanc urbẽ ante alios q tum florebat in armis
Fecerat infestam populator remige minos:
Hospitioq; senis hypolidosa uicto
Carpathium fugiens & flumina ceratea
Texerat hunc bello repetens corinthius heros
Attica cretæa sternebat rura sagitta:
Sed neq; tunc ciues: neq; tũc rex ipse ueretur
Infesto ad muros uolitanti ex agmine turmas
Ducere: & indomita uirtute retundere mentes
Responsum quoniã satis est meminisse deoꝝ:
Nam capite a summo regis mirabile dictu
Candida cæsaries florebant tempora lauro
Et roseus medio fulgebat uertice crinis
Cuiusq; seruata diu natura fuisset:
Tam patriã incolumen nisi regnũq; futurum
Concordes stabili firmarunt numine parcæ
Ergo omnis cano residebat cura capillo.
Aurea solẽni comptum quoq; fibula ritu
Corsellæ. ereti nectebat dente cicadæ.
Nec uero hæc uobis custodia uana fuisset:
Nec fuerat nisi scylla nouo concepta furore:
Scylla patris miseri patriæq; inuenta sepulchꝝ
O nimium cupidis si non inhiasset ocellis:
Sed malus ille puer quẽ nec sua flectere mater
Irarum potuit: quem nec pater: atq; auus idẽ
Iuppiter ille etiam pœnos domitare leones.
Ex ualidas docuit uictas mansuescere tigres:
Ille etiam diuos homines: sed dicere magnũ ẽ
Idem cum superis acuebat paruulus iras
Iunonis magnæ: cuius periuria diuæ
Olim se meminere diu periura puellæ:
Nonnulli liceat: uiolauerit inscia sedem
Dum sacris operata deæ lasciuit: & extra
Procedit longe matrum comitumq; caterua
Suspensam gaudens in corpore ludere uestem
Et tumidos agitante sinus aquilone relaxans:
Necdum etiã castos agitauerat ignis honores:
Necdum solẽni lympha perfusa sacerdos
Pallentis foliis caput exornarat oliuæ
Cum lapsa e manibus fugit pila: cunq; relaxę
Procurrit uirgo quo uti ue prodita ludo
Aurea iam gracili soluisset corpore palla:

Omnia quæ retinere gradū cursumq; marari
Possent: o tecum uellem tua semper haberes
Nonnunquam uiolata manu sacraria diuæ
Iurando infœlix nequicquam iura piasses:
Et siquis nocuisse tibi periuria credat
Causa pia est: timuit fratri te ostendere iuno.
At leuis ille deus cui semper adolescentum
Quæritur ex omni uerborū iniuria dicto.
Aurea fulgenti deprom̃ent tela pharetra
Heu nimium teretī: nimium tirynthia iussu
Virginis interea defixerat omnia mente:
Quæ simul ac uenis hausit sitientibus ignem:
Et ualidum penitus concepit in ossa furorem:
Sæua uelut gelidi sindonum bistonis honores
Icta ue barbarico cybeles antistia buxo:
Infœlix uirgo tota bacchatur in urbe
Non storace ideo flagrantes picta capillos
Cognita non teneris pedibus: sic omnia seruās
Non niueo retinens bacchata monilia collo
Multum illi incerto trepidant uestigia cursu.
Sæpe redit patrios ascendere prodita muros:
Aereasq; facit causam se uisere turres:
Sæpe etiam tristes uoluens in nocte querelas
Sedibus ex altis cæli speculatur amorem:
Castraq; prospectat crebris lucentia flammis:
Nulla colum nouit carum nec respicit aurum:
Non arguta sonant: tenui psalteria chorda.
Non libyco molles plauduntur pectine telæ.
Nullus i ore rubor: ubi enī rubor obstat amori
Atq; ubi nulla malis repperit solatia tantis
Turbidamque uidet labi per uiscera mortem:
Quo uocat ire dolor subiūgūt quo tēdere fata
Fertur: & horribili præceps impellitur ostro
Vt patris ah demens crinem de uertice seruet
Furtim: atq; arguto detonsum mitteret hosti:
Nanq; hæc conditio nisi rapto opponitur una
Siue illa ignorans quis nō bonus omnia malit
Credere: quam tanto scelere damnare puellam
Heu tamē infœlix: quid enim iprudētia pdest
Nisi pater cum quo direpta crudeliter urbe
Vixerāt una super sedes in turribus altis
Fessus ubi extructo possis conscendere nido.
Tu quoq; auis morire: dabit tibi filia pœnas.
Gaudere celeres subnixe nubibus altis:
mare se percipitē dedit postea eius cadauer rhe/
te compertum fuit: quod græce dyction dicitur.
sed cū patria peste laboraret: responsum habuerūt
a Diana ædem consecrarent. quod ipsi facientes.
Dianā ipsam dictynna uocauere. unde Tibullus
Per q; suas impune sinit Dictynna sagittas. Sco
ria. scoriam metallorū squāmam & purgationem
denomināt. Scoria. i. cura & ingenti passione.
Marmoreū. album. illa aūt. respōsio Scyllæ. Cō
sueto. quo mortales uti solēt: sed potius de uino.
Cordi. non fum capta amore paterno. Heu heu.
qm̄ amor meus est in mediis hostibus. Non dice
re nō sinit. omnia permittit dicere & aperire tibi.
Pater deū. iuppiter donauit scæptri honore: qa
fecit ipsum regem. Haustum. potū a me quia gu
stasti & ebibi lac tuū. Incisa. remota. q. d. si nulla
habetur spes. Peperissem lethum. mortua essem
Turpauit crinem. audita oratione Scyllæ illico
Charme crines terra maculauit. Seruitium tuū
o minos. Quæ. supple datur senioribus. Quid
ego. supple dico hæc omnia. Britomartis. uirgo
illa dicta fuit quam minos ut uirginitate spolia/
ret persequebatur. Naupacto. Liuius ciuitatē
ætholiæ fuisse ostendit in bello macedonico ubi.
Meleager uersabatur sagittis in uenatibus utens.
Cornu. ergo naupacto id ē arcu quali naupactoi
utebantur. Dictæus. a dictæ nympha uel a dicte
monte creteo. Obnixe. certati & magno conatu
Phoræ. a loco id est uirg nis phoreæ. alii poēte.
Tuo nomine. tua cā. Hyrcanos. hircania arme/
num silua in qua serpētes abundāt unde comites
hyrcanos. i. sæuos. Negaui. mori pro te quāuis
naturæ cursus prope esset. Contus. ciui. ciliciæ
croci abundantissima & quidem suauis. Flamea
uela tenuissima quibus uirgines sponsæ quum ad
maritū ducebantur uterentur tegendi pudori gra
tia. unde Claudianus flāmea sollicitum præuela
tura pudorem. Lege. fatali scilicet. Ilythiæ. Ily/
thia diana est appellata quia dea siluarū est. Ili. n.
silua est & thea dea: unde ilithia siluarū dea. Mol
li lasciua. Poteris. potest fieri. Quid enim. q. d.
omnia poteris apud parentem tuum cum sis unī/
ca. Referto. narrabis patri. Futuros. habebis &
me & deos homines q; fauentes. Virginis. Scil/
læ. Bibulum. quia himen bibit oleum id est ar/
dendo consumit. Oetha. mons inter macedoniā
& thessaliam: a quo primes solis ortus græcis ap
paret. Optant. fugiunt. quia puellæ fugiunt: &
cupiunt, uideri: ut in buc[illegible] Et fugit ad salices & se
cupit ante uideri. Patriæ aurē. cohortabunt̄ pa/
trem ad pacem cum Minoe. Inepto. uel uirgineo
quia uirgines nesciunt loqui: u[illegible]epto propter
furorem. ut uir. Incipit affari media[illegible]ce resi
stit. Mendacia. omnia dicebant & simulabant pa
tri ut fieret pax. Vates. scilla corrupit uates ut di
cerent faciendam pacem cum Minoe. Extis. ani
malium. Ancipites. dubias. Ter nouena. xxvii.
fila ut in buco. Ter litia. Generata. scilla filia.
Idæis. troianis faciebāt eni sacra ioui nunquā co
gnita. troianis & græcis. Talum. herbam uer/
benam. Amicleo. i. sparthano. amiclæ enim est
ciuitas sparthæ. Iolchiacis. q̄libus usa est Medea
in iolcho quæ est ciuitas thessaliæ ubi regnū erat

Pelia. & Aesonis patris ipsius Iasonis. qui ad iuuentam euocatus fuit auxilio Medeæ. erant præterea ueneficæ multæ in thessalia: & herbæ ueneficiis aptissimæ. Stabulis. i. ab aula sua. nam stabulum apud antiquos erat prior & præstátior ps domus. Tōdere. secare. Reuehi. reduci. Coma capillus aureus. Ostro sydonio. i. purpureo nam sidon ciuitas ubi nascitur murex: ex cuius sangui ne tingitur ostrum. Glauco. uiridi. Matre. ino. Palæmū. Learcus: nota est fabula apud Ouid. in fastis. Chara rouis soboles. de polluce & Casto re intelligit. Has adeo. uoces concludit quemad modum ipsa Scylla conquesta fuerat de Minoe. quod non merita secundum spem suam fuisset cō secuta Lumina. oculos. Arcebāt. cōstat. n. po stea q̄ parent Scylla prodidit. & ad minoem uenit sperās cōnubio ipsius iungi ad prorā nauis suspē di iussa. ¶Quæq; intestibus illis. eadē uerba ferme sūt in buco. Mantina. i. thracia: nā mantinæ populi thraciæ sunt: quibus impauit Thereus Progues maritus. Cognato sanguine quia sum filia Nisi fratris Philomelæ & Progues q̄ fuit uxor Terei.. Pollētis. splendentis imperio. Vincta. ligata ad prorā nauis. Verum est o Minos quod prodidi patriā q̄d sum digna tali supplicio. Quorum direptis. q. d. ego existimaui eos ulturos iniuriam a me patriæ illatā. Ipsi. megarenses. Nō te. cui seruiui. Flāmam. quia feci incendi oīa tē pla pp te. plus amaui te q̄ patrem & regnū paternum. Abstūlit me. hæc eadē uerba suot in buco: Delitiis. nō sum capta diuitis tuis: nec coralio nec electro. Lachrymoso. quia ex lachrymis arboris populi defluit: Incensam. inflāmatam nullū habui respectum deoꝝ: dūmodo te amarem. Pronuba. quia faces pineæ fieri solēt quæ accenduntē in nuptiis. Lybis. eburneus: quia in lybia sūt elephantes ex quibus est ebur. Menalias. arcadias. Captiui. oēs captiui in bello mectabantur. Marmorea. alba. Adductis: curuatis. Classis: minois. describit recessum Minois a megara. Salo. mari. Isthmos strictura illa terræ appellatur inter lonium & Aegeū mare Luca. Qualiter undas Quitecat & geminum medius mare seperat isthmos: Nec patit cōferre fretum: si terra recedat Ionium franget mare. Cysselidæ. a Cvsselo ixionis & lidæ filio dicti sunt corynthii: Et. n. fuerat oraculū primū corinthiorum tirānum fuisse: cui successit Periander filius. & nomen habuit a mensuræ frumentariæ genere qd̄ C[illegible]ellam nominant: quippe eū querentibus corinthiis interficere in mensura frumentaria mater ꝓditur condidisse. Scironis. sciron in [illegible]garæ montibus habitasse tradit atq; ap[illegible]es hospites interficere solitū & prædari: inde scironia saxa denominata sunt. Speleū cepulā. significat. sed portus ē sub saxis scironiis infaustus. olim Minoi: & inde rupes minoia uocitata. Pirrea. pirreū locū forum athenienſem significat parite. & portum eiusdem noīs fuisse tradunt. Cicladē. in mari ægeo. Strophadeæ simiiliter insulæ sunt appellatæ a conuersione: quam fecerunt Zoethus & Calais Beroe & orithiæ filii depulsis harpiis a mensis Phineit & plotæ ātea dicebantur. Hermiona. ciuitas est in conspectu

Quæ mare quæ uirides siluas lucosq; sonātes:
Incolitis: gaudete uagæ blandæq; uolucres
Vtq; adeo humani mutatæ corporis artus
Vixo crudelis fatorum lege puellæ
Dauliades crudele uenit charissima uobis
Cognatos anguens reges numerumq; suorum
Ciris & ipse pater uos o pulcherrima quondā
Corpora cæruleas præuertite in æthera nubes:
Qua nouus ad superum sedes calcheius: & q̄
Candida concessos ascendat ciris honores.
Iamq; adeo dulci deuictus lumina somno
Nisus erat: uigilū q; procul custodia primit
Excubias foribus studio iactabat inani:
Cum furtim tacito descendens scylla cubili
Auribus arreptis nocturna silentia tentat:
Et primum tenuem singultibus aera captat.
Tum suspensa leuans digitis uestigia primis
Egreditur: ferroq; manus armata bidenti
Euolat: at demptæ subita in formidine uires
Cæruleas sua furia prius testatur ad umbras:
Nam qua se ad patriū tendebat semita limen
Vestibulo in thalami paulū remoratur. & altū
Suspicit ad cæli nutantia sydera mundi:
Non accepta piis promittens munera diuis:
Quam simul ogygii phœnicis filia charmæ
Surgere sensit anus: sonitū nam fecerat illi
Marmoreo æratus stridens in limine cardo:
Corripit ex templo fessam languore puellam:
Et simul o nobis sacrum caput inquit alumna
Nō tibi nequicquam uiridis per uiscera pallor
Aegroto tenui suffudit sanguine uenas.
Nec leuis hoc faceret: neq;. n. pote cura subegit
Haud fallor quod te potius thamunsia fallor.
Nam qua te causa nec dulcis pocula bacchi:
Nec grauidos cereris dicam contingere fœtus.
Quæ causa ad patriū solam uigilare cubile.
Tempore quo fessas mortalia pectora curas:
Quo rapidos etia requiescūt flumina cursus:
Dic age nunc miseræ saltem quod sæpe petenti
Iurabas nihil esse mihi cum mœsta parentis
Formosos circum uirgo morerere capillo.
Hei mihi ne furor ille tuos inuaserit artus
Ille arabis myrrhæ quondā qui cœpit ocellos
Vt scelere infando quod nec sinit ad astra

Lædere utrunq; uno ſtudeas errore parentem.
Quod ſi alio quouis animo iactaris amore.
Nam te iactari non eſt amatuntia noſtri
Tam rudis ut nullo poſſim cognoſcere ſigno.
Sin confeſſus amor noto te marcerat igne
Per tibi dictynnæ preſentia numina iuro
Prima deum quæ dulce mihi donat alũnam:
Omnia que potius digna atq; indigna laturã
Milia uiſuram quam te tã triſtibus iſtis
Sordibus & ſcoria patiar tabeſcere tali
Hæc loquitur molliq; ut ſe uelauit amictu:
Frigidulam iniecta circundat ueſte puellam.
Q ue prius ut tenui ſteterat ſucincta corona.
Dulcia dein genis rorantibus obſcula figens:
Perſequitur miſeræ cauſas exquirere tales
Nec tamẽ ante ullas patitur ſibi reddere uoces
Marmoreum tremebũda pedẽ q̃ rettulit intra
Illa aũt qd̃ nũc me inquit nutricula torques
Quid tãtũ properas noſtros nouiſſe furores
Non ego conſueto mortalibus uror amore
Nec mihi notorũ deflectunt lumina uultus
Nec genitor cordi eſt ultro nãq; odimus oẽs.
Nil amat hic ãnimus nutrix qd̃ oportet amari
In quo falſa tamen lateat pietatis imago
Sed media ex acie mediis ex hoſtibus eheu.
Quid dicã quo ue ipſa malũ hoc exordiar ore.
Dicã equidẽ quoniã quid nõ tibi dicere nutrix.
Nõ ſinis extremũ hoc munus moriẽtis habeto
Ille uides noſtris qui mœnibus aſſidet hoſtis.
Quẽ pater ipſe deũ ſceptri donauit honore
Cui parcæ & tribuũt nullo quod uulnere lædi
Dicendum fruſtra circũuehor omnia uerbis.
Ille mea ille idem oppugnat precordia minos.
Quod te per diuum crebros obteſtor amores.
Perq; tuũ memoris hauſtũ mihi pectus alũnæ
Vt me ſi uerſare potes nec perdere malis
Sin autem optatæ ſpes ẽ inciſa ſalutis.
Nec mihi quã merui inuideas nutricula mortẽ
Nã ſi te nobis malus o malus optima charme.
Ante hunc cõſpectu caſus ue deus ac tuliſſet.
Aut ferro hoc aperit ferrũ quod ueſte latebat
Purpureũ patris dempſiſſe uertice crinẽ
Aũt mihi præſenti peperiſſem uulnere letum.
Vix hæc ediderat cum clade exterrita triſtis.
Intonſos multo deturpat uulnere crines

maris ægei Delos. notiſſima inſula origine Phœbi & Dianæ. Cinthus. ciuitas. Pharos & doniſſam inſulæ cycladum clariſſima marmoribus

Aeginam ſeriphum etiam clariſſimas inſulas non magnitudine ſed quod ad eas conſueuit dãi natus aliquis dimitti. Egonia uero in peloponẽſo ẽ ubi eadem eſt hermone & dicta ẽteſte. Oua matre AecitAit.n. Aecus æginam genitricis nomine dixit ẽ enim in epidauri conſpectu. Cõuixit nep. Amphitrite uxor Neptunni uerũ ponitur pro omni mari quod circuit terrã. i. oceano. Aliis aeris quia conuerſa eſt in auẽ. Anſer. cygno qui habuit rem cum Læda ſed idem iuppiter erat. Honos reuerentia oris & forme ſuoq; quia poſt illa tempora nunquam petiit oras megarenſes. Exigit preterit etatem ſuã in ſcopulis & rupibus. Halietos de genere aquilarum que talem habent naturam ut non proprio generis ſui concubitu naſcantur ſed ex diuerſis aquilis fetus quos noſcunt generoſos cogendo eos intueri in dies ſolares paſcunt. Infeſti. quia Pater Niſus ẽ inimicus huic aui. Atrox pater niſus:

Et grauiter quæſtu charme complorat anili
O mihi nunc iterum crudelis reddite minos
O iterum noſtre minos inimice ſenectæ
Semper & aut olim nata o te propter eundem
Aut amor inſanæ luctum portauit alumnæ
Te ne ego tam longe capta. atq; euecta nequiui
Tam graue ſeruitium tam duros paſſa labores
Effugere obſiſtam exitium crudele meorum
Iam iam nec nobis ea que ſenioribus ullum
Viuendi copiam uiuit genus aut quid ego amens
Te erepto brito marte eſt ſpes uana ſepulchri.
Te brito marte diem potui producere uitæ
Atq; utinam cereri nec tantum grata dianæ
Venatus eẽs uirgo ſectata uirorum
Gnoſia neu pacto contendens ſpicula cornu
Dictæas ageres ad gramina nota capellas
Nunquã tã obnixe fugeres o minos amores
Præceps aereis ſpecula de montibus iſſes
Vnde alii fuſtiſſe ferunt & numina phocæ
Virginis aſſignat alii quo notior eſſes
Dictynnam dixere tuo de nomine Iunam
Sint hec uera uelim mihi certe nata periſſes
Nunquã ego te ſũmo uolitantẽ in uertice montis
Hircanos inter comites agmenq; ferarum
Conſpiciam ne te redeũtem amplexa tenebo
Verum hec tum nobis grauia atq; indigna fuere
Tum mea alumna tui cũ ſpes integra maneret
Et nox iſta meas nondum uiolauerat aures
Te ne etiam fortuna mihi crudelis ademit.
Te ne o ſola meæ uiuendi cauſa ſenecte
Sæpe tuo dulci nequicquam capta ſopore.
Cũm premeret natura mori me uelle negani.
Vt tibi coritio glomerarem flamea luto
Quo nũc me infœlis aut quæ me numina ſeruant
An neſcis qua lege patris de uertice canos.
Edita candentes pretexerat purpura crines
Que tenuis patrio preſſit ſuſpenſa capillo
Si neſcis aliquam poſſũ ſperare ſalutem
Inſcia quando quidem ſcelus es conata nefandũ.
Sin ẽ quod metuo per me mea alũna tuumq;
Expertum multis miſeræ mihi rebus amorem
Perdere ſæua precor per flumina ſacra ilythie
Ne tantum in facinus tam molli mente ſequaris.
Non ego te incepto fieri quod non pote conor
Flectere amor neq; ſit cũ diis cõtendere noſtrũ
Sed patris incolumi potius te nubere regno
Atq; aliquos tamen eẽ uelis tibi alũna penates
Hoc unum exitio docta atq; experta monebo.
Quod ſi non alia poteris ratione parentem
Flectere ſed poteris q[illegible]eni nõ unica poſſis
Tunc potius tamen ipſa pio cum iure licebit.
Cũ facti cãm tempuſq; doloris habebis.
Tunc potius [illegible]ata tuo atq; incerta referto
Meq; t[illegible]bi comites mea alũna futuros
Polliceor nihil ẽ quod texat in ordinẽ longum.
Hic ubi ſollicitus animi reuel auerit æſtus.
Vocibus & blanda pectus ſpe uiſerat egrũ.
Paulatim tremebunda genis obducere ueſtem
Virginis & placidam tenebris captare quietem.
In uerſo bibulum reſtinguens lumẽ oliuo
Incipit ad crebros inſani pectoris ictus
Ferre manu aſſiduis mulcẽt precordia palmis
Noctẽ illã ſic mœſta ſuper morientis alumne
Frigidulos cubito ſubnixa pepẽdit ocellos
Poſtera lux ubi læta diem mortalibus almum.
Et gelido ueniente mane quatiebat ab oeta.
Quẽ pauidæ alternis fugitãt optãtq; puellæ
Heſperium uitant optant ardeſcere ſolem
Præceptis paret uirgo nutricis & omnes
Vndiq; cõquirit nubendi ſedula cauſas.
Tentãtur patriæ ſummiſſis uocibus aures.
Laudanturq; bonæ pacis bona multus inepto
Virginis inſolite ſermo nouus erat in ore.
Nũc tremere inſtãtis belli certamina dicit.
Cõmunẽq; timere deum nũc regis amicis.
Nãq; ipſo uetita ẽ orbari mœſta parente
Cũ ioue cõmunes qui quõdam habuere nepotes
Nũc etiã cõfecta dolo mendacia turpi.
Inuenit & diuum teret formidine ciues
Nunc alia ex aliis nec deſunt omnia querunt:
Quin etiam caſtos auſta eſt corrũpere uates
Et cum cæſa pio cecidiſſet uictima ferro
Vt ſint qui generum minoia auctoribus extis.
Iungere & ancipites ſuaderent tollere pugnax
At nutrix patula cõponens ſulphara teſta
Narciſſum caſiamq; herbas incendit olentes
Terq; noueua ligat triplici diuerſa colore
Fila ter in gremiũ circum inquit deſpue uirgo
Deſpue ter uirgo numero deus impare gaudet
Hinc magno generata ioui frigidula ſacra
Sacra nec ideis auibus nec cognita grais
Pergit amycleo ſpargens altaria thallo.
Regis iolthiacis animum defigere uotis
Verum ubi nulla mouet ſtabilẽ fallacia uiſum.
Nec poſſunt hoĩes nec poſſunt flectere diui
Tanta eſt in paruo fiducia crine cauendi.
Rurſus ad inceptũ ſociã ne adiungit alumne.
Purpureumq; parat rurſus tondere capillum
Cum longo quod captat ſuccurrere amori
Nõ minus illa tamẽ reuehi qđ mœnia creſtant.
Gaudeat & cineri patriæ eſt iucunda ſepulchro.
Ergo metu capiti ſilla eſt inimica paterno.
Tum coma ſidonio florens ſucciditur oſtro
Tum capitur megara & diuum reſponſa ꝓbantẽ.
Tunc ſuſpenſa nouo ritu de nauibus altis
Per mare cæruleum trahitur niſeia uirgo.
Cũ plures illam nimphe mirantur in undis
Miratur pater oceanus & candida tethis.
Et cupidas ſecum rapiens galathea ſorore
Illa etiam iunctis magnumque piſcibus æquor.
Et glauco bipedum curru metitur æquorum.
Leucothoe paruuſque dea cũ matre palæmon
Illi etiam æternas ſortiti uiuere luces
Cara iouis ſoboles magnum iouis incremẽtum.
Tindaride niueos mirantur uirginis artus.
Has adeo uoces atque hæc lamenta per auras
Fluctibus in mediis queſtu uoluebat inani.
Ad cælum infelix ardentia lumina tollens
Lumina nam teneras arcebant uincula palmas.
Supprimite o paulum turbata o flamina uenti
Dũ queror & diuos quanquã nil teſtibus illis
Profeci extrema moriens tamẽ alloquior hora.
Vos ego uos adeo uenti teſtabor & auræ
Vos o mantina ſi qui de gente uenitis

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Cernitis illa ego sum cognato sanguine uobis
Scylla quod o salua liceat tibi dicere progne
Illa ego sum nisi pollentis filia quondam
Certatim ex omni petiit quam grecia regno
Qua curuus terras amplectitur belle spontus
Illa ego sum minos sacrato fœdere coniunx
Dicta tibi tamen hæc & si non accipis audis
Vincta me tam magni tranabo gurgitis undas
Vincta tot assiduas pendebo ex ordine luces.
Non equidem me alio possum cõtẽdere dignam
Supplicio quanquam patriam caroscꝫ penates
Hostibus immitiqꝫ addixi ignara tiranno
Verum est hæc minos illos scelerata putaui
Si nostra ante aliquis nudasset fœdera casus
Facturos quorum direptis mœnibus urbis
O ego crudelis flammam delubra petiui
Tenero uictore prius uel sidera cursus.
Mutatura suos q̃ te mihi talia captæ
Facturũ metui iã iã scelus omnia uincit.
Ven ego plus patrio dilexi perdita regno.
Ven ego nec mirum uultu decepta puella
Vt uidi ut perii ut me malus abstulit error
Non equidem ex isto speraui corpore posse
Tale malum nasci forma uel sydera fallor
Non me dilitiis cõmouit regia diues.
Coralio fragili & lachrimoso mouit electro
Me non florentes æquali corpore nimphæ.
Non metus incensam potuit retinere deorum.
Oia uincit amor quid enim nõ uinceret ille
Nõ mihi iã pingui sudabũt tẽpora mirtha
Pronuba nec castos accendet pinus odores.
Non libis assirio sternetur lectulus ostro
Magna queror nec ut illa qdẽ cõmunis alũna.
Omnibus inecta tellus tumulabit harena.
Me ne inter comites ancillarumqꝫ cauernas
Mænalias inter famularum munere fungi.
Coniugis atqꝫ tuæ quecũque erit illa beata
Non licuit grauidos penso deuoluere fusos
At belli saltem captiuam lege necasses.
Iam fæsse tandam fugiunt de corpore uires
Et caput inflexa lentum ceruice recumbit.
Marmorea adductis labascunt bracia nodis
Aequore pestes immania corpora ponti
Vndiqꝫ conueniunt & glauco in gurgite circũ.
Verbere caudarũ atque oris minitãtur hiatu
Iam tandem casus hominũ iã respice minos
Sit satis hoc tantum solam uidisse malorum
Vel fato fuerit nobis hec debita pestis
Vel casu in cepto merita uel denique culpa
Omnia nam potius q̃ te lesisse putabo
Labitur interea reuoluta ab littore classis
Magna repentino sinuantur littora coro
Fectitur in uiridi remus sale languida fesse
Virginis in cursu moritur querimonia longo.
Deserit angustis inclusum faucibus isthmon
Cypselide magni florentia regna corinthi.
Preterit abruptas chironis protinus arces
Infestumqꝫ suis dire testudinis exit
Speleum multoqꝫ cruentas hospite cautes.
Iamqꝫ adeo tutum longe præea cernit
Et notas secum heu frustra tespectat athenas:
Iam procul e fluctu minoia respicite arua
Florentesqꝫ nidet iam cycladas hic strophadasqꝫ
Hinc sinus hinc statio cõtra pater hermona.

Linquitur ante alias longe gratissi ma delos
Nereidum matri & neptunio ægæo.
Prospicit incinctam spumáti littore cinthum.
Marmoreãqꝫ pharõ. uiridẽque ad lapsa donisan
Aeginamque simul se mentiferanqꝫ seriphũ
Fertur & incertis iactatur ad omnia uentis.
Cymba uel ut magnas sequitur cũ puula classes.
Afert & hiberno bacchatur in æquore turbo.
Donec tale decus formæ uexauerit ægram.
Non tulit ac misero mutauit uirginis artus
Cæruleo pollex coniunx neptũnia regno
Sed tamen externam squámis uestire puellam
Infidosque inter teneram cõmittere pisces
Non statuit nimium ẽ auidũ pecus amphitritres.
Aeriis potius sublimen sutulit alis.
Esset ut in terris facti denomine ciris.
Ciris amicleo formosior ansere ledæ
Hic uelut in niueo teneræ cũ protinus ouo
Ffigies animantur & internodia membris
Imperfecta nouo fluitant cõcreta colore
Sic liquido scylle circũfusum æquore corpus
Semiferi incertis etiam nunc partibus artus
Vndique mutabant atque undique mutabatur.
Oris honos primum multis optata labella
Et patulæ frontis species cõcrescere in unum
Cæpere & gracili mentum producere rostro
Tum qua se medium capitis discrimen agebat.
Ecce repente uelut patrios imitatur honores
Purpuream concussit apex in uertice cristam
At membris uarios intexens pluma colores
Mansurum nolucri uestiuit tegmine corpus.
Lentaque perpetuas fuderunt brachia pennas.
Inde allas partes nimioque infecta rubenti.
Crura nonanque aciẽ obduxit squalida pellis.
Et pedibus teneris ungues confixit acutos.
Et tamen hoc demũ miseræ succurrere pacto.
Vix fuerat placida neptuni cõiuge dignum
Nunquam illam posthac oculi uidere suorum
Purpureas saluo retinẽtẽ uertice uitas
Non thalamus tirio fragrans accepit amomo
Nullæ illam sedes quid enim iã sedibus illis
Que simul ut sese cano de gurgite uelox
Cũ sonitu ad cælum strigentibus extulit alis.
Et multum late disperssit in æquore rorem.
Infœlix uirgo nequicquam morte recepta.
Incultum solis in rupibus exigit æuum.
Rupibus & scopulis & littoribus desertis
Nec tamẽ hoc iterum pena sine nãque deũ rex
Omnia qui imperio terrarum milia uersat.
Cõmotus talem ad superos audacia puellam.
Cum pater extinctus cæca sub nocte lateret
Illi pro pietate sua nam sæpe uidemus
Sanguine taurorum supplex resperi[illegible]
Sepe deum largo decoratat munere sed[illegible]
Reddidit optatam mutato corpore uitam.
Fecit & interris halyethos ales ut esset
Quippe aquilis sẽper gaudet deus ille coruscus.
Huic uero miseræ quoniam iam nata deorum
Iudicio natiqꝫ & coniugis ante fuisset
Infesti aposuitqꝫ odium crudele parentis
Iamque utinam æthereo signorũ munere prestãs
Vnũ quẽ duplici stellarum sydere uidi.
Scorpius alternis clarium fugiãt orionem.
Sic inter sese tristis halyethus in iras.

Et ciris memori seruant ad sæcula fato.
Quacūq; illa leuē fugiens secat æthera pennis.
Ecce inimicus atrox magno stridore per auras.
Insequitur nisius qua se fert nisius ad auras
Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis.

P. V. Maronis cataleccton.

Priapus loquitur

Ere rosa autumno pomis æstate frequentor
Spicis una mihi est horrida pestis hyems.
Nā frigens metuo & nereor ne ligneus ignē
Hic deus ignarus prebeat agricolis.
Ego hæc ego arte hac fabricata rustica
Ego arida uiator ecce populus
Agellum nunc siniſtra tute quem uides
Hericq; uillam hortulumq; pauperis
Tueor malasq; furis arceo manus
Mihi corola picta uere ponitur.
Mihi rubens arista sole feruido.
Mihi uirenta dulcis uua pampino
Mihi glauca oliua duro cocta frigore
Meis capllæ delicata pascuis
In urbem adulta lacte portant ubera
Meisq; pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum.
Teneraq; matre mugiente uaccula
Deum profundit ante tēpla sanguinem
Proin uiator hunc deum uerberis
Manūq; sursum habebis hoc tibi expedit
Parata nanque crux est arte mentula
Velim pol iniquis ac pol ēcce uillicus
Venit ualenti cui reuulsa brachio.
Fuit ista mentula apta claua dextræ.
Hunc iuuenes locum uillulamq; palustrem
Tectam luimine iunceo catisq; manipliſ
Quercus arida rustica formata securi.
Nutrior magis & magis ut beata quot annis
Huius nam domini colunt mediumq; salutant.
Pauperis tugurtii pater filiusq;.
Alter assidua colens diligentia ut herba.
Aspera si dumosa meoq; remota sacello
Alter parua ferens semper munera larga.
Florido mihi posuit pietas uere corollas
Primitiis & tenera uirens spica mollis aristra.
Luteæ uiolæ mihi lacteumq; papauer
Pallentesq; cucurbitæ & suaue olentia mala.
Vua pampinea rubens educata sub umbra
Sanguinea etiam mihi sed tacebimus arma
Barbatus linit birculus cornipedesq; capellæ
Pro quis omnia honoribus hoc necesse priape.
Præstare & domini hortulum uineamq; tueri.
Quare hinc opueri mala abstinere rapina.
Vicinus prope diues ē negligensq; priapus.
Inde sumite semitam hæc deinde uos feret ipsa.
De [illegible]ibi uenit sed sepe uidere
Non licet occulitur lumine clausa uiri.
Deiqua sæpe tibi non uenit adhuc mihi nan.
Si occulitur longe est tangere quod nequeas
Venit aut ibi sed iam mihi nūncius iste
Quid prodest illi dicere quæ rediit

Hormethiorum amaror iste uerborum.
Iste iste rethor nanq; quatenus totus
Thucidides tyrannus attice febris.
Thau gallicū imminet ipsimet male illisit.
Ista omnia uerba ista miscuit fratri.

Aspice quē uideo subnixum gloria regno.
Altius & cœli sedibus extulera.
Terrarū hic bello magnū concusserat orbem.
Hic reges asiæ fregerat hic populos
Hic graue seruitium tibi iā tibi roma minatur.
Cætera nanquæ uiri cuspide conciderant.
Cū subito in medio rerū certamine præceps.
Corruit. & patria pulsus in exilium.
Tale deum numen tali mortalia nutu
Fallax momento temporis hora dedit
Quocūq; ire ferunt uariæ nos tēpora uitæ
Pangere qua terras quoscq; uidere homines.
Dispeream si te fuerit mihi carior alter.
Alter enim quis te dulcior eē potest
Conuenit ante alios diui diuumq; furores
Cuncta neque indigna multa dedere bona
Cuncta qbus gaudet phœbus deus ipseq; phebo
Doctior o quis te musa fuisse potest.
O quis te in terris loquitur iucundor uno.
Clio nam certe candida non loquitur.
Quare illud satis est si te permittis amari
Nam contra ut sit amor mutuus inde mihi.

Ite hinc manes rhetorum manipli
Inflata roso non achaico uerba:
Et uos seliquit arquitique uarroque.
Scholasticorum uario madens pingui
Ite hinc inani cibalon iuuentutis
Tuque o mearū cura sexte curarum.
Vale sabine iā ualere formosi.
Magni petentes docta dicta scironis
Vitamque ab omni uendicamus cura
Ite hinc camœne nam nos quoque limite sæue
Dusces camene nam fatebimur uerum
Dulces fuistis & tamen meas chartas.
Reuisitote sed pudenter & raro
Socer beate nec tibi nec alteri
Generque noctu impudicum caput.
Tuque nunc puella talis & tuo
Stupore pressa rus habitet mihi
Vt ille uersus usquequaque pertinet.
Gener socerque perdistis omnia
Scilicet hoc sine fraude uarro dulcissime dicā.
Disperā nisi me perdidit iste potus
Sin autem precepta uetant me dicere sane
Non dicam sed me perdidit iste puer.

Villula quæ scironis eras & pauper agelle
Verum illi domino tu quoque diuitiæ.
Me tibi & hoc una mecū quos semper amaui
Siquid de patria tristius audiero
Commēdo primisqne patrem tu nūc eris illi
Mantua quod fuerat quodque cremona prius

Pauca mihi nineo sed non incognita phebo.
Pauca mihi docte dicite pegalides
Victoria ē magni magnū decus ecce trium
Victor qua terræ quaque patent maria.

Horrida barbaricæ portans insignia pugnæ
Magnus & æneides usq; superbus eryx
Nec minus iccirco nostros expromere cantus
Maximus & sanctos dignus inire choros
Hæc itaq; insuetis iactor magis optime curis
Quid de te possim scribere quid ue tibi
Nãq; satebor enim quæ maxima deterrendi
Debuit hortandi maxima causa fuit.
Pauca tua in nostras uenerunt carmina chartas
Carmina cum lingua tum sale cecropio
Carmiua quæ piliũ scælis accepta futuris
Carmina sed pylium uincere digna senem
Mollitur huic uiridi patulæ sub tegmine quercus
Mœtis pastorea & mœlibeus erant
Dulcia iactantes alterno carmina uersu
Qualia trinacriæ doctus amat iuuenis
Certatim ornabant omnes herodia diue:
Certatim diuæ munere queq; suo.
Fœlicem ante alios tanto scriptore puellam
Alterno famam dixerit ipse prior
Nõ illa hesperidum ni munere capta fuisset.
Que uolucrem cursu uicerat hippomanten
Candida cigneo non edita tindaris ouo
Non supero folgens cassipea polo.
Non defensa diu multũ certamine equorũ.
Optabant grauidæ quod sibi queq; manus.
Sæpe animam proh qua pater impius hausit.
Sepe rubro similis sanguinæ fluxit humus
Rapraro curru nimiunq; per æthera terræ
Immiri expectant fulmine & himbræ iouem
Non ocius raptũ pulsi liquere penates
Tarquini patrios filius atq; pater
Illo quo primum dominatus roma superbos.
Mutauit placidis tempora consolibus:
Multa nec immeritis donauit mater alumnis.
Præmia messalis maxima publicolis
Nã qđ ego imẽsi memorẽ studia ista laboris
Horrida quid duræ tempora militiæ.
Castra foro soliris urbi proponere castra
Tam procul hoc nato tam procul hac patria.
Immoderata patri iam sydera iamq; calores
Sternere uel dura posse super silice.
Sæpe trucem aduerso per labẽs sydera pontum
Sæpe audendo mare & uincere sæpe hyemẽ.
Sæpe etiã densos immitere corpus in hostes
Communem belli non meminisse deum
Nunc celeres afros periture in milia gentis.
Aurea nunc rapidi flumina adire tagi
Nunc aliam ex alia bellando querere gentem
Vincere & oceani finibus ulterius.
Nõ nostrũ ẽ inquã tantas attingere laudes
Quin ausim hoc etiam dicere uix hominũ est
Ipsa hæc ipsa serẽt rerũ monumenta per orbẽ.
Ipsa etiam egregium facta decus parient
Hos ea quæ tecum finxerunt carmina diui
Cynthius & musæ bacchus: & egiale.
Si laudem aspirem humilis sed adire sirenas
Sic patrio gratos carmine adire sales
Possumus optatis plus iam procedimus ipsis.
Hoc satis est pingui nil mihi cum populo
Sabinus ille quem uideris hospites
Ait fuisse multo celerrimus:
Neque ullus uolantis impetus eis
Nequisse preterire siue mantuam
Opus foret uolaret siue brixiam.
Neque hoc negat triphonis æmuli domus
Negare nobilem insulam ue c eruli
Vbi iste post sabinus ante quintio.
Bidente dicit attondisse forcipe
Comata colla ne quis orion iugo.
Premente dura uulnus ederet iuba
Cremona frigida & lutosa gallia
Tibi hæc fuisse & esse cognitissima:
Ait sabinus ultima ex origine
Tua stetisse ultima in uoragine.
Tuas in palude deposuisse sarcinas
Et inde tot per orbitosa milia
Iugum tulisse leua siue dextra
Strigare mulas siue utrunq; cœperat
Neque ulla uota semitalibus deis
Tibi esse sancta propter hoc nouissimum
Paterna lora proximumq; pectinem.
Sed hac prius fuere nunc eburnea
Sed eque sedes eque dedicat tibi.
Gemelle castor & gemelle castoris

Quis deus optauit te nobis abstulit an quæ
Dicunt a nimio pocula dura mero.
Vobiscum si est culpabilis sua quẽq; sequuntur
Facta quidem meriti crimen habent ciathi
Scripta quidem tua nos multũ mirabimur.
Raptum & romanam flebimus historiam
Sed tu nullus eris peruersi dicite manes.
Nunc superasse patri quod fuit inuidia.
Superbe noctu repuditum caput
Datur tibi quella quam petis datur
P. V. Maronis moretum
Am nox hybernas bis quinq; pegerat horas.
Excubitorq; diẽ cãtu predixerat ales
Similus exigui cultor cũ rusticus horti
Tristia uenture metuens ieiuna lucis
Mẽbra leuat uili sensim demissa grabato
Sollicitatq; manu tenebras explorat inertes.
Vestigatque secũ læsus quẽ denique sensit
Paruulus exusto remanebat stipite fumus
Et cinis obducte celabat lumina prunæ.
Admouet his pronã submissa fronte lucernam
Et producit acu stupas humore carentes
Excitat & crebris languentem faucibus ignem
Tandem concepto tenebræ fulgore recedunt
Oppositaque manu lumen defendit ab aura
Et reserat clausa que preuidet ostia clauis
Fusas erat terra frumenti pauper aceruus
Hinc sibi depromit quantum mẽsura patebat.
Quæ bis in octonas excurrit pondere libras
Inde abit assistitque mole paruaque tabella
Quam fixam paries illos seruabat in usus
Lumina fida locat geminos tunc [illegible] os.
Liberat & cinctus uillosæ tegmine capræ
Peruertit caudaque cauum geminumque molarum
Aduocat inde manus operi partitus utranqne
Leua ministerio dextra ẽ intenta labori
Hæc rotat assiduis gyris & concitat orbem
Trita ceres silicum rapido decurrit ab ictu.
Interdum sesse succedit leua sorori
Alternatque uices modo rustica carmina cantat
Arestique suum solatur uoce laborum
Interdum clamat cibalen erat unica custos

Afra gens tota patriam teſtante figura
Torta comam labroq; tumens & fuſca colore.
Pectora lata iacent mãmis cõpreſſior aluo.
Cruribus exilis ſpacioſa prodiga planta
Continuis rimis calcanea ſciſſa rigebant
Hanc uocat atq; arſura focis imponere ligna.
Imperat & flamma gelidos adolere liquores
Sed poſtquã impleuit iuſtum uerſatile finem
Tranſfert inde manu fuſas in cribra farinas.
Et quatit ac remanẽt ſũmo pnrgamina dorſo.
Subſidit ſyncera foraminibu ſq; loquatur.
Emendata ceras leui tum protinus illam
Componit tabula tepidas ſuperingerit undas.
Contrahit admixtas tum frondes atq; farinas.
Tranſuerſat durata manu liquidoq; coactu
Interdum grumos ſpargit ſale iamq; ſub actu.
Leuat opus. palmi ſq; ſuum dilatat in orbem
Et notat impreſſis æquo diſcrimine quadris
Infert inde foco cybale mundauerat aptum.
Ante locũ teſtiſq; tegens ſuperaggerat. ignes.
Dumq; ſuas peragit uulcanus ueſtaq; partes.
Similis in terra uacua non ceſſat in hora.
Verum aliam ſibi quærit opem neu ſola palato
Si non grata ceres iungat comparat eſcas
Non illi ſuſpenſa focis carnaria iuxta
Durati ſale terga ſuis trunciq; uacabant.
Traiectus medium parto ſed caſeus orbem
Et uetus aſtricti faſcis pendebat anethi
Ergo aliam molitur opẽ ſibi prouidus heros
Hortus erat iunctus caſule quem uimina pauca
Et calamo redimita leui munibat arundo
Exigunt ſpatio uariis ſed fertilis herbis
Non illi deerat quod pauperis exigit uſus:
Interdum locuples a paupere plura petebat.
Nec ſumptus erat illud opus ſed regula curæ.
Si quando uacuum caſula pluuiæ ue tenebant.
Feſta ue lux ſi forte labor ceſſabat aratri.
Horti opus illud erat uarias diſponere plantas
Notat & occulte committere ſemine terre.
Vicinoſq; apte cura ſummittere riuos
Hic holus hic late fundentes brachia betæ
Fœcundiſq; rumex malueq; inulæq; uirebant.
Hic cicer. & capiti nomen debentia porra
Sic etiam nocuum capiti gelidumq; papauer.
Grataq; nobilium requies lactuca ciborum
Et grauis in latũ dimiſſa cucurbita uentrem
Verum hic non domini quis enim cõtractior illo.
Sed populi prouentus erat noctiſq; diebus
Venales holerum faſces portabat in urbem
In domum ceruice leuis [illegible]uis ære redibat.
Vix unquam urbani comitatus merce macelli.
Cepa rubens ſectiq; famem domat area porri.
Q uæq; trahun[illegible]ri uultus naſturcia morſu.
[illegible]baq; [illegible]m reuocans eruca morantem.
Tunc quoq; tale aliquid meditans intrauerat hortũ
Ac primum leuiter digitis tellure refoſſa
Quattuor educit cum ſpicis allia fibris.
Inde comas apii graciles rutãq; rigentem
Vellit: & exiguo coriandra trementia filo.
Hæc ubi collegit lætum conſedit ad ignem.
Et clara famulam poſſit mortaria uoce
Singula tum capitum numeroſo cortice nudat
Et ſumis ſpolia coriis tentaq; paſſim.
Spargit hũi atq; adiicit ſeruatum gramine bulbum.
Tingit aqua lapiſq; cauum demittit in orbem
Hic ſalis inſpargitq; micas ſale diuus aduſto
Caſeus adiicitur dictas ſuper inſerit herbas
Et leua ueſtem ſetoſa ſub inguina fulcit.
Dextera piſtillo primum fragrantia mollit.
Alia tum pariter mixto terit omnia ſucco
Et manus in gyrum paulatim ſingula uires
Deperdunt proprias color ẽ e pluribus unus
Nec totis uiris quia lactea fruſtra repugnant
Nee de lacte nitens quia tot uariatur ab herbis
Sepe uiri nares acer iaculatur apertas.
Spiritus & ſummo damnat ſua prandia uultu:
Sepe manu ſumma lachrimantia lumina tergit
Immeritoq; furens dicit conuitia fumo.
Procedebat opus non iam ſalebroſus ut ante.
Sed grauior lentus ibat piſtillus in orbes.
Ergo palladii guttas inſtillat oliui.
Exiguiq; ſuper uires infundit aceti
Atq; iterũ cõmiſcet opus mixtũq; retractas.
Tum demum digitis mortaria tota duobus
Circuit inq; globum diſtãtia cõtrahit unum
Conſtet ut effecti ſpecies nomenq; moreti
Exuit interea cybalẽ quoq; ſedula panem
Q uem recepit lotis manibus pulſoq; timore:
Hinc famis inq; diem ſecurus ſimilus illam
Ambit crura ocreis paribus tectuſq; galero.
Sub iuga parentes cogit lorata iuuencos.
Atq; agit iu ſegetes & terræ condit aratrum.

Laus deo.

Caſparus Vitus Pſnamenſis.

Tabula librorum qui in hoc uolumine continentur.

P.V.Maronis uita	Virgilius
P.V.Maronis bucolicorum liber cũ Serui i gramatici cõ mentariis nec non & Christophori landini. Atq; Anto. Mancinelli	Titire
P.V.Maronis georgicon libri quattuor cum Seruio eius interprete Christophoroq; landino. Atque Anto. Mau/ cinello.	Quid faciat
P.V.Maronis æneidos libri duodecim cum Seruii gram matici: & Donati atque Christophori landini interpreta/ tionibus.	Arma uirum
Alcini uersus.	De numero
Cornelii galli uersus.	Temporibus.
P.V.Maronis hortulus:	Adeste.
P.V.Maronis de uino & uenere	Nec
P.V.Maronis de liuore	Liuor
P.V.Maronis de cantu sirenarum	Sirenas
P.V.Maronis eiusdem	Clarus.
P.V.Maronis de fortuna	Fortuna
P.V.Maronis deOrpheo	Threicius.
P.V.Maronis de seipso	Mellifluum
P.V.Maronis de ætatibus animalium	Per binos
P.V.Maronis de ludo	Spernæ.
P.V.Maronis de erumnis Herculis	Prima
Argumenta duodecim librorum æneidos.	Aeolus
P.V.Maronis de musarum inuentis.	Clio.
Elegia in Mœcenatis obitu quæ dicitur Vergilii cum nõ sit.	Defleram
Epithaphia uirorum illustrum	Conditus
P.V.Maronis de speculo	Redditur.
P.V Marõis uersus de Herculis laboribꝰ	Cõpressit
P.V.Maronis de littera.v.	Littera
P.V.Maronis de celestibus signis.	Primus.
Versus Ouidii.	Qualis
Sũma uirgilianæ narrationis in tribus operibus Bucolicis georgicis & æneidæ	Pastorum
P.V.M.super libris duodecim æneidos	Solus
P.V.Maronis priapea	Carminis
P.V.M.coppa cũ Domitii cõmentariis.	Coppa
P.V.Maronis est & non.	Est & non.
P.V.Maronis uir bonus:	Vir bonus.
P.V.M.de rosis Domitio interprete.	Ver erat
P.V.M.culex cũ domitii expositione.	Lusimus
P.V.M.diræ cũ Domitii interpretatiõe.	Battare
P.V.M.æthna que a quibusdã Cornelio tribuitur quod opus Domitius exposuit.	Aethna mihi.
P.V.Maronis ciris.	Et si me
P.V.Maronis catalecton	Vere rosa
P.V.Maronis moretum	Iam nox

Registrum.

Aa.a.b.c.d.e.f.g.h.i.K.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.y.z.&.
A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.

Omnes sunt quaterni

Impressum Venetiis Anno domini.MCCCCXCII:
Die Decimo.Octobris.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Assarum
Capis
Anethisas ex Vend
[illegible]
Asarum
Julius ex [illegible] familia
[illegible]

Aymeneus fo. 151
Athenii fo. 130
Lymphatus 153
Acer arbor 159
Triclinium 153
peplum 145

Casparus Vitus Posnaniensis.

[illegible]

Os 7705
4°

Gasparus vitus Posnaniensis

BIBLIOT. UNIW. W POZNANIU
Os 7705
INKUNABUŁY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 163 8°
INKUNABUŁY
I. 12.